АТЛАС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В ТРЬОХ ТОМАХ

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 2001

АТЛАС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ТОМ ТРЕТІЙ

СЛОБОЖАНЩИНА, ДОНЕЧЧИНА, НИЖНЯ НАДДНІПРЯНЩИНА, ПРИЧОРНОМОР'Я І СУМІЖНІ ЗЕМЛІ

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 2001

Спільний видавничий проект
Національної академії наук України
та Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці

Атлас української мови, т. III завершує видання першої в історії українського мовознавства праці, в якій на лінгвістичних картах відтворено важливіші протиставлення виявів української діалектної мови на всьому просторі її функціонування; скартографовано відмінності українських діалектів на фонетичному, акцентному, граматичному, лексичному та словотвірному рівнях.

У III томі *Атласу* відображено діалектні відмінності у межах двох діалектних зон — південно-східної (Слобожанщина і суміжні землі) та південної (Степова Україна), а також — як синтез інформації усіх трьох томів *Атласу* — протиставлення в усьому українському етномовному обширі; також докладно представлено некартографовані матеріали, які не нанесено на карти окремих діалектних зон у I—III томах.

Атлас української мови відтворює українське діалектне мовлення 50—70 років XX ст., поділ мовного обширу на діалекти, засвідчує збереження великої кількості архаїчних рис, уже втрачених багатьма українськими діалектами та іншими слов'янськими мовами, а також появу нових елементів у структурі говірок; водночас на картах показано наслідки міждіалектної взаємодії та впливи інших мов (слов'янських, східнороманських, тюркських) на структуру української діалектної мови.

Для мовознавців, істориків, археологів, етнологів, викладачів вузів, студентів, учителів.

A Joint Publication Project
of the National Academy of Sciences of Ukraine
and the Shevchenko Scientific Society in the U.S.A.

The publication of volume III of the *Atlas of the Ukrainian Language* brings to completion a unique undertaking in the field of Ukrainian linguistics. The first of its kind in the history of Ukrainian language studies, the *Atlas* plots on linguistic maps the most significant distinctions of Ukrainian dialects across the whole territory where the Ukrainian language functions. Characteristics of Ukrainian dialects are shown cartographically in terms of phonetics, accentuation, grammar, vocabulary, and word formation.

The third volume of the *Atlas* presents the dialectal distinctions within the boundaries of two dialect regions: the South-Eastern (Slobozhanshchyna) and Southern (the Steppe Ukraine area), and also deals with the entire Ukrainian-speaking ethnolinguistic space. Detailed data that were not entered on the maps of the dialect regions covered in other volumes of the *Atlas* are provided here.

The *Atlas of the Ukrainian Language* reconstructs the spoken Ukrainian dialects of the 1950's through the 1970's and the division of the linguistic space into dialects; it also describes the preservation of a large number of archaic features, which are already lost in numerous Ukrainian dialects and in other Slavic languages, and the appearance of new elements in the structure of dialects. At the same time, the maps show the effects of interdialect interaction, and the influence of other languages (Slavic, Eastern Romance, and Turkic) on the linguistic structure of the Ukrainian dialects.

This publication is intended for linguists, historians, archeologists, ethnologists, and other scolars and educators, as well as university students.

Автори
І.О. ВАРЧЕНКО, С.Ф. ДОВГОПОЛ, Я.В. ЗАКРЕВСЬКА, А.М. ЗАЛЕСЬКИЙ,
О.А. МАЛАХІВСЬКА, Н.Й. МАРЧУК, І.Г. МАТВІЯС, Т.В. НАЗАРОВА,
Н.П. ПРИЛИПКО

Редактори тому
А.М. ЗАЛЕСЬКИЙ, І.Г. МАТВІЯС

Цей том *Атласу української мови* видруковано завдяки фінансовій допомозі Видавничого фонду Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці з Фундації *Івана й Елизабети Хлопецьких*

Затверджено до друку вченою радою
Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України

Редакція філології, художньої літератури та словників

Редактори *Ю.І. Бойко*, *І.І. Маркевич*

А $\frac{4602010000 - 032}{2001}$

ISBN 966-00-707-8

ПЕРЕДМОВА

Видання третього тому «Атласу української мови» (АУМ) завершує багатоетапний процес створення цієї фундаментальної праці, започаткований появою «Програми для збирання матеріалів до діалектологічного атласу української мови» (Київ, 1948, 1949), долученням до цього проекту катедр української мови усіх вищих навчальних закладів України та мовознавців із Білорусі, Польщі, Словаччини. В Україні кілька тисяч філологів стали учасниками діалектологічних експедицій, яких було понад 2,5 тисячі; упродовж понад 20 років здійснено спостереження над українським діалектним мовленням не лише в адміністративних межах тодішньої УРСР, а й на українських етномовних землях, які увійшли до складу Росії, Білорусі, Польщі, Словаччини, Румунії, Молдови; проведено польові записи в українських острівних говірках колишньої Югославії (матеріали опубліковано у другому томі); матеріали, зібрані на Далекому Сході (Приморський край, Росія) та в Киргизії, друкувати в СРСР на той час не дозволили.

Третій том АУМ разом із першим і другим томами (Київ, 1984, 1988) творять цілість, репрезентуючи єдність і просторову змінність української мови на всьому обширі її побутування. Кожен із томів репрезентує тільки ті діалектні матеріали, які засвідчують просторові протиставлення в географічних межах тому. Повну картину ареальних протиставлень у межах усієї етномовної території подає лише сукупність свідчень усіх трьох томів, доповнена некартографованими матеріалами. Карти АУМ, коментарі до них та супровідні некартографовані матеріали подають засадничо нові відомості: вперше окреслено просторові відмінності великої кількості явищ української мови на різних структурних рівнях у межах усього українськомовного обширу, виходячи й поза державні кордони України. При цьому увагу зосереджено на структурно вагоміших явищах, які визначають самобутність української мови як лінгвофеномену в колі слов'янських мов.

Зібрані в АУМ матеріали уможливили розв'язання важливих проблем сучасного стану та історії української мови, українського й слов'янського глото- та етногенезу. Після підготовки АУМ наявною і доконечною стала потреба у створенні нових праць, як-от: *Лексичного атласу української мови* та *Словника українських народних говорів*. Самоочевидною сьогодні є також потреба в регіональних лінгвогеографічних та дескриптивних студіях, за допомогою яких можна було б визначити центри локальних діалектотворчих процесів, характер і напрями тих структурних змін, які не могли бути докладно відтворені у національному атласі. Окрім усього іншого АУМ подає інформацію про вияви різних мовних явищ — їхній репертуар, характер взаємовідносин між одиницями мови в поодиноких говірках чи діалектних зонах, висвітлює співрозташування генетично й функціонально пов'язаних явищ у мовному просторі.

Третій том АУМ вимагає бодай стислого коментаря щодо його підготовки і видання. Перша, друга і третя частини цього тому були укладені вже в 1964—1972 рр. під керівництвом професора Федота Жилка. Це — «Слобожанщина, Донеччина і суміжні землі» (ч. І), «Нижня Наддніпрянщина, Причорномор'я і суміжні землі» (ч. II) та узагальнююча частина з комплексними картами, що репрезентують ареалогічно вагоміші явища, які побутують на всьому українськомовному обширі (ч. III). Пізніше під керівництвом кандидата філологічних наук Тетяни Назарової, згодом професора Івана Матвіяса цю картографічну працю було відредаговано й підготовлено до друку; водночас укладено й підготовлено до друку некартографовані матеріали — автентичні польові діалектні записи за програмою АУМ, без яких просторові відмінності українських діалектів не можна було б представити вичерпно. Наявність узагальнюючих карт і некартографованих матеріалів створює інформаційну довершеність і цілість АУМ як лінгвістичного джерела.

Редакторська підготовка та виготовлення матриць третього тому АУМ тривали від 1989 р. до початку 1992 р. Через це карти АУМ, як і супровідна паспортизація матеріалів, майже не відбивають реалій нового політико-адміністративного устрою України після проголошення Незалежності 1991 р. Текстова частина АУМ так само не відбиває змін, запропонованих у новій редакції «Українського правопису» (1993), а також змін у назвах установ, інституцій тощо.

Авторський колектив і редакційна колегія висловлюють щиру подяку професору Степану Бевзенку, академіку Юрію Шевельову, доценту Богдану Ключковському та іншим провідним фахівцям, чия підтримка була важливою на всіх етапах підготовки до друку третього тому АУМ.

Поява друком третього тому АУМ стала можливою завдяки співпраці над цим проектом Національної академії наук України та Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці. Автори та редакційна колегія АУМ висловлюють щиру подяку Науковому Товариству ім. Шевченка в Америці.

Київ — Нью-Йорк,
березень 2001 р.

Професор Павло Гриценко,
завідувач Відділу діалектології Інституту української мови
Національної академії наук України

FOREWORD

The third volume of the Atlas of the Ukrainian Language (AUL) completes the multiphase project initiated by the publication of the «Program for the Collection of Materials for the Atlas of the Ukrainian Language» (Kyiv, 1948, 1949). Included in this process were the Ukrainian language departments of all the universities and colleges of Ukraine, as well as Ukrainian language specialists in Belarus, Poland and Slovakia. In Ukraine, several thousands of philologists took part in over 2,500 dialectological expeditions. Over the course of more than 20 years, the spoken Ukrainian dialects were studied not only within the borders of the former Ukrainian Soviet Socialist Republic, but also within Ukrainian ethnolinguistic territories which, at the time, were incorporated into Russia, Belarus, Poland, Slovakia, Romania and Moldova; field recordings were taken in the Ukrainian linguistic enclaves of the former Yugoslavia (this information was published in the second volume). Publication of the data collected in the Far East (Primorskii Krai, Russia) and in Kyrgyzia, however, was not allowed by the authorities in the USSR.

The third volume of the AUL, together with the first and the second volumes (Kyiv, 1984, 1988), forms a complete whole, and testifies to the unity and spatial variability of the Ukrainian language within all the territories where it functions. Each volume represents those dialect materials which evidence for spatial contrasting within the geographical boundaries. The complete picture of the area contrasting within the whole ethnolinguistic territory can be represented only by the total evidence of all three volumes supplemented with noncartographic data. The maps of the AUL with commentaries, and the supplementary noncartographic data, all present essentially new information: the territorial distinctions of a large number of small phenomena of the Ukrainian language at different structural levels within the boundaries of the entire Ukrainian-speaking continuum, reaching beyond state boundaries. In this publication, attention was focused on structurally important manifestations, which determine unique features of the Ukrainian language within the circle of Slavic languages.

The materials assembled in the AUL allow us to identify important problems in the current state and the history of the Ukrainian language, and in the Ukrainian and Slavic gloto- and ethnogenesis. The AUL provides information about a variety of linguistic phenomena such as their repertory, characterizes the relationship between linguistic units within individual dialects and dialect regions, and locates genetically and functionally interrelated phenomena within the linguistic space. Now that all the volumes of the AUL are published, it is crucial to initiate new works, such as: *A Lexical Atlas of the Ukrainian Language* and *A Dictionary of Ukrainian Folk Dialects*. The need for regional linguo-geographic and descriptive studies is equally obvious. The latter should reveal the centers of local dialect formation, as well as the character and directions of those structural changes that could not be accurately presented in the national atlas.

The third volume of the AUL warrants a few comments regarding its preparation and publication. The first, second, and third parts of the third volume, compiled between 1964 and 1972 under the direction of Professor Fedot Zhylko, cover «Slobozhanshchyna, Donechchyna and Adjacent Lands» (No. I), «Lower Naddniprianshchyna, Prychornomoria and Adjacent Lands» (No. II), and generalizing part contains complex maps representing territorially important phenomena throughout the whole Ukrainian-speaking space (No. III). This cartographic work was later edited and prepared for publication by Tetiana Nazarova, Candidate of Science (Philology), and then by Professor Ivan Matviias. The noncartographic materials in these three sections include authentic field recordings of dialects (as part of the Institute of the Ukrainian Language program), without which an exhaustive presentation of the regional distinctions of Ukrainian dialects would not be possible. The inclusion of generalizing maps and noncartographic materials ensures informational completeness of the AUL as a linguistic source.

Editorial preparation and work on the matrices for the third volume of the AUL lasted from 1989 until early 1992. For this reason, the charts prepared for printing, as well as the accompanying passportization of the material, do not reflect the new reality of the political-administrative system of Ukraine, which emerged after the Declaration of Independence of Ukraine in 1991. The textual part of the AUL does not yet reflect the changes introduced into Ukrainian orthography (1993), nor the numerous name changes of institutions.

The authors and the Editorial Board would like to thank Prof. Stepan Bevzenko, Prof. George Y. Shevelov, Dr. Bohdan Kliuchkovsky, and other leading specialists whose constant support during all stages of preparation of the AUL was very important.

The publication of the third volume of the AUL was made possible through the joint participation in this project of the National Academy of Sciences of Ukraine and of the Shevchenko Scientific Society in the U.S.A. The authors and the Editorial Board of the AUL express their gratitude to the Shevchenko Scientific Society for their support.

Professor Pavlo Hrytsenko,
Chair, Department of Dialectology Institute of the Ukrainian Language
National Academy of Sciences of Ukraine

Kyiv — New York
March 2001

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Третій том Атласу української мови[1] укладено у Відділі діалектології Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Матеріали до III тому АУМ записувалися протягом 1948—1973 рр. науковими співробітниками Інституту мовознавства НАН України, викладачами, аспірантами і студентами вузів республіки. Картографування здійснювалося з 1964 до 1973 р. Під час редагування й остаточної підготовки III тому до видання в 1983 і 1984 рр. окремі карти й коментарі до них було перероблено й доопрацьовано членами редакційної колегії.

Інститут мовознавства НАН України щиро дякує всім, хто брав участь у збиранні матеріалів до III тому АУМ,— професорам, доцентам, викладачам, аспірантам і студентам вузів не тільки України, а й Росії.

Одночасно Інститут мовознавства НАН України висловлює глибоку подяку Міністерству вищої і середньої спеціальної освіти України та Міністерству освіти України за активну систематичну допомогу в організації масового збирання матеріалів колективами викладачів, аспірантів і студентів вузів республіки.

Вступ до III тому АУМ написав А. М. Залеський, до 3-ї частини цього ж тому — Т. В. Назарова, до 4-ї — І. Г. Матвіяс; Н. П. Прилипко упорядкувала списки населених пунктів[2] мережі 1 і 2-ї частин і алфавітний покажчик до них; І. Г. Матвіяс виготовив список картографованих слів у 1 і 2-й частинах, Т. В. Назарова, Я. В. Закревська — в 3-й частині тому.

Карти і коментарі склали: 1-а частина: І. О. Варченко — 42, 43, 90—92, 95, 96, 128, 131—133; С. Ф. Довгопол — 2, 7, 11, 15, 16, 23, 26, 37, 48, 51—54, 62, 65, 82, 89, 94. 113, 135; А. М. Залеський — 1, 3—6, 12, 14, 25, 40, 41, 79, 134; Н. Й. Марчук — 8, 9, 13, 17, 18, 29—35, 56—61, 73, 83, 84, 112, 116, 119, 127, 129; І. Г. Матвіяс — 20—22, 38, 39, 44—47, 49, 50, 55, 63, 64, 66—71, 74, 75, 81, 85—88, 97, 100, 106—109, 111, 114, 115, 136—144; Т. В. Назарова — 10, 19, 28, 72, 76—78, 93, 98, 99, 102—105; Н. П. Прилипко — 24, 27, 36, 80, 101, 110, 117, 118, 120—126, 130.

2-га частина: І. О. Варченко — 3, 6, 8, 39, 47, 69, 74, 78, 84, 85, 96, 99, 104, 106—108, 114, 117—119; С. Ф. Довгопол — 1, 2, 23, 27, 34, 38, 48, 61, 62, 66, 86—88, 94, 100, 112, 121, 123, 136; О. А. Малахівська — 134; Н. Й. Марчук — 4, 9—11, 13, 20—22, 37, 41, 43—46, 60, 67, 68, 70—73, 75, 90, 132; І. Г. Матвіяс — 31, 52—56, 59, 76, 77, 79, 80—83, 89, 97, 111, 120, 124, 125, 137, 141—151; Т. В. Назарова — 5, 7, 12, 14—19, 24—26, 28—30, 32, 33, 35, 36, 40, 42, 49—51, 57, 58, 63—65, 91, 92, 95, 98, 101—103, 105, 109, 113, 115, 116, 122, 133, 135, 140; Н. П. Прилипко — 93, 110, 126—131, 138, 139.

3-я частина: Т. В. Назарова — 1—43, 46—50, 52, 53; Я. В. Закревська — 44, 45, 51.

Науково-допоміжну роботу під час складання й підготовки до друку даного тому виконували: Т. Л. Бальчева, А. А. Бойко, О. А. Малахівська, О. А. Могила, Г. Ю. Пастернак, Н. І. Пашкова, Є. Д. Турчин.

Активну участь у редагуванні III тому, як і всього Атласу української мови брав колишній завідувач Відділу діалектології Ф. Т. Жилко.

У нас. пп. 15, 17, 789, 791, 819, 820 I тому атласу матеріал записував також Я. І. Дзира.

[1] Далі — АУМ.

[2] Далі — нас. п. (населений пункт), нас. пп. (населені пункти).

ВСТУП

Третій том АУМ складається з чотирьох окремих частин: ареал 1-ї частини становлять Донеччина, Слобожанщина і суміжні землі; він охоплює територію на схід від 35° східної довготи, тобто Донецьку, Луганську, майже всю Харківську області, східну частину Сумської, Полтавської, Дніпропетровської і Запорізької областей. У цій частині скартографовано українські говірки також на території південної частини Курської, Бєлгородської і Воронезької областей та західної частини Ростовської області Росії; ареал 2-ї частини становлять Нижня Наддніпрянщина, Причорномор'я і суміжні землі; він охоплює територію на південь від 48° північної широти до Чорного й Азовського морів, на сході територія 2-ї частини тому сягає 35° східної довготи, а на заході доходить до етнографічної межі з молдавським і румунським народами. Таким чином, до цієї частини атласу входить більша частина Одеської і Миколаївської областей, південна частина Кіровоградської і Дніпропетровської, західна частина Запорізької та вся Херсонська й Кримська області. Тут скартографовано також українські говірки в Краснодарському краї Росії і в Республіці Молдова *. Ареал 3 і 4-ї частин охоплює всю територію суцільного поширення української мови. Четверта частина атласу присвячена характеристиці некартографованих матеріалів.

Як одна із складових частин АУМ третій том основується на тих же теоретичних засадах і методах картографування, що й два попередніх. Коротко нагадаємо, що суть цих засад зводиться до намагання відбити на картах атласу картографовані об'єкти не як ізольовані явища, а як ланки мовної системи на різних її рівнях, відобразити картографовані, явища як взаємопов'язані елементи мови, що перебувають між собою в певних системно-структурних і генетичних відношеннях. Також ставиться завдання шляхом картографічного моделювання ареальних розрізнень і тотожностей побудувати адекватну територіальну проекцію системно-структурних і генетичних відношень у межах картографованого об'єкта за допомогою певним чином систематизованих і регламентованих графічних позначень.

Інтерпретація картографованого об'єкта як такого, що виник у результаті багатопланового перетину якісно різних протиставлень — генетичних і системно-структурних,— картографічно, здійснюється в АУМ за допомогою суворо впорядкованої щодо набору одиниць кольорової графічної символіки: фігурних геометричних знаків, штрихувань, суцільно зафарбованих площин-фонів, ліній-ізоглос, послідовності їх застосування і внутрішньої співвідносності. Із сказаного випливає, що основним картографічним принципом АУМ є послідовна функціональна диференціація графічних засобів для розчленованого зображення всієї багатоаспектної складності картографованого об'єкта як елемента мовної структури, в якому може виділятись кілька взаємопов'язаних планів протиставлення як з погляду генетичного, так і синхронно-структурного чи функціонального. Опрацьований авторами атласу спосіб картографування, т. зв. спосіб накладання (поєднання) на одній карті ареалів різноякісних, але певним чином пов'язаних з основним об'єктом картографування на тій самій карті явищ, не тільки значно розширив чисто картографічну техніку лінгвістичної географії, збагативши інформативність кожної карти і посиливши при цьому її читабельність завдяки більшій виразності й наочності, а й має велике принципове значення, бо відповідно до духу основного методологічного постулату лінгвістики XX ст.— системно-структурного осмислення мовних явищ — дав у руки укладачам атласів важливий інструмент для відображення власне такого системно-структурного розуміння мови на лінгвістичних картах, що відразу підвищило евристичну цінність лінгвогеографії як одного з методів дослідження мовних явищ [3].

Як у попередніх двох томах АУМ, так і в двох перших частинах III тому, найбільше карт, які відтворюють ареальні розрізнення мовних елементів, що становлять або діахронічну тотожність у минулому, а на сучасному етапі континуанти цієї колишньої тотожності в різних говірках відмінні (наприклад, рефлекси різних праформ), або функціональну чи змістову тотожність при неоднаковій по говірках її матеріальній вираженості (наприклад, різні вияви тієї чи іншої флексії, різні лексеми на вираження тієї самої семи); у 1 і 2-й частинах лише по 2 карти, на яких реальні розрізнення утворюють елементи, тотожні за формою виразу і відмінні за змістом (це семантичні карти №№ 68, 76 у 1-й та №№ 83, 95 у 2-й частинах).

Основу корпусу карт перших двох частин III тому (подібно, як у I і II томах) і весь корпус 3-ї частини III тому складають карти, що моделюють ареальні тотожності й розрізнення на підставі мовних ознак ареалів (таких карт у 1-й частині 136, а в 2-й — 141); карти, побудовані на основі ознаки картографічної тотожності ареалів чи, по-іншому, територіальному збігу ареалів, розглядаються як підсумкові (вони служать базою для членування діалектного континуума на основні одиниці територіально-діалектного поділу мови) і розміщуються в кінці 1 й 2-ї частин даного тому (у 1-й їх 8, а в 2-й — 10).

Будучи в усьому принциповому ідентичним з I і II томами, що природно випливає з інтегральної цілості АУМ як загальномовного національного атласу, який лише умовно і з чисто технічних причин було свого часу поділено на окремі томи й частини, III том має й окремі специфічні риси, котрі роблять його в дечому відмінним від попередніх томів. Ця специфічність зумовлюється, з одного боку, тим, що здобутий під час укладання перших двох томів досвід дозволив розвинути й удосконалити окремі методи й прийоми картографування, а з другого — що сам основний об'єкт картографування — територіальні розрізнення — в III томі багато в чому відмінний від характеру територіальних розрізнень у перших двох томах. Так, у III томі збільшено певною мірою інформативне навантаження деяких кольорів: першим вихідним кольором на синхронічних картах є червоний, ним позначається той член ареального діалектного протиставлення, що збігається з літературно-нормативним; на діахронічних картах 3-ї частини III тому червоним кольором здебільшого позначено або вихідний або найближчий за часом до вихідного стану реально зафіксований у говорах член ареальної опозиції; якщо в попередніх двох томах чорний колір виступає в легенді карти останнім у відбитті основного протиставлення незалежно від актуальної кількості кольорів на відповідній карті, якими відтворюються всі члени цього протиставлення, то в III томі символічне навантаження чорного кольору специфічне: ним позначаються лише ті елементи, які чимось різняться від усіх інших картографованих елементів у загальному плані. Наприклад, на карті № 133 III тому 1-ї частини, де першим планом (кольорами) картографується лексичне протиставлення, утворюване різнокореневими структурами, а другим (модифікаціями геометричних фігур) — словотворчі варіанти від тих самих коренів, чорним кольором позначено лексему *кустарник*, яка протиставляється всім іншим (*чагар'ник (чагар'н'ак), гушчи'на (гушчави'на, гуш'чак)*) як запозичення з російської мови. Див. також карту № 119 частини 2-ї тому III, на якій чорним кольором передано лексему *'айіст*, що протиставляється як запозичення з російської мови всім іншим скартографованим лексемам (*чорно'гуз, ле*[и]*'лека, 'бусел, 'бус'ок, 'чапл'а*), що розвинулись на власне українському ґрунті. На фонетичній карті № 24 частини 2-ї тому III, де представлено розвиток м'якості сонорного **р'** (*га'р'ачий, по'р'адок, зо'р'а.., га'рачий, по'радок, зо'ра.., гар'йачий, пор'йадок, зор'йа...*), чорним кольором зображено сполучення **рй**, що розвинулося з **р'** унаслідок виділення м'якості в окрему йотову артикуляцію. Сполучення **рй** (біфонемне) протиставляється одночасно всім іншим членам співвідносного діалектного явища — **р'**, **р**,— які є однофонемними. Складнішою щодо цього є морфологічна карта № 65 2-ї частини III тому, на якій відтворено різні способи вираження вищого ступеня порівняння прикметників і прислівників: форми *маї 'добрий, маї 'б'ілий, маї с'коро*, які і структурно (як аналітичні), і генетично (як результат романського впливу) протиставляються синтетичним власне українським суфіксальним утворенням *б'і'л'[іш]ий, доб'р'[іш]ий, ско'р'[іш]е* і *б'і'л'[ішч]ий, доб'р'[ішч]ий, ско'р'[ішч]е*, передано не лише чорним кольором, а й іншим картографічним засобом.

Що ж до відмінностей у самому об'єкті картографування в III томі порівняно з двома першими, то вони, в свою чергу, пов'язані з тією обставиною, що в I і II томах картографувались в основному старожитні говори, а в III — новостворені, які виникли досить пізно в результаті порівняно недавніх заселень, переселень і доза-

---

* Відсутність на картах 1 і 2-ї частин певних пунктів зумовлена об'єктивними причинами.

[3] Детальний виклад теоретичних засад, принципів і способів картографування, розроблених і практично втілених в АУМ, див.: *Атлас* укр. мови, т. 1.— К., 1984.— С. 7—17; *Українська* лінгвістична географія.— К., 1966; *Матвіяс І. Г.* Інструкція для складання карт Атласу української мови // Діалектол. бюл.— Вип. 8.— К., 1961; *Його ж.* Інструкція для складання коментарів до карт Атласа української мови // Діалектол. бюл.— Вип. 9.— К., 1962; *Його ж.* Засади картографування матеріалів до Атласу української мови // Праці XI Респ. діалектол. наради.— К., 1965.— С. 13—19; *Його ж.* Відбиття лексики в Атласі української мови // Укр. лінгв. географія.— К., 1966.— С. 17—13; *Його ж.* Картографування причорноморських українських говорів // Праці XIII Респ. діалектол. наради.— К., 1970.— С. 134—141; *Його ж.* Лінгвогеографічне дослідження українського діалектного синтаксису // Мовознавство, 1974.— № 2.— С. 20—25; *Його ж.* К итогам работы над Атласом украинского языка // Совещ. по Общеслав. лингв. атласу: Тез. докл.— Воронеж, 1974.— С. 3—8; *Назарова Т. В.* Спроба картографування фонемних структур в Атласі української мови // Територіальні діалекти і власні назви.— К., 1965.— С. 122—141; *Її ж.* Відбиття структурно-генетичних зв'язків в Атласі української мови // Укр. лінгв. географія.— К., 1966.— С. 3—16; *Її ж.* Ареальна проекція лінгвістичних одиниць і теорія картографування ЗЛА // Совещ. по Общеслав. лингв. атласу (Горький, 1970); Тез. докл.— М., 1970.— С. 103—106; *Її ж.* К проблеме типологии диалектных ареалов // Ареальные исслед. в языкозн. и этногр.: Тез. докл. и сообщ.— Л., 1971.— С. 124—125; *Її ж.* Некоторые возможности структурно-типологических решений в лингвогеографической практике // Совещ. по Общеслав. лингв. атласу (Черновцы): Тез. докл.— М., 1971.— С. 3—8; *Її ж.* Проблемы диахронического картографирования // Совещ. по Общеслав. лингв. атласу: Тез. докл. (Ленинград).— М., 1972.— С. 6—10; *Її ж.* Из опыта диахронического картографирования именного склонения в Атласе украинского языка // Совещ. по Общеслав. лингв. атласу (Ужгород): Тез. докл.— М., 1973.— С. 12—16; *Її ж.* О картографировании комплексных лингвистических единиц // Общеслав. лингв. атлас: Материалы и исслед.— М., 1974.— С. 61—68; *Закревська Я. В.* Другий том Атласу української мови // Мовознавство.— 1970.— № 3.— С. 60—65; *Її ж.* Діалектний словотвір в ареальному аспекті // Праці XIII Респ. діалектол. наради.— К., 1970.— С. 151—160.

селень територій перших двох частин діалектоносіями — вихідцями з різних українських етнодіалектних регіонів — і в значній частині яких основні діалектотворчі процеси ще не встигли остаточно завершитись. Лінгвогеографічна незавершеність діалектотворчого процесу виявляється у великій строкатості діалектного ландшафту, відсутності чітких, окреслених багатьма згрупованими в пасма ізоглос меж ареалів, як це здебільшого буває на території старожитніх говорів (І і II томи), у значній черезсмужності й мозаїчності ареалів, розірваності ізоглос співіснуванні в тій самій говірковій мікросистемі різних членів (протичленів) територіального розрізнення, що картографічно виражається наявністю кількох знаків біля номера населеного пункту. Див., наприклад, карту № 1 частини 1-ї тому III, яка свідчить, що в говірках ряду населених пунктів співіснують всі три картографованих відповідники ě: *хр'[і]н, хр[о]н, хр'[е]н* — 207, 247, 322 та ін., або карту № 2: *ц'[і]луˈвати, ц[и]луˈвати, ц[е]луˈвати* — 75, 81, 199, 292, 310 та ін.; карта № 13 виявляє співіснування в тих самих говіркових системах усіх членів діалектного протиставлення: *сˈва[д']ба, сˈва[й]ба, сˈва[л']ба* — 25, 35, 99, 110, 114, 300 та ін.; карта № 22 засвідчує паралелізм варіантів з протетичним приголосним і без нього: *вуж, ˈвухо, ˈвулиц'а, уж, ˈухо, ˈулиц'а* — 7, 11, 13, 14, 27, 28, 32, 34 та ін. Чи не найбільшою, однак, варіативністю відзначається лексичний рівень. Наприклад, карта № 71 фіксує наявність в одній говірці кількох лексичних варіантів для позначення димаря: *диˈмар, верх, труˈба* — 47, 215, 218, 248, 266, 296, 353 та ін.; карта № 101 — для кукурудзи: *кукуˈруӡа, пише^{и}ˈничка, п'ш'інка, качаˈни* — 345; *кукуˈруӡа, пише^{и}ˈничка, качаˈни* — 313, 334, 354 та ін.; карта № 114 — для яструба: *ˈйаструб, ˈкоршун, ˈкобе^{и}ц', ˈр'аˈбе^{и}ц'* — 298; *ˈйаструб, шуˈл'іка, ˈкобе^{и}ц', ˈр'абе^{и}ц'* — 189 та ін.

Тісні й постійні контакти представників різних діалектів приводять до послаблення протиставленості співвідносних явищ: в одній говірці починають уживатися протилежні члени співвідносного явища, які в старожитніх говорах у принципі взаємно виключають одне одного (див., наприклад, наведені вище форми з протетичним приголосним і без нього).

Варіативність, як відомо, є однією з фундаментальних іманентних властивостей кожної людської мови, необхідною для забезпечення повноцінного спілкування між людьми, мислення і об'єктивації навколишньої дійсності [4]. Що ж стосується говорів, які функціонують здебільшого тільки в усній формі й не мають кодифікованої норми, то їм порівняно з літературною мовою властивий узагалі дуже високий ступінь варіативності. У свою чергу, між варіативністю українських старожитніх і новостворених говорів є суттєві відмінності. Внутріструктурні варіації в старожитніх говорах зумовлені здебільшого різного характеру внутрішніми причинами постійних органічних змін і спонтанного розвитку будови говорів на всіх рівнях їхньої структури. Результатом такого спонтанного внутрісистемного розвитку говорів є виникнення рядів гомогенних ступінчатих (континуальних) варіантів [5], тобто варіантів, які виникли в межах розвитку однієї говірки на основі елементів тієї самої системи і являють собою поступове нагромадження чи, відповідно, поступове замикання певної якості (див., наприклад, існування в тій самій говірці різних стадій розвитку дифтонгів **ô — у͜о — у^{о}**, звуження ненаголошених **е — е^{и} — и^{е} — и**, **о — о^{у} — у^{о} — у**, диспалаталізація шиплячих **ш" — ш — ш** та ін.).

Із зовнішніх причин розвитку варіативності в старожитніх говорах помітну роль відігравали в минулому [6] лише фронтальні міждіалектні і міжмовні (на діалектному рівні) контакти на стику говорів, що лінгвогеографічно виявляється тепер у досить чітко окреслених ареалах перехідних говорів з властивими їм паралельними фонетичними і морфологічними явищами, гіперизмами, лексичними дублетами з більш чи менш трансформованою порівняно з доконтактним станом семантичною структурою тощо.

Що ж до варіативності в українських новостворених говорах, то вона матиме різний характер, залежно, передусім, від того, чи переселенський говір продовжує зберігати ще основні риси свого вихідного діалектного типу, тобто материнського говору, і чи його основа є моно-, бі- чи полідіалектною, а чи діалектна основа переселенського говору зазнала істотних змін і в ньому розвинувся вже особливий комплекс діалектних рис, відсутніх у тих вихідних діалектних типах, що стали базою його формування. Наведені вище приклади варіативності взято з говорів, де ще виразно зберігаються характерні риси їх вихідних систем і чітко простежується їхня різнодіалектна основа. Діалектотворчий процес у них ще не завершився. Це здебільшого говірки найпізнішого періоду переселення, і їх носії часто ще самі усвідомлюють різне походження варіантів, про що в коментарях до ряду карт III тому АУМ є відповідні ремарки (див. далі). Наявні в такій переселенській говірці варіанти утворюють ряди гетерогенних не ступінчатих, а дискретних варіантів.

Значну частину українських переселенських говорів становлять говірки раннього періоду переселення й дозаселення XVII—XVIII ст. (говірки східної Полтавщини, Слобожанщини, частково степові). Такі говори, розвиваючись протягом двох-трьох століть на новому місці в умовах, відмінних від попередніх, і вступаючи в різного роду контакти з іншими українськими говорами й говорами інших мов, витворили за цей час ряд специфічних рис, які відсутні в материнських говорах і які дають право вважати їх окремим типом. Так, унаслідок опору систем говорів, що брали участь у контакті, в переважній більшості говірок східної Полтавщини й Слобожанщини мало місце явище гіперкорекції, результатом якого є виникнення в рядах варіантів нових складників-гіперизмів, шкала виявлення яких може бути дуже широкою — від поодиноких (лексикалізованих) до групових і навіть системних. Інтерферентними за походженням є такі риси в ряді новостворених говорів, як заступлення етимологічного **у** в ненаголошених складах голосним **о** (*оˈпир, оˈт'уг, одоˈва, корˈд'ук*), етимологічного ненаголошеного **а** голосним **о** (*боклаˈжани, коваˈлер'ійа, копиˈтан, оˈкац'ійа, отˈтека, хвоˈмил'ійа, шчоˈвел'*), розвиток етимологічно невиправданої м'якості **р** (*гр'ад, гр'аˈниц'а, ˈр'ама, коˈмор'а, маˈк'ітр'а, пуˈжар', баˈзар'*), уніфікація форм наз. відм. одн. чол. роду прикметників за типом м'якої основи (*ˈс'ір'ій воўк, ˈб'іл'ій сн'іг*) та ін. [7], вирівнювання основ на задньоязикові приголосні в дав. — місц. відм. одн. іменникової парадигми (колишньої о-основи), тобто зникнення чергування **г — з, к — ц, х — с** [8], причому в деяких говорах воно супроводжується оригінальною дистрибуцією аломорфів флексії: під наголосом виступає -і (*на ноˈг'і, в руˈк'і*), а не під наголосом ***-и*** (*у кˈнижки, на ˈмухи*) [9], виникнення, наприклад, у південнобессарабських говірках форм 1-ї ос. одн. теп. і майб. простого часів І дієвідміни типу *покˈлад'у, ˈкин'у, ˈвине^{и}с'у, повиˈд'у* під впливом відповідних форм II дієвідміни типу *ˈход'у, ˈнос'у, моˈлот'у* [10].

Варіантні ряди елементів у таких новостворених говорах (дехто називає їх ще вторинними на відміну від первинних, які в усьому принциповому зберігають структурну й функціональну подібність до материнських говорів) [11] можуть включати, таким чином, як риси вихідних діалектних систем, які лягли в основу їх формування, так і ті риси, що є результатом діалектотворчого процесу вже на ґрунті самої переселенської говірки (перевага залежить значною мірою від часу існування новоствореної переселенської говірки: що давнішою вона є, тим, імовірно, менше в ній проявлятимуться ті елементи варіативного ряду, які походять з вихідних діалектних систем, а будуть посилюватись елементи інтерферентного походження і, відповідно, навпаки).

У лінгвогеографічному плані особливістю явища варіативності в українських новостворених говорах є те, що зумовлена вона міждіалектними контактними процесами, які не мають тут фронтального характеру, а виявляються на всій території новостворених говорів.

Фронтальними контакти були лише на самому заході ареалу з молдавською і частково з румунською — у Добруджі, а на сході — з російською мовами. Наслідком афронтальних контактів, які менш давні, ніж фронтальні на території старожитніх говорів, є співіснування в тій самій говірці кількох функціонально недиференційованих варіантів [12], що репрезентують переважно генетично різні вихідні системи (лінгвогеографічно це виявляється у відсутності скільки-небудь виразних ареалів, у значній їх подрібненості, розмитості й мозаїчності).

Отже, в старожитніх говорах, за винятком зон фронтальних контактів, переважають моносистемні варіанти, тобто варіанти, що розвинулись на основі елементів тієї самої системи, а в новостворених говорах — варіанти бі- чи полісистемні, привнесені з різних систем.

Відмінності між старожитніми й новожитніми українськими говорами пояснюються значною мірою тією обставиною, що формування новостворених говорів почалося тоді (XVI—XVIII ст.), коли складання основних діалектних груп української мови на старожитній території вже в основному завершилось.

Дослідження новожитніх говорів різних мов [13] свідчать, що розвиток їх на території пізнього заселення відбувався (і відбувається) в інших умовах, в умовах широкого розвитку різних

[4] Див.: *Степанов Г. В.* К проблеме языкового варьирования.— М. : Наука, 1979.— С. 3; *Солнцев В. М.* Вариативность как общее свойство языковой системы // Вариативность как свойство языковой системы: Тез. докл.— Ч. 2.— М., 1982.— С. 71—73.

[5] Див.: *Пеньковский А. Б.* Об изучении процессов развития в живой диалектной речи // Тез. докл. на X диалектол. совещ. 11—14 мая 1965 г.— М., 1965.— С. 16—21. Пор. також: *Пшеничнова Н. Н.* О вариативности языковых единиц в пространстве и во времени (статистический аспект).// Совещ. по общим вопр. диалектологии и истории яз., посвящ. 60-летию победы под Сталинградом (Волгоград, 21—24 сент. 1982 г.): Тез. докл. и сообщ.— М., 1982.— С. 42—43.

[6] Варіативність, зв'язану з впливом на говори літературної мови і особливо помітну в останні десятиріччя, не розглядаємо тут, оскільки вона стосується в принципі однаковою мірою всіх українських говорів і через те не утворює ареальних протиставлень. Правда, є певні підстави припускати, що в новостворених говорах, де інтенсивніше відбувалися і відбуваються процеси міждіалектних контактів, вплив норм літературної мови може позначатися сильніше на контактуючих говірках і, що більше, норми літературної мови можуть відігравати роль певного каталізатора, надаючи перевагу тим елементам із ряду варіантів, які тотожні з нормативними, або ближчі до них.

[7] Див.: *Шарпило Б. А.* До питання про історичну природу деяких гіперичних явищ в говорах південно-східного наріччя української мови // Наук. зап. Ворошиловград. педінституту. Сер. філол.— Вип. 5.— Ворошиловград, 1956.— С. 68—74; *Його ж.* Сравнительно-историческая характеристика украинских говоров восточной Слобожанщины (Старобельщины): Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Киев, 1960.— С. 8, 12, 13, 15, 18.

[8] Див., напр.: *Мукан А. М.* Важливіші особливості словозміни в українських придунайських говірках // Наук. зап. Глухів. педінституту.— Т. 1.— Суми, 1960.— С. 54; *Шарпило Б. А.* Українські говірки Луганщини в їх відношенні до діалектної системи південно-східного наріччя української мови.— Луганськ, 1959.— С. 12.

[9] Див.: *Чабаненко В. А.* Особливості відмінювання іменників у степових говірках долини р. Кінської // Укр. лінгв. географія.— К. : Наук. думка, 1966.— С. 96. Очевидно, попередній етап розгляданого процесу вирівнювання фіксують східнослобожанські говірки Старобільщини, у яких перехід **г, к, х** зберігається при наголошеній флексії (*на руˈц'і, ноˈз'і*), а при ненаголошеній, яка реалізується аломорфом **-и**, відсутній (*одˈдаў све^{и}кˈрухи, ў кˈнижки* і т. ін.), див.: *Шарпило Б. А.* Спроба порівняльно-історичної характеристики східнослобожанських (старобільських) говірок // Діалектол. бюл.— Вип. 7.— К., 1960.— С. 12.

[10] Див.: *Дроздовський В. П.* Про деякі фонетико-морфологічні явища, пов'язані з граматичною аналогією (На матеріалі українських південнобессарабських говірок) // Праці XII Респуб. діалектол. наради.— К. : Наук. думка, 1971.— С. 148.

[11] Див.: *Баранникова Л. И.* Говоры территорий позднего заселения и проблема их классификации // Вопр. языкознания.— 1975.— № 2.— С. 27; *Її ж.* К проблеме классификации говоров территории позднего заселения // Говоры территории позднего заселения.— Вып. 1. Изд-во Саратов. ун-та, 1977.— С. 16—17.

[12] Можливу комунікативно-прагматичну чи, по-іншому, конотативну інформацію, яку евентуально містить кожний із співіснуючих варіантів і яка в даній ситуації зводиться здебільшого до вказівки на походження того чи того інформанта певного діалектного регіону — Полтавщини, Слобожанщини, Поділля, Волині чи інших — залишаємо тут поза увагою як зі структурного погляду неістотну; вона виявляється лише в мовленнєвому функціонуванні діалектних систем.

[13] *Бузук П.* Діялектологічний нарис Полтавщини // Укр. діялектол. зб.— Кн. 2.— К., 1929.— С. 159—197; *Ващенко В. С.* Полтавські говори.— Х., 1957; *Його ж.* Про білінгвізм у носіїв переселенських українських говорів // Народні говори Наддніпрянщини.— Дніпропетровськ, 1969.— С. 35—48; *Высочина В. А.* Украинский говор долины речки Мокрой Суры: Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Днепропетровск, 1972; *Дроздовський В. П.* Південнобессарабські українські говірки // Праці X Респ. діалектол. наради.— К., 1961.— С. 132—155; *Його ж.* Украинские говоры Бессарабского Приморья (На материале обследования Саратского, Татарбунарского и Белгород-Днестровского районов Одесской области): Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Киев, 1962; *Лисиченко Л. А.* Особенности говоров восточных районов (Купянского и Двуречанского) Харьковской области: Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Харьков, 1955; *Нагин Я. Д.* Говоры Каховского и соседних районов Херсонской области: Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Киев, 1956; *Поповский А. М.* Южноукраинские степные говоры как особый диалектный тип // Совещ. по общим вопр. диалектол. и ист. яз., посвящ. 60-летию образования СССР и 40-летию победы под Сталинградом: Тез. докл. и сообщ. (Волгоград, 21—24 сент. 1982 г.).— М., 1982.— С. 122—123; *Самійленко С. П.* Фонетичні особливості говірок Запорізької області // Діалектол. бюл.— Вип. 6.— К., 1956.— С. 89—97; *Солонська Г. Т.* До вивчення українських говірок Воронежчини та їх зв'язку з іншими діалектами української мови // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики.— Х., 1962.— С. 238—250; *Її ж.* Украинские говоры Воронежской области: Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Харьков, 1967; *Чабаненко В. А.* Говоры долины реки Конской: Автореф. дис. ... канд. филол.

форм міждіалектного (і міжмовного) контактування і визначався складною сукупністю мовних і позамовних чинників. До перших слід віднести ступінь лінгвістичної близькості (відповідно віддаленості) контактуючих переселенських говірок, характер їх відношення до материнських говорів і літературної мови, відповідність чи невідповідність тенденцій їх розвитку основним тенденціям розвитку літературної мови. Серед позамовних чинників на перше місце висуваються такі, як час переселення (в донаціональний період чи після, до утворення основних діалектних угруповань на старожитній території чи після, загальна тривалість сумісного проживання представників різних говорів на новозаселеній території), особливості переселення (примусове офіційне чи масове, стихійне чи спорадичне й індивідуальне тощо), соціально-історичні умови, а також умови економічного й культурного життя (характер узаємостосунків носіїв різних говорів — тісні, дружні зв'язки чи замкнутість і відчуженість, характер господарської діяльності, однаковий чи різний рівень розвитку матеріальної, духовної й побутової культури носіїв різних діалектів, наявність торгових, виробничих і культурних центрів та ступінь їх впливу на новоформовані говори, ліній комунікацій і т. п.).

Що стосується українських новостворених говорів, то в більшості випадків діалектологи й історики мови мають змогу з'ясувати роль у їх формуванні перерахованих вище мовних і позамовних чинників, оскільки історія колонізації Лівобережжя і Півдня України, причорноморських та приазовських степів загалом досить добре висвітлена у вітчизняній історичній науці [14]. Стислий виклад історії заселення й дозаселення півдня і південного сходу України можна знайти й в мовознавчих розвідках І. Г. Матвіяса [15], Б. А. Шарпила [16], В. А. Чабаненка [17], В. Г. Куземи [18] та ін. Тут зупинимось лише на найважливіших віхах.

Існування, за даними літопису, вже в X ст. на Керченському й Таманському півостровах давньоруського Тмутараканського князівства свідчить, що територія Київської Русі тоді вже сягала берегів Чорного й Азовського морів і що східні слов'яни заселяли степи Північного Причорномор'я і Приазов'я. Однак спустошливі напади печенізьких (сер. X ст.) і половецьких (сер. XI ст.) орд змусили слов'ян десь на початку другого тисячоліття чи не повністю покинути ці землі, а також майже всю Нижню Наддніпрянщину і відсунутись у басейни рік Бугу й Дністра. Згодом, у 1-й пол. XIII ст., печенізько-половецькі напади змінюються татаро-монгольською навалою, внаслідок чого первісні південностепові східнослов'янські поселення зазнали спустошення.

Литовські князі, під владу яких потрапляють українські землі в XIV ст., з метою забезпечення південних і південно-східних кордонів своїх володінь розгортають спорудження там оборонних замків, біля яких починають засновувати поселення вихідці з Київщини, Волині, Поділля і Галичини. Таким чином, з 2-ї пол. XIV ст. знову починається поступове заселення південноукраїнських степів, і в XV ст. межі Київського князівства знову доходять до берегів Чорного моря.

Проте виникнення на початку XV ст. войовничо-агресивного Кримського ханства, яке невдовзі стало васалом Туреччини, ще на якийсь час затримує закономірні прагнення східних слов'ян повернути собі пониззя Дніпра. Постійні напади татар і турків знищили майже всі поселення від Чорного моря до річок Мурафи, Рова, Гірського Тікича і Тясмина на Правобережній Україні і до р. Сули на Лівобережжі.

І тільки з виникненням в 40-х рр. XVI ст. Запорізької Січі, з посиленням її військової могутності появляється реальна можливість повторного заселення південноукраїнських земель. Під охороною козацьких укріплень у степу почали засновуватися слободи і зимівники (хутори).

Історичною наукою досить аргументовано доведено відносно добру збереженість у XV і XVI ст. старожитного стабільного населення в передстеповій Україні: на Лівобережжі східною межею заселення А. І. Баранович уважає Полтаву, а на Правобережжі південною — Чигирин і Балту [19]. Це твердження має важливе значення для історичної діалектології, зокрема для з'ясування генези середньонаддніпрянського говору, що став згодом ядром і джерелом формування говорів південно-східного наріччя, у тому числі й говорів, скартографованих у III томі АУМ. У цьому зв'язку особливої ваги набирає висновок історика М. Владимирського-Буданова про те, що на основі автохтонного населення Середньої Наддніпрянщини, яке веде свій родовід з давньоруської доби, і прибулого в пізніші часи населення утворилася окрема етнічна група, помітно відмінна вже в XVI ст. від інших тодішніх груп [20]. Цей висновок історика збігається з висновком тих мовознавців, які розглядають середньонаддніпрянський говір як результат давньої багатовікової інтерференції північного діалектного субстрату, що веде свій генезис від мови літописних полян і сіверян, трансформованої згодом відповідно в територіальні діалекти Київської, Чернігівської та Переяславської земель, і південно-західного діалектного адстрату [21]. У XVI—XVII ст. територія Середньої Наддніпрянщини стає центром національно-визвольної і соціальної боротьби українського народу проти кримських татар і шляхетсько-католицької агресії, ареною величезних народних рухів і зазнає значного дозаселення з території південно-західних говорів, насамперед з Поділля і Волині, і навіть з Галичини. В умовах різнодіалектності порушується, як відомо, певною мірою стійкість кожної з контактуючих діалектних систем і посилюються внутрішні процеси уніфікації мовних явищ, тенденції до вирівнювання словозмінних форм, фонемної будови одних і тих же морфем, семантичної структури лексем тощо. У результаті цих процесів виникає середньонаддніпрянський говір, що вже в XVII ст. виступає як в основному сформоване окреме діалектне ціле. Матеріали опублікованого I тому АУМ підтверджують такий висновок; його дотримуються і розвивають автори атласу [22].

Зростання соціального й національного гноблення польською шляхтою українського народу, що особливо посилилось після унії Литви з Польщею, зумовлює втечу частини населення, незважаючи на небезпеку з боку татар, на менш заселені наддніпрянські й задніпрянські степові простори [23]. У 2-й пол. й особливо в кінці XVI ст. в наддніпрянські й надбузькі степи переселяються вихідці з Волині, Поділля й Галичини [24].

Незважаючи на те, що відповідно до Андрусівського перемир'я та договорів з Туреччиною правобережна територія Дніпра на південь від Тясмину повинна була бути незаселеною, вже в кінці XVII ст. ці землі заселяються смугою вздовж Дніпра вихідцями з Миргородського й Полтавського полків [25].

У XVII і XVIII ст. більша частина українських степів знаходилась у володінні Запорізької Січі. Досить густо заселені Запорізькі паланки займали територію майже на всьому південному Правобережжі і на північ від р. Конки на Лівобережжі [26]. Зі спорудженням у 1731 р. царським урядом з метою оборони від нападів татар так званої Української лінії по річках Орель — Берестова — Берека — Сіверський Донець стало можливим масове заселення і території на південь від цієї лінії переважно вихідцями з Полтавщини шляхом народної, запорізької, урядової, військової і частково церковної колонізації [27].

Приєднання в 1783 р. Криму до Росії повністю звільнило південноукраїнські степи від турецько-татарського панування. З цього часу починається новий період масового заселення їх вихідцями з Правобережної, Лівобережної і Слобідської України та Росії, освоюються землі Донбасу й степи всього узбережжя Азовського моря. Північне Причорномор'я і Приазов'я стало притягальним центром для численних переселенців не тільки з внутрішніх губерній України й Росії, але й частково з-поза їх межі. На широкі простори причорноморських степів царський уряд переселяє не тільки українців і росіян, а й німців, греків, болгар, сербів, молдаван та ін. [28]

Після Ясської угоди 1792 р. Чорноморське військо, в яке було перейменовано козацькі полки, що воювали на боці Росії проти Туреччини в 1787—1791 рр., було переселене на Кубань. За Чорноморським козацтвом потягнулись на Кубань селяни й козаки з центральних губерній України. Переселення зубожілого селянства на Кубань з України — Полтавської, Харківської, Чернігівської та інших губерній — продовжувалось протягом усього XIX ст. і особливо зросло після реформи 1861 р.

Заселення переважної більшості Слобожанщини, на території якої під час татаро-монгольського панування майже всі давні поселення були знищені, розпочалося в 1-й пол. XVI ст. У розпорядженні діалектологів є історичні дані про те, що заселення західної й центральної Слобожанщини (сучасна південна Сумщина і Харківщина) припадає в основному на XVII ст. Воно мало форму «внутрішньої» колонізації і виявлялось у поступовому пересуванні людності з густонаселеної Чернігівщини та північно-західної і західної Полтавщини на схід, насамперед на північну Слобожанщину. Колонізаційні потоки з півночі й північного заходу схрещувались з потоками переселенців із заходу, з Правобережжя — Поділля та Волині [29].

Дослідження говорів східної Слобожанщини й історії її заселення виявило, що на східній Слобожанщині переважав полтавсько-

наук.— Днепропетровск, 1965; *Шарпило Б. А.* Українські говірки Луганщини в їх відношенні до діалектної системи південно-східного наріччя української мови // Наук. зап. Луганського педінституту.— Т. 10. Сер. іст.-філол.— Вип. 3.— Луганськ, 1959.— С. 3—55; *Баранникова Л. И.* О некоторых особенностях развития диалектов на территории позднего заселения // Язык и общество.— Изд-во Саратов. ун-та, 1967.— С. 16—35; *Її ж.* К проблеме изучения взаимодействия языков и диалектов на территориях позднего заселения / Вопр. славян. языкознания.— Саратов, 1968.— С. 42—66; *Її ж.* Говоры территорий позднего заселения и проблема их классификации // Вопр. языкознания.— М., 1975.— № 2.— С. 22—31; *Здобнова З. П.* Типология русских говоров в Башкирии.— Уфа, 1981; *Палагина В. В.* Реконструкция исходного состояния вторичного говора (На материале томского говора): Автореф. дис. ... докт. филол. наук.— Новосибирск, 1973, та ін.

[14] *Владимирский-Буданов М.* Население Юго-Западной России от половины XIII до половины XV века // Архив Юго-Западной России.— Киев, 1886.— Т. 1.— Ч. 7; *Його ж.* Население Юго-Западной России от второй половины XV в. до Люблинской унии (1569 г.) — 1890 г.— Т. 2; *Падалка В.* Прошлое Полтавской территории и ее заселение.— Полтава, 1914; *Багалій Д. І.* Заселення південної України.— К., 1920; *Його ж.* Історія Слобідської України.— Х., 1918; *Мавродин В. В.* Очерки истории Левобережной Украины.— Л., 1940; *Баранович А. И.* Население предстепной Украины в XVI в. // Ист. зап. Ин-та истории АН СССР.— М., 1950.— Т. 32; *Голобуцкий В. А.* Черноморское казачество.— Киев, 1956; *Слюсарський А. Г.* Слобідська Україна.— Х., 1954; *Дружинина Е. И.* Северное Причерноморье в 1775—1800 гг.— М., 1959; *Її ж.* Южная Украина в 1800—1825 гг.— М., 1970; *Її ж.* Южная Украина в период кризиса феодализма 1825—1860 гг.— М., 1981; *Кабузан В. М.* Заселение Новороссии (Екатеринославской и Херсонской губерний) в XVIII — первой половине XIX века (1719—1858 гг.).— М., 1976; *Наулко В. И.* Развитие межэтнических связей на Украине.— Киев, 1975; *Історія* Української РСР.— Т. 1.— Кн. 2.— К., 1979; Т. 2.— К., 1979.

[15] *Матвіяс І. Г.* Формування південно-східного наріччя української мови // Мовознавство.— 1983.— № 1.— С. 52—59.

[16] *Шарпило Б. А.* Сравнительно-историческая характеристика украинских говоров восточной Слобожанщины (Старобельщины): Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Киев, 1960.— С. 4—7; *Його ж.* Спроба порівняльно-історичної характеристики східнослобожанських (старобільських) говірок // Діалектол. бюл.— К., 1960.— Вып. 7.— С. 4—8.

[17] *Чабаненко В. А.* Говоры долины реки Конской: Автореф. дис. ... канд. филол наук.— Днепропетровск, 1965.— С. 3—4.

[18] *Кузема В. Г.* До питання про основні заселенські рухи носіїв живого мовлення долини річки Багатої // Народні говори Наддніпрянщини.— Дніпропетровськ, 1969.— С. 89—98.

[19] Див.: *Баранович А. И.* Население предстепной Украины в XVI в.— С. 232.

[20] Див.: *Владимирский-Буданов М.* Население Юго-Западной России от второй половины XV в. до Люблинской унии (1586 г.) — С. 188.

[21] Див.: *Михальчук К. П.* К южнорусской диалектологии // Киев. старина.— 1893.— Т. 42.— С. 459—460; *Наконечний М. Ф.* Програма з української діалектології для філологічних факультетів університетів і факультетів мови і літератури педагогічних інститутів.— К., 1941.— С. 13; *Його ж.*— До питання про генезис середньонаддніпрянських говірок // Питання історичного розвитку української мови: Тези доп. Міжвузів. наук. конференції 15—20 грудня 1952 р.— Х., 1959.— С. 95—98; *Шарпило Б. А.* До питання про генезис діалектних груп української мови // Тез. докл. и сообщ. на итоговой науч. конференции за 1954 год. Сер. филол. наук.— Луганск, 1956.— С. 90—96.

[22] Див.: *Матвіяс І. Г.* До історії діалектів української мови // Совещ. по общим вопр. диалектол. и ист. яз.: Тез. докл. и сообщ. (Душанбе, 12—15 ноября 1979 г.). — М., 1979.— С. 46, 47; *Його ж.* Членування південно-східного наріччя. Української мови // Мовознавство.— 1981.— № 4.— С. 42—50; *Його ж.* Формування південно-східного наріччя української мови // Мовознавство.— 1983.— № 1.— С. 52—59; *Залесский А. Н.* Некоторые спорные вопросы в изучении украинских полесских говоров // Полесье и этногенезис славян: Предварительные материалы и тезисы конференции.— М., 1983.— С. 48—50.

[23] Див.: *Історія* Української РСР.— К., 1979.— Кн. 2.— С. 202.

[24] Днв.: *Владимирский-Буданов М.* Акты о заселении Южной России XVI и XVII вв.— 1905.— Т. 3.— Ч. 7.— С. 70.

[25] Див.: *Історія* Української РСР.— К., 1979.— Т. 2.— С. 502.

[26] Див.: *Історія* Української РСР.— Т. 2.— С. 251; *Багалій Д. І.* Заселення південної України.— Х., 1920.— С. 16.

[27] Див.: *Кузема В. Г.* До питання про основні заселенські рухи носіїв живого мовлення долини річки Багатої // Народні говори Наддніпрянщини.— Дніпропетровськ, 1969.— С. 93; *Її ж.* Лексика народной речи верховья реки Орели: Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Днепропетровск, 1972.— С. 6—7.

[28] Див.: *Дружинина Е. И.* Южная Украина в период кризиса феодализма 1825.— 1860 гг.— М. : Наука, 1981.— С. 32 і далі.

[29] Див.: *Шарпило Б. А.* Спроба порівняльно-історичної характеристики східнослобожанських (старобільських) говірок. — С. 4—7.

слобожанський колонізаційний елемент при наявності значного шару переселенців із східної Чернігівщини та при можливих зв'язках частини полтавців і слобожан з Правобережною Україною [30].

Матеріали 1-ї частини III тому АУМ підтверджують зроблений попередніми дослідниками висновок про південно-східну основу говорів Слобожанщини і свідчать, що занесені переселенцями з Правобережжя південно-західні діалектні риси розчинилися загалом у переважній масі говірок середньонаддніпрянського типу в його західнополтавському вияві.

Тісні й дружні стосунки протягом усієї історії заселення Слобожанщини, передусім східної, українських переселенців з російськими в різних сферах господарського й культурного життя знайшли відображення і в характері слобожанських говірок, особливо в лексиці. Серед українських говорів території пізнього заселення виявляються мозаїчні вкраплення говірок російської мови, а в окремих місцевостях — болгарської, грецької, молдавської, гагаузької та інших мов, які також мали певний вплив на формування українських новостворених говорів. Таким чином, багатоманітність, генетична, структурна та функціональна неоднорідність новостворених говорів півдня і сходу України — результат складного історичного процесу заселення територій південного степу і Слобожанщини та наступного розвитку говорів зазначених територій як переважно вторинних за своїм характером, тобто таких, становлення яких відбувалось на базі сформованих уже раніше на старожитніх територіях діалектних типів.

Ця специфіка формування українських говорів території пізнього заселення як переважно вторинних лінгвогеографічно знайшла вираз не тільки в згаданій вище менш чіткій окресленості ареалів картографованих мовних явищ, але й порівняно зі старожитніми говорами I і II томів АУМ у меншій кількості самих ареальних протиставлень елементів різних рівнів мовної структури, що зумовило відповідно меншу кількість карт в обох частинах III тому й дозволило об'єднати їх в одному томі.

Своєрідність протікання мовних процесів у новостворених говорах, у свою чергу, виявилась у лексикалізованому характері багатьох фонетичних і граматичних явищ (нерідко кожне слово — репрезентант фонетичного чи морфологічного рівня має індивідуальний ареал поширення), що відразу ж позначилось на картах, послабивши порівняно з двома першими томами певною мірою їхню інформативність (у перших двох частинах третього тому значно менше карт, виконаних способом накладання ареалів структурно або генетично пов'язаних явищ). Водночас до деяких карт розширився обсяг інформації, яку містять коментарі. Так, у коментарі до карти № 16 III тому частини 2-ї наводиться ремарка із запису про те, що «сумчани вживають форму *х'вартух*, а кубанці — *'фартух*» — 287 нас. п., «вінничани — *'фартух*, кубанці — *х'вартух* — 289 нас. п.»; до карти № 24: «вінничани — *'расний, 'бура, по'радок, рату'вати, зо'ра, бу'рак*, кубанці — *'р'асний, 'бур'а, по'р'адок, р'ату'вати, зо'р'а, бу'р'ак'* —289 нас. п.; до карти № 32: «вінничани — *вуж, 'вухо, 'вулиц'а, 'вугол', 'вуз'ки^й*, кубанці — *уж, 'ухо, 'улиц'а, 'угол', 'уз'кий* — 289 нас. п.» та ін.

Історія дослідження українських новостворених говорів лінгвогеографічним методом небагата. Уперше вони стали об'єктом такого опрацювання в дослідженні П. Бузука «Діялектологічний нарис Полтавщини» [31], який до текстової частини своєї розвідки додав 3 лінгвістичні карти із штриховим позначенням ареалів діалектних форм прикметників і дієслів новостворених говірок південного сходу Полтавщини, в основному на схід від р. Псла. Територія поширення цих діалектних форм наводиться лише з ілюстративною метою без зазначення протиставних членів ареальної опозиції.

Перша спроба створення регіонального атласу переселенських говірок у межах колишньої Кубанської округи колишньої РРФСР належить В. Ф. Чистякову [32], який на 60 таблицях чи, як їх називає сам автор, картограмах з допомогою оригінальної методики — цифрової індексації — подає територію поширення 62 лексем, належних до двох лексико-семантичних груп —«Природа і її явища» та «Людина». Картограми В. Ф. Чистякова не є картами в звичайному розумінні цього слова. Лінгвогеографічна інформація в них згорнута, прихована за цифрами. Лише одна з цих таблиць-картограм № 35 «ноги» розгорнута в лінгвістичну карту, яка за технікою картографування нагадує жільєронівський атлас. Крім того, до статті додано карту адміністративних районів Кубанської округи станом на 1927 р. із зазначенням густоти населення. Ці дві карти повинні допомогти читачеві розшифрувати закодовану в таблицях лінгвогеографічну інформацію, а при потребі перенести на звичайну карту [33].

Ряд новостворених говірок скартографовано в регіональних атласах В. С. Ващенка. На 16 картах, доданих до монографії «Полтавські говори» [34], автор способом картографування на виявлення, тобто без протиставлення картографованого елемента іншим протичленам ареальної опозиції, подав ареали кількох фонетичних і морфологічних явищ у східнополтавських говірках, які становлять також крайню західну частину ареалу 1-ї частини III тому АУМ. Цим же способом картографування на виявлення послуговується В. С. Ващенко і в наступних своїх регіональних атласах «З історії та географії діалектних слів» (Х., 1962) та «Лінгвістична географія Наддніпрянщини» (Дніпропетровськ, 1968); мережа першого з них нараховує 180 нас. пп. і охоплює говірки Середньої та Нижньої Наддніпрянщини, приблизно від р. Росі та Переяслава-Хмельницького до Чорного моря, мережа другого — 183 нас. пп., від Києва до Чорного моря. Таким чином, обидва вони включають і говори, скартографовані в III томі АУМ: крайню південно-західну частину ареалу 1-ї частини і східну частину ареалу його 2-ї частини. Сукупна кількість опублікованих лінгвогеографічних карт 158 (у першому з названих атласів 99, у другому — 59). Усі карти лексичні і вказують тільки на територію поширення низки окремих діалектних лексем, не виявляючи їх у системі ареальних протиставлень. Засіб картографічного зображення — одноколірні кола.

Частина новостворених говірок — у Полтавській, Кіровоградській, Дніпропетровській областях та на півночі Одеської й Миколаївської областей — була вже картографована в I томі АУМ.

Уже під час роботи над I томом було виявлено значну кількість описаних вище відмінностей в об'єкті картографування говорів на старожитній території і на новозаселених територіях. Це поставило перед укладачами III тому АУМ ряд нових лінгвогеографічних проблем. Стало ясно, що, крім завдань, які стоять перед атласами старожитніх говорів, перед атласами новостворених говорів з уваги на їх специфічність, ставляться ще додаткові. Так, крім визначення ареалів окремих діалектних явищ, характеру їх лінгвістичної й територіальної пов'язаності між собою чи, іншими словами, структурної й територіальної диференціації новостворених говорів, атлас цих говорів мав би ще виявити генетичну базу різних типів їх, зв'язок з тими матірними говорами, що стали підосновою, відобразити напрями й результати міждіалектних і міжмовних контактів, відбити продовження тих ізоглос, які залишились відкритими на картах атласів старожитньої території, що безпосередньо прилягає до території пізнішого заселення, показати тенденції розвитку таких говорів. Таким чином, атлас говорів території пізнього заселення повинен би виявити попередні етапи формування новостворених говорів, їх складові частини і відношення між ними в минулому, відбити ті елементи і характер відношень між ними, які визначають обличчя говорів на сучасному етапі, а також зобразити ті відношення, які тільки зароджуються тепер [35]. Однак для успішного розв'язання накреслених завдань треба було закласти їх у програму і зібрати за нею відповідний фактичний матеріал. Чинна тоді «Програма для збирання матеріалів до Діалектологічного атласа української мови» (К., 1949, вид. 2-е) не позбавлена серйозних вад, які доводилось переборювати укладачам I і II томів АУМ [36], була орієнтована виключно на обстеження старожитніх говорів і не враховувала специфіки говорів пізнього формування. Питання створення нової програми, методики збирання матеріалів на територіях новостворених говорів, принципів і методів їх картографування ставились на XII Республіканській діалектологічній нараді (Київ, 1965 р.).

Передумовою створення ефективної програми для лінгвогеографічного дослідження говорів є наявність грунтовних монографічних описів досить великої кількості різнотипних говорів, призначених для картографування, чого в розпорядженні укладачів АУМ не було. До того ж на час початку роботи над III томом більшість говірок населених пунктів мережі III тому АУМ було вже обстежено за згаданою вище програмою. Важливо також те, що III том АУМ є не окремим, регіональним атласом, а однією із складових частин АУМ, і як такий він повинен був і за характером представленого в ньому матеріалу, і за добором явищ для картографування, і за основними принципами їх картографічного зображення відповідати двом іншим томам, бути з ними співвідносним і зіставним [37]. Тому довелось картографувати новостворені говори на основі матеріалів, записаних за єдиною програмою і за тими ж засадами і за допомогою тих же методів і способів, що й старожитні говори української мови [38].

Послідовна орієнтація укладачів III тому АУМ на підхід до мовних явищ як ланок єдиної структури, неодмінне врахування характерних для кожного мовного явища, що стало предметом картографування, його системних і генетичних зв'язків з іншими, допомогли перебороти деякі вади матеріалу, зумовлені недосконалістю програми, і дозволили відобразити певною мірою загальний характер структурної й територіальної диференціації українських новостворених говорів, особливості їх будови і функціонування на території пізнішого заселення.

---

[30] Див.: *Наулко В. І.* Карта сучасного етнічного складу населення Української РСР (з пояснювальни текстом).— К. : Наук. думка, 1966.

[31] Див.: *Український* діялектологічний збірник.— Кн. 2.— К., 1929.— С. 159—197.

[32] *Чистяков В. Ф.* К лингвистическому атласу Кубанского округа.— Вып. 1 // Труды Кубанского пед. института.— Краснодар, 1930.— С. 217—261.

[33] Детальніше про атлас В. Ф. Чистякова див.: *Дзендзелівський Й. О.* Одна несправедливо забута сторінка історії української та російської лінгвістичної географії // Матеріали XXI наук. конференції Ужгород. ун-ту. Сер. філол.— Вид-во Київ. ун-ту.— К.,—1967.— С. 168—178.

[34] *Ващенко В. С.* Полтавські говори.— Х., 1957.— С. 453—472.

[35] Пор. також: *Баранникова Л. И.* К вопросу о задачах и принципах составления региональных лингвистических атласов // Тез. докл. и сообщ.— М., 1971.— С. 15.

[36] Див.: *Атлас* української мови. Т. 1.— К., 1984.— С. 8—9.

[37] Див. ще: *Матвіяс І. Г.* Картографування причорноморських українських говорів.— С. 134—135.

[38] У цьому зв'язку необхідно наголосити, що завершення роботи над АУМ не виключає, а, навпаки, передбачає розгортання роботи над створенням регіональних і різного типу проблемних атласів.

ЧАСТИНА 1

СЛОБОЖАНЩИНА
ДОНЕЧЧИНА
І СУМІЖНІ ЗЕМЛІ

I. КОМЕНТАРІ

КОМЕНТАР № 1

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 383 «Хрін чи хрон, чи хрєн, чи хрен, чи хрин?»

2. Відзначено **р′** перед **е** в записах з нас. пп.: 35, 48, 52, 110, 247, 248, 250, 311, 313, 317, 322, 337, 352, 362, 374; **х′** перед **р′**: 6, 31, 56, 76, 79, 81, 89, 111, 113, 125, 126, 138, 144.

3. Записано структури *хр′i̯eн* — 21, *хрйе^{і}н* — 321.

4. У записах є ремарки про вживання тих чи інших форм представниками тільки окремих поколінь : I *хр′ін* — 7, 103, 322; I, II *хр′ін, хрон* — 70; I, III *хрін* — 171; II *хрон* — 7, 103, 164, 171, 322; III *хрон* — 72, 82; III *хр′ен* — 322; I, II, III *хрін*, II—III *хрон* — 332; рідше *хрон* — 350.

КОМЕНТАР № 2

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 385: «Цілувати чи цилувати, чи целовати, чи цьолувати, чи цоловати, чи цюлювати?»

2. Червоним колом картографується також: **î** (*ц$^{(\prime)}$ілуˈвати*) — 72, 93, 107, 132, 236; **і^{и}** (*ц$^{(\prime)}$і^{и}луˈвати*) — 131, 212, 231, 305.

3. Зеленим колом нанесено ще: **и^{і}** (*ци^{і}луˈвати*) — 56, 119, 166; **и^{е}** (*ци^{е}луˈвати*) — 152, 153, 248.

4. Жовтим колом позначено також: **е^{и}** (*це^{и}л$^{(\prime)}$уˈвати*) — 67, 121, 199, 245, 270, 276, 295, 299, 316, 317; **а** (*цалуˈвати*) — 73, 87, 105, 113, 116, 118, 164, 165, 180, 182, 194, 200, 202, 214, 278, 285, 291, 292, 294.

5. Не картографується *цалуˈват′* — 327; *цюлюˈват′* з ремаркою «до малих дітей» — 333.

КОМЕНТАР № 3

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 337: «*Чоˈтири* чи *чоˈтирі*, чи *чеˈтири* (*чеˈтирі*) чи *шˈтирі* (*шˈтири*), чи *шˈтириє?*»

2. Червоним колом картографовано також структури: з **а** — 4, 297, 313, 347; з **о^{а}** — 124; зеленим — структури з **е^{и}** — 14, 27, 204, 231, 244, 310, 312, 320, 325, 329, 330, 368; з **э** — 24, 74, 84—86, 95, 105, 114, 147, 164, 169, 173, 177, 200, 255, 278, 291, 303; з **и^{е}** — 6, 20, 23, 29, 31, 92, 93, 209, 227, 273, 310, 336, 356; з **ê** — 214; з **и** — 1, 9, 25, 28, 36, 38, 39, 49, 70, 72, 77, 84, 90, 92, 100, 124, 133, 160, 162—164, 167—171, 175—177, 186, 187, 193, 195, 200, 209, 213, 225, 234, 246, 249, 251, 253, 255, 256, 267, 270, 276, 281, 284, 293, 318, 322, 326, 327, 340, 366, 369, 371; жовтим колом — структури з **î** — 107; **і^{и}** — 35; **и^{і}** — 3, 16, 19, 32.

3. Відзначено м'якість **ч′** не перед **і**: — 3, 10, 14, 16, 17, 27, 41, 48, 49, 63, 69, 73, 74, 81, 102, 106, 110, 112, 114, 121, 122, 125, 126, 129, 137, 140, 144, 152, 177, 184, 189, 197, 204, 210, 214, 215, 219, 232, 242, 248, 250, 252, 254, 261, 269—272, 276, 281, 283, 284, 290, 292, 295, 302, 308—310, 314, 318, 320, 333, 337, 351, 355, 358—361, 363, 365, 374; напівм'якість **ч·** — 8, 19, 21, 23, 34, 36, 38, 39, 42—44, 46, 47, 50, 53, 55, 59, 60, 62, 71, 124, 127, 141, 150, 151, 155, 160, 166, 199, 209, 223, 230, 231, 234, 237, 238, 245, 253, 298, 317, 323, 325, 329, 364, 367, 370—373.

4. Зафіксовано структури з прикінцевим **и** після **р** — 3, 18, 65, 72, 99, 130, 149, 158—160, 174, 178, 179, 222, 226, 259, 280, 303, 304, 346, 355; з прикінцевим **э** — 98, 278; паралельні структури з **і** та **и** — 21, 22, 59, 80, 100, 108, 113, 114, 117, 127, 128, 132, 133, 156, 168, 172, 207, 230, 234, 247—249, 257, 281, 294, 313, 321, 334—336, 344, 345, 353, 357, 371; з **і** та **э** — 296; з **е** та **і** — 324.

КОМЕНТАР № 4

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 279: «ˈНавстіж, чи ˈнастіж, чи ˈнавстяж, чи насˈтежень, чи навстяˈжи?»

2. Жовтим колом картографовано також звужені вияви фонеми /е/: **е^{и}** — 6,26; **и** — 41; дифтонг **i̯e** — 43; а також вияви /е/ в структурах: *найсˈтежей* — 18, *найст′еˈжей* — 48; *найсˈтеже^{и}н′* — 20; *найсте^{и}ˈжен′* — 4; *найстиˈжен′* — 2; зеленим колом — **а** також у структурах: *найсˈт′ажен′* — 19; *найсˈт′^{ч}′аж^{ш}ку, наприсˈт′^{ч}′аж*— 143; *найсˈт′аг* — 246; *найст′аˈги* — 206.

3. Не картографовано: 1) м'якості кореневого **с′** — 6, 10, 14, 23, 24, 29, 31, 44, 47, 60, 63, 71, 79, 86, 91, 92, 96, 97, 103, 106, 109, 113, 121, 125, 126, 129, 132, 136, 137, 139, 144, 145, 151, 153, 157, 164, 184, 193, 195, 197, 199, 200, 208, 219, 220, 223, 230, 231, 236, 237, 242, 252, 261, 269, 273, 281, 282, 290, 302, 306, 307, 310, 314, 315, 326, 337, 351, 355, 358, 366; 2) м'якості кореневого **т′** перед **е** — 6, 7, 48, 57; 3) твердості **т** перед **і** — 82, 110, 157, 181, 191, 195, 199, 203, 207, 210, 221, 227, 246, 247, 254, 257, 262, 264, 266, 267, 274, 288, 301, 320, 322, 334, 335, 343, 346, 350, 353; **й** перед **а**: *ˈнайстˈйаж* — 278, 291, 350, 362; переходу **т′** > **к′**: *ˈнайск′іж* — 156; 4) м'якості кінцевого шиплячого **ж′** — 218, 220, 263; 5) оглушення кінцевого **ж**: **ж** — 17, 23—25, 32, 35, 75, 76, 102—104, 114, 119, 124, 127, 140, 164, 193, 195, 223, 227, 230, 231, 235, 236—238, 241, 242, 271, 315, 316, 318, 330, 358, 359; **ж^{ш}** — 106, 157, 198, 199, 207—210, 225, 243, 248, 250, 271, 273, 282, 300, 302, 305, 309, 310, 322; **ш^{ж}** — 16, 39; **ш** — 160, 173, 174, 202, 204, 205, 252, 257, 289, 292, 295, 304, 307, 308, 311, 326, 333, 355, 356, 361, 363, 370, 371, 373; випадання кореневого **в** (**ў**): *ˈнастіж* — 8, 13, 23, 31, 33, 37, 39, 44, 46, 51, 54, 60, 61, 68, 70, 73, 80, 91, 98, 101, 107, 109, 124, 132, 141, 148, 157, 168—170, 178, 191, 193, 195, 207, 210, 212, 214—216, 219, 221, 225, 227, 229, 234, 245—247, 257, 265, 267, 274, 284, 285, 289, 295, 306, 307, 309, 311, 313—316, 321, 343, 346, 361, 363, 365, 369, 375; *ˈнастi̯eж* — 43; *ˈнаст′аж* — 8, 29, 66, 83, 333; *ˈнаст′еж* — 48, 57; *ˈнастиж* —50; наголос на прикінцевому складі слова: *найсˈт′іж* — 5, 12, 52, 71, 241; *ˈнайсˈт′аж*— 21, 22, 25, 35, 38, 53, 56, 67, 70, 74, 78—80, 84—86, 88, 90, 93—95, 97, 98, 100, 106, 116, 118, 119, 121, 133, 136—139, 146, 147, 151, 157—162, 165, 166, 168—171, 173, 176, 177, 182, 184, 186, 188, 189, 198, 199, 204—206, 216, 220, 224, 232, 235, 238, 250, 252, 256, 260, 261, 263, 268, 269, 271—273, 278, 279, 281, 285, 290, 291, 298, 302, 304, 310, 318, 319, 323, 324, 332, 333, 338, 347, 351, 359, 365, 366, 368, 371; *найсˈтеж* — 5, 9, 11, 28, 275; *насˈтеж* — 48; *навсˈт′аг* — 246; *найстеˈжей* — 1, 18, 48; *найстиˈжен′* — 2—4; *найстаˈжен′* — 19 та на передкінцевому складі: *найсˈтеже^{и}н′* — 20.

4. Зафіксовано ще: *ˈнайсˈт′ож* — 36; *найˈс′а* — 87; *найˈс′у* — 327; *найскˈр′із′* — 34, 130, 142; *наскˈр′із′* — 128, 142; *coўˈс′ім* — 329.

КОМЕНТАР № 5

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 109: «*Без вˈсяких приˈчин* чи *без ніˈяких приˈчин*, чи *без ˈжодних* (*ˈжадних*) *приˈчин?*» і питання № 110: «*Без* ˈматері, *без* сестˈри чи *крем* ˈматері, *крем* сестˈри?»

2. Червоним колом позначено також звужені вияви фонеми /е/: **э** — 11, 52, 54, 74, 75, 78—80, 83, 85, 86, 91—93, 95, 96, 98, 100, 103, 104, 108—110, 113, 116—118, 133, 164, 167—169, 175—178, 182, 187, 193—196, 200, 253, 256, 260, 268, 278, 292, 294, 297, 338, 345, 347, 360; **ê** — 22, 79, 81, 88, 97, 180, 235, 236; **е^{и}** — 23, 26—29, 31, 32, 41, 46, 56, 121, 166, 202, 206, 217, 225, 226, 230, 244, 249, 263, 273, 276, 284, 308, 311, 313, 322, 323, 325, 337, 354—356, 366, 373, 375; **и^{е}** — 27, 28, 39, 46; **и** — 1—4, 16, 18, 19, 26, 33, 160, 192, 251, 252, 326, 327, 340, 349, 361, 363, 365, 367; зеленим колом — написання **е^{і}** — 10, 63, 67, 71, 127, 283, 306, 307; **і^{е}** — 309; **î** — 262, 274.

3. Не картографовано: 1) оглушення кінцевого **з**, позначеного **з̥** — 17, 22—24, 32, 69, 76, 90, 104, 114, 116, 118, 127, 193, 195—217, 223, 231, 232, 236—238, 242, 251, 315, 316, 318; **з^{с}** — 35, 48, 106, 143, 166, 191, 198, 199, 225, 246, 282, 304, 309, 336, 357; **с** — 324; 2) м'якості губного **б** перед **е** — 48, 317, 367; **е^{і}** — 10; 3) відсутності пом'якшення губного **б**ˈ перед **і** — 106, 118, 123, 129, 147, 162, 171, 172, 209, 232, 246, 254, 257, 261, 262, 267, 269, 281, 291, 333, 337, 350, 351; 4) приставного кінцевого **о**: *безо* — 25, 72, 120, 232; *бизо* — 326; *бэзо* — 164; *б′ізо* — 86, 121, 316; *безо^{а}* — 124.

КОМЕНТАР № 6

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 367 а): «Колодязь чи колодезь, чи колодізь?»

2. Зеленим колом картографуються також структури з є — 295.

3. Відзначено паралельні структури з твердим і м'яким приголосним перед **е** < **ę** — 28, 142; з твердим приголосним — 60, 89, 100, 133, 368; обниження переднаголошеного голосного — **о^{а}**: 29, 31, 42, 207, 303, 312, 317, 330; **а^{о}** — 314; **а** — 1, 324, 327; звуження переднаголошеного *о* в *ш* — 149; оглушення кінцевого приголосного — **з′^{с}** — 4, 198, 199, 210; *з̥′* — 227, 237, 238, 251, 318; **с′** — 1, 252, 307, 311; препалатальний **л·** — 8, 14, 21, 22, 26, 27, 29, 31, 34, 38, 39, 41, 44, 46, 47, 49, 63, 67, 109, 121, 130, 152, 153, 211, 220, 235, 239; окситонічний наголос:—185, 191; виділення м'якості **д′** в окрему йотову артикуляцію перед **а** — 253, 291, 350.

4. Зафіксовано ще і *коˈлоде^{и}ц′* — 6; *каˈлодец′* — 324; *коˈлод′ец* — 326; *коˈлод′ац* — 242; *коˈлод′іц* — 16.

5. У записах є ремарки про вживання певних словоформ представниками тільки окремих поколінь: I *коˈлод′аз′* — 85, 89, 103, 164, 223, 297; *ко^{а}ˈлод′аз′* — 124; *коˈлодйаз′* — 291; *коˈлод′із′* — 98, 260, 278, 296, 300, 316; *коˈлодез′* — 100; II *коˈлод′аз′* — 296, 316; *коˈлод′із′* — 85, 100, 124, 223; *коˈлодез′* — 89; III *коˈлод′аз′* — 278, 300; *колод′із′* — 104, 296; I—II — *коˈлод′аз′* — 104; II — III *коˈлод′аз′* — 98, 256, 260; *коˈлод′із′* — 103, 164, 291, 297.

КОМЕНТАР № 7

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 320: «Дам *тоˈбі* (*туˈбі*) чи *теˈбі* (*тиˈбі*), чи *ті* (*ти*)?»

2. Червоним колом картографується також: **о^{а}** (*то^{а}ˈб′і*) — 42, 329, 330, **а** (*таˈб′і*) — 85, 264, 297, 324, 347;

зеленим контурним колом — **і^{и}** (*т′і^{и}ˈб′і*) — 244.

3. Записано *тоˈбi̯e*, *тоб′іˈйе*, *тоˈб′е*, *тобˈйе* — 48; *тиˈб′е* — 317.

КОМЕНТАР № 8

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 442: «...шворінь (шворень, шкворень) ... чи ... сворінь..?»

2. Зеленим колом позначено також: шˈвирен' — 44; шˈвир'ін' — 54; шˈвирəн' — 52; шˈвири^{е}н' — 56; шˈвирин' — 2, 19, 56.

3. Зафіксовано ще такі фонетичні варіанти картографованого слова: шˈвар'ін' — 312; шкˈваре^{и}н' — 21; шˈйор'ін' // шˈвор'ін' — 176; стˈворен' — 57; стˈвор'ін' // шˈвор'ін' — 255; шˈворен — 22, 84, 89, 97, 132, 206, 215, 226, 239, 274, 305, 324, 336, 341, 347; шˈворен' // шˈвор'ін' — 86, 100, 114, 164, 168, 171, 176, 196, 202, 253, 344; шˈв'ірен' — 5, 48; шкˈворен' — 82, 120, 168, 183, 228; шˈворе^{и}н' — 44, 209, 225, 311; шˈворе^{и}н' // шˈвор'ін' — 310; шˈв'іре^{и}н' — 6; шˈвори^{е}н' // шˈвор'ін' — 271, 293; шˈв'іри^{е}н' — 3, 56; шˈворəн' — 11, 84, 91, 128, 218, 285, 286, 294, 295, 362; шˈворəн' // шˈвор'ін' — 100, 111, 167, 171, 179, 216, 292, 296, 338; шкˈворəн' — 75, 91, 113, 167, 170; шˈворин' — 9, 16, 143, 374; шˈворин' // шˈвор'ін' — 337, 338.

4. Засвідчено ще: сˈворн'а — 79; швоˈр'ін' — 207, 301; швоˈр'ін' // шˈвор'ін' — 163; шквоˈрен' — 173; ствоˈр'ін' // шˈвор'ін' — 255.

КОМЕНТАР № 9

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 395: «Огірок (гірок) ... чи огурок .., чи огирок..?»

2. Зеленим колом передано також: огеˈрок — 86, 202, 214, 217, 243; огîˈрок — 66, 75, 82, 89, 91, 93, 95, 145, 162, 184, 189, 216, 236; огі^{и}ˈрок — 248, 357; оги^{і}ˈрок — 357; огəˈрок — 76; оги^{е}ˈрок — 119, 121, 153, 322, 363; оге^{и}ˈрок — 80, 230, 243, 245.

3. Зафіксовано ще такі фонетичні варіанти картографованих слів: о^{а}г'іˈрок — 31, 124, 330; аг'іˈрок — 178, 210, 297, 313, 347; аг'іˈрок // ог'іˈрок — 85; агиˈрок — 19, 25; агіˈрок — 85; агуˈрец' — 311, 313; агуˈр'ец' — 324; а^{о}гуˈрец' — 314; о^{у}г'іˈрок — 230, 333; о^{у}гиˈрок — 230; о^{у}гуˈрец' — 230; уг'іˈрок — 71, 117; угуˈрок — 54; ωг'іˈрок — 146, 147, 168, 169; ωг'îˈрок — 163; ωг'іˈрок // ог'іˈрок — 108, 113; угуˈрец' — 251; огуˈрец — 370, 371, 373.

КОМЕНТАР № 10

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 399: «Віз, під, тік, стіл, дім, домівка, ріг, лій чи вуз (вӱз), пуд (пӱд), тук (тӱк), стул (стӱл), дум (дӱм), домувка (домӱвка), руг (рӱг), луй (лӱй), чи в уоз, пуод, туок, стуол, дуом, домуовка, руог, луой?»; частини питання Програми № 425 а): «Дуб чи дуп; ріг чи ріх; сад чи сат; мідь чи міть; віз чи віс; мороз чи морос; ніж чи ніш; дощ чи дорщ, чи дождж?» і на питання № 10: «Місце, де молотять: тік, гарˈман, гумˈно чи ще як?»

2. Червоним колом скартографовано також — т'ік, ст'іл — 89, 93; с'т'іл, д'ім, т'ік — 199, 203, 207, 209; зеленим колом — т·ік — 15, 33, 107, 118, 145, 163; тîк — 66, 71, 72; ті^{и}к — 71; зеленим штрихуванням — стîл — 66; зеленою площиною: твердість передньоязикових перед и (< о) — тик, стил, ниж, лий, батиг — 44, 52, 54 (сты^{е}л); перед ^{у}е — т^{у}ек, ст^{у}ел, н^{у}еж, л^{у}ей, бат^{у}ег — 43; и^{е} — 40; ^{ӱ}и — т^{ӱ}ик, ст^{ӱ}ил, н^{ӱ}иж, л^{ӱ}ий, бат^{ӱ}иг — 51; о — ток, стол, нож, лой, баˈтог — 17, 241, 324, 326, 327, 329, 330, 359, 366, 368, 374; ток, твик, тв'ек, ствил, дом, пуд^{т}, лвий, твіек, ствіел, ств'ел — 48.

3. Відзначено паралелі: т'ік, ст'іл, лоі, нож — 156, 159, 160; ти^{і}к // т'ік, лоі, дом — 161, т'ік // ток, сц'іл, дом, л'ій // лий, н'іж // нож — 239; ніж, ток, стол, дом, лоі — 313; т'ік, ток, ст'іл, нож, лоі — 367; л'іі // лоі, т'ік // ток, стол, дом — 370; ст'іл, т'ік // ток, нош, вос — 371; ст'іл, лоі, дом — 372; т'ік // ток, ст'іл // стол, дом, рох, лоі, нош — 373.

КОМЕНТАР № 11

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 433 а): «Тісто.., тісний... чи кісто.., кісний..?»

2. Відзначено зміни [т'] > [к'] лише в структурі [ˈт'істо] — 3, 6, 12, 13, 15, 17, 19, 25, 31, 32, 34, 39, 44, 54, 70, 99, 100, 109, 128, 130, 132, 133, 142, 156, 184, 191, 211, 213, 223, 250, 321, 349, 352, 361; лише в структурі [т'ісˈниі] — 81, 105, 143, 159, 160, 229, 304, 309.

3. Записано: ˈтіесто, ˈтіесни — 43, 48.

КОМЕНТАР № 12

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 70: «Як у вас називається — дятел, ятель чи довˈбач, чи ˈжолва (ˈжонва, ˈжовна, ˈжорва)?»

2. Червоним колом також позначено д' у структурах: ˈд'адел — 233; ˈд'адəл' — 170; ˈд'ат'ір — 251; зеленим колом — й у структурі ˈйатлик — 68, 162, 196; жовтим штрихуванням — і в структурах — ˈйат'ір — 152; ˈд'ат'ір — 251; ˈд'ат'і^{е}л' — 3; ˈд'ат'і^{и}л' — 20.

3. Відзначено звуження після наголошеного е в структурах дятел (ятел) — е^{и} — 6, 8, 13, 23, 26, 27, 31, 40, 44, 63, 102, 120, 153, 198, 199, 204, 208—210, 223, 227, 230, 231, 237, 242, 245, 249, 250, 270, 272, 273, 276, 281, 283, 288, 290, 295, 300, 306—312, 315, 316, 322, 330, 357; и^{е} — 39, 80, 203, 271, 277, 284; ə — 9, 11, 12, 24, 54, 70, 75—77, 79, 80, 82, 83, 86, 91, 94, 96, 100, 104, 106—110, 112—114, 118, 126, 163, 165, 167, 169, 170, 173, 176, 177, 179, 182, 183, 192, 194, 200, 202, 216, 218, 227, 232, 253, 255, 256, 268, 277, 278, 285, 286, 289, 290, 292, 294—297, 307—312, 315, 316, 322, 338, 347, 357, 360; и — 18, 28, 74, 133, 175, 256, 261, 269, 294, 333, 338, 351, 361; м'якість кореневого т' перед голосним е — 26, 27, 34, 41, 43, 73, 74, 87, 103, 157, 171, 180, 187, 224, 243, 248, 334, 365, 374, 375; перед голосним ə — 52, 104; перед голосним и — 158—160; напівм'якість кінцевого л· — 5, 8, 29, 32, 63, 67, 153, 211; м'якість л' — 2—4, 6, 9—12, 14, 15—17, 19, 20, 23—28, 31, 33—44, 46—49, 51, 52, 56—58, 60, 61, 66, 68, 70—74, 77, 79, 80, 83, 84, 87—94, 96, 98, 99, 101, 103, 106—109, 111—118, 121—123, 126, 129, 131, 132, 135, 136, 139, 142—146, 149, 156, 158—160, 164—171, 173—180, 182, 185, 187, 188, 191—193, 195, 197, 200, 201, 204, 205, 209, 210, 212—219, 225, 229, 242, 246—248, 250, 253—255, 260—262, 265, 266, 268, 270, 271, 273—276, 282—284, 286—288, 290, 293, 294, 296, 298, 301, 302, 306, 308, 309, 316, 319, 329, 333, 334, 336—342, 345—347, 350, 351, 353, 354, 358, 359, 363—365; паралельні структури з м'яким і твердим л — 21, 22, 54, 75, 82, 85, 86, 162, 199, 202, 230, 232, 237, 238, 240, 241, 245, 256, 269, 281, 285, 292, 295, 297, 300, 310, 322, 343; розщеплення д' на д'й (д'йател', д'йаті л') — 176, 253, 286, 339, 345, 350.

4. Засвідчено ще інші лексеми зі значенням 'дятел': кл'увоˈдер — 8; кл'ун'ˈдерево — 13, 169; кл'унˈдериво — 69, 71, 73, 74; кл'уйˈдерево (кл'уйдериво, кл'удерво) — 15, 68, 72, 76, 97, 230; кл'укоˈдере^{и}во — 21; дервокˈл'уй — 223; дере^{и}вокˈл'уй — 127; дубокˈл'оӱ — 91, 186, 234; дубокˈл'оӱка — 98; доӱбокˈл'оӱ — 130; вербокˈл'оӱ — 97; вербогˈриз — 126; ˈдодик — 51, 53, 151, 239; ˈдоди^{е}к — 24; ˈдодік — 110; ˈдодек — 125, 137; оˈдодик — 67; ˈодуд — 271; ˈвуд'ід — 119; доӱˈбач — 86, 222, 278, 305; доӱˈбач' — 110, 311; вˈйате^{и}л' — 44; ˈдупел' — 43; коˈмашник — 69; чоˈлонка — 78; дубоˈнос — 91; хωдуˈтит — 128; стуˈкан — 245; червоˈтока — 257.

7. Не картографовано м'якості й напівм'якості прикінцевого л, що творить більші або менші острівці на всьому картографованому ареалі.

8. У записах є ремарки: «рідко»: ˈд'ател — 97; I — ˈд'ател, II, III — ˈд'ател' — 343; «пасивно»: ˈд'ател — 161; «молоді»: д'ател — 156; «старе, віджиле»: ˈйател — 226; «тепер поширене»: ˈд'ател' — 226.

КОМЕНТАР № 13

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 90: «Як у вас називається — веˈсілля чи сˈвадьба?» і на частину питання Програми № 370: «...весілля ...чи весіллє..?»

2. Засвідчено звукові структури: сˈват'ба — 28, 229, 297, 350, 362; сˈват'ба // сˈвад'ба — 222, 311; сˈвад'^{т}ˈба — 39, 168, 357; сˈват'^{д}'ба — 4.

3. У записах є ремарки: «рідше» до лексеми веˈс'іл':а — 3, 5, 41, 46, 127, 143, 279, 342, 346, 350; до сˈвайба — 19; «раніше казали» до веˈс'іл':а — 94, 103, 104, 365; «зараз кажуть» до сˈвад'ба — 103, 104; «тепер кажуть» до сˈват'^{д}'ба — 4.

КОМЕНТАР № 14

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 417: «Соняшник... чи сояшник?»

2. Зафіксовано обниження ненаголошеного и, позначене як и^{е} — 23, 24, 35, 118, 198, 199, 243, 245, 312, 356, 357; як ə — 116, 165, 176, 200, 214, 253, 278, 285, 286, 291, 294, 295—297, 360; перезвук а > е відзначено в нас. п. 244.

3. Відбито акцентологічні варіанти: соˈйашник — 59, 345; сойашˈник — 322; ˈсон'ашник // соˈйашник — 83; соˈн'ах — 261.

4. Жовтим штрихуванням картографовано також структури на ˈсон'ух — 40; на ˈсон'ах — 54; сон'аˈхи — 373.

5. Записано ще такі лексеми зі значенням 'соняшник': подˈсолнух — 42, 51, 199, 246, 249, 303, 311, 371, 374; по^{а}д'ˈсолнух — 317; падˈсолнух — 90, 370; патˈсолнух — 252, 327; падˈсонух — 156; подˈсолнухи — 303, 366; подˈсолнушник — 313; потˈсолнушник — 326; подˈсолн'ачник — 28; паˈцонухи — 205; паˈцолнух — 340; паˈцол·нух'і — 250; ˈсов'ашник — 289; ˈсовйашник — 368; сон — 78; ˈсон'ашний — 287.

КОМЕНТАР № 15

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 437: «...лоша... чи лошя..?»

2. Записано ще: л'оˈша — 38, 47, 49; л·оˈша — 67, 121; ло^{а}ˈша — 187; лаˈша — 16, 19, 324; лаˈш'а — 1,4.

3. Не картографується лоˈшонок — 252.

КОМЕНТАР № 16

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 436: «...курчя... чи ...курча..?»

2. Червоним колом картографується також ч· (курˈч·а) — 21, 23, 36, 38, 47, 53, 59, 60, 66—68, 77, 97, 158, 160, 199, 203, 209, 210, 225, 231, 260, 313, 325, 329, 330, 373.

3. Записано р' (кур'ˈч(')а) — 6, 22, 23, 75, 95, 112, 115, 116, 118, 125, 126, 144, 153, 171, 175, 184, 189, 202, 209, 216, 227, 269, 271, 283, 290, 351, 355, 360, 361, 374; [р'] // [р] — 107, 113, 164, 187, 310, 334.

4. Відзначено куˈр'а — 18, 87, 103, 104, 177, 218, 260, 326, 349; куˈр'атко — 252; кур'ˈн'а — 312; ц'іпˈл'а — 156, 239, 368; ципˈл'онок — 327.

КОМЕНТАР № 17

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 445: «...джума чи ...чума?»

2. Відзначено також: ˈчума — 79, 178; ч'уˈма — 1—4, 16, 19, 21, 23, 26, 34, 38, 43, 47, 67, 71, 74, 77, 102, 107, 110, 112, 120, 122, 124—128, 130, 145, 146, 149, 152, 153, 156, 159, 160, 166, 177, 184, 189, 214, 216, 218, 221, 223, 230, 231, 234, 237, 238, 269, 271, 272, 276, 283, 284, 290, 292, 295, 302, 304, 307—309, 311, 316, 329, 333, 337, 340, 345, 350, 355, 358, 359, 361, 370, 372, 373; ˈч'ума — 102, 367; ˈджума — 14, 15, 68, 70, 253, 277, 292, 293, 297, 335, 356; жуˈма — 127; дуˈма — 310; ˈчумка — 117.

КОМЕНТАР № 18

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 455 а): «Разом, рама, град, границя чи рязом, ряма, гряд, гряниця?»

2. Ареали [р], [р'] у картографованих лексемах частково не збігаються, тому розбіжності графічно виділено: [р] тільки в структурі ˈрама картографується малим знаком.

3. Записано ще такі фонетичні варіанти картографованих слів: гр'ад^{т} — 27, 143, 157, 243, 283, 310, 313, 314; гр'ат^{д} — 15, 202; гр'ад — 17, 23, 24, 75; гр'ат — 361; град — 25, 95, 103, 113, 114, 124, 131, 141, 188, 193, 216, 237, 292, 316; грат — 138, 143, 160, 210, 251, 252, 307, 311, 312, 356, 363, 371; град^{т} — 209, 370.

4. Відзначено паралелізми [граˈниц'а // гр'аˈниц'а] — 12, 14, 37, 71, 79, 80, 83, 121, 127, 129, 144, 168, 173, 174, 213, 216, 217, 220, 226, 232, 237, 242, 263, 273, 293, 310, 318, 344, 354.

КОМЕНТАР № 19

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 6: «Як у вас називається приміщення для зерна: *амˈбар, шˈпихлір, спіˈжарня..?*» і частину питання Програми № 8: «приміщення для домашніх тварин: а) корів? б) коней? в) свиней? г) овець? *(оˈбора, коˈшара..?)*»

2. Відзначено структури: *каˈшара* — 110, 313, 347; *коᵃˈшара* — 29, 31; *коˈшарка* — 103; форми у *коˈшар'і* — 194, 272; *оˈшара* — 179; *коˈмор'у* — 164; *коˈмор'і* — 165; *в коˈмор'і*— 197; *коˈмори* — 73; *коˈмору* — 68.

КОМЕНТАР № 20

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 62: «Як у вас називається — *заˈпаска* чи *попеˈредниця*, чи *заˈпілка*, чи *заˈвіска*, чи *катˈран*, чи *хварˈтух?*»

2. Засвідчено початковий **ф**: *ˈфартух* — 81, 96, 156, 163, 179, 203, 242, 247, 307, 312, 317, 349, 359; *ˈфартук* — 151; *фарˈтук* — 22; *ˈфартух* і *хˈвартух* — 227, 232, 262, 278, 292, 309, 310, 315, 322, 356, 366.

3. Відзначено наголос: *хварˈтух* — 20, 29, 52, 141, 156, 161, 222, 236, 297, 313, 314, 341, 346, 348, 350, 371; *хˈвартух* і *хварˈтух* — 4, 68, 76, 213, 259, 296, 334, 336, 353, 356.

КОМЕНТАР № 21

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 17: «Як у вас називається пропуск в оранці: *ˈогріх..?*»

2. Відзначено ще такі фонетичні варіанти картографованих слів: *ˈогр'іх* — 20, 31, 79, 131, 174, 190, 198—200, 205, 209, 212, 215, 222, 237, 264, 266, 280, 281, 290, 302, 304, 313, 324, 341, 344, 349, 356, 368, 375; *ˈогр'іх* і *огˈр'іх* — 35, 59, 92, 111, 127, 151, 224, 230, 234, 246, 247, 255, 263, 311, 315, 337; *ˈогр'іхи* і *огˈр'іхи* — 22; *оᵃгˈр'іх* — 16, 29, 42, 314; *агˈр іх* — 19, 297, 327; *агˈр'іх* і *огˈр'іх* — 347; *ωгˈр'іх* — 76, 146; *оʸгˈр'іх* — 8, 364; *огˈр'іх* — 126, 129, 144; *огˈрих* — 226; *огˈр'іеx* — 43; *огˈр'ехиᵉ* — 6, 48; *огˈр'ех* — 362; *ωˈр'іх* — 113, 169; *уˈр'іх* — 117; *оˈрих* — 226; *гоˈр'іх* — 77, 79, 80, 83, 161, 176.

3. У значенні 'огріх' записано назви: *гˈрива* — 194, 288, 351; *гˈривина* — 147; *коˈза* — 301, 344; *коˈса* — 202; *поˈл'анки* — 76; *прогаˈл'атина* — 337; *прогаˈл'атина, прогˈл'авина* — 288; *ˈлисина* — 358; *пˈропуск* — 321; *кˈлинчик* — 186; *облоˈжок* — 152; *балалайˈки* — 149; *коˈс'ак* — 267.

КОМЕНТАР № 22

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 419: «*Вуж, вухо, вулиця, вугіль, вузький* чи *уж, ухо, улиця, угіль, узький?*»

2. Лексеми *вугіль* і *вузький* у багатьох випадках із лексемами *вуж, вухо, вулиця* щодо протези не співвідносні, у ряді записів вони не засвідчені, тому й не картографуються.

3. Паралельність уживання лексем з протезою і без протези позначається при відмінності щодо цього хоч би одніеї лексеми. Червоне коло поставлене тільки на основі лексеми *ˈвулиц'а* — 22, 90, 120, 139, 209, 210, 277, 285, 291, 314, 327, 352, 369, 371; *ˈвулиц'а // ˈулиц'а* — 5, 13, 28, 67, 146, 219, 234, 238, 245, 289, 358, 359, 361, 372, 373; тільки на основі лексеми *ˈухо* — 159, 326; *ˈвухо // ˈухо* — 119; тільки на основі *вуж* — 3, 19, 32, 181. Зелений знак поставлено тільки на основі лексеми *уж* — 14, 34, 145, 152, 153, 173, 331; *вуж // уж* — 240, 241, 248, 253, 300; *уˈжака* — 251, 252; *ˈухо* — 20, 279; *ˈвухо // ˈухо* — 313.

4. Засвідчено *гуж* — 8, 16; *ˈгулиц'а* — 4.

КОМЕНТАР № 23

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 281: «Сівˈба чи ˈсіяння, чи ще як?»

2. Червоним колом позначено також: *с'іевˈба, с'ѐвˈба* (рідше) — 303; *с'ейˈба* — 43.

3. Жовтим колом картографується також: *с'імᵊˈба* — 14; *с'імˈба* — 66, 225; *с'инˈба* — 244; *с'ілˈба* — 14.

4. Записано ще: *ˈс'ійан'н'а* — 179, 207, 249; *ˈс'ійан'а* — 293; *посˈій'на* — 53, 90, 135, 139, 235, 250, 341, 363, 365, 371, 373; *поˈс'ей'найа* — 370; *поˈс'ей* — 143; *с ій* — 249, 314, 326, 365; *с ей* — 143; 327; *сев* — 324; *ˈс'ійанка* — 268.

КОМЕНТАР № 24

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 32: «Як у вас називається картопля — *бараˈболя, ˈбульба, карˈтохи, земняˈки, ˈріпа, кˈрумплі..?*»

2. Червоним колом скартографовано також *карˈтопла* — 69, 74. У деяких пунктах знак поставлений на основі відповідей: «картоˈпл'і, накоˈпай карˈтопл'і» — 78; «п'ідгорˈтали карˈтопл'у» — 80; «поˈлоли карˈтопл'у» — 175; «наваˈрнли молоˈдойі карˈтопл і» — 184; «карˈтоплі ми ниᵉ баˈгато саˈдили» — 190; «з нэˈд'іл'і вже ˈбудэм карˈтопл'у саˈдити» — 255. Окремі записи засвідчують ремарки: «рідко» — 170, 177, 187, 256, 257; «давнє» — 354; «говорять старики» — 283.

3. Червоним контурним колом передано ще *карˈтохл'і* — 95. У п. 87 знак поставлено на основі відповіді «коˈпати карˈтохл і»; у п. 72 — «свиˈн'а розкоˈтила по двоˈру карˈтохл'і». Є ремарка «зрідка» — 93.

4. Зеленим колом скартографовано також: *карˈтохи* — 12, 14, 15, 19, 21, 22, 25—28, 31, 33, 34—38, 43, 46—48, 52, 53, 56—59, 61, 66, 70, 72, 75, 84, 85, 88, 89, 91, 101, 103, 104, 106—108, 111, 114, 122, 129, 135—138, 141, 144—146, 151, 153, 207, 212, 222, 247, 334; *карˈтох'і* — 32, 43, 48, 54; *карˈтох·і* — 44; *карˈтохиⁱ* — 25; *карˈтохэ* — 214, 297; *карˈтохиᵉ* — 6, 35; *картоˈхи* — 349. У п. 142 знак поставлено на основі запису «на карˈтохах таˈка гич»; у п. 23 — «ˈйіжте карˈтоху»; у п. 24 — «карˈтохиᵉ всіˈгда хваˈта».

5. Чорним трикутником позначено також: *карˈтошки* — 14, 37, 52, 53, 58, 61, 69, 72, 79, 89, 93, 107, 122, 140, 151; *картошˈки* — 77; *карˈтошк'і* — 54. Знак поставлено у п. 77 на основі відповіді — «в'іˈдро карˈтошки, коˈпали карˈтошку, ˈвибрали картошˈки», у п. 94 — «карˈтошки шче нэˈмайэ»; у п. 355 — «сˈк'іки ви карˈтошки накоˈпали». У записах є ремарки: «тепер» — 159, 187, 365; «рідше» — 279; «сучасне» — 354; «говорить молодь» — 283; «вживається частіше» — 299; «ˈварена» — 171; «яку ˈваримо і йіˈмо» — 180.

6. Не картографуються: *карˈтопка* — 187 (з рем. «коˈлис'»); *канˈтопл'а* — 82, 83, 162, 179; *картоˈшина* — 152; *картоˈф'ел'* — 245; *ˈбул'ба* — 41, 181, 187 (з ремаркою «окремий сорт»), 225, 274, 313, 346 (з ремаркою «рідше»); *бараˈбол'а* — 12, 92 (з ремаркою «рідше»), 163 (з ремаркою «коˈлис' зˈвали»), 169 (з ремаркою «кругла»), 181, 187 (з ремаркою «окремий сорт»), 225, 274, 278, 282 (з ремаркою «коли дуже дрібна картопля»), 313, 344, 353, 360, 369, 375; *бараˈбул'а* — 27 (з ремаркою «іронічно»), 39 (з ремаркою «койкоˈл·и й так сˈкажиш»), 63 (з ремаркою «з гумористичним відтінком»), 230 (з ремаркою «даˈвайте наˈваримо бараˈбул'і»), 245, 246; *ˈр'іпа* — 14, 35, 74, 86, 143, 198, 355, 349, 353; *ˈр'епа* — 324; *по ˈр'іпу* — 190; *ˈйаблуч'ка* — 179; *кушˈч'і* — 180.

КОМЕНТАР № 25

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 82: «Як у вас називається — *чечеˈвица* чи *сочеˈвиця*, чи *ˈлинда* чи *ˈленча..?*»

2. Зеленим наполовину справа зафарбованим колом відзначено також структуру *ч'уᵒч'уᵒˈвиц'а* — 314.

3. Відбито напівпом'якшення **ч** у структурах *ч·еч·еˈвиц'а, ч·оч·оˈвиц'а, ч·іч·еˈвиц'а, ч·ач·аˈвиц'а, ч·уч·оˈвиц'а* та їх фонетичних варіантах — 3, 4, 8, 16, 19, 26, 34, 36, 38, 42—44, 47, 49, 51, 53, 59, 60, 67, 124, 127, 153, 166, 199, 204, 209, 210, 230, 231, 234, 237, 313, 323, 325, 329, 330, 364, 365, 367, 370, 372; пом'якшення обох **ч** у цих же структурах — 2, 14, 17, 27, 37, 41, 46, 63, 70, 74, 88, 106, 112, 121, 126, 146, 151, 202, 215, 218, 221, 223, 266, 272, 283, 287, 297, 311, 313, 314, 317, 336, 355, 356, 363; напівпом'якшення першого **ч** у зазначених структурах — 1, 134, 238, 299, 322; пом'якшення — 6, 110, 140, 145, 194, 277, 284, 286, 290, 354; пом'якшення другого **ч** у цих же структурах — 184, 236, 252, 288, 333, 351, 373; напівпом'якшення **ч** у структурі *соч·е(о)ˈвиц'а* — 96, 234; пом'якшене **ч'** у структурі *се(о, а) ч о(а)ˈвиц'а* — 77, 91, 130, 145, 214, 262, 269, 309, 337; пом'якшене **ч'** у структурі *шеч'о(а)ˈвиц'а* — 189, 219, 235; м'якість **с'** у структурі *с'ачо(а)ˈвиц'а* — 94, 122.

4. Засвідчено паралельні структури з пом'якшенням і без пом'якшення шиплячих: *чіᵉчаᵉˈвиц'а, ч'ач'аˈвиц'а, ч'еч,аˈвиц'а, чичаˈвиц'а* — 202; *ч'эч'оˈвиц'а, чечоˈвиц'а* — 232; *шэч'аˈвиц'а, чачаˈвиц'а* — 235; *чачэˈвыц'а, ч'іч'аˈвиц'а* — 271; *чачаˈвиц'а, сочоˈвиц'а, ч'іч'іˈвиц'а* — 278; *чачаˈвиц'а, чэчэˈвиц'а, ч'уч'еᶦᶦˈвиц'а* — 292; *чеᶦᶦчеᶦᶦˈвиц'а, ч'еч'еᶦᶦˈвиц'а* — 308; *чечеˈвиц'а, чич'аˈвиц'а, ч'іч'іˈвиц'а, чиᵉчиᵉˈвиц'а* — 316; *ч'иᵉч'иᵉˈвиц'а, чеᶦᶦчаˈвиц'а* — 318; *чичиˈвиц'а, соч'еˈвиц'а, чич'аˈвиц'а, ч'ич'аˈвиц'а, чачаˈвиц'а* — 337.

5. Зафіксовано ще: *чйачйаˈвицйа* — 350; *ч'ич'иˈвика* — 17; *чеᶦᶦчеᶦᶦвика* — 30; *чичаˈвика* — 327; *ч'ѐч̂ѐˈвіка* — 110.

6. Відзначено обниження ненаголошеного **о** в структурі *чучоᵃˈвиц'а* — 31; ненаголошеного **е** — в структурах *чичеᵃˈвиц'а* — 137; *сочеᵃˈвиц'а* — 139.

7. До уваги не брались різні вияви фонеми /е/ в переднаголошених позиціях, відбиті в записах знаками **еᶦᶦ, иᵉ, э, и.**

КОМЕНТАР № 26

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 314: «Маˈленьким теˈлятам..?» та № 453: «...маленького колихати?»

2. Записано: *маˈл·ен'ким* — 1, 4, 8, 14, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 42—44, 47, 49, 53, 59, 67, 151, 153, 193, 220; *маˈлен'к'ім* — 16, 43, 317; *маˈлен'к·ім* — 298; *маˈнен'кім* — 87; *маˈлен'кого* — 352.

КОМЕНТАР № 27

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 446 б): «*Жук, жарити, жайворонок* чи *джук, джарити, джайворонок?*»

2. Червоним колом відображено також: *ˈжаївоᵃроᵃноᵃк* — 29; *ˈжайваранак* — 297; *ˈжайвориник* — 35; *ˈжайворінок* — 84; *ˈжав'йаренок* — 122; *ˈжавйоронок* — 152; *ˈжайворок* — 177; *ˈжайворон* — 26, 246, 248, 252, 334; *ˈжа(й)воронка* — 365; *ˈжайвороˈнок* — 303; *ˈжайваранок* — 1, 4, 297, 313; *ˈжайваранаᵒк* — 4; *ˈжайіворонок* — 299; *ˈжайваᵒраᵒˈнок* — 314; *ˈжаїворонка* — 363; *ˈжайваранка* — 160.

3. Зеленим колом скартографовано: *ˈжавоˈронок* — 187; *живаˈронок* — 19; *жаваˈронок* — 327.

4. Чорним штрихуванням зображено також: *ˈжавоᵃроᵃнок* — 124; *ˈжаваранок* — 16, 311; *ˈжаворон* — 250; *ˈжаворонка* — 251, 372.

5. Не картографуються: *жайˈворонок* — 80, 337; *жайвороˈнок* — 13, 167; *ˈзайворонок* — 3, 52; *ˈзав'ір'іжᵘᵘка* — 364.

КОМЕНТАР № 28

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 458: «*Хвіст, хворост, хвалити, хватати* чи *фіст, форост, фалити, фатати?*» і на питання Програми № 181: «*Ріща (сушняк, хмиз)?*»

2. Відзначено також: *ˈфорост* — 22, 71, 164, 203, 207, 210, 249, 265, 296, 307, 311, 346, 359; *фоˈрост* — 10, 20, 71, 232; *ˈхорост* — 101; *хвоˈрист* — 54; *хвоˈр'іст* — 4, 56, 59, 60, 63, 177; *хваˈрост* — 19, 116; *хˈварост* — 324; *хваˈр'іст* — 4; *хˈвораст* — 19; *хˈвораᵒст* — 314; *хˈворостом* — 268.

КОМЕНТАР № 29

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 264: «...Щаˈвій чи щаˈвель, чи щавˈник, чи щаˈвух?» і частину питання № 286: «Назбирайте ... щавˈлю ... чи щавˈля?»

2. До уваги не взято різні вияви фонеми /е/ в післянаголошеній позиції в лексемах *ˈщавель, ˈщавелю*, відбиті знаками **еᶦᶦ, иᵉ, э, и,** та м'якість і напівм'якість кореневого **ч.**

3. Записано також: *шчоˈвел'* — 86, 92, 100, 113, 132, 138; *шчойˈл'у* — 86, 92, 113, 132; *шч'оˈвел'* — 88, 121, 129, 144, 151; *шч·оˈвел'* — 127; *шч'ойˈл'у* — 88, 121, 129, 144; *шчоˈвеŭ* — 94, 96, 103, 109, 111, 116, 118, 145, 147, 197, 201, 216, 228; *шчовˈйу* — 87, 111, 113, 116, 118, 125, 197, 201, 228; *шч'оˈвеŭ* — 46, 87, 88, 125, 126, 214; *шч'овˈйу* — 93, 94, 103, 104, 113, 193, 195, 229; *шчаˈвеŭ* — 89, 103, 104, 116, 193; *шчавˈйу* — 93, 94, 103, 104, 113, 193, 195, 229; *шˈч'авйу* — 151; *ш'ч'іˈвел'* — 29; *шч'ійˈл'у* — 142, 153; *шчиᵉˈв'іл'* —

35; *шч'еˈвел'* — 46; *шч'еиˈвел'* — 153; *ш':аˈвел'* — 14, 39, 112, 250 і *ˈш':авеиˈл'* — 41; *ˈш':евел'* — 63; *ˈш':евелˈу* — 63; *шчаˈв'іл'* — 35, 69, 75—78, 83, 162, 165, 168, 173, 176, 254, 282, 312, 344, 347, 350; *шч'аˈв'іл'* — 10, 77, 209, 271; *шˈчав'іл'* — 248; *шчиеˈв'іл'* — 35; *шчав'іˈл'у* — 69, 165, 173; *шˈчав'іл'у* — 282; *шч'аˈв'іл'у* — 77; *шчавеˈл'у* — 76, 261; *шчаваˈл'у* — 114, 173, 192, 319; *шч'авиˈл'у* — 271, 331; *шˈчавел'у* — 162, 263, 317, 372; *шˈчавел'а* — 43; *шˈчавеиˈл'у* — 27; *шˈч'авал'у* — 110, 173, 192; *шчаˈвел'у* — 137, 147; *шчаˈв'ій* — 68, 71, 73, 77, 80, 83, 91, 168; *шˈчав'ій* — 195; *шчав'іˈйу* — 80; *шчаˈвух* — 36, 80; *шˈчавух* — 38; *шчаўˈник* — 244.

4. У записах є ремарки: «рідко» до *шчаˈвел'* — 79, 268; «більше кажуть» до *кваˈсец'* — 79; «вид щавлю» до *коˈсач* — 156; «кисліший» до *кваˈсец'* — 164.

5. Не скартографовано: *кваˈсец'* — 79, 80, 162, 164, 168, 169, 171, 173, 187, 188, 264, 266, 268; *ˈкислик* — 48; *коˈсач* — 156; *коˈситец'* — 226; *каˈсатик* — 303.

КОМЕНТАР № 30

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 142: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *свердˈло, сˈвердел, сˈвідер?*»

2. Позначено ще: червоним контурним колом — *сˈверадəл* — 106; *сˈверд'іл* — 110; жовтим трикутником — *свəрˈделиц'а* — 211.

3. Записані такі фонетичні і акцентні варіанти картографованих слів: *свердˈл·о* — 80, 89, 96; *свеиrдˈло* — 3, 10, 18, 35, 152, 157, 191, 204, 208, 209, 237, 238, 242, 246, 263, 270, 272, 281, 282, 284, 296, 299, 301, 307, 313, 315; *свеиrдˈл·о* — 31, 39, 41, 63, 67, 153; *свəрдˈло* — 11, 22, 24, 54, 74, 78, 79, 83, 85, 92, 105, 110, 112, 114, 116, 129, 132, 144, 165, 176, 177, 179, 187, 194, 200, 216, 255, 278, 292, 294, 297, 360; *свиердˈло* — 190, 271, 293, 317, 322; *свирдˈло* — 251, 267, 287, 313, 361; *св ердˈло*— 372; *свирдˈл·о // св ірдˈл·о* — 27; *сˈвердло* — 68, 71, 99, 120, 136, 181, 184, 207, 222, 260, 261, 269, 277, 284, 286, 288, 290, 333, 338, 344, 345, 349, 350, 352; *сверˈло* — 234, 243, 307, 324, 362, 370, 373; *свеирˈло* — 23, 225, 356, 357; *св'ерˈло* — 160, 374; *сˈверло* — 145, 147, 215, 307; *сˈверˈло* — 137; *сверˈло // свердˈло* — 26, 202, 224, 300; *свеирˈло // свеирдˈло* — 124, 207, 310; *свəрˈло* — 236; *сˈвердˈло* — 244, 279; *св'орˈло* — 317; *сˈв'орло* — 141; *сверˈдил* — 57; *свəрˈдел* — 173, 216; *сˈвердел* — 46, 51, 52, 66, 69, 71, 138, 179, 189, 213, 219, 253, 261, 262, 268, 291, 304, 344, 353, 359, 364; *сˈвердел·* — 67; *сˈвердел'* — 218, 223, 280, 347; *сˈвердеил* — 3, 8, 152, 153, 307, 310; *сˈвердəл* — 74, 86, 95, 126, 129, 144, 147, 168, 175, 260, 294, 295, 338; *сˈвердиел* — 143; *сˈвердəл // сˈвердил'* — 256; *сˈвердил* — 131, 212; *свəрˈдело* — 113, 118, 291; *свирˈдило* — 350; *сˈвердело* — 336; *сˈвердеило* — 199; *сˈверˈдлик*— 4, 19, 26, 47, 53, 60, 63, 119; *сˈвердлик // сˈверлик* — 33; *сˈвердл·иек* — 36, 38; *сˈвердлиек* — 20, 271; *сˈвердлиек // сˈверлиек* — 21; *сˈвердлəк* — 286; *сˈвербл·ик* — 87, 88; *сˈвермлик // сˈверлик* — 241; *сˈвербл·и к // сˈвердл·иек* — 35; *сверˈделеиц'* — 142, 159, 231 і *свердˈл·еиц'* — 80; *свеирˈдел·еиц'* — 58, 71, 121, 153, 198, 329; *свеирˈдел·еиц* — 152; *свеирˈделец'* — 337; *сверˈделəц* — 37, 75, 99, 126, 128, 162, 168, 229; *свəрˈделəц'* — 72, 77, 78, 93—95, 108, 109, 113, 115—117, 123, 125, 165, 169, 177, 180, 187, 193, 195, 255, 292; *свəрˈделец'* — 79, 179, 253; *свəрˈделиц'*— 83, 167, 170, 176, 199; *свеирˈделиц'* — 208; *свирˈделец'* — 111, 206; *свирˈделəц'* — 192; *сˈвердəлец'* — 338; *свердеˈлец'* — 345.

4. У записах є ремарки: «прилад для свердління заліза» — *сˈвердлик* — 28; *свəрдˈло* — 78, 165, 177, 216; *свеирдˈло* — 208; *сˈверло* — 145; *св'ердˈло* — 372; «прилад для свердління дерева» — *свəрˈделəц'* — 78, 165, 177; *свеирˈделиц'* — 208; *сˈвердлик* — 145; *свəрˈдел* — 216; «велике свердло» — *свəрˈдело* — 113; *сˈвердəл* — 126.

5. Не скартографовано: *сˈверден'* — 92; *сˈв'ідер* — 296; *свəрˈдел це* — 73, 97, 127, 171, 189, 194, 260; *буˈрай* — 34, 80, 98, 142, 148, 158, 159, 170, 179, 229, 249, 292, 326, 327, 363; *буˈрайлик* — 113; *буˈрайчик* — 9, 42, 44, 58, 90, 160, 239, 309, 329, 368, 372; *буˈрайч'ик* — 7, 234, 323, 325, 370, 373; *буˈрайч'ик* — 14, 322, 365; *буˈрайчиек* — 6; *бураˈвок* — 8, 171, 199, 257; *буˈравок* — 311; *бураˈвел'* — 58, 327; *бураˈвец'* — 1, 7, 25, 28, 32, 36—39, 41, 85, 86, 102, 110, 122, 178, 186, 199, 283, 289, 316, 318, 337, 363, 367, 374; *бураˈвец* — 16; *коловоˈрот* — 257; *коˈловорот* — 256, 345; *ˈколоворот* — 351; *колоˈверт* — 359; *коˈловеирте иˈн'* — 199.

КОМЕНТАР № 31

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 136: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *ˈцебер?*»

2. При картографуванні до уваги не брались різні вияви фонеми /е/ в переднаголошеній *(цеˈбер)* і післянаголошеній *(ˈцебер)* позиціях, передані в записах знаками **е^и, и^е, ə, и.**

3. У записах є ремарки «дерев'яне відро біля криниці витягати воду» — *ˈцебер* — 3, 4, 7, 14, 16, 19, 25—29, 31, 32, 34, 35, 37, 40—42, 48, 51, 56, 59, 67, 69, 70, 72—74, 77, 81, 82, 85, 90, 92, 98, 101, 105, 110, 111, 114, 117—119, 127, 129, 135—137, 141—144, 158, 162—165, 167—171, 173, 174, 176—179, 181, 183, 187, 189, 194, 196, 198, 199, 203, 213, 216, 219, 237, 244, 246, 253, 255, 256, 259—261, 292, 304, 308, 334, 335, 339, 344, 351, 353, 363, 365, 367, 374; *цебˈро* — 1, 13, 15, 49, 68, 69, 71, 76, 78, 82, 87, 91, 93, 95, 100, 103, 104, 108, 125—129, 144, 173, 179, 180, 182, 185—187, 197, 201, 204, 211, 212, 216, 220, 225, 253, 255, 256, 260, 261, 269, 271, 307, 309; *цеˈберка* — 13, 24, 161; «посудина носити воду» — *цеˈбер* — 171, 375; *цебˈро* — 268; *цеˈберка* — 208, 223, 225, 250, 263, 264, 271, 285, 306, 315; *цеˈбарка* — 369; «дерев'яна посудина, в якій тримають воду» — *ˈцебер* — 43, 239, 276, 296, 324, 349; *цеˈбер* — 124; *цебˈро* — 53, 79, 156; *цеиˈберка* — 8, 94, 113, 127, 157, 202, 214, 217, 230, 234, 248, 300, 334; «відро» — *ˈцебер* — 3, 97, 239, 284, 299, 311, 313, 357, 360; *цеˈбер* — 138; *цебˈро* — 12, 98, 145, 156, 288, 354, 368; *цеˈберка* — 2, 13, 20, 46, 68, 80, 89, 96, 98, 160, 166, 206, 209, 226, 231, 249, 251, 263, 287, 291, 295, 310, 318; *циˈбарка* — 1, 327, 337, 338; «посудина доїти корову» — *ˈцебер* — 273; *цеˈберка* — 214, 217, 355; *циˈбарка* — 35; «посудина для годівлі худоби» — *ˈцебер* — 97, 121, 305; *цеˈбер* — 5, 81; «посудина для помий» — *ˈцебер* — 213; *цеˈберка* — 302.

4. Не картографовано: *каˈдушка* — 194, 244, 337; *ˈр'ашка* — 5; *шапˈлик* — 102; *лаˈханка* — 213, 326, 327; *уˈшат* — 9; *балˈдз'анка* — 159.

КОМЕНТАР № 32

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 267: «Лі**ˈвак** чи лів**ˈша**, чи лів**ˈшун?**»

2. Відзначено акцентний варіант *л'івуˈша* — 72, 79, 84, 93, 94, 116.

3. Не скартографовано: *ˈл'евошник* — 61; *л'іˈвун* — 71; *л'івоˈруч* — 93; *л'іˈворуч* — 337; *л'іˈвіˈла* — 96; *л'уˈша* — 167, 329; *л'уˈшіˈн'а* — 167; *л'іˈвуха* — 249; *л'іˈвач* — 350; *л'івоˈручка* — 263; *л'івоˈрукий* — 369; *л'іˈвак* — 207.

КОМЕНТАР № 33

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 269: «...Глу**ˈшан** чи глуш**ˈмень**, глуш**ˈмань**, глух**ˈман**, чи глуш**ˈко?..»**

2. У записах є ремарки: «зневажливо» до *глушˈпета* — 287; «іронічно» до *глушˈпер'а* — 226; «образливо» до *глушˈман* — 159.

3. Не картографовано: *глухˈмай* — 333; *глушˈпай* — 11, 263; *глушˈпан* — 169, 310; *глушˈпен'* — 326; *глушˈн'а* — 14, 16; *глушˈн'ак* — 4; *глуˈхан'* — 17, 246; *гˈлухан'* — 247; *глуˈшан* — 91, 237; *глуˈхин'а* — 25; *глухоˈта* — 26; *глухенˈд'а* — 70; *гˈлушна* — 239; *глуˈшак* — 19, 137, 275; *глушˈпак* — 158, 274; *глушˈпар'* — 295, 337; *глухоˈман'* — 166, 247; *глушˈтепа* — 46; *глуˈхий* — 3, 5—8, 14, 20, 21, 26, 27, 31, 35, 39, 41, 48, 52, 66, 72, 76, 78, 84, 90, 93, 95, 98, 103, 106, 110, 111, 113, 122, 124, 127, 130, 142, 149, 215, 218, 220, 225, 232, 240, 241, 244, 245, 248—250, 252, 253, 260, 271, 273, 293, 295, 296, 303, 308, 311, 314, 322, 338, 342, 355, 356, 360, 363—368, 370—372.

КОМЕНТАР № 34

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 264: «**ˈВулик** чи **ˈвулій**, чи **ˈвулень**, чи **ˈвулік?..»** та частину питання № 416: «Улик чи юлик?..»

2. При картографуванні не береться до уваги протетичний приголосний.

3. Червоним зафарбованим колом передано також: *ˈвулиек (ˈулиек)* — 10, 21, 35, 166, 198, 199, 230, 296, 312, 356, 357; *ˈвулəк (ˈулəк)* — 113, 200, 278, 297, 360; *ˈвуглəк* — 79; *ˈвулек (ˈулек)* — 66, 207.

4. Червоним контурним колом позначено ще: *ˈвул'ік* — 87, 89, 93, 193, 195, 226; *ˈвул иˈк* — 16.

5. Зеленим колом скартографовано також: *ˈулиен'* — 31, 40, 56; *ˈулəн* — 52, 54, 146; *ˈвулин* — 19.

6. Не картографовано: *ˈул'ак* — 3; *уˈл'ак* — 28; *ул'* — 95; *ˈул'ник* — 40; *ˈвул'ійок* — 8, 15, 75, 146, 231, 300; *ˈул'ійок* — 22, 240, 241, 320; *дупˈл'анка* — 26, 142; *дупˈл'ак* — 43; *коˈлодка* — 248; *коˈлодmка* — 26.

КОМЕНТАР № 35

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 263: «...Черезсі**ˈдельник** чи черезсі**ˈделок**, чи черезсі**ˈделень..?»**

2. Позначено також: червоним зафарбованим колом —*черезс'іˈдел'нəк* — 79, 165, 173, 200, 285, 286, 291, 292, 294—297, 360; *черезс'іˈдел'ниек* — 23, 157, 296; зеленим колом — *черезс'іˈделен'* — 5, 7, 28, 37, 48, 57, 62, 69, 71, 73, 75, 76, 80, 81, 86, 91, 101, 103, 111, 118—120, 122, 124, 125, 127, 128, 132, 137, 185, 192, 197, 201, 213, 216, 219, 226, 228, 230, 234, 240, 241, 243, 255, 299, 300, 303; *черезс іˈдел·ən'* — 27, 34, 35, 39, 41, 42, 46, 66, 67, 88, 121, 152; *черезс іˈделəн'* — 24, 52, 58, 61, 75, 76, 79, 93, 94, 103, 104, 107, 111, 113, 114, 116, 118, 147, 171, 180, 232, 236, 285; *черезс іˈдел·ən'* — 109; *черезс'іˈделин'* — 2, 3, 9, 153, 158, 251; *черезс'іˈделиен'* — 29, 232; *черезс іˈдел ін'* — 110, 244, 327.

3. Не картографовано: *чəрəзс ідˈло* — 76, 294, 307; *черезˈс'ідало* — 351; *чеиреиˈзс'іˈдел·о* — 263, 294; *черезс іˈдел н'а* — 51; *ч'ерезс'іˈдел'і* — 17; *ч'еиреиˈс':іˈдушка* — 204; *с'іˈделка* — 216; *с'іˈд'олка* — 329.

КОМЕНТАР № 36

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 15: «Як у вас називається поле, з якого знято: б) п**ˈ**росо, в) г**ˈ**речку, з) о**ˈ**вес?»

2. Знак поставлено і в таких випадках, коли записана тільки одна або дві з потрібних лексем.

3. Червоним колом скартографовано також суфікс **-ишче** у структурах: *пˈр ісиш(ч)е(еи)* — 9, 58, 61, 84, 91, 106, 111, 118, 120, 122, 123, 126, 130, 139, 140, 143, 146, 150, 153, 155, 184, 185, 189, 197, 201, 211, 213, 216, 220, 225, 230, 255, 269; *пˈр ісвишче* — 22; *пˈр'існи(еи)шч(е)е* — 21, 215, 218; *наоˈвесишче* — 13; *гˈречнишче* — 82, 225; *наґˈречишче* — 13. Так само зображено наголошений суфіксальний морф у структурах: *в'іˈй'сиш(ч)е(еи)(ой'сишче)* — 7, 47, 58, 68, 69, 71, 72, 74—76, 78, 79, 82, 91, 100, 103, 106, 113, 114, 117—121, 139, 153, 162, 164, 165, 171, 175, 176, 178, 185, 187, 192, 194, 196, 215, 218, 226, 253—256, 259—261, 265, 268, 269, 274, 275, 279, 280, 291, 294, 297, 309, 332—334, 342, 343, 345, 351, 353, 372, 373; *овеˈсишче* — 71, 168, 297, 334; *проˈсиш(ч)е(еи)* — 7, 18, 47, 56, 68, 69, 74, 79, 82, 93—95, 152, 162, 164, 165, 167—171, 173, 175—177, 187, 188, 192, 219, 253, 256, 260—262, 268, 269, 271, 275, 277, 280, 282, 291, 292, 297, 309, 332, 334, 342, 345, 351, 359, 371—373; *прˈі сиш(ч)е(еи)* — 97, 103, 113, 114, 117, 119, 147, 175, 232; *просоˈвиш·е* — 49, 50; *гре(еи)ˈчиш(ч)е(еи)* — 7, 13, 47, 50, 58, 69, 71, 73, 74, 78, 79, 82, 88, 113, 114, 117, 152, 162, 164, 165, 167, 169, 173, 176, 187, 215, 253, 259, 264, 268, 271, 275, 280, 297, 332. Відсутнє позначення наголосу в лексемі *вівсище* — 73, 91, 114, 141, 231, 264, 303, у лексемі *просище* — 71, 141, 194, 196, 263. Цим же знаком зображено — *иш':е:пˈр'іси ш':е* — 63.

4. Червоним трикутником передано ще: *ой'с'аˈнишче* — 69; *прос'аˈнишче* — 40, 70, 71, 178, 254, 334, 337; *пр'іс'аˈниш(ч)е* — 97; *гречаˈнишче* — 40, 178. Не позначений наголос у лексемах *овс'анишче* — 335; *прос'аниш е* — 59, 98; *греичанишче* — 65, 98. Так само скартографовано структуру *прос'аˈнишнишче* — 104, а також: *в'іˈй'с'аниш':е* — 63; *греиˈч'аниш':е* — 14, 63.

5. Не картографуються: *в'іˈв'саник* — 70; *оˈй'с'ан':ік* — 4; *просоˈвин':а* — 7; *пˈр'іс':а* — 36, 38; *проˈс'анка* — 252; *ой'с'анка* — 252; *гре·ч'аˈниц'а* — 356; *гриˈчишник* — 260; *греˈч'к'ійщина* — 72; *греч'к'ійн'а* — 108; *греˈч'к'ійна* — 5, а також інші лексеми — назви поля з-під зернових культур (*стеиˈрн'а, сˈтер'ін', жˈнийва, ˈполеи* та ін.).

КОМЕНТАР № 37

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 34: «Як у вас називається стебло огірків..: о'гудиння?»
2. Записано структури без початкового о: *'гудин':а* — 5, 76; *'гудина* — 1—6, 16, 17, 29, 75, 76, 81, 90, 105, 159, 161, 175, 177, 179, 182, 207, 218, 239, 268, 274, 278, 280, 285, 287, 293, 336, 340—343, 345, 354, 356, 358, 359, 363, 365, 367, 369, 370.
3. Відзначено структури з протетичним **в**: *'вудин':а* — 305, 350; *'вудина* — 79.
4. Записано ще: *о'вудина* — 260; *о'гудин'а* — 339; *ко'гудина* — 22; *'гудянка* — 75.
5. Зеленим колом відбито також *'гудина* — 350.
6. Відзначено наголос: *огу'дин':а* — 69, 71, 83, 91, 95, 100, 103, 107, 108, 112, 114, 115, 117, 118, 123, 148, 157, 186, 191, 196, 201, 203, 207, 210, 213, 224, 226, 229, 232, 243, 253, 264, 265, 269—272, 275, 289, 294, 302, 308, 329, 330, 335, 342, 343, 352, 353, 366; *'огуд* — 261, 262, 293.
7. Не картографується: *ог'і'рошник* — 26; *ог'і'роч:а* — 114, *огі'р'ач':а* — 146, *ог'ір'ач':а* — 149, 157; *ба'дил'а* — 71; *'гичка* — 353; *гич* — 92; *пл(')ет'* — 48; *бато'ги* — 36, 38, 71, 79, 84, 94, 223, 307; *гуди'нин':а* — 164; *о'гудинин':а* — 349; *о'гуда* — 273.

КОМЕНТАР № 38

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 296: «І'дуть до'рогою, ки'ває голо'вою, ворух'нув но'гою, ру'кою, ба'гаті 'рибою та во'дою чи до'рогой, голо'вой, но'гой, ру'кой, 'рибой, во'дой, чи до'рогов, голо'вов, но'гов, ру'ков, 'рибов, во'дов, чи до'рогом, голо'вом, но'гом, ру'ком, 'рибом, во'дом, чи до'рогойов, голо'войов, но'гойов, ру'койов, ри'бойов, во'дойов?»
2. Крім картографованих, у записах засвідчуються ще форми: *до'рогоў, голо'воў, но'гоў, ру'коў, 'рибоў, во'доў* — 345; *но'гоу, ру'коу, 'рибоу, во'доу* — 348.
3. У записах є ремарка про те, що форми на **-ой** уживаються рідше — 51, 226; що форми на **-ой** частіше вживають чоловіки та молодь — 303.
4. Записано синонімічні конструкції: «ба'гаті на 'рибу та 'воду», «багаті рибою та водою» — 5, 7, 47, 67, 71, 74, 78, 79, 82, 85, 86, 111, 115, 116, 118, 129, 144, 147, 164, 165, 167—170, 173, 200, 242, 260, 261, 265, 269, 287, 292, 294, 316, 334, 351.

КОМЕНТАР № 39

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 297: «Воло'діє зем'лею, ра'діє ду'шею, закри'ває до'лонею, за кри'ницею (кер'ницею) чи зем'лей, ду'шей, до'лоней, кри'ницей, чи зем'лев, ду'шев, до'лонев, кри'ницев, чи зем'льою, ду'шою, до'лоньою, кри'ницьою, чи 'землъом, 'душом, до'лоньом, кри'ницьом?»
2. Іменник з шиплячим приголосним основи *ду'ша* формою ор. відм. одн. з іншими іменниками не співвідносний, тому він не картографується.
3. Червоним колом картографується наголошена флексія **-ейу** (*зе^{и}м'лейу*) і ненаголошена **-е^{и}йу** (*до'лоне^{и}йу, кри'нице^{и}йу*), а також **-ийу** (*до'лонийу, кри'ницийу*). Останні форми зафіксовано в нас. пп. 9, 102, 269, 351.
4. Флексія **-ійу** виступає тільки в ненаголошеній позиції (*до'лон'ійу, кри'ниц'ійу*). Наголошене закінчення **-ійу** в говірках не фіксується.
5. Засвідчено форми на **-оў**, **-еў**: *зем'л'оў, кри'ниц'оў* — 345; *зем'леў, до'лонеў* — 348, форми на **-айу** (*ла'дон'айу, кри'ниц'айу*) — 1, 16, 19; форму на **-уйу** (*ла'дон'уйу*) — 367.

КОМЕНТАР № 40

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 299: «Ко'нем, 'полем, 'серцем чи ко'ньом, 'польом, 'серцьом?»
2. Червоним колом картографовано також структури з ə (*ко'нəм*) — 348.
3. Відзначено обниження переднаголошеного **о** — **о^{а}**—29, 31, 42, 124, 248; **а^{о}** — 314; **а** — 160, 324, 326, 327; м'якість **н'** (*кон ем*) — 303, 310.
4. У записах є ремарки про вживання певних форм представниками окремих поколінь: І *конем* — 248, 307, 310, 334, 369; *ко'н'ом* — 260, 262; ІІ *ко'н'ом* — 248, 310, 334, 336; ІІ — ІІІ *ко'нем* — 369; *кон'ом* — 48, 307; ІІІ — *ко'нем* — 260, 262; *ко'н'ем* — 310; *ко'нəм* — 334; *ко^{а}'н'ом* — 248, 366.

КОМЕНТАР № 41

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 378: «Дешевий, хрещений, дощем чи дешовий, хрещоний, дощом?»
2. Відзначено напівм'якість **ч·** — 21, 23, 25, 34, 36, 38, 42, 43, 49, 59, 60, 66, 71, 158, 199, 209, 223, 234, 237, 238, 246, 293, 323, 325, 326, 329, 364, 365; напівм'якість обох звуків **ш·ч·** — 124, 127, 230, 231; м'якість **ч'** — 1—4, 8, 12, 16, 17, 19, 44, 46, 47, 67, 70, 74, 88, 110, 121, 140, 202, 204, 208, 214, 215, 218, 219, 251, 261, 269, 271, 272, 276, 283, 284, 290, 304, 307—309, 311, 313, 314, 316, 318, 319, 327, 337, 339, 359, 361, 363, 369, 375; м'якість обох звуків **ш'ч'** — 14, 22, 27, 29, 53, 102, 106, 125, 126, 129, 144, 146, 149, 151—153, 184, 189, 220, 232, 310, 351, 358; обниження переднаголошеного **о** — **о^{а}**: — 29, 31, 42; **а^{о}** — 314; **а** — 19, 313, 326, 327, 369; різні асимілятивно-дисимілятивні зміни звукосполуки **шч**: *дош'ш'ем* — 63; *дош'ш'ем // дош'ч'ем* — 14; *до^{а}ш'ом* — 31; *дош''ш'(ш'ш'^{ч})ем // дош'ш'$^{(ч)}$ом* — 41; *дошшем // дош''ч'ем* — 250; *дос'чом* — 278; *дос''ч'ем* — 290; *дос'чем* — 291; *дож'дж'ом* — 160, 355, а також структури: *до'ж':ом* — 160; *дорш'ч'ем* — 21; *дож'д'ем* — 367; *дож''д'ом* — 39, 244; *дож''д'ом* — 374; *даж''д'ом* — 252.
3. У записах є ремарки про особливості мови окремих поколінь: І *дошчем* — 15, 73, 249; *дош'чом* — 92; ІІ *дош'чем* — 92; *дош'чом* — 73, 249; *до'ж':ом* — 316; І — ІІ *дошч'ем, дож'д'ом* — 316; ІІІ *дош'чом* — 15.

КОМЕНТАР № 42

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 24: «Як у вас називається коса і її частини: *кіс''ся, прут, 'жа'ло, 'ручка, граб'ки..?*»
2. Відповідний картографічний знак поставлено, незважаючи на деяку фонетичну і словотворчу варіативність кореневої морфеми. Так, червоним зафарбованим колом позначено ще: *'к'і'с'а // к'і'с':а; к'і'с'а* — 69, 326, 353, 363; *кіс'а* — 199; *о'к'іс':а // к'іс':а* — 73; *к'і'са* — 227; *'кос'а // к'іс':а* — 249, 350; *ка'с':а* — 252; *с'к'іс':а* — 288; *ск'і'с':а* — 309; *кі'с:а* — 348; *'кос':а* — 18; *к'іс:'йа // к'і'с':а* — 82; *'к'іс'іа* — 124; *к'іс''йа* — 327; *'кос'йа* — 350; червоним наполовину зліва зафарбованим колом відображено ще *кис''т'а* — 161; зеленим колом додатково скартографовано: *ки'с':е* — 52; *ко'с':е* — 2, 16, 43, 44, 52, 54, 56, 330; *ко'с'е* — 40, 48; *к'іс':'йе // к'і'с':е* — 31; *кос''йе* — 48; *ко'с'йе* — 57; зеленим квадратом — *кос'ц'е* — 21; *к'іс''ц'е* — 260; *к'іс':це* — 271; *к'іс''це* — 296; жовтим колом нанесено також: *ки'с':о* — 5; *кас''йо* — 1, 85; *кі'с'о* — 333; *к'іс''йо* — 22, 27, 28, 39, 41; *кос''йо* — 28, 49, 51, 110, 234; *к'іс'йо* — 25; *ко^{а}с'о* — 42.
3. У записах не позначено наголосу: *к'іс'т'а* — 10, 274, 275; *к'іс':а* — 20, 53, 75, 78, 80, 94, 96, 106, 117, 186, 219, 231, 279, 282, 290, 294, 298, 299, 311, 314, 318, 322, 323, 329, 339, 340, 349, 364; *к'іс'ц'а* — 109; *к'іс'йа* — 291.
4. Не скартографовано: *к'іс''т'ак* — 198, 199; *к'ісе'йа* — 213; *пе^{и}ре^{и}к'іс':а* — 295; *к'іс''йо, к'іс''ц'о* — 26 (поряд — *к'і'с':о*); *к'і'сец'* — 33; *ко'сеі* — 44; *дир'жак* — 261, 263, 318; *де^{и}р'жак* — 288; *ди^{е}р'жак* — 374.

КОМЕНТАР № 43

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 289: «То'го 'вим'я, 'сім'я, 'тім'я, і'м'я чи 'вимені, 'сімені, 'тімені, 'імені, чи 'вимени, п'лемени, 'сімени, 'тімени, 'імени, чи 'вимене, 'сімене, 'тімене, 'імене, чи 'вим'яте, 'сім'яте, 'тім'яте, 'ім'яте?»
2. Знак поставлено на основі одного слова-репрезентанта: *'імйа* — 12, 32, 87, 148, 233, 321; *ім'иа* — 14, 18; *ім''иа* — 99; *ім'иа* — 349; *'с'імйа* — 35, 96, 106, 255, 364, 375; *'с'ім'йа* — 267; *'с'емйа* — 48; *'в'імйа* — 142; *'вимйа* — 26, 218; *'т'імйа* — 372; *'імйа* 'вим'я' — 110, 251; *'имйа* 'вим'я' — 325; червоне наполовину зафарбоване коло: *'с'імн'а* — 25, 39, 44, 177, 218; *'в'імн'а* — 112, 143, 208, 252, 332, 371; *'т'імн'а* — 265, 373, 375; *'вимн'а* — 48, 138, 310; червоне контурне коло: *'ім'а* — 6, 9, 33, 34, 44, 66, 277, 357; *'і^{и}м'а* — 16; *'вим'а* — 142, 319; *'в'ім'а* — 332; *'с'ім'а* — 333, 339; *'с'ем'а, 'вим·а, с'ім·а, т'ім·а, ім·а* — 313; зелене коло: *п'л·еме^{и}н'і* — 36; *п'леме^{и}н'і* — 281; *п'лемəн'і* — 170; *п'лемен'і* — 209; *'имен'і* — 63; *'імен'і* — 40, 75, 79, 111, 125, 127, 211, 224, 226, 366, 375; *'імəн'і* — 91, 146, 179, 194, 216; *'імин'і* — 158, 267; *'іме^{и}н'і* — 223, 325; *'ім'ен'і* — 248; *'ім'е^{і}н'і* — 307; *'име^{и}н'і* — 355; *'вимəн'і* — 295; *'виме^{и}н'і* — 323; *с'імен'і* — 319; зелений трикутник: *'імəни* — 74, 129, 144; *'імени* — 89, 171; *т'імени* — 91; *п'лемəни* — 169; *'імəні* — 220; *'име^{и}ни* — 355.
3. Зеленим колом скартографовано ще словоформи: *мн'і, 'с'імн'і, 'т'імн'і, 'іме^{и}н'і* — 244.
4. У деяких скартографованих записах немає знака наголосу: *ім'йа* — 17, 129; *імйа* — 20, 22, 81, 91, 94, 141, 210, 224, 264, 282, 301, 335; *вимйа ... імйа* — 117; *ім'а* — 48, 222, 265, 289, 298; *імн'а* — 274, 333.

КОМЕНТАР № 44

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 290: «'Нашого те'ляти, ще'няти, кур'чати чи 'нашого те'ляте, ще'няте, кур'чате, чи 'нашого те'ляті, ще'няті, кур'чаті?»
2. Червоним колом картографуються також форми з флексійним варіантом **и^{е}** (*те^{и}л'ати^{е}, шче^{и}н'ати^{е}, кур'чати^{е}*) — 6, 8, 10, 20, 23, 24, 35, 98, 114, 165, 180, 214, 217, 278, 284—286, 291, 294, 296, 297, 356, 360.
3. Поруч з формами на **-ати** засвідчено форми на **-ате** — 177, 255.
3. Безсуфіксні форми на **-а**, що картографуються жовтим трикутником, у ряді нас. пп. засвідчено не від усіх трьох програмових іменників, а тільки від окремих з них: *те^{и}л'а, кур'ча* — 13, 285; *те^{и}л'а, шче^{и}н'а* — 312; *ти^{е}л'а, поро'с'а* — 145; *ти^{е}л'а* — 14, 96, 99, 224, 295, 319, 321, 373; *кур'ча* — 56, 68.
4. Не картографуються форми на **-ата**: *'нашого ш'ч'е'н'ата, ти^{е}л'ата, кур''ч'ата* — 48, 310; *те'л'ата, кур'чата* — 22; *те'л'ата* — 32, 86; на **-онка**: *те'л'онка, шче'н'онка, кур'чонка* — 16, 26, 28, 32, 39, 42, 110, 199, 200, 239, 249, 250, 252, 314, 324, 326, 327, 341, 372, 374.

КОМЕНТАР № 45

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 295: «З од'ним те'лям, яг'ням, поро'сям чи те'лем, яг'нем, поро'сем, чи те'лятом, яг'нятом, поро'сятом?»
2. Форму на **-ат-ом** засвідчено тільки від іменника *пара'с'атом* (поруч з *поро'с'ом*) — 110. У записі з нас. п. 202 є ремарка про те, що форми на **-ат-ом** уживають інколи старі люди.
3. Не картографуються форми: *те'л'онком, йаг'н'онком, поро'с'онком* — 1, 16, 26, 39, 42, 160, 239, 247, 249, 250, 252, 314, 324, 326, 327, 341, 367, 370, 372; *те'л'атком, гу'с'атком, поро'с'атком* — 60, 294, 295.

КОМЕНТАР № 46

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 308: «Не'має лю'дей, г'рошей, 'ко'ней, гос'тей чи лю'дий, г'роший, 'ко'ний, гос'тий, чи лю'дій, г'роший, 'ко'ній, гос'тій, чи лю'дів, г'рошів, 'ко'нів, гос'тів, чи 'людьох, г'рошох, 'коньох, 'гостьох?»
2. Іменник *люди* записи фіксують лише з флексією **-ей**, тому він не картографується.
3. Наголошеної флексії **-ий** від картографованих слів не зафіксовано, тому ненаголошене закінчення **-ий** кваліфікується як фонетичний варіант флексії **-ей**: *г'роший* — 102, 171, 251, 269, 333, 365, 367, 371—373; *'коний* — 9, 159, 160, 252, 269, 351, 367, 371—373.
4. Форма на **-іи** стосується тільки іменників *гроші* і *коні* — 63, 76, 80, 89, 116; тільки іменника *гроші* — 56, 81, 82, 118; *коні* — 93, 95, 210; форма на **-іў** стосується тільки іменників *гроші* і *коні* — 31, 79, 329; *гроші* і *гості* — 81; тільки іменника *гроші* — 21, 29,

129, 137, 144, 278, 367; *гості* — 97, 118, 161, 193, 198, 200, 214, 221, 225, 227, 317, 333, 355, 366, 373; *коні* — 158.

5. У записах є ремарка про те, що форма *гˈрош'ій* уживається зрідка — 129, 144, 367.

КОМЕНТАР № 47

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 309 б): «ˈКоням, ˈлюдям, хˈлопцям чи ˈконьом, ˈлюдьом, хˈлопцьом, чи ˈконем, ˈлюдем, хˈлопцем, чи ˈконюм, ˈлюдюм, хˈлопцюм, чи ˈконім, ˈлюдім, хˈлопцім?»

2. Іменник *хлопці* не співвідносний формою дав. відм. з іменниками *коні, люди*, тому він не картографується. Зафіксовано форму на **-ім** від *хлопці (хˈлопц'ім)* — 91, 113, 114, 122, 126, 240.

3. В окремих нас. пп. засвідчено форму дав. відм. мн. не від обох слів, а тільки від одного: *ˈкон'ам* — 28, 110, 182, 240, 339, 375; *ˈкон'ім* — 142, 149, 153, 167, 197; *ˈл'уд'ам* — 44, 116, 142, 157, 206, 267, 270; *коˈн'ім, л'уˈд'ам* — 32.

4. Відзначено наголос *коˈн'ам* — 6, 31, 37, 39, 54, 57, 71, 80, 101, 102, 107, 114, 120, 128, 132, 135, 138, 139, 153, 173, 182, 190, 196, 212, 218, 235, 247, 263, 276, 294, 317, 336, 339, 340, 354; *ˈкон'ам* і *коˈн'ам* — 43, 69, 73, 86, 124, 137, 158, 170, 171, 178, 213, 249, 292, 293, 296, 306, 307, 309, 316, 320, 334, 337, 359; *л'уˈд'ам* — 1, 2, 4, 16, 19, 31, 32, 39, 57, 58, 68, 78, 102, 107, 114, 120, 128, 132, 138, 158, 218, 242, 270, 275, 291, 323, 337, 340, 350, 351, 354, 363, 365; *ˈл'уд'ам* і *л'уˈд'ам* — 35, 69, 80, 111, 129, 168, 170, 198, 199, 213, 249, 276, 279, 285, 292, 293, 296, 306—309, 316, 329; *л'уˈд'ім* — 76.

5. Записано форми *ˈкон'ом, ˈл'уд'ом, хˈлопц'ом* — 305.

КОМЕНТАР № 48

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 310 а): «З дуˈбами, куˈщами, сиˈнами, батьˈками чи з дуˈбома, куˈщома (куˈщема), сиˈнома, батьˈкома, чи з дуˈби, куˈщи (куˈщі), сиˈни, батьˈки?»

2. Знак поставлено на основі запису одного репрезентанта *дуˈбами* — 99, 182, 196, 320; *сиˈнами* — 28.

3. Не картографується: *синовˈйами* — 142.

КОМЕНТАР № 49

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 311: «На воˈлах, бараˈнах, ˈконях, зяˈтях, суˈсідах чи на воˈлох, бараˈнох, коˈньох, зяˈтьох, суˈсідох, чи на ˈволіх, баˈраніх, ˈконіх, ˈзятіх, суˈсідіх?»

2. Іменники *віл, баран, сусід, зять* у місц. відм. мн. майже в усіх нас. пп. фіксуються з флексією **-ах**, тому вони не картографуються. Засвідчено форму на *ˈвол'іх* — 89.

3. Від іменника *кінь* засвідчено форму місц. відм. мн. на **-ух** (*ˈкон'ух*) — 43, 52.

4. Відзначено наголос: *коˈн'ах* — 5, 18, 25, 29, 43, 46, 48, 54, 57, 90, 96, 102, 117, 122, 128, 132, 135, 138, 170, 177, 181, 183, 191, 192, 212, 215, 218, 219, 246, 277, 278, 307, 348, 362; *ˈкон'ах* і *коˈн'ах* — 22, 69, 71, 114, 167, 223, 230, 293, 294, 309, 311, 316, 318, 322, 337, 345, 354, 358.

КОМЕНТАР № 50

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 313: «У ˈсінях, гˈрудях, на дˈверях, ˈкостях чи у ˈсініх, гˈрудіх, дˈверіх, ˈкостіх, чи у ˈсінех, гˈрудех, дˈверех, ˈкостех?»

2. Іменник *кості* формою місц. відм. не співвідносний з іменниками *сіни, груди, двері*, в багатьох нас. пп. записано суфіксальну форму *кістках*, тому він не картографується.

3. В окремих випадках та чи інша форма фіксується не в усіх трьох словах, а тільки в одному або двох. На підставі форми від двох слів поставлено знак: *гˈруд'іх, дˈвер'іх* — 78, 82, 103, 126, 162, 165, 169, 171, 173; *ˈс'ін'іх, гˈруд'іх* — 87, 89, 105, 117, 122, 146; *ˈс'ін'іх, дˈвер'іх* — 232; на підставі одного слова: *двеˈр'ах* — 95; *дˈвер'іх* — 71, 81, 88, 100, 113, 118, 157, 167, 170, 177, 183, 201, 243; *гˈруд'іх* — 75, 116, 145, 182, 187, 349.

4. Відзначено наголос: *с'іˈн'ах* — 1, 2, 4, 7, 9, 26, 29, 44, 48, 51, 52, 54, 58, 61, 106, 117, 121, 123, 129, 139, 144, 147, 153, 159, 167, 169, 170, 185, 186, 204, 205, 210, 214, 218, 219, 222, 224, 227, 234, 243, 247, 261, 269, 274, 280, 281, 284—287, 300, 311, 313, 316, 333, 340, 350, 351, 353, 362; *ˈс'ін'ах* і *с'іˈн'ах* — 27, 35, 69, 73, 112, 114, 115, 118, 124, 164, 168, 172, 192, 201, 202, 206, 207, 213, 216, 236, 237, 241, 246, 248, 273, 283, 292, 294, 295, 297, 301, 306, 307, 319, 337, 338, 354, 358, 359, 365, 368; *груˈд'ах* — 1, 2, 4, 5, 7, 9, 12, 16, 24—26, 28, 29, 32, 34, 39, 47, 49, 51, 52, 54, 58, 61, 66, 73, 78, 79, 88, 90, 106, 112, 115, 117, 121, 123, 128, 129, 131, 134, 138, 139, 144, 145, 147, 151, 153, 158—161, 164, 167, 169—171, 185—187, 191, 196, 199, 202, 204, 210, 218, 222, 237, 242, 243, 249, 252, 261, 269, 270, 275, 276, 277, 280, 281, 283—287, 289—291, 306, 313, 314, 322, 323, 325, 327, 333, 340, 350—353, 362, 364, 365, 367, 368, 370—374; *гˈруд'ах* і *груˈд'ах* — 27, 71, 77, 82, 84, 86, 100, 104, 108, 111, 113, 114, 116, 118, 124, 133, 168, 177, 198, 200, 206, 207, 223, 227, 232, 246, 248, 253, 255, 256, 258, 260, 273, 278, 292, 293, 295—297, 302, 303, 307, 309—311, 316, 338, 342, 354, 358, 359, 363; *двеˈр'ах* — 1—7, 9, 11, 12, 16, 19, 26, 27, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 39—42, 44, 47—49, 51, 52, 58, 61, 66, 71, 73, 74, 76, 78, 81, 85, 90, 92, 94, 95, 98, 101, 106, 110, 112, 114—116, 118, 120—124, 128, 129, 131, 132, 136, 137, 139, 144, 145, 147, 148, 151, 153, 155, 158—161, 163, 164, 166, 170, 171, 174, 175, 177, 185—187, 190, 191, 196, 199—207, 209, 210, 213—215, 217—219, 222, 226—228, 230, 232, 237, 240—242, 247, 249, 251, 252, 256, 259, 261, 265—267, 269, 271, 272, 274—278, 283—285, 287, 288, 291, 294, 299, 300, 304, 308, 311, 313, 315, 316, 318, 323, 325, 327, 332, 333, 337, 340, 343, 350, 351, 353, 355, 360, 362—374; *дˈвер'ах* і *двеˈр'ах* — 68, 69, 75, 77, 89, 100, 107, 108, 111, 127, 149, 152, 168, 198, 212, 216, 224, 225, 231, 245, 248, 253, 255, 260, 273, 279, 292—296, 302, 303, 309, 310, 322, 334, 338, 342, 345, 354, 358, 359.

5. Записано форму у *сін'ох* — 349.

КОМЕНТАР № 51

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 322: «Піˈде за ˈнього чи за ˈйого, чи за ˈнего, чи за ˈего, чи за *ни піˈде?*»

2. Зеленим колом картографується ще: *йоᵃˈго* — 29, 31; *йаˈго* — 1, 16, 19, 327; *йаᵒˈго* — 4.

3. Не картографується *н'еˈго* — 313.

4. Не відзначено наголосу в зап. з нас. пп. 7, 28, 70, 78, 119, 125, 126, 212, 229, 259, 262, 274, 277, 303, 311, 333, 338, 349, 365, 366.

5. З ремаркою «рідко» зафіксовано *ˈн'ого* — 303, 338.

КОМЕНТАР № 52

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 323: «Одруˈжився з ˈнею чи з ˈєю, чи з нев, чи з ньов, чи з ньом?»

2. Не картографується з *н'іˈйейу (ниˈйейу)* — 26, 33.

3. Залежно від типу дієслівного керування зафіксовано також словоформи: *(ожеˈнивс'а) на йіˈйі* — 8, 20, 28, 39, 47, 104, 327, 364; *на йій* — 28, 51, 104, 244, 285; *на ˈнейі* — 47, 142, 145, 157, 224, 250, 318, 326; *на н'ї* — 32, 59, 60, 87, 100, 107, 139, 182, 210, 221, 242, 279, 281, 298, 304, 313, 318, 358, 366; *на неї* — 317.

КОМЕНТАР № 53

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 332: «Від тіˈєї чи від ˈтої, чи ˈтеї, чи ˈтії?..»

2. Червоним кольором картографується також: колом — *т'іⁱˈйейі* — 27, *тіˈйейі* — 87, 89; трикутником — *тиᵉˈйейі* — 35.

3. Зеленим трикутником позначено ще: *тиᵉйі* — 6, 14; *ти⁽ᵉ⁾ˈйі* — 35.

4. Записано без пом'якшення т: *тіˈйейі* — 11, 15, 22, 84, 85, 90, 106, 108, 110, 117, 123, 147, 163, 165, 170, 172, 181, 185, 195, 199, 202, 203, 205, 210, 225, 246, 247, 254, 256, 257, 261, 262, 264, 269, 272, 274, 275, 279, 301, 335, 339, 341—344, 351; *тіˈйі* — 216, 226, 288, 335.

5. Відзначено наголос: *тіеˈї* — 262; *ˈт'ійі* — 108, 127, 142, 226 (поруч з *т'іˈйі*), 303, 354, 369; *ти⁽ᵉ⁾ˈйі* — 6, 14, 35; *тиˈйі* — 19, 325, 363; *теˈйі* — 75.

6. Не позначено наголосу: *т'ійі* — 78, 80, 94, 129, 198, 201, 213, 216, 231, 254, 260, 332, 361; *тийі* — 183; *тойі* — 246, 341, 359.

7. У записі є ремарка: «рідше» *до ˈтойі* — 346.

КОМЕНТАР № 54

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 464: «*Ніщо* чи *нішо?*»

2. Червоним колом картографується також: іᶦ *(ніᶦшˈчо)* — 21, ї *(нішо)* — 89.

3. Зеленим колом позначено ще: иⁱ *(ниⁱˈшо)* — 24, иᵉ *(ниᵉˈшо)* — 23, ə *(нəˈшо)* — 296, е *(нешˈчо, неˈшо)* — 363.

4. Записано *нишˈчо // неᶦшˈчо* — 21.

5. Поставлено знаки на основі запису словоформи *н'іˈч⁽ʲ⁾ого* — 39, 47, 98, 143, 374; *ниˈч⁽ʲ⁾ого* — 16, 44, 143, 250.

КОМЕНТАР № 55

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 317: «Чуˈжі ˈлюди, ˈдобрі браˈти, ˈгарні ˈконі чи чуˈжиї, ˈдобриї, ˈгарнії, чи чуˈжиє, ˈдобриє, ˈгарниє, чи чуˈжи[є], ˈдобри[є], ˈгарни[є]?»

2. Не картографуються форми: *чуˈж'ійі, ˈдобр'ійі, ˈгарн'ійі* — 46 (з ремаркою «зрідка»), 48, 86, 271; *чуˈж'ійі* — 279; *ˈдобрійі* — 209; *чуˈж'ійе* — 317; *чуˈж'ійе, ˈдобрийе, хоˈрошийе* — 313; *чуˈжийі, ˈдобрийі, ˈгарнийі* — 1, 2, 16; *чуˈжийі, ˈгарнийі* з ремаркою «інколи» — 51.

3. Зеленим знаком відображено також форми: *ˈдобрие, ˈгарние* — 23, 24.

4. Не картографується форма *йаровиⁱ хл'іˈба* з ремаркою «одиничний випадок» — 143.

КОМЕНТАР № 56

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 346: «Сиˈдіти чи сиˈдіть, чи сиˈдіті, чи сиˈдіт? Хоˈдити чи хоˈдить, чи хоˈдиті, чи хоˈдит?»

2. Червоним колом позначено також варіанти реалізації морфеми **-ти:** *сəˈд'итə, хоˈдитə* — 75, 98, 111, 113, 114, 116, 118, 165, 173, 218, 278, 294, 297; *сиˈд'итə* — 106, 116; *хоˈдитᵉ, сиˈд'итиᵉ* — 35, 312.

3. Засвідчено різну реалізацію переднаголошених голосних **и** та **о:** *сиᵉˈд'іт'* — 8, 14, 20, 21—26, 35, 63, 153, 166, 198, 199, 203, 240, 243, 245, 283, 295, 296, 300, 310, 315, 356; *сиᵉˈд'іти* — 14, 121, 165, 198; *сеᶦˈд'іт'* — 48, 121; *сəˈд'іт'* — 75, 96, 98, 113, 163, 165, 172, 173, 177—179, 189, 200, 220, 255, 278, 285, 286, 291, 292, 294—296, 303, 360; *сəˈд'іти* — 79, 80, 84, 86, 87, 91, 105, 107, 118, 165, 179, 184, 189, 194; *сеˈд'іт'* — 48, 217, 249; *сеˈд'іти* — 100; *хаˈдит'* — 1, 4, 16, 85, 297, 311, 314, 327, 347; *хаˈд'ит'* — 160; *хоᵃˈдит'* — 29, 31, 366.

4. У записах є ремарки: «рідше» до *хоˈдити, сиˈдіти* — 129, 142, 144, 180, 189, 250, 269, 347; до *хоˈдит, сиˈдіт* — 340; «частіше» до *хоˈдит', сиˈдіт'* — 152, 323.

КОМЕНТАР № 57

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 349: «Хоˈджу, буˈджу, воˈджу, сиˈджу чи хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу, чи хоˈдю, буˈдю, воˈдю, сиˈдю?»

2. Червоним колом також позначено *хоˈдж'у, воˈдж'у* — 57.

3. Засвідчено різну реалізацію переднаголошених голосних **о** та **и:** *хаˈжу, ваˈжу* — 19, 25, 324; *хаᵒˈжу, ваᵒˈжу* — 31, 314; *хаˈд'у, ваˈд'у* — 1, 4, 16, 25, 160, 178, 326, 327; *хоᵃˈд'у, воᵃˈд'у* — 29, 42, 124, 366; *хуˈд'у, вуˈд'у* — 84; *хоˈд'у, воˈд'у* — 84, 104, 146, 149, 169, 215, 218; *хоᵘˈд'у, воᵘˈд'у* — 42, 47, 59, 71, 124, 135, 153, 166, 309, 363—365; *сиᵉˈд'у* — 6, 10, 14, 20, 26, 35, 53, 153, 163—243, 245, 271, 284; *сəˈд'у* — 75, 76, 79, 83, 87, 98, 111, 113, 114, 116, 118, 157, 165, 166, 169, 173, 177, 182, 184, 189, 200, 211, 216, 220, 255, 278, 285, 291, 294—297, 360; *сеˈд'у* — 86; *сіˈжу* — 324.

4. Поставлено знак на основі запису одного слова: *хоˈдж'у* — 259; *сиˈдж'у* — 254; *хоˈжу* — 73, 332; *сиˈжу* — 56, 174; *сиˈд'у* — 9; *хоˈд'у* — 99.

5. У записах є ремарки: «рідко» до *сиˈжу* — 338; «рідше» до *хоˈжу, хоˈдж'у* — 178; до *хоˈжу, буˈжу* — 35, 315.

КОМЕНТАР № 58

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 351: «Ноˈшу, коˈшу, проˈшу чи ноˈсю, коˈсю, проˈсю?»

2. Засвідчено різну реалізацію переднаголошеного голосного: *наˈшу, каˈшу, праˈшу* — 19, 25, 312, 324, 326; *наˈс'у, каˈс'у, праˈс'у* —

1, 4, 16, 25, 160, 297, 313, 327; на^{о}ˈшу, ка^{о}ˈшу, пра^{о}ˈшу — 314; но^{а}ˈшу, ко^{а}ˈшу, про^{а}ˈшу — 31, 42; но^{а}ˈс'у, ко^{а}ˈс'у, про^{а}ˈс'у — 29, 124, 366; но^{у}ˈс'у, ко^{у}ˈс'у, про^{у}ˈс'у — 60, 71, 309, 311, 363, 365; нωˈс'у, кωˈс'у, прωˈс'у — 84, 104, 146, 149, 169, 215, 218.

3. Відзначено як паралельні форми з кореневим наголосом ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у — 263 нас. п.

4. У записах є ремарки: «рідко» до форм ноˈшу, коˈшу, проˈшу — 114.

КОМЕНТАР № 59

1. Карту складено за матеріалами відповідей на питання Програми № 357: «ˈХодить, ˈносить, пˈросить, ˈвозить, ˈбачить чи ˈходеть, ˈносеть, пˈросеть, ˈвозеть, ˈбачеть, чи ˈходиць, ˈносиць, пˈросиць, ˈвозиць, ˈбачиць, чи ˈходит, ˈносит, пˈросит, ˈвозит, ˈбачит, чи ˈходе, ˈносе, пˈросе, ˈвозе, ˈбаче?»

2. Червоним колом передано також форми з різною реалізацією флексійного голосного: ˈход'іт', ˈнос'іт', пˈрос'іт'... — 317, 324, 374; ˈходет', ˈносет', пˈросет... — 1, 20, 86, 313, 341; ˈходе^{и}т' — 16; ˈходи^{е}т', ˈноси^{е}т', пˈроси^{е}т'... — 16, 20, 21, 312; ˈходәт', ˈносәт', пˈросәт'... — 98, 113, 118, 165, 169, 178, 179, 236, 294, 295; ˈходәт', ˈносәт', пˈросәт'... // ˈходит', ˈносит', пˈросит'... — 19, 114.

3. Засвідчено вияви /е/ в кінцевому відкритому складі, передані позначеннями: е^{и} (ˈходе^{и}, ˈносе^{и} ...) — 6, 8, 10, 21, 23, 26, 29, 41, 63, 80, 120, 152, 153, 266, 276, 292, 295, 301, 312, 329, 368; (ˈходе^{и}, ˈносе^{и} ... // ˈходе, ˈносе...) — 35, 198, 199, 248; и^{е} (ˈходи^{е}, ˈноси^{е} ...) — 14, 29, 277; ә (ˈходә, ˈносә ...) — 11, 12, 24, 58, 61, 73, 78—80, 91, 93—95, 98, 103, 106, 107, 110, 113, 114, 117, 129, 130, 162, 165, 180, 193, 195, 235, 236, 278, 285, 291, 294, 295, 348, 360; (ˈходә, носә ... // ˈходе, ˈносе...) — 70, 72, 75, 76, 82, 84, 85, 89, 92, 100, 104, 111, 114, 118, 123, 126, 133, 163, 173, 176, 177, 200, 216, 255, 260, 297; (ˈходә, ˈносә ... // ˈходе^{и}, ˈносе^{и} ... // ˈходе, ˈносе ...) — 292; (ˈходә, ˈносә ... // ˈходе^{и}, ˈносе^{и} ...) — 296; и (ˈходи, ˈноси... // ˈходе, ˈносе...) — 170, 256, 274; (ˈходи, ˈноси... // ˈходи, ˈноси...) — 366; (ˈходи, ˈноси ... // ˈходә, ˈносә ...) — 169; (ˈходи, ˈноси ... // ˈходә, ˈносә ... // ˈходе, ˈносе...) — 162, 164, 168, 171, 187.

4. Відзначено пом'якшення та напівпом'якшення кореневого шиплячого ч в лексемах ˈбачить, ˈбаче: ˈбач'іт' — 122, 365; ˈбач'îт' — 232; ˈбач'ит$^{(')}$ — 27, 39, 74, 219, 314, 318, 358; ˈбач·ит' — 46; ˈбач·ет' — 1; ˈбач'е — 3, 4, 19, 39, 74, 88, 121, 125, 126, 144—146, 149, 151—153, 204, 214, 218, 219, 232, 250—252, 255, 261, 269, 271, 272, 281, 283, 284, 290, 291, 304, 308, 318, 333, 351, 361, 363, 365, 370; ˈбач'е // ˈбаче — 15, 310; ˈбач'е^{и}т' — 16; ˈбач'е^{и} — 26, 41, 63, 160, 276; ˈбач·е^{и} — 329; ˈбач·е — 1, 25, 34, 38, 40, 42, 46, 47, 49, 51, 53, 59, 60, 96, 124, 127, 161, 208—210, 230, 237—239, 323, 367, 371—373; ˈбач·е // ˈбаче — 67, 231, 234; ˈбач'ә — 106; ˈбач·ә — 236; ˈбач·и — 159.

5. У записах є ремарки: до ˈходит', ˈносит'... — «вживають старі» — 112, 115; «рідше» — 180, 187, 269, 355, 365; до ˈходе, ˈносе... — «більш поширені» — 207.

КОМЕНТАР № 60

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 112 «Коні ірˈжуть чи ..?»

2. Жовтим штрихуванням також позначено: әрˈжут' — 99, 285; әрˈжут — 93.

3. Синім штрихуванням передано ще: и^{і}рˈжут' — 4, 16, 19, 135; и^{е}рˈжут' — 2, 35, 39, 41, 46, 117, 152, 199; îрˈжут' — 70, 75, 129, 132, 144; îрˈжут — 89; îрˈжат — 82, 128.

4. Записано також: гирˈжут — 79; йерˈжут' — 218, 326; ірˈж·ут' — 124.

5. Не картографуються лексеми: гоˈгоч'ут' — 17, 39; гәˈгочут' — 92; геˈгоч'ут' — 213; ˈікайут' — 271; ˈгікайут' — 271.

КОМЕНТАР № 61

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 358: «ˈХодять, ˈносять... чи ˈходят, ˈносят..., чи вони ˈходя, ˈнося.., чи вони ˈході, ˈносі..?»

2. У записах є ремарки: «рідше» до форми ˈход'ут' — 84; до форми ˈход'ат', ˈнос'ат' — 187, 325; «рідко вживається тверде закінчення» до форми ˈход'ат — 168.

КОМЕНТАР № 62

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 434: «...для ... чи ... гля .., чи ... ґˈля?»

2. Червоним колом позначено також д'л'а — 6, 23, 28, 37, 71, 91, 102, 113, 121, 129, 144, 183, 189, 207, 238, 307, 310, 312, 324, 361, 374.

3. Жовтим колом картографується ще: кл'а — 340; гл'а — 1.

4. У записі є ремарка: «старе покоління часто вживає бл'а» — 197.

КОМЕНТАР № 63

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 221: «Паˈсу ˈконей, коˈрів, свиˈней чи паˈсу ˈконі, коˈроˈви, ˈсвині?»

2. Здебільшого картографовані форми від іменника коні збігаються з відповідними формами іменників корови, свині; не збігається форма іменника коні з відповідною формою іменників корови, свині — 5, 95, 221, 369. При паралельно вживаних формах коˈней і ˈкон'і виступають тільки форми коˈрів, свиˈней — 204, 211, 219.

3. Засвідчено форму род. відм. ˈконей і ˈкон'іў — 28, 63, 153, 249; ˈкон'іў — 31, 113; ˈконей і ˈкон'ій — 75; ˈкон'ій — 93, 95, 116.

4. Відзначено наголос коˈней — 20, 29, 54, 82, 90, 101, 120, 128, 138, 147, 153, 173, 174, 183, 294, 312; ˈконей і коˈней — 84, 92, 100, 106, 127, 237, 240, 248, 295, 315, 316, 318.

КОМЕНТАР № 64

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 230 а): «Іˈти по ˈводу чи за воˈдою?»

2. Словосполучення іˈти за воˈдою не картографується у вислові «ˈп'ідеш за воˈдойу (то не пˈрийдеш / не ˈвернес':а)» — 5, 14, 41, 63, 88, 145, 151, 152, 162, 177, 187, 189, 231, 347, 355; у значенні «втопитися» — 133, 137, 197, 215, 218; «ніколи не вернутися» — 136.

3. Зафіксовано ремарку «рідко» до словосполучення іˈти по ˈводу — 84.

4. Записано форму за воˈдой — 66, 248, 313, 318.

КОМЕНТАР № 65

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 1: «Як у вас називається місце, на якому знаходиться хата з господарськими будівлями: саˈдиба, грунт чи ґрунт, оˈбійстя, двір..?»

2. У відповідях зафіксовано назви з вужчим значенням 'місце, на якому стоять господарські будівлі', і ширшим — 'місце, на якому стоять господарські будівлі, з городом'; картографуються тільки назви з ширшим значенням.

3. Червоним трикутником картографується також: оˈсад'ба — 145, 168, 171, 256, 264, 355; уˈсад'биитче — 364 (у нас. пп. 81, 260 записано паралельно уˈсад'ба, оˈсад'ба).

4. Наполовину зліва зафарбованим трикутником позначено також оˈсайба — 77, 80, 97, 177, 189, 216 (у нас пп. 82, 255 поруч з уˈсайба записано оˈсайба).

5. Наполовину справа зафарбованим трикутником передається й оˈсал'ба — 87.

6. Записано початковий ў (ўˈсад'ба, ўˈсаïба, ўˈсал'ба) у нас. пп. 1—4, 10, 16, 32, 75, 76, 79, 82, 105, 106, 111, 211, 217, 223, 300, 309; вˈсайба — 13, 68; ωˈсад'ба — 197.

7. Твердий кінцевий ц записано у плец — 46, 88, 123.

8. З ремаркою «зрідка» зафіксовано поˈм'іст'а — 39; плец — 46.

9. Не картографується: оˈсел'ба — 142; поˈжиток (уся садиба) — 121; поˈм'іс'т'а (місце під хатою) — 17; уˈсайба (колгоспний двір) — 325.

КОМЕНТАР № 66

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 8: «Як у вас називається приміщення для домашніх тварин: а) корів?»

2. Ремарки свідчать, що лексеми коˈройник, коˈро'йн'а, коˈровйатник вживаються переважно для позначення приміщення для корів у колгоспі. Інші лексеми виражають назви приміщення для всіх свійських тварин у домашньому господарстві здебільшого без диференціації за видами тварин.

3. Червоним зафарбованим колом скартографовано варіанти: каˈройник — 85; коˈрійник — 21, 34, 86, 98, 133, 172, 210; коройˈник — 60.

4. Коричневим колом картографується варіант поˈв'іка — 264.

5. У записах засвідчено назви відкритого приміщення для корів: ˈзагорода — 58, 70, 74, 82, 83, 167, 176, 177, 189, 199, 213, 216, 231, 232; загоˈрода — 162, 163, 169; заˈгін — 199, 265, 271, 275, 282, 289, 344, 345; коˈшара — 78, 79, 121, 138; коˈшар'а — 51, 53, 67, 72, 151, 313; каˈшара — 110.

6. Не картографуються назви: хˈверма — 5, 13, 105; хˈвірма — 7, 143; ˈбаза — 95, 132, 214; баз — 238, 246, 251, 308, 311, 313, 317; скоˈтарн'а — 82; каˈтух — 249; хаˈлашник — 333; оˈбора — 263, 296.

КОМЕНТАР № 67

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 8: «Як у вас називається приміщення для домашніх тварин: г) овець? (обора, кошара...?)»

2. У багатьох записах (3, 27, 37, 78, 97, 136, 137, 177, 316, 344) зазначено, що лексема коˈшара стосується ненакритого літнього приміщення для овець.

3. Червоним замальованим колом скартографовано також: оўˈчарник — 4, 17, 22, 26, 28, 42, 48, 54, 85, 143, 168, 207, 212, 259, 261, 265, 310, 317, 326, 330, 351, 355, 373; оўˈчарн'ік — 6.

4. Червоне контурне коло передає ще й структуру оўˈчарн'а — 21, 35, 42, 280, 287, 325, 374.

5. Червоним зафарбованим справа колом скартографовано також: оˈвешник — 1, 2, 19, 27, 46, 73, 78, 81, 88, 91, 95, 97, 101, 110, 117, 118, 126, 142, 151, 165, 170, 172, 178, 184, 189, 194, 198, 199, 206, 215, 218, 224, 225, 230, 235, 236, 253, 271; аˈвешник — 25.

6. Відзначено р' у структурі коˈшар'а на карті № 19.

7. Не скартографовано: вівˈчиниц' — 9; чаˈбарн'а — 249; ˈзагорода — 89, 103, 111, 146, 171, 173, 187, 228; ˈвигул· — 67; заˈгэн — 188; саˈрай — 20, 99, 106, 160, 182, 251, 252, 327, 367; поˈв'ітка — 182; котуˈшок — 51; каˈтух, каˈтушок — 250, 251; ˈбаза — 183, 214; баз — 67, 94, 146, 215, 218, 242, 354; баˈзок — 156, 161, 245.

КОМЕНТАР № 68

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 8: «Як у вас називається приміщення для домашніх тварин: а) корів? б) коней? в) свиней? г) овець? (оˈбора, коˈшара..?)»

2. Через те, що прямого питання про значення лексеми коˈнюшня в Програмі немає, при складанні карти допущено узагальнення й певну умовність у визначенні відповідних семем.

3. Із записів можна зробити висновок, що у випадках уживання лексеми коˈнюшня в значенні 'приміщення для корів, коней та інших свійських тварин' вона може одночасно мати також значення 'приміщення тільки для коней у колгоспному господарстві'.

4. Відзначено паралельне вживання синонімів коˈнушн'а і сˈтайн'а — 163, 187, 193, 195, 210, 225, 253, 271, 293, 342; засвідчено тільки лексему сˈтайн'а — 335.

КОМЕНТАР № 69

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 5: «Як у вас називається будівля для снопів, полови, соломи: кˈлуня, стоˈдола..?»

2. Зеленим колом картографуються також структури стоˈдол'а — 334; стаˈдола — 313.

3. Жовтим колом передано ще варіант ˈр'іга — 142.

4. У записах є ремарки про те, що лексема стоˈдола порівняно з лексемою кˈлун'а вживається рідше — 346, 350.

5. У багатьох записах зазначено, що паралельно з давнішою назвою кˈлун'а або замість неї уживаються тепер інші лексеми: саˈрай — 13, 21, 26, 28, 39, 77, 82, 86, 98—100, 106, 110, 127, 136.

137, 151, 162, 163, 170, 177, 179, 183, 190, 192, 201, 217, 220, 224, 230, 241, 248—250, 255, 271, 278—280, 282, 284, 288, 289, 294, 295, 300, 313, 315, 317, 327, 338, 341, 342, 355, 358; *поˈв'ітка* — 68, 113, 116, 240, 241, 338; *хл'ĭў* — 69, 76, 78, 86, 136, 229; *коˈмора* — 82, 186; *коˈмор'а* — 49; *амˈбар* — 32, 33, 256, 315; *иᵉмˈбар* — 51; *соˈломн'аник* — 9; *пашˈник* — 87; *оˈсел'а* — 129, 144; *с'ін:ик* — 247; *скирˈда* — 287, 370; *оˈдонки* — 17; *оˈдонок* — 34; *магаз'іˈĭа* — 33.

6. Зафіксовано лексеми із значенням 'приміщення для полови': *поˈлоĭник* — 14, 61, 64, 88, 151, 152, 163, 169, 177, 213, 216, 226, 227, 231, 232, 234, 237, 238, 245—248, 261, 264, 265, 274, 279, 291, 292, 294, 295, 299, 301, 302, 308, 311, 322—324, 326, 334, 337—343, 345, 347, 349, 351, 352, 368, 372; *полоˈвен'* — 26, 36, 38, 39, 43, 51, 53, 61, 63, 98; *ˈполовен'* — 40, 134, 316; *поˈловен'* — 318, 340; *полоˈвин'* — 44; *полоŭˈйатник* — 240, 241, 359; *поˈлоĭн'а* — 101, 224.

КОМЕНТАР № 70

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 7: «Як у вас називається приміщення для сільськогосподарського реманенту: *поˈвітка, наˈвіс?*»

2. Червоним колом картографуються акцентні і фонетичні варіанти лексеми *повітка: ˈпов'ітка* — 3, 11, 20, 35, 46, 61, 98, 112, 164, 172, 243, 252; *ˈповідка* — 112, 115; *поˈв'ıетка* — 43; *поˈлітка* — 264.

3. Зеленим зафарбованим колом передаються ще варіанти: *наˈв ес* — 26, 31, 39, 66, 74, 91, 95, 102, 120, 132, 143, 156, 223, 240—242, 246, 298, 330, 345, 355, 366, 367; *наˈв'іска* — 352; *наˈв'еска* — 158; *наˈв'ıес* — 21. У записі з нас. п. 79 відзначено, що назва *наˈв'іс* уживається рідше, ніж паралельна *поˈв'ітка*.

4. Зелене контурне коло передає також варіанти: *поднаˈв'іс* — 56; *п'ідна'в'ес* — 277; *поднаˈв'ес* — 24, 25, 72, 82, 96, 170, 286, 351, 369, 373; *падна'в'ес* — 327.

5. Жовтим перекресленим колом передано ще: *подˈкат* — 260, 374; *п'ідˈкатничˈок* — 189.

6. Жовтим зафарбованим справа колом картографується *заˈкот* — 261, *заˈкатник* — 284.

7. Синій трикутник передає також дериват *лаˈпасиᵉк* — 152.

8. У багатьох записах зафіксовано назви не спеціальної будівлі, а приміщення, в якому взагалі може знаходитись реманент: *саˈраĭ* — 1, 3—6, 13, 16, 17, 21—23, 26, 32, 44, 48, 51, 56, 61, 68, 70—72, 77, 80, 83, 85, 86, 88, 97—100, 110, 111, 113, 114, 118, 121, 123, 124, 126, 127, 130, 135, 148, 149, 151, 160, 162—164, 167, 169—173, 175—177, 184, 192, 193, 195, 197, 199, 208, 209, 212, 214, 217, 226, 227, 231, 236, 237, 243—245, 248, 249, 251, 253, 254, 256, 257, 260, 265, 285, 316, 317, 319, 322, 324, 326, 329, 330, 334, 338, 339, 342, 343, 345, 351, 353, 358, 363, 368; *гаˈрам* — 6, 15, 74, 91, 136, 167, 187, 240, 241, 249, 274, 275, 351; *хл іў* — 61, 73, 78, 93, 121—123, 202, 231, 232, 240, 241, 261; *кˈлун а* — 159, 255, 257, 272, 274, 278, 320, 345; *кладоˈва* — 194, 287; *клаˈдоĭка* — 34, 42, 77, 127, 288, 345; *склад* — 7, 337; *коˈмор а* — 229, 340; *ком'ірˈч'іна* — 33; *маĭсˈтерн'а* — 76, 346; *ˈкузн'а* — 297; не картографуються також поодиноко засвідчені назви: *приˈпусник* — 78; *комиˈшанка* — 340; *ˈйатка* — 9; *коˈс'ак* — 338, 353; *заˈйізник* — 245; *ˈбудка* — 177; *х'іˈбара* — 48; *воˈзоўн'а* — 97; *чуˈлан* — 179; *поˈлоĭник* — 179; *винˈбар* — 238; *машˈтарка* — 42.

КОМЕНТАР № 71

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 4: «Як у вас називається частина труби на хаті, яка міститься зверху: *диˈмар, верх, труˈба, ˈбовдур* чи ще якось?»

2. З паралельно вживаних назв лексему *диˈмар'* засвідчено з ремаркою «рідше» — 76, 79, 156, 191, 303, 370.

3. Записано ремарку про те, що назва *верх* позначає частину труби, виплетеної з лози і виліпленої глиною,— 6, 219, 232. Є ремарка про порівняно рідше вживання назви *верх* — 184.

4. Назва *ˈбоўдур* фіксується ще у варіантах: *ˈбоўд ір* — 66, 69, 73, 197; *ˈбоўд'ер* — 10; *ˈбоўд'ур* — 67. Є ремарка про те, що *ˈбоўдур* — плетений з лози комин — 5, 67, 86, 87. Не картографується назва *ˈбоўдур* з ремаркою «частина димаря, що під дахом на горищі»— 187.

5. Записано ремарку про те, що лексема *труˈба* вживається рідше — 35, 94, 283, 350.

6. Не картографуються лексеми: *димоˈход* — 26, 97, 119, 244, 267, 303; *буроˈвок* 'частина труби, що знаходиться на горищі'— 5, 23, 47, 53, 136, 192; *ˈбороў* — 5; *ˈвив'ід* — 8; *ˈлешник* — 41; *ком'іˈнок* — 367.

КОМЕНТАР № 72

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 54: «Як у вас називається — *осˈлін* чи *ˈлава, ˈлавка* (переноситься чи ні), чи *тапˈчан?* Чи є різниця в значенні?»

2. Семантичну тотожність картографованих лексем визначено за ремарками типу: «*с'т'іˈлец' / осˈл ін* (те саме)» — 35; «*осˈл'ін* — це *с'т'іˈлец'*, що його *переˈнос'ат'* на ножках такий» — 164; «*ст'іˈлец' — переˈносиц'а*» — 12, «*осˈл'ін* — це коротенький *с'т'іˈлец'*, а лава довга» — 15; «ослон (для сидіння, переноситься)» — 17 та ін.

3. Відзначено також структури: *осˈлон* — 17, 32, 251, 355, 359, 366; *ос'леᵘн, усˈлеᵘн* — 43; *осˈлин* — 48, 52, 248; *осˈл ин* — 51; *осˈльᵘен* — 54; *осˈлен* — 57; *осˈлончик* — 133; *осˈл'інчик* — 151; *уᵒсˈл'ін* — 333; *оᵘсˈл'ін* — 364; *ωсˈлін* — 149; *стоˈлец* — 2, 3, 5, 7, 28; *стиˈлец'* — 78; *стіˈлец'* — 72. Характер [л] перед [і] в структурі *осˈл ін* див. на карті № 10.

КОМЕНТАР № 73

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 61: «Як у вас називається— *сˈкатерка* чи *насˈтільник,* чи *ˈобрус..?*»

2. Червоним зафарбованим колом позначено також *сˈкатерт'а* — 136, 156.

3. Відзначено різні фонетичні й акцентні варіанти картографованих слів: *сˈкатер'т'* — 25, 26, 36, 38, 183, 235, 282, 302, 307, 333, 358, 359; *сˈкат'ерт'* — 339, 370, 373; *сˈкат ер т* — 207, 227, 248, 307, 366, 374; *сˈкатеᵘрт* — 2, 4, 6, 10, 21, 27, 35, 39, 67, 121, 152, 153, 199, 204, 209, 230, 234, 237, 238, 240—243, 248—250, 263, 270, 272, 273, 276, 280, 281, 284, 288, 300, 306, 308, 315, 319, 322, 325, 329, 330, 354, 355, 363; *сˈкатеᵘр·т'* — 8, 21; *сˈкатеᵘр т'* — 26, 35, 63, 143, 208, 209, 227, 290, 292, 295, 310—312; *сˈкатиᵉрт'* — 14, 19, 28, 29, 44, 49, 56, 102, 202, 203, 206, 249, 277; *сˈкатиᵉр т'* — 317, 374; *сˈкатэрт'* — 24, 40, 52, 54, 58, 70, 72, 76, 78, 79, 86, 93, 94, 98, 100, 110—114, 117, 139, 146, 162—164, 167, 170, 173, 175, 176, 178, 186, 193, 195, 200, 220, 255, 259, 268, 278, 285, 286, 289, 291, 292, 294, 295, 338, 360; *сˈкатэр т'* — 12, 80, 92, 106, 107, 109, 118, 126, 129, 144, 149, 179, 182, 236, 271, 290—292; *сˈкатирт'* — 103, 142, 158—160, 169, 175, 251, 322, 326, 327; *сˈкатир т* — 261, 269, 351; *сˈкат ірт* — 85, 95, 100, 105, 108, 114, 115, 146, 194, 252, 293, 338, 355; *сˈкатирка* — 133; *сˈкатеᵘрка* — 356; *сˈкат ірка* — 127; *скаˈтерка* — 23, 35, 42, 53, 60, 120, 187, 203, 215, 218, 293, 312, 313, 335; *сˈкаˈтерка*— 207, 353; *скаˈт орка* — 7, 9, 30, 74, 85, 111, 124, 137, 187, 211, 226, 298, 307, 369; *скатеᵘрˈтина* — 8, 20, 46, 121, 142, 143, 230—232, 237, 263, 272, 318, 322; *скатиᵉрˈтина* — 14, 47, 80, 190, 366; *скатэрˈтина* — 12, 13, 37, 61, 70, 86, 91, 98, 103, 104, 109, 113, 116, 126, 139, 164—166, 169, 171, 187, 216, 255, 262, 271, 274, 275, 285, 297; *скатирˈтина* — 261, 269, 349; *насˈт іл нэк* — 278, 294, 297; *насˈт ілник* — 59, 60, 66, 158; *насˈтол ник* — 79, 81, 82, 84, 91—93, 98, 105, 106, 111, 113, 117, 122, 167, 168, 172, 177, 185, 189, 194, 197, 198, 202, 265, 333, 337, 338, 340, 342, 345, 350, 365, 373; *насˈтол нэк* — 200; *насˈтол н ік* — 114, 199; *насˈтолник* — 16, 92, 112; *насˈтил ник* — 47; *наˈкидка* — 75, 93, 95, 108, 127, 130, 180, 195, 197; *наˈкитка* — 163; *ˈнакидка* — 49, 51, 52, 54, 74, 79, 80, 87, 97, 111, 113, 114, 178, 192, 197, 202, 211; *нак'ідᵐка* — 199; *ˈнак ідка* — 118, 194.

4. У записах є ремарки: «фабрична, куповна, святкова» — *сˈкатерт'* — 3, 8, 14, 43, 46, 51, 52, 58, 66—68, 74, 77, 81, 83, 84, 88, 91, 97—99, 101, 114, 116, 122, 123, 127, 132, 145, 160, 166, 168, 174, 179, 180, 182, 194, 197, 254; *скаˈтерка* — 53; «домоткана, буденна» — *скатерˈтина* — 14, 46, 68, 72, 88, 91, 101, 123, 142, 145, 169; *насˈт іл'ник* — 3, 45, 53, 66, 111, 122, 189, 225; *наˈкидка* — 5, 52, 76, 77, 83, 87, 97—99, 113, 114, 116, 118, 166, 179, 180, 182, 193—195, 197; «невеликого розміру» — *скаˈт орка* — 298; *насˈтол'ник* — 197; «раніше казали» — *наˈкидка* — 194, 256; «рідко вживане» — *насˈт'іл'ник* — 32, 106, 114, 177, 196; *сˈкатерка* — 108.

5. Не картографовано: *р'адˈнинка* 'саморобна скатерть' — 43, 57; *ˈд іжник* 'домоткана скатерть' — 110, 124; *набˈроска* — 17; *наˈкидка* (на подушки) — 14, 92; *наˈкидка* (на ліжко) — 39, 41, 63.

КОМЕНТАР № 74

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 60: «Як у вас називається — а) *ˈпояс, ˈпасок?*»

2. Червоним колом картографується також дериват, у якому значення демінутивності втратилось — 12, 17, 109, 125, 128, 139, 186, 193—195, 206, 250, 286, 320, 350; засвідчено *ˈпоĭас* і *поĭаˈсок* — 15, 75, 84, 91, 108, 165, 169, 171, 176—178, 187, 226, 231, 240, 241, 246, 249, 253, 260, 269, 285, 288, 293, 309, 322, 338, 345, 347.

3. Зеленим зафарбованим колом картографуються ще: *реˈм'ін'* — 29; *реˈмен'* — 294, 314; *ˈремен'* — 234; *ˈр'ем'ен'* — 30, 317, 367; *р'еˈм ен* — 22, 246, 375.

4. До назви *пˈр'ажка* зафіксовано ремарку «шкіряна» — 47, 66, 160, 251, 252, 326, 327, 370, 372.

5. Записано ремарки про семантичні відтінки назв: *пˈр'ажка* — у чоловіків, *ˈпоĭас* — у жінок — 34, 373; у чоловіків *ˈрем'ін'*, у жінок *ˈпоĭас* — 80; у чоловіків *рем іˈн'ака*, у жінок *ˈпоĭас* — 113; *ˈпоĭас* 'з тканини' — 251, 252, 372.

6. Не картографуються лексеми *паˈсок* — 209, 281, 307, 321; *п'ідпеˈр'ізка* — 215, 218; *ˈп'ідйазка* — 8.

8. Засвідчено тільки лексему *очˈкур* — 185.

КОМЕНТАР № 75

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 58: «Як у вас називається — *пˈраник* чи *пˈральник..?*»

2. Червоним зафарбованим колом скартографовано також: *пˈраник* і *праˈник* — 334; *пˈр'аник* — 101, 227; *пˈр'аник* і *пр'аˈник* — 337; *праˈник* — 16; *праˈнец'* — 374; *прач* — 239.

3. Червоним наполовину замальованим колом передано ще: *пˈр'ал'ник* — 297, 350.

4. Зеленим колом скартографовано: *ˈвал'ок* — 249; *ˈвал'ок* і *ваˈл'ок* — 311; *ваˈлок* — 90; *віˈл'ок* — 110, 317.

5. Є ремарка про те, що з паралельно вживаних лексем *пˈраник* і *ваˈл'ок* друга трапляється частіше — 363.

6. Не скартографовано лексеми: *клаˈпач* — 75; *досˈка* — 319; *руˈбел'* — 250, 324, 367, 371, 373.

КОМЕНТАР № 76

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 38: «Як у вас називається — чим пригнічують (притискують) снопи чи сіно на возі?» і на питання № 147: «Чи є у вас слово і яке його значення: —*руˈбел'* (прилад для качання білизни тощо)?»

2. Відповіді на питання Програми свідчать, що лексема *руˈбел'* вживається для передачі двох семем: 1) 'знаряддя качати білизну'; 2) 'деревина притискати сіно, снопи, солому на возі (машині)'. Це підтверджують ремарки типу: «*руˈбел* (качати білизну)» — 1—4 та ін.; «прилад для качання білизни» — 6; «одежу качаĭут' рубˈлем» — 7, 15, 91 та ін.; «сіно приг'н ічуют рубˈлем, а віˈр оўкоĭу вт'агуĭут' — 13, 15, 35; «прив'йазуĭут др'учком — руˈбел' називаĭец :а» — 47; «бичоˈвами приˈв'йазуĭут (рубл ом приˈдаўл уĭут')» — 56; «зверху на маˈжар'і йак увˈйазуĭут с'іно, або соˈлому кладут руˈбел' таˈкий др уˈчок» — 69, 74 та ін.

3. Протиставлення кольорів передає звуження семантики лексеми *рубел'*, зумовлене закріпленням значення 2) за іншою лексемою (зафарбований трикутник) чи відсутністю реалії (незафарбований трикутник).

4. Є вказівки на пасивний ужиток лексеми *руˈбель* із значенням 2): «віˈр'оўкоĭу привˈйазуĭут // а раніш і рубˈлем придавл'уˈвали» — 261, «тепер в іˈр'оўками наўхрест, а ранˈче буў руˈбел'» — 182; «коˈлис' буў руˈбел / сч'іˈтаĭ сноˈпи і неᵘ воˈзили / а ˈч ула про руˈбел » — 231, «ˈчула, що йе руˈбел » — 254; «йак воˈзи буˈли, то рубˈлем пэрэт'аˈгали / с іˈчас на гарб і в іˈр'оўкоĭу / а то так драˈбини посˈтаўл'ат' та й уˈсе» — 255; «руˈбел' — за словами розповідача так називають дуже давно, дід ще користувався рублем. Але рубель вийшов з ужитку, тепер дехто його не знає і природно нема назви» — 338; «канат, раніше — ˈрубел'» — 342. Є вказівки

на функціональне звуження: «руˈбел' (для сіна), кˈл'учка (для снопів) — 84; «в'іˈр'овка дл'а снопів, а сіно — рубˈл ами» — 167; «на возі пригнічують вірьовкою, а на санях і на машині — рублем» — 185.

5. Зафарбованим трикутником позначено також як другий член протиставлення лексеми: *прес* — 209, 281; *кладка* — 344; *гніт, гнотоˈвис'ко* — 350; *бреўˈно* — 263; *ˈпалка* — 356; *ˈт'ага* — 261; *жирˈдина* — 313; *насˈтавки* або *к'іˈлок* — 362; *байстˈр'ук* — 278.

6. Відзначено як паралелі лексеми *руˈбел'*: *байстˈр'ук* — 319; *зруб* — 194; *бинˈд'уг* — 186; *бруˈсок* — 230; *гн'іт* — 257; *др'ук* — 345.

7. Відсутність реалії 'деревина притискувати сіно, снопи на возі' підтверджується ремарками про інший тип кріплення снопів, сіна під час перевезення: *в'ір ойкойу* — 49, 191, 242, 284, 316, 323, 365, 369, 373; *віˈр'ойкойу // бичоˈвойу* — 277, 307, 310—312, 332; *биˈчовойу* — 206, 245, 247, 290, 296, 298, 305, 352, 358, 360, 363, 367; *каˈнатом // биˈч'овойу* — 202; *каˈнатом* — 262, 276, 321, 332, 348; *каˈнатом // в'іˈр'ойкойу* — 274, 279, 300; *баштармаˈки* — 286, 333; *арˈкан* — 359; *в'іˈр ойка // бич'оˈвака* — 314; *бич'оˈва // трос* — 324; *б'іч'ойка* — 248, 252, 326; *в'іˈр'ойка // биˈчойка* — 329.

КОМЕНТАР № 77

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 26: «Як у вас називається прилад для биття конопель — *биˈтельня, ˈламанка, зˈбиванка, ˈтерниця* (*ˈтерлиця*), *пот(е)ˈребня*..?»

2. Ремарки дозволяють встановити: 1) диференціацію назв знарядь залежно від первинної або вторинної обробки конопель; 2) диференціацію назв знарядь первинної обробки співвідносно з лексемами на позначення відповідної дії. Так, віддієслівні утворення *биˈтел'н'а...* ~ *ˈламанка* співвідносні з назвами процесу: *бити конопл'і* ~ *лаˈмати конопл'і* 'перебивати стебла конопель, очищаючи їх (начорно) від костриці'. У зв'язку з цим існують взаємопротиставлені ареали *биˈтел'н'а... — ˈламанка...*, які графічно об'єднано і протиставлено ареалу *ˈтерниц'а* 'знаряддя терти напівочищене волокно, остаточно очищаючи його від дрібної костриці'. Див., наприклад, ремарки: «биˈтел'ниц'а то бйе пр'ад'іво, к'істˈриц'у лаˈмайе; ˈтерниц'а — очищає коноплі від залишків к'істриц'і» — 364; «бәˈталницәйу побˈйе а поˈтом на ˈтернәц у ˈвитрә вже кістˈриц'у» — 255; «биˈтелниц'а / то прядиво б'є, тре на ножиках, ˈтерниц'а — що тре на краще й кострицю відділяє» — 226; «коˈнопл'і лаˈмайут' на лаˈманці, трут' на ˈтерниц'і» — 195; «ламанка (для грубої обробки), ˈтерниц'а (для більш тонкої)» — 116, 118; «ˈламанка / ˈпервий раз ˈламайут' пˈр'адәво, ˈтерниц'а / а це дл'а тәрˈт'а коноˈпел'» — 113; «биˈтал́ниц'а то з веˈл́икойі кістˈриці тіˈпа, а те що гладе дрібˈну кістˈриц'у то ˈтерниц'а» — 82.

3. Штрихуванням об'єднано структури: *ˈтерлиц'а* — 12, 107, 109, 187, 225, 362; *ˈтерниц'а* — 37, 51, 63, 86, 120, 215, 218, 235, 242, 246, 288—290, 292, 294, 308, 319, 320, 334, 337, 350; *терˈтушка* — 84, 89, 248, 249, 299.

4. Знаками об'єднано структури: зеленим колом — *биˈтел'ка* — 63, 310; *беˈтел·'н'а* — 259; *баˈтел'н'а* — 191; контурним колом — *биˈдал'н'а, биˈдалн'а* — 206; *баˈтал'н'а* — 158; наполовину зафарбованим колом — *биˈт'ілка* — 63, 286; *биˈт'ілка* — 94; зафарбованим трикутником — *беˈтел'ниц'а* — 261, 302; зеленим квадратом — *биˈтуха* — 57, 292, 330; жовтим колом — *лаˈманка* — 83, 193, 195; *лоˈманка* — 32; *лаˈмайка* — 135; *лаˈмалка* — 91; *ˈламалка* — 119; *лаˈмал'ниц'а* — 106; *лоˈмок* — 216, 220; жовтим квадратом — *лаˈмуша* — 248; *лаˈмуха* — 249—251. У лексемах з коренем **бит-** об'єднано з [и] графічні написання, що є ознакою руйнування звукового поля [и] в ненаголошеній позиції перед наголошеним [е], [а]: *би^{е}ˈтел'н'а, би^{е}ˈтел'ниц'а...* — 59, 121, 198, 199, 208, 209, 271, 284, 295, 305, 310; *бәˈтел'н'а, бәˈтелˈниц'а...* — 71, 80, 81, 86, 92, 99, 111, 173, 177, 184, 188, 189, 200, 214, 255, 286, 291.

5. Зафіксовано інші лексеми на позначення знарядь бити коноплі: *тоўч'іˈйа* — 27; *тоўч'иˈба* — 26; *доўбашка* — 230, 322; *ц'іп* — 7; *праник* — 240, 241, 270, 276, 278, 340, 365; *лоˈмака* — 13, 67; *руˈбел'* — 13, 35, 225; *колоˈтушка* — 43; *битˈниц'а* — 225; *ˈбитнәц'а* — 75.

6. Записано лексеми на позначення реалій, функції яких з погляду прийнятого розрізнення знарядь за первинною чи вторинною обробкою волокна з'ясувати не вдавалося можливим: *тиˈпелˈниц а* — 67; *ˈт'іˈпалка* — 231, 233, 344; *т'іˈпал'ниц а* — 74, 80, 92, 111, 151, 154, 180, 201, 344; *т'іˈпал'н а* — 192, 201; *потˈребн'а* — 86, 100, 293; *потеˈребн а* — 267, 313, 354; *поˈтебн'а* — 82; *дәˈрепа* — 86; *мˈн'алка* — 374; *мˈн'алниц'а* — 101, 106, 110; *мˈн'ал'н'а* — 329, 373; *зˈбиванка* — 86, 100, 136, 151 (із тлумаченням 'ступа'), 152, 153, 209, 264, 267, 313, 349; *ˈмаманка* — 267.

КОМЕНТАР № 78

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 52: «Як у вас називається — *козуˈбенька, веˈрейка, ˈкошик*..?»

2. Аналіз ремарок і малюнків дає можливість диференціювати реалії за розміром, формою, матеріалом, частково — за функцією, наприклад: «на базар' ˈход'ат з кашолˈками, а по гриˈби ˈбільше з корˈзинами / а ў колˈгосп'і саˈп етки» — 93; «коˈшил' вәˈликий з двома ручками, корˈзина з однійу ручкойу» — 94; «корˈзина з однійейу ручкойу, а коˈшолка з двоˈма ˈручкамә / вәˈлика корˈзина назәˈвайец':а коˈш'іл'» — 114; «куˈшіл' (солом'яний, без ˈручок, як ˈдіжка)» — 153; «сәˈпетка (з лоˈзи), коˈшолка (з соломи)» — 294; «ˈкошик (з однією ручкою), коˈшолка (з двома ручками), саˈпетка, (носять сіно, солому)» — 297, «корˈзина (невелика за розміром), ко^{а}ˈшолка (велика за розміром)» —298; «корˈзина, сапетка (кругла, носять корм); корˈзина (з пруття), коˈшолка (з рогозу чи й з пруття з двома вушками)» — 303; «саˈпетка (саˈпеточ'ка) — ˈнейу ˈйаблука ˈнос'ат' // скоˈтин'і нейу йісти кладут' // є і коˈшолки (з рогози)» — 355; «саˈпетка (з 2 дужками, і великі, і малі), корˈзинка (пˈлетена, в руˈках ˈнос'ат')» — 365; «коˈшолка ˈб'іл ша, а корˈзина менша» — 113; «коˈшолка ˈробиц':а з лика / а корˈзина — з лоˈзи» — 91; «велика коˈшолка це з двома ручками, а манен'ка то шо ˈкошик або корˈзинка» — 77; «коˈшолка (м'яка з соломи), корˈзина (з лози)» — 46; «кош'іл' — це велика, ˈнос'ат' у ˈн'ому поˈлову або хоˈб'іт'а» — 5; «корˈзина з двома ручˈками (у господарстві), коˈшолка (на базар)» — 364.

Найбільш типовим є протиставлення «*корˈзина* (для господарських потреб, плетена з лози, переважно з однією ручкою) — коˈшолка (плетена з рогози, з двома ручками; з нею ходять на базар)»; лексема *коˈш'іл* протиставлена за ознакою «великий кошик (на полову, городину)» або «великий виплетений з соломи і обмазаний глиною кошик зберігати муку, зерно» — 41, 123, 153; лексема *саˈпетка* (найчастіше) — «круглий лозяний кошик з двома дужками для різноманітних господарських потреб (нею носять городину, яблука, солому, корм худобі та ін.)». У зв'язку з неідентичністю реалій відповідні лексеми картографуються різними графічними засобами.

3. Об'єднано структури: червоним штрихуванням — *корˈзинка* — 8, 15, 17, 36, 38, 47, 52, 96, 99, 104, 106, 122, 137, 145, 149, 157, 186, 229, 233, 234, 242, 246, 251, 267, 272, 291, 305, 309, 318, 332, 340, 348, 352, 357, 358, 360, 363, 365, 373; *карˈзина* — 25, 207, 347; *ко^{а}рˈзина* — 28, 31, 307; зеленим штрихуванням — *коˈшоўка* — 105, 106, 119, 149, 163, 168, 171, 173, 176, 177, 182, 187, 197, 255, 256, 259, 262, 266, 269, 274, 275, 342; *каˈшоўка* — 98; *каˈшолка* — 12, 13, 15, 25, 54, 85, 86, 102, 110, 153, 234, 286, 288, 290, 301, 312, 317, 333, 347; *ко^{а}ˈшолка* — 124, 298; *коˈш'олка* — 350, 361; *каˈшул'а* — 1; зеленим колом — *коˈш'іл'* — 36, 38, 57, 123; *коˈшел'* — 219; *коˈшил'* — 6, 114; *коˈшел'* — 31.

4. Не скартографовано лексеми: *ˈкошик* — 7, 14, 15, 22, 43, 69, 70, 74, 77—79, 81, 82, 86, 88, 96, 100, 113, 117, 127, 136, 145, 147, 148, 153, 163, 165, 167, 169, 174, 175, 181, 190, 191, 200, 204, 207, 209, 213, 215, 218, 222, 225, 237, 244, 247, 253, 259, 264, 266, 269—271, 274, 277, 278, 280, 281, 285, 292—294, 297, 299, 307, 308, 313, 315, 321, 334, 335, 349, 361; *коˈзуб* — 79, 87; *козуˈбен'ка* — 246, 247; *паˈнера* — 198, 224; 306; *пләˈтушка* — 108; *калˈтай* — 42.

КОМЕНТАР № 79

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 149: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *жураˈвель* (прилад для витягання води з колодязя чи, може, для подавання соломи на скирту)? Дати схематичний малюнок з позначенням частин і пропорцій» і питання № 265: «Жураˈвель чи жураˈвець, чи жураˈвей?»

2. Червоним колом картографовано також *жураˈвец'* — 66; зеленим колом — *з'в'ід* — 14, 56, 75, 79, 92, 120, 121, 129, 130, 144, 189, 239; *звод* — 17, 44, 110, 201, 246, 283, 295, 342, 370; *звîд* — 87; *з'в'ід* — 95; *звед* — 57; *звид* — 133; *звод^{т}* — 364; *ізˈв'ід* — 334; *ізˈвод, изˈвод* — 14; *ʒ͡зв'ід* — 4; зелене коло поставлено на основі форм непрямих відмінків: *зˈводом* — 69, 78, 83, 94, 104, 109, 162, 167, 169, 177, 193, 195; у *зˈвод'і* — 169; *зˈв'ідом* — 271.

3. У записах є ремарки, що диференціюють значення слів: «*жураˈвел'* — пристрій для подавання соломи та інших вантажів; *звід* — пристрій для витягання води з колодязя» — 142, 151; «*жураˈвел'* — колодязь з коловоротом, корбою; *звід* — колодязь з важелем, перекладиною» — 189, 194, 197, 211, 215, 218, 230, 295; «*жураˈвел'* — пристрій для витягання води; *роˈмен* — пристрій для подавання соломи» — 76; «*жураˈвел'* — ручка біля колеса у віялці; *звід* — прилад для витягання води» — 106; «*жураˈвел'* — колодязь з коловоротом» — 53, 184, 210, 253, 285, 288, 323, 325, 327; «*жураˈвел'* у значенні ручки, наприклад, у прядки, віялки, коловорота» — 74, 138, 143, 291, 332; «*зв'ід* — пристрій для подавання соломи» — 216; «*звод*, а *жураˈвел'* на коловороті» — 371; «*звод, жураˈвел'* шчо крутит» — 370; «*жур'аˈвел'* — колодязь з коловоротом» — 199, 210.

4. Інші ремарки: «жураўл́ем наби^{е}ˈрали ˈводу, а шчас ˈр'дко ним / б'ілш воротˈком» — 119; «жураˈвел' — зараз у селі немає (ˈран'че так назиˈвалос') а тәˈпер ˈкажут' коловоˈрот» — 182; «І жураˈвел'це в балкоˈвих колод аˈз'ах ˈводу т'аˈгайут, ІІ воду з колод із'а т'агайут зводом» — 69; «жураˈвел', звот (раніше)» — 373.

5. Не картографуються лексеми: *вороˈток* — 216, 283, 285, 288, 304, 305, 316; *во^{а}ро^{а}ˈток* — 317; *ˈворот* — 220, 243; *круˈт'ілка* — 268, 336, 338; *круˈтилка* — 290; *ˈколоворот* — 310; *каˈч·ел'а* — 330.

КОМЕНТАР № 80

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 50: «Як у вас називається —*ˈночви, вагаˈни, ˈнецьки*..?»

2. Червоним колом картографуються також структури: *ˈноч·ви* — 3, 16, 19, 27, 32, 34, 36, 38, 43, 44, 47, 49, 53, 59, 60, 66, 71, 74, 96, 107, 124, 127, 153, 160, 166, 199, 208, 210, 231, 234, 239, 307, 322, 329, 330; *ˈноч'ви* — 5, 14, 17, 39, 46, 63, 77, 81, 102, 106, 110, 112, 115, 121, 123, 129, 130, 144—146, 152, 179, 197, 202, 209, 219, 230, 232, 235, 236, 249, 250, 266, 281—283, 292, 293, 310, 313, 316, 318, 327, 337, 363; *ˈночви^{е}* — 24, 198, 199, 296; *ˈноч·ви^{е}* — 8, 21, 23; *ˈноч'ви^{е}* — 10, 284, 295; *ˈночвә* — 79, 114, 116, 118, 200, 286, 291, 292, 294, 295, 297, 360; *ˈноч'вә* — 217, 285, 292, 294, 295; *ноˈчойки* — 5, 9, 13, 72, 75, 76, 89, 100, 211; *ноˈч·ойки* — 27, 223; *ноˈч'ойки* — 2, 4, 110; *ноˈчойки$^{(е)}$* — 35; *но^{а}ˈчойки* — 42; *наˈчойки* — 1; *наˈч'ойки* — 1; *ночувˈки* — 89; у деяких пунктах знак поставлений на основі запису форм непрямих відмінків: *в ˈночвах* — 7, 67, 69, 90, 94, 95, 104, 109, 170, 193, 195, 267; *у ˈноч·вах* — 67; *ў ˈноч'вах* — 6, 184, 189; *ў ноˈчойках* — 104.

3. Червоним контурним колом передано також: *ˈночови^{е}* — 80; *ˈночовә* — 116, 122; *ˈноч·ови* — 96, 126, 134, 204; *ˈноч'ови* — 129, 144; *ˈноч'овә* — 214; *ночоˈви* — 293.

4. Зеленим колом відзначено також: *ваˈгани* — 237, 255, 270; *ў вагаˈнах* — 263, 369.

5. Жовтим колом зображено ще: *каˈрито* — 25, 207, 252, 312, 313, 326, 327, 331; *коˈрито* — 308; *ко^{а}ˈрито^{а}* — 29, 124, 317; *ка^{о}ˈрито* — 314; *ў коˈрит'і* — 109, 155, 193, 195, 267; *в каˈритах* — 324; *коˈритом* — 28, 106, 114; *коˈрита* — 113; *кориˈта* — 113.

6. Не картографуються: *ваˈганки* — 97; *л·оˈток* — 41; *лаˈток* — 32; *ло^{а}ˈток* — 42; *лотˈки* — 56; *шапˈлик* — 33; *шапˈл́ик* — 80; *жˈлукто* — 33, 76, 78; *жˈл·укто* — 80; *ˈван:а* — 44, 47, 120, 176, 199, 246, 316, 359; *ˈван:и* — 315; *лаˈханка* — 279, 333, 338, 342; *пере'р'із* — 316; *пеˈрер'із* — 323; *переˈл'іс* — 314; *ˈиварка* — 314; *чан* — 51; *бал'ійа* — 25; *баˈлейа* — 204; *бук* — 33; *сеˈреквас* — 43; *таˈзок* — 342, 343; *ˈбетик* — 345.

КОМЕНТАР № 81

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 49: «Як у вас називається посуд, в якому стоїть вода у кімнаті: *ˈдіжка, ˈкадка* (*каˈдушка*)..?»

2. Оскільки назва ˈд'іжка в більшості випадків фіксується паралельно з назвами каˈдушка і воˈд'анка, є підстави допускати, що ці назви відрізняються певними семантичними відтінками, хоч у записах на них не вказується. Можлива семантична нетотожність цих назв на карті передається відмінними фігурами.

3. Зеленим трикутником картографується також дериват ˈкадка — 4, 12, 49, 52, 96, 119, 181, 183, 202, 233, 307.

4. Жовтим трикутником скартографовано також в'ідˈниц'а — 262.

5. Матеріали фіксують ще такі назви посуду, в якому стоїть вода в кімнаті: в'ідˈро — 4, 13, 15, 19, 21, 43, 46, 48, 66, 68, 69, 73, 74, 78, 81—83, 86, 88, 92, 94, 96, 98, 100, 101, 103, 105, 108, 114, 123—126, 135, 138, 142, 145, 153, 158, 163, 164, 166—169, 171—174, 176—180, 182, 184, 186, 187, 190, 198—200, 202—205, 207, 211, 215, 218, 223, 225, 227, 230—236, 239—243, 245—251, 253, 255—257, 259, 260, 262, 266, 271—275, 277—279, 282, 284, 292, 297, 300, 301, 308, 311, 314, 315, 317, 319, 320, 322, 326, 330, 332, 336, 338, 343, 344, 347, 354—359, 361, 366, 369, 371, 373—375; цеˈберка — 14, 36, 38, 46, 47, 57, 72—74, 78, 80, 82, 86, 94, 96—100, 103, 110, 113, 114, 123, 127—129, 131, 132, 142, 144, 162, 163, 165—173, 176—179, 184, 187, 188, 190, 198, 199, 202, 203, 208, 211, 213, 215, 218, 220, 224, 234, 244, 246—248, 253, 261, 265, 269, 273—275, 280, 293, 299, 300, 302, 307, 308, 314, 315, 322, 324, 342, 343; циˈбарка — 17, 19, 33, 164, 194, 326, 327, 347, 351, 367; маˈк'ітра — 14, 26, 27, 99, 147, 182, 198, 200, 210, 213, 225, 231, 238, 240, 241, 260, 262, 263, 270, 271, 274, 276, 277, 279, 282, 284—286, 292, 294—297, 300, 307, 308, 311—313, 316, 332, 338, 342—345, 352, 355, 363—365; баˈчок — 26, 48, 51, 56, 92, 156, 224, 237, 244—248, 251, 256, 261, 265, 267, 318, 319, 338, 347, 351, 363, 374; бак — 227, 259, 278, 287, 296, 307, 308, 310, 320, 327, 337, 354, 357, 359, 370; ˈбочка — 11, 21, 22, 270, 276, 335, 350; ˈвиварка — 26, 35, 92, 121, 129, 144, 227, 237, 277, 305, 316, 362; лаˈханка — 21, 27, 31, 39, 162, 199; лоˈханка — 43, 98; лаˈганка — 111; кастˈрул'а — 165, 247, 250, 279, 296, 311, 312, 318; костˈрул'а — 246; кустˈрул'а — 143, 147; чуˈгун — 159, 160, 242, 248—250, 252, 311, 326; чаˈвун — 66, 159, 182, 251; горˈшок — 210, 285, 311; баˈрило — 216; баˈрил'це — 215, 218; каˈдойба — 52; шапˈлик — 340; оˈпарник — 271; ˈбан'ка — 147; каˈцух, чаˈпок — 52; ˈр'ашка — 5; боклаˈжок — 251.

КОМЕНТАР № 82

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 53: «Як у вас називається — чим набирають воду, щоб напитися: коˈрець (ˈкірчик), ківш (ˈківшик)?»

2. Відзначено різні фонетичні варіанти картографованих лексем: к'іˈрец' — 21, 53, 63, 71, 100, 103, 111, 112, 142, 216, 234, 323; к'іˈрец' // коˈрец' — 35; куˈрец' — 244; каˈрец' — 1; коˈрец' — 31, 42; коўш — 22, 136, 368; коўш // к'іўш — 12, 14; ˈкоўшик — 26, 39, 43, 57, 120, 215, 225, 277; ˈкорчик — 4, 248, 250, 325, 330; кˈружка — 2, 4, 6, 9, 16, 17, 25, 26, 29, 32, 35, 39, 41, 48, 49, 69, 73, 76, 83, 86, 91—93, 95, 107, 108, 110, 111, 114, 119, 122, 124, 127, 130, 132, 135, 139, 140, 146, 157, 171, 176, 184, 186, 189, 191, 193, 195, 197, 208, 209, 212, 218, 220, 222, 223, 225, 227, 231, 232, 236—238, 240—243, 276, 280, 281, 292, 300, 302, 306, 310, 314—316, 318, 329, 330, 336, 338, 359, 364; кˈружка // кˈружка — 96, 103, 104, 113, 116, 118, 143, 164, 168, 180, 216, 246, 247, 249, 256, 260, 357; кˈрушка — 1, 21, 65, 75, 76, 108, 144, 163, 167, 199, 202, 204—206, 221, 224, 228, 229, 257, 261, 266, 267, 270—272, 277, 278, 285, 298, 301, 311—313, 317, 324, 326, 327, 333, 337, 340, 347, 349, 350, 356, 361, 363, 366, 374; кˈрушка // кˈружка — 5, 85, 89, 198, 308, 334, 345; кˈрушка // кˈружка — 230, 248, 273, 307, 309, 322.

3. Червоним колом картографується також: ˈкухлик — 92, 180, 201, 350; ˈкуглик — 303; кухˈл'а — 9, 266.

4. Зеленим контурним колом позначено ще: каўˈратка — 10, 72, 84; каўˈрадка — 68; каўˈрашка — 179.

5. Жовтим колом відзначено також ˈк'і(о)ўшик — 26, 39, 43, 57, 75, 120, 211, 215, 225, 277, 300, 322, 362, 374.

6. Синім колом картографується також: ˈк'і(о)рчик — 4, 67, 126, 137, 141, 151, 153, 240, 241, 245, 248, 250, 325, 330.

7. У записах є ремарки: ˈкухол' — «рідко» — 79; ˈкухликом «рідше» — 92; ˈкухлик «колис буў» — 180; к'іˈрец' «тепер мало вживається» — 111; ˈк'ірч'ик «тепер вийшов з предметів вжитку» — 126; кˈварта «рідко поширені» — 226.

8. Не картографується: коўˈбушка — 20; ˈр'ашка — 21, 23, 33; опоˈлоник — 51, 153; ˈриночка — 228; маˈхотка — 33; черˈпак — 14, 111, 127, 137, 139, 250, 315, 318, 322; каˈрец' з ремаркою «муку карˈц'ом набиˈрайиᵘш» — 16; коˈрец' «зеᵘрно набирать» — 27.

КОМЕНТАР № 83

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 51: «Як у вас називається — гˈлечик, глаˈдущик чи глаˈдишка..? Для чого вживається?» та на частину питання № 250: «...Гˈлечик моˈлоко ноˈсити чи гˈлечик до (для) ˈношення молоˈка, чи щоб молоˈко ноˈсити?»

2. Записано різні фонетичні варіанти картографованих слів: гˈлечик (-ік) — 3, 17, 26, 33, 51, 63, 70, 74, 75, 81, 102, 106, 112, 115, 122, 126—128, 141, 146, 179, 189, 204, 215, 218, 219, 223, 230, 260, 262, 270, 276, 281, 283, 284, 287, 288, 290, 299, 304, 310, 318, 319, 321, 334, 339, 361, 363, 365, 369, 371, 372; гˈлеч'ик // гˈлечик — 198, 199, 202, 232, 266, 293, 297, 309, 311, 316, 322; гˈлеч'ик (-ік) — 8, 27, 34, 38, 39, 41, 46, 47, 49, 59, 61, 67, 121, 151, 153, 250, 325; гˈл'ечик — 19, 25, 42, 45, 87, 109, 119, 135, 211, 329; гˈлечиᵉк — 6, 20, 21, 24, 35, 273, 296, 312; гˈлечиᵉк // гˈлечик — 308, 357, 366; гˈлеч'иᵉк — 152, 208; гˈл'еч'иᵉк — 10, 14, 301; гˈлечэк — 165, 169, 176, 217, 278, 283, 286, 291, 294, 360; гˈлечэк // гˈлечик — 113, 116, 118, 173, 200, 216, 253, 292, 337; гˈлеч'эк — 214; гˈлечеᵘк — 144; гˈлечек — 201; гˈлеч('і)ік — 110, 129, 145, 220; гˈлеч иᵘк — 16, 44, 231; куўˈшин — 7, 25, 27, 83, 84, 97, 141, 142, 147, 204, 205, 213, 217, 223, 243, 278, 312, 314, 317, 324, 355, 358, 362; куўˈшин // куˈшин — 26, 35, 72—74, 111, 238, 248, 249, 271; куўˈшін — 29; куˈбушка — 3; куˈбишка — 4, 16; коˈбушка — 93; коўˈбушка — 14, 36, 38.

3. У записах є ремарки: «посуд для молока без ручки» — гˈлечик — 1—4, 16, 167, 252; «посуд для молока з ручкою» — куˈшин — 167, 252; куˈбушка — 3; куˈбишка — 4, 16; «посуд для молока з вузьким горлом» — коˈбушка — 5; «старі казали» — коˈбушка — 93.

4. Не картографовано: у значенні «надщерблений глечик» — геˈрун — 26; геᵘˈрун — 14, 62; гиеˈрун — 39, 41; гиˈрун — 78, 92, 138; гиˈр'ун — 44, 46, 87, 325; гэˈр'ун — 106, 238; гоˈр ун — 84; геˈрунчик — 172; геˈрунчик — 274, 275; геˈр'ун чэк — 291; гиˈрунчик — 353; ˈг'ір'ка — 43; ˈгир'авец' — 64; «великий глечик з ручкою» — куˈбан — 106; «посуд для молока» — глек — 82, 339; глаˈдишка — 296; глаˈдущик — 226, 375; ˈкухлик — 342, 345, 356; корˈчашка — 249; корˈч'ашка — 247, 251; карˈчашка — 159, 160, 327; кˈринка — 248.

КОМЕНТАР № 84

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 137: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — діˈжа (посуд для тіста)?» та питання № 50: «Як у вас називається — ˈночви, вагаˈни, ˈнецьки..?»

2. З уваги на те, що записи фіксують назви не ідентичного за розміром, формою, а іноді й матеріалом посуду на тісто, передані вони різними картографічними засобами: штрихуванням зображено загальнопоширену назву діˈжа, що позначає великий за розміром посуд на тісто для хліба, виготовлений, як свідчать ремарки, з дерев'яних клепок, стягнених обручами; колом передано інші лексеми — ˈночви, вагаˈни, коˈрито, маˈкітра, оˈпарник, які в окремих говірках позначають іншої форми і порівняно менший, ніж діˈжа, посуд на тісто, видовбаний з дерева або череп'яний. Колом картографується також менш поширена назва ˈдіжка. Лексичні протиставлення передано кольорами.

3. Семантична диференціація здійснена на основі ремарок: д'іˈжа «дерев'яна», маˈк'ітра «череп'яна» — 14, 35, 76, 80, 82, 83, 111, 129, 141, 144, 183, 192, 265; д'іˈжа «для хліба», маˈк'ітра «для пирогів» — 76, 141; д'іˈжа «велика», маˈк'ітра «мала» — 73, 173; д іˈжа «вчиняти тісто», ˈночви «місити тісто» — 80, 142, 151, 159; д'іˈжа «вчиняти тісто», вагаˈни «сіяти борошно і місити тісто» — 187.

4. Є вказівки про пасивний ужиток лексеми д'іˈжа як посуду на тісто; «колись тісто розчиняли і місили в діжі, тепер — в макітрі» — 35, 80, 114, 163, 173, 177, 192, 255, 256, 274, 337, 363, 364; «раніше місили тісто в дерев'яній діжі, а тепер, крім діжі, і в іншому посуді» — 67, 68, 70, 78, 113, 190, 231, 248, 257, 337, 354; «колись місили тісто в діжі, тепер у ваганах дерев'яних» — 171; «колись місили тісто в діжі, тепер — у кориті» — 308, 369.

5. У записах є ремарки: до лексеми д'іˈжа — «з дерев'яних клепок, стягнених обручами, конусоподібна, звужена до верху, без вушок і кришки» — 34, 35, 41, 42, 51, 53, 118, 124, 126, 127, 145, 166, 181, 204, 208, 226, 234, 264, 268, 275, 280, 323, 355, 359, 375; «з дерев'яних клепок, стягнених обручами, конусоподібна, звужена до верху, з двома вушками зверху, без кришки» — 84, 121, 168, 199, 232, 313; «...з кришкою без вушок» — 335; «...з двома вушками зверху і кришкою» — 17; «...звужена донизу без вушок і кришки» — 31, 205, 209, 253, 272, 273, 332, 351; «...звужена донизу з двома вушками зверху, без кришки» — 230, 231, 255, 261, 269, 271; «...пряма, без вушок і кришки» — 96, 125, 162, 163, 176, 223, 228, 233, 238, 305, 366; «...пряма, з двома вушками зверху, без кришки» — 69, 188, 210, 225, 237, 299, 329, 330; «...пряма з кришкою, без вушок» — 28, 169, 219; «довільної форми» — 81; «дерев'яна» — 6, 40, 70, 71, 75, 77, 105, 143, 170, 252, 256, 286, 334, 337, 345, 353; «дерев'яна, з кришкою» — 164, 171, 177, 180, 194, 197, 298; «дерев'яна, форма макітри, з двома вушками збоку» — 266, 311; «тепер буває череп'яна» — 39, 41, 78, 153; до лексеми оˈпарник: «череп'яний, форма макітри» — 186, 287.

6. Не картографовано такі поодиноко записані лексеми на позначення посуду на тісто: супниˈч'ок — 359; таз — 202; ˈвиварка — 200, 271; ˈмиска — 224; кастˈр'ул'а — 224, 248; кастˈрул'а — 227; чаˈвун — 231; горн'аˈч'ок — 302, 305; гориˈчок — 286; ˈчашка 'миска' — 316, 321, 324; ˈч ашка 'миска' — 300; ˈкадка — 358; каˈдушка — 148, 242, 310, 318, 324, 374; п'іˈкарка — 355.

КОМЕНТАР № 85

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 56: «Як у вас називається коˈлиска? Дайте малюнок з позначенням частин».

2. У більшості випадків, коли засвідчується паралельне вживання назв коˈлиска і ˈл'ул ка, на будь-яку відмінність реалій не вказується. У багатьох записах підкреслюється, що обидві лексеми позначають одне й те ж. У ряді записів зазначено, що назва ˈл'ул ка стосується реалії, яка стоїть, а не висить,— 71, 209, 212, 238, 259, 262, 271, 275, 291, 332, 335. Засвідчено ремарку, що назва ˈл ул'ка стосується висячої реалії — 91, 213, 235, 254. Є ремарки до лексеми ˈкачка: «стояча колиска» — 26, 28, 32, 67; «дерев'яна» — 249.

3. Не картографуються лексеми: ˈгойдалка — 12, 75; ˈзибка — 52; ˈкатка — 244.

КОМЕНТАР № 86

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 23: «Як у вас називається плуг і його частини: ˈручки, граˈділь, чеˈресло, поˈлиця, леˈміш..?»

2. У ряді записів значиться, що ˈручки — це частина чепіг, за які тримає орач. Виходячи з цього, в тих випадках, коли в записах наведено обидві назви без зазначення різниці в їхньому значенні, лексема ˈручки інтерпретується як назва частини чепіг і не картографується — 13, 15, 46, 63, 68, 71, 73—75, 77, 78, 80, 82, 83, 86, 91, 92, 110, 121, 122, 128, 136, 151—153, 162, 167, 169—171, 176, 178, 198, 201, 230, 232, 247, 255, 264, 266, 271, 285, 291, 295, 340, 343, 370.

3. Відповідну назву засвідчено в формі однини: чеˈп'іга — 8, 49, 54, 58, 77, 90, 110, 128, 136, 142, 151, 152, 158, 171, 199, 201, 230, 231, 252, 262, 266, 271, 280, 284, 295, 322, 345, 368; ˈручка — 146, 205, 287, 289, 305, 307, 312, 319, 350, 352.

4. Червоним колом картографуються варіанти: ч'іп'іˈги — 66, 86, 88, 92, 100, 115, 188, 257; чіˈпіжки — 9.

5. Зафіксовано наголос ручˈки — 14, 17, 22, 149, 182, 194, 202, 209, 213, 221, 237, 238, 261, 265, 269, 300, 318, 323; дериват руˈчиц'і — 26, 103; рукоˈйатки — 251.

КОМЕНТАР № 87

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 23 «Як у вас називається плуг і його частини: ˈручки, граˈділь, чеˈресло, поˈлиця, леˈміш..?»

2. Червоним зафарбованим колом картографуються дериваційні і фонетичні варіанти: *граˈдило* — 17, 41; *гˈрадил'* — 234; *граˈд'ịел'* — 21; *граˈд'ін'* — 20, 56; *граˈд іл'* — 137, 282; *граˈд ір* — 44, 52; *граˈб'іл'* — 201. Засвідчено м'який [р'] в лексемі *гр'аˈд іл'* — 19, 31, 194, 196; записано *гр аˈд'іл'* і *граˈд'іл'* — 86; у решті записів ця лексема виступає з твердим [р].

3. Червоним наполовину зафарбованим колом скартографовано також: *гˈрадел'* — 248; *гˈрад'іл'* і *гˈраб'іл'* — 293; *гˈрад'іл'* і *гˈрад'ій* — 209, 281; *гˈред'іл'* — 4; *гˈр'ед'ел'* — 48.

4. Не картографується лексема *ˈкорпус* — 6, 53.

КОМЕНТАР № 88

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 23: «Як у вас називається плуг і його частини: *ˈручки, граˈділь, чересˈло, поˈлиця, леˈміш..?*»

2. Червоним колом скартографовано також акцентні і фонетичні варіанти: *чеˈресло* — 362; *ˈчересло* — 172; *ˈчерезло* — 193; *чеˈрешло* — 289. До уваги не брались різні вияви фонеми /е/ в ненаголошеній позиції.

3. Зеленим колом передаються ще варіанти: *нож* — 28, 29, 31; *ˈножик* — 19, 27, 39, 41, 48, 358, 359.

КОМЕНТАР № 89

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 39: «Як у вас називається — *баˈтіг, бат, ˈпуга, бич..?*»

2. Відмінні значення лексеми *аˈрапник, бич, ґ'ирˈлига* не картографуються.

3. Відзначено такі фонетичні варіанти: *баˈтег* — 40, 57; *баˈтиг // баˈт'іг* — 75, 248; *баˈт^{у}иг* — 51; *баˈт'уг // баˈт'іг* — 27.

4. Відзначено *ˈпуга* з ремаркою «лякають горобців» — 17; «палка, якою гонять худобу» — 136.

5. Не картографується *кан'ˈч'ук* — 1.

КОМЕНТАР № 90

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 24: «Як у вас називається коса і її частини: *кісˈся, прут, ˈжаˈло, ˈручка, грабˈки..?*»

2. Червоним колом відображено також: *ˈруч'ка* — 10, 14, 17, 19, 26, 39, 41, 63, 70, 81, 88, 96, 106, 110, 112, 115, 121—123, 125, 126, 133, 144, 149, 151—153, 184, 189, 204, 206, 209, 215, 218, 235, 236, 244, 250, 261, 266, 269, 271, 272, 280, 281, 283—285, 288, 292, 304, 307, 310, 312—314, 351, 354—356, 358, 359, 361, 365 і як паралель — 74, 82, 165, 202, 213, 249, 260, 295, 309, 337, 345; *ˈруч·ка* — 1, 8, 20, 23, 25, 34, 42, 44, 46, 47, 49, 59, 60, 66, 67, 179, 208, 210, 217, 230, 231, 234, 237, 238, 251, 252, 307, 313, 322, 323, 325, 330, 371; мн. *ˈручки* — 13, 168; *ручки* — 32; *ˈруч'ки* — 145, 231; *ручˈки* — 146; *з руˈчок* — 174; *все деревйане ручка називайет - с а* — 221.

3. Зеленим колом відбито ще: *ˈвітка* — 244.

4. Не скартографовано різних записів зі словом *держак* через нечіткість і суперечливість визначення або невизначеність його семантики: *коˈса* до *диржаˈка прикр іпˈл'айец'а пйаткойу*— 78; *держак (к'іс'ˈс'а)* — 121; *к'іс'ˈс'а це дәрәвˈйаний дәрˈжак* — 180; *к'іс'с'а, дерˈжак* — 222; *дирˈжак, к'іс'ˈс'а, ˈручка* — 263; *коˈса, дерˈжак, к'іс'ˈс'а* — 307; *сˈк'іс'с'а, ˈруч'ка, де^{и}рˈжак* — 288; *каˈса, де^{и}рˈжак, к'іс'ˈц'а* — 311; *к'іс'ˈц'а, дирˈжак, ˈручка* — 313; *де^{и}рˈжак, коˈса, к'іс'ˈс'а,.. ˈручка* — 357; *ˈруч'ка-дерˈжак* — 374, а також *кабˈл·учка* — 21; *рукоˈйадка* — 167; *рукоˈйат'* — 340; *муˈнич·ка* — 239.

КОМЕНТАР № 91

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 24: «Як у вас називається коса і її частини: *кісˈся, прут, ˈжаˈло, ˈручка, грабˈки..?*»

2. Червоним колом позначено ще: *наˈперсто^{а}к* — 31; *наˈп'орстак* — 85; *наˈперсник* — 51; *напе^{и}рсˈта* — 199.

3. Зелене коло нанесено для позначення також: *кол'ˈц'а* — 6; *коˈлечко* — 12; *коˈл'ечко* — 48; *кол'ˈцо* — 7, 26—28, 32, 40, 44, 111, 113, 142, 179, 194, 210, 239, 242, 295, 324, 325, 364, 367, 370, 371, 373; *ко^{а}л ˈцо* — 42; *кал'ˈцо* — 326, 327, 374; *кал'ˈце* — 1, 16; *колˈце* — 2.

4. Жовтим колом відбито ще: *хаˈмут* — 252, 340; *хамуˈц'і* — 316; *хоˈмут ік* — 359.

5. Не скартографовано: *ˈпацик* — 14; *ˈобруч, ˈперснак* — 91; *колˈпак* — 194; *крух^{г}* — 39; *ˈрифа* — 358, 359; *ˈперст'ін* — 224, 245.

КОМЕНТАР № 92

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 24: «Як у вас називається коса і її частини— *кісˈся, прут, ˈжаˈло, ˈручка, грабˈки..?*»

2. Червоним колом нанесено також: *граб̂ˈки* — 24, 25, 31, 49, 76, 86, 100, 102, 104, 110, 114, 130, 146, 184, 189, 211, 220, 230, 240, 241, 250, 316; *граб̂ˈки // грабˈки* — 35, 83, 91, 107, 167, 170, 216, 232, 338; *гˈраб̂ки* — 75, 86, 113, 114, 223, 345; *грапˈки* — 175, 266, 310; *граб^{п}ˈки* — 225, 257, 271, 314, 363; *гˈрапки* — 322; *гˈребки* — 173, 187; *греб̂ˈки* — 330; *гˈрапки* — 255; *грабˈк'і* — 44; *гˈраб^{п}ка* — 157; *з грабˈками* — 97; *грабˈц'і* — 372.

3. Зеленим колом відображено ще: *з грабˈл'ами* — 157; *грабˈлини* — 368; *з гˈрабел'ками* — 374.

4. Не скартографовано: *драˈбинка* — 23; *зуˈбок* — 8; *зубˈки* — 21; *жураˈвел'* — 77.

5. Скартографовано без позначеного наголосу: *грабл'і* — 54, 264; *граб̂ки* — 109, 197; *грабки* — 203, 299, 313, 325, 349.

6. Синього кола для *кˈл учка* вжито на підставі низки записів, де недвозначно підкреслено семантичну тотожність лексем, напр.: *гˈрабки або кˈл учка* — 78; *грабˈки або ще ˈкажут кˈл учка* — 82; *хоч грабˈки називаюц'а хоч кˈл учка* — 170.

КОМЕНТАР № 93

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 148: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *ˈбабка* (прилад, на якому клепають коси)».

2. Лексичне протиставлення підтверджується ремарками типу: *баб̂ка* «прилад, на якому клепають коси» — 6, 23 та ін.; *коваˈл'ен'ка / каваˈл'ен іч·ка* «прилад, на якому клепали коси» — 25; «*ˈбабка* шчоб коси кləˈпат' або шче *коваˈлен'ка*» — 70; «*ˈбабка / коваˈлен'ка* / шчо клеˈпайут'// нема р'ізˈниц'і / хто коваˈлен'ка / хто ˈбабка» — 98; «ˈбабка / коваˈлен'ка (ц'і д'в'і форми вживаються паралельно)» — 113; «ˈбаб̂ка так то тəпер коваˈлен'койу звəˈма, а йак раˈн ішə так бабкойу зˈвалə шо оˈто коси кləˈпайут'» — 114, «то коваˈлен'ка / на йаˈку коˈсу кли^{е}ˈпайут' // жил'ізне у дириˈвˈйачку ўдоўˈбайец ц'а / одно і то же шо ˈбаб^{п}ка» — 143; «ˈнаковал'н'а, ранше казали баб̂ка» — 66.

3. Червоним колом об'єднано випадки обмежень у функціонуванні лексеми *ˈбабка* в картографованому значенні: вікові — «тільки старше і середнє покоління» — 28, «ковален'ка, ˈранше казали — *ˈбаб̂ка*» — 66, 141, 142, «*бабка* відома лише старим, молодь її майже не знає» — 355—357; щодо частоти вжитку: ˈбаб̂ка (зрідка) — 126, 127, 244, а також окремі випадки незначних семантичних розрізнень лексем *баб̂ка — ковален'ка:* «бабка залізна, а колис'воˈна буˈла пˈлоска / а тəˈпер ˈгостра, і звец'ц'а ковален'ка» — 105, 109, «на ковадл'і кл'опайут', на бабки — одбиˈвайут'» — 151, «ус'а — коваˈлен'ка, а зал'із'нен'ка — ˈбаб̂ка» — 231, ˈбабка / коваˈл·ен'ка (зверху) — 27.

4. Зеленим колом також позначено: *коваˈленко* — 239; *коваˈлен'га* — 33; *накоˈвален'ка* — 85; зеленим трикутником — *накоˈвалн'а* — 51, 52, 67, 136; *накоˈв'іл'н'а* — 48; *ковал'ˈн'а* — 16.

5. Записано лексеми: *коˈвадло* — 147, 151, 173, 222, 246, 248, 280, 316, 323, 344, 350, 358; *клеˈпало* — 76, 162; *коˈвалик* — 152; *одˈбой* — 142; *одˈт'ажка* — 162; *осˈкарда* — 88; *ˈрейка* — 350; *баˈбил·но* — 215, 218.

6. Є вказівка на інші семеми (крім картографованої): *ˈбабка* — назва метелика — 5, 165; *бабка* — це кр'уˈчок і бабка / заст'ібайуц'ц'а ними» — 91.

КОМЕНТАР № 94

1. Карту складено за відповідями на питання Програми №`27: «Як у вас називаються осінні сходи жита, пшениці: *скараˈда..?*»

2. Червоним колом відбито ще й *ўˈруна* — 156, 161, 239.

3. Зеленим колом картографуються також: *скороˈда* — 225, *скораˈда* — 309.

4. Жовтим колом позначено ще: *ози^{е}ми^{е}ˈна* — 6, 8, 71, 166, 198, 199; *озими^{е}ˈна* — 35, 63, 307; *озәмәˈна* — 12, 75, 76, 87, 91, 98, 99, 113, 164, 165, 180, 184, 189, 211, 236, 286; *озим^{ә}ˈна* — 80, 96, 114, 122, 255, 271, 296; *озәмиˈна* — 97, 193, 195; *оˈзими^{ә} на* — 80, 159, 207, 259, 296, 305, 341; *ˈозәмәна* — 286; *озиˈмина* — 216, 324.

5. Наполовину зафарбованим жовтим колом відбито ще й *оˈзим'і* — 110, 117, 129, 135, 144, 182, 188, 206, 210, 215, 218, 224, 294, 327, 347, 356; *оˈз'іма* — 312, 317; *оˈзиме* — 29, 59, 60; *оˈз іме* — 57, 133, 139.

6. Синім колом картографується також: *ўсˈходи* — 92, 132, 160, 308, 311; *сход* — 33, 340.

7. Коричневим колом передано ще: *зел$^{(·)}$еˈн'а* — 26, 27, 32, 36, 38, 44, 49, 92; *зе^{и}ли^{е}ˈн'а* — 31; *зеләˈн'а* — 88; *зи^{е}лиˈн'а* — 2; *зил$^{(·)}$иˈн'а* — 1; *зелеˈн':а* — 46, 136; *з'ел'еˈн'а* — 66; *з'л'еˈн'а // зеˈлен'а* — 48; *зәлеˈн'а* — 22; *ˈзелен'і* — 26; *ˈзелин'і* — 19; *ˈзел$^{(·)}$ен* — 5, 15, 22, 40, 53, 72, 96; *ˈзел$^{(·)}$е^{и}н'* — 3, 121; *ˈзелен'* — 2, 3, 9; *ˈзеле^{и}н' // ˈзел·е^{и}н'* — 14.

8. Не картографується: *сˈхожо$^{(і)}$с'т'* — 162; *оˈзиˈмиш'ч'е* — 115; *скоросˈходи* — 364; *оˈтава* — 278; *поˈс'іви* — 321; коли *оˈзиме, оˈзима* виступає в ролі прикметника *оˈзима* (прикм.) — 151, *оˈзиме^{и} жито* — 1, 3, 5.

КОМЕНТАР № 95

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 21: «Як у вас називається час збирання зернових культур?»

2. Червоним колом позначено також: *жˈнийа* — 5; *жни^{е}ˈва* — 7, 8, 10, 21, 23—25, 35, 71, 119, 121, 135, 152, 166, 199, 202, 204, 237, 243, 271, 273, 280, 284, 296, 310, 356, 357, 365; *жнәˈва* — 12, 87, 98, 99, 105, 113, 114, 117, 139, 165, 177, 179, 180, 184, 189, 200, 211, 214, 217—219, 285, 286, 289, 291 і як паралель — 15, 75, 76, 79, 80, 86, 89, 91, 100, 111, 163, 169, 253, 255, 271, 295; *жне^{и}ˈва* — 60; *жнеˈва* — 66; *жˈнива* — 5, 95, 107, 193, 195, 220.

3. Зелене коло нанесено ще за відповіддю *касаˈвиц'а* — 297, 326, 347.

4. Жовтим колом відбито й *ˈжатўа* — 310; *жатˈва* — 324.

5. У записах є ремарки: «*жнеˈва* ˈран'ше назиˈвалис', а теˈпер *хл'іˈбойборка*» — 66; «*ˈжатва,* коˈли ˈжал·и се^{и}рˈпами» — 67; «*жниˈва* (старе покоління), *уˈборка хˈл'іба* (молоде покоління)» — 93; «коˈлис' каˈзали ... *жниˈва,* ... тәˈпер *уˈборошна*» — 103; «тәˈпер *уˈборошна* ˈкажут'» — 104; «рідко» — до *ˈжатва, уˈборка*» — 151; «коˈли ми вйазали, то зˈвали *жниˈва,* а тәˈпер комˈбайном, то й слово отˈпало»— 182; «частіше» — до *жниˈва* — 232; «у сусідніх селах назив. *жниˈва*» — 185; «більше старе слово» — до *жниˈва* — 298.

6. Не скартографовано: *уˈборка* — 48, 57, 66, 71, 129, 136, 144, 146, 149, 151, 164, 182, 202, 210, 227, 240, 241, 243, 245, 248, 249, 271, 273, 312, 324, 327, 342, 353, 360, 366, 368, 372—374; *хл'ібоуˈборка* — 66, 188; *хл'ібоўˈборка* — 82; *уˈборка хˈл'іба* — 93, 234, 283; *уˈборка хˈл'еба* — 246, 337, 367; *уˈборка хлі^{е}ба* — 247; *уˈборка хл'іˈбой* — 26; *уˈборка ўроˈжайу* — 137, 284; *уˈборка уроˈжайа* — 295, 311; *уˈборка зәрˈновәх* — 173; *уˈборошна* — 17, 47, 57, 61, 103, 104, 114, 126, 129, 133, 136, 139, 185, 186, 202, 211, 215, 218, 219, 224, 228, 229, 232, 250, 257, 264, 281, 293, 318, 337, 338, 346—348, 367, 370, 371 (у двох останніх з ремаркою «зараз») — 373; *уˈборочна* — 70, 72, 114, 137, 156, 157, 226, 275, 342, 356, 362, 374; *уˈборушна* — 82, 164, 170, 176, 261, 267, 278, 351; *хл'ібоуˈбороч'на* — 165; *уˈборачна* — 207; *уˈбороч'на* — 209, 281; *уˈбороч·на* — 231; *уˈбсрочна комˈпан'ійа* — 6, 279; *уˈборо^{а}шна* — 124; *збиˈран'н'а врожаˈйу* — 78; *серпуˈван'н'а*.— 350; *молод^{т}ˈба* — 276; *молод'ˈба* — 129, 144, 172, 269, 341—343, 345; *молот'ˈба* — 75, 339, 340; *в к'інˈц'і ˈл'іта* — 277.

КОМЕНТАР № 96

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 20: «Як у вас називається час збирання сіна?»

2. Червоним колом відображено ще: *касаˈвиц'а* — 1, 19, 25, 207, 313; *ко^{а}со^{а}ˈвица* — 4; *косоˈвиц'і* — 169; *ка^{о}са^{о}ˈвиц'а* — 314;

c'інокосо'вицею — 73; *с'ін'на косо'вищ'а* — 82, 165, 168, 170, 173, 187, 260, 338; *косо'вищ'а 'с'іна* — 9, 11, 248, 257, 268, 338, 345; *травід'на косо'вищ'а* — 194.

3. Зеленим контурним колом позначено також: *с'іна'кос* — 16, 24, 85, 207, 326, 327, 347; *на с'ієно'кос'і* — 23; *на с'іно'кос'і* — 93; *на с'іно'кос'і* — 190; *с'іно'кос* — 29, 42; *с'ено'кос* — 31; *с'ено'кос* — 26, 43, 48, 136, 246, 362, 375; *сено'кос* — 44; *с'іно'коси* — 69, 72, 88, 115, 169, 226, 344, 366; *с'іно'косу* — 90; *сі'нокос* — 247; *сено'кос* — 366; *с'іно'косищейу* — 267; *с'іна'косэшча* — 297.

4. Жовтим колом відбито ще: *с'іно'жат'т'а* — 5; *с'іно'жат'і* — 202; *с'іно'жатка* — 346.

5. Не скартографовано: *с'іноў'борка* — 6, 73, 77, 111, 113, 164, 276, 370; *с'іноу'борка* — 15, 28, 33, 39, 46, 54, 66, 98, 132, 151, 168, 176, 186, 188, 234, 249, 253, 274, 295, 318, 353; *с'еноў'борка* — 113, 373; *с'еноу'борка* — 26, 137, 374; *с'іна'ў'борка* — 314; *сіно'у'боршчина* — 351; *'с'інозбор* — 7; *у'борка* — 7, 136, 228, 273, 360; *у'борка 'с'іна* — 5, 34, 67, 75, 78, 82, 83, 103, 114, 145, 173, 176, 204, 255, 256, 311, 367; *у'борка 'с'ена* — 136, 337; *у'борка с'іно'коса* — 71; *'с'інна у'борка* — 7; *с'ін'на у'борка* — 162; *у'борошна 'с'іна* — 47; *с'ін''н'а у'бороч'на* — 165; *сін''н'і жни'ва* — 254; *жни'ва* — 293, 352; *по'кос* — 51, 158, 300; *по'к'іс* — 322; *ко'с'ін'н'а* — 81; *ко'с'ін'н'а 'с'іна* — 83; *с'інозбі'ран'н'а* — 98; *жат''т'а* — 233; *у'борушна* — 339.

6. До окремих записів є ремарки: «рідко» — 136 і «рідше» — 184 до *косо'вищ'а*; «трава» до *с'іно'кос* — 367.

КОМЕНТАР № 97

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 18: «Як у вас називається пропуск в косінні: *г'рива..?*»

2. Червоним колом картографується також: *г'ривн'і* — 289; як *г'ривина* передається *ог'ривина* — 56; *ог'ривини* — 51; *пог'ривини* — 11; *гри'вина* — 15; як *чуб* картографуються *чу'би* — 31, 149, 219; *чу'бок* — 68; *'чубики* — 71; як *майа'ки* передано *ма'йак* — 9, 99, 170; як *стойа'ни* — *сто'йан* — 188; як *г'реб'ін'* передано *г'ребн'і* — 36, 38; *гри'б'і'шок* — 102; як *клин* скартографовано *к'линэц'* — 75; *кла'нец'* — 77; *к'линч'ик* — 283.

3. Назву *боро'да* засвідчено у вислові «оставив на бороду» — 24, 26, 27, 41, 45, 92, 93, 149, 153, 176, 216, 218, 255, 337, 340.

4. Не картографуються лексеми: *ко'с'ак* — 17, 339; *под'р'ад':а* — 40, 48, 49; *об'н'іжок* — 162, 302; *недо'косок* — 53; *от'коска* — 315; *поло'са* — 221; *'латка* — 344; *куш'ч'і* — 57; *проме'жутки* — 317; *стри'гун* — 338; *стриже'н'і* — 226; *га'л'авина* — 214; *бала'лайка* — 308; *чуп'рина* — 74; *'вихор* — 120; *хвіст* — 224.

КОМЕНТАР № 98

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 29: «Як у вас називається купа, в яку складають снопи у полі: *'п'ятка, 'п'ят'надцятка, 'піє'ко'пи, ко'па* (з скількох снопів)?»

2. Диференціацію назв різного типу кладок (залежно від кількості снопів) здійснено на основі регулярних ремарок типу: «сно'пи кла'дут' по че'с'лу так: х'рес'т'у (15 снопів), п'ій'копи (30 снопів), 'копа (60 снопів)» — 6; «хрест пйат'надцат с'нопів; ко'лупівак т'риц'ат' с'нопів, ко'па шізди'с ат с'нопів» — 9; «п'ій'копа — 30 снопів, ко'па — 60 снопів, хре'с'тец — 15 снопів» — 20; «ш'е'сдис'ат с'ноп ій — ко'па, три'ц ц ат с'ноп ій — по'лук'іпок, ч'и'тир'і хрис'ц'і — ко'па, два пол'у'к'іпки — ко'па» — 36; «п'йатка (15 с'ноп'ій), по'лук'іпок (30 с'ноп'ій), ко'па (60 с'ноп'ій)» — 128, 132; «п'йатка (по пйат' а'бо по п'іт'нац'ат' с'ноп'ів)» — 230; «пйат'над-ц'атка (15 снопів)»— 266; «коп'на — 60 снопів, півкопни — 30 снопів» — 247—249 та ін. Є ремарки, що свідчать про розрізнення: ко'па, коп'на (із зв'язаного в снопи хліба) — ко'пиц'а (із непов'язаного хліба) — напр. 201, 304, 338, 365, проте з деяких ремарок видно, що розрізнення виявляється нерегулярно, напр.: «*ко'пиц'а* (ко'па)» — 285; «*ко'пиц'і* (60 снопів), *пів'копи* (30 снопів)» — 340, тому воно вказується у легенді, але не виділяється додатковим графічним засобом.

3. Записи вказують на окремі відмінності в кількості снопів і різних типах кладок: *хрис'тец* (30 снопів) — 157; *христ'і* — (12 снопів), *копа* (чотири хри'с'т'і) — 29; *хрес'ти* (5 снопів) — 131; *ко'па* (50 снопів) — 57, 306, 341; *п'ійко'пи* (15 снопів), *ко'па* (30 снопів) — 277, *полу'к'іпок* (15 снопів), *коп'на* (30 снопів) — 286, *кап'на* (30 снопів) — 310, *копа* (25 снопів) — 375.

4. Відзначено структури: *полко'па* — 7; *п'ійко'па* — 12; *пій-ко'пи* — 66, 88, 153, 288; *'пійкопи* — 60, 83, 128, 233; *'п'івкопа* — 22; *пой'копи* — 51; *по'лукопок* — 54, 57, 90; *полу'к'іпевка* — 91; *полу'к іпка* — 102—104, 206; *полу'копен'* — 110; *ко'лупйаток* — 35, 101, 114; *по'лупйаток* — 42, 69.

5. В ареалі переважного поширення лексеми *по'лук'іпок*, окресленому суцільною ізоглосою, відзначено лексему *пій'копа* (*п'ій'копи, пійко'пи*) — 12, 59, 61, 66, 68, 70, 73, 82—84, 86, 88, 89, 92, 112, 125, 130, 131, 145—147, 183, 185, 186, 192, 196, 197, 212, 233; в ареалі переважного поширення лексеми *пій'копа* відзначено лексему *полу'к'іпок* — 284, 286, 294, 308, 315, 343.

6. Записано лексеми на позначення інших кладок снопів: *п'йатка* (5 снопів) — 14, 35, 71, 74, 76, 77, 80, 82, 84, 86, 89, 100, 106—108, 110, 113, 126, 129, 133, 136, 142, 144, 145, 152, 153, 156, 162, 169, 171, 173, 177, 183, 185, 187, 191, 196, 198, 201, 206, 212, 248, 249, 259, 293, 297, 311; *с'тайка* (5—6 кіп або 20 хрестів) — 43, 49, 52, 54, 66, 126, 143, 240, 241.

КОМЕНТАР № 99

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 31: «Як у вас називаються відходи після молотьби (крім соломи): а) жита, б) пшениці, в) проса, г) гречки?»

2. Беруться до уваги й картографічно диференціюються родові назви типів відходів (крім соломи), характерних загалом для зернових культур: назви відходів від зерна (посічене, необмолочене зерно та ін.) картографуються знаками, а назви дрібної, потертої соломи, вимолоченого колосу картографуються штрихуваннями на фоні загальнопоширеної лексеми *полова*.

3. Семантичну диференціацію здійснено за ремарками типу: «*ха'б'іт'т'е* (дробнен'кі кала'сочки, палоўка)» — 1—4; «*хо'б'іт'т'а* — вимолочений колос» — 17; «*па'лова* (дрібні відходи); *ха'бот'т'а* — крупніші» — 85; «по'лова, з'бойіни трошки крупн іш'і од полови, пос'л'ід оста'йец'ц а, одв івайэц'ц'а йак 'в'ійут' зэр'но» — 92; «після молот''би др'іб'нен'ка со'л'омка з'бойіна (йак пэрэ'в'ійут' зэр'но) пос''л'ід» — 109, 193; «по'лова, колос'ки або з'гонини (пізніше після молотарки — збойіни-збойэни; пос'л'ід / відходи зерна — для курей і т. ін.» — 226; «зерно о'задки = пос'л ід» — 338 та ін.

4. Відзначено структури: *пос'л'ід* — 56, 57, 87, 113, 121, 204; *пос'л'ід* — 146, 149; *о'зад':а* — 20, 22, 53; *о'задок* — 15; *поло'ва* — 346; *по'ловка* — 125; *з'бойн'і* — 186, 306; *з'бойки* — 375; *од'бойіни* — 31, 152; *од'бой* — 49; *'хабот'т'а* — 20; *ха'бот'т'а* — 22, 85; *'хобот* — 51; *хо'б'іт'т'а* — 31.

5. У записах є інші лексеми: *од'в'ійки* — 77, 89, 208; *ви'точкэ* — 360; *в'і'йанка* — 129, 144; *око'лот* — 128, 132, 201, 266; *сур'жа* — 337; *м'і'хунки* — 191; *м'іхур'ки* — 275; *му'хурки* — 270; *мухур'ки* — 276; *му'х'інка* — 256; *му'х'ірки* — 287; *ост'у'ки* — 14, 68, 83, 222, 305; *гост'у'ки* — 173; *отру'ба* — 201; *кол'ін'ц'а* — 281; *лу'па* — 153; *'с іч'ка* — 14; *от'ходи* (*од'ходи*)— 24, 25, 28, 29, 36, 38, 43, 67, 81, 118, 121, 138, 142, 146, 147, 149, 152, 173, 208, 224, 228, 243, 246, 248, 295, 313, 353, 365; *в'ід'ходи* — 229, 266; *зе'рноот'ходи* — 356; *луз'га* — 41; *ст'р аски* — 41; *коло'сойка* (колоски з зерном, після пшениці і жита) — 365; *шолу'ха* — 353, 374.

КОМЕНТАР № 100

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 84: «Як у вас називається — *'борошно* чи *м'ливо*, чи *му'ка..?*»

2. Засвідчено ремарку про порівняно рідше вживання назви *'борошно* — 75, 86, 113, 116, 126, 163, 257, 341, 346, 350, 354. Ця ж ремарка стосується назви *му'ка* — 97. Фіксуються ремарки про те, що *'борошно* — стара назва або вживається старими людьми — 88, 93, 95, 98, 105, 164, 187, 190, 197, 298, 338, 354, 363—365.

3. Лексему *'борошно* засвідчено ще в значенні: 'зерно' — 106, 180; 'жито в зерні' — 121; 'зібраний хліб' — 127.

4. Не картографуються лексеми: *вал 'цойка* — 206; *м'ливо* (в млині те, що треба змолоти) — 35, 74, 82, 94, 362.

КОМЕНТАР № 101

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 81: «Як у вас називається — *куку'рудза* чи *пше'ничка*, чи *п'шінка*, чи *кия'хи*, чи *кенде'риця* (*тенде'риця*), чи *ме'лай*, чи *кача'ни*, чи *ка'лачики..?*»

2. Червоним колом також відображено: *куку'руза* — 3—6, 13, 15, 16, 19, 22, 23, 25—29, 32, 34—36, 38—44, 48, 49, 51—54, 56, 58—61, 63, 67—71, 73, 79—83, 86, 91, 92, 96—99, 101—103, 106, 108, 110, 111, 113, 116, 118, 119, 121—124, 126—133, 135—137, 141, 144—149, 151—153, 156, 157, 159—164, 167, 168, 170, 172, 173, 176—178, 182—184, 190—192, 199, 202, 206, 207, 209, 210, 212—214, 216, 220—232, 234—238, 242, 243, 245—254, 256, 257, 260, 261, 263, 265—267, 269, 271, 273, 275—278, 280—283, 285—289, 292, 294—296, 298, 300, 301, 306—312, 315—319, 321, 322, 324—327, 329—330, 336—339, 343, 344, 347—351, 353, 355—357, 359—361, 362, 366, 369—375; *коку'руза* — 293; *кжку'руза* — 187, 354; *ку'ку'руза* — 207, 293; *куку'руз* — 189; *куку'руз* — 256; *куку'рузка* — 182, 270, 272, 332; *кукур'гуза* — 1, 7—9, 11—14, 17, 20, 22, 24, 31, 35, 37, 46, 47, 56, 57, 66, 69—78, 80—86, 88—91, 93—95, 97, 98, 103—107, 109—118, 124, 125, 138, 139, 142, 143, 145, 152, 162—164, 166—171, 173—179, 182, 186—188, 193—201, 203, 204, 208, 209, 211, 215, 216, 218, 219, 221, 223, 224, 226, 230, 232, 233, 238—241, 253, 255, 259, 260—263, 269, 273, 281, 284, 288, 290—292, 294—297, 299, 302, 304—307, 309, 311, 316, 320, 323, 332, 333, 336, 340, 341, 350, 351, 355, 357, 363—365, 367; *кукур'гуза* — 308; *кжкур'гуза* — 75; *ку'кур'гуза* — 293; *кукур'гуз* — 80, 83, 168, 189; *кукур'гузка* — 87, 180, 269, 272, 274, 334, 343, 345; *кукур'гуска* — 257; *кукур'гуза* — 98; *кукур'гудза* — 68, 188; *кокор'гуза* — 240, 241.

3. Зеленим колом ще позначено: *пше'ничка* — 8, 44, 46, 67, 230, 307; *пше'нич ка* — 10, 41, 64, 354; *пши'нич ка* — 14, 21; *пши'ничка* — 29, 31, 277; *пшэ'ничка* — 114, 118, 129, 194, 216, 334, 345; *пшэ'нич ка* — 88, 115, 125, 126, 144, 145, 235; *пши'ничка* — 1, 2, 9, 133; *пши'нич'ка* — 4, 16, 19; *пши'нич'ка* — 39, 123; *пше'ничка* — 5, 7, 22, 33, 43, 51, 54, 72, 76, 84, 89, 92—95, 101, 119, 136, 162, 167, 170, 172, 185, 196, 201, 213, 217, 228, 280, 334, 348, 369; *пше'нич'ка* — 36, 38; *пше'нич ка* — 26, 49, 75, 121, 122, 151; *пши'ничка* — 3; *пши'ниц а* — 202, 313; *пшэ'ниц'а* — 11; *пше'ниц'а* — 48, 249; *пше'н іца* — 317.

Відзначено ремарки: «раніше» — 5, 14, 26, 35, 44, 46, 51, 66, 74, 77, 78, 93, 104, 106, 162, 167, 170, 213; «молода, що її варять» — 7, 13, 22, 72, 87, 89, 91, 94, 95, 99, 105, 111, 121, 122, 129, 144, 145, 151, 169, 201, 307; «сорт (насіння дрібненьке)» — 43, 75, 92, 103, 111, 194; «колись казали» — 3.

4. Жовтим колом також передано: *п'ш'інка* — 345; *п'шонка* — 69, 187, 295, 338. Є ремарки: «раніше, колись» — 80, 226, 256; «рідко» — 187, 299, 338; «дрібненька» — 69, 73; «обшу'лущэна» — 271.

5. Синім колом ще картографовано: *кач'а'ни* — 10, 12, 27, 41, 112, 152, 204, 232, 266, 271, 272, 288, 295, 310, 316, 337, 354; *кача'ни* — 60, 96, 124, 313, 322; *качани*— 86, 344, 347; *ка'ч'ани* — 88; *ка'ч'ан* — 27, 39, 63, 115, 130, 145, 283, 292, 316; *ка'чан* — 21, 374. Відзначено ремарки: «ко'ли облушчити зэр'но» — 12, 28; «'вар'ат' і йі'д ат » — 28; «на ко'лоски 'кажут» — 82; «початки» — 136; «як їх зірвуть» — 137; «поросли здорові» — 258; «це зерно» — 265; «на кукур'гуз'і рос'тут' кач'а'ни» — 268; «стовбурець, на якому міститься зерно» — 279; «варена і не варена кукурудза» — 145; «пл'ід» — 283; «з насінням» — 199; «зерно» — 334; «обламуйут'» — 124; «куку'руза нэ об'лушэна» — 271; «не лузана кукуруза, як росте» — 338; «після тертя» — 342; «рідше» — 346; «зламані» — 251.

6. Не картографовано: *по'чатки* — 374; *по'ч'атки* — 17; *ка'лачики* — 354.

КОМЕНТАР № 102

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 33: «Як у вас називається листя буряків, моркви, картоплі: *буря'чиння, 'гичка, с'векла, морко'виння, картоп'линня..?*»

2. З ремарок видно, що лексема *'гичка* переважно протиставляється іншим назвам листя буряків, а саме: *'гичка* 'зрізане листя буряків (під час збирання)'∼*с'векла* 'незрізане листя буряків'—9,

74, 75, 78, 80, 82, 86, 91, 92, 105, 106, 109, 187, або, напр.: «все 'лист'а звут *гич*... по го'роді роз'кидана *с'векла* та карто'шин'н'а» — 15, «гич бу'р'ашна / гич з 'моркви... — 72, 73; «лист'а на бур'а'ках — то свек'ла, а на моло'ден'ких бур'ач'ках нази'вайут' шче 'гич'ка» — 180; «свекла — листя буряків, гічка=гичка — листя, відрізане з верхом — кружком від буряка, тут рідше поширене» — 226. Тому лексему *'гичка* графічно виділено серед інших назв і позначено штрихуванням. У випадках, коли штрихування не поєднано із знаками, *'гичка* фіксується як загальна назва листя буряків; поєднання штрихування із знаками відповідно свідчить про семантичну диференціацію назв. Семантичну тотожність лексем *'гичка — с'векла* відзначено зрідка: «ото однаково — що *с'векла* / що *гич*» — 114; «*'гичка* й *с'векла* — одне й те ж значення» — 111, 189.

3. Позначено також структури: штрихуванням — *'гича* — 9, 22, 104; *'гич·а* — 8; *'гич'а* — 39; *гич* — 11, 13, 15, 20, 24, 31, 68, 72, 73, 75, 76, 79, 92, 100, 114, 133; *гич'* — 2, 4, 10, 14, 16, 19, 48, 70, 74, 119, 121, 239, 250, 363, 365; *гиǐ* — 3, 16, 21; *'гич·ка* — 34, 36, 38; *'гич'ка* — 17, 27, 34, 41, 106, 117; *'ичка* — 79; жовтим колом — *бур'ако'вин'н'а* — 310; зеленим колом — *свек'ла* — 52, 54, 105, 136, 139, 180, 242, 243, 266, 273, 293, 299; синім колом — *бот'вина* — 28; *'бит'ва* — 100.

4. Записано інші лексеми: *жабу'рин'н'а* — 338; *батла'ма бу'р'ашна* — 363; *'лист'а бур'а'ка* — 347, 374; *бу'рашне 'лисц'а* — 160, 251; *бу'р'ачне // бу'р'акове 'лист'а* — 159, *о'гудина бур а'ча* — 156.

КОМЕНТАР № 103

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 33: «Як у вас називається листя буряків, моркви, картоплі: *буря'чиння, 'гичка, с'векла, морко'виння, картоп'линня?..*»

2. Семантичну диференціацію здійснено за ремарками типу: «'лист'а з бур'а'к'ів нази'вайут' с'векло́йу, а з 'моркви і кар'тошки — бутвойу» — 7; «у бур'а'ка гич, с'векла / у 'моркви — гич» — 15; «бот'вина з бур'а'к'іў і с кар'тошки... бот'вина 'моркви» — 28; «гич (листя буряків, моркви, картоплі)» — 31; «свекла (із буряків, із моркви, без розрізнення чи росте, чи зрізана)» — 56; «'л·ист'а з бур'а'к'іў — бот'ва, с'векл·а, з 'моркви — морко'вин'н'а» — 67; «з бур'ак'ів с'векла або 'гичка..., з моркви — гич» — 69; «на бур'а'ках — с'векла / а то на в'с'ому ба'дил'л'а... з моркви — бадил'л'а» — 176; «з бур'а'ка і 'моркви — ба'дил'л'а» — 177; «свекла — листя моркви і буряків» — 178, 261; «з бур'а'ка ба'дил'л'а називайут' с'векла, з 'моркви — с'векла, з картопл'і — картоплин'н'а — 187; 'бил'л'а — на всьому» — 14; «'гуди^е на — листя городніх рослин» — 10 та ін.

3. Позначено також структури: червоним колом — *морко'вин':а* — 3—5, 11—13, 21, 41, 42, 67, 111, 114, 141, 144, 149, 181, 190, 203, 204, 208, 219, 221, 225, 233, 244, 246, 247, 253—255, 259, 262, 264, 265, 268—272, 276, 278—280, 284, 288, 292, 296, 305, 306, 308, 309, 311, 321, 334, 335, 337, 339, 342—344, 346, 353, 354, 356, 357, 361, 366; *марк'вин':а* — 25, 297; *мо^арко^а'вин':а* — 29; *мор'коў'ник* — 4, 213; *морков'йа* — 249; *'моркова* — 2; *'морква* — 6, 206, 236, 302, 304; *мор'ковка* — 157; зеленим трикутником — *гич* — 15, 31, 68, 71, 79, 92, 96, 98; *гич·* — 16, 44; *гич ка* — 17; жовтим трикутником — *бит'ва* — 100; *бат'ва* — 25, 32, 61; *бот'вина* — 28; синім трикутником — *ба'дилка* — 364, 367, 370, 372; синім наполовину затушованим трикутником — *бу'дилка* — 57; *бу^о'дилка* — 323.

4. Записано лексеми, що не картографуються: *'з'іл':а* — 73, 75; *'лист'а 'моркви* — 7, 87, 104, 110, 125, 143, 160, 167, 206, 223, 226, 231—235, 240, 241, 243, 245, 248, 250, 251, 282, 298, 304, 324, 326, 327, 340, 347.

КОМЕНТАР № 104

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 33: «Як у вас називається листя буряків, моркви, картоплі: *буря'чиння, 'гичка, с'векла, морко'виння, картоп'линня..?*»

2. Аналіз матеріалу відповідей щодо назв листя всіх городніх культур дає підставу протиставляти назви з коренем *картопля* всім іншим *(бо(у)т'ва, ба(у)'дил':а, 'бил :а, о'гудина)*, оскільки ці останні, крім картоплиння, можуть позначати ще й листя інших городніх культур. Це протиставлення передано на карті різними фігурами.

3. Позначено також структури: червоним затушованим колом — *картоп'линка* — 279; *картоп'лише* — 162, 163, 177, 253, 255, 266, 292, 351; контурним колом — *картоф'лин'н'а* — 209, 210, 224, 281; *картох'вин'н'а* — 68; контурним перекресленим колом — *карто'шан'н'а* — 16, 51; *карто'ш'ін'н'а* — 54, 57; *карто'шише* — 164; зеленим трикутником — *гич* — 96; *гич'* — 74, 365; *г'іч* — 119, 239, 267; *гич^(·)* — 73, 98, 370—373; *'гич'ка* — 121, 363; жовтим трикутником — *бот'вина* — 28; *картох'л'ана бо^о т'ва* — 307; *бат'ва* — 252, 327; синім трикутником — *ба'дилка* — 364, 367, 370—373; *'бадәл'* — 295; синім наполовину затушованим трикутником — *бу^о'дил':а* — 323; *бу'тил'л'е* — 25, 66; коричневим трикутником — *'билка* — 34, 46, 53, 61, 135, 136, 139, 143, 232, 234, 243, 247; *би^е'л':а* — 20; фіолетовим трикутником — *'гудина* — 76, 79, 91; *огу'дин'н'а* — 125; *о'гуд* — 171, 173.

4. Записано ще лексеми: *бато'ги* — 36, 38; *с'тебла* — 347; *бажа'луч'ч'а* — 98; *лобу'зин'н'а* — 109; *'зіл'л'а* — 257.

КОМЕНТАР № 105

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 33: «Як у вас називається листя буряків, моркви, картоплі: *буря'чиння, 'гичка, с'векла, морко'виння, картоп'линня..?*»

2. Картографуються назви листя буряка, моркви, картоплі, які або можуть виступати як родові для певних груп культур, або виконують функції видових назв для листя окремих культур. Лексеми на позначення тільки видових назв листя кожної з зазначених культур картографуються окремо (див. карти №№ 102—104). Поєднання лексичного й семантичного планів карти забезпечено групуванням різних реалізацій (семантичний план) певного кольору (лексичний план).

3. Чорним штрихуванням картографуються ареали, де відзначено лише лексеми, що виявляють тільки видове значення: *бур'а'чин':а, с'векла, морко'вин':а, морк'вин':а, картоп'лин':а, картох'лин':а, карто'шин':а.* Розширення значення слова *с'векла* до уваги не береться з огляду на внутрішню форму слова і обмеженість його семантичних змін, які картографуються окремо (карта № 103).

4. Фонетичні варіанти і словотворчі структури картографованих назв див. у коментарях до карт №№ 102—104.

КОМЕНТАР № 106

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 13: «Як у вас називається земля: а) орана кілька років тому, б) ніколи не орана *(то'ло'ка, пере'ліг* чи *цілu'на..?)*».

2. Червоним колом скартографовано також: *ці'лик* — 10; *ц'і'ли'на* і *ц'і'лик* — 308; *цели'на* — 122.

3. Жовте коло передає ще варіанти: *неў'добка* — 111, 114; *неў'доб* — 123; *неў'добu^е* — 199; *неў'добич'* — 101; *неў'доб'ійе* — 34; *неў'доб'йа* — 103; *неў'добна зем'л'а* — 56, 252.

4. Синім колом передано також: *сте^и пи'на* — 135, 143, 145; *степ* і *степи'на* — 75.

5. Не скартографовано лексеми: *пере'ліг* — 82, 162, 184, 256, 281, 336; *'вигін* — 22, 49, 98, 105, 143, 236; *'виступ* — 13, 68; *бра'ки* — 47, 57; *б'раки* — 52, 57; *за'логи* — 308; *пи'рій* — 253; *за'пол'н'а* — 121; *'зал'із* — 35; *'зал'іс* — 42; *'берег* — 12; *ноў* — 4; *'запуск* — 19; *пере'гул* — 46.

КОМЕНТАР № 107

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 13: «Як у вас називається земля: а) орана кілька років тому, б) ніколи не орана *(то'ло'ка, пере'ліг* чи *цілu'на..?)*».

2. Червоним зафарбованим колом передано ще: *пере'лог* — 105, 116, 122, 167, 202, 211, 225, 269, 292, 268; *пере'логи* — 164, 168, 170, 171, 174, 184, 187, 256, 264, 273; *пере'лога* — 161, 260; *пере'лежна зем'л а* — 219; *пәра'ложна зем'л'а* — 176; *пәра'логова зем'л'а* — 189.

3. Червоним контурним колом скартографовано: *об'лог* — 230; *об'логи* — 54, 56, 69, 214, 217; *об'лога* — 49; *'облиг* — 369.

4. Червоним зафарбованим справа колом скартографовано: *за'лог* — 248; *за'логи* — 291, 308, 371.

5. Червоним зафарбованим внизу колом передано також: *'залиж* — 41, 223; *'залеж* — 304, 314; *'зал'еж* — 362, 365; *'залежін* — 355; *за'лежана зем'л'а* — 5, 246.

6. Зеленим колом скартографовано також: *толо'ка* — 7, 72, 135; *то'локи* — 15; *та'лока* — 85, 305.

7. Не скартографовано: *пар* — 59, 120, 246, 287, 307; *'чорний пар* — 179, 199, 203, 208, 237, 366; *па'ри* — 247, 370; *'парна* — 42; *'парина* — 19, 26, 39, 41; *р'і'л':а* — 13, 240, 241, 309; *розпаш'на зем'л'а* — 109, 193, 195; *'пахотна зем'л'а* — 266, 312, 356; *'пахота* — 247; *'оранка* — 266; *під'гул'ана зем'л'а* — 80, 206; *пири'гул'на зем'л'а* — 28; *гу'л'ова зем'л'а* — 182; *ниў'добна зим'л'а* — 252; *наў'добна* — 225; *стер'н'а* — 222; *с'терен'* — 147; *тр'ох'полка* — 137; *за'пол'а* — 7; *збой'на* — 147; *наво'лок* — 237; *степ* — 23, 75; *'вигін* — 22, 236; *сти^и'пок* — 53.

КОМЕНТАР № 108

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 16: «Як у вас називаються способи оранки: *у склад, у роз'гін..?*»

2. Червоним колом картографуються варіанти: *ўроз'гон* — 4, 17, 23, 29, 51, 85, 110, 156, 160, 194, 237, 242, 249, 250, 311, 313, 325, 326, 330, 350, 360, 363, 365, 367, 370, 371; *ўроз'гон* і *ўроз'г'ін* — 22, 25, 52, 175, 226, 239, 247, 285, 292, 351; *ў'розг'ін* — 56, 137, 174; *ў'розг'ін* і *ўроз'г'ін* — 201; *ўроз'г'ін* — 11, 63, 107, 126, 129, 130, 144, 145; *ўроз'гин* — 52, 57, 133; *ўроз'г'ін* — 25; *ўроз'г'інку* — 254; *ўроз'гонку* — 251.

3. Червоним трикутником передано також: *ўза'гон* — 153, 322, 371; *ўза'гінку* — 257; *ўза'гонку* — 238, 373.

4. Червоний квадрат передає ще: *у обі'гон'е* — 136; *в обі'гонку* — 1, 3, 9; *у оби'гонку* — 16; *ў об'і'гон'ки* — 115; *у о'гон'у* — 340.

5. Жовтим колом картографується також: *кру'гом* — 334; *ук'руг* — 28.

6. Не картографується: *у 'борозну* — 299, 364; *у бороз'ну* — 219; *у ро'зору* — 262; *на ро'зор* — 358, 359; *у 'розплуг* — 43; *у 'розпл'іч* — 131; *цоп* — 278; *на два 'боки* — 305; *у рос'пашку* — 327; *у рос'пах* — 252.

КОМЕНТАР № 109

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 16: «Як у вас називаються способи оранки: *у склад, у роз'гін..?*»

2. Червоним колом картографується також: *ўсклат* — 102, 210, 251, 308, 312, 322, 326, 327; *ўскладт* — 209, 249, 304, 309, 367; червоним контурним колом передано *вск'ладок* і *ўскла'док* — 22; зеленим колом картографується: *ўзвал* — 31, 223, 362; жовтим: *ца'бе* — 278.

3. Не картографується: *на один бік* — 305; *уздоўж па'хайе* — 337; *впо'довж* — 301.

КОМЕНТАР № 110

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 65: «Як у вас називається—*'півень* чи *'когут*, чи *'кочет*, чи *'кокош...?*»

2. Червоним колом картографовано також структури: *'п·іве^и н'* — 8, 47, 199, 204, 208, 225, 329; *'п'іве^(и)н'* — 38, 71; *'п'іви^е н'* — 14, 29, 56, 102, 206, 277, 357; *'п'івэн'* — 12, 13, 24, 37, 52, 58, 61, 70, 72, 74, 76—80, 82, 86, 89, 93, 96, 98—100, 103—114, 116—118, 123, 126, 129, 130, 139, 144, 149, 162, 164, 165, 167—171, 173, 175—178, 180, 186, 187, 192—195, 200, 202, 220, 232, 236, 253, 255, 256, 260, 268, 278, 285, 286, 291, 292, 294—297, 334, 338; *'п'івин'* — 9, 28, 70, 170, 171, 261, 269, 349, 361, 365; *п·івuн'* — 313; *'п'івен'* — 5, 7, 13, 15, 17, 22, 32—34, 36, 39, 40, 42, 43, 48, 49, 53, 57, 59, 60, 66, 68, 69, 71, 73—76, 80, 81, 83, 84, 86, 88, 89, 91, 97, 100, 101—111, 114, 116, 118, 119, 121, 122, 125, 127, 128, 131, 132, 136—138, 141—144, 147, 148, 151, 161, 162—164, 166, 168, 171, 172, 174, 177, 181—183, 185, 187, 188, 191, 196, 197, 199—201, 203, 207, 210—219, 221, 222, 224, 225, 227—229, 231, 234, 240, 241, 243—246, 253—256, 259, 260, 262, 264—266, 271, 274, 275, 279—282, 293, 300—304, 308, 313, 314, 316, 318—321, 324, 332, 334—347, 350, 352—354, 368, 369, 372; *'п'івен* — 298; *п·івен'* — 51, 64, 203, 207; *'п'івêн'* — 91;

ˈпівˈен' — 257; ˈп'ів'эн — 54; п'івэн — 348; ˈп'ів'ін' — 2, 4, 92, 143, 158, 169, 351, 354, 357, 374; ˈп'ів'ін — 363; ˈп·ів·ін' — 323, 325; ˈп'ів'і^ин' — 3; ˈп'ів·і^ин' — 19, 21; п'і^ев^ін' — 46; ˈп'івен — 235; ˈп'ів'ін — 363; ˈпев'ін' — 51; ˈп ев'ен' — 313; ˈп'еве^ин' — 31; п'і-ˈвен' — 11, 73, 78, 233, 334, 350; ˈпив'ін' — 367.

3. Червоним трикутником зображено також: піˈтух — 329; пиˈтух — 56, 72, 78, 95, 113, 163, 167, 170, 198, 205, 207, 208, 210, 224, 246, 248, 251, 252, 309, 313, 318, 337—339, 349, 353, 365, 367, 371; пи^иˈтух — 14, 35, 49, 121, 135, 203, 206, 208, 221, 225, 271, 284, 322, 374; пэˈтух — 57, 74—76, 79, 85, 86, 88, 97, 98, 106—108, 111, 117, 118, 147, 149, 163, 178, 179, 184, 187, 193, 195, 200, 201, 212, 232, 255, 271, 285, 289, 292, 295, 296, 360; пе^иˈтух — 21, 36, 71, 124, 142, 151, 204, 207, 223, 227, 230, 237, 238, 242, 248, 250, 251, 283, 288, 300, 308, 310, 311, 315, 316, 322, 330, 366; пе^(и)ˈтух — 38; пеˈтух — 13, 32, 43, 59, 73, 83, 91, 116, 133, 136, 156, 166, 167, 182, 201, 219, 224, 247—249, 275, 314, 324, 333, 342, 345, 368; п'е^іˈтух — 25, 26, 60, 226, 243, 303, 312, 362, 373, 375; п'е^іˈтух — 91; п'е^иˈтух — 35, 298; п·е^иˈтух — 44; ˈпетух — 214; ˈп'етух — 26; поˈтух — 179; так само картографовано петуˈшок — 145; п'іту̇ˈхи — 337; питуˈхи — 267; пэтуˈхи — 87.

4. Зеленим колом відображено ще: ˈкоч·е^ит — 44, 234; ˈкоч'е^ит — 250, 356; ˈкочэт — 12, 85, 98, 278; ˈкочет — 25, 26, 32, 158, 211, 222, 242, 248, 316, 327, 329, 370, 374; ˈкоч'ет — 17, 151, 313; ˈко-ч·ет — 39, 371, 373; ˈкочёт — 217; ˈкоч'іт — 110; коˈчет — 350, 366; коˈч'ет — 350; ˈкоч'ат — 26, 244, 305, 311; ˈкочат — 159, 160, 247; ка^оˈчет — 248; коч'аˈток — 305; качаток — 312; ˈкоч'от — 326; кочаˈти — 109.

5. Не картографуються: ˈкогут — 163, 311, 313; ˈкогута (род.) — 375; ˈкокош — 282; куˈрак — 341; с̆ˈп'івен' — 13; гаˈл'ан — 14.

КОМЕНТАР № 111

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 67: «Як у вас називається — ˈкачур чи ˈселезень, чи ˈселех, чи..?»

2. Червоним зафарбованим колом картографується також акцентний варіант селеˈзен' — 4, 9, 12, 28, 35, 44, 46, 51, 57, 110, 139, 143, 146, 147, 158, 159, 193, 195, 234, 244, 250—252, 318, 323, 325, 326, 368; ˈселе^изе^ин' і се^иле^изен' — 285, 322; ˈселе^изе^ин' і сэˈле-зен' — 291.

3. Червоним наполовину зафарбованим колом передається варіант ˈселе^иг — 6, 23.

4. Зафіксовано структуру ˈкач'ур — 256, 266, 310, 311, 337, 350, 354, 355, 375; каˈч'ур — 318.

5. Жовтим колом картографується також (в)уˈтак — 46; уˈтак — 26, 56, 59, 122, 219, 246, 310, 314, 367, 370—373.

6. Не картографуються назви: сэлэзˈн'ак — 75; сеˈлезник — 314; ˈкочет — 248; ˈкочэти^ер — 52.

7. Засвідчено ремарку про рідке вживання назви ˈкачур — 98, 226, 299, 339; ця ж ремарка стосується назви ˈселезен' — 215.

КОМЕНТАР № 112

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 68: «Як у вас називається — ˈкачка чи ˈутка, чи..?»

2. Засвідчено м'якість та напівм'якість кореневого шиплячого [ч]: ˈкач'ка — 14, 21, 33, 39, 63, 75 (як паралель), 81, 100, 152, 153, 165 (як паралель), 166, 177 (як паралель), 179, 180, 184, 215, 234, 259, 260 (як паралель), 262, 266, 269, 271 (як паралель), 272, 275, 276, 281, 283, 285, 290, 293, 295 (як паралель), 299, 334 (як паралель), 335, 337, 339 (як паралель), 345 (як паралель), 347, 351, 354, 358, 359, 363, 375; ˈкач·ка — 59, 60, 102, 159, 364, 365.

3. Не картографовано: ˈутка «дика» — 69; ˈвутка «дика» — 106, 167; ˈкачка «дика» — 145; кˈр ачка — 52; крижаˈн'ачка «дика» — 359.

4. У записах є ремарки: «рідше» — до ˈкач'ка — 21; до ˈутка — 75, 339, 344; «іноді» до ˈкачка — 5; «частіше» до ˈвутка — 108; «свійська» до ˈкачка — 69, до ˈкач'ка — 359; «домашня» до ˈвутка — 145; «мало хто каже» до ˈкачка — 303, 324; «раніше» до ˈкачка — 372.

КОМЕНТАР № 113

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 69: «Як у вас називається: леˈлека чи чорноˈгуз, чи ˈбусел (ˈбусля), чи ˈбоцян (ˈбоцюн), чи бузьˈко?»

2. Записано м'якість ч у лексемі ч'орноˈгуз — 2, 4, 6, 14, 17, 19, 63, 102, 106, 112, 115, 123, 126, 184, 189, 223, 254, 269, 272, 276, 281, 284, 290, 295, 302, 308, 309, 313, 351, 355; ч' // ч — 271, 294, 316; ч· — 3, 38, 49, 60, 67, 127, 166, 208, 234, 293, 322; ч· // ч — 96.

3. Засвідчено такі варіанти кінцевого з у лексемі чорноˈгуз: з̦ — 17, 23, 24, 31, 86, 102, 193, 195, 223, 230, 237, 242, 315; з^с — 106, 204, 225, 336; с — 2, 16, 36, 345, 349, 375; с^з — 1, 4; с^з // з — 75; з // з̦ — 100, 260, 316; з^с // з — 198, 199, 202, 273, 282, 295, 310; с // з — 187, 261, 334.

4. Зафіксовано: ч'ернаˈгуз — 110; черно^аˈгуз — 31; чарноˈгуз — 297; ч^(')арнаˈгус^з — 1, 19; ч'о^арно^аˈгус — 4.

5. Відзначено фонетичні варіанти ненаголошеного е в лексемі леˈлека: е^и — 124, 152, 153, 209, 227, 231, 237, 281, 283, 290, 294, 295, 306, 308, 309, 312, 315; е^и // е — 375; е^и / э — 296; э — 79, 91, 108, 111, 116, 117, 129, 146, 165, 167—170, 175, 182, 211, 253, 256, 259, 260, 275, 278, 285, 289, 342; е // э — 75, 82, 103, 162, 176, 177; и — 313, 361; и^е — 29, 202, 246; и // э — 83.

6. Записано паралельні форми: лэˈлека // лаˈлека — 165; лэ-ˈлека // леˈлеgа // лаˈлека —253.

7. Зеленим колом картографується також л·еˈл·еко — 211.

8. З ремаркою «рідше» записано чорноˈгуз — 346; ле^(э)ˈлека — 79, 97.

9. Не картографується: ˈбушл'а — 72, 172, 187; жабоˈїд — 229; довгоˈног — 277; еˈлекоте^ин' — 21; бугай — 26; ˈ(ч)цапл'а — 25, 39, 41, 44, 56, 59, 120, 121, 151, 158, 159, 213, 244, 248, 251, 320, 358, 366, 371, 372; жураˈвел' — 43, 54, 120, 151, 159, 370; дˈрохва — 57, 130; буˈгай вод'аˈний — 151; ˈаіст — 314, 324, 362; також леˈлека з ремаркою «лелекою звуть чаплю» — 261.

КОМЕНТАР № 114

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 71: «Як у вас називається — ˈяструб чи шуˈляк (шуˈліка), чи краˈгулець..?»

2. У більшості говірок зафіксовані як паралельно вживані назви, що, очевидно, відповідають різним хижим птицям, тому слід карту вважати умовною. З записів впевнено можна зробити висновок про семантичну тотожність тільки між назвами ˈкобе^иц' і ˈрабе^иц'.

3. Зафіксовано варіант ˈйаструп — 163, 257, 269. Червоним зафарбованим справа колом картографуються варіанти ˈйастре^іб — 28; ˈйастре^ип — 312; ˈестр'еб — 375.

4. Зеленим зафарбованим зверху квадратом передано ще шул'ˈпика — 40, 54; шул'іˈп'іка — 49.

5. Синім колом картографується також варіант ˈкоршун — 76.

6. Жовтим колом скартографовано варіант шуˈга — 225.

7. Коричневим колом картографуються також структури: ˈк'ібец' — 33, 71, 167, 177, 184, 225, 269, 292, 337, 342, 343, 351, 356, 365; ˈкибиц' і ˈкобч'ик — 355; ˈкобч'ик — 39, 59, 72, 75, 370, 373; ˈк'ібчик — 51, 68; ˈкипчик — 372.

8. Фіолетовим колом зображено також : р'аˈбец' — 57, 68, 129, 144, 164, 172; ˈр'абчик — 67; ˈрабчик — 68.

9. Не картографуються назви: шолуˈп'іка — 227; шулуˈп'іка — 251; шулуˈпійка — 64, 245; шуˈл'ійка — 171, 187; ˈкоба — 206; оˈрел — 184; ˈворон — 64, 245; соˈва — 322; ˈд'ат'іл' — 67.

КОМЕНТАР № 115

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 76: «Як у вас називається — муˈрашˈки, мураˈвлі, муˈраˈхи чи комашˈня, чи..?»

2. Червоним зафарбованим колом картографуються також: муˈрашка — 210, 270, 276, 277, 314; муˈрахи^е — 10. Наголос мурашˈки засвідчено в нас. пп. 27, 63, 79, 194, 269, 293, 307, 310, 334; муˈрашки і мурашˈки — 83, 255, 257, 283, 309, 348, 353; в інших нас. пп. фіксується наголос муˈрашки.

3. Червоним наполовину зафарбованим колом картографується ще: муˈрайк і — 50; зафіксовано наголос мурайˈки — 49, 67, 117, 118, 152, 153, 164, 167, 169, 173, 176, 177, 182, 187, 190, 192, 253, 256, 261, 263, 269; муˈрайки і мурайˈки — 114, 116, 174, 260; в записах з інших нас. пп.— наголос муˈрайки.

4. Записано наголос мурайˈйа і муˈраййа — 96.

5. Зеленим зафарбованим колом картографуються: коˈмашка — 138, 290, 314, 340; комашˈка — 139. Записано наголос комашˈки — 33, 36, 38, 41, 68, 77, 79, 101—103, 145, 152, 162, 166, 167, 178, 184, 186, 188, 207, 216, 223, 227, 230, 244, 249, 254, 265, 271, 273, 279, 284, 287, 288, 304, 307, 315, 334, 342, 345, 351, 362, 363, 368; коˈмашки і комашˈки — 15, 22, 78, 143, 292, 295, 310, 354; в інших записах наголос коˈмашки.

6. Засвідчено наголос коˈмашн'а — 294.

7. Не картографуються лексеми: комаˈр'і — 159, 160, 224, 225, 242, 243, 245, 247, 249, 251, 252, 267, 272, 283, 289, 293, 294, 306, 307, 309, 318, 319, 322, 326, 350, 351, 368, 374 (зафіксовано ремарки про те, що назва комаˈр і є синонімом до муˈрашки — 159, 160, 318, 319); мурашˈн'а — 91, 108; мураˈвйата — 57, 92; мушкаˈра — 320; буˈкашки — 311.

8. У записах є ремарки до картографованих назв: комашˈн'а — «вживається рідко» — 5; «коˈмашки дрібні, мурайˈйі великі» — 17, 19; «коˈмашки — чорні, у полі» — 2, 3; «муˈрашки — маленькі, мурайˈйі — великі» — 369.

КОМЕНТАР № 116

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 113 «Вівці ˈбекають чи ˈмекають, чи бˈляють, чи..?»

2. Записано різні акцентні, фонетичні й морфологічні варіанти картографованих слів: ˈбекайут — 71, 72, 74, 76, 79, 80, 82, 83, 89, 93, 96, 116; ˈбекайут // ˈбекайут' — 78, 84, 96; ˈб'екайут' — 48, 324; ˈб'акайут' — 16; ˈмекайут — 69, 71—74, 79—83, 91, 94, 162; ˈмекайут // ˈмекайут' — 77, 89; ˈм'екайут' — 366; ме^иˈчат' — 301; маˈчат' — 113, 132, 200, 294; маˈч'ат — 184; миˈч·ат' — 234, 238; миˈч'ат' — 231, 240, 241, 314; ˈмечут' — 197; ˈмеч'ат' — 213; ˈмечат' — 300; ме^иˈкеч'ут' — 13, 39; меˈкеч'ут' — 4; меˈкошут' — 5; маˈкечут' — 103; бˈлейут — 76, 162; бˈл'ейут — 137, 248, 249, 374, 375; бˈл'ейут' — 186, 366; бˈл'айут' — 186, 267, 313, 375; бˈл'айат' — 22; бˈл'ійут' — 362; ри^еˈвут' — 143, 374; ри^еˈвут — 80; риˈвут' — 106, 109, 110, 129, 130, 144, 149, 167, 169, 170, 172, 176, 177, 182, 194, 201, 260, 291, 294, 295, 302, 345; рэˈвут — 78, 95, 162; руˈвут' — 260, 269.

3. Не картографовано: ˈбечут' — 350; ме^ирˈкоч'ут' — 127; мэрˈкочут' — 104, 295; маркоˈт ат' — 176; мэкэˈкеч'ут' — 126; микиˈкеч'ут' — 252; мекеˈкеч'ут' — 307; ме^ике^иˈкекайут' — 308, 311; блаˈкочут' — 194; буˈт'ат' — 211; криˈчат' — 103, 183; криˈч'ат' — 43, 121; криˈчат — 83; кри^еˈчат' — 273; эрˈкочут' — 295.

КОМЕНТАР № 117

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 118: «Качки крякають чи..?»

2. Червоним колом також картографовано: кˈр'акайут — 71, 79, 83, 84, 91, 374; кˈракайут' — 29, 32, 48, 53, 61, 110, 158, 223, 243, 334, 350, 356; кˈр·акайут' — 21; кˈр'ахайут' — 341; закˈр'акали — 77.

3. Червоним напівзафарбованим колом зображено ще: кˈр'ач'ут' — 60, 145, 231, 307; кˈр'ач'ут' — 14, 22, 151, 204, 214, 217, 358; к'ˈр'ач'ут' — 361; кˈр'ачут — 72, 167. У п. 28 знак поставлено на основі форми кˈр'аче.

4. Зеленим колом також позначено: ˈкахкайут — 69, 71—74, 76—78, 80—84, 89, 95, 96, 116, 160, 162, 167, 184, 324; ˈкахгкайут' — 282; ˈкаґкайут — 113; ˈкахкаут' — 117, 339; ˈкихкайут' — 5, 68; ˈкахкали — 375. Записано форму 3-ї ос. одн.: ˈкахкайе — 27, 39, 153, 175, 263, 307, 337; ˈкахка — 115, 127, 153, 187, 230, 260; ˈкахкайет — 324.

5. Зеленим контурним колом відображено й кахкоˈт'ат' — 74, 82.

6. Жовтим колом скартографовано ще форму 3-ї ос. одн. кˈвакайе — 298 і кˈвакайет — 324.

7. Не картографуються: ˈкаркайут' — 32, 240, 241, 264, 286, 336; криˈчат' — 114, 125, 198, 263; кри^{е}ˈчат' — 20; криˈч·ат — 124; криˈч'ат' — 126, 149, 314, 316, 338; криˈчат — 94, 366; кирˈчат' — 58; креˈкочут' — 246; кр'ахˈт'ат' — 362; цоˈкоч·ут' — 4; гомоˈн'ат' — 247; кр'а(-)кр'а — 222; ˈкелкайут' — 7; калкоˈт'ат' — 339; гәлгоˈт'ат' — 75, 173; гәлгот'ат — 79; гелгоˈт'ат' — 307; ги^{е}лˈгочут' — 277; гилˈгочут' — 171; загәлˈгикали — 169; ˈтакайут' — 353; ˈтакайут — 93; ˈтахкайут' — 219, 276; сокоˈр'ат' — 89; сокоˈр'ат — 89; соˈкоч'ут' — 284; ˈшаўкайе (селезень) — 27, 41; шо^{а}ўкоˈтит' (селезень) — 127; шавкоˈт'ат' — 202.

КОМЕНТАР № 118

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: ж) собак?»

2. Червоним колом картографовано також н'а-н'а — 208, 226, 296.

3. Червоним трикутником зображено ще: на^{х}-на^{х} — 14, 27, 63, 153, 292; на(х)-на(х) — 293, 295; н'ах-н'ах — 27; наг-наг — 213, 366; наг — 106, 217; наг̑-наг̑ — 113; на^{г}-на^{г} — 214.

4. Зеленим колом передано й цу-цу — 15, 119, 143.

5. Жовтим колом позначено й кут"-кут" — 307.

6. Контурним жовтим колом відображено також ˈкуту-ˈкуту — 202.

7. У деяких записах є ремарки, які свідчать, що собак і цуценят кличуть по-різному: 77 — собак нах-нах, цуценят цуку-цуку; 92 — собак нах-нах, цуценят — куˈт'у-куˈт'у; 121 — собак — ц'у-ц'у, цуценят — куˈт'у-куˈт'у; 160 — великих на-на або за кличкою, цуценят — куˈт'у-куˈт'у; 248, 367 — кут'-кут' — цуценят; 267, 291 — собак — нах-нах, цуценят — кут'-кут'.

8. Відзначено, що собак підкликають за кличкою — 6, 16, 60, 120, 159, 172, 174, 184, 188, 190, 194, 200, 207, 209, 215, 242, 287, 304.

9. Не картографуються: ц'ук-ц'ук — 67; ц'уˈку-ц'уˈку — 80, 114; цуˈку-цуˈку — 77; ц'уˈц'ук — 158; ˈц'уц'а-ˈц'уц'а — 226, 260, 271; ц'ко-ц'ко — 78, 157; ц'ку-ц'ку — 67, 166; ц'уц'ˈко — 82; ц уц — 147; куд'ˈко-куд'ˈко — 248; кут'ˈко — 63; т'ун'-т'ун' — 53; т'ув-т'ув — 334; т'ук-т'ук — 83; сйу-сйу — 246; с'у-с'у — 247; куˈт'о-куˈт'о — 63; ˈт'у'т' ік-ˈт'ут'ік — 4; ˈд'іти-ˈд'іти — 266; п·ішов — 203.

КОМЕНТАР № 119

1. Карту складено за відповідями на частину питання № 123: «Як відганяють: з) котів?»

2. Також картографується: червоним зафарбованим колом — тпрус — 22, 28, 52, 69, 71, 73, 74, 77, 78, 82, 83, 85, 86, 100, 108, 111, 152, 165, 167, 168, 170, 173, 187, 190, 193, 228, 253, 254, 265, 268, 269, 271, 275, 282, 296, 334, 337, 345, 348, 350, 351, 359, 366; тпрс' — 113, 222; тпрс — 334; птрус' — 7, 81, 90, 94, 107, 109, 116, 118, 127, 179, 186, 187, 210, 230, 286, 298, 320, 333, 341, 354, 365; птрус — 167—170, 279, 357; прус' — 44, 70—72, 87, 121, 156, 161, 163, 168, 192, 206, 209, 214, 215, 217, 218, 223, 231, 263, 267, 275, 292, 295, 346, 352; прус — 257; пус' — 162, 264, 340; пус — 262; пуˈтус' — 83; птус — 332; трус' — 182, 196, 223, 273, 294; тпруц' — 211; тус' — 276; тпус' — 167, 169; тпˈрус'а — 195;

червоним контурним колом — а-трус — 255; а-птрус' — 201;

червоним трикутником — тпˈруц'ки — 57; пˈрус'ки — 92; пˈруски — 80, 83, 255; тпˈруски — 164, 167, 256, 375; тусˈки — 233;

червоним чотирикутником — тпруˈтус — 169, 173, 176, 253, 344; птруˈтус' — 187; туˈтус' — 255; туˈтус — 263; тутпˈрус — 261; тпрутпˈрус — 78, 168;

зеленим зафарбованим колом — бриз' — 25, 63, 277; бриц' — 43, 189; прис' — 135, 271, 291, 338, 347; прис — 271; бˈрис'ки — 66;

жовтим зафарбованим колом — ӡус' — 12; ӡус — 251; ӡуз' — 70; жовтим напівзафарбованим колом — ӡу — 1, 23;

жовтим контурним колом — а-ˈӡ'ус' — 68, 276;

жовтим трикутником — ˈӡус'ки — 241;

синім колом — коˈца — 3; каˈцу — 4.

3. Не картографовано: каˈт'а — 280; к'іˈс'у — 73; киц' — 138; коˈт'ій — 280; а-коˈта — 263; каˈт'а — 280; пошˈла — 40; п'іˈшой гет' — 346; шу-шу — 159; іˈди — 371.

КОМЕНТАР № 120

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: а) коней?»

2. Червоним колом позначено також: кос"-кос" — 299; кос-кос — 21, 105, 194, 349.

3. Червоним зафарбованим зліва колом зображено, крім того: коˈс'у-коˈс'у — 83, 273; кос'у — 342; куˈс'у — 333.

4. Червоним зафарбованим зверху колом картографовано ще: ˈкос'і-ˈкос'і — 104; коˈсі-коˈсі — 22.

5. Червоним зафарбованим зліва трикутником передано також: к'с'у-к'с'у — 6, 15.

6. У записах є ремарки: кос'-кос' (лошат) — 31, 61, 136, 137, 197, 251, 252, 355; кас'-кас' (лошат) — 13; с'ок-с'ок (лошат) — 163, 165; с'у-с'у (лошат) — 191; с'ун'-с'ун' (лошат) — 173; ˈсун'ка-ˈсун'ка (лошат) — 187; вас'-вас' (великих) — 61, 165.

7. Не картографуються: ˈкос'а-ˈкос'а — 44, 224, 277; кас'-кас' — 13; с'у-с'у — 191; с'ун'-с'ун' — 168, 173; ˈсун'ка-ˈсун'ка — 187; с'ін'-с'ін' — 177; ˈвас'а-ˈвас'а — 243; ˈвас'ка-ˈвас'ка — 143; птс'о-птс'о — 49; тпруˈс'о — 31; маш-маш — 47, 251, 318; іш'і-іш'і — 256; коˈн'аш-коˈн'аш — 292; лош-лош — 184; с'о — 80; тирс'о-тирс'о — 158.

КОМЕНТАР № 121

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 123: «Як відганяють: б) корів?»

2. Червоним колом також зображено: гей п'ішˈла — 7, 60, 92, 167, 267, 299, 369; геі іˈди — 114, 200, 202, 272, 316, 318; г'ей — 118, 263; гей-куˈди — 162; гей-п·ішˈли — 8; с'уˈди-гей — 11, 70; гей-с'уˈди — 72; гей-лишˈки — 12; гей куˈди-п'ішˈла — 20, 117; гей-пошˈл·а — 2, 39; гей пошл·а — 27; гей-по^{а}шˈла — 29; гей-зв'ідс'іˈл'а — 52; га-геї — 67; гей-пашˈла — 1, 16, 19; гей-по^{а}шˈла — 4; а-гей — 306.

3. Зеленим колом позначено ще: г'йа — 56, 57, 135, 144, 213, 223, 224, 240, 241, 247, 300; г·йа — 194, 220; гейа — 125; гиˈйа — 216; куˈди-гйа — 54; hиˈйа-п'ішˈла — 66; гиˈйа-іˈди — 122; г'а — 128, 247, 250, 300; г'а-їди — 110, 232, 247; гіˈйа-гіˈйа — 244.

4. Не картографуються: гій-гій — 82; гай-гай — 28; г'о-г'о — 124; гйі-гйі — 231; гйе — 136; гйо — 149; а-геї — 35, 293, 306; куˈда — 243; куˈди-ти — 243; п'ішла-п'ішˈла — 32; п·ішˈла — 299; п'ішˈли — 132; гет' — 53; гет'-іˈди — 234; гет'-одійˈди — 41; іˈди-акˈт'і — 83; іˈди — 207, 316, 318; куˈди-ˈМан'ка — 180; куˈди-ти-п'ішˈла — 131; теˈлуш-теˈлуш — 138; праш-праш — 170; птручˈки — 171; тпручˈки — 264, 274; тпˈручки — 342; тпручки — 353; т^{п}ручки — 343 (у записах нас. пп. 274, 343, 353 відзначено, що вигуком тпручки кличуть телят); куч'ки — 354 (на теля); куˈчу-куˈчу — 242; чу-чу — 240, 241; гуйˈда — 358; ˈгейки — 48; куч·-куˈда — 67 (телят); куч — 75 (телят); пˈручки — 80; ˈлишка — 106 (телят); куˈч'у-куˈч'у — 152 (телят).

КОМЕНТАР № 122

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: в) овець?»

2. Червоним кольором зображено ще:

колом — бир'-бир' — 164, 166, 170, 177, 179, 180, 182, 184—187, 189, 191, 193—195, 197—203, 205, 206, 209, 212—217, 221—225, 228—233, 235, 240, 241, 243, 245, 246, 254, 256, 259, 260, 262—264, 270—273, 276, 278, 280, 282—286, 290, 291, 294—298, 301, 302, 305, 308, 309, 311, 313—315, 318, 319, 322, 324, 325, 329, 332—334, 336—338, 340, 345, 349, 352, 355, 358, 360, 361, 363, 364, 366, 367, 370, 371, 373; бир· — 59;

напівзафарбованим зліва колом — бир у-бир'у — 5;

напівзафарбованим справа колом — бир'і-бир'і — 16, 89, 133, 218; ˈбирі-ˈбирі — 272;

напівзафарбованим зверху колом — ˈбиˈр'а-ˈбиˈр'а — 365, 367; биˈр'а-биˈр'а — 28, 354; бир'а-бир'а — 4, 15, 108, 124, 181, 313, 338, 344; ˈбира-ˈбира — 271;

напівзафарбованим знизу колом — ˈбир'ка-ˈбир'ка — 171, 237, 260, 261, 350, 373; ˈбир'ки — 350;

контурним колом — бәˈр'іш'і-бәˈр'іш'і — 122; бәˈр·іж — 83; б'іˈр'іж — 170; бәˈр'іш-бәˈр'іш — 78, 88, 113; бир'іш-бир̑'іш — 176, 316; биˈріш-биˈріш — 257; бер'іш-бер'іш — 266; бе^{и}р'іш — 316;

перекресленим вертикальним колом — ˈбир'ішки-ˈбир'ішки — 82, 208, 310; бәˈр'ішки — 86, 113, 164, 170, 194, 255; бәˈр'ішка — 165, 292; б'іˈр'ішки — 169, 178; ˈбир'ішки — 114; бәˈр'ішка — 116, 165, 168, 169, 176, 187, 253, 292; биˈр'ішка — 44, 162, 167, 168—171, 176, 253, 257, 269, 343; бир'іжка — 345; бир'іш'ка — 345; биˈр'ішка — 272, 351; биˈріжка-биˈріжка — 187; беˈр'ішки — 82, 106, 162, 192, 293; бер'ішка-бер'ішка — 253; бер·ішка — 82; би^{е}ˈрішка-би^{е}ˈрішка — 56; бәˈр'іжка — 83; б'іˈр'ішки — 169, 178; б'іˈр'ішка — 342; бәˈр'ішка — 187; бәˈрішка-бәˈрішка — 77, 78, 81, 173; би^{е}ˈр·ішка-би^{е}ˈр·ішка — 80; перекресленим горизонтальним колом — ˈбир'уш — 211; биˈруш-биˈруш — 1, 67, 86; бәˈруш-бәˈруш — 112, 115; бе^{и}ˈр'уш — 151; бер'уш-бер'уш — 43, 234; биˈр'уша-биˈр'уша — 147, 198, 300; би^{е}ˈр'уш-би^{е}ˈр'уш — 63; бе^{и}ˈруш-бе^{и}ˈруш — 199; бе^{и}ˈр'у'ш'і — 234;

навхрест перекресленим колом — бәˈр'ушки — 104; биˈр'ушка-биˈр'ушка — 49, 91, 94, 102, 231, 334; бир'ушки-бир'ушки — 308; бәˈр'ушка — 104; биˈр'ушко — 143; беˈр'ушка — 353; бе^{и}ˈрушка-бе^{и}ˈрушка — 151; б'іˈр'ушки^{е}-б'іˈр'ушки^{е} — 152; б'іˈр'ушки — 232; б'іˈр'ушка — 279; ˈбер'ушка-ˈбер'ушка — 174;

перекресленим трикутником — баˈрашка-баˈрашка — 77, 172, 196, 274, 292, 334; бˈрашки^{е} — 296;

перекресленим квадратом — бˈр'іжки-бˈр'іжки — 80, 83; бˈр'іжки — 164; бˈр'ішка-бˈр'ішка — 167, 265, 344, 347; бˈр'ішки^{е}-бˈр'ішки^{е} — 8; бˈришка — 335;

перекресленим навхрест квадратом — бˈр'ушка-бˈр'ушка — 263, 273.

3. Зеленим колом позначено також: к'іт'-к'іт' — 200; кит'-кит' — 110, 158, 160, 211 (є ремарка «ягнят»); ˈкат'а-ˈкат'а — 236, 323, 327; кот"-кот" — 210.

4. Жовтим колом відображено, крім того: траш-траш — 301; трош-трош — 163; теˈреш-теˈреш — 188.

5. Не картографуються: б'ір'-б'ір' — 247, 351; бәр'-бәр' — 278; бар-бар — 359; бар'-бар' — 278; бер'-бер' — 292, 341; ˈбер'і-ˈбер'і — 84, 246; бер'і-бер'і — 124; беˈр'і — 275; бәр'і — 338; б'ір'і-б'ір'і — 289; б'р'і-б'р'і — 18; бр-бр — 279; брь-брь — 346; бра-бра — 334; бр'а-бр'а — 4; беˈрешка — 173; бˈр'іш'і-бˈр'іш'і — 71, 209, 281; бр'іш'-бр'іш' — 113; бәрˈша-бәрˈша — 110; брин'-брин' — 257; ˈбирочка — 226; ˈб'аша-ˈб'аша — 293; ˈмен'а-ˈмен'а — 47; с'і-с'і — 287, 338 (ягнят), 339; куч-куч — 68, 132, 156; коˈч·о — 71; вич'-вич' — 16, 39; ˈб'ел'ка-ˈб'ел'ка — 40; аˈрушка-аˈрушка — 48; ч'о-ч'о — 250; п·іˈшой — 330; цю-цю — 368; бач-бач — 369; оˈвеч'ка-оˈвеч'ка — 204; ˈбиц'а-ˈбиц'а — 240, 241; ти^{е}ˈлош — 293; на-на — 299.

КОМЕНТАР № 123

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 123: «Як відганяють: в) овець?»

2. Червоним кольором позначено також:

зафарбованим колом — бир'-бир' — 15, 48, 72, 75, 86, 90, 103, 106, 110, 113, 129, 144, 152, 178, 262, 271, 273, 275, 292, 295, 296, 319, 336, 340, 341, 352, 353, 364; бир-куˈда — 292; бир'-куˈда — 113, 151, 246; бир'-по^{а}шˈла — 4; бир'-пашˈла — 16; бир'-іˈд'іт' — 232;

зафарбованим справа колом — биˈр'а — 79, 168, 293, 313, 354, 367, 370; бәˈр'а — 296; бирˈйа — 350; ˈбир'а — 93, 111, 329;

зафарбованим зліва колом — бәˈр'у — 296; бир'у — 71; берю — 69; трикутником — аˈбир' — 60, 173, 274, 277, 315, 324, 332.

3. Зеленим колом відзначено ще: куч'-куч' — 41, 46, 61, 63, 68, 89, 102, 107, 122, 145, 147, 189, 204, 240, 241, 271, 282, 283; куч·-куч· — 8, 209;

зеленим напівзафарбованим колом — куˈч'у-куˈч'у — 6, 19, 41, 58, 74, 123, 246, 260, 261, 265, 271, 279, 284, 308, 334, 335, 343, 347, 351, 358; куч'у — 3; ˈкучу — 12, 31, 104; кωˈчу — 103; кωˈчу-сюˈди — 72; ку^{о}ˈчу — 20; куˈч·у — 34, 42, 49; коˈчу — 7, 13, 90, 173; коˈч'у — 10, 159; ˈкоч·у — 96; кучу — 15, 72, 74, 87, 337, 344, 348, 349; ˈкочу — 337; ˈкуча — 24; ˈкуч'а — 27; куˈчи — 179.

4. Жовтим колом картографовано і *тражш* — 322; *траш-ку-ˈди* — 164; *траш-поuˈла* — 305; жовтим контурним колом — *тр'оuі* — 111.

5. Коричневим колом позначено ще: *ч'и-ч'и* — 121, 311; коричневим напівзафарбованим колом — *ч у-ч'у* — 40, 249, 318.

6. Оранжевим колом передано, крім того; *кир'-кир'* — 57, 133, 158; *кир·-кир·* — 66; оранжевим напівзафарбованим колом— *к'ір'а-куда* — 43.

7. Фіолетовим колом передано також: *аˈр'а-куˈда* — 326; *аˈра-аˈра* — 160; *гаˈр'а* — 244, 371, 373; *оˈр'а* — 54; *оˈра* — 180; *гир'а* — 48, 321; *гиˈри* — 374; *ˈгір'а* — 48.

8. Не картографуються: *б'ір-б'ір* — 169; *бир'і-ˈбир'і* — 28; *бр'а* — 333; *биˈр'ішки* — 256; *бәр'ішкә* — 114; *биˈр'ушка* — 151; *бˈришки* — 309; *аˈбирд* — 194; *коˈч'о-коˈч'о* — 106; *кич* — 86; *кич* — 42; *куч'к'и* — 276; *кyц'* — 47, 239; *а-куч* — 156; *а-куч'* — 70; *кч'о* — 71; *ел'а* — 115; *ал'а* — 125; *оˈл'о* — 190, 202, 212; *теuˈреш* — 296; *т іˈр'іш* — 256; *тиˈр'іш* — 256; *тˈришки* — 171; *тˈрашки* — 146; *тˈрашка* — 171; *таˈреш* — 184; *трас* — 127, 363; *трес* — 170; *трах* — 211, 295; *г'ір* — 48; *т у-т'у* — 164; *тйу* — 51; *ту-д у-куˈда* — 52; *чт у-д у* — 56; *туй-туй* — 167; *тпруч* — 260; *тпруч-ˈки* — 187, 272; *ц аˈги* — 82; *ц а-ц а* — 85; *гуˈіда* — 359; *гаˈіда* — 167; *іди-іди* — 310; *ч'-ч'* — 248; *че-че* — 245; *ч іч-ч'іч* — 249; *ч'іч'* — 121, 285; *чич-чич* — 243, 253, 259; *чич'-чич'* — 246; *чи-чо* — 143; *чеч* — 245; *чеuˈч'і* — 153; *пу-пу* — 124; *гет'-гет'* — 26; *чкир* — 39; *гйа* — 231; *ч'іˈір* — 114; *ч'ір* — 114; *ч·ир'* — 325; *маш-маш* — 138; *ги-ги* — 139; *кш-кш* — 158; *аˈкиш* — 181; *раш* — 196; *ч'оˈко* — 251; *гий-гий* — 263; *тр а* — 280; *праш* — 295; *чіп* — 323; *вон-вон* — 369; *п·іuˈла* — 299; *куˈда* — 250.

КОМЕНТАР № 124

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: г) свиней?»

2. В окремих записах відзначено, що малих і великих свиней кличуть по-різному: «маˈлих йак кˈличут' то смокчут» — 91; «маˈлих: *пац'-пац'*, здоˈрових: *вас-вас'*» — 104; «*ваˈц'-ваˈц і* (великих), *паˈц'і-паˈц і* (малих) — 211; «малих поросят, прицмокуючи губами, ніби п'ють» — 266; «*ˈпац і-ˈпац і* (більше поросят)» — 160; неоднаково кличуть самця й самку: «*пац'-пац'* (свиней), *вас'-вас'* (кабана)» — 43; «*паˈц'і-паˈц'і* (свиней), *вас'-вас'* (кабанів)» — 111; «*маш-маш*, каˈбан'чика *вас'-вас'*» — 213; «*вас'-вас'* (кабана), *ˈмаша-ˈмаша* (свиню)» — 204; «*ˈмаша-ˈмаша* (свиню), *ˈвас'ка-ˈвас'ка* (кабана), *ц-ц* (малих)» — 326.

3. Червоним зафарбованим колом скартографовано також: *пац-пац* — 26, 68, 69, 80; *пас'-пас'* — 72, 297, 334, 345 і *пец'-пец'* — 305; червоним контурним колом — *паˈц'у-паˈц у* — 13, 66, 70, 131, 173, 260; *пац'у* — 15, 265; червоним перекресленим вертикально колом — *паˈц'і-паˈц'і* — 71, 79, 86, 89, 90, 100, 103, 111, 114, 118, 121, 125, 126, 129, 144, 158, 186, 192, 196 211, 213, 216, 220, 232 233; *пац'і-пац'і* — 76, 91, 95, 135, 228, 231; *ˈпаці-ˈпаці* — 91, 106, 136, 193, 195; *паˈці-паˈці* — 110, 116, 118, 141, 196.

4. Зеленим колом зображено і *це-це* — 75, 159, 255, 275, 292, 294, 295, 302, 322, 329, 334—336, 350, 353; *ц'о-ц'о* — 82, 279, 295, 342; *цо-цо* — 27, 284; *ц'а-ц'а* — 282, 294, 300, 313; *ц'у-ц'у* — 355; *цу-цу* — 32, 356; зеленим контурним колом — *а-ˈц'е-ц'е* — 72, 74, 167, 170, 171, 176, 187, 253, 260, 263, 272, 279, 292, 323, 354; *аˈце-аˈце* — 15, 77, 115, 245; *аце-це* — 127, 169, 344; *ац'о-ц'о* — 171; *ац'а-ц'а* — 187, 253, 366; *аˈци-аˈци* — 250; зеленим контурним трикутником — *тц'о-тц'о* — 200, 255; *тцо-тцо* — 13, 86, 196; *тца-тца* — 291.

5. Жовтим колом передано, крім того: *ˈвас'а-ˈвас'а* — 41, 58; *ˈвас'ка-ˈвас'ка* — 326; *ˈвас'ка* — 207; *вац'-вац'* — 1, 4, 21, 46, 88, 158; жовтим контурним колом — *ваˈц'у-ваˈц'у* — 56, 116; *ˈвацу* — 56, 171; *вац'у* — 83; *ваˈц'і* — 211.

6. Синім колом картографовано також: *ˈмаша-ˈмаша* — 41, 58, 86, 194, 204, 206, 224, 235, 267, 326; *маш-ˈмаша* — 116; *ˈмашка* — 207, 314, 364.

7. Коричневим колом передано ще й *ч·ух-ч·ух* — 370; *ч'ух-ч'ух* — 160, 251, 252, 327, 359; *ч·уш-ч·уш* — 127, 159; *ч'уш-ч'уш* — 166; *ч'уш'-ч'уш'* — 367; *т'ух-т'ух* — 160.

8. Не картографуються: *уˈч-уˈч* — 113; *аˈпац'* — 71; *паˈц'ун'а* — 102, 244; *паˈц'уна* — 232; *паˈц'ун'ка* — 226; *атйе-те-тйе* — 278; *еце-це* 171, 187; *оц'о-оц'о* — 231, 248; *оц'е-ц'е* — 237, 246, 322; *ц-ц* — 41, 74, 273, 310; *ц'-ц'* — 39, 74, 97, 194, 344; *цᵉ-цᵉ* — 173; *тᵉ-тᵉ* — 294; *тц-тц* — 310, 358; *тц-тц* — 325; *хр'у-хр'у* — 22, 307; *то-то* — 271; *т-т* — 375; *ч'у-ч'у* — 319; *чу-чу* — 313; *куˈчу-к ˈчу* — 163; *каˈбас'-каˈбас'* — 80, 165; *паˈц'аш-паˈц'аш* — 48; *чови-чови* — 48.

КОМЕНТАР № 125

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: д) гусей?»

2. Червоним кольором позначено також:

зафарбованим зліва колом — *ˈгусә-ˈгусә* — 116, 118, 165, 176, 285; *гуˈси* — 69; *гуси-гуси* — 3, 130, 141, 176, 191, 253, 257, 260; *ˈгуси-ˈгуси* — 21;

зафарбованим справа колом — *ˈгусі-ˈгусі* — 198, 269; *гуˈс'і-гуˈс'і* — 337; *гус'і-гус'і* — 95, 146, 210, 256, 289, 320;

зафарбованим знизу колом — *гуˈс'а-гуˈс'а* — 277, 321; зафарбованим зверху колом — *гуˈс'у-гуˈс'у* — 18, 53, 66, 251, 263, 314; *гус'у-гус'у* — 93, 97, 280, 305, 347;

напівзафарбованим трикутником — *ˈгул·і-ˈгул·і* — 89; *ˈгулі-ˈгулі* — 82; *гул'і* — 249; *ˈгул'у-ˈгул'у* — 244; *гул'у-гул'у* — 329; *ˈгил'і-ˈгил'і* — 310; *гелі-гелі* — 43; *ˈгил'а-ˈгил'а* — 231, 255; *г'іл':а-г'іл':а* — 236.

3. Зеленим колом позначено також: *ут'-ут'* — 355; *ˈут'у-ˈут'у* — 31; *ˈᵉут'і-ˈᵉут'і* — 251 (з ремаркою «гусенят»).

4. Синім колом зображено *т'ег-т'ег* — 92; *т'ех-т'ех* — 2, 6, 15—17, 21, 25, 27, 35, 39, 44; *т'егˣ-т'егˣ* — 26; *тег-тег* — 22; *тех-тех* — 112, 115; *тйех* — 20;

синім контурним колом — *ˈтᶦᵉга-ˈтᶦᵉга* — 48; *ˈт'еги-ˈт'еги* — 14, 32, 52, 104, 235; *т'ега* — 39, 60; *т'еги* — 54, 58; *ˈт'ег'і-ˈт'ег'і* — 85, 86, 104; *ˈтег'і-ˈтег'і* — 15, 40; *ˈтега-ˈтега* — 29; *ˈт'ага-ˈт'ага* — 313, 334; *ˈтяги-ˈтяги* — 313; *т'іга-т'іга* — 48; *ˈд'еги-ˈд'еги* — 52.

5. Не картографуються: *ˈгусін'ки* — 198; *гос'-гос'* — 171; *ˈгос'і* — 234; *гул'-гул'* — 123, 203, 222, 226; *гил-гил* — 282; *гил'-гил'* — 231, 307; *вул'-вул'* — 83; *пул'-пул'* — 355; *гуш* — 168; *т'ут'-т'ут'* — 226; *ˈт'урик-ˈт'урик* — 61; *т'е-т'е* — 110; *те-те* — 13, 15; *т'еˈчи-т'еˈчи* — 90; *ˈт(')іпа-ˈт(')іпа* — 27, 368; *кур-кур* — 27; *ˈпур'і-ˈпур'і* — 202; *ˈтар'і-ˈтар'і* — 310; *с'ав-с'ав* — 266.

КОМЕНТАР № 126

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: є) індиків?»

2. Червоним колом зображено також: *пул'і-пул'і* — 11, 124, 238, 246; *ˈпул'і-ˈпул'і* — 159, 250, 370, 371, 373; *пуˈл'у-пуˈл'у* — 325; червоним трикутником — *ˈпут'і-ˈпут'і* — 71, 73.

3. Зеленим колом зображено, крім того: *кур'-кур'* — 46, 352; 364; *ˈкура-ˈкура* — 14; *куˈра-куˈра* — 162; *куˈр'у-куˈр'у* — 143.

4. Відзначено варіанти: *ˈд'іmuᵉ-ˈд'іmuᵉ* — 6, 71; *ˈд'іта-ˈд'іта* — 75, 95, 116, 118, 165, 285, 292; *ˈд·іти-ˈд·іти* — 96; *ˈдіти-ˈдіти* — 9, 77, 82, 185, 187, 196, 198, 205, 272; *ˈд'ет'і-ˈд'ет'і* — 167.

5. Не картографуються: *гул'-гул'* — 59, 214; *гут'-гут'* — 163; *вут'-вут'* — 73; *ˈут'у-ˈут'у* — 26; *кут'-кут'* — 295; *кул'-кул'* — 27, 361; *т'у-т'у* — 70, 72, 242, 312; *тйу-тйу* — 291; *т'йу-т'йу* — 356; *ту-ту* — 260; *тут'-тут'* — 221; *ˈт'ул'у-ˈт'ул'у* — 114; *бул'-бул'* — 295, 314, 338, 349; *курˈд'у-курˈд'у* — 61; *ˈг'інд'у-ˈг'інд'у* — 285; *тур-тур* — 15; *пур'-пур'* — 245; *п'ір'-п'ір'* — 243; *ˈп'ір'і-ˈп'ір'і* — 157, 243; *пир'і-пир'і* — 319; *ˈп'ур'у* — 313; *с'ур-с'ур* — 164; *с'урр-с'урр* — 41; *ˈс'ур'і-ˈс'ур'і* — 41; *ˈс'ур'у-ˈс'ур'у* — 63; *тас'-тас'* — 49; *ціп-ціп* — 258; *б'і-б'і* — 354; *ˈдун'а-ˈдун'а* — 80; *куˈриш-куˈриш* — 160, 323; *дук-дук* — 366.

КОМЕНТАР № 127

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 47: «Як у вас називається — *веˈселка* (*веˈселиця*), *ˈрайдуга*, *дуˈга*..?»

2. Картографується також: червоним зафарбованим колом — *ˈрайдуха* — 120; червоним контурним колом — *ˈрадуха* — 1, 33; *ˈрад'уга* — 28, 167, 367; зеленим колом — *веuˈселка* — 26, 191, 201, 226, 344; *виˈселка* — 266.

3. Записано також лексеми: *веˈселиц'а* — 26; *коˈромәсло* — 360; *ˈрайда* — 324.

4. У записах є ремарки: «рідше» до *дуˈга* — 299, до *ˈрадуга* — 250; «дехто» до *веˈселка* — 226; «молодше покоління» до *радуга* — 143.

КОМЕНТАР № 128

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 271: «*Відˈлига* чи *відвоˈлога*, чи *відволож*?»

2. Червоним колом також позначено: *в·ідˈл·ига* — 46, 263; *ˈв'ідлига* — 77 (як паралель); *ˈв·ід'л·еuга* — 80; *в'ідˈл·ига* — 87, 89, 109, 193; *в'ідˈлига* — 113; *в·ітˈлига* — 207 (як паралель); червоним заповненим трикутником — *одˈл·ига* — 8, 14, 21, 27, 34—36, 38, 41, 43, 44, 46, 47, 51, 53, 59, 60, 63, 88, 96, 119, 121, 130, 151—153, 211, 220, 263; *одˈлига* — 17; *атˈлига* — 25; *адˈлига* — 160, 311, 313, 347; *одᵐˈлига* — 209, 225; *оᵃдˈлига* — 29, 124 (як паралель), 312; *оᵃдˈл·ига* — 31; *оᵃтˈл·ига* — 42; *отˈлига* — 207, 237, 248, 370; *ˈодлига* — 270; червоним контурним трикутником — *одˈлиж-ка* — 20; *отˈлижuка* — 26; *одᵐˈлижuка* — 39; *отˈл·ижка* — 67; *од-ˈлижuка* — 239.

3. Зеленим чотирикутником нанесено ще: *ˈв'ідволож* — 80, 83; *в'ідволожно* — 78.

4. Жовтим колом відбито також: *ˈрозтал'* — 51; *ˈросстал'* — 197.

5. Чорним колом позначено ще: *ˈотепел'* — 7; *ˈот:іᵉп'іл'* — 29; *ˈот:unеuл'* — 31; *ˈот:оп'ел'* — 48; *ˈот:епел'* — 48, 53, 157, 161; *ˈот':ін'іл'* — 59, 60, 66; *ˈот:ênіл'*, *ˈот:інiл'* — 85; *ˈот:unuл'* — 111, 251, 252; *ˈот':еuпел'* — 7; *ˈот':inел'* — 137; *ˈот:епел'* — 143, 156, 248; *ˈот':ен'ел'* — 240—243, 245, 249, 367, 371, 373; *ˈот:еuпиᵉл'* — 151; *ˈот':еuп'еuл'* — 312; *ˈотиᵉпеuл'* — 157; *ˈотипәл'* — 271; *ˈотᵐ-ен'ел'* — 303; *ˈотеuпеuл'* — 322; *ˈот:әпел'* — 216, 260; *ˈот:әпил'* — 338; *ˈот:әпәл'* — 294; *ˈот:ип'іл'* — 139, 171, 186, 192; *ˈодт'ін'іл'* — 171; *ˈодтип'іл'* — 164; *ˈот:ен'іл'* — 22, 318, 337; *ˈот:еˈп'іл'* — 334; *ˈоттеп'іл'* — 337; *ˈотᵐеп'іл'* — 364.

6. Не скартографовано: *ˈокид'* (після години сніг з дощем) — 63; *в'ідˈл·ига* — 89; *в'ідˈвага*, *одˈвага* — 308; *атˈвага* — 311; *ˈполо-в'ід'* — 315; *голоˈл'одка* — 350.

7. У деяких записах є ремарки: «іноді» — до *в'ідˈлига* — 71; «зимою трошки» — до *ˈот'т'епел'* — 13; «коли вже зовсім» — до *одˈлига* — 143; «рідше» — до *ˈоттеп'ел'* — 226; «старі» — до *одˈлига* — 286; «дехто» — до *ˈотᵐеп'ел'* — 303; «рідко» — до *в'ідˈлига* — 313; «після морозу» — до *одˈлига* і «після дощу» — до *ˈот: еп'іл'* — 318

КОМЕНТАР № 129

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 268: «... *ˈповідь* чи *поˈвіддя*, чи *ˈпоˈвінь*?»

2. Зафіксовано такі фонетичні й акцентні варіанти картографованих слів: *ˈпов'ід* — 253, 280, 285, 286, 293, 299, 301; *ˈповод* — 143, 165, 274, 277, 306, 333; *ˈповод'* — 40, 114, 337; *ˈпов'ед'* — 307; *ˈпов'іт'* — 203; *поˈвод':а* — 36, 38, 75, 85, 245, 317, 338, 340; *ˈполо-вод'* — 87, 88, 90, 94, 97, 98, 103, 125, 148, 228, 235; *полоˈвод'* — 10, 14, 52, 92, 93, 124, 130, 229; *поˈлов'ід'* — 22, 268; *полоˈвод'* — 224; *поᵃлоᵃˈвод'* — 31; *полоˈвод':а* — 6, 17, 28, 46, 59, 60, 78, 83, 91, 110, 136, 139, 213, 223, 238, 248, 249, 253, 272, 288, 292, 322, 323, 325, 373; *полоuˈвод':а* — 246; *полуˈвод':а* — 69, 247, 334; *полоˈвод':е* — 2, 234; *полоˈвод'е* — 248; *поᵃлоᵃˈвод':а* — 29; *полоˈвод'ійе* — 158, 249, 372; *полоˈвод'йа* — 251, 371; *полоˈвод'йе* — 48, 157, 313; *пала-ˈвод'ійе* — 324, 326; *палаˈвод':е* — 1, 4, 16, 19, 375; *полоˈвод'ійа* — 252.

3. Не картографовано: *ˈпаводок* — 359, 368; *ˈпол·оўн'а* — 41; *розˈлиў* — 56, 197, 259, 363; *разˈлиў* — 314, 347; *розˈл'іў* — 370, 371; *саˈлиў* — 349; *поўноˈвод':а* — 287; *полноˈвод'ійе* — 367, 370; *водопˈлов'ійе* — 329; *наводˈн'ен'ійе* — 101, 190, 240, 241, 330, 352.

КОМЕНТАР № 130

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 48: «Як у вас називається — *хоˈлодний день* чи *ˈзимний*, чи *стуˈдений*, чи *ˈсіверкий день*?»

2. Червоним колом відображено також: *хаˈлодний* — 1, 4, 16, 19, 25, 85, 297, 313, 327; *хоᵃˈл·одний* — 29; *хаᵒˈлодний* — 314; *хо-ˈл·одний* — 8, 14, 34, 35, 38, 46, 47, 49, 53, 63, 67, 88, 91, 96, 121, 130, 152, 153, 211, 220, 235, 236, 250; *хоˈл(·)одний* — 323; *хоˈл·однuй* —

80; хоˈлоднiй — 79, 87; хоˈлодни$^{(е)}$й — 71; хоˈлодни^{е}й — 10, 284, 295, 310, 356, 357; хоˈлоднәй — 75, 200, 216, 217, 278, 286, 291, 296, 360; хоˈлодн'ій — 114, 201, 213; хωˈлодний — 146, 149; хоˈлодни(й) — 239; хоˈлодни — 48. У кількох нас. пп. знак поставлено відповідно до записаної форми наз. відм. мн. (хоˈлодн'і — 74, 90, 98, 223, 369; хоˈлод'н'і — 6; хоˈлодні — 267; хаˈлоднийе — 324), а також прислівників (ˈхолодно — 15, 17, 23, 24, 26, 31, 43, 48, 70, 73, 75, 82, 84, 94, 98, 106, 125, 137, 143, 164, 172, 175, 197, 209, 226, 260, 266, 291, 307, 309, 337, 371—373; ˈхолодно — 34, 263; ˈхоладна — 207).

3. Зеленим колом об'єднано ще: ˈс'ізеркий — 25, 35, 42, 151, 206, 242, 306, 325, 329, 362; ˈс'івәркий — 54, 107; ˈсівәркий — 289; ˈс'іверкий — 251, 252, 327; с'ів'іркий — 124; ˈси^{і}ве^{и}ркий — 121; ˈсиверкий — 27, 32, 36, 38, 48, 66, 98, 120; ˈсиви^{е}ркий — 14; ˈсив'іркий — 122, 300; ˈсив'іркий — 31; ˈс'іверний — 69, 115; ˈс'івирний — 18; ˈс'іве^{и}рний — 209, 281; с'іве^{и}рˈний — 21; ˈсівәрний — 110; ˈс'івәрний — 146; ˈсивер'кий — 322; ˈсиверки — 48; прислівникові структури: ˈс'іверко — 5, 84; ˈс'іверко — 60; ˈсіверко — 110; ˈси^{і}верко— 26; ˈс'івир'ко — 326; ˈсиверко—11, 26, 27, 41, 56, 63, 136, 137, 180; ˈс'іверно — 42; ˈсив'ірко — 31; ˈсиви^{е}рко — 31, 44; ˈсиве^{и}рко — 39; ˈсив·ірко — 47; ˈс'іве^{и}рко — 307; с'іˈверко — 48.

4. Жовтим колом зображено також: ˈзимнәй — 297; ˈзимн'ій — 100, 114, 298; ˈзимній — 110; ˈз'і^{и}мний — 35; ˈз'імн'ій — 209; ˈз'імн'ій — 81, 191, 249, 362; ˈзімній — 246, 247; зиˈмовий — 334, 337; зимоˈвий — 334; ˈз'імно — 44, 237, 340; ˈзимно — 136, 197.

5. Синім колом передано й стуˈден:ий — 209; стуˈдено — 43.

6. Не картографуються: холоˈдисчә — 291; холоˈдина — 224, 299; холодіна — 226; холодˈнеча — 51; холоˈд'ука — 82; прохˈладний — 145, 277, 359; прохˈладно — 337; про^{а}хˈладно^{а} — 207; ˈл'утий ˈхолод — 280; ˈсивер — 42; сиˈрий — 162, 263; суˈровий — 33; зимиˈна — 299; сˈл'акот' — 57; ˈмокрий — 89; ˈпасморний — 92; ˈпасмурний — 228; хˈмарний — 182; бридˈкий — 27; паˈганий — 230; моˈрозний — 21, 199, 225, 307, 322, 353, 354; моˈрозни — 48; морозно — 238.

КОМЕНТАР № 131

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 166: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — баˈюра?» і зрідка на питання № 164: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — багˈно (1. болото, грязь; 2. рослина; 3. трясовина)?»

2. Червоним колом нанесено також: баˈр'уга — 153; баˈйурйа — 351; баˈйур':а — 267, 358, 359; баˈйури — 69, 174.

3. Зеленим зафарбованим колом скартографовано ще: каˈл'уга — 110; каˈл'ужина — 252.

4. Жовтим колом відображено й такі записи: кол·ди^{е}ˈбан' — 21; коўˈбан' — 28; коўˈбан'а — 47; колдоˈбан'а — 121; калбасˈн'а (гр'аз' із воˈдойу) — 19; кол·ˈдобина — 27; кол·доˈбан'а — 27, 250; ко^{а}ўˈбан'а — 29; калдуˈбан' — 326; калдоˈбан' — 327.

5. Синім колом відбито й боˈл·ото — 47.

6. Коричневим колом позначено ще: виˈбойіна — 239, 372; ˈвибойі, ˈвибойіна — 373.

7. У записах є вказівки на окремі семантичні відтінки слова баˈйура: «дірка, де глина вивалилася в стіні» — 71; «щілини в стіні хати» — 359; «повибивані ями на дорозі» — 2; «вибої на дорогах» — 98; «поколупана долівка» — 5; «грязна яма» — 7; «порозкидані ями» — 69; «яма, на долинку похожа» — 74; «неглибока виїмка на дорозі» — 79; «яма» — 80, 97, 296, 324; «глибока яма» — 81; «велика яма» — 82; «яма з водою після дощу» — 75; «яма, вирита або вимита водою» — 83; «вибоїна на дорозі, наповнена водою» — 161; «яма, де стоїть вода» — 163; «яма в річці» — 232; «велика яма з водою на дорозі» — 332; «упадини на вулиці, заповнені водою» — 351; «ямка на дорозі» — 357; «глибокі ями» — 363; «як вимиє вода» — 72; «крутий яр» — 36, 38, 96; «глибокий яр» — 42, 105, 114; «яр, вимитий водою» — 70; «яр зі стрімкими схилами» — 80; «здоровий рівчак» — 87; «великі рівчаки» — 74; «здоровий ярок» — 153; «глибокий рів» — 179; «улоговина» — 123; «велика балка» — 174, 175; «провалля» — 73; «провалля з трясовиною» — 189; «глибина» — 211; «велика балка» — 174, 175; «вимита водою балка» — 299; «заглибина, розмита водою» — 216; «у ярках, де вода постікала» — 93; «болотисте грязне місце» — 71; «болото» — 82, 369; «невилазна пропасть» — 114; «багно» — 127; «місце, де вода змішана з землею» — 267; «грязь у свиней» — 273; на семантичні відтінки слова калбасˈн'а: «грязь із водою» — 19; лексеми боˈлото: «коли дощ пройшов, вода довго стоїть» — 16; лексеми каˈл'ужа: «вибалок, заповнений дощовою водою» — 269; лексеми виˈбойіна: «вибита на дорозі машинами яма, залита водою» — 239.

8. Не скартографовано: вадаˈмой — 1; каˈнава — 25; коˈнава — 102; ˈбезно — 26; баˈз'ука, баˈйука «грязь невилазна» — 106; барˈл'із — 130; барˈл'іг — 235; барˈл'іх — 251; гайдуˈки — 142; пˈр'ірва — 151; багˈн'ука — 151, 204; тр'асовиˈна — 13; тр'асовәˈна — 216; му'л'ака — 271, 284; кол'іˈйа — 298; йар — 41; йаˈрок — 101; йеˈрок — 109; ˈйерок — 216; р'іўˈч·ак — 290; гр'аˈз'ука — 68, 242; гр'аз' — 136, 230, 315; ˈйама — 100, 122, 199, 237, 259, 324, 370, 374; ріў — 102; ˈбалка — 367; багˈно або баˈкай (це після дощу там грязь і вода) — 176; багˈно — 15 (калюжа), 71 (вибоїна, наповнена водою), 216 (брудне озеро), 333 (грязна вода).

КОМЕНТАР № 132

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 171 «Чи вживається у вас слово і яке його значення — майˈдан?»

2. Зеленим колом відбито ще: на ˈвигон'і — 70, 90, 94; ˈвигін — 123, 226, 233, 235; ˈвиг'ін' — 166; ˈвигон — 23, 24, 237, 251, 288, 296, 320, 345.

3. Чорним колом нанесено також: пˈлошч·а — 25, 199; пˈл·ошч·а — 38; пˈл·ошча — 80, 119; пˈлош·ч·а — 124; пˈлош'ч'а — 106, 151, 326, 351; пˈлошч'а — 122, 215, 218, 300, 304, 307, 308, 315; чорним трикутником — пл·ош':^{ч}ад' — 26; пˈл·ош'ч'ад' — 29; пˈл·ошч·ад'— 47, 67; пˈлошч·ад' — 59, 60, 208, 234, 293, 367, 370, 372, 373; пˈлош·ч'ад' — 115, 146, 149, 306, 309, 327, 351, 355; пˈлош·ч·ад' — 231; пˈлошч'ад' — 358; пˈлошч'ад' — 110, 112, 128, 206, 284, 287, 294, 307, 310, 314, 319, 361; пˈлошч'ад'$^{т'}$ — 271; пˈлос'ч'ад' — 290; пˈлош'ч'ат' — 292; чорним квадратом — пˈлошчадка — 230.

4. Не скартографовано: плац — 9; майˈданчик диˈт'ачий — 13; ˈгул'би^{е}ш'ч'е, ˈгул'би^{е}ш':е, цˈвиндар' — 14; на сˈходку — 40; сˈходник — 48; пусˈтир' — 87; на моˈгил'і — 168; кˈлинец' — 270; ˈйасла — 278; центр — 327; сˈходка, роспˈрава, гроˈмада — 334; ˈвулиц'а — 252; штрихуванням — пояснення й завваги: «топонімічна назва» — 2 (назва вулиці), 3; «це поля» — 69; «пусте місто на вигоні» — 71; «силосні ями» — 127; «у значенні вокзал» — 199; «у лузі, зелений» — 253; «дитячі ясла» — 262.

5. У записах є ремарки до майˈдан: «тільки в піснях» — 17; «чули, понімаємо» — 27; «на Кубані служили на майданах» — 39; «як сміються з хуторян, то кажуть: а ті на майдані» — 98; «мало кажуть» — 105; «біля церкви площа» — 113; «колгоспний двір» — 118; «пустир» — 121; «коло села толока» — 167; «як могила, тільки не гостра, а ямою» — 169; «могила така велика, на вершку розкотана аж ямою» — 170; «запорожці насипали рівну поляну, в середині рили яму, кругом окружали валом, а тоді ровом» — 176; «площа в центрі села, а раньше звали місце біля церкви» — 267; «вийшло з ужитку» — 283; «зараз не вживається» — 307; «пасивно» — 156, 161; «простір коло певного будинку» — 353; «давнє» — 354; «як власна назва — Майдани» — 137; «хата здорова, як майдан» — 152; до ˈвиг'ін — «тепер» — 76; до ˈвигон — «де збиралась молодь, за селом» — 251; до пˈлошчад' — «уживається мало» — 79; «частіше» — 105; «тепер» — 354.

КОМЕНТАР № 133

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 270: «Березˈняк чи березˈник? Дубˈняк чи дубˈник? Липˈняк чи липˈник? Чагарˈняк чи чагарˈник?»

2. Червоним зафарбованим колом позначено також: ч'егарˈник — 14; ч'егирˈник — 63; ч'агарˈник — 17, 41, 74, 87, 88, 96, 106, 110, 112, 121, 122, 126, 129, 130, 145, 151, 184, 189, 214, 218, 220, 270—272, 276, 281, 283—285, 292, 302, 304, 351, 358, 361, 365 і як паралель — 199, 202, 295, 308; ч·агарˈник — 21, 23, 34, 36, 38, 42, 47, 49, 59, 60, 66, 67, 71, 124, 208, 230, 233, 273 і як паралель — 127, 231; чагарник — 264; чагарниˈки — 94, 142, 267; ч'агарˈнік — 110; чагар'нік — 350 (як паралель); чаˈгарник — 200, 265, 275, 345, 360 і як паралель — 73, 89, 107, 124, 256, 300; ч·аˈгарник — 124; чаˈгарнәк — 200; ч'аˈгарник — 345.

3. Червоним контурним колом відображено ще: чагар'ˈн'ак — 24; ч·агарˈн'ак — 44, 53, 230; ч'агар'ˈн'ак — 261, 269, 307; ч'агарˈн'ак — 308, 310, 333; чаˈгарн'ак — 188.

4. Зеленим колом нанесено й гушчәˈна — 165, 294, 295; зеленим контурним трикутником — гушчавәˈна — 116, 177; гушˈчавина — 268; гушчаˈвина — 253, 271, 294; гушч'аˈвина — 285, 333.

5. Чорним колом позначено ще: кусˈтарники — 22, 142; кусˈтарн'ік — 242, 365.

6. У деяких записах є ремарки: «рідко» — до чагарˈн'ак — 206; «частіше» — до чагарˈник — 299; «тепер» — до кусˈтарн'ік — 365; «дерево забите» — до ч'агарˈник — 121; «у різних значеннях: трава, витолочена худобою, річкові зарості, невеликі густі кущі» — до чагарˈник — 157; «ліс, що відмирає» — до чагарˈник — 231.

7. Не скартографовано: чаˈгар' — 116; чәˈгар' — 133; чагарˈн'а — 162; шагарˈник — 260; гушчаўˈник — 167; ˈгуща — 196; ˈзаросл'і — 226; ˈрошчиц'а — 247; куш'ˈч'і — 29; кушˈч'і — 190; кушчі — 211.

КОМЕНТАР № 134

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 102: «Як у вас називається — коротко'зорий чи приˈзористий, чи низькоˈокий?»

2. Червоним колом позначено також структуру каратка'зорий — 313; зеленим зафарбованим трикутником: бл·из'ко^{а}ˈрукий — 31; близкаˈрук'ій — 16; блис коˈрукий — 32, 252; близ$^{с'}$каˈрукий — 207; близ^{с}коˈрукий — 210; бли^{е}с'коˈрукий — 198; близкоˈрукий — 63; зеленим контурним трикутником: бли^{е}заˈрукий — 25; бл^{и}зо^{а}ˈрукий — 42; бл'ізаˈрукий — 311; бл'ізоˈрукий — 137; бл'ізоˈрукіі — 317; бл'изоˈрукий — 33; близ'оˈрукий — 267, 354; близоˈрука — 43; близоˈрук — 190; жовтим контурним трикутником: бл·изо^{а}окий(ĭ) — 44; бл·иза^{о}ˈокий — 4; жовтим зафарбованим чотирикутником: низкаˈвокий — 1; низ^{с}каˈокий — 207; чорним зафарбованим трикутником: близ'когˈлаз'ійе — 15; близ'кагˈлазий — 19; блис'когˈлазиĭ — 251.

3. Зафіксовано ще такі лексеми: сл'інуˈватий — 9; сл'іˈпий — 152, 367; сл'еˈпой — 167; п'ідсˈл'іпа — 41, 91, 372; ˈп'ідсл'іпа — 106; присˈл іпий — 46; п'ідсˈл'іпий — 66, 97, 134, 136, 151, 153, 291, 322, 345; п'ідсл'іˈпий — 226; ˈп'ідсл'іпий — 292; підсˈл'інуватий — 137, 192, 261; п'ітсˈл'іпок — 229; подсˈл'епи — 48; подсˈл'іпий — 122; пидс'ˈл'іпий — 56; присл'інуˈвата — 108; присл'інкуватий — 186, 338; п'ідсˈл'інуватий — 137, 192, 261, 345; п'ітсˈл'іпок — 229; просˈл'іпа — 316; приˈзористий — 26; при^{е}ˈзори^{е}сти^{е}й — 310, 374.

КОМЕНТАР № 135

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 424: «...труна чи ...трунва?»

2. Зеленим колом картографується також: долоˈмина — 47, 59—61; догоˈмина — 232; дугоˈмина — 34; дугуˈмина — 20.

3. Жовтим колом позначено й дубоˈвинка — 51.

КОМЕНТАР № 136

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 12: «Як у вас називається — цˈвинтар чи кˈладовище, чи могилˈки..?»

2. Червоним колом скартографовано також: кˈладбишче — 11, 22—25, 27, 28, 31—36, 38, 40, 41, 47, 49, 51, 52, 54, 59—61, 63, 66, 73, 76, 84, 85, 88, 90, 95, 96, 107, 119, 130, 135—138, 142, 146, 148, 156, 159, 166, 172, 182—187, 202, 205, 209, 210, 220, 221, 222, 224, 226—229, 231, 235, 237, 238, 240—247, 249, 250, 254, 256, 257, 260, 261, 264, 267, 271, 272, 274, 277—280, 282, 283, 285, 286, 288, 297, 298, 300, 305, 306, 311—315, 318—320, 322—324, 329, 330, 337, 338, 340, 342, 344, 345, 347, 350, 351, 353, 354, 356—360, 363, 367, 370, 371, 373, 374; кˈлад бишче — 1, 2, 4—6, 10, 16, 19, 57, 239, 251, 252; кˈладвишче — 8, 35, 58, 73, 74, 79, 80, 83, 89, 91, 92, 96, 108, 213, 236, 293, 301; кˈлайбишче — 3, 7, 9, 17, 27, 48, 63, 302, 304; кˈладишче — 154; клаˈдовишче — 334; кладоˈвишче — 128, 149, 168; кладˈбишче — 346.

3. Зеленим колом передано ще: гроˈбовишче — 5; грабоˈвишче — 36, 38.

4. Жовтим трикутником виражено й варіанти: моˈгилки — 18, 28, 29, 31, 39, 48, 54, 57, 120, 140, 160, 222, 230, 248, 316, 317, 326, 327, 333, 350, 360, 362, 369, 371, 373; ˈмогилки — 42.

II. ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ

СПИСОК КАРТОГРАФОВАНИХ СЛІВ
У 1-й ч.

У списку нормативним правописом подаються за алфавітом усі слова, представлені на картах як члени ареальних розрізнень на словотвірному і лексичному рівнях або як репрезентанти чи ілюстрації картографованих фонетичних, морфологічних і синтаксичних явищ. Змінні слова наводяться у вихідній формі (називному відмінку або інфінітиві), у дужках подаються форми, що є об'єктом виявлення переважно на картах морфологічного рівня. Синтаксичні словосполучення наводяться за місцем в алфавіті першого слова. Цифри означають номери карт, на яких відображаються відповідні лексеми.

а-бир 123
а-брись 119
а-дзусь 119
аря-аря 123
а-тпрусь 119
аце-аце 124

бабка 93
бадилля 103—105
бараш-бараш 122
барашки-барашки 122
батіг 10, 89
батько (батьками) 48
баюра 131
без 5
бекати (бекають) 116
билля 103 — 105
бир-бир 122, 123
бирі-бирі 122
биріш-биріш 122
бирішки-бирішки 122
бирка-бирка 122
бирю-бирю 122, 123
бирюш-бирюш 122
бирюшки-бирюшки 122
биря-биря 122, 123
бительниця 77
бительня 77
битка 77
битушка 77
блеяти (блеють) 116
близоглазий 134
близоокий 134
близорукий 134
близькоглазий 134
близькозорий 134
близькоокий 134
близькорукий 134
бовдур 71
болото 131
борода 97
борошно 100
ботва 102—105
брись 119
брішки-брішки 122
брюшки-брюшки 122
будити (буджу) 57
бурячиння 102, 105

вагани 80, 84
вальок 75
вась-вась 120, 124
вацю-вацю 124
верх 71
веселка 127
взагін 108
вибій 131
вигін 132
вим'я (вимені) 43
витка 90
вівсище 36
вівсянище 36
вівсяння 36
вівчарник 67
вівчарня 67
відвологa 128
відволож 128
відлига 128
він (за нього) 51
вкругову 108
вобигоню 108
вода (водою) 38
водити (воджу) 57
водянка 81
вона (з нею) 52
врозвал 108
врозгін 108
всклад 109
вскладку 109
вскладок 109
вуж 22
вулень 34
вулик 34
вулиця 22
вулій 34
вуть-вуть 125
вухо 22

гарний (гарні) 55
ге-ге 121
гей-гей 121, 123
гичка 102—105
гість (гостей) 46
глечик 83
глухар 33
глухеря 33
глущко 33
глушман 33
глушпей 33
глушперя 33
глушпет 33
гля-гля 121
голова (головою) 38
грабки 92
граблі 92
град 18
границя 18
гребінь 97
гречанище 36
гречання 36
гречище 36
гречківка 36
гречків'я 36
грива 97
гривина 97
гривка 97
гроб 135
гроби 136
гробки 136
гробовище 136
гроші (грошей) 46
груди (у грудях) 50
гряділь 87
гулі-гулі 125
гуси-гуси 125
гусі-гусі 125
гусю-гусю 125
гуся-гуся 125
гусь-гусь 125
гущавина 133
гущак 133
гущина 133
г'я-г'я 121

двері (у дверях) 50
дзу 119
дзусь 119
дзуськи 119
димар 71
діжа 84
діжка 81, 84
діти-діти 126
для 62
добрий (добрі) 55
долоня (долонею) 39
домовина 135
дорога (дорогою) 38
дощ (дощем) 41
дуб (дубами) 48
дубовина 135
дуга 127
дятел 12

жайворонок 27
жатва 95
жнива 95
журавель 79

закат 70
заліг 107
заліж 107
залога 107
збоїни 99
звід 79
зеленя 94
земля (землею) 39
зимний (день) 130
зимно 130

ім'я, імені 43
іржати (іржуть) 60
іти води 64
іти за водою 64
іти по воду 64

кадушка 81
калюжа 131
картоплиння 104, 105
картопля 24
картошиння 104
кать-кать 122
кахкати (кахкають) 117
кахкотати (кахкотять) 117
каца 119
качани 101
качка (Anas domestica) 112
качка 'колиска' 85
качур 111
квакати (квакають) 117
кварта 82
кир-кир 123
киря-киря 123
ківш 82
кільце 91
кінь (конем) 40, (коней) 46, (коням) 47, (на конях) 49
кісся 42
кладовище 136
клин 97
клуня 69
ключка 92
кнут 89
кобець 114
кобушка 83
коваленька 93
ковбаня 131
коза 97
колиска 85
колодязь 6
колупівок 98
комашки 115
комашня 115
комора 19
коновка 82
конюшня 66, 68
копа 98
копиця 98
копна 98
корватка 82
корець 82
корзина 78
корито 80, 84
коровник 66
коровня 66
коров'ятник 66
короткозорий 134
коршун 114
коса 97
косити (кошу) 58
косі-косі 120
косовиця 95, 96
косю-косю 120
кось-кось 120
косьо-косьо 120
кочет 110
кошара 19, 67
кошіль 78
кошолка 78
криниця (криницею) 39
кружка 82
крякати (крякають) 117
ксю-ксю 120
ксьо-ксьо 120
кукурудза 101
кур-кур 126
курча 16, (курчати) 44
кустарник 133
кутю-кутю 118
куть-куть 118
кухоль 82
куч-куч 123
кучу-кучу 123
кушин 83
кущ (кущами) 48

лабаз 70
ламанка 77
ламушка 77
лелека 113
лівуша 32
лівша 32
лівшак 32
лівшун 32
лій 10
лоша 15
лужа 131
люди (людям) 47
люлька 85

майдан 132
макітра 84
маленький 26
маш-маш 122, 124
маяки 97
мекати (мекають) 116
мичати (мичать) 116
мішник 67
могилки 136
морквиння 103, 105
мука 100
мурав'ї 115
муравки 115
муравлі 115
мурашки 115

навіс 70
навстіж 4
назвал 109
накат 70
накидка 73
наковальня 93
на-на 118
наперсток 91
настільник 73
нах-нах 118
нацабе 109
невдобиця 106
низькоглазий 134
низькоокий
ніж 10, 88
ніщо 54
нога (ногою) 38
носити (ношу) 58, (носить) 59, (носять) 61
ночви 80, 84

обліг 106, 107
овечник 67
огірок 9
огріх 21, 97
огуд 37
огудина 36, 103—105
огудиння 37
огурець 9
одлижка 128
озадки 99
озима 94
озимина 94
озимка 94
опарник 84
ослін 72
ослінець 72

пасти (пасу) коней 63
пасти (пасу) коні 63
паці-паці 124
пацю-пацю 124
паця-паця 124
паць-паць 124
переліг 107
півень 110
півкопа 98
півкопи 98
підкат 70
піднавіс 70
пітух 110
плець 65
площа 132
площадка 132
площадь 132
повіддя 129
повідь 129
повінь 129
повітка 66, 70
подлежана (земля) 107
полова 99
половіддя 129
половідь 129
полукіпок 98
помістя 65
порося (поросям) 45
послід 99
пояс 74
пральник 75
праник 75
просити (прошу) 58
просище 36
просянище 36
просяння 36
пряжка 74
пуга 89
пуль-пуль 126
путь-путь 126
пшеничка 101
пшінка 101
п'ятка 98
п'ятнадцятка 98

райдуга 127
рама 18, 87
ревіти (ревуть) 116
реміняка 74
ремінь 74
риба (рибою) 38
рига 69
росталь 128
рубель 76
рука (рукою) 38
руна 94
руно 94
ручка 90
ручки 86
рябець 114

садиба 65
сапетка 78
сарай 66
свадьба 13
свекла 102, 103
свердел 30
сверделець 30
сверделик 30
свердело 30
свердлик 30
свердло 30
селезень 111
селех 111
сидіти 56, (сиджу) 57
син (синами) 48
сівба 23
сіверкий (день) 130
сіверко 130
сім'я (сімені) 43
сіни (у сінях) 50
сіножать 96
сінокіс 96
скарада 94
скатерка 73
скатертина 73
скатерть 73
сонях 14
соняшник 14
сочевиця 25
степ 106
стіл 10
стілець 72
стодола 69
стояни 97
студений (день) 130
студено 130
сходи 94
сюк-сюк 120
сьок-сьок 120

та (тієї) 53
тась-тась 125
теля (телята) 44, (телям) 45
тереш-тереш 122
терниця 77
тега-тега 125
тег-тег 125
ти (тобі) 7
тік 10
тім'я, (тімені) 43
тісний 11
тісто 11
толока 106, 107
тпрусь 119
тпруськи 119
тпрутусь 119
траш-траш 123
треш-треш 123
трош-трош 123
труба 71
труна 135
тце-тце 124

усадьба 65
утак 111
утка 112

халаш 70
хвартух 20
хворост 28
хлів 66, 67
хобіття 99
ходити 56, (ходжу) 57, (ходить) 59, (ходять) 61
холодний (день) 130
холодно 130
хомутик 91
хрест 98
хрестець 98
хрестик 98
хрін 1

цвинтар 136
цебер 31
цеберка 31
цебро 31
це-це 124
цілина 106, 107
цілик 107
цілувати 2
цю-цю 118

чагарник 133
чагарняк 133
чепіги 86
черезсіделень 35
черезсіделок 35
черезсідельник 35
чересло 88
чи-чи 123
чі-чі 123
чорногуз 113
чотири 3
чуб 97
чужий (чужі) 55
чума 17
чу-чу 123
чух-чух 124

шворінь 8
шугай 114
шулік 114
шуліка 114
шуляк 114
шульга 114
шульпік 114
шульпіка 114

щавель (щавлю) 29
щеня (щенята) 44

ягня (ягням) 45
яструб 114

СПИСОК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ, ГОВІРКИ ЯКИХ КАРТОГРАФУЮТЬСЯ В 1-й ч.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
1	Мартинівка	Суджанський	Курська РФ	1972	Ін-т мовознавства	Назарова Т. В.
2	Воробжа	»	»	»	»	»
3	Юнаківка	Сумський	Сумська	»	»	»
4	Довгі Буди	Білівський	Курська РФ	»	»	»
5	Грунівка	Краснопільський	Сумська	»	»	»
6	Графовка	Ракитянський	Бєлгородська РФ	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Площик Н. М.
7	Угроїди	Краснопільський	Сумська	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Колодяжна В. К., Ігнатьєва Є. П., Лісовська В. Ф.
8	Борисопілля	Ракитянський	Бєлгородська РФ	1970	Харківський держ. ун-т	Бурківська Л. П., Дубовик Л. Г., Кононенко В. В., Ларюхіна К. В., Ляшова О. О.
9	Нижня Сироватка	Сумський	Сумська	1949	Лебединський учит. ін-т	Чугай О. М.
10	В'язове	Ракитянський	Бєлгородська РФ	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Пупченко К. В., Приймепко С. І., Ольхівська М. І.
11	Рясне	Краснопільський	Сумська	1953	»	Волик Н. П.
12	Бранцівка	»	»	1954	»	Дриголенко К. С.
13	Передмістя Тростянця	Тростянецький	»	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Скрябіна О. К., Сороколіт О. К.
14	Головчине	Борисівський	Бєлгородська РФ	1964	Харківський держ. ун-т	Голнус Л. Т., Громадська В. Д., Кирпань Н. М., Несвячена Г. Я., Цугуй В. І.
15	Ямне	Великописарівський	Сумська	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Скрябіна О. К.
16	Дев'ятигір'я	Пристенський	Курська РФ	1972	Ін-т мовознавства	Назарова Т. В.
17	Павлівка	Обоянський	»	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Бігма Л. О.
18	Олексіївка	Яковлівський	БєлгородськаРФ	»	»	Цигура В.
19	Радьківка	Прохорівський	»	1972	Ін-т мовознавства	Назарова Т. В.
20	Дмитрівка	Ракитянський	»	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Чехівська В. К.
21	Серетяне	Яковлівський	»	»	»	Ілленко М. В.
				1967	Харківський держ. ун-т	Наконечний М. Ф., Гаркавець О. М., Крамаренко В. Д.
22	Томарівка	»	»	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Зубаха І. М.
				1965	Харківський держ. ун-т	Бортник Т. П., Грищенко І. М., Жук Н. С., Ропай Р. Б., Мишанова Л. М., Расторгуєва Л. В., Завєзистова Н. А., Слесик В. А., Черкасова С. В., Новікова І. Л.
23	Красний Октябр	Бєлгородський	»	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Захарченко Л. І.
24	Микільське	Шебекинський	»	»	»	Беремесенко Т. М.
25	Ржевка	»	»	1964	Харківський держ. ун-т	Даценко Г. Т., Безотосна О. О., Давидкова Г. О., Камінська Н. В., Приходько В. М., Радченко Л. Р.
26	Орлик	Чорнянський	»	1970	»	Юрченко О. С., Калмикова В. О., Кириченко В. І., Нестеренко В. П., Нікуліна Т. С., Путивська Н. Г., Рубан О. Ф., Терещенко Г. М.
27	Козачок	Старооскільський	»	»	»	»
28	Ольшанка	Новооскільський	»	1964	»	Повх Г. І., Німченко Г. Я., Лисенко Л. Ю., Бібик Н. С., Бондаренко М. К.
29	Велика Халань	Корочанський	»	1965	»	Полякова Л. О., Ганнус Л. Т., Гридін Л. Й., Задорожний А. П., Карпенко К. В., Линник Г. М., Мостова Л. І.
31	Бехтіївка	»	»	»	»	»
32	Чорнянка	Чорнянський	»	1969	»	Муромцев І. В., Гура А. М., Зубкова Л. Т., Коротун Н. П., Кравченко Г. М., Правенька Н. Г.
33	Олексіївка	Корочанський	»	»	»	Бонь А. М., Карплюк В. В., Максименко С. В.
34	Ганнівка	»	»	»	»	Авксентьєв Л. Г., Комлик В. Й., Курочка Л. В., Прокопенко Л. О., Різниченко К. Л., Ярмоленко Л. П.
35	Білянка	Шебекинський	»	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Ічик Н. П.
				1964	Харківський держ. ун-т	Свашенко А. О., Жупина Т. К., Руденко Р. П., Толстая В. І., Покотило Г. А., Сергієнко П. Б.
36	Волоконівка	Валуйський	Бєлгородська РФ	1963	Харківський держ. ун-т	Радченко Л. Р., Косовцова А. І., Іванченко Т. М., Сухомлинова Ж. В., Кротова Г. А.
37	Дігтярне	Вовчанський	Харківська	1959	»	Вервикишко Д. К., Лобода Г. Я., Шевченко В. Я.
38	Голофіївка	Валуйський	Бєлгородська РФ	1963	»	Радченко Л. Р., Косовцова А. І., Кротова Г. А., Іванченко Т. М., Сухомлинова Ж. В.
39	Обухівка	Старооскільський	»	1969	»	Юрченко О. С., Дорошенко Н. М., Загоруйко Л. Т., Литвин-Двірник Н. М., Соловйова Л. С., Шевченко Т. С.
40	Криниця	Острогозький	Воронезька РФ	1961	»	Долбійова Л., Іващенко Г., Юрчикова С.
41	Станова	Чорнянський	Бєлгородська РФ	1969	»	Юрченко О. С., Дорошенко Н. М., Загоруйко Л. Т., Литвин-Двірник Н. М., Соловйова Л. С., Шевченко Т. С.
42	Шарапівка	Новооскільський	»	»	»	Авксентьєв Л. Г., Кімлик В. Й., Курочка Л. В., Прокопенко Л. О., Різниченко К. П., Ярмоленко Л. П.
43	Хохол-Тростянка	Острогозький	Воронезька РФ	1961	»	Долбійова Л. В., Іващенко Г. І.
44	Часничне	Олексіївський	Бєлгородська РФ	1967	»	Сагаровський А. А., Довгайова Л. В., Котелевська В. Н., Левоненко О. Б., Розсоха С. Т.
46	Іващенкове	»	»	1964	»	Солонська Г. Т., Балабуха А. Х., Волобуєва С. П., Чиж С. П., Шишов І. Я.
47	Красне	»	»	1967	»	Сагаровський А. А., Довгайова Л. В., Котелевська В. Н., Левоненко О. Б., Розсоха С. Т.
48	Урив-Покровка	Острогозький	Воронезька РФ	1964	Луганський держ. пед. ін-т	Ковальова Н. Т., Євтушенко В. Ф., Запорожець Л. Л., Химченко Л. М., Кузько Г. Д., Светайлова О. І., Філіпенко Л. Ф., Кудінова Л. П.
49	Селявне	Лискинський	»	1965	Харківський держ. ун-т	Солонська Г. Т.
51	Петропавлівка	Георгіу-Дезький	»	»	»	Солонська Г. Т., Гончаренко Н. А., Лозовий В. Й., Онуфрієнко З. О., Пархоменко Р. І., Плахотник Л. Т., Сухіна Н. М.
52	Марки	Євдаківський	»	1960	»	Грезент Л. І., Сідун Л. О.
53	Піски	Павлівський	»	1962	»	Дикарева Т. І., Кравченко Л. Д., Курочкіна Е. П.
54	Карпенкове	Євдаківський	»	1960	»	Грезент Л. І., Сідун Л. О.
56	Гончарівка	Підгоренський	«	»	»	Солонська Г. Т., Бондаренко В. М.
57	Караяшник	Ольховатський	»	»	»	Ужченко В. Д., Дяченко В. П., Захарченко А. І., Сухаревська Г. І.
58	Олександрівка-Дінська	Павлівський	»	1961	»	Грезент Л. І., Киричевська Т. М., Сідун Л. О.
59	Велике Архангельське	Бутурлинівський	»	1962	»	Радченко Л. Р., Непочатова В. О., Черникова В. С., Білоус Ф. І.
60	Пилипенкове	»	»	»	»	Непочатова В. О., Білоус Ф. В., Черникова В. С.
61	Петрівка	Павлівський	»	1961	»	Грезент Л. І., Киричевська Т. М., Сідун Л. О.
63	Семенівка	Калачіївський	»	1968	»	Юрченко О. С., Безхутрий Ю. М., Гнатишин Р. Б., Телехов В. Л., Шкуроода В. П.
66	Коренна	»	»	1962	»	Сагаровський А. А., Майборода А. В., Година П. М., Литовченко Л. І.
67	Підгірна	»	»	1966	»	Сагаровський А. А., Кампута Н. Ф., Кондратюк В. М., Сідун З. О., Широконіс Л. М.
68	Стара Рябина	Великописарівський	Сумська	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Сороколіт О. К., Скрябіна О. К.
69	Вінницькі Івани	Богодухівський	Харківська	»	»	Дуб М. П., Лапко Г. П., Яцура Г. Ф.
70	Олександрівка	Золочівський	»	»	»	Запорожець Л. І., Сухомлин І. Д., Проценко Л. Д.
71	Полкова Микитівка	Богодухівський	»	»	»	Яцура Г. Ф., Лапко Г. П., Дуб М. Л.
				1967	Харківський держ. ун-т	Семенець Л. І., Бондар В. І.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
72	Цапівка	Золочівський	Харківська	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Запорожець Л. І.. Сухомлин І. Д., Проценко Л. Д.
73	Семенів Яр	Богодухівський	»	»	»	Дуб М. Л., Лапко Г. П., Яцура Г. Ф
74	Любівка	Краснокутський	»	»	»	Мішуренко П. Є.. Тарасенко Н. Д., Білецький С. І.
75	Червоний Прапор	»	»	»	Харківський держ. ун-т	Бойко О. В., Мовчан І. Л., Осадчий М. Н., Приходько А. Н.
76	Вертіївка	Богодухівський	»	1950	»	Бегмат Л. М., Стеценко К. О., Сотникова О. І., Кашкалда Т. К.
77	Кочубеївка	Новосанжарський	Полтавська	1951	Дніпропетровськи держ. ун-т	Фоменко М. Г., Сосницька Т.
78	Минківка	Валківський	Харківська	»	»	Бугрименко М. Ф., Мацак М. П., Опішняк К. М.
79	Стара Водолага	Нововодолазький	»	1950	Харківський держ. ун-т	Вітко К., Кривко Н., Середа Г.
				1952	»	Косенко М.
80	Білухівка	Карлівський	Полтавська	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Курінна М. Я., Шейко О. П., Чорнявська Г. П.
				1969	Харківський держ. ун-т	Сагаровський А. А., Наконечний М. Ф., Кушанова Р. Г., Миргород Н. П.
81	Караван	Нововодолазький	Харківська	1959	»	Александрова В. О., Срібна М. С., Смоленко Л. Я.
82	Попівка	Карлівський	Полтавська	1953	Дніпропетровський держ. ун-т	Козелько Х. М., Федоренко М. Ф., Горбатко Н. Г.
83	Кирилівка	Красноградський	Харківська	»	»	Костенко К. Н., Федіна М. В.
84	Козача Лопань	Дергачівський	»	1948	Харківський держ. ун-т	Дигало Є. Ф., Синдецька Р. С.
				1967	»	Радченко Л. Р., Біловол В. С., Боровик І. Г., Григоренко Г. Й., Риженко Л. Ф., Хамходько В. О.
85	Стрілеча	Харківський	»	1951	»	Чепіжна З. І.
86	Приліпка	Вовчанський	»	»	»	Кулик Г. Я., Передерійова М. Ф., Єдикіна Н. Я.
87	Південне	Дергачівський	»	1952	»	Каравай Н. А.
88	Веселе	Харківський	»	1956	»	Полякова Л. О., Діденко Л. М., Карабута Т. В.
89	Коротич	»	»	1950	»	Киценко Л. В., Миколаєнко Л. П., Лісова Г. Я., Дев'ятисильна Н. М.
90	Сороківка	»	»	1954	»	Лісна А. М., Гармаш А. З., Онопко В. Т., Діденко Л. М.
91	Хотімля	Вовчанський	»	1951	»	Алексєєва М. М., Дараган Л. В., Саранчук Т. С.
92	Малинівка	Чугуївський	»	1952	»	Кулішов В. М., Каравай Н. А., Нечипуренко Г. І.
93	Соколове	Готвальдівський	»	»	»	Бурлака М. Ю., Середа О. С., Гарбуз Н. Д.
94	Шелудьківка	»	»	»	»	Єфіменко Л., Шумило М., Пушкар Н.
95	Пасіки	»	»	»	»	Глущенко У. П., Шапошник Т. Ю., Решетняк Ф. Т.
96	Вовчий Яр	Балаклійський	»	1969	»	Бердута Л. К., Веремієнко Н. А., Борисенко Н. І., Гайдай В. М., Кабаченко Н. О., Кабанець В. І., Кривоніс Н. С., Курило Т. Л., Сандуляк Г. П.
				1952	Харківський держ. пед. ін-т	Федфеденко Л. П., Чіпка Н. І., Мироненко М. О., Білоус Л. С., Снурникова Р. Н.
97	Власівка	Кегичівський	»	1959	Харківський держ. ун-т	Іваненко В. К., Павленко В. А., Аксюнова О. Г., Кокора З. О.
98	Геївка	Готвальдівський	»	1954	Харківський держ. пед. ін-т	Корабельникова Г. К., Сибильова Л. І., Карпенко І. Д., Закаблук І. Я.
99	Пришиб	Балаклійський	»	1952	»	Мироненко М. О., Білоус Л. С., Спурникова Р. Н.
100	Вовчанські Хутори	Вовчанський	»	1951	Харківський держ. ун-т	Кулик Г. Я., Кобзарьова Л. І., Єдикіна Н. Я.
101	Комісарове	Великобурлуцький	»	1959	»	Вервикишко Д. К., Лобода Т. Я., Шевченко В. Я.
102	Козинка	Валуйський	Бєлгородська РФ	1963	»	Лисиченко Л. А., Пожидаєва С. Т., Білець Г. Д., Шпак Н. А., Дорошенко Р. П., Деркач Н. Ф.
103	Шевченкове Перше	Вовчанський	Харківська	1951	»	Бурлака М. Ю., Нечипуренко Г. І., Єфіменко Л. К.
104	Новоолександрівка	»	»	»	»	» »
105	Хатнє	Великобурлуцький	»	1954	Харківський держ. пед. ін-т	Діденко Т. І.
106	Гнилиця	»	»	1959	Харківський держ. ун-т	Майборода А. В., Баткалов В. П., Кириченко О. С., Кислий А. А., Стороженко В. Г.
107	Шипувате	Великобурлуцький	Харківська	1952	Харківський держ. ун-т	Киценко Л. В., Світличний І. О., Шкуренко А. Н.
108	Петро-Іванівка	Дворічанський	»	1950	»	Єфіменко Л. К., Бородін В. С.
109	Базаліївка	Чугуївський	»	1952	»	Киценко Л. В., Шкуренко А. Н., Саранчук Т. С.
11	Гракове	Дворічанський	»	1959	»	Майборода А. В., Баткалов В. П., Кириченко О. С., Кислий А. А., Стороженко В. Т.
111	Моначинівка	Куп'янський	»	1950	»	Чашка Л. І., Коваленко Л. Г.
				»	Харківський держ. пед. ін-т	Сірко Н. І.
112	Олександрівка	Шевченківський	»	»	Харківський держ. ун-т	Прихідько М.
113	Петропавлівка	Куп'янський	»	1949	»	Ляшенко О. Ю., Кравчун А. Х.
114	Кислівка	»	»	1950	Харківський держ. пед. ін-т	Василенко В. І., Молодан Е. П.
115	Безмятежне	Шевченківський	»	»	Харківський держ. ун-т	Прихідько М.
116	Пристін	Куп'янський	»	1949	»	Петик В. Г., Квочка М. Ф., Ященко Л. Г., Світличний І. О.
117	Вишнева	Балаклійський	»	1953	Харківський держ. пед. ін-т	Гавриленко О. Д., Білоус Л. С.
118	Богуславка	Борівський	»	1949	Харківський держ. ун-т	Петик В. Г., Ященко Л. Т., Квочка М. Ф., Світличний І. О.
119	Клименки	Вейделівський	Бєлгородська РФ	1963	»	Мартем'янов П. І.
120	Лозна	Ровеньський	»	1966	Сумський держ. пед. ін-т	Прийменко С. І.
121	Нагільна	Вейделівський	»	1963	Харківський держ. пед. ін-т	Юрченко О. С., Гомелюк К. О., Дяченко С. М., Жарик І. Г., Звягинцева Л. Я., Кобилянська Г. Х.
122	Максимівка	Троїцький	Луганська	1955	Харківський держ. ун-т	Мацегора Л. Н., Полумисна С. Д.
123	Лозно-Олександрівка	Білокуракинський	»	1957	»	Дигало З. Ф., Клименко А. Ф., Стадник В. І.
124	Давидівка	Троїцький	»	1969	Луганський держ. пед. ін-т	Остапчук В. І., Величко Л. І., Кашич В. Г., Пахалюк Н. П., Тєстова Н. Г., Денисенко Л. Т., Єлфімова Л. П., Косенко А. П., Толстенко Т. В.
125	Малоолександрівка	»	»	1956	Харьківський держ. ун-т	Мацегора Л. Н., Полумисна С. Д.
126	Танюшівка	Новопсковський	»	1957	»	Курінна М. Я., Руденкова Н. І., Світличана Н. О.
127	Новочервоне	Троїцький	»	1969	Луганський держ. пед. ін-т	Остапчук В. І., Бобиренко А. О., Єлфімова Л. П., Олійник Г. В., Толстенко Т. В., Величко Л. І., Кашич В. Г., Пахалюк Н. П., Тєстова Н. Г.
128	Рудове	Білокуракинський	»	1955	Харківський держ. ун-т	Полумисна С. Д., Коломієць С. К., Мацегора Л. Н.
129	Макартетине	Новопсковський	»	1957	»	Руденкова Н. І., Світличана Н. О., Курінна М. Я.
130	Преображенне	Сватівський	»	1955	»	Полумисна С. Д., Мацегора Л. Н.
131	Кругле	»	»	1956	»	Коломієць С. К.
132	Цілуйкове	Білокуракинський	»	1955	»	»
133	Шапошниківка	Ольховатський	Воронезька РФ	1960	»	Ужченко В. Д., Дяченко В. П., Захарченко А. І., Сухаревська Г. І.
135	Лизинівка	Розсошанський	»	»	»	Дігтяр Н. А., Корнієнко Р. С., Гаврющенко Л. І., Герасимова Л. Т., Онищук В. А.
136	Євстратівка	»	»	1966	»	Муромцев І. В., Березниченко В. О., Воронова В. Г., Геращенко В. Г., Кальченко Н. І., Клименко Л. І.
137	Стара Калитва	»	»	»	»	»
138	Криничне	»	»	1960	»	Гаврющенко Л. І., Онищук В. А., Дігтяр Н. І., Корнієнко Р. С., Герасимова Л. Т.
139	Новобіла	Михайлівський	»	1961	»	Дяченко В. П., Ужченко В. Д.
141	Новобіла	Новопсковський	Луганська	1950	»	Просянікова М. Т.
142	Новомарківка	Кантемирівський	Воронезька РФ	1966	»	Повх Г. І., Олефиренко М. Ф., Варченко Г. І., Дем'яненко Р. І., Зозуля Г. П., Литвиненко Л. І.
143	Зайцівка	»	»	»	»	»
144	Донцівка	Новопсковський	Луганська	1957	»	Курінна М. Я., Руденкова Н. І., Світлична Н. О.
145	Марківка	Марківський	»	»	»	Полякова Л. О., Кривошня Л. М., Свашенко А. О., Карабута Т. В.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
146	Микільське	Міловський	Луганська	1958	Харківський держ. ун-т	Веневцева Л. В., Криничанська В. Л.
147	Караяшник	Старобільський	»	1957	»	Александрова В. О., Аксьонова О. Г.
148	Бондарівка	Марківський	»	»	»	Ванжа В. В., Шульга Н. М., Різник Л. Г.
149	Великоцьк	Міловський	»	1958	»	Веневцева Л. В., Криничанська В. Л., Мигуліна Т. В.
151	Новотроїцьке	Петропавлівський	Воронезька РФ	1962	»	Юрченко О. С., Горовий В. І., Нестеренко В. І., Третяк В. Г.
152	Підколоднівка	Богучарський	»	1966	»	Юрченко О. С., Бондаренко З. І., Гаркавець О. М., Кулик Л. Я., Сенчук В. А., Стороженко М. О.
153	Твердохлібівка	»	»	»	»	»
156	Мальчевська	Чортківський	Ростовська РФ	1972	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й.
157	Ольховчик	»	»	1970	Полтавський пед. ін-т	Ірклієвська Н. П., Подорожня Т. В., Безпалова З. М., Тимоха Н. Г., Гадючко В. М., Жигалкевич В. В.
158	Солонка	Нехаївський	Волгоградська РФ	1972	Ін-т мовознавства	Залеський А. М.
159	Ставидиянка	Боківський	Ростовська РФ	»	»	»
160	Верхньоостахів	»	»	»	»	»
161	Кашари	Кашарський	»	»	»	Марчук Н. Й.
162	Климівка	Карлівський	Полтавська	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Тимошенко Г. Д., Устименко Н. М.
163	Вільховий Ріг	Красноградський	Харківська	»	»	Куриненко Є., Ваховська Е.
164	Кегичівка	Кегичівський	»	»	»	Олійник Н. Г., Маляр В. Г., Матяш Г. С.
165	Сомівка	Зачепилівський	»	1970	Харківський держ. ун-т	Доценко Л. Ф., Загоруйко А. М.
				1949	Дніпропетровський держ. ун-т	Біндус Н. П., Павелко Т. А., Парасоцька О. Д., Шепеленко О. А.
166	Максимівка	Сахновщинський	»	1970	Харківський держ. ун-т	Авксентьєв Л. Г., Багінець Т. П., Бесєдіна О. П., Гурін Л. В., Доценко Л. Ф., Загоруйко А. М., Коник В. І.
167	Сахновщина	»	»	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Маляр В. Г., Гапошкіна Л. М., Матяш Г. С., Хоменко М. Г.
168	Жданівка	Магдалинівський	Дніпропетровська	1949	»	Жолобенко Л. В., Страшко К. С., Салкуцан О. Г., Педько М. О.
169	Перещепине	Новомосковський	»	1951	»	Бугрименко М. Ф., Злидень В. Ф., Маляр В. Г., Олійник Н. Г.
170	Великі Бучки	Сахновщинський	Харківська	»	»	Маляр В. Г., Гапошкіна Л. М., Матяш Г. С., Хоменко М. Г.
171	Попасне	Новомосковський	Дніпропетровська	»	»	Бугрименко М. Ф., Опишняк К. М., Явтушенко Г. І., Ротань Л. І.
172	Преображенка	Павлоградський	»	1960	»	Козуліна А. А.
173	Очеретувате	Магдалинівський	»	1949	»	Токар В. П., Коваленко Н. Ш., Парасоцька О. Д., Шепеленко О. А.
174	Підпільне	Новомосковський	»	1960	»	Завгородня С. С., Краснокутська В. П.
175	Вербки	Павлоградський	»	1953	»	Литвиненко М. П.
176	Олександрівка	Дніпропетровська міськрада	»	1949	»	Салкуцан О. Г., Шепеленко О. А., Страшко К. С., Жолобенко Л. Ф.
177	Зайцеве	Синельниківський	»	1951	»	Злидень В. Ф., Діденко Н. І., Сінгур О. Й., Бугасова Г. С.
178	Ржавчик	Первомайський	Харківська	1950	Харківський держ. ун-т	Комісарчук З. А., Шереметьєва О. М.
179	Киселі	»	»	1953	Харківський держ. пед. ін-т	Зайцева А. А.
180	Чепіль	Балаклійський	»	1952	»	Галагуря Т. Т., Пономаренко О. Ф., Діденко Т. І., Рогач Р. К.
181	Лукашівка	Близнюківський	»	1955	Слов'янський держ. пед. ін.т	Геєць Н. І.
182	Садове	Лозівський	»	1954	Харківський держ. пед. ін-т	Стуртикова Р. Н., Рогач Р. К., Герасименко Н. З., Коваль Л. П.
183	Полтавське	»	»	1953	Харківський держ. ун-т	Коваленко Н. І., Пащенко М. П., Щекіна О. Й.
184	Кірове	»		1954	»	Каравай Н. А., Калениченко Г. О., Афанасьєва З. В., Івашкевич Я. Д.
185	Алісівка	Близнюківський	»	1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Різник Г. З.
186	Богданове	Барвінківський	»	1953	Харківський держ. ун-т	Шкуренко А. Н., Онопко В. Т., Сушкова А. М.
187	Юр'ївка	Павлоградський	Дніпропетровська	1951	Дніпропетровський держ. ун-т	Бугрименко М. Ф., Опишняк К. М., Явтушенко Г. І., Ротань Л. І.
188	Уплатне	Близнюківський	Харківська	1953	Харківський держ. ун-т	Охтирська Л. М., Мітельман Г. П., Самійленко З. Г.
189	Олександрівка	»	»	1954	»	Каравай Н. А., Калениченко Г. О., Афанасьєва З. В., Івашкевич Я. Д.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
190	Богуслав	Павлоградський	Дніпропетровська	1966	Дніпропетровський держ. ун-т	Нарівська В. Д., Ніколаєв О. М.
191	Петропавлівка	Петропавлівський	»	1954	Донецький держ. пед. ін-т	Сахно В. І., Буряк М. Г., Коваль В. С.
192	Іванчуківка	Ізюмський	Харківська	1952	Харківський держ. пед. ін-т	Сірко Н. І., Танянська Л. Г., Шаповал В. К.
193	Горохуватка	Борівський	»	1953	Харківський держ. ун-т	Бегмат О. М., Лісова Г. Я., Саранчук Г. С.
194	Федорівка	Ізюмський	»	1954	Харківський держ. пед. ін-т	Таранець О. І., Купчишин С. П., Куценко А. М., Афанасьєва Н. Ф.
195	Дружелюбівка	Борівський	»	1953	Харківський держ. ун-т	Бегмат О. М., Саранчук Т. С., Лісова Г. Я.
196	Червоний Шахтар	Ізюмський	»	1952	»	Чернишов І. М.
				1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Чвалун В. Т.
197	Мала Комишуваха	»	»	1954	Харківський держ. ун-т	Лісна А. М., Дараган Л. В., Каравай Н. А.
198	Ярова	Краснолиманський	Донецька	1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Негодуйко Л. Т.
				1968	Донецький держ. ун-т	Познанська В. Д., Хоружа В. В.
199	Терни	»	»	1971	»	Подобний В. Г., Варв'янська Н. М., Андрієнко В. В.
				1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Бондаренко О. П.
200	Маяки	Слов'янський	»	1950	Харківський держ. ун-т	Кобзарьова Л. І.
201	Ямпіль	Краснолиманський	»	1952	»	Хоменко М. С.
202	Некременне	Олександрівський	»	1969	Донецький держ. ун-т	Корнієнко Л. В.
				1953	Слов'янський держ. учит. ін-т	Рідна Г. Ф.
203	Ясногірка	Красноармійська міськрада	»	1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Сердюкова Н.
204	Васюківка	Артемівський	»	1969	Донецький держ. ун-т	Жеребченко Н. С., Челахова З. Л.
205	Новосамарське	Олександрівський	»	1972	»	Стоян Н. М., Садовенко Л. О., Динник Л. М., Калюжна Л. П.
206	Сергіївка	Слов'янський	»	1956	Донецький держ. пед. ін-т	Мищенко В., Колесник М.
207	Часів Яр	Часово-Ярська міськрада	»	1953	Слов'янський держ. учит. ін-т	Очередник Л. А.
208	Спасько-Михайлівка	Олександрівський	»	1969	Донецький держ. ун-т	Бондаренко В. О., Панченко В. М., Тітовець Н. М.
209	Миколайпілля	Новодонецька селищна рада	»	»	»	Осипенко В. Г., Заварзіна Н. М.
210	Іванопілля	Костянтинівський	»	1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Пшина Т.
211	Ковалівка	Сватівський	Луганська	»	Харківський держ. ун-т	Калениченко Г. О., Чернецька К. І., Сотникова Л. В.
212	Калмиківка	Міловський	»	1956	»	Коломієць С. К.
213	Чмирівка	Старобільський	»	1954	Старобільський держ. учит. ін-т	Авраменко Л. А., Щербакова Л. Д.
214	Залиман	Кремінський	»	1955	Харківський держ. ун-т	Лисаченко О. М., Львович М. Д., Корсунь Т. А.
215	Булгаківка	»	»	»	»	Муромцев І. В., Гніцон Л. І., Гончарова Т. А.
216	Штормове	Новоайдарський	»	1954	Старобільський держ. учит. ін-т	Веселовська Л. П.
				1956	Харківський держ. ун-т	Калениченко Г. О., Гапіцон Л. І., Сотник Л. В.
217	Червонопопівка	Кремінський	»	1955	Харківський держ. пед. ін-т	Лисаченко О. М., Львович М. Д., Корсунь Т. А.
218	Чабанівка	Новоайдарський	»	»	»	Муромцев І. В., Гапіцон Л. І., Гончарова Т. А.
219	Золотарівка	Лисичанський	»	1956	»	Гончарова Т. А., Львович М. Д.
220	Безгинове	Новоайдарський	»	»	»	Калениченко Г. О., Гапіцон Л. І., Сотникова Л. В.
221	Тошківка	Тошківська селищна рада	»	1954	Старобільський держ. пед. ін-т	Киргиря О. П.
222	Красний Лиман	Слов'яносербський	»	»	»	Яковлева Л. П.
223	Олександропілля	Попаснянський	»	1970	Луганський держ. пед. ін-т	Симоненко Г. А., Синьківська Н. І., Залещенко О. П., Родовітченко В. Ю., Кротько В. М., Поршенко Н. Є.
224	Петрівка	Перевальський	»	1968	»	Тищенко В. М., Куліш Л. П.
225	Клинове	Артемівський	Донецька	1969	Донецький держ. ун-т	Маляр Г. Г., Черкасова В. І., Безпала А. С.

№ населеного пункту
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
259
260
261
262
263
264
265

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
226	Сабівка	Слов'яносербський	Луганська	1955	Донецький держ. пед. ін-т	Петренко С. Г.
227	Бугаївка	Перевальський	»	1968	Луганський держ. пед- ін-т	Журба Т., Іллюхіна В.
228	Литвинівка	Біловодський	»	1956	Харківський держ. ун-т	Ванжа В. В., Різник Л. Г., Шульга Н. М.
229	Мусіївка	Міловський	»	»	»	»
230	Шпотине	Старобільський	»	1969	Луганський держ. пед. ін-т	Сікорська З. С., Павленко Н. Д., Швайкус Н. М., Кутенко Л. О., Куделіна Л. П.,
231	Третяківка	Біловодський	»	»	»	Проценко В. М., Кулинцова Н. К,. Сікорська З. С., Сухоставська О. Г., Якнмець Ю. П.
232	Бараниківка	»	»	1957	Харківський держ. ун-т	Баткалов В. П., Василець В. А., Юрченко О. С.
				1968	Лисичанське пед. учнлище	Макаренко М. В.
233	Вовкодаєве	Новоайдарський	»	1956	Харківський держ. ун-т	Ванжа В. В., Різник Л. Г., Шульга Н. М.
234	Вільне	Станично-Луганський	»	1970	Луганський держ. пед. ін-т	Сікорська З. С., Ємченко О. І., Малець Л. Д.
235	Михайлівка	»	»	»	»	»
236	Петрівка	»	»	1957	Харківський держ. ун-т	Стадник В. І., Дигало З. Ф., Бредіха В. І.
237	Лиман	Слов'яносербський	»	1970	Луганський держ. пед. ін-т	Терновська Т. П., Сірик В. О., Тимченко Л. М., Шевцова В. П., Селіверстова В. О., Сопільник Л. Г., Ящишина Л. Ю., Орел О. А.. Судникова Л. І.
238	Миколаївка	Станично-Луганський	»	»	»	»
239	Краснівка	Тарасівський	Ростовська РФ	1972	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й.
240	Розкішне	Лутугинський	Луганська	1968	Луганський держ. пед. ін-т	Крютченко Н. В., Журба Т. А., Ромащенко Р. І., Куліш Л. П.
241	Збірне	»	»	»	»	Ромащенко Р. І., Тнщенко В. М., Куліш Л. П.
242	Дубівка	Краснодонський	»	»	»	Смаглюкова О. М., Бугай Т. А.
243	Дьоггеве	Міллерівський	Ростовська РФ	1966	»	Коноз Є. І., Дем'янюк Н. З.
244	Турилівка	»	»	1971	»	Стоян Т. М.. Суржик Т. Ю., Іваницька Т. М., Семенчук Т. М., Пухальська Н. Я., Безугла О. В.
245	Вільховий Ріг	»	»	1966	»	Стреблянська К. І., Анекиєнко С. О.. Коиоз Є. І., Дем'янюк Н. З.
246	Криворіжжя	»	»	1967	»	Григор'єва Л. В., Гречихіна В. І., Беседа Л. М., Ганус М. І.
247	Єфремово-Степанівка	Тарасівський	»	»	»	»
248	Дячкнне	»	»	»	»	Пелюшенко Т. А., Сахарчук А. К., Ряпалова Н. Я., Пенізова В. М., Макар Я. М., Розсоха Л. Г.
249	Більшинка	»	»	»	»	Пелюшенко Т. А., Сахарчук А. К., Матюшка М. С., Ненаженко В. Г., Ряпалова Н. Я., Пенізова В. М.
250	Демишів	Білокалитвинський	»	1972	Харківський держ. ун-т	Юрченко О. С., Денисенко О. Й. Литовченко К. І.
251	Київський — 2-й	Кашарський	»	1973	Ін-т мовознавства	Прилипко Н. П.
252	Олексіївка	Обливський	»	»	»	»
253	Лозуватка	Синельниківський	Дніпропетровська	1949	Дніпропетровськнй держ. ун-т	Салкуцан О. Г., Страшко К. С., Жолобенко Л. В., Шепеленко О. А.
254	Воскресенівка	Васильківський	»	»	»	Беремеш Г. С., Іванисенко Л. П.
255	Луб'янка	Синельниківський	»	1951	»	Злидень В. Ф., Діденко Н. І., Бут О. М., Бугасова Г. С.
256	Башмачка	Солонянський	»	1950	»	Чайка Є. Д., Страшко К. С., Ротань Л. І.
257	Варварівка	Синельниківський	»	1961	»	Качур О. О., Пола В. Д.
259	Шевченкове	Вільнянський	Запорізька	1951	Запорізький держ. пед. ін-т	Бабенко В. О.. Андрієнко Є. О.
260	Любомирівка	»	»	1950	Дніпропетровський держ. ун-т	Васик Л. А., Запорожець Л. І., Ротань Л. І.
261	Різдвянка	Новомиколаївський	»	1956	Запорізький держ. пед. ін-т	Чабаненко В. А.
262	Новоолександрівка	Запорізький	»	1951	»	Скотаренко К. Д., Горбатенко М. С.
263	Омельник	Оріхівський	»	1957	»	Мохнарнло М. Ф., Жолоб В. Г.
				1965	Харківський держ. пед. ін-т	Тюніна Г. М.
264	Приморське	Василівський	»	1951	Запорізький держ. пед. ін-т	Притула М., Лизенко О.
265	Новояковлівка	Оріхівський	»	»	»	Тарасенко М. Р., Кишко Л. І.
266	Слов'янка	Межівський	Дніпропетровська	1967	Дніпропетровський держ. ун-т	Перуща М. Т., Пустовіт Т. С.
267	Дубовики	Васильківський	»	1966	»	Проценко М. М., Федорченко Л. Г.
268	Василівка	Межівський	»	1949	»	Біндус Н. П., Горбенко Д. Д.
269	Софіївка	Новомиколаївський	Запорізька	1956	Запорізький держ. пед. ін-т	Чабаиенко В. А.
270	Маломихайлівка	Покровський	Дніпропетровська	1953	Донецький держ. пед. ін-т	Проскура Г. В.
271	Новопавлівка	Межівський	»	»	»	Сулима Є. О., Зваrольська О. І.
				1949	Дніпропетровський держ. ун-т	Біндус Н. П., Яцура Г. Ф.
272	Чорненкове	Покровський	»	1956	»	Глушко В. І
273	Федорівка	Великоновосілківський	Донецька	1969	Донецький держ. ун-т	Марина Н. С., Косматенко В. І., Рябчук Л. І., Саура Р. М., Антоненко Н. І.
274	Воздвижівка	Гуляйпільський	Запорізька	1953	Запорізький держ. пед. ін-т	Рось М. Я., Радочнна К. Ф.
275	Успенівка	»	»	1951	»	Деркач Л. В., Хижняк В. Ф., Тоцька Г. Н.
276	Нескучне	Великоновосілківський	Донецька	1953	Донецький держ. пед. ін-т	Коваленко Р. І., Коваль В. Д.
277	Новозлатопіль	Гуляйпільський	Запорізька	»	»	Бугрнм Н. В., Кролівець Л. В.
278	Новопетриківка	Великоновосілківськнй	Донецька	1950	»	Водоп'янова В.
279	Новоселівка	Пологівськнй	Запорізька	1951	Запорізький держ. пед. ін-т	Деркач Є. П.
280	Добропілля	Добропільський	Донецька	1954	Донецький держ. пед. ін-т	Полінська Н. Ю., Ткачук К. Р., Литвинова Л. П.
281	Попів Яр	Костянтинівськнй	»	1969	Донецький держ. ун-т	Заварзіна Н. М., Осипенко В. Г.
282	Муравка	Красноармійський	»	1954	Донецькнй держ. пед. ін-т	Романенко К. Т., Коваленко Л. І., Остапенко Л. М.
283	Гродівка	Гродівська селищна рада	»	1959	»	Корнієнко Л. А., Батрак Т. І.
284	Архангельське	Ясинуватський	»	1953	»	Щербань Є. І., Оріхова З. Д.
285	Селидове	Селидівська міськрада	»	1948	»	Хацько К. С.
286	Семенівка	Ясинуватськнй	»	1952	»	Сергієнко Л. О., Сагірова В. Ф., Каменець Є. П.
287	Андріївка	Велнконовосілківськнй	»	1959	»	Устенко В. Я., Комар О. Ю.
288	Іллінка	Мар'їнський	»	»	»	Батрак Т. Г., Корнієнко Л. А.
289	Олександрівка	Шабельківська селищна рада	»	1951	»	Компанієць З.
290	Успенівка	Мар'їнськнй	»	1953	»	Кухар Л. І., Мишуренко Л. Л.
291	Костянтинівка	»	»	1950	»	Тимошенко Н. М.
292	Аидріївка	Волноваськнй	»	1949	Донецький держ. пед. ін-т	Потапенко В. М., Муравська Н. Ф.
				1959	Донецький держ. ун-т	Засідкевич Л. Г., Ткаченко В. І.
293	Пречистівка	Мар'їнський	»	1954	Донецький держ. пед. ін-т	Корнієнко В. І., Дуброва Р. Ф., Карайкоза Е. М.
			»	1969	Донецький держ. ун-т	Сімакова В. О.
294	Благодатне	Волноваськнй	»	1948	Донецькнй держ. пед. ін-т	Юлін М., Рогач В.
295	Мнколаївка	»	»	1949	»	Павлій В. А.
				1954	»	Корнієнко В. І., Дуброва Р. Ф., Карайкоза Е. М.
				1969	Донецький держ. ун-т	Сімакова В. О., Шевченко В. О.
296	Іванівка	Волноваськнй	Донецька	1950	Донецький держ. пед. ін-т	Бойм Д. А., Пєшкова Н. М., Шевченко П. Є.
297	Свободне	»	»	»	»	Дмитрієнко З. М.
298	Передмістя Горлівки	Горлівська міськрада	»	1969	»	Бондаренко В., Капієвська Л., Середа О.
299	Корсунь	Єнакіївська міськрада	»	»	»	Матюхіна О. М., Бубенко В. М., Сердюк О. І.
300	Нижній Нагольчнк	Антрацитівський	Луганська	1966	Луганський держ. пед. ін-т	Плеханова Н. В., Клокол С. І., Полякова Л. М.
301	Верхня Крипка	Корсунська селищна рада Єнакіївської міськради	Донецька	1955	Слов'янський держ. учнт. ін-т	Задорожня А. М.
302	Грабове	Шахтарськнй	»	1956	Донецький держ. пед. ін-т	Лазоренко А. І., Дорошенко Б. В.
303	Троїцько-Харцизьк	Харцизька міськрада	»	1954	Харцизька середня школа	Петренко С. Г.
304	Велика Шишівка	Шахтарський	»	1955	Донецький держ. пед. ін-т	Дорошенко Б. В.. Лазоренко А. І.
305	Передмістя Сніжного	Сніжнянська міськрада	»	1956	»	Майоренко О. В., Бабич В. І.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
306	Горбачево-Михайлівка	Моспинська міськрада	Донецька	1955	Донецький держ. пед. ін-т	Дуброва А. С., Запорізька О. С.
307	Благодатне	Амвросіївський	»	1969	Донецький держ. ун-т	Крикотненко Л., Сушицька С., Савченко В.
308	Григорівка	»	»	1955	Донецький держ. пед. ін-т	Дуброва А. С., Запорізька О. С.
				1969	Донецький держ. ун-т	Бутенко І. В., Матійченко А. П.
309	Новокатеринівка	Старобешівський	»	1959	Донецький держ. пед. ін-т	Дуброва А. С., Щербак К. О.
310	Мокроєланчик	Амвросіївський	»	1969	Донецький держ. ун-т	Бесараб Л. М.
				»	»	Головченко К. А., Кушніренко Є. П., Якименко Т. Д.
311	Успенка	»	»	1956	Донецький держ. пед. ін-т	Дуброва А. С., Запорізька О. С.
				1969	Донецький держ. ун-т	Матійченко А. П., Бутенко І. В.
312	Василівка	Старобешівський	»	1968	»	Безкровна Т. В., Дробішева О. П.
313	Кузнецово-Михайлівка	Тельманівський	»	1959	Донецький держ. пед. ін-т	Шевченко Н. А., Дроздова В. М.
314	Латонове	Матвієво-Курганський	Ростовська РФ	1971	Київський держ. ун-т	Могила А. П., Майборода В. В., Мірошниченко А. М., Баранов В. Ф., Луців Р. Г., Бантус В. М.
315	Іллірія	Лутугинський	Луганська	1968	Луганський держ. пед. ін-т	Журба Т. А., Іллюхіна В. І.
316	Андріївка	Краснодонський	»	1970	»	Ковальова Ю. В., Вербовська В. В., Калинська Л. Я., Лянг Л. М., Луньова В. М., Вітренко Л. Г., Василенко Л. М., Величко Р. І., Кучеренко Л. О.
317	Передмістя Антрацита	Антрацитівська міськрада	»	1968	»	Ільченко В. А., Плугатаренко Н. І.
318	Медвежанка	Свердловський	»	1970	»	Калинська Л. Я., Коломієць М. І., Купріянова Т. О., Вербовська В. В., Вітренко Л. Г., Василенко Л. М., Журавльова О. В.
319	Олександрівка	»	»	1968	»	Ромась М. Г., Межерицька О. П., Плугатаренко Н. І.
320	Нагольно-Тарасівка	Нагольно-Тарасівська селищна рада	»	»	»	Курбет Г., Шовкун Л.
321	Дякове	Антрацитівський	»	»	»	Логачова А., Гонтар Л., Курбет Г., Шовкун Л.
322	Бірюкове	Свердловський	»	1965	»	Скляревська Д. Т., Бурлуцька М. Ф.
323	Барило-Кріпинське	Родіоново-Несвітайський	Ростовська РФ	1972	Харківський держ. ун-т	Солонська Г. Т., Прокопенко З. В., Самохвалова Л. І.
324	Мар'ївка	Матвієво-Курганський	»	»	Дніпропетровський держ. ун-т	Куліш М. А., Обух Г. В.
325	Генеральське	Родіоново-Несвітайський	»	»	Харківський держ. ун-т	Солонська Г. Т., Прокопенко З. В., Самохвалова Л. І.
326	Божківка	Красносулінський	»	»	Ін-т мовознавства	Прилипко Н. П.
327	Садки	»	»	»	»	»
329	Кадамівка	Октябрський	»	»	Дніпропетровський держ. ун-т	Кузьменко Л. Р., Майданник В. М., Тронь Г. М.
330	Яново-Грушівка	»	»	»	»	»
332	Верхня Криниця	Василівський	Запорізька	1951	Запорізький держ. пед. ін-т	Киричок О. М., Черняєва Т. М.
333	Михайлівка	Михайлівський	»	1953	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Барахта Т. Д.
334	Червоногірка	Токмацький	»	1950	»	Олійник І. С.
				1953	Запорізький держ. пед. ін-т	Павленко Т. Ф., Кривошапко С. М.
335	Новобогданівка	Мелітопольський	»	1951	»	Мосін В. П., Стадниченко Л. С.
336	Грушівка	Токмацький	»	1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Жирякова Н. А.
337	Новомиколаївка	Мелітопольський	Запорізька	1965	Запорізький держ. пед. ін-т	Шакун Т. Г.
				1954	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Чернов О. Є.
338	Вознесенка	»	»	1949	»	Олійник І. С., Перебийніс Н. Г., Міняйло О. П.
339	Володимирівка	Приазовський	»	1954	»	Середа Г. І., Клименко Н. Ф.
340	Охрімівка	Якимівський	»	1953	»	Король В. Є.
341	Чкалове	Приазовський	»	»	»	Безпалько Ж. І.
342	Вербове	Пологівський	»	1951	Запорізький держ. пед. ін-т	Пругло О. В., М'яло М. Г.
343	Чапаєвка	»	»	»	»	Щолупа Н. М., Авдієнко Г. П.
344	Новоукраїнка	Куйбишевський	»	1953	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Жукова З. Ф.
345	Очеретувате	Токмацький	»	1950	»	Олійник І. С.
346	Дубове	Куйбишевський	»	1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Козлова З. Є.
347	Більманка	»	»	1954	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Черевко Л. С.
348	Могиляни	Чернігівський	»	»	»	Чернова Є. І., Заболотна О.
349	Ганноопаллинка	Приазовський	»	1953	»	Безпалько Ж. І.
350	Єлисеївка	Приморський	»	»	Запорізький держ. пед. ін-т	Кисла К. С., Христова Є. П.
351	Борисівка	»	»	1956	»	Чабаненко В. А.
352	Нововасилівка	Бердянський	»	1953	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Сіряківська Т. Т.
353	Розівка	Куйбишевський	»	»	Запорізький держ. пед. ін-т	Овсій Н. І., Кузьменко Д. А.
354	Краснівка	Волноваський	Донецька	1960	Донецький держ. пед. ін-т	Шевченко Н. А., Комар О. Ю.
355	Старомар'ївка	Тельманівський	»	1956	»	Стус В. С., Білозьоров В. І.
356	Павлопіль	Новоазовський	»	1968	Донецький держ. ун-т	Коваль Л. О., Ягідкіна Т. М.
357	Бойове	Володарський	»	1955	Слов'янський держ. пед. ін-т	Кононенко Д.
				1968	Донецький держ. ун-т	Лірук Р. Ф., Півень Л. С.
358	Передмістя Маріуполя	Маріупольська міськрада	»	1960	Донецький держ. пед. ін-т	Комар О. Ю., Шевченко Н. А.
359	Азовське	Першотравневий	»	1959	»	Комар О. Ю., Устенко В. Я.
360	Сєдово-Василівка	Новоазовський	»	1952	»	Кашснець Є. П., Сагірова В. Ф., Сергієнко Л. О.
361	Безіменне	»	»	1959	»	Дроздова В. М., Шевченко Н. А.
362	Веселовознесенське	Неклинівський	Ростовська РФ	1972	Дніпропетровський держ. ун-т	Розпутня Н. І., Марахіна Н. Г.
363	Шабельськ	Старощербинівський	Краснодарський край РФ	1968	Ін-т мовознавства	Довгопол С. Ф., Малахівська О. А.
364	Кухарівка	Єйський	»	1965	»	Довгопол С. Ф., Соколенко Т. І.
365	Катеринівка	Старощербинівський	»	1968	»	Довгопол С. Ф., Малахівська О. А.
366	Варенівка	Неклинівський	Ростовська РФ	1972	Дніпропетровський держ. ун-т	Сидорчук О. Д., Саєнко З. М.
367	Полтава-1	Азовський	»	»	Ін-т мовознавства	Малахівська О. А., Франчук В. Ю.
368	Підкущівка	Кущівський	Краснодарський край РФ	»	Київський держ. ун-т	Могила А. П.
369	Сараї	Багаївський	Ростовська РФ	»	Дніпропетровський держ. ун-т	Полтавець Т. І., Кравець І. П.
370	Хомутовська	Кагальницький	»	»	Ін-т мовознавства	Малахівська О. А., Франчук В. Ю.
371	Велика Талова	»	»	»	»	»
372	Іванове-Шамшеве	»	»	»	»	»
373	Розсошанський-1	»	»	»	»	»
374	Коврине	Пролетарський	»	»	Дніпропетровський держ. ун-т	Литовченко Н. А., Мельник В. Г.
375	Новий Єгорлик	Сальський	»	»	»	Чернявська Л. І., Лисенко Н. П.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ДО СПИСКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ 1-й ч. т.

Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	№ на карті
Азовське	Першотравневий	Донецька	359
Алісівка	Близнюківський	Харківська	185
Андріївка	Волноваський	Донецька	292
»	Краснодонський	Луганська	316
»	Великоновосілківський	Донецька	287
Антрацит (передмістя)		Луганська	317
Архангельське	Ясинуватський	Донецька	284
Базаліївка	Чугуївський	Харківська	109
Бараниківка	Біловодський	Луганська	232
Барило-Крінинське	Родіоново-Несвітайський	Ростовська РФ	323
Башмачка	Солонянський	Дніпропетровська	256
Безгинове	Новоайдарський	Луганська	220
Безіменне	Новоазовський	Донецька	361
Безмятежне	Шевченківський	Харківська	115
Бехтіївка	Корочанський	Белгородська РФ	31
Білухівка	Карлівський	Полтавська	80
Білянка	Шебекинський	Белгородська РФ	322
Більманка	Куйбишевський	Запорізька	249
Більшинка	Тарасівський	Ростовська РФ	35
Бірюкове	Свердловський	Луганська	347
Благодатне	Волноваський	Донецька	294
»	Амвросіївський	»	307
Богданове	Барвінківський	Харківська	186
Богуслав	Павлоградський	Дніпропетровська	190
Богуславка	Борівський	Харківська	118
Божківка	Красносулінський	Ростовська РФ	326
Бойове	Володарський	Донецька	357
Бондарівка	Марківський	Луганська	148
Борисівка	Приморський	Запорізька	351
Бориспілля	Рокитянський	Белгородська РФ	8
Бранцівка	Краснопільський	Сумська	12
Бугаївка	Перевальський	Луганська	227
Булгаківка	Кремінський	»	215
Варварівка	Синельниківський	Дніпропетровська	257
Варенівка	Неклинівський	Ростовська РФ	366
Василівка	Старобешівський	Донецька	312
»	Межівський	Дніпропетровська	268
Васюківка	Артемівський	Донецька	204
Велика Талова	Кагальницький	Ростовська РФ	371
Велика Халань	Корочанський	Белгородська РФ	29
Велика Шишівка	Шахтарський	Донецька	304
Велике Архангельське	Бутурлинівський	Воронезька РФ	59
Великі Бучки	Сахновщинський	Харківська	170
Великоцьк	Міловський	Луганська	149
Вербки	Павлоградський	Дніпропетровська	175
Вербове	Пологівський	Запорізька	342
Вертіївка	Богодухівський	Харківська	76
Верхньоостахів	Боківський	Ростовська РФ	160
Верхня Криниця	Василівський	Запорізька	332
Верхня Кринка	Корсунська селищна рада Єнакіївської міськради	Донецька	301
Веселе	Харківський	Харківська	88
Веселовознесенське	Неклинівський	Ростовська РФ	362
Вишнева	Балаклійський	Харківська	117
Вільне	Станично-Луганський	Луганська	234
Вільховий Ріг	Красноградський	Харківська	163
»	Міллерівський	Ростовська РФ	245
Вінницькі Івани	Богодухівський	Харківська	69
Власівка	Кегичівський	»	97
Вовкодаєве	Новоайдарський	Луганська	233
Вовчанські Хутори	Вовчанський	Харківська	100
Вовчий Яр	Балаклійський	»	96
Воздвижівка	Гуляйпільський	Запорізька	274
Вознесенка	Мелітопольський	»	338
Володимирівка	Приазовський	»	339
Волоконівка	Валуйський	Белгородська РФ	36
Воробжа	Суджанський	Курська РФ	2
Воскресенівка	Васильківський	Дніпропетровська	254
В'язове	Рокитянський	Белгородська РФ	10
Ганнівка	Корочанський	»	34
Ганнопанлинка	Приазовський	Запорізька	349
Геївка	Готвальдівський	Харківська	98
Генеральське	Родіоново-Несвітайський	Ростовська РФ	325
Гнилиця	Великобурлуцький	Харківська	106
Головчине	Борисівський	Белгородська РФ	14
Голофіївка	Валуйський	»	38
Гончарівка	Підгоренський	Воронезька РФ	56
Горбачево-Михайлівка	Моспинська міськрада	Донецька	306
Горлівка (передмістя)	Горлівська міськрада	»	298
Горохуватка	Борівський	Харківська	193
Грабове	Шахтарський	Донецька	6
Гракове	Дворічанський	Харківська	110
Графовка	Рокитянський	Белгородська РФ	302
Григорівка	Амвросіївський	Донецька	283
Гродівка	Гродівська селищна рада	»	5
Грунівка	Краснопільський	Сумська	336
Грушівка	Токмацький	Запорізька	
Давидівка	Троїцький	Луганська	124
Дев'ятигір'я	Пристенський	Курська РФ	16
Демишів	Білокалитвинський	Ростовська РФ	250
Дігтярне	Вовчанський	Харківська	37
Дмитрівка	Рокитянський	Белгородська РФ	20
Добропілля	Добропільський	Донецька	280
Довгі Буди	Білівський	Курська РФ	4
Донцівка	Новопсковський	Луганська	144
Дружелюбівка	Борівський	Харківська	195
Дубівка	Краснодонський	Луганська	242
Дубове	Куйбишевський	Запорізька	346
Дубовики	Васильківський	Дніпропетровська	267
Дякове	Антрацитівський	Луганська	321
Дячкине	Тарасівський	Ростовська РФ	248
Дьогтеве	Міллерівський	»	243
Євстратівка	Розсошанський	Воронезька РФ	136
Єлисеївка	Приморський	Запорізька	350
Єфремово-Степанівка	Тарасівський	Ростовська РФ	247
Жданівка	Магдалинівський	Дніпропетровська	168
Зайцеве	Синельниківський	»	177
Зайцівка	Кантемирівський	Воронезька РФ	143
Залиман	Кремінський	Луганська	214
Збірне	Лутугинський	»	241
Золотарівка	Лисичанський	»	219
Іванівка	Волноваський	Донецька	296
Іванове-Шамшеве	Кагальницький	Ростовська РФ	372
Іванопілля	Костянтинівський	Донецька	210
Іванчуківка	Ізюмський	Харківська	192
Іващенкове	Олексіївський	Белгородська РФ	46
Іллінка	Мар'їнський	Донецька	288
Іллірія	Лутугинський	Луганська	315
Кадамівка	Октябрський	Ростовська РФ	329
Калмиківка	Міловський	Луганська	212
Катеринівка	Старощербинівський	Краснодарський край РФ	365
Караван	Нововодолазький	Харківська	81
Караяшник	Старобільський	Луганська	147
»	Ольховатський	Воронезька РФ	57
Карпенкове	Євдаківський	»	54
Кашари	Кашарський	Ростовська РФ	161
Кегичівка	Кегичівський	Харківська	164
Київський-2-й	Кашарський	Ростовська РФ	251
Кирилівка	Красноградський	Харківська	83
Кисслі	Первомайський	»	179
Кислівка	Куп'янський	»	114
Кірове	Лозівський	»	184
Клименки	Вейделівський	Белгородська РФ	119
Климівка	Карлівський	Полтавська	162
Клинове	Артемівський	Донецька	225
Ковалівка	Сватівський	Луганська	211
Коврине	Пролетарський	Ростовська РФ	374
Козача Лопань	Дергачівський	Харківська	84
Козачок	Старооскільський	Белгородська РФ	27
Козинка	Валуйський	»	102
Комісарове	Великобурлуцький	Харківська	101
Корсина	Калачіївський	Воронезька РФ	66
Коротич	Харківський	Харківська	89
Корсунь	Єнакіївська міськрада	Донецька	299
Костянтинівка	Мар'їнський	»	291
Кочубеївка	Новосанжарський	Полтавська	77
Красне	Олексіївський	Белгородська РФ	47
Красний Лиман	Слов'яносербський	Луганська	222
Красний Октябр	Белгородський	Белгородська РФ	23
Краснівка	Волноваський	Донецька	354
»	Тарасівський	Ростовська РФ	239
Криворіжжя	Міллерівський	Ростовська РФ	246
Криниця	Острогозький	Воронезька РФ	40
Криничне	Розсошанський	»	138
Кругле	Сватівський	Луганська	131
Кузнецово-Михайлівка	Тельманівський	Донецька	313
Кухарівка	Єйський	Краснодарський край РФ	364
Латонове	Матвієво-Курганський	Ростовська РФ	314
Лизинівка	Розсошанський	Воронезька РФ	135
Лиман	Слов'яносербський	Луганська	237
Литвинівка	Біловодський	»	228
Лозна	Ровеньський	Белгородська РФ	120
Лозно-Олександрівка	Білокуракинський	Луганська	123
Лозуватка	Синельниківський	Дніпропетровська	253
Луб'янка	»	»	255
Лукашівка	Близнюківський	Харківська	181
Любівка	Краснокутський	»	74
Любомирівка	Вільнянський	Запорізька	260
Макартетине	Новопсковський	Луганська	129
Максимівка	Сахновщинський	Харківська	166
»	Троїцький	Луганська	122
Мала Комишуваха	Ізюмський	Харківська	197
Малинівка	Чугуївський	»	92
Маломихайлівка	Покровський	Дніпропетровська	270
Малоолександрівка	Троїцький	Луганська	125
Мальчевська	Чортківський	Ростовська РФ	156
Маріуполь (передмістя)	Маріупольська міськрада	Донецька	358
Мар'ївка	Матвієво-Курганський	Ростовська РФ	324
Марки	Євдаківський	Воронезька РФ	52
Марківка	Марківський	Луганська	145
Мартинівка	Суджанський	Курська РФ	1
Маяки	Слов'янський	Донецька	200
Медвежанка	Свердловський	Луганська	318
Микільське	Шебекинський	Белгородська РФ	24
»	Міловський	Луганська	146
Миколаївка	Волноваський	Донецька	295
»	Станично-Луганський	Луганська	238
Миколайпілля	Новодонецька селищна рада	Донецька	209
Минківка	Валківський	Харківська	78
Михайлівка	Михайлівський	Запорізька	333
»	Станично-Луганський	Луганська	235
Могиляни	Чернігівський	Запорізька	348
Мокроєланчик	Амвросіївський	Донецька	310
Моначинівка	Куп'янський	Харківська	111
Муравка	Красноармійський	Донецька	282
Мусіївка	Міловський	Луганська	229
Нагільна	Вейделівський	Белгородська РФ	121
Нагольно-Тарасівка	Нагольно-Тарасівська селищна рада	Луганська	320
Некременне	Олександрівський	Донецька	202
Нескучне	Великоновосілківський	»	276
Нижній Нагольчик	Антрацитівський	Луганська	300
Нижня Сироватка	Сумський	Сумська	9
Новий Єгорлик	Сальський	Ростовська РФ	375
Новобіла	Новопсковський	Луганська	141
»	Михайлівський	Воронезька РФ	139
Новобогданівка	Мелітопольський	Запорізька	335
Нововасилівка	Бердянський	»	352
Новозлатопіль	Гуляйпільський	»	277
Новокатеринівка	Старобешівський	Донецька	309
Новомарківка	Кантемирівський	Воронезька РФ	142
Новомиколаївка	Мелітопольський	Запорізька	337
Новоолександрівка	Запорізький	»	262
»	Вовчанський	Харківська	104
Новопавлівка	Межівський	Дніпропетровська	271
Новопетриківка	Великоновосілківський	Донецька	278
Новосамарське	Олександрівський	»	205
Новоселівка	Пологівський	Запорізька	279
Новотроїцьке	Петропавлівський	Воронезька РФ	151
Новоукраїнка	Куйбишевський	Запорізька	344
Новочервоне	Троїцький	Луганська	127
Новояковлівка	Оріхівський	Запорізька	265
Обухівка	Старооскільський	Белгородська РФ	39
Олександрівка	Шевченківський	Харківська	112
»	Близнюківський	»	189
»	Дніпропетровська міськрада	Дніпропетровська	176

Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	№ на карті
»	Свердловський	Луганська	319
»	Золочівський	Харківська	70
»	Шабельківська селищна рада	Донецька	289
Олександрівка-Діиська	Павлівський	Воронезька РФ	58
Олександропілля	Попаснянський	Луганська	223
Олексіївка	Корочанський	Бєлгородська РФ	33
»	Обливський	Ростовська РФ	252
»	Яковлівський	Бєлгородська РФ	18
Ольшанка	Новооскільський	»	28
Ольховчик	Чортківський	Ростовська РФ	157
Омельник	Оріхівський	Запорізька	263
Орлик	Чорнянський	Бєлгородська РФ	26
Охрімівка	Якимівський	Запорізька	340
Очеретувате	Магдалинівський	Дніпропетровська	173
»	Токмацький	Запорізька	345
Павлівка	Обоянський	Курська РФ	17
Павлопіль	Новоазовський	Донецька	356
Пасіки	Готвальдівський	Харківська	95
Перещепине	Новомосковський	Дніпропетровська	169
Петрівка	Станично-Луганський	Луганська	236
»	Перевальський	»	224
»	Павлівський	Воронезька РФ	61
Петро-Іванівка	Дворічанський	Харківська	108
Петропавлівка	Петропавлівський	Дніпропетровська	191
»	Куп'янський	Харківська	113
»	Георгіу-Дезький	Воронезька РФ	51
Пилипенкове	Бутурлинівський	»	60
Південне	Дергачівський	Харківська	87
Підгірна	Калачіївський	Воронезька РФ	67
Підколоднівка	Богучарський	»	152
Підкущівка	Кущівський	Красиодарський край РФ	368
Підпільне	Новомосковський	Дніпропетровська	174
Піски	Павлівський	Воронезька РФ	53
Полтава-1	Азовський	Ростовська РФ	367
Полтавське	Лозівський	Харківська	183
Попасне	Новомосковський	Дніпропетровська	171
Попівка	Карлівський	Полтавська	82
Попів Яр	Костянтинівський	Донецька	281
Преображенка	Павлоградський	Дніпропетровська	172
Преображенне	Сватівський	Луганська	130
Пречистівка	Мар'їнський	Донецька	293
Приліпка	Вовчанський	Харківська	86
Пристін	Куп'янський	»	116
Пришиб	Балаклійський	»	99
Радьківка	Прохорівський	Бєлгородська РФ	19
Ржавчик	Первомайський	Харківська	178
Ржевка	Шебекинський	Бєлгородська РФ	25
Різдв'янка	Новомиколаївський	Запорізька	261
Розівка	Куйбишевський	»	353

Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	№ на карті
Розкішне	Лутугинський	Луганська	240
Розсошанський-1	Кагальницький	Ростовська РФ	373
Рудове	Білокуракинський	Луганська	128
Рясне	Краснопільський	Сумська	11
Сабівка	Слов'яносербський	Луганська	226
Садки	Красносулінський	Ростовська РФ	327
Садове	Лозівський	Харківська	182
Сараї	Багаївський	Ростовська РФ	369
Сахновщина	Сахновщинський	Харківська	167
Свободне	Волноваський	Донецька	297
Селидове	Селидівська міськрада	»	285
Селявне	Лискинський	Воронезька РФ	49
Семенівка	Калачіївський	»	63
»	Ясинуватський	Донецька	286
Семенів Яр	Богодухівський	Харківська	73
Сергіївка	Слов'янський	Донецька	206
Серетяне	Яковлівський	Бєлгородська РФ	21
Сєдово-Василівка	Новоазовський	Донецька	360
Слов'янка	Межівський	Дніпропетровська	266
Сніжне	Сніжнянська міськрада	Донецька	305
Соколове	Готвальдівський	Харківська	93
Солонка	Нехаївський	Волгоградська РФ	158
Сомівка	Зачепилівський	Харківська	165
Сороківка	Харківський	»	90
Софіївка	Новомиколаївський	Запорізька	269
Спасько-Михайлівка	Олександрівський	Донецька	208
Ставидиянка	Боківський	Ростовська РФ	159
Станова	Чорнянський	Бєлгородська РФ	41
Стара Водолага	Нововодолазький	Харківська	79
Стара Калитва	Розсошанський	Воронезька РФ	137
Стара Рябина	Великописарівський	Сумська	68
Старомар'ївка	Тельманівський	Донецька	355
Стрілеча	Харківський	Харківська	85
Танюшівка	Новопсковський	Луганська	126
Твердохлібівка	Богучарський	Воронезька РФ	153
Терни	Краснолиманський	Донецька	199
Томарівка	Яковлівський	Бєлгородська РФ	22
Тошківка	Тошківська селищна рада	Луганська	221
Третяківка	Біловодський	»	231
Троїцько-Харцизьк	Харцизька міськрада	Донецька	303
Тростянець (передмістя)	Сумська	Тростянецький	13
Турилівка	Міллерівський	Ростовська РФ	244
Угроїди	Краснопільський	Сумська	7
Уплатне	Близнюківський	Харківська	188
Урив-Покровка	Острогозький	Воронезька РФ	48

Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	№ на карті
Успенівка	Мар'їнський	Донецька	290
»	Гуляйпільський	Запорізька	275
Успенка	Амвросіївський	Донецька	311
Федорівка	Ізюмський	Харківська	194
»	Великоновосілківський	Донецька	273
Хатнє	Великобурлуцький	Харківська	105
Хомутовська	Кагальницький	Ростовська РФ	370
Хотімля	Вовчанський	Харківська	91
Хохол-Тростянка	Острогозький	Воронезька РФ	43
Цапівка	Золочівський	Харківська	72
Цілуйкове	Білокуракинський	Луганська	132
Чабанівка	Новоайдарський	»	218
Чапаєвка	Пологівський	Запорізька	343
Часів Яр	Часово-Ярська міськрада	Донецька	207
Часничне	Олексіївський	Бєлгородська РФ	44
Чепіль	Балаклійський	Харківська	180
Червоний Прапор	Краснокутський	»	75
Червоний Шахтар	Ізюмський	»	196
Червоногірка	Токмацький	Запорізька	334
Червонопопівка	Кремінський	Луганська	217
Черепіївка	Кашарський	Ростовська РФ	161
Чкалове	Приазовський	Запорізька	341
Чмирівка	Старобільський	Луганська	213
Чоботівка	Тарасівський	Ростовська РФ	239
Чорненкове	Покровський	Дніпропетровська	272
Чорнянка	Чорнянський	Бєлгородська РФ	32
Шабельське	Старощербинівський	Красиодарський край РФ	363
Шапошниківка	Ольховатський	Воронезька РФ	133
Шарапівка	Новооскільський	Бєлгородська РФ	42
Шевченкове	Вільнянський	Запорізька	259
Шевченкове Перше	Вовчанський	Харківська	103
Шелудьківка	Готвальдівський	»	94
Шипувате	Великобурлуцький	»	107
Шпотине	Старобільський	Луганська	230
Штормове	Новоайдарський	»	216
Юнаківка	Сумський	Сумська	3
Юр'ївка	Павлоградський	Дніпропетровська	187
Ямне	Великописарівський	Сумська	15
Ямпіль	Краснолиманський	Донецька	201
Яново-Грушівка	Октябрський	Ростовська РФ	330
Ярова	Краснолиманський	Донецька	198
Ясногірка	Красноармійська міськрада	»	203

КАРТИ

СПИСОК КАРТ І-ї ч.

ДОПОМІЖНІ КАРТИ

I. Українська РСР, політико-адміністративна карта.
II. Поділ території поширення української мови між томами атласу.
III. Адміністративний поділ визволеної території України 1649 р. (Історія Української РСР, К., 1979, т. 2, с. 60).
IV. Азовська і Новоросійська губернії 1775—1783 рр. (Історія Української РСР, К., 1979, т. 2, с. 515).
V. Карта южнорусских наречий и говоров. Уклав К. П. Михальчук.
VI. Діалектологічна карта України. Уклав В. М. Ганцов.
VII. Карта українських говорів. Уклав І. Зілинський.
VIII. Карта говорів української мови. Уклав Ф. Т. Жилко.
IX. Карта говорів української мови. Уклав І. Г. Матвіяс.
X. Диалектологическая карта русского языка в Європе. Уклали М. М. Дурново, М. М. Соколов, Д. М. Ушаков.

ЛІНГВІСТИЧНІ КАРТИ

№ карти — Назва карти

1. Відповідники наголошеного *ě* *(хрін)*
2. Відповідники ненаголошеного *ě* *(цілувати)*
3. Відповідники *е* після шиплячих *(чотири)*
4. Відповідники *е* *(навстіж)*
5. Відповідники *е* в прийменнику *без*
6. Рефлекси ненаголошеного *ę* *(колодязь)*
7. Кореневий голосний у займенниковій формі *тобі*
8. Відповідники наголошеного *о* *(шворінь)*
9. Відповідники ненаголошеного *і* в слові *огірок*
10. Передньоязикові приголосні перед [і] (< *о)
11. [т′] / [к′] *(тісто, тісний)*
12. [д′] / [й] *(дятел)*
13. [д′] / [й] / [л′] *(свадьба)*
14. [н′] / [й] *(соняшник)*
15. [ш] перед [а] (< *ę*) *(лоша)*
16. [ч] перед [а] (< *ę*) *(курча)*
17. [ч] / [ǯ] *(чума)*
18. [р] перед [а] *(рама, град, границя)*
19. [р] в іменниках *кошара, комора*
20. Кінцеві [х] / [к] *(хвартух)*
21. [г] / ø *(огріх)*
22. Протетичний [в] перед [у]
23. [ў] / [й] / [д′] *(сівба)*
24. Структура [картопля]
25. Структура [сочевиця]
26. Структура [маленький]
27. Наголос іменника *жайворонок*
28. Наголос іменника *хворост*
29. Наголос називного і родового відмінків однини іменника *щавель*
30. Морфемна структура іменника *свердло*
31. Морфемна структура іменника *цебер*
32. Суфікси іменника *лівша*
33. Структура іменника *глушко*
34. Суфікси іменника *вулик*
35. Суфікси іменника *черезсідельник*
36. Суфікси іменників — назв поля з-під вівса, проса, гречки
37. Суфікси іменника *огудиння*
38. Орудний відмінок однини іменників колишніх а-основ
39. Орудний відмінок однини іменників колишніх ja-основ
40. Орудний відмінок однини іменника *кінь*
41. Орудний відмінок однини іменника *дощ*
42. Називний відмінок однини іменника *кісся*
43. Родовий відмінок однини іменників середнього роду колишніх n-основ
44. Родовий відмінок однини іменників середнього роду колишніх t-основ
45. Орудний відмінок однини іменників середнього роду колишніх t-основ
46. Родовий відмінок іменників *гроші, коні, гості*
47. Давальний відмінок іменників *коні, люди*
48. Орудний відмінок множини іменників *дуб, кущ, син, батько*
49. Місцевий відмінок множини іменника *кінь*
50. Місцевий відмінок іменників *сіни, груди, двері*
51. Знахідний відмінок однини займенника *він* (з прийменником)
52. Орудний відмінок однини займенника *вона*
53. Родовий відмінок однини займенника *та*
54. Заперечний займенник *ніщо*
55. Називний відмінок множини прикметників
56. Інфінітив дієслів з основою на голосний
57. 1-а особа однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни з приголосним основи [д]
58. 1-а особа однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни з приголосним основи [с]
59. 3-тя особа однини дієслів II дієвідміни
60. 3-тя особа множини теперішнього часу дієслова *іржати*
61. 3-тя особа множини теперішнього часу дієслів II дієвідміни
62. Прийменник *для*
63. Словосполучення *пасу коней*
64. Словосполучення *іти по воду*
65. ‘садиба’
66. ‘будівля для корів’
67. ‘будівля для овець’
68. *конюшня* (значення)
69. ‘будівля для снопів’
70. ‘будівля для сільськогосподарського реманенту’
71. ‘димар’
72. ‘ослін’
73. ‘скатерть’
74. ‘пояс’
75. ‘праник’
76. *рубель* (значення)
77. ‘знаряддя обробляти конопляне волокно’
78. ‘кошики’
79. ‘журавель (витягати воду)’
80. ‘ночви’
81. ‘діжка (на воду в хаті)’
82. ‘кухоль’
83. ‘глечик (на молоко й воду)’
84. ‘діжа (на тісто)’
85. ‘колиска’
86. ‘чепіги’
87. ‘гряділь’
88. ‘чересло’
89. ‘батіг’
90. ‘ручка (на кіссі)’
91. ‘наперсток (у косі)’
92. ‘грабки (до коси)’
93. ‘бабка (клепати косу)’
94. ‘руна (озимі сходи)’
95. ‘жнива’
96. ‘косовиця (сіна)’
97. ‘грива (пропуск у косінні)’
98. ‘копи (снопів у полі)’
99. ‘відходи (після молотьби)’
100. ‘борошно’
101. ‘кукурудза (*Zea mays L.*)’
102. ‘гичка (буряків)’
103. ‘морквиння’
104. ‘картоплиння’
105. ‘листя городніх культур’
106. ‘цілина’
107. ‘переліг’
108. ‘урозгін (орати з країв загону до середини)’
109. ‘усклад (орати від середини загону до країв)’
110. ‘півень (Gallus domesticus)’
111. ‘селезень (Anas platyrhyncha domestica)’
112. ‘качка (Anas domestica)’
113. ‘чорногуз (Ciconia)’
114. ‘яструб (Accipiter)’
115. ‘мурашки’
116. ‘бекають (про овець)’
117. ‘крякають (про качок)’
118. ‘вигуки, якими кличуть собак’
119. ‘вигуки, якими відганяють котів’
120. ‘вигуки, якими кличуть коней’
121. ‘вигуки, якими відганяють корів’
122. ‘вигуки, якими кличуть овець’
123. ‘вигуки, якими відганяють овець’
124. ‘вигуки, якими кличуть свиней’
125. ‘вигуки, якими кличуть гусей’
126. ‘вигуки, якими кличуть індиків’
127. ‘райдуга’
128. ‘відлига’
129. ‘повінь’
130. ‘холодний день’
131. ‘баюра’
132. ‘майдан’
133. ‘чагарник’
134. ‘короткозорий’
135. ‘труна’
136. ‘кладовище’
137. Полісько-слобожанські ареали (фонетичні)
138. Полісько-слобожанські ареали (морфологічні, синтаксичні)
139. Полісько-слобожанські ареали (лексичні)
140. Слобожанські ареали
141. Східнослобожанські ареали
142. Східнополтавські (надворсклянські) ареали
143. Східнополтавсько-степові ареали
144. Степові ареали

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ

(на 1 січня 2001 р.)

Назва адміністративної одиниці	Територія тис. кв. км	Населення тис. осіб	Адміністративний центр	Райони	Всього міст	У тому числі міста державного, республіканського та обласного значення	Селища (міські)	Села
Україна	603.7	49 291.2	Київ	490	451	173	893	28 651
Автономна Республіка Крим (без м. Севастополя)	26	2 100.7	Сімферополь	14	16	11	56	95[illegible]
Вінницька обл.	26.5	1 799.1	Вінниця	21	17	6	30	1 466
Волинська обл.	20.2	1 054.2	Луцьк	16	11	4	22	1 053
Дніпропетровська обл.	31.9	3 678.0	Дніпропетровськ	22	21	3	47	1 440
Донецька обл.	26.5	4 893.6	Донецьк	18	51	28	132	1 174
Житомирська обл.	29.9	1 420.5	Житомир	23	9	4	45	1 627
Закарпатська обл.	12.8	1 282.0	Ужгород	13	10	3	20	579
Запорізька обл.	27.2	1 983.9	Запоріжжя	20	14	5	23	921
Івано-Франківська обл.	1[illegible]9	1 453	Івано-Франківськ	14	15	5	24	765
Київська обл. (без м. Києва)	28.1	1 810.5	Київ	25	25	11	29	1 134
Кіровоградська обл.	24.6	1 152.9	Кіровоград	21	12	4	26	1 [illegible]
Луганська обл.	26.[illegible]	2 607.4	Луганськ	18	37	14	109	792
Львівська обл.	21.8	2 7[illegible]3	Львів	20	43	7	35	1 852
Миколаївська обл.	24.6	286.8	Миколаїв	19	9	5	17	907
Одеська обл.	33.3	[illegible]491.[illegible]	Одеса	26	9	7	33	138
Полтавська обл.	28.8	1 667.2	Полтава	25	15	5	21	846
Рівненська обл.	20.1	1 184.4	Рівне	16	1[illegible]	4	16	[illegible]004
Сумська обл.	23.8	1 118.6	Суми	18	15	7	20	1 494
Тернопільська обл.	[illegible]	1 [illegible]5.1	Тернопіль	17	17	1	18	1 017
Харківська обл.	31.4	2 940.7	Харків	27	17	7	61	1 684
Херсонська обл.	28.5	1 213.0	Херсон	18	9	3	30	660
Хмельницька обл.	20.6	1 447.2	Хмельницький	20	13	6	24	1 416
Черкаська обл.	20.9	1 435.2	Черкаси	20	16	6	15	826
Чернівецька обл.	8.1	929.2	Чернівці	11	11	2	8	398
Чернігівська обл.	31.9	267.6	Чернігів	22	1[illegible]	3	30	1 496
м. Київ (міськрада)	0.8	2 637.1		14	1		1	
м. Севастополь (міськрада)	[illegible]9	388.4		4	2		[illegible]	[illegible]

МАСШТАБ 1:3 750 000

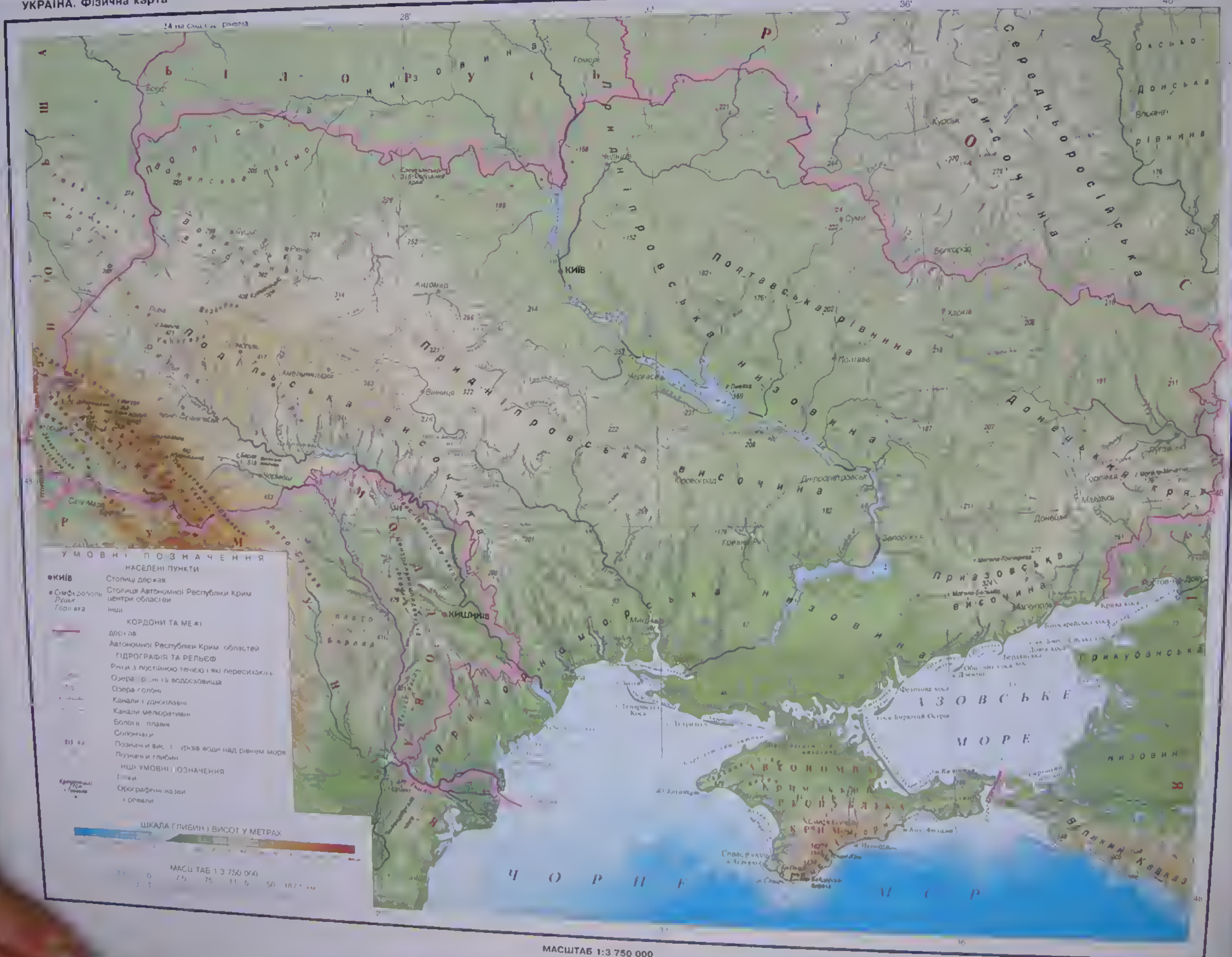
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ
КИЇВ
Столиці держав
Сімферополь
Столиця Автономної Республіки Крим
центри областей
Інші
КОРДОНИ ТА МЕЖІ
держав
Автономної Республіки Крим, областей
ГІДРОГРАФІЯ ТА РЕЛЬЄФ
Озера солоні
Канали мелоративні
Солончаки
Позначки глибин
ШКАЛА ГЛИБИН І ВИСОТ У МЕТРАХ
МАСШТАБ 1:3 750 000
Київ
Житомир
Вінниця
Черкаси
Полтава
Суми
Харків
Дніпропетровськ
Запоріжжя
Донецьк
Луганськ
Кривий Ріг
Кіровоград
Кишинів
Горлівка
Курськ
Бєлгород
Придніпровська височина
Подільська височина
Полтавська рівнина
Придніпровська низовина
Донецький кряж
Приазовська височина
Причорноморська низовина
Поліська низовина
Середньоросійська височина
Донська рівнина
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
ЧОРНЕ МОРЕ
Прикубанська низовина
Великий Кавказ
Автономна Республіка Крим
Кримські гори

МАСШТАБ 1:3750000

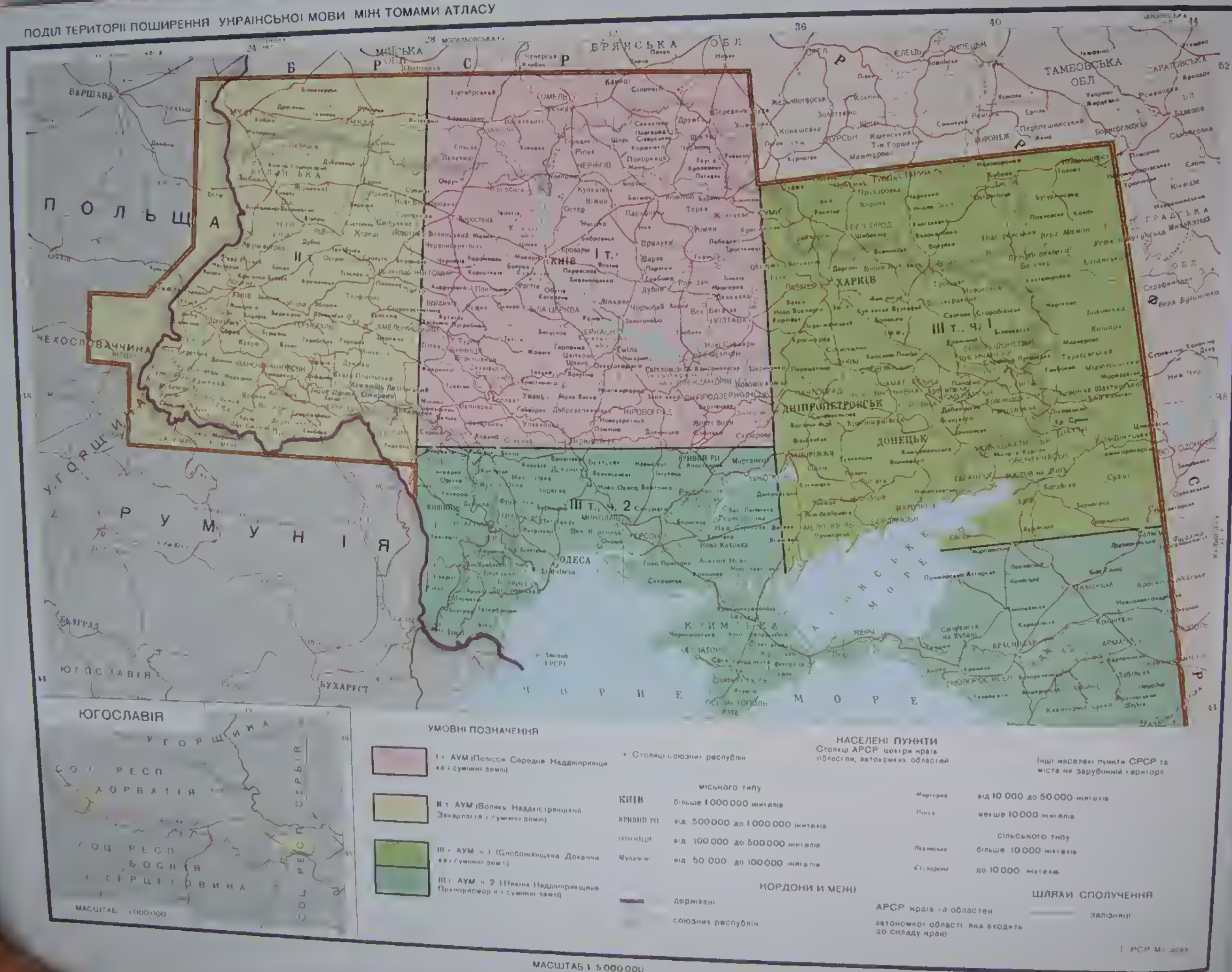
ПОДІЛ ТЕРИТОРІЇ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МІЖ ТОМАМИ АТЛАСУ
П О Л Ь Щ А
Р У М У Н І Я
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА
ЮГОСЛАВІЯ
ВАРШАВА
БУХАРЕСТ
ТАМБОВСЬКА ОБЛ
БРЯНСЬКА ОБЛ
КИЇВ
ХАРКІВ
ДНІПРОПЕТРОВСЬК
ДОНЕЦЬК
ОДЕСА
І т.
ІІ т.
ІІІ т. ч. 1
ІІІ т. ч. 2
Ч О Р Н Е   М О Р Е
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ
міського типу
КИЇВ
більше 1 000 000 жителів
від 500 000 до 1 000 000 жителів
від 100 000 до 500 000 жителів
від 50 000 до 100 000 жителів
від 10 000 до 50 000 жителів
менше 10 000 жителів
сільського типу
більше 10 000 жителів
до 10 000 жителів
КОРДОНИ И МЕЖІ
державні
союзних республік
ШЛЯХИ СПОЛУЧЕННЯ
залізниці
МАСШТАБ 1 5 000 000

РІЧ ПОСПОЛИТА

РОСІЙСЬКА ДЕРЖАВА

СЛОБОЖАНЩИНА

МОЛДАВСЬКЕ КНЯЗІВСТВО

ЗАПОРІЖЖЯ

ЧОРНЕ МОРЕ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

Мозир
Лоїв
Новгород-Сіверський
Сєвськ
Десна
Сновськ
Березна
Глухів
Сейм
Брагин
Сосниця
Кролевець
Овруч
Чорнобиль
ЧЕРНІГІВ
Батурин
Путивль
Олевськ
Борзна
Псел
Уборть
Тетерів
Остер
НІЖИН
Конотоп
Уж
Коростень
Носівка
Ічня
Красне
Недригайлів
Случ
Козелець
Ворсівка
Димер
Кобижча
Іваниця
Бєлгород
Звягель
Гостомель
Басань
ПРИЛУКИ
Чернихів
КИЇВ
Гоголів
Гадяч
Ворскла
Радомишль
Баришівка
Лохвиця
Веприк
Житомир
Коростишів
Бориспіль
Березань
Пирятин
Зіньків
Полонне
Васильків
Любар
Ходорків
Трипілля
ПЕРЕЯСЛАВ
МИРГОРОД
Фастів
Лубни
Бердичів
Ржищів
Трахтемирів
Паволоч
Хорол
Опішня
Сквира
БІЛА ЦЕРКВА
КАНІВ
КРОПИВНА
ПОЛТАВА
Прилуки
Погребище
Богуслав
Балаклія
Стеблів
КОРСУНЬ
ЧЕРКАСИ
Тетіїв
Говтва
Вінниця
Липовець
Боровиця
Орель
Брацлав
КАЛЬНИК
Сміла
Суботів
Крилів
Кобеляки
Звенигородка
ЧИГИРИН
Красне
Івангород
Дніпро
Кам'яний Затон
Шаргород
БРАЦЛАВ
УМАНЬ
Самара
Могилів
Соболівка
Княжі Байраки
Кодак
Ямпіль
Бершадь
Вільшанка
Романівка
Жовті Води
Чечельник
Рашків
Дністер
Прут
Інгул
Січ
Півд. Буг
Інгулець
Ясси
Бендери
Іслам-городок
Очаків
Дніпро
Серет
Білгород

Полкові межі

Полкові міста

Інші міста

Головні шляхи

Масштаб

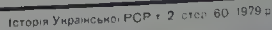

АЗОВСЬКА І НОВОРОСІЙСЬКА ГУБЕРНІЇ 1775-1783 рр

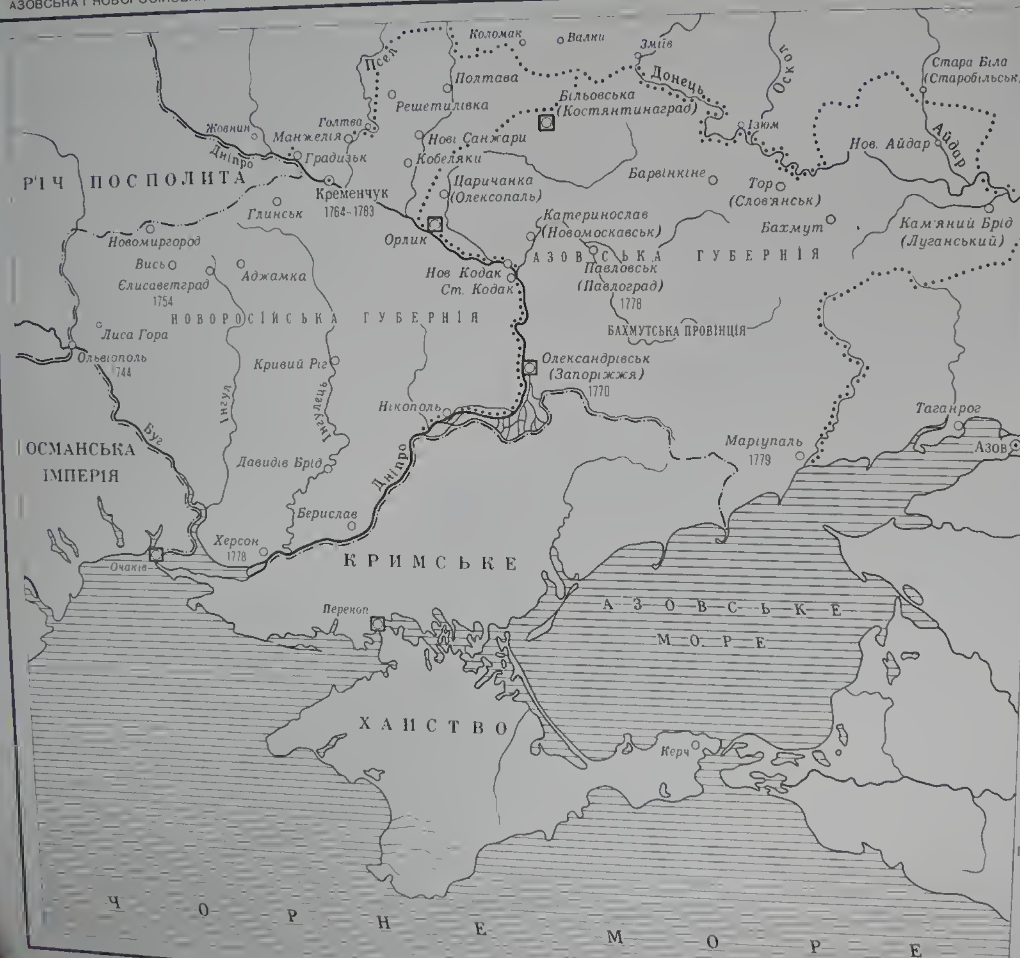

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Кордони

- російсько-польський
- російсько-турецький
- губерній

Населені пункти

Кременчук 1764-1783 — центри губерній (період перебування центром)

Тор — інші населені пункти Азовської та Новоросійської губерній

Ізюм — населені пункти інших губерній

фортеці, укріплення

Павловськ 1778 — дати заснування

Примітка. Землі Азовської губернії (Азовська провінція), що знаходяться за межами сучасної території УРСР, не показані

Історія Української РСР т. 2 стор. 115 1979 р.

и
ко-польський
о-турецький

нктн

уберній (пе-
ебування

лен пунк-
кої та Ново-
губерній

пункти ін-
ній

ріплення

вання

ї губернії
инція), що
межами
орії УРСР

Зменшена копія карти, укладеної Н.П Михальчуком

Діялектологічна карта
УКРАЇНИ
Маштаб 1:3.700.000
ПІВНІЧНО-УКРАЇНСЬКЕ НАРІЧЧЯ
П. ЗАХ
П. СХІД.
ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ НАРІЧЧЯ
Озівське море
Чорне море
Пояснення знаків.
Північно українське наріччя.
Південно-українське наріччя
I Говори південно-західні
II Говори південно-східні
Територія переходних говорів (від північних до південних на північній основі)
Пинськ
Ковель
Овруч
Чернігів
Глухів
Ніжен
Суми
Житомир
Бердичів
Дубно
Острог
Львів
Перемишль
Тернопіль
Вінниця
Кам'янець
Хотин
Могилів
Умань
Звиногородка
Черкаси
Лубні
Полтава
Харків
Валуйки
Богучар
Куп'янськ
Старобільськ
Кременчук
Олександрія
Катеринослав
Лисавет
Балта
Ананьїв
Одеса
Аккерман
Миколаїв
Херсон
Бердянка
Маріуполь
Ростов
Луганськ

рта

Іван Зілинський
КАРТА
УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРІВ
Мірило 1 4,000 000
0 50 100 150 200 км
Пояснення
Північні (поліські) говори
Перехідні говори на північній основі
Східні говори
Західні говори
Південно-волинський
Подільський
Наддністрянський (опільський)
Надсянський
Західні говори
Лемківський
Бойківський
Середньо-закарпатський
Гуцульський
Покутсько-буковинський
Перехідні говори до чужих мов
Мішане населення
Границі держав
Озівське море
ЧОРНЕ МОРЕ
Б І Л О Р У С Ь
Р О С І Я
Р У М У Н І Я
ОДЕСА

1923 р

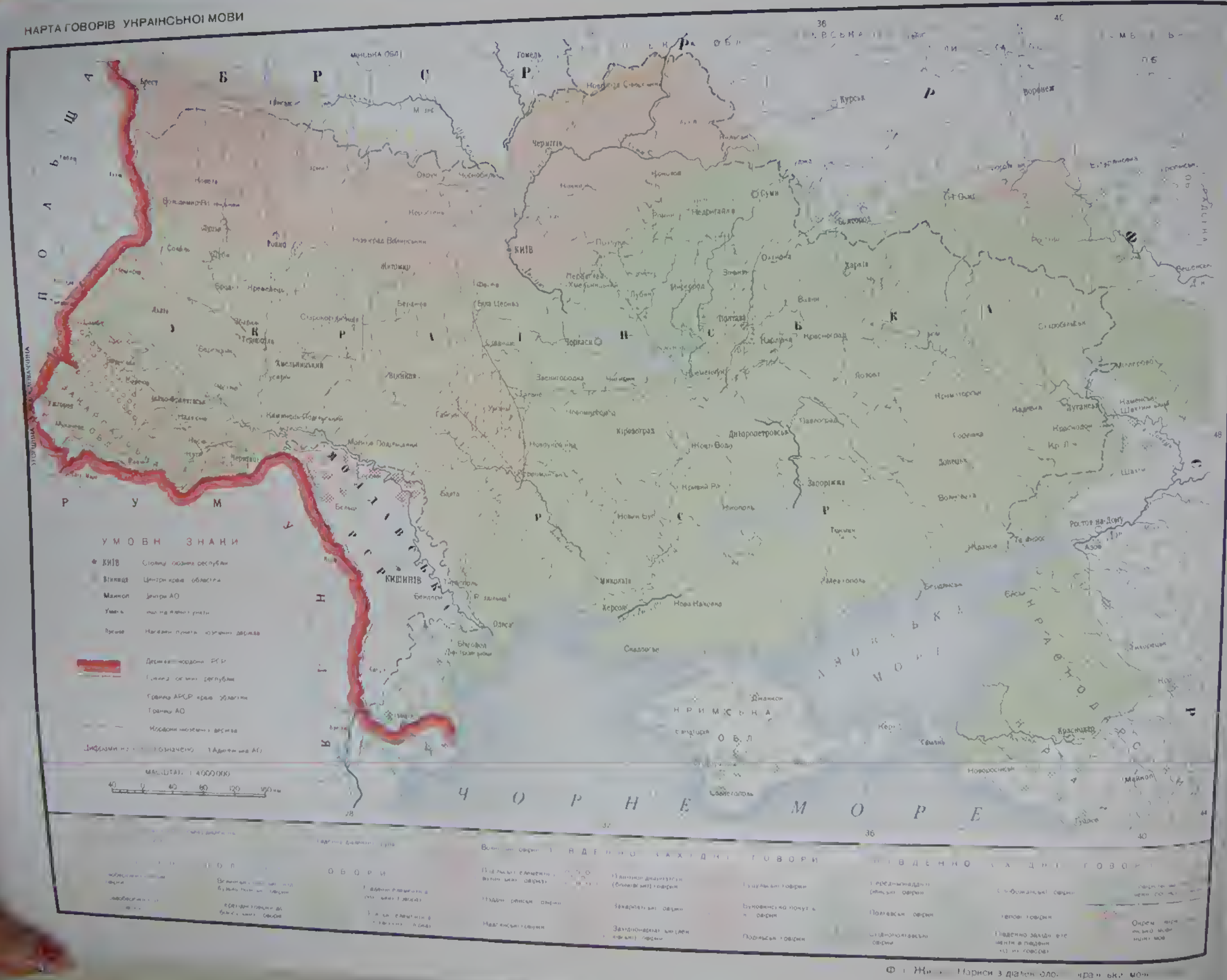
VIII
КАРТА ГОВОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
П О Л Ь Щ А
Б Р С Р
Р У М
Брест
Гомель
Чернігів
Курськ
Воронеж
Суми
КИЇВ
Житомир
Полтава
Харків
Черкаси
Кіровоград
Дніпропетровськ
Запоріжжя
Миколаїв
Херсон
Одеса
Ростов-на-Дону
КИШИНІВ
Бендери
УМОВНІ ЗНАКИ
Ч О Р Н Е   М О Р Е
Краснодар
Майкоп
Новоросійськ
Керч
Туапсе
Севастополь
Джанкой

КАРТА ГОВОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ВАРШАВА
П О Л Ь Щ А
Б І Л О Р У С Ь К А Р С Р
Р С Ф Р
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА
УГОРЩИНА
Р У М У Н І Я
МОЛДАВСЬКА РСР
БОЛГАРІЯ
У К Р А Ї Н С Ь К А Р С Р
КИЇВ
ЖИТОМИР
РІВНЕ
ЛЬВІВ
ТЕРНОПІЛЬ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ВІННИЦЯ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
УЖГОРОД
ЧЕРНІВЦІ
КИШИНІВ
БЕНДЕРИ
ТИРАСПОЛЬ
ОДЕСА
МИКОЛАЇВ
ХЕРСОН
КІРОВОГРАД
ЧЕРКАСИ
ПОЛТАВА
ХАРКІВ
ДНІПРОПЕТРОВСЬК
ЗАПОРІЖЖЯ
КРИВИЙ РІГ
ДОНЕЦЬК
ЛУГАНСЬК
КРАМАТОРСЬК
МЕЛІТОПОЛЬ
КЕРЧ
СІМФЕРОПОЛЬ
СЕВАСТОПОЛЬ
БІЛА ЦЕРКВА
КРЕМЕНЧУК
БЕЛГОРОД
ВОРОНЕЖ
КРАСНОДАР
НОВОРОСІЙСЬК
ГОМЕЛЬ
БРЕСТ
ДЕБРЕЦЕН
ЯССИ
КОНСТАНЦА
ВАРНА
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
Ч О Р Н Е   М О Р Е

ПІВНІЧНІ ГОВОРИ (ПІВНІЧНЕ НАРІЧЧЯ)

- Східнополіський говір
- Середньополіський говір
- Західнополіський говір
- Говірки з деякими рисами північного наріччя

ПІВДЕННО-ЗАХІДНІ ГОВОРИ (ПІВДЕННО-ЗАХІДНЕ НАРІЧЧЯ)

- Волинський говір
- Подільський говір
- Наддністрянський говір
- Надсянський говір
- Покутсько-буковинський говір
- Гуцульський говір
- Бойківський говір
- Закарпатський говір
- Лемківський говір
- Говірки з деякими рисами південно-західного наріччя

ПІВДЕННО-СХІДНІ ГОВОРИ (ПІВДЕННО-СХІДНЕ НАРІЧЧЯ)

- Середньонаддніпрянський говір
- Слобожанський говір
- Степовий говір
- Говірки з деякими рисами південно-східного наріччя

Українські говірки відповідних наріч на території інших республік і держав

НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ

ХАРКІВ	більше 1000 000 жителів
ЗАПОРІЖЖЯ	від 500 000 до 1 000 000 жителів
ТИРАСПОЛЬ	від 100 000 до 500 000 жителів
Феодосія	від 50 000 до 100 000 жителів
Сокаль	від 10 000 до 50 000 жителів
Кодринайне	менше 10 000 жителів

Столиці АРСР, центри країв і областей

Центри областей

Інші населені пункти; міста на зарубіжній території

НОРДОНИ Й МЕЖІ

- державні
- союзних республік
- АРСР, країв і областей

Примітка: межі областей показані тільки на території Української РСР

Уклав І. Г. Матвіяс

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

ДІАЛЕКТОЛОГИЧЕСКАЯ КАРТА

РУССКАГО ЯЗЫКА

ВЪ ЕВРОПѢ

ПОМ

ОЛ

ЗАП.

ВОСТ.

ВЛ-ПОВ.

С.-В.

Ю.-З.

С.-М.

Ю.-М.

К.-У.

Масштабъ

0 50 100

верстъ

Объясненіе обозначеній

ПОМ. Поморскія
ОЛ.-Олонецкая
ЗАП.-Западная
ВОСТ.-Восточная
ВЛ.-ПОВ.-Владимірско-поволжская

Говоры южновеликорусскіе

А-Южная
Б-Тульская
В-Восточная

Говоры средневеликорусскіе

Говоры бѣлорусскіе

Говоры малорусскіе

Комитаты Венгріи

1) Спишскій
2) Шаришскій
3) Абауй-Торнскій
4) Земплинскій
5) Ужгородскій
7) Угочскій
8) Мараморошскій

ЗНАЧЕНІЕ

Границы группъ говоровъ

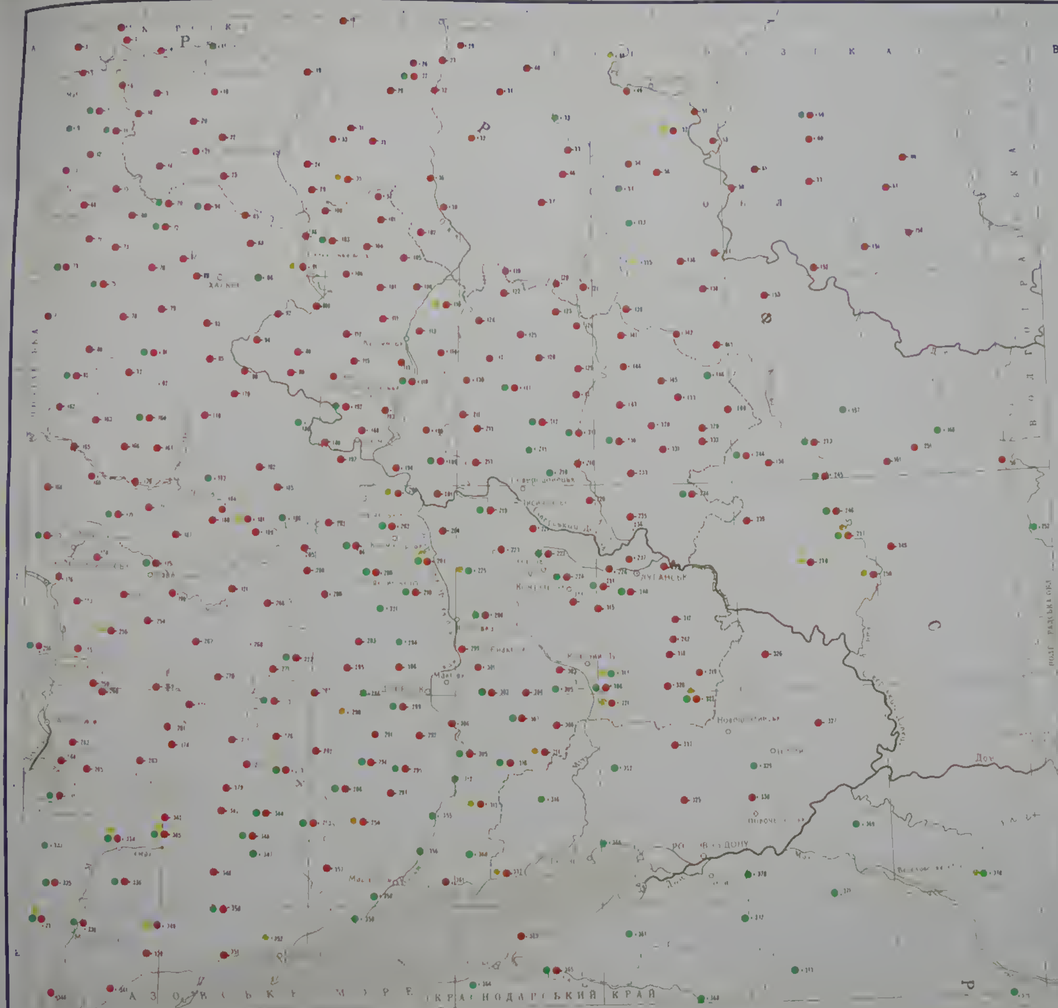
ВІДПОВІДНИКИ НАГОЛОШЕНОГО
Ě (ХРІН)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[і]: хр'[і]н
[о]: хр[о]н
[е]: хр'[е]н
ЛУГАНСЬК
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
Дон
МАСШТАБ 1:2 000 000

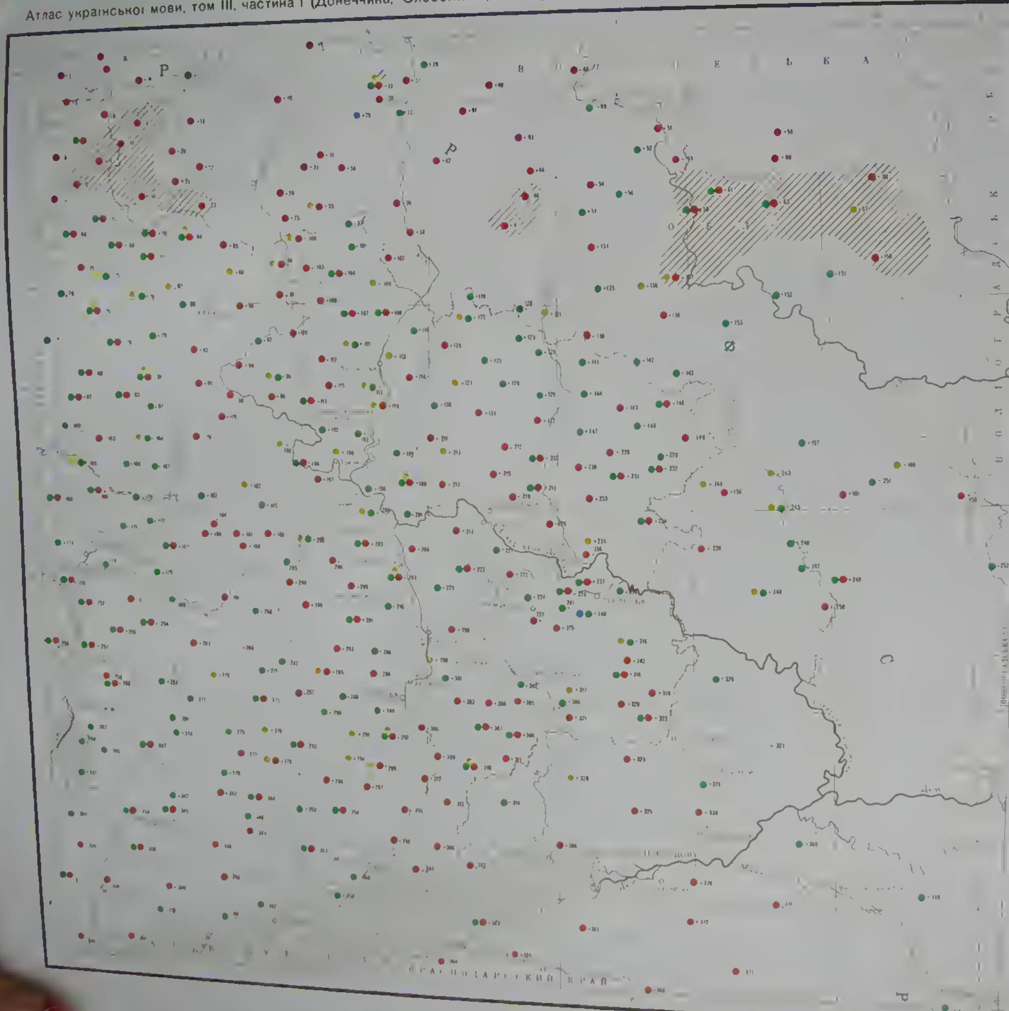

ВІДПОВІДНИКИ НЕНАГОЛОШЕНОГО *Ĕ (ЦІЛУВАТИ)*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [і]: ц[ʼі]лу́вати (-т')
- [и]: ц[и]лу́вати (-т')
- [е]: ц[е]лу́вати (-т')
- [у]: ц'[у]лу́вати (-т')
- [л']: ц'і[л']у́вати (-т'), ци[л']у́вати (-т'), це[л']у́вати (-т')

МАСШТАБ 1:2 000 000

ВІДПОВІДНИКИ *е* ПІСЛЯ ШИПЛЯЧИХ
(ЧОТИРИ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [о]. ч[о]ˈтир'і
- [е] ч[е]ˈтир'і
- [і]: ч'[і]ˈтир'і
- [ø]: ч'ˈтир'і

МАСШТАБ 1:2 000 000

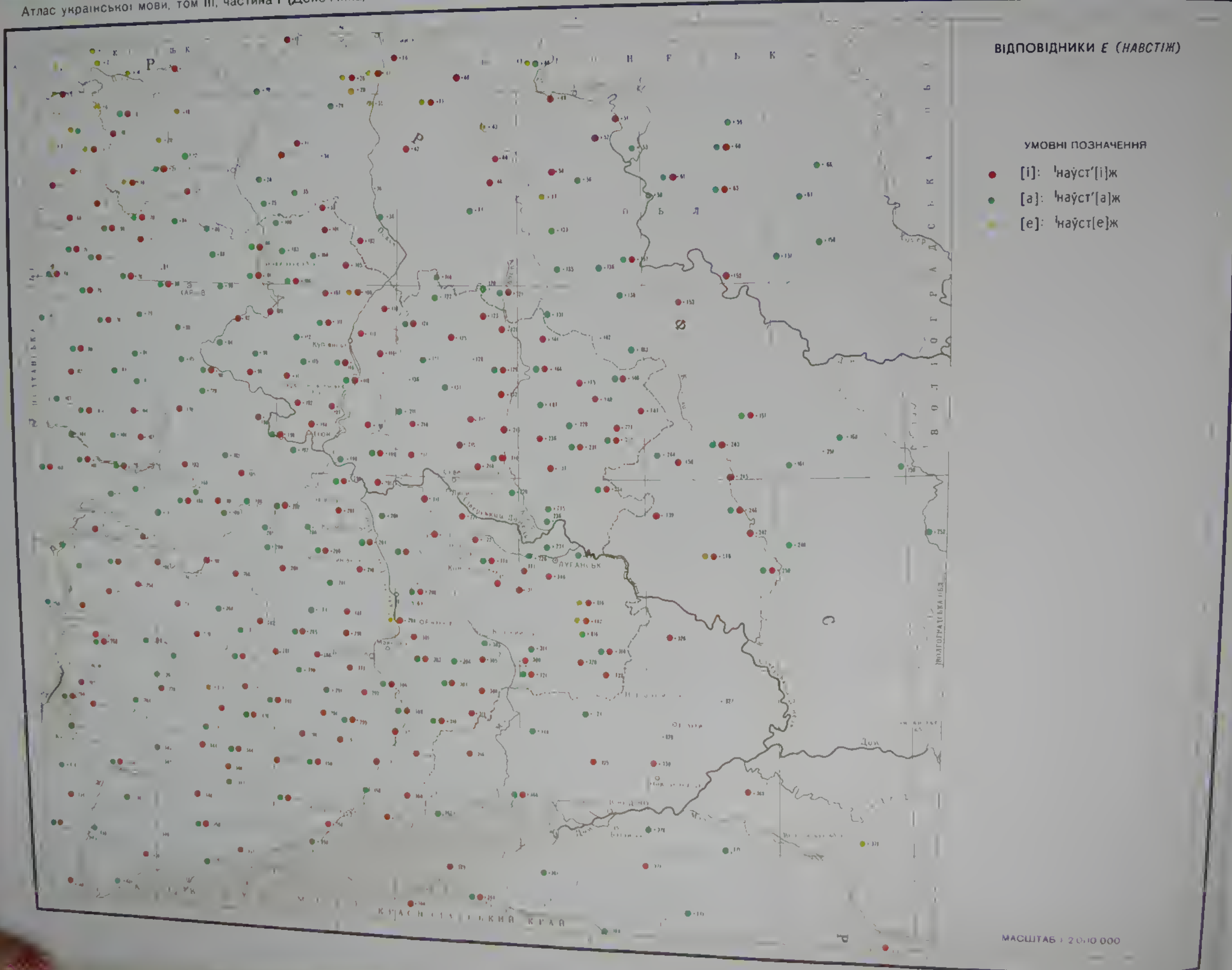
ВІДПОВІДНИКИ Є (НАВСТІЖ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[і]: ˈнаўст'[і]ж
[а]: ˈнаўст'[а]ж
[е]: ˈнаўст[е]ж
ЛУГАНСЬК
Сіверський Донець
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
ВОЛГОГРАДСЬКА
МАСШТАБ 1:2 000 000

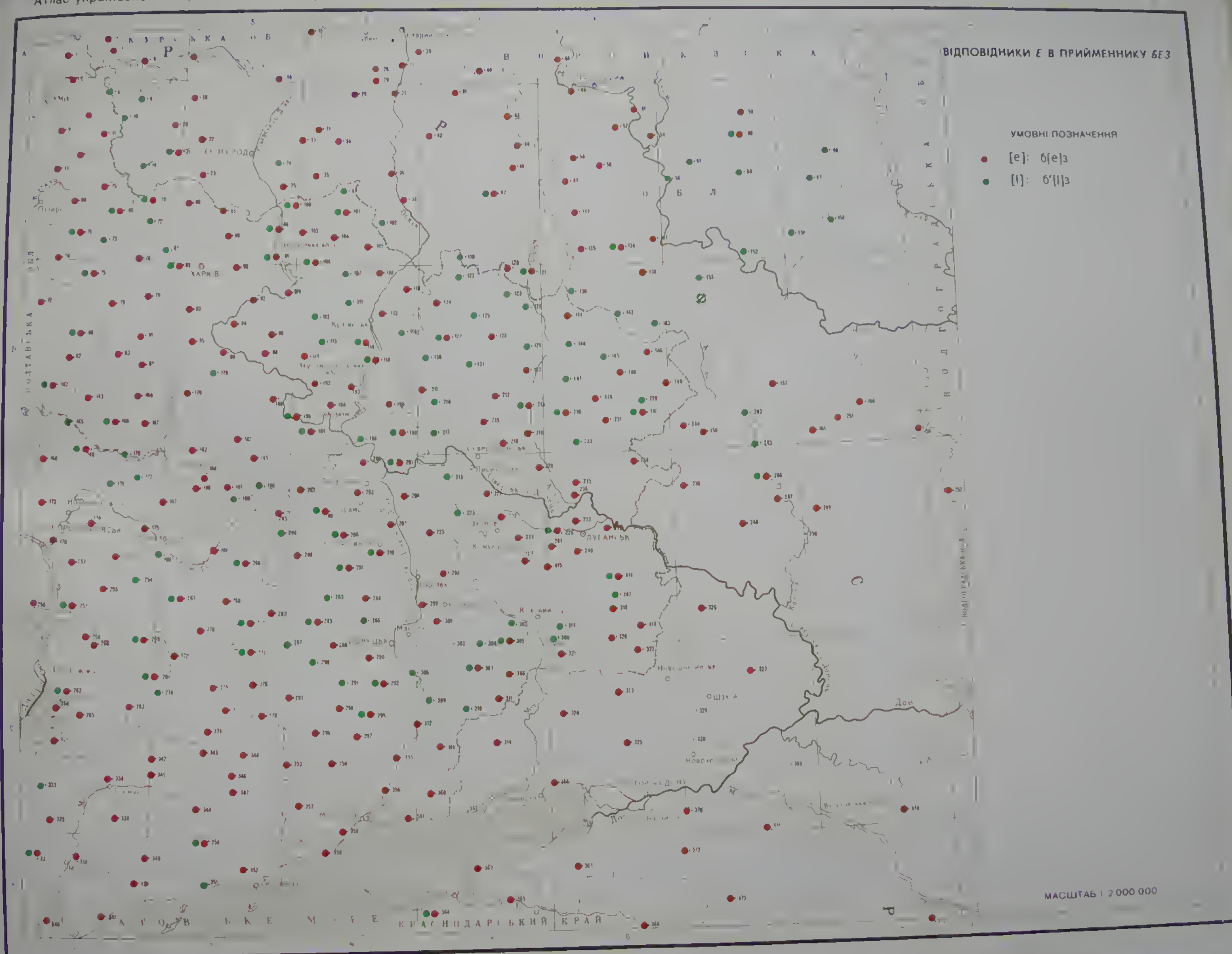
ВІДПОВІДНИКИ *Е* В ПРИЙМЕННИКУ *БЕЗ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[е]: б[е]з
[і]: б'[і]з
ЛУГАНСЬК
ДОН
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

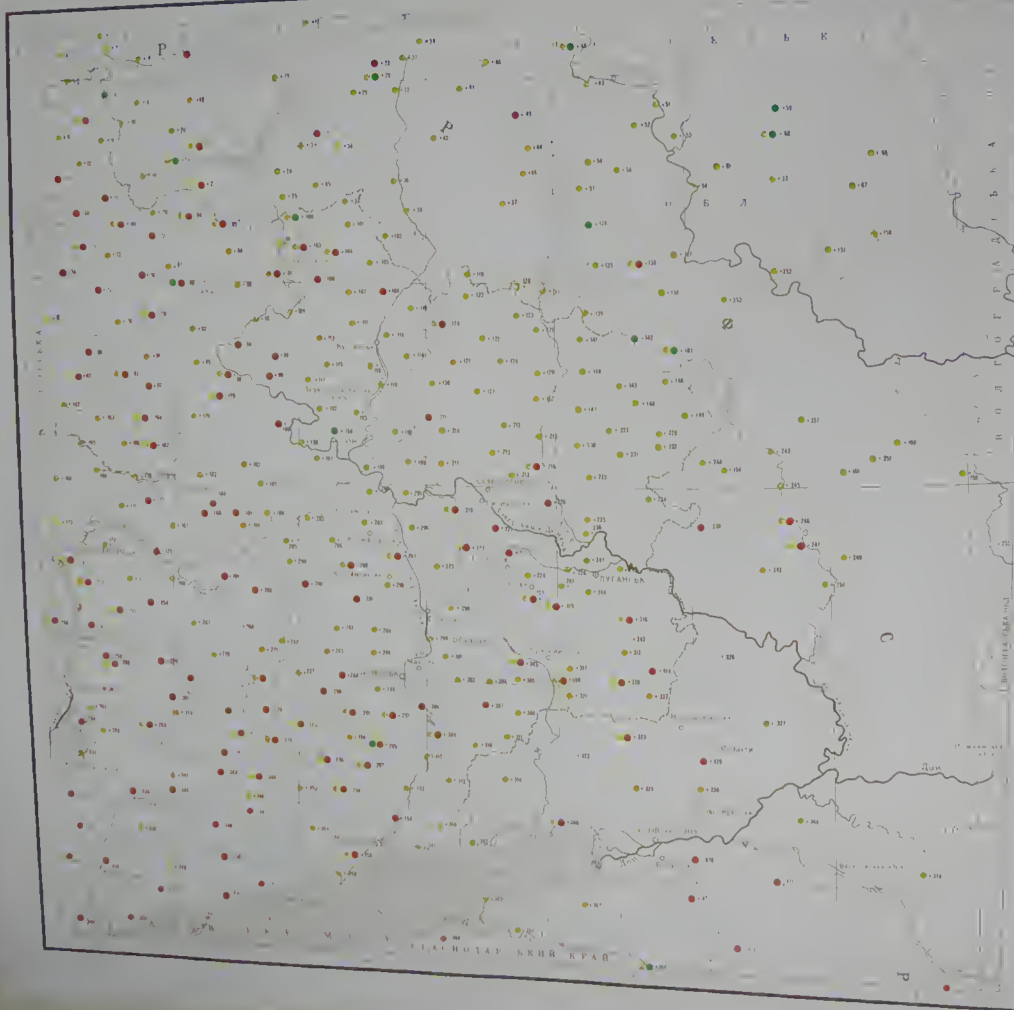

РЕФЛЕКСИ НЕНАГОЛОШЕНОГО ѣ
(КОЛОДЯЗЬ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [а]. ко'лод'[а]з'
- ● [е]: ко'лод'[е]з'
- ● [і]: ко'лод'[і]з'

МАСШТАБ 1 : 2 000

ЕНОГО Є

ня

КОРЕНЕВИЙ ГОЛОСНИЙ У ЗАЙМЕННИКОВІЙ ФОРМІ *ТОБІ*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● [о], [о^у], [у^о], [у] т[о]б'і, т[о^у]б'і, т[у^о]б'і, т[у]б'і

● [и], [и^е], [е^и], [е], т[и]б'і, т[и^е]б'і, т[е^и]б'і, т[е]б'і

– [і], т'[і]б'і

МАСШТАБ 1:2 000 000

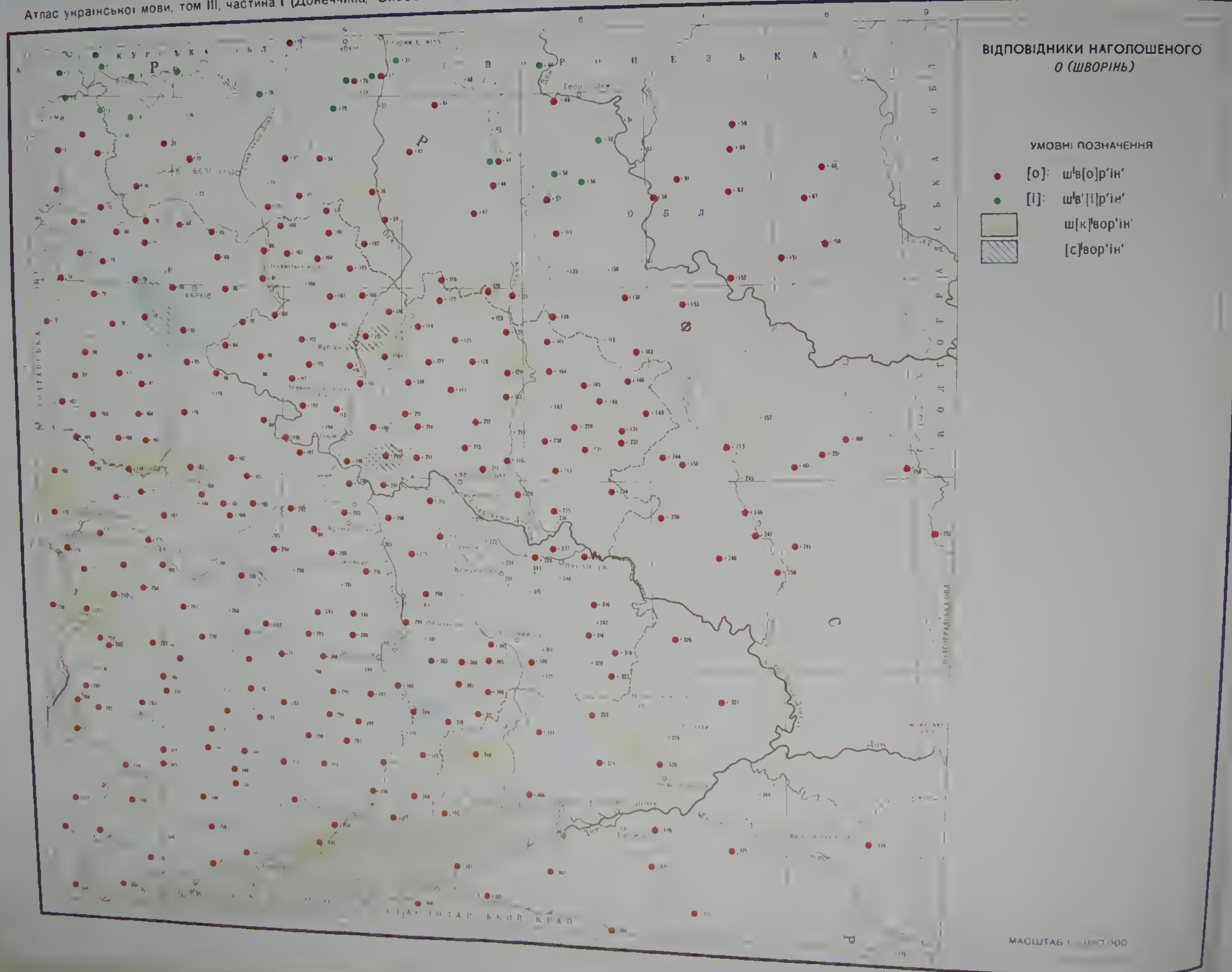
ВІДПОВІДНИКИ НАГОЛОШЕНОГО
О (ШВОРІНЬ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[о]: ш'в[о]р'ін'
[і]: ш'в'[і]р'ін'
ш[к]'вор'ін'
[с]'вор'ін'
ХАРКІВ
МАСШТАБ

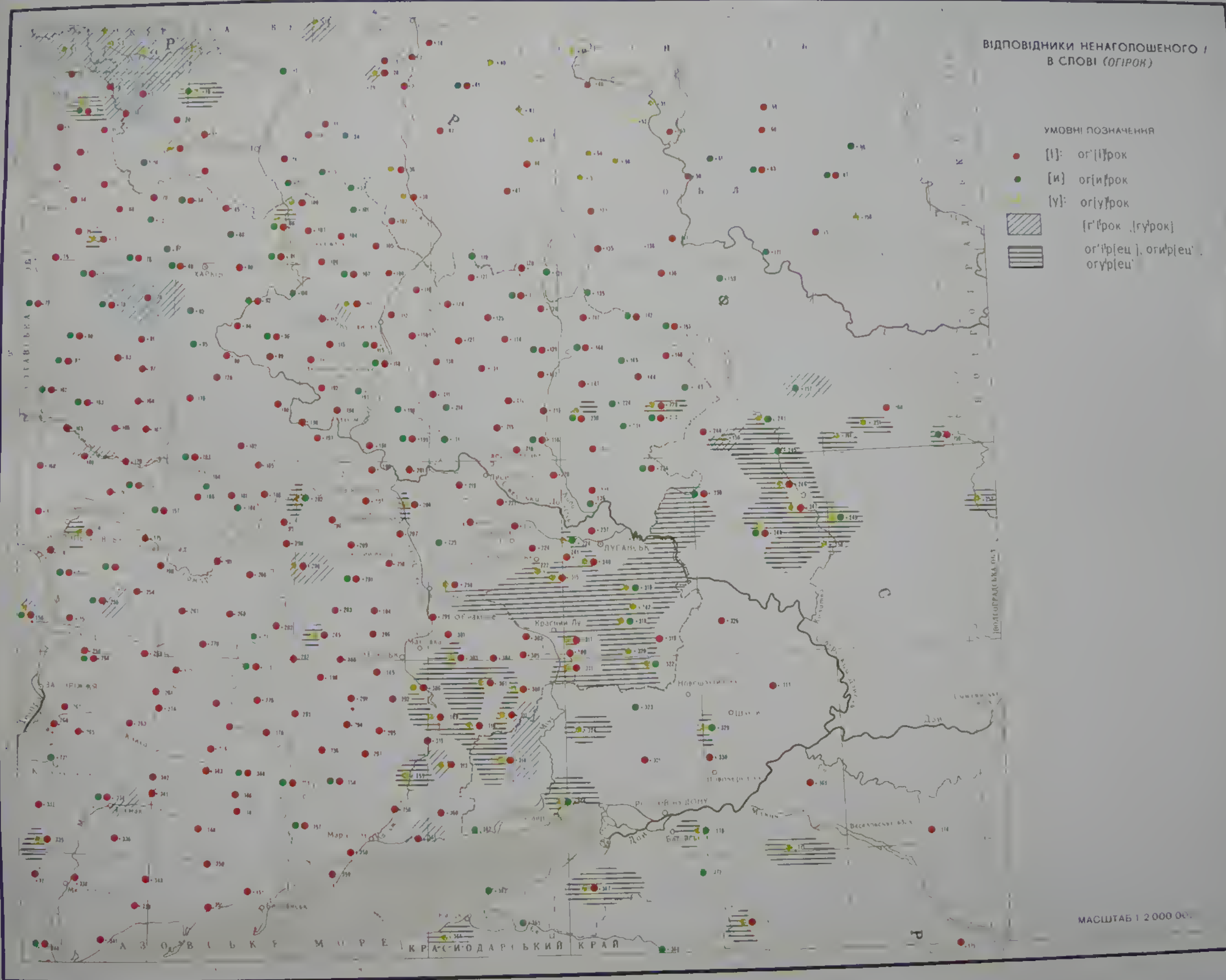
ВІДПОВІДНИКИ НЕНАГОЛОШЕНОГО і
В СЛОВІ (ОГІРОК)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[і]: ог'[і]рок
[и]: ог[и]рок
[у]: ог[у]рок
[г'і'рок, [гу'рок]
ог'і'р[ец], оги'р[ец'], огу'р[ец']
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
Краснии Лу
А З О В С Ь К Е   М О Р Е
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

ПЕРЕДНЬОЯЗИКОВІ ПРИГОЛОСНІ ПЕРЕД [і] (<*о)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [т']: [т']ік
- [т]: [т]ік
- [т], [н], [л]: с[т]іл, ба[т]іг, [н]іж, [л]іі
- [т], [н], [л] перед [и], [уе], [о] (<*о): [т]ик, [т]уек, [т]ок, с[т]ил, с[т]уел, с[т]ол, [н]иж, [н]уеж, [н]ож, [л]иі, [л]уеі, [л]оі

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

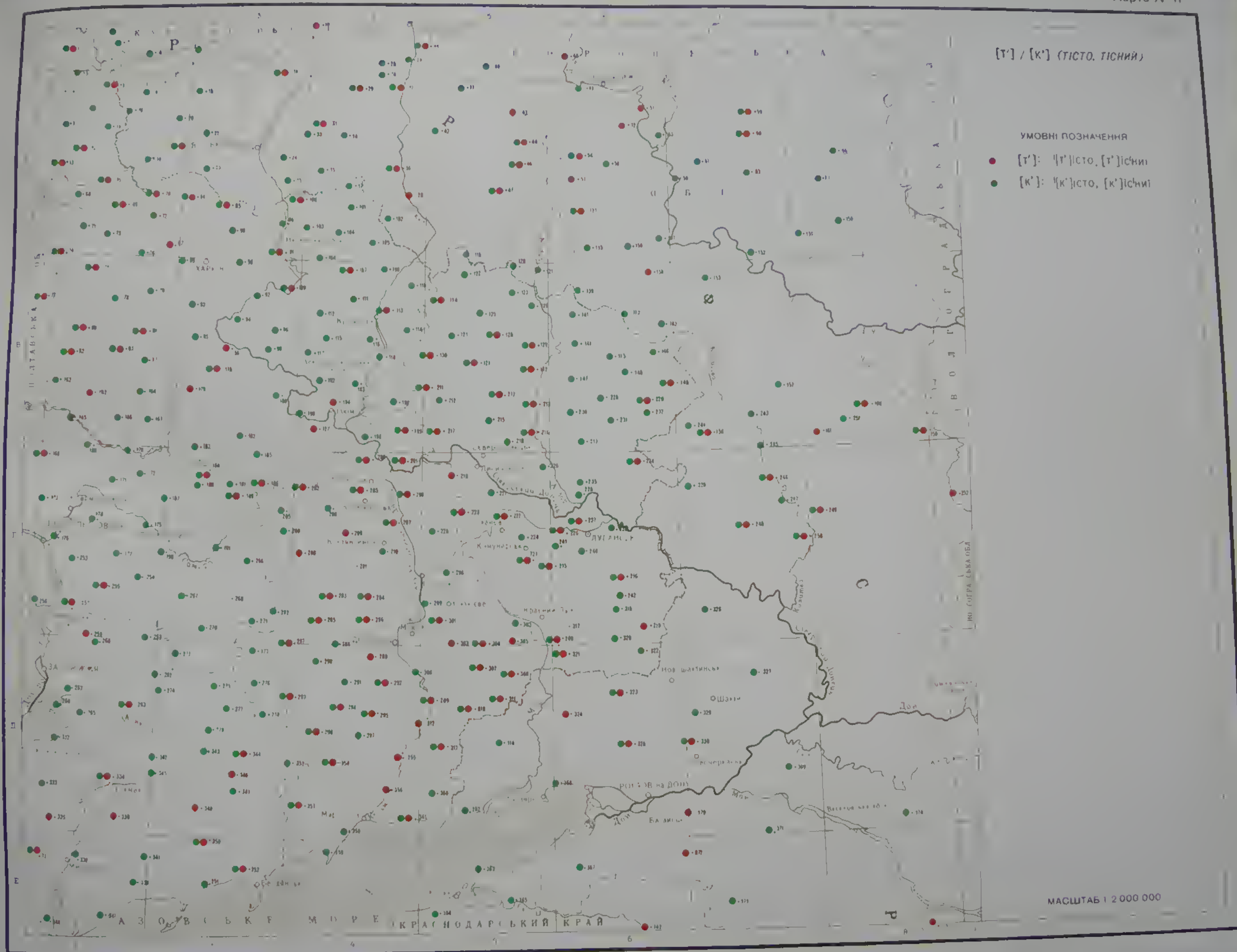
[т'] / [к'] (тісто, тісний)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[т']: '[т']істо, [т']іс'ний
[к']: '[к']істо, [к']іс'ний
А З О В С Ь К Е   М О Р Е
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

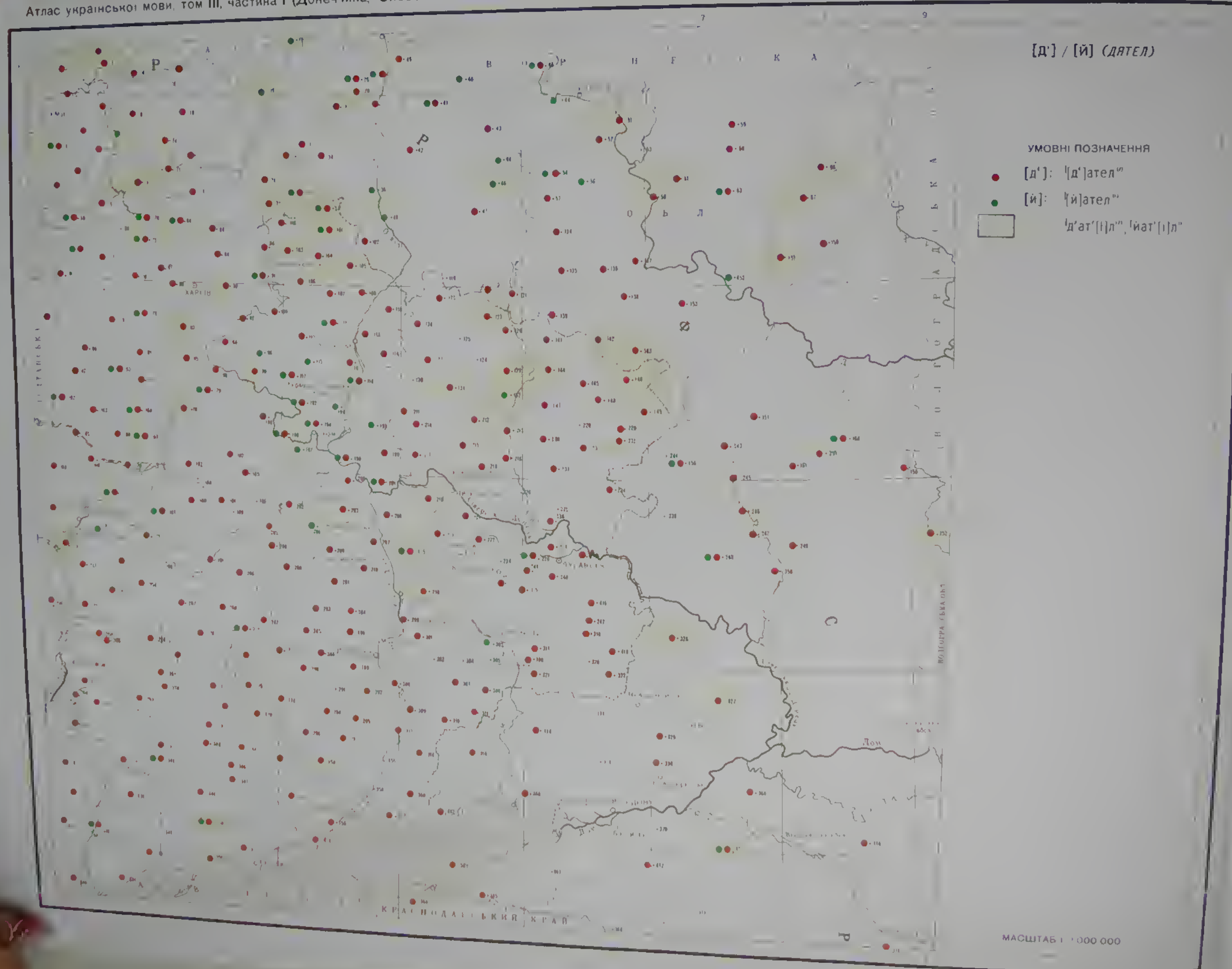
[д'] / [й] (ДЯТЕЛ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[д']: '[д']ател'''
[й]: '[й]ател'''
'д'ат'[і]л''', 'йат'[і]л''
ХАРКІВ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
Дон
МАСШТАБ 1 : 000 000

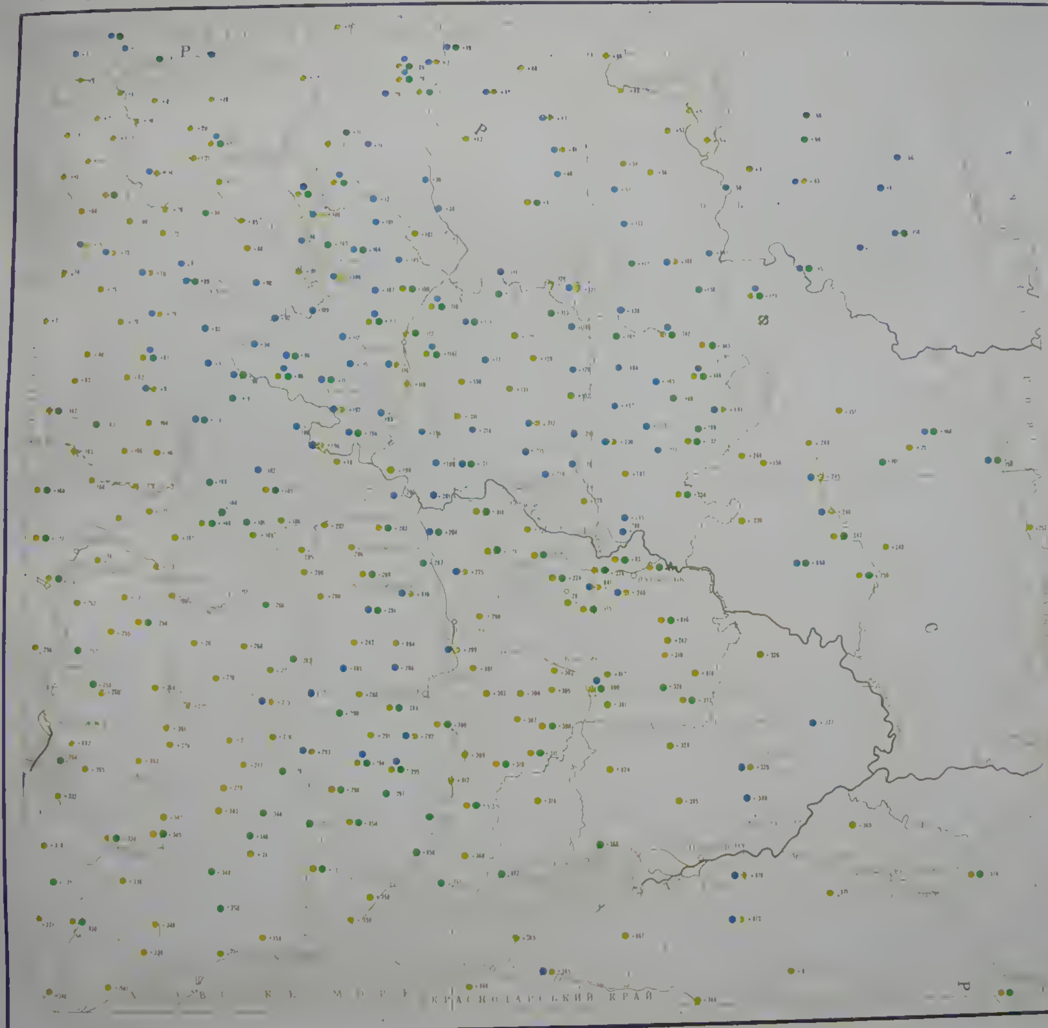

[Д'] / [Й] / [Л'] (СВАДЬБА)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [д']: с'ва[д']ба
- [й]: с'ва[й]ба
- [л']: с'ва[л']ба

МАСШТАБ :000 000

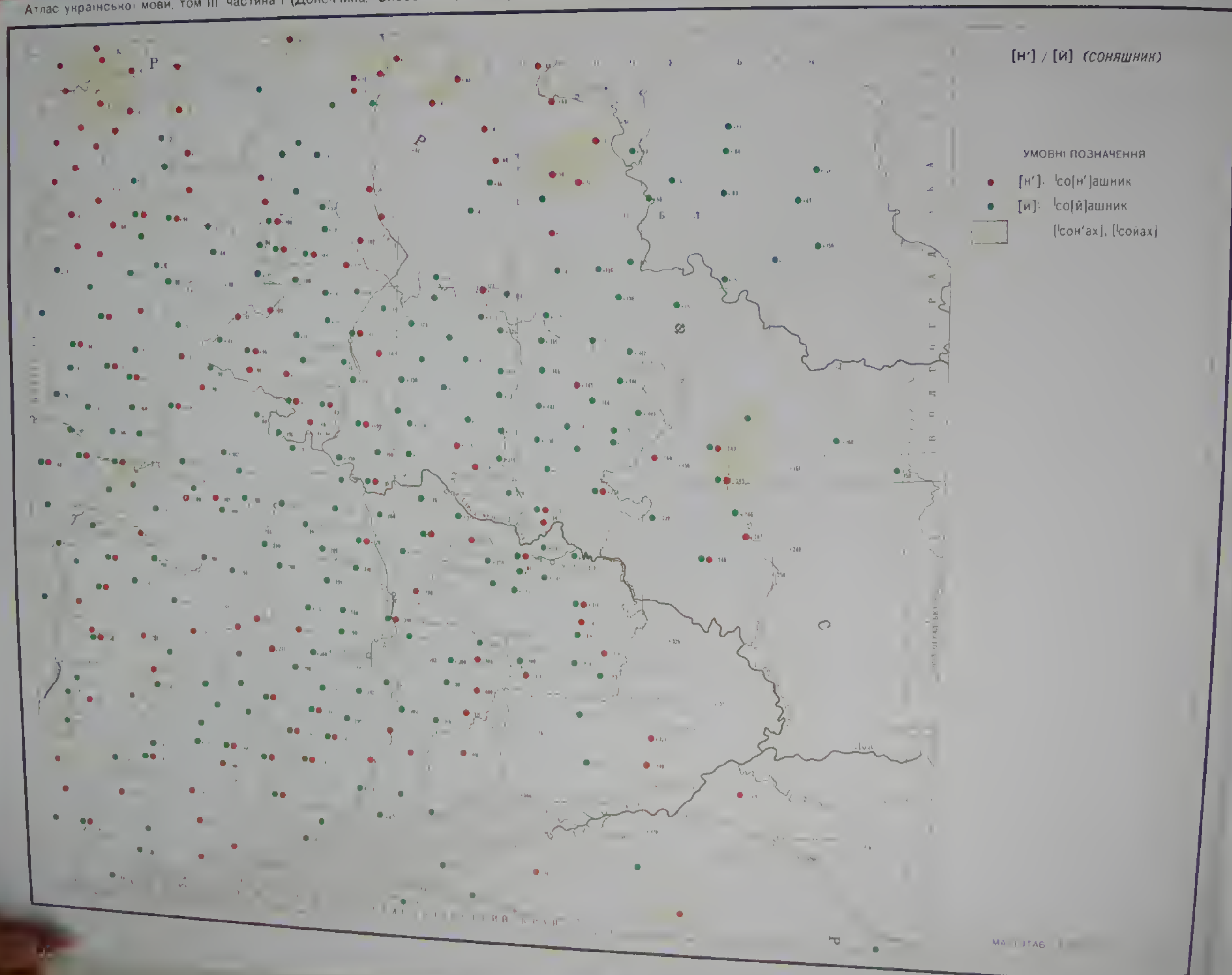
[н'] / [й] (соняшник)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[н']: ˈсо[н']ашник
[й]: ˈсо[й]ашник
[ˈсон'ах], [ˈсойах]

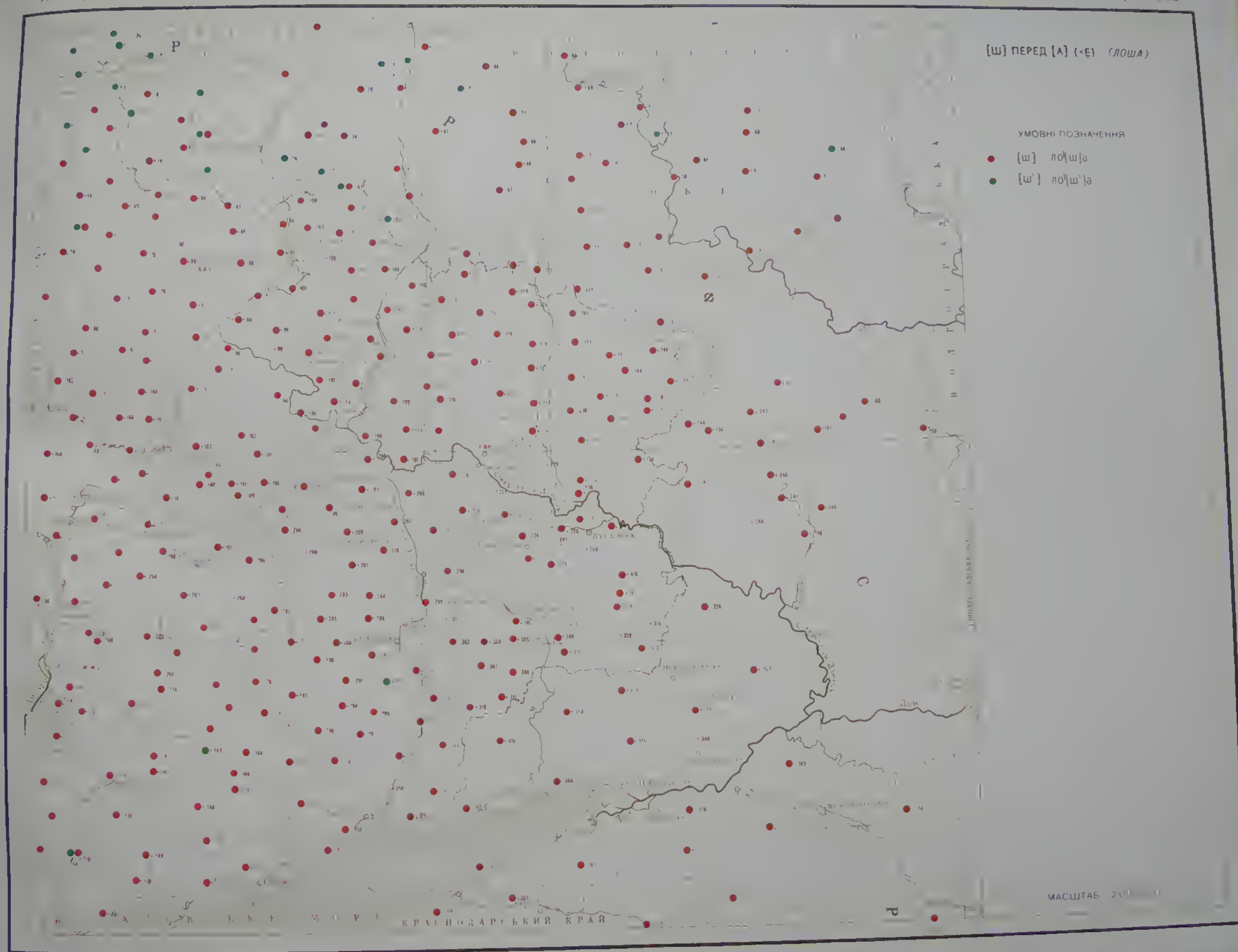
[Ш] ПЕРЕД [А] (<Е) (ЛОША)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[ш] ло'[ш]а
[ш'] ло'[ш']а
ДОНЕЦЬК
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

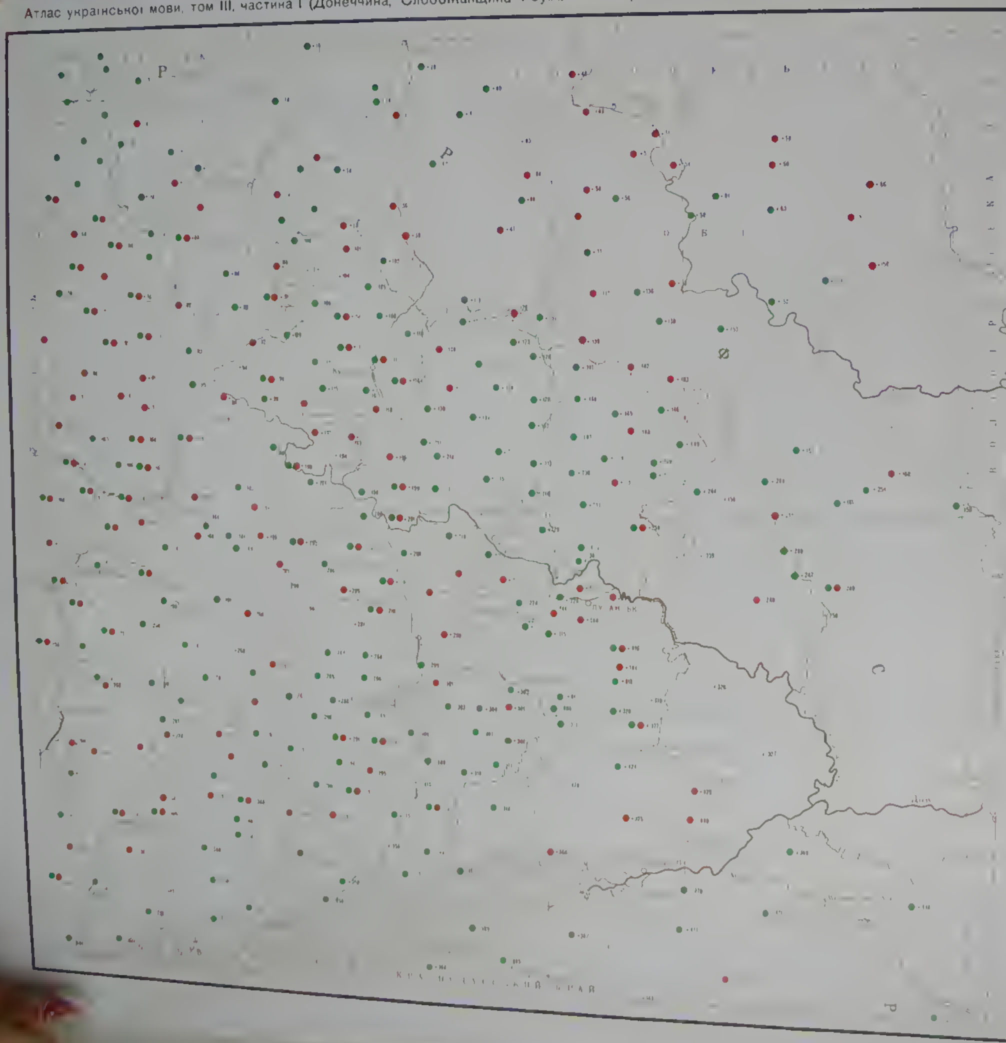

[Ч] ПЕРЕД [А] (<Ę) *(КУРЧА)*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (red) [ч]: кур[ч]а
- ● (green) [ч’]: кур[ч’]а

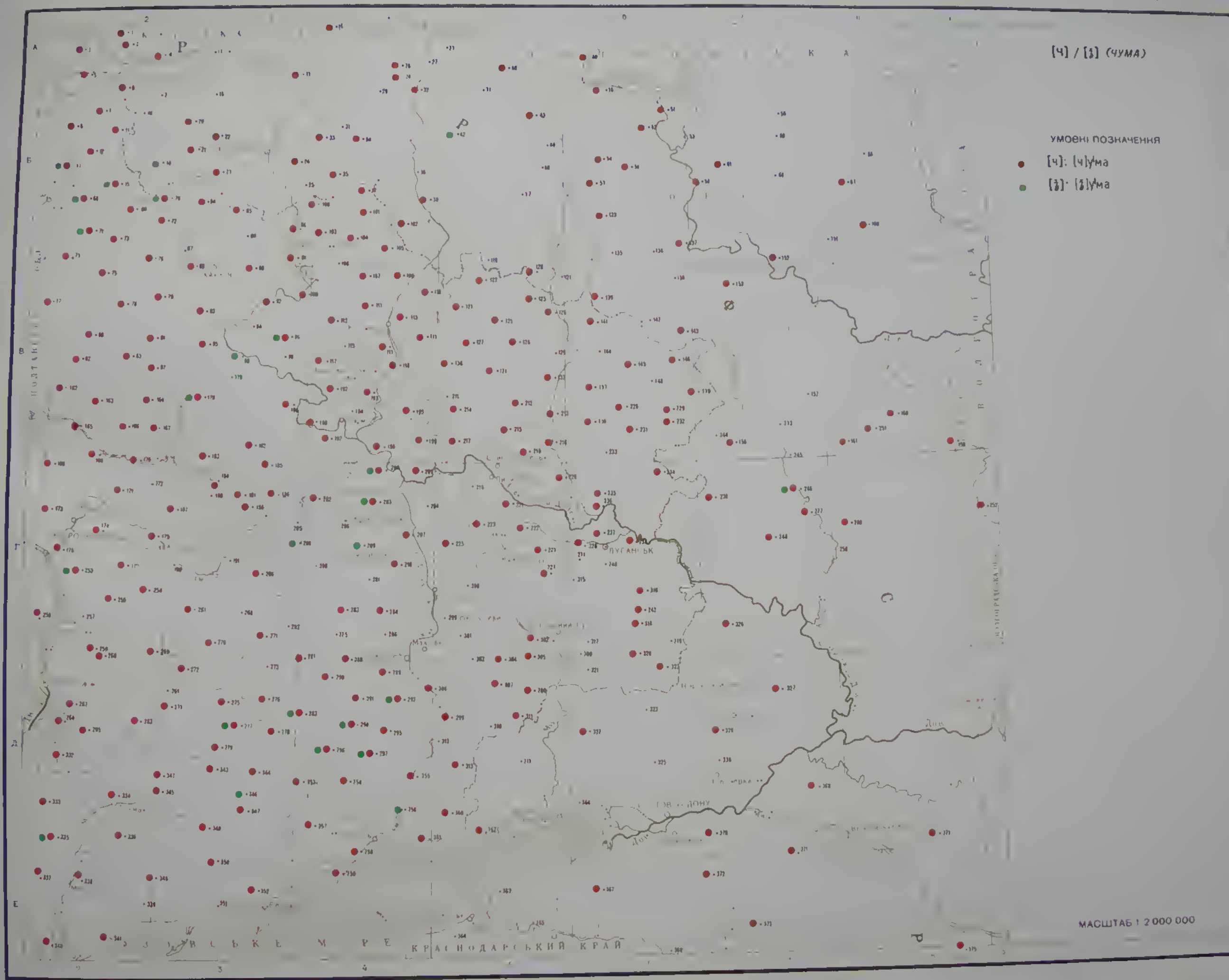
[ч] / [ǯ] (ЧУМА)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[ч]: [ч]ума
[ǯ]: [ǯ]ума
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

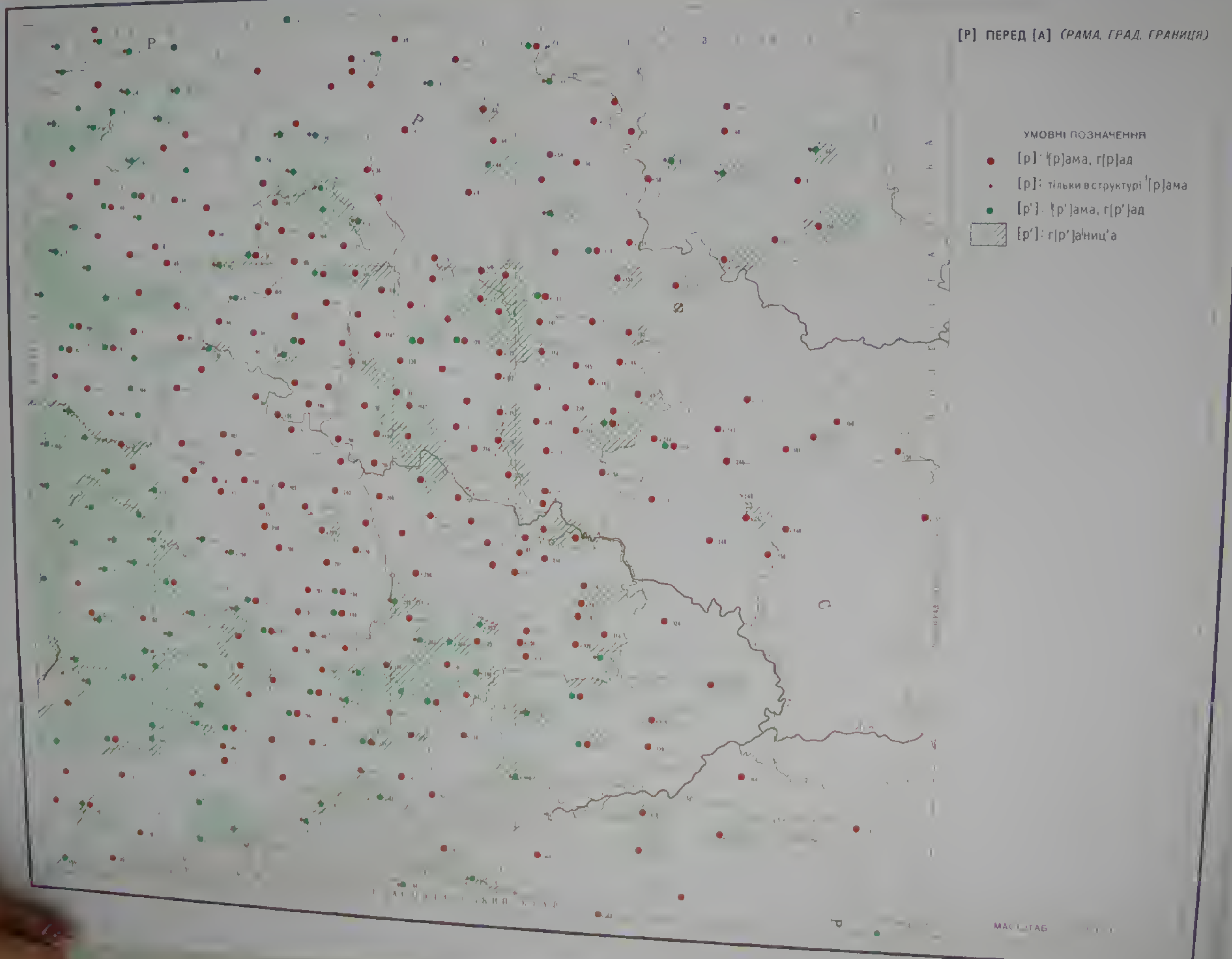
[Р] ПЕРЕД [А] (РАМА, ГРАД, ГРАНИЦЯ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[р]: '[р]ама, г[р]ад
[р]: тільки в структурі '[р]ама
[р']: '[р']ама, г[р']ад
[р']: г[р']а'ниц'а

[Р] В ІМЕННИКАХ *КОШАРА КОМОРА*

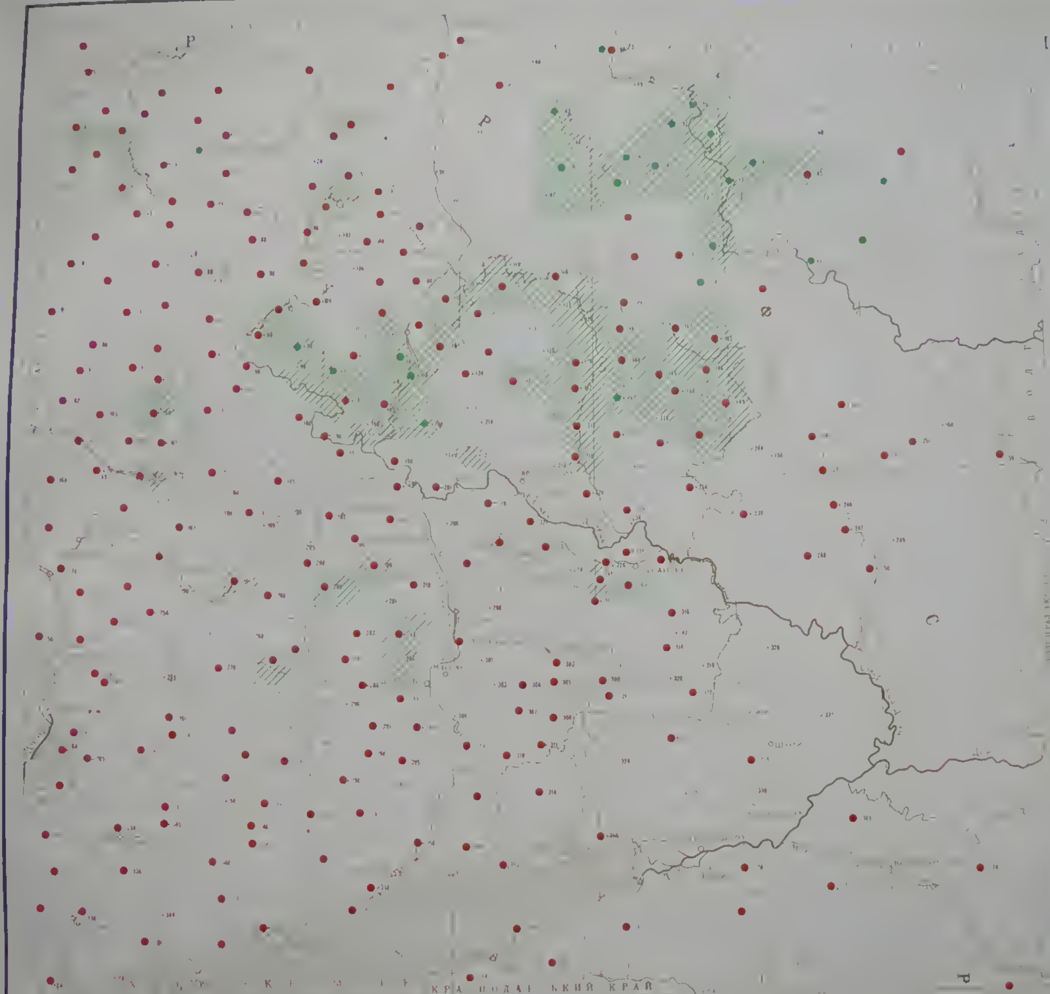

УМОВНІ ОЗНАЧЕННЯ

- ● [р] ко'ша[р]а
- ● [р']. ко'ша[р']а
- ▨ [р'] ко'мо[р']а

КІНЦЕВІ [Х] / [К] *(ХВАРТУХ)*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [х]: х'варту[х]
- [к]: х'варту[к]

МАСШТАБ 1:2 000 000

у [к] (хвартух)

означення
у[х]
у[к]

000

[г] / ∅ (огріх)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● [г]: о[г]ˈр'іх

● ∅ оˈр'іх

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

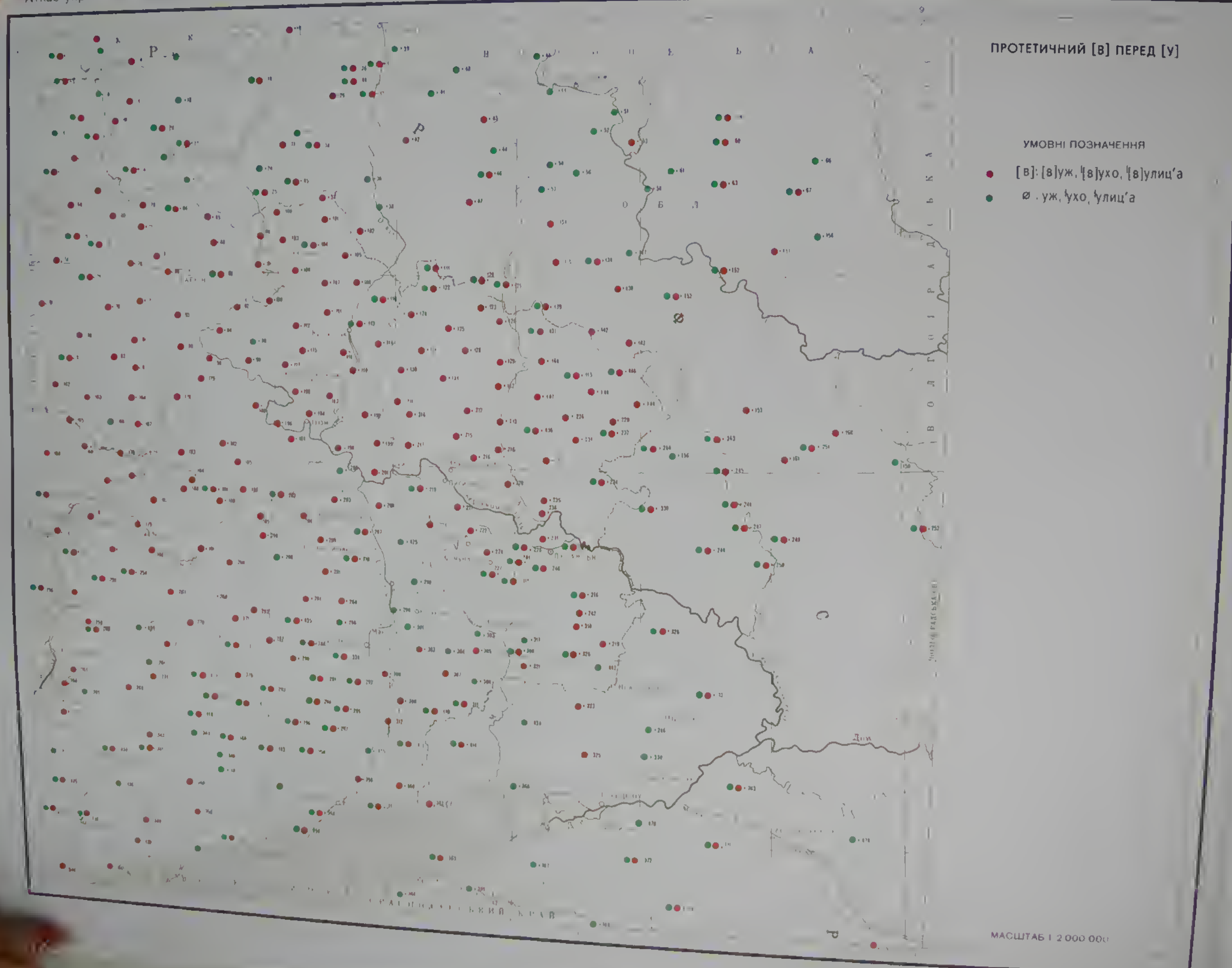
ПРОТЕТИЧНИЙ [В] ПЕРЕД [У]
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[в]: [в]уж, [в]ухо, [в]улиц'а
ø . уж, ухо, улиц'а
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

ПЕРЕД [У]

ННЯ

.[в]улиц'а

ц'а

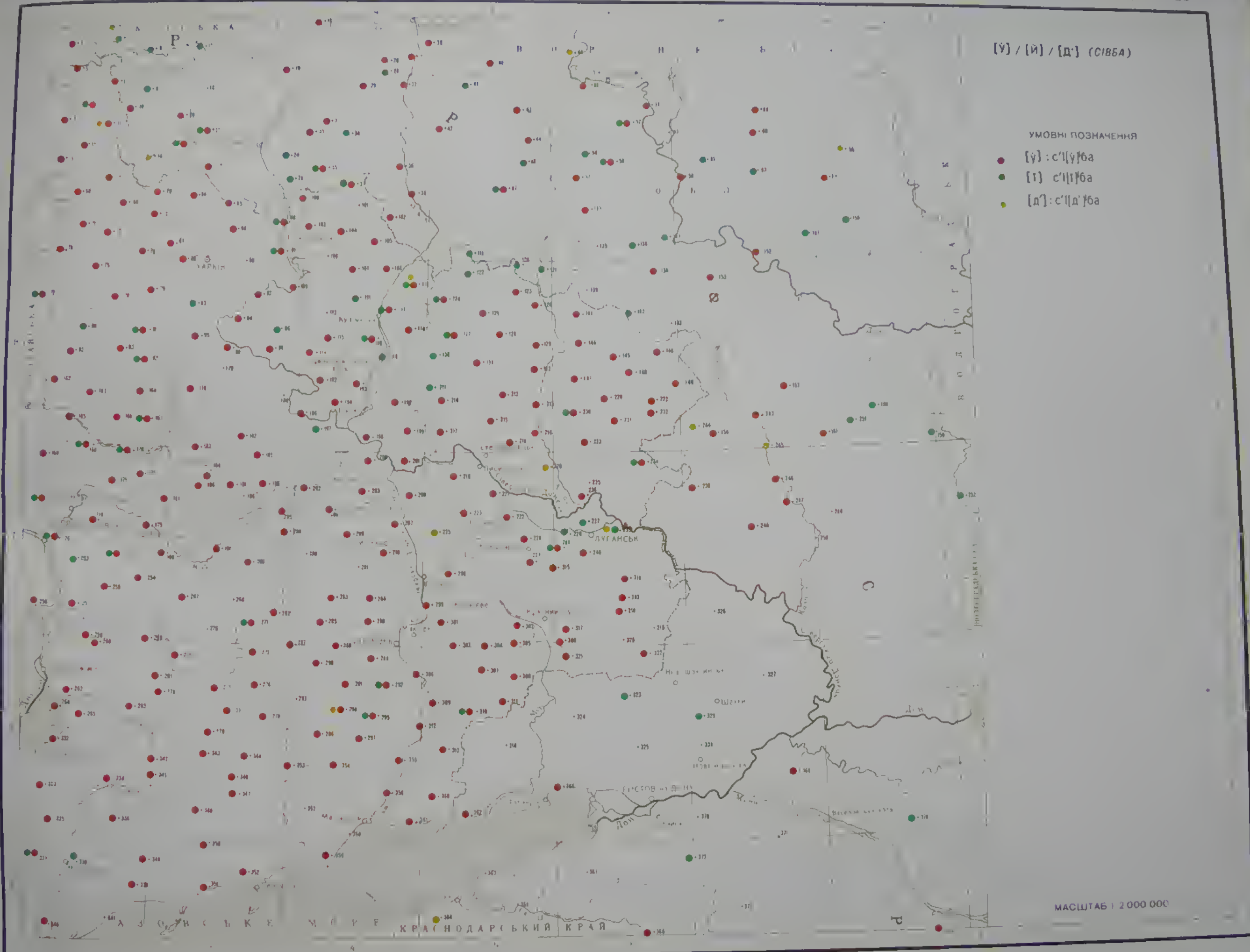

СТРУКТУРА [КАРТОПЛЯ]

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● карˈто[пл']а
- ○ карˈто[хл']а
- ● карˈто[х]а
- ▲ карˈто[шк]а

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

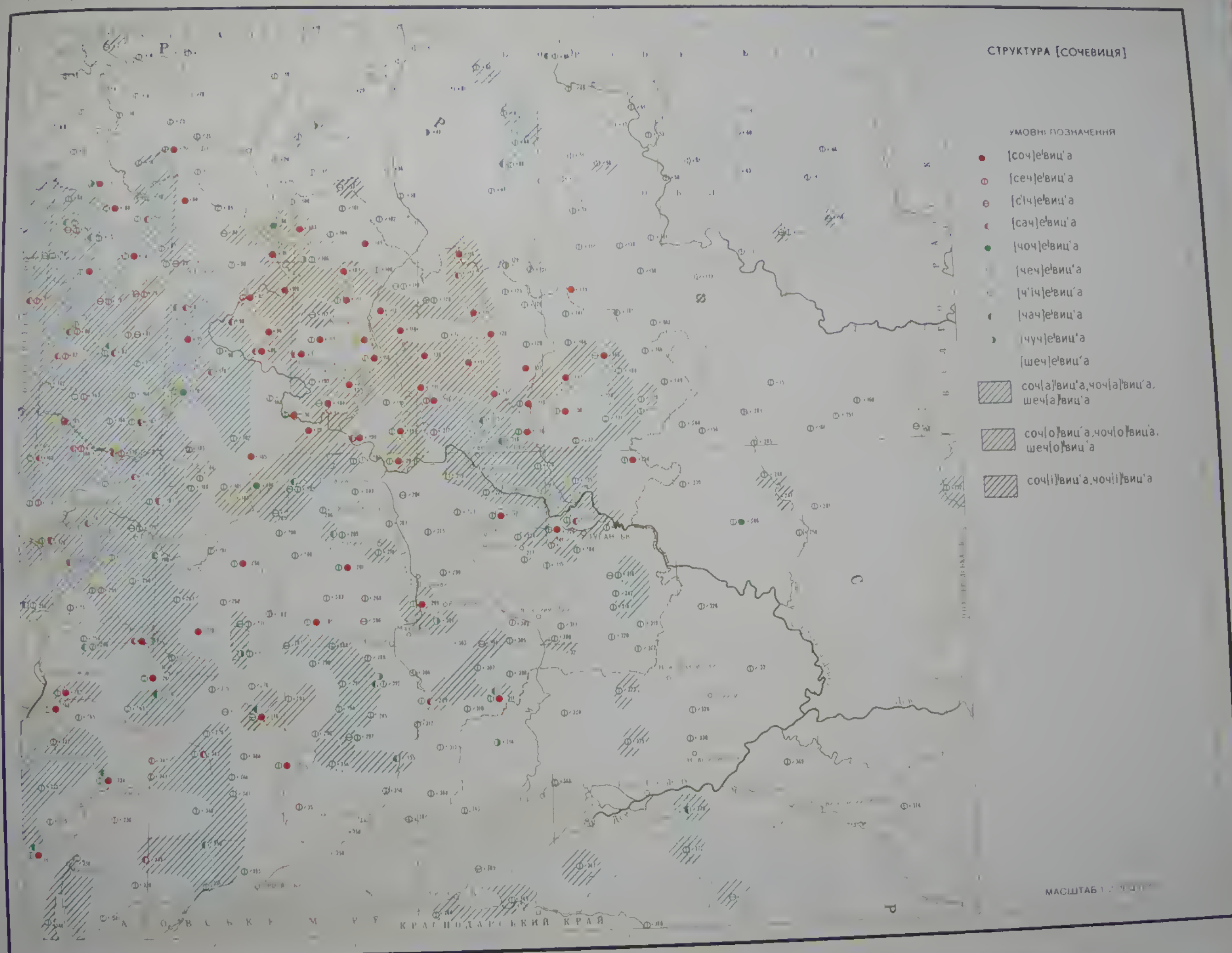
СТРУКТУРА [СОЧЕВИЦЯ]
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[соч]е'виц'а
[сеч]е'виц'а
[с'іч]е'виц'а
[сач]е'виц'а
[чоч]е'виц'а
[чеч]е'виц'а
[ч'іч]е'виц'а
[чач]е'виц'а
[чуч]е'виц'а
[шеч]е'виц'а
соч[а]'виц'а, чоч[а]'виц'а, шеч[а]'виц'а
соч[о]'виц'а, чоч[о]'виц'а, шеч[о]'виц'а
соч[і]'виц'а, чоч[і]'виц'а
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

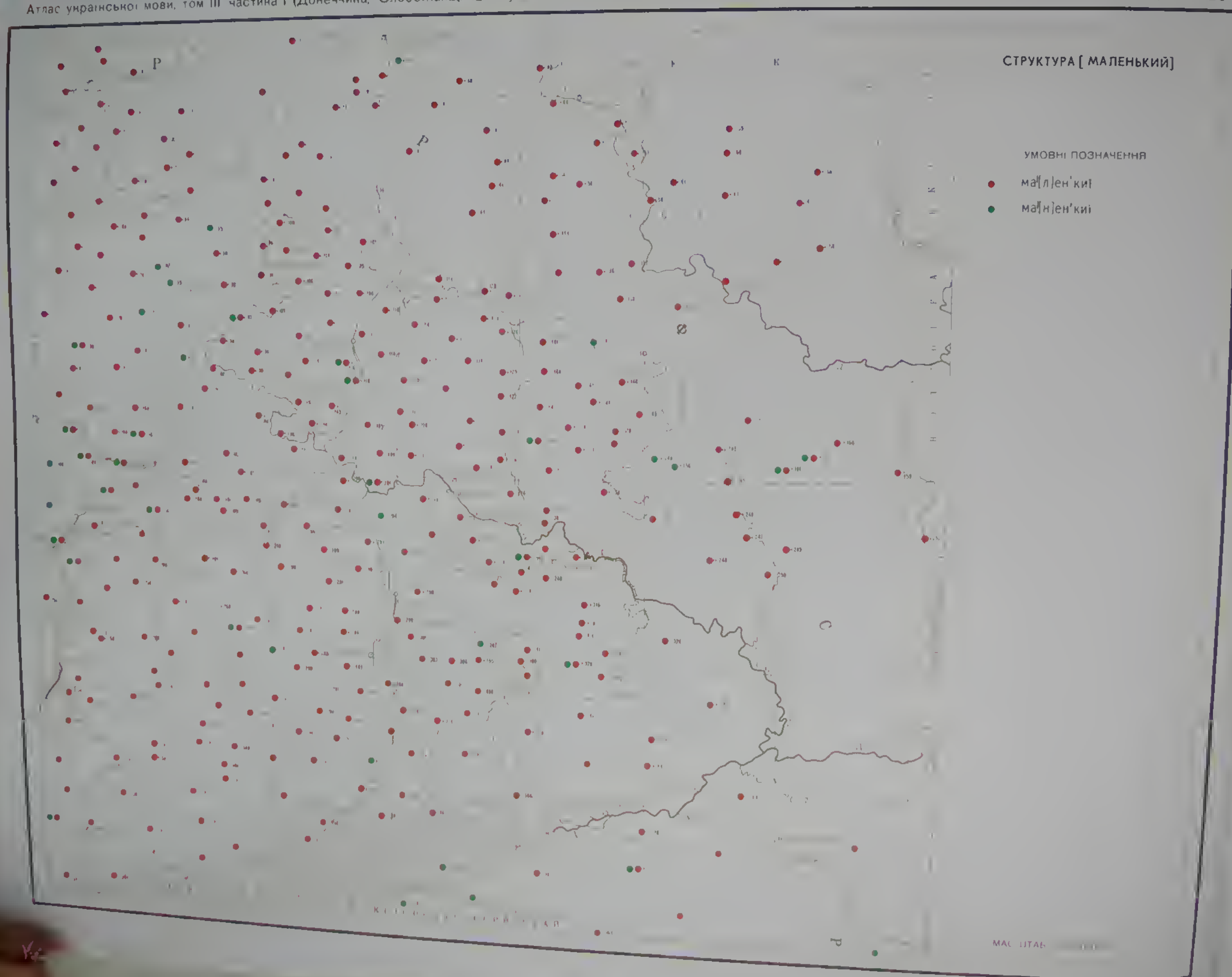
СТРУКТУРА [МАЛЕНЬКИЙ]
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ма[л]ен'киі
ма[н]ен'киі

НАГОЛОС ІМЕННИКА *ЖАЙВОРОНОК*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [ˈжаɪворонок]
- ● [жаɪвоˈронок]
- ▨ [ˈжаворонок]

МАСШТАБ

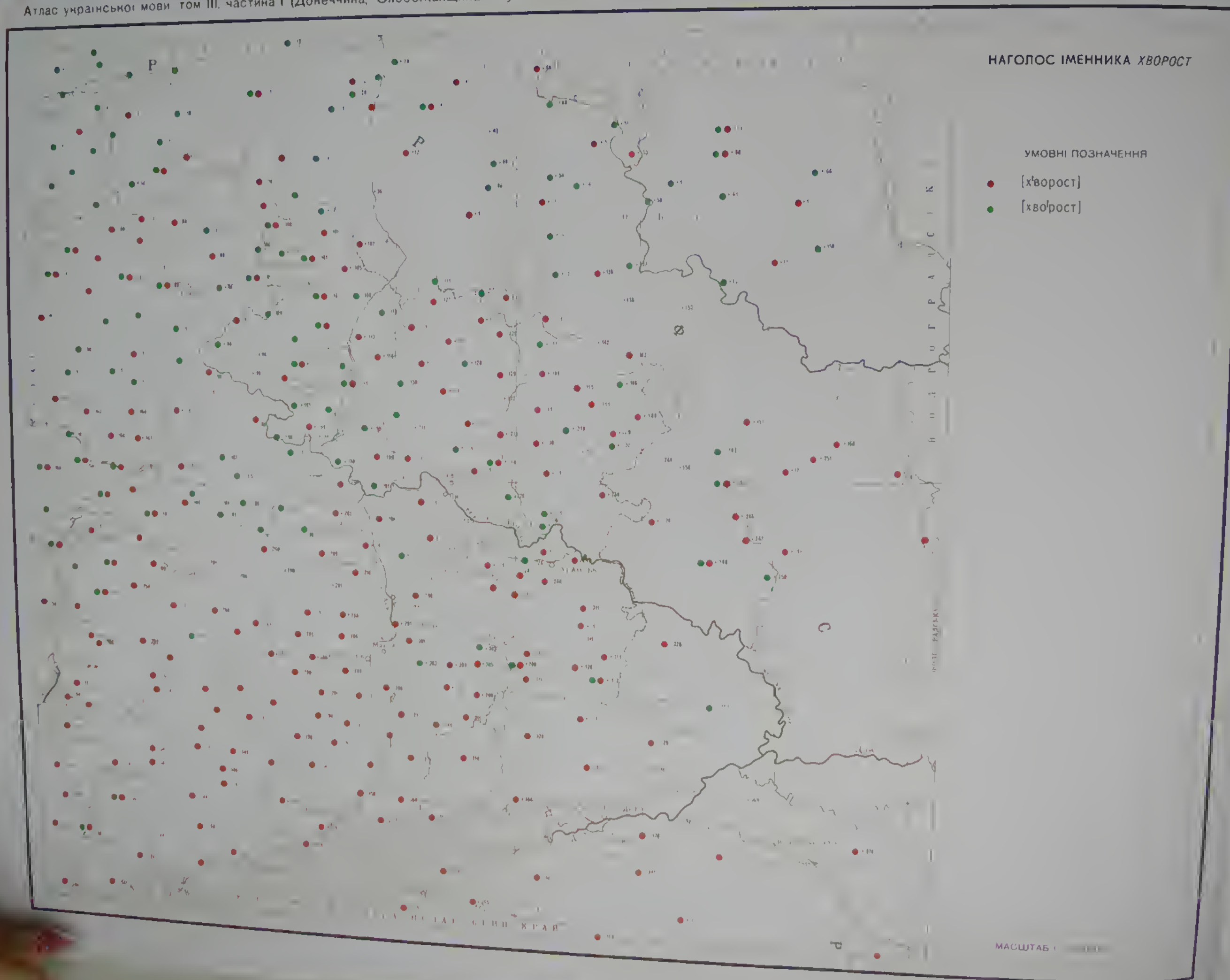
НАГОЛОС ІМЕННИКА *ХВОРОСТ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[х'ворост]
[хво'рост]
МАСШТАБ

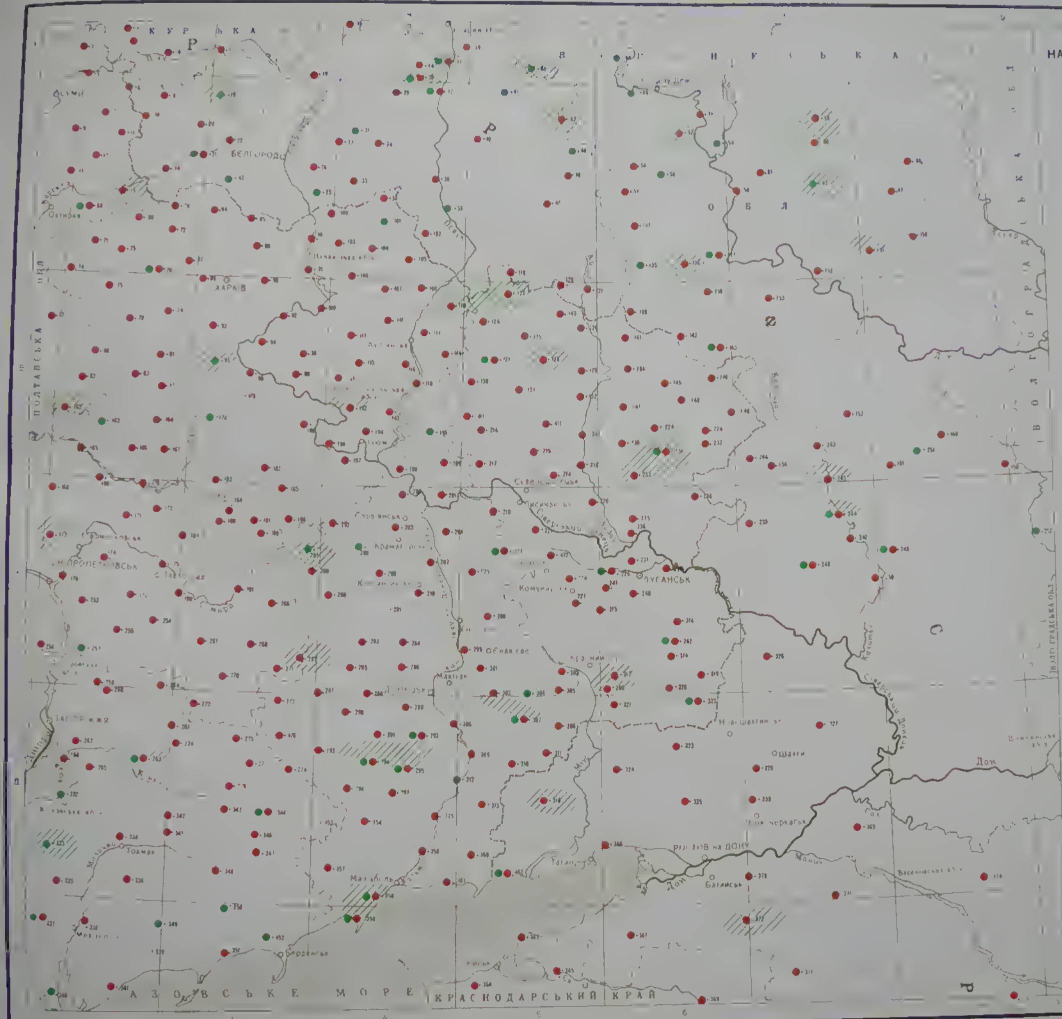

НАГОЛОС НАЗИВНОГО І РОДОВОГО ВІДМІНКІВ ОДНИНИ ІМЕННИКА

ЩАВЕЛЬ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [шча'вел']
- ● [ш'чавел']
- ▨ [ш'чаўл'у]

МАСШТАБ 1:2 000 000

МОРФЕМНА СТРУКТУРА ІМЕННИКА
СВЕРДЛО

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -л-о: свердˈ[ло]
- -е-л: сверˈд[ел]
- ◑ -е-л-о: сверˈд[ело]
- ▲ -л-ик: свердˈ[лик]
- -е-л-ик: сверˈд[елик]
- -е-л-ец': сверˈд[елец']

МАСШТАБ 1:2 000 000

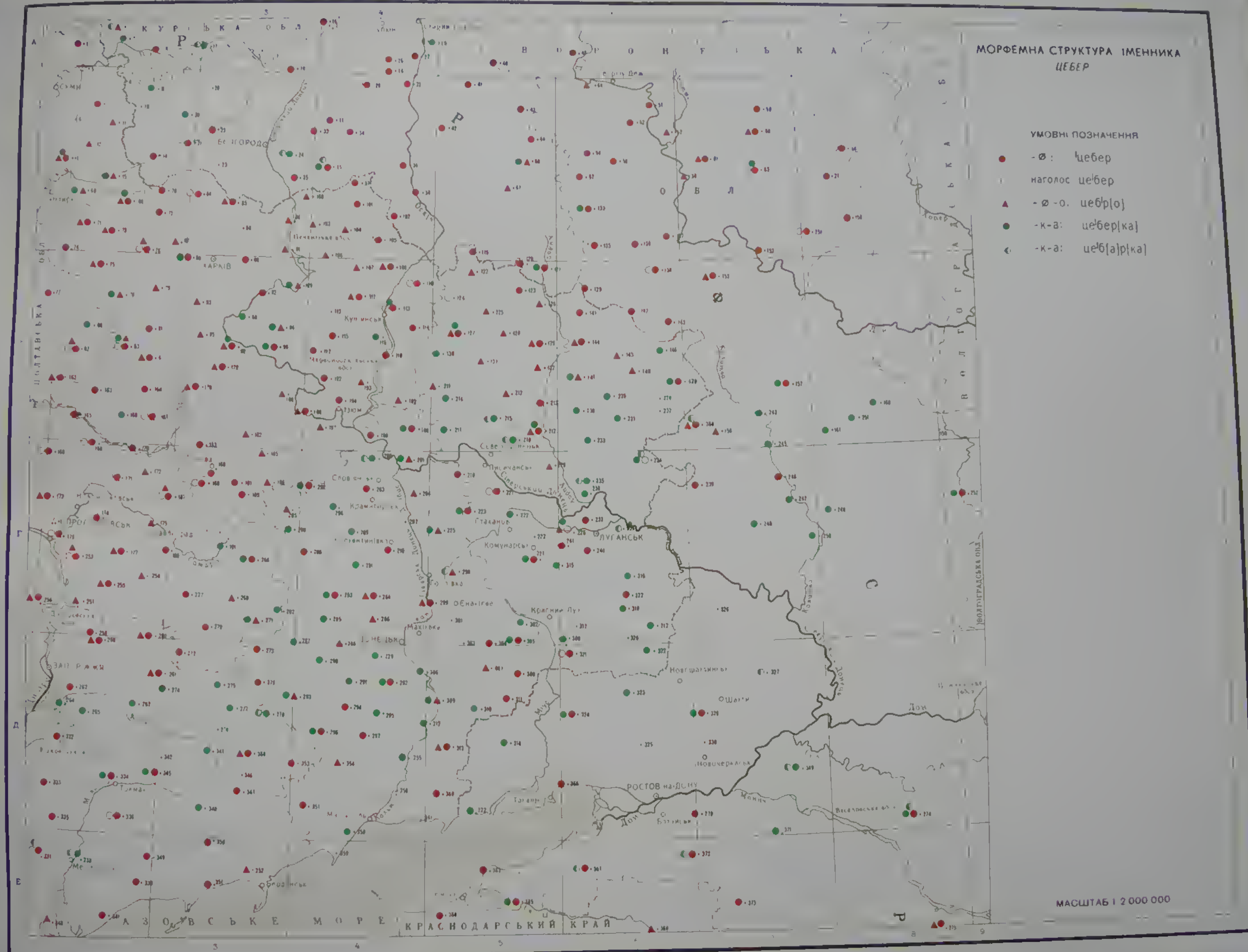
МОРФЕМНА СТРУКТУРА ІМЕННИКА
ЦЕБЕР
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ø: ˈцебер
наголос цеˈбер
-ø -о: цебˈр[о]
-к-а: цеˈбер[ка]
-к-а: цеˈб[а]р[ка]
МАСШТАБ 1 2 000 000
ВОРОНІЗЬКА ОБЛ.
КУРСЬКА ОБЛ.
ПОЛТАВСЬКА ОБЛ.
ВОЛГОГРАДСЬКА ОБЛ.
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
РОСТОВ на ДОНУ
ЛУГАНСЬК
Дон

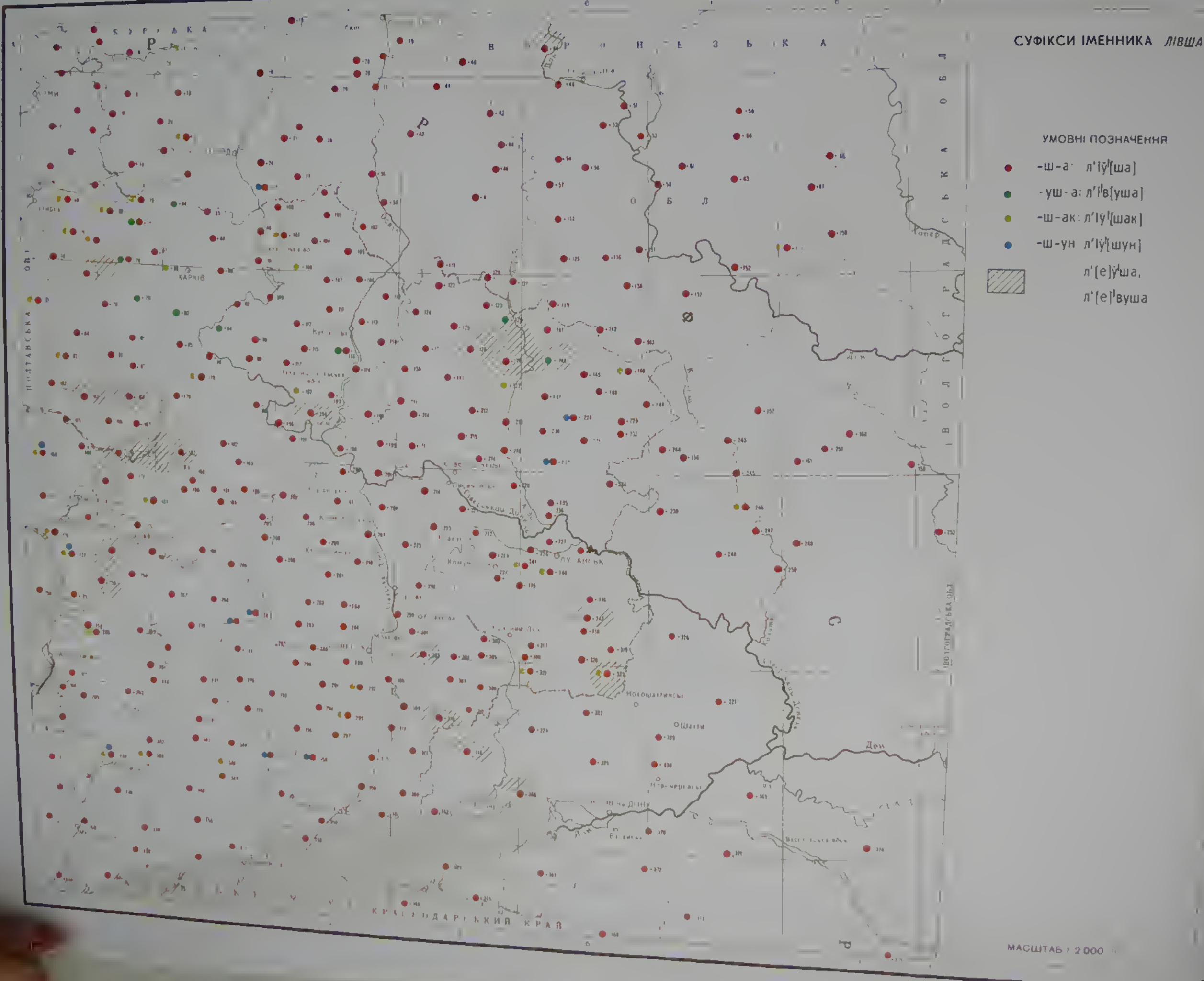
СУФІКСИ ІМЕННИКА *ЛІВША*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ш-а: л'іў́[ша]
-уш-а: л'і́в[уша]
-ш-ак: л'іў́[шак]
-ш-ун л'іў́[шун]
л'[е]ў́ша,
л'[е]́вуша
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
Новошахтинськ
Шахти
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

ЛІВША

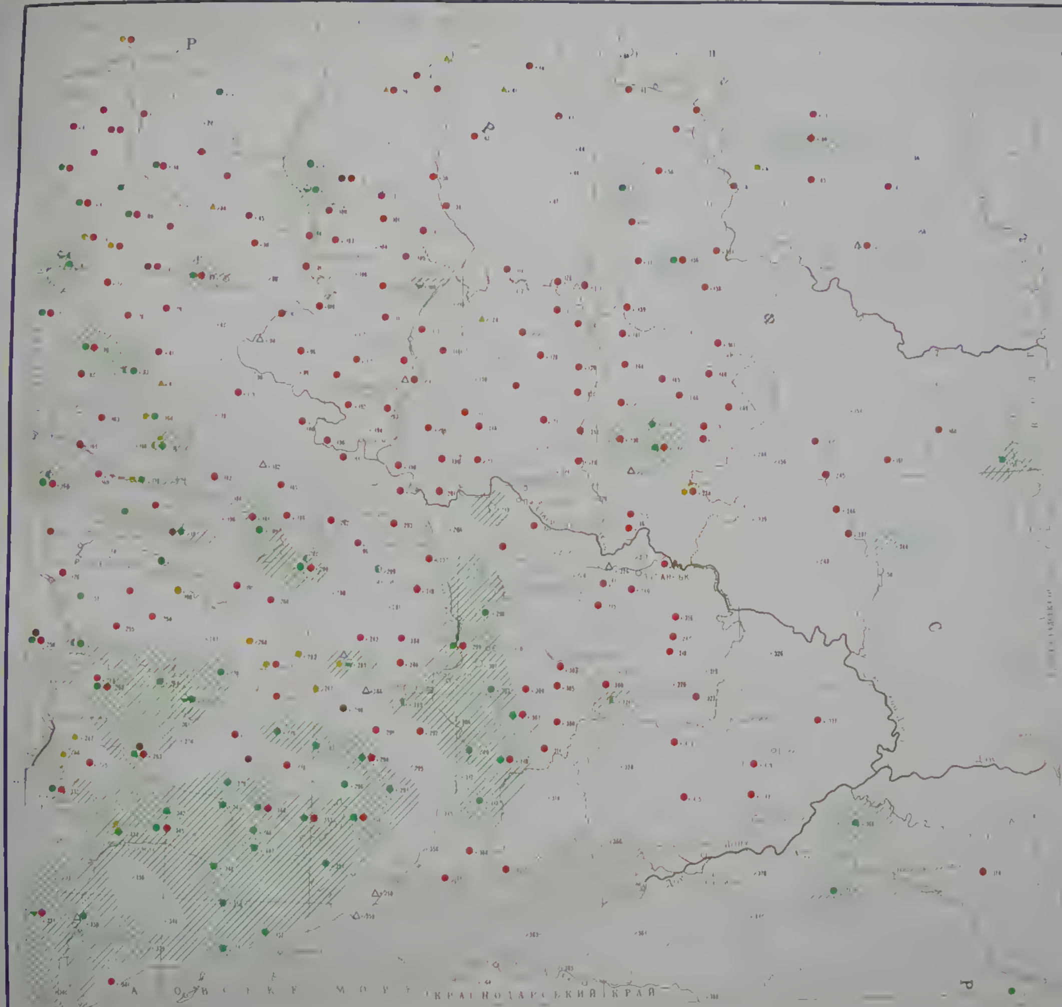

СТРУКТУРА ІМЕННИКА *ЛУШНО*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- -к-о. глуш['ко]
- -ман г'луш[ман]
- -ман' г'луш[ман']
- х-ман г'лу[хман]
- -мен. г'луш[мен]
- наголос [глуш'ман], [глуш'мен]
- -пет. глуш['пет]
- -пет-а: глуш['пета]
- -пет'-а глуш['пет'а]
- -пер'-а: глуш['пер'а]
- -пей глуш['пей]
- -ер'-а. глу'х[ер'а]
- -ар'-: глу'х[ар']

МАСШТАБ

СУФІКСИ ІМЕННИКА *ВУЛИК*

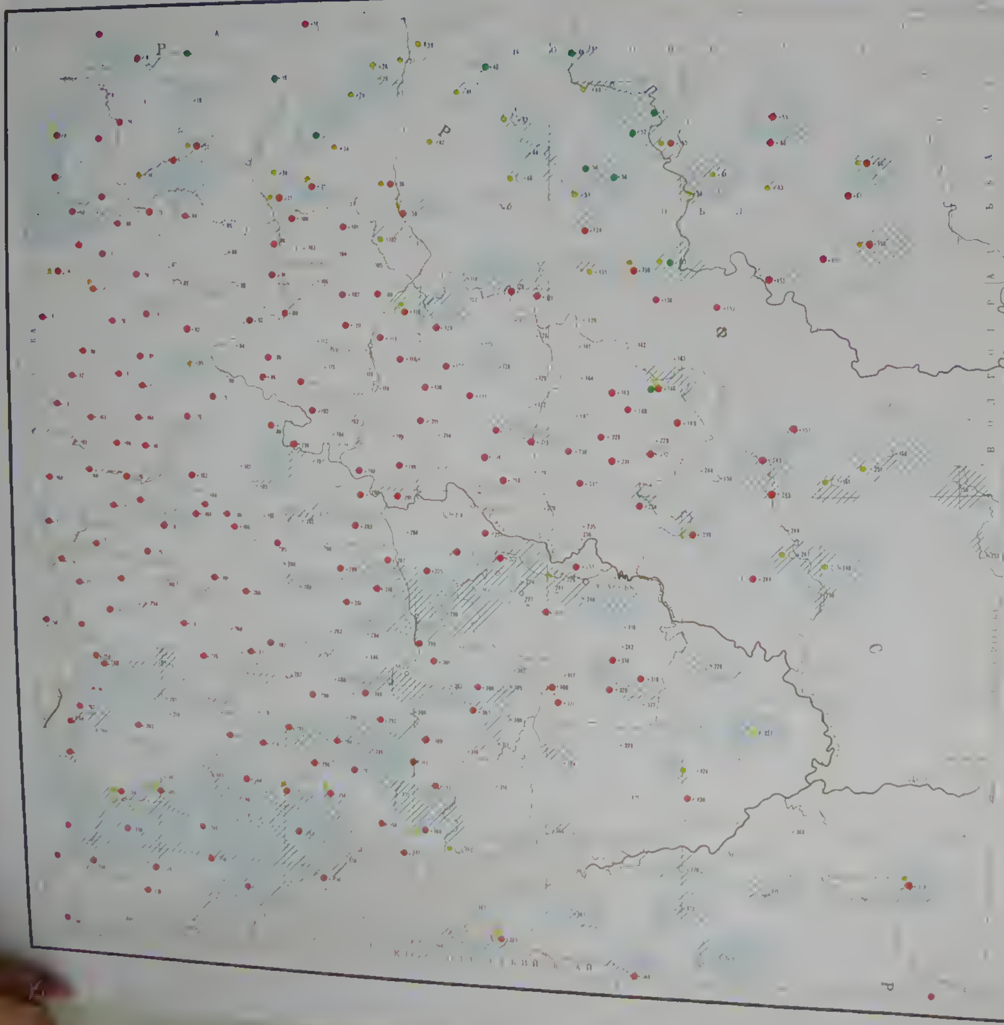

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- -ик: ˈвул[ик]
- -ік: ˈвул'[ік]
- -ен': ˈвул[ен']
- -іі: ˈвул[іі]
- [ˈулик], [ˈул'ік], [ˈулен'], [ˈул'іі]

МАСШТАБ 1:2 00…

зулик

[ул'ц]

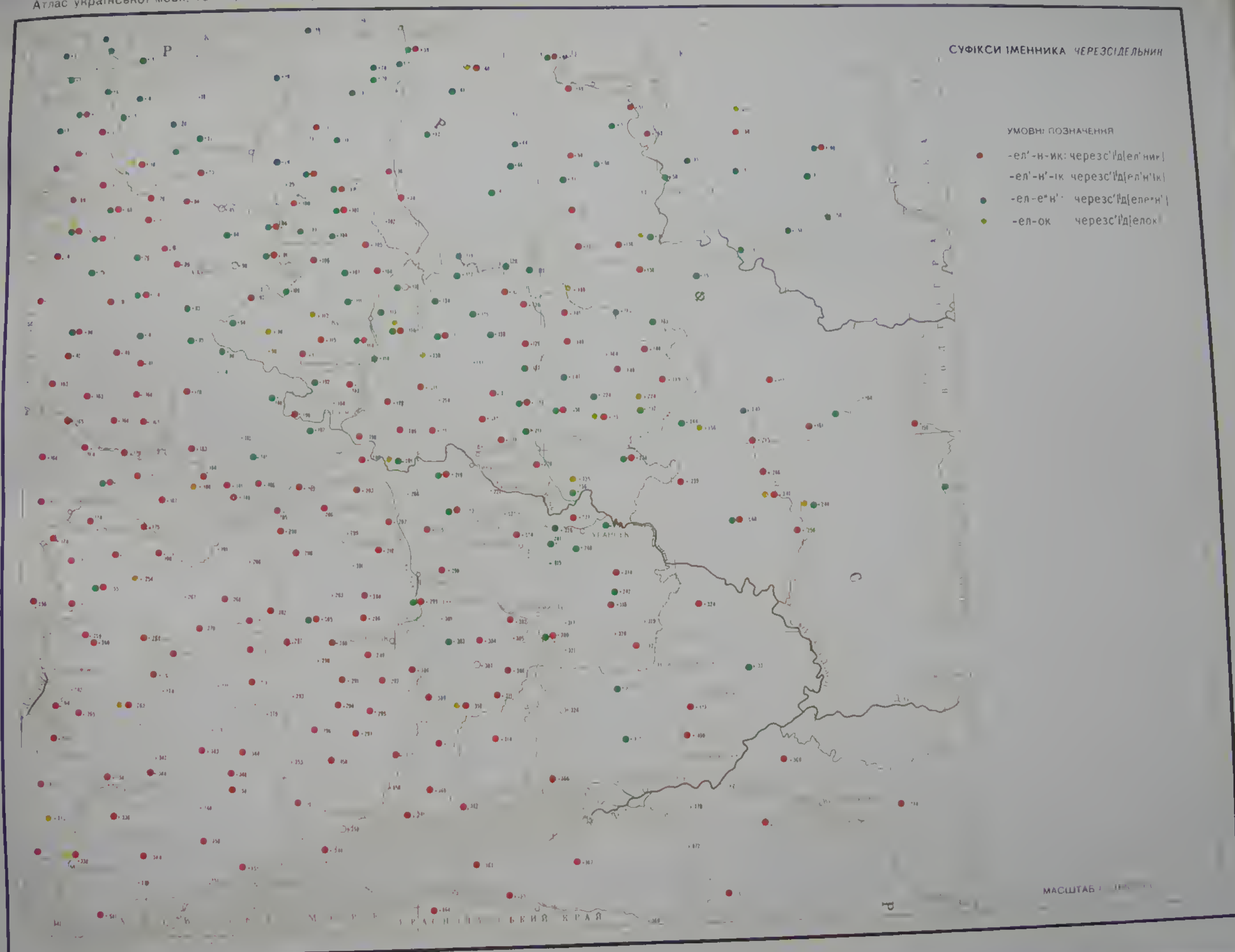
СУФІКСИ ІМЕННИКА ЧЕРЕЗСІДЕЛЬНИК
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ел'-н-ик: черезс'ід[ел'ник]
-ел'-н'-ік черезс'ід[ел'н'ік]
-ел-е*н'- черезс'ід[еле*н']
-ел-ок черезс'ід[елок]
МАСШТАБ

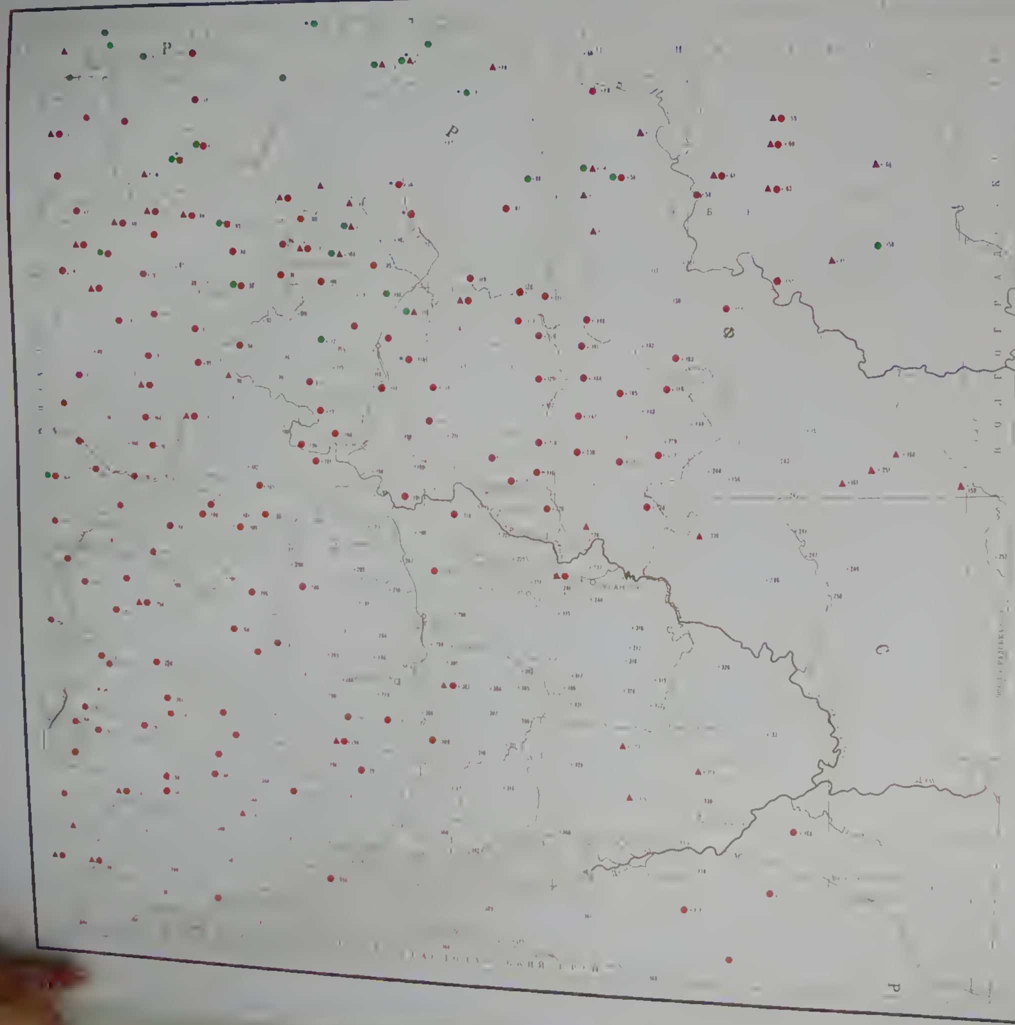

СУФІКСИ ІМЕННИКІВ – НАЗВ ПОЛЯ З-ПІД ВІВСА, ПРОСА, ГРЕЧКИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● -ишч-е: ˈв'іўс[ишче], пˈрос[ишче], гˈреч[ишче]

▲ -ан-ишч-е: в'іўˈс'[анишче], проˈс'[анишче], греʺˈч[анишче]

● -ан'.-а: в'іўˈс'[ан':а], проˈс'[ан':а], греʺˈч[ан':а]

-іў-к-а: греʺчˈк'[іўка]

• -іў-й-а: греʺчˈк'[іўйа]

МАСШТАБ 1 :

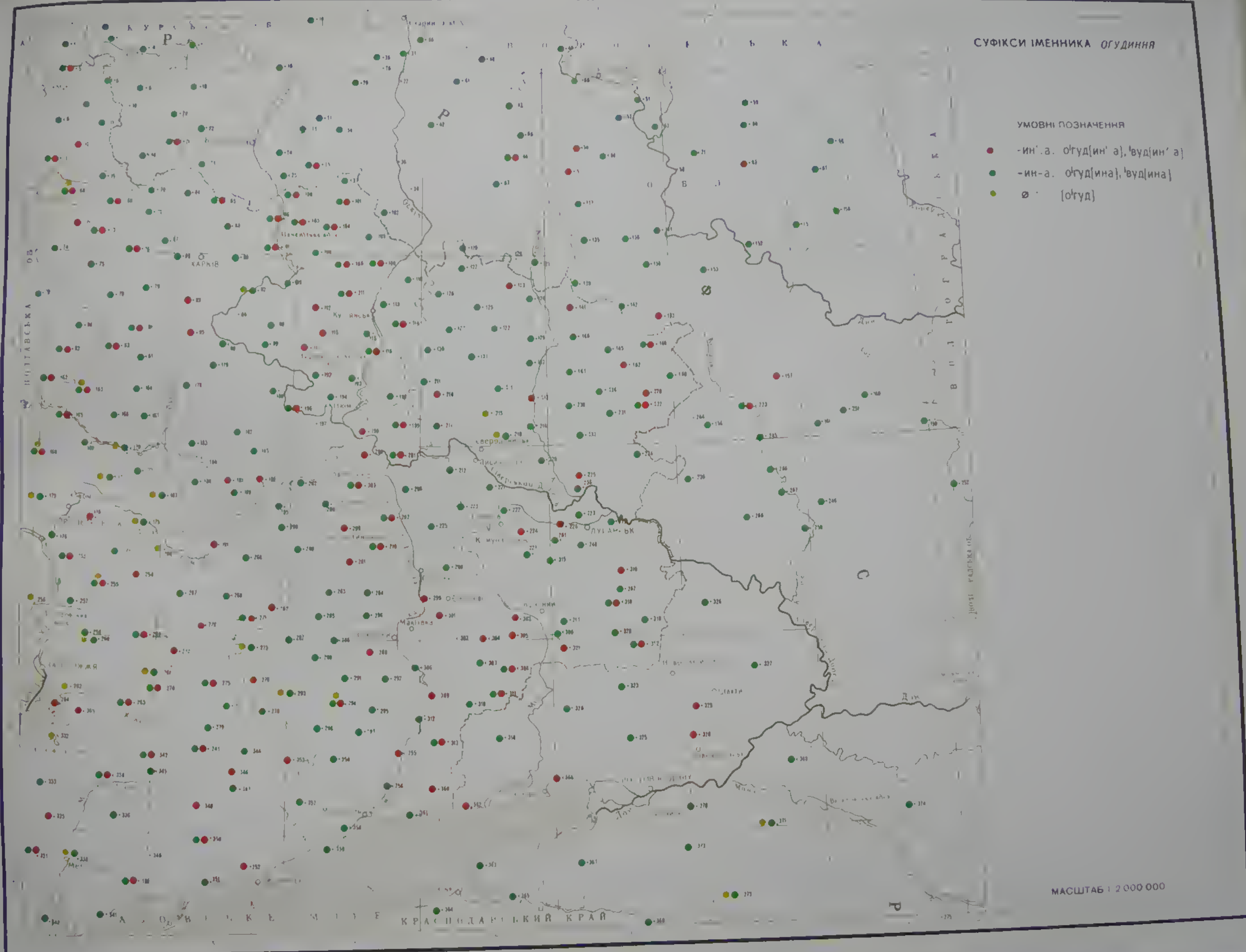
СУФІКСИ ІМЕННИКА *ОГУДИННЯ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ин'.а. о'гуд{ин' а}, 'вуд{ин' а}
-ин-а. о'гуд{ина}, 'вуд{ина}
ø [о'гуд]
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКІВ КОЛИШНІХ -А ОСНОВ

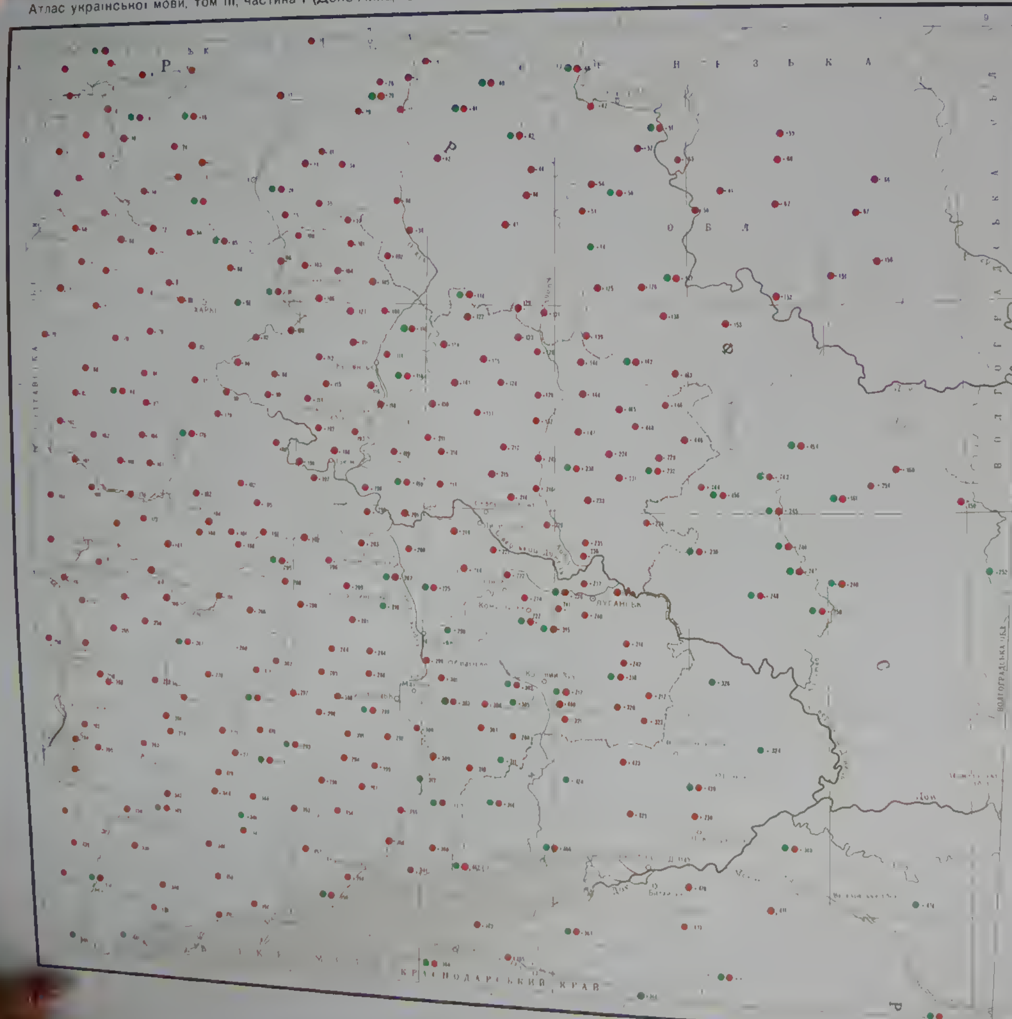

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (червоний) -ойу: до'рог[ойу], голо'в[ойу], но'г[ойу], ру'к[ойу], 'риб[ойу], во'д[ойу]
- ● (зелений) -ой: до'рог[ой], голо'в[ой], но'г[ой], ру'к[ой], 'риб[ой], во'д[ой]

МАСШТАБ 1:2 000 000

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКІВ КОЛИШНІХ JA ОСНОВ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -еиу зе·м'л[еиу], до'лон[е·йу], кри'ниц[е·иу]
- -іиу· до'лон'[іиу], кри'ниц'[іиу]
- ▲ -ей зе·м'л[еи], до'лон[е·и], кри'ниц[е·и]
- ● -ойу· зе·м'л'[ойу], до'лон'[ойу], кри'ниц'[ойу]
- ▲ -ой зе·м'л'[ой], до'лон'[ой], кри'ниц'[ой]

МАСШТАБ 1:2 000 000

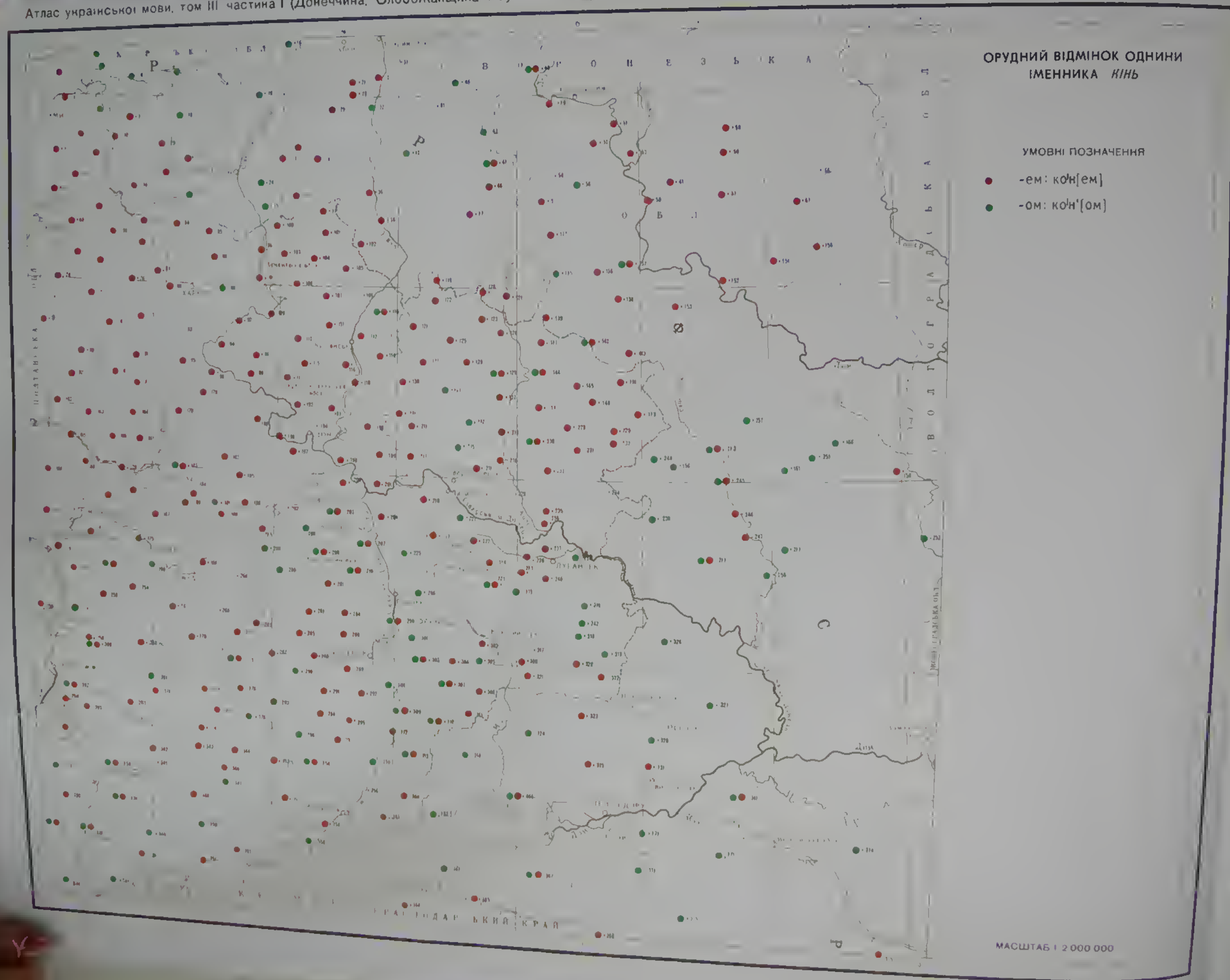
ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКА *КІНЬ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ем: ко'н[ем]
-ом: ко'н'[ом]
ЛУГАНСЬК
МАСШТАБ 1:2 000 000

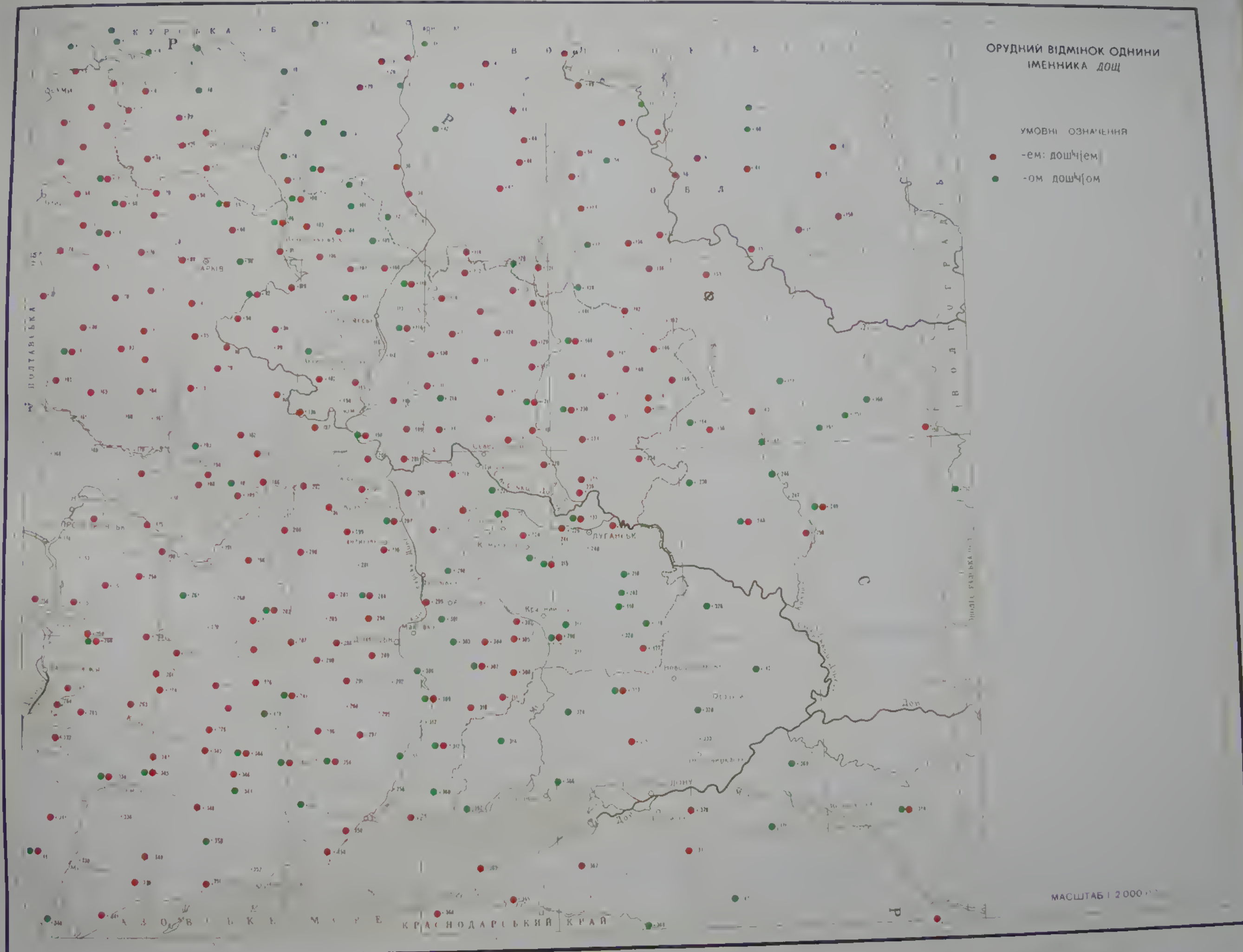

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКА *дощ*
УМОВНІ ОЗНАЧЕННЯ
-ем: дошч'ем
-ом дошч'ом
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

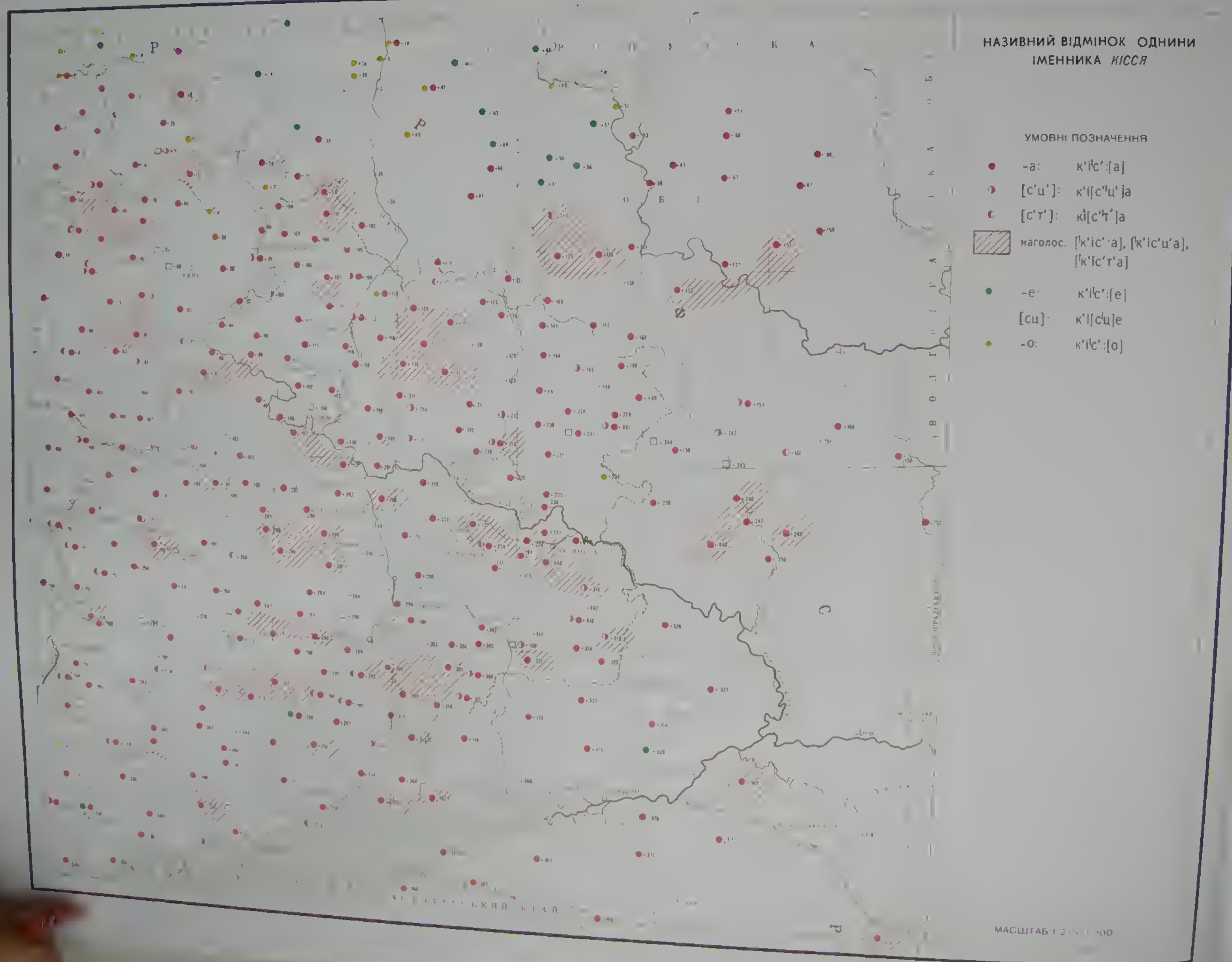
НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ
ІМЕННИКА *КІССЯ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-а: к'і'с':[а]
[с'ц']: к'і[с''ц']а
[с'т']: кі[с'т']а
наголос. ['к'іс'·а], ['к'іс'ц'а], ['к'іс'т'а]
-е: к'і'с':[е]
[сц]: к'і[с'ц]е
-о: к'і'с':[о]
МАСШТАБ

однини

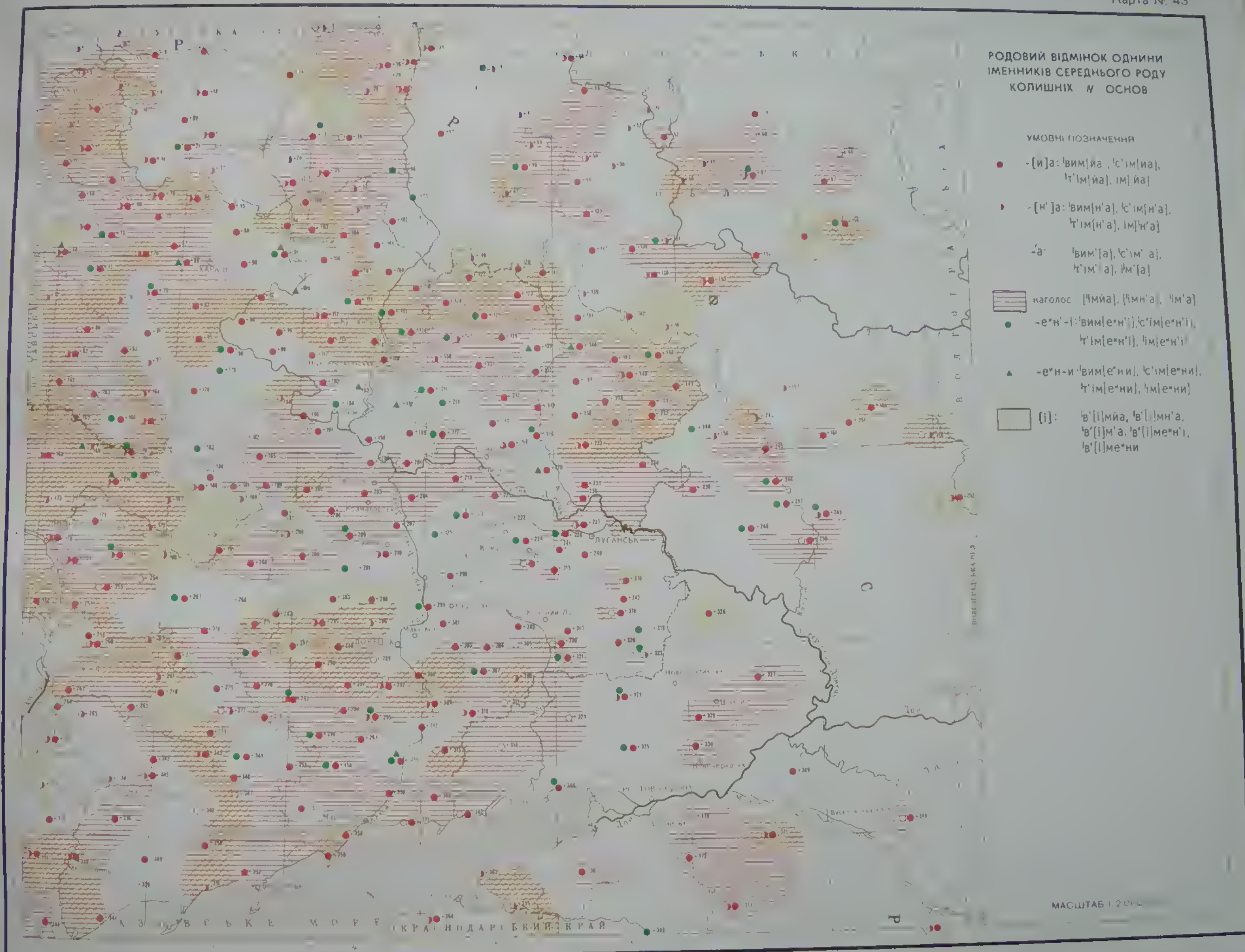
РОДОВИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ
ІМЕННИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДУ
КОЛИШНІХ N ОСНОВ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-[и]а: 'вим[йа], 'с'ім[йа], 'т'ім[йа], ім[йа]
-[н']а: 'вим[н'а], 'с'ім[н'а], 'т'ім[н'а], ім[н'а]
-'а: 'вим'[а], 'с'ім'[а], 'т'ім'[а], ім'[а]
наголос ['імйа], ['імн'а], 'ім'а]
-еин'-і: 'вим[еин'і], 'с'ім[еин'і], 'т'ім[еин'і], 'ім[еин'і]
-еин-и: 'вим[еини], 'с'ім[еини], 'т'ім[еини], 'ім[еини]
[і]: 'в'[і]мйа, 'в'[і]мн'а, 'в'[і]м'а, 'в'[і]меин'і, 'в'[і]меини
ЛУГАНСЬК
МАСШТАБ 1:2
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

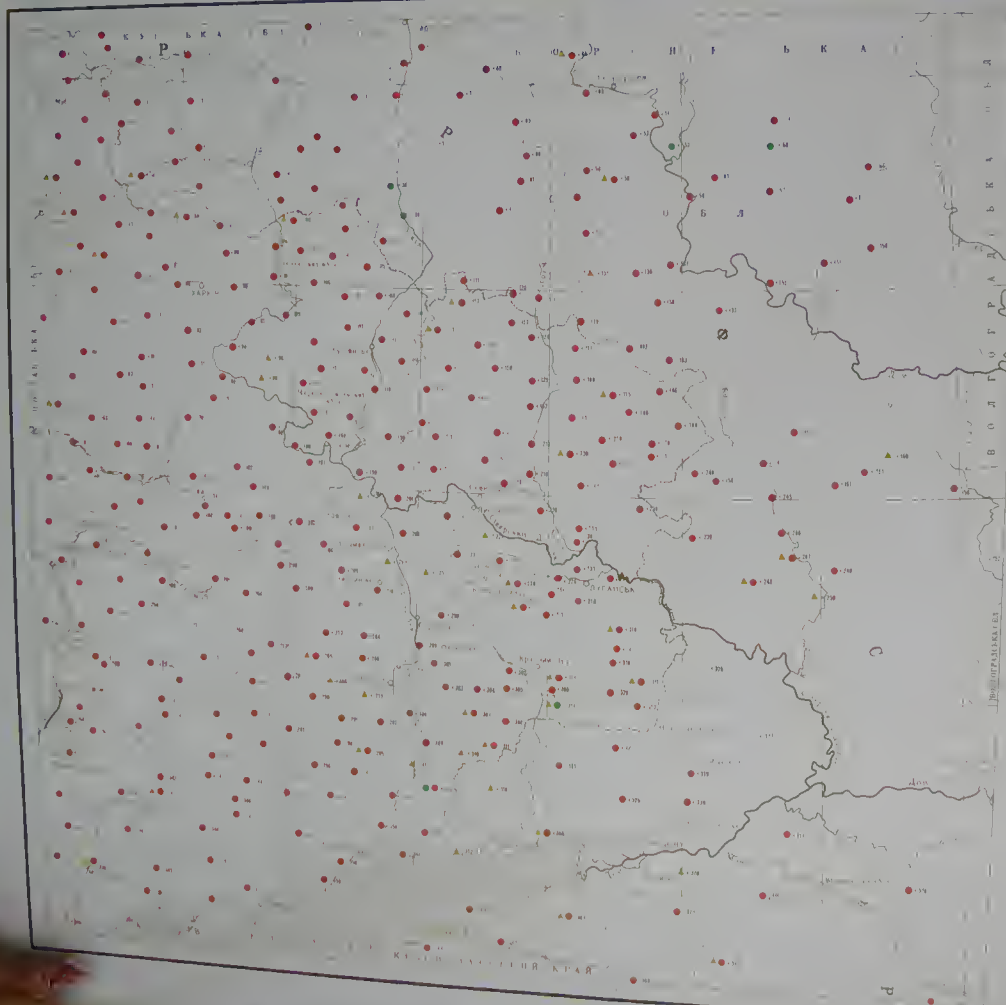

РОДОВИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДУ КОЛИШНІХ -*Т*- ОСНОВ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ат-и: те^{и}л'[ати], шче^{и}н'[ати], кур^{і}ч[ати]
- ● -ат'-і: те^{и}л'[ат'і], шче^{и}н'[ат'і], кур^{і}ч[ат'і]
- ▲ -а: те^{и}л'[а], шче^{и}н'[а], кур^{і}ч[а]

МАСШТАБ 1:2 000 000

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДУ КОЛИШНІХ *Т* ОСНОВ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ам — те[и]л'[ам], иаг[і]н'[ам], поро[і]с'[ам]
- ● -ом — те[и]л'[ом], иаг[і]н'[ом], поро[і]с'[ом]
- ▲ -ат-ом — те[и]л'[атом], иаг[і]н'[атом], поро[і]с'[атом]

МАСШТАБ 1:2 000 000

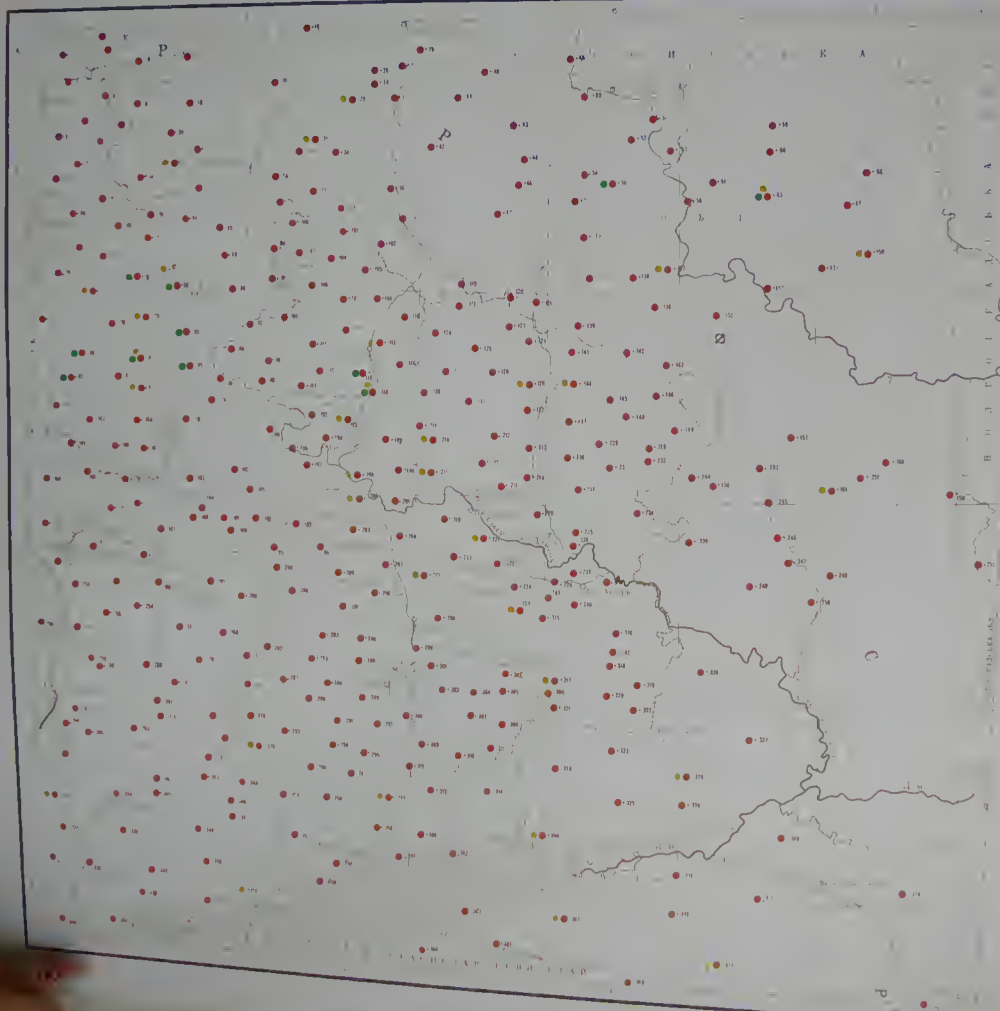

РОДОВИЙ ВІДМІНОК ІМЕННИКІВ

ГРОШІ, КОНІ, ГОСТІ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- -ей. ˈгрош[ей], ˈкон[ей], гоˈст[ей]
- -ій : ˈгрош'[ій], ˈкон'[ій], ˈгост'[ій]
- -іў : ˈгрош'[іў], ˈкон'[іў], ˈгост'[іў]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

ДАВАЛЬНИЙ ВІДМІНОК ІМЕННИКІВ

КОНІ, ЛЮДИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ам: 'кон'[ам], 'л'уд'[ам]
- ● -ім 'кон'[ім], 'л'уд'[ім]

ЛУГАНСЬК

ХАРКІВ

КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

МАСШТАБ 1:2 000 000

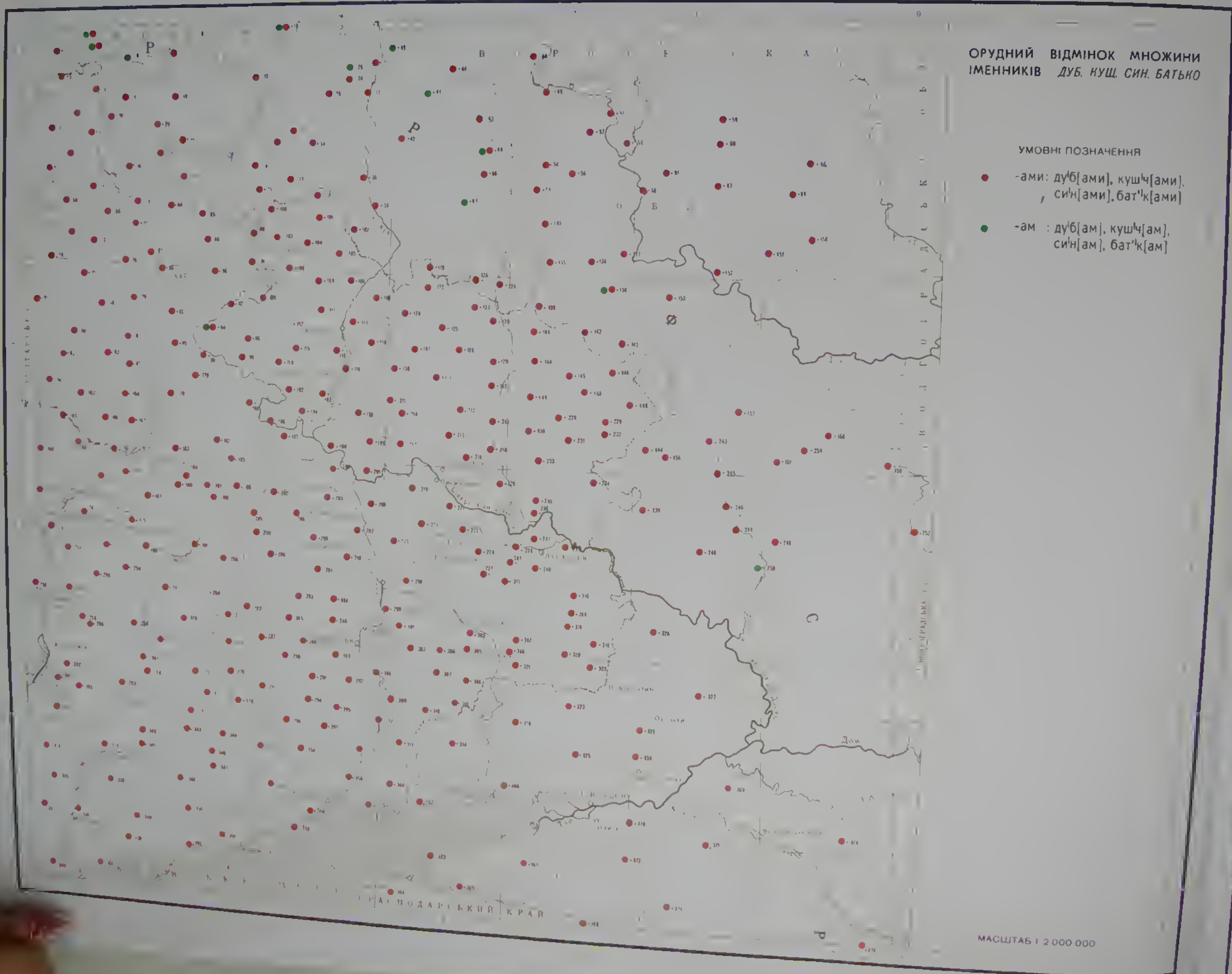
ОРУДНИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ ДУБ, КУЩ, СИН, БАТЬКО
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ами: ду'б[ами], куш'ч[ами], си'н[ами], бат''к[ами]
-ам : ду'б[ам], куш'ч[ам], си'н[ам], бат''к[ам]
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

МІСЦЕВИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ ІМЕННИКА *кінь*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ах. (на) ˈкон'[ах]
- ● -іх (на) ˈкон'[іх]

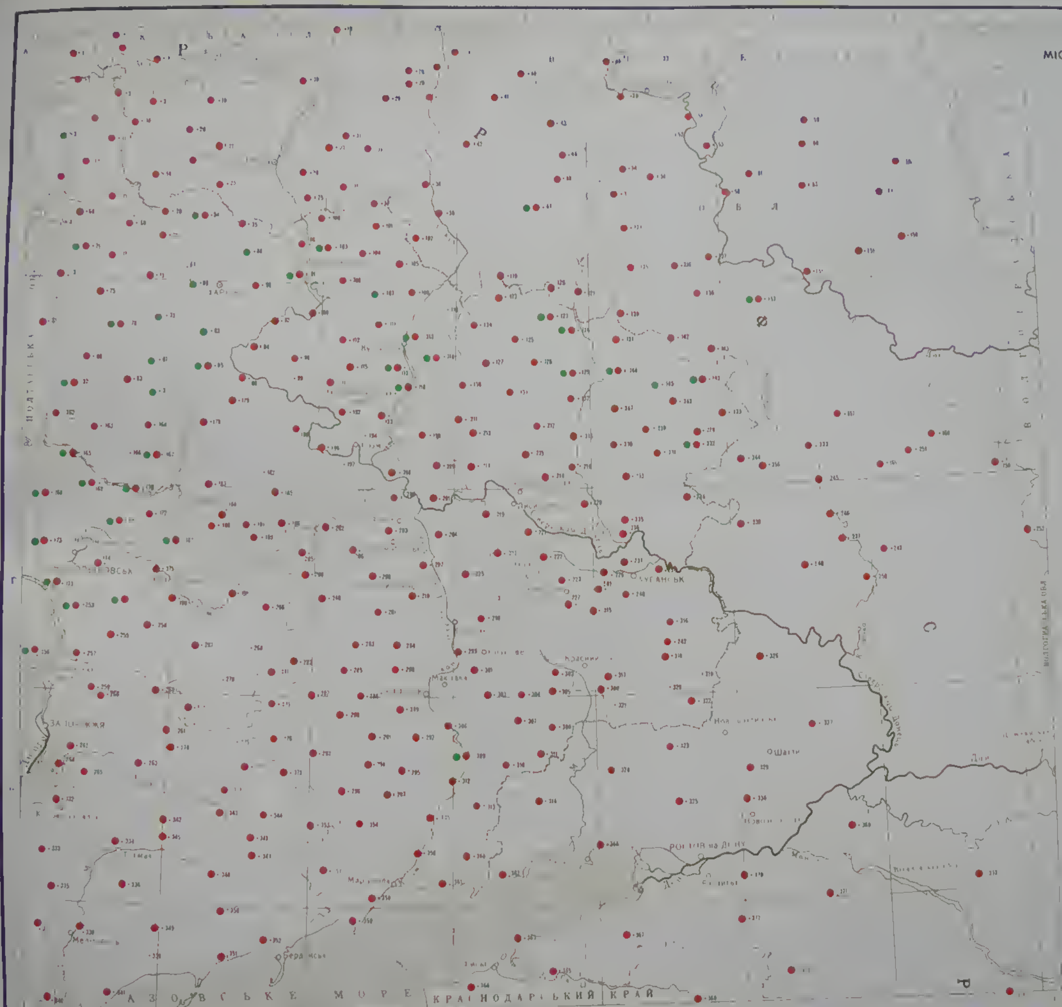

МАСШТАБ 1:2 000 000

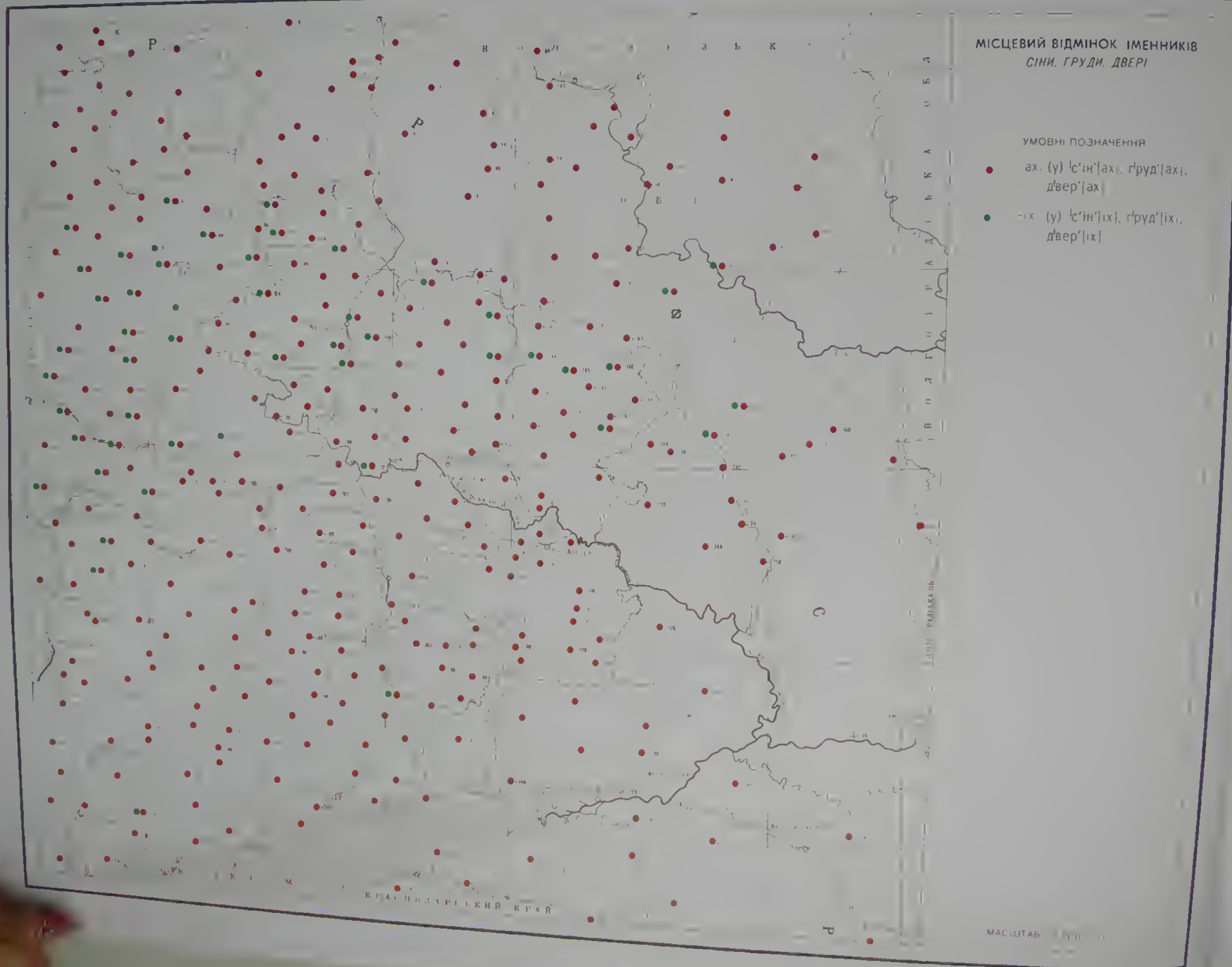
МІСЦЕВИЙ ВІДМІНОК ІМЕННИКІВ
СІНИ, ГРУДИ, ДВЕРІ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ах, (у) ˈс'ін'[ах], гˈруд'[ах], дˈвер'[ах]
-іх (у) ˈс'ін'[іх], гˈруд'[іх], дˈвер'[іх]
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

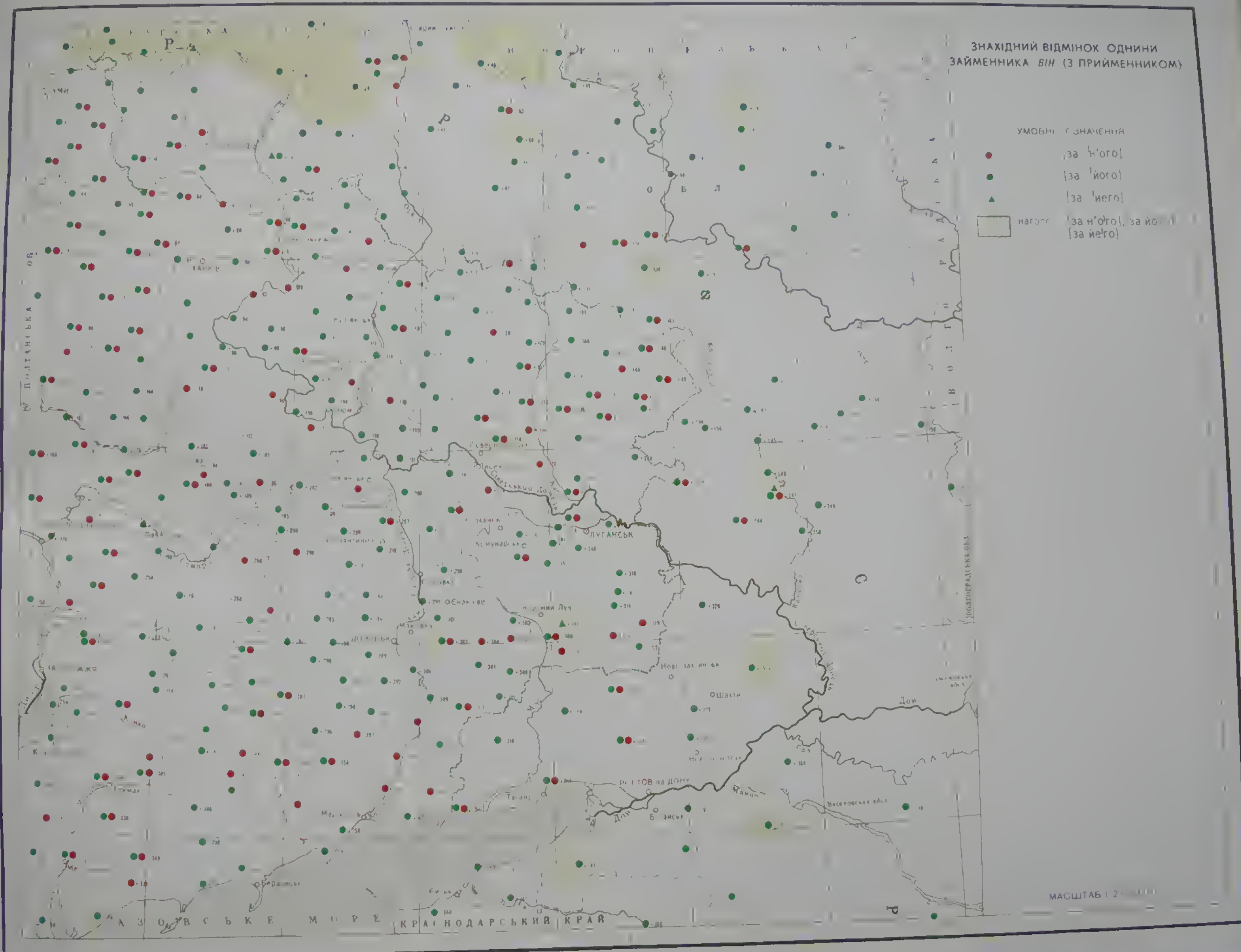
ЗНАХІДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ
ЗАЙМЕННИКА *ВІН* (З ПРИЙМЕННИКОМ)
[за ˈн'ого]
[за ˈйого]
[за ˈиего]
[за ˈйе'го]
ЛУГАНСЬК
Новоайдар
Ошакти
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
Дон
МАСШТАБ

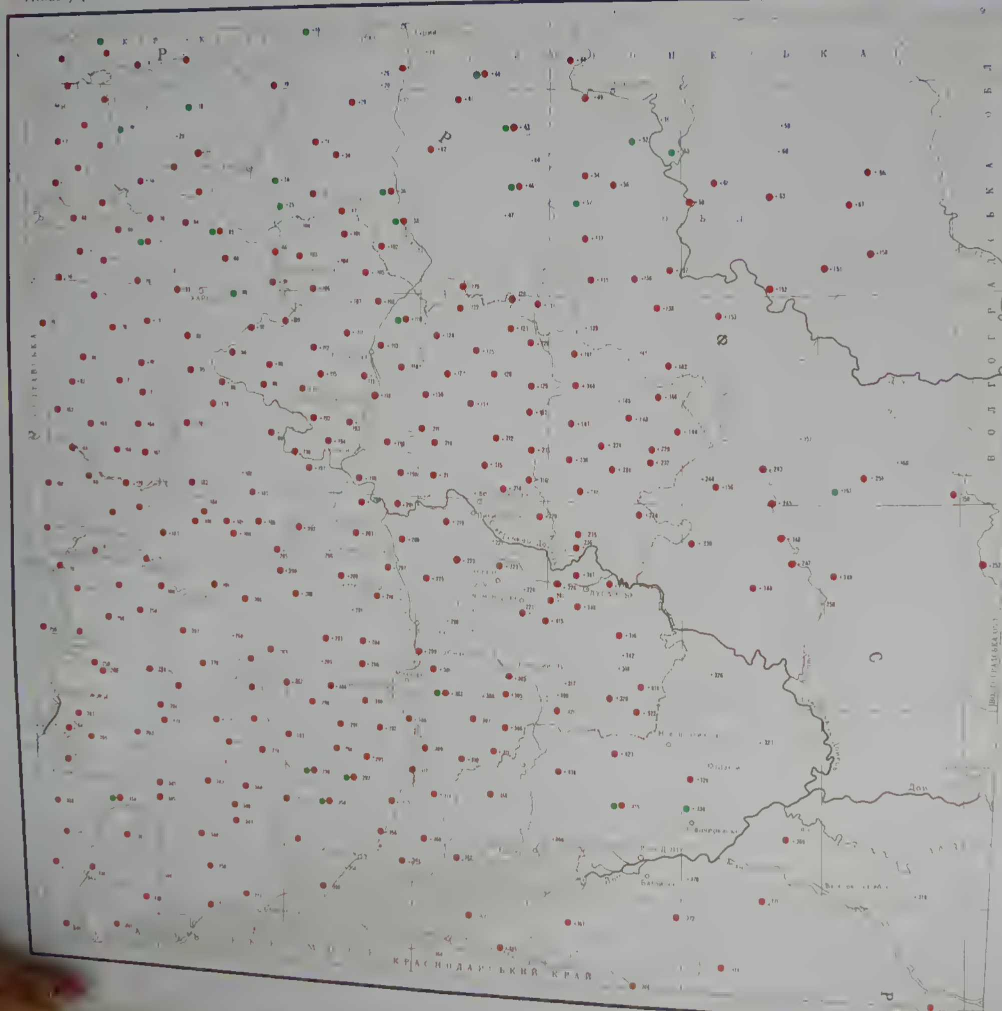

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ЗАЙМЕННИКА *ВОНА*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● [з ˈнейу]

● [з ˈйейу]

МАСШТАБ 1:2 000 000

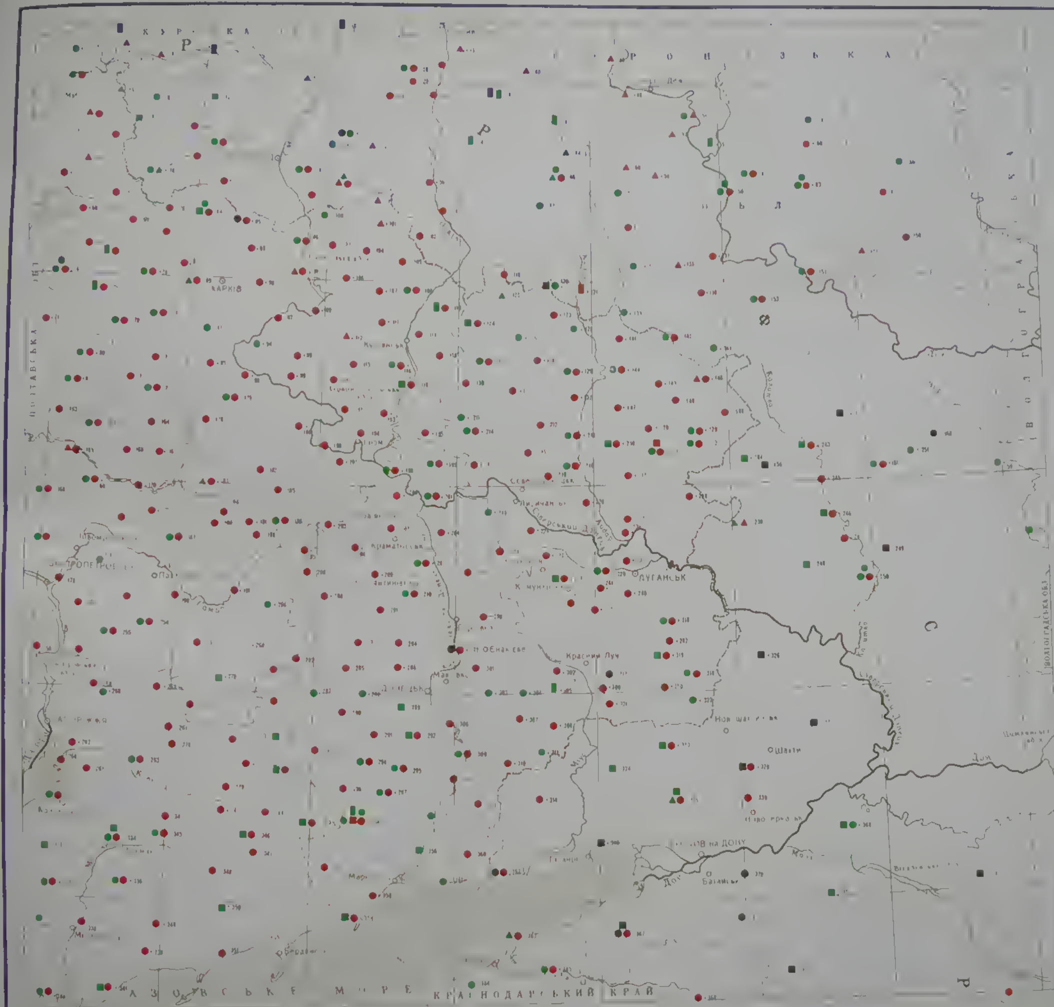

РОДОВИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ЗАЙМЕННИКА *ТА*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [т'ійеий]
- [тийеиі]
- [тойеиі]
- [тейеиі]
- [т'іий]
- [тиий]
- [тоиі]
- [теиі]
- [т'ії]
- [тиі]
- [тоі]
- [теі]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

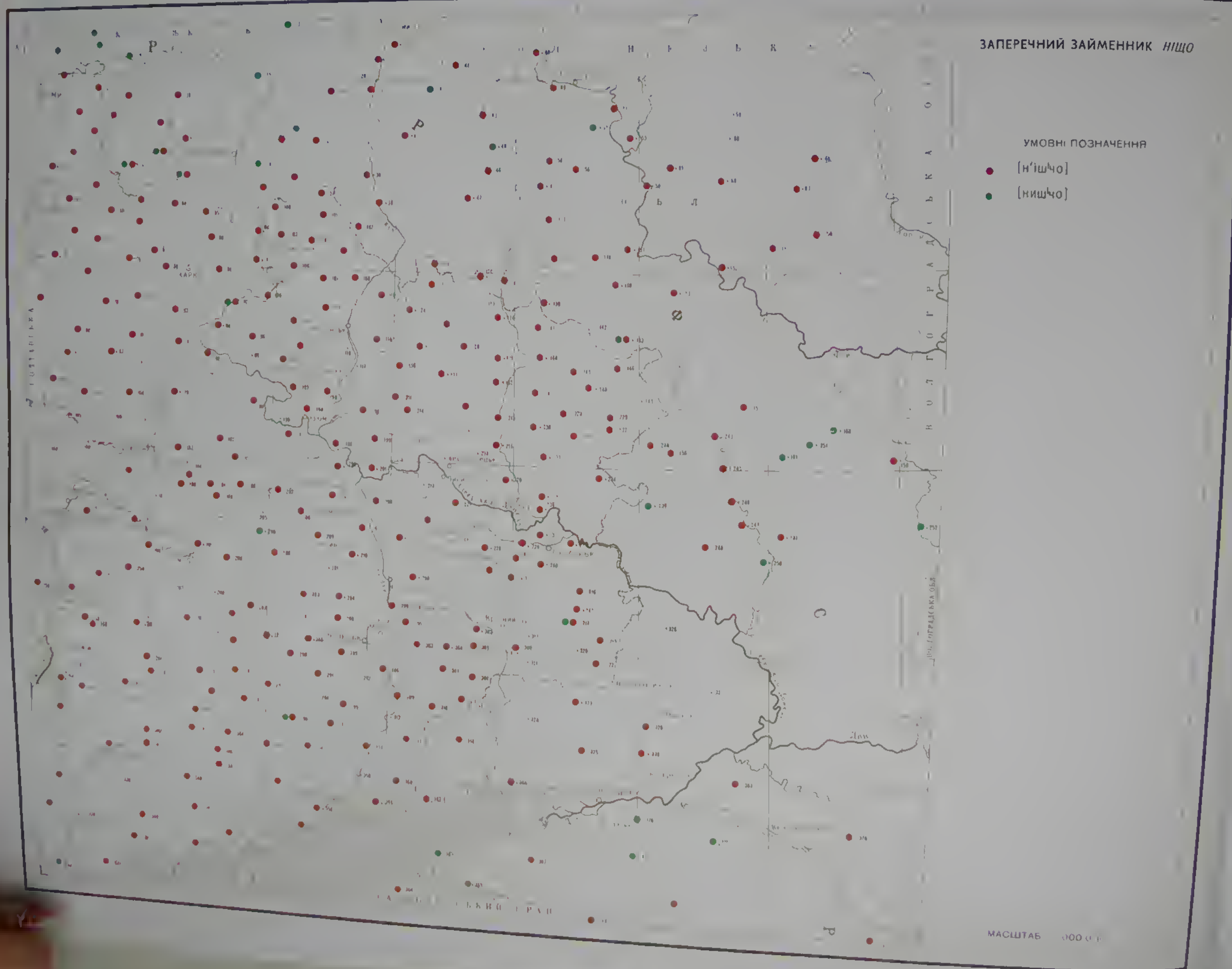
ЗАПЕРЕЧНИЙ ЗАЙМЕННИК НІЩО
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[н'іш'чо]
[ниш'чо]
МАСШТАБ

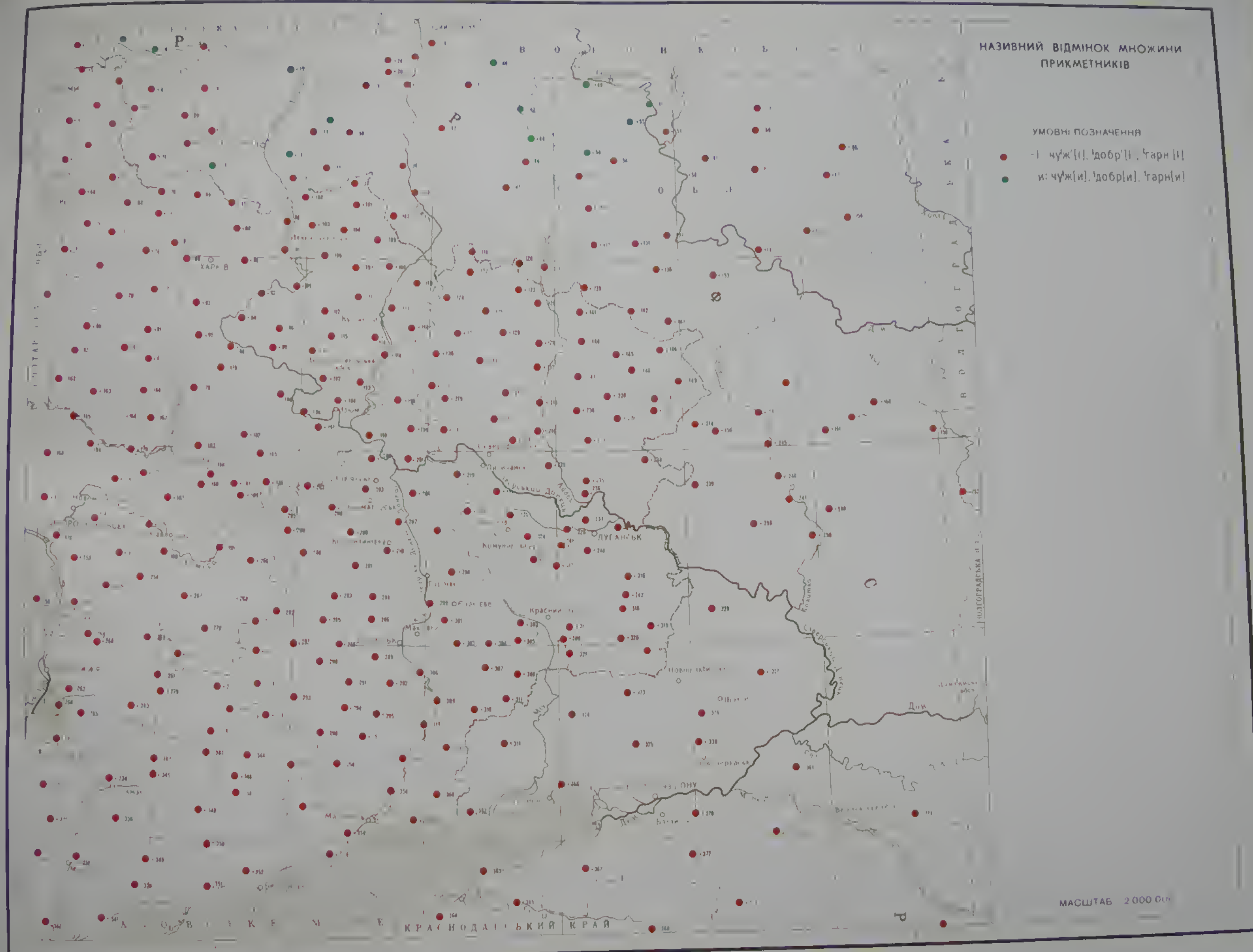
НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ ПРИКМЕТНИКІВ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-і: чу'ж'[і], 'добр'[і], 'гарн[і]
и: чу'ж[и], 'добр[и], 'гарн[и]
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 2 000 000

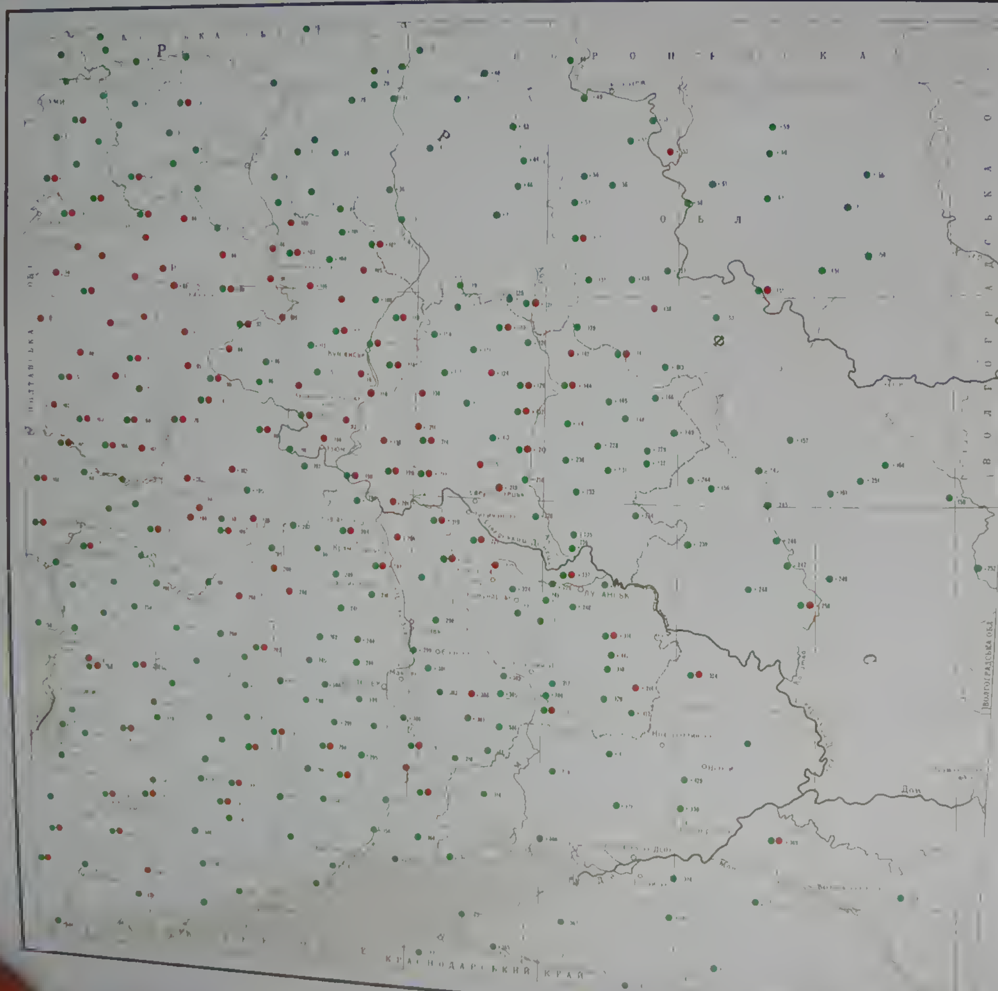

ІНФІНІТИВ ДІЄСЛІВ З ОСНОВОЮ НА ГОЛОСНИЙ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ти: си'д'і[ти], хо'ди[ти]
- ● -т': си'д'і[т'], хо'ди[т']
- ● -т: си'д'і[т], хо'ди[т]

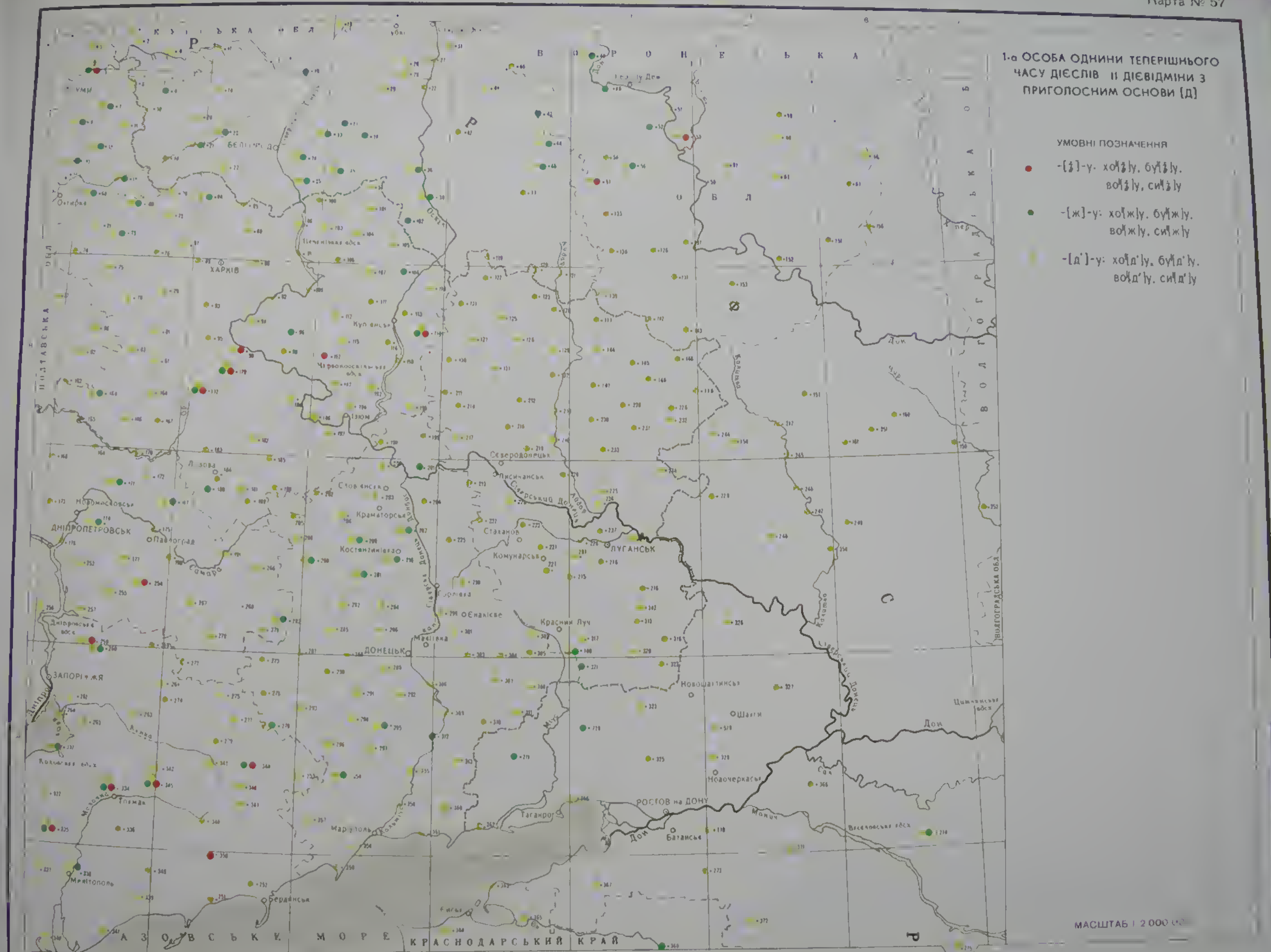

1-а ОСОБА ОДНИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ З ПРИГОЛОСНИМ ОСНОВИ [Д]

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- (червоний) -[ǯ]-у: хо[ǯ]у, бу[ǯ]у, во[ǯ]у, си[ǯ]у
- (зелений) -[ж]-у: хо[ж]у, бу[ж]у, во[ж]у, си[ж]у
- (жовтий) -[д']-у: хо[д']у, бу[д']у, во[д']у, си[д']у

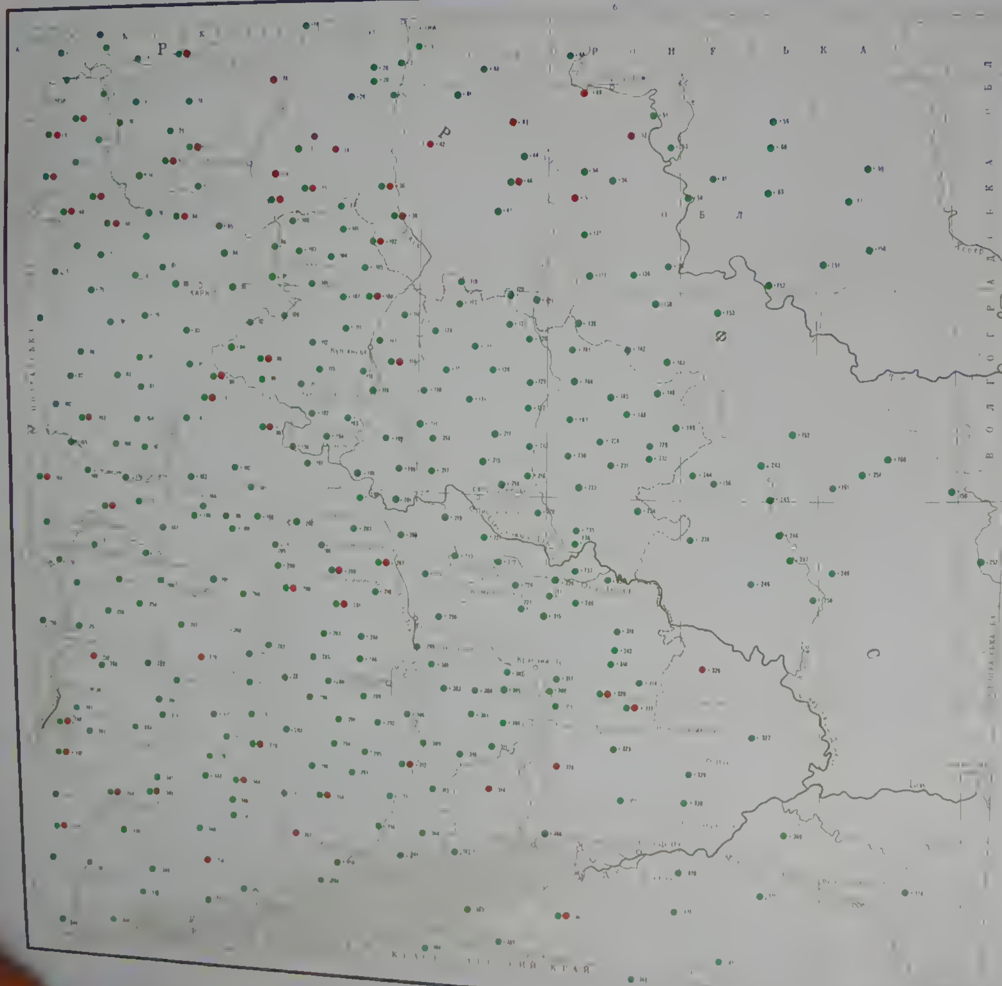

1-а ОСОБА ОДНИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ З ПРИГОЛОСНИМ ОСНОВИ [С]

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● -[ш]-у: но'[ш]у, ко'[ш]у, про'[ш]у

● -[с']-у: но'[с']у, ко'[с']у, про'[с']у

МАСШТАБ 1:2 000 000

3-я ОСОБА ОДНИНИ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ит' ˈход[ит'], ˈнос[ит'
- ▲ -ит ˈход[ит], ˈнос[ит]
- ● -е(и): ˈход[е] (ˈход[и]), ˈнос[е] (ˈнос[и])

МАСШТАБ 1:2 000 000

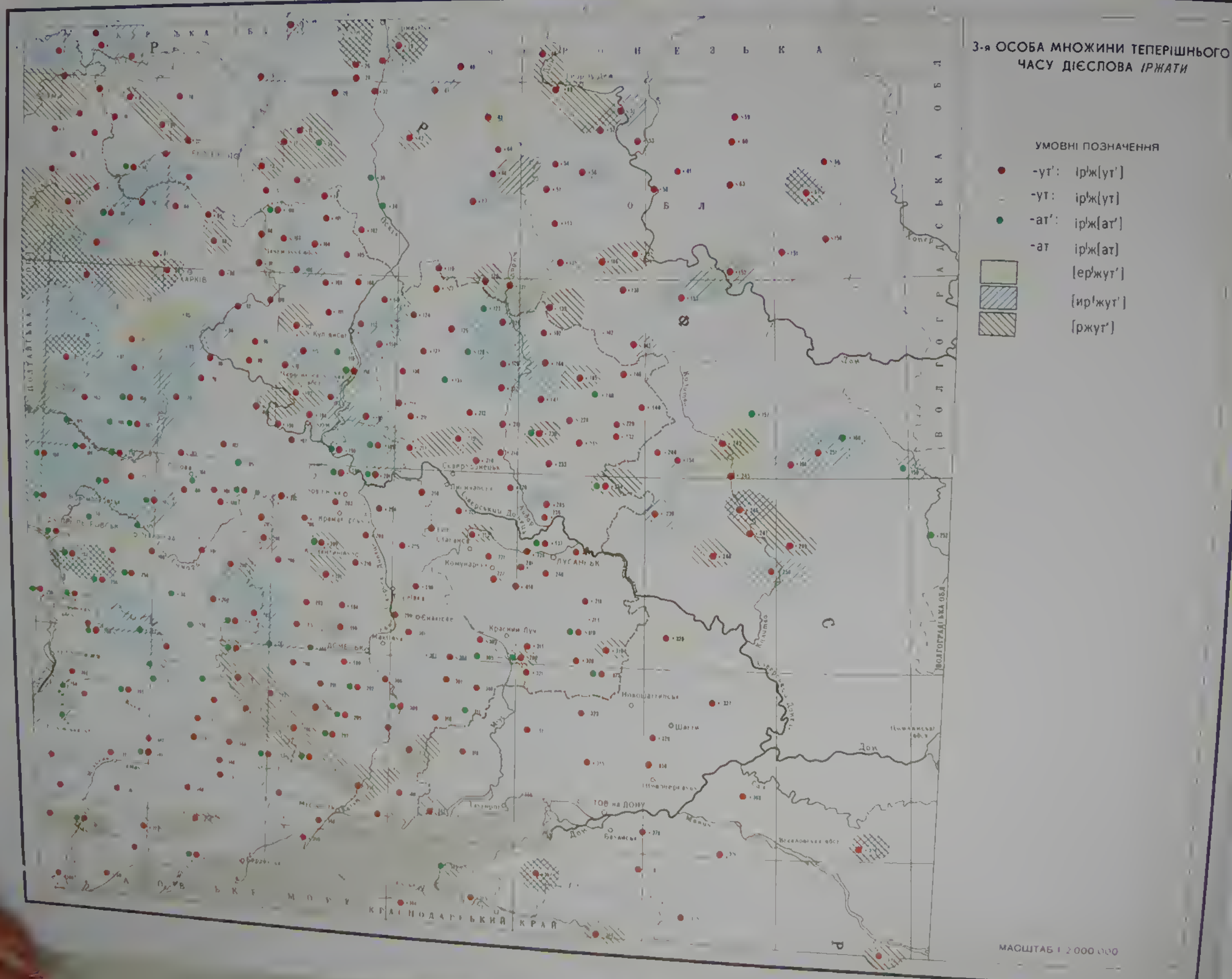
3-я ОСОБА МНОЖИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛОВА *ІРЖАТИ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ут': ір'ж[ут']
-ут: ір'ж[ут]
-ат': ір'ж[ат']
-ат ір'ж[ат]
[ер'жут']
[ир'жут']
[ржут']
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
ДОНЕЦЬК
Красний Луч
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

3-я ОСОБА МНОЖИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ

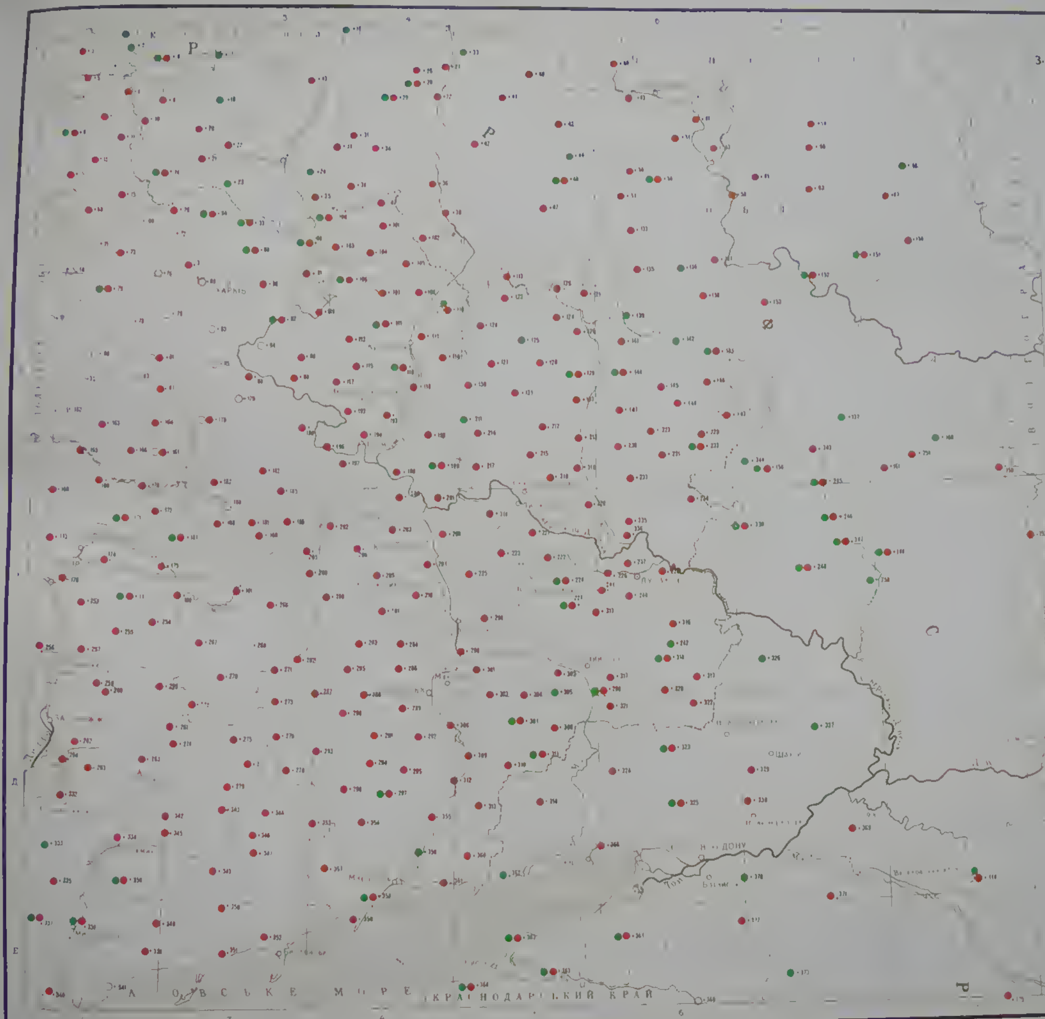

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ат', 'ход'(ат'), 'нос'(ат')
- -ат 'ход'(ат), 'нос'(ат)
- ● -ут', 'ход'(ут'), 'нос'(ут')

МАСШТАБ 1:2 000 000

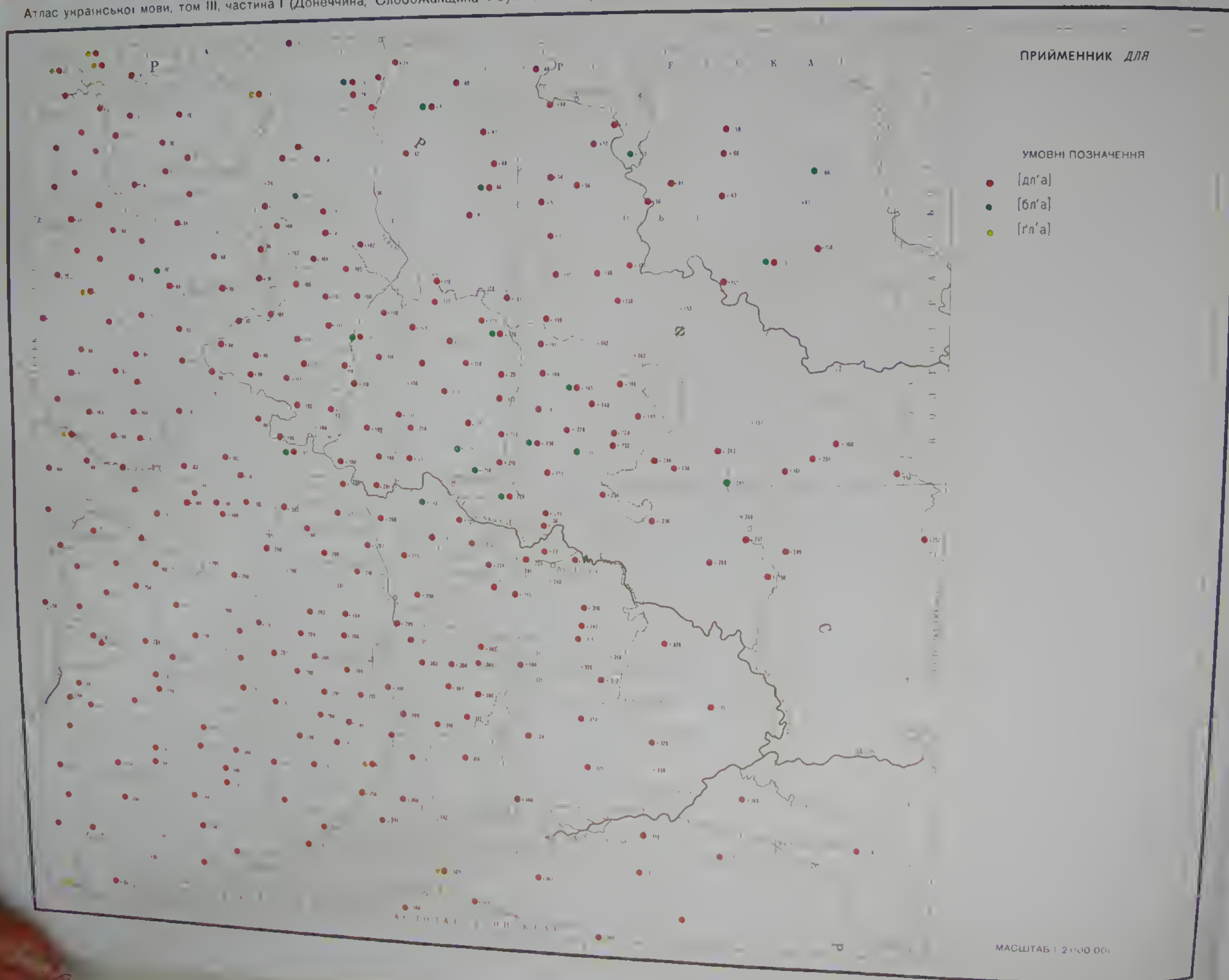
ПРИЙМЕННИК *ДЛЯ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[дл'а]
[бл'а]
[ґл'а]
МАСШТАБ 1:2 000 000

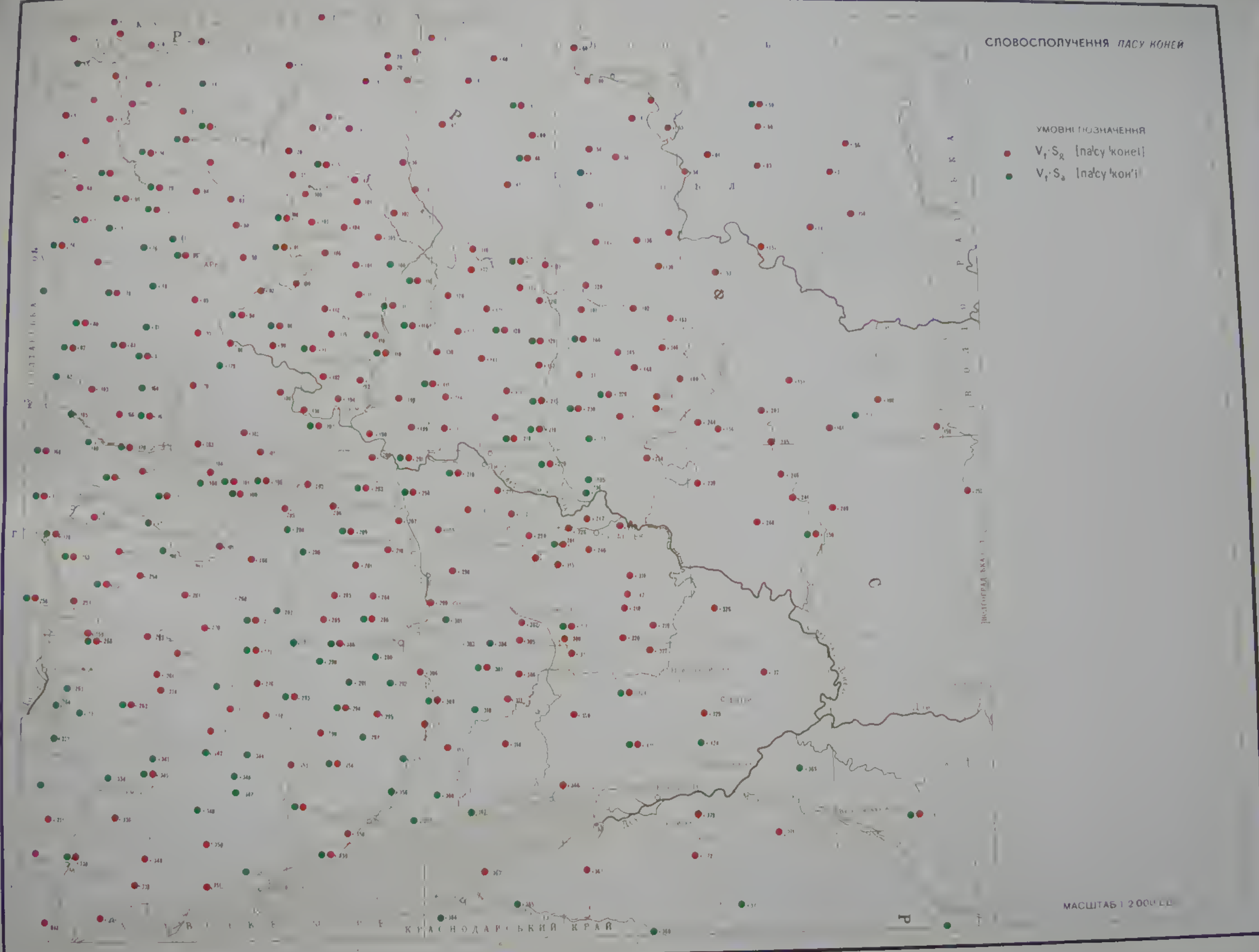
СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ *ПАСУ КОНЕЙ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
$V_1 \cdot S_g$ [na'cy 'конеі]
$V_1 \cdot S_a$ [na'cy 'кон'і]
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ *ІТИ ПО ВОДУ*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (red) V_i·по S_a: [ˈіти по ˈводу]
- ● (green) V_i· за S_i: [ˈіти за воˈдойу]
- ▲ (yellow) V_i·S_g: [ˈіти воˈди]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

'САДИБА'

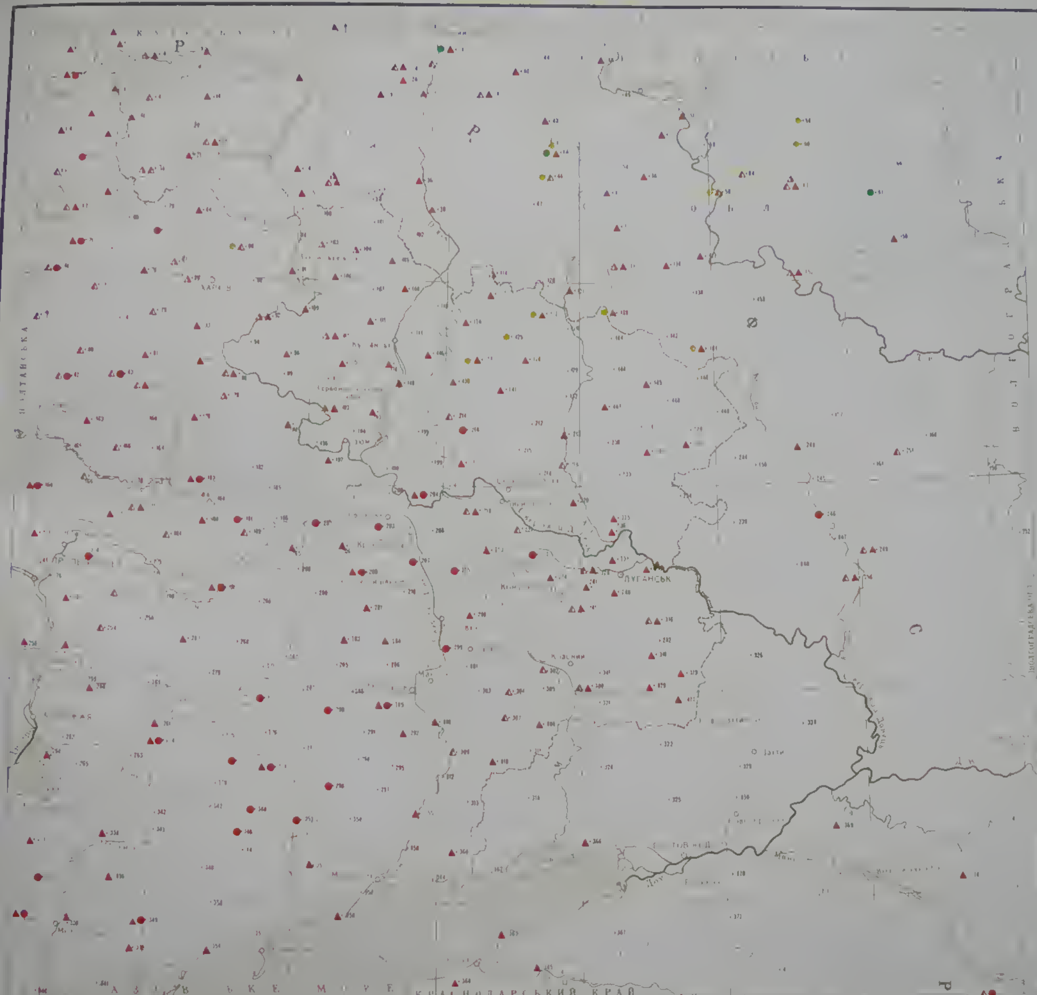

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● са'диба
- ▲ у'сад'ба
- ▲ у'саіба
- △ у'сал'ба
- ● по'м'іст'а
- ● плец'

МАСШТАБ

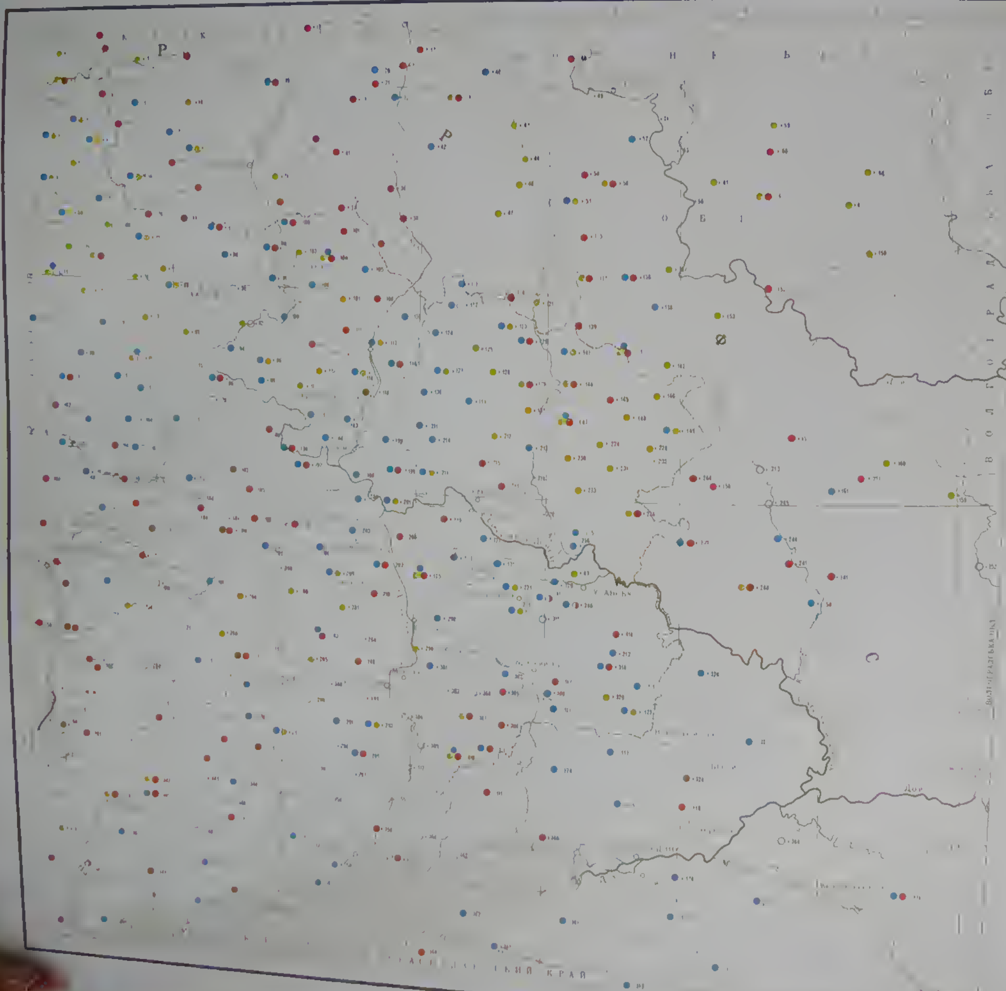

'БУДІВЛЯ ДЛЯ КОРІВ'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ко'роўник
- ко'роўн'а
- ко'ровйатник
- ко'н'ушн'а
- хл'іў
- са'раі
- по'в'ітка

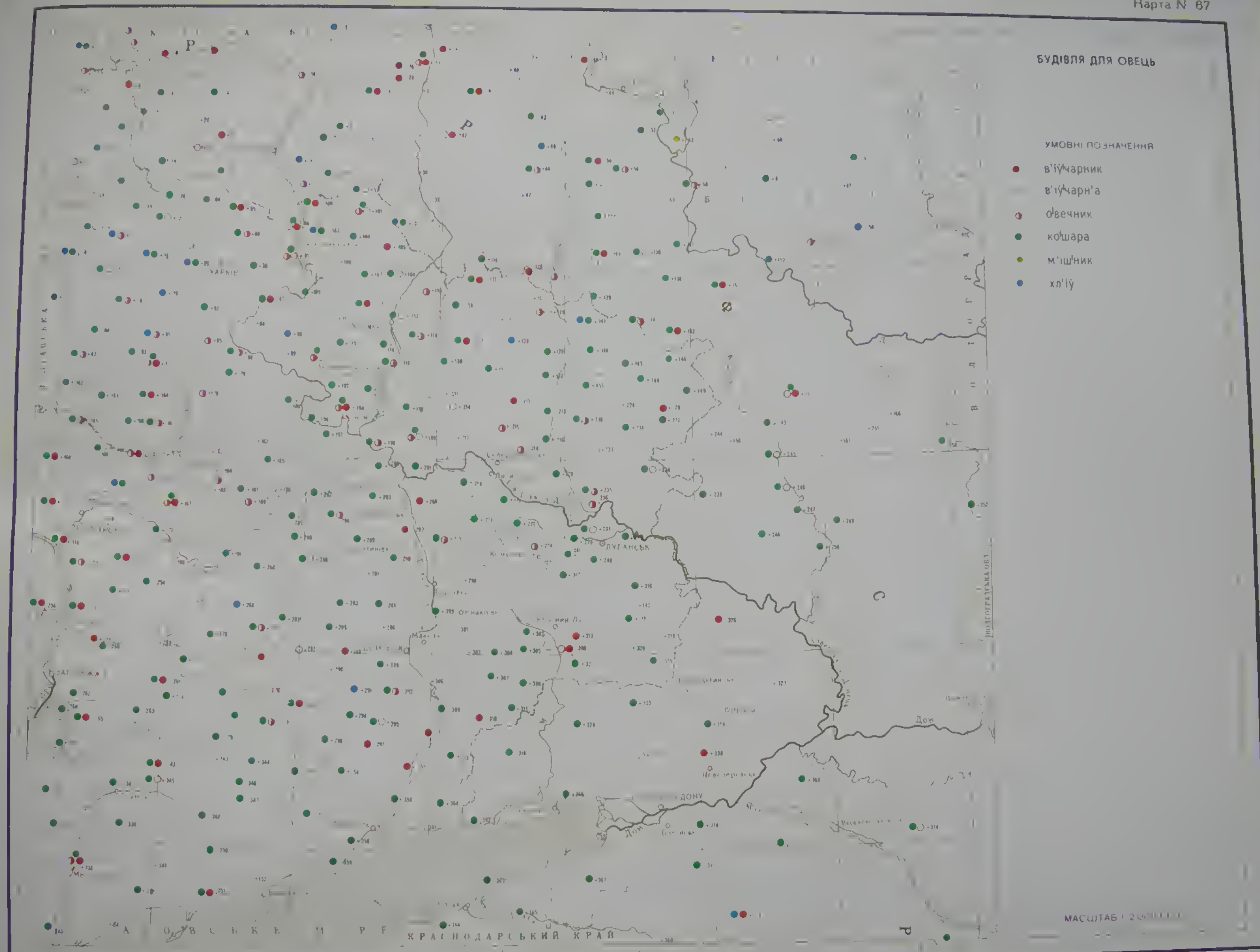
БУДІВЛЯ ДЛЯ ОВЕЦЬ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
в'іўчарник
в'іўчарн'а
овечник
кошара
м'ішник
хл'іў
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
Дон
МАСШТАБ

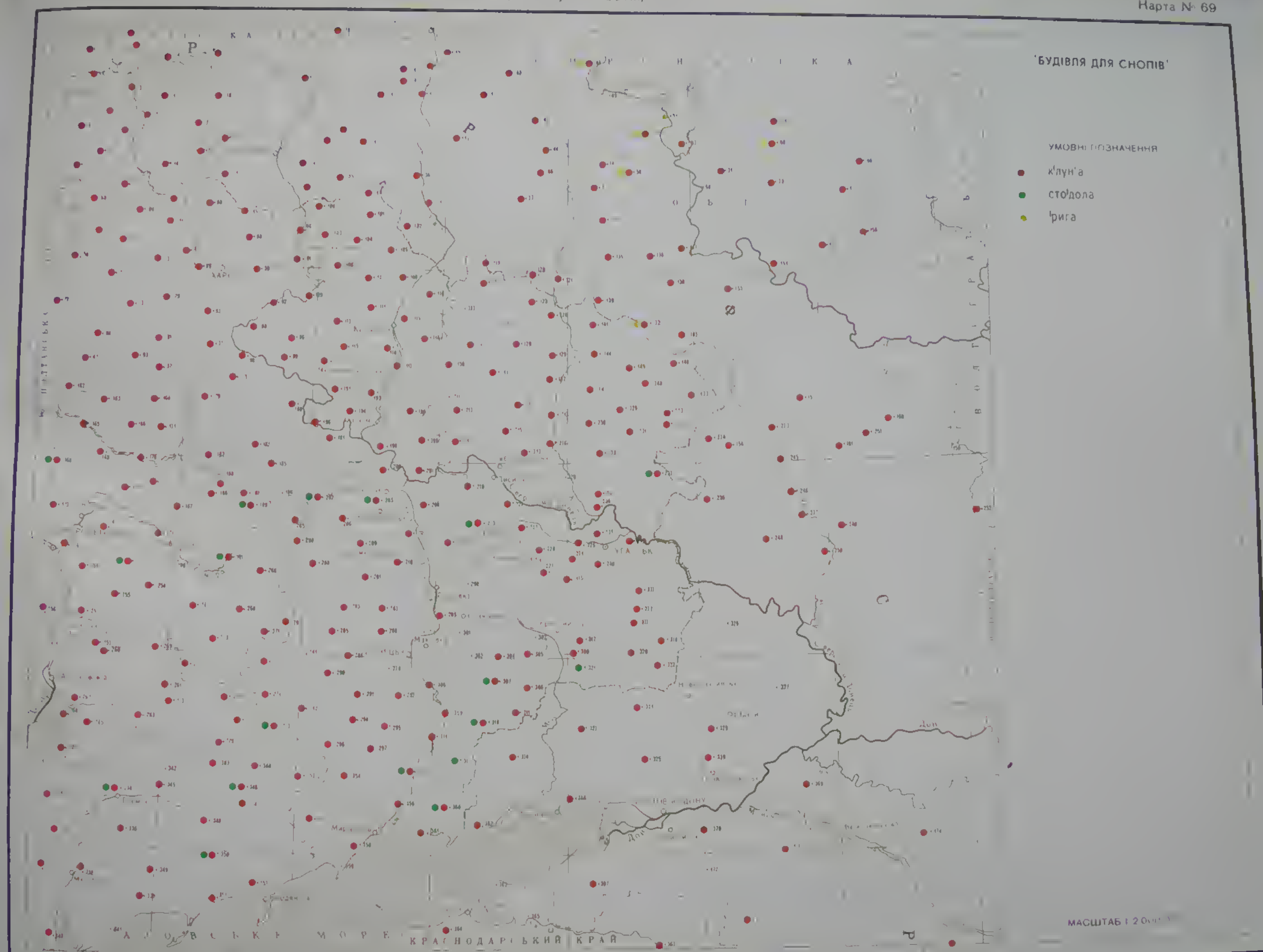
'БУДІВЛЯ ДЛЯ СНОПІВ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
к'лун'а
сто'дола
'рига
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

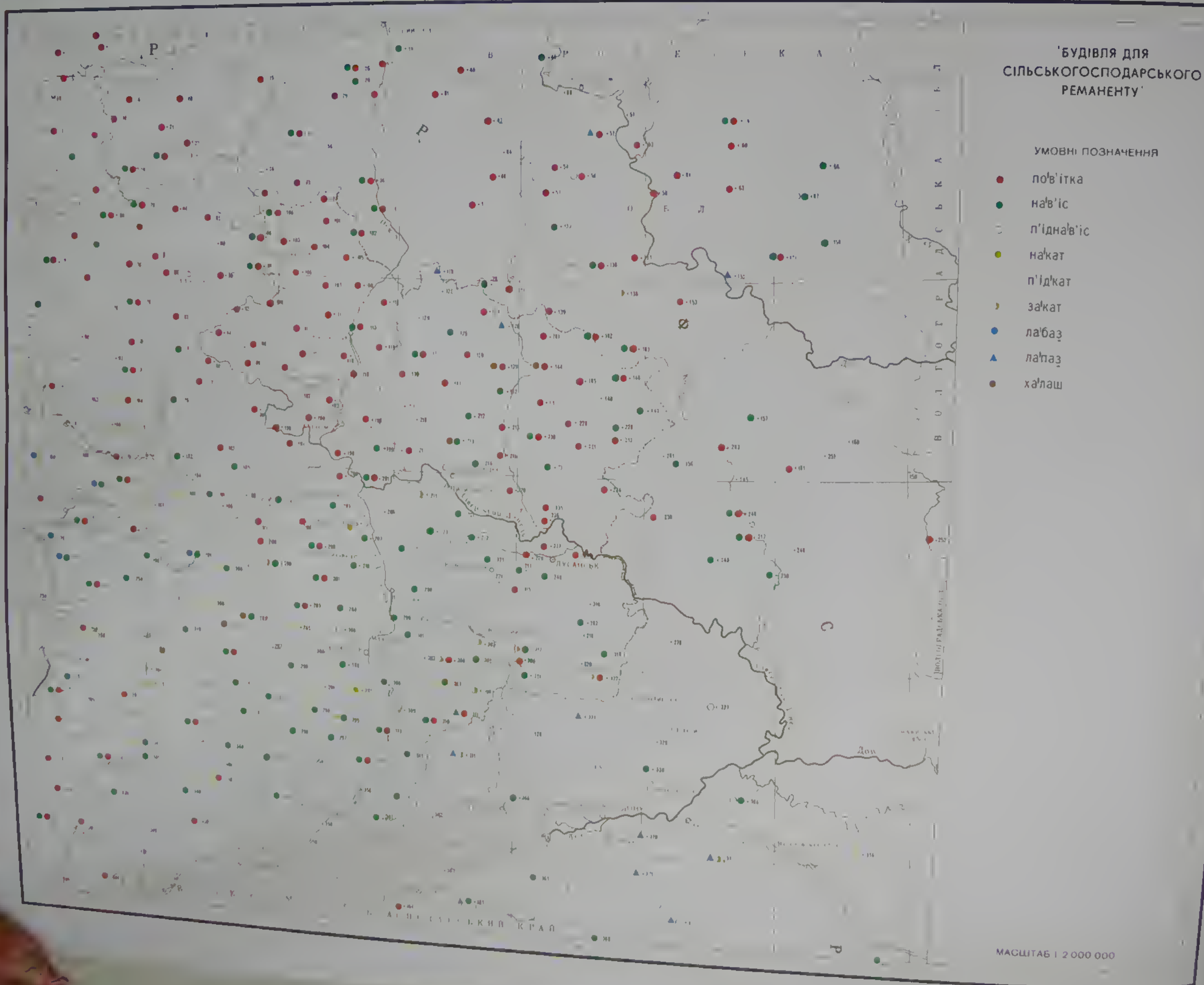
'БУДІВЛЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО РЕМАНЕНТУ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
по'в'ітка
на'в'іс
п'ідна'в'іс
на'кат
п'ід'кат
за'кат
ла'баз
ла'паз
ха'лаш
Луганськ
Дон
МАСШТАБ 1:2 000 000

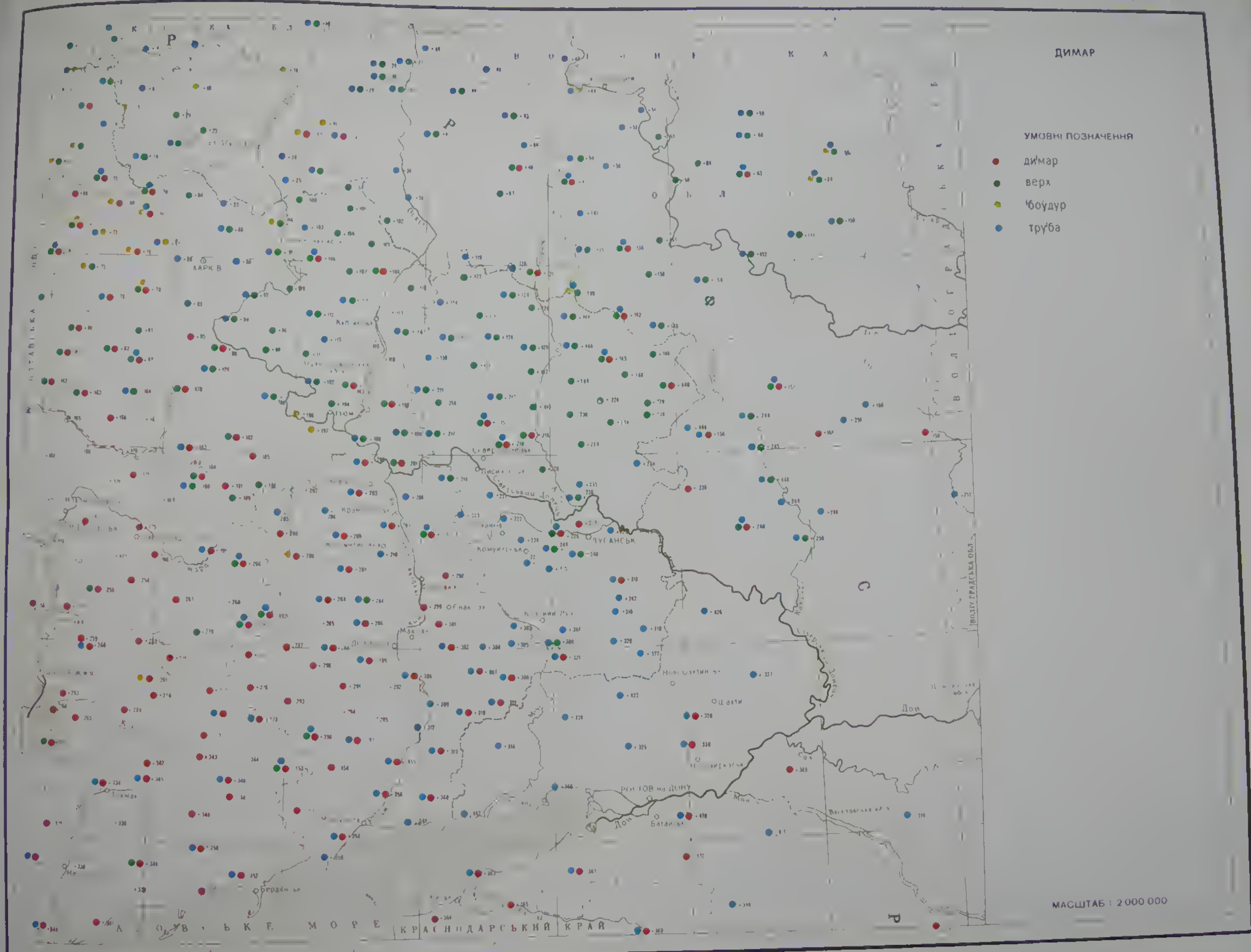
ДИМАР
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ди́мар
верх
ʼбоўдур
тру́ба
МАСШТАБ 1 : 2 000 000
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
РОСТОВ на ДОНУ
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

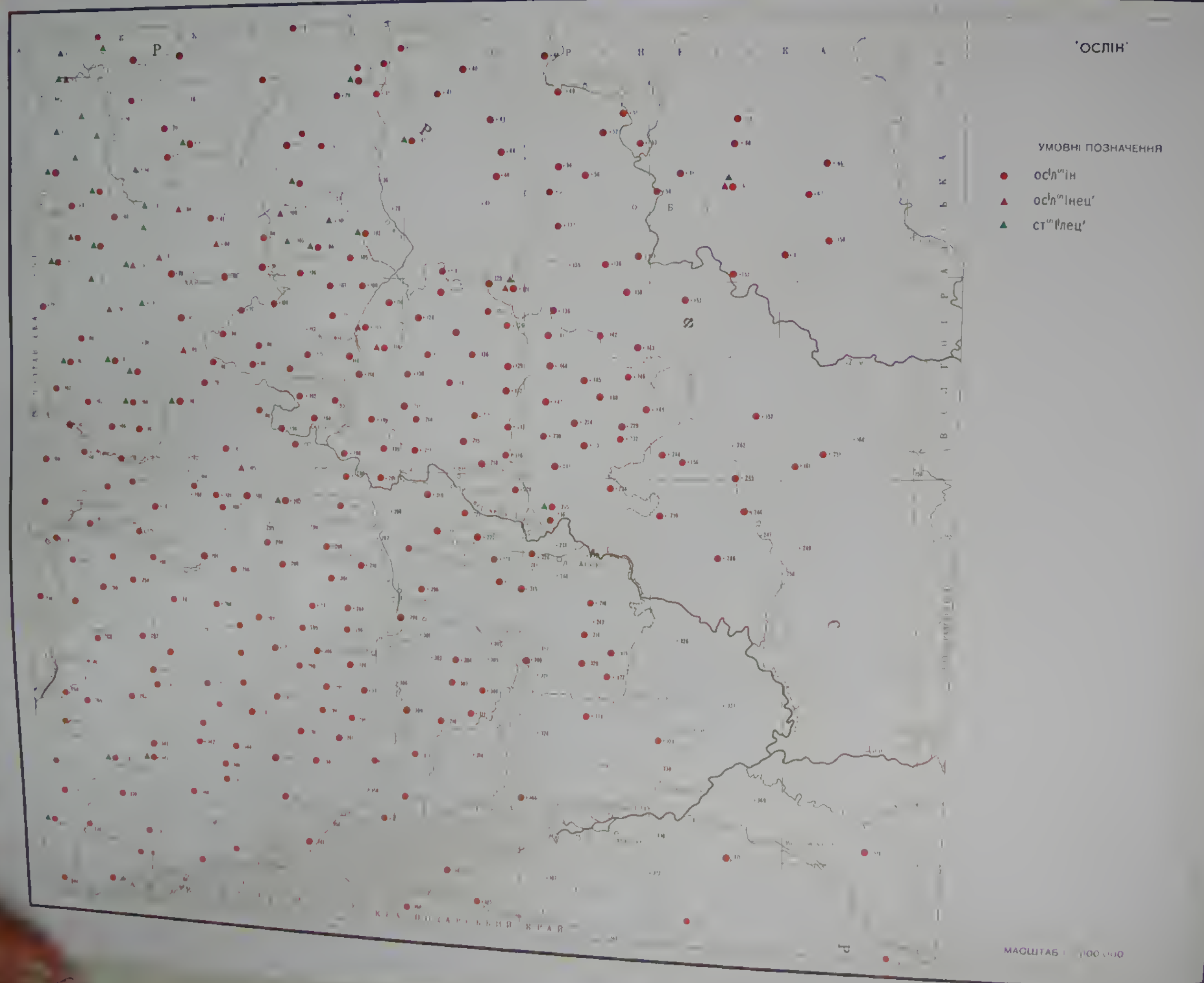
'ОСЛІН'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ос'л'ін
ос'л'інец'
ст'ілец'
МАСШТАБ

Карта № 73

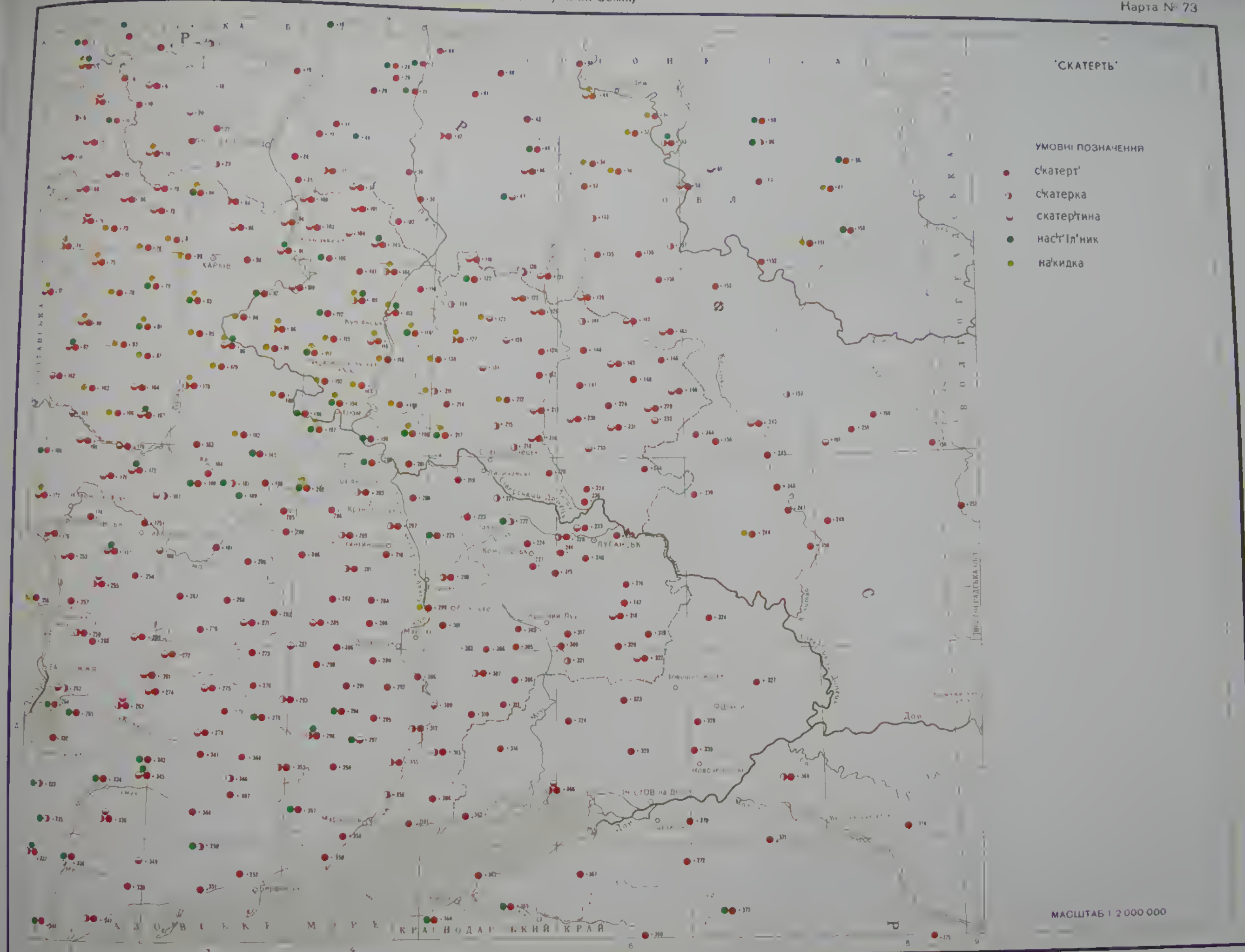

'СКАТЕРТЬ'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● с'катерт'
- ◐ с'катерка
- ◡ скатер'тина
- ● нас'т'іл'ник
- ● на'кидка

МАСШТАБ 1:2 000 000

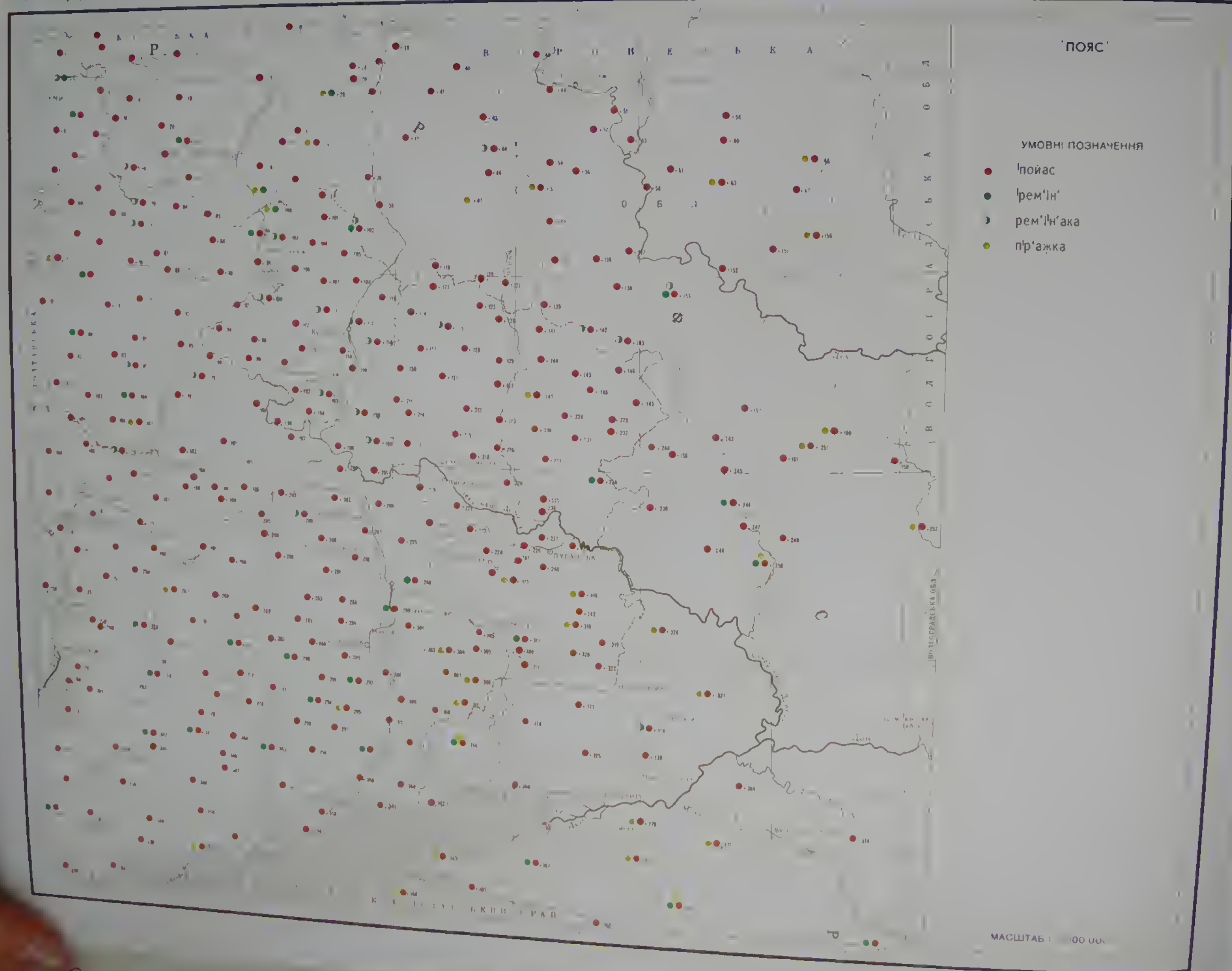
'ПОЯС'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ˈпойас
ˈрем'ін'
рем'іˈн'ака
пˈр'ажка
МАСШТАБ

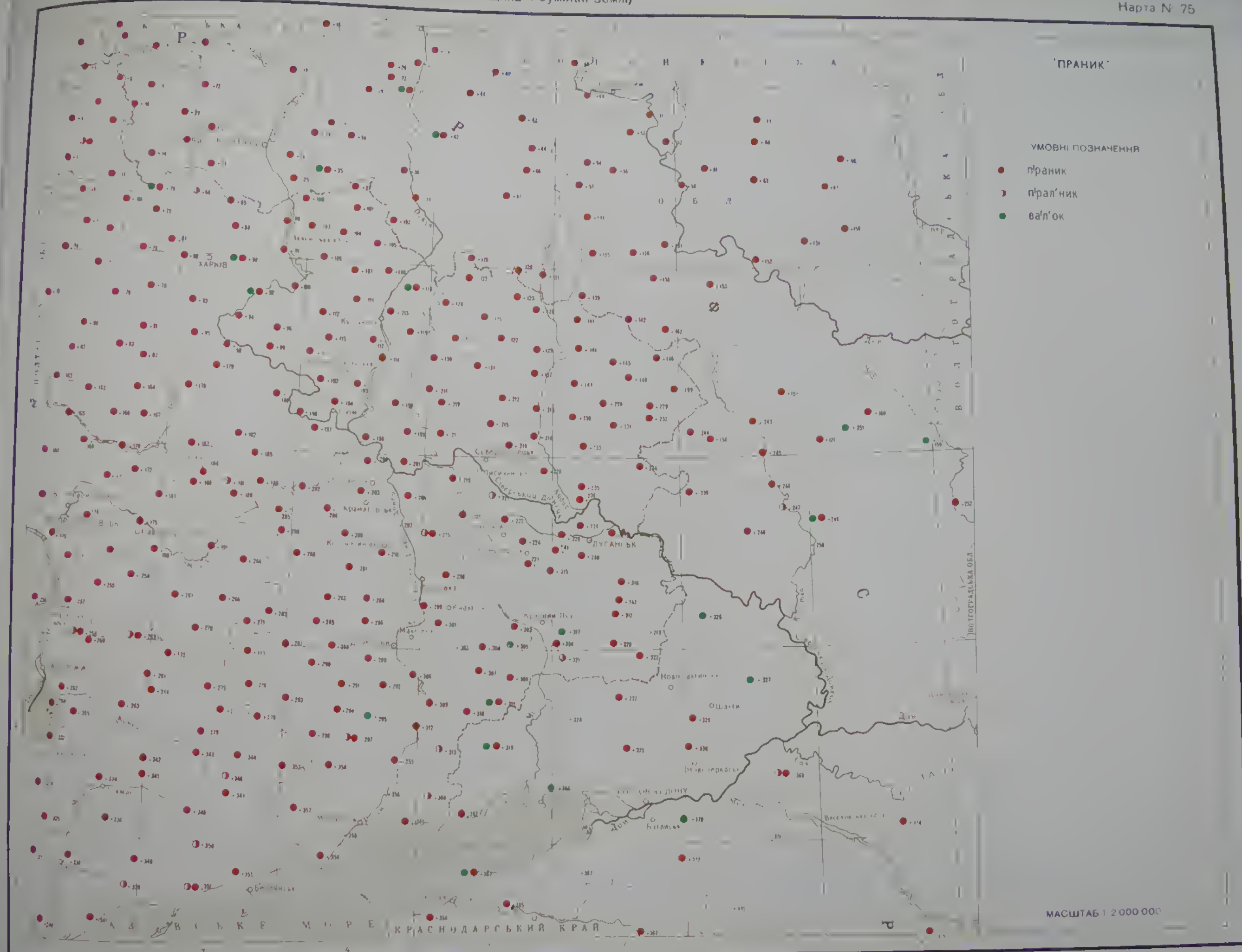
'ПРАНИК'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
п'раник
п'рал'ник
ва'л'ок
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

РУБЕЛЬ (ЗНАЧЕННЯ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	ру́бел'	1. 'знаряддя качати білизну'
		2. 'жердина притискувати снопи, сіно на возі'
▲	ру́бел'	'знаряддя качати білизну' – дру́чок 'жердина пригнічувати снопи, сіно на возі'
■	ру́бел'	'знаряддя качати білизну' – Ø (відсутність реалії)

МАСШТАБ 1:2 000 000

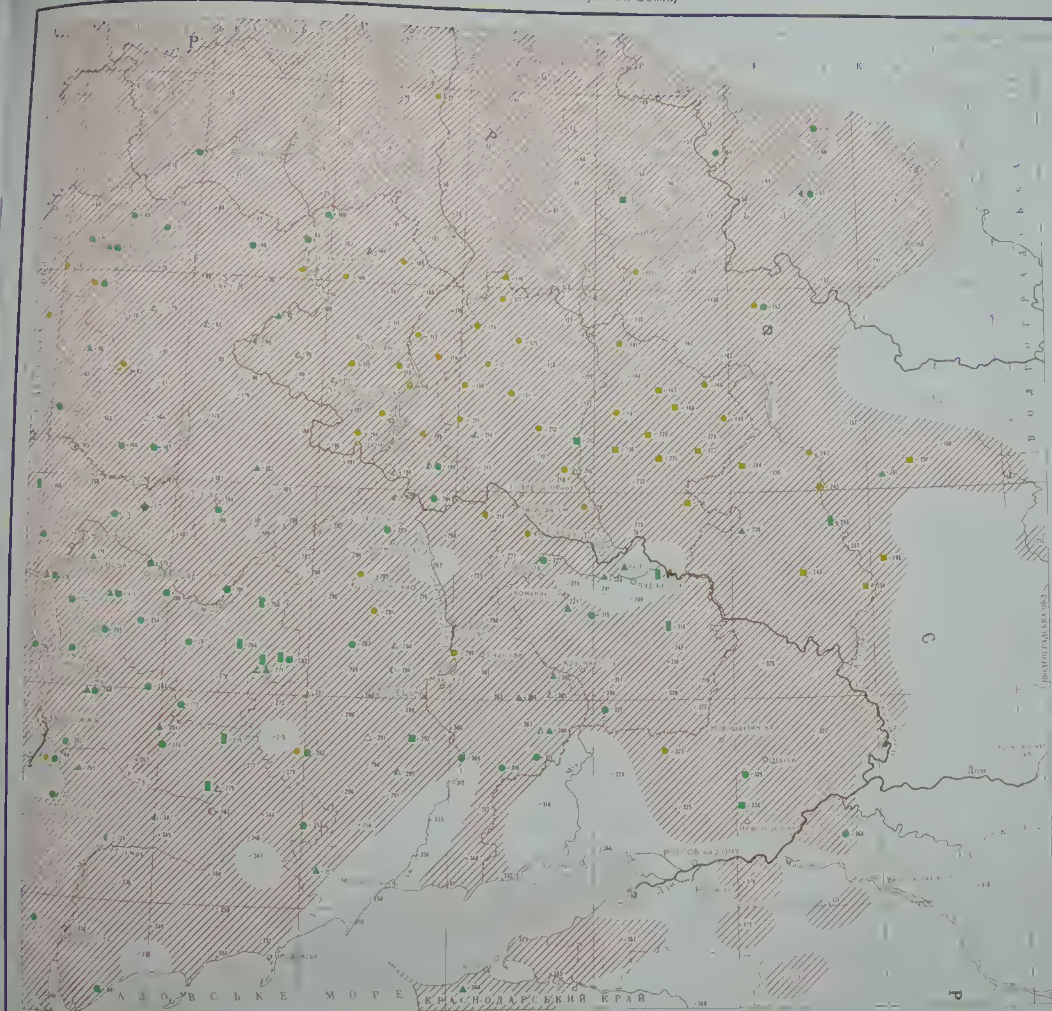

'ЗНАРЯДДЯ ОБРОБЛЯТИ КОНОПЛЯНЕ ВОЛОКНО'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Для вторинної обробки конопель

- ˈчерниц'а

Для первинної обробки конопель

- биˈтел'н'а
- биˈтал'н'а
- биˈт'іл'н'а
- биˈтел'ниц'а
- биˈтал'ниц'а
- биˈт'іл'ниц'а
- биˈтушка
- ˈбитка
- ˈламанка
- лаˈмушка

МАСШТАБ 1:2 000 000

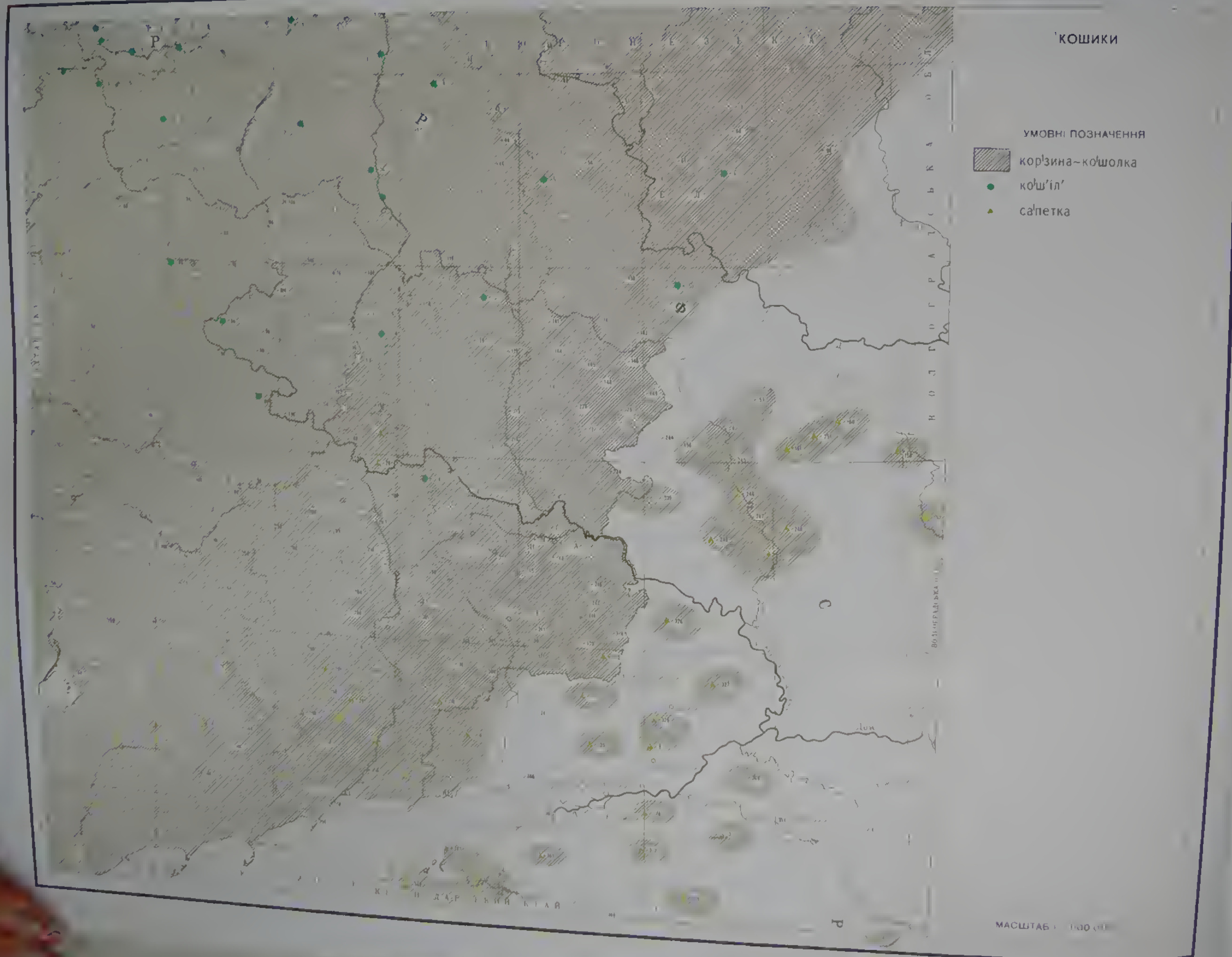
ˈКОШИКИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
корˈзина~коˈшолка
коˈш'іл'
саˈпетка
МАСШТАБ

Карта № 79

ЖУРАВЕЛЬ (ВИТЯГАТИ ВОДУ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● жура'вел'

● зв'ід

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

МАСШТАБ 1:2 000 000

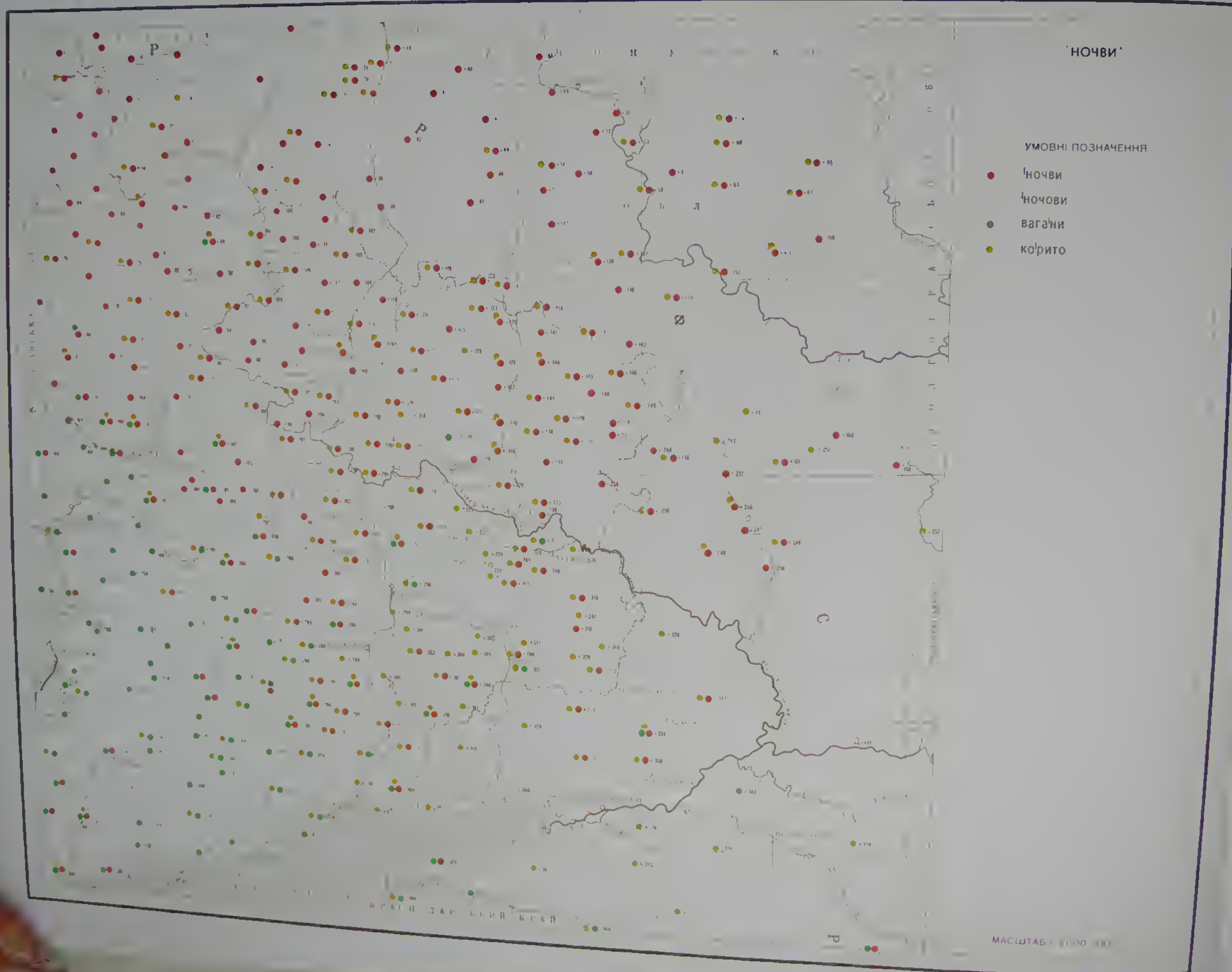
'НОЧВИ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ˈночви
ˈночови
ваˈгани
коˈрито

Карта N 81

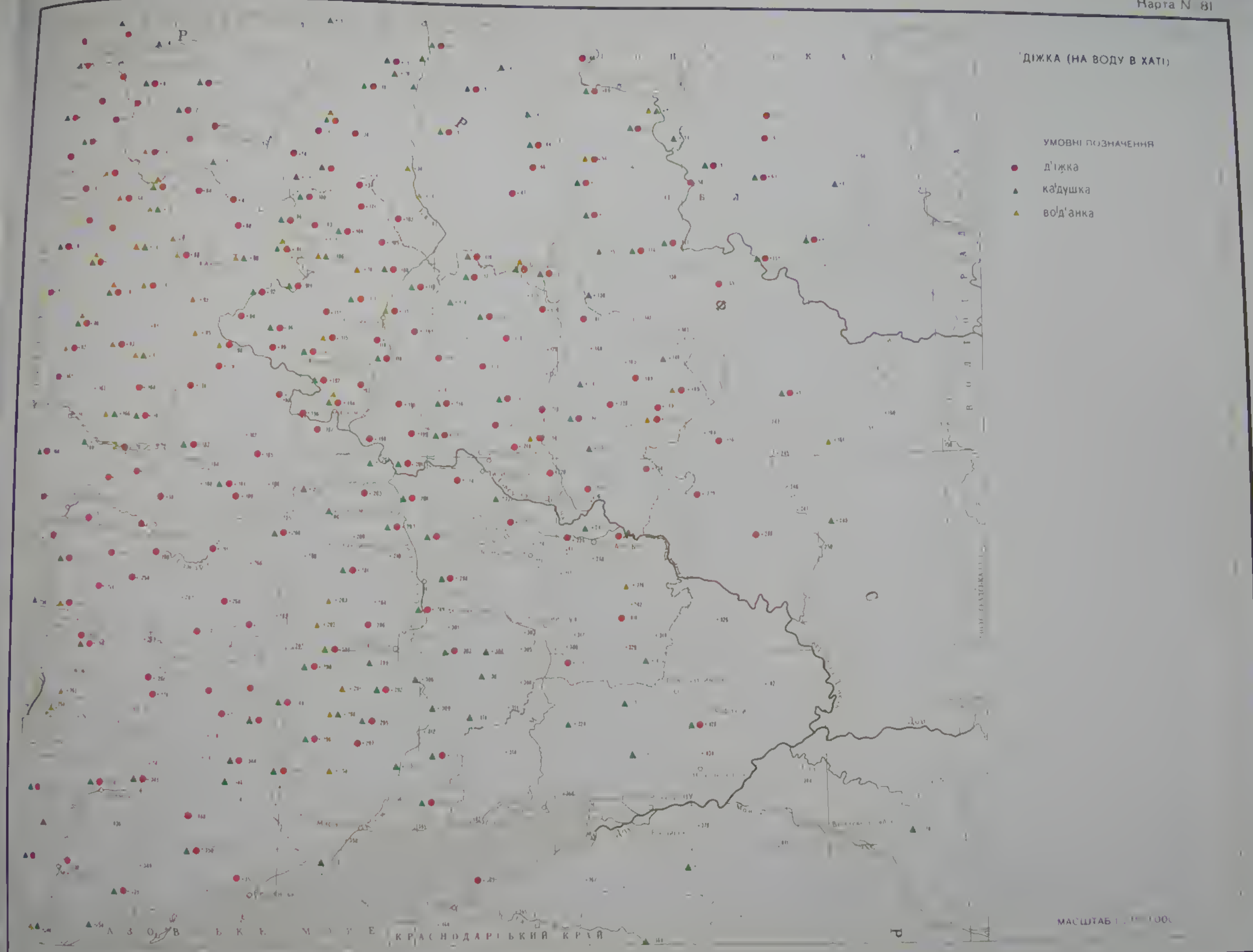
ДІЖКА (НА ВОДУ В ХАТІ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
д'іжка
ка'душка
во'д'анка
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

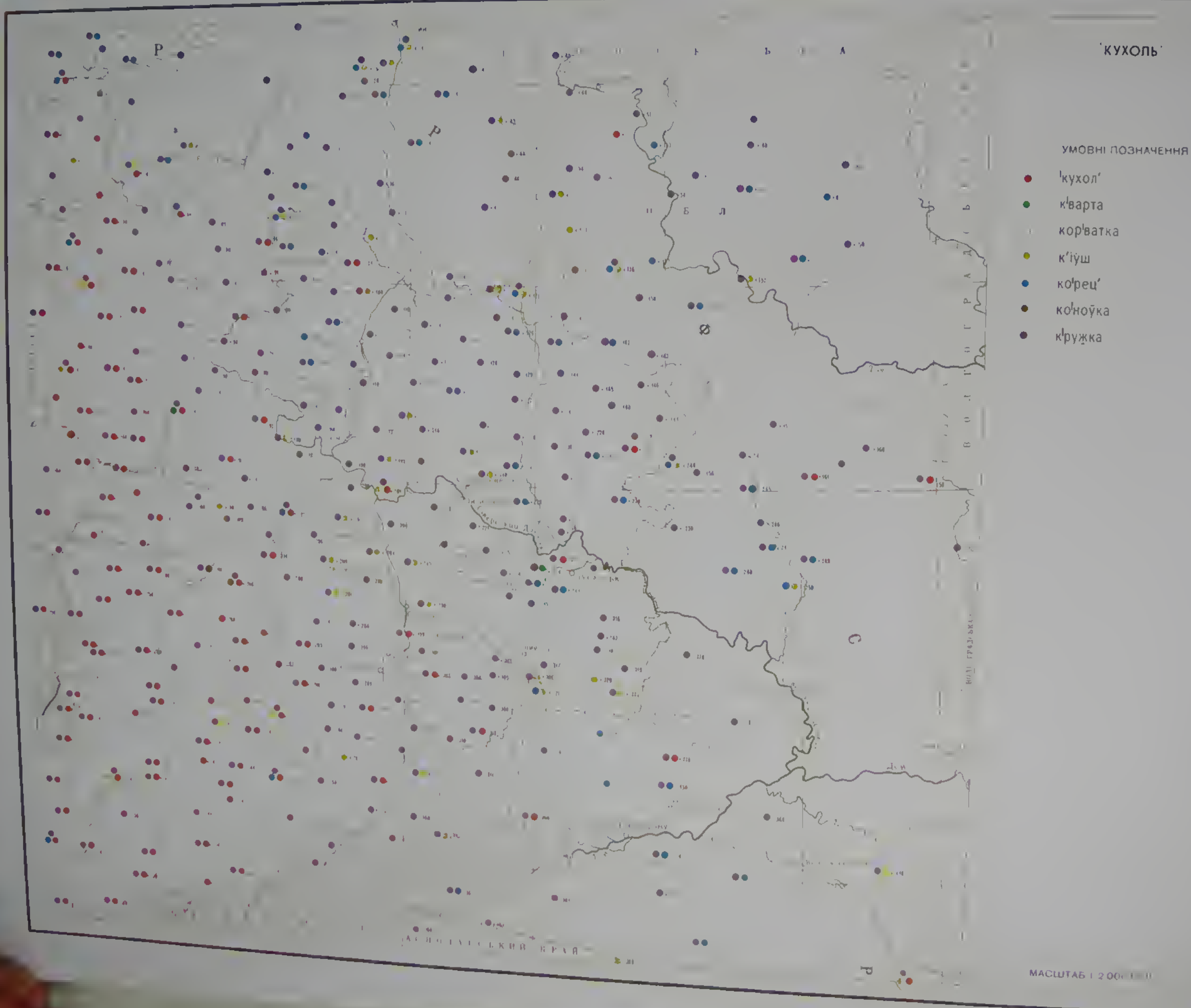
'КУХОЛЬ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'кухол'
к'варта
кор'ватка
к'іўш
ко'рец'
ко'ноўка
к'ружка
МАСШТАБ 1:2 000 000

Карта № 83

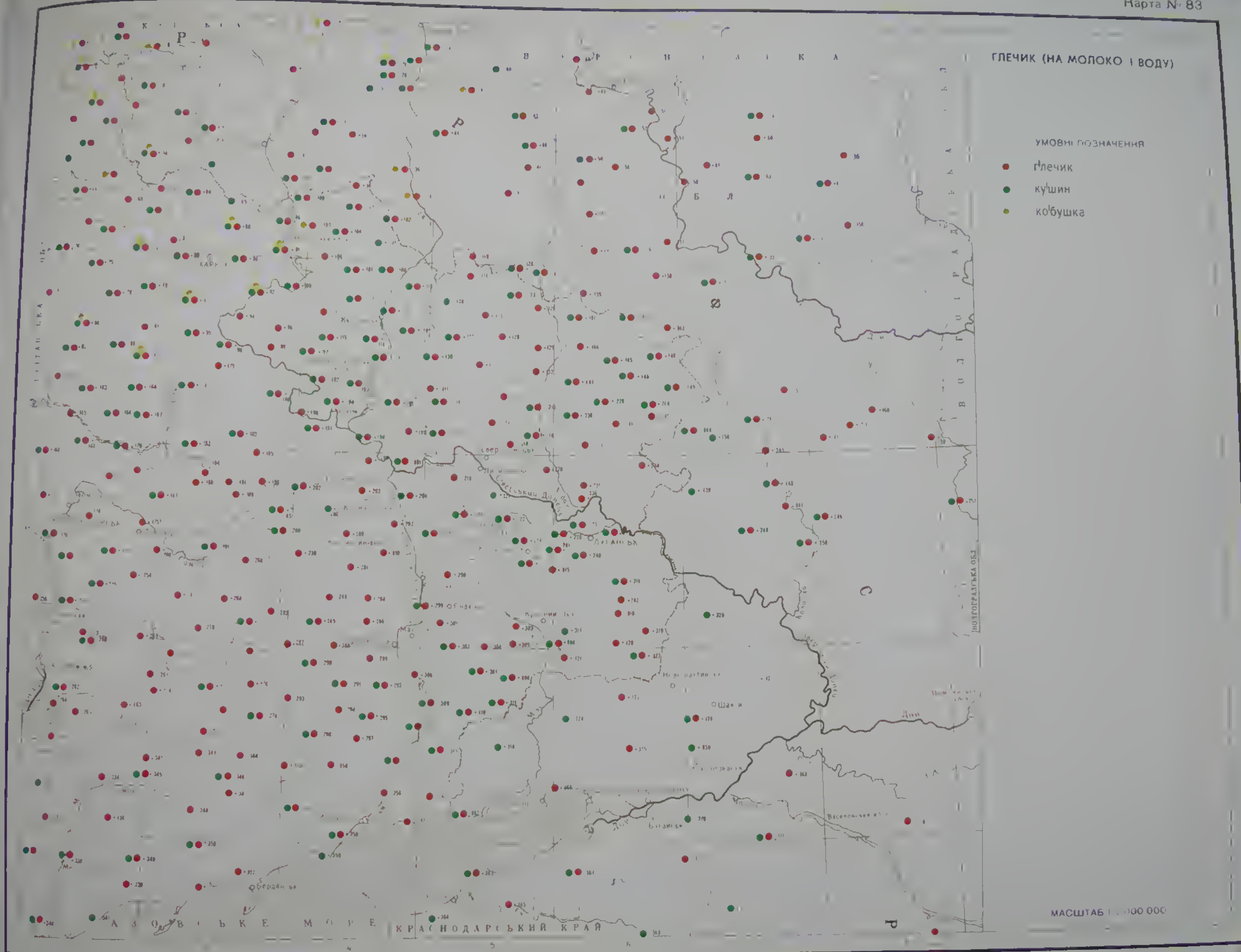
ГЛЕЧИК (НА МОЛОКО І ВОДУ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
глечик
кушин
кобушка
МАСШТАБ
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

´ДІЖА (НА ТІСТО)´

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- д'і'жа
- 'д'іжка
- вага'ни
- ко'рито
- 'ночви
- ма'к'ітра
- о'парник

МАСШТАБ

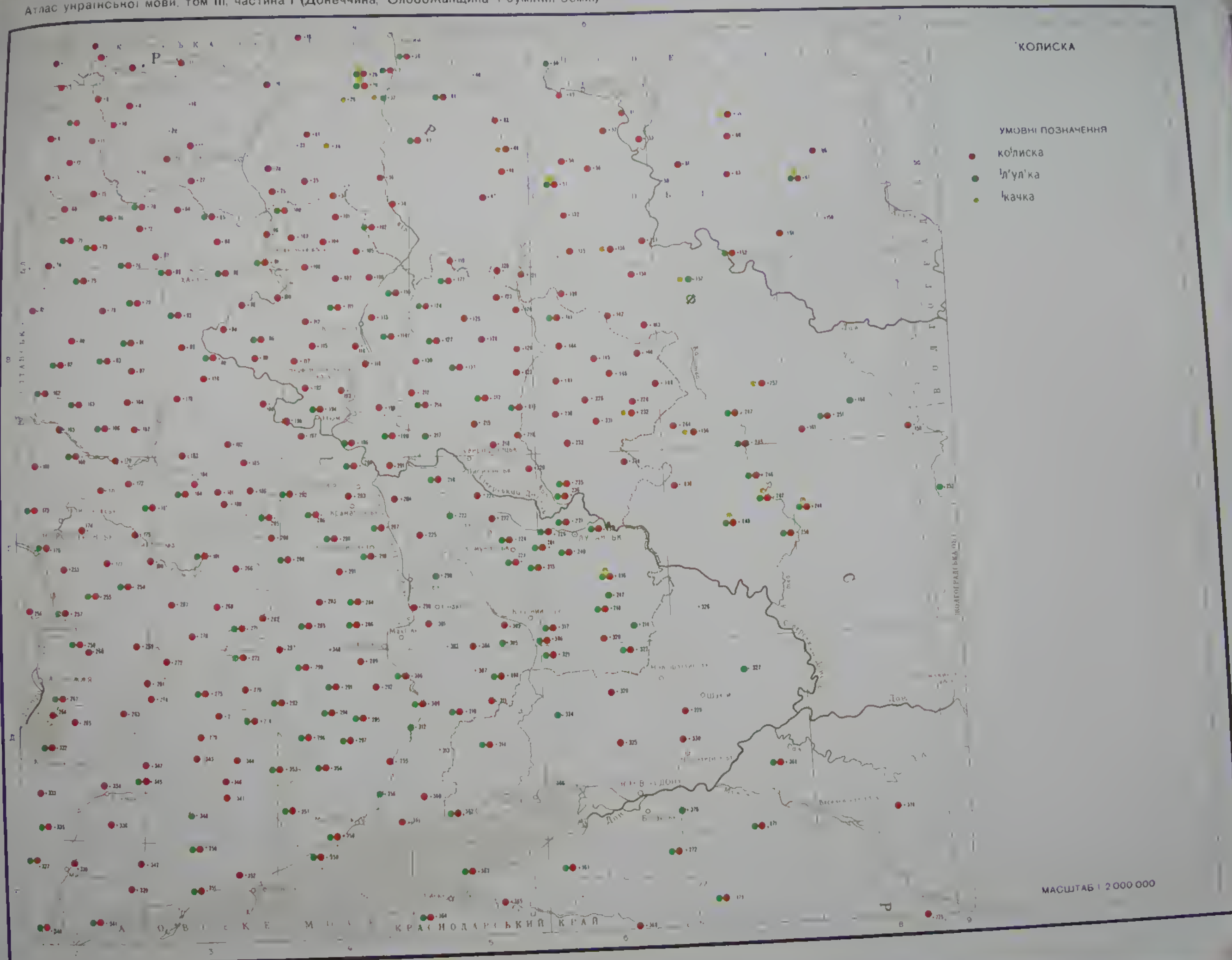
ˈКОЛИСКА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
коˈлиска
ˈл'ул'ка
ˈкачка
МАСШТАБ 1:2 000 000
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

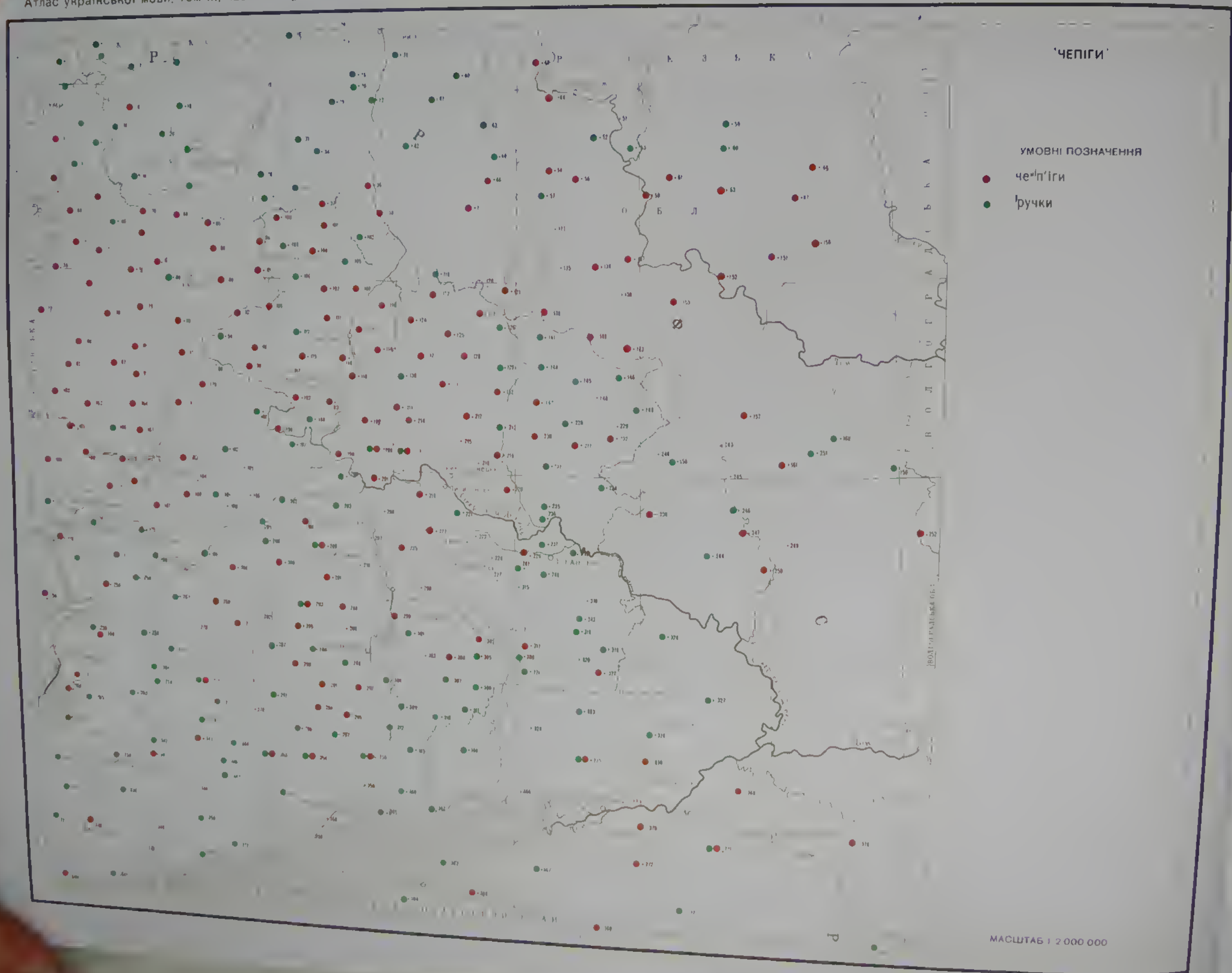
'ЧЕПІГИ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
чеᵘп'іги
'ручки
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

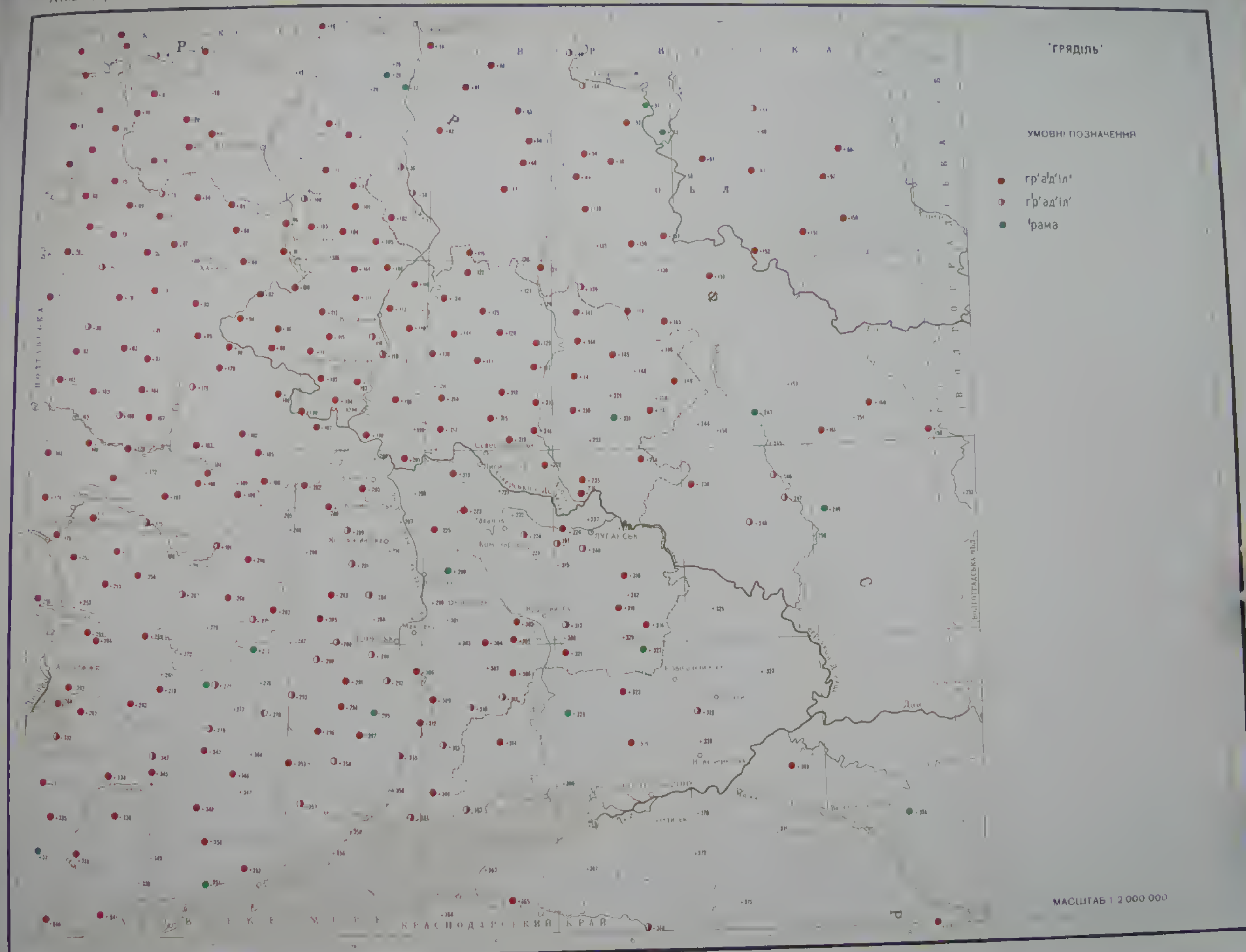

'ГРЯДІЛЬ'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- гр'а́д'іл'
- ́гр'ад'іл' (half-filled mark)
- ́рама (green mark)

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

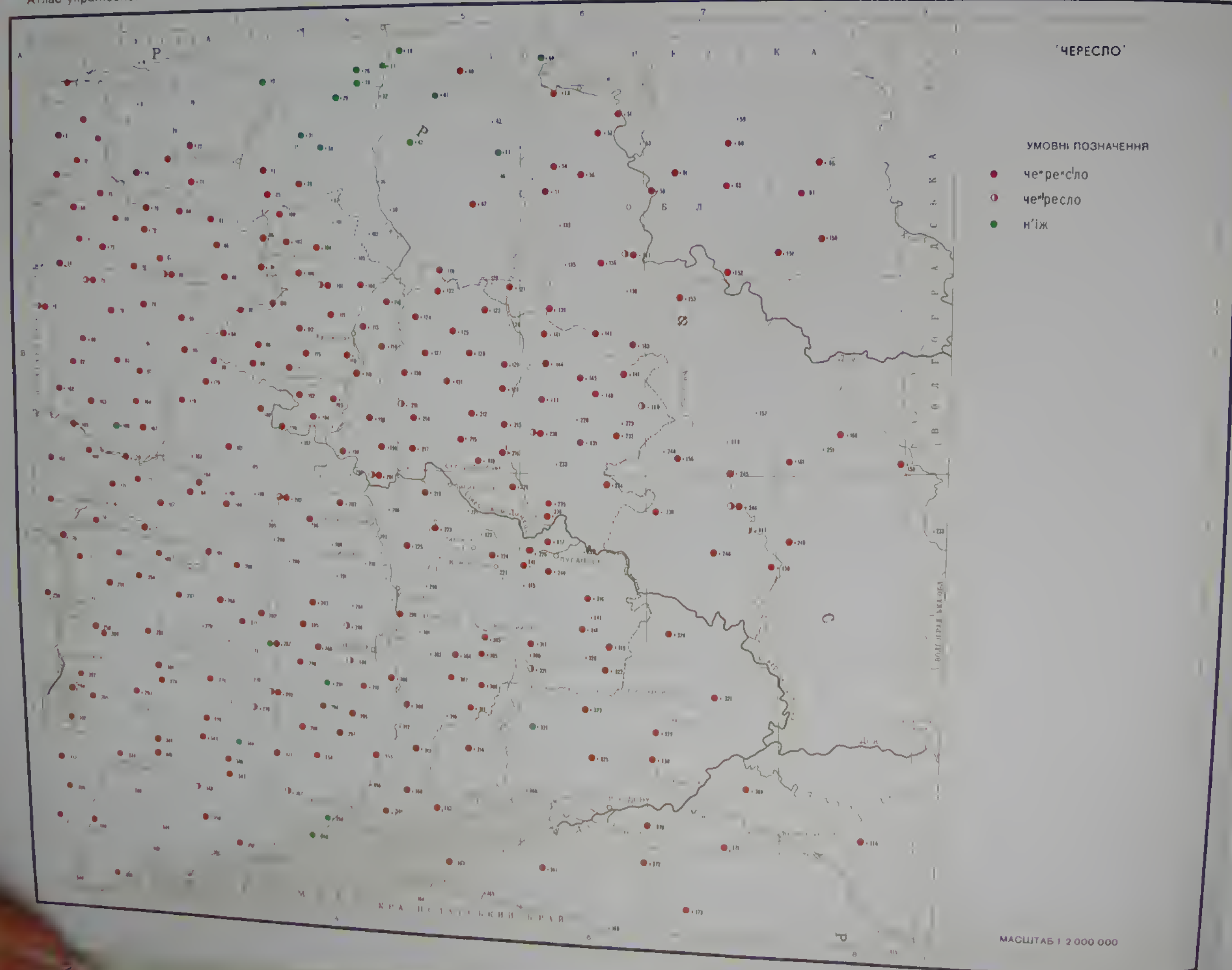
'ЧЕРЕСЛО'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
че•ре•с'ло
че•'ресло
н'іж
МАСШТАБ 1:2 000 000

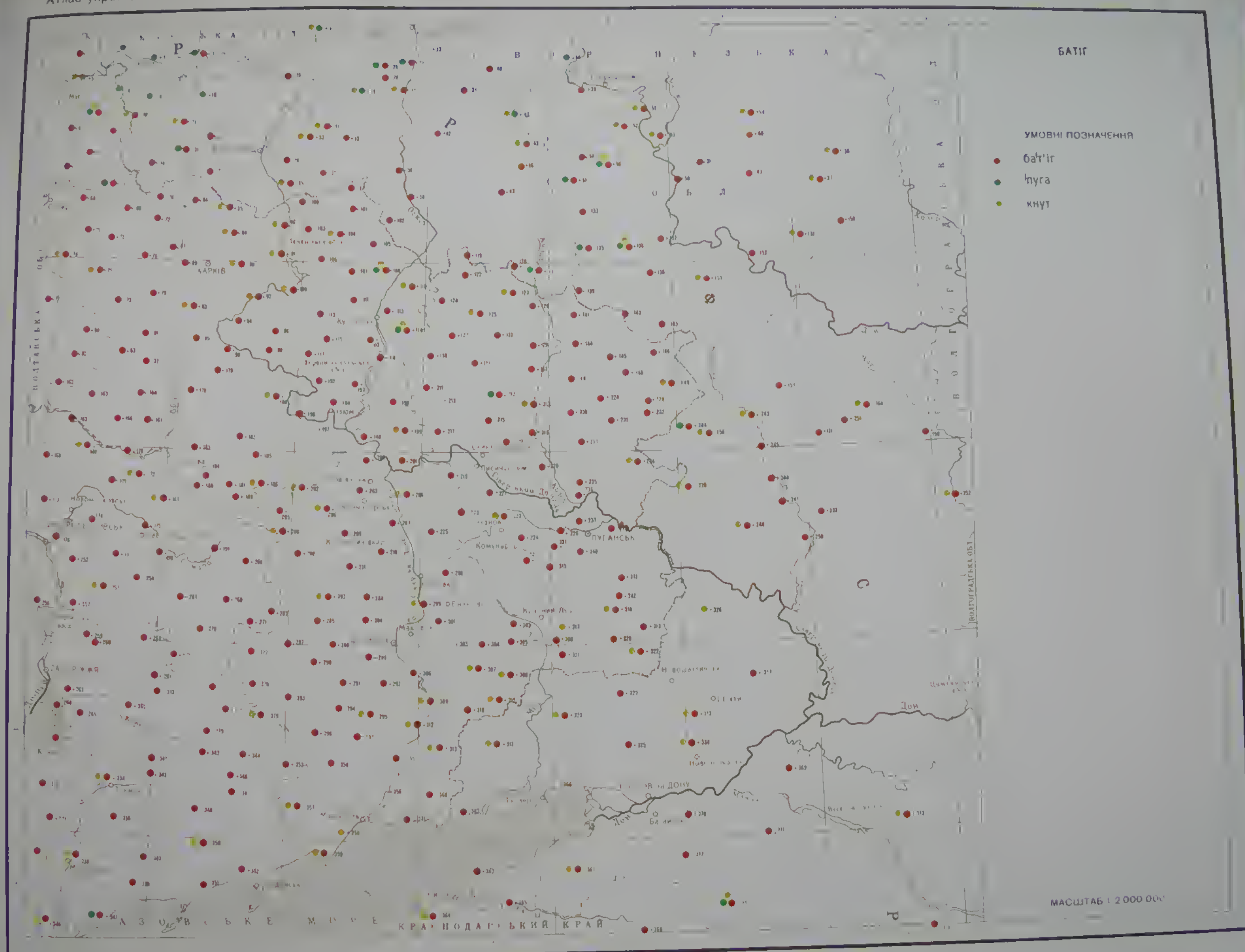
БАТІГ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ба'т'іг
ĥуга
кнут
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

РУЧКА (НА КІСЦІ)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- 🔴 'ручка
- 🟢 'витка

МАСШТАБ 1 : [illegible]00 000

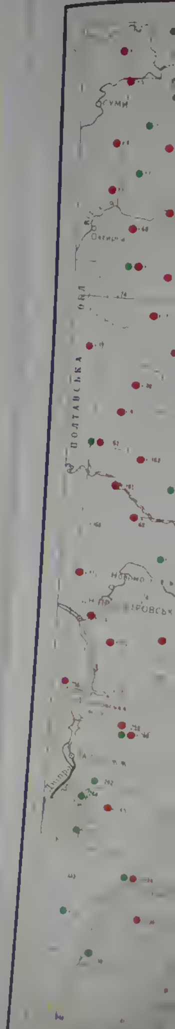

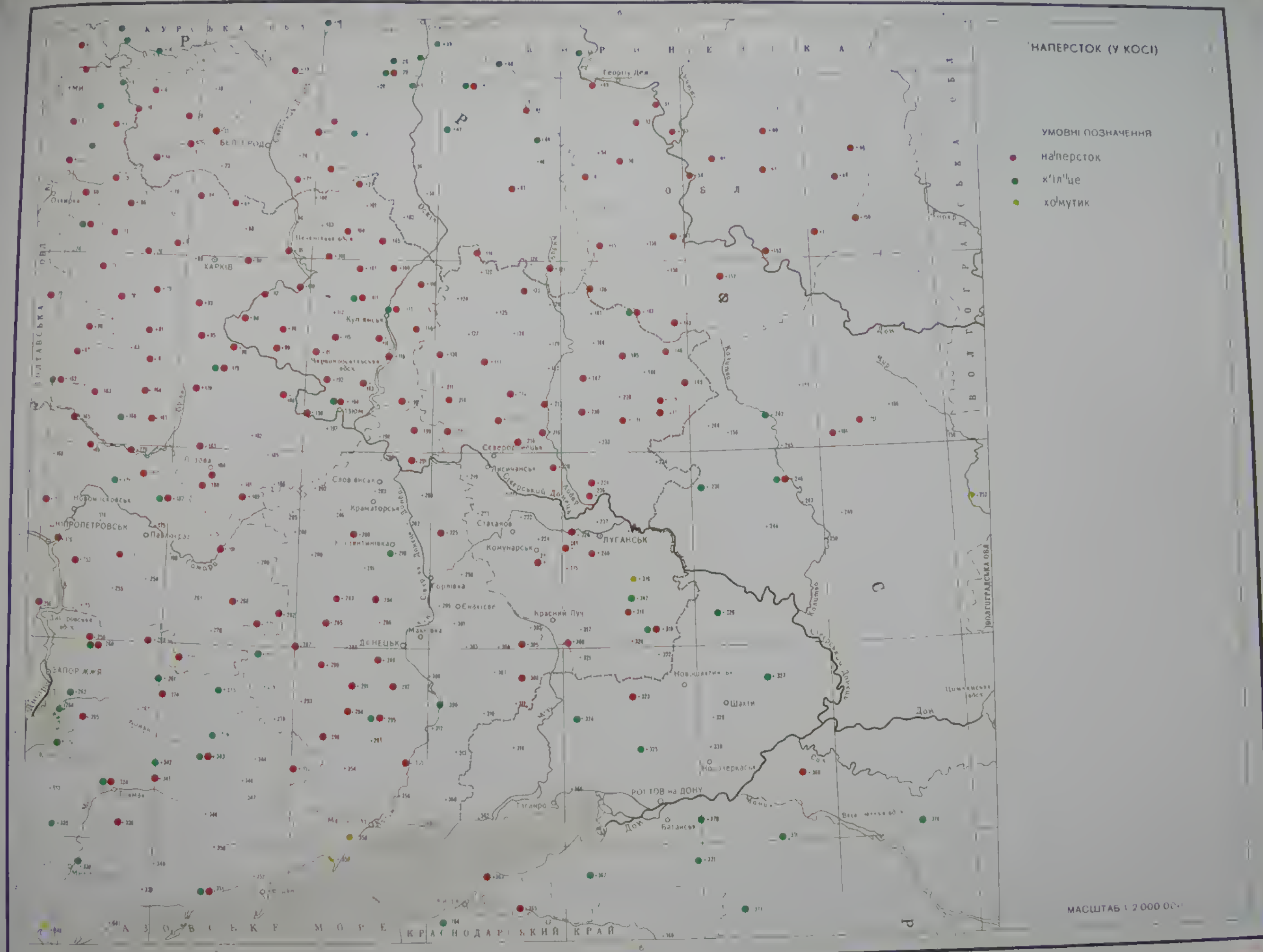
НАПЕРСТОК (У КОСІ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
на'персток
к'іл''це
хо'мутик
МАСШТАБ 1:2 000 000
БЄЛГОРОД
ХАРКІВ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛ.
ДНІПРОПЕТРОВСЬК
ЗАПОРІЖЖЯ
ДОНЕЦЬК
ЛУГАНСЬК
Слов'янськ
Краматорськ
Лисичанськ
Сєвєродонецьк
Стаханов
Комунарськ
Горлівка
Єнакієве
Красний Луч
Шахти
Новочеркаськ
РОСТОВ НА ДОНУ
Таганрог
Батайськ
Дон
Сіверський Донець
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
ВОЛГОГРАДСЬКА ОБЛ.
Р О С І Я
О Б Л.

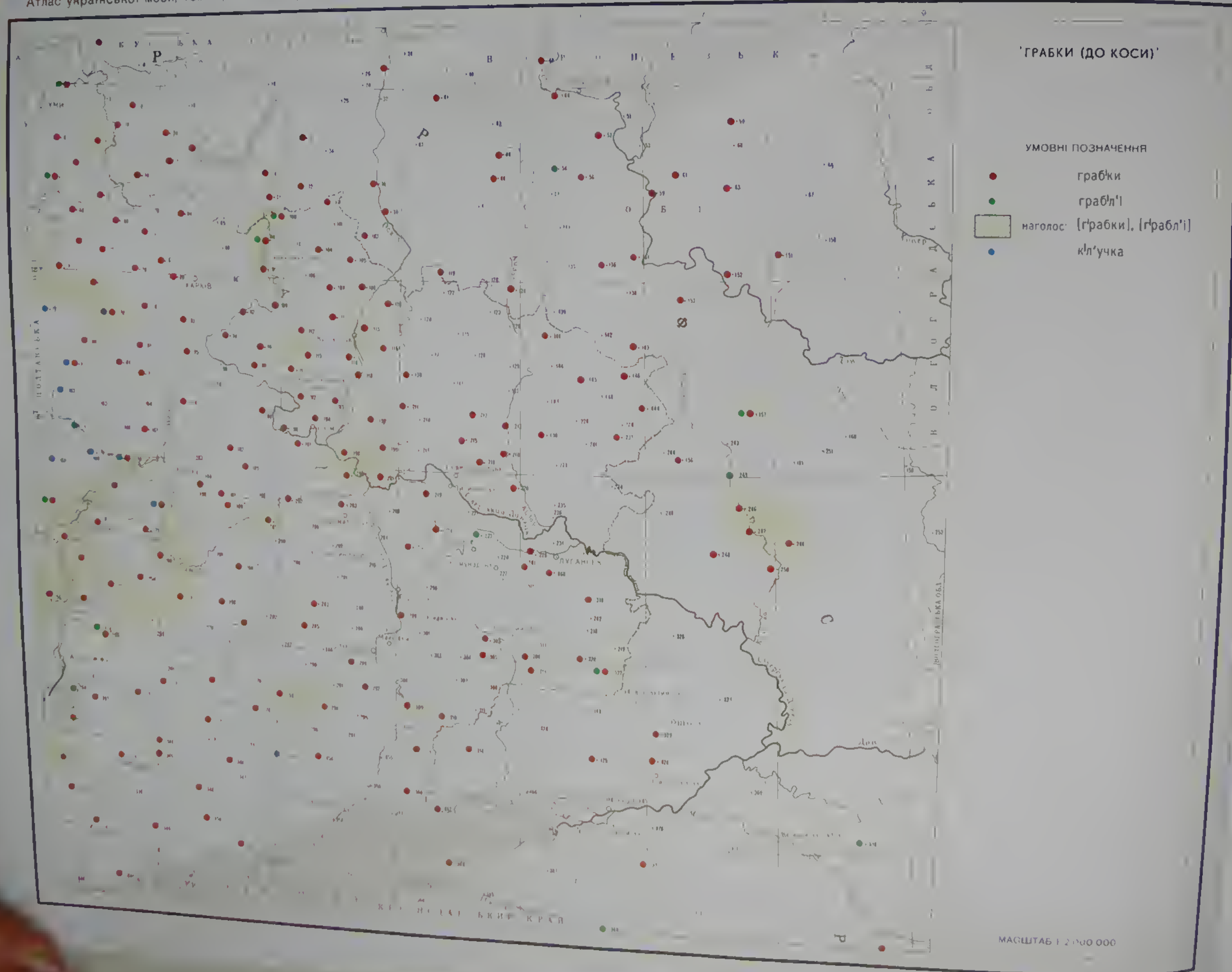
'ГРАБКИ (ДО КОСИ)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
грабˈки
грабˈл'і
наголос: [гˈрабки], [гˈрабл'і]
кˈл'учка
ЛУГАНСЬК
МАСШТАБ 1:2 000 000

'БАБКА (КЛЕПАТИ КОСУ)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● 'бабка
- ● кова'лен'ка
- ▲ 'наковал'н'а

МАСШТАБ 1:2 000 000

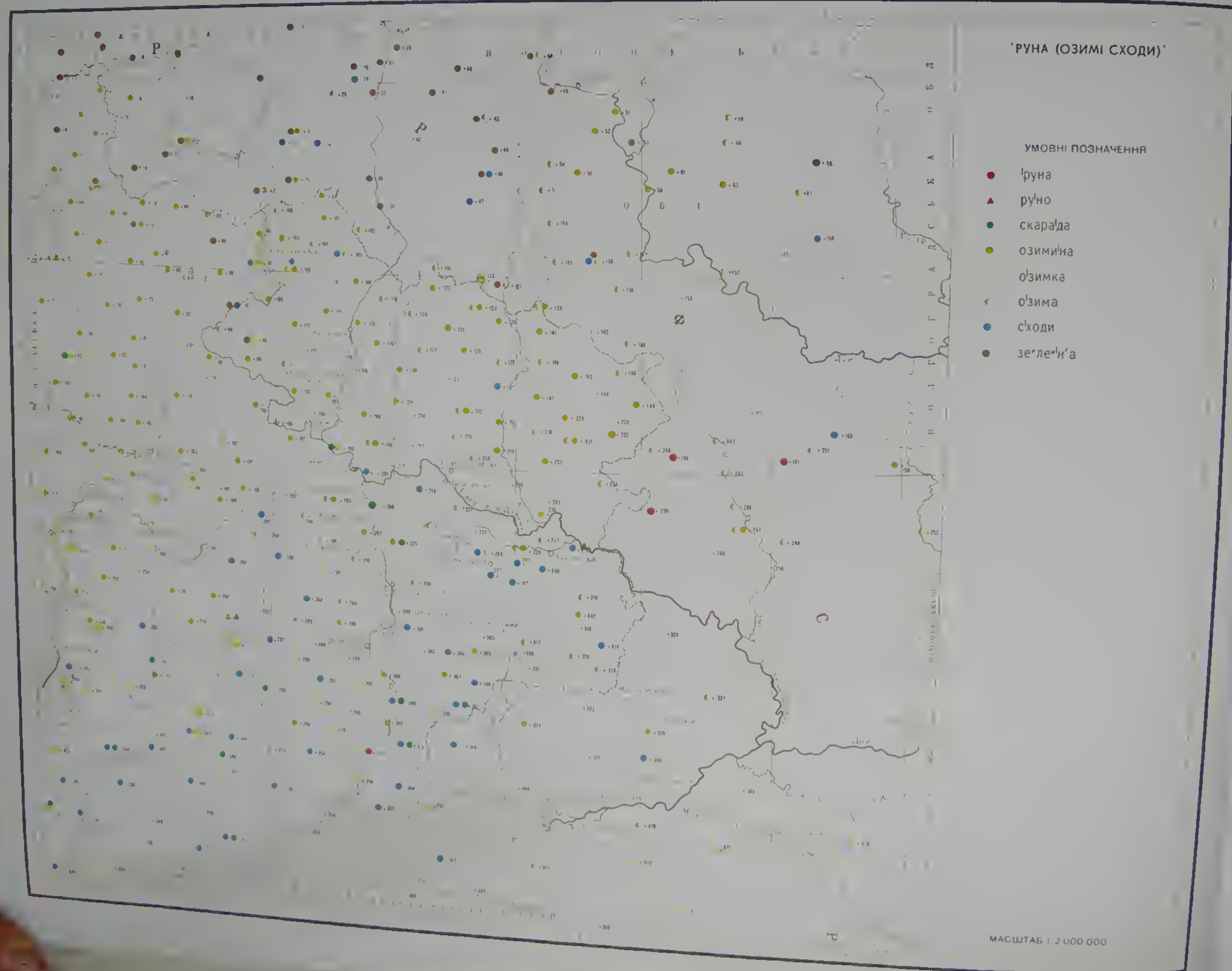
'РУНА (ОЗИМІ СХОДИ)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'руна
ру'но
скара'да
озими'на
о'зимка
о'зима
с'ходи
зе"ле"'н'а
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

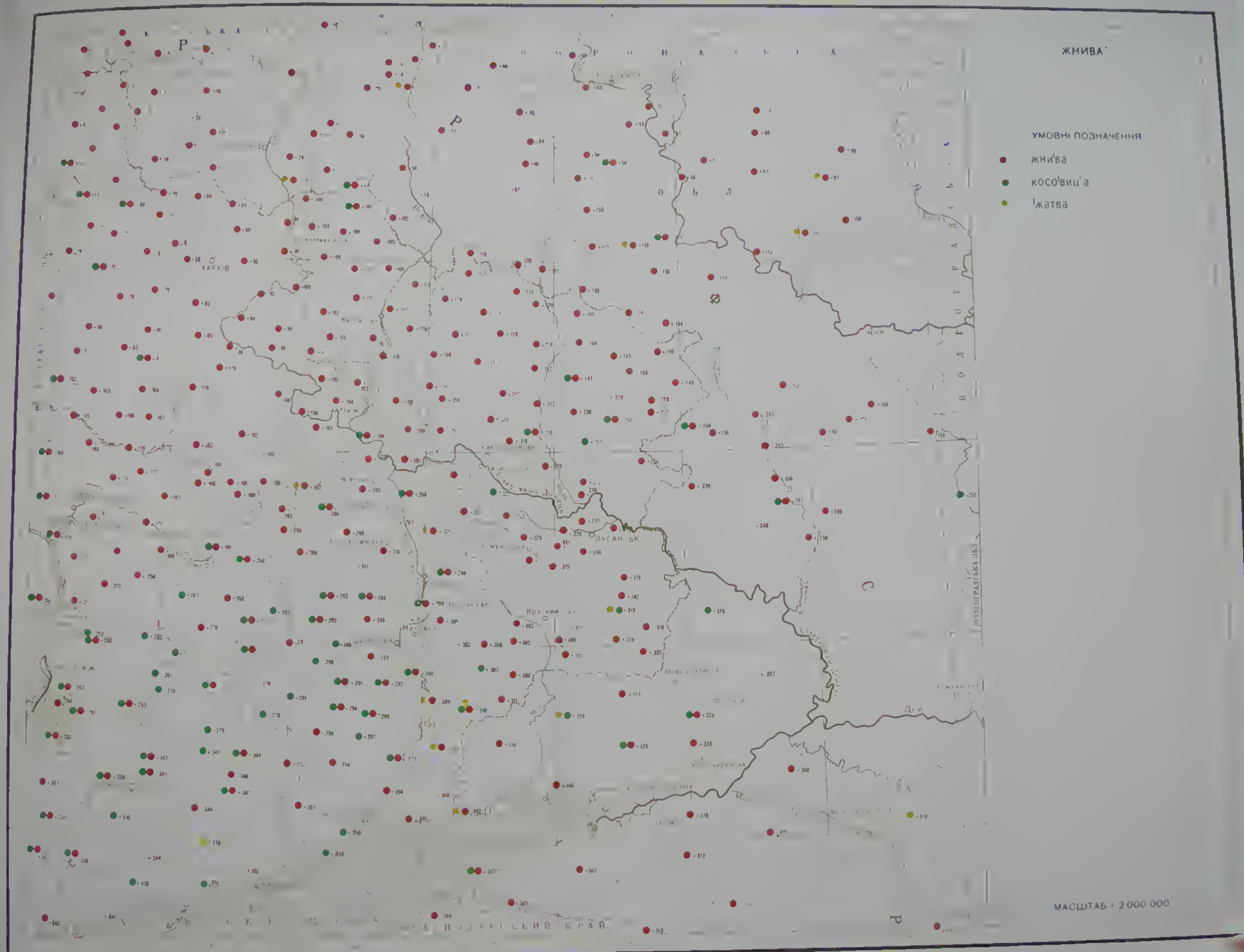
ЖНИВА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
жни'ва
косо'виц'а
'жатва
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
МАСШТАБ 1:2 000 000

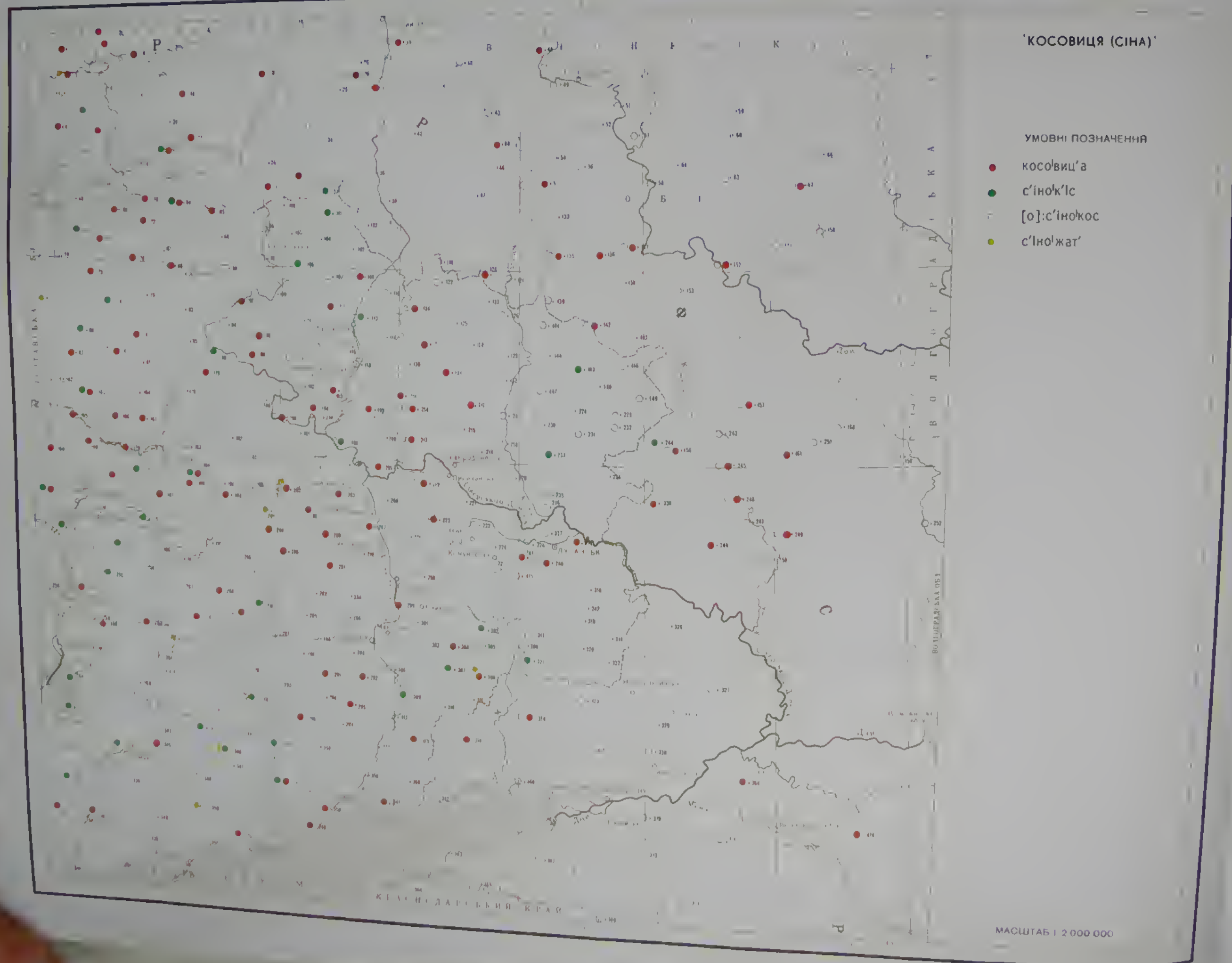
'КОСОВИЦЯ (СІНА)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
косо'виц'а
с'іно'к'іс
[о]:с'іно'кос
с'іно'жат'
МАСШТАБ 1:2 000 000

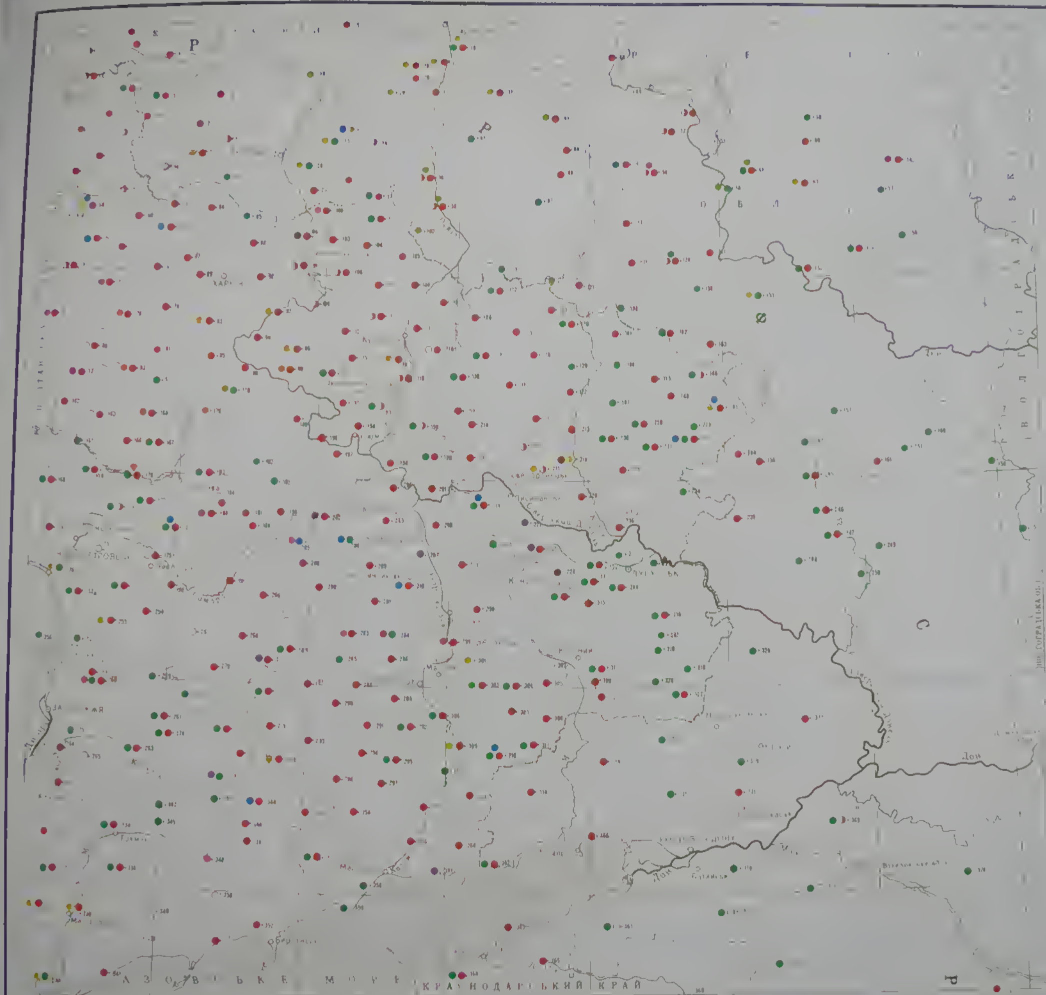

ГРИВА (ПРОПУСК У КОСІННІ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ґ'рива
- ґ'рийка
- ґ'ривина
- оґ'р'іх
- боро'да
- чуб
- ко'за
- ко'са
- майа'ки
- стоиа'ни
- ґ'реб'ін'
- клин

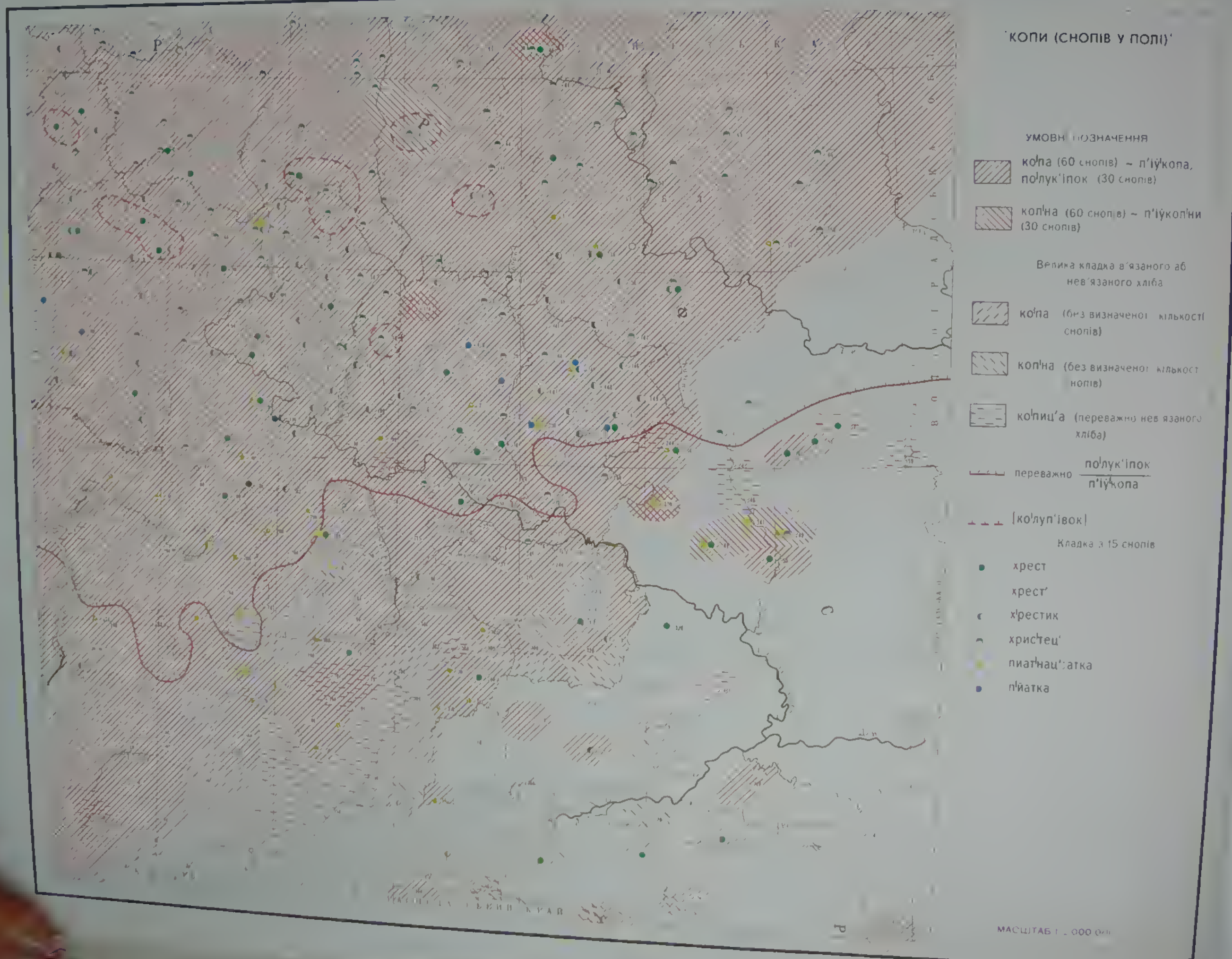
'копи (снопів у полі)'
умовні позначення
ко'па (60 снопів) ~ п'ії'копа, по'лук'іпок (30 снопів)
коп'на (60 снопів) ~ п'ії'коп'ни (30 снопів)
Велика кладка в'язаного аб нев'язаного хліба
ко'па (без визначеної кількості снопів)
коп'на (без визначеної кількості снопів)
ко'пиц'а (переважно нев'язаного хліба)
переважно по'лук'іпок / п'ії'копа
[ко'луп'івок]
Кладка з 15 снопів
хрест
хрест'
х'рестик
хрис'тец'
пиат'нац'атка
п'йатка
МАСШТАБ 1 : 000 000

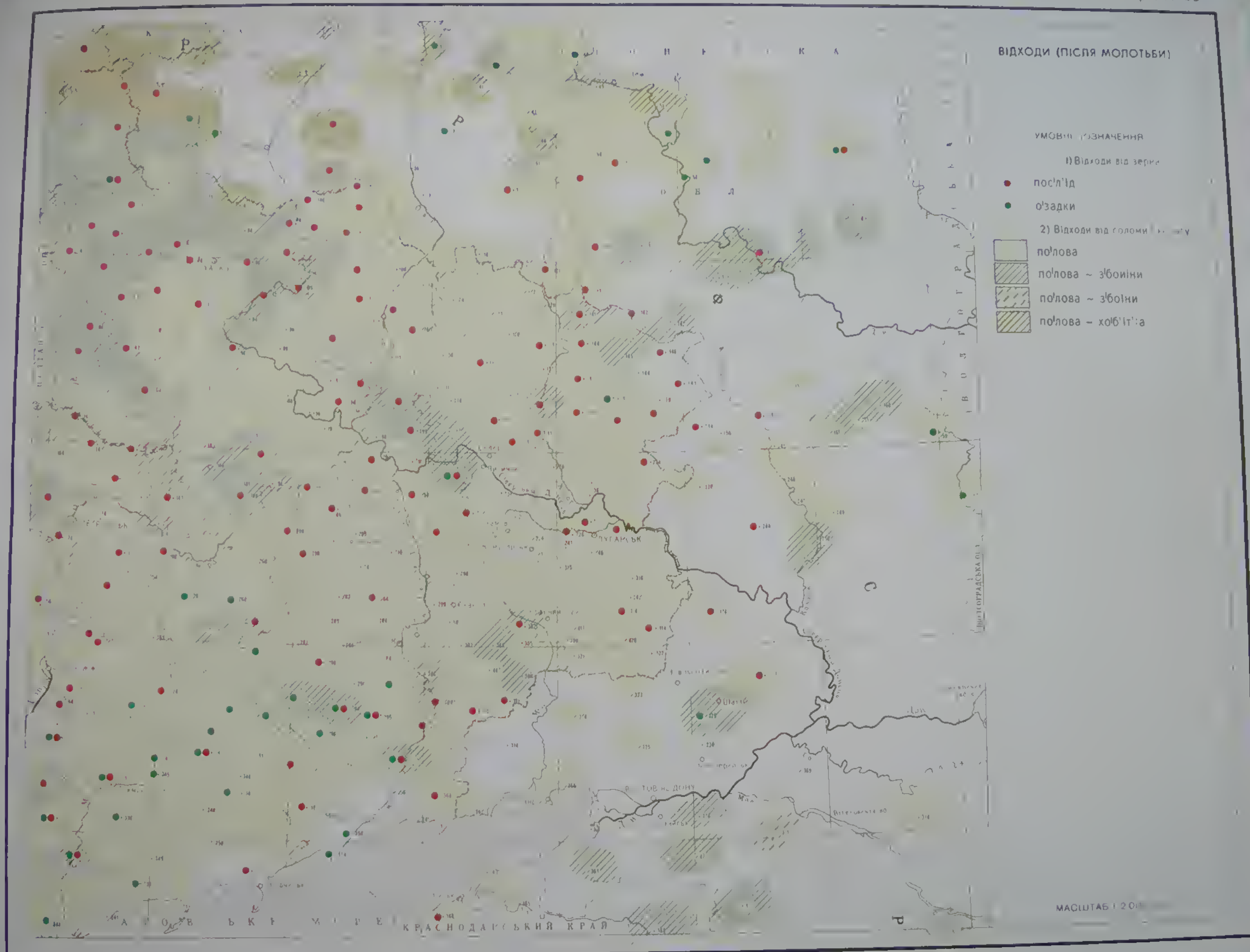
ВІДХОДИ (ПІСЛЯ МОЛОТЬБИ)
1) Відходи від зерна
пос'л'ід
о'задки
2) Відходи від соломи
по'лова
по'лова ~ з'боiнi
по'лова ~ з'боiни
по'лова ~ хо'б'iт':а
ОЛЕКСАНДРІВСЬК
РОСТОВ-НА-ДОНУ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

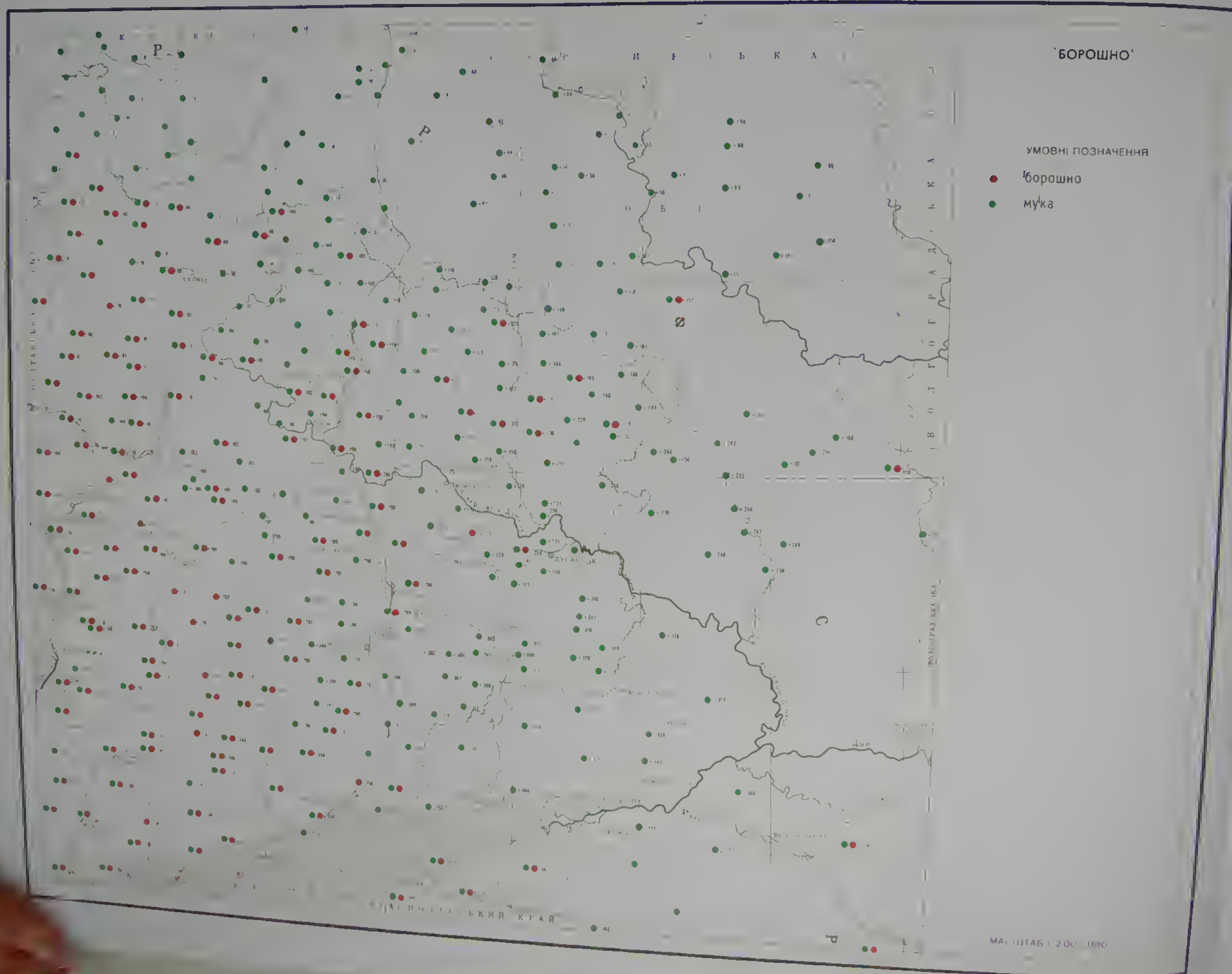
'БОРОШНО'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'борошно
му'ка
ВОЛГОГРАДСЬКА
С
Р

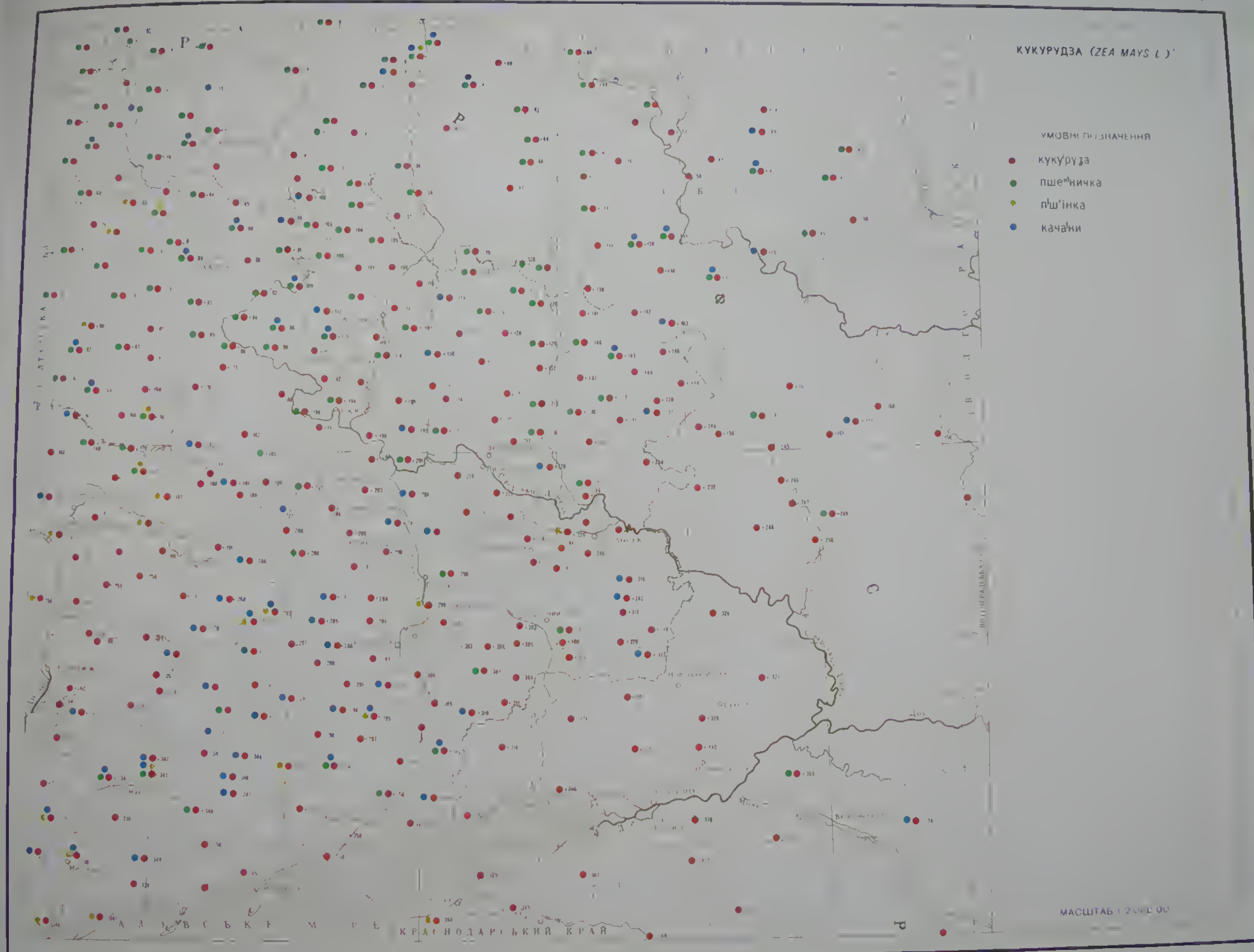
КУКУРУДЗА (ZEA MAYS L.)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
кукуруза
пшеничка
пшінка
качани
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

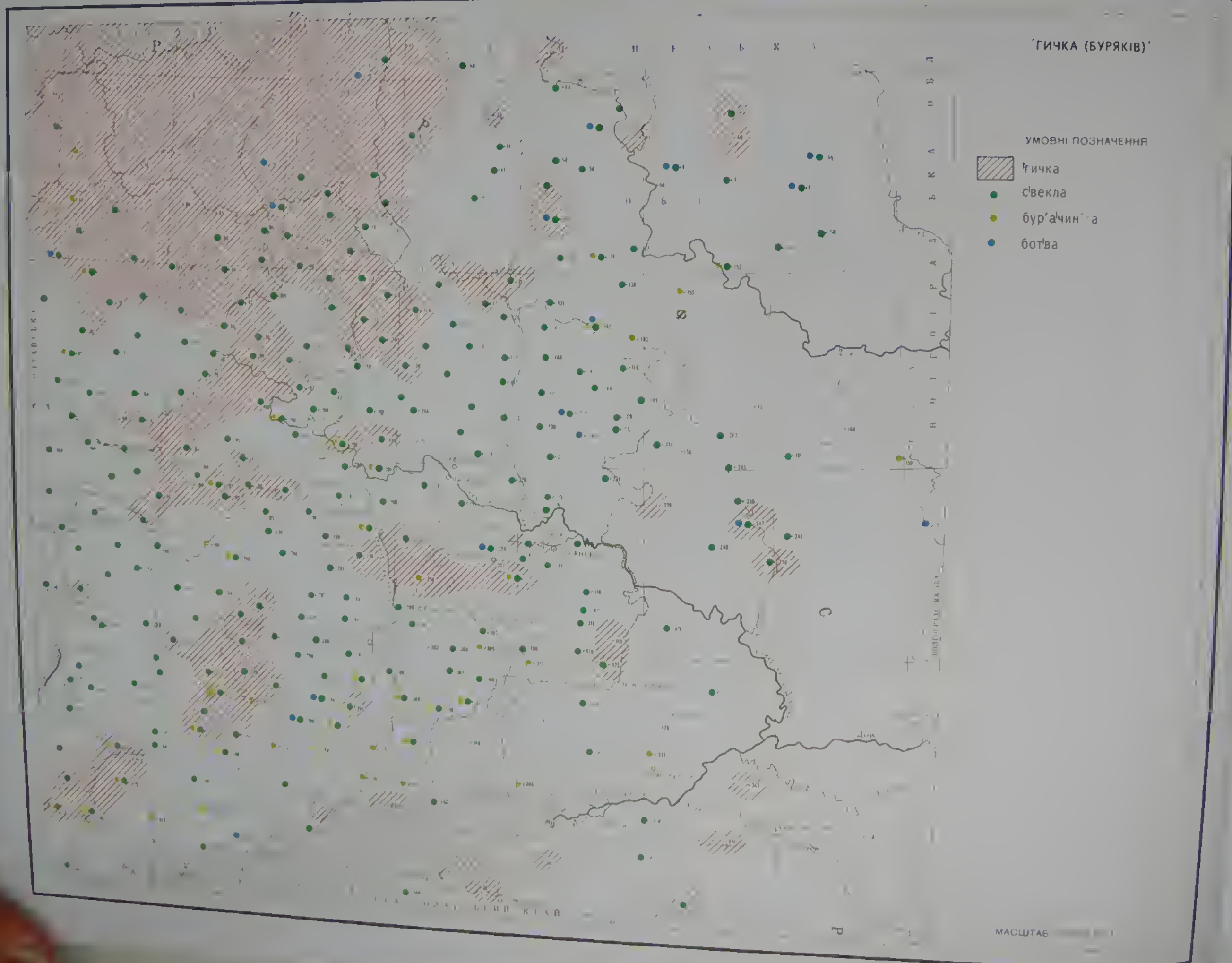
'ГИЧКА (БУРЯКІВ)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'гичка
с'векла
бур'а'чин'а
бот'ва
МАСШТАБ

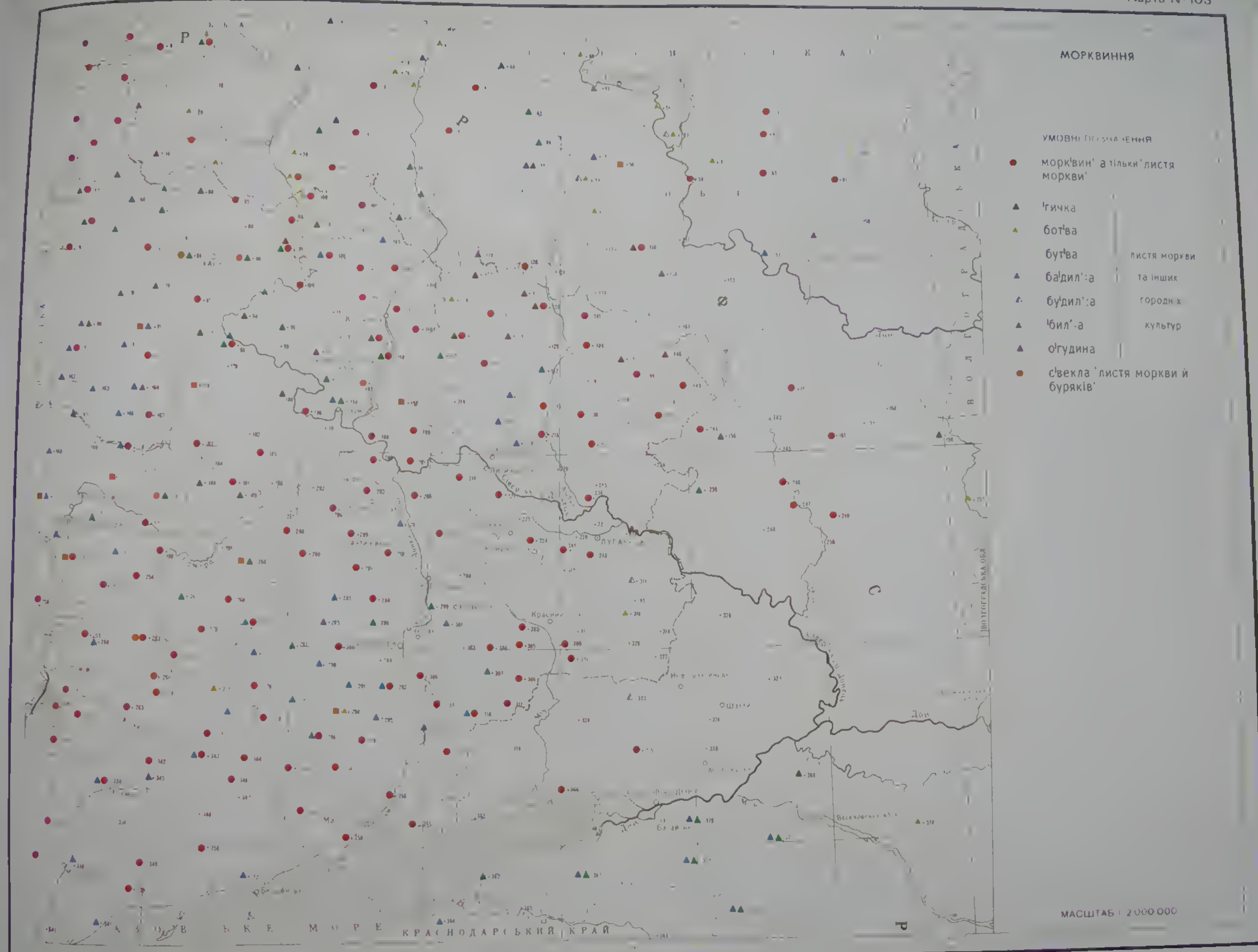
МОРКВИННЯ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
морк'вин' а тільки 'листя моркви'
'гичка
бот'ва
бут'ва
ба'дил':а
бу'дил':а
'бил'.а
о'гудина
листя моркви та інших городніх культур
с'векла 'листя моркви й буряків'
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

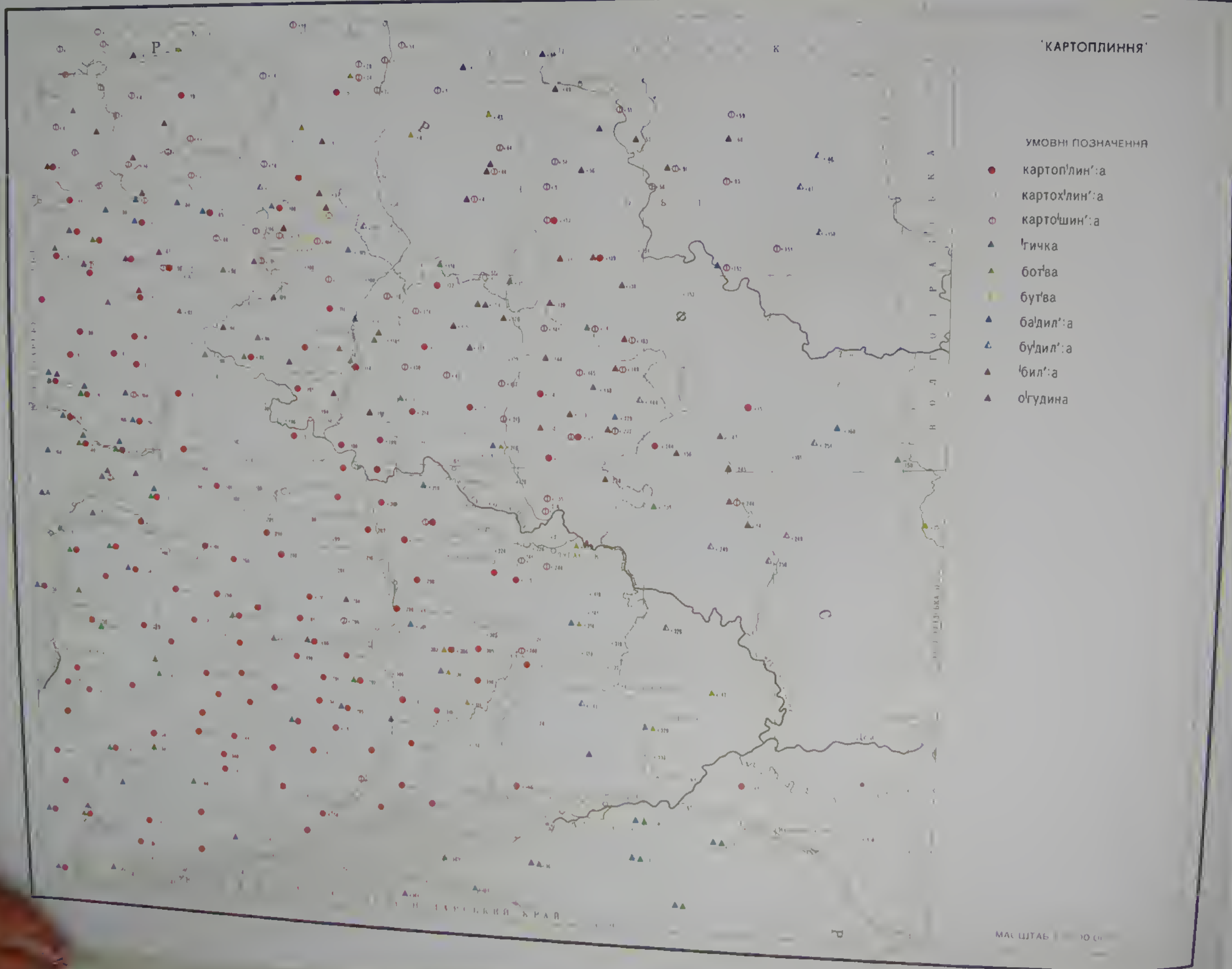
'КАРТОПЛИННЯ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
картоп'лин':а
картох'лин':а
карто'шин':а
'гичка
бот'ва
бут'ва
ба'дил':а
бу'дил':а
'бил':а
о'гудина

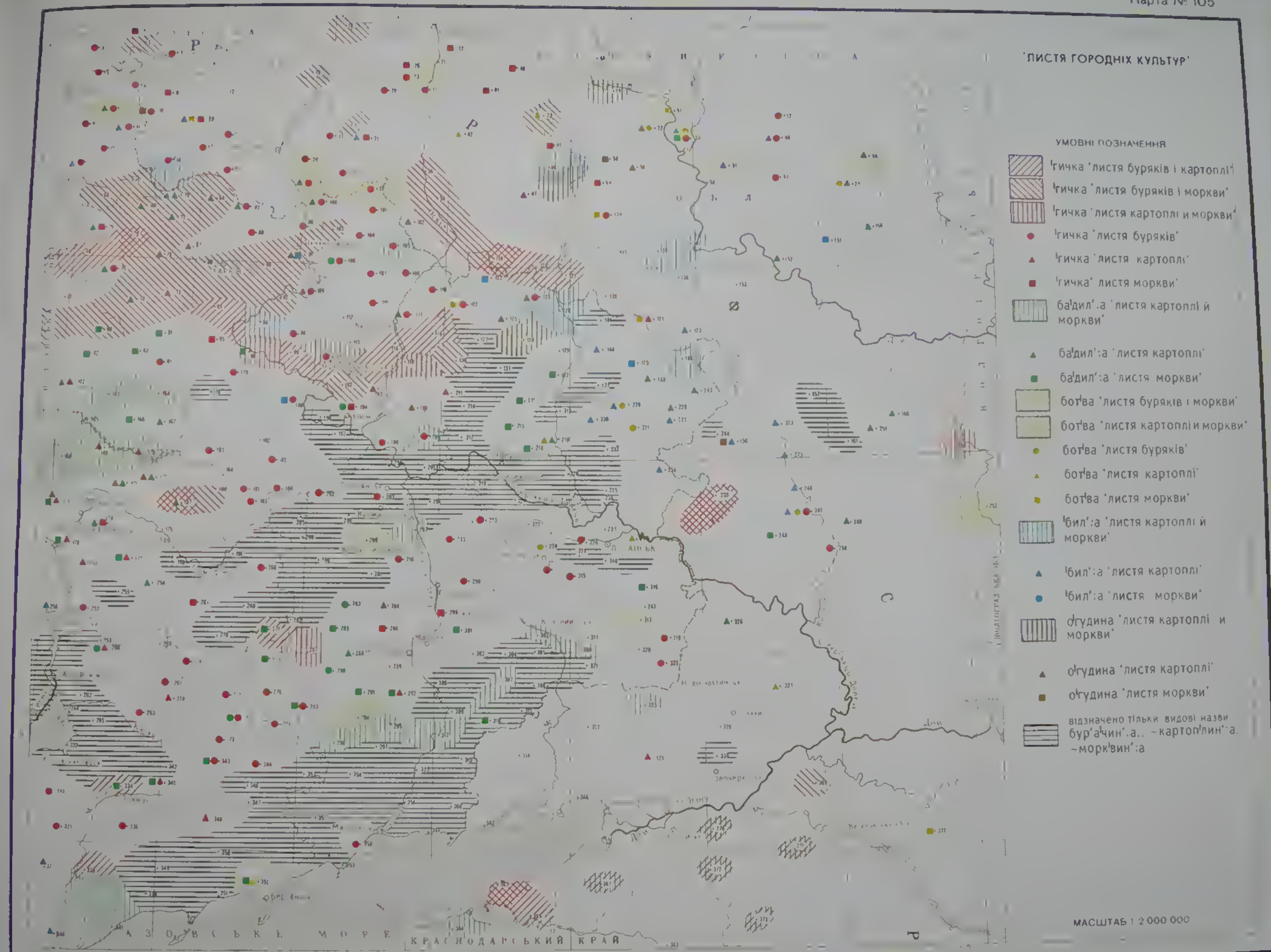
'ЛИСТЯ ГОРОДНІХ КУЛЬТУР'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'гичка 'листя буряків і картоплі'
'гичка 'листя буряків і моркви'
'гичка 'листя картоплі и моркви'
'гичка 'листя буряків'
'гичка 'листя картоплі'
'гичка' листя моркви'
ба'дил'.а 'листя картоплі й моркви'
ба'дил':а 'листя картоплі'
ба'дил':а 'листя моркви'
бот'ва 'листя буряків і моркви'
бот'ва 'листя картоплі и моркви'
бот'ва 'листя буряків'
бот'ва 'листя картоплі'
бот'ва 'листя моркви'
'бил':а 'листя картоплі й моркви'
'бил':а 'листя картоплі'
'бил':а 'листя моркви'
о'гудина 'листя картоплі и моркви'
о'гудина 'листя картоплі'
о'гудина 'листя моркви'
відзначено тільки видові назви бур'а'чин'.а.. ~картоп'лин'':а. ~морк'вин':а
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ЦІЛИНА'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ц'іли'на
- то'лока
- неу'добиц'а
- степ
- об'л'іг

МАСШТАБ

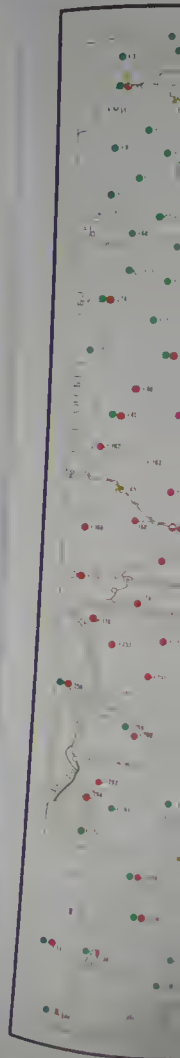

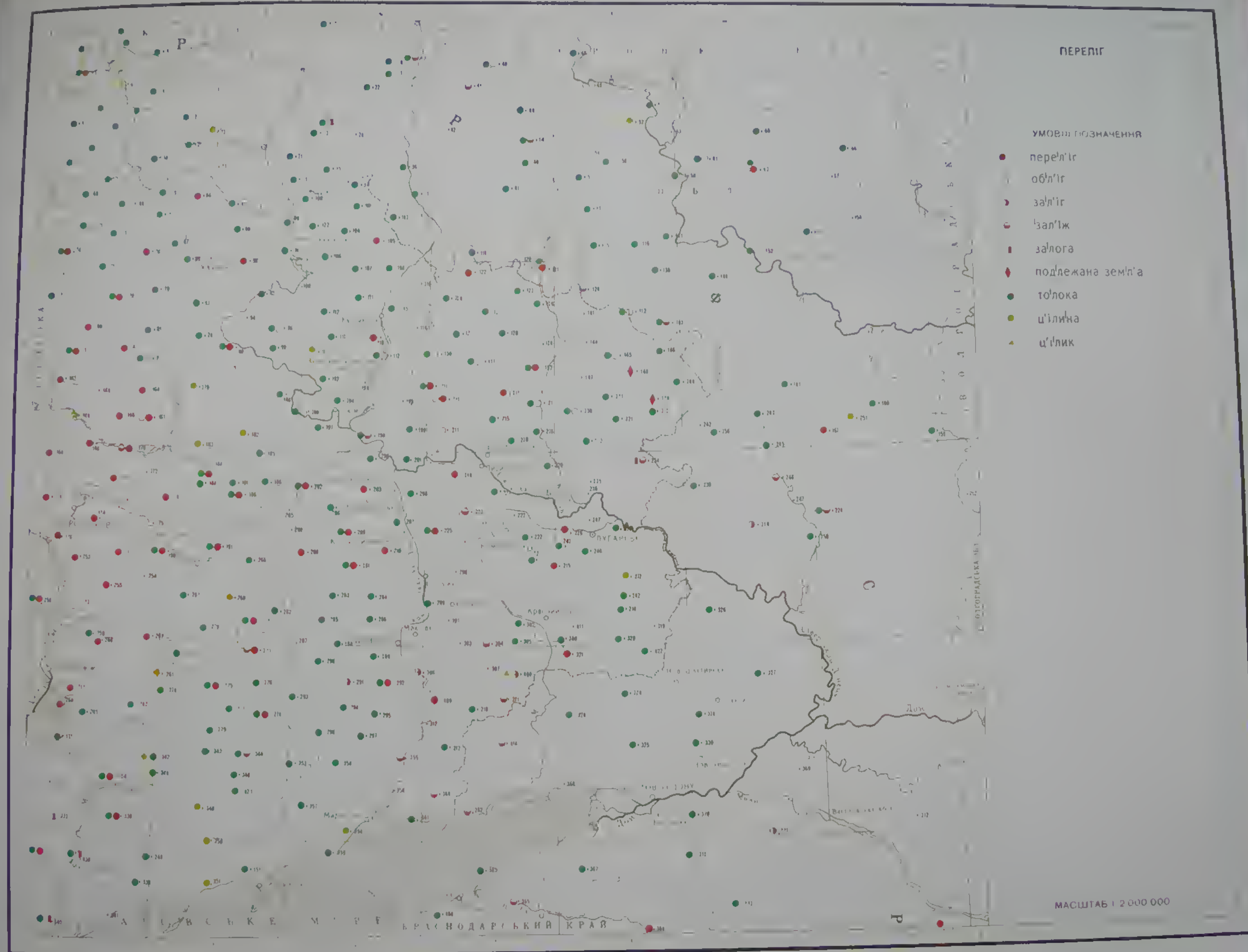
ПЕРЕЛІГ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
пере'л'іг
об'л'іг
за'л'іг
'зал'іж
за'лога
под'лежана зем'л'а
то'лока
ц'іли'на
ц''лик
МАСШТАБ 1:2 000 000
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

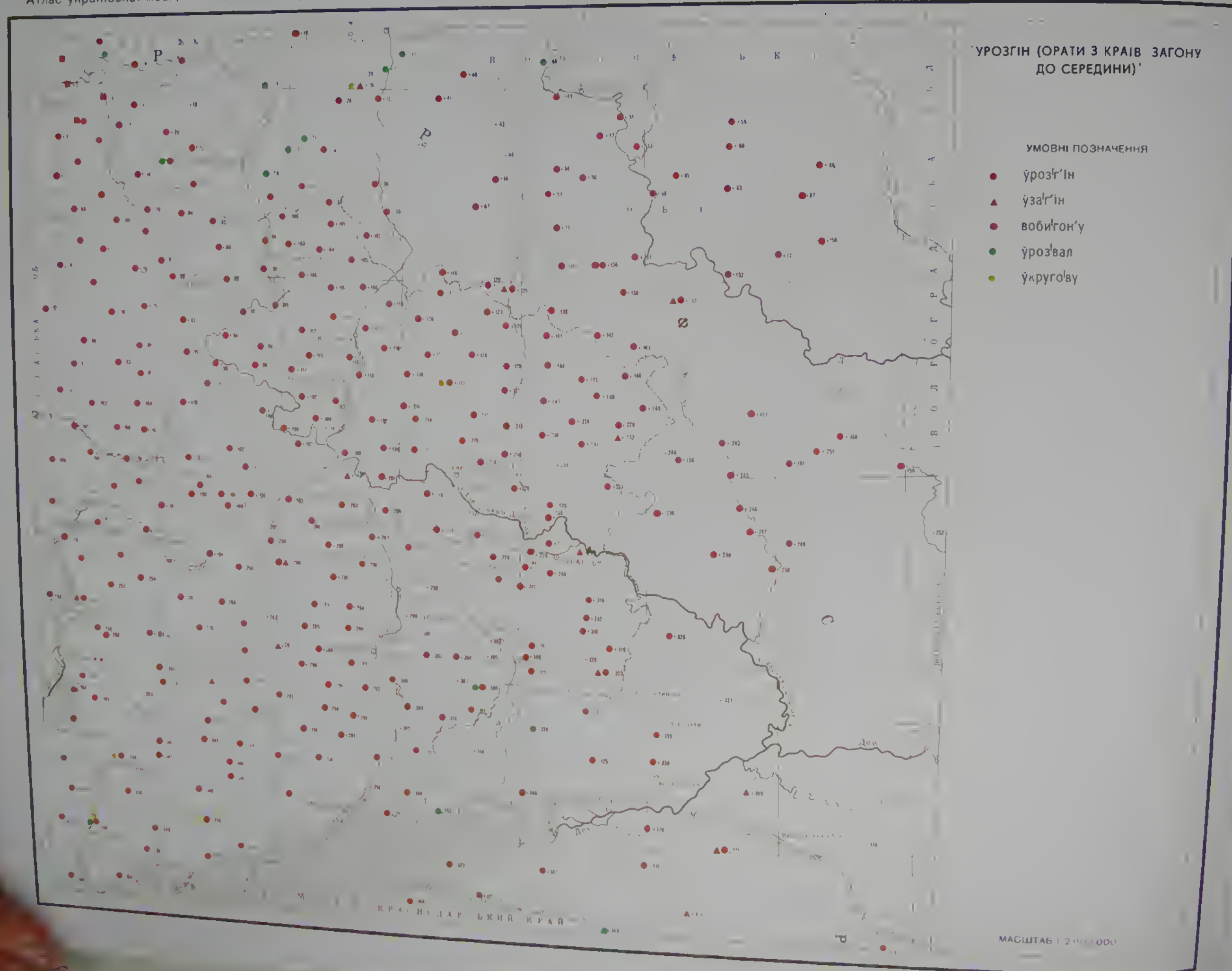
'УРОЗГІН (ОРАТИ З КРАЇВ ЗАГОНУ ДО СЕРЕДИНИ)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ўроз'г'ін
ўза'г'ін
вобиГгон'у
ўроз'вал
ўкруго'ву
МАСШТАБ 1:2 000 000

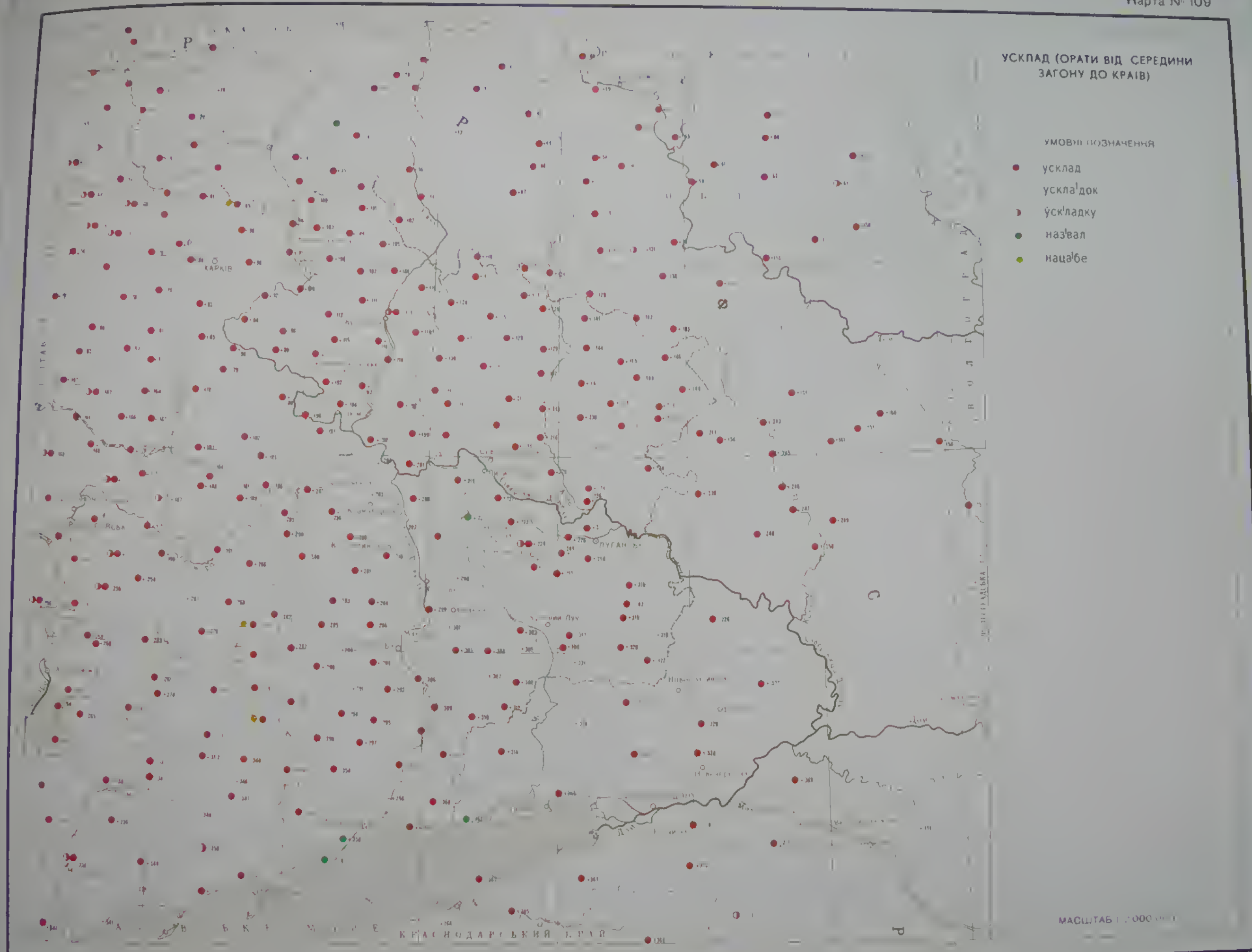
УСКЛАД (ОРАТИ ВІД СЕРЕДИНИ ЗАГОНУ ДО КРАЇВ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
усклад
ускла'док
ўск'ладку
наз'вал
наца'бе
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

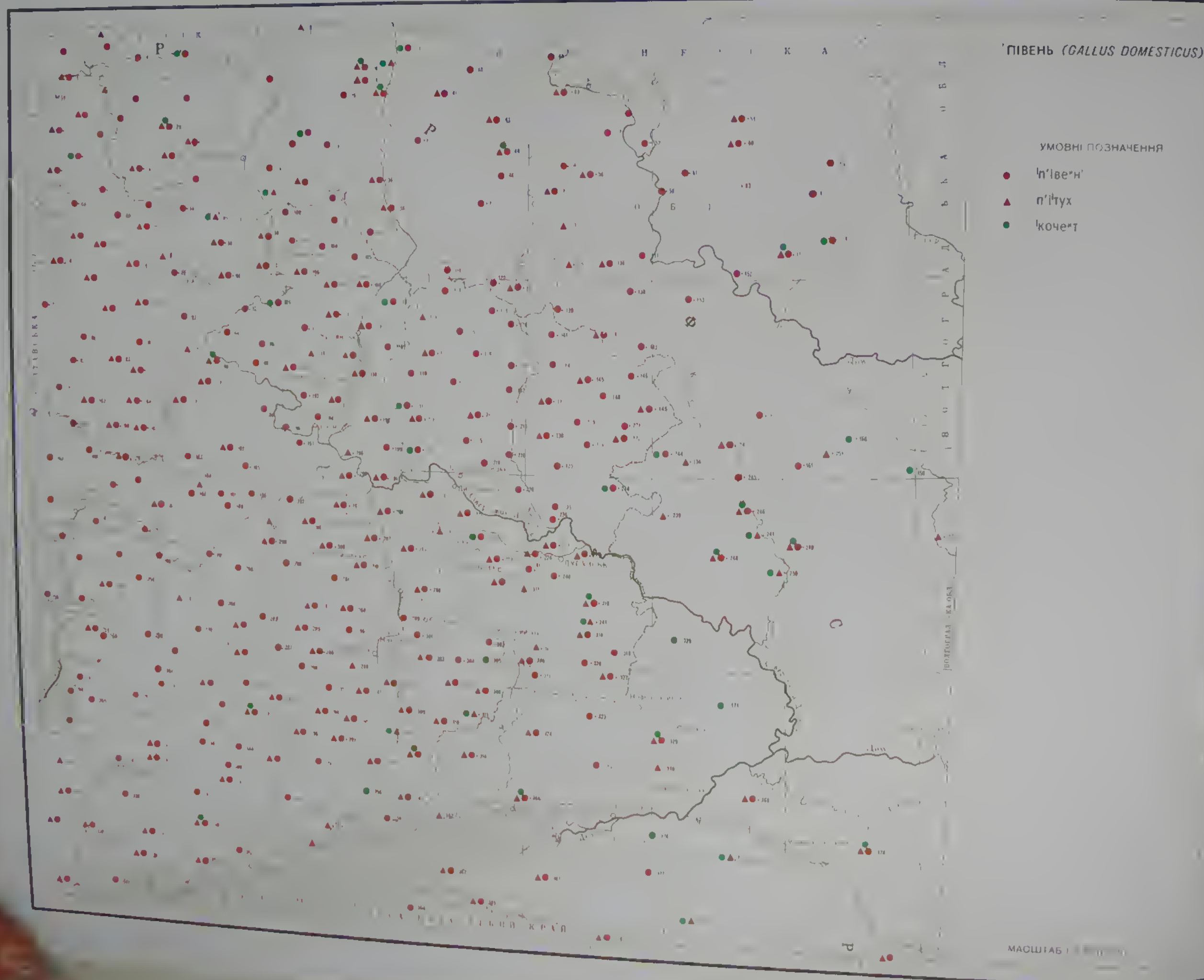
'ПІВЕНЬ (GALLUS DOMESTICUS)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ˈп'ǐвеⁱн'
п'ǐтух
ˈкочеⁱт
МАСШТАБ

СЕПЕЗЕНЬ (*ANAS PLATYRHYNCHA DOMESTICA*)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ˈселе^{е}зе^{е}н'
- ˈселе^{и}х
- ˈкачур
- вуˈтак

МАСШТАБ 1:2 000 000

'КАЧКА (*ANAS DOMESTICA*)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● 'качка
- ● 'утка
- ▨ протетичний [в]: '[в]утка

МАСШТАБ 1:2 0

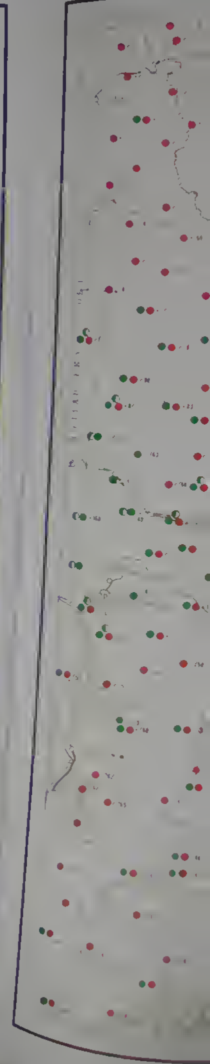

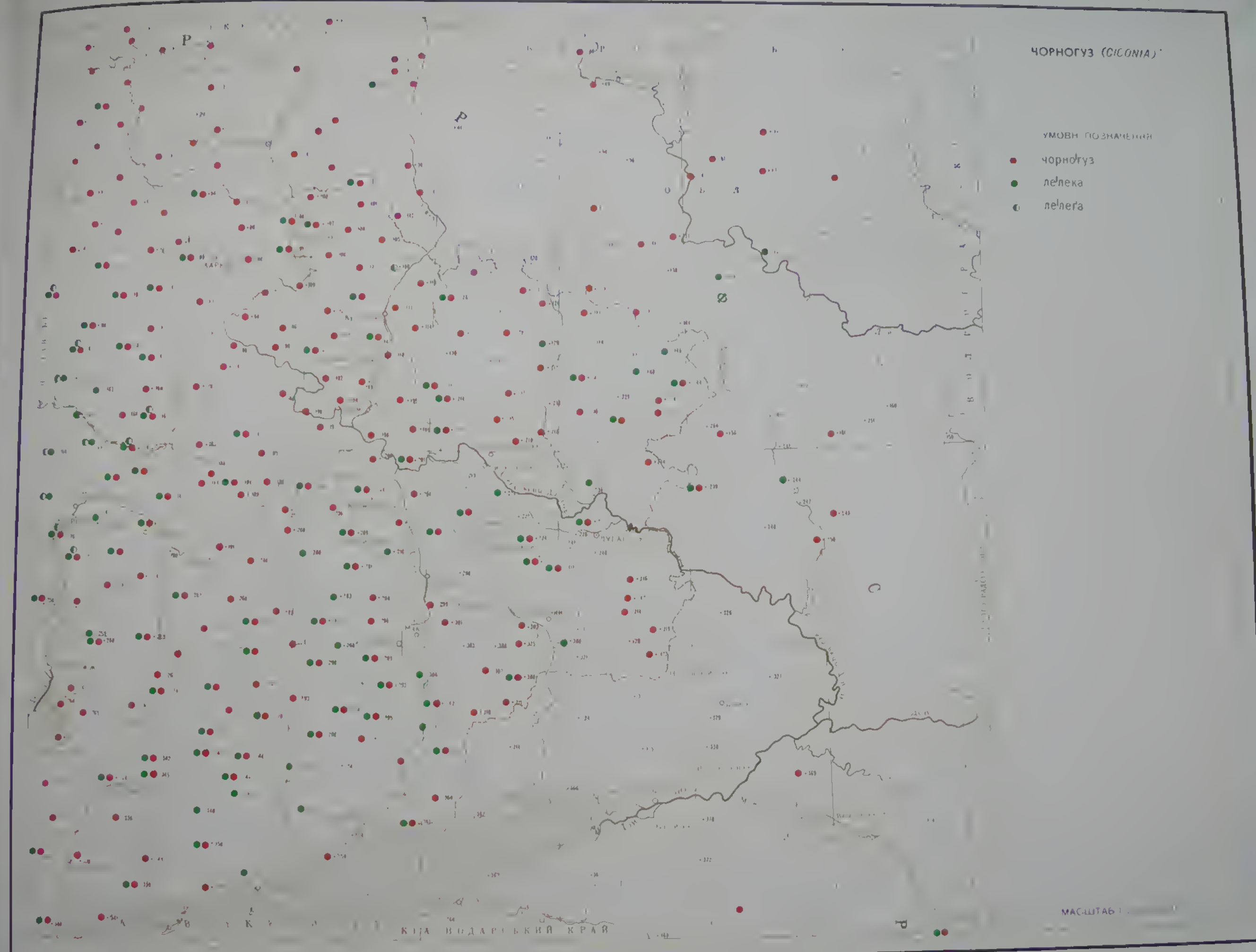
ЧОРНОГУЗ (CICONIA)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
чорно́гуз
ле́лека
ле́лег'а
КІНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

'ЯСТРУБ (ACCIPITER)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ʹйаструб
- ʹйастреᵉб
- ʹйастрʼіб
- шуʹлʼак
- шуʹлʼік
- шулʼʹпʼік
- шуʹлʼіка
- шулʼʹпʼіка
- шулʼʹга
- шуʹгаї
- ʹкоршун
- ʹкобеᵉцʼ
- ʹрʼабеᵉцʼ

МАСШТАБ 1 : ... 000 000

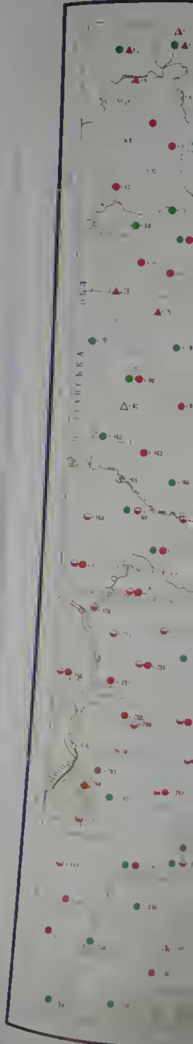

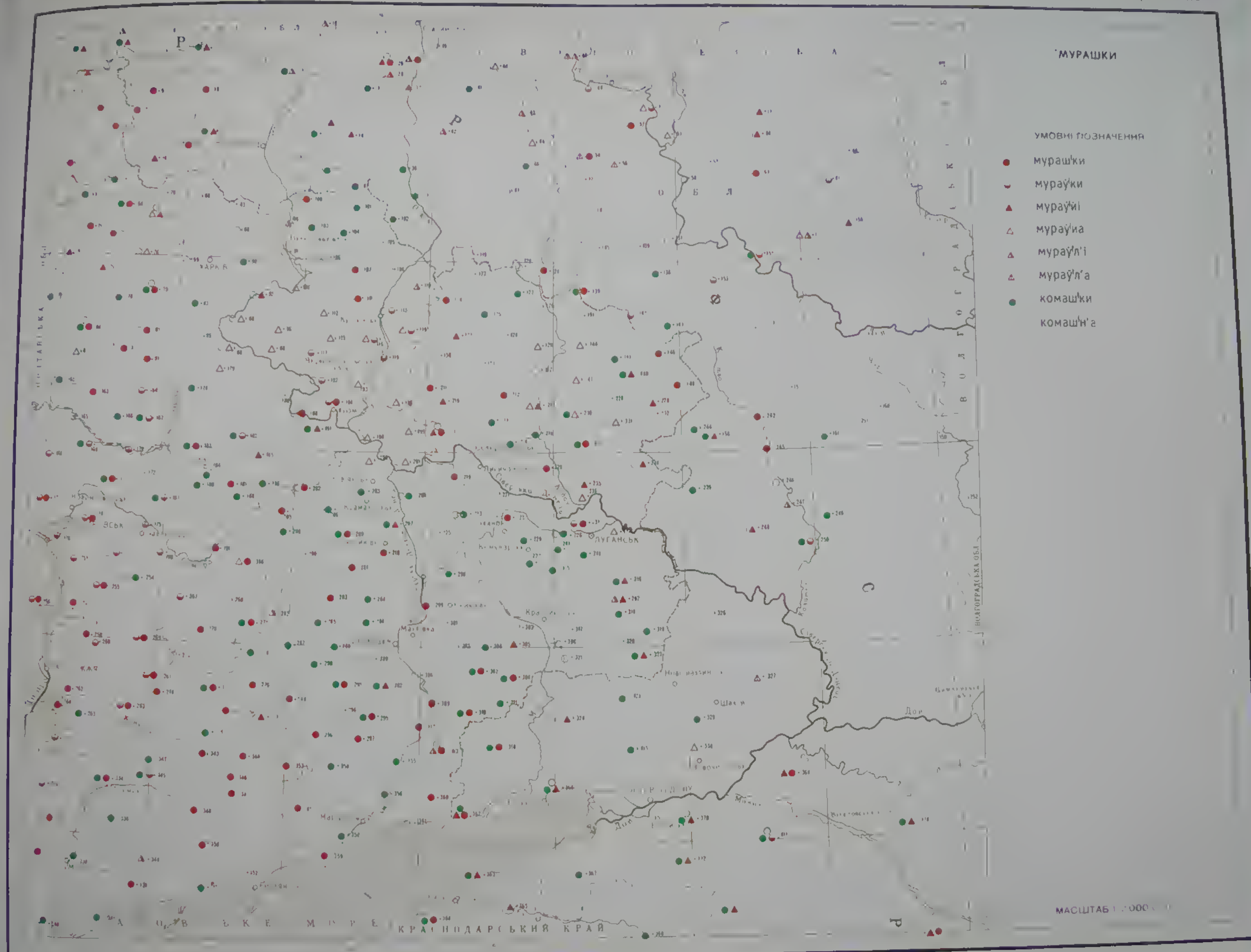
МУРАШКИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
мураш'ки
мураў'ки
мураў'иі
мураў'иа
мураў'л'і
мураў'л'а
комаш'ки
комаш'н'а
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

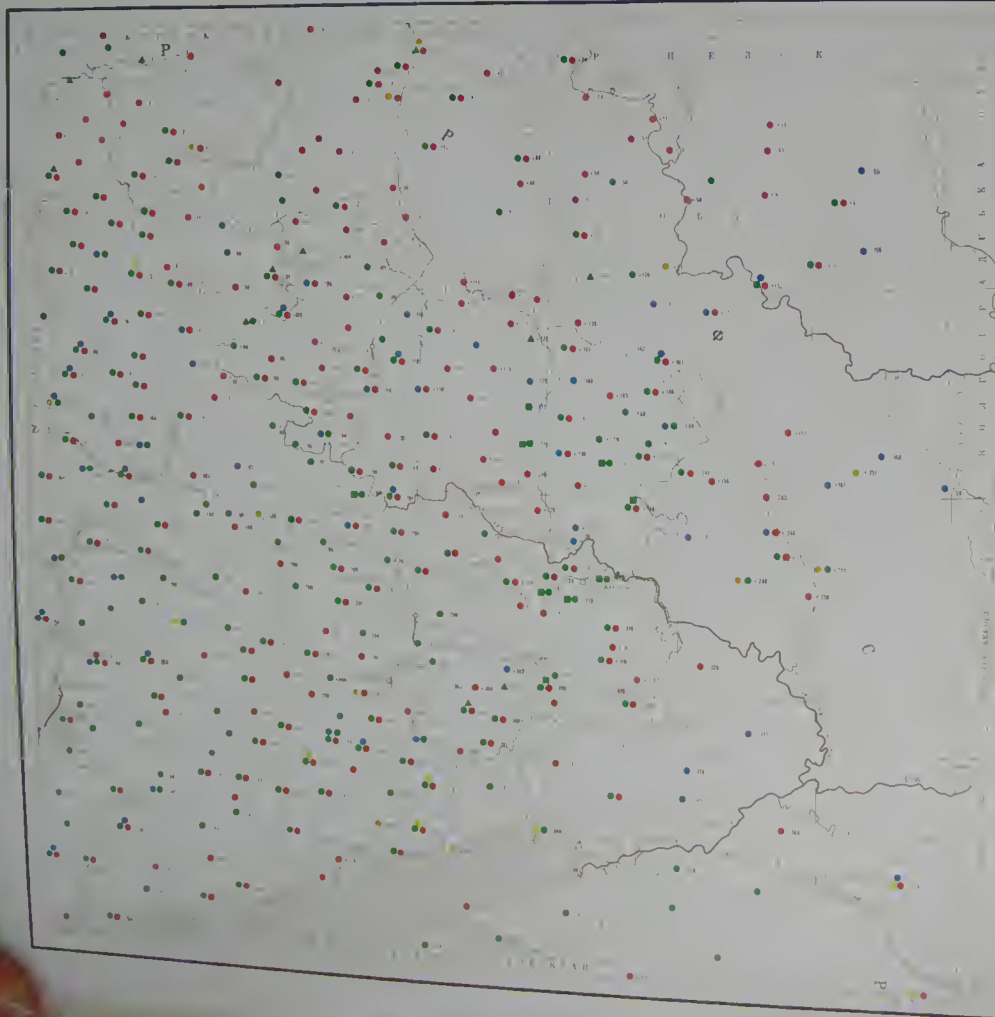

'БЕКАЮТЬ (ПРО ОВЕЦЬ)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● 'бекайут'
- ● 'мекайут'
- ▲ ме"кечут'
- ■ ми'чат'
- ● б'лейут'
- ● ре"вут'

МАСШТАБ

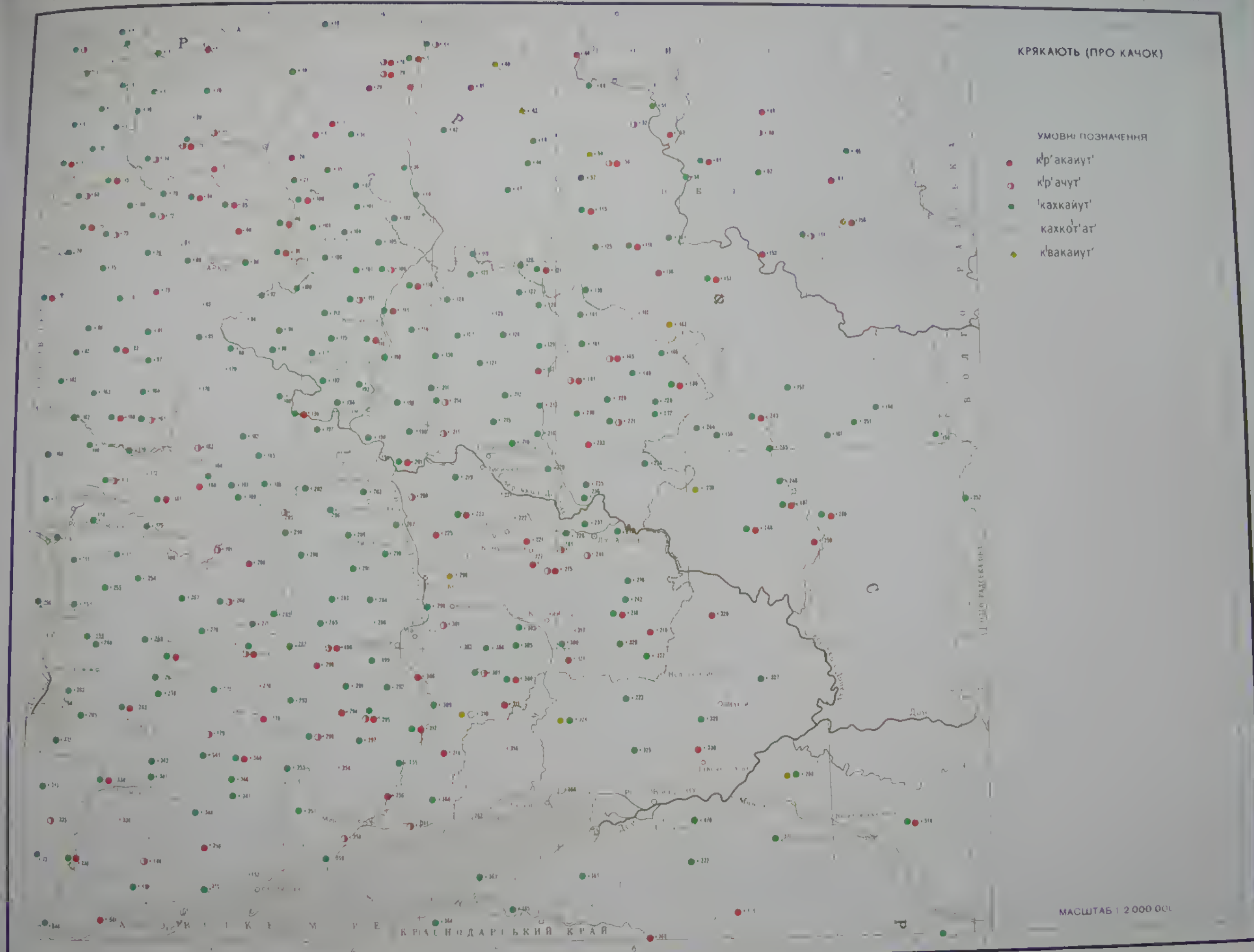
КРЯКАЮТЬ (ПРО КАЧОК)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
кʹр'акаиут'
кʹр'ачут'
ʹкахкайут'
кахкоʹт'ат'
кʹвакаиут'
МАСШТАБ 1 : 2 000 000
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

'ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ СОБАК'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● на–на
- ▲ нах–нах
- ● ц'у–ц'у
- ● кут'–кут'
- ку'т'у–ку'т'у

МАСШТАБ 1:2 000 000

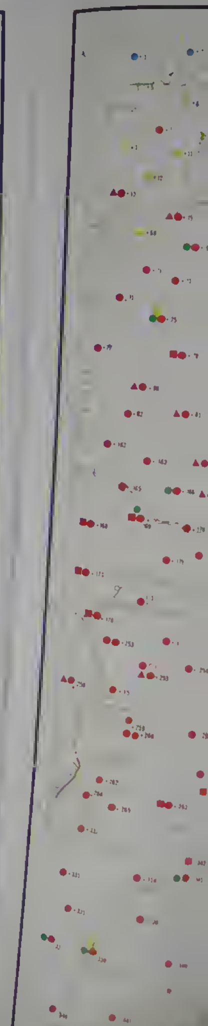

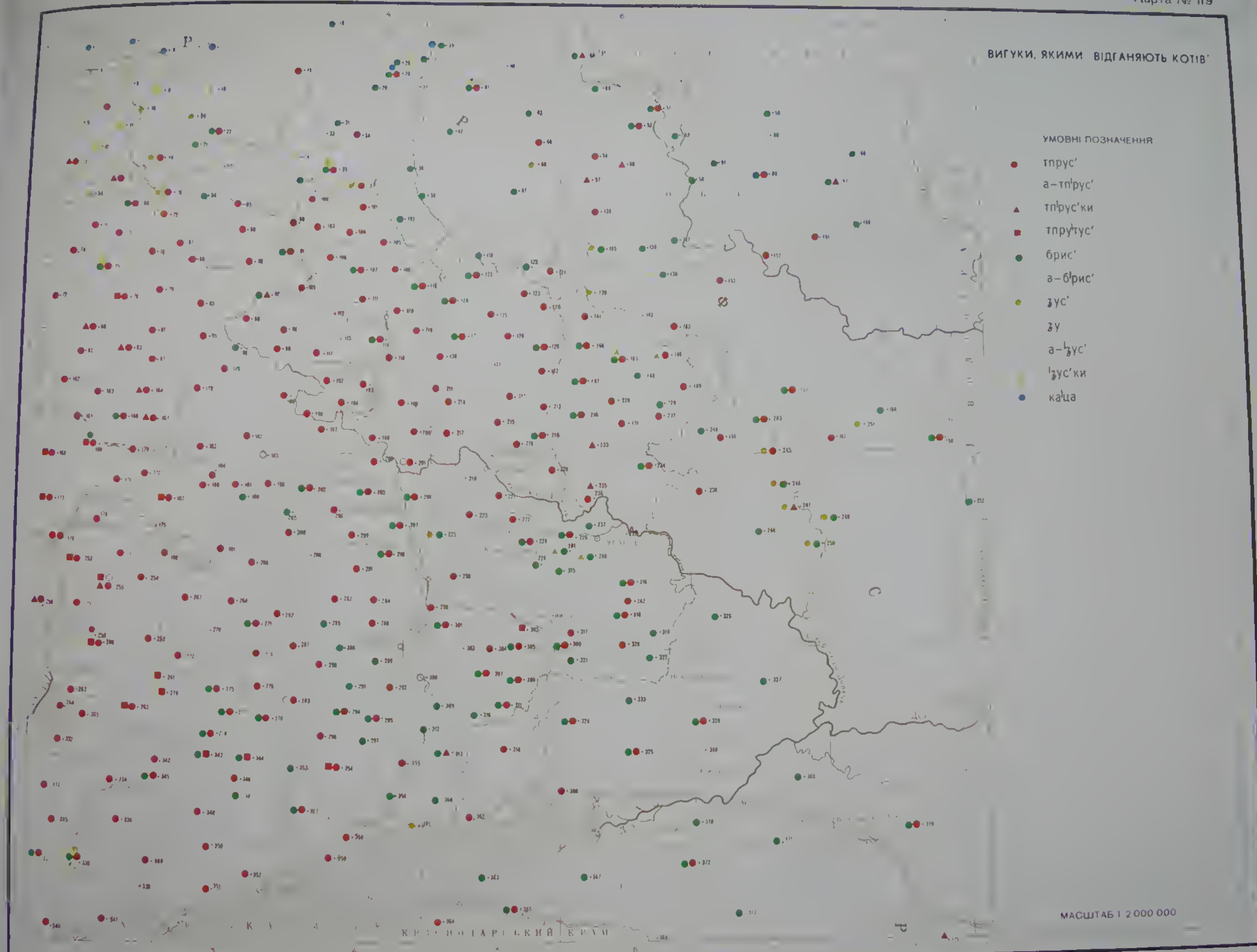
ВИГУКИ, ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ КОТІВ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
тпрус'
а–тп'рус'
тп'рус'ки
тпру'тус'
брис'
а–б'рис'
ӡус'
ӡу
а–'ӡус'
'ӡус'ки
ка'ца
МАСШТАБ 1:2 000 000
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

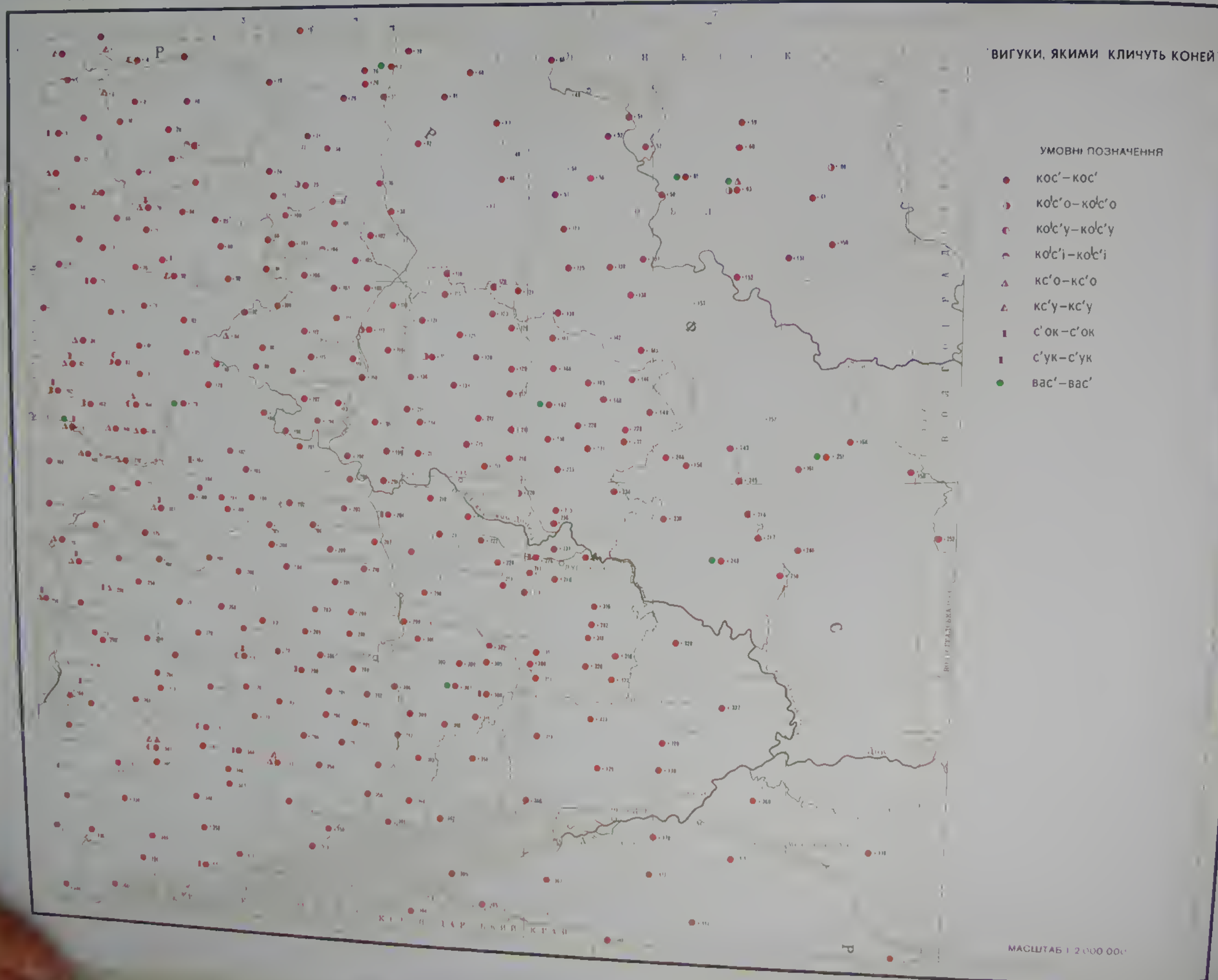
'ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ КОНЕЙ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
кос'–кос'
ко́с'о–ко́с'о
ко́с'у–ко́с'у
ко́с'і–ко́с'і
кс'о–кс'о
кс'у–кс'у
с'ок–с'ок
с'ук–с'ук
вас'–вас'
МАСШТАБ 1:2 000 000

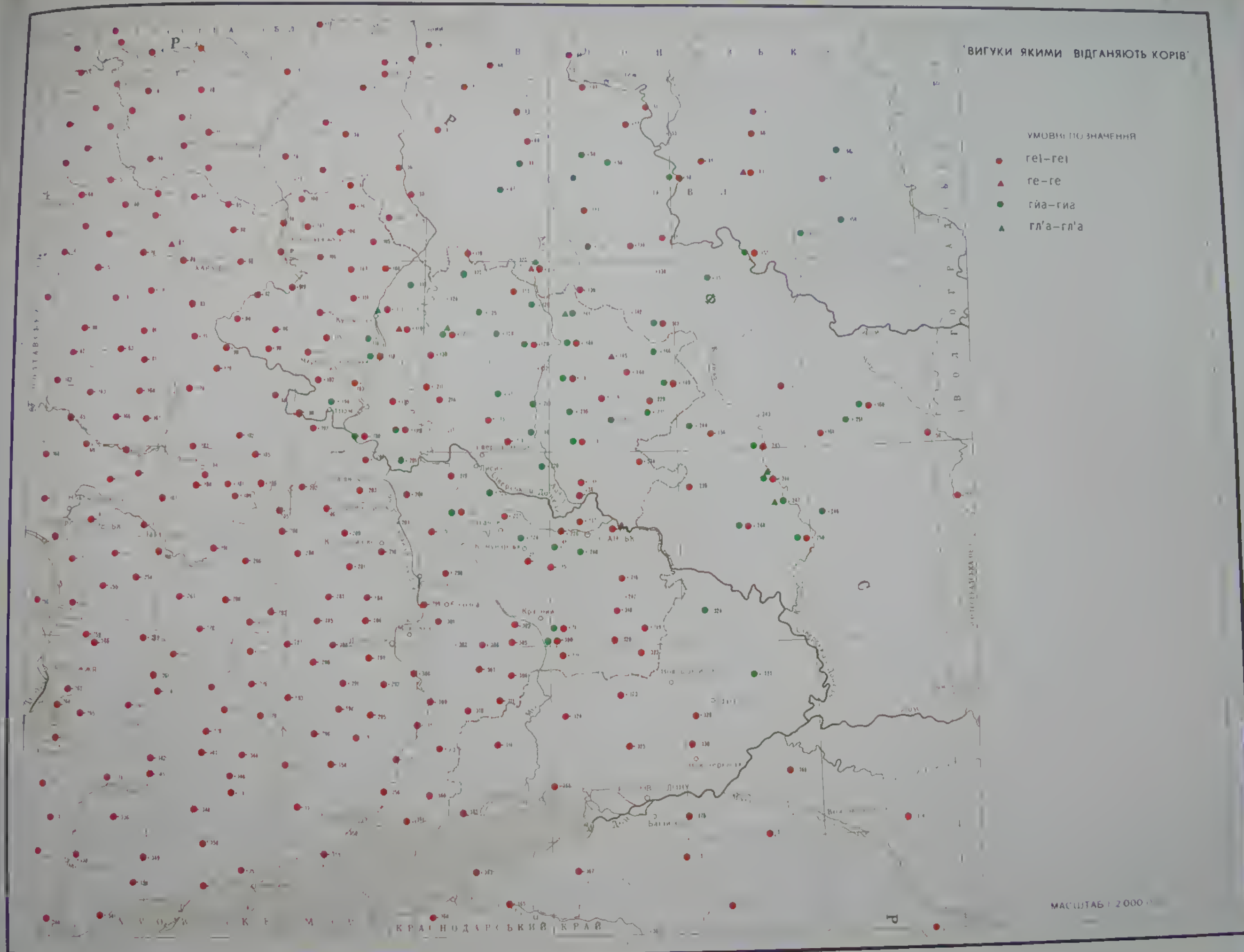
'ВИГУКИ ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ КОРІВ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ґеі–ґеі
ґе–ґе
ґйа–ґиа
ґл'а–ґл'а
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000

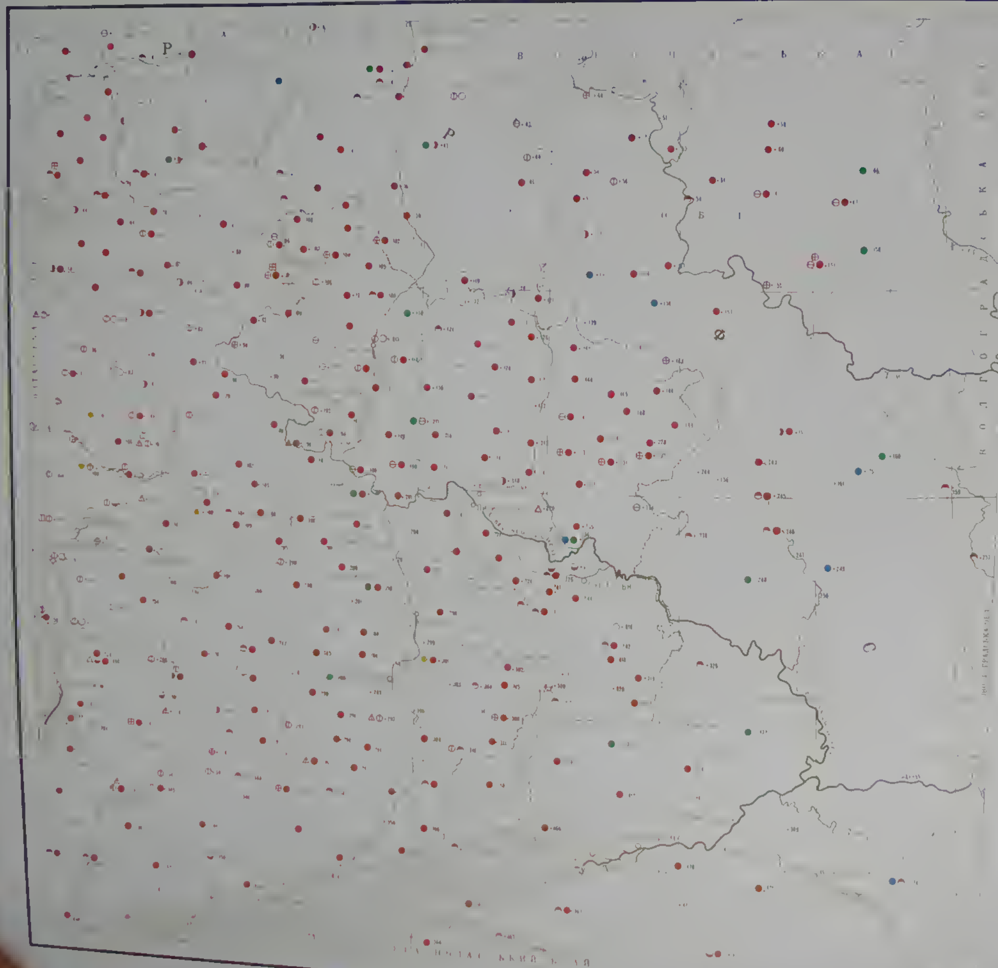

'ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ ОВЕЦЬ'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- бир-бир
- 'бир'у-'бир'у
- 'бир'і-'бир'і
- 'бир'а-'бир'а
- 'бирка-'бирка
- би'р'іш-би'р'іш
- би'р'ішки-би'р'ішки
- би'р'уш-би'р'уш
- би'р'ушки-би'р'ушки
- ба'раш-ба'раш
- ба'рашки-ба'рашки
- б'р'ішки-б'р'ішки
- б'р'ушки-б'р'ушки
- кат'-кат'
- те"реш-те"реш
- маш-маш

МАСШТАБ

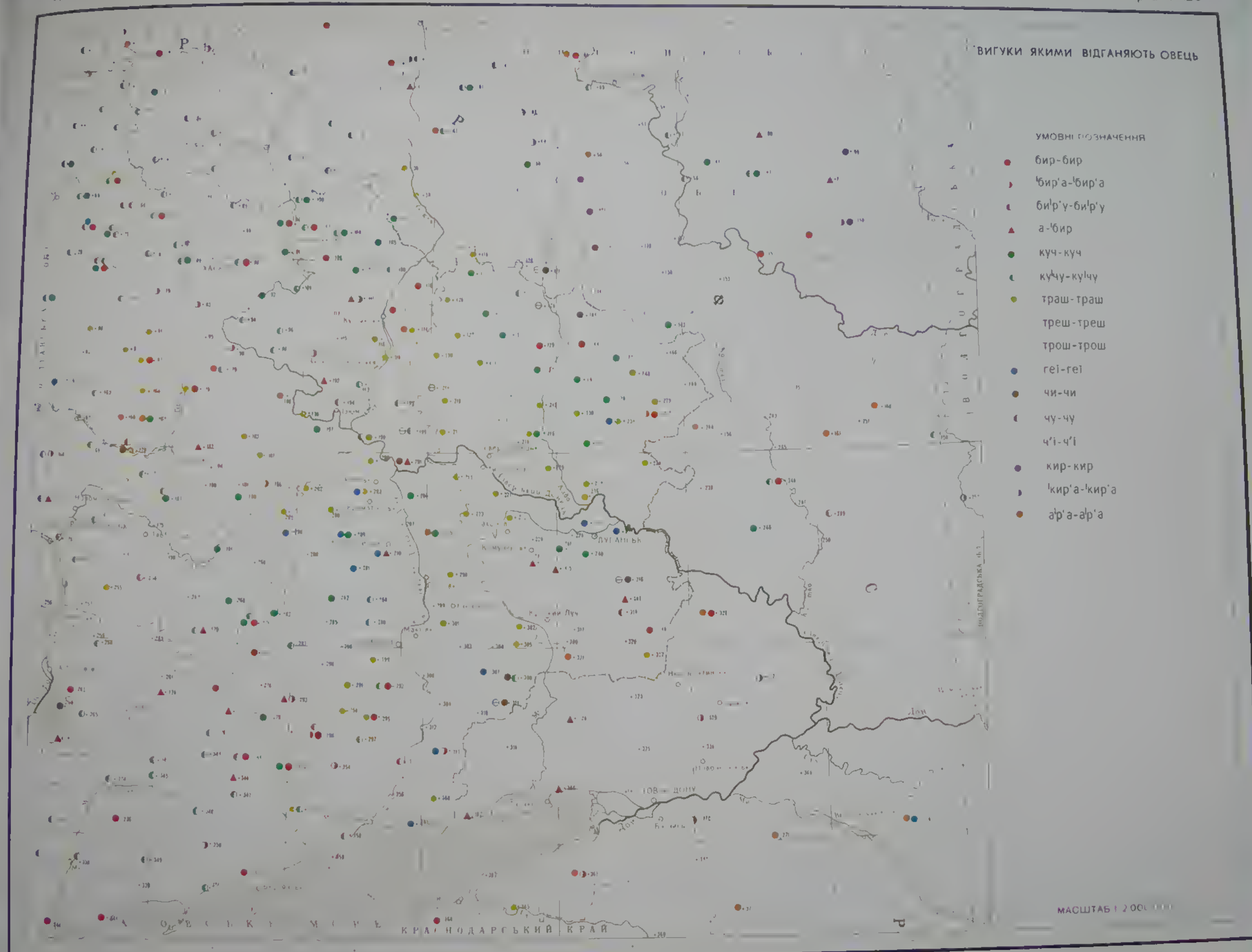
ВИГУКИ ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ ОВЕЦЬ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
бир-бир
'бир'а-'бир'а
би'р'у-би'р'у
а-'бир
куч-куч
ку'чу-ку'чу
траш-траш
треш-треш
трош-трош
геі-геі
чи-чи
чу-чу
ч'і-ч'і
кир-кир
'кир'а-'кир'а
а'р'а-а'р'а
ЛУГАНСЬК
Дон
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ

ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ СВИНЕЙ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● пац'–пац'
- 'пац'у–'пац'у
- Ф 'пац'і–'пац'і
- ϴ 'пац'а–'пац'а
- ● ц'е–ц'е
- а'ц'е–а'ц'е
- тце–тце
- ● вас'–вас'
- 'вац'у–'вац'у
- ● маш–маш
- ● чух–чух

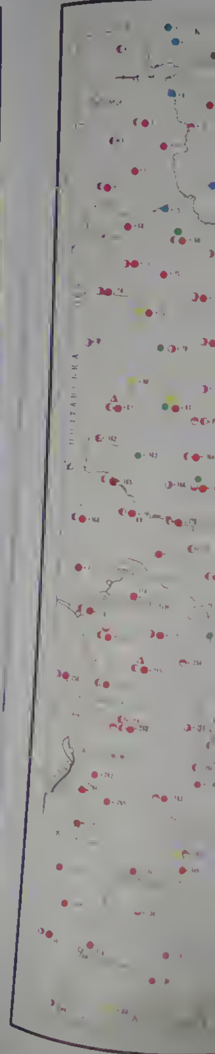

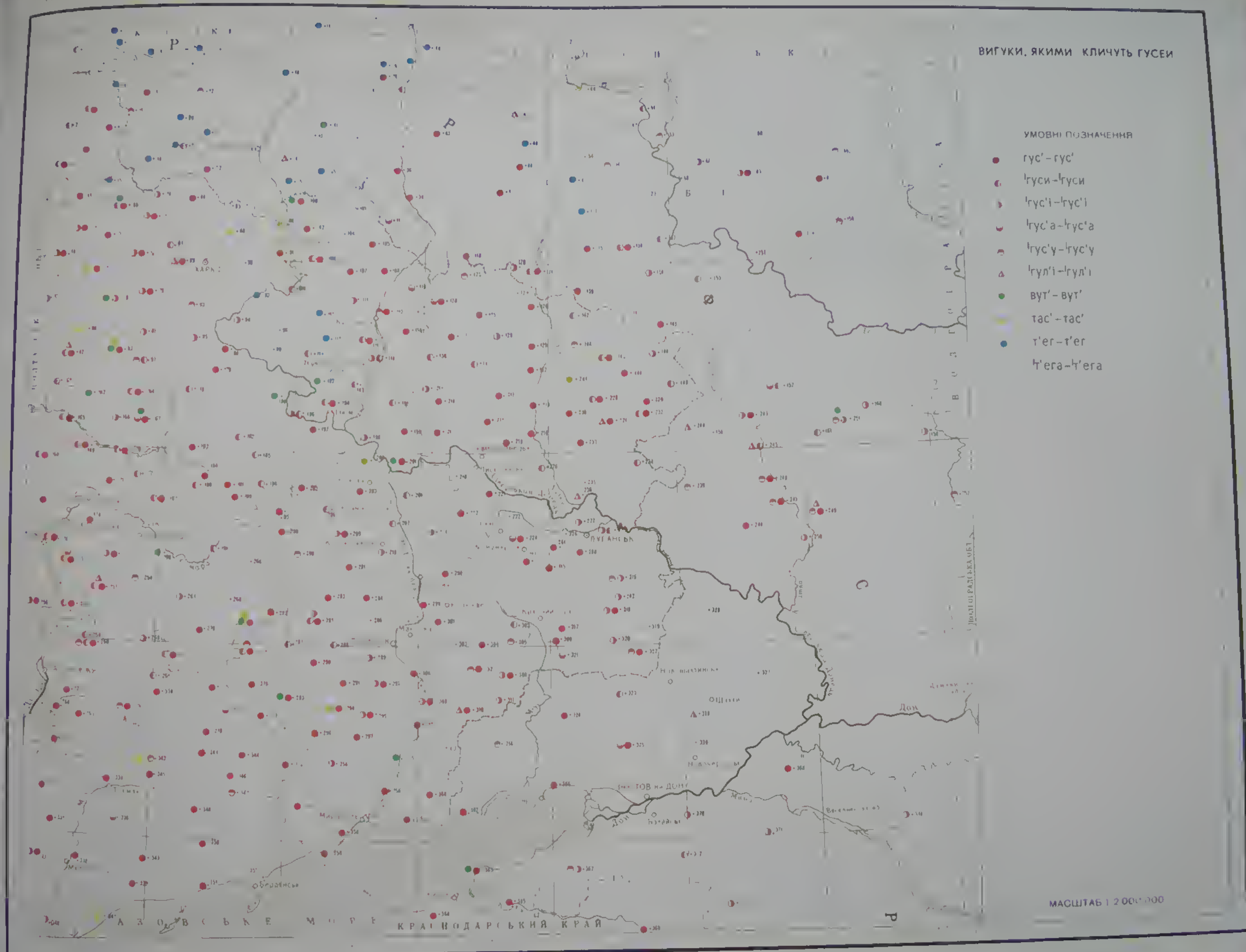
ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ ГУСЕЙ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
гус'–гус'
ˈгуси–ˈгуси
ˈгус'і–ˈгус'і
ˈгус'а–ˈгус'а
ˈгус'у–ˈгус'у
ˈгул'і–ˈгул'і
вут'–вут'
тас'–тас'
т'ег–т'ег
ˈт'ега–ˈт'ега
ЛУГАНСЬК
Дон
А З О В С Ь К Е М О Р Е
К Р А С Н О Д А Р С Ь К И Й К Р А Й
МАСШТАБ 1:2 000 000

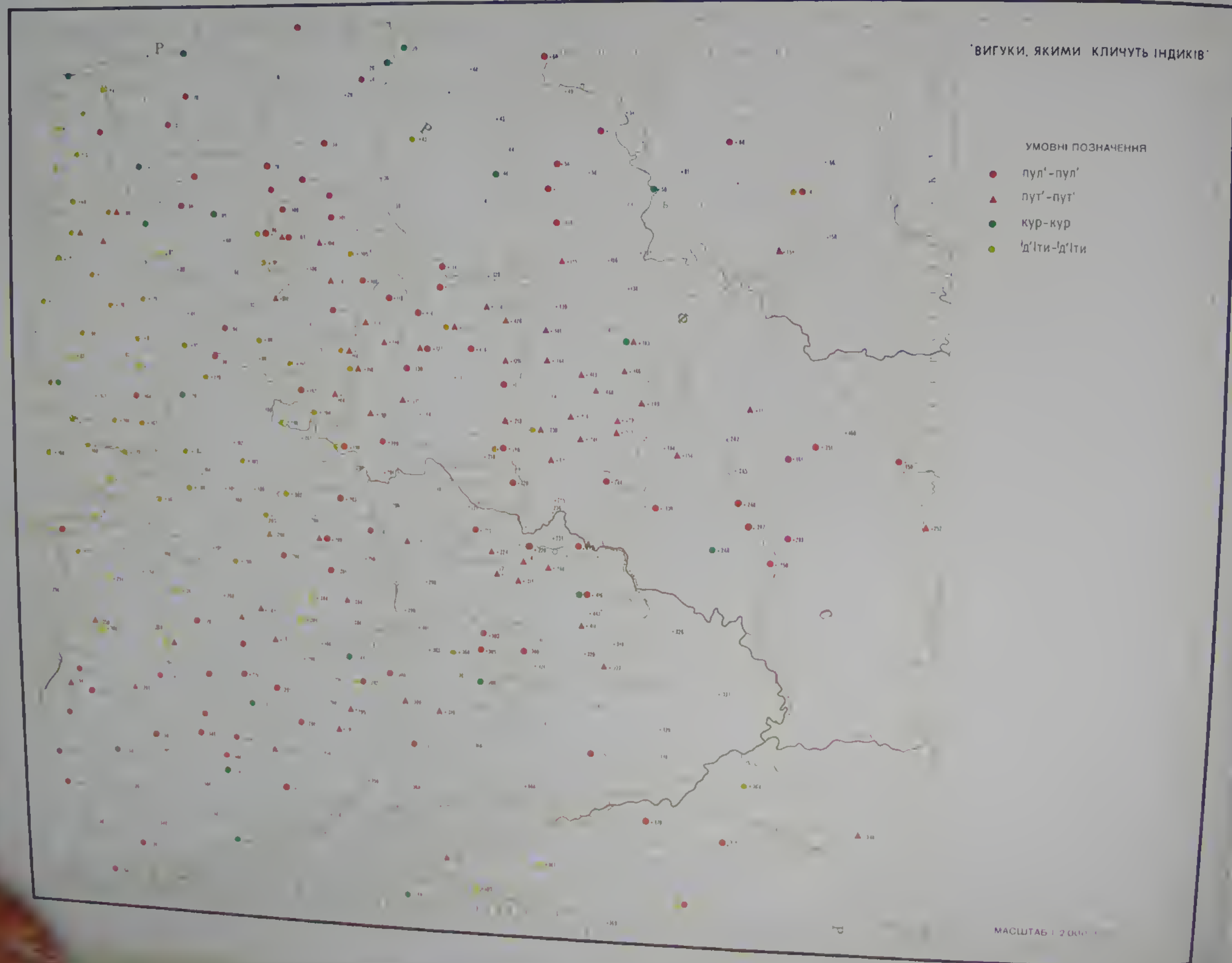

Атлас українсько

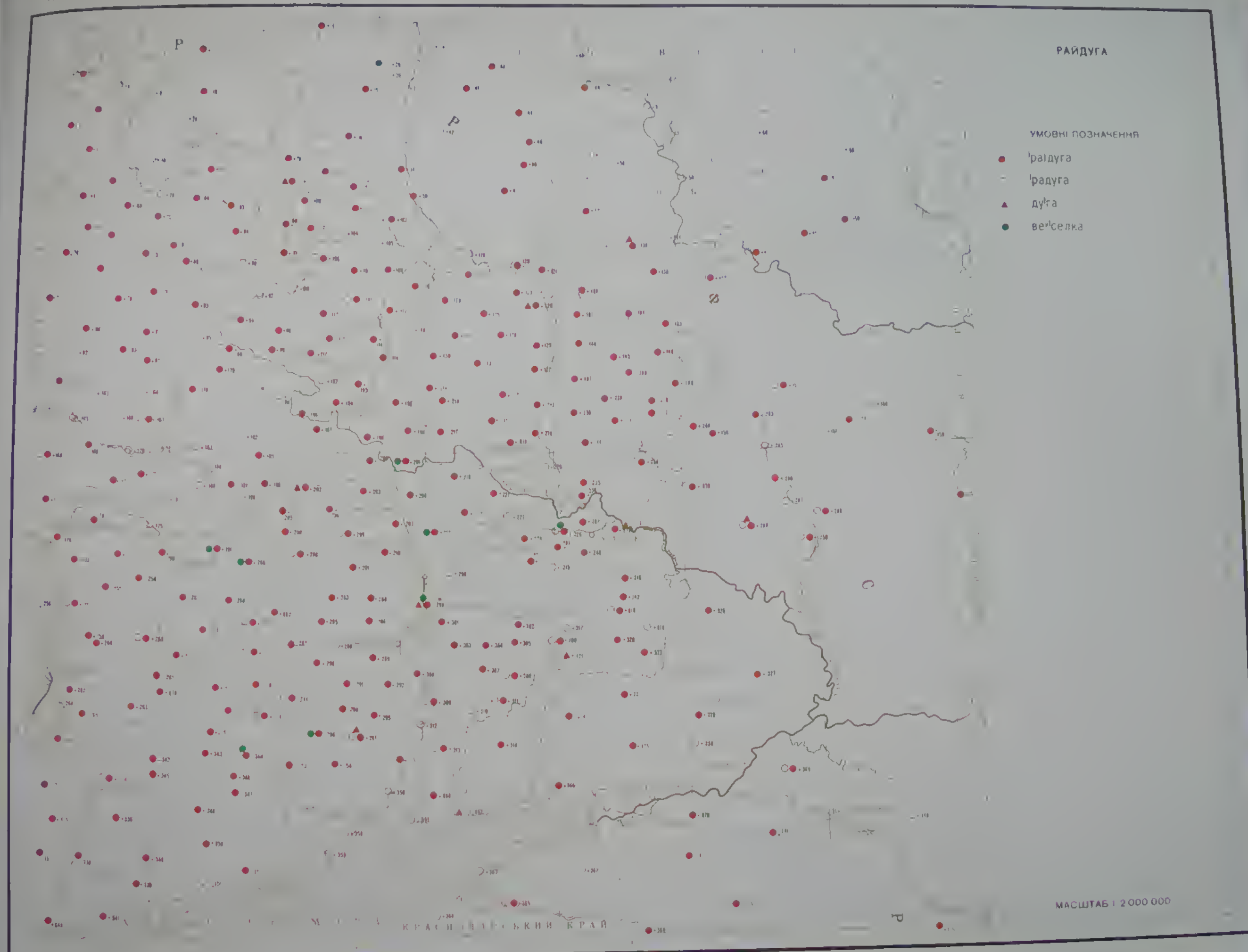
РАЙДУГА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'раідуга
'радуга
ду'га
ве"'селка
МАСШТАБ 1 : 2 000 000
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

'ВІДЛИГА'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● в'ід'лига
- ▲ од'лига
- [о]: в'ід'лога, од'лога
- △ од'лижка
- ● в'ідво'лога
- ● 'в'ідволож
- 'ростал'
- ● 'от. е"пе"л'

КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

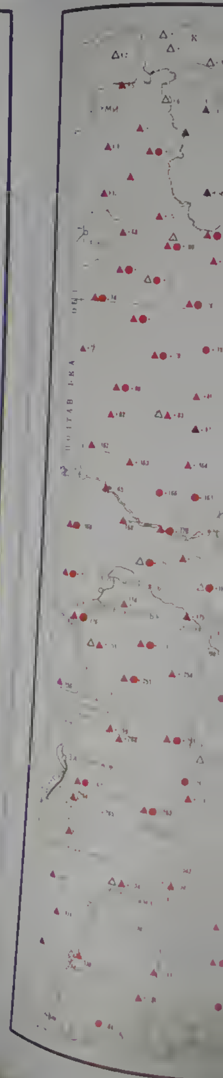

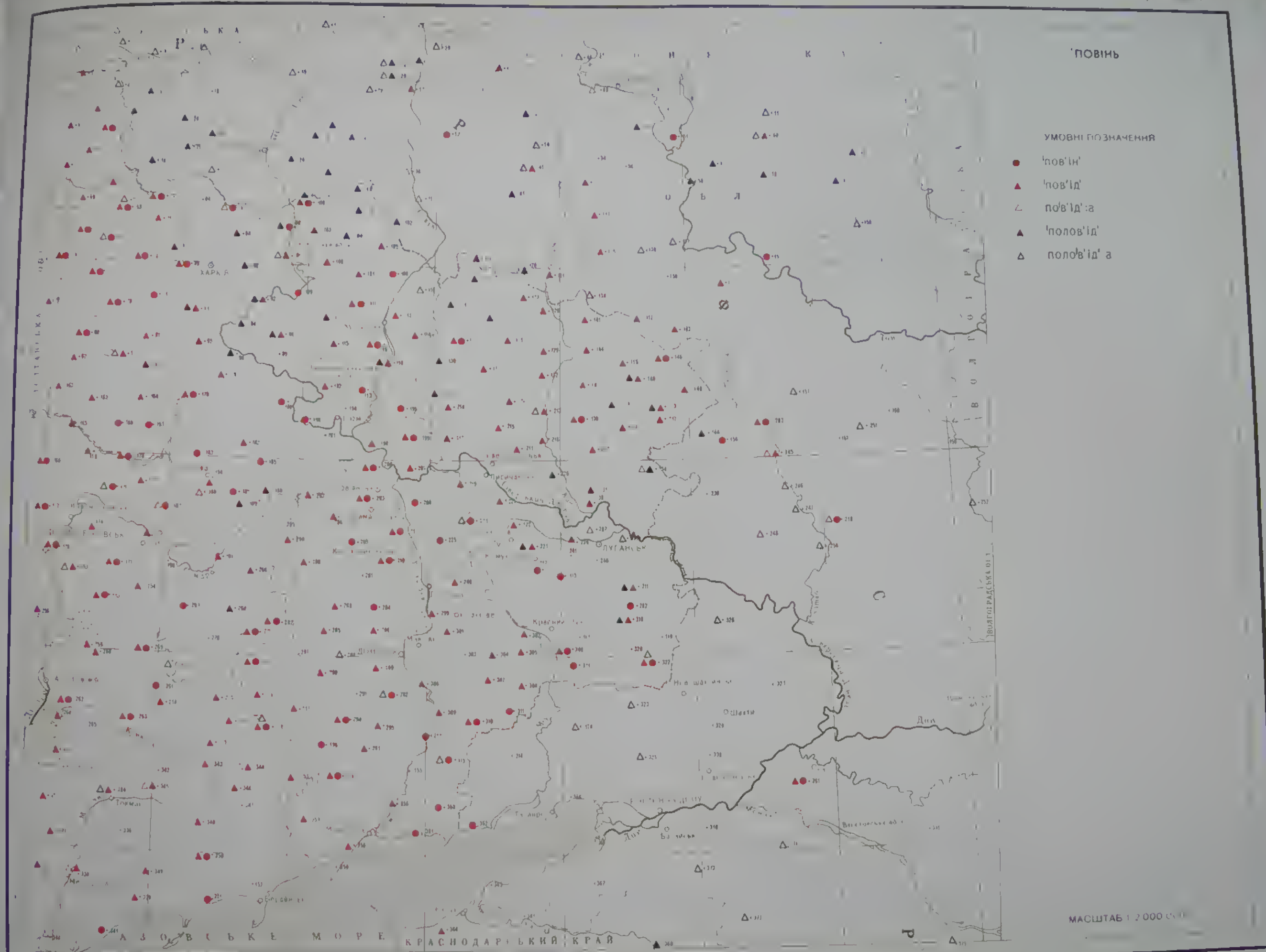
'ПОВІНЬ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'пов'ін'
'пов'ід'
по'в'ід':а
'полов'ід'
поло'в'ід' а
ЛУГАНСЬК
ХАРКІВ
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
Дон
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ХОЛОДНИЙ ДЕНЬ'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (червоний) хо'лодниі ден' ('холодно)
- ● (зелений) 'с'іве•ркиі ден' ('с'іве•рко)
- ● (жовтий) 'зимниі ден' ('зимно)
- ● (синій) сту'дениі ден' (сту'дено)

МАСШТАБ

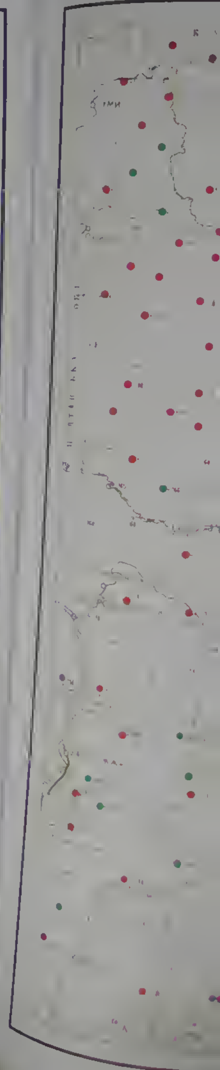

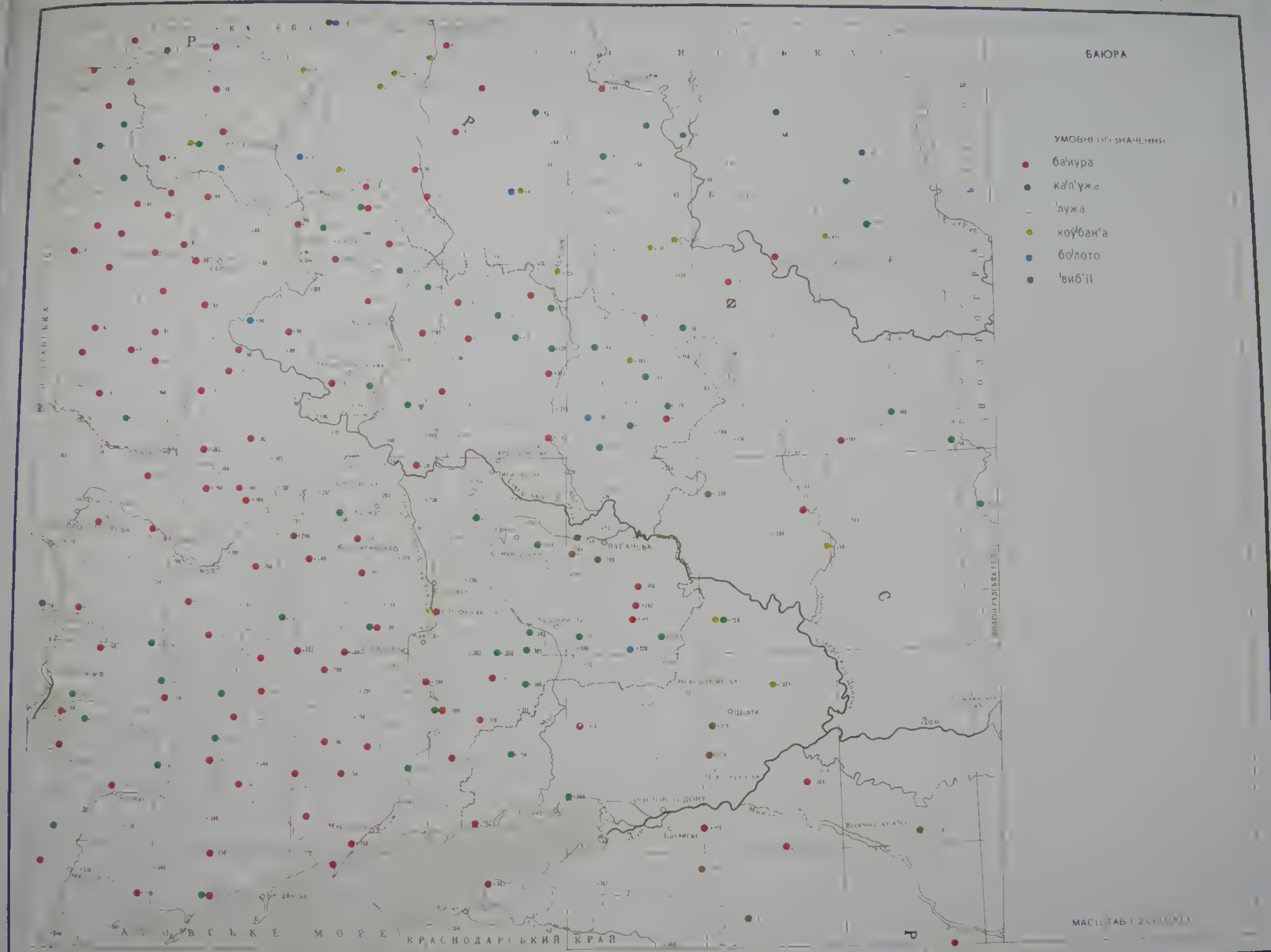
БАЮРА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ба'иура
ка'л'ужа
'лужа
коу'бан'а
бо'лото
'виб'ії
Дон
А З О В С Ь К Е   М О Р Е
К Р А С Н О Д А Р С Ь К И Й   К Р А Й

'МАЙДАН'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● маі'дан
- ▨ маі'дан 'узвишшя (могила, могили, горб)'
- ● 'виг'ін
- ● п'лошча
- ▲ п'лошчад'
- ■ плош'чадка

МАСШТАБ

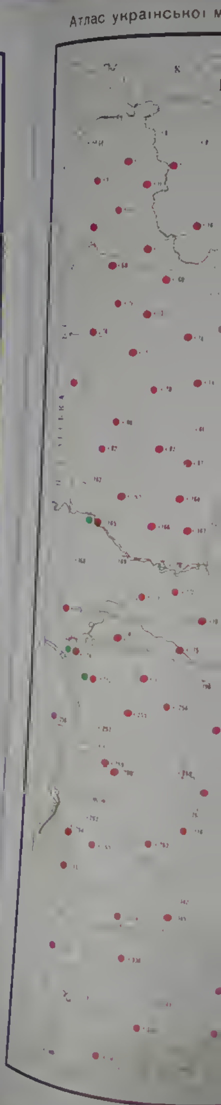

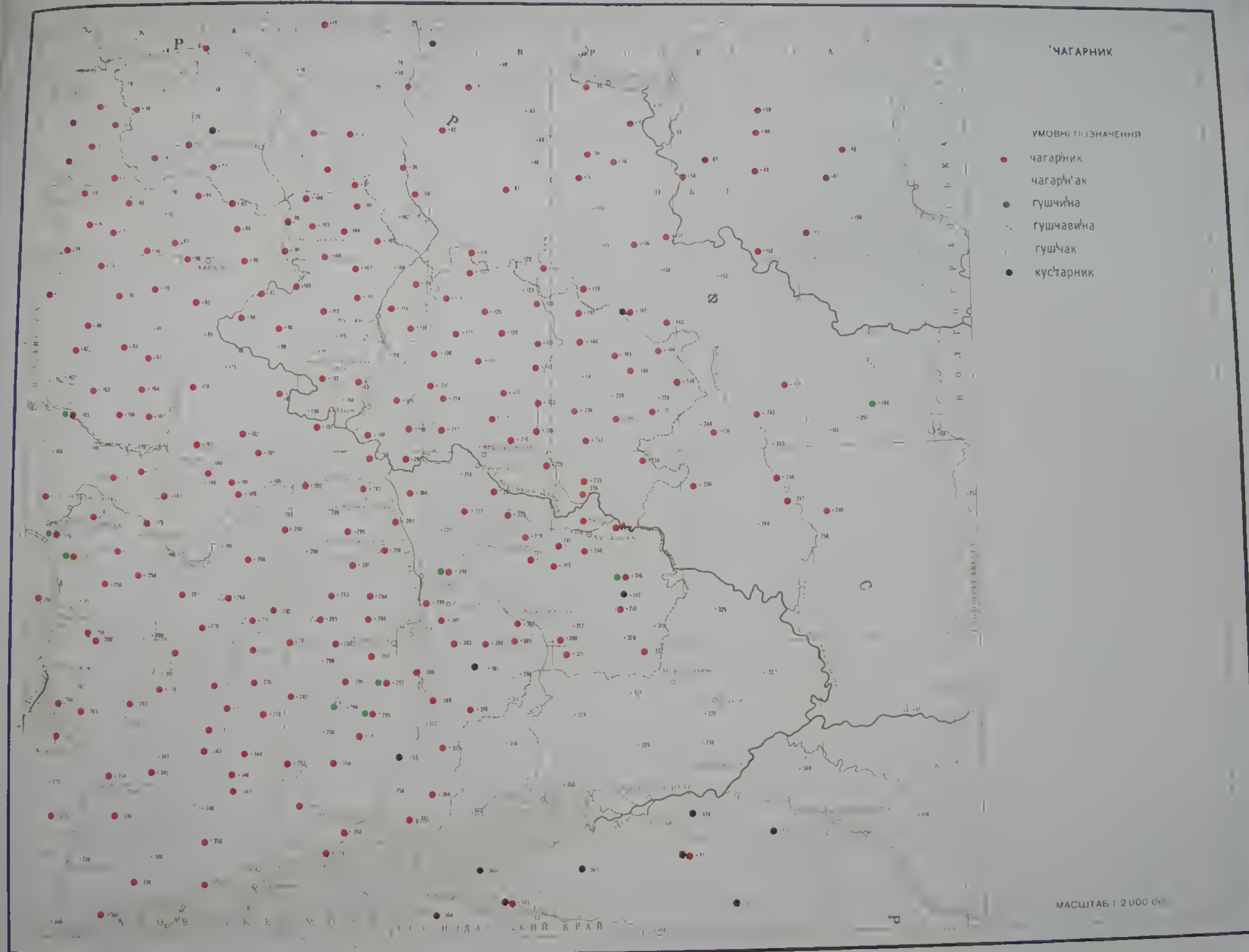
'ЧАГАРНИК
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
чагар'ник
чагар'н'ак
гушчи'на
гушчави'на
гуш'чак
кус'тарник
МАСШТАБ 1:2 000 000

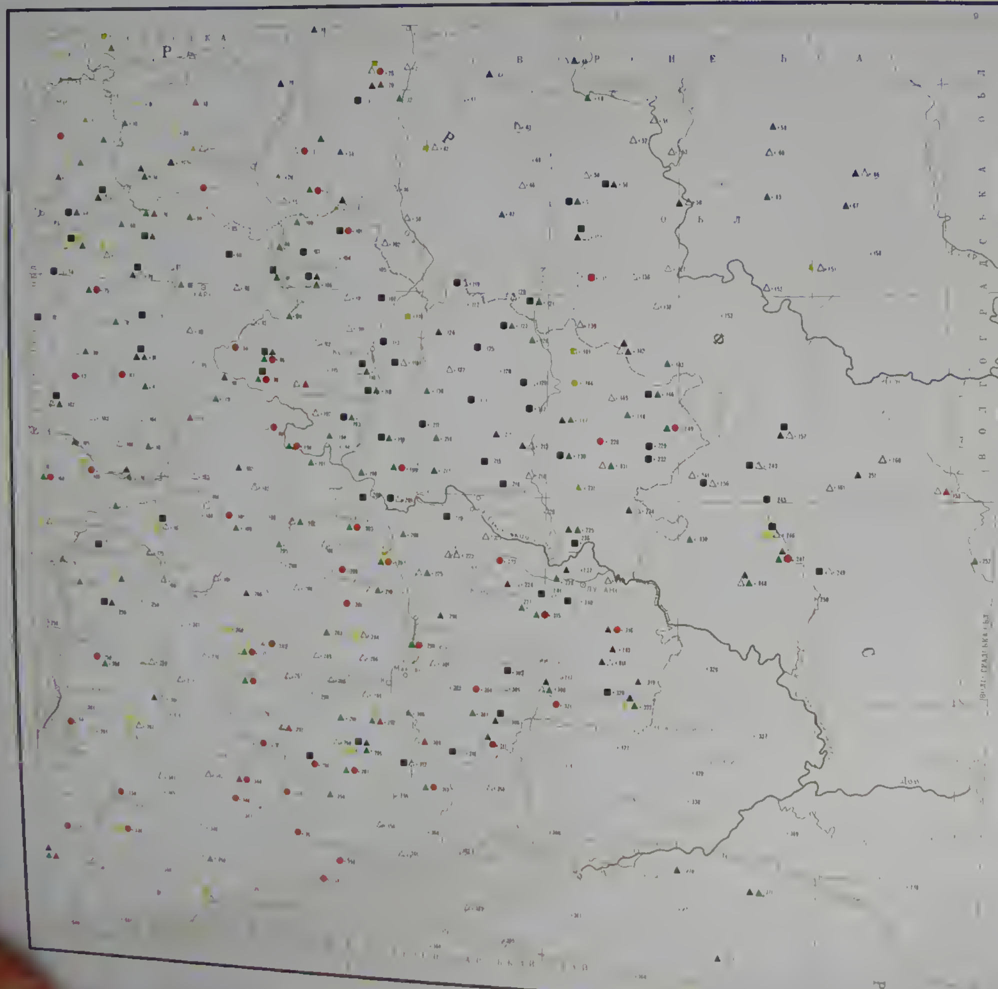

'КОРОТКОЗОРИЙ'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● короткоˈзорий
- ▲ близ'коˈзорий
- ▲ близ'коˈрукий
- △ близоˈрукий
- ▲ близ'коˈокий
- близоˈокий
- ● низ'коˈокий
- ▲ близ'коˈглазии
- △ близоˈглазий
- ■ низ'коˈглазий

МАСШТАБ 1:2 000 000

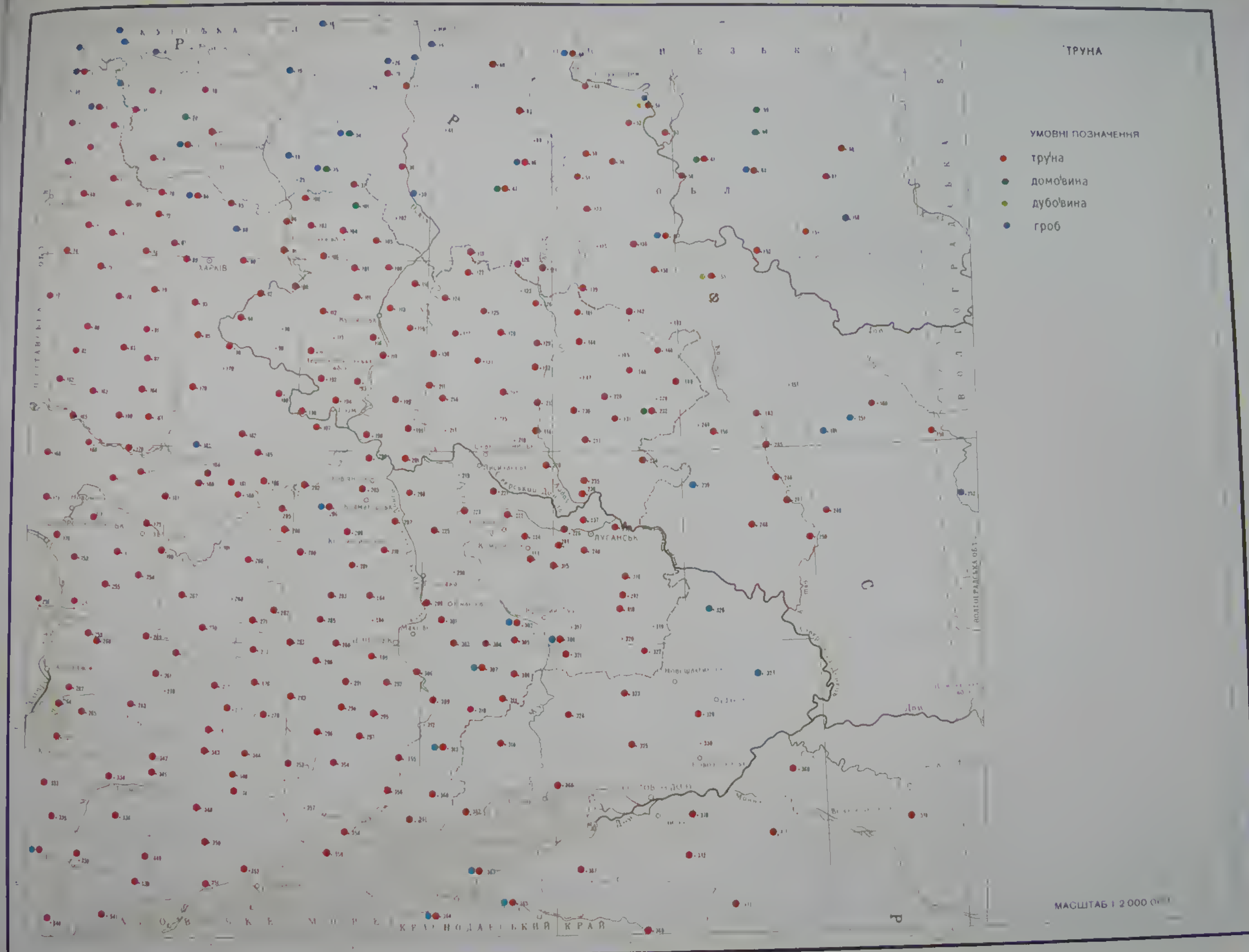
ТРУНА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
тру́на
домо́вина
дубо́вина
гроб
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
МАСШТАБ 1:2 000 000

КЛАДОВИЩЕ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- кладовище
- гробовище
- гробки
- гробки (в день поминання)
- гроби
- могилки
- могилки (в день поминання)
- цвинтар

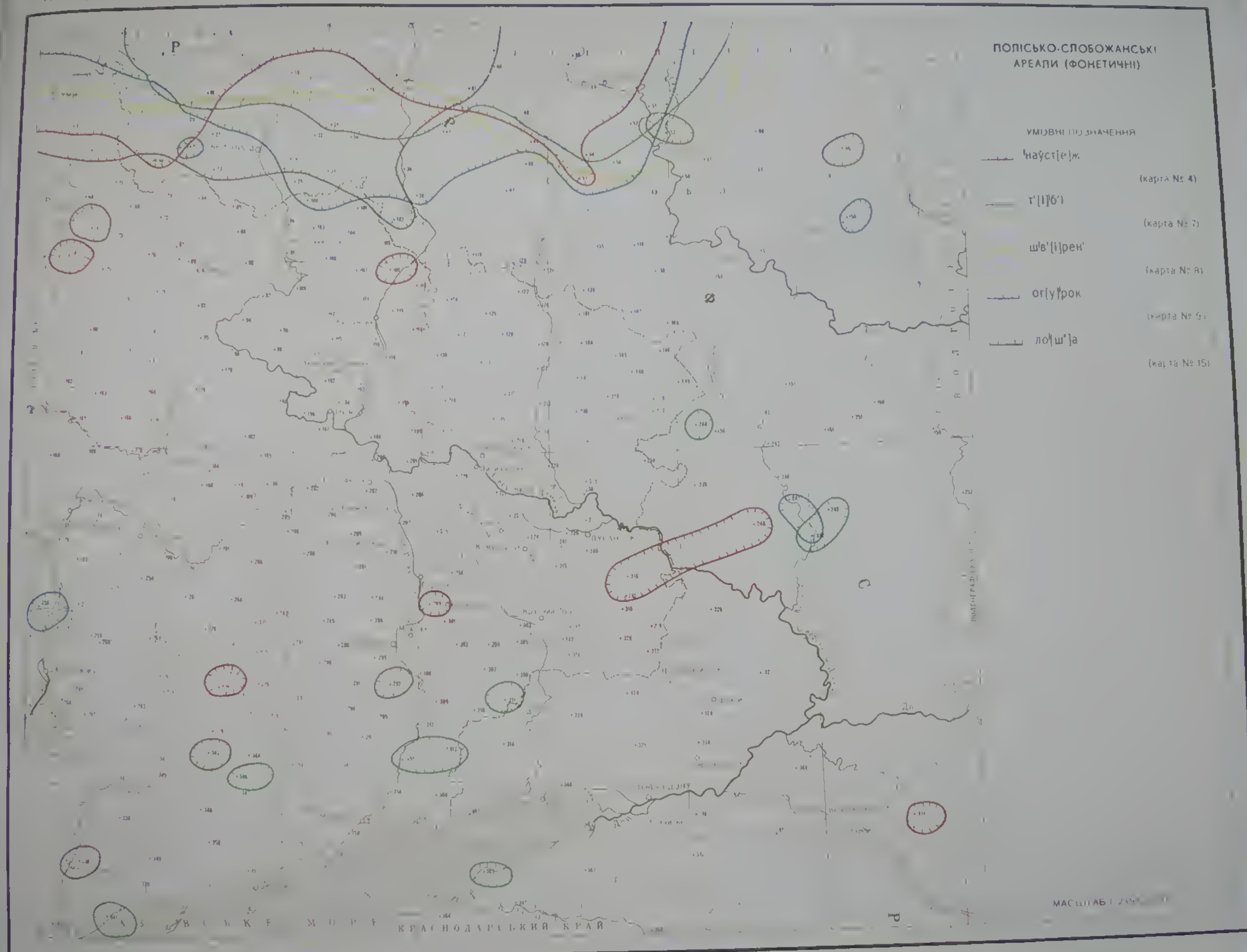
ПОЛІСЬКО-СЛОБОЖАНСЬКІ
АРЕАЛИ (ФОНЕТИЧНІ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'наўст[е]ж
(карта № 4)
(карта № 7)
ш'в'[і]рен'
(карта № 8)
ог[у]рок
(карта № 9)
ло[ш']а
(карта № 15)
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

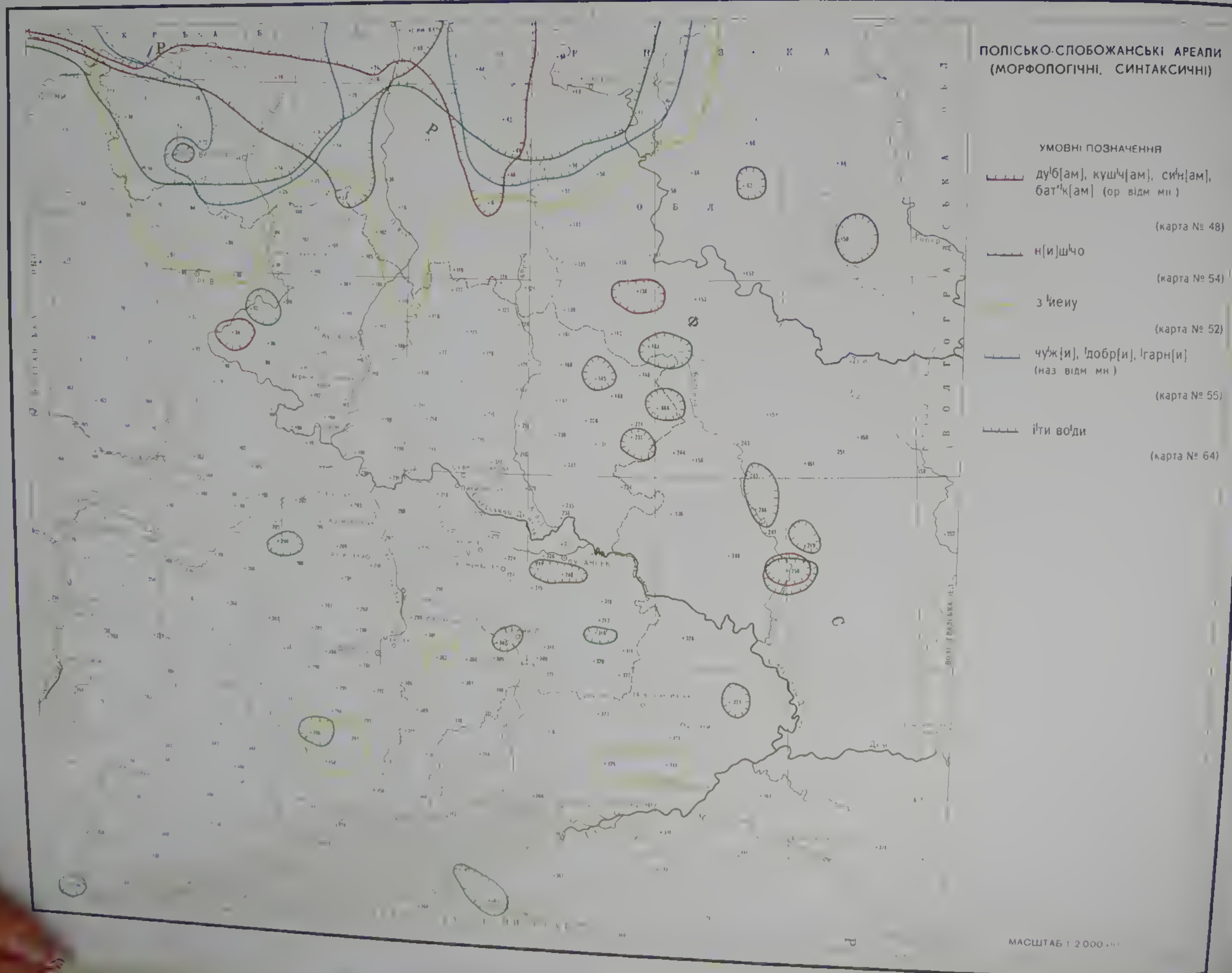
ПОЛІСЬКО-СЛОБОЖАНСЬКІ АРЕАЛИ
(МОРФОЛОГІЧНІ, СИНТАКСИЧНІ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ду'б[ам], куш'ч[ам], си'н[ам], бат''к[ам] (ор. відм. мн.)
(карта № 48)
н[и]ш'чо
(карта № 54)
з 'иеиу
(карта № 52)
чу'ж[и], 'добр[и], 'гарн[и] (наз. відм. мн.)
(карта № 55)
і'ти во'ди
(карта № 64)
ВОЛГОГРАДСЬКА
МАСШТАБ 1:2 000 000

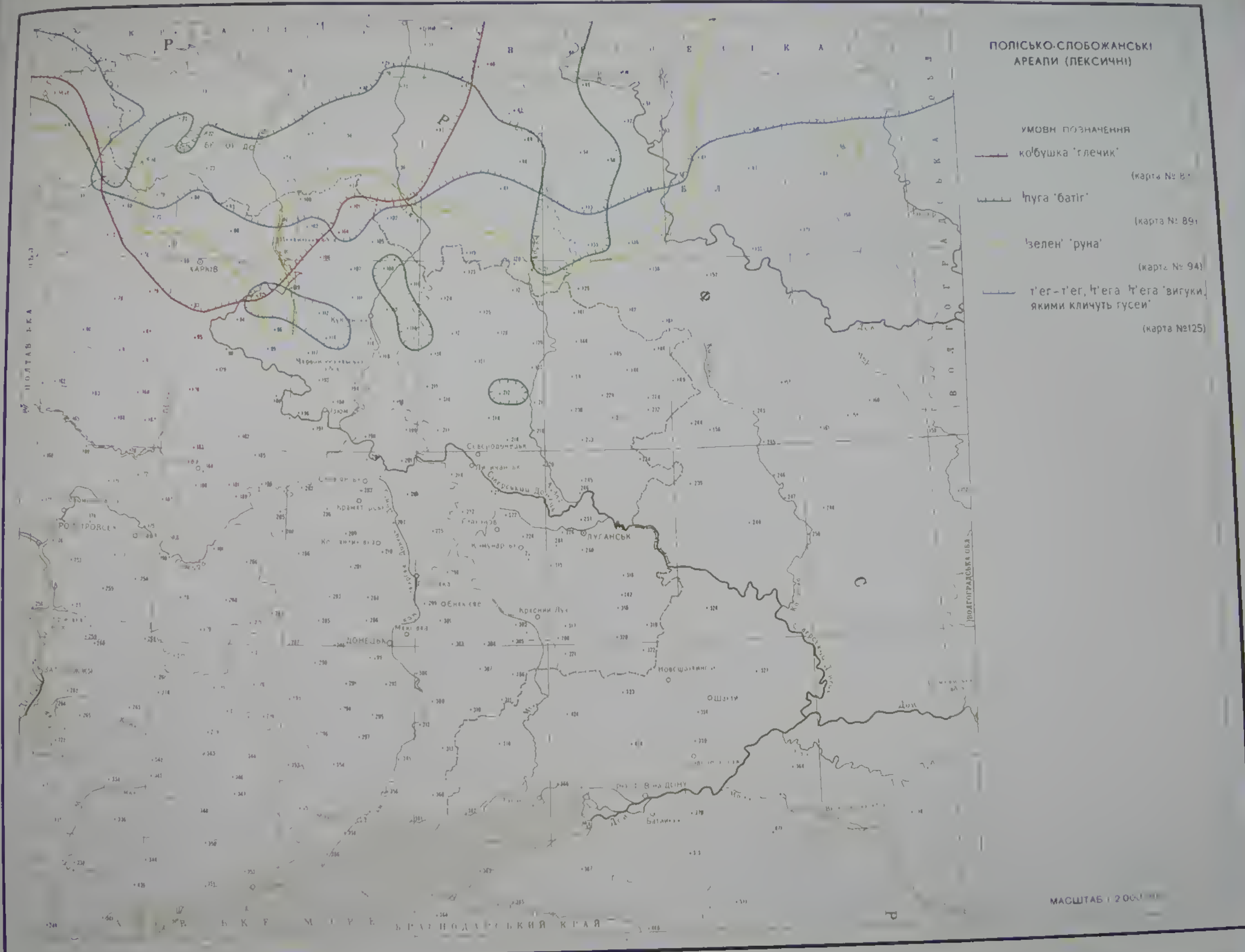
ПОЛІСЬКО-СЛОБОЖАНСЬКІ
АРЕАЛИ (ЛЕКСИЧНІ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ко'бушка 'глечик'
(карта № 8)
'пуга 'батіг'
(карта № 89)
'зелен' 'руна'
(карта № 94)
т'ег–т'ег, 'т'ега 'т'ега 'вигуки, якими кличуть гусей'
(карта №125)
ХАРКІВ
ЛУГАНСЬК
ДОНЕЦЬК
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ
ВОЛГОГРАДСЬКА ОБЛ.
МАСШТАБ

СЛОБОЖАНСЬКІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

с'ва[л']ба (карта № 13)

кар'то[х]л'а (карта № 24)

черезс'і'дел[ен'] (карта № 35)

кова'лен'ка 'бабка' (карта № 93)

хрест 'кладка з 15 снопів' (карта № 98)

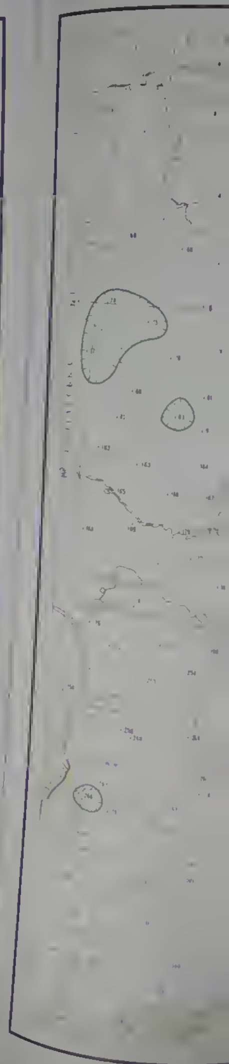

СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ко'ша[р']а (карта №19)
- 'ламанка 'знаряддя вперше обробляти коноплі' (карта №77)
- гиа-гиа 'вигук, яким відганяють корів' (карта №121)

СХІДНОПОЛТАВСЬКІ (НАДВОРСКЛЯНСЬКІ) АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ле'ле[г']а (карта №113)
- жаіво'ронок (карта №27)
- те'л'[ом], йаг'н'[ом], поро'с'[ом] (ор. відм одн.) (карта №45)
- г'рош'[ії] (род відм мн.) (карта №46)
- 'кон'[ім], 'л'уд'[ім] (дав. відм мн.) (карта №47)
- 'ход'а[т], 'нос'а[т] (3-я ос мн.) (карта №61)
- к'л'учка 'грабки' (карта №92)

МАСШТАБ 1:2 000 000

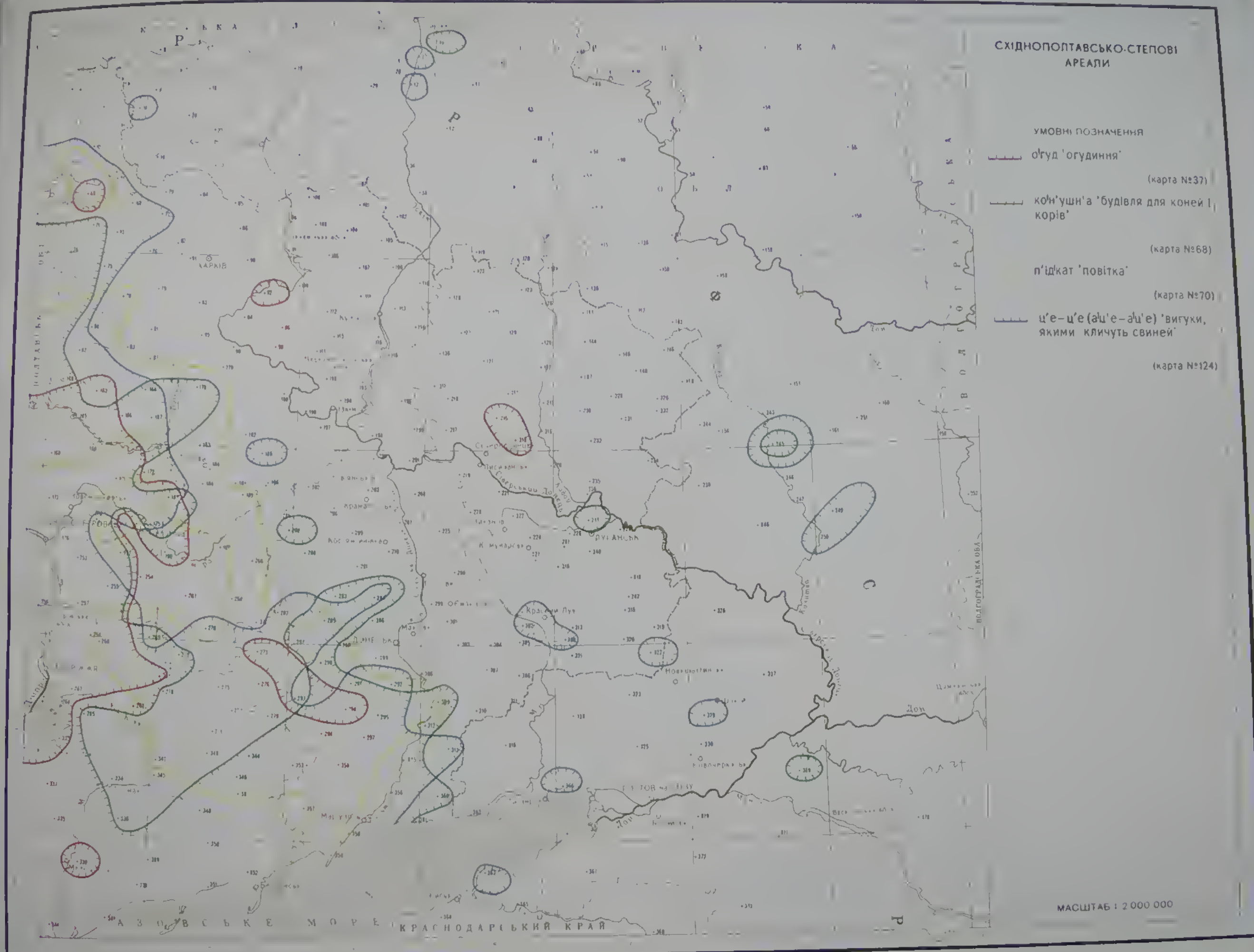
СХІДНОПОЛТАВСЬКО-СТЕПОВІ АРЕАЛИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
оˈгуд ʼогудинняʼ
(карта №37)
коˈн'ушн'а ʼбудівля для коней і корівʼ
(карта №68)
п'іˈдкат ʼповіткаʼ
(карта №70)
ц'е–ц'е (аˈц'е–аˈц'е) ʼвигуки, якими кличуть свинейʼ
(карта №124)
МАСШТАБ 1:2 000 000
Харків
Луганськ
Дон
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРАСНОДАРСЬКИЙ КРАЙ

СТЕПОВІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

сто'дола 'клуня' (карта №69)

ру'бел' тільки 'знаряддя качати білизну' (карта №76)

вага'ни 'ночви' (карта №80)

'качур 'селезень' (карта №111)

ЧАСТИНА 2

НИЖНЯ НАДДНІПРЯНЩИНА ПРИЧОРНОМОР'Я І СУМІЖНІ ЗЕМЛІ

I. КОМЕНТАРІ

КОМЕНТАР № 1

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 385: «Цілувати чи цилувати, чи целовати, чи цьолувати, чи цоловати, чи цолювати?»

2. Зеленим колом картографується також: **î** (*ц'îлуˈват'*) — 69, 182, 185; **і^{и}** (*ц і^{и}луˈвати*) — 311, 355; **и^{і}** (*ци^{і}луˈват'*) — 305; **и$^{(е)}$** (*ци$^{(е)}$луˈвати$^{(е)}$*) — 218; **и^{е}** (*ци^{е}луˈвати*) — 238, 316, 374; **е^{и}** (*це^{и}лу(о)ˈват*) — 254, 276, 286, 327; **ə** (*цəлуˈвати*) — 24, 48, 142.

3. Зафіксовано [ц] перед [о] (*цолоˈват'(и)*) — 119, 282, 303; перед [у] (*цулуˈвати^{е}*) — 4, 13, 18, 108; [ц] перед [е] (*ц'елоˈват'*) — 291, 297, 321, 322.

4. Суфікс **-ова-** (*ц'ілоˈвати, целоˈвати...*) відзначено в нас. пп.: 117, 119, 123, 170, 254, 255, 260, 281—284, 297, 299, 302, 303, 330, 333, 335, 337, 363, 365; **-ова-** // **-ува-** — 15, 95, 241, 248, 250—252, 279, 287, 289, 296, 301, 342, 354, 367; **-о^{у}ва-** — 211, 286.

5. З ремаркою «рідше» записано структури: *ц'ул'уˈвати* — 24; *цілуˈвала* — 69.

КОМЕНТАР № 2

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 372: «Дірка, діра чи дєра, дера, дира, чи дюра, дьора, чи дяра?»

2. Червоне коло поставлено на основі запису структури *д іˈра* — 130, 207, 297, 324.

3. Зеленим колом картографується також: *ˈді^{и}рка* — 238; *ˈдîрка* — 34; *ˈди^{і}рка* — 311; *ˈдер$^{(')}$ка* — 4, 108.

4. Зелене коло поставлено на основі запису структури *диˈра* — 26, 36, 83, 101, 115, 131, 136, 138, 152, 172, 174, 175, 185—187, 194, 214, 215, 219, 227, 239, 245, 252, 254, 283, 288, 293, 294, 296, 298, 301, 307, 308, 310, 321, 326, 338, 340, 341, 347, 353, 367, 369, 370; *ди^{е}ˈра* — 281, 300; *деˈра* — 260, 309.

5. Відзначено паралелізми: *ˈдирка* // *ˈди^{е}рка* — 110; *ˈдирка* // *де^{и}ˈра* — 352; *диˈра* // *д є^{і}ˈра* — 299.

6. Жовтим колом передано також *д'ˈгурка* — 16.

7. Жовте коло поставлено на основі запису структури *д уˈра* — 20, 30, 54, 122, 131, 138, 191, 204; *ӡ'уˈра* — 256.

8. У записі є ремарка: *ˈд урка* «діти говорять» — 121.

КОМЕНТАР № 3

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 73: «Як у вас називається — *зоˈзуля* чи *кукуˈличка* (*кукуˈлічка*)..?», на частину питання № 379: «Лоскотати, полин, зозуля, собі, тобі чи лєскотати, пєлин, зєзуля, сєбі, тєбі?» і на частину питання № 392: «Голубка, нагодуй, зозуля чи гулубка, нагудуй, зузуля?»

2. Червоним колом позначено також: *зоˈзул'а* — 9, 10, 11, 14, 15, 20, 21, 25—31, 34, 35, 38, 40—44, 47, 50—55, 57—59, 61—64, 68, 69, 71, 77, 79, 81, 84, 87—89, 92, 94, 95, 97, 99—103, 105, 106, 114, 118, 120, 125, 127, 128, 133, 134, 140, 145—151, 155, 158, 160, 164, 174, 176, 177, 179, 183, 191, 194, 195, 200, 203, 206, 211, 215, 219, 220, 231, 233, 235, 242, 243, 246, 252, 254, 256, 259, 260, 273, 280, 282, 283, 287, 289, 293, 296—298, 303, 321, 330, 344, 346, 347, 352, 363, 370, 373 і як паралель — 22, 33, 36, 83, 124, 131, 136, 139, 153, 172, 180, 192, 213, 216, 224, 284, 292, 294, 295, 300; *зоˈзул і* — 11; *зоˈзул а* — 76; *зо^{у}ˈзул і* — 171; *зуˈзул а* — 3, 14, 15, 17, 30, 32, 36, 39—43, 47, 49, 54, 57, 61, 64, 71, 72, 74—76, 78, 82—86, 89—91, 94, 97, 100—102, 107, 112, 118, 125, 126, 128, 134, 135, 137, 140, 143, 147, 149—151, 154, 157, 160, 163—167, 169, 175, 178, 183, 185, 190, 191, 193, 194, 196, 198—200, 203, 209, 212, 214, 215, 220, 222, 223, 225, 227, 231, 233, 236, 241, 247, 252, 253, 255, 258, 260, 262, 273, 274, 276, 278, 282, 283, 287, 289, 290, 296, 298, 301—303, 313, 315, 317, 325, 328, 338—340, 348—352, 354, 359, 361, 364, 368, 372, 374 і як паралель — 12, 22, 33, 131, 153, 168, 172, 180, 202, 205, 216, 224, 239, 251; *зωˈзул'а* — 24, 45, 46, 48, 52, 55, 62, 65, 69, 70, 81, 91, 93, 96, 99, 100, 102, 104, 105, 142, 145, 146, 158, 159, 162, 175, 181, 182, 184, 185, 331, 375; *зу^{о}ˈзу^{о}л'а* — 189 (як паралель); *зо^{у}ˈзо^{у}л'а* — 210; *зу^{о}ˈзул'а* — 125, 194, 222, 225, 286, 288, 342; *зуˈзул'ка* — 9, 157; *зоˈзул'ка* — 9, 231.

3. Зеленим колом відображено ще: *заˈзул'ка* — 3, 13 і як паралель — 2 (з ремаркою «рідше»), 9—11, 18; *заˈзул'ка* 'сонечко' — 115; *зо^{а}ˈзул'а* — 187 (як паралель).

4. Не скартографовано: *куˈкушка* — 22, 24, 31—35, 37, 47, 50, 52, 53, 55, 56, 62, 66, 68, 69, 72—74, 79, 81—85, 87, 90—98, 100—102, 104—106, 111, 114, 117, 119, 121, 123—125, 128, 131, 132, 134—137, 140, 141, 149, 152—154, 156, 158—160, 162—165, 167, 168, 170, 171, 174, 175, 178, 180, 182, 185, 192, 194, 198, 201, 203, 219, 223, 225, 227, 231, 239, 242, 251—255, 258, 259, 275, 276, 278, 280, 282—284, 286, 288, 289, 291, 292, 296, 298, 301—303, 305, 306, 310, 312—322, 324—326, 328, 332, 333, 335, 337—344, 346, 348, 350—352, 359, 362, 363, 365—367, 370, 372, 374; *ˈкукатка* — 12; *коˈкушка* — 22, 27, 73, 80, 330; *кωˈкушка* — 48, 159; *ку^{о}ˈкушка* — 225, 299, 355; *ко^{у}ˈкушка* — 239, 343; *кукуˈвайка* — 220; *куˈличка* — 186; *куˈлик* — 200; *ˈкука* — 216; *ˈкуколка* — 234; *куˈкуличка* — 273, 349; *кукуˈл ічка* — 311; *куˈкувиц'а* — 273; *ˈзал'ка* — 9; *ˈкуку* — 115.

КОМЕНТАР № 4

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 264: «... Щаˈвій чи щаˈвель, чи щавˈник, чи щаˈвух?» і частину питання Програми № 286: «Назбирайте щавˈлю чи щавˈля?»

2. Червоним колом позначено також: *шчаˈв'ел'* — 119, 299, 301; *шˈч'ав ел* — 284, 294, 301, 303, 369; *шˈчавəл'* — 105, 203; *шˈчаве^{и}л'* — 122; *шˈч'аве^{и}л'* — 254; *шˈчавил'* — 102, 148; *шˈч'авил'* — 255.

3. Червоним штрихуванням відображено ще: *шчаˈвел'у* — 37, 85; *шч·аˈвел'а* — 231; *шчави^{е}ˈл'у* — 176; *шчавиˈл'у* — 30, 37, 51; *шчавиˈл'а* — 30; *шˈчавил'у* — 33, 127; *шˈчавил'а* — 194; *шˈчаве^{и}л а* — 148.

4. Як *шчав'іˈйу* картографується *шчаˈв'ійу* — 9, 11, 12, 131, 286.

5. Не картографується: *шчойˈник* — 118; *шч ійˈник* — 108, 109, 112; *шч'айˈник* — 115; *шˈч'айни^{е}к* — 110; *шˈчайник* — 207; *кваˈсок* — 2, 4, 11, 222, 281; *кваˈсец'* — 369.

6. У записах є ремарки: «більший» — до *шч'аˈвел'* — 222; «менший» — до *кваˈсок* — 222; «вирощують на грядці» — до *кваˈсок* — 2; «дикорослий» — до *шчаˈв'ій* — 2.

КОМЕНТАР № 5

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 367а): «Колодязь чи колодєзь, чи колодізь? Челядь чи челєдь? Говорять чи говорєть, чи говорйєть? Місяць чи місєць? Гаятись, каятись, пояс чи гаєтись, каєтись, поєс, чи гаїтись, каїтись, поїс? Дев'ять, пам'ять чи девєть, памєть?» і на частину питання Програми № 237: ˈВийшло на луˈку *ˈдесять косаˈрів* чи *ˈдесятеро косаˈрів*, чи *десяˈтьох косаˈрів?*»

2. Штрихуванням позначено рефлексацію ę в ненаголошеному закритому складі, що розглядається як регулярна. Відзначено відхилення від загальної закономірності [ę] > [а]: *ˈм'іс'ец'* — 201; *ˈм ісец* — 68, 207; *ˈчел ід'* — 220; *ˈм есец, ˈчел ід* — 151; *ˈпамет'* // *ˈпамн'ат'* — 165; *ˈпам'іт'* — 288. Позначення рефлексів [е], [і] об'єднано спільним кольором, оскільки [і] може розглядатися як наслідок дальшого звуження **е** в картографованій позиції.

3. Знаками відбито лексикалізовані рефлекси ę у формах числівників *ˈдеййат'*, *ˈдес'ат'*. Відзначено: *ˈдевет'* — 29; *ˈдевет'* // *ˈдеййат'* — 165; *ˈдеййет'* — 93; *ˈдеййіт'* — 34; *ˈдевйіт'* // *ˈдевйат'* — 24; *ˈдев'іт'* // *ˈдеййат'* — 112, 185, 194; *ˈдевит'* — 140; *ˈдев'іт* // *сдеййат'* — 47; *деˈв іт* // *деˈв'ат* — 216; *ˈдейл'ат'* — 174, 208; *ˈдеи^{і}т'* — 124, 125; *ˈдес'іт'* — 115; *ˈдев'іт'*, *ˈдес'іт'* // *ˈдеййат'*, *ˈдес'ат* — 288.

КОМЕНТАР № 6

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 367 а): «Колодязь чи колодєзь, чи колодізь?»

2. Зеленим колом відображено ще: *коˈлодəз'* — 52, 63; *коˈлоде^{и}з* — 214; *коˈлодиз'* — 292 (як паралель); *коˈлодез'* — 260, 363, 364; *коˈлоде^{и}з$^{с'}$* — 225; *коˈлоде^{и}з'* — 300; *ко^{а}ˈлод'ез$^{с'}$* — 276.

3. Жовтим колом відбито також: *коˈлод'іж* — 3; *коˈлод'іс'* — 32, 165, 185, 188, 278 і як паралель — 167, 172; *ко^{а}ˈлод'іс'* — 276; *ко^{а}ˈлод'іс$^{з'}$* — 342; *коˈлод'із* — 105, 175, 261; *коˈлод'із̑'* — 173; *ко^{а}ˈлод'із'* — 187 (як паралель), 299; *коˈлод'іс* — 188; *ко^{у}ˈлод'із$^{с'}$* — 305; *коˈлод'із$^{с'}$* — 189, 313, 319, 334; *коˈлод'іс$^{з'}$* — 339, 340; за *коˈлод'із'ом* — 370; за *коˈлод'ізем* — 251; в *коˈлод'із'і* — 301; *колод'іˈз'і* — 375.

4. Не скартографовано: *коˈлод'ец* — 12, 110, 134, 248, 273, 282, 284, 294, 297, 302, 303; *коˈлодец'* — 124, 125, 140, 207, 212, 289, 368; *коˈлод'ец·* — 222; *коˈлодец* — 254, 367; *коˈлод'ец'* — 252; *коˈлодиц'* — 32; *коˈлоди^{е}ц'* — 224; *коˈлоде^{и}ц'* — 339; *коˈлоде^{и}ц·* — 225, 227; *коˈлоде^{и}ц$^{(')}$* — 227; *ко^{а}ˈлод'ец·* — 288; *каˈлод'ец* — 301; *коˈлодиц'а* — 6; *коˈлод'еца* — 211; *коˈлод'іц* — 2; *коˈлод'іц'* — 22, 140, 162, 223, 317, 328; *коˈлод'іц* — 225; *коˈлод'з'* — 273; *кирˈниц'а* — 2, 9—12, 15, 16, 27—29, 37, 38, 40, 41, 51, 111, 117, 119, 124, 125, 127, 128, 131, 136, 137, 141, 147, 148, 191, 209, 220, 223, 225, 233, 300, 351; *к'ирˈнеца* — 29, 135, 159, 193, 255, 256, 318; (з ремаркою «біля хати» — *коˈлод'аз'*, а «в березі» — *криˈниц'а*); 332, 340, 370; *крəˈниц'а* — 45, 66; *к·ирˈница* — 109; *кирˈни^{е}ца* — 110; *кирˈница* — 115; *ки^{е}рˈниц'а* — 120, 131, 148, 218, 221, 234; *кирˈничка* — 121; *ке^{и}рˈниц'а* — 135; *у цеменˈтойц'і* — 106; *ˈкопан'* — 153, 168, 313, 348; у *ˈкопан'і* — 171; *ˈкопанка* — 153, 351; *баˈс'ейн'а* («тримати дощову воду») — 317, 319 («також привізну воду»).

КОМЕНТАР № 7

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 459: «... фамілія.., фігура чи хвамілія.., хвігура?» і на частину питання Програми № 463: «... гвинт... чи ... ґвинт..?»

2. Тотожні відповідники і в різних запозичених структурах (*винт* з нім. Gewinde через пол. gwint; *фамілія* з лат. familia, *фігура* з лат. figura) передано різними засобами, об'єднаними спільним кольором.

3. Зеленим колом позначено також *фаˈмел'ійа* — 108.

КОМЕНТАР № 8

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 388 б): «До земˈлі, на рілˈлі, із стерˈні, до судˈді чи до земˈлие, на рілˈлие, із стерˈние, до судˈдие, чи інакше?»

2. Зеленим колом позначено ще: и^{е} — 4; ә — 55; е — 58, 117, 292, 296; и^{і} — 163, 289, 342.

3. Не скартографовано: на ˈпахот'е — 288; на ˈпашн'і — 291.

КОМЕНТАР № 9

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 395: «Огірок (гірок) ... чи огурок ... чи огирок?»

2. Червоним колом позначено також: огі^{и}ˈрок — 342; оі^{и}ˈрок — 63.

3. Зеленим колом передано ще: оги^{і}ˈрок — 118, 224; уге^{и}ˈрок — 108; уге^{и}ˈрок — 108; уги^{е}ˈрок — 4; огəˈрок — 69, 145, 146.

4. Штрихуванням відбито також: гоіˈрок — 10, 22, 67; гоі^{и}ˈрок — 63; гойіˈрок — 6, 14, 28, 39, 47, 51, 191; гуйіˈрок — 25.

5. Засвідчено звукові структури: оіˈрок — 10; ойіˈрок — 11; огіˈрок — 323, 327; уиˈрок — 11; йогиˈрок — 9, 233; ўг'іˈрок — 118; аг'іˈрок — 95, 187, 194; о^{а}г'іˈрок — 321, 355; о^{у}г'іˈрок — 286, 305, 306; у^{о}г'іˈрок — 222, 289; ωг'іˈрок — 159; уг'іˈрок — 200; угиˈрок — 109, 110; агуˈрок — 296; ωгуˈрок — 48; угуˈрок — 253.

6. Чорною ізоглосою крім структури огуˈрец' передано ще огуˈрец — 70, 183, 250, 275, 367; огуˈрец' — 278; огуˈр'ец — 254, 298, 302, 303; о^{а}гуˈрец' — 355; о^{а}гуˈр'ец — 299; о^{а}гуˈрец' — 276; агуˈрец — 119, 194; агуˈр'ец — 296; ωгуˈрец' — 162; о^{у}гуˈрец' — 241; угуˈр'ец — 253, а також структури у формах мн. огурˈц'і — 137, 140, 147, 156, 235, 252, 258; агурˈци — 301; угурˈц'і — 24; ωгурˈц'і — 65; огурˈц'іў — 124, 152; огурˈцоў — 261.

7. У записах є ремарки: «нове» до огуˈрец' — 224, 370; «зрідка» до огиˈрок — 226.

КОМЕНТАР № 10

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 395: «... заміж... чи ... замуж... чи ...замиж..?»

2. Червоним колом позначено також: ˈзамиж — 279; ˈзами^{і}ж — 188.

3. Засвідчено оглушення [ж]: ˈзам'іш — 75, 79, 86, 90, 111, 114, 124, 125, 132, 133, 146, 153, 164, 165, 167, 175, 179, 185, 186, 188, 193, 200, 202, 205, 218, 221, 222, 307, 315, 339, 341, 342; ˈзамуш — 75, 108—110, 120, 148, 247, 275, 278, 288, 307, 338; ˈзам'іж^{ш} — 10, 71, 134, 152, 189, 197, 212, 216, 234, 235, 240, 253, 291, 314, 317, 319, 332, 334, 339; ˈзамуж^{ш} — 2, 216, 233, 239, 314, 333; ˈзамож^{ш} — 276; ˈзам'іш^{ж} — 340; ˈзам'іж — 32, 49, 55, 57, 65, 85, 149, 161, 171, 182, 184; ˈзамуж — 17, 33, 115.

КОМЕНТАР № 11

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 371: «Блиск чи бліск, чи блеск, чи блєск, чи бляск?»

2. Записано також бл'еск — 25, 26, 30, 33, 40, 48, 83, 117—119, 121, 124, 125, 128, 130, 131, 139, 148, 153, 192, 193, 207, 208, 212, 215, 233, 238, 248, 250—252, 261, 273, 276, 280, 281, 284, 291—293, 296, 297, 299, 300, 301, 321, 322, 330, 347, 352, 364; бл·иск — 327, 336.

3. У записах є ремарки щодо семантики слова: «блиск в очі» — 17; «начистив чоботи до блиску» — 41, 313; «блиск огню» — 52; «навести блиск у хаті» — 152; «блиск молнії» — 181, 296, 348.

КОМЕНТАР № 12

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 408: «Гриміти, тривога, криниця чи греміти, тревога, крениця чи гирміти, тирвога, кирниця?», на частину питання № 297: «... за криˈницею (керˈницею) чи ... криницей..?», на частину питання № 415: «У глибокій криниці чи у глибокі криниці?» і на частину питання № 367 а): «Колодязь чи колодезь, чи колодізь?»

2. Червоним колом картографується також [р'і] (кр'іˈниц'і, кр'іˈн'іц'і, кр'іˈн'іцойу, кр'іˈниц'ойу — 167, 294, 303, 367).

3. Є написання, що свідчать про нерозрізнення ненаголошених /е/, /и/: әр, рә — 14, 17, 33, 42—45, 48—55, 57, 60—66, 68—71, 73, 85, 88, 104, 126, 133, 142, 143, 145, 146, 149, 150; ер — 13, 18, 27, 31, 106, 128, 215; е^{и}р — 133, 216, 218, 234, 288; и^{е}р, ри^{е} — 95, 104, 108, 138, 192, 212, 238, 256, 259, 260, 281, 286, 332, 355, 374.

4. Відзначено: к·ирˈница — 109; к'ирˈнеца — 4; ке^{и}рˈнеца — 108; кірˈниц'а — 17; кірˈница // кирˈница — 115; кирˈни^{е}ца — 110; криˈниц'а // кр'іˈн'іца — 291, 303, 367; за криˈніцой // криˈницейу — 283.

5. Лексичне протиставлення криˈниц'а — коˈлод'аз' — ˈкопан' див. на карті № 85, фонетичні варіанти лексеми коˈлод'аз' — на карті № 6.

6. У записах є ремарка: «вінничани» — щодо форми кирˈницейу — 289.

КОМЕНТАР № 13

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 428: «... жаб'ячий, здоров'я чи ... жаблячий, здоровля, чи ... жабячий, здоровя?»

2. Засвідчено звукові структури: ˈжабйач'ій — 46, 82, 83, 152, 153, 164, 178, 186, 205, 281, 316, 319, 335; ˈжабйач·ий — 213, 276, 307, 313, 314, 315, 322, 341, 355, 359, 372; ˈжабл'ач'ій — 12, 152, 208; ˈжабл'ач·ий — 111, 222, 225, 366; ˈжаб'ач'ий — 333; ˈжаб'ач·ий — 338, 351, 370; ˈжаб·еч·ий — 288.

3. Не картографується: ˈжабачий — 2; ˈжаби^{е}й — 108; жаˈбиний — 109.

КОМЕНТАР № 14

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 458: «Хвіст, хворост, хвалити, хватати чи фіст, форост, фалити, фатати?»

2. У ряді випадків [ф] (< [хф]), відзначено не в усіх словах-репрезентантах, а саме: ф'іст — 75, 118, 142, 157, 242; ˈфорост — 168, 283; фіст, ˈфорост — 12, 29, 38, 104, 111, 120, 278, 299; фіст, фаˈлити — 22, 35, 122; фаˈтати — 57, 90; фаˈлити, фаˈтати — 61, 294, 300, 363; ф'іст, фаˈтати — 35.

3. Поставлено знак на основі запису одного слова: хв'іст (ф'іст) — 25, 49, 50, 52, 62, 69, 72, 90, 141, 154, 219; хˈворост — 54.

4. Відзначено: фв'іст, фворост — 28; хv'іст, хvосˈтати, хvаˈлили — 60, 144.

5. У записах є ремарка «рідше» — щодо структур з [хв] — 226.

КОМЕНТАР № 15

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 459: «Фунт, фура, футро чи хвунт, хвура, хвутро, чи хунт, хура, хутро? Фіртка, шафа, фамілія, фартух, фігура чи хвіртка, шахва, хвамілія, хвартух, хвігура? Квасоля чи хвасоля, чи фасоля?»

2. Співвідносність [кв], [хв], [ф] у структурі фасоля див. карту № 17.

3. У зв'язку з розбіжністю відповідників ф у різних позиціях [ф], [хв], [х] перед [у] і перед іншими голосними картографуються різними засобами — знаками і штрихуванням, об'єднаними спільним кольором.

4. У деяких випадках паралелізм знаків зумовлюється паралелізмом відповідників ф в одному з слів-репрезентантів: хвунт, хунт, ˈхура — 128, 194; хвунт, фунт, ˈфура — 149, 151, 237; хунт, фунт, ˈфура — 40; хунт, фунт, ˈхура — 43, 45, 47, 87, 100, 102, 162, 289, 349; фунт, ˈфура, ˈхура — 83, 298; фунт, хунт, ˈхвура, ˈхура — 31, 298; фунт, хунт, хвунт, ˈхура — 159; є розбіжність у відповідниках ф у різних репрезентантах: фунт, ˈхура — 65, 73, 79, 92, 119, 132, 211, 278, 286, 292, 321, 322, 337, 343, 350, 367, 368, 373; хунт, ˈфура — 70; хвунт, ˈхура — 54, 240; хвунт, ˈфура — 238.

5. Поставлено знаки на основі записів одного слова-репрезентанта: фунт, хунт, хвунт — 10, 11, 36, 39, 41, 49, 51, 53, 55, 57, 68, 69, 74, 78, 79, 82, 88, 106, 134, 140, 146, 155, 156, 190, 202, 208, 210, 216, 219, 223, 226, 242, 254, 260, 280, 294, 297, 299, 333, 335, 360, 363, 364; ˈхура, ˈфура — 50, 62, 64, 201, 209.

6. Відзначено структури: фуˈра (хуˈра) — 76, 77, 201, 217, 237, 282, 284, 290, 298, 301, 367, 368; ˈф'іра — 255; фўнт, ˈфўра — 300.

7. Штрихування нанесено й у випадках, коли сполука хв наявна хоча б в одному з трьох картографічних слів: хв'іртка, хв'іˈгура, фаˈм'іл'ійа — 29; хˈв'іртка, фаˈм'іл'ійа — 40, 59, 71, 286, хв'іˈгура, фаˈм'іл'ійа — 43; хˈв'іртка, ф'іг'ура, фаˈм'іл'ійа — 65, 125, 171; ˈф'іртка, ф'іˈгура, хваˈм'ілі'йа — 55, 275; ˈф'іртка, хв'іˈгура, хваˈм'іл'ійа — 73.

8. Відзначено структури: хоˈмил'ійа — 163; хо^{а}ˈмил'ійа — 342; хвоˈм'іл'ійа — 338, 364; фаˈм'іл'ійа — 123.

9. Відповідники і в структурі фаˈм'іл'ійа див. карту № 7.

КОМЕНТАР № 16

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 459: «...фартух... чи ... хвартух..?» та на питання № 62: «Як у вас називається: заˈпаска чи попеˈредниця, чи заˈпілка, чи заˈвіска, чи катˈран, чи хварˈтух?»

2. Картографуються лише відповідники ф та наголос у лексемі фарˈтух, оскільки в інших лексемах, передбачених питанням Програми № 459, співвідношення [ф], [хв] виявляється по-іншому (див. карти № 15, 17).

3. Відзначено: х·варˈтух — 35; фартуˈшок — 256; хвартук — 338; кˈвартух // ˈфартух — 216; хварˈтух // ˈфартух — 74.

4. Не поставлено наголосу — 3, 48, 60, 66, 136, 155, 215, 275, 347, 350; відзначено форми множини з флексійним наголосом — хв(ф)артуˈхи — 68, 69, 78.

5. У записах є ремарки: «Сумчани: хˈвартух, кубанці — ˈфартух» — 287; «вінничани: ˈфартух, кубанці: хˈвартух» — 289.

КОМЕНТАР № 17

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 459: «Квасоля чи хвасоля, чи фасоля?»

2. Картографуються лише відповідники ф у лексемі кваˈсол'а, оскільки в інших лексемах, передбачених питанням Програми № 459, співвідношення відповідників ф виявляється по-іншому (див. карти № 15, 16).

3. Відзначено структури: фаˈсул'а — 108—110, 115, 118; кваˈсол'а — 186; фасˈсол'а — 123; фаˈсол' — 247, 252, 278, 283, 291; паˈсол'а — 256.

4. У записах є ремарка «рідше» щодо структури фаˈсол'а — 153, 226.

КОМЕНТАР № 18

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 399: «... тік, стіл, ... чи ... тук (тўк), стул (стўл)... чи ... туок, стуол..?», а також на частину питання № 425: «...ніж чи ніш..?»

2. Червоним колом позначаються також написання: т'ик, ст'ил — 114; ст'ил — 155; т'і^{и}к, ст'і^{и}л — 133; зеленим колом — стъіл — 37; ст^{ъ}іл, т^{ъ}ік, д^{ъ}ім — ті^{и}к, ді^{и}м, сті^{и}л — 124, 125; пі^{и}д, сті^{и}л, ті^{и}к — 118; тîк, стîл, лîй — 42, 44; ст·іл — 134, 222; тык — 47.

3. Поставлено на карті знак на основі запису одного слова: червоне коло — т'ік — 144; ст'іл — 371; зелене коло — стіл — 41.

4. Відзначено структури: т$^{(к)}$'ік; ст$^{(к)}$'іл — 36; с'ц'іл — 73, 91, 122, 170, 181, 182, 184, 186, 211, 213, 279, 286, 287, 354; с т іл — 327.

5. Штрихуванням позначено рефлекси [и] — 279, [уо] — 300, 309; в інших нас. пп.— рефлекс [о].

КОМЕНТАР № 19

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 433а): «Тісто, тіло, тісний, тітка чи кісто, кіло, кісний, кітка?»

2. Відзначено зміни [т'] > [к'] лише в структурі ˈк'істо — 57, 64, 66, 74, 154, 196, 201, 223, 239, 247, 251, 294, 305, 307, 329, 336 (як паралель), 341, 354, 373, 375; лише в структурі к'ісˈний — 55, 96, 128, 241, 275, 313, 351, 368, 371.

3. Зафіксовано рефлекси [ě], відмінні від [і] — [іе] — т'іесто — 14, 300; т'іесний — 300; ˈк'іесто — 296; [е] — ˈт'ело, ˈт'есто —

168, 203, 233, 250, 254, 284, 288, 301—303, 309, 352; [е^{і}] — *ˈт'е^{і}сто, ˈт'е^{і}сний* — 299.
4. У записах є ремарка: «мало вживане» до структури *к'істо* — 76.

КОМЕНТАР № 20

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 445: «*Джміль* ... чи *чміль*..?»
2. Червоним колом позначено також: *ǯмел'* — 252, 283; *ǯм'ел'* — 256, 284; *ǯм'іл' // ǯм'ел'* — 194, 253, 294; *ǯ'м'ел'* — 242.
3. Червоним трикутником передано ще: *жм'ел'* — 185, 203, 284, 303; *жмел'* — 250.
4. Зеленим колом картографується також: *чмел'* — 298; *чм'ел'* — 283, 296, 302; *ч'м'ел'* — 297, 254, 255.
5. Зеленим трикутником відображено ще: *шм'ел'* — 260; *шм·ел'* — 288; *шмел'* — 342, 360.
6. Штрихуванням також передано [ч·]: *ч·м'іл'* — 276, 305, 306, 314, 325, 341, 342, 348, 359, 361, 362.

КОМЕНТАР № 21

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 445: «... *джума* чи ... *чума*?»
2. Червоним контурним колом позначено також [ч·]: *ч·уˈма* — 83, 110, 276, 278, 288, 307, 308, 313, 314, 325, 339, 340, 342, 348, 361, 362, 370, 372.
3. Зеленим колом передано також *жуˈма* — 165, 246, 284.
4. Записано акцентні варіанти: *ˈчума* — 126, 149, 209, 212, 335; *ˈч'ума* — 110; *ˈǯума* — 11 (як паралель), 28, 81, 95, 123, 203, 256.
5. У записах є ремарки: «лайка» — до *ǯуˈма* — 19, 124, 125; «місце, де беруть глину» — до *ǯуˈма* — 173; «хвороба» — до *чуˈма* — 19, 34, 125, 143, 145, 146, 155, 159, 181, 184, 283.

КОМЕНТАР № 22

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 436: «... *волочять, толочять* чи ... *волочать, толочать*?», частину питання № 19: «Обробляти землю після оранки: б) після сівби (... *волоˈчити*..?)», частину питання № 373: «... *пеˈчу, пеˈчать* чи *пэˈчу, пэˈчать*, чи ... *пичу, пичать*?» та питання № 224 б): «Заздрісний *чуˈжому ˈщастю* чи ˈзаздрісний на *чуˈже ˈщастя*, чи ˈзаздрісний *до чуˈжого ˈщастя*, чи ˈзаздрісний *чуˈжого ˈщастя*?»
2. Зеленим кольором позначено також структури з [ч·]: *воˈлоч·ат', тоˈлоч·ат'* — 83, 84, 163, 168, 173, 213, 288, 307, 313, 323, 327, 336, 351, 355, 357, 371; *воˈлоч·ут', тоˈлоч·ут'* — 211, 213, 224, 227, 276, 278, 306, 307, 313, 325, 338—340, 348, 351, 356, 357, 361, 362; *пеˈч·ат'* — 76, 325, 348, 351, 359, 361, 362; *пе^{и}ˈч·ат'* — 43, 83, 173, 305, 306, 308, 313, 327—329, 349, 351; *пэˈч·ат'* — 44, 55, 77, 79, 87, 91, 93, 94, 102, 104; *пиˈч·ат'* — 42, 89, 101, 194, 206, 213, 214, 225, 278, 307, 315, 339, 341, 357, 358, 366, 370, 372; *пи^{е}ˈч·ат'* — 212, 227; *п·и^{е}ˈч·ат'* — 314; *п'іˈч·ат'* — 72, 225, 288, 338, 356, 371; *пеˈч·у* — 313, 325, 348, 351, 361, 362; *пе^{и}ˈч·у* — 83, 162, 305, 306, 308, 327—329, 349, 355, 366; *пи^{е}ˈч·у* — 225, 278, 314, 370; *пиˈч·у* — 109, 194, 224, 227, 307, 315, 338, 341, 356—358, 371, 372; *пэˈч·у* — 92, 94, 162; *п'іˈч·у* — 276; *ч·уˈжому* — 109, 110, 173, 185, 225, 252, 278, 308, 323, 325, 338, 348, 351, 359, 361, 362; *ч·уˈж·ому* — 322, 355; *ч·уˈжа* — 57, 175, 222—224, 227, 276, 288, 305—307, 314, 315, 327, 328, 340—342, 356—358, 366, 370—372.
Відзначено форми: *воˈлоч'а, тоˈлоч'а* — 4, 108—110, 115, 207.

КОМЕНТАР № 23

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 436: «... *курчя* ... чи ... *курча*..?»
2. Зеленим колом відображено: *курˈч·а* — 83, 173, 211, 213, 225, 278, 307, 323, 327, 329, 335, 336, 341, 348, 357, 372.
3. Засвідчено м'якість *р'*: *кур'ˈч'а* — 186; *кур'ˈч'а* — 65, 91, 153, 186, 210, 224, 242, 253, 255, 294, 374.
4. Не картографовано: *куˈр'а* — 193, 312, 369; *куˈр'атко* — 4; *ˈкур'е^{и}тко* — 108; *ˈкур'ато* — 110; *курˈч'онок* — 288; *ц'інˈл'а* — 344.

КОМЕНТАР № 24

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 455б): «*Рясний, буря, порядок, зоря* чи *расний, бура, порадок, зора*, чи *р'ясний, бур'я, пор'ядок, зор'я*? *Рятувати, буряк* чи *ратувати, бурак*?» і частину питання № 390: «... *гарячий*,.. чи ... *горячий*..?»
2. Твердість чи м'якість р вимовляється перед [а] незалежно від наголосу і походження [а] (з ę чи ꙗ), тому на карті відповідники давніх сполук р'ę, р'ꙗ і рę, рꙗ об'єднано.
3. Відзначено в поодиноких структурах: [р'] — *ˈбур'а* — 9; *зоˈр'а* — 33; *р'атуˈвати* — 295; [р·] — *р·асˈний* — 37, 211, 213; *поˈр·адок* — 211.
4. Є вказівки на значення віку інформаторів: [р] — старше покоління, [р'] — молодше покоління — 43, 44, 226.
5. Поставлено знак на основі запису одного слова: *гаˈр'ачий* — 51, 152, 215, 227, 235, 250; *буˈр'ак* — 53; *поˈр'адок* — 66; *зоˈр'а* — 130; *ˈбур'а* — 69, 74; *ˈрасний* — 117; *р'асˈний* — 154; *буˈр'ак* — 136; на основі запису двох слів — *зоˈр'а, ˈбур'а* — 54; *ˈбур'а, поˈр'адок* — 4; *ˈбур'а, р'асˈний* — 324, 346; *р'асˈний, буˈр'ак* — 141; *ратуˈвати, буˈрак* — 5, 108, 109, 115.
6. У записах є ремарки: «рідше» до структури *буˈрак* — 342; «вінничани — *ˈрасний, ˈбура, поˈрадок, ратуˈвати, зоˈра, буˈрак*; кубанці — структури з [р']» — 289.

КОМЕНТАР № 25

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 455а): «*Разом, рама, град, границя* чи *рязом, ряма, гряд, гряниця*?»
2. Зважаючи на розбіжність у ряді випадків змін [р] у структурах *ˈрама* і *град* та наявність паралелізмів *ˈрама // ˈр'ама* (нас. пп.— 91, 100, 135, 145, 182), [р] відзначений тільки в структурі *ˈрама*, картографується малим знаком.
3. Відзначено паралелізми: *ˈр'ама // град* — 153, 172; *град // гр'ад* — 95, 222, 237, 241, 278, 307, 317; *ˈрама // ˈр'амочка* (біля портрета) — 339.
4. Поставлено знак на основі запису лише слова *ˈр'ама* — 202; *ˈрама* — 204, 260, 324, 346; *град* — 78, 99, 250.
5. Відзначено: *грйад* — 125, 251; *ˈрйама* — 251, 330; *гр·аˈниц'а* — 374.

КОМЕНТАР № 26

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 266: «*Коˈсар* чи *коˈсець*; *жниˈвар* чи *жнець*?», частину питання № 390: «*Гончар, монастир* чи *ганчар, манастир* (*намастир*)?», частину питання № 431: «*Звір*... чи *звєір*..?», частину питання № 447: «... *звір* ... чи *двір*?», питання № 4: «Як у вас називається частина труби на хаті, яка міститься зверху: *диˈмар, верх, труˈба, ˈбовдур* чи ще якось?»
2. Картографуються лише відповідники кінцевого [р'].
3. Поставлено знак на основі запису структури *диˈмар* — 59, 73, 98, 197, 215, 217, 258; *диˈмар'* — 42, 50, 53, 54, 62, 64, 99, 138, 158, 183, 198, 203, 222, 224, 245, 368; *жниˈвар'* — 42, 45.
4. Червоним колом позначено також [р·] — *коˈсар·, жниˈвар·* — 111, 117, 213.
5. Відзначено паралелізми: *коˈсар // жниˈвар'* — 192; *коˈсар' // жниˈвар* — 195; *коˈсар(') // жниˈвар* — 204.
6. Ареали кінцевого [р'] у структурах *зв'ір', монаˈстир'* приблизно збігаються, тому їх об'єднано штрихуванням, зокрема *монаˈстир'* відзначено у нас. пп. 4, 49, 61, 71, 75, 76, 78, 79, 82—84, 86, 87, 89—96, 99, 100, 105, 107, 108, 118, 128, 142, 145, 152, 153, 159, 161—179, 181—187, 189, 190, 192, 194, 199, 200, 202, 203, 205—207, 213, 222, 224, 235—237, 239, 240, 243, 245, 248, 251—253, 261, 273—276, 278, 279, 281, 283, 284, 286, 287, 289—291, 294, 296—299, 301—303, 306, 307, 312—317, 319, 320, 323, 325, 327, 328, 331—342, 344, 348, 349, 351—353, 355—362, 366, 367, 369, 370—372, 374.
7. Відзначено [р·] — *гонˈча[р·], монаˈсти[р·]* — 81, 97, 109, 211; *гонˈча[р·]* — 213, 279; *монаˈсти[р·]* — 305.
8. У записах є ремарка: «вінничани — *коˈсар, жниˈвар*... *манаˈстир, ганˈчар*, кубанці — *коˈсар', манаˈстир', ганˈчар'*» — 287, 289.

КОМЕНТАР № 27

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 452: «*Мельник*... (з м'яким *л*) чи *мел·ник*, ... (з напівм'яким *л*), чи ... *мелник* ... (з твердим *л*)?»
2. Зеленим колом картографується також [л·] (*ˈмел·ник*) — 19, 77, 123, 182, 215, 327, 340.
3. Відзначено [м'] перед [е] (*ˈм'ел'ник, ˈм'ел'н'ік*) — 207, 254, 255, 284, 299; [н'] перед [і] (*ˈмел'н'ік*) — 207, 250, 284, 288, 299, 329.
4. Записано лексему *миˈрошник* — 104, 150, 169, 170, 181, 184, 202, 235, 239, 315, 334, 343, 347, 354, 358, 366, 370.
5. У записі є ремарки: *ˈмелник* «раніше», *ˈмел'ник* «тепер» — 308.

КОМЕНТАР № 28

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 453: «*Село, була, мала, заплакав, хлопці, молотять, маленького колихати* чи *сево, бува, мава, запвакав, хвопці, мовотять, мавенького ковихати*?», а також на частину питання № 314: «*Маˈленьким теˈлятам, гусеˈнятам, ягˈнятам, пороˈсятам* чи *теˈлятом, гусеˈнятом, ягˈнятом, пороˈсятом*, чи *теˈлятум, гусеˈнятум, ягˈнятум, пороˈсятум* чи *теˈлятім, гусеˈнятім, ягˈнятім, пороˈсятім*?»
2. Відзначено також структури: *маˈл·ен'ким, маˈл·ен'кого* — 17, 19, 93, 276, 327, 340; *ˈмал'ін'к'ім, ˈмал'ін'кого* — 117, 194, 247, 248, 255, 278, 294, 298, 301—303; *ˈмал'е^{і}н'кого* — 288; *ˈмал'ен'к'ім, ˈмал'ен'кого* — 198, 284, 292, 299; *маˈл'ен'к'ім* — 284.

КОМЕНТАР № 29

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 442: «*Дошка, шкварка, шворінь* (*шворень, шкворень*), *штельвага, шкрябати, навшпиньки, шлюб, завше* чи *доска, скварка, сворінь, стельвага, скрябати, навспиньки, слюб, завсе*?»
2. Відзначено також: *шˈворен'* — 105, 112, 128, 153, 165, 177, 179, 180, 183, 195, 251, 256, 258, 261, 279, 284, 287, 289, 292, 303, 312, 337; *шˈворе^{и}н'* — 288, 292, 300, 342; *шˈвори^{е}н'* — 276, 278, 339; *шˈворэн'* — 14, 104, 114; *шˈворин'* — 10, 19, 184, 194, 211, 343, 354; *швор'е'н'* — 299; *шˈвирен'* — 279; *шкˈвор'ен* — 284; *шˈвоˈрен'* — 165.
3. У значенні 'шворінь' записано лексему *цаˈруш* — 4.
4. У записі є ремарка: «*шˈворин'* (*шˈворен'*) — вінничани, *шˈвор'ін'* — кубанці» — 289.

КОМЕНТАР № 30

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 460: «*Жахатися, чимхати* (здирати кору) чи *жасатися, чемсати* (*чимсати*)? *Колисати* чи *колихати*?» і на частину питання № 453: «*Село, була, мала, заплакав, хлопці, молотять, маленького колихати* чи *сево, бува, мава, запвакав, хвопці, мовотять, мавенького ковихати*?»
2. Відзначено написання: *кол·иˈхати* (*кол·иˈсати*) — 17, 19, 85, 93, 316, 317, 332, 334, 338, 340; *кал·иˈхат'* — 288; *кол'іˈсати* — 3; *колиˈсати* — 5; *коли^{а}ˈхати* (*коли^{а}ˈсати*) — 4, 108, 122, 130, 148, 238, 256, 262, 281, 286; *колэˈхати* (*колэˈсати*) — 40, 42—44, 47, 48, 50, 53—55, 61, 62, 64, 65, 68, 71, 73, 88, 150; *ко^{и}лиˈхати* — 223, 305, 306; *калиˈхати* — 161, 187; *ко^{а}лиˈхат'* — 276, 278, 355.
3. Суфікси інфінітива -*ти* — -*т'* див. на карті № 67.

КОМЕНТАР № 31

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 9: «Як у вас називається — *ˈпасіка, пˈчельня*..?»
2. Крім [і], засвідчено такі відповідники давнього *ѣ* у слові *ˈпасіка*: *ˈпасика* — 85; *ˈпас'ека* — 212, 280, 311, 330, 336, 352; *ˈпас'іка* і *ˈпасека* — 76; *ˈпас'іка* і *ˈпас'ека* — 303, 367; *ˈпас'іка* і *ˈпасика* — 178; *ˈпас е̂ка* — 298.
3. Не скартографовано: *ˈпас'івка* — 24; *ˈпас'ійка* — 109.
4. Засвідчено ще інші назви пасіки: *ˈвулики* — 149, 153, 223; *ˈвул'іки* — 89, 218, 274, 284; *ˈулики* — 134, 168, 220, 295; *ˈвул'їйі* — 223, 224; *ˈул'їі* — 140; *ˈулейі* — 292; *ˈбджоли* — 89, 159, 202, 223,

234, 242; 'бджолник — 141; бчоўник — 74; пчел'ник — 199; б'джол'н'а — 176; п'чол'н'а — 185; п'чіл'н'а — 85, 157; п'чел'н'а — 28, 119, 121, 196, 240, 253, 258; при'сака — 4, 110; у значенні 'місце, де зимують бджоли' зафіксовано: 'т'ічки — 284; те^{и}м'ник — 25, 31, 38; ом'шан'ік — 322, 329; мши'ник — 357.

КОМЕНТАР № 32

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 419: «Вуж, вухо, вулиця, вугіль, вузький чи уж, ухо, улиця, угіль, узький?» і на частину питання Програми № 302а): «'Довгі 'вуса... чи 'довгі 'вуси..?»

2. У зв'язку з тим, що протеза в структурі вулиця виявляється специфічно, вона до уваги не береться.

3. У ряді випадків паралельні позначення свідчать про відсутність протези в окремих структурах: уж, 'угол' — 15, 84; уж, 'ухо — 26, 41, 47, 119, 120; 'ухо, уз'кий — 33; 'ухо, 'угол' — 48, 124; 'угол' — 64, 111, 142; 'угол', ус'кий — 109; про наявність протези в структурах 'вухо // 'ухо, вус'кий // ус'кий — 357.

4. Малим знаком скартографовано також паралельні структури вуж // уж — 100, 163, 224.

5. Засвідчено структуру гуж — 283.

6. Не взято до уваги поодиноких структур, не підтверджених переважною кількістю фактів з різних записів в одному нас. п.: 'вухо — 104, 275, 303, 314; 'вуго(і)л' — 248, 252; 'угол' — 138, 189; 'вузкий — 207, 239, 246; 'уз'кий — 3; вуш — 326.

7. Поставлено знак на основі запису одного слова: 'вухо — 50, 52, 53, 62, 69, 209, 333, 335, 355, 371; вуж — 25, 243.

8. У записах є ремарка: «вінничани: вуж, 'вухо, 'вулиц'а, 'вугол', 'вуз'ки^{й}, кубанці: уж, 'ухо, 'улиц'а, 'угол', 'уз'ки^{і}й» — 289.

КОМЕНТАР № 33

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 420: «Орел, овес, осика, озеро, осінь чи ворел, вовес, восика, возеро, восінь?» і на частину питання № 421: «Орати чи горати, чи ворати? Горох чи орох?»

2. На карті різними засобами позначене послідовне виявлення протези незалежно від репрезентантів, лексикалізована протеза (у структурі о'рати) і відпадіння початкового [г] у структурі го'рох, яке можна розглядати як гіперичне у зв'язку з колишнім поширенням структур з протетичним [г] в говірках з відсутністю протези.

3. Кольорове штрихування нанесено на основі записів окремих структур з протетичним: го'вес, го'рел — 11; га'рел — 12, 110; го'вес, 'госін — 15; 'гозиро — 16; 'возиро — 186; 'возир' — 109; го'вес — 28; 'гос'ін' — 5; 'воз'іро, 'вос ін — 108, 115.

4. Записано па'хат' — 247, 275, 291, 294, 296, 297, 301, 303, 307, 311, 315, 319, 332, 333, 335, 347, 354, 370.

5. У записах є ремарки: «рідко» — до структури о'рат' — 291; «колись» — до структури о'рат' — 332; «частіше» — до структури па'хат' — 354.

КОМЕНТАР № 34

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 6: «Як у вас називається приміщення для зерна: ам'бар, ш'пихлір, с'піжарня...?»

2. Карта поєднує фонетичний і лексичний плани. Оскільки для літературно-нормативної системи лексичним реалізатором значення 'будівля для зерна' є ко'мора, її позначено на карті червоним кольором (штрихуванням). Відповідно в знаках, якими відбито фонетичний рівень карти, червоний колір не включено. Ремарки вказують на семантичну тотожність лексем ко'мора, мага'зин, 'будка, ам'бар; відмінності між реаліями зумовлюються іноді будівельним матеріалом споруди або належністю її до колгоспного чи індивідуального господарства. Наприклад: «гам'бар або мага'з'ін — це с 'цегли» — 17; «'сипл'ат' пше'ниц'у у ма'газ'ін» — 19; «ў ко'мор'ах у 'б'ідних л'у'дей, а ў по'м'ішчэк'іў бу'ли й ам'ба'рэ» — 50; «ў кол'госп' і ам'бар, а 'дома ко'мор'а» — 46; «зэр'но 'сипл ат у гам'бар, в кол'госпах — у ко'морах» — 52; «ма'газ ін дл'а 'сипки х'л'еба» — 118; «мага'з'ій (великий у приміщика)» — 110; «при'м'іщен'а дл'а зер'на нази'вают' 'разно: ам'бар, ма'газин» — 124; «ам'бар або мага'зин ў кол'госп'і» — 220; «ам'бар у городовиків, 'будка у коза'к'іў» — 313; «вин'бар' дириў'йаний, 'бутка с 'цегли» — 315 та ін.

3. Зеленим кольором відбито також: контурним колом — он'бар — 338; контурним квадратом — ен'бар — 195.

4. Жовтим квадратом передано ще: гем'бар — 209.

5. Синім кольором позначено також: контурним трикутником — ва^{и}н'бар — 163; контурним квадратом — вэн'бар — 97.

6. Коричневим штрихуванням відбито й мага'зин — 2, 18; мага'з'ін — 110; ма'гоз ін — 118; ма'газ'ін — 17, 19, 222 (записано поруч з га'маз'ін), 224; га'мазин — 327.

7. Відзначено наголос на другому складі: ма'газин, ма'газ'ін — 17, 19, 24, 124, 125, 213, 219, 222, 224.

8. Записано ам'бар — 70, 72, 78, 84, 103, 106, 107, 128, 159, 160, 165, 167, 170, 175, 186, 189, 253, 319, 339, 341, 359; ан'бар' — 76, 94, 106, 200, 358; им'бар — 205, 235, 314; ем'бар' — 195; ин'бар' — 202, 247, 289, 305, 306, 344, 357, 360; гам'бар' — 110; гим'бар' — 213; вам'бар — 69; вим'бар' — 83, 86, 90, 95, 160, 165, 167, 174, 176, 183, 196, 205, 369; вин'бар' — 76, 82, 84, 87, 89—91, 100, 102, 105, 107, 154, 163, 175, 176, 178, 179, 181, 182, 184, 185, 194, 196, 235, 307, 308, 314—317, 319, 329, 332, 334, 336, 355, 359, 361, 362, 366, 370, 374; ам'бар' — 278; вин'бар' — 104; ко'мор'а — 46, 57, 62, 76, 81, 128, 296.

9. Не картографуються лексеми: к'лун а — 12, 37, 85, 95, 101, 255, 292, 295, 369; кла'дова — 90, 102, 114, 129, 144, 174, 183, 214, 223, 226, 254, 302, 303; кла'дойка — 6, 64, 100, 108, 184, 185, 278, 302, 334; склад — 11, 75, 92, 120, 124, 133, 141, 147, 189, 223, 253, 301, 363; са'лаш — 17, 19, 37; 'табур — 24; 'шопа — 5; за'с'ік — 26, 161, 165, 281; са'рай — 79, 159, 177, 179, 180, 236, 262, 292, 295; зак'ромок — 333, 335; зак'ром — 74, 165, 169, 181, 182, 185, 303; 'закрам — 75, 200, 314, 326, 331, 341, 361, 374; 'закра$^{(о)}$ма — 102, 238, 242, 251, 286, 288, 299, 322, 324, 325, 340, 344, 351, 362, 369, 373; зак'рома — 350; за'с'ічки — 186; на го'рищі — 21, 221; на го'р'іщі — 13, 19, 134; го'р'ішчи — 111; в 'погре^{и}б'і — 221; чи$^{(о)}$р'дак — 251, 275; у рунду'ки — 238, 248, 330; на п'ід — 115; ток — 207; са'пет — 307, 313, 319, 321, 341, 348; зе^{и}рно'сиплишче — 103.

КОМЕНТАР № 35

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 421: «Гострий, горіх чи вострий, воріх, чи острий, оріх, чи йоріх?»

2. Відзначено: во'ріх, 'вострu^{е}й — 4, 110; 'вострий — 108, 151, 250.

3. Записано структури: го'р'іх — 17, 158, 160; га'р'іх — 95; а'р'ех — 275, 276; ар'ех — 288; о^{а}'р'ех — 299, 342 (паралельно з о^{а}'р іх); о^{а}'р іх — 276, 321, 342, 355; гу'р'іх — 115, 225; гу^{о}'р'іх — 222; о^{у}'р'іх — 305; го'р'ех — 119; о'р'ех — 148, 291, 352; о'рех — 250, 309; о'р'іх — 330; го'рих — 354; го'ри^{і}х («вінничани») — 289; (г)остри^{е}й ('острай) — 288.

КОМЕНТАР № 36

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 441: «Ожеред, між, іржати, жага, жевріти, дружина, служба чи озеред, міз, ірзати, зага, зевріти, друзина, слузба?» та питання Програми № 112: «Коні ір'жуть чи ..?»

2. Карта зіставляє розвиток протетичних приголосних і приставних голосних у структурах ір'жати та ір'жуть в різних умовах — після попереднього [і] не після паузи чи після мінімальної паузи ('кон'і ір'жут') і без вказівки на позицію, що можна трактувати як фіксацію ізольованої вимови картографованої структури. Розбіжності передано паралельними знаками: ір'жати — ир'жут — 76, 223, 241; ір'жати — гир'жут' — 300, а також поєднанням знаків із штрихуванням.

3. Червоним трикутником позначено також: и^{е}р'жут — 96; е^{и}р'жат' — 135; ер'жут' — 317; эр'жут' — 43, 65, 150; зеленим трикутником — гэр'жати — 43, 97, 98, 143; жовтим колом — йер'жут' — 99.

4. Відзначено: і^{и}р'жат' — 275; ір'ж'ат' — 176.

5. У записі є ремарка: «ир'ж'ат' (вінничани), р'жати (кубанці)» — 289.

КОМЕНТАР № 37

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 58: «Як у вас називається — п'раник чи п'ральник..?»

2. Штрихуванням передано також: п'рачка — 2, 165, 167; п'рачниц'а — 2.

3. Засвідчено звукові структури: п'рани^{е}к — 60, 95, 108, 120, 286; п'ранэк — 42, 44—46, 49, 52, 53, 64, 66, 70, 73, 143, 150; п'р'анэк — 48, 50, 61, 62, 67, 146; п'ран'ік — 76, 117, 194, 276, 283; п'р'аник — 121, 126, 128, 221, 222, 255, 294, 303, 362; пр'а'ник — 43, 47, 221, 222; п'рал нэк — 52; п'р'ал'нэк — 63; п'р ал'ник — 56, 185, 191; п'рал'н ік — 185, 209, 288; п'р'ал'н'ік — 185; прач — 65, 87, 94, 98, 162, 192, 293, 308, 315.

4. У записах є ремарки: «валок для вибивання білизни під час прання її на річці» до п'раник — 60, 204, 235, 239, 256, 258, 308, 315, 322, 331, 352, 368—370, 372, 374; п'рал'ник — 197, 245, 273, 353; пра'ник — 25, 28, 40, 139, 222; «валок для вибивання пороху» до п раник — 123, 240, 315, 319, 332, 372, 375; п'рал'ник — 171, 197; пра'ник — 124, 222; пр'ач — 308; «валок для вибивання полотна під час вибілювання його на сонці» до пра'ник — 67; «валок вибивати прядиво» до п'раник — 306; «валок качати білизну» до п'рани^{е}к — 60; п'раник — 238, 243, 281; «дерев'яний валок» до п'раник — 38; пра'ник — 19; «старе» до п'раник — 51, 100, 184, 186, 240, 243, 252, 258, 261, 280, 369; п'ранэк — 53, 70, 143; пра'ник — 14, 17, 51, 130; п'рал'ник — 152, 171, 185, 224, 245, 273; прач — 65.

5. Не картографовано: п'ранщ' — 320; 'валик — 363; бич — 109; ст'і'рал'ник — 22, 200; п'р'алка — 365; ва'л'ок — 100, 137, 180, 183, 276, 281, 288, 342; ру'бел' — 24, 64, 95, 107, 140, 158, 159, 163, 167, 168, 174, 196, 207, 211, 212, 234, 275, 288, 307, 311—313, 318, 324, 326, 330, 341, 363, 366.

КОМЕНТАР № 38

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 325: «Мо'го чи мое'го, чи мо'його? Тво'го чи твоє'го, чи тво'його?»

2. Знак поставлено на основі запису одного слова — червоне коло: мо'го — 12, 25, 43, 48—51, 56, 61—63, 65, 66, 68, 73, 74, 78, 99, 107, 121, 143, 145, 147, 150, 152, 154—157, 170, 176, 199, 202, 220, 237, 239, 242, 250, 252, 254, 260, 280, 282, 290, 295, 302, 326, 337, 347, 368, 375; тво'го — 149, 243; зелене коло: 'мого — 16, 51, 58, 71, 122, 141; т'вого — 40, 72, 138, 147, 231.

3. Відзначено структури: мо^{а}'го, тво^{а}'го — 321, 342; ма'го, тва'го — 187, поруч з мо'го, тво'го — 172, 185, 194, 196; мо^{у}'го, тво^{у}'го — 305, 306, 355.

4. Записано займенникові форми: мо'його, тво'його — 41, 84, 111, 151, 207, 212, 218, 219, 226, 276, 292, 294, 297, 352; мо'його — 52, 53, 333, 335; мойе'го, тво'йего — 312; мойе'го, твойе'го — 288, 299; мойе'го — 303.

5. Не позначено наголосу — 57, 59, 178, 217, 275.

КОМЕНТАР № 39

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 341: «'Сорок чи четирде'сять, чи чтерде'сят (штерде'сят)? Соро'ковий чи чтерде'сятий?»

2. Червоним колом відображено також: сара'ковий — 161, 172, 187 і як паралель — 89, 194; со^{а}ро^{а}'ковий — 187, 321; соро'кови — 188 (як паралель); соро'кові^{е}й — 286; соро'кови^{й} — 289 (як паралель); саро'ковий — 298.

3. Зеленим зафарбованим колом позначено ще: сороко'вей — 4; сарако'вий — 196; со^{а}ро^{а}ко^{а}'вий — 276, 278; со^{а}ро^{а}ко'вий — 292 (як паралель).

4. Зеленим контурним колом нанесено також: со^{а}ро^{а}ко^{а}'вой — 276, 288, 299; со^{а}ра^{а}ка'вой — 288; сарака'вой — 301.

5. Не скартографовано: сороковий (без знака наголосу) — 58, 215; сара'ковай — 185 (як паралель).

КОМЕНТАР № 40

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 367 б): «Глядіти чи гледіти? Лягати чи легати, тягати чи тегати? Кляну чи клєну, чи кліну? Взяли чи взели, чи взіли?»

2. Відзначено структуру *ўˈз'ал'і (вˈз'ал'і)*, що розглядається як наслідок українсько-російської мовної інтерференції — 193, 301, 302, 367.

3. Відзначено форми: *ўз'аˈла* — 42, 159, 274; *ўз'ат' (уˈз'ати)* — 46, 89, 117, 122, 149, 152, 208, 250, 330; *ўз'аў* — 78, 247, 350, 364.

4. Не позначено наголосу — 29, 33, 40, 210, 215, 217, 275, 282, 344, 374.

КОМЕНТАР № 41

1. Коментар складено за відповідями на питання Програми № 136: «Чи вживається у вас слово *ˈцебер* і яке його значення?»

2. Червоним колом позначено також *ˈцебра* — 288; синім штрихуванням — *цеˈберко* — 347, 350, 364, 372, 374; *це^{и}ˈберко* — 103, 140, 355; *циˈберко* — 240.

3. Записано такі звукові структури картографованих слів: *ˈцебе^{и}р* — 247, 256, 260, 284, 286, 289, 316, 323, 327, 338; *ˈцебәр* — 44, 48, 63, 92, 96, 99, 146, 151; *ˈцеби^{е}р* — 200, 214; *ˈцебир* — 89, 95, 162, 187, 196, 296; *ˈцебар* — 193; *ˈцібер* — 324; *це^{и}ˈбер* — 4, 12, 18, 25, 29, 37, 38, 120, 130, 213, 217, 219, 222—225, 227, 234, 278; *це^{и}ˈбер'* — 108; *цәˈбер* — 14, 17, 33, 42, 43, 49, 66, 70, 125, 143; *ци^{е}ˈбер* — 22, 118, 176, 300; *циˈбер* — 15, 19, 95, 110, 111, 115, 135, 139, 178, 220, 226, 232; *ц'ебˈро* — 331; *це^{и}бˈро* — 72, 78, 168, 170, 171, 314, 340, 355, 369, 370; *цәбˈро* — 50, 82, 97, 99; *ци^{е}бˈро* — 238, 338, 339; *цибˈро* — 56, 84, 153, 167, 172, 181, 182, 184, 232, 337, 375; *це^{и}ˈберка* — 60, 134, 140, 199, 211, 224, 237, 262, 286, 312, 314, 321, 326, 338; *цәˈберка* — 52, 67, 74, 180; *ци^{е}ˈберка* — 278, 300, 339, 340; *циˈберка* — 165, 204, 226, 255, 303, 328, 370; *цаˈберка* — 334; *цеˈбарка* — 295; *ц'еˈбарка* — 331; *ци^{е}ˈбарка* — 224, 278; *циˈбарка* — 75, 205, 288, 358.

4. У записах є ремарки: «дерев'яне відро для носіння і зберігання води» до лексем: *ˈцебер* — 54, 61, 87, 100, 121, 174, 175, 177, 201, 206, 235, 251—254, 313, 367; *ˈцебе^{и}р* — 247, 284, 286; *ˈц'ібәр* — 324; *цеˈбер* — 242, 275; *це^{и}ˈбер* — 120, 130, 219; *ци^{е}ˈбер* — 118; *циˈбер* — 226; *цебˈро* — 76, 293, 296, 332, 347, 351, 368; *це^{и}бˈро* — 78, 170, 370; *цәбˈро* — 82; *цибˈро* — 181, 184, 337, 375; *цеˈберка* — 2, 233, 243, 333, 342, 371; *це^{и}ˈберка* — 60, 211, 237; *цәˈберка* — 52, 180; *циˈберка* — 165, 204, 255, 303, 328, 370; *цеˈберко* — 347, 350, 372, 374; *це^{и}ˈберко* — 103, 140; *цеˈбарка* — 295; *ци^{е}ˈбарка* — 278; *циˈбарка* — 75, 205; «велике металеве відро» до *це^{и}ˈбарка* — 224, 338; *це^{и}ˈберка* — 338; *ци^{е}ˈберка* — 339, 340; *цеˈберка* — 351; *ци^{е}бˈро* — 338; «дерев'яне відро біля журавля (коловорота) для витягання води з криниці» до *ˈцебер* — 95, 106, 124, 145, 150, 157, 246, 258, 261, 307, 308, 314, 317, 319, 352; *ˈцебе^{и}р* — 286, 323, 338; *ˈцебәр* — 99; *ˈцебра* — 288; *цеˈбер* — 13, 131, 241; *це^{и}ˈбер* — 4, 213, 222—225; *цебˈро* — 212, 341, 357, 366; *це^{и}бˈро* — 369; *цәбˈро* — 99; *цибˈро* — 84, 167; *цеˈберка* — 365, 371; *це^{и}ˈберка* — 314, 321; *цәˈберка* — 74; *ци^{е}ˈберка* — 339; *цаˈберка* — 334; *цеˈберко* — 364; *циˈбарка* — 288, 358; «велике залізне відро біля криниці, де воду тягають кіньми» до *ˈцебер* — 305, 306, 315, 316; «дерев'яне відро для збирання помий» до *цеˈбер* — 2, 28, 290; *це^{и}ˈбер* — 25, 38; «велика дерев'яна посудина у вигляді зрізаної діжки, яка використовується для годівлі худоби, свиней» до *ˈцебер* — 3, 45, 67, 133, 189, 204, 279, 287, 344; *ˈцебе^{и}р* — 286, 289; *цеˈбер* — 2, 119, 124, 290, 299; *це^{и}ˈбер* — 227, 278; *ци^{е}ˈбер* — 300; *циˈбер* — 111, 139; *це^{и}бˈро* — 355; *це^{и}ˈберко* — 355; «балія» до *цеˈбер* — 6; *циˈбер* — 110; «старе, тепер пасивно» до *ˈцебер* — 189, 246, 258, 261, 285, 367; *ˈцебе^{и}р* — 286; *ˈцебәр* — 99; *ˈцебир* — 95; *цеˈбер* — 204, 290; *це^{и}ˈбер* — 227; *циˈбер* — 115; *цебˈро* — 337; *ци^{е}бˈро* — 339; *цеˈберка* — 249, 311, 334; *це^{и}ˈберка* — 60; *циˈбарка* — 75; «рідко» до *ˈцебер* — 195; *циˈбарка* — 205.

5. Не картографується: *ˈцебрик* — 39, 110, 136, 276; *лаˈханка* 'посудина, з якої годують свиней' — 40, 319; *лоˈханка* 'дерев'яне відро для помий' — 318; *баˈд'а* 'дерев'яне відро для витягання води з криниці' — 40, 65, 69, 74, 124, 128, 131, 142, 149, 158—160, 167, 173, 177, 276; *ˈшутора* 'дерев'яне відро для витягання води з криниці' — 2; *ˈкопка* 'велике дерев'яне відро' — 322; *уˈшат* 'цебер для годівлі тварин' — 342; *пеˈрер'із* 'цебер для годівлі тварин' — 354.

КОМЕНТАР № 42

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 442: «Дошка, шкварка, шворінь (шворень, шкворень), штельвага, шкрябати, навшпиньки, шлюб, завше чи доска, скварка, своpінь, стельвага, скрябати, навспиньки, слюб, завсе? Скло, склянка чи шкло, шклянка?»

2. Відзначено структури: *скˈварка* — 81, 96, 208, 218, 248, 292, 367; *ˈвишкарки* — 49; *ˈвижарки* — 170, 184, 278, 303, 318, 323, 328, 340, 341, 343, 351, 353, 371; *ˈвижарки //ˈвишкварки* — 276, 319, 338, 339; *ˈвушкварки* — 286; *ˈвискарка* — 279.

3. У записі є ремарка: «*ˈвишкварка* (сумчани), *шкˈварка* (кубанці) — 287».

4. У значенні 'шкварка' записано лексему *каˈварма* — 207.

КОМЕНТАР № 43

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 267: «Ліˈвак чи лівˈша, чи лівˈшун?»

2. Позначено також: жовтим колом — *л'ійˈшунка* — 66; зеленим трикутником — *л'іˈвака* — 22, 110, 118; *л'іˈвач* — 37; синім штрихуванням — *л'уўˈшак* — 162; *л'уўˈша* — 150; *ˈл'ушн'а* — 190; коричневим штрихуванням — *л'еўш* — 2; *л'еўˈчун* — 219.

3. Не картографовано: *л'ійшоˈвик* — 160; *л'івоˈручка* — 215; *л'евоˈручка* — 180; *л'іˈвашник* — 21; *іл'ˈвач* — 354; *л'ійˈшон* — 117; *л'івоˈрукий* — 371; *л'еˈвушник* — 131; *л'ійˈцун* — 214; *л'ійˈшан* — 215.

КОМЕНТАР № 44

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 269: «Глуˈшан чи глушˈмень, глушˈмань, глухˈман, чи глушˈко..?»

2. Позначено також: зеленим колом — *глуˈхар'* — 143, 288, 314, 316, 333, 335, 371; *глу^{о}ˈхар'* — 355; *глухˈмар'* — 160; жовтим зафарбованим колом — *глушˈман'* — 298, 320; *гˈлушман'* — 38, 79, 128, 133, 216, 241, 326, 336; *глушˈмен* — 95, 172, 180; *гˈлушмен* — 95, 152; жовтим контурним колом — *глухоˈман* — 215, 316; синім колом — *глушˈпета* — 217, 327.

3. Не картографовано: *глуˈхач* — 282; *глуˈшан* — 112; *гˈлушма* — 168; *гˈлушпек* — 278; *глушˈмак* — 198; *глушˈпер'а* — 185; *глуˈхан'* — 298; *глушˈмир'а* — 359; *глухоˈта* — 302; *глушмаˈн'ака* — 128; *глуˈхе* — 11; *глуˈха* — 162; *глуˈхайа* — 288; *глуˈхий* — 10, 12, 13, 22, 24, 28, 37, 41, 43, 44, 53, 74, 81, 95, 102, 111, 121, 132, 139, 147, 150, 170, 181, 211, 220, 233, 237, 239, 246, 253, 255, 275, 283, 295, 301, 302, 305, 306, 308, 313, 314, 318, 321, 322, 333, 335—337, 341, 343, 344, 346—348, 351, 354, 356—358, 361, 366, 371, 372; *глуˈх'ий* — 109; *глуˈх'ій* — 44; *глуˈх'и^{е}й* — 110; *глуˈхой* — 253, 283, 296, 303; *глушˈпей* — 236; *глуˈха теˈтер'а* — 160, 163, 242, 372, 375; *глуˈха тәˈтер'а* — 73; *глуˈха те^{и}ˈтер'а* — 78, 171.

4. У записах є ремарки: «лайливе» до *глушˈман* — 170; до *гˈлухман* — 9; «сердито» до *гˈлушман* — 211; «без емоційного забарвлення» до *глуˈхий* — 211.

КОМЕНТАР № 45

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 269: «Лаˈсій чи лаˈсун, чи ласьˈко?»

2. Позначено також: червоним колом — *лаˈсунчик* — 14, 233, 358; *лаˈсун'ч'ик* — 153, 314; *лаˈсун'ч'әк* — 65; жовтим колом — *ласˈко* — 109, 219, 226.

3. Не картографовано: *ˈласий* — 3, 6, 11—13, 15, 22, 25, 37, 51, 60, 66, 69, 72, 78, 82, 90, 95, 104, 105, 114, 118, 121, 124, 125, 128, 131, 139, 140, 147, 156, 163, 169—172, 178, 181, 185, 191, 193, 201, 204, 211, 215, 216, 220, 221, 237, 238, 250, 252—254, 278, 279, 281—283, 296, 303, 313, 321, 322, 330, 333, 335, 337, 346—348, 352, 354, 361, 362, 369; *сˈласний* — 147; *ˈласәй* — 43, 48, 145; *ˈласа* — 73, 169; *ласˈтун* — 295; *ласоˈвитий* — 5, 21; *лакитˈки // лаˈк'ітки ˈл'убит'* — 10; *ˈлак'ітка* — 209; *ˈлак'ітник* — 2; *ˈлакомий* — 110, 128; *ˈлакомка* — 17, 227, 302, 343; *лиˈзун* 'ласун' — 18, 89, 163, 222, 239, 251, 295, 305, 316, 326, 357, 372; *л'іˈзун* — 288; *лиˈзун'ч'ік* — 158; *лизуˈнец'* — 168; *маˈзунчик ˈмамин* — 41, 235; *маˈзун'ч'ік* — 152, 160; *маˈзун* — 239, 308, 316, 340; *ласоˈгубий* — 181, 182, 184; *ласоˈгуб* — 154, 360; *лаˈсен'кий* — 162; *ласотˈч'ій* — 364; *лакоˈминка* — 162; *пундиˈковий* — 159, 162; *сладкоˈйешка* — 213; *солоˈдун* — 318, 356; *дулˈч'а* 'той, що любить ласощі' — 111; *ˈжадний* 'ласун' — 121; *сметˈан'ік* — 288; *ˈлакомич'ик* — 222; *лакитˈки ˈл'убит'* — 10; *лаˈс'ійка* — 73; *ˈлакотки* — 141; *лаˈкотник* — 224; *маˈм'ій* — 224; *сласˈт'он* — 227; *лаˈсул'а* — 227.

4. У записі є ремарка «рідко» до *лаˈсун* — 2.

КОМЕНТАР № 46

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 264: «ˈВулик чи ˈвулій, чи ˈвулень, чи ˈвулік?» та частину питання № 416: «Улик чи юлик?»

2. Позначено також: червоним колом — *ˈсуләк* — 42, 43, 46, 49, 50, 52—55, 64, 70, 71, 80, 142, 143, 145, 146; *ˈуләк* — 62—65, 68, 70, 145, 146, 150; *ˈвули^{е}к* — 95, 120—122, 130, 148, 281; *ˈули^{е}к* — 238, 300; *ˈули^{і}к* — 311; зеленим колом — *ˈвуләй* — 17; *ˈвуле^{и}й* — 256; *ˈвулий* — 3, 11, 14, 16, 28, 35, 289; жовтим колом — *ˈвул'ійа* — 214; *вул'іˈйа* — 137; *ˈул'ійа* — 139, 213, 214, 220, 223.

3. Засвідчено ще такі звукові структури картографованих слів: *ˈвул'ей* — 17; *ˈул'ей* — 247, 252, 254, 259; *ˈул:ей* — 250; *ˈгулик* — 119; *ˈйулик* — 212; *ˈйул'ій* — 139.

4. Не картографовано: *ˈвулин'* — 3; *ˈвул'ін'* — 4; *ˈули^{е}н'* — 289; *ˈул'н'ік* — 296; *ул'* — 310; *коˈлод^{т}ка* — 369; *ˈрамошник* 'великий вулик, що зимує надворі' — 108; *штуˈбей* 'вулик, що зимує в приміщенні' — 108, 109; *дупˈл'анка* — 327.

5. У записах є ремарки: «колись казали» до *ˈвул'ій* — 33; «частіше» до *ˈвули^{е}к* — 130; *ˈул'ій* — 244; *ˈул'ік* — 338; «невеликий» до *ˈвулик* — 14; «рідко» до *ˈул'ік* — 225; *ˈвул'ік* — 194; «нове» до *ˈвул'ік // ˈул'ік* — 327.

КОМЕНТАР № 47

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 380: «Половня, полоскати, лобода чи пелевня, пелескати, лебеда? *Горобець* чи *веребей?*» і питання № 5: «Як у вас називається будівля для снопів, полови, соломи: *кˈлуня, стоˈдола..?*»

2. Червоним колом позначено також: *поˈловн'а* — 16; *пол·овˈн'а* — 93; *паˈловн'а* — 95 (як паралель); *паˈлоўн'а* — 161, 187; *полоˈв'а* — 198; *поˈловн'а* — 210; *по^{у}лоўˈн'а* — 239; *по^{а}лоўˈн'а* — 299; *по^{у}ˈлоўн'а, поˈловн'а* — 300; *по^{а}ло^{а}вˈн'а* — 321; *по^{а}ˈловн'а* — 355; *поˈловин'а* — 123, 238; *полоўн'і йа ни зˈнайу* — 140.

3. Зеленим колом відображено ще: *пол'ійˈник* — 2, 17, 22, 24; *полівˈник* — 3, 15, 20, 31; *пол'івˈник* — 37; *пуˈловн'ік, пωˈловн'ік* — 17 (як паралелі до *полоўˈник*); *поˈловник* — 27; *полійниˈки* — 28; *пол'івˈник* — 32, 37; *пол'оўˈник* — 29, 34; *по^{у}ˈлоўник* — 305, 306; *поˈлоўнәк* — 48 (з ремаркою «рідко хто каже»), 73, 145; *паˈлоўник* — 172, 187; *поˈловни^{е}к* — 251; *пωловˈник* — 55; *паˈлоўн'ік* — 288; *по^{а}ˈлоўн'ік* — 276; *поˈлоўн'ік* — 278; *пол'ійˈнек* — 108; *пол·оўˈник* — 170; *поˈлоўники* — 85; *поˈлоўн'ік* — 233; *поˈломники* — 258; *половˈн'іки* — 283; *пˈлеўник* — 214; *поˈловники* — 69; *поˈл·оўники* — 318; *поˈловнәки* — 146; *поˈлоўники* — 162, 261.

4. У записах нема знака наголосу: *половня* — 15, 26, 194, 215; *ў полоўню* — 54; *в полоўн'у* — 57; *полоўн'а* — 178—180, 295; *половн'а* — 79, 147, 294; *пол'івник* — 29; *полоўник* — 35, 123, 139, 240; *половником* — 57; *половник* — 136, 177.

5. Не скартографовано: *полоˈвей* — 193; *полоˈвен'* — 282.

КОМЕНТАР № 48

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 34: «Як у вас називається стебло огірків..: *оˈгудиння..?*»

2. Записано структури без початкового [о]: *ˈгудин'(н')а* — 5, 6, 15, 40—42, 60, 68, 72, 110, 115, 117, 118, 122, 123, 134, 218, 227, 284, паралельно з *оˈгудин'(н')а* — 128, 136, 174; *ˈгудина* — 33, 40, 43, 45, 48—50, 62, 64, 69, 73, 78, 85, 87, 93, 94, 103, 126, 131, 135, 137, 142, 144—146, 149, 151, 153—155, 158—161, 163—165, 167, 169, 170, 173, 175, 179, 181, 186, 188, 190, 193, 194, 196, 211, 213, 216, 219, 222, 224, 227, 235, 239—241, 254, 275, 278, 279, 283, 284, 287, 317, 319, 321, 354, 374, паралельно з *оˈгудина* — 91, 152, 172, 189, 205, 308, 316, 323.

3. Відзначено структури з протетичним [в]: *ˈвуˈдин'(н')а* — 9—13, 15, 17—22, 24, 25, 29, 32—35, 37, 38, 43, 47, 51, 108, 118, 119, 124, 130, 133, 134, 136, 139, 141, 143, 147, 148, 220, 221, 223, 225, 227, 231, 290, 303, паралельно з *оˈгуˈдин'(н')а* — 14, 16, 26, 31,

36, 39, 125, 131; ˈвудина — 12, 22, 27—29, 43, 49, 52, 53, 55, 57, 63, 67, 71, 112, 114, 135, 162, 214, 220, 223, 225, 226, 233.

4. Зафіксовано структури без протетичного приголосного: *уˈдин'(н')а* — 14, 37, 70, 81, 109, 111, 120, 134, 212, 299; *ˈудина* — 47, 52, 55, 145, 219, 224, 234.

5. Відзначено наголос: *(о)гуˈдин':а*, *(в)уˈдин'а*, *гуˈдина* — 26, 51, 97, 98, 104, 105, 149, 242, 255, 259, 280, 282, 290, 299, 300, 339, 347; *ˈогуд* — 337.

6. У нас. п. 328 записано *уˈгуд*.

7. Не картографуються лексеми: *ˈкалива(о)* — 54, 283; *лаˈбуз* — 4; *баˈдил':а* — 209; *баˈдилка* — 365; *ˈгичка* — 288, 296; *поˈгон :а* — 293; *ба(о)тˈва* — 303, 311.

КОМЕНТАР № 49

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 54: «Як у вас називається — *осˈлін* чи *ˈлава*, *ˈлавка* (переноситься чи ні), чи *тапˈчан?* Чи є різниця в значенні?»

2. Семантичну диференціацію лексико-словотворчих структур здійснено на основі зафіксованих у записах протиставлень лексем за диференційною ознакою «переносні — непереносні меблі (сидіти в хаті)» і базується на ремарках типу: «*осˈлін* (переноситься), *ˈлавка* (не переноситься)» — 2, 9, 13, 18, 21, 27, 31, 32, 34, 64, 110, 204, 206 та ін.; «*осˈлін*, *ˈлайка* (переноситься)» — 4; «*осˈл ін* — дерев'яна довга лава під вікном від одної стіни до другої; *ˈлава* — це біля столу, яка переноситься» — 35 та ін.; «*ˈлава* (розмальована квітами, відіграє роль дивана)» — 41, «*ˈлава, осˈлін* (відрізняється будовою: лава робиться попід стіною, не переноситься)» — 76, 78, 84, 87 та ін.; «лава (з дощок, переноситься)» — 81; «*ˈлава* (теж переноситься)» — 89; «*осˈлон* (вузький, довгий, переносний), *ˈлава* (давнє, маловживане) 'ослін'» — 213; «*осˈл ін*, *ˈлава*, *ˈлайка* (ослін більший за розміром за лаву, обоє переноситься, лавка ж не переноситься)» — 101; «*сˈтуло*, *ˈлава*, *табуˈретка* — все окроме лави переноситься» — 163; «*ˈлайка* (переноситься)» — 164; «*лава ˈбол'ша і вˈкопуйет'с'а в ˈземл'у, а осˈл ін маˈлен'кий, його ˈможна перенисˈти*» — 182; «*ослон* (вузький, переносився); *канаˈпет* (широка лава, довга, стояла під стіною в хаті), *ˈлава* (широкий і довгий ослін із задовбаними ніжками); *ˈлайка* (недовгий ослін, переноситься)» — 339 та ін.; «*каˈнапка* — лавка із спинкою» — 47, 48 та ін.

Не береться до уваги *ˈлайка*, *ˈлавочка* («вкопана на дворі чи на вулиці») — 224, 236, 237, 248, 253, 340.

4. Відзначено *ˈлавочка* — 185, 235, 248, 253, 326, 358, 371.

КОМЕНТАР № 50

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 415: «На *тій* ялинці чи на *ті* ялинці?» та на частину питання № 241: «Поˈбіг *доˈрогою*, *ˈлісом*, *хаˈщами* чи *по доˈрозі*, *по ˈлісі*, *по хаˈщах?*»

2. Зафіксовано: *йаˈл·ин'ц і* — 3, 19, 21, 48, 73, 186, 241, 336.

3. Відзначено форми дав. відм. одн. іменника *ˈйолка:* (на) *ˈйолц'і* — 206, 211, 226, 239, 255, 274, 297, 305, 313, 317, 323, 325, 327, 337, 343, 348, 351, 359, 361, 362; *ˈйолк і* — 9, 124, 125, 147, 164, 181, 203, 204, 252, 253, 255, 284, 294, 307, 308, 315, 341, 353, 356—358, 366, 370—372; *ˈйолки* — 15, 145, 276 (паралельно з *ˈйолк'і*), 278, 288, 338, 339, 352; *ˈйолк'е* — 301, 303, 342, 367; *ˈйолке*[и] — 340; форми місц. відм. одн. іменника *доˈрога:* (по) *доˈроги* — 338—340; *доˈроги*[і] — 278; *доˈрог е* — 254, 275, 288, 289, 296, 302, 303, 367; *доˈрожк'е* — 363.

КОМЕНТАР № 51

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 304: «Учитеˈлі, дохтоˈри (дохтоˈрі), вечоˈри (вечоˈрі), голоˈси, холоˈди, вівˈси чи учитеˈля, дохтоˈра, вечоˈра, голоˈса, холоˈда, вівˈса, ліˈса?», на частину питання № 306: «Стоˈли, хліˈби, вітˈри, воˈли, плуˈги чи стоˈлове, хліˈбове, вітˈрове, воˈлове, плуˈгове?» і на частину питання № 230а): «Іти *по ˈводу* чи *за воˈдою?* Іти *по ˈлікаря* чи *за ˈлікарем?*»

2. Відзначено форми наз. відм. мн. іменника *ўрач* — 262, 291, 330, 346, 369.

КОМЕНТАР № 52

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 282: «ˈМало ˈмеду, кˈвасу, баˈгато гоˈроху, ˈльону, (льну), ˈвоску, ˈдайте ˈсиру, ˈмаку, ˈльоду чи ˈмало ˈмеда, кˈваса, баˈгато гоˈроха, ˈльона (льна), ˈвоска, ˈдайте ˈсира, ˈмака, ˈльода?»

2. Усі наведені в питанні слова, крім слова *сир*, як правило, мають тільки закінчення **-у** (*ˈмеду, кˈвасу, гоˈроху, ˈльону, ˈвоску, ˈмаку, ˈльоду*), тому доцільно було картографувати лише іменник *сир*.

Відзначено закінчення **-а** поруч з **-у** від інших передбачених іменників — 15, 24, 30, 37, 139, 148, 153, 177, 212, 231, 248, 280—282, 284, 292, 293, 295, 300—302, 353, 354, 367; тільки закінчення **-а** від інших передбачених програмою іменників — 117, 133, 252, 273, 294, 297, 312, 322.

3. Не записано слова *сир* — 25, 27, 40, 45, 46, 49, 50, 52, 56, 58—60, 62—64, 66—68, 72, 74, 75, 80, 88, 98, 99, 112, 121, 126, 138, 141, 156, 175, 199, 202, 209, 210, 218, 220, 224, 227, 234, 241, 250, 252, 254, 260, 279, 280, 305, 317, 324, 328, 330, 346, 350, 352, 375.

КОМЕНТАР № 53

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 290: «ˈНашого теˈляти, щеˈняти, курˈчати чи ˈнашого теˈляте, щеˈняте, курˈчате, чи ˈнашого теˈляті, щеˈняті, курˈчаті?»

2. Червоним колом картографуються також форми на **-атэ** — 42—44, 54, 55, 61—63, 65, 67, 68, 70, 71, 73, 150, 157, **-ати**[е] — 4, 108, 112, 122, 286.

3. Не скартографовано форми на **-ата**: *теˈл'ата* — 37; *теˈл'ата, курˈчата* — 126; *ичеˈн'ата, курˈчата* — 139.

КОМЕНТАР № 54

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 293: «ˈНашому теˈляті, гуˈсяті, ягˈняті, пороˈсяті чи теˈляти, гуˈсяти, ягˈняти, пороˈсяти, чи теˈлятові, гуˈсятові, ягˈнятові, пороˈсятові, чи теˈлятови, гуˈсятови, я гˈнятови, пороˈсятови, чи теˈляту, гуˈсяту, ягˈняту, пороˈсяту?»

2. Жовтим зафарбованим колом картографуються також форми на **-атув'і** — 19; жовтим контурним колом — форми на **-атови**[е] — 4, 108; жовтим зафарбованим трикутником — форми на **-ові**[и] — 238.

3. Від іменника *гуся* зафіксовано форми з суфіксом і без нього. Записано форму *гусе*[ш]*н ат і* — 10, 11, 15, 19, 28, 29, 36—39, 43, 49, 52, 61, 72, 86, 90, 103, 114, 153, 158—163, 167, 169, 171, 181, 184, 190, 203, 206, 213, 224, 275, 302, 329, 374; *гусе*[ш]*н'атов'і* — 160, 196, 225; *гусе*[ш]*н'атови* — 100, 115; *гусе*[ш]*н ов і* — 9, 12, 37, 40, 111, 134, 211, 214, 222, 223.

4. Записано словоформи: тільки *пороˈс'ати* — 18, тільки *теˈл ат'і* — 168, тільки *гуˈс'у* — 285.

5. Не картографуються форми із суфіксом **-атко**: *тэˈл'атков'і, гусеˈн'атков'і, йагˈн'атков'і, пороˈс'атков'і* — 55.

КОМЕНТАР № 55

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 295: «З одˈним теˈлям, ягˈням, пороˈсям чи теˈлем, ягˈнем, пороˈсем, чи теˈлятом, ягˈнятом, пороˈсятом?»

2. Деякі з паралельно вживаних форм стосуються тільки окремих передбачених програмою слів. Флексія **-ам** належить тільки іменникові *теля* — 40, 140; *порося* — 146. Відзначено тільки словоформи на **-ом**: *гуˈс'ом* — 128; *пороˈс'ом* — 143; *теˈл'ом* — 13, 18; на **-атом**: *йаґˈн атом* — 100, 181, 334; *пороˈс'атом* — 147; на **-ем**: *йаґˈнем* — 39; *пороˈсем* — 53.

3. У записі є ремарка «нове» до форми на **-ам** — 306.

КОМЕНТАР № 56

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 302 а): «ˈДовгі ˈвуса, повоˈда, руˈкава, воˈрота, доˈлота чи ˈдовгі ˈвуси, повоˈди, рукаˈви, воˈроти, доˈлоти?»

2. Форми від іменників *вуса, повода, ворота, долота* з відповідною формою іменника *рукава* не співвідносні, тому вони не картографуються. Іменники *ˈвуса, повоˈда* найчастіше фіксуються з флексією **-а**, хоч зрідка зустрічаються, але виразно не локалізуються форми *ˈвуси, повоˈди*. Іменники *воˈрота, доˈлота*, як правило, засвідчуються з флексією **-а**.

КОМЕНТАР № 57

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 400 б): «Коз, нор, сов, печер, хвороб, тополь, яблонь, ворон чи кіз, нір, сів, печір, хворіб, топіль, яблінь, ворін?»

2. Зелене штрихування нанесено на основі запису однієї словоформи: *ˈнор'ій* — 38, 108, 236, 274; *ˈсов'ій* — 115, 214, 372.

3. Відзначено структури: *ˈкоˈзів* — 10; *коˈзей* — 14, 28, 139; *коˈзий* — 356; *нор* — 170.

КОМЕНТАР № 58

1. Карту складено за відповідями на частину питання № 400 б): «Коз, нор, сов, печер, хвороб, тополь, яблонь, ворон чи кіз, нір, сів, печір, хворіб, топіль, яблінь, ворін?»

2. Червоним колом скартографовано ще: *тоˈп'іл'* — 30, 135, 172; зеленим: *туˈпол'ій* — 163; *то*[а]*по*[а]*ˈл'ей* — 276; *топоˈл'ей* — 288, 356; *туˈпол'еі* — 307, 342; *ˈтопол'ій* — 317; *топол ій* — 358.

3. Штрихуванням позначено також: [о[у]] — *то*[у]*ˈпол'* — 73, 173, 189, 305, 306, 317, 323, 351; [у[о]] — *ту*[о]*ˈпол'* — 338.

4. Не скартографовано: *тупоˈл·ин* — 340.

КОМЕНТАР № 59

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 308: «Неˈмає люˈдей, гˈрошей, ˈкоˈней, госˈтей чи люˈдий, гˈроший, ˈкоˈний, госˈтий, чи люˈдій, гˈрошій, ˈкоˈній, госˈтій, чи люˈдів, гˈрошів, ˈкоˈнів, госˈтів, чи ˈлюдьох, гˈрошох, ˈконьох, ˈгостьох?»

2. Іменник *люди* формою род. відм. з іншими передбаченими програмою іменниками не співвідносний, тому картографуються тільки форми від *гості, гроші, коні*. Засвідчено форми *л'уˈдий* — 2, 3, 6, 11, 39, 40, 109, 110, 115; *ˈл уд'ій* — 9. У решті нас. пп. виступає форма *л'уˈдей*.

3. З паралельно вживаних форму на **-ей** засвідчено тільки від іменника *гості* — 3, 6; форму на **-ію** тільки від іменника *гроші* — 137, 156, 222, 278, 313, 348; лише від іменника *коні* — 225, 347.

4. Зафіксовано форми на **-ій**: *ˈгост ій* — 131; *гˈрош'ій* — 213, 221, 234, 287; *ˈкон ій* — 194.

5. Відзначено наголос: *ˈгостей* і *госˈтей* — 191; *гˈрошей* і *гроˈшей* — 31, 33, 34, 39, 40, 47, 73, 86, 90, 91, 105, 114, 128, 165, 172, 175, 180, 183, 185, 187, 190, 191, 194, 195, 199, 200, 225, 235, 240, 253, 255, 342; *гроˈшей* — 5, 12, 14, 16, 20—22, 24, 26, 28, 32, 35, 38, 44, 49, 50, 54, 55, 58, 61—63, 66, 68, 75, 76, 85, 88, 95, 118—120, 123—127, 131, 134, 136, 139, 142, 146—149, 155, 170, 176, 192, 193, 197, 204, 206—209, 214, 216—218, 222, 223, 231—233, 243, 246, 256, 258, 261, 298, 300, 312, 318, 321, 322, 330, 336, 346, 350, 355, 363, 369, 374; *гроˈший* — 3, 6; *ˈконей* і *коˈней* — 30, 31, 33, 34, 37, 39, 73, 91, 92, 114, 131, 141, 147, 165, 172, 175, 185, 187, 188, 191, 192, 195, 196, 211, 237, 253, 256, 284; *коˈней* — 11, 15, 16, 20, 24, 28, 36, 38, 51, 53, 58, 61, 75—78, 85, 99, 118, 124—128, 132, 136, 139, 146, 149, 150, 170, 176, 193, 206, 207, 214, 218, 222, 223, 231, 246, 261, 280, 287, 295, 297, 299, 300, 303, 312, 318, 321—333, 343, 346, 363, 364, 369, 374.

КОМЕНТАР № 60

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 329: «*Цей* год чи *сей* год, чи *сесь*, чи *сой*, чи *оˈцей*, чи *цесь* год?», питання № 330: «*Ця ˈхата* чи *ся*, чи *ˈсяя*, чи *ˈсеся*, чи *ˈсоса*, чи *ˈцяя*, чи *оˈця*, чи *ˈцеся ˈхата?*», питання № 331: «*Це ˈполе* чи *оˈце ˈполе*, чи *ˈцее*, чи *ˈцесе*, чи *се*, чи *ˈсее*, чи *ˈсесе ˈполе?*»

2. Засвідчено також форми: *ц'аˈго* — 139; *оцеˈго, оц'аˈго* — 25; *ц'е* — 51; *ц'ой* — 256; *оцеˈво* — 64; *с'е* — 252; *с'ей* — 288; *ˈйетат* — 185; *ˈйетом* — 276; *ˈйета* — 185, 194; *ˈйетий* — 278; *ˈетий* — 278; *ˈет'ій* — 303.

3. У записах є ремарки: «з підкресленою вказівкою» до оˈцей, оˈц'а, оˈце — 238; «з більшим уточненням» до оˈцей — 277; «частіше» до ц'а — 323.

КОМЕНТАР № 61

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 332: «Від тіˈєї чи ˈтої, чи ˈтеї, чи ˈтії?»
2. Червоним колом відображено також: *тіˈйеї* — 298; *т'іˈйеі* — 196, 224.
3. Зеленим колом позначено ще: *тіˈйі* — 159. У запису з нас. п. 163 зафіксовано наголос *ˈт'ійі*.
4. Зеленим квадратом передано й *ˈт'ейі* — 185, 186, 205.
5. Жовтим штрихуванням нанесено також *теи* — 119, 172, 185.
6. Не картографується: *од тій* — 183; *туˈйеїі* — 256; *тоˈйеїі* — 282.
7. Не відзначено наголосу: 15, 16, 20, 25, 29, 32, 33, 35, 59, 74, 77, 94, 97, 127, 130, 135, 141, 155, 178, 180, 190, 195, 215, 217, 234, 252, 253, 275, 282, 283, 295, 346, 351.

КОМЕНТАР № 62

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 333: «З тіˈєю ˈдівчиною чи з ˈтою, чи з ˈтею, чи з тов, чи з том ˈдівчином?»
2. Червоним колом картографуються також: *з тиˈйейу* — 210, 256, 334; *з т'іˈйеі* — 278; *т'іˈйеі // т іˈйейу* — 180.
3. Зеленим колом позначено також *з ˈт'ійі* — 163; *т'іˈйі* — 182.
4. Зеленим квадратом передано ще: *с т'ейу* — 186; *з теїі* — 260.
5. Жовтим штрихуванням картографується також *теи* — 119, 172.
6. Не картографується: *з т'ій* — 164, 342; *с тоў* — 4, 108; *з туйейу* — 256.

КОМЕНТАР № 63

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 415: «Добрий, молодий хлопець чи добри, молоди хлопець? Молодій дівчині чи молоді дівчині? У глибокій криниці чи у глибокі криниці? На тій ялинці чи на ті ялинці? Скорій, хутчій чи скорі, хутчі?»
2. Відзначено ще флексії: **-ой** *(молоˈдой, на той, у глиˈбокой)* — 117, 119, 203, 276, 278, 284, 288, 294, 302, 303, 311, 338 — 340, 356; **-ойі** *(молоˈдойі, у глиˈбокойі, на ˈтойі)* — 145, 146, 149, 227, 338, 339; **-ей** *(молоˈдей, у тей)* — 172.
3. Засвідчено твердість передньоязикового приголосного основи: *ті(й) молоˈді(й) ˈд'іўчин'і* — 4, 13, 17, 47, 51, 57, 76, 81, 100, 111, 160, 188, 218; *молоˈдий ˈд'іўчин'і* — 52, 233; *тий* — 35; *молоˈді ˈд'іўчині, на тій йаˈлинц'і* — 29; *тьі // т'і* — 37; *ті* — 44; *т·і* — 225; *молоˈді ˈд'іўчин'і* — 220.
4. Поставлено знаки лише на основі запису займенникової форми — *на т'і йаˈлинц'і* — 55, 159, 175, 233.

КОМЕНТАР № 64

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 318: «ˈМатерини чи ˈматеринї хустˈки? ˈБатькови чи ˈбатькові ˈдіти?»
2. Зеленим колом картографуються також варіанти флексій: **-э** — 43, 150; **-иі** — 12, 252, 282, 348, 359; **-іи** — 298; зеленим штрихуванням **-иі** — 238; **-і** (з напівм'якістю попереднього [в·]) — 276; **-іи** — 281.
3. Відзначено фонетичні варіанти структури [ˈматеирин'і(-и)]: *ˈматерні* — 25; *ˈматерін'і* — 56, 141; різні вияви фонем /е/ та /и/ в другому й третьому ненаголошених складах до уваги не беруться.
4. Зафіксовано форми від інших коренів: *ˈматушкин'і* — 352; *ˈтатов'і* — 2, 11, 14, 108, 118, 140; *ˈпапин'і* — 39, 177, 233; *ˈпапкини* — 294; *отˈцови* — 284, 292, 299, 301, 367.

КОМЕНТАР № 65

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 413: «Піду, добріший, біліший чи пійду, добрійший, білійший?», на питання № 277 в): «Пішˈли якскоˈріше чи найскоˈріше, чи якнайскоˈріше, чи чимскоˈріше, чи пішˈли сˈкорим скоˈріше?» і на частину питання № 415: «Скорій, хутчій чи скорі, хутчі?» із залученням матеріалів відповідей на питання № 277: а) ˈШирший чи широˈкіший, чи широˈкіщий? ˈДовший чи ˈдовжий, чи довˈгіший? Моˈлодший, соˈлодший, здоˈровший чи молоˈдіший, солоˈдіший, здороˈвіший, чи молоˈдійший, здороˈвійший, солоˈдійший? б) Найсˈтарший, найˈнижчий, наймоˈлодший чи найстаˈрійший, наймолоˈдійший, чи найˈнизький, наймоˈлодий, найˈдобрий, чи ˈсамий стаˈрий, ˈсамий молоˈдий, ˈсамий ˈдобрий?»
2. Відзначено форми з суфіксом **-ійш-**: *добˈр'ійший* — 83, 283; *біˈл'ійший* — 243, 292; *скоˈр'ійше* — 119, 172, 308; із суфіксом **-ейш-**: *добˈр ейший* — 119, 284, 288, 297; *скоˈрейше* — 296; форми вищого ступеня прикметників на **-ейе-** *(бел'ейе)* — 280; форми вищого ступеня прислівників на **-іш** *(скоˈріш)* — 283, 313, 325, 359; на **-ій** *(скоˈр'ій)* — 306, 361; форми вищого ступеня прислівників на **-ейе** *(добˈр'ейе, б е'л'ейе)* — 213, 247, 254, 255, 275, 276, 284, 288, 297, 298, 299, 301, 302, 303, 307, 319, 328, 347.
3. Чорним штрихуванням позначено також *май добˈр іший, май б'іˈл'іший* — 110, 115. Форми найвищого ступеня із часткою *май* до уваги не беруться.
4. Ареали форм *здоˈровший : здороˈв'іший* розрізняються дуже умовно: *здоˈровший* — 9, 14, 15, 17, 19, 20, 26, 29, 30—32, 34, 37, 39, 44, 45, 84, 87, 91, 125, 128, 131, 135, 142, 145, 146, 157, 160, 162, 163, 165, 181, 182, 197, 216, 226, 231, 343, 354; *здороˈв'іший* — 33, 43, 57, 61, 76, 77, 79, 82, 83, 89, 90, 92—94, 97, 101, 104, 105, 114, 128, 131, 134, 139, 147, 152, 153, 159, 161, 163, 164, 167—169, 172, 176, 180, 183, 185, 186, 191, 193, 194, 198, 199, 203, 239, 251, 252, 255, 259, 275, 282, 283, 293, 295, 296, 302, 303, 305, 306, 313, 325, 343, 348, 351, 359, 361.
5. Зафіксовано написання **-эй** у прикметниковому закінченні *(б'іˈл'ішэй, добˈр'ішэй)* — 43, 45, 46, 48, 61, 63—65, 68, 70, 71, 73, 142, 150.

КОМЕНТАР № 66

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 334: «Оˈдин день чи оˈден, чи оˈдін, чи йоˈден, чи єˈден, чи їˈден день?»
2. Зеленим зафарбованим трикутником скартографовано також *йеˈдин* — 256; наполовину зафарбованим зеленим трикутником картографується ще *йіˈдин* — 260; *ˈйідэн* — 54.
3. Відзначено: *аˈдин* — 89, 161, 187, 196, 276; *аˈдін* — 194, 276, 288, 296.
4. Не картографується: *йоˈдин* — 260; *воˈден* — 4, 108, 115.

КОМЕНТАР № 67

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 346: «Сиˈдіти чи сиˈдіть, чи сиˈдіті, чи сиˈдіт? Хоˈдити чи хоˈдить, чи хоˈдиті, чи хоˈдит?»
2. Позначено також: червоним колом — *еаˈд'іте, хоˈдите* — 42, 45, 52, 54, 62, 63, 73; *сиˈд'ітеи* — 5; *хоˈдитие, сиеˈд'ітие* — 122; *хоˈдетие, сиеˈд'ітие* — 4, 108; *хоˈдит'і, хоˈдете* — 273; *сиˈд'ет'і, хоˈдит'і* — 248; зеленим колом — *еиˈд'іт, хоˈдит* — 18, 29, 260, 321; *хоˈд'іт'* — 133, 135, 157, 231, 253, 280, 284, 292, 367; *хоаˈд'іт'* — 262, 276, 278, 299; *хаˈд іт'* — 288, 301; *е'іˈд'ет'* — 185, 194, 262, 276, 288, 299, 301, 303, 312, 367; *сиˈд'ет'* — 203, 255, 296; *с'еˈд'ет* — 252, 292.
3. Засвідчено ще такі звукові структури: *сэˈд'іт'* — 42—46, 48—50, 52, 53, 55, 62—68, 70, 73, 99, 142, 143, 145, 146, 150, 157, 163; *сиеˈд'іти* — 121, 130; *еиеˈд'іт'* — 148, 218, 286, 300, 301, 311, 328; *с'іˈд'іти* — 221, 225; *е'іˈд іт'* — 253, 292; *хоаˈдит'* — 355; *хаˈдити, хаˈдит'* — 95, 172; *хоуˈдит'* — 289, 305, 306.
4. У записах є ремарка «рідко» до *хоˈдити, еиˈд'іти* — 223, 340.

КОМЕНТАР № 68

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 348: *Ревˈти чи ревˈсти, чи русˈти, чи реˈвати, чи ровˈці?»*
2. Позначено також: червоним зафарбованим колом — *реўˈт'і* — 193, 194; зеленим колом — *реˈв'іт'* — 128, 308; *риеˈв'іт'* — 83, 173, 224, 278, 340, 342; *рэˈв'іт'* — 99, 134; *риˈв'іт'* — 56, 84, 158, 172, 185, 223, 298; *реˈв'ітэ* — 71; *реиˈв'ітие* — 108; жовтим колом — *реˈватие* — 4; *риˈват'* — 139.
3. До уваги не взято різні вияви фонеми /е/ в переднаголошеній позиції, відбиті в записах знаками **еи**, **ие**, **э**, **и**.
4. Не картографовано: *ˈр умсати* — 173; *ˈрумсати* — 233.

КОМЕНТАР № 69

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 350: «Робˈлю, ломˈлю, люˈблю, пˈравлю, дивˈлюсь чи роˈб'ю, лоˈм'ю, люˈб'ю, пˈрав'ю, диˈв'юсь, чи роˈбю, лоˈмю, люˈбю, пˈравю, диˈвюсь?»
2. Червоним колом відображено також: *ˈламл'у* — 11; *ламˈл'у* — 12, 89, 106, 161, 172, 187, 273 (як паралель); *ламл'у* — 100; *рабˈл у* — 95, 161, 172, 187, 273 (як паралель); *роеб'л'у, лоам'л'у* — 276, 278, 299, 321, 342, 355. Цього знака вжито й для одного слова-репрезентанта: *ˈробл'у* — 22, 25, 48, 56, 60, 141, 156; *робл'у* — 45, 59, 302; *робˈл у* — 49, 50, 53, 57, 62—64, 66, 74, 117, 126, 154, 233, 242, 291, 324, 330, 350, 375; *л'убˈл у* — 46, 68, 70; *ˈл'убл'у* — 155; *ломˈл у* — 202.
3. Синім колом відбито також одне слово-репрезентант: *робˈйу* — 177.
4. Жовте штрихування нанесено на основі одного слова-репрезентанта: *ˈробл'у* — 12, 15, 16, 51, 60, 137, 142, 186, 191; *ˈдивл'ус'* — 78, 219; *кˈриўл'у* — 288.
5. У низці записів немає знака наголосу: 29, 35, 45, 79, 96, 178, 243, 275, 282, 322, 337.
6. Не скартографовано: *лоˈмайу* — 15, 22, 90, 108, 119, 140, 145, 149, 151, 211, 222, 224, 225, 227, 233, 282, 294, 314 і як паралель — 33, 37, 44, 103, 131; *лаˈмайу* — 54, 86, 94, 124, 125, 144, 146, 158, 160, 163, 164, 173, 178, 181, 182, 184, 201, 206, 223, 237, 247, 251, 255, 275, 283, 297, 305—308, 312, 315—317, 319, 325, 328, 330, 332, 334, 338—341, 348, 356, 357, 358, 362, 366, 370, 372 і як паралель — 91, 95, 153, 168, 171, 185, 186, 196, 258, 261, 301; *лаоˈмайу* — 288.

КОМЕНТАР № 70

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 351: «Ноˈшу, коˈшу, проˈшу чи ноˈсю, коˈсю, проˈсю?»
2. Засвідчено ще такі звукові структури: *наˈшу, каˈшу, праˈшу* — 95, 194; *наˈс'у, каˈс'у, праˈс'у* — 89, 95, 161, 172, 185, 187, 301; *ноуˈс'у, коуˈс'у, проуˈс'у* — 305, 306; *нуˈс'у* — 253.
3. Записано подвійний наголос: 24, 30, 40, 44, 47, 68, 145, 172, 219, 233, 344.
4. У записах є ремарки: «рідше» до *ноˈшу, коˈшу, проˈшу* — 175, 195, 276, 342; «тепер кажуть» до *ноˈшу, коˈшу, проˈшу* — 356.

КОМЕНТАР № 71

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 349: «Хоˈджу, буˈджу, воˈджу, сиˈджу чи хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу, чи хоˈдю, буˈдю, воˈдю, сиˈдю?»
2. Засвідчено звукові структури: *хаˈжу, ваˈжу* — 95, 253, 273, 283, 288, 291, 301; *хаˈд'у, ваˈд'у* — 89, 95, 172, 185, 187, 194; *хоаˈжу, воаˈжу* — 252, 288; *хоаˈд'у* — 322, 355; *хуˈд'у* — 253; *хоуˈжу* — 216; *хоуˈд'у, воуˈд'у* — 305, 306, 317, 319, 328, 332, 334; *веˈд'у* — 251; *сэˈд'у* — 251; *ˈсеӡ'у* — 108; *сиеˈжу* — 276, 300; *сиеˈд'у* — 4, 108, 276; *сиеˈжу* — 288; *еиеˈд'у* — 276; *с'іˈжу* — 252, 278, 294, 299, 301, 303, 312; *е'іˈд у* — 185, 194, 284.
3. Записано подвійний наголос: *ˈхоӡу, ˈбуӡу, ˈвоӡу // хоˈӡу, буˈӡу, воˈӡу* — 14; *ˈхoд'у, ˈвод'у, ˈбуд'у // хоˈжу, буˈжу, воˈжу* — 24, 251; *ˈход'у, ˈхожу, ˈбуд'у, ˈвод'у // буˈжу, воˈжу* — 30; *ˈход'у, ˈбуд'у // воˈд'у* — 35, 38; *ˈход'у // хоˈд'у, ˈхожу // хоˈжу, ˈбуд'у // буˈд'у, воˈд'у, воˈжу, буˈжу* — 39; *ˈход'у // хоˈд'у, ˈвод'у* — 40; *ˈбуд'у // хоˈд'у, воˈд'у* — 47; *ˈход'у // хоˈӡу* — 49; *ˈход'у // воˈд'у* — 55; *воˈд'у // ˈвод'у, ˈбуд'у, хоˈд'у* — 83; *хоˈд'у // ˈбуд'у* — 118; *ˈхожу // хоˈжу, воˈжу, воˈд'у* — 137; *ˈход'у, ˈвод'у // хоˈд'у* — 152; *ˈвод'у // хоˈд'у, буˈд'у* — 158; *ˈход'у // буˈд'у, воˈд'у* — 171, 190; *хоˈд'у, буˈд'у, воˈд'у // ˈход'у, ˈбуд'у, ˈвод'у* — 173, 195; *хоˈд'у // ˈход'у, буˈд'у, воˈд'у* — 187, 219; *ˈсиӡу // сиˈӡу* — 215.
4. У записах є ремарки: «рідко» — до *сиˈжу* — 224; «тепер кажуть» — до *хоˈжу, буˈжу, сиˈжу* — 356.

КОМЕНТАР № 72

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 352: «*Ллю, ллєш* чи *лˈляю, лˈляєш,* чи ˈ*лию,* ˈ*лиєш,* чи ˈ*ляю,* ˈ*ляєш*?»

2. Позначено також: червоним зафарбованим колом — *л'л'у, л'л'еш* — 305, 319, 325, 348, 351, 359, 362; *іл:у // л:у* — 296; *л':ош* — 288; *л':ош // л:ш* — 276, 294; червоним напівзафарбованим колом — *л'йош* — 301, 303; зеленим зафарбованим колом — ˈ*л':айиш* — 9, 11, 37, 111; зеленим контурним колом — ˈ*л'айиш* — 2, 4, 108; ˈ*л'айиˈш* — 109, 110, 115; ˈ*л'айіш* — 19, 22, 52, 214, 223, 225; *л'йайу* — 124, 125, 220; ˈ*л'аеш* — 133; жовтим контурним колом — ˈ*лийіш* — 45, 55, 90, 106, 139, 168, 173, 211, 222—225, 227, 356.

3. У записах є ремарки: «тепер кажуть» до *л'йу, л'йеш* — 317, 356; «нове» до *л йу, л'йеш* — 305.

КОМЕНТАР № 73

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 357: «ˈХод*ить*, ˈнос*ить*, пˈрос*ить*, ˈвоз*ить*, ˈбач*ить* чи ˈход*еть*, ˈнос*еть*, пˈрос*еть*, ˈвоз*еть*, ˈбач*еть*, чи ˈход*иць*, ˈнос*иць*, пˈрос*иць*, ˈвоз*иць*, ˈбач*иць*, чи ˈход*ит*, ˈнос*ит*, пˈрос*ит*, ˈвоз*ит*, ˈбач*ит*, чи ˈход*е*, ˈнос*е*, пˈрос*е*, ˈвоз*е*, ˈбач*е*?»

2. Позначено також: червоним зафарбованим колом — ˈ*ходәт'*, ˈ*носәт'*, *пˈросәт*, ˈ*возәт'*, ˈ*бачәт'* — 42—44, 52, 62, 68, 73, 99, 122; ˈ*ходи^{е}т'*, ˈ*носи^{е}т'*, *пˈроси^{е}т'*, ˈ*вози^{е}т*, ˈ*бачи^{е}т'* — 221, 234, 238, 260, 342; ˈ*ходет'* — 137; ˈ*бачет* — 207; ˈ*ход'іт'*, ˈ*нос'іт'*, *пˈрос'іт'*, ˈ*воз'іт'*, ˈ*бач'іт'* — 193, 194; червоним контурним колом — ˈ*ходәт*, ˈ*носәт*, *пˈросәт*, ˈ*возәт*, ˈ*бачәт* — 54, 63; ˈ*ходи^{е}т*, ˈ*носи^{е}т*, *пˈроси^{е}т*, ˈ*вози^{е}т*, ˈ*бачи^{е}т* — 4; ˈ*ход'іт*, ˈ*нос'іт*, *пˈрос'іт*, ˈ*воз іт*, ˈ*бач'іт* — 248, 253, 254, 284, 299, 301—303, 367; зеленим колом — ˈ*ходе^{и}*, ˈ*носе^{и}*, *пˈросе^{и}*, ˈ*возе^{и}*, ˈ*баче^{и}* — 108, 122, 170, 281, 300, 321; ˈ*ходе^{и}*, ˈ*носе^{и}*, *пˈросе^{и}*, ˈ*возе^{и}*, ˈ*баче^{и}* // ˈ*ходе*, ˈ*носе*, *пˈросе*, ˈ*возе*, ˈ*баче* — 10, 19; ˈ*бач'и^{е}* — 108, 213; ˈ*ходә*, ˈ*носә*, *пˈросә*, ˈ*возә*, ˈ*бачә* — 45, 46, 48, 54, 62, 63, 65, 73, 114, 150, 154, 157; ˈ*ходә*, ˈ*носә*, *пˈросә*, ˈ*возә*, ˈ*бачә* // ˈ*ходе*, ˈ*носе*, *пˈросе*, ˈ*возе*, ˈ*баче* — 55, 70, 71; ˈ*ходи*, ˈ*носи*, *пˈроси*, ˈ*вози* — 2, 3, 5, 6, 9, 14, 109, 115, 213; ˈ*бач·и* — 109, 111; ˈ*бач'і* — 115.

3. Засвідчено ще такі звукові структури: ˈ*бач·е* — 173, 222—225, 227, 276, 305—308, 314, 315, 325, 327, 348, 352, 355, 358, 359, 361, 362, 372; ˈ*бач'е* — 82, 86, 90, 97, 153, 158, 160, 170, 187, 201, 205, 236, 254, 274, 317, 319, 321, 328, 331, 334, 336, 341, 366, 370, 371; ˈ*бач'е* // ˈ*баче* — 95, 192, 241.

4. У записах є ремарки: «рідко» до ˈ*ходит'*, ˈ*носит'*, *пˈросит'*, ˈ*возит'*, ˈ*бачит'* — 195, 222; ˈ*ходит*, ˈ*носит*, *пˈросит*, ˈ*возит*, ˈ*бачит* — 2; ˈ*ходи^{е}т'*, ˈ*носи^{е}т'*, *пˈроси^{е}т'*, ˈ*вози^{е}т'*, ˈ*бачи^{е}т'* — 342; ˈ*ходе*, ˈ*носе*, *пˈросе*, ˈ*возе*, ˈ*баче* — 25; «тепер кажуть» до ˈ*ходе*, ˈ*носе*, *пˈросе*, ˈ*возе*, ˈ*баче* — 33; «давніше» до ˈ*ходе*, ˈ*носе*, *пˈросе*, ˈ*возе*, ˈ*баче* — 224.

КОМЕНТАР № 74

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 358: «ˈХод*ять*, ˈнос*ять*; даˈ*ють*, стереˈ*жуть*, пеˈч*уть* чи ˈход*яць*, ˈнос*яць*; даˈ*юць*, стереˈ*жуць*, пеˈч*уць*, чи ˈход*ят*, ˈнос*ят*; даˈ*ют*, стереˈ*жут*, пеˈч*ут*, чи вони ˈход*я*, ˈнос*я*; даˈ*ю*, стереˈж*у*, пеˈч*у*, чи вони ˈход*і*, ˈнос*і*, даˈва*ю*?», на питання № 429: «*Ловлять*, люб*лять*, лом*лять*, див*ляться* чи *лов'ять*, *люб'ять*, *лом'ять*, *див'яться*, чи *ловеть*, *любеть*, *лометь*, *диветься*?» і на частину питання № 436: «Клочч*я*, обличч*я*, курч*я*, волоч*ять*, толоч*ять* чи клочч*а*, обличч*а*, курч*а*, волоч*ать*, толоч*ать*?»

2. Червоним зафарбованим колом відображено також: *воˈлоч'ат'*, *тоˈлоч'ат'* — 42, 55, 77, 79, 86, 89, 90, 94, 95, 103, 104, 112, 117, 123, 127, 128, 132, 135, 137, 152, 153, 158, 160, 165, 170, 172, 174—176, 179, 180, 188, 189, 192, 196, 197, 200, 205, 206, 211, 217, 221, 222, 225, 234, 236—238, 240, 245, 248, 252, 262, 273, 279, 286, 287, 289, 295, 296, 298, 308, 310, 311, 314, 316, 317, 320, 322, 331—335, 341, 343, 359, 360, 363, 368, 369, 373 і як паралель — 43, 131, 164, 171, 203, 253, 259, 294, 367; *во^{у}ˈлоч'ат'*, *то^{у}ˈлоч'ат'* — 305, 306; *воˈлоч'ат'* — 46, 47 (як паралель), 48, 76, 82, 88, 92, 102, 105, 111, 169, 178, 190, 195, 198, 214, 219, 241, 283, 290, 315, 318, 326, 337, 349, 353, 374; *воˈлоч·ат'*, *тоˈлоч·ат'* — 83, 163, 168, 173, 213, 307, 313, 351; *воˈл·оч ат'*, *тоˈл·оч'ат'* — 93; *тоˈлоч'ат'* — 155; *ваˈлочат'*, *таˈлочат* — 161; *ваˈлоч ат'*, *таˈлоч'ат'* — 187; *ваˈлоч'ат'* — 196; *во^{а}ˈлочат'*, *то^{а}ˈлочат* — 299; *во^{а}ˈлоч'ат'*, *то^{а}ˈлоч ат'* — 321; *во^{а}ˈлоч ат'* — 342; *во^{а}ˈлоч·ат*, *то^{а}ˈлоч·ат'* — 355; *воˈлоч'ат* — 280; *тоˈлоч ат* — 302; ˈ*л'уб'ат'*, ˈ*лом ат'*, ˈ*див'ат'с а* — 174; ˈ*ловйат'*, ˈ*л'уб ат'*, ˈ*лом ат* — 183 (як паралель); ˈ*лов'ат'*, ˈ*л уб'ат'*, ˈ*лом'ат'*, ˈ*див ац а* — 194; ˈ*лов ат*, ˈ*лом'ат'* — 227 (як паралель), 283; ˈ*лом ат* — 252 (як паралель); ˈ*лов'ат* — 275; ˈ*ход ац'*, ˈ*нос ац* — 252 (як паралель); ˈ*ловйат'*, ˈ*л'убйат'*, ˈ*ломйат'* — 253; ˈ*лов ат*, ˈ*л уб ат*, ˈ*лом'ат* — 284, 342, 367 (як паралель); ˈ*лов ат*, ˈ*л'уб'ат*, *сˈмотр'ат* — 294 (як паралель), 301; ˈ*лов'ат* —302; ˈ*лоўйат'* — 339. Цього знака вжито й на основі одного слова-репрезентанта: ˈ*ход'ат'* — 25, 99; ˈ*л'убл'ат'* — 59, 66, 260; *пˈрос'ат'* — 364; ˈ*нос'ат'* — 371.

3. Червоним контурним колом скартографовано ще: *воˈлоч'а*, *тоˈлоч'а* — 4, 108, 110, 115; *воˈлоч а* — 109; ˈ*лоўйа*, ˈ*л'убйа*, ˈ*ломйа*, ˈ*деўйасе^{и}* — 108; ˈ*дийл аца* — 118.

4. Зеленим колом відбито також: *тоˈлоч'ут'* — 65, 328; *воˈлоч'ут'*, *тоˈлоч'ут'* — 90, 100, 162, 164, 165, 175, 185, 314, 319, 334, 343, 359, 366, 370, 372; *воˈлоч'ут* — 159, 180; *ваˈлоч ут'* — 194; *воˈлоч·ут'*, *тоˈлоч·ут'* — 213, 227, 307, 313, 325, 338—340, 351, 361, 362; *во^{а}ˈлоч·ут*, *то^{а}ˈлоч·ут* — 276, 278; *ва^{о}ˈлоч·ут*, *та^{о}ˈлоч·ут* — 288; *во^{у}ˈлоч'ут'*, *то^{у}ˈлоч'ут'* — 305; *воˈлоч·ут'* — 348. Цього знака вжито й на підставі одного слова-репрезентанта: *повоˈлочут* — 73; *тоˈлочут* — 92, 105; ˈ*лоўл ут* — 137; *воˈлочут* — 142; *воˈлочут'* — 145, 181; *тоˈлоч'ут'* — 171; ˈ*дивл'уца* — 164; ˈ*дивл уц а* — 168; ˈ*ломл ут* — 292; ˈ*нос'ут'* — 300, 315; ˈ*ход'ут* — 371.

5. Жовтим штрихуванням відображено також одне слово-репрезентант *воˈлочат* — 250; ˈ*лов ат* — 254; ˈ*ход'ат* — 60, 67.

6. У деяких записах є ремарки: «іноді» — до [т] у закінченні — 124, 125; «рідко» — до закінчення **-ут'** — 224, 334, 354; до **-ат** — 288, 339; «форми на **-ут'** переважно в людей, які хочуть культурно розмовляти» — 334.

7. Не скартографовано: закінчення **-ат'** у вимові молоді — 12; відповіді вінничан — ˈ*ход'ат*, ˈ*лоўл'ат*, *воˈлочат*... — 289; поодиноких слів-репрезентантів: *воˈлоч ат* — 72; ˈ*дийл'ац а* — 160 (як паралель); *воˈлочат'* — 284 (як паралель); ˈ*ловет'*, ˈ*л'убет'* — 216 (як паралель).

КОМЕНТАР № 75

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 359: «Одповіˈ*си*, розповіˈ*си*,.. даˈ*си*, їˈ*си*,.. чи одпоˈві*ш*, розпоˈві*ш*, да*ш*, ї*ш*..?»

2. Червоним колом також позначено: *йіˈсә* — 43; *даˈс'і*, *йіˈс'і* — 172; *даˈс'і // даˈси* — 276.

3. Записано ще: *йеˈси* — 121, 321, 367; *йеˈси // йіˈси* — 252, 279, 300; *йе^{и}ˈси* — 207; *йеˈсиш* — 119; *йеш* — 276, 288, 299, 301; *йеш // йіш* — 367; *даш* — 252.

КОМЕНТАР № 76

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 236: «*Дві руˈки, дві руˈці, дˈвоє рук?*»

2. Червоним колом також відображено варіанти: *дв'і руˈк'і* — 32, 280, 281, 284, 287, 299; *дв'і руˈк'і* поруч з *дв'і руˈки* — 37, 44, 118, 185, 194, 278, 294, 300—302, 367; *дв'і руˈкі̂* — 14; *дв і руˈк'і* — поруч з *дв'і руˈки* — 17; *дв'і руˈки^{і}* — 289, 354; *дв'і руˈкі^{и}* поруч з *дв'і руˈки* — 126; *дв'і* ˈ*руки* — 83, 160, 215; *дв'і* ˈ*рукә* — 52.

3. Зеленим колом позначено ще: *дв'і руˈц'е* — 4; *дв'і руˈц'і* — 25, 158.

КОМЕНТАР № 77

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 236: «*Два відˈра, дві відˈрі, дˈвоє* ˈ*відер?*»

2. Картографуються також варіанти: червоним колом — *два в'едра* — 280; *два в'е^{і}д'ра* — 281; *два* ˈ*відра* — 112, 212; зеленим колом — *дві відˈри* — 16; жовтим колом — *дˈвойе в'іˈдер* — 84, 128.

3. У записах є ремарка «рідше» до словосполучення *дˈвойе* ˈ*в'ідер* — 21, 84.

КОМЕНТАР № 78

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 225: «Син ˈвищий *від (од)* ˈ*батька* чи ˈвищий *за* ˈ*батька,* чи ˈвищий ˈ*батька,* чи ˈвищий *ніж* ˈ*батько?* ˈ*Вище від* ˈ*батька,* чи *за* ˈ*батька,* чи ˈ*вище* ˈ*батька?*»

2. Червоним колом відображено також: *за* ˈ*тата* — 2, 10, 35, 118; *май ви^{е}ˈсок'ий за* ˈ*бат ка* — 4; *май виˈсок'ій за* ˈ*бат'ка* — 109; *май в'іˈсок ій за* ˈ*тата* — 115; ˈ*вище за* ˈ*бат'ка* — 81, 147 і як паралель — 34, 105, 183, 194, 21? 240, 333; ˈ*вишч·е за* ˈ*бат'ка* — 314 (як паралель); ˈ*вишч'е за* ˈ*бат'ка* (як паралель) — 317, 328; *син* ˈ*вище за* ˈ*бат'ка* — 117, 299, 371 і як паралель — 222, 276; *син* ˈ*вищс за отˈца* — 367; *сиˈни* ˈ*вишч'і за* ˈ*бат'ка* — 202; *за отˈца* — 255, 353 (як паралель); ˈ*вишчой за оˈц:а* — 280; *син* ˈ*више за* ˈ*папу* — 278.

3. Зеленим колом позначено ще: *віт* ˈ*тата* — 2, 10 (як паралель); *вид* ˈ*мени* — 2 (як паралель); *вид* ˈ*бат'ка* — 5; *від* ˈ*тата* — 11, 14; ˈ*вище від* ˈ*бат'ка* — 18 (як паралель), 30, 106, 326; *в'іт* ˈ*тата* — 108; *от* ˈ*тата* — 29; *од* ˈ*бат'ка* — 38, 44—46, 50, 51, 62, 99, 137, 141, 148, 172, 180, 192, 199, 208, 210, 211, 213, 214, 222, 224, 225, 237, 241, 252, 259, 276, 279, 283, 287—289, 291, 298, 301, 312, 317, 324, 328, 330, 337, 340, 366, 368, 374, 375 і як паралель — 30, 32, 43, 296, 300, 305; *од* ˈ*тата* — 35; *од̑* ˈ*бат'ка* — 68, 88, 96, 171, 182; *от* ˈ*бат'ка* — 47 (як паралель), 372; *от отˈца* — 291; *од^{т}оˈц'а* — 294; ˈ*вище //* ˈ*више од* ˈ*бат ка* — 297; ˈ*више от* ˈ*бат ка* — 299; *син* ˈ*више од* ˈ*бат'ка* — 237; ˈ*вище^{и} од* ˈ*бат'ка* — 286.

4. Жовтим колом скартографовано також: *н іш* ˈ*тато* — 2; *н'іж* ˈ*бат ко* — 65, 192 (як паралель); ˈ*вище ніж* ˈ*бат ко* — 139.

5. Синім колом відбито ще: *йак* ˈ*тато* — 118.

6. Коричневим колом позначено й записи: *син* ˈ*више чим* ˈ*бат'ко* — 117, 222 (як паралель), 371; *син* ˈ*вище чим* ˈ*бат'ко* — 154, 276 (як паралель); *ч'ім* ˈ*бат'ко* — 152, 153; *ч·им* ˈ*бат'ко* — 222—225, 276, 278, 307, 315, 338, 340—342; *ч·и^{і}м* ˈ*бат'ко* — 288; *ч им* ˈ*бат'ко* — 372.

7. Фіолетовим колом відображено також: ˈ*вишч·ий пˈрот'іў* ˈ*бат'ка* — 222, 224, 225, 276, 307, 315, 338, 340, 341, 356—358; *вище пˈрот іў* ˈ*бат'ка* — 276, 338, 371; ˈ*више пˈрот'іў* ˈ*папи* — 278; ˈ*ви^{і}ше* ˈ*прот іў* ˈ*бат'ка* — 288; *пˈрот'іў* ˈ*бат ка* — 339.

8. Оранжевим колом на карту нанесено ще: ˈ*вищчий* ˈ*тата* — 2, 12, 29; ˈ*вишчий* ˈ*татка* — 119; *син* ˈ*вишчий* ˈ*бат'ко* — 178; ˈ*вишчи^{е}й* ˈ*бат к'і* — 281; ˈ*вишчий отˈц'а* — 322, 352; ˈ*вище* ˈ*тата* — 12; ˈ*вище* ˈ*бат'ка* — 9, 31, 32, 39, 93, 97, 134, 143, 151, 161, 195, 213, 240, 245, 250, 256, 284, 293, 300, 320, 333, 369 і як паралель — 192, 194, 231, 253; ˈ*вишч·е* ˈ*бат ка* — 307; ˈ*вишчи* ˈ*бат'ка* — 19; ˈ*вишч'е* ˈ*бат ка* — 83, 176, 205, 370; ˈ*виш'ч'ә* ˈ*бат'ка* — 99; ˈ*вишчә* ˈ*бат'ка* — 145, 146; ˈ*више* ˈ*бат'ка* — 255, 302, 308, 340, 342 і як паралель — 222, 223, 227, 276, 303, 338, 339; ˈ*вище отˈца* — 252; ˈ*бол'ше отˈца* — 255; ˈ*више оˈц:а* — 301; ˈ*бол'ший оˈца* — 294; ˈ*бол'ший бат'ка* — 329; ˈ*б'іл'ший* ˈ*бат'ка* — 357; ˈ*бол ше* ˈ*бат'ка* — 371.

9. У різних сполуках записано: ˈ*вишчәй* — 42—45, 54, 55, 61—63, 68, 71, 73, 143, 145, 146, 150, 157; ˈ*вишч'әй* — 65, 69; ˈ*вишч'ий* — 82, 175, 242, 254, 317, 328, 370, 372; ˈ*вешч·и^{е}й* — 108; ˈ*вишчи^{е}й* — 120, 130; ˈ*вишч'ій* — 46, 82, 105, 152, 153, 159, 162, 165, 176, 186, 205, 319, 332, 334, 337; ˈ*виш'ч'ій* — 99; ˈ*вишч'і* — 173; ˈ*висчій* — 179; ˈ*виш'ч ий* — 57, 255; *виш'ч'әй* — 70; ˈ*вишчи^{і}й* — 187; ˈ*вишч'ий* — 206, 222—225, 227, 276, 313—316, 323, 325, 338, 340—342, 348, 351, 355, 359, 361, 362, 366; ˈ*вишч·и^{й}* — 213; ˈ*вишчи^{й}* — 354; ˈ*б'іл'шәй* — 52; ˈ*б'іл'ший* — 53, 76, 80, 104, 158, 160, 178, 184, 191, 196, 221, 239, 305, 360 і як паралель — 114, 315, 339, 353, 363; ˈ*більший* — 163; ˈ*б'іл'ший* — 357; ˈ*бол'ший* — 247 (як паралель до ˈ*вишчий*), 329; ˈ*бол'ше* — 371.

10. Деякі записи супроводжуються ремарками: «рідко» — до *од* ˈ*бат'ка* — 222; «старе» — до *за* ˈ*бат'ка* — 288; «рідше» — до *пˈрот'іў* ˈ*бат'ка* — 341.

11. Не скартографовано: *си^{е}н май виˈсок'ій над* ˈ*бат'ко* — 110; *син* ˈ*вишчого* ˈ*росту за* ˈ*бат'ка* — 114.

КОМЕНТАР № 79

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 222: «Беˈри *серˈпа* чи беˈри *серп?* Взяв *ноˈжа* чи взяв *ніж?*»

2. Поставлено знак на основі запису форм одного репрезентанта: *серп* — 12, 25, 50, 57, 62, 69, 72, 74, 88, 154, 178, 223, 225, 227,

289, 346, 350; *ніж* — 48, 49, 53, 64, 65, 102, 127, 135, 139—143, 152, 155, 242, 247, 249, 252, 254, 274, 301, 316.

3. У ряді випадків обидва іменники формами не збігаються. Записано форму на **-а**: тільки від іменника *ніж* — 3, 9, 27, 31, 33, 34, 41, 42, 52, 55, 56, 63, 70, 76, 80, 96, 99, 124, 125, 134, 156, 175, 207, 211, 213, 216, 290, 298, 300, 303, 312; тільки від іменника *серп* — 30, 45, 47, 100, 199, 251, 253, 261, 280, 286, 324, 352.

4. Червоне коло поставлено на основі запису: *биеˈри каˈнат, йз'аˈла баˈт'іг* — 173.

КОМЕНТАР № 80

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 237: «*Іˈде* три бˈраˈти (бˈрата) чи *іˈдуть* три бˈрати (бˈрата), чи *іˈде трьох браˈтів*»?

2. Не картографуються словосполучення: *іˈдут' три бˈрат'а* — 2, 4, 37, 52, 108—110, 115, 118; *іˈде (іˈдут') тˈройе браˈтів* — 2, 123, 160, 222, 234, 281, 322; *іˈдут' три бˈрат'і* — 22, 290.

3. Відзначено зворот з дієсловом в однині *іˈде* — 10, 13, 18, 34, 39, 41, 42, 45, 50, 54, 61, 62, 65, 70, 72, 73, 77, 80—85, 88, 89, 91, 93, 94, 100, 101, 107, 112, 119, 120, 122, 126, 127, 132, 137—139, 144, 147—149, 151, 154, 155, 164, 165, 169, 170, 176, 179, 187—190, 192, 195, 198, 200, 202, 205, 207, 208, 212, 213, 215, 218, 219, 221, 223, 225, 227, 236—238, 245, 246, 248, 250, 259, 262, 273, 276, 282, 286—289, 291, 292, 294, 299, 302, 306, 311, 312, 324, 330, 331, 335, 342, 347, 356, 358, 361, 364, 365, 368, 369, 371. Записано обидва звороти (з *іˈде* і *іˈдут'*) — 14, 15, 17, 19, 24, 26, 30—32, 35, 43, 44, 48, 51, 66, 87, 90, 104, 118, 131, 135, 141, 153, 162, 172, 173, 177, 178, 180, 181, 183, 184, 191, 194, 196, 197, 203, 223, 226, 242, 253, 256, 260, 261, 278, 279, 290, 296, 298, 301, 303, 307—310, 314, 328, 333, 338—341, 355, 366, 367, 370, 372.

КОМЕНТАР № 81

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 224 а): «*Меˈні боˈлить голоˈва* чи *в ˈмене боˈлить голоˈва*, чи *меˈне боˈлить голоˈва*?»

2. Засвідчено акцентні варіанти займенника — *в меˈне боˈлит' голоˈва* — 30, 63, 136, 174; *в ˈмене* і *в меˈне боˈлит' голоˈва* — 253, 284, 317; *ˈмене боˈлит' голоˈва* — 131.

3. Червоне коло поставлено на основі запису: *ў ˈнейі забоˈл'іла голоˈва* — 61.

КОМЕНТАР № 82

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 1: «Як у вас називається місце, на якому знаходиться хата з господарськими будівлями: *саˈдиба, грунт* чи *ґрунт, оˈбійстя, двір..?*»

2. У багатьох записах до наведених слів зроблено пояснення про те, що одні з них мають вужче значення — 'місце, де стоїть хата з господарськими будівлями', а інші ширше: 'місце, зайняте хатою, господарськими будівлями, садом і городом'. У вужчому значенні вживаються переважно слова *дв'ір, дˈворище, подˈв'ірйа, подˈворище, оˈб'ійст'а,* у ширшому — *саˈдиба, оˈсад'ба, ґрунт, гоˈрод, план.*

3. Назви з вужчим значенням не зафіксовано в нас. пп.: 3, 4, 6, 13, 17, 18, 20, 21, 24, 28, 39, 51, 56, 57, 64, 69, 73, 76—78, 83, 88, 97, 103, 115, 127, 137, 144, 145, 151, 162, 170, 208—210, 234, 235, 238, 239, 241, 243, 247, 254, 275, 279, 283, 291, 301, 302, 309, 333, 335, 347, 352, 354, 365, 375.

4. Засвідчено фонетичні варіанти: *двор* — 38, 109, 111, 130, 218, 252, 253, 280, 281, 284, 288, 292, 293, 297, 299, 303, 310—312, 321, 322, 326, 368; *двор* і *двир* — 298; *д'вір* — 155; *дв'ір* і *двир* — 289; *подˈв'іра* — 2, 9—12, 14, 19, 22, 52, 114, 223, 225, 284; *подˈвирйа* — 54; *подˈворйа* — 193, 323, 336; *подˈвор'йе* — 310; *подˈв'іриште* — 135.

5. Зеленим колом скартографовано також варіанти: *оˈб'іст'а* — 10, 35, 108, 363; *оˈб'іс'а* — 2, 19, 223; *оˈб'ійс'ц'а* — 37; *оˈб'іст'а* — 22, 186.

КОМЕНТАР № 83

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 8: «Як у вас називається приміщення для домашніх тварин: а) корів? б) коней? в) свиней? г) овець?»

2. У багатьох відповідях записано назву загального приміщення для всіх свійських тварин, яка вживається поруч з назвами приміщень диференційованих за окремими видами тварин, або виступає як єдина. Такими загальними назвами є: *саˈрай, хл'ів, поˈв'ітка,* рідше *наˈв'іс, оˈбора.*

Оскільки питання Програми побудоване за принципом «від значення до слова», можна припускати, що не в усіх випадках удалось точно визначити семантичні відтінки лексеми *коˈн'ушн'а.*

3. Є роз'яснення: «*коˈн'ушн'а* — назва приміщення для коней, корів і свиней; приміщення для овець тут — *коˈшара*» — 79.

4. Відзначено лексему *сˈтайн'а* 'приміщення для коней' — 16, 30, 31, 223, 256; *сˈтан'а* — у тому ж значенні — 10, 67, 124.

КОМЕНТАР № 84

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 161: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *тин?*» і на питання № 163: «Чи вживається у вас слово і яке його значення: *ˈліса* (огорожа)?» із залученням відповідей на питання № 162: «Чи вживається у вас слово і яке його значення: *парˈкан?*» та відповідей на частину питання № 381: «Прислухайтесь, як вимовляють у вас *и*: близько до *е* або до російського *ы* (польського *y*), чи до *і*, або як дифтонгічні звуки: рябий бик, тип, користь, лихий, гинути, широкий, чистий, живота..?»

2. Відобразити семеми залежно від диференціації реалій за матеріалом, з якого виготовлено певну огорожу, не видається можливим, тому що в значній частині записів ту або іншу лексему зафіксовано як загальну назву огорожі, а в багатьох записах до відомої назви не дано жодного пояснення.

3. Червоним зафарбованим колом скартографовано ще *тин'* як паралель до *тин* — 357.

4. Зеленим зафарбованим колом відображено ще: *пл'ет* — 6; *плот'* — 117.

5. Зеленим контурним колом нанесено й такі фіксації: *плеˈт'ін'* — 26, 283, 300, 351; *пˈлет ен'* — 36; *пл'еˈт'ен* — 203, 281, 299, 372; *за пл'етˈн'ом* — 262; *пл'еˈт'ен'* — 276; *плиˈт'ін'* — 279; *пл'іˈт'ен'* — 288, 290; *плеˈт'ен'* — 338; *пˈлетен'* — 363, 365; *пл'іт'н'а буˈла коˈлис'* — 369.

6. Жовтим колом скартографовано також: *ˈл'аса* — 16; *л'іˈса* — 253, 346, 353; *ˈл'ісу* — 369.

7. Синім колом позначено ще: *огоˈрож'а* — 65; *огоˈрожі* — 238, а квадратом — *загоˈрода* — 14, 17, 216; *загˈрата* — 20; *загоˈродка* — 117, 144; *ˈзагорода* — 242, 374; *ˈзагород* — 320.

8. Коричневим колом відображено також *муˈр'і* — 148 (мн.).

9. У низці записів є оцінні семантичні ремарки: до *тин* «рідко» — 10, 138; «з каміння» — 109; «турлук плели» — 358; «з хворосту» — 357, 371; «робили з кураю» — 204; «загорода» — 24; «огорожа» — 211; «загальна назва огорожі» — 213, 278, 350, 366; «різна огорожа, особливо плетена» — 276; «огорожа з вертикально обплетеного комишу, з горизонтально заплетених лозин» — 222; «комишева огорожа» — 225; «біля залізниці» — 241; «дерев'яний» — 291; «загорожа» — 343; «огорожа з комишу, терну» — 308; «з дрючків» — 319; «з очерету» — 170; «тепер не кажуть» — 162 (на питання № 381); «раніше» — 371; «раніше був» — 250; «старе» — 288; «*пид ˈтином* чула, а не знаю» — 328; «більше відоме з вислову: *зˈдохнеш піт ˈтин'н'у*» — 339; «маловідоме» — 342; до *пл'іт* — «з дощок» — 109; «огорожа з вертикально заплетених гілок» — 2 (з означенням *сторˈцовий*); «з дощок, прибитих горизонтально, або *убˈмаш'ганах*» — 4; до *пл'еˈт'ен'* — «плетена огорожа» — 276; до *плиˈт'ін'* — «плетений тин» — 279; до *пл'іт'ен'* — «огорожа з прутів» — 288; до *пл'ет'ен'* — «тепер» — 372; «з хворосту» — 356; «тин» — 290; до *плиˈт'ін'* — «з гілок» — 289; до *пл'еˈт'ен'* — «тин з хворосту, комишу» — 338; до *пл'іт'ін'* — «комишана» — 307; до *ˈл'іса* — «забор» — 30; «огорожа» — 77, 82, 181; «огорожа з палиць» — 278; «огорожа кругом хати» — 99; «шеляг був і плели з нього» — 201 (на питання № 163); «тин, плетений з очерету» — 213; «плетена з комишу» — 311; «загорода для птиці» — 365; «раніше» — 372; до *ˈл'іса* — «з гілок, з хворосту» — 356; «плетена з хворосту» — 357; «пліт з лози, хворосту» — 371; «огорожа» — 248, 324; до *ˈл'іска* — «з комишу, рогозу» — 327; «з хворосту» — 358; «з комишу» — 307, 308, 315—317, 322, 334; «соняшникова» — 317; «огорожа, плетена з верби» — 314; «маленький тинок» — 332; «огорожа» — 347; до *огоˈрожа* — «рідше» — 67; «з каменю» — 93, 60; «на городі» — 189; «тин» — 204; до *мур* — «камінь» — 221; «тин» — 46; «забор» — 181; до *заˈбор* — «з дощок» — 4, 357, 371; «дерев'яний» — 356; «плетене з ріща» — 124; «біля хати» — 204; «огорожа» — 211; «тепер» — 316; «загорожа» — 331.

10. Не картографуються: *загата* — 71, 327 (з ремаркою «з гноя-ки»); *парˈкан* — 67, 72; *пеˈретика* — 323 (з ремаркою «загорода взагалі»), 329 (з ремаркою «розмежування взагалі»); *частоˈкол* — 329; *чистоˈкол* — 336.

КОМЕНТАР № 85

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 367 а): «Колодязь чи колодезь, чи колодізь?», а також на частину питання № 297: «Волоˈдіє земˈлею, раˈдіє дуˈшею, закриˈває доˈлонею, за криˈницею (керˈницею) чи земˈлей, дуˈшей, доˈлоней, криˈницей..?», на частину питання № 408: «Гриміти, тривога, криниця чи греміти, тревога, крениця..?» і на частину питання № 415: «У глибокій криниці чи у глибокі криниці?»

2. Залучення матеріалів з фонетики й словозміни для картографування на лексичнім рівні продиктовано передусім багатьма недвозначними відповідями, де, наприклад, замість *колодязь* значиться тільки *криниця*, замість *криницею (керницею)* — *колодязьом*, замість *у глибокій криниці* — *у глибокім колодязю.* Ураховано наявні в деяких записах свідчення про те, що слово *криниця (криниці, криницею)* в говірці не вживається, як і застережні або обмежувальні ремарки стосовно тієї або іншої лексеми.

3. Червоними знаками нанесено також низку різновидів, які відзначено на карті № 12 і в коментарі до неї.

4. Зеленими знаками подано ряд варіантів, які відзначено на карті № 6 і в коментарі до неї.

5. Жовтим колом відображено ще: *у глиˈбок'ій ˈкопан'і* — 167, 168, 171, 313; *у глиеˈбок і ˈкопан і* — 314; *ˈкопанка* — 153 (як паралель), 351.

6. У записах є ремарки: «більше говорять» — про *криˈниц'а, кирˈниц'а* — 29; «*іноді*» — до *коˈлодец'* — 124; «рідко» — до *коˈлодец'* — 125; «рідше» — до *криˈниц'а* — 159; *криˈниц' нэˈмайе тут* — 184; «обгороджене джерело» — до *криˈниц'а, креˈн'іц'а* — 276; «джерело» — до *кеˈр'ніˈц'а* — 288; «звод» — до *коˈлод'аз'* — 352; *креˈниц' неˈма*, а *коˈлод'аз'* — 353; «у говірці *коˈлод'аз'* — жін. роду» — 354; до *криˈнич'ка* — «у степу» — 371.

КОМЕНТАР № 86

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 4: «Як у вас називається частина труби на хаті, яка міститься зверху: *диˈмар, верх, труˈба, ˈбоєдур* чи ще якось?»

2. Пом'якшення кінцевого [р'] див. карту № 54.

3. Зеленим колом картографується також: *коˈмин* — 11; *коˈм'ін* — 284; *ˈком'ін* — 106, 223; *ˈком'ін* // *ˈкомин* — 14, 29.

4. Засвідчено *комиˈнок* // *камеˈнок* — 9; *комеˈнок* — 115.

5. Коричневим колом позначено також: *гоˈж'ак* — 109; *гоˈз'ак* — 13; *ˈгоз ак* — 131; *оˈжак* — 6; *баˈʒ'ак* — 110; *буˈʒ'ак* — 227.

6. Не картографуються лексеми: *димоˈход* — 105, 147, 220, 253, 291, 303, 322; *ˈбоˈдур* — 292; *ˈвив'ід* — 255, 303; *бураˈвок* — 233; *лиˈжак* — 200; *ˈйушки* — 193; *копˈт'ол* — 208.

7. У записах є ремарки: *труˈба* «йак заˈл ізна», *диˈмар'* «інколи» — 282; *труˈба* «вся», *гоˈлойка труˈби* «зверху» — 354; *диˈмар* «рідко вживається» — 2; *труˈба* «рідше» — 308, 338, 339; *буˈʒ'ак* «рідко» — 227; *труˈба* «рідко» — 227.

КОМЕНТАР № 87

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 152: Чи вживається у вас слово і яке його значення — *каˈбиця* (літня піч на дворі або..?)».

2. Лексеми *піч* і *плита* графічно виділено, бо вони можуть мати ширший семантичний обсяг, але картографуються лише в значенні

'літня піч у дворі', про що свідчать ремарки типу: «*каˈбиц'а* надˈвор'і, або *плиˈта*» — 83; «ˈл'ітом ми ˈробимо надˈвор'і *пˈлити* с ˈкам'ін'у» — 90; «надˈвор'і ˈл'ітн'а *п'іч'*» — 200.

3. Червоним колом картографується також: *коˈбиц'а* — 109, 123, 151.

4. Зеленим колом відображено ще: *ко^{у}ˈтун'а* — 10—12; *куˈтун'а* — 10, 12, 14, 15, 17, 20, 22, 39, 131; *куˈтуна* — 9, 19.

5. Жовтим трикутником позначено також: *ˈп$^{(')}$ічка* — 5, 6, 26, 27, 60, 203, 225, 227, 236, 330, 360, 373, 375; *ˈп'іч·ка* — 305; *ˈп'іч'ка* — 4, 65, 153, 242, 316; *п'еч* — 284, 299, 303; *ˈп'ечка* — 3, 215, 253, 276, 280, 281, 297, 302, 303, 326, 374; *ˈп'еч'ка*—294, 312; *п'іˈчурка* — 32.

6. Синім трикутником картографується й: *пли^{и}ˈта* — 275; *плəˈта* — 71, 73, 80; *пл'іˈта* — 194, 299, 303, 352; *пˈлитка* — 104, 198; *пˈл'ітка* — 292.

7. З ремаркою «рідко» записано *каˈбиц'а* — 194; «давнє» — *каˈбиц'а* — 305; є роз'яснення: «*кабиця* — плитка на дворі, ямка для похідної кухні на полі» — 223—225, 338—342.

8. Не картографується: *гˈруба* — 306; *гˈрупка* — 108; *котˈлон* («піч у землі») — 110, 115, 123; *дˈлита* — 20.

КОМЕНТАР № 88

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 57 а): «Як у вас називається — *коцюˈба* чи *кочерˈга*, чи *коˈвіня..?*»

2. Червоним колом позначено також *кочерˈга* — 17, 24, 25, 31, 36, 37, 40, 45, 47, 59, 75—79, 81, 85, 87, 89, 102, 103, 107, 119, 121, 126, 128, 135, 137, 139, 156, 157, 160, 166, 172, 180, 183, 188, 192, 193, 195, 201, 203, 204, 217, 235, 239, 240, 245, 247, 250—252, 258, 261, 262, 275, 279, 281—284, 291, 294, 295, 297, 301, 302, 305, 308, 309, 313, 320, 321, 324—326, 330, 337, 346—354, 359—367, 369, 370, 374; *кочəрˈга* — 50, 53, 54, 61, 62, 64—66, 68—70, 73, 74, 82, 88, 91—94, 96, 99, 101, 104, 114, 149—151, 154, 155, 158, 159, 162, 163, 179, 196, 198, 242; *кочи^{е}рˈга* — 86, 173, 194, 341; *кочирˈга* — 84, 90, 100, 161, 162, 165, 167, 174, 175, 181, 182, 190, 255, 296, 339, 372; *коч'ірˈга* — 46, 48, 152, 153, 164, 165, 176, 186, 190, 205; *кочирˈга // кочерˈга* — 89, 128, 172, 178, 185, 200, 202; *кочəрˈга // кочерˈга* — 102, 105, 160, 180; *кочурˈга* — 25; *коч'ерˈга* — 187, 241, 274, 298, 316, 317, 319, 328, 332—334; *коч$^{(')}$е^{и}рˈга* — 254; 312, 314, 315, 323, 327, 329; *коч'ирˈга* — 254, 356, 358, 371; *коч'ерˈгойу* поруч з *кочерˈгойу* — 280; *коч'ерˈгойу* поруч з *кочерˈга* — 303; *коч·ерˈга* — 83, 305, 306, 313, 325, 348, 351, 359, 361, 362; *коˈч'ерх* — 4; *коˈч'арга* — 108; *коˈчерга* — 109; *коч'орˈга* — 310.

3. Зеленим колом відбито ще: *ко$^{(у)}$ц'уˈба* — 130, 210, 221, 224, 231; *кωц'уˈба* — 14, 55, 134; *ко^{у}ц'уˈба* поруч з *коц'уˈба* — 114, 125; *куц'уˈба* — 9, 11, 13, 14, 17, 18, 22, 39, 41, 43, 52, 71, 108—111, 115, 141, 143, 207, 209, 212, 216, 220, 222, 223, 226, 233; *куц'уˈба* поруч з *коц'уˈба* — 12, 15, 24, 37, 40, 43, 131, 137, 147, 191, 225; *куц'іўˈба* — 16; *ко^{у}ˈц'уба* — 221; *коˈцюба* — 225, 227; *ˈкоц'уба* — 67.

4. Не картографується: *коче^{и}ˈрож^{ш}ка*— 10; *коч'і^{и}ˈр'ошка, кочиˈр'ошка* — 185; *коче^{и}ˈрешка* — 246, 368; *коч'е^{і}ˈр'ож^{ш}ка* — 299.

5. У записах є ремарки: «кочерˈга ˈменча йак куц'уˈба» — 17; до назви *ко(у)ц'уˈба* «більше» — 37, «рідше» — 69, «інколи» — 303; *коˈчерга* «давніше» — 109.

КОМЕНТАР № 89

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 50: «Як у вас називається — *ˈночви, вагаˈни, ˈнецьки..?*»

2. Червоним колом скартографовано варіанти: *ˈночови* — 27, 32; *ˈноч'ви* — 155; *ноˈчойки* — 91; *ˈночойки* — 188.

3. У записах є вказівки про сементичне розрізнення лексем, що картографуються як паралельні: *ˈночви* («хліб місити»), *вагаˈни* («прати») — 186, 282, 329; *вагаˈни* («хліб місити»), *ˈночви* («прати»)— 56, 68, 73; *коˈрито* («металеве»), *вагаˈни* («дерев'яні») — 305; *вагаˈни* («залізні»), *коˈрито* («дерев'яне») — 237, 351.

4. Записано лексему *ˈнец'ки* — 256, 281, 289.

КОМЕНТАР № 90

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 51: «Як у вас називається — *гˈлечик, ˈглаˈдущик* чи *глаˈдишка..?* і частину питання № 250: «... Гˈлечик *молоˈко ноˈсити* чи гˈлечик *до (для) ˈношення молоˈка,* чи *щоб молоˈко ноˈсити?*»

2. Картографуються лексеми на позначення переважно посуду для молока.

3. У записах є ремарки: «посудина для молока і води» до *гˈлечик* — 14, 56, 87, 125, 147, 163, 214, 218, 224, 333, 335, 340; *гˈлеч'ік* — 164; *гˈлеч·ик* — 225; *глаˈдушчик* — 14; *куˈшин* — 147, 163, 204, 295, 301, 302, 333, 335, 340, 370; «посудина на воду» до *гˈлечик* — 3, 5, 6, 9, 18, 21, 164; *куˈшин* — 2, 275, 294, 347, 355; «посудина на рідину» до *гˈлечик* — 112, 222, 338, 374; *гˈлеч'ік* — 317; *куˈшин* — 294; *куўˈшин* — 338, 374; «посудина на сметану» до *гˈлечик* — 142, 375; «глиняний посуд» до *гˈлечик* — 213; *гˈл·ечик* — 338, 340; *куˈшин* — 213, 357; «глиняний посуд з вушком» до *гˈлечик* — 3, 222, 227; *гˈлеч'ік* — 317; *куˈшин* — 14, 305, 341; «рідко вживане» до *гˈлечик* — 138, 139, 177, 353; *глаˈдушчик* — 34; *куˈшин* — 84, 97, 100, 135; *куўˈшин* — 31, 224; «раніше називали» до *гˈлечик* — 274, 305; *гˈлеч ік* — 236; *глаˈдушчик* — 33; *куˈшин* — 189, 332, 369; «тепер називають» до *куˈшин* — 109, 339, 357; *куўˈшин* — 236, 316, 366.

4. Записано ще такі звукові структури: *гˈлечəк* — 42—45, 50, 52—55, 61, 63—65, 67, 68, 71, 142, 143, 146, 150, 154, 157; *гˈлечи^{е}к* — 60, 120, 122, 286, 292; *гˈлеч·ик* — 255, 307, 308, 314, 315, 323, 325, 336, 351, 356, 357, 361, 362, 366, 370, 371; *гˈлеч ік* — 46, 48, 57, 69, 78, 82, 83, 86, 89, 98, 100, 105, 111, 152, 153, 162, 164, 179, 241, 254, 255, 274, 303, 316, 317, 319, 328, 332, 334, 360; *гˈлеч'ік // гˈлечик* — 158, 165, 180, 185, 186, 293; *гˈл'ечик* — 156, 253; *глаˈдушчəк* — 73; *глаˈдушч'ік // глаˈдушчик* — 110; *куўˈшин* — 9, 31, 48, 71, 89, 118, 127, 135, 219, 224, 236, 275, 281, 291, 297, 301, 302, 312, 316, 320, 331, 335, 338, 347, 349, 352, 354, 358, 363, 366, 374; *куўˈшин // куˈшин* — 11, 37, 60, 152, 168, 225, 235, 242, 247, 251, 253, 276, 295, 303, 308, 353, 371.

5. Не картографовано: *глек* 'великий глечик' — 2, 11, 55, 224, 296, 317, 328, 359; *глеˈчанка* 'посудина на молоко' — 292; *глаˈдуш'* 'посудина на молоко' — 4, 108, 109; *глаˈдушч* — 118; *глаˈдунчик* — 298; *гиˈрун* — 'надбитий глечик' — 323; *ге^{ш}ˈрунчик* 'маленький глечик' — 298, 327; *ˈкухол* — 33, 174; *коˈбун* 'великий глечик' — 206; *ˈтиква* 'великий глиняний глечик з вушком' — 372; *баˈн'ак* — «раніше називали великий глечик» — 36, 38; *сˈлойік* 'глечик без вушка' — 14, 40.

КОМЕНТАР № 91

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 55: «Як у вас називається кусок хліба: а) *сˈкиба* чи *ˈлуста,* чи *ˈкусень (ˈкусник)*; б) *окˈраєць* чи *ціˈлушка..?*»

2. Картографічні засоби відбивають семантичну диференціацію лексем за ознакою розміру відрізаного від краю куска хліба. Основою для цього є ремарки типу: *окрайіц'* — «чверть хліба» — 48; «третина хлібини» — 354; «половина хліба» — 52, 55; «півбуханки» — 255; «*ц іˈлушка* (частина хлібини, відрізана скраю); *окˈрайіц'* (більша частина хлібини, відрізана скраю з м'якушкою)» — 222 та ін., і ремарки, що підкреслюють семантичне розрізнення лексем *окˈраєць* і *ціˈлушка,* наприклад: «є *сˈкибка, окˈрайіц'* і *ц'іˈлушка* («малий кусок») — 40; *окˈрайіц'* і *ц іˈлушка* («перший кусок») — 11; «а що тобі дати — *окˈрайец' чи ц'іˈлушку?*» — 217. Є кілька ремарок, на основі яких можна було б виділити окремим знаком (червоним колом) *окˈрайіц'* «перша скибка» і *окˈрайіц', ц'іˈлушка* — «поруч вживаються» — 65; «*ц'іˈлушка* — це *окˈрайіц'*» — 147, 185; «*ц'іˈлушка = кˈрайіц'*» — 118; *окˈрайец'* — «перший кусок» — 214, проте значний процент відповідей без ремарок змушує умовно приєднати ці значення до ширшого, що в даному разі є родовим.

3. Відзначено структури: *укˈрайец'* — 364; *окˈрайок* — 2, 45, 135, 221; *окˈрайчик* — 322, 332, 358; *краˈйец'* — 256; *окˈрайе^{і}нец'* — 212; *окˈрайушок* — 136; *окˈрайушка* — 352, 368; *окраˈйушка* — 366, 371, 372; *краˈйушок* — 293; *краˈйуха* — 311, 338, 357; *окˈрайуха* — 338, 351; *угоˈлочек* — 293; *верˈхушка* — 294.

4. На всьому ареалі поширена також лексема *куˈсок (ˈкусен'* ...) 'шматок (хліба) довільної форми і розміру', див. карту № 92.

КОМЕНТАР № 92

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 55: «Як у вас називається кусок хліба: а) *сˈкиба* чи *ˈлуста,* чи *ˈкусень (ˈкусник)*; б) *окˈрайєць* чи *ціˈлушка..?*» та питання № 263: «Куˈсок ˈсала, чи ˈкусн*ик,* чи куˈс*ак,* чи кус, чи ˈкус*ень* ˈсала? Черезсіˈ*дельник* чи черезсіˈд*елок,* чи черезсіˈд*елень..?*»

2. Поєднання двох груп лексем — із ширшою і вужчою семантикою, крім протиставлень графічних засобів, здійснюється протиставленням червоного кольору іншим кольорам.

3. Із значенням 'кусок хліба, сала (довільної форми)' зафіксовано також лексему *шмаˈток* — *шмаˈток ˈсала* — 9, 29, 35, 37, 52, 219 *(жмаˈток); шмаˈток хˈл'іба* — 22, 33, 48, 53, 74, 80, 93, 101, 105, 197, 254, 289 (у вінничан), 293, 313, 338, 367. Зважаючи на мозаїчне поширення лексеми *шматок* на всьому картографованому ареалі, припускаємо, що фіксація в записах не відбиває реального поширення цієї лексеми, тому її не картографовано.

4. Семантику лексеми *кусень* визначено за ремарками типу: «*кусень — надкушена скибка хліба*» — 34; «кусінь — узяв та й покинув» — 37, 39; «недоїдений кусок сала» — 27, 134, 231; «*ˈкусин* — який уже кусали» — 226; *кус'ін* — «надкушений або недоїдений шматок» — 222 та ін. З центральної частини ареалу є ремарка (№ 85) «*кусень* або *окраєць*» (пор. «*кусман,* або *окраєць*» — 82), що дає підстави (на основі частих вказівок у записах про те, що *окраєць* — приблизно третина хлібини) ввести в легенду певне обмеження щодо семантики лексеми *кусень.* Відзначено також *ˈкусник* (сала) — 64, 87, 118, 139, 231, 282, ~ (хліба) — 63, 64, 67 — не картографується через відсутність ремарок.

5. Семантику лексем *гˈр'інка, сˈкибка* визначено на основі ремарок типу «*скибка — невеликий, тоненький кусочок, кусок — частина хліба*» — 223, *сˈкип^{б}ка* (поздовжня тонка смужка хлібини), *куˈсок* (відламана велика частина хлібини) — 338, 339; *гˈр'інка // сˈкип$^{(б)}$ка* (поздовжня плоска частина хлібини) — 2 та ін., а також на основі протиставлення лексем *скибка, грінка : цілушка, окраєць,* наявне в більшості записів.

6. Відзначено структури: *ˈкус'ін'* — 24, 32, 37, 133, 220; *сˈкиба* — 30, 33, 39, 43, 81, 151, 159, 197, 296, 317, 351, 371; *скəˈбара* — 64.

7. Зафіксовано інші лексеми: *буˈката* (хліба) — 115, 226; *буˈкатка* — 4, 110; *кˈрумка* (хліба) — 10, 214; *кусˈмелок* (хліба) — 165, 167; *ˈломот* — 94, 302; *ˈломтик* — 281; *луˈпеток* (хліба) — 86; *коўˈрига* — 188; *зˈленок* — 326.

8. У записах є ремарка «рідко» щодо структури *ˈкусен'* — 195; *сˈкибка* (кавуна, дині) — 328; *сˈкиба* (з кавуна) — 332.

КОМЕНТАР № 93

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 155: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *ˈшанька* (1. торба для годівлі коней; 2. торбинка пастушка)»; питання № 154 — «*ˈРептух*» і на питання № 63 — «*ˈТорба* чи *ˈтайстра,* чи *ˈкайстра,* чи..?»

2. Картографувалися переважно лише ті назви торби, у ремарках до яких вказано, що вона призначена для годівлі коней. Тільки в невеликій кількості нас. пп. відповідний знак поставлено на основі запису без ремарки (це стосується назв *ˈрептух* і *ˈшанька)* на території суцільного поширення тієї чи іншої назви. Назва *ˈторба* (для харчів, зерна тощо) відома в говірках всього ареалу (т. III, ч. 2).

Картографуються тільки лексеми на позначення торби, з якої годують коней.

3. Червоним колом зображено також: *торˈбинка* — 90, 184; *торˈбина* — 2, 11, 97, 225; *ˈторбочка* — 297.

4. Зелене коло поставлено на основі записів: «коˈнеї гоˈдуйут' з ˈшан'ки» — 144; *ˈшанка* — 202, 274; «ˈсайку до ˈмордə ˈв'ішайут' ˈкон ам» — 48.

У записах засвідчено й інші значення лексеми *ˈшан'ка:* 'торба (невідомого призначення)' — 89, 96, 163, 186; 'пˈлетена с'ітˈчана ˈторба' — 93; 'дерев'яна посудина в лазні' — 305; 'кишеня' — 280, 374; 'посудина годувати тварин' — 243; 'пошита школярська торба' — 247; 'торба брати їсти на роботу' — 256.

5. Жовтим колом позначено також: *ˈр'ептух* — 303; *репˈтух* — 15, 20—22, 24, 26, 27, 30, 33, 34, 38, 58, 109, 122—124, 126, 130; *ре^{и}пˈтух* — 10—12, 140; *рəпˈтух* — 14, 17, 65, 70, 114; *репˈтюх* — 225, 227; *ре^{и}пˈт'ух* — 11; *рипˈтух* — 14, 19; *ˈиптух* — 32, 37, 117, 138, 147; *рептух* — 35, 55, 122, 155; *рапˈтух* — 2, 118.

6. Лексема *рептух* має ще значення 'сітка або полотно для перенесення соломи, сіна, палива та ін.'— 60, 66, 72, 74, 80, 81, 84,

87—92, 100, 154, 156, 159, 160, 162, 168, 175—177, 180 —182, 184, 186, 240, 247, 316, 323, 328, 332, 338—341, 353, 366, 371. Картографовано лише *ˈрептух* 'торба для годівлі коней'. У деяких нас. пп. є розрізнення *ˈрептух — ˈшан ка* або *ˈрептух — ˈторба*: для годівлі коней сіном використовують *ˈрептух*, а для годівлі зерном — *ˈторбу* — 44; для зерна *ˈшан'ку*, а для полови — *ˈрептух* — 50, 62, 64; для зерна *ˈшан ка*, а для сіна — *ˈрептух* — 155; *ˈшан'ка* — для зерна коням — 371. Для годівлі одного коня — *ˈторба*, для двох — *ˈрептух* — 147, 222, 223; для одного *торˈбина*, для двох — *ˈрептух* — 224 і *ре^{и}пˈт'ух* — 11.

7. Синім колом картографовано ще *воˈпалка* — 4 і *гоˈпалка* — 110.

КОМЕНТАР № 94

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 36: «Як у вас називається повозка для перевезення: а) снопів, сіна, соломи..?» і на частину питання № 399: «Віз... чи вуз.., чи вуоз..?»

2. Червоним штрихуванням (суцільні лінії) картографується лексема *віз* на позначення реалії, функція якої в записах точно визначена ремарками (наприклад, *віз* «для перевезення снопів, сіна, соломи» — 18; *віз* «снопи возять» — 19; *віз* «для всього» — 5; *віз, гарˈба* «все перевозять» — 153; «ˈвоз'ат' і соˈлому, і дроˈва, у мішˈках і зерˈно на *возах*» — 283; *в'із* або *маˈжара* «ў нас одне і те ж» — 253), а також при чіткому віднесенні назви до пункту «а» питання № 36 (напр.: а) *в'із, гарˈба* — 166; а) *в'із* — 309; а) на *воˈзу* — 284; сумчани: *виз*, кубанці — *в'із, гарˈба* — 287; I *гарˈба, маˈжара*, II а) *в'із* — 296). Якщо слово *в'із* зафіксовано лише в відповідях на питання № 399 (з розділу «Фонетика») або до цієї лексеми є ремарки «давнє», «колись був», «пасивно» (напр.: «ˈран'шә *воз* буў дәрәвˈйанәй.., на йому ўсе возили» — 48, «все *ˈгарбами* ˈвоз'ут', а ран'ше *воˈзами*» — 140, *в'із* «пасивно» — 206, 213), то лексема *віз* інтерпретується як така, що належить до пасивного вжитку і відповідно позначається пунктирним штрихуванням.

3. Зафіксовано: *гараˈба // гарˈба* — 12, 14, 24, 110, 223; *гараˈба // хараˈба* — 2; *арˈба* — 329.

4. Жовтим колом позначено також: *маˈџара* — 342; *мад'ˈж'ара* — 239.

5. Жовтою ізоглосою відзначено й *мо^{а}ˈжара* — 299.

6. Коричневим колом передано: *лоїтˈрак* (*ˈлоїтри* «драбини») — 2; *ˈлойтра* — 108; *ˈлойтров'і драбиˈни* — 13.

7. Не картографується: *драбиˈн'ак* — 112, 284; *ліˈцерная* з ремаркою «для всіх видів» — 3; *шараˈбанчик* — 311.

КОМЕНТАР № 95

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 38: «Чим пригнічують (притискають) снопи чи сіно на возі?»; питання № 58: «Як у вас називається — *пˈраник* чи *пˈрал'ник..?*» та питання № 147: «Чи є у вас слово і яке його значення — *руˈбел'* (прилад для качання білизни тощо).

2. Відповіді на питання Програми дають підстави встановити для лексеми *руˈбел'* набір з трьох сем: 1. 'знаряддя качати білизну'; 2. 'знаряддя притискати снопи, сіно, солому на возі, машині'; 3. 'прач, знаряддя прати'. Це підтверджують ремарки типу: «руˈбел' — для качання білизни» — 39, 77, 78, 82, 84, 88 та ін.; «руˈбел' ісˈпол'зуваўс'а при ст ірк'і» — 352; «рубˈлем каˈчайут' гˈрубий од'аг / поˈдаўл'уйут' соˈлому та с'іно» — 259; «руˈбел' — а) прилад для качання білизни; б) велика жердина для пригнічення сіна або снопів на возі» — 287; «руˈбел' 1) качати білизну, 2) пригнічувати снопи, сіно при перевезенні» — 289; «руˈбел' (прилад качати білизну, деревина втягувати солому або сіно на возі» — 338; «руˈбел' — прилад качати білизну, жердина втягувати солому, очерет, сіно на возі» — 340 та ін. Є вказівка на значення «*руˈбел'* — «грошовий знак (1 крб.)» — 343, 344, 354; припускаємо, що це значення пасивно або активно властиве всім картографованим говіркам.

3. Картографуються семантичні відмінності у межах набору з 2 сем (коло), прийнятого за нормативний: звуження на 1 одиницю (трикутник) за рахунок 2-го (зелений колір) чи 1-го (жовтий колір) значення. Розвиток 3-го значення розглядається як наслідок лексичного перенесення за тотожністю зовнішніх ознак (рубел' «качати» — рубчаста дошка, як і дошка «прати») у межах двохсемного (чи скороченого) набору. Семантичне звуження зумовлюється існуванням іншої лексеми з ідентичним значенням (зафарбовані знаки) або відсутністю реалій (незафарбовані знаки).

4. Правомірність лексичних протиставлень підтверджується ремарками типу: «др'уˈчок ˈлож'ат' на верх маˈжари з снопами й привˈйазуйут каˈнатом» — 162; «др'уч ˈком длиˈн'ім ув'аˈзуйут'» — 164; «прит агуйут' ут'аˈгал'ним др'учком» — 165, 167 та ін.; *маг'іўˈнец'а* (дошка з рубцями качати білизну) — 108; руˈбел' або маг'ілˈниц'а — 17 та ін.

5. Зеленим зафарбованим трикутником позначено також як другий член протиставлення лексеми: *кˈл'учка* — 22, 39, 40, 70; *сˈволок* — 245; *ˈдержална* — 227; *к'іˈлок* — 251; *ˈважіл', бревˈно* — 253; *жерˈдина* — 188; *раˈгул а* — 193, а також структури: *друˈчок* — 35, 37, 39, 45, 122, 138, 139, 231; жовтим трикутником — структури: *маг'іл'ˈниц'а* — 9, 10, 13, 131; *маˈг іл'ниц а* — 11, 14, 17, 18; *маг'іўˈнец'а* — 108; *магилˈниц а* — 3, 5, 9, 11; *маˈг'^{и}илниц'а* — 7; *маˈгил'ниц'а* — 21, 124; *магал'ниц а* — 10.

6. Відсутність реалії *руˈбел'* 'знаряддя притискувати снопи чи сіно на возі' підтверджується вказівкою на інший спосіб кріплення снопів чи сіна під час перевезення (на гарбі чи на машині): *в'іˈр'оўкойу (в'іˈр'оўками)* — 42, 50, 62, 65, 68, 71, 74, 77, 79, 80, 83—85, 88, 91, 96, 97, 99, 100, 101, 132, 133, 161, 174, 197, 200, 257, 368; *каˈнатом (каˈнатами)* — 44, 49, 53, 63, 64, 73, 83, 84, 87, 89 (*каˈната*) — 91, 96, 100, 101, 107, 114, 123, 126, 127, 128, 133, 141—143 (*гарˈбовими каˈнатами*), 145—147, 149, 150, 154, 163, 167—169, 172, 173, 176—178, 180, 181—187, 190, 191, 194, 196, 198—220, 234—236, 239, 240, 254, 274; *каˈнаткойу* — 159, 161; шнуруванням — 151; *биˈчовойу* — 305, 328, пор. ще ремарки: «прит'аˈгайемо с'іно в'ір'овˈками, а в старину рубˈлем» — 78; «встаровиˈну був руˈбел' / а тәˈпер в'ір'оўˈками приˈгн'ічуйут'» — 99, «руˈбел' то ни ў нас / у насˈ воз'ат' бе^{и}з рубˈл'а / у нас ніˈчим ни пригˈн'ічуйут' / так ˈвоз'ут' биз ніˈчого» — 140; «каˈнатом, а ˈран'іше пригˈн'ічували др'учˈками беˈрезовими, що назиˈвалис' рубˈл'ом» — 203; «биˈчова (вірьовка замість рубˈл'а)» — 305.

КОМЕНТАР № 96

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 23: «Як у вас називається плуг і його частини: *ˈручки, граˈділь, чересˈло, поˈлиця, леˈміш..?*»

2. Червоним зафарбованим колом відображено ще: *кол'ушˈн'а* — 62 (як паралель), 68, 91; *коˈл'ішн'а* — 74 (як паралель), 80; *кол'ішˈн і* — 78 (род. відм.); *кол'іш'ˈн'а* — 86; *кол'ішˈн'а* — 69, 206; *кул'ішˈн'а* — 241; *кал'ішˈн'а* — 276; *ко^{а}л'ішˈн'а* — 278; *колешˈн'а* — 279; *ко^{а}л·е^{и}шˈн'а* — 288; *кол'е^{і}шˈн'а* — 299.

3. Червоним контурним колом нанесено також: *кул'ісˈн'а* — 17, 19; *коˈл'існ'а* — 39; *ко^{у}л'іс'ˈн'а* — 109; *ко^{у}л'іс'ˈн'а* — 111, 224; *коләсˈн'а* — 146; *кул'іс'ˈн а* — 224.

4. Червоним трикутником позначено такі фіксації: *коˈл·еса* — 90; *з ко^{у}л'ісˈми* — 141; *коˈлоса* — 160, 185, 199, 242, 259, 305, 318 і як паралель — 294, 296; *з ˈколәса* — 175; *три коˈлеса* — 214; *три колеса* — 216; *два ˈколеса* — 226, 306; *три колеˈса* — 234; *три ˈколеса* — 308; *ˈколеса — кол'ішˈчатка* — 117; *кол'ішˈч·ата* — 341.

У низці випадків матеріал відповідей не дає можливості докладно зідентифікувати семантику лексем *кол'ішˈн'а* й *коˈлеса*.

5. Зеленим колом нанесено ще: *те^{и}ˈл'ішка* — 10; *те^{и}ˈл'ішки* — 375 (род. відм.); *тиˈл'ішка* — 10, 14, 17, 22, 36, 134, 140, 225, 227; *теˈл'ішка* — 20, 38, 200; *тәˈл'ішка* — 24, 44, 143; *тәˈл'іжка* — 49, 70; *тәˈл'іжка* — 53, 68; *тәˈл'ішку* — 142; *ти^{е}ˈл'іжка* — 287, 289 (як паралель); *тиˈл'іж^{ш}ка* — 37; *т'іл'ежка* — 46; *т'іˈл'ежки* — 48; *т'иˈл'ежка* — 114; *теˈл'ешка* — 151; *теˈл'іжка* — 287, 337; *таˈл'ішка* — 47; *таˈл'іж^{ш}ка* — 124, 125.

6. Жовтим колом відображено також: *пәрәˈдок* — 99, 102; *переˈдок* — 188 (як паралель); *пи^{е}ри^{е}ˈдок* — 191.

7. Синім колом позначено й фіксацію *ˈтач·ка* — 222—225, 227, 361.

8. Не скартографовано: *куˈт'уга* — 4, 110; *ко^{у}л'ісˈнеца* — 108; *два кол'ішˈча* — 183; *ˈтолка* — 148; *прицепˈнайа ˈт'ага* — 236; *прицепˈнойі ˈт'аги* — 274 (род. відм.); *тагарˈч·ик* — 241; *плужˈниц'а* — 245.

КОМЕНТАР № 97

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 180: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *раˈтай* (орач)?»

2. Оскільки в питанні Програми йдеться про слово *раˈтай*, у ряді випадків, коли воно не вживається, лексичного відповідника не засвідчено.

3. Зеленим зафарбованим колом позначаються також: *плуˈгар'* — 4, 110; *плуˈгач* — 178.

4. Зелене контурне коло передає варіанти: *плуˈгатар* — 40, 140, 142, 276, 278, 288, 338 — 340, 366; *плуˈгатар'* — 21, 56, 214; *плуˈгатар* і *плуˈгатер* — 128; *плугаˈтир* — 172, 312; *плуˈгатир* — 227, 358; *плуˈгатор* — 20, 141, 147, 185.

5. Жовтим колом картографуються варіанти: *ˈратай* — 30; *оратай* — 78.

6. Синє коло передає варіанти: *паˈхар* — 306, 339, 342, 349, 363, 374; *паˈхач* — 293, 204.

7. У записах є ремарки про те, що назва *раˈтай* — «стара» — 177, 258, 261, 284; що «вживається рідше» — 160.

КОМЕНТАР № 98

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 17: «Як у вас називається пропуск в оранці: *ˈогріх..?*»

2. Семантичну ідентифікацію лексем здійснено на основі ремарок типу: «не заˈоруйу — кәдайу *гоˈр'іхә..*, йакˈшо пропусˈкайут' при ˈоранк'і / то назиˈвайіц'а *заˈлом...*» — 52; «проˈпуски в оˈран'ц'і *ор'іˈхом* звут'» — 80; «ˈлатка залиˈшаєц'а йаˈкас' то ˈкажут' огˈр'іх» — 85; «*заˈлом, ор'іх* то шо пропускайут' ˈоранку» — 114; «гоˈрав, гоˈрав та й сˈкази нароˈбив, це коли пропусˈтив, ˈвийшов плуг йоˈму з борозˈни і він зроˈбив *сказ*, пˈропуск» — 124 та ін.

3. Відзначено структури: *охˈр'іх* — 74, 133, 161; *ог^{х}ˈр'іх* — 197, 351; *огр'іхи* — 281; *угˈр'іх* — 307, 364; *о^{у}ˈгр'іх* — 305, 364; *гуˈр'іх* — 220, 222, 224, 225; *гωр'іх* — 226; *о^{а}го^{а}ˈр'іх* — 322; *агˈр'іх* — 172, 185, 187, 196, 276; *о^{а}гˈр'іх* — 278; *о^{а}ˈр'іх* — 322; *агˈрих* — 193; *гр'іх* — 158, 160; *проˈр'іх* — 215; *кˈлинец'* — 298; *клиˈнок* — 164, 206; *заˈл'ім* — 10, 24, 27, 114, 124; *заˈлим* — 38; *заˈлін* — 47.

4. Записано тільки форми множини (*ˈогˈр'іхи, сˈкаˈзи, заˈломи, клиˈни*) — 17, 28, 29, 42, 44, 45, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 59, 61—64, 66, 69, 71, 73, 74, 82, 88, 106, 113, 127, 130, 138, 141, 142, 146, 148, 149, 150—152, 154, 156, 157, 163, 168, 171, 176, 236, 238, 243, 247, 248, 254, 256, 259, 261, 262, 274, 281, 284, 286, 290, 298, 299, 313, 322, 353, 368.

5. Зафіксовано ще такі лексеми: *гˈрива* — 39, 131, 178 (мн.), *огˈрива* — 311; *чуб* — 280; *свал* — 51; *ˈлатка* — 85, 117, 235, 253; *коˈса* — 86; *нероˈзора* — 35; *переˈвали* — 126; *проˈгалини* — 134; *ˈлисина* — 124, 125, 212; *стоˈйан* — 158; *пˈропуск* — 124, 284, 294; *гриˈшора* — 5; *моˈч'ак* (якщо яма) — 369.

КОМЕНТАР № 99

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 18: «Як у вас називається пропуск у косінні: *гˈрива..?*»

2. Червоним зафарбованим колом позначено також: *гˈр'іва* — 283, 299.

3. Червоним контурним колом відображено ще: *гˈривә* — 45, 50, 54, 55, 62, 68, 70, 146.

4. Червоним зафарбованим трикутником скартографовано *гˈр'іўка* — 294.

5. Червоним контурним трикутником нанесено також *гривˈки* — 319.

6. Зеленим зафарбованим колом відбито ще: *гоˈр'іх* — 75, 159; *гоˈріх* — 140, 158; *огˈр'іх* — 153 і як паралель — 74, 204, 350; *гріх* — 158; *агˈр'іх* — 172; *гωˈріх* — 181; *агˈрих* — 183; *оˈр'іх* — 153, 180, 197, 239, 314, 337, 375; *агˈрєх* — 194 (як паралель); *агˈр'ех* — 203; *огˈр'ех* — 255 (як паралель), 296; *о^{а}гˈр'іх* — 278; *о^{а}гˈрех* — 288; *огˈр'еха* — 299; *о^{у}гˈр'іх* — 305; *угˈр'іх* — 307 (як паралель); *огˈр'іхок* — 50; *оˈр'іхок* — 62.

7. Зеленим контурним колом позначено також: *оˈріхи* — 82; *гоˈр'іхи* — 131; *баˈгато ˈог^{х}р'іх'іў* — 197; *оˈр'ехи* — 247; *огˈр'ехи* — 254 (як паралель); *огˈр'іхи* — 281; *ˈогр'іхи* — 245.

8. Жовтим контурним колом відбито ще *стойа'ки* — 223.
9. Синім колом відображено *'д'ідова боро'да* — 199.
10. Коричневим зафарбованим колом скартографовано ще: *недо'кос* — 114; *недо'кос* — 131; *неда'кос* — 296; *об'кос* — 183; *оп'кос* — 200; *обн'кос* — 372; *про'кос* — 194, 295, 348.
11. Коричневим контурним колом нанесено також: *надо'коса* — 54; *недо'коси* — 293; *неидо'коски* — 152; *от'коси* — 234; *об'коси* — 118, 315; *про'кос'ій* (род. відм.) — 147.
12. Фіолетовим зафарбованим колом позначено ще: *кл·ин* — 19; *кл·и'нок ('д'іду на 'бороду)* — 329.
13. Оранжевим колом позначено й *п'ропуск'і* — 284.
14. У записах є ремарки стосовно семантики або вживаності: до *г'рива* — «ко'ли ли'шайец а ве'лика стэр'н'а» — 24; «де ли'шайец'а ви'сока стэр'н'а» — 114; «високо взято косою» — 340; «залишок для розмежування покосів двох косарів» — 227; «мало вжив.» — 194; «іноді» — 217; «колись» — 332; до *г'рийки* — «після жатки» — 223; «колись» — 332; до *ог'р'іх* — «пропуск жаткою на повороті» — 338; до *сто'йан* — «окремі стебла» — 47; до *стойа'ни* — «нэ 'викошанэй хл іб» — 52; до *стойа'ки* — «нескошені стебла» — 223; до *боро'да* — «пропущені стебла» — 338; до *кл·ин* — «від ко'с'ілки» — 19.
15. Не скартографовано: *уд'на 'руч'ка неидоко'шена* — 4; *с'пасу на 'бороду ос'тавэй* — 73; *залишив цапові на бороду* — 97; *ко'са* — 86, 87, 165; *ко'за* — 95; *оас'талос' г'р'іва ог'р'еха // оас'талас' Іл л'йе на 'бороаду* — 299; *ку'сок* — 122; *'мичка* — 9; *ви'лика стир'н'а* — 11; *поло'са* — 12, 173, 374; *по'лоска* — 173, 189; *стригу'ни* — 36; *ст'ришки* — 175; *чуп'риня, 'чупчэка* — 73; *чуп'рина* — 292; *'латка* — 85; *'кушчик* — 90; *кло'ч'ок* — 164; *пл'іш і* — 16; *г'ривини* — 178; *'ганз'а йак зали'шайец а ку'сок 'ручки* — 24; *ог'р'і* — 205; *'лисина* — 134, 234, 253; *про'р'із* — 134; *гу'би* — 280; *'вихват* — 283; *хв іст, хвос'ти* — 217; *г'риш* — 110; *г'реб'ін'* — 117; *по'к іс* — 120; *к'лапт і* — 300; *об'риви* — 315; *назви пропуску в косінні не виявлено* — 108.

КОМЕНТАР № 100

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 27: «Як у вас називаються осінні сходи жита, пшениці: *скара'да..?*»
2. Червоним колом позначено також: *у'руна* — 276, 340; *ў'руна* — 206.
3. Жовтим колом відображено ще: *озими'ни* — 49; *озим'і'на* — 273; *оз імі'на* — 283; *оз'ім і'на* — 255; *з'ім і'на* — 111.
4. Контурним жовтим колом відбито й *озим'ки* — 320.
5. Наполовину зафарбованим жовтим колом позначено також: *о(а)з іма* — 278; *о'зи(і)м'і* — 74, 80, 83, 100, 236, 287, 289, 291, 321; *о'з'ім* — 326.
6. Синім колом картографуються також: *вс'ходи* — 242; *всхо·д* — 293; *сход* — 63, 66, 137, 158, 160, 163, 180, 233, 258, 306, 351.
7. Коричневим колом передано ще: *зеле'н а* — 367; *зили'н'а* — 296; *з'е'л'е'н'а* — 299, 300.
8. Відзначено наголос: *ози'мина* — 221; *о'зимина* — 191, 194, 292; *ози'ма* — 136; *ска'рада* — 93, 172, 280.
9. Не картографується: *о'зимишч'е* — 341; *по'с'ій* — 75, 183, 184; *по'с'єй* — 125, 173, 355, 375; *по'с'еви* — 146; *по'с'іва(и)* — 21, 150; *о'зиме* — 10, 11, 24, 332, 374; *о'зимий хл іб* — 38, 125, 161, 246; *о'зимойе, о'з'імойе* — 302, 331; *'цари(е)на* — 125, 224; *паш'ня* — 7, 12, 16; *тра'ва* (до викидання колосся) — 213; *'парна* — 352; *о'с'іння* — 121.

КОМЕНТАР № 101

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 28: «Як у вас називаються різні періоди росту і достигання жита, пшениці від сходів до повного достигання: (*'жито рос'те в ст'рілки, вики'дає 'колос, нали'вається, с'піє..?*)».
2. Відзначено структури: *кви'те* — 22; *ц'вите* — 9, 13; *ц'в'і'т'от* — 276; *кра'суйе* — 155; *ц в і'туйе* — 134, а також звороти: *'жито с'кинуло к'раску* — 61; *цв'е'т ен йіе 'колоса* — 363.
3. У записах є ремарки: «*кра'суйец'а, це коли во'на об'с'ім'і'н'айц а*» — 153; *кра'суйіц'а* або *ц'в і'те*» — 206; «*кра'суйец а (=цві'те)*» — 247, 305, 307, 308; «*цв і'те* або *кра'суйец'а*» — 369.

КОМЕНТАР № 102

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 28: «Як у вас називаються різні періоди росту і достигання жита, пшениці від сходів до повного достигання: (*'жито рос'те в ст'рілки, вики'дає 'колос, нали'вається, с'піє..?*)».
2. У межах лексичного протиставлення, позначеного кольорами, фігури диференціюють різні типи словосполучень і різні синтаксичні зв'язки: *Vf (нали'вайе,-ц':а)*. *Sn ('жито, пшие'ниц'а, 'колос, зиер'но)* і *Vf (наби'райе,-ц':а)*. *Sg, Sa, Si (зиер'на, у зие'рно, зиер'ном)*.
3. Трикутниками позначено такі конструкції з дієслівним керуванням: *наби'райе зер'на* — 12, 24, 114; *наби'райе 'зерно* — 125, 221, 233; *наби'райе 'колос* — 122; *наби'райе 'з'орнушко* — 17; *наби'райе 'силу* — 40; *наби'райе у 'колос* — 138; *наби'райец ц'а в зер'но* — 53; *наби'райец'ц'а 'зерном* — 37, 51; *наби'райец ц а молоч'ком* — 52, 119.

КОМЕНТАР № 103

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 29: «Як у вас називається купа, в яку складають снопи у полі: *'п'ятка, 'п'ят'надцятка, 'пів'ко'пи, ко'па* (з скількох снопів?)?»
2. Диференціацію назв різного типу кладок (залежно від кількості снопів) здійснено на основі ремарок типу: «у пйат'ки кла'дут' / то'уд'і пйат'надц атки / покла'дут' чи'тири пйат'надц'атки то 'буде ко'па / к'іс'ора / в н'у входе піт'нац'іт' сно'п'ій / чи'тир'і к'іс'ори складайут 'копу» — 17; «ко'па — це ш'ісд'і'с'ат сно'п'ій, а дв'і по'лук'іпкэ по т'риц'іт' сно'п ій» — 46; «ко'па ш'іс'д'і'с'ат сно'п'ій, хрест — пэт'нац'ат' сно'п'ій» — 134; «ко'па — шисд'і'с'ат сно'п'ій, п'ій'копи — т'риц'ат» — 141; «в коп'ну к'лали ш'ісдес'ат сно'п'ій, а 'п'ійкопи — це т'риццат'» — 245; «коп'на нази'вайец - ц'а ког'да ш'іі'с'ат сно'п'ій / в крес'ц'і п'ат'нац'ат' / в по'лук'іпки т'риц'ат'» — 282 та ін.
3. Зафіксовано відмінності щодо кількості снопів у різних типах кладок: *к'лан'а* (15) — 115; *к'лан'а* (16); *т'і'с'ор* (12) — 4; *ко'па* (45) — 10, 224; *ко'па* (24); *по'лук'іпок* (12) — 178; *ко'па* (12); *пів'копи* (6) — 258, 348; *ко'па* (40); *пів'копи* (20) — 351; *по'лук'іпок* (15); *ко'па* (20) — 103; *по'лук'іпки* (60) — 369; *к'лан'а, у к'лані 'декілька кіп* — 34; *хрест* (12) — 361; *хрис'ти* (5—6) — 212; *хрест* (13) — 211, 213.
4. Відзначено структури: *'копа* — 36, 147, 214, 215, 223, 224, 351; *'к'іпи* — 353; *п'ійко'пи* — 135, 138, 139, 142, 162, 165, 166, 187, 219, 235, 249, 273; *полко'пи* — 233, 234; *полу'копа* — 69, 178; *'п'ійкопи* — 139, 140, 153, 159, 181, 182, 200, 223; *по'лук'інка* — 147, 167, 178; *по'лук'ін* — 200; *по'луп'івок* — 255; *хрестец'* — 34; *т'і'с'ор* — 4, 9; *к'і'шори* — 6; *коп'йак* — 344.
5. Червоними смугами картографується лексема *ко'пиц'а* лише з ремаркою типу «у снопи не в'язали» — 313; *ко'пиц'а* (не снопи!) — 338; *ко'пиц'а* (нев'язаного хліба) — 339 та ін. Відзначено *ко'пиц'а* без ремарок — 6, 17, 33, 40, 100, 101, 117, 118, 120, 121, 191, 193, 194, 219, 221, 234, 235, 293, 294; з ремарками — «*ко'пиц'а* і велика і мала» — 37; «у ко'пиц'у складали гірший хл'іб» — 143; «невеликі купи снопів — *копиці, стожки*» — 298; *'копиц'а* (6 снопів) — 126; *ко'пиц'а* (15 снопів) — 220; *ко'пиц'і* (10—12 снопів) — 212.
6. Записано *коп'на* з ремаркою «без снопів» — 288, 318, 338, 341; *коап'на* (32 басинки) — 276; відзначено, що *коп'на* складається з *валків* — 237, 278; *коп'на* 'багато снопів' — 67.
7. Зафіксовано лексеми на позначення кладки снопів більшої за копу — *ст'і'жок* — 56, 154, 157, 158; *ст'іг* — 80, 107, 293; *с'кирта* — 54, 64, 85, 322; *с'терта* — 262; *с'кирда* — 71, 77, 118, 148, 238, 254, 293; на позначення кладки снопів, меншої за копу — *с'тайки* — 50, 62; *ко'биц'а* (10) — 258; *вал'ки* — 164, 278; *'бапка* (6—12) — 144, 288; *хрес'тойка* (25—30) — 288; *ба'сини* (невеликі топтані купки, ніби «пакунки, що з них клали півкопу») — 276, 278, 288.
8. У записах є ремарки: щодо *копа* «пасивно, якась кладка снопів» — 206; «вживається рідко, жито і пшеницю не в'яжуть і не в'язали» стосовно *ко'па* — 170; «хороший хл'іб складають у 'копи, а 'хужэй в копиц і» — 143.

КОМЕНТАР № 104

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 10: «Як у вас називається місце, де молотять: *тік, гар'ман, гум'но* чи ще як?» із залученням відповідей на частину питання № 399: «Віз, під, тік, стіл, дім, домівка, ріг, лій, чи вуз (вўз), пуд (пўд), тук (тўк), стул (стўл), дум (дўм), домувка (домўвка), руг (рўг), луй (лўй)?»
2. Червоним зафарбованим колом нанесено ще: *ті'к* (як паралель) — 12, 25, 118, 124; *тк'ік* (як паралель) — 36; *тік* — 42, 44, 125 і як паралель — 124, 296; *т'ік* (як паралель) — 162; *на то'ку* — 50, 53, 54, 62, 68, 88, 121, 146, 154, 155, 163, 286, 375 і як паралель — 64, 67, 72—74, 78, 82, 96, 106, 129, 153, 156, 165, 168, 181, 184, 189, 192, 197, 201, 204, 218, 238, 240, 248, 255, 273, 283, 284, 290, 314, 353, 368; *на тоу'ку* — 207; *то'ки* (як паралель) — 85. Про характер [т] див. карту № 18.
3. Зеленим колом скартографовано ще: *на гарман'і* — 12; *на гар'ман і* — 49, 53, 57, 68, 103, 127, 143—146, 148—151, 184, 197, 204, 221, 231, 238, 253, 293, 294; *на гарма'ну* — 106, 162; *з гар'мана* — 130; *з гар'ману* — 144; *на гар'манах* — 189; *ар'ман* — 108, 276 і як паралель — 303; *'гарман* — 131 (як паралель), 174, 255; *гар'ман'ат'* — 60; *гарману'вала* — 62.
4. Зеленим трикутником відображено й фіксації: *на гир'ман'і* — 171, 181; *на геир'ман'і* — 171; *на гэр'ман'і* — 182; *гер'ман* — 182, 193.
5. Жовтим колом нанесено також: *на гум'н'і* — 63; *'гумно, на 'гумн'і* — 237.
6. Синім колом позначено ще: *на 'бунтэ* — 238; *на бун'ту* — 252, 259, 298 (як паралель); *на 'бун'д'і* — 253; *на 'бунт і* — 260; *на бунт* — 259.
7. У деяких записах є ремарки: «на *то'ку* молотять машиною, а *гарману'вала* котком» — 62; «*гар'ман'ат'* катком» — 60; «де *гармэнуйут'* — *т'ік*, а де розкладають 'розрізь — *гар'ман*» — 80; «як самі хазяйнували, то *гар'ман*» — 85; «де гарманують — до *гар'ман*» — 110; «де ціпами молотять» — до *ток* — 110, 170; «молотили кіньми» — до *гар'ман* — 170, 354; «котками гарманять — це *гар'ман*» — 182; «місце зсипати зерно» — до *ток* — 216; «круглий» — до *ток, тік* — 222; «де молотять» — до *ток* — 281; «де снопи складають» — до *гом'но* — 281; «тепер» — до *на гар'ман'і* — 12, *гар'ман* — 141; до *т'ік* — 83; до *ток* — 118, 226, 366; «раніше» — до *гар'ман* — 83, 226; до *ар'ман* — 108; до *гум'но* — 153; до *т'ік* — 308; «колись» — до *ток* — 141; до *гар'ман* — 299; «частіше» — до *гар'ман* — 47; до *бунт* — 298; «старе» — до *гар'ман* — 355; «старі (називають)» — *т'ік* — 324; «новіше» — до *т(')ік* — 224; до *ток* — 339; «рідко» — до *гар'ман* — 48, 355; «рідкісне, старе» — до *т'ік* — 340; «рідше» — до *т'ік* — 65, 70; до *гум'но* — 367; «сумці (вихідці з Сумщини) говорять» — до *тик* — 287; «кубанці» — до *т'ік* — 287; до *ток* — 289; «вінничани» — до *тик, ток* — 289; «у домашньому господарстві» — до *т'ік*; «у пана» — до *гар'ман* — 115; «раніше» — до *гар'ман* — 357.
8. Не скартографовано: *йи'мат* — 4; *гум'но* це не в нас — 11; *гайд* — 37, 349; *'гарман* «камінний, ним молотять» — 99; *гар'ман* у значенні 'город' (як паралель) — 123, 226; 'садиба' — 225; 'солома, яка кладеться на тік' — 163; *'герман* — 303; *'табур* — 157, 349; *'табор* — 363; *гар'маница* — 163; *пири'валка, пери'валка* — 174; *ток* ніхто не називає — 254; *на точ'ку, то'ч·ок* — 235; *ту'чок* — 250; *на то'кочку* — 262; *туок* — 300; *бунт* 'тент для зерносховища' — 278; *гум'но* (по-руськи), *кор'шан* (по-татарськи) — 282.

КОМЕНТАР № 105

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 31: «Як у вас називаються відходи після молотьби (крім соломи): а) жита, б) пшениці, в) проса, г) гречки?»
2. Беруться до уваги і картографічно диференціюються родові назви типів відходів (крім соломи), характерних загалом для зернових культур: назви дрібної потертої соломи (картографуються знаками) і відходів від зерна — полови й посліду (картографуються різним штрихуванням).
3. Розрідженість ареалів частково відбиває залежність відходів від типу молотьби (у колгоспі чи в індивідуальному господарст-

ві — машинами, ціпом, гармануванпя кіньми та ін.), на що вказують ремарки типу: «йак 'ц'іпом мо'лот ат, то 'т'іл'ки су'лома й пу'лова // йак маши'нуйут, то йе шче т'ринка» — 17, «з'бойінә, цә круп'н'іше за со'лому, а за по'лову 'м іл'шә; 'йесл'і гарма'нуйут' пшә'ниц'у, то з'бойін'ій нә'майе, усе ко'ток пәрәтә'райе на по'лоуку» — 48, «коли мо'лот'ат' кот'ком, то полу'чайәц а со'лома і по'лова, а ко'ли ма'шинойу, то шче і т'рина» — 142; «с п'ід ком'байна йде по'лова» — 149; по'лова, т'рен'а (крупніша від полови, залишається після молотьби ціпом) — 354.

4. Семантичну диференціацію здійснено за ремарками типу: «т'рено — дрібна потерта солома»—4; «'гоӡури—відходи від зерна» — 22; «со'лома к'рупна, т'рини 'м'іл'ча, а по'лова ще 'м'іл'ча» — 24; «з'бойіни — дрібна солома; по'лова, пос'л'іт» — 86; «т'рена (потерта дрібна солома)» — 108; 'гоӡур'і = послід — 111; «'гозури — невимолочене зерно» — 118 та ін.

5. Відзначено структури: *т'рено* — 4; *т'рен'а* — 354; *т'риха* — 28, 36; *'коцур'і* — 29; *го'дз'ури* — 119; *гу'ӡор* — 226; *'пошл'ід* — 284; *од'бойіни* — 358; *з'бойено* — 66; *'осадки* — 192.

6. Зафіксовано ще такі лексеми: *спо'ди* — 362; *пужи'на* (від проса) — 225, 366; *о'щурки* — 374; *'виточки* — 361; *з'гоники* — 215; *'м'акиш* — 256; *міхур'ки* — 79, 95; *му'хинка* 'порожнє зерно' — 223; *му'хинки* — 365; *мухир'ки* — 154, 200; *мухур'ка* — 277; *ма'х інка* — 364; *му'хонка* — 106; *му'херка* — 87; *му'хірка* — 359; *му'ханка* — 98; *лупа'ки* *'жита* — 96, 98; *'цурка* — 188; *рі'пак* — 124, 125; *'в'ін'ача* — 139; *ко'щил'* — 127; *'кощули* — 133; *от'ходи* — 74, 79, 146, 207, 209, 218, 236, 254, 274, 283, 302, 306, 307, 315, 328, 332, 340, 348, 351; *'суржик* — 227.

КОМЕНТАР № 106

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 15: «Як у вас називається поле, з якого знято: а) жито, пшеницю?»

2. З уваги на можливий неоднаковий семантичний обсяг картографованих лексем вони передаються різними фігурами.

3. Червоним зафарбованим колом відображено також: *'житнәшче* — 43, 45, 55, 154; *'житнәшч'е* — 46, 48; *на 'житнәшч'і* — 52, 54, 62, 69, 157; *на 'житнәшчах* — 50, 68; *'житнишәч'е* — 57; *на 'житнишч'і* — 56, 156, 173; *'житнәшч'ә* — 70; *'житнәшче* — 71; *'житнишч·е* — 83, 179, 224, 277, 325, 339—341, 355, 359, 361; *'житнишч е* — 100, 152, 176, 187; *'житн'ішша* — 185 (як паралель); *стәр'н'а житнишча* — 87; *'житнишче*[и] — 112; *'житни*[е]*шче* — 221; *'житни*[е]*шч·е* — 225; *'житнишч'е* — 316, 317; *жит'нишче* — 41, 93; *жәт'нишче* — 80.

4. Червоним справа зафарбованим колом позначено й *жит'ниц а* — 192.

5. Зеленим трикутником нанесено ще: *стер'н'а* — 3, 5, 6, 13, 15, 24, 27, 35, 39, 59, 77, 102, 106, 107, 114, 124, 131, 136, 139, 183, 195, 197, 209, 210, 212, 218, 231, 235, 241, 243, 245, 246, 252, 256, 258, 261, 273, 274, 280, 282, 283, 289, 294, 295, 310, 320, 324, 328, 333, 335, 337, 347, 349, 353, 354, 363, 365, 370, 373, 374 і як паралель — 118, 204, 300; *сти*[е]*р'н'а* — 9, 22, 40, 86, 108, 120, 130, 213, 236, 247, 368; *стир'н'а* — 2, 11, 19, 20, 22, 25, 28, 36—38, 95, 100, 109 — 111, 115, 117, 128, 132—134, 141, 153, 165, 172, 174, 175, 178, 190, 191, 194, 200, 219, 220, 234, 255, 307, 372; *стәр'н'а* — 14, 24, 33, 34, 42—44, 47, 49, 51, 53, 63—66, 82, 85, 87, 88, 91, 96, 105, 114, 124, 125, 142, 143, 147, 149, 150, 159, 162, 179, 180, 193, 198; *ста*[и]*р'н'а* — 17; *ст'ір'н'а* — 78, 84, 97; *'житн а стер'н'а* — 93; *сти*[е]*р'н'у* — 148; *сти*[е]*р'н'а* — 194; *стә̂р'н'а* — 196; *стер'н'ойу* — 281; *стир'н'у* — 369.

6. Жовтим чотирикутником відображено також: *о'зимишч·е* — 222, 224; *о'зиминишч·е* — 223; *о'зимни*[е]*шч·е* — 225.

7. У деяких записах є ремарки: «знають: жита не сіють» — до *'житнишч·е* — 339; «загальна назва» — до *стәр'н'а* — 105.

8. Не скартографовано: *підж'нивка* — 30; *пож'нийка* — *пож'нийки* — 72; *пож'нивйа* — 286; *по*[а]*'жийнойе* — 322; *'житник* — 2; *жит'н'ак* — 75, 288; *де бу'ло 'жито* — 227, 288; *на 'жит'і*; *де 'жито бу'ло* — 342; *'житн'е 'поле* — 242; *'житне 'поле* — 291; *'поле з*[е]*под 'жита* — 284; *'нива* — 90, 313, 348; *па'ришча* — 101; *'поле 'п'ісл'а о'зимойі* — 74; *стәрно'вий степ* — 145; *степ* — 186, 314; *з'ем'л'а* — 193; *'поле* — 197, 224, 235, 294; *'пол'е* — 303, 326; *'поле 'чисте* — 330; *ир'жишче* — 239; *пасо'вище, бак'шун, 'турка* — 346; *тәр'н'а* — 159; *стер'нишче* — 195; *стер'ниц'а* — 210; *лу'жан'ійа* — 234; записи зі значенням 'рештки стебел' — *сте*[и]*р'н'а* — 222, 225; *стир'н'а* — 222, 224, 338, 339; *сти*[е]*р'н'а* — 223; *сте*[и]*р'н'а* — 355; «рештки стебел комишу над грунтом, рештки стебел злакових» — *стир'н а* — 227; «зрізи» — *сте*[и]*р'н'а* — 278.

КОМЕНТАР № 107

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 11: «Як у вас називається місце для пасовищ: а) в полі, б) в лузі, в) в лісі?»

2. В усіх картографованих лексемах до уваги береться лише значення 'пасовище'.

3. Червоним зафарбованим колом позначено також: *па'совишча* — 36; *пасо'вишч е* — 175, 187; *пасо'вищ не'ма* — 250; *па'совишче* — 251; *на посовишч'і* — 185; *на пасо'виш'ч'ах* — 254; *дл'а па'совишч* — 303.

4. Червоним наполовину зафарбованим колом відображено й *па'совис ко* — 13, 18, 85.

5. Червоним зафарбованим трикутником відбито ще: *'паздбишчи*, *'паздб'ішчи* — 2; *'паздб'ішч·е* — 222; *'пас*[з]*т*[д]*бишч·е* — 224; *'пас*[з]*т*[д]*бішч·е* — 225; *'пас*[з]*т*[д]*бишче* — 227; *'паз*[с]*д*[т]*б'ішч·е* — 342; *'пастбишча* — 180, 283; *'паст'бишче* — 121; *'пас т'бишче* — 238; *'пастб ішче* — 292, 296, 301; *'пастб'іш'ч е* — 254; *'пастб'ішч·е* — 83; *'пастб'ішч·е* — 292; *'пастбішче* — 6, 298; *на 'пастбишч'і* — 33, 246, 299; *на 'пастб'ішч'і* — 152; *на 'пас'т'бишч'і* — 171; *'пас*[т]*бишч'е* — 339; *'пастбишч'е* — 242; *'пастбиш'ч'е* — 254.

6. Червоним наполовину зафарбованим трикутником нанесено також: *'пас'бишче* — 19, 320; *'пазбишчи*, *'пазб'ішчи* — 2; *'пазби*[е]*шч·е*[и] — 4; *'паз'бишче* — 17, 233; *'пасб'ішче* — 106, 123, 203; *'пас'б ішче* — 189; *'пас'б'ішч·е* — 307, 315; *'пасб'ішч·е* — 189; *'пас*[з]*б·ішче* — 278; *'пас'би*[е]*шче*[и] — 286; *'паз*[с]*б'ішч·е* — 308, 372; *'пастбишч'е* — 328; *'паз*[с]*б·ішче*, *'пазбишч·е* — 338; *'паз*[с]*бишч·е* — 370; *на 'пасбишч'і* — 217; *на 'пасбишч'і*[и] — 243.

7. Червоним контурним квадратом позначено ще: *на 'пашу* — 74, 86, 99, 152, 153, 171, 180; *на 'паші* — 330.

8. Червоним перекресленим ромбом відображено також: *на 'випас'і* — 74, 161, 179, 238, 254, 293, 299; *на 'випасах* — 168, 201, 204; *'випаси* — 178; *випа'са* — 188, 318; *'випаси* — 318; *'випасу* — 353

9. Зеленим колом відображено ще: *'вигон* — 37, 83, 93, 111, 134, 160, 175, 183, 192, 196, 288, 300, 313, 331, 340, 348, 360, 363 і як паралель — 11, 112, 167, 255; *'виган* — 296; *'вигоном* — 178; *на 'вигон'і* — 78, 90, 131, 217, 238, 248, 256, 273 (як паралель), 299.

10. Жовтим колом скартографовано й записи: *то'л·о'ка* — 19 (тут відзначено [л·] і [л]); *на толо'ц'і* — 24; *на то'локу* — 28, 41, 48, 65, 119 (як паралель), 131; *на толо'ц'і* — 38, 128, 146, 202, 217 і як паралель — 114, 126, 133, 136, 140; *на то'локу* — 45, 287, 294 і як паралель — 72, 259; *на толо'к і* — 46, 56, 142, 146, 155 і як паралель — 114, 207; *на 'толоку* — 49, 68, 71, 125; *толо'ки ба'гато* — 54; *на толо'ц і* — 57, 69, 73, 88, 145, 154, 157, 171, 176, 182, 218, 221, 234, 236, 238, 243, 248, 252—254, 258, 273, 292, 294, 299, 337, 351, 373, 375 і як паралель — 82, 92, 174, 235, 260, 293; *на то'лок'і* — 83, 152, 165 (як паралель); на *то'л·оц'і* — 90; *на та'лоц'і* — 161; *то'л·ока* — 93; *то'локойу* — 178; *то'локи* — 175 і як паралель — 252, 259; *на то'локах* — 204; *на толо'ках* — 248; *то*[а]*'лока* — 321.

11. Синім колом відображено також: *на п'лайн'у* — 24; *п'лайн'і* — 55, 92, 311, 313; *вплавн'і* — 99; *п'лавн'і* — 102; *п'лавн'і* — 105, 365; *у п'лавн'ах* — 156, 306, 366; *у п'лайн'і* — 183; *у п'лаун'і* — 213.

12. Коричневим колом позначено також: *на сте'пу* — 24, 107, 138, 235, 291; *на стә'пу* — 33, 50, 53, 62, 64, 104, 150, 162, 163, 242; *в сти'пу* — 37, 153; *ў степ* — 41, 70, 86, 173, 187, 258; *у степ* — 199, 237, 372; *ў стә'пу* — 14, 159, 182; *у стә'пу* — 242; *ў сти*[е]*'пу* — 86; *ў сте*[и]*'пу* — 197, 253, 300; *в сте*[и]*'пу* — 208, 368; *у сте*[и]*'пу* — 211, 213; *ў сте'пу* — 137, 196, 204; *ў сти'пу* — 165; *по стә'пу* — 61; *на степ* — 53, 153, 233, 247; *на сти'пу* — 140, 147, 181, 182, 184, 185, 187; *на сте*[и]*'пу* — 161, 226, 240, 246, 262, 346; *на сти*[е]*'пу* — 176; *в сте'пу* — 347; *в с'т'еп'і* — 297; *ст'еп* — 294; *стәп* — 238.

13. Фіолетовим колом нанесено ще: *в 'пол'і* — 15, 58, 101, 122, 131, 182, 231, 283, 310, 324, 349; *ў 'пол'і* — 42, 125, 159, 168, 197, 199, 204, 240, 248, 273, 290, 351; *у 'пол'і* — 102, 296; *в 'полә* — 146; *ў 'полә* — 150; *в 'поле* — 231, 369; *на 'пол'і* — 59, 149, 251; *'пол'ә* — 283; *на 'пол е* — 300.

14. У записах є ремарки: «у полі» — до *'пазби*[е]*шч·е*[и] — 4; *'паст'б'ішче* — 296; *до 'випаси* — 178; *'випас* — 281; до *толо'ка* — 14; до *то'лока* — 108, 314, 333; до *на то'лоц і* — 248, 273; до *пасо'вис'ко* — 147; до *'вигон* — 111; «тільки в полі» — до *то'лока* — 94; «у лісі» — до *'пасбишче* — 14; до *пасо'вишче, пасо'вис'ко* — 147; до *'пастб ішче, то'лока* — 296; до *'випас* — 303; «у степу» — до *'пастбишча* — 180; *'паз*[с]*б'ішч·е* — 308; «у лузі» — до *'випас* — 23, 132, 350; до *на 'вигон і* — 248; до *то'лока* — 281; «у яру» — до *'випас* — 303; «у горах» — до *'випас* — 303; «польове» — до *толо'ка* — 147; «раніше» — до *на то'локах* — 204; «давніше» — до *тол·о'ка* — 222; до *'випас* — 224; до *то'лока* — 340; «тепер» — до *'випас* і до *'вигон* — 340; «штучний, насіяний» — до *'випас* — 278; «пасивне» — до *то*[а]*ло'ка* — 321; «рідше» — до *'пас*[т]*бишч·е* — 339; «залишали ниву» — до *то'лока* — 339; «нове, велике, у колгоспі» — до *'паздбишчи* — 2.

15. Не картографовано: *толока, на толок'і* — 24; *йі'маш* (для ялівок, телят) — 2; *пасо'вищ а* — 2, 12, 22; *'гал'ава, га'л'ава* — 10; *га'л'авина* — 30, 31, 117, 273; *на га'лавин'і* — 179; *на га'л'авин'і* — 273; *на га'л'авину* — 248; *по'л ана* — 10, 14; *у 'л'іс'і* — 15, 161, 285, 296; *в 'л'іс'і* — 92, 119, 285; *ў 'л'іс і* — 183, 290; *у л е'су* — 303; *у л іс'ку* — 183; *по 'л'ісу* — 303; *'тирло* (місце, де корів зганяють на обід) — 22; *на тир'л'і* — 17; *на 'тирло* — 130; *'тирло* — 298; *луг* — 25, 31, 91, 296, 367; на *лу'гу* — 73, 91, 346; *на лу'гах* — 91; *у 'луз і* — 99, 131, 283; *в 'луз'і* — 161, 296; *на 'луз'і* — 165, 300; *лух* — 140, 340; *у лу'гу* — 183; *луг*[х] — 312; *на луго'вин'і* — 179; *до'лина* — 31, 32, 117, 128; *до'ліна* — 280; *на до'лин'і* — 119; *в до'л'ін е* — 280; *ў до'л'іни* — 284; *ле'вада* — 31; *на ли'вад і* — 181; *на ли*[е]*'вад'і* — 213; *на 'берез'і, на 'бериз'і* — 95; *'бере*[и]*г, ў 'бере*[и]*з'і* — 355; *про'гон* — 37; *на 'царән'і* — 50, 62; *ў 'царин'і* — 165; *ца'рина* — 201; *'луки* — 90, 96, 102; *на 'луки* — 253; *на 'луках* — 96, 99, 168, 251, 368; *'балка* — 96, 374; *на 'бал'к'і* — 127, 143, 148; *'балки* — 363; *блук'ва* — 97; *на блук'ві* — 154; *стәр'н а* — 102; *на сти*[е]*р'н'і* — 176; *на стер'ні* — 251; *сти'р'а* — 194; *вис'іви* — 123; *по 'лоши'інах, по куч'у'гурах* — 153; *в куч'у'гурах* — 165; *кучу'гури* — 167; *в ша'л ез'і* — 163; *пера'л'із* — 175; *на гр'а'дах* — 181; *на по'ду* — 183; *под* — 198; *ў по'дин'і* — 202; *поло'нина* — 195; *паст'ійник* — 200; *ку'ток* («раніше називали») — 201; *кут* («у плавнях») — 314; *кут* — 316; *на ли'мані* — 204; *ц'іли'на* — 211, 239; *на ці*[и]*л'і'н'і* — 214; *'вигон* («місце збору худоби») — 244; *'пат*[д]*бишче* («у старих») — 227; *на могил'ки* — 257; *ӡай'л'ау* — 283; *на 'гори* — 284; *в 'горах* — 287, 289; *ў 'го'рах* — 303; *на хол'мах* — 284; *по ов'рагу, у йа'ру* — 303; *'толока, то*[а]*ло*[а]*'ка* («стійло для худоби») — 288; *на'гул* — 306; *по'пас* — 307; *на по'пас і* — 310; *бо'лото* — 313; *низ* — 316; *пасовищ немає, не випасають* — 322; *ті*[и]*к* («у полі») — 333; *т'ік* — 335; *коло 'р'іч'ки* — 334; *сага* («степ») — 350; *'вигул* — 360; *пол'л'а'ви, солон'ці, солонча'ки* — 364.

КОМЕНТАР № 108

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 97: «Як у вас називається гуртова поміч сусідові при будуванні хати тощо (раніше і тепер): *толо'ка*...?»

2. Червоним колом зображено також: *толо*[а]*'ка* — 276; *то*[а]*ло*[а]*'ка* — 288; *та'лока* — 187; *тала'ка* — 89; *то'лока* // *пото'лочін* :а — 45.

3. Зеленим колом скартографовано ще: *клак* — 4, 108; *к'л·ака* — 110; *клу* — 53.

4. Синім трикутником скартографовано також: *'помоч* — 147, 279; *'помоч'* — 317, 363; *'помошч* — 226, 252; *'помошч'* — 241, 355; *'пом'іч* — 306, 331, 359, 361, 366, 370, 372; *'пом'іч'* — 196, 260, 357; синім штрихуванням також: *гурто'ва ро'бота* — 178; *гурто'ва 'пом·іч'* — 339, 340; *гурто'ва 'помоч'* — 180, 279, 323, 327; *'обшчайа допо'мога* — 296; *кол'ек'т'ійнайа 'помошч'* — 299.

5. Коричневим колом об'єднано: *зак'лад(т)чина* — 22, 35, 91, 140, 159, 162; *зак'ладшчина* — 44, 47, 68, 91, 182; *зак'лашчина* — 27, 95, 135, 137, 139, 209, 222, 225, 231, 233, 234, 241.

6. Не скартографовано: *зай'ми* — 14, 37; *взай'ми* — 31; *баса'ринок* — 31; *за'м іс* — 17, 45, 48, 132, 161, 174; *ча'мур* — 118, 123, 212; *о'х'ідшчина* — 258; *з'водини* — 11; *с'ходини* — 167, 292; *з'б'іжка* — 151.

КОМЕНТАР № 109

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 374: «Човен, перстень, хлопець чи човэн, перстэнь, хлопэць, чи човин, перстинь, хлопиць?», а також за відповідями на четверте додаткове питання Програми з лексики: «Обов'язково запишіть ще назви ... човнів ...»

2. Відсутність у записах пояснень про будову й розміри човнів дозволяє ідентифікувати реалії лише за функцією. Зважаючи на те, що лексема *човен* може мати відмінний семантичний обсяг порівняно з іншими картографованими лексемами, бо вона завдяки впливу літературної мови пасивно відома в говірці (ремарки «чули» — 319, 332; «зрідка» — 97, 180, 288) або трапляється в фольклорних текстах (153, 211, 308, 317), її скартографовано відмінним засобом.

3. Відзначено структури: *чоˈвен* — 2, 3, 6, 13, 18, 32, 36, 54, 58, 121, 133, 137, 141, 191, 258, 326; *чоˈвин* — 137, 141; *ˈчове^{и}н* — 36; *ˈчовен* — 44, 51, 107, 171, 176, 188, 189, 215, 216, 233, 262, 279, 280, 282, 295, 301; *ˈчов'ен* — 248, 292, 303; *ˈчов ін* — 211, 305, 317, 328; *ˈч ови^{е}н* — 57, 90, 152; *ˈч·овен // ˈчове^{и}н* — 201; *ˈч·ове^{и}н* — 72, 83; *ˈч'ове^{и}н* — 281; *ˈч'овен* — 189, 344; *ˈч·овин'* — 225; *ˈч·ов'ін'* — 278, 288, 338, 347; *ч·о^{а}лˈнок* — 276.

4. Зафіксовано лексеми: *шаˈланда* — 235; *барˈкас* — 147, 344; *ˈсудно* — 150; *ˈлодка (лотка)* — 5, 15, 17, 37, 41, 47, 61, 109, 114, 125, 131, 137, 159, 162, 170, 183, 190, 219, 224, 235, 239, 246, 247, 252—254, 303, 305, 306, 336, 356, 358, 370—372. Лексему *ˈлодка* (*ˈлотка)* не скартографовано, тому що її відзначено в багатьох говірках як паралельну до інших лексем і її можна розглядати як інтердіалектне явище, відоме всім картографованим говіркам.

5. У записах є ремарки: «*ˈчовен* (сумчани), *ˈчове^{и}н* (кубанці)» — 287; «*ˈчовен* (вінничани), *ˈчове^{и}н* (кубанці)» — 289.

КОМЕНТАР № 110

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 81: «Як у вас називається — *кукуˈрудза* чи *пшеˈничка,* чи *пˈшінка,* чи *кияˈхи,* чи *кендеˈриця (тендеˈриця),* чи *меˈлай,* чи *ˈкачаˈни,* чи *каˈлачики..?*»

2. Червоним колом відображено також: *кукуˈруза* — 2, 3, 5, 10—12, 15, 17, 19, 21, 22, 25—29, 31, 33, 35, 36, 38—49, 51—53, 55—57, 61, 63—67, 69—73, 75—82, 85—88, 90—92, 94—96, 99, 100, 102, 105, 110, 112, 114, 115, 118, 122—128, 131—137, 139—147, 150, 152, 153, 155—162, 164—169, 171—181, 183—197, 199, 200, 202, 203, 214—217, 220, 223, 224, 226, 233, 235—241, 245, 248, 250—254, 258, 259, 261, 273—276, 278, 280—284, 286—293, 295—298, 300—303, 305—308, 312, 314, 318—321, 324—326, 330, 333—335, 337, 341, 343, 346, 348—354, 359—362, 364, 366—370, 372—375; *ку^{о}куˈруза* — 299; *кукуˈруз'а* — 311; *кукуˈрузка* — 331; *кукуру(д)за* — 60. Цим же знаком передано і *куˈруза* — 4, 108; *куˈруʒа* — 10. Записано *кукуˈрудʒа (кукуˈруза, кукурˈгуза)* з ремарками: «по-книжному» — 19; «тˈрошки по-благородному» — 220; «стара» — 152; «росте на ˈпол'і» — 235; «рідко» — 223, 224, 227; «рідше» — 84, 97, 225; «тепер» — 362, 375; «кукурˈгуза (тепер)» — 315, 332, 334; «новіша назва» — 320; «с'іˈчас ˈкажут' кукуˈруза» — 337.

3. Червоним штрихуванням відбито також: *курˈгуза* — 342; *кукурˈгуз* — 94; *кукурˈгузка* — 104.

4. Зеленим колом передано ще: *пшеˈниц'а* — 25, 221; *пшеˈничка* — 279 (з рем. «дома»); *пшэˈничка* — 105 (з рем. «раніше»).

5. Жовтим колом картографовано також: *пˈшонка* — 10, 22, 112, 124, 125, 132—134, 136, 147, 200, 255, 278, 303; *пˈшинка* — 336. У записах є ремарки щодо лексеми *пˈш'інка (пˈшонка)*: «це молода кукурудза» — 14, 124, 125, 152, 255, 373; «молода» — 327; «давнє» — 153, 323, 338, 339; «частіше» — 163; «коˈлис'» — 334; «варена» — 179; «рідше» — 180; «дома» — 170; «росˈте на гоˈрод'і» — 235; «сорт» — 288; «була колись» — 314, 334; «раніше» — 315, 319, 337, 375.

6. Синє коло поставлено на основі запису *каˈчан* — 35, 321; *кач аˈни* — 95, 152; *каˈчани* — 238. Є ремарки щодо лексеми *качани*: «варена кукурудза» — 152; «рідше» — 70.

7. Коричневим колом відображено також: *папˈшойа* — 2, 5, 9, 18—22, 24, 111, 114, 117, 121, 123, 125, 131, 219, 220; *папо^{у}ˈшойа* — 12; *папˈшой* — 9, 16, 109, 111, 234; *папˈшєя* — 13, 18. Є ремарка «частіше» — 114.

8. Фіолетовим колом скартографовано ще: *маˈлай* — 180, 194; *миˈлай* — 190.

9. Оранжевим колом зображено також: *кэйаˈхи* — 54; *к'ійаˈхи* — 300. Є ремарка «йакшˈчо молоˈд'і зˈварен і» — 106.

10. Не картографуються: *ˈкики* — 283; *каˈлач'ики* — 365.

КОМЕНТАР № 111

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 82: «Як у вас називається — *чечеˈвиця* чи *сочеˈвиця,* чи *ˈлинда,* чи *ˈленча..?*»

2. Червоним зафарбованим колом картографується також: *соче^{и}ˈвец а* — 4, 209; *сочоˈвиц'а* — 191; *сочаˈвица* — 19, 71, 89, 97, 98, 304, 352; *соч'іˈвица* — 164; *сачаˈвица* — 35, 43, 45, 55, 76, 77, 80, 82, 86, 91, 100, 141, 175, 181, 182, 222, 240, 258, 298, 368; *сачеˈвиц'а* — 31, 88, 225, 227; *сачоˈвиц'а* — 19, 64, 239, 253; *сашчоˈвиц'а* — 20; *зачаˈвиц'а* — 135; *сечеˈвиц'а* — 24, 49, 193, 239, 261, 283; *сечоˈвиц а* — 31, 64, 106; *сечаˈвиц'а* — 54; *сичаˈвиц а* — 100, 237, 245; *с іچеˈвиц'а* — 287; *с'ічаˈвиц'а* — 44, 291.

3. Червоним контурним колом позначено ще: *шочаˈвиц'а* — 47; *шочоˈвиц а* — 47; *шошоˈвиц'а* — 9; *шоцеˈвиц а* — 40; *шачоˈвиц а* — 11, 37, 147; *шачаˈвиц'а* — 53, 56, 87, 134, 140, 219, 222—224, 259; *шачэˈвиц а* — 147; *шашаˈвиц'а* — 3, 9; *шашоˈвиц а* — 13, 18; *шечеˈвиц а* — 27, 51, 52, 85, 139, 142, 161, 212, 231, 233; *шечаˈвиц'а* — 24, 69, 93, 96, 140; *шечоˈвиц'а* — 303; *шешоˈвиц а* — 6, 12; *шешаˈвиц'а* — 5; *шец аˈвиц'а* — 159; *шичеˈвиц а* — 114, 135, 137; *шиц'аˈвиц а* — 38, 220; *шиц еˈвиц'а* — 162; *шичаˈвиц а* — 237; *ш'іچавиц а* — 276.

4. Напівзафарбованим червоним колом відображено також: *чечоˈвиц'а* — 34, 85, 108, 350; *чечаˈвиц а* — 49, 65, 71, 89, 93, 96, 102, 104, 105, 150, 155—157, 159, 170, 171, 219, 241, 275, 296, 320, 351, 360; *чечеˈвича* — 281; *чечеˈвика* — 280; *чичиˈвиц а* — 15, 37, 51, 78, 165, 172, 173, 180, 184, 200, 235, 254, 255, 278, 288, 308, 316, 342, 370; *чичеˈвиц а* — 125, 163, 174, 234, 295, 311; *чичаˈвиц а* — 2, 22, 40, 41, 44, 55, 84, 94, 107, 119, 128, 158, 161, 163, 165, 168, 169, 178, 183, 194, 196, 200, 305, 307, 312—315, 318, 321, 325, 356—359, 361, 362, 366, 369, 372; *ч ічеˈвиц'а* — 99, 298, 328; *ч'іч'іˈвиц а* — 153, 194, 253, 319; *ч'ічоˈвиц'а* — 74; *ч'ічаˈвиц'а* — 89, 129, 132, 152, 176, 186, 205, 276, 317, 332, 334; *чочоˈвиц'а* — 85, 207, 225; *чачоˈвиц'а* — 9; *чачаˈвиц'а* — 10, 12, 22, 26, 38, 40, 45, 46, 48, 55, 61, 89, 90, 95, 128, 140, 143, 167, 179, 180, 182, 187, 190, 221, 223, 224, 227, 240, 258, 284, 330, 353, 373; *чаче^{и}ˈвиц'а* — 103; *чучаˈвиц'а* — 278.

5. Зеленим колом картографується ще: *ˈлента* — 4, 108, 110; *ˈлинда* — 29, 33, 151, 363.

6. Не картографується *шашаˈмиц'а* — 3.

КОМЕНТАР № 112

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 33: «Як у вас називається листя... картоплі: ... *картопˈлиння..?*»

2. Червоним колом картографуються також: *картофˈлин'(н')а* — 2, 3, 5, 10—12, 15, 19, 21, 22, 34—37, 114, 118, 125, 130, 133, 141, 177, 215, 226, 233 і паралельно з *картопˈлин (н')а* — 14, 17, 24, 33, 124; *картофˈле(и)н'а('е)* — 4, 108, 262; *картохˈлин (н')а* — 22, 27, 32, 65, 70; *картоˈшин'а* — 129, 248; червоним контурним — *карˈтоплэнэшчэ* — 55; *картопˈлин'ашче* — 175.

3. Зеленим колом позначено ще: *гич(')* — 104, 105, 107, 319, 329, 332; *гуч* — 282.

4. Жовтим колом нанесено також: *ˈвудин'а* — 11, 19; *ˈвудина* — 9, 114; *ˈгудин'а* — 115.

5. Коричневим колом картографується, крім того: *бутˈва* — 48; *ˈботва* — 9; *бутˈвин':а* — 38, 220; *ботˈвина* — 175; *бутˈвина* — 40; *батˈва* — 222.

6. Оранжевим колом позначено й *батлаˈва* — 239.

7. Не картографується: *паˈг'ін':а* — 314; *лаˈбуз* — 4, 108; *ˈбилка* — 336.

8. Лексеми *гичка, огудиння, ботва* картографуються лише в тих випадках, коли ремарки свідчать, що вони мають значення 'листя картоплі'.

9. У записі є ремарка: *ботˈва* «зелене листя» — 2.

КОМЕНТАР № 113

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 33: «Як у вас називається листя буряків, моркви, картоплі: *буряˈчиння, ˈгичка, сˈвекла, моркоˈвиння, картопˈлиння..?*»

2. Ремарки дають підстави для семантичної диференціації картографованих лексем і відбиття їх різними графічними засобами. Лексема *ˈгичка,* картографована штрихуванням, переважно, протиставляється іншим лексемам за ознакою 'зрізане листя буряків', напр.: «у буряків росте лис'ц'а, а відрізають ˈгичку» — 9; «в молоден'кэх бур'ачк'іў ˈзакрэшка, а ўже восэˈни коˈпайут' і зр'ізуйут' ˈгичку» — 55; «ˈлист а бур'аˈка — сˈвекла, одр ізуйут' ˈгичку» — 84; «од бур'аˈка вэˈходэт' ˈгичка, а лэсточки це свекла» — 64 та ін. Окремі ремарки вказують на інші семантичні розрізнення *ˈгичка — сˈвекла, ˈгичка — бур'аˈчин':а,* напр.: «гич' — листя, коли воно ще не відрізане від буряка, свекла — листя відрізане від буряка» — 104; «*бураˈчин':а, моркоˈвин':а, картохˈлин':а, ˈгичка* (загальне поняття для всіх цих рослин)» — 32; «бурачˈчинн'а (велике листя, вже пора одрізати), *ˈгич·ка* (мале листя, ледь-ледь зеленіє)» — 355. Лексеми *ботˈвин':е, баˈдил':е,* картографовані трикутниками, протиставляються лексемам *бур(')аˈчин':а, ˈсвекла* за ознакою родова назва групи городніх культур, у тому числі й буряків — видова назва листя буряків, напр.: «на лист а бур'аˈк іў ˈкажут св окла (батˈва) картопˈлина це з карˈтопл і (а ˈбол'ше говор'ат батˈва / бур'аˈчин а іл і батˈва (ˈбол'ше батˈвой назиˈвайут)» — 303; «на все гаворять бутˈва» — 48; «сˈвекла (листя, коли росте), баˈдилка — коли зрізане листя; баˈдилка (з картоплі, моркви)» — 305; «ботвина з бур'ака (з моркви так само)» — 203; «бадил л а, бадилка (з усього), з бур аˈк'іў» — 162, 342.

3. Відзначено також структури: штрихуванням — *гич'* — 104, 176; зеленим колом — *бураˈч'ен'а* — 4; *бураˈчин а* — 16, 19, 52; *бур акоˈвин':а* — 186; жовтим колом *сви^{е}кˈла* — 152, 153, 253, 338—340, 348; *сўекˈла* — 135; синім зафарбованим трикутником — *ботˈва* — 86, 174, 236, 253, 274, 275, 284, 287, 293, 319, 361; *бо^{а}тˈва* — 312; *батˈва* — 303, 331, 337, 365; синім напівзафарбованим трикутником — *бутˈвина* — 40, 46, 47, 65, 126, 154; *бутˈва* — 48; коричневим трикутником — *ˈбадил* — 79, 340; *баˈдилка* — 333, 335, 340, 342.

4. Є інші назви: *лаˈбуз* — 4; *ˈвудин'а* — 11; *(о)ˈгудина* — 40, 85, 353; *ˈзакрэшка* (в молоденьких буряків) — 55; *жабуˈрин н'а* — 158; *батлаˈма* — 341, 364; *ˈлист а бур аˈк'іў* — 3, 5, 69, 90, 93, 114, 162, 163, 172, 182, 184, 199, 284, 313, 325, 343, 359, 362.

КОМЕНТАР № 114

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 389: «Кропива, зоря, сочевиця чи крапива, заря, сачевиця (*сачавиця*)?»

2. Червоним колом позначено ще: *кроˈпева* — 4, 62, 68, 251; *кропи^{е}ˈва* — 110, 115, 238, 251, 286; *кропэˈва* — 43, 48, 61, 73, 88, 105 (як паралель), 143; *крапэˈва* — 61, 63; *кропоˈви* (род. відм.) — 44, 53, 147; *кропиˈви* (род. відм.) — 236, 274; *кропэˈви* (род. відм.) — 71; *кропаˈви* (род. відм.) — 154; *кропэˈву* — 46, 52; *кропэˈвойу* — 49; *кропиˈвойу* — 78; *у кроˈпиву* — 231 (поряд — *кроˈпива*); *кропоўˈйа* — 156; *кроˈпова* — 209; *прокоˈва* — 213; *кро^{у}пиˈва* — 305 (як паралель); *кроп іˈви* (род. відм.) — 280; *кропива* (без знака наголосу) — 215, 330; *кропуˈва* — 318, 351.

3. Червоним штриховуванням відображено й фіксації: *кроп·іˈва, крап·іˈва* — 276; *кроˈпіва* — 283; *крап·іˈва* — 288.

4. Червоною ізоглосою виділено ще: *кра^{о}п'іˈва* — 262; *кро^{а}пиˈва* — 273, 290, 322, 355, 363; *кро^{а}ˈпива* — 221, 234, 321; *кро^{а}поˈва, кро^{а}пиˈва* — 278, а також нас. пп., у говірках яких записано [а] поряд з [о] : *крапиˈва* — 95, 110, 172, 194, 203, 237, 253, 256, 259, 261, 296; *краˈпива* — 136, 216, 251, 300; *крап іˈва* — 185, 247, 253, 282, 284, 303; *крапіˈва* — 367; *краˈп іва* — 260, 301, 302, 305.

5. Зеленим колом відбито ще: *жаˈливо* — 10 (поряд — *жаˈлива*); *жаˈлева* — 108; *жали^{е}ˈва* — 108, 110; *жалиˈўа* — 352; *жилаˈва* — 369.

6. У записах є ремарки: «зрідка» — до *жалаˈва* — 97; «раніше» — до *кропоˈва*, «тепер» — до *кроп'іˈва* — 370; «велика» — до *кропи^{е}ˈва,* «мала з дрібним листям» — до *жали^{е}ˈва* — 110; «більше» — до *кроˈпива* — 366.

... (з ремар-
кою «частіше») — 317; *куˈсач·ка* (з означенням *жалка*) — 340; *кроˈпило* — 120.

КОМЕНТАР № 115

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 181: «Чи є у вас слово і яке його значення — *ˈріща* (сушняк, хмиз)?» та на питання № 458: «*Хв*іст, *хв*орост, *хв*алити, *хв*атати чи *ф*іст, *ф*орост, *ф*алити, *ф*атати?»

2. Лексичне протиставлення здійснюється на основі тотожності семантики ('сухе дрібне гілля, дрібні дрова'), що підтверджується ремарками типу: «рішча — сушˈн ак, дрібні дрова» — 9, 13, «ˈрішча то сухе дерево, дрібнен′ке дерево» — 19, «хмиз — сухе гіл л а» — 31; «рішча (тонен′к і г′іˈл ачки, фоˈрост)» — 37; «хмиз (сушн′ак)» — 43, 76; «хмиз — сухий хворост, сушˈн′ак — сухе дерево, г′ілки» — 84; «хворост — дрібні дрова» — 182, 184 та ін. Одночасно фіксується ширша семантика лексеми *сушˈн′ак* — «сухе дерево, дерево, що добре горить» — 79, 161; «сухі фрукти» — 52; та лексеми *хмиз* — «дрібні зарості» — 340; «засохла виноградна лоза» — 84.

3. Відзначено структури: *хме^{и}зˈник* — 340; *хмизˈн′ак* — 351; *хˈмиз′з а* — 60; *хмиˈзин′н а* — 194; *ˈсушн′а* — 147; *хˈмерест* — 306.

4. Зафіксовано інші лексеми: *кастˈрах* — 209; *ˈчурпа* (або *сушˈн′ак*) — 284; *чурˈпа* — 288; *ваˈл′ежн′ік* — 342; *хмеˈриш че* — 320; *хмеˈреч* — 334, 340.

5. У записах є ремарки: «*Хˈворост* (найтонше), *сушˈн′ак* (среднє), *хмиз* (найбільше)» — 322.

КОМЕНТАР № 116

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 175: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *оˈтара, оˈтариця* (череˈда)?» і на питання № 64: «*Скоˈтина* чи *тоˈвар*, чи *хуˈдоба, ˈбидло..?*»

2. У переважній більшості відповідей є ремарки типу: «череˈда — (стадо корів), отара (чи кирд, гирд, турма) — стадо овець». На основі цього з протиставлення *череˈда: оˈтара* виділено другий член, який розглядається у лексичному плані. Тільки лексему *череˈда* без розкриття значення записано в нас. пп. 6, 25, 45, 54, 60, 71, 77, 79, 80, 120, 121, 123, 127, 132, 137, 138, 145, 161, 166, 227, 287, 322, 324, 346, 362.

3. Лексеми *кирд, ˈтурма* є, очевидно, запозиченнями з романських мов (пор. рум. cîrd «стадо худоби»; turma «стадо, череда рогатої худоби, отара (овець)». Відзначено фонетичні варіанти лексеми *кирд* : *кирт* — 51, 114, 118, 124, 139, 220, 224, 226, 236; *к ірт* — 108; *ˈкирда* — 128; *ˈкирта* — 220; *кирд^{т}* — 224; *гирт* — 37, 223; *ˈкирдик* — 171, 182; *ке^{и}рдоˈвец* — 4; *керд* — 109, 110.

4. Засвідчено ще лексеми: *г′іл′ˈн ак* — 108; *ваˈтага* — 296; *ˈкуш·ч′і* — 105; *кушˈч·анка* — 361; *шмаˈток* — 181, 184.

5. У записах є ремарки: «*оˈтара* (колись казали), *ˈтурма* (теп·р),» — 9; «*кирт, рідше оˈтара*, переважно в молоді» — 226; «*кирд* — до *100 штук, отара* — багато» — 236; «*кушˈч·анка — сотні дві овець, оˈтара — тисячі*» — 361; «отара овец′ (велика), мала — *ˈкирдик*» — 341; «ˈтурма (невеликий гурт овець)» — 223.

КОМЕНТАР № 117

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 65: «Як у вас називається — *ˈпівень* чи *ˈкогут*, чи *ˈкочет*, чи *ˈкокош..?*»

2. Червоним зафарбованим колом позначено також: *ˈпівен′* — 11, 14 — 16, 30, 31, 33, 34, 36, 40, 59, 76, 77, 79, 87, 92, 94, 107, 121, 124, 126, 136, 139, 153, 177, 215, 250, 251, 287, 326, 347, 350, 364, 367; *ˈп івен* — 20, 24—26, 38, 47, 51, 74, 75, 81, 83—85, 89, 90, 96, 99, 101, 102, 105, 112, 114, 124—126, 128, 133—135, 147, 151, 164, 174—176, 185, 188, 193—195, 198—201, 203, 204, 206—209, 212, 214, 217, 219, 235, 239, 241, 243, 253, 258, 259, 261, 279, 281—283, 292, 300, 320, 324, 333, 335, 337, 343, 348, 351, 359, 361, 363, 365, 374, 375 і як паралель — 39, 103, 152, 192, 197, 240, 260; *ˈпівин* — 10 (як паралель), 12, 98, 100, 135, 137, 181, 184; *ˈп івин* — 37, 84, 90, 97, 118, 132, 140, 165, 167, 172, 175, 186, 190, 205, 254, 255, 296,

315, 341, 357, 358 і як паралель — 95, 202; *ˈп′іви^{е}н* — 11, 22, 86, 118, 138, 236, 287, 289; *ˈп′івəн′* — 14, 17, 33, 42—44, 49, 53—55, 57, 63, 66—68, 70, 71, 73, 80, 91, 99, 104, 142, 145, 149, 150, 183, 205; *ˈпівəн′* — 27, 32, 51, 82, 87, 93, 154, 163, 182; *ˈпівін* — 15, 128, 131, 160; *ˈпів′ін′* — 147; *ˈп ів ін* — 37, 46, 48, 69, 74, 89, 141, 152 (як паралель), 168, 171, 178, 191, 219, 226, 233, 258, 307, 308, 313, 316—319, 328, 332, 334, 361; *піˈвін* — 40; *ˈп ійен* — 156; *п іˈв′ін* — 159; *ˈпівин′* — 160; *ˈпіве^{и}н′* — 60, 166, 169, 252, 355; *ˈп·ів·ін′* — 222, 223, 225, 227; *п′ійин′*, *ˈп′ійəн′* — 220; *ˈпиве^{и}н′* — 289; *п′іˈв′е^{і}н′* — 312; *ˈп′ів ен* — 352; *ˈп·іве^{и}н* — 338; *ˈп·івин′* — 339, 340, 342; *ˈп′ійн а* (род. відм.) — 45, 50, 61, 64, 143; *ˈп′івн′а* (род. відм.) — 62, 157, 231; *ˈпівні* (мн.) — 28; *п ійˈн′і* (мн.) — 41; *п івˈн′і* (мн.) — 52, 373; *п ійˈн′і* — 173; *п′іˈвен′* — 88, 165, 179; *три ˈп ійн′і* — 65; *пійˈні* (мн.) — 238; *два ˈп′ійн′а* — 245; *ˈп ійн ів* (род. відм. мн.) — 273; *п івни^{е}к* — 60.

3. Червоним контурним колом відображено ще: *п еˈтух* — 10, 106, 204, 216, 242, 248, 250, 254 (як паралель), 273, 281, 292, 295, 302, 303; *піˈтух* — 40, 67, 124, 125, 131, 153, 158, 166, 182, 295, 349; *пиˈтух* — 33, 35, 84, 89, 91, 95, 97, 100, 118, 162, 164, 165, 167, 180, 181, 183, 184, 188, 190, 246, 254, 255, 290, 296, 298, 307, 308, 315, 319, 338, 340—343, 357, 363, 366, 369, 370, 372; *пеˈтух* — 36, 101, 124, 137, 155, 163, 175, 183, 193, 233, 250, 253, 259, 261, 274, 275, 282, 291, 301, 309, 310, 316, 320—322, 325, 326, 330, 333, 344, 347, 351, 374; *пəˈтух* — 51, 158, 162, 179, 180, 183; *пе^{і}ˈтух* — 136; *пîˈтух* — 158—160, 162; *ˈп ітух* — 201; *пи^{е}ˈтух* — 224, 235, 252, 337, 360; *пûˈтух* — 220; *пе^{и}ˈтух* — 225, 237, 239, 245, 284, 286, 296, 329, 331, 342, 367, 368; *п·іˈтух* — 227, 276, 278, 288; *п·е^{и}ˈтух* — 288; *п′е^{і}ˈтух* — 299; *п ітуˈхи* (мн.) — 61; *пітуˈхи* — 124; *пəтуˈхи* — 73; *питуˈхи* — 78; *пəтушˈки* — 82; *пе^{и}тушˈки* — 238; *п′ітуˈха* (род. відм.) — 173; *пітуˈха* — 298; *два пе^{и}туˈха* — 247; *два петуˈха* — 280; *питуˈхом* — 297.

4. Зеленим колом нанесено й фіксації: *ˈкогут* — 14, 20, 33, 123, 197, 290, 374; *куˈгут* — 2, 4, 6, 9, 12 (як паралель), 14—19, 22, 108—110, 112, 115, 118, 283; *коˈгут* — 3, 5, 21, 22, 32, 86, 303 і як паралель — 10, 11; *ˈкугут* — 13; *ˈкагут* — 17; *ˈку^{о}гут* — 189; *когут* — 216, 260; *ˈкогути* (мн.) — 106.

5. Чорним колом позначено ще: *ˈкочет* — 119, 121, 188, 194, 349, 363, 365, 367; *коˈчет* — 119, 192; *ˈкочəт*, *ˈкоч іт* — 185; *коˈч ет* — 303; *ˈкоч·ет* — 308, 362, 370; *ˈкоч′ет* — 331, 332; *ˈкоче^{а}т* — 322; *кочиˈток* — 292.

6. У записах є ремарки: до *ˈп′івен* — «раніше» — 337; «старі» — 343; до *п′іˈтух* — «найбільше» — 33; «більше» — 352; «тепер» — 109; «зрідка» — 226, а також «рідше» — до *пиˈтух* — 97; «тепер» — до *пеˈтух* — 316; *пи^{е}ˈтух* — 337; «рідко» — до *куˈгут* — 114; *ˈкочəт* — 185; «нове, рідко» — до *пи^{е}ˈтух* — 224; «нове» — до *пиˈтух* — 339; «маленькі» — до *пе^{и}тушˈки* — 238.

7. Не скартографовано: *ˈкокош* — 121; *коˈкош* (з ремаркою «рідко») — 227; *хаˈз′айін* — 146.

КОМЕНТАР № 118

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 67: «Як у вас називається — *ˈкачур* чи *ˈселезень*, чи *ˈселех*, чи..?»

2. Червоним колом відображено ще: *ˈкач′ур′* — 4, 115; *ˈкач′ур* — 46, 48, 57, 65, 70, 90, 103, 109, 111, 152, 164, 176, 185, 187, 189, 211, 325, 369 і як паралель — 86, 153, 205; *ˈкачура* (род. відм.) — 38, 49, 53, 59, 63, 71, 73, 139, 142, 154, 157, 171, 249, 299; *ц′оˈго каˈчура* — 61; *з ˈкачуром* — 68; *ˈкач·ур* — 3, 83, 173, 222—225, 227, 233, 303, 338, 342, 359, 370; *ˈкачур·* — 85; *ˈкач′ур·* — 108; *ˈкач·ур* — 110, 206, 213, 351; *два ˈкачур і* — 130; *качуˈра* (мн.) — 149; *ˈкачурі* (мн.) — 231; *ˈкачур′* — 170; *каˈчур* — 197; *ˈкачур′ій* (род. відм. мн.) — 155; *тр′ох ˈкачур′ій* — 247.

3. Зеленим зафарбованим колом позначено також: *ˈселезен′* — 25, 30, 31, 36, 47, 75, 77, 81, 83, 85, 95, 101, 106, 107, 152, 153, 163, 166, 174, 179, 188, 192—195, 197, 199, 201, 203, 204, 208, 236, 246, 251, 258, 260, 274, 275, 279, 282, 283, 290, 291, 293, 295, 297, 298, 301, 302, 309, 313, 318, 320, 321, 322, 324, 325, 333, 335, 337, 344, 346—352, 359, 361—365, 367, 374; *ˈселез′ен′* — 281; *ˈселəзəн′* — 33, 48, 54, 61, 74, 79, 84, 88, 89, 91, 97—99; *ˈселезəн′* — 69, 99, 105, 178; *ˈселе^{и}зен′* — 78, 206, 254, 259, 300, 314, 319, 328, 332, 343, 354, 360; *ˈселəзен′* — 85, 87, 94, 100, 102, 104, 151, 180, 182, 198, 242; *ˈселизен′* — 164, 202, 306—308, 315, 316, 366, 370, 372; *ˈселезе^{и}н′* — 188, 240, 338; *ˈселезин′* — 276, 338; *ˈселизин′* — 84, 89, 95, 165, 175, 184, 186, 255, 340; *ˈсели^{е}зе^{и}н′* — 86; *ˈсели^{е}зи^{е}н′* — 278; *ˈселəзен′* — 93; *ˈсел·езен* — 310; *ˈселизе^{и}н′* — 132, 167, 334; *ˈсел·изин* — 339; *ˈсел·е^{и}з·ин* — 342; *ˈселе^{и}з′е^{і}н* — 170; *ˈсели^{е}зен* — 176; *ˈселизəн′* — 181; *ˈс′ел із′ен′* — 185; *ˈселе^{и}зин* — 233; *ˈсел ез′ен* — 253; *ˈс′ел′ез е^{і}н* — 288; *ˈс′ел ез′ен* — 303, 311; *ˈселзен* — 330; *ˈселе^{и}з·ен* — 355; *два ˈселəзні* — 82; *ˈселез′н′і* (мн.) — 294; *чиˈтир і ˈселе^{и}зн′а* — 373; *ˈселəзн′а* (род. відм.) — 150; *ˈселе^{и}зн′а* — 238; *ˈселезн′а* — 243, 245, 353; *ˈселезен′а* — 252; *у ˈселезн ів* — 368; *селиˈзен′* — 196; *сили^{е}ˈзен* — 276 (як паралель); *селеˈзен* — 283; *се^{и}ле^{и}ˈзен′* — 317; *селе^{и}ˈзен′* — 319.

4. Зеленим контурним колом скартографовано й записи: *ˈселех* — 33, 251, 280, 283, 300; *ˈселəх* — 93, 94; *ˈсели^{е}х* — 256, 292; *ˈселих* — 296; *ˈселеха* (род. відм.) — 252.

5. Чорним колом нанесено ще: *вуˈтак* — 121; *утаˈка* (род. відм.) — 299.

6. У записах є ремарки: до *ˈселезен′* — «чужі кажуть» — 24, «тільки в пісні» — 47, «рідко» — 367; до *ˈселəзəн* — «колись казали» — 33; до *ˈселе^{и}зе^{и}н* — «давно» — 169; до *ˈкачур* — «свійський» і до *ˈселизин* — «дикий» — 84, а також «рідко» — до *ˈкачур* — 89, *ˈкач′ур* — 153, *уˈтак* — 281; «рідкісне» — до *ˈкач·ур* — 342; «більше» — до *ˈселезен* — 153; *ˈкач ур* — 303; «тепер» — до *ˈкачур* — 169; *уˈтак* — 328; «нове» — до *уˈтак* — 339; «мало» — до *ˈкачур* — 352.

7. Не скартографовано: *кˈрижен′* — це дикий — 152; *ˈкачир* — 219; *сеˈлезни^{е}к* — 314; *ˈрекрут* — 239; ми ˈкаже^{и}м он і оˈна *ˈутка* — 284.

КОМЕНТАР № 119

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 69: «Як у вас називається — *леˈлека* чи *чорноˈгуз*, чи *ˈбусел* (*ˈбусля*), чи *ˈбоцян* (*ˈбоцюн*), чи *бузьˈко?*»

2. Червоним колом відображено також: *чорну^{о}ˈгус^{з}* — 2; *чорноˈгус* — 2, 85, 90, 145, 153, 165, 167, 174, 183, 185, 186, 190, 199, 200, 209, 303 і як паралель — 24, 75, 86, 188; *ч′орноˈгус* — 82, 164, 205; *чурнуˈгуз* — 141 і як паралель — 9, 37; *чирниˈгуз* (як паралель) — 11; *черноˈгуз* — 183; *чернаˈгуз* (як паралель) — 193; *чирноˈгуз* (як паралель) — 220; *че^{и}рноˈгуз^{с}* — 288; *чорноˈгуз^{с}* — 56, 144, 189, 212, 240 і як паралель — 12, 219; *ч·орноˈгуз^{с}* — 223; *ч·орноˈгус* — 222, 227, 233, 276, 278; *чорнуˈгуз* — 15 (як паралель), 17; *чурноˈгуз* — 17; *чорноˈгус* — 22, 132, 145, 153, 205 і як паралель — 24, 124; *чорноˈгус^{з}* — 22, 207; *чωрнωˈгуз* (як паралель) — 24; *чо^{у}рно^{у}ˈгус* — 111; *чо^{у}рноˈгуз* — 235; *чорноˈгус* — 25; *чəрноˈгуз* — 27; *чорноˈгуз* — 19, 45, 50, 65, 69, 81, 85, 93, 98, 134, 135, 158, 160, 162, 168, 194 і як паралель — 33; *ч′орноˈгуз* — 48, 57, 70; *ч′орноˈгуз^{с}* — 152; *ч′орноˈгуз* — 100, 110, 176, 316; *ч·орноˈгуз* — 109, 173; *ч·орноˈгуз* — 115, 348, 355; *чарнаˈгус* — 89, 172, 196; *чарнаˈгуз* — 161; *ч′арнаˈгус* — 187; *чоргоˈнус* — 22; *ч·и^{е}ргуˈнус* — 224; *ч·ерго^{у}ˈнуз^{с}*, *ч·ерно^{у}ˈнус*, *ч·ергу^{о}ˈнус* — 225; *чорноˈгуз* — 292; *чурнуˈгузи* — 141; *чо$^{(у)}$рноˈгузи* (як паралель) — 12; *чорноˈгузи* — 14, 19, 76, 88, 118, 130, 141, 144, 146, 153, 156, 159, 201, 204, 214, 217 (як паралель), 238, 239; *чорноˈгуз* — 42, 44, 150, 157; *чəрнаˈгузə* — 52; *чорноˈгузи^{е}* (як паралель) — 120; *чорноˈгуз^{с}и* — 253; *ч′орноˈгузи^{е}* — 255; *чорноˈгуз′ій* (род. відм.) — 46, 197; *ч·орноˈгуз′ій* — 83; *чурнуˈгуз ій* — 143; *чорноˈгузой* — 294; *чарнаˈгуз′ій* — 161; *ч′орноˈгуза* (род. відм. одн.) — 294; *чорноˈгуза* — 302.

3. Зеленим колом позначено ще: *леˈлека* — 15, 26, 31, 36, 75, 89, 94, 95, 100, 106, 135, 148 (як паралель), 192, 194, 199, 200, 204, 243, 254, 258, 260, 274, 279, 283, 290, 291, 322, 348, 352, 374; *лелеˈка* — 30; *лəˈлека* — 33, 52, 97, 98, 100, 104, 149, 165; *ли^{е}ˈлека* — 86; *лиˈлека* — 186, 296; *леˈлега* — 100, 135; *леˈліга* — 283; *леˈлеки* (мн.) — 59, 127, 235, 353; *леˈлеги* — 247; *ле^{и}ˈлеки* — 273; *леˈлек′і* — 280; *ли^{е}ˈлеки* — 368; *леˈлек* (род. відм. мн.) — 197, 204, 245, 373; *ли^{е}ˈлек* — 238; *л еˈл′ек* — 284; *леˈлеки* (род. відм. одн.) — 259.

4. Жовтим колом нанесено й фіксації: *ˈбусе^{и}л* — 216; *ˈбусл е* (мн.) — 256; *ˈбус′ел′* — 281; *ˈбусол* — 283, а жовтим трикутником — *ˈбуз′ок* — 4; *буˈз ок* — 262.

5. Синім колом скартографовано також: *ˈцапл а* — [illegible], 254, 282, 293, 312, 343, 344, 351, 354; *ˈч апл а* — 189; *ˈчапл′і* — 153, 214; *ˈч′апл і* — 255; *ˈцапл і* — 237, 246, 255, 299; синім штрихуванням справа наліво — *ˈцапл′а* — 338—342; *ˈч·апл′а* — 313, 370,

372; *чаˈпˈлˈа* — 308, 315, 325, 359, 361, 362; *цапˈлˈа* — 307, 359, 366; *ˈчапл а* — 349; *ˈцапл'і* — 141; *ˈчапл'і* — 364.

6. Чорним колом відображено ще: *айст* — 182, 305, 338.

7. У записах є ремарки: «пасивне» — до *чорноˈгуз* — 206, 328, 364; до *леˈлека* — 322, 328, 353; *ˈайіст* — 321; «зрідка» — до *леˈлека* — 194; «тепер» — до *ˈцапл а*, «раніше» — до *чаˈпура* — 341; «чули» — до *леˈлека, ˈаіст* — 305.

8. Не скартографовано: *чурнуˈгузка* — 141; *лаˈлеган* (це конфузять людину) — 64; *ˈбоцˈун* — 215, 256; *боˈцˈун* — 256; *ˈбоіцˈун* — 300; *ˈбушел* — 352; *гайстˈри* — 256; *ˈгайстер* — 262, 293; *ˈайстри* — 364; *стˈраус* — 67; *жураˈвел'* — 87; *ˈгегел* — 365; *бакˈлан* — 313.

КОМЕНТАР № 120

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 71: «Як у вас називається — *ˈяструб* чи *шуˈляк (шуˈліка)*, чи *краˈгулець*..?»

2. У багатьох нас. пп. засвідчено різні назви хижої птиці, причому на семантичне розрізнення їх вказують ремарки тільки в окремих записах. Ремарку «менший» стосовно назви *ˈйаструб* відзначено в нас. пп. 2, 19, 34, 85, 175, 247, 262, 320, 332, 337, 339; ця ж ремарка стосується варіанта *ˈйастр'іб* — 328; назви *ˈшул ак* — 131; *шуˈл'іка* — 364; *ˈкобец'* — 134, 211, 223, 227, 284, 289; *ˈк'ібец'* — 64, 341—344, 558; стосовно назви *ˈйаструб* в нас. пп. 138, 194 засвідчено ремарку «вживається рідко».

3. Червоним замальованим колом скартографовано також *ˈаструб* — 13; червоним зафарбованим справа колом — *ˈйастриб* — 2, 273, 317, 319; *ˈйастрип* — 339, 371; *йастреˈбок* — 262.

4. Зеленим фарбованим колом передано ще: *ˈшул ок* — 109; *ˈшол'ук* — 213; зеленим замальованим внизу колом — *ˈшол ік* — 223; *ˈшулик* — 212; зеленим замальованим внизу квадратом — *шуˈл'ійка* — 252. Засвідчено наголос: *шуˈл ак* — 21, 30, 31, 39, 42, 54, 63, 86, 93, 112, 117, 123, 130, 140, 151, 158, 192, 215, 218, 221, 243, 250, 256, 301, 302; *ˈшул ак* і *шуˈл ак* — 10, 25; *шуˈл'ік* — 207, 236; *ˈшул'іка* — 15.

5. Синім зафарбованим колом скартографовано також: *ˈкобиц'* — 11, 67, 289; *коˈбиц'* — 292; *ˈкопец* — 106; *ˈкопиц'* — 134, 147; *ˈкобчик* — 305, 313, 340; *ˈкопчик* — 116, 124, 338, 341. Синім контурним колом передано ще: *к'іˈбец'* — 333; *ˈк'ібиц'* — 357, 358, 362, 366, 370; *ˈк іб'іц'* — 362; *ˈк'іб іц* — 356; *ˈк'інчик* — 175.

6. Не картографовано: *шул ˈга* — 176, 324, 332; *шулˈˈп'іка* — 300; *ˈкоршуˈл* — 2; *полоˈвик* — 109, 110, 113; *полоˈвек* — 108; *оˈрел* — 100, 111, 141; *оˈрей* — 4, 109.

КОМЕНТАР № 121

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 76: «Як у вас називається — *муˈрашˈки, муравˈлі, муˈраˈхи* чи *комашˈня*, чи..?»

2. Червоним колом картографується також: *муˈр'ашка* — 118, 216; *муˈрашка* — 330, 347, 363.

3. Червоним контурним колом позначено ще: *муˈр'аха* — 118; *муˈр'ахи* — 115; *муˈр'ахи^е* — 108; *муˈр'ах'і* — 109, 110; *муˈр'ех і* — 4; *муˈрафи* — 3.

4. Червоним наполовину зафарбованим колом позначено ще: *мураˈвичи* — 287.

5. Червоним наполовину зафарбованим трикутником передано також: *мурайˈл і* — 15, 30, 33, 89, 117, 140, 161, 165, 193, 242, 260, 289, 296, 324, 333, 370; *мурайˈн і* — 310; *мураˈв і* — 12, 124, 125, 225, 227, 275, 302; *мураˈвей* — 86, 93, 306, 310, 359, 364; *мороˈвей* — 314.

6. Зеленим колом нанесено ще: *коˈмашка* — 310, 322.

7. Зеленим ромбом відбито також: *коˈмар^о* — 22, 289, 333; *коˈмарики* — 22, 158.

8. Відзначено кінцевий наголос: *мурашˈки* — 66, 90, 98, 104, 151, 235, 237, 296; паралельно з *муˈрашки* — 45, 101, 163, 205, 239, 250, 260; *мурайˈки* — 95, 236, 348, поруч з *муˈрайки* — 100; *комашˈки* — 43, 46, 52, 56, 64, 82, 142, 154, 169, 207, 210, 280, 316, 318, 319, 325, 333, 341, 366, 369, поруч з *коˈмашки* — 220, 295, 334, 340. В усіх інших нас. пп. зафіксовано некінцевий наголос — *муˈрашки, муˈрахи, муˈрайки, коˈмашки*.

9. Не картографується: *комахˈн'а* — 89; *мураˈва* — 66; *мураˈйˈйа* — 55; *муравˈйа* — 135; *мураˈв'а* — 283; *комашˈн'а* (шо л іˈтайе) — 125; *муˈрашки* ˈкажут' на ˈмухи — 74; *муˈрашки* л'іˈтайут' — 80.

10. У записах є ремарки: «*комаˈр'і* і ў зэмˈн і жиˈвут і т'і шо л'іˈтайут ˈвечиром» — 14; «*комаˈр і* л'іˈтайут' і ˈпоўзайут » — 17; «*комаˈр'і* (ˈб'іл ш іст)» — 33; «*комаˈр і* // йадоˈвит'і л іˈтают', а так і ˈповзают» — 37; *комашˈн а* («велика»), *муˈрашки* («маленькі») — 39; *комашˈн'а* («рідше») — 65; *муˈрашки* («рідше») — 70; *муˈрашка* («маленька чорна»), *мураˈвеˈі* («здоровий, рижий») — 86; *муравˈйі* («більші за розміром, з крильцями»), *коˈмашки* («рідко») — 134; *коˈмашки* ˈмен'ш'і за *мурайˈл'ійу* — 165; *комашˈн а* («здорова»), *муˈрашки* («маленькі») — 180; по доˈрог е ˈб егайут *муˈрашки* (-кі), а ў ˈкуч'і — *муравˈйі* — 284; *мураˈвей* — веˈˈликий, ˈчорний — 306; *мураˈвей* («здоˈровий») — 359; *коˈˈмашки* («рідше»), *ко^амашˈн'а* («рідко») — 276; *муˈрашки* («невеликі»), *мурайˈйі* («великі») — 288; *мурайˈйі* («веˈˈлик і»), *коˈмашки* («маˈнен к'і») — 328, 332; *коˈмашки, мурайˈйі* («з крильцями»), *комашˈн а* («багато комашок») — 339; на веˈˈликих ˈкажимо *мурайˈйі*, а на маˈленьких *муˈрашки* — 367; *коˈмашки* («дрібні») — 371; *коˈмашки* («дрібні»), *мурайˈйі* («з крильцями») — 327; *мурайˈйі* («великі») — 329, 371; *мурайˈйі* («рідко») — 224.

КОМЕНТАР № 122

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 116: «Жаби *ˈкумкають* чи..?» та питання № 118: «Качки (крячуть чи ...)?»

2. Позначено також: червоним контурним колом — *кˈракчут'* — 140, 280; зеленим колом — *ˈвакайут'* — 4; *кˈвакайут'* — 29; жовтим колом — *кахкоˈт'ат'* — 81, 107, 176, 245, 317, 338—340; *ˈкахчут* — 190; синім *коломтахˈт'ат'* — 30; червоним штрихуванням зліва направо вгору — *кˈр'ачут'* — 74, 282, 316, 317, 339, 342, 354.

3. Відзначено лексеми (про качок): *тˈракайут* — 20; *ˈтасˈкайут'* — 33; *криˈчат* — 51, 124, 131, 152, 153, 164, 214, 237, 301, 302, 374; *криˈча* — 109; *гелгоˈт'ат'* — 82; *гелкоˈт ат'* — 102; *гилкоˈт'ат'* — 255; *квоˈкочут'* — 256; *ˈкаркайут* — 105, 136, 183, 192; *карнат'* — 113; *кречут* — 137; *крекайут* — 365; *ˈкокайут', ˈкошкайут'* — 193; *ˈгагайут'* — 220; *гагоˈт'ат* — 321; *ˈвут'кайут'* — 223; *трапаˈтакайут* — 224; (про жаб): *ˈкумкайут* — 7, 10—15, 18, 24, 28, 30, 31, 33, 39, 54, 55, 58, 59, 61, 70, 71, 75, 76, 80, 101, 110, 115, 120, 122, 128, 134, 138, 164, 165, 174, 176, 187, 188, 200, 237, 238, 241, 245, 250, 255, 260, 262, 273, 276, 282, 290, 308, 340; *ˈкукайут* — 2, 247, 352, 353; *ˈкумайут'* — 253; *ˈкуркайут'* — 39, 222; *ˈт уркайут'* — 48, 193; *скриˈгочут'* — 92, 100; *турˈчат'* — 194, 300; *курˈликайут'* — 194, 200; *соˈкочут', коˈкокайут'* — 311; *с'урунˈˈч'ат* — 200; *курчат'* — 289; *кр'ікоˈт'ат'* — 340; *журˈч'ат'* — 314; *криˈчат'* — 82, 147, 156, 166, 219, 340; *кри^еˈч'а* — 4; *креˈчат'* — 251, 252; *кри^еˈчат'* — 322.

4. Фонетичні варіанти до уваги не беруться.

КОМЕНТАР № 123

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 115: «Вовки... (виють чи...)?»

2. Червоним колом позначено також: *ˈвойут'* — 255, 262, 276, 291, 294, 346; *ˈвойут* — 115, 280, 284, 299, 302, 343, 365.

3. Жовтим колом відбито й *трубˈл'а* — 109.

4. Синім колом нанесено ще: *роˈйат* — 115; *роˈйа* — 4.

5. Флексійні *-m/-m'* див. на карті № 74.

6. Не картографується: *аˈвукайут'* — 14, 20, 37; *ˈгайкайут'* — 32, 146, 153, 182, 184.

КОМЕНТАР № 124

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 123: «Як відганяють: ж) собак?»

2. Червоним колом картографуються також: *ˈц'іба-ˈц'іба* — 41, 55, 67, 73, 146; *ˈц'іˈба* — 160, 162; *ц'іˈба* — 42, 44, 72, 159, 340; *а-ˈц'іба* — 11, 60, 130; *ˈц'іпа* — 48; *ˈциба* — 2, 13, 109, 110, 115, 121, 207, 212—214, 216, 218, 223, 225—227, 234; *ˈциба-ˈциба* — 120, 150; *а-ˈциба* — 5; *ˈцеба* — 108.

3. Червоним трикутником передано ще: *ц'іˈбе -ц'іˈбе* — 336, 347, 351; *циˈбе* — 183, 196, 342; *циˈбе-е* — 105; *цеˈбе* — 193; *ˈц'іби* — 59, 156.

4. Зеленим колом відзначено також: *поˈшой(л) вон* — 9, 14, 24, 27, 30, 32, 33, 35, 37, 40, 46, 47, 51, 52, 114, 124, 125, 127, 131, 133, 134, 139, 142, 147, 151, 153, 155, 172, 174, 176, 179, 180—182, 194, 200, 203, 210, 215, 231, 233, 247, 253, 275, 279, 280, 282—284, 287, 288, 290—292, 299—303, 310, 329, 338, 340, 344, 356, 357; *пуˈшол- вон* — 138; *поˈш ол- вон* — 148, 333; *паˈшой-вон* — 278, 342, 372; *поˈшой(л)* — 4, 11, 15, 19, 126, 209, 242, 256, 262, 311, 316, 328, 332, 334, 343, 349, 370; *пуˈшов* — 3, 117, 289, 308, 322, 365; *пшол* — 10; *пуˈшо* — 21; *вон-вон* — 81, 367.

5. Не картографуються поодинокі вигуки: *а-ц іб* — 12; *ˈц'іка* — 252, 315, 316, 319; *цуˈки* — 135; *цуˈцу* — 297; *чу-чу* — 75; *куч-куч* — *куч-на* — 211; *т у* — 76, 111; *т'о* — 9; *гайда* — 295; *гуйˈда-гуйˈда* — 374; *куˈт'ук* — 364; *прус* — 177; *трус* — 75; *брус'-брус'* — 331; *марш* — 282.

КОМЕНТАР № 125

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 123: «Як відганяють: а) коней?»

2. Червоним колом картографується також: *но-но* — 5, 6, 12, 21, 24, 31, 41, 43—45, 47—52, 57, 62, 63, 67, 68, 71, 73, 75, 76, 82, 88, 105, 114, 127, 139, 140—143, 146, 150, 157, 158, 165, 168, 183, 186, 193, 197, 201, 202, 204, 210, 219, 224, 238, 242, 247, 252, 254, 258, 261, 284, 300, 301, 303, 321, 329, 347, 348, 351, 367, 369, 373, 374; *но-но-но* — 56, 65, 117, 133, 135, 249, 280, 290; *н о* — 134, 225, 234, 275, 288.

3. Зеленим колом передано також: *кос'-кос'* — 86, 103, 218; *ˈкос'ки* — 279, 295.

4. Зеленим зліва зафарбованим колом картографується ще *косˈс'о* — 296; *куˈс о* — 185; *коˈсо-коˈсо-коˈс о* — 81.

5. Зеленим справа зафарбованим колом передано: *ˈкос'у* — 326; *косˈс у* — 92; *куˈс'у* — 69, 83, 84, 90, 100, 159, 162, 165, 180—182, 184, 196, 200, 341; *коˈс у-коˈс у* — 246, 298, 315, 336; *куˈс'у-куˈс'у* — 101, 105, 189, 201, 319; *каˈс у-каˈс у* — 187; *ˈку^ос'у-ˈку^ос'у* — 355; *кус'ˈку* — 360.

6. Зеленим знизу зафарбованим колом картографовано вигук *коˈс а-коˈс'а* — 72, 240, 366; *ˈкос'а* — 206.

7. Жовтим колом картографується також *куш-куш* — 30.

8. Жовтим трикутником передано ще *а-гуш* — 10.

9. Не картографуються поодинокі вигуки: *куˈша* — 17; *чуч'* — 24; *гат* — 47; *гаˈт'а* — 18, 122, 138; *гаˈтя-но* — 13; *гайт-гайт* — 27; *гай* — 172, 177; *гай-но* — 223; *а-т'а* — 235; *вйо* — 260; *аˈр'а, иˈр'а* — 85; *аˈлуч, аˈлучки* — 32; *ˈлучки* — 155; *а-дˈзус'* — 70, 243, 273; *а-ну* — 119; *ст оў* — 119; *тпру-чˈки* — 316; *аˈкец'* — 273; *а-госˈа-гос'* — 256; *киш* — 318; *соп* — 138; *д'е* — 4, 222; *д'о* — 209.

КОМЕНТАР № 126

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: г) свиней?»

2. Червоним колом картографовано також: *пац-пац* — 57, 183; *пас -пас'* — 81; *ˈпац'а-ˈпац'а* — 206, 255, 333, 342; *ˈпац'у-ˈпац'у* — 99; *паˈц'у-паˈц'у* — 289; *паˈц'о-паˈц'о* — 25; *ˈпац'і-ˈпац'і* — 299. Є ремарки: «малих» — 278, 281, 339, 342; «великих» — 355.

3. Зеленим колом передано ще: *гуц'-гуц'* — 219; *куц-куц* — 287; *коц'-коц'* — 45, 48, 108, 146, 217, 225, 282, 290; напівзафарбованим справа колом — *коˈц'у-коˈц'у* — 17, 70; *ко^уˈц'у-ко^уˈц'у* — 114; *куцйу-куцйу* — 137; *кудзю-кудзю* — 30; *гуˈз'у-гуˈз'у* — 110, 220, 224; *гуˈз'у-гуˈз'у* — 212; *ˈгоз'у-ˈгоз'у* — 213; *го^уз'у-го^уз'у* — 211; *гуˈз'у-гуˈз'у* — 115; *куˈц у-куˈц'у-на* — 231; *куˈт'у-куˈт'у* — 144, 168; *ˈкуц у-ˈкуц'у* — 106, 227; напівзафарбованим знизу колом — *коˈт'о-коˈт'о* — 14; зеленим напівзафарбованим справа трикутником — *цук-цук-цо* — 118; зеленим напівзафарбованим зліва трикутником — *ц'ок-ц ок* — 2, 11, 24, 37, 122, 138, 168; *ц'йок-ц'йок* — 191.

4. Жовтим колом картографовано ще: *це-це* — 68, 74, 178, 193, 201, 325, 327, 342, 350; *тсе-тсе* — 281; *цйе-цйе* — 76, 135; *це-ц* — 100; *ц о-ц'о* — 121, 157, 180, 181, 188, 189, 224, 248, 273, 331; *цо-цо* — 282, 321; *ц'а-ц а* — 105, 135, 150, 205, 206, 240, 241, 293, 298, 344; *ци-ци* — 258, 261, 354; *це^и-це^и* — 291; *ц'у-ц'у* — 158; жовтим контурним колом — *ацйе-ацйе* — 175; *ацйе-ц'е* — 175; *ац'йе-ац'йе* — 166; *аˈце-аˈце* — 165, 179; *аце-це* — 89, 159, 183, 199; *еце-це* — 100; жовтим перекресленим колом — *ц'-ц'-ц'у* — 163; *ц -ц'* — 275, 368, 373; *тц-тц* — 245; *тц'-тц* — 163; *цт-цт* — 12

5. Синім колом позначено ще ˈвас'а-ˈвас'а — 283, 314 (з ремаркою «кабана»); ˈвас'ка-ˈвас'ка — 356; ваˈс'ок-ваˈс'ок — 342 (з ремаркою «кабана»); вац'-вац' — 188; ват'-ват' — 276; вец'-вец' — 300.

6. Коричневим колом картографовано, крім того, ˈмаша-ˈмаша — 300, 308 (з ремаркою «свиню»); ˈмашка-ˈмашка — 278, 306, 307.

7. Не картографуються: ц'ой-ц'ой — 290; ц'он-ц'он — 191; ц'ох-ц'ох — 106; ˈц'ошка-ˈц'ошка — 224; цух-цух-цо — 4; чух-чух — 95, 183; ч'у-ч'у — 189; ч·е-ч·е — 348; ц'ас-ц'ас — 301, 302; ку-ку — 112; п'іц-п'іц — 123; чке-чке 256; хр'о-хр'о — 152, 203; дзьоб-дзьо — 13; дзьо-дзьо — 18.

КОМЕНТАР № 127

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 123: «Як відганяють: г) свиней?»

2. Червоним колом позначено також: а-ˈч'у — 24, 108, 321; а-ˈч·у — 223, 225, 227, 276; гаˈчу — 34, 221; гуˈчу-гуˈчу — 41; оˈчу — 124; червоним контурним колом — ч'у-ч'у — 36, 46, 48, 57, 65, 66, 81, 82, 84, 86, 90—92, 95—97, 99, 100, 103, 104, 106, 131, 152—154, 156, 158—160, 162—165, 169, 173, 176, 185—189, 192, 199, 202, 205, 222, 236, 240—242, 254, 255, 274, 275, 279, 281, 293, 294, 305, 306, 316—319, 322, 325, 332, 342, 357, 365, 371; ч·у-ч·у — 72, 83, 222, 223, 225, 239, 240, 276, 278, 313, 314 (з ремаркою «маленьких»), 329, 338, 348, 359, 362; ч·у — 223, 224; чу^{о}-чу^{о} — 299; ч·о^{у}-ч·у — 342; чо^{у}-чо^{у} — 355; чо-чо — 308, 331; ч'і — 204; че-че — 243.

3. Зеленим контурним колом картографовано й цу-цу — 284.

4. Жовтим колом позначено також: алйо(е^{и}) — 178; ˈгил'а — 144, 234; жовтим напівзафарбованим колом — уˈл'у — 89, 105, 194; гуˈл'у — 102; гул'у-йа — 121; ол'о — 206.

5. Синім колом передано, крім того, й гуˈд'а — 4, 108; ˈгуд'у — 6; ˈгуд'о — 120; гуˈд'о — 110; гуˈд'а-гуд' — 109; синім напівзафарбованим колом — гуˈʒу — 216, 222; ґуˈʒ'у — 224; жджу — 209; ˈґоʒ'у — 213; гуˈʒа — 115; гуˈʒ'а — 118; гуˈʒо — 207; гуʒ — 211.

6. Коричневим колом відображено також т'о-т'о — 312, 352 і ту-ту — 314 (великих).

7. Не картографуються: ˈаса — 282, 283 (великого кабана); аˈса — 303; пац' — 287; паˈц'у — 104; ˈпац'ки^{і} — 289; гарˈйу-гарˈйу — 135; аˈр'а — 87; уˈр'у — 200, 283; пруц — 283; ц'уˈц'о — 185; куˈчу — 252; су-су — 284; тиˈц'о-тиˈц'о — 361; куцˈйу-куцˈйу — 148; а-ʒус' — 248; гей-гей — 258, 261; груг — 334; чуш — 283.

КОМЕНТАР № 128

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: в) овець?»

2. Червоним кольором також позначено: зафарбованим колом — бир'-бир' — 42, 43, 46, 48, 53, 54, 57, 61, 66, 69, 72, 76, 80, 82—84, 86, 88, 89, 91, 94, 95—97, 100, 102, 103, 105, 131, 149, 152—155, 158—161, 165, 168, 170—172, 174—177, 179, 181, 182, 184, 188—190, 195, 197, 198, 200, 205, 211, 219, 224, 236, 240, 245, 252, 259, 286, 296—299, 305, 306, 308, 312, 315, 321, 328, 329, 332, 336, 338, 339, 351, 356, 357, 359, 371; бі^{и}р-бі^{и}р — 342; бір-бір — 293; б'ір'-б'ір' — 83; бер-бер — 199, 256; бар'-бар — 317, 354; бар-бар — 40, 124, 125, 130, 217; напівзафарбованим зліва колом — ˈбира-ˈбира — 44; ˈби^{і}ра-ˈби^{і}ра — 342; ˈби^{і}р'а-ˈби^{і}р'а — 355; ˈбир'і-ˈбир'і — 192, 283; ˈбири^{і}-ˈбири^{і} — 215; ˈбер'і-ˈбер'і — 210; ˈб'ір'і-ˈб'ір'і-ˈб'ір'у — 279; буˈр'а-буˈр'а — 325; буˈр'у-буˈр'у — 283; ˈбара-ˈбара — 142; напівзафарбованим справа колом — ˈбир'ка-ˈбир'ка — 93, 172, 319, 327, 334, 338, 340, 361; ˈбирки — 182; ˈбарка-ˈбарка — 106; напівзафарбованим зверху колом — биˈр'іша-биˈр'іша — 370, 372; напівзафарбованим знизу колом — беˈришки-беˈришки — 126; биˈр'ішки — 89, 175, 180, 222; беˈрішка-беˈрішка — 79, 95, 180; биˈришка-биˈришка — 152, 240; перекресленим колом — биˈрушка-биˈрушка — 40; б'іˈр'ушки-б'іˈр'ушки — 84; бир'ушки — 87, 181; бі^{и}ˈрушка-бі^{и}ˈрушка — 342; напівзаштрихованим знизу колом — баˈрашки — 275, 344; баˈрашик — 99; баˈрашок — 340; напівзафарбованим справа трикутником — бришкə-бришкə — 43; бˈришки — 50, 283; брижшка-брижшка — 27; бˈрис'ка-бˈрис'ка — 114, 213; бˈрашка — 107; бˈр'ушка — 64; бр'ічка — 118; бˈр'іч·ка — 110; перекресленим ромбом — бриз'-бриз' — 5, 21, 234; браз'-браз' — 31; бриц-бриц — 9, 13, 18, 220, 225; бриц'-бриц' — 131, 223, 226; брич-брич — 123.

3. Зеленим колом позначено ще: баз'-баз^{с}' — 2; бас'-бас' — 1, 7, 28; бац'-бац' — 38; б'із'-б'із' — 108; биз'-биз' — 3; без'-без' — 12; зеленим контурним колом — б'іˈз'у-б'іˈз'у — 108.

4. Не картографуються: бр'а-бр'а — 303; брр — 11, 12, 216, 298; бри-бри — 147; бриˈца-бриˈца — 17, 26; бˈрици-бˈрици — 115; бˈрика-бˈрика — 214; ˈбирца-ˈбирца — 214; беˈриц' — 239; бе^{и}ˈрис'-бе^{и}ˈрис' — 168; ˈбирочка — 47, 144, 290; ˈбирон'ка — 182; ˈби^{і}ри^{е}н'ка — 342; баˈз'урка — 24; ˈб'аша-ˈб'аша — 255, 274, 333; ˈбец'у-ˈбец'у — 14; ˈбец'а — 109; аˈци-аˈци — 161; бач-бач — 141; ˈбус'ка — 118; вус'-вус' — 70; ˈгул'а-ˈгул'а — 135; кат'-кат' — 193, 247, 282; кит'-кит' — 196; ˈкитя — 121; ˈк'іт'а-ˈк'іт'а — 301; к'іˈт'а-к'іˈт'а — 302; ˈкат'а-ˈкат'а — 291; куˈц'у-куˈц'у — 52; куˈчу-куˈчу — 88; куˈзул'а — 73; коˈзул'-коˈзул' — 164; м'ек-м'ек — 253; ˈмин'ка — 73; на-на — 24, 121, 207, 221; н'а-н'а — 112; ˈниц'у-ˈниц'у — 260; н'іц-н'іц — 14; тиˈлош-тиˈлош — 153; тоˈлошка-тоˈлошка — 152; т'ір'іс'-т'ір'іс' — 173; тпрус'-тпрус' — 233; тпру — 209 (овець); тпр'с' — 212; триш-триш — 185; паˈраш-паˈраш — 237; ца-ца — 238, ц'а-ц'а — 294; ц'ой-ц'ой — 220; чик-чик — 120, 216, 234; ти^{е}ˈрес'-ти^{е}ˈрес' — 239; с'е-с'е — 245; тпˈрус'-ки-тпˈрус'ки — 276; тпру-ч·ке — 288; буˈр'ук — 333; ц'іс'-ц'іс' — 341; ч·ех-ч·ех — 288; кош-кош — 314; с'ін'-с'ін' — 281; ˈмашка-ˈмашка — 204; ˈбеч'к'и-ˈбеч'к'и — 4; по імені — 77; по кˈлич'ц'і — 322.

КОМЕНТАР № 129

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 123: «Як відганяють: в) овець?»

2. Червоним зафарбованим колом передано також бир'-бир' — 76, 86, 118, 149, 158, 160, 198, 211, 223, 260, 305, 307, 308, 356; бирла — 9; контурним колом — ˈбира — 55, 63, 71, 140, 150, 157, 203; бəˈра — 45, 67; биˈр'а — 61, 64, 74, 83, 86, 89, 93, 152—154, 156, 159, 161, 162, 174—176, 181, 189, 200, 219, 240, 313, 329, 359; бəˈр'а — 42, 43, 46, 62; б'іря — 131; ˈбир'а-ˈбир'а — 300; червоним трикутником — а-ˈбир' — 90, 168, 170, 171, 192, 205; а-бир-куди — 114; о-бир — 151; перекресленим ромбом — бриз'-бриз' — 131; бриз — 134; браз'-браз' — 31; бриш — 185.

3. Зеленим трикутником відображено, крім того, аˈр'а — 15, 195, 220, 282, 336, 357; ˈаря — 131; контурним трикутником — гаˈра-гаˈра — 28; гар'а — 125; ˈгаря — 131, 353, 365; ˈгир'а — 29; гр'а-гр'а — 36; гуˈр'у-гуˈр'у — 325, 361; гиˈр'а — 312, 366; го^{у}ˈр'у — 333; го^{у}ˈру — 335; ˈгара — 373.

4. Жовтим колом зображено ще: т'іˈр'іш — 180; тиˈриш — 72, 185—187, 278; теˈреш — 40, 126, 338; те^{и}ˈреш — 78; ˈтерəш — 80; тəˈреш — 104; ти^{е}ˈриш — 199, 245; треш — 259; триш — 135, 192; т'іˈр'іс' — 173; тиˈрис' — 239; ти^{е}ˈрес' — 239; тр'ішка — 135; траш-траш — 103.

5. Синім колом позначено також: куˈч'у-куˈч'у — 82, 86, 94, 100, 206, 224, 236, 255, 279, 281; куˈч·у-куˈч·у — 83, 340; ˈкучу — 302; куч-куч — 275; коч'у — 195.

6. Коричневим колом картографовано ще: тпрус-тпрус — 114, 223; тпруз-тпруз — 41; тпруˈзи — 141; тпˈрус'ка — 134; тпруч-тпруч — 51, 212; тпручˈки — 85, 179; тпр'іс' — 165; птрус-птрус — 33; птрус'-птрус' — 108, 220; птруˈси-птруˈси — 52; пручˈки — 81; прус' — 221, 231; прусі-прусі — 139; прус — 234; птус' — 123; пруˈзей — 141.

7. Фіолетовим колом передано також: коч-коч — 295; кош-ко — 321, 327.

8. Оранжевим колом зображено, крім того: ги^{е}ї — 4; гий — 109; г'ій-г'ій — 115, 120, 207, 226; гай-гай — 281; гі:ї — 225; ге-ге — 303.

9. Не картографуються: а-ˈбир'а — 142; а-биˈр'а — 348; а-брр — 3, 5; бˈришка — 96, 97; биˈрус — 15; б'ір'іс' — 105; бриц-бриц — 223; бирц-бирц — 227; бриг-бриг — 202; бр-р — 127, 210, 216, 222; бр' — 214, 224, 226; ˈбиркə — 73; баˈрашка — 61; баˈрашк'ій — 247; бр'а-бр'а — 188; бурˈд'у-бурˈд'у — 163 (барана); гурˈду — 222; ˈби^{е}рки^{е} — 300; биˈр'у — 315; гайˈда — 204, 374; айˈда — 194; а-ˈгис' — 191; ˈгис'а — 119; аˈл'а — 193; арш — 22; гарш — 20, 22; горш-горш — 111; а-баз' — 119; а-ˈбац' — 290; а-чу — 242; аˈгов — 252; бас' — 147; ˈбел'а — 137; врц'-врц' — 14; гиˈл'а-гиˈл'а — 173; д'агˈри — д'агˈри — 19; еїˈга — 288; гр'а-гр'а — 314; йой-йой — 254; ˈкит'а — 196; кец-кец — 68; куш — 19, 342; киˈшу — 355; куˈшу — 360; ˈкус'і-ˈкус'і — 57; киш-киш — 131; киш-киш — 47; коˈц'у — 162; куˈц'у-куˈц'у — 341; луч'-луч' — 294; оˈчер — 25; орч· — 276; кирт' — 276; р-р — 280, 284; с'ук-с'ук — 56; тиж-тиж — 27; туˈл'у-туˈл'у — 175; туй-талаˈла — 274; туˈр'у — 91; ф'іт'-ф'іт' — 164, 296; цке — 153; цучу-цучу — 55; чу-чу — 77, 144; чіс — 214; шкаˈле — 172; ца-ца — 238, 299; ша — 306; тпр'іш — 224 (як відлучають із череди).

КОМЕНТАР № 130

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 122: «Як у вас кличуть: д) гусей?»

2. Червоним кольором позначено також: зафарбованим колом — ґус'-ґус' — 10; гуз'-гуз' — 200; ґуз'-ґуз' — 108. У нас. п. 61 знак поставлено на основі запису ˈгус'ін'ка-гус', у 105 — ˈгус'а-гус'; зафарбованим трикутником — гус'і-гус'і (без позначення наголосу) — 123; напівзафарбованим трикутником — гус'и-гус'и — 178; ˈгусе-ˈгусе — 307; гуˈс'е-гуˈс'е — 306; перекресленим трикутником — структури з наголосом на другому складі — 15, 17, 22, 32—34, 40, 47, 73, 128, 131, 135, 143, 147, 163, 211, 212, 214, 223—226, 231, 283, 328. У решті випадків наголос не позначено. Цим знаком передано ще й написання гωˈс'у-гωˈс'у — 70; ˈгусу-ˈгусу — 57; гусˈйу-гусˈйу — 10—12, 238; гусю-гусю — 26; уˈс'у-уˈс'у — 83, 120, 347; госю-госю — 35; перекресленим квадратом — гус'-ус'-ˈус'у — 19; ˈгус'у-су — 111, 141; гус'у-ˈс'у — 118.

3. Зеленим трикутником позначено ще й гуˈл'і-гуˈл'і — 173, а також ˈул'і — 167.

4. Коричневим колом відображено, крім того, ут'-ут' — 30.

5. Не картографуються: гус'ка — 135; гусінька-гусінька — 31; ˈгусоч'кə — 73; гуц'у-гуц'у — 136; ˈгул'у-ˈгул'у — 256, 281; ул'у-ул'у — 207; гил'-гил' — 160, 165; ˈгил'а-ˈгил'а — 322; гиˈл'а-гиˈл'а — 240; ˈут'і-ˈут'і — 321, 342; ˈвут'і-ˈвут'і — 92; ус'-ус' — 109, 112; ˈвус'і-ˈвус'і — 95; ґи-ґи — 3; го-го — 248; ˈпул'і-ˈпул'і — 343; с'у-с'у — 119, 221, 226, 256, 260, 324; тас'-тас' — 47, 86, 186; пац'-пац' — 18; на — 13; ня — 13; ˈт'еги-ˈт'еги — 188; ˈт'ега-ˈт'ега — 206, 336; т'е-т'е — 276; т'у-т'у — 375; па-па — 210, 213; ц'іп-ц'іп — 375.

КОМЕНТАР № 131

1. Карту складено за відповідями на частину питання Програми № 123: «Як відганяють: е) качок?»

2. Червоним зафарбованим колом картографується також: тас' — 2, 4, 20, 36, 39, 42, 46, 61, 86, 110, 137, 139, 155, 180, 191, 206, 221, 223, 234, 287, 344, 354; тас-тас — 303; тас'ˈки — 156; тас'ˈки' — 289; ˈтас'к'і-ˈтас'к'і — 347.

3. Червоним контурним колом зображено ще: а-тас'-тас' — 32, 133; а-ˈтас — 18, 34.

4. Червоним справа зафарбованим колом передано вигуки: тасˈс'а — 165; таˈс'а-таˈс'а — 41, 43.

5. Зеленим колом скартографовано також: ˈвут'а — 76, 80, 203, 222, 282; вуˈт'а-вуˈт'а — 50, 299; уˈт'а — 194, 196, 291, 370; ˈут'і-ˈут'і — 372.

6. Зеленим знизу зафарбованим колом передано вигук вут'-вут' — 279, 295, 329; ут' — 333, 335; а-ˈут' — 225.

7. Жовтим колом картографується також: ˈгил'а — 2, 106, 115, 160, 227, 281, 290, 313, 327, 364; гиˈл'а-гиˈл'а — 87, 131, 186, 187, 247, 254, 258, 288, 311, 319, 321, 331, 336, 341, 351, 355, 371, 373—375; ˈгил'а-ˈгил'а — 192, 246, 261, 341, 353; гіˈл'а — 238, 252, 253, 303; г'іˈл'а-г'іˈл'а — 215, 262, 300.

8. Синім колом скартографовано ще: ˈпул'а — 48; пуˈл'а-пуˈл'а — 140, 143, 187, 189; пул'-пул' — 40, 147, 210; а-пул' — 290.

9. Коричневим колом передано також: киш-киш — 63, 67, 93, 180, 189, 193, 199, 235, 240, 312; а-ˈкиш — 28, 165, 239, 243, 248, 273, 368; киˈша — 22, 72, 132; киш-ш — 213.

10. Фіолетовим колом картографуються вигуки: каˈч'а-каˈч'а-каˈч'а — 73; ˈкача-ˈкача — 147; а-каˈча — 292.

11. Не картографуються поодинокі вигуки: тпас'-тпас' — 47; вул'а — 66; гил' — 158; гит' — 151; тап'-тап'-тап' — 173; куˈра — 178; киш'а-киш'а — 109; киш'а — 115.

КОМЕНТАР № 132

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 47: «Як у вас називається — *веˈселка (веˈселиця), ˈрайдуга, дуˈга..?*»

2. Зеленим колом позначено також: *веˈселик* — 3; *веˈселос* — 14.

3. Засвідчено такі фонетичні й акцентні варіанти картографованих слів: *веиˈселка* — 10, 11, 22, 24, 25, 29, 112, 139, 207, 211, 213, 221, 223—225, 227, 290, 303; *виˈселка* — 86, 222, 226; *вэˈселка* — 17, 33, 42, 47, 52, 67, 163; *виˈселка* — 2, 10, 11, 17, 19, 24, 111; *в'іˈселка* — 118; *оˈселка* — 139; *веиˈсеˈлиц'а* — 262; *висеˈлиц'а* — 226; *доўˈга* — 109; *радуˈга* // *ˈрадуга* — 9; *раˈдуга* // *ˈрадуга* — 227.

4. Не картографуються лексеми: *ˈоблачна* — 203; *пириˈл'ага* — 200.

5. Наведено ремарки: «рідко» до *ˈрайдуга* — 340; *веˈселка* — 14; *веиˈселка* — 227; «старе» до *ˈрадуга* — 222; «частіше» до *ˈрадуга* — 17.

КОМЕНТАР № 133

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 42: «Як у вас називається блискавка: а) з громом, б) без грому?»

2. Лексичний рівень передається кольорами (крім чорного), притому знаками картографуються назви блискавки безвідносно до семантичного обсягу; семантичний рівень передано штрихуванням. Ідентичне значення можуть мати різні лексеми, тому семантичний план розглядається як протиставлений кожному конкретному втіленню лексичного рівня і тому картографується чорним кольором. Введення в семантичний рівень лексеми *гроˈза* відбите відмінним (жовтим) кольором. Ця лексема не картографується знаками, бо семантичне поле її значно ширше від лексем *бˈлискаўка, ˈмолн'ійа.*

3. Семантичний рівень виділено на підставі ремарок типу: «з громом ˈмолн'ійа, а без грому — бˈлискаўка» — 52. «ˈМолн'ійа з громом називається гроза, без гˈрому — просто ˈмолн'ійа» — 18, 81, 105, 153, 242, 374 та ін. Відсутність штрихування означає або брак ремарок, або ремарки типу: «ˈмолн'ійа бува з громом і без грому» — 44; «бˈлискаўка з громом і без грому» — 4, 15 та ін.

4. Червоним колом позначено ще: *блискаˈвиц'а* — 40, 260.

5. Зеленим колом позначено лексеми: *ˈмон'ійа* — 315, 333; *моˈлон'йа* — 222; *ˈмулумн'а* — 55; *ˈмоловн'а* — 282, 303; *ˈмолон'йа* — 227, 298; *маˈланка* — 283; *ˈмолн'а* — 25; відзначено ще лексему *ˈм'ігаўка* — 296; *ˈмигаўка* — 225.

6. Чорно-жовтим штрихуванням позначено також розрізнення: *бˈлискаўка з громом — гроза, без гˈрому — ˈливен'* — 284, 290.

7. Не картографуються назви: *з'ірˈниц'і* (про блискавку без грому) — 63; *гороˈбина н'іч* (про блискавку з громом) — 31, 165, 167, 252, 300, а також дієслівна форма — *бˈлискайе* (*бˈл'аскайе*) — 2, 9—11, 19, 20, 32, 33, 37, 39, 45, 120, 121, 125, 214, 224, 262; *ˈмигайе* — 224.

8. Відзначено фонетичні варіанти лексем: *блимскаˈвиц'а* — 123, 217; *бˈлизкаўка, бˈлизкайе* — 20; *бˈлескаўка* — 4; *бˈлисгайе* — 24; *ˈмол·н'ійа* — 85, 350.

КОМЕНТАР № 134

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 43: «Як у вас називається погана погода?» та № 44: «Як у вас називається добра погода?»

2. Червоним зафарбованим колом картографується також: *хоˈроша поˈгода* — 6, 9, 22, 31, 38—41, 47, 49, 54, 60, 75, 84, 95, 102, 104, 111, 123—125, 128, 131, 133, 135—137, 139, 141, 147, 158, 177, 202, 216, 353; *хаˈроша поˈгода* — 2, 10, 12, 14, 17, 19, 21, 25, 32, 33, 37, 38, 40, 42—48, 51, 53, 56, 57, 64—66, 69, 70, 73, 74, 76, 78, 79, 82, 83, 90, 92, 93, 99, 100, 105, 109, 115, 117, 122, 134, 138, 140, 142, 144—146, 148, 149, 152—155, 163—165, 167—170, 173, 175, 176, 178, 180, 182—184, 186, 189, 197, 200, 201, 203—205, 208, 209, 211, 212, 215, 218, 219, 222—224, 227, 232, 236—242, 245, 247, 251, 253—255, 257, 259, 261, 274, 275, 277, 282—284, 289, 291, 293, 295—297, 300—302, 305, 307, 308, 310, 313—317, 319, 323, 328, 330, 332, 334, 337, 340, 342—344, 350, 351, 354, 356—358, 361, 366, 370—372, 375; *хаˈроша паˈгода* — 47, 89, 161, 172, 187, 193, 196; *хоˈроша паˈгода* — 85; *хоаˈроша поˈгода* — 121, 292, 299; *хаˈроша поˈгода* — 125, 197; *хаˈроша поаˈгода* — 276, 288, 355; *хаˈроша поиˈгода* — 222, 306; *хаˈроша пуˈгода* — 17; *хоˈрошайа поˈгода* — 295; *хаˈрошайа поаˈгода* — 288; *хаˈрошайа паˈгода* — 185, 194, 303, 367; *хаˈрошайа поˈгода* — 203, 241, 250, 254, 257, 291, 301, 342; також *хаˈроша поˈгодка* — 168; *ˈгарна поˈгода* — 10, 14, 18, 30, 31, 39, 47, 53, 63, 66, 87, 88, 90, 104, 134, 143, 149, 163, 175, 177, 181, 184, 206, 314, 341, 357; *ˈгарна поˈгода* — 75; *ˈйасна поˈгода* — 3, 5, 11, 14, 24, 91, 108, 128, 135, 158, 160, 180, 184, 200, 201, 219, 234, 235, 251, 258, 262, 278, 286, 292, 296, 310; *йасˈна поˈгода* — 86; *ˈйасна поаˈгода* — 288; *ˈйаснайа поˈгода* — 280; *ˈйаснайа поаˈгода* — 288; *ˈсон'ачна поˈгода* — 204, 239, 256; *ˈсон'ашна поˈгода* — 141, 217, 299; *ˈсолнечна поˈгода* — 237; *ˈсолнич'на поˈгода* — 152; *ˈсойашна поˈгода* — 91, 160, 181, 182, 184; *ˈсон'йашна поˈгода* — 238; *ˈсолнечнайа паˈгода* — 301; *ˈлойка поˈгода* — 39, 169, 171, 178, 237; *бˈрава поˈгода* — 222, 225, 227; *ˈфайна поˈгода* — 4, 108, 115; *сˈлаўна поˈгода* — 14, 284; *краˈсива поˈгода* — 153, 234; *краˈс'іва поˈгода* — 65, 118, 139, 234.

3. Червоним контурним колом позначено ще: *поаˈгода* — 355; *поˈгодка* — 96, 231; *поˈгодиц'а* — 165, а також лексему *поˈгода* із фразеологізму: *на поˈгод'і* — 35; *на поˈгоду вз'аˈлос'* — 74; *на поˈгод'і сˈтало* — 33, 95, 165, 167, 223, 369; *сˈтало на поˈгоду* — 95; *на поˈгод'і стоˈйіт'* — 165.

4. Зеленим зафарбованим колом передано також: *хаˈроша гоˈдина* — 155, 179, 180, 182, 187, 252, 315, 325, 340; *хаˈрош'а гоˈдина* — 333; *сон'ачна година* — 364; *ˈсойашна гоˈдина* — 181, 182; *ˈдобра гоˈдина* — 331, 351; *ˈгарна гоˈдина* — 335; *ˈловка гоˈдина* — 253; *йасна година* — 364; *тиха година* — 364.

5. Зеленим контурним колом скартографовано і: *гоаˈдина* — 355; *гаˈдина* — 276, 278; *гоˈдинка* — 224, 227, 312, 338, а також лексему *гоˈдина* із фразеологізму *на гоˈдин'і сˈтало* — 59, 84, 159, 184, 327; *стоˈйіт' на гоˈдин'і* — 317.

6. Червоним штрихуванням відбито ще: *непоˈгодиц'а* — 245; *непоˈгодиец':а* — 218; *нипоˈгодиц'а* — 165; *ˈнепогод'* — 161, 348, 357, 358, 366, 370, 372; *ˈнепогодт'* — 338, 340; *ˈнепогот'* — 338; *непоˈгод'* — 364; *нипоˈгот'* — 222.

7. Зеленим штрихуванням відображено ще: *ˈнегод'* — 104, 313, 325; *ˈнегот'* — 276, 278, 300; *ˈнегодт'* — 340; *нэˈгодиц'а* — 162, 179.

8. Не картографуються із значенням 'добра погода' лексеми *веиремнйе, веиреимнйе* — 260; *ˈв'ідро* — 112; *вˈйодро* — 352; із значенням 'погана погода' — *ˈс'іверко* — 162, 163; *ˈс'ев'ерко* — 163; *сивирко* — 172.

КОМЕНТАР № 135

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 166: «Чи вживається у вас слово і яке його значення — *баˈюра?*»

2. Лексеми *баˈйура* і *калаˈбатина* ідентифікуються спільним значенням 'яма (природного походження), де після дощу стоїть вода; глибока калюжа'. Цю ідентифікацію здійснено за ремарками типу: «байура — яма, налита водою» — 28; «баˈйура — яма, ˈпосл'і дошч'у стоˈйат баˈйури або калаˈбатини» — 19; «баˈйура — це калаˈбатина, яма з водою» — 37. У ряді говірок лексема *баˈйура* має ширший семантичний обсяг, про що свідчать ремарки типу: «баˈйура — вэликий ріўч'ак» — 82; «баˈйура — ˈд'ірка в ст'енкˈі» — 47; «баˈйура — висˈлика ˈд'ірка ў ст'іˈн'і» — 191; «баˈйура — печери в обривˈі» — 233; «баˈйура — см'іт'ник (понамітали цілі баюри)» — 237. Тому лексеми *баˈйура* і *калаˈбатина* картографуються різними графічними засобами.

3. Відзначено структуру *каˈлабуха* — 110.

4. У записах є інші лексеми: *ˈбалта* 'вибоїна з водою' — 109, 115; *баˈкай* 'велика калюжа' — 340.

5. Не картографується лексема *виˈб'ій (виˈбойі)* 'яма на дорозі (вибита транспортом)', поширена в усьому ареалі.

КОМЕНТАР № 136

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 167: «*Яр.* Які має значення?»

2. Коричневим колом позначено також *кˈруч'а* — 82, 100.

3. Зафіксовано наголос: *ˈлошчина* — 166, 241.

4. Не картографується: *р'іўˈчак* — 45, 96, 140, 193, 255, 296; *ˈвибалок* — 20; *обˈрив* — 40; *оўˈраг* — 216; *ˈйерин* — 224; *проˈвал':а* — 36, 81; *каˈнава* — 51, 100, 222, 312; *пˈр'ірва* — 69; *доˈлина* — 117, 172, 191; *ниˈзина* — 282; *виˈбойі* — 96; *ˈйама* — 120; *роў* — 205; *толоˈка* — 209; *йерˈки* — 341; *поˈдина* — 307, 315, 341 366, 372.

5. Не картографується лексема *яр* з іншими значеннями: *йар* — вживається у значенні 'городи, які знаходяться в низинних місцях' — 97; *йар* — це сˈкеля таˈка — 161; *йар* — це ˈнива або ˈполе — 162; *йар* — в значенні 'невеликий лісок' — 294; *йар* — 'річечка': йеˈроч'ок т'іˈч'е — 108; *ˈйарик* 'невеликий лісок' — 369; *йар* 'крутий берег коло озера' — 255; *ˈйерик* 'невеликий рукав річки з водою, яка тече, або, під засуху, без води' — 227; *ˈйерик* 'балочка з протічною водою' — 222.

6. У записах є ремарки: «рідко» — *йар* — 11; *йар* — «рідко хто знає, колись казали» — 334.

КОМЕНТАР № 137

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 99: «*Зустˈріти* чи *стˈрінути*, чи *спітˈкати*, чи *зˈдибати..?*»

2. Червоним знаком картографуються також варіанти *зустˈр'іти, встˈр'іти, стˈр'іти, стˈр'інути, зустˈр'інути, встˈр'ітити*, що вживаються часто в одній і тій же говірці.

3. Зеленим колом передано варіанти: *зˈдибуват'* — 139; *наˈдибат'* — 153, 355; наголос *здиˈбати* — 18.

4. У записах є ремарки про семантичні відтінки картографованих лексем: *зˈдибати* «взагалі», *зустˈр'іти* «гостя» — 4, 9, 108; *стˈр'інути* — «коли говорять про зустріч із знайомим», *сп'ітˈкати* «коли застав на гарячому злодія» — 87; «*стˈр'ілас'а,* як сміються, то говорять *зˈдибала*» — 134; *стˈр'інути, зˈдибати* «з негативним відтінком» — 138; є ремарки про вживання синонімів: *зˈдибати* «старе», *стр'іˈчати* «нове» — 14, 33; *зустˈр'іти*, рідше *зˈдибати* — 69.

КОМЕНТАР № 138

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 100: «*Почеˈкай* чи *стриˈвай*, чи *підожˈди..?*»

2. Червоним колом передано також: *почеˈкай* — 3, 5, 6, 13—16, 18, 20, 21, 24, 26, 30—32, 34, 39, 51, 101, 102, 125, 126, 128, 131, 139, 217, 252, 282, 283; *поч·еиˈкай* — 4, 108; *поч(еи)ˈкай* — 2; *почиˈкай* — 11; *почэˈкай* — 14, 17, 51, 52, 70, 84, 124, 125, 151, 179; *почиˈкай* — 10, 11, 14, 19, 22, 37, 109, 165, 231; *пойиˈкай* — 110, 115. У ряді нас. пп. знак поставлено на основі записів *чеˈкай* — 28; *почэˈкайтэ* — 69, 150; *почекайте* — 215; *почеˈкайтеи* — 292; *зачиˈкай* — 89.

3. Зеленим зафарбованим колом картографовано також: *п·ідожˈди* — 227, 323, 327, 329, 336; *п'іидожˈди* — 236, 240; *піидожˈди* — 312; *п'ідоэжˈди* — 305, 306; *п'ідоэжˈди* — 187; *п'ідажˈди* — 172, 187, 296; *пидожˈди* — 80, 95, 97, 121, 152, 154, 163, 164, 168, 169, 171, 172, 175, 180, 224, 298, 307, 308, 314, 316, 317, 319, 328, 332, 334, 338, 341, 356, 370; *подожˈди* — 2, 14, 15, 22, 24, 27, 29, 32, 37, 38, 40, 41, 44, 46, 47, 49, 51, 56, 57, 65, 70, 71, 93, 111, 112, 114, 117, 123—125, 127, 128, 130, 133, 134, 136, 138, 140, 141, 143, 146, 147, 149, 153, 162, 180, 191, 203, 206, 208, 209, 216, 220, 223—225, 227, 231, 233, 236, 246, 252, 283, 289, 298, 299, 302, 303, 310, 311, 338—340, 342, 355, 371; *поадоажˈди* — 322; *поадажˈди* — 276; *подожˈд'і* — 250, 275, 280, 292, 294, 295, 302, 303, 343, 352, 367; *поадоажˈд'і* — 342; *падажˈд'і* — 185, 194, 278, 288, 301. Поставлено знак на основі записів: *п'ідожˈд'іт'* — 36, 69, 103, 156, 157; *п'ідожˈдаў* — 168; *п'ідожˈдем* — 55; *п'іˈдождеиш* — 294; *п'іˈдождимо* — 369; *подожˈд'іт'* — 150; *п'ідожˈдат'* — 321.

Зеленим напівзафарбованим колом відображено, крім того, *обожˈд'і* — 253, 275, 280, 284, 293, 363; *абажˈди* — 276; *мей обожˈди* — 222.

5. Жовтим колом передано ще *стр'іˈвай* — 350; *пострэˈвай* — 54; *триˈвай* — 139.

6. Не картографуються: *стан'* — 3, 9, 136, 223; *стой* — 209, 222 — 224, 227; *посˈтой* — 86, 135, 147, 178, 302, 325, 336, 371; *поусˈтой* — 141; *паосˈтой* — 288, 299; *пасˈтой* — 301, 370; *погоˈд'і* — 301; *зажˈди* — 106; *ожиˈдай* — 247; *мей стой* — 222.

КОМЕНТАР № 139

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 98: «*Ковˈтати* чи *глиˈтати*, чи *лиˈгати..?*»

2. Як *коўˈтати, глиˈтати, лиˈгати* скартографовано *коўˈтат', глиˈтат', лиˈгат'* (поширення інфінітивних форм на *-т'* відбито на карті № 67).

3. Червоним колом зображено також: *кавˈтати* — 322; *каўˈтат'* — 187, 196; *ко^{а}ўˈтат'* — 187, 288; *ко^{у}ўˈтат'* — 305. У багатьох нас. пп. знак поставлено на основі запису особових дієслівних форм: *коўˈтайу* — 49, 50, 60, 61, 66, 78, 162, 168, 235, 262; *коўˈтайеш* — 239, 375; *коўˈтайе* — 54, 55, 102, 105, 131, 142, 147, 157, 158, 236, 248; *коўˈтайемо* — 162, 239; *коўˈтайем* — 284; *коўˈтайут(')* — 216, 238, 303; *коўтˈнуў* — 52, 69, 84, 125, 131, 168, 171, 189, 197, 201, 223, 241, 245, 256, 261, 353, 373; *коўтˈнула* — 121, 176, 247; *коўтˈнуло* — 55, 71; *коўтˈнеш* — 103, 294; *коўтˈнем* — 156; *коўтˈнут'* — 155, 253; *коўˈтаў* — 43, 59, 98, 148, 150, 168, 197; *коўˈтала* — 176, 243; *коўˈтай* — 38, 46, 61, 83, 88, 128, 130, 140, 146, 152, 171, 204, 240, 245, 255, 258, 283; *коўтˈни* — 70, 223; *прокоўтˈнуў* — 65, 82, 237; *укултˈнула* — 220; *накоўˈталас'* — 73.

4. Зеленим колом відображено ще: *гли^{е}ˈтат'* — 328; *гл·иˈтат'* — 336; *глиˈтайеш* — 239; *глиˈтайе* — 300; *глиˈта* — 253; *глоˈтати (-т')* — 2, 5, 20, 33—37, 48, 51, 61, 86, 91, 100—102, 124, 153, 170, 179, 218, 219, 222, 223, 225, 227, 231, 233, 242, 246, 248, 250, 252, 254, 255, 273, 278, 282, 292, 294, 295, 298, 301, 302, 305—308, 313, 317, 319, 323, 331, 332, 334, 338—340, 342, 348, 349, 351, 352, 364, 366, 367, 370, 374; *гло^{а}ˈтат'* — 276, 288; *гло^{и}ˈтат'* — 299; *глаˈтат'* — 161, 185, 194, 310; *глоˈтайеш* — 291; *глоˈтайу* — 251, 295; *глоˈтайе* — 94, 105, 124; *глотˈнула* — 245; *глоˈтай* — 294; *глотˈни* — 259; *проглоˈтиў* — 179; *проглотˈнула* — 143; *проглотˈнуў* — 141; *поглотˈнут'* — 134; *наглоˈтаўс'* — 242.

5. Жовтим колом також передано: *ли^{е}ˈґати^{е}* — 4, 108; *л·и^{е}ˈґати* — 110; *ли^{е}ˈгати^{е}* — 208; *лиˈгати* — 10—12, 14—16, 30, 31, 39, 101, 122, 131, 153; *глиˈгати* — 36; *лиˈгат'* — 223; *лиˈгали* — 28; *лиґˈнути* — 118; *лигˈнуў* — 124, 126; *лиˈгай* — 106.

6. Є ремарки: до *коўˈтати* — «рідко вживається» — 2; «більш поширено» — 35; до *глиˈтати (-т')* — «зневажливо» — 69, 87, 324; «грубо, про нежовану їжу» — 224, 328; «вовк» — 305; «колись» — 319; до *глиˈтайеш* — «як їсти хочеш» — 239; до *глиˈта* — «наче три дні не їв» — 253; до *глоˈтат'* — «зрідка» — 170, 223, 339; «зневажливо» — 331, 340; «грубе» — 306; «швидко, не жуючи» — 222; до *глоˈтайе* — «собака» — 94, 316; «коли їсть жадібно» — 300; до *гло^{а}ˈтат'* — «частіше» — 288; до *глаˈтат'* — «воду» — 310; до *лиˈґати (-т')* — «зневажливо» — 223; «образливо» — 33, 80; *лиґнути* — «раз» — 2.

КОМЕНТАР № 140

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 90: «Як у вас називається — *веˈсілля* чи *сˈвадьба*..?», на частину питання № 370: «Пір'*я*, подвір'*я*, прислів'*я*, щаст*я*, лист*я*, повітр*я*, весілл*я*, камінн*я* чи пір'*є*, подвір'*є*, прислів'*є*, щаст*є*, лист*є*, повітр*є*, весілл*є*, камінн*є*?» і на частину питання № 435: «Жи*ття*, смі*ття*, весі*лля*, гі*лля*, насі*ння*, камі*ння* чи жи*тє*, смі*тє*, весі*лє*, гі*лє*, насі*нє*, камі*нє*?»

2. Побудову карти основано на припущенні про те, що лексеми *весілля* і *свадьба* є в усіх картографованих говірках, і їх протиставлено лише щодо вживаності. Це припущення грунтується на ремарках у записах і на зіставленні відповідей на всі питання (у відповідях на лексичне питання наводиться більш активна лексема). Наприклад, є ремарки: «рідше» — щодо лексеми *сˈвад'ба* — 9; «рідше» — щодо лексеми *веˈс'іл':а* — 35, 69, 84, 132, 180, 194, 211, 278, 339; «основне» — щодо лексеми *веˈс'іл':а* — 2; «*веˈс'іл':а* оцінюється як принесене недавно» — 339; «частіше» — щодо лексеми «*сˈвад'ба (сˈвайба)* — 51, 124; «тепер кажут' *сˈвайба*» — 33, 45; «замість *веˈс'іл'л'а* гаварять *сˈвайба*» — 150; *ви^{е}ˈс'іл'а* («знають, рідко») — 22; «*ви^{е}ˈс'іл'а* (пас.), колись говорили» — 213; «*веˈс'іл':а* і *сˈвайба* — це все одно» — 52 та ін. Крім того, є ремарки іншого характеру: «*ви^{е}ˈс'іл':а, сˈвад'ба* («кубанці»), *веˈс'іл':а* — («сумчани») — 287; *веˈс'іл':а (сˈвайба* і *беˈседа)* — 325, 359.

3. Штрихування протиставляє ареали відмінних щодо вживаності лексем у фонетичній реалізації *ви^{е}ˈс'іл':а — сˈвад'ба*; решту фонетичних варіантів передано знаками. Поєднання знаків і штрихування свідчить про відповідні відмінності в фонетичній реалізації лексем. У записах фіксуються паралелізми: *ве^{и}ˈс'іл':а // в'іˈс'іл':а* — 2, 9—12, 14, 163, 300; *сˈвад'ба // сˈвайба (сˈвал'ба)* — 32, 33, 37, 39, 40, 42, 47, 53, 55, 64, 65, 70, 71, 73, 89, 95, 100, 102, 128, 131, 134, 136, 138, 147, 153, 172, 194—196, 203, 220, 222, 226, 255, 256, 275, 276, 279, 282, 290, 295, 298, 302, 303, 310, 339, 367.

4. Відзначено структури: *висеˈл:е* — 216; *весіˈл':а* — 36; *в'іс'іˈл':а* — 2, 4, 108—110, 115; *віˈс'ійа* — 342; *зˈвайба* — 83.

5. Не скартографовано лексему *ве^{и}ˈс'іл':а* в значенні 'гулянка, святкове зібрання, веселощі' — 223, 227, 313, 315, 317, 334, 358, 3371. Відповідно в цих пунктах штрихування немає.

КОМЕНТАР № 141

1. Карту складено за відповідями на питання Програми № 12: «Як у вас називається — *цˈвинтар* чи *кˈладовище*, чи *могилˈки*..?»

2. Червоним колом скартографовано також: *клаˈдовиише* — 28, 72, 125, 135, 142, 174, 194, 206, 346; *кладоˈвиише* — 87, 95, 347, 349; *кˈладовіише* — 280; *кˈладвиише* — 41, 43, 61, 154—157, 163, 165, 171, 175, 179, 180, 200, 236, 251, 293, 306, 327, 362; *кладˈвиише* — 233; *кˈладв·іише* — 203, 209, 231; *кˈладивиише* — 312; *кладвиишˈчо* — 171; *кˈладовиише* і *кˈладвиише* — 210, 256; *кˈладбиише* — 2, 34, 36, 38, 40, 44—46, 48, 51, 52, 55, 56, 63, 67—69, 73—75, 77, 85, 86, 89—91, 93, 96, 100, 103, 114, 118, 119, 121, 124, 127, 130, 134, 137, 138, 140, 141, 143, 146—149, 151, 153, 163, 167, 170, 173, 176, 177, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 190—192, 196, 199—201, 204, 212, 215, 217, 218, 221, 222, 240—242, 247, 248, 252, 262, 273, 275, 276, 283, 290, 294, 295, 301—303, 305, 309—311, 313, 315, 316, 318—322, 329—331, 334, 336, 340, 343, 348, 350—352, 356, 358, 361—363, 365, 369, 375; *кˈладовиише // кˈладбиише* — 25, 102, 142, 159, 160, 168, 181, 211, 235, 239, 250, 292, 296, 298, 314, 339; *кˈлад'биише* — 14, 15, 19, 60, 112, 187, 193, 354; *кˈладб'іише* — 29, 65, 70, 71, 78, 83, 106, 117, 136, 145, 152, 161, 183, 185, 188, 208, 223, 258, 281, 282, 328, 337, 338, 340, 360, 364, 367, 370—372; *кˈлад'біише* — 9, 24, 37, 132, 288; *кˈладбіишчо* — 22; *кˈладбиишча* — 32, 42; *кˈлайбиише* — 9, 24, 133, 141, 150, 158, 159, 172, 174, 286; *кˈлайбіише* — 10, 37; *кˈладуише* — 164, 234.

3. Зеленим зафарбованим трикутником передано також: *гробˈк'і* — 287; *гр'ібˈки* — 64.

4. Жовтим трикутником позначено ще: *моˈгилки* — 124, 153, 174, 185, 193, 199, 203, 276, 278, 279, 300, 326, 342, 351; *могилˈки* — 259, 324, 365; *моˈгил'ки* — 194; *моˈгілк'і* — 303; *моˈгили* — 275.

5. Синім квадратом передано також: *цˈвинтар'* — 111, 189, 207; *цˈвентар* — 108; *цˈвентар'* — 4; *сˈвинтар* — 224.

6. У записах є ремарки про те, що відповідна назва вживається в день поминання: *моˈгилки* — 211, 342; *гробˈки* — 338; вказується, що *цˈвинтар* означає місце коло церкви, де хоронили попів — 287, 289, 300.

7. Не картографовано: *гˈребки* — 225, 287; *поˈгост* — 336.

II. ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ

СПИСОК КАРТОГРАФОВАНИХ СЛІВ, У 2-й ч.

а-бир 129
аїст 119
а-кось 125
а-куш 125
а-ля 127
амбар 34
а-но 125
а-р'я 129
а-тась 131
а-це-це 126
а-цю 127
а-чу 127

бадилка 112
бадилля 112, 113
бадиль 112
базю-базю 128
базь-базь 128
байда 109
балка 136
бараш-бараш 128
барашка-барашка 128
батлама 112
батьків (батькові діти) 64
бачить 73
баюра 135
бир-бир 128, 129
биріш-биріш 128
бирішка-бирішка 128
бирка-бирка 128
бирюшка-бирюшка 128
биря-биря 128, 129
білий (біліший) 65
блиск 11
блискавка 133
борода 99
ботва 112
ботвиння 113
брати (беру) серп 79
брати (беру) серпа 79
брись-брись 128, 129
бришка-бришка 128
будити (буджу) 71
будка 34
бунт 104
буря 24
буряк 24
бурячиння 113
бусел 119
бусьок 119

вагани 89
вась-вась 126
верх 86
веселка 132
веселиця 132
весілля 140
вечір (вечори) 51
взяти (взяли) 40
вигін 107
випас 107
вити (виють) 123
вишкварка 42
віз 94
вітер (вітри) 51
водити (воджу) 71
возити (возить) 73
волочити (волочать) 22, 74
вугіль 32
вуж 32
вузький 32
вулей 46
вулик 46
вулій 46
вуль-вуль 130
вуса 32
вутя 131
вуть 131
вуть-вуть 130
вуха 32

гайда 125
гарба 94
гарман 104
гаря-гаря 129
гарячий 24
гвинт 7
гей-гей 129
гиля 131
гичка 112, 113
гість (гостей) 59
гладишка 90
гладущик 90
глечик 90
глибока (у глибокій криниці) 63
глитати 139
глухар 44
глушко 44
глушман 44
глушпак 44
глушпет 44
годжяк 86
годзирі 105
година 134
гончар 26
горбушка 91
горіх 35
горох 33
гострий 35
град 25
границя 25
грива 99
гривка 99
грінка (хліба) 92
гроби 141
гробки 141
гроза 133
громовиця 133
гроші (грошей) 59
гуджу 127
гудю 127
гулі-гулі 130
гуль-гуль 130
гумно 104
гурт 108
гуртом 108
гуси-гуси 130
гусі-гусі 130
гусю-гусю 130
гусю-сю 130
гуся (гусяті) 54
гусь-гусь 130
гуч 125

дати (даси) 75
два відра 77
дві відрі 77
двір 82
дві руки 76
дві руці 76
двоє відер 77
двоє рук 76
дворище 82
дев'ять 5
десять 5
джміль 20
дивитися (дивлюся) 69
димар 26, 86
дірка 2
добрий (добріший) 65
доктор (доктора, доктором, доктори) 51
допомога 108
дорога (по, на дорозі) 50
дрючок 95
дуга 132

етот (ета, ето) 60

жаб'ячий 13
жалива 114
житнисько 106
житниця 106
житнище 106
жнивар 26

забор 84
заводити (заводять) 123
загорожа 84
закладини 108
закладчина 108
залом 98, 99
заміж 10
збої 105
збоїни 105
звір 26
здибати 137
здоров'я 13
зелень 100
зозуля 3
зоря 24
зустріти 137

іде (ідуть) три брати 80
іде (ідуть) три брата 80
іржати (іржуть) 36

їсти (їси) 75

кабиця 87
какати (какають) 122
калабатина 135
калива 112
канапка 49
картоплиння 112
картоплище 112
кахкати (кахкають) 122
кача 131
качани 110
качур 118
каюк 109
квакати (квакають) 122
квасоля 17
квітувати (квітує) 101
кирд 116
киш 131
кияхи 110
кінь (коней) 59
кісьора 103
кладовище 141
клака 108
кланя 103
клин 98, 99
кібець 120
кобець 120
ковтати 139
когут 117
коза (кіз) 57
колеса 96
колисати 30
колихати 30
колішня 96
колодязь 6, 85
комарі 121
комахи 121
комашки 121
комашня 121
комин 86
коминок 86
комора 34
конюшня 83
копа 103
копань 85
копиця 103
копна 103
корито 89
коршун 120
косар 26
косити (кошу) 70
косю 125
кося 125
кось 125
косьо 125
котуня 87
коцюба 88
коцю-коцю 126
коцьо-коцьо 126
кочерга 88
кочет 117
кош-кош 129
красуватися (красується) 101
краюшка 91
криниця 12, 85
кропива 114
круча 136
крюкати (крюкають) 122
крякати (крякають) 122
кукурудза 110
курча 23, (курчати) 53
кусень (хліба) 92
кусок (хліба) 92
куцю-куцю 126
куць-куць 126
куцьо-куцьо 126
куцьов-куцьов 126
кучу-кучу 129
куш 125
кушин 90
кцю-кцю 126
кцьо-кцьо 126

лава 49
лавка 49
ласій 45
ласун 45
ласько 45
лелека 119
лигати 139
линта 111
лити (ллю, ллєш) 72
лівак 43
лівша 43
лівшак 43
лівшун 43
ліса 84
ліска 84
літерняк 94
ловити (ловлять) 74
лойтрак 94
ломити (ломлю) 69
лощина 136
любити (люблю) 69

магазин 34
магильниця 95
мажара 94
маленький 28
мамина (мамині хустки) 64
материн (материні хустки) 64
маш-маш 126
мелай 110
мельник 27
мене болить голова 81
мені болить голова 81
мій (мого) 38
місяць 5
могилки 141
молния 133
молода (молодій дівчині 63
монастир 26
мур 84
мурав'ї 121
муравки 121
мурахи 121
мурашки 121
мурашня 121

набирати (набирає) 102
набиратися (набирається) 102
наливати (наливає) 102
наливатися (наливається) 102
наповнятися (наповняється) 102
негода 134
недокос 99
непогода 134
ніж 18
но 125
нора (нір) 57
носити (ношу) 70, (носить) 73, (носять) 74
ночви 89

обійстя 82
обождати (обожди) 138
овес 33
огірок 9
огорожа 84
огріх 98, 99
огуд 48
огудина 48
огудиння 48, 112
огурець 9
один 66
озадки 105
озеро 33
озима 100
озимина 100
озимище 106
озимка 100
окраєць 91
олю 127
опалка 93
орати 33
орач 97
орел 33
осика 33
осінь 33
отара 116
оце 60
оцеє 60
оцей 60
оця 60
оцяя 60

пам'ять 5
папушоя 110
пасіка 31
пасовисько 107
пасовище 107
пастбище 107
пахар 97
пáць-пáць 126
паша 107
пекти (печу) 22
передок 96
печать 22
півень 117
півкланя 103
півкопи 103
півкопни 103
підождати (підожди) 138
пітух 117
піч 87
пішов (вон) 124
плавня 107
плетінь 84
плита 87
пліт 84
плугар 97
плугатар 97
погода 134
подвір'я 82
подворище 82
поле 107
полова 105
половник 47
половня 47
полукіпок 103
поміч 108
порося (поросяті) 54, (поросям) 55
порядок 24
послід 105
почекати (почекай) 138
пральник 37
праник 37
прач 37
пропуск 99
просити (прошу) 70, (просить) 73
пуля 131
пуль-пуль 130
пшеничка 110
пшінка 110
п'ятнадцятка 103

рабиць 120
радуга 132
райдуга 132
рама 25
ратай 97
ревати 68
ревіти 68
ревти 68
рептух 93
рипа 136
рілля (на ріллі) 8
ріща 115
робити (роблю) 69
роїти (роють) 123
рубель 95
рукав (рукава) 56
руна 100
руно 100
рясний 24
рятувати 24

свадьба 140
свекла 113
сей (ся, се) 60
селезень 118
селех 118
сидіти 67, (сиджу) 71
син вищий батька 78
син вищий від батька 78
син вищий за батька 78
син вищий ніж батько 78
син вищий проти батька 78
син вищий чим батько 78
син вищий як батько 78
сир (сиру) 52
сі-сі 128
сісь-сісь 128
ciська-сіська 128
сказ 98, 99
скарада 100
скибка (хліба) 92
скоро (скоріше) 65
сова (сів) 57
сороковий 39
сочевиця 111
спіткати 137
степ 107
стерня 106
стіл 18
стоян 99
стривати (стривай) 138
стрінути 137
сушняк 115
сходи 100

та (тієї) 61, (тією) 62, (на тій) 63
такати (такають) 122
тася 131
тась-тась 131
тахкати (тахкають) 122
тачка 96
твій (твого) 38
теліжка 96
теля (теляти) 53, (теляті) 54, (телям) 55
тин 84
тиріш-тиріш 129
тік 18, 104
тіло 19
тісний 19
тісто 19
толока 107, 108
толочити (толочать) 22
тополя (тополь) 58
торба 93
тирусь-тирусь 129
трина 105
труба 86
трубити (трублять) 123
турма 116
тю-тю 127

узяти (узяв) ніж 79
узяти (узяв) ножа 79
у мене болить голова 81
утак 118

фамілія 7, 15
фартух 16
фігура 7, 15
фіртка 15
фунт 15

хвалити 14
хватати 14
хвіст 14
хворост 14, 115
хмиз 115
ходити 67, (ходжу) 71, (ходить) 73, (ходять) 74
хрест 103
хура 15

цвинтар 141
цвісти (цвіте) 101
цебер 41
цеберка 41
цебро 41
цей (ця, це) 60
цеє 60
це-це 126
ціба 124
цібе 124
цілувати 1
цілушка 91
ц-ц-ц 126
цю-цю 127
цяя 60

чапля 119
челядь 5
човен 109
чорногуз 119
чужий 22
чума 21
чу-чу 127

шанька 93
шворінь 29
шкварка 42
шулік 120
шуліка 120
шуляк 120

щавель (щавлю) 4
щеня (щеняти) 53

ягня (ягняті) 54, (ягням) 55

ялинка (на ялинці) 50
яр 136
яструб 120

СПИСОК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ, ГОВІРКИ ЯКИХ КАРТОГРАФУЮТЬСЯ В 2-й ч.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
2	Кунича	Кам'янський	Республіка Молдова	1968	Ін-т мовознавства	Варченко І. О.
3	Тиршицей	Теленештський	»	1966	Вінницький держ. пед. ін-т	Колесник І. С.
4	Стара Теура	Лазовський	»	1967	Ін-т мовознавства	Прилипко Н. П., Бойко А. А.
5	Гирбовець	Каларaський	»	1966	Вінницький держ. пед. ін-т	Колесник І. С.
6	Іванча	Оргеївський	»		»	»
9	Шершенці	Кодимський	Одеська	1954	Одеський держ. ун-т	Арват Ф. С.
10	Кармалюківка	Балтський	»	»	»	Григорук К. П.
11	Козацьке	»	»	»	»	»
12	Немирівське	»	»	»	»	»
13	Єржове	Рибницький	Республіка Молдова	1966	Вінницький держ. пед. ін-т	Колесник І. С.
14	Мурована	Котовський	Одеська	1954	Одеський держ. ун-т	Ковальська М. О., Бойко Г. С., Бучко Н. О.
15	Жеребкове	Ананьївський	»	»	Одеський держ. пед- ін-т	Тітомир А. В.
16	Станіславка	Котовський	»	1953	Одеський держ. ун-т	Яснюк Г. Л.
17	Новоселівка	»	»	1954	»	Ковальська М. О., Бойко Г. С., Бучко Н. О.
18	Попенки	Рибницький	Республіка Молдова	1966	Вінницький держ. пед. ін-т	Колесник І. С.
19	Малаївці	Красноокнянський	Одеська	1965	Одеський держ. ун-т	Ковальська М. О., Рирмак Л. П., Бучко Н. О.
20	Давидівка	Фрунзівський	»	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Мацак О. Ф.
21	Койкове	Дубосарський	Республіка Молдова	1966	Вінницький держ. пед. ін-т	Колесник І. С.
22	Красиопіль	Фрунзівський	Одеська	»	Одеський держ. ун-т	Шевчук С. О., Бас Т. І.
24	Полезне	Великомихайлівський	»	1953	»	Деркач Л., Чабан Л.
25	Бобрик Перший	Любашівський	»	1966	»	Івлєва Н., Корнієнко Л.
26	Криве Озеро	Кривоозерський	Миколаївська	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Бондаренко А. П.
27	Кам'яний Міст	Первомайський	»	»	»	Янченко Г. Т.
28	Олександрівка	Любашівський	Одеська	1966	Одеський держ. ун-т	Тімановська В. Р., Коновальченко Г. А., Шевчук С. О., Бас Т. І.
29	Адамівка	Врадіївський	Миколаївська	1953	»	Гоцуленко Г. М.
30	Ананьїв	Ананьївський	Одеська	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Кула Г. Ф.
31	Новопавлівка	Врадіївський	Миколаївська	»	»	Вахтюк О. А.
32	Троїцьке	Любашівський	Одеська	1966	Одеський держ. ун-т	Слободянюк Л. А.
33	Володимирівка	Доманівський	Миколаївська	1953	»	Карпенко О. М.
34	Олександрівка	Ширяївський	Одеська	1955	»	Пінова Н.
35	Андрієво-Іванівка	Миколаївський	»	1953	»	Сидоренко Р. Т.
36	Антонюки	»	»	1957	»	Ніколенко Ю. П., Осадчук П. І.
37	Ширяєве	Ширяївський	»	1955	»	Пінова Н.
38	Петрівка	Миколаївський	»	1966	»	Коновальченко Г. А.
39	Орджонікідзе	Ширяївський	»	1955	»	Пінова Н.
40	Заводівка	Березівський	»	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Іванова В. П.
41	Іванівка	Арбузинський	Микола вська	1953	Миколаївський держ. пед. ін-т	Кожухар М. Г.
42	Полянка	»	»	1954	»	Кубіна А. І., Мищенко О. Х., Матвієць Л. К., Черничко В. Н.
43	Крива Пустош	Братський	»	»	»	Блакитна О. М., Пікуля С. І., Ященко Л. О., Притула О. Г.
44	Новоолександрівка	»	»	»	»	Кубіна А. І., Мищенко О. Х., Матвієць Л. К., Черничко В. Н.
45	Зелений Гай	Доманівський	»	1965	»	Гречанко О. В., Дзюбас Г. І.
46	Трикрати	Вознесенський	Миколаївська	1965	Миколаївський держ. пед. ін-т	Гречаненко О. В., Дзюбас Г. І.
47	Лідіївка	Доманівський	»	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Трохман Л. І., Чернова Є. Д., Боєва Т. В., Бевз Є. К.
48	Куйбишевка	Єланецький	»	1965	Миколаївський держ. пед. ін-т	Гречаненко О. В., Дзюбас Г. І.
49	Дорошівка	Вознесенський	»	1950	»	Козаченко Г. М., Симусьова М. С., Халявіна Р. Ф., Фащенко Л. О., Платонова О. В.
50	Артемівка	Новоодеський	»	1952	»	Лучинська Т. А.
51	Мостове	Доманівський	»	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Чернова Є. Д., Боєва Т. В., Трохман Л. І., Бевз Є. К.
52	Нововоскресенка	Веселинівський	»	1954	Миколаївський держ. пед. ін-т	Стрельченко Г. О.
53	Михайлівка	Новоодеський	»	1950	»	Козаченко Г. М., Симусьова М. С., Фащенко Л. О., Платонова О. В., Халявіна Р. Ф.
54	Катеринівка	Веселинівський	»	1954	»	Кривуца Т. П., Литюк Л. М., Головченко В. А., Шупик Н. О.
55	Ковалівка	Миколаївський	»	1952	»	Гузевська Г. С., Краснокут О. С., Корчевська Р. Я., Лучинська Т. А.
56	Основа	Березівський	Одеська	1966	Одеський держ. ун-т	Пелюшенко Л. М., Щербина А. І., Яровенко Л. І.
57	Гур'ївка	Новоодеський	Миколаївська	1952	Миколаївський держ. пед. ін-т	Гусак К. О., Остапенко Н. К., Колотій Н. С., Сокур К. С.
58	Тарасівка	Бобринецький	Кіровоградська	1953	Кіровоградський держ. пед. ін-т	Корнівецька К. Т.
59	Устинівка	Устинівський	»	»	»	Писаченко Т.
60	Миколо-Гулак	Казанківський	Миколаївська	1972	Миколаївський держ. пед. ін-т	Шерстюк Є. М.
61	Нововасилівка	Єланецький	»	1954	»	Шавровська В. Т.
62	Розанівка	Новобузький	»	1950	»	Сокур О. С., Кучеренко А. Г.
63	Миколаївка	Казанківський	»	1954	»	Грищук Т. П., Темес Л. І., Пономаренко Т. Л., Фока Л. Ф.
64	Новий Буг	Новобузький	»	1951	»	Козаченко Г. М., Болюбаш Г. Л., Симусьова М. С., Гострик М. І., Бурлака В. І.
65	Новомиколаївка	Єланецький	»	1965	»	Данилець П. П., Кудар Л. Д., Андрухіна О. В., Кулик Г. Д., Тулубицька Г. П.
66	Єфремівка	Новобузький	»	1951	»	Зубар К. Я.
				1954	»	Грищук Т. П., Темес Л. І., Пономаренко Т. Л., Фока Л. Ф.
67	Новомихайлівка	»	»	1949	Криворізький держ. пед. ін-т	Гнатенко В. П.
68	Леніне	Баштанський	»	1950	Миколаївський держ. пед. ін-т	Кучеренко А. Г., Сокур О. С.
69	Баштанка	»	»	1951	»	Журба І. Я., Сокур К. С.
70	Сухий Єланець	Новоодеський		1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Здибай Н. С.
			»	»	Миколаївський держ. пед. ін-т	Данилець П. П., Кудар Л. Д., Андрухіна О. В.
71	Новоіванівка	Баштанський	»	1953	»	Філатова М. М.
72	Калуга	Березнегуватський	»	1960	Херсонський держ. пед. ін-т	Фесенко В. В.
73	Добра Криниця	Баштанський	»	1965	Миколаївський держ. пед. ін-т	Гречаненко О. В., Дзюбас Г. І.
74	Висунськ	Березнегуватський	»	1954	Березнегуватська середня школа	Халявіна Р. Ф.
75	Мар'ївка	Баштанський	»	1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Черненко Л. Ф.
76	Мусіївка	Криворізький	Дніпропетровська	1961	Дніпропетровський держ. ун-т	Рашевська А. Ю., Похлеба Г. П.
77	Новожитомир	»	»	»	»	Цибенко Н., Шевцова М.
78	Трудолюбівка	Широківський	»	1966	»	Сіренко О. Д.
79	Новоіванівка	Апостолівський	»	1960	»	Гречана Л. І., Мануйленко Л. І.
80	Широке	Широківський	»	1949	Криворізький держ. пед. ін-т	Таран Н. П.
81	Михайло-Заводське	Апостолівський	»	1953	Нікопольський держ. учит. ін-т	Люютан Н. М., Богданова Н. А., Обдимко Л. С.
82	Шестірня	Широківський	»	1957	Дніпропетровський держ. ун-т	Кучеренко С. І., Ілляшенко Л. П.
83	Мала Шестірня	Високопільський	Херсонська	1955	Херсонський держ. пед. ін-т	Пєтухова Л. С.
84	Нововоронцовка	Нововоронцовський	»	1948	»	Чирва Г. І., Біляєв О. М.
				1966	»	Диба Н. Ю.
				1953	Нікопольський держ. учит. ін-т	Помогайбо Г. Д., Ткалич Т. В.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
85	Новопавлівка	Великоолександрівський	Херсоиська	1954	Херсоиський держ. пед. іи-т	Сиромля О. І.
86	Нововоскресеиське	Нововороицовський	»	1957	»	Бирська В. Є.
87	Велика Олександрівка	Великоолександрівський	»	1950	»	Іванова Н. В.
88	Мурахівка	Березнегуватський	Миколаївська	1953	Миколаївський держ. пед. ін-т	Гусак К. О., Остапеико Н. С., Литвииова А. Г., Швець Г. С.
89	Мала Лепетиха	Великолепетиський	Херсоиська	1949	Херсонський держ. пед. ін-т	Чирва Г. І., Біляєв О. М., Гаркуша О. Н., Гладушко Н. Г., Шабанова З. Я., Третякова Л. Н.
90	Борозенське	Великоолексаидрівський	»	1954	»	Уманець О. М.
91	Дудчани	Нововоронцовський	»	1950	»	Іванова Н. В.
92	Криничувате	Нікопольський	Диіпропетровська	1960	Диіпропетровський держ. ун-т	Гречана Л. І., Мануйленко Л. І.
93	Чумаки	Томаківськнй	»	»	»	»
94	Веселе	Запорізький	Запорізька	1951	Запорізький держ. пед. ін-т	Іщенко В. М., Лагунова О. П.
95	Новоіванівка	Нікопольський	Дніпропетровська	1964	Херсонський держ. пед. ін-т	Яковенко К. Г.
				1967	Дніпропетровський держ. ун-т	Клочкова Т. Г., Чапля Р. І.
				1972	»	Шляхова Н. Я., Гулак Г. М.
96	Виводове	Томаківський	Дніпропетровська	1960	»	Гречана Л. І., Мануйленко Л. І.
97	Шолохове	Нікопольський	»	1950	Нікопольський держ. учнт. ін-т	Тешна Н. М., Кирилеико А. Я., Пильонова В. І., Мозгіи Г. О., Донцова Я. І., Павлищ О. Ф.
98	Покровське	»	»	»	»	Рафальська Г. А., Зайцева Н. А., Киранова Г. П., Шевчеико В. Р.
99	Придніпровське	»	»	1972	Дніпропетровський держ. ун-т	Тарасова Н. Д.
				»	»	Нестеренко Т. І., Горбаиь Н. О.
100	Ушкалка	Верхньорогачицький	Херсоиська	1949	Херсонський держ. пед. ін-т	Чирва Г. І., Біляєв О. М., Гаркуша О. Н., Гладушко Н. Г., Шабанова З. Я., Третякова Л. Н.
101	Нововодяне	Кам'янсько-Дніпровський	Запорізька	1952	Запорізький держ. пед. ін-т	Назареико К. М., Безугла В. Ф.
102	Балки	Василівський	»	1949	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Гармаш Н. О., Лузаиова З. І., Перебийиіс Н. Г., Олійник І. С.
103	Гюнівка	Кам'янсько-Дніпровський	»	1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Павличеико Л. К.
104	Велнка Білозерка	»	»	1952	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Цвілій Л. М., Харченко В. М.
105	Мала Білозерка	Василівський	»	»	Запорізький держ. пед. ін-т	Орел Г. О., Косяк Н. Ю.
106	Миколаївка	Великолепетиський	Херсоиська	1966	Херсонський держ. пед. ін-т	Дорошенко Т. Г.
107	Менчикури	Веселівський	Запорізька	1953	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Пирлик Т. М.
108	Красноармійське	Котовський	Республіка Молдова	1967	Ін-т мовознавства	Прилипко Н. П., Бойко А. А.
109	Албіна	Чимишлійський	»	1968	»	Прилипко Н. П.
110	Саратени	Леовський	»	1967	Одеський держ. ун-т	Котляр О. О., Суховецький М. М., Шевченко Т. Г.
				1969	Ін-т мовознавства	Прилипко Н. П.
111	Іванівка	Басараб'яський	»	1968	»	»
112	Вишнівка	Кантемирський	»	1967	Одеський держ. ун-т	Коваль Г. Д., Федеиюк Т. П., Шарикова Р. В.
114	Кардамичеве	Великомихайлівський	Одеська	1953	»	Фоля П., Деркач Л., Чабан Л.
115	Мисівка	Кейиарський	Республіка Молдова	1969	Ін-т мовозиавства	Прилипко Н. П.
117	Копанка	Слободзейський	»	1967	Одеський держ. уи-т	Федчик Т., Капітаиюк Н., Кістрінь Л.
118	Петрівка	Тарутинський	Одеська	»	»	Стропова О. С., Сіцар Г. П., Скорич М. Л., Стебчеико І. О.
119	Семенівка	Суворовський	Республіка Молдова	»	»	Ковтоиюк С. Г., Климеико Л. П., Івченко Д. О., Галайко С. Є.
120	Скриванівка	Тарутинський	Одеська	1966	»	Бойко З. І., Бондарчук В. Г., Бельчин Р. С., Подедворна Д. М., Бажаи В. Ф.
121	Олександрівка	»	»	1967	»	Підварченко Т., Бурдейна О.
122	Володимирівка	Білгород-Дністровський	»	1966	»	Гербін Д., Михайлюк П., Юренко А., Якубовська О.
123	Ройляика	Саратський	Одеська	1966	Одеський держ. ун-т	Ананчеико Т. П., Блажкова О. Ф., Забудська Т. М., Єлінек А. К., Кучеренко Г. Ф., Лозинська Л. Г.
124	Новоборисівка	Великомихайлівський	»	1953	»	Русова Л.
125	Червонозна-м'яика	Іванівський	»	1966	»	Бабицька Л. В., Бондаренко Т. І., Маньківська Л. П., Нароган Л. С., Онищенко Л. М., Теренко В. М.
126	Понятівка	Роздільиянський	»	1953	»	Захарченко Т., Заверталюк Н.
				1966	»	Лугова В., Бурлака Л., Безсонівська Л., Гошуренко Л., Петрова Ю., Партнга В.
127	Баланиии	Іваиівський	»	»	»	Бабицька Л. В., Бондаренко Т. І., Маньківська Л. П.. Нарогаи Л. С., Онищенко Л. М., Теренко В. М.
128	Петрівка	Коміитернівський	»	1960	Одеськнй держ. пед. ін-т	Кожевникова Р. Ф., Мар'янівська К. Б., Антошенко К. Д.
130	Єреміївка	Роздільиянський	»	1966	Одеський держ. уи-т	Лугова В., Петрова Ю., Бурлака Л., Безсонівська Л., Гошуренко Л.
131	Комінтернівське	Комінтернівський	»	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Антошенко К. Д.
				1953	Одеський держ. ун-т	Арват І.
132	Лимаиське	Роздільнянський	»	1966	»	Гончарук Є., Дворецька А., Зілинська В., Маленко Л., Мамутенко Т.
133	Маринівка	Біляївський	»	»	»	Мельннчук Є., Мащенко М., Нацевич Л., Голоскок Р., Шаряк Ф.
134	Василівка	»	»	1953	»	Коз Ю., Рябчун Н.
135	Біляївка	»	»	1950	Одеський держ. пед. ін-т	Головань Л. Й., Клименко О. І., Нахимович М. В., Солонуха Е. М.
136	Усатове	»	»	1966	»	Голоскок Р., Мельничук Є., Мащенко М., Нацевич Л., Шаряк Ф.
137	Маяки	»	»	1950	»	Головань Л. Й., Клименко О. І., Нахимович М. В., Солонуха Е. М.
138	Старокозаче	Білгород-Дністровський	»	1966	Одеський держ. ун-т	Гербін Д., Михайлюк П., Юренко А., Якубовська О.
139	Випасие	»	»	1971	»	Плахотнюк Н. М., Сидоренко О. П., Сологуб О. Г., Степанок Л. І.
140	Барабой	Овідіопольський	»	»	»	»
141	Петрівка	Березівський	»	1955	»	Пінова Н.
142	Данилівка	Березанський	Миколаївська	1952	Миколаївський держ. пед. ін-т	Гамова В. С., Болюбаш Г. Л., Козаченко Г. М., Куляба В. Ф., Ящеико Н. С.
143	Дмитрівка	»	»	»	»	»
144	Шурине	Миколаївський	»	1972	»	Шерстюк Є. М.
145	Михайлівка	Березанський	»	1952	»	Данилова Т. Б., Козаченко Г. М., Кротеико Г. В., Кучеренко А. Г., Олійник Г. Г.
146	Андрієво-Зориие	»	»	»	»	»
147	Любопіль	Комінтернівський	Одеська	1950	Одеський держ. пед- ін-т	Мар'янівська К. Б., Кожевникова Р. Ф.
148	Сичавка	»	»	1966	Одеський держ. ун-т	Пелюшенко Л., Пономаренко Л., Чорноморець Л., Щербина Л., Яровенко Л.
149	Чорноморка	Очаківський	Миколаївська	1951	Миколаївський держ. пед. ін-т	Зубкова Г. І.
150	Парутиие	»	»	1954	»	Кубіна А. І., Мищенко О. Х.
151	Солоичаки	»	»	1951	»	Іванов Д. П.
152	Покровка	»	»	1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Близнниченко Н. Г., Вакуленко М. Г.
153	Геройське	Голопристаиський	Херсонська	»	»	Скирденко Л. М.
154	Павлівка	Снігурівський	Миколаївська	1953	Миколаївський держ. пед. ін-т	Болюбаш Г. Л.
155	Новомиколаївка	Жовтневий	»	»	»	Кундис О. А.
156	Баратівка	Снігурівський	»	1951	»	Агеєнко Л. Л.
157	Україика	Жовтневий	»	1954	»	Куровський Д. М.
158	Правдине	Білозерсь ий	Х рсонська	1950	Херсонський держ. пед. ін-т	Гаркуша О. Н., Мудрагеля О. О.
159	Киселівка	»	»	»	»	Бобро М. Г., Жихарьова В. І.
160	Музиківка	»	»	»	»	Гаркуша О. Н., Мудрагеля О. О.
161	Олексаидрівка	»	»	1955	»	Божко О. М.
162	Білозерка	»	»	1950	»	Бобро М. Г., Дрозд Л. В.
163	Козачі Лагері	Цюрупинськнй	»	1951	»	Костенко О. І.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
164	Цюрупинськ	Цюрупинський	Херсонська	1953	Херсонський держ. пед. ін-т	Корабльова М. В.
165	Гола Пристань	Голопристанський	»	1950	»	Шурова М. А.
				1955	»	Леонова Г. Ф.
166	Рибальче	»	»	1951	Рибальченська середня школа	Риженко В. Т.
167	Нова Збур'ївка	»	»	1955	Херсонський держ. пед. ін-т	Пелех Л. Г.
168	Іванівка	»	»	1965	»	Бойко Л. М.
169	Зеленотропинське	»	»	1954	»	Кузьмичова К. І.
170	Виноградове	Цюрупинський	»	1969	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й.
171	Чорноморські Криниці	Голопристанський	»	1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Руденко В. Г.
172	Долматівка	»	»	1950	»	Січаєва В. С.
				1955	»	Шевченко Е. М.
173	Новомиколаївка	Скадовський	»	1956	»	Тертишна П. І.
174	Максима Горького	Бериславський	»	1955	»	Попова В. Ф.
175	Качкарівка	»	»	1950	»	Шабанова З. Я.
				1954	»	Жидкова Л. О.
				»	»	Таран Л. Д.
176	Таврійське	»	»	1956	»	Мордовець Н. В.
177	Червоний Маяк	»	»			
				1974	»	Бобцова Т. В., Балкова Н. М.
178	Нові Олешки	Горностаївський	»	1950	»	Шабанова З. Я.
179	Берислав	Бериславський	»	»	»	Третякова Л. Н.
180	Софіївка	Каховський	»	1949	»	Чирва Г. І., Біляєв О. М., Гаркуша О. Н., Гладушко Н. Г., Шабанова З. Я., Третякова Л. Н.
181	Тягинка	Бериславський	»	1951	»	Іванова Н. В.
182	Дмитрівка	Каховський	»	»	»	»
183	Чорнянка	»	»	»	»	»
184	Чорноморівка	»	»	»	»	»
185	Нова Маячка	Цюрупинський	»	1954	»	Саніна Є. М.
186	Стара Маячка	»	»	»	»	Василенко В. С.
187	Кучерявоволодимирівка	Чаплинський	»	1956	»	Задерко Л. Л.
188	Семенівка	Каховський	»	1964	»	Чайковський А. М.
189	Преображенка	Чаплинський	»	1965	»	Баграновська В. В.
190	Каланчак	Каланчацький	»	1955	»	Тверденко Н. Г.
191	Павлівка	Чаплинський	»	»	»	Собчинська М. С.
192	Рубанівка	Великолепетиський	»	1966	»	Озюменко З. І.
193	Дем'янівка	Нижньосірогозький	»	1952	Мелітопольський держ. пед. ін-т	Терещенко В. В.
194	Нижні Сірогози	»	»	»	»	»
195	Веселе	Веселівський	Запорізька	»	Запорізький держ. пед. ін-т	Мальц Н. М., Шкуро В. П.
196	Фрунзе	Іванівський	Херсонська	1951	Херсонський держ. пед. ін-т	Дригіна Т. Г.
				1968	»	Калімбет Л. М.
197	Шотівка	»	»	1965	»	Ремішевська В. П.
198	Ганнівка	Якимівський	Запорізька	1953	Запорізький держ. пед. ін-т	Михайличенко М. В., Холод Л. Ю.
199	Попелак	Новотроїцький	Херсонська	1955	Херсонський держ. пед. ін-т	Чужикова М.
200	Горностаївка	»	»	1953	»	Олефіренко Л. О.
201	Шелюги	Якимівський	Запорізька	1965	»	Ганзенко Л. М.
202	Сиваське	Новотроїцький	Херсонська	1955	»	Райська В. І.
203	Новотроїцьке	»	»	»	»	Коломієць К. Ф.
204	Стокопані	Генічеський	»	1965	»	Юзик О. Ф.
205	Громівка	Новотроїцький	»	»	»	Кулида О. М.
206	Новоолексіївка	Генічеський	»	1971	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й.
207	Бадику	Кагульський	Республіка Молдова	1967	Одеський держ. ун-т	Кучеренко Н., Сахарова Л., Харченко Л.
208	Кимпень	Вулканештський	»	»	»	Мурашко Г. К., Падчева Л. М., Гриценко Л. М.
209	Нове Жовтневе	Болградський	Одеська	»	»	Гацуц З. М., Бережна К. Ф., Галат Л. М.
210	Владичень	»	»	»	»	Свистун Н. П.
211	Рені	Ренійський	»	1969	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й., Бальчева Т. Л.
212	Каланчак	Ізмаїльський	»	1967	Одеський держ. ун-т	Дідкова В. О., Філіпенко О. С., Смаровоз В. Д.
213	Броска	»	»	1969	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й., Бальчева Т. Л.

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
214	Кисліця	Ізмаїльський	Одеська	1957	Одеський держ. ун-т	Ніколенко Ю. П.
215	Малоярославець Другий	Тарутинський	»	1959	»	Купченко З., Мелихова І.
				1967		Тараненць В., Тернова В., Ткаченко Р., Костенко В.
216	Вишняки	Арцизький	»	1959	»	Купченко З.
217	Плахтіївка	Саратський	»	1966	»	Ананченко Т. П., Блажкова О. Ф., Забудська Т. М., Єлінек А. К., Кучеренко Г. Ф., Лозинська Л. Г.
218	Веселий Кут	Арцизький	»	»	»	Бажан В. Ф., Бельчин Р. С., Бойко З. І., Бондарчук В. Г., Поведворна Д. М.
219	Михайлівка	Саратський	»	1956	»	Колосова Г. С., Косенко П. П., Швайдак Т. О.
220	Дивізія	Татарбунарський	»	»	»	»
221	Татарбунари	»	»	1966	»	Малашевич Н., Срібна В., Файнштейн А., Ситникова Р., Дяченко Р., Макарчук Г., Жмурко В.
222	Струмок	»	»	»	»	Босікова Г., Зюзіна Н., Карпенко О., Ламіна Н., Москаленко Л., Тарахтей Н.
				1968	Ін-т мовознавства	Варченко І. О.
223	Приморське	»	»	1957	Одеський держ. ун-т	Яцентюк Г. Д., Мазуренко Л. Г., Відмиш Р. В.
224	Шевченкове	Кілійський	»	1968	Ін-т мовознавства	Варченко І. О.
225	Десантне	»	»	»	»	»
226	Першотравневе	Ізмаїльський	»	1957	Одеський держ. ун-т	Яцентюк Г. Д., Мазуренко Л. Г., Відмиш Р. В.
227	Вилкове	Кілійський	»	1968	Ін-т мовознавства	Варченко І. О.
231	Маразліївка	Білгород-Дністровський	»	1956	Одеський держ. ун-т	Колосова Г. С., Косенко П. П., Швайдак Т. О.
233	Приморське	»	»	1958	»	Робоча Н. Г.
234	Тузли	Татарбунарський	»	1966	»	Срібна В., Малашевич Н., Файнштейн А., Ситникова Р., Дяченко Р., Макарчук Г., Жмурко В.
235	Володимирівка	Скадовський	Херсонська	1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Левіна Л. М.
236	Водопійне	Чорноморський	Кримська	1966	Дніпропетровський держ. ун-т	Тищенко М. С.
237	Чорноморське	»	»	1965	»	Братишко М. І., Кіндратенко З. І.
238	Оленівка	»	»	1966	»	Яковенко Н. М.
239	Тарасівка	Скадовський	Херсонська	1965	Херсонський держ. пед. ін-т	Лук'янчук О. А.
240	Олексіївка	Каланчацький	»	»	»	Кручаненко В. І.
241	Ішунь	Красноперекопський	Кримська	»	Дніпропетровський держ. ун-т	Козуб В. З., Олешкевич Н. Г.
242	Воронцівка	»	»	1963	»	Пилипенко В. П.
243	Славне	Роздольненський	»	1967	»	Курилова Т. О., Бізунова Н. Ю.
245	Гришине	Первомайський	»	1965	»	Штим О. Ф.
246	Комишне	Роздольненський	»	»	»	Кульчицька М. Ф., Суботня Л. О., Молчанова В. Ф.
247	Панфіловка	Первомайський	»	1967	»	Черкащенко Л., Додатко Л.
248	Велике	Сакський	»	1965	»	Азарова Л. Г., Костюченко Г. І.
250	Тургенєве	Джанкойський	»	1963	»	Сачава В. О.
251	Магазинка	Красноперекопський	»	»	»	Гнип Н. І.
252	Медведівка	Джанкойський	»	»	»	Проценко О. М.
253	Дніпровка	»	»	»	»	Дерев'янко Г. Г.
254	Слов'янське	»	»	»	»	Солоха О. С.
255	Новосільцеве	»	»	»	»	Олійник Н. Г.
256	Олександрівка	Красногвардійський	»	1970	»	Антонова В., Тур В., Лазебник О.
258	Петрівка	»	»	1965	»	Знахур Л. Г., Коба Р. Л.
259	Митрофанівка	Нижньогірський	»	1963	»	Половинка М. К.
260	Лебединка	Советський	»	»	»	Верменчук М. Ф.
261	Калініне	Красногвардійський	»	1965	»	Знахур А. Г., Коба Р. Л.
262	Мельники	Білогірський	»	1967	»	Васецька В. Ф., Шевченко Л. А.
273	Молочне	Сакський	»	1965	»	Азарова Л. Г., Костюченко Г. І.
274	Шовковичне	»	»	1966	»	Волкова З. І.
275	Миколаївка	Сімферопольський	»	1964	»	Литвиненко О. П.
276	Самохвалове	Бахчисарайський	»	1967	Ін-т мовознавства	Варченко І. О.
278	Красний Мак	»	»	»	»	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	Рік запису	Установа — організатор запису	Записувач
279	Орлине	Севастопольська міськрада	Кримська	1966	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й., Олійник Г. П.
280	Василівка	Білогірський	»	1964	Дніпропетровський держ. ун-т	Литвиненко О. П.
281	Зольне	Сімферопольський	»	1966	»	Гурова І. Р., Землянко Н. П.
282	Біла Скеля	Білогірський	»	1964	»	Конькова А. О.
283	Мазанка	Сімферопольський	»	»	»	Козловська П. С.
284	Багате	Білогірський	»	»	»	Шапошник Н. Г.
286	Веселе	Феодосійська міськрада	»	1967	»	Ломоносова В. О., Миколаєнко В. П.
287	Лучисте	Алуштинська міськрада	»	1966	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й., Олійник Г. П.
288	Кудрине	Бахчисарайський	»	1967	»	Варченко І. О.
289	Малий Маяк	Алуштинська міськрада	»	1966	»	Марчук Н. Й., Олійник Г. П.
290	Соколине	Бахчисарайський	»	1965	Дніпропетровський держ. ун-т	Азарова Л. Г., Костюченко Г. І.
291	Дмитрівка	Советський	»	1967	»	Боговик Т. М., Ковальчук С. Д.
292	Багерове	Ленінський	»	1964	»	Семенчук Т. О.
293	Осовини	»	»	»	»	Лантушенко І. В.
294	Калинівка	»	»	»	»	Черевко Л. О.
295	Новомиколаївка	»	»	»	»	Мищенко Г. Ф.
296	Краснофлотське	Советський	»	1963	»	Білан В. Ф.
297	Ленінське	Ленінський	»	1964	»	Куликова Н. Г.
298	Пушкіне	Советський	»	1963	»	Сухенко М. С.
299	Видне	Кіровський	»	1967	»	Лахно В. М., Лопатко В. А.
300	Красногірка	Ленінський	»	»	»	»
301	Марфівка	»	»	1964	»	Коваленко Т. О.
302	Завітне	»	»	»	»	Фалько П. В.
303	Грушівка	Судацький	»	»	»	Осауленко Л. К.
305	Довжанська	Єйський	Краснодарський край РФ	1965	Ін-т мовознавства	Довгопол С. Ф., Соколенко Т. І.
306	Камишуватська	»	»	»	»	»
307	Ясенська		»	1970	»	Малахівська О. А.
308	Копанська	»	»	»	»	»
309	Бородинська	Приморсько-Ахтарський	»	1972	Київський держ. ун-т	Рубан В., Велесь В., Чорнобров В., Нагірна Г., Романець К., Оліферова М.
310	Морозівський	»	»	»	»	Лагодзинська З., Можар Т., Мончак Т., Сірий В., Циганник Н., Яценко Н.
311	Садки	»	»	1971	»	Гоцька Л. Г., Копаниця Л. М., Сиротюк О. М.
312	Бриньківська	»	»	»	»	Нікітова В. А., Лисенко В. П., Киналь Л. Г., Козачишина В. В.
313	Ачуєве	Слов'янський	»	1965	Ін-т мовознавства	Синьківська Л. І., Соколенко Т. І., Хмелівська А. Л.
314	Старі Лиманокирпилі	Приморсько-Ахтарський	»	1970	»	Бальчева Т. Л.
315	Новощербинівка	Щербинівський	»	»	»	Малахівська О. А.
316	Старомінська	Старомінський	»	1968	»	Довгопол С. Ф., Малахівська О. А.
317	Шкуринська	Кущівський	»	1967	»	Довгопол С. Ф.
318	Стародерев'янківська	Канівський	»	1971	Київський держ. ун-т	Дика Г., Мазанько О., Семерня О.
319	Новомінська	»	»	1968	Ін-т мовознавства	Довгопол С. Ф., Малахівська О. А.
320	Привільна	»	»	1972	Київський держ. ун-т	Бабчина М., Болтянова Л., Запорожець А., Набока Ю., Пилипенко М.
321	Канівська	»	»	1971	»	Черняхівська О.
322	Новоплатнирівська	Ленінградський	»	»	»	Пашута І.
323	Чепігінська	Брюховецький	»	1973	Харківський держ. ун-т	Солонська Г. Т., Картавцева Т. М., Шкурган Г. Д.
324	Челбаська	Канівський	»	1972	»	Зелик О. С., Зінченко О. М., Карпенко О. П., Коваленко Г. А., Лисюк Л. П.
325	Рогівська	Тимашівський	»	1965	Ін-т мовознавства	Соколенко Т. І.
326	Брюховецька	Брюховецький	»	1971	Київський держ. ун-т	Дринь Т., Кирпач Л., Пузик Л., Руліківська Л.
327	Батуринська	»	»	1973	Харківський держ. ун-т	Солонська Г. Т., Картавцева Т. М., Шкурган Г. Д.
328	Кисляківська	Кущівський	»	1967	Ін-т мовознавства	Довгопол С. Ф.
329	Кугоейська	»	»	1973	Харківський держ. ун-т	Григоренко В. Г., Кузьменко Л. Р.
330	Куликівський	Ленінградський	Краснодарський край РФ	1972	Київський держ. ун-т	Ковальчук Г. В., Заворотна А. К., Тимошенко Н. М., Тиркалова С. В.
331	Новопашківська	Павлівський	»	1967	Дніпропетровський держ. ун-т	Сіренко О. Д
332	Криловська	Криловський	»	1969	Ін-т мовознавства	Довгопол С. Ф., Малахівська О. А.
333	Павлівська	Павлівський	»	1971	Київський держ. ун-т	Зарудяна А. О., Марущак А. Г., Левчук Л. М.
334	Незамаївська	»	»	1969	Ін-т мовознавства	Довгопол С. Ф., Малахівська О. А.
335	Старолеушківська	»	»	1967	Дніпропетровський держ. ун-т	Горпинюк В. П., Грім В. П.
337	Іркліївська	Виселківський	»	»	»	Скорик О. Й., Сіренко О. Д., Шлюкова В. К.
338	Тамань	Темрюцький	»	1965	Ін-т мовознавства	Варченко І. О.
339	Запорізька	»	»	»	»	»
340	Голубицька	»	»	»	»	»
341	Вищестебліївська	»	»	1972	»	Малахівська О. А.
342	Темрюк		»	1965	»	Варченко І. О.
343	Варениківська	Кримський	»	»	»	Марчук Н. Й., Олійник Г. П.
344	Анапська	Анапський	»	»	»	»
346	Гривенська	Красноармійський	»	1971	Київський держ. ун-т	Теteрук С. І.
347	Гречана Балка	Тимашівський	»	1972	»	Кошарська В. М., Марченко О. В., Слива С. І., Улянченко В. М., Шпильова Н. М.
348	Петровська	Слов'янський	»	1965	Ін-т мовознавства	Синьківська Л. І., Соколенко Т. І., Хмелівська А. Л.
349	Староджерелiївська	Красноармійський	»	1972	Київський держ. ун-т	Салиженко С. А., Долинська О. П., Мацюк В. О., Тарабанчук К. О.
350	Старонижньостеблiївська	»	»	1971	»	Гнльченко Е. Ю., Тетерук С. І., Кінько Т. А., Ганюк Н. М.
351	Анастасіївська	Слов'янський	»	1965	Ін-т мовознавства	Синьківська Л. І., Соколенко Т. І., Хмелівська А. Л.
352 353	Слов'янськ-на-Кубані	»	»	1966	Дніпропетровський держ. ун-т	Таран М. П., Тимощук І. Д.
354	Троїцька	Кримський	»	»	»	Бреус Л., Кузьменко О.
	Київська		»	1965	Ін-т мовознавства	Марчук Н. Й., Олійник Г. П.
355	Мингрельська	Абинський	»	1971	Київський держ. ун-т	Микитась Н. В.
356	Нижньобаканський	Кримський	»	1973	Ін-т мовознавства	Малахівська О. А.
357	Охтирський	Абинський	»	»	»	»
358	Шапсузька	»	»	»	»	»
359	Тимашівська	Тимашівський	»	1965	»	Соколенко Т. І.
360	Новокорсуньська	»	»	1972	Київський держ. ун-т	Руденька Л. Л., Симоненко Н. В., Манжара Г. І.
361	Старовеличківська	Тимашівський	»	1965	Ін-т мовознавства	Соколенко Т. І.
362	Медведівська	»	»	»	»	»
363	Пластунівська	Дінський	»	1971	Київський держ. ун-т	Гончаренко К. С., Чорна О. Б., Днба Л. П.
364	Новомишастівська	Красноармійський	»	1972	»	Мацюк В. О., Тарабанчук К. О.
365	Новотитарівка	Дінський	»	»	»	Сем'янов І., Речмедіна Н., Качанівський С., Мельничук М.
366	Єлизаветинська	»	»	»	Ін-т мовознавства	Малахівська О. А.
367	Пашківський	Краснодарська міськрада	»	1966	Дніпропетровський держ. ун-т	Кобиленко Г. П., Миронець Т. Д.
368	Васюринська	Дінський	»	»	»	Молчанова В. Ф., Суботия Л.
369	Сіверська	Сіверський	»	»	»	Семенчук Т. О., Черевко Л. О.
370	Калузька	»	»	1972	Ін-т мовознавства	Малахівська О. А.
371	Кріпосна	»	»	1973	»	»
372	Гарячий Ключ	Гарячеключівська міськрада	»	1972	»	»
373	Березанська	Виселківський	»	1967	Дніпропетровський держ. ун-т	Молчанова В. Ф.
374	Малоросійський	Тихорецький	»	1971	Київський держ. ун-т	Лисенко В. Г., Веремій Л. М., Гурин Р. І., Гавенко В. М.
375	Коренівськ	Коренівський	»	1967	Дніпропетровський держ. ун-т	Скорик О. Й., Сіренко О. Д., Шлюкова В. К.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ДО СПИСКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ 2-ї ч.

Назва населеного пункту	Назва району	Назва області	№ на карті
Новопавлівка	Врадіївський	Миколаївська	31
»	Великоолександрівський	Херсонська	85
Новопашківська	Павлівський	Краснодарський край РФ	331
Новоплатнирівська	Ленінградський	» »	322
Новоселівка	Котовський	Одеська	17
Новосільцеве	Джанкойський	Кримська	255
Новотитарівка	Дінський	Краснодарський край РФ	365
Новотроїцьке	Новотроїцький	Херсонська	203
Новощербинівка	Щербинівський	Краснодарський край РФ	315
Олександрівка	Красногвардійський	Кримська	256
»	Любашівський	Одеська	28
»	Тарутинський	»	121
»	Ширяївський	»	34
»	Білозерський	Херсонська	161
Олексіївка	Каланчацький	Херсонська	240
Оленівка	Чорноморський	Кримська	238
Орлине	Севастопольська міськрада	»	279
Орджонікідзе	Ширяївський	Одеська	39
Основа	Березівський	»	56
Осовини	Ленінський	Кримська	293
Охтирський	Абинський	Краснодарський край РФ	357
Павлівка	Снігурівський	Миколаївська	154
»	Чаплинський	Херсонська	191
Павлівська	Павлівський	Краснодарський край РФ	333
Панфіловка	Первомайський	Кримська	247
Парутине	Очаківський	Миколаївська	150
Пашківський	Краснодарська міськрада	Краснодарський край РФ	367
Першотравневе	Ізмаїльський	Одеська	226
Петрівка	Березівський	»	141
»	Комінтернівський	»	128
»	Миколаївський	»	38
»	Тарутинський	»	118
»	Красногвардійський	Кримська	258
Петровська	Слов'янський	Краснодарський край РФ	348
Пластунівська	Дінський	»	363
Плахтіївка	Саратський	Одеська	217
Покровка	Очаківський	Миколаївська	152
Покровське	Нікопольський	Дніпропетровська	98
Полезне	Великомихайлівський	Одеська	24
Полянка	Арбузинський	Миколаївська	42
Понятівка	Роздільнянський	Одеська	126
Попелак	Новотроїцький	Херсонська	199
Попенки	Рибницький	Республіка Молдова	18
Правдине	Білозерський	Херсонська	158
Преображенка	Чаплинський	»	189
Привільна	Канівський	Краснодарський край РФ	320
Придніпровське	Нікопольський	Дніпропетровська	99
Приморське	Татарбунарський	Одеська	223
»	Білгород-Дністровський	»	233
Пушкіне	Советський	Кримська	298
Рені	Ренійський	Одеська	211
Рибальче	Голопристанський	Херсонська	166
Рогівська	Тимашівський	Краснодарський край РФ	325
Розанівка	Новобузький	Миколаївська	62
Ройлянка	Саратський	Одеська	123
Рубанівка	Великолепетиський	Херсонська	192
Садки	Приморсько-Ахтарський	Краснодарський край РФ	311
Самохвалове	Бахчисарайський	Кримська	276
Саратени	Леовський	Республіка Молдова	110
Семенівка	Суворовський	»	119
»	Каховський	Херсонська	188
Сиваське	Новотроїцький	»	202
Сичавка	Комінтернівський	Одеська	148
Сіверська	Сіверський	Краснодарський край РФ	369
Скриванівка	Тарутинський	Одеська	120
Славне	Роздольненський	Кримська	243
Слов'янське	Джанкойський	»	254
Слов'янськ-на-Кубані	Слов'янський	Краснодарський край РФ	352
Соколине	Бахчисарайський	Кримська	290
Солончаки	Очаківський	Миколаївська	151
Софіївка	Каховський	Херсонська	180
Станіславка	Котовський	Одеська	16
Стара Маячка	Цюрупинський	Херсонська	186
Стара Теура	Лазовський	Республіка Молдова	4
Старі Лиманокирпилі	Приморсько-Ахтарський	Краснодарський край РФ	314
Старовеличківська	Тимашівський	»	361
Стародерев'янківська	Канівський	»	318
Староджереліївська	Красноармійський	»	349
Старокозаче	Білгород-Дністровський	Одеська	138
Старолеушківська	Павлівський	Краснодарський край РФ	335
Старомінська	Старомінський	»	316
Старонижньостеблїівська	Красноармійський	»	350
Стоконані	Генічеський	Херсонська	204
Струмок	Татарбунарський	Одеська	222
Сухий Єланець	Новоодеський	Миколаївська	70
Таврійське	Бериславський	Херсонська	176
Тамань	Темрюцький	Краснодарський край РФ	338
Тарасівка	Бобринецький	Кіровоградська	58
»	Скадовський	Херсонська	239
Татарбунари	Татарбунарський	Одеська	221
Темрюк	Темрюцький	Краснодарський край РФ	342
Тимашівська	Тимашівський	»	359
Тиршицей	Теленештський	Республіка Молдова	3
Трикрати	Вознесенський	Миколаївська	46
Троїцька	Кримський	Краснодарський край РФ	353
Троїцьке	Любашівський	Одеська	32
Трудолюбівка	Широківський	Дніпропетровська	78
Тузли	Татарбунарський	Одеська	234
Тургеневе	Джанкойський	Кримська	250
Тягинка	Бериславський	Херсонська	181
Українка	Жовтневий	Миколаївська	157
Усатове	Біляївський	Одеська	136
Устинівка	Устинівський	Кіровоградська	59
Ушкалка	Верхньорогачицький	Херсонська	100
Фрунзе	Іванівський	»	196
Цюрупинськ	Цюрупинський	»	164
Челбаська	Канівський	Краснодарський край РФ	324
Чепігінська	Брюховецький	»	323
Червоний Маяк	Бериславський	Херсонська	177
Червонознам'янка	Іванівський	Одеська	125
Чорноморівка	Каховський	Херсонська	184
Чорноморка	Очаківський	Миколаївська	149
Чорноморське	Чорноморський	Кримська	237
Чорноморські Криниці	Голопристанський	Херсонська	171
Чорнянка	Каховський	»	183
Чумаки	Томаківський	Дніпропетровська	93
Шапсузька	Абинський	Краснодарський край РФ	358
Шевченкове	Кілійський	Одеська	224
Шелюги	Якимівський	Запорізька	201
Шестірня	Широківський	Дніпропетровська	82
Шершенці	Кодимський	Одеська	9
Широке	Широківський	Дніпропетровська	80
Ширяєве	Ширяївський	Одеська	37
Шкуринська	Кущівський	Краснодарський край РФ	317
Шовковичне	Сакський	Кримська	274
Шолохове	Нікопольський	Дніпропетровська	97
Шотівка	Іванівський	Херсонська	197
Шурине	Миколаївський	Миколаївська	144
Ясенська	Єйський	Краснодарський край РФ	307

КАРТИ

СПИСОК КАРТ 2-ї ч.

№ карти — Назва карти

1. Відповідники ненаголошеного ě *(цілувати)*
2. Відповідники ě *(дірка)*
3. Відповідники *е* *(зозуля)*
4. [е] (< ь) *(щавель — щавлю)*
5. Рефлекси ненаголошеного ę в закритому складі
6. Рефлекси ненаголошеного ę *(колодязь)*
7. Відповідники *і* після губних у запозиченнях *(фамілія, фігура, гвинт)*
8. Рефлекси ненаголошеного *о* *(на ріллі)*
9. Відповідники ненаголошеного *у* *(огірок)*
10. Відповідники ненаголошеного *у* (< ǫ) *(заміж)*
11. Рефлекси голосного в іменнику *блиск*
12. [ри] / [ир] *(криниця)*
13. Відповідники *б'* та *в'* перед [а] (< ę та **-ьje**) *(жаб'ячий, здоров'я)*
14. Сполучення [хв]
15. Відповідники *ф*
16. Відповідники *ф* *(фартух)*
17. Відповідники *ф* *(квасоля)*
18. Передньоязикові приголосні перед [і] (< *о*)
19. [т'] / [к'] *(тісто, тісний, тіло)*
20. [ǯ], [ж] / [ч], [ш] *(джміль)*
21. [ч] / [ǯ] *(чума)*
22. [ч] / [ч']
23. [ч] / [ч'] перед [а] (< ę) *(курча)*
24. [р'] перед [а]
25. [р] перед [а] *(рама, град, границя)*
26. Кінцевий [р]
27. [л'] / [л] перед приголосним *(мельник)*
28. [л] / [н] *(маленький)*
29. [ш] / [с] *(шворінь)*
30. [х] / [с] *(колихати)*
31. Вставний [ї] *(пасіка)*
32. Протетичний [в] перед [у]
33. Протетичні [г], [в] перед [о]
34. Протетичні [г], [в] *(амбар)*
35. Протетичний [г] перед [о] *(горіх, гострий)*
36. Протетичні [г], [й] перед приставним [і] *(іржати)*
37. Наголос іменника *праник*
38. Наголос родового відмінка однини займенників *мій, твій*
39. Наголос числівника *сороковий*
40. Наголос форми минулого часу множини дієслова *взяти*
41. Наголос іменника *цебер*
42. Морфемна структура іменника *шкварка*
43. Суфікси іменника *лівша*
44. Суфікси іменника *глушко*
45. Суфікси іменника *ласун*
46. Суфікси іменника *вулик*
47. Суфікси іменника *половня*
48. Суфікси іменника *огудиння*
49. Утрата демінутивності суфікса *-к-* *(лавка — лава)*
50. Вирівнювання основ на [г], [к] в іменниковій парадигмі *(дорога, ялинка)*
51. Приголосний основи в парадигмі іменника *доктор*
52. Родовий відмінок однини іменника *сир*
53. Родовий відмінок однини іменників середнього роду колишніх **-t**-основ
54. Давальний відмінок однини іменників середнього роду колишніх **-t**-основ
55. Орудний відмінок однини іменників середнього роду колишніх **-t**-основ
56. Називний відмінок парних іменників *(рукава)*
57. Родовий відмінок множини двоскладових іменників колишніх **-а**-основ з кореневим [о]
58. Родовий відмінок однини іменника *тополя*
59. Родовий відмінок іменників *гості, гроші, коні*
60. Називний відмінок однини займенника *цей (ця, це)*
61. Родовий відмінок однини займенника *та*
62. Орудний відмінок однини займенника *та*
63. Стягнення закінчень давального і місцевого відмінків однини прикметників і ад'єктивних займенників жіночого роду
64. Називний відмінок множини присвійних прикметників *(материні, батькові)*
65. Вищий ступінь прикметників і прислівників на **-іш** (< **-ějьš-**)
66. Називний відмінок числівника *один*
67. Інфінітив дієслів з основою на голосний
68. Інфінітив дієслова *ревти*
69. 1-а особа однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни з основою на губний
70. 1-а особа однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни з основою на [с]
71. 1-а особа однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни з основою на [д]
72. 1-а і 2-га особа однини теперішнього часу дієслова *лити*
73. 3-тя особа однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни
74. 3-тя особа множини теперішнього часу дієслів II дієвідміни
75. 2-га особа однини теперішнього часу атематичних дієслів
76. Словосполучення *дві руки*
77. Словосполучення *два відра*
78. Словосполучення типу *син вищий за батька*
79. Словосполучення типу *беру серп*
80. Словосполучення типу *іде (ідуть) три брати*
81. Конструкція типу *у мене болить голова*
82. 'садиба'
83. *конюшня* (значення)
84. 'тин (огорожа)'
85. 'криниця'
86. 'димар'
87. 'кабиця (літня піч у дворі)'
88. 'кочерга'
89. 'ночви'
90. 'глечик'
91. 'окраєць (хліба)'
92. 'кусок (хліба)'
93. 'торба (годувати коней)'
94. 'вози (за призначенням)'
95. *рубель* (значення)
96. 'колішня (у плузі)'
97. 'орач'
98. 'огріх (пропуск в оранці)'
99. 'грива (пропуск у косінні)'
100. 'руна (озимі сходи)'
101. 'красується (про жито)'
102. 'наливається (про колосся)'
103. 'копи (снопів у полі)'
104. 'тік (місце для молотьби)'
105. 'відходи (після молотьби)'
106. 'житнище (поле з-під жита)'
107. 'пасовище'
108. 'толока (гуртова допомога)'
109. 'човен'
110. 'кукурудза *(Zea mays L.)*'
111. 'сочевиця *(Lens Adans)*'
112. 'картоплиння'
113. 'гичка (буряків)'
114. 'кропива *(Urtica L.)*'
115. 'хворост'
116. 'отара (овець)'
117. 'півень *(Gallus domesticus)*'
118. 'качур *(Anas platyrhyncha domestica)*'
119. 'чорногуз *(Ciconia)*'
120. 'яструб *(Accipiter)*'
121. 'мурашки *(Formicidae)*'
122. 'крякають (про качок)'
123. 'виють (про вовків)'
124. 'вигуки, якими відганяють собак'
125. 'вигуки, якими відганяють коней'
126. 'вигуки, якими кличуть свиней'
127. 'вигуки, якими відганяють свиней'
128. 'вигуки, якими кличуть овець'
129. 'вигуки, якими відганяють овець'
130. 'вигуки, якими кличуть гусей'
131. 'вигуки, якими відганяють качок'
132. 'райдуга'
133. 'блискавка'
134. 'погода'
135. 'баюра'
136. 'яр'
137. 'зустріти'
138. 'почекай'
139. 'ковтати'
140. 'весілля'
141. 'кладовище'
142. Подільські ареали
143. Подільські ареали
144. Подільсько-західностепові ареали
145. Подільсько-західностепові ареали
146. Подільсько-західностепові ареали
147. Подільсько-західностепові ареали
148. Подільсько-західностепові ареали
149. Східностепові ареали
150. Нижньонаддніпрянські ареали
151. Нижньонаддніпрянсько-кубанські ареали

ВІДПОВІДНИКИ НЕНАГОЛОШЕНОГО *Е (ШЛУВАТИ)*

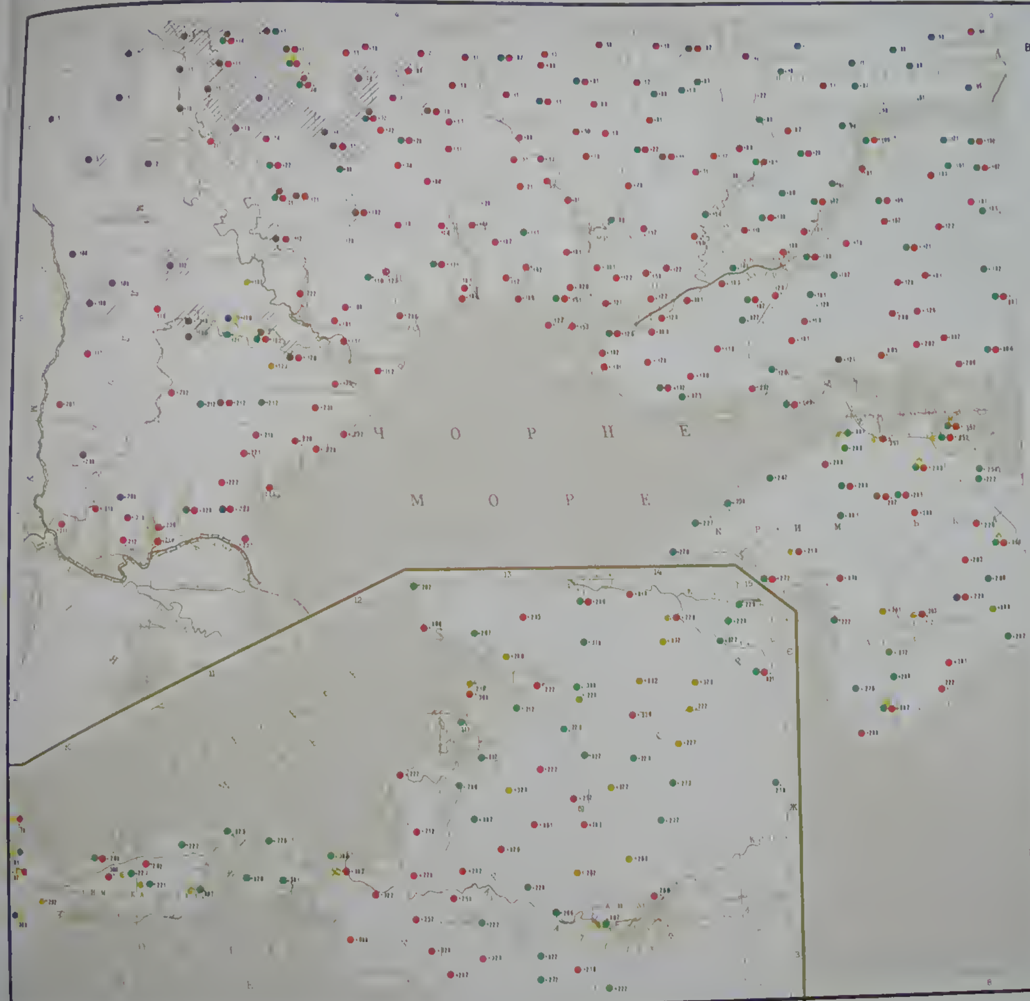

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	[і]	ц'[і]лу'вати (-т')
●	[и]	ц[и]лу'вати(-т')
●	[е]·	ц''[е]лу'вати(-т')
●	[о].	ц''[о]лу'вати (-т')
●	[у]:	ц''[у]лу'вати(-т')
▨	[л']:	ц'у[л']у'вати(-т'), ц'і[л']у'вати(-т'), ц'о[л']у'вати(-т')

МАСШТАБ 1:2 000 000

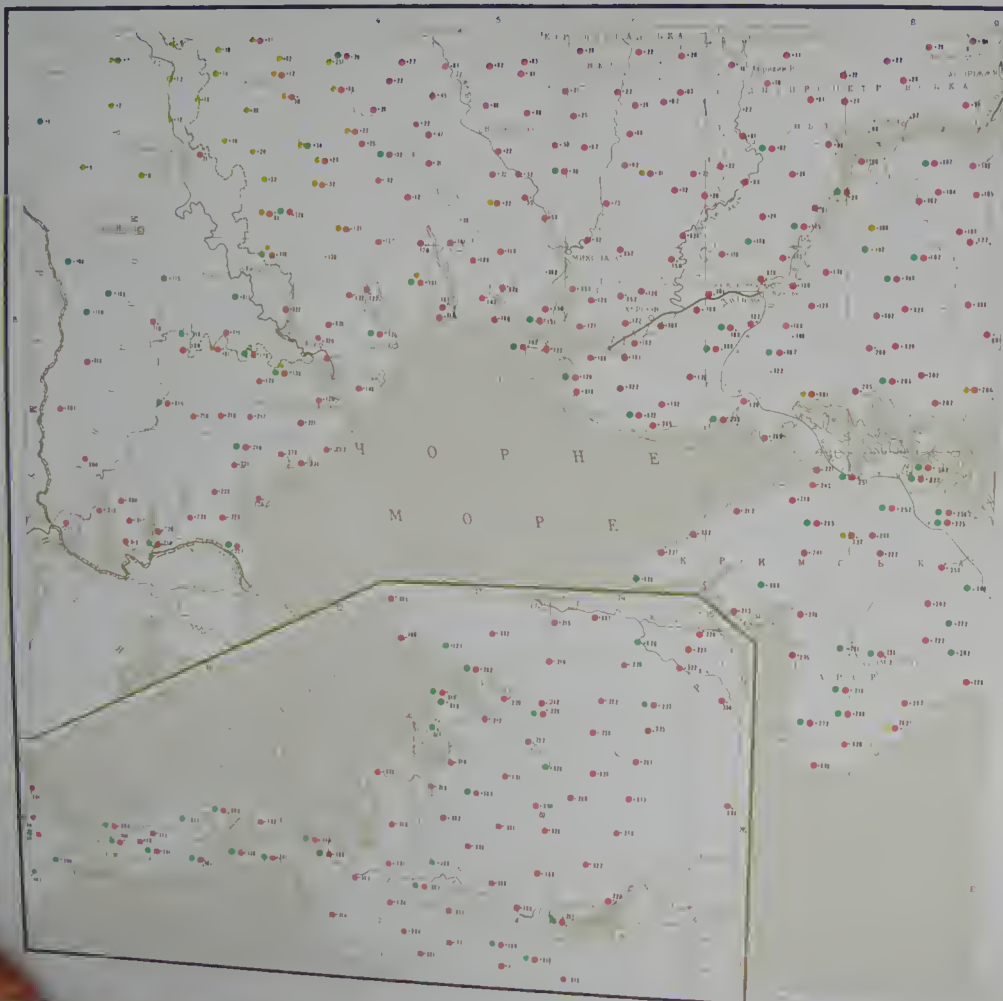

ВІДПОВІДНИКИ *Ė (ДІРКА)*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	[і]:	'д'[і]рка
●	[и]:	'д[и]рка
●	[у]:	'д'[у]рка

МАСШТАБ 1:2 000 000

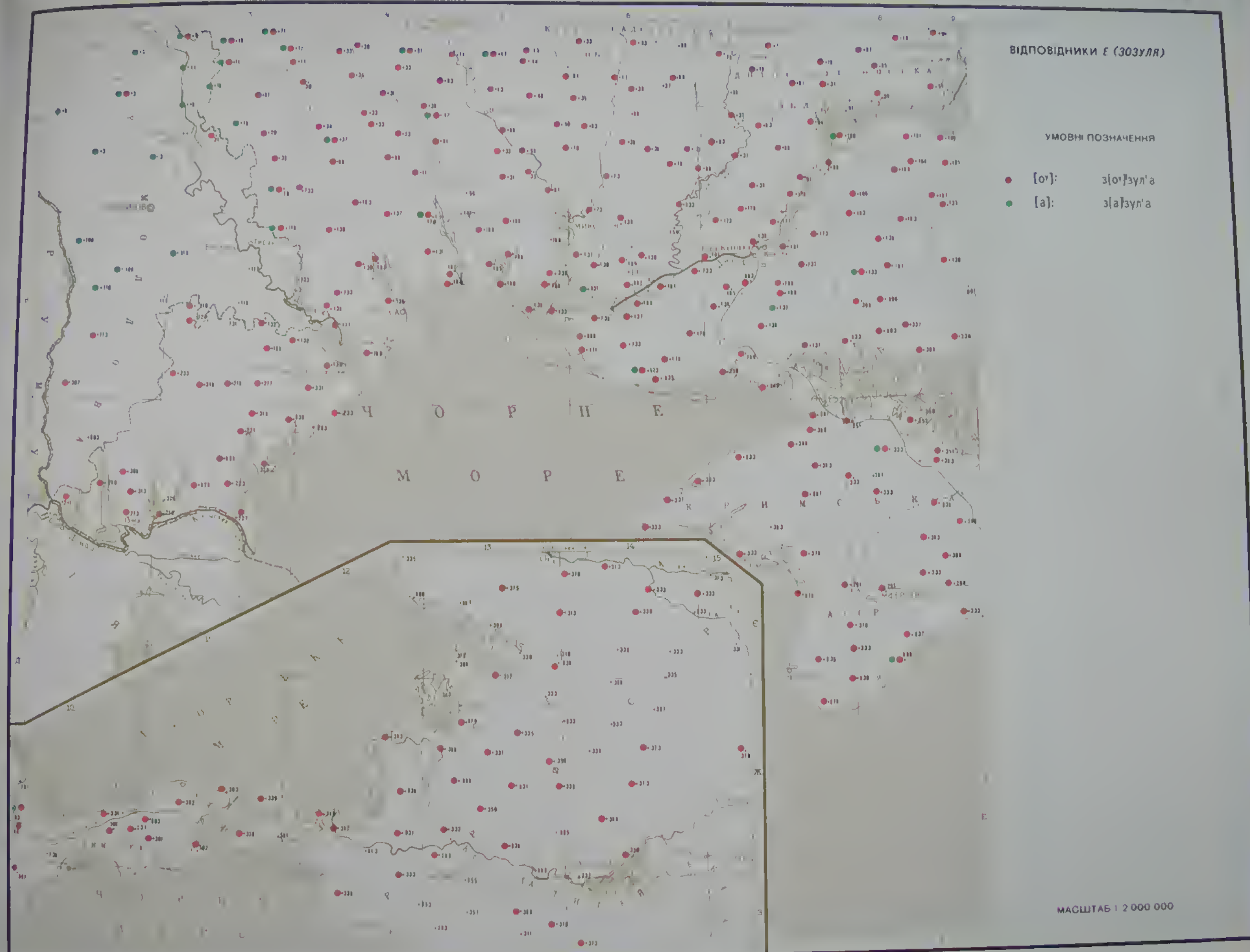
ВІДПОВІДНИКИ Е (ЗОЗУЛЯ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[oʏ]: з[oʏ]зул'а
[а]: з[а]зул'а
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

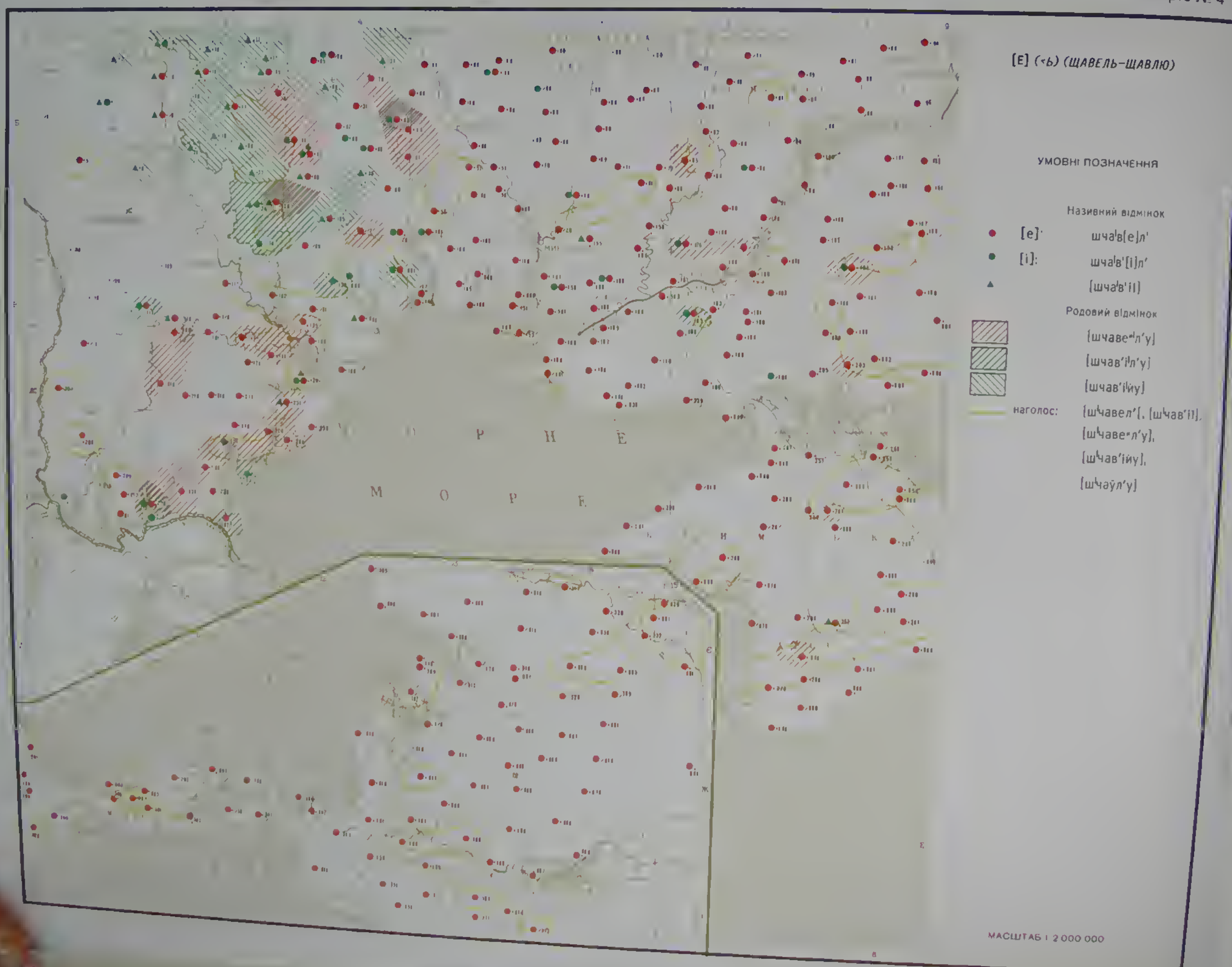

Атлас української м

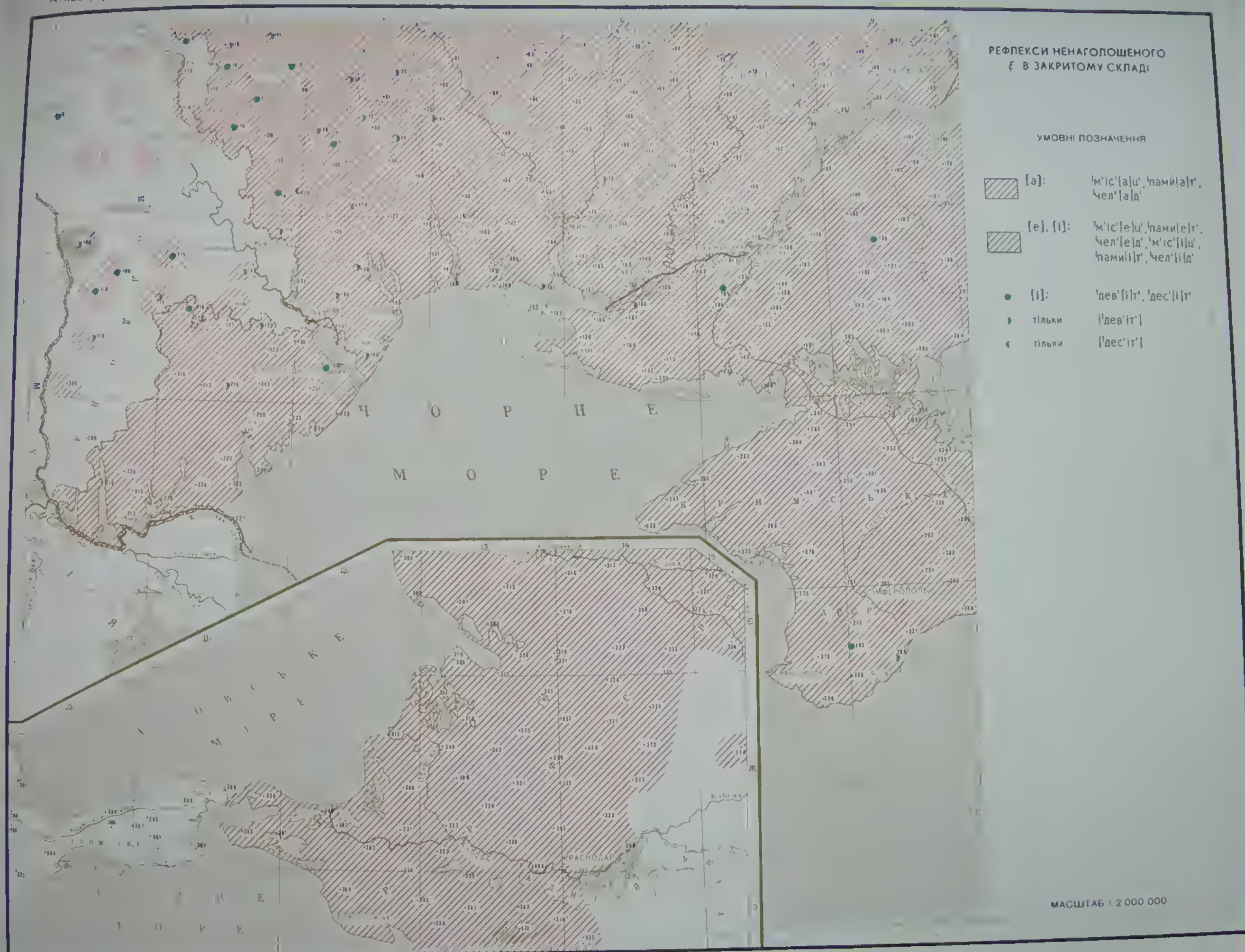
РЕФЛЕКСИ НЕНАГОЛОШЕНОГО
Ѥ В ЗАКРИТОМУ СКЛАДІ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[а]: 'м'іс'[а]ц', 'пами[а]т', 'чел'[а]д'
[е], [і]: 'м'іс'[е]ц', 'пами[е]т', 'чел'[е]д', 'м'іс'[і]ц', 'пами[і]т', 'чел'[і]д'
[і]: 'дев'[і]т', 'дес'[і]т'
тільки ['дев'іт']
тільки ['дес'іт']
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

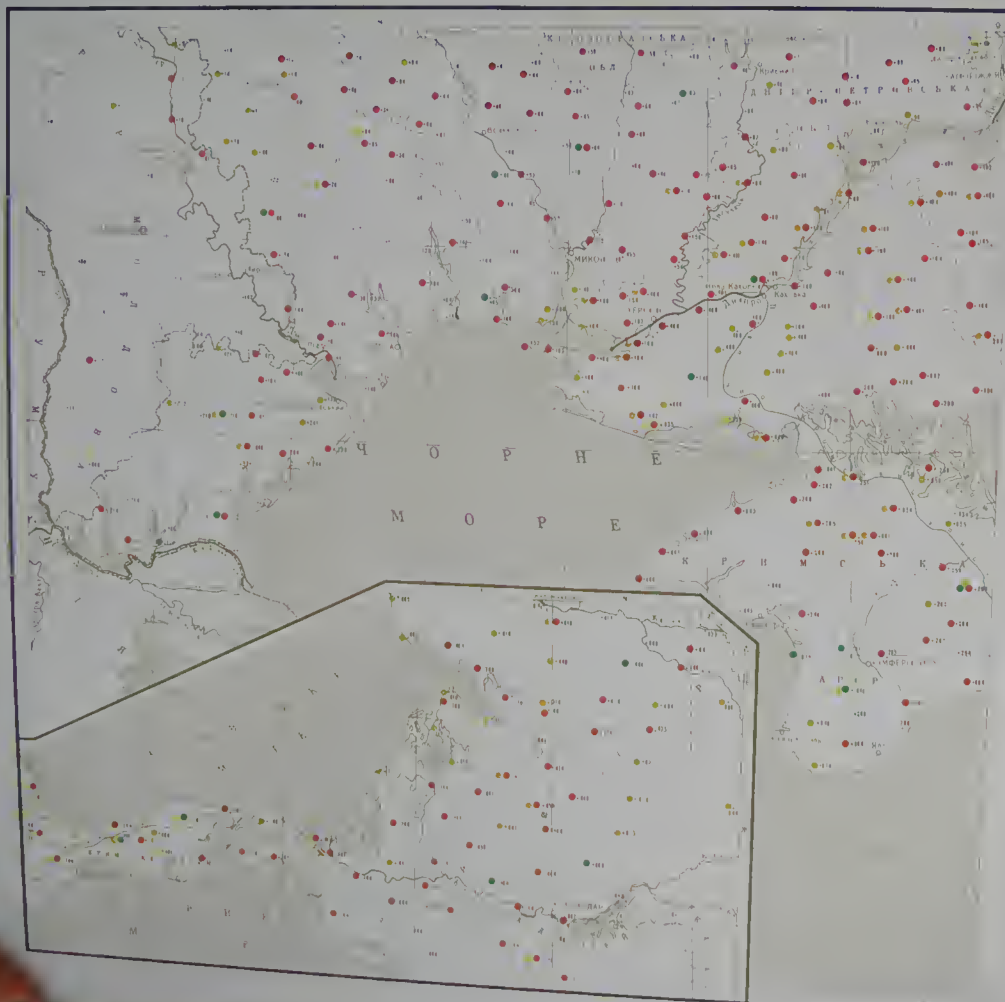

РЕФЛЕКСИ НЕНАГОЛОШЕНОГО ę (КОЛОДЯЗЬ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [а]: ко'лод'[а]з'
- [е]: ко'лод'[е]з'
- [і]: ко'лод'[і]з'

МАСШТАБ 1:2 000 000

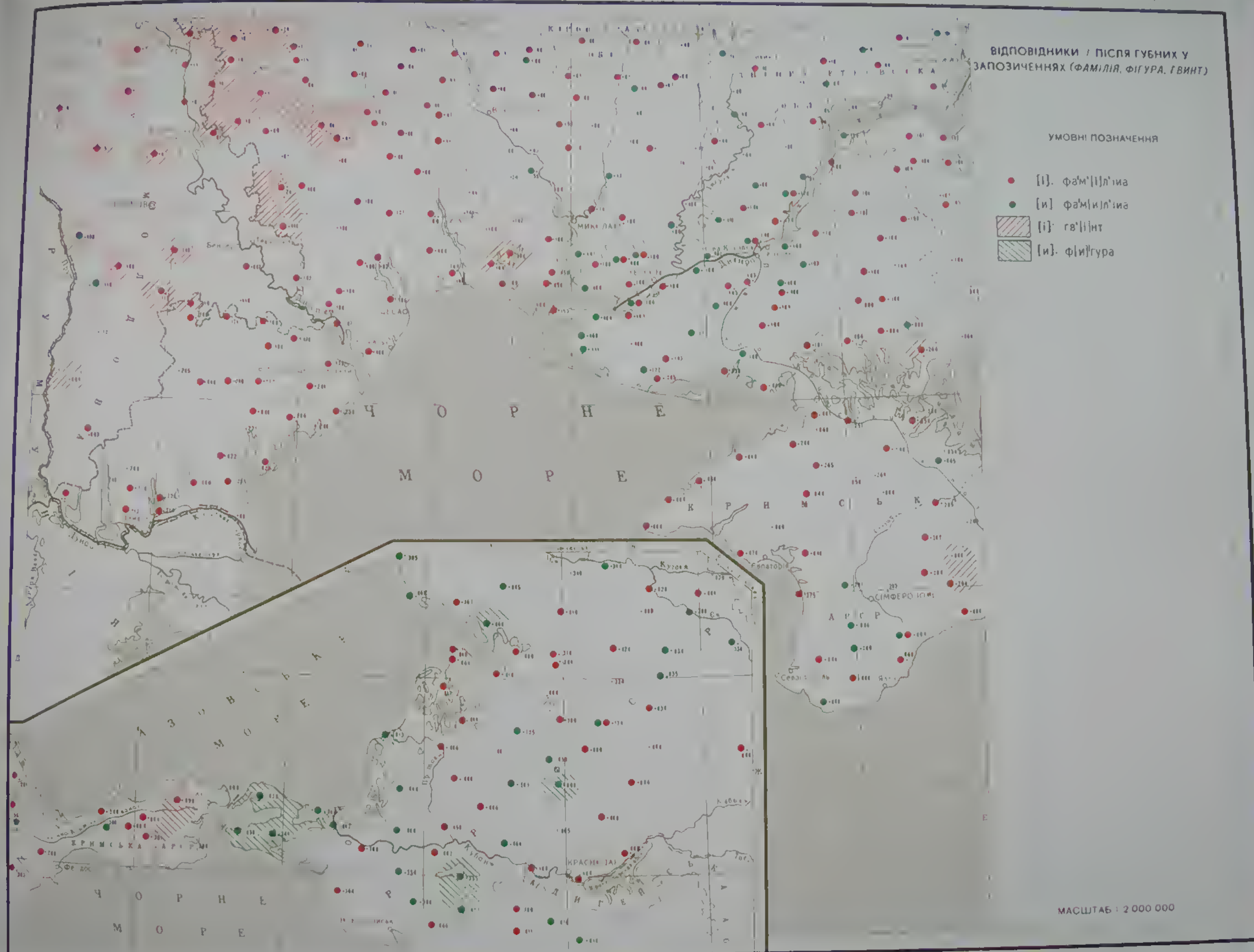
ВІДПОВІДНИКИ *і* ПІСЛЯ ГУБНИХ У ЗАПОЗИЧЕННЯХ (*ФАМІЛІЯ, ФІГУРА, ГВИНТ*)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[і]. фа'м'[і]л'іа
[и] фа'м[и]л'іа
[і]. гв'[і]нт
[и]. ф[и]'гура
Ч О Р Н Е
М О Р Е
А З О В С Ь К Е
М О Р Е
МИКОЛАЇВ
ЄВПАТОРІЯ
СІМФЕРОПОЛЬ
КРАСНОДАР
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

РЕФЛЕКСИ НЕНАГОЛОШЕНОГО *О (НА РІЛЛІ)*

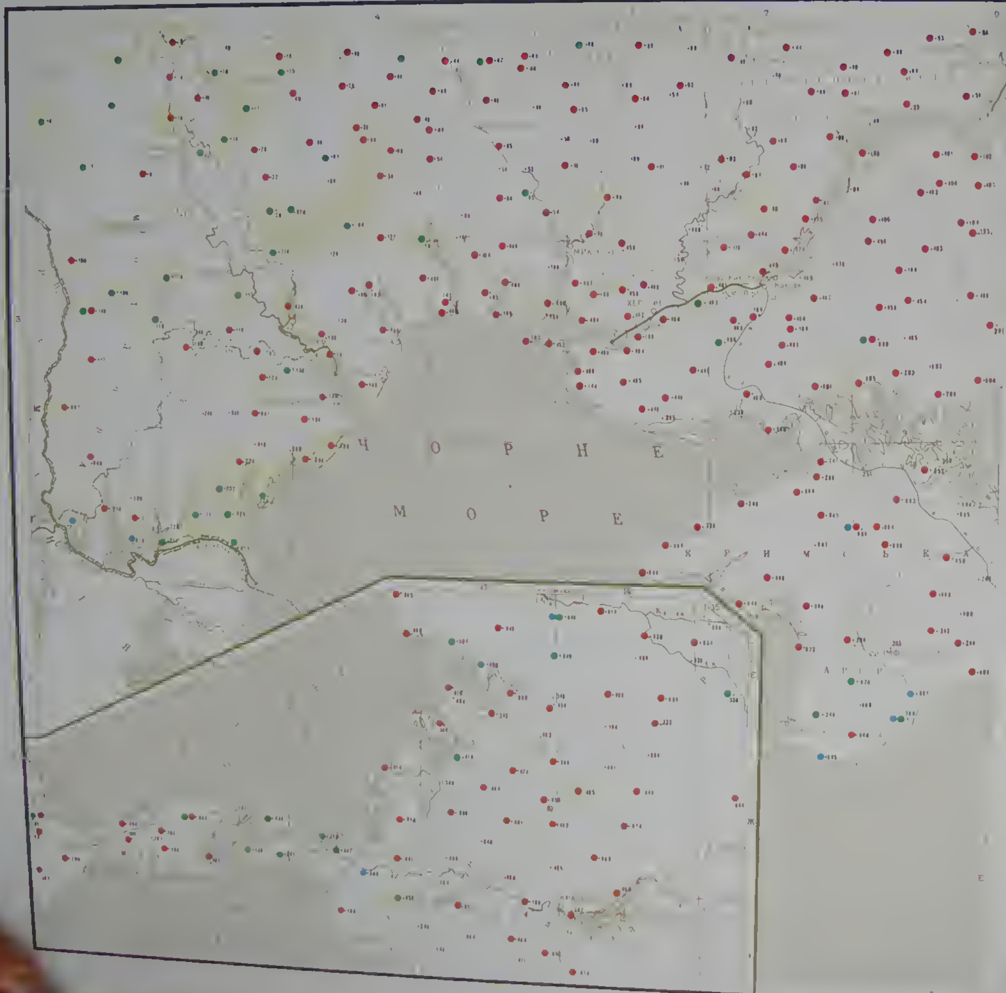

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [і]: на р'[і]ˈл':і
- [и]: на р[и]ˈл':і
- [о]: на р[о]ˈл':і
- [л']: на р'іˈ[л']і, на риˈ[л']і, на роˈ[л']і

МАСШТАБ 1:2 000 000

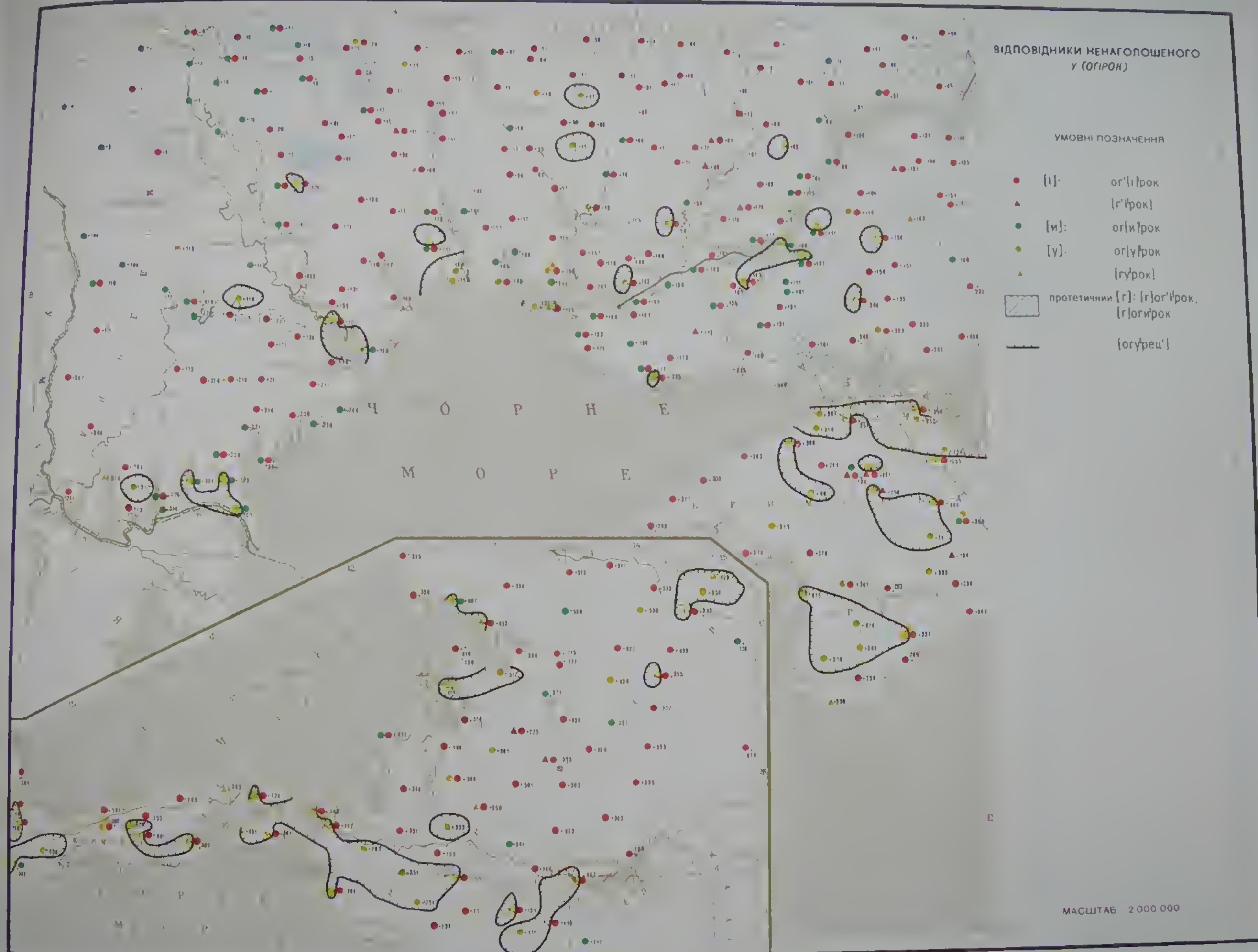
ВІДПОВІДНИКИ НЕНАГОЛОШЕНОГО
У (ОГІРОК)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[і]: ог'[і]рок
[г'і]рок]
[и]: ог[и]рок
[у]: ог[у]рок
[гу]рок]
протетичний [г]: [г]ог'[і]рок, [г]оги'рок
[огу'рец']
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 2 000 000

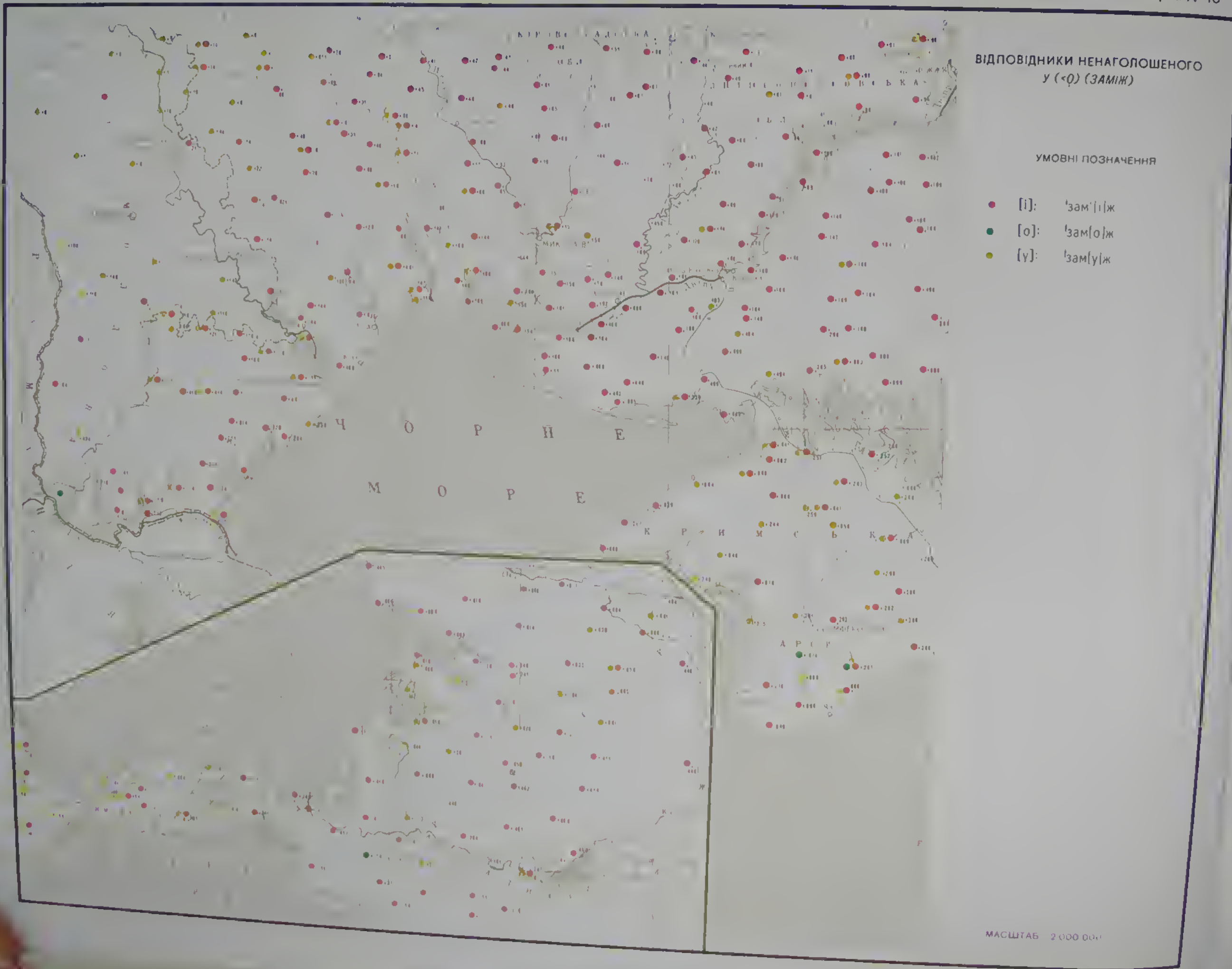
ВІДПОВІДНИКИ НЕНАГОЛОШЕНОГО
У (<Q) (ЗАМІЖ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[і]: 'зам'|і|ж
[о]: 'зам|о|ж
[у]: 'зам|у|ж
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ

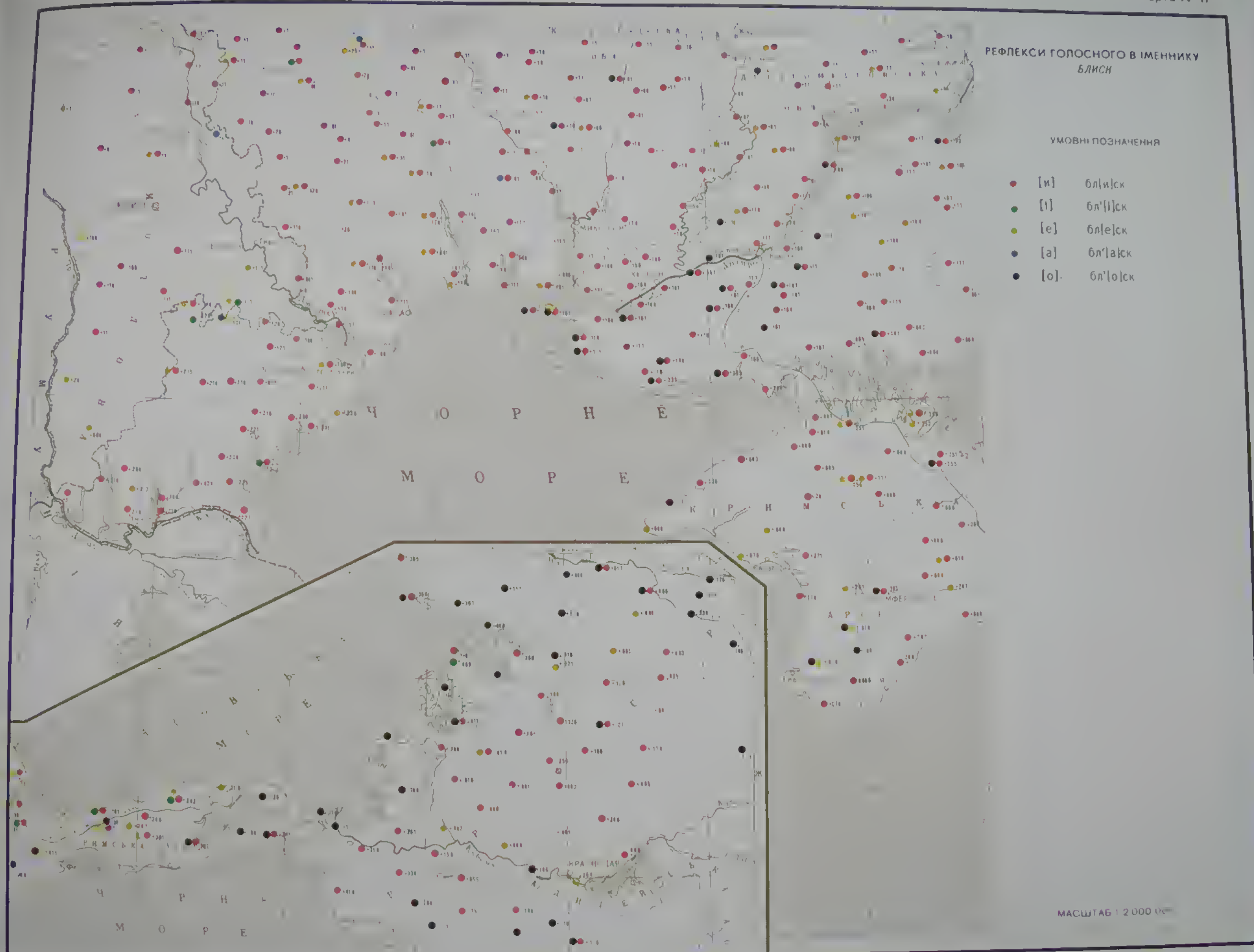
РЕФЛЕКСИ ГОЛОСНОГО В ІМЕННИКУ
БЛИСК
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[и] бл[и]ск
[і] бл'[і]ск
[е] бл[е]ск
[а] бл'[а]ск
[о]. бл'[о]ск
ЧОРНЕ
МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

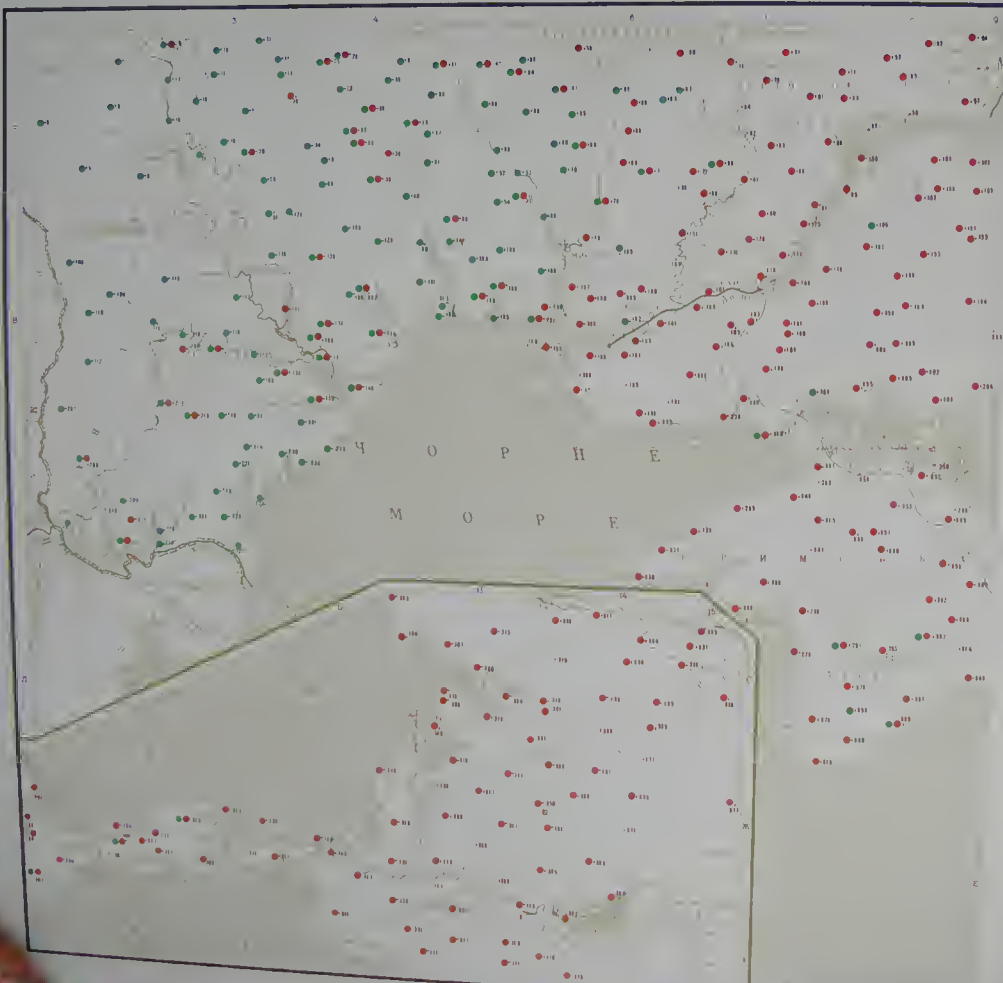

[РИ] / [ИР] *(ИРИНИЦЯ)*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [ри]: к[ри]ˈниц'а
- ● [ир]: к[ир]ˈниц'а

МАСШТАБ 1:2 000 000

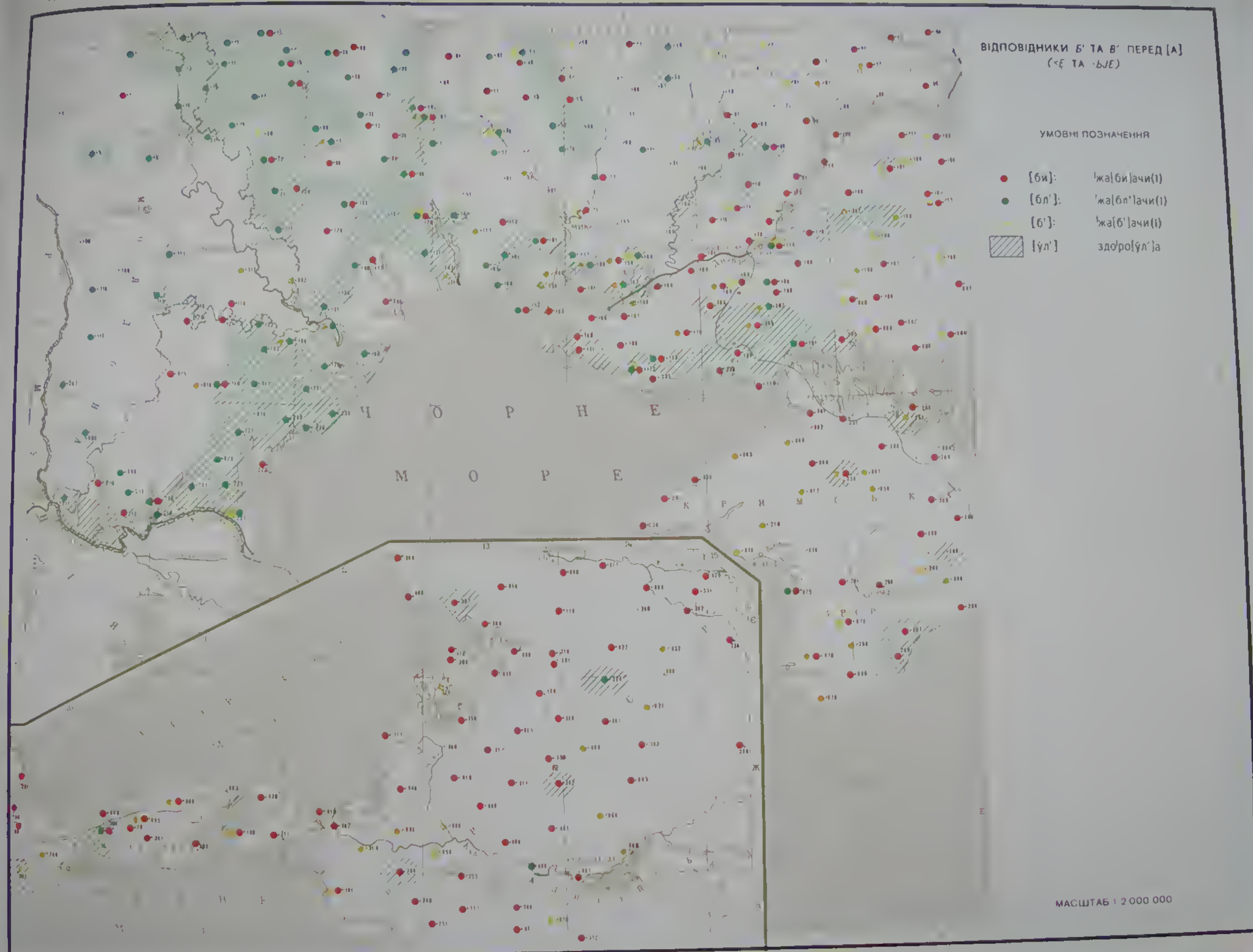
ВІДПОВІДНИКИ Б' ТА В' ПЕРЕД [А]
(*Ě ТА ·ЬJE)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[би]: 'жа[би]ачи(і)
[бл']: 'жа[бл']ачи(і)
[б']: 'жа[б']ачи(і)
[ўл'] здо'ро[ўл']а
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

СПОЛУЧЕННЯ [хв]

ЧОРНЕ МОРЕ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [хв]: [хв']іст, [х'в]орост, [хв]а'лити (-т'), [хв]а'тати (-т')
- ● [ф]: [ф']іст, [ф]орост, [ф]а'лити (-т'), [ф]а'тати (-т')

МАСШТАБ 2 000 000

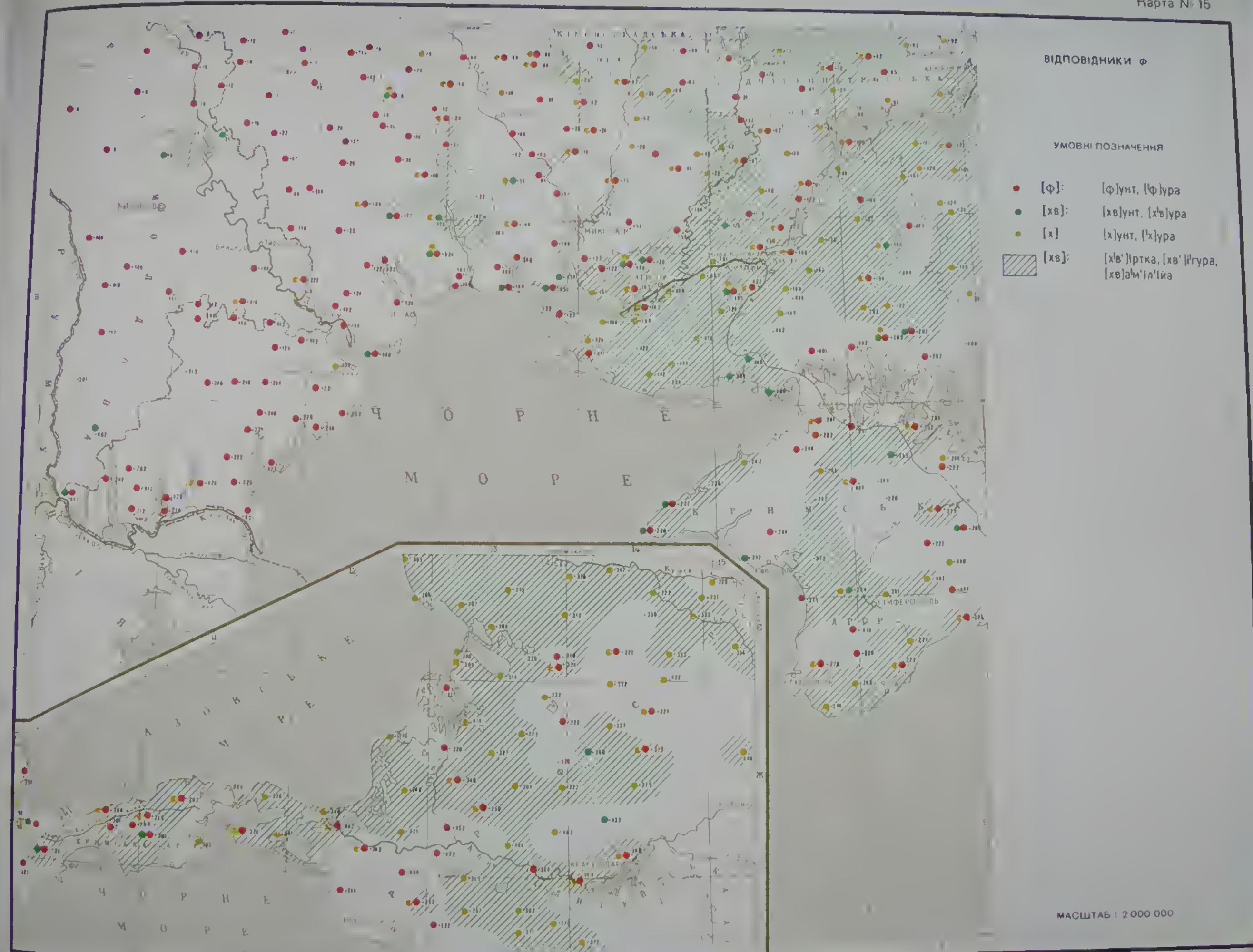
ВІДПОВІДНИКИ ф
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[ф]: [ф]унт, [ˈф]ура
[хв]: [хв]унт, [хˈв]ура
[х] [х]унт, [ˈх]ура
[хв]: [хˈв']іртка, [хв']іˈгура, [хв]аˈм'іл'ійа
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

Чорне море

ВІДПОВІДНИКИ ф (ФАРТУХ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	[ф]:	[ф]ар'тух
●	[хв]:	[хв]ар'тух
▭	наголос	['фартух], [х'вартух]

МАСШТАБ 1:2 000 000

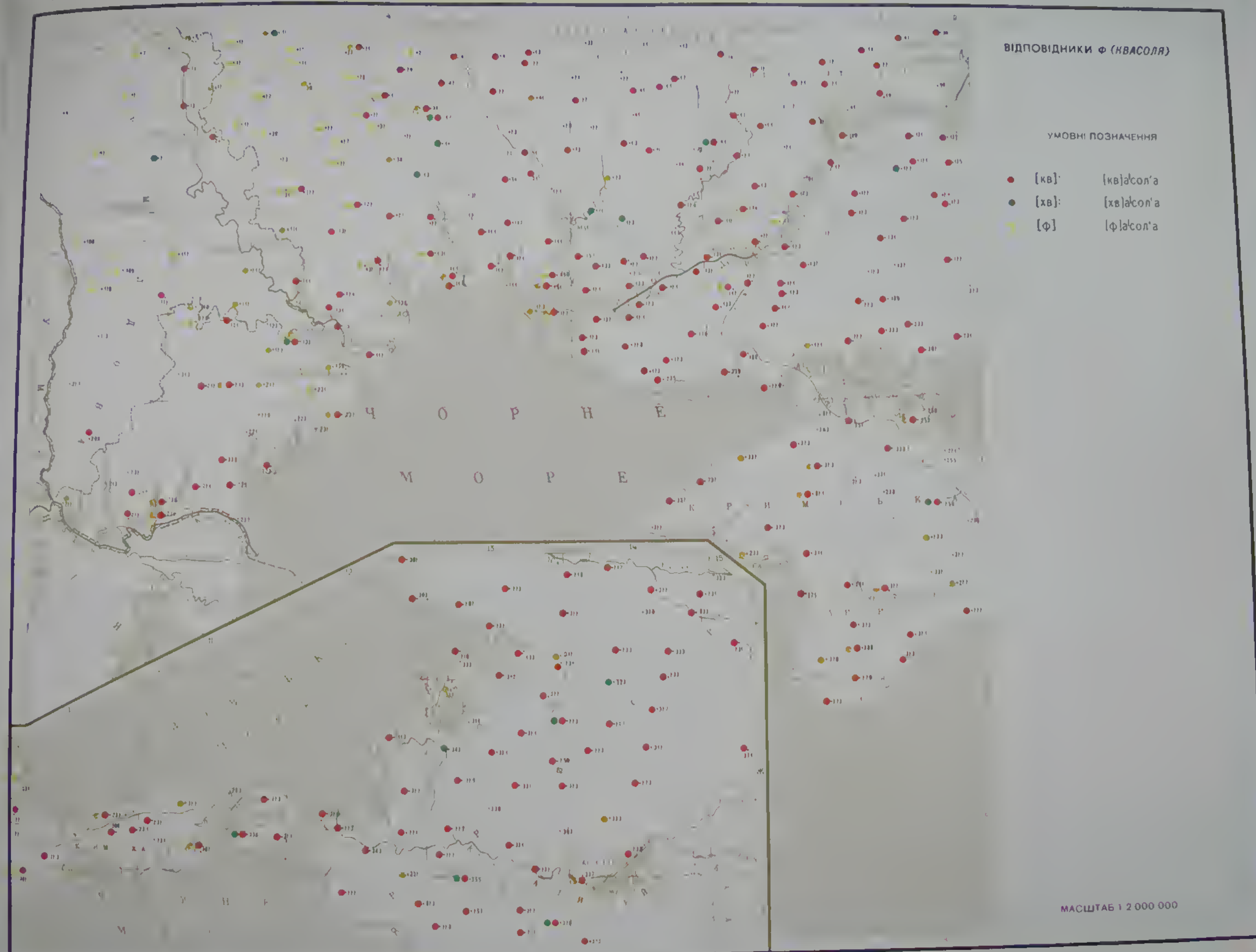
ВІДПОВІДНИКИ Ф (КВАСОЛЯ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[кв]: [кв]а'сол'а
[хв]: [хв]а'сол'а
[ф] [ф]а'сол'а
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

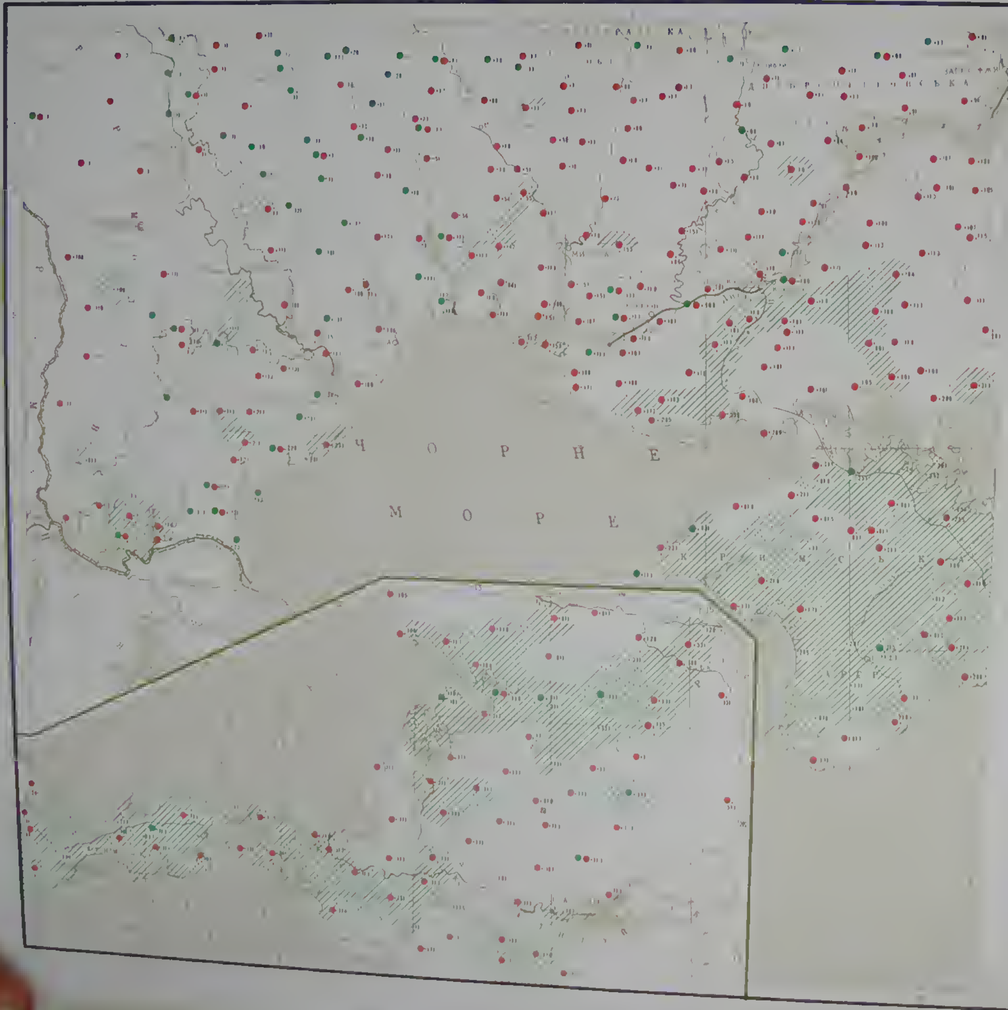

ПЕРЕДНЬОЯЗИКОВІ ПРИГОЛОСНІ ПЕРЕД [і] (<*о*)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (червоний) [т', н']: [т']ік, с[т']іл, [н']іж
- ● (зелений) [т, н]: [т]ік, с[т]іл, [н]іж
- (штрихування) відзначено рефлекси *о*, відмінні від [і]: т[о]к, ст[о]л, н[о]ж, т[и]к, ст[и]л, н[и]ж

МАСШТАБ 1 2 000 0

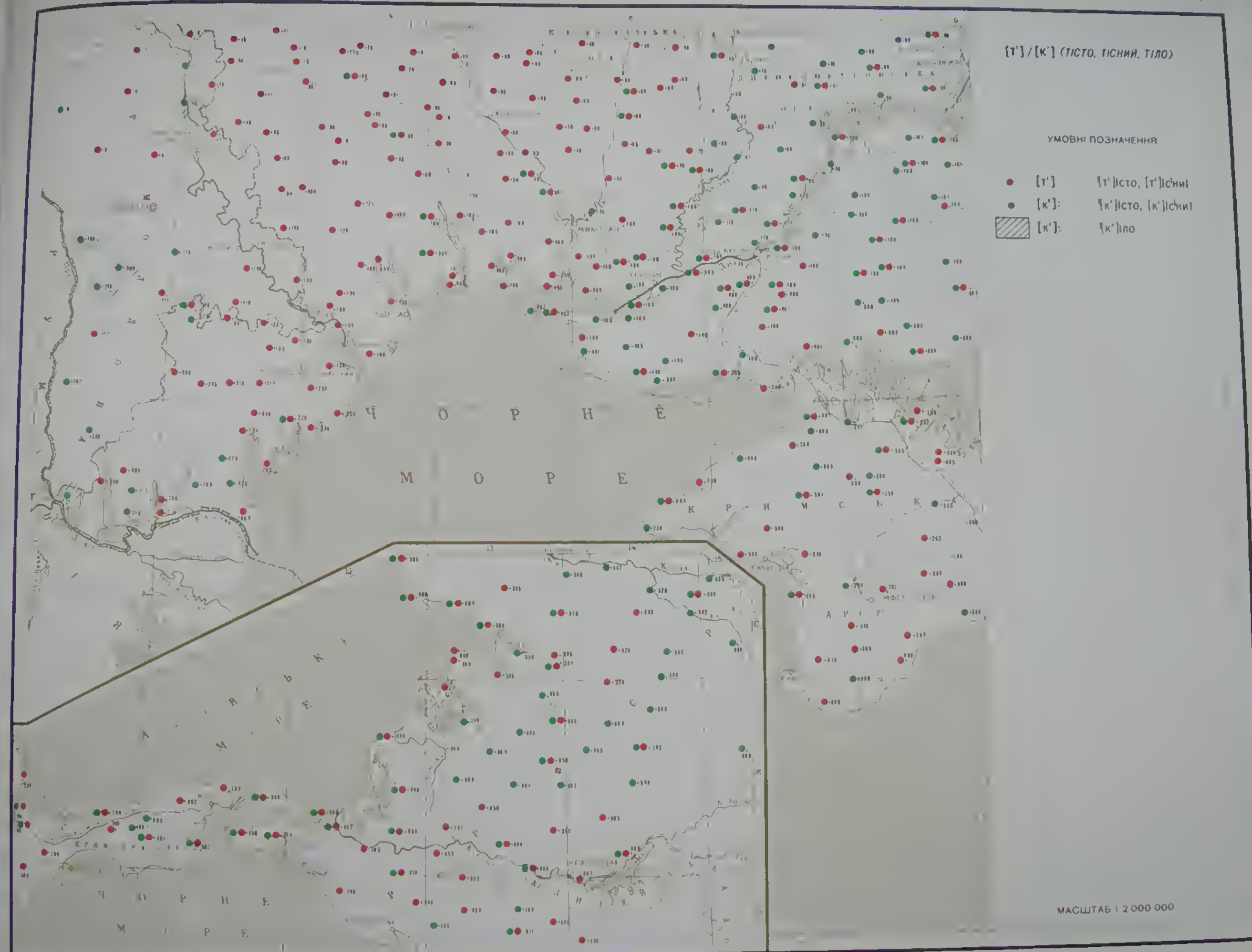
[т']/[к'] (тісто, тісний, тіло)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[т'] [т']істо, [т']існий
[к']: [к']істо, [к']існий
[к']: [к']іло
ЧОРНЕ МОРЕ
ЧОРНЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

[ǯ], [ж] / [ч], [ш] (*джміль*)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	[ǯ]:	[ǯ]м'ІЛ'
▲	[ж]:	[ж]м'ІЛ'
●	[ч]:	[ч]м'ІЛ'
▲	[ш]:	[ш]м'ІЛ'
▭	[ǯ'], [ж'], [ч']:	ǯ'м'ІЛ', ж'м'ІЛ', ч'м'ІЛ'

Ч О Р Н Е

М О Р Е

К Р И М

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

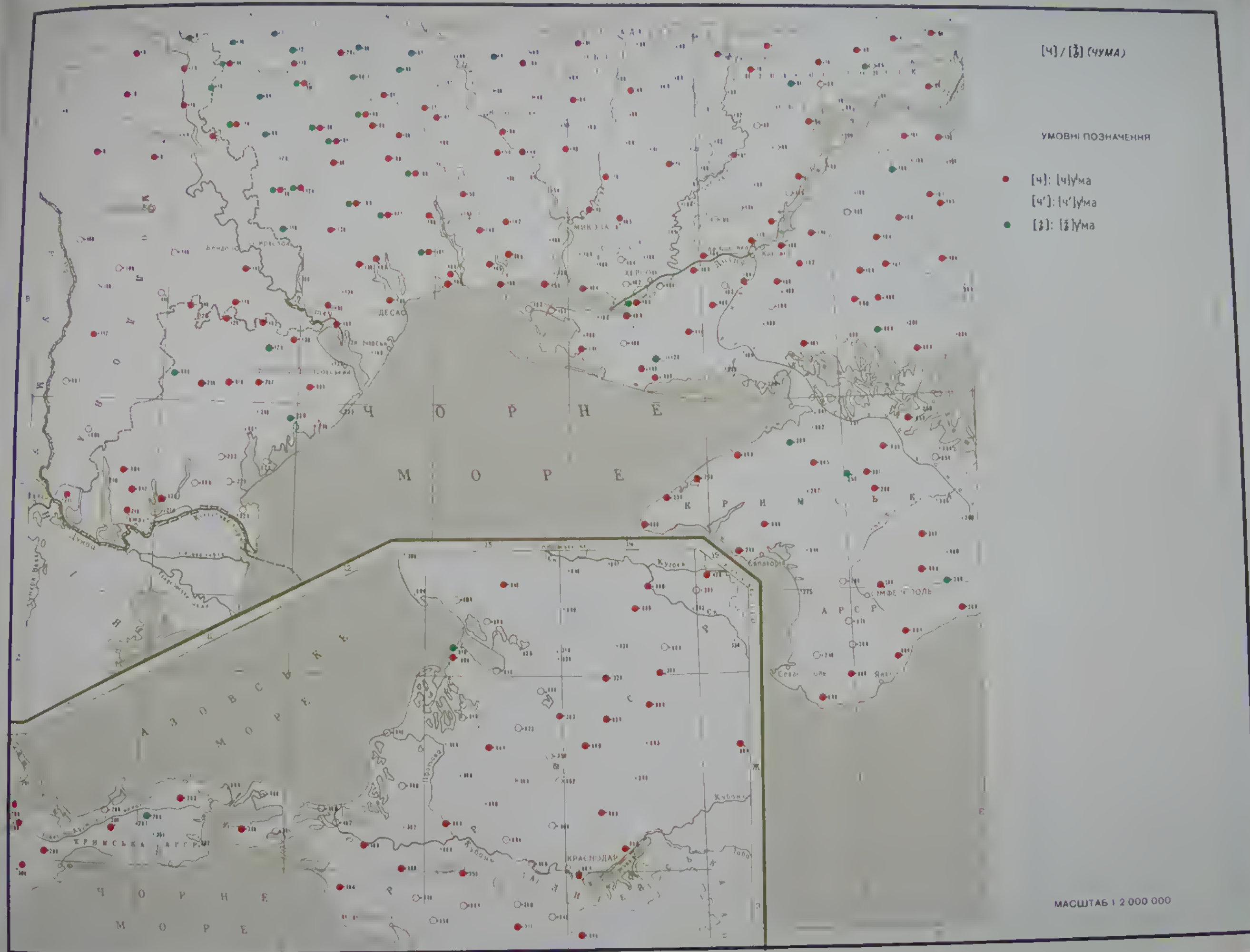
[ч] / [ǯ] (ЧУМА)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[ч]: [ч]у́ма
[ч']: [ч']у́ма
[ǯ]: [ǯ]у́ма
Ч О Р Н Е
М О Р Е
А З О В С Ь К Е
М О Р Е
К Р И М
КРАСНОДАР
МАСШТАБ 1:2 000 000

[ч] / [ч']

КІРОВОГРАДСЬКА

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

[ч]: во'ло[ч]ат', то'ло[ч]ат'

во'ло[ч]ут', то'ло[ч]ут'

[ч']: во'ло[ч']ат', то'ло[ч']ат'

во'ло[ч']ут', то'ло[ч']ут'

[ч']: пе'[ч']ат', пе'[ч']у

[ч']: [ч']у'жи

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української

[ч] / [ч'] перед [а] (<ę) (курча)

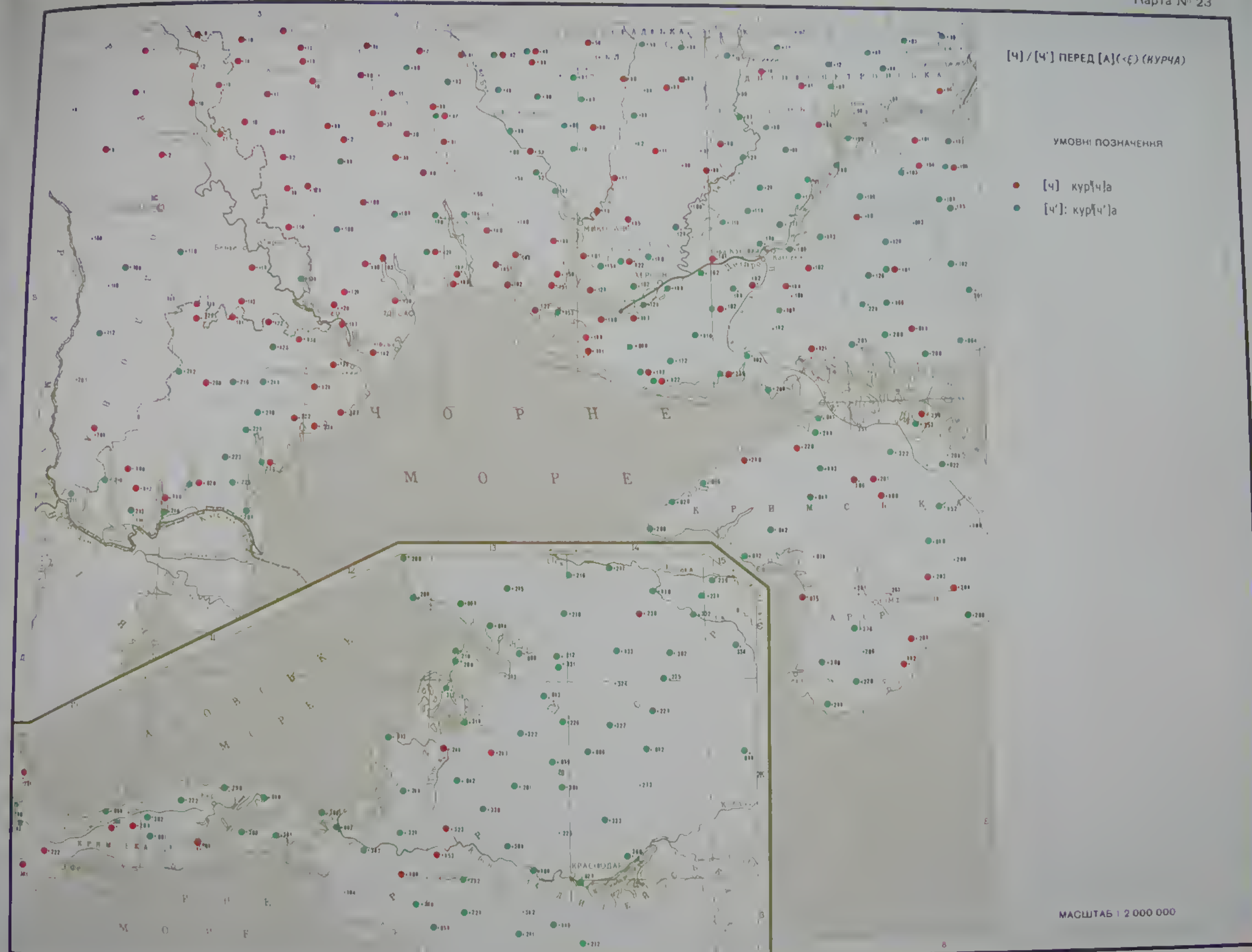

Умовні позначення

- [ч] кур[ч]а
- [ч']: кур[ч']а

Масштаб 1:2 000 000

[Р'] ПЕРЕД [А]

ЧОРНЕ МОРЕ

МИКОЛАЇВ

КРИМ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [р']: га'[р']ачиі, по'[р']адок, зо'[р']а, бу'[р']ак, [р']ату'вати (-т'), [р']ас'ниі, 'бу[р']а
- ● [р]: га'[р]ачиі, по'[р]адок, зо'[р]а, бу'[р]ак, [р]ату'вати (-т'), [р]ас'ниі, 'бу[р]а
- • тільки [рату'вати (-т')]
- ● [рй]: [рй]ас'ниі, по[р'й]адок, зо[р'й]а, [рй]ату'вати

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української мо

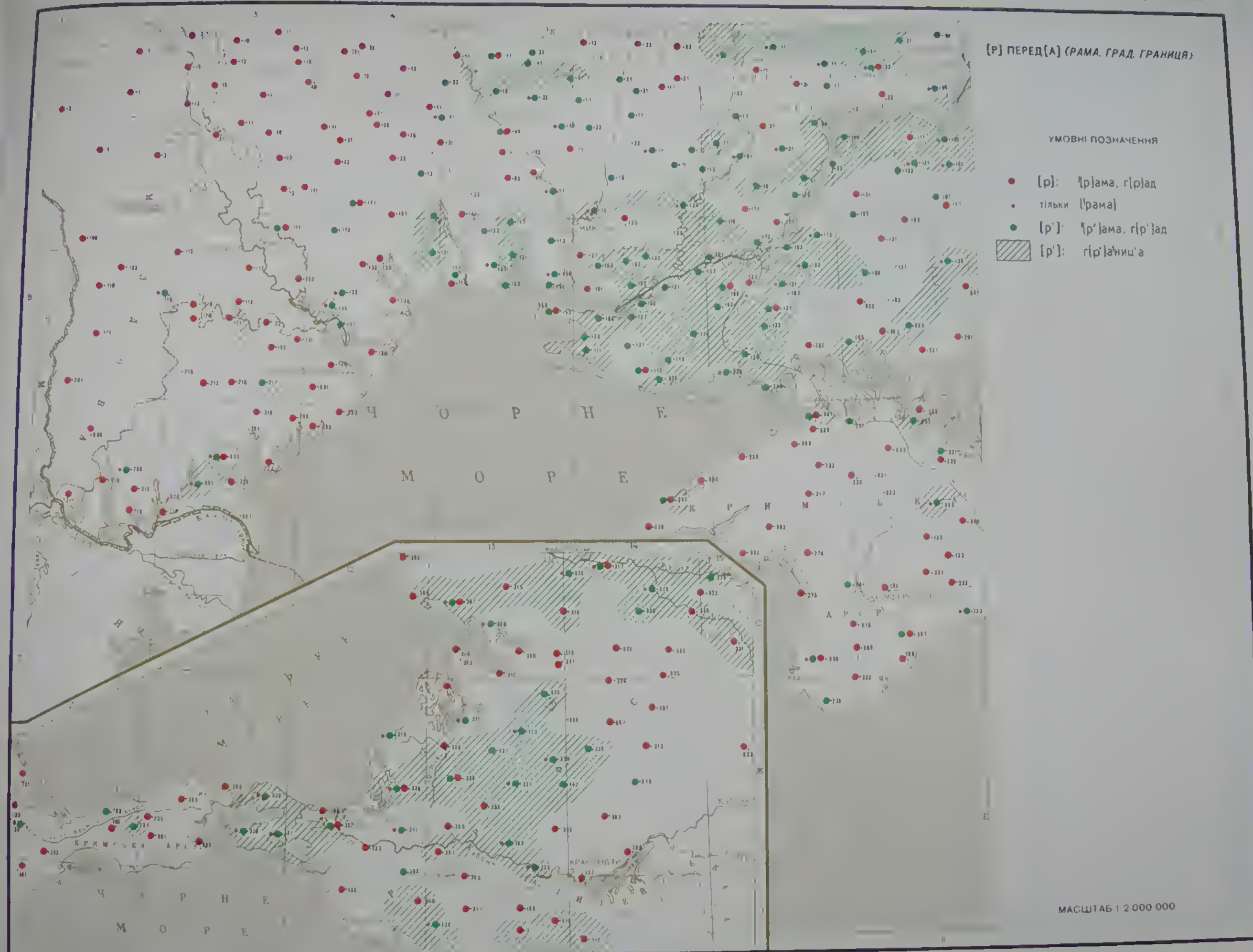
[Р] ПЕРЕД [А] (РАМА, ГРАД, ГРАНИЦЯ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[р]: ['р]ама, г[р]ад
тільки ['рама]
[р']: ['р']ама, г[р']ад
[р']: г[р']а'ниц'а
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

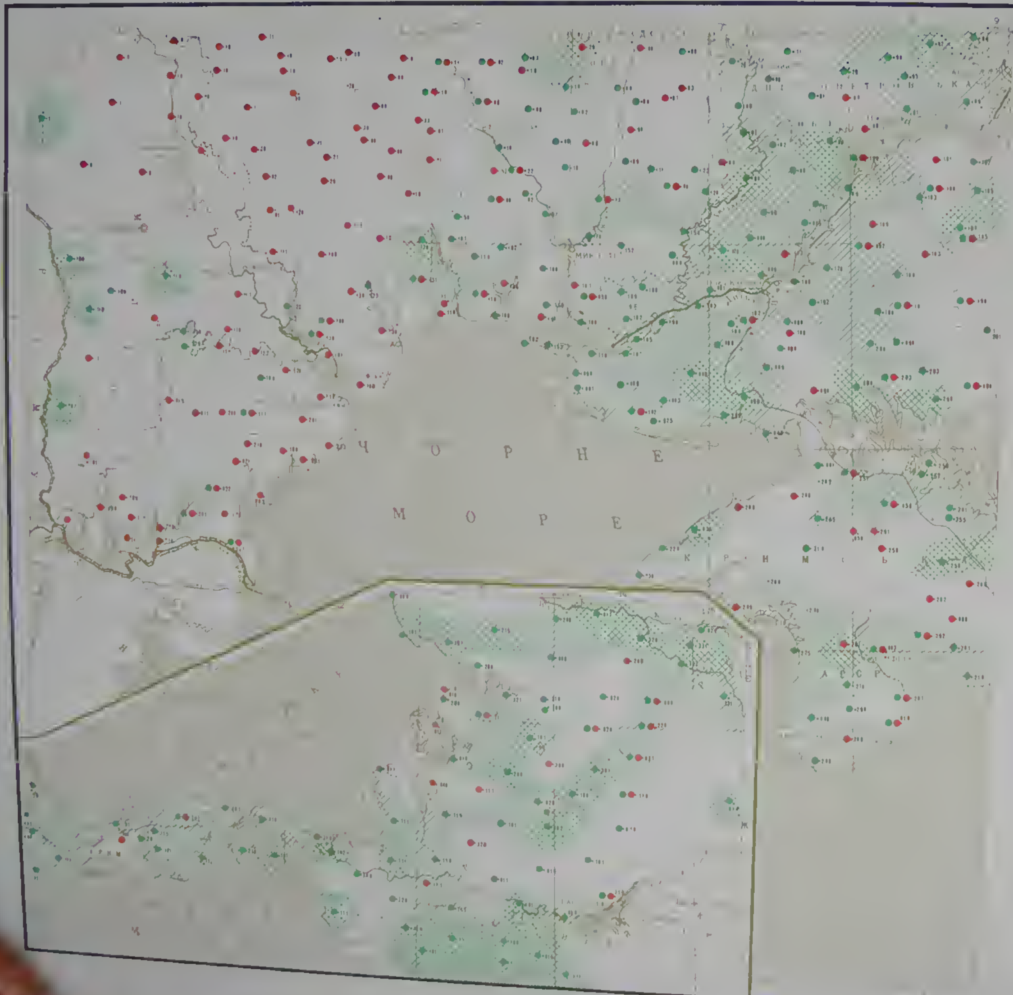

КІНЦЕВИЙ [р]

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [р]: ко'са[р], жни'ва[р], ди'ма[р]
- ● [р']: ко'са[р'], жни'ва[р'], ди'ма[р']
- [р']: зв'і[р'], монас'ти[р']
- [р']: гон'ча[р']

МАСШТАБ 1:2 000 000

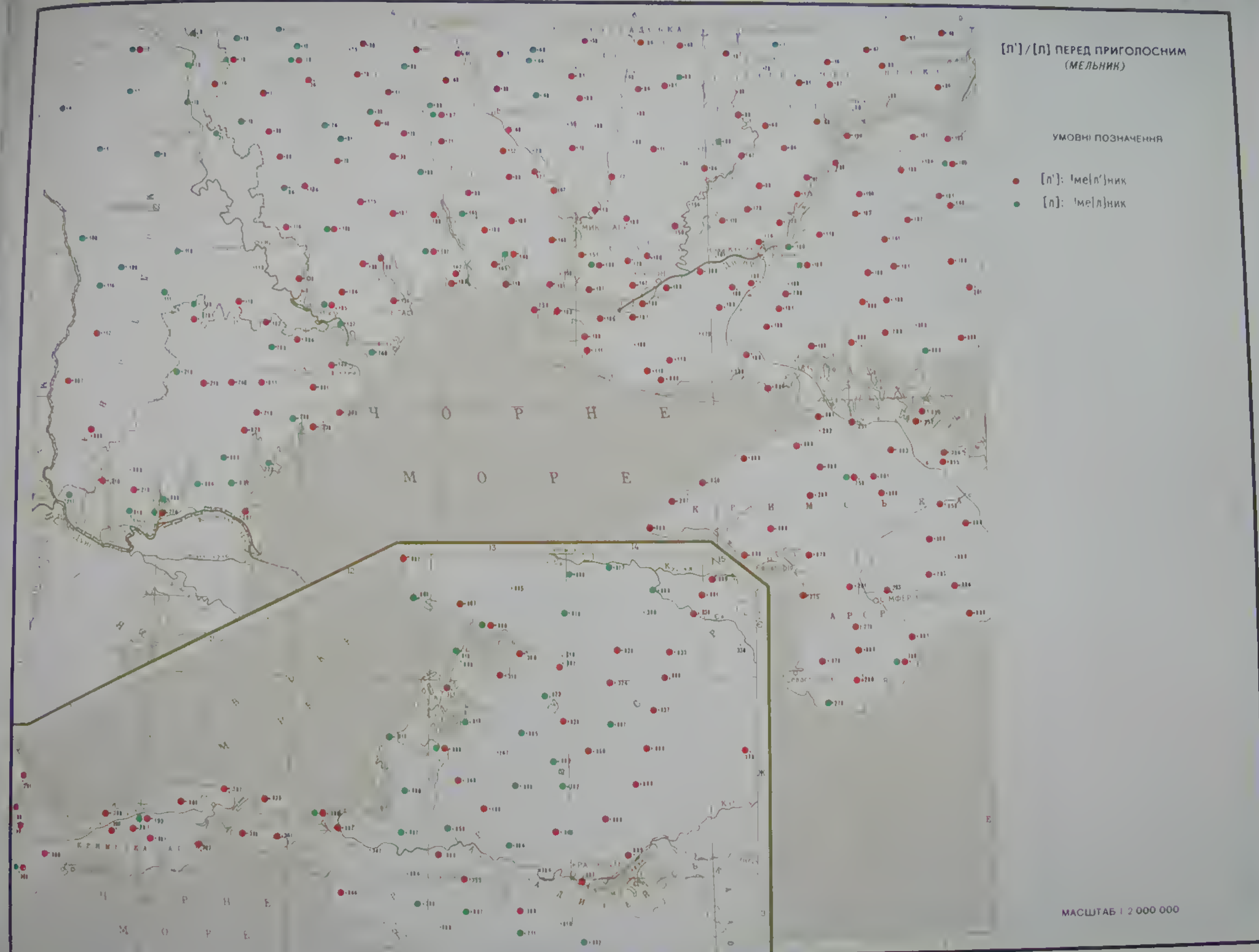
[л']/[л] ПЕРЕД ПРИГОЛОСНИМ
(МЕЛЬНИК)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[л']: 'ме[л']ник
[л]: 'ме[л]ник
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

[л] / [н] (*МАЛЕНЬКИЙ*)

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [л]: ма[л]ен'кий
- ● [н]: ма[н]ен'кий

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

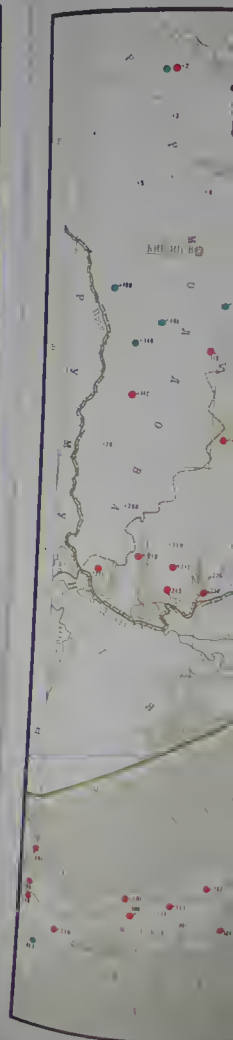

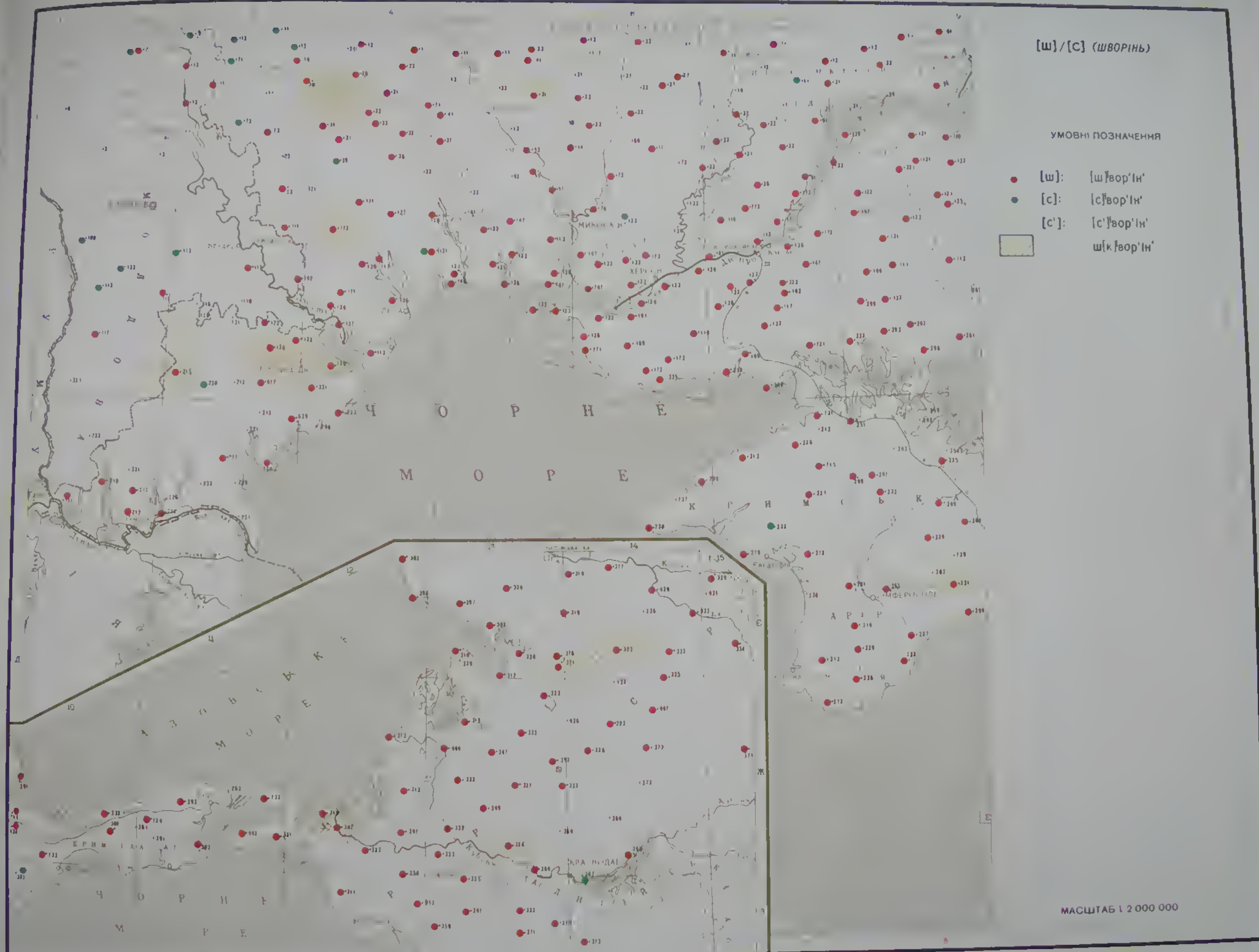
[ш]/[с] (ШВОРІНЬ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[ш]: [ш]вор'ін'
[с]: [с]вор'ін'
[с']: [с']вор'ін'
ш[к]вор'ін'
ЧОРНЕ МОРЕ
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
КРИМ
МАСШТАБ 1:2 000 000

[Х]/[С] (*КОЛИХАТИ*)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● [х]: коли́[х]ати

● [с]: коли́[с]ати

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української

Карта № 31

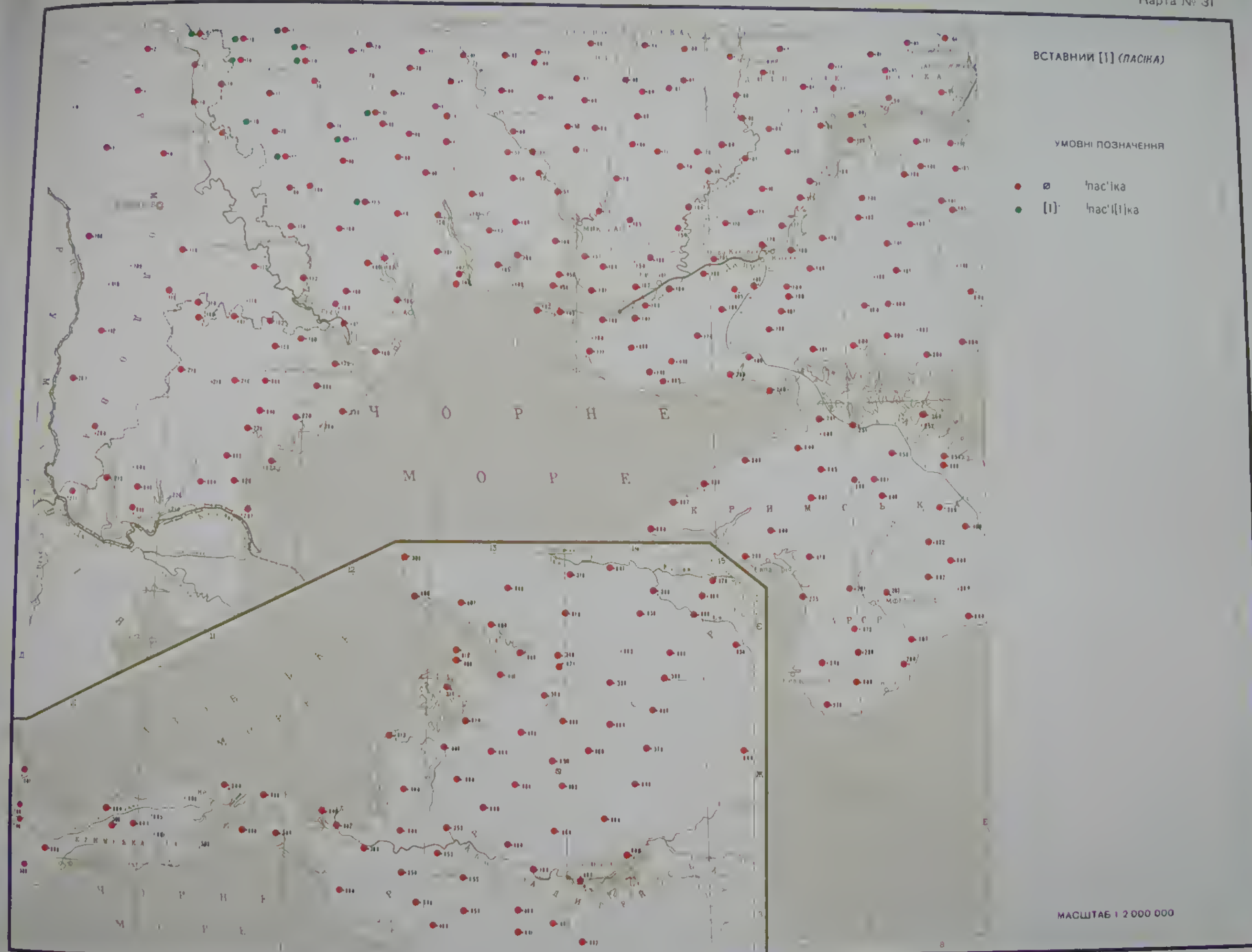
ВСТАВНИЙ [і] (ПАСІКА)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ø 'пас'іка
[і] 'пас'і[і]ка
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М С Ь К
МАСШТАБ 1:2 000 000

ПРОТЕТИЧНИЙ [в] ПЕРЕД [у]

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● [в]:		ꞌ[в]уха, ꞌ[в]уса, [в]уж, ꞌ[в]угіл', [в]уз'ꞌкиі
● ∅		[ꞌуха], [ꞌуса], [уж], [ꞌугіл'], [уз'ꞌкиі]
• тільки		[уж]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української м

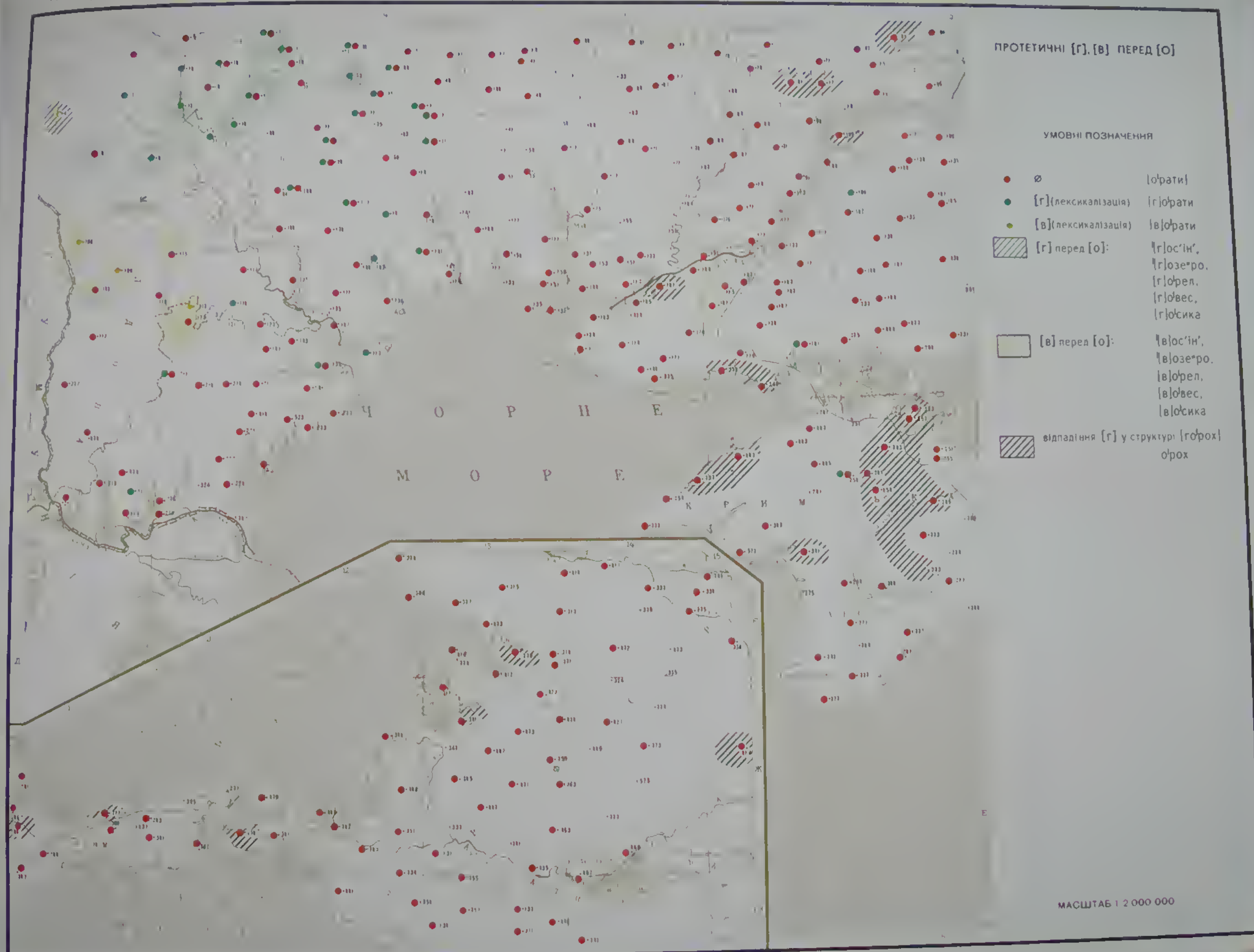
ЧОРНЕ
МОРЕ
КРИМ
ПРОТЕТИЧНІ [г], [в] ПЕРЕД [о]
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ø [о'рати]
[г] (лексикалізація) [г]о'рати
[в] (лексикалізація) [в]о'рати
[г] перед [о]: [г]ос'ін', [г]озе"ро, [г]о'рел, [г]о'вес, [г]о'сика
[в] перед [о]: [в]ос'ін', [в]озе"ро, [в]о'рел, [в]о'вес, [в]о'сика
відпадіння [г] у структурі [го'рох] о'рох
МАСШТАБ 1:2 000 000

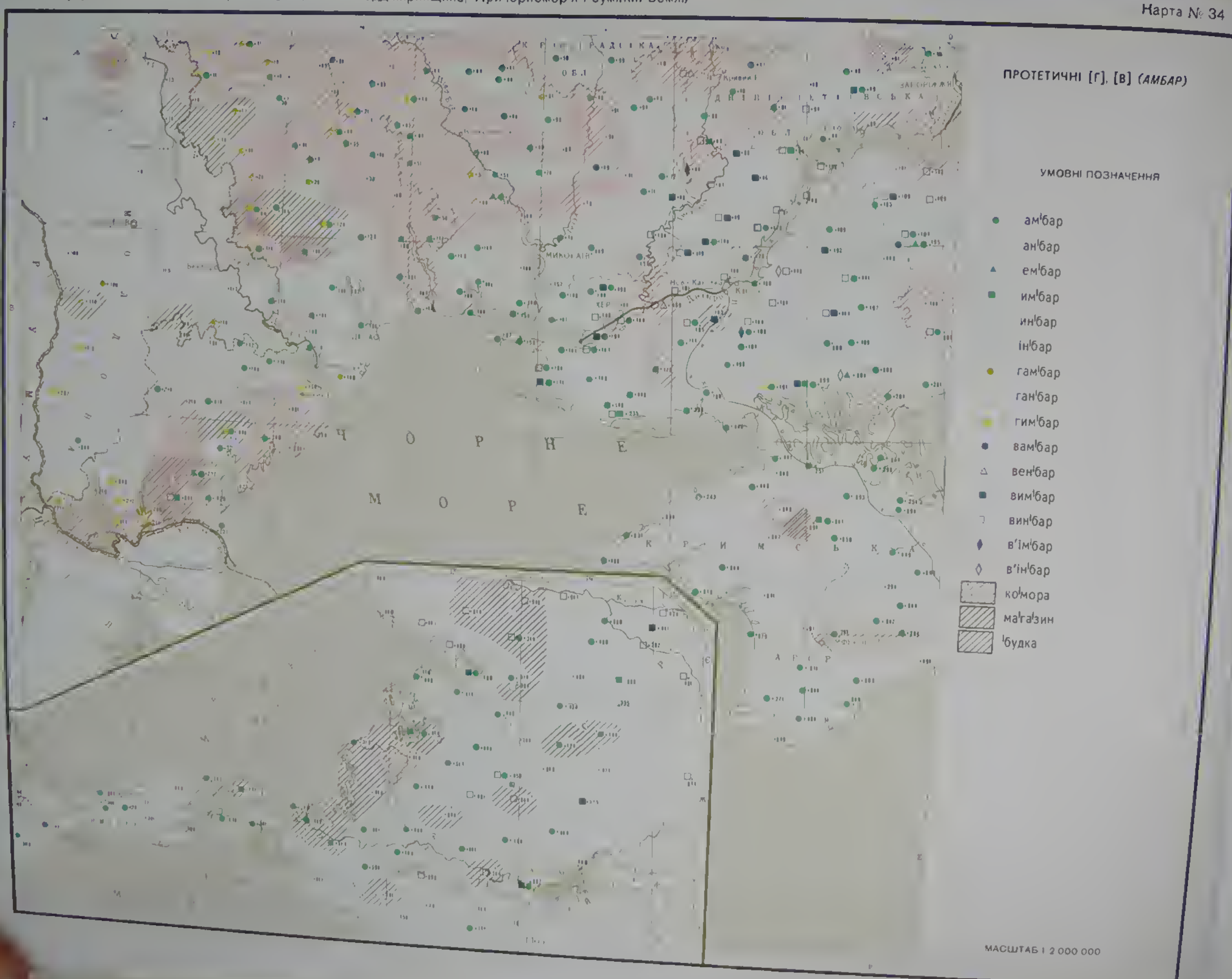

Атлас української

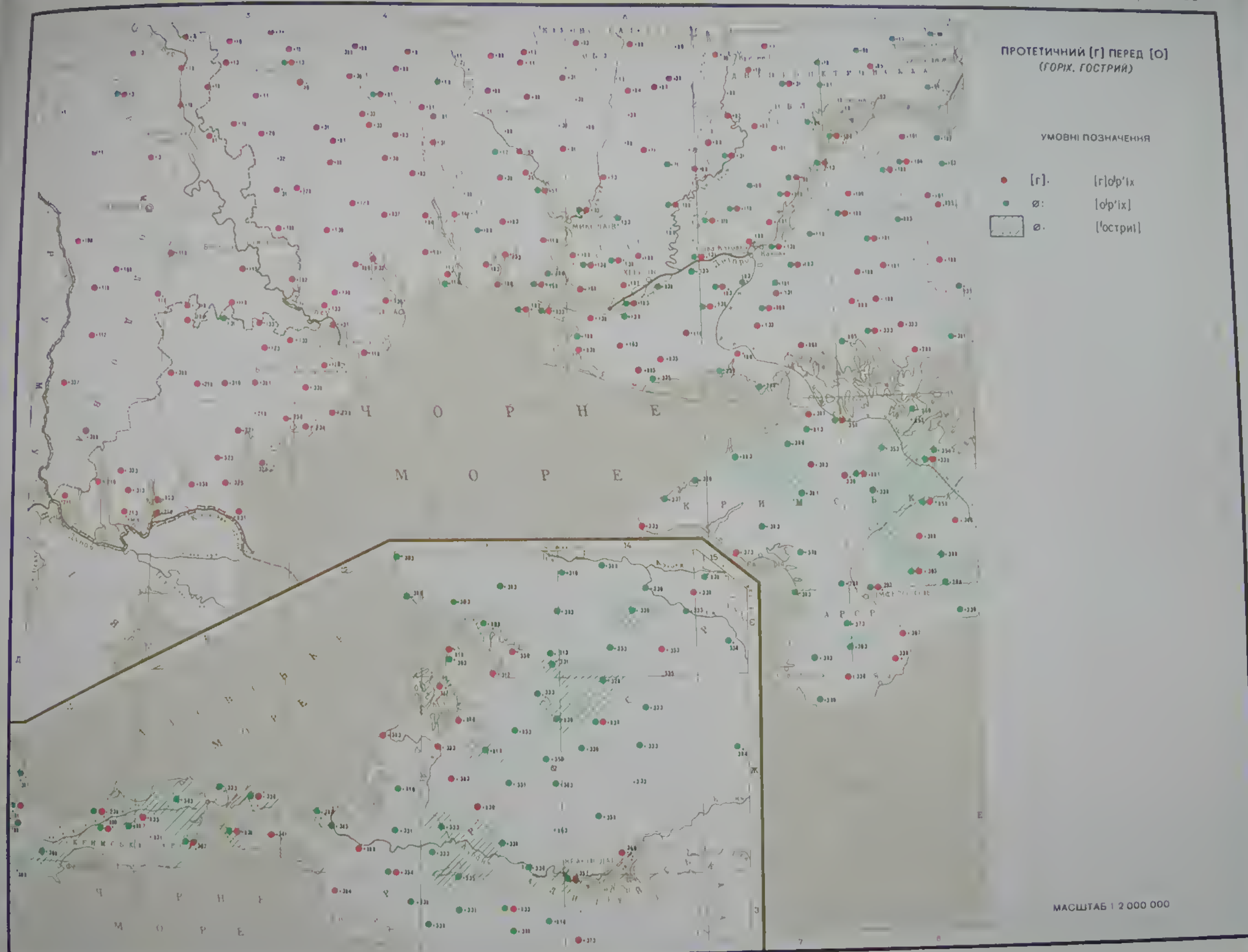

ПРОТЕТИЧНИЙ [Г] ПЕРЕД [О]
(ГОРІХ, ГОСТРИЙ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	[г].	[г]ǫ'р'іх
●	ø:	[ǫ'р'іх]
▭	ø.	['острий]

МАСШТАБ 1:2 000 000

ПРОТЕТИЧНІ [Г], [Й] ПЕРЕД ПРИСТАВНИМ [І] *(ІРЖАТИ)*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● ø[і]: [і]р'жати, ('кон'і) [і]р'жут'
- ▲ ø[и]: [и]р'жати, ('кон'і) [и]р'жут'
- ● [г'і]: [г'і]р'жати, ('кон'і) [г'і]р'жут'
- ▲ [гн]: [ги]р'жати, ('кон'і) [гн]р'жут'
- ● [йі]: [йі]р'жати, ('кон'і) [йі]р'жут'
- ▨ ø. ('кон'і) [ржут']
- ▧ ø [р'жати]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

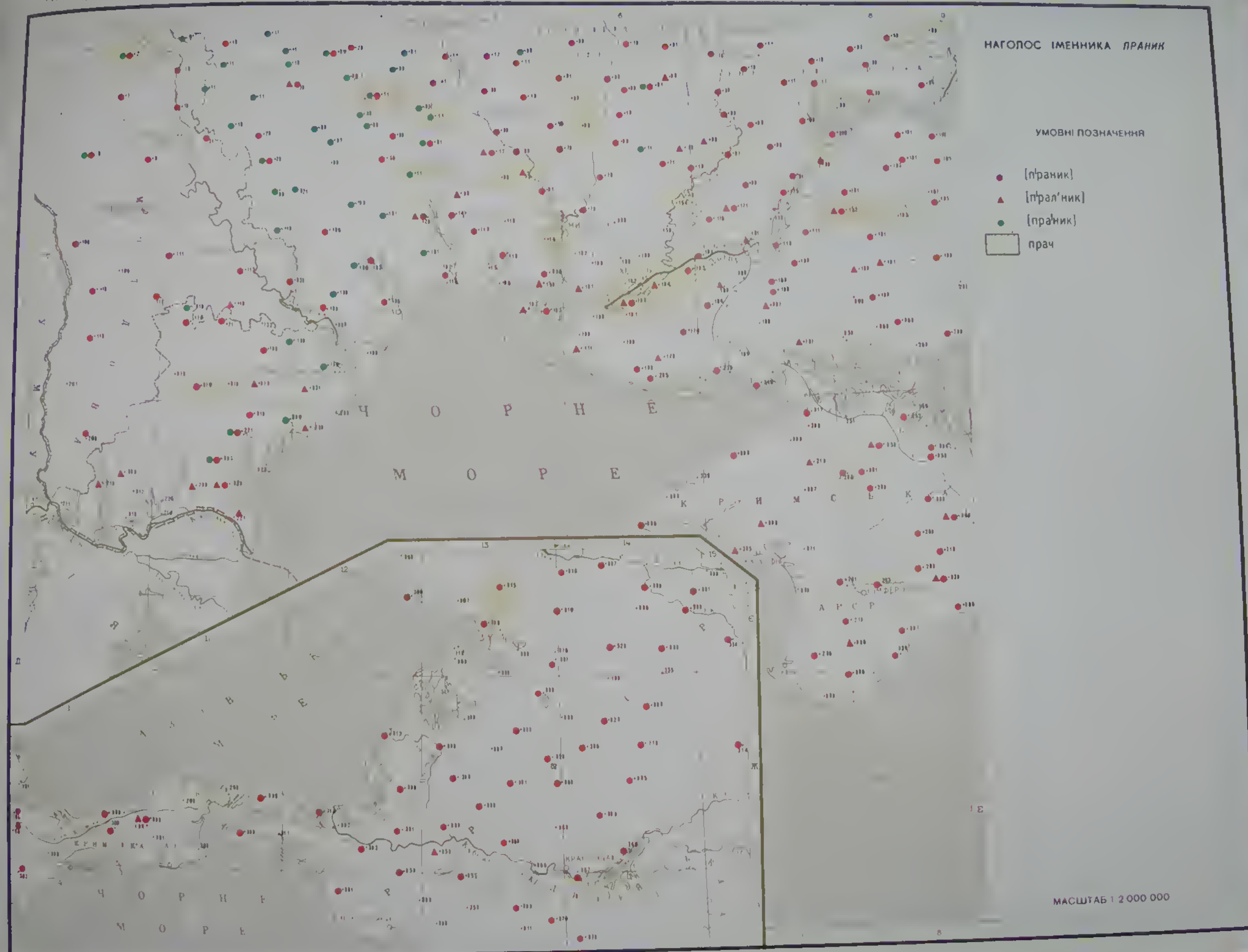
НАГОЛОС ІМЕННИКА ПРАНИК
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[п'раник]
[п'рал'ник]
[пра'ник]
прач
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМСЬКА АРСР
МАСШТАБ 1:2 000 000

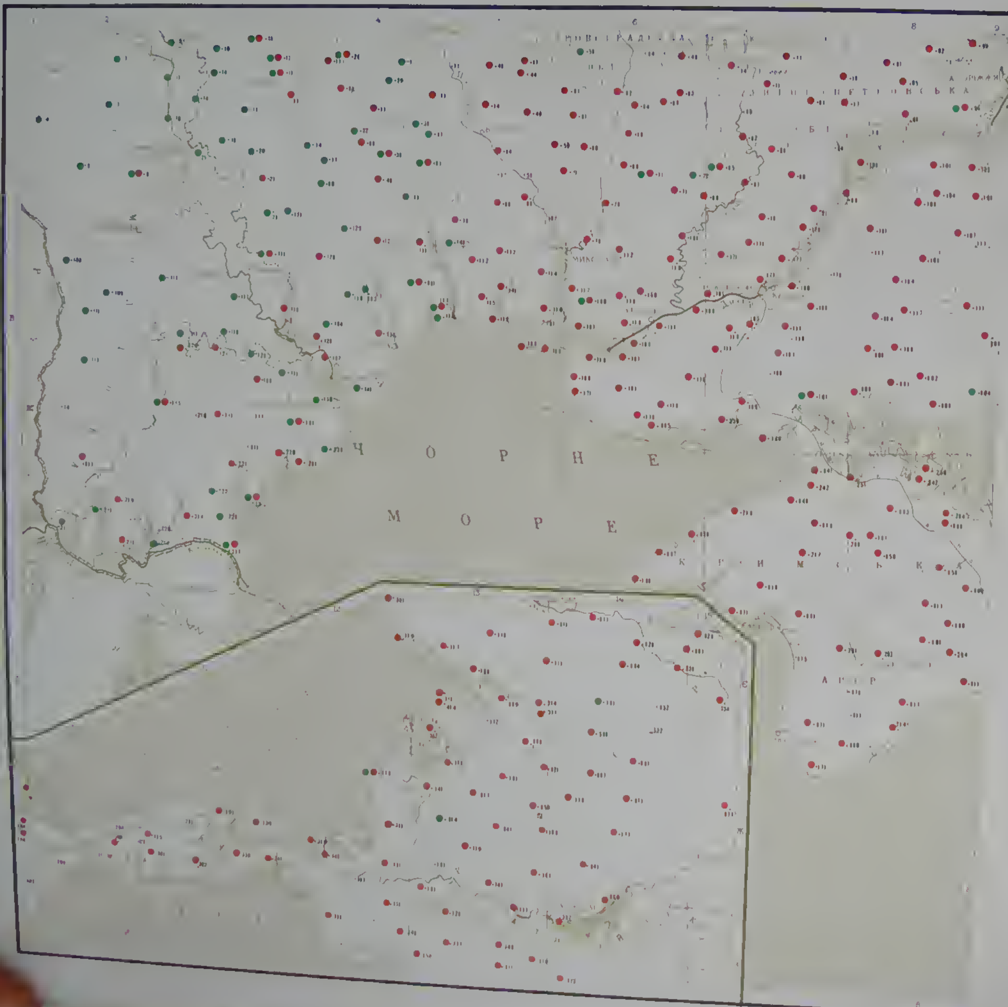

НАГОЛОС РОДОВОГО ВІДМІНКА ОДНИНИ ЗАЙМЕННИКІВ *МІЙ, ТВІЙ*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (червоний) [моˈго], [твоˈго]
- ● (зелений) [ˈмого], [ˈтвого]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

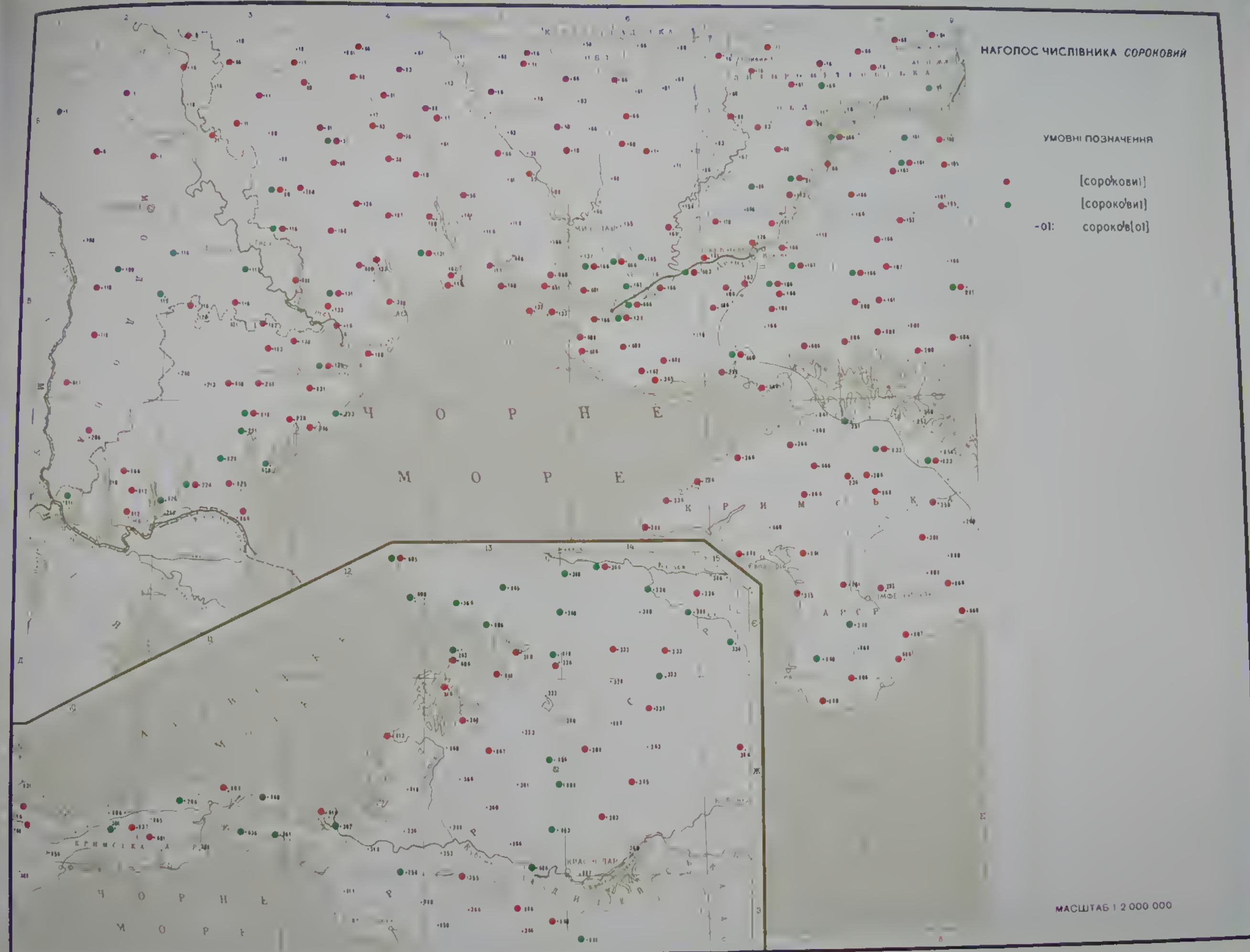
НАГОЛОС ЧИСЛІВНИКА *СОРОКОВИЙ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[соро'кови]
[сороко'ви]
-оі: сороко'в[оі]
ЧОРНЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

НАГОЛОС ФОРМИ МИНУЛОГО ЧАСУ МНОЖИНИ ДІЄСЛОВА *ВЗЯТИ*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (червоний) [уз'а́ли]
- ● (зелений) [у́з'али]

Ч О Р Н Е

М О Р Е

К Р И М

МАСШТАБ 1:2 000 000

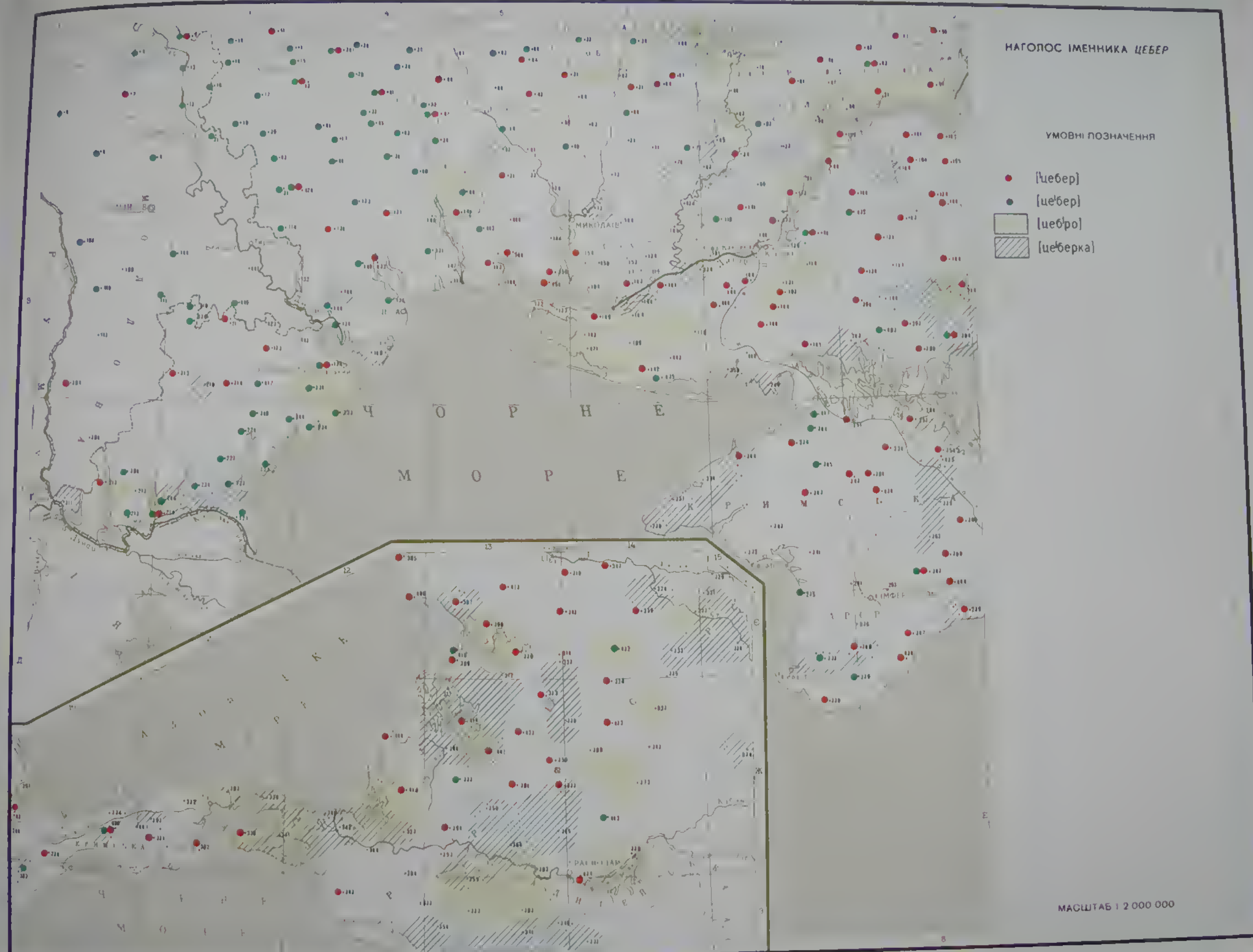
НАГОЛОС ІМЕННИКА ЦЕБЕР
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[ˈцебер]
[цеˈбер]
[цебˈро]
[цеˈберка]
МАСШТАБ 1:2 000 000
ЧОРНЕ МОРЕ
МИКОЛАЇВ

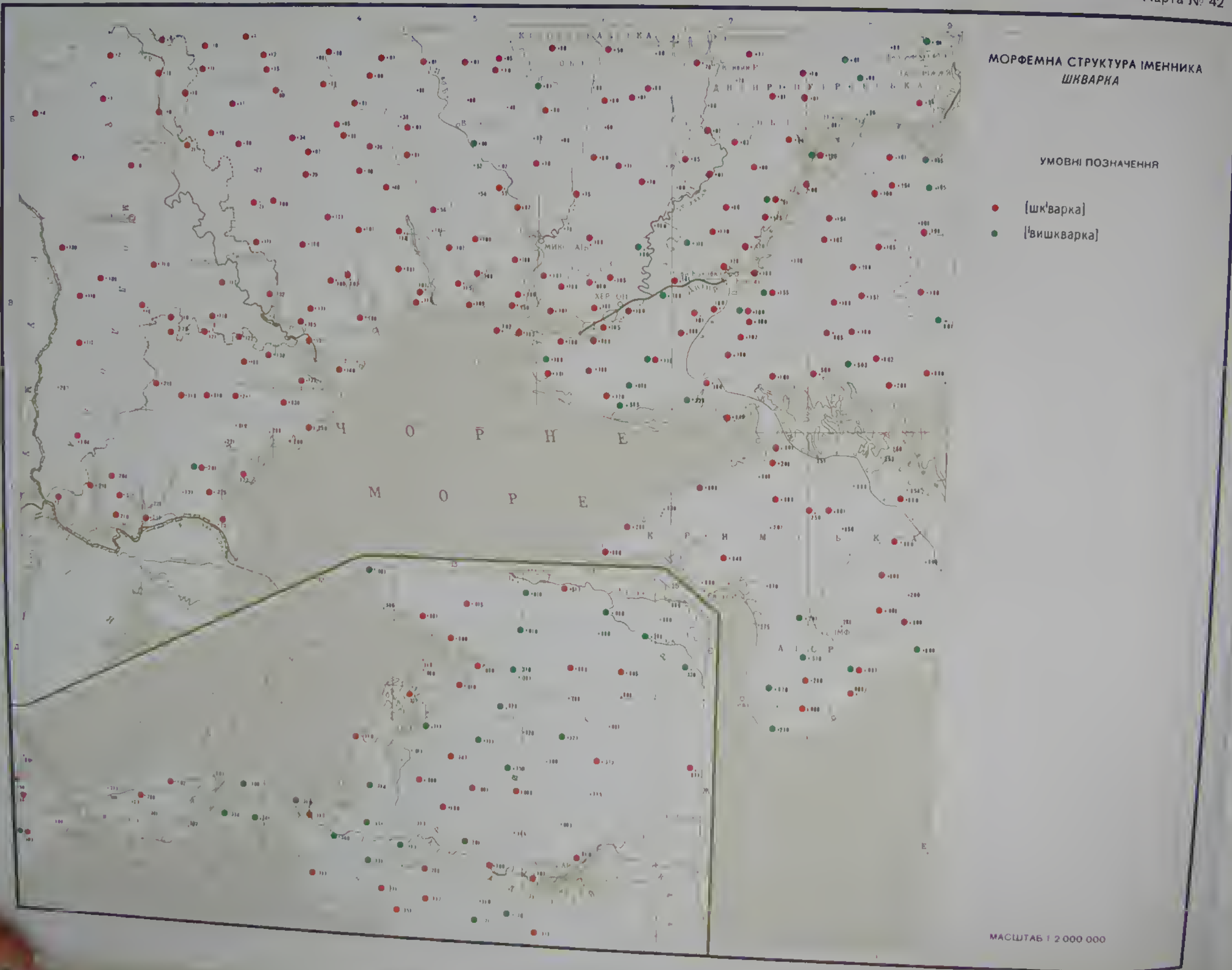
МОРФЕМНА СТРУКТУРА ІМЕННИКА
ШКВАРКА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[шкʼварка]
[ʼвишкварка]
ЧОРНЕ
МОРЕ
КРИМ
МАСШТАБ 1:2 000 000

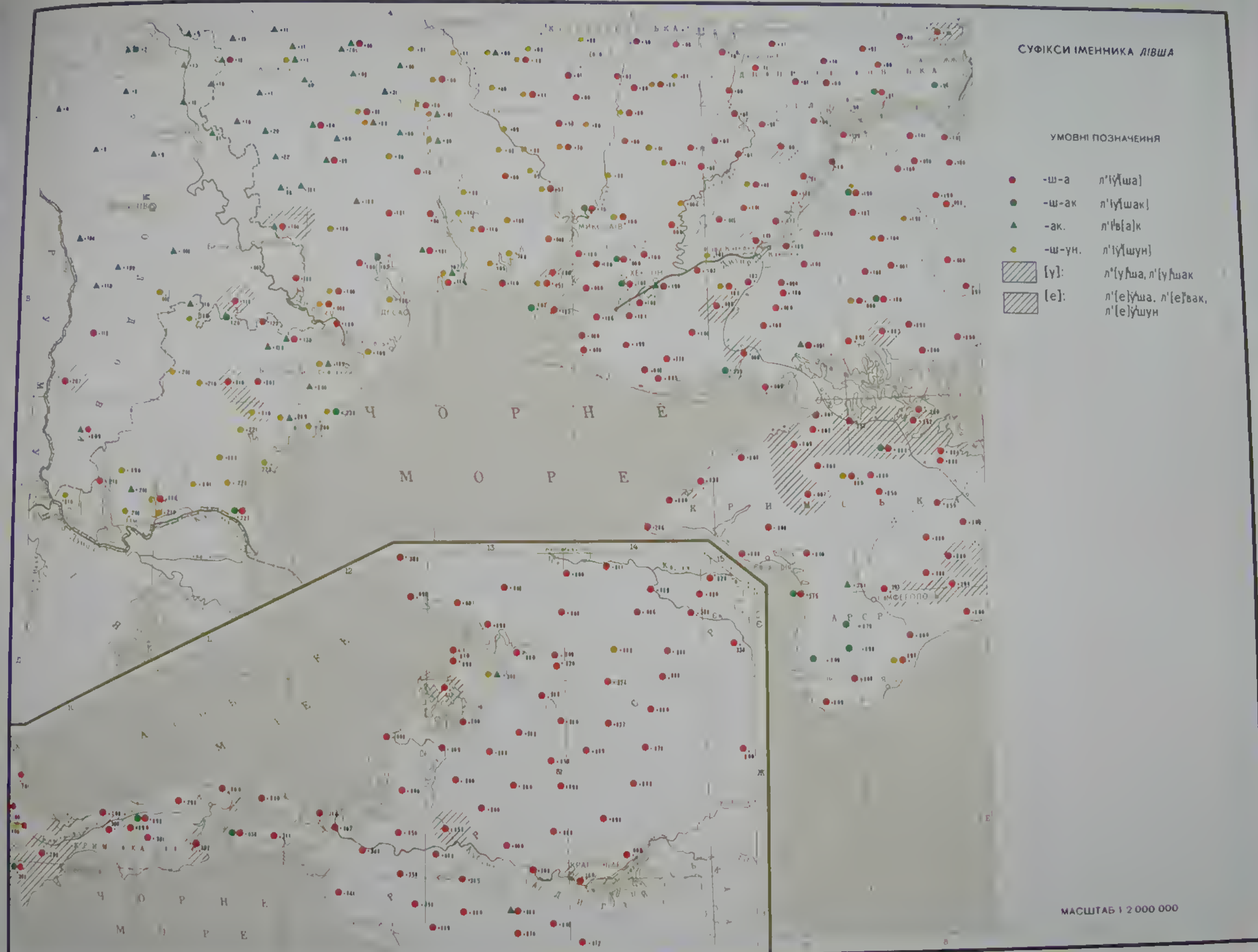
СУФІКСИ ІМЕННИКА *ЛІВША*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ш-а л'і[ў]ша]
-ш-ак л'і[ў]шак]
-ак. л'і[в[а]к
-ш-ун. л'і[ў]шун]
[у]: л'[у]ша, л'[у]шак
[е]: л'[е]ўша, л'[е]вак, л'[е]ўшун
Ч О Р Н Е М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

СУФІКСИ ІМЕННИКА *ГЛУШКО*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- -ко: глуш'[ко]
- -ар: глу'х[ар]
- -ман: г'луш[ман]
- [х]: г'лу[х]ман
- наголос: [глуш'ман], [глух'ман]
- -пет: глуш'[пет]
- -пак: глуш'[пак]

ЧОРНЕ МОРЕ

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

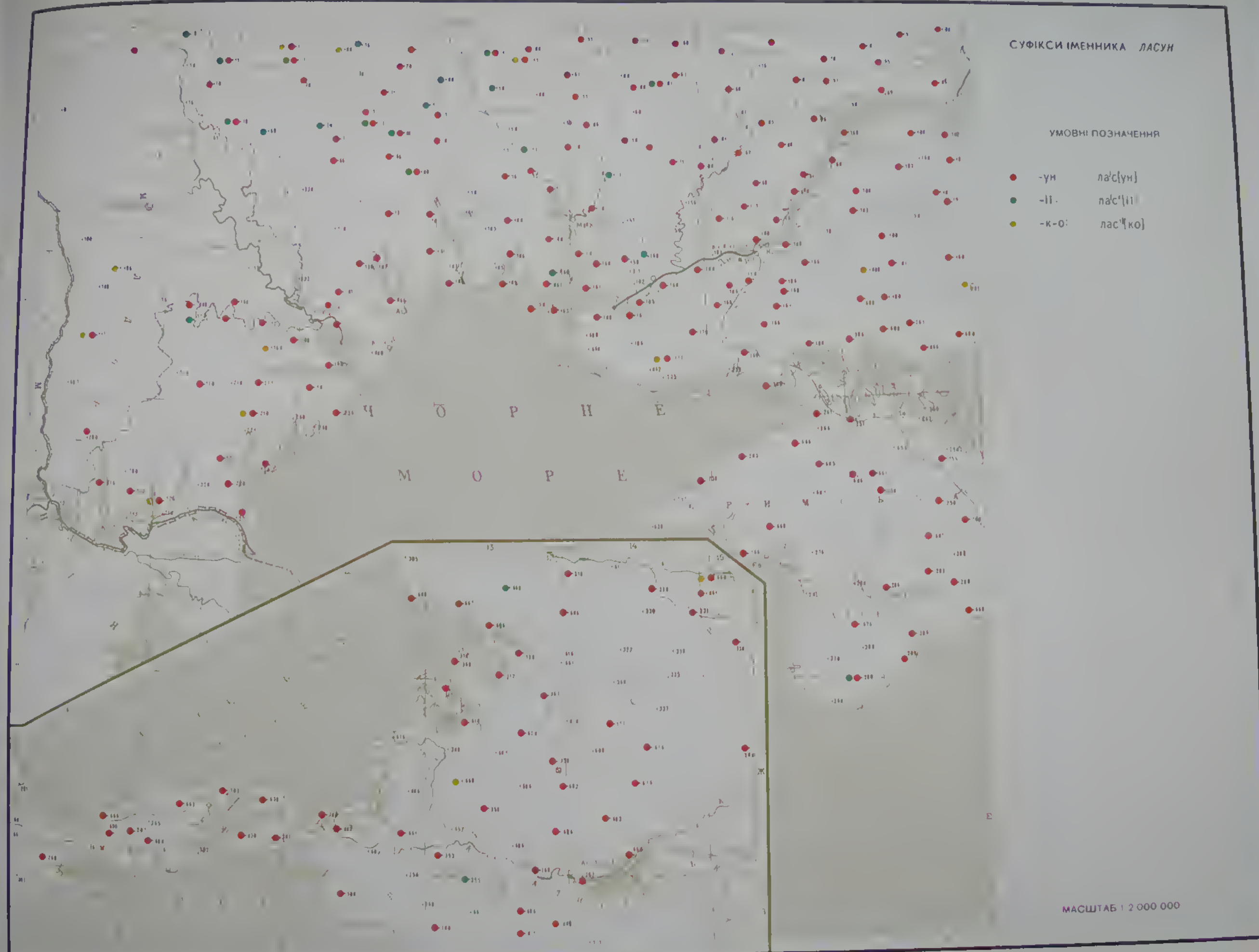
СУФІКСИ ІМЕННИКА ЛАСУН
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ун ла'с[ун]
-к-о- лас'[ко]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

Карта № 46

СУФІКСИ ІМЕННИКА *ВУЛИК*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● (червоний)	-ик	'вул[ик]
▲	-ік	'вул'[ік]
● (зелений)	-еі	'вул[еі]
● (жовтий)	-іі	'вул'[іі]
(штрихування)		['улик], ['ул'ік], ['ул'іі]

Ч О Р Н Е

М О Р Е

МАСШТАБ 1:2 000 000

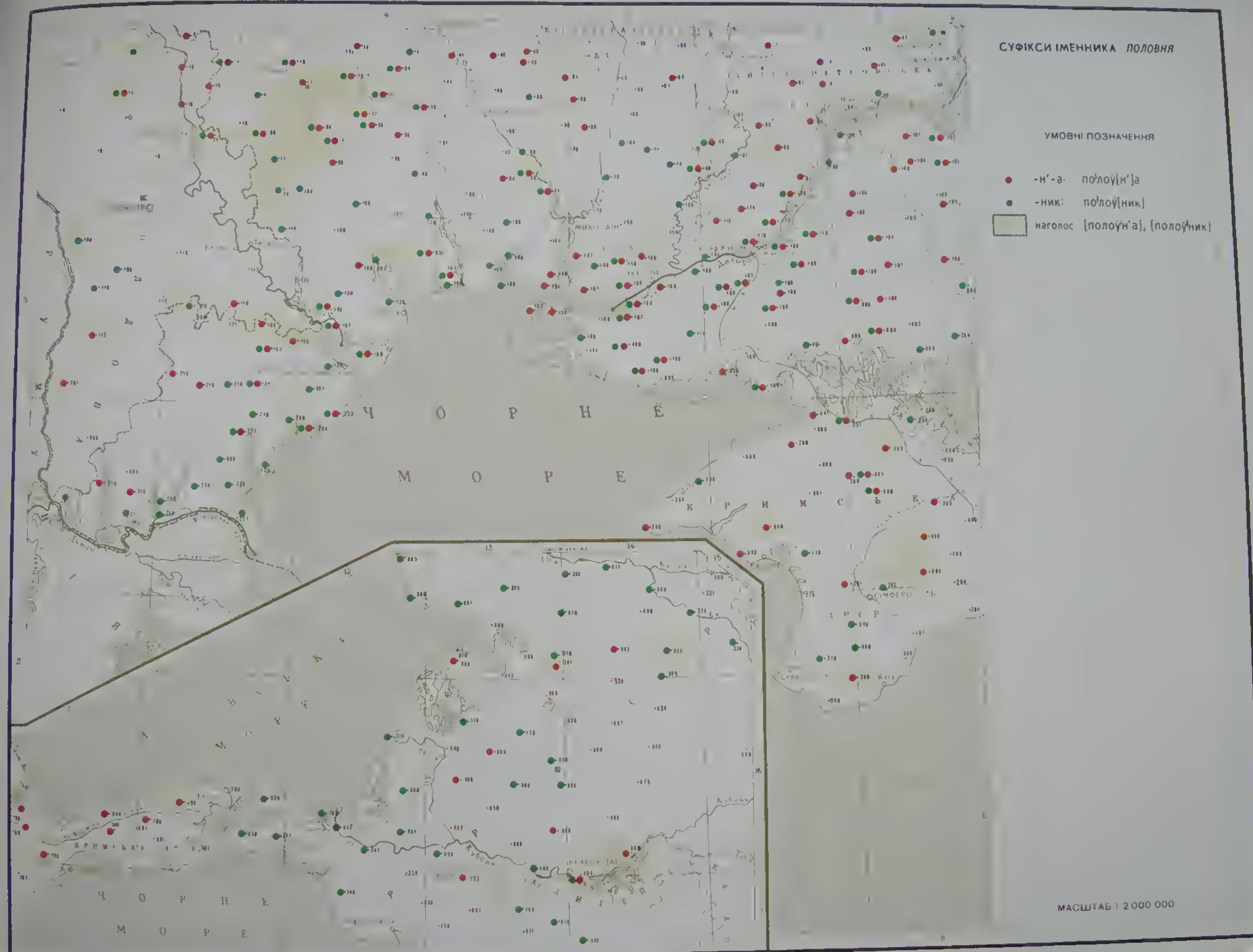
СУФІКСИ ІМЕННИКА ПОЛОВНЯ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-н'-а- по'лоў[н']а
-ник: по'лоу[ник]
наголос [полоўн'а], [полоўник]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

СУФІКСИ ІМЕННИКА *ОГУДИННЯ*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	-ин':-а:	о́гуд[ин'·а]
○	-ин-а:	о́гуд[ина]
●	ø:	[о́гуд]

ЧОРНЕ МОРЕ

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

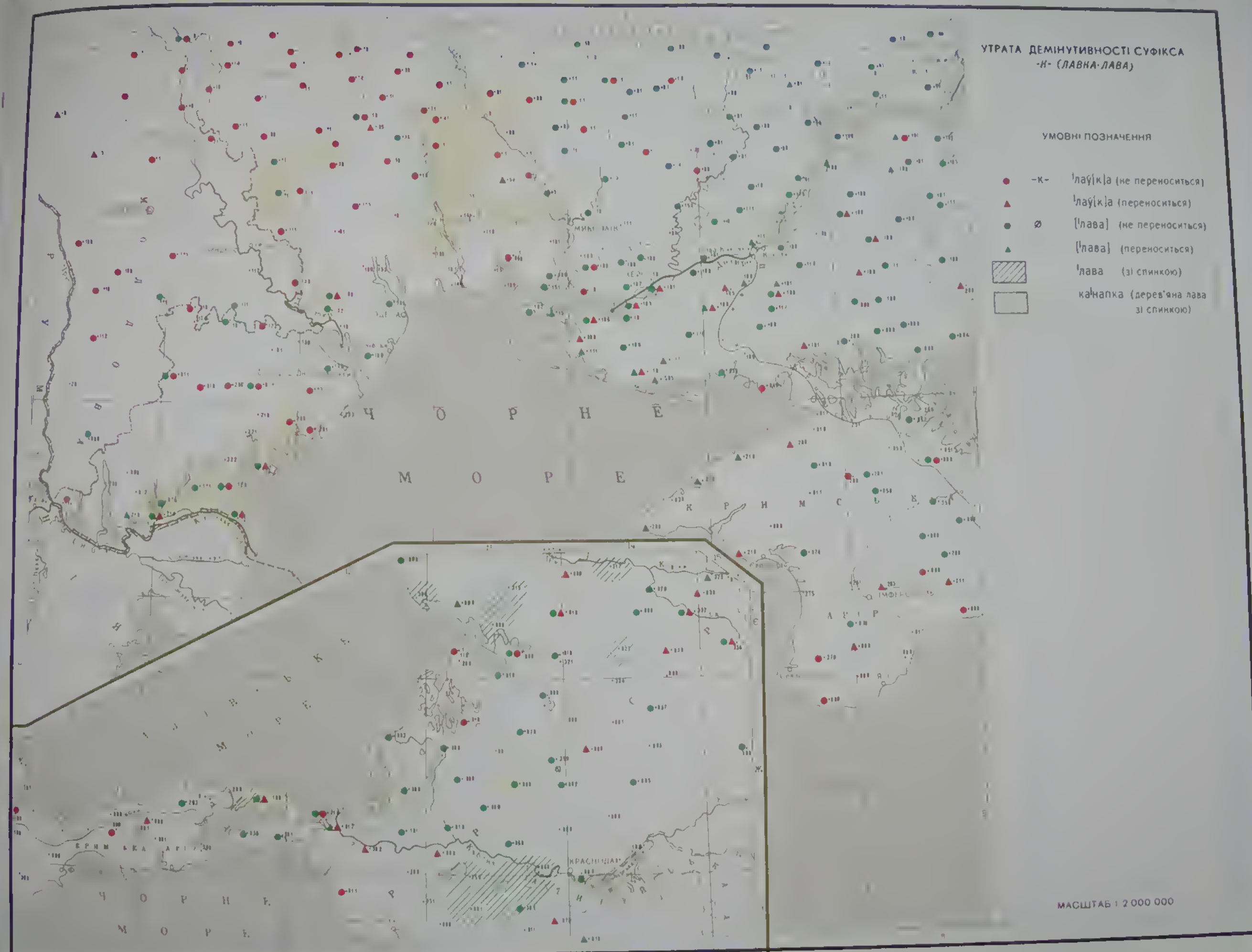
ЧОРНЕ
МОРЕ
КРИМ
КРАСНОДАР
ЧОРНЕ
МОРЕ
УТРАТА ДЕМІНУТИВНОСТІ СУФІКСА
-К- (ЛАВКА-ЛАВА)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-к- ˈлаў[к]а (не переноситься)
ˈлаў[к]а (переноситься)
∅ [ˈлава] (не переноситься)
[ˈлава] (переноситься)
ˈлава (зі спинкою)
каˈнапка (дерев'яна лава зі спинкою)
МАСШТАБ 1:2 000 000

Ч О Р Н Е

М О Р Е

К Р И М

ВИРІВНЮВАННЯ ОСНОВ НА [г], [к] В ІМЕННИКОВІЙ ПАРАДИГМІ

(ДОРОГА, ЯЛИНКА)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● (червоний) [г], [к]-[з], [ц]: доˈро[г]а, йаˈлин[к]а – (на, по) доˈро[з']і, йаˈлин[ц']і
- ● (зелений) [г], [к]-[г'], [к']: доˈро[г]а, йаˈлин[к]а – (на, по) доˈро[г']і, йаˈлин[к']і

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української м

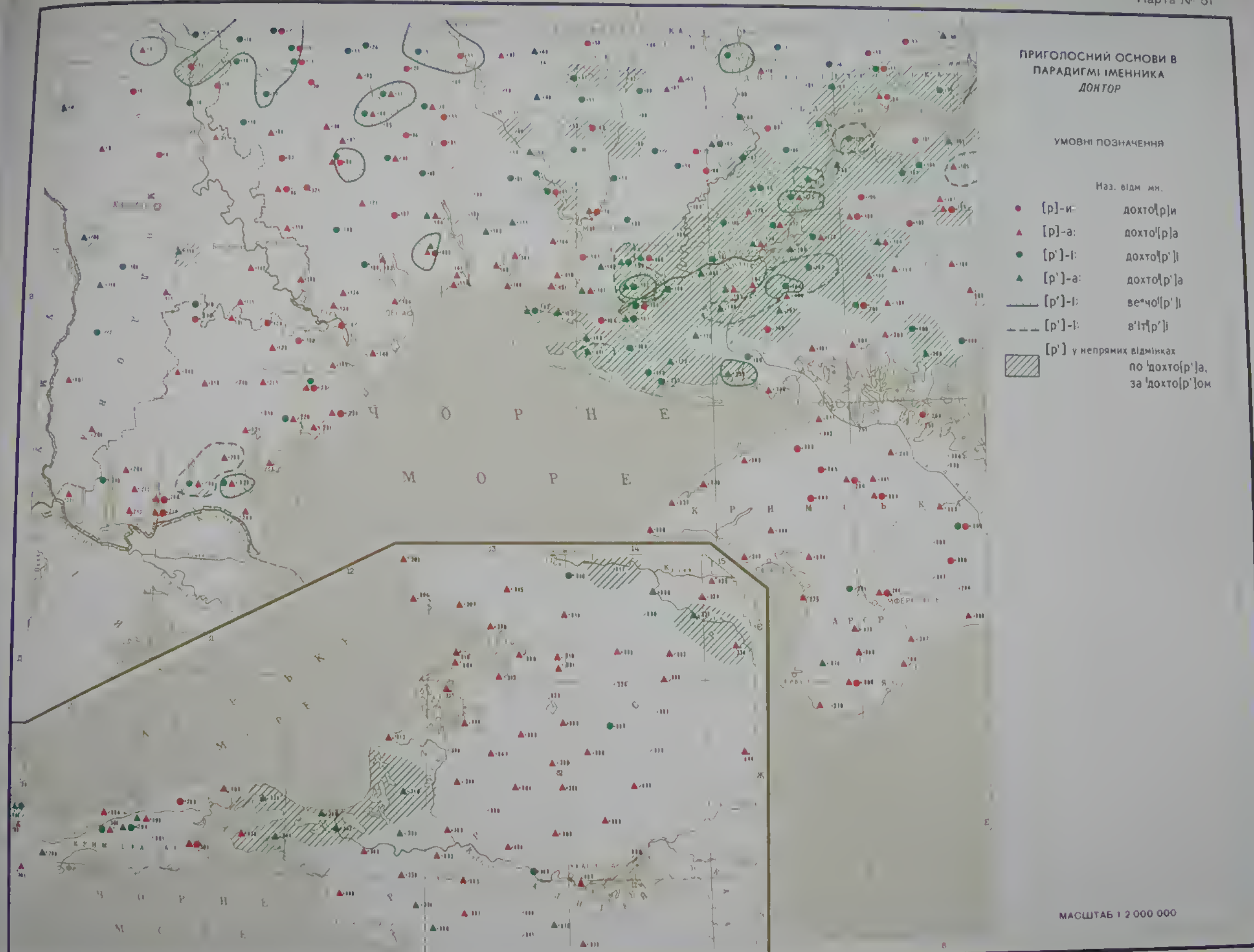
ПРИГОЛОСНИЙ ОСНОВИ В
ПАРАДИГМІ ІМЕННИКА
ДОКТОР
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
Наз. відм. мн.
[р]-и: дохто[р]и
[р]-а: дохто'[р]а
[р']-і: дохто[р']і
[р']-а: дохто[р']а
[р']-і: ве°чо'[р']і
[р']-і: в'іт[р']і
[р'] у непрямих відмінках
по 'дохто[р']а,
за 'дохто[р']ом
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М
МАСШТАБ 1:2 000 000

РОДОВИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКА *СИР*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- -у: ˈсир[у]
- -а: ˈсир[а]

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМСЬКА

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української мови

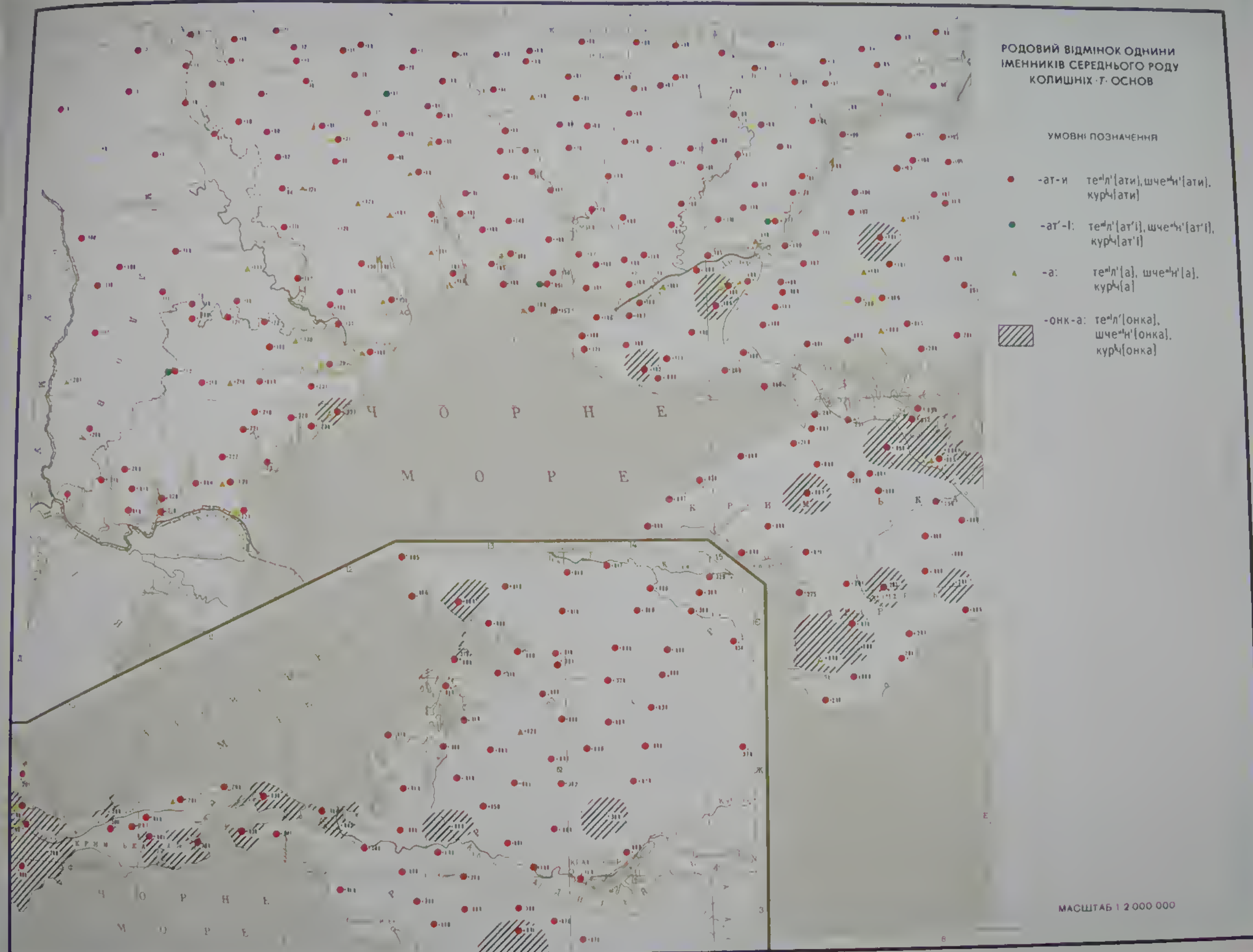
РОДОВИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ
ІМЕННИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДУ
КОЛИШНІХ -Т- ОСНОВ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ат-и те^{и}л'(ати), шче^{и}н'(ати), кур^{і}ч(ати)
-ат'-і: те^{и}л'(ат'і), шче^{и}н'(ат'і), кур^{і}ч(ат'і)
-а: те^{и}л'(а), шче^{и}н'(а), кур^{і}ч(а)
-онк-а: те^{и}л'(онка), шче^{и}н'(онка), кур^{і}ч(онка)
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

ДАВАЛЬНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДУ КОЛИШНІХ -Т- ОСНОВ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

-ат'-і: те^{и}л'[ат'і], гу'с'[ат'і], йаг$^{'}$и'[ат'і], поро'с'[ат'і]
-ат-и: те^{и}л'[ати], гу'с'[ати], йаг$^{'}$и'[ати], поро'с'[ати]
-ат-ов'і: те^{и}л'[атов'і], гу'с'[атов'і], йаг$^{'}$и'[атов'і], поро'с'[атов'і]
-ат-ови: те^{и}л'[атови], гу'с'[атови], йаг$^{'}$и'[атови], поро'с'[атови]
-ов'і: те^{и}л'[ов'і], гу'с'[ов'і], йаг$^{'}$и'[ов'і], поро'с'[ов'і]
-ови: те^{и}л'[ови], гу'с'[ови], йаг$^{'}$и'[ови], поро'с'[ови]
-ат-у: те^{и}л'[ату], гу'с'[ату], йаг$^{'}$и'[ату], поро'с'[ату]
-у: те^{и}л'[у], гу'с'[у], йаг$^{'}$и'[у], поро'с'[у]
-онк-у: те^{и}л'[онку], гу'с'[онку], йаг$^{'}$и'[онку], поро'с'[онку]

Ч О Р Н Е
М О Р Е

МАСШТАБ 1:2 000 000

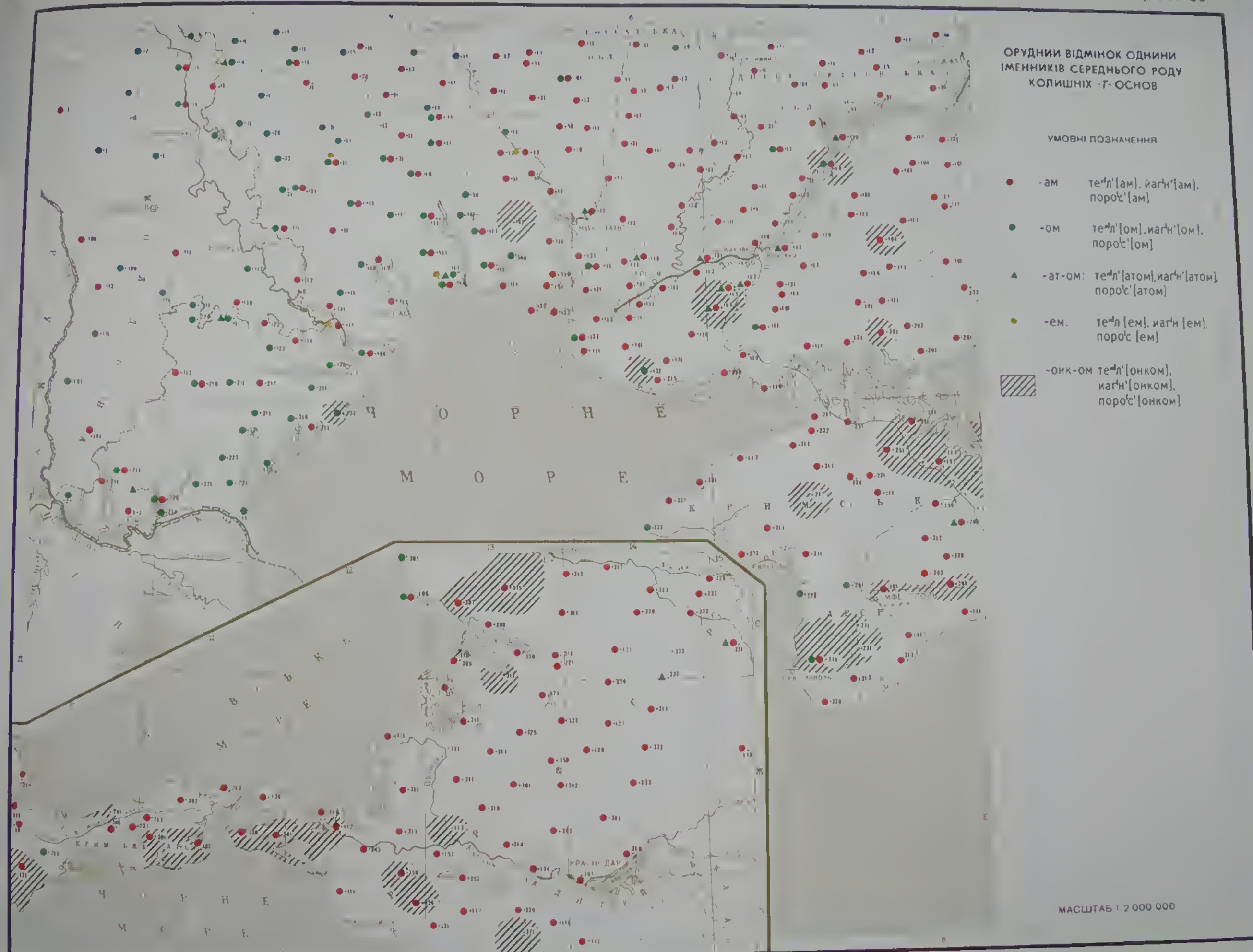
ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ІМЕННИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДУ КОЛИШНІХ -Т- ОСНОВ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ам теил'[ам], йаг'н'[ам], поро'с'[ам]
-ом теил'[ом], йаг'н'[ом], поро'с'[ом]
-ат-ом: теил'[атом], йаг'н'[атом], поро'с'[атом]
-ем. теил [ем], йаг'н [ем], поро'с [ем]
-онк-ом теил'[онком], йаг'н'[онком], поро'с'[онком]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК ПАРНИХ ІМЕННИКІВ (*РУКАВА*)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -а: ру'кав[а]
- ◑ -'а: рука'в[а]
- ● -и: ру'кав[и]
- ◑ -'и: рука'в[и]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української мови

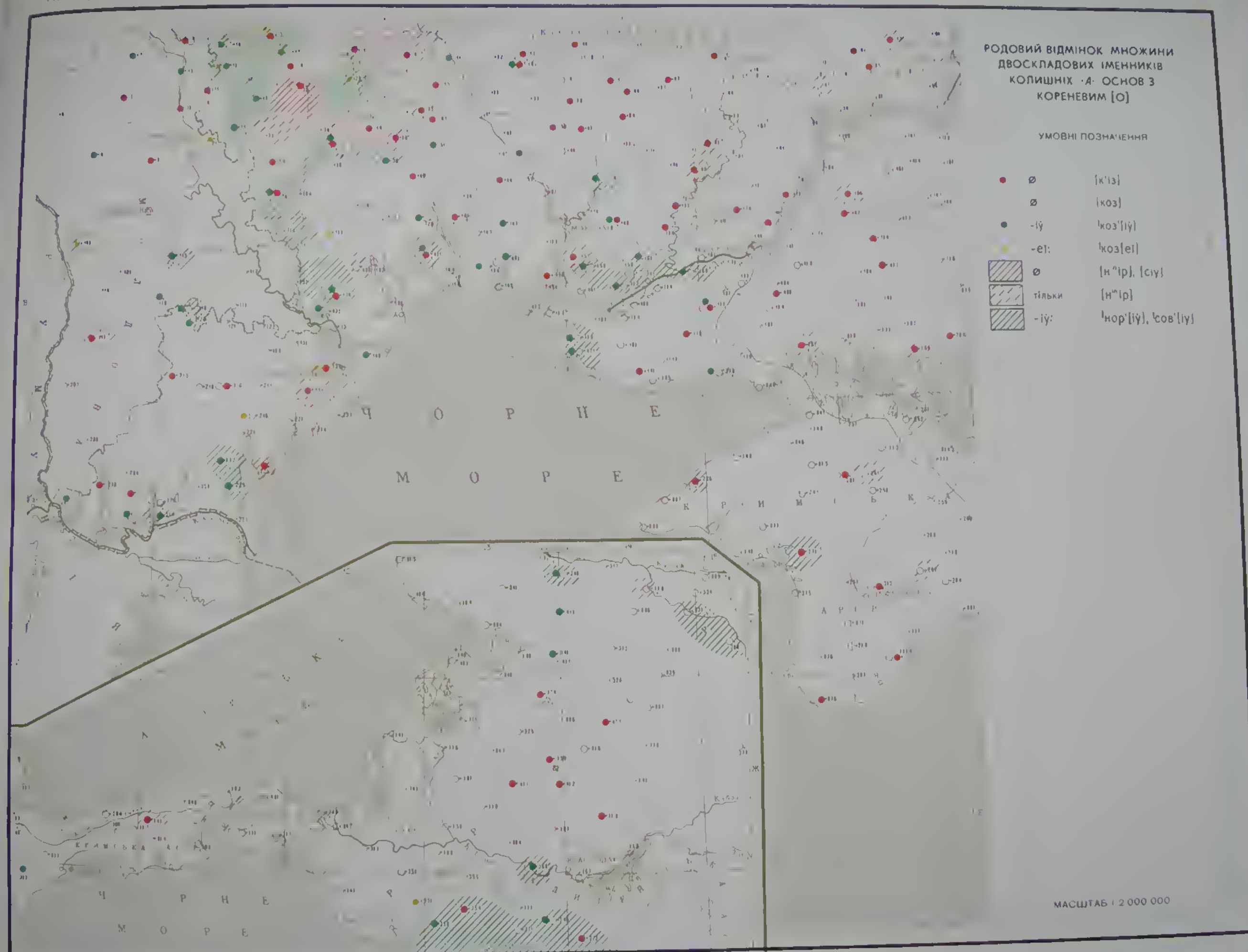
РОДОВИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ
ДВОСКЛАДОВИХ ІМЕННИКІВ
КОЛИШНІХ ·А· ОСНОВ З
КОРЕНЕВИМ [О]
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ø [к'із]
ø [коз]
-іў 'коз'[іў]
-еі: 'коз[еі]
ø [н^іp], [сіў]
тільки [н^іp]
-іў: 'нор'[іў], 'сов'[іў]
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМ
МАСШТАБ 1:2 000 000

Карта № 58

РОДОВИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ ІМЕННИКА *ТОПОЛЯ*

ЧОРНЕ МОРЕ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● (червоний)	ø:	[то'пол']
● (зелений)	-lу̂:	[то'пол'lу̂]
▭	[у]:	т[у]'пол', т[у]'пол'lу̂

МАСШТАБ 1:2 000 000

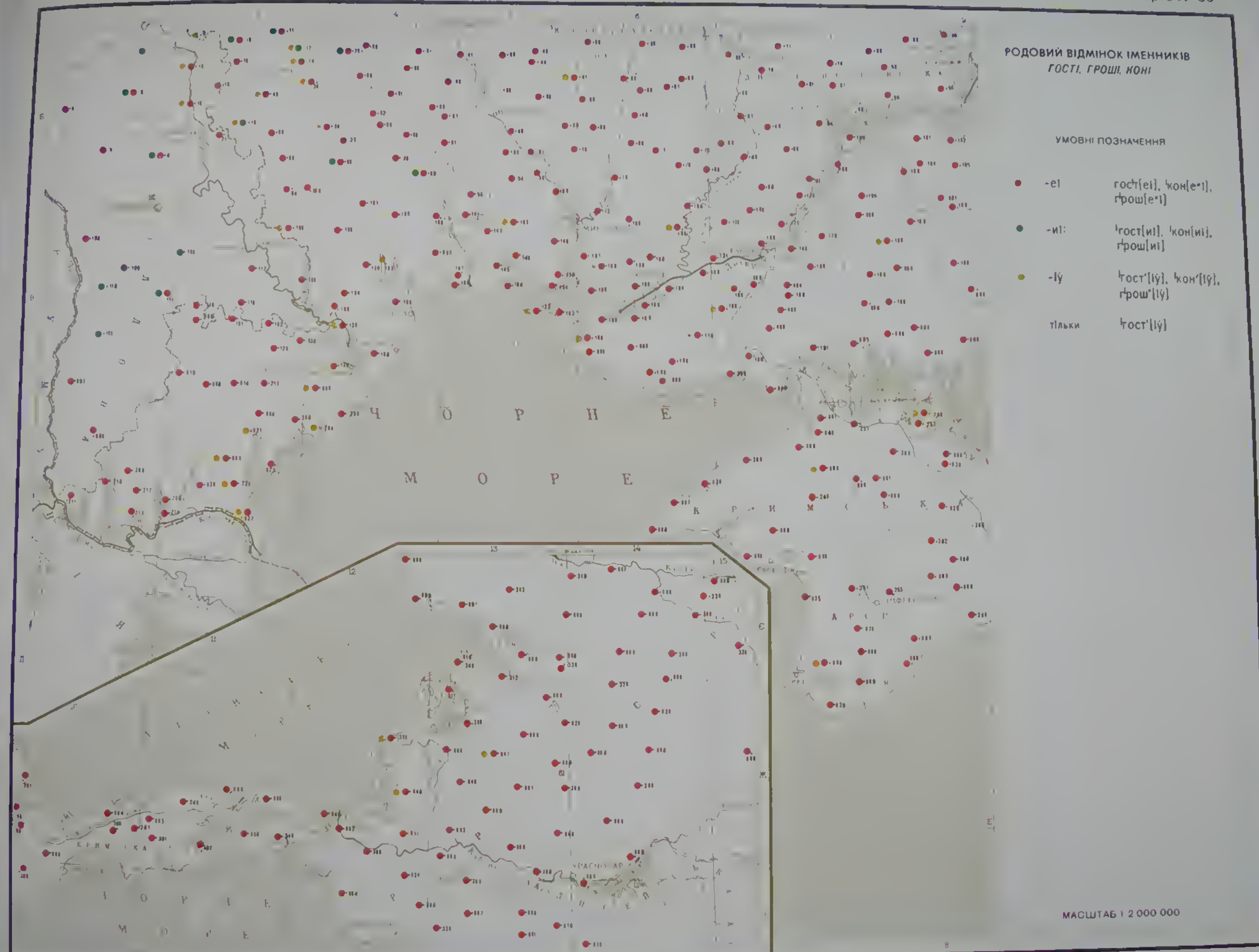
РОДОВИЙ ВІДМІНОК ІМЕННИКІВ
ГОСТІ, ГРОШІ, КОНІ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-еı гост'[еı], 'кон[е·ı], грош[е·ı]
-иı: 'гост[иı], 'кон[иı], грош[иı]
-іў 'гост'[іў], 'кон'[іў], грош'[іў]
тільки 'гост'[іў]
ЧОРНЕ
МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ЗАЙМЕННИКА *ЦЕЙ (ЦЯ, ЦЕ)*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [цеǐ], [ц'а], [це]
  [оцеǐ], [оц'а], [оце]
- ● [сеǐ], [с'а], [се]
- ● ['етот], ['ета], ['ето]
- ☐ ['ц'айа], ['цейе]

Ч О Р Н Е

М О Р Е

К Р И М

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української мо

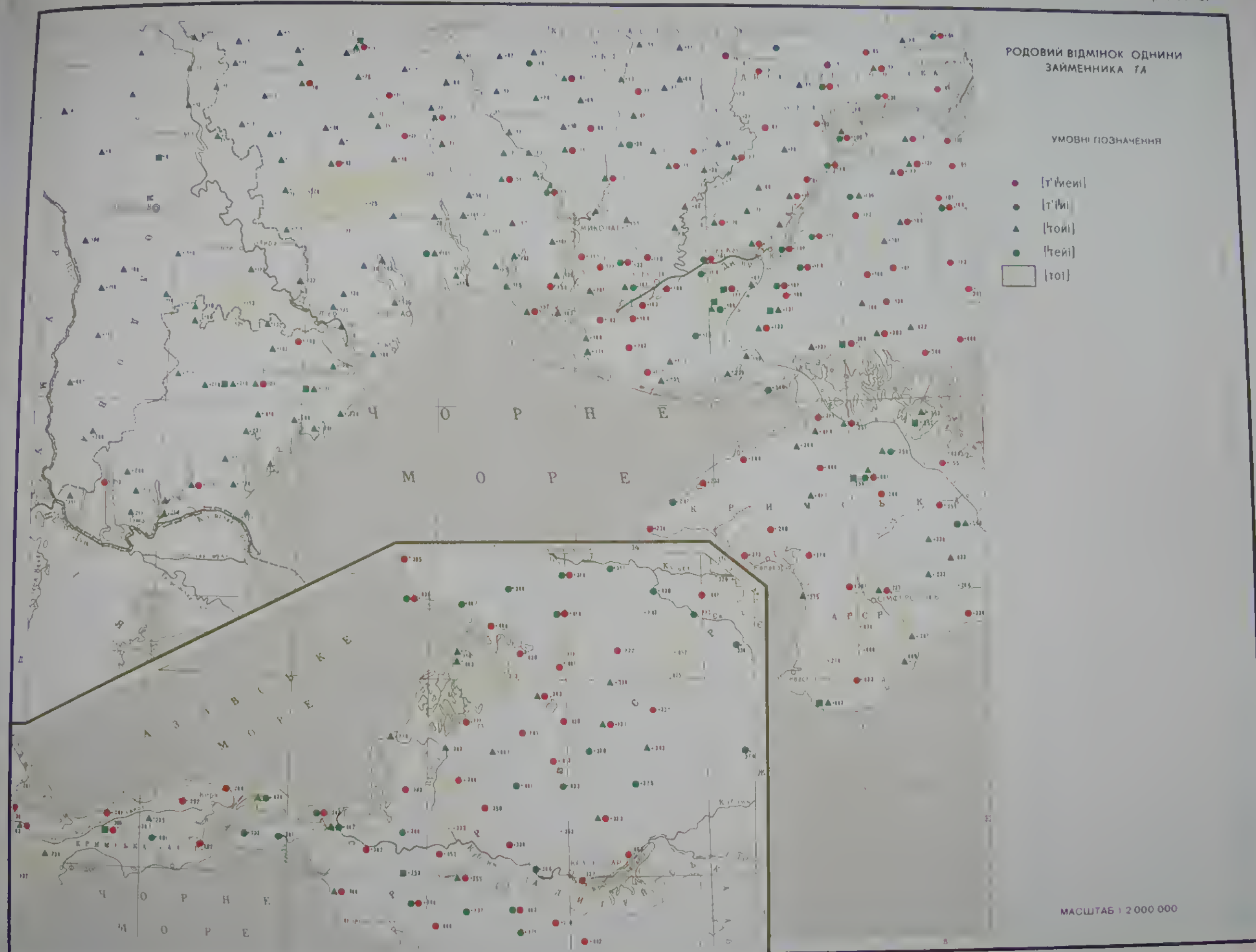
РОДОВИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ЗАЙМЕННИКА ТА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[т'ієиі]
[т'іи]
[ҕоиі]
[ҕеиі]
[тоі]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
А З О В С Ь К Е
М О Р Е
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

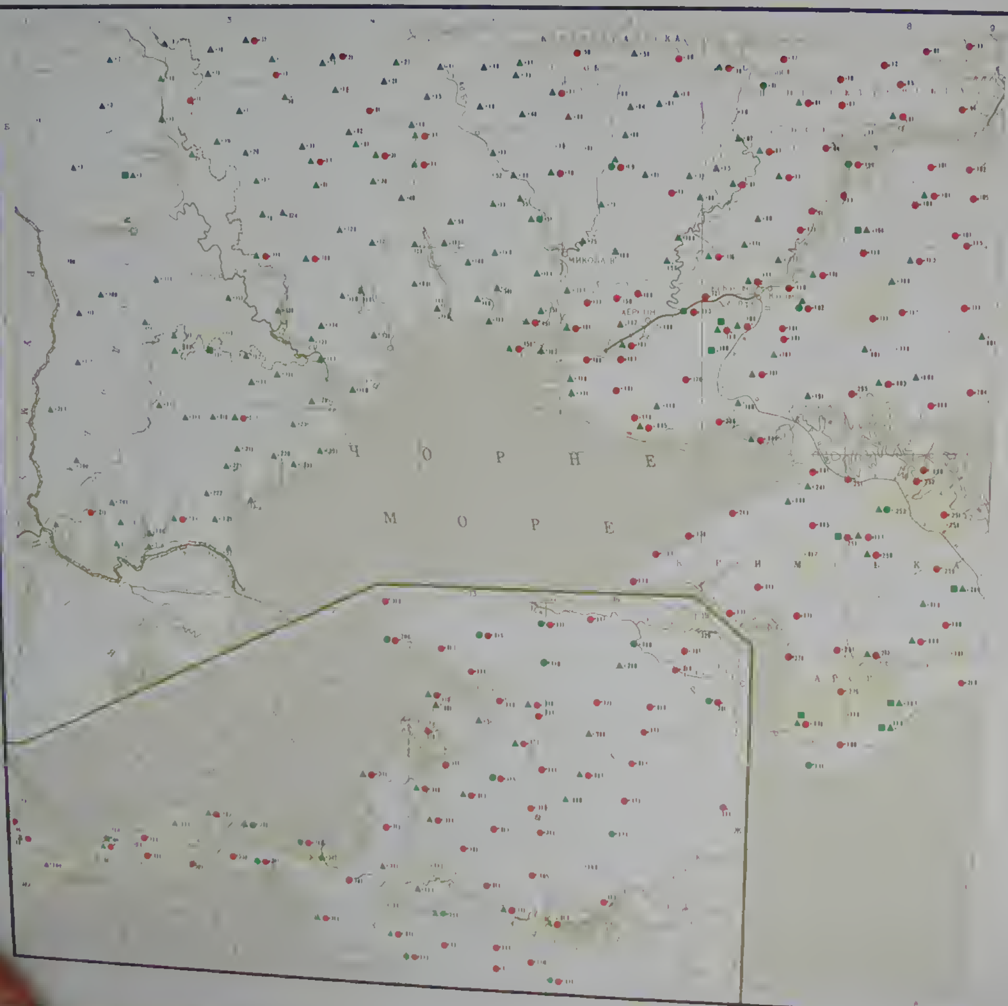

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ ЗАЙМЕННИКА *ТА*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [т'іейу]
- ● [т'ійу]
- ▲ [тойу]
- ■ [чейу]
- ▭ [тоі]

МАСШТАБ 1 : 2 000 00

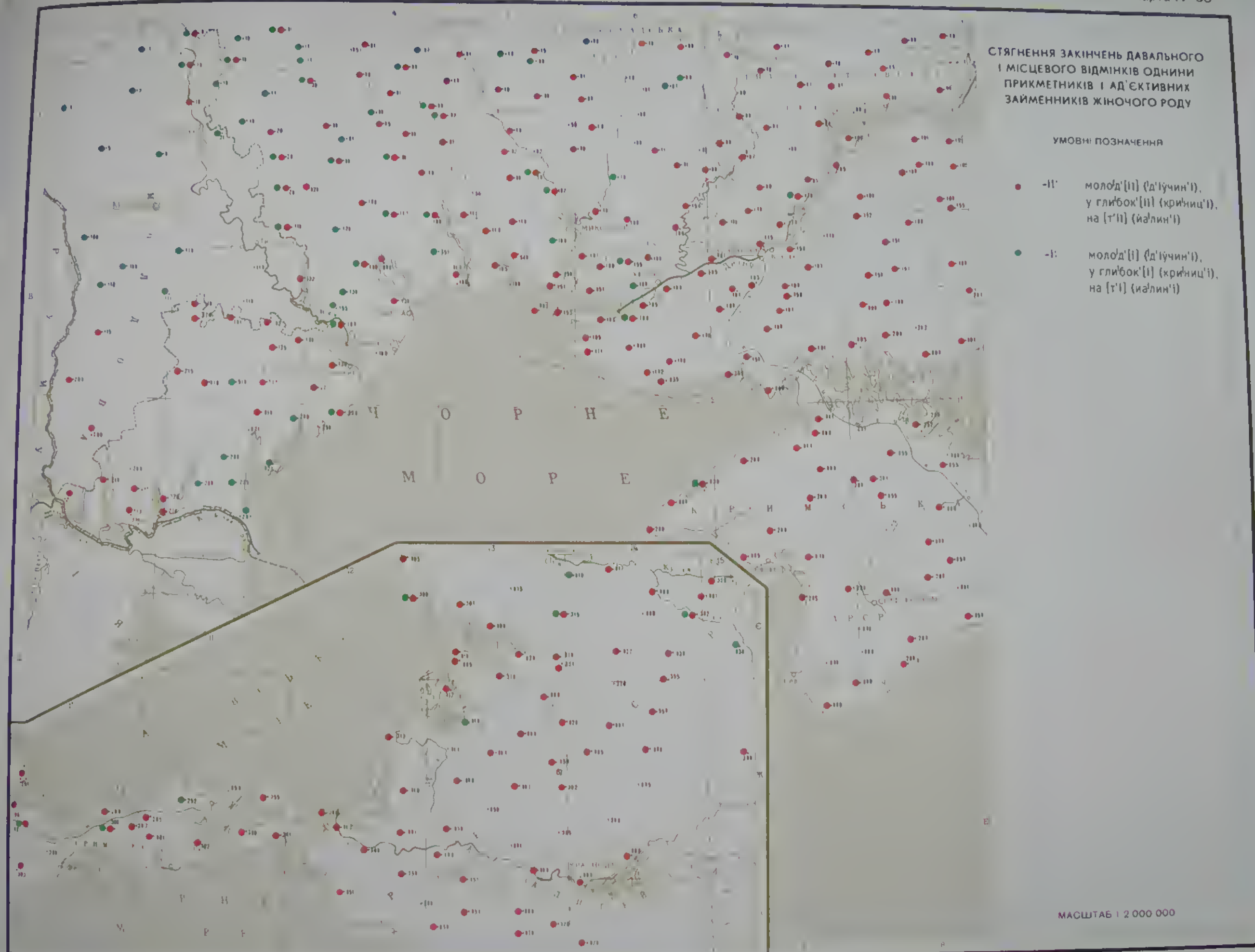
СТЯГНЕННЯ ЗАКІНЧЕНЬ ДАВАЛЬНОГО
І МІСЦЕВОГО ВІДМІНКІВ ОДНИНИ
ПРИКМЕТНИКІВ І АД'ЄКТИВНИХ
ЗАЙМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-іі' молоʹд'[іі] (ʹд'іўчин'і), у глиʹбок'[іі] (криʹниц'і), на [т'іі] (йаʹлин'і)
-і: молоʹд'[і] (ʹд'іўчин'і), у глиʹбок'[і] (криʹниц'і), на [т'і] (йаʹлин'і)
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ ПРИСВІЙНИХ ПРИКМЕТНИКІВ
(МАТЕРИНІ, БАТЬКОВІ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- -і: ˈмате˙рин'[і] (хустˈки)
- -и: ˈмате˙рин[и] (хустˈки)
- -и: ˈбатˈков[и] (ˈдˈіти)
- форми від ˈмамин [ˈмамин'і(-ни) хустˈки]

МАСШТАБ 1:2 000 000

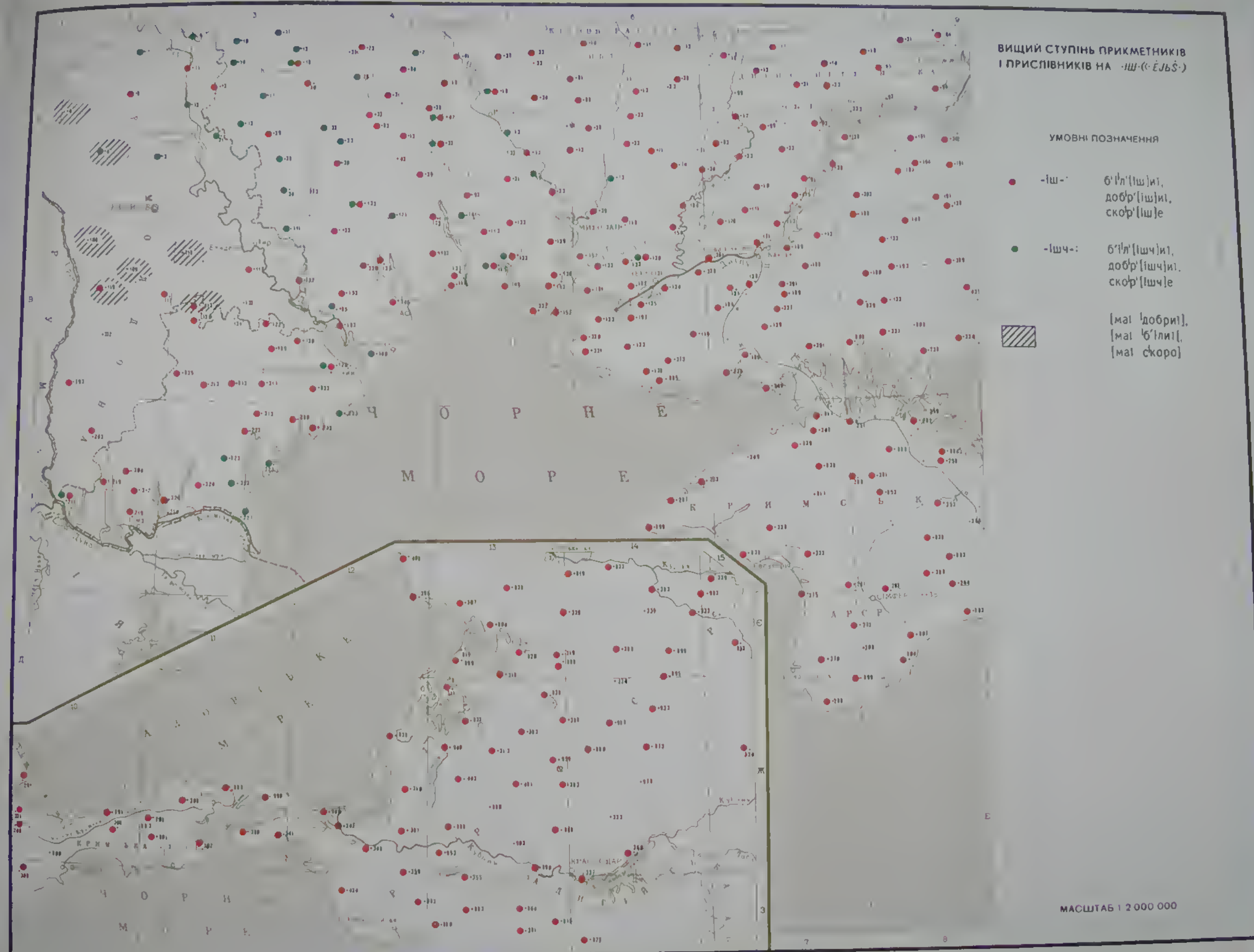
ВИЩИЙ СТУПІНЬ ПРИКМЕТНИКІВ І ПРИСЛІВНИКІВ НА -іш- (<-ĖJЬŠ-)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-іш- б'і'л'[іш]и, доб'р'[іш]и, ско'р'[іш]е
-ішч- б'і'л'[ішч]и, доб'р'[ішч]и, ско'р'[ішч]е
[маі 'добри], [маі 'б'іли], [маі скоро]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М С Ь К
А Р С Р
МАСШТАБ 1:2 000 000

НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК ЧИСЛІВНИКА *ОДИН*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● [о'дин]
- [о'д'ін]
- ● [о'ден]
- ▲ [йе'ден]
- △ [йі'ден]

МАСШТАБ 1:2 000 000

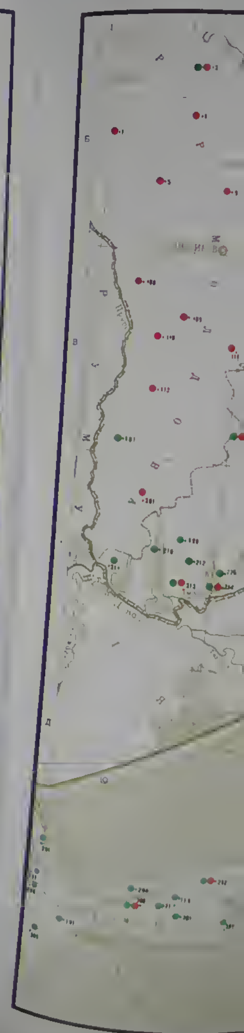

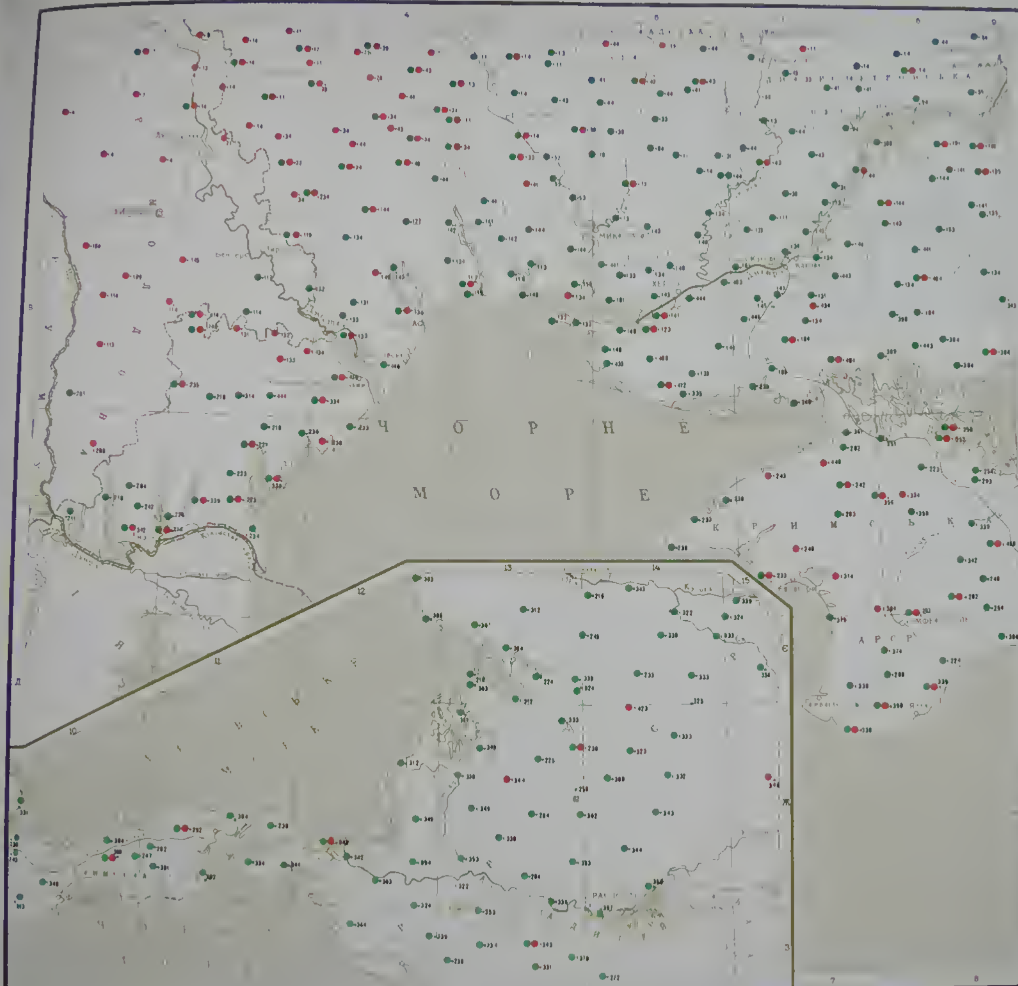

ІНФІНІТИВ ДІЄСЛІВ З ОСНОВОЮ НА ГОЛОСНИЙ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● -ти си'д'і(ти), хо'ди(ти)
- ● -т': си'д'і(т'), хо'ди(т')

МАСШТАБ 1:2 000 000

Карта № 68

ІНФІНІТИВ ДІЄСЛОВА *РЕВТИ*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	-ти:	реу[ти]
	-сти:	реу[сти]
●	-іти:	рев'[іти]
●	-ати:	рев[ати]
●	-ет':	рев'[ет']

Ч О Р Н Е

М О Р Е

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

вти

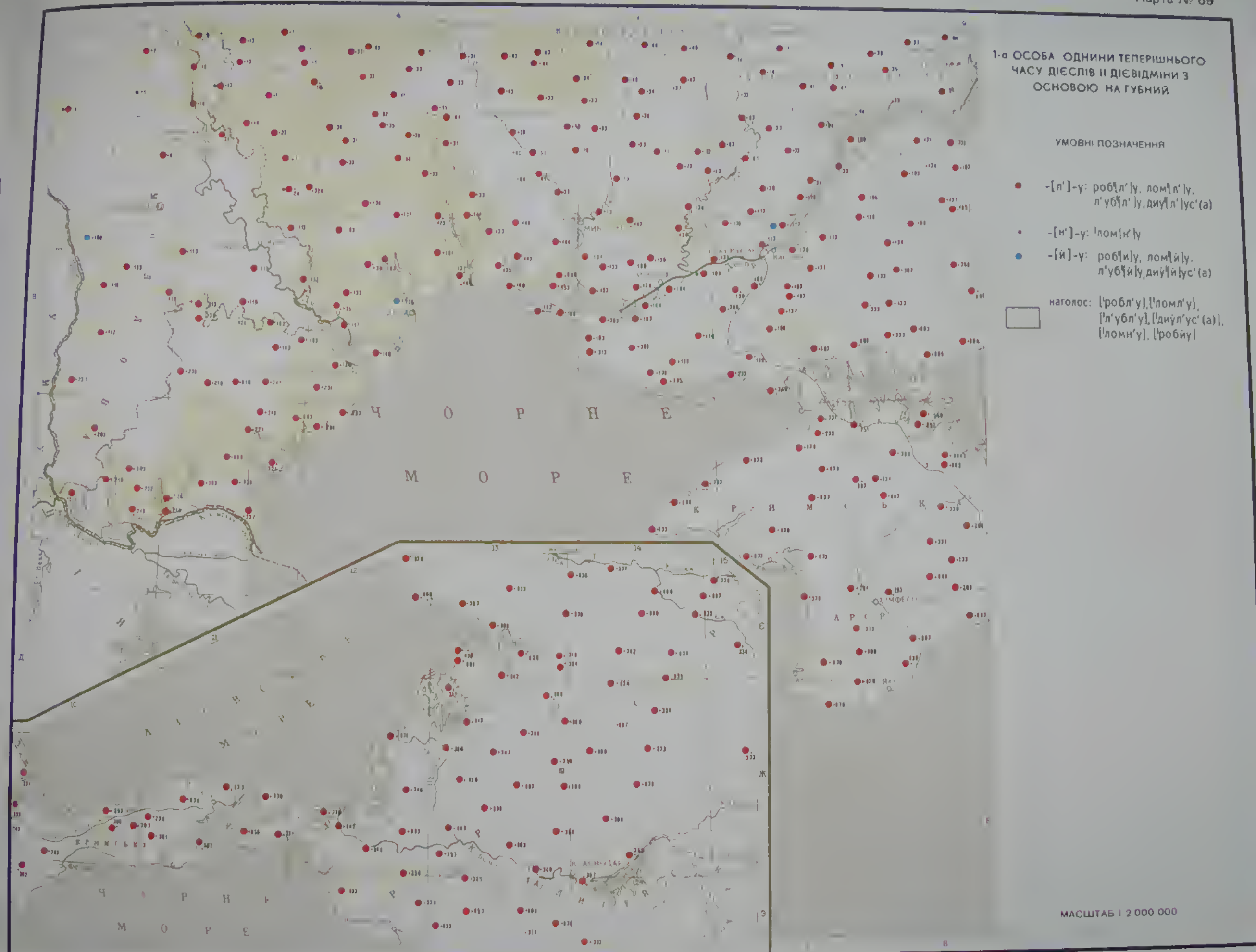
1-а ОСОБА ОДНИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ З ОСНОВОЮ НА ГУБНИЙ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-[л']-у: роб[л']у, лом[л']у, л'уб[л']у, диу[л']ус'(а)
-[н']-у: 'лом[н']у
-[й]-у: роб[й]у, лом[й]у, л'уб[й]у, диу[й]ус'(а)
наголос: ['робл'у], ['ломл'у], ['л'убл'у], ['диул'ус'(а)], ['ломн'у], ['робйу]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української мо

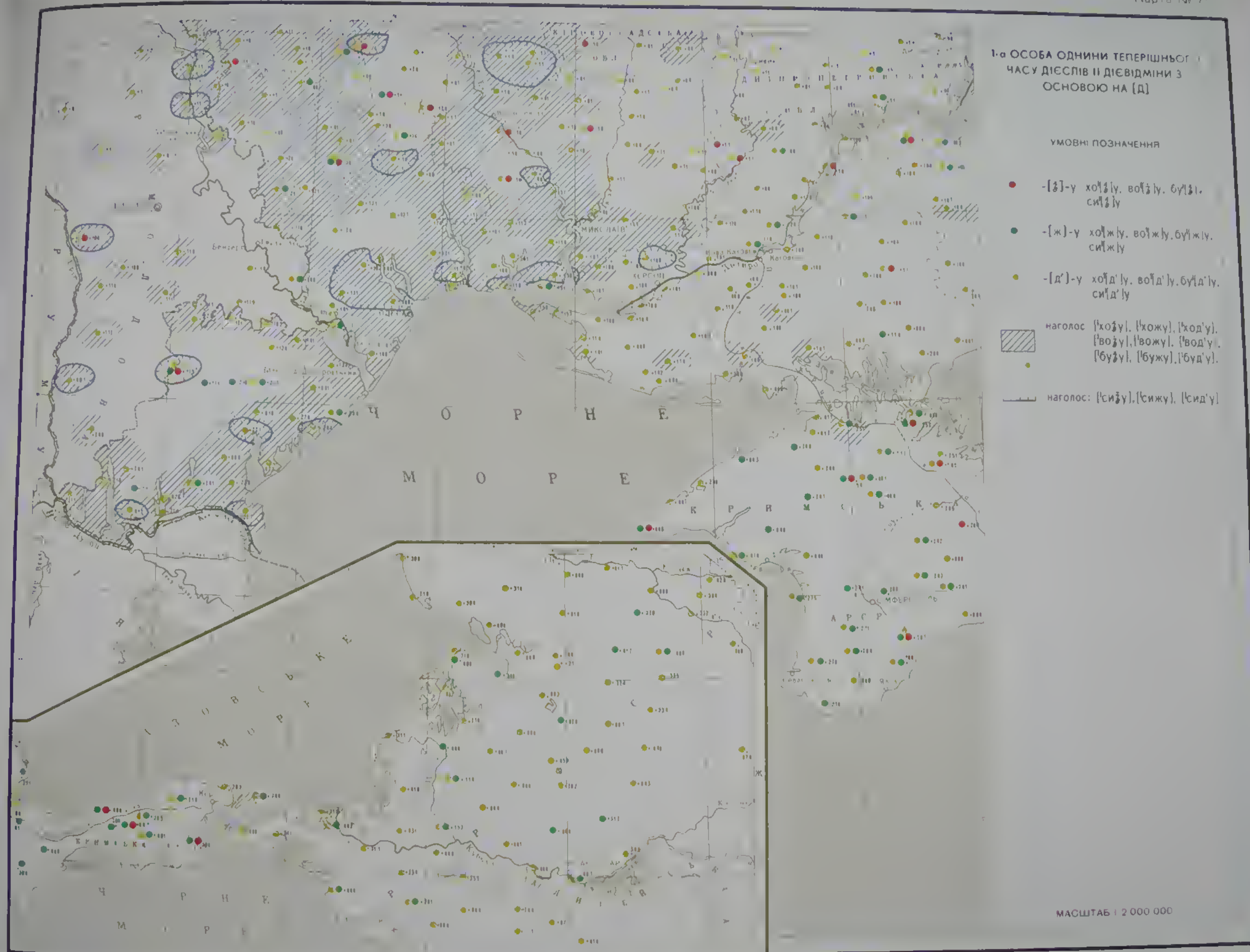

1-а ОСОБА ОДНИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ З ОСНОВОЮ НА [Д]

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- -[ʒ]-у хо[ʒ]у, во[ʒ]у, бу[ʒ]у, си[ʒ]у
- -[ж]-у хо[ж]у, во[ж]у, бу[ж]у, си[ж]у
- -[д']-у хо[д']у, во[д']у, бу[д']у, си[д']у
- наголос ['хоʒу], ['хожу], ['ход'у], ['воʒу], ['вожу], ['вод'у], ['буʒу], ['бужу], ['буд'у].
- наголос: ['сиʒу], ['сижу], ['сид'у]

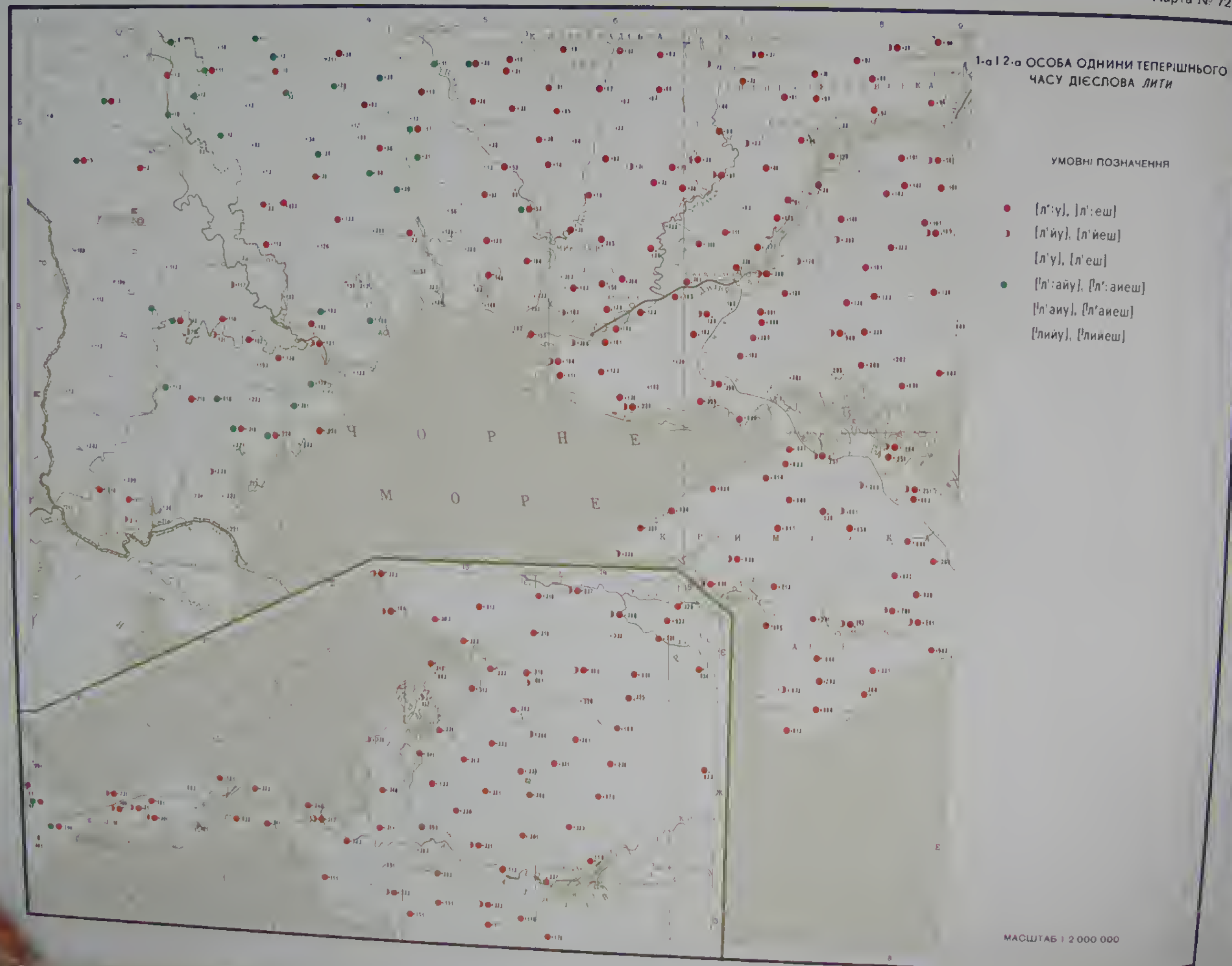
1-а і 2-а ОСОБА ОДНИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛОВА *ЛИТИ*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[л':у], [л':еш]
[л'йу], [л'йеш]
[л'у], [л'еш]
['л':айу], ['л':аеш]
['л'аиу], ['л'аиеш]
['лийу], ['лииеш]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

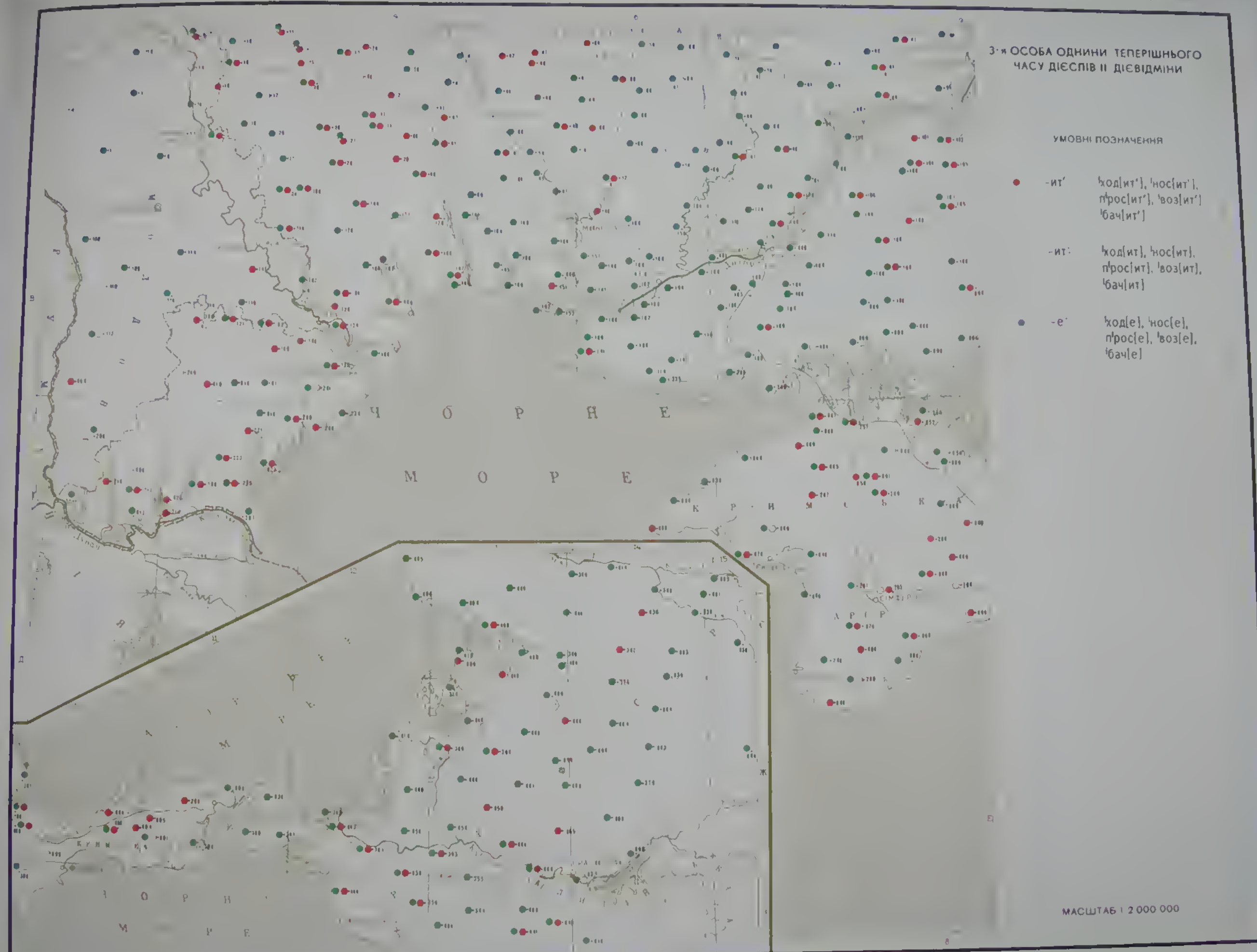
3-я ОСОБА ОДНИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ит' 'ход[ит'], 'нос[ит'], п'рос[ит'], 'воз[ит'] 'бач[ит']
-ит: 'ход[ит], 'нос[ит], п'рос[ит], 'воз[ит], 'бач[ит]
-е· 'ход[е], 'нос[е], п'рос[е], 'воз[е], 'бач[е]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М
МАСШТАБ 1:2 000 000

3-я ОСОБА МНОЖИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ ДІЄСЛІВ II ДІЄВІДМІНИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●	-ат':	ˈход'[ат'], ˈнос'[ат', ˈлоўл'[ат'], воˈлоч[ат']
	-а:	ˈход'[а], ˈнос'[а], ˈлоўл'[а], воˈлоч[а]
●	-ут':	ˈход'[ут'], ˈнос'[ут'], ˈлоўл'[ут'], воˈлоч[ут']
▭	[т]:	ˈход'а[т], ˈнос'а[т], ˈлоўл'а[т], воˈлоча[т], ˈход'у[т], ˈнос'у[т], ˈлоўл'у[т], воˈлочу[т]

МАСШТАБ 1 : ... 000 000

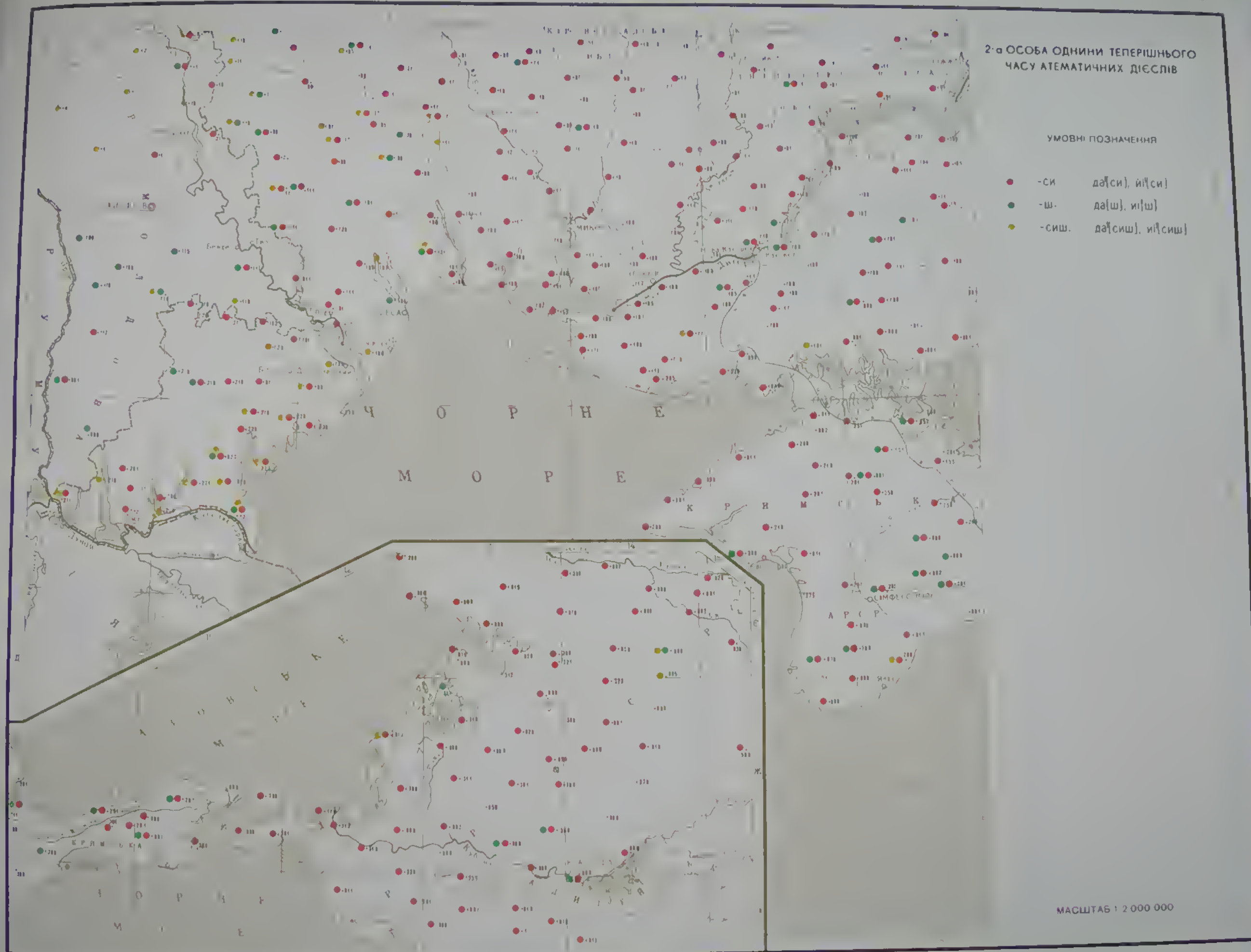

2-а ОСОБА ОДНИНИ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ АТЕМАТИЧНИХ ДІЄСЛІВ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● -си да[си], ї[си]
● -ш- да[ш], ї[ш]
● -сиш- да[сиш], ї[сиш]

МАСШТАБ 1:2 000 000

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ *ДВІ РУКИ*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- [дв'і ру'ки]
- [дв'і ру'ц'і]
- [д'войе рук]

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української мов

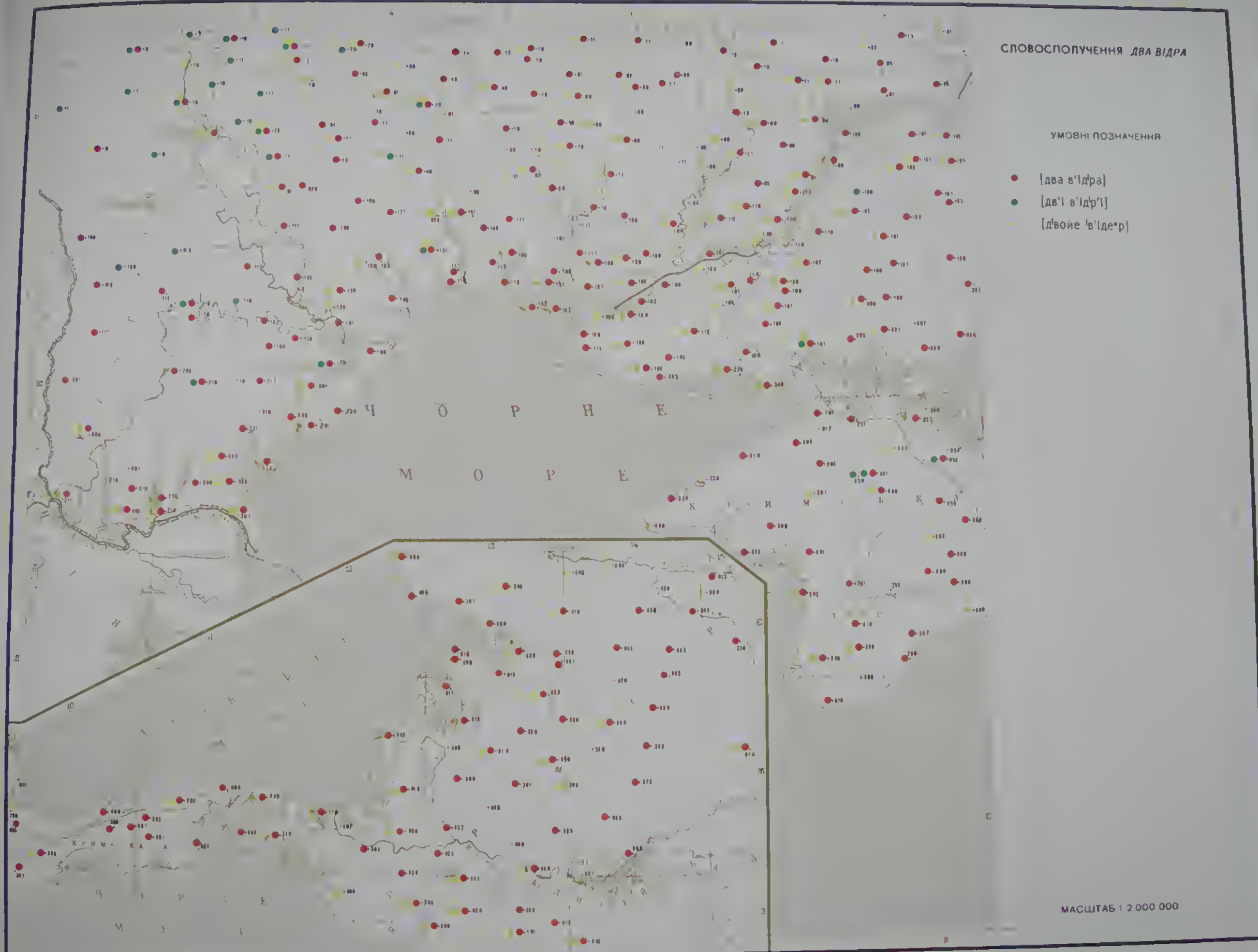
СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ *ДВА ВІДРА*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
[два в'ід'ра]
[дв'і в'ід'р'і]
[д'войе 'в'іде"р]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

ЧОРНЕ

МОРЕ

МИКОЛАЇВ

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ТИПУ *СИН ВИЩИЙ ЗА БАТЬКА*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- $S_n \cdot Ad_n \cdot$за$\cdot S_g$: [син 'вишчиі за 'бат'ка]
- $S_n \cdot Ad_n \cdot$від$\cdot S_g$: [син 'вишчиі в'ід 'бат'ка]
- $S_n \cdot Ad_n \cdot$ніж$\cdot S_n$: [син 'вишчиі н'іж 'бат'ко]
- $S_n \cdot Ad_n \cdot$як$\cdot S_n$: [син 'вишчиі йак 'бат'ко]
- $S_n \cdot Ad_n \cdot$чим$\cdot S_n$: [син 'вишчиі чим 'бат'ко]
- $S_n \cdot Ad_n \cdot$проти$\cdot S_g$: [син 'вишчиі п'роти 'бат'ка]
- $S_n \cdot Ad_n \cdot S_g$: [син 'вишчиі 'бат'ка]

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української

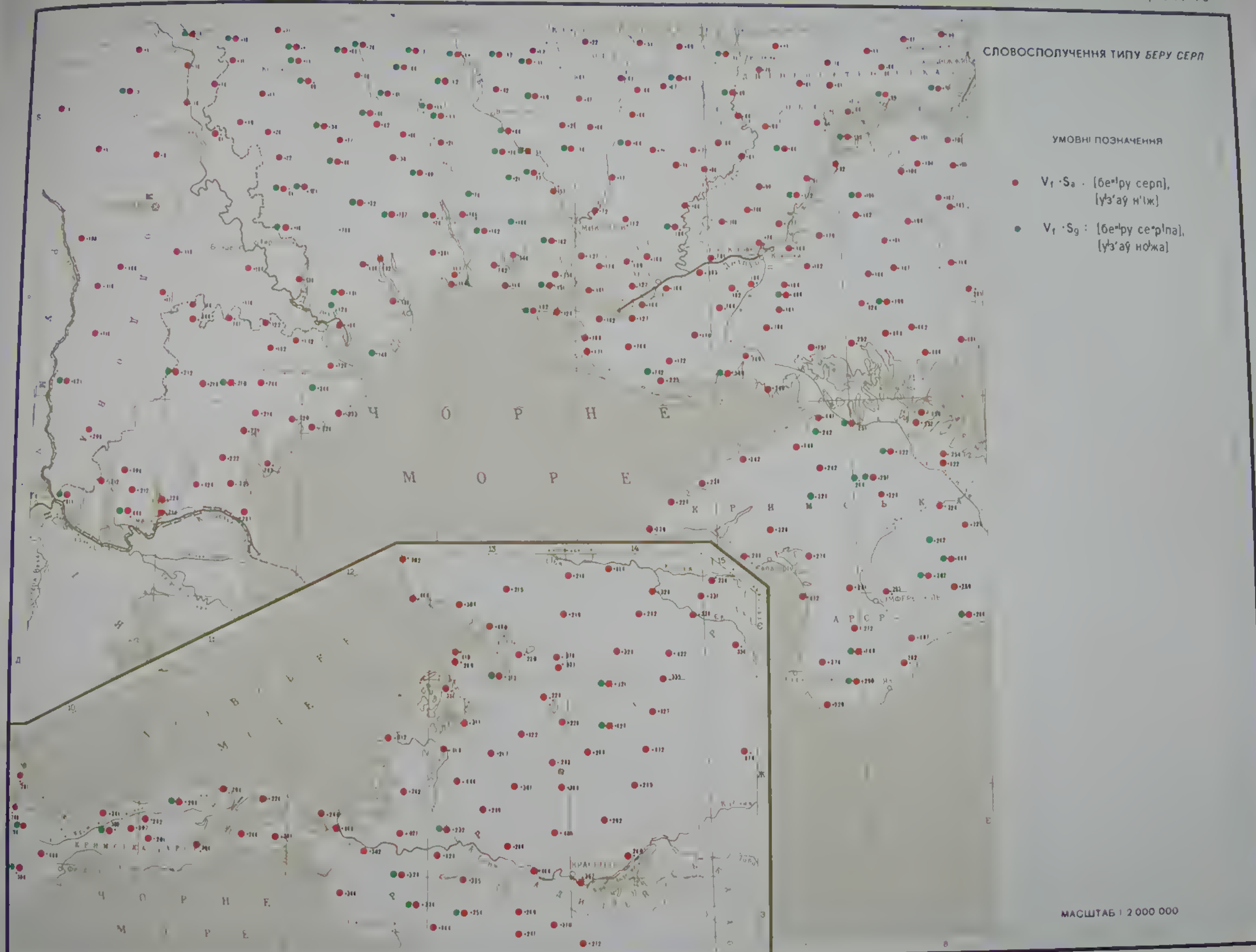
СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ТИПУ *БЕРУ СЕРП*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
$V_1 \cdot S_a$: [бе^ру серп], [у'з'аў н'іж]
$V_1 \cdot S_g$: [бе^ру се^рпа], [у'з'аў ножа]
ЧОРНЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української мо

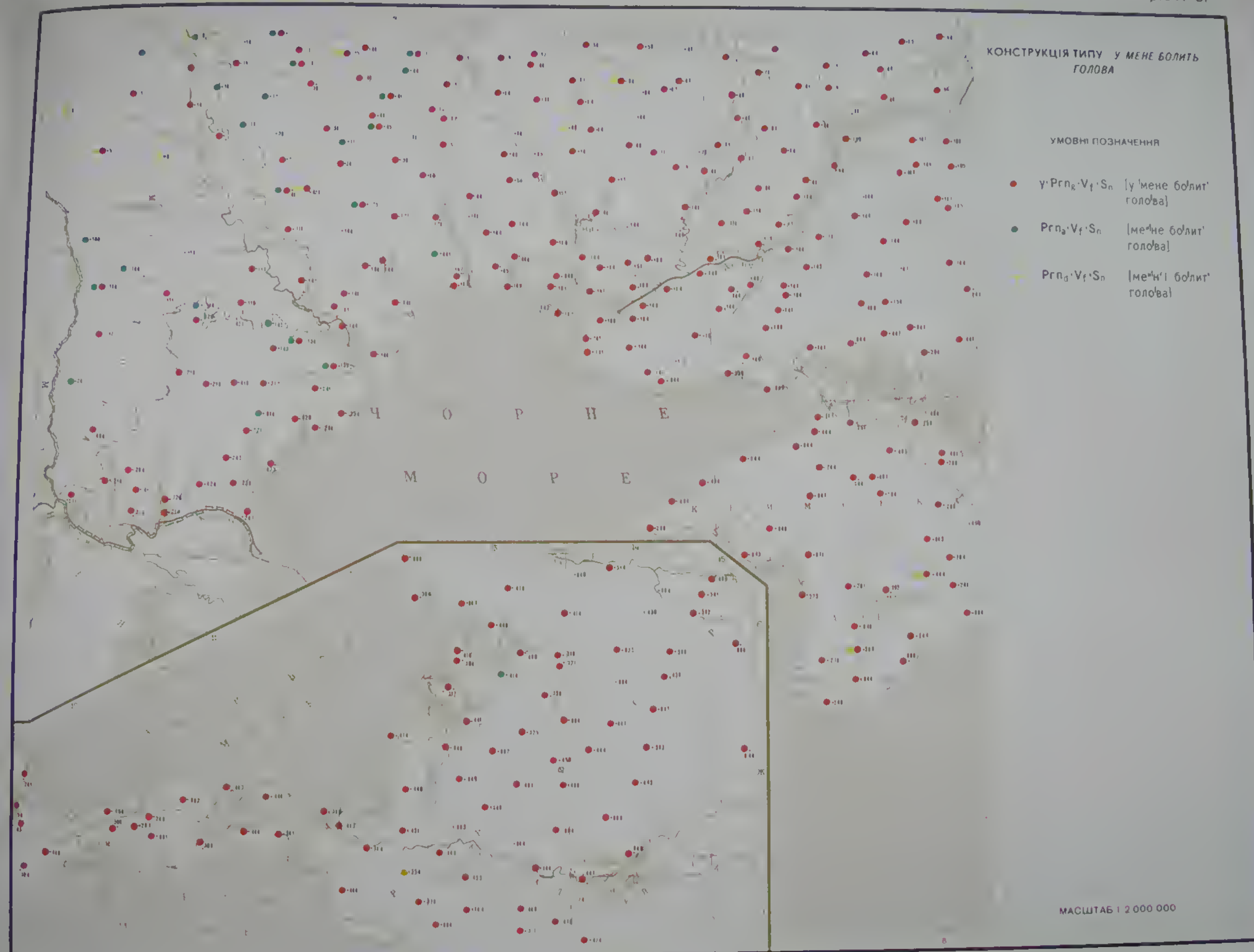
КОНСТРУКЦІЯ ТИПУ *У МЕНЕ БОЛИТЬ ГОЛОВА*
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
$у \cdot Prn_g \cdot V_f \cdot S_n$ [у 'мене бо'лит' голо'ва]
$Prn_a \cdot V_f \cdot S_n$ [ме'не бо'лит' голо'ва]
$Prn_d \cdot V_f \cdot S_n$ [ме'н'і бо'лит' голо'ва]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

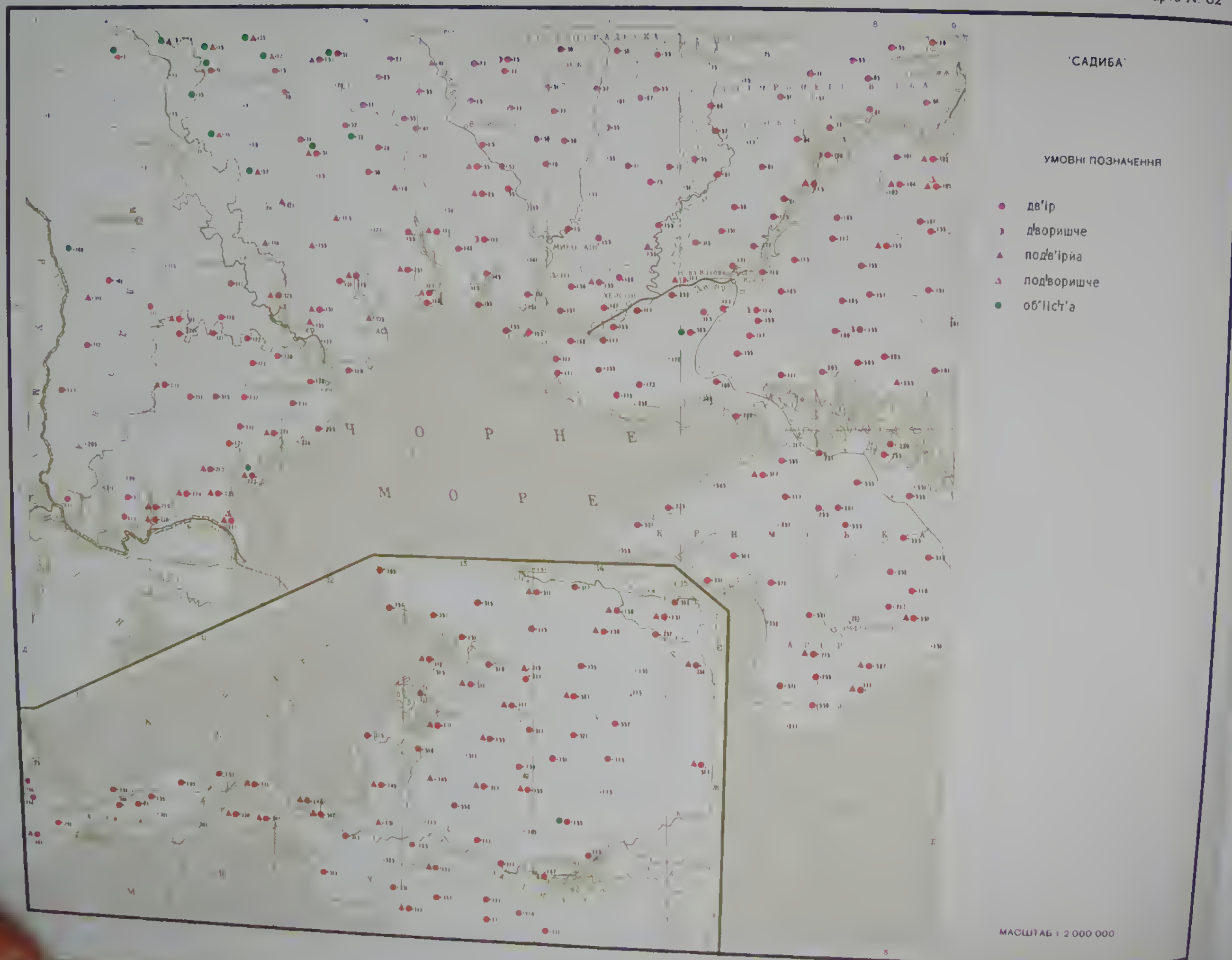
'САДИБА'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
дв'ір
д'воришче
под'в'іриа
под'воришче
об'іїс'т'а
ЧОРНЕ
МОРЕ
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

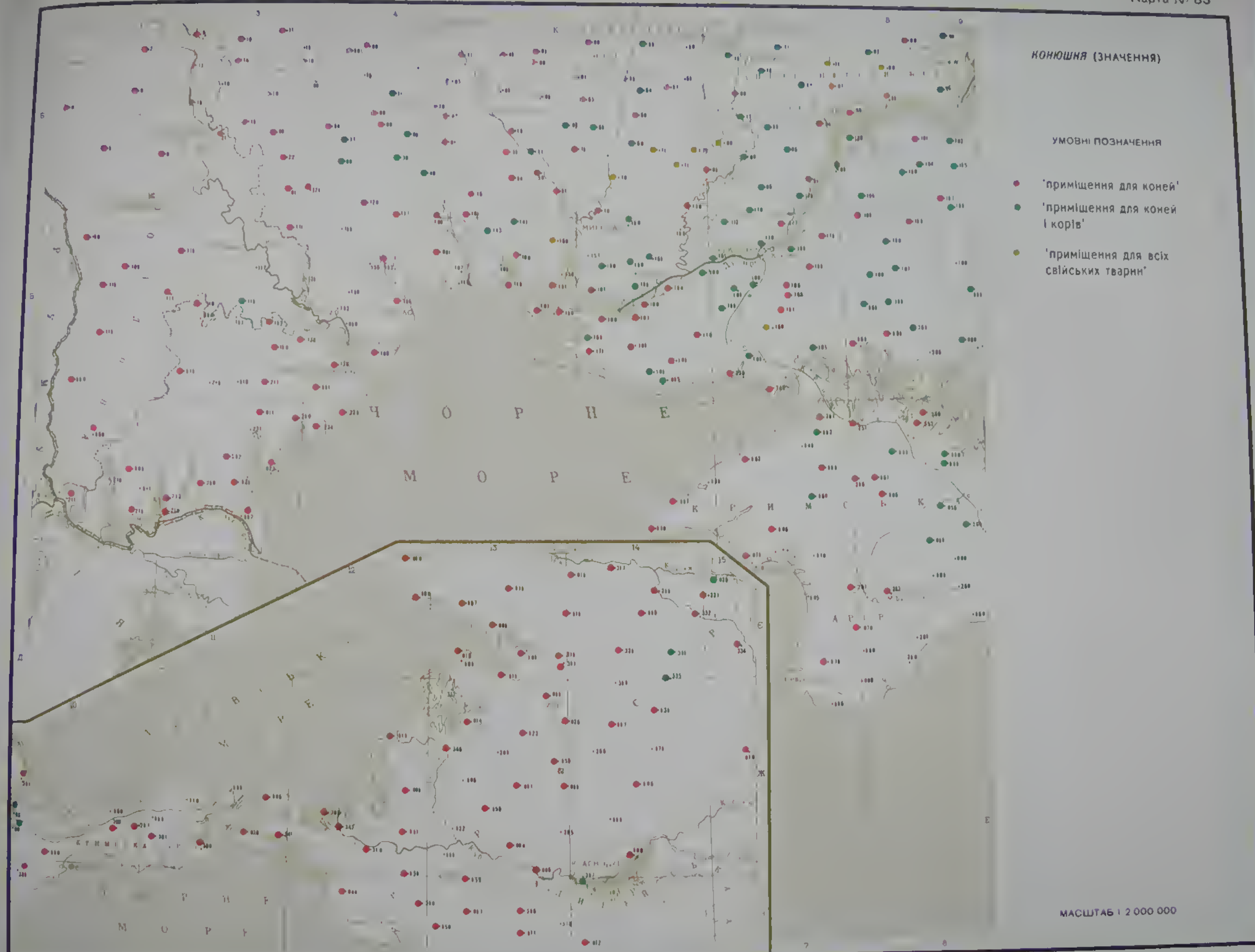
КОНЮШНЯ (ЗНАЧЕННЯ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'приміщення для коней'
'приміщення для коней і корів'
'приміщення для всіх свійських тварин'
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

'ТИН (ОГОРОЖА)'

Ч О Р Н Е

М О Р Е

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- тин
- пл'іт
- плиᵉт'ін'
- ˈл'іса
- ˈл'іска
- огоˈрожа
- загоˈрожа
- мур
- заˈбор

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

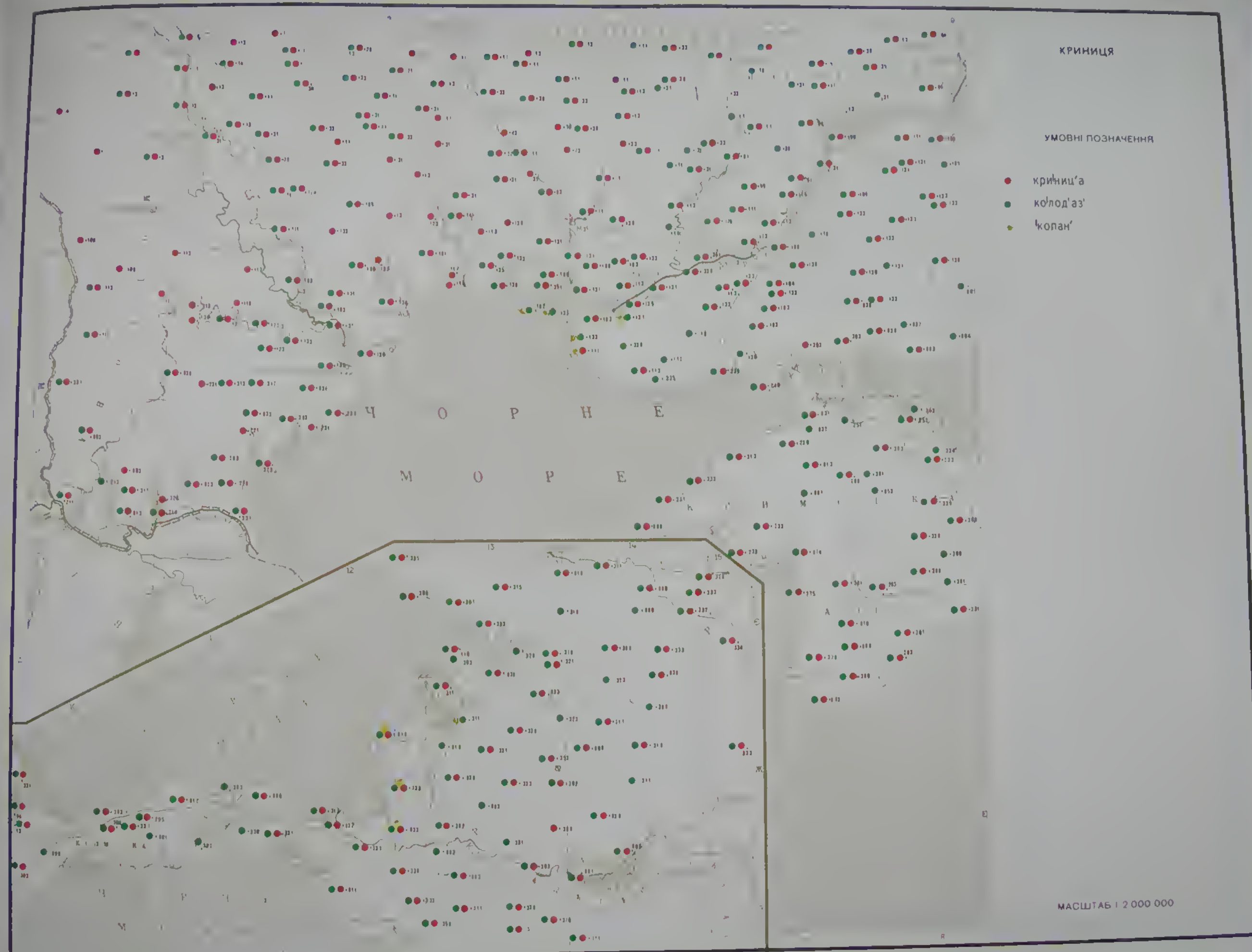
КРИНИЦЯ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
криниц'а
колод'аз'
копан'
ЧОРНЕ
МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ДИМАР'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ди'мар
- 'комин
- коми'нок
- тру'ба
- верх
- го'ǯ'ак

Ч О Р Н Е

М О Р Е

К Р И М

МАСШТАБ 1:2 000 000

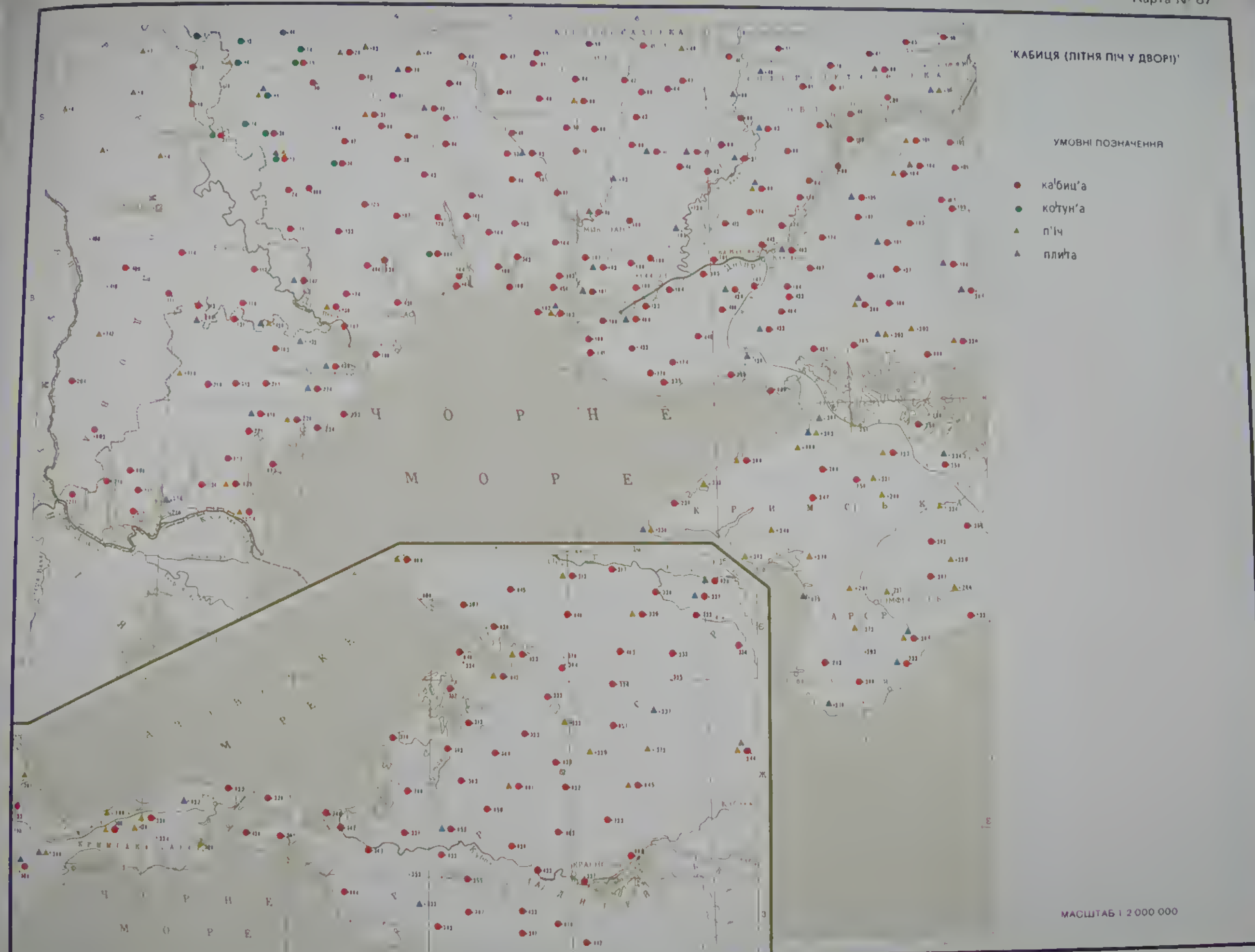
'КАБИЦЯ (ЛІТНЯ ПІЧ У ДВОРІ)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ка'биц'а
ко'тун'а
п'іч
пли'та
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М С Ь К
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

'КОЧЕРГА'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● коче"р|га
- ● коц'у|ба

Ч О Р Н Е

М О Р Е

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української мо

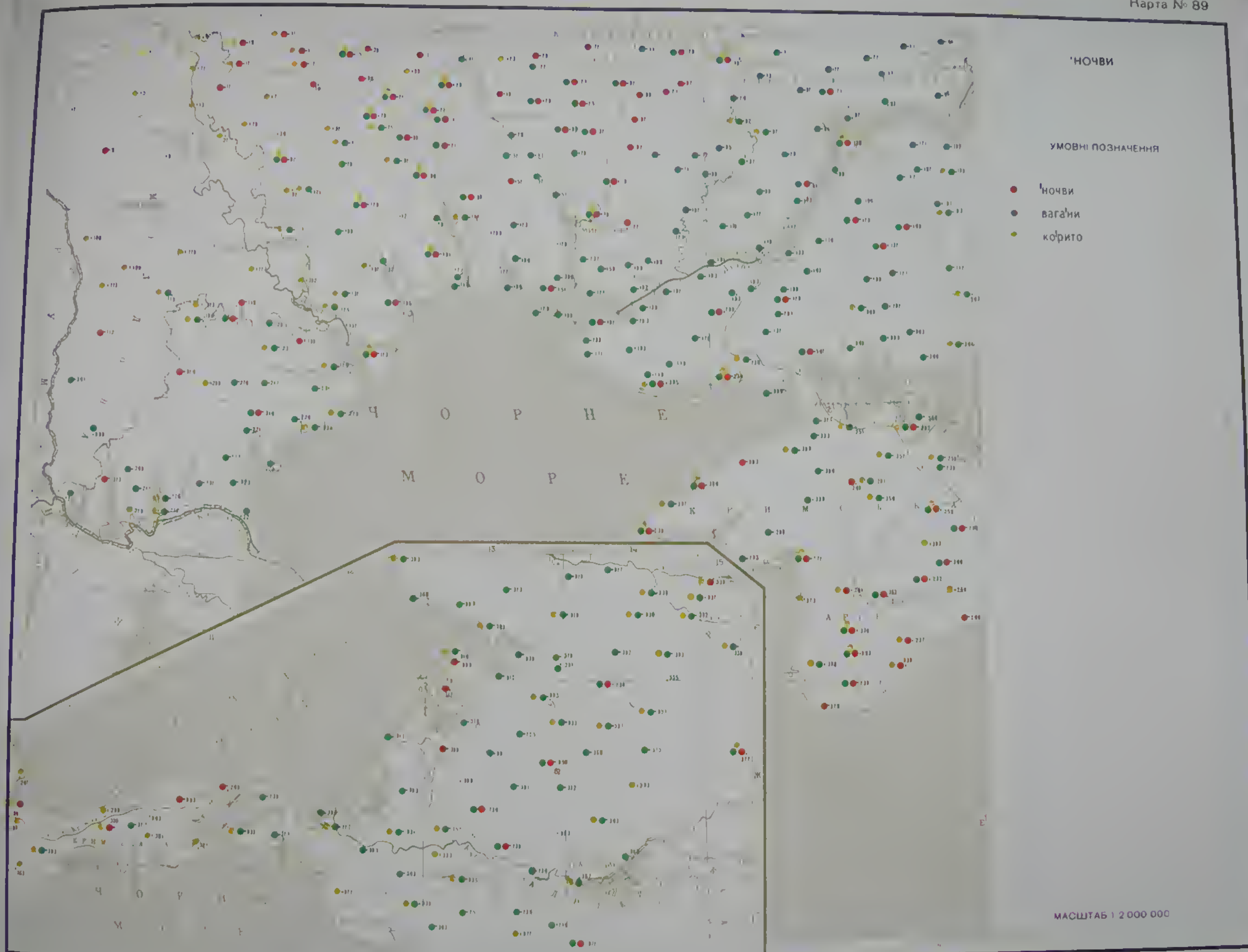
'НОЧВИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'ночви
вага'ни
ко'рито
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

'ГЛЕЧИК'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● гле́чик (red)
- ● гладу́шчик (green)
- ▲ гла́дишка
- ● ку́шин (yellow)

МАСШТАБ 1:2 000 000

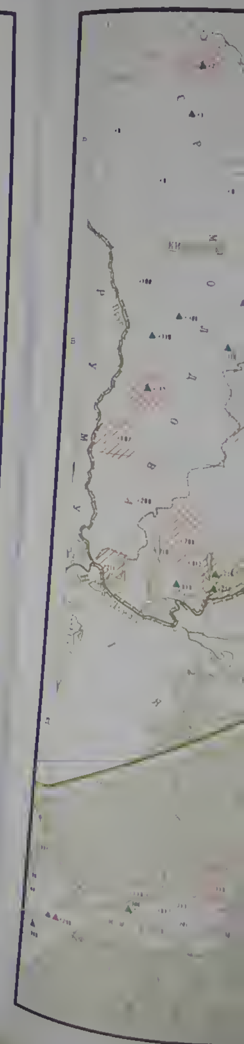

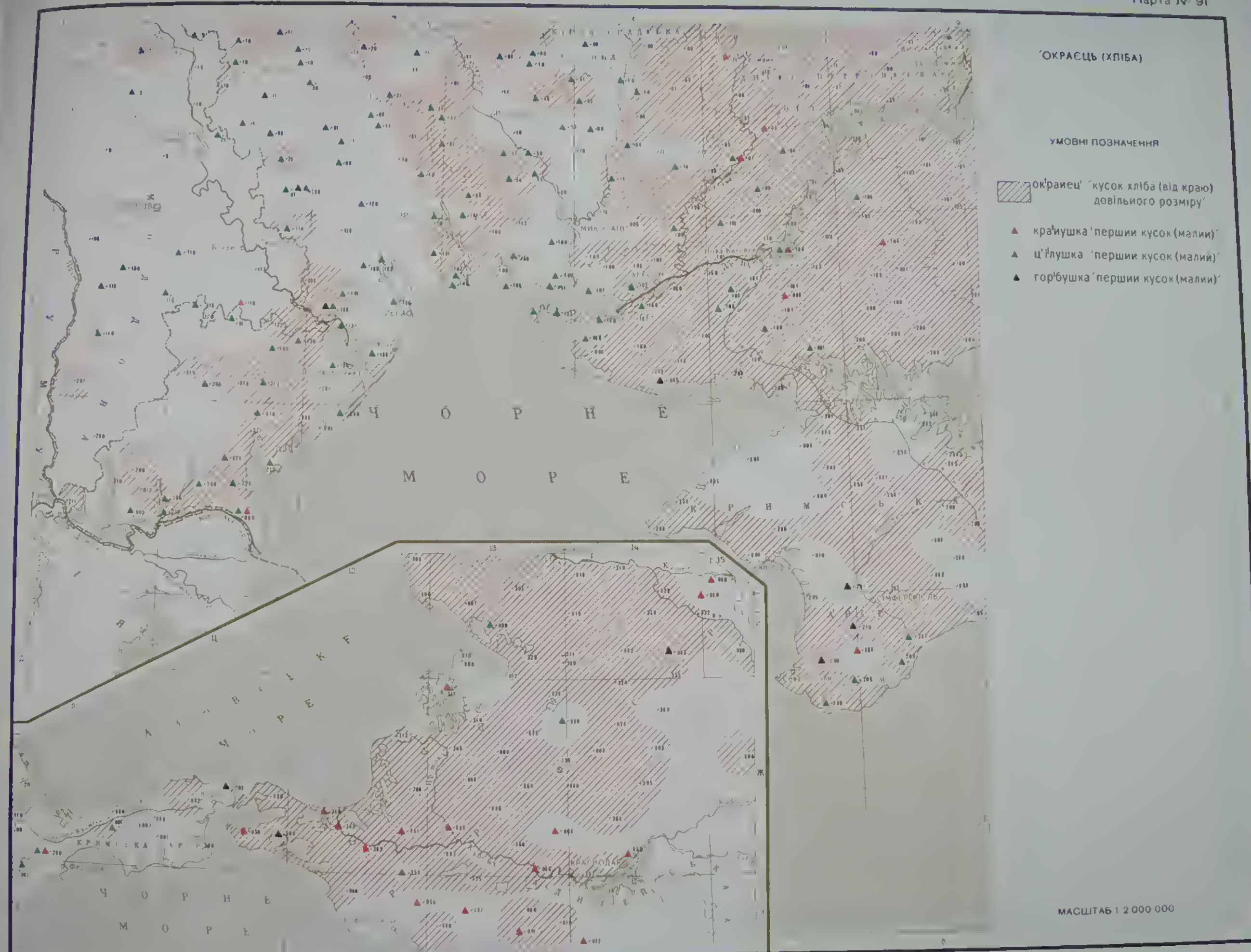
'ОКРАЄЦЬ (ХЛІБА)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ок'раиец' 'кусок хліба (від краю) довільного розміру'
кра'иушка 'перший кусок (малий)'
ц'і'лушка 'перший кусок (малий)'
гор'бушка 'перший кусок (малий)'
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМ
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

'КУСОК (ХЛІБА)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- (штрихування) ку́сок х'л'іба (довільної форми)
- △ 'кусе"н' х'л'іба '(переважно) недоїдений шматок'
- ● (зелений) с'кибка х'л'іба
- ● (жовтий) ґр'інка х'л'іба

МАСШТАБ 1:2 000 000

ТОРБА (ГОДУВАТИ КОНЕЙ)'

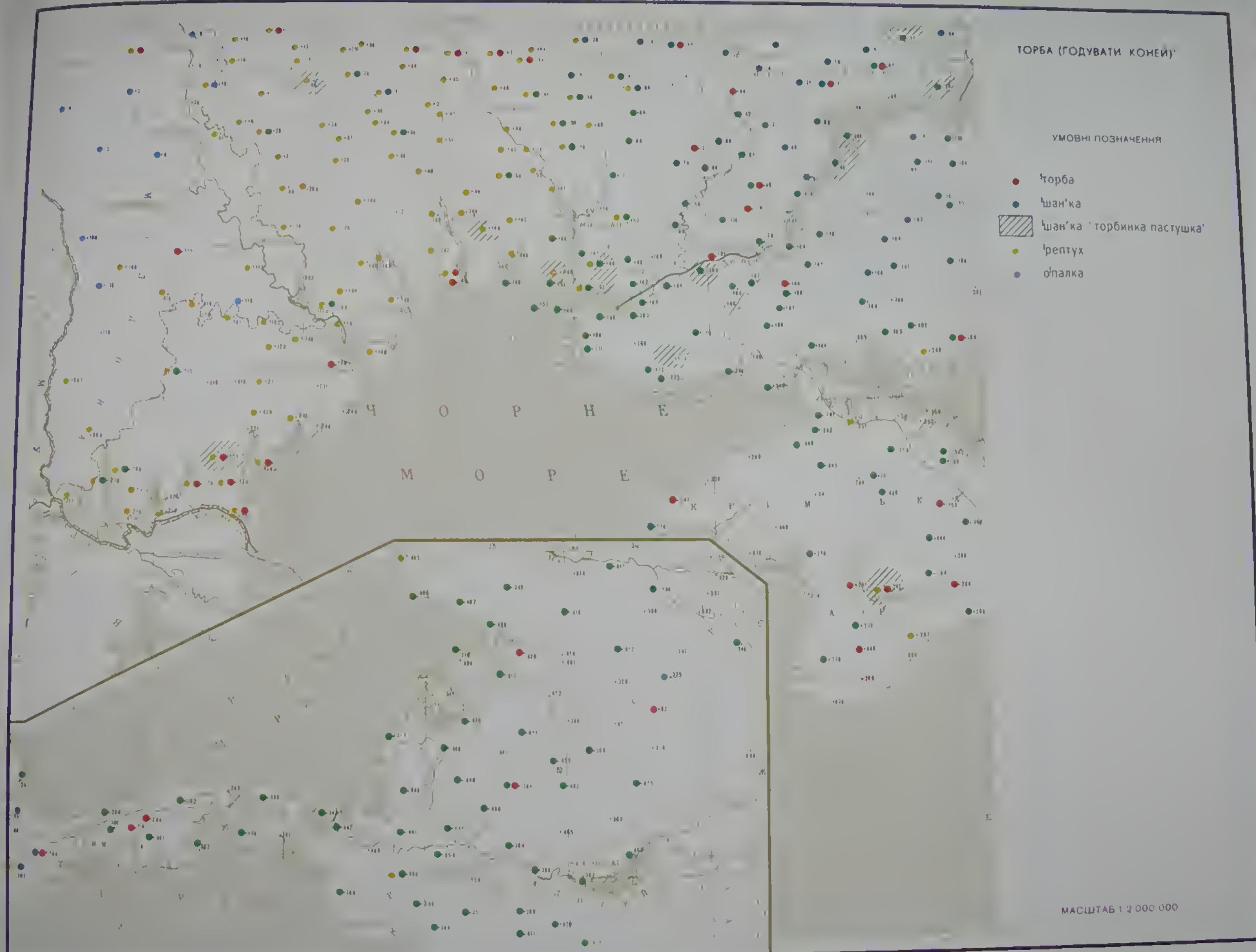

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- 'торба
- 'шан'ка
- 'шан'ка 'торбинка пастушка'
- 'рептух
- о'палка

МАСШТАБ 1:2 000 000

'ВОЗИ (ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ)'

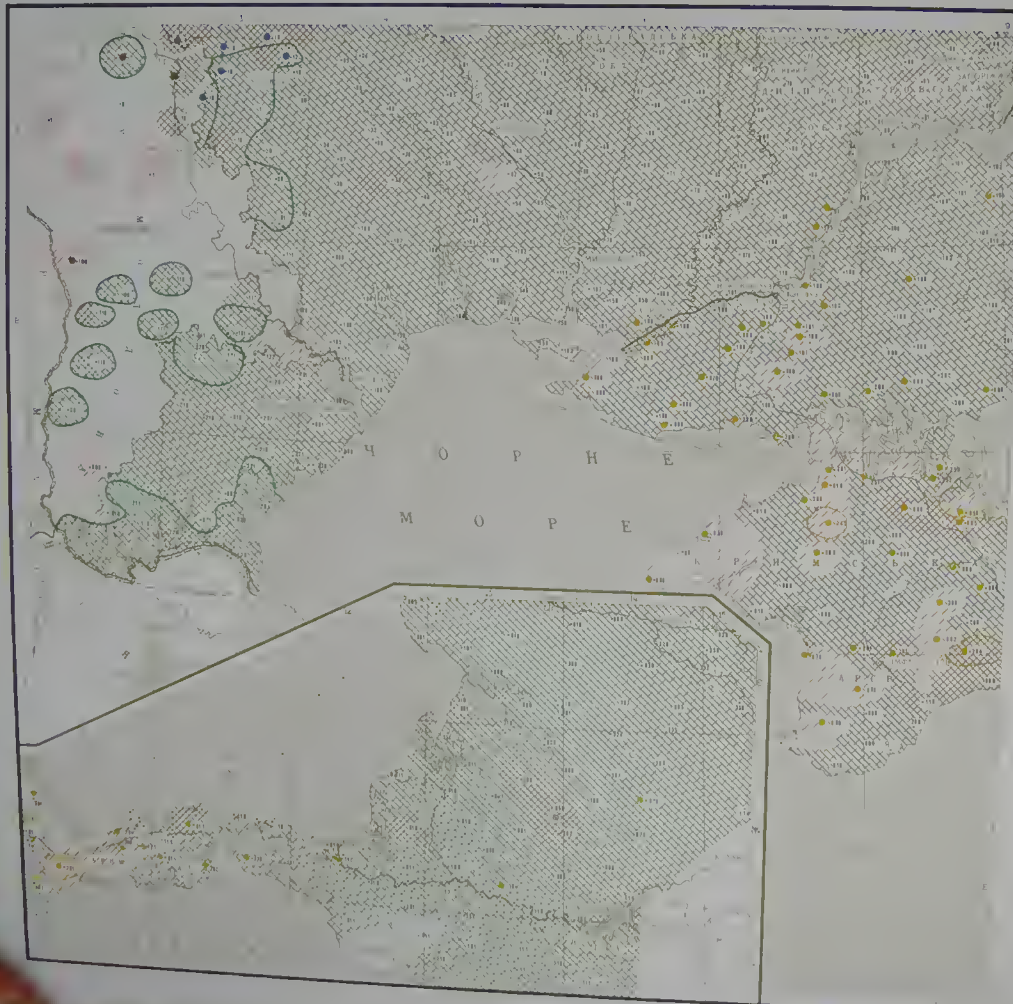

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Загальне значення

в'із (активне)

в'із (пасивне)

Для перевезення снопів, сіна, соломи

гар'ба

гара'ба

ма'жара

мо'жара

л'іте•р'н'ак

лоіт'рак

МАСШТАБ 2 000 000

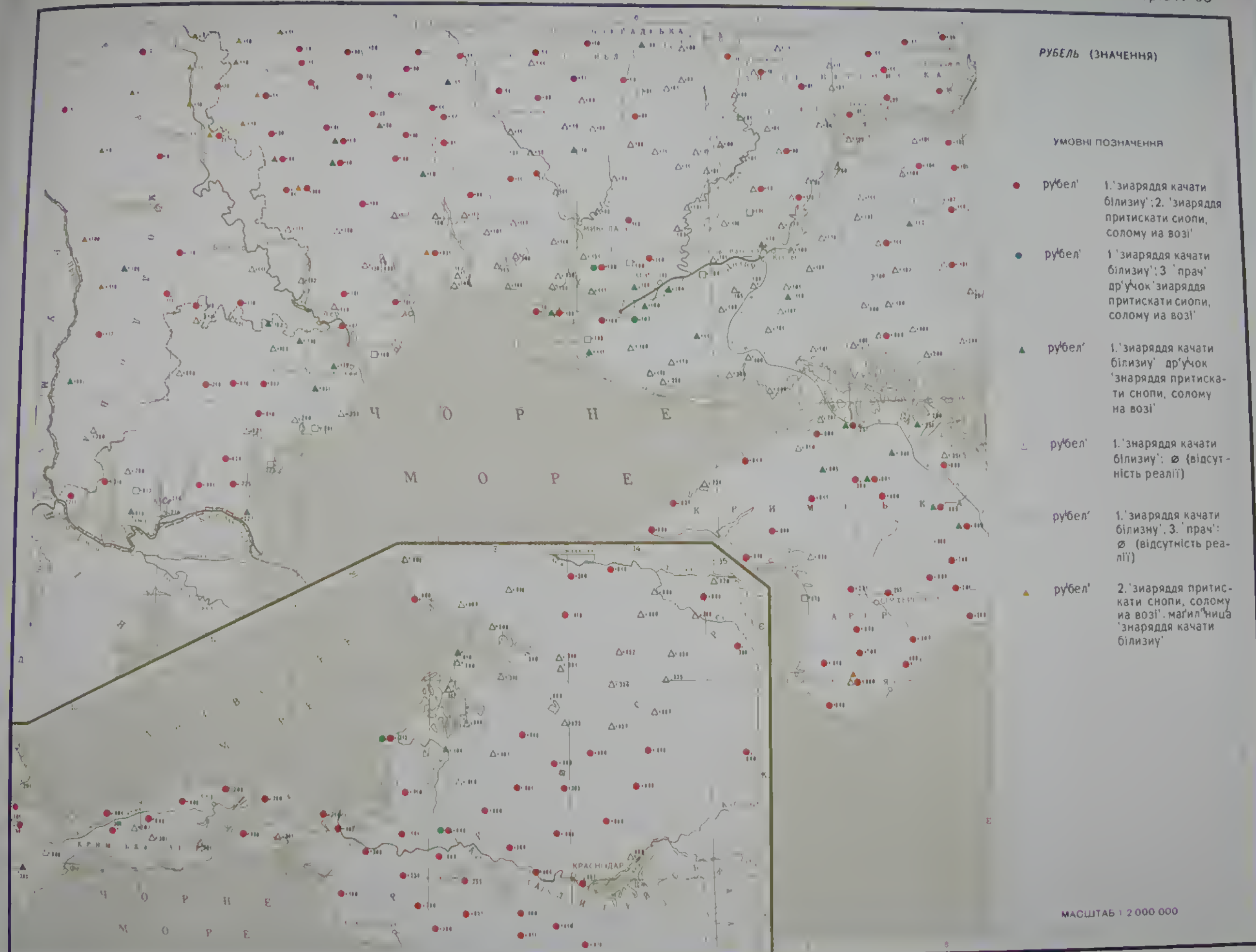
РУБЕЛЬ (ЗНАЧЕННЯ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ру́бел' 1. 'знаряддя качати білизну'; 2. 'знаряддя притискати снопи, солому на возі'
ру́бел' 1 'знаряддя качати білизну'; 3 'прач' дру́чок 'знаряддя притискати снопи, солому на возі'
ру́бел' 1. 'знаряддя качати білизну' дру́чок 'знаряддя притискати снопи, солому на возі'
ру́бел' 1. 'знаряддя качати білизну': ⌀ (відсутність реалії)
ру́бел' 1. 'знаряддя качати білизну'. 3. 'прач': ⌀ (відсутність реалії)
ру́бел' 2. 'знаряддя притискати снопи, солому на возі'. маги́л'ниця 'знаряддя качати білизну'
Ч О Р Н Е
М О Р Е
КРАСНОДАР
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

КОЛІШНЯ (У ПЛУЗІ)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● кол'іш'н'а
- [с]: кол'і[с]'н'а
- ▲ ко'леса
- ● те"л'ішка
- ● пе"ре"док
- ● ґачка

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української м

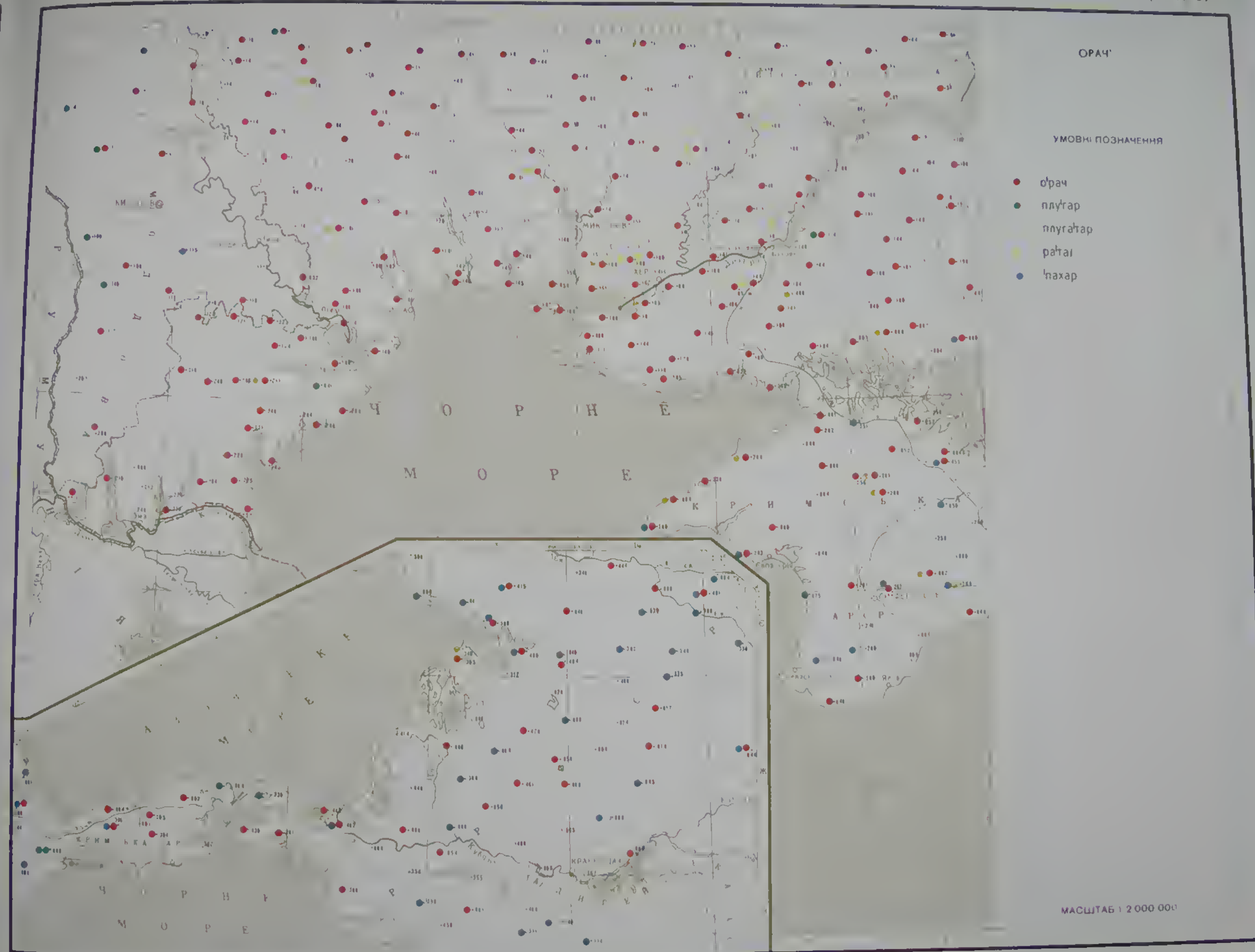
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМ
ОРАЧ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
о́рач
плу́гар
плуга́тар
ра́тай
ˈпахар
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ОГРІХ (ПРОПУСК В ОРАНЦІ)'

ЧОРНЕ МОРЕ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● ог'р'іх
- гог'р'іх
- ▲ о'р'іх
- · го'р'іх
- ▨ наголос. ['огр'іх], ['гогр'іх], ['ор'іх]
- ● сказ
- ● за'лом
- ● клин

МАСШТАБ

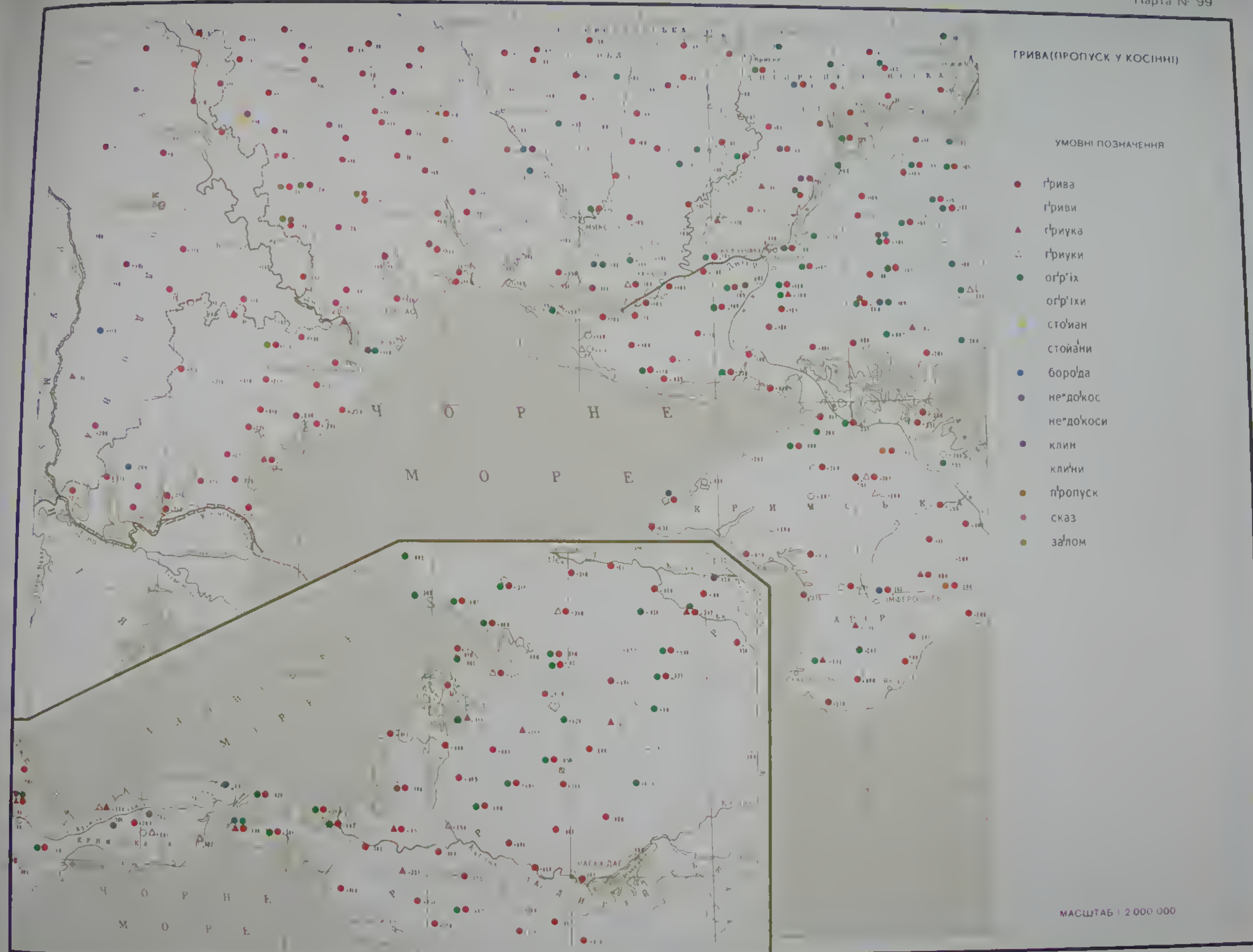
ГРИВА (ПРОПУСК У КОСІННІ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ґʼрива
ґʼриви
ґʼриука
ґʼриуки
огʼрʼіх
огʼрʼіхи
стоʼиан
стойʼани
бороʼда
неʼдоʼкос
неʼдоʼкоси
клин
клиʼни
пʼропуск
сказ
заʼлом
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМ
СІМФЕРОПОЛЬ
ЧОРНЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

'РУНА (ОЗИМІ СХОДИ)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● 'руна
- ▲ у'руно
- ● скара'да
- ● о'зими'на
- о'зимка
- о'зима
- ● с'ходи
- ● 'зелен'

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМСЬКА

МАСШТАБ 1:2 000 000

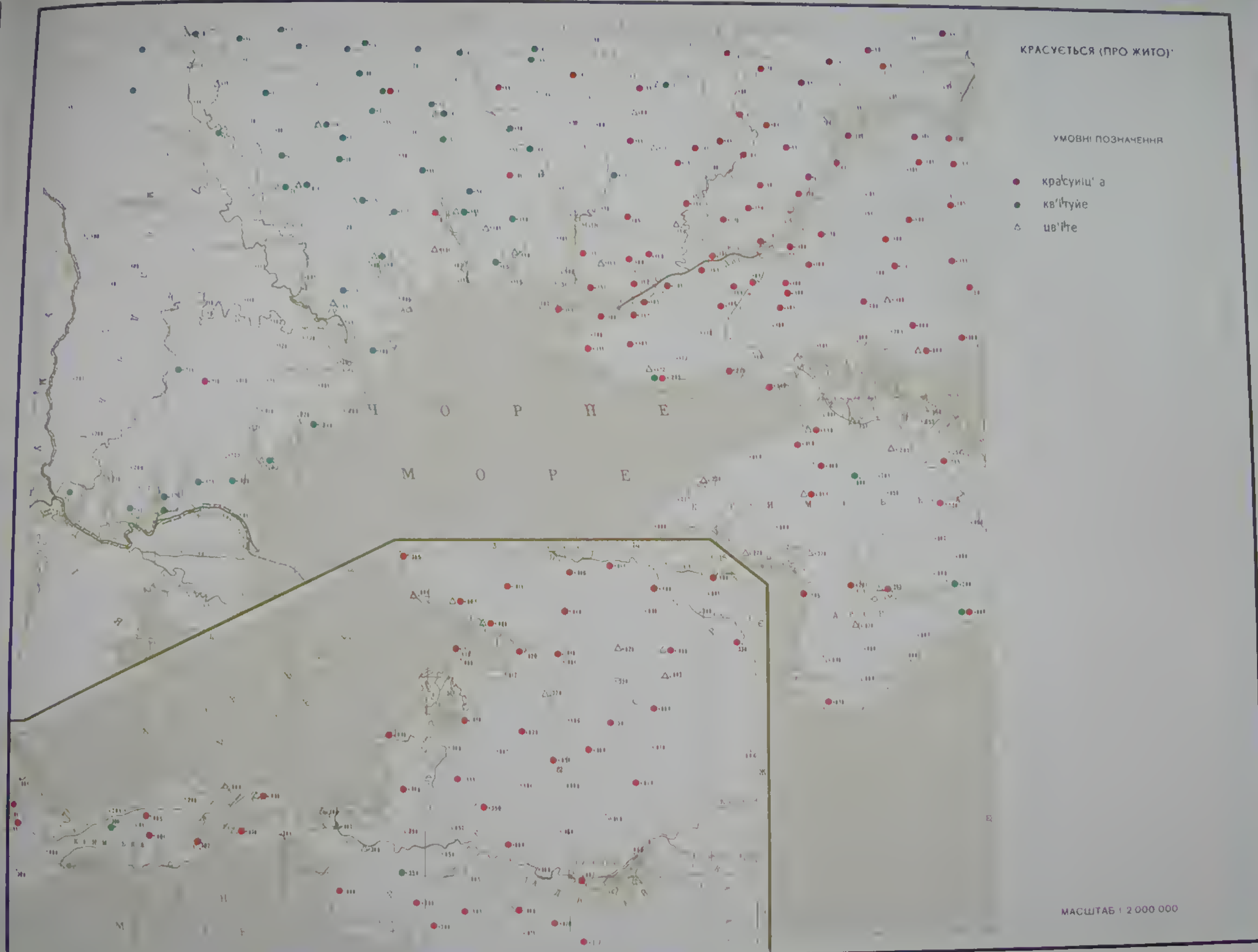
КРАСУЄТЬСЯ (ПРО ЖИТО)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
кра'суиіц' а
кв'і'туйе
цв'і'те
ЧОРНЕ
МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

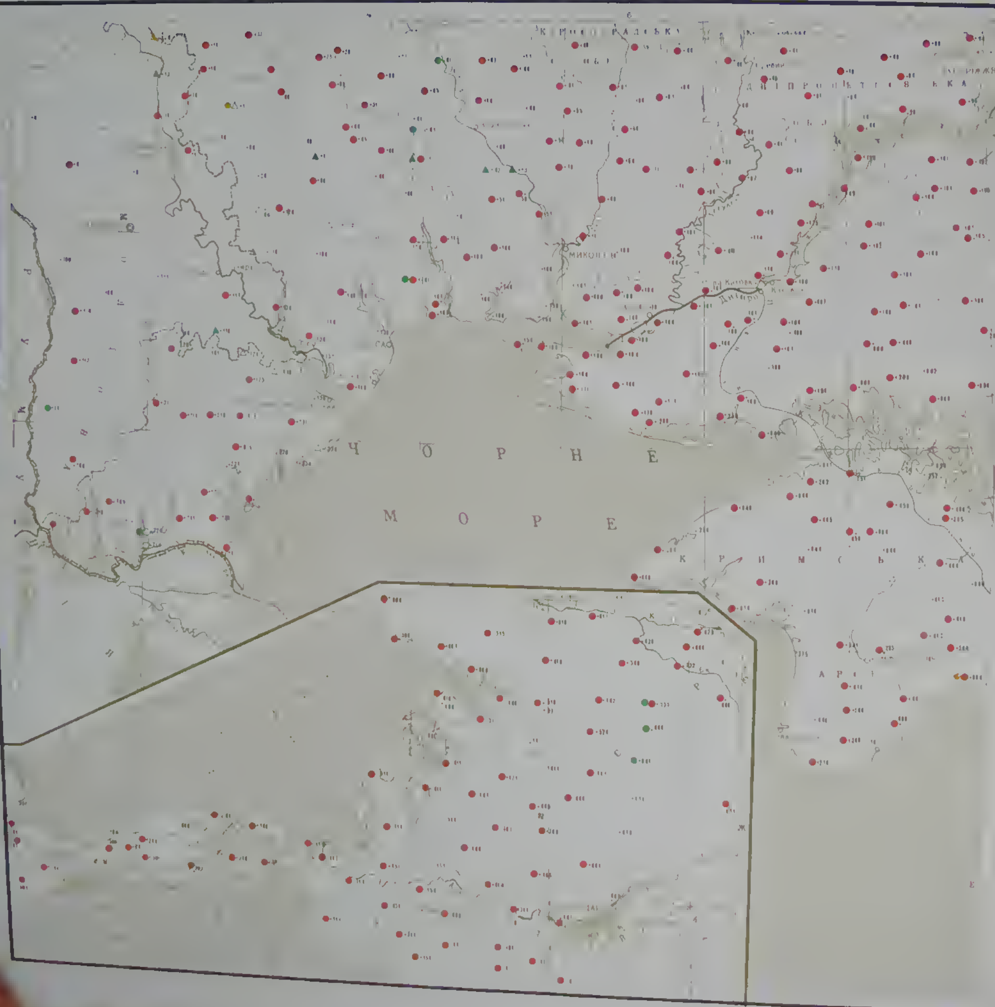

'НАЛИВАЄТЬСЯ (ПРО КОЛОССЯ)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● нали'вайіц'·а ('жито, пши^eниц'а, 'колос, зи^eр'но)
- нали'ваие ('жито, пши^eниц'а, 'колос, зи^eр'но)
- ● наби'райіц':а ('жито, пши^eниц'а, 'колос, зи^eр'но)
- наби'райе ('жито, пши^eниц'а, 'колос, зи^eр'но)
- ▲ наби'раиіц':а (зи^eр'на, у зи^eр'но, зи^eр'ном)
- ⁚ наби'райе (зи^eр'на, у зи^eр'но)
- ● напоу'н'айіц':а ('жито, пши^eниц'а, 'колос, зи^eр'но)

МАСШТАБ 1:2 000 000

КОПИ (СНОПІВ У ПОЛІ)

ЧОРНЕ МОРЕ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ко́па (60 снопів)
- ко́па: п'іу́копи (60 снопів 30 снопів)
- ко́па: по́лук'іпок (60 снопів 30 снопів)
- коп'на (60 снопів)
- коп'на: п'іу́коп'ни (п'іу́копи) (60 снопів 30 снопів)
- коп'на: по́лук'іпок (60 снопів 30 снопів)
- к'лан'а (60 снопів)
- п'іу́к'лан'а (15 снопів)
- п'ят'наду'атка (15 снопів)
- к'іс'ора (15 снопів)
- хрест (15 снопів)
- ко́пиц'а 'велика кладка нев'язаного хліба'

МАСШТАБ 1:2 000 000

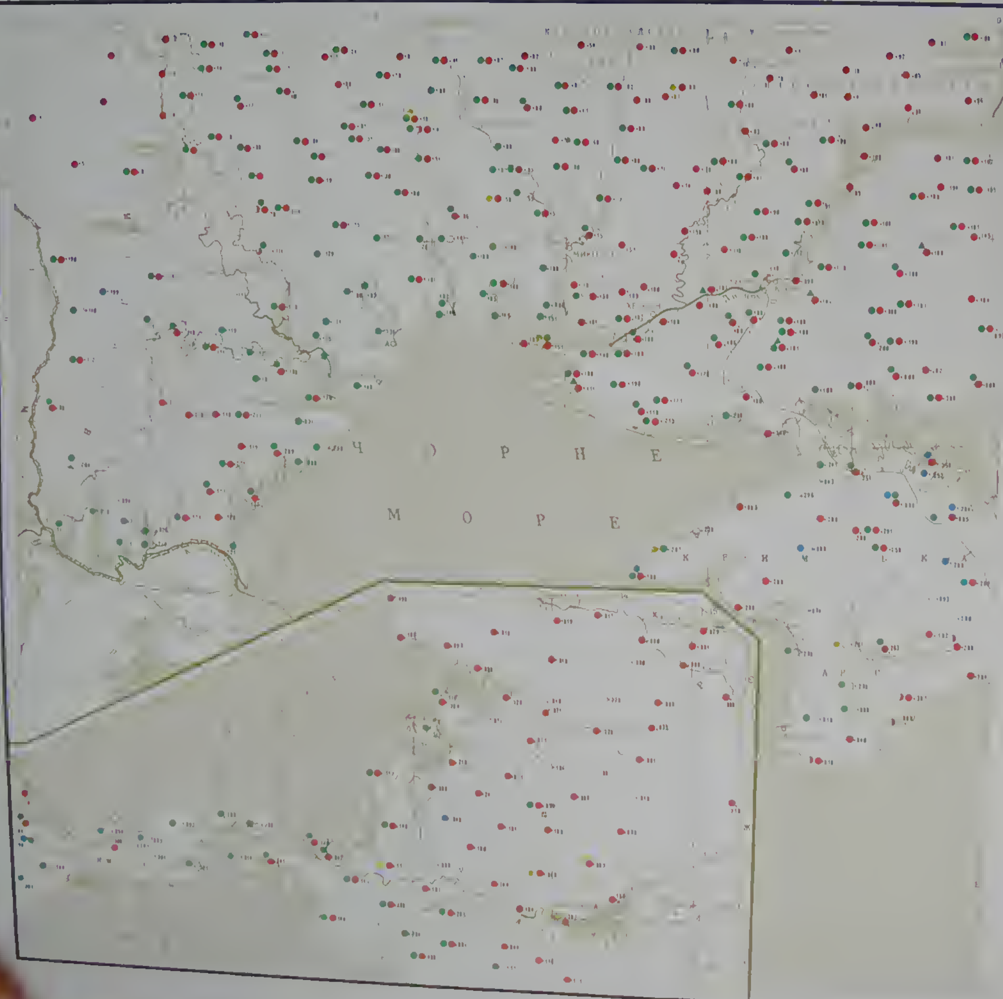

'ТІК (МАЙДАНЧИК ДЛЯ МОЛОТЬБИ)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

●		т'ік
	[о]:	т[о]к
◗	[и]:	т[и]к
●		гар'ман
▲	[и]:	г[и]р'ман
●		гум'но
●		бунт

МАСШТАБ 1:2 000 000

ВІДХОДИ (ПІСЛЯ МОЛОТЬБИ)

'ЖИТНИЩЕ (ПОЛЕ З-ПІД ЖИТА)'

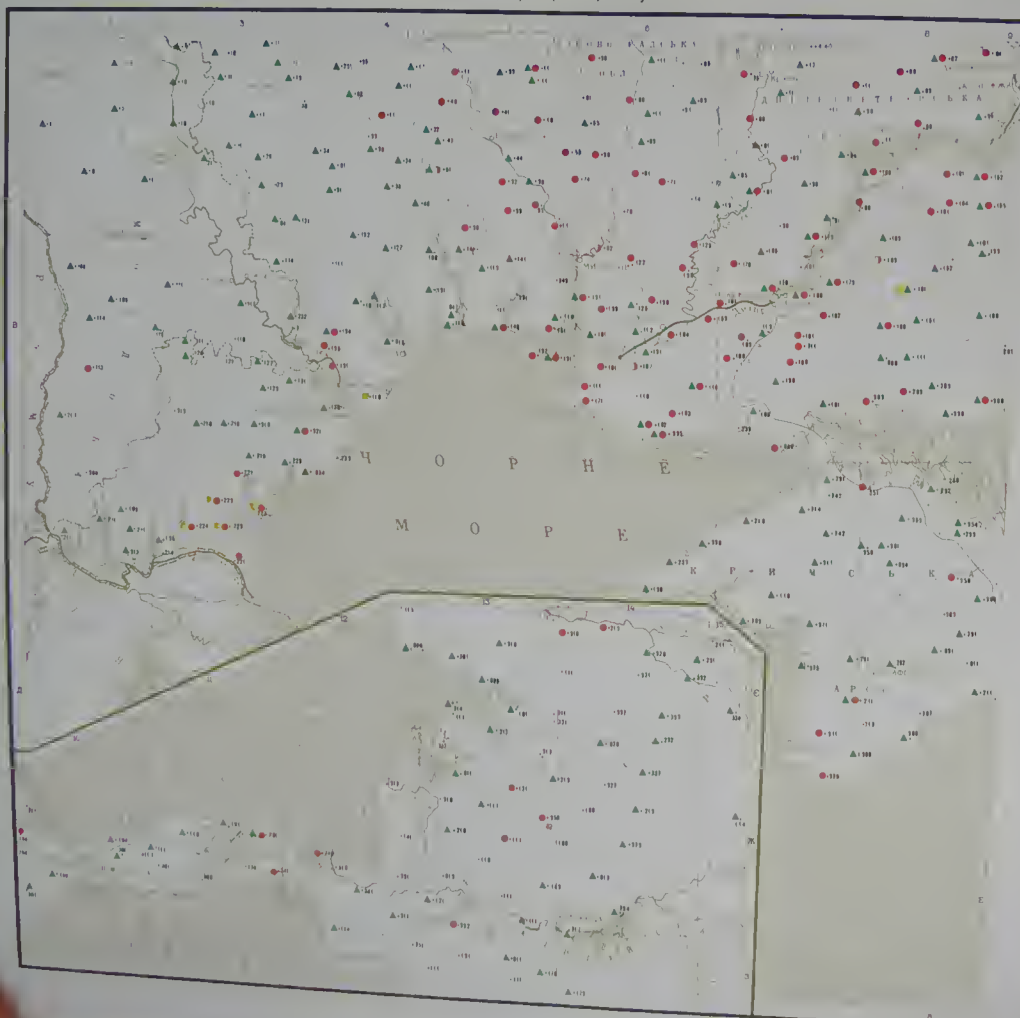

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● ˈжитнишче
- ˈжитнисʼко
- ◑ ˈжитницʼа
- ▲ стеⁿрˈнʼа
- ▮ оˈзимишче

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас українськоі

ЖИТА)'

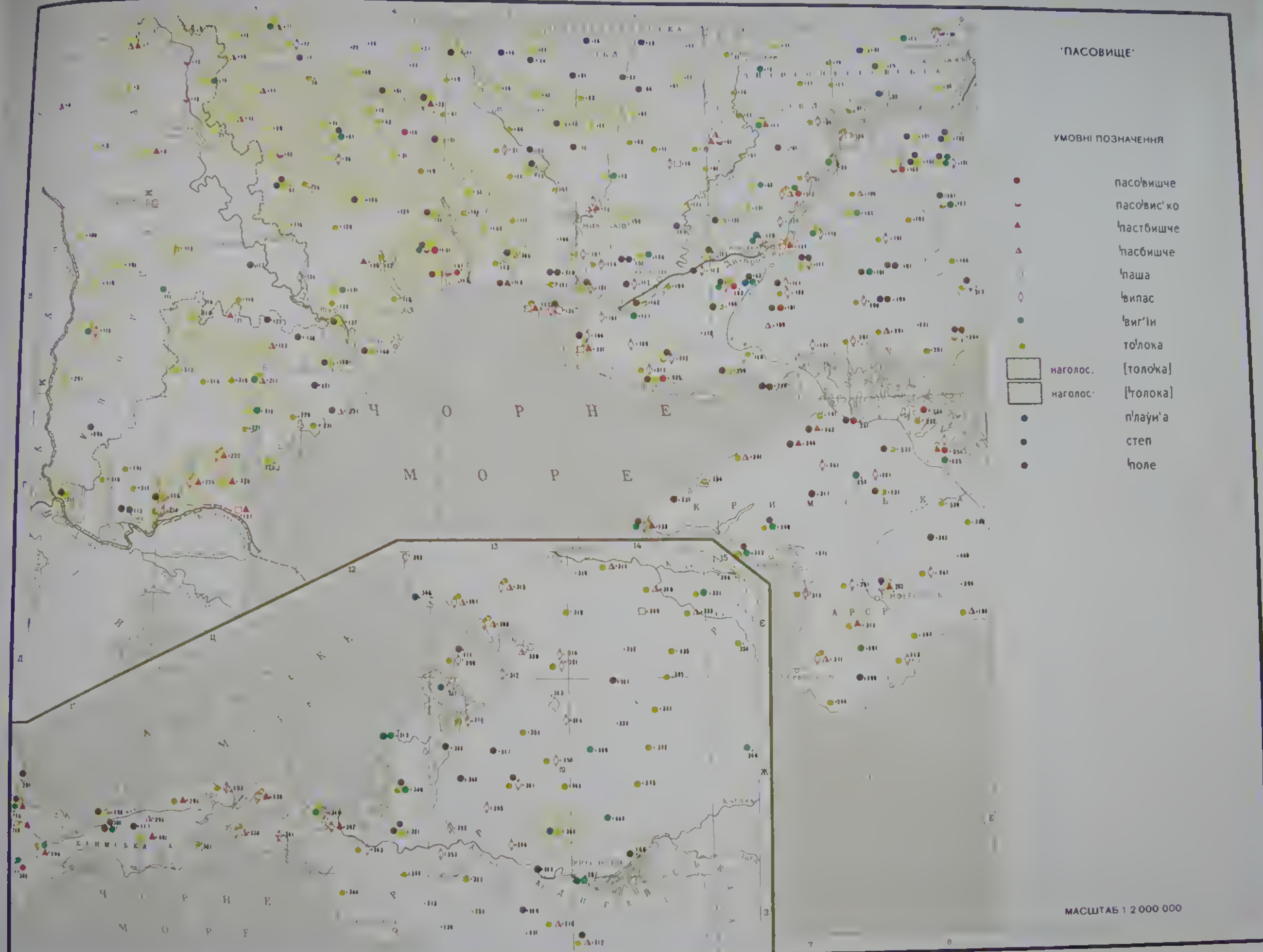
'ПАСОВИЩЕ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
пасо'вишче
пасо'вис'ко
'пастбишче
'пасбишче
'паша
'випас
'виг'ін
то'лока
наголос. [толо'ка]
наголос. ['толока]
п'лаўи'а
степ
'поле
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ТОЛОКА (ГУРТОВА ДОПОМОГА)'

Ч О Р Н Е

М О Р Е

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- толо'ка
- наголос [то'лока]
- к'лака
- гурт
- гур'том
- допо'мога
- 'пом'іч
- гурто'ва 'пом'іч допо'мога
- зак'ладшчина
- зак'ладини

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української м

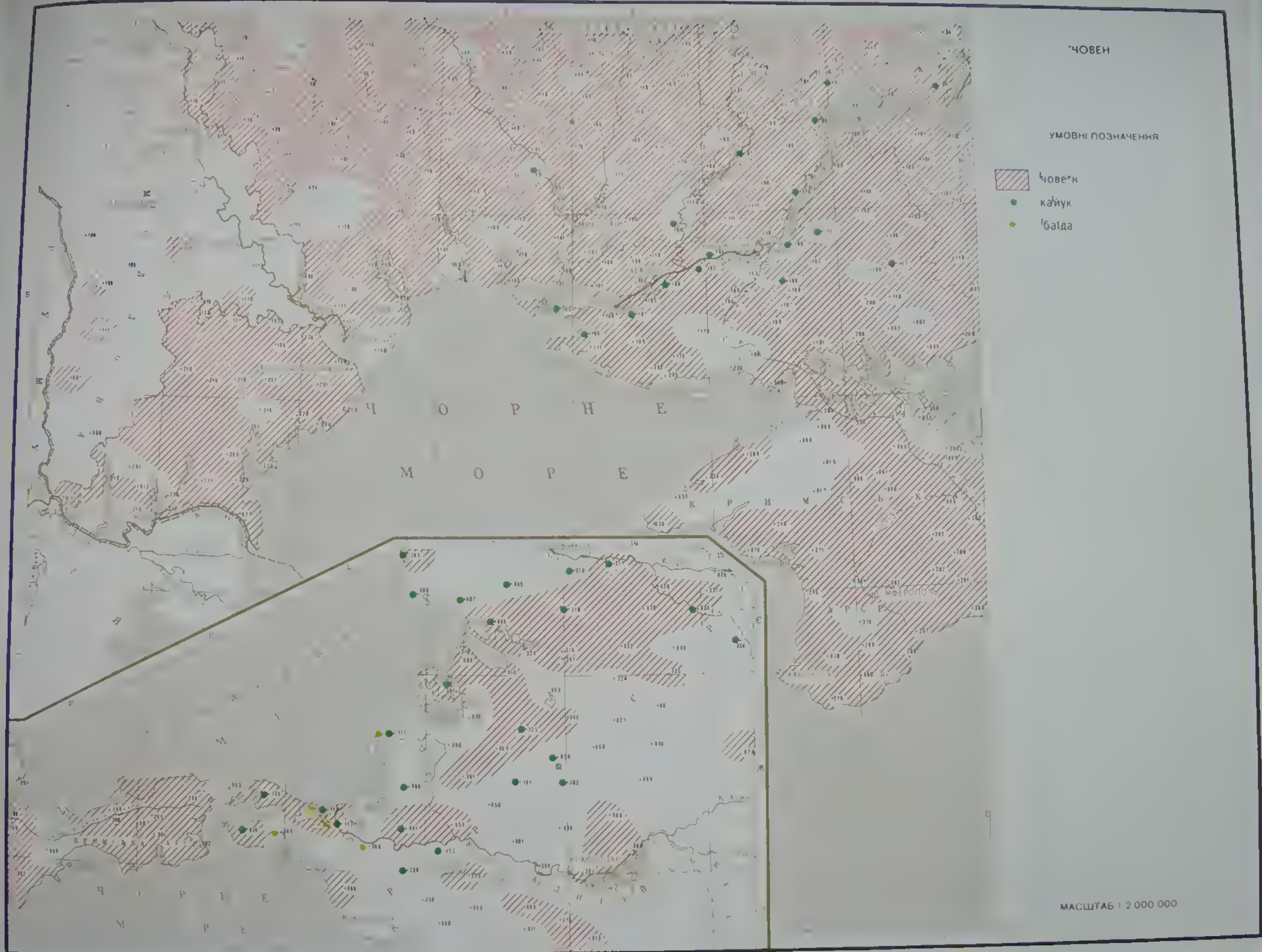
'ЧОВЕН
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'чове*н
ка'йук
'баіда
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М
МАСШТАБ 1:2 000 000

'КУКУРУДЗА (*ZEA MAYS L.*)'

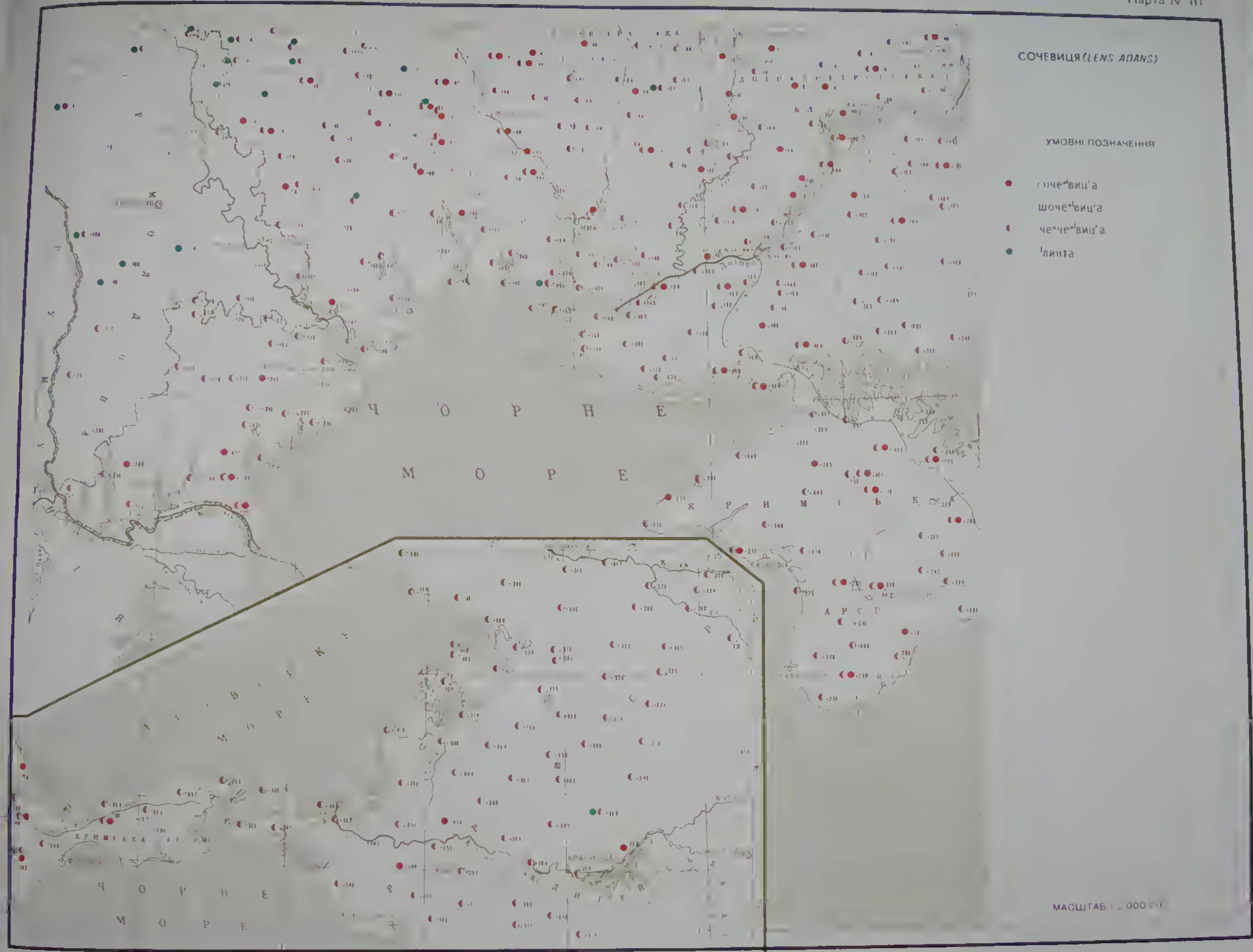
СОЧЕВИЦЯ (LENS ADANS)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
сочеᵈвиц'а
шочеᵉᵈвиц'а
чеᵉчеᵉᵈвиц'а
ˡлинта
ЧОРНЕ МОРЕ
ЧОРНЕ МОРЕ

'КАРТОПЛИННЯ

Ч О Р Н Е М О Р Е

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- картоп'лин':а
- кар'топлище
- 'гичка
- о'гудин':а
- ка'лива
- бот'ва
- ба'дил':а
- ба'дилка
- 'бадил'
- батла'ма

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української м

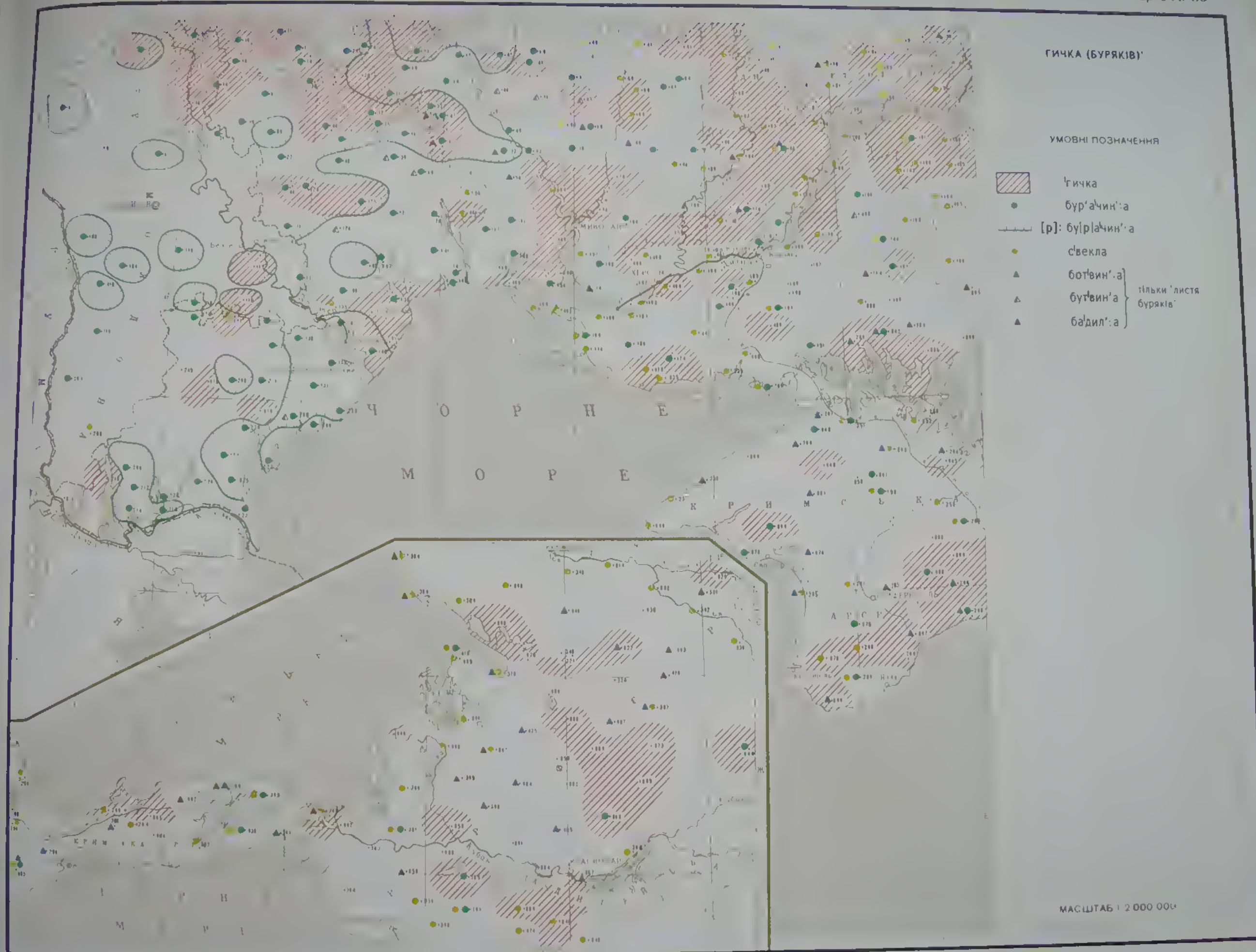
ГИЧКА (БУРЯКІВ)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ˈгичка
бурˈачин':а
[р]: бу[р]ачин'·а
сˈвекла
ботˈвин'·а
бутˈвин'а
баˈдил':а
тільки 'листя буряків'
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМ
МАСШТАБ 1:2 000 000

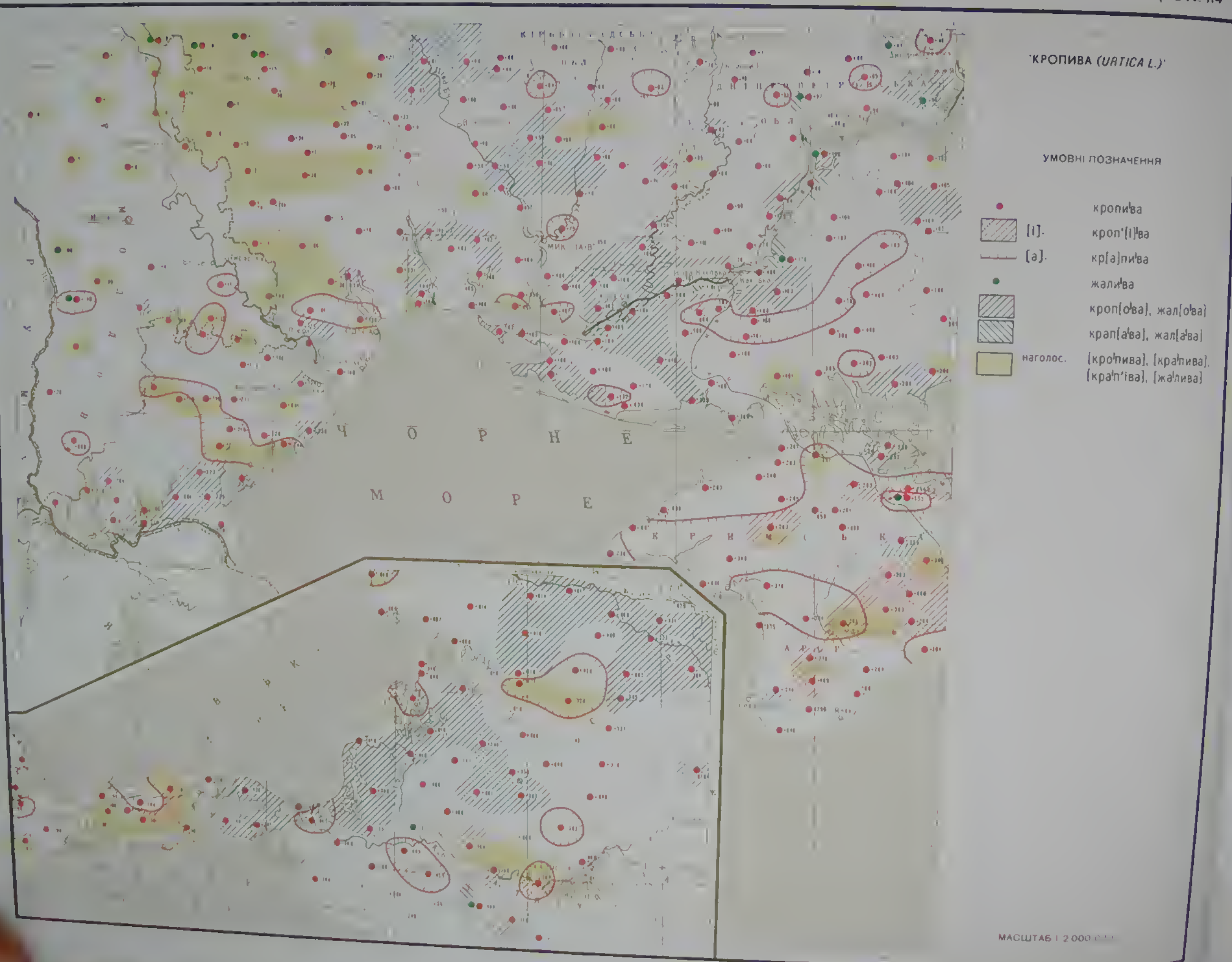
'КРОПИВА (URTICA L.)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
кропи'ва
[і]. кроп'[і]'ва
[а]. кр[а]пи'ва
жали'ва
кроп[о'ва], жал[о'ва]
крап[а'ва], жал[а'ва]
наголос. [кро'пива], [кра'пива], [кра'п'іва], [жа'лива]
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ

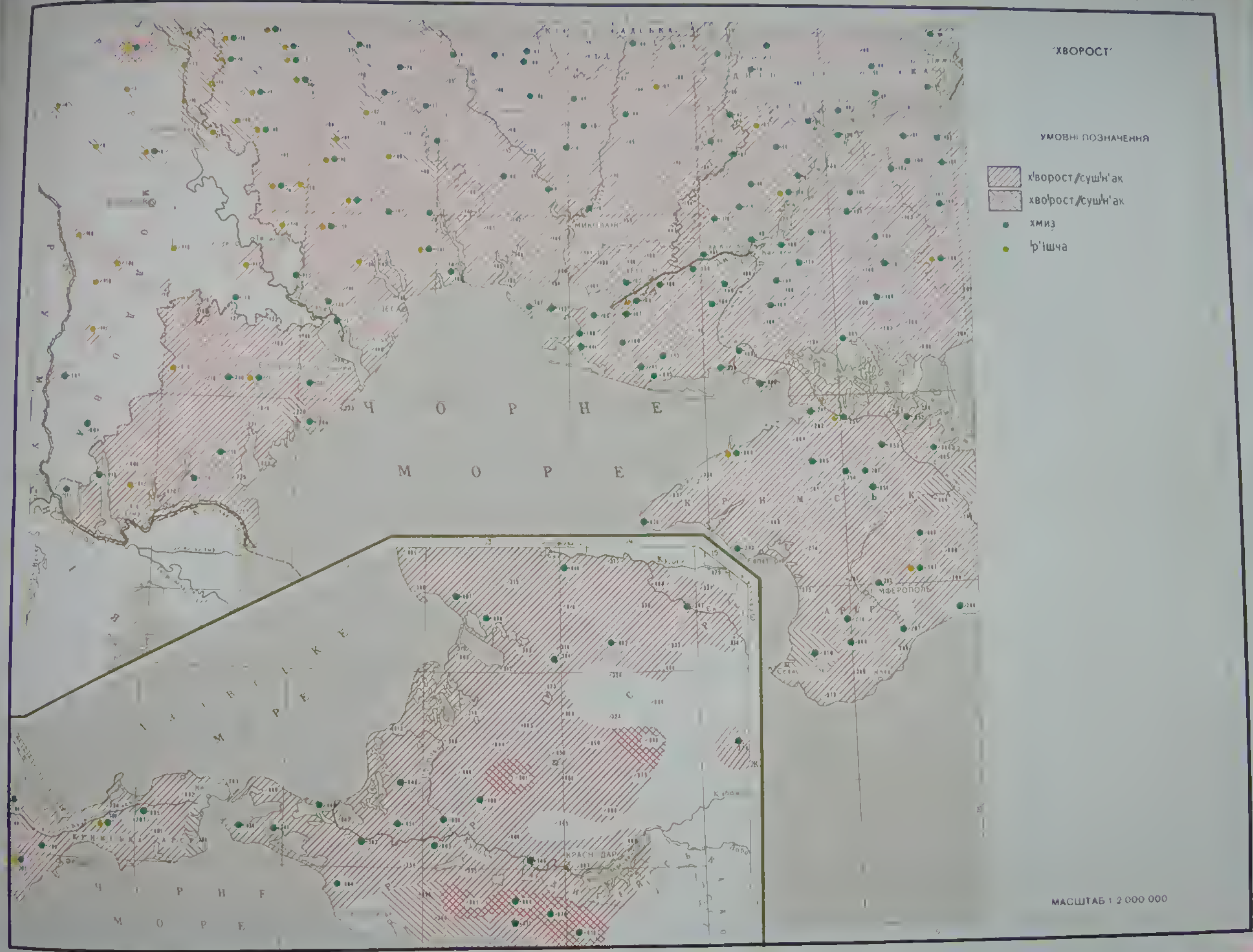
'ХВОРОСТ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
хⁱворост/сушⁱн'ак
хвоⁱрост/сушⁱн'ак
хмиз
ⁱр'ішча
ЧОРНЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ОТАРА (ОВЕЦЬ)'

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● о́тара
- ● кирд
- [ґ]: [ґ]ирд
- ● ту́рма

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української мо

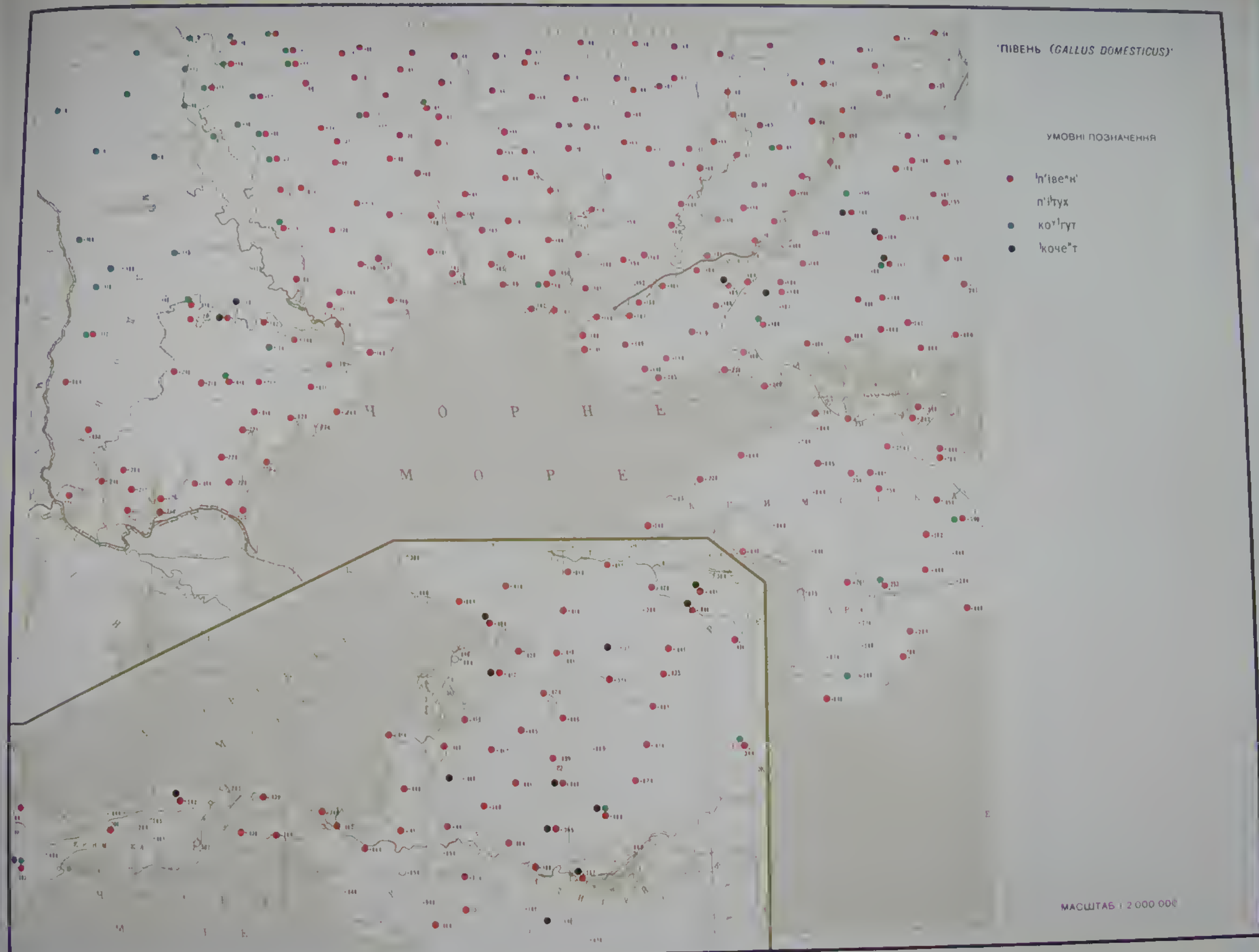
ЧОРНЕ
МОРЕ
'ПІВЕНЬ (GALLUS DOMESTICUS)'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ˈп'івеⁿн'
п'іˈтух
коˈгут
ˈкочеⁿт
МАСШТАБ 1:2 000 000

КАЧУР (*ANAS PLATYRHYNCHA DOMESTICA*)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● 'качур
- ● 'селе·зе·н'
- 'селе·х
- ● у'так

ЧОРНЕ МОРЕ

МАСШТАБ 1:2 000 000

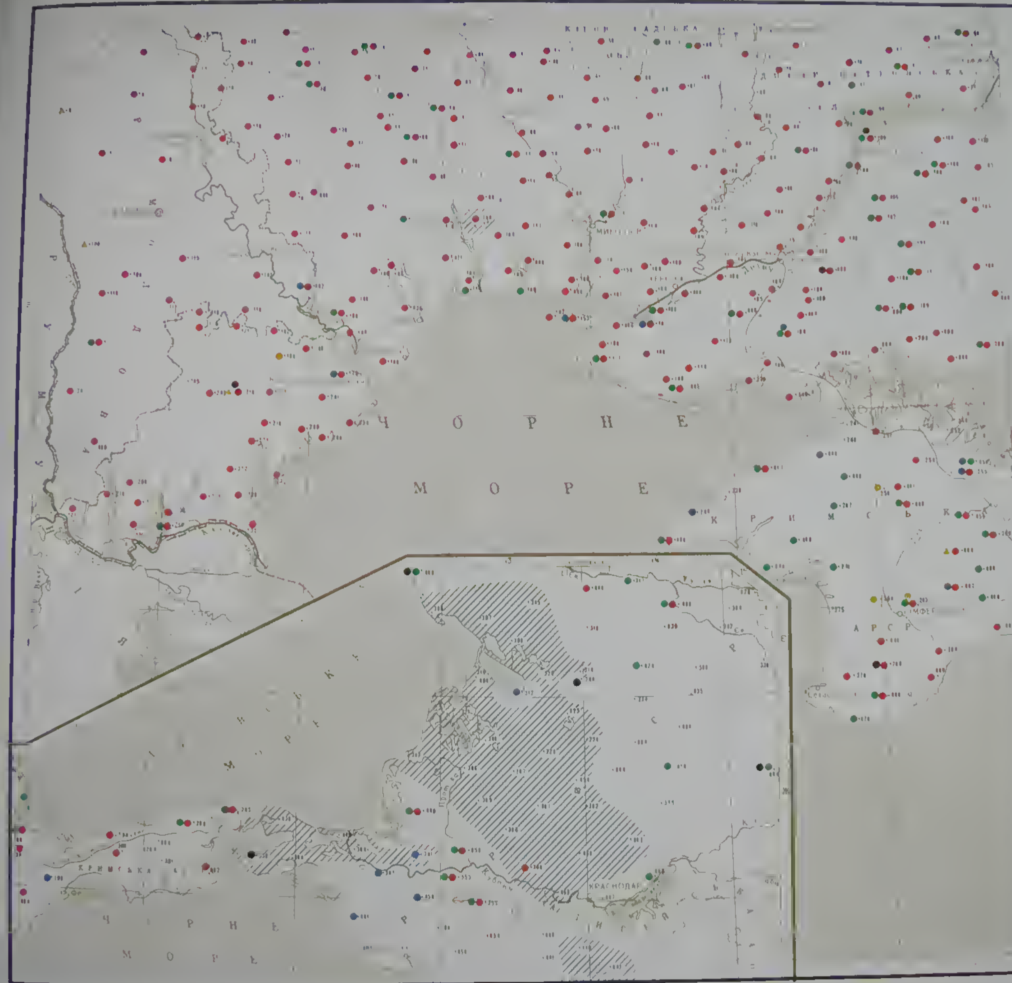

ЧОРНОГУЗ (CICONIA L.)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- чорно́гуз
- ле"лека
- ′буcе"л
- ′буc′ок
- ′чапл′а
- ′чапл′а (інший птах)
- ′айіст

МАСШТАБ 1:2 000 000

'ЯСТРУБ (ACCIPITER)'

ЧОРНЕ МОРЕ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ˈйаструб
- ˈйастреб
- ˈйастр'іб
- ˈшуˈл'ак
- ˈшул'ік
- шуˈл'іка
- ˈкоршун
- ˈкобец'
- ˈк'ібец'
- ˈрабиц'

МАСШТАБ 1 : 000 000

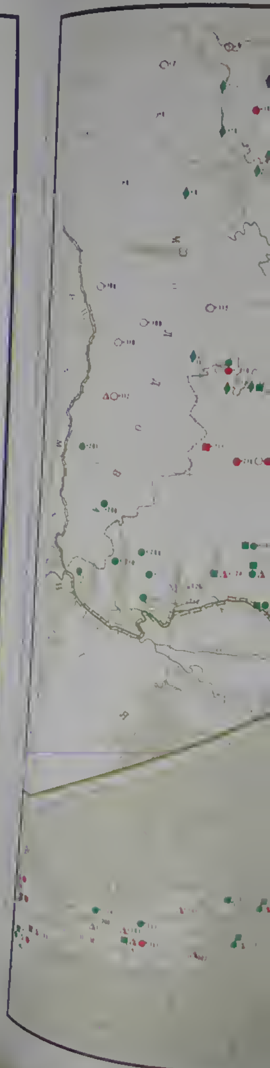

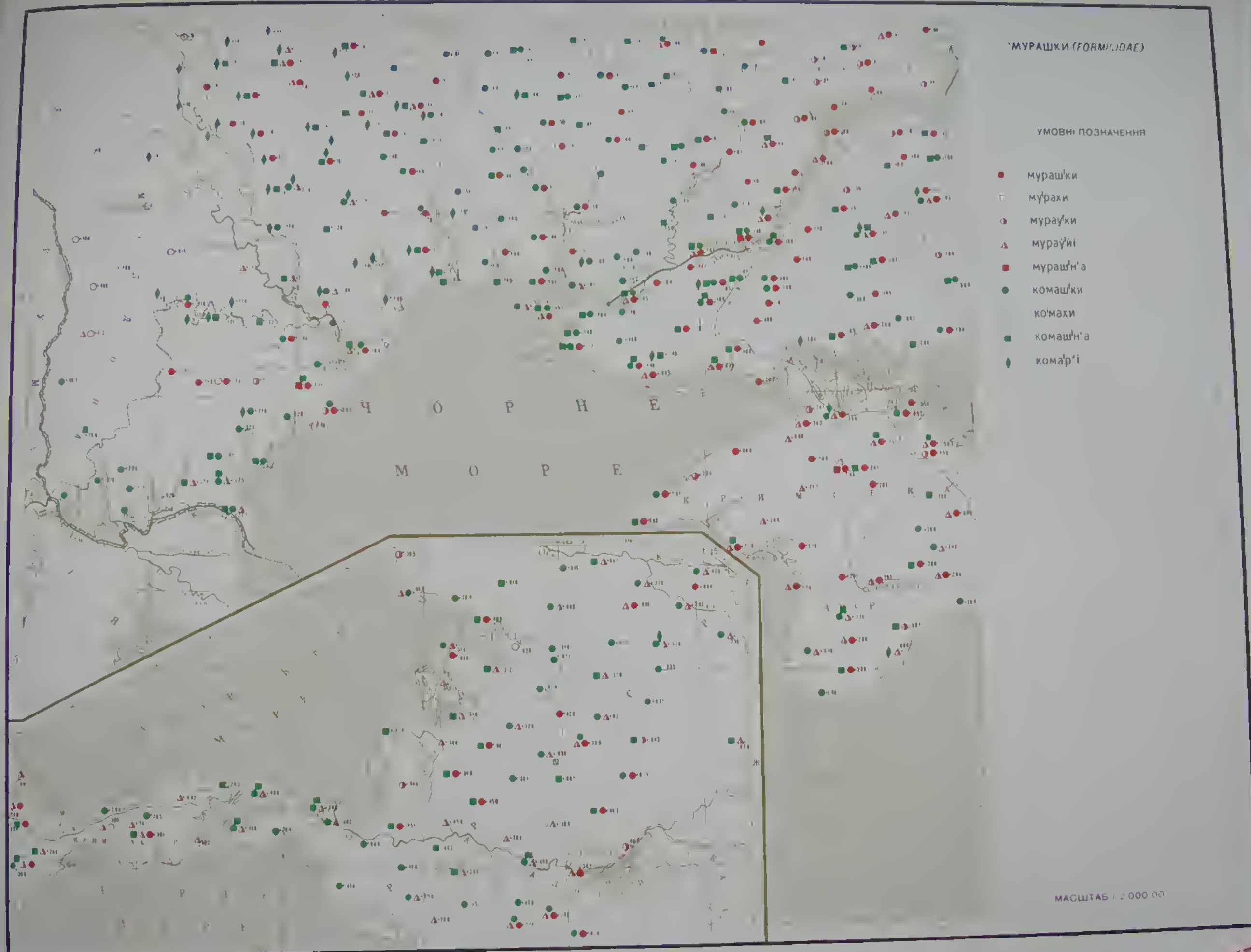
МУРАШКИ (FORMICIDAE)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
мураш'ки
му'рахи
мурау'ки
мураўйі
мураш'н'а
комаш'ки
ко'махи
комаш'н'а
кома'р'і
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

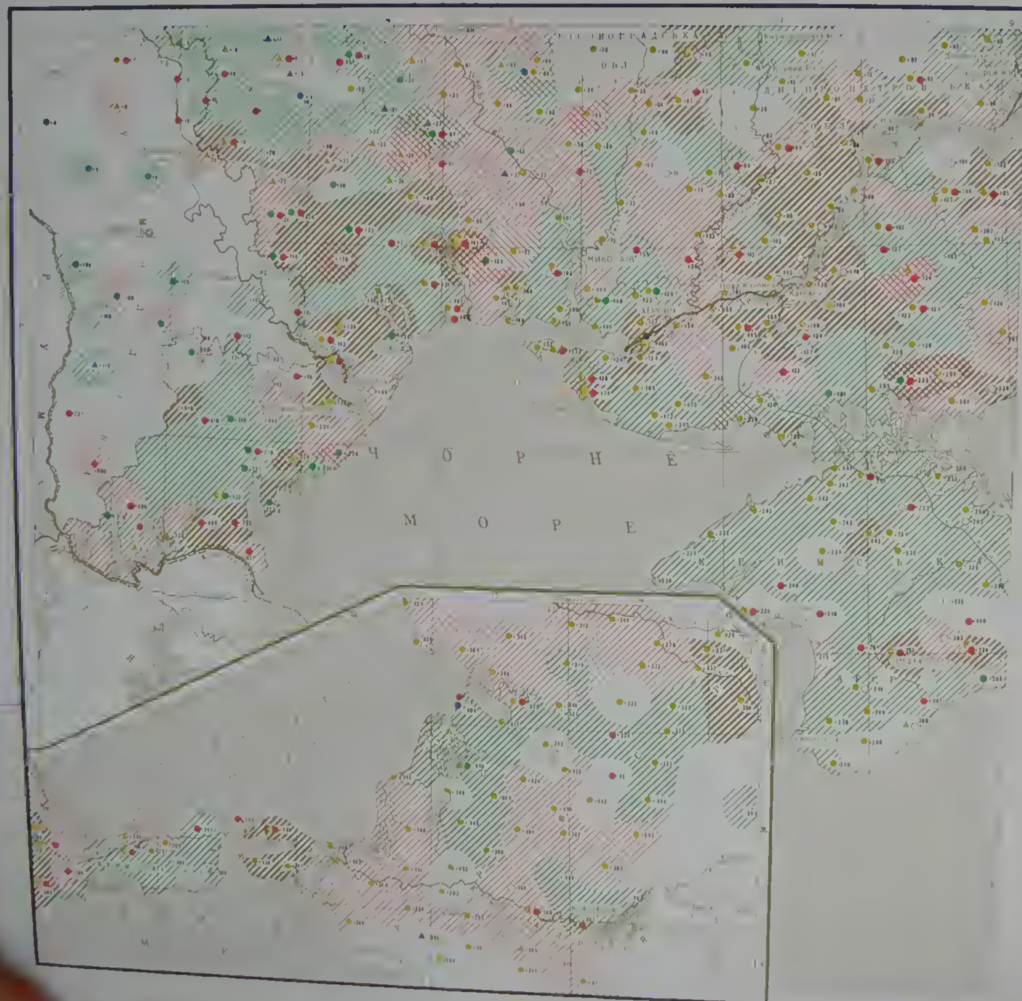

'КРЯКАЮТЬ (ПРО КАЧОК)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- к'р'акайут'
- к'р'ачут'
- к'вакайут'
- 'кахкайут'
- 'какаиут'
- 'тахкайут'
- 'такаиут'
- к'р'акайут' (про жаб)
- к'р'укайут' (про жаб)
- к'вакайут' (про жаб)

МАСШТАБ 1:2 000 000

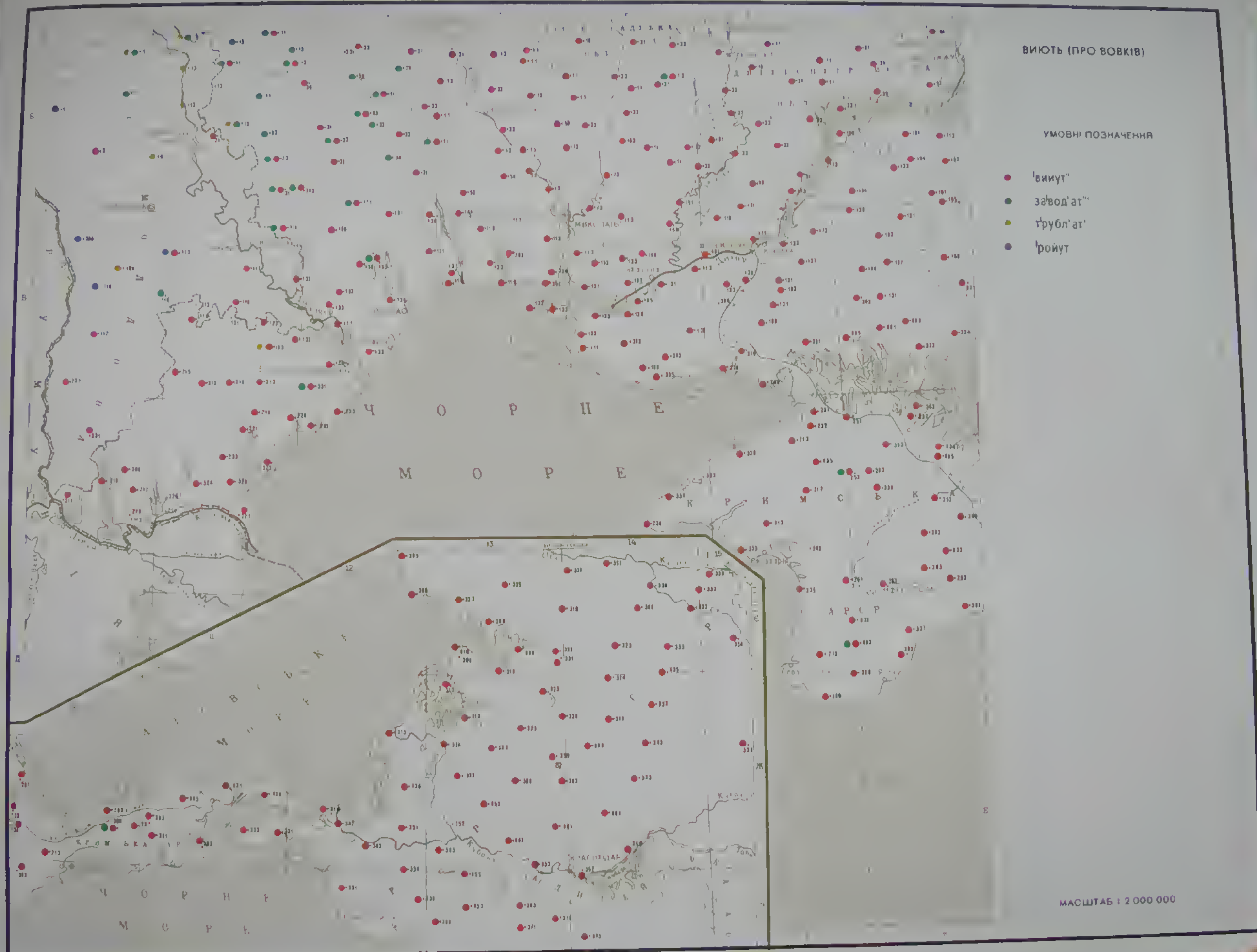
ВИЮТЬ (ПРО ВОВКІВ)
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
'вийут'
за'вод'ат'
'трубл'ат'
'ройут
ЧОРНЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ВИГУКИ ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ СОБАК'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

● ˈц'іба
▲ ц'іˈбе
● п'іˈшоў (вон)

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

МАСШТАБ 2 000 000

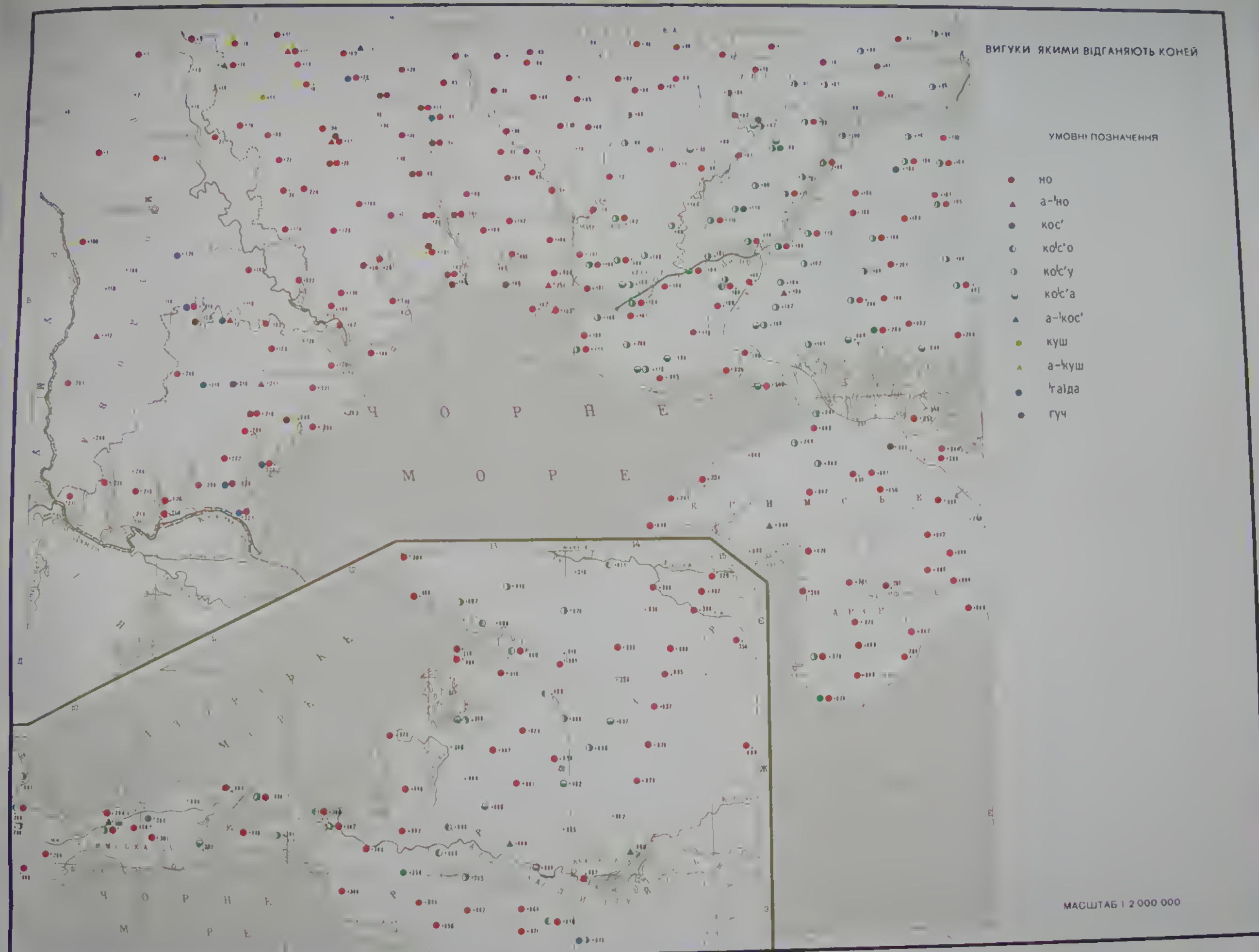
ВИГУКИ, ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ КОНЕЙ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
но
а-'но
кос'
ко'с'о
ко'с'у
ко'с'а
а-'кос'
куш
а-'куш
'ґаІда
гуч
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

"ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ СВИНЕЙ"

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- пац'-пац'
- куц'-куц'
- ку|ц'у-ку|ц'у
- ку|ц'о-ку|ц'о
- ку|ц'оў-ку|ц'оў
- ко|ц'у-ко|ц'у
- ко|ц'о-ко|ц'о
- кц'у-кц'у
- кц'о-кц'о
- ц'е-ц'е
- а-ц'е-ц'е
- ц-ц-ц
- вас'-вас'
- маш-маш

МАСШТАБ 1:2 000 000

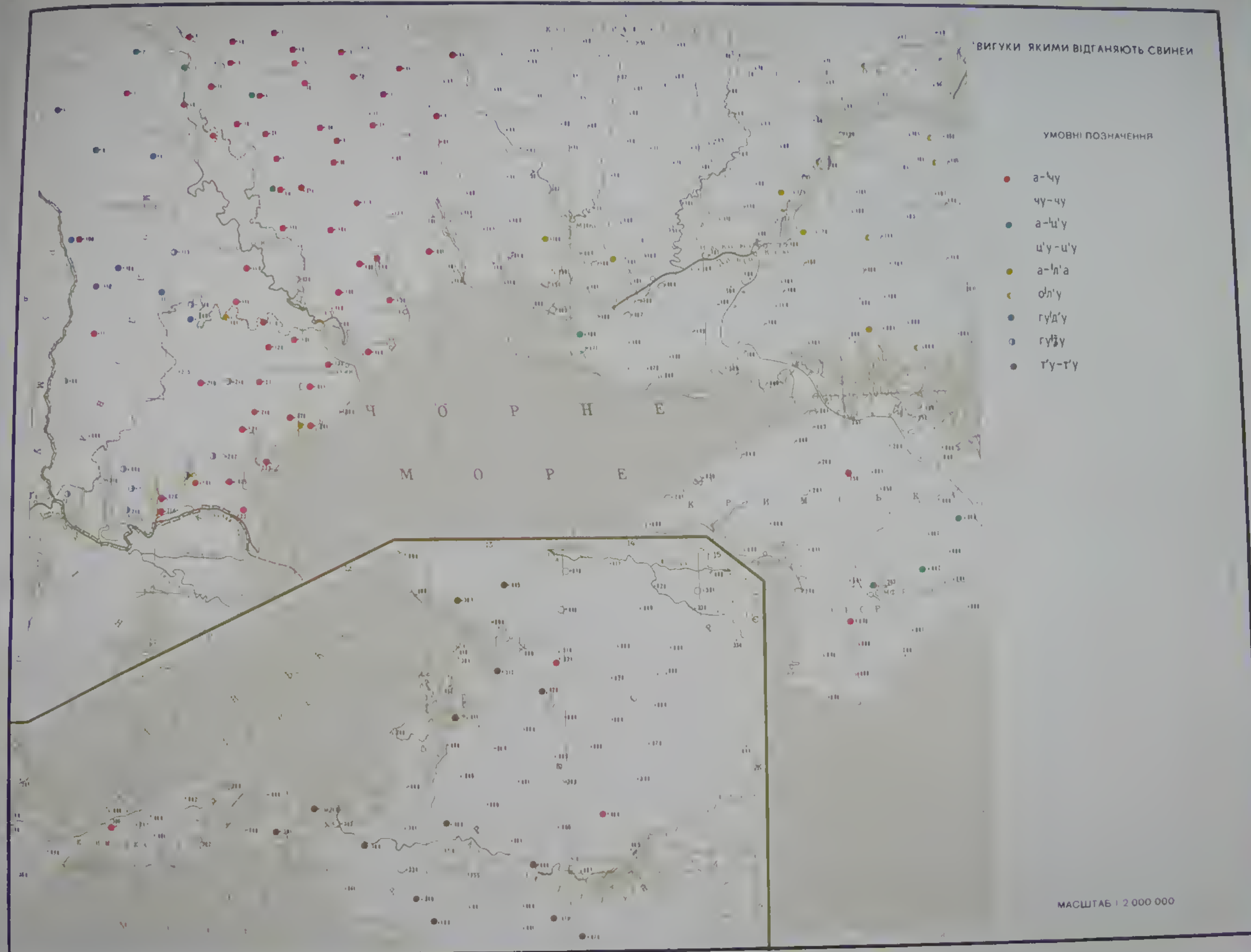
ВИГУКИ, ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ СВИНЕЙ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
а-ˈчу
чу-чу
а-ˈц'у
ц'у-ц'у
а-ˈл'а
оˈл'у
гуˈд'у
гуˈʒ'у
ґ'у-ґ'у
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМ
МАСШТАБ 1:2 000 000

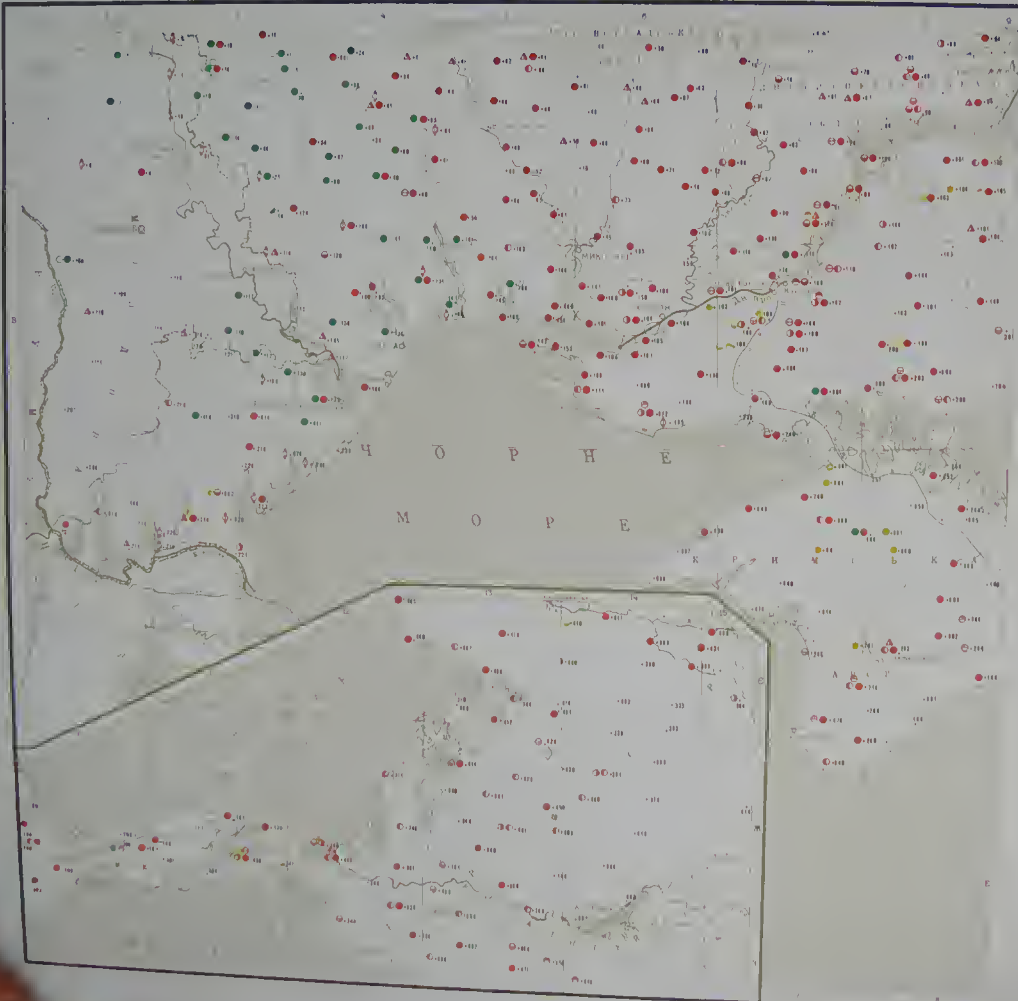

ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ ОВЕЦЬ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- бир–бир
- ˈбир'а–ˈбир'а
- ˈбирка–ˈбирка
- ˈбир'іш–ˈбир'іш
- биˈр'ішка–биˈр'ішка
- биˈр'ушка–биˈр'ушка
- баˈраш–баˈраш
- баˈрашка–баˈрашка
- бˈришка–бˈришка
- брис'–брис'
- баз'–баз'
- ˈбаз'у–ˈбаз'у
- с'і–с'і
- с'іс'–с'іс'
- ˈс'іс'ка–ˈс'іс'ка

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

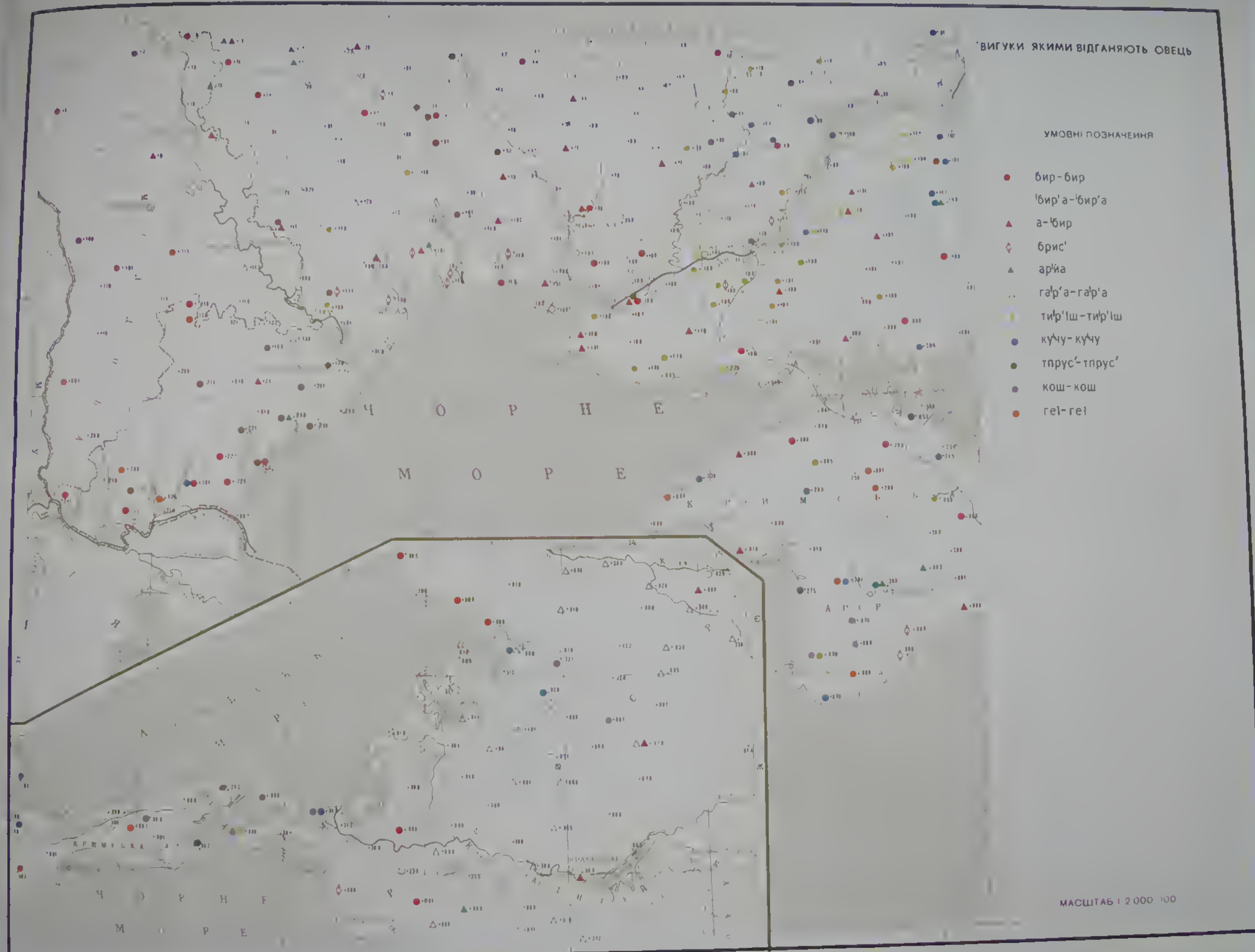
ВИГУКИ ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ ОВЕЦЬ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
бир-бир
'бир'а-'бир'а
а-'бир
брис'
ар'йа
га'р'а-га'р'а
ти'р'іш-ти'р'іш
ку'чу-ку'чу
трус'-трус'
кош-кош
геі-геі
ЧОРНЕ
МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ВИГУКИ, ЯКИМИ КЛИЧУТЬ ГУСЕЙ'

ЧОРНЕ МОРЕ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● гус'–гус'
- ▲ 'гус'і–'гус'і
- △ 'гуси–'гуси
- △ 'гус'у–'гус'у
- гу'с'у–с'у
- ● гул'–гул'
- ▲ 'гул'і–'гул'і
- ● пул'–пул'
- ● вул'–вул'
- ● вут'–вут'

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української м

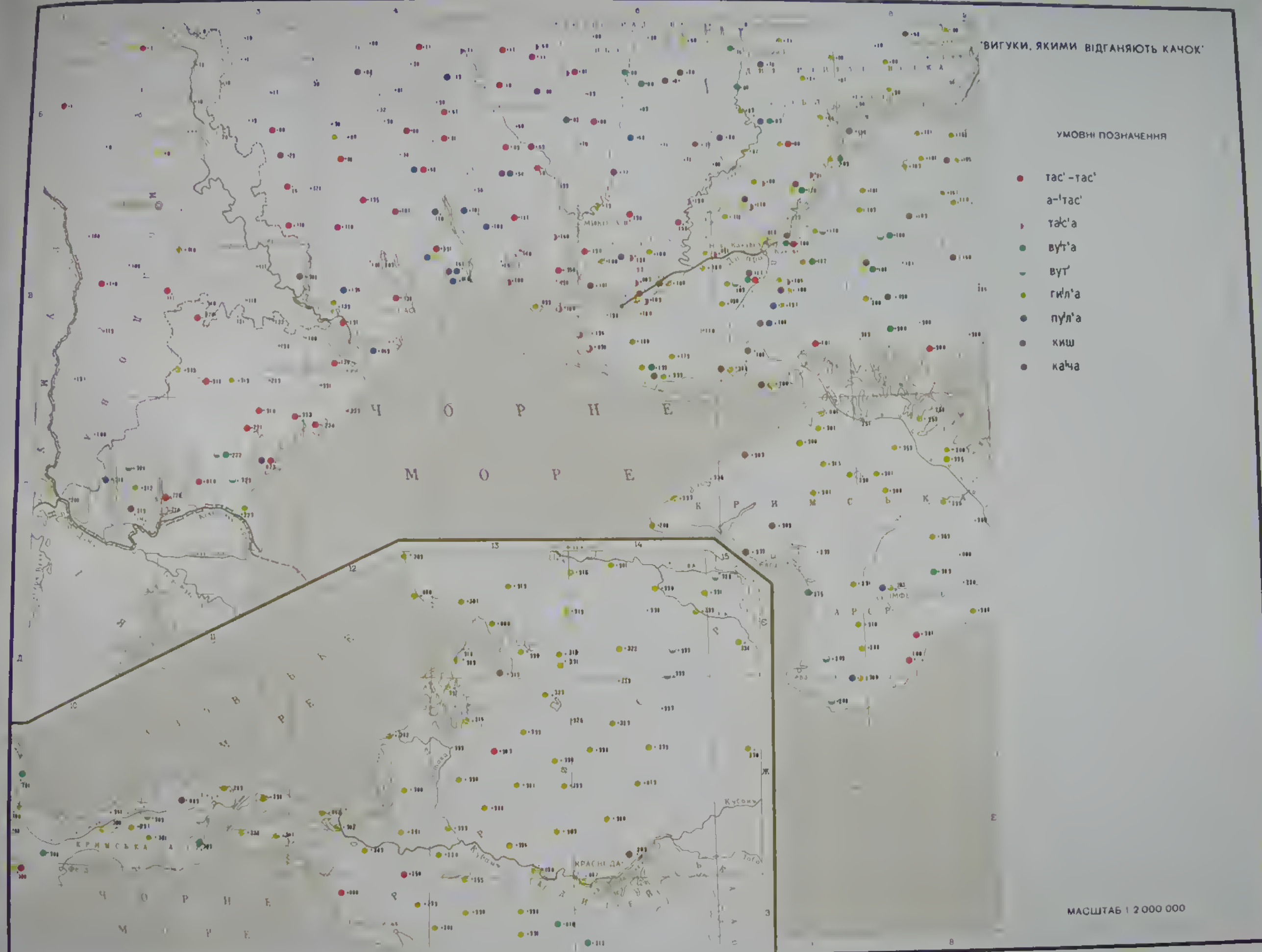
'ВИГУКИ, ЯКИМИ ВІДГАНЯЮТЬ КАЧОК'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
тас'-тас'
а-'тас'
та́с'а
ву́т'а
вут'
ги́л'а
пу́л'а
киш
ка́ча
Ч О Р Н Е
М О Р Е
К Р И М С Ь К
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

'РАЙДУГА'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● ˈраǐдуга
- ˈрадуга
- ▲ дуˈга
- ● веˈселка
- весеˈлиц'а

МАСШТАБ 1:2 000 000

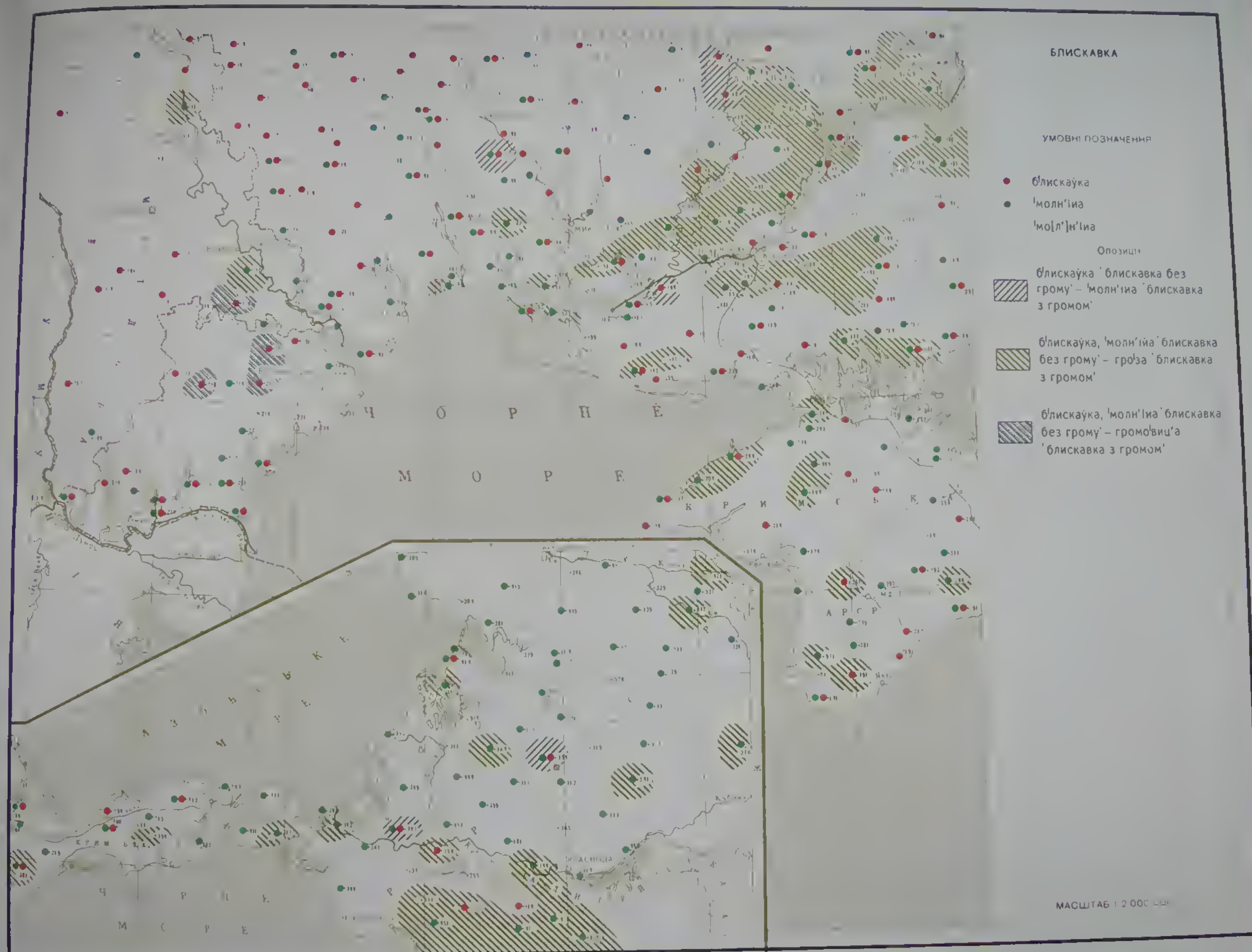
БЛИСКАВКА
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
б'лискаўка
'молн'іиа
'мо[л']н'іиа
Опозиції
б'лискаўка 'блискавка без грому' – 'молн'іиа 'блискавка з громом'
б'лискаўка, 'молн'іиа 'блискавка без грому' – гро'за 'блискавка з громом'
б'лискаўка, 'молн'іиа 'блискавка без грому' – громо'виц'а 'блискавка з громом'
Ч О Р Н Е
М О Р Е

'ПОГОДА'

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

МИКОЛАЇВ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● 'добра (хороша...) по'года
  по'года
- ● хо'роша ('сон'ачна...) го'дина
  го'дина
- ▨ нело'года
- ▨ не'года

МАСШТАБ 1:2 000 000

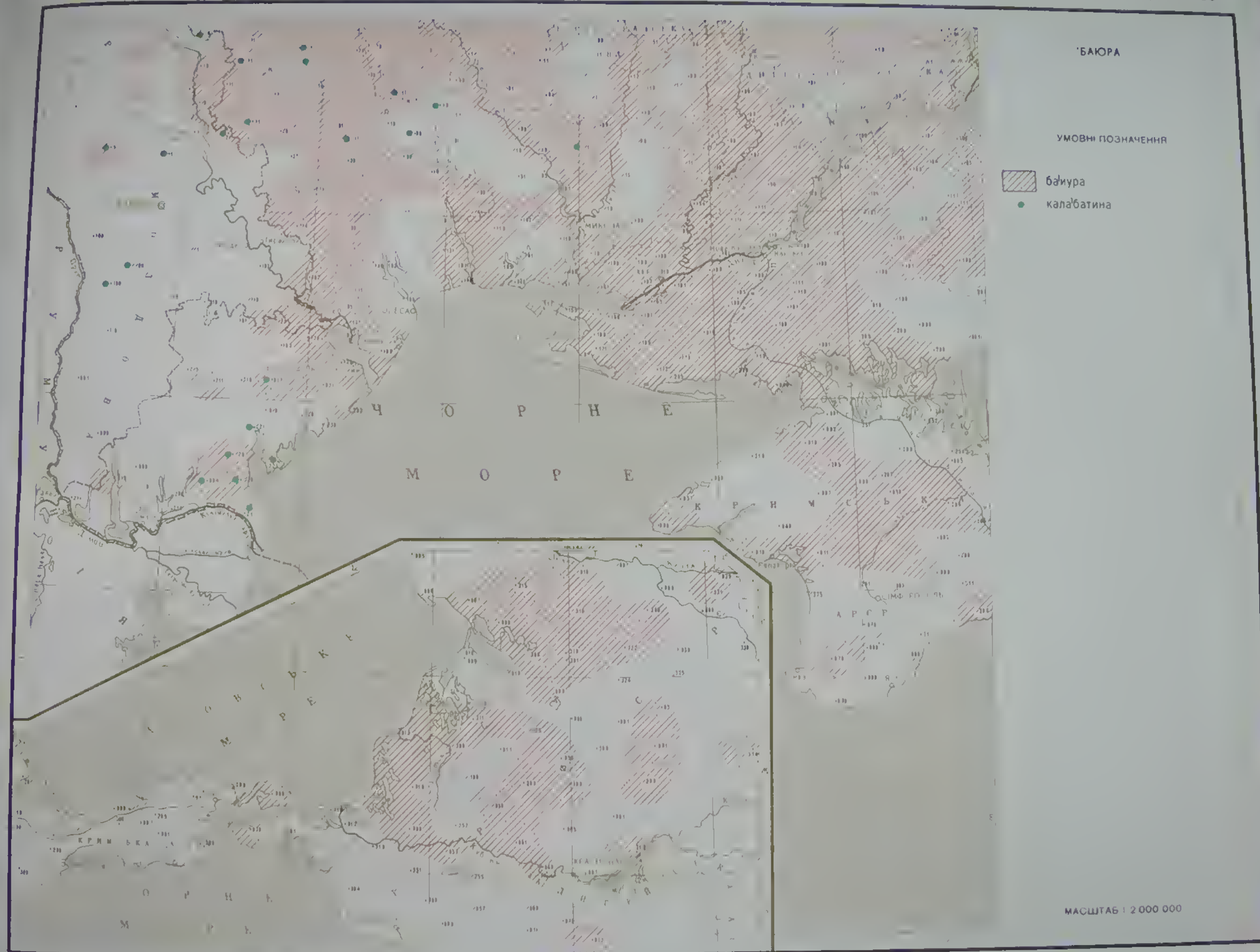

'БАЮРА

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- (штриховка) ба'иура
- ● кала'батина

МАСШТАБ 1:2 000 000

'ЯР'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- иар
- ˈбалка
- ˈрипа
- лошˈчина
- кˈруча

Ч О Р Н Е

М О Р Е

МАСШТАБ 1:2 000 000

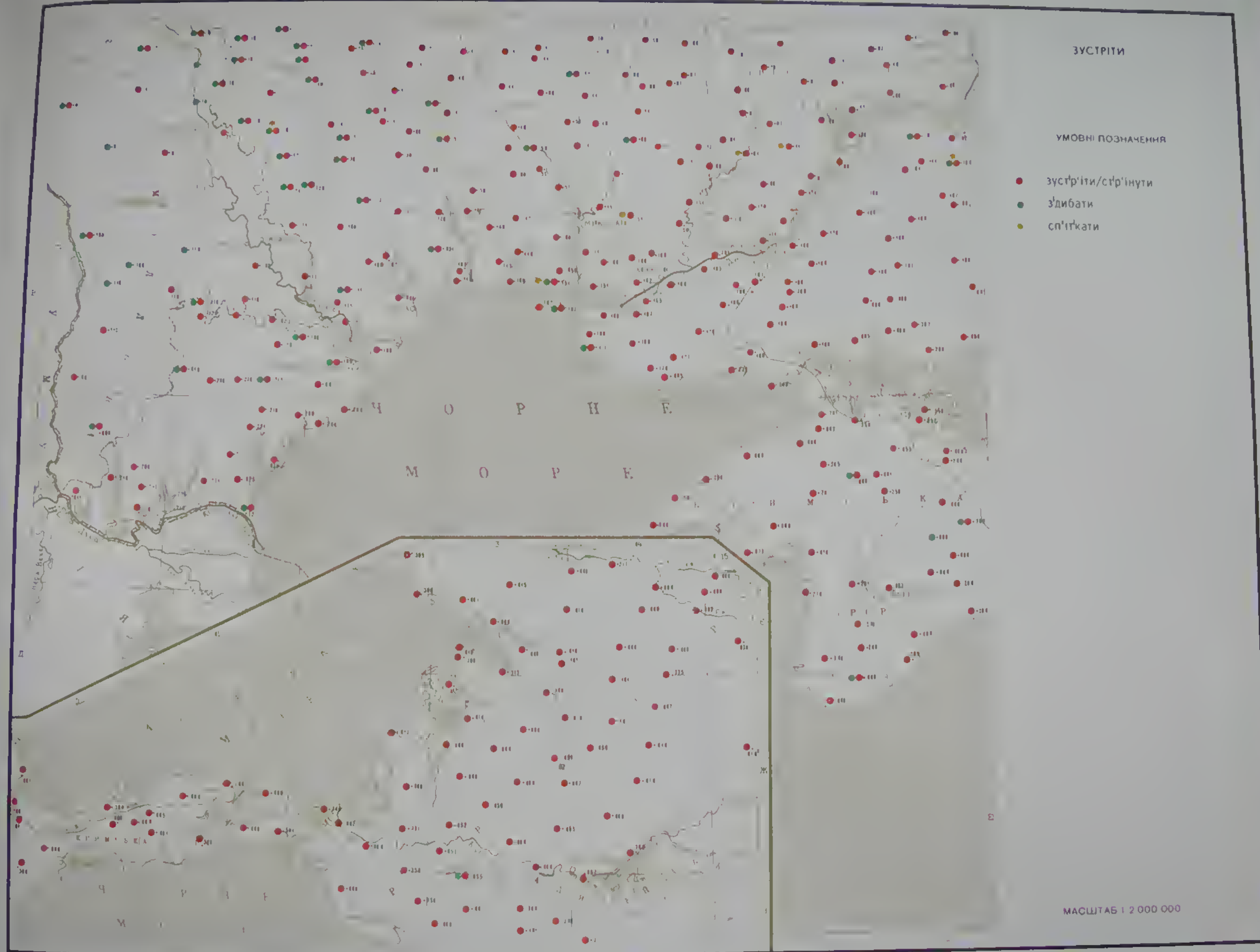
ЗУСТРІТИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
зуст'р'іти/ст'р'інути
з'дибати
сп'іт'кати
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

ПОЧЕКАЙ

Ч О Р Н Е

М О Р Е

МИКОЛАЇВ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ● поче'кай
- ● п'ідож'ди
- ◑ обож'ди
- ● стри'вай

МАСШТАБ 1:2 000 000

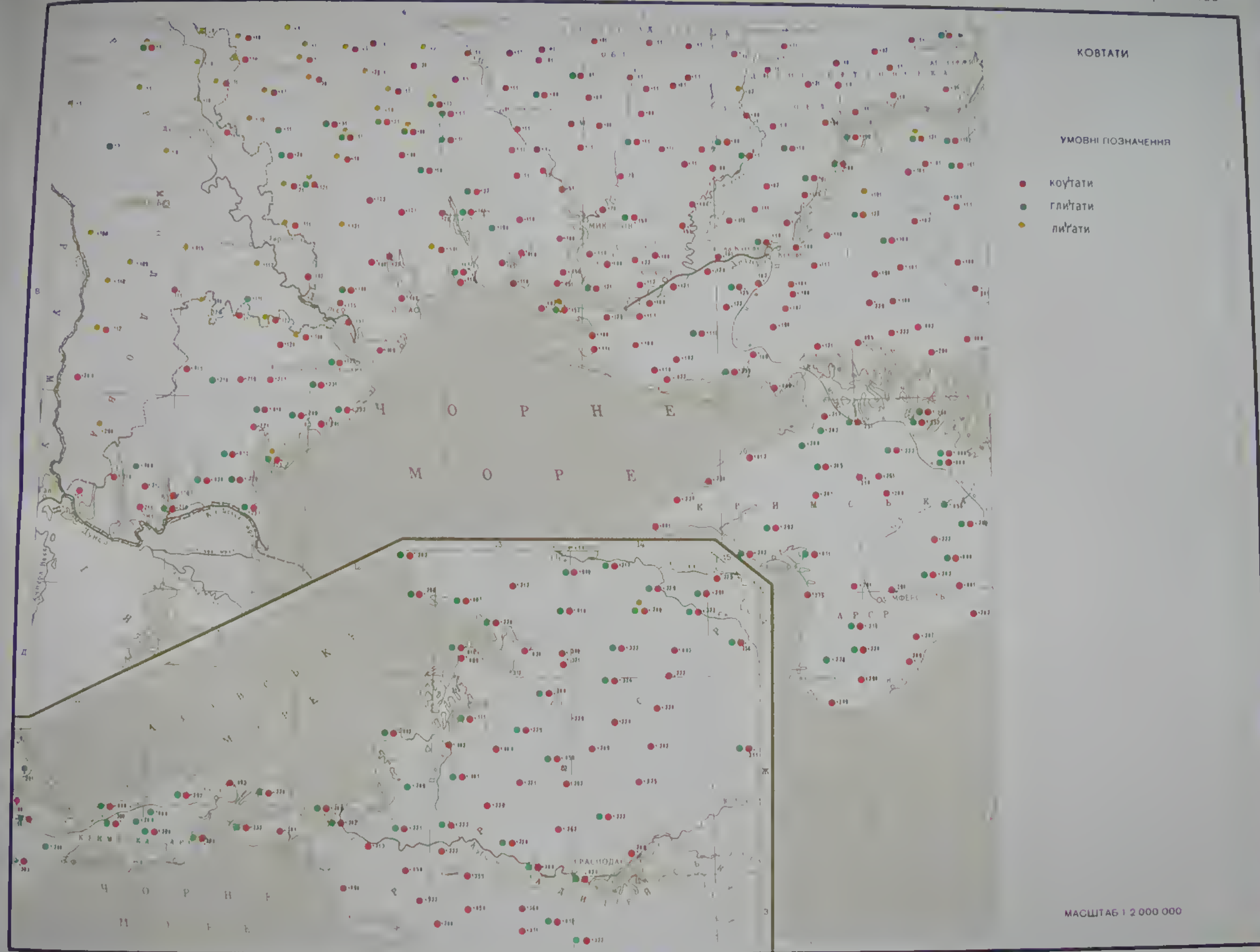
КОВТАТИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
коутати
глитати
лигати
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

'ВЕСІЛЛЯ'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- веᵉ'с'іл''а (активне) – с'вад'ба (пасивне)
- веᵉ'с'іл':а/с'вад'ба
- веᵉ'с'іл'.а (пасивне) – с'вад'ба (активне)
- ○ в'[і]'с'іл''а
- ◖ с'ва[і]ба
- ◒ с'ва[л']ба

Ч О Р Н Е

М О Р Е

МАСШТАБ 1:2 000 000

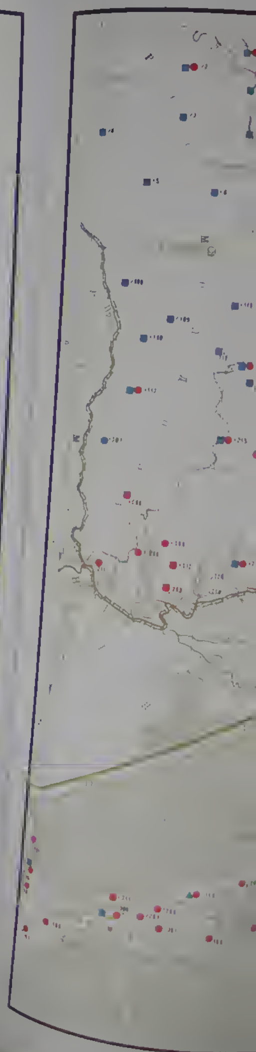

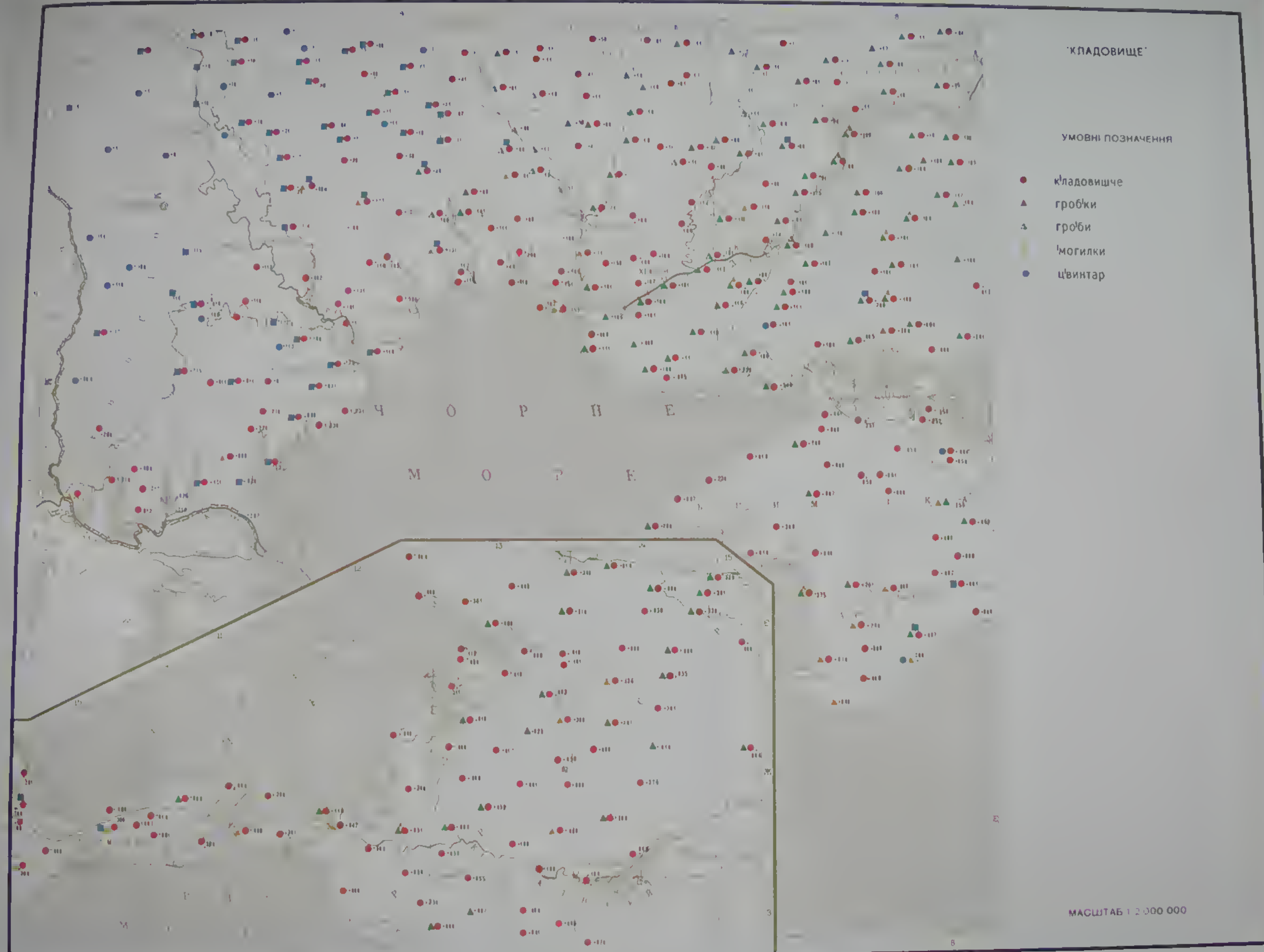
'КЛАДОВИЩЕ'
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
к'ладовишче
гроб'ки
гро'би
'могилки
ц'винтар
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1:2 000 000

ПОДІЛЬСЬКІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ц'[у]лу'вати (карта №1)
- 'д'[у]рка (карта№2)
- з[а]'зул'а (карта №3)
- шча'в'[і]ї (карта №4)
- 'дев'[і]т', 'дес'[і]т' (карта №5)
- [с]'вор'ін' (карта№29)
- 'пас'і[і]ка (карта №31)

Ч О Р Н Е

М О Р Е

МИКОЛАЇВ

К Р И М

МАСШТАБ 1:2 000 000

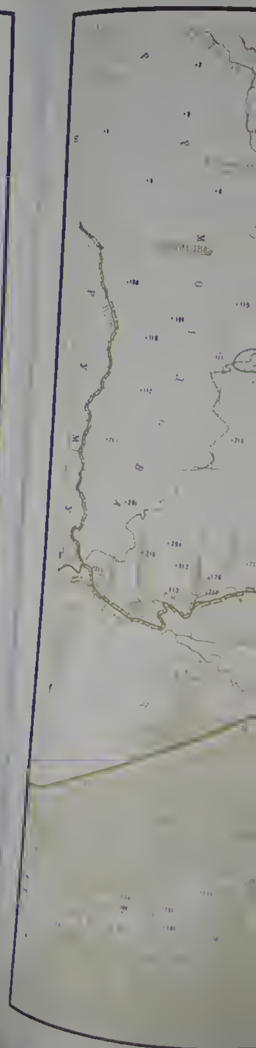

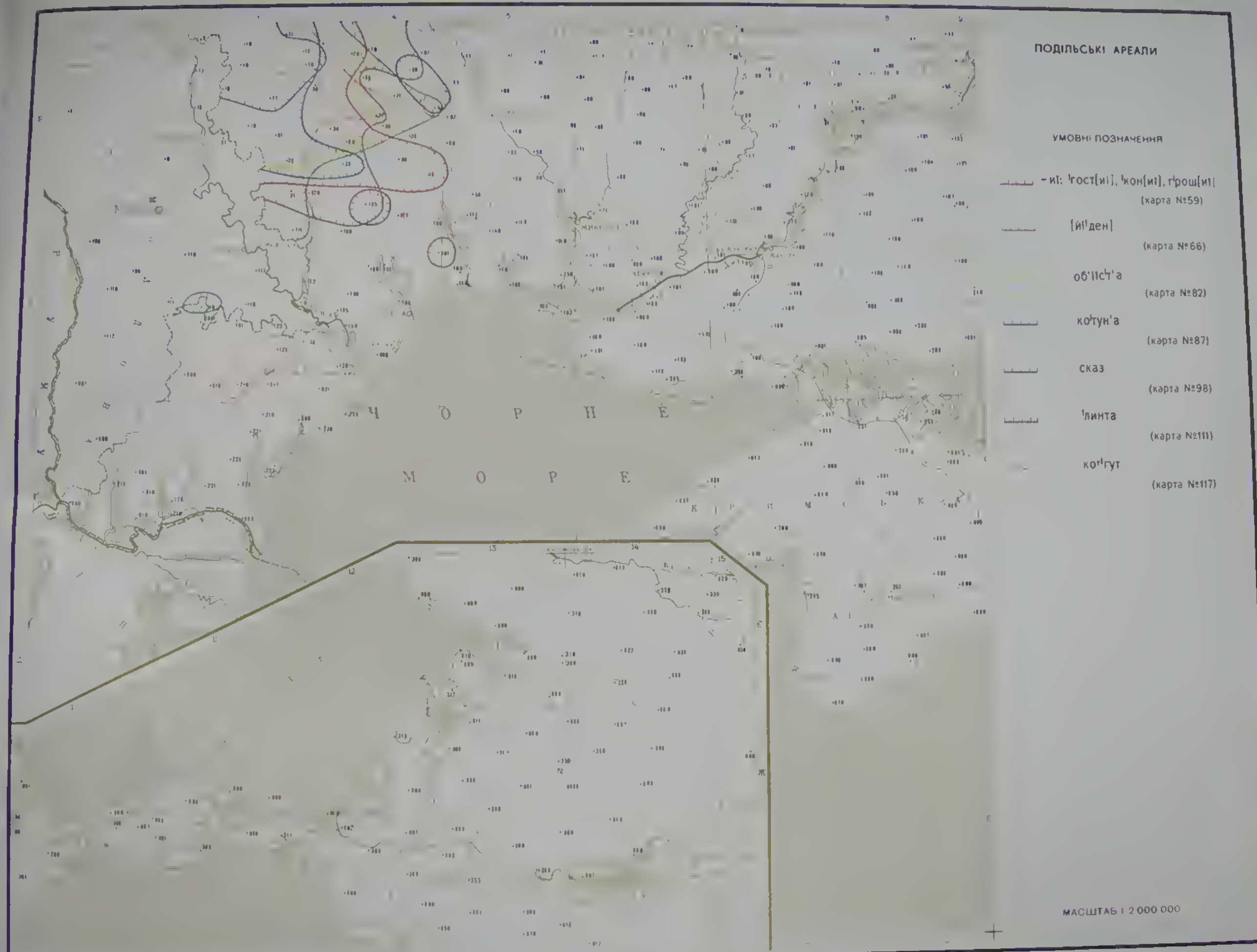
ПОДІЛЬСЬКІ АРЕАЛИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
- и]: 'гост[и], 'кон[и], г'рош[и] (карта №59)
[йі'ден] (карта №66)
об'ліс'т'а (карта №82)
ко'тун'а (карта №87)
сказ (карта №98)
'линта (карта №111)
ко''гут (карта №117)
ЧОРНЕ МОРЕ
МАСШТАБ 1:2 000 000

Карта № 144

ПОДІЛЬСЬКО-ЗАХІДНОСТЕПОВІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

к[ир]'ниц'а (карта №12)

[ʒ]у'ма (карта №21)

[р]: го'[р]ачиї, по'[р]адок, зо'[р]а (карта №24)

[г]о'рати (карта №33)

[г]ам'бар (карта №34)

[г]ир'жати (карта №36)

МАСШТАБ 1:2 000 000

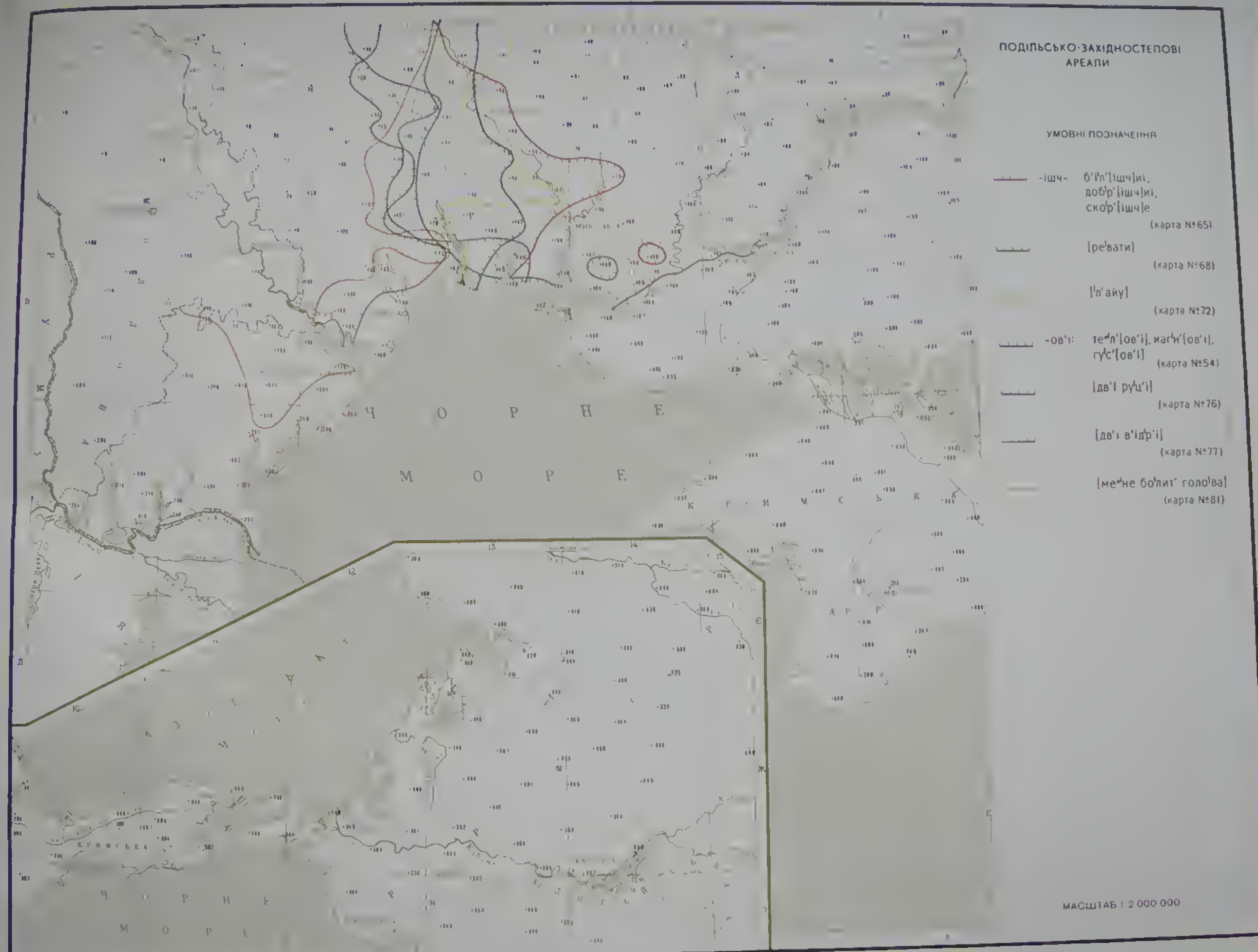
ПОДІЛЬСЬКО-ЗАХІДНОСТЕПОВІ АРЕАЛИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
-ішч- б'і'л'[ішч]и, доб'р'[ішч]и, ско'р'[ішч]е (карта №65)
[ре'вати] (карта №68)
['п'айу] (карта №72)
-ов'і: те"л'[ов'і], каг'н'[ов'і], гу'с'[ов'і] (карта №54)
[дв'і ру'ц'і] (карта №76)
[дв'і в'ід'р'і] (карта №77)
[ме"не бо'лит' голо'ва] (карта №81)
Ч О Р Н Е
М О Р Е
МАСШТАБ 1 : 2 000 000

ПОДІЛЬСЬКО-ЗАХІДНОСТЕПОВІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

|пра'ник| (карта №37)

|'мого|, |т'во́го| (карта №38)

|у'з'али| (карта №40)

|це'бер| (карта №41)

|рука'ви| (карта №56)

л'і'в|ак| (карта №43)

'вул'|ні| (карта №46)

Ч О Р Н Е

М О Р Е

Дніпро

МАСШТАБ

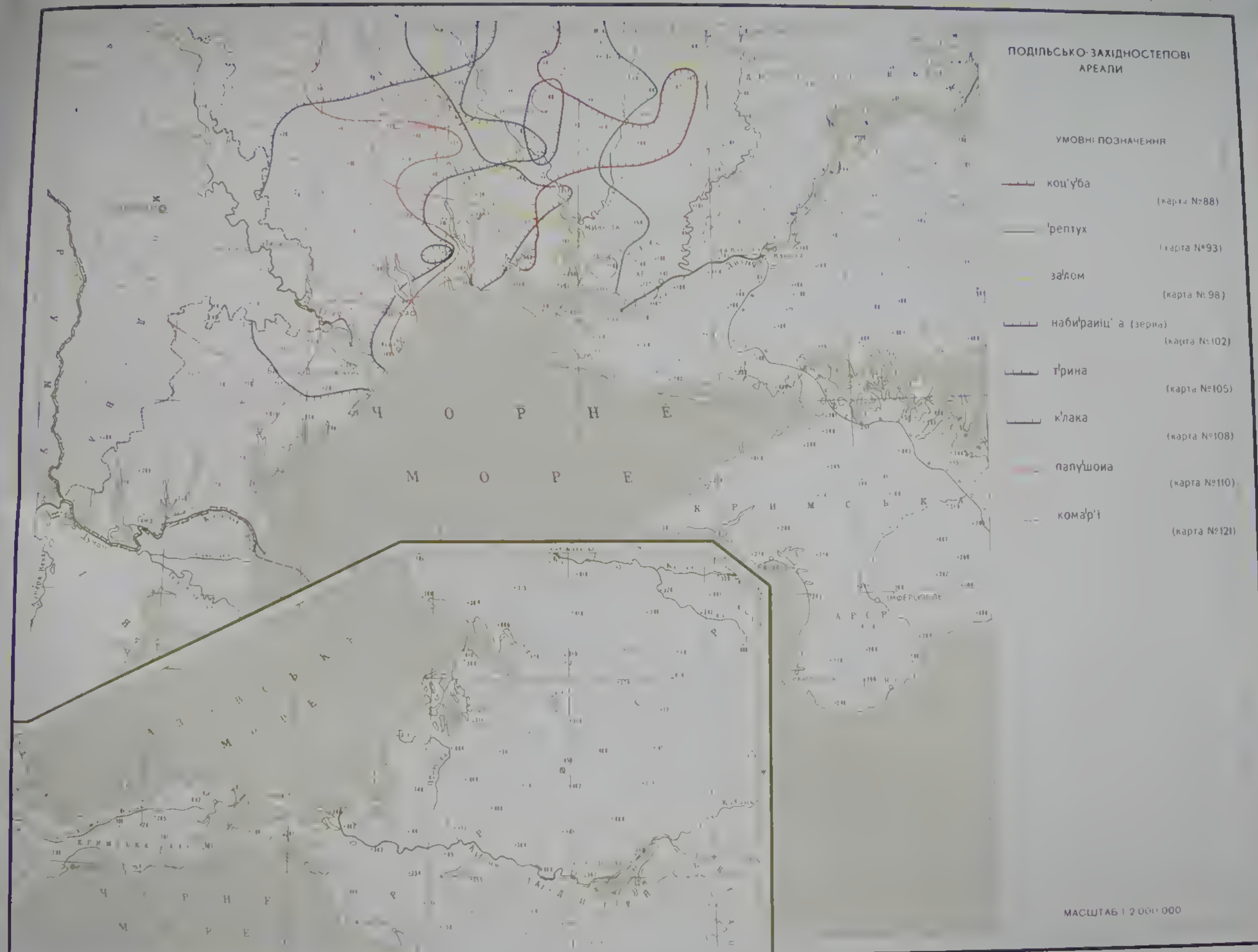
ПОДІЛЬСЬКО-ЗАХІДНОСТЕПОВІ АРЕАЛИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
коц'у'ба (карта №88)
'рептух (карта №93)
за'лом (карта №98)
наби'раиц' а (зерна) (карта №102)
т'рина (карта №105)
к'лака (карта №108)
папу'шоиа (карта №110)
кома'р'і (карта №121)
ЧОРНЕ МОРЕ
КРИМСЬК
МАСШТАБ 1:2 000 000

ПОДІЛЬСЬКО-ЗАХІДНОСТЕПОВІ АРЕАЛИ

ЧОРНЕ МОРЕ

Дніпро

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- заˈвод'ат''' (карта №123)
- гуч (карта №125)
- баз'-баз' (карта №128)
- веˈселка (карта №132)
- ˈрипа (карта №136)
- з'ˈдибати (карта №137)
- лиˈґати (карта №139)

МАСШТАБ 1 : 2 000 000

Атлас української мов

СХІДНОСТЕПОВІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- фа́м[и]л'іиа (карта №7)
- бл'[о]ск (карта №11)
- [се1], [с'а], [се] (карта №60)
- ог'р'іх (карта №99)
- кра́суйіц':а (карта №101)
- 'кос'у (карта №125)

МАСШТАБ 1:2 000 000

Карта № 150

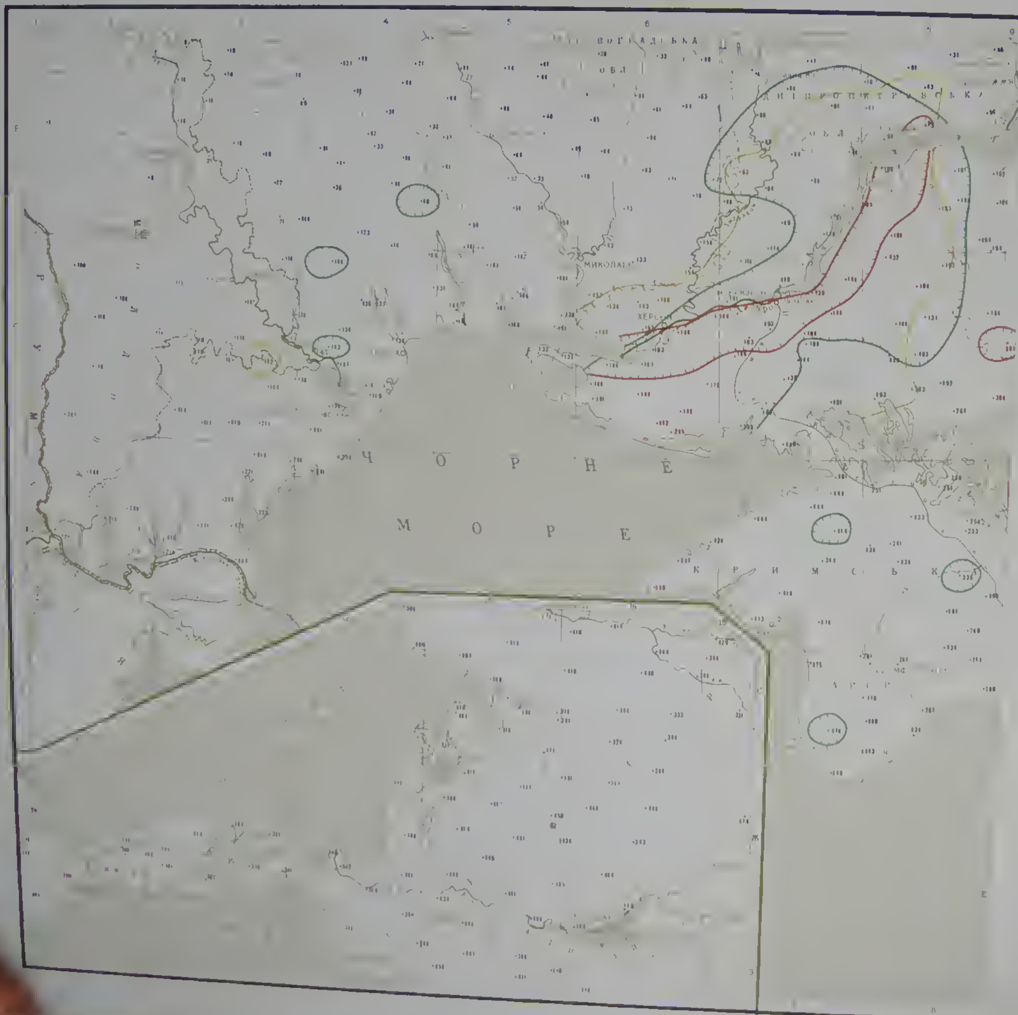

НИЖНЬОНАДДНІПРЯНСЬКІ АРЕАЛИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

[йі]р'жати (карта №36)

ти́р'іш-ти́р'іш (карта №129)

гул'-гул' (карта №130)

МАСШТАБ 1:2 000 000

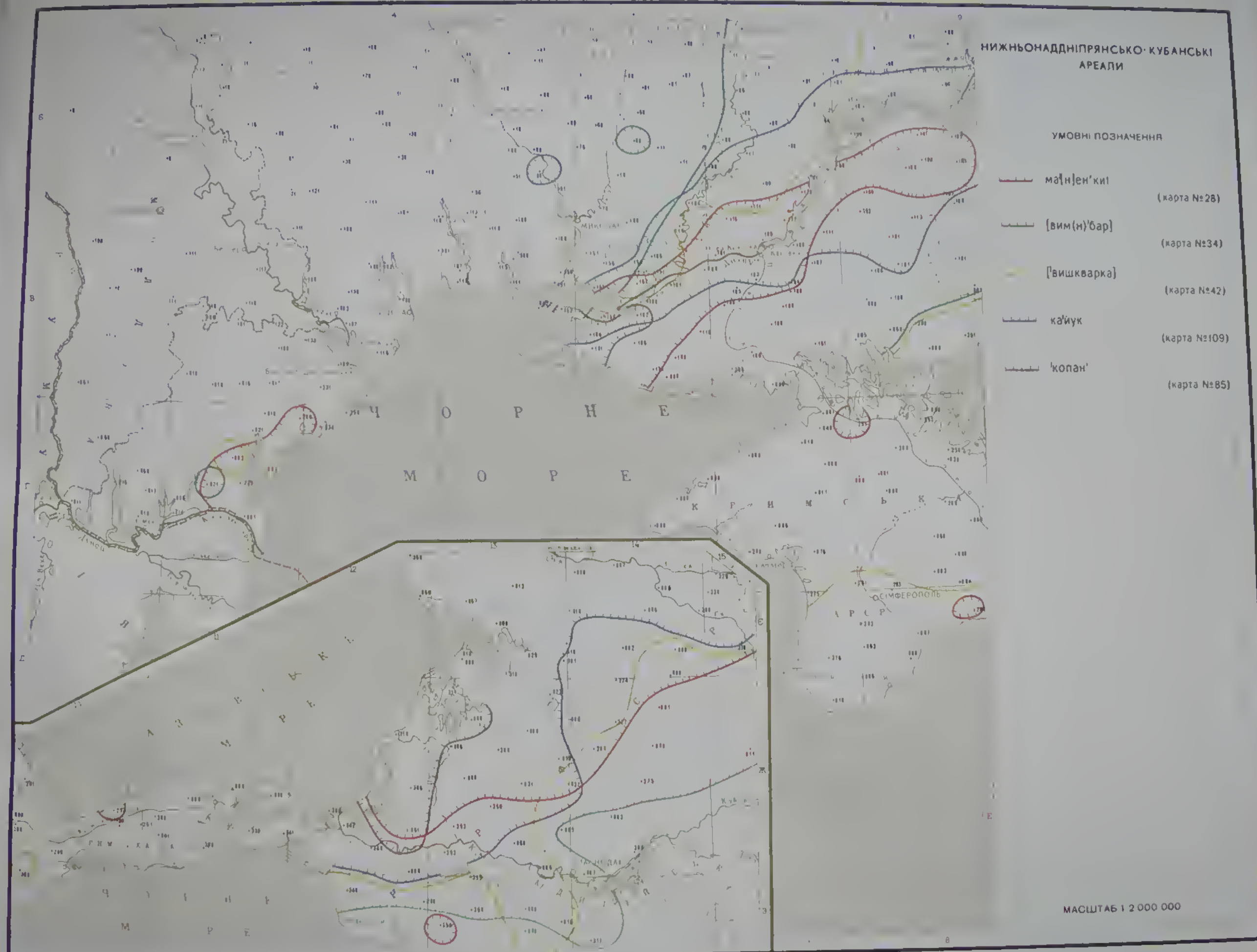
НИЖНЬОНАДДНІПРЯНСЬКО-КУБАНСЬКІ АРЕАЛИ
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ма[н]ен'киі
(карта №28)
[вим(н)'бар]
(карта №34)
['вишкварка]
(карта №42)
ка'йук
(карта №109)
'копан'
(карта №85)
ЧОРНЕ МОРЕ
СІМФЕРОПОЛЬ
МАСШТАБ 1 2 000 000

ЧАСТИНА 3

КОМПЛЕКСНІ КАРТИ

I. ВСТУП

1. 3-тя частина III тому АУМ вміщує 53 карти ареалу I—III томів АУМ, тобто території суцільного поширення української мови; вона є підсумковим розділом АУМ як у плані лінгвістичного змісту атласу, так і з погляду застосованих у ньому способів картографування. Порівняно з відомими в лінгвістичних атласах типами підсумкових карт, 3-тя частина має свою специфіку.

У практиці лінгвістичного картографування найбільш поширеним методом побудови т. зв. зведених, або синтетичних, карт є рекартографування, тобто вторинне складання карт на основі попередньо скартографованого матеріалу. Як правило, рекартографування відбиває ступінь певного узагальнення первинних карт, тому залежно від мети воно є одним з інструментів інтерпретації даних лінгвістичного картографування. У сучасних лінгвістичних атласах підсумкове рекартографування найчастіше здійснюється шляхом поєднання на одній карті ізоглос — меж кількох ареалів — з метою визначення їхнього взаємозв'язку. У переважній більшості випадків ізоглоси групуються за ознакою територіального збігу, як, наприклад, у зведених картах опублікованого тому атласу російських [1] або білоруських [2] говорів з можливою диференціацією в межах кожного рівня мовної структури (зокрема, за таким принципом побудовано карти ареалів томів АУМ I, II і III (ч. 1, 2). Групування ареалів за ознакою збігу їхніх територіальних меж підпорядковане меті — визначити діалектне членування певного мовного масиву. Значно рідше ареали групуються на основі їхнього лінгвістичного змісту, незалежно від територіальних залежностей. Так, наприклад, в Атласі словацької мови на картах, що підсумовують фонетичні серії, групування ареалів здійснене на генетичній основі: об'єднано ареали одного явища в різних лексемах чи відмінних позиціях [3]. Можливі й поєднання ареалів за структурно-системними ознаками. Ураховуючи досвід підсумкового рекартографування в інших лінгвістичних атласах і зважаючи на сучасний рівень розвитку лінгвістичної географії, який дозволяє картографувати практично будь-які мовні об'єкти з включеною просторовою координатою, 3-тя частина III тому АУМ розширює можливості групування ареалів. Тут здійснено спробу картографувати мовне явище в комплексі його генетичних, структурно-системних і ареальних зв'язків, зважаючи, отже, і на зв'язки між ареалами за їхнім лінгвістичним змістом, і на співвідносність їхніх територіальних меж.

Метою розділу є узагальнене картографічне відбиття в межах території суцільного поширення української мови найважливіших українських діалектних явищ у комплексі їхніх структурно-генетичних і ареальних зв'язків.

2. Об'єктами картографування в розділі є переважно групи мовних елементів, протиставлені з погляду реалізацій чи функцій елементів — складників або типів зв'язків між ними. Це збільшує інформативність кожної карти порівняно із звичайними картами одиничних об'єктів і створює ширші можливості для побудови адекватної ареальної проекції мовних явищ у всій складності їхнього функціонування. Так, на картах розділу об'єднано ареали різних позиційних або й лексикалізованих реалізацій одного явища (генетичний зв'язок; див., наприклад, карту № 6, де зіставлено ареали рефлексів ě у різних позиціях, карту № 16, де наводяться ареали диспалаталізації [ц'] перед флективними голосними та у кінці слова); чимало карт відбиває структурно-системні зв'язки між картографованими елементами, наприклад, у межах структур вокалізму (карти № 1, 2) або консонантизму (карта № 11), між окремими фонемними опозиціями та нейтралізаціями цих опозицій (карта № 3), між однотипними фрагментами акцентних кривих (карта № 22), між різними членами іменних або дієслівних парадигм, між лексемами в межах лексико-семантичних груп (карти № 46, 47, 52, 53) та ін. Особливо слід наголосити на важливості одночасного відбиття на картах одиниць, об'єднаних не тільки структурними чи генетичними, але й ареальними залежностями. З практики первинного картографування і з діалектологічних досліджень відомі приклади ареальної залежності між певними явищами. Помічено, наприклад, що рефлекс **о** в новозакритому складі CoC(') [4] лабіалізований дифтонг заднього ряду верхньо-середнього підняття [уо] не спостерігається в говірках з [і] (< ě), тобто, що ареали цих явищ взаємно не накладаються; натомість ареал [і] (< ě) співіснує з ареалами рефлексів **о**, відмінних від [уо] зміщенням ряду, підняттям, монофтонгізацією — [ӱи], [у], [ӱ], [и^і], [і]. Подібні зв'язки простежуються, наприклад, між ареалами форм давального й місцевого відмінків в іменниковій парадигмі, ареалами орудного відмінка однини іменників, прикметників, ад'єктивних займенників і числівників та ін. Вони виявляються в утворенні ланцюгів ареальних залежностей з повним або частковим збігом окремих ареалів. Визначення цих залежностей має першорядне значення для розкриття генези відповідних мовних явищ, що особливо цінне з погляду історичної діалектології й історії мови. У зв'язку з цим відтворення комплексу ареальних і структурно-генетичних зв'язків картографованого явища (в обсязі, дозволеному матеріалом АУМ) розглядається як одне з основних завдань 3-ї частини III тому АУМ, як її важливий науково-інтерпретаційний аспект; карти 3-ї частини III тому АУМ визначаються як к о м п л е к с н і л і н г в і с т и ч н і к а р т и.

Прикладом комплексних карт, де виявлено певні ареальні залежності, можуть служити карти ареальних зв'язків між рефлексацією **ě** і **о**, **е** в позиціях CoC('), CeC(') (карта № 9), між залежними від наголосу рефлексами давніх голосних неверхнього підняття (карта № 10), між формами давального й місцевого відмінків в іменниковій парадигмі (карта № 28), між членами парадигми однини іменників колишніх **-t**-основ (карта № 33), між членами дієслівних парадигм різних дієвідмін (карти № 38, 39) та ін. Особливості об'єкту картографування 3-ї частини III тому АУМ виявляють специфіку цього розділу, корпус комплексних карт не тільки підсумовує й узагальнює картографування в попередніх томах АУМ, але й об'єднується окремою проблематикою — відбиттям мовного явища в його структурно-генетичних і ареальних зв'язках. Вагомим є й той факт, що комплексні карти охоплюють ареал суцільного поширення української мови, це великою мірою коригує умовність членування ареалу АУМ між окремими томами.

3. Залежно від того, чи враховується в картографуванні координата часу, об'єкт карти розглядається або в плані синхронних діалектних розрізнень (синхронічні карти), або як вияв нерівномірної еволюції об'єкта в різних точках простору за єдиний період часу, відрахований від умовної нижчої хронологічної межі (діахронічні карти).

4. Проблематика 3-ї ч. III тому АУМ вимагала залучення до комплексного картографування ширшого матеріалу, ніж карти корпусу АУМ (т. I—III, ч. 1, 2). Було використано також карти архіву АУМ і матеріали картотеки з некартографованих або картографованих не в усіх томах АУМ питань Програми. Зокрема, матеріали картотеки з усіх томів АУМ широко використано в фонетичних і лексико-семантичних картах. У ряді випадків (наприклад, для ідентифікації семем або для уточнення окремих меж) було залучено дані записів до Загальнослов'янського лінгвістичного атласу й матеріали регіональних атласів. Поєднання рекартографування й первинного картографування в 3-й частині III тому АУМ також становить одну із специфічних рис цього розділу.

5. Тему кожної комплексної карти розділу визначено з урахуванням кількох вимог з погляду лінгвістичного змісту, ареального вияву й забезпечення матеріалом.

а) У п л а н і л і н г в і с т и ч н о г о з м і с т у — картографуються основні структурно-системні особливості української мови (у їхньому сучасному стані або в розвиткові), виявлені в різних позиціях на (умовно) необмеженій кількості репрезентантів. Цим зумовлюється чисельна перевага карт фонетико-фонологічного й морфологічного (словозмінного) рівнів, що є співвідносним з кількістю фонетичних і морфологічних карт в АУМ загалом. Зокрема, об'єктами карт різних рівнів переважно є: для фонетико-фонологічних карт — фонемні структури, опозиції фонем, поєднання позицій функціонування явища, поєднання типів регулярного, лексикалізованого чи морфологізованого функціонування явища; для морфологічних (словозмінних) карт — переважно фрагменти парадигм змінних частин мови; на синтаксичному рівні — конструкція перехідного дієслова з прямим додатком; на рівні словотвору — словотвірні типи в межах певних лексико-семантичних груп; на лексичному рівні — фрагменти лексико-семантичних груп (семантичних мікрополів) з різними опорними лексемами.

б) У п л а н і а р е а л ь н о г о в и р а з у — картографуються лише ті явища, діалектна реалізація яких створює ареальні розрізнення в межах, ширших, ніж ареал якогось одного тому АУМ.

в) З п о г л я д у з а б е з п е ч е н н я м а т е р і а л о м — зважаючи на завдання розділу й на вади Програми, які позначилися на матеріалі атласу, доводиться майже повністю відмовитись від картографування явищ, не тільки одиничних за своїм характером, але й тих, де відсутність матеріалу не дає можливості картографувати явище в комплексі ареально-структурних зв'язків. Цим, зокрема, зумовлюється не тільки порівняно менша кількість карт із синтаксису, словотвору, лексики, але й відсутність комплексних карт з деяких суттєвих для української мови фонетико-фонологічних і морфологічних проблем. Наприклад, не картографується опозиція /и/ ~ /е/ в ненаголошених складах, твердість — м'якість шиплячих у різних позиціях, у картографуванні на рівні словозміни доводиться обмежуватись лише елементами деяких парадигм та ін. Спроби картографувати фрагменти семантичних мікрополів були дуже обмежені вадами лексичної частини Програми АУМ, не спрямованої, як відомо, на структурно-системне опрацювання діалектної лексики [5]. Як виняток, довелося включити в корпус 3-ї

[1] Див.: *Атлас* русских народных говоров центральных областей к востоку от Москвы / Под ред. Р. И. Аванесова.— М., 1957.

[2] Див.: *Лінгвістычная* геаграфія і групоўка беларускіх гаворак.— Мінск, 1968.

[3] Див.: Atlas slovenského jazyka. I. Vokalizmus a konsonantizmus.— Bratislava, 1968.— Карти серії XIII, № 15, 18 та ін.

[4] У 3-й ч. III т. АУМ вжито умовні позначення латинськими буквами: C — будь-який приголосний, N — називний, G — родовий, D — давальний, A — знахідний, I — орудний, L — місцевий відмінки однини (sg) або множини (pl), n — середній рід.

[5] Див.: *Матвіяс І. Г.* Відбиття лексики в Атласі української мови // Українська лінгвістична географія.— К., 1966.— С. 18—19.

частини III тому АУМ лексичну карту з одиничним об'єктом (№ 49 'гичка (буряків)', відсутню в корпусі I тому, для забезпечення побудови комплексної карти № 52 «Лексико-семантична група з опорною лексемою *гичка* (фрагмент)».

Ураховуючи згадані обмеження і збільшене інформативне навантаження комплексних карт, кількість карт розділу (53) вважаємо достатньою для того, щоб на матеріалі АУМ відобразити значну частину основних українських діалектних явищ фонетико-фонологічного й словозмінного рівнів і навести зразки комплексного картографування явищ інших рівнів. Кількісне розширення корпусу 3-ї частини III тому АУМ у межах наявного матеріалу вимагало б спрощення побудови карт, що призвело б до елементарного зведення на загальній бланківці ареалів, картографованих у різних томах, і тим самим — до непотрібного дублювання попередніх томів АУМ. Прийнято таку кількісну співвідносність карт різних рівнів: фонетика й фонологія — 21 карта (вокалізм — 10, консонантизм — 11), акцентологія — 1, словозміна — 18, синтаксис — 1, словотвір — 4, лексика — 8 карт.

6. Карта-бланківка 3-ї частини III тому АУМ охоплює ареал української мови в межах I—III томів АУМ без позначення населених пунктів. Незважаючи на це, межі ареалів накреслено відповідно до реальних меж поширення діалектних явищ — і в рекартографуванні (якщо комплексна карта складається на основі інших карт АУМ), і в первинному картографуванні (якщо використовується матеріал картотеки АУМ). Узагальнення допущено лише стосовно 1) мікроареалів і розрізнених ареальних вкраплень — про них сигналізують спеціальні знаки, що не відтворюють реальних меж розрізнених ареалів (див. нижче, п. 7б); 2) ареалів паралельних явищ: як ареали паралелізмів розглядаються не тільки райони з паралельними елементами в кожному населеному пункті, а й території, де паралельні явища відзначено в сусідніх пунктах без чіткої територіальної диференціації.

7. Принципи картографування структурно чи генетично пов'язаних мовних явищ було розроблено в процесі створення I тому АУМ і частково реалізовано в усіх томах атласу. Методика складання карт 3-ї частини III тому АУМ грунтується на тих же засадах; деякі синхронічні карти розділу мають щодо розв'язання типологічні паралелі в томах АУМ (зокрема, карти № 1, 2, 6, 10, 16, 22), проте більша частина синхронічних і діахронічні карти 3-ї частини III тому АУМ є щодо цього оригінальними. Порівняно з картами I—III томів АУМ у комплексних картах більшої ваги надано зіставленням об'єктів парадигматичного плану, тому тут ширше використано спосіб накладання паралельних ареалів.

У картах застосовано прийняту в АУМ, техніку картографування з деякими змінами, зумовленими специфікою карт. Не використовуються фігурні знаки як засіб відбиття основного рівня карти. Відповідно основний і додаткові рівні картографуються кольоровими площинами, штрихуваннями й лініями різних кольорів і конфігурацій. На відміну від інших томів АУМ на багатьох картах об'єкти основного й додаткових рівнів картографуються як рівноправні — у повній системі ареальних розрізнень; цим пояснюються умовність виділення рівнів карти й відповідна лабільність у застосуванні площин, штрихувань чи ізоглос для їхнього позначення.

Фігурні знаки застосовано в двох випадках. 1). Знак, не співвідносний з використаними в картах інших томів АУМ (великий за розміром горизонтальний овал), позначає одиничні вкраплення ареалів; він розглядається, отже, як елемент площини (суцільне зафарбування відповідного кольору), штрихування (знак, заштрихований у відповідному напрямку) чи ізоглоси (контурний знак, утворений лінією відповідної конфігурації). Цей знак сигналізує наявність відповідного явища в умовній точці (точках) карти, не відтворюючи реальних меж мікроареалів чи ареалів, утворених розрідженими ареальними вкрапленнями. 2). Знаки, співвідносні формою й послідовністю добору з прийнятими в інших томах АУМ, зрідка застосовуються як елементи, вписані в зафарбовану площину, що символізує накладання двох кольорових площин у діахронічному плані (попередній стан немовби «просвічує» крізь сучасний стан через перфорацію). Це здійснюється в випадках, коли треба «включити» діахронічний план у синхронічне картографування. Так, наприклад, на картах № 7, 8, де картографуються сучасні відповідники **о** в ненаголошених нових закритих складах CoC$^{(')}$, ареал [o] (*к*[*o*]*н'ц'і*) позначено синьою площиною, ареал [у], що становить закономірний рефлекс C[**o**]C$^{(')}$ (*к*[*у*]*н'ц'і*),— зеленою площиною. Ареал [у] (< о) внаслідок нейтралізації опозиції ненаголошених /у/ ~ /о/ (укання) теж картографується зеленою площиною, бо на рівні сучасних фонетичних відповідників ці звуки ідентифікуються, але крізь зелену площину «просвічує» синіми колами «попередній» стан — [o], що є для цих говорів закономірним рефлексом C[**o**]C$^{(')}$. Аналогічно скартографовано й ареал акання. Накладання площин у синхронічному плані передається горизонтальними смугами відповідних кольорів і застосовується для позначення ареалів паралельних явищ.

Відсутність фігурних знаків у системі картографічних засобів розширює функції площин, штрихувань та ізоглос, вимагає винайдення засобів їхньої графічної диференціації. Загалом у комплексних картах дотримано такої послідовності у диференціації графічних засобів: зафарбована площина; горизонтальні, вертикальні, скісні смуги; горизонтальне, вертикальне, скісне штрихування, іноді застосовується перехресне штрихування; суцільне — пунктирне штрихування; суцільні — пунктирні лінії або диференціація суцільних ліній за характером «війок» — рисочок у бік поширення картографованого елемента. Добір засобів зумовлюється, насамперед, дедуктивним чи індуктивним типом побудови карти. Індуктивна побудова відтворює цілісність картографованого об'єкта через послідовне відображення окремих одиниць; дедуктивна виходить з певного узагальнення з наступною диференціацією одиниць. Практично це виявляється в різному навантаженні вихідного технічного засобу, тобто графічного позначення мовного елемента, що наводиться в легенді першим. На комплексних картах це, як правило, червона площина, яка деталізується наступними графічними засобами в дедуктивних картах (наприклад, карти № 1, 2, 4, 11, 13, 22 та ін.) або наводиться в ряду інших позначених наступними кольорами рівноправних членів ареальних розрізнень в індуктивних картах (наприклад, карти № 6, 7, 8, 25 та ін.). Деякі карти поєднують принципи індуктивної й дедуктивної побудови (наприклад, карти № 10, 20, 21). Графічна деталізація засобів на кожній карті диференціює рівноправні і взаємопідпорядковані (варіантні) члени ареальних розрізнень, співвідносні з ієрархією взаємопов'язаних елементів картографованого явища. Так, наприклад, якщо рівноправні члени ареальних розрізнень позначено суцільним штрихуванням різного напрямку, то взаємопідпорядковані — пунктирним штрихуванням тих же напрямків (див. карти № 4, 23 та ін.); на позначення рівноправних членів застосовано різні типи суцільних ізоглос (наприклад, на картах № 1, 2, 23 та ін.), для різних випадків підпорядкування — суцільні — пунктирні ізоглоси (наприклад, на картах № 24, 25 та ін.).

Оскільки на комплексних картах використано, як правило, значну кількість графічних засобів різного типу, для більшої наочності іноді допущено певні відступи від загальної картографічної системи. Наприклад, на деяких, переважно індуктивних, картах у ролі вихідного графічного засобу може бути застосоване червоне штрихування (див. карту № 19), на багатьох — пропущено жовтий колір (бо він виразно сприймається лише в суцільних фонах або в штрихуваннях чи ізоглосах на незафарбованій площині); допускається лабільність у графічній диференціації картографічних засобів та ін.

Використовується так звана інтерпретаційна ізоглоса (ізоглоса іншого явища, що підтримує ту чи іншу інтерпретацію, запропоновану на карті). В усіх подібних випадках відповідні роз'яснення наводяться в коментарях до карт.

8. Окремих зауважень вимагають діахронічні карти. У 3-й частині III тому АУМ здійснено спробу діахронічного картографування явищ фонетичного й морфологічного (словозмінного) рівнів. Метод діахронічного картографування, розроблений в комплексних картах АУМ, грунтується на можливості лінгвогеографічними методами інтерпретувати сучасні діалектні факти як результат нерівномірної еволюції певного вихідного стану за єдиний відрізок часу; ареали різних реалізацій картографованого об'єкта розглядаються як проекція окремих ланок ланцюга його перетворень. Завдання діахронічної карти передбачає, по-перше, вияв і графічне відбиття послідовності в розподілі ареалів конкретних реалізацій, яка відповідала б ланцюгу або фрагментові ланцюга діахронічних перетворень у системі, аналізованій поза просторовою координатою; по-друге, діахронічна карта повинна графічно відобразити місце кожної ланки перетворень з погляду її зв'язків з попередніми й наступними ланками.

Побудова конкретної діахронічної карти виходить з таких передумов: а) з можливості визначення вихідних, як правило, давньоруських елементів (звуків, словоформ); б) з урахування основних чинників фонетичного й морфологічного розвитку, наприклад, для морфологічного рівня, де представлено найбільшу кількість діахронічних карт, урахування закономірних фонетичних перетворень морфем, взаємовпливу типів парадигм, взаємовпливу варіантів парадигм (наприклад, з твердим чи м'яким приголосним основи), аналогійного вирівнювання (рідше — розподібнення) у межах однієї парадигми; в) з визнання більшої доцільності саме для діахронічної карти групового об'єкта картографування порівняно з одиничним, бо конвергентно — дивергентні процеси, що є суттєвим аспектом мовної еволюції, більш наочно можна відобразити, оперуючи кількома взаємопов'язаними рядами елементів.

Виходячи з цих передумов і зважаючи на матеріал АУМ, у 3-й частині III тому АУМ було визначено такі об'єкти для діахронічного картографування: 1) конвергенція рефлексів **ě**, CeC$^{(')}$, CoC$^{(')}$ (карта № 9); 2) зміни фрагментів парадигм: Gsg — Dsg — Lsg іменників **-ja**-основ (карта № 27), Dsg — Lsg іменників **-o**-основ (карта № 28), Dsg іменників **-o-**, **-jo-**основ (карта № 29), Dpl — Lpl іменників **-jo-основ** (карта № 30), Gsg — Isg іменників **ĭ**-основ (карта № 31), Dpl — Lpl іменників -**ĭ-основ** (карта № 32), Gsg — Dsg — Isg іменників **-t**-основ (карта № 33); 3) зміни займенникових форм, що вказують на близький — віддалений предмети (карти № 34, 35); 4) зміни нестягнених прикметникових флексій (карта № 36). Загалом складено 11 діахронічних карт (1 фонетична, 10 морфологічних).

Технічне розв'язання діахронічних карт має певну специфіку: 1) згідно з прийнятим в АУМ способом фіксованого позначення першим (червоним) кольором діалектного елемента, вихідного в побудові легенди, на синхронічних картах це — елемент, що збігається з літературно-нормативним відповідником, на діахронічних — елемент, який розглядається як вихідний у ланцюгу перетворень, тобто умовно найдавніший. Іншими кольорами позначаються різні типи еволюції вихідного елемента. На позначення окремих виявів ланок розвитку в межах одного типу еволюції введено лінійні знаки відповідних кольорів.

Певні відмінності є в оформленні легенд і назв діахронічних карт. На відміну від синхронічних, назви діахронічних карт вказують на динаміку (зміни, розвиток, становлення) явища. У легендах діахронічних карт наводяться вихідні давньоруські елементи (звуки, словоформи).

9. Коментарі синхронічних і діахронічних карт лаконічні, містять відомості про використання джерела і з'ясовують картографічну символіку відповідно до запропонованої інтерпретації матеріалу.

10. Як видно з викладеного, 3-тя частина III тому АУМ у певних моментах є наслідком інтерпретації, зумовленої вивченням структурних і ареальних зв'язків картографованих елементів. Проте способи технічного розв'язання карт і побудови коментарів, спрямовані на забезпечення наочності карти й чіткості сприймання її фактичних даних, залишають можливості для будь-якої іншої інтерпретації картографованого матеріалу.

II. КОМЕНТАРІ

КОМЕНТАР № 1

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 1, т. II, № 1 і за картотекою для ареалів т. III, ч. 1, 2.

2. Ареальне протиставлення створюють діалектні структури наголошеного вокалізму, відмінні за кількістю одиниць фонемного інвентаря.

3. Протиставлення за кількістю фонемних одиниць картографується чорними ізоглосами різної конфігурації. У межах визначених за кількісними показниками структур кольорами картографуються різні типи структур залежно від якості їхніх складників. Червоним кольором позначено найбільш поширений тип /і/ — /и/ — /е/ — /а/ — /о/ — /у/, властивий українській літературній мові. Кольорові смуги свідчать про якісні модифікації структур у зіставленні з літературно-нормативною; включення нової одиниці /$и^{і}$/ (з **о** в новозакритому складі, з опозицією /$и^{і}$/ ~ /и/), /ў/, /ы/, /i̯e/, /у̯о/, /у̯и/ символізується відповідно зеленим, жовтим, синім, коричневим, фіолетовим, світло-синім кольорами; відсутність одиниці — незафарбованими смугами (/і/ — для поліських говорів — вертикальні смуги, /и/ — для надсянських говірок — горизонтальні смуги).

4. Оскільки взято до уваги лише модифікації діалектного фонемного інвентаря з погляду одиниць літературно-нормативної структури, діалектна реалізація деяких фонем не позначається, наприклад, [$и^{і}$], [$і^{и}$], [і] в північних говорах розглядається тут як реалізація /и/, хоч у відповідній діалектній структурі ця фонема має свої диференційні риси. Відмінності в реалізації нелабіалізованої фонеми високого підняття ([і] / [$и^{і}$] або [і] / [и]) зумовлюються пом'якшенням приголосних перед давнім **і** і спеціально не позначаються.

КОМЕНТАР № 2

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 2, т. II, №№ 2, 30—33, 36, 37 і за картотекою для ареалів т. III, ч. 1, 2.

2. Ареальне протиставлення створюють діалектні структури вокалізму переднаголошених складів (не перед складом з голосними високого підняття), відмінні за кількістю одиниць фонемного інвентаря. Оскільки для ряду говорів (західнополіські, берестейські, деякі південно-західні говірки) доцільно виділити окремо підсистеми післянаголошеного вокалізму і для переважної більшості говорів — підсистеми кінцевого відкритого складу, ці позиції тут не картографуються.

3. Протиставлення за кількістю фонемних одиниць картографується чорними ізоглосами різної конфігурації. У межах визначених за кількісними показниками групових одиниць кольорами картографуються різні типи структур залежно від якості їхніх складників. Червоним кольором позначено найбільш поширений тип /і/ — /и /, /е/ — /а/ — /о/ — /у/ (з нейтралізацією фонемної опозиції /и/ ~ /е/), властивий українській літературній мові. Кольорові смуги свідчать про якісні модифікації структур у зіставленні з літературно-нормативною; включення нової одиниці символізується вертикальними смугами: опозиція ненаголошених /и/ ~ /е/ і, отже, збагачення передньорядної зони на одну одиницю позначено зеленим кольором, голосні /ў/, /ы/, /$и^{і}$/ (< **о** в новозакритому складі з опозицією /$и^{і}$/ ~ /и/) — відповідно жовтим, синім, коричневим кольорами. Скорочення фонемного інвентаря за рахунок нейтралізації фонем заднього ряду /у/ ~ /о/ → /у/ або /а/ ~ /о/ → /а/ позначається чорними горизонтальними смугами; нейтралізація /і/ ~ /е/ → /і/ (і, отже, елімінація середнього підняття в надсянських говірках) — вертикальними чорними смугами, відсутність /і/ — незафарбованими вертикальними смугами.

4. Оскільки до уваги взято лише модифікації діалектного фонемного інвентаря з погляду одиниць літературно-нормативної структури, діалектна реалізація деяких фонем не картографується, наприклад, [$и^{і}$], [$і^{и}$], [і] в північних говорах тут розглядаються як реалізації /и/, хоч у відповідній діалектній системі ця фонема має свої диференційні риси. Відмінності в реалізації нелабіалізованої фонеми високого підняття ([і] / [$и^{і}$] або [і] / [и]) зумовлюються пом'якшенням приголосних перед давнім **і** і спеціально не позначаються.

КОМЕНТАР № 3

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 70, 71, т. II, №№ 55, 55а, 56 і картотекою з усіх питань Програми, що містять матеріал щодо опозицій ненаголошених /у/ ~ /о/, /а/ ~ /о/ для ареалів III т., ч. 1, 2.

2. Зіставлення на одній карті ареалів опозицій /у/ ~ /о/, /а/ ~ /о/ (червоний колір) та нейтралізацій цих опозицій у ненаголошених складах видається доцільним через типологічну тотожність цих явищ у структурах ненаголошеного вокалізму — в обох випадках відбувається елімінація фонеми /о/ (середнього підняття) на користь верхнього («укання» — зелений колір) або нижнього («акання» — жовтий колір) підняття.

3. Збереження обох опозицій у кінцевому відкритому складі картографується окремо (червона ізоглоса), бо в багатьох говірках з нейтралізацією на користь /у/ або /а/ відповідні опозиції зберігаються лише в кінцевому відкритому складі, наприклад: *куˈрова, скуруˈдити, уˈр'іх, ˈсорум* або *каˈрова, скараˈдити, аˈр'іх, ˈсорам,* але *ˈбат'ко, ˈтато, ўˈпало* (форма минулого часу середн. роду від *упасти*), *ˈдобраго* та ін.

4. Не беруться до уваги певні відмінності у функціонуванні обох картографованих нейтралізацій. Зокрема, в ряді говірок нейтралізація /у/ ~ /о/ → /у/ менш стабільна, вона часто зумовлюється не тільки позицією, але й темпом мовлення.

КОМЕНТАР № 4

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 39, 46, 48, 49, 55, т. II, №№ 41—45, 49 і за картотекою з питань Програми №№ 367а, б, 368а, б, 369, 390, 437, 446а.

2. Карта зіставляє ареали обмеження функціонування фонеми /а/ після м'яких і диспалаталізованих приголосних, що виникли внаслідок розвитку перезвуку **'а > е, и, і** — незалежного від наголосу в південно-західних говорах, зумовленого наголошеною позицією (західнополіські говірки) або різною, залежною від наголосу, рефлексацією (середньо- й східнополіський говори). Ареали регулярного й нерегулярного обмеження функціонування /а/ визначено в межах набору репрезентантів, наведених на відповідних картах I—II т. і у відповідях на вказані питання Програми (враховуючи обмеження в поширенні того чи іншого репрезентанта в різних говорах): *ˈм'іс'ац', ˈпамйат', ˈчел'ад', гл'аˈд'іти, л'аˈгати, ўз'аˈли, уˈз'аў, криˈчаў, ˈт'амити, ˈд'акувати, уˈс'акий, заробˈл'ати, пˈр'ажа, гаˈр'ачий, ˈшапка, шануˈвати; гоˈвор'ат', ˈход'ат', ˈл'убл'ат', стоˈйат', хоˈт'ат': ˈйасла, ˈйама, ˈйагода, йаˈкий, йадˈро, йайˈце, йачˈм'ін', йаˈлозити.* Не взято до уваги лексикалізації (*коˈлод'аз', кл'аˈну, йаˈлинка, йаˈрема, йаўˈдоха,* а також числівники *ˈдевйат', ˈдес'ат'* і числівникові форми на **-цат'**). У зв'язку з цим допускається певна умовність у визначенні ареалів регулярного обмеження функціонування [а]: регулярність може порушуватися випадками збереження [а] після м'яких чи диспалаталізованих приголосних у репрезентантах, не охоплених матеріалами АУМ, про що є вказівки в науковій літературі.

3. Ареали нерегулярного обмеження функціонування [а] після м'яких чи диспалаталізованих приголосних визначені шляхом зіставлення меж поширення цього явища в окремих репрезентантах.

КОМЕНТАР № 5

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 1—3, 17, 57, 89, т. II, №№ 1—3, 51 і за картотекою для ареалів т. III, ч. 1, 2.

2. Карта відбиває ареальний розподіл структур нелабіалізованих голосних фонем верхнього підняття з погляду їхнього генетичного обсягу. Побудова карти грунтується на таких даних історичної фонетики і діалектології:

1) конвергенція давніх і, **ы** в /и/ для більшої частини українського ареалу, фонематичне розрізнення рефлексів цих голосних у карпатській зоні, позиційно зумовлене нефонематичне розрізнення їх у районах, суміжних з білоруськими й російськими говорами, у зв'язку з м'якістю приголосних у позиції перед **і**;

2) розвиток нової фонеми /і/ як рефлекса **ě**, а також **о, е** в новозакритому складі (позиції CoC$^{(')}$, CeC — у більшій частині ареалу з диференціацією, зумовленою розвитком інших рефлексів CoC$^{(')}$, CeC — див. АУМ, т. III, ч. 3, карта № 9);

3) відсутність нової фонеми /і/ у говірках, що зберігають близькі до вихідних рефлекси **ě**, CeC$^{(')}$. Не враховано акцентологічних умов функціонування опозицій /і/ ~ /и/; до уваги не беруться також територіально відмінні реалізації фонем, наприклад, лабіалізований характер /ы/ в деяких карпатських говірках та ін.

3. На карті протиставлені, насамперед, говори, де розвинулася нова фонема /і/ і де, тим самим, реалізується картографована опозиція (зафарбована площа), і говори, де ця опозиція відсутня (незафарбована площа). У межах зафарбованої території протиставлено райони з конвергенцією **і, ы** (червоний колір) і з відсутністю її (зелений колір). Графічна деталізація зафарбованих площин за допомогою смуг і штрихувань відбиває відповідні диференціації в межах визначених загальних типів і зберігає співвіднесеність між окремими ареалами. Наприклад, групи IV і VII відбивають перерозподіл максимального генетичного обсягу в межах двочленної структури з конвергенцією **і, ы** (червона площина з вертикальною смугою) або без конвергенції (зелена площина з вертикальною смугою); з уваги на ідентичний обсяг /і/ об'єднано групи I—V (суцільно зафарбовані площини) і II—VI (червоне штрихування на зафарбованих площинах).

КОМЕНТАР № 6

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 3, 9, 11, 15, т. II, №№ 3, 8, 10, 13 і за картотекою для ареалів т. III, ч. 1, 2.

2. Зіставлено ареали наголошених і ненаголошених рефлексів **ě**, а також ареали твердості — м'якості попередніх приголосних. Позиція кінцевого відкритого складу до уваги не береться.

КОМЕНТАР № 7

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 64—66, 68, 69, т. II, № 53 і за картотекою т. II (питання Програми № 426), т. III, ч. 1, 2 (питання Програми №№ 398а, б, 426). Крім того, вибірково використано дані картотеки щодо рефлексів C[o]C(') у лексемах *кі'сся* (питання Програми № 24), *трій'ня*, *'обід* (питання Програми № 37), *вій'на* (питання Програми № 234), *с'тарість* (питання Програми № 431), *гі'лля* (питання Програми № 435).

2. Ареали паралельних рефлексів ненаголошеного C[o]C(') (*к'ін'ц'і // кон'ц'і, к'ін'ц'і, роў'чак* та ін.) позначено горизонтально паралельними широкими червоними смугами на синьому фоні.

3. Райони, де на ареали [о]- чи [у]-рефлексів ненаголошеного C[o]C(') накладаються ареали нейтралізацій /а/ ~ /о/, /у/ ~ /о/, що змінює характер сучасних звукових відповідників C[o]C('), позначені поєднанням двох кольорів (кола на зафарбованій площині).

4. Відповідники **о** в ненаголошених C[o]C(') — флективних морфемах див. на карті № 8.

КОМЕНТАР № 8

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 220, 241, т. II, №№ 53, 194, 219, т. III, ч. 3, № 7.

2. Флексійні голосні розглядаються як відповідники, а не як безпосередні рефлекси C[o]C(') у зв'язку з тим, що в ряді випадків вони могли розвинутися за аналогією до відповідних наголошених флексій.

3. Дифтонгічні флексії в давальному й місцевому відмінках однини прикметників об'єднуються чорним кольором як протиставлені іншим картографованим флексіям за неоднорідністю артикуляції флексійного голосного. Пояснення до засобів картографування рефлексів ненаголошених C[o]C(') в основі слова див. у коментарі до карти № 7.

КОМЕНТАР № 9

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 3, 4, 7—12, 15, 16, 28—39, 57—62, 64—67, т. II, №№ 3, 6—10, 13, 24—31, 51—54, т. III, ч. 1, № 1, а також за картотекою, т. III, ч. 1 і 2.

2. Відмінні від [і] рефлекси ě див. на карті № 6.

КОМЕНТАР № 10

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 89, т. II, №№ 10, 30, 31, 41, 42, 45, 53 та картотеки з ареалу т. III, ч. 1 і 2.

2. Зіставляються ареали залежних і незалежних від наголосу рефлексів давніх голосних неверхнього підняття: ě, **е**, 'а, о (в новозакритому складі CoC(')), **е** (в новозакритому складі CeC'). Незалежні від наголосу рефлекси картографуються червоним кольором (площина, штрихування), акцентологічно зумовлені (незалежно від якісної реалізації) — зеленим (площина, штрихування, ізоглоси).

КОМЕНТАР № 11

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 90, 97, 98, 112, 122, 123, 126, 133, т. II, №№ 74, 83, 85, 86, 88, 89, 98, 115—117 і за картотекою для ареалів т. III, ч. 1, 2.

2. Ареальне розрізнення створюють діалектні структури консонантизму, протиставлені щодо кількості одиниць фонемного інвентаря. Червоним кольором картографується прийнятий за вихідний тип консонантизму, спільний з літературно-нормативним. Діалектні типи тут розглядаються як модифікації вихідного типу, зумовлені або відсутністю окремих одиниць, або включенням нових фонем і, отже, фонемних опозицій. Згідно з цим у межах єдиного для карти червоного кольору модифікації окремих умовно визначених мікроструктур приголосних фонем позначено графічними елементами інших кольорів: для /б/ — /п/ — /м/ — /в/ — /ф/ — зеленим, /ц/ — /ц'/ — /ʒ/ — /ʒ'/ — жовтим, /р/ — /р'/ — /л/ — /л'/ — /j/ — синім, для /ж/ — /ш/ — /ǯ/ — /ч/ — коричневим, /к/— /х/ — /г/ — фіолетовим. Скорочення на одну одиницю в межах кожної групи приголосних позначено вертикальним штрихуванням відповідного кольору (наприклад, відсутність /ф/, /р'/, /ц'/); пунктирне штрихування символізує збереження фонеми в лексично обмежених випадках (наприклад, збереження /ц'/ в коренях кількох слів перед [у] в більшості північних говірок — *па'ц'ук, коц'у'ба*). Включення нової одиниці позначено горизонтальним штрихуванням або, якщо включено кілька корелятивних пар у межах однієї мікроструктури,— горизонтальними смугами відповідного кольору.

3. Позиційні обмеження у функціонуванні фонемних опозицій див. на інших картах т. III, ч. 3, а саме: опозиції /р'/ ~ /р/ — карта № 18, опозиція /ж'/ ~ /ж/, /ш'/ ~ /ш/, /ч'/ ~ /ч/ перед [е] в південно-західних говірках з [е] (< ę, 'а) і перед [а] на стику морфем у південно-східних говорах — карта № 17.

КОМЕНТАР № 12

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 53, 91—93, т. II, №№ 75, 76, т. III, ч. 2, № 13 і за картотекою з питань Програми №№ 427, 428 для ареалу т. III, ч. 1, 2.

2. Карта зіставляє ареали епентетичних приголосних, що утворилися внаслідок розщеплення давньої м'якості губних у двофонемні сполучення в позиції перед рефлексами **ę** та перед відповідниками флексійного **-ije (-ьje)** в наз. відм. одн. іменників середнього роду. Сполучення з епентетичними приголосними картографуються кольорами; у межах кольорів розрізняються відповідники давнього **м'** (площини, штрихування) та інших губних (ізоглоси), позиції перед наголошеним (вертикальне штрихування) та ненаголошеним (горизонтальне штрихування) голосним. Твердість або м'якість губного картографується суцільним або суцільно-пунктирним штрихуванням.

3. Поєднання площин і штрихування або паралельні кольорові смуги свідчать про паралелізм відповідних типів розвитку давньої м'якості губних.

КОМЕНТАР № 13

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. 1, №№ 97, 98, 101, т. II, №№ 83, 85, 86, т. III, ч. 2, №№ 14, 15 і за картотекою з питань Програми №№ 423, 458, 459 для ареалів т. I—III АУМ.

2. Карта зіставляє в синхронному плані ареали відповідників етимологічних **хв**, **х** та ареал [ф] у запозиченнях. Відповідники **хв** на основі наявних у матеріалах АУМ репрезентантів (*хв'іст, х'во'рост, хва'лити*) розглядаються як регулярні з урахуванням лексичних обмежень у різних говорах (наприклад, *хва'тати — ха'пати, х'во'рост — 'р'іщча, ло'мач':а* та ін.).

3. Відповідники етимологічного [х] у лексемі *пах'ва* розглядаються як лексикалізовані, оскільки в інших лексемах з матеріалів АУМ *(охота, хворий)* ареали [х], [хв], [ф] мають іншу конфігурацію. Відповідник [хв] *(пахва)*, що для цієї лексеми є нормативним, не картографується.

4. Ареали [ф] у запозиченнях позначено на основі репрезентанта *фунт;* ареал регулярного [ф] *(фунт)* збігається з ареалами регулярного [ф] у ряді інших запозичених лексем, зафіксованих у матеріалах АУМ: *фігура, фамілія, шафа, фура;* ареали нерегулярного [ф] у цих лексемах мають різну конфігурацію, що дає підстави розглядати картографовані ареали [ф] у лексемі *фунт* як ознаки лексикалізації. Інші члени ареального розрізнення [ф] — [хв] — [х] для лексем-запозичень не картографуються. Сигналом відсутності [ф] у лексемі *фунт* є виключення відповідних ареалів ізоглосою — суцільною, що охоплює райони регулярного [ф], або пунктирною, що позначає райони нерегулярного [ф]. В ареалах відсутності [ф] або його нерегулярного поширення (у лексемі *фунт*) матеріали АУМ фіксують відповідники [х], [хв]: *хунт, хвунт.*

КОМЕНТАР № 14

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. 1, № 102, т. II, № 87, т. III, ч. 1, № 10, т. III, ч. 2, № 18 і за картотекою АУМ. Враховано можливі недоліки записів, зумовлені труднощами акустичного сприймання напівм'яких зубних перед [і].

2. Карта зіставляє ареальні розрізнення фонемного рівня: ареали опозиції передньоязикових зубних [т'] ~ [т] перед [і] і відсутність протиставлення цих приголосних у позиції перед [і]. Наявність тільки твердих передньоязикових приголосних перед [і] зумовлюється вторинним ствердінням [т'] перед рефлексами наголошеного ě C[e]C' (*'тіло, 'міело, 'дийка, снієг*, див. карту № 6). Штрихуванням позначено фонетичні ареали м'якості зубних перед [і] за умов відсутності нової фонеми (і) або розвитку її з обмеженим генетичним обсягом (лише з ě, CeC') — див. карту № 5.

КОМЕНТАР № 15

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 104, т. II, №№ 88, 89, т. III, ч. 1, № 11, ч. 2, № 19.

2. Зіставляються ареали змін [т'] > [к'], [д'] > [г'] у різних позиціях. Кольоровими площинами позначено відповідно збереження [т'] у позиціях перед голосними переднього ряду й у кінці слова та виникнення [к'] (< т') у цих позиціях. Поєднання штрихувань і площин відбиває відповідні позиційні обмеження (червоне штрихування на зеленій площині) або лексикалізовані відхилення від регулярного явища (зелені штрихування на червоній площині).

КОМЕНТАР № 16

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. 1, № 112, т. II, № 98, а також за картотекою з питань Програми №№ 438, 439, 374, 416 для ареалу т. III, ч. 1, 2.

2. Зіставляються ареали збереження й диспалаталізації [ц'] у різних позиціях, зафіксованих матеріалами АУМ: в абсолютному кінці слова, перед флективними голосними заднього ряду.

КОМЕНТАР № 17

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. 1, №№ 110, 119, 122, 123, т. II, №№ 109, 112, 113, т. III, ч. 1, №№ 15, 16, ч. 2, №№ 22, 23.

2. Карта поєднує ареали розвитку [ж]/[ǯ] < *dj перед флексійним **-а**, скартографовані відповідно червоним і зеленим кольорами, і ареали твердості — м'якості шиплячих. У межах ареалів форм іменників типу *ме'жа, 'сажа, п'р'ажа* твердість — м'якість [ж] — [ж'], [ǯ] — [ǯ'] передано протиставленням суцільно зафарбованих площин (смуг на фоні площин на позначення лексикалізації) і різного типу штрихувань.

3. Чорними ізоглосами картографується м'якість шиплячих в інших позиціях: перед [а] залежно чи незалежно від наголосу (*'ш'апка, ду'ш'а, ш'ану'вати, 'ж'аба, ч'ас)*, перед [е], [і] < а залежно чи незалежно від наголосу (*'ш'епка, 'ж'еба, ч'ес, 'теич'і)*, перед [а] в певних випадках на морфемних стиках: перед **-а** (< ę) в іменниках середн. роду типу *ло'ш'а, кур'ч'а*, у дієслівних формах 3-ї ос. мн. тепер. часу II дієвідміни типу *во'лоч'ат', то'лоч'ат'*. Пунктирна ізоглоса відокремлює ареал, де переважно фіксується м'якість [ч'] в усіх позиціях (*ш'ч'аст'а, пе'ч'ат', ч'у'жий, 'бач'у, пе'ч'е* та ін.); найбільш послідовно це явище відзначено в слобожанських говірках.

КОМЕНТАР № 18

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. 1, № № 126, 127, т. II, №№ 115, 117, 44 (45), т. III, ч. 2, №№ 24, 26 і за картотекою з питань №№ 454а, б, 390, 446а, 381, 246, 266 для ареалу т. III, ч. 1.

2. Карта зіставляє ареали опозиції [р'] ~ [р] та відсутності цієї опозиції в зв'язку з диспалаталізацією [р'] у позиціях, зафіксованих матеріалом АУМ — перед кореневим [а] (і його відповідниками) та в кінці слова. Опозицію [р'] ~ [р] позначено червоним кольором, відсутність її — зеленим. У межах цих кольорів площини та їхні варіанти (смуги) позначають позицію перед [а], штрихування сигналізують зміну позиції у зв'язку з дією перезвуку 'а (<'а, ę) > [е], [и], [і] незалежно від наголосу в південно-західних говорах, акцентологічно зумовленого — у північних (див. карту № 4).

3. Район, позначений паралельним червоно-зеленим штрихуванням, інтерпретується як ареал нерегулярного ствердіння [р'] перед кореневими [е], [и] [< ę, 'а] — *гоˈречий (гоˈричий), пˈрести (пˈристи), заприˈжу*, паралельно з *гоˈр'ечий, пˈр'ести (гоˈр'ичий, пˈр'исти), запр'иˈжу* і, отже, є районом руйнування опозиції /р'/ ~ /р/, збереженої тільки в цій позиції.

КОМЕНТАР № 19

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 133, 134, т. II, №№ 92, 119 і за картотекою з питання Програми № 463 з ареалів т. I—III (ч. 1, 2) АУМ.
2. Карта зіставляє ареали лексикалізованого вияву дзвінкого проривного задньоязикового [ґ]. Нормативний [ґ] (*ˈґанок, ˈґуӡик*) картографується штрихуваннями, ненормативний [ґ] (*ґраˈната, ґвинт, бриˈґада*) — ізоглосами. Звук [ґ] у лексемі *ˈґомба (ˈґôмбиц'а, ˈґомбічка, ˈґомбик)*, як у лексичному альтернанті лексеми *ˈґуӡик*, позначено пунктирним штрихуванням, співвідносним щодо напрямку з позначенням ˈ[ґ]уӡик.
3. Протилежні члени ареальних розрізнень не картографуються; сигналом відсутності проривного [ґ] у відповідних лексемах є незафарбована площина (білий колір): у записах зафіксовано дзвінкий фрикативний [г] або інші лексеми. У графічному протиставленні зафарбованої — незафарбованої площини, що позначають наявність чи відсутність дзвінкого проривного приголосного, глухий проривний [к] (ˈ[*к*]*узик*), як протиставлений обом членам можливої опозиції /г/~/ґ/, картографується чорним кольором.

КОМЕНТАР № 20

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ т. I, №№ 140, 142, 143, т. II, №№ 124, 125, т. III, ч. 2, №№ 33, 35 і за картотекою з питань Програми №№ 420, 421 для ареалу т. III, ч. 1.
2. Карта діахронічно-синхронічна. Картографується розвиток протетичних приголосних перед [о], відповідно безпротезні структури, як вихідні, позначені червоним кольором, різні типи протез — наступними кольорами спектра. У межах кольорів протиставлено тип розвитку протези, який в рамках матеріалу АУМ може розглядатися як регулярний (у репрезентантах *ˈос'ін', ˈозиро, оˈрел, оˈвес, оˈсика*) і тип лексикалізованого розвитку протези (у репрезентантах *гоˈр'іх, гоˈрати*). Регулярний тип розвитку протези перед [о] картографується зафарбованими площинами, лексикалізований — суцільними та пунктирними ізоглосами. Оскільки відсутність протези перед [о] у структурах, що репрезентують тут регулярний розвиток цього явища, є нормативною, червона площина, застосована для позначення таких структур, є в даному випадку засобом водночас діа- й синхронічного картографування.
3. Ареал переважного поширення протетичного [г] у слові *гоˈр'іх* (позначений синьою ізоглосою) в центральних (лівобережна Наддніпрянщина), східних та південних областях розріджений безпротезними паралелями *гоˈр'іх // оˈр'іх* (див. АУМ, т. I, карта № 143, т. III, ч. 2, карта № 33, т. III, ч. 1 — матеріали картотеки).

КОМЕНТАР № 21

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 136, 138, 139, т. II, № 122, т. III, ч. 1, № 22, ч. 2, № 32.
2. Карта діахронічна. Картографується розвиток протетичних приголосних перед початковим наголошеним [у]; відповідно безпротезні структури як вихідні картографуються червоним кольором, різні типи протез — наступними кольорами спектра. У межах кольорів протиставлено тип розвитку протези, що за матеріалами АУМ може розглядатися як регулярний (для багатьох репрезентантів), і типи лексикалізованого розвитку протези в словах *вулиця, вуж*. Регулярний тип розвитку протези картографується суцільними ізоглосами, лексикалізований — пунктирною ізоглосою і зафарбованими площинами.
3. Ареали паралелізмів позначено взаємонакладанням ізоглос і паралельними смугами. Ареал [гуж], позначений пунктирною ізоглосою в межах ареалу [вуж], [вухо]..., позначеного червоною ізоглосою, відповідно обмежує його виявлення.

КОМЕНТАР № 22

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 156, 157, 254, 255, т. II, №№ 132—135, т. III, ч. 2, №№ 38, 69—71 і за всіма матеріалами картотеки, що стосуються картографованої проблеми.
2. Картографуються акцентні криві, протиставлені залежно від кінцевого чи некінцевого наголосу ряду іменникових, займенникових чи дієслівних словоформ. Матеріал забезпечує репрезентацію лише фрагментів певних іменних та дієслівних парадигм, тому об'єктом картографування визначено відповідно фрагменти акцентних кривих: для іменників (*в'іл, ст⁽ʼ⁾іл, воўк, ˈхолод, ˈголос, ˈворог, сл'оˈза*) — наголос наз. відм. одн. та наз. відм. мн., для займенників — наголос наз. та род. й дав. відм. одн., для дієслів теперішнього часу II дієвідміни — наголос 1-ї, 2-ї й 3-ї ос. однини. В усіх картографованих фрагментах вихідна словоформа (наз. відм. одн. або 1-ї ос. одн.) акцентологічно протиставляється або ідентифікується з наступними словоформами, що відповідно позначено кольорами. Червоний колір символізує співвідносність кінцевого й некінцевого наголосу або співвідносність позицій нерозрізнення наголосу та кінцевого й некінцевого наголосів, що закріплені в літературно-нормативній системі; зеленим кольором позначено вирівнювання наголосу — за вихідною словоформою в іменниках і займенниках або за невихідною словоформою — у дієсловах.

КОМЕНТАР № 23

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 183—186, т. II, №№ 170, 171, т. III, ч. 1, №№ 38, 39, а також за картотекою з питань Програми №№ 296, 297 для ареалу т. III, ч. 2.
2. Кольорами картографуються типи відносин між різновидами відміни іменників жін. роду колишніх **-а-**, **-jа-**основ, протиставленими за твердістю — м'якістю кінцевого приголосного основи. Розрізнення флексій цих варіантів в орудному відмінку однини передається червоним кольором і відсутність розрізнення внаслідок вирівнювання за типом твердого — зеленим або м'якого — синім кольором. У межах кольорів протиставлення площин та штрихувань символізує відсутність або наявність акцентологічних обмежень у функціонуванні вказаних відносин: площинами позначено розрізнення чи нерозрізнення варіантів незалежно від наголошеності чи ненаголошеності флексій, горизонтальним штрихуванням — відповідне розрізнення чи нерозрізнення лише в формах з наголошеними флексіями, вертикальним — розрізнення чи нерозрізнення лише в формах з ненаголошеними флексіями, тобто штрихування вживається у функції позиційної деталізації площин. Форми з аканням у ненаголошених флексіях картографуються відповідно зеленим або червоним пунктирним штрихуванням як нерозрізнення (*даˈроґ*[*аўу*] — *даˈлон'*[*аўу*]) або розрізнення (*даˈроґ*[*аўу*] — *даˈлон⁽ʼ⁾*[*еўу*]) варіантів незалежно від лінії розвитку **-ˈаўу** < **-ˈеўу** або **-ˈаўу** < **-ˈоўу** < **-⁽ʼ⁾еўу**.
3. Розглядаються лише форми іменників з основою на генетично твердий або парний м'який приголосний. Словоформи іменників з непарним м'яким або диспалаталізованим приголосним основи (наявні в матеріалах АУМ: *криниця, душа*) виявляють специфічний вплив словоформ іменників з твердим приголосним основи і до уваги не беруться (див. АУМ, т. I, карти №№ 184, 186, т. II, карта № 170).
4. Ареали паралелізмів позначено рівнобіжними смугами відповідних кольорів.
5. З технічних причин пропущено жовтий колір.

КОМЕНТАР № 24

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 199—202, т. II, №№ 180, 185, т. III, ч. 1, №№ 40, 41, за картотекою з питань Програми, №№ 241, 248 для ареалів I, II, III т., № 299 для ареалу т. III, ч. 2.
2. Кольорами картографуються типи відносин між різновидами відміни іменників чол. і середн. роду колишніх **-о-**, **-jо-**основ, протиставлених за твердістю — м'якістю кінцевого приголосного основи і розрізнення флексій цих варіантів в орудному відмінку однини та відсутністю такого розрізнення внаслідок вирівнювання за типом твердого варіанта.
3. Червоним кольором картографуються протиставлені флексії ор. відм. одн.: *стоˈлом — коˈнем, ˈл'ісом — ˈполе(и)м*, у говірках з аканням *ˈл'іесам — ˈполем;* зеленим кольором позначено вирівнювання відмінкових форм за аналогією до твердого варіанта: *стоˈлом — коˈн'ом, ˈл'ісом — ˈпол'ом*, у говірках з аканням *ˈл'іесам — ˈпол'ам.* У межах кольорів протиставлення площин та ізоглос символізує розрізнення відповідно наголошених і ненаголошених флексій: площинами позначено наголошені флексії, ізоглосами — ненаголошені. Форми з аканням у ненаголошених флексіях картографуються відповідно зеленою або червоною пунктирними ізоглосами як розрізнення (*ˈл'іесам — ˈпол⁽ʼ⁾ем*) або нерозрізнення (*ˈл'іесам — ˈпол'ам*) варіантів незалежно від причин розвитку **-ˈам** < **-ˈем** — як результат акання після м'яких приголосних чи внаслідок вирівнювання за типом твердого варіанта з аканням.
4. Розглядаються лише форми іменників з основою на генетично твердий або парний м'який приголосний. Словоформи іменників з непарним м'яким або диспалаталізованим приголосним основи (наявні в матеріалах АУМ: *гай, рай, дощ*, а також *палець, серце*) виявляють специфічний вплив словоформ іменників з твердим приголосним основи і до уваги не беруться (див. АУМ, т. I, карти №№ 200—202, т. II, карта № 180, т. III, ч. 1, карта № 41).
5. Ареали паралелізмів позначено рівнобіжними смугами відповідних кольорів і — для ареалів акання — взаємонакладанням пунктирних ізоглос.

КОМЕНТАР № 25

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 219, т. II, №№ 195, 196, т. III, ч. 2, № 57, за архівними картами та картотекою АУМ до т. I, III (ч. 1) з питань Програми №№ 312 та 400б.
2. Карта зіставляє синхронні ареальні опозиції флексій род. відм. мн. іменників жін. роду колишніх **-а-**основ, флексій, зумовлених індукцією форм род. відм. мн. іменників **-о-**основ (з форм род. відм. мн. іменників **-ŭ-**основ), флексій, зумовлених індукцією форм іменників **-ĭ-**основ. Різні типи флексій в межах окремих репрезентантів чи їхніх груп позначено кольорами, флексії іменника *баба* відбито площинами, флексії групи двоскладових іменників з кореневим [о] — ізоглосами. Кольорові смуги символізують паралелізм форм *баб // бˈаб'іў* (*баˈбуо̯ў*...), синім кольором об'єднано флексії **-ĭ-**основ **-еĭ**, **-иĭ** з урахуванням того, що в ареалах нейтралізації фонемної опозиції /и/ ~ /е/ в [и] ідентифікація ненаголошених флексій ускладнена і базується на зіставленні ареалів відповідних наголошених флексій іменників **-ĭ-**основ (див. карту № 26).
3. З технічних причин жовтий колір пропущено.

КОМЕНТАР № 26

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 221, т. II, №№ 197—200, т. III, ч. 2, № 59 і за картотекою АУМ до т. I і III (ч. 1, 2) з питання Програми № 308.
2. Кольоровими площинами картографується синхронне ареальне розрізнення флексій род. відм. мн. **-еĭ** — **-иĭ**, генетично пов'язаних з давніми флексіями іменників колишніх **-ĭ-**основ — **-ьи**, **-ии** — **-і** (в межах наявних у матеріалах АУМ репрезентантів), інтерпретованих як типи регулярного оформлення Gpl. Межі ареалів **-еĭ** — **-иĭ** визначено на основі форм з наголошеними флексіями з урахуванням можливої нейтралізації опозиції /и/ ~ /е/ в ненаголошеній позиції. Штрихуванням та ізоглосами відбито лексикалізовані відхилення на фоні домінуючого типу флексій (з відповідним звуженням сфери функціонування регулярної флексії). Синім кольором позначено нефонетично видозмінений тип флексії (у межах типів, генетично співвіднесених з флексіями **-ĭ-**основ); чорний колір символізує вплив форм іменників **-о-**основ з форм **-ŭ-**основ.
3. Для зіставлення наводяться флексії Gpl **-і(ĭ)**, **-іў (уў...)** іменника колишньої **-jо-**основи *к'ін'*, співвідносного з іменниками **-ĭ-**основ в оформленні Gpl; в ареалах, не позначених засобами лексикалізованого відбиття флексій іменника *к'ін'*, відповідно відзначено форми *ˈконеĭ — ˈкониĭ*, ареально співвідносні з картографованими формами іменників **-ĭ-**основ.
4. З технічних причин жовтий колір пропущено.

КОМЕНТАР № 27

1. Карту складено за матеріалом АУМ, т. I, №№ 182, 187, т. II, № 172 і за картотекою з питань Програми №№ 300, 388б для ареалу т. III, ч. 1, 2.

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни у фрагменті парадигми іменників колишніх -ja-основ, відбиті в зафіксованих матеріалами АУМ діалектних формах родового і давального-місцевого відмінків однини (Gsg — DLsg) іменників з наголошеними флексіями.

2. Ареальний розподіл флексій виявляє фрагменти архаїчної парадигми -ja-основ і парадигми, зміненої внаслідок впливу іменників -а-основ. Зазначені словозмінні типи картографуються кольорами. У межах кольорів графічно протиставляються форми відмінків: зафарбовані площини — для позначення форм DLsg, ізоглоса (червона) — для форм Gsg. Зміни в межах окремих флексій передано додатковими засобами. Інтерпретаційні ізоглоси наводяться чорним кольором.

3. Червоним кольором картографується архаїчна структура Gsg *зем'л'i̯e* (-и͜е, -и, -'і) — DLsg (*на*) *зем'ли('і)*, фонетично співвідносна з вихідною Gsg землѣ — DLsg (*на*) *земли*; зеленим кольором позначено фрагмент, змінений під впливом -а-основ DLsg (*на*) *зем'л'i̯e* (-і, -е, -и͜е, -и) за аналогією до (*на*) *стен'-i̯e*... (< -ѣ). Розвиток рефлексів флексійного -ѣ картографується як перетворення [i̯e] > [i], [i̯e] > [e] ([i̯e] розглядається як вихідна реалізація ě) за допомогою вертикальних, горизонтальних та скісних ліній.

4. Для Gsg у говірках з закономірною рефлексацією ě > [i̯e] в наголошеній позиції флексія -і (*зем'л'і*) може інтерпретуватися або як наслідок відмінної у флексійних морфемах рефлексації -ě > [-і], або як вирівнювання за аналогією до Gsg -а-основ (*зем'л'і* ← *сте'ни*); для ареальної диференціації цих ліній розвитку немає даних, тому вони умовно об'єднуються в одному ареалі Gsg -і, протиставленому Gsg -i͜e, що позначено здвоєною ізоглосою. Для зіставлення наведено інтерпретаційну ізоглосу (1) рефлексації ě > [i̯e] в наголошеній позиції.

5. Для DLsg у говірках з закономірною рефлексацією ě > [i̯e] в наголошеній позиції флексія -і (*на зем'л'і*) в крайніх північночернігівських говірках інтерпретується як збереження давньої флексії -і в говірках з м'якістю передньоязикових перед *і, що є продовженням відповідного білоруського ареалу, м'якість приголосного передано графічним елементом, співвідносним з транскрипційним позначенням м'якості. На підтвердження наводиться інтерпретаційна ізоглоса (2) пом'якшення передньоязикових [t] перед [і] < і, графічно співвіднесена з позначенням м'якості (проведено за картами т. I, № 102, т. II, № 87).

6. Для DLsg у говірках з регулярним ствердінням передньоязикових перед рефлексами наголошеного ě флексії -и͜е, -и (*на зем'ли͜е, на зем'ли*) розглядаються як закономірні рефлекси ě; для підтвердження наводиться інтерпретаційна ізоглоса регулярного ствердіння [t] перед рефлексами ě (проведено за картою т. II, № 3).

КОМЕНТАР № 28

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 195, 203, т. II, №№ 177, 181, і за картотекою з питань Програми №№ 292, 301а для ареалу т. III, ч. 1, 2.

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни типу відмінювання односкладових іменників колишніх -о- основ, що позначають неживі предмети (типу *дуб*), у зафіксованих матеріалами АУМ фрагментах парадигми — у діалектних формах давального і місцевого відмінків однини (Dsg — Lsg).

3. Ареальний розподіл флексій дає можливість визначити фрагменти парадигм кількох типів відмінювання, діахронічно співвіднесених з вихідною мікроструктурою Dsg *дубу* — Lsg *дубѣ*: архаїчний тип і тип, що розвинувся внаслідок індукції -ŭ-основ. Ці типи картографуються різними кольорами. У межах кольорів, як загального позначення типів парадигм, різними графічними засобами протиставлено форми відмінків: зафарбовані площини на позначення форм Dsg, ізоглоси — для форм Lsg. Зміни в межах окремих флексій передано горизонтальними лініями і ізоглосами тих же кольорів.

4. Червоним кольором картографується архаїчний тип відмінювання Dsg *'дубу* — Lsg *'дуб'і*, фонетично співвідносний з вихідним типом, або трансформації його, зумовлені внутрішньою взаємодією відмінкових форм у межах вихідного типу. Так, червоні лінії, включені в площину, застосовані як сигнал заміщення флексійного -у через -і в Dsg внаслідок аналогійного вирівнювання з Lsg (*'дубу* → *'дуб'і*); червона перервана ізоглоса сигналізує можливе заміщення флексійного -і через -и в Lsg (*'дуб'і* → *'дуби*); оскільки існує припущення і про фонетичне походження -и як закономірний рефлекс ѣ в ненаголошеній позиції, згадане позначення -и слід розглядати як факультативне.

5. Зеленим кольором позначено фрагмент парадигми, оформлений за типом -ŭ-основ внаслідок індукції цього типу відмінювання: Dsg *'дубови* — Lsg (*на*) *ду'бу* (поодинокі фіксації Lsg *'дубу* // *ду'бу* не беруться до уваги), а також трансформації у межах цього типу, зумовлені вирівнюванням за формами Dsg: Dsg *'дубови* — Lsg *'дубови*. Виникнення -ов'і, витлумачення причин розвитку якого можна вважати дискусійним, позначається зеленими горизонтальними лініями.

6. Ареали паралелізмів позначено рівнобіжними смугами відповідних кольорів і взаємонакладанням ізоглос.

КОМЕНТАР № 29

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 194, 196, т. II, №№ 177, 178 і за картотекою з питання Програми № 291 для ареалу т. I, III (ч. 1, 2).

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни флексій дав. відм. одн. іменників колишніх -о-, -jo-основ, що позначають живі істоти (вихідні форми Dsg *брату*..., *коню*).

3. Кольори символізують протиставлення архаїчного типу флексій та інновацій, зумовлених індукцією -ŭ-основ. У межах кольорів різними графічними засобами протиставлено флексії твердого й м'якого варіантів відмінювання, діахронічно співвіднесених з типами відмінювання -о- та -jo-основ: площини (штрихування) на позначення Dsg колишніх -jo-основ, ізоглоси — на позначення Dsg колишніх -о-основ. Розрізненням площини та штрихування в межах одного кольору картографується протиставлення флексій іменників з м'яким приголосним основи, оформлених за аналогією до твердого варіанта (-'ови, -'ов'і) або вирівняних за іншими відмінковими формами м'якого варіанта з флексійним [е] (-еви, -ев'і). Як репрезентанти м'якого варіанта відмінювання розглядаються лише форми іменника *кін'* (*конь*) з основою на парний м'який приголосний. Іменники з непарним м'яким або диспалаталізованим приголосним основи (наявні в матеріалах АУМ: *злодій, гай, товариш*) виявляють специфічний вплив твердого варіанта відмінювання і до уваги не беруться (див. АУМ, т. I, карти №№ 197, 198 і картотека питання Програми № 291, т. II, карта № 179).

4. Червоним кольором картографується архаїчна флексія Dsg -у (-'у), ідентична вихідній флексії іменників -о-, -jo-основ, зеленим кольором — флексії, зумовлені впливом форм іменників -ŭ-основ. Зміни в межах флексій типу -ŭ- основ передано лініями (горизонтальними та вертикальними). Витлумачення причин розвитку флексії -ов'і в науковій літературі можна вважати дискусійним, виникнення -ов'і позначається горизонтальними зеленими лініями на зеленій площині і зеленою ізоглосою з подвійними «війками».

5. Ареали паралелізмів позначено рівнобіжними смугами відповідних кольорів і взаємонакладанням ізоглос.

КОМЕНТАР № 30

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 222, т. II, №№ 203, 205, т. III, ч. 2, №№ 47, 49 і за картотекою з питань Програми № 309б для ареалу т. I, №№ 309б, 311 — для ареалу т. III, ч. 2.

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни типу відмінювання іменників колишніх -jo-основ, відбиті в зафіксованому матеріалами АУМ фрагменті парадигми — у діалектних формах дав. і місц. відм. мн. (Dpl — Lpl) з ненаголошеними флексіями.

3. Ареальний розподіл флексій дає можливість визначити фрагменти парадигм кількох типів відмінювання, діахронічно співвіднесених з вихідною мікроструктурою Dpl *конемъ* — Lpl *коныхъ*: архаїчний тип, фонетично співвіднесений з вихідним, тип відмінювання, що розвинувся внаслідок індукції іменників -ĭ-основ, і тип відмінювання, що розвинувся внаслідок індукції -ja-основ. Ці типи картографуються різними кольорами. У межах кольорів як загального позначення типів парадигм різними графічними засобами протиставлено форми відмінків: зафарбовані площини для форм Dpl, ізоглоси — для Lpl. Фонетичні зміни у флексіях передано різними лініями та ізоглосами.

4. Червоним кольором картографується архаїчний тип відмінювання, фонетично співвіднесений з вихідним: Dpl *'конем* — Lpl *'коних*. Відзначена в окремих південно-західних говірках форма Dpl *'кон[и]м* (т. II, нас. пп. №№ 112, 482, 517, 582, 663) кваліфікується як фонетична реалізація флексії -ем, зумовлена нейтралізацією опозиції /и/ ~ /е/ в ненаголошеній позиції, хоч не виключена можливість вирівнювання з флексійним голосним у Lpl *'кон[и]х*. Відзначена в тих же або сусідніх південно-західних говірках форма Lpl *'коних* (т. II, нас. пп. №№ 112, 113, 512, 684) кваліфікується як співвіднесена з вихідною Lpl *коныхъ* (а не як результат нейтралізації /и/ ~ /е/ у структурі *'конех*) на основі ідентифікації з наголошеною флексією -'их (*з'а'тих* — т. II, карта № 205 нас. пп. №№ 113, 467, 469, 684).

5. Зеленим кольором позначено фрагмент парадигми, оформлений за типом -ja-основ (Dpl *'кон'ам* — Lpl *'кон'ах*). Графічна диференціація флексій Dpl у сучасній реалізації -'ім (< -'ом) та -'ім (< -'ам) у наддністрянських, надсянських і частково бойківських, а також у покутсько-буковинських говірках здійснюється на підставі гіпотетичної реконструкції, яка основується на таких моментах:

а) зіставлення ареалів форм з наголошеними і ненаголошеними флексіями Dpl. За відсутності в матеріалах АУМ форм з наголошеними флексіями Dpl -jo-основ ідентифікацію здійснено шляхом зіставлення із загальним ареалом перезвуку 't'a > '[t'e], t'a > > [t'i] (т. II, карти №№ 43, 44), а також шляхом зіставлення з наголошеними сучасними флексіями форми Dpl *полемъ*, зафіксованими у матеріалах ЗЛА (нас. пп. №№ 412, 419, 420, 429, відповідно співвіднесені з т. II АУМ, нас. пп. № 230, 235, 249, 290): *по'л'ам*, *по'л'ем* (< *по'л'ам*);

б) зіставлення ареалів ненаголошених флексій Dpl і Lpl. Повний або переважний збіг ареалів архаїчних типів флексій Dpl — Lpl, що не зазнали впливу -ja-основ, і флексій цих відмінків, оформлених за типом -ja-основ, в інших говірках, дозволяє припускати можливий збіг ареалів флексій Dpl -ом (у реалізації [ім]) та Lpl -ох і в розглядуваних південно-західних говірках. Оскільки, однак, не виключено можливості фонетичного розвитку -ім, -іх з -'ам, -'ах, наводиться інтерпретаційна ізоглоса перезвуку t'a > > [t'e], [t'i] в ненаголошеному закритому складі, проведена на основі карт т. II, №№ 41—48, кольором співвідносна з позначенням типу -ja-основ.

6. Синім кольором картографується фрагмент парадигми (лише Lpl), оформлений за типом -ĭ-основ.

КОМЕНТАР № 31

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 190—192, т. II, №№ 174—176 і за картотекою з питань Програми №№ 288, 298 для ареалу т. III, ч. 1, 2.

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни типу відмінювання іменників жін. роду колишніх -ĭ-основ, відбиті в зафіксованому матеріалами АУМ фрагменті парадигми — у діалектних формах род. і оруд. відм. одн. (Gsg — Isg).

3. Ареальний розподіл флексій дає можливість визначити фрагменти парадигм двох типів відмінювання, діахронічно співвіднесених з вихідною мікроструктурою Gsg *соли* — Isg *солью* (-ию): архаїчний тип і тип відмінювання, що розвинувся внаслідок індукції -ja-основ. Ці типи картографуються кольорами. У межах кольорів різними графічними засобами протиставлено форми відмінків: зафарбовані площини — на позначення форм Gsg, ізоглоси — для Isg.

4. Червоним кольором картографується архаїчний тип відміню-

вання Gsg *соли* — Isg *с(')іл':у*, фонетично співвідносний з вихідним Gsg **-и** — Isg **-ью**; **зеленим** — фрагмент парадигми, оформлений за типом -ja-основ: Gsg *ˈсол'і* — Isg *ˈсолейу* з флексіями Isg **-ˈойу, -еў, -ˈоў, -ем, -ˈом**, ареально співвідносними з відповідними флексіями Isg іменників **-ja**-основ (див. карту № 23). **Флексія -ийу** *(ˈсолийу)* відзначена в ареалах нейтралізації опозиції /и/ ~ /е/ в ненаголошеній (зокрема, у післянаголошеній) позиції і відповідно інтерпретується й картографується як фонетичний варіант **-ейу**.

5. Картографуються форми іменників з парним м'яким приголосним основи *(сіль, тінь)*, межі поширення яких збігаються, за винятком ізольованого ареалу парадигми іменника *т'ін'* чол. роду *(т'ін(') — ˈт'ін'а, ˈт'ін'у — ˈт'ін(')ом)* в західнополіському говорі (див. т. II, карти №№ 169, 174). На оформленні Gsg іменників з непарним м'яким (диспалаталізованим) приголосним основи (наявні в матеріалах АУМ: *любов, ніч*) у ряді говірок позначаються локальні фонетичні чинники: специфіка сполучень губних та шиплячих з [*и], м'якість шиплячих та ін., тому форми цих іменників до уваги не беруться (див. АУМ, т. I, карта № 191, т. II, карта № 175).

КОМЕНТАР № 32

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 222, 223, т. II, №№ 203, 206, т. III, ч. 1, №№ 47, 50 і за картотекою з питань Програми №№ 309б, 311 для ареалу т. III, ч. 2.

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни типу відмінювання іменників колишніх **-ĭ**-основ, відбиті в зафіксованому матеріалами АУМ фрагменті парадигми — у діалектних формах дав. і місц. відм. мн. (Dpl — Lpl) з ненаголошеними флексіями.

3. Ареальний розподіл флексій дає можливість визначити фрагменти парадигм кількох типів відмінювання, діахронічно співвіднесених з вихідною мікроструктурою Dpl *людьмъ, грудьмъ* — Lpl *людьхъ, грудьхъ:* архаїчний тип і тип відмінювання, що розвинувся внаслідок індукції **-ja**-основ. Ці типи картографуються різними кольорами. У межах кольорів як загального позначення типів парадигм різними графічними засобами протиставлено форми відмінків: зафарбовані площини на позначення форм Dpl, ізоглоси — для форм Lpl. Зміни в межах окремих флексій передано вертикальними (пунктирними та суцільними) і горизонтальними лініями червоного або зеленого кольорів.

4. Червоним кольором картографується архаїчний тип відмінювання Dpl *ˈл'удем, гˈрудем* — Lpl *ˈл'удех, гˈрудех* з флексійним голосним, який інтерпретується як фонетично співвідносний з вихідним ([е] < **ь**). Відзначені в деяких південно-західних говірках флексії **-им, -их** розглядаються як фонетичні реалізації флексій **-ем, -ех**, зумовлені нейтралізацією опозиції /и/ ~ /е/ в ненаголошеній позиції. Зіставлення ареалів флексій **-ум, -ім** (< **-ом**), **-іх** (< **-ох**) іменників **-ĭ**-основ з відповідними ареалами флексій **-jo**-основ (карта № 30) дає підстави розглядати картографовані ареали **-ум, -ім** (< **-ом**), **-іх** (< **-ох**) як наслідки нефонетичного заступлення **-ом** > **-ум, -ім, -ох** > **-іх**, підтриманого закономірним розвитком відповідних фонетичних реалізацій флексій в іменниках **-jo**-основ.

5. Зеленим кольором позначено фрагмент парадигми, оформлений за типом **-ja**-основ (Dpl *ˈл'уд'ам, гˈруд'ам* — Lpl *ˈл'уд'ах, гˈруд'ах*). Флексія Dpl **-ім** у наддністрянських говірках інтерпретується як фонетична реалізація флексії **-'ам**, зумовлена перезвуком t'a > > [t'e], [t'i] в ненаголошеній позиції; на підтвердження наводиться інтерпретаційна ізоглоса перезвуку, проведена на основі карт АУМ, т. II, №№ 41—48, співвідносна кольором з позначенням типу **-ja**-основ.

КОМЕНТАР № 33

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I — №№ 208, 210, 211; т. II — №№ 186—188; т. III, ч. 1 — №№ 44, 45; т. III, ч. 2 — №№ 53—55 і за картотекою з питання Програми № 293 до т. III, ч. 1.

2. Карта діахронічна. Картографуються типи відмінювання іменників колишніх **-t**-основ, відбиті в зафіксованому матеріалами АУМ фрагменті парадигми — у діалектних формах родового, давального і орудного відмінків однини (Gsg — Dsg — Isg).

3. Ареальний розподіл флексій дає можливість визначити фрагменти парадигм кількох типів відмінювання, діахронічно співвіднесених з вихідною мікроструктурою Gsg *телѧте* — Dsg *телѧти* — Isg **телѧтьмь:* архаїчний тип, фонетично співвідносний з вихідним, що розвинувся внаслідок індукції іменників **-а-, -ja**-основ, і тип відмінювання, що розвинувся внаслідок індукції іменників **-о-, -jo**-основ. Ці типи картографуються різними кольорами. У межах кольорів як загальне позначення типів парадигм різними графічними засобами протиставлено 1) форми відмінків: зафарбовані площини на позначення форм Gsg, горизонтальне штрихування — для форм Dsg, ізоглоси — для форм Isg; 2) форми з твердим і м'яким приголосним основи: пом'якшення кінцевого приголосного основи незалежно від типу парадигми позначається пунктиром (пунктирним елементом у площині, штрихуванні, лінії), графічно співвіднесеним із транскрипційним позначенням м'якості.

4. Червоним кольором картографується архаїчний тип, фонетично співвідносний з вихідним: Gsg *теˈл'ате* — Dsg *теˈл'ати* — Isg *теˈл'атем*. Зіставлення коментарів до карт II т. АУМ №№ 186, 187 дає підстави розглядати флексійні [еи], [ие] у формі Gsg — Dsg *теиˈл'ат[еи] (тиеˈл'ат[ие])*, відзначеній в т. II, нас. пп. №№ 295—297, 436, 469—471, 479, 510, 512, 515, 518 як реалізатори фонеми [и] в ненаголошеній позиції; у зв'язку з цим ареал архаїчної форми Gsg *теˈл'ате* обмежено лемківськими і окремими закарпатськими говірками (т. II, №№ 237, 238, 444, 446, 448, 664—667, 677, 680, 683).

5. Зеленим кольором позначено фрагмент парадигми (лише Gsg — Dsg), оформленої за типом **-а**-основ (Gsg *теˈл'ати* — Dsg *теˈл'ат'і*) з варіантом (Gsg *теˈл'ат'і* — Dsg *теˈл'ат'і*). Накладання червоного й зеленого кольорів виявляє проміжний етап у становленні типу -а-основ — вирівнювання до -а-основ лише форми Gsg, що приводить до витворення синкретичної відмінкової структури Gsg *теˈл'ати* — Dsg *теˈл'ати,* відзначеної в поліських і закарпатських говірках. Для розвитку синкретичної відмінкової структури Gsg *теˈл'ат'і* — Dsg *теˈл'ат'і* можливі три шляхи: 1) вплив Gsg -ja-основ у межах фрагмента парадигми, оформленого за типом -а-основ: Gsg *теˈл'ати* — Dsg *теˈл'ати* > Gsg *теˈл'ат'і* — Dsg *теˈл'ат'і;* 2) вплив типу -ja-основ у межах синкретичної відмінкової структури Gsg *теˈл'ати* — Dsg *теˈл'ати* > Gsg *теˈл'ат'і* > Dsg *теˈл'ат'і;* 3) фонетично зумовлено пом'якшення приголосного [т] основи перед давнім **і** в говірках, де цей процес є закономірним (північні говірки, суміжні з білоруськими). На можливість останнього фонетичного шляху вказує інтерпретаційна ізоглоса (1) пом'якшення передньоязикових приголосних перед давнім і; ізоглосу проведено на основі карт АУМ т. I, № 102, т. II, № 87, кольором вона співвідносна з позначенням типу **-а-, -ja**-основ, конфігурацією — з сигналом м'якості приголосного основи. У говірках, відкреслених ізоглосою (1), як вихідні реконструюються структури Gsg *теˈл'ати* — Dsg *теˈл'ати* або Gsg *теˈл'ати* — Dsg *теˈл'ат'і,* сучасна реалізація: Gsg *теˈл'ат'і* — Dsg *теˈл'ат'і*.

6. Синій колір символізує оформлення картографованого фрагмента за типом парадигми **-о**-основ (Gsg *теˈл'ата* — Dsg *теˈл'ату,* **-ови, -ов'і** — Isg *теˈл'атом*) з м'яким варіантом (Gsg *теˈл'ат'а* — Dsg *теˈл'ат'у* — Isg *теˈл'ат'ом*). Для сучасної реалізації форми Gsg *теˈл'ат'і, теˈл'ат'е, теˈл'ат'и,* зафіксованої в наддністрянських говірках, у межах розглядуваного типу відмінювання передбачається фонетичний шлях утворення як наслідок перезвуку [а] > > [е], [і] після м'яких приголосних у ненаголошеній позиції. На підтвердження цього наводиться інтерпретаційна ізоглоса (2) перезвуку [а] > [е], [і] в кінцевому відкритому ненаголошеному складі, проведена на основі карт II т. АУМ №№ 43, 48, кольором співвідносна з позначенням типу **-о-, -jo**-основ. У говірках, відкреслених ізоглосою (2), як вихідна реконструюється форма Gsg *теˈл'ат'а;* сучасна реалізація — *теˈл'ат'і, теˈл'ат'е, теˈл'ат'и*.

Синій колір присутній також як елемент у позначеннях утворень без суфікса **-ат-**, оформлених за типом **-jo**-основ (Gsg *теˈл'а* — Dsg *теˈл'у,* **-ови, -ов'і** — Isg *теˈл'ом*) і утворень із суфіксами **-ук, -онок**, що відмінюються за типом **-о**-основ.

Накладання синього й зеленого кольорів виявляє контаміновані відмінкові структури, оформлені частково за типом **-а-, -ja**-основ, частково — **-о-, -jo**-основ.

7. Коричневий колір представлений лише в ізоглосі — позначенні форми Isg *теˈл'ам* із флексією, не співвідносною з флексіями Isg жодного типу відмінювання.

8. З технічних причин у послідовності кольорів пропущено жовтий колір. З цих же причин чорний колір (смуги, елементи штрихування й ізоглос) вжито як знак відсутності суфікса **-ат-**, білий колір (білі знаки, вписані в площину) — на позначення елементів, протиставлених усім іншим картографованим одиницям,— форм від іносуфіксальних утворень *теˈл'ук, теˈл'онок*.

КОМЕНТАР № 34

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 229, 233, т. II, №№ 210, 212, т. III, ч. 2, № 60 і за картотекою з питань Програми №№ 326, 329 для ареалу т. III, ч. 1, 2.

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни форм вказівних займенників чоловічого роду, співвідносних з вихідними *сеи, тои* у взаємозв'язку, що тим самим виділяє лексико-семантичним рівнем карти трансформацію типу вираження вказівки на близький — віддалений предмети відповідно до вихідної структури *сеи — тои : сеї (цеї) — тої, сеї (цеї) — теї, с'ої (ц'ої) — тої, сес' (цес') — тот, тої — тамˈтої, тот (аˈтот) — тамˈтот* і под.

3. Однокореневі групи займенників незалежно від значення об'єднано кольорами (лексичний рівень): займенники, діахронічно співвідносні з *сеи* — червоним кольором, співвідносні з *тои* — зеленим кольором. У межах кольорів семантичний рівень забезпечено протиставленням зафарбованих площин або штрихувань (вказівка на близький предмет) ізоглосам (вказівка на віддалений предмет). Зміни форм займенників, зумовлені фонетико-словотворчими чи аналогійними чинниками, передано графічними засобами в межах вказаних загальних позначень. Зокрема, форми з початковими частками передано різними типами штрихувань, редупліковані форми — подвійними лініями (у штрихуванні або ізоглосах). Включення прислівника *там* як початкового елемента композитного займенника передано чорним кольором.

4. Паралелізм форм *сеї // цеї* у східних і південних районах картографованого ареалу позначено широкими смугами із інтервалом, співвідносним з графічним позначенням форми *цеї*.

КОМЕНТАР № 35

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 235, т. II, № 211, т. III, ч. 1, № 53, т. III, ч. 2, № 61.

2. Карта діахронічна. Картографуються зміни в основах форм родового відмінка однини вказівного займенника жіночого роду *та* (< *тоѩ*), зумовлені різними чинниками, які відповідно позначаються протиставленням кольорів.

3. Червоним кольором картографуються архаїчні форми з приголосним основи, фонетично співвідносним з вихідною формою Gsg **тоѣ: ˈтойі, тоˈйіе, ˈтоˈйе, таˈйіе* (акання), зеленим — зміни, що інтерпретуються як наслідок вирівнювання голосного основи Gsg за типом DLsg: *туоі — ˈтуˈйі, туˈйейі; тиі — ˈтиˈйі, тиˈйейі; т(')і(і) — ˈтіˈйі, т(')іˈйейі;* жовтим — зміни, зумовлені впливом форм Gsg займенника *с'а(йа)* < *сиѭ: ˈсейі → ˈтейі;* синім кольором — наслідки вирівнювання голосного основи за типом Nsg займенника *ˈтайа: ˈтайа → ˈтайе(і)*.

4. У межах кольорів зміну голосних основи передано додатковими лініями.

5. Застосована система картографічних позначень дозволяє диференціювати ареали форми Gsg *ˈтийі* залежно від її походження: острівні ареали *ˈтийі,* розташовані на південь і південний схід від ареалу *ˈтуˈйі, туˈйейі,* інтерпретуються, подібно до ареалів *ˈтуйі, туˈйейі, ˈт(')ійі, т(')іˈйейі* як наслідок впливу DLsg, відповідно *туоі, тиі, т(')іі* на основі зіставлення з ареалами рефлексів **о** в новому закритому складі прикметникових і займенникових флексій, можливо, підтримані впливом Asg; ареал Gsg *ˈтийі(е)* на північ від ареалу *ˈтуйі, туˈйейі,* де відсутня форма DLsg *тиі* і де, отже, неможливо було вирівнювання за DLsg, інтерпретується як наслідок впливу форм Gsg *ˈс'ійі(е), с'іˈйейі,* відзначених в тих же північночернігівських говірках (т. I, карта

№ 232), які, в свою чергу, можна пояснити впливом втраченої архаїчної форми Nsg *сиɑ:* про життєвість цієї моделі свідчать зафіксовані в сусідніх говірках пари Nsg *ˈмайа* — Gsg *ˈмайі(е)*.

КОМЕНТАР № 36

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, №№ 238, 243, т. II, №№ 217, 221, т. III, ч. 2, № 55 і за картотекою т. III, ч. І з питання Програми №№ 315, 317.

2. Карта діахронічна. Картографується ланцюг змін прикметникових флексій (нестягнені → стягнені флексії) у фрагменті парадигми (форми називного відмінка множини незалежно від роду і називного відмінка однини прикметників середн. роду). Сучасні діалектні флексії Npl **-ˈі, -и, -ˈійі, -ийі,** Nsg(n) **-е, -ийе, -ої** (незалежні від наголосу) та **-ˈийі (-и, -ˈойе), -е** (залежні від наголосу) інтерпретуються як неоднакові результати еволюції вихідних флексій Npl **-ийе,** Nsg(n) **-ойе** у різних точках картографічного простору за єдиний період часу, що визначається як відстань між зрізом вихідної форми і сучасним синхронним зрізом.

3. Протиставлення червоного та зеленого кольорів відбиває розрізнення протиставлених на діахронічній осі відповідно давніших нестягнених і пізніших стягнених форм: зафарбованими площинами картографуються флексії Npl, ізоглосами — флексії Nsg(n). Трансформації нестягнених і стягнених флексій картографуються додатковими графічними елементами. Картографуються лише трансформації нестягнених флексій, що зумовили кінцеве стягнення їх, тому вони позначені зеленим кольором незалежно від загального червоного чи зеленого фону.

4. Найдавнішу із зафіксованих стадій картографованого процесу відбито вихідними засобами — червоною суцільною площиною або червоною суцільною ізоглосою. Найпізнішу стадію становлять форми, що збігаються з сучасними нормативними; вони картографуються поєднанням зеленого фону (знак стягненості) з позначеннями (тим же кольором) змін у флексіях і основах, що призвели до цієї форми. Проміжні стадії відбито графічними варіантами цих засобів.

5. Інші локальні трансформації, не пов'язані зі стягненням, не картографуються, наприклад, розвиток ненаголошених флексій Npl **-ийа < -ийе,** Nsg **-айе < -ойе** у північних чернігівських говірках з аканням.

КОМЕНТАР № 37

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, № 250, т. II, №№ 232, 234, т. III, ч. 1, № 56, т. III, ч. 2, № 67.

2. Картографуються синхронно протиставлені ареали аломорфів інфінітивного суфікса **-ти, -тˈі — -тˊ, -т** дієслів з основою на голосний і **-ти — -чи** дієслів з основою на приголосний.

3. Паралельними смугами позначено ареали, де відповідні суфікси поширені паралельно.

КОМЕНТАР № 38

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, №№ 258, 259, т. II, №№ 237, 240, т. III, ч. І, № 59, т. III, ч. 2, № 73, за архівними картами і картотекою з питання Програми № 355 до ареалу т. III, ч. І, 2.

2. Картографується наявність чи відсутність флексійного **-т (-тˊ)** у формах дієслів 3-ї ос. одн. II дієвідміни (основ інфінітива на **-*і-**) і збереження чи занепад флексії у формах 3-ї ос. одн. дієслів І дієвідміни типу *знати, думати, слухати, грати* (основ інфінітива на **-а-**). Якість флексійного голосного *ˈход[и]т(ˊ)* — *ˈход[е]т(ˊ), ˈход[и] — ˈход[е], зˈнай[е] — зˈнай[і]* див. у відповідних картах т. І—III (ч. І, 2) АУМ.

3. Ареали паралельного поширення флексій позначені паралельними смугами відповідного кольору.

КОМЕНТАР № 39

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, № 261, т. II, № 242, т. III, ч. 1, № 61, ч. 2, № 74.

2. Картографується наявність чи відсутність флексійного **-т (-тˊ)** у формах дієслів 3-ї ос. мн. І і II дієвідмін, занепад флексійного приголосного в дієсловах II дієвідміни й вирівнювання флексійного голосного в формах II за типом флексій І дієвідміни. Явища фонетичного рівня (рефлекси флексійного [ę]) і відповідно якість приголосних основ (у північних говорах — *ˈходет(ˊ)*, у південно-західних — *ˈходˊет, ˈходˊіт, ˈходˊе, ˈходˊі, ˈхорˊі* та ін.) див. у відповідних картах і коментарях т. І—III (ч. І, 2) АУМ.

КОМЕНТАР № 40

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, №№ 252—255, т. II, №№ 235, 238, 239, т. III, ч. І, №№ 57, 58, т. III, ч. 2, №№ 69—71.

2. Картографуються типи співвідношення основ крайніх членів дієслівних парадигм теперішнього часу: розрізнення або вирівнювання кінцевих приголосних основ (губних чи передньоязикових) основ 1-ї ос. одн. (І) і 3-ї ос. мн. (VI) теперішнього часу. Кольорами передано різні типи епентези в основах на губний приголосний, зумовлені взаємовпливом крайніх членів парадигм (І → VI: *лˊубˈлˊу — ˈлˊубл'ат'* або VI → І: *лˊубˈйу — ˈлˊубйат'*) і ствердіння кінцевого приголосного основи; чорний колір протиставляє цим формам форми з м'якістю приголосного основи.

3. У межах кольорів площинами і штрихуванням позначено форми 1-ї ос. одн., ізоглосами — 3-ї ос. мн., площини й суцільні ізоглоси вжито для форм з основою на губний, штрихування й пунктирна ізоглоса — для форм з основою на передньоязиковий.

4. Серед дієслів з основою на губний картографуються форми з приголосними основи [б, п, в]; форми з [м] в основі (типу *лоˈмити*), що розвивають специфічні сполучення [мн'] з епентетичним [н(')], див. на спеціальних картах АУМ, т. І—II. У дієсловах з приголосним основи [д] (типу *хоˈдити, буˈдити, воˈдити*) ареал 1-ї ос. одн. з м'яким [д'] основи (типу *хоˈд'у, буˈд'у, воˈд'у*) протиставляється нерозчленованому ареалу [ǯ] / [ж] в основі 1-ї ос. одн. (*хоˈǯу / хоˈжу*); деталізацію відповідних ареалів див. на спеціальних картах АУМ, т. І—III.

КОМЕНТАР № 41

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, №№ 277, 278, т. II, №№ 262, 263, т. III, ч. 1, № 63, ч. 2, № 79, за архівними картами і картотекою з питань Програми №№ 221, 222 для ареалу т. III, ч. 1, 2.

2. Картографуються типи оформлення прямого додатка в словосполученнях 'перехідне дієслово + прямий додаток'.

3. Червоним кольором позначено прямий додаток, виражений формою знахідного відмінка (Vf · Sa) іменників, що є літературнонормативним типом оформлення прямого додатка, вираженого іменником — назвою неживого предмета в однині; зеленим кольором — прямий додаток, виражений формою родового відмінка (Vf · Sg). У межах кольорів для позначення форм іменників — назв неживих предметів вжито зафарбовані площини, для форм іменників — назв живих істот — ізоглоси, співвідносні кольором з зафарбованими площинами.

4. Ареали паралелізмів передано паралельними смугами і взаємонакладанням ізоглос; тим самим центральний район між ізоглосами протилежних кольорів визначається як ареал паралельних словосполучень Vf · Sa і Vf · Sg: *паˈсу ˈконˊі...* і *паˈсу ˈконеї.*

КОМЕНТАР № 42

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, №№ 175, 310, т. II, №№ 153, 154, 319, т. III, ч. 1, № 36, т. III, ч. 2, № 106, за архівними картами й картотекою АУМ з питання Програми № 15.

2. Картографуються словотвірні типи в межах лексико-семантичної групи 'площі (поля) з-під сільськогосподарських культур (видові назви)'. Матеріал АУМ забезпечує у визначеній групі набір лексем з видовим значенням 'площа (поле) з-під жита, гречки, вівса, проса, буряків, кукурудзи, соняшника, льону'. Кольоровими площинами картографуються суфіксальні типи, властиві ряду лексем — видових назв площ з-під кількох культур; суцільним штрихуванням різного напрямку позначено суфікси, що об'єднують у певний словотвірний тип видові назви двох чи трьох культур (наприклад, *греˈчанка, проˈсˊанка, вˊійˈсˊанка* чи *кукуруˈǯинˊ:а, сонˊашниˈчинˊ:а*); пунктирним штрихуванням і пунктирними ізоглосами картографуються суфікси, виявлені в лексемах — видових назвах поля з-під однієї культури (структури *гречˈкійка* і *грецˈкойие* виділені ізоглосами, оскільки в них враховується також інфікс **-ій-**, що допускає можливість інтерпретувати форманти **-ійк-, -ійи-** як окремі суфікси). Суцільною ізоглосою, співвідносною за кольором з позначенням суфікса **-ник (-нˊік)**, картографується *жˈнˊейнˊік* — родова назва поля для всіх культур; відповідно ареал лексеми *стерˈнˊа* за відсутності суфіксальних видових назв окреслено чорною суцільною ізоглосою. Несуцільний або мозаїчний тип окремих ареалів подекуди пояснюється невластивістю або (в індивідуальному господарстві) немасовим характером тієї чи іншої культури для певної місцевості (наприклад, зернові для гірських чи передгірських районів Карпат, кукурудза, соняшник — для частини Полісся та ін.), а також неповнотою записів.

2. Структури суфіксів, твірних основ і сполучуваність суфіксів із тією чи іншою твірною основою див. відповідні карти і коментарі АУМ. З некартографованого матеріалу І т. (цифри позначають № нас. п.): *проˈсˊаˈнишче, вˊійсˊаˈнишче (проˈсˊанис(ˊ)ко, вˊійˈсˊанисˊко)* — 1—7, 9—13, 15—17, 61, 64—73, 94—99, 101—106, 109—116, 121, 128, 130, 131, 133, 134, 136—142, 158, 159, 162, 166, 170, 172, 175, 181, 182, 184—186, 188, 194, 215—217, 224, 227, 229, 249, 253, 260, 264, 266, 268, 269, 277, 283, 284, 304, 333, 343, 371, 375, 382, 402, 429, 433, 434, 470—473, 476, 506, 543, 578, 579, 589, 590, 598, 602, 649, 671, 685, 688, 693—707, 710, 714, 720, 725, 732, 736—738, 742, 745, 747, 748, 822, 823, 842, 845, 847; *пˈрˊіснишче (пˈрˊіснисˊко)* — 356, 373, 386, 404, 407—409, 413, 416, 418, 437, 438, 441, 442, 445, 459, 497, 498, 502, 504, 506—508, 510, 511, 522, 526, 529, 531, 533, 535, 537—539, 545, 547, 549, 551, 557, 561, 581, 593, 600, 618, 622, 686, 687, 690, 732, 734, 758, 761, 762, 764, 765, 767—769, 772, 779, 782, 784, 787, 798—800, 802, 803, 810, 812, 819, 820, 824, 826—831, 833—836, 843, 850—852; *ˈвˊійснисˊко* — 445—447, 449, 450, 452, 458, 459, 466, 468, 474, 478, 482, 486, 487, 489, 491, 493, 535, 547, 580, 595, 603, 614, 785, 798—800, 802, 803, 824; *пˈрˊісвишче (пˈрˊісвисˊко)* — 298, 335, 336, 438, 459, 538, 580, 603; *пˈрˊійсисˊко* — 504; *пˈрˊіслисˊко* — 740; *пˈросйе* — 20; *пˈруснˊа* — 21; *пˈроска* — 22; *проˈсˊаницˊа* — 331, 611; *оˈвесишче (оˈвесисˊко)* — 92, 195, 226, 308, 439, 668, 680, 681; *кˊіˈйашник (кіˈйошник, кукуˈрузник)* — 10, 15, 17, 20, 22, 25, 34, 51, 52, 66, 74, 75, 77, 79, 82, 84, 87, 96, 106, 108, 109, 114, 157, 179, 413; *оўˈсˊаник, буˈрашник* — 157; *просˊаник* — 10. В ареалі *гречˈкˊійка* на Лівобережжі (І т.) відзначено паралельні структури *греˈчишче, греˈчанишче*, як і в сусідніх говорах; ізоглоса *греˈчишче — греˈчанишче* приблизно збігається з *проˈсишче — проˈсˊанишче, вˊійˈсишче — вˊійˈсˊанишче.*

КОМЕНТАР № 43

1. Карту складено за матеріалами карт АУМ т. І, №№ 313, 314, т. II, №№ 152, 155, 325, т. III, ч. 1, № 37, т. III, ч. 2, № 48 і за картотекою з питань Програми №№ 33, 34.

2. Протиставленість словотвірних формантів реалізується кольоровими площинами; обмеження вживання суфікса передається штрихуванням того ж кольору, яким картографується відповідний словотвірний тип, а напрям штрихування — вертикальне, горизонтальне, скісне — вказує на пов'язаність словотвірного афікса з тією чи іншою лексемою (коренем).

3. Коричневою ізоглосою різної конфігурації відтворено різнокореневі деривати із суфіксом **-ина** *(ботˈвина, наˈтина, (о)ˈгуˈдина // (о)ˈгуˈдинˊ:а)*, що виступають здебільшого в значенні 'гичка (буряків)' (див. карту № 49, 52).

КОМЕНТАР № 44

Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. І, № 175, т. III, ч. 2, № 107 та картотекою т. II і III, ч. 1, питання Програми № 11.

Додатково використано український матеріал, зібраний до Загальнослов'янського лінгвістичного атласу (питання Програми № 133).

Картографується словотвірна структура назв пасовища з коренем **пас-**, які передано фоном червоного кольору.

Заповнення фону штрихуванням червоного кольору різного напрямку і різної конфігурації символізує поширення різних суфіксальних і префіксальних спільнокореневих структур.

Іншокореневі назви (типу *то'лока, 'вигін, роз'ход* ...), поширені паралельно з картографованими назвами, при складанні карти не враховувались.

Нанесені на карту біло-червоні смуги означають, що на певній діалектній території назви з коренем **пас-** поширені не суцільно, а поряд з іншокореневими назвами.

У межах відповідних засобів об'єднано всі фонетичні і акцентуаційні відмінності картографованих структур *(па'со'вис'ко — па'со'виско, па'совишче — пасо'вишче, 'паз'бишче — 'пас'бишче, пастӣ'ник — пастоу'ник ...)* та ін.

КОМЕНТАР № 45

1. Карту складено за матеріалом карти АУМ, т. II, № 139 та за картотекою, т. I, III, ч. 1 і 2, питання Програми № 266.

Додатково використано українські матеріали, зібрані до Загальнослов'янського лінгвістичного атласу (питання Програми № 703).

2. Карта зіставляє ареали поширення словотвірної структури назв людини, яка копає картоплю (в основному), або ж назв землекопа взагалі, якщо в записах немає опису специфіки виконуваної роботи.

3. Червоний фон означає назви з тим самим коренем **коп-**, який об'єднує одночасно всі фонетичні варіанти. Заповнення фону штрихуванням червоного кольору різного напрямку і різної конфігурації означає поширення різних суфіксальних структур.

КОМЕНТАР № 46

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 284, 285, т. II, № 280, т. III, ч. 1, №№ 66—68, т. III, ч. 2, № 83 та архівних карт т. III АУМ з питання Програми № 8; використано також матеріали атласу Й. Тарнацького (SPGW, карта № 19).

2. Матеріал АУМ у визначеній лексико-семантичній групі забезпечує лексичні реалізації для трьох значень: (1) — розглядається як родове: 'закрите приміщення для корів і коней в індивідуальному господарстві'; видові значення: (1а) 'закрите приміщення для корів в індивідуальному господарстві' та (1б) 'закрите приміщення для коней в індивідуальному господарстві'. Інші значення опорної лексеми ('закрите приміщення для всіх домашніх тварин', 'закрите приміщення для овець', 'закрите приміщення для свиней', 'закрите приміщення для гусей, курей, індиків') фіксуються в записах непослідовно і до уваги не беруться, що дає підстави вважати безпосереднім об'єктом карти фрагмент визначеної лексико-семантичної групи. Інші значення лексем *шопа, повітка* див. на карті № 47.

3. Семантичний план карти передається протиставленням зафарбованих площин та штрихувань різного напрямку, лексичний — протиставленням кольорів. Паралельне функціонування лексем передається рівнобіжними смугами відповідних кольорів або накладанням штрихування на площину. Для картографування перервчастих чи мозаїчних ареалів застосовано спосіб умовного позначення їх локалізації (без вказівки на межі ареалів) з допомогою ізольованої фігури відповідного кольору.

КОМЕНТАР № 47

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 284, 287, 288, т. II, №№ 280, 281, т. III, ч. 1, № 70, за архівними картами т. III АУМ з питань Програми №№ 5, 7, 8 та за картотекою т. II з питання Програми № 7; використано також матеріали атласів Й. Тарнацького (SPGW, карта № 19), П. М. Лизанця (УУМК, карта № 64), ДАБМ, карта № 238.

2. Матеріал АУМ забезпечує для лексеми *повітка* набір з 3 значень: (1) 'будівля (незалежно від типу) для сільськогосподарського реманенту'; (2) 'будівля (незалежно від типу) для домашньої худоби'; (3) 'будівля (незалежно від типу) для снопів, полови, соломи'. Оскільки лексичні реалізації значень (2), (3) картографуються окремо (див. карти №№ 46, 48), на карті представлено лише реалізації значення (1) і ті реалізації значень (2), (3), що є спільними для (1) і, отже, виявляють розширення семантичного обсягу відповідних лексем. Це дає підстави вважати безпосереднім об'єктом карти фрагмент визначеної лексико-семантичної групи, яка ширше картографується на кількох картах.

3. Семантичний план карти передається протиставленням штрихувань різного напрямку, лексичний — протиставленням кольорів. Недостатня кількість ремарок у записах утруднює чітку диференціацію лексем із значенням (1) відповідно до етнографічних особливостей відповідних реалій: майже кожна з картографованих лексем у різних районах може позначати будівлю з чотирма стінами і великими дверима, будівлю з трьома стінами або навіс на чотирьох стовпах різної конструкції; це може бути окрема будівля, прибудова до інших господарських будівель або приміщення, об'єднане спільним дахом з іншими господарськими приміщеннями в одній будівлі універсального призначення. У зв'язку з цим лексеми із значенням (1) можна вважати семантично адекватними лише з точки зору основних функцій відповідної реалії. Тому лексеми, протиставлені лексемі *повітка* із значенням (1), не картографуються як безпосередні ареальні відповідники й об'єднуються чорним кольором у єдину лексичну групу в ареальному розрізненні *по'вітка* ~ не *по'вітка;* узагальнені ареали цих лексем картографуються ізоглосами.

4. Поширення словотворчих варіантів лексем *по'в'ітка — 'пов'іт', на'в'іс — п'ідна'в'іс, за'кат — під'кат, на'кат* відбито на відповідних картах окремих томів АУМ.

КОМЕНТАР № 48

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 287, т. II, № 281, т. III, ч. 1, № 69, за архівними картами з питання Програми № 5 ('будівля для снопів, полови, соломи') — т. III, ч. 1, 2 та питання № 10 ('місце, де молотять') — т. III, ч. 2 і за картотекою АУМ з питання Програми № 10 (т. I — III, ч. 1). Для уточнення значень картографованих лексем використано матеріали атласів Й. Тарнацького (SPGW, карта № 14), П. М. Лизанця (УУМК, карта № 64), ДАБМ, карта № 235, коментар, стор. 702, а також записи з українського ареалу ЗЛА (питання №№ 936, 3280, 3384).

2. Картографується лексична реалізація семантичної опозиції 'місце молотити' ~ 'приміщення (будівля) для снопів, полови, соломи'. Використаний матеріал для семеми 'місце молотити' (1) забезпечує семи: 'майданчик молотити надворі, з накриттям чи без нього' (1а); 'місце молотити у приміщенні' (1б); 'відкрите місце перед господарськими будівлями, що використовується і як місце молотити' (1а); 'відкрите місце молотити котком (кіньми)' (1а); 'відкрите місце, куди звозять зерно, використовується і як місце молотити' (1а). Пор. ремарки типу: «місце де мо'лот'ат' — 'гумно коло к'луне, на 'пол'і тӯік» — т. I, 116; «т'ік (де мо'лот'ат'), гум'но (скирти, тік, усе разом)» — т. I, 349; «гум'но — місце перед стодолою, де молотили» — ЗЛА, 66; «тік (і на дворі, і в стодолі)» — т. II, 509; «місце, де молот'ат' — пә'лиӯн'а (в будівлі), гум'но (на відкритому місці)» — т. II, 413; «'можна і на то'ку моло'тити (відкрите місце), а 'гарман ко'торий кот'ками гарма'нують» — III, ч. 1, 167; «на то'ку хл'іб мо'лот'ат' ма'шинойу, а гарману'валә кот'ком» — т. III, ч. 2, 62; «гар'ман — молотять на ньому кіньми — т. I, 356, 789; «мо'лот'ат' на бун'ту, зе"рно ӯсе на бун'т'і (звозять)» — т. III, ч. 2, 259. Для семеми 'будівля для снопів, полови, соломи' (2) допускаються семи: 'будівля для снопів, полови, соломи, у якій не молотять' (2а) і 'будівля для снопів, полови, соломи, у якій молотять (з критим током)' (2б); через недостатню кількість ремарок відповідна семантична диференціація на карті не відбита, але прийнято, що показником семи (2б) є наявність лексем із значенням (1б), пор. ремарки: «тӯок (накритий), гум'но (приміщення, де знаходиться тік)» — т. I, 6, 7, «тӯ'ок (у клуні)» — т. I, 110; «у клун'і робишча тик» — т. I, 146; «у сто'долі тік» — т. II, 235; «ту^ок у гум'н'і» — т. II, 649.

Лексема *тік* одночасно має інтердіалектне значення 'колгоспний тік (у полі чи на колгоспному подвір'ї)'; відповідно в говірках, де із значенням (1) 'в індивідуальному господарстві' зафіксовано інші лексеми, лексема *тік* виступає із звуженим семантичним обсягом (з ремарками типу «нове», «тільки в колгоспі» та ін.), наприклад: «мо'лот'ат' на то'ку (в кол'хоз'і) на гум'н'іе (раніш)» — т. II, 86, 87; «(молотять) на 'бойс'ку, на 'тоц'і (в колгоспі)» — т. II, 246; «гун'но, на гуннови ц'іповами жито, ток — для говірки неологізм» — т. II, 399.

Лексичні розрізнення картографуються протиставленням кольорів, семантичні — протиставленням штрихувань (1) зафарбованим площинам (2). Випадки, коли в записах є виразні свідчення відсутності в говірках семантичного й лексичного розчленування понять 'місце (приміщення), де молотять', і 'місце (майданчик), на якому молотять', позначаються широкими смугами, об'єднаними напрямком з штрихуванням відповідної лексеми (1), а кольором — з площинним позначенням лексеми (2). Див., зокрема, відповіді на питання та ремарки: *тӯок* 'клуня' (пит. № 7, т. I, 23, 25, 26, 34—36 та ін.), *тӯок* 'місце, де молотили' (пит. № 10, т. I, 23, 25, 26, 34—36 та ін.); *гум'но* 'клуня' (пит. № 7, т. II, 69); *гум'но, ум'но* 'тік' (пит. № 10, т. II, 69); *пе'лийн'а* (пит. № 7, т. II, 416); *пе'лийн'а,* у пе'лӯн'і мо'лотит' (пит. № 10, т. II, 416); *сто'дола* (пит. № 7, т. II, 417); *у сто'дол'і* (молотять) (пит. № 10, т. II, 417); *гум'но* 'критий тік з клунею', 'клуня', 'тік, де молотять' — ЗЛА, 9, 11 (т. II, 91), 13 (т. I, 55) та ін.

4. У зв'язку з тим, що в записах лексема *гар'ман* найчастіше наводиться у значенні (1а), деталізація ($1а_2$) фіксується досить рідко (т. I, 751, 786, 789, 800, 828, 861; т. III, ч. 1, 167, 182, 184, 206, 226; т. III, ч. 2, 62, 182, 354), вона картографується штрихуванням тієї ж напрямку, що й лексеми із значенням (1а).

5. Не позначено на карті острівні ареали *од'р іна* 'клуня' — т. II, 87, 90 та *по'вітка* 'клуня' — т. II, 86, 87, 91, 95, 99, 214, де ці лексеми (за винятком пп. 86, 93, 95, 99) зафіксовані паралельно з лексемами *к'лун'а, тік.*

КОМЕНТАР № 49

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. II, № 326, т. III, ч. 1, № 102, т. III, ч. 2, № 113 та за картотекою, т. I, питання Програми № 33.

2. Ареальне протиставлення утворюють різні лексеми, що реалізують сему 'гичка (буряків)'. Відповідними кольорами об'єднано всі словотворчі й фонетичні варіанти з етимологічно тим самим коренем, наприклад, червоним: *'гичка, гич (гіч), гі'чайнік, гі'чан:ік, ги'чал'н'ік, ги'ча'вин':е, г'і'чан':е, ги'чей* та ін.; зеленим: *бур^(')а'чин':а, бур^(')а'чин'а, бара'чин'а, бу'рачн'ік* та ін.; синім: *бот'вина, бут'вина, бот'вин':е(а)* та ін.

КОМЕНТАР № 50

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 312, 313, т. II, №№ 323, 324, т. III, ч. 1, № 104, т. III, ч. 2, № 112 та за картотекою, т. III, ч. 1 і 2, питання Програми №№ 32, 33.

2. Карта зіставляє ареали поширення назв картоплі, які передано різнокольоровими ізоглосами, та назв листя картоплі, тобто картоплиння, що картографуються різнокольоровим горизонтальним штрихуванням у тому випадку, коли назви картоплиння і самої рослини є дериватами одного й того ж кореня; якщо ж назви картоплиння не співвідносні з назвою рослини, то всі вони передаються штрихуванням різної конфігурації і чорного кольору, який протиставляється, таким чином, штрихуванням усіма іншими кольорами.

КОМЕНТАР № 51

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, № 316, т. II, № 129, т. III, ч. 2, № 114 та за картотекою, т. III, ч. 1, питання Програми № 389.

2. Ареальне протиставлення утворюють різнокореневі назви кропиви (Urtica L.), які позначаються фоном у межах червоного і зеленого кольорів.

Паралельне функціонування лексем передається паралельними смугами відповідних кольорів.

3. У межах червоного кольору об'єднано всі фонетичні варіанти назв з коренем **кроп-** (*кро^(и)пива, кро'пи^е ва, кро(а)пі'ва, кропо'ва* та ін.).

4. Ізоглоса чорного кольору, якою позначено відмінності наголосу (на кінцевому і передостанньому складах), стосується усіх картографованих назв.

КОМЕНТАР № 52

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. I, №№ 313, 314, т. II, №№ 324—326, т. III, ч. 1, №№ 102—105, т. III, ч. 2, №№ 112, 113 та за картотекою питань Програми №№ 33, 34.

2. Карта двопланова: кольорами передано на ній лексичні ареальні опозиції, утворювані назвами, що входять у лексико-семантичну групу з опорною лексемою *гичка*, а різнонаправленим штрихуванням та ізоглосою зображено в межах одного й того ж кольору семантичну диференціацію всіх картографованих лексем. Однокореневі деривати умовно об'єднуються під однією, найбільш поширеною назвою.

3. Графічно заповнений картографічний простір протиставляється незаповненому, в говірках якого кожне з виділених значень — (1) — (4) — реалізується окремою лексемою, що коренем збігається з назвою відповідної рослини, наприклад: (1) — *бура'чин'а*, (2) — *барабо'лин'а*, (3) — *морк'вин'а*, (4) — *(в)огір'чин'а*.

КОМЕНТАР № 53

1. Карту складено за матеріалом карт АУМ, т. II, №№ 289, 302, т. III, ч. 1, № 76, т. III, ч. 2, № 95 та за картотекою т. I з питань Програми №№ 38, 58, 147.

2. Лексико-семантична група з опорною лексемою *рубель* картографується, виходячи з ареального набору значень: *рубель* 1) 'знаряддя пригнічувати сіно, солому на возі (машині)'; 2) 'знаряддя качати білизну'; 3) 'знаряддя прати' (на річці, у ставку та ін.). Карту складено дедуктивним шляхом. Опорна лексема з семантичним обсягом (1), (2) що збігається з літературною нормою, картографується вихідним червоним фоном; наступні позначення послідовно диференціюють семантичний план (напрямки штрихування: (1) горизонтальне, (2), вертикальне, (3) скісне) та лексичний план (кольори: червоний — *ру'бел'* та однокореневі, чорний — лексема іншого кореня). Ареали поширення найголовніших лексем, що реалізують картографовані значення, окреслені ізоглосами — суцільними в значенні (1), пунктирними в значенні (2). Лексема *прач (п'раник, п'рал'ник...)* у значенні (3) поширена в усьому ареалі української мови, через те спеціально не картографується (див. карти АУМ, т. I, № 171, т. II, № 148, картотека т. III, питання Програми № 58). Дрібні ареали інших лексем у значенні (2) див. карту АУМ, т. II, № 302.

III. ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ

СПИСОК КАРТОГРАФОВАНИХ СЛІВ,
У 3-й ч.

КАРТИ

СПИСОК КАРТ 3-ї ч.

№ карти	Назва карти
1.	Структури наголошеного вокалізму
2.	Структури ненаголошеного вокалізму (переднаголошена позиція)
3.	Опозиції /у/ ~ /о/, /а/ ~ /о'/ (ненаголошена позиція)
4.	Функціонування /а/ після м'яких і диспалаталізованих приголосних
5.	Опозиція /і/ ~ /и/ (генетичний обсяг)
6.	Рефлекси ě
7.	Відповідники **о** в ненаголошених нових закритих складах CoC(') (корінь — префікс, суфікс)
8.	Відповідники **о**, **е** в ненаголошених нових закритих складах CoC('), CeC (основа — флексія)
9.	Генетична база [і] (< **ě** та **о**, е в нових закритих складах)
10.	Розрізнення рефлексів давніх голосних неверхнього підняття залежно від наголосу
11.	Структури консонантизму
12.	Відповідники давніх м'яких губних перед континуантами **ę** та флексійного **-ije** (**-ьje**)
13.	Відповідники етимологічних *х*, *хв* та ареал [ф] у запозиченнях
14.	Опозиція твердості — м'якості передньоязикових перед [і]
15.	[т'] / [к'], [д'] / [г']
16.	[ц'] / [ц]
17.	[ж], [ǯ], [ш], [ч] перед [а]: 1) відповідники ***dj** перед флективним **-а**; 2) твердість — м'якість шиплячих перед [а]
18.	Опозиція /р'/ ~ /р/
19.	Фонема /г/
20.	Протетичні приголосні перед [о]
21.	Розвиток протетичних приголосних перед [у]
22.	Деякі акцентні криві іменних і дієслівних парадигм
23.	Розрізнення варіантів відмінювання іменників колишніх **-а-**, **-ја-**основ (орудний відмінок однини)
24.	Розрізнення варіантів відмінювання іменників колишніх **-о-**, **-јо-**основ (орудний відмінок однини)
25.	Родовий відмінок множини іменників колишніх **-а-**основ
26.	Родовий відмінок множини іменників колишніх **-ĭ-**основ
27.	Зміни парадигми відмінювання іменників **-а-**основ (родовий, давальний, місцевий відмінки однини; наголошені флексії)
28.	Зміни типу відмінювання іменників **-о-**основ (фрагмент парадигми однини іменника *дуб*)
29.	Зміни типу відмінювання іменників **-о-**, **-јо-**основ (давальний відмінок однини)
30.	Зміни типу відмінювання іменників **-јо-**основ (фрагмент парадигми множини; ненаголошені флексії)
31.	Зміни типу відмінювання іменників жін. роду **-ĭ-**основ (фрагмент парадигми однини)
32.	Зміни типу відмінювання іменників **-ĭ-**основ (фрагмент парадигми множини; ненаголошені флексії)
33.	Зміни типу відмінювання іменників **-t-**основ (фрагмент парадигми однини)
34.	Зміни займенників, що вказують на близький — віддалений предмети (*сеи* — *тои*)
35.	Зміни форм родового відмінка займенника *таја*
36.	Становлення стягнених флексій прикметників (фрагмент парадигми)
37.	Інфінітив дієслів з основами на голосний та приголосний
38.	3-я особа однини дієслів теперішнього часу І і ІІ дієвідмін
39.	3-я особа множини дієслів теперішнього часу І і ІІ дієвідмін
40.	Вирівнювання основ крайніх членів дієслівних парадигм теперішнього часу
41.	Словосполучення 'перехідне дієслово + прямий додаток'
42.	Словотвірні (суфіксальні) типи в лексико-семантичній групі 'площі з-під сільськогосподарських культур'
43.	Словотвірні (суфіксальні) типи в лексико-семантичній групі 'листя городніх культур'
44.	Словотвірна структура назв пасовища з коренем *пас-*
45.	Словотвірна структура назв копача
46.	Лексико-семантична група з опорною лексемою *хлів* (фрагмент)
47.	Лексико-семантична група з опорною лексемою *повітка* (фрагмент)
48.	Опозиція 'тік' — 'клуня'
49.	'гичка (буряків)'
50.	'картопля', 'картоплиння'
51.	'кропива'
52.	Лексико-семантична група з опорною лексемою *гичка* (фрагмент)
53.	Лексико-семантична група з опорною лексемою *рубель* (фрагмент)

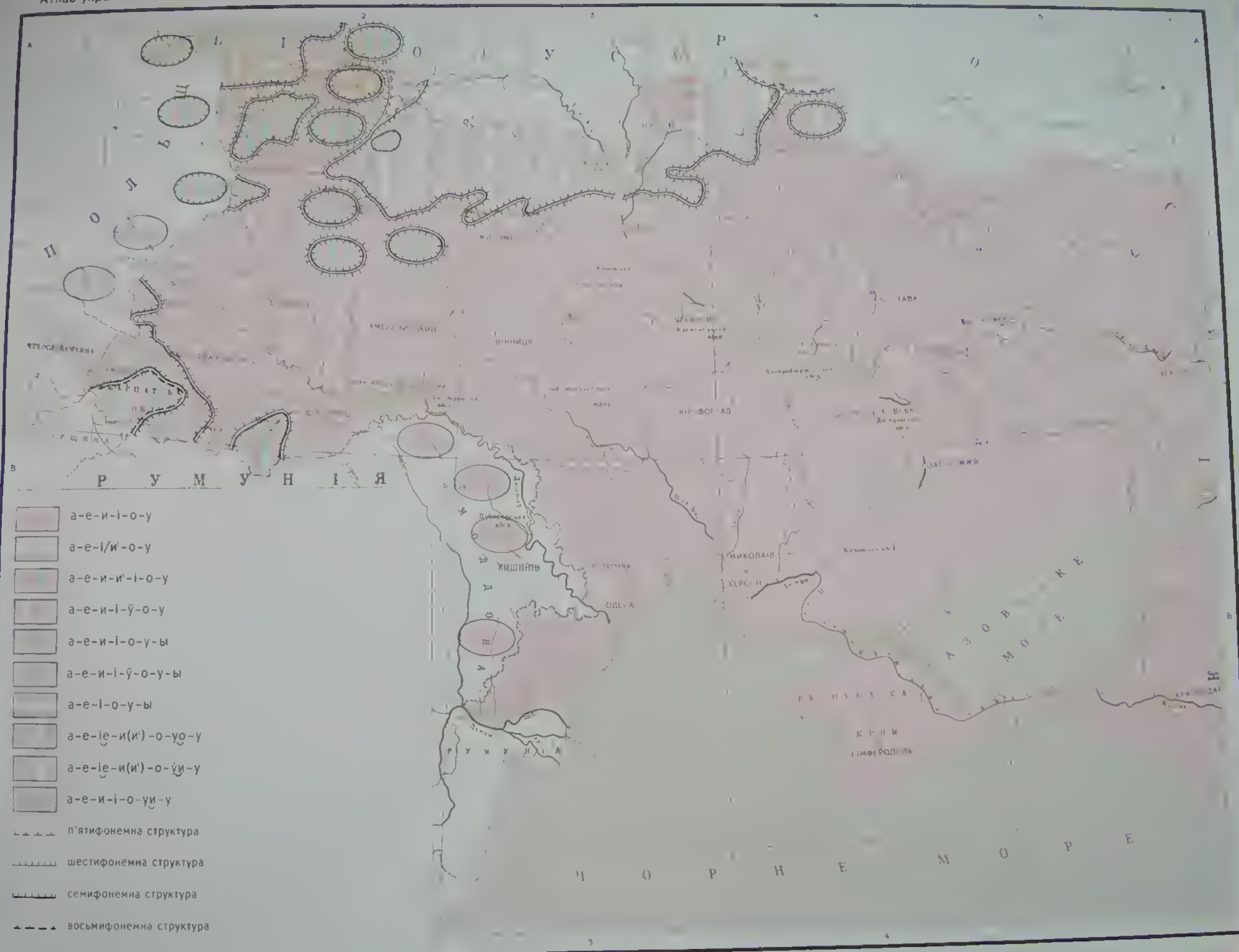

МАСШТАБ 1:4 000 000

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

ПОЛЬЩА

РУМУНІЯ

МОЛДОВА

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

Умовні позначення		Умовні позначення	
(площа)	а–и/е–і–о–у	(лінія)	трифонемна структура
(площа)	а–е–и–і–о–у	(лінія)	чотирифонемна структура
(площа)	а–и/е–і–у	(лінія)	п'ятифонемна структура
(площа)	а–е–и–і–у	(лінія)	шестифонемна структура
(площа)	а–и/е–о–у	(лінія)	семифонемна структура
(площа)	а–е–и(и')–о–у	(лінія)	восьмифонемна структура
(площа)	а–е–и(и')–у		
(площа)	а–е–и–і–ӱ–о–у–ы		
(площа)	а–е–и–і–о–у–ы		
(площа)	а–и/е–и'–і–о–у		
(площа)	а–и/е–у		
(площа)	а–і–у–ы		

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

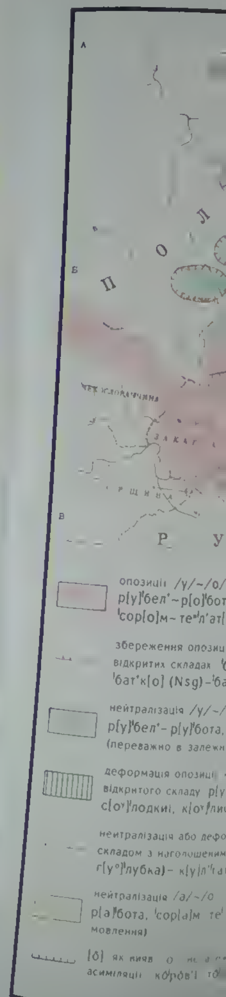

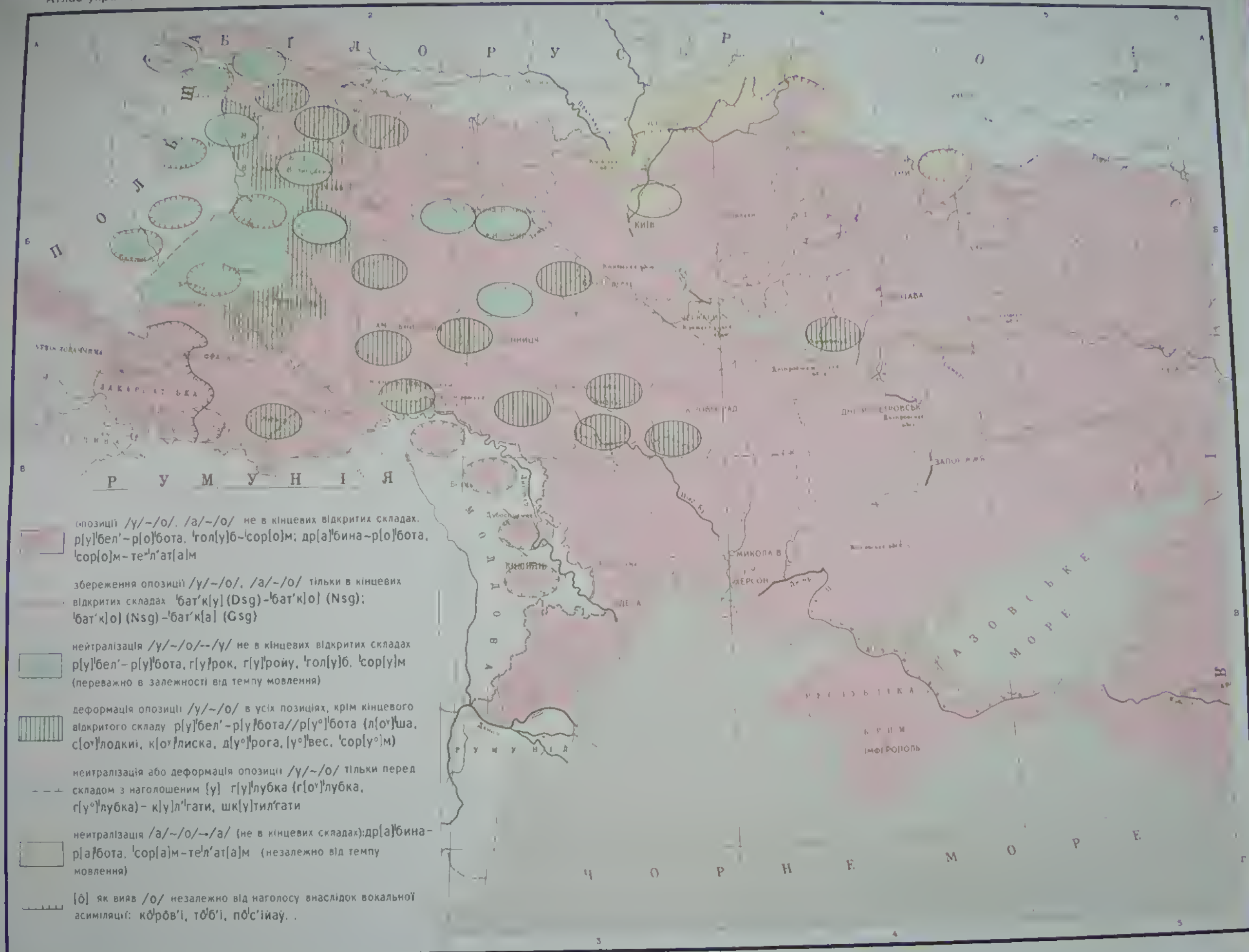

МАСШТАБ 1 4 000 000

ФУНКЦІОНУВАННЯ /А/ ПІСЛЯ М'ЯКИХ І ДИСПАЛАТАЛІЗОВАНИХ ПРИГОЛОСНИХ

Карта N. 4

БІЛОРУСЬ · ПОЛЬЩА · РУМУНІЯ · МОЛДОВА · АЗОВСЬКЕ МОРЕ · ЧОРНЕ МОРЕ

ЖИТОМИР · КИЇВ · ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ · ВІННИЦЯ · ЧЕРКАСИ · ПОЛТАВА · КІРОВОГРАД · ДНІПРОПЕТРОВСЬК · ЗАПОРІЖЖЯ · МИКОЛАЇВ · ХЕРСОН · ОДЕСА · КИШИНІВ · УМАНЬ · СІМФЕРОПОЛЬ

Функціонування /а/ без обмежень

Обмеження функціонування /а/

е … и/ відповідно до кореневого /а/ незалежно від наголосу

/е … /и/ відповідно до кореневого /а/ нерегулярно (позиційно, лексично обмежено)

е … відповідно до кореневого /а/ під наголосом

/е/ відповідно до кореневого /а/ нерегулярно (позиційно, лексично обмежено)

е/ … до кореневого /а/ не під наголосом

/и/ відповідно до кореневого /а/ не під наголосом нерегулярно (позиційно, лексично обмежено)

… до /а/ … /и/ під наголосом

… /и … відповідно до /а/ … [и] не під наголосом

/е, /и/ … до /а/ … [и] незалежно від наголосу

… відповідно до … /а/ в … формах 3 ос. мн. теп. часу

… ерл неналоголошеними … [и] (< а)

МАСШТАБ 1:4 000 000

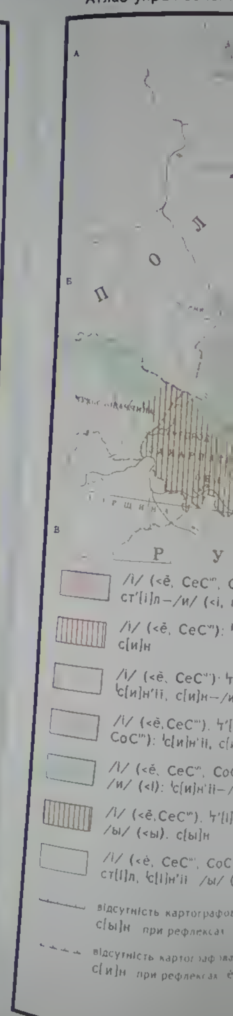

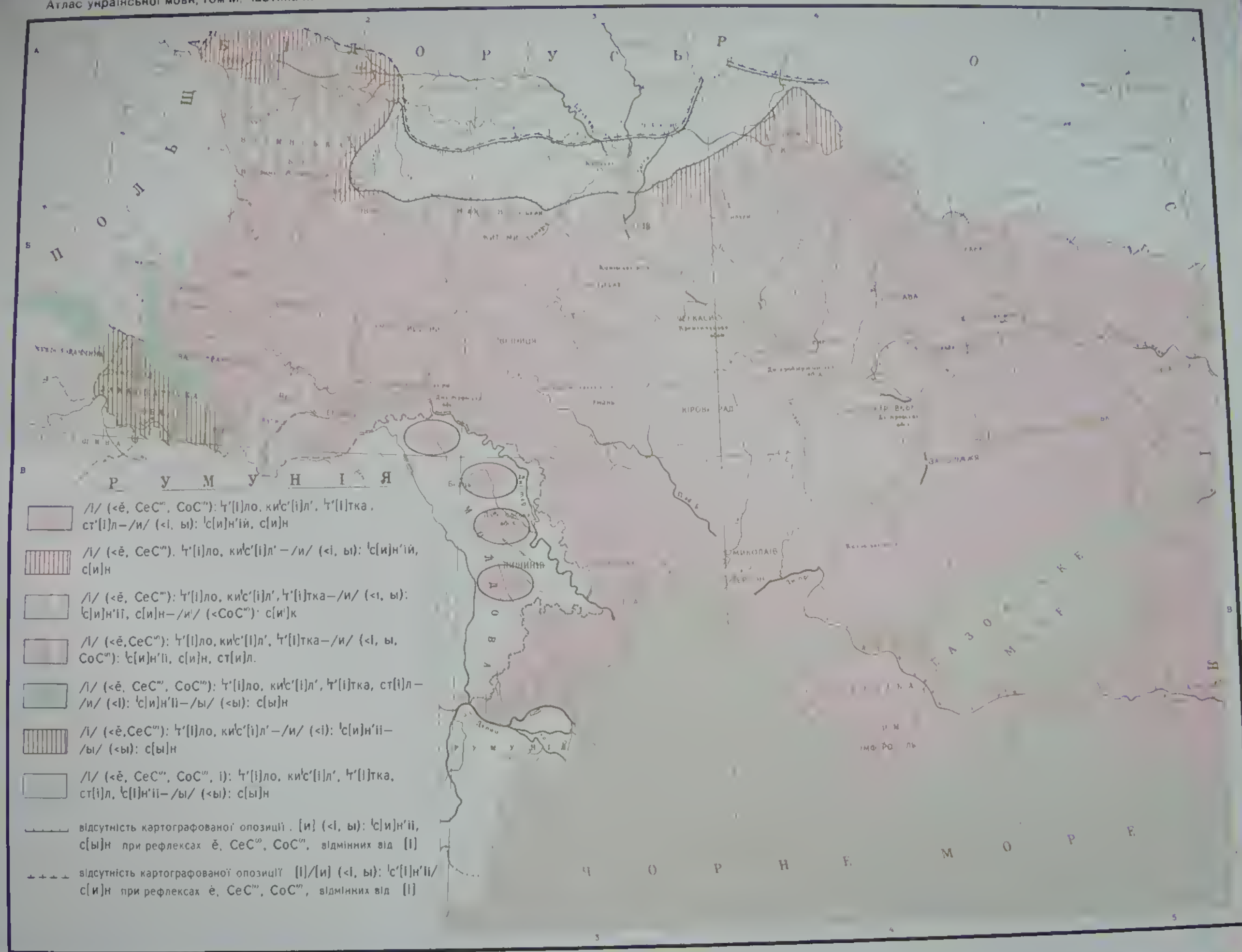

МАСШТАБ 1:4 000 000

Б І Л О Р У С Ь

Р О

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

['і]: д'[і]д, 'т'[і]ло, 'т'[і]сто, 'в'[і]ра, 'в'[і]тер, гр'[і]х...

['ie]: д'[ie]д, 'т'[ie]ло, 'т'[ie]сто, 'в'[ie]ра, 'в'[ie]тер, гр'[ie]х...

['е]: д'[е]д, 'т'[е]сто, 'т'[е]ло, 'в'[е]ра, 'в'[е]тер, гр'[е]х..

['е] спорадично

[е]: д[е]'док, т[е]'ла, в[е]'три, гр[е]'хи ..

[и(и')]: д[и]'док, т[и]'ла, в[и]'три, гр[и]'хи...

твердість приголосних перед ненаголошеними рефлексами ѣ

твердість [д, т, н, с, з] перед наголошеними рефлексами ѣ: [д]иед, [д]ieд, с[н]ieг, с[н]иeг, с[н]іг, '[с]іно...

сполучення губних +й перед наголошеними рефлексами ѣ: [вй]iера, [бй]iелит, [вй]iтер.

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

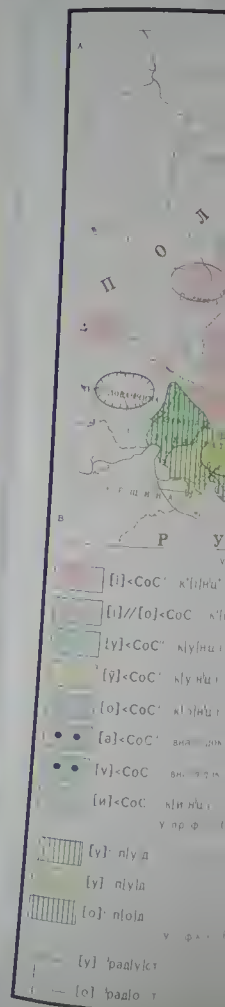

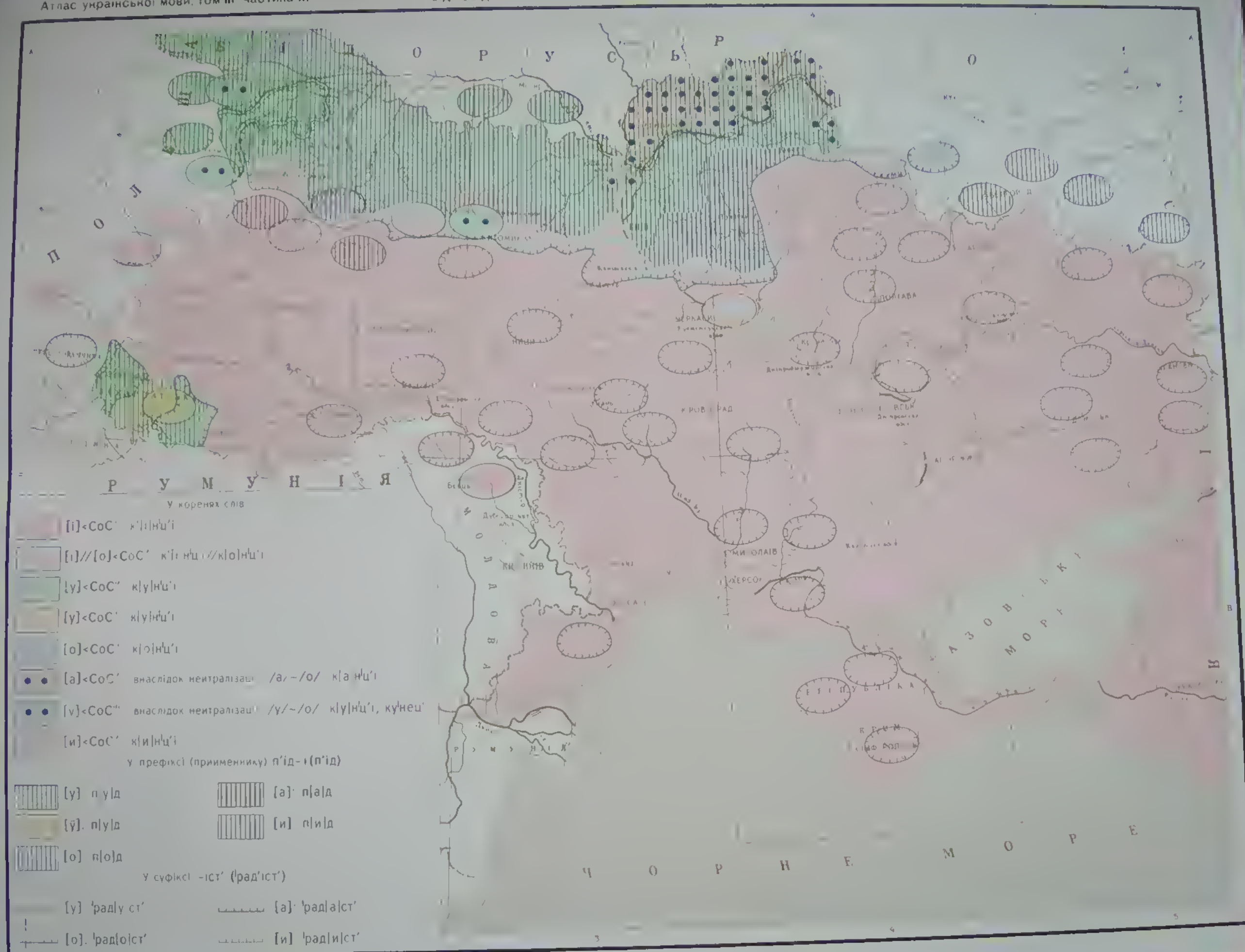

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

ВІДПОВІДНИКИ *О, Е* В НЕНАГОЛОШЕНИХ НОВИХ ЗАКРИТИХ СКЛАДАХ *CoC'', CeC* (ОСНОВА-ФЛЕКСІЯ)

Карта № 8

В основі слова

[і]<CoC'' к'[і]н'ц'і

[і]//[о]<CoC'' к'[і]н'ц'і// к[о]н'ц'і

[у]<CoC'' к[у]н'ц'і

[ӯ]<CoC'' к[ӯ]н'ц'і

[о]<CoC'': к[о]н'ц'і

[а]<C[о]C'' внаслідок нейтралізації /а/~/о/

[у]<C[о]C'' внаслідок нейтралізації /у/~/о/

[и]<CoC'': к[и]н'ц'і

У флексії

DLsg прикметників жін. роду -ої

-[у]і гли'бок[у]і кри'ниц'і

-[ӯ]і гли'бок[ӯ]і

-[о]і гли'бок[о]і

-[а]і гли'бок[а]і

-[и]і гли'бок[и]і

-[уо]і, -[уе]і, -[уи]і гли'бок[уо]і, гли'бок[уе]і, гли'бок[уи]і

Gpl іменників чол. роду -евъ

-[у]у х'лопц''[у](у)

-[у]у х'лопц'[у]у

[о]у х'лопц''[о]у

-[а]ӯ х'лопц[а]ӯ

-[и]ӯ х'лопц[и]у

МАСШТАБ 1:4 000 000

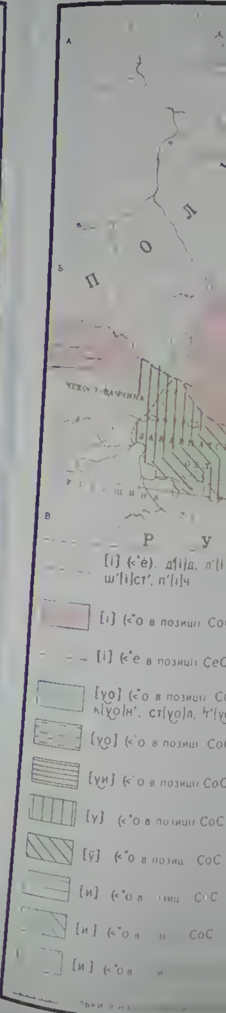

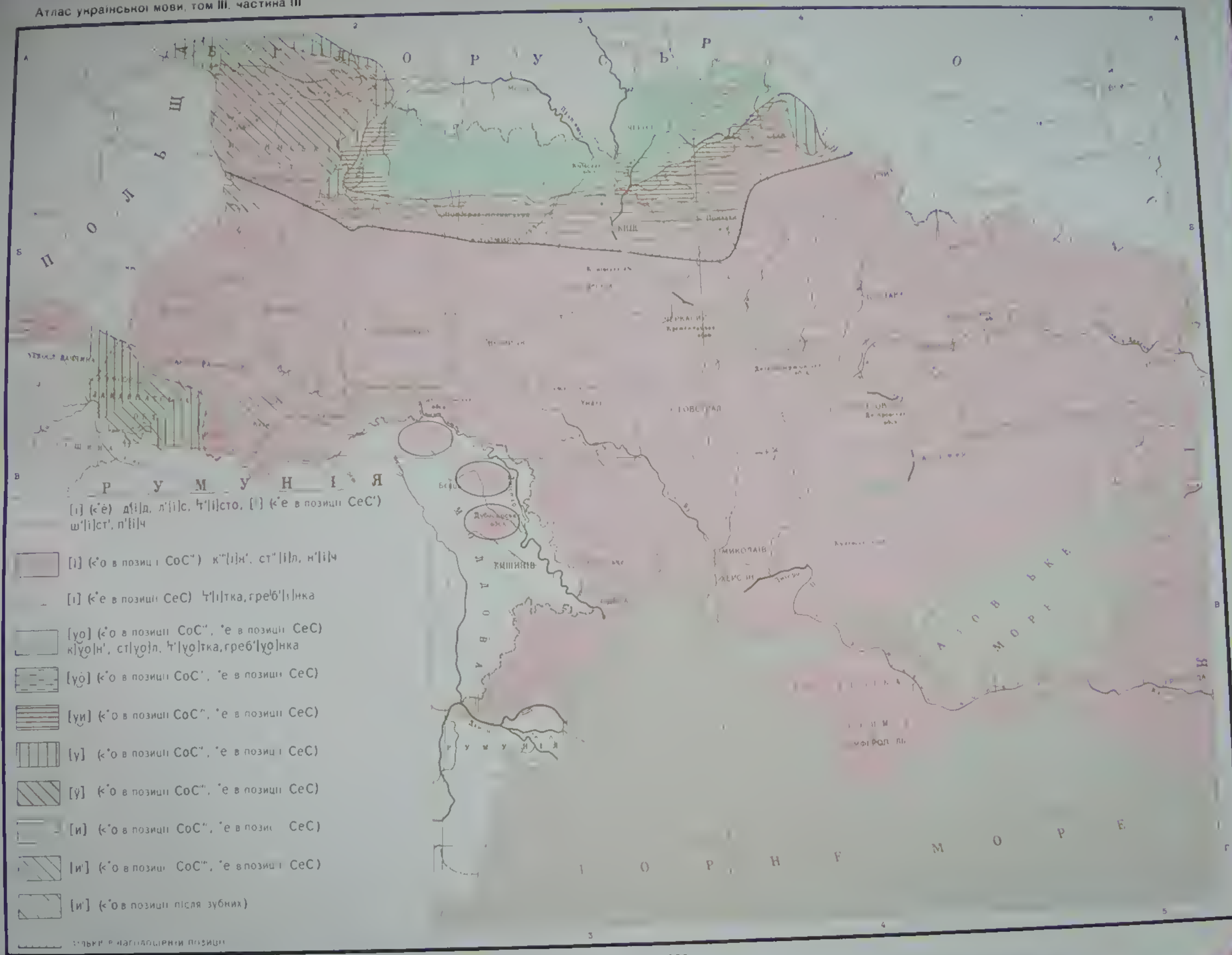

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

РОЗРІЗНЕННЯ РЕФЛЕКСІВ ДАВНІХ ГОЛОСНИХ НЕВЕРХНЬОГО ПІДНЯТТЯ НЕЗАЛЕЖНО ВІД НАГОЛОСУ

Карта N. 10

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

ПОЛЬЩА

ПОЛЬЩА

РУМУНІЯ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

[і], [е] (<*ě) незалежно від наголосу. д'[і]д–д'[і]'док, д'[е]д–д'[е]'док

'[і], '[ie], '[е]–[е], [и] (<*ě): д'[і]д, д'[іе]д, д'[е]д–д[е]'док, д[и]'док

[е(и)] (<*ę, *a) незалежно від наголосу м'йе(и)со, 'памйе(и)т', у'з'е(и)ў, 'м'іс'е(и)ц', не під наголосом можливе дальше звуження е(и)>і 'пам(и)іт', 'м'іс'іц'

'[е]–[а] (<*ę,* a) м'и[е]со–'пами[а]т', у'з'[е]ў–'м'іс'[а]ц'

'[а]–[е], [и], [і] (<*ę,* a) м'й[а]со–'пам[е]т', пам[и]т', у'з'[а]ў–'м'іс''[е]ц'', 'м'іс'[и]ц'', 'м'іс'[і]ц''

'[і], '[и], '[у], '[уо]... – [о], [у] (<*о в позиції CoC'''): р'[і]ў, р[и]ў, р[у]ў, р[уо]ў–р[о]ў'чак, р[у]ў'чак

'[і], '[іе], '[е]–[е], [и] (<*е в позиції CeC' після передньоязикових) ве'с'[і]л'е, ве'с'[іе]л''е–'ос[е]н', 'ос[и]н'

[і], '[іе], '[е]–[е], [и] (<*е в позиції CeC' після губних) ка'м'[і]н' е, ка'м'[іе]н' е–'кам[е]н', 'кам[и]н'

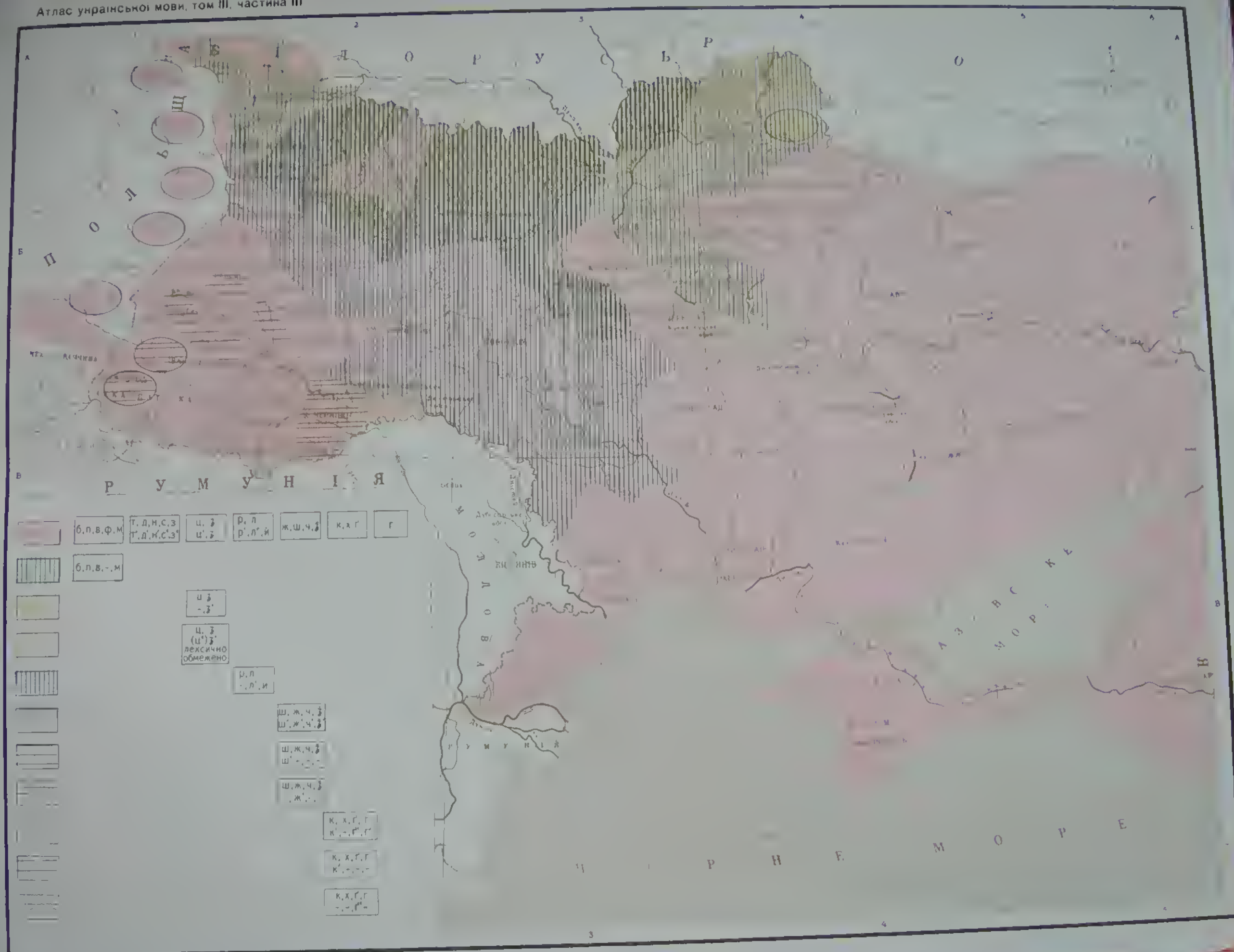

МАСШТАБ 1 4 000 000

ВІДПОВІДНИКИ ДАВНІХ М'ЯКИХ ГУБНИХ ПЕРЕД РЕФЛЕКСАМИ ĕ ТА ПЕРЕД ФЛЕКСІЙНИМ —*ije*

Карта № 12

П О Л Ь Щ А

Б І Л О Р У С Ь

Р О С І Я

Р У М У Н І Я

ЧЕРНЕ МОРЕ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

КИЇВ

ЖИТОМИР

ВІННИЦЯ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

КІРОВОГРАД

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

ЗАПОРІЖЖЯ

МИКОЛАЇВ

ХЕРСОН

КИШИНІВ

ПОЛТАВА

КУРСЬК

Наголошений склад	Ненаголошений склад
м[й]: м[й]ясо	м[й]: 'пам[й]ат'
м[й]: м[и]асо	ø 'памет'
м[й]: м[й]асо	ø : 'пам'іт'
м[н']: м[н']асо	м[н']: 'пам[н']ат'
м[н']: м[н']асо	[мй]: 'пам[й]ат'
м[н'] м[н']асо	ø 'памет'
м[н']: м[н']асо	ø 'пам'іт'

[л']: здо'роў[л']а

ø здо'ров'і (Nsg subst)

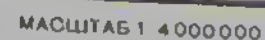

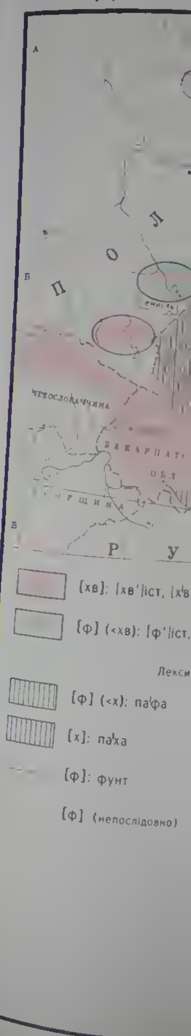

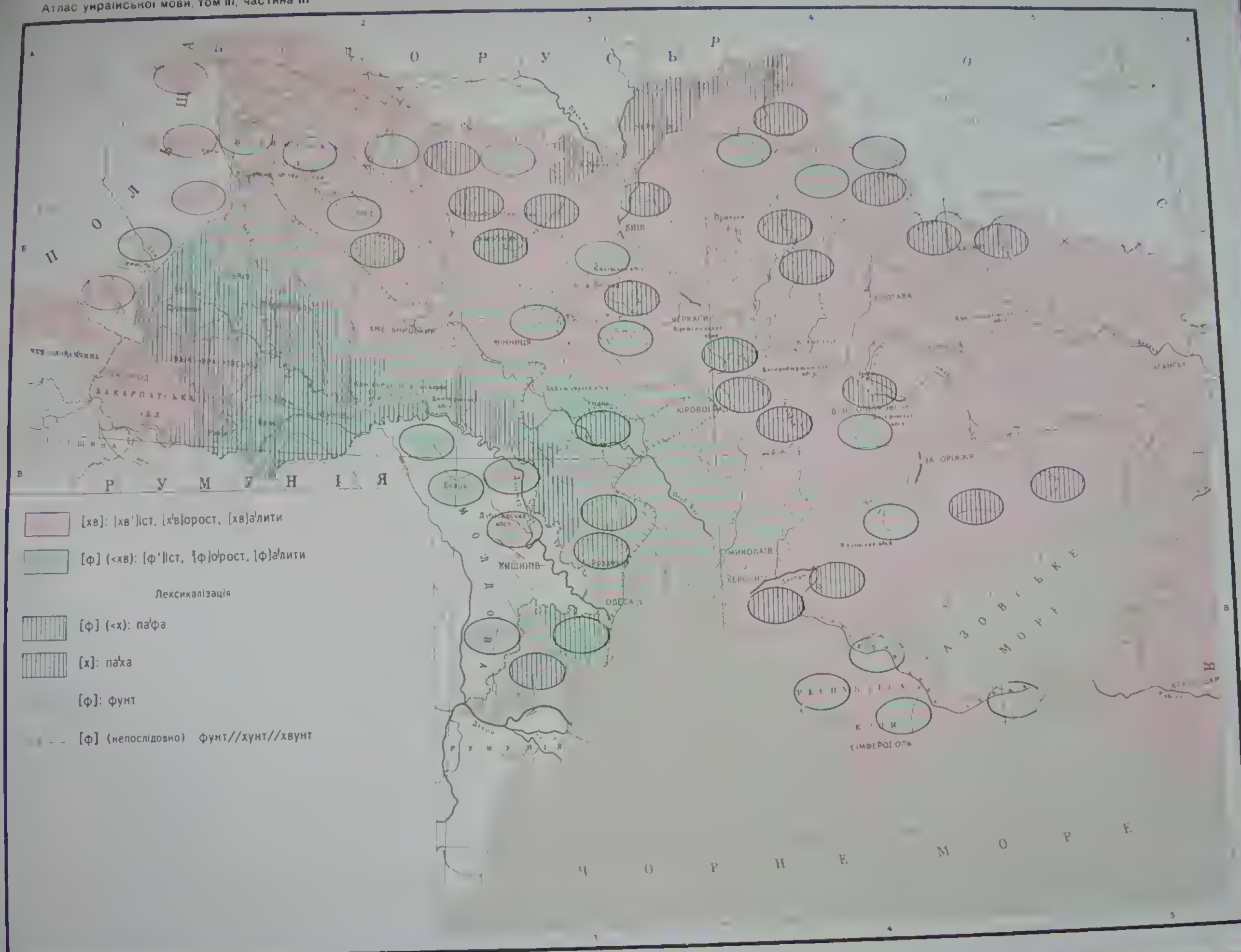
[хв]: [хв']іст, [х'в]орост, [хв]а'лити
[ф] (<хв): [ф']іст, [ф]о'рост, [ф]а'лити
Лексикалізація
[ф] (<х): па'фа
[х]: па'ха
[ф]: фунт
[ф] (непослідовно) фунт//хунт//хвунт
П О Л Ь Щ А
Б І Л О Р У С Ь
Р У М У Н І Я
Ч О Р Н Е М О Р Е
А З О В С Ь К Е М О Р Е
КИЇВ
ВІННИЦЯ
КІРОВОГРАД
ПОЛТАВА
МИКОЛАЇВ
ХЕРСОН
ОДЕСА
КИШИНІВ
СІМФЕРОПОЛЬ
ЗАКАРПАТСЬКА

ОПОЗИЦІЯ ТВЕРДОСТІ–М'ЯКОСТІ ПЕРЕДНЬОЯЗИКОВИХ ПЕРЕД [і]

Карта N 14

ПОЛЬЩА

БІЛОРУСЬ

РУМУНІЯ

ЧЕРНІГІВ

ВІННИЦЯ

ПОЛТАВА

КІРОВОГРАД

КИШИНІВ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

відсутність опозиції /t /–/t'/. [т']ік, [н']іж, [т']іло, с[н']іг

опозиція /t/–/t'/ [т]ік, [н]іж – [т']іло, с[н']іг

відсутність опозиції /t/–/t'/: [т]ік, [н]іж, [т]іло, с[н]іг

[t'] тільки перед [і] (<ь та е в позиції CeC'). [т']іло, с[н']іг, ки[с']і[л']

[t'] перед [і] (<*і) [т']іхо, [н']іва

рефлекси *CoC', *CeC, відмінні від [і]. т[уо]к, т[и]к, т[у]к, т[ӱ]к

рефлекси *ě, *CeC', відмінні від [і] [т'][ie]ло, [т'][e]ло, к'і[с'][ie][л'], к'і[с'][e][л']

МАСШТАБ 1 4 000 000

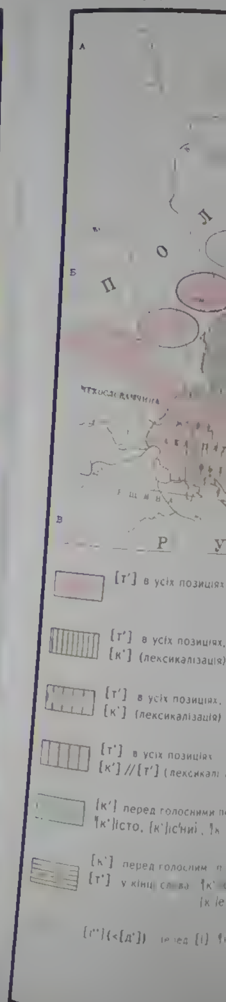

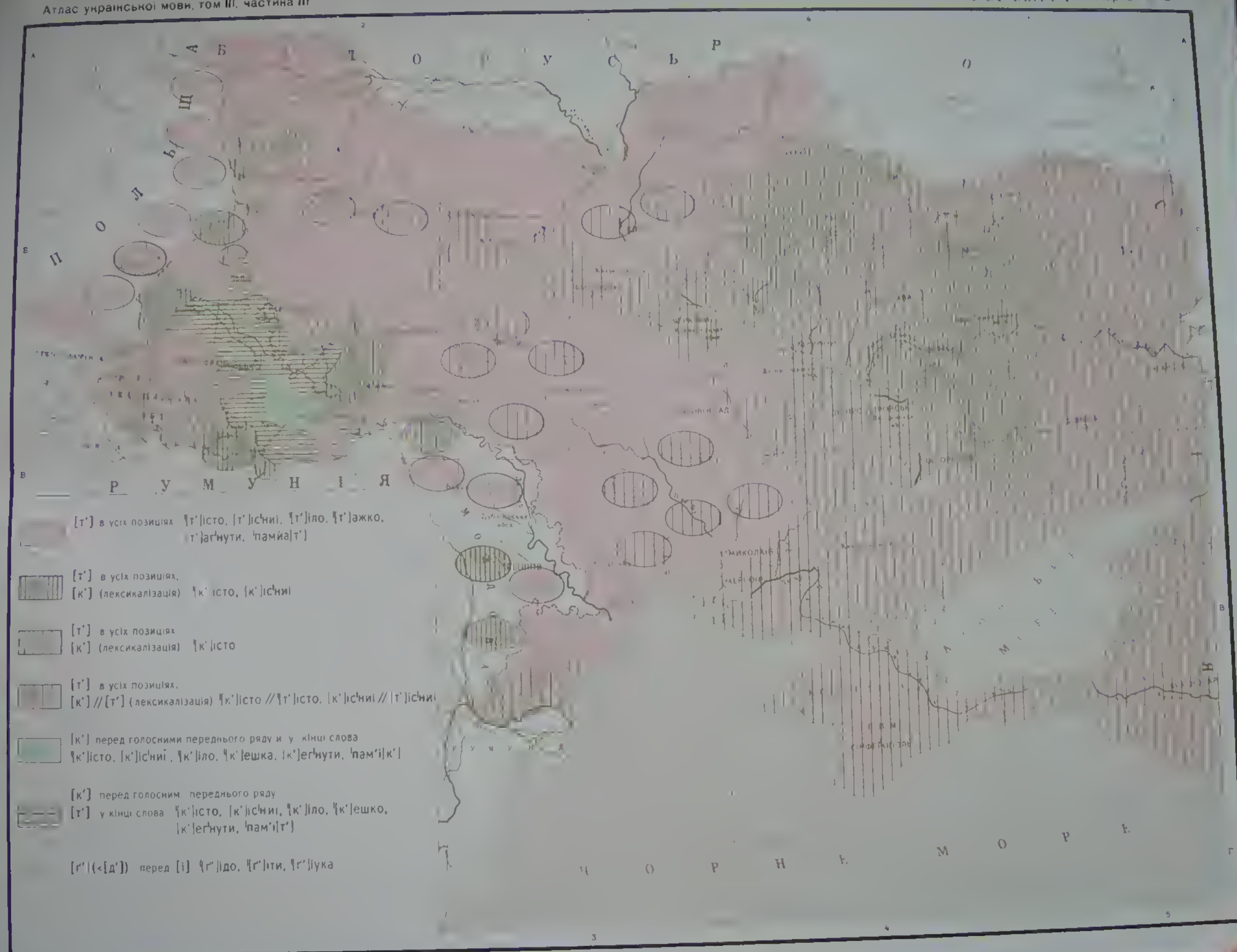

МАСШТАБ 1: 4 000 000

[ц']/[ц] Карта № 16

[ц'] у кінці слова х'лопе[ц']

[ц] у кінці слова: х'лопе[ц]

[ц] перед флективним [а] 'вули[ц]а, х'лоп[ц]а

[ц] перед флективним [у]: 'вули[ц]у, х'лоп[ц]у

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

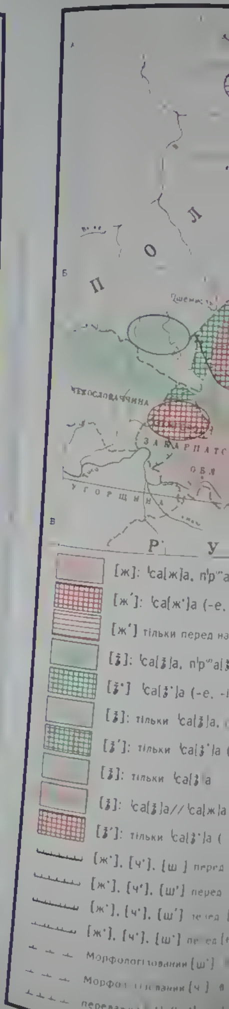

[ж]. [ǯ]. [ш]. [ч] перед [а]

1) відповідники DJ перед флективним A
2) твердість–м'якість шиплячих перед [а]

Карта № 17

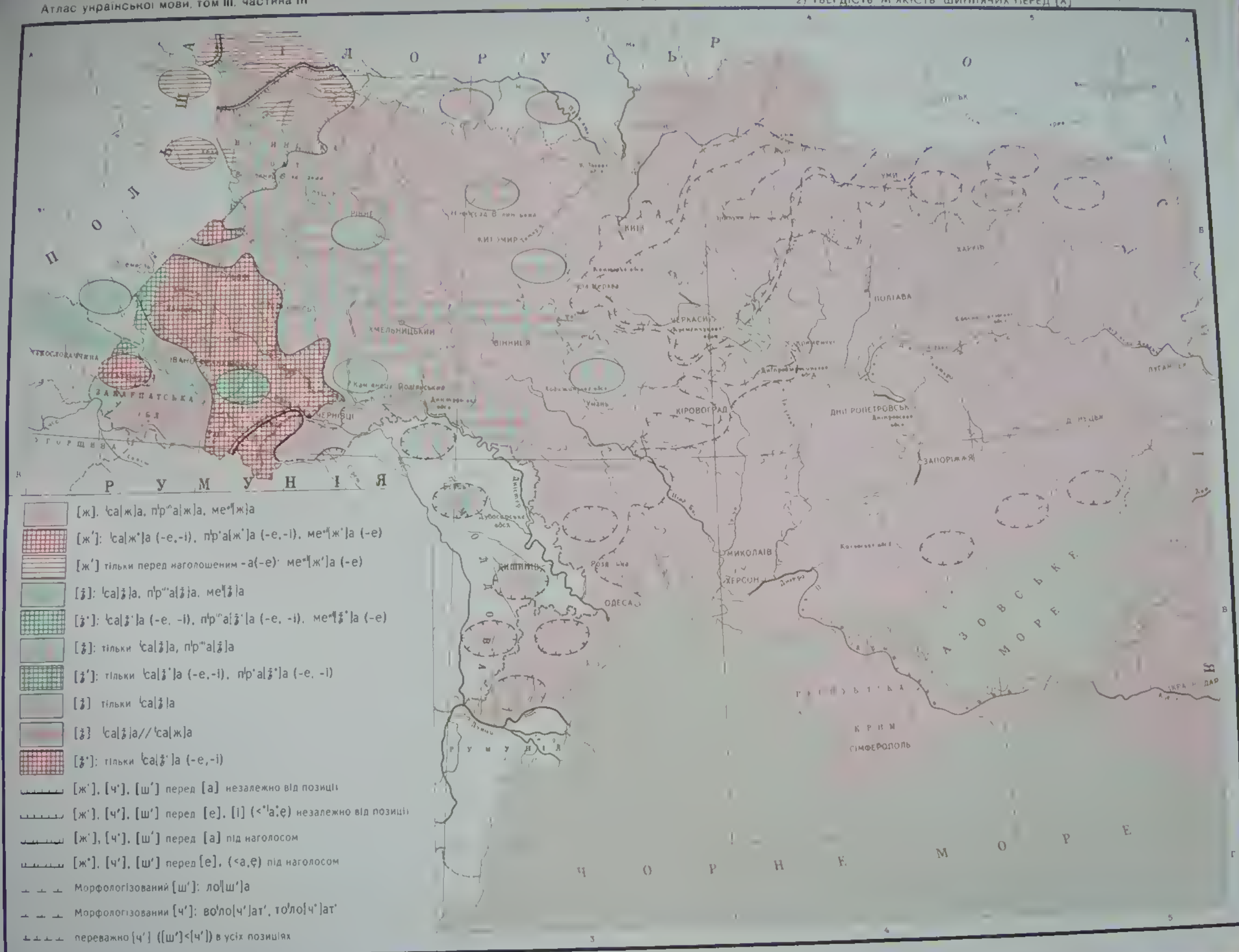

МАСШТАБ 1 4 000 000

Б І Л О Р У С Ь

Р О С І Я

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

ГОМЕЛЬ

ЧЕРНІГІВ

КИЇВ

ЖИТОМИР

РІВНЕ

ВІННИЦЯ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

ЧЕРКАСИ

ПОЛТАВА

ХАРКІВ

КІРОВОГРАД

КИШИНІВ

ОДЕСА

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

/р'/-/р/ перед [а] незалежно від наголосу. п[р']ажа–[р]азом, зап[р']а'жу–[р]а'д'іти

/р'/-/р/ перед наголошеним [а]: п[р']ажа–[р]азом, зап[р]а'жу (зап[р]е'жу, зап[р]и'жу) –[р]а'д'іти

[р'] перед [е],[и] (<'а,ę) незалежно від наголосу п[р']ежа, п[р'][ижа, зап[р'][е'жу, зап[р']и'жу (зап[р'][і'жу)

[р'] перед наголошеними [е], [и] (<'а,ę)· п[р']ежа, запра'жу

нерозрізнення /р'/,/р/ [р] перед [а] незалежно від наголосу п[р]ажа, [р]азом, зап[р]а'жу

[р] (<р') перед [е],[и] (<'а,ę) незалежно від наголосу п[р]ежа, п[р]ижа, зап[р]е'жу, зап[р]и'жу

[р] (<р') перед наголошеними [е], [и] (<а,ę)· п[р]ежа, п[р]ижа, зап[р]а'жу

[ри] (<р') перед наголошеним [а] п[р'и]ажа, але зап[р]а'жу (зап[р]е'жу)

[ри] (<р') перед [е], [и] (<'а,ę) незалежно від наголосу п[р'и]ежа, п[р'и]іжа, зап[ри]і'жу

[рй] (<р') перед [е], [и] (<'а,ę), п[р'й]ежа, п[рй]іжа, але зап[р]а'жу

/р'/ /р/ у кінці слова: зв'[р']-дв'[р]

[р] кінці слова зв'ір, дв'ір

МАСШТАБ 1:4000000

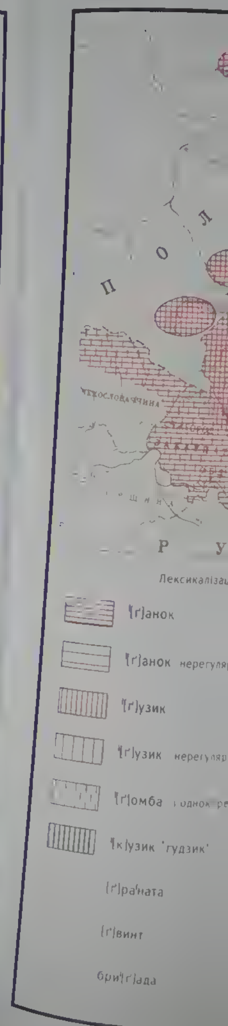

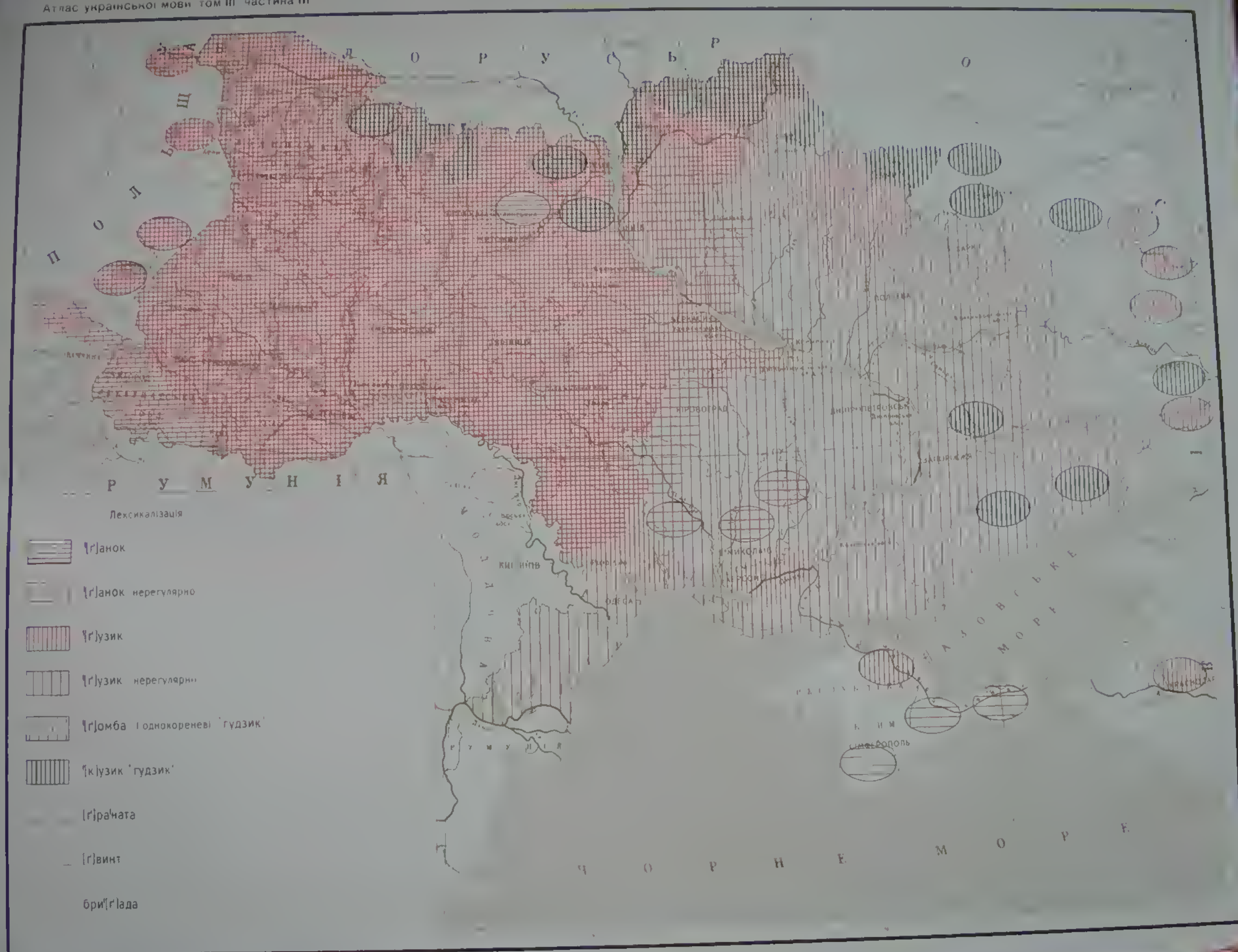

МАСШТАБ 1 4 000 000

Р У М У Н І Я

ø ос'ін', 'озеро, о'вес, о'рел, о'сика

[в] |в|ос'ін', |в|озеро |в|о'вес, |в|о'рел, |в|о'сика

[в] тільки перед '[о] |в|ос'ін', |в|озеро

[г]· |г|ос'ін', |г|озеро, |г|о'вес, |г|о'рел, |г|о'сика

Лексикалізація

[в] |в|о'рати

[г] |г|о'рати

[в] |в|о'р'іх

[г] переважно |г|о'р'іх

МАСШТАБ 1:4 000 000

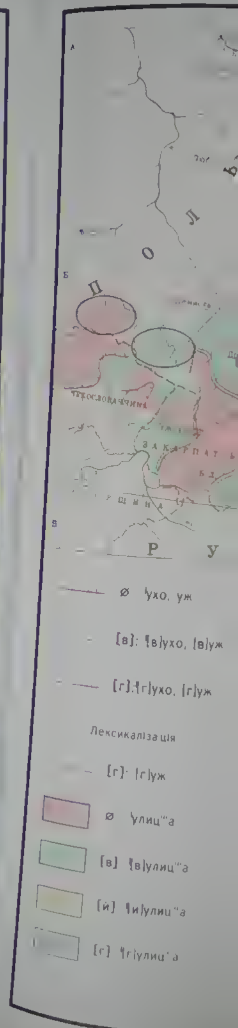

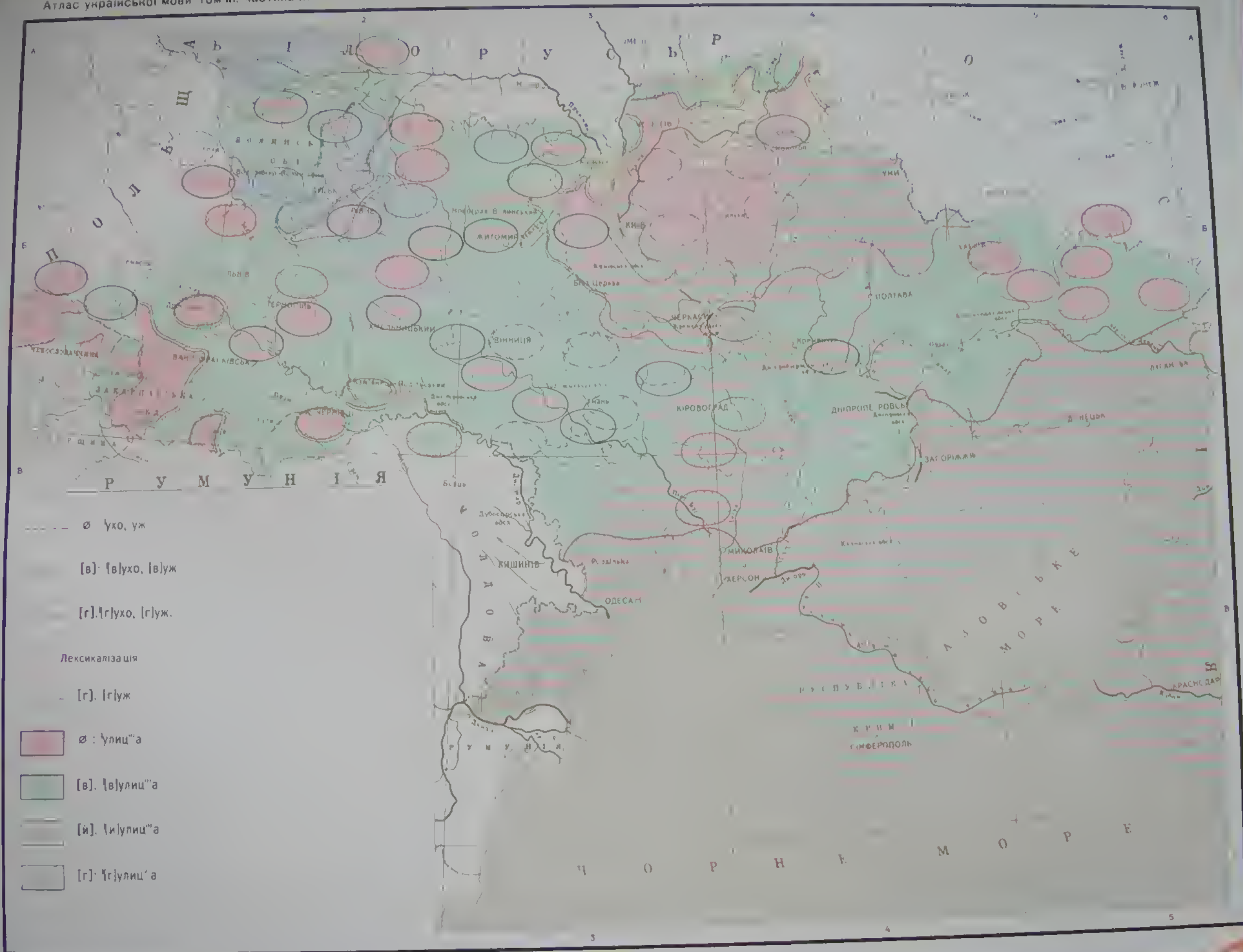

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

ДЕЯКІ АКЦЕНТНІ КРИВІ ІМЕННИХ І ДІЄСЛІВНИХ ПАРАДИГМ

Карта № 22

Б І Л О Р У С Ь

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

Іменник Nsg-Npl	Займенник Nsg-Gsg	Дієслово (тепер. час) 1sg-2sg
в'іл - воли ст'іл сто'ли воук - воуки холод - хол ди ворог - вор и голос гол и сл'о'за - сл оз и	м'ії мо'го тв'ії тво'го св'ії - сво'го	ношу 'носиш робл'у - 'робиш хо'ђу - 'ходиш
в'іл 'воли ст іл - с'толи воук 'воуки холод хол ди ворог вор и голос олоси	м'ії 'мого тв'ії - т'вого св'ії с'вого	ношу - 'носиш 'робл'у - 'робиш 'хођу - 'ходиш
в' 'воли ст л ли воук 'воуки	м'ії 'мого тв'ії т'вого св'ії с'вого	'ношу носиш 'робл'у 'робиш 'хођу 'ходиш
	м'ії 'мого тв'ії т'вого св'ії с'вого	'ношу 'носиш 'робл'у 'робиш 'хођу - 'ходиш
	м'ії 'мо тв'ії т'вого св'ії с'вого	ношу 'носиш 'робл'у - робиш 'хођу - 'ходиш

Займенник Nsg-Gsg	Дієслово (тепер. час) 1sg-2sg
м'ії 'мого тв'ії т'вого св'ії с'вого	'ношу 'носиш 'робл'у 'робиш 'хођу 'ходиш
м'ії 'мого тв'ії т'вого св'ії с'вого	
	'ношу 'носиш 'робл'у 'робиш 'хођу ходиш

МАСШТАБ 1:4 000 000

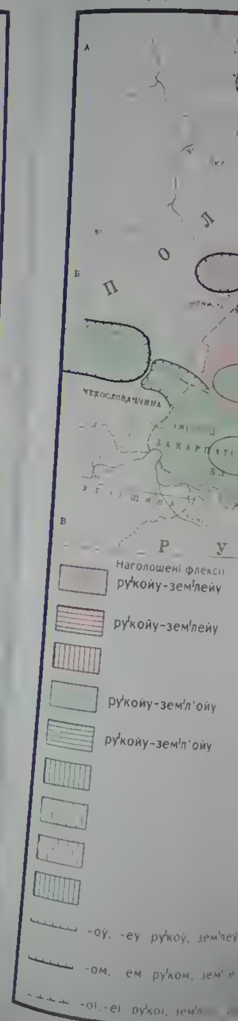

РОЗРІЗНЕННЯ ВАРІАНТІВ ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ КОЛИШНІХ -A-, -JA- ОСНОВ (ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ)

Карта № 23

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА

РІВНЕ

ЖИТОМИР

ВІННИЦЯ

ЧЕРКАСИ

ПОЛТАВА

КІРОВОГРАД

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

ЗАПОРІЖЖЯ

ЛУГАНСЬК

МИКОЛАЇВ

ХЕРСОН

ОДЕСА

КИШИНІВ

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

	Наголошені флексії	Ненаголошені флексії
	ру'койу-зем'лейу	до'рогойу-до'лонейу(-ийу, -ійу)
	ру'койу-зем'лейу	
		до'рогойу-до'лонейу (-ийу)
	ру'койу-зем'л'ойу	до'рогойу-до'лон'ойу
	ру'койу-зем'л'ойу	
		до'рогойу-до'лон'ойу
		до'рогайу-до'лон'айу
		до'рогайу-до'лонейу
		до'рогеиу (-ийу)-до'лонейу (-'іиу)

-оў, -еў, ру'коў, зем'леў(-'оў), до'рогоў, до'лонеў (-'оў)

-ом, -ем: ру'ком, зем'лем(-'ом), до'рогом, до'лонем (-'ом)

-оі, -еі, ру'кої, зем'л'оі, до'рогоі, до'лон'''еі

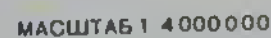

МАСШТАБ 1 4000000

РОЗРІЗНЕННЯ ВАРІАНТІВ ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ КОЛИШНІХ -О-, -JO- ОСНОВ (ОРУДНИЙ ВІДМІНОК ОДНИНИ)

Карта № 24

Б І Л О Р У С Ь
Р О
С
П О Л Ь Щ А
Р У М У Н І Я
М О Л Д О В А
Р У М У Н І Я
А З О В С Ь К Е М О Р Е
Ч О Р Н Е М О Р Е

ГОМЕЛЬ
МОЗИР
ЧЕРНІГІВ
КУРСЬК
ВОРОНЕЖ
СУМИ
КИЇВ
ЖИТОМИР
ХАРКІВ
ПОЛТАВА
ТЕРНОПІЛЬ
ВІННИЦЯ
ЧЕРКАСИ
КІРОВОГРАД
ДНІПРОПЕТРОВСЬК
ДОНЕЦЬК
ЗАПОРІЖЖЯ
КИШИНІВ
ОДЕСА
МИКОЛАЇВ
ХЕРСОН
КРИМ
СІМФЕРОПОЛЬ
КРАСНОДАР
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛ.
ГОРЩИНА

Наголошені флексії

- сто'лом - ко'нем
- сто'лом - ко'н'ом

Ненаголошені флексії

- 'п'ісом - 'полем
- 'л'ісом - 'пол'ом
- 'л'ісам - 'полем
- 'л'ісам - 'пол'ам

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

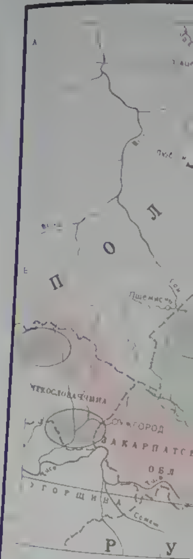

РОДОВИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ КОЛИШНІХ *a* ОСНОВ Карта N 25

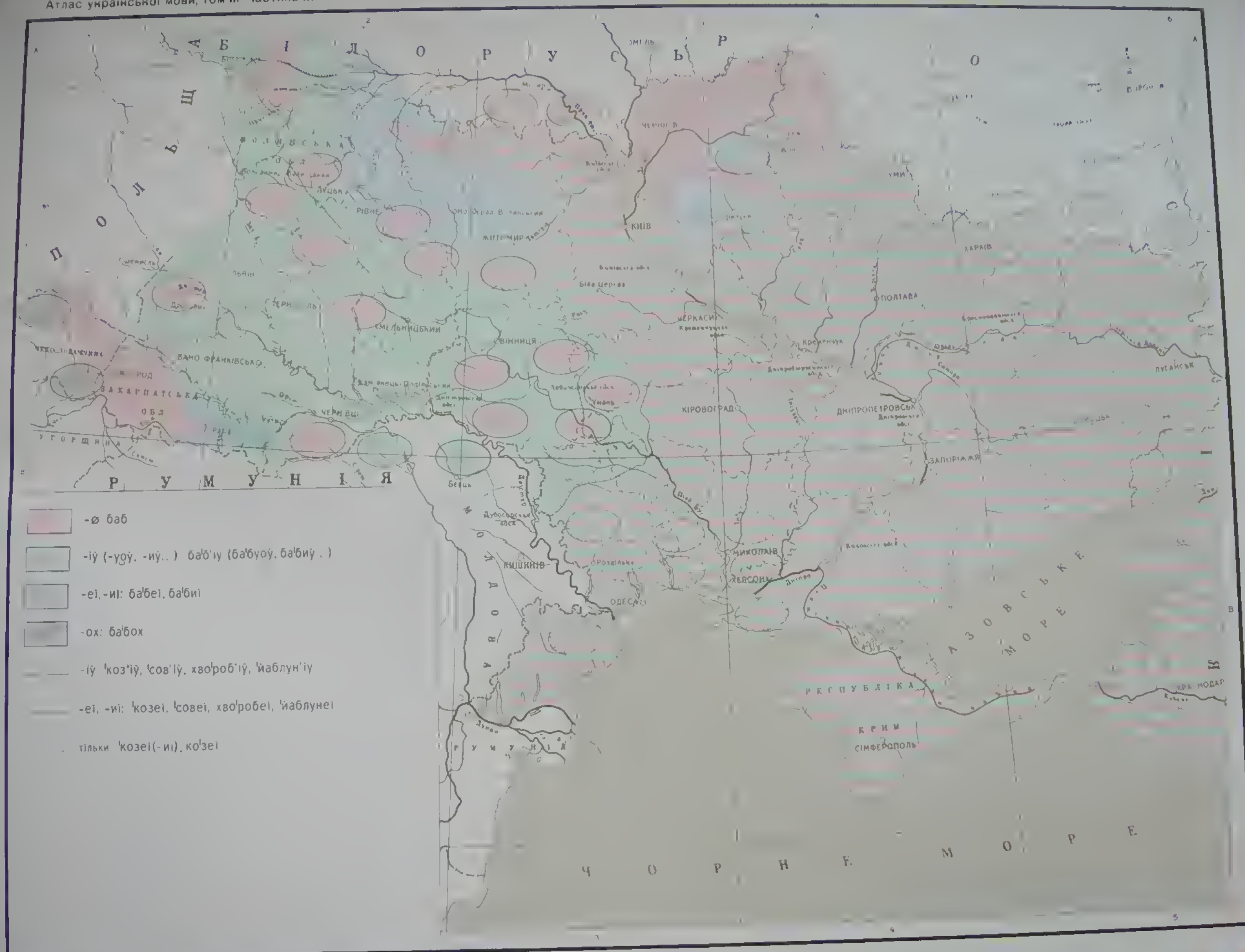

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

РОДОВИЙ ВІДМІНОК МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ КОЛИШНІХ Ĭ ОСНОВ

Карта N 26

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

ПОЛЬЩА

РУМУНІЯ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

МОРЕ

де ... гу́се ... ви́неі, 'гос'те ... г'ро́ше

... гу́сиі ... ви́ниі, 'гос'тиі, г'ро́шиі

-у(у) ... г'ро́ш'іу

-у(у) ... т'іу

кон'іу

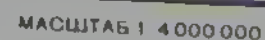
МАСШТАБ 1 : 4 000 000

ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ А ОСНОВ (РОДОВИЙ ДАВАЛЬНИЙ, МІСЦЕВИЙ ВІДМІНКИ ОДНИНИ, НАГОЛОШЕНІ ФЛЕКСІЇ)

Карта N 27

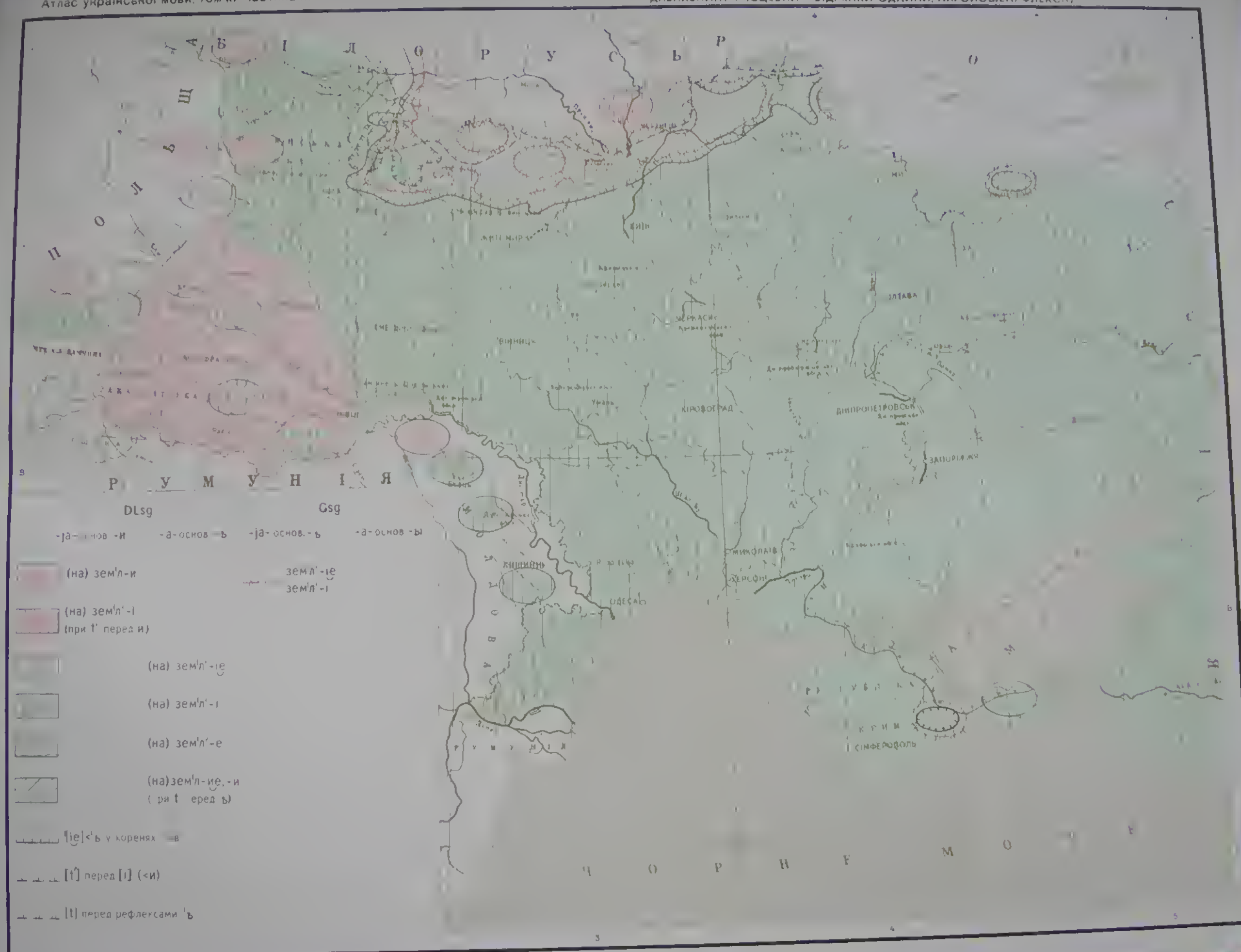

МАСШТАБ 1 4 000 000

ЗМІНИ ТИПУ ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ -*О*- ОСНОВ (ФРАГМЕНТ ПАРАДИГМИ ОДНИНИ ІМЕННИКА *ДУБ*)

Карта № 28

Dsg -о-основ *дубу

Dsg -ŭ-основ *-ови

Lsg -о-основ *дубѣ

Lsg -ŭ-основ *-у

-у 'дубу

-і 'дуб'і

-ови 'дубови

-ов'і 'дубов'і

-і: (на) 'дуб'і

-и: (на) 'дуби

-у: (на) ду'бу

-ови: (на) 'дубови

-ов'і: (на) 'дубов'і

МАСШТАБ 1: 4 000 000

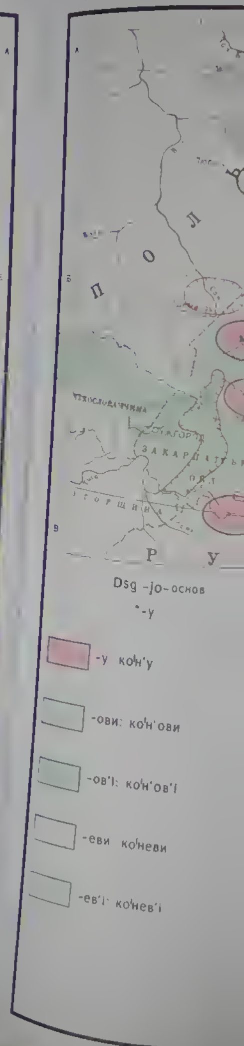

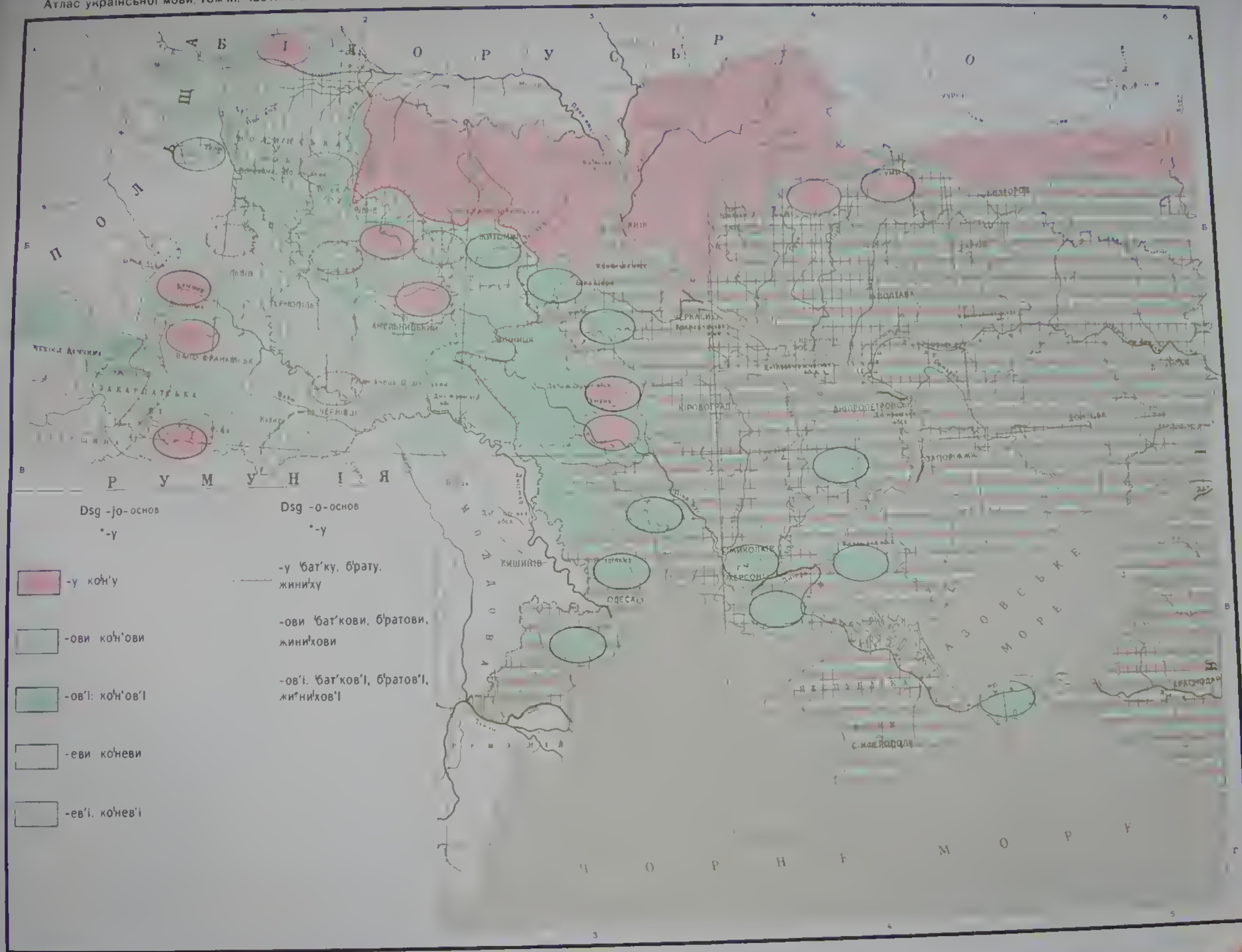

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

ЗМІНИ ТИПУ ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ -JO- ОСНОВ (ФРАГМЕНТ ПАРАДИГМИ МНОЖИНИ НЕНАГОЛОШЕНІ ФЛЕКСІЇ)

Карта № 30

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

ПОЛЬЩА

РУМУНІЯ

МОЛДАВА

ЖИТОМИР

КИЇВ

ЧЕРКАСИ

ПОЛТАВА

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

ЗАПОРІЖЖЯ

КИШИНІВ

МИКОЛАЇВ

ХЕРСОН

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

Dpl 'конемъ

'кон-ем

'кон'-ом

'кон -ум

'кон'-ум

'кон ім

кон'-ам

'кон'-ім

Lpl 'конихъ

(на) 'кон-их

(на) 'кон-ех

(на) 'кон'-ох

(на) 'кон'-іх

(на) 'кон'-ах

(на) 'кон'-іх

МАСШТАБ 1 4 000 000

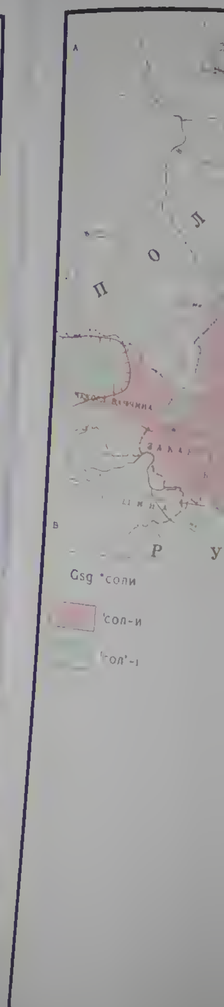

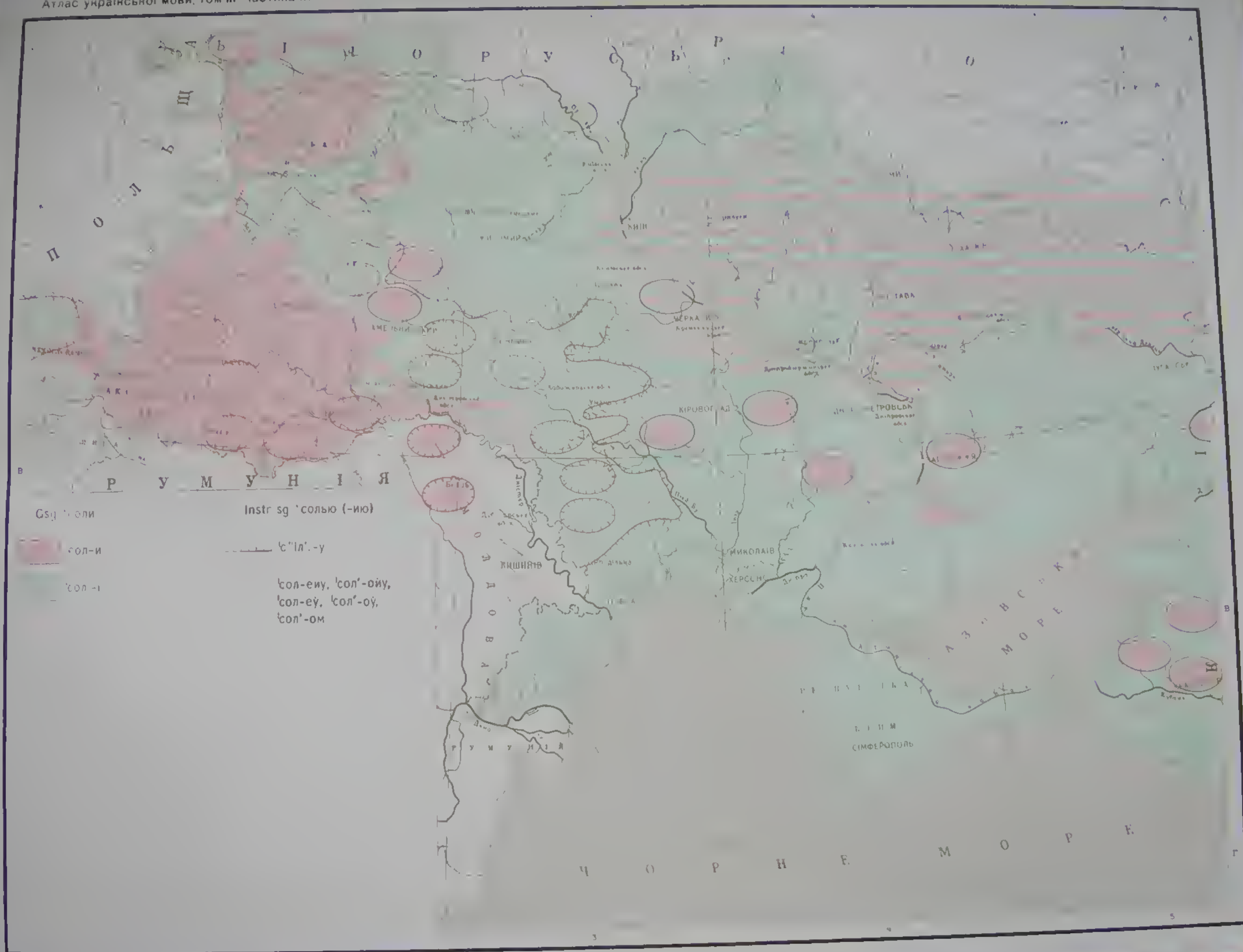

МАСШТАБ 1 4 000 000

ЗМІНИ ТИПУ ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ -і- ОСНОВ (ФРАГМЕНТ ПАРАДИГМИ МНОЖИНИ, НЕНАГОЛОШЕНІ ФЛЕКСІЇ)

Карта № 32

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

ПОЛЬЩА

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА

РУМУНІЯ

МОЛДОВА

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

КРИМ

Луцьк, Рівне, Житомир, Київ, Чернігів, Суми, Курськ, Вороніж, Білгород, Харків, Полтава, Черкаси, Вінниця, Хмельницький, Кіровоград, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Донецьк, Луганськ, Миколаїв, Херсон, Одеса, Кишинів, Сімферополь

Dpl *людьмъ, грудьмъ

- л'уд-ем, г'руд-ем
- 'л'уд'-ом, г'руд'-ом
- 'л'уд'-ум, г'руд'-ум
- 'л'уд'-ім, г'руд'-ім
- 'л'уд'-ам, г'руд'-ам
- 'л'уд'-ім, г'руд'-ім (<'ам)

Lpl *людьхъ, грудьхъ

- 'л'уд-ех, г'руд-ех
- 'л'уд'-ох, г'руд'-ох
- 'л'уд'-іх, г'руд'-іх
- 'л'уд'-ах, г'руд'-ах

*t'a>t'e (и,і) незалежно від наголосу

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

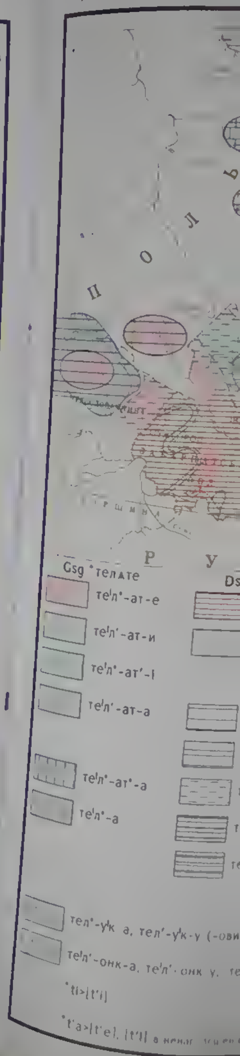

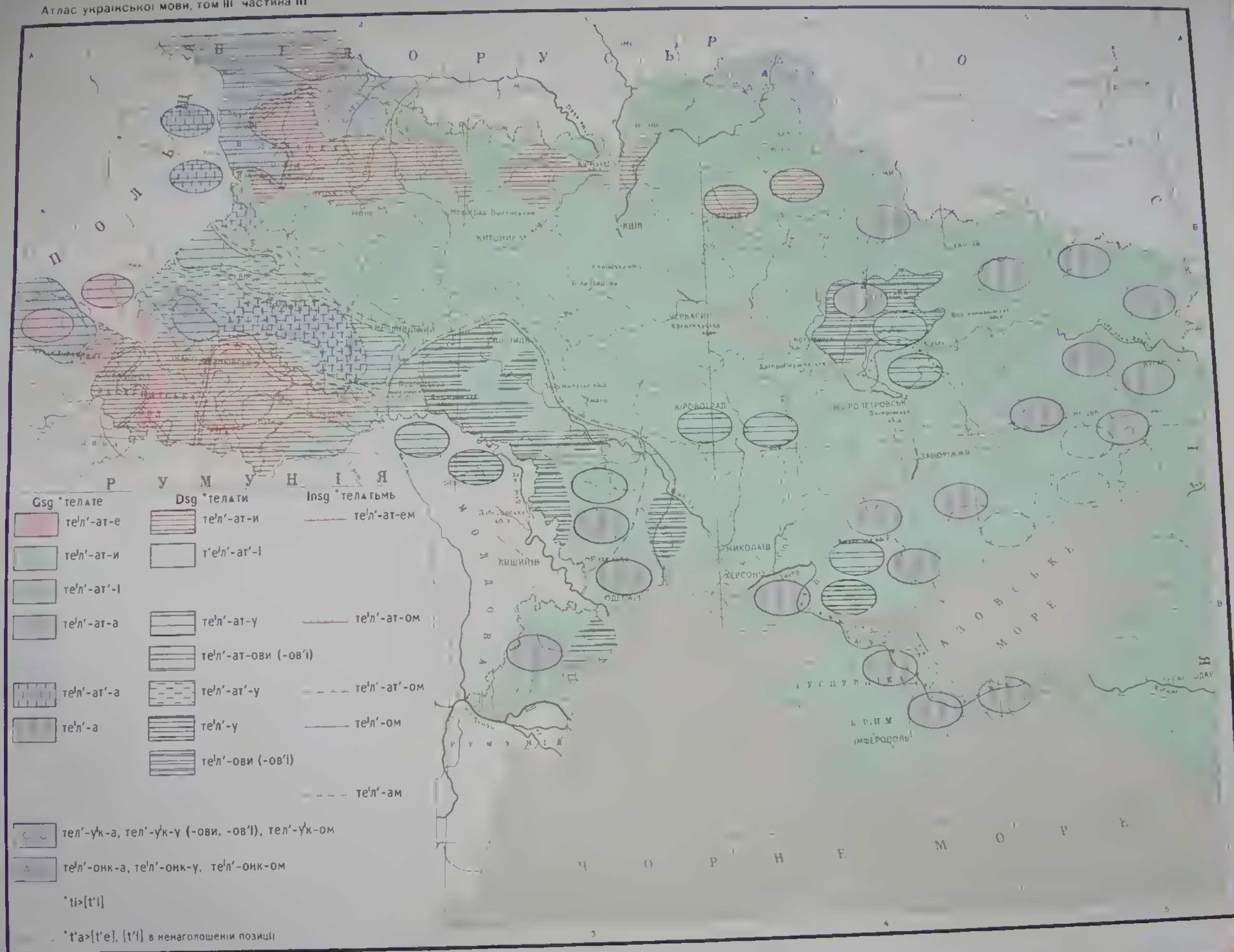

МАСШТАБ 1 4 000 000

ЗМІНИ ЗАЙМЕННИКІВ, ЩО ВКАЗУЮТЬ НА БЛИЗЬКИЙ-ВІДДАЛЕНИЙ ПРЕДМЕТИ (ˈсеи- ˈтои)

Карта № 34

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

ПОЛЬЩА

РУМУНІЯ

КИЇВ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

ˈсеи ˈцеи

- cei
- c'oi
- цei
- ц'oi
- cec'
- цec'
- тоі
- ˈетоі, ˈйетоі
- тот
- ˈетот
- аˈтот

ˈтои ˈтой

- тоі
- теі
- тот
- тамˈтоі
- тамˈтот

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

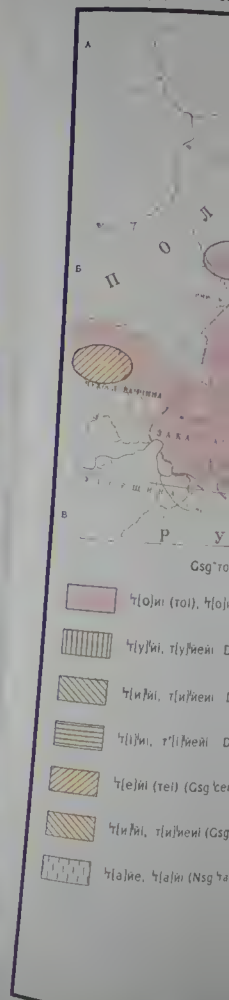

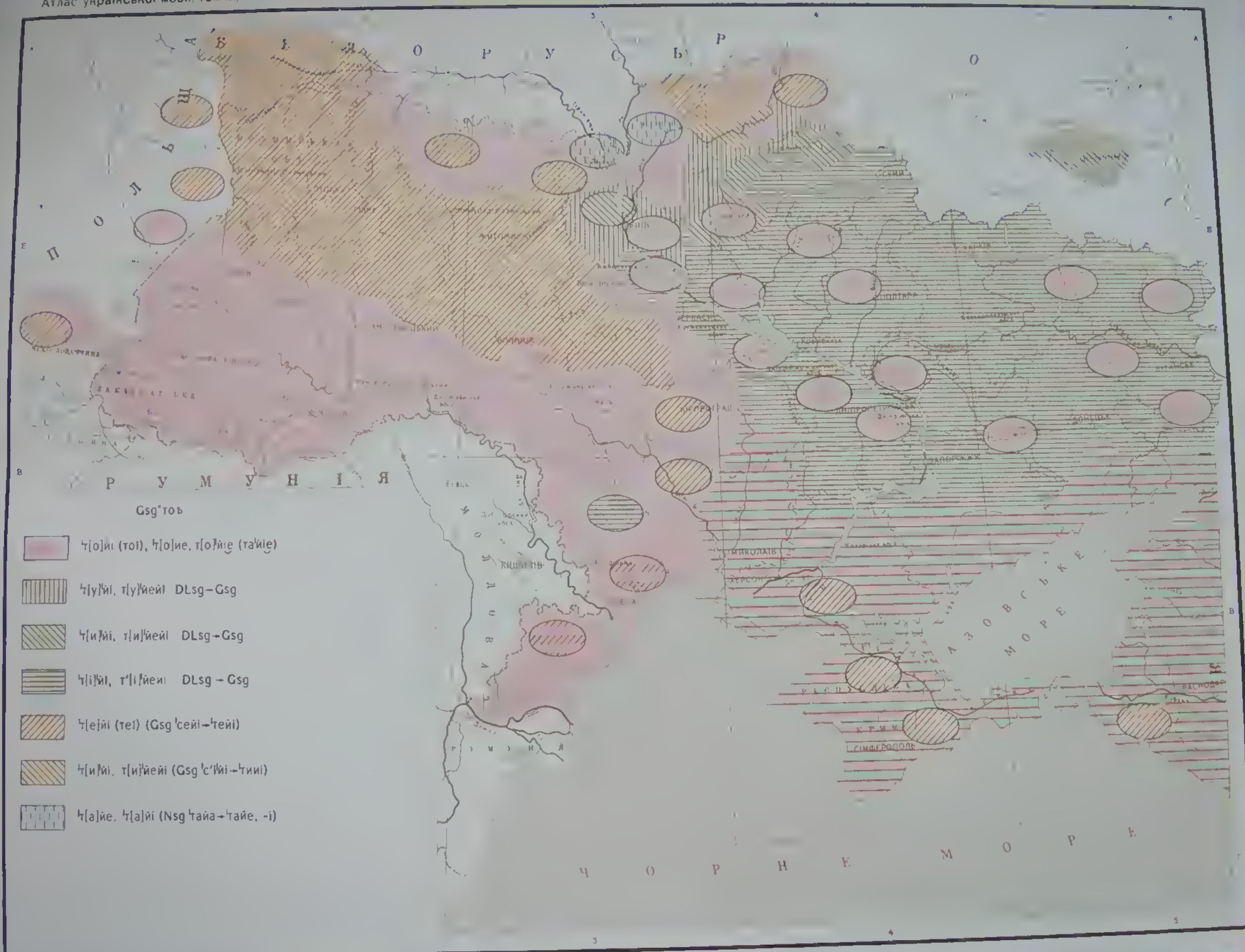

МАСШТАБ 1:4 000 000

СТАНОВЛЕННЯ СТЯГНЕНИХ ФЛЕКСІЙ ПРИКМЕТНИКІВ (ФРАГМЕНТ ПАРАДИГМИ)

Карта № 36

Б І Л О Р У С Ь

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

М О Л Д О В А

Р О С І Я

ЧОРНЕ МОРЕ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧЕРНІГІВ

КИЇВ

ЖИТОМИР

ВІННИЦЯ

ЧЕРКАСИ

ПОЛТАВА

ХАРКІВ

КІРОВОГРАД

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

ЗАПОРІЖЖЯ

МИКОЛАЇВ

ХЕРСОН

ОДЕСА

Npl -'ыє

-(і)иие (чу'жиие, 'гарнийе)

-(і)иии (чу'жийи, 'гарнии)

-(і)'іи (чу'ж'ійі, 'гари'іи)

-'ийі -и (чу'жиі: 'гарни)

-(і)и (чу'жи, 'гарии)

-(і)'і (чу'ж'і, 'гарн'і)

Nsgn -'оє

-(і)ойе (ма'лойе, ба'гатойе)

-(і)еие (ма'леие, ба'гатеие)

'оие -е (ма'лоие ба'гате)

-оі (ма'лоі, ба'гатоі)

-(і)е (ма'ле, ба'гате)

МАСШТАБ 1:4 000 000

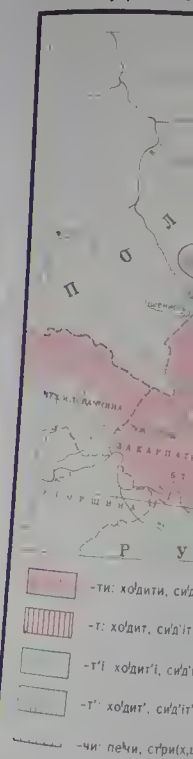

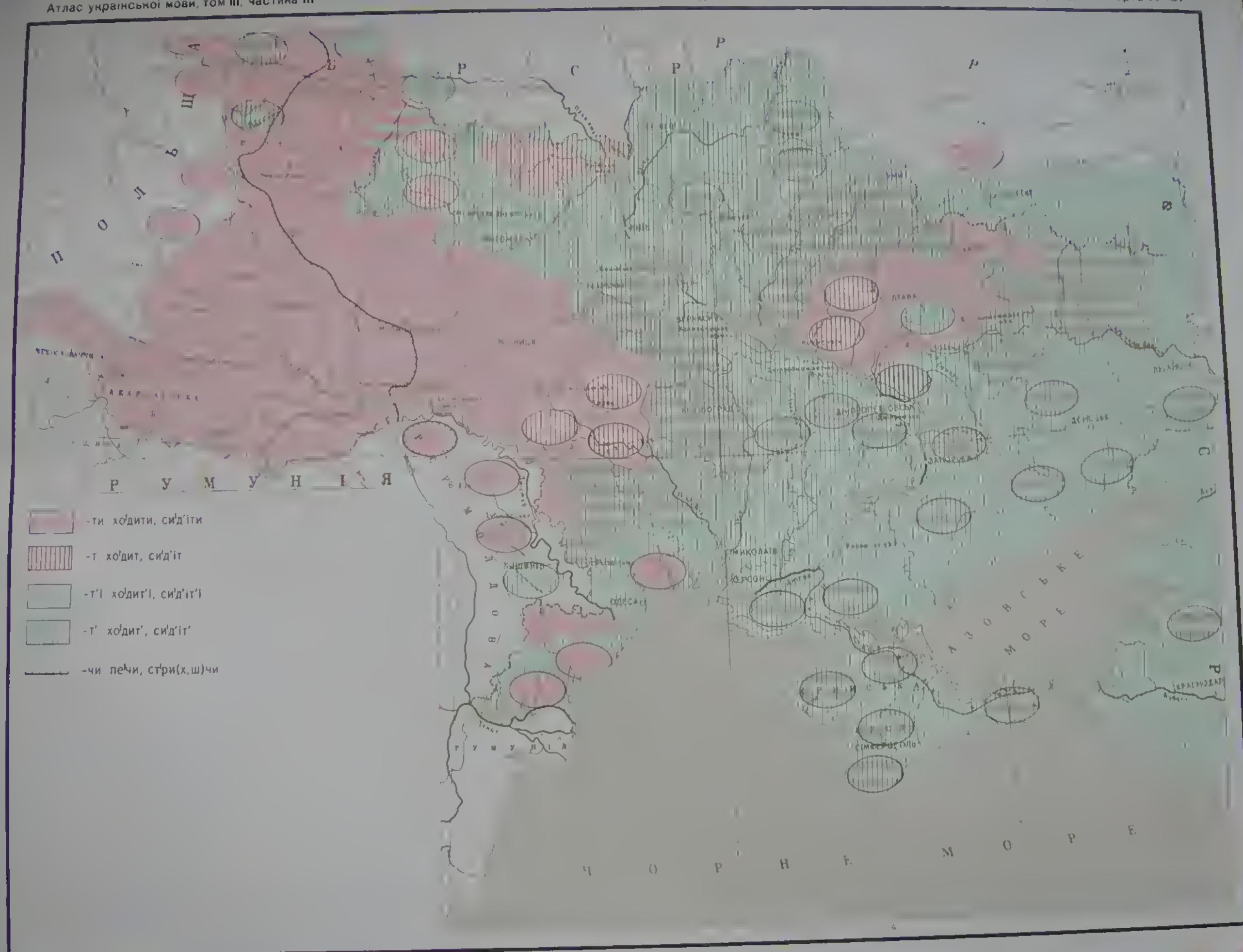

МАСШТАБ 1 4 000 000

3-я ОСОБА ОДНИНИ ДІЄСЛІВ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ І і ІІ ДІЄВІДМІН

Карта № 38

П О Л Ь Щ А

Б Р С

Р Р Р

КИЇВ

ХЕРСОН

ЗАПОРІЖЖЯ

Р У М У Н І Я

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

II дієвідміна

-ит' 'ходит', 'робит', 'носит'

ит 'ходит, 'робит, 'носит

-е(и) 'ході(и), 'робе(и), 'носе(и)

І дієвідміна

ø//-йе(і) зна//з'наие(-і)

ø,-т' зна, знат

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

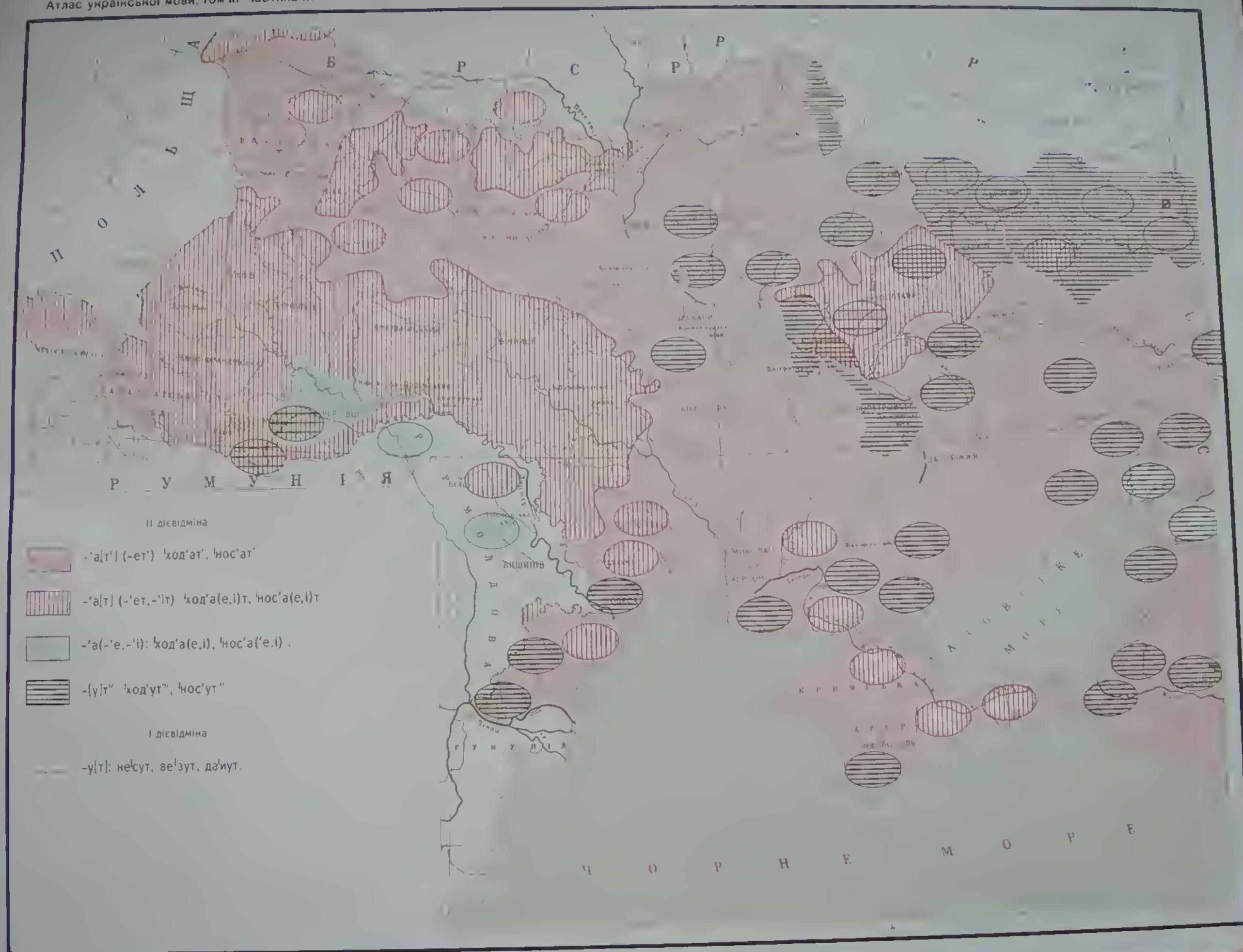

МАСШТАБ 1:4 000 000

ВИРІВНЮВАННЯ ОСНОВ КРАЙНІХ ЧЛЕНІВ ДІЄСЛІВНИХ ПАРАДИГМ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ

Карта № 40

ПОЛЬЩА

Б Р С Р

Р

КУРСЬК

ВОРОНЕЖ

ЧЕРНІГІВ

КИЇВ

ЖИТОМИР

ВІННИЦЯ

ПОЛТАВА

ХАРКІВ

ЧЕРНІВЦІ

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛ

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА

УГОРЩИНА

Р У М У Н І Я

МОЛДОВА

КИШИНІВ

ОДЕСА

ХЕРСОН

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

КРИМСЬКА АРСР

СІМФЕРОПОЛЬ

Ч О Р Н Е М О Р Е

1-а ос. одн.

3-я ос. мн.

Основи на губний

-vл': л'у[б'л']у — vл'. 'л'у[бл']ат'''

-vи л'у[б'й]у — vи. 'л'у[би]ат'''

v· 'л'у[б]ет'''

v'. 'л'у[б']ет'''(-ат''', -іт''')

Основи на передньоязикові

t' но'с'у, хо'д'у — t. 'хо[д]ет''', 'но[с]ет'''

t'· 'хо[д']ат', 'но[с']ат'

t'//š но'с'у, хо'д'у// но'шу, хо'жу// хо'д͡жу

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

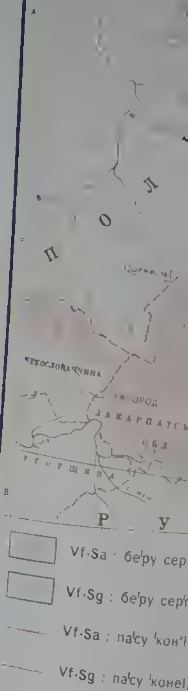

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ 'ПЕРЕХІДНЕ ДІЄСЛОВО+ПРЯМИЙ ДОДАТОК

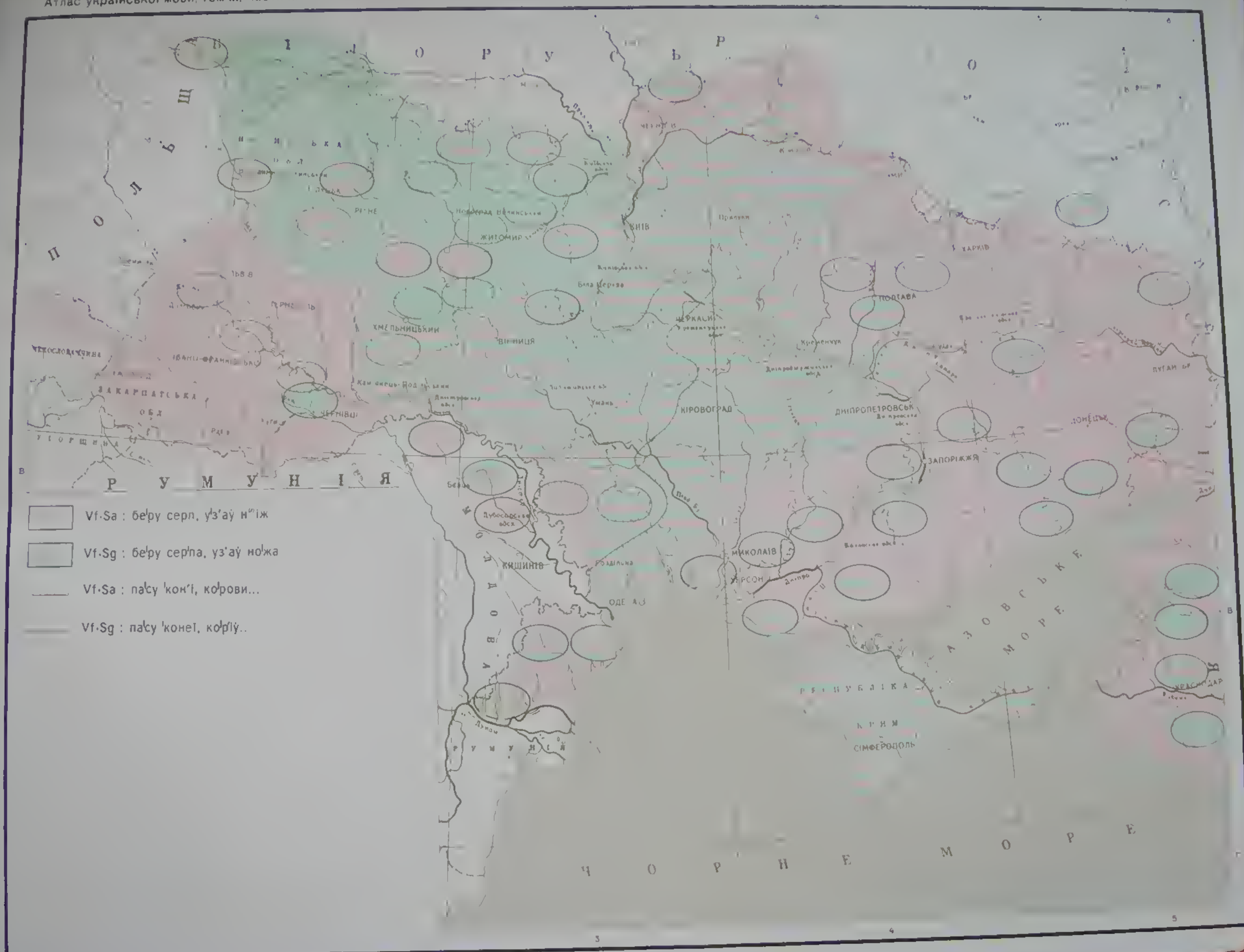

МАСШТАБ 1 4 000 000

Б І Л О Р У С Ь

Р О С І Я

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

-ишч-е 'житн[ишч]е, греч'ан[ишч]е, п'ро'с[ишч]е, 'в'іу'с[ишч]е, бур'а'ч[ишч]е, куку'руз[ишч]е, сон'ачнич[ишч е, л'о'н[ишч]е

-ис'к-о житн[ис'к]о, гре'чан[ис'к]о, про'с[ис'к]о, 'в'іу'с[ис'к]о, бур'а'ч[ис'к]о, куку'руз[ис'к]о, сон'ачнич[ис'к]о, л'о'н[ис'к]о

-иц'-а 'житн[иц']а, 'л'он: иц']а, вус'а'н[иц']а, ма'лаін[иц']а

-анк-а жит'н'[анк]а, греч[анк]а, про'с'[анк]а, в'іу'с'[анк]а, бур'а'ч[анк]а, кукуру'з'[анк]а, (и)л''н'[анк]а

-анк-а тільки греч[анк]а, про'с'[анк]а, в'іу'с'[анк]а

-ан'-а тільки греч[ан']а, про'с'[ан':]а, в'іу'с'[ан':]а

-ин'-а тільки кукуру'з[ин']а, сон'ашнич[ин']а

-ин'-а тільки бурач[ин']а

-ин-а тільки кукуру'з[ин]а

-ник(-н'ік) тільки куку'руз[ник] (к'і'наш[ник])

-к-о тільки п'р'іс'[к]о

-и-а тільки п'р'іс' а

-іу-[к]-а: тільки гриц'к'іу[к]а

-іу-[и]-а: тільки гриц'к'іу[й]а

ж'н'еун'ік 'площа з-під усіх сільськогосподарських культур'

переважно стир'н'а 'площа з-під усіх сільськогосподарських культур'

МАСШТАБ 1 4 000 000

СЛОВОТВІРНІ (СУФІКСАЛЬНІ) ТИПИ В ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІЙ ГРУПІ ЛИСТЯ ГОРОДНІХ КУЛЬТУР

Карта № 43

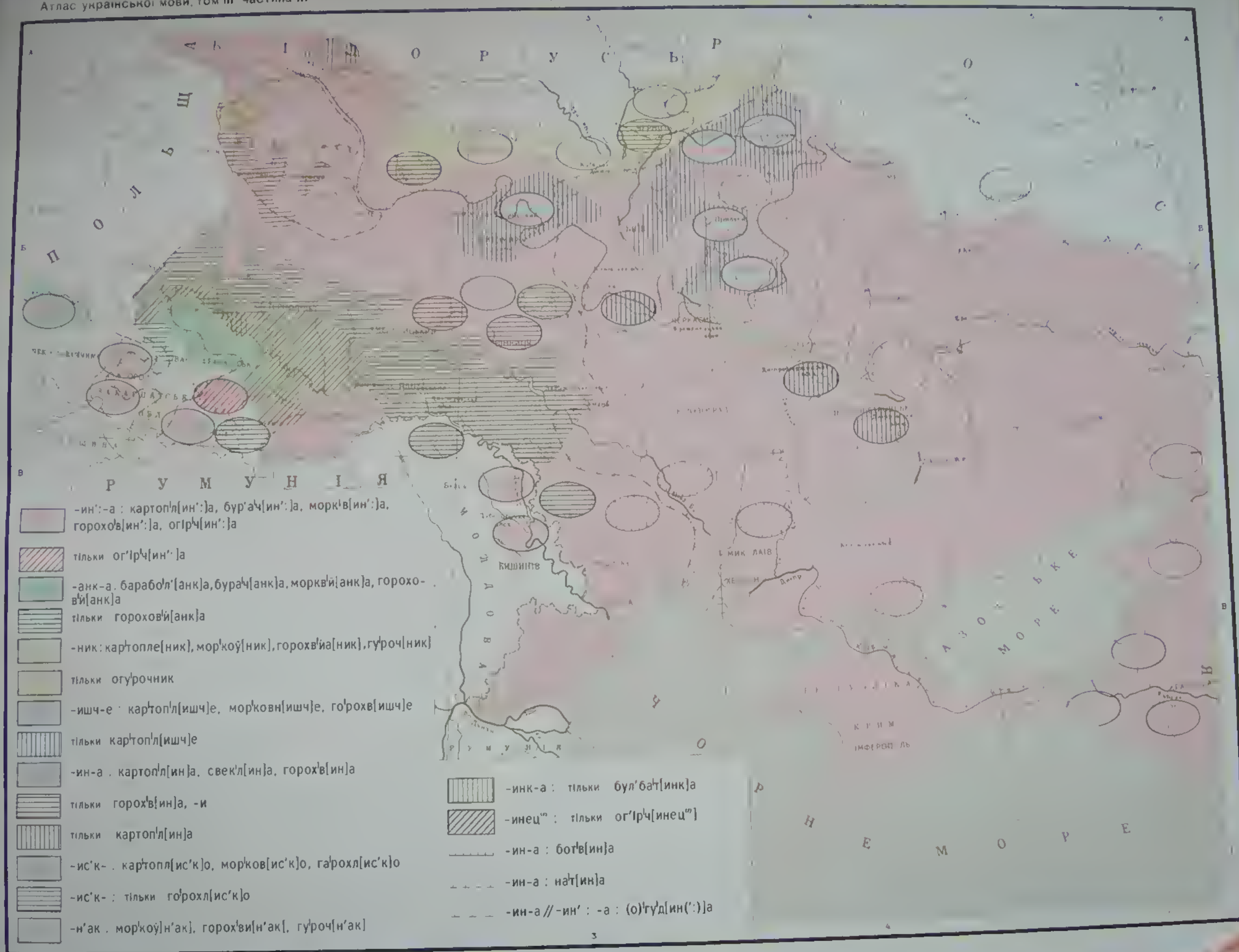

СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА НАЗВ ПАСОВИЩА З КОРЕНЕМ *ПАС-*

Карта № 44

Б І Л О Р У С Ь

Р О С І Я

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

М О Л Д О В А

ЛУЦЬК

ЖИТОМИР

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

ВІННИЦЯ

ЧЕРКАСИ

КІРОВОГРАД

ПОЛТАВА

ХАРКІВ

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

ЗАПОРІЖЖЯ

ДОНЕЦЬК

ЛУГАНСЬК

КУРСЬК

КИШИНІВ

ОДЕСА

МИКОЛАЇВ

ХЕРСОН

КРАСНОДАР

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

- -ов-ищч-е: па'со'вишче
- -б-ищч-е 'паз'(с')бишче
- -ов-ис'к-о: па'со'вис'ко
- -(т)в-иск-о: 'пас(т)виско
- -т-'ів-ник: паст'і'ўник
- -т-ов-ен: пасто'вен'
- -ло. пас'ло
- 'випас
- по'пас
- іншокореневі назви

МАСШТАБ 1:4 000 000

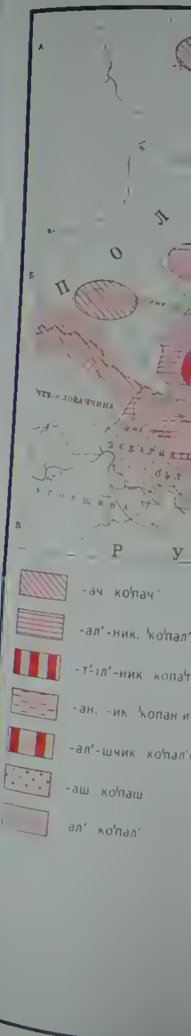

П О Л Ь Щ А
Р У М У Н І Я
М О Л Д О В А
Кишинів
Кіровоград
Дніпропетровськ
Полтава
Запоріжжя
Херсон
А З О В С Ь К Е М О Р Е
Ч О Р Н Е М О Р Е
-ач: коˈпач
-ал'-ник: ˈкопал'ник
-т'-іл'-ник: копаˈт'іл'ник
-ан-, -ик: ˈкопан'ик
-ал'-шчик: коˈпал'шчик
-аш: коˈпаш
-ал': коˈпал'

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ГРУПА З ОПОРНОЮ ЛЕКСЕМОЮ *ХЛІВ* (ФРАГМЕНТ)

Карта № 46

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

ПОЛЬЩА

РУМУНІЯ

КИЇВ

ОДЕСА

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

ЧОРНЕ МОРЕ

хл'іу (1) 'приміщення для корів, коней в індивідуальному господарстві'

хл'іў (1а) 'приміщення для корів, в індивідуальному господарстві'

с'таін'а (1)

с'таін'а (1б) 'приміщення для коней, в індивідуальному господарстві'

ко'н'ушн'а (1)

кон'ушн'а (1б)

по'в'ітка (1)

по'в'ітка (1а)

'шопа (1)

'шопа (1а)

о'бора (1а)

'гражда (1)

'гражда (1б)

ға'раі (1)

а'раі (1а)

МАСШТАБ 1:4 000 000

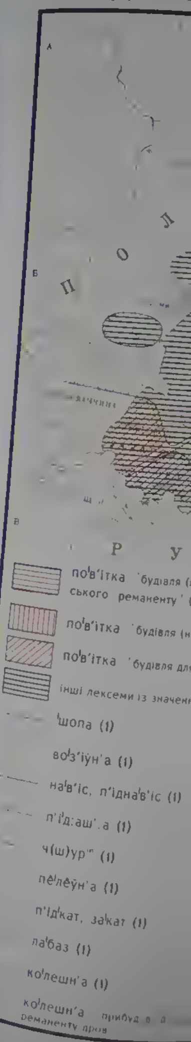

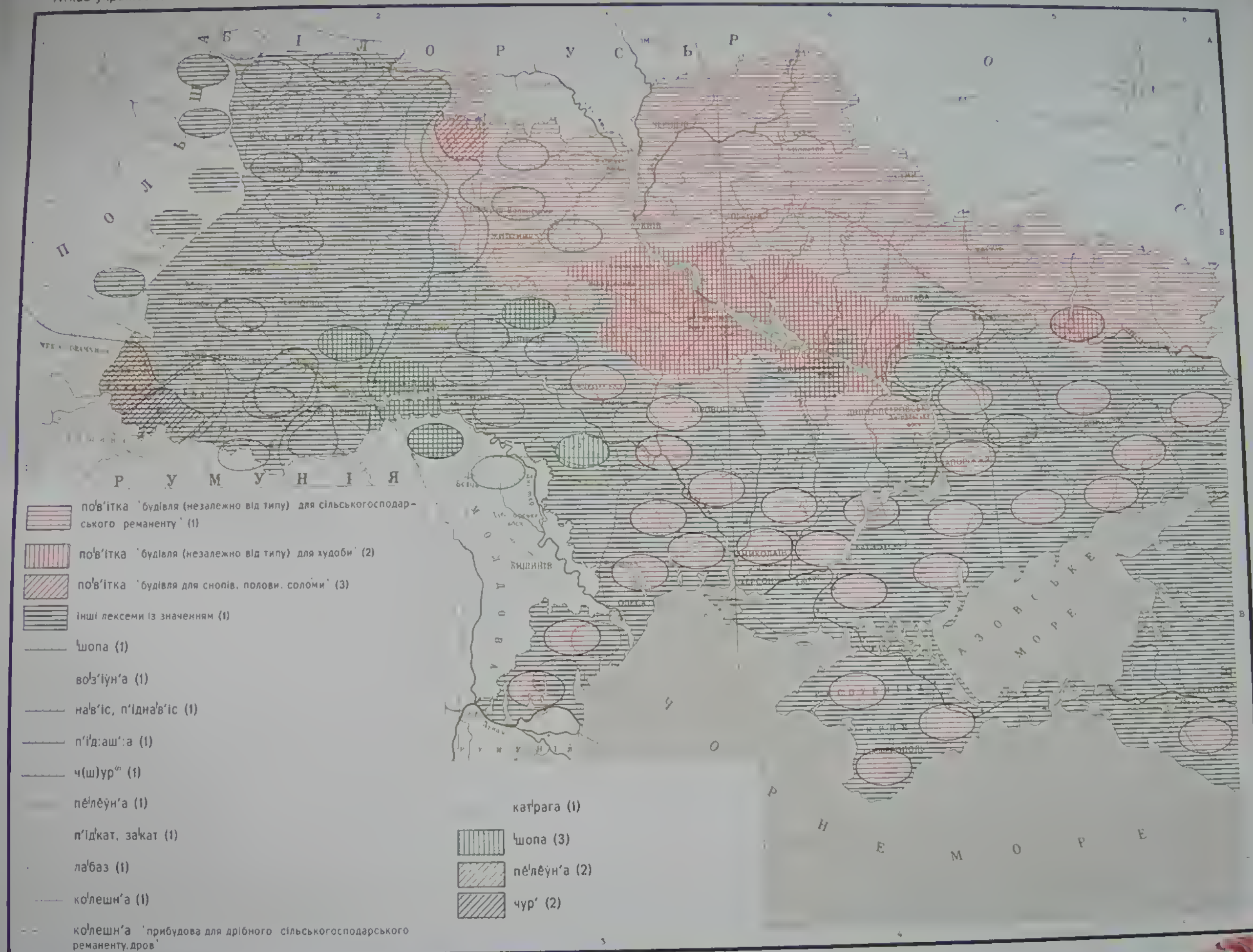

МАСШТАБ 1:4 000 000

Б І Л О Р У С Ь

Р О С І Я

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

М О Л Д О В А

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

тік (1) 'майданчик молотити надворі з накриттям чи без нього (а) - або в приміщенні' (б)

тік (1а) з функціональним звуженням (пасивне, нове, тільки в колгоспі)

тік (1)~к'лун'а (2) 'будівля для снопів, сіна, соломи' (а), 'будівля для снопів, сіна, соломи з током' (б)

тік (1)~сто'дола (2)

тік (1)~гум'но (2)

тік (1)~'пун'а (2)

тік (1)~чур' (2)

'бойіско (1)~сто'дола (2)

гум'но (1а₁) 'місце перед господарськими будівлями, що використовується як тік' (1а)~к'лун'а (2)

гум'но (1а₁)~пе'леун'а (2)

гум'но (1а₁)~чур' (2)

гар'ман (1а), (1а₂) 'ненакритий тік молотити кіньми' ~к'лун'а (2)

бунт (1а₃) 'ненакрите місце, на яке звозять зерно и котре використовують як тік (1а) ~к'лун'а (2)

Нейтралізація семантичної опозиції 1б-2б

гум'но (1б, 2б) (поняття 'місце молотити' не вичленовується з поняття 'приміщення молотити')

сто'дола (1б, 2б) (поняття 'місце молотити' не вичленовується з поняття 'приміщення молотити')

пе'леун'а (1б, 2б) (поняття 'місце молотити' не вичленовується з поняття 'приміщення молотити')

тік (1б, 2б) (поняття 'місце молотити' не вичленовується з поняття 'приміщення молотити')

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

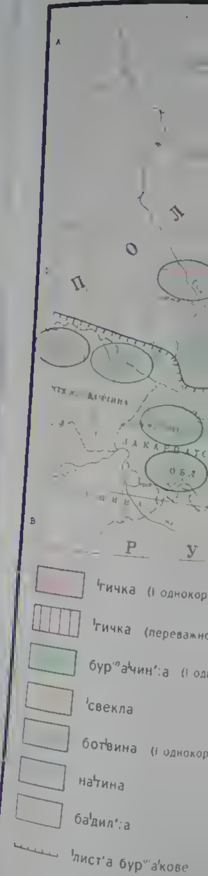

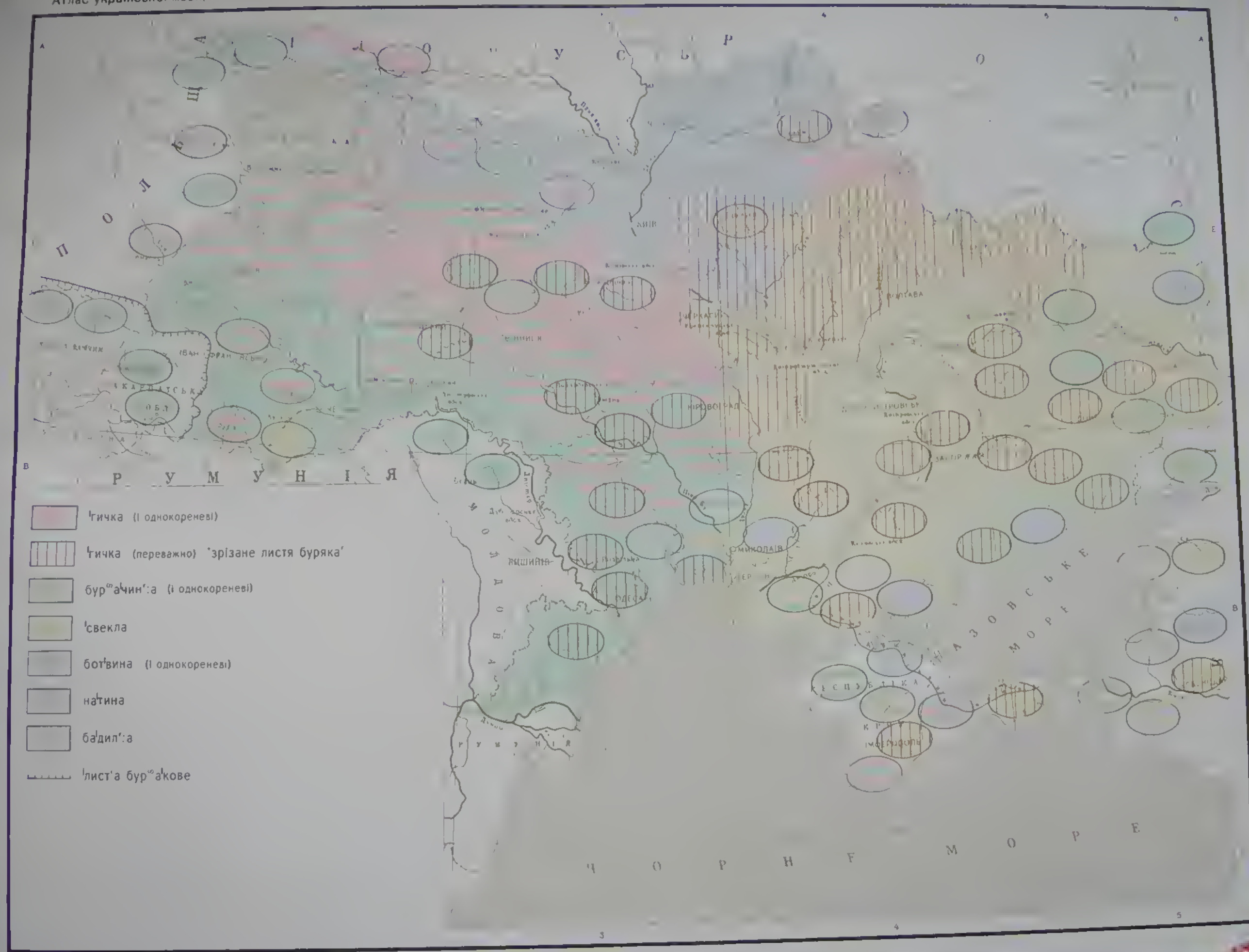

МАСШТАБ 1 4 000 000

КАРТОПЛЯ', 'КАРТОПЛИННЯ' Карта № 50

Б І Л О Р У С Ь

Р О С І Я

П О Л Ь Щ А

Р У М У Н І Я

А З О В С Ь К Е М О Р Е

Ч О Р Н Е М О Р Е

	карˈтопл'а (і однокореневі)		кромˈплин'а
	бараˈбол'а		бобовˈйанка
	ˈбул'ба (і однокореневі)		банȝоˈвин'і
	ˈр'іпа		гарбуˈзин'а
	мандиˈбурка (і однокореневі)		ˈгичка
	крумпл'і		наˈтина (і однокореневі)
	б'іб		баˈдил'а
	банȝ		хм'ˈіллин'а
	гарˈбуз		огуˈдин'а
	картопˈлин'а (і однокореневі)		botˈвина
	бараболин'а		ˈбил'.а
	бул'бин'а (і однокореневі)		каˈл'іўие
	р'іпин'а (і однокореневі)		ˈбет'е
	мандибуˈрин'		в'ˈітин'а

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

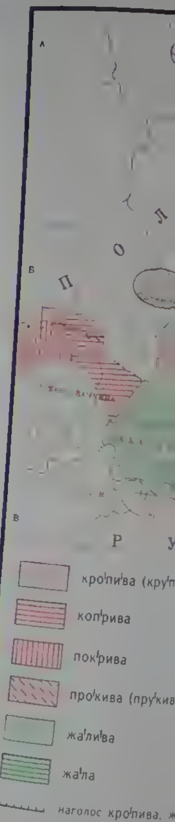

'КРОПИВА (URTICA L.)' Карта № 51

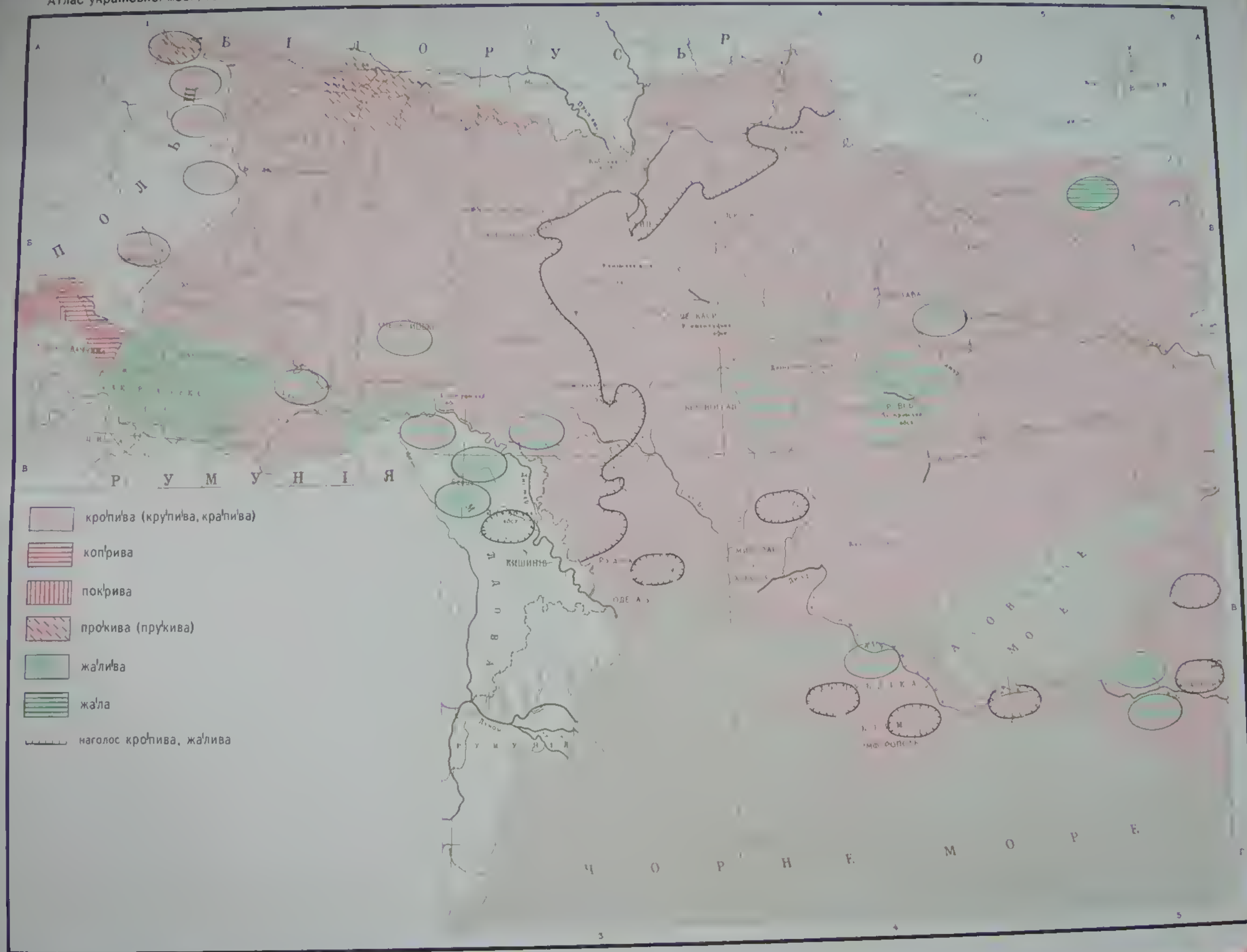

МАСШТАБ 1 : 4 000 000

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ГРУПА З ОПОРНОЮ ЛЕКСЕМОЮ *ГИЧКА* (ФРАГМЕНТ)

Карта № 52

ПОЛЬЩА

БІЛОРУСЬ

РОСІЯ

РУМУНІЯ

ЧОРНЕ МОРЕ

АЗОВСЬКЕ МОРЕ

Чернігів

Суми

Київ

Житомир

Полтава

Черкаси

Вінниця

Кіровоград

Дніпропетровськ

Запоріжжя

Миколаїв

Херсон

Чернівці

Кишинів

- 'гичка (1) 'бадилля буряків'
- 'гичка (2) 'бадилля картопл'
- 'гичка (3) 'бадилля моркви'
- гичка (4) 'бадилля огірків'
- на'тина (1)
- на'тина (і однокорене-ві) (2)
- на'тина (і однокорене-ві) (3)
- на'тина (4)
- ба'дил'.а (1)
- ба'дил'.а (2)
- ба'дил'.а (3)
- ба'дил'.а (4)
- бот'вина (1)
- бот'вина (2)
- бот'вина (3)
- огу'дин':а (і однокорене-ві) (1)
- огу'дин':а (і однокорене-ві) (2)
- огу'дин':а (і однокорене-ві) (3)
- огу'дин':а (і однокорене-ві) (4)
- 'бил':а (2)
- 'бил':а (3)
- Кожне з виділених значень (1), (2), (3), (4) реалізується окремою лексемою

МАСШТАБ 1:4 000 000

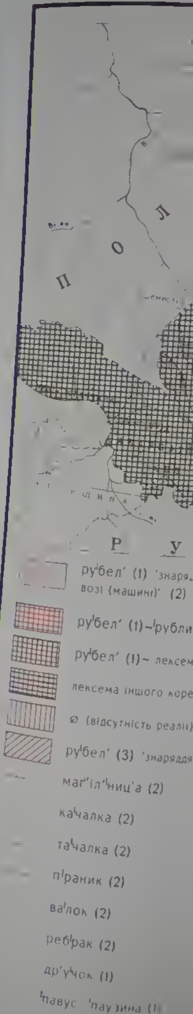

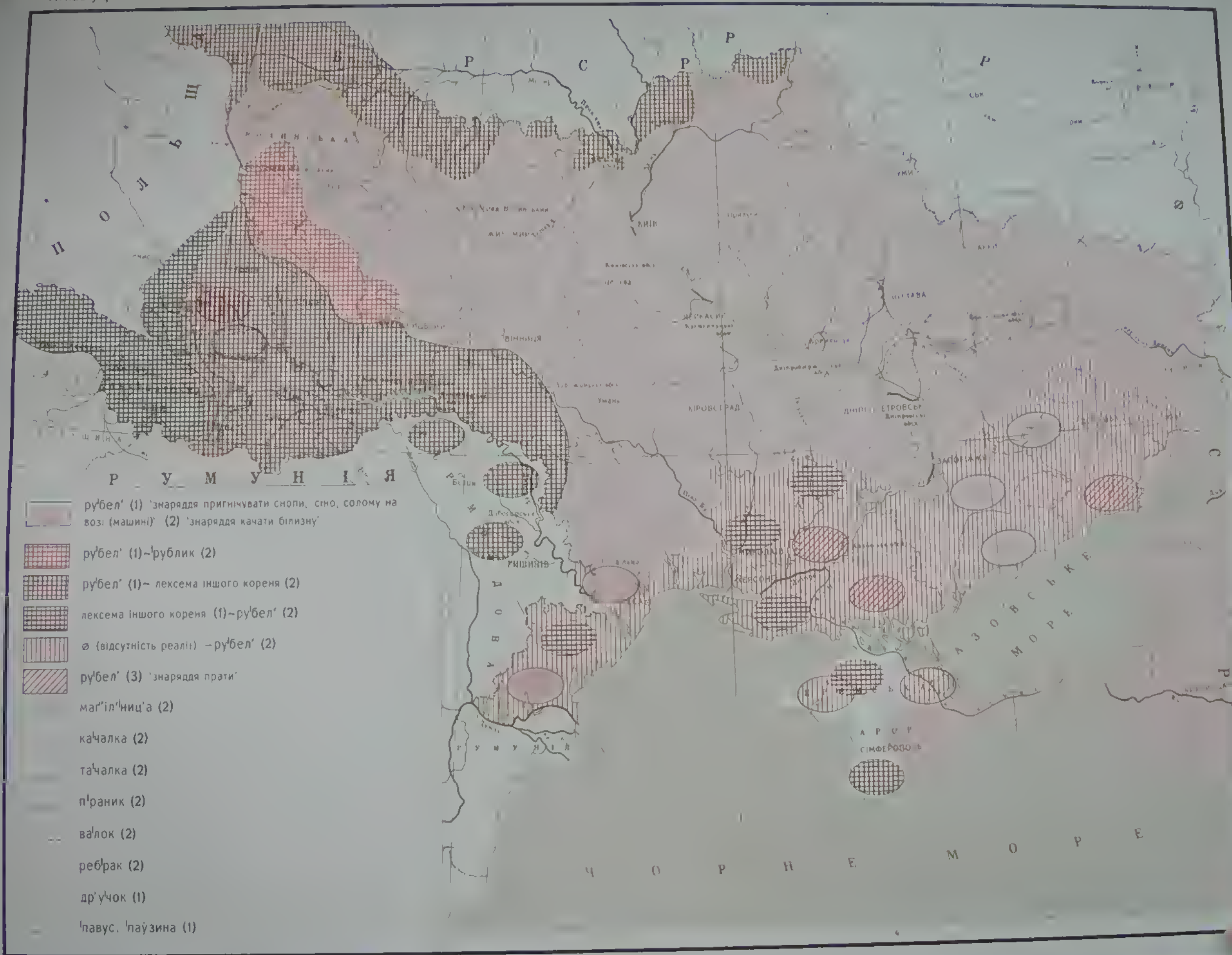

МАСШТАБ 1:4 000 000

ЧАСТИНА 4

НЕКАРТОГРАФОВАНІ МАТЕРІАЛИ

I. ВСТУП

Для створення Атласу української мови було обстежено коло 2500 говірок (в атласі представлено 2303 говірки) з усієї етнічної території за програмою, яка охоплює біля 500 найважливіших питань української діалектної фонетики, граматики і лексики. Томи атласу відображають певні частини української мовної території. Кожний том становить самостійну одиницю в тому розумінні, що в ньому карти характеризують мовну територію, охоплену саме цим томом. Отже, в різних томах атласу нараховується неоднакова кількість карт (у першому томі — 391 лінгвістична карта, в другому — 408 карт, у першій частині третього тому — 144 карти, в другій частині — 151 карта), до того ж карти в різних томах тематично не завжди співвідносні. В АУМ з різних причин не відбито багатьох питань програми, за якою збирався матеріал. Отже, лінгвогеографічним зображенням в АУМ охоплено лише частину зібраного діалектного матеріалу.

У цьому розділі ставиться мета систематизувати і описати некартографований діалектний матеріал і узгодити його з картографованим. Необхідність публікації некартографованого матеріалу викликається тим, що він становить величезну цінність як фіксація української діалектної мови 40—70-х років XX ст.

У розділі «Некартографовані матеріали» знайшов відображення передусім:

1. Матеріал, який не виявляє ареальних розрізнень у межах української мовної території та в межах території, охопленої окремими томами АУМ. Це загальноукраїнські або дуже поширені діалектні елементи, які створюють суцільні ареали в межах обраної для картографування території (наприклад, *коса* — сільськогосподарське знаряддя — для всієї української мовної території; оруд. відм. одн. іменників типу *дорога* на **-ою** на території I тому АУМ тощо).

2. Діалектний матеріал, який, хоч виявляє розрізнення з погляду мовних ознак, але не протиставляється картографічно. Йдеться про два чи більше відповідники певного мовного явища, що поширені в говірках на всій території тому або й фіксуються як паралельні в тих самих говірках (наприклад, *зустˈр'іти (-т')* і *стˈр'інути (-т')* у говорах 1-ї ч. III тому АУМ).

3. Матеріал, який характеризується розрізненням у плані мовних ознак, але ареально протиставляється нечітко, тобто не виявляє чітких ізоглос (наприклад, ареали [ч] — [ч'] на території 1-ї частини III тому АУМ).

4. Матеріал, наявність якого в говорах зумовлюється позамовними чинниками і який утворює непротиставні ареали для всієї картографованої території (наприклад, *опанˈча* 'певний тип одягу на Поділлі', *здвиж* 'грузьке місце на болотах Полісся' тощо).

5. Лексичний матеріал, який не представлено в АУМ через незадовільну фіксацію його в польових умовах (відсутність розкриття семантики ряду лексем, неточність у відбитті лексем — назв конкретних предметів).

6. Матеріал, зафіксований в незначній кількості говірок (наприклад, [в] > [м] в лексемі *ˈжомнір* на території I тому АУМ зафіксовано лише в чотирьох говірках).

Незалежно від того, виявляє чи не виявляє матеріал з конкретного питання програми ареальні розрізнення, надається чи не надається для картографування, він є важливим джерелом для вивчення просторових виявів української мови на різних рівнях її структури і заслуговує на публікацію.

Композиційною основою розділу є «Програма для збирання матеріалів до діалектологічного атласу української мови» (К., 1949).

У розділі не розглядається матеріал питань, що наведені в програмі поза нумерацією (після 197-го питання): «1) назви місцин, кутків (вулиць) у селі, а також струмків, озер, хуторів, гаїв, пролісків, гір, полонин, урвищ, балок, байраків і т. ін. з вашої округи; назви старих селищ і інших сіл навколо; 2) старі назви місяців, якщо їх вживають або хтось пам'ятає; 3) яких слів уживають, розмовляючи з маленькими дітьми; 4) на примор'ї або при річках бажано б записати назви човнів, байдаків з деталями».

Під час збирання матеріалу більшість експлораторів відповіді на три останні запитання вважали необов'язковими, засвідчували їх дуже рідко, тому матеріал цих питань для характеристики відповідних явищ нічого істотного не дає. Матеріал першого з названих питань використовується у відповідних працях з ономастики.

Немає також характеристики матеріалу з розділу програми «Фразеологія. Словосполучення» (питання 198—220). Названий розділ програми за своїм призначенням не співвідносний з іншими розділами. Діалектні відмінності прислів'їв і приказок, наведених у цій частині програми, повинні були забезпечити вияв головних фонетичних і морфологічних особливостей певної говірки. Основне призначення названого розділу програми, за задумом її авторів, полягало в тому, щоб замінити розділи «Фонетика» і «Граматика» при анкетному зборі матеріалу некваліфікованими експлораторами, проте анкетний збір матеріалу для АУМ не застосовувався. Природно, що більшістю записувачів названий розділ програми не брався до уваги, засвідчені подекуди прислів'я і приказки для характеристики відповідних говірок не дають нічого істотного.

Основою для написання розділу «Некартографовані матеріали» була картотека фондів АУМ. Оскільки картотека складалася окремо для кожного тому АУМ, характеристика матеріалу теж дається окремо. Після наведеного запитання програми спочатку вказується на номер карти, якщо карта на дане явище у відповідному томі АУМ наявна; далі дається перелік відповідних діалектних елементів переважно в тому порядку, в якому вони представлені в легенді відповідної карти; після цього наводяться співвідносні з картографованими діалектні елементи, поміщені в коментарі до відповідної карти. Якщо карта не вичерпує повністю матеріалу відповідей на поставлене питання, тут же характеризується не охоплений нею матеріал. При відсутності в даному томі атласу карти на певне питання подається докладна характеристика відповідного матеріалу з визначенням ареалів діалектних елементів.

Лінгвогеографічна характеристика некартографованого матеріалу здійснюється або прямим перерахуванням номерів населених пунктів, у яких зафіксовано відповідне явище, або шляхом опису відповідних ареалів. Оскільки в праці наводяться номери населених пунктів різних томів АУМ, то, щоб дати змогу читачеві локалізувати будь-який діалектний елемент і спроектувати відповідний ареал на карту, в розділі додаються карти-бланківки I—III томів АУМ.

У розділі «Некартографовані матеріали» характеризується весь зібраний для АУМ матеріал, однак повністю не наводиться. З метою зменшити обсяг III тому АУМ упорядники в багатьох випадках при описі діалектних явищ вдавалися до узагальнень. Передусім узагальнено характеризуються ареали певних діалектних елементів.

Якщо якесь явище є характерним для всіх говірок у межах певного тому, то це виражається у висловах типу «в усіх говорах у межах тому послідовно виступає (засвідчується, фіксується)...»; якщо певне явище засвідчено в усіх говорах, хоч не в усіх говірках, то це передають вислови типу «в усіх говорах фіксується (записано, засвідчено) ...»; коли ж явище властиве тільки окремим говіркам усіх говорів, це характеризується висловами типу «в усіх говорах зрідка (подекуди, спорадично) фіксується (виступає, засвідчується)...». Аналогічні вислови вживаються і при характеристиці поширення явищ на меншій території (в частині говорів, в окремих говорах).

Вислів «в усіх говорах» значить — для I тому: у середньонаддніпрянському, східнополіському, більшій східній частині середньополіського, крайній східній частині волинського, східній частині подільського, північній частині степового і крайній північно-західній частині слобожанського говорів; для II тому: у західнополіському, західній частині середньополіського, волинському, західній частині подільського, надсянському, наддністрянському, покутсько-буковинському, гуцульському, бойківському, закарпатському, лемківському говорах; для 1-ї ч. III т.: у слобожанському говорі і у східній частині степового та середньонаддніпрянського говорів; для 2-ї ч. III т.: у степовому говорі, в тому числі в говірках Криму і Кубані, і в південно-східній частині подільського говору.

Крім загальних описів території поширення явищ з метою лаконічності викладу в розділі застосовано також умовні позначення ареалів: суцільний ареал — поширення певного діалектного елемента в усіх говірках відповідної території; розріджений ареал — не суцільна, але досить часта фіксація діалектного елемента в говірках певної території; ареальні вкраплення — непослідовна фіксація діалектного елемента без виразних ознак якоїсь локалізації в межах певної мовної території.

При описі ареалів у розділі вживаються традиційні в українській діалектології назви говорів, застосовується також опис ареалів за географічними ознаками.

У підрозділах з лексики і граматики в багатьох випадках не подаються регулярні фонетичні варіанти певних лексем і форм. Загалом у розділі часто наводяться словоформи з подвійним наголошенням, хоч в окремих говірках воно й не засвідчене; перелік усіх свідчень наголошення, який упорядники первісно наводили, займав багато місця, і від нього довелося відмовитись. Відсутність знака наголошення свідчить про те, що відповідну словоформу експлоратори записали без наголосу.

Усі діалектні репрезентанти наводяться у загальноприйнятій у сучасній українській діалектології фонетичній транскрипції, паралелізми діалектних елементів (форм, лексем тощо) сигналізуються знаком //, уживається скорочення: нас. п.— населений пункт, нас. пп.— населені пункти.

Опрацювання питань Програми за авторами розподіляється так:
І. О. Варченко: 8—14, 50—58, 78—80, 124—138, 224—234, 266—268, 283—292, 368—386;
С. Ф. Довгопол: 15—21, 62—75, 139—153, 221, 222, 263—265, 269—271, 282, 293—300, 387—407а;
А. М. Залеський: 22—28, 59—61, 76, 77, 81—85, 272—274;
Н. Й. Марчук: 29—35, 86—97, 154—168, 235—246, 275—277а, 301 - 307, 340—367;
І. Г. Матвіяс: 36—42, 98—109, 169—183, 247—262, 277б, в, 278, 308—324, 407б—434;
Т. В. Назарова: 1—7, 223;
Н. П. Прилипко: 43—49, 110—123, 184—197, 279—281, 325—339, 435—464.

II. ПРОГРАМА ДЛЯ ЗБИРАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДО АТЛАСУ

1. ЛЕКСИКА

А. Як у вас називається?

1. Місце, на якому знаходиться хата з господарськими будівлями: *саˈдиба, грунт* чи *ґрунт, оˈбійстя, двір*...?

2. Житловий будинок: *ˈхата, дім, доˈмівка, ˈхижа, госˈпода*...? Якщо якесь з цих слів (напр., *хижа, халупа*) вживається зневажливо про вбогу будівлю, треба на це вказати.

3. *Гоˈрище* чи *ˈвишки*, чи *під*...?

4. Частина труби на хаті, яка міститься зверху: *диˈмар, верх, труˈба, ˈбовдур* чи ще якось?

5. Будівля для снопів, полови, соломи: *кˈлуня, стоˈдола* ...?

6. Приміщення для зерна: *амˈбар, шˈпихлір, сˈпʼіжарня*...?

7. Приміщення для с.-г. реманенту: *поˈвітка, наˈвіс*?

8. Приміщення для домашніх тварин: а) корів? б) коней? в) свиней? г) овець? *(оˈбора, коˈшара...?)*.

9. *ˈПасіка, пˈчельня*...?.

10. Місце, де молотять: *тік, гарˈман, гумˈно* чи ще як?

11. Місце для пасовищ: а) в полі, б) в лузі, в) в лісі?

12. *Цˈвинтар* чи *кˈладовище*, чи *могилˈки*...?

13. Земля: а) орана кілька років тому, б) ніколи не орана *(тоˈлоˈка, переˈліг* чи *цілиˈна...?)*

14. Земля, орана на зиму: *зяб* чи...?

15. Поле, з якого знято: а) ˈжито, пшеˈницю, б) пˈросо, в) гˈречку, г) буряˈки, д) льон, е) ˈсоняшник, ж) кукуˈрудзу, з) оˈвес?

16. Способи оранки: *у склад, у розˈгін*...?

17. Пропуск в оранці: *ˈогріх*...?

18. Пропуск в косінні: *гˈрива*...?

19. Обробляти землю після оранки: а) перед сівбою? б) після сівби? *(боронуˈвати, волоˈчити, скоˈродити...?)*.

20. Час збирання сіна?

21. Час збирання зернових культур?

22. Два *ˈгоди* чи два *ˈліта*? Сім *год* чи сім *літ*? Дванадцять *год* чи дванадцять *літ*?

23. Плуг і його частини: *ˈручки, граˈділь, чересˈло, поˈлиця, леˈміш*...? Подайте схематичний малюнок з позначенням і назвами частин; бажано зробити обмір частин у см.

24. Коса і її частини: *кісˈся, прут, ˈжаˈло, ˈручка, грабˈки*...? Подайте малюнок з позначенням частин; бажано зробити обмір частин у см.

25. Ціп і його частини: *ціˈпильно, ˈкапиця, бич*...? Подайте малюнок з позначенням частин; бажано зробити обмір у см.

26. Прилад для биття конопель: *биˈтельня, ˈламанка, зˈбиванка, ˈтерниця (ˈтерлиця), пот(е)ˈребня*...?

27. Осінні сходи жита, пшениці: *скараˈда*...? Якщо весняні сходи називаються інакше, треба це записати.

28. Різні періоди росту і достигання жита, пшениці від сходів до повного достигання: *(ˈжито росˈте в стˈрілки, викиˈдає ˈколос, налиˈвається, сˈпіє..?)*.

29. Купа, в яку складають снопи у полі: *ˈпʼятка, ˈпʼятˈнадцятʼка, ˈпівˈкопи, коˈпа* (з скількох снопів?)?

30. Велика кладка снопів у полі, на току: *сˈкирта, ожеˈред*...?

31. Відходи після молотьби (крім соломи): а) жита, б) пшениці, в) проса, г) гречки?

32. Картопля: *964араˈболя, ˈбульба, карˈтохи, земняˈки, ˈріпа, кˈрумплі..*?

33. Листя буряків, моркви, картоплі: *буряˈчиння, ˈгичка, сˈвекла, моркоˈвиння, картопˈлиння*...?

34. Стебло огірків, гороху: *оˈгудиння, гороˈховиння*...?

35. *Гриˈби, ˈгуби*...?

36. Повозка для перевезення: а) снопів, сіна, соломи, б) дров, в) зерна?

37. Частини воза: *поˈлудрабки, підˈтока, віˈйя, кіˈлок, люшˈня*...? Дати схематичний малюнок з позначенням частин.

38. Чим пригнічують (притискують) снопи чи сіно на возі?

39. *Баˈтіг, бат, ˈпуга, бич*... Дати малюнок. Чи є яка різниця в значенні?

40. Старі міри земельних площ, що вживалися при одноосібному господарюванні: *ˈгони, день, ˈріза, півˈріза, шнур, упˈруг, морг, увоˈлока, воˈлок*...?

41. Доріжка протоптана пішоходами: *сˈтежка* чи ...?

42. Блискавка: а) з громом, б) без грому?

43. Погана погода?

44. Добра погода?

45. Снігопад: а) без вітру, б) з вітром?

46. *Хˈмара* чи *ˈтуча*, чи ще як? Яка різниця в значенні?

47. *Веˈселка (веˈселиця), ˈрайдуга, дуˈга* ...?

48. *Хоˈлодний день* чи *ˈзимний*, чи *стуˈдений*, чи *ˈсіверкий день*?

49. Посуд, в якому стоїть вода у кімнаті: *ˈдіжка, ˈкадка (каˈдушка)* ...?

50. *ˈНочви, вагаˈни, ˈнецьки*...? Дати малюнок.

51. *Гˈлечик, глаˈдущик* чи *глаˈдишка*...? Для чого вживається?

52. *Козуˈбенька, веˈрейка, ˈкошик*... Дати малюнки.

53. Чим набирають воду, щоб напитися: *коˈрець (ˈкірчик), ківш (ˈківшик)?*

54. *Осˈлін* чи *ˈлава, ˈлавка* (переноситься чи ні), чи *тапˈчан*? Чи є різниця в значенні?

55. Кусок хліба: а) *сˈкиба* чи *ˈлуста*, чи *ˈкусень (ˈкусник)*; б) *окˈраєць* чи *ціˈлушка*...?

56. Коˈлиска. Дайте малюнок з позначенням частин.

57. а) *Коцюˈба* чи *кочерˈга*, чи *коˈвіня*...? б) *Роˈгач* чи *ˈвилошник*, чи *ˈвилка*...?

58. *Пˈраник* чи *пˈральник*...?

59. *Соˈрочка* чи *коˈшуля*...?

60. а) *ˈПояс, ˈпасок*; б) *ˈгашник* чи *очˈкур?*

61. *Сˈкатерка* чи *насˈтільник*, чи *ˈобрус*...?

62. *Заˈпаска* чи *попеˈредниця*, чи *заˈпілка*, чи *заˈвіска*, чи *катˈран*, чи *хварˈтух?* (Намалювати схему крою).

63. *ˈТорба* чи *ˈтайстра*, чи *ˈкайстра*, чи...?

64. *Скоˈтина* чи *тоˈвар*, чи *хуˈдоба, ˈбидло*...?

65. *ˈПівень* чи *ˈкогут*, чи *ˈкочет*, чи *ˈкокош*...?

66. *Курˈча* чи *куˈря*, чи *куріˈпʼя*...?

67. *ˈКачур* чи *ˈселезень*, чи *ˈселех*, чи ...?

68. *ˈКачка* чи *ˈутка*, чи...?

69. *Леˈлека* чи *чорноˈгуз*, чи *ˈбусел (ˈбусля)*, чи *ˈбоцян (ˈбоцюн)*, чи *бузьˈко?*

70. *ˈДятел, ˈятель* чи *довˈбач*, чи *ˈжолва (ˈжонва, ˈжовна, ˈжорва)?*

71. *ˈЯструб* чи *шуˈляк (шуˈліка)*, чи *краˈгулець*...?

72. *Гороˈбець* чи *вороˈбець (вороˈбель)*, чи *вереˈбей*, чи *коноˈпельник*...?

73. *Зоˈзуля* чи *кукуˈличка (кукуˈлічка)*...?

74. *Гаˈдюка (гад, ˈгадина)* чи *пасˈкудниця*, чи *поˈганка*, чи *ˈгашка*, чи *єˈхида*, чи *пеˈкельниця*, чи *сороˈкуля*...?

75. *ˈБілка* чи *виˈвірка (вевеˈриця)*, чи *кацаˈбурка (кацаˈбірка)*, чи *цуˈбірка*...?

76. *Муˈрашˈки, муравˈлі, муˈраˈхи* чи *комашˈня*, чи ...?

77. *Жук-ˈолень* чи *роˈгач (роˈгаль)*, чи *розсоˈхач*, чи *тур*, чи *буˈгай*...?

78. *Писˈкар (пісˈкар)* чи *пічˈкур*, чи *ˈкоблик (сˈкоблик)*, чи *стовˈбець*, чи *піскоˈзуб*, чи *боˈбир*, чи *биˈча (биˈчок)* ...? Треба зʼясувати (як і далі №№ 79, 80), чи це назви одної породи, чи різних риб?

79. *ˈОкунь* чи *деˈрун*, чи *чекаˈмаз*, чи *костˈриж*, чи *швець*, чи *шинˈгір (шінˈгір)*, чи *чіˈраз*...?

80. *ˈМентуз (ˈминтус, ˈментюх)* чи *минь (миˈньок, меˈньок)*, чи *каˈлека*, чи *ˈживчик* (риба) ...?

81. *Кукуˈрудза* чи *пшеˈничка*, чи *пˈшінка*, чи *кияˈхи*, чи *кендеˈриця (тендеˈриця)*, чи *меˈлай*, чи *качаˈни*, чи *каˈлачики*...?

82. *Чечеˈвиця* чи *сочеˈвиця*, чи *ˈлинда*, чи *ˈленча*...?

83. *Куˈделя, куˈділь, куˈділка, кудеˈляк* чи *куˈжіль*...?

84. *ˈБорошно* чи *мˈливо*, чи *муˈка*...?

85. *Окˈріп* чи *ˈкипень*, чи *вар*, чи *киˈпʼяч*, чи *кипʼяˈток*...?

86. *Оˈтець* чи *ˈбатько*, чи *ˈдедьо, ˈненьо*...?

87. *ˈДядько* чи *стˈрий(ко)*, чи *ˈвуй(ко)*...? Яка є різниця в значенні?

88. *ˈЖінка* чи *коˈбіта*, чи...?

89. *Господиня* чи *хаˈзяйка*, чи *госпоˈдарка*, чи *ґазˈдиня*...?

90. *Веˈсілля* чи *сˈвадьба*...?

91. *Вагітˈніти* чи *ˈбути важˈкою (ваˈгітною)*, чи *ˈбути у ваˈзі (у тяˈжі)?*

92. *Поˈлог* чи *зˈлоги*, чи *поˈрід? Леˈжати в поˈлозі (в поˈлогах)*..?

93. *Коˈваль* чи *коˈвач*, чи *кузˈнець*, чи...?

94. *ˈТесляр* чи *ˈтесля*, чи *пˈлотник?*

95. Бідний селянин або селянка, що колись працювали по чужих людях у наймах?

96. Заможний селянин, що колись експлуатував працю бідних селян?

97. Гуртова поміч сусідові при будуванні хати тощо (раніше і тепер): *толоˈка*...?

98. *Ковˈтати* чи *глиˈтати*, чи *лиˈгати*...?

99. *Зустˈріти* чи *стˈрінути*, чи *спітˈкати*, чи *зˈдибати*...?

100. *Почеˈкай* чи *стриˈвай*, чи *підожˈди*...?

101. *ˈБачити* чи *ˈвидіти*, чи *зˈріти*...?

102. *Короткоˈзорий* чи *приˈзористий*, чи *низькоˈокий?*

103. *ˈБігти шˈвидко* чи *сˈкоро*, чи *пˈрудко*, чи *ˈхутко*, чи *ˈборзо*, чи *шˈпарко*, чи...?

104. *ˈДуже веˈликий* чи *ˈвельми-*, чи *тˈвердо-, ˈбарзо веˈликий?*

105. *Весˈною* чи *навесˈні*, чи *о весˈні*, чи *по весˈні*...?

106. а) *ˈЛітом* чи *вˈлітку*, чи *вˈліˈті*...? б) *Зиˈмою* чи *вˈзимку*, чи *взиˈмі*...?

107. *Сˈмерком* чи *ˈлягома (ˈлягови)*, чи *у ˈпізні вˈляги*...?

108. *Через* гˈреблю чи *през* гˈреблю, чи *брез* гˈреблю...?

109. *Без вˈсяких приˈчин* чи *без ˈніяˈких приˈчин*, чи *без ˈжодних (ˈжадних) приˈчин?*

110. *Без* ˈматері, *без* сестˈри чи *крем* ˈматері, *крем* сестˈри?

111. Воли *реˈвуть*, корови *ˈмукають*, чи...?

112. Коні *ірˈжуть* чи...?

113. Вівці *ˈбекають* чи *ˈмекають*, чи *бˈляють*, чи...?

114. Собаки *ˈгавкають* чи *бˈрешуть*, чи...?

115. Вовки...?

116. Жаби *ˈкумкають* чи...?

117. Кури *сокоˈтять* чи *кокоˈтять*, чи *кудкуˈдакають*, чи *кˈвокчуть*, чи...?

118. Качки...?

119. Гуси...?

120. Індики...?

121. Коти...?

122. Як у вас кличуть: а) коней, б) корів, в) овець, г) свиней, д) гусей, е) курей, є) індиків, ж) собак, з) котів. Наприклад, коней: *кось-кось-кось*... качок: *тась-тась-тась*... корів: *минь-минь-минь*.

123. Як відганяють: а) коней, б) корів, в) овець, г) свиней, д) гусей, е) качок, є) індиків, ж) собак, з) котів. Наприклад, *а-дˈзусь... а-ˈкець... а-ˈбир... а-ˈкиш... а-ˈкота*... і т. ін.

Б. Чи вживається у вас слово і яке його значення?

124. *Калиˈта, каˈлитка* (гаманець).

125. *Чеˈмерка, чеˈмарка* (верхній чоловічий одяг з талією й брижами ззаду). Дати опис і малюнок, а також і для №№ 126, 127, 128, 129, 130.

126. *ˈГуня, ˈгунька* (свита).

127. *Шоˈшон, шуˈшун* (верхній жіночий одяг).

128. *Пˈлахта.*

129. *Оˈчіпок* і *наˈмітка.*

130. *Опанˈча* (верхній чоловічий одяг).

131. *Семˈряга, семеˈряга, семиˈряга, сімˈряга.*

132. *Керпˈці, керˈпець* (постоли).

133. *Веˈрета, веˈрето.*

134. *ˈКовдра, ˈкодря* (одіяло).

135. *Дзбан, джбан, жбан, збан, чван.* Дати опис і малюнок.

136. *ˈЦебер.* Дати малюнок, зазначити, для чого вживається.

137. *Діˈжа* (посуд для тіста). Дати малюнок.

138. *ˈКадіб (ˈкадуб, ˈкадовб...)?*

139. *ˈРало.*

140. *Соˈха.* (До №№ 139, 140 дати схематичний малюнок з позначенням і назвами частин).

141. *ˈКоник, козьоˈлок* (прилад, на який накладається пряжа, щоб мотати в клубки). Дати малюнок.

142. *Свердˈло, сˈвердел, сˈвідер.*

143. *ˈЛяда* (1. спускні дверчата; 2. покришка; 3. ледар; 4. в сполученнях: *ˈляда (ˈледа)* кому, *ˈляда (ˈледа)* який і т. п.).

144. *ˈОжог, ˈожуг, ˈожіль* (палиця для перевертання вугілля або соломи, що горить у печі).

145. *ˈВіхоть.*

146. *Обиˈчайка* (обід у ситі).

147. *Руˈбель* (прилад для качання білизни тощо).

148. *ˈБабка* (прилад, на якому клепають коси).

149. *Жураˈвель* (прилад для витягання води з колодязя чи, може, для подавання соломи на скирту). Дати схематичний малюнок з позначенням частин і пропорцій.

150. *ˈРелі, оˈрелі, оˈрель* (гойдалка).

151. *ˈБуда* (1. курінь, намет; 2. місце виробки поташу, дьогтю...).

152. *Каˈбиця* (літня піч на дворі або...?).

153. *Під* (1. у печі; 2. місце під скиртою; 3. горище).

154. *ˈРєптух.*

155. *ˈШанька* (1. торба для годівлі коней; 2. торбинка пастушка).

156. *Хоˈроми, хоˈромина.*

157. *ˈТерем, ˈтереми.*

158. *ˈПалуба.*

159. *Сˈтая* (оселя).

160. *Куˈрінь.*

161. *Тин.*

162 *Парˈкан.*

163. *ˈЛіса* (огорожа).

(До №№ 161, 162, 163 дати опис, малюнок).

164. *Багˈно* (1. болото, грязь; 2. рослина; 3. трясовина).

165. *Драговиˈна.*

166. *Баˈюра.*

167. *Яр.* Які має значення?

168. *Леˈвада.*

169. *Лан.*

170. *ˈНива.*

171. *Майˈдан.*

172. *Гай.*

173. *Баˈгаття* (1. вогонь; 2. огнище; 3. жар).

174. *ˈВатра* (1. вогонь; 2. ˈогнище; 3. чеˈрінь). *Жиˈва ˈватра?*

175. *Оˈтара, оˈтариця (череˈда).*

176. *ˈРуно* (вовна).

177. *ˈПідˈмет, ˈпідˈметець* (1. грядка; 2. цвітник; 3. коноплянник).

178. *ˈСябер, сябˈро; сябˈриний, сябруˈвати.*

179. *ˈЧелядь* (1. молодь; 2. жінка; 3. слуги, наймити).

180. *Раˈтай* (орач).

181. *ˈРіща* (сушняк, хмиз).

182. *Ваˈга, ˈважити.*

183. *Тереˈбити, тереˈбівля.*

184. *Колуˈпати.*

185. *Креˈсати.*

186. *Поскˈромити, поскˈромлювати* (приборкати, втихомирити...).

187. *Кут, куˈток.*

188. *Кˈволий.*

189. *Бˈридко.*

190. *Стˈрава, стˈравня.*

191. *Сˈльота, сˈлота.*

192. *ˈПерса, ˈперси* (груди).

193. *ˈПосаг* } (придане).
194. *ˈВіно* }

195. *Паˈцюк* (1. порося; 2. кабан; 3. щур; 4. жучок...?).

196. *Пˈрузик* (коник).

197. *Руˈда* (чи не вживається в значенні «кров»?).

2. СИНТАКСИС

221. Паˈсу *ˈконей, коˈрів, свиˈней* чи паˈсу *ˈконі, коˈроˈви, сˈвині?* Чеˈкаємо *госˈтей* чи *на госˈтей*, чи чеˈкаємо *на ˈгості*, чи чеˈкаємо *ˈгості?* Жеˈне *ˈгуси* чи жеˈне *гуˈсей?*

222. Беˈри *серˈпа* чи беˈри *серп?* Взяв *ноˈжа* чи взяв *ніж?* Переˈкинув *ˈвоза* чи переˈкинув *віз?*

223. Люˈдина *виˈсокого зˈросту* чи люˈдина *виˈсока на зріст*, чи люˈдина *виˈсока зˈростом?*

Динамічна Днеˈвина... Дереˈвина *з коˈрінням глиˈбоким, ˈлистям шиˈроким*, чи дереˈвина *коˈріння глиˈбокого, ˈлисту шиˈрокого*, чи дереˈвина *ˈкорінь глиˈбокий, лист шиˈрокий?*

224. а) Занеˈдужала *у ˈмене ˈжінка* чи *занеˈдужала меˈні ˈжінка?* Сˈльози *їй на оˈчах*, чи сˈльози *у ˈнеї на оˈчах? Меˈні боˈлить голоˈва* чи *в ˈмене боˈлить голоˈва*, чи *меˈне боˈлить голоˈва?*

б) ˈЗаздрісний *чуˈжому ˈщастю* чи ˈзаздрісний *на чуˈже ˈщастя*, чи ˈзаздрісний *до чуˈжого ˈщастя*, чи ˈзаздрісний *чуˈжого ˈщастя?*

225. Син ˈвищий *від (од) ˈбатька* чи ˈвищий *за ˈбатька*, чи ˈвищий *ˈбатька*, чи ˈвищий *ніж ˈбатько? ˈВище від ˈбатька*, чи *за ˈбатька*, чи *ˈвище ˈбатька?*

226. Жуˈритися *за ˈсином* чи *жуˈритись по ˈсину*, чи *жуˈритися за ˈсина?*

227. Пиˈтатися *про гˈроші, про ˈбатька* чи пиˈтатися *о гˈроші, о ˈбатькові?* Зˈгадувати *за діˈтей*, зˈгадувати *про діˈтей*, зˈгадувати *на діˈтей?*

228. Поˈрадився *з ˈжінкою* чи поˈрадився *у ˈжінки?*

229. ˈДякувати *стаˈрому* чи ˈдякувати *стаˈрого?*

230. а) Іˈти *по ˈводу* чи *за воˈдою?* Іˈти *по ˈлікаря* чи *за ˈлікарем?*

б) Поˈїхати *в ліс* чи *до ˈлісу?* Пішˈла *в ˈполе* чи *на ˈполе?*

231. Посадоˈвив йоˈго *проти ˈсебе* чи *перед ˈсебе*, чи *просто ˈсебе?*

232. Син приїде до нас *через ˈтиждень* чи *за ˈтиждень, по ˈтижню*, чи *у ˈтиждень?*

233. *Коло* ˈлісу (ˈліса), *коло* гоˈри, *коло* ˈхати чи *біля* ˈлісу (ˈліса), *біля* гоˈри, *біля* ˈхати, чи *бˈлизько* ˈлісу (ˈліса), *бˈлизько* гоˈри, *бˈлизько* ˈхати?

234. *Пісˈля оˈбіду, пісˈля війˈни, пісˈля шˈлюбу* чи *по оˈбіді, по війˈні, по шˈлюбі?*

235. Оˈбидва (ˈоба, два, три, чоˈтири) *браˈти* чи *бˈрати?* чи *бˈрата?* Два (три, чоˈтири) *чолоˈвіки* чи *чолоˈвіка?*

236. *Дві (три, чоˈтири) ˈжінки* чи *ˈжінці*, чи *дˈвоє (тˈроє, ˈчетверо) жіˈнок? Дві руˈки, дві руˈці, дˈвоє рук? Два відˈра, дві відˈрі, дˈвоє ˈвідер?*

237. *Гˈде* три бˈраˈти (бˈрата) чи *іˈдуть* три бˈрати (бˈрата), чи *іде трьох браˈтів?* ˈВийшло на луˈку *ˈдесять косаˈрів* чи *ˈдесятеро косаˈрів*, чи *десяˈтьох косаˈрів?*

ˈХодить два ˈголуби (ˈголуба) чи *ˈходять* два ˈголуби (ˈголуба)? *Куˈпалося* дві ˈдівки (ˈдівці) чи *куˈпалися* дві ˈдівки (ˈдівці)?

238. Два *ˈгарні ˈпарубки* чи два *ˈгарних ˈпарубки*, чи два *ˈгарних ˈпарубка?* Три *виˈсокі тоˈполі* чи три *виˈсоких тоˈполі?*

239. *Хˈлопець* прийˈшов, чи, може, *хˈлопче* прийˈшов? *ˈТато* приˈїхали чи *ˈтату* приˈїхали? *ˈМатінка* каˈзали чи *ˈматінко* каˈзали?

240. Приˈїхав *ˈтемної ˈночі* чи у *ˈтемну ніч*, чи *ˈтемною ˈніччю?* Це тˈрапилося *ціˈєї, ˈцеї (ˈсеї) ˈночі* чи *сю ніч*, чи *ˈсею ˈніччю?*

241. Поˈбіг *доˈрогою, ˈлісом, хаˈщами* чи *по доˈрозі, по ˈлісі, по хаˈщах?* Посˈтавили *стоˈрожу на всіх шляˈхах* чи *по всіх шляˈхах*, чи *усіˈма шляˈхами?*

242. ˈБуду йоˈго ˈдітям *ˈмати* чи *ˈматір'ю?* Зˈвався *Осˈтап* чи *Осˈтапом?* Зосˈталась *сироˈтою* чи зосˈталась *сироˈта?* Уˈпав *ˈмертвим* чи *ˈмертвий?*

243. Запиˈсав *сˈлово в сˈлово* чи *сˈлово від сˈлова*, чи *від сˈлова до сˈлова?*

244. *День від дня* чи *з ˈкожним днем*, чи *день у день, день за день* до переˈмоги бˈлижче?

Щодˈня пиˈтається чи *щоˈдень...*, чи *день у день* пиˈтається?

245. Йоˈго *бригаˈдиром насˈтавили* чи *на бригаˈдира*, чи *за бригаˈдира насˈтавили?*

246. *ˈВитрачено ˈсилу гˈрошей* чи *ˈвитрачено ˈсила* гˈрошей? Запряˈжу *ˈпару ˈконей* чи запряˈжу *ˈпара ˈконей?*

247. За гоˈрою ˈвидно *ˈхату* чи за гоˈрою ˈвидно *ˈхата?* З саˈдочка *ˈпісню ˈчути* чи з саˈдочка *ˈпісня ˈчути? Йоˈго ˈруку* зˈнати чи *йоˈго руˈка* зˈнати?

248. Йоˈго *гˈромом уˈбито* чи *йоˈго гˈромом уˈбило*, чи *йоˈго грім уˈбив?* Меˈне *осˈколком поˈранено* чи меˈне *осˈколком поˈранило*, чи *меˈне осˈколок поˈранив?*

249. Йоˈму поˈчулося, *ˈніби* кінь проˈбіг, чи *неˈначе (ˈначе)* кінь проˈбіг, чи *неˈмов (мов)* кінь проˈбіг, чи *ˈбуцім* кінь проˈбіг?

250. Воˈда *діˈтей куˈпати* чи *до куˈпання діˈтей?* Гˈлечик *молоˈко ноˈсити* чи гˈлечик *до (для) ˈношення молоˈка*, чи *щоб молоˈко ноˈсити?*

251. Боˈлить сˈпина *ˈхату підміˈтати* чи боˈлить сˈпина *ˈхату підміˈтаючи?* Ніˈколи не надоˈкучить з *тоˈбою ˈжити* чи *з тоˈбою жиˈвучи?*

252. Ми *не сподіˈвалися* чи ми *ся не сподіˈвали?* Не ˈбуду *жеˈнитися* чи не буˈду *ся жеˈнити?* Як йоˈму *здаˈється* чи як йоˈму *ся зˈдає?*

253. Позиˈрай *уˈгору*, іˈди *доˈдому*, ˈкидай *доˈдолу* чи позиˈрай *гоˈрі*, іˈди *ˈдому*, ˈкидай *ˈдолу*, чи іˈди *доˈмов (доˈмів)*, ˈкидай *доˈлов (доˈлів)?*

254. *Бˈрата йоˈго неˈма вˈдома* чи *брат (єˈго, йˈго, го) не є вˈдома*, чи *брат йоˈму (му) не є вˈдома?*

255. *Хліб ˈдобрий, пес злий* чи хліб *є ˈдобрий*, пес *є злий?* То ˈлюди *ˈнаші* чи то ˈлюди *суть ˈнаші?*

256. У ˈдіда *неˈма (неˈмає, ніт) сестˈри* чи у ˈдіда *не є сестˈри?* У хˈлопця *неˈма (неˈмає, ніт) гˈрошей* чи у хˈлопця *не суть гˈроші?*

257. Він поˈбачив *меˈне, що я йду* чи *ож я йду*, чи поˈбачив меˈне *ідуˈчи*, чи поˈбачив меˈне *йти?*

258. ˈДівчина, *що* паˈсе ˈгуси, чи ˈдівчина, *яˈка* паˈсе ˈгуси, чи ˈдівчина, *котˈра* паˈсе ˈгуси, чи ˈдівчина, *же* паˈсе ˈгуси?

259. Воˈна пˈросить, *щоб* ˈбатько ˈхату їм дав чи *аˈби* ˈбатько ˈхату їм дав, чи *коˈби* ˈбатько ˈхату дав, чи *ˈжеби* ˈбатько ˈхату їм дав?

ˈЗемлю тˈреба оброблˈяти, *щоб* роˈдила чи *аˈби* роˈдила, чи *коˈби* роˈдила, чи *ˈжеби* роˈдила?

260. Чеˈкаємо, *ˈдоки* ˈбатько пˈрийде чи *ˈпоки* ˈбатько пˈрийде, чи *ˈзаким (ˈзакіль)* ˈбатько пˈрийде?

261. *Або* я, *або* він, *чи* я, *чи* він чи *хоть (хоч)* я, *хоть (хоч)* він, чи *ˈлебо* я, *ˈлебо* він?

262. *Коˈли* б це все сˈталося, чи *якˈби* це все сˈталося, чи *коˈби* все це сˈталося?

3. МОРФОЛОГІЯ

а) Словотвір

263. Куˈсок ˈсала чи ˈкусник, чи куˈсак, чи кус, чи ˈкусень ˈсала? Черезсіˈдельник чи черезсіˈделок, чи черезсіˈделень...?

264. ˈВулик чи ˈвулій, чи ˈвулень, чи ˈвулік? Щаˈвій чи щаˈвель, чи щавˈник, чи щаˈвух?

265. Жураˈвель чи жураˈвець, чи жураˈвей?

266. Коˈсар чи коˈсець; жниˈвар чи жнець? Пасˈтух чи ˈпастир? Риˈбалка чи ˈрибар, чи риˈбак, чи риˈбач? Коˈпач чи коˈпальник, чи коˈпаль? Переˈвозець чи переˈвізник, чи переˈвізчик?

267. Ліˈвак чи лівˈша, чи лівˈшун?

268. ˈПозіхи чи ˈпозіви? ˈОдяг чи ˈодів, чи ˈодінь? ˈПовідь чи поˈвіддя, чи ˈповінь?

269. Лаˈсій чи лаˈсун, чи ласьˈко? Вереˈдій чи вереˈдун, чи ве-

ˈредник? Глуˈшан чи глушˈмень, глушˈмань, глухˈман, чи глушˈко? Лоˈбань чи лоˈбас, чи лоˈбач, чи лобˈко? Бороˈдань чи бороˈдай, чи бороˈдач?

270. Березˈняк чи березˈник? Дубˈняк чи дубˈник? Липˈняк чи липˈник? Чагарˈняк чи чагарˈник?

271. Відˈлига чи відвоˈлога, чи відволож?

272. ˈТемрява чи тьма, чи темˈнота, чи ˈтемря, чи темряˈвиця?

273. ˈМатінка, ˈматюнка чи ˈматечка, чи ˈматушка, чи ˈмамухна, ˈматухна?

274. Височˈінь чи височˈчина (височˈчиня), чи височˈта, чи ˈвища, чи виˈсокість? Глиˈбінь чи глибоˈчінь, чи глибиˈна (глибиˈня), чи ˈлибоч, чи глиб (глуб, гліб) чи глиˈбокість?

275. ˈМишачий чи миˈшиний, чи ˈмиший? ˈЖабˈячий чи жаˈбиний, чи ˈжабій? ˈКурячий чи куˈриний, чи ˈкурій? ˈКозячий чи коˈзиний, чи ˈкозій?

276. Боязˈкий чи боязˈний, чи боязˈливий? Гомінˈкий чи гомоˈнючий, чи гомонˈливий?

277. а) ˈШирший чи широˈкіший, чи широˈкіщий? ˈДовший чи ˈдовжий, чи довˈгіший? Моˈлодший, соˈлодший, здоˈровший чи молоˈдіший, солоˈдіший, здороˈвіший, чи молоˈдійший, здороˈвійший, солоˈдійший?

б) Найсˈтарший, найˈнижчий, наймоˈлодший чи найстаˈріший, наймолоˈдійший, чи найˈнизький, наймоˈлодий, найˈдобрий, чи ˈсамий стаˈрий, ˈсамий молоˈдий, ˈсамий ˈдобрий?

в) Пішˈли якскоˈріше чи найскоˈріше, чи якнайскоˈріше, чи чимскоˈріше, чи пішˈли сˈкорим скоˈріше?

278. Довжеˈлезний чи довˈженний чи довˈжезний, чи довˈгучий? Скуˈпенний чи скуˈпезний, чи скуˈпучий? Товсˈтенний чи товсˈтезний, чи товсˈтючий?

279. ˈНавстіж чи ˈнастіж, чи ˈнавсˈтяж, чи насˈтежень, чи навстяˈжи?

280. Крадькоˈма чи крадьˈком, чи крадьˈки, чи кˈрадці? ˈПотайки чи ˈпотай, чи ˈпотайком, чи ˈпотайці, чи ˈпотайно, чи потаˈємне?

281. Обˈробка чи оброˈбіток, чи обˈроблення (оброˈбляння), чи обˈроблювання землі? Сівˈба чи ˈсіяння, чи ще як? Молотьˈба чи молоˈтіння, чи моˈлоча, чи моˈлочення?

б) Словозміна

282. ˈМало ˈмеду, кˈвасу, баˈгато гоˈроху, ˈльону (льну), ˈвоску, дайте ˈсиру, ˈмаку, ˈльоду чи ˈмало ˈмеда, кˈваса, баˈгато гоˈроха, ˈльона (льна), ˈвоска, ˈдайте ˈсира, ˈмака, ˈльода?

283. Неˈма тоˈго ˈшуму, бˈлиску, засˈнав ˈсуму, доˈбився ˈладу, потреˈбує сну чи неˈма ˈшума, бˈлиска, ˈсума, ˈлада, сна?

284. До ˈКиєва, Льˈвова, ˈХаркова чи до ˈКиєву, Льˈвову, ˈХаркову?

285. Невистаˈчає одноˈго кілогˈрама, ˈметра, гекˈтара чи одноˈго кілогˈраму, ˈметру, гекˈтару?

286. Назбиˈрайте ковиˈлю, щавˈлю, барˈвінку, очеˈрету чи назбиˈрайте ковиˈля, щавˈля, барˈвінка, очеˈрета?

287. Край сˈвіту, ˈлугу, сˈтепу, майˈдану, від кˈраю, ˈлану, від ˈяру чи край сˈвіта, ˈлуга, сˈтепа, майˈдана, від кˈрая, ˈлана, від ˈяра?

288. ˈТої ˈночі, ˈвісті, ˈтіні, ˈсолі, люˈбові чи ˈтої ˈночи, ˈвісти, ˈтіни, ˈсоли, люˈбови?

289. Тоˈго ˈвим’я, ˈсім’я, ˈтім’я, ім’я чи ˈвимені, ˈсімені, ˈтімені, ˈімені, чи ˈвимени, пˈлемени, ˈсімени, ˈтімени, ˈімени, чи ˈвимене, ˈсімене, ˈтімене, ˈімене, чи ˈвим’яте, ˈсім’яте, ˈтім’яте, ˈім’яте?

290. ˈНашого теˈляти, щеˈняти, курˈчати чи ˈнашого теˈляте, щеˈняте, курˈчате, чи ˈнашого теˈляті, щеˈняті, курˈчаті?

291. ˈНашому ˈбатькові (ˈбатькови), бˈратові (бˈратови), тоˈваришеві (тоˈваришови), тоˈму жениˈхові, коˈневі, зˈлодієві чи ˈбатьку, бˈрату, тоˈваришу, жениˈху, коˈню, зˈлодію?

292. Виˈсокому ˈдубові (ˈдубови), ˈлісові (ˈлісови), ˈгаєві (ˈгаєви) чи ˈдубу, ˈдому, стаˈрому ˈлісу, ˈгаю?

293. ˈНашому теˈляті, гуˈсяті, ягˈняті, пороˈсяті чи теˈляти, гуˈсяти, ягˈняти, пороˈсяти, чи теˈлятові, гуˈсятові, ягˈнятові, пороˈсятові, чи теˈлятови, гуˈсятови, ягˈнятови, пороˈсятови, чи теˈляту, гуˈсяту, ягˈняту, пороˈсяту?

294. Тоˈму пˈлемені (пˈлемени), ˈтімені (ˈтімени), ˈвимені (ˈвимени) чи пˈлем’яту, ˈтім’яту, ˈвим’яту?

295. З одˈним теˈлям, ягˈням, пороˈсям чи теˈлем, ягˈнем, пороˈсем, чи теˈлятом, ягˈнятом, пороˈсятом?

296. Іˈдуть доˈрогою, киˈває голоˈвою, ворухˈнув ноˈгою, руˈкою, баˈгаті ˈрибою та воˈдою чи доˈрогой, голоˈвой, ноˈгой, руˈкой, ˈрибой, воˈдой, чи доˈрогов, голоˈвов, ноˈгов, руˈков, ˈрибов, воˈдов, чи доˈрогом, голоˈвом, ноˈгом, руˈком, ˈрибом, воˈдом, чи доˈрогойов, голоˈвойов, ноˈгойов, руˈкойов, ˈрибойов, воˈдойов?

297. Волоˈдіє земˈлею, раˈдіє дуˈшею, закриˈває доˈлонею, за криˈницею (керˈницею) чи земˈлей, дуˈшей, доˈлоней, криˈницей, чи земˈлев, дуˈшев, доˈлонев, криˈницев, чи земˈльою, дуˈшою, доˈлоньою, криˈницьою, чи ˈземльом, ˈдушом, доˈлоньом, криˈницьом?

298. Удаˈвився ˈкістю, поїв хліба з ˈсіллю, закˈрило ˈтінню, ціˈєю ˈніччю чи ˈкостею, ˈсолею, ˈтінею, ˈночею, чи ˈкостію (ˈкостию), ˈсолію (ˈсолию), ˈтінію (ˈтінию), ˈночію, чи ˈкостев (ˈкостьов), ˈсолев (ˈсольов), ˈтінев (ˈтіньов), ˈночев (ˈночов), чи ˈкостьом, ˈсольом, ˈтіньом, ˈночом?

299. Коˈнем, ˈполем, ˈсерцем чи коˈньом, ˈпольом, ˈсерцьом? ˈГаєм, ˈраєм чи ˈгайом, ˈрайом?

300. У земˈлі, на гˈруші чи у земˈли, на гˈруши?

301. а) На дуˈбу, на льоˈду, у стаˈву, у ліˈсу чи на ˈдубові, на ˈльодові, у сˈтавові, у ˈлісові, чи на ˈдубови, ˈльодови, сˈтавови, ˈлісови, чи на ˈдубі, на ˈльоді, у сˈтаві, у ˈлісі?

б) В кінˈці, у ˈмісяці, у ˈполі чи в кінˈци, у ˈмісяци, у ˈполи?

302. а) ˈДовгі ˈвуса, повоˈда, руˈкава, воˈрота, доˈлота чи ˈдовгі ˈвуси, повоˈди, руˈкави, воˈроти, доˈлоти?

б) ˈНаші грунˈти (ґрунˈти), труˈди, ˈгоди, ліˈси чи грунˈта (ґрунˈта), труˈда, гоˈда, ліˈса?

в) Таˈкі тіˈла, ˈчуда, ˈкола чи чудеˈса, тілеˈса, ˈколеса?

303. Вовˈки, парубˈки, співаˈки, пастуˈхи, дˈрузі чи вовˈкі, парубˈкі, співаˈкі, пастуˈхі, дˈругі, чи вовˈці, парубˈці, співаˈці, пастуˈсі, чи вовˈци, парубˈци, співаˈци, пастуˈси, дˈрузи?

304. Учитеˈлі, дохтоˈри (дохтоˈрі), вечоˈри (вечоˈрі), голоˈси, холоˈди, вівˈси чи учитеˈля, дохтоˈра, вечоˈра, голоˈса, холоˈда, вівˈса, ліˈса?

305. Суˈсіди, сваˈти, браˈти, куˈми, сиˈни, вороˈги, діˈди чи суˈсідове, сˈватове, бˈратове, ˈкуˈмове, сиˈнове, вороˈгове, діˈдове?

306. Стоˈли, хліˈби, вітˈри, воˈли, плуˈги чи стоˈлове, хліˈбове, вітˈрове, воˈлове, плуˈгове?

307. Сеˈляни, ˈлюди, громаˈдяни, циˈгани, міˈщани чи сеˈляне, ˈлюде, громаˈдяне, циˈгане, міˈщане?

308. Неˈмає люˈдей, гˈрошей, ˈкоˈней, госˈтей чи люˈдий, гˈроший, ˈкоˈний, госˈтий, чи люˈдій, гˈрошій, ˈконій, госˈтій, чи люˈдів, гˈрошів, ˈконів, госˈтів, чи ˈлюдьох, гˈрошох, ˈконьох, ˈгостьох?

309. а) Воˈлам, сиˈнам, браˈтам чи воˈлом, сиˈном, браˈтом, чи воˈлим, сиˈним, браˈтим, чи воˈлум, сиˈнум, браˈтум, чи воˈлім, сиˈнім, браˈтім?

б) ˈКоням, ˈлюдям, хˈлопцям чи ˈконьом, ˈлюдьом, ˈхлопцьом, чи ˈконем, ˈлюдем, хˈлопцем, чи ˈконюм, ˈлюдюм, хˈлопцюм, чи ˈконім, ˈлюдім, хˈлопцім?

310. а) З дуˈбами, куˈщами, сиˈнами, батьˈками, чи з дуˈбома, куˈщома (куˈщема), сиˈнома, батьˈкома, чи з дуˈби, куˈщи (куˈщі), сиˈни, батьˈки?

б) З людьˈми, гістьˈми, ˈкіньˈми чи люˈдями, госˈтями, коˈнями, чи люˈдима, госˈтима, коˈнима, плеˈчима, гроˈшима?

311. На воˈлах, бараˈнах, ˈконях, зяˈтях, суˈсідах чи на воˈлох, бараˈнох, коˈньох, зяˈтьох, суˈсідох, чи на ˈволіх, баˈраніх, ˈконіх, ˈзятіх, суˈсідіх?

312. ˈНаших хат, стріх, ˈсесˈтер, баб чи ˈнаших хаˈтів, стріˈхів, сестˈрів, баˈбів, чи ˈнаших хаˈтій, стріˈхій, сестˈрій, баˈбій, чи ˈнаших хаˈтох, стріˈхох, сестˈрох, баˈбох?

313. У ˈсінях, гˈрудях, на дˈверях, ˈкостях чи у ˈсініх, гˈрудіх, дˈверіх, ˈкостіх, чи у ˈсінех, гˈрудех, дˈверех, ˈкостех?

314. Маˈленьким теˈлятам, гусеˈнятам, ягˈнятам, пороˈсятам чи теˈлятом, гусеˈнятом, ягˈнятом, пороˈсятом, чи теˈлятум, гусеˈнятум, ягˈнятум, пороˈсятум, чи теˈлятим, гусеˈнятим, ягˈнятим, пороˈсятим, чи теˈлятім, гусеˈнятім, ягˈнятім, пороˈсятім?

315. Баˈгате сеˈло, маˈле ягˈня, ˈдовге ˈполе чи баˈгатеє сеˈло, маˈлеє ягˈня, ˈдовгеє ˈполе, чи баˈгатоє сеˈло, маˈлоє ягˈня, ˈдовгоє ˈполе, чи баˈгато сеˈло, маˈло ягˈня, ˈдовго ˈполе?

316. До ˈдоброї люˈдини, коло молоˈдої ˈдівчини чи ˈдоброй молоˈдой, чи ˈдоброй люˈдини, молоˈдей ˈдівчини?

317. Чуˈжі ˈлюди, ˈдобрі браˈти, ˈгарні ˈконі чи чуˈжії, ˈдобрії, ˈгарнії, чи чуˈжіє, ˈдобріє, ˈгарніє, чи чуˈжи[є], ˈдобри[є], ˈгарни[є]?

318. ˈМатерини чи ˈматерині хусˈтки? ˈБатькови чи ˈбатькові ˈдіти?

319. Дай меˈні (миˈні) чи міˈні, чи мні (мніе, мнє), чи мі (ми)?

320. Дам тоˈбі (туˈбі) чи теˈбі (тиˈбі), чи ті (ти)?

321. ˈПідем зі мˈною, зо мˈною чи зі мнов, чи зі мˈнойов, чи зі мном?

322. Піˈде за ˈнього чи за ˈйого, чи за ˈнего, чи за ˈего, чи за ни піˈде?

323. Одруˈжився з ˈнею чи з ˈєю, чи з нев, чи з ньов, чи з ньом?

324. ˈБачив ˈїї чи еˈї, чи ї, чи ню, чи ю, чи єˈє, чи ˈеї?

325. Моˈго чи моєˈго, чи моˈйого? Твоˈго чи твоєˈго, чи твоˈйого?

326. Той хˈлопець чи тей, чи тот хˈлопець?

327. Та диˈтина чи ˈтая, чи оˈта, чи ˈтота диˈтина?

328. Те сеˈло чи ˈтеє, чи то (оˈто), чи ˈтоє, чи ˈтото, чи ˈтотеє сеˈло?

329. Цей год чи сей год, чи сесь, чи сой, чи оˈцей, чи цесь год?

330. Ця ˈхата чи ся, чи ˈсяя, чи ˈсеся, чи ˈсоса, чи ˈцяя, чи оˈця, чи ˈцеся ˈхата?

331. Це ˈполе чи оˈце ˈполе, чи ˈцеє, чи ˈцесе, чи се, чи ˈсеє, чи ˈсесе ˈполе?

332. Від тіˈєї чи від ˈтої, чи ˈтеї, чи ˈтії? від ціˈєї чи від ˈцеї, чи від ˈції хвиˈлини?

333. З тіˈєю ˈдівчиною чи з ˈтою, чи з ˈтею, чи з тов, чи з том ˈдівчином?

334. Оˈдин день чи оˈден, чи оˈдін, чи йоˈден, чи єˈден, чи іˈден день?

335. Двох, шесˈти, сеˈми, восьˈми ˈяблук чи двух, шісˈтьох, сіˈмох, вісьˈмох ˈяблук?

336. Двоˈма дˈнями чи двуˈма, чи двиˈма, чи двоˈми дˈнями?

337. Чоˈтири чи чоˈтирі, чи чеˈтири (чеˈтирі), чи шˈтирі (шˈтири), чи шˈтириє?

338. Одиˈнадцять чи одиˈнадцет, чи едеˈнадцять, чи одиˈнайці? Дваˈнадцять чи дваˈнадцет, чи дваˈнайці?

339. Вісімˈнадцять, дев’ятˈнадцять чи дˈвадцять без двох, дˈвадцять без одноˈго?

340. Дˈвадцять п’ять, тˈридцять п’ять чи п’ять на дˈвадцять, п’ять на тˈридцять?

341. ˈСорок чи четирдеˈсять, чи чтердеˈсят (штердеˈсят)? Сороˈковий чи чтердеˈсятий?

342. Дев’яˈносто чи дев’ятдеˈсят? Дев’яˈностий чи дев’ятдеˈсятий?

343. Два з полоˈвиною, три з полоˈвиною, чоˈтири з полоˈвиною тощо чи півтˈретя, півчˈверта, півˈп’ята, півˈшоста тощо?

344. Дˈвісті чи дˈвіста, чи дˈваста, чи дˈвасто?

345. Двадцяˈти чотиˈрьох ˈроків чи дˈвадцять чотиˈрьох, чи дˈвадцять і чотиˈрьох ˈроків? Дев’ятиˈсот сороˈка сеˈми чи дев’ятиˈсот ˈсорок сеˈми, чи дев’ятиˈсот і сороˈка і сеˈми?

346. Сиˈдіти чи сиˈдіть, чи сиˈдіті, чи сиˈдіт? Хоˈдити чи хоˈдить, чи хоˈдиті, чи хоˈдит?

347. Береˈгти чи береˈгчи, чи береˈчи, чи береˈщи? Стˈригти чи стˈригчи, чи стˈричи, чи стˈрищи? Пекˈти чи пекˈчи, чи пекˈті, чи пеˈчи?

348. Ревˈти чи ревсˈти, чи русˈти, чи реˈвати, чи ровˈці?

349. Ходˈжу, будˈжу, водˈжу, сидˈжу чи хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу, чи хоˈдю, буˈдю, воˈдю, сиˈдю?

350. Робˈлю, ломˈлю, любˈлю, пˈравлю, дивˈлюсь чи роˈб’ю, лоˈм’ю, люˈб’ю, пˈрав’ю, диˈв’юсь, чи роˈбю, лоˈмю, люˈбю, пˈравю, диˈвюсь?

351. Ноˈшу, коˈшу, проˈшу чи ноˈсю, коˈсю, проˈсю? Леˈчу, тремˈчу чи леˈтю, тремˈтю?

352. Ллю, ллєш чи лˈляю, лˈляєш, чи ˈлию, ˈлиєш, чи ˈляю, ˈляєш? ˈДути, дму, дмеш чи ˈдую, ˈдуєш, чи дˈмати, дˈмаю, дˈмаєш?

353. ˈМаю, зˈнаю, ˈдумаю, спіˈваю чи мам, знам, ˈдумам, спіˈвам, чи ˈмаву, зˈнаву, ˈдумаву, спіˈваву, чи ˈмау, зˈнау, ˈдумау, спіˈвау?

354. Зˈнаєш, ˈдумаєш, сˈлухаєш, гˈраєш, пиˈтаєш чи зˈнаїш, ˈдумаїш, сˈлухаїш, гˈраїш, пиˈтаїш, чи знаш, ˈдумаш, сˈлухаш, граш, пиˈташ?

355. Зˈнає, ˈдумає, сˈлухає, гˈрає, пиˈтає чи зна, ˈдума, сˈлуха,

гра, пиˈта, чи зˈнает, ˈдумает, сˈлухает, гˈрает, пиˈтает, чи зˈнавть, ˈдумавть, сˈлухавть, пиˈтаеть, чи знат, ˈдумат, сˈлухат, грат, пиˈтат, чи зˈнаець, ˈдумаець, сˈлухавць, пиˈтавць?

356. Неˈсе, меˈте, ˈшиє чи неˈсеть, меˈтеть, ˈшиеть, чи неˈсець, меˈтець, ˈшиєць?

357. ˈХодить, ˈносить, пˈросить, ˈвозить, ˈбачить чи ˈходеть, ˈносеть, пˈросеть, ˈвозеть, ˈбачеть, чи ˈходиць, ˈносиць, пˈросиць, ˈвозиць, ˈбачиць, чи ˈходит, ˈносит, пˈросит, ˈвозит, ˈбачит, чи ˈходе, ˈносе, пˈросе, ˈвозе, ˈбаче?

358. ˈХодять, ˈносять; даˈють, стереˈжуть, пеˈчуть чи ˈходяць, ˈносяць; даˈюць, стереˈжуць, пеˈчуць, чи ˈходят, ˈносят; даˈют, стереˈжут, пеˈчут, чи вони ˈходя, ˈнося; ˈдаю, стереˈжу, пеˈчу, чи вони ˈході, ˈносі; даˈваю?

359. Одповіˈси, розповіˈси, даˈси, їˈси, еˈси чи одпоˈвіш, розпоˈвіш, даш, їш, є (єсть)?

360. ˈРобимо, ˈходимо, несеˈмо чи ˈробим, ˈходим, неˈсем, чи ˈробиме, ˈходиме, неˈсеме?

361. Роˈбив, хоˈдив, хоˈтів чи роˈбивем, хоˈдивем, хоˈтівем, чи роˈбилем, хоˈдилем, хоˈтілем, чи єм роˈбив, єм хоˈдив, єм хоˈтів?

362. Ми хоˈдили, роˈбили, хоˈтіли чи хоˈдилисме, роˈбилисме, хоˈтілисме? Ви хоˈдили, роˈбили, хоˈтіли чи хоˈдилисте, роˈбилисте, хоˈтілисте? А може: єсˈме хоˈдили чи ми-сˈме хоˈдили, роˈбили, хоˈтіли, чи ви-сˈте хоˈдили, роˈбили, хоˈтіли?

363. а) Бˈратиму, ˈбитиму, коˈситиму чи ˈбуду бˈрати (брать), ˈбуду ˈбити (бить), ˈбуду коˈсити (коˈсить), чи му бˈрати, му ˈбити, му коˈсити?

б) ˈБуду брав, ˈбуду бив, ˈбуду коˈсив?

364. Хоˈдімо, беˈрімо, неˈсімо чи хоˈдім, беˈрім, неˈсім, чи хоˈдіме, беˈріме, неˈсіме, чи ˈнумо йти, ˈнумо бˈрати, ˈнумо несˈти?

365. Неˈхай спить чи хай спить, чи най спить, чи няй спить?

366. Я дав би гˈроші чи я дав бим гˈроші, чи я дав бих гˈроші? Ти дав би гˈроші чи ти дав бись гˈроші?

4. ФОНЕТИКА

а) Голосні

367. а) Колодязь чи колодезь, чи колодізь? Челядь чи челедь? Говорять чи говореть, чи говорйеть? Місяць чи місець? Гаятись, каятись, пояс чи гаєтись, каєтись, поєс, чи гаїтись, каїтись, поїс? Дев'ять, пам'ять чи деветь, паметь?

б) Глядіти чи гледіти? Лягати чи лєгати, тягати чи тєгати? Кляну чи клєну, чи кліну? Взяли чи взєли, чи взіли?

368. а) Ялина, ялинка, ялозити, Ярема, Явдоха чи єлина, єлинка, єлозити, Єрема, Євдоха? Ясла, яма, ягода чи єсла, єма, єгода, чи їсла, їма, їгода?

б) Який, ядро, яйце, ячмінь чи єкий, єдро, єйце, єчмінь, чи їкий, їдро, їйце, їчмінь?

369. Взяв чи взєв, чи взьов? Кричав чи кричєв, чи кричов? Тямити, дякувати, всякий чи тємити, дєкувати, всєкий? Хотять, стоять, заробляти чи хотєть, стоєть, зароблєти? Змія, хлоп'я, роззява, болячка чи зміє, хлоп'є, роззєва, болєчка?

370. Пір'я, подвір'я, прислів'я, щастя, листя, повітря, весілля, каміння чи пір'є, подвір'є, прислів'є, щастє, листє, повітрє, весіллє, каміннє?

371. Блиск чи бліск, чи блеск, чи блєск, чи бляск?

372. Дірка, діра чи дєра, дера, дира, чи дюра, дьора, чи дяра?

373. Береза, щербатий, з Петром, печу, печать чи бәреза, щәрбатий, з Пәтром, пәчу, пәчать, чи биреза, щирбатий, з Питром, пичу, пичать?

374. Човен, перстень, хлопець чи човән, перстәнь, хлопәць, чи човин, перстинь, хлопиць?

375. Очерет, ремінь, зелений, мене, себе, тепер чи очәрет, рәмінь, зәлений, мәне, сәбе, тәпер, чи очирет, римінь, зилений, мине, сибе, типер, чи очарет, рамінь, залений, мане, сабе, тапер?

376. Вишневий, силенний, широкий чи вәшневий, сәленний, шәрокий?

377. Чорніти, вечоріти, на чолі, нашої, шости чи черніти, вечеріти, на челі, нашеї, шести?

378. Дешевий, хрещений, дощем чи дешовий, хрещоний, дощом?

379. Окремий, денце, сукенце, легенький чи окромий, донце, суконце, легонький? Бубон, сосон, вузол чи бубен, сосен, вузел? Лоскотати, полин, зозуля, собі, тобі чи лескотати, пелин, зезуля, себі, тебі?

380. Половня, полоскати, лобода чи пелевня, пелескати, лебеда? Горобець чи веребей?

381. Прислухайтесь, як вимовляють у вас *и*: близько до *е* або до російського *ы* (польського *y*) чи до *і*, або як дифтонгічні звуки: рябий, бик, тин, користь, лихий, гинути, широкий, чистий, живота чи рябей, бек, тен, кoресть, лехей, генуть, шерокей, честей, жевота, чи рябый, бык, тын, корысть, лыхый, гынути тощо, чи широкій, чістій, жівота, тін, ліхій, гінути тощо, чи рябуей, буек, туен тощо?

382. Чи не відрізняють: колы, сын, пышный, але колі, колішній, сіній, пісьмо, побіті?

383. Хрін чи хрон, чи хрєн, чи хрен, чи хрин?

384. Сокира чи сукира, чи секира, чи сєкира, чи сікира?

385. Цілувати чи цилувати, чи целовати, чи цьолувати, чи цоловати, чи цюлювати?

386. Слід, дід, тіло, лізти, діти, сніг, сіно, сітка, білий, обід, вітер, віра, пішки, річка, рідко чи сліед, діед, тіело, ліезти, діети, сніег, сіено, сіетка, біелий, обіед, віетер, віера, піешки, ріечка, ріедко?

387. Діˈла, міˈшок, стіˈна, діˈдок, річˈки, ліˈсами, піˈсок, відˈро чи деˈла, меˈшок, стеˈна, деˈдок,речˈки, леˈсами, пеˈсок, веˈдро, чи дєˈла, мєˈшок, стєˈна, дєˈдок, рєчˈки, лєˈсами, пєˈсок, вєдˈро?

388. а) У гнізді, на столі, у хліві чи у гнєздіе, на століе, у хлєвіе, чи інакше?

б) До землі, на ріллі, із стерні, до судді чи до земліе, на рілліе, із стерніе, до суддіе, чи інакше?

389. Кропива, зоря, сочевиця чи крапива, заря, сачевиця (сачавиця)?

390. Багатий, халява, качан, гаразд, гарячий, чабан чи богатий, холява, кочан, горазд, горячий, чобан? Гончар, монастир чи ганчар, манастир (намастир)? Кажан чи кожан?

391. а) Могила, підожди, тобі, обід, чи мугила, підужди, тубі, убід?

б) Упир чи опир? Будяк чи бодяк?

392. Голубка, нагодуй, зозуля чи гулубка, нагудуй, зузуля?

393. Шкутильгати чи шкатольгати, чи шкатильгати, чи шкатільгати, чи шкатульгати?

394. *Шкіра* (*скіра*), *шкірка* (*скірка*), чи скора (шкора), чи скура (шкура)? Скорка (шкорка) чи скурка (шкурка)? Чи не вживають: *шкура*, *шкурка* і *скора*, *скорка* і *скіра*, *скірка* в різних значеннях?

395. Огірок (гірок), заміж, діброва чи огурок, замуж, дуброва, чи огирок, замиж, диброва?

396. Жмут, намул, глубокий чи жміт, наміл, глібокий, чи жмит, намил, глибокий?

397. Парубок, мабуть чи паробок, маботь, чи парібок, мабіть?

398. а) Радість, хлопців чи радость, хлопцов?

б) Кіcˈток, кістˈки, острівˈцем, рівˈчак чи косˈток, костˈки, островˈцем, ровˈчак, чи кусˈток, кустˈки, острувˈцем, рувˈчак, чи ще інакше?

399. Віз, під, тік, стіл, дім, домівка, ріг, лій чи вуз (вӱз), пуд (пӱд), тук (тӱк), стул (стӱл), дум (дӱм), домувка (домӱвка), руг (рӱг), луй (лӱй), чи вуоз, пуод, туок, стуол, дуом, домуовка, руог, луой?

400. а) Поріг, ворі́т, берізка, голівка чи порог, ворот, березка, головка, чи поруг, ворут, берузка, голувка? Чи не вживають у вас дві форми: берізка і березка, голівка і головка в різних значеннях, наприклад: *голівка* болить, *головка* часнику; *берізка* — зменш. од *береза*, *березка* — *в'юнок* (рослина)?

б) Коз, пор, сов, печер, хвороб, тополь, яблонь, ворон чи кіз, нір, сів, печір, хворіб, топіль, яблінь, ворін?

401. Сім, кисіль, піч, шість чи сєм, кисєль, пєч, шєсть, чи сем, кисель, печ, шесть, чи сіем, кисіель, піеч, шіесть?

402. Осінь, камінь, попіл, погріб чи осень, камень, попел, погреб? Замет, клен, льод, мед чи заміт, клін, лід, мід?

403. Сліз, допік, щітка чи сльоз, допьок, щотка, чи слюз, допюк, щутка, чи слюоз, допюок, щюотка, чи сліез, допіек тощо?

404. Жовч чи жувч, чи жуовч? Шостий чи шустий, чи шуостий?

405. Сором, ворог, ворожий, володіти, володіння, охорона, нагорода, золото чи страм, враг, вражий, владати, владіння, охрана, нагpада, злото, злотий? Якщо у вашій говірці зустрічаються обидві форми і є якась різниця в значенні між *враг* і *ворог*, *вражий* і *ворожий* тощо, то треба пояснити значення цих слів.

406. Шкаралупа (скаралупа) чи шкоролупа (скоролупа), чи шкарупа, шкорупа, чи шкарлупа?

407. а) Дрова, брови, ложка, блоха, яблуко, сльоза чи дрива, брива, лижка, блиха, яблико, слиза, чи дріва, бріва, ліжка, бліха, ябліко, сліза?

б) Кривця, кривавий чи кровця, кровавий, чи крівця, крівавий, чи кирвавий? Глитати чи глотати?

408. Гриміти, тривога, криниця чи греміти, тревога, креница, чи гирміти, тирвога, кирниця? Хребет, хрестити чи хрибет, христити, чи хирбет, хирстити?

409. Кирпатий, стирчати, тирчати, гирло, гилкотати чи корпатий, сторчати, торчати, горло, голкотати?

410. Покорм чи покором? Порснути чи пороснути? Тельбухи чи тербухи, чи теребухи? Черга чи черег? Ковбаня чи колобаня?

б) Приголосні

411. Їхати, їсти, їжа, їздити, їжак, їздець, її, їх чи іхати, істи, іжа, іздити, іжак, іздець, ії, іх?

412. Мої, надії, вії, звичаї, змії, гультяї чи мoі, надіі, віі, звичаі, зміі, гультяі?

413. Військо, війт чи вісько, віт? Піду, добріший, біліший чи пійду, добрійший, білійший?

414. Заєць, моя, мою, рукою, душею, собою, чую, мають, співає, умирають чи заець, моа, моу, рукоу, душеу, собоу, чуу, мауть, співае, умирауть?

415. Добрий, молодий хлопець чи добри, молоди хлопець? Молодій дівчині чи молоді дівчині? У глибокій криниці чи у глибокі криниці? На тій ялинці чи на ті ялинці? Скорій, хутчій чи скорі, хутчі?

416. Улик чи юлик? Улиця чи юлиця?

417. Соняшник, дівонька, сонечко, славонька, біленький, нічeнька чи сояшник, дівойка, сонейко, славойка, білейкий, нічейка? Рученька тоненька чи ручейка тонейка?

418. Він чи йон, чи ун, чи юн, чи он?

419. Вуж, вухо, вулиця, вугіль, вузький чи уж, ухо, улиця, угіль, узький?

420. Орел, овес, осика, озеро, осінь чи ворел, вовес, восика, возеро, восінь?

421. Гострий, горіх чи вострий, воріх, чи острий, оріх, чи йоріх? Вогонь чи огонь, чи йогонь? Орати чи горати, чи ворати? Горох чи орох?

422. Вдова, вдовець, внук, взяти, взути чи удова, удовець, унук, узяти, узути, чи одова, одовець, онук, озяти, озути?

423. Охота, хорий, паха чи охвота, хворий, пахва?

424. Лата, верста, струна, труна чи латва, верства, струнва, трунва?

425. а) Дуб чи дуп; ріг чи ріх; сад чи сат; мідь чи міть; віз чи віс; мороз чи морос; ніж чи ніш; дощ чи дорщ, чи дождж?

б) Бджола, бжола чи пчола (пщола)?

426. Солодкий, підперти, голубка, обходити, вогкий, бігти, берізка, морозко, ложка, ближче чи солоткий, пітперти, голупка, опходити, вохкий, біхти, беріска, мороско, лошка, блище?

427. Пам'ять, м'ясо, сім'я, м'яти чи памнять, мнясо, сімня, мняти, чи память, мясо, сімя, мяти (паметь, месо, сіме, мети)?

428. Голуб'ята, жаб'ячий, здоров'я чи голублята, жаблячий, здоровля, чи голубята, жабячий, здоровя?

429. Ловлять, люблять, ломлять, дивляться чи лов'ять, люб'ять, лом'ять, див'яться, чи ловеть, любеть, лометь, диветься?

430. Свято, святий, цвях чи сьвято, сьвятий, цьвях, чи св'ято, св'ятий, цв'ях, чи сьято, сьятий, цьях?

431. Звір, сміх, зміна, стіна чи зьвір, сьміх, зьміна, сьтіна? Користь, обійстя, старість чи корисьть, обійсьтя, старісьть?

432. Сонце, вінце, віконце чи соньце, віньце, віконьце? Радянський, селянський (з твердим *н*) чи радяньський, селяньський?

433. а) Тісто, тіло, тісний, тітка чи кісто, кіло, кісний, кітка?

б) Тяжко, тягнути, тя (тебе) чи кєжко, кєгнути, кє, чи кіжко, кігнути, кі?

434. Дмитро, Дніпро, дбати, для, дятел, дід, діло, дівка чи Гмитро, Гніпро, гбати, гля, гятел, гід, гіло, гівка, чи Ґмитро, Ґніпро, ґбати, ґля?

435. Життя, сміття, весілля, гілля, насіння, каміння чи житє, смітє, весілє, гілє, насінє, камінє?

436. Клоччя, обличчя, курчя, волочять, толочять чи клочча, обличча, курча, волочать, толочать? Теща, щастя чи тещя, щястя?

437. Шапка, шанувати, душа, лоша, миша чи шяпка, шянувати, душя, лошя, мишя?

438. Вівця, птиця, праця, цяцька чи овца, птица, праца, цацка?

439. Міць, міцний, цуратись, цурки чи міч, мічний, чуратись, чурки? На вулицю, хлопці, танцювати чи інакше як?

440. Зелений, маззю, різний, різниця чи желений, мажжю, ріжний, ріжниця?

441. Ожеред, між, іржати, жага, жевріти, дружина, служба чи озеред, міз, ірзати, зага, зевріти, друзина, слузба?

442. Дошка, шкварка, шворінь (шворень, шкворень), штельвага, шкрябати, навшпиньки, шлюб, завше чи доска, скварка, сворінь, стельвага, скрябати, навспиньки, слюб, завсе? Скло, склянка чи шкло, шклянка?

443. а) Скеля, стовбур, смуга чи шкеля, штовбур, шмуга?

444. Мислю, сусіди, сідати, посіяв чи мишлю, сушіди, шідати, пошіяв? Душити, шолудивий, тутешній чи дусити, солудивий, тутесній?

445. Джміль, джура, джума чи чміль, чура, чума?

446. а) Сажа, пряжа, межа чи саджа, пряджа, меджа?

б) Жук, жарити, жайворонок чи джук, джарити, джайворонок?

447. Зелений, зерно, змій, звір, зойк чи дзелений, дзерно, дзмій, дзвір, дзойк?

448. Дзвін, дзвінкий, дзеркало, дзюрчати, дзьобати чи звін, звінкий, зеркало, зюрчати, зьобати? Роззявити чи роздзявити?

449. Дядько, двері, груди, ходить чи дзядзько, дзвері, грудзі, ходзіць?

450. Третій, тихо, гість, тесть, стіна, гості, щастя, капустяний чи треций, ціхо, гісць, тесць, сціна, госці, щасця, капусцяний?

451. а) Лисий, лист, лежати, лебідь чи л·исий, л·ист, л·ежати, л·ебідь (з напівм'яким л)?

б) Лій, волів, милі, білі (з м'яким л) чи л·ій, вол·ів, мил·і, біл·і (з напівм'яким л)?

в) Лад, лопата, плуг, голка, вал (з твердим л) чи л·ад, л·опата, пл·уг, гол·ка, вал· (з напівм'яким л)?

452. Мельник, сильний, скільки, тільки, більше, дальше, стебельце, пальцем (з м'яким л) чи мел·ник, сил·ний, скіл·ки, тіл·ки, біл·ше, дал·ше, стебел·це, пал·цем (з напівм'яким л), чи мелник, силний, скілки, тілки, білше, далше, стебелце, палцем (з твердим л)?

453. Село, була, мала, заплакав, хлопці, молотять, маленького колихати чи сево, бува, мава, запвакав, хвопці, мовотять, мавенького ковихати?

454. Зовиця, мова, комір чи зоввиця (зо'увиця), мовва, ковнір?

455. а) Разом, рама, град, границя чи рязом, ряма, гряд, гряниця?

б) Рясний, буря, порядок, зоря чи расний, бура, порадок, зора, чи р'ясний, бур'я, пор'ядок, зор'я? Рятувати, буряк чи ратувати, бурак?

456. Внук, рівний, давно, жовнір чи мнук, рімний, дамно, жомнір? Мандрувати чи вандрувати?

457. а) Кімната, замкнула, дмухнути чиківната, завкнула, двухнути?

б) Кімната чи кімлата?

458. Хвіст, хворост, хвалити, хватати чи фіст, форост, фалити, фатати?

459. Фунт, фура, футро чи хвунт, хвура, хвутро, чи хунт, хура, хутро? Фіртка, шафа, фамілія, фартух, фігура чи хвіртка, шахва, хвамілія, хвартух, хвігура? Квасоля чи хвасоля, чи фасоля?

460. Жахатися, чимхати (здирати кору) чи жасатися, чемсати (чимсати)? Колисати чи колихати?

461. Через, розщеп, вищиряти, двійчи, трійчи (двічі, тричі) чи керез, розкеп, вишкиряти, двійки, трійки?

462. Цвісти, цвітка, цвітчастий, цвітний чи квісти, квітка, квітчастий, квітний? Може, у вас вживаються обидва слова: *цвіт* і *квіт*; *цвітень* і *квітень*? Якщо ці варіанти мають різні значення, то зазначте, які.

463. Грунт, ганок, гвалт, гвинт, гирлига, дзига, гудзь, гудзик, гедзь, бригада, граната, конгрес чи ґрунт, ґанок, ґвалт, ґвинт, ґирлиґа, дзиґа, ґудзь, ґудзик, ґедзь, бриґада, ґраната, конґрес?

464. Що чи шо, чи што, чи шьо, чи чьо? Нішо чи нішо? Хто чи кто, чи ко?

III. ЛЕКСИКА

А. Як у вас називається?

1. Місце, на якому знаходиться хата з господарськими будівлями: *са'диба, грунт* чи *ґрунт, о'бійстя, двір...?*

Т. І. Карта № 282: *дв'ір, д'ворише, под'в'ірйа, об'ійс'т'а.*

Т. II. Карта № 276: *са'диба, у'сад'ба, дв'ір, об'іс'т'а, об'шар'а, пл'ац, 'фундош ('фундуш), 'телек, ґрунт;* також *пл'ац* 'місце під хату'.

Т. III, ч. 1. Карта № 65: *са'диба, у'сад'ба, у'сайба, у'сал'ба, по'м'іст'а, плец(');* у коментарі: *о'сел'ба, по'житок.*

Т. III, ч. 2. Карта № 82: *дв'ір, д'ворише, под'в'ірйа, под'воришче, об'ійс'т'а.*

2. Житловий будинок: *'хата, дім, до'мівка, 'хижа, гос'пода..?* Якщо якесь з цих слів (напр., *хижа, халупа*) вживається зневажливо про вбогу будівлю, треба на це вказати.

Т. І. У значенні 'сільський житловий будинок' лексема *'хата* утворює суцільний ареал у межах І т. (*'ха°та°* — 477). У всіх говорах зрідка фіксується також лексема *д(')ім* з ремарками типу «цегляний, великий, панський, міський» або «гарна, світла будівля з кількома кімнатами, з фасадом на вулицю» (у північних говорах — послідовно *дом*, у південних — *д(')ім // дом*); *бу'динок* з тими ж ремарками, також — «громадський (колгоспний, шкільний та ін.)» становить вкраплення в межах тому: *до'мок (да'мок)* 'гарна нова хата, переважно квадратної форми, може бути кілька кімнат' — 12, 14, 17, 94, 131, 148, 150, 152, 464 *(ді'мок)*, 483, 819 *(// 'дом'ік)*, *'домик* — 171, *'дом'ік* — 1, 826, 877; *до'м'ійка (до'мийка, до'муйка, до'муойка, да'муойка)* часто з тлумаченням типу 'рідне вогнище, пристановище' — утворює розріджений ареал у межах тому: *гос'пода* переважно з ремарками «застаріле», «жартівливе» або «лише в запрошенні — *заход'те до господи*» — 33, 123, 227, 241, 290, 298, 306, 313, 476, 515, 527, 539, 548, 554, 555, 580, 598, 632, 750, 799, 803, 834, 838, 844; *ха'ромина* 'велика хата' — 110.

У значенні 'погана хата', 'вбога оселя' у всіх говорах уживається лексема *ха'лупа*, переважно з ремаркою «зневажливо» (*хо'лупа* — 503, 884; *ха'л·упа* — 2, 577, 580, 607, 608, 795, 828, 861; *х'лупа* — 674); *ха'тина* утворює розріджений ареал переважно на середній Наддніпрянщині й південному Поділлі з вкрапленнями на Житомирщині; *'хижа ('х'іжа)* — вкраплення на Чернігівщині, Кіровоградщині, *'х'іжина* — 5, 9, 15, 16; *бур'дей* (пор. рум. bordeĭ 'землянка') — 708, 711, 717 (для сторожі), 752 *(бур'д'ій)*, *'куча* (можливе метафоричне вживання) — 42, 459, 465, 473, 718, 802 (*'качка*), *ку'р'ін'* (можливе метафоричне вживання) — вкраплення на середній Наддніпрянщині. Окремі лексеми (можливі оказіоналізми) із значенням 'убога оселя' — *пус'т'анка* — 22; *'пустка* — 48; *ла'ц'ужка* — 316; *ха'в'іра* — 352; *д'лушпанка* — 524; *кал·'добина, 'роспадин', роспад'н'а* — 580; *роз'валишче, 'йатка* — 604; *катраж'чина* — 683; *кой'че* — 692.

Записано також лексеми (і словотворчі варіанти) з іншим значенням: *ха'тина* 'не опалювана кімната в хаті' або 'кімната з окремим ходом' — 319, 321 (*// ха'т'онок*), 329, 342, 590, 601; *'хижа* 'кімната з окремим ходом' — 678, 839; *'хижа* 'прибудова зберігати овочі, зерно та ін.; у старих хатах плетена, обмазана глиною' (*// чу'лан, кла'дойка*) — 148, 172, 178, 181, 184, 319, 331, 339, 348, 367, 370, 371, 373—376, 389, 391, 398, 399, 514, 521, 549, 551, 552, 555, 603, 611, 623, 630, 633, 634, 636, 639, 643, 663, 679, 774, 809, 818, 845, 857, 869, 878, 879, 893, 898, 904, 912, 921; у тому ж значенні: *'хижка* — 369, 648, 665, 670, 671, 678, 680—682, 839, 867, 872, 874, 894, 896, 921, 922; *хиж'чина* — 660; *'х·іжина* — 168; *'хижина* — 295; *хи'жина* — 908, 911; *мо'лошник* — 901; *бо'койка* 'комірчина в хаті' — 836, 839, 842, 845, 846; *с'тебка* 'прибудова зберігати продукти, заготовлені на зиму (огірки, квашену капусту та ін.)' — 46 (*о'т'обка*), 47, 50, 56, 272, 277.

Т. II. Карта № 278: *'хата, ха'лупа, 'хижа ('х'іжа, 'хыжа)*; у коментарі: *дім* (переважно з ремарками «великий», «гарний», «кам'яний»), *бу'динок* (переважно з ремарками «великий», «гарний»), *гос'пода* («у багатих»).

Т. III, ч. 1. У значенні 'сільський житловий будинок' у всіх говорах уживається лексема *'хата;* відзначено також *д(')ім // дом, до'м'ійка* (семантична й ареальна характеристика лексем аналогічна І т.). У значенні 'погана хата', 'вбога оселя' лексема *ха'лупа* утворює розріджений ареал у межах тому; *'хижа* — 83, 210; *'хижина* — 10, 63, 363; *хи'барка* — 54, 251; *зава'л'уха (зава'л'ушка)* — 37, 56, 57, 63, 136, 214, 215, 298, 367, 372, 373. Записано також: *зем'л'анка* 'мазана будівля, де знаходиться літня кухня і комірчина' — 63, 250, 252, 326, 327, 347, 358, 372, 374; у тому ж значенні: *'кухн'а* — 323; *кух'нина* — 250; *л'іт'н'ак* — 63; *'л'етн'іца* — 248; *'хижка* — 248; у значенні 'прибудована до хати комірчина': *'хижа* — 5, 27, 233, 235; *'хижка* — 14, 153, 212.

Т. III, ч. 2. У значенні 'сільський житловий будинок' в усіх говорах фіксується лексема *хата*; відзначено також *д'ім // дом, домик* (семантична й ареальна характеристика аналогічна І т.; перевага лексеми *д'ім // дом* у південній частині ареалу). У значенні 'погана хата', 'вбога оселя' лексема *ха'лупа* утворює розріджений ареал у межах тому; *бур'да, бур'дейка, бур'д'ій* — 9, 27, 115, 118, 119, 222, 224; *зава'л'уха, зава'л'ушка* — 288, 315, 321, 322, 326, 327, 334, 338—342, 355—358, 363, 366, 370, 371; *хи'бара // х'і'бара* — 316, 321, 324, 339—341, 349, 358, 363, 366, 371; *хала'буда* — 349, 357, 358, 366, 371; *ка'л'іба* — 222; *'хижина* — 288, 290; *ха'в'іра* — 167; *зем'л'анка* 'мазана, з глиняним дахом' — 136, 165, 206. Записано також: *'хижа* 'комірчина для зерна тощо' — 64; *'хиж'а* 'свинарник' — 322.

3. *Го'рище* чи *'вишки*, чи *під..?*

Т. І. Лексема *го'рише (гоу'р'іше)* без конкретизації значення утворює суцільний ареал на південь від лінії: 708—697—474—465—464—458—460—461—459—445—466—470—510—726—545—543—535—534—531—528—518—512—305—303—297—291—317—319—327—318—314—313—308—154—122—149—151—156—182—173—168—169—191, спорадично — в ареалі на північ від згаданої лінії (*го'р'іше*, факультативно // *го'рише* — на південь від лінії: 711—703—727—737—738—779—774—770, 760—585—544—540—537—538—568—562—603—608—611—602—599—593—587—588—590—594—627—625—651—650—649, також: 7, 90, 196, 386, 388, 389, 396, 401, 403, 410, 470, 473, 508, 528: *го'ри(і)шча*, факультативно // *го'ри(і)шче* — 109, 173, 237, 470, 508, 688, 697, 710, 714—723, 725, 727, 731, 733, 737, 740, 742, 743, 745—747, 749—757, 770, 777, 782, 784, 786, 789, 790, *'горише* — 318). Є ремарки: «у хаті» — 366, 389, 391, 524, 563, 667, 693, 696, 780; «на хаті й на повітці» — 525; «у великій будівлі» — 532; «якщо хата під солом'яною покрівлею» — 404, 426; «у сараї, хліві» — 336, 470, 817; «рідко» — 108, 173, 291, 359, 369, 510, 543, 652, 765.

Лексема *чеир'дак (чер'дак)* утворює розріджений ареал у межах тому (*чар'дак*, факультативно // *чер'дак* — 22, 26, 87, 90, 94, 106, 108, 118, 128, 131, 136, 145, 152, 161, 188, 234, 247, 252, 274, 275, 277, 287, 288, 290, 293—298, 300, 302, 312, 315, 316, 319—321, 325, 326, 330, 345, 350, 359, 366, 370, 381, 409, 429, 511, 512, 514, 532, 536, 541, 547, 553, 565, 575, 580, 582, 588, 589, 607, 629, 633, 639, 645, 646, 673, 780, 787, 790, 799, 814, 832, 845, 848, 855, 860, 863, 889; *чаер'дак* — 5, 17, 50, 312; *ч'ер'дакч'* — 879; *ч'ир'дак* — 424; *жар'дак* — 771). Є ремарки: «у хліві, клуні» — 174, 177, 194, 196, 197, 252, 295, 328, 366, 419, 514, 580, 667, 780, 922; «у хаті» — 817; «якщо хата покрита бляхою чи черепицею» — 268, 634, 644; «на колгоспній будівлі» — 655; «у великому будинку» — 845; «нове» — 50; «рідко» — 59, 67, 88, 131, 247, 371, 754, 872.

У значенні 'горище над хатою' лексема *го'ра (на го'р'і, на 'го'ру)* переважно у протиставленні до *'вишки* 'горище над сільськогосподарськими будівлями' утворює суцільний ареал на захід від лінії 198—199—207—245—224—232—260—261—267—513—517—520—528—237—534—507—726—761—543—547—760—799—763—768—774—775—734—733—739—704—713—701—708, також 18, 20, 38, 44, 51—63, 73, 82, 84, 87—91, 105, 106, 108, 109, 115, 124, 126, 150—154, 168, 171, 181, 183, 241, 251, 256, 280, 282, 307—314, 318, 329—332, 335, 336, 340, 351, 353, 377, 382, 391, 395, 399,

400, 421, 423, 427—430, 624, 630, 650 (*ˈг'ірчина* — 434); *сˈте-л'а* — 152, 171, 176, 296, 316, 317, 549, 786; *сˈтол'а (на сˈтол'і)* — 25, 67, 68, 70, 74, 75, 81, 83, 88, 92, 102, 116, 119, 135, 146, 242, 243, 253, 255, 257; *стуол'* — 38, 84, 205; *потоˈлок (на потолˈку)* — 3, 14—16, 32, 34, 67, 68, 79, 119, 135, 138, 141, 164, 179, 186, 246, 328, 330, 560, 643, 670, 841, 921; *на ˈхат'і (на ˈхату)* — суцільний ареал на північ від лінії: 74—85—275—272—89—84—238—276—280—284—247—257—263—295—288—292—300—305—312—514—337—338—297—328—329—320—321—316—315—323—289—514—337—338—297—328—329—320—321—316—315—323—289—278—124—125—122—146—150—142—141—134—129—128, також 20, 26, 34—37, 50, 51, 62, 132, 157, 162, 171, 173—175, 177, 178, 180, 181, 194—197, 205, 208, 214, 240, 241, 429, 528, 553, 921, 922; з ремаркою «тільки в сполученні *поˈл'ізти на ˈхату*» — 414, 416, 418, 419.

У значенні 'горище над сільськогосподарською будівлею (хлівом, повіткою тощо)' лексема *ˈвишки (ˈві^{и}шк'і)* утворює суцільний ареал на північ від лінії 464—453—469—459—498—497—493—494—486—481—265—267—304—299—293—289—328—311—316—274—124—125—122—153—150—146—142—139—168—170—177—172—189, також 341, 391 (*вишˈки* — 29, 115; *ˈвишки^{е}* — 128; *ˈвижки* — 253, 255, 259 // *ˈвишки*, 286; *ˈвишка* — 17, 161, 168 // *ˈвишки* — 221); *ˈп'ідра* — 464, 559, 563, 568; *ˈподра* — 695, 707, 708, 717, 732, 734, 751.

Відзначено також: *верх* — 72, 274, 279, 521, 539, 588; *на дах* — 296, 653; *на поˈлок* — 296; *на поˈдол* — 746.

Т. II. Карта № 279: *гоˈрище, гоˈра, п'ід, стрих, ˈвишки, сˈтол'а, на ˈхату (на ˈхат'і)* — 'горище над житловою будівлею'; у коментарі: 'горище над господарськими будівлями' — *ˈвишки, ˈподр'а (ˈп'ідр'і), пˈйетро, стрих, ˈг'ірка, ˈшопа, поˈвала, хиˈзок, штанˈдари, п'ід*.

Т. III, ч. 1. Лексема *гоˈр'іще*, зрідка паралельно *гоˈрище*, утворює суцільний ареал на південь від лінії 71—84—86—100—102—135—140—60; *стуол'* — 38, 84, 205; *потоˈлок (на потолˈку)* — 3, 14—16, 32, 34, 52; (*го^{у}ˈр'іще* — 85, 161, 208; *гуˈр'іще* — 82; *гаˈр'іще, -ище, -іш'ч'е* — 110, 178, 215, 218, 252, 263, 297, 311, 313, 347, 368; *го^{а}ˈр'іще, го^{а}ˈрище* — 29, 248, 314; *гоˈр'іш'ч'е* — 121, 126, 129, 144, 149, 153; *гоˈр'ішч'е* — 74, 151, 152, 160, 161, 166, 211, 216, 283, 284, 288, 290, 307, 336, 351, 361, 362, 365, 370, 372, 375; *гоˈр'іш·ч·е* — 21, 59, 60, 66, 67, 124, 127, 158, 159, 230, 231, 234, 237, 238, 325, 327, 329, 364, 367, 368; *гоˈр'іш'ш'е* — 63, 75, 112; *гоˈриш'ше* — 355; *ˈор'іще* — 79; *гоˈр'іща, -іш'ч·а* — 232, 257, 277, 313, 347, 350, 354).

У значенні 'горище над хатою' — *гоˈра* — 20, 21, 67, *на ˈхаті (на ˈхату)* — суцільний ареал на північ від межі суцільного ареалу лексеми *гоˈрище* (див. вище), також 78, 158, 160, 248, 250 («рідко»), 251, 280, з ремаркою «тільки в сполученні *поˈл'із на ˈхату* — 5, 8, 14, 26; *потоˈлок (на потолˈку)* — 1, 2, 4, 9, 16, 22, 26, 27, 32, 36, 38, 39, 42, 48, 56, 59—61, 91, 127, 136, 137, 232, 252, 374 (*потоˈл·ок* — 27, 38, 39; *по^{а}то^{а}ˈл·ок* — 42); *сˈтел'а* — 9, 21, 28, 40, 47, 48, 53, 56, 61.

Переважно в значенні 'горище над сільськогосподарськими будівлями' — *че^{и}ˈрдак (черˈдак)* — розріджений ареал у межах тому (*чарˈдак, ˈч'арˈдак* — 153, 255, 260, 266, 273, 303, 314, 340; *ч·е^{и}ˈрдак (ч·ирˈдак)* — 4, 36, 127, 199, 207, 223, 237, 251; *ч'е^{и}ˈрдак, ч'ирˈдак* — 25, 27, 38, 74, 110, 202, 206, 214, 217, 245, 266, 273, 307, 311, 314, 355, 358.

Відзначено також: *ш'ч'іт* — 149 (у сараї), 204; *верх (на верху)* — 46, 63, 311, 334, 337; *поˈлат'* — 250, 326, 327; *паˈлат'* — 311, 317, 330; *поˈлат* — 370, 371; *паˈлат* — 373; *ˈматиц'а* — 43; *отˈкоп* — 33; *таˈван* — 359.

Т. III, ч. 2. Лексема *гоˈр'іще* 'горище (загальна назва)' утворює суцільний ареал за винятком *п'ід* — 4, 108—110, 115, 365, (*гоˈрище* — 3, 5, 6, 16, 116, 119, 122, 126, 127, 130, 216, 221, також розсіяно в інших районах ареалу; *гоˈр'іща* — 2, 9—20, 22, 24, 27, 32, 34, 37, 48, 71, 112, 114, 118, 130, 131, 172, 176, 178, 185, 209, 211, 212, 214, 220, 222, 225, 233, 240, 246, 315, 328, також *гоˈр'іш:и* — 119; *гоˈр'ішч'и* — 111; *гоˈр'іща^{е}* — 226, 322; *гаˈр'іще* — 89, 95, 172, 185, 187, 192—194, 276, 278; *го^{а}ˈрище* — 288; *го^{у}ˈр'іще* — 9, 12, 19, 22, 37, 55, 118, 226, 235, 239, 305—307, 350; *гоˈр'ішч'е* — 48, 78, 81, 82, 90, 94, 100, 111, 153, 175, 176, 185, 187, 189, 195, 200, 205, 212, 215, 240, 242, 303, 316—319, 321, 328, 331, 332, 334; *гоˈр'ішч·е* — 72, 83, 173, 213, 222, 224, 225, 277, 305—308, 313—315, 325, 327, 329, 335, 339, 340—342, 348, 351, 355—359, 361, 362, 366, 370, 372: *гоˈр'іш'ч'е* — 86, 152, 211, 255; *гоˈр'іш'че* — 207; *гіˈр'іще* — 236); *че^{и}ˈрдак (черˈдак)* — розріджений ареал на схід від лінії 10—14—20—24—113—136—233 (*чарˈдак* — 11, 33, 45, 51, 60, 141, 154, 163, 168, 192, 233, 275, 301; *ч'ерˈдак* — 65, 83, 254, 255, 305, 332, 367; *ч·ерˈдак* — 366; *ч'ирˈдак* — 164, 165, 185; *ч·ирˈдак* — 222, 338, 339, 341, 342, 370, 371; *ч·орˈдик* — 307).

4. Частина труби на хаті, яка міститься зверху: *диˈмар, верх, труˈба, ˈбовдур* чи ще якось?

Т. I. Карта № 289: *диˈмар, димˈник, ˈкомин, комиˈнок, верх, ˈбоўдур, труˈба, ˈвив'ід;* у коментарі: *ˈбороў, биˈчок, ˈнастаўка, гоˈлоўка, пˈриголовок, таз, розˈвершок*.

Т. II. У значенні 'димар над дахом' лексема *ˈкомин* утворює суцільний ареал у межах тому з розрідженням у говірках Наддністрянщини, а також сусідніх з молдавськими і словацькими (*ˈком'ін, ˈкомîн* — 3, 5, 8, 10, 11, 13, 17, 24, 28, 29, 33, 35, 38—40, 43—45, 47, 53, 60, 63, 64, 68—72, 74—76, 78, 80, 82, 86—97, 102, 105, 115, 117, 119, 121, 124, 169 (// *ˈкомин*), 171, 173, 179, 202, 207, 212, 244, 266, 270, 272, 274, 306, 307, 310, 313, 342, 345, 346, 351, 354, 359, 362—365, 377, 378, 385—388, 393—397, 401, 432, 436, 467, 528, 530, 531, 533, 540, 563, 617, 631, 643, 647, 652, 660, 662, 664, 673, 679; *ˈкоми^{і}н* — 103, 623, 634, 668, 674, 677, 678; *ˈкомûн* — 607, 642; *ˈкомен* — 9, 46, 50, 62, 66, 77, 99, 109, 127, 151, 185, 196, 200, 221, 253, 268, 275, 302—304, 336, 404, 406—410, 415—419, 421—422, 429, 430, 449, 456, 459, 473, 490, 509, 513, 517, 518, 557, 609, 628, 675; *ˈкоме^{и}н* — 159, 219, 291, 299, 340, 431, 611, 636, 681; *ˈкоми^{а}н* — 663; *ˈк^{у}омин* — 661; *кôми^{і}н* — 672; *ˈкомин'* — 15; *ˈкоме^{и}н'* — 636; *ˈком'ін'* — 82, 307, 432, 433, 436; *коˈмин* — 195, 318, 672; *коˈмен* — 577; *коˈмін* — 85; *ˈкомина* ж. р. — 6, 30; *ˈком'іно* — 270; *ˈкомено* — 441, 443—448, 451, 454—457; *ˈкомино* — 450); *коˈм'інок* — 297, 298, 305, 307, 308, 466, 471, 472, 474—476, 478, 480, 483, 488, 492, 494 (// *ком'іˈнок*), 499—501, 504, 505, 507, 529, 534, 535, 537, 541, 544, 557, 562, 564, 604, 615; *коˈминок* — 547, 549, 551; *ˈкомиˈнок* — 557, 608; *коˈменок* — 536, 573, 575, 610; *вуˈкомин* — 143; *оˈкомин* — 167.

У цьому ж значенні: *ˈдимник* — 452, 620, 654, 656 (// *ˈдимн'ік*); *кох* — 669, 671; *гоˈʒ'ак* — 559, 603; *гаˈǯ'ак* — 606; *гойˈʒ'ак* — 559; *гоˈǯак* — 612, 614.

Відзначено також: *диˈмар* — 35, 70, 104, 115, 127, 162, 194, 199, 203, 216 (// *комин*), 219, 266, 318, 370, 390, 395, 399, 463, 465, 500, 529, 540, 551, 645; *диˈмар'* — 512, 572; *ˈбоўдур* — 2, 4, 17, 162, 170, 279, 280, 312, 375, 465, 468; *ˈбоўдир* — 172; *труˈба* — 49, 61, 104, 176, 190, 211, 567, 618, 645; *луˈдорей* — 670; *стрін* — 113; *гоˈлоўка* 'частина комина над дахом' — 161, 166.

У значенні 'частина димоходу під дахом (у хаті, або на горищі)': *леˈжак* — 88, 174, 639, 650; *ˈлежин'* — 208; *лоˈжух* — 469; *ˈц'іўка* — 452, 457, 489; *сˈвинка* — 123, 135; *ˈгорин* — 607; *горн* — 485, 588; *ˈкагла* — 583, 687; *кагˈла* — 368, 479, 509, 510, 513, 548, 605; у значенні 'отвір для диму в колишній курній хаті' — *курˈник* — 512; *ˈкапа* — 271, 285, 316.

Т. III, ч. 1. Карта № 71: *диˈмар, верх, ˈбоўдур, труˈба;* у коментарі: *димоˈход, ˈбороў, буроˈвок, ˈвив'ід, ˈлежник, коˈм'інок*.

Т. III, ч. 2. Карта № 86: *диˈмар, ˈкомин (комиˈнок), труˈба, верх, гоˈǯ'ак;* у коментарі: *димоˈход, ˈбоўдур, ˈвив'ід, бураˈвок, лиˈжак, ˈйушки, копˈт'ол*.

5. Будівля для снопів, полови, соломи: *кˈлуня, стоˈдола..?*

Т. I. Карта № 287: *кˈлун'а, т'ік, стоˈдола, гумˈно, ˈпун'а;* у коментарі: *саˈрай, хл'іў, ˈшопа, поˈвітка, селˈник, заˈс'іки, застоˈронок, поˈлоўник, ˈйатка, шаˈлаш, балˈган*.

Т. II. Карта № 281: *кˈлун'а, стоˈдола, чур, пеˈлиўн'а, пеˈлеўник, т'ік, одˈр'іна, поˈв'ітка, гумˈно;* у коментарі: *ˈшопа, ˈшупа, гаˈзôўба, ˈпôйта, ˈпайта, сеˈпарн'а, ˈзапера* (для снопів), *обоˈр'іг* (для сіна), *застоˈронок, староˈн'ак, староˈна, заˈс'ік, суˈс'ік, заˈп'іл'а, селˈник, поˈлоўник, поˈловйаник*.

Т. III, ч. 1. Карта № 69: *кˈлун'а, стоˈдола, ˈрига;* у коментарі: *саˈрай, поˈв'ітка, хл'ів, коˈмор'а, и^{е}мˈбар, соˈломн'аник, пашˈник, оˈсел'а*.

Т. III, ч. 2. У значенні 'окрема будівля для снопів, соломи' лексема *кˈлун'а* утворює суцільний ареал на півночі, розріджений у Причорномор'ї, у Криму й на Кубані (що відбиває місцевий тип зернового господарства), пор. ремарки: «для снопів і соломи — відсутнє спеціальне приміщення» — 211, 213, 217, 317, 327, 332, 334, 364; «немає у нас снопів, а солому і все у сарай складаємо» — 236, 274, 281, 315, 353; «солому складали у дворі в скирдах, снопів додому не возили, молотили в степу» — 305, 307, 370; «снопів не в'язали, сіно, солому складали на дворі в скирди» — 308; «*клун'а* — чули, але в нас немає» — 159, 222, 227, 314, 324, 354, 367. У цьому ж значенні: *стоˈдола* — 3, 9, 13, 18, 30—32, 35, 124, 125, 131, 159, 161, 187, 209, 220, 240, 255, 260, 280, 283, 284, 289, 295, 297, 303, 312; *стоˈдол'а* — 67, 120, 240, 287; *стоˈдола* — 'приміщення для сіна' — 147.

Відзначено також: *поˈлоўник* (*полоˈвей* — 193; *полоˈвен'* — 282; *пол'івˈник* — 31, 32, 37, 258; *полоˈвина* — 350) — суцільний ареал у межах тому, переважно у значенні 'приміщення для полови', але, як видно з ремарок, найбільше в західній частині ареалу; це приміщення може використовуватись і для соломи та снопів, наприклад — 2, 17, 28, 140, 189, 204, 217, 223—226.

Відзначено лексеми: *коˈлеба* — 108; *каˈсойа* — 4; *куˈшул'а* — 24; *паˈл'ода* (для полови) — 94.

6. Приміщення для зерна: *амˈбар, шˈпихлір, сˈпіˈжарня..?*

Т. I. У значенні 'окрема будівля для зерна' зафіксовано лексеми: *коˈмора (каˈмора, куˈмора)* — суцільний ареал у межах тому *коˈмор'а* — 356, 357, 362—364, 370—376, 378, 382, 383, 386, 390; 391, 395—398, 408, 411—413, 415, 418, 422, 425, 558, 562, 563, 568, 571, 573, 577, 580—583, 585, 586, 588, 589, 592, 594, 599, 602, 606, 608, 610, 614, 616, 620—622, 633, 639, 647, 659, 682, 777, 793, 807, 826—832, 834, 837, 841—843, 845, 852, 855, 860, 861, 864—866, 870, 874, 875, 877, 879, 881, 882, 884, 905, 909; *коˈморйа* — 385, 890; *коˈмор·а* — 164, 331; *коˈморå* — 476; *амˈбар* — суцільний ареал на Лівобережжі і на півдні Правобережжя (приблизно до лінії Первомайськ — Кременчуг), на іншій частині Правобережжя — розріджений ареал; у записах говірок на Правобережжі і середній Наддніпрянщині є ремарки типу «у колгоспі», «тепер кажуть» (*анˈбар* — 1, 3, 7, 64, 66, 68, 87, 102, 131, 148, 159, 187, 192, 194, 312, 662, 689, 879; *ілˈбар* — 42, 57, 73, 140, 163, 166, 169, 358; *інˈбар* — 9, 15, 17, 92, 95, 96, 100, 109—111, 119, 124, 168, 170, 176, 177, 178, 188, 189, 275, 296, 297, 289, 314, 323, 327, 348, 515, 611, 922; *имˈбар* — 107, 110, 118, 165, 167, 173, 185, 321, 331, 561, 652, 800, 820, 872, 904; *инˈбар* — 70, 71, 77, 80, 106, 110, 130, 134, 136, 137, 141, 146, 151, 180, 181, 186, 191, 293, 296, 652, 831, 889, 898, 899; *інˈб^{п}ар* — 128; *енˈбар* — 307, 360, 410, 840, 858, 871; *е^{и}нˈбар* — 305; *йенˈбар* — 69, 305, 307, 360, 410, 666, 673, 858; *гамˈбар* — 139, 509, 511, 688, 727, 728, 730, 753, 754, 756—758, 765, 782, 790, 795; *вамˈбар* — 873; *вимˈбар* — 196, 405, 412, 416, 419, 846, 866, 877, 885, 892, 906, 910, 913; *винˈбар* — 172, 181, 375, 397, 408, 411, 414, 418, 651, 658, 837, 845, 861, 865, 872, 880, 896, 899, 900, 902, 915, 916, 921; *венˈбар* — 629, 878; *амˈбар'* — 164, 178, 191, 192, 363, 370, 398, 405, 414, 419, 422, 550, 611, 629, 643—646, 652, 655, 658, 663, 673, 680, 684, 824, 828, 831, 841, 843, 845, 858, 861, 865, 866, 870—872, 874, 877—879, 881, 885, 886, 889, 890, 894, 895, 898, 900, 902, 905, 906, 911, 912, 915); *магаˈзин* з ремарками типу «панський», «у багатого», «великий амбар», «колгоспний» — розріджений ареал на середньому Поліссі й на Поділлі, поодинокі вкраплення на Лівобережжі (*макаˈзин* — 28, 34, 35, 42, 54, 59, 61, 63, 201, 206, 208, 224, 225, 232, 234, 240, 241, 247, 249, 254, 282, 432, 445, 448; *маґаˈзин* — 209, 472, 479, 742; *магаˈз'ін* — 8, 31, 235, 334; *магаˈʒин* — 471; *макаˈʒин* — 709; *макоˈз'ін* — 230; *могоˈз'ей* — 74; *гамаˈзейа* — 278, 552; *гамаˈз(')ей* — 66, 92, 122, 299, 319, 320, 335, 758; *хамаˈзей* — 132, 308, 345, 393, 417; *хамоˈз'ей* — 150).

У значенні 'відсік у приміщенні (коморі) для певного виду збіжжя' уживаються лексеми: *заˈс'ік (заˈс'і̯ек)* — 25, 43, 59, 80, 131, 138, 141, 148, 241, 243, 250, 257, 295, 300, 303, 312, 316, 329, 335, 353, 401, 404, 438, 440, 476, 524, 528, 531, 557, 560, 597, 599, 603, 624, 660, 667, 682, 725, 731, 733, 768, 794, 873; *заˈс'іка (заˈс'і̯ека)* — 124, 161, 293, 410; *ˈзас'іки* — 171, 219; *закˈром* — 33, 681; *ˈзакрам* — 328, 424, 603, 624, 625, 629, 637, 642, 643, 657, 829, 842, 849, 860, 863, 873, 889, 890, 916; *закˈрами* — 644, 901, 903; *ˈзакарми* — 861; *закˈрем* — 660; *застоˈронок* (у клуні) — 79; у значенні 'яма для збіжжя' — *паˈшен:айа ˈйама* — 188; *ˈшейна* — 190.

На позначення окремих вмістилищ для зерна вживаються назви: *ˈкухва* 'бочка' — 643, 671; *ˈщипка* — 412; *ˈсипанки* — 245, 259, 725; *соˈломн'аник* — 219, 476, 739; *коˈш'іл'* — 862, 863, 894, 908; *ˈлантух* — 895.

Відзначено також: *шпикˈл'ір* — 711, 732; *шпігˈл'ір* — 695; *ˈшихл'ір* — 298, 792; *шпихˈл'ір* — 446, 451; *шˈпейхар* — 218; *стоˈжарн'а* — 341; *сп'іˈжарн'а* — 436, 711, 714, 744; *балаˈган* — 627; *балˈган* — 814; *ˈхижа (ˈх'іжа)* — 331, 364, 398, 550, 587; *сˈтебка* — 245, 247, 249, 252, 282; *маˈзирки* — 920; *склˑеп* — 111, 508, 793; *зерносˈховишче* — спорадичні вкраплення в усьому ареалі.

Т. II. Лексема *коˈмора (ко^{у}ˈмора, куˈмора)* переважно з ремарками типу «при хаті», «у дворі», «в індивідуальному господарстві», зрідка — «і в колгоспі» (139, 140, 208, 513, 530) утворює суцільний ареал у межах тому, розріджений — у пониззі Горині, Стоходу, Ясельди, на Закарпатті й Буковині.

У значенні 'окрема будівля для зерна' записано лексему *кл'іт' (кл'i̯ет')* — 61—64, 68, 69, 71, 74—76, 79, 85, 86, 89, 100, 103, 447, 456, 622, 623, 642, 643, 645, 647, 648, 652; *пукˈл'іт* — 67; *пӯкˈл'іт* — 20;

свиˈронок (сˈвирон) — 34, 36, 37, 39, 59, 62, 616—618, 622, 625, 627, 628, 630, 631, 633, 635, 639, 640, 643, 645, 646, 660.

У значенні 'велика будівля для зерна (віддалена від хати, на гумні тощо)', переважно з ремарками «у багатому, панському господарстві» або «в колгоспному господарстві» зафіксовано лексеми: *магаˈзин* — суцільний ареал на Волині, розсіяно також на Поділлі, вкраплення — на південь від Тернополя (*макаˈзин* — 57, 59, 132, 142, 156, 158, 159, 164, 165, 181, 184, 189, 194, 216—218, 221, 223, 368, 376; *макаˈзен* — 124; *макаˈӡин* — 143; *маґаˈзин* — 129, 131, 149, 150, 162, 175, 286, 475, 492, 494, 495, 569; *маґаˈзен* — 123);

амˈбар — розріджені ареали на північ від Новограда-Волинського, навколо Сарн, на Берестейщині, на Поділлі, Буковині й Молдові (*гамˈбар(')* — 75, 201, 502, 510, 515, 521, 522, 524, 546, 548, 555—558, 567, 579, 603, 606—608, 619, 620, 641; *ганˈбар* — 13; *гимˈбар(')* — 485, 509, 513, 516, 518, 524, 554, 559, 581, 582; *амˈбара* — 35; *ˈгамбар* — 686; *вамˈбар* — 3; *амˈбар', гимˈбар'* — 509, 512, 517, 518, 524, 548, 554, 556, 559, 572, 579, 581, 583);

сиˈпанец' (сыˈпанец') — 666—668, 671—675, 677, 678, 680, 683; *сиˈпарн'а* — 108, 420, 423;

шпихˈл'ір — суцільний ареал на Наддністрянщині, у західній частині Волині й Волинського Полісся; вкраплення на Берестейщині й на території Польщі (*шпихˈл'ер* — 251, 266, 287, 305, 307, 322, 324, 503, 504; *шп'іхˈл'ір* — 255, 329, 357, 400, 470, 475; *шп'іхˈл'ер(-ир)* — 7, 110, 137, 138, 142, 144, 263, 293, 299, 302, 303, 306, 339, 469, 499, 500, 508; *шп'іˈх'ір* — 10, 12, 24, 116, 121, 124, 125, 128, 654, 655, 660; *шп'іхˈйір* — 655; *шп'іˈхi̯ерик* — 657, 658; *шпиˑх'i̯ер* — 659; *шпихˈйер* — 110; *шпиˈх'ір* — 11, 13—15, 18, 27, 29, 40, 54, 136; *шпиˈх'ір'* — 16; *шпиˈх'ер* — 28; *шп'ікˈл'ір* — 234, 236, 237, 264, 269, 349, 471, 665; *шп'ікˈл'ер* — 246, 253, 300, 318, 467, 471; *шпикˈл'ір* — 144, 233, 235, 254, 258, 259, 261, 286, 318, 333, 338, 350, 393, 399, 510; *шпикˈл'ер* — 257, 270, 320, 492; *шп'іˈхар* — 4, 10; *шп'ігˈл'ар* — 238; *шп'іхˈл'ар* — 130, 133, 436; *шп'ікˈл'ар'* — 268, 275, 405, 434; *шпиґˈл'ір* — 112, 113; *шпігˈл'ер* — 242, 267; *шпигˈл'ір* — 241, 244; *п'ішˈл'ір* — 165; *шпиткˈл'ір* — 262, 329; *шпитˈл'ер* — 283, 333, 534, 664; *шт'ікˈл'ір* — 304; *шпи^{е}тˈли^{е}р* — 664; *шп'ітˈл'ир* — 263; *шпе^{и}кˈл'ар'* — 512; *шˈпихл'ір* — 70, 272.

У значенні 'відсік у приміщенні (коморі, магазині) для певного виду збіжжя' записано лексеми: *заˈс'ік* — 29, 65, 88, 99, 104, 116, 117, 122, 126, 135, 144, 153, 161, 167, 168, 171, 172, 183, 184, 201, 207, 210, 215, 216, 310, 314, 316, 331, 335, 363, 500, 528, 564, 569; *закˈроми* — 208, 537.

У значенні 'скриня для збіжжя (ставиться на горищі)' — *скˈрин'а* — 439—441, 484, 485, 488; *суˈс'ік* — 205, 232, 237, 258, 305, 404, 407—409, 414, 444, 446, 451, 477, 668, 669, 676, 682; *ˈсус'ік* — 107, 271, 418, 420, 421, 425, 455, 459, 666, 669; *ˈшушік* — 670; *шахˈварн'а* — 208, 215; *гимˈбар(')* — 523, 583, 584.

Відзначено також лексеми: *п'ід (пуд, пӯд)* 'горище' як назва місця, де переховувалося збіжжя — 403, 406, 417, 418, 442, 453, 455, 458, 459, 487, 491, 546, 579, 581, 607, 612, 613; *пе̂ˈлийн'а* — 407, 415, 419, 679; *чур'* — 429, 436, 461; *к'іш (кӯш, куш)* 'плетена з лози чи пруття скриня, де переважно переховується кукурудза, часом інше збіжжя' — 422, 425, 428, 445, 447, 449, 450—452, 457, 459, 491, 507, 554, 566, 585, 588, 603; *ˈкошниц(')а* 'плетена з лози велика скриня для кукурудзи' — 512—515, 518, 523, 548, 554, 609, 612; *сˈт'опка* 'комірчина при хаті (на муку, картоплю та інші продукти)' — 75, 79, 85, 86; *вісˈц'обка* — 64, 92, 623, 647; *сп'іˈжарн'а* — 50, 274, 465, 495, 529, 539, 663; *сп'іˈжарн'і* — 142, 463; *сп'іˈжарка* — 111, 142, 231, 270, 289, 294, 298, 305, 321, 328, 339, 478, 482, 495; *саˈкаст* — 416; *рокˈтар'* — 431; *ˈфершлок* — 418, 454.

Т. III, ч. 1. Лексеми *коˈмора (коˈмор'а)* і *амˈбар' (винˈбар', вимˈбар')* фіксуються у говірках усієї території з незначним розрідженням ареалу *коˈмора* в південно-східних районах, ареалу *амˈбар* — у північно-східних районах території тому; вкраплення: *анˈбар', (в)емˈбар', (в)енˈбар', имˈбар', инˈбар', (в)інˈбар', омˈбар* (215, 218, 219); зрідка [р'] // [р]. Відзначено також: *ˈпашенний хл'іў* (переважно, глинобитний) — 135, 143, 149, 216, 228, 231, 232; *ˈйаменний хл'іў* — 136; *паˈшеничок* — 97; *зсипˈний сараї* — 256; *ˈбудка* — 169, 177, 258, 268, 344; *ст'іˈжарн'а* — 334; *шпихˈл'ір* — 353; *гамаˈзан* — 308; *гамаˈз'ійа // магаˈз'ін* — 121.

У значенні 'відсік у приміщенні, куди зсипають зерно': *ӡаˈсік* — 18; *заˈс'іка* — 84, 97; *ˈзакрам* — розріджений ареал у межах тому.

На позначення окремих вмістилищ для зерна: *коˈш'іл'* (плетений, обмазаний глиною, переносний) — 169, 216, 322; *ˈкуфа* 'бочка для зерна' — 169.

Т. III, ч. 2. У значенні 'окреме приміщення для зерна (переважно і в колгоспі, і в індивідуальному господарстві)' лексема *амˈбар* утворює суцільний ареал у межах тому (*гамˈбар* — 2, 9—12, 14, 17, 19, 20, 22—24, 32, 39, 61, 109, 110, 112—114, 119, 125, 139, 140, 191, 207, 211, 212, 214, 219, 226; *емˈбар* — 55, 195, 203; *имˈбар* — 262, 333; *и^{е}мˈбар* — 224; *анˈбар* — 321, 373; *инˈбар* — 193, 202, 294, 321; *інˈбар* — 310, 322; *омˈбар* — 340; *гимˈбар* — 226; *гемˈбар* — 209; *вамˈбар* — 195; *вінˈбар* — 203; *винˈбар* — 102, 162, 224; *вимˈбар* — 88, 171, 174; *амˈбар'* — 48, 69, 70, 78, 94, 98, 103, 106, 128, 159, 160, 165, 167, 170, 175, 185, 186, 189, 190, 200, 202, 205, 235, 240, 253, 320, 339, 341, 358, 359; *имˈбар'* — 314; *омбар'* — 338; *инˈбар'* — 222, 247, 305, 306, 344, 357, 360; *йамˈбар'* — 65; *вамˈбар'* — 69; *венˈбар'* — 76; *ве^{и}нˈбар'* — 97, 104, 163; *винˈбар'* — 76, 82, 84, 87, 89—91, 100, 105, 107, 168, 170, 179, 181, 182, 184, 185, 194, 201, 235, 307, 308, 315—317, 319, 329, 334, 336, 338, 355, 361, 362, 372, 374; *вимˈбар'* — 83, 86, 90, 95, 165, 167, 176, 196, 205, 367, 375; *ви^{е}нˈбар'* — 332, 370; *вімˈбарˑ* — 85; *гимˈбар'* — 213).

У значенні 'велике приміщення для зерна' зафіксовано лексему *магаˈзин* — 3, 11, 219, 220; *маґаˈзин* — 2, 13, 17—19, 118; *маˈгаӡин* — 124, 125, 224, 256; *маˈгаз'ін* — 213, 222; *маˈказин* — 24; *маґаˈз'ій* — 110; *гаˈмаз'ін* — 222; *гаˈмаӡин* — 327.

У значенні 'будівля для зерна в індивідуальному господарстві' записано лексему *ˈбудка* — 99, 161, 163, 183, 313, 315, 316, 339, 342, 343, 348, 350, 351, 356, 362, 366, 373.

Відзначено також: *коˈмора* (переважно прибудова до хати, хліва або окрема невелика будівля в індивідуальному господарстві) — розріджений ареал у західній частині тому (*комоˈр'а* — 46, 50, 57, 60, 62, 76, 81, 128, 131, 224, 296); у тому ж значенні *клаˈдова* — 102, 214, 223; *кладоˈва* — 114, 144, 174, 183, 227; *клаˈдовка* — 6, 108, 184, 185, 334.

У значенні 'відсік у приміщенні, куди зсипають зерно' фіксуються лексеми: *ӡаˈс'ік* — 26, 161, 165, 186, 239, 281; *ˈзакром* — 74, 152, 169; *ˈзакрам* — 75, 102, 165, 181, 185, 188, 242, 251, 260, 288, 314, 316, 326, 331, 361, 371, 374; *ӡакˈром* — 286, 299, 303, 324, 325; *ˈӡакра^{о}м* — 238, 322; *закраˈма* — 340, 341, 344, 348, 362, 373; *закˈромок* — 333, 335; *ˈзакранц'і* — 322.

У значенні 'сплетені з хворосту і обмазані глиною великі коші (скрині, корзини), що ставляться в амбарі', записано лексему *саˈпети* — 313, 319, 321, 341, 348, 351, 361, 362, 372.

Відзначено також лексеми: *саˈлаш* — 17, 19, 37; *чуˈлан* — 74; *суˈйак* (для кукурудзи) — 117; *со^{у}суˈйак* (для кукурудзи) — 213.

7. Приміщення для с.-г. реманенту: *поˈвітка, наˈвіс?*

Т. I. Карта № 288: *поˈв'ітка (ˈпов'іт'), наˈв'іс (п'іднаˈв'іс), підˈкат (заˈкат), ˈшопа, воˈзоўн'а, катˈрага, ˈйатка, лаˈбаз, ˈшура;* у коментарі: *саˈрай, кˈлун'а, ӡаˈкатний (підˈкатний) саˈрай, заˈкатний (підˈкатний) хл'іў, падпаˈвет':а, наˈкат, заˈкатка, подˈташч'е, сˈтайн'а, наˈв'ішчик, хижа, кл'іт', вісˈтепка, стел'ˈмашн'а, коˈс'ак, лахˈвет, пид^{т}ˈход, пид^{т}одˈна, поˈв'ітка, пˈлотн'а, машˈтарн'а, накриˈт':а, гаˈлашник, прикаˈлабок, приˈтулок, балˈган, ˈшорн'а, хаˈлупник, отˈкосник, маˈн'ета, суˈшарник, шаˈлаш, хаˈлаш, приˈчепа, гаˈраж.*

Т. II. Чітку диференціацію лексем із значенням 'будівля для сільськогосподарського реманенту' відповідно до етнографічних особливостей реалій здійснити важко, оскільки, за ремарками, ряд лексем у різних районах може позначати різні типи будівель — з чотирма стінами і великими дверима, з трьома стінами, навіс на чотирьох стовпах та ін.; це може бути окрема будівля, прибудована до іншої будівлі, або приміщення, об'єднане спільним дахом з іншими господарськими приміщеннями.

Переважно у значенні 'окрема будівля з великими дверима або з трьома стінами і дахом для сільськогосподарського реманенту' лексема *ˈшопа* утворює розріджений ареал у межах тому із значним розрідженням у середньому Поліссі на схід від Случі, на Поділлі й на Закарпатті (*ˈшофа* — 436, 439, 458, 467, 481; *ˈс"опа* — 677; *ˈш'опа* — 266, 510; *шоˈпа* — 16; *ˈш'іпка, ˈшӯпка* — 1—8, 10, 20, 21, 24, 27, 29, 30, 39, 45, 58, 59, 183, 227, 260, 272, 306, 408, 482), *п'ітˈшопа* — 46, 109, 110, 135, 136, 141, 280—284, 286, 287, 319, 321, 326; *ˈпітшопа* — 281, 326; *путˈшиˈпка* — 6, 151; *пушоˈпиха* — 671; *пітˈш'іпе* — 67, 317; *п'іўˈш'іпок* — 117; *ˈш'іпчина* — 27, 32, 119, 150, 362, 499; *ˈшопра* — 550, 554;

поˈв'ітка, поˈв'i̯етка — суцільний ареал у середньому Поліссі на схід від лінії 643—652—85—70—74—78—178—179—216—223—224 (*ˈпоˈв'іт', ˈпоˈвет', поˈв(')ец'* — 68, 70, 74, 78, 79, 82, 88, 92, 94, 99, 103, 176, 622, 636, 643; *ˈповед'* — 72; *подˈповет'* — 650); *шур* — 616, 617, 632; *шур'* — 486; *ˈшурик* — 170, 630, 637, 639; *ˈшури* — 129, 373, 394, 500, 501, 539, 545, 584, 636; *ˈпошур* — 530, 531, 541, 544, 547, 557 («прибудова до хати»), 604.

У значенні 'загальна будівля для сільськогосподарського реманенту, снопів, сіна' зафіксовано лексеми: *пеˈлеўн'а* — 677; *пеˈлиўн'а* — 403, 404, 407, 410, 414, 416; *пиˈлиўн'а* — 406, 419, 421, 431; *пиˈлеўн'а, пеˈлеўн'а* — 411 і *пеˈли^{е}ўн'а* — 684; *чур* — 424, 427, 450, 452, 455, 457, 458; *чӯр'* — 444; 'відгороджене в клуні приміщення для сіна й реманенту' — *сел'ˈн'ік* — 12, 13, 48, 649, 652, 655;

переважно 'прибудова до клуні, хліва для сільськогосподарського реманенту': *пˈриб'ік (пˈрибук)* — 116, 120, 142, 143, 230, 256, 280, 418; *приˈбудок* — 281; *приˈчепа* — 141, 149, 164, 167, 170, 309, 310, 312, 341, 343, 576, 604, 606; *приˈтула* — 513, 548, 552, 558, 559; *приˈл'іпка* — 510; *заˈгата* — 271, 412, 437; *приˈчулок* — 175, 673; *приˈтучок* — 177; *катˈрага* — 391, 565; *катˈрава* — 344;

коˈлешн'а (коˈлешн'і, ко^{у}ˈлешн'а, коˈлˑешн'а) — 34, 44, 50, 52, 82, 126, 129, 447—449, 455—457, 483, 504, 511, 524, 639, 665; *коˈлишн'а* — 412, 441, 443, 445, 447, 585; *коˈличˑна* — 440; *коˈлешн'а* (на дрова) — 10, 11, 16—18, 26, 40, 53.

Переважно 'накриття без стін для сільськогосподарського реманенту (окрема будівля або прибудова)': *наˈв'іс* — 91, 107, 115, 163, 193, 194, 197, 201, 206, 228, 355, 369, 375, 381, 529, 540, 542, 626, 629, 646; *наˈвес* — 563, 567; *ˈнавес* — 89; *п'іднаˈв'іс* — 1, 103, 189, 344, 367, 368, 374, 375, 377, 378, 401; *піднаˈв'ес* — 7, 86, 104, 124, 158, 205, 209, 223, 225, 226, 389, 533, 538, 574, 577, 606, 607, 618, 650; *піднаˈвес* — 348, 352, 362, 386, 387, 391—396, 399, 402, 508, 570, 571; *піднаˈвйес* — 569; *піднаˈвис* — 400, 530, 585, 614; *воˈз'іўн'а (воˈз'іўн'і)* — 271, 289, 434—436, 496, 509, 663, 666; *во$^{(у)}$з'іўˈн'а (во$^{(у)}$з'іўˈн'е)* — 112, 143, 236, 237, 243, 245, 249, 257, 263, 270, 274, 276, 278, 282, 285, 287, 295, 299, 300, 304, 305, 307, 330, 334, 357, 462, 463, 465, 467—471, 474, 475, 477, 480, 483, 492, 496, 498—500, 504, 507, 513, 519, 535, 539, 543; *вуз'імˈн'а* — 112; *воˈзоўн'а* — 28, 107, 109, 138, 142, 159, 161, 169, 172, 192, 194, 200, 202, 219, 231, 235, 238, 240, 241, 244, 248, 253, 262, 264, 269, 277, 280, 284, 288, 300, 309, 379, 380, 383, 387, 393, 473, 478, 479, 482, 488, 508, 514, 517, 520, 523, 524, 526, 529, 537, 541, 556, 573, 583, 615, 616, 662; *віˈӡиўн'і* — 265; *воˈзиўн'а^{е}* — 472; *воˈзарн'а* — 442, 448, 451—453, 455, 456, 459—461, 483, 587, 588; *воˈзарка* — 481; *воˈзоўка* — 515; *уˈзарн'а* — 667;

п'іˈд:аши (п'іˈдаши, п'іˈд:аше) — 124, 138, 254, 296—298, 301, 304, 305, 314, 339, 468, 472, 474, 475, 478, 507, 509, 517, 518, 522; *пу^{о}ˈд:ашйе* — 654; *п'іˈдашок* — 348; *піˈд:ашна* — 523; *п'іˈд:ашн'а* — 525; *піˈд:аш* — 494; *пуˈд:аха // ˈдашка* — 659; *п'іˈд:ах* — 293, 618; *п'ід ˈдахом* — 290, 678; *приˈдах* — 300; *дах* — 428, 678; *ˈдаха* — 431, 446, 454; *даˈшок* — 186; *заˈв'іӡ* — 279;

наˈмет — 187, 190, 217, 222, 346, 372.

Т. III, ч. 1. Карта № 70: *поˈв'ітка, наˈв'іс (п'іднаˈв'іс), наˈкат (п'ідˈкат, ӡаˈкат), лаˈбаз (лаˈпаӡ), хаˈлаш;* у коментарі: *приˈпусник, комиˈшанка, ˈйатка, коˈс'ак, заˈйізник, ˈбудка, х'іˈбара, воˈзоўн'а, чуˈлан, поˈлоўник, винˈбар, машˈтарка, саˈрай, гаˈраж, кˈлун'а, клаˈдова, склад, коˈмор'а.*

Т. III, ч. 2. Лексема *поˈв'ітка* утворює розріджений ареал у межах тому крім говірок у Молдові і на Кубані (за винятком 323, 355, 363, 365, 367); *воˈзойн'а* — 2, 9, 12 (для воза), 26, 27; *ˈшопа* — 2, 22, 226; *саˈрай* — вкраплення в усьому ареалі.

Переважно в значенні 'будівля з трьома стінами і дахом' або 'накриття на стовпах' зафіксовано лексеми: *наˈв'іс // наˈв'ес // піднаˈв'іс // п'іднаˈв'ес* (з ремарками типу «нове», «у колгоспі») — розріджений ареал у межах тому (*поднаˈв'ес* — 10, 174, 188, 191, 225, 276; *пиднаˈв'ес* — 223, 224);

заˈкат — 3, 29, 31, 37, 43, 47—50, 60, 62, 65, 67, 68, 76, 91, 131, 143, 145, 149, 151, 200, 214, 222, 307, 350, 371; *заˈкот* — 28, 118, 120, 139, 223, 226; *заˈход* — 220; *заˈкатник* — 40, 56, 124, 128, 134, 141, 142; *заˈкотник* — 125; *п'ідˈкат* — 66, 70, 88, 91, 155, 159, 160, 176, 182, 183, 185—187, 191, 201, 204, 225, 278, 283, 288, 306; *потˈкат* — 193, 310; *патˈкат* — 194; *питˈкат* — 163, 172, 180, 184, 188, 192, 194, 222, 307; *пиднаˈкат* — 222; *закатˈний саˈрай* — 38, 332, 338, 341, 375; *підкотˈний саˈрай* — 318, 320; *пидкотˈний саˈрай* — 308, 328, 341; *подкотˈний саˈрай* — 214, 322, 327, 340; *нав'іcˈний саˈрай* — 328; *лаˈпас* — 93, 95, 97, 327, 331, 334, 374.

Відзначено також: *балˈган* — 103; *башˈк'а* — 109; *ˈбуд^{т}ка* — 163, 164, 172, 367; *каˈретник* — 237; *отˈкос* — 16; *пˈлотн'а* — 167; *прикˈлунок* — 178; *фаˈцарійа, шаˈлаш* — 69; *шопˈрон* — 110; *шофˈрон* — 214.

8а). Приміщення для домашніх тварин: корів?

Т. І. Карта № 284: назви загальної будівлі для всіх свійських тварин: *хл'іў, саˈрай, поˈв'ітка, ˈшопа, коˈн'ушн'а;* у коментарі: *ˈпун'а, одˈр'іна, ˈл'інка, сˈтайн'а* (фонетичні варіанти лексеми *хл'іў* зображено на карті № 5);

карта № 173: **-н'-а** *(коˈр'іўн'а)*, **-ник** *(коˈр'іўник)*, **-ар-н'-а** *(короˈварн'а)*, **-ар -ник** *(короˈварник)*; у коментарі: *коˈроўн'а, коˈро (у, уо, и, уи, уе, уі) ўник* (**-н'ік**), *ко(а)ра(и, і)ˈварн'а.*

Передані на карті № 173 назви стосуються головним чином колгоспної будівлі. Для відповідної будівлі в індивідуальному господарстві записано назви: *хл'іў* — послідовно в поліських і східноволинських, часто в подільських і західнослобожанських, зрідка в середньо-, нижньонаддніпрянських говірках тому; *саˈрай* — переважно в середньо- і нижньонаддніпрянських, надворсклянських і західнослобожанських говірках, зрідка в решті говорів тому; *скоˈтарник* — зрідка в східнополіських говірках; *скоˈтарн'а* — 6, 274, 297, 390, 403, 766, 857; *поˈв'ітка* — переважно в середньонаддніпрянських, рідше — у нижньонаддніпрянських і надворсклянських говірках; *коˈн'ушн'а* — майже послідовно в нижньонаддніпрянських, зрідка у надворсклянських говірках; *ˈшопа* — переважно в подільських говірках; *оˈбора* — здебільшого в східноволинських і подільських говірках, зрідка в західній групі середньонаддніпрянських говірок.

Наведено назви літньої будівлі для корів: *коˈшара* — зрідка у надворсклянських, лівобережних середньонаддніпрянських і поліських говірках; *ˈзагорода* — переважно у надворсклянських, рідше в правобережних середньонаддніпрянських і нижньонаддніпрянських говірках; *заˈг'ін* — переважно в південнонадворсклянських і зрідка в нижньонаддніпрянських говірках.

Т. ІІ. Карта № 280: 'будівля для корів': *хл'іў, сˈтайн'а, ˈшопа, ґˈражда, саˈрай, оˈбора;* у коментарі: *сˈтан'а(-і), ˈшопра, штаˈл'іў, пришˈчепа, коˈлешн'а (-е, -і).* На карті передані назви будівлі для корів тільки в індивідуальних господарствах. У значенні 'велика будівля для корів у колективних господарствах' спорадично в усіх говорах фіксується лексема *коˈроўник (коˈр'іўник).*

Лексеми *хл'іў, сˈтайн'а, ˈшопа, ґˈражда, саˈрай, оˈбора* вживаються також із значенням 'будівля для коней', а лексема *хл'іў* має ще значення 'будівля для свиней', що теж передано на карті № 280.

Т. III, ч. 1. Карта № 66: 'будівля для корів': *коˈроўник, коˈроўн'а, коˈровйатник, коˈн'ушн'а, хл'іў, саˈрай, поˈвітка;* у коментарі: *поˈв'ітка, ˈзагоˈрода, заˈгін, коˈш($^{'}$)ар($^{'}$)а, хˈверма, хˈвірма, ˈбаза, баз, скоˈтарн'а, каˈтух, каˈлашник, оˈбора.* Лексеми *коˈроўник, коˈроўн'а, коˈровйатник* записані переважно як назви будівлі для корів у колективних господарствах, лексеми *коˈн'ушн'а, хл'іў, саˈрай, поˈв'ітка* — як назви будівель у домашньому господарстві, часто недиференційовано для всіх свійських тварин.

Т. III, ч. 2. У значенні 'будівля для корів' в усіх говорах фіксується лексема *коˈро(і)ўник; короˈварн'а* — 1, 11, 24, 111, 222; *короˈварник* — 14, 19, 114, 124, 125; *короварˈник* — 9; *коˈр'і(о)ўн'а* — 35, 169; *хл'іў* — у частині південноподільських говірок, зрідка в кримських, а також у говірках 50, 55, 62, 86, 95, 106, 141, 161, 177, 206, 215, 216, 350; *саˈрай* — у більшій частині нижньонаддніпрянських говірок, зрідка в інших говорах тому; *ˈшопа* — 6, 9, 10, 14, 29; *сˈтайн'а* — 86; *сˈтан'а* — 108; *каˈсойа* — 4; *поˈв'ітка* — 47, 68, 76, 93, 107, 126, 130, 159, 175, 194, 261, 281, 283, 292, 293, 314, 352; *ˈпов'ітка* — 332; переважно в значенні 'літнє приміщення для корів' — *(г)оˈбора* — 11, 12, 15, 22, 28, 30, 32—34, 47, 51, 214, 220, 225, 233, 284, 290; *загˈрада* — 19; *ˈзагорода* — зрідка в нижньонаддніпрянських, а також у говірках 50, 62, 135, 220, 222; *загоˈрода* — 31, 105, 134; *загоˈротка* — 246; *заˈг'ін (заˈгон)* — у частині нижньонаддніпрянських говірок та в говірках 214, 246; *коˈшара* — 192, 210, 222, 254, 255, 283, 346, 365. Лексеми *коˈроўник, короˈварн'а, короˈварник, коˈроўн'а* фіксуються переважно як назви будівель для корів у великих колективних господарствах, лексема *ˈферма* — тільки як назва будівлі для корів у колективному господарстві, лексема *саˈрай* — часто як назва будівлі для корів і коней.

8б). Приміщення для домашніх тварин: коней?

Т. І. Карта № 285: 'будівля для коней': *коˈн'ушн'а, сˈтайн'а, сˈтан'а;* у коментарі: *каˈн'ушн'а(-е), киˈн'ушн'а, ка:ˈн'уш(ч)н'ік, стайˈн'а, сˈтаўн'а, стаˈнок; воˈлоўн'а, хл'іў, поˈв'ітка, ˈзагорода, коˈшара, оˈбора.*

Т. ІІ. Карта № 280: 'будівля для коней': *хл'іў, сˈтайн'а, ˈшопа, ґˈражда, саˈрай, оˈбора;* у коментарі: *шˈтал'іў, штаˈлу, машˈтал'н'а, пришˈчепа.* На карті передані назви будівлі для коней тільки в індивідуальних господарствах. У значенні 'велика будівля для коней у колективних господарствах' спорадично в усіх говорах фіксується лексема *коˈн'ушн'а.*

Т. III, ч. 1. Карта № 68: *конюшня* (значення): 'будівля для коней'; у коментарі: *сˈтайн'а.* Лексема *коˈн'ушн'а* відбита на карті ще із значенням 'будівля для коней і корів' і 'будівля для всіх свійських тварин' в індивідуальному господарстві. Ця лексема в усіх говорах уживається і в значенні 'будівля для коней в колективному господарстві'. У значенні 'будівля для коней' записано ще лексему *хл'іў* — 11, 13, 14, 16, 18, 21, 24, 35, 113, 136, 141, 146, 149.

Т. III, ч. 2. Карта № 83: *конюшня* (значення): 'будівля для коней'; у коментарі: *сˈтайн'а, сˈтан'а.* Лексема *коˈн'ушн'а* відбита на карті ще із значенням 'будівля для коней і корів' і 'будівля для всіх свійських тварин'. Із значенням 'будівля для коней' записано ще лексеми: *ко(у)ˈн'ушник* — 131, 320; *коˈн'арн'а* — 61; *(коно)ˈф·і(е)рма* — 2, 74, 342; *хл'іў* — 363; *саˈрай* — 22, 245, 329, 342.

8в). Приміщення для домашніх тварин: свиней?

Т. І. Карта № 174: **-ар-н'а** *(свиˈнарн'а)*, **-ар-ник** *(свиˈнарник)*, **-уш-н'-а** *(свиˈн'ушн'а)*, **-уш-ник** *(свиˈн'ушник)*, **-ин-ец'** *(свиˈнинец')*; 'свинарня' *ˈкуча;* у коментарі: *с($^{'}$)в'іˈнарн'а, с($^{'}$)ви(і^{и}, і)ˈнарн'ік, св'іˈнарник, св'і(і^{и},и)ˈн($^{'}$)уш(ч)н'ік, свиˈнуш(ч)ник, свиˈнинец', свиˈнарка, свиˈнарок, сˈвин:ик, свиˈниш(ч)ник, свиˈн'ашник, свиˈнар.* Лексеми *свиˈнарн'а* і *свиˈнарник* стосуються головним чином колгоспної будівлі, решта назв позначає будівлі для свиней в індивідуальному господарстві. Для відповідної будівлі в індивідуальному господарстві записано ще назви: *хл'іў* — в надворсклянських, середньо- і нижньонаддніпрянських говірках, зрідка в решті говорів тому; *хл'і(и, е)ˈвец'* — в частині нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 156, 235, 249, 302, 337, 383, 391, 398, 399, 477, 542, 565, 602, 603, 618, 642, 660, 678, 679, 888, 921; *хˈл'і(іе)ўчик* — 207, 214, 241, 247, 249, 251; *хл'іˈвине^{и}ц'(ц)* — 876, 895; *хл'іˈвин:ик* — 889; *ˈкуча* — в південноподільських, а також у говірках 442, 445, 459, 538. У всіх говорах фіксується назва будівлі для відгодівлі свиней — *саж.*

Т. ІІ. Карта № 280: *хл'іў, хл'іˈвец', хл'іўˈча, карˈник, ˈкуча, куˈтиц', свиˈнинец';* у коментарі: *кл'іў, гл'іˈвиц', хл'іˈвок, хˈл'іўчик, хл'іўˈчак, хл'іўˈник, куˈчина, ˈкучка, ˈкучік, куˈчіки, сˈвин:ик, свиˈнинчик, саж, заˈкут'а, ˈцаˈрек, бурˈдей, пришˈчепа.* На карті передані назви будівлі для свиней тільки в індивідуальних господарствах. У значенні 'велика будівля для свиней у колективних господарствах' в усіх говорах спорадично фіксується лексема *свиˈнарник.*

Т. III, ч. 1. У значенні 'будівля для свиней' записано лексеми: *свиˈнарник* — у всіх говорах, переважно в значенні будівля в колективному господарстві, *свиˈнарн'а* переважно в цьому ж значенні — у частині надворсклянських і середньослобожанських говірок, а також у говірках 5, 59, 60, 151, 173, 185, 199, 246, 305, 339; *свиˈнини(и^{е}, е^{и}, е)ц'* — 9, 46, 138, 148, 168, 171, 231, 232, 257, 273, 294; *сви(и^{е})ˈнин(:)ик* — 97; *сви(и^{е}, е^{и})ˈн($^{'}$)уш($^{'}$)ни(и^{е}, е^{и}, і)к* — у частині східнослобожанських, середньослобожанських і лугансько-наддонецьких говірок, зрідка — в надворсклянських і нижньонаддніпрянських, а також говірках 16, 51, 56; *свиˈн'ушн'а* — 178, 322; *свиˈнин:иц'а* — 213; *сви(и^{е}, і)ˈнух* — 36, 38, 110, 308, 357; *сˈвинух* — 199; *сви(и^{е})ˈн($^{'}$)атни(и^{е})к* — 46, 51, 56, 152, 243; *каˈбан:ик* — 47; *пороˈс'атник* — 120, 248; *хл'іў* — у надворсклянських говірках, зрідка у середньослобожанських, східнополіських, нижньонаддніпрянських, а також у говірках 61—63, 66, 114, 227, 228, 300, 311, 315, 363; *хл'іˈвинец'* — 80. В усіх говорах фіксується назва будівлі для спеціальної відгодівлі свиней — *саж, саˈжок.*

Т. III, ч. 2. У значенні 'будівля для свиней' записано лексеми: *свиˈнарник* — у всіх говорах, переважно в значенні 'будівля в колгоспі', *свиˈнарн'а* переважно в цьому ж значенні — у частині нижньонадбузьких і нижньонаддніпрянських, а також у говірках 11, 14, 219, 222, 276, 301; *свиˈнарка* — 89; *сви(и^{е}, е^{и}, 'і)ˈн($^{'}$)ушни(и^{е}, е^{и}, 'і)к* — у ряді кубанських, нижньонаддніпрянських, кримських говірок, зрідка в інших говорах тому; *свиˈн($^{'}$)ушн'а* — 30, 39; *свиˈн'ух* — 200; *свиˈнин:ик* — 315; *сви(и^{е})ˈнинец'* — зрідка в кубанських говірках; *сˈвин:иц'і* — 324; *свиˈн'атник* — 352; *ˈкуч($^{'}$)а* — у частині південноподільських говірок, а також говірці 216; *хл'іў* — у частині нижньонаддніпрянських і кубанських говірок, зрідка в нижньонадбузьких і кримських, а також говірках 6, 36, 133, 136, 138, 225; *хл'іˈвец'* — 86, 99, 107, 154, 158, 307, 314, 349, 366, 373; *хˈл'іўчик* — 344; *хл'іˈвен:ик* — 85; *саж, саˈжок* — у всіх говорах, переважно на позначення будівлі для спеціальної відгодівлі свиней.

8г). Приміщення для домашніх тварин: овець? *(оˈбора, коˈшара..?).*

Т. І. Карта № 286: 'будівля для овець': *в'іўˈчарн'а, оўˈчарн'а, в'іўˈчарник, оўˈчарник, оˈвечник, оˈвешник, в'іўˈчинец', коˈшара, оˈбора;* у коментарі: *гове^{и}ˈчарн'а, воўˈчарн'і^{и}к, гоўˈчарник, го(у)ˈвешник, оўˈчиниц', віўˈчишник, коˈшарник.*

Т. ІІ. У значенні 'будівля для овець' записано лексеми: *в'іўˈчарник (оўˈчарник, у(ў)ˈчарник, гоўˈчарник, віўˈчарник)* — у деяких волинських говірках, а також у говірках 32, 71, 72, 182, 234, 258, 300, 305, 325, 350, 399, 448, 449, 536, 650, 686, 706; *веˈчарни^{і}к* — 103; *уˈчарен'* — 670; *в'іўˈчарн'а (оўˈчарн'а)* — у частині подільських говірок, а також у говірках 8, 29, 107, 108, 118, 130, 189, 198, 225, 237, 282, 287, 294, 307, 308, 375, 404, 406—409, 412, 466, 467, 472, 504, 509, 547, 606, 668; *овˈч·арка* — 611; *ˈкуч($^{'}$)а(і)* — 116, 261, 268, 404, 415, 417, 439, 665; *ˈкучка* — 634; *(г, в)оˈбора (уˈбора)* — 155, 201, 221, 350, 353, 380, 388, 472, 498, 531, 532, 547, 549, 564, 572, 583; *хл'іў (хл·иў)* — зрідка у волинських і західнополіських говірках, а також у говірках 218, 223, 317, 336, 353, 389, 399, 483, 485, 496, 499, 501, 535, 546, 557, 571, 573; *хл'іˈве(и)ц($^{'}$)* — 128, 279, 373, 410, 487. Лексеми *в'іўˈчарник (оўˈчарник), в'іўˈчарн'а (оўˈчарн'а), оˈвечник* часто фіксуються як назви будівель для овець у великих колективних господарствах. Наведено назви зимової будівлі для овець: *зиˈм'і(у)ўка* — 440, 451, 486, 585; *зиˈмарка* — 489; назви огородженого місця для овець на літо: *ко(о^{у}, у)ˈша(е, и)ра* — у частині бойківських, гуцульських, середньозакарпатських говірок, зрідка в покутських, західно- і середньополіських говірках, а також у говірках 158, 162, 166, 172, 252, 394, 395, 397, 398, 516, 523, 524, 537, 540; *коˈшар($^{·}$)* — у деяких лемківських говірках; *коˈшарка* — 668; *(в)о(о^{у})ˈбора* — зрідка в подільських, а також говірках 346, 376, 382, 436; *ˈзагор(о)да* — 500, 509, 511, 554, 558; *оˈдайа* — 512, 518; *сˈти(г)на* — 549, 613; *сˈтегна // сˈте:на* — 609.

Т. III, ч. 1. Карта № 67: 'будівля для овец': *в'іўˈчарник, в'іўˈчарн'а, оˈвечник, коˈшара, м'ішˈник, хл'іў;* у коментарі: *оўˈчарник (-н'ік), оўˈчарн'а, о(а)ˈвешник, віўˈчиниц', чаˈбарн'а, ˈзагорода, ˈвигул, заˈгон, саˈрай, поˈв'ітка, котуˈшок, каˈтух, ˈбаза, баз, баˈзок.* Відбита на карті лексема *коˈшара* переважно стосується ненакритого приміщення для овець.

Т. III, ч. 2. У значенні 'будівля для овець' записано лексеми: *в'іўˈч($^{'}$)арни(и^{е}, е^{и}, 'і)к, (г)оўˈчарни('і)к* (переважно для колгоспної будівлі) — у частині нижньонаддніпрянських говірок, зрідка

в кубанських, південнобессарабських та в говірках 9, 10, 14, 15, 55, 68, 75, 141, 292; в'іўˈч(')арн'а (оўˈчар(')н'а) — у ряді нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 11, 14, 39, 43, 49, 54, 128, 260, 279, 300, 312, 323, 338; оўˈч'арка — 334; оˈвєч(ш)ник — 6, 21, 50, 65, 93, 102, 317, 329, 350. Записано назви літнього приміщення для овець: ко(о^{а}, а^{о}, а)ˈш(')ара — в усіх говорах тому; коˈшарник (-н'ік) — 17, 362; коˈшарн'а — 49; кошарˈчина — 346; (г, в)оˈбора — у частині південноподільських і нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 47, 118, 123, 223, 226; заˈг'і(о)н — 51, 102, 105, 114, 131, 164, 179, 219, 239; заˈгонка — 89; ˈзагорода — 53, 104, 214, 225, 226, 340; загоˈродка — 253; загоˈрожа — 255; стˈрунга 'для стійла овець', коˈшарка 'для доїння овець' — 214.

9. ˈПасіка, пˈчельня..?

Т. І. Карта № 283: ˈпас'іка, бӟ'іл'ˈник (бˈӟ'іл'н'а), бӟоˈл'арник (бӟоˈл'арн'а), пˈчоли (бˈӟоли), ˈвулики (ˈвул':і, вуˈл':а), т'іˈчки (т'іˈчок); у коментарі: пчел'ˈн'ік, пчалниˈки, поӟ'іл'ˈник, пˈч'і(е)л'н'а, пчел'ˈн'а, бӟоˈл'атник, пчоˈл'арн'а, бˈчоли, пчоˈла, вуˈл':е, вул'ˈйе, ˈул':а, ˈвул'і, (г)уˈл':і, ˈули, ˈул'н'і; 'зимове приміщення для бджіл': мˈшан'ік, мˈшан:ик, йемшеˈник, амˈша(е)н':ік, амше(е^{и})ˈник, омˈше(а)ник(-н'ік), оўˈшаник, оўшаˈник, імˈшен', імˈша(е)ник(-н'ік), мшіен', обˈше(а)ник(-н'ік), обˈшевник, обчаˈник, опшеˈник, опˈшеник, об^{п}шал'ˈник, миˈшовник, обˈшарн'а, ол'шаˈник, ол'ˈшан'ік, ˈтемник, темˈник, стебˈник; 'обгороджене місце для бджіл': те^{и}(и^{е})бˈник, розˈсадник і колись уживане пин'ˈки;

карта № 12: ˈпас'іка, ˈпасика, ˈпас'ека, ˈпас'е^{а}ка, ˈпас'ака, ˈпасока, ˈпасека, ˈпас'іўка, ˈпас'ійка; у коментарі: паˈс'іка, пас'іˈка, паˈс'іўка; ˈпасека, ˈпасейка, ˈпас'ока.

Т. 11. Карта № 277: ˈпас'іка, ˈпасика, ˈпасека, пˈчел'н'а, пч'іл'ˈник, пчоˈлинок, пчоˈлинец', пчоˈл'арн'а, ˈвул':е; у коментарі: пас'і(е)йка, ˈпас'еўка, ˈпасиц'а, пч'іўˈнік, пˈш'(ч')іл(')ник, пˈчо(ô)лˈник, пшˈчол'ник, пˈчу(ў)л(·)ни(і)к, пˈчел'н'ік, пшˈчел·ник, ˈшелник, пшчоˈл·инок, пче(е^{и}, и^{е}, а)ˈл(·)инок, пчоˈларн'а, вуˈл'е, ˈвул'ˈйе, ˈуˈл':е, 'зимове приміщення для вуликів': омˈшан'ік, сте(е^{и}, и^{е}, ии^{е}, 'і)бˈник, сте^{и}бˈло; 'пасіка з вуликів — колод на деревах': гуˈл':е, сˈтуйло, прîсˈту^{о}й; 'пасіка з 5—6 вуликів': т'іˈчок.

Т. 111, ч. 1. У всіх говорах фіксується лексема ˈпас'іка (ˈпас'іўка — 63, 82, 167, 169, 230, 258; ˈпасе(е^{и}, и)ка — 26, 260, 324; ˈпас'ека — 40, 43, 48, 110, 296, 311, 374, 375); записано ще лексеми: бˈж'іл'н'а — 201; бӟоˈл'арн'а — 354; пˈч'і('о, е)л'н'а — 12, 17, 113, 168, 264, 308, 350; пч(')іл'ˈник — 257, 295; пˈче('е, 'о)л'ник (-н'ік) — 17, 26, 136, 317; пˈчоли — 265, 343; ˈул'н'і — 31; ˈвул'іки — 89; ˈвул'ік 'пасіка' — 354; рей — 40; бˈӟ'оли (удома), ˈпас'іка (у колгоспі) — 157. Із значенням 'зимове приміщення для бджіл' зафіксовано лексеми: пч(')ол(')ˈник — 14, 213; пˈчол'ник — 251; пˈч'ол'н'а — 318; опшаˈник — 2, 26, 27, 39, 153; о(а)пˈшан(:)ик (-н':ік) — 26, 148, 151; обˈшан'ік — 48; опˈшоўник — 51; о(а)мшаˈник (-н'ік) — 4, 19, 39, 183; омˈшан(:)ик(-н'(:)ік) — 53, 142, 143, 158, 223, 234, 274, 280; оўˈша(е)ник (-н':ік) — 5, 57, 75, 119, 224, 316, 322; оўшаˈник — 98, 179; оўˈшал(')ник — 246, 247; оўˈшарник — 364; оўс'аˈник — 39; в'іўˈшан(:)ик — 41, 101, 103, 105, 106, 109, 178, 193—195, 224; в'іўшаˈник — 68, 91, 123; в'іл'ˈшаник — 91, 111, 126; ол'ˈшан:ик — 95; в'імˈшаник — 46; імшаˈник — 228; а^{о}бˈшал'н'ік — 314; об^{п}шч'іўˈник — 26; пˈчолна ˈйама — 3.

Т. 111, ч. 2. Карта № 31: ˈпас'іка, ˈпас'ійка; у коментарі: ˈпасека, ˈпасика, ˈпас'ека, ˈпас'êка, ˈпас'іўка, бˈӟоли, бˈӟолник, бˈчоўник, бˈӟол'н'а, пˈч'оли, пˈчолник, пч(')олˈник, пˈчіл'н'а, пˈчел'н'а, опˈчел'н'а, пˈчол'н'а, (ˈв)улики, ˈвул'іки, ˈ(в)ул'ійі, ˈулейі; 'приміщення, де зимують вулики': при^{е}(и)ˈсака, те^{и}мˈник, ˈтемник, о(а)мˈш(')ан(:)ик, опшил'ˈник, мушˈник.

10. Місце, де молотять: тік, гарˈман, гумˈно чи ще як?

Т. І. Карта № 58: т'ік, тик, ток, тук, туик, туек, туок; у коментарі: тîк, тік, ті^{и}к, ти:к, ти^{і}к, туік, то:к, тôк, тўк, тек. Крім лексеми тік, для позначення місця, де молотять, уживаються лексеми: токоˈвишче — 225, 328, 526, 617, 758, 836; гумˈно — зрідка в східнополіських, ще рідше — у середньополіських і середньонаддніпрянських, а також у говірках 196, 730, 801, 844, 879; гарˈман — зрідка в середньонаддніпрянських, південноподільських і подекуди у східнополіських говірках.

Т. 11. Карта № 51: т(')ік, тўк, ти^{і}к, ток, тук, туик, туок; у коментарі: тў^{і}к, т^{і}ўк, тîк, тŷк, ті^{и}к, ти^{е}к, тйк, тык, туєк, ту^{ы}ік, ту^{и}к, ту^{ы}ок, то^{у}к, ту^{о}к, тôк. У значенні 'місце, де молотять' записано ще лексеми: тіˈчок — зрідка в подільських, а також у говірках 368, 373, 449; ˈбойіс'ко — у надсянських говірках та в говірках 247, 249, 351, 352; ˈбойіще — зрідка в надсянських, бойківських і середньозакарпатських говірках; міст — спорадично в північній групі середньозакарпатських говірок і в бойківських говірках; п'ідˈлога — 271, 274, 405, 469, 479; гумˈно — часто в середньополіських і середньозакарпатських, зрідка в наддністрянських говірках.

Т. 111, ч. 1. У значенні 'місце, де молотять' записано лексеми: т'ік (тік, т(')îк, т·ік, т'і^{и}к, т'і:к, ті^{и}к, тик, ток) — в усіх говорах; тоˈчок — 226; токоˈвишче — 136; гумˈно — 21, 25, 26, 54, 56, 67, 91, 98, 104, 169, 278, 363, 375; ˈгумно — 35, 202, 267, 356; гурˈно — 209, 281; гарˈман — переважно 'місце, де молотять кіньми або котками' — у частині наддніпрянських говірок, а також у говірках 202, 218, 282, 284, 316,— 321.

Т. 111, ч. 2. Карта № 104: т'ік, ток, тик, гарˈман, гирˈман, гумˈно, бунт; у коментарі: ті^{и}к, т(')îк, т^{к}'ік, т'ик; арˈман, ˈгарман, герˈман, ˈгумно, гомˈно.

11. Місце для пасовищ: а) в полі, б) в лузі, в) в лісі?

Т. 1. а) У значенні 'місце для пасовищ на полі' записано лексеми: ˈпас(т)бишче (ˈпаз(')би(и^{і})шче) — у частині східнополіських говірок, зрідка в середньополіських і нижньонаддніпрянських говірках, а також у говірках 222, 227, 373, 383, 391, 405, 428, 531, 543, 564, 569, 605, 678, 740, 757, 794; пастˈбишче — 324; пасс(и)ˈвишче — 19, 32, 40, 120, 198, 226, 251, 263, 269, 274, 316, 321, 365, 428, 460, 513, 517, 551, 620, 637, 650, 692, 696, 726, 753, 762, 781, 800, 809, 826, 827, 832, 843, 852, 865; паˈсовишче — 90, 202, 232, 294, 308, 328, 368, 710, 718; ˈпасовишче — 243, 561, 792; пасоˈвис'ко — у частині східноволинських говірок, а також у говірках 463, 464, 502, 523, 546, 568, 583, 732, 734, 746, 760, 790, 841, 848; паˈсовис'ко — 363, 365, 434, 475, 745; ˈпасишче — 90; пасто('і)ˈвен' — 36, 328, 363, 364, 366—368, 396, 553, 623; пастоˈван' — 330; ˈпастове(и)н' — 123, 327, 331, 333; пасˈтове^{и}н' — 173, 410; ˈпаствен' — 356; ˈпас'т'іве^{и}(и^{е})н' — 357; паˈсовен' — 325; на ˈпаств'і — 122; пас(')т(')і(о)ўˈник — у частині надворсклянських говірок, зрідка в середньонаддніпрянських, а також у говірках 178, 684, 846, 890, 896, 922; пасˈтоўник — 130; ˈпастоўник — 171; пасто(і)ˈвен':а — 303, 422; на паˈс'іўн'і — 196; пастіˈвец' — 396; пас'ˈба — 650; пасоˈвиц'а пол'оˈва — 714; ˈви(и^{і}, і^{и}, î, 'і)пас — у частині середньополіських і нижньонаддніпрянських говірок, зрідка в деснянсько-надудайських, східноволинських, середньонаддніпрянських і подільських говірках; виˈпас — 881; в'ідˈпас — 398; расˈпас — 188; поˈпас — 345, 406, 424; ˈпопас — 419; пасˈтушка — 324, 330; ˈпаша — 2, 11, 20, 21, 26, 53, 168, 269, 561, 608, 835; пал'еˈвайа ˈпаша — 12; сˈпаша — 72; ˈви(и^{і}, і)пусо(а)к — 8, 12, 17; ˈвипуск — зрідка в східнополіських говірках; ˈви(і^{и}, î, 'і^{и}, 'і)г'і(о, а)н — зрідка в усіх говорах тому; виˈг'ін — 425; вигоˈни — 656, 921; то(а)л(·)о(а)ˈка — у подільських говірках, у частині південної групи середньополіських, східноволинських, правобережних середньо-, нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 95, 159, 285; то(а)ˈл(·)ока — у частині середньонаддніпрянських, надворсклянських, східнополіських, південної групи середньополіських говірок, зрідка в західнослобожанських, нижньонаддніпрянських і подільських говірках; ˈтолска — 293, 505, 506, 697, 759. Крім спеціальних назв місця для пасовищ, в багатьох говірках записано ще назви місцевості, яка використовується як пасовище: ˈполе, степ, обˈл'іг, пар, сте(е^{и}, и)рˈн'а.

б) У значенні 'місце для пасовищ у лузі' записано: ˈпас(т)бишче (ˈпаз'б'іщче) — 1, 6, 43, 110, 382, 410, 414, 543; пасо(а)ˈвишче — 144, 274, 476; паˈсовишче — 434; ˈпасовишче — 243; пасоˈвис'ко — 504, 654, 835; ˈви(и^{і}, î, уи)пас — 27, 61, 63, 115, 138, 144, 158, 174, 223, 240, 249, 289, 316, 322, 375, 563, 618, 792, 811, 921; расˈпас — 172; ˈпаша — 2, 47, 102, 114, 124, 165, 255; пасˈтоўник — 174, 188; пас(')т'і(о)ўˈник — 176, 388, 398—400, 414, 543; пастоˈвсн(') — 207, 355, 409; ˈви(и^{і}, 'і)пуск — 72, 97, 104, 134, 167, 921, 922; ˈвіпусок — 17; ˈвиг'і(о)н (ˈв'іган) — 1, 58, 95, 138, 144, 146, 172, 193, 342, 467, 478, 549, 640, 735, 880; то(а)ло(а)ˈка — 95, 212, 644; то(а)ˈлока — 2, 208, 312, 319, 357, 411, 487, 677, 681, 863, 894, 911. Записано ще такі назви місцевостей, які використовуються як пасовище: луг — у всіх говорах тому; л(·)уˈжок — 196, 247, 369, 589; луˈка — у частині надворсклянських і нижньонаддніпрянських говірок, зрідка в середньонаддніпрянських говірках, а також у говірках 194, 195, 260, 354, 362, 408, 414, 921; бо(а)ˈлото — спорадично в східнополіських говірках, а також у говірках 20, 183, 184, 257, 294, 295, 369, 375, 417, 834, 889; ˈбер'і(е, е^{и})г — у частині східноволинських, середньонаддніпрянських говірок, зрідка в подільських говірках, а також у говірках 110, 118, 197, 259, 263, 301, 307, 320, 331, 335, 347, 358, 402, 407, 801, 806, 836, 841, 908; ле(и, и^{е}, е^{и})ˈвада — 320, 329, 335, 459, 501, 502, 522, 545, 614, 722, 782, 839, 849, 914; пˈлавн'і — 859, 896, 899.

в) У значенні 'місце для пасовищ у лісі' записано лексеми: ˈпаст(')бишче — 319, 434, 801; пастˈбишче — 167; ˈпас'бишче — 879; пасоˈвишче — 58, 120, 226, 550, 726; л'ісоˈве пасоˈвис'ко — 442; ˈвипас — 121, 182, 294, 301, 353, 355, 459, 463, 689, 742, 775, 793, 835, 879; виˈпас — 756; наˈпас — 429; ˈпастовен' — 156; паст'іўˈник — 391; пасоˈвиц'а — 744; ˈпасоˈвиц'а л'ісоˈва — 714; ˈвипуск — 429; ви('і^{и})го(а)н — 16, 56, 72, 224, 801; тоˈлока — 391; толоˈка — 643, 754; ˈтолоˈка — 749. Записано ще назви місцевості, яка використовується як пасовище: л'і(іе, е)с у всіх говорах тому; гай — 123, 186, 316, 331, 336; б'ір — 251, 288, 292, 295, 337; д'і(у)бˈрова — 35, 61, 63, 335, 393, 411, 548, 600; ˈноруб — 73, 174, 230, 517; поˈл'ана — 127, 195, 404, 414, 423, 607, 628, 686, 690, 707, 768, 798, 817, 828; поˈл'ан(в)ина — 411; гаˈл'авина — 168, 185, 347, 425, 430, 580, 589, 811, 820, 908; ˈгал'овина — 517; ˈгали — 136.

Як назви пасовищ без конкретизації щодо місця записано лексеми: ˈпастбишче — 4, 31, 34, 54, 56, 59, 64, 66, 99, 103, 106, 122, 128, 132, 288, 819, 834; пасоˈвишче — 20, 48, 50, 260, 339, 391, 536, 599, 759, 780; паˈсовишче — 293, 759; пасоˈвис'ко — 478, 733, 758, 876; пастоˈвен' — 359; ˈпастове^{и}н' — 549; пас(т('))іўˈник — 372, 601, 858, 892; ˈвипас — 10, 56, 84, 94, 113, 120, 248, 332, 341, 379, 387, 489, 530, 562, 571, 777, 789, 819, 834, 917, 920; расˈпас — 13; ˈпаша — 47,. 102, 114, 122, 165, 255; ˈпасн'і — 116; ˈвипуск — 1, 13, 71, 76, 83, 107, 125, 139; ˈвипусо^{а}к — 105; ˈвиг'ін — 66, 107, 125, 141—143, 260, 789; тоˈлока — 105, 107, 166, 236, 237, 309, 741, 780, 857, 874, 876; толоˈка — 224, 262, 537, 748, 765, 789, 807, 819.

Як назви пасовищ у полі і лузі зафіксовано лексеми: пасоˈвишче — 429, 598; пасоˈвис'ко — 462; паст(')іўˈник — 372, 607, 628; ˈвипас — 59, 242, 252, 287, 307, 784; ˈвигон — 2, 225, 234, 806; толоˈка — 442, 476, 704, 751.

Як назви пасовищ у лузі й у лісі відзначено: пасоˈвишче — 441, 585, 738, 865; паˈсовис'ко — 475; ˈвипас — 57, 205, 544, 568, 721; на ˈпаств'і — 122; пас(')т'іўˈник — 415, 625, 632; ˈвипуск — 102; ˈвиг'ін — 106, 687, 822.

Як назви пасовищ на полі й у лісі записано: паˈсовишче — 440; ˈпаша — 22, 25; ˈвигін — 847.

Т. 11. а) У значенні 'місце для пасовищ на полі' записано лексеми: пасо(у)ˈви(е)с(')(с")ко — зрідка в покутських і наддністрянських говірках, а також у говірках 2, 6—8, 160, 166, 169, 241, 316, 377, 398, 399, 659; паˈсовис(')ко — зрідка в наддністрянських та в говірках 32, 156, 234, 241, 281, 308, 389, 399, 432, 468, 520, 553, 567; ˈпасви(і)с(')ко — 118, 232 (// ˈпасиску), 238, 244, 246—249; пасˈви(')і)с(')(с")ко(о^{у}) — 241, 244, 258, 662, 680; посоˈвишче — 4, 159; па(о)ˈсови(и^{е}, î)шче(е^{и}) — 297, 479, 483, 507; ˈпаз(')би('і, 'î)шч(')е (ˈпастбишче) — зрідка в західнополіських та в говірках 165, 167, 208; ˈпаз'ба — 100, 101; пастоˈван' — 9; ˈпастовин' — 10; пас(')т(')іўˈник — 368, 483, 499; ˈпопас — 70; ˈви('і)пас — 12, 26, 30, 82, 157, 165, 166, 347, 358, 373, 374; пасоˈве — 585; ˈви(е^{и}, î)г(ґ)і(и, у)н — зрідка в західнополіських говірках та в говірках 71, 84, 122, 126, 167, 310, 661; ˈтол(·)ока — 325, 404, 412, 443. 452, 534; то(у)ˈл(·)ока — зрідка в буковинських і середньозакарпатських говірках, а також у говірках 2, 211, 264, 322, 342, 348, 447, 458, 507, 510, 524, 554, 573, 609, 614; стоˈлока — 84; то(у)ло(у)ˈка — у частині подільських говірок, зрідка в покутських, бойківських, наддністрянських, середньополіських, а також у говірках 351, 383, 387, 442, 603, 607. У багатьох говірках записано ще назви місцевості, яка використовується як пасовище: ˈполе, пара(и)ˈни(е)на, ˈпари(і, а)ˈна, пар, сте(а)рˈн'а('е), молоˈнина, ˈцарина, (й)іˈмаш, обˈл'іг(х).

б) У значенні 'місце для пасовищ у лузі' зафіксовано лексеми: пасо(у)ˈви(е^{и})с(')ко(о^{у}) — 5, 13, 108, 111, 114, 128, 162, 172, 308, 382, 452, 626; па'совишче^{и} — 479; ˈпастбишче — 626; ˈвипас — 29; ˈвигін(') — 111, 162; ˈтôлôка — 486; то(о^{у})ˈлока — 213, 428, 455,

588; толоˈка — 305, 551, 575. Записано ще такі назви місцевості, що використовується як пасовище: луг(г̦, х) — у частині покутських, наддністрянських, волинських говірок, зрідка в поліських і подільських говірках; луˈка — 222, 232, 387, 659, 662, 673; ˈлука — 404, 680; бо(у)ˈлото — 2, 85, 89, 127, 168, 173, 283, 314, 353; ˈбере(і, и, е^{и})г(х) — у частині волинських говірок, спорадично в подільських, а також у говірках 125, 150, 154, 546.

в) У значенні 'місце для пасовищ у лісі' записано лексеми: пасо(у)ˈвис(')ко(у) — 108, 147, 382; паˈсовис'ко — 394; паˈсовишче — 447; пасˈлыско — 426; ˈвипас — 161. Записано ще назви місцевості, яка використовується як пасовище: л'іс — у всіх говорах; ˈхашча — 444, 455, 487, 491; гай — 124, 127, 129; ˈгал'ава — 173, 311, 314; ˈгал'авина — 381; гаˈл'авина — 355; по^{у}(у, а)ˈл'анка — 213, 219, 391; ˈпол'а(і, е)нка — 304, 305, 680; по(о^{у})ˈл'а(і)на — 345, 366, 391, 543; пол(·)оˈни(и^{е})на — у гуцульських говірках, а також у говірках 237, 449, 450, 516; полони(и^{е})ˈна — у частині гуцульських говірок та в говірках 444, 448, 451, 469, 479.

Як назви пасовищ без конкретизації щодо місця записано лексеми: пасо(о^{у})ˈви('е)шче — 89, 91, 292, 486, 493; паˈсови(и^{е})шч(')е(е^{и}) — 67, 256, 269, 417, 438, 443, 448, 456, 464, 471, 477, 478, 482, 563, 572; ˈпасовишче — 255; ˈпасвишче — 434; ˈпаз'(с, д')би(и^{і})шче — 22, 25, 31, 56, 58, 88, 103, 616, 620, 631, 651; паз'(с)ˈби('і)шче — 640, 651; пасо(о^{у}, у^{о}, у)ˈви(и^{е}, и^{і}, î, і)с(')(с")ко(о^{у}, у) — у частині волинських і наддністрянських говірок, зрідка в західнополіських, а також у говірках 103, 106, 112, 178, 188, 244, 434, 436, 503, 505, 522, 523, 561, 571, 666, 686; паˈсови(и^{е}, е^{и})с(')(с")ко(о^{у}) — у покутських говірках, у частині бойківських, наддністрянських, зрідка в буковинських, волинських, а також у говірках 24, 51, 52, 113, 115, 117, 144, 248, 417, 491, 685, 687; паˈсовийс'ко — 140; пасˈковиско — 614; ˈпасовиско — 230, 271; ˈпасвис(')(с")ко(у^{о}, у) — 230, 231, 234, 235, 237, 250, 251, 253, 258, 259, 261, 268, 434, 663, 667, 676; пасˈви(и^{е}, ы)с(")ко(у) — у більшій частині лемківських говірок, у деяких бойківських та в говірках 242, 324, 654, 656; ˈпаз(с')би('і)с(')ко — 19, 177, 274; по(о^{у})ˈпас — зрідка в західнополіських говірках, а також 60, 68, 87; ˈпопас — 65, 72, 85; поˈпасок — 36, 39; ˈпасто(о^{у})ве('і)н' — 44, 46, 77, 144; пастоˈв'і(е)н' — 44, 116, 176; пасˈтеўник — 56; пас(')т(')(ц')іўˈник — 240, 275, 485, 515, 582, 587, 629, 631, 655; ˈпаз'(с')ба — 103, 106, 653; ˈви(и^{е}, ŷ, î)пас — у частині волинських говірок, поодиноко в поліських говірках; ˈпаша — у частині середньополіських і західнополіських говірок; пасˈл(')о — 412 (// ˈпасл·о), 415, 417, 424, 443, 448, 682; пасоˈвина — 484, 486; пасˈвіна — 671; пасоˈве — 460; пашˈкі(у)ў — у частині середньозакарпатських говірок; паˈсоў — 510; ˈпас"в'ід' — 68; ˈви(и^{е}, е, 'і)г'і(о)н — у частині західнополіських і волинських говірок, поодиноко в середньополіських, а також у говірках 282, 299, 540, 557. Записано ще назви місцевості, яка використовується як пасовище: (в)о^{у}(у)бˈл'іг(х) — 109, 270, 287, 288, 298, 320; ˈпари(а)нина(-и) — 109, 116, 149, 150; обоˈлон'(:)е(-и) — 158, 186, 279, 300, 317; ˈлонка — 109, 618; (в)о(о^{у})ˈб'іч — 500, 539, 548, 565, 569, 580; (й)іˈмаш — у частині буковинських говірок та в говірках 572, 612—615; легелў(ў) — 429—431, 457.

Т. III, ч. 1. а) У значенні 'місце для пасовищ на полі' записано лексеми: ˈпас(')(з)би(и^{е}, і)ш(')ч(')е — 17, 153, 207, 318; ˈпас(')тби(и^{е}, 'і)шч(')е — 151, 156, 307, 351, 364; пасоˈвис'ко — 168; пастіўˈник — 71; ˈвипас — 110, 160, 224, 263, 351; ˈпопас — 91; поˈпас — 97, 114, 147, 198; ˈвиг(')і(о)н — у частині східнослобожанських говірок та 15, 31, 46, 103, 162, 279, 374; то(а)ˈл(·)ока — у надворсклянських говірках, у частині східнослобожанських і луганськодонецьких, зрідка в середньослобожанських, нижньонаддніпрянських говірках, а також 26, 46; ˈтолока — 111. У говірках фіксуються також назви місцевості, яка використовується як пасовище: ˈполе, степ, сте^{и}рˈн'е, обˈлога, пар.

б) У значенні 'місце для пасовищ у лузі' зафіксовано: поˈпас — 94, 186; ˈпопас'т' — 121; тоˈлока — 75, 117, 186, 273, 280; тоˈлока лугоˈва — 82; толоˈка — 225; ˈвиг(')ін — зрідка в східнослобожанських і лугансько-наддонецьких говірках, а також 5, 9, 70, 91, 96, 170, 257, 273, 309. Записано ще назви місцевості, яка використовується як пасовище: луг — у частині східнополіських, середньослобожанських говірок, зрідка — в східнослобожанських, нижньонаддніпрянських, лугансько-донецьких говірках та 78, 165, 325; ˈл(·)уки — у частині надворсклянських, слобожанських говірок, зрідка в нижньонаддніпрянських, лугансько-донецьких говірках та 32, 46, 369; боˈлото — 40, 240, 241; обˈлога(-и) — 76, 143, 179.

в) У значенні 'місце для пасовищ у лісі' записано лексеми: (л'ісоˈве) ˈпас(з)би(и^{е})шч(')е — 151, 224; поˈпас — 89; ˈвипас — 71, 142; тоˈлока (л'ісоˈва) — 82, 335. Записано ще: назви місцевості, яка використовується як пасовище: л'іс — зрідка в усіх говорах; по(о^{а})ˈл'ана — 14, 136, 203, 213, 216, 223, 248, 278; поˈл'ави(и^{е})на — 112, 115, 169, 219, 230; гаˈл'ави(и^{е})на — 180, 191, 202.

Як назви пасовищ без конкретизації щодо місця записано лексеми: пасоˈвишч(')е — 12, 35, 63, 70, 79, 120, 175, 209, 223, 269; ˈпаз(')(с('))би(и^{е}, і)шче (ˈпастбишче) — у лугансько-наддонецьких і слобожанських говірках, а також у говірках 6, 28, 39, 257, 295, 337, 346, 348; пасоˈвис'ко — 203; пасˈтоўник — 3; паст(')і(о, и)ўˈник — 52, 54, 74; пас'іўˈник — 167; пасˈтовен' — 5; паˈс'олка — 114; ˈвипас — 7, 91, 249, 269, 286, 334, 336, 340, 360, 367; поˈпас — 79, 80, 96, 102, 111, 113, 117, 188, 192, 201, 206, 211, 221, 226, 228, 248, 295, 309, 355; роз^{с}ˈпас — 39; ˈпаз'(с')ба — 1, 2, 4, 71, 77; паз'(с')ˈба — 209, 281; ˈпаша — 12, 89, 258, 271, 284, 308, 310, 311, 313, 314; то(а)ˈл(·)ока — у частині нижньонаддніпрянських і надворсклянських говірок, зрідка в інших говорах тому; толоˈка — 281, 319; ˈвигі(о)н — зрідка в лугансько-донецьких і нижньонаддніпрянських говірках, а також 3, 21, 51, 54, 56, 74, 113, 133, 170, 230, 248, 252.

Як назви пасовищ на полі й у лузі відзначено лексеми: пасо(а)ˈвишче — 178; ˈпасовишче — 163; поˈпас — 106; тоˈлока — 249, 299; ˈвигин — 57.

Як назви пасовищ у лузі й лісі зафіксовано: ˈпаша — 196; тоˈлока — 293.

Т. III, ч. 2. Карта № 107: 'пасовищче': пасоˈвишче, пасоˈвис'ко, ˈпастбишче, ˈпасбишче, ˈпаша, ˈвипас, ˈвиг'ін, ˈтоˈлоˈка, пˈлаўн'а, степ, ˈполе; у коментарі: паˈсовишче, паˈсовис'ко, ˈпаз(з^{с})дби(і)шч(')е (а, и), ˈпаз(')би(и^{е}, і)шч(')е(е^{и}), пасоˈвиц'а, ˈвипаси, виˈпаси, випаˈса, ˈвигон, йіˈмаш.

12. Цˈвинтар чи кˈладовище, чи могилˈки..?

Т. І. Карта № 348: кˈладовишче, кˈладбишче, клаˈдовис'ко, гробоˈвишче, гробˈки, гробˈки (на день поминання), гроˈби, ˈмогилки, ˈмогилки (на день поминання), цˈвинтар, цˈвинтар 'місце похоронення біля церкви'; цˈвиндар; у коментарі: грабоˈвишче, граˈбовишче; гріб'ки, гˈрібки, гˈробки, гˈробики, грабˈки, грабˈк'і, гробˈк'і, гˈробˈки; моˈгили, ˈмог'ілк'і, ˈмогîлкî, ˈмогі^{и}лкі^{и}, ˈмоги^{і}лки^{і}, ˈмогилк'і, ˈмогилки^{і}, ˈмог'ілки, ˈмоги^{і}лки, маˈг'ілк'і, муˈгилки, ˈмуголки, ˈмогелкі, ˈмогелки, моˈг'елкі, ˈмогалки, моˈгалки, моˈгилкî, моˈгилки, могилˈки, ˈмогл'іци; цˈв'інтар, цˈвинтар', цвинˈтар; гробˈниц'і, гороˈдок, огˈрад, гоˈкопис'ко, вишинˈки;

карта № 165: кˈладовишче, кˈлаˈдовис'ко, кˈладвишче, кˈладˈвишче, кˈладбишче, кˈлад'бишче, кˈлайбишче; у коментарі: кˈладов'ішче, кладоˈв'ішче, кˈладв'ішче, кˈлад'вішче, кˈладб'ішче, кˈладби^{і}шче, кˈлад'б'ішче, кˈлад'бîшче, кˈлад'бі^{и}шче, кˈлад'бŷшче, кˈлад'би^{і}шче; кˈл·адовишче, кˈл'адовишче, кˈл'адб'ішче, кˈладовишч'е, кˈладов'ішче^{а}, кˈладовишче^{и}, клаˈдовишче, кладоˈвишче, кладˈвишче, кладˈбишче, клад'ˈбишче; кˈладоўшче; кˈлатбишче, кˈлат'бишче, кˈлад^{т}бишче; кладоˈвис'ко; кˈладобишче, кˈладувишче, кˈлабишче, кˈладвис'ко, кˈладбис'ко, кˈлад'бис'ко.

Т. II. Карта № 370: кˈладовишче, цˈвинтар, цвинˈтар 'місце похоронення коло церкви', цˈминтар, ˈцинтар, наголос: цинˈтар, ˈмогилки, ˈмоглиц'і, тын, темеˈт'іў, тенеˈт'іў; у коментарі: клаˈдовишче, кладоˈвишче, кладоˈвис'ко, кˈлайбишче, кˈладв'ішча, кˈлад'бишча, кˈладбишче, кˈлад'бишче; цˈвôнтар', цменˈтар, ˈцынтар', цˈминт'ір, цмуˈтар, цмыˈтар, цˈментир, цˈминтир, цˈминтер, цˈмінтір; ˈцынтар', ˈцінтар', ˈцінтер('), ˈцінти^{е}р, ˈц'інтир', ˈцинт'ар'; ˈмойалкі, ˈмоілкі, ˈмогилка, ˈмогилк'і, ˈмог'ілкі, ˈмогалк'і, ˈмолики, ˈмогилци, моˈгилки; ˈмоглица (мн.), ˈмолица, ˈмол·ицi, ˈмолици, ˈмогл'іци; теˈметоў, ˈтемет; цˈвинтар (де читають молитву над померлим); ˈмогилˈки (де хоронять); смертˈниц'а.

Т. III, ч. 1. Карта № 136: кˈладовишче, гробоˈвишче, гробˈки, гробˈки (на день поминання), гроˈби, могилˈки, ˈмогилки (на день поминання), цˈвинтар; у коментарі: кˈладбишче, кˈлад'бишче, кˈладвишче, кˈлайбишче, кˈладишче, клаˈдовишче, кладоˈвишче, кладˈбишче, гроˈбовишче, гˈробовишче, моˈгилки.

Т. III, ч. 2. Карта № 141: кˈладовишче, гробˈки, гроˈби, ˈмогилки, цˈвинтар; у коментарі: клаˈдовишче, кладоˈвишче, кˈладовішче, кˈладвишче, кладˈвишче, кˈладв·ішче, кˈладивишче, кладˈвишчо, кˈладбишче, кˈлад'бишче, кˈладб'ішче, кˈлад'бішче, кˈладбішчо, кˈлайбишче, кˈлайбішче, кˈладушче; гробˈк'і, гр'ібˈки; моˈгилки, могилˈки, моˈгілк'і, моˈгили, цˈвинтар', цˈвентар', цˈвентар, сˈвинтар; лексеми на позначення кладовища в день поминання: моˈгилки — 211, 342; гробˈки — 338; 'місце коло церкви, де хоронили попів': цˈвинтар — 287, 289, 300.

13. Земля: а) орана кілька років тому, б) ніколи не орана (тоˈлоˈка, переˈліг, чи цілиˈна..?).

Т. І. а) У значенні 'земля, орана кілька років тому' записано лексеми: обˈл(')і(о, у̯о, и)г — у частині середньополіських говірок, зрідка в східнополіських, лівобережних середньонаддніпрянських говірках, а також у говірках 223, 421, 446, 486, 643, 669, 677, 680, 681, 864, 888; ˈобл'іг — 625; а(:)бˈлога — 17, 68, 73, 93, 94, 97, 104; переˈл(')і(о, и, у̯о)г — у частині надворсклянських, подільських, нижньонаддніпрянських, східноволинських, східнополіських говірок та в нас. пп. 24, 90, 257, 263, 287, 383; переˈлоги — зрідка в нижньонаддніпрянських говірках та 482, 566, 614, 656, 679, 682, 888; пеˈрел(')іг — 632, 648, 663; переˈлеж(к)а — 660, 753, 755, 786, 790; переˈл'іжок — 671; переˈлогова земˈл'а — 495; ˈзале(и, 'і, 'а, 'у̯о)ж — 46, 66, 367, 386, 480, 657, 681, 704; ˈзалижен' — 237; ˈзале(е^{и}, и^{е})ж'і — 320, 364, 391; заˈлеж'і — 316; ˈлежна — 406; ˈйало(а)в'іна — 1, 4, 65, 69; йалоўˈник — 221; то(у^{о}, а)ˈл(·)ока — у більшості західнослобожанських, у частині надворсклянських, нижньонаддніпрянських, середньополіських говірок, зрідка в середньонаддніпрянських і східнополіських та в говірках 223, 225, 235, 298, 302, 303, 488, 695, 710, 722, 741, 778, 788, 819; тоˈл(·)оч(ш)на зе(и)мˈл'а — 855, 861; таˈлочний кл'ін — 15, 16; то(у^{о}, а)л(·)о(о^{у}, а)ˈка — у частині подільських, правобережних середньонаддніпрянських, східноволинських говірок, поодиноко — у середньополіських і нижньонаддніпрянських, а також у говірках 108, 128, 139, 157, 285, 313, 406, 410; ˈтолока — 286, 296, 512, 715, 759, 830; пере(и^{е}, е^{и})ˈгул'(а)на зем·л'а — 300, 820, 845, 860, 909; гул'аˈвайа (гул'оˈва) з(')емˈл'а — 131, 859; ˈгул'ане ˈполе — 834; пе^{и}ре^{и}ˈгул — у частині нижньонаддніпрянських говірок та в говірках 565, 569; проˈгул — 879; староˈполи(і)ц(')а — 77, 88, 90, 239, 247; старо^{а}ˈпол':е(а) — 66, 75; сˈтарайе ˈпол'е — 67; пар (паˈр'і) — у частині східноволинських, нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 127, 138, 156, 248, 273, 328, 335, 336, 350, 410, 692, 703, 705, 720, 721, 733, 755, 770, 859; паˈрок — 588; ц'і(е)ли('і)ˈна — зрідка в нижньонаддніпрянських та в говірках 24, 27, 64, 222, 258, 285, 401, 422, 453, 527, 709, 723; ˈц'ілина — 849; ˈц'ілик — 179; ц'іˈл(·)ик — 534, 537, 580, 582; ц'іл(')ˈник — 442, 541, 773; пусˈта земˈл'а — 158, 303, 486; не(и)уˈдоб'ійе(а) — 120, 302; неуˈдоб·ишче — 326; не^{и}(и)ўˈдоб(б̦) — 577, 757; неўˈдоб(к)а — 740, 747; тве^{и}рдиˈна — 634; тве^{и}рˈде — 892; тве^{и}рˈдий степ — 587; ваˈкане(е^{и})ц(') — 298, 452.

б) У значенні 'ніколи не орана земля' записано лексеми: ц'илиˈна — в усіх говорах тому; ˈцілина — 248, 434; ц'іˈлина — 424, 559, 846, 865, 868, 880; ц'іˈлин:а зе^{и}мˈл'а — 357; ˈзалежна (в'ікоˈв'ічна) ц'илиˈна — 753, 836; ц'і(î)ловиˈна — 144, 295, 357; ц'іˈл(·)ик — 194, 419, 477, 512, 517, 568, 577, 586, 679, 798—800, 922; ˈц'ілик — 480; ц'іл(')ˈник — зрідка в подільських, а також у говірках 196, 406, 413, 490, 495, 531, 538, 544, 580, 795, 802, 815, 836; ˈц'іл(')ник — 406, 483; ч'іл'ˈник // ц'іˈлин:ик — 780; ц'іლоˈвик — 654; пусˈтир(') — 183, 190, 424, 534, 582, 647, 839; пусˈтин'а — 103; пустоˈта — 73; пусˈта з(')емˈл'а — 22, 51, 173, 583, 860; пустоўшˈчина — 121; ˈдике ˈполе — 113; не(е^{и}, и)ўˈдоб — 241, 251, 257, 541, 543, 574, 585, 782, 784, 789, 819, 820, 846; не(е^{и})ўˈдоба — 240, 542, 773, 800; не(е^{и})ўˈдобка — 89, 301, 547, 750, 772, 779, 828, 860; неўˈдоби — 560, 780; неўˈдоб'ійе — 225, 525; неўˈдобишче — 330; не(е^{и})ўˈдобство — 634, 680, 879; не(е^{и})ўˈдобна зе(е^{и})мˈл'а — 249, 331, 449, 560; тве(е^{и})рди(е)ˈна — 369, 587, 636, 637 (// твердиˈн'а), 639, 643, 644, 870; тве(е^{и}, и^{е})рˈде — 683, 779, 820, 826, 865; тви^{е}рˈдий степ — 779; вакаˈнец' — 575; ваˈкани — 617; ваˈкат — 622; ваˈкована (ваканˈцева) зе(е^{и})мˈл'а — 305, 537, 542; солоˈнец' — 421. На позначення ніколи не ораної землі зафіксовано ще такі лексеми: о(а)бˈл'і(и, о)г — у частині надворсклянських говірок, поодиноко — у східнополіських і лівобережних середньонаддніпрянських, а також у говірках 38, 253, 498, 545, 798, 800; ˈобл'іг —

626; абˈлога — 3—5; переˈл'і(и, о)г — у частині деснянсько-надудайських говірок, зрідка у східноволинських, подільських і середньонаддніпрянських, а також у говірках 101, 123, 293, 302, 842, 875, 889; ˈзал'і(а)ж — 15, 752; заˈлижн'і — 857; ˈзале^{и}жн'і — 902; заˈл'ежнайа з'емˈл'а — 20; блаˈгуйучейе ˈпол'е — 16; то(а)ˈл$^{(\cdot)}$ока — у частині нижньонаддніпрянських і надворсклянських говірок, зрідка у деснянсько-надудайських та в говірках 4, 114, 121, 131, 138, 248, 373, 375, 388, 406, 483, 515, 532, 634, 636, 648, 833, 860; то(а)ло(о^{а})ˈка — 17, 255, 287, 382, 439, 500, 542, 706, 709, 727, 734, 744, 755, 817, 823, 850, 851; в'ікоˈв'ічн'а толоˈка — 836; гул'оˈва (гуˈл'ашча) зе(е^{и})мˈл'а (ˈполе) — 59, 271, 273, 369, 560; стараˈпол:е — 65; ˈйалові^{и}на, ˈйалова земˈл'а — 82, 227.

Зафіксовано лексеми на позначення неораної землі незалежно від давності: ц'і(и)лиˈна — у частині надворсклянських, нижньонаддніпрянських і середньонаддніпрянських говірок, зрідка в інших говорах тому; ц'іˈлина — 196, 260, 615, 616; ц'і(е)ˈлик — 164, 266, 292, 414, 485, 516, 576, 579, 807; ˈц'іл·ик — 792; ц'іл$^{(\prime)}$ˈник — 466, 471, 472, 542, 584, 729, 732, 748, 756, 803, 813, 838; то(а)ˈл$^{(\cdot)}$ока — у частині західнослобожанських, східнополіських і середньонаддніпрянських говірок, зрідка в нижньонаддніпрянських та в говірках 32, 36, 198, 202, 218, 224, 269, 300, 429, 459, 510, 646, 662, 672, 785, 891; то(а)ло(а)ˈка — у частині подільських говірок, зрідка у південних середньополіських, східноволинських, а також у говірках 119, 130, 145, 152, 289, 291, 307, 322, 523, 554, 565, 566, 576, 760, 796, 821, 838, 847; стоˈлока — 21; (г)о(а)бˈл'і(и, о, уо)г — у частині середньополіських говірок, зрідка у східнополіських і лівобережних середньонаддніпрянських та в говірках 226, 412, 427, 429, 450, 473, 522, 631, 635, 651, 670, 727, 735, 737, 768, 769, 863; о(а)бˈлога — 2, 12, 13, 129, 229, 251, 252, 274; пе(е^{и})ре(е^{и})ˈл'і(и, о)г — у частині східноволинських говірок, зрідка у деснянсько-надудайських, середньонаддніпрянських і подільських, а також у говірках 38, 213, 219, 246, 669, 676, 680, 681, 684; пе(и^{е})ре(и^{е})ˈлоги — 390, 635, 756; пеˈрел'іг — 199, 463, 881; пар — у частині східноволинських говірок та в говірках 51, 60, 91, 199, 208, 339, 471, 472, 576, 609, 674, 768, 769, 891; парˈниц'а — 212; земˈл'а гуˈл'айе — 86; гуˈл'евайа зе^{и}мˈл'а — 167; земˈл'а пусˈтуйе — 118; пусˈта (пусˈтуйуча) з$^{(\prime)}$емˈл'а — 47, 229, 234, 278; пустойшˈчина — 191; ˈпустош — 371; ˈзапуст — 749; ˈзал'еж — 190; ˈзале^{и}ж'і — 394; заˈлежна зи(е^{и})мˈл'а — 387, 487; йалоўˈник — 289; ˈйалов'іна — 917; не^{и}ўˈдобне — 464, 522; не^{и}ўˈдопка — 502; неўˈдоб — 725, 728, 806.

Т. II. а) У значенні 'земля, орана кілька років тому' зафіксовано лексеми: обˈл$^{(\prime)}$і(и^{і}, ы, о, уо, у)г — у частині покутських, наддністрянських, західнобуковинських, волинських, західнополіських говірок, зрідка у середньополіських, бойківських та в говірках 112, 113, 319, 329, 347, 361, 535; пе(е^{и}, и)ре(е^{и}, и)ˈл$^{(\prime)}$іг — у частині буковинських, гуцульських, бойківських, подільських говірок, поодиноко — в західнополіських, а також у говірках 175, 213, 225, 236, 258—260, 266, 327, 352, 368, 382, 387, 479, 492, 653, 667; пеˈрелі(ы, о)г(х) — 672, 677, 679, 681; пе(е^{и}, и^{е})ре(е^{и}, и)ˈлоги(и^{е}) — 236, 237, 418, 549, 557, 603, 612—615, 672а; переˈлежна(-гла) земˈл'(н')а — 39, 41, 79; зл$^{(\prime)}$і(и^{і}, ў)г(х) — 9, 11, 14—16, 38, 626, 629; заˈлеглосц' — 641; ˈзалижи — 368; заˈлежна (-гла) земˈл'а — 373, 648; ˈв'іл'іжанайа земˈл'а — 647; ˈпарина — зрідка в волинських та в говірках 29, 31, 108, 115, 142, 186, 277, 350, 363; париˈна — 618; ˈпари(а, и^{е})ни(е)на — у частині волинських говірок, поодиноко — в західнополіських, а також у говірках 143, 154, 187, 279; паˈринйна — 649; пара(и, і)ˈнина — 310, 350, 527; парˈнина — 559; паˈрона — 618, 620; паровиˈна — 376; поˈпар — 619, 627, 628, 630, 645; ˈпопар — 183; попаˈри — 637; ˈпарин — 117; ˈпарна — 309; поˈпарна земˈл'а — 619; паˈроха — 657, 658; пар — 121, 126, 193, 309, 319, 372, 375, 376, 385, 392, 533, 562, 566; ˈйаловина — 623; йал$^{(\cdot)}$ови(і, 'і)ˈна — 59, 60, 643, 647; ˈйал$^{(\prime)}$о(у)ве ˈпол$^{(\prime)}$е — 26, 36, 38, 42, 43, 86, 89; йалоˈва(йа) земˈл'а — 68, 71; поˈл'і(е, іе)ток — 87, 94, 639, 640; то(о^{у})л$^{(\cdot)}$о(о^{у})ˈка — у частині подільських говірок, а також у говірках 70, 97, 181, 305, 321, 371, 382, 383, 475; то(у)ˈл$^{(\cdot)}$ока — 251, 255, 305, 352, 354, 427, 508, 515, 580, 611; ˈтолока — 491; ˈтоло^{у}к — 663; '(в)у(і)ґи(и^{е}, и, е, і, о, у)р — у частині надсянських, лемківських говірок та в говірках 249, 256, 258, 259, 261, 655, 656, 659, 661; староˈпол'іна — 86; зафіксовано ще лексеми: па(о)рˈлаг (паˈл:ак) — у частині середньозакарпатських говірок, ˈпарлак — 678; пе^{и}ре^{и}с"ц"іˈн':а — 405; пери^{е}стіўˈн'е — 482; пе^{и}ре^{и}ск'іўˈниц'і — 413; рыт — 487.

б) У значенні 'ніколи не орана земля' записано: ц'і(е)ли(е^{и}, і, 'і)ˈна — у гуцульських і буковинських говірках, у частині подільських і покутських говірок, зрідка у волинських і поліських та в говірках 256, 301; ц'іˈлина — 486; пусˈтин'(:)а(-і) — 3, 28, 56, 58, 237, 317, 344, 362, 469, 641; ˈпустка — 281; пусˈтара — 417, 439, 447, 490; пустаˈнина — 467; пусˈти(е)р$^{(\prime)}$ — 137, 484; пусˈта(йа) зе(и^{е})мˈл'(н')а — 51, 417, 429, 457, 647; гуˈл'ашча зе^{и}мˈл'а — 65, 533; не(е^{и})ўˈжиток — зрідка у наддністрянських та в говірках 138, 141, 241, 309, 316, 319, 363, 475, 510, 528, 619, 656; неуˈжит — 258; неўˈдонка — 656; неуˈдобійе — 29; ниўˈдобнайа (не^{и} приˈдатна) зимˈл'(н')а — 51, 108, 215; неуˈдоб — 169, 537, 573; неуˈдоба — 206; ˈнеуродна ˈземл'а — 669; ˈдика земˈл'а — 385. На позначення ніколи не ораної землі зафіксовано ще лексеми: о(у)бˈл$^{(\prime)}$і(и, ў, у)г — у частині волинських говірок, у деяких поліських та в говірках 142, 266, 277, 299, 306, 333, 350, 432, 433, 445, 456, 479, 500, 510, 588, 662; облоˈговина — 619; ублуˈган — 140; ˈзал'і(е)ж — 45, 121, 643; заˈл'іж — 39; злў(іў)г — 627, 628, 630; зале^{и}(и)гˈл'а — 37, 640; заˈл$^{(\prime)}$егла(йа) зи(е^{и})мˈл'(н')а — 36, 37; пе(е^{и})ре(е^{и})ˈл$^{(\prime)}$і(у, ў)г — 72, 332, 375, 383, 392, 396, 405, 421, 423, 425, 475, 488, 531, 563, 641; пеˈрелух — 420; переˈлога — 376; ˈйалавіна — 65; йаловіˈна — 648; ˈйалуве^{и} ˈполе — 67; то(у^{о}, у)ˈл$^{(\cdot)}$ока — у частині буковинських говірок та в говірках 180, 217, 258, 264, 281, 284, 300, 416, 426, 428, 450, 469, 502, 612, 667; то(у)ло(у)ˈка — у ряді покутських і наддністрянських говірок та в говірках 189, 219, 221, 236, 274, 361, 392, 438, 493, 511, 566, 571; ˈтоло(о^{у})ка — 190, 265, 276, 300, 408, 415, 473, 499; парˈл$^{(\cdot)}$аґ (паˈл:ак) — 410, 412, 420, 442, 454.

Зафіксовано лексеми на позначення неораної землі незалежно від часу: обˈл$^{(\prime)}$і(и, у, уо)г — у частині середньополіських, наддністрянських і покутських говірок, у деяких волинських і західнополіських та в говірках 325, 362, 435, 458, 460, 464, 467, 478, 509, 513, 539, 545, 558, 687; земˈл'а (ˈполе) (ў)блоˈгуйе — 92, 203; блаˈгойе (блоˈге) ˈполе — 47, 92; благоˈвина — 621; ˈоблиг — 196; переˈл$^{(\prime)}$і(и, у)г — у частині буковинських і бойківських говірок, у деяких подільських і західнополіських та в говірках 204, 211, 240, 244, 253, 290, 348, 351, 374, 378, 419, 488, 674—676, 684; пеˈрелі(и)г — 670, 673, 680; переˈлога — 274; ˈзал'і(е)ж — 46, 369, 650; зали^{е}гˈл'а — 61; зл$^{(\prime)}$і(и)г(х) — 10, 13, 631, 632; ˈйалови(і)на — 622, 625; йаловіˈна — 69; йало(і)ўˈник — 47, 631; ˈйал$^{(\cdot)}$ове ˈполе — 19, 44, 66, 92; ц$^{(\prime)}$і(е, и)ли(е^{и}, 'і)ˈна — зрідка в східноволинських говірках та в нас. пп. 50, 84, 91, 388, 401, 463, 510, 517, 522, 523, 525, 526, 529, 568, 576, 578, 608, 650; ˈцилик — 184; цілˈник — 384; ˈпарна — 13; ˈпари(и^{е})ни(и^{е})на — 109, 118, 119, 133, 142, 148; ˈпар(а)нина — 152, 203; пориˈнина — 196; ˈпарина — 182, 341, 342, 532; паровиˈна — 366; парˈн'а — 522; оˈпар — 188; пар — 204, 216, 223, 344, 353, 359, 362, 365, 367, 378, 380, 381, 388; п'ідˈпар — 349; то(о^{у})ˈлока — 103, 106, 207, 211, 250, 451, 461, 506, 513, 520, 544, 552, 553, 560; ˈтолока — 228, 299, 431, 497; то(у)ло(у)ˈка — зрідка в подільських, а також у говірках 107, 204, 208, 210, 222, 255, 260, 316, 318, 324, 380, 494, 495, 503, 556, 687; гуˈл'ашче ˈполе — 63; староˈполиц'а — 226; парˈлак(ґ) — у частині середньозакарпатських говірок; ˈвуґи('і, е, у)р — 231, 232, 234, 235, 660.

Т. III, ч. 1. Карта № 107: переˈл'іг, обˈл'іг, заˈл'іг, ˈзал'іж, заˈлога, подˈлежана земˈл'а, тоˈлока, ц'ілиˈна, ц'іˈлик; у коментарі: переˈлог(-а, -и), пе(е^{и})ре(е^{и})ˈле(о)жна(-гова) земˈл'а, обˈло(и)г(-а, -и), заˈлог(-и), ˈзали($^{\prime}$е)ж, ˈзалежін', заˈлежана земˈл'а, толоˈка, тоˈлока(-и), пар, ˈпарна, ˈпарина, пириˈгул'на земˈл'а, гуˈл'ова земˈл'а, ниўˈдобна земˈл'а;

карта № 106: ц'ілиˈна, тоˈлока, неўˈдобиц'а, степ, обˈл'іг; у коментарі: ц$^{(\prime)}$іˈлик, неўˈдобка, неўˈдоб(-и^{е}), неўˈдобич', неўˈдоб'ійе(-а), неўˈдобна земˈл'а, переˈл'іг, переˈгул, а також: степиˈна, ˈвиступ, бˈраˈки, заˈлоги, пиˈр'ій, ˈзапуск.

Т. III, ч. 2. У значенні 'земля, орана кілька років тому' записано лексеми: переˈл$^{(\prime)}$і(о)г(-и) — у нижньонаддніпрянських говірках, у частині південноподільських, кубанських говірок, зрідка у кримських і нижньонадбузьких та в говірках 223, 224; пе^{и}ре^{и}ˈлога — 103, 109; пе(и)ˈрел'іг — 131, 172, 186; обˈл'іг^{х} — 312; ˈобл'іг — 349; облоˈжина — 296; заˈлеж — 49, 53; ˈзал$^{(\prime)}$еж(-і) — 296, 301, 302, 327; ˈзалежн'і — 73; ˈзаˈлежена(-жна) зе(е^{и})мˈл'а — 235, 298, 354; пар — 3, 36, 91, 99, 136, 204, 215, 253, 279, 303, 375; ˈпарина — 256; то(о^{у})ˈл$^{(\prime)}$ока — у частині кубанських, нижньонаддніпрянських говірок та в говірках 31, 48, 63, 67, 108, 157, 247, 248, 255, 275, 279; толоˈка — у частині південноподільських і південнобессарабських говірок, зрідка у нижньонадбузьких та в говірках 137, 173, 283; ˈтолока — 114, 143, 222; пе(е^{и})ре(е^{и})ˈгул(-и, -л'н'і) — 64, 68, 73—75, 80, 142, 159, 162, 196, 367, 369; (пере)ˈгул'ана зе^{и}мˈл'а — 85, 139, 164, 175, 176, 185; гул'оˈва зе^{и}мˈл'а — 175, 313, 359; гуˈл'ашча зи(е)мˈл'а — 139, 175; наˈгул — 306; переˈл'іж(о)к(-и) — 142, 151. На позначення землі, ораної кілька років тому, зафіксовано ще лексеми: ц$^{(\prime)}$іли('і)ˈна — 30, 34, 105, 132, 283, 309, 312, 333, 338, 355; ц'іл'ˈник — 135; пусˈтир$^{(\prime)}$ — 64, 124, 125, 296; тверˈда (туˈга) зе(и)мˈл'а — 76, 164; твердиˈна — 292.

б) У значенні 'ніколи не орана земля' зафіксовано лексеми: ц'і(е, и)л$^{(\cdot)}$и(и^{е}, е)ˈна — у більшості нижньонаддніпрянських і кубанських говірок, у частині південноподільських, кримських, нижньонадбузьких, південнобессарабських говірок та в говірках 134, 136, 139; ц'іле^{и}ˈн'а — 143; ц'і(и)ˈли('і)на — 90, 94, 185; ˈц'ілина — 243; ц'іˈлик — 74; ц'іл$^{(\prime)}$ˈник — 140, 215; неуˈдобійа — 10; не(ў)ˈдоб(-и) — 22, 28, 48, 49, 51, 64; пусˈтир' — 176, 194; пусˈтин'а — 286, 296; пусˈта зимˈн'а — 11; неˈпахана земˈл'а — 333. На позначення ніколи не ораної землі записано ще лексеми: тоˈлока — у ряді кримських і нижньонаддніпрянських говірок та в говірках 4, 73, 132, 310, 331, 354, 355, 367; тол$^{(\cdot)}$оˈка — у частині південноподільських і нижньонадбузьких говірок, а також у говірках 111, 118, 134, 140, 177, 211, 213, 223, 274, 312; переˈл$^{(\prime)}$іг — 13, 24, 34, 324; переˈлоги — 82, 164; ˈзал'і(и)ж (-л'еж'і) — 189, 299, 332, 348; гул'оˈва зе^{и}мˈл'а — 355; ˈвол'на земˈл'а — 374.

Зафіксовано лексеми на позначення неораної землі незалежно від часу: то(а)ˈлока — у частині нижньонаддніпрянських і кримських говірок, зрідка у кубанських та в говірках 12, 25, 57, 150, 209, 231; толоˈка — у частині південнобессарабських і нижньонадбузьких говірок та в говірках 14, 24, 39, 86, 126, 127, 133, 171, 191; ˈтолока — 40, 54, 71; не(и)ўˈдоб(-а) — 12, 57, 118; ц'іл$^{(\cdot)}$и('і)ˈна — у частині південнобессарабських, нижньонаддніпрянських і нижньонадбузьких, у ряді кримських, південноподільських і кубанських говірок та в говірці 138; ц'іˈлина — 108, 158; переˈл$^{(\prime)}$і(и, о)г(-и) — у частині нижньонаддніпрянських, південнобессарабських і південноподільських говірок, зрідка у нижньонадбузьких та в говірках 250, 287, 290, 293, 330, 365; пе^{и}ˈрел'іг — 121, 195; пе^{и}ре^{и}ˈлога — 69; переˈл'іж — 33; обˈлог — 300; ˈзалі(е)ж — 77, 102; заˈлежана земˈл'а — 201; пе^{и}ре^{и}ˈгул — 70; ˈгул'ана земˈл'а — 131, 137; гуˈл'ашча зе^{и}мˈл'а — 317; холосˈта земˈл'а — 364; пар — 133, 251; пароˈва зи^{е}мˈл'а — 300.

14. Земля, орана на зиму: зяб чи..?

Т. I. Карта № 169: з'аб, ˈз'абл'а; ӡ'аб, ˈӡ'абл'а; у коментарі: аˈз'аб, з'абр, ˈз'абол, ˈз'аб'і, ˈӡ'абловайа всˈпашка, ˈӡ'абл'ова ˈоранка, з'абˈна ˈоранка, оˈс'ін':а ріˈл':а, оˈс'ін':а ˈоранка, ˈзимн'і пар, ˈпар'іна, ˈпидпар.

Т. II. У значенні 'земля, орана на зиму' записано лексеми: з'а(е)б(п) — у більшості волинських і середньополіських, у частині покутських, подільських, буковинських, гуцульських, західнополіських говірок, зрідка у бойківських і наддністрянських та в говірках 231, 417, 420, 440, 442, 491; з'(ӡ')а(і, и)бˈл'а(е, і, и) — у більшості подільських, буковинських, у частині наддністрянських, покутських, волинських говірок, зрідка у поліських, а також у говірках 112, 491; ˈз'а(и)бл'а — 84, 113, 163, 169, 178, 182, 194, 220, 541, 546, 548, 555, 557, 571, 640; ˈз'а(е)бл$^{(\cdot)}$ин$^{(\prime)}$а — 132, 502, 625; з'абˈли('і)н':а(е) — 13, 123, 629; ˈз'аблиско — 618; ˈз'еб'іл' — 27; з'аˈбел' — 218, 221; з'абл' — 373; з'ібˈлиц'і — 507; з'а(і)бˈл'ет' — 2, 128; з'ібˈр'е — 498; ˈп$^{(\prime)}$ідпар — 14, 40, 631, 632; п'і(о, у)дˈпар — 19, 170, 653; по(у)ˈпар — 62, 634, 635; п'ідˈпарок — 580; (за)ˈпарена земˈл'(н')а — 276, 633; ˈпари(е, а, 'і)на — 19, 66, 67, 100, 114, 275, 466, 472, 474, 478, 500, 523, 609, 615; паˈрина — 468; ˈпара(и)нина — у частині бойківських говірок, подекуди в поліських та в говірках 269, 270, 451, 453, 456, 458, 459, 462, 470; пара(е, и^{е})ˈнина — у частині бойківських, зрідка у буковинських та в говірках 50, 65, 72, 176, 236, 239, 264, 461; паˈринанка — 240; паре^{и}ˈнованка — 405; пудˈпарина — 10; п'і(у)дˈпарка — 46, 172; ˈпарін'е(а) — 60, 90; парˈн'а(и) — 146, 480, 483, 516; ˈпаре(е^{и})ниц'а(і) — 303, 306, 443, 447, 460, 465, 588; пари(е^{и})ˈн'ійка — 434, 520; ˈпари(и^{е})нка — 471, 473, 521; ˈпаринованина — 450; париˈно-

ваниц'а — 457; парˈнина — 526; пар — зрідка в бойківських і середньополіських та в говірках 11, 195, 371, 389, 480, 483, 514, 517, 558, 609, 614, 615; ˈчорний пар — 41; пуˈдорина — 9, 10; п і(о)д-ˈг(в)орка — 31, 82, 121, 142; одˈсипка — 155, 185; підˈкиданка — 305, 308; ˈпі(й)дк'і(и)д(') — 319, 654; по(о^у, у)кˈлад — зрідка в наддністрянських і середньозакарпатських та в говірках 244, 412; ˈпоклад — у частині середньозакарпатських говірок та в говірках 241, 246, 259, 664; покˈлады — 418; покˈлади(и^е)ц'і — 260, 271; ˈ(в)уго(і)р(') — у частині лемківських говірок та в говірках 420, 681, 684, 686; осеˈнина — 444; з'іˈмойка — 655.

Т. III, ч. 1. У значенні 'земля, орана на зиму' записано лексеми: з'аб — в усіх говорах тому; ӡ аб — 114, 165, 168—170, 239, 295, 303, 333; ˈз'абл'а — 40; з'абˈл'а — 14 (// ӡ'абˈл'а), 152; ˈз абл'і — 89; з'абе^иˈна — 82; ˈз'абл'о(і)ва ˈоранка — 74; пар — зрідка в нижньонаддніпрянських, луганськo-наддонецьких і східнослобожанських та в говірках 54, 66, 89, 330; паˈри — 230, 235, 251, 252, 257, 319, 338; ˈч(')орний пар — у деяких луганськo-наддонецьких і східнослобожанських та в говірках 43, 167, 336.

Т. III, ч. 2. У значенні 'земля, орана на зиму' записано лексеми: з'аб — у всіх говорах тому (у південноподільських і південнобессарабських говірках — зрідка); ӡ аб — 55, 94, 108, 128, 134, 163, 211, 224, 235, 283, 314, 325, 338, 350, 362; з абл' — 213; з'абˈл а — у частині південноподільських і південнобессарабських говірок, зрідка у нижньонадбузьких та в говірках 87, 139, 140, 280, 284; ӡ'абˈл'а — 4, 223, 224; ˈз'абл а — 2, 38, 56, 83, 139, 213, 226, 317, 342; пар — у частині нижньонаддніпрянських говірок, зрідка у південноподільських і кубанських, а також у говірках 55, 71, 130, 219, 234, 275, 292, 294; паˈри('і) — 11, 55, 152, 189, 214, 331, 352; ˈч(')орний пар — у деяких нижньонаддніпрянських та в говірках 19, 24, 37, 114, 214, 262, 330; чорˈнопар — 136; ˈч(')орн і паˈри — 313, 374; подˈпар — 296; полуˈпар — 319; зиˈмойка — 260.

15а). Поле, з якого знято: ˈжито, пшеˈницю?

Т. І. Карта № 310: ˈжитнище, ˈжитнис ко, ˈжитище, жиˈт'анище (житˈнище, житˈнис ко, жиˈтище, жит аˈнище), ˈжитн і сˈтерен' (ˈжитн'а стерˈн а), рˈжище, ірˈжище, жˈн ейник, ˈпожн'а; у коментарі: ˈжитник, ˈжитниц'а, житˈни^ещо, ˈжити^ес'ко, жиˈтовище;

карта № 175: **-ищ-е** (житˈнище), **-иськ-о** (ˈжитнис'ко).

У значенні 'поле, з якого знято пшеницю' фіксуються лексеми: пше^иˈнишни(и^е)ще (пшеˈнишнище, пшиˈнишнище) — майже суцільний ареал у межах тому, крім подільських говірок; варіант пше^иˈни(і)чнище зрідка засвідчується в усіх говорах тому, іноді поруч з формою із [шн]; пшеˈнитнище — 376, 377, 383; пше^и(и)ˈниˈчище — фіксується зрідка, переважно в південних говорах. Записано також: пше^иˈнишч е — 645; пшеˈнище^и — 43; пшеˈн'ішн'а — 72; пше^иˈнишниц'а — 881; пше^иниˈчин :а — 182, 305, 400; пше^иˈничин а — 648; пшиниˈчан':е — 172; пше^и(е, и)ˈнишнис ко (пше^иˈничнис ко — 450, 475, 529, 732) — засвідчується в подільських говірках; записано також: пше^иˈничис'ко — 227, 233, 475; пшиˈнис ко — 217, 507, 758. У переважній більшості говірок як паралель до пше^иˈнишнище засвідчується лексема сте^и(е, и)рˈн а. Крім того, записано: оˈзимище — 681; оˈзиме^ище^и — 646; озиˈмище — 675; озимиˈна — 443, 455, 473, 567; оз'іме^иˈнище — 414; йариˈна — 455; йаˈрище — 681; йаˈринище — 342; йариˈнище — 289; йаˈрин:а земˈл'а — 299; ˈйашниц а — 476; іспаˈра — 399; ˈпужн'а — 21; ˈпожн а — 22, 26, 918; ˈпожен' — 23; пожн'іуˈна — 752; жˈнейник — 19, 186; жˈн'ійн'ік — 8, 15, 17; жˈн'ейн'ік — 14, 18.

Т. II. Карта № 319: ˈжитнище, ˈжитнис ко, ˈжитниц'а, рˈжище (ірˈжище), рˈжис'ко (ірˈжис'ко), стерˈн'а, сˈтер'ін', стерˈн'анка, стерˈнис'ко, стерн'аˈниц'а, стерˈнина, сˈтернище, ˈпіжн'а, ˈпужн'а; у коментарі: ˈжитис(')ко, ˈіржище, ˈіржис(')ко, гирˈжис'ко, риˈж ище, стирˈн'анчище, стерˈн'ійка, стер, стерт', стерˈно.

У значенні 'поле, з якого знято пшеницю' лексема пше(е^и, и^е, и)ˈнишнис(')ко, рідше пше(е^и, и^е, и)ˈничнис(')ко, засвідчується в усіх говорах тому, крім гуцульських та бойківських говірок, в яких у цьому значенні виступає лексема сте^ирˈн а. Записано варіанти: пшеˈнис(')нис(')ко—53, 58, 123, 138, 141, 170, 194, 232, 243, 245, 254, 279, 282, 309, 312, 325, 333, 365, 367, 545, 546, 560, 572, 574, 575, 579, 606; пше(е^и)ˈничис(')ко — 37, 39, 59, 62, 84, 129, 134, 633, 634, 638, 647; пшениˈчиско — 665, 668; пшеˈнис(')ко — 363, 402, 528; пшеˈнищ(ч)ˈнище — 101, 103, 204, 205, 213, 452, 508; пше(и)ˈн'ічн'іше — 64, 94, 648, 652; пшаˈничнище — 12, 79; пши^еˈничище — 36, 38, 107, 207; пшине^иˈчище — 38; пше^иˈниˈчище^и — 523, 552; пшен іˈчище — 651; пшаˈн іч ище^и — 99; пшен іˈч'іще — 643, 653; пшеˈн'ічиˈще — 648; пшиˈнище^и — 521; пшеˈничн аниц(')а — 235; пше(и)ˈнищ(ч)ниц а — 173, 258, 278; пшеˈнишниц"а — 252; пшиˈничниц"а — 258; пшеˈничниц'і — 264; пшеˈничниц"е^и — 261; пшениш(ч)ˈн анка — 234, 237, 420, 423, 435, 438, 441, 675, 684; пше^иˈничн'енка — 305; пше^иничˈн'енка — 474; пши^ени^ешˈн'инка — 463; пшеˈничанка — 410; пшениˈч'анка — 669; пшен'іˈш'анка — 416; пшениˈч'енка — 498; пше^иˈничник — 270; пше^иˈнищ':е — 583.

У значенні 'поле, з якого знято пшеницю' в усіх говорах фіксується також лексема сте^и(е, и^е, и)рˈн'а.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято жито' лексема ˈжитнище фіксується в говірках на всій території, у слобожанських говірках найпослідовніше (ˈжитнищ':е — 39, 41, 63, 112; житˈнищ(')ч(')е — 14, 37, 40, 96, 97, 99, 114, 125, 162, 334; ˈжитˈнище — 7, 111, 334, 343, 345, 353); жиˈтище — 18; ˈжитище // ˈжитнище — 374; ˈжитниц'а — 204, 232. Записано ще лексеми: рˈжище — 176; ірˈжище — 76; ерˈжище — 169; жˈниййа — 31, 326; жˈнеййа — 48; жˈниййе — 25; жнийˈйо — 39. Крім того, в усіх говорах записано лексему сте^и(е, и^е)рˈн'а (переважно паралельно з ˈжитнище). Відзначено також: стерˈна — 81, 83, 88, 92, 99, 109, 110, 118, 121, 125, 179, 193, 195, 215; стерˈни — 106, 217; сте^ирˈно — 91, 113, 114, 117; стерн' і сте^ирˈн а — 300; сˈтере^ин' і стерˈн а — 295; сˈтер'ін' і стерˈн'а — 250; сте^ирˈник — 270, 276; сˈтерˈнище — 226; оˈзимище — 259; оˈзимещ'е — 271; тоˈлоко — 362.

У значенні 'поле, з якого знято пшеницю' лексема пше^и(е, и^е)ˈнищ(ч)нище фіксується в усіх говорах, у слобожанських говірках частіше; засвідчено варіанти: пше^иˈнищ чни^еш ч е^и — 153; пше(и)ˈничище — 7, 49, 60, 68, 76, 98, 105, 108, 111, 113, 118, 119, 160, 167, 168, 170, 174, 182, 188, 192, 194, 258, 271; пшеˈниˈчищ е — 261; пшеˈнич іщ е — 46; пшеˈнич іш ч е — 115, 145, 151; пше^иниˈч іш':е — 112; пшениˈчище — 73, 96; пше^иˈнич ищ'е — 219; пшениˈшище — 258; пшеˈничеще — 69; пше^иˈнищеще — 68; пше^иˈнищ'ч'е^и — 153; пшениˈчан':а — 158; у цьому ж значенні в усіх говорах записано лексему сте(е^и)рˈн'а. Засвідчено ще: жˈниййа — 326; оˈзимище — 259; лушˈчайка — 258.

Т. III, ч. 2. Карта № 106: ˈжитнище, ˈжитнис ко, ˈжитниц'а, сте^ирˈн'а, оˈзимище; у коментарі: житˈниц а, житˈн ак, ˈжитник, ст'ірˈн а, оˈзиминищ е, оˈзимни^ещ е, підж'ˈнийка, пожˈнийа, паˈришча, стерˈниц а, ирˈжище.

У значенні 'поле, з якого знято пшеницю' в усіх говорах тому зафіксовано лексему сте(е^и, и^е, и)рˈн а; стерˈниц'а і стерˈн'а — 210; стерˈнище — 195. Засвідчено також лексеми: пше(е^и)ˈнищ(ч)ни(е^и)ще — 31, 54, 70, 71, 73, 87, 89, 102, 137, 155, 158, 160, 175, 180—182, 184, 188, 235; пшеˈнишчнище — 196; пшеˈнищ(ч)не^иш'е — 46, 48, 75, 100, 176, 187, 205, 317, 341; пше^иниˈчище — 55, 79, 92, 104, 105, 201, 251, 259, 278, 357; пшеˈничищ е — 325, 359; пше^иˈнич іщ е — 83; пше^иˈнич ащ е — 224; пшеˈниснис ко — 215; пше^иˈнище — 355; пшеˈнич(ш)ниц а — 51, 362; пше^иˈн'ішн іц а, пше^иˈн ічка — 288; оˈзимище — 140; оˈзимищ е — 224; оˈзимни^ещ е — 225; оˈзиминищ'е — 223; пшеˈнишна земˈл'а — 350; пожˈнийа — 38, 286; пожˈнийка(-и) — 72.

15б). Поле, з якого знято: пˈросо?

Т. І. У значенні 'поле, з якого знято просо' вживаються лексеми: проˈс'аˈнище — зрідка у східнополіських говірках, в усіх інших говорах фіксується спорадично; пˈросоˈвище — 300, 306, 336, 426, 480, 665, 792, 799; прос'аˈнишнище — 427; проˈситнище — 82; пˈроˈсище — у західнополіських, волинських та в усіх південно-східних говірках (пˈр'іˈсищ(')е — 197, 208, 209, 263, 287, 293, 294, 296, 337, 362, 391, 398, 407, 423, 478, 544, 571, 572, 574, 582, 913; пˈр'ісищ е — 882; пˈрисище — 242, 243, 246, 247, 297, 329, 484; пˈрис:ище — 370; преˈсище — 235; праˈсище — 274, 278, 279; пˈрусище — 55, 59, 74, 90, 91; пруˈсище — 89, 273; пˈрус'іще^(и) — 53, 77); пˈр'і(о)с(')ˈнище — зрідка записано в усіх говорах, крім подільського; пˈр'ісвище — 298, 335, 336, 338, 403, 603; пˈр'ісвіще — 341, 580; пˈросв'іще — 918; пˈресвище — 252; пˈрyoсв'іще — 917; пˈройс іще — 44; проˈс'аˈнис'ко, пˈр'і(о)с(')нис'ко — зрідка в подільських говірках (проˈс'ан:ис ко — 700; проˈс'анис'ко — 543; пˈрисвис'ко — 459; пˈр'ійсис ко — 504, 542; пˈр'існ(в)ис'ко — 538; пˈр'іслис'ко — 740); пˈроˈсис'ко — у подільських говірках (часто поруч з проˈс'анис'ко, пˈр'існис'ко); пˈр'ісис'ко — 436, 464, 475, 479, 483, 488, 505, 542, 765; пˈрисис'ко — 480. Записано також лексеми: проˈс анка — 139, 208, 211, 212, 303, 309, 473, 486, 706, 715, 716, 721, 755, 772, 814, 837, 839, 845, 861; проˈс ан':а — 181, 190, 418; проˈсен':а — 191; проˈсин':а — 400; проˈс'ан':е — 240, 921, 922; проˈс аниц а — 333, 611, 627; проˈс'аниц'і — 849; пˈр'іс':а — 342, 368—371, 373, 375, 549, 558, 588, 592; пˈрис :а — 335; пˈрос'йе — 20—22, 26, 29; пˈро^ус'йе, пˈро^ус':е — 20; пˈруо(уи)с':е — 23, 59, 324; пˈрос ійе — 25; пˈр іс ка — 786, 791, 806, 850, 851, 852, 861; пˈр(') іска — 570, 789, 800—802, 811, 819, 820, 828, 831, 836, 839, 841, 845, 855, 856, 868; пˈроска — 22, 40; пˈро^ус'ка — 63; пˈро^уска — 61, 205; пˈрусн а — 21; пˈр'іс'ко — 770, 776, 781; пˈр'іско — 817; проˈс аник — 846.

Крім того, в усіх говорах у значенні 'поле, з якого знято просо' фіксується лексема сте^ирˈн'а (ст ірˈн а — 196, 401, 874, 880; стерˈна — 98, 214, 282); сте^ирˈно — 52, 120, 236, 282, 284, 290, 919; сˈтере(и)н — 76, 111, 130, 187, 255, 256; сˈт ерен' — 106; стер — 110; сˈтерˈнище — 143, 147, 280, 282, 285, 289, 291, 310, 311, 322, 349, 355; сˈтернис ко — 450; стерˈн анка — 146.

Т. II. Карта № 154: **-ишч-е** (проˈсище), **-ис'к-о** (проˈсис'ко), **-анк-а** (проˈс'анка), **-й-** (пˈрос':е); у коментарі: пˈріско, проˈс енка, пˈрус :е, пˈрис':е, пˈрис йе, пˈрист е.

У всіх говорах у значенні 'поле, з якого знято просо' зрідка виступає лексема стерˈн а.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято просо' лексема пˈр'і(о)ˈсище і (рідше) проˈс'аˈнище утворює розріджений ареал у межах тому. Записано також лексеми: просоˈвищ е — 49; пˈр існищ е — 21, 215, 218; пˈр'ісвище — 22; проˈс ан':а — 5, 26, 39, 41, 46, 85, 104, 108, 115, 158, 168; проˈс'ан'а — 110; проˈс ан':е^(а) — 1, 2, 4, 16, 19; проˈс':ан':а — 73; просоˈвин :а — 7; проˈс'анка — 252; пˈр'іс':а — 36, 38; жˈниййа — 31, 326; жˈнеййа — 48.

У цьому значенні зрідка фіксується лексема сте^ирˈн'а (ст'ірˈн'а — 69, 73, 288; ст'ір'ˈн а — 282; сте^ирˈна — 81, 83, 88, 92, 109, 110, 125; стерˈна — 116, 118, 121; сˈтерна — 96, 99; проˈс'ан і сˈтерна — 195; проˈс'ан'і сте^ирˈна — 193; стерн' — 300; стерˈни — 217; сте^ирˈник — 270, 276).

Т. III, ч. 2. У значенні 'поле, з якого знято просо' в усіх говорах зрідка фіксується лексема проˈс'анище (подекуди — прос'аˈнище). Записано також варіанти: проˈсище — 33, 53, 79, 80, 92, 93, 96, 97, 101, 102, 105, 107, 201, 240, 251, 259; пˈр ісище — 182; пˈроси(и^е)щ е (// проˈсищ е) — 222—224, 338—340, 361; пˈр'ісищ е — 325, 359; проˈсищ е — 176, 200, 215; пˈр'існе^иище^и — 43; проˈс'анис ко — 18; пˈросис'ко — 22; проˈс'анка — 51, 124, 125, 185, 222, 223, 225; проˈс'аниц а — 362; пˈр'іс'ка — 39; описовий зворот де буˈло пˈросо — 227, 284, 342.

У цьому значенні в усіх говорах зрідка фіксується також лексема сте^ирˈн'а.

15в). Поле, з якого знято: гˈречку?

Т. І. У значенні 'поле, з якого знято гречку' фіксуються лексеми: гˈреˈчище — зрідка в усіх говорах тому, крім подільського (п'ідгˈречище — 535; гˈретнище — 537; грецˈкище — 89; гре^ичˈкище — 562); гре(е^и)ˈчаˈнище — зрідка в усіх говорах у межах тому, у північно-східній частині східнополіських говірок послідовно (грочоˈвище — 300; грецˈковище — 271; грецˈківіще — 296; грцецˈкуойн'іще — 26; грицˈкунище — 91); гˈречˈнище — 66, 82, 235, 313, 340, 358, 478, 516, 561, 602, 617, 798, 800, 802, 823, 824, 827, 828, 830, 833, 836, 837, 839, 841, 843, 845; гˈречк'ійка (у північних говорах — грецˈкойка) — фіксується в усіх говорах, крім північно-східної частини східнополіських говірок; записано також: греч(ц)ˈко(і)йе(а) — 1, 3—6, 20, 37, 46, 47, 57, 65, 66, 68, 70—72, 74, 75, 77—79, 81—83, 85, 88, 91, 92, 103, 105, 106, 108, 124, 131, 133, 134, 178, 188, 195, 274, 275, 286, 291, 297, 403, 414, 917, 920, 922; гречˈк'ійн'а — 411, 553; грецˈкойл'е — 5; гре(е^и)ˈчанка — 139, 303, 433, 473, 479, 486, 696, 715, 716, 721, 725, 726; греˈч'ійка — 352, 371, 413, 802, 817, 829, 851; гречˈниц'а — 590; гриˈчаниц(')а — 25, 809; гречˈн'ійка — 371, 442, 548, 765; греˈчийе — 307; греˈч:уійе — 274; гречкоˈвин'а — 839; гре^ичкоˈвин':а — 41, 154; гречˈкойник — 10; гречˈк'ійшчина — 369, 628. Зрідка в усіх говорах у значенні 'поле, з якого знято гречку' виступає лексема стерˈн'а.

Т. II. Карта № 154: **-ишч-е** (греˈчанище), **-ис'к-о** (греˈчанис'ко, греˈчис'ко), **-анк-а** (греˈчанка), **-ійк-а** (гречˈк'ійка), **-ійй-е** (гречˈк'ійе), **-ійл'-е** (гречˈк'ійл'е); 'гречка' таˈтарка; у коментарі:

гˈречнис'ко, гˈречнишче, греˈчинишче, греˈчинис'ко, грец'ˈкойка, гриц'ˈкойіе, грицˈкуйка, рецˈкійіе.

Зрідка в говорах у значенні 'поле, з якого знято гречку' фіксується лексема стерˈн'а; записано також: татарˈчанка — 676, 681, 684; таˈтарчиско — 665.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято гречку' в усіх говорах фіксуються лексеми гˈреˈчишче і гре(е, и)ˈчаˈнишче. Записано гре(е)ˈчин':а — 1, 2, 4, 5, 19, 27, 39, 46, 56, 101, 108, 168; гречˈк'ійка — 73, 76, 93, 97, 103, 104, 106, 118, 169, 170, 187, 189, 309; греич(')ˈк'ійіа — 21, 27, 36, 38, 41, 114; гречˈкойіе — 16; гречˈк'ійн'а — 27; греич'аˈнщ'а — 356; гриˈчишник — 260; гречˈк'ійшчина — 72.

Зрідка в значенні 'поле, з якого знято гречку' виступає лексема стерˈн'а, а також фіксуються описові звороти типу греˈчане ˈполе, ˈполе сп'ід гˈречки.

Т. III, ч. 2. У значенні 'поле, з якого знято гречку' зафіксовано лексеми: греˈчишче — 79, 80, 259; гˈречишче — 55, 101; греˈчанишче — 76; гречˈнишче — 151; греиˈчанка — 61, 225; греиˈчаниц'а — 67; гречˈк'ійіа — 296.

У решті говірок виступають назви стерˈн'а, греˈчане ˈполе.

15г). Поле, з якого знято: буряˈки?

Т. I. У значенні 'поле, з якого знято буряки' в усіх говорах фіксується буˈр(')аˈчишче (бор'аˈкишче — 276; бур'аˈкишче // бур'аˈчишче — 238, 879; бораˈчишче — 489, 541; бараˈчишче — 481, 493, 494, 497, 542, 759; бараˈчишче // бураˈчишче — 269, 478; бур'ашˈчишче — 377), зрідка буˈр(')ашˈнишче (буˈр(')ачнишче, бур'ачˈнишче); бур(')аˈковишче — 5, 72, 94, 96, 106, 110, 158, 168, 169, 175, 275, 294, 344, 559; бур(')акоˈвишче — 54, 98, 177, 178, 245, 341, 549, 621, 671, 882; бур'аˈчинишче — 506, 811, 823, 827, 839; бур'аˈчин:ишче — 387; бур(')аˈчанишче — 8, 13, 15, 130, 134, 136, 188; бур(')аˈчин':а — зрідка фіксується в південних говорах (у подільських говірках частіше бур(')аˈчин':а // бур(')аˈчин'а); бор(')аˈчин':а — 233, 433, 436, 439, 475; бораˈчин'а — 445, 489, 504; бараˈчин':а — 438, 476, 490; бараˈчин'а — 441, 442, 445, 446, 449, 450, 452, 468, 487, 498, 507; бураˈчис(')ко — 440, 441, 464, 499, 715, 718, 725, 728, 737, 738, 740, 774, 779; буˈрачис(')ко — 463, 483, 725, 737, 738, 740, 779; буˈрачинис'ко — 432, 459, 468, 474, 547, 784, 787; бураˈчинис(')ко — 435, 459, 470, 545, 696, 703, 705; бурачиˈнис'ко — 696; бураˈчин:иско — 700; бураˈчанис'ко — 698; бураˈчин'анис'ко — 691; бурачиˈн'анис'ко — 693; бур'акоˈвин':а — 181; бур'акоˈвин':е — 300; бур'аˈкойн'а — 828; бур'аˈкуйка — 55; буˈрачн'ік — 74; буˈрашник — 157; с'в'еклоˈвишн'а — 190.

Т. II. У значенні 'поле, з якого знято буряки' записано лексеми: бураˈчинис(')ко — 108, 119, 125—128, 171, 256, 260, 262, 280, 289, 314, 323, 328, 330, 333, 336, 339, 344, 400, 497, 536, 561; бураˈчиниску — 233, 242, 247, 249, 288, 295, 322, 326; бураˈчин:ис(')ко — 124, 285, 291, 292, 337, 534, 535, 570; бур'іˈчин:иску — 231; бураˈч'ениску — 245, 251, 254; бур'еˈч'ениског — 286; бураˈчин'еско — 629; бараˈчиниско — 279; бараˈчин'аско — 358; бур(')ˈчанис(')ко — 157, 316, 318, 329, 331, 347, 351, 359, 361—363, 365, 496, 528, 530, 532, 533, 537, 552, 562, 608; бураˈчаниску — 230, 284, 321, 325, 350; бараˈчаниску — 319; бураˈч'івис'ко — 278; бурачˈнис(')ко — 151, 159, 162, 243, 250, 662; буˈрачнис(')ко — 52, 119, 121, 134, 141, 162, 166, 309, 660; буˈр(')ашнис'ко — 380, 393; боˈрачниско — 141; бур(')аˈчис(')ко — 28, 30, 32, 111, 114, 132, 143, 156, 169, 182, 184—186, 188, 190, 192, 199, 203, 212, 220, 248, 258, 262, 277, 282, 283, 310, 383, 390, 395, 396, 398, 546, 547, 571, 657, 659, 660, 661, 665—667; бураˈчис(')ког — 219, 244, 324; бараˈчис'ко — 385; буˈр'ечиска — 230; бураˈковиско — 18, 24, 39, 193, 492, 647; буракоˈвиско — 638; бур(')аˈчин':а(-'е) — 4, 129, 198, 340, 346, 366; бораˈчин':е — 368; бараˈчин':а — 372; бураˈчен':е — 52; бур(')аˈчин'а(-'е) — 8, 33, 173, 345, 348, 350, 353, 354, 361, 375, 387, 394, 402, 509, 523, 565, 566, 568, 658; бораˈчин'а — 313, 379; бараˈчин'а — 376; буˈр'ачина — 461; бураˈчина — 513; бур(')аˈч(')анка — 234—237, 258, 268, 274, 423, 439, 519, 548—550, 557, 574, 577, 579, 604, 606, 614, 615, 663; бур(')аˈч(')енка — 259, 263, 300, 304, 305, 494, 499, 500, 501, 503—505, 521, 527, 559; бораˈч'енка — 306; бур'іˈч'енка — 473; бураˈч(')инка — 264, 294, 299, 303, 304, 307, 373, 463, 476, 507; бораˈч'инка — 474; бураˈчин'ка — 232, 298; бураˈк'инка — 470; бураˈкойка — 265; бураˈковинка — 464; буракойˈйенка — 270; буракоˈвин':е — 640, 652; бураˈковин':е — 619; бураˈковишче — 2, 35, 436; буˈр'аковишче — 281; буˈрачн'іще — 651; бураˈкойшче — 73; бураˈчишче — 75, 82, 136, 152, 225, 369, 382, 491, 508; буˈрачишче — 649; бураˈчинишчи — 262; бураˈковиенец' — 433; бур'аˈчилник — 453. Записано також: гайдаˈчин'е — 1; румпˈлыско — 672; реˈписко (з поясненням: ˈрепа — 'буряки') — 685; цвиек'ˈл'анка — 683.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято буряки' дериват бур'аˈчишч(')е утворює розріджений ареал у межах тому. Записано також: буˈр'ашнишч(')е — 16, 37, 41, 61, 63, 66, 82, 97, 98, 101, 110, 162, 178; бур'ашˈнишче — 70, 83, 88; буˈр'ачнишче — 19, 21, 369; бур'ачˈнишче — 347; бур'аˈчинишче — 52, 82, 297; буˈр'ачинишче — 5; буˈр'ашничишче — 119; бур'аˈковишче — 115; бур'акоˈвишче — 273; бур'аˈчин':а — 25, 56, 90, 124, 128, 129, 132, 139, 144, 201, 212, 239, 277, 351; буˈр'ачин':а — 334; бур'аˈчин':е — 54; буˈр'ачин':е — 1; бураˈчан:а — 46; буˈр'ач':а — 36, 38, 72; буˈр'ашн'а — 2; побуˈр'ач':а — 17; бур'ашˈчина — 91; буˈр'ашник — 3—5, 104; бур'аˈчилно — 255; набур'аˈчишче — 13.

Т. III, ч. 2. У значенні 'поле, з якого знято буряки' найчастіше фіксується лексема бур'аˈч(')ишч(')е. Записано також: буˈр'ашнишч·е — 339; бураˈч'анишч·е — 225; бур'аˈчинишч·е — 323; бур'аˈч'інишч'е — 83; бур'аˈчинис'ко — 217; бур'аˈчин':а — 88, 176, 245, 258, 261, 296; бур'аˈч'ін'а — 179; бураˈч'анка — 4, 108; бур'аˈчик — 221.

15д). Поле, з якого знято: льон?

Т. I. У значенні 'поле, з якого знято льон' в усіх говорах фіксується лексема л'оˈнишче (ˈл'онишче) — 25, 28, 31, 38, 55, 57, 94, 99, 238, 241, 323, 332, 394, 407, 416, 463, 464, 626, 796, 797, 811, 813, 912, 918; ˈл'онишче // л'оˈнишче — 21, 48, 66, 77, 215, 239, 417, 468, 478, 828; записано також варіанти: л'оˈн:ишче — 71, 105, 482, 626, 631, 912; л'аˈнишче — 670, 800; ˈл':анишче — 6, 93; л':аˈнишче — 101, 104, 168; іˈл'анишче — 131; іл':аˈнишчеи — 128; іл'ˈн'іщче — 47; иіл'ˈн'іишче — 77; л'ˈни('і)шчеа — 8, 17, 20, 25, 29, 31, 47, 142, 274, 334, 343, 372, 387, 404, 409, 410, 602, 646, 817, 834, 884, 906, 917; л'оноˈвишче — 9, 34, 107, 109, 112—115, 121, 138—140, 143, 156, 168, 178, 185, 203, 235, 238, 281, 308, 320, 321, 332, 335, 336, 338, 339, 344, 352, 353, 369, 370; л'оˈновишче — 67, 169, 426, 842; л'äˈн'ан'ішчä — 15, 17, 67; ˈл'онис'ко — 432, 433, 436, 440, 441, 450, 463, 464, 468, 474, 511, 791; л'оˈнис'ко — 217, 227, 696; ˈл'он:ис'ко — 435, 442, 445, 486, 543, 776; ˈл'анеис'ко — 479; л'оˈнарис'ко — 459; л'аˈнин':а — 433; л'оˈн'ійка — 459; л':оˈник — 413; ˈл'он:ик — 827; л'оˈн:ик — 847; прад'іˈвишчеи — 473; пˈр'ад'івис'ко — 732; ˈп'ідмет — 397, 400, 412, 421, 423, 427, 473, 536, 547, 581, 622, 623, 626, 632, 636, 639, 651, 653, 666, 676, 688, 695, 707, 709, 718, 720, 721, 734, 738, 744, 745, 751, 755, 758, 762, 763, 782, 784, 795 // п'ідˈмет, 808, 815, 818, 824, 857, 873, 894; п'ід — 414.

Т. II. Карта № 153: **-ишч-**е (л'оˈнишче), **-ис'к-о** (л'оˈнис'ко), **-иц'-а** (ˈл'он:иц'а, л'н'аˈниц'а); **-анк-а** (л'ˈн'анка, илˈн'анка); у коментарі: л'іˈновис'ко, л'инˈчин:иско, л'іˈнишче, л'іˈниско, лиˈн'анка, леˈн'анка, л'іл'ˈн'анка, ˈл'он:е ˈполе.

Записано також: ˈп'ідмет — 561, 576, 608; п'ідˈмет — 577.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято льон' в усіх говорах засвідчується ˈл'оˈнишче (ˈл'онишче — 63, 105, 118, 352); л'ˈнишче — 85, 97, 141, 151, 215, 353; л'оˈн'анишче — 159; л'оˈновишче — 115; л'оˈнин':а — 73; л':оˈн':е — 202; ˈп'ідмет — 100, 111, 117, 162, 253; п'ідˈм'іт — 9.

Т. III, ч. 2. У значенні 'поле, з якого знято льон' в усіх говорах виступає лексема л'оˈнишче, рідше — ˈл'онишче (л'оноˈвишче — 362).

15е). Поле, з якого знято: ˈсоняшник?

Т. I. У значенні 'поле, з якого знято соняшник' у всіх говорах, крім подільського, фіксується лексема сон'ашниˈчишче // сойашниˈчишче (сон'ашˈниˈчишче — 668—670; ˈсон'ашничишче // ˈсойашничишче — 793, 892; соˈн'ашничишче — 383; сойашˈничишче — 868, 892; сон'ачниˈчишче — 101, 148, 149, 340, 347, 363, 388, 568, 672, 884); записано також: сонешниˈчишче — 200, 309; сон'а(йа)шниˈчинишче — 394, 413, 811, 823; сон'ачниˈчинишче — 817; сон'ашникоˈвишче — 166, 374; сойашниˈковишче — 336. У всіх говорах, крім подільського, зрідка виступають також форми сон'ашˈнишче // сойашˈнишче, ˈсон'ашнишче // ˈсойашнишче (соˈн'ашнишче // соˈйашнишче — 91, 409, 832, 847; ˈсон'ачнишче — 87, 99, 578, 818, 837; сойачˈнишче — 174, 259; соˈнешнишче — 89; сонишˈнишче — 670; саˈношчнишче — 60); сон'аˈчишче — 181, 326, 388, 389, 393, 399, 411, 658, 859, 862, 875, 906, 908, 911; сон'аˈшишче — 679; насониˈчишче — 309; сон'ахоˈвишче — 314, 344; соˈнишче — 672, 675.

У всіх говорах зрідка фіксується ще форма сон'ашниˈчин':а // сойашниˈчин':а (ˈсойашничин':а — 765, 809; сойашˈничин'е — 169); записано також: сонешниˈчин':е — 123, 137; солон'ашниˈчин':а — 436, 466. У всіх говорах, крім подільського, зрідка виступають також форми: сон'ашˈнин':а // сойашˈнин':а (сон(')ешˈнин':е — 141, 143; сон'ахˈнин':а — 406; сон'аˈшин':а — 320, 834, 922; сойаˈчин':а — 795; соˈнин':а — 671).

У подільських говірках наявні форми: ˈсон'ашнис'ко // ˈсойашнис'ко (соˈн'ашнис'ко — 459, 468, 489; сон'ашˈнис'ко — 502, 696; соˈйашнис'ко — 483, 538, 545, 547; сойашˈнис'ко — 758; ˈсон'ачнис'ко — 468; сиˈйашнис'ко — 440); записано також: сойашниˈчис'ко — 463, 526; ˈсойашниˈчис'ко — 740; сон'ашничиˈн'анис'ко — 693; сон'ашˈнин'аско — 700; солоˈнешнис'ко — 445; слуˈн'ешнис'ко — 444; с'в'іˈйашнис'ко — 446.

Т. II. У значенні 'поле, з якого знято соняшник' засвідчено деривати ˈсон'ашнис'ко — 159, 163, 318, 348, 387, 394, 397, 537, 572; ˈсон'ашнис'ку — 322; ˈсон'ачнис'ко — 121, 391; соˈн'ашнис(')ко — 203, 281, 365, 377, 390, 571; соˈн'ашниску — 321; сон'ашˈниско — 549, 552; сон'ачˈнис'ко — 169; ˈсонашниско — 171; соˈн'ешниско — 497, 586; ˈсонешниско — 188, 294; соˈнешниско — 176, 186, 310; ˈсон'ішнис(')ко — 285, 330, 336, 339, 498; сиˈн'ошниско — 332; соˈн'ошниско — 333; ˈсон'ашничис'ко — 383; сон'ашниˈчиниско — 532; солоˈнешнис'ко — 376, 380; солоˈнсшнис'ку — 368; сулуˈнешнис'ко — 124; силуˈнечниско — 657, 660; слоˈнечниско — 250; слуˈн'ешнис'ког — 350; сломˈнешниско — 350; солонешниˈчин':а — 344, 346; сон'ашˈнин'а — 314, 379, 564, 565, 569, 613; ˈсон'ашнин'а — 570; сойашˈнин'а — 361; сон'ачниˈчин'а — 604; сон'ашнаˈчин'а — 530; сон'ішниˈчин'е — 509, 583; сон'ішниˈч'ен'е — 521; сойашниˈчин'(н')а — 372, 568, 607; шон'ашниˈчин'а — 608, 610; солоˈнечнишче — 2; сон'ашниˈчина — 533, 574; сон'ішниˈчина — 513; сон'ашниˈчанка — 548, 606, 611; сон'ашˈн'анка — 577, 579; сон'ішниˈчинка — 508; сон'ішниˈч'енка — 306, 583; сон'ішˈнинка — 476; сон'ішˈн'енка — 473; сон'ішˈн'анка — 550.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято соняшник' в усіх говорах тому виступає лексема ˈсон'ашничишче — 111, 193, 195, 294. Записано також: сон'ашниˈч'ін:ишчеи — 297; сойашˈн'анишче — 19; насойасниˈчишче — 13. В усіх говорах фіксуються також форми: сон'ашˈнишче // сойашˈнишче (ˈсон'ашнишче // ˈсойашнишче — 35, 37, 47, 52, 63, 66, 69, 71, 73, 97, 101, 104, 106, 119, 130, 131, 141, 146, 178, 184, 197, 215, 218, 257; соˈйашнишче — 58). Записано також: наˈсон'ашнишче — 54; сон'аˈчишче — 170; ˈсонишче — 110; сон'ашниˈчин':а // сойашниˈчин':а — 7, 9, 41, 76, 98, 103, 128, 129, 132, 133, 144, 159, 160, 189, 228, 231, 297, 335; соˈн'ашничин':а — 41; ˈсойашничин':а — 57; сойашˈн'ан':а — 158; сон'ашˈнин':а // сойашˈнин':а — 70, 72, 73, 84, 93, 124, 125, 194; соˈнин':а — 76; ˈсойошн'а — 122; сойашˈнич':а — 254. Відзначено ще: подˈсолушнишче — 117; подˈсолнучишче — 251; подˈсолнушче — 105; подˈсонушче — 108; подˈсонишче — 110; подˈсонушне — 225; подˈсолнуш':а — 110; подˈсолнушн'а — 90; масˈл'анка — 235.

Т. III, ч. 2. У значенні 'поле, з якого знято соняшник' в усіх говорах зафіксовано лексему сон'ашниˈчишче // сойашниˈчишче (сойашˈничишче — 338; соˈйашничишче — 362; ˈсон'ашничишче // ˈсойашничишче — 33, 70, 80, 184). Записано також: сон'ашˈнишче — 102, 200, 238, 354; сойашниˈчин'(:)а — 67, 76, 87, 94, 101, 176, 198, 258, 261, 283, 339, 343, 357; масл'аˈнишч·е — 338, 352; на масˈл'анках, де масˈл'анка буˈла — 342, 350.

15ж). Поле, з якого знято: кукуˈрудзу?

Т. I. У значенні 'поле, з якого знято кукурудзу' в усіх говорах, крім подільського, фіксуються лексеми кукуˈрузишче (рідше кукуˈрузишче), кукуˈрузнишче (кукурузˈнишче — 317, 340) і кукуруˈз'анишче (кукуˈруз'анишче — 65, 162, 427, 589, 818, 822; кукуруˈзин'ашче — 404; кукурˈзишче — 678; курˈгузнишче — 412; кукуˈрудз'ашче — 841). Зрідка в південних говорах засвідчується лексема кукуруˈзин'(:)а // кукуˈрузин'(:)а; записано також: кукуруˈз'ан':е — 5, 190, 922; кукурузниˈчин':а — 581; кукуруˈдзовин'а — 744; кукуруˈз'ішн'а — 175; кукуˈрузник — 66, 74, 106, 169, 570; кукуруˈз'аник — 10, 96, 413, 751, 847; кукуˈрудз'аник — 770; кукурузˈн'ак — 25, 87; кукуˈрузн'ак — 108; какаˈрушн'ак — 52; кукуруˈз'анка — 174; какаˈрузн'а — 23; кукуˈрузн'а — 238. У подільських говірках уживається лексема кукуˈрузнис'ко; записано також: кукуˈруз'анис'ко — 474, 499, 691, 693, 695, 698, 702, 704, 714, 729, 736—738, 745; кукуруˈдз'анис'ко — 217, 468, 472, 685; кукурудз'аˈнис'-

ко — 696; кукуруˈзин(:)ис'ко — 700, 734; кукуˈрузинис'ко — 703; кукуˈрузис'ко — 432, 433, 440, 445, 464, 483, 493, 730, 742, 762; кукуруˈзис'ко — 539; кукуˈрузбис'ко — 497. Зафіксовано ще лексеми: кийашˈнишче — 33, 43, 72, 139, 203, 245, 307; киˈйашнишче — 56—58, 68, 74, 88, 89, 131, 917, 920; киˈйошнишче — 68; ˈкийашнишче — 236; к'ійашчˈн'іше — 27; кйашˈничишче — 92; кийаˈховишче — 34, 60, 67, 275; кийаˈшишче — 118, 123, 200, 248; кийіˈшишче — 274; кийаˈхишче — 77, 285; кийаˈшин':е — 62, 115, 120, 139, 141, 169, 243, 245, 316, 320, 321, 324; к'і(и)ˈйашник — 10, 17, 20, 22, 34, 51, 75—77, 79, 81, 82, 84, 114; к'іˈйошчнік — 15; киˈйошник — 109, 157; киˈйовшник — 96; к'іˈйашн'ак — 918, 919; кийаˈшинка — 161; пшеˈнишнишче — 411; пшенишˈнич'ишче — 411; пшеˈничишче — 298, 344; пшениˈчишче — 156, 379; пше^иˈничин':а — 195; пшенаˈчин'(:)а — 295, 378, 379, 561, 563, 574; пшенишниˈчин':а — 182; пш'інˈчишче — 648, 846, 860, 864, 873, 915; пˈш'інчишче — 864, 873, 900; пш'ініˈчишче — 900; пш'іˈнишче — 580, 600, 828, 870, 879; пˈш'інишче — 369, 586, 828, 836, 842, 861, 886; пш'інˈчин'(:)а — 827, 829; пш'інчиˈн'а — 368; пш'іˈнин':а — 371, 572, 577, 601, 607, 612, 618; калаˈчишче — 137, 328; каˈлачишче // калаˈчишче — 138; калачоˈвин':е — 291, 297; калаˈчин':е — 297; каˈчанишче — 162; качаˈнишче — 220; каˈчанис'ко — 433; папˈшойнис'ко — 715, 717—724.

Т. II. Карта № 153: **-н-ишч-е** (кукуˈрузнишче), **-ис(')к-о** (кукуˈрузис'ко), **-ин':а** (кукуруˈзин':а), **-ник** (кукуˈрузник), **-ин-а** (кукуˈрузина), **-анк-а** (кукуруˈз'анка, тенгериˈч'енка), **-н-иц'-а** (маˈлайниц'а, бил'аˈниц'а).

У значенні 'поле, з якого знято кукурудзу' засвідчено ще лексеми: каˈчанис(')ко — 167, 173, 185, 189, 190, 193, 240, 345, 366; качаˈнис'ко — 196, 203, 219, 310, 340; качиˈнис'ко — 159; качаˈнишче — 219; каˈчан':е — 188; качаˈн':е — 193; качаˈнин':а — 346; ˈбыл'аниц'а — 444—446, 448—451, 454—456, 459, 460; был'аˈниц'а — 453, 457, 458; быˈл'аниц'а — 461; быˈл'анка — 418, 419, 423, 425, 426, 429, 431; бôˈл'анка — 421; был'ˈн'анка — 427; был'ˈн'анка // быˈл'анка — 422; меˈлайіше — 587, 588; меˈлайнишче — 452; мел·айˈн'анка — 445; мелайˈн'аниц'а — 461; мыˈлайниц'а — 487, 492; меˈлайниц'а — 585; те(и)нде(и)риˈчанка — 667, 676, 681; те^инґериˈчанка — 403, 415, 420; тинґериˈш'анка — 407, 416; кенґериˈчан'ка — 412, 417, 683; тенˈгеричанка — 684; тінґер'іˈчанка — 404; теґеріˈчинка — 682; тенґеˈриц'а — 666; кит'ашˈник — 100, 174, 652; к'іˈт'ашн'ік — 88; папˈшойниско — 605; попˈшойниско — 608.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято кукурудзу' в усіх говорах фіксується лексема кукуруˈзишче (рідше кукуˈрузишче); кукуˈруз'аше — 122; накукуруˈзишче — 13, 71, 77, 162. Записано також: кукуруˈз'анишче — 35, 52, 62, 65, 66, 98, 151, 159, 160, 178, 235, 251, 325, 338; кукуˈруз'анишче — 72; кукуруˈзинишче — 57, 226, 297; кукуруˈзин'аше — 119; кукуˈрузнишче — 21, 58, 63, 177; кукурузˈнишче — 337. У всіх говорах спорадично засвідчується також дериват кукуруˈзин':а (кукуˈрузин':а — 121, 271); кукуруˈз'ан':е — 19, 85. Записано ще: кукуˈруз':а — 1; куˈрузник — 4, 333; пшиниˈчин':а — 9; пˈш'інишче — 175.

Т. III, ч. 2. У значенні 'поле, з якого знято кукурудзу' у говорах виступає лексема кукуˈрузишче (кукуˈрузнишче — 33, 43, 45, 46, 48, 99, 102, 105, 135, 151, 152, 172; кукурузˈнишче — 87; кукуˈризишче — 36; кукуˈризнишче — 36, 137; кукуˈруз'анишче — 41, 83, 173; кукуруˈз'анишче — 68, 70, 132, 163, 180; кукуруˈзинишче — 76, 178, 338; кукуˈрузе^ине^ишче^и — 55; кукурузиˈнишче — 238). Записано також: кукуруˈзин':а — 67, 101, 176, 185, 245, 258, 261, 315, 339, 343; кукуˈрузин'а — 11; кукуˈруз'ашник — 158; куруˈз'анка — 108; папˈшойнис'ко — 13; папˈшонис'ко — 18; папуˈшойнишч·е — 223—225; папуˈшойе — 221.

15 з). Поле, з якого знято: оˈвес?

Т. I. У значенні 'поле, з якого знято овес' у всіх говорах, крім подільського і північно-східної частини східнополіських говірок, записано лексему в'іўˈсишче (ˈв'іўсишче) і рідше в'іўˈс'анишче (в'іўс'аˈнишче). Записано також: оўс'аниˈчишче — 309; ˈв'іўснишче — 404, 408, 409, 412, 418, 535, 595, 614, 798, 800, 824, 826, 836; в'іўсˈнишче — 595; в'ісˈнишче — 386; ˈуснишче — 91; оˈвесишче — 33, 82, 92, 312, 376, 377, 383, 387, 643, 668, 680, 681, 796, 797, 799, 908; овеˈсишче — 181, 308, 345, 374, 385, 388, 389, 578, 579, 617, 669, 677, 911; оˈвесишче // овеˈсишче — 414; оˈвеснишче — 195, 802, 803, 830. У подільських говірках виступає лексема ˈв'іўсис'ко (в'іўˈсис'ко) і рідше в'іўˈс'анис'ко (ˈв'іўснис'ко — 441, 442, 445, 446, 449, 450, 458, 459, 466, 468, 474, 487, 489, 543, 547, 719, 740, 787; вуˈс'анис'ко — 217, 233; оˈвеснис'ко — 439, 458, 547, 784; оˈвесис'ко — 226, 432). Записано ще: в'іўˈс'анка — 55, 146, 202, 303, 309, 473, 500, 726, 744, 755, 811, 839, 856, 900; оўˈс'ан':а — 190, 191, 240, 922; в'іўˈсин':а — 433; оўˈс'аник — 157, 847.

Т. II. Карта № 153: **-ишч-е** (в'іўˈсишче), **-ис'к-о** (ˈв'івсис'ко, в'івˈсис'ко), **-аниц'-а** (в'івс'аˈниц'а), **-анк-а** (в'івˈс'анка); у коментарі: в'івˈс'анишче, в'івˈс'анис'ко, в'іўсˈнис'ко, г'іўˈсис'ко, вуˈс'анка, віўˈс'анка, вус'аˈниц'а, віўˈсишче.

Т. III, ч. 1. У значенні 'поле, з якого знято овес' в усіх говорах тому записано лексему в'іўˈсишче (рідше ˈв'іўсишче). Зафіксовано також: оўˈс'анишче — 3, 14, 35, 37, 52, 59, 60, 63, 66, 70, 84, 93, 105, 122, 151, 159—161, 234, 235, 251, 338, 347; в'іўс'аˈнишче — 71, 239; ˈв'іўˈс'анишче — 103; оˈвесишче — 186, 337; овеˈсишче — 73, 97, 334; в'іўˈс'ан':е — 1, 2, 4, 16, 19, 21, 22, 27, 39, 41, 46, 54, 73, 90, 101, 108, 110, 158, 168; оўˈс'анка — 252; оўˈс'ан':ік — 4.

Т. III, ч. 2. У значенні 'поле, з якого знято овес' переважно фіксується лексема в'іўˌс'анишче. Записано в'іўˈсишче — 43, 80, 93, 102, 105, 176, 198, 305, 317, 325, 339, 340, 359, 361; оˈвесишче — 79, 92, 200, 224; оˈвеснишче — 137; в'іўс'уˈжишче — 283; в'іўˈс'анка — 22, 185; оўˈсин':а — 101; поˈжиўнойе — 322.

16. Способи оранки: у склад, у розˈгін..?

Т. I. Карта № 307: ўсклад, ўсклаˈдок, ўскˈладку, ўскладˈн'ік, наскˈлад, наўскˈлад, доскˈладу, нацаˈбе, цаˈбе; у коментарі: склад, ускаˈди, вкругоˈву, врозкˈладку, ˈпопід склад, врозкˈлад;

карта № 306: ўрозˈг'ін, ўзаˈг'ін, воˈгон'у, ўзаˈгон'у, воблˈгон'у, ўˈгон'у, ўроˈзору, нароˈзору, ўросˈкидку, наросˈкидку, ўˈборозну, соб, наˈсоб; у коментарі: укˈруг, ўкругоˈву, ўрозˈвал, ˈгонами, ўрозˈгон'у, врозˈл'іг, уˈвизвараш, вˈпоперек, уˈдовш, у круˈжок, ˈсобник, заˈсобок.

Т. II. Карта № 313: а) орати від середини до країв: ускˈладок, доскˈладу; у коментарі: наскˈлад, ускаˈдок; б) орати від країв до середини: ўрозˈг'ін, ўзаˈг'ін, воˈгон'у, ўˈрозкид('), ˈрозірка, ўˈрозм'іт('), ўˈросклад, ўˈборозну, ўˈрозно, ˈоколо; у коментарі: урозˈгон'у, ўˈрозг'ін, ўˈзаˈгони, назаˈг'ін, ввоˈгон'у, наˈросˈкид, наˈроскид', наросˈкитку, нарозˈм'іт', ўˈборозну, ˈрозно.

Т. III, ч. 1. Карта № 109: ўсклад, ўсклаˈдок, ўскˈладку, назˈвал, нацаˈбе; у коментарі: на оˈдин бік, ўздоўж, впоˈдовж;

карта № 108: ўрозˈг'ін, ўзаˈг'ін, вобиˈгон'у, ўрозˈвал, ўкругоˈву; у коментарі: ўˈборозˈну, ўроˈзору, нароˈзор, ўˈрозплуг, цоп, на два ˈбоки, нарозˈг'ін, впроˈг'ін, урасˈпашку, уросˈпах.

Т. III, ч. 2. На означення способу орати від середини до країв у всіх говорах вживається лексема у(ў)скˈлад. Записано також: доскˈладу — 3, 17; ўскˈладку — 125, 143, 181, 182, 184, 214, 251, 258; ускаˈдок — 256, 279; усˈвал — 188, 204, 278, 301, 302, 339; насˈвал — 180; усˈвалку — 326; у(ў)стˈвал — 159, 196; усплошˈку — 199; нацаˈбе — 155, 171, 223; посе^ире^иˈдин'і — 95; с':еˈр'етки — 212.

На означення способу орати від країв до середини в усіх говорах тому поширена лексема у(ў)розˈг'і(о)н і значно рідше ўзаˈг'і(о)н. Фіксується також: ўрозˈг'і(о)нку — 41, 42, 47, 163, 180, 185, 223, 322, 338; разˈгонкойу — 292; ўзаˈг'і(о)нку — 33, 40, 49, 64, 91, 95, 120, 134, 145, 147, 162, 181, 184, 238, 314; ўзаˈгон'ку — 28; ўзаˈгонки — 33. Записано ще: нарозˈгон — 55, 94; нарозˈгонку — 155; наˈвиго(і)н — 166, 171, 172, 241; воˈгон'у — 256; вобиˈгон'у — 279; ўоб'іˈгон — 296; ўобˈгон — 200; урозˈвор — 109; ўрозво^аˈрот — 276; ўроˈзору — 214; уроскˈлад — 112; ўрозˈвал — 73, 95, 153, 185, 188, 204, 242, 288, 299, 301, 302, 308, 318, 319, 323, 327, 332, 340, 357, 359; урозˈвал' — 296; урозˈлог — 251; нарозˈлох — 339; наотˈвал — 278; ўкругоˈву — 95, 171, 200, 223, 321; круˈгом — 4, 9, 39, 85, 109, 115, 223; вокˈруг — 125; кругоˈва ˈоранка — 105; ўрозˈпашку — 16, 283; ўрозпашиˈну — 191, 253; ўскороˈпашку — 293; ўроз^спˈлугу — 256; уˈборозну — 39, 76, 86, 147, 151, 215, 225, 343; наˈсоб — 155, 223; скˈрайу — 212; заˈг'інка ў сере^иˈдину — 222; росˈпашка — 36, 339; опˈгонка — 90; заˈлом — 31.

17. Пропуск в оранці: ˈогріх..?

Т. I. Карта № 308: ˈогˈр'іх (загˈр'іх, зр'іх, згр'іх, узˈр'іх, озˈр'іх, проˈр'іх, прогˈр'іх, оˈр'іх, гоˈр'іх), сказ, переˈвал, заˈлом (заˈл'ім); у коментарі: плієш, ˈлисина, оˈдорок, стˈрієлка, хˈвостик, балаˈлайка, гˈребін', гˈрива, клиˈнок, клинˈці, оˈгон'а, не^идоˈгон, заˈг'ін, пе^ире^иˈлог, стоˈйан, м'еˈнуха, звороˈти, ˈвусик, ˈлатка, нидоˈгоринка.

Т. II. Карта № 315: ˈогр'іх (оˈр'іх, гр'іх, пˈрогр'іх, проˈр'іх), сказ, переˈвал, подˈвалок, заˈл'ім, обˈмин, клин, ц'іˈлец', недоˈорок, ˈохап, жид; у коментарі: огˈр'іх, гр'іˈшок, пˈрор'іх, ˈобмин, обˈм'інок, проˈминка, роˈзорок, пл'іш, борозˈна, бороˈда, ˈвертало, проˈгай, ˈлатка, гоˈлеча, скˈрин'а, жиˈвец, цеˈл'ук, покоˈнеч:і, лоб, приˈлубок, стˈрикен', гˈлиба, сˈкок'ішче, обˈлишка, пирихˈват, баˈран, гˈрива, кос'аˈчок, ˈобл'ізен', поˈр'іг, ˈсус'ік, зоˈриско, уклынˈка, баˈсовка, ˈвигін.

Т. III, ч. 1. У значенні 'пропуск в оранці' лексема огˈр'іх (// ˈогр'іх) утворює суцільний ареал у межах тому; варіант оˈр'іх (гоˈр'іх — 77, 79, 80 (// огˈр'іх), 83, 161, 176)— вкраплення в межах тому (ор'іше^ина — 81, оˈр'ішник — 89). Записано ще: клин — 98, 169; кˈлин'чик — 186; клиˈнец' — 75; коˈс'ак — 267; пˈропуск — 321; облоˈжок — 152, 179; розпˈл·уг — 44; пˈроб·іг — 207; ˈлисина — 358; коˈза — 301, 344; поˈл'анки — 76; балабайˈки — 149.

Т. III, ч. 2. Карта № 98: огˈр'іх (гогˈр'іх, оˈр'іх, гоˈр'іх), сказ, заˈлом, клин; у коментарі: гр'іх, проˈр'іх, кˈлинец', гˈрива, огˈрива, чуб, ˈлатка, нероˈзора, свал, коˈса, переˈвали, ˈлисина, стоˈйан, пˈропуск, гриˈшора, моˈч'ак.

18. Пропуск у косінні: гˈрива..?

Т. I. У значенні 'пропуск у косінні' лексема гˈрива (гˈриˈва) утворює майже суцільний ареал у межах тому. Засвідчено гˈрийка — 86, 137, 186, 197, 278, 385, 392, 395, 416, 422, 426, 535, 577, 674, 771, 809, 840; гˈр'ійка — 15; гˈрийка // гˈрива — 138, 324, 384, 795, 800, 805, 807, 815, 818, 829, 832, 837, 841; гˈрийˈки — 611, 809, 819; гˈрийки // гˈрива — 802; гˈривиц'а — 565, 613, 639, 642, 680, 681, 683, 873, 889, 900, 901, 915; поруч з гˈрива — 612, 824, 867; гˈриˈвиц'а — 609, 909; гˈрийц'а — 388; гˈривина — 329, 532, 548; гриˈвина — 193; погˈривина // гˈрива — 335, 356; погˈривини — 348; загˈрива — 389; загˈривок — 393.

Відзначено гˈри(і)ва 'висока стерня' — 82, 111, 241, 253, 359, 373, 484, 525, 678, 773; 'пропуск' і 'високі залишки стерні' — 861; 'нерівно скошене жито, пшениця тощо' — 34.

У значенні 'пропуск у косінні' у всіх говорах тому зрідка фіксується лексема ˈогр'іх; у середньонаддніпрянських, степових говірках і на півдні східнополтавських — стоˈйан (стойаˈни). Записано також лексеми: бороˈда — 69, 144, 148, 210, 216, 229, 238, 251, 258, 321, 474, 627, 659, 684, 866; ˈд'ідова бороˈда — 731; ˈд'ієда ˈкинуў — 52; сˈпасова бороˈда — 485; сˈпасов'і на ˈбороду — 405, 863; чуб — 11, 93, 98, 103, 109, 135, 157, 204, 238, 257, 272, 480, 508; ˈчуˈби — 77, 628; ˈчубчик — 470, 834; коˈза — 353, 364, 567, 627, 663, 670; гˈреб'ін' — 223, 227, 263, 631, 632, 819; гˈребен' — 257; недоˈко(і, уо)с — 83, 111, 445, 490, 660, 675, 694, 698, 757, 799; обˈко(уо, уи)с — 38, 60, 137, 236, 270, 809, 881, 920; обˈкоси — 328, 845, 849; поˈкоси — 50; па:тˈкосак — 4; ˈпакос — 412; ˈрозк'іс — 282; проˈг'ін — 503; пˈропуск — 56, 559, 624, 674, 776, 819, 857; миˈнуˈха — 81, 114, 917, 920; ˈмичка — 139, 227, 231, 238; майаˈки — 409, 602, 606; майачˈки — 511; клин — 694, 700, 770, 865, 872; кˈлинчик — 544; клиˈнец' — 472; кˈлинц'і — 499, 708; коˈса — 666, 905; ˈвуса — 749; йаˈзик — 666; сˈт'ожка — 650; сл'ід — 633; ˈпасмо — 629; ˈвихрик — 92; обˈрива — 562; пудˈрий — 321; не^изаˈхват — 581; праˈминка — 108; стˈриˈж'ін' — 528, 549; стˈрижки — 706; стригуˈни — 197; виструˈґан — 528; остроˈвок — 21; коўˈтун — 90; хахˈли — 13; угˈли — 862; хв'іст — 485, 663; заˈлом — 464; се^имен:иˈк'і — 254; оˈтава — 276; кˈлапот' — 285; бˈровка — 401; сказ — 687; скаˈзи — 467; латˈки — 406; стоўбуˈр'і — 512.

Т. II. У значенні 'пропуск у косінні' у всіх говорах зрідка фіксується лексема: гˈрива (ґˈрива — 552; гˈри(і^и)вы — 652, 672; гˈрийка — 10, 185, 249, 450, 504, поруч із гˈрива — 16; гˈрийга — 657; загˈривок — 616). Записано також лексеми: бороˈда (буруˈда, бо^уро^уˈда) — 3, 44, 84, 117, 127, 139—141, 147, 208, 238, 245, 254, 259, 260, 262, 275, 286, 298, 301, 305, 306, 310, 317, 319, 395, 405, 460, 463, 468, 476, 499—501, 503, 513, 546, 554, 556, 603; сˈпасова бороˈда — 362; ˈбороди — 135, 509; буруˈдайка — 123; гˈреб'і(е)н' — 1, 7, 75, 105, 179, 266, 678; гˈриб'ін' — 5, 447; гре(и)ˈб'інка — 126, 132, 168, 239, 270, 617, 619; коˈза — 9, 11, 14, 48, 61, 88, 92, 140, 157, 187, 299, 353, 462, 466, 616, 641, 642; ˈкозочка — 12; муˈзики('і) — 265, 270, 289, 293, 298, 302, 328, 331—333, 357, 358, 399, 436, 467, 493, 495, 497, 534, 535; чуб — 34, 47, 159, 217; ˈчуби — 634; ˈчуˈбок — 432, 433, 507; ˈчупки — 412; чуˈбайки — 634; чупˈри — 477, 480; гр(·)іх — 358, 536, 565; ˈогˈр'іх — 209, 371, 401, 573; ко^уваˈл'і — 62; мосˈкал' — 310; мосˈкал'і — 159, 399;

ко(у)саˈр'і — 319; *пастуˈх'и* — 501; *клин* — 259, 584, 611; *кліˈнок* — 100, 488, 582; *укˈлинок* — 685; *кˈлинц'і* — 568; *не(и)доˈк'і(о, и)с* — 19, 93, 100, 151, 181, 274, 299, 441, 570; *недоˈкоси* — 334, 573; *неˈдоˈк'і(о)сок* — 19, 273, 436; *путˈк'ісок* — 19; *обˈк'і(о)с* — 87, 175, 218, 221; *обˈкос на ˈбороду* — 208; *обˈкусок* — 89; *ˈн'екос'* — 85, 650; *ˈнскус'* — 1, 26; *ˈпакос* — 56, 115; *по(у)ˈк'іс* — 271, 673; *приˈкос* — 8; *ˈобˈмин* — 249, 253, 259, 300; *ˈвобмин* — 251, 252; *пˈроминок* — 454; *ˈоблеишка* — 471; *недоˈг'і(о)н* — 427, 561, 576; *недоˈг'інки* — 398; *проˈгалини* — 258; *проˈр'і(и)х* — 57, 84, 224; *проˈв·ін* — 161; *ˈг'ичка* — 74; *гичˈк'і* — 230; *стоˈйан* — 377; *пос тайниˈки* — 505, 539; *ˈмичка* — 149, 509, 541; *мичˈк'и(е)* — 29, 480; *пˈрикидка од ˈгор'а* — 174; *каˈвалок* — 267, 271; *ко(а)ˈвал'чик* — 523, 525, 556; *коуˈгут* — 268; *когуˈти* — 465; *мижа* — 266, 583; *ˈгайчик* — 18, 680; *стирˈн'анка* — 428; *ˈмісинка* — 629. *к'ісˈниц'а* — 439; *кішˈниц'а* — 522; *ˈр'іва* — 64, 69, 70; *пудˈвалок* — 92; *ˈбаба вулуˈхата* — 138; *ˈгира* — 145; *ˈручка* — 163; *ˈбурта* — 231; *бурт* — 230; *стˈриза* — 241; *стриˈж'іл'* — 233; *пеиˈрестриег* — 237; *ˈохап* — 233; *ˈлатка* — 297; *ˈсепик, сеˈпич'ка* — 308; *стˈрочок, стˈрич'ка* — 308; *хôўп, ˈхôўˈпи* — 406, 419; *засіч'ˈкы* — 425; *ˈв'іхот'* — 426; *тˈравиште* — 446, 449; *ˈчулка* — 456; *ˈбуз'ки* — 323; *остр'іˈтенка* — 18; *остˈрувок* — 90; *ваˈлок* — 274; *в'ілиˈчок* — 486; *ˈбомки* — 329, 362, 495; *воˈмилки* — 360; *ˈкоˈса* — 97, 378; *стеирˈн'ух* — 392; *скас* — 423; *скаˈзи* — 492, 498; *скос* — 426; *даˈрамчик* — 444; *шандаˈр'і* — 499; *ˈпетрик* — 504; *пˈрис'іч* — 416, 418; *ˈфорˈкови* — 407; *фурˈґой* — 412; *форˈґасы* — 413; *чіўˈкы* — 440; *пуˈл'іг* — 510; *ˈгел'ка* — 523; *ˈестик* — 524; *пукоˈнеч'і* — 526; *песреипиˈлиц'і* — 549, 558; *ˈкопа* — 551; *коˈзак* — 562; *боуроуˈна* — 619; *умеˈн'ак* — 620; *ˈгарбы* — 665; *заˈгоси, покарˈбуван* — 665; з поясненням: *сˈмички* 'залишені окремі стебла' — 399; *ˈвуса* 'по стеблу лише' — 512; *ˈкома* 'коли видно стеблини' — 547, 577, 578, 606, 607; *д'іˈди* 'трава тільки зверху знята або окремі стебла' — 324.

Т. III, ч. 1. Карта № 97: *гˈрива, гˈрийка, гˈривина, огˈр'іх, бороˈда, чуб, коˈза, коˈса, майаˈки, стойаˈни, гˈреб'ін', клин;* у коментарі: *коˈс'ак, подˈр'ад':а, обˈн'іжок, недоˈкосок, отˈкоска, полоˈса, ˈлатка, обˈмежок, промеˈжутки, стриˈгун, стрижеˈн'і, гаˈл'авина, балаˈлайка, чупˈрина, ˈвихор, хвіст.*

Т. III, ч. 2. Карта № 99: *гˈрива, гˈриви, гˈрийка, гˈрийки, огˈр'іх, огˈр'іхи, стоˈйан, стойаˈни, бороˈда, неидоˈкос, неидоˈкоси, клин, клиˈни, пˈропуск, сказ, заˈлом;* у коментарі: *коˈса, коˈза, стойаˈни, ˈмичка, полоˈса, стригуˈни, стˈришки, чупˈрина, ˈлатка, клоˈчок, пл'іˈш'і, гˈривини, ˈлисина, проˈр'із', ˈвихват, хв'іст, ґриш, гˈреб'ін', поˈк'іс, кˈлапт'і, обˈриви, обˈкоси.*

19. Обробляти землю після оранки: а) перед сівбою? б) після сівби? *(боронуˈвати, волоˈчити, скоˈродити..?).*

Т. I. У значенні 'обробляти землю після оранки' перед сівбою і після сівби в усіх говорах уживаються лексеми *волоˈчити* і *боронуˈвати*, зрідка також *скоˈродити, кул'т'іˈв'ірувати*; *скоˈродити* 'тільки граблями', 'на маленькій ділянці землі' засвідчено: 57, 152, 291, 292, 310, 346, 354, 357, 364, 379, 383, 391, 395, 402, 408, 421, 492, 536, 538, 557, 592, 601, 633, 685, 691, 693, 755, 758, 770, 801, 836. Без розкриття значення у багатьох говорах зафіксовано лексеми: *ˈралити, др(')апакуˈвати (др(')апачуˈсати)* — 182, 364, 365, 389, 391, 753; *драˈпачити* (171, 296, 358, 502, 547, 612, 621, 732, 751, 787, 828), *дражпакуˈвати* (775), *дреишпакуˈвати* (375), *драпуˈвати* (467, 522, 527), *дˈр'апат'* (376, 383), *ˈдерти* (459, 466), *крамаруˈвати, кˈрумарити* (776, 779, 784), *скрипатеруˈвати* (269, 297, 337), *стрипатил'уˈвати* (645), *скрепатаруˈвати* (617), *стр'апакуˈсати* (793), *сиерпатил'уˈвати* (585), *скрепаˈторити* (559, 567, 762, 767), *скрапаруˈвати* (752), *страпаˈторити* (536, 767, 772, 782), *серˈпатарити* (644), *сирпаˈторити* (554), *сапаˈторити* (229, 300, 442, 450, 470, 527, 532, 550, 555, 573, 722), *скраˈпатити* (565), *серˈпатити* (637, 646), *построˈпатит'* (381, 403), *скˈрапати* (184), *с'іˈпатрити* (827), *шарˈпатити* (673), *креиˈсат'* (25), *боткуˈват'* (176), *гостроˈпашит'* (196, 197), *пружинуˈват'* (320), *гроˈмадити* (718), *райбор'інкуˈвати* (583), *ˈдоўжит'* (32, 36, 225, 263, 266), *доўˈжит'* (254), *дискуˈват'* (98, 316, 656), *прибиˈват'* (22, 24, 26, 30, 34, 215, 221, 224), *переблˈват'* (84), *двоˈйіт'* (922), *ˈпукарити* (389, 613), *пуˈкарити* (851, 869), *буˈкарити* (809, 899, 905—907), *муˈтижити* (703), *шлейбуˈвати* (797), *шл'іферуˈват'* (799), *шл'іфуˈват'* (832), *роўˈн'ат'* (204), *коткуˈвати, каˈчати, приˈкатуват', качалкуˈвати* (712), *скриˈвати, покриˈват', прикриˈват', гˈладит'* (675).

Т. II. У значенні 'обробляти землю після оранки' перед сівбою і після сівби в усіх говорах фіксуються лексеми: *волоˈчити, боронуˈвати (бороˈнити* — 182, 192, 230, 416, 418, 421, 426, 446, 456, 677—680, 682, 684, 685, *бор'інкуˈвати* — 279, 280, 316, 317, 320), *скоˈродити (сковороˈдит'* — 105). Без розкриття семантики у багатьох говорах засвідчено лексеми: *кул'ти(')іˈв'ірувати, ˈралити, роˈл'ати* (686), *драпакуˈвати, драˈпачити* (354, 570), *дˈрапати* (394, 397, 398, 449, 560), *драˈпати* (487, 489), *ґˈрапати* (443, 445, 447), *ґраˈпати* (587), *гˈраˈпати* (486), *граˈпати* (491), *ґрапуˈвати* (577), *ґраз'уˈвати* (239), *ґруберуˈвати* (6, 8, 23, 121, 122, 127, 128), *ґраб'іруˈвати* (5, 118), *груберуˈвати* (122), *груˈбарити* (119), *ˈдоўжити* (27, 28, 39, 69, 163, 168, 185, 194, 319, 351, 383), *наˈдоўжити* (19), *зˈдоўжити* (220), *наˈдоўжувати* (36, 61, 62, 80, 175, 631, 634, 639, 648), *зˈдоўжувати* (161), *поˈдоўжувати* (63, 65, 78, 647), *приˈдоўжувати* (131), *прибиˈвати* (113, 218, 221, 240, 243, 247, 249), *парсноˈвати* (447), *ˈпареновати* (449, 451), *пареˈнати* (447), *париˈнайти* (110), *п'ідˈпарити* (58, 170, 176, 641), *п'ідпарˈвати* (41), *п'ідкиˈдати* (279, 296, 329, 363, 528), *поукпаˈдати* (244, 248, 250, 256, 265, 271, 290, 427), *в'ідсиˈпати* (117, 121, 123, 127, 129, 131, 134, 140, 142, 143, 153, 158, 159, 165), *гакуˈвати* (319, 321, 322, 325, 329, 333, 347, 353, 358, 359, 361), *сапаˈторити* (177), *сапатеруˈвати* (280), *шк'іруˈвати // шк'іркуˈвати* (350), *ˈлущити* (164, 171, 291), *спраўˈл'ати* (442, 464, 465), *запраўˈл'ати* (443), *разуˈвати* (617—620, 656—658), *поразуˈвати* (655), *ˈз'аблит'* (60), *з'абл'уˈвати* (571), *ˈз'іблити* (119, 130), *поз'аˈбити* (650), *коˈроздрити* (264), *борозˈдити* (300, 305), *ˈвибороздити* (263), *борозˈнити* (488, 507), *толоˈчити* (275, 405, 434), *валуˈвати* (272, 318, 319, 323, 335, 336, 508, 534), *вал(')куˈвати* (213, 291, 329, 339, 462, 495, 497, 498, 504, 505, 512, 513, 515, 518, 527, 553, 559, 677), *вал'циˈвати* (275, 422), *валˈкати* (670), *коткуˈвати* (353, 358, 390, 395, 398, 568, 576), *каˈчати* (461, 547—549, 560, 573, 578, 609, 614), *приˈкачувати* (358, 364, 368), *закаˈчати* (550, 565, 603), *уˈкачувати* (394, 544), *троˈйіти* (637), *тˈройанити* (198), *тройануˈвати* (360), *трет'акуˈвати* (319), *проморуˈвати* (328), *кримунуˈвати* (357), *пйатирикуˈвати* (162), *патсракуˈвати* (670), *убаˈрамати* (235), *пришиˈбати сˈк'еби* (250, 649), *лагоˈжинити* (517), *перегаˈн'ети* (279), *спренжіноˈвати* (622), *спрынженуˈвати* (626, 629), *сˈмычити* (429, 430, 446, 448, 451—457, 459, 491, 585), *праўˈл'ети* (468, 567), *моˈтичити* (467), *к'ісˈкати* (495, 528), *ˈс'ікати* (274), *ˈдушкувати* (625), *ч'ісˈтити* (676).

Т. III, ч. 1. У значенні 'обробляти землю після оранки' перед сівбою і після сівби в усіх говорах засвідчуються лексеми: *волоˈчити, боронуˈвати (бороˈнити* — 13, 14, 26, 33, 36, 38—40, 43, 46, 48, 54, 57, 59, 60, 78, 93, 95, 319, 330, 359, 364), *скоˈродити (скороˈдити* — 71, 79, 89, 91, 130, 181, 300, 311, 371); *скоˈродити* з тлумаченням 'тільки граблями' — 26, 111, 113, 196, 201, 253, 337, 338, 347.

У значенні 'обробляти землю після оранки' після сівби спорадично в усіх говорах вживається *приˈкачуват' катˈком (каˈчат'* — 54, 82, 83, 85; *ўˈкачуват'* — 6, 72, 99; *заˈкачуват'* — 71; *коткуˈвати* — 13, 75, 96). Без семантичного розрізнення у ряді говірок фіксуються лексеми: *кул'т'іˈв'ірувати, ˈралити, др'апакуˈвати, креимаруˈват'* (68), *креиˈмарит'* (13), *п'ідˈбар'уват', воˈрочат'* (28), *шл'іхтуˈват'* (72, 75), *шлейхвуˈват'* (82), *прибиˈвати* (86, 105), *гˈладит'* (80—82, 337, 364), *загˈлажувати* (106), *покриˈвати (с'іўˈбу, ˈзерˈно, з'аб)* — 5, 7, 69, 76, 117, 163—165, 170, 188), *росˈпушуват'* (272), *буˈкарити* (75, 219, 239, 282, 284, 291), *гроˈмадит'* (152), *полкуˈвати* (282), *ˈрихлит'* (298), *(г)построˈпашит'* (3, 8, 108), *остроˈпатрит'* (11), *п'ідˈпар'уват'* (27, 33, 39), *пеиреигаˈн'ат'* (70), *р'іўˈн'ат'* (72), *ˈлущит'* (149, 194, 239, 248, 257, 330), *д'іскуˈват'* (96, 147, 245, 266), *скобˈл'атие* (357), *моˈтижит'* (13, 17, 179), *росˈпашуват' ˈралом* (167), *плашкуˈват'* (95), *с'іл'іˈпатрити* (14), *с'іˈпатрит'* (6, 22, 76), *с'іˈпаторит'* (98), *серпартеруˈват'* (91, 104).

Т. III, ч. 2. У значенні 'обробляти землю після оранки' перед сівбою і після сівби в усіх говорах тому вживаються лексеми: *волоˈчити, боронуˈвати (бороˈнити* — 111, 119, 148, 162, 211, 213, 224, 226, 247, 275, 288, 295, 298, 310, 314, 331, 338; *бороˈнити // боронуˈвати* — 25, 67, 100, 134, 153, 164, 222, 225, 227, 277, 296, 301, 304, 342), рідше *скоˈродити (скороˈдити* — 118, 165, 365); *скоˈродити* 'тільки граблями', 'на маленькій грядці' — 84, 105, 195, 339, 340, 342. Без розкриття семантики засвідчено лексеми: *коткуˈвати, коˈтит'* (78, 226), *каˈчат'* (223, 233, 240, 338), *уˈкачуват'* (40, 53, 64, 99, 136, 163, 213, 224, 238, 288, 339, 359, 362), *заˈкачуват'* (67, 158, 243), *приˈкачуват'* (306, 313, 315, 323, 334), *наˈкачуват'* (204, 307), *гˈладит'* (87, 109, 110, 135, 137, 195, 220, 340), *др(')апакуˈвати* (9, 11, 12, 29, 38, 51, 52, 56, 284, 291), *др'апачиˈват'* (210), *дˈрапати* (346), *ˈлущит'* (4, 78, 95, 103, 109, 176, 181, 183, 194, 213, 256, 261, 290, 291, 296, 331), *лущуˈвати* (74, 118, 172, 222), *буˈкарити* (79, 81, 86), *р'імˈн'ат'* (164), *грасуˈвати* (165, 167), *д'іскуˈвати* (4, 108, 245, 282, 296, 301, 302, 312, 331, 374), *спрашуˈвати* (39), *ˈралит'* (164, 286, 298), *ˈз'аблит'* (141, 162), *з'абл'уˈват'* (43, 149), *скорˈбачити* (212).

20. Час збирання сіна?

Т. I. У значенні 'час збирання сіна' у всіх говорах уживається лексема *косоˈвиц'а (касаˈвиц(')а, касаˈвиіца, косоˈв'іца, коусоуˈвиц'а; коˈс'ін':а* — 344, 648) і *с'іноˈк'іс (с'іноˈкос, с'снаˈкос, с'ієнаˈкуос, с'інаˈкуос, с'іноˈкис)*, зрідка також *с'іноуˈборка, уˈборка ˈс'і(е, і)на;* у південних говорах спорадично фіксується *с'інозбиˈран':а*. У східнополтавських і степових говірках зрідка засвідчується *с'інокоˈс'ін':а, ˈс'ін:а косоˈвиц'а, косоˈвиц'а ˈс'іна, с'інокосоˈвиц'а*. Записано також: *с'іноˈжат'* — 33, 52, 171, 182, 229, 295, 356, 360, 389, 435, 534, 567, 629, 677, 766, 797, 802, 823, 841, 842, 844, 894; *с'іноˈжат':а* — 161, 464, 633, 787, 812; *с'іноˈжат'ійа* — 799; *ˈс'ієн:ик* — 241; *с'іноˈвиц'а* — 640; *сˈі'нова* — 38; *жни(і)ˈва* — 104, 241; *жниˈва (ˈс'іна)* — 214; *жниˈва на ˈс'іно* — 244; *с'іножˈнива* — 181; *ˈсіˈн:и('і) жниˈва* — 88, 124, 260; *с'іноˈк'і(о)с* 'місце, де росте трава на сіно' — 92, 229, 241, 391, 634, 756.

Т. II. Карта № 317: *косоˈвиц'а, к'із'ˈба, кошеˈниц'а, к'ішˈн'а, с'іноˈкос;* у коментарі: *ˈкошн'е, коˈш'ін'а, ˈкошен'а, ˈкоушеˈнина, с'інокоˈс'ін':а, с'іноˈкошин'е; с'іноˈкос* із значенням 'місце, де росте трава і косять сіно'.

Т. III, ч. 1. Карта № 96: *косоˈвиц'а, с'іноˈк'іс (с'іноˈкос), с'іноˈжат';* у коментарі: *поˈкос, кос'ˈба, с'іноуˈборка, уˈборка ˈс'іна, жниˈва.*

Т. III, ч. 2. У значенні 'час збирання сіна' в усіх говорах виступає лексема *с'іноˈк'іс // с'іноˈкос (сеноўˈкос* — 322) і рідше *косоˈвиц'а*, подекуди також *с'іноуˈборка, уˈборка ˈс'іна*. Записано також лексеми: *с'інокоˈс'ін':а* — 105; *с'іноˈкошен'а* — 188; *с'енокоˈшен'ійе* — 296; *с'інокосоˈвиц'а* — 105; *кос'ˈба* — 338, 349, 370, 572; *с'іноˈжат'* — 31, 90; *с'іноˈжат':а* — 58, 151, 175, 240, *с'іноˈжат'а* — 163; *с'іноˈжат':ійе* — 97; *с'іноˈжатна поˈра* — 286; *с'іноˈк'іс* 'місце, де росте трава' — 94, 358, 370, 371, 375.

21. Час збирання зернових культур?

Т. I. У всіх говорах виступає лексема *жниˈва (жˈнива* — 116, 188, 248, 348, 349, 648, 875; *жˈнива // жниˈва* — 90, 159, 630, 632, 695; *жн'іˈво* — 8, 13), а також *уˈборка (хˈл'іба)*, зрідка ще *уˈбороч(ш)на, хл'ібоуˈборка, уˈборо(у)ч(ш)на камˈпан'ійа*. У південних говорах в значенні 'жнива' зрідка вживається лексема *косоˈвиц'а*. Записано також: *ˈжатва (// жниˈва)* — 845; *жатˈва (// жниˈва)* — 921.

Т. II. Лексема *жниˈва (жˈнива* — 18, 56, 77, 78, 81, 84, 132, 152, 154, 175, 179, 185, 188, 213, 214, 217, 218, 221, 296, 318, 349, 403, 406, 410, 412, 416, 420, 424, 427, 436, 443, 444, 450, 458, 461, 484, 486, 520, 557, 584, 606, 615, 617, 619, 663, 667, 668, 672, 676—678, 680—683; *жˈнива // жниˈва* — 263, 272, 362, 368, 418, 425, 453, 469, 472, 474, 475, 479, 483, 488, 491, 492) утворює майже суцільний ареал у межах тому; *жни(і)ˈво* — 17, 412, 649; *жˈниво* — 34, 37, 59, 63, 66, 85, 412, 421, 426, 430, 455, 457, 460, 481, 489, 583, 585, 587, 616, 622, 629, 633—638, 640, 648, 650, 651; *жˈниво // жниˈва* — 62, 249, 442, 448, 456, 491, 618, 619, 636. Не зазначено наголосу: *жниво* — 411, 684; *жныво* — 459, 548 (// *жˈниˈва*). Записано також: *ˈж'іво (// жн'іˈва)* — 652; *ˈживо* — 623, 646 (// *жниˈва*); *ˈжатва* — 603; *жаˈт'а* — 459; *сеирпоˈвиц'а* (рідко старі люди) — 16; *осиˈнуван'а* — 487; *косоˈв·иц'а (// жниˈва)* — 607; *косоˈвица* — 606, 609, 612; *коˈсідба* — 686; *зерˈн'ани роˈботи* — 666, 667 (// *жниˈва*), 669, 671. З ремаркою «тепер» засвідчено: *уˈборка хˈл'іба* — 18, 138, 142, 143, 172, 277, 282, 312, 575; *уˈборка* — 146, 390, 392; *зˈборка* — 547, 549, 551, 603; *уˈборочна* — 96, 107, 226, 374, 530, 554, 572, 580; *уˈборошна* — 341, 350, 554. Відзначено, що *косоˈвеица* 'збирання білого хліба', *зˈбиранка* 'час, коли жнуть жито' — 609; *коˈсир'а* (як косять збіжжя), *жниˈва* (як жнуть серпом) — 509.

Т. III, ч. 1. Карта № 95: *жниˈва, косоˈвиц'а, ˈжатва;* у коментарі: *збиˈран':а врожаˈйу, серпуˈван':а, молод'ˈба, уˈборка, уˈборошна, уˈборочна, уˈборочна комˈпан'ійа, хл'ібоуˈборка.*

Т. III, ч. 2. У значенні 'час збирання зернових культур' в усіх говорах фіксується лексема *жниˈва* (*жˈнива* // *жниˈва* — 62, 290; *жˈнива* — 47, 123, 151; *жниˈво* — 288; *жни(е)ˈтва* — 286) і рідше *косоˈвиц'а*. Записано також лексеми: *кос'ˈба* — 363; *ˈжатва* — 36, 207, 237, 250, 254, 273, 276, 280, 310, 324, 363; *жатˈва* — 185. З ремарками «сучасне»: *уˈборочна* (*уˈборошна, уˈборушна*), *уˈборочна камˈпан'ійа, уˈборка, уˈборка зерноˈвих* — засвідчується зрідка у всіх говорах тому. Відзначено, що *косоˈвеца* (коли зернові косять), *жни(и)ˈва* (якщо жнуть) — 108, 110.

22. Два *ˈгоди* чи два *ˈліта*? Сім *год* чи сім *літ*? Дванадцять *год* чи дванадцять *літ*?

Т. І. Словосполучення *два ˈгоди* і паралельно *два ˈроки ('і)* фіксується в усіх говорах (*два го(а)ˈди* — 7, 8, 12, 13, 128, 162, 321; *два ˈгода* — 2, 3, 19, 21, 23, 33, 55, 64, 68, 77, 88, 96, 97, 108, 110, 119, 120, 121, 183, 186, 190, 204, 222, 238, 258, 272, 298, 312, 371, 376, 382, 423, 430, 564, 627, 658, 661, 663, 674, 717, 756, 834, 865, 869, 891, 909, 921). Лише словосполучення *два ˈроки('і)* відзначено в нас. пп.: 28, 40, 41, 204, 215, 223, 227, 228, 232, 376, 398, 431, 438, 441, 445, 446, 449, 451, 453, 456, 457, 460, 461, 463, 465, 467, 469, 479, 483, 491, 503, 505, 534, 545, 552, 660, 664, 685—691, 693, 695, 697, 699, 700, 703, 708—711, 713—718, 720, 725, 726, 731—735, 737—739, 741, 743, 746, 747, 750, 751, 763, 777, 787, 800, 804, 861, 880—882, 904, 910. Крім того, записи фіксують: *два ˈл'і(іе)та* — 9, 90, 178, 193, 196, 204, 215, 222, 257, 282, 300, 333, 354, 413, 426, 434, 435, 465, 550, 559, 565, 582, 590, 598, 600, 602, 603, 648, 649, 652, 666, 669, 671, 678, 698, 703, 754, 790, 800, 823, 824, 826, 831, 832, 834, 848, 851, 865, 869, 912, 913, 921, 922; *два ˈл'іети* — 128; *два л'іˈта* — 153; *дв'е ˈл'ета* — 44; *дв'е ˈл'іе(е)т'і (-іе)* — 21, 74, 75, 221; *дв'і ˈл'іт'і* 44, 227, 251, 474, 497, 692, 703, 727, 761; *дˈвойе л'і(іе)т* — 94, 110, 131, 148, 179, 181, 204, 271, 286, 298, 316, 319, 383, 384, 390, 413, 417, 423, 514, 552, 558, 603, 610, 627, 633, 655, 670, 671, 674, 845, 860, 861, 892.

Словосполучення *с'і(е, іе)м год* утворює майже суцільний ареал у межах тому (фонетичні варіанти числівника *сім* відбито на карті № 35); *с'і(е)м го(а)ˈдо(уе, уо, уи, и, і)й* — 1—8, 10, 13, 15, 16, 21, 22, 64, 65, 67, 68, 71, 93—96, 98, 99, 101, 103—106, 108, 110, 113, 128, 129, 144, 157, 258, 398, 435, 493, 531, 544, 549, 623, 631, 644, 650, 656, 661, 672, 740, 862, 910, 921, 922; *сім ˈгодій* — 331. Відзначено також паралельне вживання: *с'і(іе)м л'і(іе, е)т* і *с'і(е, іе)м год* — 9, 33, 40, 44, 45, 52, 53, 74, 78, 87, 90, 110, 131, 138, 153, 181, 207, 218, 221, 222, 246, 248, 253, 257, 286, 293, 321, 358, 362, 382, 383, 384, 413, 414, 417, 425, 432, 433, 450, 462, 470, 473, 474, 507, 514, 523, 529, 556, 575, 581, 598, 603, 618, 632, 636, 649, 666, 668, 669, 671, 674, 678, 728, 772, 774, 820, 823, 826, 834, 845, 848, 857, 860, 884, 913; *с'і(е)м ˈрокі(о)й* і *с'і(е, іе)м год* — 36, 41, 182, 183, 204, 210, 237, 282, 296, 335, 347, 369, 370, 374—376, 378, 383, 391, 404, 429, 435, 443, 447, 454, 459, 466, 468, 483, 486, 489, 492, 505, 512, 517, 519, 533, 538, 539, 541, 544, 547, 561, 562, 572, 589, 609, 628, 633, 634, 640, 646, 667, 682, 708, 717, 719, 729, 736, 742, 749, 750—753, 763, 787, 791, 793, 800, 822, 839, 858, 861, 865, 870, 874, 875, 879—881, 910; *с'ім л'іт* і *с'ім ˈрок'ій* — 223, 227, 426, 439, 441, 442, 444—446, 452, 458, 463, 491, 702, 704, 705, 713, 720, 743, 746, 756, 780, 836; *с'ім год, с'ім л'іт* і *с'ім ˈрок'ій* — 22, 54, 215, 354, 433, 434, 440, 448, 464, 528, 629, 655, 660, 670, 692, 693, 696, 711, 730, 744, 745, 747, 754, 758, 790, 878. Зафіксовано лише *с'і(іе, е)м лі(іе,е)т* — 23, 43, 48, 190, 319, 349, 431, 457, 496, 498, 576, 579, 600, 602, 621, 652, 663, 686, 694, 698, 864; *с'і(е)м ˈрок'і(о)й* — 26, 228, 232, 234, 243, 256, 298, 299, 409, 422, 438, 449, 453, 456, 460, 467, 469, 471, 472, 487, 503, 508, 510, 531, 534, 552, 568, 599, 610, 644, 664, 685, 687, 689, 691, 695, 697, 699, 700, 703, 706, 709, 710, 714—716, 718, 722, 725, 726, 731—735, 737—741, 775, 777, 792, 809, 841.

Словосполучення *дваˈнадц'ат' год, дваˈнадц'ат' л'іт, дваˈнадц'ат' ˈроків* мають таке ж територіальне поширення, як і відповідні словосполучення з числівником *сім* (фонетичні варіанти числівника *дванадцять* передано на карті № 50).

Т. II. Карта № 353: *два ˈроки, два ˈгоди (ˈгода), два ˈл'іта; с'ім год, с'ім л'іт, с'ім ˈрок'ій.*

Територіальне поширення іменників *рік, год, літо* у сполученні з числівником *дванадцять* таке ж, як у сполученні з числівником *сім* (фонетичні особливості числівника *дванадцять* передано на карті № 229).

Т. III, ч. I. Словосполучення *два ˈгоди* фіксується в усіх говорах; *два ˈгода* — 1, 2, 7, 17—19, 23, 24, 29, 31, 32, 34, 39, 67, 87, 90, 93, 137, 138, 146, 148, 166, 179, 192, 205—208, 210, 213, 221, 224, 227, 238, 242, 251, 252, 266, 277, 287—289, 291, 306, 312—317, 320, 324, 325, 327, 330, 333, 339, 340, 346, 350, 356, 358, 359, 362, 366, 367, 373, 374. Записано також як паралельні словосполучення *два ˈгоди* і *два ˈгода* — 7, 12, 15, 22, 28, 41, 48, 51, 69, 70, 74, 86, 109, 111, 121, 124, 151, 153, 157, 177, 194, 199, 200, 207, 209, 210, 226, 230, 245—247, 260, 273, 295, 300, 309, 311, 322, 325, 334, 338, 345, 354, 357; *два ˈгоди* і *два ˈроки* — 11, 13, 71, 76, 78, 117, 147, 178, 212, 254, 263, 278, 299, 318, 344; *два ˈгоди* і *два ˈл'іта* — 5, 59, 79, 99, 114, 237, 307, 308, 335; *два ˈгода* і *два ˈл'іта* — 26, 27, 92, 142, 297, 304; *два ˈроки, два ˈгоди(а), два ˈл'іта* — 63, 100, 110, 232, 234, 248—250; *два ˈгоди, два ˈл'іта, два ˈроки* — 80, 82; *два ˈл'іта, два ˈроки* — 128; *два ˈгоди, дˈвойе л'іт* — 136. Зафіксовано лише: *два ˈл'іта* — 5; *дˈвойе л'іт* — 8; *два ˈроки* — 11, 367.

Словосполучення *с'і(е, іе)м год* утворює майже суцільний ареал у межах тому; *с'і(е)м гоˈд'і(о)й* — 1, 4, 5, 10, 14, 15, 25, 26, 38, 40, 43, 44, 48, 51, 54, 58, 60, 61, 66, 67, 134, 140, 141, 143, 150, 151, 154, 158, 267, 269, 271, 272, 330—332; *с'ім л'і(е)т* — 277, 317, 364; *с'ім ˈрок'ій* — 369. Відзначено також співіснування паралелізмів: *с'ім год // гоˈд(')ій* — 3, 6, 12, 29, 31, 47, 52, 86, 103, 104, 124, 139, 156, 188, 213, 214, 216, 224, 231, 246, 288, 333, 374; *с'ім год // л'і(е)т* — 21, 41, 57, 59, 79, 115, 131, 135, 181, 198, 208, 219, 223, 237, 247, 250, 290, 307—309, 311, 318, 322, 325, 337—340, 342, 343, 345, 354—359, 361, 362, 365—367, 372, 373; *с'і(е)м гоˈдо('і)й // л'е(і)т* — 25, 27, 28, 38, 39, 49, 152, 363; *с'ім год // ˈрок'ій* — 76, 117, 178, 212, 285, 299; *с'ім л'іт // ˈрок'ій* — 128, 278; *с'ім год // ˈрок'ій // л'іт* — 168, 254, 257, 273, 282, 295, 344; *с'ім год // гоˈд'ій // ˈрок'ій* — 11, 35; *с'ім год // гоˈд'ій // л'і(е)т* — 121, 142, 157, 160, 232, 246, 248, 249, 334; *с'ім год // гоˈд'ій // л'іт // ˈрок'ій* — 63, 226.

Територіальне поширення іменників *рік, год, літо* в сполученні з числівником *дванадцять* таке ж, як і у сполученні їх з числівником *сім*. У матеріалах зафіксовано ряд фонетичних варіантів числівника *дванадцять*: *дваˈнац('):ат', дваˈнад(')ц'ат', дваˈнац'ат', дваˈнац(:)ат', дваˈнайц'ат', дваˈназ(')ц'ат', дваˈназ(')ат', дваˈназ'іт', дваˈназ'ц'іт', дваˈнац':ет', дваˈна(д)цит', дваˈнац'(:)іт', дваˈна(д)цет', дваˈнац:ет, дв'еˈнац':ат', дв'еˈнатц'ат', дв'еˈнацат', дв'іˈнац':ат', дв'іˈнатц'ат', дв'іˈнадц'ат', дв'іˈнацит'.*

Т. III, ч. 2. Розріджені ареали у межах тому утворюють словосполучення *два ˈгоди* та *два ˈгода*. Записи фіксують паралельне співіснування в одній і тій же говірці словосполучень: *два ˈгоди // ˈгода* — 55, 57, 103, 131, 140, 141, 153, 158, 165, 168, 173, 176, 178, 180, 185, 189, 190, 202, 224, 227, 248, 252, 255, 258, 294, 307, 308, 314, 320, 327; *два ˈгоди // ˈл'і(е)та* — 30, 74, 81, 118, 121, 182, 192, 199, 222, 250, 362; *дваˈгода // ˈл'і(е)та* — 6, 18, 86, 281, 288, 333, 340, 348, 360, 366, 374; *два ˈгоди // ˈроки('і)* — 94, 112, 124, 125, 195, 197, 215, 296; *два ˈгода // ˈроки* — 2, 16, 114, 179, 335; *два ˈгоди // ˈл'іта // ˈроки* — 14, 24, 69; *два ˈгода // ˈл'іта // ˈроки* — 174, 175; *два ˈгоди // ˈгода // ˈл'іта* — 95, 273, 276, 339; *два ˈгоди // ˈгода // ˈроки* — 131, 139; *два ˈгоди // ˈл'іта // дˈвойе л'іт* — 342; *два ˈроки // два ˈл'іта* — 1; зафіксовано тільки *два ˈл'іта* — 234, 331, 336, 346; *два ˈроки* — 33, 108, 132, 256, 279.

У всіх говорах фіксується словосполучення *с'і(е)м год*. Записано ще: *с'і(е)м л'і(е)т* — 16, 26, 35, 104, 117, 248, 254, 273, 292, 295, 299, 305—307, 310, 316, 317, 322, 324, 326, 328, 332, 334, 342, 346, 350; *с'ім гоˈд'ій* — 73, 119, 156; *с'ім ˈрок'ій* — 39, 54, 93, 96, 99, 114, 124, 125, 131, 149, 160, 174, 179, 197, 287, 296. Крім того, записи фіксують паралельне вживання наведених форм: *с'ім год // л'і(е)т* — 14, 17, 36, 52, 76, 86, 95, 101, 128, 133, 140, 165, 175, 177, 192—194, 215, 216, 252, 253, 255, 275, 278, 300, 303, 308, 313, 320, 323, 327, 339, 341, 343, 348, 349, 352, 355, 357, 358, 364, 367, 370—372, 374; *сім ˈгод'ій // л'іт* — 69; *с'ім год // ˈгоˈд'ій* — 24, 134, 231, 314, 325, 362; *с'і(е)м год // ˈгоˈд(')і(о)й // л'і(е)т* — 185, 222, 288, 308, 319, 338, 340, 351, 361, 366; *с'ім год // ˈрок'ій // л'іт* — 112, 195, 227; *с'ім год // ˈгод'ій // ˈрок'ій* — 139; *с'ім год // гоˈд'ій // ˈрок'ій // л'ет* — 2, 224.

Територіальне поширення іменників *рік, год, літо* в сполученні з числівником *дванадцять* таке ж, як у сполученні їх з числівником *сім*. Зафіксовано ряд фонетичних варіантів числівника *дванадцять*: *дваˈнац'ат'* уживається найчастіше в усіх говорах тому; інші (*дваˈнадц'ат', дваˈнац':ат', дваˈнац:ат', дваˈнадцат', дваˈнацат', дваˈнадцет', дваˈнац'ит', дваˈнац':ит', дваˈнацит', дваˈнац(')іт', дв'еˈнадцат', дв'еˈнацат', дв(')еˈнац'(:)ат', двеˈнац':ит', двеˈнацит', дв'еˈнац'іт', двиˈнадц'ат', двиˈнац'ат', двиˈнац'іт', дви(и)ˈнац:ат', двиˈнацат', двиˈнацит', дв'іˈнадц'ат', дв'і(е)ˈнац':ат', дв'іˈнац':ат', дв'іˈнац'ат', дв'іˈнац'ит', дв'іна(д)ц'іт', дві(и)ˈнац:ат', двіˈнацат', дв'іˈнацит', двіˈнацет'*) фіксуються спорадично.

23. Плуг і його частини: *ˈручки, граˈділь, чересˈло, поˈлиця, леˈміш..?*

Т. І. Карта № 300: *леˈм'іш, сошˈник;* у коментарі: *ˈлем'іш, леˈміеш, лемˈйіш, лемˈн'іш, леˈмиш, л(')еˈм(')еш, лемˈйеш, ˈлемех, ˈлич'ко;*

карта № 301: *поˈлиц'а, поˈличка, отˈвал;* у коментарі: *па:ˈл'іца, по(а, у)ˈл'іц(')а, по(а)ˈліци, поˈлиц'і, по(а)ˈлич(')ка, поличˈки, атˈвал, одˈвал, ˈотвал', відˈвал, адваˈрот, поˈлик, ˈполка;*

карта № 302: *чересˈло, н'іж, реˈзак;* у коментарі: *чеˈресло, ˈчересло, чарисˈло, кересˈло, чересˈл'о, ниж, ре(а)ˈзак, раˈзак, риˈзак;*

карта № 303: *гр(')аˈд'іл', стебˈло, стр(')еˈла;* у коментарі: *граˈділ, граˈд'іел', граˈд'ел', граˈб'іл', гˈрабіл', граˈд'іла, граˈд'іл'ник, гранˈд'іл', граˈдій, граˈд'іж, раˈділ', ґраˈд'іл', гˈроділ', гˈрод'іл, горˈд'іл', горˈд'ел', греˈд'іл', греˈдіел('), гр'еˈд'ел, гро(а)ˈд'іл', гриˈд'іл', герˈд'ел', сˈтебло, стˈрела, риˈхадла, р'іˈхадла, воˈдило, ваˈдило, грˈйадка, гˈр'адка, роˈгач, гˈрейдер;*

карта № 304: *чеˈп'іги, чеˈпиги, чепˈл'іги, чеˈп'ійі, чеп'іˈйі, ˈручки, ручˈки, ˈмилиц'і;* у коментарі: *чаˈпейі, чаˈп'ійки, ˈмил'ниц'і, ˈроги(і), ˈручиц'і.*

Крім картографованих назв, у записах засвідчено ще: у значенні 'виступи у вигляді зубців на кінці гряділя, з допомогою яких регулюють глибину оранки': *гре(а)ˈб'і(йо, о, е, іе)нка* — 1, 4, 12, 15—17, 46, 47, 56, 57, 64, 66, 69, 70, 73—75, 82, 95, 96, 102—105, 108, 111, 113, 131, 134, 135, 157, 158, 164, 167, 174, 188, 189, 413, 416, 580, 862, 866; *гˈребен'* — 47, 77, 82; *гребеˈшок* — 105, 109, 110; *по(а°)ло(а°)ˈзок* — 3, 6, 24, 44, 66—73, 83, 96, 97, 100, 103—105, 109, 110, 112—114, 136, 138, 141, 278, 289, 307, 324; *ˈполоз* — 66; *пойˈзун* — 437, 529, 797; *салаˈзок* — 108; *кˈрокуз* — 394; у значенні 'основна частина плуга, до якої кріпляться всі інші його складові частини': *ˈкорпус* — утворює розріджений ареал у межах тому; у значенні 'маленький плужок, що передує великій полиці й лемешеві і служить для зняття верхнього шару грунту': *передпˈлужник* — 143, 161, 184, 206, 229, 360, 375, 376, 391, 421, 477, 519, 567, 569, 588, 604, 605, 618, 629, 654, 667, 759, 825, 827, 847, 850, 864, 876, 882, 891; *передпˈлуж':а* — 232; *передпˈлуг* — 506; *припˈлужник* — 703, 837, 863; *п'ідпˈлужник* — 872; *п'ідче(и)ˈпижник* — 464, 697, 701, 716; у значенні 'основна (неробоча) частина, до якої прикріпляється гряділь, полиця і леміш': *стойˈба* — 214, 216, 226, 230, 259, 289, 297, 302, 316, 319, 321, 331, 337, 345, 354, 356, 360, 372, 386, 394, 396, 398, 400, 409, 482, 526, 528, 529, 531, 549, 551, 557, 564, 623, 625, 628, 631, 636, 637, 651, 654, 662, 670, 671, 753, 782, 789, 791, 819, 820, 841, 845, 858, 861, 862, 867, 887—889, 894, 898, 901; *скойˈба* — 870; *сˈтойбур* — 205, 247, 252, 275, 400; *столбоˈва* — 689; *стойˈбец'* — 239, 381, 649; *стой(л)п* — 25, 26, 29, 32, 36, 42, 651, 814; *стуож* — 26; 'перекладина між чепігами': *ро(а)з(с)ˈпора* — 67, 324, 501, 745; *росˈпорка* — 169, 391, 582, 758, 774, 775, 842, 861; *розˈпори* — 39; *уˈпорка* — 906; 'пристрій, розміщений ззаду полиці й лемеша, з допомогою якого плугові надають стійкості': *п(')(й)а(е)ˈта, п(')(й)атка* — розріджений ареал у межах тому; *пˈйати* — 433, 528, 530, 572, 589, 623, 698, 699, 731, 861; *п(')(й)атки* — 591, 689, 695, 726, 734, 825, 836, 842, 858, 884; *п'ідпˈйатник* — 582; *хвосˈтач* — 786, 852; *хвостоˈвик* — 630; *ˈлапа* — 25, 26, 29, 31, 222; *ˈлапи* — 218; *ˈлапка* — 488; *п'і(у)дошˈва* — 130, 133, 134, 167, 171, 277, 531, 676, 918; *падоˈшойнік* — 15; 'пристрій для регулювання глибини': *ˈжабка* — 62, 115, 120, 242, 269, 541, 562, 887; у значенні 'пристрій, прикріплений до п'яти, з допомогою якого плугові надають стійкості': *сˈторож* — 20—22, 28, 31, 32, 38, 39, 43, 47, 48, 55, 58, 59, 201, 205, 211, 212, 218, 224; 'передня колісна частина плуга': *кол'і(е, и)ш(с)ˈн'а, т(')еˈл'і(е, іе)жка* — фіксуються в усіх говорах, за винятком північної частини середньополіських і північнозахідної частини східнополіських говірок; *кол'іс(ш)ˈниц'а* — 573, 650, 670, 703, 706, 718, 744, 814; *те(и)ˈл'іга* — 253, 259, 267, 292,

312, 520; переˈдок — 184, 379; можливо, у цьому ж значенні: ˈт'ага — 23, 44, 55, 62, 143, 153, 215, 238, 239, 269, 272, 282, 296, 316, 324, 355, 356, 515, 663, 665, 670, 736, 782, 791, 825, 854, 879, 915; ˈт'аги — 106, 110, 448, 555, 774, 894; т'аж — 390, 436, 517, 539, 541, 546, 547, 562, 571, 575, 585, 586, 613, 670, 702, 705, 709, 712, 717, 720, 721, 738, 746, 761, 767, 771, 775, 779, 789, 790, 793, 796, 800, 831, 832; ˈт'аˈж'і — 369—371, 375, 386, 391, 396, 398, 414, 435, 440, 445, 450, 460, 466, 468, 495, 501, 528, 529, 534, 538, 544, 549, 557, 570, 580, 588, 590, 592, 596, 612, 633, 634, 637, 651, 663, 686, 689, 692, 694, 697, 701, 726, 727, 731, 739, 740, 745, 758, 797, 826, 827; ˈт'аˈж'іл' — 265, 399, 446, 725; т'аˈгун — 207, 212; т'а(е)гˈло — 20, 26, 28, 30, 31, 33, 43, 48, 60, 81, 84, 567; т'аˈжок — 599, 618, 622, 837, 842, 848, 852, 859, 896; т'агоˈвик — 631; п'іˈт':ага — 290; т'ажˈки — 413; пі'аг — 781; т'ажˈмо — 275; у значенні 'пристрій для регулювання ширини скиби': баˈранчик — 118, 307, 352, 361, 364, 754, 758, 828; бараˈнец' — 555; то(у)пі(о)рˈн'а — 259, 338, 375, 413, 468, 482, 623, 651, 758, 773, 789, 901; сокирˈн'а — 699, 712, 784; можливо, в цьому ж значенні вживаються і записані спорадично в усіх говорах тому лексеми дуˈга і по(а)ˈдушка (поˈдушечка); 'паличка для очищення від землі лемеша та полиці': ˈчистик — 450, 470, 487, 526, 539, 712, 722, 728, 730, 740, 747, 752, 756, 789, 819, 820; ˈи(і)стик — 83, 291, 292, 534, 755, 842, 901, 921.

Крім того, записи фіксують ще ряд лексем, описати значення яких неможливо через відсутність у матеріалах необхідних пояснювальних ремарок: хо(а)ˈмут — 46, 61, 62, 97, 131, 169, 269, 277, 441, 452, 555, 727, 896; хо(а)муˈток — 1, 186, 296; хо(а)ˈмути(і)к — 55, 134, 236, 282, 290—292, 311, 324, 345, 485; хомуˈтец' — 238, 259, 284, 288, 384, 390, 409, 861; сˈтойка — 66, 83, 178, 189, 190, 272, 307, 416, 533, 550, 582; сˈто(уо)йк'і — 10, 70, 71, 74, 75, 110, 169, 171, 174, 188; сˈтойанка — 797; кл'уч — 138, 266, 288, 398, 404, 425, 452, 487, 542, 603, 629, 697, 705, 712, 717, 752, 756, 779, 784, 819, 828, 859; кˈл'учик — 137; ˈр(')ама — 87, 152, 158, 176, 177, 542, 547, 567, 673, 807, 809, 906; ˈр'амка — 858; ˈбе^{и}ло — 37; бил'ˈце — 742; ˈмисник — 460; стаˈнок — 72, 130; рачˈки — 259; ˈтач(')ка — 867, 875; пеиtˈлиц'а — 868; стˈрунки — 133; стˈруни — 13, 144; пˈрут'е — 46, 57; прутˈки — 20, 77; пруˈти — 46, 47; уˈпори — 8, 122; упорˈка — 188; ˈвоп·ікі — 15; сˈтупиц'а — 501; спо(а)ˈдок — 12, 169, 186; реˈц·аг — 158; ˈкол'ік — 77; коˈлочки — 301; шˈтиц'а чеˈп'ійі — 775; шˈтуба — 719; ско(а)ˈба — 24, 195; папиˈречка — 189; йарˈмо — 218, 693; йаˈремце — 223; карˈман — 26; де^{и}ре^{и}ўˈко — 208; дре^{и}ўˈко — 209; роˈжок — 34; се('і)рˈга — 177, 239; заˈмок — 81, 325, 332; шˈпонка греб'інˈкова — 169; поплаˈвок — 176; стреˈменка — 173; стˈрижен' — 254; до(а)сˈка пол'оˈва (пол'е(а)ˈвайа) — 11, 98, 210, 308; бараˈбанч·ик — 420, 819; агреˈгадло — 100; гоˈлоўка — 301, 335, 341; голоˈва — 424; ˈбабка — 239, 381; ˈбаба — 683; лаˈпатка — 102; лоˈбок — 276; ноˈсок — 144, 287; неˈт'агач — 662; груд' — 690; йарˈлик — 651; анˈтапка — 691, 693; ст'аˈге^{и}л' — 691; коˈлодка — 701; скˈракл'і — 707; во('і)йˈце — 275, 335, 438, 446, 707, 723, 825, 896; в'іл'ˈце — 538, 698; в'ійˈц'а — 659; в'ій — 724; хрестоˈвина дл'а т'аˈжей — 302, 627; стаˈн'іна — 304; гн'ізˈдо — 429, 552, 555, 669; граˈн'іт — 309; ˈтермуз — 316, 321; ˈпи(і)дволок — 324, 421; ˈп'ідволочко — 745; ˈл'ушн'а — 899; глиˈбител' — 351; п'ідˈл'ітка — 444, 445; коˈпач — 376; скреп — 390; пˈлаха — 403; ˈв'іпша — 403; каˈретка — 404; жуˈчок — 601; сад — 670, 683; проˈд'іл — 728; шчоˈка — 906; сц'іˈна — 897; ˈпуто — 144, 167; коˈн'ок — 137; п'ідгˈлибл'увач — 519; греˈбачка — 519; плеˈче — 535; боˈчонок — 572, 582; каˈлуос — 2; ˈзатичка — 3, 110; дабаˈгатаж — 101; зашˈчанка — 106; ˈвибжи — 167; сˈнузи — 171; чоˈпок — 177.

Т. II. Карта № 304: лиˈм'іш, сошˈник, нат, бучˈкур, пˈлита, посˈт'іў, жеˈл'ізо, жеˈл'ізо ˈзадне, жеˈл'ізо сˈп'ідне, жеˈл'ізо шиˈроке; чересˈло, н'іж (пеˈредний) маˈлий, жеˈл'ізо пеˈредне, жеˈл'ізо ˈдоўге, жеˈл'ізо вус'ˈке; у коментарі: лиˈмих, леˈм'іш, лиˈмиш, ˈлам'іш, ˈл'еˈмеш, ˈлемеш, ˈсошлик, сошниˈчок, над, ˈнады, бôл'ˈк'ір, ˈлита, пˈлета, ж'іˈл'ізо маˈлойе, з'іˈл'ізо, зиˈл'ізо, зеˈл'ізо, сˈп'ідне зуˈл'ізо, ве^{и}ˈликий ну^{и}ш, сˈп'ідний н(')іж, ˈзадній н(')іж, реˈзак, нуос, ноˈсок, ˈв'ітка, сˈтал'ц'а, ˈкорпус, пйаˈта, пйатˈка, накˈлад, стал'ˈний накˈлад, саˈдок, ˈсанка, ˈпысок, ˈкапиц, ˈрило, ˈрало;

карта № 305: поˈлиц'а, поˈличка, бˈл'аха, плиˈта, закˈр'ій, в'ітˈкладн'а, откладˈниц'а (окладˈниц'а), корˈмшка, пˈлаха, ˈдошка; у коментарі: поˈвиц(')а, ˈполиц(')а, пуˈлічкі^{и}, бˈл'іха, пˈлита, откладˈн'а(е), ўкладˈн'а, кладˈн'а, уткладˈниц(')а, плаˈха, ˈдошчка, ˈдочка, ˈдока, ˈдыш'ка, ˈдеска, кри^{е}ˈло, полотˈно, сˈтоўба, стоўˈбиц'а, жеˈл'ізо, шыˈрокойе же^{и}ˈл'ізо, жіˈл'ізо веˈликойе;

карта № 306: гр'аˈд'іл', раˈд'іл', ґˈронзел', ˈдишел', ˈдиˈшл'ік, продоˈлоб, роˈгач, в'іˈйе, ˈбило, стебˈло, кˈл'ука; у коментарі: гл'аˈд'ір, гирˈд'іл', гарˈд'іл', гˈразел', гр(')аˈд'ел', граˈдил', раˈдил', гр'аˈд'ўл', граˈд'іел', гранˈд'іл', гˈрадка, гˈр'адла, ридеˈл'і, ре^{и}ˈдал', раˈдіж, ґˈрунзи^{е}л', ˈдишло, ˈдишил', ˈдич'іл', продаˈл'іб, продоˈл·ип, продоˈл·ит, придоˈлит, придоˈлоб, придоˈл'іб, пˈредоло, воˈйе, вуˈйе, руˈдок, т'аж, ˈпаліца рузˈвўрик, ˈдерево, стˈр'ілка, коˈлодиц'а, гˈреб'ін';

карта № 307: чеˈп'іги, чеˈпиги, чеˈп'ійі, ˈручки, руˈчиц'і, ˈлапи, ˈроги, ˈручки 'ручки як частина чепіг, яку тримають у руках'; у коментарі: чапˈл'іг'і, чапˈйігі, че^{а}ˈпігі, ш'аˈп'іг'і, чиˈп'іг'і, цеˈпиги, ц'іп'іˈйі, чип'іˈл'і, чиˈп'ійа, чеˈп'ійі, ˈлапîх, ˈлапка, рожˈк'е, роˈги, руˈчиц'і, чоˈпи, ˈсохи, диржаˈки, риме^{и}ˈна, сˈтойки, ˈну^{о}жк'і, руˈкери.

Зафіксовано також: у значенні 'виступи у вигляді зубців на кінці гряділя, з допомогою яких регулюють глибину оранки': гре(и, а)ˈб'і(йо, у)нка — 1, 3, 5, 15, 26, 34, 43, 51, 61, 66, 68, 86, 89, 105, 179, 182, 215, 650, 652, 653; реˈб'інка — 41; рабˈл'онка — 69; гˈреб'ін' — 56, 663; ˈзазубен' — 1, 631, 632, 657; ˈзазубни — 10; ˈзазубц'і — 36, 487; ˈзубц'і — 469; ри(і)гуˈл'атор — 6, 7, 27, 37, 39, 87, 108, 116, 117, 121, 134, 179, 619, 654, 661; л'іґуˈл'атор — 29, 118, 627; легуˈл'атор — 622; л'ігоˈратор — 125, 147; ригуˈван'а — 132; куˈчук — 507; (в, г)анˈтаба — 310, 313, 315, 396, 399, 530, 533, 564, 565, 568, 571; анˈтапка — 398, 560; хрест — 335, 349; пе^{и}рикˈлад — 125; скракˈл'і — 169; переˈвод — 174, 177, 180; баˈранч(')ик — 226, 547, 549, 551; стреˈгінка — 2; жер — 35; йарˈмо — 18 (можливо, в цьому ж значенні і в нас. пп.— 312, 323, 328, 367, 405, 412, 526, 571); ˈбарок — 157; снаркˈл'і — 347; скˈракл'і — 396; 'пристрій, до якого причіпляють стельвагу': гак — 4, 15, 42, 43, 110, 112, 113, 118, 164, 171, 181, 284, 300, 301, 312, 319, 328, 332, 340, 362, 469, 505, 511, 523, 539, 548, 662; гаˈчок — 2, 5, 10, 36, 37, 41, 66, 108, 134, 165, 212, 224, 310, 319, 345, 483, 498, 500, 618, 654; крук — 77, 92, 100, 162, 166, 176, 642; круˈчок — 16, 24, 34, 59, 66, 67, 69, 74, 75, 87, 88, 103, 118, 124, 127, 166, 174, 176, 177, 180, 211, 229, 555; можливо, в цьому значенні вживаються також лексеми: кл'уч — 349, 384, 411, 415, 427, 607, 674; кˈл'учка — 451, 454, 460, 548, 637; кˈл'уш'ка — 407 (у нас. п. 430 кˈл'учка вживається в значенні 'планка, що з'єднує чепіги'); кˈл'ука — 487; кˈл'уки — 450; ˈпуˈто — 93, 95, 176; т'агˈло — 13, 16, 44, 45, 47, 56, 176, 217, 634; т'аж — 67; можливо, у цьому ж значенні і в нас. пп.: 321, 327, 334, 358, 531, 536, 585; ˈт'ага — 154, 183; т'а(е)ˈж'і — 341, 351, 353, 354, 362, 367, 368, 384; ўт'аж — 361; ˈп'іпа — 450; 'пристрій, розміщений ззаду полиці й лемеша, з допомогою якого плугові надають стійкості': ˈсанка — 2, 4, 8, 12, 16, 17, 22, 26, 27, 33, 108, 110, 116, 118, 121—126, 128, 130, 133, 136, 142, 149, 150, 155, 156, 158—160, 162, 163, 165—167, 169, 186, 188, 190, 192, 203, 236, 242, 243, 258, 277, 280, 283, 310, 318, 334, 660, 661; ˈсанˈки^{е}(і) — 59, 154, 161, 191, 192; пйа(е)ˈта, пˈйа(е)тка — розріджений ареал у межах тому; п'і(о, у)ˈдошва — 52, 56, 57, 62, 144, 147, 180, 220, 308, 467, 475, 528, 559, 637, 638, 642, 644, 654, 658; ˈпо$^{(у)}$ˈло(у)з — 41, 230, 231, 233, 241, 662, 663, 665, 668, 673, 674, 679; поло(у)ˈзок — 9, 11, 14, 19, 36, 37, 39, 42—44, 46—49, 51, 61—63, 66—69, 71, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84—86, 88—90, 93, 95, 174, 178, 616, 622, 625, 627, 629, 631, 634—636, 639, 646; по(у)ўˈзун — 10, 176, 212, 215, 617, 619, 621, 632, 640; ˈс(о)уоˈвак // ˈсуеєач — 21, 24, 25, 659; фосˈток — 270; ˈфосˈтач — 335, 499, 501, 505, 539, 543; фосˈтеч — 480; ˈфослач — 545; хв'(ф)іст — 412, 505; шлаˈпак — 294, 321; шиˈни — 302; споˈдак — 447; пол'оˈва ˈдошка — 333; ˈнижка — 334; ноˈга — 270; рак — 232, 234, 261, 434; скоˈба — 252, 317, 449, 460; стр'і(е)ˈла — 254, 267, 268, 270, 271, 273, 275, 276, 300, 305, 403, 405, 406, 408, 410, 411, 414, 434, 435, 439, 667, 672а, 682; сˈторож — 94, 99, 103, 176, 270, 431, 459; ˈталпа — 430; путстˈр'ілок — 29; подпˈлужник — 83; подпˈлужниц'а — 177; 'планка, якою з'єднують чепіги': ˈрозˈпора — 2, 16, 67, 174, 177, 180; росˈп'ір — 499; розпиˈрач — 505; роспи(і, у)рка — 4, 15, 18, 39, 41, 191; росˈп'і(о)рки — 36, 100, 101, 186; розˈпори — 62; ˈросп'і(и)нка — 108, 328, 345, 680, 682; ˈрозв'ірка — 438; росˈпрушка — 483; стайˈница — 9; прент — 14, 192, 313, 659; пˈренти — 56, 175, 214, 630; прант — 10; прут — 236, 405, 631; шˈтаба — 66; шˈтапка — 134; пˈланка — 5, 37; др'іт — 8; ˈшина — 259, 471, 526; ˈш'енка — 471; шˈтиц'а — 268; шˈворн'ік — 69; стˈримка — 667; ˈбанта — 294, 536; банˈтина — 336, 469, 492, 496, 510, 535, 537, 562; скре^{и}ˈп'іл'нік — 121; ˈланва — 125; коˈчерга — 442; коˈш'урга — 416; по(у)пе(и)ˈре(о)чка — 27, 51, 74, 75, 80, 147, 166, 168, 229, 315, 316, 318, 360, 488, 498, 507, 511, 654, 656; поўпеˈречка — 92, 268, 323; перекˈладина — 217; пйеˈло — 469; драˈбинка — 548; 'основна частина плуга, до якої прикріпляється гряділь, полиця й леміш' зафіксовано: сˈтоўба — 105, 110, 122, 126, 128, 133—135, 137, 138, 140—143, 162, 169, 170, 172, 220, 231, 235, 258 (// шˈтиц'а), 259, 260, 264, 268, 270—273, 276, 280, 282—284, 286, 293, 294, 299, 304, 306—310, 312, 316, 321, 323, 325, 329—331, 333, 336—339, 389, 399, 405, 412, 419, 424, 434—437, 442, 455, 457, 461, 469, 471, 475, 477, 483, 495, 499, 505, 507, 509, 510, 517, 518, 523—525, 527, 536, 537, 539, 541, 548, 554, 556, 581, 585; стоўб — 322, 365, 513; сто(у)лˈба — 290, 562; стоўˈпа — 318, 509; сˈто(у)ба — 250, 251, 257, 422, 520; шˈто(а)ба — 230, 240—242; сˈтопа — 258; стоўˈпак — 76; стуўбˈн'а — 124; стоўˈпец — 86, 89; сˈтоўбиц'а — 176 (// стоˈйан); сˈтоўбен' — 103, 106; шˈто(у)ўба — 319, 326, 349, 486, 526; шˈчоўба — 467; уˈгол'ник — 39, 41, 80; шˈтиц'а — 547; ˈпуд:ержк'і — 648; пудˈпора — 56; сˈтолік — 7; стол'ˈниц'а — 219; сті(о)ˈлец — 309, 328, 329, 345, 361, 436; сˈтойка — 333; стаˈнск — 15, 217, 229, 376, 402, 531; гˈраблиц'а — 416; ˈкорпус — 163, 348, 359, 361, 367, 368, 372, 373, 382, 383, 385, 387, 547, 559, 575, 576, 612; стал'ˈце — 320; корч — 439, 440, 442, 443, 445—447, 449; ˈв'інкил' — 78; шˈтиц'а — 274; плат'іўˈц'а — 112; гулуˈва — 233; башˈмак — 79; ˈжабка — 42; ко(у)ˈробка — 26, 36; 'колішня': ко(у)лісˈн'а(е) — 143, 281, 495, 531, 533, 535, 536, 538, 551, 568, 577, 578, 603, 604, 608, 610—613, 615; те(и)ˈл'і(е)ж(ш)ка — 158, 166, 199, 200 (// колісˈниц'а), 341, 347, 362, 364, 368, 370, 372, 376, 379, 382—385, 390, 395, 398, 439, 460, 587; те(е^{и}, и)лі(у)ж(ш)ˈки — 110, 112, 170, 240, 247, 258, 259, 264, 312, 317, 347, 351, 353, 404, 407, 419, 423, 425, 435, 438, 442, 445, 446, 455, 457, 585; тиˈл'іги — 588; те^{и}л'ішˈчата — 113; ко(у)л'існиц'а(і) — 266, 297, 304, 305, 334, 338, 471, 486, 490, 492, 494, 505, 507, 508, 517, 523, 525—527, 552, 554, 556, 574, 584, 605, 687; пе(е^{и})ре(е^{и})ˈдок — 134, 201; 'стельвага' — штел'ˈвага — 297, 317, 399, 400, 435, 438, 474, 493, 508, 522, 533, 541, 564, 603, 612; стил'ˈвага — 161, 176; стинˈєага — 122, 313; 'паличка для очищення лемеша й полиці від землі': ˈи(е)стик — 271, 412, 423, 447, 463, 471, 480, 486, 490, 512, 585; ˈістик — 472, 500; ˈйестик — 306, 325, 603; ˈирстик — 474; ˈгистик — 136; 'кінець лемеша' — ˈрило — 509.

Крім того, записи фіксують ще ряд лексем, описати значення яких нема змоги через відсутність у матеріалах необхідних пояснювальних ремарок: сˈтоўпш'ик — 407; ˈтенеблик — 407; сˈт'аги — 390; стаˈвок — 98; ш^{с}'іˈни // с'іˈни — 609; шк'іл' — 518; ˈзав'із — 520; подˈпалок — 629; шлаˈпак — 663; глиˈбиц'е — 536; лиˈсиц'е — 536; пˈлатва — 113; скуˈба // стуˈба — 112; сˈтоба — 113; шр'інˈки — 113; п'ідˈт'інки — 435; ˈкачка — 134, 141, 149, 150, 172; пˈйаўка — 141; п'ітпиˈнач — 142; заˈушниц'а — 150; в'інˈти — 168; ˈпосмики — 174, 177, 180; передпˈлужник — 183; бруˈсок — 182; стоˈйан — 201; бораˈбанчик — 217; кубˈло — 219; ˈвилка — 223; ˈкапиц' — 437; ˈкапиц'і — 229; сˈтобиц'і — 232; ˈкуре^{и}(и)ц(') — 232, 249, 252; ˈвитка — 236, 244; циˈбанти(а) — 112, 113, 236; ˈп'ідстр'ілок — 276; лоˈкан'ка — 3; ві(у)йˈце — 407, 541; ўˈчепа — 44; сˈкоби — 360; куˈн'а — 319; кулаˈч'і — 319; шупе^{и}рˈн'а — 367, 383; сскирˈн'а — 361, 536; салтеˈрейа — 373; свуˈбица — 670; тˈвазы — 670; коˈритко — 671; ˈл'агел — 672а; коˈл'ічка — 685; коˈл'ічкы — 674; коˈл'іжка — 675; ˈкогл'ічка — 676; стоˈп(б)щ'а — 663, 664, 672; цап — 676; ˈл'атина — 678; ˈпинка — 680; (в, г)уˈжоў — 264, 680; (в)ужˈва — 110, 281; (у)оˈжоўка — 259, 412; шчаˈвок — 682; п'іˈдойма — 687; пе^{и}ре^{и}хˈрестина — 548; путˈпорка — 635; питˈпорки — 637; ˈшара — 541; сталˈница — 644; сˈтаўки — 14; п'іˈт'ічка — 438; ˈзагвоздка — 34; сˈворлик — 255; болстˈник — 260; хоˈдак — 272; потˈн'а — 272; кˈл'амбра — 273, 339, 397, 402; шˈтанка — 284; тˈруби — 308; ˈжоба — 431; руˈдок — 446, 460, 585; ˈрудик — 420, 426; рутˈки — 429; оˈпора — 642; ˈкулко — 162; шушˈнек — 19; шчоˈка — 19; переˈп(')онкі — 103, 106; пуўˈсанка — 28; ˈкуре^{и}ц — 439; гамоˈра — 450; сˈни(і)ц'і — 113, 264, 450; вусуˈка — 450; наˈсадниц' — 451; ˈзапйатка — 458; сат — 459; приˈпиначка — 461; ˈгужало — 476; капˈтур —

482; когуˈти — 483; змˈлоцок — 495; ˈрама — 511, 552; рˈйама — 632; стоўˈпо — 530; закоˈлесники — 533; хо(у, а)ˈмут — 52, 162, 362, 534, 536, 580; хаˈмути(і)к — 47, 56; хо(а)ˈмутник — 165, 168, 611, 612; коˈроˈмисло — 161, 536, 541; сˈтобич'і — 232; покˈл'ід — 110.

Т. III, ч. 1. Карта № 86: чеиˈп'іги, ˈручки; у коментарі: ч·іˈп'іги, ч'іˈп'іжки, руˈчиц'і, рукоˈйатки;

карта № 87: гр'аˈд'іл', гˈр'ад'іл', ˈрама; у коментарі: граˈдило, граˈдил', граˈдіел', граˈд'ін', гˈраˈд'іл, граˈд'ір', граˈб'іл', гˈрадел', гˈрад'іл', гˈрад'ій, гˈред'іл', гˈр'ед'ел';

карта № 88: чеиреиcˈло, чеиˈресло, н'іж; у коментарі: ˈчересло, ˈчерезло, чеˈрешло, нож, ˈножик.

У значенні 'пристрій для відкидання скиби' записано лексеми: по(а)ˈлиц(')а, поˈлич(')ка — в усіх говорах; ˈпол·ка — 44, 47, 187, 242; отˈвал — 28, 32, 121, 145, 185, 223, 237, 238, 245, 247, 249, 252, 273, 292, 294, 298, 354, 371; отˈвал'на досˈка — 44; 'пристрій, що підрізає землю знизу' — ˈлеˈм'і(е)ш — майже суцільний ареал у межах тому; ˈле(и)ˈм'іх — 26, 59, 121, 308; л'еиˈм'еиха — 312; ˈл(')ем(')ех — 21, 28, 31, 48, 368; леим'іˈшок — 119; можливо в цьому ж значенні: сошˈник — 3, 4, 16, 22, 29, 41; 'пристрій, розміщений ззаду полиці й лемеша, з допомогою якого плугові надають стійкості': пˈйатка — 5, 9, 27, 28, 37, 41, 47, 51, 79, 82, 91, 95, 99, 101, 128, 132, 150, 155, 164, 178, 224, 250, 261, 269, 271, 280, 284, 294, 295, 302, 304, 351; пйаˈта — 168, 302; ˈп'ідпйатка — 304; ˈзапйатка — 282; поўˈзун — 66, 98; 'колішня': ко(у)л'і(и, е)шˈн'а — розріджений ареал у межах тому; кол'ушˈн'а — 20, 80, 87, 110, 224, 226, 237, 271, 318, 326; кол'іс'ˈн'а — 6, 41, 163, 252; кол'ісˈниц'а — 98; теиˈл'і(е)шка — 355, 375; пеиреиˈдок — 27; 'основна частина плуга, до якої прикріпляється гряділь, полиця й леміш': ˈкорпус — 6, 9, 37, 41, 53, 79, 81, 86, 100, 101, 103, 104, 164, 170, 176, 185, 261, 269, 272, 295, 312, 324, 351, 355, 356, 360, 374; сˈтоўба — 47, 82, 92, 95, 99, 137, 142, 143, 149, 161, 164, 168, 169, 187, 188, 206, 220, 291; сˈтолба — 60, 78, 82; стоўˈбач — 184, 189; сˈтойка — 17, 85, 145, 161, 295, 298, 324; 'паличка для очищення лемеша й полиці від землі': ˈістик — 14 (// ˈистик), 35; ˈистик — 47, 74, 111, 187; ˈчистик — 375; ˈпаличка — 109, 199, 340; ˈпалиц'а — 308, 311, 319, 321.

Крім того, записи містять ряд лексем, окреслити докладно значення яких нема змоги через відсутність необхідних пояснювальних ремарок: криˈвул'ка — 5; ˈгал'мочка — 302; ˈгал'мечко — 304; т'аˈж'і — 6, 9, 28, 82, 90, 355; ˈт'ага — 26, 71, 123, 180, 214, 217, 298, 306; ˈт'аги — 86, 98, 100; т'аж — 46, 57, 66, 78, 92, 99, 123, 133, 143, 187, 194, 322; т'аˈжок — 124, 173, 261, 269, 351; ˈт'ажба — 171; п'іˈчатка — 15; беисаˈраби — 290; с(')ˈт'і(е)нка — 29, 37, 101; шч(')оˈка — 95, 102, 123, 294; шˈчотка — 32; регуˈл'атор — 32, 187, 202; л'ігур'іˈройш':ик — 41; ваˈга — 51; ˈтач·ка — 322; прицепˈна с(')ер(')ˈга — 28, 324; стˈрелки — 364; приˈтика — 115; ту(а)п'і(о)рˈн'а — 85, 230, 231; нат'агаˈч'і — 71; кл'уч — 78, 113, 337; переˈмичка — 223; баˈранчик — 85; запоˈличка — 99; ч'іˈпок — 102; греˈб'і(о)нка — 104, 108; заˈлози — 113; пˈланка — 128, 132; чоўˈки — 133; ˈкоˈчет — 136, 230, 231; ˈкочарт — 142; росˈп'ірка — 143; стˈракл'і — 151; скˈракл'і — 226; припˈлужник — 245, 249, 308, 311, 324, 360; притпˈлужники — 273, 351; ˈп'ідˈвалок — 152, 176; руˈкайчиек — 152; пеиˈтелиеч'ка — 153; ріˈзец' — 178; б'ігуˈнец' — 273; б'ігуˈнок — 183, 186; сˈтупа — 224; ˈлапка — 239; приеˈпашник — 244; р'адоўˈки — 244; ˈрусло — 249; праўˈл'ін'а — 307; воˈзило — 17; воˈдило — 41; кл'ушˈн'а — 216; коˈл'іниц' — 131, 212; с'ідˈло — 269, 334, 337, 351; сіˈделечко — 336; сіˈдел'це — 261; гн'ізˈдо — 6, 9, 11, 21, 31, 37, 39, 41, 68, 75, 85, 86, 97, 101, 102, 110, 123, 131, 165, 172, 187, 212, 250, 255; дуˈга — 11, 26, 35, 82, 86, 100, 164, 214, 217, 220, 272; ˈдуги — 21; хо(а)муˈтец' — 113, 114, 123, 143, 149, 316; кабˈлучка — 84; боˈчонок — 304; боˈчоночок — 103; штир' — 250; риˈчаг — 187; п'ат'ірˈн'а — 86, 100; лоˈпати — 86, 100; дедноˈр'із — 5; сопл'аˈки — 6; дˈв'ійло — 368; ко(а)роˈмисло(а) — 29, 337, 373; в'іˈй:а — 226; в'ійˈце — 115, 226, 323, 344; сˈтоўпчик — 304; сˈпиц'і — 172; поˈдушка — 82, 83, 85, 87, 91, 98, 103, 132, 164, 167, 170, 304, 355; поˈдушеичка — 196; патˈдушка — 25; йарˈмо — 236, 368; пол'оˈва ˈдош(с)ка — 31, 66; ˈбалка — 337.

Т. III, ч. 2. У значенні 'леміш': ˈлеˈм'і(е)ш — фіксується в усіх говорах у межах тому; ˈл(')еˈм'і(е)х — 73, 119, 199, 212, 245, 247, 326; 'чересло': ˈче(и)ˈре(и)сˈло — майже в усіх говірках тому; чеˈрезло — 200; ч'іˈресла — 152; у цьому ж значенні також: пеиреидпˈлужник — 37, 124, 152, 173, 205, 291, 329, 368; припˈлужник — 17, 37, 57, 83, 154, 245; п'і(о)дпˈлужник — 74, 95, 242, 296; плужˈниц'а — 246; н(')і(о)ж — 4, 19, 146, 170, 177, 214, 225, 227, 251, 256, 315; ˈножик — 198; р'іˈзак — 222; 'полиця': поˈлиц(')а — в усіх говорах; поˈлич(')ка — 45, 48, 50, 64, 65, 68, 69, 73, 74, 78, 79, 82, 83, 91, 93, 94, 96, 99, 100, 102—104, 117, 132, 135, 140, 142—144, 148, 153, 157, 162, 163, 172, 175, 178, 182, 188, 200, 204, 207, 213, 222—224, 227, 238, 276—279, 283, 308, 313, 323, 338—342, 351, 352, 359, 367, 373, 375; поˈлички — 140, 147, 168, 180, 184, 234, 235; отˈвал — 55, 58, 73, 75, 77, 112, 115, 162, 175, 204, 215—217, 242, 247, 293, 299, 301, 302, 307, 308, 318, 325, 332, 334, 338, 340, 348, 352, 362, 364; отˈвали — 40; отˈвал'на досˈка — 57; пол'оˈва ˈдоска — 251, 348; 'гряділь': гˈр(')аˈд'іл' — майже суцільний ареал у межах тому; гр'аˈдел' — 160, 196, 203; гр'еˈдел'а — 296; граˈд'іл'а — 10, 83, 162; гˈрабел' — 246; гˈраˈб'іл' — 76, 209; гˈрайд'ір — 307; 'чепіги': че(и)ˈп'і(и)ги(і) — розріджений ареал у межах тому, чаˈп'іги — 49, 53, 61; чеиˈп'ійа — 142; часто в цьому ж значенні вживається лексема ˈручки, поширена майже в усіх говорах тому, але встановити з достовірністю, де ˈручки — лише частина чепіг, яку держать у руках, а де ˈручки — назва для цілих чепіг, неможливо через відсутність у матеріалах необхідних пояснень. Зафіксовано ще: ˈруч':а — 123; руˈчиц'і — 219; 'пристрій, розміщений ззаду полиці й лемеша, з допомогою якого плугові надається стійкості': пˈйатка — 2, 11, 19, 67, 73, 74, 114, 125, 168, 222—224, 276, 288, 323, 338, 342; хвостоˈвик — 283; стр(')і(е)ˈла — 309, 355; стˈр'ілка — 279; 'основна частина плуга, до якої прикріпляється гряділь, полиця й леміш' записано: ˈкорпус — 2, 12, 57, 73, 74, 119, 127, 154, 157, 163, 173, 184, 199, 200, 205, 216, 221, 242, 245, 247, 251, 274, 283, 294, 318, 337, 375; сˈтойка — 135, 216, 217, 223, 224, 339, 369; сˈтойки — 40, 132, 140, 173, 334; стоˈйан — 338; уˈгол'ник — 200, 205; стаˈнок — 284, 306; 'планка між чепігами': росˈпора, росˈпорка — 225, 276—287, 338; 'колішня': коˈл(')і(и, е)шˈн'а — 2, 50, 51, 60—62, 64, 69, 71—74, 76—78, 80, 86, 92, 93, 95, 101, 102, 105, 121, 162, 163, 194, 198, 206, 215, 241, 259, 276, 278, 279, 288, 293, 317, 325, 327, 328, 338—340, 348, 351—353, 359, 362, 363, 366, 369, 371, 372; кол'ушˈн'а — 62, 68, 91; колі(еи)сˈн'а — 2, 9, 11, 13, 14, 17—19, 25, 39, 65, 109, 111, 146, 219, 222, 224, 364; кол'ісˈнсца — 108; теи(і)ˈл'і(е)шка — 10, 14, 17, 20, 22, 24, 29, 36—38, 44, 46, 49, 53, 68, 114, 134, 140, 143, 151, 200, 227, 287, 288, 337, 375; таˈл'іжка — 125; пеиреиˈдок — 99, 102, 188, 191, 281, 342; 'регулятор ширини скиби' — боˈч'оноч'ок — 338, 340; вертˈл'ух — 278, 342; 'частина колішні, на якій лежить гряділь': поуˈдушка — 2, 19, 25, 276, 299, 342; с'ідˈло — 338, 370; гн'ізˈдо — 279; 'палочка для обчищування лемеша й полиці від землі': ˈи(і)сˈтик — 356, 364; ˈгистик — 35, 37, 223; ˈчистик — 47.

Записи фіксують ще ряд лексем без будь-яких вказівок на їх семантику: вал — 121; ˈт'ага — 64, 71, 153, 236, 274, 276, 307, 329, 355; ˈт'аги — 10; наˈт'аж — 39; т'аˈжок — 25, 48, 80, 259; т'аж(ш) — 9, 14, 17, 47, 50, 62, 73, 108, 125, 142, 157, 162, 224, 278, 308, 338, 340; т'аˈж'і — 288, 338, 339; куˈт'уба — 4, 110; сˈтоўˈба — 9, 11, 38, 153, 162, 167, 169, 275, 307, 348, 370; стол'ˈба — 108; стоўб — 53; скоˈба — 296, 339, 340; прицепˈна скоˈба — 57; сˈкоби — 213; стоўˈбаз — 124; баˈранчик — 9, 222 (// баˈран), 288; п'ідсˈтобник — 38; ˈлапа — 220, 225; реигуˈл'атор — 121, 124, 139, 223, 329; л'ігуˈл'атор — 278, 338; рул' — 201; п'ідлеˈм'ішник — 124; ˈтачка — 132, 148, 212, 222—224, 227, 361; грабˈки 136; швел'еˈра — 205; ˈрога — 207; заˈмок — 2; сˈниц'і — 102, 288; грапˈт'іл' — 284; подошˈва — 286; б'ігуˈнок — 302; сˈтупка — 319; че(и)ре(и)ˈнок — 331, 374; стеб ло — 192; попеˈреч(')ка — 2, 205; пі(и)дˈйом — 94, 176, 183—185, 187, 188; п'ідˈйомник — 205; паˈсики — 95; пруˈжина — 137, 147, 168, 213, 223; ˈкарби — 213; ˈрало — 16, 51, 123; хаˈмут — 19; риˈчаг — 25, 135, 173, 216, 357; ричаˈги — 37, 199, 242, 372; ˈухо — 37; чеˈп'іл' — 39; гриб'іˈшок — 214; пруˈсок — 40; паˈл'іжка — 47; йарˈмо — 48, 87, 238, 278, 306; черепˈн'а — 78; дерˈжална — 227; ˈдиш'іл' — 227; ˈдишел' — 296; ˈдишло — 259, 299; т'агарˈч'ик — 241; периˈмич'ка — 277; раˈчок — 296; лоˈпата — 316; автоˈмат — 301, 302; автоˈматна ˈрейка — 301, 302; ст'ажˈнайа ˈрейка — 301, 302; пˈланки — 169; лоˈпатк'і — 303; шˈтаба — 172, 223, 234; шˈтаби — 90; шˈтабел' — 239; ˈбалка — 205; заглубˈл'ен'ійа — 217; дуˈга — 2, 213, 224, 274, 338, 340.

24. Коса і її частини: кісˈся, прут, ˈжаˈло, ˈручка, грабˈки..?

Т. I. Лексема коˈса як загальна назва для цілого знаряддя косити траву й збіжжя, а також для окремої його металічної частини у вигляді вузького зігнутого леза, прикріпленого до держака, утворює суцільний ареал у межах тому; у значенні 'держак коси' к'іˈс'(:)а (коˈс':е, кос'ˈйе, к'іс'ˈйа) — розріджений ареал у межах тому; ка(о)ˈс':о, кос'ˈйо — 4, 8—10, 12—16, 19, 64—67, 96, 99, 101, 128, 157, 159, 181, 190, 921; косˈт'о — 187; ко(а)сˈт'е — 125, 126, 133, 149, 150, 168, 170, 174, 175, 189, 292, 309, 319, 353; к'ісˈт'а — 393; кост'ˈ(й)е — 78, 167, 176, 186; ко(а)с(')ˈт'е — 107, 153, 167, 171, 312, 321, 332, 335; кісˈт'а — 195, 661, 858, 913; косˈц(')е // ко(а)сˈт'е — 188, 295, 913; ко(і)с(')ˈце — 93, 109, 123, 164, 192, 194, 315, 397, 399, 428, 430, 558, 631, 645 (// кіс"ˈц'е), 660, 678, 896; косˈце — 172; ко(і)с(')ˈце // кіˈс':а(е) — 145, 178, 288, 423, 624, 628, 632, 638, 646, 647, 650, 653, 657, 659, 663, 667, 673, 674, 677, 682, 860, 895, 913 (// кісˈт'а); ко(а)сˈт'е // кос(')ˈц'е — 161, 295; к'ісˈце // к'ісцˈйа — 891; к'іс(')ˈц(')а — 367, 379, 402, 412, 413, 420, 644, 652, 671, 683, 892, 901, 902; коˈсил(')но — 25, 29, 37, 48, 49, 53, 55, 75, 78, 88—91, 120, 162; коˈсовˈйе — 46, 47, 51, 52, 60—63, 215, 273; касиˈл':е // каˈс':е — 108; касˈтовел' // кос:ˈйе // косˈт'е — 177; к'іˈс'ак // к'іˈс':а — 305; касаˈв'іло // коˈс':е — 87; касаˈвілна — 920; с(')ˈк'іс':а — 602, 626, 630; наˈк'іс':а // сˈк'ісок — 859; сˈк'ісок // к'іˈс':а — 633, 899; к'іˈс'атко — 725; 'частина, яка прикріплюється до кісся і за яку держиться косар': ˈручка — суцільний ареал у межах тому; 'потовщений край полотна коси': прут — майже в усіх говірках тому; пруг — 102, 225, 344, 356, 375, 470, 471, 848; руˈбец' // пруг — 538, 716; оˈбушок (рідко) // прут — 921; сˈтоўбик — 525; 'гострий край полотна коси': жаˈло — майже суцільний ареал у межах тому; же(еи, ие)ˈло — 26, 77, 133, 205, 229, 263, 326, 451, 534, 557, 578, 855, 906; жиˈло — 40 (// жало), 124, 130, 137, 141, 208, 210, 220, 225, 232, 251, 259, 274, 288, 295, 296, 303, 304, 321, 331, 344, 378, 420, 429, 435, 440, 446, 449, 452, 463, 477, 480, 490, 494, 543, 547, 620, 622, 670, 800, 801, 819 (// ˈжало), 820, 868; ˈжило — 805; ˈжиˈло // ˈжало — 815; жоˈло — 41, 43, 45, 52, 321; ӡаˈло — 260, 319; ӡоˈло — 289; ӡеˈло — 324, 453, 476; жаˈл'о — 521; ˈжаˈло — 363, 448, 469, 531, 671, 830, 839, 876, 903; ˈжал·но — 191; інші лексеми в цьому ж значенні: ˈлезо — 27, 88, 164 (// жаˈло), 169, 170, 264 (// ˈжало), 267, 528 (// ˈжало), 530, 706, 745, 823 (// ˈжаˈло); ˈлезко — 511; ˈлезво — 774; ˈлез'во — 505; ˈл'езво — 60; лізˈво — 848; ˈлезвійе — 171, 215 (// жиˈло), 352; ˈл'езвійе — 443; ˈл'ізв'ійа — 471; в'істˈро — 473, 707, 713, 732, 734, 771, 775, 786, 789; ˈв'істро — 474; гострiˈйе — 118, 489; гайстриˈйе — 138; ˈл'устро — 507; 'пристрій до коси у вигляді невеликих граблів з довгими (трьома і більше) зубцями для косіння в основному високорослих злакових культур': гˈрабˈки — майже суцільний ареал; гˈребкі(и) — 344, 679, 682, 847, 872, 894; гребˈци — 1, 2, 4, 8, 61, 65—67, 101, 108; гˈребˈци — 68; гˈрабˈци — 8, 15—17, 75, 93, 111, 113, 129; гр'âбˈци — 66; грайˈки — 399; інші словотворчі варіанти: граˈбун — 70; греˈбун — 72, 94; гр'еаˈбун — 96; гˈраблишчеи // гˈрабл'і — 844; грабˈл'і — 661; у частині нас. пп. відзначено розрізнення грабок з їхнім спрощеним різновидом — т. зв. ключкою (або лучком), що є пристроєм до коси у вигляді лука з не більше як двома зубцями і використовується переважно для косіння низькорослих злакових культур або трав: грабˈки(і) — кˈл'учка — 334, 340, 343, 355, 358, 360, 362, 363, 365, 372, 373, 376, 390, 391, 394, 398, 558, 603, 623, 625, 630, 634, 636, 644, 647, 660, 669, 675, 678, 681, 683, 708, 709, 717, 722, 758, 889, 895, 896, 899; грабˈки(і) — луˈчок — 127, 130, 219, 229, 304, 320, 330, 348, 531, 540, 544, 728, 758; з такою ж, очевидно, диференціацією семантики: грабˈки — кабˈлук — 39; граб"ˈки — дуˈга — 842, 845; грабˈки — ˈкозлик — 194; грабˈки — ˈкул'ка — 714; відзначено тільки: кˈл'учка — 335, 339, 349, 351, 357, 361, 368, 377, 397, 591, 593, 680, 684, 892; луˈчок — 41, 245, 316, 321, 327, 333, 549, 596, 599.

Лексеми на позначення пристосування у вигляді кільця, яким скріплюють косу з кіссям, відбито на карті № 305: наˈперсток, ˈперстен', ˈбан'ка, к'іл'ˈце; у коментарі: наˈперсник, наˈперст, наˈперстик, ˈбанка, кол'ˈцо, колˈце, колˈцо, к'іˈлечко, кабˈлучка, ободˈок, (г)обˈручка, хоˈмутик, ˈкал'ко.

На позначення 'пристосування у вигляді клинка, яким разом з наперстком прикріплюють косу до кісся' відзначено: кли(і)н —

66, 80, 83 (// *ˈпасклин*), 111, 143, 168, 272, 277, 441, 443, 447, 453, 473 (// *кˈлинц'і*), 505 (// *ˈпасклин*), 589, 624, 625, 659, 708, 714, 739, 750, 792, 797, 802, 837, 848, 850, 861, 865; *кли(і)ˈнок* — 1, 23, 29, 32, 36, 49, 52, 54, 55, 68, 77, 90, 91, 114, 123, 135, 157, 160, 161, 163, 166, 169, 176, 181, 200, 231, 232, 237, 238, 243, 249, 252, 254, 270, 283, 284, 290, 293, 337, 341, 345, 348, 389, 401 (// *ˈпасклин*), 429, 444, 483, 563, 566, 577, 642, 754, 757, 765, 770, 821, 855, 908, 919; *кли(і)нˈки(і)* — 2, 46, 92, 113, 171, 193, 196, 267, 282, 402, 416, 418, 512, 907; *кˈлин':а* — 98; *кˈлин':е* — 137; *кˈлине(е^{и}, і)ц'* — 423, 459, 536, 541, 544, 620, 689, 695 (// *кл'іˈнок*), 697 (// *ˈпасклін*), 736, 745 (// *кˈлинчик*); *клиˈнец'* — 488, 494; *кˈлинц'і* — 464, 467, 498, 622, 687, 724, 734; *клинˈц'і* — 407; *клиˈночок* — 227, 300, 336, 419 (// *ˈпасклин*), 525, 748 (// *ˈпастин'*), 755 (// *ˈпасклин*), 758 (// *ˈпасклин*); *кˈлинчик* — 448, 470 (// *ˈпасклин*), 617, 731 (// *ˈпасклин*), 735, 738, 741, 752, 755 (// *ˈпасклин*), 758 (// *ˈпасклин*), 781, 870; *клинˈчик* — 399; *кˈлинчики* — 679; *ˈпакли(і)н* — 34, 56, 97, 478; *ˈпаклен* — 103; *ˈпакл'ен* — 94; *пакˈл'ін // клин* — 663; *ˈпакли(і)но(а)к* — 3, 48, 49 (// *клиˈнок*), 50, 59, 131; *ˈпаклина* — 621; *ˈпаскли(і, е^{и}, е)н* — 109, 115, 118, 120, 121, 126, 133 (// *клиˈнок*), 136, 139, 141 (// *клиˈночки*), 148, 153, 155, 156, 173 (// *клиˈнок*), 184, 186, 201, 205, 208, 225, 253, 259, 260, 266, 297, 301, 318, 326, 328, 329, 331, 335, 340, 354, 358, 360, 364, 365, 370, 371, 375, 378, 380, 390, 394, 398, 411, 419, 424 (// *клиˈнок*), 432 (// *клиˈнок*), 439, 440, 446, 449, 450, 452, 470, 477, 487, 489, 493 (// *ˈпаслин, кˈлине^{и}ц'*), 504, 506, 511, 514, 518, 542 (// *ˈпасинок*), 545, 549, 551, 553, 561, 568, 570, 572 (// *ˈпаскрин, клиˈночок*), 575, 580, 582, 583, 585—587, 590—593, 596 (// *клен*), 599, 600, 603, 604, 607, 610, 623 (// *клиˈнок*), 626, 627, 629, 634, 636, 637, 639, 651 (// *клиˈнок*), 654, 659, 660, 661 (// *кˈлинêц'*), 673 (// *ˈпаскіл'*), 675, 676, 682, 683, 690, 701, 705, 712 (// *клин*), 719, 732, 742, 747, 751, 775, 776, 779, 784, 786, 789, 791, 793, 809, 818, 819, 820 (// *клин*), 826, 828, 829, 831, 832, 845 (// *клин*), 846, 858—860, 863, 871, 873, 875, 893—896, 899, 900, 913, 914, 916, 922; *паскˈли(і)н* — 122, 137, 176 (// *пасˈкоун // клин*), 228, 359, 361 (// *ˈпаскол'*), 433 (// *ˈпаслинок*), 460, 466, 503, 546, 602, 612, 644, 648, 669, 670, 680, 854, 872, 879, 887, 889, 892, 896, 898 (// *ˈпасквин*), 900, 901 (// *ˈпаскв'іл'*), 904 (// *запˈлішня*); *ˈпаскˈлин* — 162, 635, 670 (// *ˈпасквіл'*), 902; *паскˈлен* — 128, 197 (// *кле^{и}ˈнок*), 628, 633; *ˈпаскле(и)н'* — 119, 159 (// *ˈпасклин*), 188, 209, 221, 275, 278, 287 (// *кле^{и}ˈночок*), 316 (// *ˈпасколен' // клиˈнок*), 321 (// *ˈпаслин'*), 332, 343, 352, 413 (// *клиˈнок*), 415, 422 (// *клиˈночок*), 526, 656 (// *кˈлинчик*), 699, 704, 707, 716, 774; *ˈпаскл'ін' // клин* — 847; *ˈпаскли(і, е, е^{и})нок* — 12, 40, 195 (// *клиˈнок*), 199, 200, 215 (// *клиˈнок*), 223, 226, 236, 247, 251, 285 (// *клиˈночок*), 296, 302, 324 (// *кле^{и}ˈнок*), 357, 474, 476 (// *клиˈнок*), 485, 537, 540, 541 (// *кˈлине^{и}ц'*), 580 (// *клиˈнок*), 795, 798, 800, 876; *ˈпастклин* — 412, 414 (// *клинˈки*); *ˈпастлин* — 773; *ˈпастклинок* — 125; *паскˈленок* — 910; *пастˈлин'* — 609; *ˈпасклим // кˈлинц'і* — 445; *ˈпасклина* — 167; *ˈпасклино* — 909; *ˈпаслин* — 369, 458 (// *кˈлинчик*), 868; *ˈпаслинок* — 204, 836 (// *ˈпаскон*); *паслиˈнок // пашˈкел'ок // клиˈнок* — 406; *ˈпаско(а)ле(е^{и}, и)н'* — 152, 182, 289, 311, 320 (// *ˈпаскл·ин'*), 322, 381, 384, 387, 392 (// *ˈпасклен*), 671 (// *ˈпасклин*), 921 (// *клиˈнок*); *ˈпаскол'ен'* — 355; *ˈпастколин'* — 308; *ˈпаск'ілен'* — 314; *ˈпаскулен'* — 263, 286; *ˈпасквин* — 560, 812, 898; *ˈпасквинок* — 529, 726; *ˈпасквін* — 638; *ˈпасквин'* — 815; *ˈпаскв'ін' // пˈласкитин' // кˈлинчик* — 740; *пасˈвуин* — 149; *ˈпацклин* — 367; *ˈпацблин* — 264; *ˈпасплин* — 396; *паскˈлен* — 520; *ˈпасхвина* — 230; *ˈпаскрин* — 572, 588; *ˈпаскр'ін'* — 548; *ˈпасмутин'* — 723; *паскуˈмен* — 409; *пасˈкон* — 397, 558; *ˈпаскон // кˈлинч'ік* — 722; *ˈпаскун* — 801; *ˈпаск'ін* — 641, 721, 746; *пасˈкол* — 400; *ˈпастол* — 667; *ˈпаскал* — 814; *ˈпасклон* — 830, 915; *паскˈлон // паскˈле^{и}н* — 906; *ˈпасклан* — 790; *пˈласкін* — 698; *пласˈкан' // пˈласк'ін'* — 696; *ˈпаскин' // клиˈнок* — 372; *ˈпасквил'* — 317, 323; *ˈпасквіл' // ˈпаск'іл' // ˈпасклін* — 391; *ˈпаскіл' // пакіˈлец'* — 646; *ˈпаскел'* — 897; *ˈпасен'* — 787; *ˈпасинок* — 484, 539; *ˈпасил'ник // пасˈл'ін* — 678; *ˈпасц'інок* — 643; *ˈпаскл'і* — 393; *ˈпаслін* — 888; *п'іскˈл'ак* — 468; *пˈл'ішка* — 435, 686, 700, 707, 713, 733, 749, 754, 842 (// *клин*); *пˈл'ішˈки* — 538, 718, 834; *запˈл'ішка* — 867; *запл'ішˈн'а* — 884; *запаˈтило(а)к* — 4, 64, 65, 71, 87, 96, 100, 104, 105, 108, 124, 307; *запотиˈлок* — 44; *сапаˈтиˈлок* — 53; *запаˈтил'н'ік* — 5; *заˈти(і)ло(а)к* — 20, 22, 24, 26, 27 (// *кл'іˈнок*), 28, 32, 37, 39, 41 (// *клеˈнок*), 42, 45, 67, 106, 202, 207, 211; *заˈтил'ник* — 796; *заˈбойäц* — 13; *заˈбойец* — 15; *заˈбойч·ік* — 17; *заˈбович // заˈбойіч* — 30.

Назви інших частин коси: *по(о^{у}, а)ло(о^{у}, а)тˈно* 'частина коси між жалом і прутом', *пйаˈта, пˈйатка* 'задня частина коси, яка прикріпляється до кісся' записано спорадично на всій території тому — лише в кількох нас. пп.: у першому значенні *поˈлотнище* — 160, 165, 631; *полоˈтенце* — 196, 402; *ˈполе* — 471; у другому — *ˈвухо* — 26, 40, 475, 476.

У частині говірок фіксується назва для передньої, звуженої і загостреної частини коси — *ні(о, ô, уо, у, и)с* — 4, 5, 56, 64, 97, 99, 113, 134, 136, 178, 205, 253, 259, 275, 301, 331, 371, 480, 523, 575; *ніˈсок* — 463, 493, 536, 544, 545, 622, 732 (// *ноˈсок*), 779, 782, 819; *ноˈсок* — 1, 3, 15, 26, 53, 57, 59, 77, 82, 96, 108, 110, 113, 137, 144, 148, 153, 206, 242, 249, 257, 263, 266, 295, 297, 298, 302, 320, 321, 326, 329, 335, 352, 357, 358, 370, 372, 375, 380, 386, 408, 413, 416, 418, 435, 443, 477, 482, 526, 549, 551, 553, 559, 560, 572, 580, 582, 590, 648, 680, 695, 732, 737, 758, 776, 800, 820, 828, 836, 855, 861, 921; *ˈносик* — 108, а також для реалії 'невеликий виступ на п'ятці коси' — *пуˈпок* — 153, 259, 302, 478; *ˈпупик* — 452, 590, 634; *ˈпупчик* — 432; *пуˈпец'* — 371; *ˈпуплік* — 26.

Т. II. Лексема *ко(о^{у}, у)ˈса* утворює суцільний ареал у межах тому; *к'іˈс':а* (*к'іˈс'а, к'іˈс'(:)е, коˈс'(:)а, ку^{о}ˈс'а, куˈс'(:)е, куˈс'йе, к'іˈс'ê, к'іˈс'и, кўˈс'а*) 'держак коси' — теж фіксується в говірках по всій території тому; *к'іˈш'а* — 672, 674; *костˈйе* — 626; *ˈкосˈт'е* — 193, 627; *ко(у)сˈце* — 616, 618; *ˈко(у)с(')ˈц'е* — 617, 621, 623, 625, 633, 658; інші словотворчі варіанти цієї ж назви: *коˈс(')і(и)лно* — 63, 64, 103 (// *кос'^{с}'е* з ремаркою «давніше слово»); *куˈс'ел·но* — 10; *ко(у)ˈси(і)с(')ко* — 248, 393 (// *кіˈс'а*), 655—657, 661, 663, 666 (// *ˈкісс'а*), 667, 673, 677, 679; *коˈш'іско* — 670, 686; *коˈсіш:е* — 685; *куˈсише* — 642; *косовˈйе* — 650, 651; інша лексема: *ˈдержено* — 451; *ˈдержено // кўˈс'а* — 422; *де^{и}рˈжак // кўˈс'а* — 429; *ˈдержало* — 538, 569.

Лексеми на позначення *ручки* 'частини, яка прикріпляється до кісся і за яку держиться косар' відбито на карті № 308: *ˈручка, кˈл'учка, луˈчок, ˈкачка, криˈвул'ка, вйаˈзок, ˈкул'ка, ˈкул'а;* у коментарі: *п'іўˈкул'ок, ˈкул'ша, кул'ˈша, ˈк'іл'ка, ріг, зуˈбок, ˈпесик, шˈпул'ка.* Примітка: з огляду на двояку будову кісся — з однією або двома ручками — в частині записів розрізняються *ˈл'іва* й *пˈрава ˈручка.*

Лексема 'потовщений край полотна коси' утворює суцільний ареал у межах тому; *пруг(х)* — 75, 92, 149, 192, 283, 311, 323; *прут //прух* — 109, 350; *убˈруч* — 655; *ж(')а(е, и)ˈло* 'гострий край полотна коси' — записано спорадично в говірках по всій території тому; *жуˈло* — 657; *ǯуˈло* — 215; *ˈжало* — 29, 85, 130, 201, 206, 209, 217, 297, 303, 342, 344, 346, 364, 373, 380, 384, 392, 399, 400, 449, 459, 505, 506, 540, 544, 561, 563, 574, 681, 651; *жил(')ˈце* — 299, 509, 521; *ˈжил'це^{и}* — 467; *же(и)рˈло* — 643, 645, 660; *ˈжирло* — 637; інші лексеми в цьому ж значенні: *в'істˈр'а(-е, -і)* — 230, 239, 275, 304, 489, 530, 583, 587 (// *ж'êˈло*), 664, 665, 667, 668; *ˈвистр'а* — 669; *ˈвустр'а* — 456; *ˈустр'а* — 420, 430, 451; *ˈўстр'а* — 454; *ˈв'істрйа* — 234, 252; *ˈгістрйа* — 249; *ˈвістре (-и)* — 258, 261, 333, 520; *ˈв'істр'а* — 284, 513, 515 (// *же^{и}лˈце*), 519, 523, 524 (// *вістрˈйе*), 552, 554, 572; *вістрˈйа* — 557; *вістˈра* — 391, 664; *ˈв'істˈро* — 283, 329, 350, 359, 361, 371, 390, 394, 397, 402, 568; *в'ійстˈр'е // ж'еˈло* — 582, 584; *(г)остˈр'ій* — 191, 639, 654; *(г)остˈр'і* — 623, 633, 634; *остˈрі̯ей* — 656, 659; *густˈрий // жуˈло // жи^{у}ˈло* — 657; *остриˈйо* — 618; *гострiˈйове полотˈно* — 619; *ˈлезо* — 139, 298, 313, 363, 495, 500, 512 (// *же^{и}лˈце*), 518 (// *жаˈло*), 528; *ˈл'езо* — 306; *ˈл'езво* — 653; *л'ізвˈйо* — 576; *клеˈпан':е* — 147; *кˈлепан'і* — 242; *ˈбистро* — 172; *же^{и}зˈло* — 387; *граб(п)ˈк(')и (-е, -і)* 'пристрій для косіння високорослих злакових культур' — майже суцільний ареал у межах тому; *грепˈки* — 543, 545; *ˈрабкî* — 82; *рапˈки* — 70; *гˈрабл'і* — 85, 486; *грабˈл'і* — 232; *грабил'ˈкі* — 617; *граб'ілˈк'е* — 239.

Через відсутність у записах необхідних роз'яснень можна лише припускати, що в багатьох говірках уживається спрощений варіант пристрою до коси для косіння високорослих злакових культур, який має вигляд дуги, прикріпленої до кісся. Він передається такими назвами: *кабˈлук* — 5, 7, 8, 26—28, 39, 43, 69, 108, 118, 132, 168, 249, 299, 302, 654—656; *каблуˈчок* — 2, 25, 219, 659; *кабˈлучка* — 513; *кабˈлус"ка* — 609; *кабˈлука* — 263, 512, 519, 549, 551, 552, 556, 603, 613, 614; *о(у)бˈлук* — 235, 264, 436, 678, 682; *ˈвоблук* — 667; *блук* — 417; *обˈлука* — 439; *лук* — 484, 488, 498; *луˈчок* — 483, 644; *дуˈга* — 612; *ˈкул'ка* — 242; *чоˈнойка* — 442; *моˈти(ы)чка* — 580, 673; *круˈчок* — 86, 87, 89. Таке ж функціональне призначення, але трохи іншу будову має т. зв. *буˈгай* — 473, 505, 506, 508, 510 (// *боˈгай*).

В окремих говірках, крім лексеми *грабки*, наведено ще назви *кабˈлук, моˈтичка*, які можуть бути або назвою однієї з частин грабок або ж назвою окремого пристрою до коси (пор. вище). Брак необхідних ремарок не дозволяє однозначно встановити значення цих лексем: *граб(п)ˈк(')и(е), кабˈлук* — 4, 7, 29, 47, 52, 56, 121, 129, 145, 162, 164, 165, 171, 185, 191, 230, 259, 300, 308, 310, 311, 472; *грабˈки, каблуˈчок* — 641; *грапˈк(')и(е), кабˈлука* — 112, 308, 499, 542; *гˈрабка, кабˈлука* — 521; *грапˈки, кабˈлучка* — 218, 534; *грабˈґ'і, кабˈлук* — 244; *грапˈки, о^{у}бˈлук* — 426; *грабˈки, дуˈга* — 475; *грабˈкі, кабˈлук, кабˈлучка* — 221; *грабˈл'і, грабарˈки, кабˈлук* — 260; *грабе^{и}л'ˈки, кабˈлука* — 547; *грабил'ˈк"и^{е}, кабˈлус'ка* — 609; *грабˈки, кˈл'учка* — 45; *грабˈки, кˈлушка* — 568; *грапˈки, дуˈга, луˈчок* — 362; *грапˈки, моˈтичка* — 528, 536, 541; *грабˈки, моˈтичка, кабˈлука* — 562, а також: *луˈчок, моˈтичка* — 531; *кабˈлук, моˈтичка* — 168; *кабˈлучка, моˈтичка* — 535; *гˈрапки, ˈкапар* — 672. Відзначено: *пˈлахта* (пристрій для косіння на стінку) — *грапˈк'і* (пристрій для косіння на покіс) — 661; *грабˈкû* (пристрій для косіння гречки) — *кабˈлук з полотˈном* (пристрій для косіння жита) — 662; *грабˈки — муˈтика* (пристрій для косіння сіна) — 402; *ˈкул'а, грабˈки* (різні види коси) — 113.

Лексеми на позначення 'пристосування у вигляді кільця, яким скріпляють косу з кіссям' відбито на карті № 309: *наˈперсток, ˈперстен', обˈручка, каˈр'ічка;* у коментарі: *ˈнаперсток, наперсˈток, наˈперстик, наˈперсник, наˈпе^{а}рник, наˈперстен', наˈперстец', перстиˈнец', ˈперснік, ˈперстик, бˈручка, ўбˈручка, ˈвобр'іч'ка, каˈр'іка, кабˈлука.*

На позначення 'пристосування у вигляді клинка, яким разом з наперстком прикріпляють косу до кісся' відзначено: *клин* — 17, 27, 111, 114, 120, 121, 123, 139, 230, 232, 242, 246, 250, 277 (// *клиˈнец*), 267, 317, 318, 320, 331, 337, 359, 390, 413, 416, 420, 425, 427, 430, 431, 433, 461, 505, 508, 511, 513, 522, 537, 571, 658, 659, 664, 678, 683; *кˈли(е)не(и)ц(')* — 3, 6, 8, 33, 128, 227, 284, 286, 288, 339, 351, 663, 665; *кˈлинц'і (-и)* — 4, 321, 332; *кли(і)ˈнок* — 56, 82, 107, 125, 144, 147, 149, 151, 158, 159, 205, 218, 221, 224, 426, 488, 580, 616 (// *заˈкосич*), 626, 628, 648, 655, 657, 669; *кˈли(і)нок* — 669, 670, 677, 688; *клинˈки* — 171, 366; *кли(і)ˈночок* — 36, 175, 180, 209, 583, 647; *кˈлиник* — 248; *кˈлинчи(і)к* — 118, 544; *кˈл'іно* — 93; *ˈпасклин* — 29 (// *клиˈнец'*), 53, 58, 108 (// *кˈлинчик*), 126 (// *ˈпастир'ін'*), 143, 156, 160, 169, 184, 188, 189, 215, 220, 235, 243, 245, 258, 263, 264, 266, 268, 274, 275, 281—283 (// *клин*), 306, 307, 309, 310, 312, 313, 316, 318, 325, 334, 350, 353, 354 (// *клиˈне^{и}ц'*), 358, 359, 362, 363, 372, 382, 385, 387, 391, 393, 394, 397, 398 (// *ˈпаскил'*), 402, 407, 417, 422, 436, 437, 442, 446, 462, 467, 469, 471, 479, 484, 486, 487, 489, 491, 499, 507 (// *заˈк'ійка*), 524, 527, 528, 536, 559, 562, 574, 582, 584 (// *заˈтинок*); *паскˈли(е)н* — 55, 190, 237, 316, 319, 463, 471, 486, 490, 517; *поскˈлин* — 196; *ˈпаскли(е)н'* — 167, 236 (// *ˈпасцин*), 252, 399, 405, 412, 435, 439, 465, 467, 492, 549, 564, 587, 615; *паскˈлин'* — 308; *пас(')кˈл'ін* — 276, 495; *ˈпаскл'ін* — 561; *ˈпаскл'ін'* — 300, 396, 498, 610; *ˈпаскли(і, е^{и})но(у)к* — 103, 106, 157, 161, 163, 182, 192, 219 (// *кли^{е}ˈнок*), 229, 260, 272, 273, 348, 361, 368, 379, 382, 384; *ˈпастлин'* — 168; *ˈпайсклин* — 585; *ˈпаски(е)н* — 172, 311, 314 (// *ˈпасинок, ˈпаскин*), 395 (// *кˈлинчик*), 483, 556; *ˈпаск'ін* — 304, 329 (// *клиˈнец, ˈпасклин*); *ˈпаск'ин'* — 305, 608; *ˈпаскін'* — 509, 546, 547, 551, 557, 607, 614; *ˈпасколен'* — 504; *ˈпасковен'* — 154; *ˈпастове^{и}н'* — 203; *ˈпастив'ін'* — 173; *ˈпаскв'ін'* — 388; *ˈпаскрін'* — 548; *ˈпастин'* — 541; *ˈпаски(е)л'* — 261, 604; *ˈпаск'іл'* — 7, 109, 133, 136 (// *кˈлинец'*), 140, 142, 231, 239, 241 (// *клиˈнец*), 247, 249, 251, 253, 256, 258 (// *клиˈнец'*), 271, 285, 290, 293, 299, 304, 496 (// *ˈпастин'*), 503, 661; *ˈпаст'іл'* — 292; *ˈпасх'іл'* — 112, 113 (// *кˈлине^{и}ц*), 255, 296; *ˈпасхол'* — 475; *пасˈк'êл'* — 28, 265; *пасˈк'іл'* — 233, 244, 259, 278; *паскˈв'іл'* — 294; *пˈласк'ін'* — 130, 138; *пласкуˈнок* — 223; *ˈпаслинок // коˈлочок* — 212; *ˈпасинок* — 80; *ˈпастенок* — 343; *ˈпаскл'он* — 83; *ˈпаскле^{и}нт* — 436, 472; *ˈпасквинт* — 475; *ˈпаскме^{и}н* — 514; *ˈпакл'іпен'* — 662; *кˈлинпас* — 319, 483, 556; *пас* — 79.

Лексема *по(о^{у}, у)ло(о^{у}, у)тˈно* 'частина коси між жалом і прутом' спорадично фіксується в усьому ареалі тому; *пˈйа(е)тка* 'задня частина коси, яка прикріпляється до кісся' — майже суцільний ареал у межах тому; *пйа(е)ˈта* (*пеˈта*) — 9, 10, 15, 16, 19, 46, 48, 110, 368, 558, 634—636, 647, 652, 654, 657; у цьому ж

значенні: *(г, в)ˈухо* — 4, 29, 36, 47, 51, 63, 64, 76, 78, 79, 84, 92, 115, 117, 128, 149, 159, 173, 178, 219, 220, 231, 239, 307, 321, 323, 324, 330, 422, 430, 454, 455, 458, 469, 529, 649, 651; *(в)уˈхо* — 74, 80, 650; *ушˈко* — 68; *ˈшийа* — 35, 39, 42, 45, 633, 637, 641, 646; *шей* — 640; *ˈшийка* — 34, 66; *ˈшийа // пйаˈта* — 13; *теˈл :е* — 41.

У частині говірок фіксується назва для реалії 'передня, звужена й загострена частина коси': *ні(о, и, у°)с* — 14, 35, 64, 85, 640, 652, 655; *но(у°)ˈсок* — 9, 20, 117, 120, 149, 159, 191, 524, 582, 584, 647, 653, 654; *кі(о, у)ˈне(и)ц'* — 242, 257, 280, 283, 309, 321, 324, 330, 331, 434, 454, 557, 561, 568, 614, 615, 635, 667, 669, 677, 683; *ӡ оˈбок* — 122, 475; *ӡ'уˈбак* — 10; *ӡ'уˈбак* — 658, 659; *ӡ'уˈбак // куˈнец* — 632; *ˈӡубок // шп'іц* — 471; *шп'іц* — 509, 558; *ч'іˈпок* — 662; *ˈустр'а* — 487; а також для реалії 'невеликий виступ на п'ятці коси': *пуп* — 14, 16, 35, 42; *ˈпупик* — 18, 379; *ˈпуп'іц* — 39; *ˈпупеиц* — 479; *(в)ˈухо* — 52, 126, 138, 162, 241, 251, 280—283, 293, 318, 326, 329, 436, 447, 449, 456, 459, 469, 472, 520.

Т. III, ч. 1. Лексема *коˈса* утворює суцільний ареал у межах тому; *кіˈс':а* — теж виступає в усьому ареалі тому; *ˈк'іс :а* — 7, 23, 24, 37, 68, 73, 81, 99, 101, 125, 127, 130, 131, 135, 136, 151, 153, 179, 181, 190—193, 195—197, 199, 204, 208—210, 222, 248, 277, 280, 281, 287, 306, 307, 313, 319, 321, 354, 361, 362, 369, 375; *кос'ˈйо* — 49, 51, 110, 234; *кас'ˈйо* — 1, 85; *к іˈс':о* — 3, 4, 26; *к іс ˈйо* — 22, 25, 27, 28, 41; *к'іˈс'о* — 333; *киˈс'о // к'іˈс :а* — 5; *кіˈс :е* — 19, 31 (*// кіˈс':йе*), 296, 338; *кіˈс:е // кіˈс'а* — 164; *коˈс :е* — 2, 16, 19, 43, 44, 52 (*// киˈс :е*), 54, 56, 330; *кос'ˈйе* — 48, 57; *коˈс'е* — 40; *ˈкос'а* — 18; *ˈкосйа* — 350; *к'іс'ˈйа* — 327; *кіˈс:а* — 348; інші словотворчі варіанти: *сˈк'іс':а* — 288; *скіˈс':а // ˈкіс':а* — 309; *оˈк'іс':а // ˈк'іс :а* — 73; *к'іс'ˈц а* — 15, 21, 91, 97, 108—110, 113, 145, 157, 213, 214, 216, 217, 232, 243, 300 (*// кісˈце*), 308, 311, 318, 351, 355; *ˈк'ісц'а* — 316, 337; *к'ісˈце* — 13, 29, 35, 71 (*// кісˈт'а*), 78, 87, 89, 168, 182, 183, 194, 231, 244, 245, 259, 260, 263, 269, 271, 286, 344, 373; *кіс'ˈт'а* — 10, 75, 95, 122, 123, 176, 224, 253, 264, 266, 274, 275, 295, 359; *кис ˈт'а* — 161.

Назви *ручки* 'частина, яка прикріпляється до кісся і за яку держиться косар' відбито на карті № 90: *ˈручка, ˈвитка;* у коментарі: *ˈруч'ка, ˈручки, ручˈки, ˈв'ітка, рукоˈйадка, рукоˈйат', муˈнич'ка.*

Лексема *прут* 'потовщений край полотна коси' фіксується спорадично в усьому ареалі тому; *пруˈток* — 108, 184, 189, 350; *пˈрутик // прут* — 39; у цьому ж значенні *сˈпинка* — 41; *руˈбец'* — 338.

Лексема *жаˈло* 'гострий край полотна коси' утворює майже суцільний ареал у межах тому; *ˈжало* — 15, 24, 39, 40, 52, 53, 59, 71, 76, 83, 128, 132, 137, 151, 191, 201, 206, 208, 209, 248, 250, 259, 265, 267, 271, 277, 281, 282, 293, 311, 314, 321, 324, 329, 337, 341, 342; *ˈжаˈло* — 69, 73, 141, 174, 225, 226, 264, 274, 275. 279, 343, 346, 348, 350, 351, 353, 354, 357, 360—362; *жеˈл(·)о* — 226; *жеиˈло* — 76 (*// ˈжало*), 108 (*// жаˈло*), 285, 294, 295; *жиˈло* — 54, 158, 261, 263, 268, 322; *ж'аˈло* — 5; *ˈжаˈл·о* — 8, 21, 27, 39, 41, 53, 63, 67, 121, 152, 153, 250, 263; інші лексеми в цьому ж значенні: *ˈлезо* — 280, 296; *ˈлезв'ійе* — 131; *ˈл'езвійе* — 32, 223.

Назви на позначення грабок відбито на карті № 92: *грабˈки, гˈрабки, грабˈл'і, гˈрабл'і, кˈл'учка;* у коментарі: *гребˈки, грабˈц'і, грабеил'ˈки, гˈребка, грабˈлини, драˈбинка.*

Лексеми на позначення наперстка відбито на карті № 91: *наˈперсток, к'іл'ˈце, хоˈмутик;* у коментарі: *ˈперст'ін', наˈп'орстак, наˈперстик, напеирсˈта, кал'ˈцо, кол'ˈц'а, коˈлечко, хаˈмут, хоˈмут'ік, ˈпацик, ˈобруч, ˈперснак, колˈпак, крухг, ˈрифа.*

Пристосування у вигляді клинка, яким разом з наперстком прикріпляють косу до кісся, передають назви: *кл(·)ин* — 7, 8 (*// ˈпасклин*), 14, 32, 34, 106, 115, 147, 215, 218, 234, 299, 326, 360; *кˈлин':а* — 6; *кˈлін':а* — 298; *кл(·)иˈнок* — 1, 28, 39, 69, 71, 96, 99 (*// ˈпаск'інок*), 110 (*// ˈпастеир'*), 158, 224, 227, 245, 262, 273, 275, 318, 336, 338; *кˈлинок* — 345; *клинˈки* — 3, 35, 111; *клинˈк'і* — 16; *клиˈноч(')ок* — 2, 22, 35, 363; *клиˈноч(')ки* — 4, 9, 11; *кˈлин(')ч'ік* — 122; *кˈлинчик* — 212, 291; *кˈлинчики* — 95; *кˈлинушок* — 25; *прикˈлинушок* — 85; *кˈлинец'* — 67, 73, 74, 164, 253; *клинˈц'і* — 68, 84, 87, 97, 98 (*// ˈпасклинок*), 117; *кˈлин(')ц'і* — 76, 81, 92, 93, 108, 196; *ˈпаскл(·)ин* — 26, 48, 56, 58, 63, 66, 77, 78 (*// паскˈл ін*), 114, 119, 121, 137, 142, 145 (*// кˈлин чік*), 149, 151—153, 161, 162, 171 (*// клин*), 179, 187, 191, 193 (*// клиˈночок*), 195 (*// клиˈночок*), 216, 220, 229, 230, 239, 258, 261, 269, 283, 285, 308, 323, 355; *ˈпаскл(·)ен* — 49, 51, 113; *ˈпаскл(·)ин'* — 44, 79, 143; *ˈпасклен'* — 170; *ˈпаскл'ін'* — 40, 47, 166; *ˈпаскл'ін* — 42, 43, 82, 116, 118, 169 (*// наˈпаскол'ін'*), 173, 231 (*// ˈзат ішка*), 260 (*// кˈлиˈнок*), 274; *ˈпасклон* — 292 (*// клиˈночок*); *ˈпасклан* — 307; *ˈпаклин'* — 80; *ˈпакл'ін* — 107, 140; *ˈпастклин* — 176, 188; *ˈпастлин* — 294; *ˈпастиен* — 295; *ˈпасклинок* — 5, 19, 37 (*// клиˈнок*), 54, 61, 209; *ˈпаскˈлин* — 226; *паскˈл(·)ин* — 52, 53, 109, 131, 287, 357; *паскˈл ін* — 165, 290; *паскˈл'ін'* — 265; *пакˈлин // кˈлинц'і* — 15; *ˈнаскliе н:ик* — 46; *ˈпаскве иl'* — 21; *ˈпастиер* — 41; *ˈпастир'* — 57; *закˈлепок* — 69; *запˈл'ішок* — 194; *ˈзапˈл'ішка* — 135.

Назви *полотˈно* для частини коси між жалом і прутом і *пˈйатка* для задньої частини коси, яка прикріпляється до кісся, записано непослідовно в говірках по всій території тому.

Кількa записів фіксують назву для реалії 'передня звужена й загострена частина коси': *ноˈсок* — 8, 49, 128, 144, 167, 291; *н'іˈсок* — 82; *ˈносик* — 72, а також для реалії 'невеликий виступ на п'ятці коси': *пуˈпок* — 82; *пуˈпец* — 98, 99.

Т. III, ч. 2. Лексема *коˈса* утворює суцільний ареал у межах тому; *к'іˈс':а* 'держак коси' — розріджений ареал у межах тому; *кіˈс'а* — 2, 4, 9, 14, 16—18, 22, 35, 43, 53, 55, 61, 64, 69, 80, 90, 108—111, 114, 115, 118, 120, 125, 131, 141—143, 153, 155, 164, 211, 213, 224, 225, 227, 234; *ˈк'іс':а* — 63, 78, 81, 82, 85, 99, 103, 112, 126, 127, 132, 144, 154, 158, 161, 165, 167, 177, 183, 188—190, 192, 194, 197, 200, 202, 204, 207, 235, 240, 242, 246, 251, 255, 256, 258, 274, 294, 295, 301, 311, 312, 320, 324, 329, 336, 337, 353, 355, 367—369, 373; *ˈк'іс'а* — 174, 205, 212; *кісˈйа* — 371, 372; *кіˈс :е* — 65, 289; *кіˈс'е* — 199; *ˈкіс':йе* — 299; *кіˈс:е* — 231; *кіˈсе* — 374; *к'іˈс :о* — 241; *кіˈс'о* — 172, 275; *кіˈс ато* — 139; *кісˈт'а* — 247, 293; *ˈк'іст'а* — 209; *кіст'ˈйа* — 363; *коˈс':а* — 29, 300; *ˈкос':а* — 203; *кос'ˈйа* — 281; *коˈс':е* — 193, 279, 283; *каос'ˈйо* — 288; *коˈс :о* — 54, 287, 296 (*// косˈт'е*); у цьому ж значенні: *кіс ˈц'а* — 105; *кис'ˈц'а* — 321; *ˈк'ісц'а* — 322; *кісˈце* — 176; *кіс:ˈйа* — 6; *к'іс'іˈйе* — 48; *сˈк'іс':а* — 284; *к'іˈс'ак* — 123; *косов ˈйе* — 283; ремарки: 'у мовленні переселенців з Вінниччини — *к іˈс :а, к'іˈс':е,* а з Кубані — *коˈс :о*' — 289; *ˈруч(')ка* 'частина, яка прикріпляється до кісся і за яку держиться косар' — суцільний ареал у межах тому; *прут* 'потовщений край полотна коси' — нерегулярно записано в говірках по всьому тому; *пруг* — 163; *жаˈло* 'гострий край полотна коси' — спорадично в усіх говорах; *ˈжало* — 11, 15, 21, 31, 33, 48, 50, 54, 58, 63, 67, 68 (*// жнед'*), 75, 76, 81, 94, 95, 99, 127, 144, 151, 153, 155, 161, 166, 173, 174, 179, 180, 189, 192, 194, 195, 204, 218, 225, 227, 240, 251, 253, 282, 287—289, 303, 309, 324, 336, 350, 360, 364, 367; *ˈжаˈло* — 32, 106, 198, 276; *жиˈло* — 18, 165, 167, 177, 206, 213, 222—224, 338, 339, 352; *ˈжело* — 43; *жеˈло // жаˈло* — 283; *жасˈло* — 101; у цьому ж значенні: *ˈлезо* — 14, 248; *ˈл'ізво* — 149; *в'істˈро* — 2; *грабˈки* 'пристрій для косіння високорослих злакових культур' — записано непослідовно в усіх говорах; *гˈраб(п)ки* — 20, 25, 82, 135, 137, 140, 151, 153, 167, 174, 195, 200, 204, 205, 225, 231, 253, 352; *гˈрабˈки* — 24, 181, 186, 190; *гˈрабк'і* — 119; *гребˈки* — 50, 62, 68, 171, 173; *гр'ебˈк'і // грабˈки* — 303; *граˈбики* — 300; у цьому ж значенні: *грабел'ˈки* — 40, 44, 155, 175; *гˈрабл'і* — 284; *грабˈл'і* — 326, 365; у значенні пристрою, що є спрощеним варіантом грабок, відзначено: *кˈл'учка* — 214, 222, 223, 227; *луˈчок* — 22, 53, 73, 220, 221, 224; *дуˈга* — 318; *закабˈлука* — 118; *гранки* (з чотирьох зубків) — *луˈчок* або *роˈжок* (з однієї лозини) — 225; записи з інших населених пунктів, де відзначено дві назви для описуваного пристрою, не містять необхідних роз'яснень щодо наявності чи, відповідно, відсутності семантичної диференціації наведених лексем: *грапˈки* або *кˈл'учка* — 2, 135, 339, 340; *грабˈл'і* або *дуˈга* — 338; *гˈрапки* або *луˈчок* — 200; *луˈч'ок* або *грапˈци* — 288; *луˈчок, гˈребки* — 68; *луˈчок, грабел'ˈки* — 40; *наˈперсток* 'пристосування у вигляді кільця, яким скріпляють косу з кіссям' — досить компактно фіксується по всьому тому; *наперсˈток* — 157; *наˈперстик // наˈперсток* — 114; *наперсник* — 133, 134; *наˈперстик* — 168, 212, 356; *наˈперˈсок* — 363; *ˈперстин'* — 37, 75, 80, 120, 213; *хаˈмут* — 321, 322; *кіл'ˈце* — 325, 338 (*// наˈперсток*), 357 (*// наˈперсток*); *кіл'ˈцо* — 364; *кол'ˈцо* — 339, 340; *кол'ˈцо // йарˈмо* — 306; *кол'ˈцо // наˈперсток* — 28.

На позначення клинка, яким прикріпляють косу до кісся, відзначено лексеми: *клин* — 2 (*// кˈлинчик*), 13, 18, 65, 75, 124, 163, 172, 192, 216, 227, 252, 281 (*// ˈпаколен'*), 308, 321, 327, 338 (*// кˈлинушок* і *ˈпаслин*), 342, 351, 362, 364; *клиˈнок* — 36, 68, 73, 84, 89, 90, 105, 110, 142, 188, 197 (*// ˈпаскнил'а*), 222, 273, 276 (*// клін*), 292, 301, 302, 339, 340, 343, 353; *клинˈки* — 50, 62; *кˈлинчик* — 10, 363; *кˈлиˈноч(')ок* — 168, 256, 315; *клешˈночкие* — 286; *кˈлинушок* — 140, 238, 278, 284; *ˈпасклин* — 38, 47, 48, 51, 53, 70, 99, 102, 104, 135, 175, 206, 211 (*// ˈпасклинок*), 215, 223 (*// клин*), 224, 258, 261, 337, 348, 354, 357, 361, 370, 371, 375; *паскˈлин* — 64, 95, 169, 293 (*// клиˈнок*); *паскˈлен* — 41; *ˈпастлин* — 74; *пацкˈлин* — 153; *ˈпаклин* — 213; *ˈпаскин* — 220; *ˈпасклен'* — 31, 60; *ˈпаскл'ін'* — 32, 313; *паскˈл'ін* — 115; *ˈпаск'ін'* — 225; *ˈпасклинок* — 26; *паскˈлен* — 82; *ˈпастил'* — 19; *ˈпасˈкул'* — 352; *пасˈкун* — 133; *паˈкил'* — 369; *ˈпаскол* — 49; *ˈпастик* — 55; *ˈпаскладт // ˈпаскилы* — 152; *паˈсок* — 134; *ˈпасинок // паˈсок // ˈпасклин* — 22; *п ідкˈлатка* — 162; *к іˈлочок* — 183; *пˈл ішка* — 14, 24 (*// ˈпаскин*), 29, 37, 108, 114, 118, 212, 214, 219; *ˈзапл'ішка* — 318.

Назви інших частин коси: *полотˈно* 'частина коси між жалом і прутом', *пˈйатка* 'задня частина коси, яка прикріпляється до кісся', *ноˈсок* 'передня звужена й загострена частина коси' записані нерегулярно в усіх говорах тому; назву для невеличкого вистику на п'ятці коси відзначено лише в двох пунктах: *ˈпунчик* — 125; *боˈродка* — 102.

25. Ціп і його частини: *ціˈпильно, ˈкапиця, бич..?*

Т. І. Лексема *ц іп* утворює суцільний ареал у межах тому (рефлексацію ě та характер **ц** відбито на карті № 3).

Лексеми на позначення реалії 'коротка частина ціпа, якою б'ють, виколочуючи колос' відбито на карті № 167: *бич, біч, бич', биˈчук, биˈйак, бі'йак;* у коментарі: *биiч, быч, б'ич, беиˈйак, биiˈйак, беˈйак, ˈбийак, биˈчок, ˈб іцук, биˈйац, буˈйак.*

Назви частин ціпа: *ц і(е)ˈпи(і)л(л',л·)но(а)* — майже суцільний ареал у межах тому, словотворчі варіанти цієї ж назви: *цеаˈвˈйо* — 4; *цеˈповˈйе* — 51, 56; *цеˈп і(и)л :е* — 67, 71—73, 100, 104, 105, 112, 114, 128; *цеˈп іл йе* — 99, 101; *це(а, і)ˈпи(і)л'н'а* — 6, 14, 19, 66, 97, 139, 178, 187; *цеˈпи(і)л'н е* — 93, 95, 98; *ц(')еˈп'іл(')не* — 2, 16, 106, 108, 113, 131, 133, 134; *ц(')еˈп'і(и)лно* — 2, 108; *цеˈпил :а* — 108; *цепаˈв ішчае* — 96; *ц іпˈлина* — 685; *ц'іˈпишче* — 836, 910; *ц'і(е)ˈпило* — 28, 459, 499, 502, 633, 689, 692, 715, 898, 901, 911, 912; зафіксовано ще в цьому ж значенні: *ˈдержан':е* — 237; *ˈручка* — 912.

У значенні 'пристосування з ременю, що прикріпляється до кінця бича й ціпилна' майже в усіх говірках тому вживається лексема *каˈпи(і)ц(')а;* відзначено також: *ˈкаˈбиц'а* — 485, 810, 829; *ˈужик* — 40; *ˈкожух* — 912; *гуж* — 21.

Для позначення реалії 'ремінь, яким зв'язують капицю бича з капицею ціпилна' зафіксовано лексеми: *ˈувйаз'* (*ˈув(')йаз, ўвйаз', ˈув'аз('), ˈув(')ез', ˈувйез', ˈв(г)увйаз', ˈвувез', ˈвіўйаз', вйаз', ˈовйаз'* — в усіх говорах тому; *вйаˈзок* — 376, 377; *в'аˈзок* — 383; *ˈзаўйазка* — 745; *зат'аˈгач* — 332; *пˈри(і)в(й)азка* — 9, 13, 21, 22, 32, 33, 36, 44, 66, 105; *пˈри(і)в'(й)езка* — 69, 71, 73, 104, 157, 918, 919; *пˈр'ів(')(й)аз'* — 4, 17; *ˈувйазка* — 30; *ˈувезка* — 28; *ˈзавйазка* — 903; *ˈувйазні* — 412, 414; *звйаз'* — 167. Відзначено також лексеми, *у(ў)шиˈвал(')ник* — 42, 150, 171, 181, 263, 274, 303, 304, 312, 389-394, 397, 413, 474, 558, 566, 660, 667, 670, 676, 677, 680, 681; *ˈу(в)ши; вал'ни(і)ки(і)* — 1, 124, 380, 381, 400, 414, 580, 604, 679, 682, 888: *ўшиˈвал'но* — 265; *ушивˈник* — 49; *у(в)ˈшивач* — 289, 742, 751; *вуˈжок // гуˈжок* — 20; *ˈгужик* — 25, 29, 222; *гуˈжоўка* — 37; *ужˈва* — 341; *гуˈж'і* — 51; *гуж* — 917; *хужˈва // зˈлігач* — 47.

Т. II. Лексема *ц'іп* фіксується в усіх говорах (рефлекси **ě від**бито на карті № 3).

Лексеми на позначення реалії 'довга частина ціпа, яку тримають у руках, вимолочуючи колос' відбито на карті № 311: *ц'іˈпилно, ц'іˈпил'но, ц'іˈпиўно, ц'іˈпило, ц'іˈпино, ціпоˈвина, ц'іпелˈн'анка, ц'іˈпоўйе, дерˈжак, ˈпалиц'а, ˈручка;* у коментарі: *ц'іˈпил'н'а, ц'іˈпил'н'е, ц'іˈпилна, циˈписко, ц'іˈпиˈна, ціˈпин'а, ц'іпиˈн'е, ц'іˈпиˈвино, ц'іпоуˈвиноу, дерˈжилно, дерˈжално, ˈдержало, ˈдержело, дерˈжана, ˈдержак, ˈдиржак, паˈл'ічка, ручˈн'ек, цеˈпідло, циˈповиско, триˈмак, бук;*

лексеми на позначення реалії 'коротка частина ціпа, якою б'ють, вимолочуючи колос' відбито на карті № 146: *биˈйак, біˈйак, бич, біч, ˈбилен', ˈб'ілен';* у коментарі: *биˈйок, бйак, биˈйах, обиˈйек, біˈйег, биˈчак, б'іˈл'ак, забиˈйак, ˈбилен, ˈбеилик', біˈлинйа, ˈбыл'це, ˈбило, убиˈвал'ник, ˈкачелка, дриўˈце;*

лексеми із значенням 'пристосування з ременю, що прикріп-

люється до кінця бича й ціпилна' відбито на карті № 310: *'капиц'а, ка'пиц'а, вуж, 'вужик, у'жоўка, гуж'ва, ус'тигва, 'вуголоў, 'вуголово, го'лоўка, 'вуглоў, 'вуглово;* у коментарі: *'капка, о'капіцй, 'гужик, оус'тугви, 'вуголова, ў'гол·ова, 'вуглово, 'вугливо, 'вугол, вуг'ло (уг'ло), 'вугли, 'уголовок, 'уголовин , 'уливо, 'улово, голо'ви, '(в)уголови, 'вуголва, 'угблдвка, 'гблдўки, б'рацки'.*

У значенні 'ремінь, яким зв'язують капицю бича з капицею ціпилна' нерегулярно в усіх говорах тому записано лексему *'увйаз'* (*'гувйаз', 'вувйаз', 'ув'із('), 'увйаз, 'вув'ез', 'вувіз', 'вивйаз'*); засвідчено словотворчі варіанти: *в'йе(и)ска* — 230—232; *звйаз'* — 195; *зв'йазка* — 663; *св'йазка* — 91; *з'йаска* — 668; *з'в'аска* — 665; *'завіска* — 233; *'повйаз'* — 120; *по'ў'иезка* — 472; *(в)'ув'йа(е, и, і)ска*— 235, 261, 264, 268, 409, 412, 434, 435, 437, 475, 504, 507, 510, 527, 559; *виў'йаска* — 252; *'вовйізка* — 259; *'віўйаска* — 407; *'вув'іска* — 251, 334; *'у'йаска* — 405, 426, 440, 442, 558; *'увізка* — 300; *вйа'зач* — 121; *вйа'зук* — 5; *в а(о)'зок* — 432, 433; *прив'йазкі* — 100, 653; *пр'йеск і* — 650; *п'рийазки* — 105; *п'рйвйа(е)зка* — 79, 651; *привйа'зак* — 151; *прийза'ки* — 632; *привйа'з ук* — 69, 73; *пур'вазок* — 677; *'вив азки* — 189; *'увйаж* — 160; *з'йазич* — 448; *зв'йезуш* — 122; *вйа'зал ник* — 47. У західноволинських говірках локалізуються поодинокими вкрапленнями варіанти: *при'зук* — 26; *прі'зук* — 78, 637; *прізу'кі* — 63; *прий'зук* — 9, 16, 44, 45; *пир'зук* — 42; *пири'зук* — 51; *про'зук* — 11, 40; *прозу'кы* — 639; *пру'зук* — 19, 39, 47, 52, 623; *прузу'к(')и* — 635, 640; *прузук 'йе* —631; *пру'зак* — 77, 625, 633, 642, 645, 646; *пру'сак* — 65; *пруза'ки* — 34, 619; *пруза'к'і* — 48, 617; *пру'зок* — 641; *при'зак* — 66, 67; *прузи'ки* — 618; *призи'вок* — 14; *пр із'воки* — 22; *п'ривзок* — 58; *круз а'ки* — 61. Записано ще різні фонетичні й словотворчі варіанти назв з коренем *ре'м ін* (*ра'м ін , рем і'нец , риму'нец , ре(а)му'шок, ре'минчик, реим'і'н'ака, рімін'ча, ри'мін а*): 4, 10, 19, 35, 92, 115, 138, 194, 270, 272, 300, 331, 419, 425, 430, 439, 447, 449, 469, 508, 509, 511, 564, 569, 613, 670, 683.

Відзначено також: *у'жоўка* — 271, 654—659; *у'жбўка* — 422; *'ужик* — 46; *вуж'ва* — 101; *ў'ши'вач* — 41, 53, 174, 183; *виш'вачи* — 176; *'пуmo* — 43, 177, 180, 181, 340; *шну'рок* — 11, 273, 306; *шнур'кй* — 649; *шну'рочкі* — 108; *шну'ріўка* — 509; *'мотузок* — 669; *моту'зок* — 15, 273; *по'т агач* — 39, 41; *'колко* — 483; *кіл''це* — 484; *'кота* — 484; *ўстуг'ви* — 524; *спру'вец* — 122; *спра'ж ек // спра'жак* — 13; *'паски'* — 634; *жи'вец* — 587; *ко'р'ічка* — 486, 490; *'жили* — 491; *пере'весла* — 489; *'рипи'ц а* — 212; *вуз'ли* — 468; *су'пона // с'у'пона* — 471; *су'пон а* — 498; *су'поўно* — 479; *су'вора* — 6; *астуш'ки з шкіри* — 525.

Т. III, ч. 1. Лексема *ц ін (ц'еп, ц'іеп, цеп)* утворює суцільний ареал у межах тому.

Назви частин ціпа: у значенні 'держак ціпа': *ц і'пил(л', л·)но* — майже суцільний ареал у межах тому.

Відзначено також: *ц'і'пило* — 56, 59, 250, 262, 272, 274, 275, 287, 333; *ци'п' іл·н а* — 102, 124; *ц і'пил н а* — 121, 246; *ці'пал н а* — 244; *ц і'пил на* — 245; *ц і'пилтин е* — 304; *ц і'пише* — 338, 343; *ц і'пил ник* — 307; *дер'жак* — 32, 85, 124, 127, 160, 181, 205, 212, 226, 234, 249, 261, 269, 277, 292, 294, 316, 320, 323, 342, 347, 351, 364, 368; *деир'жало* — 96; *'держал но* — 17; *держал'но* — 226; *деир'жал е'н* — 39; *'ручка* — 128, 131, 132, 135, 157, 224, 307, 326, 350, 353, 357, 370, 371, 373; *'руч ка* — 221; 'коротка частина ціпа, якою б'ють, вимолочуючи колос': *бич(')* — суцільний ареал у межах тому; *ц'і'пинка // бич* — 39; *цур'пашок // бич* — 127; *хлеист* — 234; *бат іе* — 316; *'меч ік* — 347; 'пристосування з ременю, що прикріплюється до кінця бича й ціпилна': *'ка'пи'ц(')а* — суцільний ареал; *'капи* — 341; *'кичка* — 357; *хаму'ток* — 252; *хаму'тец* — 316; *хоу'му'тец // 'капиц а* — 283; *шку'ра'ток // 'капиц'а* — 223, 338; *'шийка* — 262, 269, 351; *каб'лучка* — 287; *пеит'л'а* — 288, 295, 312; *'петл і // реим ін'ц і* — 356; *п'р ажка* — 323. Можлива диференціація залежно від того, чи капиця прикріплена наглухо, чи вільно й може обертатись: *'капиц'а, глу'ха 'капиц а* — 14; *'капиц а, 'полукапеиц а* — 86, 100; 'ремінь, яким зв'язують капицю бича з капицею ціпилна': *'ув(')йаз'* — 15, 21, 22, 46, 49. 53, 67, 70, 72, 96, 99, 100, 179, 226, 259; *'ув'аз'* — 35, 196; *'вуўйаз* — 8; *ув'йазка* — 57, 133; *'умн'аз* — 115; *се аз'* — 128, 132; *'повйаз* — 78; *виш'вал(')ники* — 5, 86, 97, 113; *виш'вал ник* — 6, 71, 74, 75, 108; *у'шиўники* — 100; *'рипиц а* — 178, 219; *'вужик* — 187; *'вушко* — 192; *кіл 'це* — 338; *'ремін'* — 27, 40, 43, 170, 273, 291, 299, 312, 325, 353; *рем'і'нец'* — 3, 37; *реим'і'шок* — 117, 194; *сере'м'ат'іна* — 32.

Т. III, ч. 2. Лексема *ц'іп* становить суцільний ареал у межах тому. У значенні 'держак ціпа': *ц'і'пил(')но* — майже суцільний ареал, *ц'і'пило* і *ц'і'пил'н'а* — фіксується зрідка в говірках півдня України, *деир'жак* — розріджений ареал в основному на схід від Дніпра, *'ручка* — у поодиноких говірках на схід від Інгульця й Дніпра, а також у Криму, *'палка* — у кількох говірках Миколаївщини, Херсонщини та в Криму. Для позначення реалії 'коротка частина ціпа, якою б'ють, вимолочуючи колос' зафіксовано: *бич(')* — майже в усіх говірках тому, *би'йак* — досить компактний ареал у північно-західній частині тому, *'палка* — вкраплення в Причорномор'ї та в Криму біля Джанкоя й Керчі.

У значенні 'пристосування з ременю, що прикріплюється до кінця бича й ціпилна' відзначено лексеми: *'ка'пиц'а* — майже суцільний ареал у межах тому; *ка'биц'а* — 196, 202; *ре'м ін'* — вкраплення в говірках Причорномор'я, *'шийка* — поодинокі говірки Криму й Кубані.

На позначення реалії 'ремінь, яким з'єднують капицю бича з капицею ціпилна' спорадично записано: *'увйаз'* — 26, 170; *'у'в'аз'* — 162, 165, 167; *'вуўйаз'* — 108; *вйа'зал'но* — 90; *поў'йазка* — 103; *ха'мут* — 14; *ха'мут'ік ре'м'інний* — 99; *реим'н і* — 38; *при'вой* — 187.

26. Прилад для биття конопель: *би'тельня, 'ламанка, з'бивanка, 'терниця ('терлиця), пот(е)'ребня..?*

Т. І. Лексема *'т(')ерни(і)ц а* утворює розріджений ареал у межах тому; *'терлиц'а* — 120, 695, 697, 700, 701, 705, 708, 714; *'терниц(')а // 'терлиц а* — 103, 257, 693, 703, 754; *би'тел'н а* — 213, 217, 222, 451, 526, 546, 761, 763, 766, 788, 805, 811, 816, 821, 823, 826, 833, 836, 841, 852, 854, 857, 865, 870, 882, 885; *ба'тал н а* — 483, 738; *ба'тел н а* — 694; *па'тел н а* — 437, 696; *ба'тел н а // па'тел'н'а* — 444; *би'тел а* — 568; *'битниц'а* — 262, 294, 299; *'ламанка* — 410; *м'йал'ніца* — 7, 15—17; *'м'ал'н'іца* — 8, 190; *'м'ал':іца* — 13; *м'н алка* — 202; *'ламанка* (частіше) *// тереиб'ниц'а* — 426; *би'тел н'а* 'прилад для первинної, грубої обробки конопель і льону' — *'терниц а* 'прилад для вторинної, тоншої обробки конопель і льону' — розріджений ареал на території всіх південних говорів тому; як свідчать ремарки, з такою ж семантичною диференціацією вживаються, імовірно, також лексеми (нижче другий член цього протиставлення — лексему *терниця* опускаємо): *'битка* — 640, 647, 666, 670—674, 678, 681, 683, 684, 889, 890, 912; *'битка // би'тел н'а* — 343, 644; *би'тел н а // би'тел ниц а* — 577, 641, 646, 774; *'бит'іл'ниц'а // 'бител ниц а* — 660; *би(а) 'те(а)л'ниц а* — 341, 448, 473, 486, 554, 621, 623, 635, 657, 667, 688, 690, 717, 718, 892, 896, 898, 909, 914—916; *па'тел н'а // 'ламанка* — 696; *би'тел ниц а // 'битниц а* — 561; *би'тел ниц'а // би'тел'а* — 618, 682, 895; *биеі'тел'н'а // би'тел ниц а // 'битниц а* — 302; *би'тел'а // 'битниц'а* — 565; *би'тел'а* — 569, 572, 591, 593, 595, 599, 602, 606—611, 613, 616, 894; *би'тел а // би'тел н а* — 560, 574; *би'тел а // 'битка* — 677; *би'тел а // би'т'іл ка* — 371; *би'тал н'а // 'бител ниц а* — 659; *би'тел н а // 'битнеиц а* — 600, 603; *би'тел'ниц а // 'битниц'а* — 601; *би'тел'н'а // т і'пал'н а* — 541; *би'тел'н'а // 'ламанка* — 539; *'битниц'а // 'ламанка* — 420, 656; *би'тел'н'а // з'биванка* — 342; *'битеил ниц'а // 'ламанка* — 655; *з'биванка* — 215, 223, 224, 226, 230; *би'тус а* — 424; *'бийниц а* — 246, 255, 256, 264, 290; *'б'іјниц а* — 261, 484; *'бо(оу)йка* — 276; *бий'чак // бой'чак* — 144; *'битник* — 333, 334; *'ламанка* — 139, 145, 166, 168, 174—176, 407, 411, 413, 414, 416, 418, 428, 649—652; *'ламанка // ла'мал неиц'а* — 173; *ла'мака* — 96, 159; *ло'мал'ниц а* — 141; *'ломка* — 191; *'ламн'а // ла'мал'ниц'а* — 137; *ло'муха* — 249; *ло'муха // ле'муха // 'ломанка* — 253; *ло'муха* — 257; *ло'муха // ло'м'ілка* — 259; *ла'міеійка* — 83; *ло'муха // би'тел'н'а* — 251; *рак* — 330; *ча'вуха* — 201; *т і'пал н'а* — 194; *т і'пал'ниц'а* — 654; *т'і'палка* — 92, 182; *'тіепалка* — 86.

Відзначено також: *'битка, 'терниц'а* 'пристрій для первинної й вторинної обробки конопель' — *доў'бшка* (для биття льону) — 673; з такою ж семантичною диференціацією: *'битал ниц'а, 'терниц а* (для конопель) — *доў'бшка* (для льону) — 679; *'терниц'а* (бити коноплі) — *би'тел н а* (бити льон) — 552; *'терниц'а* (терти коноплі) — *тре'пачка* (витріпувати кострицю) — 240, 241; *'терниц а* 'пристрій для ручної обробки конопель', *л'оном'н'алка* 'пристрій для машинної обробки конопель' — 243; *ба'тел н а* 'велика залізна щітка, що прив'язується до ослона', *'терниц а* 'маленька щітка' — 750.

На підставі ремарок: *'терниц'а* — «пристрій для биття конопель», *треп'ло* — «пристрій для очищення» — (116) можна припускати, що з таким же значенням вживаються ці лексеми в нас. пп. 6, 20, 47, 87, 111, 114, 119, 311, а також: *'терніца — тре'пало* — 74; *'терница — т'репл а* — 78; *'терница — три'пачка* — 38; *'ламанка, 'т'ерница — треп'ло* — 131.

Основуючись на ремарках типу: *'битниц'а* «пристрій для обламування костриці на коноплях», *'терниц'а* «пристрій для попередньої обробки конопель і зм'якшення волокна», *м'н'алниц'а* «пристрій для остаточної обробки конопель перед пряжею» (225), припускаємо семантичну диференціацію: *'терниц'а, би'тел'н'а, 'ламанка* 'пристрої відповідно для попередньої і наступної обробки конопель і льону' — *м'йал ниц а, м'йал'н а, м'йал'іца* 'пристрої для остаточної обробки': *'т(')ерни(і)ц(')а, м'йал(')ни(і)ц(')а* — 24, 28, 43; *'терніца, м'йал іца* — 27; *'терниц'а, м'йал'н'а* — 135; *'терниц'а, м'н'ал'н а* — 167; *'терниц(')а, м'н ал(')ниц(')а* — 162, 169, 236, 246, 421; *'терниц'а, м'йалниц'а // м'н алниц'а* — 336; *'терниц а, м'йалка* — 235; *ла'мал ниц а, 'терниц'а, 'мал'ниц а* — 186; *'ламанка, 'терниц а, м'йалниц а* — 132; *би'тел н'а, 'терниц'а, м'йалка // м'йал'н'а* — 567; *'ламанка // т'і'палка, м'н'ал'н а* — 419; *би'тел ниц а, 'терниц а, м'н'ал'н'а* — 517; *би'тел'н'а, 'терниц'а, м 'йал'н'а* — 559; *би'тел'н а, 'терниц'а, м'н ал'н'а* — 588; *'бител'н'а // би'тел ниц а // з'биванка, 'терниц'а, 'м'ал'ниц'а* — 663; *ба'тел н а, 'терниц а, м'йатка* — 692.

Можливо, різні етапи процесу обробки конопель (записи не дають необхідної деталізації значення) відтворюють лексеми: *'ламанка, 'терниц а, виг'лажуванка // г'лаженка, треп'ло* — 128; *'ламаниц а, 'терниц'а, м'н ал ниц а, г'ладел'ниц'а* — 158; *бі'телница // би'тел н а, 'терница, т і'пачка* — 208; *'битниц'а, 'терниц'а, три'пачка* — 254; *'битниец а, 'терниеца, 'т'іпалка* — 604; *ба'тел н а, 'терниц а, т і'пал н а* — 698; *ба'тел н а, 'ломанка, ви'тиранка* — 716; *давла'йуч ка // дав'л'учка, з'биванка, 'терниц'а, м'н'алниц'а* — 171; *бі'тел'н а, 'терниц а // 'терн іца, тр'а'пачка* — 205; *'пен ка, 'терница* — 19; *би'тел н а, 'терниц'а, т'і'пал н а* — 229; *'битниц а, 'терниц'а, м'йалниц а, три'палка* — 260; *'бойн а, 'терниц а, тер'тушка* — 281; *'ламанка, 'т іпалка, 'терниц'а* — 286; *'бітіл ниц а // 'бітілка, 'ламанка, 'терниц'а* — 429; *би'тел н а, 'терниц а, ло'муха* — 522; *би'т ілниц а, 'терниц'а, гла'д'ілниц а, м'йалниц а* — 587; *би'тел н'а, м'н ал н'а, 'терниц а* — 634; *би'тел н а // 'ламанка, 'т іпанка, 'терниц'а* — 650; *'битил(')ниц а // би'тел н а // з'биванка, 'ламанка, 'терниц а* — 653; *'ламанка, пи'тел'н а, з'биванка, 'терниц а, потеи'ребн'а* — 665; *'би'тал'н а // битал 'ниц'а // з'биванка, 'ламанка, 'терниц'а* — 668; *'би'тел н а // би'тал н а // з'биванка, 'ламанка, 'терниц'а* — 669; *ба'тел н а // би'тал'н'а, 'ламанка, 'терниц а // 'терлиц а, 'дерганка* — 754; *би'тел н а // з'биванка, 'ламанка, 'терниц а, пот'ребн а* — 835; *ба'тел н а, 'дергаўка, 'витеирка // 'терниц а* — 741; *би'тел'н а, тре'пачка, 'терниц'а* (для биття льону) — 207; *м'ал''н'іца, тр'ап'ло* — 8; *'т'ерніца, 'м алка, треп'ло* — 26; *'терница, м'йалница, тр'е'палка* — 40; *'терніца, тр'е'пачка, греб'л'унка* — 31.

Т. II. Лексема *'терни(і)ц(')а(-е, -і)* фіксується в усіх говорах у межах тому; *'т ерніц(')а* — 87, 88, 649, 651—653; *'ц ерни(і)ц(')а* — 85, 643, 650, 686; *'терлиц а* — 108, 109, 114, 117—120, 128—130, 132—140, 143, 153, 163—165, 170—173, 194, 210, 237, 239, 243, 249, 252—255, 257, 264—266, 268—272, 274, 275, 278—280, 282, 284—289, 291—294, 296—309, 311, 312, 314—331, 333—339, 349—359, 362—365, 377, 399—401, 405, 407, 409, 412—414, 432—434, 436, 462—486, 488—490, 492—499, 501, 503—525, 527—539, 541—545, 547—549, 551, 553, 554, 556—560, 562, 564—568, 571—573, 576, 577, 579—581, 583, 587, 588, 603, 604—607, 609, 610, 612, 613, 661—663, 667—671, 672а, 677, 680, 681, 683—685, 687; *'тел(')ниц'а* — 415, 418, 419, 423, 424, 426—428, 447, 450, 452, 454, 455, 458—461, 585; *'тел:иц(')а* — 417, 422, 429—431, 444—446, 448, 456, 457; *'та(еа)рн(л)иц'а* — 10, 120, 123, 127, 128, 523, 548, 607; *тер'тищ'а* — 665, 667; *би(і)'тел н а* — 33, 675; *ба'тел н а* — 370, 386; *ба'тал'н'а* — 222; *ба'талниц(')а* — 509, 575, 608; *батеиі'лей* — 550; *бата'леў* — 552; *бå'туха* — 23; *би'ванка* — 546; *з'биванка* — 224; *ча'вуха* — 74, 366; *'гупа* — 190; *'м'едлиц'а (-і)* — 232, 241, 244, 250; *м'йедлиц'і* — 247; *три'н'і* — 332; *'ло'манка* — 403, 404; *лама'ница* — 672; *ла'мал'ниц'а* — 676; *ла'ман* — 679; *трі(е)'пачка* — 410, 624; *тбў'кач* — 451; *т'і'палка* — 491.

У ряді нас. пунктів відзначено: ˈтерн(л)иц'а 'прилад для попередньої, грубої обробки конопель і льону' в протиставленні до інших лексем, що позначають прилад для наступної, тоншої обробки конопель і льону (далі наводимо лише лексеми, яким протиставляється ˈтер(л)н(л)иц'а: тр(і, а)ˈпачка — 15, 180, 618, 630, 658; треи(і)ˈн'а — 112, 114; терˈн'е — 111; трінь — 687; терˈнейа — 281; триˈнейе — 280; тˈр іл'і — 265; тр'іˈчи(е, а)ч(')ка — 268, 270, 276; ˈламанка — 275, 475; зˈламанка // в'іˈт:ираңка — 274; дерˈг'ійка — 549, 582, 584; перет'іˈрачка // прет'іˈрачка — 656; потиˈрачка — 659; в'ітиˈрачка — 299; чмôўˈхал(')ни(і)ц'а — 413, 415, 418, 421, 684; чмôˈхалниц'а — 423; чмуˈхач'ка // чмуˈхал·ниц'а — 417; чмуˈхачка — 434; ш'мôўˈхачка — 414; чмуˈхал'а — 426; гˈлад'н'іца — 672а, 680, 683; гˈладилниц а — 667; гваʒел'ˈниц'а — 665; можливо також: би(а)ˈтел'н'а — 367, 371, 387; баˈтал'ійа — 551; обиˈванка — 185; триˈн'ак — 239; мˈйендлиц'а — 324.

Лексема ˈтерн(л)и(і)ц(')а на позначення приладу для наступної тонкої обробки конопель і льону в протиставленні до інших лексем, що позначають прилад для попередньої, грубої обробки конопель і льону (далі наводимо лексеми, яким протиставляється ˈтерн(л)иц'а): би(і,а)ˈте(а)л'н'а — 70, 223, 225, 226, 372, 374, 375, 383, 387—389, 391, 393, 395, 396, 565, 571, 573, 576; ба(и)ˈта(е)ˈлей — 519, 521, 523, 525, 527, 548, 554, 555, 558, 559, 603, 614, 615; баˈтел'н'а // батеˈлей — 511; баˈтал(')ниц(')а — 569, 572, 574, 577, 578—580, 605—607, 610—613; батиˈлей // баˈтал'ниц'а — 557; батеиˈлейка — 512, 515, 518, 520; баˈтел'н'а // биˈтуха — 221; баˈтал'ійа — 547; баˈтал а — 513; баˈтайа — 509; ˈбитка — 17, 18, 20, 32, 40, 42; би(і)ˈтуха — 19, 24, 25, 207, 214, 218, 219; біˈйанка — 22; ˈб'ійниц а — 228; ˈбу(о)йка — 650, 651; б'іˈйуха — 47; зˈбиванка — 50, 91, 368; ˈгупа — 144, 175, 179, 183, 195, 198, 205, 208, 209, 215—217; ˈгопа — 210, 220; ˈбаба — 189, 194, 213; сіˈкач' — 11; ˈт'іпалка // ˈк'іпалка — 130; мˈн'алка — 184; мˈйедлиц а — 249; мˈн'адлиц а — 663; ˈм'едл'іц'е — 662; лаˈманка — 49, 471; ˈламачка — 26; лоˈм'ійка — 507; чаˈвуха — 176; тˈр'ін'а — 255; ˈтерн(л)иц а як загальна назва приладу для обробки конопель і льону, що протиставляється назвам приладів для попередньої, грубшої, й наступної, тоншої, обробки конопель: ˈтерниц'і, ˈламанка, шˈмул'енка — 283; ˈтерлиц'а, лаˈмал'а, чомˈхал'а — 444, 446; ˈтерлиц'а, ˈламанка, переˈтиранка — 252; ˈтерниц'а, вуˈт'іпанка, шмуˈл'енка — 277; ˈтерл·иц'а, ˈл·аманка, переитеиˈрачка, чˈмойханка — 412.

Записано також інші лексеми на позначення приладів для попередньої, грубшої, й наступної, тоншої, обробки конопель і льону (перша лексема в наведених нижче парах позначає прилад для попередньої обробки, друга — для наступної): ˈламанка, терˈчичка // триˈчичка — 261; ˈламанка, триˈчачка — 268; ˈламанка, пе(и)ре(и)ти(е)ˈрачка — 273, 411, 440, 682; лаˈманка, чмôўˈханка — 406; лаˈмачка, перетиˈрачка — 238; лаˈмачка, витиˈрачка — 234; лаˈмачка, віт:иˈрачка — 449; лаˈмачка, шморˈгачка — 235; ˈлаˈмачка, чмôўˈхачка — 408; ламаˈні(иі)ц(')а, глаʒеˈні(иі))ц(')а — 664, 673; ˈламаница, гладˈница — 674, 678; поˈс"іˈкачка, виˈтиˈрачка — 262, 263; ˈм'едлиц'і (мˈйедлиц"і, ˈмидлиц"і), триˈн'е (тирˈн'е) — 230, 231, 233, 245, 248, 251; ˈмидлиц"і // мˈйедличка, триˈч'итка // тирˈч'етка — 258.

Записано ряд лексем без тлумачення семантики (можливо, вони передають назви приладів для різних етапів процесу обробки конопель): биˈтуха, ˈтерниц'а, трîˈпач'ка // трîˈпач' — 12; ˈтерниц'а, ˈгупа, тріиˈпачка — 148; лаˈмачка, увс'іˈкачка, ˈтерлиц'а — 236; ˈтерлиц'а, ˈламачка, вис'іˈкачка — 237; мˈн'едлиц'і, двиˈн'е, триˈн'е — 242; ˈтерлиц'і, лаˈмачка, тріˈчичка — 264; ˈтерница, тріˈпачка, клиˈпачка, лаˈманка — 151; мˈйидлиц'і, треиˈн'и, мˈйалка — 256; ламаˈниец'а, терˈтиец'а, гвадел'ˈниец'а — 666; баˈтел'н'а, ˈламанка, зˈбиванка, ˈтерниˈца — 378; биˈтел'н'а, ˈтерниц'а, ˈт'іпанка — 392; ˈламанка, переитиˈраш'ка, ˈтерлица — 407; ˈл·аманка, переиреитиˈрачка, ˈтерниц'а — 442; ˈтерлиц'е, ˈл·аманка, ˈч'імханка — 472; ˈтерн'а, ˈтерниц'а, ˈбитка — 52; мˈн'алка, ˈтерниц'а, дерˈганка — 183; триˈчичка, ˈмидлиц'і, ˈтерлиц"а — 253; ˈтерниц'а, лаˈмачка, триˈт'ачка — 271; батаˈл·ей, сˈмас"ок // ˈтерл·ица, дерˈгійка // ˈдергайка — 609; ˈтерн'іц'а, пітиерˈн'а, ˈламанка — 655.

У частині говірок відзначено, що для попередньої обробки конопель і льону, для очищення їх від сім'я використовуються ще такі знаряддя, як: прач — 17, 77, 84, 93, 95, 100, 101, 105, 118, 119, 146, 161, 174, 176, 177, 180, 209, 618, 619, 625; пˈрал'нік — 85—87, 90, 649; пˈрані(и)к — 88, 267, 271, 467; каˈчал·ка — 109, 617, 618; каˈч'елка — 17; каˈчулка — 455; каˈчачко — 648; ц'і(и)п — 58, 119, 161, 176, 249, 267, 271, 290; приˈбівач — 73; кий — 119; друˈчок — 115, 129, 153, 158, 159, 259; руˈбел' — 147, 150; б'іˈйак — 152.

Т. III, ч. 1. Карта № 77: ˈтерниц'а, биˈтел'н'а, биˈтал'н'а, биˈт'іл'н'а, биˈтел'ниц'а, биˈтал'ниц'а, биˈт'іл'ниц'а, биˈтушка, ˈбитка, ˈламанка, лаˈмушка; у коментарі: биˈтел'ка, беˈтел'н'а, баˈтел'н'а, баˈтал'н'а, биеˈтел'н'а, биеˈтел'ниц'а, биˈдал(')н'а, биˈтіл·ка, ˈбит'ілка, беˈтел'ниц'а, биˈтуха, лаˈманка, ˈломанка, лаˈмайка, лаˈмалка, ˈламалка, лаˈмал'ниц'а, лоˈмок, лаˈмуша, лаˈмуха, тоўч'іˈйа, тоўч'иˈба, доўˈбашка, колоˈтушка, ˈбитниц'а, тиˈпел'ниц'а, т'іˈпалка, т'іˈпалниц'а, тіˈпал'н'а, потˈребн'а, потеˈребн'а, поˈтебн'а, деиˈрепа, мˈн'алка, мˈн'алниц'а, мˈн'ал'н'а, зˈбиванка, ˈмаманка.

Т. III, ч. 2. Лексема биˈтел'н'а утворює розріджений ареал у межах тому, варіант баˈтел'н'а фіксується на південному сході подільських говірок, які межують з Молдовою; биˈтел'ниц'а — засвідчується в говірках на Миколаївщині, Херсонщині й Кубані; батаˈлей — у частині українських говірок Молдови; зˈбиванка — поодинокі вкраплення на Херсонщині й у Криму. Лексема ˈтерниц а (зрідка ˈтерлиц'а), що позначає прилад для вторинної обробки конопель, поширена майже в усіх говірках тому.

27. Осінні сходи жита, пшениці: скараˈда..? П р и м і т к а: Якщо весняні сходи називаються інакше, треба це записати.

Т. І. Карта № 309: ўруˈна, ўˈруˈно, ўрун', скороˈда, озимиˈна, оˈзимка, сˈходи, паˈри, ˈзелен'; у коментарі: уˈруˈна, ўˈрона, вуˈруна, ˈруна, оˈруна, овˈруна, воˈруна, ўˈруни, уˈруни, овˈруни, ˈруˈно, угруˈно, уˈруно, овˈруно, воˈруно, уˈрун, оўˈрун', скараˈда, зимиˈна, паˈрі, зелеˈн'а, пашˈн а, озиˈма, ˈоз'ім, оˈтава.

Т. II. Карта № 316: ўˈруна, ўˈруно, ўрун, озимиˈна, зимиˈна, с'іўˈба, ˈс'ійанка; у коментарі: ˈруˈна, ўруˈна, (в)оˈруˈна, гоˈруна, вруˈно, ˈруˈно, врун, овˈрун, уˈрун, ˈоˈзим(а), ˈоˈзиˈмина, оуˈзиминеина, зимиˈна, сі(и)ˈба, сейˈба, соўˈба, сил'ˈба, сивˈба, сиіл'ˈбаца, сівиˈна, скороˈда, сˈходи, шч'іт; лексеми на позначення весняних (ярих) сходів збіжжя: йариˈна, йаринеиˈна, йаровиˈна.

Т. III, ч. 1. Карта № 94: ˈруна, руˈно, скараˈда, озимиˈна, оˈзимка, оˈзима, сˈходи, зеилеиˈн а; у коментарі: скороˈда, скораˈда, оˈзим'і, оˈзимн'і, оˈз'іма, оˈзиме, усˈходи, сход, зелен':а, з'ел'еˈн'а, з'л'еˈн'а, ˈзелен'і, ˈзел(·)ен', сˈхожі(о)с'т', оˈзиˈмиш'ч'е, скоросˈходи, оˈтава, поˈс'іви.

Т. III, ч. 2. Карта № 100: ˈруна, ўˈруно, скараˈда, оˈзимиˈна, оˈзимка, оˈзима, сˈходи, ˈзелен'; у коментарі: уˈруна, озимиˈни, оз'ім'іˈна, з'ім'іˈна, озимˈки, оˈзим'і, оˈз'ім, озиˈмина, озиˈма, оˈзимиш'ч'е, всˈходи, всход, сход, зелеˈн'а, з'еˈл'еˈн'а, скаˈрада, поˈс'ій, ˈцариеˈна, пашˈн а, ˈпарна, оˈс'ін':а.

28. Різні періоди росту і достигання жита, пшениці від сходів до повного достигання: (ˈжито росˈте в стрілˈки, викиˈдає ˈколос, налиˈвається, сˈпіє..?).

Т. І. У всіх говорах фіксується лексема сˈходит' (сˈходи, сˈходе) і спорадично росˈте (расˈт'ет', расˈц'от'ч'); ўˈрун'уйец(')(:)а, ўˈруниц(')а — 105, 249, 253, 340, 343, 513, 533, 534, 542, 549, 582, 697, 702, 745, 751, 767, 771, 775, 782, 784, 791, 820, 861; овˈрунит'ч'-с'а — 257; п'ідˈруниц':а — 480; ўкор'іˈн'айет'с'а — 507, 748, 781; з(')ел(')еˈн'і(іе)йе — 26, 71, 104, 285, 324, 340, 377, 399, 518, 634; з(')ел(')еˈнит'с'а — 108, 696; витиˈкайец':а — 310; виˈр'ізуйец'е — 863; вир'іˈзайец'а — 894; вистел'ˈкайец'а — 31; кушˈчиц'(:)а (кушˈчуйец'(:)а) — розріджений ареал у межах тому; кушˈчуйе — 209, 379; ˈкустиц'(:)а(-е) — 13, 56, 72, 125, 171, 324, 332, 363, 364, 531, 628; наˈкушчуйец'а (наˈкушчилос') — 27, 277; покушˈчилос' — 651; закушˈчилос' — 648; вкушˈчайец'а — 871, 873; розˈкушчуйец(')(:)а(-е) — 81, 105, 240, 244, 922; наˈкушчуйец':а — 283, 320, 634; оˈкушчуйец'а (оˈкушчилос') — 580, 667, 848, 879; наˈкустиц'а — 148; наˈкустуйец'а — 120, 307, 322; карˈч'іц:а — 65, 774; іˈде (п'ішˈло) ў кушˈч'і — 383, 682, 869, 875; беˈрец'а ў кушˈч'і — 896; росˈте ў кушˈч'і — 400; пидросˈтайе кушˈч'ами — 907; ро(а)сˈте у стˈрі(іе)лки(-і, у) — розріджений ареал у межах тому; йде (пішˈло) в стр'і(іе)лки(-у) — розріджений ареал у межах тому; викиˈда(йе) стˈрі(іе)лки — 45, 48, 256, 346, 416, 524, 525; пусˈкайе (пусˈтило) стˈрі(и)л'ки (стˈр'ілку) — 254, 255, 294, 303, 325, 348, 437, 440, 450, 466, 468, 534, 676, 710, 711, 713, 739, 773, 780, 855; випусˈка(йе) стˈр'ілку (стр'іл'ки) — 696, 756, 843, 863; випусˈкайе стˈр'іли — 716; жеˈне (ˈгонит, ˈвигнало) стˈр'ілку (стр'ілˈки) — 194, 445, 493, 671, 690, 718, 722, 742, 749, 750, 768; бйе стˈр'ілку — 715; бйе ў стˈр'ілку — 715; викиˈда(йе) стр'іл'ки (стˈр'ілку) — 45, 48, 144, 151, 160, 180, 194, 243, 256, 312, 346, 397, 410, 416, 524, 525, 547, 577, 656, 688, 710, 726, 727, 744, 780, 787, 869, 871; вибиˈвайе (ˈвибило) стˈр'ілку (стр'ілˈки) — 473, 721, 723, 748, 752; вибиˈвайе(ц':а) ў стˈр'ілку (стр'ілˈки) — 221, 433, 867; росˈте ў стˈр'ілах — 411; ˈжито ў стˈр'і(е)лках — 51, 169, 204, 244, 256, 326, 488, 612, 663, 729, 732, 751, 832, 846; ˈжито ў стˈр'іл'ц'і — 625; беˈрет'с'а ў стр'ілˈки — 415, 896; киˈдайіц':а ў стˈр'ілки — 830; (ви)ˈкиˈдайе стˈриілочку — 259, 348; іˈде ў стр'ічˈки — 898; стˈр'іл'чиц':а — 844, 899, 902; стр'ілˈкуйеит'с'а — 879; стˈр'інчиц':а — 902; росˈте ў стебˈло — 39, 56, 464, 646, 655, 874, 888; іˈде ў стебˈло — 400, 410, 628, 843, 846, 875; викиˈда(йе) стеибˈло (сˈтебла) — 469, 528, 739; росˈте стеибˈло — 877; іˈде ў сˈтебел' — 66; іˈде ў стебеˈл'ок — 177; росˈте ў стебелˈки — 87; стебˈлуйец а — 692; сˈтеблиц а — 857; іˈде (ˈв'ішло) ў ко(а)ˈлодо(а)чку (-и) — 3, 6, 12, 93, 101, 107, 131, 637; вбиˈвайец:а ў коˈлодочки — 166; ˈжи(і)то ў ко(ў)ˈлодˈках (коˈлодочках) — 20, 39, 94, 103, 157, 203; коˈлодітце — 88; пашˈло ў аˈтаву — 129; йдет' с аˈтави — 159; у (в)аˈтав'і(-е) — 134, 190, 920; заоˈтавилос' — 404; іˈде в траˈву — 416, 418, 709, 855; росˈте ў траˈву — 138, 473, 700, 713; ˈжито росˈте тˈравкойу (траˈвойу) — 412, 696, 703; росˈте йак тра·ва — 890; ˈжито ў траˈв'і — 301, 625, 695, 699, 701, 704, 712, 714, 732, 734, 832; пашˈло ў лук — 4; іˈде ў ствол — 72; іˈд'от в саˈлому — 73; іˈде в ˈпаганц·иі — 110; йде ў коˈл'ін'ц'а — 161, 226; викиˈдайе коˈл'інц'а — 644; вибиˈвайец':а ў коˈл'ін'ц'а — 864; ˈжито ў коˈл'іно — 497; ў дˈругому коˈл'інц'і ˈжито — 705; іˈде (пошˈло) ў ˈдудку (-и) — 50, 124, 141, 275, 307, 825; іˈде ў дудочˈки (-і) — 922; росˈте ў ˈдудки — 98, 128; бˈйец'а ў ˈдудочки — 129; жеˈне дудˈки — 445; пашˈло ў ˈп'і(е)рйа — 16, 307, 340; вибиˈвайе ˈп'ірйа — 237; ˈжито в ˈп'ірйі — 328; іˈд(')е ў пук — 65, 66, 68, 70, 74, 83, 125, 238; росˈте ў пучˈках — 130; іˈд(')е ў ˈпуч':а(йе) — 69, 70, 84; ў ˈпоучк'і — 17, 162; іˈде у ˈопук — 116; йде ў оˈпуц(')ку — 141, 159, 161, 189; росˈте ў оˈпуц(')ки — 165, 177; іˈде ў оˈпуц'ки — 171; іˈдет ў оˈпуц'іки — 186; іˈде в лоˈпуц'ки — 259, 319; воˈпуку — 119; в ˈруно — 205, 208; ˈжито ў ˈрунах — 33; росˈте ў тˈрубки (-і) — 2, 23, 27, 30, 32, 33, 35, 36, 38, 42, 45, 46, 51, 57—59, 78, 81, 88, 92, 128, 205, 208, 209, 227, 229, 250, 675; росˈте у трубочˈки — 161; ід(')е(т') (пошˈло) ў тˈрубку — 13, 24, 27, 49, 52, 56, 59, 201, 236, 248, 320, 368, 390, 406, 508, 515, 538, 570, 648, 742, 786, 800, 836, 857, 919; йде ў трубˈки — 728; росˈте до тˈрубки — 505; вит'аˈгайец а ў трубˈки — 510; беˈрет'ц'а в тˈрубк'і — 23, 134; висиˈпайец:а ў трубˈки — 28; викиˈдайе тˈрубки(-і) — 247, 918; ˈжи(і)то ў трубˈках (тˈрубочках) — 22, 26, 31, 33, 40, 43, 55, 61, 63, 77, 90, 206, 273, 505, 531; йде корˈчом — 740; ˈжито йде ў шч·ебел'ˈк'і — 921; исˈход'іт' скараˈда — 47; ў ˈцурках — 57; у ˈкосточк'і (весною) — 67; до ˈпервойі, до дˈругойі, до тˈрейт'ойі коˈлодочки росˈте — 163; ˈжито ў кˈрасці (як сходить) — 182; ск'іˈда(йе) кˈраску — 348, 450, 513, 526, 590; опаˈда кˈраска — 644; скиˈдайе расˈку — 450; пошˈл·о в ˈз'іму — 329; ˈвийшло із з'іˈми — 329; ˈпустит' кл'учˈки — 340; кˈл'учиц а — 845; ˈробиц'а зеˈлене — 348, 450; іде ў ˈлист а — 410, 452; йде ў ц'іўˈки — 642; ви(і)ки(і)ˈда(йе) ˈколос — майже суцільний ареал у межах тому; викиˈдайе коˈлос':а(-е) — 19, 21, 42, 127, 206, 207, 231, 246, 322, 340, 346, 415, 441, 444, 547, 734; вики(і)ˈда(йе) колоˈсок (колосˈки) — 21, 265, 329, 368, 525, 527, 535, 539, 560, 607, 662, 678, 679, 683, 837, 889, 890, 896, 902; викиˈдайе ў ˈколос — 881; викиˈдайет'с'а — 159; іˈде (пошˈло) ў ˈколос — 10, 16, 46, 74, 400, 671, 697, 727, 919; виˈходит' в ˈколос — 235; іˈде ў колосˈки — 860; вибиˈвайе ˈколос — 48, 107, 130, 136, 137, 141, 220, 223, 226, 232, 435, 473, 719, 721, 722, 740; вибиˈвайе коˈлос':а(е) — 138, 225, 432; вибиˈвайец'а кол·оˈсок — 828; вибиˈвайіц'а ў ˈколос — 724, 770; висиˈпайе ˈколос — 208, 221, 239, 243, 255, 284, 444, 459, 470, 486, 497, 718, 748, 755; висиˈпайе коˈлос'а — 718; виісиіˈпайе колосˈкиі — 57; висиˈпайец:а ˈколос — 72; ви(і)си(і)ˈпайе(ц(')):а) ў ˈколос — 27, 30, 66, 68, 438, 714; висиˈпайеца ў коˈлос':е — 28; пусˈкайе ˈколос — 714; випусˈка(йе) ˈколос — 89, 108, 147, 252, 257, 276, 303, 483, 843, 846; в іпусˈкайе коˈлос'е — 53, 205; росˈте (ˈвиросло) ў ˈколос — 58, 479; виˈходит' в ˈколос — 235; вигаˈн'айе (жеˈне) ˈколос — 157, 454, 709, 749; киˈдайіц':а у ˈколос — 830; упаˈдайе в ˈколос — 358; ˈсипиц'а ў

ˈколос — 701, 715, 716; поˈказуйе ˈколос — 459; набиˈвайет'с'а ˈколос — 433; в істуˈпайе ў колосˈк і — 31; ˈжито ў ˈколос'і(е) — 29, 77, 204;

ко(а)ло(а)ˈси(і)ц(ʼ)(:)а — зрідка в усіх говорах, ко(а)ло(а)ˈсуйец(ʼ):а — 1, 4, 20, 33, 38, 43, 45, 47, 54, 81, 86, 95, 96, 100, 108, 110, 111, 128, 184, 185, 196, 198, 235, 288, 293, 317, 352, 401, 417, 538, 565, 580, 583, 669, 851, 868, 895, 901; ко(оу)ло(у)ˈсуйе — 25, 222, 227, 246, 269, 272, 304, 369, 516, 535, 718, 754, 775, 820; колоˈсійе — 508; вико(а)ˈлошуйец(ʼ):е(а) — 12, 215, 441, 657, 675; краˈсуйе(еа, і)ц(ʼ):а(е) — майже суцільний ареал у межах тому; краˈсуйе — 25, 27, 38, 62, 63, 164, 199, 202, 205, 236, 237, 239, 240, 244—246, 248, 250, 251, 254—256, 516, 620, 642, 774, 855; кˈрасиц:а — 33;

ц(ʼ)в'і(е)ˈт(ʼ)е — розріджений ареал у межах тому; цвіˈце — 101; т'в'іˈт'е — 66, 68; викиˈдайе цв'іт — 287; кві(и)ˈтуйе — в усіх говорах, за винятком східнополіських говірок; перекˈв'ітуйе — 762; ви(і)сиˈпайе(ц(ʼ):а) — 2, 6, 8, 22, 23, 25—28, 30, 33, 34, 39, 41, 44, 46, 49, 52, 56, 58, 62, 64, 65, 67, 70, 71, 75, 94, 97, 101, 103—105, 108, 111, 113, 139, 215, 221, 240, 244, 458, 459, 472, 499, 690, 698, 712, 719, 725, 729, 735, 737, 744, 745, 752, 755, 782, 784;, ˈвусипалоса — 917; ˈсипиц'а — 699, 700, 705, 707—709, 711, 714, 720, 736, 757; ˈсипе — 749; буˈйайе — 719; ˈвим еаталос' — 190; стр'іˈл'айе(і) — 717, 747, 763, 769, 773, 746, 789;

нали(і)ˈвайе(ц(ʼ):а) — в усіх говорах, налиˈвайец'а у пйатачˈках — 188; спол(ʼ)ˈн айе(ц :а) — 434, 438—440, 444—447, 450, 453, 456, 459, 466, 487, 511, 526, 687, 729, 734, 737, 742, 747, 748, 761, 762, 775, 776, 779, 782, 784, 790; існолˈн айец'а — 226; споўˈн'а(у)йе(і)ц'а — 233, 435, 436, 442, 444, 452, 455, 464, 467, 470, 475, 509, 510, 631, 659, 725, 727, 728, 736, 739, 744, 745, 757, 771, 789, 906; сˈпоўнилос' — 896; випоў(л)ˈн айе(ц'а) — 694, 695, 699, 701, 703—705, 707—709, 714, 716, 724, 739, 749, 755, 756, 787; напоў(л)ˈн'айе(і)ц :а — 458, 467, 471, 622, 634, 687, 689, 698, 699, 703, 710, 713, 752, 754, 890; поўˈн'айіц'а — 441; сˈполнилос ў пйатˈках — 441; набиˈрайе(ц'а) — 501, 502, 504, 505, 507, 508, 526, 529, 531, 535, 538, 539, 543—545, 570, 584, 586, 692, 723, 754, 762—764, 773, 794, 795, 800; набе(и)ˈрайе(ц'а) зерˈно(-а) — 510, 547, 711—713, 732, 762, 772, 895; с'аˈдайе на зерˈно — 506;

полоˈв'і(е, йе)йе(ц(ʼ):а) — розріджений ареал у межах тому; полоўˈн'ійе — 431;

сˈпійе — майже суцільний ареал у межах тому; сп'іˈл'ійе — 574, 609; по(а)сп'і(е)ˈва(йе) — 10, 161, 187, 188, 194, 306, 369, 379, 390, 392, 414, 427, 531, 590, 611, 615, 621, 623, 624, 639, 643, 654, 657, 666, 667, 670, 675, 682—684, 765, 827, 843, 846, 850, 858—862, 867, 868, 870, 875, 876, 881, 888, 889, 891, 894, 897, 899, 905, 907, 921; до(у)сп і(е)ˈва(йе) — 21, 181, 205, 354, 423, 429, 432, 437, 446, 465, 471, 502, 538—540, 553, 591, 621, 637, 651, 671, 696, 700, 717, 726, 735, 750, 760, 762, 783, 791, 868; висп іˈва(йе) — 284, 565, 660, 669; присп іˈва(йе) — 617, 800;

сˈп'іне — 192, 230, 378, 381, 387, 388, 391, 393, 395, 396, 398, 400, 405, 413, 420, 544, 604, 610, 623, 626, 627, 630, 643, 648, 651, 658, 659, 666, 675, 679, 681, 682, 780, 803, 824, 832, 836, 840, 841, 845, 860, 864, 865, 867, 871, 873, 875, 876, 879, 890, 893—895, 900—903, 907—909, 913—915;

зˈр'і(е, ие)йе(-т') — 17, 116, 421, 464, 522, 564, 609, 777, 827; до(а)зˈр і(е, еа)ˈва(йе) — 96, 359, 400, 510, 535, 541, 563, 617, 629, 633, 646, 715, 722, 745, 757, 758, 780, 789, 795, 830, 868, 875, 890, 893, 921; дуздˈр іло — 630; визр і(и)ˈва(йе) — 19, 186, 542, 583, 603, 893; виздр іˈвайе(ц :а) — 646, 676, 678; сазˈрайе — 4; со(а)зр'і(е)ˈвайе(-т) — 15, 126, 184, 214, 321, 398, 419, 609, 684, 819, 889, 901, 910; назр іˈвайе — 566, 636;

достиˈга(йе) — фіксується в усіх говорах, за винятком західної частини східнополіських говірок; вистиˈгайе — 30, 160, 311, 505, 530, 625, 647, 755, 794, 836, 871, 873, 882; пристиˈгайе — 575, 585, 670, 709, 719, 723, 754, 755, 779; сˈтигне — 56, 113, 396, 397, 427, 467, 532, 536, 537, 540, 565, 568, 570, 574—576, 578, 582—585, 723, 740, 741, 767, 774, 793, 796, 799, 810, 833, 837, 851, 864, 888; зажиˈгайец(ʼ):а — 71 (// сˈп іейе), 152, 155, 221, 482.

Записи фіксують ще ряд поодиноких лексем або словосполучень: одсиˈхайе — 696; доˈходит — 713; тˈвердне — 714; затварˈдайе — 714; паˈл'ійе — 751; попаˈл іло ˈжито — 786; оˈпил уйец :а — 651, 888, 900; пеиˈлиц : а — 859; на поˈр і стоˈйіт — 287, 825; сˈвидне ˈжито — 448; ˈжито ў пˈйатках — 488; пˈражиц'а — 489; ў пˈражиц і стоˈйіт — 489; золоˈтиц':а — 40; заˈгоструйец':а — 762; ˈжоўкне — 312, 751; жоўˈт і(е)йе — 74, 426, 560, 773; беˈре на кˈв'ітку — 506; зроˈбилис а паˈр'і — 511; ў ˈбочечках — 190; ў куколˈках — 233; жиˈто ў шпичˈках — 620; йде ў голоўˈки — 709.

Т. II. Лексема сˈходи(т(ʼ)) — спорадично фіксується в усіх говорах тому; ˈпаростиц'а — 44; кі(о, у)лˈчитс (ц)а(і) — 114, 264, 266, 275, 405, 414, 417, 420, 426, 434, 436, 442, 484, 618; ˈколчит(ʼ) — 428, 444, 451; коˈр інис"е — 230; ўкоˈр'ін'уйеиц а — 353; згаˈн'айе кˈраску — 75; ск(ʼ)иˈдайе кˈраску — 9, 26, 52, 58, 159, 353, 368; сˈк(ʼ)и(е)нуло кˈраску — 10, 14, 19, 29, 127, 149, 161, 351; у кˈрасци — 9;

ˈруˈнит(ʼ) — 1, 5, 616, 621, 654, 656, 658—660 (лише в нас. п. 5 є ремарка про те, що ˈрунит уживається в значенні 'цвіте'), заўˈрунилос' — 229; ўˈруни(і)лос(ʼ)(а) — 387, 623, 635, 636; уроˈнилос' — 35; уˈруˈнуйіц'а — 26; уˈруниц'а — 368; вибиˈвайіц':а ўˈруна — 57; ростиˈлайетса — 625; встиˈлелос'а(і) — 7, 143; ўсˈтел'уйес"і — 300; встиˈлило ˈземл'у — 129; ўˈз алос'е в кол'ісˈниц і — 274; набиˈрайет с'а ў бочˈки — 155; висиˈпайіц'а в бочˈках — 120; жиˈто ў боч'іч'ˈках — 17; ўже ў буочˈках — 150; росˈте ў булˈкие — 121; стр ілˈкуйе(ц'а) — 168, 563; стр'ілˈкуйе — 472;

ро(у)сˈте ў стр'і(е)л(ў)к(ʼ)и(е, і) — 52, 94, 103, 106, 107, 165, 184, 187, 189, 190, 193, 201, 202, 206, 211, 212, 217, 228, 255, 263, 269, 278, 279, 295, 298, 301, 316, 338, 342—344, 352, 354, 370, 375, 388, 390, 398, 432, 433, 436, 468, 469, 473, 480, 483, 491, 498, 499, 504, 505, 508, 511, 515, 518, 530, 532—534, 536, 540, 542, 545, 548, 552, 564, 565, 567, 575, 583; росˈте ў стˈр іл(ў)ку — 462, 535, 543; йде (п'ішˈло) ў стр'іл(ў)ˈк(ʼ)и (е) — 229, 242, 254, 287, 288, 290, 291, 294, 297, 302, 304, 324, 328, 331, 345, 350, 353, 356, 361, 368, 372, 377, 380, 382, 383, 388, 573, 611; йде (п'ішˈло) у стˈр'іл(ў)ку — 230, 231, 259, 262, 299, 304, 308, 321, 326, 329, 351, 355, 360, 365, 396, 399, 400, 402, 496, 513, 519, 537, 538, 541, 562, 563, 568, 583, 603, 604; пусˈкайе стˈр ілˈки — 58, 336, 337, 357—359, 539, 548, 608; (ви)пусˈкайе стˈр'іл(ў)ку — 256, 275, 392, 466, 495, 560, 561, 566, 569, 609, 615; викиˈдайе стр іл(ў)ˈк(ʼ)и — 131, 286, 364, 367, 510, 529, 541; вибиˈвайе стр ілˈки — 203, 313; викиˈдайиси ў стр'іўˈки — 506, 548; висиˈпайиси ў стˈр'ілку — 289; киˈдайе стˈр ілку — 322; жиˈне ў стр ілˈки — 348; поˈшоў врун ў стрелˈки — 649; йде до стˈр'ілки — 537; бйе стр'ілˈки — 572; ˈжито ў стˈр'іл(ў)ˈках — 284, 346, 371, 379, 470, 498, 501, 557, 559, 605; росˈте ў стр'іўнˈч'і — 238; росˈте ў стр'іўˈки — 247; росˈте ў стˈр'іўну — 249; ў стˈр'ічку — 493, 508; стр'іˈл'айе — 579, 607, 610;

йде ў стеибˈло — 471; росˈте ў стебˈло — 70, 74, 306, 315, 439, 482, 500, 662; пусˈкайе стеибˈло — 576;

росˈте ў соˈлому — 56; викиˈдайе соˈлому — 151;

йде ў п(ʼ)ˈ(й)ура — 142, 316; росˈте х пˈйура — 662; росˈте ўˈп'ір е — 130; росˈте ў пˈйурко — 319; ˈвиросло ў пˈйуро — 339; хоˈвайес і ў пˈйур'і — 263, 282; д'ісˈтало пˈйурка — 266, 664; випусˈкало пˈйура — 320; ˈжито ў ˈп'іру — 471; ˈз'ійди воузимиˈна ў пайˈках — 280; п'ішˈло ў палˈки — 283; росˈте ў траˈву — 354; росˈтие йак траˈва — 19; ў траˈв і — 361, 376, 392, 399, 402, 560, 561, 568, 573, 615; йде корˈчом (корˈчами) — 243, 245, 343; ˈробитс'і корˈчема — 308; кушˈчуйеца — 351; ˈкушчиц'а — 318, 529; курˈчуйіц а — 26; курˈчиц'а — 26; випусˈкає лисˈточк'і — 8, 558; ˈвійде з л істˈкуў — 87; поˈказуйе шˈпил к'і — 149; йде ў ˈл'ійк'і — 663; ˈвизубилос' — 636; заˈостр'уйис'і — 499; росˈте ў ко(у)ˈл'інц(ʼ)а(і) — 130, 143, 180, 181, 188, 241; йде (п ішˈло, вˈходит') ў коˈл'інц'а(і) — 25, 50, 84, 109, 116, 122, 126, 133, 138, 141, 142, 165, 234, 244, 272, 434, 641, 642, 663; бˈйет'с'а ў коˈл'інц(ʼ)а(і) — 177, 182, 220, 225; вибиˈвайе коˈл'інц'і — 606; д(ʼ)ісˈтаˈйе куˈл'інц а(і) — 239, 281, 303; ˈдало куˈл ін ц'і — 283; поˈказуйе коˈл інц'а — 149; жеˈне коˈл'ін'ц'а — 159; виˈходит до коˈл ін'ц'а — 236; росˈте (доросˈтайе) до коˈл'ін'ц'а — 158, 167, 172; росˈте до коˈл'інц'а одˈного і дˈругого — 300; до ˈпершого коˈл'інц'а — 483; ˈжито ў коˈл інц(ʼ)а(о)х — 27, 29, 46, 49, 72, 82, 117, 147, 176, 186, 215, 272, 394, 512, 633; ˈмайе коˈл'ін'ц'а — 140, 185; росˈте ў коˈл'інце — 125, 515, 518; йде (п'ішˈло) ў коˈл'інце — 156, 174, 306; дістаˈйе коˈл інце — 503; вˈз'ало коˈл інце — 387; ˈмайе куˈл інце — 120; ў куˈл'ін ц ув'і — 7; ˈвибило одˈне коˈл'інце, ˈвибило дˈруге, ˈвибило тˈрет е — 171; йде ў коˈл іена — 78; дістаˈйе куˈл ін' — 232; ў коˈл ін ох — 272; до ˈпершого коˈл'ін ка — 685; ў коˈл'інках — 209; ў коˈлієнка — 205, 241; йде ў вереˈт'ін ц і — 264, 267; йде (п'ітˈходит, виˈходит') ў веиреиˈт'інце — 237, 268, 275, 276, 305, 405, 434, 435, 438; виˈходит в вереˈт'іл'це — 261; росˈте до вереˈтена — 681; іˈде до вереˈтінец' — 684; у верˈт'унц'а — 682; росˈте ў стôўбˈкы — 453; ˈвышло до сˈтопкох — 673; сˈходит до сˈтопц'а — 678; вˈходит' ў коˈлодие — 19; вбиˈрайет'с'а ў коˈлодочˈки — 47; ˈжито ў коˈлодочках — 175, 631, 634; росˈте ў колотˈки — 11, 48; ў ко(у)ло(у)тˈках — 10, 12, 14, 15, 35, 38, 42, 77, 78, 87, 88, 94, 98, 100, 632; ўбиˈрайіц а ў ˈчикулутк'і — 29; ўже ў ˈчикулудках — 26, 636;

п'ішˈло ў тˈрубк(ʼ)і(и) — 159, 648, 651; беˈреца ў тˈрупк'і — 643, 650, 652; віˈходит ў тˈрубку — 554; ˈжі(и)то ў тˈрубках — 71, 85, 92, 645, 647; йде тˈрупк і ў кулуˈсок — 122; гулˈкуйеса — 682; йе ў шуваˈрі(и) — 442, 443 (з ремаркою «перед колосуванням»), 445, 448;

ви(і)си(і)ˈпайе(і)т'с'а, висиˈпайес'а (-с'і, -си) — в усіх говорах, за винятком закарпатських говірок; висиˈпайет'с'а(тца) ў колоˈсок — 19, 82; ви(і)сиˈпайет(ʼ)с(ʼ)а(ч(ʼ)а) ў колосˈк(ʼ)и(е) — 3, 5, 21, 145, 182, 275; висиˈпайет(ʼ)с(ʼ)а(ц(ʼ)а) ў ˈколос — 40, 213, 354, 582, 584; висиˈпайеца ў коˈлос'(с)'е — 75, 125, 158; висиˈпайе ў ˈколос — 190; висиˈпайе (висиˈпало) ˈколо(у)с — 219, 229, 371, 514, 603; висиˈпайе кулусˈки — 29; усиˈпайетса — 651; ˈсипитс'а (ˈсиплис а) ў ˈколос — 335, 412, 571, 667; ˈсиплис'е ˈколос — 339, 473, 557; ˈсипис'і ў колоˈсок — 290; викиˈдайе(і) ˈколос — 45, 61, 75, 91, 97, 168, 187, 201, 205, 206, 209, 210, 217, 225, 228, 275, 286, 295, 303, 331, 349, 356, 359, 366, 367, 372, 378, 380, 381, 385, 388, 398, 400, 436, 469, 473, 483, 508, 510, 516, 517, 520, 533, 540, 542, 548, 556, 557, 575, 579, 588, 608; вик іˈдайе на ˈколос — 505; виˈкиˈдайе коˈлос'а(е) — 193, 291, 491; виˈм ітуйе (ˈмиче) ˈколос — 267, 426, 447, 448, 491; йде (виˈходит) ў ˈколос — 62, 237, 268, 271, 273, 391, 403, 408, 538, 563; йде ў колосˈкй — 76; в іˈходе колоˈсок — 558; п'ішˈло ў колоˈсок — 130; виˈр ізуйец а ˈколос — 13, 16, 28, 38; поˈказуйе(т(ʼ)с(ʼ)а) ˈколос — 63, 375, 521, 619; поˈказуйе(йу)ц а колоˈсок(-ˈки) — 58, 336; в'іпл і(и)ˈвайе ˈколос — 69, 71; в іˈкол уйес і ˈколос — 266; ў ˈколос стаˈновица — 9; випусˈкайе (пушˈчат) ˈколо(у)с — 99, 153, 325, 358, 427, 431, 443, 479, 482, 484, 486, 490, 495, 511, 535, 541, 543, 545, 556, 561, 564, 571, 621, 630, 660; в ітпусˈкайе колосˈкие — 121; пусˈкайе коˈлос'е — 57, 588; пусˈкайе колосˈк иі — 32, 176, 435; ви(і)би(і)ˈвайе ˈколос — 103, 106, 161, 164, 165, 171, 184, 212, 368, 569, 576, 577, 613; вибиˈвайе коуˈлос':е — 147; бйе ˈколос — 572; вибиˈвайет с'а — 227; береџ(ʼ)(:)а ў ˈколос — 86, 468, 650, 653; беˈрец'а ў колосˈк і — 107; д'істаˈйе ˈколос — 300; достаˈйе колосˈкы — 664; ˈробиц'а ˈколос — 383; іˈде до коˈлос а — 666, 684; пойевˈйейетса ˈколос — 488; убиˈрайец а ў коˈлос':а — 619; ˈвистр іло ў ˈколос — 614; ˈжито ў коˈлос (:)і — 73, 88, 94, 98, 632; ў ˈколосу — 522; ˈжито ў коˈлос у — 297; ˈжито ў колосˈках — 103, 674; пуд ˈколосом — 448, 456; ко(у)ло(у)ˈси(е)т(ʼ)с(ʼ)а(ц(ʼ):а) — 6, 19, 27, 89, 108, 117, 118, 165, 199, 259, 264, 265, 275, 279, 306, 313, 336, 350, 351, 355, 359, 364, 377, 386, 414, 419, 428, 441, 456, 472, 486, 487, 500, 503, 511, 530, 563, 564, 573, 616, 639, 644, 655, 659; колоˈсуйі, колоˈсуйес'а — 144, 417, 419, 421, 422, 430, 442, 445, 446, 448, 451, 452, 457, 574, 585, 587, 588, 605, 627; куˈлосис і — 255; ˈвыкôлôшуйес а — 459; викоˈлос уйец :а — 542;

уˈйажес'і — 316, 317, 325; заўˈйазуйеис а — 417; в'ідросˈтайе ˈзаўйазка — 319; р'імˈн айіс і — 230, 251; ˈжито ў чорнуˈках — 507; ц(ʼ)в(ʼ)і(и)ˈте — в усіх говорах; цˈвиˈне — 237, 411, 683; в ітцвиˈтайе — 290, 291, 293, 312; приˈходе на цв іт — 523; кˈв(ʼ)і(и)тне(и) — 122, 131, 163, 165, 244, 313, 662—669, 674, 675, 677, 678, 685; кˈви(і)ˈне — 230—232, 235, 236, 241, 251, 252; кв(ʼ)і(и)ˈтуйе — зрідка в усіх говорах; кві(и)ˈте — 4, 233, 245, 249, 255, 259, 261, 300, 420, 426; кві(и)ˈтит(ʼ) — 9, 10, 15—17, 19, 22—27, 29, 33, 49, 52, 55, 116; кˈвитит — 632; кви(і)ˈт(ʼ)ет' — 2, 13, 18, 47, 52; краˈсуйе(ц(ʼ):а) — 34, 60, 86—90, 93—95, 105, 211, 633, 635, 636, 638, 639, 643, 644, 647—653; раˈсуйе(цса) — 634, 637, 645; раˈс ійе — 124; рйасˈкуйе — 412; ˈмайіт — 7, 657; маˈйуйе — 41; ˈмайе — 618; раˈбўтка, ˈробит (з ремаркою «як починає цвісти») — 626, 628; роˈб'ітка (з ремаркою «цвіте») — 630; заˈпил'уйес'і — 283; зеирˈнит — 445, 446; ˈчинит ˈзерно — 457; виклаˈдайе ˈзерно — 517; вибиˈвайи на зеарˈно — 607; нали(і)ˈвайец(ʼ)(:)а (зерˈно, ˈколос) — розріджений ареал у межах тому; налиˈвайе (наˈливат) (ˈзерˈно, ˈколос, коˈлос :е) — 7, 16, 19, 23, 26, 27, 29, 30, 56, 64, 66, 121, 125, 160, 167, 191, 194, 237, 238, 268, 274, 293, 306, 321, 350, 354, 362, 427, 471, 498, 508, 551, 556, 561, 572, 610, 616—618, 620, 622, 625, 629, 640, 654, 657; налиˈвайе кˈв'іту — 36; налиˈвайе(ц'а) ў ˈколос —

513, 533, 565; вилиˈвайе — 213; наˈл'ейе — 331, 339; наˈл'ало п'іў зе^{и}ˈрна — 286; налиˈлос'і молочˈком — 270; набиˈрайец'а — 48, 121, 125, 189, 659; набиˈрайе (зерˈно) — 110—112, 144, 194, 230, 231, 233, 239, 240, 245, 247, 257, 259, 262, 305, 307, 333, 360, 385, 464, 465, 528; наросˈтайе зерˈно, ˈколос — 113, 140—143, 235, 241, 242, 244, 250, 264, 281, 283—285, 288, 290, 299, 304, 312, 330, 331, 466, 492; напо(у)л(ў)ˈн'айе (-ц(')а, -с(')а, -с'і) — 17, 32, 51, 56, 72, 74, 77, 79, 112, 122—124, 127, 132, 134—136, 147, 158, 161, 171, 219, 309, 314, 318, 319, 329, 333, 351, 353, 358, 359, 366, 368, 391, 394, 395, 495, 535, 545, 546, 568, 570, 614; наˈпуўн'уйіц'е мулочˈком — 158; споў(л)ˈн'айе(і)ц'а — 9, 36, 54, 59, 68, 69, 80, 82, 84, 85, 98, 131, 144, 149, 155, 156, 159, 162—165, 167, 173, 174, 176, 178, 180—186, 188, 191, 202, 203, 208, 215, 226, 311, 315, 341, 346, 348, 372, 379, 383, 387, 561, 566, 623, 633, 634, 637, 643, 648; сˈпоўн'уйіц'а — 16, 198; спумˈн'айе — 53; поўˈниц'а — 26, 33, 38, 42, 72, 76, 308, 466, 635; уˈпоўˈн'ат'с'а — 422, 431; ви(і)поўˈн'а(е)йе — 129, 172; виˈпоўн'уйес'і — 305, 338; роˈс'іт (з ремаркою «наповнюється») — 622; риˈсійе — 138; б'іˈл'ійе(і) — 27, 278, 530, 579; дісˈтайе пˈйетку — 241; переˈходит у пйатˈки — 379; ˈмайе пˈйатку — 329; ў пйатˈках — 229, 371; у ˈжіті молочˈко — 448; ў молоˈц'і — 491;

сˈп(')і(и, е)йе-(т) — розріджений ареал у межах тому; спˈл'ійе — 184, 557; сˈп'іне — 174;

до(у)стиˈгайе(і) — в усіх говорах, пристиˈгайе(і), присˈтигат — 110, 111, 113, 230, 231, 234, 240, 242, 245, 247, 248, 250—252, 255, 260, 262, 264, 267, 269, 272—275, 283—285, 290, 292—294, 296, 299, 302, 304, 308, 312, 326, 330, 333, 351, 412, 422, 425, 434, 436, 439, 441, 442, 447, 450, 457, 460, 464, 465, 470—472, 474, 482, 490, 491, 507, 514, 527, 546, 559, 562, 570, 575, 587, 687; простиˈгайе — 466; ўстиˈгайе — 164; вистиˈгайе — 576; сˈтигне — 140, 170, 197, 199, 232, 235—238, 243, 259, 261, 264, 268, 280, 281, 286, 309, 311, 364, 382, 405, 411, 435, 438, 440, 444, 542, 615, 682; жоўˈт'ійе — 193, 454, 486, 490, 548; ˈжо(ô)ўкне — 420, 428, 447, 456, 458, 484; волоˈв'ійе(и) — 15, 18, 24, 65, 80, 111, 115, 120, 168, 175, 217, 220, 221, 243, 275, 304, 383, 386, 394, 400, 405, 483, 505, 507, 509, 510, 513, 633, 642; пале^{и}ˈн'ійе — 335, 500; паˈл'ійе(і) — 280, 492; проˈпал'уне^{и}с'а — 436; присˈтаˈйе — 289, 662—666, 672; присˈтало — 668; ˈжито присˈтате — 674; туˈж'ійе — 3, 7, 13, 15; ˈтугне — 266, 300, 302, 448, 456; затуˈгайе — 465; ˈтийе — 468, 503; тˈвердне — 139, 143, 293, 316, 319, 432, 433, 484, 579; тви^{е}рˈд'ійе — 147; бруˈчійе (з ремаркою «твердіє») — 618; рудаˈв'ійе — 516; руˈд'ійе — 445; баграˈн'ійе — 302; брунаˈв'ійе — 515; ˈробиси бруˈнаве — 518; бруˈн'ійе(і) — 234, 268, 667, 684; побруˈн'іло — 306; бˈрыˈн'ійе (з ремаркою «спіє, достигає») — 403, 413, 609; бриˈнит — 260 (з ремаркою «під цвіт»), 467, 484, 489, 490; чаˈл'ійе — 455, 491 (// пристиˈгайе), дозр'і(и)ˈвайе (дозˈр'іват') — 17, 30, 112, 241, 249, 255, 266, 275—277, 287, 393, 426, 439, 469, 483, 487, 493, 499, 510, 511, 523, 524, 603, 670, 676, 681; до(у)здр'і(и)ˈвайе (доздˈр'іват) — 3, 4, 6, 118, 119, 124, 256, 655, 658, 674; з(')ˈр'ійе — 126, 150, 255, 376; здˈр'ійе(і) — 116, 119, 120, 123, 127, 156, 194, 512, 523, 552, 578; здр'іˈл'ійе — 678; здˈр'іло — 556; поздриˈл'іло — 609; дуздˈрі̯ейе — 659; дозˈрене — 669; созр'іˈвайе — 551; дозиˈрайе — 323;

доˈходи(е)(т) — 109, 138, 259, 260, 338, 339, 363, 397, 398, 443, 467, 494, 521, 528, 532, 556, 571, 583, 684; стоˈйіт сˈвидом — 15; кл'аˈкайе (з ремаркою «як перестоїть») — 15; покˈл'акло (з ремаркою «як ламається») — 42; забˈрин'іў ˈколос (з ремаркою «коли ˈж'ети мож») — 488; забриˈн'іло коˈлос'е — 484.

Т. III, ч. 1. Лексему сˈходи(т') записано спорадично в говірках по всьому тому; проросˈта(йе) — 208, 304; укор'іˈн'айе^{и}ц'а — 256; кушˈчи(і)ц'(:)а — 67, 74, 78—80, 82—84, 97, 98, 103, 108, 132, 149, 153, 167, 173, 179, 180, 220, 249, 257, 269, 273, 294, 296, 302, 304, 353, 356; кушˈчуйе(ц':а) — 91, 120, 259, 262, 265, 274, 275, 332, 343; кусˈтиц'(:)а — 85, 143, 252, 280, 368; росˈте ў кущ' — 74; в кушˈч'і іˈде — 171, 176; росте^{и}ˈлайец':а кусˈтами — 199; п'ідн'іˈмайец':а — 342; покл'уˈчилос' — 80; укˈл(')очилос'(а) — 27, 85, 86, 108; уклоˈчайец':а — 21; ˈзерно кл'учˈки пусˈкайе — 21; ˈжито пусˈтило кˈл'уч'ку — 250; заˈрунилос' — 322; руˈниц':а — 33; (ˈжито) росˈте ў траˈву — 113, 123, 187; йде ў траˈву — 255; (ˈжито) ў траˈв'і — 102, 115, 126; ў траˈв'і сход — 93; зе^{и}л'еˈн'ійе — 59, 60, 177, 253, 341; зеле^{и}ˈниц':а — 15; з кˈраски повиˈходе — 85; кˈрасочки ˈвибило (краˈс'ійе) — 5; краˈс'ійе — 21; кˈраску ске^{и}ˈдайе — 21; викиˈдайет' ˈволо^{а}т' — 16; викиˈдайе ˈвуса — 301; ўже шпичаˈки йе — 94; іˈде (п'іˈде, п'ішˈло) ў стр'і(е)лˈки — розріджений ареал у межах тому; іˈде (п'іˈде, п'ішˈло) ў стˈр'і(е)лку — 7, 33, 41, 58, 59, 67, 80, 102, 121, 132, 136, 137, 143, 165, 169, 172, 177, 188, 250, 257, 326, 329, 334, 355, 362, 365, 370, 371, 373; йдут' стр'і(е)лˈки — 109, 193, 195; росˈте (ви^{е}росˈта) ў с(')т(')р'ілˈки — розріджений ареал у межах тому; ви^{е}ки^{е}ˈда(йе) стр'і(е)лˈки — 8, 13, 14, 68, 69, 71, 112, 129, 137, 144, 164, 180; викиˈдайе стˈр'ілку — 27; росˈте ў стˈр'і(е)лку — 51, 52 (// ў тˈрубку), 122, 125, 153, 156, 157, 196, 238, 280, 300; росˈте до стр'іˈлок — 258; викиˈдайе стˈр'іли — 375; ˈгоне стˈр'елк'і(-и) — 85, 304; ˈгоне стˈр'ілку — 119; ˈгони(т') (погаˈн'а) ў стˈр'і(е)лˈки — 53, 56, 149, 314; вигаˈн'а стˈр'ілка — 3; вигаˈн'а стˈр'ілочку красˈнен'ку — 5; пусˈка(йе) стˈр(')ілˈки — 89, 171, 173, 310; випусˈкайе стˈр'елку — 7; висˈкакуйут' стˈр'елки — 318; іˈде стр'іˈлойу — 199; йдут' стˈр'елки з ˈкоре^{и}н'а — 193, 195; бˈйец':а ў стр'ілˈки — 182, 255; ў стр'ілˈках — 103; іˈде ў стр'уˈки — 113; росˈте ў стˈр'ічки — 277; стр'ілˈкуйец'а — 163;

вбиˈвайец':а в коˈл'інц'а — 201; росте у стебˈло — 181; кроˈнуйет'с'а — 260; викиˈдайе володˈки — 300;

іˈде (пошˈло) ў тˈрубку — 52, 56, 143, 223, 249; виˈходит' ў тˈрубочку — 353; іˈде(т') ў трубˈки — 4, 54, 252; вигаˈн'а ў трубˈки — 66; вигаˈн'айе тˈрубку — 146; росˈте ў трубочˈки — 176; росˈте ў трубˈки — 249; іˈде тˈрубкойу ў стˈр'елки — 72; ўбиˈвайуц':а ў коˈл'інц'а — 20; росˈте ў соˈлому — 298; росˈте ў каˈчалки — 350; викиˈдайет' ˈволо^{а}т' — 16; росˈте ў дудˈки — 43; виˈходит' в ствол — 353; стˈр'елки випусˈкайут' ˈколос — 318; викиˈда(йе) ˈколос — розріджений ареал у межах тому; вибиˈвайе ˈколос — 7; вибиˈвайец':а ў колосˈки — 37; виклаˈдайе ˈколос — 337, іˈде ў ˈколос — 226; вигаˈн'айе ˈколос — 26, 40, 54, 238; випусˈкайе коˈлос':а — 39; пусˈкайец':а ў колосˈки — 307; виˈметуйе ˈколос — 159; вир'іˈза(йе) ˈколос — 117, 187, 287, 294; виˈр'ізайец':а ˈколос — 149, 337; виˈр'ізуйе ˈколос — 170; виˈр'ізуйец':а ˈколос — 132, 164, 193, 195, 231; ви^{е}ˈр'ізуйе^{и}ц':а — 152; колоˈсуйе — 56; коˈлоˈсиц':а — 5, 11, 26, 79, 85, 92, 97, 98, 125, 147, 149, 185, 188, 196, 201, 209, 249, 259, 304, 307, 308, 334, 341, 356, 358, 363, 368, 374; колоˈсуйец'(:)а — 148, 215, 233, 279, 332, 338, 372; саˈдитц'а на зерˈно — 121; краˈсуйец'(:)а — розріджений ареал у межах тому; краˈс'ійе — 2; кв'іˈтуйе — 369; кв'іˈтуйец':а — 5; кˈв'ітне — 330; ц(')в'іˈте — 1, 2, 13, 15, 16, 19, 26—29, 31, 37, 39, 44, 48, 49, 69, 73, 80, 83, 85, 91, 92, 100, 101, 105, 106, 119, 142, 160, 162, 167, 168, 184, 201, 220, 232, 234, 237, 238, 249—252, 255, 259, 283, 289, 338, 358, 373, 374; викиˈдайе ˈкашку — 223; саˈдиц':а ў ˈзерничко — 289; налиˈвайец'(:)а — майже суцільний ареал у межах тому; налиˈвайет'с'а молочˈком — 267; набиˈрайец':а молочˈка — 374; споў(л)ˈн'айец'а — 170, 253; наполˈн'айец':а — 216; оˈпил'уйец':а — 37, 82, 101, 220; опиˈл'айец':а — 309; уˈйажэц':а — 220, 311; пол'оˈв'ійе — 21, 46, 63, 69, 73, 78, 80, 82, 83, 93, 98, 99, 101, 106, 109, 112, 114, 152, 153, 162, 169, 171, 172, 183, 187, 190, 193, 195, 201, 215, 218, 231, 237, 250, 271, 297, 355; б'іˈл'ійут' хл'іˈба — 56; біˈл'ійе — 260; буˈр'ійе — 58; буˈр'ійец'а — 326; жоўˈт'ійе — 108, 258, 272; тверˈд'ійе — 238, 304; висˈтойуйец':а — 215, 218;

с(')ˈп'ійе (пос(')п'іˈвайе) — майже суцільний ареал у межах тому; дос(')п'іˈва(йе) — 80, 83, 234; вис(')п'іˈва(йе) — 92, 95, 119, 189; пидсп'іˈва — 51; сˈп'іне — 83, 162, 164, 166, 167, 169, 187, 253, 256, 258, 260, 263, 267, 268, 274, 292, 332, 343, 344; сˈтигне — 111, 113, 145, 163, 171, 174, 187, 188, 249, 335, 346, 354; достиˈга(йе) — 7, 22, 60, 78, 82, 96, 120, 173, 187, 261, 265, 266, 273, 285, 307, 334; вистиˈга(-йе) — 76, 79, 111, 184, 244; постиˈгайе — 216; сˈтине — 162; зˈр'ійе — 7, 82, 153, 319, 321; дозр'іˈва(йе) — 132, 209, 282, 318; виз(')р'іˈва(-йе) — 31, 59, 76, 123, 187; виз'р'іˈвайец':а — 91; виздр'іва(-йе) — 156, 157, 165; созр'і(е)ˈва(йе) — 158, 159, 169, 239, 294, 373; зажиˈгайиц':а(т'с'а) — 206, 362, 364; ˈсохне — 40, 126; коˈсили ˈзерно усˈвид (з ремаркою «не допусˈкали, щоб воˈно достиˈгало, тоˈд і ˈзерно т ажке») — 365.

Т. III, ч. 2. Лексему сˈходи(т) записано спорадично в усіх говорах тому;

ўˈрунилос (а) — 11, 26, 42, 44, 47, 187; ўˈрун'уйец'а — 40, 188, 322; уˈрун'д'уйет с'а — 188; кор'іˈнит'с'а — 40; росˈте ў шпичаˈчок — 169; кушˈчи(і)ц (:)а — 12, 14, 71, 79, 114, 121, 169, 219, 236, 274, 279, 327, 357, 366; кушˈчуйец'(:)а — 101, 105, 195, 198, 251, 303; кусˈт'ен'ійе — 95; заˈкушчилос'а — 259; кусˈтиц'(:)а — 85, 142, 215, 331, 374; кушˈч'ен'ійе — 299; росˈте кусˈтом — 124, 125; стаˈйе кушˈчом — 141; ўстеˈкайец'а — 251; сˈкинуло кˈраску — 61; почаˈло кл'уˈчиц':а — 61; росˈте ў траˈву (тˈрайку) — 99, 200, 375; ˈжито викиˈдайе бурд ушˈки — 118; випусˈкайе голочˈки — 73; розгорˈтайец':а — 73; желеˈн'ійе — 141; п'ідн'іˈмайе(і)ц'а — 52, 145, 246; росˈте — записано в говірках по всьому тому;

росˈте ў стˈр'і(е)лˈки — розріджений ареал у межах тому, росˈте ў стˈр'і(е)л(ў)ку — 2, 5, 7, 38, 58, 102, 114, 115, 124, 153, 191, 251, 253, 316, 329, 359;

йде (п'ішˈло) ў стˈр'і(е)лки — розріджений ареал у межах тому; йде (п'ішˈло) ў стˈр'і(е)лку — 24, 51, 78, 86, 108, 152, 153, 163, 194, 206, 213, 214, 247, 275, 278, 308, 327, 338—340, 357, 360; викиˈда(йе) стˈр'і(е)лˈки — 21, 33, 73, 79, 90, 96—98, 104, 109, 114, 125, 159, 162, 170, 186, 196, 246, 260, 289, 300, 341, 373; викиˈда(йе) стˈр'і(е)лку — 11, 128, 162, 186, 200, 303; викиˈда ў стˈр'ілку — 135; викиˈдайец'а ў стˈр'ілки — 364; росˈте ў стˈр'ели — 212; викиˈдайе стреˈлу — 234; пусˈкайе стр'і(е)лˈки — 10, 47, 82, 90, 141, 158, 259; пусˈкайе стˈр'ілку — 9, 124, 125; жеˈне стˈр'ілку — 3; вибиˈвайе стˈрелку — 40, 284; вибиˈвайе стˈр'елки — 187; беˈре ў стр'ілˈки — 75; п'ішˈли стр'ілˈки — 204; пойаўˈл'айут'с'а стˈр'елки — 363; у стˈр'ілку йде, поˈтом у череўˈце — 78; стр'ілˈч'іц'а — 205; росˈте ў стˈр'ічки — 55; ˈжито стр'іˈл'айе — 10, 34, 35; жито стр'іˈл'айе ў стˈр'ілки — 51; йде ў сˈтоўбур (сˈтоўбур'і) — 207, 219; росˈте ў стибˈло (с'ц'ібˈло) — 2, 164, 179, 222, 231, 278; іˈде (п'ішˈло) ў стебˈло — 75, 152; викиˈдайе ст'е^{и}бˈло — 299; росˈте ў пˈрутик — 119; іˈде ў ˈцибку — 193; росˈте ў ˈлист'а — 35, 341; росˈте ў лист — 151; росˈте у ˈлист'а, а поˈтом пузиˈрок — 141; іˈде ў коˈл'інц'а — 195, 245; пусˈкайе куˈл'ін'ц'а — 9; росˈте у тˈрубку — 17, 225; іˈде (виˈходит', п'ішˈло) ў тˈрубку — 123, 152, 203, 217, 288, 348; викиˈдайе трубочˈки — 17; пусˈкайе трубˈки — 19; п'ішˈло ў ˈц'ійку — 348; бурˈдуˈгове^{и} ˈж'ето (з ремаркою «те, що в стрілках») — 4; поˈказуйіт' усˈц'ук — 222;

вики(і)ˈда(йе) ˈколос — розріджений ареал у межах тому; вибиˈвайе ˈколос (колоˈсок) — 2, 187, 219, 223, 224, 293, 338; (ви)пусˈкайе(и) ˈколос (колосˈки) — 4, 19, 82, 108, 256; висиˈпайе ˈколос — 24; іˈде ў ˈколос — 83, 371; росˈте ў ˈколос — 373; виріˈзайет'с'а (ˈвир'ізало) ˈколос — 301, 302, 307; ˈт'агниц'а ў ˈколос — 103; ˈт'агне ˈколос — 139; виˈходит' ˈколос — 246; набиˈрайе ˈколос — 122; ˈвиколосилос' — 70; коˈлосиц'(:)а — 11, 71, 74, 85, 96—98, 101, 117, 131, 145, 152, 193, 205, 238, 253—255, 284, 332, 348, 357, 361, 366, 374; колоˈсуйец'(:)а — 73, 181, 278, 340; ко(у)ло(у)ˈсуйе — 9, 113, 131, 134, 142; в'ісиˈпайица — 4;

краˈсуйет'с'а (-ц'а, -ц':а) — розріджений ареал у межах тому; краˈсуйе — 114, 155; цв'і(и)ˈте — в усіх говорах тому; цв'іˈтуйе — 134; кв'іˈтуйе — 2, 3, 9, 11, 12, 17, 21, 22, 24—27, 32—34, 37, 39—41, 44, 47, 49, 51, 56, 67, 71, 73, 124, 125, 127, 133, 134, 140—142, 145, 156, 211, 213, 214, 223—226, 234, 235, 284—286, 300, 354; окˈрашуйец'а — 182; опиˈл'айец'а — 242; запиˈл'айец'а — 242, 256; об^{п}с'ім'іˈн'айец'а — 153; вˈйажец'а — 63, 67;

налиˈвайец'(:)а — розріджений ареал у межах тому; налиˈвайе (зерˈно) — 9, 11, 47, 134, 145—147, 149, 151, 184, 212, 214, 278, 287, 289; набиˈрайе (зе^{и}рˈна, зерˈном, ˈколос) — 12, 13, 17, 19, 20, 22, 24, 27, 33, 34, 37, 111, 114, 122, 124, 125, 138, 139, 221, 226, 233; набиˈрайец'а (зерˈна, зерˈном) — 37, 41, 47, 51, 131, 207, 226, 333, 335; набиˈрайец'а ў зерˈно — 53; набиˈрайіц'а молочˈком — 52, 112; напоўˈн'айец'а — 9, 14, 17, 286; випоў(л')ˈн'айет'с'а — 118; жоўˈт'ійе(и) — 2, 4, 14, 185, 227, 250; буˈр'ійе — 27, 373; по(о^{у})ло(о^{у})ˈв'ійе — 11, 19, 26, 53, 69, 97, 156, 163, 223—225, 243, 259, 332, 348, 357; б'іˈл'ійе — 99; тверˈд'ійе — 69; висˈтайуйіц':а — 375;

с(')ˈп'ійе — майже суцільний ареал у межах тому; дос(')п'іˈвайе — 9, 24, 117, 124, 130, 189, 212, 225, 253, 283, 300; висп'іˈвайе — 134, 182; ˈвисп'ійе — 248; присп'іˈвайе — 27, 37, 115, 223; п'ідсп'іˈвайе — 69; сп'іˈвайе — 75, 320; сˈп'ійец':а — 360; вис'п'іˈл'айец'а — 161; сˈп'і(и)не(-т') — 9, 37, 39, 42, 44, 64, 81, 87, 91, 95, 100, 103, 104, 114, 115, 124, 125, 140, 152, 165, 181, 182, 184, 214, 221, 222, 237, 239, 242, 273, 301, 314, 317; сˈтигне(и) — 2, 5, 12, 19, 21, 32, 35, 75, 95, 103, 104, 124, 125, 131, 140, 142, 179, 255, 300, 355; сˈтине — 200; достиˈгайе(и)(т(')) — 3, 13, 14, 16, 17, 20, 22, 25, 47, 51, 54, 79, 95, 109, 110, 112, 114, 118, 121, 125, 133, 139, 160, 177, 204, 231, 253, 256, 258, 259, 280, 283, 284, 303, 348; вистиˈгайе — 69, 85, 105, 156; при^{е}сти^{е}ˈгайи — 4, 9, 19; достиˈвайе — 147; зˈр'ійе(т(')) — 131, 251, 338, 340; здˈр'ійе — 176; дозˈр'іˈвайе(и) — 33,

93, 108, 2
246; созр'
зˈрелиц'а
29. Ку
цятка, ˈпі
Т. І. Я
коˈпа — за
'одиниця
'купа із
снопом зі
снопів' (к
у всіх гов
на карті J
зрідка у
нічнополі
прянськи
тому (фо
№ 69); кˈ
717—719,
712; 'купа
ні п'ійкˈл
787; 'чот
755, 786;
82, 91, 9
два(д)ˈц'
453, 454,
583; с'імˈ
па із 16
більшості
наддніпр
говорів т
42, 156,
649, 657,
ньонаддн
184; хрес
снопів' —
'купа із
снопів' —
ˈс'атка
593, 637
645; ˈбаб
159; пˈйа
нополісь
пйатˈни
колоссям
неˈдоклаб
із 10—20
60 снопі
полі: сˈт
564, 570,
872, 882
913, 916;
59, 919,
гречаних
раˈвел' '
ˈпом'іш
просихан
ˈме(и)т
Т. ІІ
деˈс'атк
пйатˈна
жах 20
кош, кр
ˈмандил'
'60 сноп
5—10 с
10—20
сˈтайчи
ˈк'ійка.
№ 51.
Т. І
снопів',

93, 108, 225, 247, 254; *назр'іˈвайе* — 276; *визр'іˈва(йе)* — 83, 201, 246; *созр'і(е)ˈва(йе)* — 105, 181, 222, 224, 288, 322, 339, 349, 354; *зˈрелиц'а* — 66.

29. Купа, в яку складають снопи у полі: *ˈп'ятка, ˈп'ятˈнадцятка, ˈпівˈкоˈпи, коˈпа* (з скількох снопів?).

Т. І. Як назву купи, в яку складають снопи, записано лексеми: *коˈпа* — загальна назва купи снопів (до 60) — в усіх говорах тому; 'одиниця лічби, що дорівнює 60 снопів' — у всіх говорах тому; 'купа із 60 снопів, складених колоссям усередину й прикритих снопом зверху' — спорадично в усіх говорах тому; 'купа із 100 снопів' (*коˈпа кˈруглайа*) — 8, 13; *п'ійˈкопа* 'купа із 30 снопів' — у всіх говорах тому (фонетичні варіанти лексеми *п'ійˈкопа* відбито на карті № 69); *поˈлук'іпок* — загальна назва купи до 30 снопів — зрідка у всіх говорах тому; 'купа із 30 снопів' — у більшості північнополіських, подільських, південної частини середньонаддніпрянських, полтавських, степових говірок, зрідка в решті говорів тому (фонетичні варіанти лексеми *поˈлук'іпок* відбито на карті № 69); *кˈлан'а* 'купа із 30 снопів' — 706, 708, 709, 711, 714, 715, 717—719, 721—724, 745, 747, 748, 753; у цьому ж значенні *кˈлона* — 712; 'купа із 15 снопів' — 707, 710, 713, 749, 750; у цьому ж значенні *п'ійкˈлона* — 712; загальна назва невеликої купи снопів — 779, 787; 'чотири купи по 15 снопів, виставлені в один ряд' — 719, 755, 786; *со(а)роч(о)ˈн'а* — 'купа із 40 снопів' — 56, 57, 78, 81, 82, 91, 918, 920; *три(д)ˈц'атка* 'купа із 30 снопів' — 197, 369; *два(д)ˈц'атка* — 'купа із 20 снопів' — 205, 330, 409, 445—447, 450, 453, 454, 459; *в'іс'імˈнадц'атка* 'купа із 18 снопів' — 222, 542, 583; *с'імˈнац'атка* 'купа із 17 снопів' — 768; *шістˈнадц'атка* 'купа із 16 снопів' — 807; *пйатˈна(д)ц'атка* 'купа із 15 снопів' — у більшості подільських, південної частини волинських, середньонаддніпрянських, полтавських, степових говірок, зрідка в решті говорів тому; *хрест'* 'купа із 15 снопів, покладених навхрест' — 42, 156, 159, 175, 177—179, 181, 193, 195, 329, 341, 361, 367, 411, 649, 657, 668, 807; у цьому ж значенні *хˈрестик* — у частині середньонаддніпрянських і степових говірок; *хˈрешчик* — 116, 180, 184; *хрест* 'купа із 22—30 снопів' — 3, 13, 244, 359; 'купа із 5 снопів' — 855; *чˈвертка* 'купа із 15 снопів' — 603, 607; *к'іˈшора* 'купа із 15 снопів' — 754, 814, 819; *штирˈнац'атка* 'купа із 14 снопів' — 504; *одиˈнадц'атка* 'купа із 11 снопів' — 643; *де(и)ˈс'атка* 'купа із 10 снопів' — 35, 50, 151, 223, 253, 371, 400, 450, 593, 637, 824; *девˈйатка* 'купа із 9 снопів' — 339, 371, 389, 643, 645; *ˈбабка* 'купа із 10 снопів' — 65, 136; 'купа із 15 снопів хліба' — 159; *пˈйатка* 'купа із 5 снопів' — у всіх говорах тому, крім північнополіських, де ця лексема не фіксується; у цьому ж значенні *пйатˈник* — 390; *пйаˈток* — 199, 384; *тˈрійка* 'купа із 3 снопів колоссям вверх' — 663; *ˈшипка* 'купа із 3 снопів гречки' — 636, 637; *неˈдокладок* 'купа з менше ніж 30 снопів' — 244, 331; *ˈкучка* 'купа із 10—20 снопів' — 21, 22, 29, 30, 917; *ˈворох* 'купа із двох кіп по 60 снопів' — 917. Записано ще такі назви розкладання снопів на полі: *сˈтайа* 'ряд снопів або кіп, полукіпків' — 305, 369, 400, 419, 564, 570, 617, 650, 656, 669, 680, 697, 708, 715, 727, 740, 745, 776, 786, 872, 882, 886; у цьому ж значенні *сˈтайка* — 890, 894—897, 910, 913, 916; *стаˈвок* 'ряд з 10—15 снопів' — 23, 24, 27, 28, 30, 52, 56, 59, 919, 920; *стоˈйак* 'ряд з 10—15 снопів' — 48; *сˈт'інка* 'ряд гречаних снопів' — 846; *у коˈзел* 'ряд з 5 снопів' — 152, 323; *у жураˈвел'* 'ряд снопів, поставлених для достигання' — 303, 527; *у ˈпом'іш (переˈм'іш)* 'ряд снопів, поставлених колоссям уверх для просихання' — 476, 493; *у баˈранчик* 'ряд снопів' — 48; *у поˈме(и)т* 'ряд снопів' — 566, 570, 573, 583.

Т. II. Карта № 318: 'копи (снопів у полі)': у межах 10 снопів: *деˈс'атка, строˈпец, ˈкучка, ˈлашка // лаˈшок;* у межах 15 снопів: *пйатˈнацатка, ˈкупка, п'ійкˈлан'а // п'ійкˈладн'а, ˈмандел';* у межах 20 снопів: *ˈмандел', двадˈц'атка, поˈлук'іпок, маˈрадик, ˈракош, кристˈти, кˈриж'і;* у межах 30 снопів: *кˈлан'а // кˈладн'а, ˈмандил', п'ійˈкопи, поˈлук'іпок (коˈлуп'іток);* у коментарі: *коˈпа* '60 снопів', *пˈйатка* 'купа з 5 снопів, щоб швидше висохли'; 'купа з 5—10 снопів': *ˈд'ідик, ˈпопеик, ˈгусар, ˈчушка, ˈл'ал'ка;* 'купа з 10—20 снопів': *копˈйа(е)к, купˈл'ак, гˈранка, ц'апˈк'и, стоˈйан, сˈтайчик;* 'купа з більш як 30 снопів': *ˈк'інка, сороч(к)ˈн'а, сороˈк'ійка.* Фонетичні варіанти лексеми *п'ійˈкопа* відбито на карті № 51.

Т. III, ч. 1. Карта № 98: 'копи (снопів у полі)' — *коˈпа* '60 снопів', *п'ійˈкопа, поˈлук'іпок (коˈлуп'івок)* '30 снопів', *копˈна* '60 снопів', *п'ійкопˈни* '30 снопів'; 'велика купа в'язаного або нев'язаного хліба' — *коˈпа, копˈна, коˈпиц'а;* 'кладка з 15 снопів' — *хрест, хрест', хˈрестик, хрисˈтец', пйатˈнац:атка, пˈйатка;* у коментарі: *коˈпа, копˈна* 'купа з 30 снопів'; *п'ійкоˈпи, полуˈк'іпок* 'купа з 15 снопів'; *хрисˈт'і* 'купа з 12 снопів'; *хресˈти, пˈйатка* 'купа з 5 снопів'; *сˈтайка* 'ряд кіп або снопів'.

Т. III, ч. 2. Карта № 103: 'копи (снопів у полі)' — *коˈпа* '60 снопів', *п'ійˈкопи* '30 снопів', *копˈна* '60 снопів', *поˈлук'іпок* '30 снопів', *кˈлан'а* '60 снопів'; у коментарі: *коˈпа* '40 снопів', '45 снопів', '24 снопи', '20 снопів', '12 снопів'; *поˈлук'іпок* '60 снопів', '15 снопів', '12 снопів'; *п'ійˈкопи* '20 снопів', '6 снопів'; *кˈлан'а* '12 снопів', 'декілька кіп'; *т'іˈсор* '12 снопів'; *хрест* '12—13 снопів, 5—6 снопів'; *коˈпиц'а* '6 снопів', 'купа нев'язаного хліба'; *ˈбапка* '6—12 снопів'; *хресˈтойка* '25—30 снопів'.

30. Велика кладка снопів у полі, на току: *сˈкирта, ожеˈред..?*

Загальний характер питання і етнографічні відмінності у типах кладки в різних місцевостях ускладнюють семантичну ідентифікацію відповідних лексем.

Т. І. На позначення великих за розміром кладок записано лексеми: *сˈкирда* 'загальна назва кладки снопів, соломи, сіна (переважно у полі)' — зрідка у всіх говорах тому; 'велика кладка снопів прямокутної форми (переважно у полі)' — у більшості говірок тому; 'велика кладка соломи прямокутної форми (у полі)' — 363, 413, 414, 485, 514, 521, 529, 533, 538, 556, 559, 560, 565, 588, 591, 616, 719, 722, 742, 748, 752, 754, 756, 757, 759, 762, 787, 795, 801, 808, 812, 814, 817, 818, 824, 827, 834, 836, 845, 850—852, 860, 868, 913, 915; 'велика кладка соломи, сіна прямокутної форми' — 332, 528, 828 (фонетичні варіанти лексеми — *сˈкирта, сˈкирда, сˈтирта, сˈт'ірта, сˈтирда, скирˈта, скирˈда, стирˈта* — передано на карті № 105); *ст(')і(и, о, уо)г* 'кладка снопів круглої форми у полі' — у більшості поліських говірок, зрідка в середньонаддніпрянських, полтавських, південноволинських, подільських говірках; 'кладка снопів, сіна (круглої форми)' — 1, 4, 15, 26, 28, 29, 39, 42, 45—47, 50—53, 57, 66, 85, 510; 'кладка сіна (круглої форми)' — 3, 5, 21, 60, 88, 96, 124, 131, 134, 177, 196, 251, 272, 273, 297, 371, 413, 423, 553, 639; *ст(')і(и, о)ˈжок* 'невелика кладка снопів круглої форми (у домашньому і колективному господарстві)' — у всіх говорах тому; 'невелика кладка сіна (круглої форми)' — 252, 257, 405, 621, 658, 890; *ожеˈред* 'велика кладка соломи у полі' — у поліських говірках—зрідка, у решті говорів тому — майже послідовно; 'велика кладка соломи, сіна' — 327, 450, 509, 525, 561, 585, 629, 652, 830, 846, 889; 'велика кладка сіна' — 177, 603, 775; 'велика кладка снопів' — 160, 265, 403, 837 (фонетичні варіанти лексеми *ожеˈред* відбито на карті № 118).

Т. II. На позначення великої кладки записано лексеми: *сˈки('і, 'е)рˈт(д)а, сˈти('і)рˈт(д)а* 'велика кладка снопів у полі (кіп 40—60), прямокутної форми' — майже послідовно у поліських, волинських, подільських, наддністрянських, надсянських, зрідка у бойківських, гуцульських, буковинських говірках; 'велика кладка снопів, соломи (сіна) у полі' — 4, 571, 632; 'велика кладка соломи (сіна) у полі' — 186, 322, 335, 354, 355, 495, 509, 548, 605, 609, 614, 615 (зафіксовано варіанти цієї лексеми: *сˈки('і, еи)рта* — 1, 3, 12, 13, 21, 22, 29, 31, 42, 49, 52—56, 62, 86, 88, 89, 94, 97, 107, 114, 117, 121, 125, 127, 149, 150, 157, 164, 167, 173, 177, 188, 199—201, 211, 214, 223, 237, 242, 264, 272, 291, 296, 306, 318, 343, 367, 372, 374, 375, 378, 380, 386, 390, 392, 437, 463, 465, 469, 473, 487, 498, 546, 563, 573, 619, 626, 633, 637, 640, 644, 657, 665; *скирˈта* — 11; *сˈк'ерта* — 6, 120, 123; *сˈки('і)рда* — 2, 19, 29, 35, 47, 61, 74, 90, 93, 99, 100, 102, 104, 106, 108, 153, 155, 168, 204—206, 227, 229, 236, 271, 368, 379, 391, 416, 572, 576, 605, 617—619, 621, 622, 624, 630, 632, 635, 636, 639, 647, 649—651, 653, 655; *скирˈда* — 10, 16, 17, 19, 24, 39, 40, 41, 43, 67, 68, 75, 80—82, 169, 236, 352, 395, 488, 620, 631, 652; *сˈк'ерда* — 4—6, 9, 14, 33, 118, 268; *с'ˈц'ірта* — 70; *сˈтирса* — 270, 271; *шˈки(иі, 'і)рта* — 20, 23, 25, 30, 32, 51, 115, 658; *шˈк'ерта* — 28, 38, 659; *шˈк'ірда* — 26, 27; *сˈтирда* — 48 74, 112, 204, 205, 209; *сˈте(еи)рта* — 123, 124, 219, 242); *с(')т(')і'(о, у, ў)г* 'велика кладка снопів круглої форми' — у більшості середньозакарпатських говірок, зрідка у поліських, гуцульських і буковинських, наддністрянських говірках; 'велика кладка соломи (сіна)' — 479, 677; *с(')т(')і(о,у)ˈжок* 'велика кладка снопів круглої форми' — у більшості поліських, волинських, наддністрянських, подільських говірок; *(в, г)о(у)жеˈред* 'велика кладка соломи (рідше й сіна)' — у частині східноволинських, наддністрянських і подільських говірок; *(в)о(а)ˈденок* 'велика кладка (200—300 снопів) круглої форми' — 298, 304, 338, 463, 475, 477, 485, 492, 499, 501, 505, 509, 513, 545, 555; *бˈрадло* 'велика кладка пашні, соломи (сіна)' — 408, 409, 416, 420, 672а, 676, 678, 682—684, 686, (*брыдˈло* — 404, 681); *ˈбог'л (н')а* 'кладка круглої форми' — 437, 440; *боуˈлий* 'кладка з 200—500 снопів' — 456; *кˈладеин'(-дн'а)* 'купа з 80, 90, 180 снопів' — 435, 442, 443, 457, 480, 486, 489 (*гˈруба кˈладн'а* — 460; *клад* — 479); *по(у)ˈдок* 'купа з декількох кіп' — 45, 85; *ˈподина* 'купа снопів, соломи' — 524, 581—584. Записано лексеми без розкриття значення: *(в)обоˈр(')і(о)г* — 4, 232, 409, 484—486, 492, 496, 665; *коˈзел* — 412, 417, 419, 420, 423—427, 430, 440, 447, 457, 491; *ˈдин:ик* — 412; *ˈпаворос* — 412; *ˈкырста* — 428; *кругˈл'ек* — 280.

Лексеми *сˈкирта, ст'іг, ожеˈред* стосуються переважно кладок у колективних господарствах, лексема *ст'іˈжок* переважно позначає кладку в індивідуальних господарствах.

Т. III, ч. 1. На позначення великої кладки записано лексеми *сˈки('і)рˈд(т)а* 'велика кладка снопів (250—500) у полі, прямокутної форми' — у всіх говорах тому; 'загальна назва великої кладки снопів, нев'язаного хліба, соломи, сіна' — зрідка у всіх говорах тому (*скирдˈва* — 48); *ст(')і(и, о)г* 'велика кладка снопів (15—20 кіп) у полі круглої форми' — у частині слобожанських говірок; *ст'і(о)ˈжок* 'велика кладка снопів (декілька кіп) круглої форми' — зрідка у всіх говорах тому. Зафіксовано ще: *оже(и)ˈред* 'велика кладка соломи' — зрідка у всіх говорах тому; *клаˈдушечка* 'купа з 5 кіп' — 4; *о(а)ˈдонок* 'кладка з 20—30 кіп' — 2, 25.

Лексеми *скирда, стіг* стосуються кладки в колективних господарствах, *стіжок* позначає також кладку у домашньому господарстві.

Т. III, ч. 2. На позначення великої кладки записано лексеми: *сˈки('і)рˈт(д)а* 'велика кладка снопів (20 кіп) або нев'язаного хліба у полі прямокутної форми' — у всіх говорах тому; 'загальна назва великої кладки снопів, соломи (сіна)' — зрідка у всіх говорах тому (відзначено варіанти: *сˈтирта* — 2, 9—12, 14, 16—20, 110, 115; *сˈтерта* — 4, 108; *стирˈта* — 284; *сˈтирда* — 9; *стирˈда* — 2); *ст'і(о)г* 'велика кладка снопів або нев'язаного хліба (рідше — соломи, сіна) круглої форми' — зрідка у всіх говорах тому; *ст'і(о)ˈжок* 'загальна назва кладки в'язаного і нев'язаного в снопи хліба (соломи, сіна), круглої форми' — зрідка теж у всіх говорах тому. Зафіксовано ще: *ожеˈред* 'велика кладка соломи (рідше — сіна, полови)' — зрідка в говірках на всій території тому; без пояснень записано лексеми: *блокоˈва* — 146, 235, 330; *блоˈкойка* — 31; *ˈйарус* — 223.

31. Відходи після молотьби (крім соломи): а) жита, б) пшениці, в) проса, г) гречки?

Назви відходів після молотіння зернових у говірках, як правило, не диференціюються за видами культур.

Т. І. На позначення відходів від молотіння жита, пшениці, проса, гречки та інших зернових культур записано лексеми: *поˈлова* 'відходи від соломи і колосу' — у всіх говорах тому; *тˈрин(')а* 'подрібнена під час молотіння солома' — у подільських говірках і в частині волинських говірок (*тˈрин':а* — 233, 264, 466, 475, 539, 543, 762, 767, 795; *тˈрена* — 775; *тˈрина* — 529, 708, 785; *тˈрини* — 265—268, 270, 298, 302, 304, 440, 477, 532, 533, 537; *тˈринка* — 709); *зˈгони('і)ни* 'колос та інші відходи, змішані з побитою соломою' — у частині поліських, південноволинських, у північній частині подільських говірок, спорадично в середньонаддніпрянських говірках (*зˈгони* — 227, 256, 269, 285, 466, 501; *зˈгон'і* — 53; *атˈгон'іни* — 65; *зˈгонки* — 235); *зˈбойі(е)ни* 'подрібнені під час молотіння солома, колос і полова' — рідко у всіх говорах тому (*ізˈбойіни* — 177, 896; *аˈбойіни* — 65, 157; *(г)от(од)ˈбойіни* — 293, 487; *зˈбойни (-'і)* — 116, 122, 129, 139, 142, 150, 168, 176; *одˈбойіна* — 513; *зˈбойна* — 885; *зˈбойі* — 426, 896, 900, 910; *збой* — 836); *аˈбури('і)ни* 'дрібна солома і колосся' — 1, 4, 64—69, 71, 73, 83, 97, 99, 102, 104—106, 108, 111—114 (*зˈбурини* — 60, 255); *аˈтора* 'полова з колоссям' — 7, 8, 10—13, 15—17, 131, 157; *ˈколо(а)с* 'відбите м'яте колосся' — 2, 4, 5, 29, 46, 47, 51, 53, 57, 65, 67, 69, 71, 73—77, 79, 81—83, 86, 92, 96, 102, 104, 105, 108, 111—114, 130, 138 (*колосˈки (-і)* — 75, 139, 171; *коˈлос'(:)а(-е)* — 81, 96, 449, 464, 507); *шˈчинки* 'дрібна солома з колоссям' — 476, 486; *ˈцурка* 'полова з побитою соломою' — 391, 623 (*цуˈра* — 820, 901; *цурˈки* — 861, 862); *амˈйал':а* 'дрібна солома' — 95; *мй(н')а-*

кина 'побитий порожній колос і подрібнена солома' — 20, 224, 671, 917 (*мн′аˈкини* — 473; *мˈн′ал′ниц′а* — 148); *ˈмерва* 'подрібнена молотінням солома' — 40, 734; *муˈх′інки* 'відходи після молотіння комбайном' — 896, 902; *муширˈки* 'колосся, з якого не вимолочене зерно' — 493.

На позначення відходів від очищення зерна записано лексеми: *по(а, оʸ)сˈл′і(е)д* — у всіх говорах тому (*посˈл′іди* — 391, 735, 780, 818, 826, 832, 900, 906, 915; *посˈл′оди* — 231, 490, 508, 529, 542, 727; *посˈл′од* — 205, 688, 780, 819); *одˈходи* — зрідка теж у всіх говорах тому (*одˈход* — 56, 756, 869; *одˈходи* — 900); *оˈзадки* — 321, 611, 671, 679, 893, 900, 915, 916 (*оˈзадок* — 356, 618, 623, 683, 684, 892, 903, 906); *хаˈбот′(:)а(-′е)* — 159, 160, 187—189, 192, 921; *ˈґозур′і* — 755; *обˈм′от* — 192; *ˈвитички* — 811, 915; *д(р)учкоˈвин′:а* — 642, 643, 914; *скружˈл′авини* — 811, 820; *одˈв′ійки* — 409, 419, 629, 838, 901; *муˈжінки* — 622; *одˈпилки* — 893; *поˈзад′:а(-′е)* — 20, 29, 44, 66, 72, 920; *ˈсубар* — 66; *стокоˈлос* — 28, 30, 205, 240, 244, 245, 316; *сˈтоколос* — 199, 243.

Зафіксовано лексеми на позначення відходів після очищення зерна окремих культур: *пуˈжина* 'одвіяне, порожнє зерно проса' — 665, 679, 859, 884, 904; *(г)руд′аˈк(и)* 'порожнє (побите) зерно гречки' — 16, 52, 107, 139, 158, 159, 162, 164, 177, 205, 243—246, 287, 289, 312, 316, 321, 444, 649, 653, 742, 745, 758, 776, 820, 831, 859 (*ˈруд′іки* — 172; *рудˈк′і* — 96).

Т. II. На позначення відходів від молотіння жита, пшениці, проса, гречки та інших зернових культур записано лексеми: *поˈлова* 'відходи від соломи і колосу' — послідовно у південній частині поліських говірок, у волинських, подільських, наддністрянських, надсянських, бойківських, буковинських, гуцульських, середньозакарпатських, спорадично — в північнополіських і лемківських (*пˈл(′)ева* — 670, 671, 676, 686); *мйаˈки(′і)на* (*мн′аˈкина, м′аˈкина*) 'полова' — у більшості північнополіських говірок; *теˈрек(-ы)* 'полова' — у лемківських говірках; *зˈгонини* 'відбитий колос, змішаний з подрібненою соломою' — у поліських і волинських говірках (*зˈгонина* — 108; *зˈгон′ійі* — 91; *зˈгойіни* — 71, 96, 97; *одˈгонини* — 213; *зˈгони* — 194, 282, 507); *(от)зˈбойіни* 'вимолотки' — 159, 368, 382 (*зˈбойіна* — 201); *тˈрина* 'подрібнена під час молотіння солома' — у наддністрянських, подільських, бойківських, буковинських, зрідка — у волинських говірках (*тˈрин′(:)а (-′е)* — 114, 117, 134—136, 158, 231—234, 251, 279, 281, 285, 316—318, 325, 326, 352, 353, 361, 364, 383, 387, 388, 390, 394—397, 400, 402, 442, 527, 529, 537, 560, 561, 571; *тˈрини* — 112, 113, 181, 230, 232, 235, 239, 240, 242, 244, 245, 248—250, 252, 254, 256, 288, 293, 301, 320, 324, 351, 355, 356, 359, 362, 506, 662); *ˈмерва* 'подрібнена під час молотіння солома' — 189, 256, 290, 520, 568; *ˈпограбки(′і)* у цьому ж значенні — 663, 664, 667, 670—674; *коˈлос′(:)а(-′е)* 'відбитий вимолочений колос' — 24, 122, 208, 309, 328, 329 (*колоˈсин′а, -′е*) — 230, 262, 272, 281, 283, 284, 294, 298, 302, 331, 335, 471, 483, 496, 507, 510, 529; *колоˈсина* — 307, 436, 463, 472, 474, 483, 499, 513, 518, 552; *колоˈсини* — 663; *колоˈс′енка* — 244, 306; *ˈколос* — 49, 87, 89, 146, 181, 185; *колосˈки* — 363, 528; *о(об-, у-)ˈмети(-иⁱ, -і)* 'відходи з обмолоченого колосся' — 59, 61, 622, 623, 633—639, 641, 642, 645, 646 (*уˈміт* — 625; *обˈм′ец′і* — 643, 650); *ˈт′оки* 'відходи, дрібніші за полову' — 426; *скˈрутки* 'подрібнена під час молотіння солома' — 269, 319, 403.

На позначення відходів від очищення зерна записано лексеми: *по(у, а)сˈл′і(ie)д* — у частині поліських, волинських, наддністрянських (*ˈпосл′ід* — 132, 192, 262, 527; *посˈл′іди* — 515; *посˈл′оди* — 225, 376; *(о)посˈл′ад* — 618, 619, 630; *посˈл′ідок* — 582; *посˈл′ідн′е зерˈно* — 281); *ˈпозад′а(-′е, -′і)* — 35, 70, 87, 259, 261—263, 273, 274, 290, 299, 300, 306, 404, 405, 420, 432, 438—440, 464—466, 469, 498, 500, 503; *поˈзад′а* — 236, 237; *позаˈд′а(-′е)* — 260, 270, 276; *поˈзад′и* — 265, 269, 290; *ˈпозаґ′і* — 475, 478; *ˈпозад′* — 266; *о(у)ˈзад′(:)а (-′е)* — 3, 57, 85, 89, 102, 640, 641, 645, 647; *в′ідˈзад′і* — 525; *ˈв′ідз(′)ад′і* — 517, 523; *ˈв′ідзадне* — 294; *в′ідˈзад′йе* — 485; *оˈзадн′е зерˈно* — 15; *оˈзад′ійе* — 644; *оˈз(′)адки* — 18, 88, 631; *в′ідˈходи* — 21, 88, 103, 106, 119, 209, 228, 352, 374, 607; *ˈв′ідх′ід* — 543; *слаˈбе зерˈно* — 523, 525; *бракоˈве зерˈно* — 554; *в′ідˈв′ійки* — 138, 376; *в′ід(од)ˈйем* — 314, 373; *хопˈти* — 319; *стокоˈлос* — 206, 571; *стокоˈлоса* — 242, 247, 249, 265, 267, 271; *др′іб* — 143, 283, 381; *дˈруби* — 280; *дˈр′ібл′а* — 663; *дроˈбиˈна* — 300, 463; *друбˈн′ек* — 11; *зе(и)ˈло* 'дрібне зерно' — 232, 271, 272, 277. Зафіксовано ще: *жуб* 'відходи від віяння' — 582; *тˈрус′:а* 'полова від гречки і проса' — 573; *лусˈка* 'відходи від гречки і проса' — 296, 364, 470; *руд′аˈки* 'відходи від гречки' — 206; без пояснень записано лексеми: *ріжˈки* — 384; *шˈчинк(′)і* — 114, 161; *костраˈк′і* — 187; *гоз″іˈрин′і* — 230; *ˈмуші* — 459; *ˈтириби* — 431; *ўзироˈван′е* — 305; *ˈудрийки* — 450; *ˈв′ідчинки* — 477; *ˈпотерт′е* — 486; *ˈворок* — 515; *траˈчин′е* — 492.

Т. III, ч. 1. Карта № 99: 'відходи (після молотьби)': відходи від зерна: *посˈл′ід, оˈзадки;* відходи від соломи і колосу: *поˈлова, зˈбойіни, хоˈб′іт′:а;* у коментарі: *ˈпосл′ід, оˈзад′:а, оˈзадок, зˈбойн′і, зˈбойки, одˈбойіни, одˈбой, ˈхабот′:а, хаˈбот′:а, ˈхобот, одˈв′ійки, сурˈжа, м′іˈхунки, мі(у)ˈхурˈки, кол′інˈц′а, луˈпа, колоˈсойка, стˈр′аски.*

Т. III, ч. 2. Карта № 105: 'відходи (після молотьби)': *зˈбойіни, зˈбойі, тˈрина, поˈлова, посˈл′ід, оˈзадки, ˈґоӡур′і;* у коментарі: *тˈрено, тˈрен′а, тˈрика, ˈкоцур′і, ґуӡоˈрін′:а, ґуˈӡор, пошˈл′ід, одˈбойни, збой, споˈди, оˈшурки, ˈвиточки, зˈгонини, м′аˈкина, м′аˈкиш, міхурˈки, ˈмухинка, муˈханка, муˈхерка, лупаˈки ˈжита, ріˈпак, коˈцил′, ˈкоцули, ˈсуржик.*

32. Картопля: *бараˈболя, ˈбульба, карˈтохи, земняˈки, ˈріпа, кˈрумплі..?*

Т. І. Карта № 312: 'картопля' — *карˈтопл′а, карˈтопл′і, карˈтошка (карˈтопка), карˈтоха, бараˈбол′а, бараˈбол′і, ˈбул′ба, ˈр′іпа;* у коментарі: *карˈтофл′а, карˈтохл′а, карˈтофˈл′і, карˈтохл′і, картошˈки, карˈтохи, баˈрабол′а, бароˈбул′а, бараˈбойа, бараˈбойі, пˈруска, макˈдона, ґалаˈґоші.*

Т. II. Карта № 323: 'картопля' — *карˈтопл′а, карˈтофл′а, карˈтоха, карˈчоха, карˈтошка, ˈбул′ба, ˈбул′ва, ˈбул′а, бул′баˈни, бараˈбол′а, бараˈбул′а, мандиˈбурка, ˈбурка, буˈрешка, банˈдурка, ˈр′іпа, б′іб̂, банӡ, гарбуˈӡи, ґˈрул′і, кˈромпл′і (кˈрумпл′і);* у коментарі: *ˈкуртупл′і, карˈтеп, карˈтохл′і, бул′ˈби, бул′маˈни, бараˈбони, гадаˈбурка, банˈдури, ˈбобики, кˈромпл′а.*

Т. III, ч. 1. У значенні 'картопля' майже послідовно в усіх говорах тому записано лексему *карˈтошка* (*карˈтошки* — 89, 93, 107, 122, 151, 213). Часто як паралелі до лексеми *карˈтошка* зафіксовано назви: *карˈтопл′а* — зрідка у всіх говорах тому; *карˈтопл′і* — 78; *карˈтохл′а* — 73, 76, 79, 93, 111, 114, 116, 179, 194, 226, 243, 367; *карˈтохл′і* — 72, 87, 95; *карˈтоха* — 1—6, 8, 9, 11, 12, 14—16, 18—29, 31—39, 41, 46, 48, 49, 51, 63, 67, 70, 75, 86, 100, 102, 110, 111, 113, 114, 119, 121, 123, 125, 126, 128, 130, 132, 133, 136, 137, 139, 141—144, 147, 149, 153, 157, 158, 166, 201, 211, 214, 220, 223, 235, 254, 286, 322, 332, 341; *карˈтохи* (-′і) — 43, 44, 46, 48, 52—54, 56, 59, 61, 66, 70, 72, 75, 84, 85, 88, 89, 91, 101, 103, 104, 106—108, 111, 114, 122, 129, 135—138, 144—146, 151, 153, 207, 212, 222, 247, 297, 334, 340; *ˈбул′ба* — 41, 179, 181, 202, 225, 274, 345; *бараˈбол′а* — 12, 92, 163, 225, 274, 278, 282, 344, 353, 360, 369; *бараˈбул′а* — 27, 39, 63, 181, 230, 245, 246. Лексеми *бараˈбол′а* і *ˈбул′ба* спорадично фіксуються як назви окремих сортів картоплі.

Т. III, ч. 2. У значенні 'картопля' записано лексеми: *карˈтопл′а* і *карˈтошка* — у всіх говорах тому, часто як паралельні; *карˈтофл′а* — 2—5, 9, 11, 12, 14, 15, 19, 21, 22, 29, 33, 35, 110, 112, 118, 139, 141, 158, 225, 284; *карˈтопл′і* — 156, 310; *карˈтофл′і* — 2, 110, 262; *карˈтофел′* — 152, 250; *карˈтохл′а* — 12, 27, 289; *карˈтоха* — 94, 104, 121, 185, 194, 300, 321; *карˈтохи* — 30, 365; *бараˈбол′а* — 14, 16, 20, 32, 33, 68, 72, 84, 119, 153, 179, 188, 216, 253, 256, 284, 330; *бараˈбул′а* — 105, 110, 167, 193, 194, 321, 331, 336, 342, 363, 374; *бараˈбул′і* 'жовта кормова картопля' — 2; *ˈбул′ба* — 20, 32 'кормова картопля', 33, 76, 174, 193, 194, 220, 231, 255, 256, 299, 363, 374.

33. Листя буряків, моркви, картоплі: *буряˈчиння, ˈгичка, сˈвекла, моркоˈвиння, картопˈлиння..?*

Т. І. Карта № 313: 'картоплиння' — *картопˈлин′:а, картопˈлиште, карˈтопленик, карˈтоплешник, бараˈболин′:а, бул′ˈбашник, р′іˈпин′:а, ˈр′іепиште, гиˈчин′:а, гич (ˈгичка), оˈгудин′:а, каˈл′іййе, каˈл′іййашн′ік, баˈдил′:а;* у коментарі: *картохˈлин′:а, картохˈв′(ф′)ін′:а, картофˈлиште, картопˈл′ан′(:)ік, картопˈл′ан′ак, картопˈлин(:)ик, картопˈлин′:ак, карˈтопˈл′ашн′ік, бул′ˈб′е(йа)шн′ік, оˈгудин, ˈоˈгуд, ˈгудин′(:)а, (у)ˈгудина, ˈвудина, ˈвудин′(:)а, ˈгуд′:а, ˈкал′іво, ˈбадил(′), бадиˈлин′:а, бадиˈлиште, ˈбил′:а, баˈдиште, батˈви(′і)н′:а(йе), ботˈва, батˈви(і)на, гутаˈвиште, татаˈвиште, ˈлабу(о)зин′:а, ˈлабуз.*

У значенні 'листя буряків' записано лексеми: *бо(а,у)т(′)ˈви(′і)на* — у поліських, волинських і частині середньонаддніпрянських говірок (*букˈвина* — 215); *бо(а, у)т(′)ˈви(′і)н′:а (-′е)* — 1, 3, 4, 13, 16, 21, 25, 37, 48, 53, 57, 58, 61, 64—73, 75, 77, 82, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 111, 113, 128, 132, 187, 201, 209, 227, 245, 274, 288, 293, 305, 383, 515, 917; *бат′ˈвин′йе* — 22, 26; *бацˈв′ін′:е* — 31; *батуˈвин′:а* — 816; *ботˈва* — 341, 383, 836, 922; *бітˈва* — 918; *бур(′)аˈчин′:а(-′е)* — у переважній більшості подільських і волинських, у частині середньонаддніпрянських і полтавських говірок, зрідка у поліських і степових говірках (*бур′ачˈвин′:а* — 293; *буракоˈв′ін′:е* — 34; *буˈрачн′ік* — 52, 74, 97); *ˈги(иⁱ,′і)чка* — у всіх говорах тому; *ги(′і)ˈчин′:а(-е)* — 38, 179, 274, 667, 744; *гиˈчей* — 176; *гиˈчан′:а(-е)* — 273, 401; *г′іˈчайн′ек* — 23; *ги(′і)ч* — у частині поліських говірок; *ˈгича* — 402, 410; *сˈвекла* — у полтавських і степових говірках, у більшості середньонаддніпрянських говірок, спорадично у поліських говорах (*сˈв(′)окла* — 515, 790; *сікˈла* — 403); *баˈдил′:а(-′е)* — 160, 168, 241, 292, 391, 496; *ˈбадил′* — 363; *оˈгудин′:а* — 894; *гайоˈтиⁱна* — 84. Лексеми *ботˈвина, сˈвекла* (спорадично — *бур′аˈчин′:а*) часто вживаються на позначення листя буряків, що ростуть, лексеми *ˈгичка, гич* — на позначення зрізаного листя викопаних буряків.

У значенні 'листя моркви' зафіксовано лексеми: *мо(а)рк(о, а)ˈви(′і)н′(:)а(-′е)* — у всіх говорах тому; *морˈкойни(і)к* — 4, 7, 11, 13, 21—23, 26, 31, 44, 46, 66, 69, 71, 74, 82, 93, 94, 101, 104, 115, 131, 917, 920; *мо(а)рˈкойн′ак* — 51, 56, 59, 62, 65, 75, 88, 108, 918; *моркˈв′ін′:ак* — 24, 53; *моркˈвашн′ік* — 99; *морквˈйаниште* — 137; *морк(о)ˈвиште* — 117, 121, 137, 139, 162, 211, 217, 220, 248, 360, 609, 907; *морк′ви(і)сˈко* — 431, 475; *ги(′і, іᶤ)ч* — 5, 15, 17, 19, 39, 48—51, 60, 62, 65, 68, 72, 77, 80, 84, 91, 94, 97, 98, 100, 103, 133, 136, 138, 157—159, 161, 162, 165, 166, 178, 208, 236, 922; *ˈгич:е* — 111; *ˈги(иⁱ, ′і)чка* — 3, 20, 27, 30, 32—34, 55, 56, 92, 94, 123, 126, 128, 129, 134, 143, 167, 174, 176, 216, 229, 276, 294, 296, 316, 319, 322, 323, 352, 358, 364, 368, 369, 384, 387, 389—391, 401, 596, 597, 619, 631, 636, 639, 644, 654, 656, 671, 678, 682, 706, 709, 710, 715, 725, 754, 782, 783, 786, 789, 819, 859, 884, 885, 891, 896, 912, 922; *гіᶤˈчан′ік* — 27; *гиˈчин′:а* — 466; *ˈгудина* — 712, 824; *гуˈд′:а* — 124; *бо(а, у)тˈви(′і)на* — 10, 38, 49, 80, 120, 135, 169, 295, 330; *бо(а)тˈв′ін′:а (-′е)* — 16, 132, 176; *ˈботва* — 677, 745; *баˈдил′:а (-′е)* — 286, 382, 388, 525, 549, 567, 587, 647, 659, 660, 680, 683, 794, 830, 840, 843, 851, 852, 857, 860—862, 866—868, 877, 890, 892, 894—896, 898, 899, 902, 905—907, 910, 914; *ˈбадил′* — 398, 825; *ˈбилка* — 535; *ˈтетивйе* — 142; *наˈт(ш)′іна* — 8, 64; *патлаˈма* — 909; *ˈморква* — 591, 617, 893, 919; *ˈлист′а (з ˈморкви)* — 9, 96, 155, 320, 394, 403, 637, 645, 658, 661, 662, 681, 684, 713, 717, 722, 748, 755, 784, 848, 855, 858, 869, 889.

У значенні 'листя моркви і буряків' записано лексеми: *ˈгичка* — 242, 251, 261, 266—268, 272, 287, 297, 305, 325, 329, 330, 331, 336, 340, 345, 348, 351, 359, 361, 364, 368, 369, 381—384, 387, 391, 393, 407, 438, 445, 450, 475, 488, 499, 507, 515, 516, 536, 544, 548, 550, 553, 555, 559, 560, 564, 575, 584, 593, 602, 618, 643, 673, 696, 714, 735, 747, 751, 752, 764, 769, 770—781, 785; *ги(′і)ч* — 234, 243, 297, 343, 378, 650; *ˈгудина* — 600, 642, 674; *баˈдил′:а* — 284; *ба(у)тˈвина* — 307, 376; *батˈвин′е* — 285; *сˈвекла* — 894, 915; *наˈтина* — 360.

Т. II. Карта № 326: 'бурячиння' — *ˈгичка, бураˈчин′:а, бураˈчанка, буˈрачн′ік, наˈтина, ботˈвин′а, свекˈлин′а, рункˈлин′а, рункˈл′анка, ˈлист′а бураˈкове;* у коментарі: *ˈгич′:а, г′іˈчин′:а(-′е), гûˈчан′:а(-′е), йіˈчан′е, йічкоˈвин′:е, ги(і)чкоˈвин′е, бурак(ч)оˈвин′(:)а, бураˈчина, бураˈчис′ко, бураˈкойн′ік, наˈтин′:е, бод′ˈвін′:а, свекˈл′анка, свиˈкойниц′а, ˈч′ійка* 'гичка з одного буряка';

карта № 324: 'картоплиння' — *картопˈлин′:а, бул′ˈбин′:а, бул′боˈвин′е, бул′бˈйанка, бараболˈлин′:а, мандибуˈрин′і, мандибурˈйенка, бандурˈчин′а, бандурˈчанка, р′іˈпин′а, кромпˈлин′а, в′іˈтин′а, гарбуˈзин′а, банӡоˈвин′і, бобойˈйанка, боˈбина, хмиˈлин′:а, наˈтина, ˈгичка, ˈґудина, баˈдил′:а, ˈбет′:а;* у коментарі: *картопˈл′анка, мандибурˈчанка, буˈлин′і, крумпл′оˈвин′:а, маˈтина, наˈтин′:а, гнаˈтина, нат′(д′, ц′), гиˈчина, гич, гиˈчанка, ˈгич′:а, ˈудин′а, бадиˈлин′:а, бадиˈл′анка, ˈбил′а, биˈл′анка, лаˈбуд′:а, лаˈбуз′:а, лабуˈзина, ґалаˈшин′а, воˈжина, друшˈчин′а, ґруˈл′анка, шче(а)ˈтин′а(-е).*

У значенні 'листя моркви' записано лексеми: *мо(у)рко(у)ˈвин′а(-′е, -′и, -′і)* — у всіх говорах тому; *моркойˈлин′і* — 470; *мо(у)рко(у)ˈвина* — 1, 232, 641, 655; *морковˈйен′і* — 299; *морк′ій-*

'ни('і)к — 62, 88, 91; мор'коўни('і)к — 59, 616, 643; морко'визник — 79; морко'ві('е)н:ик — 642, 650, 653; морк'вин'ак — 103, 104; морко'ванка — 665—667; морк(о)в'йа(е, и)нка — 230, 235, 257, 258, 261, 262, 264, 270, 274, 275, 289, 290, 300, 302, 303, 466, 483, 498, 499; морко'в'а(е', 'и)нка — 263, 265, 271, 658; морков'л енка — 468; морк'вин'ка — 340; морк(о)вйа'ніца — 673, 674, 676; морк'вис'ко — 158, 391; мор'чин'а — 34; 'морква — 679. Зафіксовано ще: 'ги(ие, е)ч()ка — зрідка у всіх говорах тому; 'йічка — 48; ги'чин'а(-і) — 477, 516; ги'чан':е — 73; ге'чина — 479; ги(і, і)ч() — 85, 89, 90, 92—94, 105, 464, 485; 'гич':і(-е) — 109, 631; 'іч:е — 64; 'гича — 135; (г)на'ти(і)на — 55, 275, 663, 672, 673; ма'ти('і)на — 234, 237, 238, 252, 267, 268, 273, 276, 436, 662; нат' — 405, 411, 435, 437, 443, 681; бат'ва — 396; сте'бел':е — 76; 'чайін':е — 80; гм'ланка — 664; 'лис'ц'а(-т'і) 'моркви — 255, 410, 417, 420, 423—425, 434, 445, 446, 460, 511, 571, 577, 578, 603, 605, 608—610, 686.

Т. III, ч. 1. Карта № 105: 'листя городніх культур' — 'гичка 'листя буряків і картоплі', 'листя буряків і моркви', 'листя картоплі й моркви', 'листя буряків', 'листя картоплі', 'листя моркви'; ба'дил':а 'листя картоплі й моркви', 'листя картоплі', 'листя моркви'; бот'ва 'листя буряків і моркви', 'листя буряків', 'листя картоплі', 'листя моркви'; 'бил':а 'листя картоплі й моркви', 'листя картоплі', 'листя моркви'; о'гудина 'листя картоплі й моркви', 'листя картоплі', 'листя моркви';

карта № 102: 'бурячиння' — бур'а'чин':а, с'векла, 'гичка, бот'ва; у коментарі: гич(), 'гич()а, свек'ла, бур'ако'вин':а, жабу'рин':а, батла'ма бу'р'ашна, бу'р()аш(ч)не 'лисц а, о'гудина бу'р ача;

карта № 103: 'морквиння' — морк'вин':а, 'гичка, бот'ва, бут'ва, ба'дил':а, бу'дил':а, 'бил':а, о'гудина, с'векла 'листя моркви й буряків'; у коментарі: ко'вин':а, гич(), бит'ва, бат'ва, бот'вина, ба'дил'ка, бу'дилки, бу'дилка, 'з'іл':а, 'лист'а 'моркви;

карта № 104: 'картоплиння' — картоп'лин':а, картох'лин':а, карто'шин':а, 'гичка, бот'ва, бут'ва, ба'дил':а, бу'дил':а, 'бил':а, о'гудина; у коментарі: картоп'линка, картоп'лище, картоф'лин':а, картох'вин':а, карто'шан':а, ги(і)ч(), бот'вина, ба'дилка, 'баде'л', бу'тил':е, 'билка, о'гудин':а, о'гуд, бато'ги, с'тебла, бажа'луч':а, лобу'зин':а, 'зіл':а.

Т. III, ч. 2. Карта № 113: 'бурячиння' — 'гичка, бур()а'чин':а, с'векла, бот'вин':а, бут'вин':а, ба'дил':а; у коментарі: гич(), бат'ва, ба'дил()ка, бур'ако'вин':а, свиек'ла, бут'вина, 'бадил', ла'буз, 'вудин'а, (о)'гудина, жабу'рин':а, 'лист'а бур'а'к ів;

карта № 112: 'картоплиння': картоп'лин':а, кар'топлище, 'гичка, о'гудин':а, ка'лива, бот'ва, ба'дил':а, ба'дилка, 'бадил', батла'ма; у коментарі: картоф'лин(:)а, картох'лин'(:)а, карто'шин'а, кар'топле'не'ище, картоп'лин'аше, гич(), 'вудин()а, 'гудин()а, 'ботва, бут'ва, бут'вина, батла'ва, па'г'ін':а, пру'син':а, ла'буз, 'билка.

У значенні 'листя моркви' записано лексеми: мо(а)рк(о, а)'вин':а — у всіх говорах тому (морк'вина — 22), 'лист'а (з 'моркви) — зрідка теж у говірках на території всього тому. У цьому значенні записано ще лексеми: 'гич()ка — 2, 9, 10, 24, 25, 32, 34, 35, 38, 44, 55, 57, 66, 70, 78, 83, 95, 101, 135, 139, 140, 159, 164, 186, 206, 225, 240, 243—245, 256, 283, 288, 308, 322, 328, 371; гич — 278, 319; 'вудин а — 11, 75; ба'дил а — 87, 99, 162, 163, 172, 227, 237, 238, 276, 306, 342; ба'дил — 100; ба'ди(і)лка — 253, 305, 307, 314, 342, 356, 360; бо(у)т(д)'ва — 48, 242, 281, 288, 330; с'векла — 152; ла'буз — 4; батла'ма — 341.

34. Стебло огірків, гороху: о'гудиння, горо'ховиння..?

Т. І. Карта № 314: 'огудиння огірків' — о'гудин':а, о'гудина, о'гуд, 'вудин':а, 'вудина, вуд, ог'ір'чин':а, гу'рошник, гурко'вин':а, гур'коўн'ік, гич, на'тіна, 'коси; у коментарі: 'гудин (:)а(-е), 'удина, 'гудини, у'гуд, 'гуда, 'гуд':а, 'гудавина, огу'дин'а, (г)'удие(е)н', гу'тин':е, ог'і(йі)р'чин (:)а, огі'рин:а(-е), гуі'р'чин':а, гірчо'вин':а, гу'рош(ч)'н'ак, гур'коўн'ак, гур'чище, гурошни'чин:е, 'ги('і)ч':а, 'гичка, г'і'ч ін':а, на'тин':е, лабу'зин:а, бато'ги(-'і), бот'вина, ба'дил':а, п'лет':а, '(в)у'дилно.

У значенні 'стебло гороху' майже послідовно в усіх говорах тому записано лексему: го'рох(о)'в(ф)и(і)н (:)а(-'е) (горох'лин:а — у деяких волинських і подільських говірках); здебільшого поруч з названою фіксуються лексеми: горо'шин':а(-'е) — зрідка у всіх говорах тому; го'рох(ф)л'анка — 442, 458—460, 467, 471, 472, 478, 498, 505, 685—687, 691—694, 696—700, 702, 705—709, 711—716, 718—721, 723—725, 728, 738—740, 742, 745, 747—750, 752, 754, 755, 771, 774, 786; гарах'в'анка — 15, 454; го'рохвенка — 453; го'рох'йанка — 146, 215, 253, 508; гарохв'йан'ік — 3—5, 8, 10, 13, 94, 96; го'рофеник — 131; го(а)рош'н'ік — 60, 82, 917; го'рошник(-ік) — 37, 39, 47; горо'шил н'ік — 46; горо'шин'ік — 25; го'рохв'і('е)н'(:)ік — 23, 24, 26, 69, 101; го(у)ро'хоўн'ік — 20, 21, 26, 31; горох'л'аник — 722; го'рохленик — 157; го(а)'рохв(ф)и('і)ни — 65, 101, 104, 105, 108, 110, 166, 231, 241, 244, 307, 441, 449, 452, 456, 475, 502, 508; горох'вини — 204; горох'вина — 73, 339; га'рохвин — 100; го(а)ро(а)хв'йа(ф а)ни('і)ще — 6, 12, 134, 137, 142, 166; горох'ви('і)н (:)ак — 51—53, 56, 62; горох(о)'вище — 59, 72, 118, 124, 126, 137, 141, 145, 161, 164, 171, 176, 205, 209, 212, 221, 235, 237, 245, 291, 307, 311, 323, 325, 329, 358—360, 549, 626, 627, 848, 871, 887; (г)о'рох(о, а)ви('і)ще — 97, 106, 108, 110, 246, 670, 900; гороф'лише — 223; горо'шише — 895; горо'х'анише — 375; гороха'нище — 852; го'рохнише — 373; го'рошнище — 662, 920; го'рох(о)вис'ко — 219, 233, 431, 445, 494, 703; го'рохнис'ко — 446; горох'лис'ко — 445; го'рох(о)вищ()а — 87, 116, 845. Крім того, на позначення стебел гороху записано лексеми: о'гуд — 631, 633—637, 837, 855, 867, 872; (о)'гудина (з го'роху, го'рохова) — 180, 281, 285, 334, 355, 403, 555, 644, 648, 677, 839, 840, 866; (о)'гудин':а — 132, 437, 631, 847, 850, 867; 'вудин':а — 710, 779, 820; ба'дил':а (го'рохове) — 284, 340, 370, 371, 388, 399, 573, 630, 639, 643, 645, 647, 654, 657, 676, 680, 681, 683, 684, 791, 792, 843, 846, 847, 858, 860, 862, 866, 868, 874, 875, 883, 889, 890, 892, 894—896, 899—902, 905, 906, 913—916; ба'дил' — 869, 884, 903; 'в ета (го'рохв'ана) — 190; гич (го'роху) — 186; стеб'ло (го'року) — 18, 136, 184, 188; (го'рохова, го'рохйана) со'лома 'сухі горохові стебла' — спорадично в усіх говорах тому.

Т. II. Карта № 325: 'огудиння огірків' — о'гудин':а, ог'ір'чин':а, г'ір'чин':а(-'е), вуг'ір'чин':е, гурко'вин :а(-'е), огу'рочни(і)к, гу'рочник, ог ір'чинец(), огур'нич а, огур'чанка, 'паворос, 'бет':а, ба'дил а, ла'буз, на'тин':а, ма'тина, хми'лин'а; у коментарі: '(в)удин':а(-'е), гойір'чин':е, гог'ір'чин'а, вогур'чин а, гурко'в ина, гурош'н ак, паворо'з'ійл а(-н'а), паворо'зын а, ла'буз, лабу'зин'а, нат', хми'лини, хми'лина, хмел'о'в ін а, хм е'лици, хме'лин:ик, хмете'лина, стеб'ло, стеб'лина, би'лина, дину'шін'е, па'син а, 'гылыл':а, ло'дига.

У значенні 'стебло гороху' записано лексеми: (г)о(у)'рох(о, у)'ви(е, 'і)н :а(-е, -і) — у всіх говорах тому, у говорах карпатського ареалу — зрідка; горох'лин'(:)а(-е, -'і, -'и) — 135, 136, 139, 162, 172, 226, 227, 278, 283, 284, 309, 319, 344, 352, 358, 374—376, 383, 387, 388, 529—531, 540, 541, 567, 573, 607; (г)оро'ши('е)н'(:)а(-'е, -і) — 141, 213, 410, 417, 420, 453, 459, 477, 478, 482, 490, 502, 510, 527, 543, 548, 549, 554, 556, 615, 627, 650; горо'шина — 452, 485, 486, 488; горо'шини — 313; го(у)ро(у)х(о)'вини — 4, 5, 8, 19, 27, 47, 52, 56, 79, 115, 125, 126, 134, 152, 159, 174, 175, 181, 220, 315, 379, 385, 660, 661; го(у)'рох(ф)и(і)ни — 25, 26, 29, 81, 129, 144, 149, 156, 165, 167, 343, 346, 360, 369, 371, 372; го(у)ро(у)х(о)'вина — 7, 452, 511, 512, 514, 516, 517, 564, 582; горо'ховина — 276, 438, 470, 479; го'рохвина — 28; го'рошвина — 30; го(у)'рошв(л)ини — 120, 123, 127, 658, 659; гуруш'вини — 116, 182; го(у)рох(ф)'йа(е, и)нка (горо'ф анка) — у ряді наддністрянських, бойківських, покутсько-буковинських говірок; горох(ф)'л а('і)нка — 114, 136, 239, 281, 282, 285, 287, 292, 295, 312, 318, 323, 325, 335, 338, 339, 347, 353, 355, 359—363, 377, 400, 492, 495, 528, 537, 551, 557, 562, 577—580, 603, 608, 610, 611, 672, 672а; горох'н'анка — 673; ворох'л енка — 328, 333, 382, 438, 605; го'роф(хв)йанка — 365, 394, 679, 683; горохоў'л'анка — 317, 320, 678; го'рохл'а('е)нка — 111, 141, 316, 350, 351, 380, 390, 392, 393, 395, 396, 398, 399, 402, 533, 542, 560, 561, 565, 566, 568—571, 573, 575, 576; го'рох(о)'в инка — 277, 327; горо'шанка — 426, 613, 614, 674; горо'шинка — 465, 507, 558; горо'х інка — 505; го'рохвис'ко — 26, 32, 173; горох(о)'вис()ко — 193, 212, 618; го'рохнис'ко — 341; го'рохлис'ко — 318; горохв'йанис ко — 391; горох'в'ажис ко — 192; горох'вище — 219; горо'х ійка — 263. На позначення стебла гороху зафіксовано ще лексеми: хми'лин е — 3; хма'лин':а — 40; хмили'на — 61, 113; хми'лици — 16; хмет'л'а — 113; ба'дил':а(-'е) — 2, 11, 214; били'на — 59; сті'бол':е — 38; сте'бе'лина — 564; 'гудина — 538; лопат'к е — 609.

Т. III, ч. 1. У значенні 'стебло огірків' записано лексеми: (о, а, у)'гудина — майже послідовно в усіх говорах тому; (о, а)'гудин':а — зрідка теж в усіх говорах тому, переважно як паралель до лексеми (о)'гудина; 'вудина — 79; 'вудин':а — 305, 350; о(у)'гуд — 68, 168, 170, 171, 173, 175, 187, 190, 198, 215, 218, 255, 256, 273, 294, 332, 373; 'огуд — 163, 261, 262, 293; ог'і'рошник — 26; ог'і'р а(о)ч':а — 114, 149, 157; огу'р'ін :а — 57. Зафіксовано ще лексеми: п'л ет і (огу'рошнийі) — 16, 27; пл'і('е)т — 48; п'л'ет'а — 32; бато'ги — 36, 38, 71, 84, 94, 135, 237; бот'ва — 26; ба'дил':а — 73; гич — 92; 'гичка — 353; 'билка — 138; 'бил':а — 149; жабу'рин :а — 15. Варіанти лексеми огудина (о'гудин':а, 'вудин':а, о'гудина, 'вудина, о'гуд) відбито на карті № 37.

У значенні 'стебло гороху' записано лексеми: (г)орох(о)'ви('і)н'(:)а(-е) — у переважній більшості говірок тому; (г)оро'ши('і)н':а(-'е) — зрідка теж у всіх говорах тому, часто як паралель до лексеми горох(о)'вин':а; (г)орох'лин':а — 62, 77, 95, 98, 108, 178; горох'вина — 18; горо'шил :а — 265; горо'хин :а — 109; орох'йаник — 78. Зафіксовано ще лексеми: ба'дил :а (го'рохове, з го'роху) — 29, 70, 71, 81, 163, 170, 231, 248, 249, 251, 255—258, 260, 263, 273, 277, 285, 293, 316, 318, 337, 338, 349, 357, 359; бу'тил':а — 66, 151; ба'дил — 269; бу'дилка(-и) — 323, 325; 'билка — 151; батла'ма — 363; 'бил':а — 76, 91, 122, 127, 130, 152, 153, 248; бат'ва — 37, 39, 263, 309; (о)'гудина — 83, 90, 106, 113, 237; о'гудин :а — 103; гид — 294; го'рохв'ан'і с'тебла, го'рохв'ана со'лома — спорадично у всіх говорах тому.

У значенні 'стебла огірків і гороху' зафіксовано лексеми: (о)'гудина — 15, 83, 106, 267, 295, 298, 362; о'гуд — 260; гич — 92.

Т. III, ч. 2. У значенні 'стебло огірків' записано лексеми: о'гудин :а ('вудин':а) — часто в говірках на захід від р. Південний Буг, спорадично в інших говорах тому; (о)'гудина ('вудина) — часто в говірках на схід від р. Південний Буг, у ряді кримських і кубанських говірок; о(а, у)'гуд — 74, 76, 80, 89, 100, 175, 178, 180, 204, 249, 283, 288, 297, 298, 328, 330, 337, 352, 361, 366; гуд — 255; вуд — 45, 141. Зафіксовано ще лексеми: ба'дил :а — 24, 152; 'гич'ка — 288; п'л'ет'і — 336; 'калево(-а) — 54, 283; ка'ливйа — 54. Словотворчі варіанти лексеми огудина (о'гудин :а, о'гудина, о'гуд) відбито на карті № 48.

У значенні 'стебло гороху' записано лексеми: горох(о)'вин':а — зрідка у всіх говорах тому; горо'шин (:)а — 3, 40, 43, 44, 50, 62, 66, 97, 99, 103, 108, 211, 213, 222, 224, 225, 227, 278, 317, 322, 338—340, 344, 375; горох'лин :а — 5, 11, 21, 29, 32, 64, 73; горо'хин'а — 235; го'рох(ф)л анка — 6, 40, 219; горох'манка — 110, 124, 125, 163. Зафіксо а но ще: ба'дил':а (го'роху) — 84, 86, 87, 91, 96, 100, 102, 111, 114, 135, 142, 159, 161, 162, 175, 182—184, 186, 196, 223, 225, 233, 237, 239, 258, 276, 294, 350, 354, 355, 369, 374; ба'дил :а 'сухе стебло гороху', горо'шин :а 'зелене стебло гороху' — 2; горох'лин':а 'сухе стебло гороху', стеб'ло (зелене) — 9; 'бадил' — 100; ба'дилка — 305, 316, 326, 331, 332, 342, 362, 363, 365, 370, 371; бадил''ки — 134; гич (го'роху) — 176; 'гич ка — 185; бот'ва — 364; 'вудина — 75; о'гуд — 60; го'рохл ана со'лома, стеб'ло (з го'роху) — спорадично в усіх говорах тому.

У значенні 'стебло огірків і гороху' зафіксовано лексеми: (о)'гудина — 69, 137, 153, 163, 284, 367; о'гудин :а — 125, 353; 'удин':а — 299; 'вудин'а — 139, 147, 148; бот'ва — 311; ла'буз — 4.

35. Гри'би, 'губи..?

Т. І. Карта № 317: гри'би (родова назва для всіх грибів; окремий вид грибів, найчастіше білі гриби, Boletus edulis Bull.), 'губи (родова назва для всіх грибів, крім білих; окремий вид грибів), губ'йаки (родова назва для всіх грибів, крім білих; окремий вид грибів), козл'а'ки (родова назва всіх грибів, крім білих), 'бабки (родова назва всіх грибів, крім білих), о'пен ки (Armillariela mellea Karsten), пече'риці (Psalliota Quel.).

Т. II. Карта № 329: г'ри'би — 'білі гриби' (Boletus edulis); родова назва для всіх грибів, крім білих: гри'би, 'губи, губйа'к і, козл'а'к'і, пече'риц'і, баб'к'и'; у коментарі: г'ріби, ри'би, гу'ба'ки, гу'б'ік'і, коз"л'а'к'і, пічі'риц, піс"е'реци, пс"е'ре"ци, 'бетки (родова назва всіх грибів, крім білих).

Т. III, ч. 1. Назви грибів через відсутність реалії для багатьох місцевостей записано непослідовно. Лексему гриби в усіх говорах тому записано як родову назву для всіх грибів і як назву білих грибів. На позначення родової назви усіх грибів, крім білих, зафіксовано лексеми: пе(и)че(а)'риц і — 19, 41, 46, 56, 63, 72, 74, 75, 77, 78, 80, 82, 83, 98, 141, 143, 149, 159, 163, 172, 182, 188, 190, 193, 195, 215, 224, 226, 230, 240, 241, 244, 252, 255—257, 260, 262,

274, 282, 287, 289, 316, 327, 332, 335, 340, 360; *оˈпен'ки* — 6, 19, 51, 56, 70, 74, 75, 77, 78, 100, 103, 104, 115, 127, 139, 141, 149, 158, 244, 255, 278, 326.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах лексему *гриби* записано як родову назву усіх грибів і як назву білих грибів. На позначення родової назви усіх грибів, крім білих, записано лексеми: *пече(а, у)ˈриц'і(-'а)* — у більшості говірок тому (переважно як паралель до лексеми *гриˈби*); *ˈгуби* — 3, 6, 10, 14, 16, 26, 112.

36. Повозка для перевезення: а) снопів, сіна, соломи, б) дров, в) зерна?

Етнографічна різноманітність реалій, об'єднаних групою «вози» (відмінності в будові, у функціях залежно від призначення в господарстві), і брак належної кількості малюнків ускладнює семантичну ідентифікацію відповідних лексем. У зв'язку з цим і в картографуванні, і в описі некартографованого матеріалу з питань № 36, 37 за основу для зіставлення лексем умовно прийнято ідентичність указаних у ремарках функцій відповідних реалій — повозок і їхніх частин незалежно від будови, форми тощо.

Т. І. Карта № 297: а, б, в): *в'із;* а) *гарˈба, маˈжара, драбиˈн'ак, л'ітерˈн'ак;* б) *розˈвора, бинˈд'уг, ход, ˈрозпуски, расˈкати, катˈки, ˈт'ічки, д'ˈроги;* в) *безˈтарка, ˈмаˈжа, калаˈмашка;* у коментарі: *фурˈгон, б'ˈричка, ваˈсаг, шараˈбан, роˈзора, розˈвод, ˈтарка.*

Т. II. Карта № 300: а, б, в): *в'із;* а) *драбиˈн'ак, гарˈба (гараˈба);* б) *теˈл'іга, т'ічˈки;* б) і в): *ˈґара, беᶦсˈтарка, ваˈсаг, ˈл'ада, ˈкороб;* у коментарі: *драб'ˈн'ак, драб'ˈник, драˈбинчак, рабриˈн'ак, грабиˈн'ак, башˈтарка, драбиˈн'астий в'із, драˈбиновий в'із, драб'ˈний в'із, снупоˈвий в'із, зб'іжуˈвий в'із, росˈточений в'із, ˈдоўгий в'із, ˈп'іший в'із, ˈф'іра, ˈлойтрак, копоˈвик, мйакиˈниц'а, фаˈсунок, фурˈгон, каˈтарка, шараˈбан, гн'ійˈник, гн'ійˈниц'а, коˈтига, каˈруца, бен'д'уг.*

Т. III, ч. 1. У говорах тому як загальна назва воза зрідка засвідчується лексема *в'із,* ще рідше — *поˈвозка.*

а) У значенні 'віз для перевезення снопів, сіна, соломи' лексема *гарˈба* утворює суцільний ареал, *в'із* — розріджений ареал у межах тому. Записано також лексеми: *поˈвозка* — 19, 23, 94, 100; *маˈжара* — 13, 31, 68, 69, 71, 74, 76, 135, 278, 280, 309; *маˈǯара* — 75; *д'ˈроги* — 15, 17, 37, 86; *ход* — 20, 52, 109; *йаранˈдак* — 56; *йараˈдак* — 151; *йеренˈдак* — 60; *ригˈван* — 59, 60; *ридˈван* — 158.

б) У значенні 'повозка для перевезення дров' на всьому ареалі фіксуються зрідка лексеми: *в'із, ход, гарˈба, б'ˈричка.* Засвідчено також: *розˈвора* — 5, 36, 68, 76, 79, 93, 116, 118, 196, 197, 211, 275, 295, 302, 304; *розˈворина* — 26; *розˈвод* — 67, 143, 145, 327, 347, 351; *д'ˈроги* — 17, 19, 56, 93, 119, 142, 258, 269, 325; *п'ідˈвода* — 46, 135, 214, 217; *ˈтачка* — 2, 14, 24, 35, 61, 200; *калишˈн'а* — 1, 4, 16, 24.

в) У значенні 'повозка для перевезення зерна' суцільний ареал утворює лексема *беᶦсˈтарка // б'ісˈтарка;* зрідка фіксується *в'із.* Засвідчено також: *б'ˈричка* — 41, 81, 94, 113, 116, 127, 159, 160, 181, 203, 209; *ˈкороб* — 39, 69, 71, 202, 203, 261, 263, 264, 274, 276, 287, 291, 293, 313, 334, 342; *короˈбок* — 14, 61, 292; *ˈпалуб* — 80—82, 162, 265; *ˈпалуба* — 262, 282; *ˈйашчик* — 67, 138, 206, 248; *хурˈгон* — 217, 224; *шараˈбан* — 14, 69, 271; *ˈпул'ман* — 35; *гаˈбарка* — 20; *беˈда* — 219; *зерноˈв'із* — 142.

Т. III, ч. 2. Карта № 94: а, б, в) *в'із;* а) *гарˈба (гараˈба), маˈжара (моˈжара), л'ітеᶦрˈн'ак, лойтˈрак;* у коментарі: *ˈлойтра, шараˈбанчик.* б) У значенні 'повозка для перевезення дров' фіксуються ще лексеми: *п'ідˈвода* — 22, 119, 152, 162, 164, 167, 227, 278, 282, 288, 331, 342, 356, 363, 369; *розˈвод* — 83, 87, 91, 92, 97—99, 163, 172, 181, 182, 195; *розˈвора* — 51, 111, 222, 223, 225; *поˈвозка* — 2, 17, 19, 24, 30, 31, 35, 37, 51, 81, 109, 111, 114, 115, 118, 125, 128, 135, 141, 147, 152, 207, 212, 222—224, 226, 227, 233, 234; *б'ˈричка* — 86, 87, 94, 95, 105, 198, 201, 241, 242, 247, 262, 294—297, 299, 303, 306, 307, 315, 338, 340, 371; *бинˈд'уг* — 22, 33, 55, 86, 89, 175, 179, 183, 187, 242, 298; *д'ˈроги* — 188, 200, 259, 312, 316; *х'ід* — 26, 308; *ход* — 101, 105, 321, 336, 340, 355; *фурˈгон* — 46, 48, 53, 68, 75, 142; *курˈгон* — 159, 162; *ˈкороб* — 94, 103, 107; *ˈтачка* — 161, 174; *ˈт'ічка* — 11, 12; *гарˈба* — 21; *гараˈба* — 19; *дил'ˈіˈжан* — 358, 372; *драбиˈн'ак* — 112; *л'ітерˈн'ак* — 12; *ˈхура* — 312; *ˈфура* — 119; *тараˈвозка* — 88; *каˈруца* — 2.

в) У значенні 'повозка для перевезення зерна': *беᶦсˈтарка* — суцільний ареал у межах тому (*б'ісˈтарка* — 13, 20, 56, 110, 115, 119, 134, 190, 194, 209, 216, 225, 226, 259, 288, 296). Зафіксовано ще лексеми: *б'ˈричка* — 178, 184, 188, 189, 194, 197, 199, 206, 236, 242, 247, 252, 262, 290, 306, 371; *шараˈбан* — 2, 201, 220, 223, 224, 225, 227, 314, 321, 348, 351, 357; *шаˈбан* — 198; *ˈкороб* — 81, 84, 86, 87, 91, 104, 105, 107, 203, 254, 281, 282; *зерноˈвозка* — 95, 97, 98, 174, 176, 278, 338, 340; *фурˈгон* — 54, 57, 149, 312; *хурˈгон* — 128; *корˈгон* — 67; *балаˈгура* — 69, 75, 88, 143, 145; *б'ˈі'дарка* — 109, 119, 323; *л'іˈн'ійка* — 103, 375; *ˈпалуб* — 93, 243; *ˈтара* — 66, 85, 185; *ˈтарка* — 50, 62; *ваˈсаг* — 2; *ˈйашчик* — 111; *т'іш* — 4; *калеˈмашка* — 195.

37. Частини воза: *поˈлудрабки, підˈтока, віˈйя, кіˈлок, люшˈня..?* Дати схематичний малюнок з позначенням частин.

Через загальний характер питання у відповідях наводяться назви різної кількості деталей, перелік частин воза в записах найчастіше неповний. Семантична ідентифікація ускладнюється відмінностями етнографічного плану.

Т. І. У значенні 'передня частина воза' лексема *переˈдок* утворює розріджений ареал у межах тому; зафіксовано також: *пеˈред* — 446, 459; *пеˈредн'а час'т* — 93, 800; *пеˈредн'ій ход* — 46, 47, 54, 238, 245, 360; *пеˈредн'а ˈтічка* — 505, 545, 701, 709, 710, 715—717, 747, 756; *пеˈредн'а ˈтичка* — 510, 543; *пеˈредн'а ˈточка* — 547; *пеˈредн'а теˈл'ішка* — 692;

'задня частина воза': скрізь зрідка фіксується лексема *заˈдок,* а також: *зад* — 446, 459, 494; *ˈзадн'а час'т* — 93, 800; *ˈзадн'ій ход* — 46, 47, 54, 238, 245, 360; *ˈзадн'а ˈтічка* — 505, 545, 701, 709, 710, 715—717, 747, 756; *ˈзадн'а ˈтичка* — 510, 543; *ˈзадн'а ˈточка* — 547; *ˈзадн'а теˈл'ішка* — 692;

'жердина, прикріплена до передка, щоб керувати возом': *ˈдишел (ˈдишеᶦл, ˈдишил)* — переважно на Правобережжі, на захід від лінії 70—72 — уздовж Дніпра — 332—338—524—544—585—798—832—851 (*ˈдишйл* — 31; *ˈдиш'іл'* — 266, 503, 696, 704, 736, 746, 791; *ˈд'ішел* — 37; *ˈдишел* — 52, 84, 205, 568; *ˈдишал'* — 60, 235; *ˈдишел' // ˈдишло* — 91, 343, 369, 534, 578, 889); *ˈдишло* — на схід від вказаної межі;

'дві жердини у возі (на одного коня), що виконують функцію дишля': *огˈлобл'і* — суцільний ареал у межах тому (*гоˈлобл'і* — 246, 252, 269, 366, 414, 424, 471, 567, 579, 609, 671, 679; *гоˈнобл'і* — 174, 394, 400, 430, 558, 578, 603, 607, 613, 624, 626, 628, 633, 639; *огˈнобл'і* — 312, 399; *огˈлобн'і* — 316; *гоˈлобн'і* — 391; *гоˈлобйа* — 758);

'дві деталі, що з'єднують оглоблі з кінцями передньої осі': *оˈтеси (аˈтеси)* — 9, 11, 83, 115, 118, 120, 122, 124, 129, 133, 136, 138, 139, 149, 158, 161, 167, 169, 173, 174, 176—179, 193, 197, 286, 291—293, 316, 320, 333, 358, 379, 482; *атеˈси* — 187; *оˈтеса (аˈтеса)* — 92, 110, 132, 135, 150, 160, 332, 346, 407; *оˈтоси (аˈтоси)* — 2, 3, 8, 12, 13, 15, 67, 69, 71, 73, 80, 96, 97, 103, 104, 108, 114, 124, 172, 186, 189, 388, 390, 391, 404, 410, 416—418, 420, 601, 603, 656, 663, 681; *атоˈси* — 102; *аˈт'оси* — 16, 100; *оˈтоса (аˈтоса)* — 1, 64, 66, 70, 100, 324, 329, 331, 335; *оˈт'оса* — 922; *оˈтос'а* — 343;

'дишель у возі, в який упрягаються воли': переважно *в'іˈйа // в'іˈй:а; ˈв'ійа* — 191, 198, 258, 268, 306, 376, 388, 395, 441, 571, 615, 686, 737, 739, 755, 804, 822, 840, 859, 860, 862, 869, 888, 898; *ˈв'ій:а* — 181, 419, 434, 539, 594, 616, 665, 691, 693; *ˈвіейа* — 142; *ˈвийа* — 361; *ˈв'ійе* — 210, 267, 294, 544, 705, 709, 750; *в'іˈй:е* — 228, 263, 337, 341; *ˈв'ійе* — 333, 372; *ˈвий:е* — 250; *воˈйе* — 92, 235, 239, 251, 253, 255, 257, 264, 272, 277, 312, 315, 921; *воˈй:е* — 36, 46, 146, 148, 247, 273, 275, 276, 280—282, 284, 285, 289, 297, 307, 317, 323, 328, 332, 338; *ˈвуой:е* — 45, 209; *ваˈйе* — 4, 78, 278; *ваˈй:е* — 75, 140; *в'ійˈце* — 263, 340, 393, 425, 427, 433, 536, 564, 646, 650, 911; *вийˈце* — 348; *войˈце* — 89; *ˈвойц'а* — 199;

'передня дерев'яна розвилка, що в ній закріплений дишель': у говірках тому зрідка — *сˈниц'і,* також *пеˈредн'а тройˈн'а* — 34, 62; *сниц'і* 'передня і задня розвилка у возі' — 801, 868;

'дерев'яна розвилка в задній частині воза': *п'ідˈтока (п'ідˈтоки)* — суцільний ареал у межах тому (*підˈтоўка* — 209, 313; *п'ідˈтика* — 615, 651). У цьому ж значенні записано назву *тройˈн'а* — 34, 59, 62, 82, 88; *ˈзадн'і сˈниц'і* — 801, 868; *клешˈн'а* — 851;

'жердина внизу воза, що з'єднує передок і задок': *розˈвора* — розріджений ареал у межах тому (*розˈвірка* — 208; *розˈворка* — 206, 236, 246, 895; *розˈворина* — 394, 396, 631, 633, 899, 914; *розˈворини* — 352, 356, 359, 371; *роˈзора* — 548; *роˈзорка* — 386; *роˈзорина* — 374, 391, 398). У цьому значенні записано також лексеми: *ˈрозворотн'а* — 590; *розˈвод* — 922; *трійˈн'а (тройˈн'а, трайˈн'а* — 1—3, 12, 15, 16, 19—21, 26—28, 32, 38, 44, 46, 49—53, 55, 57, 59, 64—66, 71, 74, 75, 81, 84, 87, 114, 116, 157, 159, 187, 188, 622, 918, 919; *трейˈн'а* — 4, 6, 8, 28, 47); *пидоˈсел'ник* — 332; *підˈтока* — 150, 275, 277; *д'ˈренчик* — 779, 782; *стр'ˈіла* — 292; *підˈгейстер* — 56, 59, 62, 815, 866; *пуд'ˈгера* — 53;

'кружок, що забезпечує розворот воза': *розˈвора* — 24—26, 30, 34, 39, 44, 47—49, 51, 54, 55; *розˈворка* — 42, 43, 46; *розˈвор* — 630;

'деталь, що горизонтально з'єднує шворінь з розворою' — *п'ідˈгейстер (подˈгейстер, падˈгейстер, пудˈгейстер)* — 1, 8, 27, 28, 38, 43, 50, 55, 59, 61, 63, 64, 66, 69, 73, 83, 92, 97, 109, 120, 122—125, 130, 131, 133, 134, 136, 140, 141, 144, 172, 173, 178, 188, 189, 238—242, 294, 296, 302, 319, 329, 335, 357, 364, 369, 371, 385, 411, 417, 418, 420, 505, 514, 534; *п'ідˈгейстра (подˈгейстра, пудˈгейстра)* — 2, 3, 5, 7, 12, 13, 33, 46, 47, 68, 94, 96, 105, 128, 149, 157, 162, 171, 286, 297, 922; *підˈгерс'т'* — 391, 398, 570, 583, 845, 866, 889; *ˈп'ідгерс'т'* — 574, 793; *п'ідˈгерст'а* — 416; *п'ідˈгерц'* — 789, 791, 831; *п'ідˈгирц'* — 722; *п'ідˈгерец'* — 736, 770, 776, 795; *п'ідˈгерц* — 498, 749, 751; *ˈп'ідгерц* — 696, 707, 786; *підˈгерце* — 507; *ˈп'ідгерс* — 718; *п'ідˈгерис* — 807; *підˈгири* — 712;

'частина задка і передка, до якої прикріплюються осі і на яку опирається насад': в усіх говорах тому — *поˈдушка,* також *опˈлен'і* — 79, 155, 156, 199; *п'іˈдосиник* — 553; *підˈвосник* — 689; *п'ідоˈсен'іки* — 656; *підоˈсейник* — 607, 662; *підоˈс'онок* — 551; *д'ˈревки* — 266; *голоˈвашка* — 67, 74, 78, 80, 83, 92, 104, 105, 108, 116, 119; *зголоˈвашка* — 47, 77, 141; *галаˈвешка* — 111; *згалаˈвешка* — 82. Лексему *ˈсуголовашки* записано в значенні 'верхні кінці ручиць' — 56, 59;

'металеві деталі, що скріплюють подушку з віссю': *триˈринки* — 450, 480, 488, 494, 542; *тараˈринки* — 570, 697, 708; *тириˈринки* — 547; *тереˈрен'ки* — 82, 259; *трайеˈр'інки* — 251; *татеˈринки* — 286; *траˈринок* — 545; *трайˈринок;*

'брусок з задовбаними на кінцях ручицями або й без ручиць, на якому опирається короб воза': *наˈсад (наˈсади)* — розріджений ареал у межах тому; *опˈл'ін' (апˈл'ен', апˈл'ієн', опˈлен'і)* — у поліських говірках (*опˈл'ін'н'а* — 246; *опˈлен'а* — 123, 125, 127, 130, 141, 144, 146, 289; *опˈл'ін* — 29, 32, 39, 206, 215, 218, 257, 291, 378, 384; *апˈл'ен* — 3, 5, 82, 97, 107, 184; *опˈл'іни* — 197; *опˈлен* — 132, 204; *опˈлени* — 15, 97, 205, 380, 416, 418; *опˈлони* — 196; *окˈл'ін* — 193; *опˈл'ін'чик* — 217; *опˈл'інка* — 282); *наˈсад* або *опˈлен'а* — 278; *наˈсади* або *д'ˈрейка* — 356; *згалаˈвашка* — 46, 71—73, 88; *пˈраник* — 922 (*опˈл'ін'а* — 'віз без короба' — 74);

'поперечний брусок у задній частині сниць, на який опирається розвора': *п'іˈдойма* — 221, 445, 468; *ˈланва* — 201; *попеˈречка сниц'* — 56; *розˈвора* — 25;

'бруски, до яких чіпляють посторонки': *ˈорчики* — суцільний ареал у межах тому (*ˈгорчики* — 448, 468, 470, 726, 730, 738, 742, 743, 745; *ˈворчики* — 704, 736, 789; *ˈйорчики* — 573), а також *ˈбарки* — 62, 237, 242, 251, 262, 284, 297, 374, 375, 383, 555, 602, 627, 634, 651, 868; *оˈбарки* — 34, 56, 82, 90, 91;

'довгий брусок, до якого причеплені орчики': *стеᶦл'ˈвага* — суцільний ареал у межах тому (фонетичні і словотворчі варіанти — див. за питанням № 442); зафіксовано також: *ваˈга* — 662; *коˈромисло* — 24; *каˈромислик* — 131; *попеˈреден'* — 27;

'задовбані в подушку дерев'яні опори, на які лягає драбина': *руˈчиці* — суцільний ареал у межах тому; також *ˈручки* — 27, 30, 31, 35, 38, 39, 41, 42, 44, 46, 78, 82, 204, 208; *ˈтибл'і* — 922; *ˈдуг'і* — 15;

'дерев'яна опора між кінцем осі й ручицею': *л'ушˈн'а* — в усіх говорах тому (*л'ішˈн'а* — 196, 415; *ˈлушн'а* — 198); також *к'іˈлок* — 393; *надˈгайстер* — 98 (*л'ушˈн'а* — 'деталь, що з'єднує кінець осі з поперечним бруском унизу воза, який називається *паˈлок*' — 135);

'залізний стрижень, що вертикально скріплює передок воза з розворою': *шˈвор'ін'* — суцільний ареал у межах тому (фонетичні варіанти представлені на карті № 63);

'верхня частина воза, що становить його вміст': в усіх говорах тому зрідка засвідчується лексема *ˈйашчик,* також *ваˈсаг* — 232, 464, 701, 705, 716, 717, 745; *ˈкороб* — 401, 650, 867; *веˈзок* — 10, 12; *ˈгарба* — 93;

'передня і задня стінки короба' — скрізь фіксується лексема *заˈтилки;* записано ще: *пеˈредник* і *ˈзадник* — 459, 465; *переˈдок* і *заˈденок* — 705, 745, 748, 757; *попеˈреден'* і *переˈдок* — 168; *переˈдок*

і заˈтилок — 7, 135; ˈзадн'іки — 204, 221; заˈденки — 714, 719, 723, 733, 736; загˈлубок — 1;

'нижня дошка короба': ˈдошка // ˈдоска (фонетичні варіанти див. за питанням № 442) — в усіх говорах тому; записано ще: поˈм'існиц'а — 459, 493, 498, 504, 507, 705, 726, 734; пом'ісˈниц'а — 450, 453, 542, 742; поˈмисниц а — 488; поˈмосниц а — 302, 477; мосˈниц'а — 349; поˈмостина — 705, 708; дно — 126, 748, 830, 861; ˈден:иц'а — 204; дˈн іца — 29; пудсˈтіл'ник — 89; ˈпалуба — 496;

'поздовжні жердини в драбині': в усіх говорах тому фіксується лексема поˈлудрабки, також ˈпобацн'і — 12; ˈжердки — 188, 189; ˈжерд'и — 190; биˈло — 135; ˈб'іла — 5, 53; ˈлиэйтри — 134;

'поперечні кілки в драбині': цепˈк'і — 74;

'бруски, що сполучають полудрабки обох драбин між собою спереду і ззаду воза': переважно — криж'ійˈниц'і (кр'ажійˈниц'і — 669; крижайˈниц'і — 714; крижалˈниц'а — 504, 537; крижійˈнички — 705); також ˈб'іл'і — 8, 9; валˈки — 391; задˈки — 243; роздˈвойіни — 567;

'металевий або дерев'яний стрижень, на кінцях якого насаджені колеса': ос' // в'іс' (найчастіше у формі множини — ˈос'і) — суцільний ареал у межах тому (вос' — 1, 9, 10, 13, 16, 65, 66, 131, 187, 188; вис' — 307; вус' — 53, 70, 178; вуос' — 2, 4, 5, 11, 12, 20, 47, 67, 73, 77, 78, 102, 120, 188; вуис' — 110, 135, 138; вуес' — 98; ˈвос'і — 37, 39, 159, 427, 429, 447, 453, 500, 624, 744; ˈвус'і — 42, 77; ˈв'іс'і — 749; ис' — 137, 163; ус' — 59, 88, 90, 166, 170; уос' — 33, 46, 104, 108, 111, 113, 114, 117, 118, 239; уис' — 139, 141; уес' — 149; гос' — 445, 455, 758; ˈгос'і — 456, 459, 470, 473, 483, 488, 497, 504, 542, 544, 692, 730—732, 738, 743, 745, 762, 767, 776, 786; ˈос'а — 144, 147, 148, 160, 195, 292, 297, 301, 335, 343, 345, 350, 362, 369, 370, 379, 381, 384, 403, 410, 412, 414, 416, 551, 557, 575, 608, 618, 622, 626, 627, 718, 828, 870; ˈвос'а — 167, 331; оˈс'а — 92, 125, 190, 193, 259, 293, 294, 296, 303, 324, 396, 397, 404, 407, 420, 421, 558, 565, 591, 616, 825, 900);

'кінець осі, що виступає з колодки': макоˈг'ін — 223, 326, 545;

'кілок у кінці осі, щоб колесо не спадало': чаˈка — 188, 189, 819, 922; закоˈлесник — 545;

'середня кругла дерев'яна частина колеса, що крізь неї проходить вісь': переважно коˈлодка; зафіксовано ще: каˈлодица — 135; сˈтупка — 316, 320, 321, 324, 331, 357, 364, 369, 370, 375, 386, 391, 396, 398, 589, 646, 656, 661, 819, 836, 870, 906; ступˈпиц'а — 854; сˈтупица — 17, 65, 66, 111, 316, 321; ˈматочина — 150, 170, 184, 224, 251, 269, 321, 335, 551, 629; матоˈчина — 637; ˈматочник — 227; голоˈва — 320, 332; гоˈлойка — 302, 369; гоˈлойка або ˈбукша — 302; ˈбабка — 9;

'металева трубка в колодці, крізь яку проходить вісь': ˈбукша — 3, 28, 40, 41, 206, 208, 227, 440, 450, 452, 545, 547, 570, 784, 789, 819; ˈбукса — 241, 523; ˈпукша — 731; ўˈтулка — 52, 66, 111, 134, 243, 252, 297, 302, 371, 375, 391, 480, 579, 580, 590, 642, 882; ўˈтулок — 15, 17, 46, 62, 251, 352; уˈтулок — 68, 70, 78, 104, 259, 300, 301, 316, 324, 331, 335, 364, 370, 391, 918; оˈтулка — 266; оˈтулок — 398, 482, 588, 661, 820, 906; оˈтулки — 375, 514, 901; уˈтула — 107; овˈтула — 242; 'залізне кільце на колодці': ˈрихва — 48, 52, 134, 259, 302, 370, 375, 398, 480, 523, 526, 545, 570, 622, 624, 784; ˈрифа — 547, 731, 819; обˈручі — 47, 238; обˈручки — 28; абˈрен ец — 5, 68, 70, 71, 105;

'дерев'яні бруски в колесі, задовбані в колодку': шˈпиц'і // сˈпиц і — суцільний ареал у межах тому з перевагою другого варіанта в поліських говірках;

'дерев'яний обвід у колесі' — скрізь поширена лексема ˈоб'ід (ˈобод, ˈобад, ˈгоб'ід — 504, 505, 526, 545, 726, 734, 771, 779, 782; ˈвобад — 1, 65, 70; оˈбод':е — 58; обˈв'ід — 646; ˈобвод — 62; обˈвод — 870);

'кусок обода, вставка' — рвант — 106, 110, 135.

Записано ще лексеми без розкриття змісту: дроˈжилна — 413; дˈрожини — 419; ˈвізголойка — 44.

Т. II, карта № 301: коˈлеса, ˈкола; обруˈч'і, ˈшини, ˈр(')афи; сˈпиц'і, шпˈрихи (спˈрихи);

'передок': переважно — переˈдок, а також: пеˈред — 140—143, 170, 172, 234, 243, 245, 254, 265, 270, 279, 282, 293, 309, 312, 329, 333, 382, 385, 391, 394—396, 620; пеˈредна тиˈл'іга — 232, 233, 235, 236, 252, 264, 275, 276, 404, 405, 410—412, 416, 434, 437, 442, 445, 448, 452, 457, 585, 665, 674, 680; пеˈредна ˈтічка — 302, 465, 467, 473, 485, 520, 523, 576, 615; пеˈредна ˈк'ічка — 468, 471, 480, 503, 505, 511, 512; пеˈредна час'ц' — 126; пеˈредна снас'т' — 158, 368, 604; пеˈредн'ій ход — 610; пеˈредний скрент — 258;

'задок': переважно — заˈдок, зафіксовано також: зад — 140—143, 170, 172, 234, 243, 245, 254, 265, 270, 279, 282, 312, 329, 333, 382, 385, 391, 394—396, 620; ˈзадна тиˈл'іга — 232, 233, 235, 236, 252, 264, 275, 276, 404, 405, 410—412, 416, 434, 437, 442, 445, 448, 452, 457, 585, 665, 674, 680; ˈзадна ˈтічка — 302, 465, 467, 473, 485, 520, 523, 576, 615; ˈзадна ˈк'ічка — 468, 471, 480, 503, 505, 511, 512; ˈзадна час'ц' — 126; ˈзадна снас'т' — 158, 368, 604; ˈзадн'ій ход — 610; ˈзадний скрент — 258; п'іˈтоки — 247;

'дишель': скрізь фіксується лексема ˈдишеил' (ˈдишил', ˈдишел'; ˈдишен' — 442, 443; ˈдишло — 201, 619); записано ще: друк — 682, 686; ˈрудо — 403, 406, 410, 414, 416, 418, 421; руд — 415, 420, 422, 424, 428, 430, 431, 446, 449, 451, 452, 460, 486, 487, 588; рут — 423, 425, 426, 440, 443—445, 447, 450, 454, 459, 461, 484, 491;

'оглоблі': переважно — огˈлобл'і (гоˈлобл'і — 2, 7, 13, 48, 49, 52, 57, 61, 63, 73, 77, 108, 620, 637; гˈлобл'і — 35; гоˈнобл'і — 59, 66, 641; огˈнобл'і — 34, 36, 37, 42, 619);

'отоси': оˈтеса — 40; оˈт'оси — 6, 17, 34, 35, 41, 42, 61, 621, 629, 633—635, 637—640, 642, 644, 645, 652; оˈт'оса — 14, 15, 18, 36, 77, 631, 641; вˈт'оси — 3; отусˈки — 654;

'війя': віˈй:а — 344; віˈйа — 540; ˈвій:а — 297; віˈй:е — 42; віˈйе — 223; воˈй:е — 205;

'сниці': переважно — сˈниц'і, шˈницл'і — 438; замість сниць у возі пеˈредні роˈсохи — 410, 412—415, 422, 424, 426, 429, 448, 459, 481;

'підтоки': у всіх говорах фіксується п'іˈт:оки; також: росохи — 403, 406—408, 410, 412—414, 422, 424, 426, 429, 448, 449, 454, 461; ˈзадн'і сˈниц і — 528, 579; свирдˈло — 654; свидˈро — 259; свірдˈла — 8; сведˈра — 274; сиˈн етло — 639; свиˈн атло — 645; розˈвурка — 630;

'розвора': спорадично фіксується лексема розˈвора; записано ще: розˈвір — 428, 448, 451, 454; розˈвор — 607, 609; розˈвур — 420; розˈв'ірка — 6, 8, 13, 15, 21, 24, 25, 27, 30, 33, 69, 117, 618, 621, 622; роˈзора — 16; зˈвора — 403, 406, 408, 413—416 (нема гарантії в семантичній тотожності наведених варіантів); росˈпусниц'а — 273; росˈпусник — 275; підˈгерц — 608; свердˈло — 630;

'подушка': переважно — ˈподушка (поˈдушка — в середньополіських і волинських говірках); зафіксовано ще: наˈос'ник — 37, 45, 115; наˈвос ник — 7, 8, 44, 117; пудˈвосник — 2, 4; пудвоˈсейник — 636; насаˈдок — 606, 613; ˈапштук — 308; опˈлен' — 651;

'дерев'яний брусок, на якому лежить вісь': ˈапштук — 233—235, 257, 280, 281, 283; апшˈтук — 253; ˈапшток — 236, 252, 261, 273, 276, 282, 668; абшˈток — 305, 452, 475; ˈакштук — 279, 316; ˈакшток — 270, 499, 520; ˈаксишток — 263, 306; ˈаштук — 329, 483; ˈашток — 274, 300, 319, 333, 405, 448, 469, 493; ашˈток — 467; гайшˈтук — 244; шток — 239; підˈвісник — 351; подˈвос'ка — 73;

'насад': переважно — наˈсад; записано ще: ˈсуголовок — 623, 629, 633, 635, 636; сугˈловок — 35; сувоˈловок — 36; ˈсуволок — 34, 37, 634, 639, 646, 648; згоˈловок — 9—11, 13, 15—17, 625; зˈголовок — 12, 14 (можна допускати, що названі лексеми в окремих пунктах мають значення 'подушка'); опˈлен — 57, 69, 74, 181; опˈлин' — 48, 72; опˈлін — 46, 65, 66, 92, 93, 207; опˈлен — 54, 78, 98, 212; опˈлин — 77, 83, 95; вплен — 71; опˈлени — 176; опˈлони — 84; опˈл іена — 103, 106; скрут — 317, 338, 350, 357, 358, 382, 385, 391, 396, 501; вертˈл'уг — 479; 3ерˈл'ух — 484;

'підойма': подекуди фіксується лексема п'іˈдойма без виявлення чіткого ареалу;

'орчики': переважно ˈорчики (ˈгорчики — 33, 52, 56, 77, 121, 122, 129, 133, 136, 144, 148, 154, 173, 176, 185, 187—190, 195, 196, 201, 227, 229, 310, 348, 368, 370, 377, 384, 386, 387, 661; ˈворчики — 25, 34, 40, 70, 109, 110, 130, 138, 162, 164, 167, 168, 171, 231, 239, 244, 263, 267, 280, 281, 283, 284, 286, 292, 301, 302, 305, 315—317, 319, 320, 328, 337, 339, 348, 353—356, 358, 360, 362, 390, 399, 400, 439, 442, 491, 493, 519, 530, 531, 533, 535—537, 547—549, 551, 556, 559, 610—612, 660, 662, 667, 687); ˈбарки — 6, 132, 649, 651; оˈбарки — 60, 64, 68, 69, 88, 650; вашˈки — 404, 443; ˈворок — 654;

'стельвага': суцільний ареал утворює лексема стеил'ˈвага (фонетичні і словотворчі варіанти — див. питання № 442); також ваˈга — 292; ˈлонва — 294; ферˈгийст — 587;

'ручиці': переважно — руˈчиц'і, також ˈручˈки — 11—13, 17, 23, 35, 37, 42, 45, 47, 49, 51, 52, 54, 56, 59, 61—67, 69, 74, 76, 88, 94, 99—101, 105, 108, 115, 116, 120, 121, 125, 129, 145, 147, 149, 156, 160, 176, 178, 181, 182, 184, 204, 206, 207, 210, 212, 214, 625, 626, 632, 634, 637, 638, 641—643, 645—647, 649, 657, 658;

'люшня': спорадично поширена лексема ˈл'ушˈн'а не утворює виразного ареалу; записано ще: п'ітˈкул'ок — 109, 110, 130, 133, 142, 233, 235, 236, 239, 240, 242, 252, 256, 259, 264, 276, 405, 665; п'іўˈкул'ок — 254, 299, 300; лейч — 481, 487, 491, 585, 587; ˈлейча — 437, 667; лийч — 430, 447, 450, 457—459; ˈлийча — 418, 421; ˈлийч'і — 403, 407, 410, 413, 415, 429, 440, 444, 455, 456, 682; пеитˈпора — 219;

'шворінь': суцільний ареал утворює лексема шˈвор'ін' (фонетичні варіанти передано на карті № 103); записано також: л'он — 172, 234, 280, 281; л'ун — 241; ˈл'оник — 6;

'триринки': триˈринки — 263, 385, 387; трийеˈринки — 471; траˈринки — 329, 359, 520, 606, 611, 612; трайˈринки — 270, 274, 306, 307, 434, 469, 582; трайˈренґ'і — 488; таˈринк'і — 276, 483; тараˈринки — 41, 169, 241, 283, 310, 333, 339, 361, 604; циˈбанти — 6, 7, 110, 165, 186, 239, 242, 250, 252, 276, 290, 316, 319, 656, 659; циˈбанка — 240; стˈримено — 434;

'короб': ваˈсаг — 364, 377, 485, 532, 538, 565, 566, 569, 571, 573; ˈґара — 193, 302, 323; ˈкошик — 603; скˈрин'а — 485;

'затилки': заˈтил'ники — 364, 543, 687; передˈник і задˈник — 195, 198, 215, 227, 313, 336, 368, 372, 377, 379, 390, 395, 555; переˈдок і задˈник — 218, 221; пеˈреднина і ˈзаднина — 554; задˈники — 343; заˈденки — 365, 463, 476, 500, 528, 560, 575; шиˈриґл'і — 456, 458, 459;

'дошка': зрідка фіксується ˈдошка без виразного ареалу (фонетичні варіанти виражено на карті № 104); записано також: поˈм'існиц'а — 257, 265, 301, 302, 309, 325, 332, 338, 339, 388, 389, 398, 471, 479, 495, 528, 538, 560, 568, 687; помісˈниц'а — 364, 468; місˈниц'а — 140; мосˈниц'а — 36, 40, 41; мусˈниц а — 38, 45, 194; масˈниц'а — 192; поˈмостина — 68, 86, 87, 90, 93, 461, 474, 475, 492, 494, 496, 500, 501, 506—508, 514, 520, 532, 536, 539, 541, 542, 553, 585, 608; ˈден:иц'а — 212, 223, 225, 226; поˈденок — 143, 277, 279—281, 284, 309, 319, 330; окˈладина — 623; спіˈнайка — 434; воˈзойн а — 62, 69, 78, 103;

'драбина': фіксується лексема драˈбина без виразної локалізації, а також: рабˈрина — 9—12, 14—17, 19, 20, 22—24, 27, 29, 37, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 54, 56, 57, 63, 65, 69, 74, 77—80, 82—84, 100, 101, 145, 146, 174, 175, 177, 178—180, 182, 183, 626—628, 630; ребˈрина — 47, 66, 67; рибˈрина — 36, 38; грабˈрина — 26, 40, 76; страˈмина — 62, 640, 641, 644, 646; ˈб'ірфи — 456, 457, 459, 481, 486, 487, 587; ˈбирфи — 424, 425, 452, 454, 460; ˈберфи — 427; ˈлойтри — 615; ˈлуйтри — 588;

'полудрабки': переважно — поˈлудрапки, також: ˈбили — 48, 62, 66, 67, 78; дручˈки — 116, 654, 659, 665, 667;

'щаблі': лексема шчаˈбел (шчеˈбел) утворює розріджений ареал; записано ще: циˈпок — 46, 51, 56, 62, 66, 67, 69, 632, 634, 636, 637; ц'іˈпок — 48, 434, 437; пруˈток — 654;

'крижівниці': крім криж'іўˈниц'і, засвідчено: крижалˈниц а — 197; крижидˈниц'і — 383;

'колеса': ґоˈлеса — 424, 427, 431, 448, 450, 544;

'вісь': переважно в'іс' — ˈос і (вос — 6, 18, 68, 87, 103, 605, 606, 655; ˈвос'і — 22, 25, 28, 57, 58, 88, 129, 159, 172, 189, 319, 368; ˈвоси — 322; вис' — 4, 9, 10, 14, 16, 43, 191, 584, 636; вийс' — 661; вус' — 63, 64, 80, 628, 633, 637, 642, 645, 648; вуис — 76, 77, 664; вуос' — 91; ус' — 625; уес' — 659; ˈос'а — 583; ˈвос'а — 67; ˈвос'е — 260; ˈвус'а — 631; гіс' — 61; гос' — 389; гус' — 72; гуос' — 623; ˈгос'і — 161; ˈгоси — 82); засвідчено ще: снас'т' — 37, 432, 471—474, 479, 480, 482, 483, 486, 488, 490, 507, 510, 523, 573, 614; ˈтинґел' — 403, 410, 416, 421, 424, 427, 429, 440, 444, 449, 451; ˈтинґил' — 411, 420, 426, 430, 431, 448, 455; ˈтинґ'іл' — 407, 412, 415, 423, 457, 458, 460, 461; дрик — 588;

'колодка': спорадично відзначено коˈлотка; також: коˈлодиц'а — 6, 7, 9—14, 16—19, 22, 25—27, 33, 36, 38, 43—48, 52, 56, 58, 61—63, 66, 67, 72—74, 76, 77, 80, 108, 115—117, 140, 177, 180, 182, 218, 221, 387, 389, 511, 523, 527, 618, 620, 631—633, 640—642, 645—647, 654; колоˈдиц'а — 374; коˈлодниц'а — 522; ступˈпиц'а — 75, 92, 651; голоˈва — 142, 170, 179, 280, 281, 284, 285, 314, 321, 326, 439, 470, 492, 518, 667—669, 673; голˈва — 286—288; ˈголой — 683;

гоˈлоўка — 136, 141, 166, 168, 171—173, 230, 234, 242, 246, 250—252, 257, 265, 268, 270, 273, 289, 291, 309, 310, 325, 327, 330, 334, 337, 338, 340, 350, 351, 354, 357, 358, 362, 405, 407, 420—422, 440, 446, 451, 454, 458, 488, 493, 499, 509, 514, 521, 539, 543, 545, 554, 583, 604; *голоˈвиц'а* — 443, 447, 449, 481, 484, 486, 490; *ˈматочина* — 121, 123, 124, 126, 132, 156, 162, 191, 348, 366, 391; *маˈточина* — 120; *кітвиц'а* — 582;

'букша': спорадично — *ˈбукша;* записано ще: *ˈбокша* — 483; *ˈбукса* — 10, 11, 13, 26, 35, 43, 46, 63, 64, 66—68, 71, 74, 287, 288, 486, 490, 618, 619, 632, 636, 637, 639, 648, 649, 654, 656, 658, 668, 683; *ˈбіксо* — 420; *ˈбікси* — 426, 431; *ўˈтулка* — 80, 382, 384, 642; *бурiˈтани* — 585;

'рихва': *ˈрахва* — 14, 18, 34, 35, 41, 46, 48, 62, 67; *ˈр'ехва* — 26, 52; *оˈр'ехва* — 69; *аˈрехва* — 83; *оˈрихва* — 79; *оˈрифа* — 100, 101, 105; *гоˈр'іхва* — 63, 73; *ˈр'іхайка* — 6; *раˈхуйка* — 66; *уˈкова* — 219;

'обід': скрізь фіксується *ˈоб'ід* (*ˈгоб'ід*); записано ще: *обˈвод* — 175; *обˈвуд'йе* — 25; *ˈовод* — 181.

Т. III, ч. 1. 'передок', 'задок': скрізь фіксуються лексеми *переˈдок, заˈдок;*

'дишель': переважно — *ˈдишло* (*дишˈло* — 254); також: *ˈдишел'* — 162, 174, 269, 274, 305, 357; *ˈдишел* — 373; *ˈдишла* — 348; *ˈдишл'а* — 265, 279, 292, 295; *дишˈлина* — 143, 146, 149, 152;

'війя': переважно *в'іˈй:а* //*ˈв'ій:а; в'іˈйа* — 13, 31, 58, 61, 68, 85, 86, 100, 102, 107, 109, 119, 129, 136, 157, 169, 187, 201, 225, 227, 232, 236, 247, 294, 297, 362, 370, 371—373; *ˈв'ійа* — 38, 69, 71, 76, 128, 130, 132, 189, 199, 244, 249; *вiйˈн'а* — 299; *ˈв'ійе* — 96; *ˈв'ійо* — 5, 25, 330; *в'іˈйо* — 6, 75; *воˈйе* — 54; *війˈце* — 73, 149, 162, 347;

'оглоблі': повсюдно виступає лексема *огˈлобл'і,* записано також: *огоˈлобл'і* — 123, 163, 193, 195, 213, 374; *гоˈлобл'і* — 9, 14, 70, 73, 75, 79, 87, 88, 96, 105, 109, 142, 161; *гоˈнобл'а* — 173; *розˈк'іп* — 183;

'отоси': *оˈтоси* — 12, 14, 15, 27, 68, 76, 79, 88, 96, 104, 107, 114, 115, 123; *оˈтоса* — 33, 75, 87; *оˈт'оса* — 35; *оˈтосина* — 63; *оˈтеси* — 52; *оˈтеса* — 8, 26; *т'аˈж'і* — 52; *ˈт'ага* — 26;

'сниці': спорадично фіксується *сˈниц'і* (*сˈниц'ійі* — 184);

'підтоки': переважно — *п'іˈт:оки;* записано також: *ˈзадн'і сниц'і* — 40, 106, 229, 292; *ˈвилка задˈна* — 101; *лиˈсиц'а* — 27, 28; *стреˈла* — 27; *руˈж:о, хваˈтач* — 14;

'розвора': скрізь фіксується *розˈвора;* засвідчено також: *розˈворка* — 172, 334, 340, 344, 364, 372; *розˈворина* — 323; *розˈвод* — 21, 22, 32, 48, 101, 234, 245, 251, 255, 316, 318, 325, 363; *розˈводка* — 19, 31, 252, 338; *розˈводина* — 67, 135, 152, 159, 230; *підˈтоки* — 71, 72, 78, 120, 142, 251; *підˈжилина* — 187; *підˈгерстер* — 49; *підˈгерст'* — 35 (*розˈвора* — 'круг, на якому повертається перед' — 21, 187);

'деталь, що з'єднує шворінь з розворою' — *пидˈгейстер* — 2, 19; *пидˈгерстин'* — 4; *підˈгерст'* — 121, 187; *підˈгерст'а* — 8; *подˈгерс'а* — 123; *підˈчерс'* — 111; *підˈчерс'а* — 13;

'подушка': переважно — *поˈдушка,* також *наˈосник* — 29; *наˈдосник* — 258; *підоˈсейник* — 102, 103, 106, 114, 217, 220, 224;

'насад': спорадично фіксується лексема *наˈсад,* а також *опˈл'ін* — 31, 35, 36, 47, 54, 91, 108, 121, 142, 143; *опˈлон* — 23, 67, 147; *опˈлони* — 140; *опˈл'ін'* — 5, 57, 133; *опˈл'ін'а* — 56; *опˈлен'* — 7; *опˈлени* — 11;

'орчики': послідовно виступає лексема *ˈбарки,* також *оˈбарки* — 14, 37; *підˈбарки* — 230, 231; *валˈки* — 31;

'стельвага': *штил'ˈвага* — 98; *ваˈга* — 31, 101, 289; *ˈбарка* — 230, 231; *ˈбарок ˈпарний* — 21; *коˈромисло* — 120;

'ручиці': повсюдно фіксується *руˈчиц'і,* записано *руˈшиц'а* — 14;

'люшня': скрізь — *л'ушˈн'а;*

'шворінь': суцільний ареал утворює лексема *шˈвор'ін'* (фонетичні варіанти передано на карті № 8);

'короб' — переважно — *ˈйашчик,* записано ще: *ˈкороб* — 26, 28, 72, 121, 237, 245, 263, 288, 292, 311, 349, 357, 358; *короˈбок* — 173, 224; *коˈробка* — 240, 241;

'затилки': *заˈтилки* — 75, 114, 164, 196; *заˈтил'ник* — 8; *переˈдок* і *заˈдок* — 49, 240, 241; *бинˈд'уги* — 255;

'дошка': *ˈдоска* — 197; *дно* — 224, 240, 241;

'драбина': скрізь — *драˈбина;*

'полудрабки': переважно — *поˈлудрабки; полудˈрапки* — 208, 221, 333; *поˈлубарки* — 306; *поˈлугарбик* — 97;

'вісь': *в'іс'* — *ˈос'і* — суцільний ареал у межах тому (*вос'* — 1, 84, 91; *ˈвос'і* — 4, 72, 76, 96, 109, 117, 193, 326, 327; *ˈос'а* — 3, 5, 75, 80, 104, 170, 173, 211, 253, 272; *оˈс'а* — 41, 78, 104, 137, 196, 223, 261, 291; *ˈвос'а* — 79, 111;

'колодка': *сˈтупка* — 36, 43, 49, 53, 79, 106, 110, 113, 162, 167, 250, 325, 330; *сˈтупиц'а* — 38, 239; *стуˈпиц'а* — 27; *ˈматочина* — 3, 28; *кітˈниц'а* — 63; *ˈп'ітвиц'а* — 149;

'букша': *ўˈтулка* — 14, 27, 34, 41, 42, 97, 131, 156, 212; *уˈтулка* — 3, 21; *ўˈтулок* — 8, 98, 250; *уˈтулок* — 152, 153; *оˈтулок* — 325;

'шпиці': суцільний ареал — *сˈпиц'і // шˈпиц'і;*

'обід': спорадично фіксується *ˈоб'ід.*

Т. III, ч. 2. 'передок': спорадично фіксується лексема *переˈдок;* записано ще: *пеˈредн'а час'т'* — 22, 319; *пеˈредн'а ˈтічка* — 11; *пеˈредн'а ˈтачка* — 213; *пеˈредн'ій ход* — 22, 33, 114, 219;

'задок': скрізь подекуди виступає лексема *заˈдок;* засвідчено також: *ˈзадн'а час'т'* — 22, 319; *ˈзадн'а ˈтічка* — 11; *ˈзадн'а ˈтачка* — 213; *ˈзадн'ій ход* — 22, 33, 114, 219;

'дишел': переважно *ˈдишло;* також: *ˈдишеил'* — 2, 3, 5, 6, 10, 14, 17, 19, 21, 24, 26, 28, 32, 33, 35, 37, 38, 44, 49, 51, 64, 83, 100, 109—111, 114, 115, 123—125, 128, 131, 136, 137, 139—141, 147, 213, 222, 223, 225, 231—233, 284, 295, 355, 358, 362, 368; *ˈдиш'іл'* — 9, 47, 53, 313, 348, 359; *ˈдишеил* — 29; *ˈдишл'а* — 11, 217;

'оглоблі': скрізь виступає лексема *огˈлобл'і* (*гоˈлобл'і* — 33, 80, 148, 331; *гоˈлобйі* — 213; *огˈнобл'і* — 176);

'отоси': *оˈтоси* — 213; *ˈт'ажа* — 300;

'війя': переважно *в'іˈй:а // ˈв'ій:а* (*в'іˈйа* — 9, 10, 12, 14, 21, 51, 66, 67, 131, 146, 152, 155, 163, 225, 282, 309, 346, 359, 361—363, 371; *ˈв'ійа* — 25, 98, 200, 351, 373, 375; *в'ійˈце* — 313; *в'ійˈц'а* — 15;

'сниці': послідовно в усіх говорах — *сˈниц'і,* записано ще *сˈт'огна* — 2;

'підтоки': скрізь виступає лексема *п'іˈт:оки,* також *підˈтока* — 5, 21, 30; *тр'ійˈн'а* — 80; *ˈзадн'і сˈниц'і* — 33, 64, 84, 86, 172, 180, 183, 200, 214, 227, 276, 278, 301, 343, 357, 370, 371;

'розвора': повсюдно фіксується лексема *розˈвора*; записано також: *розˈворка* — 102, 217, 252, 276, 343, 356, 370; *розˈгорка* — 92; *розˈворина* — 95, 97, 170, 175, 278, 314, 329, 340, 342; *роˈзорина* — 178, 180, 205; *розˈвод* — 182, 293, 305, 316; *розˈводка* — 89, 99, 100, 176, 282, 296, 308, 366; *розˈводина* — 81, 306; *підˈтока* — 348; *приˈтока* — 317; *п'ідˈгерц'* — 131, 139; *підˈгерст'* — 174; *пеидˈгерес'ц'* — 213; *п'ідˈгериц'* — 225;

'деталь, що з'єднує шворінь з розворою': *підˈгерц* — 22, 24, 37, 49, 115; *п'ідˈгерс'т'* — 224, 276, 338, 340, 342; *п'ідˈчерст'* — 69; *підˈчер* — 135; *підˈгерец'* — 70, 124, 222, 223, 227, 234; *підˈгейстер* — 278;

'подушка': скрізь виступає лексема *поˈдушка,* може бути верхня і нижня *поˈдушка*; записано ще: *наˈос'ник* — 216, 283; *піˈдос'ник* — 76, 104, 278, 338; *п'ідоˈс'ійник* — 200;

'насад': спорадично — *наˈсад,* записано ще *спрут* — 10;

'підойма': *піˈдойма* — 2, 36;

'орчики': переважно — *ˈорчики* (*ˈворчики* — 108—110, 115, 118; *орˈчики* — 207; *орчаˈки* — 212); також: *вал'ˈки* — 288; *ˈбарки* — 93, 95, 96, 153, 167, 178, 191, 198, 201, 202, 204, 236, 239, 241, 242, 247, 251, 253, 293, 295, 314, 320, 333, 339, 342, 343, 352, 356, 374, 375; *полуˈбарки* — 278, 336;

'стельвага': суцільний ареал утворює лексема *штел'ˈвага;* записано *штел'ˈга* — 4; *ˈбарок* — 278, 336; *барка* — 288; *ваˈга* — 168; *коˈромисло* — 92, 121, 167, 169, 186, 278, 322;

'ручиці': *лексема руˈчиц'і* — в усіх говорах тому (*луˈчиц'і* — 93; *рушˈниц'і* — 342);

'люшня': скрізь фіксується лексема *л'ушˈн'а* (*ˈл'ушн'а* — 10, 11—13, 114; *ˈл'ушн'і* — 3, 5, 47, 73, 171; *ˈлушн'а* — 120, 131, 150, 215; *ˈлушн'і* — 191; *лошˈн'а* — 346); також: *п'ідˈпорка* — 2;

'шворінь': суцільний ареал утворює лексема *шˈвор'ін'* (фонетичні варіанти передано на карті № 29);

'тараринки': *тараˈринки* — 9, 25, 37, 286; *сˈкоби* — 222;

'короб': переважно — *ˈйашчик;* записано *ˈкороб* — 86, 251, 280, 303; *рунˈдук* — 225;

'затилки': *заˈтилки* — 317—320, 332, 338, 341, 355, 359, 361, 373; записано ще: *переˈдок* і *заˈдок* — 2, 222; *переˈдок* і *заˈденок* — 14;

'дошка': *ˈдошка* — 105; *поˈм'існиц'а* — 12, 33, 51, 73, 124, 125, 136, 137, 222, 223; *пом'ісˈниц'а* — 17, 72, 131, 133, 151; *поˈмостина* — 9, 14, 19; *поˈмошчина* — 2; *дно* — 338, 339, 355;

'драбини': скрізь фіксується лексема *драˈбини,* також: *ч'ітини* — 165; *ˈлойтри* — 118;

'полудрабки': скрізь *поˈлудрапки* (*полудˈрапки* — 84, 88, 106, 138, 188, 192, 195);

'крижівниці': переважно — *криж'іўˈниц'і* (*крижаўˈниц'а* — 119, 221; *кражіўˈниц'а* — 199; *кражоўˈниц'а* — 50; *кр'аж'іўˈниц'а* — 82, 86, 175, 185);

'колодка': *коˈлотка* — 3, 25, 108, 222; *сˈтупка* — 31, 83, 134, 206, 213, 276, 278, 327, 338—340, 348, 352, 354; *стуˈпиц'а* — 299, 342; *гоˈлоўка* — 134, 211, 223, 224;

'букша': переважно — *ˈбукша;* записано також: *ўˈтулок* — 372; *ўˈтулка* — 170, 305, 336, 340; *уˈтулок* — 2, 276, 278; *уˈтулка* — 299, 344, 354; *оˈтулка* — 298;

'рихви': в усіх говорах подекуди записано *ˈрихви,* також *ˈкол'ца* — 2;

'шпиці:' *шˈпиц'і* — 32, 33, 108, 121, 134, 165, 197, 223, 344; *сˈпиц'і* — 28, 29, 79, 90, 96, 125, 133, 146, 147, 164, 186, 236, 288, 292, 293, 298, 299, 327, 338, 343, 348, 351, 352, 370;

'обід': переважно — *ˈоб'ід* (*ˈвоб'іт* — 4; *обˈв'ід* — 24).

Записано лексему *ˈйінима* (115. 118) без виразного розкриття змісту.

38. Чим пригнічують (притискують) снопи чи сіно на возі?

Т. І. У значенні 'жердина, якою пригнічують снопи, сіно (на возі)': *руˈбел'* — суцільний ареал у межах тому. Засвідчено також лексеми: *др'уˈчок* — 382, 525, 608, 610, 644, 646, 874, 875, 879, 880, 887, 904, 908, 910; *ˈпалка* — 222; *жерˈдина* — 18, 19; *гн'ет* — 32; *ˈбайстрик* — 107; *бистˈрак* — 703; *бич* — 580; *бинˈд'уг* — 429; *ˈдишел'* — 224; *каˈчалка* — 258; *заˈдава* — 246; *жураˈвел'* — 399; *копоˈвизна* — 144; *пˈйала* — 569; *каˈрол* — 17; *хресˈти* (з ремаркою «давнє») — 922. Мотузка, якою прив'язують рубель спереду і ззаду, в усіх говорах тому позначається лексемою *в'іˈр'оўка* (*веˈр'оўка* — 8, 13, 16, 19, 87, 141, 190, 232, 316, 317, 322, 325, 330; *в'іˈроўка* — 28, 37, 40, 41, 155, 180, 249, 266, 283, 295, 361, 383, 399, 512, 514, 515, 550, 773; *веˈроўка* — 26, 66, 68, 73, 78—80, 86, 101, 108, 128, 136, 237, 238, 252, 276, 309, 920; *воˈроўка* — 20, 22, 24, 25, 30, 34, 48, 50, 52, 199, 204, 205, 207, 240—243, 247, 253, 260; *ваˈроўка* — 99, 106; *вуˈроўка* — 21, 33, 236). У цьому значенні записано ще лексеми: *каˈнат* — 360, 603, 609, 645, 721, 760, 792, 800, 835, 842, 844, 867, 882, 895, 897, 912, 916; *ˈмотуз* — 511, 757; *моˈтузка* — 259; *мотуˈзок* — 434, 440, 443, 454, 460, 464, 483, 496, 543, 547; *моˈтузок* — 506; *моˈтуз':а* — 470, 491, 507; *уˈжишче* — 154, 229, 314, 332; *вуˈжишче* — 264; *вуˈжис'ко* — 232, 432, 476, 483; *гуˈжис'ко* — 490; *шнуруˈван':а* — 780, 781, 879.

Т. II. Карта № 302: *руˈбел', ˈпавус* (*ˈпаус, паўс, ˈпавуз, ˈпаўзина, ˈпузина*), *руˈдина, ч(')акˈлу(ў), друˈч(')ок;* у коментарі: *ˈповонш, ˈцапар, ˈпопріш, попˈр'ажина.*

Т. III, ч. 1. Лексема *руˈбел'* у значенні 'жердина, якою притягають снопи, сіно на возі' утворює суцільний ареал у межах тому. У цьому значенні записано ще лексеми: *др'ук* — 345; *др'уˈчок* — 29, 203, 221, 227, 244, 246, 249, 255, 265, 266, 275, 288, 297, 302, 315, 325, 327, 337, 343, 353, 357, 371; *байстˈрук* — 278, 319; *ˈпалка* — 250, 356; *ˈвилка* — 204, 333; *бруˈсок* — 230; *соˈха* — 18; *бинˈд'уг* — 186; *прес* — 209, 281; *гн'іт* — 350; *жирˈдина* — 313; *перекˈладина* — 238; *баштармаˈки* — 286; *кіˈлок* або *насˈтайка* — 362. Мотузка, якою прив'язують рубель, а інколи й нею притискають снопи чи сіно, скрізь позначається лексемою *в'іˈр'оўка,* а також: *переˈд'іўка* і *заˈд'іўка* — 15, 85, 88; *биˈчова* — 44, 46, 53, 56, 125, 126, 129, 144, 147, 151, 156, 199, 202, 206, 211, 239, 245, 247, 251, 277, 290, 292, 294—296, 298, 300, 308, 310, 314, 322, 324, 344, 347, 352, 358, 360, 361, 367, 370—372; *биˈчоўка* — 130, 158, 238, 244, 246, 248, 302, 305, 307, 309, 311, 312, 318, 325, 327, 329, 343, 353, 357, 363; *каˈнат* — 168, 176, 262, 265, 276, 282, 321, 332, 334—336, 338, 342, 348.

Т. III, ч. 2. Лексема *руˈбел'* у значенні 'деревина, якою притискають снопи, сіно на возі' зрідка фіксується в усіх говорах. У цьому значенні засвідчуються ще лексеми: *др'уˈчок* — 4, 35, 37, 39, 95, 122, 138, 162, 164, 165, 167, 170, 171, 179, 203, 207, 213, 231, 251, 259, 261, 306, 346; *рубˈлан* — 81; *окˈладки* — 135. Майже в усіх говорах значиться, що снопи і сіно притягають також *каˈнатом* або *в'іˈр'оў-*

койу. Названа реалія в південно-східній частині ареалу в цій функції використовується без рубля. Записано ще: *бичо'ва* — 305, 312, 314, 315, 318, 320, 325, 328, 332, 334, 359, 360; *би'чойка* — 308, 319, 323, 324, 326, 327, 329, 330, 333, 335, 346, 350, 351, 363, 367, 369, 375; *шнуру'ван':а* — 151; *пере'дойка* і *за'дойка* (2) — 'віриовки, якими прив'язується рубель'.

39. *Ба'тіг, бат, 'пуга, бич*... Дати малюнок. Чи є яка різниця в значенні?

Т. І. Карта № 298: *ба'т'іг (ба'тиг, ба'туог), 'пуга, кнут;* у коментарі: *кнут, га'рапник, кан'чук, на'гайка, бич.*

Т. ІІ. Карта № 303: *ба'т'іг (ба'тиг, ба'тўг, ба'туг, ба'туог), бич, 'пуга, кор'бач;* у коментарі: *бат, ц'віга, га'рапник, кан'чук, ду'бец, п'л'отка, на'гайка, кнут, ос'т он, 'пуга.*

Т. ІІІ, ч. 1. Карта № 89: *ба'т'іг, 'пуга, кнут;* у коментарі: *а'рапник, бич, ґир'лиґа, кан''чук, пл іт.*

Т. ІІІ, ч. 2. Суцільний ареал утворює лексема *ба'т'іг* (*ба'тій* — 191), спорадично *кнут*. Записано також: *'пуга* — 31, 48, 54, 175, 279, 281, 290, 313, 351, 355, 359; *пу'гач* — 201. У значенні 'батіг плетений, з коротким пужалном': *га'рапник* — 16, 19, 20, 32, 36, 37, 40, 47, 52, 55, 69, 73, 75, 109, 110, 115, 124, 131, 134, 135, 141, 224; *а'рапник* — 97, 165, 168, 200, 201, 298, 312, 324, 338, 340; *гара'пуга* — 253; *на'гайка* — 2, 224, 364; *п'л'отка* — 288, 364; *бич* — 313, 355, 374, 375; *бич* 'палиця' — 4, 14, 21, 61, 64, 67, 71, 73, 75, 81, 83, 85—88, 93, 94, 98, 101, 105, 106, 140, 153, 154, 156, 166—168, 154—176, 179, 186—188, 224, 231, 235, 237, 240, 243, 248, 250, 255, 259, 260, 283, 287, 290, 310, 320—322, 332, 339, 364. Записано ще лексеми *д'і'йок* — 300; *ба'тура* — 349.

40. Старі міри земельних площ, що вживалися при одноосібному господарюванні: *'гони, день, 'різа, пів'різа, шнур, уп'руг, морг, уво'лока, во'лок..?*

Унаслідок загального формулювання питання у відповідях часто наводяться назви виміру земельних площ без розкриття конкретного значення.

Т. І. У всіх говорах тому фіксується лексема *дес'а'тина* і відповідно *п'ійдес а'тина, чверт' дес'а'тини, 'вос ма дес'а'тини (вос''мина, вос''муха)*. Четверта частина десятини визначається ще лексемою *ч'вертка* — 179, 278, 579; *'четка* — 543, 547, 758; *чет'* — 8, 327, 455, 829, 861. У нас. пп. 101, 117 *дес'а'тина* визначається як 1 гектар.

В усіх говорах засвідчується також лексема *морг* з варіантами: *'морга* — 438, 451, 488, 517, 693, 702; *'морґа* — 38, 265, 269, 445, 446, 448, 449, 460, 463, 464, 471, 472, 476, 478, 484, 485, 487, 489, 490, 492, 494, 498, 499, 502, 504, 506, 508, 509, 511, 512, 516, 522, 542, 543, 700, 711, 734, 740, 743, 749, 780; *'мурґа* — 466, 468, 470, 473, 482, 493, 505, 507, 518, 524, 525, 545, 685, 688, 690, 692, 695, 703, 707, 729, 732, 735, 737—739, 744, 747, 762, 771, 772; *'мурка* — 256. Значення цієї лексеми розкривається так: *морг* — '1 га' — 115; '0,5 га' — 724; '1,25 десятини' — 447; '1 десятина' — 260; '0,5 десятини' — 264, 302, 531; *'морга* — '0,60 га' — 503; '0,75 десятини' — 266, 359; *'морґа* — '1317 сажнів' — 714, 725, '1400 сажнів' — 437; '2 га' — 501; '1,5 га' — 507, 556; '0,75 десятини' — 511; *'мурга* — '4 морги' — 264; *'мурґа* — '4 десятини' — 90, '2 десятини' — 253.

Переважно 'довгий загін поля', також 'довжина загону до повороту плуга під час оранки': *'гони* — суцільний ареал у межах тому (*'гон'а* — 148, 149, 180, 249; *о'гон'а* — 322, 375). Записано лексему *'гони* з конкретним значенням довжини поля: *'гони* — '200 сажнів' — 836; '180 сажнів' — 786; '160 сажнів' — 582, 586; '150 сажнів' — 751; '120 сажнів' — 326, 328, 368, 369, 375, 398, 409, 541, 549, 583, 628; '60 сажнів' — 419, 915; '800 м' — 158; '250 м' — 56; '20—40 м' — 56; '5 десятин' — 196.

Переважно в значенні 'загін поля, невелика смуга орної землі без точного виміру': *уп'руг* — 5, 80, 109, 111, 112, 119, 121, 122, 124, 125, 138, 140, 143, 144, 153, 181, 246, 279, 291, 294, 307, 310, 312, 316, 317, 344, 368, 397, 405, 415, 529, 554, 561, 587, 589, 600, 601, 625, 632, 642, 646, 652, 655, 664, 671, 803, 891, 896, 912; *оп'руг* — 127, 145, 154, 156, 171, 174, 179, 183, 274, 297, 305, 308, 309, 322—324, 326, 337, 340, 345, 347, 350, 352, 354, 356—358, 362, 363, 372, 378, 382, 396, 400, 421, 423, 551, 552, 629; *пруг* — 384, 398. Записано ще: *уп руг* 'великий шматок землі' — 115; '0,25 га' — 117; '0,25 десятини' — 110, 121, 126, 136, 148, 162, 289, 328, 376, 383, 399, 594; *оп'руг* — 'десятина' — 548; '0,50 десятини' — 576; '0,25 десятини' — 152, 155, 298, 301, 319, 320, 329, 332, 335, 336, 338, 342, 346, 348, 359, 360, 379, 390, 391; *оп'руга* — '0,25 десятини' — 289.

Лексему *шнур* записано в усіх говорах, але переважно без розкриття значення; *шнур* 'вузька смуга поля' — 45; '2 га' — 763; '1 га' — 731, 739; '0,75 га' — 691, 693; '0,66 га' — 717; '0,50 га' — 715; '10—15 десятин' — 200; '7 десятин' — 768; '3 десятини' — 746; '0,50 десятини' — 713; '15 сажнів' — 586.

Не розкрито значення лексеми *ріез* — 6, 93; *'р'іза* — 86, 227, 237, 240, 248, 273, 366, 440, 442, 514, 524, 525, 528, 530, 532, 533, 536, 538, 548, 584, 589, 628, 686, 730, 795, 797, 834, 871, 904, 906, 912; *'риза* — 258, 260, 432, 436, 446, 449, 476, 477, 482, 487, 496, 504, 510, 516, 517, 522, 523, 527, 531, 535, 542, 692; *'р'ізка* — 25, 77, 81, 789; *'ризка* — 491; *р'іез* — '4 десятини' — 110; 'коло 30—40 сотих га' — 53; *'р'іза* — '2 га' — 556, 571; '1 га' — 799; '3 десятини' — 564, 567; 'дві десятини' — 576; 'більше десятини' — 27, 35, 45, 54, 94; *'риза* — '7 га' — 512; '10 десятин' — 522; '2 десятини' — 302, 515, 531; '0,50 десятини' — 513; *'ризка* — '4 морги' — 489; *'риса* — '4 морги' — 701, 708, 711

Лексема *'волок* — '120—150 сажнів' — 922; без розкриття значення — 36, 366, 462, 550, 730, 891 (*во'лок* — 429, 904); *во'лока* — '15 десятин' — 203; 'кусок поля без точного виміру' — 33, 34, 39, 48, 74, 204, 212, 221, 250; *уво'лока* — '16 десятин' — 223; без розкриття значення — 35;

п і'шак — '7 десятин' — 456; '6 десятин' — 442; '2 морги' — 447, 452; без розкриття змісту — 433, 441, 445, 450, 475, 486, 498, 499; *'п'іша* — '2 га' — 478; '3 морги' — 478;

ден' — '3 десятини' — 442; '0,75 десятини' — 383; без розкриття значення — 110, 121, 138, 195, 233, 292, 335, 339, 432, 464, 541, 813, 827, 839, 896; *трид'н ійка* — 232;

по'лоса — 'цілий наділ' — 259; без розкриття значення — 26, 38, 43, 53, 60, 259;

на'д'іл — '10 га' — 53, 84; '24 десятини' — 52; '16 десятин' — 90;

к'л'ітка — '10 десятин' — 789, 791, 800, 801, 818—820, 836, 861, 879; *к'л іка* — '120 сажнів' — 793;

дук — '6 десятин' — 326, 331; '4 десятини' — 289;

пойі'динок — '3 десятини' — 458; '4 морги' — 714; '164 сажні' — 496; без розкриття значення — 447, 452, 459, 468;

номер — '9 десятин' — 480; без розкриття значення — 246;

т'аг'ло — '20 десятин' — 56; '10 десятин' — 188; *'т'агло* — '4 мурги' — 717;

ґрунт — '15 десятин' — 39; '10 десятин' — 271; '9 десятин' — 26;

пай — '4 десятини' — 294, 295;

'руга 'попівський наділ землі різної кількості' — 316, 320, 321, 369, 370, 375, 398, 623, 861;

поодинокі лексеми без розкриття значення: *м'ір* — 381; *пів'м'ірок* — 381; *'округ* — 394; *'рунди* — 201; *косо'вик* — 176; *'в'ерстен'* — 178; *меж'ник* — 178.

У всіх говорах тому зрідка фіксуються назви виміру поля за кількістю висіву зерна — *на пуд, на два (три, чо'тири...) 'пуди.*

Т. ІІ. Лексема *дес'а'тина* — розріджений ареал у межах тому; відповідно *пійдес а'тини, чверт' дес а'тини* (також *чет'в іруха* — 3; *чет'* — 15). Скрізь виступає також лексема *морґ* (*'морга* — 185, 353; *'морґа* — 51, 163, 165, 173, 202, 217, 351, 359, 369, 382, 534, 563, 573, 575; *'мурґа* — 560). Лексема *гек'тар* фіксується у варіантах: *ех'тар* — 186; *ік'тар* — 188, 190; *г'іх'тар* — 33; *йех'тар* — 3; *ліх'тар* — 58. В усіх говорах виступає лексема *'гони* в значенні 'довгий загін поля' (*во'гон'і* — 142; *'загін* — 8 арів — 241). Переважно в цьому ж значенні: *шнур* — 35, 38, 44, 72, 73, 82, 83, 179, 207, 211, 223, 263, 289, 319, 322, 324, 333, 335, 341, 346, 354, 358, 365, 370, 398, 399, 465, 473, 497, 500, 501, 506, 529, 530, 532, 533, 538, 540—542, 545, 560, 563, 565, 567, 570, 571, 576, 618, 629, 637, 638, 642, 644, 645, 660; *шну'рок* — 51, 56, 57, 180; *шнур* — '24 десятини' — 42; '2 морги' — 337; 'більше морга' — 233; '0,75 морга' — 339; '88 арів' — 499; '50 арів' — 573; '0,6 га' — 388;

'великий наділ поля': *'р'іза* — 121, 189, 346, 378, 546; *'р'іʒа* — 142; *'риза* — 24, 116, 143, 179, 186, 187, 196, 202, 241, 281, 282, 323, 325, 352, 529, 535, 571, 575, 616, 643; *'рези* — 368; *'риʒа* — 135, 309; *різ* — 653; *риз* — 91, 633, 639, 640, 649; *рез* — 651;

'малий кусок поля': *'р'ізка* — 82, 92, 618; *'ризка* — 617, 650; *рі'зок* — 2, 13;

ґрунт — '36 десятин' — 45; '32 десятини' — 48; '24 десятини' — 10, 47, 64; '18 десятин' — 11, 28, 36; '16 десятин' — 12, 62; '12 десятин' — 7, 20, 63, 77, 117, 212; '11 десятин' — 10; '10 десятин' — 4, 56, 90, 150; '9 десятин' — 14, 73; '8 десятин' — 17;

пойе'динок — '12 десятин' — 376; '7 десятин' — 402; '6 десятин' — 341, 348; 'дві десятини' — 379; '16 моргів' — 397; '4 морги' — 350, 351, 353, 377; '9,80 га' — 562; без визначення змісту — 354, 358, 362, 390, 568;

на ден' — 29, 275, 405, 434, 437, 438, 448, 450, 458; *ден'* — 341, 346, 373; *д'нина* — 152; *допо'луденок* — 450, 456, 458;

пі'шак — '4,80 га' — 562; '6 десятин' — 376; '5 десятин' — 390; '4 десятини' — 402; '1 десятина' — 379; '6—12 моргів' — 361; '8 моргів' — 397; '2 морги' — 350, 353, 377; '60 арів' — 501; '44 ари' — 499; без визначення змісту — 320, 348, 354, 355, 358, 359, 362, 396, 531, 568;

во'лока — '12 моргів' — 151; '0,35 га' — 618; *'волока* — '24 десятини' — 229; *воло'ка* — '20 десятин' — 219; *у'волока* — 'багато землі' — 158; без розкриття значення — *во'лока* — 35, 116, 123, 124, 170, 178, 648; *воло'ка* — 104, 650; *'волокі* — 103; *'волок* — 378; *во'лэк* — 540; *уво'лока* — 174;

'невеликий загін поля': *с'тайа* — 257; *с'тайі* — 241, 253, 259, 657—659; *ста'йа* — 468; *с'тайка* — 249; *стой'ки* — 237; *с'тайо* — 262;

вос''мина — 'коло 1 га' — 404, 406—409, 411—414, 416, 418, 423, 426, 427; *ос''міна* — '4 га' — 668;

'уґер — 'від 1 до 2 га' — 412, 417, 422, 423, 428, 429, 442, 443; варіанти — *'уґар* — 424, 431; *'уґор* — 425, 441, 450; *'убер* — 440;

к'варта — '2 восьмини' — 407, 408, 410; '2 га' — 404;

'невеликий кусок поля': *голд* — 443, 448, 452, 459—461, 481, 484, 487, 491, 585, 587; *голт* — 455, 456; *'голта* — 447;

'кусок поля коло 15 сотих га': *'фіртал'* — 460, 461, 487, 490, 491, 585, 587; *фір'тал'* — 446, 447, 453;

пра'жина — 1,25 га — 513, 516; 'малий кусок поля на кілька сотих га' — 524, 547, 550, 581, 582, 611; без розкриття значення — 517, 519, 523, 526, 546, 548, 549, 554, 557, 574, 577, 578, 583, 584, 607, 609, 610;

'фал'ча — '1 га' — 518—521, 523—526, 556, 559, 574, 577, 581—584, 607, 610; *фал'ч* — 546, 558, 612; *'фал'га* — 517, 548, 555; *'фал'н'а* — 515; *'фалча* — '1,20 га' — 509, 511, 513; '1,13 га' — 512;

прут — '4 морги' — 665, 667; без розкриття значення — 672; 'невеликий загін поля' — 236—238, 252, 275, 434;

ву'тока — '30 моргів' — 655, 657, 661; також *во'тока* — 656; *в'тука* — 658; *'вертан'* — '0,50 морга' — 230; '0,25 морга' — 232; без розкриття значення — 672; *'телек* — '8 га' — 404; *д'іх'т'ари* — '0,10 десятини' — 11; *коб'лойка* — '0,44 га' — 454; *со'ха* — '0,25 десятини' — 635, 639; *'утра* — '0,50 га' — 669, 671, 673, 674; *по'луйка* — '0,50 морга' — 230, 231, 258; *ґбол* — '14 арів' — 677;

'невеликий загін поля': *'кобел* — 430, 431; *'коблик* — 403, 406—408, 410, 413, 414, 416, 418, 420, 421, 426, 675, 678; *уп'руг* — 378, 400; *'упруг* — 202; *'м ірка* — 235, 420, 421; *по'м'ірок* — 82, 505; *'помірки* — 676; *прент* — 180, 656, 658—660; *пійто'рак* (півтора прута) — 238; *'л'ента* — 192, 214, 215; *ко'баска* — 319; *'в'іко* — 426, 430, 454, 457; *жерд'* — 491, 585.

Засвідчено лексеми без розкриття значення: *реи'л'ух* — 10; *ру'л':ух* — 62; *т іс'туха* — 12; *іх'тари* — 31; *за л'іха* — 18; *верет'ник* — 61; *с'аг* — 437; *па'рова* — 478; *уп'риж* — 483; *л'ох* — 484; *'латер* — 459; *морж* — 494; *фар'мак* — 551; *'шірта* — 608; *о'рек* — 680; *ўрек* — 682.

В усіх говорах тому зрідка засвідчуються назви за кількістю висіву зерна (*на 'корец', на ч'вертку, на 'ґарниц* тощо).

Т. ІІІ, ч. 1. У всіх говорах тому фіксується лексема *деис'а'тина* (відповідно *п'ійдеис'а'тини, чеиtвер'тина*). Під *десятиною* розуміються різні площі, найчастіше зазначається, що це '30 сажнів'. Скрізь виступає також лексема *гони* (*'гона* — 152, 153; *гін* — 216). Крім загального значення 'загін поля', довжина *гін* визначається й конкретно: '120 сажнів' — 98, 156, 157, 169, 182, 184, 189, 191, 193, 250, 256; '100 сажнів' — 46; '80 сажнів' — 3, 11, 27, 35, 40, 45, 53, 56, 72, 73, 101, 103—105, 114; '12 сажнів' — 14.

Лексема *на'д'іл* фіксується в значенні: '5—10 десятин' — 239; '5 десятин' — 211; '4 десятини' — 220; '3 десятини' — 25, 27, 76,

323, 325; ‘менше десятини’ — 14; ‘21 сажень’ — 3; без розкриття значення — 9, 87, 149, 298;

ˈволок — ‘160 сажнів’ — 57, 148; без розкриття значення: *ˈволок* — 41, 44, 86, 133, 193, 195; *воˈлок* — 349; *уˈволок* — 137; *воˈлока* — 20; *ˈуволока* — 133;

кˈл’ітка — ‘10 десятин’ — 166, 220; ‘6 десятин’ — 41; *круг* — ‘10 десятин’ — 53, 58, 61, 159; ‘4 десятини’ — 252; *деˈс’аток* — ‘10 десятин’ — 58, 61; *шестеˈрик* — ‘6 десятин’ — 219; *ˈл’ента* — ‘10 сажнів’ — 101; *сороˈкоўка* — ‘40 сажнів’; *виеˈрета* — ‘500 сажнів’ — 53; *упˈруг* — ‘четвертина робочого дня’ — 365, 373; *опˈруг* у цьому ж значенні — 123, 126, 142, 228, 230, 233, 327; *упˈруг* без розкриття значення — 44, 80, 148, 181, 183, 185, 196, 209, 281, 311, 313, 322, 352; *ден’* — 27, 80, 86, 185, 202, 209, 270, 281, 349; *морг* — ‘1 десятина’ — 148, 233, 280.

Записано лексеми без розкриття значення: *шнур* — 86, 132, 133, 136, 181, 183, 202, 206, 209, 281, 282, 344, 346; *ˈріза* — 133, 293, 375; *ˈрізка* — 137, 139; *наˈр’ізка* — 131; *ˈріза* — ‘межа’ — 265; *руˈка* — 14; *ˈручка* (для косарів) — 27; *л’аˈха* — 212; *ˈотруб* — 131; *ˈширка* — 163.

Т. III, ч. 2. Лексема *дес’аˈтина* — суцільний ареал у межах тому; часто зазначається, що це ‘1 га’; *морг* — розріджений ареал (*ˈморґа* — 9, 11, 14; *ˈмурґа* — 290, 292). В усіх говорах виступає лексема *ˈгони* (*ˈгон’а* — 346) в загальному значенні ‘довжина поля’; засвідчено також конкретну довжину *гін*: *ˈгони* — ‘170 сажнів’ — 225; ‘160 сажнів’ — 48, 224; ‘150 сажнів’ — 183; ‘120 сажнів’ — 81, 87, 91, 105, 191, 316; ‘60 сажнів’ — 99; ‘1000 метрів’ — 25; ‘320 м’ — 34, 84; *ˈгони* — ‘10—15 десятин’ — 313.

Записано ще лексеми: *кˈл’ітка* — ‘10 десятин’ — 22, 31, 47, 51, 60; ‘12,5 га’ — 121; *лан* — ‘10 десятин’ — 70; *ˈнумер* — ‘13 десятин’ — 220; *лоˈти* — ‘5—6 десятин’ — 219; *рол* — ‘28 десятин’ — 224; *фалч* — ‘1,60 га’ — 2; *фал’ч* — ‘0,80 га’ — 4, 108, 110; *фірт* — ‘0,20 га’ — 2; *ˈс’ірта* — ‘0,10 га’ — 4; *ос’ˈміна* — ‘0,15 га’ — 283; *праˈжина* — ‘4—5 аршинів’ — 6; *праˈжена* — ‘2 м 70 см’ — 108; *ˈріза* — ‘15 сажнів’ — 295; без розкриття значення — 30, 95, 138, 187, 250, 251, 254, 260, 295; *шнур* — ‘1 га’ — 290; без тлумачення — 9, 13, 18, 20, 31, 71, 81, 83, 95, 131, 136, 173, 210, 227, 231, 286, 324, 349, 359; *упˈруг* — відрізок часу — 319; без розкриття змісту — 31, 187, 227; *ден’* — 75, 283, 338, 340, 346; *ˈволок* — 193, 363.

41. Доріжка, протоптана пішоходами: *сˈтежка* чи..?

Т. І. Лексема *сˈтежка* — суцільний ареал у межах тому; // *доˈр’іжка* (*доˈрожка* — 32, 65, 81, 95, 157, 168, 175, 178, 186, 187, 190, 191, 305, 368, 372—375, 381, 383, 395, 402, 403, 405—407, 409—411, 413, 417, 422, 424, 425, 429, 526, 592, 609, 623, 624, 627, 629, 633, 634, 637, 642, 643, 646, 648—651, 653, 654, 662, 669, 670, 672—674, 678, 680, 702, 745, 770, 799, 807, 816, 817, 819, 820, 823, 842, 844, 848, 861, 865, 868, 884, 891, 894, 898, 901, 904, 921, 922; *доˈруожка* — 4, 23, 28, 33, 34, 49, 58, 84, 102, 106, 113, 115, 118, 141, 162; *доˈруижка* — 141, 162; *доˈрижка* — 225, 243, 254, 283); *троˈпина* (переважно в лісі) — 57, 67, 178, 282, 553, 571, 753, 790; *п’ішоˈход* — 626, 627; *п’ішоˈходка* — 430;

‘стежка — межа між полями’: *межˈник* — 177; *межоˈвик* — 644; *межоўˈник* — 350; *проˈмежок* — 394; *обˈм’іжок* — 224, 921; *обˈн’іжок* — 196, 225; *ˈтас’ма* — 38, 507, 517, 534, 545; *ˈл’ін’ійа* — 182, 232, 316, 443; *план* — 132; *плаˈнок* — 284, 322, 921; *плаˈниц’а* — 353;

‘вузька доріжка між полями’: *ˈсулова* — 728, 729, 751, 786; *ˈсуголовок* — 714, 739; *ˈсуголока* — 756; *ˈсулоўки* — 694; *ˈсулики* — 472; *пут’іˈвец’* — 155; *ґˈран’ка* ‘вузька доріжка’ — 152; *пуˈт’ін’чик* ‘заросла доріжка’ — 67.

Т. II. Карта № 320: *сˈтешка, доˈр’ішка, пуˈтечка* (*ˈпутик*), *ˈп’ішка* (*п’іˈшак, п’іˈшачка, п’іˈшоўка, п’ішˈник, п’іˈхура, п’іˈшура, ˈп’іша доˈрога, ˈп’іший пут’*); у коментарі: *дˈрашка, хідˈник, сувоˈлока, сугоˈлоўка, ˈсуголок, сˈт’інка, ˈсутки*.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал утворюють лексеми: *сˈтежка* (*сˈт’ожка* — 59, 314, 372) // *доˈрожка* (*доˈр’іжка* — 78, 98, 99, 136, 152, 153, 168, 207, 214, 217, 226, 230, 276, 282, 344). Записано ще: *троˈпинка* — 33, 246, 247, 299, 314, 355, 362, 367, 374; *ˈходиенка* — 166; *пˈланка* — 14; ‘стежка в полі між загонами’: *ˈмежка* — 6; *проˈмежок* — 172; *звороˈта* — 121, 197, 220, 250; *звоˈрота* — 213; *ˈрізка* — 121; *сˈмужка* — 14;

‘перша стежка весною’ — *пˈротопка* — 225.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворює лексема *сˈтежка*, розріджений — *доˈрожка* (*доˈр’іжка* — 11, 12, 14, 15, 19, 24—29, 32—34, 36, 37, 39, 40, 43, 47, 52, 55, 70, 114, 122, 124, 125, 131, 132, 139, 163, 166, 174, 191—194, 207, 209, 215, 221, 231, 250, 286, 290, 334, 338, 347, 364, 367); *троˈпинка* — 20, 33, 68, 118, 184, 250, 273, 276, 288, 293, 296, 299, 301—303, 308, 314, 341, 342, 370—372; *повоˈротка* (на степ) — 362;

‘стежка — межа між нивами’: *ˈсуголоўка* — 2, 16; *ˈтас’ма* — 12, 31; *обˈніжок* — 158; *межоˈвик* — 225; ‘вузька доріжка між нивами’ — *звороˈта* — 222, 224, 225, 278.

42. Блискавка: а) з громом, б) без грому?

Т. І. Карта № 342: *бˈлискаўка* (*бˈлискавиц’а*), *ˈмол(’)н’ійа* (*ˈмон’ійа, маладˈн’а, маˈланка*), *ˈмигаўка* (*миˈгушка*), *морˈгуха*; у коментарі: *бˈлискайе, з’іˈхайе*.

Значення ‘блискавка з громом’ і ‘блискавка без грому’ в говорах виражено описово: *бˈлискаўка* (*ˈмолн’ійа*) *з громом* або *без гˈрому*.

Т. II. Суцільний ареал утворює лексема *бˈлискаўка* (*бˈлискалка* — 136, 137; *блискаˈвиц’а* — 1, 66, 80, 109, 251, 306, 317, 492, 523, 526, 570, 628, 638, 644, 652, 656—659, 661, 665, 666, 678, 679, 681; *бˈлискавиц’а* — 88, 106, 113, 125, 150, 156, 190, 240—242, 244, 252, 254, 257, 261, 267, 282, 302, 305, 323, 331, 487, 623, 638, 640, 643, 649, 650, 653, 662, 663, 687; *бˈлискан’іца* — 670; *блискаўˈниц’а* — 122); також *ˈмургаўка* — 44; *ˈм’іґаўка* — 655; *ˈмолн’ійа* — 96, 97, 388, 538, 565, 611; *маˈланка* — 635, 636; *стріˈла* — 457, 460, 476, 585; *стˈрулка* — 214.

Пункти а) і б) виражено описово: *бˈлискаўка з гˈромом* і *бˈлискаўка без гˈрому* — 201, 213, 236, 294, 313, 342, 344, 367, 368, 378, 380, 382, 383, 390, 391, 436, 467, 498, 500, 507, 508, 541, 543, 563; ‘блискавка без грому’ — *ˈмигаўка* — 64, 71, 74, 75, 92, 149, 152, 154, 180, 181, 193, 215; *миˈгалка* — 63, 70; а) *громоˈвиц’а*, б) *блискаˈвиц’а* — 110, 124, 130, 133—135, 138, 141—143, 162, 165—168, 170, 202, 275, 279, 316, 319, 320, 322, 324, 485, 514; а) і б) — *бˈлискавиц’а* — 423, 477, 483, 484; а) *блискаˈвиц’а*, б) *бˈлискаўка* — 274; а) *гримоˈта*, б) *бˈлискаўн’а* — 373.

Записано лексеми: *громоˈвиц’а* — 1, 280, 281, 283, 285, 286, 289, 306, 310, 312, 315, 316, 325, 346, 349, 353, 375; *гримаˈвиц’а* — 284, 400, 471; *ˈгирмавіц’а* — 669; *гріˈмота* — 257, 626, 627; *гриˈмота* — 659; *гріˈмотюн’а* — 416; *ˈперун* — 5, 8, 24, 27, 28, 108, 121, 660, 661, 664, 666, 668, 670—674, 680, 681; *пеˈрун* — 40, 656; *ˈперін* — 242, 355; *ˈп’ірун* — 527; *ˈперун’* — 686.

В усіх говорах фіксуються дієслівні форми *бˈлискайе* і *гриˈмит’*, а також: *блисˈкайе* — 47—51, 54—58, 62—64, 68, 69, 71—73, 77, 78, 83, 87, 89, 95, 98, 101, 116—119, 121, 123, 125, 127—129, 131, 145—148, 157, 174, 176, 177, 185, 208, 616—621, 630, 631, 649, 651, 654, 655, 659, 660; *бˈлискат’* — 407, 409, 413, 416, 417, 419—422, 424—426, 430, 431, 683, 684; *бˈлискат* — 404—406, 438, 440, 442—444, 446, 447, 449, 452, 455, 458, 459, 588, 667, 668, 672, 676—678; *миˈгайе* — 60, 191, 212, 636, 639, 641, 648; *ˈмигайе* — 646; *ˈмихкайе* — 300; *моўˈн’ит* — 468; *моўˈнит* — 465, 469, 470, 479; *ˈс’айа* — 90; *сіˈйайе* — 105; *ˈгирмит* — 665, 668, 669, 677, 678; *гирˈмит* — 667; *моўˈн’і бйут* — 467; *ˈв’ід’ми бйут* — 308; *ˈв’іни бйут* — 266.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах зрідка фіксується лексема *бˈлискаўка* і частіше *ˈмол’н’ійа* переважно в сполученні із словами *з гˈромом* і *без гˈрому*. Відзначено семантичне розрізнення: а) *бˈлискаўка*, б) *ˈмолн’ійа* — 10; а) *ˈмол’н’ійа*, б) *бˈлискаўка* — 204; а) *ˈмол’н’ійа*, б) *меˈлан’йа* — 39.

Засвідчено варіанти лексеми *ˈмолн’ійа*: *ˈмолм’ійа* — 146, 149, 170; *ˈмолв’ійа* — 23; *ˈмол’ійа* — 61, 121, 125, 126, 152; *ˈмон’ійа* — 68, 75, 99, 167, 258, 332; зафіксовано лексеми: *маˈлан’а* — 110, 326; *малаˈн’а* — 110, 327; *меˈлан:а* — 27, 39; *меˈланка* — 4, 26; *ˈмолон’йа* — 250; *ˈмолоўн’а* — 16; *св’ірˈкуха* — 73.

Т. III, ч. 2. Карта № 133: *бˈлискаўка, ˈмолн’ійа* (*ˈмол’н’ійа*); а) *ˈмолн’ійа, громоˈвиц’а, гроˈза*; б) *бˈлискаўка, ˈмолн’ійа*; у коментарі: *блискаˈвиц’а, ˈмулумн’а, ˈмолоўн’а, ˈмолон’йа, маˈланка, ˈм’ігаўка, зірˈниц’і, гороˈбина ніч, бˈлискайе, бˈл’аскайе*.

43. Погана погода?

Т. І. Загальна назва *неиˈгода* (*н’еˈгода*) поширена в усіх говорах у межах тому (*ˈнегода* — 90, 113, 146, 293, 332, 803, 809, 831; *ˈнегод’а* — 102, 148; *неиˈґодка* — 898; *неˈгодина* — 280; *негоˈдина* — 645; *неˈгодна* — 124), варіант *ˈнегод’* (*ˈн’его(а)д’*) фіксується зрідка в поліських і середньонаддніпрянських говірках (*ˈнегут’* — 262; *неˈгуо(о)д’* — 31, 391; *неиˈгад’* — 128; *н’еˈгод’* — 66). Записано ще: *н(’)еи(е, и)поˈгода* — зрідка в усіх говорах у межах тому; *ˈнепогод’* — 158, 186, 187, 306, 316, 426, 662, 730, 839, 841, 895, 905; *ˈнепог’ід’* — 350, 637, 891; *ниўˈгода* — 782; *неиˈнас’т’а* — 103, 156, 178, 263, 298, 718, 804, 832, 844; *ˈнаст’е* — 52; *наˈпаст’ійе* — 747; зафіксовано дієслівні форми: *занеˈгодило* — 169; *занеиˈгодилос’(а)* — 257, 286, 290, 331, 379, 405, 419, 422, 580, 607, 680, 681, 819, 878, 889; *занепоˈгодилос’* — 407, 410, 413; *featureнеˈгодилос’* — 75, 271; *featureнепоˈгодилос’* — 673.

Зрідка в усіх говорах у межах тому в значенні ‘негода’ виступає словосполучення з різними прикметниками і іменником *поˈгода*: *поˈгана, пˈлоˈха, нехоˈроша, неˈгарна, скˈверна* (у нижньонаддніпрянських і частково полтавських говірках), *неˈв’ірна* (зрідка у середньонаддніпрянських говірках), *сиˈра, сироˈва* — 45, 111, 171, 241, 249, 291, 400, 422, 626, 650, 666, 715, 752, 800, 832, 849, 863, 889, 897, 908, 916; *гниˈла* — 184, 889; *неˈнасна* (*ненаˈситна*) — 6, 65, 94, 122, 171, 173, 178, 287, 357, 369, 383, 409, 421, 427, 487, 626, 634, 670, 714, 809, 832, 841; *гидˈка* — 5, 15, 129, 146, 171, 276, 500, 636, 638, 670, 795, 906, 909; спорадично засвідчуються прикметники *нікуˈдишн’а, дурˈна, насˈтирлива, важˈка, зла, злиˈден:а, ˈнагла, скˈнава, непостоˈйан:а, неприˈйатна, неˈловка, драˈна*.

Записано назви поганої погоди залежно від характеру атмосферних опадів: *сл’оˈта* (фонетичні варіанти і семантику цієї лексеми передано на карті № 75 і в коментарі до неї); *хл’апо(а)ˈвиц’а* — 465, 544; *хˈл’апа(о)виц’а* — 769, 782; *ˈл’апо(а)виц’а* — 232, 456, 504, 545, 735, 780; *л’апоˈвиц’а* — 459 (також *зал’апоˈвилос’* — 456); *хл’аˈкоза* (*хл’аˈґоза, хл’аˈгоѕа, л’аˈгоза*) — 369, 370, 373, 635, 667, 671, 682; *сˈл’акот’* ‘дощова погода’ утворює розріджений ареал у межах тому (*с’ˈл’ака* — 55; *сˈлекот* — 311; *хˈл’акот’* — 312; *шˈл’акот(’)*, *кˈл’акот’* — 272, 414, 732); *сл’іˈгота* — 209; *хˈл’аґ(г, к)а* — 130, 135, 188 («весь час дощ»), 247, 249, 251, 252 («з мокрим снігом»); *хˈл’апа* — 187; *хˈл’ада* — 489; *хˈл’аба* — 8; *ˈхаˈлепа* — 35, 241 («погана погода»), 559, 921 («дощ і сніг»); *ˈобл’івен’* ‘мокрий сніг або дощ взимку’ — 53; ‘дощ, що замерзає’ — *ˈожелед’* (*ожеиˈледа, ожеˈледиц’а*) — 629, 671, 697, 724, 729, 786; *зави(і)ˈруха* — 435, 724, 773, 786; *замеиˈт’іл’* — 435, 773; *хуртоˈвина* — 318; *фурˈтуна* — 749; *мугˈла* — 228; *мˈлоса* — 299; *хˈвирса* («з вітром») — 343; *голошˈчік* — 568; *мокˈва* — 531, 770, 842, 849; *йуˈга* — 574, 764; *вˈйуга* — 531 (‘дрібний дощ’), 739 («як хмарно й холодно»), 758; *пˈл’ута* — 708; *ˈкл’ача* — 9; *мˈжичка* — 356, 921; *миˈгичка* — 800; також наведено: *дошч* (*дошˈчит’, задошˈчилос’а, дошчоˈва поˈгода*) — 16, 21—23, 25, 46, 225, 256, 291, 342, 356, 396, 419, 525, 543, 714, 729, 868, 897, 907, 914; *мˈр’ака мр’аˈчит’*), *хˈмарно* (*хˈмурно, хˈмарˈна поˈгода*) — зрідка в усіх говорах тому; *ˈпасмурно* (*ˈпахмурно, ˈпасмурна, похˈмурна поˈгода*); *туˈман:о* (*туˈман:а поˈгода*); *ˈхолодно* (*холодˈнеча, хоˈлодна поˈгода*) — спорадично в усіх говорах у межах тому.

Т. II. Карта № 354: ‘погана погода’ — *гоˈдина, неиˈгода*; у коментарі: *н’еˈгода, ˈн(’)егод’, ˈнепогод’, неˈгодиіна, нипоˈгода*, а також сполучення іменника *поˈгода* з прикметниками типу *парˈшива, неˈфайна, ниˈдобра, поˈгана, плоˈха, ˈгитка, ˈкепс’ка, ˈп’ідла, пасˈкудна, (по)хˈмурна(йа), низˈдала, пусˈта, зˈлайа, ˈпул:а, ˈмарна*; *ˈверемн’а*: *поˈганеи, низˈдале, зле, плоˈхе*; *хˈвил’а*: *неˈфайна, ˈпул:а* (*ˈпудла, ˈпіл:а*), *ˈкепс’ка*; *час*: *пасˈкун:ый, ˈпіл:ый* (*ˈпул:ый, ˈпўл:ый, ˈпудлый*), *пˈланый, бˈрыткий*; *гоˈдина*: *хˈмарна, ˈлиха, ˈгитка, хабˈлена, ˈпўдла, поˈгана*; *сˈл’оˈта, ˈшарґа, пˈл’ута*.

Т. III, ч. 1. Лексема *неиˈгода* утворює суцільний ареал у межах тому (*ˈнегода* — 196; *негоˈдина* — 49, 367; *ˈнег’ід’* — 21, 74, 373), паралельно фіксується словосполучення з іменника *поˈгода* та прикметників типу *поˈгана, скˈверна, плоˈха, неˈдобра*. Записано ще: *неипоˈгода* — 8, 21, 34, 42, 52, 75, 100, 102, 112, 124, 136, 151, 164, 207, 229, 242, 249, 271, 272, 279, 314, 318, 321, 370—373; *ˈнепогод’* — 22, 48, 56, 63, 88, 102, 104, 121, 136, 139, 151, 171, 187, 294, 304, 341, 354; *неигоˈдиниц’:а* — 214, 217; *неипоˈгодиц’а* — 235, 282, 293; *занеиˈгодилос’(а)* — 19, 26—28, 84, 93, 95, 230; *занепоˈгодилос’* — 201; ще відзначено: *неиˈнаст’а* — 167, 246, 324, 352, 356, 362; *неˈнас* — 25; *неиˈнасна поˈгода* — 1, 3, 10, 26, 51, 115, 182, 189, 289, 338, 339, 355.

У значенні ‘мокра, дощова погода’ записано лексеми: *сˈл’акот’* — 42, 48, 79, 82, 83, 112, 206, 224, 225, 231, 299, 307, 308, 337, 347, 363, 366; *сˈл’акота* — 307; *шˈл’акот’* — 251, 252; *шˈл’акот’н’а* — 90; *хˈл’акот’* — 237; *хˈл’акос’т’* — 142; *хˈл’ака* — 48, 126, 246;

кˈл'акот' — 224; сˈл'оˈта — 105, 375; пл'уˈгота — 52; л'аˈгота — 224; також мˈр'ака (мˈр'ачка, мр'аˈчит') — 34, 75, 84, 238, 254, 267, 271, 298, 358; мˈжичка (миˈгичка) — 21, 75, 84, 248, 320; ˈмокра (сиˈра, гниˈла) поˈгода, ˈсиро — 90, 123, 163, 166, 191, 197, 251, 259—261, 269, 307, 337—340, 351; гр'аз' (гˈр'аз'ко, гр'аˈз'ука, гˈр'азна поˈгода) — 17, 82, 165, 167, 184, 191, 337, 338.

У загальному значенні 'погана погода' без конкретизації записано лексеми: безпоˈгод:а — 181; хˈвижа — 287; ˈхавир'а — 96, 98, 99; шкˈвир'а — 47; ˈхуга — 180; завиˈр'уха — 96, 141, 180, 183; хурˈделиц'а — 21; куˈрушка — 197; куˈра — 347; спорадично фіксуються ˈсиˈв'ірка поˈгода, ˈсив'ірˈко; ˈпасмурна поˈгода, ˈпасмурно; хˈмарˈна поˈгода, хˈмарно; ˈв'ітр'ана поˈгода; росˈпутица; роз(за)дошˈчилос'.

Т. III, ч. 2. Карта № 134: не^{и}поˈгода, не^{и}ˈгода; у коментарі: ˈнепоˈгод', ˈнегод', непоˈгодиц'а, неˈгодиц'а, не^{и}ˈнас'т'а, сл'оˈта, сл'акоˈта, сˈл'акот', хˈл'акот', шˈл'акот', мˈрака, хˈл'агоза.

44. Добра погода?

Т. І. В усіх говорах у межах тому в значенні 'добра погода' виступає лексема поˈгода (поˈгод':а — 26; поˈгид':е — 315) або поˈгода з різними означеннями типу ˈдобрайа, хо(а)ˈроша(йа), ˈлоўка, ˈгарна, ˈйасˈна, ˈсон'ачна, ˈтиха. У багатьох поліських говірках засвідчується ще лексема гоˈдина (гоˈди^{і}на, гоˈді^{и}на, гоˈдіна, гаˈди(и^{і}, і)на) або гоˈдина з тими ж означеннями, що й поˈгода.

Наведено ще дієслівні форми: ˈвипогодилос'(а) — 294, 466, 482, 565, 730, 732, 734, 745, 774, 786, 800, 839; ˈвигодинилос'(а) — 419, 422, 580, 840; ˈвигодилос' — 802; розгоˈдинилос' — 197, 393, 419, 616, 637, 912; гоˈдинит'(с'а) — 388, 891, 899, 902, 903, 905; прислівникові: поˈг'ідно — 442, 687; поˈгодливо — 53, 229; гоˈдин'ано — 404; фразеологізми сˈтало на поˈгод'і — 58, 504, 545, 771, 775, 802, 810, 820, 830, 836, 837, 852; ˈвибралос' на поˈгоду — 755; сˈтало на го(а)ˈдин'і — 138, 259, 294, 297, 329, 553, 600, 607, 620, 622, 673, 680, 774, 864; сˈтало на гоˈдину — 602, 879.

В окремих говірках фіксується лексема ден' з означеннями типу хоˈроши(й), ˈлоўки(й), ˈгарни(й), поˈгожий, бˈравий, сˈлаўний, ˈйасний, ˈсон'ач(ш)ний, а також прислівники ˈлоўко, ˈгарно, ˈтихо, ˈтепло, ˈсон'ачно, ˈйасно.

Т. II. Карта № 354: поˈгода, веˈремн'а, гоˈдина, хˈвил'а, час; у коментарі: поˈгода з означеннями ˈдобра, хоˈроша, ˈгарна, ˈфайна, сˈлаўна; гоˈдина з означеннями ˈфайна, кˈрасна, веˈлика; хˈвил'а з означеннями ˈфайна, ˈдобра, кˈрасна; час з означеннями ˈфайний, ˈдобрий, кˈрасний.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому в значенні 'добра погода' поширені лексеми го(а)ˈдина і поˈгода з означеннями типу хоˈроша, ˈдобра, ˈгарна, ˈйасна, ˈтиха (зрідка тільки поˈгода); у говірках 11, 51, 68, 69, 77, 93, 97, 104, 113, 124, 127, 132, 136, 137, 151, 162, 171, 187, 205, 212, 213, 255, 257, 263, 273, 293, 294, 319, 334, 369, 372 з означеннями хоˈроша, ˈдобра, ˈгарна, ˈлоўка фіксується лексема гоˈдина.

Наведено дієслівні форми: роспоˈгодилос'(а) — 28, 39, 322, 355; розгоˈдинилос' — 85, 152, 271, 322, 355; фразеологізми: сˈтало на поˈгоду — 233; п'ішˈло на поˈгоду — 103; на поˈгод'і сˈтало — 28, 355; стоˈйіт на гоˈдин'і — 284; на гоˈдин'і сˈтало — 85, 92, 98, 114, 136, 137, 184, 282, 298, 316, 354.

У всіх говорах подекуди фіксується лексема ден' з означеннями типу хоˈроший, ˈгарний, поˈгожий, сˈв'ітлий, йасˈний, ˈтеплий, кˈрасен, а також прислівники хороˈшо, ˈгарно, ˈйасно, ˈтепло, ˈсон'ач(ш)но, ˈтихо, ˈсухо.

Т. III, ч. 2. Карта № 134; поˈгода, гоˈдина; у коментарі: поˈгода з означеннями ˈдобра, хоˈроша, ˈлоўка; фразеологізми: сˈтало на поˈгод'і, сˈтало на гоˈдину, на поˈгоду вз'аˈлос', а також лексеми ве^{и}ˈремн'е, вˈйодро (ˈв'ідро).

45а). Снігопад без вітру?

Т. І. В усіх говорах у межах тому в значенні 'снігопад без вітру' записано словосполучення: с$^{(')}$н'іг (с$^{(')}$н'іˈжок) іˈде (ˈпадайе), с$^{(')}$н'іг (с$^{(')}$н'іˈжок) ˈтихий (ˈр'іўний), с$^{(')}$н'іг іˈде (ˈпадайе) ˈтихо (ˈр'іўно); фіксується також лексема с$^{(')}$н'іґоˈпад (іноді з доповненням ˈтихий) — 24, 33, 45, 47, 52, 57, 59, 60, 65, 84, 88, 100, 132, 137, 144, 163, 164, 173, 180, 181, 207, 208, 211, 215, 221, 229, 259, 263, 299, 303, 306, 310, 313, 333, 346, 353, 357, 358, 360, 367, 369, 376, 389, 391, 392, 398, 414, 426, 432, 434, 442, 494, 500, 512, 518, 520, 523, 526, 527, 536, 539, 551, 553, 562, 567, 577, 582, 590, 600, 609, 614, 621—623, 648, 663, 671, 674, 745, 758, 763, 773, 774, 783, 795, 800, 806, 807, 818, 819, 822, 824, 838—840, 847, 850, 852, 853, 856, 857, 860, 862, 868, 872, 873, 877, 880, 881, 884, 898, 901, 904, 908, 911, 912, 921, 922. У цьому значенні записано ще: ˈв'іхола — 644 «тиха», 651 «йде», 656 «падає, йде», 659 «йде», 661 «гарна», 662 «гарна, тиха», 667 «тиха», 670 «з вітром і без вітру», 673, 674 «тиха», 675 «іде», 676—680, 682 «тихенька», 684, 873 «падає», 888 «іде», 889 «іде», 890 «тиха», 891, 892, 894 «тиха», 895 «йде», 898, 901, 909 «іде»; ˈв'іхолка — 889 «падає», 896 «іде»; м$^{(')}$е^{и}(и^{е}, е, и)ˈт$^{(')}$ели('і)ц$^{(')}$а — 3, 5, 6, 8, 17, 35, 37—41, 43, 48, 51, 61, 95, 96, 101, 109, 128, 134, 153, 156, 178, 184—186, 194—198, 200, 224, 232, 249, 264, 269, 272, 277—280, 285, 292, 307, 315, 316, 321, 327, 330, 333, 336, 343, 348, 358, 363, 364, 369, 370, 372—375, 378 «великий сніг», 379 «великий сніг», 384 «сніг лапатий», 396, 405, 411, 413, 422, 425, 476, 478, 486 «тихо падайе», 513, 538, 549, 593, 609, 620, 627, 643, 644, 646, 662, 664, 666, 670, 704, 791, 821, 835, 922; меˈтеличка — 348; меˈт$^{(')}$е(і)л — 8, 11, 15, 167, 285, 348, 680; замиˈт'іл' — 726; ˈзам'ет'ел' — 2; меˈт'іж — 673; заве(е^{и}, и^{е}, и)ˈр$^{(')}$уха — 56, 178, 197, 209, 212, 215, 217, 218, 254, 269, 296, 362, 368, 369, 397, 399, 412, 413, 417, 418, 421, 427, 430, 432, 439, 440, 441, 445, 446, 453, 454, 465, 470, 471, 473, 477 «тихенька», 484 «тиха», 486, 495, 498, 502, 516, 529, 538, 545, 547, 587, 589, 591, 593, 599—601, 606, 623 «тиха», 626, 627 «лапата», 628, 632 «трусить», 637 «йде», 640, 643 «спокійно сніг іде», 644, 653, 657 «тиха», 664, 720, 721, 726, 729, 737, 738 «іде», 762 «йде тихенька», 765, 773 «тиха», 794, 798, 802, 863, 896; поˈроша — 28 «йак сніжок упаде», 30, 57, 58, 66, 77, 86, 88, 240, 241, 247, 261, 284, 300, 312, 319, 342, 369, 391, 565, 597, 602, 810, 817, 822, 861, 891; ˈпапороха — 511 «притрушує»; хˈвишча — 112, 117, 119, 127, 140 «з вітром і без вітру», 145, 146 «малий сніг», 153, 154, 347, 349, 351; хˈвижа — 169, 176, 179, 182, 191, 376, 377, 381, 408; ˈхижа — 174 «летить»; пластаˈвец — 172, 186; куˈра — 159, 188, 402; лоˈпатиц'а — 629; поˈнова — 695 «випала пороша».

Т. II. У значенні 'снігопад без вітру' в усіх говорах у межах тому засвідчено описові конструкції типу сн'іг(х) іˈде (паˈде, ˈпадайе), йде (ˈпадайе) ˈтихий (ˈтихо) сн'іг; лексему сн'іг(х); сн'іˈжит$^{(')}$ — 222, 455, 456, 484, 486, 489, 585, 587, 669); у значенні 'сніг іде' записано також ˈзиˈма паˈде(йде) — 441, 485, 488, 514, 524, 582—584, 588.

У значенні 'снігопад без вітру' фіксуються ще лексеми: сˈн'іжˈниц'а (-і) — 231, 247, 250, 252, 264, 283, 289, 292, 298, 331, 435, 440, 449, 456, 472, 490, 500, 502, 512, 539, 541, 543, 546, 553, 558, 604; сн'іжаˈниц'а — 406; сн'іжн'аˈниц'а — 411, 412; с$^{(')}$н'іґоˈвиц'а (-і) — 133, 135, 138, 143, 170, 279, 281, 283, 316, 453, 468, 500; с'н'іґоˈв'ій — 280; сн'іґоˈпад — 39, 65, 72, 76, 94, 98, 99, 102, 103, 106, 265, 436, 607, 619; пласто(и, і)ˈве(и)ц$^{(')}$ — 237, 272, 300, 308, 439, 469, 472, 474, 475, 479, 480, 496, 510, 520, 527, 559; плас^{ш}тоˈвий с^{ш}н'іг — 519; с'н'іх пластоˈван (паˈде) — 515, 518; у цьому ж значенні засвідчуються також лексеми: зав'і(е, и)ˈр$^{(')}$уха — 315, 319, 321—324, 332, 333, 347, 349, 353, 376, 380, 620, 687; ме^{ш}ˈтелиц'а — 63, 189, 371, 635; хуртоˈвина — 163; ще записано лексеми без будь-яких пояснень: ˈнав'іс' — 91; ˈзапад' — 447, 455; поˈнова — 311; ˈопас'ц' — 271; у значенні 'мокрий сніг без вітру' наведено лексеми: пˈл'ута — 232; хˈл'апа — 234, 261.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому в значенні 'снігопад без вітру' записано словосполучення: сн'іг (сн'іˈжок) ˈтихий (тиˈхесен'кий, тиˈхен'кий, ˈр'іўний), сн'іг іˈде (ˈпадайе) ˈтихо (ˈр'іўно), у говірках 109 і 208 відзначено сн'іг мотроˈс(ш)ит'. У цьому ж значенні фіксується також лексема сн'іґоˈпад — 67, 96, 102, 114, 153, 156, 157, 199, 207, 209, 210, 220, 232, 247—249, 259, 264—266, 278, 281, 287, 289, 296, 297, 306, 307, 310, 311, 315, 316, 318, 319, 321, 325, 329, 330, 334, 338, 344, 348, 350, 351, 353, 366, 372—375; сн'іжˈниц'а — 216; ме^{и}ˈтелиц'а — 3, 10, 11, 20, 37, 43, 51, 63, 66, 91, 96, 101, 103, 110, 113, 114, 116, 118, 119, 121, 123, 128, 131, 135, 136, 138, 142, 149, 153, 161, 181, 185, 196, 203, 221, 226, 233, 239, 243, 245, 254, 266, 268, 283, 298, 367 (відзначено: «тиха, без вітру» — 3, 10, 11, 91, 103, 114, 119, 121, 196, 283); м'і(е, и^{е})ˈт'іл' — 51, 160 «тиха», 293; замеˈт'іл' — 298; зав'іˈр'уха — 42, 47 «тиха», 70, 74 «тихенька», 76, 86, 90, 92, 101, 106, 111 «тихо йде сніг», 116, 131, 147, 167, 186, 206 «тиха», 214, 217, 225, 271, 284, 293, 297 «тиха», 298, 311, 315; ˈв'іхола — 60, 77—79 «тиха, рівна», 80, 82, 83 «з вітром і без вітру», 85, 95, 96, 105 «великий лапатий сніг», 129, 144, 162, 164, 171, 173 «тихо падає», 182, 184 «рівний сніг без вітру», 188 «іде лапатий сніг», 215, 218, 259, 260, 263, 285; ˈв'іхало — 83 «великий сніг», 163; ˈв'іхолка — 170 «іде тихенька»; шкˈвир'а — 23, 34 «снігопад з вітром і без вітру», 35, 46, 72, 104, 111, 183; поˈроша — 259, 269, 335; куˈра — 295 «тиха», 354, 363; куˈрушка — 129, 144, 330.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому в значенні 'снігопад без вітру' фіксуються описові конструкції: сн'іг (сн'іˈжок) ˈтихий (тиˈхен'кий), ˈр'іўний, без ˈв'ітру; сн'іг іˈде, ˈпада(йе) ˈтихий (ˈтихо), ˈр'іўний (ˈр'іўно); у цьому значенні вживається ще лексема сн'іґоˈпад (іноді з доповненням ˈтихий, веˈликий) — 14, 15, 20, 25, 29, 39, 47, 51, 54, 58, 65, 67, 69, 81, 95, 98, 99, 101, 105, 109, 111, 115, 119, 121, 130, 151, 152, 161, 162, 165, 166, 176, 177, 189, 201, 215, 222—225, 227, 236, 240, 243, 245, 253, 254, 292, 293, 295, 296, 300, 301, 303, 320, 324, 327, 334, 342, 350—353, 355, 361, 363, 364, 367, 369, 371—373; сн'іґоˈв'ій — 151; ˈв'іхола — 259; ме^{и}ˈтелиц'а — 179, 211 'лапатий сніг без вітру', 253; м'еˈт'ел' — 284; поˈроша — 117, 248, 273, 338 'легкий перший сніг', 339, «як крупи»; круˈпа 'сухий, мерзлий сніг' — 340; хˈвуга (ˈфуґа) — 55, 253, 254, 259.

45б). Снігопад з вітром?

Т. І. У всіх говорах у межах тому в значенні 'снігопад з вітром' найчастіше фіксується лексема зав'і(е, е^{и}, и^{е}, и)ˈр$^{(')}$уха, рідше — м$^{(')}$е(е^{и}, и^{е}, і)ˈт$^{(')}$ели(і)ц$^{(')}$а, (за)м$^{(')}$е(і)ˈт'і(е)л', ще рідше — хуртоˈвина, хурˈделиц'а, ˈх(ф)уг(ґ)а, ˈбур'а, буˈран, вˈйуга. Часто в одній і тій же говірці поруч фіксується (без будь-яких ремарок) по кілька названих лексем. Відзначено варіанти лексем: заваˈруха — 47, 279; завоˈр$^{(')}$уха — 275, 307; зав'і(и)ˈхура — 695, 696, 699, 700, 708; зав'іˈхурниц'а — 703, 709, 740, 750; закав'іˈруха — 94; заˈвер'а — 408; зариˈваха — 124; меˈтениц'а — 235; миˈтел'а — 845; ме^{и}те^{и}ˈл'уга — 293; замеˈтелиц'а — 211; заме^{и}т'іл'ни^{е}ц'а — 447; ˈзамет'ол — 65; ˈзам$^{(')}$ет$^{(')}$ — 1, 6, 27, 64, 65, 78, 82, 94, 188, 189; замиˈт'уга — 172, 188; замеˈтуха — 187; хуртоˈвин':а — 823; хуртоˈвиц'а — 756; хурˈтеча — 399; хурˈтелиц'а — 168, 508, 590; х(ф)урˈґелиц'а — 249, 726, 740, 748, 749; фурдиˈлиц'а — 819; курˈделиц'а — 555, 883; фурдоˈвиц'а — 819; хурдиˈлиґа — 473, 504; курˈдел·иха — 559; хурдиˈла — 308, 415, 612, 677, 883; хурˈдел'а — 901; хурˈтела — 663; хурˈділ' — 876; фурдиˈґа — 758; хурˈда — 889; хурдеˈӡ'ейа — 538; ˈхука — 671, 798; буˈр'ага — 162; буˈр'уга — 184; буˈрун — 65, 132, 141, 176, 192, 555; бурˈган — 881; хвˈйуга — 166.

У значенні 'снігопад з вітром' ще зафіксовано лексеми: хˈви(і)шча — 4, 5, 67—69, 71—73, 76, 80, 83, 86, 93—95, 99—102, 104—106, 108, 109, 111, 113—116, 119—122, 124, 126, 127, 134, 137, 138, 141, 274, 278, 307—309, 311, 312, 315—317, 320, 321; хви(і)шˈча — 3, 98, 103, 107, 110, 126, 131, 133, 136, 138, 140, 143; хˈвижа — 135, 148, 162, 163, 165—167, 169, 171, 177, 183—185, 197, 380, 381, 383, 384, 386, 387, 391 «з дощем і снігом», 404, 409, 412, 413, 416, 419, 921, 922 «з дощем»; ˈкуˈр$^{(')}$а — 18, 19, 155, 186—188, 190, 191, 194, 195, 197, 300, 308, 376, 382, 385, 389, 390, 395, 400, 406, 421, 423, 427, 514, 551, 555, 593, 601, 605, 607, 624, 625, 628, 631, 656, 662, 678, 680; ˈху'ра — 150, 174, 376, 418, 922; кур'іˈйа — 127, 173, 178, 419; хуˈр'ійа — 141, 142, 148, 153, 163, 179, 182; хурі(е)ˈйа — 83, 92, 134, 161, 164, 176, 419; ˈхур'ійа — 183, 409; хураˈв'ійа — 134; ˈкур'аˈва — 192, 407, 411, 414, 447, 651, 676, 679, 684, 699, 708, 709; куˈриха — 177; х(ф)у(о)рˈтуна — 297, 301, 548, 550, 553, 554, 717, 738, 747, 752, 756, 757, 803; хˈв(ф)ирса — 171, 398, 514, 521, 552, 568, 571, 574, 607, 618, 623; ˈв'іхола — 181, 393, 405, 629, 633, 636, 637, 640, 643, 648, 653, 657, 659, 663, 665, 670, 673, 674, 676, 678, 680, 684, 858, 866, 882, 897, 898, 915, 916; заˈвêйа — 75; ˈв'ійка — 732; сн'іґоˈв'ій — 215, 391, 813, 842; пурˈга — 42, 65, 144, 285, 294, 303, 389, 400, 423, 425, 429, 538, 566, 578, 599, 628, 671, 801, 829, 837, 846, 870, 898, 902; хурˈга — 825; крім того, наведено ще назви: ˈп'іша 'піднятий вітром сніг, що стелиться над землею' — 390, 391, 921; у тому ж значенні поˈз'омка — 190; хˈл'аґа — 253 «вітер, сніг, дощ»; кове^{и}рˈга — 896; ˈхалепа 'мокрий сніг з вітром' — 39, 87, 200, 272, 294, 575; без будь-яких пояснень записано лексеми: хурˈла — 295, 296, 302; хвиˈтура — 170; зв'іт'ˈн'уга — 399; зˈбитниц'а — 399; шˈтурма — 615; ˈзави(і)х'іл' — 622, 643; скˈв'ера — 59; чквиˈр'а — 160, 197; шкˈвир'а — 414, 417, 427; сˈтужа — 65, 446, 595, 678; куˈжелиц'а — 628, 629; верˈтелиц'а — 229; шуˈруга — 275; ˈзабой — 4; хˈви(і)л'а — 16, 29, 129, 130; заˈдуха — 318, 589, 591, 602, 647, 660, 859; душ'іˈйа — 922; ˈшуве^{и}рн'а — 699.

Т. II. В усіх говорах у межах тому найпоширенішою лексемою на позначення снігопаду з вітром виступає *зав'і(и, е, е^{и})ˈр(')уха* (*зава^{о}ˈруха* — 10, 65; *зав'іˈхура* — 163; *зав'іхˈрениц̧а* — 82; *зав'іˈхурниц̧'а* — 576), рідше фіксуються лексеми *ме^{и}т(')ели(и^{і}, і)ц̧(')а* (*замиˈтелиц̧(')а* — 204, 214; *ме(е^{и})теˈлиц̧'а^{е}* — 15, 270, 294, 415, 442, 448, 459, 461, 470, 580; *ме(і)ˈт'іл'н і(и)ц̧(')а* — 407, 414, 483, 513, 522; *миˈтел'ниц̧'а* — 626; *меˈт'ін:иц̧'а* — 238; *ме^{и}ˈтил'ниц̧'а* — 273), *заме^{и}ˈт'іл'* (*заме^{и}ˈт'ійа* — 282; *ˈзам'ет'іц̧а* — 85), *в^{і}ˈйуга* (*вйуˈга* — 16; *ˈйуга* — 26), *ˈбур(')а*. У значенні 'снігопад з вітром' ще записано лексеми: *заˈм'іт'* — 26, 31, 41, 120, 126, 129, 131, 134, 156, 158, 159, 161, 162, 231, 314, 618; *ˈзам'іт'* — 128, 132, 479, 517, 524; *заме(і)ˈт'уха* — 40, 439; *заметиˈл'уха (-га)* — 142, 255; *заˈме^{и}та* — 472; *миˈт'і(е)л'* — 5, 136, 201, 304, 320, 329, 431, 436, 437, 446, 447, 468, 475, 476, 499, 504, 505, 629; *ˈми(е)т'іл'* — 271, 412, 417, 419, 426, 428, 429, 434—436, 439—443, 448, 471, 481, 484; *меˈк'іл* — 466, 483; *ˈмек'іл'* — 474; *миˈт'ін'* — 450; *м'ітˈл'уга* — 7; *ме^{и}те^{и}ˈл'уга* — 120, 271; *метеˈлуха* — 9, 10; *кˈруч(')а* — 10, 19, 22, 34—37, 39, 41, 42, 44, 48, 49, 52, 54, 59, 62, 64—66, 69, 72, 73, 78, 79, 153, 623, 638—640, 642, 643, 646; *кˈрутава* — 5; *круˈтеча* — 647; *кˈручава* — 121; *круˈта(о)ви(і)на* — 1—3, 18, 23; *круˈц̧'ел'іц̧а* — 652; *крутаˈнина* — 24; *ˈкуˈра(о)ˈви(і, е^{и})ц̧(')а(і, е^{а})* — 111, 112, 114, 130, 133, 141, 236, 237, 257, 258, 261, 268, 277, 301, 316, 319, 351, 354, 420, 663, 666, 676, 679; *ˈкур'а(і)ва* — 135, 240, 242, 254, 259, 286, 297, 304, 315, 318, 321, 324, 347, 352, 356, 362, 371, 462, 463, 472, 531, 541, 562, 569, 579, 660, 664, 665, 669; *кури(е)ˈв'і(и)л'ниц̧'і(ê)* — 262—265, 267, 272, 293, 299, 300, 303, 305, 306; *курˈвил'иц̧"а* — 492; *курˈн'ава* — 670, 686; *курбиˈл'ініц̧'а* — 271; *куˈраха* — 322, 339, 363, 493, 528; *курби^{е}ˈл'оха* — 290; *хурˈтоˈвина* — 20, 116, 223, 284, 286, 329, 344, 362, 370, 387, 390, 393, 395, 397, 402, 465, 555, 573; *ˈхуґа (ˈфуґа)* — 191, 216, 253, 294, 297, 368, 535; *ˈфурґавиц̧'і* — 244; *ˈфурґалиц̧'і* — 302; *ˈфуркаˈниц̧'а* — 440; *ˈфуравиц̧'е* — 258; *фур'ґ'іл'ˈниц̧'а* — 510; *фурˈґілниц̧'і* — 503; *ˈфурде^{и}лиц̧(')а* — 444, 512, 515, 518; *фурˈделиц̧'а* — 28, 500; *фурде^{и}ˈла* — 471, 475; *ˈфурдила* — 504; *ˈфудрало* — 555; *фурде^{и}ˈл'анка* — 266, 474; *фурдиˈл'овенка* — 445; *фо(у)рˈтуна* — 509, 514, 516, 519, 520, 523, 548, 559; *фурˈфела* — 527; *ˈфуфе^{и}ла(-о)* — 477, 482, 491, 500, 504; *ˈфуфула* — 556; *ˈфуфина* — 513; *ˈфуфіл'* — 453, 461; *фуфеˈли* — 432, 433; *ˈфуфелиц̧'е* — 486, 506; *ˈфіфола* — 587; *ˈфукил' (-к'іл')* — 456, 457, 459, 585; *фˈл'уга* — 407; *фˈл'уґавиц̧'а* — 403; *фˈл'оґавіц̧а* — 682; *ˈфуйґаˈвиц̧'а* — 671; *ˈфуйави(і)ц̧а* — 672, 672а, 673, 681, 683; *ˈвійавіц̧а* — 675; *ˈв'іхола* — 524; *ˈв'іхти(е)лиц̧'а* — 406, 413, 418, 420, 422, 424—426; *ˈв'іхтолніц̧'а* — 416; *ˈв'іколиц̧'а* — 588; *ˈв'іхторниц̧'а* — 416; *вихˈтура* — 452, 484; *ˈвітерніц̧'а* — 404; *віˈтерниц̧'а* — 411; *ˈвітре^{и}ниц̧'а* — 426; *заˈв'і(е, и)йа* — 62, 142, 629, 636, 637, 645, 647, 648, 655, 661, 663; *заˈв'ійка* — 658; *куза(у)ˈв'ійа* — 122, 348; *сн'іж(и)ˈниц̧'а (і, и)* — 243, 269, 289, 292, 417, 480, 481, 488, 489, 499, 546; *сн'ігн'аˈниц̧'а* — 275, 434; *ˈчерˈга (ˈч'арга)* — 2, 10, 14, 17, 79, 176; *ˈшарґа* — 109, 258, 262 («вітер з дощем або з мокрим снігом»), 268 («вітер з дощем або снігом»), 290, 299, 363, 463, 485, 510; ще наведено: *пов'ітˈрул'а* — 428 («сніг з вітром»), 429, 442 «сніг з вітром або вихор улітку»; *повітˈріц̧а* — 677; *шˈтурˈма* — 8, 620 («як замітає»); *ˈшуве^{и}р* — 331; *ˈшувирниц̧'е* — 536, 548; *ˈдуйка* — 275, 405, 434 («сильний вітер»); *заˈдимка* — 659; *заˈдувки* — 674; *ˈз (ж, ǯ)ікола* — 603, 608—610, 612, 615; *ˈлепканка* — 456; *кˈруж'іл'* — 456; *пурˈга* — 23, 70, 71, 206, 368 («густий снігопад з вітром»), 622; *пурˈха* — 108; *ураˈган (урˈган)* — 25 («велика буря»); *ˈмерґа* — 270; *гˈлув'ір* — 283; *пˈл'еґа* — 631 («сніг з дощем»); *пˈл'уˈта* — 109, 468; *шаˈруга* — 294; *ˈшарґавиц̧'і* — 308; *ˈфал'і* — 233; *буˈран* — 39, 65, 66, 74, 86, 174, 260, 271, 619, 634, 647.

Т. III, ч. 1. У значенні 'снігопад з вітром' в усіх говорах у межах тому фіксується переважно лексема *зав'і(и)ˈр'уха*, рідше — *ˈбур'а* й *буˈран;* розріджені ареали у межах тому утворюють також лексеми *ме^{и}ˈтелиц̧'а, м'і(е)ˈт'і(е)л', хуртоˈвина, хурˈд(т)елиц̧'а, ˈв'іхола*(*ˈв'іхало* — 261; *ˈв'іхол'* — 220; *ˈв'іхолиц̧'а* — 132, 201, 213, 232, 316), *куˈра*. Часто в говірках поруч наводиться кілька лексем без будь-якої семантичної диференціації, лише в окремих записах відзначається той чи інший семантичний відтінок: «*зав'іˈр'уха* — як несе, мете снігом, *куˈра* — як крутить снігом» — 1; «сніг з вітром називається *ˈв'іхола*, а з великим вітром — *хуртоˈвина*» — 98; «великий вітер і сніг — то *ˈхуґа*, а йак малий вітер сніг підмітає, то це *зав'іˈр'уха*» — 176; «*ме^{и}ˈтели^{е}ц̧'а* — вітер вже після того, як випав сніг; *хуртоˈвина* — вітер під час снігопаду» — 204; «*ме^{и}ˈтели^{е}ц̧'а* — вітер крутить снігом, *зав'іˈр'уха* — вітер в одну сторону дме» — 253.

У значенні 'снігопад з вітром' ще фіксуються лексеми: *шкˈвир'а* (*чкˈвир'а, скˈвир'а*) — 9—12, 31, 33—37, 56—58, 61, 70, 74, 76, 101, 105, 106, 119, 121; *ˈх(ф)уг(ґ)а* — 74, 176, 179, 261, 265, 269, 273—275, 279, 332, 334, 337, 338, 342, 343, 345, 353, 357; *куˈрушка* — 97, 105, 125, 126, 213, 230; *хоˈрушка* — 127; *ˈкур'аˈва* — 14 «сухий сніг», 71, 75, 94, 163, 166, 205, 234, 290, 291; *хуˈра* — 35; *хурде^{и}ˈла* — 294; *ˈхурˈта* — 35, 88; *хурˈтеча* — 5; *пил'* — 26, 39, 63; *пиˈл'уга* — 19 'хуртовина', 26, 53; *ˈп'іша* (*ˈп'еша, ˈп'ішва*) 'сніг, піднятий вітром із землі' — 46, 101, 138, 294, 326, 365; *поˈз(ǯ)'омка* 'сніг, піднятий вітром із землі' — 26, 27, 64, 251, 252, 327; *ˈйуга* — 19 'хуртовина', 26, 244, 364; *в^{і}ˈйуга* — 1, 4, 16, 35, 39, 198, 225, 339; *ˈхиба* — 51, 52; *пурˈга* — 43, 48, 74, 97, 116, 120, 122, 139, 234, 237, 239, 243, 271, 342, 355, 370, 372, 375; *курˈга* — 367; *пурˈган* — 327; *пуˈга* — 371; *биˈт'уха* — 104; без будь-яких пояснень ще наведено лексеми: *хаˈвел'* — 216; *хаˈлепа* — 47; *хˈвишча* — 280; *х(к)ˈвижа* — 49, 54, 153; *ˈхавир'а* — 99; *шурˈган* — 310.

Т. III, ч. 2. У значенні 'снігопад з вітром' в усіх говорах у межах тому фіксується переважно лексема *зав'і(и)ˈр(')уха*, рідше засвідчуються лексеми *(за)м'іˈт'іл', ме^{и}ˈтелиц̧'а, ˈх(ф)уга, хурˈдеˈлиц̧'а, хуртоˈвина*, ще рідше виступають лексеми *в^{і}ˈйуга, ˈбур'а, буˈран;* часто всі названі лексеми наводяться поруч без вказівки на семантичну диференціацію; виняток становлять записи з кількох говірок, де є ремарки, що свідчать про семантичні відтінки цих лексем: «сніг з вітром — *завиˈруха*, а як вітер із землі мете — *зам'іˈт'іл'*» — 19; *замиˈт'іл'* «зверху не падає сніг, а мете по землі» — 115; *меˈтелиц̧'а* «вітер жене сніг по землі» — 131. Ще записано лексеми: *пурˈга* — 83, 174, 175, 179, 204, 222, 224, 225, 237, 239, 242, 246, 273, 274, 276, 278, 283, 291, 292, 294, 295, 299—301, 307, 308, 312, 322, 325, 331, 333, 339, 340, 343, 347, 349, 366, 368, 370, 372—374; *курˈга* — 308; *фурˈга* — 288, 298; *хурˈта* — 68, 325, 359; *х(ф)урˈда* — 2, 152, 288; *хурде(и)ˈл(')а* — 194, 338, 340, 342, 363; *хурˈдига* — 364; *хурˈдел'* — 25; *фурдиˈлиґа* — 37; *хуˈрилиц̧'а* — 290; *ф(х)о(у)рˈтуна* — 2, 120, 121, 131, 213, 214, 219, 221, 222, 224, 225, 234; *куˈра* — 195, 307, 313, 314, 317, 323, 325, 327, 329, 338—340, 342, 348, 351, 359; *хуˈра* — 336; *кур'іˈйа* («без снігопаду») — 342; *з'іколет* — 4, 110; *хˈвижа* — 300; *хˈвишч(')а* — 176, 192; *заˈв'ійа* — 338; *йуˈга* — 224, 294; *шкˈвир'а* — 283; *ˈв'іхола* — 107, 225; *ˈфирса* — 36; *ураˈган (враˈган, урˈган)* — 2, 30, 141, 294, 353.

46. *Хˈмара* чи *ˈтуча*, чи ще як? Яка різниця в значенні?

Т. І. Лексеми *хˈмара* і *ˈтуч(')а*, що фіксуються в усіх говорах у межах тому, протиставляються (у більшості говірок) семантично: *недощова хˈмара — дощова ˈтуча, негрозова хˈмара — грозова ˈтуча, невелика хˈмара — велика ˈтуча, нечорна хˈмара — чорна ˈтуча*. У ряді випадків названі лексеми за семантикою розрізняються нечітко. Так, стосовно лексеми *хˈмара* наведено ремарки:

«велика» — 171, 180, 252, 444, 447, 471, 472, 486, 529, 539, 596, 599, 662, 701, 916; «чорна» — 46, 416, 421, 425, 433, 436, 437, 453, 472, 478, 486, 505, 541, 544, 582, 595, 608, 614, 622, 634, 643, 695, 706, 723, 908; «дощова» — 47, 128, 181, 194, 247, 279, 299, 389, 393, 435, 436, 438, 439, 486, 501, 502, 512, 530, 555, 567, 580, 590, 601, 616, 619, 621, 625, 627, 631, 643, 648, 657, 660, 669, 674, 679, 682, 686, 707—709, 717, 719, 724, 725, 729, 734, 736—738, 751, 797, 801, 846, 893; «грозова» — зрідка в усіх говорах у межах тому, частіше в південноподільських говірках.

Лексему *ˈтуча* засвідчено в значенні: 'скупчення хмар' — 706, 881; 'велика вода після дощу чи танення снігу' — 553, 559, 752, 754; 'погана погода' — 606.

Відзначено, що *хˈмара* і *ˈтуча* семантично не протиставляються, в нас. пп. 18, 54, 79, 108, 138, 140, 149, 172, 173, 177, 184, 239, 271, 288, 310, 330, 390, 396, 400, 403, 405, 407, 410, 418, 419, 533, 535, 568, 631, 656, 671, 673, 676, 680, 684, 728, 729, 799, 805, 848, 903, 909.

Записано ще: 'маленькі білі хмарки купками' *п'еˈр'ехмарк'і* — 94; *ˈсухмарок* — 77; *гуˈзи^{і}рки^{і}* — 84; 'мала біла хмара' *аблаˈчок* — 17; *абл'аˈко* (*аблаˈка, облаˈка, ˈоблака*) — 15, 66, 156, 865; 'грозова хмара з вітром' *валˈна* — 779, 784; 'недощові темні хмари' *ˈпами* — 20.

Т. II. Карта № 356: *хˈмара, ˈоболок, ˈпомйаг̧; ˈтуча* 'чорна дощова хмара', 'сильний дощ із градом'; у коментарі: *хˈмура, оболоˈкы, гобоˈлок, ˈпамуг, ˈпамег, ˈпомаг, помиˈжок;* семантичні протиставлення: *хˈмара* 'велика, чорна' — *ˈоболок* 'мала біла хмара', *хˈмара* 'чорна' — *ˈвоблака* 'погідні хмари', *хˈмара, ˈтуча* 'великі' — *ˈпомйаг* 'мала хмарка', *ˈоблака* 'високо' — *хˈмари* 'нижче'; *ˈсин'ава* 'велика хмара перед дощем'; *ˈпутхˈмарок, ˈпохмарок, гуˈди^{і}р* 'недощова невелика хмара'; *гугˈрі* «хмари кусками»; *пойх* 'невелика хмара'.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому лексема *ˈтуч(')а* засвідчується переважно в значенні 'велика дощова, грозова хмара', а лексема *хˈмара* — в значенні 'недощова, невелика'. Крім того, зафіксовано: *хˈмара* 'дощова' — 27, 53, 68, 73, 76, 77, 83, 90, 104, 105, 127, 163, 189, 192, 208, 220, 260; *ˈтуча* 'недощова, невелика хмара' — 26, 53, 127, 289, 359. Засвідчено ремарки: стосовно *хˈмара* — «чорна» — 6, 26, 68, 127, 260, 263, 267, 367; «велика» — 53, 289; «без грому» — 86, 100; «коли сніг повинен іти» — 248; стосовно *ˈтуч(')а* — «чорна» — 14, 26, 34, 39, 41, 61, 63, 66, 70, 75, 79, 85, 87, 114, 158, 180, 181, 202, 203, 213, 226, 236, 255, 256, 262, 267, 276, 278, 295, 299, 333, 342, 357, 375; «велика, чорна» — 17, 105, 118, 125, 126, 152, 200, 233, 239, 254, 279; «чорна, важка» — 8, 91, 129, 144; «велика, суцільна» — 196; «коли все небо вкрите чорними хмарами» — 9, 127, 204, 224; «з одного боку» — 208; «страшна» — 11, 75, 105.

Відзначено, що *ˈтуч(')а* і *хˈмара* семантично не протиставляються, в нас. пп. 1, 5, 31, 32, 35, 118, 124, 148, 165, 168, 170, 248, 266, 277, 313, 324.

Записано ще: *ˈоблако (облаˈка)* 'світле, в ясну погоду' — 24, 374; *д'іˈдки* 'хмарки' — 70.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому лексема *хˈмара* виступає переважно в значенні 'недощова, невелика', лексема *ˈтуч(')а* фіксується здебільшого в значенні 'велика дощова або грозова хмара'. Виявлено також: *хˈмара* 'дощова' — 32, 33, 41, 64, 65, 68, 86, 89, 103, 106, 109, 119, 141, 146, 147, 152, 175. 183, 188, 189, 195, 197, 201, 215, 236, 238, 249, 256, 293, 297, 303, 323, 327; *ˈтуча* 'недощова хмара' — 259, 323, 327.

Стосовно *хˈмара* зафіксовано ремарки: «велика» — 37, 40, 70, 140, 147, 152, 173, 262, 293; «чорна» — 73, 106, 118, 146, 148, 152, 173, 175, 241, 276, 286, 303; стосовно *ˈтуч(')а*: «чорна» — 20, 23, 33, 47, 49, 50, 53, 54, 62—64, 72, 74, 90, 94, 153, 159, 181, 184, 243, 259, 261, 275, 282, 297, 301, 355, 368; «дуже страшна» — 13, 18, 68, 74, 136; «менша за хмару» — 147; «багато хмар» — 94, 102, 290.

Вказано, що *хˈмара* і *ˈтуча* семантично не диференціюються, у говірках 61, 89, 114, 140, 182, 203, 220, 224, 255, 303, 322, 374. Записано ще: *ˈоблако (облаˈка)* 'світла хмара' — 178, 250, 292, 293, 301; *д'іˈди* 'великі хмари' — 314.

47. *Веˈселка (веˈселиця), ˈрайдуга, дуˈга..?*

Т. І. Карта № 343: *ˈрайдуга, ˈрадуга, ˈрадойниц̧'а, веˈселка, веˈселиц̧'а, весеˈлуха, дуˈга, ˈтенча;* у коментарі: *раˈдуга, ˈрад'у(і)га, ˈрад'у(і)ва, ˈрадуха, в(')е(і)ˈс(')олка, оˈселка, оˈс'олка, ве(е^{и})ˈс(')еˈл'іц̧а, в(')ес(')еˈлуха, веˈселуха, ˈтен'ча, ˈтен'ша;* також *кˈрайдуга, граˈда, градоˈв'іц̧а, каˈром'ісел*.

Т. II. Карта № 355: *ˈрайдуга, ˈрадуга, ˈрадойн'іц̧а, веˈселка, весеˈлиц̧'а, веˈсела, весеˈличка, висиˈл'ійка, весеˈл'уха, дуˈга, дойˈга, туˈга, весˈн'ійка, краˈса, сˈмуга, ˈтенча;* у коментарі: *раˈдуга, ˈрад'і(и)га, ˈрадо(у)ва, ˈраді(о)йка, (г)ˈрадові(і^{и})ц̧а, веˈс'олка, ве^{и}(и)ˈс'улка, виˈс'ілка, весеˈла, весеˈлуха, веˈс'олуха, в'еˈс'елуха, ˈдуга, ве(і)ˈс'ійка, кˈраска, смок, смик, цмок, весˈло, ве^{и}сˈла, ˈпойас, пойасˈниц̧'а, поˈйаска, коˈромисло*.

Т. III, ч. 1. Карта № 127: *ˈрайдуга, ˈрадуга, дуˈга, ве^{и}ˈселка;* у коментарі: *ˈрадуха, ˈрад'уха, веˈселиц̧'а, коˈроми^{е}сло*.

Т. III, ч. 2. Карта № 132: *ˈрайдуга, ˈрадуга, дуˈга, веˈселка;* у коментарі: *оˈселка, веˈселик*.

48. *Хоˈлодний* день чи *ˈзимний*, чи *стуˈдений*, чи *ˈсіверкий* день?

Т. І. Словосполучення *хоˈл(·)одний* (*хоˈл(·)одни, хаˈлодни, хоˈлодн'ій, хо^{у}ˈлодний*) *ден'* утворює суцільний ареал у межах тому; спорадично фіксується прислівник *ˈхоло(а)дно* (*холодˈно* — 216, 219, 225, 243, 282, 454, 490, 496, 501, 511, 700, 709, 740, 768, 769, 771; *ˈхолодˈно* — 467, 494; *хоˈлодно* — 764).

Зрідка в усіх говорах у межах тому, у говірках лівобережної України частіше виступає словосполучення *ˈзимний ден'* (*ˈзимн(')і(й)* — 77, 80, 207, 341, 730; *ˈз'імни(й)* — 224, 246, 291, 328,

350, 378, 559, 581, 607, 666, 791; *з'ім(')н'і(й)* — 26, 56, 80, 168, 170, 180, 193, 243, 293, 336, 383, 470, 629, 643, 649, 655, 804, 829, 858; *'з'імн'ий* — 836), спорадично фіксується прислівникова форма *'зимно* (*'з'імно, 'зимн о*).

Засвідчено також прикметники: *сту'д(')ен(:)ий* — 7, 94, 476, 510, 629, 730, 790, 803, 813, 922; *'с'іве^и ркий* — 47, 89, 839, 922; крім того, наведено: *'з абк'і(й), 'з абко* — 26, 204, 285; *'йадрани(й), йадре'н:ой, 'йадрен:о* — 17, 54, 56, 59, 62, 67, 82, 132, 247, 301; *мо'розний* — спорадично в усіх говорах тому; *мо'роз'аний* — 391, 421, 499, 544, 577, 607, 618, 670, 819, 828, 836, 861; *мо'роз'ави* — 321; *мо'розови* — 20; *б'рид'ки* (також *б'ридко*) — 51, 75, 246; *(к'р'інко) 'л'утий* — 274, 718; *'кипитин'* — 765; *с'туде^и н'* — 723.

Т. II. Карта № 357: *хо'лодний ден'* (*'холодно*), *'зимний ден'* (*'зимно*), *сту'дений ден'* (*сту'дено, с'туд'ін'*); у коментарі: *холод'но, моро'з'аний, мо'розавий, 'золкий, золу'ватий ден'*.

Т. III, ч. 1. Карта № 130: *хо'лодний ден'* (*'холодно*), *'с'іве^и ркий ден'* (*'с'іве^и рко*), *'зимний ден* (*'зимно*), *сту'дений ден'* (*сту'дено*); у коментарі: *ха'лодний, хо'лодн'ій, 'сиверкий, 'сив'іркий, 'с'іве^и р'ний, 'зимн'ій, 'з'імн'ій, зи'мо'вий, мо'розний ден', 'сиверко, 'сив'ірко*.

Т. III, ч. 2. Словосполучення *хо'лодний (ху'лодний, ха'лодний) ден'* утворює суцільний ареал у межах тому, спорадично відзначено прислівник *'холодно (холод'но* — 40; *хо'лодно* — 49, 140); словосполучення *'зимний ден* фіксується дуже рідко в усіх говорах у межах тому, за винятком нижньонаддніпрянських говірок, де воно засвідчується частіше (*'зимн'ій* — 75, 151, 163, 208, 258, 286; *'з'імн'ій* — 24, 106, 152, 153, 176, 186, 363; *'з'імн'ий* — 311; *'з'імний* — 140; також *'зимно* — 300; *'зимн'о* — 201; *'з'імно* — 140).

Крім того, записано: *сту'дений ден'* — 4, 30, 108, 110, 112, 210, 224, 255, 260, 300, 310, 324; *сту'д'оний* — 193, 255; *с'тудно* — 68; *сту'дено* — 112; *'с'іве^и(е, и)ркий ден'* — 158, 162—164, 278; *'сиве(и)ркий ден'* — 172, 199, 278, 300; також *'с'іверко* — 159, 163, 185, 298.

Спорадично в усіх говорах фіксується словосполучення *мо'розний, мо'роз'аний, про'мозглий ден'*.

49. Посуд, в якому стоїть вода у кімнаті: *'діжка, 'кадка (ка'душка)..?*

Т. І. В усіх говорах у межах тому в значенні 'посуд, у якому тримають воду в хаті, в сінях' поширена лексема *в'ід'ро* (*в(')ед'ро, вад'ро, вид'ро*), стосовно якої наведено пояснення: «дерев'яне» — 56, 57, 146, 150, 235, 240, 413, 896; «залізне» — 53, 56, 111, 240; «*полу'д'ане*» — 26; «нове слово» — 145, 204, 259, 266, 286, 302, 776, 799, 864, 895, 903, 907.

Зрідка в східнополіських, полтавських, середньонаддніпрянських, південноподільських говірках фіксується лексема *во(а)'д анка* (*'вад анка* — 1; *во(а)'д аночка* — 97, 157, 586; *вод'ничка* — 257; *вод'ник* — 167, 253, 332; *'водник* — 358; *водни'чок* — 245) з деталізацією значення: 'дерев'яна діжка для води' — 80, 104, 105, 134, 259, 359, 372, 374, 400, 637, 651, 667, 828, 914; 'дерев'яна діжка на ніжках для води' — 253, 257; 'глиняна або дерев'яна' — 582; 'маленька діжка' — 67, 157, 602; 'будь-який посуд для води' — 89, 842.

У загальному значенні 'посуд для води' записано також лексеми: *'д іжка* (*'д'ішка, 'д'ieжка, 'д'ежка, 'д'іже^и(е, и)чка, 'д'ieжечка*) — в усіх говорах у межах тому; відзначено: *'д іжка* — 'посуд, у якому стоїть вода в кімнаті' — 26, 99, 406; 'посуд, у якому стоїть вода в сінях' — 371; 'посуд, у якому стоїть вода надворі' — 373; 'на більшу, ніж у відрі, кількість води' — 81, 164, 427; «дерев'яна» — 361, 486, 560, 794, 814, 921;

'цебер — у середньополіських говірках та в частині східнополіських говірок (*'ц'ебер* — 26, 41; *'цеб ер* — 96; *ци(е)'бер* — 51, 238, 256, 332, 896; *цебр* — 282; *цеб'ро* — 383, 399; *'цебрик* — 22, 40, 77, 236, 247, 249, 319, 321); відзначено: *'цебер* — «дерев'яний» — 96, 247, 249, 266, 287; 'велике дерев'яне відро' — 282; «залізний» — 383; «залізний, у колодязі» — 150; 'посудина з вухами' — 48, 96, 100; 'посудина з ручкою' — 292; у нижньонаддніпрянських та полтавських (на схід від рік Псла й Інгульця) говірках зрідка фіксується лексема *це^и(и^е, е)'берка* (*це'беорка* — 146, 259; *це'барка* — 55; *ца'берка* — 889); *'кад(д^т)ка* — утворює розріджений ареал у межах тому; відзначено: *'кадка* — 'велика діжка' — 15, 497, 500, 515, 532, 534, 686, 791; «дерев'яна» — 383; «цинкова» — 10; «маленька» — 25; зрідка в усіх говорах тому фіксується демінутив *ка'душка*.

Т. II. У значенні 'посуд, у якому тримають воду в хаті' в усіх говорах у межах тому записано лексему *в'ід'ро* (рефлекси ненаголошеного *ě* в цій лексемі відбито на карті № 14), наведено деталізацію значення: «дерев'яне» — 64—66, 306, 485, 523, 527, 616; «бляшане» — 64, 261, 272, 483, 546.

У частині волинських говірок у цьому значенні фіксується лексема *во(о^у)'д'а(е)нка* (*ви'д'анка* — 57).

У значенні 'посуд для води' записано також лексеми: *'д(')іжка* (*'д'ieжка*) — зрідка в усіх говорах у межах тому (*д'і'жа* — 292, 325; *'д'іжа* — 375; *'дийжа* — 427; *'д'іже^и чка* — 368, 394, 542; *'д'іж(ш)чина* — 173, 277, 310, 382, 562, 566, 571, 661; *д'іж'чина* — 357; *д'іш'чинка* — 398; *'д'іж^ш чинка* — 129);

'ц ебе^и(е)р — зрідка в західнополіських говірках (*'ц'ебер* — 106; *'цеб'ір* — 39; *'цобер* — 60, 70, 73; *це'бер* — 81, 447; *цо'бер* — 70; *це'берко* — 91; *ци'берка* — 359), у цих же говірках засвідчується варіант *'цебрик(-ік)*; *'кад(т)ка* — зрідка в усіх говорах (крім закарпатського); відзначено: *'кадка* 'велика діжка для води' — 150, 318, 485.

Зрідка в усіх волинських говірках тому у значенні 'дерев'яний посуд на воду' фіксується лексема *ко(о^у, у)'нойка* (*'коно(о^у, у)йка* — 109, 125, 130, 133, 230, 239, 251, 264, 271, 319; *ко'нойц'а* — 237, 261, 412, 440; *'конойц'а* — 234, 237, 264, 268, 275, 403, 405, 434, 435, 437—439; *'конуц а* — 663; *'конва* — 259; *'конов* — 666).

У значенні 'залізне відро, яким набирають воду з криниці' зрідка в наддністрянських, буковинських та покутських говірках вживається лексема *'пут(')н'а(е)*.

У значенні 'посуд, у якому тримають воду в хаті' записано ще лексеми: *г(ґ) і(е)'л(')етка* — 269, 472, 474, 475, 498, 500, 548, 555; *г'и'лєточка* — 559; *г'е(і)'леч(:)ина* — 112, 496; *'бочка* (*'бочечка*) — 27, 50, 90, 123, 172, 189, 277, 282, 287, 484, 496, 500, 523, 543, 630, 645, 647, 650, 652, 660, 661, 664, 665; *'бочен а* — 667; *'бочина* — 112; *'бо'ч'ійка* — 258, 262, 500, 667; *бо'чонок* — 118, 380; *ба'чок* («залізний») — 342, 343, 380, 385, 390, 392, 395, 397, 560, 566, 607, 618; *бак* — 555; *во'до'н і(и)ска* — 479, 481 («дерев'яне відро»), 484, 486, 488, 489; *ка'зан* — 359 («відро»), 546—549, 551, 557, 578, 603, 607, 609 ('відро'), 611, 612, 615 ('відро'); *три'нич* — 184 («у хаті стоїть з водою»); *'кофа* ('дерев'яне відро') — 581—584; *'постaвец'* — 16 ('дерев'яний посуд на воду'); *'поставиц а* — 20; *'купа* — 446 ('дерев'яне відро').

Т. III, ч. 1. Карта № 81: 'діжка на воду в хаті' — *'д'іжка, ка'душка, во'д'анка*; у коментарі: *'кадка, в ід'ниц'а, в'ід'ро, це'берка, ма'к'ітра, ба'чок, бак, 'бочка, 'виварка, ло(а)'ханка, каст'рул'а, чу'гун, ча'вун*.

Т. III, ч. 2. У значенні 'посуд, у якому тримають воду' в усіх говорах у межах тому фіксується лексема *в'ід'ро* (*в єд'ро* — 255, 280, 284, 294, 296; *вед'ро* — 177, 252, 280, 349; *вид'ро* — 289; *в ад'ро* — 185, 194; *в'і'д'ро* — 288; *в і'д'орко* — 255)); у цьому ж значенні в усіх говорах уживається ще лексема *'д іж(ш)ка* (*'д'ешка* — 194; *д'і'жа* — 11, 50, 62, 65, 68, 128, 193, 194, 240, 307, 308, 340, 364; *'д іже^и(и^е, и)чка* — 2, 9, 16, 25, 27, 47, 49, 60, 74, 75, 88, 94, 96, 102, 114, 140, 182, 184, 224, 239; *'д'іжец'а* — 89; відзначено: *'д'іжка* «з водою, стоїть у сінях» — 43, 70, 71, 73, 177, 179, 187, 224; «з водою, стоїть надворі» — 191), а також лексема *ка'душка*.

У значенні 'посуд, у якому тримають воду' зафіксовано ще лексеми: *це^и(и)'берка* — 94, 101, 102, 104, 105, 169, 213, 252, 253, 296, 298, 303, 306; *це^и(е, и)'барка* — 204, 306, 310, 336, 360, 363; *цеб'ро* — 364; *це'бер* — 235; *во'д'анка* — 36, 90, 175, 200, 206, 286, 374; *ба'ч(')ок* — 2 «дерев'яний», 16, 61, 73, 74, 90, 95, 103, 106, 134, 153, 154, 174, 188, 191, 204, 221, 222, 236, 251, 253, 259, 276 'дерев'яний', 278, 288 'дерев'яне відро', 301, 302, 314; *бак* — 10, 14, 90, 131, 136, 147, 153, 178, 189, 246, 283, 299; *ма'к'ітра* (*ма'котр(')а*) — спорадично в усіх говорах у межах тому; *каст'р(')ул'а* — 79, 92, 95, 96, 153, 163, 236, 251, 255, 295, 298, 343, 353; *'бан(')ка* — 32, 124, 125, 131, 134, 137, 146, 147, 152; *ба'н'ак* — 33, 52, 136, 145; *ко'нойка* 'дерев'яне відро з вушком' — 2, 6, 110, 115, 118; *ку'шин* 'полив'яний, держати воду в хаті' — 52, 53, 128, 147, 152, 204, 224; *збан (жбан)* 'глиняний посуд для води' — 139, 140; *г'лечик* — 56, 135, 141, 224; *ка'зан* — 2, 108 'відро', 163, 194, 203; *ча'вун* — 91, 314; *кар'ч'ага* 'глиняна посудина на півтора — два відра' — 366; *ла'ханка* — 295, 329; *шап'лик* — 178, 235, 316 'діжка широка й низька', 324; *кал'дар* 'залізне відро' — 4, 110; *'шутора* 'дерев'яне відро' — 2.

50. *'Ночви, вага'ни, 'нецьки..?*

Т. І. Карта № 293: *'ночви, 'ночови, но'чойки, 'нец'ки, вага'ни, ко'рито*; у коментарі: *'ночв'і, но'чови, 'ноч^о ви, 'ноч^о ви, 'ночиви, 'нецки, ваган'ки, ва'ганки, ва'гани, ва'ганчик*.

Т. II. Карта № 285: *'ночви, но'чойки, 'нец'ки, 'нецки, ко'рито*; у коментарі: *'ночв і, 'ночови, 'ночуви, 'начови, 'ночойк'і, ночо'йки, нучуй'к'е, но'чойка, но'чойіата, ноч'ій'чита, 'нац'кі, 'нец'ета, ко'р'іто, ко'рит'а, ко'рит'е, ко'рит'і, ко'ритце, ко'ритко*.

Т. III, ч. 1. Карта № 80: *'ночви, 'ночови, вага'ни, ко'рито*; у коментарі: *но'чойки, на'чойки, ночу'йки, ноч'ови, ва'гани, ка'рито*.

Т. III, ч. 2. Карта № 89: *'ночви, вага'ни, ко'рито*; у коментарі: *'ночови, но'чойки, 'ночойки, 'нец ки*.

51. *Г'лечик, гла'дущик чи гла'дишка..?*

Т. І. Карта № 292: *глек, г'лечик, гле'чок, гла'дущчик, гла'душка, ку'шин, ку'шинчик*; у коментарі: *гл'уок, гл'ок, гл'ек, г'л'еч'ік, г'личик, г'вечик, гле'чик, гл'а:'чок, г'лечок, г'лечук, г'лечак, ла'дущчик, гла'дужчик, гла'душка, ла'душка, гла'дишко, ку'шин, ко'шин*.

Т. II. Карта № 283: *глек, г'лечик, гла'дун, гла'дущчик, гла'дишка, з'банок, зба'нок, мо'лочник, 'гор'нец('), до'жанка, то'кан, ку'пан'а, 'шупли*; у коментарі: *гл'ок, гле'чок, г'летчик, л а'чок, голо'дун, гладу'н'а, гладу'н и, гла'дунчик, гладу'нец('), гла'душ, гла'душ', гла'дус', гла'душчак, гла'душка, гла'диха, гла'дишко, гла'дунка, зба'н е, збан, зба'нок, збан'кы, мо'лышн'ік, молош'н'ек, молош'н'е, моло'ш анча, мл'еч'н ек, гор'н'а, гор'н'е, гор'н и, 'горшчик, 'гбрчик, 'гончик, гор'шок, гор'чок, горш'ч'е, 'го^у рниц, гор'ночкы, до'жак, до'жанка, до'жанча, кб'жанка, дб'ган, то'кан а, тб'канка, 'купйанка, 'шупл а, 'шуфл'а*.

Т. III, ч. 1. Карта № 83: *г'лечик, ку'шин, ко'бушка*; у коментарі: *глек, г'л'ечик, г'леч'ік, г'лечек, ку'шин, ка'бушка, ку'башка, ко'бушка, гу'рун, ге'рунчик, гла'дишка*.

Т. III, ч. 2. Карта № 90: *г'лечик, гла'дущчик, гла'дишка, ку'шин*; у коментарі: *глек, гле^и'чанка, гла'дунчик, гла'дущ, ку'шин, ко'буш, ко'бун, ге^и'рунчик*.

52. *Козу'бенька, ве'рейка, 'кошик.*

Т. І. У загальному значенні 'кошик' назалежно від його форми вживаються лексеми: *'кошик* — в усіх говорах тому, найпослідовніше у подільському говорі; *ко(а)'ш іл* (*ко'шил, ка'шел, ко'шцел', ка'ш іел*) — у частині середньополіських говірок, зрідка у східноволинських, подекуди у східнополіських та в говірках 341, 536, 547, 548, 550, 557, 603, 660, 673, 858; *'кошел* (*'кош іл*) — трапляється у середньополіському говорі та в нас. пп. 193, 281, 532, 609, 613, 647, 820; *ко'шелик(-л ік)* — 22, 23, 90, 217, 221, 222, 260, 294, 536, 550, 570, 609, 688, 905; *ко'шелок* — 722; *коши'л ок* — 179; *кош'в ік* — 199; *ко^у'шик* — 444; *'ковшик* — 389; *к'іш (кош, куош)* — спорадично у середньополіському та східноволинському говорах і в нас. пп. 68, 70, 541, 691, 773; *ко(а)'шул а* — зрідка у східнополіському, західнослобожанському та у східній частині середньополіського говору; в усіх говорах тому записано лексему *ко(а, а:)'шол(')ка* (*ко'шойка, ка'шулка*); *ко^а'шелка* — 809, 841; в усіх говорах тому зафіксовано також лексему *ко(а, о^а, у)р'зи(и^і, і)на* і *ко(а)р'зи(і)нка; кар'зин':а* — 274.

Лексема *ко(о^у)зу'бен'ка* спорадично фіксується в середньополіському говорі, записано її в нас. пп. 147, 148, 221, 227, 371, 381, 387, 465, 508, 582, 604, 853; *ко(а)'зубка* — 11, 375, 378, 379; *козу'бал'н'а* — 786; *'козуб(п)* — 469, 538; *козу^о'бец'* — 456; *'куз'ка* — 95; *ку'зен'ка* — 29; *коно'з'убка* — 117; лексема *в(')е(е^а)'р(')ейка* зрідка виступає у поліських, середньонаддніпрянських, східноволинських і східнополтавських говірках.

У загальному значенні 'кошик' записано ще лексеми: *са'п(')ета* — 1, 4, 303; *са'петка (са'п етка)* — зрідка у нижньонаддніпрянських і ще рідше у східнополіських говірках та в нас. пп. 612, 618, 621, 673, 682, 828, 891; *са'пет* — 303, 306, 608, 646, 857, 859, 907; *са'пот* — 563; *ка'шара* — 64, 65; *ка'шарка* — 1; *ко(а)'роб(б, п)ка* — подекуди трапляється у поліських говорах та в нас. пп. 225, 373; *'короб* — 52; *пле(и, і, 'а)'туха* — 15, 17, 176, 186, 187, 414; *пле'т'онка* — 196; *(п)о'ч^и епка* — 20; *'почепка* — 56; *'почопка* — 59; *поче'пен ка* — 174; *ву'шатка* — 65. Лексеми *к'іш* (560), *ко(а)'шул'а* (124, 307), *'кошик* (174, 789), *ко'шел* (190) засвідчено ще і в значенні 'плетений або збитий ящик на возі чи

на санях'; відзначено *к'іш* «для зерна, борошна, полови» — 321, 819, 820, 862, 910; *ˈкошил'* — у цьому ж значенні — 336; лексему *ваˈрейка* в нас. пп. 7, 53, 63 записано в значенні 'горщик'.

Т. II. Карта № 149: *ˈкошик, коˈш іл', коˈшар, коˈшарка, к'іш; коˈробка, корˈзина, оˈпаўка, коˈлиска, ˈкозуб, веˈрен ка;* у коментарі: *коˈшелик, коˈшарик, коˈшалик, кошарˈча, коˈшарчик, кошиˈчи, гатікоˈшар, луˈпоўка, виˈпоўка, коˈзуб'іц, козуˈбен ка, коˈзубчик.*

Т. III, ч. 1. Карта № 78: *корˈзина, коˈшолка, коˈш'іл, саˈпетка;* у коментарі: *карˈзина, корˈзинка, коˈшоўка, каˈшоўка, каˈшолка, каˈшул'а, ˈкош'іл', ˈкошел', коˈшил', коˈшел', ˈкошик.*

Т. III, ч. 2. У значенні 'кошик' засвідчено лексеми: *ˈкоши(и^е, е^и)к* — зрідка в усіх говорах тому, у кубанських виявляється спорадично (*ˈкошик* — 'дерев'яна посудина для зерна' — 340); *ко(у)ˈш'іл'(-ˈшиˈл)* — 64, 287, 289; *коˈш'ук* — 117; *коˈшелик* — 87, 115; *коˈшали^{е}к* — 108; *ко('і)ш* — 20, 110, 226; *ко(а, о^а)ˈш(ш',-ш·)ол(л')ка // коˈшоўка* — непослідовно записано в усіх говорах тому; *ко(о^а, а)ˈш'олка* — 215, 292, 299, 311, 333, 355, 370; *коˈшелка* — 2; *каˈшол ка* — 156; *ˈкошниц'а* — 211, 212; *корˈзина (корˈзинка)* засвідчується в усіх говорах тому (відзначено: *корˈзина* «для соломи і полови» — 14, 45, 99, 197, 315, 373); *ве('і)ˈрейка* — 30, 256, 289, 324; *ˈкозуб // козуˈбен'ка* — 296; *козуˈбейка* — 6; *пле^{и}ˈтуха* — 99; *пле^{и}ˈтушка* — 98; *пл іˈт'онка* — 311; *саˈпет* — 98—100, 139, 153, 165, 166, 178; *саˈпетик* — 87, 135; *саˈпета* — 170, 313; *саˈпетка* — зрідка фіксується в кубанських говірках та в нас. пп. 94, 101, 102, 105, 132, 204, 274 (*саˈпетка* «для соломи і полови» — 308, 317, 328); *вуˈшанка* — 117; *ˈґ(ґ')ейма* — 153, 160, 167; *луˈкошка* — 343; *ˈпанер* — 3; *паˈн(н')ера* — 213, 214, 226; *каˈробка* — 256.

53. Чим набирають воду, щоб напитися: *коˈрець (ˈкірчик), ківш (ˈківшик)?*

Т. I. У значенні 'глиняний (металевий, дерев'яний) посуд, яким набирають воду, щоб напитися' в наддніпрянському, західнослобожанському і східнополтавському говорах фіксується лексема *ˈкухол (ˈкухил, ˈкухе^{и}л)*, іноді *ˈкухлик*. З таким же значенням лексема *кˈружка* засвідчується послідовно в східнополіських і нижньонаддніпрянських говірках, рідше у східнополтавських і західнослобожанських говірках і ще рідше у східноволинських і подільських; лексема *ко(а)ˈр(')ец(')* фіксується подекуди у поліських говорах (у говірках 477, 486, 714, 820 її записано у значенні 'міра зерна'); *коˈр(')ак (кор(')аˈчок* — 362, 574, 583, 607, 710-711, 728, 729, 749, 752) — зрідка у подільському говорі; *к'іўш (коўш, киўш)*, *ˈкоўшик* виступає подекуди в говірках на всій території тому (в усіх говорах тому цю лексему зрідка записано з ремаркою «для зерна»); *ˈч(·)(')ашка* — теж зрідка фіксується в усіх говорах тому; на півдні східнополіського говору засвідчено лексеми *ˈконо(а)ўка (коˈно(у)ўка)* і *пи(и^е, е^и, і)ˈтун (ˈпитун* — 310); лексема *кˈварта* — майже скрізь у східноволинському, трохи рідше у середньополіському і подільському говорах, ще рідше у середньонаддніпрянському та східнополіському говорах (*кˈварта* 'міра горілки' — 361, 861); *ка(о)рˈватка* — в частині деснянсько-надудайських говірок.

Т. II. Карта № 284: а) металеві: *кˈварта, бан'аˈча, бан'аˈчок, циˈн'іўка, ˈл'ітра;* б) з будь-якого матеріалу: *ˈкорец, коўш, каˈвуш, горˈн'а, ˈкант'а, кˈрушка, ˈкубок, ˈжидлик, воˈд'анча;* у коментарі: *кˈварт'а, кваˈтирка, піўкˈварта, бан'іˈче, банеˈчок, бан'іˈчок, бан оˈчок, ц'іˈн'анка, ˈл'іте^{и}рка, ˈкірчик, ˈкорчик, к'іўш, ˈк'іўшик, ко^{у}ўˈшин, куўˈшінчик, горˈн'е, горˈн'и, горˈн ето, горˈнейто, горшˈч'е, горч, горш, ˈгорш'е, гоˈр'е, горшˈчок, гоˈрічок, ˈгоршчик, ˈгоршик, канˈчіў, ˈканчуў, канˈчу, канˈчоў, кˈружка, кˈружечка, кˈрушечка, ˈкубик, ˈкубік, ˈкублик, ˈкубучок, ˈкубичок, ˈкубах, ˈкубол, кубай, ˈжыдил', ˈжил:ичка, вод'аˈник, воˈǯантиса.*

Т. III, ч. 1. Карта № 82: *ˈкухол, кˈварта, корˈватка, к'іўш, коˈрец', коˈноўка, кˈружка;* у коментарі: *ˈкухлик, ˈкуглик, кухˈл'а, каўˈратка, каўˈрадка, каўˈрашка, коўш, ˈкоўшик, к'іˈрец', куˈрец', каˈрец', ˈк'ірчик, ˈкорчик, кˈрушка, коўˈбушка.*

Т. III, ч. 2. У значенні 'посуд, яким набирають воду, щоб напитися' лексему *ˈкухол'* (іноді *ˈкухлик*) засвідчено у нижньонаддніпрянських говірках і зрідка у кримських, також у нас. пп. 31, 64, 223, 354, 368; *кухˈл'а* — 2, 5, 214, 226, 340, 367. З таким же значенням записано лексеми: *кˈварта* — часто в південноподільських і зрідка в південнобессарабських говірках та в нас. пп. 106, 193, 256, 288, 300; *к'іўш (коўш)* — у говірках 2, 20, 30, 54, 72, 85, 123, 148, 151, 177, 243, 292, 309, 310, 312, 338, 365; *ˈк'іўшик (ˈкоўшик)* — подекуди у кримських і кубанських говірках та в нас. пп. 40, 123, 140, 179; *коˈрец', ˈкорчик, коˈр(')ак* — зрідка у кубанських говірках. В усіх говорах тому майже послідовно записано лексему *кˈруж(ш)ка* і рідше — *ˈч(·)(')ашка.*

54. *Осˈлін* чи *ˈлава, ˈлавка* (переноситься чи ні), чи *тапˈчан?* Чи є різниця в значенні?

Т. I. У значенні 'непересувна лавка (іноді пересувна, якщо зі спинкою)' в усіх говорах тому засвідчується лексема *ˈл(·)аўка* і зрідка *ˈл(·)ава;* у значенні 'пересувна лавка' в усіх говорах тому фіксується назва *осˈл'ін (осˈл'інчик, осˈл і(и)нец');* фонетичні варіанти: *осˈлин, осˈлун, осˈлон, осˈлуин, осˈлуен, осˈлуон, о^{у}сˈл'ін, усˈл ін, слон, сл'ін, госˈл'ін* передано на карті № 59; у цьому ж значенні *засˈлуон* — 44, 917; *сусˈлончик* — 67; *сˈтолок* — 198, 218, 221, 223, 249, 268, 917; *сˈтолочок* — 213; *ст іˈлец'* — зрідка у західнослобожанських, східноволинських, подільських та в середньонаддніпрянських говірках. У значенні 'пересувна лавка, із спинкою' лексему *ди(и^е, і)ˈван* непослідовно записано у східнополіських, західнослобожанських, нижньонаддніпрянських і надворсклянських говірках; *ˈсофка* — 708, 711, 784; 'широка лавка або кілька збитих вузьких лавок, на яких сплять' лексема *та(о, у)пˈчан* зрідка фіксується у середньополіських, наддніпрянських, подільських і надворсклянських говірках; 'коротка лава' — *каˈнапа* — 29, 42, 56, 62, 198, 236, 241, 249, 695, 819; *каˈнапка* — 506, 791; із значенням 'лавка в бричці (на возі)' засвідчено лексему *с'іˈдушка* — 879; 'лавка на ганку' — *ˈсидачка* — 257.

Подекуди в говірках на території всього тому фіксується лексема *п'іл (пил, пуол)* у значенні 'дощаний поміст на ослонах, на якому сплять'.

Т. II. Карта № 288: *ˈлаўка, осˈл(')ін, ст іˈлец';* у коментарі: *ˈлава, вслін, ўслін, слін (слун, слу^{о}н, слон), осˈлінчик, осˈлонец', осˈлон чик, стуˈлок, стоˈлок, сˈтіл чик;* форму *ˈлавиц а* відбито на карті № 150.

Т. III, ч. 1. Карта № 72: 'ослін' — *осˈл(')ін, осˈл(')інец', ст(')іˈлец';* у коментарі: *осˈлон, усˈле^{и}н, осˈлин, осˈлен, осˈл інчик, осˈлончик, стоˈлец, стиˈлец.*

У значенні 'непереносна (іноді переносна, якщо зі спинкою) лавка' в усіх говорах тому засвідчується лексема *ˈл·аўка* і зовсім рідко *ˈл(·)ава;* 'переносна лавка зі спинкою' — *ди(і)ˈван* — зрідка фіксується в усіх говорах тому (частіше в говірках на півночі тому); 'широка лавка або кілька збитих вузьких лавок, на яких сплять' — *то(а)пˈч(·)ан* — спорадично в усіх говорах тому.

Записано ще: *сˈтул(·)ка* (зі спинкою і підлокітниками) — 14, 15, 41, 73, 75, 157, 167, 224, 245; *приˈм'істка* («лежати») — 120.

Т. III, ч. 2. Карта № 49: 'лавка' — *ˈлаўка* («не переноситься»), *ˈлаўка* («переноситься»), *ˈлава* («не переноситься»), *ˈлава* («переноситься»), *ˈлава* («зі спинкою»), *каˈнапка* 'дерев'яна лава зі спинкою'; у коментарі: *ˈлавочка.*

У значенні 'пересувна лавка' зрідка в усіх говорах тому засвідчується лексема *осˈл'ін;* 'лавка зі спинкою' — *ди(і)ˈван* — теж виявляється спорадично в говірках на всій території тому. В усіх говорах тому фіксується лексема *та(о)пˈчан* у значенні 'широка дошка, на якій сплять'. Записано також: *ст(')іˈлец'* 'непереносна лава' — 9, 33; *ск'іˈлец* (тапчан) — 4.

У кубанських говірках записано лексему *канаˈпей* у значенні 'довга широка лава'.

55. Кусок хліба: а) *сˈкиба* чи *ˈлуста,* чи *ˈкусень (ˈкусник);* б) *окˈраєць* чи *ціˈлушка..?*

Т. I. а) У значенні 'кусок хліба, плоско відрізаний з обох боків' засвідчено лексеми: *сˈки('і)бка (сˈкиб^{п}ка, сˈкипка)* і рідше *сˈкиба (сˈк'іба)* — у західнослобожанських, у багатьох східнополіських і нижньонаддніпрянських, зрідка у середньополіських, середньонаддніпрянських, східноволинських, подільських і надворсклянських говірках; *сˈки('і)бо(о^у)чка* — 34, 119, 121, 406, 488, 505, 557, 567, 609, 660, 824, 917; *скиˈбера* — 567, 746; *ˈлуста* — зрідка в поліських говірках; *ˈлустка* — 245, 282, 292, 294, 765, 767; *куˈсок* — фіксується в усіх говорах тому; *ˈкусе(е^и, и^е, 'е, 'і)н'* — засвідчується частіше у подільських і надворсклянських, рідше в усіх інших говірках, за винятком східнополіських, де ця лексема виступає поодинокими випадками; *шмаˈток* — зрідка наведено в усіх говорах тому; *кˈрумка* — зрідка виявляється в східноволинських говірках, також у нас. пп. 460, 466, 686, 687, 695, 706, 708 (// *кˈрун'ка*); *кˈрумочка* — 454; *кˈрунка* — 773; *круˈгуоўка* — 68; *парˈтека* — 223; *ˈпайка* — 412, 921; *ґˈр'інка (ґˈринка)* — іноді трапляється в подільських говірках; *парˈтиґа* — 787; *парˈтика* — 486; *запˈйаток* — 62, 152, 324; 'недоїдок хліба' — *куˈсан ік* — 8; *ˈнадкусок* — 728, 755; *окˈрайки // окˈрайц і* — 695; *осˈтаток* — 728; *оˈш'імок* — 156; *оˈшунки // неˈдойідки* — 793; 'великий кусок хліба' — *луˈпета* — 240, 286; *ˈбайˈда* — 695, 697, 704, 732; *коўˈрига* — 197, 629; *барˈдиґа* — 734.

Лексему *(о^у)кˈрайе(і)ц'* записано у значенні 'півхлібини' — зрідка в середньополіських і східноволинських говірках; 'кусок, менший за половину хлібини' — 224, 263, 490, 513, 517, 582, 737, 828, 834, 836, 841, 855, 901.

б) У значенні 'перший або останній зрізок хлібини' в усіх говорах тому записано лексему *о(о^а, а, а:, о^у, у)кˈрайе(е^а, а^е, а, і, и, і^е, е^і, е^и)ц(')*, *(гокˈрайец)* і рідше *о(а)кˈрайчи(и^і, î, е^и)к; окˈруйчик* — 89; *окˈрайек* — 538; *(г)окˈрайок* — 718, 740, 750, 757 (// *кˈрайок*); *кˈрайе(ä)ц(')* — зрідка у середньополіських говірках; *кˈрайчи(и^і, 'і)к* — іноді трапляється на півночі середньополіського говору; *краˈйечок* — 26; *кра(:)ˈйуха* — 94, 472; *краˈйушка* — 229, 281, 285, 319, 527, 868; *кˈрайка* — 251; *акˈрайуха* — 12; *акˈрайушек* — 93; лексема *ц'і(и, е)ˈл(·)ушка* засвідчується у подільських, східноволинських, наддніпрянських і середньополіських говірках та в нас. пп. 338, 413, 417; *го(о^у, а)рˈбушка* — 5, 128, 229, 239, 295 (// *горˈбинка*), 336, 383, 479, 550, 560, 637; *оˈсушок* — 119, 120, 312; *аˈсушник* — 105; *запˈйаток* — 319, 321, 330, 334, 477; *поˈтиличник* — 207.

Без розкриття значення записано лексеми: *куˈл'ідка* — 75; *коˈмелок* — 115; *ˈзасушок* — 327; *приˈтулка* — 756; *ˈзайманка* — 745.

Т. II. а) У значенні 'кусок хліба, плоско відрізаний з обох боків' засвідчено лексеми: *сˈки(і, 'і, е, 'е, 'е^и, 'и, ы)бка(-б^{п}ка, -пка)* і рідше *сˈки(ы, и^е, 'е)ба* — у поліських, волинських, подільських, рідше у лемківських і середньозакарпатських говірках та в нас. пп. 6, 23, 81, 82, 103, 175, 206, 211, 256, 280, 281, 285, 289, 320, 336, 377, 383, 412, 452, 623, 651, 662, 663; *сˈки(û, 'і)бочка* — 43, 76, 653; *ˈлуста* — 86—88, 90, 95, 100, 103, 105, 623, 633—636, 638, 642, 649, 650—653; *луст* — 70; *ˈлустка* — 46, 71—73, 84, 92, 105, 152, 178, 180, 181, 191, 210, 644, 647, 648; *ˈл(л·)усˈточка* — 59, 182, 189, 637; *ˈкусе(и, е^и, и·, î, 'і)н'* — зрідка фіксується у бойківських, покутських і наддністрянських говірках та в нас. пп. 5, 107, 176, 232, 276, 380, 395, 400, 432, 447, 469, 486, 488, 489, 491, 513, 516, 517, 523, 559, 565, 570, 576, 585; *кус'ˈн'е* — 251; *ˈкус'ни* — 256; *ˈкусни(і)к* — зрідка у бойківських і наддністрянських говірках та в нас. пп. 235, 236, 244, 258, 259, 262, 264, 269, 398, 403, 440, 462—465, 467—469, 471, 486, 576; *ˈкусничок* — 233, 271, 434; *ˈкусик* — 407; *куˈсок* — непослідовно записано у поліських, волинських, буковинських, подільських і зрідка в наддністрянських говірках; *каˈвало(о^у, у)к* і рідше *каˈвал'чик* виявлено у покутських, буковинських, гуцульських, волинських, наддністрянських і західнополіських говірках; *каˈвалец* — 666; *каˈвайчик* — 305; *кˈрушок* — 47, 130; *о(у)кˈрушок* — 47, 131; *вукˈрушок* — 134; *окруˈшок* — 135; *кˈружук* — 128; *ˈôкруг* — 449; *ˈп(б)айда* — зрідка у наддністрянських і подільських говірках та в нас. пп. 112, 138, 232, 281, 299, 308, 335, 351, 432, 433, 436, 462, 471, 472, 500, 574 (// *байˈда*); *байˈда* — 402, 568, 572; *байˈдина* — 266; *байˈдинка* — 272; *байˈдиґ(')а* — 138, 156; *п(б)айˈдичка* — 293, 329, 398; *байˈдуга* — 316; *байˈд'уґа* — 563; *бажˈдиґа* — 474; *кˈрум(н)ка* — у подільських говірках та в нас. пп. 151, 227, 256, 267, 283, 305, 312, 318, 323, 346, 348, 351, 380, 399, 529, 533, 544, 565; *кˈронка* — 500; *кˈр інка* — 542; *кˈромка, кроˈмочка* — 665; *ґˈрі(і)н(н')ка* — у буковинських, південноподільських і зрідка в гуцульських, покутських і середньозакарпатських говірках та в нас. пп. 483, 491, 492, 494, 496, 499, 501, 523—525, 536, 547—549, 687; *ґˈрîнка* — 523; *ґˈріˈночка* — 522, 579; *даˈраб(б^п, п)* — 420, 427—431, 442, 445, 453, 460, 481; *ˈдараб(п)* — 417, 430; *даˈрабиц'* — 446; *даˈрапч(ч')ик* — 417, 418, 423, 425, 442—445; *даˈраба* — 461, 486, 490; *таˈраба* — 512; *даˈраб(б̂, п)ка* — 452, 455, 458, 486, 490, 491, 585; *даˈробка* — 587; *ˈфалат* — 410, 683, 686; *фаˈлаток* — зрідка у лемківських говірках та в нас. пп. 668, 669; *ˈфалаток* — 408, 667, 676, 680, 681, 683; *ˈфалач:и(і)к* — 403, 406; *ˈфалайча* — 410; *ˈфалатча* — 676; *окˈрайі(е)ц* — 395, 455; *шмаˈток* — 225, 566; *шˈтучка // ˈпайка* — 230; *ˈпайтка* — 332; *бˈрила // диˈґара* — 474; *буˈката* — 485, 559; *буˈкатка* — 513, 514, 548, 587, 588; *буˈкаточка* — 513; відзначено ще: 'плоский ма-

лий кусок' — фˈлиска — 271; запˈйесток — 33; запˈйаток — 280; скˈрайец' — 18; 'товстий кусок хліба' — шˈтаба — 232, 521; ˈокрух // окˈрушок — 167, 443; окруˈшок — 442, 445; окруˈшичок — 626; кˈрушчик — 625; окруˈшина — 443, 445; баштаˈлиґа — 477; ґˈл'онок — 655.

б) У значенні 'перший або останній зрізок хліба' засвідчено лексеми: окˈрайе(і, и, и^{е}, е^{и})ц' (о^{у}кˈрайец, акˈрайец, гокˈрайец', вокˈрайец") — в покутських, лемківських, поліських, бойківських, волинських, гуцульських, зрідка в буковинських, середньозакарпатських і подільських говірках та в нас. пп. 142, 252, 270, 272, 280, 663, 685; ˈокрайе(і, е^{и}, и)ц'(ц", ц) — виявлено в середньозакарпатських і бойківських говірках та в нас. пп. 486, 498, 683; окраˈйец' — 433; окˈрайчи('и, 'і)к(') — відзначено у західнополіському говорі та в говірках 212, 268, 514, 516, 517, 649, 685; окˈрайшик — 91; ˈокрайш'ік — 414; укˈрайниц" — 234; укˈрайучук — 230; ˈокрай — 683; кˈрайе(а)ц(ц') і кˈрайчи(и^{і}, е^{и}, і, 'и)к — відзначено у середньополіському говорі та в нас. пп. 1, 259, 261, 262, 264, 269, 270, 274, 294, 321, 500, 556, 643; крайе^{и}ˈч·ок — 483; краˈйечок — 554; кˈрайі(е)чка — 76, 546; краˈйушка — 550; скˈрайе(і)ц(') — 7, 8, 10, 13, 17; скˈрайчи('і)к — 12, 15, 16, 18, 42, 47, 639; ск·райок — 19, 118, 660; скˈравок — 248, 258, 662; скˈрайка — 251; скˈрайка — 655; скраˈвец' — 661; скˈравучук — 230; скˈравчук — 232; скраˈйушка — 625; закˈрайец' — 35, 129, 132; закˈрайч'ік — 40; (в)окˈрайок — у гуцульських і буковинських говірках та в нас. пп. 4, 507, 566, 568, 664; ˈокрайок — 437, 440; окˈрайу(і)шка — 75, 650; йкˈрайка — 510; крайˈбушка — 402; край — 447; ц'(ц")іˈл(л')ушка (це(е^{и}, а, и)ˈлушка, ц'уˈлушка) фіксується в подільських, наддністрянських, волинських, покутсько-буковинських, середньополіських говірках та в нас. пп. 20, 23, 29, 33, 45, 78, 116, 149, 152, 241, 436, 687; ці('і, и, е, 'е)ˈлушо(у)к — 23, 27, 51, 53, 118, 217; ци(і, и^{і}, 'і^{и})луˈшок — 54, 56, 145; ц'іˈлушко — 285; целуˈнец — 74; поциˈлунок — 19; поцоˈлунок(-ночок) — 103; поциˈлушка — 52; ц'іˈлуйка — 329; окˈрушок — 4, 6, 23, 472, 491, 509, 619; о^{у}кˈружок — 459; окˈрушка — 486, 622; окруˈшичок — 626; ˈсушок — 5; оˈсушок — 28, 33, 127, 623; оˈшушок — 632; оˈшушка — 33; уˈшушка — 620; ˈосух — 616, 654 (// осуˈшок); пˈрисух — 658; суˈхар' — 617; ˈл'і(у)пчик — 24; лу(о, о^{у}, у^{о})ˈбок — трапляється у західнополіських, волинських та в говірках 183, 188, 212, 220; лу(о)ˈбочо(о^{у})к — 52 (// ˈлобик), 117, 147, 153; ˈлобчик — 129; ло(у)ˈбашка — 80, 176; злоˈбок — 116, 123; зˈлобок — 120, 121, 124; ˈлуста — 89, 621, 623; ˈлустка — 60, 89, 176, 213; горˈбашка — 81, 101, 208; га(о)рˈбушка — 321, 628; горˈбушечка — 79; ˈкі('і)рка — 440, 479 (// ˈкирка); шˈк'ірка — 502; ко(у)ˈрушка — 487, 490; сˈкўрка — 630; пˈриˈл(')'інка — 268, 271, 275, 305, 306, 435, 437; тверˈдушка — 436, 469; сопˈрун — 51; ру(о)ˈжок — 64, 658, 659; ˈбебец — 82; кˈромка — 335, 677, 686; даˈрапчик — 455; ˈбайда — 463; ґˈл'онок — 656; сˈк івка — 667; вилˈки — 626; 'перший (початковий) зрізок хліба': сˈпил·очок — 62; роˈжок — 64; ˈоўрізок — 417; ґˈрінка — 558; 'останній (кінцевий) зрізок хліба': посˈл'ідок — 271; ˈв ідл'інка — 435.

Без пояснень записано лексеми: уˈкуолка — 91; лиˈпета — 208; дˈрібка — 298; шˈчолок, чоˈло — 299; ˈр ізен' — 438; ˈґул'а — 550; кˈвацик — 670; воˈкол іца — 643.

Т. III, ч. 1. а) У значенні 'кусок хліба, плоско відрізаний з обох боків' в усіх говорах тому засвідчено лексему сˈки(и^{і}, 'і)б(б^{п},-п^{б})ка і рідше сˈкиба; сˈкибоч(ч·, ч)ка — 23, 44, 127, 143, 154, 167, 170, 171, 174, 180, 271; записано ще: краˈйушка — 39; ˈлуста — 226; ˈлустка — 51; окˈрайец' — 88, 177; ˈломт ік — 207; з таким же значенням, а часто й зовсім без семантичної конкретизації в усіх говорах тому записано куˈсок і зрідка шмаˈток; ˈкусе(е^{и})н' — 12, 75, 127, 131, 181, 203, 214, 217, 230, 278, 282, 300, 309, 321, 360; 'великий кусок': ˈкусмет — 77.

б) В усіх говорах тому у значенні 'перший або останній зрізок хліба' вживається лексема о(о^{а}, а, а^{о}, о^{у})кˈрайе(е^{і}, і^{е}, і^{и}, і, и, е^{и}, и^{е})ц'(ц", ц) і, рідше, о(о^{а})кˈрайч(ч·, ч')ик(-ч ік, -чи^{е}к, -ч·ік); з таким же значенням записано: окраˈйушка — 159; акˈрайушка — 311; окраˈйушечка — 324; а(о)кˈрайушок — 327, 338; кˈр(·)айе(і)ц' — 1, 48, 308, 347, 366; краˈйок — 43, 61; окˈрайок, окˈрайіч·ок — 367; краˈйух, кˈрайчик — 48; краˈйуха — 52, 374; краˈйушка — 160, 250, 307, 312, 326, 329; куˈсок — 28, 29, 34, 41, 113, 124, 125, 151, 231, 258, 302; го(о^{у}, а)рˈбушка — 85, 166, 209, 225, 252, 325; ц'іˈлушка — 83, 226, 266, 338, 375; шмаˈток — 59; сˈкиб(б)ка — 88, 188; зˈлепок — 131, 266; ве^{и}рˈхушка — 153; шкуˈринка — 251.

Без пояснення записано лексеми: лоˈмака — 80; луˈпета — 83; ˈломот' — 202, 299, 362.

Т. III, ч. 2. Карта № 92: куˈсок хˈл'іба 'довільної форми', ˈкусе^{и}н' хˈл'іба '(переважно) недоїдений шматок', сˈкиб^{п}ка хˈл'іба, ґˈр'інка хˈл'іба; у коментарі: ˈкус ін', сˈкиба, ске^{и}ˈбара, буˈката, буˈкатка, кˈрумка, кусˈмелок, ˈломот', ˈломтик, луˈпеток, койˈрига, зˈлепок;

карта № 91: окˈрайіц' 'округлий з одного боку кусок хліба довільного розміру', краˈйушка 'перша скибка (мала)', ц'іˈлушка 'перша скибка (мала)', горˈбушка 'перша скибка (мала)'; у коментарі: укˈрайец', окˈрайок, окˈрайчик, краˈйец', окˈрайе^{і}нец', окˈрайушок, окˈраˈйушка, краˈйушок, краˈйуха, окˈрайуха, угоˈлочек, верˈхушка.

56. Коˈлиска. Дайте малюнок з позначенням частин.

Т. I. У значенні 'підвішена до стелі дитяча колиска' в усіх говорах тому засвідчено лексему ко(а, а:, у)ˈли(и^{і}, 'і)ска; з таким же значенням окремими випадками в говірках на всій території тому зафіксовано лексему ˈл ул·ка, а також ˈгойдалка — 145; гойˈдалка — 649, 666, 671; гойˈдел'а — 287; гойˈдал н а — 294.

У значенні 'дитяча колиска, яка стоїть' зрідка в усіх говорах тому записано лексему ˈл'ул'ка і спорадично коˈлиска, а також каˈчалка — 68, 110, 401; каˈчал'н а — 28.

Наведено лексеми на позначення частин колиски: ве(е^{и},и,'і)рˈве(и)ч(')ки(и, і) 'чотири мотузки, на яких висить ліжко колиски' послідовно фіксується в усіх говорах тому; з таким же значенням записано: ве('і, о)ˈр(')ойки(і) — зрідка у поліських і нижньонаддніпрянських говірках; мо(о)ˈтузˈки(і) — 128, 162, 163, 167, 170, 253, 257, 259, 315, 335, 368, 410, 434, 625, 627, 683, 693, 774; воˈроз(с)ˈки — зрідка трапляється у подільському говорі; повоˈроз(с)ˈки — 717, 722, 735, 740, 745, 751, 752, 754, 756; ˈпо(а)ˈчо(уо, уе, у, а)пки (паˈчобкі, поˈч інки) — фіксується подекуди в східнополіських говірках та в нас. пп. 549, 552; ˈо(у)че('і)пки (ˈвучипки) — трапляється подекуди в середньополіському говорі; шнурˈки(и^{і}) — 263, 271, 435; ве^{и}рˈбички — 50, 730; валучˈки — 79, 82; 'мотузок, за який погойдують колиску': ˈпоче(і, и, о)пка (поˈч'інка) — зрідка відзначено в поліських говірках; пˈричепка — 330; приˈч інки — 820; ˈо(у)ˈче(і)пка (ˈгуч'інка) — подекуди у східноволинських і середньополіських говірках; ˈпочеп — 242; ˈпон іж — 456; п'ідˈножник — 528; ˈгойдалка — 440, 580; 'дно колиски' — дно — виявлено поодиноко в східнополіських і нижньонаддніпрянських говірках, а також у нас. пп. 365, 402, 411, 414, 571, 613, 628, 629, 658, 774; де^{и}нˈце — 164, 368, 480, 510, 642, 906; спід — 402, 409; по(а)ло(а)тˈно — зрідка фіксується на півночі східнополіського говору та в нас. пп. 27, 30, 49, 200, 240, 389, 390, 408, 417, 419, 422, 759; палаˈтенце — 135; поˈлотнишче — 78, 345, 818; ˈп'ілка — 819; ˈс'і(е, іе)тка — 34, 56, 253, 371, 384, 389, 404, 636, 823; ˈс еточка — 626; маˈтуз':а — 334; пˈлет'анка — 203; пудˈшийка — 324; лоˈзина — 460; ˈп'ійзини — 477; дубˈц'і — 303; цепˈки — 39; 'стінка (стінки) в колисці': ˈби('і, е)л(')ц(')а, рідше ˈби(·і^{и})ла і ˈби('і)л(')ци (і) — засвідчується зрідка в усіх говорах тому; 'короткі стінки в колисці': приˈч·ілки — 820, 889; 'рама в колисці': ˈр(р')ама, ˈобˈруч — поодиноко фіксується в усіх говорах тому; ˈобод — 315; кабˈлуки — 460, 696, 811; кабˈлучка — 502, 544, 710, 745, 759; кˈросна — 748; 'дуги в дні колиски': ˈребра — 60, 66, 232, 434, 456, 544; 'ліжко колиски': ˈйашчик — 25, 149, 167, 173, 355, 363, 364, 368, 390, 625, 848, 858, 859, 869, 894; ко(о^{у})ˈлиска — поодиноко фіксується в середньонаддніпрянських і подільських говірках та у нас. пп. 281, 301, 310, 476, 501, 538, 662, 802, 834; коˈробка — 132, 145; корˈзина — 297, 359, 450, 728, 817; ˈкошик — 527, 542, 710, 730; коˈрито — 377; коˈритце — 829; о(а)биˈчайка — 162, 173, 742; ноˈчойки — 160; вагаˈни — 907; 'гачок, за який колиску підвішують до стелі': гаˈчок — 27, 475, 478, 482, 483, 520, 528, 530, 559, 674, 728; гак — 170, 709, 904; кр(·)(')уˈч(·)(')ок (кр(')ук — 33, 76, 109, 130, 164, 301, 740) — зрідка фіксується в усіх говорах тому; кˈр(')учка — 125, 148, 298, 323; кˈл уч(')ка — зрідка в середньонаддніпрянських говірках та у говірках 145, 233, 316, 346, 350, 360, 363, 385, 387, 418, 422, 480, 663, 670, 889, 905; прент — 699, 746; 'кільце біля ліжка колиски для вервечок': кі(о)л'ˈце — спорадично записано в усіх говорах тому; ˈушки — 108; ˈуши — 297; ˈвухо — 219; 'кільце вгорі вервечок, за яке колиску підвішують до стелі': к'іл(л')ˈце — трапляється в говорах всього тому.

Записано ще: коˈлиска 'кошик носити городину' — 473, 476; кˈруче^{и}на коˈлиска 'гойдалка навколо стовпа' — 656.

Т. II. Карта № 287: коˈлиска, коˈлишка, кол іˈб іл', ˈнен'ка, ˈб'іл'чуй, ˈл'ул'ка; у коментарі: коˈлеска, куˈлеска, куˈл'еска, ко^{у}ˈл и^{е}ска, куˈли^{е}ска, коˈл(')е^{и}ска, коˈл'іска, коˈлі^{и}ска, коˈл(')іска, коˈліска, коˈлыска, коˈлуска, кыˈлыска, коˈле^{и}ска, киˈлиска, коˈйиска, коˈвиска, ˈколиска, ˈнан ка, ˈл'ул а, ˈбил(')чуй, ˈбил'чў, бил'ˈч'уй, коˈл'іб'іл, коліˈб'ел, колˈб іл, ˈкол'бил', кул'ˈб'іл', кол'ˈб'ел', кол'ˈбіел', калуˈб'ел', колуˈб'ел', кол уˈб іл', колиˈбіл', трайˈниц'а, ˈгура, гойˈданка, розгаˈн'ачка, кол'іˈбачка, скˈрушка.

На позначення частин колиски наведено лексеми: 'чотири мотузки, на яких висить колиска': ˈусинки — 11; ˈвусилка — 19; ˈус'олки — 640; ˈочіпки (ˈвуч'іпки, уˈчепк і) — 47 (// воˈлоки), 88, 103, 219, 223, 642, 653; воросˈки(-ˈк'е) — 271, 305, 436, 555, 557, 575, 607; вирусˈки — 619; повоˈроски — 486; віройˈки — 618; виˈройки — 654; мотусˈк'е (- ки) — 609, 656; ˈмотузи — 667; вирвичˈк'ê — 116, 123, 124, 135, 138, 140, 162, 167, 170, 223, 309, 351; урве^{и}чˈки — 126; ˈвервички — 136; ˈвурвичк'и — 399; ˈгус'алк'и(-ки, -кы) — 635, 636, 639; ко^{у}биˈц'і — 331; вол·иˈводи («грубі») — 607; шнурˈк'и^{і} — 659; корм'іˈйі — 603; штˈранги — 679; 'мотузок, за який погойдують колиску': оˈчепа — 19; ˈусилка — 659; 'ліжко колиски': убеˈчайка — 219; коˈл(·)и(и^{е})ска (коˈл'іска, коˈлишка) — 237, 557, 607, 612, 659, 679; ˈкоши^{і}(и)к — 635, 655; калуˈб'ел· — 650; скˈри(и^{е})н'ка — 662, 664; 'дно колиски': полотˈно — 637, 642, 682; поˈлотно — 678; 'стінки колиски': ˈб'і^{и}л(')ц(')а — 103, 211, 642; поб'іч'ˈн а — 316, 331; вобˈруч· — 603, 607; рабˈринки — 626; ˈребра — 660; 'гачок, за який підвішують колиску до стелі': гак — 124, 237; кр(')уˈч(')ок — 88, 103, 124, 351, 607, 609, 618; кˈл'учка — 399, 640, 659; 'опори (ноги) стоячої колиски': бігуˈни — 35, 257 (// ˈходор'і), 609, 649; ˈноги — 237, 266, 316; н'ішˈки (// ланцˈки) — 238; ˈлапки — 626, 678, 682; ˈлаби — 588, 679; куˈділа — 662. Відзначено: коˈлишка 'кошик, яким переважно ловлять рибу' — 657.

Т. III, ч. 1. Карта № 85: коˈлиска, ˈл'ул ка, ˈкачка; у коментарі: ˈгойдалка, ˈзибка, ˈкатка.

Засвідчено назви частин колиски: 'чотири мотузки, на яких висить ліжко дитячої колиски': ве(и, 'і)рˈвеч(·)(')ˈки — виявлено в усіх говорах тому; ви(і, е)ˈр ойки — зрідка в надворсклянських, нижньонаддніпрянських і середньослобожанських говірках, а також у нас. пп. 2, 4, 5, 16, 19, 74, 91, 110, 119, 142, 174, 177, 180, 212, 213, 220, 225, 231, 234, 288, 316, 318, 369; мо(а)ˈтузˈки — 47, 61, 83, 162, 163, 189, 211, 256, 332, 343; обˈривоч·к·і(-ч'ки) — 44, 88; оˈривки — 169; каˈнати — 338, 339; биˈчовки — 249, 367; повоˈроски — 251; 'мотузок, за який погойдують колиску': віˈр'овка — 177; моˈтузка — 262; 'ліжко колиски': ˈйашч(·)и(і)к — спорадично в усіх говорах тому; ко(а)ˈлиска — 106, 159, 172, 201, 271, 291, 316; короˈбок — 14; ˈл іжко — 334, 343; корˈзина — 44; окˈладена — 86; коˈрито — 49, 50; ˈл'ул ка — 205; ˈрама — 91, 216, 262, 264, 279, 332, 335, 342, 343; о(о^{а})биˈчайка — 42, 262, 338, 339; 'стінки колиски': ˈбил(')ц'а — зрідка зафіксовано в усіх говорах тому; 'дно в колисці': дно (полот(')ˈн ане) — трапляється на всій говірковій території; дˈниш(')ч е — 261, 269, 351; 'гачок, за який колиску підвішують до стелі': кр уˈч(·)(')ок — непослідовно записано в усіх говорах; гак — 152; гаˈчок — 187.

Лексему коˈлиска зафіксовано ще і в значенні: 'гойдалка' (для дорослих, з вірьовки) — 103, 162.

Т. III, ч. 2. У значенні 'підвішена до стелі дитяча колиска' в усіх говорах тому засвідчено лексему коˈл(·)иска; з таким же значенням вживається лексема ˈл'ул'ка — 17, 38, 99, 124, 144, 177, 227, 237, 276, 278, 288, 299, 305, 332, 341; 'колиска, яка стоїть': коˈл(·)иска — 2, 99, 144, 237, 338, 340, 341, 366; ˈл'ул'ка — відзначено в кубанських і південнобессарабських говірках, зрідка у кримських, а також у нас. пп. 2, 17, 53, 105, 139, 152, 239; без даних про тип колиски записано лексеми: ˈкачка — 22, 282; гойˈдалка — 151.

На позначення частин колиски записано лексеми: 'мотузки, на яких висить колиска': ве(и^{е}, і, и)рˈвечки (ˈверве^{и}чки, ве^{и}рве^{и}чˈки) — зрідка в усіх говорах тому; ви('і)ˈр'ойки — 2, 40, 134, 288, 338; воросˈки — 9, 110; повоˈроз(с)ˈки — 12—14, 18, 124; моˈтузки — 9, 109; каˈнат — 115, 189; воˈжойки — 222; биˈч·ойки — 307, 366, 370; 'мотузок, за який гойдають колиску': пе^{и}ˈреч·ка — 222; попи^{е}ˈречки — 2; поˈч'інка — 67, 72; повоˈроска — 225; 'ліжко колиски': ˈйашчик — 84, 90; корˈзина — 134; ˈкошик — 223; 'дно колиски': дно — 2 (// ґно), 40, 90, 127, 223, 227, 276, 321, 340; полотˈно — 323,

327, 340; м iˈшок — 115, 288; 'кільця на боках колиски': ˈкол'ца — 31, 90, 288; 'боки колиски': ˈби(·і)л'ц'а — 47, 67, 72, 94, 101, 102, 105, 127, 222—225, 227, 276, 278, 317, 323, 327, 338 (// борˈти), 339, 342; ˈрама — 94, 101, 222; о^{у}бˈруч· — 110; обиˈчай — 243; 'гачок, за який підвішують колиску': гак — 67; гаˈчок — 38, кр(')уˈч(·)(')ок — спорадично в усіх говорах тому; к'л'учка — 354.

57а). *Коцюˈба* чи *кочерˈга*, чи *коˈвіня..?*

Т. І. Карта № 291: коче^{и}рˈга, коц уˈба, ковеˈн'а; у коментарі: кучерˈга, ку^{о}черˈга, ко^{у}черˈга, каче^{а}рˈга, ка:черˈга, качарˈга, качирˈга, коч'ірˈга, куц'уˈба, ку^{о}ц'уˈба, ко^{у}ц'уˈба, ков'еˈн'а, коˈв ен'а, к'ів'еˈн'а, кувеˈн'а, кав'êˈн'а, комеˈн'а, ковиˈн'а, коˈв'ін'ка, курˈв'ін'ка, чеˈпіга, ˈоживо, коˈпистка, жаровˈничка, круˈчок, ватраˈжок, роˈгатка, кочуˈба, кочеˈрежка, кочіˈрешка, кочеˈрожка.

Т. II. Карта № 282: коче^{и}рˈга, коˈч(')ирга, коˈч(')арга, коц'уˈба, кац'уˈба, ковеˈн'а; наголос: коˈц'уба, коˈчерга; у коментарі: качерˈга, коч'ірˈга, куˈчирга, ко^{у}ˈчерга, коˈче^{а}рга, куˈчаруга, коˈче^{и}рга, коˈчêрга, коˈциба, коˈц'убка, ка^{о}ˈц'уба, ко^{а}ˈц'уба, ˈкоц'уба, куц уˈба, ко^{у}ц'уˈба, ку^{о}ц'уˈба, коцуˈба, коц"уˈба, кот уˈба, ко^{у}ˈвен а, ковиˈн'а.

Т. III, ч. 1. У значенні 'знаряддя вигрібати попіл, розгортати вогонь у печі' лексему ко(а, о^{а}, а^{о})че^{и}(и^{е}, е, и, 'і, 'и', е^{и})рˈга записано майже послідовно в усіх говорах; (коˈчирга — 322, 349; коˈчерга — 352, 368); крім того, виявлено: ко(о^{у}, а)ч(')е(и)ˈр'ож(ш)ка (коч'іˈр'ошка, коч·еˈрежка) — іноді з поясненням «для плити» — у частині донецьких і нижньонаддніпрянських говірок, а також у нас. пп. 26, 30, 39, 98, 104, 127, 156, 216, 230, 234, 246, 330; коˈц уба — 12, 226, 333; коц'уˈба — 151, 187, 334; ч'апл'іˈйа — 27; ч(·)апˈл(')ійка — 46, 148.

Т. III, ч. 2. Карта № 88: коче^{и}рˈга, коц'уˈба; у коментарі: кочерˈга, кочи^{е}рˈга, кочирˈга, коч'ірˈга, коч'ерˈга, коч'ирˈга, коˈч'ерх, коˈч'арга, коˈчерга, коч'орˈга, ко^{у}ц'уˈба, куц'уˈба, куц'іўˈба, ко^{у}ˈц уба, коˈц'уба, ˈкоц'уба; коче^{ш}ˈрож^{ш}ка, коч'іˈр'ошка, кочиˈр ошка, коче^{ш}ˈрешка, коч'е^{і}ˈр'ож^{ш}ка.

57б). *Роˈгач* чи *ˈвилошник*, чи *ˈвилка..?*

Т. І. Карта № 290: роˈгач, рогаˈч'і, роˈгачка, ˈвилка, ˈвилки, виˈлошник, п'ідˈн'ом, бˈрачка, ухˈват, хˈватка; у коментарі: роˈгач', руˈгач', ругаˈч'і, рогаˈчи^{і}, рогачˈки, роˈгатка, рогатˈки, вилˈка, ˈвила, ˈвилки, вилˈки, ˈвилк'і, ˈв'ілка, ˈви^{і}лка, ˈви^{і}лки, ˈви^{і}лк'і, в'ілки, ˈв'ілк'і, в'ілˈк'і, ˈвi̯елка, ˈвилошник, виˈлочник, ˈвилочник, виˈлишник, ˈв'îлашник, ві^{и}ˈлашн'ік, ˈв'ілашн'ік, в'іˈлочн'ік, ˈв'ілочн'ік, ˈв'ілошник, ˈв'ілошн'ік, в'іˈлошн'ік, навиˈлошник, веˈлошник, пидˈн'ом, п'ідˈн'ім, п'ідˈн'ома, підˈйома, п'іˈдойма, бˈрачки, охˈват, ˈохват, хват, хˈватка, хватˈки, охватˈки, охˈватки, охˈваток, качеˈрежник, ˈроги, ожоˈги, шˈчипц'і, чеˈп'іга, круˈчок, ˈйемк'і, ˈйемки, прент, курˈв'ін'ка.

Т. II. У значенні 'знаряддя, яким засувають у піч і виймають (або тільки витягають) посуд': лексема ˈви(і^{и}, і, î, û, и^{е})л(·)ки(-і, -î, -ы) зрідка фіксується в поліських говірках, а також у нас. пп. 328, 416, 672; ˈвийки — 260; ви(û, і, î, і^{и})л(·)ˈки('і, î, û, е) — часто в західнополіських, рідше — у середньополіських говірках; ˈвіли — 622; ˈвила — 265, 272, 449, 477, 484; виˈлочки — 626; ˈвилка — зрідка в західнополіських і середньозакарпатських говірках та в нас. пп. 142, 294, 297, 317—319, 571, 576, 614; вûлˈка — 43; ˈвийка — 111; ви(î)ˈлошник(-ік, -îк) — зрідка в середньополіських говірках; ˈві(и)лошник — 207, 539; віˈлочн'ікî — 88; виˈлошники — 104; щодо лексем ˈвилˈки, ˈвила, ˈвилка, виˈлошник і похідних у записах не завжди є достатні дані про позначення ними саме цієї реалії; рогаˈч(')і (рагаˈч'і, ругаˈч(')і, ругаˈч'е, рогаˈчî, ро^{у}гаˈч'і, рогаˈчи — зрідка в подільських і волинських, поодиноко — у поліських говірках та в нас. пп. 350, 375, 577 (подекуди з ремаркою «тільки множина»); ро(о^{у}, у)ˈгач (роˈгач') — часто в подільських, зрідка — у волинських, ще рідше — у поліських говірках та в нас. пп. 276, 302, 305, 317, 436, 463, 465, 473, 554, 574; роˈгатка — 217; роˈгаш'ка — 409; рогаˈлі(-ˈл'і) — 20, 56; ро^{у}ˈгал' — 121; ро(у)жˈни — 149, 154, 161, 185, 188, 191, 192, 197, 220; ро^{у}жˈна — 121; ˈрожна — 196, 360; рожˈна — 157, 186; роˈжен — 426, 460; р'ішˈки — 573; хˈвати — 24, 115; ухˈвати, ухваˈчи — 149; ˈфати — 27; охˈват — 108; хват — 116; уˈфат — 126; ватˈрач(ч')ка — 512, 515, 518; ватˈрач'(ч) — 547, 548; ка(о)ˈц'уба — 488, 511; коче(а)рˈга — 554; коˈчерга — 587, 588; ґöрбеˈвош — 431; ґеберˈвош — 452; ґирˈбивош — 455; ґирбиˈвош — 456; ˈґибервош — 459.

Виявлено назви інших реалій: 'залізний гачок' (нерідко з ремарками: «засувати горшки», «витягати горшки», «вигрібати жар»): гаˈч(ч')ок — в покутських говірках, зрідка у наддністрянських та в нас. пп. 118, 141, 230, 237, 268, 319, 339, 483, 512, 523, 531, 553, 662; ˈгачо(у, а)к — 275, 293, 405, 434, 437, 667; кр(р')уˈчок — зрідка в подільських і волинських говірках; круˈш^{с}"ок — 609; куˈтач(ч',ш') — зрідка в середньозакарпатських говірках та в нас. пп. 404, 441, 670, 683; ˈкутач'(ч) — зрідка в лемківських говірках; покуˈтач — 445, 447; прент — 562, 603, 608; ко(а)ˈц уба — 514, 523, 583; погри^{е}ˈбач — 664; погˈр ібач — 665; ши('і)рˈгак — 443, 483; ˈшіргак — 478, 481; куц'іˈбан, ко^{у}ц іˈбанка — 448; коц'іˈбан — 457; ґрант' — 568; коˈв'ін'ка — 395; поˈривач· — 549; 'знаряддя витягати (знімати) сковороду': чи(и, 'і, 'е, е, а)пл'і(е, а)ˈйа — 34, 37, 39, 41, 60, 62, 85, 92, 649, 650; чепеˈла — 63; чепˈл'е^{і}(i̯e)йка(-л·^{и}ейка) — 88, 103, 104;

'ломака до печі' (іноді з ремаркою: «з помелом вогонь замітати»): ˈ(в)ож'іг(-х, -ґ), ˈоǯог, ôжуг — 191, 232, 256, 262, 264, 270, 303, 442; ˈгоǯі — 229; пушˈпортач — 329.

Т. III, ч. 1. У значенні 'знаряддя, яким засовують посуд у піч або виймають із неї' лексему ро(о^{у}, о^{а}, а^{о}, а)ˈгач(ч·, ч') засвідчено майже послідовно в усіх говорах; ро(а^{о}, а)гаˈч'і — в частині східнополіських говірок та в нас. пп. 190, 362; роˈгачка — 108; ˈвилка — 203, 204, 209, 281, 322, 334; ˈвилошник — 217; чапіˈйа — 178; ч(ч')апл іˈйа — 178, 218, 295; ухˈват — 278, 353.

Т. III, ч. 2. У значенні 'знаряддя, яким засовують посуд у піч або виймають із неї' лексему ро(о^{у}, о^{а}, а)ˈгач(ч·, ч) зафіксовано в усіх говорах; роˈгачик — 364; рогаˈч і — в частині південноподільських, кримських і нижньонадбузьких говірок та в нас. пп. 92, 138, 152, 322, 340, 343, 368; ˈвилка — 36, 112; ˈвилки — 177; ˈвілки — 256; ухˈват — 177, 276, 301, 302, 308, 338, 342, 352; уˈфат — 227; охˈватки — 215; горˈшечник — 281; ˈручки — 353; к'ипосˈтай — 4.

У значенні 'знаряддя брати сковороду': ч(ч')апл'іˈйа — 32, 152, 236; ч'(ч)апˈл ійка — 331, 364; чаˈп іл'н ік — 299; чапˈл інка — 136; ˈвилка, виˈлошник — 289; 'знаряддя, яким ворушать солому в печі': ˈрунтас — 109.

58. *Пˈраник* чи *пˈральник..?*

Т. І. Карта № 171: пˈраник, пˈрал'ник, пˈран'ік; наголос: праˈник; прач, пˈрачка; доўˈбишка; у коментарі: пˈралник, пˈр'аник, пˈраничок, пˈрани^{і}к, пˈран:ик, праˈн:ик, праўˈник, пˈрал·ник, пˈралник, пˈран':ік, пˈрані^{и}к, пˈр'ан ік, прач', прач·, ˈдоўбишка, ˈдоўбушка, доўˈбушка, с^{і}т'ірка, коловоˈротка, ˈкоржик, ˈжачка, б'іˈйак, пˈратка, биˈтушка.

Т. II. Карта № 148: пˈраник, пˈран:ик, пˈрал'ник, пˈрайник, пˈраўник; наголос: праˈник; прач, пˈрачка; у коментарі: пˈран':ік, пˈрадник, пˈралник, пˈран'ік, пˈрал н'ік, пˈрайн'ік, кіˈйанка.

Т. III, ч. 1. Карта № 75: пˈраник, пˈрал'ник, ваˈл'ок; у коментарі: праˈник, пˈр'аник, пр'аˈник, пˈранец', прач, пˈр'ал'ник, ˈвал'ок, ваˈлок, віˈл ок, кле^{ш}ˈпач, досˈка, руˈбел'.

Т. III, ч. 2. Карта № 37: пˈраник, пˈрал'ник, праˈник, прач; у коментарі: пˈрани^{е}к, пˈр'ане^{и}к, пˈрал'не^{и}к, пˈр'ал'не^{и}к, пˈран'ік, пˈрал'н'ік, пˈр'ал'н'ік, пˈр'аник, пр'аˈник, пˈр'ал'ник, прач', пˈранец', пˈрачка, ˈвалик, бич·, ст'іˈрал'ник, ваˈл'ок, руˈбел', руˈб'ел'.

59. *Соˈрочка* чи *коˈшуля..?*

Т. І. Лексема со(а)ˈроч(')ка утворює майже суцільний ареал у межах тому; коˈшул'а — 163, 193, 435; руˈбашка — 190, 191; без зазначення семантичної диференціації записано; со(а)ˈрочка, руˈбашка — 4, 18, 25, 26, 30, 33, 35, 40, 41, 44, 49, 50, 73, 80, 89, 102, 105, 111, 118, 124, 125, 128, 134, 161, 162, 171, 177, 179, 181, 187, 222, 229, 236, 237, 240—242, 244, 246, 253, 254, 256, 267, 268, 272, 281—283, 298, 305, 307, 317, 323, 329, 330, 361, 375, 406, 427, 429, 469, 470, 493, 499, 507, 513, 515, 523, 527, 528, 547—549, 565, 567, 569—571, 573, 582, 587, 599, 603, 611, 615, 649, 706, 756, 757, 772, 775, 821, 836—838, 842, 848, 849, 865, 869, 870, 873, 881, 884, 895, 921; со(а)ˈрочка, руˈбаха — 68, 133, 623, 749, 752, 783, 829, 841, 900; со(о^{у})ˈрочка, ко(о^{у})ˈшул'а — 225, 414, 443, 774, 800; соˈрочка, коˈшул'а, руˈбашка — 411; соˈрочка, коˈшул'а, каˈмеша — 803. Відзначено: соˈрочка (спідня), руˈбашка (верхня) — 1, 64, 65, 116, 120, 121, 146, 150, 218, 289, 296, 311, 315, 322, 331, 332, 336, 339, 372, 374, 378, 382, 383, 385, 387, 390, 421, 426, 459, 512, 532, 536, 557, 559, 590, 617, 654, 656, 661, 669, 670, 699; соˈрочка (верхня), руˈбашка (спідня) — 324, 862; соˈрочка (чоловіча), коˈшул'а (жіноча кофта) — 199, 208; руˈбашка, куˈшул'а (вишита жіноча сорочка) — 233; соˈрочка, коˈшул'а (вишита) — 231, 269; соˈрочка, руˈбашка, коˈшул'а (в жінок) — 205; соˈрочка (жіноча), руˈбашка (чоловіча) — 15, 32, 634, 707; соˈрочка (спідня і жіноча), руˈбашка (верхня і чоловіча) — 708; соˈрочка (верхня і нижня), руˈбаха (верхня) — 845; соˈрочка (з домотканого полотна), руˈбашка (з купленого, тонкого полотна) — 148, 335, 506; соˈрочка (нижня або вишита), руˈбашка (верхня) — 661; соˈрочка, коˈшул'а (стара, зрідка також як зневажлива назва) — 464, 538; руˈбашка, соˈрочка (стара, тепер рідковживана назва) — 97, 136, 758, 779; соˈрочка, руˈбашка (тепер зрідка) — 251, 769, 795, 844; коˈшул'а 'виплетений кошик, що ставиться на віз для перевезення січки, полови, овочів тощо' — 348, 369, 373, 407, 410.

Т. II. Карта № 293: соˈрочка, коˈшул'а, коˈшел'а, руˈбашка; у коментарі: соˈрош ка, соˈрыш ка, коˈшул'е, коˈжел'а, ˈґомб'іній, сп'іˈн:иц'а, цуˈра.

Т. III, ч. 1. Лексема со(а)ˈроч(')ка вживається в усіх говорах; руˈбашка — 67, 203, 209, 210, 217, 239, 289, 305, 306, 356; руˈбаха — 242, 250, 252, 317, 326, 327, 329; без зазначення семантичної диференціації записано: соˈрочка, руˈбашка — 7, 12—14, 28, 29, 44, 57, 70, 72, 73, 80, 83, 89, 91, 98, 121, 124—126, 132, 133, 136, 137, 141, 147, 149, 153, 156, 163, 168, 183, 187, 191, 197, 202, 235, 237, 243, 244, 246—249, 257, 261, 267, 278, 279, 285, 288, 292, 294, 298, 307, 308, 310, 311, 313, 316—318, 330, 332, 336, 338, 342, 344, 348, 350, 354, 355, 362, 367—373; соˈроч(')ка, руˈбаха — 27, 42, 110, 245, 251, 290, 312, 324, 340, 374; каˈшул'а, соˈрочка — 196. Відзначено: соˈрочка (спідня), руˈбашка (верхня) — 74, 75, 167; соˈрочка (жіноча), руˈбашка (чоловіча) — 205; соˈрочка (святкова), руˈбашка (буденна) — 225; соˈрочка, руˈбаха (спідня) — 25.

Т. III, ч. 2. Лексема со(а)ˈроч(')ка утворює розріджений ареал у межах тому; руˈбашка — 117, 122, 127, 130, 133, 137, 141—143, 145, 147—149, 151, 159, 177, 180, 183, 203, 209, 212, 218, 246, 247, 284, 294, 297, 298, 306, 326, 352, 356, 369; руˈбаха — 111, 219, 233, 234, 293; як паралелізми без вказівки на диференціацію значення записано: соˈроч(')ка, руˈбашка — 2, 9, 10, 12, 14, 15, 17, 24, 32, 36, 37, 39 — 41, 43, 46, 47, 52, 55, 56, 61, 65, 70, 75, 76, 81, 83, 84, 90, 91, 94, 100, 104, 105, 112, 118, 120, 124, 128, 131, 134, 140, 144, 152—156, 162—165, 167, 171, 174, 179, 181, 182, 184, 186, 189, 190, 193, 204, 208, 220, 222, 223, 226, 227, 231, 242, 250, 252, 257, 274—276, 288, 295, 299—302, 307, 308, 311, 313, 315, 330, 332, 336, 347, 348, 351, 354, 363, 367, 370; руˈбаха, соˈроч(')ка — 22, 49, 89, 95, 129, 160, 168, 173, 178, 194, 196, 200—202, 214, 225, 235, 239, 253, 303, 337; руˈбашка, руˈбаха — 53, 114, 158, 312; руˈбашка, руˈбаха, соˈроч(')ка — 73, 136, 138, 185, 192, 224, 254, 255, 333, 342, 343, 371; соˈрочка, ˈкохта — 106; коˈшул'а, руˈбаха — 281; со(а)ˈрочка, коˈшул'а — 296. Відзначено: соˈрочка (жіноча), руˈбашка, руˈбаха (чоловіча) — 213, 335, 364; соˈрочка (спідня), руˈбаха, руˈбашка (верхня) — 237, 253, 283; соˈрочка (верхня), руˈбаха, руˈбашка (спідня) — 278, 338. У нас. пп. 287, 289 відзначено: соˈрочка (в переселенців з Кубані), руˈбашка (в переселенців із Сумщини — 287, у переселенців із Вінничини — 289); соˈрочка (рідше, раніше), руˈбаха, руˈбашка (частіше, тепер) — 314, 316, 339, 341, 366, 371, 372; соˈрочка, руˈбашка, гаˈланка (тепла сорочка) — 139.

60 а) *ˈПояс, ˈпасок;* б) *ˈгашник* чи *очˈкур?*

Т. І. Лексема ˈпойас найчастіше в значенні 'матерчата (рідше шкіряна), вив'язана або виткана довга смуга для підперізування одягу' утворює майже суцільний ареал у межах тому; ˈпойе^{а}(а^{е})с — 1, 20, 47, 59, 96, 97, 104, 240; ˈпойес — 3, 4, 12, 28, 33, 43, 45, 46, 48, 50, 53, 56, 60—63, 77—80, 82, 83, 88, 89, 100, 103, 106, 107, 109, 111—113, 118, 119, 121, 128, 129, 132—138, 140—143, 172, 235, 241, 244, 275, 277, 278, 280, 325, 917—920; ˈпойіс — 59, 172, 189, 273; поˈйіс — 248; ˈпойис — 187; ˈпойас // ˈпов'е^{а}с — 8; у цьому ж значенні: ˈпасок — 29, 32, 36, 41, 50, 198, 199, 205, 209, 210, 217, 223, 231—233, 254, 256, 439, 444, 448, 449, 460, 463, 466, 492, 496, 500, 502, 506, 509, 510, 511, 517, 519, 554, 579, 580, 686, 687, 689, 690, 698, 719, 721, 726, 735, 737, 738, 742, 743, 748, 751, 757, 760, 761, 769, 774, 779, 782; паˈсок — 34, 86, 181, 495, 580, 586, 685, 849; пойаˈсок — 124, 127, 131, 161, 162, 193, 316, 354, 356, 365, 380, 415, 419, 424, 427, 862, 866, 873, 874, 889; пойеˈсок — 11, 86; у нас. пп. 388, 905 відзначено семантичну диференціацію словотворчих варіантів: ˈпойас (дівочий, на платті), пойаˈсок (хлопчачий); паˈсок 'машинний пас' — 94, 910; ˈпасик 'вузенький ремінець' — 242, 337, 565, 585, 609. У частині говірок фіксується семантична диференціація лексем: ˈпойас (з тканини, плетений з вовни, суконний,

кольоровий); ˈ*паˈсок* (зі шкіри) — 84, 219, 247, 369, 432, 437, 440—443, 445, 446, 456, 469, 470, 473—475, 478, 483, 484, 486, 487, 489, 494, 499, 501, 504, 505, 508, 520, 522, 524, 525, 528, 530, 532, 533—535, 542, 543, 545, 560, 563, 565, 566, 576, 577, 582, 688, 691, 693, 699, 701—703, 705, 707, 709, 712, 713, 716, 718, 725, 727, 729, 731, 732, 734, 736, 745, 747, 750, 752, 754, 755, 758, 768, 775, 776, 786, 819, 826; ˈ*пойас* (жіночий), ˈ*пасок* (чоловічий) — 538, 575, 694, 695, 710, 717, 730, 739, 740, 744—746, 767, 770, 772; ˈ*пойас* (для штанів), ˈ*пасок* (на сорочку) — 450; ˈ*пойас* (до свити), ˈ*пасок* (до штанів) — 480; ˈ*пойас* (до кожуха), ˈ*пасок* (до плаття, штанів) — 544; ˈ*пойас* (вовняний, для штанів), ˈ*пасок* (до машини) — 646, 681; ˈ*пойас* (вовняний, кольоровий, давніше), ˈ*пасок* (тепер) — 553; ˈ*пойас* (вовняний, підв'язувати вишиту сорочку), ˈ*пасок* (ремінний і в спідниці) — 556; ˈ*пойас* (жіночий, кольоровий), ˈ*пасок* (чоловічий, а також у спідниці) — 559; записано також лексеми ˈ*пойа(е)с* і ˈ*пасок* без диференціації значення: 22, 23, 31, 35, 40, 45, 49, 52, 54, 56, 58, 59, 61, 90, 207, 208, 212, 213, 220, 222, 224—227, 229, 230, 232, 245, 246, 251, 252, 255, 259—261, 265, 268—270, 282, 288, 290, 294, 431—435, 438, 451—455, 459, 462, 465, 467—469, 477—479, 481, 483, 485, 491, 493, 497, 498, 503, 507, 516, 527, 529, 531, 541, 547, 550, 552, 567, 569—574, 581, 583, 604, 607, 614, 622, 653, 692, 704, 708, 711, 715, 720, 722, 723, 733, 741, 749, 751, 753, 756, 759, 764, 765, 771, 773, 776—778, 780, 783—785, 787, 794—797, 812, 820, 835, 847.

У значенні 'шнурок, яким підв'язували колись домоткані штани' в усіх говорах зафіксовано лексему *очˈкур* (фонетичні варіанти цієї лексеми відбито на карті № 88). Лексему ˈ*гашник* поруч з *очˈкур* записано в нас. пп. 90, 388; *гашˈник* (з ремаркою «це шˈворка») — 911.

У частині говірок здебільшого в значенні 'шкіряний чоловічий пояс' фіксується лексема *попˈруга* в кількох фонетичних і словотворчих варіантах: *попˈруга* — 26, 27, 41, 49, 52—54, 57, 58, 74, 77, 81, 87, 90, 111, 115, 120, 121, 137, 141, 144, 146, 147, 150, 167, 169, 173, 174, 185, 194, 196, 242, 247, 259, 271, 273, 275, 277, 280, 281, 283, 286, 294, 297, 306, 307, 312, 316, 319, 320, 322, 324, 326, 328, 329, 331—336, 340, 343, 350, 354, 359, 360, 363—365, 367—369, 378, 379, 383, 549, 580, 917; *папˈруга* — 1—5, 24, 25, 27—30, 32, 34, 39, 46—48, 51, 59, 65, 66, 68, 69, 71—74, 79, 80, 82, 83, 85, 86, 88, 93—95, 100, 103—105, 107—109, 113, 114, 116, 119, 131, 133, 134, 136, 157, 162, 188, 201, 203, 224, 274, 918; *попˈруж(ш)ка* — 21, 22, 24, 42, 46, 53, 63, 118, 148, 152, 178, 204, 238, 241, 244, 253, 257, 263, 276, 284, 287, 290, 311, 321, 357, 370, 373, 375, 588, 592, 791; *папˈруж(ш)ка* — 28, 49, 54, 55, 110, 139, 199, 205, 209, 217, 218, 225, 229, 230, 236, 237, 244, 248, 249, 251, 253, 278; у цьому ж значенні записано ще: ˈ*рем(')ен* — 1, 4, 5, 17, 24, 26, 59, 66, 87, 90, 91, 97, 100, 118, 120, 121, 124, 131, 174, 190, 196—198, 211, 236, 244, 278, 283, 284, 286, 289, 322, 331; *реˈмен'* — 272, 274, 540; *раˈм'ен'* — 95; ˈ*рем ін'* — 40, 113, 218, 223, 251, 267, 270, 282, 287, 293—295, 300, 303, 307, 308, 350, 365, 368, 370, 372, 373, 375, 378, 385, 387, 391, 394, 398, 405, 414, 452, 507, 544, 547, 564, 565, 567—569, 582, 583, 586, 614, 617, 618, 621, 623, 637, 662, 682, 745, 807, 820, 823, 832, 836, 846, 865; *реˈм'ı̯ен* — 115; *ре(и)ˈм'ін'* — 390, 470, 585, 588, 632, 656, 663, 740, 865, 922; *рем'іˈн'ака* — 387, 390, 405, 410, 413, 414, 419, 422, 426, 427, 635, 661, 662, 667, 921; *ре^{и}м'іˈнец'* — 458, 460, 565, 643, 711, 719, 722; *рем'іˈшок* — 399, 421, 669, 677; *реˈм'інчик* — 379.

У значенні 'вузенький шкіряний пояс' вживається лексема *тˈри(і)нчик* — 80, 83, 92, 111, 124, 281, 283, 289, 307, 312, 317, 323, 553 (з ремаркою «у військових»); *тˈрин чик* — 104; у значенні 'широкий шкіряний пояс із залізною пряжкою' — *куˈшак* — 401, 425, 629, 630, 783, 827, 830, 894; *кувˈшак* — 829.

У значенні 'жіночий пояс із грубої (переважно вовняної) кольорової пряжі' записано лексему *кˈрайка* — 20, 47, 59, 78, 81, 234, 241, 243, 325, 330, 333, 364, 365, 425, 474, 506, 711, 920; *о(а)кˈрайка* — 24, 38, 41, 47, 62, 65, 67, 68, 72, 101, 104, 108 (з ремаркою «для сповивання дітей»), 244, 257, 363, 591, 596; ˈ*окˈравка* — 637, 671, 680, 682—684, 902; *окˈровка* — 678.

У говірках фіксуються також поодинокі назви, можливо, для різних за формою, матеріалом і призначенням поясів: *п'р аж(ш)ка* — 187, 383, 385, 398, 590, 802, 819, 822, 828, 832, 836, 842, 922; *повоˈроз(с)ка* — 123, 337, 373, 374, 587; *шˈворка* — 146, 397, 611, 617; *че^{и}ре^{ш}сок* — 424, 806; *п'ідпоˈйаска* — 197, 409, 582, 656; ˈ*пу̯ед*-*везка* — 109; ˈ*пу̯идв'азка* — 92; *ушиˈвал'ник* — 291; *троˈч'ок* — 398; *лиˈчак* — 401; *брив* — 803; *оˈривок* (з мотузки) — 662; *оˈписок* — 43; ˈ*шиц ік* — 16; ˈ*шит ік* (шкіряний) — 130; ˈ*пута* — 94; *мо(а)туˈзок* — 162, 333, 399, 633; *мо(а)ˈтузка* — 82, 148; *мотуˈзочка* — 403, 418; *в'іˈр'ойка* — 418; *в іˈр овочка* — 403; *шнуˈрок* — 214, 464, 658; *шнуˈрочок* (до спідниці) — 480.

Т. II. Карта № 295: ˈ*пойас, пас, оˈпасок, попˈруга, папˈруга, попˈружка, папˈружка,* ˈ*шитик,* ˈ*рем ін', реˈм ін', рем іˈнец', гачˈник, очˈкур;* у коментарі: ˈ*поас, пойаˈсок, пойаˈсочок,* ˈ*оˈпас, у̌пас,* ˈ*пасик,* ˈ*пас'ік, паˈсок,* ˈ*шетик,* ˈ*шиˈтик, шиˈток, реˈм'іник, раˈм'іник, рим'іˈн'ак, раˈм'ін:ик, реˈмушок,* ˈ*гаш'ник, гайш'ˈник,* ˈ*черес, букуˈр'ійа,* ˈ*мотуз, мотуˈзок, шнуˈрок, пойасˈниц'а, таˈс'онка, коˈм'ір,* ˈ*купл'а,* ˈ*пендик, кˈрайка, кˈрау̌ка,* ˈ*окрау̌ка,* ˈ*окрайка, вскˈриу̌ка, баˈйурка, боˈйурка, баˈйорка,* ˈ*байур, байоˈрок,* ˈ*чимб'ір, тˈканица.*

Т. III, ч. 1. Карта № 74: ˈ*пойас,* ˈ*ремін', рем'іˈн'ака, пˈр'ажка;* у коментарі: *реˈм ін', р(')еˈм(')ен',* ˈ*р(')ем(')ен', паˈсок, п'ідпеˈр'ізка, підˈйазка.*

У значенні 'шнурок, яким підв'язували колись домоткані штани (рідше спідницю)' майже в усіх говорах тому записано лексему *о(а, о^{у}, у)ч(')ˈкур(').* Зафіксовано ще: ˈ*гач'ін'* — 39; ˈ*гашник* — 278, 297; ˈ*гашник* (для жінок), *очˈкур* (для чоловіків) — 136; *обˈривочок, обˈр ізок* — 179; *очкуˈрец'* — 191, 237, 325; ˈ*окрау̌ка* — 237, 256; *маˈтузка* — 340; *шнуˈрок* — 347.

Т. III, ч. 2. Лексема ˈ*пойас* найчастіше в значенні 'матерчата (рідше шкіряна), вив'язана або виткана довга смуга для підперізування одягу' утворює майже суцільний ареал у межах тому; ˈ*пойіс* // ˈ*пойас* — 194; ˈ*пойа^{е}с* — 306, 316, 317; у цьому ж значенні: *паˈсок* — 27, 30, 61, 110, 131, 210; *пойаˈсок* — 45, 46, 68, 69, 145, 155, 156, 293, 314; без вказівки на диференціацію семантики записано: ˈ*пойас,* ˈ*паˈсок* — 9—12, 14—16, 19, 28, 38, 64, 66, 72, 78, 83, 86, 118, 134, 143, 151, 191, 215, 220, 231, 300; ˈ*пойас,* ˈ*паˈсок, пойаˈсок* — 19, 32, 200, 222; ˈ*пойас, пойаˈсок* — 22, 53, 79, 95, 100, 136, 146, 163, 203, 227, 245, 246; *пойаˈсок, паˈсок* — 61; відзначено: ˈ*пойас* (з брезенту), ˈ*пасок* (ремінний) — 3; ˈ*пасок, пас* (у машинах), ˈ*пойас* (для підперізування) — 2, 223, 225, 338, 339; ˈ*пойас, пойаˈсок* (для підперізування), *паˈсок* (у машинах) — 24.

У значенні 'шнурок, яким підв'язували колись домоткані штани' в усіх говорах тому відзначено лексему *(в, г)о(у)ч(')ˈкур(')* (*очˈкор* — 149); ˈ*гашник* — 153.

У значенні 'шкіряний чоловічий пояс' записано лексеми: *попˈруга* — 203, 238, 279; *папˈруга* — 256; *попˈружка* — 67, 97; *ре^{и}ˈмен'* // ˈ*рем·ін'* — 2; *р'еˈм'ен'* — 303, 333, 371; ˈ*ремин'* — 115; ˈ*рем ін'* — 13, 14, 17, 18, 37, 40, 48, 73, 94, 109, 110, 114, 134, 136, 139, 147, 156, 163, 220, 223, 226, 231, 233, 253, 260, 283, 284, 291, 292, 298, 334, 335, 374.

Засвідчено ряд поодиноких назв, можливо, для різних за формою, матеріалом і призначенням поясів: ˈ*бата* — 4, 108, 110 (з ремаркою «полотняна на гудзику»; *кˈрайка* (з вовни) — 39, 40, 223, 224; *коˈшак* — 51 (у дівчат), 216; *куˈшак* — 131 (ремінний), 141, 152, 194, 224, 252, 281, 283, 299, 332; *коˈлан* (з матерії) — 115; *тˈроч ік* — 48; *бач* — 353; *би^{и}ч овоч ка* — 312; *підпеˈрізач* — 20; *підвˈйазка* — 103; *шнуˈрок с* ˈ*китиц'у̌йу* — 2; *мо(а)туˈзок* — 87, 158; *моˈтузка* — 316; *мутуˈзоч·ок* — 111; *верˈйоу̌ка* — 322; *каˈнатик* — 183.

61. *Сˈкатерка* чи *насˈтільник,* чи ˈ*обрус..?*

Т. I. Карта № 294: *сˈкатерт', сˈкатерка, скатерˈтина, насˈт'іл ник, насˈт іл'ниц а,* ˈ*обрус, обˈрусок;* у коментарі: *сˈкаˈт ерт', сˈкатирт, сˈкат(')ер, сˈкат ірт', сˈкат ерка, скатерка, сˈкат ірка, скаˈт'орка, сˈкатертка, скате^{и}рсˈтина, сˈкатертина, насˈтол, насˈтолка, насˈтилница, гобˈрус, обˈрус, о^{у}бˈрусок, обруˈсок, гобˈрусок, опˈрусок,* ˈ*обруска, кл'аˈйонка, клеˈйу̯онка, кле(и, і)ˈйонка, ґлаˈйонка, к'іˈйонка, це(и)ˈрета, цаˈрата, редоˈвина, р'адоˈв'іна, редаˈвинка,* ˈ*накидка, наˈкидка,* ˈ*оправка, попеˈредниц'а, пеˈредник, наˈм ітка, се^{и}рˈвета, р'адˈно, насˈт олка, осˈтіл ник.*

Т. II. Карта № 290: *сˈкате^{и}рт', сˈкатерка, насˈт'іл'ник, насˈт іл'ниц а, порˈток, партоˈвина, партоˈвинка, обˈрус, обˈрусок;* у коментарі: *сˈкат'ер, сˈкатер, сˈкат'ір, скаˈтерочка,* ˈ*кат ірт', сˈкак ірк', сˈкатерк', сˈкатірка, сˈкатерга, сˈкатерочка, порˈта,* ˈ*парток, порт, портоˈвина, патоˈвина, партуˈвинка, убˈрис, обрушˈча, обˈрушч'і, у̌брус, обˈруска, бˈрусок, у̌бˈрусок, обˈрусук, сироˈвита, полотˈно, полоˈтен'і,* ˈ*капа, радˈно, стуˈлуу̌ка,* ˈ*пулка, пˈлахта, покриˈвач.*

Т. III, ч. 1. Карта № 73: *сˈкатерт', сˈкатерка, скатерˈтина, насˈт'іл'ник, наˈкидка;* у коментарі: *набˈроска, діжˈник, р'адˈнинка.*

Т. III, ч. 2. Лексема *сˈкатерт'* фіксується переважно в говірках на схід від Інгульця, зрідка також на Кубані і в Криму; *сˈкатерка* — в основному в говірках на захід від Інгульця, *скатерˈтина* — у поодиноких говірках на схід від р. Інгулу, *сˈкатірка* — двома компактними ареалами в басейні Південного Бугу, а також у нижній течії Дніпра, *насˈт'іл'ник* — дуже розрідженим ареалом на схід від Дніпра й на Кубані, спорадично в інших говорах.

62. *Заˈпаска* чи *попеˈредниця,* чи *заˈпілка,* чи *заˈвіска,* чи *катˈран,* чи *хварˈтух?*

Т. I. У значенні 'жіночий одяг з двох пілок, який носили замість спідниці' лексема *заˈпаска* засвідчується в усіх говорах тому, в подільському говорі — зрідка. У більшості говірок відзначено, що запаска — буденний одяг, шився з домотканого сукна чорного кольору. Проте є й інші ремарки до лексеми *заˈпаска:* «суконна (з прикрасами), вишита» — 34, 40, 136; «картата, у велику клітину» — 225; «з шовку, сатину» — 123; «як прикраса» — 120; «святковий одяг» — 5, 173, 310, 338; «суконна, чорна ззаду і синя спереду, зверху в'язалась біла запинка» — 130; «полотняна» — 175; «з гаруса» — 177; «ткалась полосками» — 188; «носили ззаду, *стебˈло* носили спереду» — 247; «*заˈпаска* спереду, *пˈлахта* ззаду» — 249; «суцільна і з двох пілок, нею жінки обгорталися» — 287, 389, 391, 408, 450, 463, 468, 470, 474, 536, 544, 552, 553, 559, 820, 914; «хвартух спереду і ззаду, спереду червоний колір, ззаду — чорний» — 228; «з трьох частин, дві з боків і одна спереду» — 342; «із кольорового сукна, обгортались нею заможні жінки» — 758; «задня частина плахти» — 800; «*стаˈнок* ззаду надівають, а *заˈпаску* спереду» — 857; «те ж, що й *хварˈтух*» — 11, 12, 152, 164, 263, 316, 479, 846, 904; «хвартух до плахти» — 321, 427; «*заˈпаску* надівають тільки до плахти» — 632, 651.

Суцільним ареалом у межах тому виступає лексема *хварˈтух* (часто поруч із *заˈпаска*); варіанти з [хв], [кв], [ф] передано на карті № 99.

Лексема *пеˈредник* (варіанти *попеˈредник, попеˈредниц'а, напеˈредниц а, припеˈредниц а, пеˈредниц а*) становить розріджений ареал у межах тому.

Записи свідчать, що лексеми *фарˈтух* і *пеˈредник* — синоніми; відповідна реалія одягається жінками, щоб не забруднити спідниці.

Парадний *фарˈтух* одягають у свята.

У північних говорах у значенні 'фартух' часто фіксується лексема *заˈпонка* (*заˈпон(')а* — 11, 145, 155, 171, 316; *заˈпу̯он* — 114, 118, 121; *заˈпан* — 16; ˈ*запан* — 7; *заˈпин* — 150; ˈ*запонка* — 19). З цим же значенням засвідчено також лексеми: *заˈв'іска* — 24, 315, 632, 735, 895; *заˈв іса* — 239; *заˈп ілка* — 758, 839; ˈ*п'ілочка* — 708; *порˈт(')уха* — 171, 174; *порˈтух* — 173; *припинˈда* — 458.

Спорадично в усіх говорах тому фіксується лексема *пˈлахта,* переважно без розкриття семантики. Наявні ж ремарки свідчать, що йдеться про жіночий одяг на зразок *запаски.*

Наведено ще лексеми: ˈ*л'етн'ік* 'суконна саморобна спідниця' — 21, 27, 56, 59, 62, 272, 917, 918 (*л'ітˈник* — 722); *наˈб'іван'ік* 'вовняний одяг на зразок запаски' — 47; ˈ*охота* «носили колись з плахтою» — 253, 259; ˈ*ǯерга* «суконний одяг замість спідниці, для роботи» — 636, 864; ˈ*дерга* — 482; ˈ*дер'га* — 277; *дерˈга* — 167; ˈ*дирги* — 409; ˈ*дерна* — 400; ˈ*йерга* «надівалась спереду замість фартуха» — 565; ˈ*ґерега* «до запаски синя* ˈ*ґереґа,* йак тепер *хˈвартух*» — 633; *шандараˈки* «з вовни ткали» — 920; *хˈвота* «з вовни, замість спідниці, оперезувались нею» — 486.

Т. II. У значенні 'буденний жіночий одяг в одну пілку, до пояса, виготовлений з кольорової вовни домашнього виробу' лексема *заˈпаска* (ˈ*запаска* — 110—112, 114, 138, 139, 141—143, 189, 230—236, 254—259, 261—269, 273, 274, 277, 298—308, 312, 321, 322, 324—327, 329—334, 337, 339, 357, 361, 363, 365, 405, 432, 433, 463—467, 469, 471, 474, 475, 478—480, 483, 485, 486, 488, 489, 493, 495, 498—507, 510, 513, 516, 517, 522, 524, 526, 528, 530—532, 534, 535, 539, 542, 543, 545, 550, 569, 580, 581, 630, 662, 663, 667; ˈ*запаска* // *заˈпаска* — 272, 436, 462, 472) фіксується в усіх говорах тому (у

північних — зрідка, у середньозакарпатському — тільки спорадично).

Лексема *ˈзаˈпаска* засвідчується ще з ремарками: «з двох пілок» — 395, 396, 398, 484, 486, 489, 490, 517, 561; «святковий одяг» — 150, 281, 283, 399; «шиється з грубого льонового полотна або фабричної матерії» — 166, 170, 173, 319, 436; «шиється з нагрудником, на шлейках» — 18, 136.

Зафіксовано ще лексеми: *катˈран* «святкова і буденна запаска з домашньої вовни або з полотна» — 411—413, 415, 417—419, 421—423, 425, 426, 440, 442, 469, 471, 519, 555, 557; «лахміття, ганчірка стирати бруд» — 475, 482, 484, 486, 500, 573, 607; «кусок матерії, який вживається замість рушника» — 509; *ˈфота* ‘жіночий одяг з вовни замість спідниці, яким жінки обгортаються’ — 287, 368, 377, 384, 499, 603; з таким же значенням записано лексему *обˈгортка* — 394, 500; *ˈгорботка* ‘ткана спідниця з одного куска матерії’ — 521, 523, 526, 527, 603; *плат* (*плаˈток* — 459; *пˈрипллаток* — 452, 481; *плат'аˈник* — 415; *запˈлат'ка* — 407) ‘спідниця, запаска’ — 424, 425, 427—431, 443—450, 454—458, 460, 461, 491, 588; *ˈл'ітник* ‘з ˈвоуни, кˈрасний’ — 14, 42; *ˈдимка* ‘спідниця’ — 304, 379, 402; *ондаˈрак* ‘вовняна спідниця з кольоровими смужками, яку носять взимку’ — 628, 632, 643.

У значенні ‘святковий і буденний жіночий одяг, в одну пілку, переважно з нагрудником, до шлейок, шиється з домашнього полотна або з фабричної матерії’ вживаються лексеми: *хварˈтух* // *хвартуˈшок* (*хˈвартух* — 37, 47, 123, 132, 167, 379, 509, 603, 622, 629, 668—670, 672, 674, 676, 679, 686) — в усіх говорах, у середньозакарпатському — зрідка; *пеˈредник* — 9—12, 14, 20, 22, 23, 26, 44, 47, 51—54, 56, 62, 108, 144, 178, 194, 195, 198, 213, 354, 368, 537, 544, 562, 565, 614, 616, 619, 632, 637, 642, 655; *попеˈредник* — 70, 151, 198, 607; *попеˈредниц'а* — 395; *шурц* — 404, 406, 408, 410, 411, 413, 414, 416, 423, 424, 440, 669—673, 677—679, 683, 780; *ˈхуста* — 408, 409, 420, 681, 683 (*ˈхустка* — 410); такий же одяг, але переважно без нагрудника і шлейок: *ˈп'ілка* — 4, 6, 18—20, 28, 144, 148, 151, 153, 155, 161, 181, 395, 412, 437, 438, 440, 442, 616, 618 (*ˈп'ійка* — 30, 242, 269—271, 274—276, 435, 436, 439, 468, 470); *заˈп'ілка* — 193; *заˈп'іл* — 645; *ˈопинка* — 394, 465, 522—524, 581—584; *оˈпинка* — 485; *ˈгоˈпинка* — 394; *ˈзапинка* — 271, 405, 501, 536, 649, 651, 652; *пˈрипинка* — 304, 308, 334, 338, 434, 494, 500; *приˈпинка* — 260, 283, 405, 462; *припиˈначка* — 403, 404; *припинˈда* — 306, 317, 320, 329, 362, 397, 437, 452 (*приˈпенда* — 259); *приˈпиндик* — 56; *приˈтулка* — 35; *заˈтулка* — 11, 51, 102, 631; *п'ісˈтелка* — 559; *просˈтелка* — 609; *пˈростик* — 38.

Без тлумачення записано лексеми: *окуˈлечка* — 485; *веˈр'ітка* — 541; *сˈтирка* — 531; *обруˈс'а* — 431; *фреим'ˈб'ій* — 437; *серˈн'іга* — 20; *ˈзад'а* — 585; *катˈр'іл'ка* — 571; *к'іˈшан'і* — 230; *ˈвопшийка* — 230; *драпˈчун* — 157; *капуˈрак* — 274; *ˈбурка* — 42, 158.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому у значенні ‘жіночий буденний одяг з двох пілок або однієї широкої, домашнього виробу з кольорової вовни, який носили замість спідниці’ засвідчено лексему *заˈпаска* (*ˈзапаска* — 121, 131, 233), у говірках південної частини тому фіксується спорадично; *заˈпаска* ‘полотняний хвартух для роботи’ — 1, 2, 4, 11, 27, 71, 72, 91, 93, 151, 267, 268.

У значенні ‘жіночий святковий і буденний одяг в одну пілку, переважно до пояса, іноді з нагрудником, шиється з домашнього полотна або з фабричної матерії’ записано лексеми *хˈвартух* (*хварˈтух* — 4, 20, 22, 141, 156, 161, 236, 297, 313, 341, 346, 348, 350, 353, 371; *хварˈтух* // *хˈвартух* — 76, 96, 213, 259, 334, 336, 356; *хˈвартук* — 47—51, 57—59, 61, 63, 66, 67, 92, 138, 143, 151, 158, 229, 231—233, 243, 245, 249, 250, 362; *хˈвартук* // *хˈвартух* — 48, 92, 133, 137, 142; *хварˈтук* — 22) — виступає суцільним ареалом у межах тому; *пеˈредник* (варіанти *попеˈредник, попеˈредниц'а, пеˈредниц'а, напеˈредник*) і *заˈв'іска* — зрідка фіксуються в усіх говорах тому; *заˈпонка* — 16, 19, 31, 34, 43, 46, 47, 56, 63, 67, 114, 119, 148, 151, 225, 228—231, 233, 248; *ˈзапон* — 24; *заˈпон* — 66; *заˈп'ілка* — 334. Записано ще лексеми: *пˈлахта* ‘жіночий святковий одяг, витканий клітинками, який носили замість спідниці’ — 19, 68, 78, 80, 162, 167, 172, 189, 345, 353; *плаˈток* ‘запаска’ — 9; *ˈдерга* «чорна або сіра» — 167; *заˈпаска* ‘шкіряна або полотняна, яку надівають шевці’ — 39.

Т. III, ч. 2. У значенні ‘вовняний жіночий одяг у вигляді пілки, якою жінки обгорталися по талії’ вживається лексема *заˈпаска* — 3, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 30, 31, 33, 37, 39, 40, 46, 47, 54, 57, 66, 72, 75, 82, 87, 89, 93, 96, 97, 99, 102, 104—106, 123, 151, 163, 175, 186, 192, 200, 206, 207, 215, 220, 223, 224, 243, 254—256, 260, 276, 279, 280, 283, 286, 287, 292, 296, 303, 305, 334, 337, 344, 351; *ˈзапаска* — 108; *заˈпасник* — 6. Лексему *заˈпаска* наведено ще у значенні: ‘фартух’ — 13, 50, 62, 223; ‘передня частина спідниці’ — 243.

У значенні ‘жіночий святковий і буденний одяг в одну пілку, до пояса або з нагрудником, який шиється з домотканого полотна або з фабричної матерії’ записано: *хварˈтух* (*хˈвартух* — 4, 25, 31, 35, 36, 39, 42—44, 54, 58, 64, 67, 71, 73, 76, 77, 79, 81, 82, 85, 92, 93, 95, 96, 98, 99, 101, 102, 104, 105, 107, 120, 121, 131, 133, 136, 137, 139, 141—145, 147—149, 152, 154, 158—160, 162, 177, 179, 185, 188, 190, 192, 195, 198, 202, 216, 218, 221, 237—239, 241, 242, 245, 246, 248, 250—255, 258, 259, 261, 273, 276, 278, 280, 282—284, 288, 290—299, 305—307, 310, 311, 313—321, 327—329, 331—334, 338—342, 348, 349, 353, 355—363, 365—370, 374; *хˈвартух* // *хварˈтух* — 9, 38, 45, 51, 74, 75, 100, 124, 125, 134, 153, 161, 172, 173, 175, 176, 178, 181—184, 186, 189, 194, 196, 197, 201, 203, 207, 222—225, 227, 256, 300, 371; *хварˈтук* — 185; *хˈвартук* — 281; *хварˈтук* // *хˈвартук* — 147, 251, 338; *кˈвартух* — 195, 216) — суцільний ареал у межах тому; *пеˈредник* — спорадично фіксується в усіх говорах тому; *попеˈредник* — 94, 100, 101, 104, 105, 192, 204, 227, 276, 282, 283, 308, 314, 316, 319—321, 323, 328, 332, 334, 340, 352, 361; *попеˈредниц'а* — 87, 140, 286, 365;

заˈв'іска — 36, 316, 317, 324, 331, 336, 346; *оˈп:иночка* — 103; *ˈтал'ійка* — 106; *нагˈрудник* (фартух з нагрудником) — 2, 223, 225; *песˈтелка* (без нагрудника) — 4, 108; *пісˈтелка* — 109, 110, 115; *ˈзапон* — 329.

Без розкриття семантики наведено лексеми: *катˈран* — 260; *ˈӡерга* — 87; *пˈлахта* — 280, 334.

63. *ˈТорба* чи *ˈтайстра*, чи *ˈкайстра*, чи ...?

Т. I. У значенні ‘полотняна торба’ вживаються лексеми: *ˈторба* (// *торˈбина*) — становить суцільний ареал у межах тому; *ˈсумка* (нове слово) фіксується спорадично в усіх говорах тому; *ˈторба* (годувати коней) передано на карті № 299.

Записано також лексеми: *ˈшан'ка* ‘невелика торбина, в яку беруть їсти’, подекуди вживається з іронією, виступає розрідженим ареалом на території східнополіського і середньонаддніпрянського говорів (на півдні середньонаддніпрянського говору трапляється досить рідко); ‘торбина школяра’ — 66, 297, 321, 342, 378, 549; ‘торбина пастуха’ — 66, 301, 332; ‘торба великих розмірів’ — 170; *бурˈд'уг* ‘торбина школяра і пастуха’ — 301, 316, 609; *ˈкайстра* (*ˈтайстра* — 28, 695, 702, 703, 707) ‘велика торба’ — зрідка засвідчується у східнополіському говорі; *с'імн'а, с'імеин'ˈка* ‘малий мішок’ — 697, 701; *с'імˈн'ачка* — 704; *ˈворочок* ‘невелика торба, донизу звужена, відтискати сир’ — 124, 253, 320, 383, 387, 589, 591, 608, 628, 782, 846, 882, 910 (у цьому ж значенні фіксується *воскоˈв іик* — 57; *оскоˈвик* — 30); *сакˈви* (171, 289, 291, 292, 330, 338, 340, 371, 372, 509, 510, 695, 709, 729) і *беиˈсаги* (712, 714, 716, 719, 724) ‘невеликий вузький мішок, у якого краї зшиті, а посередині проріз’; *капшуˈчок* ‘маленька торбина зберігати насіння’ — 286, 896; *оˈпалка* ‘великий мішок’ — 513, 695, 707; *ˈсид'ір* ‘наповнена торба’ (іронічне) — 134, 286, 294, 501, 844, 879. Відзначено: *ˈторба* (з грубої матерії), *ˈпошийка* (з тонкої) — 736; *ˈторба* (доморобна), *ˈсумка* (фабрична) — 40; *ˈсумка* (брати їсти на поле), *ˈторба* (для школяра) — 922.

Без розкриття семантики записано лексеми: *ˈроздрухи* — 695; *ˈкулик* — 37, 42, 48; *куˈлик* — 443; *каˈтонка* — 72; *каˈшулка* — 75; *тормаˈзок* — 844; *руˈкайка* — 639.

Т. II. Карта № 298: *ˈторба, цаˈн'істра, ˈтайстра, тˈрайстра, тайстˈрина;* у коментарі: *торˈбина, таˈн'істра, ˈтастра, тˈрайста, беˈсаги, ӡ'уˈбенка, ӡ'убˈлина, бˈроцак, гатіˈжак, ціˈдел'а, ˈсумка, ˈташка, гоˈпалка, воˈпалка, с'іˈмен'ка.*

Т. III, ч. 1. У значенні ‘полотняна торба, в яку беруть їжу на роботу’ лексема *ˈторба* (// *торˈбина*) виступає суцільним ареалом у межах тому; *ˈсумка* (нове слово) — зрідка теж фіксується в усіх говорах тому; *ˈсид'ір* ‘торба’ з глузливим відтінком — 73, 82, 257, 279, 342; лексеми *ˈторба* (158, 159, 249, 326, 327) і *ˈсумка* (45) засвідчено і в значенні ‘торба годувати коней’, у цьому ж значенні записано лексеми *коˈн'ага* — 40; *пихˈт'ір* — 26.

Зафіксовано також: *бурˈд'ух* ‘торба пастуха’ — 128, 143; *ˈкайстра* ‘торба пастуха’, ‘велика торба’ — 69, 71; *ˈворочок* ‘торба відтискати сир’ — 97, 171, 173, 190, 329, 333.

Без розкриття семантики відзначено лексеми: *тормоˈзок* — 141; *коˈтомка* — 33, 76.

Т. III, ч. 2. У значенні ‘полотняна торба, в яку беруть їжу на роботу’ лексема *ˈторба* (// *торˈбина*) становить суцільний ареал у межах тому; *ˈсумка* (нове слово) — спорадично теж фіксується в усіх говорах тому; записано *ˈсид'ір* — 87, 91, 165, 200.

Засвідчено ще лексеми: *ˈшан'ка* (87, 276, 283, 313) і *ˈрептух* (144, 214), *репˈтух* (124, 125) ‘торба годувати коней’; *чалˈман* ‘торба для чабана’ — 299.

Без розкриття значення записано лексеми: *ˈшан'ка* — 296, 300, 348; *ˈкайстра* — 54, 303; *ˈтайстра* — 260; *ˈтейстра* — 124, 125; *тˈрайста* — 109 (ткана); *стˈрайстра* — 121; *ˈворочок* — 102, 186; *биˈсаги* — 2, 211, 214.

64. *Скоˈтина* чи *тоˈвар*, чи *хуˈдоба, ˈбидло..?*

Т. I. У значенні ‘велика рогата худоба’ лексеми *скот* і *скоˈтина* виступають суцільним ареалом у межах тому; *тоˈвар* — зрідка засвідчується у поліських говорах, у волинському, подільському і спорадично в усіх інших говорах тому.

Лексеми *скоˈтина* (238, 240, 249, 285, 300, 330, 441, 463, 493, 497, 557, 585, 592, 683, 712, 720, 721, 747), *товаˈр'ака* (619, 644, 683, 793, 800, 824, 865, 897, 898, 906), *иоваˈрина* (287), *тоˈварина* (486) записано у значенні ‘одна тварина’, ‘корова’.

У значенні ‘всі свійські тварини (коні, воли, корови, вівці)’ в усіх говорах тому (на півночі східнополіського говору — зрідка) засвідчується лексема *хуˈдоба;* лексема *хуˈдоба* фіксується ще й у значенні ‘одяг’ — 7, 17; ‘посаг’ — 15, 97, 126, 182.

З невизначеною семантикою записано лексему *ˈбидло* — 2, 28, 54, 111, 387, 435, 502, 541, 543, 625, 637, 666, 693; *ˈбиґло* — 740, 758, 899, 900, 906; *ˈбидло* ‘дохла скотина’ — 46, 177, 194, 327, 350, 845; лексема *ˈбидло* в говірках на всій території тому фіксується як зневажлива назва людини чи тварини.

Відзначено ще: *скоˈтина* ‘корови, вівці, коні, свині’ — 266, 302, 487; *скоˈтина* ‘коні’ — 455; *ˈбиґло* ‘кози і вівці’ — 714, 876; *тоˈвар* ‘корови, вівці’ — 237, 240, 266; ‘шкіра на чоботи’ — 144, 281, 305, 332.

Т. II. Карта № 334; *хуˈдоба, скот, скоˈтина, ˈбидло, іˈм'ін'а, сˈтаток; тоˈвар, ˈмарга, марˈжина* (рогата худоба); у коментарі: *худоˈбина, бидˈлина, сˈтатки, тоˈвар'іта, н'іміˈна, таˈбун, руˈгатина, череˈда.*

Т. III, ч. 1. У значенні ‘велика рогата худоба’ в усіх говорах тому записано лексеми *скоˈтина* (// *скот*) і рідше *хуˈдоба*; *хуˈдоба* ‘назва всіх тварин, що є в господарстві’ — 67, 68, 98, 238; ‘придане’ — 14, 16, 26, 48, 58, 137.

Без розкриття семантики засвідчено лексеми: *тоˈвар* — 15, 74, 75, 82, 101, 121, 145, 177, 187, 189, 293, 295, 345, 369, 375; *ˈбидло* — 267, 278, 295; *ˈбидло* — зневажлива, глузлива назва людини — 5, 39, 75, 86, 87, 91, 371, 372.

Т. III, ч. 2. У значенні ‘велика рогата худоба’ в усіх говорах тому зафіксовано лексеми *скоˈтина* (// *скот*) і рідше *хуˈдоба; хуˈдоба* ‘всі тварини, що є в господарстві’ — 341, 355, 366.

Не розкрито значення лексем *тоˈвар* (9—12, 33, 37, 86, 92, 93, 192, 200, 286, 287, 289, 331, 338), *товаˈр'ака* (312, 320, 321, 339, 352, 360, 363), *ˈбидло* (37, 163, 363); *ˈбидло* — зневажлива, лайлива назва людини — 27, 105.

65. *ˈПівень* чи *ˈкогут*, чи *ˈкочет*, чи *ˈкокош..?*

Т. I. Карта № 319: *ˈп'івен', ˈп'евен', ˈп'іевен', пеˈтух, ˈкогут;* [пй] (<п') (*пˈйівен', пˈйевен'*); у коментарі: *пиˈвец', капˈлун, ˈкокош, ˈкочет.*

Т. II. Карта № 331: *ˈп'івен', пеˈтух, куˈгут;* у коментарі: *ˈпивен', ˈп·êвен', ˈп'іевен', ˈп'ів'ін', ˈп'івин', ˈпивец, петˈˈко, ˈкогут.*

Т. III, ч. 1. Карта № 110: *ˈп'івеин', п'іˈтух, ˈкочеит;* у коментарі: *сˈп'івен', галаˈган, ˈкогут, ˈкокош, куˈрак.*

Т. III, ч. 2. Карта № 117: *ˈп'івеин', п'іˈтух, коуˈгут, ˈкочеит;* у коментарі: *ˈкокош, хаˈз'айін, курˈкур.*

66. *Курˈча* чи *куˈря*, чи *куріˈп'я..?*

Т. I. Карта № 320: *курˈча, курчеˈн'а, куреˈн'а, куˈр'а,ципˈл'а, циплеˈн'а, пул'еˈн'а;* [ч'] (*курˈч'а*); у коментарі: *кур'іˈн'а, курупˈйа, кур'іпˈйатко.*

Т. II. Карта № 332: *курˈча, курˈчатко, курˈчук, курчиˈн'а, ˈкур'а, ˈкур'атко, куреˈн'а, ˈкур'ітко, ˈц'іпа, ˈц'іпатко, ц'іпˈл'ук, ц'іˈпук, ц'іпиˈн'а, ˈп'іт'а, ˈп(')іт'атко, ˈпул'а;* у коментарі: *ˈпискл'е, цуˈпак, ˈц'упка, ˈкурочка.*

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому засвідчено лексему *курˈч$^{(')}$а* ([ч] перед [а] < [ę] передано на карті № 16); *курч'еˈн'а* — 219, 231; *курˈч$^{(')}$онок* — 208, 341, 369, 371.

Зрідка в говірках на території всього тому фіксуються лексеми *куˈр'а* (*курˈйа* — 82; *куˈр'онок* — 26, 28; *куˈр'атко* — 27, 31, 89, 153, 178) і *ц'іпˈл'а* (*ц іпˈйа* — 70, 72, 79; *ц'іпуˈн'а* — 9; *ц'іпˈл'о-нок* — 25, 28, 40, 327, 358, 359, 371, 373); записано ще *п іскˈл'а* — 340.

Відзначено: *курˈчата* (більші), *ц'іпˈйата* (маленькі) — 73; *куˈр'а* (яке вилупилось з яйця), *курˈча* (як підросте) — 72, 113; *ц'іпˈл'а, куˈр'а* (більше) — 156, 177.

Т. III, ч. 2. Суцільним ареалом у межах тому виступає лексема *курˈч$^{(')}$а* ([ч] перед [а] < ę відбито на карті № 23); *курˈчатко* — 37, 209, 226, 250, 251, 314; *курˈчак* — 6; *кур$^{(')}$ˈч$^{(')}$онок* — 180, 185, 186, 194, 276, 300, 363.

В усіх говорах тому зрідка фіксується лексема *ц'іпˈл'а* (// *цип-л'онок*) і ще рідше *куˈр'а* (*ˈкур'а* — 4, 108, 110; *куˈр'атко* — 4, 110, 115, 314; *куриˈн'а* — 193). Відзначено також: *п іскˈл'онок* — 194, 216; *кур іпˈйа* (‘погане курча’) — 185.

67. *ˈКачур* чи *ˈселезень*, чи *ˈселех*, чи..?

Т. І. Карта № 322: *ˈселезен', ˈз'ел'ез'ен', ˈселех, ˈселег, ˈселек, ˈкачур. уˈтак;* у коментарі: *ˈселе(е^{и}, и)зин', ˈселез'ін', з'ел'е^{а}ˈз'ен', се(е^{и}, и)л(е^{и}, и)ˈзен', сеˈлих, ˈселах, ˈселиг, ˈселик, каˈчур, вуˈтак.*

Т. II. Карта № 333: *ˈкачур, ˈселезен , ˈселех;* у коментарі: *ˈка-ч'ур$^{(')}$, каˈчур, ˈкачор, ˈкачер, ˈс'ел ез ен', ˈселег, ˈсел ух.*

Т. III, ч. 1. Карта № 111: *ˈселе^{и}зе^{и}н', ˈселе^{и}х, ˈкачур, вуˈтак;* у коментарі: *celeˈзен', ˈкач'ур, уˈтак.*

Т. III, ч. 2. Карта № 118: *ˈкачур, ˈселе^{и}зе^{и}н', ˈселе^{и}х, уˈтак;* у коментарі: *ˈкач'ур, ˈкачир, ˈселезен', ˈселех, вуˈтак, ˈрекрут.*

68. *ˈКачка* чи *ˈутка*, чи..?

Т. І. Карта № 321: *ˈкачка, ˈутка, ˈутва, ˈвутка, ˈвутва;* у коментарі: *ˈвуц'і, ˈутке^{и}, ˈуток.*

Т. II. Суцільним ареалом у межах тому виступає лексема *ˈкач-ка;* записано також *ˈвутка* — 198, 650; *ˈутка* — 15, 660, 626, 627; *ˈвутва* — 652.

Т. III, ч. 1. Карта № 112: *ˈкачка, ˈутка, ˈвутка*; у коментарі: *ˈкач'ка.*

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому засвідчено лексеми *ˈкачка* і, зрідка, *ˈутка* (*ˈвутка* — 25, 93, 117, 119, 121, 140, 185, 238, 246, 247, 260, 278, 295, 308, 351, 371).

69. *Леˈлека* чи *чорноˈгуз*, чи *ˈбусел* (*ˈбусл'а*), чи *ˈбоцян* (*ˈбоцюн*), чи *бузьˈко?*

Т. І. Карта № 324: *чорноˈгуз, чорноˈвуз, ле^{и}ˈлека, леˈлеґа, ˈгайстер, ˈбусел, ˈбусол, ˈбушл'а, ˈбус'ко, ˈбоц'ун, ˈбуцел (ˈбуцол), ˈбусел' (ˈбуцол'), ˈбус'ел, ˈбус'ол, жабоˈйід, кˈлекотен', кокосˈтир;* у коментарі: *клек, ˈгайтус, ˈайіст, каˈйіст, чапл'аˈгуз.*

Т. II. Карта № 339: *чорноˈгуз̂, ˈбусел', ˈбус'ол, ˈбусен', ˈбус'он, ˈбуз'ок, ˈбус'ок, ˈбус'ко, ˈбоц'ун, ˈбоц$^{(')}$ан, боˈцок, леˈлека, кокосˈтир, веˈселик, ˈґоўл'а;* у коментарі: *ˈбусел, ˈбушил', ˈбуцел', буˈсок, буˈз'ок, ˈбуӟ'ок, ˈбуз'ко, ˈбоіцун, ˈґоўн'а, ˈґаґў, клекоˈтун, ˈ(г)айстр.*

Т. III, ч. 1. Карта № 113: *чорноˈгуз, леˈлека, леˈлеґа;* у коментарі: *ˈбушл'а, жабоˈйід, доўгоˈног, ґˈлекоте^{и}н', буˈгай вод'аˈний, ˈаіст, жураˈвел', дˈрохва.*

Т. III, ч. 2. Карта № 119: *чорноˈгуз, ле^{и}ˈлека, ˈбусе^{и}л, ˈбус'ок, ˈчапл'а, ˈайіст; ˈчапл'а* (інший птах), *чаˈпура* (інший птах); у коментарі: *ˈбоц'ун, ˈгайстер, ˈгегел.*

70. *ˈДятел, ˈятель* чи *довˈбач*, чи *ˈжолва* (*ˈжонва, ˈжовна, ˈжорва*)?

Т. І. Карта № 113: *ˈд'ател, ˈд'ател', ˈӟ'ател', ˈйател, ˈйател', ˈйатер, ˈд'ат'іл, ˈд'ат'іл', ˈйат'іл, ˈйат'іл', ˈйат'ір, доўˈбач, кл'уйˈдерево, деревокˈл'уй (деревокˈл'ук), вербокˈл'ук;* у коментарі: *ˈд'ат'ел, ˈд'ат'ел', ˈд'ат'ол, ˈӟ'атлик, ˈйатил', ˈйатлик, ˈд'адлик, ˈйадлик.*

В окремих середньополіських та полтавських говірках ‘дятел’ — *ˈжоўˈна*, в подільських та східнополтавських — *оџоˈлонка.*

Т. II. Карта № 337: *ˈд'ател$^{(')}$, ˈд'атлик, ˈџ'енџ'ул, доўˈбач, доўˈбак, ˈдоўбуш, доўˈбун, ˈдобало, ˈдобайка, ˈдобал'ник, ˈжоўна (жоўˈна), ˈкоўтач$^{(')}$ (коўˈтач$^{(')}$), коўтаˈниц'а, ґˈл'уґач, ґˈл'увак, тоўˈкач, гараˈкач';* у коментарі: *ˈґ'ател', ˈӟ'ател', ˈд'ахт'ол, ˈд'акол, ˈйатір, доˈбач, ӟ'оˈбак, ˈӟ'обла, ˈжонва, поˈкоўтач, коґуˈтач', попуˈкач, ӟ'обˈдерево, џубайдˈревко, деревоӟ'уˈбок, колоˈӟ'уб, до^{у}бо^{у}ˈруб, руˈбайло, дуˈдок, тирˈкач, коˈвал', ˈдохт'ір.*

Т. III, ч. 1. Лексема *ˈд'ател$^{(')}$* (іноді паралельно з *ˈйател$^{(')}$*) фіксується в усіх говорах у межах тому (у говірках 320, 323, 325, 331, 355, 356, 366—368, 370, 373 такого птаха не знають); варіанти *ˈд'ател$^{(')}$, ˈйател$^{(')}$* (*ˈд ат іл$^{(')}$, ˈйат іл$^{(')}$*) зображено на карті № 12 і в коментарі до неї. Записано ще назви: *ˈд'ат'ір* — 251; *ˈйат'ір* — 152; *ˈд'аку^{о}л* — 249; *доўˈбач* — 13, 86, 110, 222, 278, 305, 311; *кл'уйˈдерево* — 15, 21, 68, 72, 76, 230; *кˈл уйдерево* — 97; *кл'ун'ˈдерево* — 13, 169; *кл унˈдерево* — 69, 71, 73, 74; *деревокˈл'уй* — 127, 223; *доўбокˈл'оў* — 130, 234; *дубокˈл'оў* — 91, 186; *дубокˈл'оўка* — 98; *дубоˈнос* — 91; *носоˈдуб* — 231; *вербокˈл'оў* — 97; *вербоґˈриз* — 126; *ˈвуд'ід* — 88, 119; *ˈодуд* — 13, 271; *ˈдодик* — 24, 51, 53, 110, 125, 137, 151, 239; *оˈдолик* — 67; *ˈдохтор* — 14; *дупˈл'ак* — 267; *коˈмашник* — 69; *бџоˈлонка* — 77; *чоˈлонка* — 78; *стуˈкан* — 245; *червоˈтока* — 257.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому засвідчуються варіанти *ˈд'ател* і *ˈд'ател'*. Записано також: *ˈйател* — 5, 10, 11, 13, 18, 21, 30, 108, 287, 296, 300, 303, 354; *ˈател* — 124; *ˈйадел'* — 25; *ˈйатлик* — 2, 10; *ˈйадлик* — 3, 9; *ˈйак іл* — 43; *доўˈбач$^{(')}$* — 2, 4, 11, 12, 16, 92, 119, 153, 192, 216, 260; *ˈдоўбул* — 25; *долˈбун* — 255; *кл'уйˈдерево* — 283, 369; *ˈдере^{и}вокл'ук* — 238; *дервокˈл'уў* — 287; *кˈл уйдуб* — 262; *кл'іˈдуба* — 12; *ˈвудвуд* — 12, 14, 118, 233; *ˈводвуд* — 124, 209; *ˈодут^{д}* — 167, 182, 184, 185, 314; *ˈжолва* — 20; *ходуˈдушка* — 295; *ˈтукан* — 40; *коўˈтач'* — 108; *коˈвал* — 211; *саˈдоўник* — 203.

71. *ˈЯструб* чи *шуˈляк* (*шуˈліка*), чи *кpaˈгулець..?*

Т. І. Карта № 323: *ˈйаструб, ˈйастреб, ˈйастр'іб, ˈйастроб, ˈшул'ак, шуˈл'ак, ˈшулек, ˈшул ек, ˈшул ік, шуˈл іка, ˈкоршак, корˈшак, ˈкоршек, ˈкоршун, корˈшун, ˈкобец' (ˈкобец), ˈк ібец', ˈр'абец'.*

Т. II. Карта № 338: *ˈйаструб̂, ˈйастр'іб̂, ˈйастр'аб̂, ˈастр'аб, car полоˈвик, ˈшул'ак, шуˈл'ек, ˈкоршак;* у коментарі: *ˈкобец$^{(')}$, кригуˈлец', скригуˈлец', ˈр'абец$^{(')}$, каˈн'ук, ˈкан'а, ˈґан'а, ˈґара, ˈґол'-чик, драˈпіжник.*

Т. III, ч. 1. Карта № 114: *ˈйаструб, ˈйастре^{и}б, ˈйастр'іб, шуˈл'ак, шуˈл'ік, шул'ˈп'ік, шуˈл'іка, шул'ˈп'іка, шул'ˈга, шуˈгай, ˈкоршун, ˈкобе^{и}ц', ˈр'абе^{и}ц';* у коментарі: *ˈйаструп, ˈкоршун', шуˈга, ˈк'ібец', ˈкобчик, р'аˈбец', полуˈп'іка, шуˈл'ійка, ˈкоба.*

Т. III, ч. 2. Карта № 120: *ˈйаструб, ˈйастреб, ˈйастр'іб, ˈшуˈл'ак, ˈшул'ік, шуˈл'іка, ˈкоршун, ˈкобец', ˈк'ібец', ˈрабец'.*

72. *Гороˈбець* чи *вороˈбець* (*вороˈбель*), чи *вереˈбей*, чи *коноˈпельник..?*

Т. І. Лексема *гороˈбец'* засвідчується в усіх говорах тому, крім поліських, де послідовно записано *вереˈбей.*

Зміни сполуки *оро* в лексемі *горобець* відбито на карті № 145; розрізнення ненаголошених /о/ — /у/ — на карті № 70.

Відзначено також назви: *конопˈл'аник* — 1, 4, 20, 26, 30, 35, 36, 51, 52, 56, 64, 65, 72, 74, 81, 88, 90, 128, 133, 208, 224, 239, 272; *коноˈпел'ник* — 47, 61—63, 248, 363; *конопˈл'ук* — 28, 49; *конопˈл'анка* — 95; *жиˈвун* — 204, 206; *жиўˈкун* — 25, 234, 272; *ˈжиўчик* — 111, 471; *џим* — 275; *џиўˈкун* — 37; *проˈс'аник, кудˈрай* — 85; *кузˈдус'* — 91; *св'ірˈчун* — 25; *цв'ірˈкун* — 209; *жид* — 80, 311, 312, 921, 922; *жиˈдок* — 4, 15, 17, 19, 135, 205, 208, 507; *жиˈд'ук* — 34; *жуˈд'ук* — 96.

У говірках 1, 17, 26, 54, 56, 59, 64, 65, 79, 91, 96, 242, 243, 272 лексема *гороˈбей, вереˈбей* — назва всіх дрібних птахів, крім ластівки, ворони, сови (у нас. п. 26 перераховуються ці птахи: *конопˈл'аник, сиˈничка, жоўˈтушка, смет'уˈшок, ˈорлиц'а, уˈдуод, шпак, солоˈвей*).

Т. II. В усіх говорах тому засвідчено лексему *гороˈбец'*. Суфікси іменника *горобець* передано на карті № 144; опозицію /у/~/о/— на карті № 55.

Записано також лексеми: *конопˈл'аник* — 205; *коноˈпел'ник* — 465, 529; *колоˈпелник* — 484; *проˈс'ан'ік* — 68, 176; *прос'аˈн'ік* — 98, 105; *проˈс'ен'ік* — 653; *просеˈн'ук* — 76; *прос'аˈн'ек* — 89; *пос'ˈм'іˈт'уха* — 219, 363, 528; *см'іт'уˈшок* — 17; *сіменˈчук* — 408; *маˈзурик* — 299; *баˈраншік* — 409; *шураˈбей* — 48, 77; *птаˈшок* — 432, 433; *шˈвороб* — 629, 635, 636, 639, 640.

У говірках 75, 76, 91, 92, 96 *гороˈбец'* — загальна назва всіх дрібних пташок (у нас. пп. 75, 91 наводяться назви цих пташок: *просеˈн'ук, смеˈт'ук, корчеˈн'ук, сиˈничка, крутогоˈловик, чуˈбарка*).

Т. III, ч. 1. Суцільним ареалом у межах тому виступає лексема *гороˈбец'*. Фіксуються також назви: *вороˈбец'* — 17, 225, 248; *вороˈб'ій* — 158; *вороˈбей* — 20, 25, 28, 124, 209, 239, 278, 281, 311, 362, 374; *коноˈпел'ник* — 97; *жид* — 14, 149, 207, 317, 362, 365.

Т. III, ч. 2. На всій території тому фіксується лексема *гороˈбец*, у басейні Дніпра, в Криму і на Кубані паралельно засвідчується також дериват *вороˈбей*. У кримських і кубанських говірках паралельно з назвою *гороˈбец'* або *вороˈбей* фіксується також лексема *жид*.

73. *Зоˈзуля* чи *кукуˈличка* (*кукуˈл'ічка*)..?

Т. І. Лексема *зоˈзул а* становить суцільний ареал у межах тому (фонетичні варіанти лексеми передано на карті № 14). В усіх говорах тому зрідка фіксується лексема *куˈкушка* (у подільському говорі — спорадично, переважно в мові молодого покоління). Засвідчено також назви: *куˈкул а* — 2, 64—68, 74, 75, 122; *куˈкулка* — 435; *кукˈличка* — 181, 224; *каˈвул а* — 246.

Т. II. В усіх говорах тому зафіксовано лексему *зоˈзул'а* (фонетичні варіанти лексеми відбито на карті № 12). Записано також: *куˈкушка* — 189, 619; *куˈкучка* — 667, 669—671, 673, 674; *коˈкучка* — 664, 668; *куˈкоўка* — 678, 679, 683, 686; *ˈкукоўка* — 420, 421; *ˈкукайка* — 410, 416; *ˈкукалка* — 309; *куˈкулка* — 660.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал у межах тому становить лексема *ˈзозул'а* (зрідка паралельно фіксується назва *куˈкушка*).

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому послідовно фіксується лексема *зозˈул'а* (іноді паралельно *куˈкушка*); фонетичні варіанти лексеми *зоˈзул'а* зображено на карті № 3. Записано також назви: *куˈличка* — 186; *куˈкуˈличка* — 273, 311, 349; *куˈлик* — 200; *кукуˈвайка* — 220; *куˈкувиц а* — 273; *ˈкукатка* — 12; *ˈкуколка* — 204.

74. *Гаˈд'ука* (*гад, ˈгадина*) чи *пасˈкудниця*, чи *поˈганка*, чи *ˈгашка*, чи *єˈхида*, чи *пеˈкельниця*, чи *сороˈкуля..?*

Т. І. В усіх говорах тому послідовно фіксується лексема *гаˈд'ука*, спорадично — *гад, ˈгадина* (переважно з ремаркою «лайливе») і *зм іˈйа*. Записано також: *пасˈкудниц'а* — 89, 209, 313, 615, 620, 645, 666, 708, 774, 865; *пасˈкуда* — 269, 409, 645; *ˈпадал$^{(')}$ниц'а* — 225, 249, 251, 469, 725; *ˈпадалка* — 251; *поˈганка* — 22, 33, 40, 198, 199, 225, 238, 620, 704, 774; *вереˈтил ниц'а* — 24, 30, 50, 247, 284, 432, 477, 480, 487, 545; *вереˈт ул'н іца* — 22, 236; *вереˈт'он'іца* — 47, 56, 59; відзначено: *вереˈт он іца* — вид гадюки: сліпа, жовтуватого кольору — 47, 50, 477, 480; *вереˈт'ілка* — 350; *йеˈхида* — 314, 774, 865; *земˈл анка* — 708; *куˈз'ул'а* — 921; *куˈз'ул'ка* — 284, 677; *підстрічанка* — 611; *пеˈкел ниц'а* — 774; *лаˈзуха* — 703; *ˈгатка* — 774; *уˈжака* — 185, 359, 361; *м'еˈд'анка* — 545; *м'ідˈниц'а* — 487; *ˈпашчурка* — 115; *ˈдоўга* — 708, 715, 733; *с'ˈл'івен'* — 15, 96; відзначено: *сˈл'ів'е^{а}н'* (невеличкий плазун, кольору міді, не отруйний) — 96.

Т. II. Лексема *гаˈд'ука* становить суцільний ареал у межах тому, назви *гад, ˈгадина, зм'іˈйа* (переважно з ремаркою «лайливе») засвідчуються спорадично в говірках теж на території всього тому. Записано ще: *пасˈкудниц а* — 70, 154, 168, 415, 484; *пасˈкудниц'і* — 230, 262, 264; *пасˈкун:ик* — 415; *пасˈкуда* — 71, 269, 344, 364, 448, 451, 460, 467; *ˈпадалниц а* — 33, 80, 123, 125, 149, 165, 212, 219; *ˈпадалиц'а* — 150; *ˈпадалка* — 140; *ˈпаданик* — 5; *ˈпадал$^{(')}$ник* — 7, 141, 330; *ˈпадалиц$^{(')}$* — 126, 131, 331; *вереˈт'іл'ниц'а* — 167, 176; *вереˈт'іл ниц і* — 263; *вереˈт'ул н'іца* — 68, 69; *сˈлимин'* — 34, 59, 67, 69, 651; *сˈлив'ін'* — 51; *сˈлівен* — 74; *сˈлипин'* — 37, 41; *сл'іˈпон'а* — 443, 445, 447; *сл'іˈпачка* — 441; *сл'іˈпак* — 442, 445; *поˈганка* — 440, 447, 452, 481, 484, 488; *пагаˈн'ука* — 102; *пугаˈнина* — 520; *негоˈд'айка, неˈгудниц'а* — 70; *бесˈтидниц'а* — 468; *парˈшийка* — 168; *коˈзачка* — 478; *сˈкуза* — 553; *жеˈриц'а* — 452; *чуп'ідˈлайка* — 455; *лаˈз'учка* — 499; *миˈд анка* — 4, 5, 651; *ˈдоўга* — 488, 503, 507, 520; *поˈжарник* — 443, 447; *глаˈдун* — 481; *вод'аˈник* — 442. Відзначено: *падаˈл'ух* (сліпа гадюка) — 292; *сˈл'евен'* (сліпий) — 92; *сˈл'імен'* (мідянка) — 642; *сˈл'імен'* (червона гадюка) — 649; *вереˈт'ул'ниˈца* (тонка, червона, кусається) — 92, 212; *ˈпадалник* (сивий, блискучий, з ядом) — 135; *ˈпадалиц'а* (найнебезпечніша) — 160; *ˈгадина* (самиця), *гаˈд'ука* (самець, ядовитий) — 271; *гаˈд'ук* (червоний) — 276: *ˈпадалична гаˈд'ука* (жовта) — 318.

Т. III, ч. 1. Суцільним ареалом виступає лексема *гаˈд'ука*, спорадично в говірках на території всього тому засвідчуються лексеми *гад, ˈгадина, зм'іˈйа* (переважно з ремаркою «лайливе»). Записано також: *жоўтобˈр ух* — 318, 355; *пасˈкудниц'а* — 282; *пасˈкуда* — 285; *йеˈхида* — 282, 285; *ˈгаџжа* — 217; *поˈганка* — 60, 120, 156, 157, 282, 308; *ˈм'ід'анка* — 39; *мед'аˈниц'а* — 26; *м'ідˈн'ачка* —

24; коˈз'ул'а — 63. Відзначено: гаˈд'ука (з чорною головою), м'ідˈн'ачка (з жовтою) — 24.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому послідовно засвідчується лексема гаˈд'ука і спорадично гад, ˈгадина, зм'іˈйа. Записано також: жоўтобˈр'ух — 55, 298, 303, 338, 339, 342, 356; жоўтобˈр'уха — 67; пасˈкудниц'а — 30, 87, 105, 140; пасˈкуда — 194; поˈганка — 87, 194, 285, 363, 367; йеˈхида — 87, 194, 260; йеˈхидна — 340; меˈд'анка — 239; сороˈкул'а — 192.

Назву жоўтобˈр'ух засвідчено з ремарками: «велика отруйна гадюка» (339), «більший за гадюку, до 2 м, ловить мишей, нешкідливий» (338), «неотруйна гадюка» — 342.

75. ˈБілка чи виˈвірка (вевеˈриця), чи кацаˈбурка (кацаˈбірка), чи цуˈбірка..?

Т. І. Карта № 318: ˈб'ілка, ˈбилка, ˈб'елка, ˈб'іелка, ˈбелка, ˈбиелка, б(')ˈйілка, бˈйилка, б(')ˈйелка, бˈйіелка, ˈв'ів'ірка, ˈвив'ірка, в'іˈв'ірка, виˈв'ірка, ˈв'іўˈйурка, ˈвиўйурка, ˈвив'урка; у коментарі: ˈбылка, ˈб'іелка, коˈтирка.

Т. ІІ. Карта № 330: ˈб'ілка, ˈбилка, ˈб'елка (ˈбелка), ˈб'іелка, б'іˈлиц'а, биˈлиц'а, ˈв'ів'ірка, ˈвив'ірка, воˈв'ірка, ваˈв'ірка, вавˈйорка, вивˈйурка, в'івˈйурка, йевˈйурка, ˈвивириц'а, ˈвевириц'а, лаˈвирка, йаˈв'ірка, йаўˈйірка, оˈв'ірка, кацаˈб'ірка, косˈтирка, лôскоˈр'іх, ˈмин ка, ˈласичка, ˈмôўкушка; у коментарі: бˈйелка, б'іˈличка, вивˈйорка, виˈв'урка, лиˈв'ірка, косˈтыр, роскоˈр'іх.

Т. III, ч. 1. Суцільним ареалом у межах тому виступає лексема ˈб'і('е)лка. Записано також: ˈласочка, ˈласиц'а — 41; ˈвив'ірка — 201; воўˈчок — 300.

Т. III, ч. 2. Лексема ˈб'і('е)лка становить суцільний ареал у межах тому. Засвідчено також: ˈвивірка — 5, 6, 14, 19, 216; в'івˈйурка — 289; веивеиˈриц'а — 119; д'іˈгор («якийсь звірок рудий, з пухнастим хвостом») — 111.

76. Муˈрашˈки, муравˈлі, муˈраˈхи чи комашˈня, чи..?

Т. І. Карта № 326: муˈрашки, муˈрайки, муˈрахи, мураўˈйі, коˈмашки, коˈмахи, комаˈр'і; у коментарі: мурашˈки, моˈрашки, муравˈки, муравˈл і, муравˈйіе(е, і), мураˈв'ін'е, муравˈйа, муравˈл'а, муравˈліе(і), моравˈйі, комашˈки, куˈмашн'а, комаˈри, жиˈвул'ки, ˈмошки, ˈмошка, мошˈка, мурашˈн'а, муˈрашин :е, мураˈши, коваˈл'іе, паˈримуткі, пеˈримути, ˈмуц'іˈки, жаˈримотки, паˈлимотки, таˈламутки, пореиˈмуди, деˈнисики, ˈрудики, таˈтари, солˈдатики, козачˈки.

Т. ІІ. Карта № 340: мурашˈки, муˈрах'і, мураўˈл'і, мураˈл'і, мур'анˈки, муранде́ˈл і, муˈранґл'і, муˈр'ашки, муˈр'ахи, муˈр'анки, ˈмухариц'і, коˈмах'і, комашˈн'а, комаˈр'і; у коментарі: мурашчˈки, мор'ачˈки, мˈрач'киі, моруˈл'ачкы, мурайˈкиі, муˈрˈйахи, мураўˈйі, мур(')ан'ˈки, мурˈйанки, мурˈван'кы, муˈрал'ки, мурˈван'і, муˈранл'і, моˈрадл'і, моˈронґл'і, муˈрашк'і, мураˈхи, ˈмурахи, ˈмур"анки, паˈлимоди, паˈломудн'і, желеˈмуд'î, параˈмури, ˈдирл·ици, киндˈрици, шендˈрици, шк'індˈрици, йендˈрици, бîздˈрицi, дˈрицi, коваˈл'і, кузиˈлиц'і, мˈлейкі, черˈвінці, ˈпол'ки, пароˈйайі, каˈцаби.

Т. III, ч. 1. Карта № 115: мурашˈки, мураўˈки, мураўˈйі, мураўˈйа, мураўˈл'і, мураўˈл'а, комашˈки, комашˈн'а; у коментарі: муˈрашки, муˈрашка, муˈрахи, муˈрайки, мурайˈки, мураўˈйа, муˈраўйа, коˈмашки, коˈмашн'а, комаˈр і, мурашˈн'а, муравˈйата, мушкаˈра, буˈкашки.

Т. III, ч. 2. Карта № 121: мурашˈки, муˈрахи, мураўˈки, мураўˈйі, мурашˈн'а, комашˈки, коˈмахи, комашˈн'а, комаˈр'і; у коментарі: муˈр'ахи, муˈр'ех'і, муˈрафи, мураўˈл'і, мураўˈн'і, мураˈв'і, мураˈвики, муˈрайки, коˈмарики, коˈмашки, комахˈн'а, мураˈва, мураўˈйа, мораўˈйа, мураˈв'а.

77. Жук-ˈолень чи роˈгач (роˈгаль), чи розсоˈхач, чи тур, чи буˈгай..?

Програма передбачала, очевидно, виявлення назв жука-оленя (Lucanus cervus), однак як з об'єктивних (цілком можливо, що в тій чи іншій говірці мовляни не розрізняють різних видів жуків і всіх їх передають однією назвою, наприклад, жук), так і суб'єктивних причин (вади запису) тепер неможливо точно зідентифікувати зафіксовані назви через відсутність докладних тлумачень їхнього значення. Лише в окремих випадках на підставі контексту, в якому наведено ту чи іншу лексему, і поодиноких ремарок можна припускати, що записані назви стосуються таких різних видів жуків, як: жук-олень (Lucanus cervus), жук-носоріг (Oryctes nasicornis), хлібний жук або кузька (Anisop lia austriaca), польовий хрущик (Anomala dubia), кравчик звичайний або головач (Lethrus apterus), малий носоріг (Sinodendron cylindricum), оленка (Epicometis Hirta) та ін. Тому нижче наводяться лише зафіксовані лексеми із зазначенням території їхнього поширення.

Т. І. Лексема жук утворює розріджений ареал у межах тому; роˈгати(й) жук, жук роˈгати(й) — теж розріджений ареал у межах тому; рогоˈвий жук — 514, 521; ро(а)ˈгач — також розріджений ареал у межах тому; ро(а)ˈгал — 246 (// роˈгач), 282, 435, 832, 882; роˈган' — 371, 416, 420, 421, 576, 580 (// роˈгач), 613; роˈган — 666, 825; роˈгул'а — 371, 533; роˈгатник — 497; роˈгай — 532; руоˈгачка — 224; жук з ˈрогом — 6, 7, 46, 55, 56, 60, 66, 110, 275, 321, 355, 680, 681, 886, 895, 898, 908; жук з роˈгами — 22, 42, 51, 67, 70, 96, 238, 249, 276, 307, 357, 361, 375, 376, 391, 406, 476, 514, 518, 520, 535, 557, 590, 609, 644, 796, 849, 859, 864, 866, 867, 869, 888; жук-роˈгач — 8, 9, 13, 22, 54, 60, 81, 84, 89, 90, 95, 108, 121, 124, 143, 151, 154, 196, 229, 256, 259, 262, 278, 297, 307, 308, 316, 317, 325, 340, 342, 347, 348, 356, 362, 366, 370, 386, 389, 393, 443, 515, 538, 542, 546, 552, 559, 561, 565—567, 583, 588, 594, 605, 609, 612, 643, 645—647, 658, 659, 679, 706, 718, 764, 771, 775, 781, 801, 815, 823, 824, 829, 841, 842, 855, 868, 895, 896, 899, 901—903, 911, 913; жуˈчок-роˈгачик — 887; жук-роˈган' — 800, 826, 828; жук двухˈроги(й) — 251, 678; жук веиликоˈрогий — 568; жук-капусˈн'ак — 515; буˈгай — розріджений ареал у межах тому; вод'аˈний буˈгай — 560; буˈгайчик — 903; бугаˈйец' — 898; жук-буˈгай — 278, 515, 566, 647, 839, 851, 854, 879; бик — 166, 229, 476, 652; биˈчок — 314; жук-бик — 389; віл — 291, 399; жук-віл — 399; ˈволик — 10, 82, 85, 291, 408, 844, 872, 877, 881, 916; жук-ˈволик — 818, 819; коˈрова — 161, 165—167, 187, 188, 478, 921; коˈройка — 168, 489, 507; жук-коˈройка — 807; жук-коˈрова — 186, 206, 274; ˈбожа коˈройка — 724, 789, 791, 819; ˈоˈлен' — 126, 213, 254, 311, 459, 477, 615, 793, 866, 868, 882, 906; жук-о(а)ˈлен' — 15, 21, 123, 182, 204, 227, 269, 330, 345, 362, 369, 374, 377, 388, 389, 545, 567, 596, 606, 611, 623, 630, 643, 649, 670, 671, 679, 781, 803, 812, 817, 818, 828, 839, 842, 852, 869, 870, 875, 878, 891, 900, 908, 911; тур — 374, 385 (// туˈриц'а), 387—390 (// туˈриц'а), 392, 394 (// туˈриц'а), 395, 397, 412, 413, 417, 418, 419 (// туˈриц'а), 423, 425, 430, 558, 560, 571, 627 (// туˈриц'а), 632, 637, 650, 653—655, 662—665; туˈриц'а — 422; ˈтурок — 411, 414, 416, 422; жук-тур — 625; шˈчі(и)пайка — 1, 4, 97, 198, 203, 217, 218, 221, 223, 224, 226, 227, 232, 280, 282, 284, 289, 297, 298, 431, 441; жук-шчиˈпайка — 341; шˈч'іпка — 237; шчиˈпец' — 68; о(а)ˈленка — 116, 171, 173, 182, 253, 286, 291, 296, 331, 378, 406; жук-оˈленка — 76, 300, 379, 890; ˈбаба-оˈленка — 281; носоˈрі(о, и)г — 43, 286, 394, 560, 637, 669, 684, 827, 873; жук-носоˈрог — 43, 797; жук-одноˈро(і)г — 374, 684; одноˈріг — 669; одноˈрогий жук — 669; хрушч — 5, 21, 39, 84, 178, 322, 479, 889, 905; жук-хрушч — 662; хрушч роˈгатий — 543; тарˈган — 232, 250, 265, 450; тараˈкан — 111; ˈпетрик — 294, 295 (// ˈпетер), 296; роˈгатий ˈпетрик — 293; гнойоˈвик — 322, 667; гнойоˈвик руˈдий — 164; гноˈйак — 901; жук-гнойоˈвик — 393; ˈкузка — 524, 772; ˈкузка роˈгата — 489; жук-ˈкуз'ка — 902; жук-ˈкузочка — 525; жук-коˈза — 399; куˈр'атник — 191, 195; курˈч(')атник — 183, 497, 500, 583, 586; жук-курˈчатник — 759; курчоˈдуш — 767, 780, 782; коуркоуˈдуш — 779; куркоˈдав — 783; курчоˈдав — 798, 802; куроˈйід — 677; короˈйід — 812; ношˈні(и)ц(')а — 27, 84, 128 (// начˈница); розˈсохач' — 160; красаˈвал'нік — 100; вирибˈйатник — 189; реичн'ˈдач — 469; кˈрайчик — 708, 870, 881; жук-кˈрайчик — 674, 862; скˈрипка — 84; музиˈкант — 21; жук-коˈвал' — 78; кузˈн'ец — 133; дегˈт'ар — 133; ˈбаба зеиˈл'ізна — 38; жук-кл'ешч — 48; жук-іˈван'ка — 57; прус — 82; жук-рак — 225; ˈл'ел'ак — 203; йаˈйешник — 248; ґоˈґол — 287; сˈвинка (з'їдає буряки) — 374; свиˈн'а — 905; жук-стриˈгун — 902; ˈмайка — 305, 915; жук-ˈмайка — 31, 889; козаˈчок — 857; жук-козаˈчок — 857; жук-моˈгил'ник — 857; жук-сіˈкач — 894; жук-ˈтутеилиц'а — 894; жук-проˈс'анка — 894; жук-проˈс'аник — 915; леˈт'учка — 893.

Т. ІІ. Лексема жук становить розріджений ареал у межах тому; роˈгатий жук — 90, 93—95, 103, 104, 650; ро(у)ˈгач — розріджений ареал у межах тому; роˈгач — 573; роˈгаш' — 407; роˈгат' — 409, 609; ˈроˈг(ґ)ал' — 131, 165, 173, 311, 314, 336, 341, 352, 359, 416; жук-ˈроґал' — 309, 312; роˈгак — 419; роˈгал'ка — 421; роˈгачка — 427; роˈгул'а — 156, 471; жук з роˈгами — 42, 77, 79, 80, 92, 100, 101, 145, 177, 181, 369, 650; жук-роˈгач — 96, 97, 106, 122, 175, 206, 644, 687; жук-хаˈбал' — 462; жук-муˈзика — 84, 87, 89; жук-цупˈйетник — 120; жук ˈчорний — 55; бу(о)ˈгай — 5, 52, 58, 70, 130, 148, 152, 161, 168, 183, 187, 201—203, 207, 210, 227, 246, 250, 253, 254, 256, 272, 280, 291, 306, 307, 316, 318, 328, 332, 333, 339, 340, 344, 345, 349, 350, 355, 356, 364, 367, 375, 400, 435, 436, 438, 465, 466, 470, 472, 495, 497, 498, 502, 505, 506, 509, 517, 524, 531, 532, 533, 550, 554, 556, 567, 581, 583, 655, 657, 664; жук-буˈгай — 91, 102; буˈйен — 2, 3, 10, 25; буˈйак — 408, 416, 664; буˈйе — 61; би(ы)к — 21, 110, 130, 154, 161, 246, 256, 280, 283, 299, 316, 318, 329, 333, 340, 435, 470, 532, 543, 553, 655, 664; ˈдикий бик — 289; ˈб'іка — 423, 450, 458; ˈбожий биˈчок — 552; в'іл — 470; ˈбожий в'і(у)л — 453, 472; ˈволик — 456, 461, 487, 490, 491, 507, 521, 587; ˈбожий ˈволик — 456, 459, 473—475, 477, 491, 507, 511—513, 515, 518, 519, 558, 559, 585; коˈрова — 123; ˈдика коˈрова — 289, 304, 684; коˈройка — 151, 325, 360, 487, 508, 576; коˈровиц'а — 149, 160; ˈбожа коˈройка — 317, 361, 473, 491, 521; ко(у)ˈз'ол — 63, 72, 128; коˈзел — 32; коˈза — 72; куˈзул'і — 308, 469; коˈзул'ка — 439; роˈгата коˈз"ул'а — 88; ˈкузка — 387; лоˈша — 72; шˈчі(и)пай(л)ка — 24, 125, 134, 144, 160, 167, 172, 179, 190, 200, 212, 218—220, 223—225, 258, 626; ˈшипайка — 176; шˈчивайка — 221; шчиˈпак — 665, 678; шчіˈпалник — 165; ˈол(')е(и, і)н' — 30, 33, 88, 119, 127, 162, 191, 259, 270, 273, 276, 301, 397, 424, 455, 464—467, 489, 516, 522; оˈл'ен' — 6, 71—73, 391, 394, 436; ˈйел(')ен' — 78, 672а, 686; жук-ˈолен' — 18; жук-ˈйел ен' — 241, 471; слиˈмак — 284—288, 319; слимˈбак — 473; маˈйі(у)йка — 56, 69, 75, 76, 121; хрушч — 467, 489, 669, 680; курˈчатник — 157—159, 181, 186, 192, 193, 215; жук-курˈч'етник — 126; куроˈдуш — 83; ко(у)ˈвал' — 258, 261, 274, 663, 668; оˈл·енка — 483, 588; жук-гоуˈленка — 129; медˈведик — 329, 509, 583, 613, 615; ведˈмедик — 548; медвеˈд'ух — 266; коˈзак — 683; роˈгатий коуˈзак — 54; куˈзака — 44; коˈзач'ка — 510; шваб — 230, 232; шваб ґараˈґон — 252; бумˈбар' — 406, 409, 414; бумˈбак — 426; боˈґар — 430, 431, 449, 455, 457; ˈсарвош ˈбоґар — 429; брынˈдас — 442; брынˈдак — 427, 447; рен'ˈгач — 399; рен'ˈґач — 562, 687; смерˈд'ух — 320, 605, 606; ґаˈзул'а (всякий жук) — 523, 526; ˈжидик — 573, 608; лyос' — 63, 64; лоˈс'ос — 72; ночˈл'і(и)ца — 74, 77; ночˈница — 65; сеарˈна — 308, 495; сеирˈн'ук — 242; золоˈтий р'іг — 51; прус — 60; зал'ізˈница — 66; ˈл'ел'ек — 99; куˈмаха роˈгата — 116; (за)жеˈл'ізна ˈбаба — 123, 150; сиˈсак — 271; пукˈр'ійник — 280; чирˈва — 283; череˈбоґар' — 672; хоˈховак — 670; ˈтучка — 643; ˈґузак — 633; тарˈган — 468, 500; ˈжубела — 484; деирˈчун — 292; шкурˈлак — 299; ˈвоўчик — 333; стуˈнога — 343; гімноˈрий — 358; ˈвовад — 436; ґорґоˈлиц'а — 447; ґерґиˈлиц'а — 520; ˈкибел' — 463; баˈбака (всякий жук) — 481; доˈʒул'а — 488; ґоˈдар' — 489; цв'ірˈˈкун — 517; карчаˈни — 520.

Т. III, ч. 1. Лексема жук фіксується в усіх говорах, роˈгатий жук — також утворює розріджений ареал у межах тому; ˈмайс'кий жук — 17, 124, 182, 260, 289, 344, 345, 361, 362; кˈрасний жук — 122; наˈвозний жук — 147; вод'аˈний жук (з одним рогом) — 371, 374; ˈчорний жук — 159, 238, 249, 250, 327; ˈрижий жук — 167; ро(а)ˈгач(') — 7, 20, 26, 33, 43, 51, 59, 60, 80, 82, 84, 89, 91, 96, 97, 100, 107, 114, 118, 126, 127, 133, 138, 149, 166, 171, 174, 175, 178, 183, 201—203, 210, 215, 216, 218—222, 225, 227, 230, 234—236, 238, 246, 247, 258, 267, 271, 280, 284, 285, 292, 297, 300, 306, 309, 311, 334, 345, 359, 361, 366, 374; роˈгачик — 164, 169, 170, 260; роˈган' — 76; роˈгал' — 222, 354; роˈгатка — 248, 326; жук-роˈгатка — 230; жук-роˈгач(') — 35, 36, 38, 46, 70, 72, 74, 75, 77, 83, 105, 109, 111, 114, 124, 136, 137, 142, 151, 174, 179, 186 188, 191—193, 195, 20[illegible], 209, 216, 224, 242, 244, 246, 247, 256, 260, 266, 2[illegible]8, 271, 273, 275, 278, 281, 299, 300, 308, 311, 341, 350, 352, 353, 358, 366, 375; жук-рогаˈчій — 94; жук-роˈган' — 15; жук з ˈрогом — 158, 168, 170, 252, 261, 263, 351; жук з роˈгами — 34, 165, 173, 231, 317, 373; буˈгай — 69, 92, 107, 115, 125, 129, 132, 141, 144, 149, 164, 173, 185, 209, 213, 231, 233, 234, 263, 270, 272, 273, 276, 277, 282, 285, 291, 292, 307, 309, 313, 315, 337, 339, 344, 346, 347, 354; жук-буˈгай — 82, 196, 256, 262, 271, 273, 279, 313, 332, 334, 335, 342, 343, 374; в'іл — 334; ˈвол(·)ик — 147, 149, 153, 261, 337, 344, 345; жук-ˈволик — 343, 344; коˈройка — 44, 256, 350; ˈбожа коˈройка — 350; ˈо(а)ˈл(·)ен' — 29, 149, 164, 169, 170, 204, 253, 293; жук-ˈолен' — 26, 89, 187, 217, 242, 264, 296, 334, 340, 360; о(а)ˈленка — 9, 79, 187, 292; жук-оˈленка — 191; тур — 18, 26, 69, 89; жук-тур — 71; ˈносоˈро(і)г — 171, 267, 289, 334, 344; жук-носоˈро(і)г — 181, 259, 288, 322; ˈмайка — 72, 256; жуˈчок ˈмайка —

187; ˈкуз'ка — 334; жук-ˈкуз'ка — 57, 78, 137, 256, 334, 338; хрущ$^{(')}$ — 111, 118, 253, 256, 305, 318; де^{и}рˈкун — 256; вов'ˈчок — 22; гнойоˈвик — 37; наˈвозник — 344; довгоˈносик — 340; жук-довгоˈносик — 345; вуˈсач' — 152; жук-короˈйід — 256; шмел' — 246; чм'іл' — 164; жук-шˈчипчик — 174; жук-коˈсарик — 176; жук-го^{у}лубˈйатни^{е}к — 198; ве^{и}рбоˈвик — 211; світл'аˈчок — 257; тараˈкан — 337; солˈдатик — 256.

Т. III, ч. 2. Лексема жук становить розріджений ареал у межах тому; роˈгатий жук — 83, 84, 86, 154, 168, 177, 227, 250, 280, 284, 286, 288, 298, 316, 339, 371, 374; жуˈчок — 136; роˈгач$^{(')}$ — 2, 3, 5, 6, 9—12, 14—17, 22, 26, 30, 38, 40, 50, 60, 62, 63, 67, 72, 81, 85, 95, 109, 112, 124, 128, 131, 139, 151, 159, 162, 175, 179, 182, 187, 192, 195, 198, 200, 205, 207, 236, 248, 251, 255, 258, 259, 260, 273, 286, 312, 317, 322, 324, 328, 329, 331, 340, 355; роˈгал' — 61; роˈгачик — 103, 188; жук-роˈгач$^{(')}$ — 19, 35, 38, 52, 79, 83, 95, 99, 100, 123, 124, 126, 131, 158, 160, 161, 168, 180, 199, 210, 217, 222, 251, 258, 261, 282, 313, 351, 359, 361—363, 367, 372; жук-роˈгал' — 298; жук-роˈгаче^{и}к — 68, 303; жук з ˈрогом — 76, 78, 235, 283, 338; жук з роˈгами — 102, 144, 178, 215, 236, 242, 283, 298; ˈчорний жук — 69, 111, 201; жук вод'аˈний — 178, 301, 327; жук веˈликий — 307, 315; буˈгай — 19, 22, 26, 30, 32, 34, 36, 49, 52 (водяний жук), 83, 91, 104, 106, 119, 120, 131, 132, 151, 152, 163—165, 167, 172—175, 177, 179, 180, 183, 185, 187, 190, 192—196, 200, 207, 209, 221, 234, 240, 255, 259, 260, 302, 314, 319, 346, 347, 365; бугаˈйец' — 37; буˈгайчик — 86; жук-буˈгай — 54, 100, 101, 105, 133, 175, 178, 330; жук-буˈгайчик — 90, 290; вод'аˈний буˈгай — 73; буˈгач — 200; в іл — 29; ˈволик — 64, 93, 200, 254; жук-ˈволик — 105; биˈчок — 29; коˈройка — 95, 96, 140, 152, 153, 157, 159, 165, 179, 188, 196, 239, 245, 246; ˈбожа коˈройка — 9, 27, 165, 175, 191; коровˈйак — 176; жук-коровˈйак — 176; коˈройки з ˈрожками — 24; ˈолен' — 117, 255, 256; жук-ˈоле(и^{е})н' — 31, 58, 92, 150, 151, 176, 177, 192, 202, 260, 278; оˈленка — 256, 300; жук-оˈленка — 300; тур — 174, 185, 303, 365; носоˈрог — 13, 18, 131, 334, 340; жук-носоˈро(і)г — 130, 141, 299, 310, 352; ˈмайс'кий жук — 140, 253, 258, 261, 280, 281, 321; кˈрайчик — 19, 225; жук-кˈрайчик — 375; кˈрайчик-жук — 56; наˈвозний жук — 281, 301; медˈведики — 11, 12; войˈчок — 139, 141; жук-войˈчок — 134; смирˈд'ух — 110, 115; ˈченч'ик — 86; тараˈкан — 201; тарˈган — 215; хрущ — 210; ˈбаба роˈгата — 283; кл·ещ — 288; воˈн учкі — 301; вербоˈйід — 303; бздун — 334.

78. Писˈкар (пісˈкар) чи пічˈкур, чи ˈкоблик (сˈкоблик), чи стовˈбець, чи піскоˈзуб, чи боˈбир, чи биˈча (биˈчок)..? Треба з'ясувати (як і далі №№ 79, 80), чи це назви одної породи, чи різних риб?

У відповідях на це запитання, як і на два наступні, немає достатніх відомостей, які дозволяли б з певністю ідентифікувати ту чи іншу назву з тим чи іншим видом риби. Зустрічається позначення однією лексемою двох, трьох і більше видів риб чи, навпаки, позначення одного виду риби двома-трьома лексемами. Трапляються також випадки нерозрізнення в деяких говірках певних видів риб.

Наявні в записах ремарки здебільшого виділяють лише одну-дві індивідуальні ознаки позначуваних видів риб і не охоплюють всіх компонентів лексичного значення зафіксованих номінативних одиниць. З уваги на це подане нижче групування записаних лексем за їхньою семантикою носить значною мірою умовний характер.

Т. І. У значенні 'риба, яка живе в піску (при дні)' вживаються лексеми: биˈчок — 281; п ісˈкар$^{(')}$ — 555, 599, 888, 901; писˈкар' — 870 («у болотистім місці»); боˈбир — 675; п ічˈкур — 457; ˈкоблик // ˈкойблик — 471; 'колюча риба': боˈбир (буˈбир) — 173, 288, 532, 565; йароˈш'і — 173; п'ісˈкар — 288; биˈчок — 555, 618; 'головата риба': би(и^{е})ˈч$^{(')}$ок — 100, 173, 316, 381, 411, 464, 476, 536, 644, 859; боˈбер — 328; 'невелика (мала), тонка риба': пи(і)сˈкар$^{(')}$ — 100, 178, 377, 381, 399, 400, 494, 660, 868; пи('і, е, і^{и})чˈкур — 173, 227, 233, 239, 287, 379, 501; п'ісˈкун — 424; п'ісˈкур — 472; бо(о^{у}, у)ˈбир — 354, 357, 358, 362, 379, 390, 400, 419, 422, 524, 541, 858, 866, 875; буˈбирчик — 422; бубиˈрец' — 859, 868; биˈчок — 427, 497, 537, 859, 868, 898, 905; ˈкоблик — 440, 450, 459, 705, 737; ˈкойбел' — 775; кобˈл'і — 776; ˈбобур — 535, 542; 'біла риба': пе^{и}сˈкар — 54; п ісˈкур — 902; пˈл'іточка — 340; 'сірувата риба': пе^{и}чˈкур — 54; боˈбир' — 419; 'ряба риба': ˈкоблик — 705; печˈкур — 316; ноˈс'ур — 340; 'чорнувата риба': буˈбир — 357, 411; биˈчок — 902; пічˈкур // п'ічкуˈрец' // ˈбобрик — 527; 'товста (кругла) риба': ˈкоблик, ˈкобл'і — 494; ˈбобур — 535; буˈбир' — 633; боˈбир — 646; п'іч'ˈкур — 858; биˈчок — 905; 'морська риба': биˈчок — 421, 684, 774, 902; 'річкова риба': п'іскуˈрец' // каˈчалочка — 902; 'риба без луски': п'ечˈкур — 41.

У записах з ряду нас. пп. зазначено тільки, що наведені в них лексеми позначають різні види риб: пе(і)чˈкур, стойб(п)ец' (сˈтойбчик) — 56, 229, 303; пе(и, 'і)чˈкур, биˈчок — 63, 89, 125, 127, 138, 153, 332, 426, 501, 544; п'е(і)чˈкур, боˈбир (бобр, баˈбир, ˈбобур) — 66, 69, 531, 535; печˈкур, пе(і)сˈкар — 133, 178; печˈкар, ˈп'іскайка — 163; пічˈкур, ˈкоблик — 433, 436, 440; биˈчок, ˈкоблик — 509; п'і(е, и)сˈкар$^{(')}$ (п'ісˈкун, п'ісˈкур), буˈбир (боˈбир$^{(')}$, баˈбор) — 72, 378, 383, 389, 399, 632, 659, 663, 829; пі(и)сˈкар$^{(')}$, биˈчок — 427, 428, 594, 599, 680; писˈкар, боˈґир — 93; пе(і)сˈкар, вискоˈзоб — 91; п ісˈкар, бубиˈрец' — 623; п ісˈкар$^{(')}$ // печˈкур, биˈчок — 168, 404, 921; п'ісˈкун // п'ісˈкур, буˈбир' — 659; п"ісˈкун // п'ісˈкар', биˈчок — 607; бо(о^{у}, у)ˈбир$^{(')}$, биˈчок — 357, 536, 585, 601, 850—852; п'ісˈкар // п іскоˈзоб, стойˈбец — 550; п ічˈкур, буˈбир // йорж — 398; буˈбир // биˈчок, стойˈбец — 602; п ісˈкар // ˈкоблик, пуˈкасик — 510; бо(у)ˈбир, пи(і)сˈкар, биˈчок — 390, 528, 530, 550, 560, 873; п ісˈкун // п ісˈкар, биˈчок — 607; песˈкур, віскоˈзуб, биˈчок — 90; п'ічˈкур, бо^{у}ˈбир (ˈбобрик), биˈчок — 379, 527; буˈбир, биˈчок, верхоˈвидка — 532; вйун, буˈбир, биˈчок — 833; ˈкоблик, буˈбир, п ісˈкар — 812; боˈбу(и)р, ˈкоблик // пісˈкар, биˈчок — 758; пісˈкар' // п'ісˈкур // п'ісˈкун, ˈбобир, биˈчок — 901; п ічˈкур // биˈчок, ˈкороп, сом, маˈрина, клинˈчук, ве^{и}рхоˈв'ід, пˈл'ітка, вйаз', вйун, ˈсиква («тонша від вйуна») — 741; пе(і)сˈкар // печˈкар, сˈтойпік, баˈбір, біˈчок — 88; цвірˈкун, пісˈкар, боˈбир // ˈйарош, биˈчок, пичˈкур — 173; пічˈкур, сˈтопчик, буˈбир, биˈчок, п'ісˈкар, ˈйоржик — 565; пˈл'ітка, щуˈпак, вйун, ˈкарас', ˈокун, лиˈнок — 476; биˈчок, боˈбир, стойб(п)ец', пс'ол, писˈкар' — 646; ˈкоблик // ˈкойблик, п'ічˈкур, биˈчок — 745.

Окремі записи містять вказівки на те, що наведені в них лексеми вживаються для позначення однієї породи риби: п'ічˈкур, боˈби(у)р — 542; п'ічˈкур, ˈкобил — 545; п'ічˈкур, биˈчок — 741, 858; пи^{е}чˈкур$^{(')}$, п'і(и)сˈкар$^{(')}$ — 404, 921; п'ічкуˈрец', ˈбобрик — 527; п'ісˈкар, ˈкоблик — 510, 758; боˈб'ір, ˈкоблик — 770; буˈбир, биˈчок — 602, 828; п'ісˈкар, п'іскоˈзоб — 530, 550; п'ісˈкар, боˈби(е)р$^{(')}$ — 560, 783, 835, 907; буˈбир, ве^{и}рхоˈвід — 556; боˈбир, стойˈбец' // стойˈпец' — 646; п'ічˈкур, ˈкоблик, биˈчок — 483; п'ісˈкар, биˈчок, буˈбир — 561, 868.

Більшість наявних у записах лексем наведено без вказівки на їхнє значення: п'і(е, іе, и^{і}, и, î, е^{а})сˈкар$^{(')}$ — у значній частині західнослобожанських, середньо-, нижньонаддніпрянських, надворсклянських говірок, рідше в поліських, ще рідше в подільських говірках та в нас. пп. 223, 432, 451, 481; п і(и, е)с$^{(')}$ˈкур$^{(')}$ — 115, 160, 243, 388, 444, 469, 562, 614, 624, 648, 658, 659, 682, 692, 733, 765, 891, 894; п ісˈкуж — 16; п і(и, е)сˈкун, п'іскуˈнец — зрідка в середньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 17, 164, 186, 286, 296, 403, 405, 409, 432, 635, 662; ˈп і(е, е:, іе, е^{а}, â, и, е^{и}, і^{и})ч$^{(')}$ˈкур$^{(')}$ (п ечˈкурік, п'ічˈкурчик, печкуˈрец, печкуˈрец', пічˈкурка) — у більшості середньополіських, східноволинських, в частині східнополіських, подільських та середньонаддніпрянських говірок та в нас. пп. 195, 652, 802, 847; печˈкар (пічˈкар) — 25, 27, 30, 235, 515, 815; пичиˈрила — 171; ˈкоблик (ˈкойблик, сˈкоблик, койˈбел', коˈбел', ˈкобел', ˈкобил', ˈкоблік, ˈкобец, с'кобл·ик, ˈкобчик) — у частині подільських, східноволинських говірок та 123, 210, 543, 803; койбˈл'ак — 722; сто(а)йˈпец$^{(')}$ (сто(а)йˈбец$^{(')}$), сˈтойпчик, сˈтопчик — 81, 84, 85, 92, 143, 271, 278, 341, 553, 557, 565, 706, 755, 847, 858, 891; мискоˈзоб («для наживки») — 42; васкаˈзуоб — 86; оскоˈзоб — 273; міскаˈзоб — 274; піскоˈзоб — 341; піскоˈзуб — 74, 544; веˈризуб^{п} — 791; пескоˈлаз — 119; п іскоˈлаз («піскар») — 417; бо(а, а:, у, о^{у})ˈби('і^{и}, и^{і}, и, і, іе, е, у)р$^{(')}$ — у багатьох нижньо- і середньонаддніпрянських, західнослобожанських, рідше — в надворсклянських, східнополіських, поодиноко — у середньополіських говірках; ˈбобур (ˈбобир', ˈбоб ір) — 99, 329, 537, 547, 586, 800, 862, 898; буˈбирка — 335; боˈбі^{и}рчі^{и}к — 81; буˈбирчик — 295; боˈбир'чик — 366; бубиˈрец — 388, 393, 796; ˈбобрик — 293, 365; бобр, бобиˈр'і — 570; будуˈр і — 583; биˈчок (биˈч ок, б'іˈчок, би^{е}ˈчок) — у частині західнослобожанських, надворсклянських, середньо- і нижньонаддніпрянських говірок, зрідка в поліських, подільських та східноволинських говірках.

Крім того, зафіксовано назви: бабиˈл'ук // бабиˈл'ух — 722; ˈбабка — 717 (// биˈчок), 718, 789, 791; ˈбашкир, ˈбиблиц'а — 286; б іˈлуга — 776; б іˈлуха — 893; верхоˈводка (верхоˈвидка, верхоˈвітка, верхоˈвода, верхоˈвод, ве^{и}рхоˈв'ід) — 244, 532, 537, 567, 741, 789, 791, 893; в'йаз' (в'йаз, йаз') — 75, 670, 678, 741; вйун (уˈйун, йун, воˈйун, овˈйун, оˈйун) — у деяких подільських, середньо- і східнополіських говірках та в нас. пп. 193, 384, 391, 406, 476, 588, 592, 597, 626, 627, 629, 661, 833, 836, 869, 875, 900; вйуˈха — 893; в'ійˈс'анка — 650; голоˈван' — 820, 845; гол·ойˈн'а — 845; голоˈвен' — 42, 543; гоˈловн'а — 40; гу^{о}ˈлойник — 224; дерˈгун (деˈрунчик, деруˈнец') — 656, 661, 729; ˈживчик — 678; ʒи^{і}ˈґур, келб — 84; ˈйашч'ір — 738; йорж — 340; каˈрас' (каˈрасик) — у деяких подільських, нижньонаддніпрянських і середньополіських говірках, спорадично — у східнополіських та в нас. пп. 224, 340, 386, 391, 476, 478, 587, 592, 624, 627, 661, 673, 678, 760, 800; ˈкарас' — 146; ˈкарлик — 739; клен' — 718, 719; кˈленич — 786, 789; клинˈчук — 741; клинˈчучка — 727; кˈлепиш — 728; ˈкороп (короˈпец'), ˈкороб — у частині подільських говірок, зрідка в нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 26, 40, 224, 259, 293, 386, 587, 592, 627, 661, 670, 678, 760, 800; кошкоґˈроб — 281; красноˈп'ірка (красноˈперка) — 53 (// пˈлутка), 478, 725, 755, 867, 875, 893; ˈл ежан' — 13; л ещ' — 42; л ещ — 52; л'іщ — 275; л'ащ — 286, 724; л'ащ· — 789, 791; маˈрина (маˈрена, моˈрена, маˈринка) — 699, 718, 722, 741, 789, 791; міл'ˈка — 800, 828, 836; ˈмуел'ка — 109; оˈд'ушка («дрібна») — 26; авˈдуидка — 110; вовˈд'ушка — 301; уˈд'оха — 336; ˈйавдішки — 606; йайˈдошка — 626, 777 (// йайˈдоха); ˈокун' (ˈгокун') — 42, 62, 275, 340, 391, 476, 678, 711, 712, 740, 867, 914; гокуˈнец' — 729; осеˈл'одка — 754; підкаˈмін:ица — 722; п'ідˈл ащ'ова — 907; піˈлизна — 789; плисˈкушка — 548; пˈл'ітка (пˈлитка, пˈлуетка, пˈлиәтка, пˈлу^{о}тка, пˈлуитка, пˈлотка, пˈлутка, пˈлуотка, пˈл^{у}отка) — в окремих подільських, спорадично — в середньополіських та в говірках 13, 109, 136, 146, 188, 273, 476, 626, 650, 760, 846, 869; пл'іт' — 789; поˈлойник — 791; риˈбец' — 791; саˈзан — 760; ˈсиква — 741; скумбˈр'ійка — 791; сл уˈнук — 78; сом (с ім, сум, ˈсомик, сомиˈна, соˈмина, соˈминка) — зрідка в південноподільських та в говірках 40, 42, 53, 249, 275, 286, 626, 670, 678, 836, 863, 867, 875, 893; суˈдак — 286, 340, 702, 711, 738, 754, 863; сˈлизик (слиз, сˈлезики) — 711, 715, 718, 725, 727, 740; сноˈпучик — 32, 36; таˈран'а — 758; тараˈнуха — 678; ˈтул'ка — 725, 866; цв іpˈкун — 19, 168, 173, 214, 603; циˈкора — 722; червоноˈперчик — 526; чорˈнуха — 893; шˈч'іпайка — 718, 800; шˈчука — у деяких нижньонаддніпрянських, подільських, спорадично в поліських та в говірках 13, 224, 275, 286, 307, 340, 373, 382, 391, 478, 587, 592, 624, 670, 673, 678; щуˈпак — 458, 459, 476, 493, 703, 757; щуˈри — 476, 661.

Відзначено: п ічˈкур 'вид птаха' — 223, 343, 510, 523, 709, 799; писˈкар 'вид птаха' — 670; писˈкар 'вид жука' — 634.

Т. II. Наявні в записах ремарки дозволяють установити лише окремі компоненти значення порівняно небагатьох наведених лексем: 'риба, яка живе в чистій річковій воді': ˈкоблик (ˈкойблик) — 304, 395, 657; оˈд он — 616; 'риба, яка живе в рівчаках, де є водорості або каміння': п ічˈкурка — 368; писˈкар — 472; ˈмере^{и}нка — 475; 'риба, яка живе у мулі': вйун — 616, 617; 'риба, подібна до гадюки, слизька': ˈпискур — 304; 'риба сіра, з гострим носом': писˈкар — 619; 'чорна риба': пе^{и}сˈкар — 518; вйун — 619; 'біла риба': краб — 607; пˈле^{и}тка — 159; 'головата риба': ˈбабиц' — 459; 'невелика (мала) риба': вйун — 4; ˈкоблик — 363, 394, 396, 397, 459, 518, 563, 633, 655, 657; ˈкойбун — 236; коˈбел' — 340; слиж — 270; п'ісˈкур — 298, 335; писˈкар — 472; ˈпискар («ясно-зелена») — 663; нирисˈнич'ка — 488; 'довга риба': ˈвугор — 4; слиж («з вусами») — 439; шˈч'ипур — 236; пˈлитка — 159; 'товста (кругла) риба': сˈкоблик — 161; п'ісˈкун — 163; ˈкойбун — 236; 'тонка риба': шˈч'ипур — 236; слиж — 270; пˈлитка — 159; 'бичок': пісˈкар — 539; 'в'юн': пічˈкар' — 491; 'форель': пструг — 475; 'молодий щупак': суˈн'ук — 34; 'короп': ˈшаˈран — 615, 686.

Зафіксовано лексеми на позначення одного виду риб: п·ічкуˈр·і, плотˈки, ве^{и}рхоˈводи — 208; п'ісˈкур, ˈкоблик — 576. У записах з кількох нас. пп. зазначено тільки, що наведені в них лексеми стосуються різних видів риб: п'ісˈкар, биˈчок — 2; ˈкоблик, ˈбобер — 281; писˈкар$^{(')}$, ˈкоблик — 557; п'ічˈкур, койбˈн'ак — 575; ˈп іскор, ˈкобл'ік — 655; ˈкойблик, п'ісˈкур, биˈчок — 294; пісˈкар, сˈкоблик, бобˈйор, биˈчок — 626.

Багато назв наведено без пояснень і тлумачень: *ˈпи(і)сˈкар(')* *(пецˈкар, писˈкарик, пîсˈкарик, п'ішˈкар, пйшˈкар)* — у частині буковинських, покутських, наддністрянських, волинських говірок, зрідка — у західнополіських та в говірках 189, 205, 209, 217, 274, 350, 356, 365, 416, 429, 455, 483, 486, 533, 537, 541, 562, 569; *пецаˈрі* — 428; *ˈп'і(î, ие, û, и)сˈкур(')* *(п'іцˈкур, п іц'ˈкур, ˈпишкур', ˈпискӱр)* — у багатьох наддністрянських і середньозакарпатських говірках, зрідка — у волинських, західнополіських і подільських та в говірках 189, 233, 308, 467, 472, 503, 517, 554, 556, 609; *ˈпис(')к'ір'* *(ˈпискор', ˈп'іск'ір, ˈпіскер, ˈпіскор, ˈпескор', писˈкорик)* — 14, 241, 249, 255, 413, 426, 466, 484, 486, 490, 511, 521, 662, 673; *ˈпискôр'а* ж. р.— 457; *п ічˈкур* *(п(')ечˈкур)* — у значній частині середньополіських, зрідка — у північній частині середньоволинських говірок та в нас. пп. 18, 70, 78, 152, 180, 487, 546; *ˈкоблик* *(ˈкоўблик, ˈкоўбик, ˈкобл'ух, ˈкобил', коˈбел', коўˈбан', коўˈбел', ˈкоўбин', ˈкаблик, ˈкибел', ˈкоўбун, ˈкелбик, ˈк'елбик, сˈкоблик, сˈкобил', сˈкобелц, сˈкоўбел, сˈкоплик)* — у багатьох подільських, волинських, буковинських, наддністрянських говірках, рідше — у бойківських і покутських, в окремих західнополіських та в говірках 236, 427, 453, 459—461; *стоўˈпец* — 142; *стоўˈбец* — 498; *пескоˈзуб* — 70; *піскоˈзуб* — 465; *писˈкожа* — 56; *ˈпискун* — 7; *п ісˈкун* — 224, 305; *ˈбо(у)ˈби(е)р* *(бобр)* — 1, 209, 378, 480, 508, 622, 627, 638; *биˈчок* — 1, 4, 91, 123, 154, 161, 202, 213, 216, 305, 342, 355, 364, 388, 400, 474, 480, 500, 531, 532, 541, 550, 574; *боˈчок* — 676; *быˈча* — 680; *баˈбец(')* *(ˈбаˈбиц, ˈбаǩка, ˈбаба, ˈбабиц а)* — у частині бойківських, гуцульських, середньозакарпатських говірок та в нас. пп. 399, 470, 475, 479, 543, 564, 580, 609.

Крім того, зафіксовано назви: *балиˈбони* — 44; *беˈл'уга* — 62, 74; *ˈбеник· // йерш* — 39; *ˈбіла риба* — 58; *ˈбілка* — 226, 374; *бзˈдерка* *(бизˈдерка, зˈдерка, зˈдирка, зˈдірка, бздирˈки, здирˈк'и)* — у частині бойківських говірок та в нас. пп. 270, 417, 442, 443, 445, 452, 470; *бôлот'алˈки* — 418; *буж* — 88; *ˈвандругы* — 452; *верˈк'ілниц'і* — 507; *мереиˈт'ул·ниц'а* — 416; *верхоˈвот* — 652; *вирхуˈводка* — 29; *верхоˈвод // маˈрона* — 74; *вйун* *(в'ун, воˈйун, овˈйун, йун, в'іˈйун)* — у ряді західнополіських, середньополіських, волинських, подільських говірок та в нас. пп. 289, 307, 309, 558; *ˈвугор* — 3; *уˈгор* — 657; *іˈгор* — 37; *голоˈватиц'а* — 443, 481, 485, 488; *голоˈвен'* — 160; *голоˈвел·* — 445; *голоˈвел'* — 487; *голоˈвач* — 522; *глоˈвак* — 669; *гыд* — 448; *деˈрун* — 577; *йархуˈнец* — 81; *йерж* *(йеарш, йерш, жерш, ǯерш, йорˈшун, йірˈшун)* — 3, 4, 37, 39, 62, 630, 650, 652; *йаз'* *(йаз", ˈйазик, ˈйезик, ˈйезйк, вйаз', йаˈз'ук)* — 29, 34, 36, 38, 41, 58, 62, 74, 80, 87, 643, 650, 652; *ˈйаўдруга* — 446; *журˈмаей* — 609; *ˈзел·ик* — 62; *填илиˈнайка* — 487; *каˈрас'* *(каˈрас, каˈрас'ік, каˈрасик, ˈкарас', ˈкарас)* — у частині буковинських, подільських і західнополіських говірок, зрідка у волинських та в північно-західних наддністрянських говірках і в нас. пп. 64, 87, 175, 189, 274, 475, 485, 505, 651; *каˈраски // карасˈк'і* — 259; *ˈкарус* — 606; *кендеˈріца* — 681; *клен'* *(кл'ін', кл'ін, кл'он', клиен, клин', кл·ин', клин, клен, кл·еан', клын, клинˈчук, клинˈч'ук, клинˈки)* — у ряді гуцульських, буковинських і середньозакарпатських говірок та в говірках 263, 269, 299, 327, 399, 434, 437, 471, 474, 507, 571, 573; *коˈжушок* — 643, 647, 652; *колоˈдінец* — 74; *коˈники* — 682; *ˈкороп* *(ˈкароп, карп, корп)* — у частині буковинських, подільських говірок, зрідка в західнополіських, волинських і наддністрянських та в говірках 87, 236, 241, 651; *ˈкостриж* *(ˈкоструж)* — 520, 554, 577, 607; *краˈс'ій* — 470; *красноˈпера* — 377; *красноˈперка* — 391; *червоноˈпера* — 268; *л'ашч* *(л'ішч, л'ешч, лашч, йешч, лишˈч'іўка)* — 34, 36, 37, 39, 51, 74, 255, 377, 640, 652; *л'еаскайка* — 652; *лин* *(лиен, лин', л'ін, л'ін')* — в окремих середньополіських, західнополіських, волинських, буковинських, наддністрянських та в говірках 241, 385, 391, 394, 397, 505, 566; *маˈд'аркы* — 672; *ма(е, еи, и, о)ре(о, и)ˈна* *(маˈринка, мˈрена, миˈрен'і, меˈрени, мˈр'енеі)* — у багатьох бойківських, гуцульських говірках, у частині лемківських, середньозакарпатських, буковинських говірок та в нас. пп. 74, 258, 272, 299, 333, 399, 470, 475, 496; *ˈм(·)енˈтуз̑* — 121, 125, 150, 403, 643, 651, 655; *мересˈничка* *(мирисˈница, нирисˈнич'ка, нар'ісˈниец'а, мересˈниц'і, не(и)ре(і, и)сˈниц'і, вирисˈниец'і, рисˈниц'і)* — у частині гуцульських говірок та в говірках 471, 475, 514, 515, 520, 523, 580; *миˈл'ок* — 647; *ме(и)ˈн'ок* *(м'іˈн'ок, меˈн'ок, ˈм'ен'ік)* — 34, 42, 51, 56, 59, 74, 81, 87, 166; *мискоˈзоби* — 50; *м·ірˈж'і* — 66; *мн'ух (н'ух)* — у деяких середньозакарпатських і бойківських говірках та в нас. пп. 269, 471, 520; *ˈмол'ка* — 34; *ˈмул'ка* — 606; *муˈл'ейка* — 26; *ˈокун'* *(ˈвокун', ˈгокун', ˈокул', ˈокун, окуˈнец', вкуˈн'ок)* — в окремих західнополіських говірках та в нас. пп. 81, 127, 219, 229, 263, 266, 299, 316, 359, 362, 384, 386, 391, 394, 417, 464, 495, 501, 573, 577, 613, 651, 655; *окˈнейа* — 377; *оліˈховеч* — 74; *паˈрашка* — 250, 399; *паˈрий* — 454; *ˈперек* *(ˈперчик, перˈчі, ˈпер'іки, ˈперекы)* — 403, 428, 434, 435, 437; *пичˈкы* — 428; *п'іˈдуства* — 266; *пиˈдуства* — 399; *піˈдустра* — 522; *п ізˈвусти* — 271; *п'ір'* *(пір, пир', пиˈр'і)* — у деяких бойківських, гуцульських і середньозакарпатських говірках; *п'іскоˈзоблиц'і* — 469; *пˈлиска* — 421, 427; *плисˈки* — 418; *плескоˈва* — 428; *пласˈкан'а* — 236, *пˈл(')і(и, (')о, (')у, иі, оу)тка, пло(у, а)ˈти(еи)ц(')а(е, и, і), пˈлуотко, плот', пл'іт, плоˈт'а, плотˈва, пˈлоточ·ка, пˈлотвиц'а, пло(у)ˈтичка* — у частині західнополіських, волинських і буковинських говірок, зрідка в подільських і наддністрянських говірках та в нас. пп. 80, 81, 87, 274, 417, 435, 437, 445, 524, 651; *ˈпот'ка* — 421, 686; *пструг(х)* *(пістˈруг, струг̑, струх, строг, стру)* — у частині бойківських, гуцульських, лемківських говірок, зрідка в середньозакарпатських, буковинських і покутських говірках; *ˈри(ы)ба* — 187, 235, 237, 252, 261, 264, 336, 436, 469, 501, 677, 678, 683, 687; *рипˈц'і* — 299; *роˈгач* — 560; *свершˈки* — 682; *ˈсикайка* *(ˈс'ікайка)* — 274, 444—446, 507, 512, 515, 518, 609; *ˈсикса* — 399; *сиˈн'айка* — 81; *сіеˈн'ушка* — 87; *сл(·)иж* *(сл'із, слиз, сˈлижик, слиˈзун, сˈлизик, сл·иˈган)* — у багатьох бойківських, лемківських, зрідка в гуцульських і буковинських та в говірках 264, 270, 314, 417, 418, 442, 445, 471, 585; *с'л'іˈпак* — 520; *смеˈт'і* — 583; *сˈнитка* — 117; *с'н'іˈпур* — 60; *со(у, уо, уо, и)м, со(у)ˈмок* — зрідка в західнополіських та в говірках 87, 159, 192, 255, 299, 496, 543, 547, 609, 650; *соˈпур кіи* — 643; *суˈпурка* — 66; *суˈдак* — 384, 650, 652; *супˈрун* — 157; *суравˈйук* — 488; *ˈтерло* — 520; *ˈт'улик* — 157; *ˈтул'ка* — 615; *ц'вірˈкун* — 207, 210; *цвіршˈчук* — 538; *ц'іˈпурка* — 41; *чик* — 420, 461; *шаˈран* — 245, 495, 506, 554; *швец* — 480; *швіˈйа* — 518; *шˈвайка* — 603; *жвіˈйа* — 515; *шниˈгір* — 421; *штурˈхал'* — 26; *шуˈпур* — 123; *ш(')ˈч(')ука* *(шˈс"ука, шˈт'ука)* — у частині буковинських говірок, зрідка в західнополіських та в говірках 64, 79, 159, 169, 175, 219, 237, 283, 284, 320, 394, 421, 428, 475, 585, 611, 613, 614, 651; *шчуˈпак* *(шчуˈпака)* — у частині наддністрянських, волинських та західнополіських говірок і в нас. пп. 64, 80, 233, 323, 397, 464, 471, 475, 505, 507, 543, 578, 579.

Відзначено: *пичˈкур* 'птах' — 176, 185, 196; *пісˈкур* 'птах' — 373; *ˈпис'к'ір // піскогˈл'іў* 'п'явка' — 484.

Т. III, ч. 1. Наявні в записах ремарки, як і в попередніх томах, дозволяють установити лише окремі компоненти значення порівняно небагатьох наведених лексем: 'річкова риба': *п'ісˈкар'* *(писˈкар, п'ісˈкарик)* — 42, 69, 157 (*//ˈпискайка*), 272; *буˈбир* — 267; 'колюча риба': *пиесˈкариек* — 35; *биˈчок* — 17, 78, 169, 176, 253, 256, 258; 'мала риба': *сеиб'іˈр'очка // п'ісˈкан'* — 105; *йаўˈдо(і)шка* — 15; *песˈкар* — 17, 78, 127, 141, 157, 184, 230, 255; *п'ічˈкур* — 177; *фиˈзани* — 78; *биˈчок* — 167, 169; *буˈбир'* — 267, 299 (*// п·іскар'*), 302, 307, 316; *буˈбирик* — 326; *пискуˈрец' // писˈкур* — 162; *гірˈчиц'а* — 244; *сиˈбелик* — 251; 'товста (кругла) риба': *п'іч'ˈкур* — 27; *боˈбир // буˈбир* — 71; *п'ісˈкар'* («ширша за бубир'а») — 267; 'довга риба': *боˈбир'* — 27; *писˈкар'* («неїстівна») — 318; *п'ічˈкур* («чорна, слизька») — 200; 'головата риба': *беиˈчок* — 17, 78, 169, 173, 176, 253, 256, 258; *буˈбир'* — 272; *п'ідчˈкур* — 258; 'п'іскар': *маˈринка* — 14; *буˈбир'* — 79, 127, 373; *ˈпискайка* — 157; *йаўˈді(о)шка* — 162, 165, 187; *биˈч·ок // ір'ˈж'і* — 127; 'чорний піскар': *шахˈт'ор* — 250; *буˈбирик* — 326; 'карась': *красноˈпер* — 192; 'риба, подібна до карася': *писˈкун* — 180; 'риба, подібна до камси': *п ісˈкан' // сиˈб'ір'очка* — 105; 'риба, подібна до гадюки': *писˈкар* — 256; 'риба, подібна до сома': *биˈчок* — 92; 'в'юн': *ˈпискайка // віўˈс'анка* — 91; *писˈкун* — 234; *п'ісˈкар'* — 98.

У записах з окремих нас . пп. зазначено, що наведені в них лексеми стосуються різних видів риб: *буˈбир', биˈчок* — 9; *п'і(и)скар(ɘ)), бубир(')* — 12, 63, 141, 159, 206, 219, 266, 267, 298; *п'ісˈкар', биˈчок* — 275, 289; *п'ічˈкур, биˈчок* — 100; *п'ісˈкар' // буˈбир', биˈчок* — 79; *п'ісˈкар' // п'ічˈкур', бубир'* — 126; *п'ісˈкар(') // ˈпискайка, буˈбир* — 157; *п'ічˈкур, буˈбир, йун* — 2; *п'іч·ˈкур, боˈбир, ˈкороп, ˈкарас', красноˈп'орка, вйуˈни* — 3; *в'іўˈс'анка, буˈбир(') // биˈчок, п'ісˈкар', п іч'ˈкур, сˈтоўбик* — 75; *писˈкар', ўйун, биˈчок, сом* — 92; *буўˈдир', биˈчок, п'ісˈкар', буˈбир'* — 116; *пе(і)сˈкар, боуˈбир, биˈч·ок, ірˈж'і* — 127; *пісˈкар', бо(у)ˈбир', биˈчок* — 225, 362; *п'ісˈкар, ˈйаўдош, биˈчок* — 226; *пи('і)сˈкар', фаˈзани, ˈкороп, ˈокун', мин'ˈки, вйун, биˈчок, красноˈперка, ˈкарас'* — 78.

Записано багато назв без розкриття семантики: *п'і(î, и, е, еи, ие)сˈкар(')* — у більшості східнополіських, надворсклянських іългансько-наддонецьких говірок, у частині слобожанських, нижньонаддніпрянських говірок та в нас. пп. 368, 369, 374, 375; *п'ісˈкур* — 132; *писˈкур, пискуˈрец'* — 162; *писˈкун* *(п'ісˈкун)* — 48, 99, 102, 123, 137, 180, 248; *ˈпискайка* — 243, 245; *п'ісˈкул'* — 227; *п'іч(')ˈкур(')* — у деяких середньослобожанських і східнополіських говірках та в нас. пп. 177, 245, 249, 255, 259, 270, 307, 310, 369; *п'ічˈкар'* — 28, 246; *п'ічˈкарик* — 88; *п'ідчˈкур* — 258; *сˈкоблик* — 209, 281; *стоўˈбец'* — 202, 270; *сˈтоўбик* — 75; *стоўп* — 21; *п'іскоˈлаз* — 13, 68; *буˈбир'* *(боˈбир', боˈб·ор, боˈб'ор, буˈбирик, буˈбирчик)* — зрідка в усіх говорах тому, *бубиˈр'ака* — 258; *биˈчок* — у частині нижньонаддніпрянських, луганько-наддонецьких і середньослобожанських говірок, поодиноко — у східнослобожанських говірках; *баˈт'іг* — 334; *биˈл'ужка* — 19; *в'аз'с'* — 39; *вйаз'* — 68; *ˈвол·ик* — 67; *в'іўˈс'анка* — 47, 75, 115; *в'іўˈс'аночка* — 178; *вйун* *(оˈйун, йун)* — в окремих середньослобожанських та в говірках 2, 3, 39, 47, 78, 132, 169, 170, 187, 197, 232, 318; *г'ірˈчак* — 15; *г'ірˈкушич·ка* — 330; *галаˈвен' // тоўстаˈлобик* — 326; *голоˈвастик* — 350; *гоˈлоўник* — 316: *горˈбил* — 250; *диˈрун // дирˈкун* — 68; *йаўˈдошка* — 129, 144, 295; *йавˈдожка* — 207; *йорш* — 39; *йорж* — 232; *йоˈжі* — 130; *калˈкан* — 338; *ˈкамбула* *(ˈканбула)* — 337—339; *каˈрас'* *(каˈрасик, каˈрас'ік)* — зрідка в слобожанських та в говірках 3, 32, 78, 164, 173, 182, 260, 334, 338, 353, 371—373; *ˈкороп* *(ˈкороб, карп, ˈкарби)* — 3, 13, 39, 41, 72, 78, 91, 158, 164, 232, 250, 252, 257, 260, 334, 337, 338, 374; *красноˈп'орка* *(красноˈп(')ерка, красˈноп'ірка, красˈнопе(еи)р, кˈрасˈноˈп(')ір, красноˈпера, красноˈпериц)* — 3, 78, 94, 121, 136, 139, 153, 257, 295, 302, 322, 337, 338, 372, 373; *ласˈкир'* — 91, 327, 372; *ласˈкирка* — 32; *лосˈкиўка* — 367; *ˈл'ашчик* — 94; *л'ешч, подˈл'ешч, лежˈнички* — 32; *лин(')* *(л'ін', л(·)иˈн(')ок)* — 15, 68, 76, 91, 94, 115, 121, 130, 136, 158, 164, 173, 182, 192, 232, 245, 251, 334, 338, 372, 373; *маˈринка* — 244; *м'ілˈка* — 239; *миˈн'ок* — 68, 78; *м'іˈн'ок* — 39; *наˈл'ім* — 32; *ˈокун'* — 15, 23, 32, 39, 42, 68, 71, 78, 91, 98, 130, 173, 232, 260, 316, 319, 334, 338, 353, 366, 367, 372 (*// чикоˈмас*) — 374; *осеˈледец* — 363; *пˈл'ітка* — 68, 91 (*// ласˈкир'*), 98, 115, 153, 164, 170, 232, 257, 338; *пл·отˈва* — 39; *плотˈв'ічка* — 370; *пл·иˈта* — 47; *ˈраба* — 294; *раˈбец'* — 287; *риеˈбец'* — 363; *саˈзан* — у частині нижньонаддонських говірок та в нас. пп. 32, 158, 232, 248, 250—252, 326, 338; *с'іˈбіл'* — 5, 15, 32; *ˈсебел'* — 246; *сиеˈбелик* — 244; *сом* — 32, 170, 192, 232, 252; *ˈс'ерка* — 252; *суˈдак* — 136, 257; *суˈла* — у частині нижньонаддонських говірок; *таˈран'ка* — 363; *цв'ірˈкун* — 99; *чаˈбак* *(ч'аˈбак)* — 338, 339, 353, 363, 370, 371; *ч'ахˈн'а* — 363; *чикоˈмас* — 366; *ч'ікаˈмас* — 327; *ч'ірˈчик* — 5; *шˈчука* *(ˈш':ука)* — 15, 32, 39, 47, 68, 74, 91, 94, 104, 115, 121, 130, 153, 164, 170, 173, 182, 232, 251, 252, 257, 260, 295, 326, 327, 334, 338, 367, 372.

Відзначено: *п ічˈкур* 'птиця' — 255.

Т. III, ч. 2. Як і в попередніх томах, наявні в записах ремарки дозволяють установити лише окремі компоненти значення порівняно небагатьох наведених лексем: 'морська риба': *ˈбубир'* — 52; *боˈбир'* — 254; *п'ісˈкар'* — 153, 238, 243; *биˈч(')ок* — 52, 188, 224, 238, 239, 243, 245, 274, 284, 303, 364; *ˈкамбула* — 105, 139, 204, 238, 239, 246; *ˈканбула* — 204, 235; 'річкова або ставкова риба': *биˈч·ок* — 224; *п'іскоˈзуб, п'ічˈкур, боˈбир, ˈкоблик, стоўˈбец'* — 243; *боуˈбир'* — 60; 'мала риба': *п'ісˈкар* *(п'ісˈкарик)* — 56, 124, 153, 254, 261, 303, 342; *биˈчок* — 115, 159; *боˈбир* — 283; 'тонка риба': *плисˈкар* — 19; 'товста риба': *биˈчок* — 89, 239; 'сіра риба': *ˈбобир'* — 49; 'біла риба': *п'ісˈкар'* — 161; 'чорна риба': *п'ісˈкар' // буˈбир' // биˈч'ок* — 153; *биˈчок* — 89, 239; 'головата риба': *биˈчок* — 124, 182; *буˈбир* — 153; 'риба, яка живе в піску': *п'ісˈкар'* — 80, 131; *пичкуˈр'і* — 298; *п'іˈсочник* — 140; *ˈп'ісошник* — 147; 'риба, яка живе в мулі': *ˈбобир'* — 80; 'риба, яка живе в камінні': *ˈбапка* — 82; *пісˈкар' // биˈчок* — 179; 'піскар': *миˈн'ок* — 95; *вйун* — 180, 283; *уˈсачик* — 318.

В окремих записах зазначено тільки, що наведені в них лексеми стосуються різних видів риб: *пи('і)сˈкар', биˈч(')ок* — 90, 227, 240; *писˈкар, боˈбир* — 151; *пі(е)сˈкар, ˈкоблик* — 251; *писˈкар', пичˈкур, биˈчок* — 296; *биˈчок, писˈкар, пісˈкун, жук* — 300; *п·ішˈч·анка, анˈч·аус, биˈч'ок* — 223; *биˈчок, боˈбур, ˈбабка* — 163.

Зафіксовано також випадки вживання різних лексем на позна-

чення одного виду риб: пісˈкар', бубиˈрец', биˈч·ок — 69; боˈбир', биˈчок — 153, 162; п'ісˈкар, стоўˈбец' — 248; п'ісˈкар', биˈч$^{(')}$ок — 99, 179, 239; п'ісˈкар', буˈбир — 215, 255; п ісˈкар, ˈбобур — 320; пісˈкарик, бо^{а}ˈбир' — 322; п іч'ˈкур, писˈкар — 106; бобиˈрец, п ісˈкур' — 48; боˈбир', кнут — 153. Відзначено вживання лексеми биˈч'ок у функції родової назви: биˈч'ок п'ісˈкар', буˈбир' биˈч'ок, кнут биˈч'ок — 152.

Значну кількість слів записано без необхідних пояснень: п'ісˈкар (п'ісˈкарик) — в частині кубанських, кримських, нижньонаддніпрянських і нижньонаддністрянських говірок, у багатьох південнобессарабських і південноподільських говірках, зрідка в нижньонадбузьких; п'ісˈкор — 363; п'іч$^{(')}$ˈкур (пичˈкур) — 40, 67, 74, 86, 98, 106 (// писˈкар), 119, 123, 177, 192, 243, 279, 283, 286, 331; п'ісˈкун (п'ісˈкун') — 37, 53, 100, 178, 300, 330, 356; п'ісˈкур (п'ісˈкур') — 48, 86, 99, 275; ˈкоблик — у частині південноподільських говірок та в нас. пп. 215, 243, 349; стоўˈбец' — 29, 243; піскоˈзубец — 13; бо(о^{у}, у)ˈби(і, е)р$^{(')}$, бо(о^{у}, у)бу(е^{и}, и)ˈрец' — у деяких нижньонадбузьких, нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 27, 31, 36, 210, 215, 243, 260, 287, 303, 313, 321, 337, 347, 368, 369; би(е^{и}, 'і)ˈч$^{(')}$ок — зрідка в усіх говорах у межах тому; ˈб'ібˈлиц'а — 102; б'іˈлизна — 357; б'іˈлуга — 105, 139, 305, 306; б ілуˈга — 239; боˈбой — 12; вирхоˈвод — 371; вйун — 37, 105, 139; оˈйун — 210; гоˈлоўник — 356; голоˈвен' — 358, 371; йавˈдішки — 78; йорж — 306, 327; йорш — 362; калˈкан — 204; каˈрас' (каˈрас, каˈрасик) — в окремих південноподільських, кубанських та в говірках 46, 52, 102, 105, 118, 168, 201, 204, 210, 299; киˈфал' — 204; киˈхал — 139; ке^{и}хˈвал' — 239; кинхˈвай — 341; кишˈкар' — 115; ˈкороп (ˈкоруб, карп, круп) — зрідка в південноподільських і кубанських говірках та в нас. пп. 46, 52, 102, 105, 139, 141, 168, 204, 210, 299; костˈриц'а — 55; крапкаˈрас («мала, жовта») — 108; кˈрасна ˈриба — 306, 343; красˈн'ук — 307; красˈноп'ірка (красноˈперка) у частині кубанських говірок та в говірках 38, 70, 102, 105, 139, 201; ласˈкир' — 343; л'ашч — 17, 52, 139; л'ешч — 343; ле^{и}шч'і — 321; лин$^{(')}$ (л'ін) — у частині кубанських говірок; лиˈнок, л'іˈн'ок — 105; лиˈсиц а («у морі») — 238; л ісоˈвик («сіро-темна») — 149; лоˈбан' — 204, 239, 341; ман'іˈкурша — 95; мул'ˈка — 32, 37; ˈокун' — у частині кубанських говірок та в нас. пп. 10, 33, 55, 105, 118, 156, 188, 225, 253; осеˈледец — 131; ос'іˈл одок — 306; осеˈт'ор — 305; осиˈтер — 246; ос'іˈт'ір — 239; плаˈтика — 211; пˈл'ітка — 10, 12, 46, 215, 319, 361, 362, 375; плаˈтичка — 118; плотˈва — 337; риˈбец (риˈбец) — 139, 306, 307, 341, 343, 366, 369, 372; саˈзан — 308, 325, 327, 359, 361, 362; с'еўˈр'уга — 201; сеўˈр'уга — 306; с'еˈл'айка — 343; с'іˈл'айка — 306, 341, 369, 372; скомбріˈйа — 139; сˈлизик — 9; сом — 139, 168, 343, 357, 371, 372; суˈдак — 14, 37, 305—307, 341, 343; суˈла — 306, 341, 343, 357, 366; таˈран' — 305—308, 341, 343; тетˈруга — 139; ˈт'ул ка — 210, 306; ˈтул'ка — 215; уˈсач(ч·) — 356, 371; чаˈбак — 343; ч·абаˈч·ок — 327; чіˈчуга — 139; чорноˈпузка — 358; чуˈралка — 204; чо^{у}рˈнушка — 235; шаˈмайка — 366; шаˈмаўка — 372; шаˈран — 139, 308 («тепер — саˈзан»), 319, 341, 343, 357, 366; шˈчука — в частині кубанських говірок, зрідка — в південноподільських говірках та в нас. пп. 52, 102, 105, 168, 176; шчупаˈчок — 256.

Відзначено: пічˈкур 'людина стара, яка сидить лише в хаті' — 16; п'ісˈкар' 'коник' — 186; п ісˈкар 'риба' і 'птиця' — 313.

79. ˈОкунь чи деˈрун, чи чекаˈмаз, чи костˈриж, чи швець, чи шинˈгір (шінˈгір), чи чіˈраз..?

Т. І. У значенні 'окунь' лексему де(е^{и}, и)ˈрун (деруˈнец') відзначено в окремих подільських говірках та в нас. пп. 132, 421, 438, 448, 478, 501; де^{и}рˈкун — 486; деркунˈці — 630; дерˈкач — 132; йорж — 636; боˈбир — 642;

'малий окунь': деруˈнец' — 728; деˈрунчик — 775.

У записах з нас. пп. 390, 617, 630 відзначено, що лексеми ˈокун' і деˈрун позначають різні види риб.

Записано лексеми без пояснення: ˈокун' (ˈвокун', ˈгокун', гокуˈнец', ˈгокунец', ˈокун, ˈокон', укуˈнец', окуˈнец', ˈокунец, оˈкунчик, оˈкун'чик) — майже послідовно в західнослобожанських, нижньонаддніпрянських, надворсклянських і східноволинських говірках, рідше — у поліських і середньонаддніпрянських, ще рідше — у подільських; ˈокул' — 84; о (а, а:)ˈкун — 27, 60, 64, 66, 78, 311, 632, 687, 735, 805; деˈрун (дируˈнец', диˈрунчик) — у деяких надворсклянських і подільських та в говірках 57, 206, 213, 223, 305, 384, 387, 417, 491, 493, 528, 542, 543, 585, 586, 630, 637; де(и)рˈкун (де(и)рˈгун) — 387, 394, 397, 404, 455, 512, 656, 661; костˈриж — 179, 528; швец' — 179, 214; чинˈгір — 376.

Т. II. У значенні 'окунь' записано назви: швец — 331; деˈрун — 387 («менший окунь»), 398; миˈрена — 491; ˈкостриж — 554. У записі з нас. п. 208 відзначено, що лексеми ˈокун і де^{и}ˈрун позначають різні види риб.

Наведено лексеми без пояснень їхнього значення: ˈокун' (ˈвокун', ˈгокун', ˈокон', ˈвокон', ˈокун, ˈгокун, ˈукон', окуˈнец, окуˈнец', окуˈн'ец, окуˈн'ок, вокуˈн'ок, оˈкуник, воˈкуник, укуˈнец, ˈвокінец, ˈокул', вокуˈниско) — майже послідовно в подільських і волинських говірках, у багатьох поліських і покутських, зрідка у гуцульських і буковинських, поодиноко — у середньозакарпатських, надсянських і бойківських говірках; оˈкун' (оˈкон, оˈкун) — 13, 18, 109, 130, 223, 306, 616, 633,654; оˈкул'і — 269; деˈрун — 439, 531; костриж (ˈкустріж, остˈріж, устˈриж, устˈріш, стріж) — у частині буковинських і середньозакарпатських говірок та в нас. пп. 453, 610; шиґіˈр'і — 429.

Т. III, ч. 1. Відзначено: 'окунь' — чикаˈмас — 366, 374; чикоˈмас — 372; вказано, що наведені лексеми позначають різні види риб: де^{и}ˈрун, че^{і}каˈмаз^{с}, ч'іˈраз^{с}, швец' — 273; ˈокун', де^{и}рˈгун — 79. Без пояснення семантики зафіксовано лексеми: ˈ(в)окун' (ˈоко^{а}н') — майже послідовно в східнополіських, надворсклянських і нижньонаддніпрянських говірках, рідше — у слобожанських, нижньонаддонських, луганcько-наддонецьких; оˈкун' — 61, 72, 76, 153, 170, 258; ди(и^{е}, е)ˈрун — 14 («відрізняється від окуня рябого кольором»), 18, 68, 75, 80, 350; дирˈкун — 13, 21, 68, 80, 270; чекоˈмаз (ч'е^{и}каˈмаз, ч'ікаˈмаз, чикаˈмаз) — 247, 250, 313, 323, 327; швец' — 270.

Т. III, ч. 2. Відзначено: 'окунь' — диˈрунчик — 14; 'в'юн' — шˈвайдур — 115.

У записі з нас. п. 243 відзначено, що лексеми деˈрун, чекеˈмаз, костˈриж, швец', шинˈгір, чиˈраз позначають різні види риб.

Наведено лексеми без пояснення їхньої семантики: ˈокун' (оˈкун') — майже послідовно в нижньонаддніпрянських, нижньонадбузьких, південнобессарабських і кубанських говірках, у багатьох кримських і південноподільських, рідше — у нижньонаддністрянських; деˈрун — 126, 225, 227; диˈрун («колюча кругла риба») — 296; дерˈгун («колюча риба») — 283.

80. ˈМентуз (ˈминтус, ˈментюх) чи минь (миˈньок, меˈньок), чи каˈлека, чи ˈживчик (риба)..?

Т. І. Наявні в записах поодинокі ремарки дозволяють ідентифікувати лише незначну кількість назв, засвідчених матеріалами: 'миньок' — ˈжиўчик — 284; мин$^{(')}$ — 293, 632; 'малий коропець': миˈн'ок — 899; м іˈн'ок — 902; 'малий піскар': ˈжиўчик — 550; 'мала (дрібна) риба, уживана як наживка': ми(і, е)ˈн ок — 98, 131, 181, 243, 427, 440, 457, 530, 663, 674; мин' — 440, 855; паˈц ук — 332; ˈжиўчик — 557, 565, 605, 628, 630, 663, 671, 767, 907, 911; жиˈвец' — 288; ˈм'іл ка — 46, 124, 164, 253, 333, 343, 471, 472, 536, 662, 721; м'іл'ˈка — 388; мул'ˈка — 630; меˈлежка — 196; ˈтул ка — 582; 'риба, подібна до коропа': леˈнок — 28; 'мала риба, подібна до сома': миˈн ок — 131, 178, 274, 303, 559, 894 («з вусами, чорна, без кісток»), 898; 'маленька риба': в іўˈс ушка — 463; ман ˈка — 546. Відзначено ще: менˈтул$^{(')}$ 'пуголовок' — 61, 63.

Наведено назви без розкриття семантики: ˈментуз(с) — 53, 88, 123, 213, 243 («велика»), 246, 269, 429, 476, 596, 653, 666, 714 («у протічних річках»), 803, 839 («у морі») — 285; ˈмінтуз — 770; ˈминтус — 179, 414, 622; ˈменˈт ух — 246, 766; ми(и^{і}, е)н' (м'ен', мйен) — зрідка в східнополіських говірках та в нас. пп. 57, 82, 277, 371, 403, 440, 447, 618, 668, 759, 771, 822, 850, 908, 910; ми(е, е^{а}, а)ˈн'ок — у більшості середньополіських говірок, у багатьох надворсклянських, рідше — у західнослобожанських, східнополіських, східноволинських, наддніпрянських та в подільських говірках; ˈжиўчи('і)к — в окремих нижньонаддніпрянських, зрідка — в надворсклянських, середньонаддніпрянських і східнополіських говірках та в нас. пп. 31, 56, 204, 244, 246, 250, 268, 413, 433, 441, 459, 494, 746, 767, 787; жиˈвец' — 745, 909.

Т. II. Відзначено: ˈжиўчик 'мала рибка' — 181, 316, 646. Решту назв записано без пояснень їхньої семантики: ˈме(е^{и}, и^{е}, и)н$^{(')}$ˈтуз (м енˈтус, ˈм ін ˈкус) — часто в лемківських говірках, рідше — у західнополіських, а також у нас. пп. 130, 230, 239, 247, 249, 258, 300, 322, 327 («у болоті»), 390, 400, 406, 416, 465, 483, 487, 510, 541, 546, 550, 563, 650, 651, 662, 663; ˈминтух — 627; ме(и, û, і)н' — 20, 45, 61, 65, 185 («у мулі»), 191, 211, 393, 401, 631; ми(е, е^{и}, ê, а, û, и^{і}, î, і)ˈн'ок — у багатьох поліських, волинських говірках, зрідка в північно-західній частині наддністрянських говірок та в нас. пп. 355, 401, 439, 473, 552, 555, 557, 564, 606; ˈментис — 8; каˈлека — 240; ˈжи(е)ўчи(и^{е})к — зрідка в центральній частині волинських говірок та в нас. пп. 52, 174, 186, 260, 265, 272, 289, 326, 328, 373, 462, 499, 500, 529, 533, 567, 626.

Т. III, ч. 1. Засвідчено: 'миньок' — наˈли('і)м — 79, 250; ˈжиўчи^{е}к — 166; йаўˈдошка — 71, 86, 169; 'в'юн': миˈн'ок — 170; 'мала риба (наживка)': ˈжиўч$^{(')}$ик — 5, 27, 77, 170, 200, 234, 366; миˈн'ок — 69, 71 (// йаўˈдошка), 165 («подібна до лина»), 166, 169, 271; в'іўˈс'анка — 75, 226; ˈминтуз — 223; лиˈнок («жовта») — 170; буˈбирик («з чорною спиною») — 326; ˈтул'ка — 73; ˈминки — 375.

Відзначено: ˈминтус 'що-небудь смачне' — 307; зафіксовано зворот: пішˈла по ˈминтуси, по хаўˈтури 'пішла щось просити' — 354.

Засвідчено назви без пояснень: ˈме(е^{и}, и^{е}, и)нˈтуз(с) — 181, 204, 224, 246, 247, 292, 313, 319, 334, 347, 374; ме^{ш}ˈтуз — 199; ме^{и}нˈт'ух — 294; мин' — 83, 84, 99, 116, 149, 183, 210, 244, 255, 305, 311, 339, 353; ми(и^{е}, е^{и}, и^{і}, е)ˈн'ок — в усіх говорах тому (лише в кількох записах ця лексема супроводжується ремарками: «більша за в'юна» — 193, 195; «слизька» — 91; «біленька» — 167; «головата» — 256; «з вусиками» — 369; «без луски» — 98; «як сом, але без вусів» — 177); ˈмин'ка — 92 («похожа на бичка»), 244; миˈн'ук — 191, 315; ман'ˈки — 224; ˈжиўчи(и^{е})к (ˈжиўч'ік) — у частині нижньонаддніпрянських, донецьких говірок та в нас. пп. 6, 7, 35, 37, 82, 89, 113, 234, 244, 248; жи(и^{е})ˈвец' — 52, 273; жи^{е}ўˈчук — 357.

Т. III, ч. 2. Зафіксовано: 'рибка-нажива' — миˈн'ок («як жиўчик») — 273; ˈжиўчик — 98, 180, 261, 273, 313; жиˈвец' — 84, 308, 338, 339; м'іˈл'ок // жиˈвок — 152;

«мала (дрібна) риба»: ми(е)ˈн'ок — 255, 283; ˈжиўчик — 89 (// вирхоˈвод — «біла»), 91, 101, 124 («сріблясга»); жиˈв·ец· — 342.

Записано назви без пояснень: ˈментуз — 127, 195, 217, 284 («морська риба»); ˈме^{и}нтуз — 210; ме(е^{и})нˈтуз — 131; ˈмендус — 175; менˈтуза — 261; ˈмендул' («заривається в мул») — 175; минˈзун — 67; ˈминтус — 106, 167, 196, 260, 360; минˈтус — 25; мин'(н) — 90, 188, 202, 222, 225, 227, 254, 259, 364; миˈн ок (м'іˈн'ок) — у деяких нижньонаддніпрянських, кримських і південнобессарабських говірках та в нас. пп. 13, 18, 40, 59, 138, 144, 146; каˈлека — 137; ˈжиўчи('і, î)к — у частині нижньонаддніпрянських і кубанських говірок та в нас. пп. 24, 30, 31, 43, 119, 121, 125, 126, 130, 135, 148, 151, 260, 282; жиˈвец' — 76, 163, 167, 180, 289, 326, 355; ˈжеўжик — 198.

81. Кукуˈрудза чи пшеˈничка, чи пˈшінка, чи кияˈхи, чи кендеˈриця (тендеˈриця), чи меˈлай, чи качаˈни, чи каˈлачики..?

Т. І. Карта № 315: кукуˈрудза, какаˈрудза, кукурˈгуза, пшеˈничка, пˈш'інка, качаˈни, кийаˈхи, кит а'хи, к'іˈк і, кийˈки, каˈлачики, папˈшойа; у коментарі: кукуˈруза, какаˈруза, кикиˈруза, кекеˈруза, кокоˈруза, кукуˈрузка, кукурˈгузка, кукуˈруз'ка, кукуˈруз, какаˈруза, пшаˈничка, пˈшонка, пˈшинка, кочаˈни, ки^{і}йашˈк и^{і}, кийіˈхи, кийеˈхи, кил'ахи, к іˈйушкі, ˈк ік і, ˈкики, калаˈчіе, папˈшойі, папˈшой, папуˈшой, пшеˈниц а, качаˈничка, каˈчан', м ін ізˈгод, ˈбубки, борошˈн анка, риˈс'анка, маˈлай, меˈлай, молдаˈванка, ˈк ін'с кий зуб.

Т. II. Карта № 327: кукуˈрудза, кокоˈруза, какаˈруза, кукуˈр'іца, качаˈни, к'іт'аˈхи, к'ійаˈхи, ме^{ш}лай, пше^{и}ˈничка, тенґеˈриц а, ке^{и}нде^{и}ˈриц'а, кукуˈруз'а, кокоˈруз'а, какаˈруз'а, кукуˈруза; у коментарі: ґуґуˈруза, ґеґеˈруз а, ґаґаˈруз а, куˈруза, как'іˈруза, какиˈруза, т'іт'аˈх'и, ґ'енґ'еˈриц'а, ґинґиˈриц а, папˈшой, папˈшойа.

Т. III, ч. 1. Карта № 101: кукуˈруза, пше^{и}ˈнич$^{(')}$ка, пˈш'інка, кач$^{(')}$аˈни; у коментарі: кокуˈруза, кукуˈруз, кукуˈрузка, кукурˈгуза, кукурˈгуз, пршиˈничка, пши^{е}ˈниц'а, поˈч$^{(')}$атки, каˈлачики.

Т. III, ч. 2. Карта № 110: кукуˈрудза, кукурˈгуза, пше^{ш}ˈничка, пˈшінка, кач$^{(')}$а'ни, папуˈшойа; у коментарі: кукуˈруз'а, кукуˈрузка, куˈруза, курˈгуза, кукурˈгуз, кукурˈгузка, пшеˈниц'а, пшеˈничка, пˈшонка, папˈшойа, папо^{у}ˈшойа, папˈшой, кийаˈхи, к'іййаˈх и, ˈкики, каˈлач$^{(')}$ики.

82. Чечеˈвиця чи сочеˈвиця, чи ˈлинда, чи ˈленча..?

Т. І. Карта № 78: сочеˈвиц'а, сача(о, е, и)ˈвиц'а, сече(а, о)ˈвиц'а, сичи(а, о)ˈвиц'а, с'іча(о, е)ˈвиц'а, че(и, а, о, і)че(и, а)ˈви-

ц'а, ша(е, и, і)че(и, а)ˈвиц'а; у коментарі: с(ч, ш)ачоˈвиц'а, сашоˈвиц'а, шашоˈвиц'а, с(ч)ачеˈвиц'а, саче(и)ˈвица, сачиˈвица, саˈчуойка, с(ч)ечаˈвиц'а, с(ч)ечоˈвиц(')а, сичоˈвица, с(ч)ичоˈвиц'а, шичоˈвиц'а, сичаˈвица, с(ч)ичаˈвиц'а, шичаˈвиц'а, шишаˈвиц'а, с'іч'оˈвиц'а, с'(ч')ічеˈвиц(')а, ч'іч'іˈвиц'а, с'ікаˈвиц'а, шушоˈвиц'а, чучеˈвиц'а, чучаˈвиц'а, чучуˈв'іца, ч·еч·еˈв'іка, ˈлинта, ˈлинда, ˈчина.

Т. II. Карта № 328: сочеˈвиц'а, сечеˈвиц'а, сечаˈвиц'а, сачаˈвиц'а, сачоˈвиц'а, саˈч'ійка, шушуˈвиц'а, шо^{у}чеˈвиц'а, чечеˈвиц'а, чечаˈвиц'а, зачаˈвиц'а, ˈленча, ˈлемша, ˈленџа, ˈл·инта; у коментарі: сушоˈвиц'і, со^{у}шиˈвиц'і, сосо^{у}ˈвиц'а, сочниˈвиц'і, січ'оˈвиц'а (січсˈвиц'а), шочеˈвиц'а, шучеˈвиц'е, шекаˈвиц'і, сочоˈвиц'а, сечоˈвиц'а, шошоˈвиц'а, сачуˈвиц'а, шушаˈвиц'а, шашаˈвиц'а, саˈчуйка, саˈчейка, саˈчева, ˈчочка, салуˈбиц'а, ˈлинча, ˈлин'ча, ˈлинда.

Т. III, ч. 1. Карта № 25: сочеˈвиц'а, сечеˈвиц'а, с'ічеˈвиц'а, сачеˈвиц'а, чочеˈвиц'а, ч(·)еч(·)еˈвиц'а, ч'іч(·)еˈвиц'а, чачеˈвиц'а, чучеˈвиц'а, шечеˈвиц'а, сочаˈвиц'а, чочаˈвиц'а, шечаˈвиц'а, сочоˈвиц'а, чочоˈвиц'а, шечоˈвиц'а, соч'іˈвиц'а, чоч'іˈвиц'а; у коментарі: ч(·)оч(·)оˈвиц'а, ч(')ач(')аˈвиц'а, ч(·)уч(·)оˈвиц'а, сочоˈвиц'а, се(о, а)ч'оˈвиц'а, шеч'о(а)ˈвиц'а, с'ачо(а)ˈвиц'а, чі^{е}ча^{е}ˈвиц'а, ч(')еч(')аˈвиц'а, чичаˈвиц'а, ч(')е(и)ч(')оˈвиц'а, ч'іч'аˈвиц'а, ч'іч'іˈвиц'а, ч'ич'иˈвика, чичаˈвика, чучо^{а}ˈвиц'а, чиче^{а}ˈвиц'а, соче^{а}ˈвиц'а.

Т. III, ч. 2. Карта № 111: соче^{ш}ˈвиц'а, шоче^{ш}ˈвиц'а, че^{и}че^{ш}ˈвиц'а, ˈлинта; у коментарі: сочоˈвиц'а, сочаˈвиц'а, сочіˈвиц'а, сачаˈвиц'а, сачеˈвиц'а, сачоˈвиц'а, сашчоˈвиц'а, зачаˈвиц'а, сечеˈвиц'а, сечоˈвиц'а, сечаˈвиц'а, сичаˈвиц'а, с'ічеˈвиц'а, с'ічаˈвиц'а, шочаˈвиц'а, шочоˈвиц'а, шошоˈвиц'а, шочеˈвиц'а, шачоˈвиц'а, шачаˈвиц'а, шачеˈвиц'а, шашаˈвиц'а, шечаˈвиц'а, шечоˈвиц'а, шешоˈвиц'а, шешаˈвиц'а, шец'аˈвиц'а, шичеˈвиц'а, шиц'аˈвиц'а, шиц'еˈвица, шичаˈвиц'а, ш'ічаˈвиц'а, чечоˈвиц'а, чечаˈвиц'а, чечеˈвица, чечеˈвика, чичи(е)ˈвиц'а, чичаˈвиц'а, ч'ічеˈвиц'а, ч'іч'іˈвиц'а, ч'ічоˈвиц'а, ч'ічаˈвиц'а, чочоˈвиц'а, чачоˈвиц'а, чачаˈвиц'а, чаче^{ш}ˈвиц'а, чучаˈвиц'а, шишаˈмиц'а, ˈлента, ˈлинда.

83. *Куˈделя, куˈділь, куˈділка, кудеˈляк чи куˈжіль..?*

Т. I. Лексема куˈд(')ел'а найчастіше в значенні 'прядиво або вовна, намотані на кужівку' утворює розріджений ареал у межах тому; коˈдел'а — 198; можливо, в цьому ж значенні куˈделиц'а — 180, 283, 420, 524, 556, 559, 627. В окремих нас. пп. ремарки звужують значення лексеми куделя лише до 'вовна, намотана на кужівку' — 99, 261, 289, 294, 297, 315, 320, 886. Як можна судити на підставі поодиноких ремарок, лексема куˈж'і(е, и, а)л', поширена розрідженим ареалом у межах тому, вживається найчастіше зі значенням 'частина прядки у вигляді кілка, на який намотують пряжу'.

Записано обидві зазначені вище лексеми з вказівкою на їхню семантичну диференціацію: куˈдел'а 'прядиво або вовна, намотані на кужівку', ˈкужі(е, и)л 'частина прядки у вигляді кілка, на який намотують пряжу' — 348, 393, 400, 476, 480, 515, 529, 531, 532, 535, 536, 538, 541, 564, 583, 585, 621, 639, 644, 660, 661, 682, 683, 724, 728, 747, 794, 795, 799, 800, 802, 806, 807, 812, 813, 820, 823, 824, 827, 836, 845, 858, 863, 866, 868, 869, 875, 888, 892, 893, 895, 896 (куˈдел' // куˈдел'а), 897, 898, 901, 902, 907, 914, 915. З подібною семантичною диференціацією записано лексеми: куˈдел'а і куˈжо(у, уо)лка — 94, 104, 105, 342; куˈдел'а і ˈфурка — 722; куˈдел'а і куˈд'іл'ниц'а — 304; куˈді(е)л'ка і ˈкуже(і)л' — 440, 456, 464, 491, 737, 753, 768, 772, 789; куˈде(і)л' і ˈкужі(е^{и})л' — 505, 859; куˈделиц'а і ˈкуже(і, и)л' — 638, 662, 678.

З трохи відмінним значеннєвим відтінком — куˈдел'а 'кілок разом з уже намотаним прядивом', ˈкуж'іл' 'кілок, на який намотують прядиво' — зафіксовано ці лексеми в нас. п. 432. Без зазначення семантичної диференціації записано лексеми куˈдел'а і ˈкуж'іл' у нас. пп. 20, 26, 30, 33, 38, 60, 78, 81, 84, 89, 111, 125, 168, 196, 205, 207, 215, 226, 231, 233, 235, 260, 265, 268, 269, 287, 298, 334, 335, 411, 412, 462, 514, 521, 528, 530, 552, 562, 565, 569, 570, 572, 586, 595, 598, 607, 609, 618, 620, 622, 626, 631, 632, 635, 643, 650, 653, 657, 665, 669, 673, 674, 676, 706, 714, 715, 723, 729, 740, 744, 749, 757, 760, 774, 790, 797, 798, 803, 810, 815, 817, 819, 825, 826, 830, 833—835, 839, 844, 847—849, 853, 857, 860, 862, 864, 865, 867, 870, 872, 874, 876, 880, 883, 884, 890, 903—905, 909, 911, 912, 916.

Відзначено диференціацію лексем цього мікрополя залежно від матеріалу пряжі: куˈдел'а (з вовни), ˈкужі(е)л (з прядива) — 27, 34, 46, 50, 55, 56, 59, 102, 130, 333, 371, 649; з такою ж диференціацією: куˈдел'а і ˈмичка — 7, 10, 29, 32, 36, 37, 41, 42, 115, 121, 129, 141, 146, 150, 152, 159, 165, 181, 242, 243, 271, 286, 295, 300, 302, 303, 306, 324, 327, 333, 357, 371, 389, 419, 421, 422, 424, 427, 513, 523, 550, 576, 580, 603, 667; куˈдел'а і клоˈчок — 378; куˈдел'а і куˈділка — 386; ˈкуділ' і ˈмичка — 338, 379, 416, 418 (у двох останніх пунктах ще й пеˈред'ілка 'половина мички'); куˈделиц'а і ˈмичка — 148, 274; ˈкуж'іл' і ˈмичка — 249, 264; куˈж'ілка і ˈмичка — 548; куˈдел'а (з конопель), ˈкужел' (з льону) — 61, 63, 82; куˈдел'а (невичищений льон, грубе прядиво), ˈкуже(и)л' (вичищений льон, тонке прядиво) — 65, 254; куˈдел'а (з льону, інколи також з вовни), ˈмічка (з конопель) — 3, 67, 68; куˈдел'а (з конопель), ˈмичка (з льону) — 88; куˈдел'а (з волокна, яке пряли на вал), куˈдел' (з клоччя або вовни) — 590; куˈдел'а (з льону), куˈд'іл'ниц'а (з вовни), ˈми^{і}чка (з конопель) — 241; куˈдел'а (з вовни), ˈмичка (з конопель), куˈжілка 'дощечка, до якої прив'язували куделю' — 302; ˈкуџел' (з вовни), куˈдел'а (з волокна на мішки) — 77; відзначено: куˈжолка (кілок, на який намотують прядиво) — 1, 64.

Спостережено розрізнення семантики лексем куˈдел'а та ˈмичка залежно від того, на що накладається пряжа: куˈдел'а^{е} (на кужелі), ˈмичка (на гребені) — 92, 106, 109, 116, 139, 158, 236, 391. Слід зауважити, що диференціація семантики лексем куˈдел'а і ˈмичка, як свідчать ремарки з запису в нас. п. 124, залежно від матеріалу пряжі — вовни чи прядива, а також від того, на чому пряли — на прядці чи на гребені, — перехрещується, тому що вовну пряли в основному на прядці з куделі, а конопляне і льняне волокно на гребені з мички. У частині нас. пп., крім слів куˈдел'а і ˈмичка, в тільки що описаних значеннях зафіксовано ще й ˈкуж'іл', як свідчать поодинокі ремарки, в значенні 'кужівка' — 22, 40, 48, 53, 57, 101, 167, 237, 248, 363, 368, 413, 482, 520, 561, 571, 628, 792, 879. Без диференціації семантики записано лексеми куˈдел'а, ˈми(і)чка в нас. пп.: 2, 15, 24, 35, 72, 86, 107, 122, 132, 171, 174, 178, 195, 203, 212, 225, 229, 239, 336, 356, 397, 405, 421, 567, 568, 604, 885; ˈкуж'іл', ˈмичка (остання лексема супроводжується іноді ремаркою «на гребені») — 21, 223, 253, 282, 367, 409, 537, 566.

Відзначено лише ˈмичка (подекуди з ремаркою «на гребені») в нас. пп.: 23, 120, 142, 145, 147, 151, 156, 190, 240, 247, 251, 252, 256, 257, 266, 277, 284, 290, 373, 384, 392, 395, 406, 410, 415, 417, 558, 563, 589, 679, а також лише: ˈкуд'іл — 594, 605, 624; куˈдел' — 408; куˈде(і)лка — 366, 782; куˈжі(уо)лка — 73, 216; п'ˈр'ажа — 206, 658.

Записано також: ˈкужіл', куˈдел' («великий кужіль») — 508; куˈдел', клочˈки («в клочки чесали й скручували») — 634; ˈкуж'іл' 'кілок, на який навивають клоччя', ˈкукла 'приготовлена для прядіння складка конопляного волокна' — 542, 758. Лексеми ˈкуж'іл' і куˈделиц'а в нас. п. 525 фіксуються як синоніми.

Матеріали не містять даних про семантичну диференціацію записаних лексем: куˈдел'а, ˈкуˈде(і)л', ˈкужіл' — 47, 162, 376, 404, 581, 648, 651, 705, 752, 822, 842, 861, 896; куˈдел'а, куˈделиц'а, ˈмичка — 183, 369, 385; куˈдел'а, куˈделиц'а, ˈкуді(е)л' — 358, 680; куˈдел'а, куˈделиц'а, куˈдел', ˈкуж'іл' — 370; куˈдел'а, куˈделиц'а, ˈкуж'іл' — 423, 617, 684, 900; куˈдел'а, куˈжел'а, ˈкуж'іл' — 754; куˈдел'а, куˈделиц'а, ˈкужіл', ˈмичка — 629, 873; куˈдел'а, ˈкуділ', ˈкуж'іл', ˈмичка — 173, 330, 343, 414, 637; куˈдел'е, ˈкуж'іл', ˈкукла — 434; куˈдел'а, ˈкукли, ˈмичка — 232; куˈдел'а, ˈкужіл', ˈмичка, ˈкукла — 544; куˈделиц'а, куˈдел', ˈкужіл' — 399; куˈд'ілка, ˈкуж'іл', кукˈли, к'ˈлоч:а — 786; ˈкудил', куˈделиц'а, ˈкуж'іл' — 910; ˈкудел', заˈмашка, ˈмічка — 19; куˈдел'ка, куˈделиц'а, ˈкуж'іл' // ˈкужел' (палиця) — 681; куˈделиц'а, ˈкуж'іл', ˈмичка — 288, 374, 675; куˈдел'а (з конопель), ˈмичка, клок — 390; куˈдел'а, ˈмич(')ка, клоˈчок — 407; куˈдел'а, ˈкуди(і)л' — 401, 633; куˈдел'а, куˈделиц'а — 308; куˈделиц'а, ˈкуділ' — 194, 512; ку(н)ˈделиц'а, ˈкужил' — 428, 525, 547; ˈкундел', ˈкужел' — 771.

Т. II. На підставі поодиноких ремарок, наявних у записах, можна припускати, що лексема куˈдел'а, яка творить розріджений ареал у межах тому, вживається переважно в значенні 'прядиво або вовна, намотані на палицю (кужівку)'; куˈџел'а — 649—651, 653; коˈдел'а — 680; у нас. п. 683 куˈдел'а — 'прилад для прядіння', у нас. п. 442 ця лексема має значення: 'куделя' і 'коловороток'.

Розрідженим ареалом у межах тому виступає й лексема ˈкуˈж'і(е, е^{и}, и)л', уживана, очевидно, також в основному в значенні 'прядиво або вовна, намотані на палицю (кужівку)'; ˈкуж'ій — 511, 520, 527. У частині записів зазначено, що ˈкужіл' намотують (надівають) на круˈж'ілку — 147, 148, 158, 163, 166, 351, 353, 354, 358; на куˈж'ійку — 230, 246, 249, 255, 256, 259, 288, 293, 296, 316, 512, 518, 519, 523; на куˈж'іл(')ку — 26, 40, 125, 132, 227, 319, 320, 323, 456, 459, 526, 585, 588, а також надівають ˈкуж'ій на куˈж'ійку — 519, 529; куˈд'ілку на круˈж'ілку — 127. Як синоніми наведено лексеми ˈкуж'іл', куˈж'ілка в нас. пп. 47, 459.

Таку ж диференціацію семантики відзначено щодо лексем куˈдел'а 'вовна або прядиво, намотані на палицю (кужівку)' та куˈжій(л)ка 'палиця, на яку намотують вовну або прядиво' — 16, 113, 258, 264, 508, 513, 514, 557, 583.

Відзначено: куˈдел'а (з вовни), ˈкужел' (з льону, конопель) — 79, 176, 485, 488, 582 — 584; куˈдел'а 'прилад, до якого прив'язують волокно', ˈкужіл' 'волокно, яке прив'язують і прядуть' — 5, 20, 189, 483, 516; куˈдел'а 'поганий сорт волокна льону', ˈкуж'іл' 'волокно, приготовлене для прядіння' — 247; куˈдел'а 'скручений чесаний льон', ˈкужел 'найкращі напрядені нитки' — 623; куˈдел'а 'відходи після чесання волокна', ˈкужел 'чесаний льон' — 633; куˈдел'а 'другий і третій сорт льону, який іде на мішки', куˈжел' 'перший сорт льону, який іде на сорочки' — 72; куˈдел'а, ˈкужел' 'волокно льняне кращого сорту' — 636; куˈдел'а, ˈкужіл' 'вичесаний льон' — 7.

Записано лексеми без вказівки на семантичну диференціацію: куˈдел'а, ˈкуж'іл — 70, 77, 118, 161, 164, 165, 190, 193, 196, 199, 201, 208, 212, 216, 223, 263, 301, 318, 341, 362, 369 (куˈдел'а // конˈдел'а), 380, 400, 401, 428, 465, 468, 487, 517, 563, 574, 587, 634, 687; куˈдел'а, ку(о)ˈжійка — 113, 606, 614; куˈдел'а, куˈд'іл(')ка — 59, 61, 645; куˈде(і)л'ка, куˈж'ілка — 13, 15; куˈд'ілка, ˈкуж'і(е)л' — 24, 45, 57, 65, 115, 119, 124, 143, 159, 168, 180, 202, 294, 346, 391; куˈд'ілка, куˈжіл'ка — 154. У нас. п. 562 відзначено, що куділкою (куˈд'ілка) називають рештки непридатного прядива, що залишається на куделі (куˈдел'а). Неоднаковою є в різних нас. пп. семантична диференціація лексем куˈж'і(е)л', куˈд'і(е)л'ка: куˈж'іл' (з чесаного льону, на тонке полотно), куˈд'ілка (з решток клоччя, з нечесаного льону, на грубе полотно) — 3, 17, 174, 648; куˈділка 'пристрій, на який надівають прядиво чи вовну', ˈкуж'іл' 'прядиво чи вовна, намотані для прядіння' — 58, 63, 64; куˈділка (прядиво), ˈкуж'іл' (прилад) — 663.

Значення лексем куˈдел'а і ˈми(і)чка залежить від матеріалу пряжі, пристрою, на якому прядеться, і розміру пучка волокна: куˈдел'а (з вовни), ˈмичка (з льону й конопель) — 87 (// ˈмучка), 88, 105; ˈмичка (на гребені), куˈдел'а (прив'язується до палки) — 652; ˈми(і)чка (мала), куˈдел'а (велика) — 92, 160; менш чітко простежується на підставі ремарок семантична диференціація лексем ˈкужел' і ˈмичка: ˈкужел' (з гарного волокна), ˈмичка (з поганого льону) — 83; ˈмичка (з конопляного прядива), ˈкужел' (з витріпаного льону) — 100. Немає даних про семантику записаних лексем: куˈдел'а і ˈмичка — 73, 92, 104, 155; ˈкуж'іл' і ˈмичка — 101, 209, а також лексем: куˈжілка, ˈкуде^{и}л' — 218, 221; ˈкуж'іл', ˈкуде^{и}л' — 560; куˈдел'а, куˈжила — 179; ˈкужел', куˈж'ілка, куˈд'іл'ка — 56; ˈкужіл', куˈдел'а, куˈділ'ка — 529, 629; ˈкуџіл', куˈдел'а, куде^{ш}ˈлина — 500; куде^{ш}ˈл'аник, куˈдил'а, куˈдил' — 439; ˈкуже^{и}л', ˈмичка, ˈжилка — 84; круˈж'ілка, ˈкуж'іл', куˈд'іл'ка — 117; круˈж'ілка, ˈкуж'іл', ˈмичка — 153; ˈкуж'іл', куˈдел'а, конˈдел'а — 164; куˈжел', мичˈки, куˈд'іл(')ка — 177; ˈкуже^{и}л', куˈж'ілка, куˈдел'а — 194. Неясною залишається семантика зафіксованих лексем: боˈрод^{т}ка — 129; куˈкул' — 423; ˈнан'ко — 681.

Т. III, ч. 1. Лексема куˈдел'а 'прядиво або вовна, намотані на кужівку' (в. окремих записах ремарки звужують це значення лише до вовни — 41, 43, 117, 118, 211, 318, 363) утворює розріджений ареал у межах тому. Можливо, у цьому ж значенні: куˈдел'ка — 99, 362; куˈделиц'а — 186, 204, 342, 359; ˈкуˈдел' — 52, 81, 139, 206, 320; куˈд'іл' — 283, 315, 321, 348; ˈмичка — 9, 20, 85, 87 (з ремаркою «з конопель»), 131, 200, 208, 239, 317, а також куˈж'і(и)л' — 11, 23, 24, 57, 60, 95 (з ремаркою «з вовни»), 113, 125, 130, 133, 138, 141, 148, 166, 172, 181, 184, 185, 192, 196, 203, 209, 210, 221, 222, 229, 235, 236, 250, 252, 262, 268, 270, 274, 275, 277, 282, 289, 301, 311, 313, 326, 361, 375; куˈж'ілка — 327.

Відзначено: куˈдел'а 'вовна або прядиво, намотані на кужівку', ˈкуж'іл' 'прилад, до якого прив'язують пряжу' — 42, 66, 67, 92, 93, 97, 126, 143, 145, 158, 170, 178, 201, 228, 230, 244, 267, 294, 316; ці ж лексеми зафіксовано без вказівки на семантичну дифе-

ренціацію — 7, 63, 70, 80, 89, 114, 116, 121, 129, 136, 144, 146, 152, 153, 165, 171, 198, 199, 232, 240, 241, 249, 253, 266, 288, 295, 322, 333, 335, 336, 341, 346, 350, 353, 354, 360.

Матеріали відображають також наявність різних лексем на позначення куделі залежно від виду пряжі: *куˈдел'а* (з вовни), *ˈмичка* (з конопель, льону) — 39, 72, 91, 104, 109, 123, 253; *куˈделиц'а* (з вовни), *ˈмичка* (з прядива) — 128, 164; *куˈдел'а // куˈд'іл' // куˈдел'ка* (з вовни), *ˈмичка* (з конопель) — 338; *куˈдел'а* (з вовни), *жˈмен'а* (з прядива) — 193, 195; *ˈкужил'* (з овечої вовни), *гˈреб'ін'* 'з конопляної пряжі' — 251; *куˈдел'а* (з вовни), *ˈмичка* (з конопель), *ˈкужі(е)л'* (палка, здебільшого у вигляді вил, на яку надівають пряжу) — 78, 82, 98 (*куˈдел'а // куˈдел'*), 111, 160, 169, 176, 197; *куˈдел'а* (з вовни), *ˈмичка* (з льону), *куˈделиц'а* — 76; *куˈдел'ка* (з вовни), *ˈмичка* (з прядива), *куˈд'іл'* (побите, посмикане волокно) — 187; *куˈдел'а* (наскубана вовна), *куˈж'іл'* (палка з рогачиком), *куˈд'іл'* — 294; *куˈдел'а* (з вовни), *ˈмичка* (з прядива), *куˈділ'* — 71, 345.

Ряд записів не диференціює за семантикою наведених лексем: *куˈдел'а, ˈмичка* — 15, 22, 48, 73, 79, 96, 127, 177, 199, 243, 269, 271, 309, 373; *куˈделиц'а, ˈмичка* — 68; *куˈдел'а, ˈкуж'іл', ˈмичка* — 83 (*переділка* 'половина мички'), 86, 142, 147, 167, 190, 226, 245, 337; *куˈдел'а, куˈделиц'а* — 77, 174, 180, 278; *куˈдел'а, ˈкуˈде(і)л'* — 21, 28, 46, 69, 225, 260, 292, 369; *куˈдел'а, куˈдел'ка* — 339, 351; *куˈдел'а, куˈд'ілка* — 156, 157; *куˈдел'а, куˈж'ілка* — 110; *куˈделиц'а, ˈкужіл'* («рідше») — 279; *куˈдел'а, ˈкуж'іл', ˈкуділ'* — 202; *ˈкуж'іл', куˈд'іл'* — 108; *куˈдел'а, куˈделиц'а, ˈкуж'іл'* — 173, 258; *куˈдел'а, ˈмич(')ка, ˈкуді(е)л'* — 179, 247, 344.

Т. III, ч. 2. Лексема *куˈдел'а* 'прядиво або вовна, намотані на кужівку' становить розріджений ареал у межах тому; очевидно, в цьому ж значенні також вживаються лексеми: *куˈдел'* — 79, 112, 243; *ˈкудеᶦл'* — 242; *ˈкуділ'* — 218, 248; *куˈделиц'а* — 314, 373; *куˈдел'ка* — 131; *куˈділ'ка* — 216; *ˈмич(')ка* — 292, 316, 322, 333, 335, 349, 357, 361. Матеріали не містять даних про семантику ряду записаних лексем: *куˈж'іл'* — 5, 6, 10 (*// ˈкуж'іл'*), 121, 126, 275; *ˈкужі(е, и)л'* — 11, 12, 15—17, 19, 21, 22, 27—29, 31, 34, 35, 37, 48, 56, 58, 63—65, 67, 70, 78, 84, 88, 97, 98, 117, 122, 130, 138, 141, 145, 146, 164 (*// куˈж'іл'*), 213, 220, 231, 280, 284, 290, 352, 353, 368; *куˈж'ійка* — 4, 108, 109.

Відзначено: *куˈдел'а* 'прядиво або вовна, намотані на кужівку', *ˈкуж'іл'* 'пристрій, на який намотується прядиво або вовна' — 24, 41, 43, 53, 89, 91, 99, 111, 114, 124, 169, 222—224, 227, 245; *куˈдел'а* (пристрій), *ˈкужіл'* (пряжа) — 9; ці лексеми зафіксовано без зазначення семантичної диференціації: 14, 20, 25, 26, 30, 38, 40, 42, 51, 61, 71, 75, 86, 87, 95, 101, 102, 105, 110, 118, 119, 125, 135, 139, 140, 151, 153, 161, 165, 167, 170, 173, 174, 176, 177, 179, 180, 186, 191, 192, 195, 197, 209, 212, 215, 221, 233, 251, 254, 255, 259, 262, 281—283, 296, 300. У 340 нас. п. зазначено, що *куˈдел'а* з вовни, а *ˈмичка* з конопляного волокна; в інших нас. пп., де записано ці лексеми (50, 62, 163, 305—307, 312, 315, 321, 325, 330, 331, 340, 343, 347, 358, 359, 366, 370—372), їхньої можливої семантичної диференціації не відбито. Не засвідчують матеріали й розрізнення семантики таких лексем: *куˈдел'а, ˈкуˈде(і)л'* — 196, 258, 273; *куˈдел'а, ˈкуˈдел'ка* — 211; *куˈдел'а, куˈделиц'а* — 147, 175, 185, 199, 200, 235, 346; *ˈкуˈд'іл', ˈкуже(і)л'* — 106, 210, 260; *ˈкуж'іл', куˈделиц'а, куˈдел'ниц'а* — 55, 158; *куˈдел'а, куˈделиц'а, ˈкуж'іл'* — 32, 33; *куˈдел'а, ˈкуді(е, и)л', ˈкуж'іл'* — 47, 105, 134; *куˈдел'а, куˈдел'ка, ˈкуж'іл'* — 102, 194, 303; *куˈдел'а, ˈкуділ', ˈкуж'іл', ˈмичка* — 363; *куˈдел'а, куˈд'ілка, ˈмичка* — 256; *куˈдел'а, куˈделиц'а, ˈмич'ка* — 374; *куˈдел'а, ˈкуж'іл', ˈмичка* — 76.

84. *ˈБорошно* чи *мˈливо,* чи *муˈка..?*

Т. І. Карта № 311: *ˈборошно, муˈка, мˈливо*; у коментарі: *борошˈно, боˈрошно, боˈрашно, боˈрушно, боˈрошн'а(е), ˈбороᵃшен', ˈмел'ане, ˈмел'ате, фаˈн'іна.*

Т. II. Лексема *муˈка* утворює майже суцільний ареал у межах тому; *ˈборошно* — 198; *мˈливо* — 135, 251, 325, 340, 497, 502, 503, 545, 552, 553, 555, 581.

У значній частині нас. пп., крім лексеми *муˈка,* зафіксовано ще й *мˈли(еᶦ, і)во,* що вживається, як видно з небагатьох ремарок, переважно в значенні 'зерно, яке приготували для помолу і яке везуть до млина або яке стоїть чи й мелеться вже в млині', або ж у значенні 'мука, тільки що змелена, яку везуть з млина додому' — 74, 116, 120, 122, 123, 126, 134, 136, 138, 140—143, 156, 165, 167, 170, 172, 266, 271, 276, 277, 281—283, 289, 292, 293, 296, 299, 309, 312, 318, 329, 331, 333, 343, 354, 362, 364, 365, 377, 383, 394, 395, 397, 400, 403, 406, 408, 411—413, 444, 452, 453, 460, 462, 464, 470, 474—478, 483, 491, 492, 495, 500, 501, 508, 509, 511—515, 518—521, 523, 529—531, 536, 539, 540, 542, 543, 549—551, 556—562, 565—567, 570, 571, 573, 575, 582—584, 587, 588, 610, 614, 627, 643; записано: *муˈка, ˈмели(і)во* — 472, 622. Без семантичної диференціації записано: *муˈка, мˈливо, борошˈно* — 318, 576.

Як синоніми лексеми *муˈка* і *ˈборошно* виступають у нас. пп. 65, 100, 162, 222, 256, 378. Відзначено: *бурушˈно* («зерно»), *муˈка* («змелене зерно») — 118; *беˈремено* — 430, 585 («мливо»).

Т. III, ч. 1. Карта № 1: *ˈборошно, муˈка.*

Т. III, ч. 2. Лексема *муˈка* утворює розріджений ареал у межах тому; *ˈборошно* — 52, 58, 72, 78, 80, 82, 88, 96—98, 126, 215, 318, 326, 344, 350, 361, 362, 364. Записано *муˈка* і *ˈборошно* — 24, 30—32, 39, 40, 43, 47, 50, 54, 57, 62, 65—68, 73, 74, 76, 81, 84, 86, 87, 89, 91—95, 99, 101, 104, 106, 107, 112, 124, 125, 128, 135, 139, 150, 151, 155, 156, 162—164, 166, 167, 169, 170, 174, 175, 178, 181, 182, 184, 186, 187, 189, 192—195, 199, 200, 204, 205, 206, 208, 210, 225, 233, 237, 239, 240, 243, 251—256, 260, 261, 279, 282, 283, 287, 290, 292, 296, 303, 313, 324, 325, 330, 346, 348, 349, 359, 360, 363, 367, 370—373, 375.

З паралельно вживаних обох назв лексема *ˈборошно* супроводжується ремарками «рідше вживана» або «давніше вживана» — 100, 141, 180, 273, 286, 307, 308, 314, 317, 319, 321, 322, 327, 328, 332, 334, 337—339, 351, 355, 358. Засвідчено: *муˈка, мˈливо* 'зерно, яке привезли в млин молоти' — 108; без семантичної диференціації записано ці лексеми в нас. пп.: 10, 14, 16, 17, 20, 51.

Зафіксовано всі три розглядані лексеми — *муˈка, ˈборошно, мˈливо* (останні дві іноді супроводжуються ремарками «рідковживана» або «давніше вживана назва») — 9, 11, 22, 25, 26, 33, 48, 102, 103, 105, 197, 220, 223, 224, 227, 300, 342; відзначено: *ˈборошно* (найчастіше вживана назва), *муˈка, ˈмеливо* — 61, 222.

85. *Окˈріп* чи *ˈкипень,* чи *вар,* чи *киˈп'яч,* чи *кип'яˈтск..?*

Т. І. Карта № 61: *окˈр'іп, окˈрип, о(у)кˈруп, о(у)кˈруᵒп, о(у)кˈруип, окˈруеп, окˈроп, (г)о(у)кˈр'іп;* у коментарі: *окˈр'уп, окˈреп, укˈріеп, укˈріип, круᵒп, кр'іп, вкр'іп;* карта № 54; *кипйаˈток, кипйеˈток, кип'аˈток, кип'еˈток, кипл'аˈток, кипеˈток, кипˈйач.*

Обидві зазначені карти фонетичні й не відбивають через це можливої в окремих говірках семантичної диференціації картографованих лексем. Відзначено певні семантичні відтінки цих лексем: *кип'яток* 'гаряча, кип'яча вода або вода, що тільки-но закипіла' та *окріп* 'не дуже гаряча, тепла вода або вода, що трохи остигла після кип'ятіння' — 8, 13, 104, 112, 115, 151, 152, 155, 170, 176, 184, 195, 197, 257, 286, 293, 307, 320, 321, 327, 339, 346, 357, 404, 525, 535, 555, 556, 559, 680, 890, 902, 905; *окріп* 'вода, яка кипить' та *кип'яток* 'вода, що кипіла. але вистигла вже' — 898, 901, 907. Відзначено, що лексему *окріп* уживають переважно носії говірки похилого віку, а лексему *кип'яток* — молодші покоління — 26, 74, 685, 729.

Записи фіксують також лексеми: *ˈл'іте(и)пло* в значенні 'тепла вода' — 570, 685, 712, 724, 729, 732, 734, 737, 740; *вар* 'вода, в якій варились вареники, картопля' — 305, 312, 379, 433; *вар* 'компот із грушок або сушені' — 692, 708, 711.

Т. II. Лексема *окˈр'іп (окˈруᵒп, окˈруп, окˈрип, окˈрӱп, окˈруᵒп, (г)укˈр'іп, (в)о(у)кˈр'іп)* утворює майже суцільний ареал у межах тому; *кр(')і(о, у)п* — 31, 35, 42, 64, 81, 83, 88—90, 141, 244, 343, 620, 664, 665, 672, 685; *ўкр'іп* — 52, 58, 128, 203, 404; *ˈукр'іп* — 153; *кипйаˈток (к(')і(ы)пй(л')аˈток, кі(и)п'а(і)ˈток, к'іпеˈток)* — 5, 8, 27, 60, 78, 108, 129, 139, 146, 155, 157, 158, 160, 162, 184, 185, 187, 207, 229, 340, 346, 408, 409, 410, 413—415, 419, 421, 424, 426, 444, 606, 618, 623, 624, 626, 627, 629, 633, 635—638, 642, 644, 645, 647, 649, 650—654, 659, 661, 675, 680, 682—684; *ˈк(')і(и, ы)пйаток* — 93, 99, 130, 163, 210, 211, 225, 298, 448, 450—452, 454—456, 458, 460, 474, 483, 680, 682, 683; *ˈкипˈйачка* — 633, 663; *к'іˈп'ечка* — 667; *ˈкыпйак* — 670; *кыпиˈн'ача воˈда* — 418, 439; *киᶦ(ы, і)пˈй(л')ача во(у)ˈда* — 628, 634, 657 (*// ˈжешкайа вуᵒˈда*), 668; *вˈраца ˈвода* — 686.

Зафіксовано паралельне вживання без будь-якої диференціації значення лексем *окріп* та *кип'яток* (у їх різних фонетичних варіантах): 28, 29, 41, 45, 52, 65, 70, 71, 74—76, 80, 87, 94, 99, 100, 102, 103, 107, 111, 115, 118, 119, 122, 137, 147, 149, 163, 165, 166, 168, 173, 180—182, 191—194, 201, 202, 204, 209, 215, 216, 218—222, 225, 226, 276, 293, 294, 298, 311, 314, 316, 344, 347, 366, 369, 370, 373, 374, 376, 378, 381, 388, 390, 392, 395, 398, 403, 407, 411, 417, 420 (*// ˈкипеᶦн*), 423 (*// ˈк'іп'ін*), 440, 450, 452, 454, 455, 457, 459, 460, 471, 472, 474, 481, 483, 503, 512, 529, 530, 536, 548, 560, 563, 565, 575, 580, 619, 643 (*// ˈк'іпан', ˈк'іпен*), 646, 648, 662, а також *окˈр'іп, киˈп'ач* — 521; *кр'іп, ˈкипˈйачка* — 663.

Поруч з лексемою *окріп* (у різних фонетичних варіантах) записано *вар* у значенні 'компот із фруктів' — 174, 335, 427, 462, 513, 515, 537, 562, 564, 566, 571, а також *звар* у значенні 'вода, в якій варились вареники' — 23, 30, 56; записано ще: *к'іп'іˈток, вар* — 655; *к'іпйаˈток, звар* 'вода, в якій варились вареники' — 125; *окˈр'іп, ки(і)пйаˈток, вар* 'компот із фруктів (сухофруктів)' — 159, 190, 318, 394, 397, 406; *вокˈр'іп, к'іп'іˈток, звар* 'вода, в якій варили вареники' — 24, 127; *оᵘкˈр'іп* 'вода, що кипить', *тиᵉплиˈна* 'підігріта, тепла вода' — 436.

Без вказівки на значення записано лексему *вар* — 416, 420, 673, 674, 676, 679; *звар* — 32.

Т. III, ч. 1. Лексема *окˈр'іп (гокˈр'іп, вокˈр'іп, окˈроп, окˈрип, окˈреп)* здебільшого паралельно з *кипйаˈток (ки(і)пл'аˈток, ки(і)п'аˈток)* виступає майже суцільним ареалом у межах тому; накореневий наголос *ˈкипйаток* відзначено в нас. пп. 19, 48, 51, 67, 68, 77, 104, 111, 136, 167, 172, 174, 178, 181, 204, 226, 257, 263, 266, 269, 291, 324, 333, 336, 339, 341, 347, 351, 364, 375; подвійне наголошування *ˈкипйаˈток* — 80, 97, 113, 164, 200, 201, 207, 225, 260, 273, 344, 354; записано лише лексеми: *окˈр'і(о)пец'* — 44, 138, 283; *кипˈйач* — 17, 24, 88, 141, 197, 302.

Поруч з лексемами *окˈр'іп, кипйаˈток* зафіксовано *ˈкипен'* — 308; *ˈл''ітепло* 'тепла, підігріта вода' — 46, 75; *киᵉпˈйач, ˈл'іteᶦпло* — 153; *кипˈйач(')* — 8, 12, 15, 20, 37, 57, 58, 71, 101, 137, 145, 147, 230—232, 240, 241, 267, 271, 282, 295, 300; *ˈкипеᶦн' // киˈп'ач* — 297; поруч з лексемою *окˈр'іп — кипˈйач, ˈкипен'* — 47; поруч з *кипйаˈток — кипˈйач(')* — 35, 143, 148, 214; *вар* — 110; *ˈл'ітепло* — 121.

Відзначено: *окˈр'іп* 'росіл для соління огірків, помідорів', 'солона вода для випарювання діжок', а *кипйаˈток, кипˈйач* 'вода, доведена до кипіння' — 114, 126, 153; *окˈр'іп* 'вода, що кипить', *ˈкипйач* 'вода, що кипіла, але остигла трохи або й зовсім' — 233; *окˈр'іп* та *кипйаˈток* 'вода, що кипить', *ˈл'ітепло* 'тепла, підігріта вода або охололий до теплого окріп' — 63, 74; *окˈр'іп* 'вода, що кипить', *кипйаˈток* 'вода, що кипіла, але остигла трохи', *ˈл'ітепло* 'тепла вода' — 162.

Т. III, ч. 2. Лексеми *окˈр'іп (вукˈр'іп, гокˈр'іп, укˈр'іп, оᵘкˈр'іп, окˈроп, окˈрип)* та *кипйаˈток (кипл'аˈток, кип'аˈток)* здебільшого паралельно виступають майже суцільним ареалом у межах тому; накореневий наголос *ˈкипй(л')аток* — 25, 33, 45, 46, 48, 55, 66, 80, 85, 89, 91, 105, 114, 119, 121, 125, 126, 139, 152, 156, 172, 174—177, 179, 181, 200, 223, 224, 231, 235, 239, 250, 255, 261, 273, 274, 290, 291, 299, 301, 303, 306, 324, 337, 344, 351, 352, 364; подвійний наголос *ˈкипйаˈток* — 12, 87, 95, 137, 165, 182, 184, 193, 194, 197, 219, 283, 295, 311, 312, 316, 336, 340.

Поруч з лексемами *окˈр'іп, кипйаˈток* записано *кипˈйач* — 2; *ˈкипин'* — 255; *вар* — 324; поруч з лексемою *ˈкипй(л')аток* записано *покˈр'іп* — 19; *переˈвар* — 106; *кипˈй(л')ач(')* — 159, 222, 225.

86. *Оˈтець* чи *ˈбатько,* чи *ˈдедьо, ˈненьо..?*

Т. І. У значенні 'батько' у всіх говорах у межах тому записано лексеми *ˈбат'ко* (*ˈбад'ко* — 727, 740, 745; *ˈбат'а* — 7, 295, 414, 430, 662, 667, 678, 682, 683, 849; *ˈбат'о* — 647) і *ˈтато* (остання найчастіше вживається у звертанні); записано: *ˈтата* — 1, 3, 5, 17, 32, 67—70, 72, 94, 97, 100, 102, 106, 131, 139, 186, 187, 224, 274, 457; *ˈт'ат'а* — 229, 643, 807, 836, 842, 922; подекуди в говірках на території тому фіксується ще лексема *ˈпапа* з зауваженням, що це рідковживаний неологізм; спорадично в говірках на всій території тому засвідчується лексема *о(а)ˈт(')ец(')* переважно з ремаркою, що це архаїзм; 'батько' — *ˈнен'о* — 715.

Т. II. Карта № 367: *ˈбат'ко, ˈтато, оˈтец', ˈд'ад'о, ˈн'ан'о, ˈн'ан'ко;* у коментарі: *оˈтец, воˈтец', в'іˈтец', ўтиц', ˈд'ад'а, ˈґ'ад'а, ˈґ'ед'і, ˈн(')ен'о, ˈнин'о, ˈн(')ен'ко, ˈнин'ко.*

Т. III, ч. 1. У значенні 'батько' зафіксовано лексеми: *ˈбат'ко* — послідовно у всіх говорах тому (*ˈбайко* — 302), *ˈтато* — теж в усіх говорах, здебільшого паралельно до лексеми *ˈбат'ко,* часто у звер-

танні (*ˈт'ат'а* — 9, 25, 86, 100, 324, 338—340, 365); *ˈпапа* (*ˈпапка, паˈпаша, паˈпашка, паˈпан'а, паˈпан'ка*) — подекуди в усіх говорах тому, переважно у мовленні молодшого покоління; *оˈт(')ец(')* — 26, 28, 43, 54, 96, 100, 101, 121, 145, 151, 158, 165, 168—171, 187, 197, 202, 222, 224, 226, 230, 231, 236, 238, 243, 246, 247, 258, 278, 281, 282, 295, 314, 325, 330, 334, 336, 337, 344, 345, 361, 362, 366—368, 371, 373, 374.

Т. III, ч. 2. У значенні 'батько' зафіксовано лексеми: *ˈбат'ко* (*ˈбат'а*) — послідовно в усіх говорах тому (*ˈбад'ко* — 40); *ˈтато* (*ˈтатко, ˈт'ат'ко*) — у переважній більшості говірок на всій території тому (*ˈтата* — 3, 234, 363; *ˈт'ат'а* — 19, 24, 33, 37, 44, 47, 71, 100, 114, 117, 118, 124, 128, 131, 136, 139, 140, 143, 147, 171, 209, 212, 221, 231, 239, 242, 276, 278, 284, 288, 338, 340, 342); крім того, в усіх говорах подекуди фіксуються також лексеми *ˈпапа* (*ˈпапка, паˈпан'а, поˈпан'о, паˈпаш(')а, паˈпашка*) і *о(а)ˈт(')ец(')*. Записано: *ˈн'ан'ко* 'вінчальний або хрещений батько' — 2; *наˈнашко* 'хрещений батько' — 114. Лексеми *ˈбат'а, ˈт'ат'а, ˈпапа, паˈпаш(к)а* властиві переважно мовленню молодшого покоління; лексема *оˈтец'* фіксується здебільшого з ремарками про те, що це архаїзм.

87. *ˈДядько* чи *стˈрий(ко)*, чи *ˈвуй(ко)..?* Яка є різниця в значенні?

Т. I. У значенні 'батьків і материн брат', 'чоловік батькової або материної сестри', 'чужий чоловік середнього віку стосовно молодших' записано лексеми: *ˈд'ад'ко(-а)* — майже послідовно у всіх говорах тому (*ˈз'аз'ка(-о)* — 5, 8, 16, 67, 71; *ˈз'ац'ка* — 101; *ˈд'ед'ко* — 44, 464); *ˈд'ад'о(-'а)* — поруч з лексемою *ˈд'ад'ко* фіксується теж у всіх говорах тому, переважно у мові дітей, часто у звертанні; *ˈвуйко* — 463, 697, 701, 704—707, 712, 720, 721—724, 754; *ˈвуйко // ˈд'ад'ко* — 717, 719, 739, 755, 767, 796; *ˈвуйко // ˈд'ад'о(-а)* — 709, 711, 718.

У значенні 'батьків брат' зафіксовано ще лексеми: *стри(і)й* — 436, 695, 699, 700, 708; *ˈвуйко* — 254, 710, 717, 752; у значенні 'материн брат': *ˈвуйко* — 691, 695, 699, 700, 708, 714, 729; *вуˈйашко(-а)* — 425, 436; *стˈрийко* — 90, 254, 435.

Т. II. Карта № 368: 'брат батька й матері' — *ˈд'ад'ко, ˈвуйко*; 'брат батька' — *ˈд'ад'ко, ˈвуйко, стˈрийко, стˈрико, стрик, стрий*; 'брат матері' — *ˈд'ад'ко, ˈвуйко, стрик*; у коментарі: 'брат батька' — *ˈд'ад'о, ˈд'ед'о, ˈд'ад'а*; 'брат матері' — *ˈбачі, ˈл'ило*.

Т. III, ч. 1. У значенні 'брат батька й матері', 'чоловік батькової або материної сестри', 'чужий чоловік середнього віку стосовно молодших' записано лексеми: *ˈд'ад'(т')ко* — послідовно у всіх говорах тому; *ˈд'ад'о(-'а)* — фіксується теж в усіх говорах тому, здебільшого як паралель до лексеми *ˈд'ад'ко* (переважно у звертанні молодших до старших).

Т. III, ч. 2. У значенні 'брат батька й матері', 'чоловік братової або материної сестри', 'чужий чоловік середнього віку стосовно молодших' зафіксовано лексеми: *ˈд'ад'(т')ко(-а)* — послідовно у всіх говорах тому; *ˈд'ад'о(-'а)* — теж в усіх говорах, здебільшого поруч з лексемою *ˈд'ад'ко* (*ˈд'ед'ко* — 4, 109); *ˈвуйко* — 2, 4, 9, 108—110, 118.

88. *ˈЖінка* чи *коˈбіта*, чи..?

Т. I. Лексема *ˈж'і(и, о, уо)нка* у значеннях 'особа жіночої статі', 'заміжня жінка молодих і середніх років', 'дружина' виступає у всіх говорах тому (фонетичні варіанти *ˈж'інка, ˈжинка, ˈжонка, ˈжунка, ˈжуинка, ˈжуенка, ˈжуонка* відбито на карті № 30); лексема *мо(а)ло(а)ˈди('і)ц'а* 'заміжня жінка молодих і середніх років' теж фіксується в усіх говорах тому; *молоˈдиц'а* — 'дружина' — 13, 26, 66, 224—284. Крім того, в усіх говорах записано лексему *ˈбаба* 'стара жінка', 'батькова або материна мати', 'особа жіночої статі'; *ˈбаба* — 'дружина' — 71, 104, 105, 121, 201, 259, 332, 493, 770, 776, 854, 879. Відзначено ще: *ко(у)ˈб'іта* 'особа жіночої статі' — 224, 228, 293, 434—436, 439, 450, 484, 499, 502, 531, 532, 535, 555, 692, 699, 703, 718, 734, 772, 793; *ˈженшчи(і)на* 'особа жіночої статі' — 1, 3, 4, 17, 64, 66—68, 96, 97, 113—115, 133, 136, 352, 406, 507, 515, 542, 629. Лексеми *ˈбаба* і *коˈб'іта* як назви особи жіночої статі спорадично фіксуються з ремарками, які вказують на іронічний відтінок у вживанні цих лексем. Зафіксовано ще: *ˈт'і(о, 'у)тка* 'особа жіночої статі середнього віку' — спорадично в усіх говорах тому. Лексема *друˈжина* засвідчується в середньонаддніпрянських, степових, полтавських, подільських говірках. Відзначено: *ˈд'адна* 'дружина дядька' — 53, 74; *молоˈдуха* 'молода жінка' — 450.

Т. II. Лексема *ˈж(')і(и, о, у)нка* у значенні 'особа жіночої статі' і 'дружина' виступає в більшості поліських, волинських, подільських, наддністрянських, надсянських, бойківських, гуцульських, покутсько-буковинських говірок; тільки в значенні 'дружина' — 10, 14, 15, 42, 52, 77, 88, 110, 114, 115, 150, 152, 158, 159, 287, 288, 486, 495, 496, 618, 620, 622, 623, 625, 631—635, 637, 643, 645—649, 657; лексема *жоˈна* у значенні 'особа жіночої статі' і 'дружина' послідовно вживається в середньозакарпатських, спорадично в бойківських і гуцульських говірках; *ˈжена* 'особа жіночої статі' і 'дружина' — 665, 666, 668—672, 672а, 673—675, 677—679, 683—685; *жо(у)ˈноч(:)и('і)на* 'особа жіночої статі' — 34, 40, 59—61, 633, 643—649 (фонетичні і словотворчі варіанти *ˈж'інка, ˈжинка, ˈжунка, ˈжонка, ˈжуонка, жоˈна, ˈжена, жоˈноч:ина* відбито на карті № 156); лексема *ˈбаба* 'жінка похилого віку' фіксується в усіх говорах тому; *ˈбаба* — 'особа жіночої статі' і 'дружина' — у частині поліських, волинських, наддністрянських говірок, зрідка у надсянському, бойківському, гуцульському, подільському говорах (переважно поруч з лексемою *ˈж'інка*), тільки 'особа жіночої статі' — 10, 14, 15, 42, 52, 77, 88, 110, 150, 159, 288, 475, 496, 618, 620—623, 625, 631—633, 635, 664, 665, 679; тільки 'дружина' — 288, 523, 634, 644, 645, 687; *ко(оу, у)ˈб'і('е, и)та* 'особа жіночої, статі' — у частині волинських, наддністрянських, покутсько-буковинських, подільських говірок, зрідка у поліському говорі; 'жінка похилого віку' — 246, 248, 289, 327; *мо(у)ло(у)ˈдиц(')а(-'і)* 'молода заміжня жінка' — 13, 32, 34, 37, 45, 53, 69, 120, 122, 123, 135, 136, 138, 140, 142, 143, 149, 151, 165, 167—170, 202, 241, 247, 280, 282, 304, 319, 323, 329, 356, 370, 400, 537, 636, 637 (*молоˈдичка* — 517; *молоˈд'інка* — 11); *муˈжатка* 'молода заміжня жінка' — 277; *ни(ие)ˈв'іста* 'молода жінка' — 235, 236, 261, 267; *чеи(і)л'аˈдина* 'особа жіночої статі' — 484, 580, 588. Відзначено ще: *маˈтуша* 'материна сестра', 'форма звертання до будь-якої жінки' — 520; *маˈтус"і* 'жінка похилого віку' — 230; *ˈл'уда* 'жінки в час жнив' — 35; *л'уˈдина* 'особа жіночої статі' — 15; *ˈмун'а* 'мати батька або матері' — 603.

Т. III, ч. 1. У значенні 'особа жіночої статі' і 'дружина' записано лексеми: *ˈж'інка* — у всіх говорах тому (зафіксовано варіанти цієї лексеми: *ˈжинка* — 16, 19, 40, 43, 44, 52, 54, 57, 326, 349, 350; *ˈжонка* — 51; *ˈженка* — 43; *ˈжуенка* — 43, 51; *жˈве(и)нка* — 48; *ˈбаба* — 86, 110, 114, 120, 142, 162, 172, 278, 295, 308, 367, 370, 374 (здебільшого як паралель до лексеми *ˈж'інка*). У значенні 'дружина' зафіксовано лексеми: *ˈж'інка* — 27, 73, 74, 367, 371; *жо(еи)ˈна* — 224, 244, 294, 341, 355, 367; *сопˈруга* — 244. У значенні 'особа жіночої статі' записано лексеми: *ˈж(')еншчи('і)на* — зрідка у всіх говорах тому (відзначається, що ця лексема вживається переважно при звертанні до жінки); *ˈт'і('о)тка* — 14, 28, 73, 74, 100, 162, 170, 201, 257, 278, 295, 300, 317, 374; *ˈд'адина* — 172, 296. Зафіксовано ще: *молоˈдиц'а* 'молода заміжня жінка' — 79, 95, 121, 127, 171, 179, 288—290, 295, 305, 310, 340; *молоˈдайка* 'жінка перших двох років заміжжя' — 17.

Т. III, ч. 2. У значенні 'особа жіночої статі' і 'дружина' записано лексеми: *ˈж'і(и)нка* — у всіх говорах тому; *ˈбаба* — 105, 118, 283. У значенні 'дружина' зафіксовано лексеми: *ˈж'інка* — 355; *ж(')еˈна* — 213, 231, 250, 253, 276, 278, 280, 281, 288, 292, 301—303, 306—308, 312, 330, 338, 342, 352, 356, 358, 367, 370—372; *су(о)пˈруга* — 2, 222, 227, 276, 278, 288, 312, 314, 330, 333, 335, 338, 342, 356, 358, 363, 372; *друˈжина* — 71, 94, 192, 194. У значенні 'особа жіночої статі' записано: *ˈж(')енш(ч)ина* — 194, 233, 239, 251, 255, 282, 294, 295, 297, 301, 302, 308, 311, 314, 315, 341, 355, 358, 370, 372; *ко(у)ˈб'іта* — 9, 19, 192; *ˈт'і('о)тка* — 152, 153, 178, 254. Відзначено ще: *молоˈдиц'а* 'молода заміжня жінка' — 6, 19, 20, 32, 74, 95, 118, 152, 162, 165, 167, 200, 235, 239, 251, 283, 288, 300, 368, 371.

89. *Госпоˈдиня* чи *хаˈзяйка*, чи *господарка*, чи *ґазˈдиня..?*

Т. I. У значенні 'жінка, яка веде домашнє господарство' записано лексеми: *ха(о)ˈз'(з')айка* — у всіх говорах тому (відзначено варіанти: *хаˈз'ал'ка* — 224; *хаˈз'айка* — переважно у волинському і подільському говорах; *хаˈз'ейка* — 459, 510, 546, 708, 717, 750, 757, 828; *хаˈз'ейка* — 453, 459, 460, 466, 699, 700—702, 707, 713, 715, 716, 723, 729, 734, 739, 745, 786); *госпоˈдарка* і *госпоˈдин'а* — зрідка теж в усіх говорах тому, переважно як паралелі до лексеми *хаˈз'айка* (відзначено варіант *ґоспоˈдин'а* — 453, 456, 489, 498, 499, 502, 508, 708, 709, 711, 712, 731, 736); *ґазˈдин'а* — 701. Лексема *госпоˈдин'а* спорадично в усіх говорах тому фіксується з ремарками, які вказують на експресивний відтінок у значенні. Зафіксовано ще: *доˈмаха* 'господарка' — 166.

Т. II. Карта № 361: *госпоˈдин'а, ґоспоˈдин'а, госпоˈдарка, хаˈз'айка, хаˈз'айка, ґазˈдин'а*; у коментарі: *госпоˈдин'е, госпоˈдин'і(и), хоˈз'айка, хаˈз'ейка, хаˈз'ейка, ґазˈдин'е, ґазˈдин'і*.

Т. III, ч. 1. У значенні 'жінка, яка веде домашнє господарство' записано лексеми: *ха(о)ˈз'айка* — майже послідовно в усіх говорах тому (*хаˈз'айка* — 239); *госпоˈдин'а* — 3, 12, 39, 41, 75, 121, 153, 167, 168, 209, 281, 295, 318, 334, 339, 344, 345, 350, 374; *госпоˈдар(')ка* — 12, 61, 70, 75, 76, 82, 111, 181, 201, 225, 230, 233, 251, 263, 271, 273, 278, 282, 295, 316, 321.

Т. III, ч. 2. У значенні 'жінка, яка веде домашнє господарство' в усіх говорах тому записано лексему *ха(о)ˈз'айка* (відзначено варіанти: *хаˈз'айка* — 9, 14, 19, 34, 110, 111, 289; *хаˈзейка* — 4, 11, 17, 109, 115; *хаˈзейка* — 3, 33). У цьому ж значенні поруч з лексемою *хаˈз'айка* зафіксовано: *госпоˈдин'а* — 26, 61, 69, 87, 106, 136, 179, 191, 197, 212, 216, 231, 243, 255, 256, 260, 261, 273, 326, 350; *госпоˈдар(')ка* — 11, 12, 15, 20, 24, 30, 36, 68—70, 80, 98, 101, 105, 106, 128, 151, 175, 186, 192—194, 255, 260, 280, 283, 284, 286.

90. *Веˈсілля* чи *сˈвадьба..?*

Т. I. У значенні 'обряд одруження', 'святкування з нагоди одруження' у всіх говорах тому записано лексеми *веˈс(')і('е)л'(:)а(-'е)* і *сˈвад'(т')ба* здебільшого як паралелі. Варіанти лексеми *веˈс'іл':а* відбито на карті № 205; варіанти *сˈвад'ба, сˈвайба, сˈвал'ба* передано на карті № 114. Відзначено ще: *сˈваз ба* — 5, 16, 71; *сˈвайд'ба* — 110; *сˈван ба* — 323; *сˈваба* — 182. Лексему *веˈс'іл':а* записано ще у значенні 'гулянка' — 8, 194, 824, 834, 896.

Т. II. Карта № 362: *веˈс'іл'а, веиˈс'іл'а, веиˈс'іˈл'а, виеˈс'іл'а, виˈс'іл'а, в'іˈс'іл'а, в'іс'іˈл'а, в'іс'іˈл'е, ва(еа)ˈс'іл'а, сˈвад'ба, сˈвал'ба*; у коментарі: *веˈс(')ел':е, веиˈсил:е, веˈс'іел':е, веˈс'ал'е, веиˈс'іл'і, сˈват'ба; сˈвад'(л')бини* 'заручини'.

Т. III, ч. 1. У значенні 'обряд одруження', 'святкування з нагоди одруження' записано лексеми: *сˈвад'ба* — послідовно в усіх говорах тому (фонетичні варіанти *сˈвад ба, сˈвайба, сˈвал'ба* відбито на карті № 13), *веˈс'іл'(:)а (-е)* — теж в усіх говорах поруч з лексемою *сˈвад'ба*, здебільшого як рідше вживана. Лексему *веˈс'іл':а* записано також у значенні 'гулянка' — 26, 56, 63, 74, 142, 363.

Т. III, ч. 2. Карта № 140: *веиˈс'іл':а* (активно) — *сˈвад ба* (пасивно), *веиˈс'іл':а // сˈвад ба, веиˈс'іл':а* (пасивно) — *сˈвад'ба* (активно); *в'іˈс'іл':а, сˈвайба, сˈвал'ба*; у коментарі: *виˈсел':е, зˈвайба*; *веиˈс'іл':а* 'гулянка', 'святкове зібрання', 'веселощі'.

91. *Вагітˈніти* чи *ˈбути важˈкою (ваˈгітною)*, чи *ˈбути у ваˈзі (у тяˈжі)?*

Т. I. Карта № 346: *ваˈг'ітна, ваˈг'ітн'іти, важˈка, у ваˈз'і, т'ажˈка, у т'аˈж'і, беˈремен(:)а, беˈремен іти, гˈруба, тоўсˈта, череˈвата*; у коментарі: *у полоˈжен'ійі, пуˈзата, негуˈл'ашча, ˈпоўна, ни своˈбодна, ни саˈма, ни саˈма соˈбойу, непоˈрожна, буˈти непоˈрожн'ойу, наˈдута, дереўˈл'ана, с ˈхуроайу, бут' ў наˈд'ійі, ˈходит веˈлиˈка, йаˈна зан'аˈлас', голоˈват'іти, роˈд'іл'а, ˈмамка-ˈж'інка*.

Т. II. Карта № 364: *ваˈг'ітна, вашˈка, т'аˈготна, т'ашˈка, тоўсˈта, гˈруба, череˈвата, самодˈруга, беˈремена, у ваˈз'і, у т'аˈж'і, у таˈк'ім сˈтан'і, при наˈд'ійі, не саˈма з соˈбоў*; у коментарі: *пуˈзата, пуˈважна, огˈр'една, неслоˈбодна, кил'уˈхата, сˈк'ел ухом, с ˈчереивом, хоˈдити таˈкойу, в полоˈжен':і*; для означення останнього періоду вагітності: *на чаˈсах, доˈчасна, на ˈвивалах, ўже воˈна поˈчулас'а*.

Т. III, ч. 1. У значенні 'вагітна', 'бути вагітною' записано лексеми і словосполучення: *б(')е(и,і)ˈр(')ем(')е(и)н(:)а* — майже послідовно у всіх говорах тому; *(за)беˈремен'іти (-т')* — 7, 107, 112, 144, 166, 193, 195, 233, 287, 288, 290, 344, 347, 354; *бути(-т') беˈремен(:)ойу* — 61, 75, 89, 116, 177, 261, 283, 306, 309, 351, 355, 362; *ˈходит' беˈремен(:)ойу* — 70, 169, 180, 192; *у полоˈжен'ійі* — часто у всіх говорах тому, здебільшого паралельно до *беˈремен:а*; *ˈбути(-т') у полоˈжен'ійі* — 1, 37, 81, 97, 228, 232, 249, 324; *ˈбути(-т') у полоˈжен':і* — 3, 118, 151, 233, 247, 306, 316, 354; *ˈходит' у полоˈжен'ійі* — 283, 309; *у т'(ч')іˈжолом полоˈжен'ійі* — 91, 106; *у таˈк'ім полоˈжен'ійі* — 162; *ваˈг'ітна, (за)ваˈг'ітн'іти(-т')* — у всіх говорах тому, здебільшого паралельно до *беˈремен:а, у полоˈжен'ійі*; *ˈбути(-т') ваˈг'ітнойу* — 82, 116, 177, 233, 269, 272, 332, 351; *ˈходе(-ит') ваˈг'ітна(-ойу)* — 78, 171, 345; *(бут')*

у ваˈз'і — 339, 343; *важˈка, ˈбути (-т') важˈкойу* — часто у степовому говорі, зрідка у слобожанському; *важˈка ˈходе (-ит')* — 14, 28, 35, 68—71, 73, 74, 114, 160, 174, 201, 255; *важˈка сˈтала* — 137, 258, 292, 294; *заважˈн'іла* — 128; *т'(ч')а('і)ˈжола(йа)* — 1, 2, 16, 17, 27—29, 31, 39, 48, 51, 52, 54, 248, 250, 314, 319, 371; *т'аˈж'іти* — 315; *бут' т'(ч')а('и)ˈжолойу* — 27, 41; *ˈходе(-ит') т'(ч')иˈжола (-ойу)* — 19, 95, 325, 337; *у ˈт'агост'і (-'ах)* — 32, 121, 137, 295; *зат'ажеᶤˈл'іла* — 32, 39, 63; *зат'аготˈн'іла* — 152; *т'аˈж'іти* — 315; *т'ашˈкойу ˈходит'* — 337; *ў ˈт'агост'і ˈходе* — 92; *ˈбути у т'аˈз'і* — 74; *тоўсˈта* — 5, 316; *затоўсˈт'іла* — 57; *ˈходит' тоўсˈтойу* — 66, 226; *непоˈрожн'а* — 246; *бут' непоˈрожн'ойу* — 201; *не св(л)оˈбодна* — 87, 88, 138, 295; *пуˈзата* — 167, 226; *зайшˈла* — 39; *бут' таˈкойу* — 86; *ˈходе(-ит') таˈкойу* — 72, 142, 149, 190, 197, 272, 293, 337, 364; *ˈходит диˈтинойу (маˈлим)* — 129, 144, 145, 355; *неᶤгуˈл'ача* — 35, 138.

Т. III, ч. 2. У значенні 'вагітна', 'бути вагітною' записано лексеми і словосполучення: *бе(и)ˈреме(и)н(:)а* — у всіх говорах тому; *(за)бе́ˈремен'іти* — 2, 82, 102, 131, 173; *бут' беˈремен:ойу* — 17, 224, 304, 355; *ˈходит' беˈремн'ана (беремен:ойу)* — 11, 45, 106, 278, 339; *ваˈг'ітна, (за)ваˈг'ітн'іти (-т')* — у всіх говорах тому, здебільшого паралельно до *беˈремен:а; ˈбути ваˈг'ітнойу* — 36, 91, 150, 167, 172, 180; *хоˈдити ваˈг'ітнойу* — 50, 168, 179; *у полоˈжен'ійі* — зрідка у всіх говорах тому, здебільшого паралельно до *беˈремен:а; ˈбути (-т') у полоˈжен'ійі* — 2, 18, 24, 40, 121, 291, 312, 329, 368, 371, 374; *ˈходе (-и, -ит') у полоˈжен'ійі* — 12, 37, 278, 288, 373; *важˈка* — 14, 18, 28, 32, 47, 55—57, 61, 63—65, 69, 82, 87, 92, 98, 101, 130, 132, 153, 155, 165, 193, 199, 206, 210, 222, 224, 238, 258, 261, 298, 316, 333, 360; *ˈбути (-т') важˈкойу* — 15, 19, 29, 30, 41, 46, 48, 56, 59, 67, 72, 73, 75, 81, 84, 86, 93, 99, 123, 144, 164, 166, 169, 172, 175, 177, 184—187, 189, 199, 202, 219, 248, 276, 286, 288, 290, 346, 347, 349, 374; *ˈходе (-и, -ит') важˈка (-ойу)* — 89—91, 99, 100, 102, 103, 143, 163, 165, 168, 178—182, 205, 211, 219, 222, 223, 225, 226, 234, 276, 290, 307, 308, 317, 319, 323, 327, 328, 332, 338—340, 366, 372; *ˈбути у ваˈз'і* — 260; *ˈт(к')а('е)жˈка* — 14, 20, 40, 51, 74, 108, 216, 231, 300; *ˈбути (-т') т'аж(ш)ˈкойу* — 15, 114, 118, 256, 321; *ˈходи(т') т'ажˈка (-ойу)* — 2, 16, 18, 149, 213; *ˈходи ˈт'ашко* — 115; *т'а(ч'и)ˈж(')ола(йа)* — 47, 51, 68, 139, 141, 185, 221, 247, 303, 312, 320, 322; *ˈбути т'аˈжолойу* — 38, 177, 300; *ˈходи(т') т'аˈжола(-ойу)* — 33, 234, 237, 278, 288, 369; *у т'аˈж'і* — 225, 346; *у ˈт'ажес(')т'і* — 318, 333, 335, 338, 342; *ˈходе у ˈт'ажес'т'ах* — 314; *ў ˈт'агост'і* — 338, 362; *ў т'аˈжолост'і(-ц'і)* — 339, 350, 364; *тоўсˈта* — 338; *йе таˈка* — 200; *ˈходи(т') таˈка (-ойу)* — 106, 161, 184, 213, 222—226, 278, 288, 305—308, 315, 338—342, 348, 351, 358, 366; *бут' таˈкойу* — 340; *ˈходит' диˈтинойу* — 115, 284; *пуˈзата* — 317, 328, 338; *ˈходе пуˈзата* — 163; *ч(')ереˈвата* — 52, 317; *ˈчереᶤво ˈносит* — 216; *непоˈрожн'а* — 321, 322; *нисв(л)оˈбодна* — 339, 372; *зайшˈлас'а* — 323, 327.

92. *Поˈлог* чи *зˈлоги,* чи *поˈрід? Лежати в поˈлозі (в поˈлогах)..?*

Т. І. У значенні 'пологи' записано лексеми: *ˈроди* — у всіх говорах тому (відзначено варіанти: *ро(а)ˈди(-а)* — спорадично в східнополіському, подільському, середньонаддніпрянському говорах); *роˈдини* — 243, 263, 266, 286, 288, 295, 302, 307, 308, 316, 323, 324, 326, 328, 333, 334, 338, 348, 370, 372, 406, 487, 496, 505, 527, 531—533, 535, 536, 548, 550, 589, 595, 612, 671, 690, 722, 750, 757, 759, 796, 879; *ˈродиво* — 300, 550, 627, 889, 890; *роˈд'ін':а* — 89; *роˈжалка* 'процес народження' — 320; *зˈроди* — 372; *поˈр'і(и, о, уо)д* — 13, 16, 74, 167, 176, 213, 223, 237, 243, 256, 280, 288, 416, 418, 463, 539, 541, 573, 577, 598—600, 609, 615, 617, 620, 635, 653, 665, 774, 798, 815, 817, 879. У всіх говорах записано словосполучення *роˈдити (-т') диˈт'а (диˈтину); леˈжати (-т') на ˈроˈдах* — 88, 90, 91, 418, 503, 538, 564, 570, 601, 646, 647, 682, 695, 729, 814, 817, 921, 922; *леˈжати на ˈроди* — 328, 836; *леˈжати при роˈдах* — 775; *зл'агˈла на роˈдах* — 775; *схоˈдилас' на ˈроди* — 433; *ˈмайе ˈроди* — 570; *леˈжат' у поˈродах* — 573; *леˈжат' ў пороˈд'іл':і* — 184, 238, 302, 363.

Лексема *поˈлоги* і словосполучення *леˈжати (-т') у поˈлогах* теж фіксуються в усіх говорах тому, часто паралельно з лексемою *ˈроди;* відзначено варіанти: *ˈполаги* — 274; *полоˈги* — 446, 452; записано ще: *поˈл'і(о, уо, у)г* — 24, 31, 33, 35, 48, 53, 55, 59, 60, 75, 81, 99, 140, 156, 158, 159, 162, 173, 179, 182, 195, 202, 221, 222, 224, 227, 230, 235, 236, 238, 882, 884—886, 904, 912, 914; *ˈполог* — 132, 185, 186, 193, 585; *леˈжат' у ˈпологах* — 449, 455, 585; *зл'агˈти ў поˈлоги* — 744; *уˈпала ў поˈлоги* — 762; *зайшˈла ў поˈлоги* — 391; *бут' у полоˈгах* — 287; *леˈжати (-т') у поˈлоз'і* — 54, 84, 87, 160, 179, 196, 214, 227—305, 369, 371, 423, 469, 491, 492, 512, 534, 609, 610, 643, 645, 646, 666, 669, 737, 763, 764, 781, 785, 794, 808, 827—829, 839, 844, 847, 855, 885, 901, 904, 913; *зˈлоги(і)* — 53, 57, 187, 294, 376, 408, 413, 415, 457, 459, 463, 464, 468, 470, 471, 474, 510, 648, 649, 692, 703, 705, 706, 710, 714, 717, 719, 723, 730, 740, 748, 753, 754, 759, 767, 771, 772, 774—776, 800, 810, 820, 840, 905; *абˈлогиⁱ* — 146; *зл'агˈла* — 442, 447, 448, 455—457, 461, 465—467, 471, 489, 496, 498, 508, 684, 687, 701, 702, 728, 729, 732, 738, 742, 751, 759, 762, 765, 770, 773, 776, 791, 801, 820; *обл'агˈла* — 247; *(леˈжит') у зˈлогах* — 394, 414, 783; *леˈжит на зˈлогах* — 414, 649, 712, 859. Крім того, зафіксовано ще: *леˈжит' у посˈтел'і* — 29, 138, 198; *леˈжит' у кроˈват'і* — 142; *леˈжит' у паˈдушках* — 138; *леˈжит' ў барˈлоз'і* — 127, 833; *леˈжит' ў ˈболости* — 608; *шуˈкайе диˈт'а* — 165, 292; *роˈс:ипалас' (рос:иˈпайец'а)* — 363, 364, 369, 370, 375, 453, 487, 741, 765, 834, 872; *розˈбурилас'* — 135; *привеˈла* — 101; *опросˈталас'* — 834; *сˈтала легˈкойу* — 834. Відзначено: *роˈдини* 'святкування з нагоди народження дитини' — 146, 335.

Т. II. Карта № 365: *поˈлоги, зˈлоги, поˈлоᶚ, ˈроди, роˈдини, ˈродиво, поˈр'ід;* у коментарі: *ˈпологи, ˈполог, роˈс:ипалас'а, привеˈла(с'а), леˈжит' у д'іˈтин'ц'куй посˈтели, сˈходица з диˈтинойу, ўпала с ˈпечі, уˈл'ізла на піч, пуˈл'ізла ў ˈзапік, леˈжит у ˈзап'ічку, уˈпала у кут, ўч'іˈнила (диˈтину).*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано лексеми *ˈроди, роˈдити (-т'); роˈди* — 79, 114, 116, 118, 198, 199, 206, 226, 308, 343, 357; *ро(а)ˈда* — 32, 35, 80, 101, 133, 168, 197, 211, 240, 241, 355, 357; *ˈродиво* — 121, 141; *роˈдини* — 201; *ˈбути ў роˈдах* — 75; *леˈжати (-т') у ˈроˈдах* — 75, 79, 89, 116, 118, 142, 172, 173, 206, 326, 327; *леˈжати (-т') на ˈроˈдах* — 97, 169, 177, 255, 265; *леˈжат' при ˈроˈдах* — 115, 118; *леˈжат у пороˈд'іл':і* — 338; *поˈлог* — зрідка у всіх говорах тому, здебільшого паралельно до *ˈроди* (*ˈполог* — 202, 261, 273, 289, 332); *поˈлоги* — 11, 40, 71, 76, 83, 84, 163, 164, 178, 182, 199, 221, 223, 243, 246, 247, 258, 270, 273, 276, 293, 320, 337; *ˈпологи* — 120; *леˈжати (-т') у поˈлоз'і* — 12, 74, 122, 124, 163, 203, 263, 264, 271, 277, 313, 332, 334, 336; *леˈжати (-т') у поˈлогах* — 73, 75, 187, 190, 191, 227, 244, 254, 255, 268, 271, 306, 311, 315, 337, 353, 357, 375; *зˈлоги* — 33, 71, 309, 310, 360; *леˈжат' на зˈлогах* — 295. Зафіксовано ще: *роˈс:ипалас'* — 151, 295, 367, 371; *привеˈла (диˈтину)* — 323; *п'ійˈмала (диˈтину)* — 70; *найшˈлас'а диˈтина* 'народилася' — 46, 92, 236, 323; *леˈжит' коло поˈрогу* — 76.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому записано лексеми *ˈроди, роˈдити; роˈди* — 19, 61, 104, 105, 200, 237, 262, 298, 302, 324, 330, 375; *роˈда* — 89, 96, 165, 174, 175, 200, 225, 238, 288, 299; *роˈдини* — 224; *(леˈжати, -т') у роˈдах* — 2, 20, 35, 37, 43, 83, 89, 99, 111, 114, 115, 124, 131, 141—143, 147, 158, 160, 163, 172, 224, 225, 252; *леˈжат' на ˈродах* — 101; *поˈр'ід* — 77, 119, 137, 165, 336; *(леˈжат') у поˈродах* — 137; *поˈлог, поˈлоги* — зрідка в усіх говорах тому, здебільшого паралельно до *ˈроди; леˈжати (-т') у поˈлоз'і, леˈжат' у поˈлогах* — спорадично в усіх говорах тому; *леˈжат на поˈлогах* — 140; *зˈлоги* — 4, 14, 20, 31, 108—110, 196, 215, 260; *зˈл'оги* — 210; *злоˈги* — 17; *зˈлиги* — 9; *(леˈжат') у зˈлогах* — 4, 108—110. У значенні '(на)родила дитину' зафіксовано ще: *роˈс(:)ипалас'* — 2, 56, 141, 222—225, 227, 276, 278, 288, 307, 308, 314, 315, 332, 334, 338, 339, 341, 357, 358, 371, 372; *опросˈталас'* — 300; *ослобоˈнилас'* — 339; *ˈмайе диˈтиˈну* — 118, 180, 213, 220; *леˈжит' у полоˈжен'ійі* — 235; *леˈжит' у поˈтугах* — 303; *леˈжит' на поˈлу* — 221; *леˈжит' у ˈвоз'і* — 202.

93. *Коˈваль* чи *коˈвач,* чи *кузˈнець, чи..?*

Т. І. У значенні 'майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети' в усіх говорах тому частіше фіксується лексема *коˈвал'* і рідше (часто поруч з лексемою *коˈвал'*) — *кузˈн(')ец(')*. Відзначено ще *коˈвал'* (в активному вжитку) — *кузˈн(')ец(')* (в пасивному) — 4, 5, 8, 117, 152, 161, 243, 247, 255, 284, 305, 376, 378, 421, 493, 528, 532, 547, 564, 651, 658, 694, 729, 741, 743—745, 762, 767, 769, 864, 898; *кузˈн(')ец(')* (в активному вжитку) — *коˈвал'* (в пасивному) — 46, 67, 68, 97, 105, 114, 127, 133, 178, 259, 293, 300, 329, 335, 336, 339, 340, 343, 371, 375, 423, 504, 552, 575, 611, 637, 660, 830, 846, 868, 873.

Т. II. Карта № 138: *коˈвал' (ˈковал'), коˈвач (ˈковач), кузˈнец'.*

Т. III, ч. 1. У значенні 'майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети' в усіх говорах тому здебільшого як паралельно вживані фіксуються лексеми *коˈвал'* і *куз(')ˈнец(')*. У цьому ж значенні зафіксовано ще: *коˈвач·* — 141, 262, *коваˈл'ар* — 48, як паралелі до *коˈвал* і *кузˈнец'*.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому частіше фіксується лексема *коˈвал'* і рідше (переважно поруч з лексемою *коˈвал'*) — *кузˈн(')ец(')*.

94. *ˈТесляр* чи *ˈтесля,* чи *пˈлотник?*

Т. І. У загальному значенні 'робітник, що займається первинною обробкою дерева, будівництвом дерев'яних споруд, виготовленням дерев'яних речей і виробів' (без диференціації назв виконавців за окремими видами робіт) в усіх говорах тому записано лексеми: *пˈлотник (-н'ік), ˈмайстер, ˈтесˈл'ар, сˈтол'ар;* названі лексеми здебільшого фіксуються як паралельно вживані.

У конкретизованому значенні 'робітник, що будує дерев'яні споруди' зрідка в усіх говорах тому фіксується лексема *пˈлотник (-н'ік); ˈмайстер* — 477, 493; *ˈтесл'ар* — 243, 333, 421, 520, 648; *буд'іˈвел'ник* — 215; 'робітник, що займається столярством' — *сˈтол'ар* — зрідка в усіх говорах тому; *ˈтесл'ар* — 237, 257, 678, 774; *ˈмаст'ір* — 543; 'робітник, що займається первинною обробкою дерева (теше дерево)' — *ˈтесл'ар* — 787; *ˈтесл'а* — 789; *ˈт'ошчик* — 251; *соˈкирник* — 459.

Т. II. У значенні 'робітник, що займається первинною обробкою дерева, будівництвом дерев'яних споруд, виготовленням дерев'яних речей і виробів' (без диференціації назв виконавців за окремими видами робіт) записано лексеми: *пˈлотник (-н'ік)* — часто у поліському, волинському, подільському говорах, спорадично у наддністрянському і покутсько-буковинському; *те(и)сˈл'а('и, 'і, 'е)р(')* — часто в наддністрянському, покутсько-буковинському, зрідка — у поліському, волинському, спорадично — в подільському, гуцульському, закарпатському говорах (відзначено варіанти: *ˈтесл'ар(')* — 27, 28, 90, 132, 134, 145, 170, 181, 193, 202, 205, 209, 286, 290, 306, 318, 338, 342, 391, 435, 438, 473, 506, 529, 654; *теˈс(')ар(')* — 412, 417, 419, 427, 445, 480, 486; *ˈтесар(')* — 674, 675, 678, 684; *ˈчисл'ар* — 619); *ˈтес(ш)л'а(-'і)* — 263, 282, 324, 335, 401, 468, 663—667; *ˈц'ес''л'а* — 245, 657; *ˈма(й)с(')т(')ер(')* — (-ир, -'ір) — часто у поліському, волинському, наддністрянському, закарпатському, зрідка — в інших говорах тому; відзначено варіанти: *ˈмайстор* — 10; *ˈмайштир* — 238, 434; *сто(у)ˈл'ар', -ˈл'ер' (сˈтол'ар)* — зрідка в усіх говорах тому; *с(ш)ˈтел'мах* — 281, 327, 337, 357, 360, 488, 493, 495, 514, 605; *стел'ˈнашник* — 298; *ґран* — 405, 435, 442; *йал(')ч(')* — 406, 414, 416, 420; *ач* — 430; *ˈц'іˈме('і)рˈман* — 448, 460, 468—473, 487, 491. Зафіксовано ще лексеми з конкретизованим значенням: 'робітник, що споруджує дерев'яні будівлі' — *пˈлотник (-н'ік)* — 19, 26, 29, 38, 45, 54—57, 62, 84, 90, 118, 122, 123, 166, 169, 172, 189, 191, 255, 299, 304, 356, 359, 362, 379, 382, 391, 393—395, 397, 399, 606, 618, 619, 638; *ˈмайстер* — 4, 14, 16, 25, 72, 122, 169, 230, 231, 237, 300, 304, 306, 310, 311, 317, 391, 394, 403, 409, 452, 462, 468, 481, 492, 507, 556, 558, 612, 632; *тесˈл'ар* — 125, 166, 169, 202, 218, 221, 246, 255, 258, 266, 365, 466, 474, 477, 510, 530, 575, 619, 624, 654; *сˈтол'ар* — 117, 134, 316, 562, 628; *ˈтесл'а* — 293, 296; *буд'іўˈничий (-ч'і)* — 254, 269, 293, 296, 312, 319, 363, 528; 'робітник, що робить столярку, меблі' — *сˈтоˈл'ар (-ер)* — в усіх говорах тому; *штуˈл'ер* — 255; *пˈлотник (-'ік)* — 218, 221, 365, 460, 466, 530, 575, 624; *ˈма(й)ст(')ер* — 202, 249, 259, 280, 300, 306, 318, 347, 417, 427; *ˈтесˈл'ар* — 134, 436, 672; *ˈтесл'а* — 134, 172, 618; *ˈц'ес'л'а* — 662; *с(ш)ˈтел'мах* — 298, 333, 336, 351, 496, 516; 'робітник, що займається первинною обробкою дерева' — *пˈлотн'ік* — 69, 89, 92; *тесˈл'ар* — 272; *ˈтеˈсар'* — 460, 472, 486, 487; *ˈт'ішл'ер* — 486, 489; *ˈт'ошчик* — 93, 95, 196, 223; *с(ш)кл'уˈтар* — 62, 69; 'робітник, що робить столи' — *о(у)стоˈло(а)ш(ж)* — 426, 429, 431, 446, 452, 454, 455, 481, 487, 491.

Т. III, ч. 1. У значенні 'робітник, що займається первинною обробкою дерева, будівництвом дерев'яних споруд, виготовленням дерев'яних речей і виробів' (без диференціації назв виконавців за окремими видами робіт) записано лексеми: *пˈлотник (-'ік)* — у всіх говорах тому; *тесˈл'ар(')* — 33, 75, 81, 132, 135, 201, 207, 271, 277, 278, 281, 334, 337, 339, 341; *ˈтесл'ар* — 209, 220, 297, 334, 337, 339; *ˈтесл'а* — 202; *ˈма(й)стер (-ир)* — 57, 77, 232, 345; *сˈтол'ар* — зрідка в усіх говорах тому. Зафіксовано ще: лексеми з конкретизованим значенням: 'робітник, що споруджує дерев'яні

будівлі' — пˈлотник (-ˈік) — 5, 13, 43, 51, 66, 70, 72, 74, 82, 91—93, 95, 98, 115, 119, 143, 151, 158, 160, 189, 193, 195, 197, 226, 231, 244, 258, 260, 267, 325, 334, 371, 372; тесˈл'ар — 80; 'робітник, що робить столярку, меблі' — сˈтол'ар — спорадично в усіх говорах тому; пˈлотник (-ˈік) — 68, 80, 162, 174, 179, 192, 223, 233, 237, 238; ˈтесл'ар — 184, 299; 'робітник, що займається первинною обробкою дерева' — пˈлотник — 152; ˈтесл а — 233; руˈбал'ник — 152.

Т. III, ч. 2. У значенні 'робітник, що займається первинною обробкою дерева, споруджує дерев'яні будівлі, виготовляє дерев'яні речі і вироби' записано лексеми: пˈлотник (-ˈік) — у всіх говорах тому, ˈмайстер — 2, 4, 109, 110, 178, 220, 314; сˈтол'ар — 9, 11, 12, 31, 95, 124, 125, 139, 159, 210, 219, 233, 238, 253, 283, 284, 289, 292, 299, 301, 303, 306, 321, 326, 330, 335, 351, 352, 356—358, 361, 363, 367, 372; тесˈл'ар — 19, 26, 56, 69, 72, 124, 125, 127, 129, 192, 195, 197, 238, 243, 254, 256, 260, 290, 296, 300, 373; ˈтесл'ар — 11, 15, 65, 70, 133, 165, 179, 260, 282; ˈтесл'а — 119. Лексеми ˈмайстер і ˈтесˈл'ар зафіксовані здебільшого поруч з лексемою пˈлотник. Записано ще лексеми з конкретизованим значенням: 'робітник, що споруджує дерев'яні будівлі' — пˈлотник — 22, 108, 170, 215, 216, 247, 280, 305, 315, 322, 333, 354, 366, 371, 375; ˈмайстер — 108; 'робітник, що робить столярку, меблі' — сˈтол'ар — 22, 108, 170, 215, 216, 247, 280, 305, 315, 322, 333, 354, 366, 371, 375; пˈлотник (-ˈік) — 40, 75, 123, 168, 171, 213, 240, 258, 261, 274; строˈгар — 123.

95. Бідний селянин або селянка, що колись працювали по чужих людях у наймах?

Т. І. У значенні 'робітник або робітниця, що працювали по найму у приватного власника' записано лексеми: ˈнайми(и[і], і[и], ˈі)т, ˈнайми (ˈі)ч(')ка — у всіх говорах тому (відзначено варіанти: ˈнан мит — 191; ˈнайм'ік — 50; ˈнайми('і)ч — 6, 175; найˈмак — 191; ˈнан мичка — 32, 767; ˈнаймачка — 99, 188; ˈнаймочка — 195; ˈнаймитка — 180, 532, 668, 847); батˈрак, батˈрачка — зрідка в усіх говорах тому (бадˈрак — 4, 226, 232, 293, 307, 484, 506, 510, 544, 564, 609, 637, 776, 792, 842, 845, 852); чеˈл'адник (-ˈік), чеˈл'адка — у більшості східнополіських говірок на північ від умовної лінії Київ — Ніжин — Глухів, спорадично — в середньополіських; роб'ітˈник, ро(а)ˈботник (-ˈік), роб'ітˈниц'а, ро(а)ˈботниц'а — зрідка в усіх говорах тому; бурˈлака, бурˈлачка — 544, 629; слуˈга — 671; служˈник — 92; слуˈжанка — 92, 535, 573, 644, 681, 740, 774, 829, 838, 878, 879; скарбоˈвик — 454; скарбˈник — 750; сˈкарбний — 802; скарб'іˈвец' — 773; зароб'ітˈчанин — 421, 569. Зафіксовано ще лексеми: б'і('е)дˈн'ак (б'ідˈн'ачка) — зрідка в усіх говорах тому; ˈпару(о, а)бок — 8, 13, 16, 21—30, 50—52, 204, 917—919; молоˈдец — 53, 57; арˈгат — 793; муˈжик — 834. Лексеми чеˈл'адник і скарбˈник спорадично фіксуються як назви найманих робітників в економіях, лексеми роˈботник (-ˈік) і ˈнаймит — у багатого селянина, лексеми батˈрак і ˈпарубок — як назви робітників, що постійно перебували в наймах. Із значенням 'поденний, сезонний найманий робітник' записано лексеми: поˈденшчик — 196, 384, 410; поˈд'е(ie)н:ик — 70, 72; поˈде('о)н:ий — 116, 356; поˈденка — 162, 358; строк'іˈвец' — 758; строкоˈвий — 184, 476, 592, 603, 868; строˈкар — 538, 718; паˈл'етн ік 'робітник, що наймався на рік' — 69, 70; годоˈв'і — 868. Відзначено: 'безземельний селянин' — ˈбоˈбил' — 489, 524, 548, 768, 776; буˈбул' — 74; ˈбомбел' — 501.

Т. II. Карта № 360: ˈнаймит, ˈнаймик, слуˈга, ˈпаробок, молоˈдец, наксаˈмош, заˈрібник, батˈрак; у коментарі: ˈфорнат 'робітник, що працював біля коней', надˈн'ічар 'поденник', строˈкар 'робітник, що наймався на певний строк', вуˈгун:ик 'заробітчанин, що одержував платню за всю роботу разом', кмит' 'наймит у поміщика', наˈйомник 'робітник, що наймався на 1—2 дні', найˈмак 'сезонний робітник', тригар 'поденник'; роб ітˈник, заробˈл'ашчий, зароˈб'ітник, ˈґарґат, ˈлокош, ˈнаймичка, ˈнайматка, сˈлужˈниц'а, слуˈжанка, слуˈжебка, батˈрачка, ґарˈґета; б'ідˈн'ак, б'іˈдак, б'іˈдака, б'ідоˈлаха, ˈб'ідний, худобˈн'ак, хуˈдобний, м'іˈзерни[і], с'іроxˈман;

карта № 385: ˈчел'ад' 'наймити, слуги'.

Т. III, ч. 1. У значенні 'робітник або робітниця, що працювали по найму у приватного власника' записано лексеми: ˈнаймит, ˈнаймич(')ка — у всіх говорах тому; відзначено варіанти: ˈнайми[е]к, ˈнаймечка — 225; ˈнаймочка — 203, 287; ˈнан'мичка — 350; ˈнаймитка — 224; батˈрак, батˈрач(')ка, роб'ітˈник, ро(а)ˈботни('і)к, роˈбочий, роб'ітˈниц'а, ро(а)ˈботниц'а — часто теж в усіх говорах тому. Записано ще: слуˈга — 136; присˈлуга — 17, 29, 88, 136, 239, 241, 300; слуˈжанка — 224, 266, 273, 274, 282; б'і('е)д(')ˈн'ак, б'ідˈн'ачка — спорадично в усіх говорах тому. У значенні 'поденний, сезонний найманий робітник (робітниця)' зафіксовано лексеми: поˈден:ий — 157; поˈде('о)нш(')ик, поˈденшчиц'а — 8, 43, 201, 226; наˈйомник — 2, 288; ˈнайманец' — 234; строˈка(е)р' — 282, 333, 334; строˈкарик — 202; с(т)рокоˈв'і — 92, 201; зрокоˈв'і — 157; у строˈках — 191.

Т. III, ч. 2. У значенні 'робітник або робітниця, що працювали по найму у приватного власника' записано лексеми: ˈнайми ('і)т, ˈнайми(і)ч(')ка — у всіх говорах тому (відзначено варіанти: ˈнаймич — 168; ˈнаймитка — 179); батˈрак, батˈрач(')ка — спорадично в усіх говорах тому (бадˈрак — 276, 283); роˈб'ітˈник, роˈботни('і)к, роˈбочий, роб'ітˈниц'а, роˈботни('і)ц(')а — часто в усіх говорах тому. Записано ще: зароб'ітˈчанин — 30; зароˈб'ітник — 104; слуˈга — 2, 110, 138; присˈлуга — 37, 163, 165, 212, 326; слуˈжанка — 61, 71, 91, 118, 120, 139, 153, 172, 192, 216, 231, 233, 240, 249, 259, 294; лоˈпатник — 186; райˈки 'наймити' — 213; б'ідˈн'ак — зрідка в усіх говорах тому; ˈб'ідна саˈрака — 136; гайˈдук — 2. У значенні 'поденний, сезонний найманий робітник' зафіксовано лексеми: поˈде('о)ншчик — 4, 12, 15, 137, 209, 281; поˈден :і — 85; найˈмак — 281; наˈйомник — 147; строкоˈв'і ˈл'уде[и] — 45, 85.

96. Заможний селянин, що колись експлуатував працю бідних селян?

Т. І. У значенні 'заможний селянин, що експлуатував працю бідних селян' записано лексеми: баˈгач(·) — майже послідовно в усіх говорах тому (боˈгач — 499—701, 703, 704, 706, 713, 715, 716, 718, 719, 736); багаˈти(и[і], 'і)р('), баˈгатий, хаˈз'айін — часто теж в усіх говорах тому (відзначено варіанти: богаˈтир — 50, 165, 316; богоˈтир — 47; багати[і]ˈрец' — 62, 477; багаˈт'ій — 32, 56, 144, 166, 247, 293, 346, 386, 423, 447, 449, 478, 524, 591, 624, 628, 648, 689, 795, 826, 830, 842, 849, 861; багаˈт'ей — 223; хаˈз'ай — 484; хаˈз'айен — 93, 257, 317; хаˈз ейін — 898; хаˈʒ'айін — 215, 226, 230, 446, 450, 454, 462, 471, 478, 484—486, 488, 493, 502, 508, 547, 735, 744, 747, 751, 752, 755, 781, 786; хаˈʒ'ейін — 713, 734, 739); госˈподар — 54, 449, 609; муˈжик — 579, 580, 584, 760, 842; заˈможник — 48, 348, 406, 774; заˈмо('і)жни(н'і)й — 8, 93, 124, 176, 224, 287, 390, 425, 426, 515, 525, 536, 697, 728, 745, 839, 901; заˈжиточний — 601, 877; заˈжитий — 819; заˈжител ний — 550; ˈдука — 585, 776, 792; дук — 110; дуˈкар' — 882, 894, 896; дуˈкач(') — 107, 257, 288, 327, 330, 369, 921; туз — 776; ˈтумар — 66; куˈгут — 391, 426; паˈвук — 515; муˈгир — 76; глиˈтай — 277, 330, 534, 658, 794, 817, 831, 921.

Крім того, в усіх говорах фіксуються лексеми куˈлак і курˈкул'.

Експлоратори відзначають, що засвідчені лексеми баˈгач, багаˈтир, багаˈт'ій, хаˈз'айін були в активному вжитку за дореволюційних часів, лексеми курˈкул', куˈлак — в післяреволюційні часи (переважно доби колективізації), лексеми ˈдука, дук, дуˈкач'(р'), ˈтумар, туз, куˈгут, паˈвук, муˈгир, глиˈтай мають емоційне забарвлення.

Т. II. У значенні 'заможний селянин, що експлуатував працю бідних селян' записано лексеми: ба(о, о[у], у)ˈгач(') — майже послідовно в усіх говорах тому (відзначено варіанти боˈгаш' — 407, 409, 414, 416; ˈбогач(') — 664—666, 668—670, 672—674, 677—679, 686); ба(о, у)гаˈти(и[е], е)р(') — часто в поліських і волинських говірках (словотворчі варіанти баˈгач, багаˈтир, а також 'багач' — курˈкул' відбито на карті № 140); багатиˈрак — 227; багаˈт'ій — 380, 563, 565; ба(о, у)ˈгати(й) — зрідка в усіх говорах тому; госˈподар — 15, 136, 363, 522, 528, 571, 622; госпоˈдар — 626; ґо(у)сˈподар — 242, 271, 309, 371, 376; ха(о)ˈз'айін — 59, 115, 224, 371, 373; хаˈʒ'айін — 18, 20, 148, 220; хаˈʒейін — 384; ґазˈда — 411, 423, 424, 429—431, 436, 438, 442, 444—452, 455—461, 481, 487, 492, 582, 585, 587, 671; ˈґазда — 338, 413, 416, 422, 443, 449, 485, 681, 686; заˈможник — 354, 473; заˈмо('і)жни(й) — 14, 180, 395, 574, 605, 608; заˈс'ібник — 354; курˈкул' — зрідка в усіх говорах тому; куˈлак — спорадично в поліському, волинському, подільському, покутсько-буковинському говорах; ˈдука — 473; дуˈкач — 572; ˈд'ідич — 332; луˈп'ій — 512; ˈбордер — 662; заʒо — 675; муˈжик — 312, 347. Записувачі відзначають, що лексеми ˈдука, дуˈкач, луˈп'ій мають емоційне забарвлення, лексеми курˈкул', куˈлак, заˈможник — неологізми.

Т. III, ч. 1. У значенні 'заможний селянин, що експлуатував працю бідних селян' записано лексеми: баˈгач('), баˈгатий, курˈкул' — у всіх говорах тому; багаˈч'ура (нейтральне) — 27; багаˈтир(') — 3, 14, 15, 21, 70, 80, 84, 87, 189; багаˈт'ій — 12, 116, 122, 174, 231, 261, 274; хаˈз'а(й)ін, куˈлак — зрідка теж в усіх говорах тому; ˈд'ад'ко — 75, 322; коˈзак — 361; заˈможник — 199, 253, 267, 337; заˈможний(-ˈій) — 177, 231; заˈжиточ(ш)ний — 7, 28, 34, 99, 198, 212, 224, 287, 312, 317, 333, 344; заˈжитий — 176, 371; доˈвол'ний — 148; глиˈтай — 5, 82, 226; дуˈкач — 368.

Записувачі відзначають, що лексеми курˈкул', куˈлак, заˈможник становлять неологізми доби колективізації, лексеми дуˈкач, глиˈтай мають емоційне забарвлення.

Т. III, ч. 2. У значенні 'заможний селянин, що експлуатував працю бідних селян' записано лексеми: ба(о)ˈгач('), баˈгатий, куˈлак // курˈкул' — майже послідовно в усіх говорах тому; багаˈтир — 328; багаˈт'ій — 53, 61, 140, 211, 315, 342; багаˈт'ей — 372; хаˈз'айін — зрідка в усіх говорах тому (хаˈʒ'айін — 34; хаˈʒ'ейін — 21, 118); ко(а)ˈзак — 321, 322, 333, 335, 336, 338, 339; заˈможний — 24, 131, 151, 281; ˈдука — 33; дуˈкач' — 315; глиˈтай — 26, 31, 153; пуˈзач — 233; куˈгут — 350, 364; паˈук — 339; пос'іˈпака — 68. Відзначається, що лексеми курˈкул', куˈлак, заˈможний — неологізми доби колективізації, лексеми ˈдука, дуˈкач', глиˈтай, пуˈзач, куˈгут, паˈук, пос'іˈпака мають емоційне забарвлення.

97. Гуртова допомога сусідові при будуванні хати тощо (раніше і тепер): толоˈка..?

Т. І. На позначення гуртової допомоги сусідові без диференціації видів роботи в усіх говорах записано лексему то(а)ло(а)ˈка (тулуˈка, то(а)ˈлока, ˈтоло(а)ка); толоˈка — 'гуртова допомога при будуванні хати' — 26, 339, 727, 746, 797, 832, 834, 843, 847, 857, 872, 875, 907, 915; 'гуртова допомога під час опорядження нової хати' — 263, 297, 298, 303, 311, 315, 327, 330, 342, 355, 357, 373, 432, 438, 444, 449, 453, 471, 479, 519, 520, 557, 733, 767; 'гуртова допомога сусідові у жнива і під час косовиці' — 47, 50, 88, 183, 271, 280, 790; 'допомога сусідові кіньми' — 9, 68, 90, 98, 109, 259, 348, 397, 820; 'гуртова допомога лущити кукурудзу' — 757; 'гулянка з нагоди закінчення гуртової роботи' — 100, 373; кˈлака — 'гуртова допомога сусідові' (без диференціації за видами робіт) — 712, 713, 715, 717, 718, 720—724, 749, 754, 755, 803, 835; 'гуртова допомога при будуванні хати' — 835; 'гуртова допомога під час опорядження нової хати' — 709, 710; 'гуртова допомога лущити кукурудзу' — 711, 752. Зафіксовано ще: 'гуртова допомога сусідові' (без диференціації видів робіт): гурт — 410, 630, 677, 774, 829; гурˈтом — зрідка в усіх говорах тому; гуртоˈма — 597; гуртоˈва — 97, 915; ˈпом'і(о)ч — 203, 220, 627, 669; допоˈмога — 251, 262, 387, 411, 598, 626, 629, 630, 656, 658, 668, 669, 687, 865, 866; гуртоˈва допоˈмога (ˈпом'іч, роˈбота) — спорадично в усіх говорах тому; гроˈмада — 211; арˈт'іл' — 677; бриˈгада — 817; соˈборна — 719; хапат'ˈйа — 763; скˈладчина — 553, 672; в'ідроˈб'ітки — 638, 641, 653, 657; ˈшармарок — 497; ґирˈлицойу — 770; колекˈт'ійно — 901; за могоˈрич — 419, 678, 833, 867, 870, 890, 892, 894; 'гуртова допомога при будуванні хати' — закˈладчина-(-шчина), закˈла(ш)чина — 199, 216, 232, 247, 280, 290, 470, 472, 475, 476, 501, 502, 504, 507, 511, 519, 520, 523—525, 527, 533, 538, 554, 556, 572, 578, 581, 636, 639, 686, 700, 701, 732, 762, 765, 785, 796, 801, 819, 845, 855, 885; закˈладка — 602, 636; закˈладини — 306, 376; зˈводи ('і)ни — 47, 432, 471, 688, 695, 728, 729, 732, 744, 759, 786; ґˈраса — 726, 758, 778, 780; гуртаˈва — 98; абˈрубани — 83; вал'ˈки — 500, 541, 542, 545, 546, 726, 730, 747, 759, 760, 762, 781, 886; заˈм'іс — 762; ˈмазка — 397, 477; ˈмашч'інка — 445; ˈмазал'ники — 637; ˈмазал'ниц'і — 587, 603, 604, 607; муˈрайка — 539;
'гуртом прясти' — воˈденки — 704; гоˈденки — 714; 'гулянка з нагоди закінчення гуртової роботи' — охˈришчини — 216; уˈходшчина — 70, 100.

Т. II. Карта № 314: толоˈка, оˈхота, кˈлака; роˈбити за алдаˈмаш; у коментарі: 'гуртова допомога при будуванні хати' — зˈводини, звід, закˈлач:(шч)ина, піˈти до ˈвал'к'ій (на ˈвал'ки), вал'куˈван':а, л'іˈпуха; 'гуртова допомога при копанні картоплі' — поˈкопини; 'гуртова допомога на жнивах' — ˈобжинки, антра-

ґарˈчіна; роˈбити ґурˈтом, на гурт; роˈбити гроˈмадойу; ˈпомо(у)ч(-шчі), допоˈмога.

Т. III, ч. 1. На позначення гуртової допомоги сусідові без диференціації за видами робіт в усіх говорах записано лексему *то(а)ло(а)ˈка (тоˈлока, ˈтолока); толоˈка* — 'гуртова допомога при будуванні хати' — 175, 176, 196, 226, 229, 234, 238, 247, 263, 267, 349; 'гуртова допомога сусідові у молотьбі і косовиці' — 338; 'гуртова допомога сусідові при обробітку землі' — 143; *кˈлака* 'гуртова допомога сусідові' — 81; *реˈлец'* 'гуртова допомога сусідові з усіх видів робіт, крім будування хати' — 226. Зафіксовано ще: 'гуртова допомога сусідові' (без диференціації за видами робіт) — *гурт* — 57, 133, 205, 249; *гуртоˈве* — 29, 31; *гурˈтом* — зрідка в усіх говорах тому; *(гуртоˈва, колекˈтиўна) ˈпом'і(о)ч(')(шч)* — спорадично в усіх говорах тому; *(гуртоˈва) допоˈмога* — 12, 106, 125, 126, 200, 264, 266, 269, 275; *колекˈтивом* — 292; *колˈхозом* — 145; *ˈкупойу* — 261; *ˈмиром* — 61; *бриˈгада* — 242; *арˈт і(е)л* — 139; *ˈшайка* — 57, 67, 249, 312; *на каˈлим* — 158; *за(на) могоˈрич* — спорадично в усіх говорах тому; 'гуртова допомога сусідові при будуванні хати' — *закˈладчи('і)на* — 216, 231, 238, 260, 292, 316, 317, 332, 337, 338, 341; *закˈладини* — 147, 228, 240, 241, 305; 'гуртова допомога сусідові під час опорядження нової хати' — *на потоˈлок* — 240, 241, 316; *на сˈтел у* — 156, 157, 244, 246, 247; *на саˈман* — 246—248, 366; *на вал ˈки* — 337, 356; *ˈмазка* — 220, 319; *ˈмаза ('і)нка* — 322, 327; *наклаˈдат'* (*наˈвал уват*) *гоˈр іиче* — 310, 324.

Т. III, ч. 2. На позначення гуртової допомоги сусідові в роботі в усіх говорах тому записано лексему *то(а)ло(а)ˈка (то(а)ˈлока, ˈтолока); толоˈка* — 'гуртова допомога сусідові під час опорядження нової хати' — 41, 43, 50, 72, 103, 165, 236, 237, 239, 247, 255, 256, 282, 283; 'гуртова допомога сусідові в перевезенні врожаю' — 38, 39; *кˈлака* — 'гуртова допомога сусідові в роботі' — 2, 3, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 15—19, 21, 25, 29, 30, 109—112, 115, 119—121, 213, 217, 219, 221—223, 227 (відзначено варіанти: *кˈлако* — 131; *клак* — 4, 108; *на клу* — 53); 'гуртова допомога сусідові при будуванні хати' — 48, 232; 'гулянка з нагоди закінчення гуртової роботи' — 14. Зафіксовано ще: 'гуртова допомога сусідові' (без диференціації за видами робіт) — *гурт* — 210; *гурˈтом* — зрідка в усіх говорах тому; *(гуртоˈва, колекˈтиўна) ˈпом і(о)ч(')(шч)* спорадично в усіх говорах тому; *допоˈмога* — 94, 101, 141, 145, 179, 191, 195, 204, 286; *кол'екˈт'івом* — 284; *колекˈти('і)ўно* — 79, 92, 243, 280; *ˈразом* — 89; *сˈх'ідчинойу* — 258; *комˈпан ійейу* — 253; *йурˈбойу* — 64; *сˈходини* — 167, 292; *зайˈми* — 14, 31, 37; *гроˈмада* — 19, 55; *коˈмуна* — 81; *чаˈмур* — 118, 123, 212; *басаˈринок* — 31; *арˈт'іл'на* — 93; *зˈб'іжка* — 151; *на сˈходку* — 259; *на букˈс'ір* — 174, 185; 'гуртова допомога сусідові при будуванні хати' — *закˈладини* — 20, 98, 102, 104—106, 281; *закˈладч(шч)и('і)на, закˈладшина, закˈлашчина* — 22, 27, 37, 39, 44, 46, 47, 68, 91, 95, 122, 140, 159, 182, 209, 225, 231, 233, 241; *зˈводини* — 11; *вал ˈки* — 95, 215; *заˈм'іс* — 45, 48, 132, 161, 174; *на сˈволок* — 166; *на гоˈр іщче* — 322; *на саˈман* — 231, 351; *ˈмазка* — 312, 360, 374. Відзначено ще: *потоˈлоч ін':а* 'гуртова допомога під час мурування' — 45, 46.

98. *Ковˈтати* чи *глиˈтати,* чи *лиˈгати..?*

Т. I. Лексема *коўˈтати* (*ˈкоўтати* — 213) у нейтральному значенні утворює суцільний ареал у межах тому; *глиˈтати* (*глоˈтати* — 90, 506, 805; *глоˈтат'* — 103; *глаˈтат'* — 86, 97, 124, 131; *ґлиˈтати* — 690) у значенні 'ковтати' стосовно тварин, 'ковтати пожадливо' («зневажливо, іронічно») щодо людей теж фіксується в усіх говорах тому (варіанти інфінітива на **-ти, -т', -т** виражено на карті № 250).

Лексема *лиˈґати* в нейтральному значенні 'ковтати' та в значенні 'глитати' послідовно виступає в подільському говорі. У значенні 'глитати' засвідчено *лиˈгати* — 11, 33, 34, 88, 310, 316, 402, 404, 422, 802; *лиˈгат'* — 26, 65, 122, 146, 195, 197, 320—322, 325, 327, 371, 417; записано словосполучення: *лиˈгати гоˈр ілку* — 357, 360, 642; *наˈлиˈгатис гоˈр'ілки* — 57, 84, 244, 281, 285, 307, 383, 391, 493.

Зафіксовано лексеми: *тл·ит'* 'надміру їсти', *ˈл·из'кат'* 'мало їсти' — 580; *луˈп іт'* 'швидко їсти' — 66.

Т. II. Карта № 383: *коўˈтати, коўˈкати, кукˈтати, ˈликати (лиˈкати), кˈликати (клиˈкати), ˈлиґати (лиˈґати), ґˈлиґати (ґлиˈґати), глиˈтати, ґилˈтати, прожиˈрати, промыˈкати.*

Т. III, ч. 1. Лексема *коўˈтати (коўˈтат')* у нейтральному значенні утворює суцільний ареал у межах тому; *глиˈтати* (*глиˈтат', глоˈтати* — 32, 300; *глоˈтат'* — 2, 4, 7, 39, 41, 48, 80, 82, 92, 101, 106, 112, 136, 152, 200, 224, 243, 245—247, 249, 252, 255, 267, 281, 293, 295, 307, 311, 314, 317, 318, 329, 333, 337, 340, 350, 353, 356, 359, 362, 364) у значенні 'пожадливо ковтати' теж фіксується в усіх говорах тому (варіанти інфінітива на **-ти** і **-т'** виражено на карті № 56). Лексема *лиˈгати* 'глитати' — 12, 14, 346.

Т. III, ч. 2. Карта № 139: *коўˈтати, глиˈтати, лиˈґати;* у коментарі: *колˈтати, голˈтати.*

99. *Зустˈріти* чи *стˈрінути,* чи *спітˈкати,* чи *зˈдибати..?*

Т. I. Карта № 345: *зустˈр'іти (стˈр'інути, стр'іˈкати, стреˈкат', устреˈкат'), зˈдибати, сп ітˈкати,* словосполучення *сп'ітˈкало ˈлихо (ˈгоре, нещˈчаст а).*

Т. II. Карта № 379: *зустˈр іти (зустˈр'ітис'а, устˈр'іти, устˈр'ітис'а, стˈр іти, истˈр ітити, зустˈр ітити, устˈр ітити, стˈр'ітити), зˈдибати (зˈдибатис а), судоˈсити (судоˈситис'а), сп'ітˈкати.*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому фіксується лексема *зустˈр'іти* // *стˈр'інути* (варіанти інфінітива на **-ти** і -т передано на карті № 56). Засвідчено ще: *стˈр'іти* — 14, 34, 39, 71, 73, 79, 81, 92, 103, 117, 118, 127, 138, 146, 171, 198, 201, 205, 235, 256, 326; *стр іт* — 1—4, 10, 16, 18, 19, 21, 27, 31, 35, 47, 54, 67, 129, 144—146, 159, 164, 239, 249, 250, 312, 317, 351, 353, 371, 373; *ўстˈр'іти* — 53, 188, 202, 231, 248, 252, 373; *ўстр іт* — 46, 60, 61, 137, 159, 160, 209, 245, 281, 286, 361, 367, 370; *зостˈр'іти* — 56, 72, 121, 125, 133, 136, 142, 158, 166, 199; *зостˈр іт* — 22, 37, 101, 119, 134, 143, 203, 251; *зостˈр інут* — 63, 223; *зустˈр інути* — 131, 274, 277, 278, 300, 306, 341; *ўстˈр інути* — 216, 219, 313, 327, 362, 363; *стˈр ітити* — 102; *ўстˈр'ітит'* — 28, 32, 139, 199, 322, 350; *істˈр'іти* — 125, 336; *иˈстˈр'іт'* — 1; *ізостˈр'іти* — 99. Записано форму інфінітива недоконаного виду: *стр'іˈвати* — 213, 241, 260, 316, 357; *стр іˈват'* — 48, 52, 224, 226, 227, 240, 330, 364, 365.

Лексеми *сп ітˈкати* (86), *сп'ітˈкат* (226), *зˈдибати* (201, 214, 266, 312, 339, 344, 346), *зˈдибат* (46, 271, 226, 274) фіксуються без розкриття значення; *зˈдибати* 'зустріти (із зневажливим відтінком)' — 199, 282, 354; 'раптово зустріти' — 100, 265; *зˈдибат'* 'зловити злодія' — 251; *зˈдибатис'* без тлумачення — 80, 204; 'познайомитись (з відтінком іронії)' — 226.

Т. III, ч. 2. Карта № 137: *зустˈр'іти (стˈр'інути), зˈдибати, сп'ітˈкати.*

100. *Почеˈкай* чи *стриˈвай,* чи *п'ідожˈди..?*

Т. I. Лексема *п ідожˈди* (фонетичні варіанти передано на карті № 68) утворює суцільний ареал у межах тому; *пожˈди* — 21, 26, 50, 58, 97, 122, 129, 142, 210, 218, 223, 227, 230, 231, 233, 234, 307, 309, 317, 322, 323, 431, 436, 440, 445, 450, 481, 485, 487—490, 493, 498, 530, 539, 543, 755, 760, 764, 765; *обожˈди* — 26, 28, 36, 48, 118, 121, 123, 155, 170, 280, 286, 289, 310, 321, 324, 331, 336, 338, 351, 359, 365, 499, 507, 585, 776; *абажˈди* — 11, 12, 80, 83, 85, 88, 98, 109, 111, 129, 134, 136, 142, 162; *обожˈд і* — 32, 38, 46, 74; *абажˈд і* — 1, 2, 64, 66, 67, 93, 94, 105; *зажˈди* — 123, 368, 389, 430, 438, 505, 528, 541, 542, 546, 547, 672, 687, 758, 759, 762, 770, 831, 849, 853, 879;

лексема *почеˈкай* фіксується в усіх південних говорах (*зачеˈкай* — 502, 637; *чеˈкай-но* — 248, 282, 333); *стриˈвай* — 19, 153, 196, 298, 369, 387, 391, 434, 435, 448, 522, 523, 528, 531, 534, 591, 611, 617, 626, 637, 643, 646, 653, 655, 665, 669, 683, 743, 771, 775, 794, 797, 799, 800, 802, 812, 819, 822, 835, 839, 842, 845, 847, 858, 866, 879, 896, 904, 908; *стр іˈвай* — 595, 681, 820, 912; *постриˈвай* — 257, 640, 677, 882, 897, 902.

Засвідчено також лексеми: *посˈтій* — 229, 307, 390, 420, 425, 563, 630, 674; *посˈтой* — 22, 27, 40, 42, 49, 55, 173, 174, 176, 302, 315, 316, 319, 321, 330, 331, 335, 372, 375, 384—386, 389, 407, 423, 623, 633, 875; *пасˈтой* — 17, 72, 83, 110, 121, 134, 146, 186; *погуˈл ай* — 13, 57, 68, 73, 77, 80, 83, 86, 100, 101, 107, 109—111, 113—115, 120—122, 124, 128, 133, 136, 141, 149, 156, 162, 174, 274, 279, 289, 307, 326, 361, 364, 836.

Т. II. Карта № 380: *почеˈкай (поˈчекай, почˈкай, доˈчекай, зачеˈкай, чеˈкай), пожˈди (зажˈди, п ідожˈди, обожˈди, зажˈдай, ждай, ижˈǯай), посˈт'ій;* у коментарі: *стриˈвай.*

Т. III, ч. 1. Лексема *п ідожˈди* утворює суцільний ареал у межах тому (*пидожˈди* — 1—5, 16, 19, 27, 29, 46, 51, 52, 110, 158, 160, 238, 250, 292, 322, 326, 355, 358, 363, 365, 367, 371; *подожˈди* — 18, 21, 23, 24, 26, 32, 42—44, 48, 49, 56, 57, 105, 110, 180, 324, 375; *зажˈди* — 191, 202, 225, 350; *обожˈди* — 7, 17, 54, 58, 251, 330). Записано також: *стриˈвай* — 12, 48, 82, 84, 97, 98, 189, 222, 271, 282, 290, 292, 293, 299, 326, 337; *стр іˈвай* — 14, 80; *постриˈвай* — 15, 184, 263; *триˈвай* — 63; *почеˈкай* — 181, 201, 207, 222, 259, 263, 278, 293, 321, 337, 344; *чеˈкай* — 47; *посˈт'ій* — 152, 153, 156, 157, 166, 260, 271; *посˈтой* — 9, 14, 21, 23, 24, 27, 32, 35—39, 41, 48, 52, 57, 100, 101, 109, 111, 115, 121, 139, 143, 179, 248, 261, 307, 311, 322, 327, 338, 351, 373, 374.

Т. III, ч. 2. Карта № 138: *почеˈкай, п'ідожˈди (обожˈди), стриˈвай;* у коментарі: *стой (посˈтой).*

101. *ˈБачити* чи *ˈвидіти,* чи *зˈріти..?*

Т. I. Лексема *ˈбачити* послідовно фіксується в усіх говорах тому (варіанти інфінітива на -ти, **-т'**, **-т** передано на карті № 250). Засвідчено лексеми: *ˈвид іти* — 28, 29, 88, 90, 121, 124, 150, 182, 211, 348, 355, 414, 546, 573, 615, 655, 700, 717, 747, 774, 819, 822, 836, 897, 904; *ˈвид'іт* — 80, 85, 110, 111, 307, 315, 317, 842; *ˈв'ід'ет'* — 7, 66, 106, 190; *зˈр іти* — 313, 632, 643, 655, 669, 677, 769, 835; *ˈзирити* — 879; *зиˈрити* — 182; *уˈзирив* — 344.

Т. II. Карта № 378: *ˈбачити (оˈбачити, зоˈбачити, зˈбачити), здˈр'іти (ўздˈр'іти), ˈвид'іти (ˈв'іо'іти, уˈвид'іти), загˈл'енути.*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому виступає лексема *ˈбачити* (варіанти інфінітива на **-ти** і **-т'** виражено на карті № 56); *ˈбач·ити* — 25, 42, 43, 47, 53, 59, 60, 71, 96, 102, 124, 127, 141, 199, 209, 223, 230, 234, 237, 238, 317, 372, 373; *ˈбач·ит'* — 1, 4, 8, 16, 19, 21, 34, 36, 38, 44, 49, 66, 67, 323, 325, 364, 370; *ˈбач ити* — 14, 17, 33, 74, 126, 204, 219, 236, 266, 276, 290, 300, 313, 314, 320, 321, 326, 345, 355; *ˈбач'ит* — 10, 26, 27, 39, 41, 51, 63, 250, 252, 281, 283, 284, 306, 358; *ˈбач'іти* — 106, 110, 214, 220, 322; *ˈбач іт'* — 145; *ˈбач'іти* — 121, 122, 128, 132, 146, 211, 215, 217, 231, 246, 287, 292, 299, 304, 310, 313, 316, 318, 333, 361; *ˈбач іт* — 46, 48, 112, 151, 153, 210, 289, 297, 347, 363). Записано також: *ˈвид іти* — 12, 71, 74, 118, 215, 218, 246, 249, 341; *ˈвид іт* — 36, 38, 47, 49; *ˈв'ід'ет'* — 317, 330; *зˈр іти* — 247, 344; *ўзˈр іти* — 157, 217, 350; *ўздˈр'іти* — 166; *ўздˈр'іў* — 179; *ўздˈр іла* — 230.

Т. III, ч. 2. Лексема *ˈбачити* утворює суцільний ареал у межах тому (варіанти інфінітива на **-ти** і **-т** зображено на карті № 67). Засвідчено ще: *ˈвид іти* — 4, 9, 92, 110, 119, 157, 174, 193, 194, 208, 248, 260, 273, 283, 295, 324, 326, 331, 364; *ˈвид іт* — 276, 282, 338—340, 342; *ˈв'ід'іт'* — 250, 253, 282, 293, 375; *ˈв ід'ет'* — 278, 280, 284, 288, 291, 299, 302, 303, 352, 363; *зˈр іти* — 101; *узˈр іти* — 255; *зр'іт* — 336.

102. *Короткоˈзорий* чи *приˈзористий,* чи *низькоˈокий?*

Т. I. Лексема *близоˈрукий* утворює суцільний ареал у межах тому (закінчення називного відмінка однини прикметників **-ий** та **-и** передано на карті № 237), лексема *короткоˈзорий* — розріджений ареал. Засвідчуються також лексеми· *близ коˈрукий* — 54, 66, 92, 108, 147, 150, 154, 156, 159—162, 167, 171, 173, 177, 178, 181, 196, 197, 225, 242, 249, 278, 281, 283, 302, 303, 315, 317, 318, 320, 327, 328, 330, 332, 337, 343, 344, 350, 361, 367—369, 372, 387, 393, 394, 404, 405, 407—409, 415, 417, 418, 422, 424, 427, 477, 511, 513, 520, 523, 529, 537, 567, 568, 571, 583, 586, 599, 616, 623, 634, 641, 649, 656, 666, 694, 695, 698, 705, 707, 753, 757, 771, 782, 791, 858, 866, 876, 883, 889, 893, 902, 903, 906, 910, 911, 913, 915, 922; *близоˈрук* — 237, 435, 758; *близоˈокий* — 16, 17, 26, 53, 59, 67, 80, 86, 109, 111, 114, 115, 120, 127, 131, 134, 144, 146, 148, 152, 162, 166, 168, 171, 183, 188, 192, 194, 247, 273, 279, 281, 282, 286, 289, 291, 293, 297, 307, 308, 319, 321—324, 329, 331, 333, 335, 336, 346, 351, 352, 362, 364, 368—370, 373, 382, 383, 410, 434, 528, 544, 549, 565, 569, 587, 591, 592, 608, 611, 616, 617, 637, 645, 678, 788, 792, 793, 809, 813, 823, 825, 827, 828, 830, 841, 845, 847, 855, 859, 868, 883, 893, 916, 919; *близоˈгокий* — 497, 795; *бл'ізаˈвок'і* — 1, 8, 15, 64, 130; *близ'коˈокий* — 19, 57, 151, 153, 174, 176, 177, 179, 182, 191, 193—195, 202, 205, 278, 294, 296, 300, 301, 303, 305, 313, 328, 339, 349, 357, 358, 363, 365, 370—372, 374, 375, 378—380, 387, 389, 391, 392, 403—406, 409, 411, 416, 419, 434, 514, 521, 528, 532, 536, 552, 555, 560, 561, 570, 575, 585, 589, 590, 593, 595, 596, 599—601, 603, 606, 609, 613, 623, 625, 626, 629, 673, 677, 682, 683, 760, 762, 766, 776, 783, 786, 801, 825, 845, 850, 851, 875, 889, 890, 895, 900, 906, 908, 913; *близ'коˈгокий* — 572; *близкаˈвокий* — 128, 157; *близ'ко-*

ˈочий — 65, 312; близ когˈлазий — 18, 19, 66, 804, 862, 864; бл'ізагˈлази — 1;

близ'коˈзорий — 4, 37, 51, 55, 57, 66, 68, 82, 116, 177, 202, 205, 211, 217, 223, 227, 229, 241, 244, 287, 300, 394, 436, 442, 446, 447, 449, 476, 486, 490, 511, 515, 516, 523, 529, 532, 533, 605, 636, 650, 655, 662, 696, 701, 718, 728, 744, 751, 756, 760, 778, 789, 793, 795, 819, 900; близоˈзорий — 499; бˈл ізк ій на ˈоч і — 25; б ілоˈзорий — 46, 55, 295 (у поліських говірках наведені лексеми в першому складі мають звукосполучення [л'і];

низ'коˈокий — 48, 56, 58, 77, 132, 166, 182, 184, 213, 215, 236, 256, 276, 281, 282, 292—295, 305, 315, 332, 335, 342, 365, 370, 372, 376, 378, 379, 396, 403, 412, 421, 428, 477, 536, 539, 541, 543, 548, 549, 555, 557, 559, 560, 566—568, 574, 607, 615, 624, 627, 637, 656, 673, 674, 677, 707, 770, 822, 863, 872, 882, 895, 898, 899, 903, 908; низ'коˈгокий — 773; низ коˈвоки — 41; низ'коˈочий — 23, 65, 68, 312;

ˈниз'кий на ˈоч'і — 22, 27, 28, 32, 39, 43, 50, 59, 62, 66, 72, 76, 84, 124, 139, 158, 208, 209, 218, 221, 238, 243, 252, 276, 277, 282, 284, 288, 295, 305, 325, 917;

низ'когˈлазий — 397, 419, 422, 423, 547, 615, 624, 627, 630, 647, 648, 651, 653, 656, 657, 660, 661, 670, 674—676, 680, 747, 762, 772, 842, 857, 862, 863, 866, 868, 888, 894, 895—899, 901, 905, 907;

низ'коˈзорий — 24, 35, 239, 245, 307, 429, 486, 493, 531, 570, 636, 760, 761, 894; низ'козˈрокий — 491, 493, 522, 531, 542, 545; низ'коˈрукий — 252, 767 (у поліських говірках наведені лексеми починаються складом [н'і]);

ˈн'іци — 20—22, 25—27, 29, 918; недоˈбачливий — 23, 28, 80, 264, 274, 413, 494, 578, 690, 737, 821; недобаˈчайе — 64, 74, 203, 206, 251, 443, 444, 489, 496, 685; ˈмайе коˈроткий зр'ік — 432, 435, 437; ˈмайе коˈроткий зрок — 150, 458, 471, 499, 703, 708, 714, 716; ˈмайе коˈроткий зоˈрок — 453, 472, 699; ˈмайе коˈроткий строк — 721, 724, 739, 750, 755; ˈмайе коˈроткий ўз'ір — 705; низ'ˈкий здрок — 479; маˈлий зрок — 466, 720; короткозˈрочний — 450; коротkозˈрокий — 474; здракуˈватий — 438; зракуˈватий — 226; малоˈзорий — 566, 713; проˈзорливий — 703; приˈзористий — 839; низдроˈокий — 475; з'ірˈкий — 374; моргосˈл'іпий — 374, 682; маргасл'іпуˈвати — 75; поˈлудуватий — 505, 740; лунаˈвати — 76.

Т. II. Карта № 372: коротkоˈзорий, ˈмайе коˈроткий з'ір, ˈмайе коˈроткий вид, близоˈрукий, бл'іскоˈокий, нис'коˈокий, нисˈкий на ˈоч'і, призоˈрок'ій, приˈзористий, поˈлудавий, здракоˈватий, здˈрачий, сл'іˈпий (сл'іпуˈватий); у коментарі: нидоˈбачливий, нидоˈвижавий, нидоˈвидний, маловиˈд'ушчий, малоˈзорий, курінсˈл'іп, нидобаˈчайе, недоˈвиӡуйе.

Т. III, ч. 1. Карта № 134: коротkоˈзорий, близ'коˈзорий, близ'коˈрукий, близоˈрукий, близ'коˈокий, близоˈокий, низ'коˈокий, близ'когˈлазий, близогˈлазий, низ'когˈлазий; у коментарі: приˈзористий п'ідсˈл'іпий, п'ідсˈл'іпуватий.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому послідовно фіксується лексема близоˈрукий, також (рідше) коротkоˈзорий. Записано ще: близ'коˈрукий — 11, 14, 19, 47, 55, 57, 76, 95, 128, 135, 137, 138, 140, 147, 159, 160, 163, 165, 175, 178, 181, 182, 188, 192, 200, 201, 204, 235, 250, 293, 296, 298, 299, 318, 320, 327, 330, 333—335, 344, 354, 367, 372; близоˈокий — 20, 43, 64, 95, 164, 171, 187, 203, 221, 258, 281, 326, 334; близ'коˈокий — 17, 19, 49—51, 62, 74, 92, 109, 136, 160, 161, 179, 184, 185, 194, 199, 211, 220, 231, 258, 296, 298, 300, 370; близогˈлазий — 235, 239; близ когˈлазий — 19, 107, 121, 159, 163, 182, 184, 196, 200, 201, 213, 216, 300, 307, 322, 323, 329, 333, 336, 369, 373; близ'коˈзорий — 2, 9, 12, 16, 22, 34, 43, 123, 158, 165, 186, 195, 219, 253, 299, 347, 364; низ коˈокий — 49, 68, 112, 124, 136, 139, 162, 215, 224, 227, 231, 243, 309; низ'когˈлазий — 31, 36, 40, 42, 45, 48, 119, 124, 125, 133, 135, 139, 150, 157, 178, 222, 224, 225, 233, 289, 343, 369; низ'коˈзорий — 39; ˈмайе коˈроткий зрок — 10; коротkоˈокий — 164; коротkоˈбачливий — 33; недоˈбачливий — 179; сл'іпуˈватий — 224; п'ідсˈл іпуватий — 81, 86, 178, 313; присˈл'іпуватий — 33, 69; недобаˈчайе — 132, 207; б'ілоˈзорий — 33; б'ізлоˈрукий — 37; бизоˈлукий — 172; приˈзористий — 30, 355; приˈзорий — 262.

103. ˈБігти шˈвидко чи сˈкоро, чи пˈрудко, чи ˈхутко, чи ˈборзо, чи шˈпарко, чи..?

Т. I. У всіх говорах тому фіксуються лексеми: сˈкоро (сˈкоро^{а} — 15, 94; сˈкора — 2, 5, 8—10, 12—14, 16, 65, 66, 72, 95, 100—103, 105, 106, 109, 112, 113, 128, 131, 134, 142, 187, 188) // шˈвидко (шˈвидка — 9, 10, 97, 100—103, 106, 112, 128, 131, 134, 187; шˈв'ідко — 30, 44, 81, 198, 205; шˈв ідка — 1, 5, 7, 14, 67, 94) // ˈхутко (ˈхутка — 72, 101, 106) // пˈрудко (пˈрудка — 106) // ˈбистро (ˈбистра — 65, 95, 100; ˈб'істро — 2, 28, 46, 56, 59, 74, 191, 206, 237; ˈб'істро^{а} — 15, 17, 96; ˈб істра — 1, 4, 5, 94, 102, 105, 106) // б'іˈгом (биˈгом — 132, 273; беˈгом — 84, 98, 100, 128, 137, 166, 171, 242, 271, 277, 281; б еˈгом — 1, 2, 4, 27, 64, 67, 68, 110; б'äˈгом — 68, 70; б'ежˈком — 47, 48; б'ігˈц'ом — 782, 784; б'іс ˈц'ом — 712, 716, 718, 727—729, 736, 737, 739, 740, 744, 749, 754, 757; б'ісˈт'ом — 715).

Записано також: ˈживо — 25, 85, 107, 176, 179, 203, 296, 301, 320, 321, 323, 324, 328, 329, 332, 338, 353, 357, 370, 390, 391, 411, 422, 478, 494, 521, 551, 555, 569, 584, 678, 712, 793, 819, 832, 837, 841, 848, 860, 883, 894, 913; ˈжива — 105, 109; шˈпарко — 21, 26, 32, 34, 39, 51, 121, 152, 213, 253, 307, 431, 446, 464, 695, 707, 708, 711, 714, 728, 733, 745—747, 753, 755, 756, 789; шˈпарка — 7, 32; ˈшибко — 22, 110, 136, 161, 188, 708; шибка — 157; кˈрепко — 214, 237, 239, 272; проˈворно — 336, 434, 493, 538; ˈборзо — 243, 538; ˈгонко — 46, 47; ˈгуонко — 6, 82; ˈгонка — 99; мірˈшчі — 794; ˈб'іжк'і — 21, 26, 31; ˈб'іежкі — 20, 30, 39; т'упˈком — 445; тіпˈком — 466; ˈт'упки — 316, 609; катˈком — 699, 700, 708, 713, 774; каˈт'ом — 694, 695.

Засвідчено варіанти інфінітива бігти: бˈйігти — 249; бˈйіегти — 76, 82; ˈбіегти — 59, 84, 128, 275; ˈб'егті — 95; ˈб'іегті — 20, 27, 47, 71, 104; биегˈті — 57; ˈбиегти — 77; б'егт — 8, 13; біегт — 75; б еˈжац' — 16.

Т. II. Карта № 375: сˈкоро, шˈвидко, ˈхутко, ˈживо, шˈпарко, пˈрутко, ґаˈл'оп, трап, ˈборзо; у коментарі: раздˈва, ˈшибко, ˈб ігти б'іˈгом, ˈб'ігти бижˈком, ˈб'ігти б ісˈц'ом.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому записано словосполучення: ˈб ігти шˈвидко (шˈв ідко — 48) // ˈб'ігти сˈкоро (засвідчено вищий ступінь прикметника скоˈр'ій — 1, 19, 26, 41, 70, 119, 125, 142, 146, 252, 298, 317, 327, 366). Засвідчено також лексеми: ˈбистро — 3, 14, 17, 20, 22, 28, 51, 58—60, 69—71, 97, 100, 101, 142, 156, 157, 194, 200, 203, 205, 207, 208, 225, 227, 230, 241—247, 249, 273, 283, 287, 288, 295, 300, 306, 307, 309, 311, 313, 315—317, 324, 330, 337, 353, 357, 362, 367—375; пˈрудко — 9, 36, 43, 51, 63, 97, 101, 121, 151, 158, 168, 243, 247, 250, 271, 278, 282, 325, 375; ˈхутко — 12, 181, 201, 202, 222, 271, 282, 297; ˈживо — 257, 293, 345; шˈпарко — 346; ˈшипко — 326; ˈборзо — 362; ˈсил но — 53, 244, 367; ме^{и}риˈч'ій — 142; ме^{и}ршˈч'і — 14; б'іˈгом — 17, 39, 57, 110, 143, 234, 312; ˈт упака — 333.

Т. III, ч. 2. Словосполучення ˈб'ігти шˈвидко // ˈб'ігти сˈкоро утворюють суцільний ареал. Записано ще лексеми: ˈбистро — 2, 22, 38, 40, 43, 50, 61, 62, 69, 83, 84, 93, 121, 130, 136, 142, 144, 147, 176, 184, 194, 201, 222, 224, 227, 233, 235, 237, 241, 252—254, 256, 259, 273, 275, 276, 278, 280, 284, 288, 291—293, 295, 299, 301, 303, 307, 310—312, 314, 315, 320, 321, 326, 331, 333, 335, 337, 339—342, 349, 352, 363, 365, 367, 369—372, 376; пˈрудко — 11, 12, 22, 24, 26, 34, 47, 48, 53, 60, 65, 68, 69, 80, 81, 124, 125, 139, 142, 147, 155, 209, 219, 220, 224, 231, 260; ˈхутко — 9, 10, 14—16, 20, 24, 26, 29, 67, 85, 179, 215, 223, 260; шˈпарко — 2, 14, 17, 20, 30, 32, 131; ˈшибко — 2, 24, 139, 213, 283; ˈживо — 51, 65, 68, 73, 89, 154, 162, 163, 175, 181; ˈборзо — 108; б'іˈгом — 10, 27, 40, 96, 128, 134, 135, 138, 210, 234, 256, 262, 340; б'ігˈц'ом — 13, 18; б'іс'ˈц'ом — 21, 32; засвідчено ще ˈкон'і б'іˈжат' ˈрист'у — 235, 239.

104. ˈДуже веˈликий чи ˈвельми-, чи тˈвердо-, ˈбарзо веˈликий?

Т. I. Карта № 344: ˈдуже, ˈвел'ми, кˈр'іпко, ˈсил'но, ˈт'ажко (веˈликий); у коментарі: зˈдорово, стˈрашно, таˈкий (веˈликий).

Т. II. Карта № 374: ˈдуже, ˈвел'ми, кˈрепко, ˈм'іцно, ˈбарзо (барз), фест (веˈликий); у коментарі: ˈсил'но, стˈрашно (веˈликий).

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксується словосполучення ˈдуже ве^{и}ˈликий (здоˈровий). Записано ще: ˈсил'но ве^{и}ˈликий — 53, 244, 285, 311, 341; кˈрепко ве^{и}ˈликий — 101, 121; зˈдорово ве^{и}ˈликий — 121, 122, 240, 241, 248, 249, 314; таˈкий ве^{и}ˈликий — 123, 168, 177.

Т. III, ч. 2. Словосполучення ˈдуже ве^{и}ˈликий (здоˈровий) утворює суцільний ареал. Записано також: ˈсил'но ве^{и}ˈликий — 2, 9, 32, 37, 51, 61, 97, 117, 136, 139, 140, 148, 161, 169, 171, 176, 177, 181, 184, 186, 208, 224, 227, 235, 254, 294, 307, 308, 338—340, 342, 372; ˈсилно ве^{и}ˈликий — 111, 216, 220, 222, 223, 225; ˈвел'ми ве^{и}ˈликий — 31, 54, 283; кˈріпко ве^{и}ˈликий — 2, 19, 21, 224, 276, 278, 280, 342, 372; зˈдорово ве^{и}ˈликий — 2, 74, 222, 315, 322, 340, 342; стˈрашно ве^{и}ˈликий — 111, 222, 225, 338—340; таˈкий ве^{и}ˈликий — 182, 231, 238.

105. Весˈною чи навесˈні, чи о весˈні, чи по весˈні..?

Т. I. Лексеми ве^{и}сˈнойу (у поліських говірках — весˈнойу, також весˈной — 22, 32; в'ісˈной — 18; в'есˈной — 10, 190; в'е^{а}сˈной — 8; в'асˈной — 13, 15—17) // наве^{и}сˈн'і (наˈвесн'і — 170, 186, 386; навесˈн'е — 53, 200, 201, 206, 207; нав'есˈн'е — 29, 38, 74, 81, 84, 88; нав'е^{а}сˈн'е — 1, 22, 99, 110; навесˈн'іе — 5, 20, 24, 27, 30, 31, 33, 35, 36, 39, 40, 43, 45—49, 56—59, 62, 63, 65—68, 70—72, 75, 77—80, 82, 83, 94, 100, 102—110, 113, 114, 116—118, 121, 131, 137, 138, 140, 141, 143, 224, 271, 274, 275, 277) утворюють суцільний ареал у межах тому. Засвідчено також написання по ве^{и}сˈн'і переважно в значенні 'після весни' — 84, 111, 159, 164, 196, 212, 233, 242, 248, 282, 288, 300, 328, 330, 339, 351, 356, 357, 383, 387, 388, 390, 393, 396, 413, 414, 416, 418—420, 483, 489, 491, 500, 505, 507, 512, 515, 520, 531, 534, 544, 552, 564, 570, 580, 581, 585, 595, 603, 604, 609, 623, 628, 629, 634, 636, 637, 643, 644, 646—648, 650, 658, 666, 668, 669, 671, 673, 674, 678, 680, 681, 683, 702, 762, 767, 786, 800, 814, 828, 832, 836, 839, 840, 842, 844, 845, 847, 849, 854, 858, 859, 863, 865, 868, 870, 873—875, 877—879, 882, 891, 894, 895, 897, 899, 902, 910, 911; повесˈн'і — 307, 319, 389; записано ще: ˈповесні — 246, 251, 384, 440; зве^{и}сˈни — 718; пове^{и}сˈн'і 'на початку весни' — 565; напˈровесн'і 'на початку весни' — 55, 254, 311, 322, 375, 409, 448, 485, 512, 523, 527, 539, 725, 743, 765, 774, 789, 802.

Т. II. Лексеми ве^{и}сˈнойу (в ісˈнойу — 7, 18, 26, 28, 115, 116, 650; васˈнойу — 10; ве^{и}сˈноў — 237, 238, 247, 253—255, 264, 267, 269, 287, 289, 291, 292, 295, 304, 305, 415, 428, 442, 443, 447, 452, 455, 456, 459, 461, 465—467, 472, 474, 475, 479, 480, 497, 502, 504, 509—511, 516, 523, 530, 531, 562, 563; ве^{и}сˈном — 112, 323, 331, 362; в есˈной — 653) // наве^{и}сˈн'і (нав'ісˈн і — 26, 28, 33, 44, 53, 108, 116, 128, 131, 350, 554, 561, 568, 572, 578; навесˈн'іе — 60, 71, 86, 88, 89, 92, 94, 99, 102—104; наве^{и}сˈни — 72, 79, 83, 95, 101, 246, 250; наˈвесн і — 117, 141, 217, 262—266, 269, 271, 272, 306—308, 319, 355, 432, 433, 447, 462—468, 470, 471, 474, 475, 477, 479, 482, 484, 486, 487, 489, 498—500, 505, 513, 519, 525, 536, 561; наˈвисн'і — 449, 452, 453, 455, 456, 458—460, 476, 481, 488, 491, 503, 629) фіксуються в усіх говорах тому. Записано також: наˈвесну — 110, 112, 113, 130, 135—137, 142, 143, 239, 243, 245, 247, 249, 257—260, 262, 273, 279, 283, 284, 286—288, 306, 309, 312, 317, 319, 320, 325, 326, 349, 603, 607, 649, 656, 661—663, 687; наˈвисну — 238; наˈвасну — 119; ве^{и}сˈновоў поˈроў — 256; напˈровесн'і 'на початку весни' — 130, 148, 224; ˈовесн'і 'початок весни' — 626; ˈповесн'і 'кінець весни' — 505, 581, 626; 'після весни': по ве^{и}сˈн'і — 388, 444, 468, 515, 524, 563; по ве^{и}сˈни — 175, 473; по ˈвесн'і — 265, 272, 368, 398, 472; засвідчено ўйаˈри — 233, 238, 268, 273, 275, 403—406, 408—412, 414, 416—420, 422, 425—427, 430, 434, 437, 438, 440, 442, 444—446, 448, 450, 454, 467, 480, 481, 557; ўˈйари — 683; ўˈйар'і — 668—671, 673, 674, 676, 677, 679; ўйар — 664, 666; найаˈри — 240, 241, 258, 261, 403, 414, 418, 421, 423, 429, 440, 444; наˈйари — 422; наˈйар'і — 678; наˈйар — 665, 672, 674, 675, 685; ˈнайар — 686; наˈйар' — 424, 682, 684; поˈйари — 237, 423; пойаˈри — 440; идˈйари — 441; йаˈр'оў — 444; йар' — 407, 672а ('весна' — йар' зображено на карті № 352).

Т. III, ч. 1. Лексема ве^{и}сˈнойу (ве^{и}сˈной — 41, 281, 312, 327, 366, 367, 370) утворює суцільний ареал, наве^{и}сˈн'і — розріджений. Записано ˈпове^{и}сн'і — 136, 202; пове^{и}сˈн'і, можливо, в значенні 'весною' — 8, 14, 39, 73, 77, 79, 86, 97, 100, 126, 137, 174, 176, 177, 180, 204, 232, 234, 244, 247, 258, 350, 357, 366, по ве^{и}сˈн'і, очевидно, в значенні 'після весни' — 27, 28, 31, 60, 66, 72, 74, 82, 119, 131, 197, 200, 212, 219, 233, 253, 278, 322, 329, 344, 351, 354, 359, 360, 362, 374. Засвідчено ще: ове^{и}сˈн'і — 244; уˈвесн'і — 372; напˈрове^{и}сн'і 'на початку весни' — 48, 106, 153, 215, 271, 322.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому фіксуються лексеми ве^{и}сˈнойу // наве^{и}сˈн''і. Записано ще: ве^{и}сˈной — 117, 253, 255, 278, 280, 288, 299, 311, 322, 329, 330, 343, 352; наˈвесн'і — 35; наˈвесну — 61, 118; поˈвесн'і — 52; пове^{и}сˈн'і — 13, 48, 87, 152, 153, 222, 276, 278, 334, 367; по ве^{и}сˈн'і — 17, 20, 34, 43, 93, 101, 105, 131, 132, 141, 163, 174, 175, 178, 192, 212, 260, 280, 317, 319, 324, 326, 363, 365; напˈрове^{и}сн'і — 96, 226, 314, 317; уˈвесну — 194.

106. а) ˈЛітом чи вˈлітку, чи вˈліті..?

б) Зиˈмою чи вˈзимку, чи взиˈмі..?

Т. I. а) В усіх говорах тому вживається лексема ˈл'ітом (ˈл'етом — 10, 16, 24, 31, 46, 52, 64, 74, 77, 88, 98, 186, 187, 190, 191; ˈл'іетом — 6, 11, 20, 21, 23, 26, 27, 29, 30, 32—36, 38—45, 47—51,

53—59, 61, 63, 73, 76, 80, 81, 84, 86, 89, 107, 111, 114, 116—118, 120—122, 124, 129, 137, 139, 141, 143, 157, 188, 200, 201, 203—207, 209, 240, 241, 244, 245, 271, 272, 277, 917; *ˈл'етоам* — 17; *ˈл етам* — 1, 4, 7, 14, 15, 18, 19, 65, 66, 69, 95; *ˈл'i̯етоам* — 3, 5, 96, 104; *ˈл'i̯етам* — 2, 12, 67, 68, 71, 78, 83, 93, 94, 97, 100—103, 105, 106, 108—110, 112—114, 128, 131, 133, 134, 138, 140, 142, 920; у поліських говірках паралельно, в інших говорах рідше — *ўˈл ітку* (*ўˈл етку* — 7, 8, 13, 14, 18, 22, 29, 52, 53, 60, 65, 72, 74, 77, 78, 99, 186, 188, 190; *ўˈл'i̯етку* — 5, 11, 20, 24—27, 30, 31, 33—35, 37, 39, 40, 43, 45—49, 51, 55—59, 62, 63, 66—68, 70, 71, 75, 79, 82, 84, 94, 101—108, 110, 111, 113, 128, 131, 138—200, 207, 245, 918, 919); записано також *ўˈл'ім'і* — 90, 386, 389, 440, 450, 507, 509, 510, 531, 538, 643, 694, 725, 728, 729, 741, 745, 747, 758, 762, 767, 771, 780, 861.

б) Суцільний ареал у межах тому утворює лексема *зиˈмоўу* // *з'іˈмоўу* (*з'іˈмой* — 10, 16, 32, 70, 190, 191), розріджений ареал — *ўˈзимку* // *ўˈз'імку*. Записано також *ўзиˈм'і* — 440, 486, 507, 643, 695, 728, 758, 763, 780; *ўз'іˈм'і* — 342, 510, 776; *ўˈзиму* — 48; *ўˈз'іму* — 53, 684.

Карта № 250: а) *ˈл'ітом, ўˈл'ім'і, ўˈл'ітом, ўˈл'іто, ўˈл'ітку;* у коментарі: *х ˈл'ім'і, на ˈл'ім'і, у ˈл'ітови.*

б) Суцільний ареал у межах тому утворює лексема *зиˈмоўу* (*з'іˈмоўу* — 27, 74, 85, 88—90, 105, 131, 134, 159, 161, 164, 191, 193, 196, 197, 202, 348, 369, 373, 377, 379, 383—385, 622, 624, 647—652; *зіˈмоўу* — 60, 63, 64, 71, 72, 98, 102; *зиˈмоў* — 245, 250, 255, 256, 264, 265, 269, 270, 273, 290, 292, 295, 298, 299, 304—306, 326, 365, 415, 417, 436, 437, 439, 442, 447, 452, 453, 455, 456, 459, 465, 467, 472, 475, 479, 491, 495, 504, 509—512, 530, 531, 555, 562, 567, 580, 663; *зиˈмом* — 323, 529; *зиˈмой* — 253; *з іˈмой* — 653), паралельно (в поліських і волинських говірках рідше) фіксується *ўзиˈм'і* (*ўˈзим'і* — 5, 259, 282, 416, 441, 453, 455, 461, 472, 481, 543, 565, 566, 670, 672, 677, 678, 683, 685; *ўз'іˈм'і* — 379, 404, 406—410, 412, 420, 422, 424, 425, 427, 446, 448, 449, 451, 454, 671; *ўˈз'ім'і* — 400, 673, 679; *в зіме* — 686). Зафіксовано ще: *ўзиˈмоўу* — 115, 173, 311, 314, 347, 353, 354, 398; *ўз іˈмоўу* — 643; *ўзіˈм'н'і* — 662; *ўˈзиму* — 10, 20, 38, 39, 41, 43, 45, 48, 51, 66, 82, 628, 636; *ўˈз'іму* — 45; *зиˈм'і* — 111, 232, 559, 587, 588; *ўˈзимку* — 8, 100, 102, 118, 166, 189, 226, 290, 367, 374, 378, 380, 399, 627, 644; *ўˈз імку* — 395, 648.

Т. III, ч. 1. а) В усіх говорах виступає лексема *ˈл'ітом* (*ˈл етом* — 317, 324, 374; *ˈл'i̯етом* — 23, 43); *ўˈл'ітку* — 1—3, 5, 46, 51—54, 57, 73, 74, 77, 80, 82, 84, 92—94, 97, 100, 102, 106, 117, 121, 122, 128, 132, 136, 137, 139, 141, 145, 149, 162, 170, 181, 189, 202, 204, 219, 220, 225, 226, 231, 233—235, 241, 243, 245, 251, 254, 256—258, 264, 271, 277, 278, 282, 290, 295, 299, 307, 309, 323, 329, 335, 344—345, 349, 350, 353, 360, 372; *ўˈл i̯етку* — 43.

б) Лексема *зиˈмоўу* // *з іˈмоўу* — суцільний ареал у межах тому (*зиˈмой* — 203, 313, 319; *з'іˈмой* — 41, 160, 199, 298, 312, 315, 327, 370, 374); *ўз іˈмоўу* — 307; *узиˈм'і* — 289; *ўˈзіму* — 93; *ўˈз іму* — 226, 372; *ўˈзимку* — 28, 46, 100, 117, 122, 145, 149, 181, 202, 225, 254, 262, 271, 277, 278, 290, 299, 307, 313, 323, 334, 335, 342, 346, 353, 356, 360; *ўˈз імку* — 52, 74, 80, 92, 141, 204, 219, 220, 309.

Т. III, ч. 2. а) Суцільний ареал у межах тому утворює лексема *ˈл'ітом* (*ˈл етом* — 117, 253, 275, 278, 280, 281, 284, 288, 295, 299, 303, 311, 330). Записано ще: *ўˈл ітку* — 13—15, 22, 26, 30, 31, 33, 35, 36, 39, 40, 48, 52, 54, 69, 70, 86, 87, 89, 92—95, 98—101, 104, 105, 124, 125, 132, 150, 151, 159, 174, 179, 192—194, 197, 199, 204, 206, 210, 212, 222—224, 255, 260, 262, 273, 281—283, 286, 290, 303, 313, 331; *ўˈл ім'і* — 4, 139; *на ˈл ітку* — 292.

б) Суцільним ареалом у томі виступає лексема *зиˈмоўу* // *з'іˈмоўу* (*зиˈмой* — 262; *з'іˈмой* — 36, 117, 253, 278, 280, 284, 288, 308, 322, 329, 330, 343, 352). Записано також: *ўˈзимку* — 13—15, 20, 22, 26, 30, 31, 35, 36, 39, 68, 86, 87, 89, 92, 93, 95, 101, 105, 151, 175, 193, 194, 204, 206, 210, 260, 273, 291, 331; *ўˈзімку* — 40; *ўзиˈм і* — 4, 24; *ўˈз'іму* — 222, 223, 333.

107. *Сˈмерком* чи *ˈлягома* (*ˈлягови*), чи *у ˈпізні вˈляги..?*

Т. І. У всіх говорах тому послідовно фіксується лексема *смеирˈком* (у поліських говірках *смерˈком*). Засвідчено варіанти: *сˈмерком* — 9, 23, 27, 28, 30, 40, 66, 74, 84, 175, 176, 255, 265, 280, 292, 390, 421, 457, 462, 492, 503, 526, 531, 533, 550, 579, 599, 630, 664, 689, 694, 729, 754, 781, 788, 797, 801, 803—805, 838, 852, 854, 870, 892; *сˈмерком* і *смеирˈком* — 180, 187, 239, 243, 256, 281, 293, 294—296, 300, 302, 318, 328, 358, 367, 372, 376, 383, 385—387, 400, 413, 468, 488, 539, 578, 639, 669, 696, 710, 718, 742, 792, 809, 812, 815, 823, 851, 861, 866, 915; *см'ерˈком* — 3, 5, 22, 27, 93; *сˈм'еркам* — 72; *с'мерˈком* — 15, 31; *сˈм еркам* — 14; *с'м'арˈком* — 13; *змерˈком* — 77, 81, 91; *зˈмерком* — 46, 47, 57; *ˈсумерком* — 7, 183; *пˈрисмерком* — 3, 4, 67, 97, 105, 200; *насмерˈку* — 20, 26, 56, 922; *насмерˈкан':і* — 34, 39, 64, 71, 108—110, 178, 203, 238, 523, 549; *насм ерˈкан':е* — 1, 21, 66; *напˈрісм'ероˈк* — 68; *ˈз:асмеркі* — 39; *осмерˈком* — 24; *ˈосмерком* — 38; *осˈмеркло* — 20, 27, 43, 49, 51, 55, 136, 146, 157, 185, 209, 237, 240; *осмеркˈло* — 257; *сˈмеркома* — 912; *смеркоˈма* — 94, 103, 107, 133, 251, 263, 427, 640, 645, 646, 670, 684, 814, 827, 828, 839, 841, 843, 845, 846, 849, 851, 852, 857, 864, 868, 870, 876, 877, 879, 901, 902, 904, 907, 909, 913; записано дієслівну форму *осмерˈкайе* — 28, 48, 62, 188, 205, 917—920; зафіксовано лексему *пˈрит емкам* — 67; *приˈт'емкам* — 65; *пˈрит'амкоам* — 13; *пˈриц амком* — 101; *у потˈˈмах* — 19; ʻпізно, коли лягають спатиʼ: *уˈл'аги* — 750; *ˈп'ізн'і ˈл'аги* — 82, 466, 744, 755; *ў ˈп'ізн іх ˈл'агах* — 246, 739, 776; *до ˈпізного ˈл'агу* — 225; *ˈп'ізн'і ўˈл'аги* — 44, 47, 254, 757; *у ˈп ізн'і ўˈл'аги* — 490, 697, 708, 711, 714, 740, 747, 751, 780, 781, 784, 786, 820; *у ˈп ізн'у вˈл'агу* — 215; *ˈл'агва* — 802; *ˈл'агома* — 56, 361; *л'агоˈма* — 305, 739; *ўˈл'агома* — 146, 321, 828; *ўл'агоˈма* — 800; *у ˈп ізн'і ˈл'агоми* — 920; *обˈл'агом* — 648, 897; *обˈл'агома* — 900.

Т. II. Лексема *смеирˈком* утворює суцільний ареал у межах тому. Засвідчено варіанти: *сˈмерком* — 19, 40, 67, 139, 188, 206, 207, 217, 224, 290, 303, 334, 335, 400, 509, 546, 608; *с'мерˈком* — 88; *см'ірˈком* — 27, 33, 550; *смарˈком* — 10; *змеирˈком* — 71, 74, 75, 78, 84, 178, 231—235, 237, 238, 252, 256, 258, 259, 261, 264, 266, 269, 271, 272, 276, 299, 300, 304—306, 308, 453, 460, 462, 465—467, 471, 476, 619, 628, 629, 635, 645, 655, 656, 663, 666, 667; *зˈмерком* — 175, 267, 275, 276, 307, 461, 472—475, 477, 626, 668, 679; *змир ˈком* — 404, 405, 407, 412, 415, 416, 419, 425, 434, 436, 437, 440, 442, 443, 446, 483, 486; *зˈмер ком* — 432, 433, 469, 479, 480, 484, 490, 498, 500, 587; *зˈмир'ком* — 428, 429, 450, 676; *зˈмірком* — 678; *смеирˈком* // *змеирˈком* — 262, 270; *з'мирˈком* — 430; *мˈроком* — 284; *змˈроком* — 258, 269, 503; *змоуˈроком* — 616; *жмурˈком* — 496; *ˈсумерком* — 644; *змирˈкома* — 430; *змир'коˈма* — 421, 427; *ўсмер к* — 511; *ўзмерк* — 467, 474; *узˈмир'ку* — 412, 457; *ўзмирˈку* — 437, 438, 446—448, 452, 459, 481, 484, 491; *узˈмир ках* — 411, 426, 437; *у смирˈкан':і* — 12; на *смеирˈкан':і* — 65, 91, 621; *насмеирˈку* — 34, 41, 43, 48, 56, 59, 62, 77, 81, 176; *назмеирˈку* — 79, 82, 623; *назмеиˈрочку* — 80; *на зˈмир'ках* — 417; *надзˈмереик* — 436; *зˈмирки* — 431; *змирˈˈкойл у* — 409; записано дієслово *змеирˈкайе* — 60, 68, 69, 72, 73, 76, 80, 92, 98, 230, 237, 406, 408; *ˈмеркатша* — 670; *уже с'а зˈмир'кат* — 458; іменник *змр'ік* — 252; *змеˈрок* — 79; ʻсмеркомʼ: *йак сˈмеркло* — 14; *йак с'а сˈмеркне* — 15, 52; *поˈтемком* — 403; *по цмі* — 671; *понадˈвичур* — 417, 421, 422; *шаˈр'ійка* (*іˈшоў у шаˈр'ійц і*) — 472, 482, 498; ʻпізно, коли лягають спатиʼ: *ˈпізні ˈл аги* — 394, 397, 399; *ўˈл'аги* — 456; *вˈл'еги* — 242; *уˈп'ізн'і ўˈл'аги* — 395, 571, 576; *позаўˈл аги* — 459; *л'агом* — 622; *ˈл агома* — 444, 495; *уˈл агома* — 448.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксується лексема *смеирˈком* (*сˈмерком* — 20, 71, 84, 108, 129, 141, 157, 230, 244, 248, 264, 297, 302, 305, 312, 313, 316, 337, 341, 346, 348, 361, 368; *сˈмерком* // *смеирˈком* — 22, 82, 85, 96, 116, 136, 163, 179, 295, 308, 309, 317, 334, 336, 358); *меирˈкоˈма* — 4, 13, 15, 39, 92, 164, 175, 253, 273, 356; *на смеирˈкан :і* — 3, 15, 137, 158, 216; записано *асˈмеркне* — 1.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворює лексема *смеирˈком* (*сˈмерком* — 25, 28, 63, 83, 85, 121, 123, 137, 147, 148, 151, 161, 177, 199, 210, 212, 215, 217, 221, 243, 248, 260, 288, 303, 332, 355, 364; *смеирˈком* // *сˈмерком* — 10, 14, 43, 47, 49, 51, 84, 95, 103, 128, 165, 175, 185, 194, 196, 204, 219, 225, 227, 256, 258, 300). Записано також: *смеирˈкоˈма* — 89, 100, 163, 259, 367, 368; *ˈсумирком* — 40, 152; *у ˈсумирках* — 255, 314; *на смерˈкан':і* — 320; *оасˈмеркне* — 322; *уˈл'аги* — 224; *уˈл'агами* ʻпізніше ніж смеркомʼ — 223; *у ˈпізні ˈл'аги* — 38, 114; *у ˈпізні ўˈл аги* — 21.

108. *Через* гˈреблю чи *през* гˈреблю, чи *брез* гˈреблю..?

Т. І. В усіх говорах тому фіксується прийменник *через* // *чеиреиз* (у більшості записів *ˈчерез* // *ˈчереиз гˈребл'у*); *чеˈрез* (*гˈребл'у*) — 174, 282, 359, 408, 448, 452, 462, 479, 499, 502, 683, 687, 694, 749, 788, 796, 812, 829, 878, 886, 901; *ˈчириз* (*гˈребл'у*) — 116, 168, 172, 189, 270, 304, 340, 398, 446, 449, 480, 504, 537, 540, 542, 545, 564, 570, 712, 836, 845; *чиˈриз* (*гˈребл у*) — 782, 784; *ˈч'ер'ез* — 14, 15, 17, 18, 21, 190; *ˈч'ір'із* — 19; *ˈчереаз* — 1, 3, 94, 96, 97, 105, 917; *ˈчераз* — 5, 99, 101, 102; *чеараз* — 4, 8, 13, 64; *чараз* — 22; *ˈкерез* (*гˈребл'у*) — 165; *ˈчерез* // *ˈкерез* (*гˈребл'у*) — 103, 118, 126, 133, 136, 158, 162, 163, 166, 187, 297, 309. Записано також: *през* (*гˈребл у*) — 27, 89, 206, 209, 246, 247, 251, 264, 290, 292, 430, 476, 528, 530, 576, 642, 827, 910; *пруз* (*гˈребл'у*) — 301, 612; *пруз ˈхату* — 286, 287; *през* (*гˈребл'у*) — 45, 515; *проз гˈребл'у* ʻпід греблеюʼ — 335, *пруз гˈребл у* ʻпід греблеюʼ — 321, 329; *пруоз* ʻкрізь щосьʼ — 28, 39; *пруоз млин* — 42; *проўз гˈребл'у* — 242, 287, 691; *поўз* — 63; *поўз гˈребл'у* — 177, 581, 845, 846, 849, 867; *поўз* ʻколо, біляʼ — 83, 855; *ˈповиз гˈребл'у* — 358, 361; *поˈв'із гˈребл у* — 845, 846; *поз гˈребл у* — 389, 393; *поз гˈребл'у* ʻбіля гребліʼ — 164, 391, 728, 902; *кр'із' гˈребл'у* — 144, 315, 482, 805; *круз гˈребл'у* — 92, 323; *круз гˈребл'у* ʻмимо гребліʼ — 122, 149, 289, 317; *круоз гˈребл у* — 27; *круиз гˈребл'у* — 145; *беиз гˈребл'у* — 699.

Т. II. Карта № 253: *ˈчереиз* (*чеиˈрез*), *поˈчерез, ˈкерес, ˈцерес, през, бес;* у коментарі: *проз, брез.*

Т. III, ч. 1. В усіх говірках послідовно фіксується *через* // *чеиреиз гˈребл'у* (у більшості говірок зазначається наголос *ˈчерез* // *ˈчереиз*, записано також *ˈчириз гˈребл'у* — 39, 206, 251, 261, 326, 327, 340, 371; *чеˈрез гˈребл'у* — 368). Засвідчено ще: *чрез гˈребл'у* — 220; *ч'іриз гˈребл у* — 202, 287; *през гˈребл'у* — 323; *проз гˈребл'у* — 348; *прос гˈребл у* — 356; *кроз' гˈребл'у* — 49.

Т. III. ч. 2. Суцільний ареал у межах тому утворює прийменник *через* // *чеиреиз* (у більшості фіксується наголос *ˈчереиз;* записано також *чеиˈрез* — 4, 11, 43, 48, 80, 151, 152, 178; *чиˈрез* — 220; *ˈчереиз* // *чеиˈрез* — 9, 40; *ˈчириз* — 167, 172, 181, 255, 318, 321, 341, 356; *чиˈриз* — 12; *ч'ір'іс* — 111; *ч'ірис* — 185, 186).

Засвідчено ще: *кр'із' гˈребл'у* — 61; *без гˈребл'у* — 110.

109. *Без вˈсяких приˈчин* чи *без ˈніˈяких приˈчин,* чи *без ˈжодних* (*ˈжадних*) *приˈчин?*

Т. І. В усіх говорах тому фіксуються вислови *беиз ўˈс'аки(і)х приˈчин* // *беиз н'іˈйаки(і)х приˈчин* (варіанти *н іˈйаких, ниˈйаких, н еˈйаких, неˈйаких* відображено на карті № 272; варіанти *приˈчин, приˈчиін* — на карті № 18). Паралельно з указаними записано ще вислів *беиз ˈжодних приˈчин* — 22, 33, 58, 87, 153, 158, 173, 215, 219, 237—239, 248, 251, 254, 258, 291, 299, 302, 303, 315, 330, 334, 342, 357, 369, 387, 390—392, 469, 497, 510, 531, 533, 534, 538, 570, 616, 626, 629, 637, 642, 643, 651, 669, 677, 678, 692, 725, 727, 730, 741, 743, 746, 753, 763, 765, 793, 800, 805, 807, 837, 842, 844, 848, 878, 897, 907; *беиз ˈжадних приˈчин* — 23, 29, 32, 33, 50, 230, 439, 441, 443—445, 447—449, 452, 453, 459, 462, 471, 474, 478, 484, 487, 489, 495, 585, 610, 689, 695, 701, 717, 718, 731, 736, 745, 759, 767, 774, 819, 820.

Засвідчено варіанти прийменника: *б'із* — 171, 195, 197, 380, 386, 387, 403, 404, 422, 423; *без* // *б'із* — 402—405, 407, 409, 416, 418, 429; *биз* — 168, 172, 189, 242, 266, 270, 431; *беиз* — 26; *б ез* — 1—3, 5, 7, 16, 26, 101, 102; *б еаз* — 8, 13.

Т. II. Суцільний ареал у межах тому утворюють словосполучення *беиз* (*биз*) *н іˈйаки(і)х приˈчин* // *беиз* (*биз*) *ўˈс'аки(і)х приˈчин* // *беиз* (*биз*) *ˈжадних приˈчин* (варіанти *приˈчиін, приˈчиін, приˈчиен* передано на карті № 15). Засвідчено варіанти: *ниˈйаких* — 5, 8—10, 13—16, 18, 26, 29, 35, 36, 41—44, 46, 49, 53, 54, 56, 77, 82, 92, 101, 122, 125, 148, 149, 154, 174, 176, 177, 181, 186, 213, 224, 232, 403, 405, 406, 408, 414, 416, 430, 445, 447, 448, 450, 454, 471, 481, 608, 613, 614, 618—620, 635, 636, 638, 644, 672; *киˈйаких* — 103, 146; *ˈнийаких* — 418, 444, 680; *н іˈйеких* — 131, 511, 516; *н'іˈйких* — 546; *без ˈнікеій приˈчини* — 633; *без ниˈйокеій приˈчини* — 16, 41, 43, 46; *без ниˈйакиій приˈчини* — 18, 26, 51; *без ниˈйак'ійі приˈчини* — 29, 35, 42, 44; *биз ниˈйек еіе приˈчини* — 52; *ўˈс'еких* — 286, 469, 475, 483, 486, 489, 526, 584, 639; *без вˈс акоіе приˈчини* — 104; *беиз вˈс акеій приˈчини* — 59; *без сше'а ак іх приˈчин* — 668; *без ше'а'аких приˈчин* — 678; *ˈжеених* — 15, 111, 118, 121, 129, 131, 166, 199, 206, 211, 217, 376, 471, 501, 583, 661; *ˈж едних* — 116, 230, 484, 616; *ˈжидних* — 231, 248; *беиз ˈжеевоій приˈчини* — 293; *беиз ˈжан:их приˈчин* — 403, 412, 413, 417, 419, 425, 427, 435, 444; *без ˈжан:оій приˈчини* — 439, 442, 445; *без н іˈжадних приˈчин* — 20; варіанти прийменника: *біз* — 28; *б іс* — 234, 326; *без* // *през приˈчин* — 669; *през пˈрічин* — 670, 671.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах зафіксовано вислови *беиз н іˈйаких приˈчин* // *беиз ўˈс'аких приˈчин*. Записано: *без ˈжодних приˈчин* — 98, 203, 297, 344. Варіанти: *ниˈйаких* — 1—4, 18, 19, 24, 53, 168, 239, 252, 262, 311, 340, 343; *н іˈйаких* // *ниˈйаких* — 14, 16; *при-*

ˈчи^{і}н — 16; *приˈч'ін* — 46, 132, 214, 347; варіанти прийменника: *бêз* — 235, 236; *бе^{і}з* — 306, 309; *биз* — 2—4, 18, 19, 33, 151, 152, 158, 160, 192, 326, 327, 349, 361, 363, 365, 374; *би^{і}з* — 206; *б із* — 6, 14, 21, 24, 37, 66, 69—73, 75, 80, 86, 87, 89, 91, 100—102, 107, 111, 112, 114, 115, 119, 121—123, 125, 126, 129—131, 139, 142—145, 151, 153, 165, 171, 186, 189, 190, 196, 198, 199, 208—210, 214, 217, 219, 229, 233, 242, 245, 254, 267, 269, 274, 281, 286, 287, 290, 291, 295, 300, 302, 304, 310, 333, 351; *без // б'із* — 152, 162, 201, 232, 257, 271, 273, 292, 337, 364.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах фіксуються вислови *бе^{и}з н'іˈйаких приˈчин // бе^{и}з уˈс'аких приˈчин*. Записано *биз* — 2, 19, 109, 115, 137, 141, 165, 172, 173, 175, 176, 181, 182, 184, 186, 187, 190, 191, 200, 205, 209, 222—225, 254, 319, 340, 341, 356, 370—372; *б'із* — 2, 12, 56, 103, 111, 112, 141, 185, 262, 276, 318, 321, 339, 351, 356, 358, 372; *ниˈйаких* — 2, 19, 48, 131, 149, 164, 171, 172, 194, 223, 289, 308, 310, 318. Засвідчено також вислів *бе^{и}з ˈжодних приˈчин* — 26, 124, 126, 192, 256; *бе^{и}з ˈжадних приˈчин* — 4, 14, 17, 19, 110.

110. *Без* ˈматері, *без* сестˈри чи *крем* ˈматері, *крем* сестˈри?

Т. І. У говірках всієї території тому записано тільки прийменник *без* (*бе^{и}з, би^{е}з, биз*). Ще зафіксовано: *б'ез* — 1—5, 14, 16, 18, 26, 44, $\overset{(\wedge)}{94}$, $\overset{(\wedge)}{99}$, $\overset{(\wedge)}{101}$—$\overset{(\wedge)}{103}$; *б'е^{а}з* — 4, 8, 13, 64, 96, 97; *баз* — 22; *б'із* — зрідка в говорах східної частини території тому.

Т. II. У всіх говорах тому вживається прийменник *без* (*без, бе^{и}з, би^{е}з, биз*); відзначено варіанти: *б'ез* — 90, 650, 653; *бе^{і}з* — $\overset{(\wedge)}{260}$; *б'із* — $\overset{(\wedge)}{7}$, $\overset{(\wedge)}{28}$, 234, 326, 543, 549, 606; *$\overset{(\wedge)}{би^{і}з}$* — 145, 604, 608. Ще записано: *през* — 664, 677, 678; *прес* — 664, 669, 671, 674; *приз* — 683; *брез* — 681; *бре^{и}з* — 420.

Т. III, ч. 1. Карта № 5: *без, б'із*; у коментарі: *бêз, бе^{и}з, би^{е}з, биз, бе^{і}з, бі^{е}з, бîз, бі^{и}з*, оглушення кінцевого [з]; *безо, бизо, б ізо, безо^{а}*.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому записано прийменник *без* (*бе^{и}з, би^{е}з, биз*), фіксуються також варіанти: *б'ез* — 254, 284, $\overset{(\wedge)}{294}$, $\overset{(\wedge)}{298}$, $\overset{(\wedge)}{299}$, $\overset{(\wedge)}{302}$, 303; *без'* — 375; *бе^{і}з* — 281, 326, $\overset{(\wedge)}{362}$; *б'із* — 2, 11, 12, 19, 37, 38, 56, 61, 78, 95, 96, 141, 185, 240, 247, 259, 262, 294, 306, 313, 316, 339, 351, 356, 358, 360, 370—372; *б іс* — 2, 51, 103, 111, 112, 194, 339, 360.

111. Воли *реˈвуть*, корови ˈ*мукають* чи..?

Т. І. В усіх говорах у межах тому записано *воˈли ре^{и}(е, и^{е})ˈвут('), коˈрови ˈмукайут(')*, паралельно відзначено *воˈли і коˈрови ре^{и} (е, и^{е})ˈвут('), воˈли і коˈрови ˈмукайут(')*. Зрідка в усіх говорах тому записано *воˈли ˈмукайут('), коˈрови ре^{и}(е, и^{е})ˈвут(')*. Відповідні лексеми фіксуються з ремарками: *ре^{и}ˈвут'* («сильно, голосно») — 22, 26, 40, 240, 253, 320, 382, 391, 477, 499, 514, 703, 724, 774, 794, 834, 900, 901, 907, 916, 922; ˈ*мукайут* («тихо») — 94, 240, 251, 292, 293, 320, 356, 367, 391, 440, 499, 514, 530, 705, 724, 758, 794, 834, 836, 866, 900, 901, 907, 916, 921; («помалу») — 22, 275, 319, 382, 463, 477, 485, 525, 532, 556, 703.

Зрідка в поліських говірках засвідчується лексема *риˈкайут(')* (*р'іˈкайут('), реˈкайут(')*) стосовно волів і корів, також акцентуаційний варіант ˈ*р(')и(е, і)кайут(')* — 4, 16, 28—30, 48, 52, 58, 66, 69, 74, 79, 81, 83, 86, 97, 108, 110, 119, 133, 206, 213, 238, 276, 284, 307.

Наведено ще лексеми (і їх варіанти): ˈ*ми(и^{і}, і)кайут(')* — 25 «воли», 26 «воли», 49 «корови», 64 «корови», 66 «корови», 89 «воли, корови», 97 «воли», 173 «воли»; ˈ*мекайут'* — 238 «корови»; *миˈч(')ат(')* «корови» — 185, 203, 229, 251, 309, 313, 314, 353, 391, 539, 791; *муˈч(')ат(')* — 877 «корови», 922 «корови»; ˈ*мучат'* — 587 «корови»; ˈ*мич(·)ут(')* (корови) — 40, 133, 626; *мурˈчат'* (корови) — 159; стосовно волів відзначено: *румиˈг(ґ)айут(')* — 513, 711; *гуˈдут'* — 66, 307, 348; *буˈт'ат(')* — 647, 896; *криˈчат'* — 101, 171; ˈ*бумкайут'* (воли, бугаї) — 56; ˈ*бухайут'* (бугаї) — 450; *бре^{и}мˈкайут' (бугаї)* — 104; *буˈйут'* — 391 «воли, не розкриваючи рота».

Т. II. В усіх говорах у межах тому записано *воˈли ре^{и}(е, и^{е})ˈвут('), коˈрови ˈмукайут(')* (ˈ*ревут* — 678, 679; *реˈвет* — 253; *ре^{и}вˈл'ет* — 328; *ре^{и}ўˈл'а* — 547, 612; *рвут'* — 22, 239; ˈ*мукавут'* — 423, 680), паралельно відзначено *воˈли* й *коˈрови ре^{и}ˈвут'* (ˈ*ревайут* —564; *риˈвайут*— 339, 356; *раˈвут'* — 10; *р іˈвут'* — 128; *ре^{и}ўˈйат* — 333; *ре^{и}ўˈл'ат* — 358), *воˈли* й *коˈрови ˈмукайут(')*; записано також *воˈли ˈмукайут'* — 123, 220, 329, 395, 608, 611, 619, 645.

Зрідка в поліських та буковинських говірках фіксується лексема *риˈкайут(')* (воли й корови), а також ˈ*рикайут(')* — 34, 52, 55, 56, 59, 68, 69, 74, 75, 100, 104, 145, 179, 183, 496, 499, 549, 554, 610—612, 626, 644, 646, 653; ˈ*рекайут(')* — 555; ˈ*р'ікайут(')* — 64, 88, 647.

Зрідка в усіх говорах тому засвідчується лексема *риˈчат(')* (*риˈч'ет, раˈчат', ˈричат('), ˈречат('), ˈрічат*), *ре^{и}ˈчут(')* (ˈ*рич(')ут('), ˈр(')ечут(')*) стосовно волів і корів. Зафіксовано ще: *миˈч(')а(е)т(')* — 2, 161, 427, 617, 618, 621 «корова до теляти», 625 «корова до теляти», 632; *муˈч(')а(е)т(')* — 1, 3, 4, 249, 271, 616, 620, 629, 654, 656—659, 685; ˈ*мичут'* — 149; ˈ*микайут'* — 9 «телички й воли», 14, 15 «телички», 18, 44 «телички»; ˈ*мекайут(')* (корови) — 191, 231, 639; ˈ*мікайут^{ч}'* — 651; ˈ*мурчат* (воли) — 677; *мирˈчат'* (корови) — 306; *мруˈч'ет(')* (корови) — 5, 7, 660; ˈ*муркайут'* (воли) — 428; ˈ*миркайут* (корови) — 62; *мˈрикайут'* (корови) — 26; *мˈриґайут'* (корови) — 29, 52; *бриˈн'ат(')* — 412 «воли й корови», 419 «воли й корови», 418 «корови», 437 «корови», 442 «корови», 443 «корови», 585 «корови»; *бˈрын'ат* (корови) — 458; стосовно волів відзначено ще: *руˈйат* — 483, 499; *руˈйут* — 511, 569; ˈ*руйут* — 517; ˈ*рийут* — 499; ˈ*букайут'* — 22, 107, 176; *буˈйут'* — 3, 192; *буˈйет'* — 658; *буˈйат'* — 619; *буˈйайут* — 26; *буˈчат* — 429 «воли й корови», 671; *биˈчут* — 122; *биˈчет'* — 660; *бруˈч ет'* — 2; *брунˈч ец* — 6; *бурˈч'ет* — 299; *бурˈчут* — 294; *бурˈш'ат'* — 407, 409; *румиˈгайут* — 395; *буˈшуйут* — 71 «як хочуть боротися», 87 «бугаї»; *бухˈт ат* — 69; *буˈт ат(')* — 89 «як один на одного йдуть», 92, 427, 436, 445 «коли б'ються», 448, 469 «коли нападають на інших», 482, 483 «як сердиті», 485, 523 «бугаї»; *гуˈдут'* (бугаї) — 523; *бурˈт ат'* (бугаї, 'тихо ревуть') — 276; *виˈр іквайут'* (бугаї) — 87; *тˈрубл'ат'* — 51.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому відзначено *воˈли ре^{и}(е, и^{е}, и)ˈвут('), коˈрови ˈмукайут(')*, паралельно записано *воˈли* й *коˈрови ре^{и}ˈвут(')*. Фіксується ще *коˈрови ре^{и}ˈвут(')* — 28, 33, 48, 91, 125, 143, 233, 282, 318, 349, 353, 370; *воˈли ˈмукайут(')* — 28, 79, 145, 282; *воˈли* й *коˈрови мукайут(')* — 27, 97, 123, 167, 173, 176. Є ремарки: до *ре^{и}ˈвут'* — «голосно» — 97, 108, 143; до ˈ*мукайут(')* — «тихо» — 97, 143, 187, 318, 344.

Зрідка в усіх говорах тому фіксується лексема *миˈч(')ат(')* (корови), а також *муˈч(')ат'* (35, 103, 113, 269, 368, 373), ще засвідчено: *миˈч(')ат(')* (воли й корови) — 19, 20, 100, 101, 108, 167, 209, 233, 241, 326 «із закритим ротом», 327 «із закритим ротом», 331 «із закритим ротом», 340, 364, 365; *миˈч(')ат(')* (воли) — 125, 217, 230, 247, 363; ˈ*мечут'* — 166; наведено ще лексеми: ˈ*мекайут'* (корови) — 78, 217, 253, 339; ˈ*бекайут* (корови) — 74; *буˈт ат'* (воли) — 41 «бугаї», 91, 119, 121, 127 «хрипко», 143, 197 «як б'ються», 216, 229, 231; *буˈтут'* (воли) — 121; *буˈйут'* (воли) — 46; *криˈч(')ат'* — 40 «воли», 43 «корови», 56 «корови».

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому записано *воˈли ре^{и}(и^{е}, е, и)ˈвут', коˈрови ˈмукайут(')*, паралельно фіксується *воˈли й коˈрови ре^{и}ˈвут(')*; записано ще *воˈли ˈмукайут(')* — 2, 12, 37, 50, 62, 84, 97, 110, 114, 115, 134, 136, 175, 201, 211, 219, 225, 256, 276, 283, 289, 296, 340, 353; лексему ˈ*мукайут'* записано з ремарками: «не розкриваючи рота, тихенько» — 111; «тихо, як наїдяться» — 299.

В окремих говірках у межах тому фіксується лексема *ми(е,и^{е})ˈч(')ат(')* (воли й корови), варіант *муˈч(')ат(')* — 143, 276, 278, 281, 288, 291, 308, 312, 332, 339, 370. Відзначено ще: ˈ*мекайут'* — 47, 163, 172, 314; ˈ*микайут'* — 292; *муˈгикайут'* — 105; *ри(е, и^{е})ˈкайут* — 108—110; ˈ*рекайут* — 123; ˈ*ревайут'* — 222; *риўˈл'ат* — 115; *буˈт'ат'* — 313; *криˈч(')ат'* — 242, 330, 332.

112. Коні *ірˈжуть* чи..?

Т. І. Лексема *іржуть* утворює суцільний ареал у межах тому (на карті № 24 передано фонетичні варіанти: *ірˈжут', ирˈжут' (-ат'), йерˈжут', ерˈжут' (-ат'), ржут(') (-ат(')), ги(і, е)рˈжут('), йі(е)рˈжут(')*; у коментарі до цієї карти відбито *ірˈзут', рзут'*).

Ще записано: *ге(е^{и}, и)гоˈт'ат'* — 357, 370, 391, 627, 629, 863, 896; *ге(е^{и})ˈгочут'* — 115, 197, 321; *гоˈгоч·ут'* — 922; ˈ*гикайут'* — 137; ˈ*гікайут'* — 791 «коли кусаються»; ˈ*гукайут'* — 820 «коли кусаються»; ˈ*ігайут* — 269; *хроˈпут* — 52 «як злякаються».

Т. II. Карта № 23: *ірˈжут('), ирˈжут('), ерˈжут('), ржут(')*; у коментарі: ˈ*ірˈжат('), ˈирˈжат('), ˈерˈжат('), ржат('), йірˈжут(') (-ат(')), йерˈжут(') (-ат), ˈіржут('), ˈержут('), ги(и^{і}, і^{и}, і)рˈжут(') (-ат), ірˈзут, йарˈжут, (і, и, е)рˈжут с'а, риˈжут*; інші лексеми: *ри(и^{е}, о)ˈгочут(')(-с' а), ре(е^{и}, и)гоˈн'ат'(-с'а), ри(е)гоˈт ат'(-с'а), ги(ы, е)ргоˈн ат' (-с'а), г'ігоˈн'ат, п'ігоˈн'ат(-с а), ˈфоркайут, фурˈчат, мерˈгечут', вишˈчат(')*; у коментарі до карти № 93: ˈ*ірзат с а, ірˈзайут, йерˈзат'*.

Т. III, ч. 1. Карта № 60: *ірˈжут', ірˈжут, ірˈжат', ірˈжат, ерˈжут', ирˈжут', ржут'*; у коментарі: *гирˈжут', йерˈжут', гоˈгочут', ге^{и}(е)ˈгочут', ˈ(г)ікайут'*.

Т. III, ч. 2. Карта № 36: *ірˈжут', ирˈжут', г'ірˈжут', гирˈжут', йірˈжут', ржут*; у коментарі: *и^{е}рˈжут, е^{и}рˈжат', ерˈжут', йерˈжут', і^{и}рˈжат', ірˈж ат*.

113. Вівці ˈ*бекайуть* чи ˈ*мекають*, чи *бˈляють*, чи..?

Т. І. В усіх говорах у межах тому паралельно фіксуються лексеми ˈ*м(')екайут(')* і ˈ*б(')екайут* (ˈ*мекайет'* — 9, 106; *ме^{и}(е)ˈкайут'* — 62, 71, 104; ˈ*м акайат^{ч}'(-ут')* — 8, 13, 15; ˈ*мікайут* — 182; ˈ*мукайут'* — 109, 512; ˈ*б'акайут* — 7). Відзначено, що лексема ˈ*мекайут* стосується ягнят (27), *кіз* (129, 142, 184); лексема ˈ*бекайут* стосується ягнят (57), баранів (184, 567, 573).

Лексема *бˈл(')ейут(')* утворює суцільний ареал на Поділлі, а також фіксується спорадично на правобережному Поліссі й на Південній Наддніпрянщині (*бле^{и}ˈйут* — 685; *бˈлейат'* — 689, 789; *бˈл'айут* — 238, 571, 596, 788, 822, 884, 900, 904; *в·л'айут'* — 481).

Лексема *ре^{и}ˈвут(')* утворює розріджений ареал переважно на Полтавщині, Середній та Нижній Наддніпрянщині.

Записано ще: *меˈкечут* — 169, 249, 251, 255, 283, 286, 293, 332, 391, 419, 435, 450, 454, 455, 478, 493 «ягнята», 555, 921; *ме(и)ˈкачут'* — 501, 868; *меˈкоч·ат* — 507; *меˈгечут'* — 331; *ме^{и}(е)ркоˈт ат'* — 154, 348, 896 «до ягняти»; *ми^{е}рˈкочут'* — 819; *ме^{и}рˈмечут'* — 290; *ми(и^{е}, е)ˈч(')ат* — 194, 376, 379, 391, 407, 633, 884; ˈ*меч(')ут'* — 531, 551, 587; *беˈкочут'* — 221, 249, 253; *беˈкечут'* — 257, 291, 493; ˈ*бечайут* — 20; ˈ*бечут'* — 215; *бел'ˈкочут'* — 578; *бе^{и}рˈкочут'*— 263, 284; *бе^{и}(и)ркоˈт ат'* — 541, 820; *бл(')еˈйайут(')* — 415, 633, 750; *бл іˈйайут'* — 867; *бˈлекайут'* — 109, 115, 209, 523; ˈ*алкайут* — 747 «ягнята»; ˈ*векайут(')* — 29, 569, 663, 681; *криˈч(')ат(')* — 2, 16, 175, 321, 504, 548, 681.

Т. II. Карта № 342: ˈ*бекайут('), ˈбечут('), ˈмекайут('), бˈлейут(')*; у коментарі: ˈ*бейкайут, ˈбемкайут, ˈбен'кайут, ˈберкайут, беркоˈт'ет, брикоˈт'ет, ˈбикайут, бекоˈт'ет', бе^{и}ˈкочут', бигˈт'ет, беˈчіеt, биˈчат, ˈмекавут', ˈмикайут, ˈмеркайут', ˈмекот'ат, ˈмечут'(-ат'), миˈчат', меˈгечут, бˈл(')іийут(')*.

Т. III, ч. 1. Карта № 116: ˈ*бекайут', ˈмекайут', ме^{и}ˈкечут', миˈчат', бˈлейут', ре^{и}ˈвут'*; у коментарі: ˈ*б'акайут', микиˈкеч'ут', ˈмечут', ˈбл'айат', бˈл'айут', бˈл'іийут', бл'еˈйайут', ˈбечут', ме^{и}рˈкочут', ме^{и}ркоˈт'ат', криˈчат'*.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому засвідчуються паралельно лексеми ˈ*бекайут(')* і ˈ*мекайут(')* (ˈ*б'акайут'* — 185, 293; ˈ*бечат* — 2; *меˈкекайут* — 73; *ме^{и}ке^{и}ˈкечут'* — 300; *ме^{и}коˈт'ат'* — 314; *меˈкеч'ут'* — 255; *мˈл'екайут'* — 361; *ме^{и}(е, и)ˈч(·)ат(')* — 204, 292, 299, 306, 307, 313, 331, 342, 351, 355; ˈ*мечут'* — 252).

Лексема *бˈл(')ейут(')* утворює розріджений ареал переважно в подільських і кримських говірках (*бˈл'айут(')* — 30, 59, 191, 248, 260, 273, 276, 281, 325, 347, 359; *бˈл'іийут'* — 112; *бˈл(')екайут(')* — 102, 177, 256, 303).

Записано також: *ре^{и}ˈвут(')* — 24, 36, 40, 95, 100, 114, 140, 171, 180, 181, 209, 220, 222—225, 283, 296, 314, 319, 326, 338—341, 354, 370, 375; *криˈч(·)ат'* — 280, 284, 288, 289, 302, 308, 325, 362; ˈ*векайут'* — 311.

114. Собаки ˈ*гавкають* чи *бˈрешуть*, чи..?

Т. І. У говірках всієї території тому поширені лексеми ˈ*гаўкайут(')* (ˈ*гаўкайет'* — 9, 106, 128; ˈ*гаўкайат^{ч}'* — 8) і рідше (на Поліссі частіше) — *бˈр(')ешут(')* (*бˈрешет'* — 106, 128), спорадично в усіх говорах у межах тому засвідчується лексема ˈ*лайут(')* (ˈ*лайат'* — 868).

Зрідка в усіх говорах у значенні 'виводять протяжно, жалібно', переважно з ремарками типу «на нещастя», «на біду», «перед лихом», записано лексему ˈ*вийут(')* (ˈ*в іийут'* — 101, 146, 320; ˈ*войут'* — 15, 40; ˈ*в'ейут'* — 1, 47, 64, 115; ˈ*в·ейат'* — 17; *вийут(')* — 22, 51, 307, 311; *завиˈвайут'* — 802); у цьому ж значенні засвідчено ще: *заˈвод'ат(')* — 446, 470, 505, 511, 704, 707, 709, 712, 734, 745,

750, 758, 767, 779, 782; ˈтужет — 242. У всіх говорах подекуди в значенні 'подають сердитий неголосний звук' виявлено лексему гарˈч(')ат(') (г'ірˈчат' — 15; урˈчат — 674; ˈгаркайут' — 182; ˈгиркайут' — 391). Крім того, записано: скавуˈч(')ат(') (скайˈч(')ат('), кайˈч(')ат(')) (від фізичного болю; цуценята) — 316, 320, 321, 332, 369, 370, 372, 375, 381, 391, 398, 477, 542, 556, 758, 767, 791, 836, 845, 861, 863, 890, 921; скавуˈл'ат(') — 708, 745, 789; скавуˈн'ат — 660; ски(і)мˈл'ат(') — 789, 802, 820 «від болю»; сˈк'імл'ат(') — 538, 791, 794 «як голодні», 836; сˈки(і)гл'ат — 257, 335; сˈкугл'ат' — 52, 234; скугоˈл'ат' — 17; скуˈжичут' — 54 «перед нещастям або як хочуть їсти»; сˈкугичут' — 54 «перед нещастям»; ˈкайкайут — 370, 913; ваˈлуйут' (як нападають на когось, дуже сильно гавкають) — 191, 350, 582, 688, 846, 857; г(ґ)валˈтуйут' — 316, 566, 572, 819; ʒ авуˈл ат — 618, 902; цеªхˈл'ат' (як гонять зайця) — 4; ˈкахкайут' (на зайця) — 277; ˈвабл'ат' (вночі, коли чують небезпеку) — 242, 243; вишˈч'ат' — 922; пешˈч·ат' — 26; гуˈдут' — 86, 92.

Т. II. В усіх говорах у межах тому поширені лексеми ˈгайкайут(') і бˈрешут(') (ˈгойкайут' — 291, 297, 301, 304, 330, 332, 335, 338; ˈхайкайут' — 603; ˈгайкавут' — 410, 414, 415, 421—427, 430, 431, 450; ˈгайкаут — 444, 446; гайˈч'ет' — 1, 2, 4; бˈрашут(') — 10, 120, 123, 662; бˈреш'іт — 138).

Лексема ˈвийут(') (у тому ж значенні, що й в говорах I т.) утворює розріджений ареал у межах тому (ˈвиут(') — 509, 524; ˈвывут' — 450; ˈв ейут — 74; ˈв'ійут' — 648, 677; ˈвойут — 416; війут — 464, 469, 471, 479, 500), з ремарками: «на пожежу, на вогонь» — 17, 276, 416, 454, 460, 616, 617, 621, 664; «на місяць» — 276, 439, 469, 479; «на біду» — 24, 634, 664; у тому ж значенні, що й ˈвийут('), записано ще заˈвод'ат(') — 253, 323, 568, 606, 608, 610. Наведено також: скавуˈл ат(') — 300, 318 «як хочуть їсти», 359, 399, 436, 475, 529, 557 «як хочуть їсти», 613 «як хочуть їсти»; скавуˈл'ет — 469 «від болю», 471, 517; шкавуˈл а — 520; скавуˈчат — 558 «від болю»; сˈк'імл'ет' — 627 «тужливо»; скамеˈл ат — 632 «як їсти хочуть»; війˈдайут(') — 83 «як дуже сердиті», 191, 220, 339, 465, 478; гарˈч(')а(е)т(') — 110, 394; руˈйут — 558 «вночі», 609; реˈвут(') — 35, 105; ˈлайут' — 106, 162, 204, 310, 375, 378, 490, 579, 618; тˈрубл'ат' (тˈрубйат, трубˈл'а) 'виють' — 10, 26, 43, 48, 77, 605, 607; гуˈдут' — 46 «на пожежу або як хтось помре», 51, 52 «на пожежу»; гуˈд ат — 333; бруˈчат' — 628; бйут «дуже сильно лають» — 510; пишˈчат' (від болю) — 659; ˈʒ айкайут' (цуценята) — 557.

Т. III, ч. 1. Лексема ˈгайкайут(') утворює суцільний ареал у межах тому (гайˈч'ат' — 4, 34, 39, 98, 267), рідше в усіх говорах фіксується лексема бˈрешут('), стосовно якої є ремарки: «на вовків» — 51; «як даремно гавкають» — 167. Записано ще: ˈвийут(') — 15, 20, 33, 51, 67 «як помре хтось», 74, 80, 145, 165 «коли чують вовка», 167, 173 «на лихо», 179, 194, 202, 229, 231, 236 «перед чимсь незвичайним», 285, 316, 332, 338, 344; ˈлайут(') — 18, 32, 67, 94, 127, 168, 233, 239, 314, 316, 357, 368, 371, 373; рвут(') (як нападають на когось) — 326, 327; гарˈч(')ат' (як сердяться) — 14, 229, 244, 251, 367, 370, 371, 373; ваˈлуйут' — 80; вишˈч(')ат' — 3 «до цуценят», 20, 251 «від болю», 267 «від болю», 367; ˈт'айкайут' — 149; ˈкайкайут' — 321; ˈц айкайут — 179; ˈʒ'айкайут' — 59; скавуˈч(')ат('), скайˈч(')ат' (від болю, цуценята) — 80, 103, 167, 194, 244, 252, 271, 288, 326, 327, 367, 372, 373; ʒ авуˈл ат' — 166; скаˈн'уд'ат' — 344; сˈкимл ат — 74.

Т. III, ч. 2. У говірках всієї території тому поширена лексема ˈгайкайут(') (гайˈч ат — 255); лексема бˈрешут(') утворює розріджений ареал у межах тому; зрідка в усіх говорах тому фіксуються також лексеми гарˈч(')ат(') (сердито, крізь зуби); гирˈч·ат — 315; ˈвийут(') (довго, протяжно, перед бідою або коли довго нема вдома господарів); ˈвойут' — 255, 276, 278, 288, 311; у тому ж значенні — заˈвод'ат — 2, 24, 214. Відзначено ще: ваˈлуйут' (одночасно гавкає багато собак) — 2, 222—225, 227, 233, 340, 364; ˈлайут' — зрідка в усіх говорах у межах тому; скайˈч(')ат' (від болю, голоду) — зрідка в надчорноморських говірках (скавуˈч ат' — 222, 224); рвут (як нападають на когось) — 2, 222—225, 227, 276, 278, 288, 338, 339; скавуˈл ат(') — 2 «на звіра, як чують щось недобре», 12, 110 «як хочуть їсти», 223 «від болю або як хочуть їсти», 227 «як хочуть їсти»; скайˈл'ат' — 115 «від болю», 214; скимˈл'ат' (як щось просять) — 2, 115, 225; у тому ж значенні сˈки(і)гл'ат' — 225, 340, 347, 372; сˈк'ігл'ут' — 288; сˈкугл'ат' — 370; скуˈл'ат' — 278, 333; сˈкул'ат' — 349; роˈйат (-ут) 'виють' — 110, 115; ˈгаркайут — 2, 110; ˈгиркайут — 2; ˈʒ'айкайут — 63, 86; ʒ'авоˈл'ат' (набридливо, довго гавкають) — 224; кайˈч·ат' — 341.

115. Вовки..?

Т. I. Карта № 327: ˈвийут', ˈв'іеийут', ˈв'ейут', війут', реˈвут('), гуˈдут('), тˈрубл'ат('), сˈкугл'ат('), заˈвод'ат'; у коментарі: ˈвиі(іи)йут', ˈв'ійут', ˈвойут', завиˈвайут, скугоˈл ат, сˈки(і)гл'ат', сˈкигл'ут', ˈвабл'ат', ˈвукайут, ваˈлуйут'.

Т. II. Карта № 341: ˈвийут', війут('), реˈвут', гуˈдут('), тˈрубл'ат('), ˈруйут, заˈвод ат; у коментарі: ˈв'ійут', ˈвиі(іи)йут', ˈве(еи, ие, іе)йут('), ˈвывут', ˈвыут('), ˈвойут('), ˈвуйут('), вуˈдут', гуˈд'ат, трубˈйат, ˈройут, руˈйут, ˈвабл'ат', завиˈвайут, (в)урˈлайут.

Т. III, ч. 1. Лексема ˈвийут(') утворює суцільний ареал у межах тому (ˈв'ійут' — 48, 226; ˈвіеийут — 48; ˈвойут' — 43, 104, 133, 135, 136, 187, 239, 252, 317, 324, 359, 366, 374). Записано ще лексеми: ˈвукайут' — 249; аˈукают — 72, 166; сп іˈвайут(') — 80, 121; (т)ри(ие, е)нˈдикайут(') — 80, 127, 145, 231, 244; ˈгайкайут' — 345; риˈчат — 82.

Т. III, ч. 2. Карта № 123: ˈвийут('), заˈвод ат('), тˈрубл'ат', ˈройут; у коментарі: ˈвойут('), трубˈл'а, роˈйат, аˈвукайут', ˈгайкайут'.

116. Жаби ˈкумкають чи...?

Т. I. В усіх говорах у межах тому фіксуються (часто як паралельно вживані) лексеми ˈкумкайут('), кˈвакайут(') і кˈр(')акайут(') (ˈкумайут(') — 50, 151, 153, 154, 173, 308—310, 313, 328, 331, 332, 344, 391, 443; кумˈчат' — 291; ˈкамкайут' — 272; ˈкомкайут' — 195; ˈк емкайут'.— 47; кˈвач(')ут(') — 182, 186, 222, 369, 370, 510, 592, 796; кˈвакчут(') — 287, 690; куˈвакайут' — 177: куˈвекайут — 369; кˈвикайут' — 734; кˈракайатч' — 8; кр'акоˈт'ат' — 657, 750, 762, 768; записано ремарки: до ˈкумкайут' — «весною» — 46, 92, 328, 333, 334, 336, 531, 895; «влітку» — 129; «в сонячну погоду» — 286, 366; «перед дощем» — 402, 894; «вдень» — 253; «хором» — 305; «одна жаба» — 449; «особливий вид жаб» — 872; до кˈвакайут' — «одна жаба» — 305; «ті, що на землі» — 343; «зелені жаби» — 896; «увечері» — 366; «після дощу» — 383; «перед настанням тепла» — 391; «навесні» — 449; до кˈр'акайут' — «на дощ» — 15; «навесні» — 129.

Засвідчено ще лексеми: кˈр(')укайут(') — зрідка в усіх говорах тому (крім середньополіських та подільських говірок), кˈрекайут — 27, 42, 48, 49, 62, 204, 208, 284, 328, 329, 335, 696; кˈр(')ачут(') — зрідка в усіх говорах у межах тому (кˈречут' — 213; кˈр'ач'ат' — 524; кˈр'учут' — 358); кˈрекчут' — зрідка в поліських, переважно середньополіських, говірках (кˈрикчут' — 170; кˈракчут — 783; кˈракчат' — 186); кˈрумкайут(') — утворює розріджений ареал у межах тому, частіше виступає в говірках північно-західної частини території тому; кˈрумайут' — 432, 438, 443, 483. Крім того, ще наведено: скреи(и)ˈгочут(') — 24, 27, 40, 228, 288, 294, 443, 445, 450, 460, 478, 484, 488—490, 493, 497, 501, 504, 626, 670, 762, 795, 863; (с)креи(е)ˈгеч(')ут — 35, 41, 175, 198, 238; скреˈгочат' — 493; скригоˈт ат' — 270, 338, 480, 500, 674; (с)креи(ие, е)ˈкочут(') — 61, 63, 88, 110, 115, 154, 165—167, 169, 177, 201, 263, 266, 293, 297, 307, 315—317, 319—322, 326, 328 «влітку», 329, 331, 332, 478, 479, 487, 549 «зелені жаби», 745; (с)креˈкечут' — 80, 86, 92, 108, 119, 120, 132, 137, 161, 162, 167, 178, 196, 283, 286, 401, 921; скреи(е, и)коˈт'ат' — 303, 305, 341, 391, 772; стракоˈт ат' — 391; ˈкиркайут' — 197, 252, 886; киркоˈт'ат' — 881, 896 «сірі жаби»; кирˈгоˈт'ат — 894; кирˈч(')ат' — 184 «зелені жаби», 596, 647, 883, 922; ˈкирчат' — 197; курˈч·ат' — 375; куˈйут' — 361, 362, 372, 375, 394, 399, 400, 566, 588, 630, 634, 678, 683, 858; ˈкукайут' — 152, 184, 194, 298, 302, 338, 363, 370, 399, 498, 559, 627, 630, 633, 660, 683, 719, 790, 800, 858, 887, 898, 801; куˈкукайут' — 606, 644, 680, 894, 899, 901; куˈкуйут — 670; ˈрайкайут' — 67, 68, 204, 236, 255; ˈрейкайут' — 202, 205, 214, 215, 223; рейˈкочут' — 223; реˈкочут' — 173; реˈкечут' — 251; реˈґечут' — 69; ˈрегайут — 205; криˈчат' — 71, 104, 160, 241, 256, 302, 306, 330, 438, 440, 445, 452, 477, 490, 510, 542, 556, 745, 757, 775, 791, 851, 860, 897; турˈч(')ат(') — 384, 656, 674, 884; ˈтуркайут' — 2; курˈликайут' — 193, 343, 410; курˈличут' — 555; курˈл'укайут' — 339, 342, 552, 555; куˈл'ікайут' — 849; ˈкахкайут' — 536, 630, 634; гуˈдут' — 391, 629; ˈбумкайут' — 805; ˈпумкайут' — 922; ˈкайкайут' — 830; ˈйакайут' — 381; ˈушкайут' — 854; л'ашˈчат' — 253; шчереˈкечут' — 85.

Т. II. Карта № 344: ˈкум(к)айут('), ˈрайкайут('), ˈрейкайут('), ˈрахкайут('), ˈрехкайут('), ˈрохкайут('), ˈрапкайут('), кˈракайут('), кˈрекайут('), кˈр'ікайут('), кˈрукайут('), кˈрехчут('), кˈрамкайут('), кˈрумкайут('), кˈвакайут('), курˈчат('), скреˈгочут('); у коментарі: ˈкумгайут, ˈкемкайут', куˈмекайут, ˈкумчут', ˈракайут, ˈракавут, ˈрайкайут, райˈкочут', райкоˈт'ет', ˈйаркайут, ˈрекайут', рейˈкочут, ˈрикайут', ˈрийкайут, ˈрікайут, реˈкечут', риˈкочут, рахкоˈт'ат, рахˈкочут', раˈхочут, таˈрахкайут, тарахˈкочут, пˈрахкайут, ˈрихкайут, реˈхочут', ˈрапайут, ˈрапчат, раˈпочут, ґˈраґайут, кˈран'кайут', кˈрайкайут, ˈрегайут', криˈкочут', реˈґочут, кˈречут', ˈкиркайут, кˈр(')укавут', крехˈчат, кˈрахкайут', кˈрамкайут', крамˈчат, шкриˈгечут, криˈгечут', ґрайˈчат, р'аˈжат', ˈворкайут', ˈжакайут, реˈречут, ˈгучат.

Т. III, ч. 1. Лексема кˈвакайут(') утворює суцільний ареал у межах тому (кˈвач(')ут' — 39, 293, 301, 350, 354; кˈвачат' — 354; квакоˈт'ат' — 187). Зрідка в усіх говорах у межах тому виступають лексеми кˈр'акайут(') і кˈр(')укайут(') (кˈрайкайут' — 363; шкˈр'акайут' — 344; кр'акоˈт'ат' — 334). Є ремарки: до кˈр'акайут' — «на дощ» — 77, 98, 172, 175, 190; «великі жаби» — 46; кˈр'укайут' — «на дощ» — 73, 91, 122, 208, 226; «земляні жаби» — 127; «у болоті, річці» — 167, 170.

В окремих говірках на всій території тому засвідчується (без будь-яких ремарок) лексема ˈкумкайут'. Спорадично фіксується лексема турˈч(')ат' з ремарками «на дощ» (61, 114, 230), «на погоду» (122, 223), «земляні жаби» (313, 327). Крім того, записано: кˈр ачут(') — 80, 82, 116, 167 «увечері», 171, 203, 207, 258, 260, 270, 276; кˈр'ачат — 299; криˈч(')ат — 25, 80, 92, 121, 167, 200, 242, 255, 302, 327, 338, 368, 374; курˈч(')ат' — 16, 40, 90, 99, 106; скреи(ие, е, и)ˈгоч(')ут' — 29, 49, 136, 198, 231, 244, 253, 267, 308, 311, 316, 322; скриˈгеч'ут' — 51, 52; скреи(е)ˈкоч(')ут(') — 226, 232, 322; стреиˈкоч'ут — 41, 166; скрикоˈт'ат' — 176, 338; скирˈгечут' — 51; скирˈгочут — 80; курˈл(')икайут' — 1, 6, 39, 42, 48, 70, 73, 194; курˈликуйут' — 17; курˈлич(')ут' — 4, 22, 32, 48, 92; курˈл(')укайут' — 144, 152; турˈл·укайут' — 47; какаˈвакайут — 27; какарˈвакайут' — 28, 300; какарˈвач'ут' — 300; коˈвач·ут' — 43; гуˈдут (гуˈд ат) — 82, 127, 153, 162; ˈкукайут' — 115; ˈкекайут — 211; кел'ˈкочут' — 246; ˈкуркайут' — 70; курˈкач'ут — 14; каркоˈт'ат' — 14; ˈкаркайут' — 239; ˈкиркайут' — 5; кр'аˈкоч·ут' — 124; шкрекоˈт ат' — 344; скиекоˈт'ат' — 358; шкварˈч'ат' — 318; с'урˈч·ат(') — 80, 159; ц'в'ір'ін'ˈчат' — 249; ˈпумкайут' — 251; ˈрекайут' — 369; ˈн оркайут' — 298; ˈнукайут' — 14; ˈмукайут' — 194 «красногруді жаби».

Т. III, ч. 2. Карта № 122: кˈр акайут', кˈр укайут', кˈвакайут'; у коментарі: ˈкумкайут', кˈр(')ач(')ут('), криˈч(')ат', турˈчат', журˈч(')ат', курˈч'ат', скри(ие)гоˈт ат', скриˈгочу(а)т('), с'ур'ун'ˈчат', диркоˈт'ат', трубˈл'ат', ˈт уркайут', кˈрумкайут', курˈликайут', ˈкуркайут'.

117. Кури сокоˈтять чи кокоˈтять, чи кудкуˈдакайуть, чи кˈвокчуть, чи..?

Т. I. Маючи різні значення, наведені в програмі слова функціонують паралельно в усіх говорах у межах тому; суцільний ареал утворює лексема куд(т)куˈда(х)кайут' (кудкуˈдачут(')) 'кричать як знесуться або як злякаються' (кудкуˈдахайут' — 343, 505, 513; худкуˈдахайут' — 137; кудкуˈдач(')ат(') — 19, 240, 291, 302, 353, 355, 369, 370, 377, 406, 421, 472, 500, 528, 530, 550, 565, 601, 630, 636, 680, 687, 722, 729, 752, 756, 771, 783, 832, 900; кудкуˈдахчут' — 383, 455, 550; кухкуˈдачут' — 434; кухтуˈдачут' — 895; кудкуˈдайут' — 392; кудкуˈдачайут — 284; худхуˈдачут' — 137; кокуˈдач(')ат' — 24, 204; куˈдахчут(') — 1, 190, 259; куˈдакчут' — 2, 4, 5, 8, 13, 16, 64—68, 95—97, 104, 128, 130, 131; куˈдачут' (тч')— 71, 73, 94, 95, 108, 113; куˈдокчут' — 129; куˈдочут' — 198; куˈдахкайут(') — 105, 425, 502, 512, 514, 521; куˈдахтайут' — 15, 17, 66, 96; куˈдахтайут' — 105; куˈдакайут(') — 70, 72, 80, 104, 573).

У значенні 'кричать перед тим, як мають знестись' зрідка в усіх говорах у межах тому виступають лексеми сокоˈр'ат('), сокоˈт'ат(') (соˈкот ат — 58; сикоˈт ат — 790), со(а)ˈкочут(') (у поліських говірках цей варіант засвідчується частіше), ще рідше в усіх говорах тому фіксується лексема кокоˈт'ат('), в окремих

говірках у межах тому записано коˈкочут(') (коˈкочат — 692, 756, 779; кокоˈчут' — 90, 162) і ˈкокайут(') (коˈкайут' — 162, 284; коˈкокайут' — 311; ˈкохкайут' — 633). Наведені лексеми засвідчуються і в інших значеннях; сокоˈр'ат — «тихо, спокійно, ходячи по подвір'ї» — 151, 489, 518, 523, 530, 550, 628, 902, 905, 907; 'кричать, як їсти хочуть' — 388, 894; «як наїдяться» — 391; «на погоду» — 903; «як знесуться» — 194, 916; «як злякаються» — 916; соˈкочут' — «тихо, спокійно» — 288, 310, 316, 319, 388, 513, 547, 613, 616, 654, 791, 828, 839; 'кричать, як їсти хочуть' — 28, 298, 334, 762; «як наїдяться» — 298; «як знесуться» — 24, 52, 102, 207; «перед тим, як сідають на сідало» — 884; сокоˈт'ат' — 'кокотять, як спокійно ходять' — 170, 310, 388, 781, 839; 'кричать, як хочуть їсти' — 417; «як знесуться» — 239, 339; «як злякаються» — 339, 385, 386; кокоˈт'ат' — 'кричать, коли знесуться' — 859, 908; «кличуть курчат» — 151, 906; ˈкокайут' — «коли спокійно ходять» — 5; «кричать, як знесуться» — 227.

У значенні 'кричать, як хочуть їсти або нестися' зрідка в подільських говірках фіксується лексема тросˈкочут', тросˈкочац'а (тресˈкочат' — 747; трасˈкочут' — 696, 736; тросˈкочат — 703; троскоˈт'ат — 754; трисˈкочац'а — 713; трасˈкочац'а — 703, 705, 711; тросˈкочуц'а — 709, 724, 739).

В усіх говорах у межах тому поширена лексема к'ˈвокч(')ут(') «квочки, як висиджують або водять курчат» (к'ˈвохчут' — 14, 137, 190, 374, 585, 762, 843, 882; квокˈчат' — 8, 13, 257, 369, 394; к'ˈвоч(')ут(') — 718, 722; к'ˈвокайут(') — 62, 235, 305, 335, 500, 553, 700, 704, 705, 707, 709, 712, 714, 719, 725, 740, 744, 749, 752, 755, 757, 779, 860, 863; к'ˈвоктичут' — 162; к'ˈлокайут' — 144, 331, 356, 549, 603). Записано ще: ˈкиркайут' «квочки, як злякаються» — в окремих говірках на території всього тому (у говірках 30 і 752 у значенні 'як хочуть сідати на яйця'); ки(і)рˈч(')ат' «перед тим, як будуть квоктати» — 146, 297, 332, 549, 676; к'ˈр'ачет' (курка, як сідає на яйця) — 305; к'ˈр'акайут' — 301; криˈч(')ат(') — 3, 6, 10, 34 «як знесуться», 57, 64, 118, 139, 178, 297, 316, 338, 384, 408, 553 «квочки», 559 «як злякаються», 633, 634, 644, 680, 681, 863; цокоˈр'ат — 426, 627, 678, 682, 818, 876, 905 «як на сідало йдуть»; кокоˈр'ат(') — 348, 442, 859; цокоˈт'ат(') — 338, 565, 632, 663, 668, 807, 838, 842, 844, 870, 901; цоˈкочут' — 147, 302; сокоˈрочут' — 535; сикоˈрочут' — 545 «як знесуться»; сорокоˈт'ат' — 535; ˈжурат'с'а «як хочуть нестися» — 697, 698, 712; сирˈчат' — 727.

Т. II. В усіх говорах у межах тому записано лексеми кут(д)куˈдакайут(') // ку(о)т(д)ку(о)ˈдач(')ут' (у тому ж значенні, що й в І т.) і к'ˈвокч(')ут(') // к'ˈвокайут(') (квочки). Відзначено ще варіанти цих лексем: кудкуˈдахкайут(') — 96, 134, 208, 226, 355, 548, 621; кудкуˈдахтайут' — 222; кудкуˈдактуйут' — 378; ко(у)тко(у)ˈдакавут' — 414, 424, 676, 680, 682; кудкуˈдикайут' — 137; кудкаˈдакайут — 432; коткуˈдакайут — 536; коткоˈдакайут(') — 261, 276, 437, 454, 674, 678; ко^{у}дкуˈдахайут — 537; ко(у)ко(у)ˈдакайут(') — 1, 13, 22, 43, 55, 62, 67, 627, 630, 639, 654, 659; кокуˈдакайут' — 12, 49, 74, 78, 81, 176, 626, 656; ко(у)тко(у)ˈдайут — 468, 522, 540, 669, 672, 672а, 673, 678; куˈдакайут(т$^{ч'}$) — 650, 653; куˈдахкайут' — 624; коркоˈдакаут — 444; кут(д)куˈдачат' — 52, 108, 140, 148, 158, 167, 284, 358, 455, 580; куткоˈдачут' — 6, 310, 486; ко(у)дко(у)ˈдаш'ут' — 407, 416; ко(у)ко(у)ˈдач(')ут(') — 2, 9, 16, 18, 23, 26, 34, 37—42, 44—47, 50, 51, 54, 56, 59, 66, 67, 69, 72, 80, 83, 106, 145, 146, 183, 227, 237, 417, 616, 618—620, 625, 629, 635—637, 641, 645, 646, 655, 657, 658, 662, 685, 687; кукуˈдачат' — 58; кукуˈдочут' — 19; куˈдахчут — 643, 644; ко(у)ˈдач(')ут(') — 248, 251, 631, 642, 651; к'ˈвохчут(') — 36, 37, 41, 381, 641, 643, 645; к'ˈвочут(')(-ат(')) — 141, 143, 230, 273, 275, 284, 318, 324, 404, 405, 408, 412, 419, 420, 422, 432, 435, 436, 438, 439, 444, 469, 514, 523, 552, 558, 582, 584, 614, 663, 665, 666, 673, 674, 683; куˈвокайут' — 500, 502, 504, 611; куˈвоч(')ут — 513, 583; к'ˈвакавут' — 410.

У значенні 'кричать, як хочуть знестись' записано лексеми: ˈжур(')ат'с'а (ˈжур(')ац'а, ˈжурис'і, ˈжур'аси; с'і(си, са)ˈжур(')ат', ˈжурут) — зрідка в усіх південно-західних говорах; со(у)ˈкочут('), со(у)коˈр(')ат(') і сокоˈт'ат(') — зрідка у волинських і поліських говірках (сикоˈр'а(е)т(') — 15, 16, 185, 619, 656; сокуˈрат' — 62, 115; се(и)куˈр'ет' — 17, 18; сакуˈр'ет' — 10; сиˈкорут' — 9; со^{у}кохˈрат — 375; сокоˈр(')и^{е}(і)т' — 19, 21, 32. 35, 38, 42, 87, 148; цокоˈрет' — 40; цокоˈт'ат' — 201, 216).

Наведені лексеми фіксуються ще у значеннях: ˈжур(')ат'с'а — 'кричать, як хочуть їсти' — 237, 261; «як знесуться» — 270; «тихо, спокійно, ходячи по подвір'ї» — 464; соˈкочут' — 'кричать, як хочуть їсти' — 59, 194, 382, 385, 389; «як злякаються» — 165; «як знесуться» — 167.

У значенні 'кричать, як хочуть знестись' засвідчуються ще лексеми: тро(а)сˈкочут (-с'а, -с'е, -с'і) — 231, 232, 256, 288, 318, 320, 324, 329, 335, 339, 395, 531, 558, 560—562, 565, 568, 661, 667, 668; ко(у)ˈкоч(')ут(')(-ат') — дуже рідко в усіх говорах у межах тому; ко(у)ˈкочутс'і, коˈкочац'а — 292, 301, 499, 530—532, 539, 543, 546, 554, 566, 578, 603, 604.

Відзначено ще: ˈкокайут(')(-ат') — 42, 74 «як хочуть знестись», 75 «як хочуть знестись», 88, 278, 314, 335, 353, 472, 541, 565, 575, 650; кокоˈт'а(е)т' — 4, 102, 192, 230, 303, 316, 465, 470, 472, 475 «як хочуть знестись», 485 «як знесуться», 487, 490, 516, 540, 571, 608 «як знесуться»; кокоˈк'и(е)т — 473, 503; кокоˈн'ат(') — 426, 442 «до курчат», 447, 452; коткоˈн'ат — 443 «до курчат»; ˈкиркайут — 194, 560; к'ˈлопкайут — 443 «до курчат», 458; к'ˈл(')оча(у)т «коли сідають на яйця» — 443, 445, 479, 483, 485, 487, 491, 524; х'ˈлочат — 481; к'ˈл'окайе — 488; к'ˈл'опайе (квочка) — 485; к'ˈлонкайут (квочки) — 556, 603; кри(і)ˈч(')а(е)т' — 15, 18, 86 «як знесуться», 127, 220, 439 «як злякаються», 634 «як хочуть нестися і їсти»; к'ˈричут' — 9 «як злякаються»; к'ˈрічат — 679; керˈчит (к'ірˈчет) — 306 «квочка», 472 «як хоче нестися»; курˈчат(-ут) — 264, 276 «на погану погоду», 437 «на погану погоду»; г(ґ)ˈдачут(-ц':а) — 352, 663; гˈдакайут — 663; ˈкохчайут' — 59 «до курчат», ˈкохкайут' — 37, 59; рахˈт'ат' — 34 «як хочуть нестися»; к'ˈривайут' — 16 «якщо їх ловити», 44 «як сидять на яйцях»; ґр'айˈчат — 677, 678 «як злякаються»; тоˈроче — 683 «як хоче знестись»; стаˈрайутс'а — 664 «як шукають гніздо», 677 «як сідають на яйця»; ˈкурйатс'а — 271; курˈкочеси «як хоче знестись» — 556; корˈкот^{е}'іси^{е} «до того, як знесуться» — 609; к'ˈр'ахкайут — 236; риˈвут (риˈбут) — 487, 491 «вночі, спросоння»; с'п'іˈвайут('), ˈп'ійут(') «кури, як щось віщують» — 230, 441, 449, 525, 581.

Т. III, ч. 1. Лексеми куд(т)куˈдакайут(') (кудкуˈдач(')ут(')) і к'ˈвокч(·)ут(') утворюють суцільний ареал у межах тому (кудкуˈдахкайут(') — 12, 35, 76, 114, 116, 118, 137, 167, 173, 194, 196, 198, 201, 204, 207, 208, 210, 211, 215, 240, 241, 249, 254, 258, 269, 278, 300, 310, 317, 325, 333, 334, 342; кудкуˈдахтайут' — 133, 293, 300, 354; кудкуˈдахайут' — 28, 113, 341, 362; кухкуˈдакайут' — 273; п'ідкуˈдакайут — 72; кудкуˈдайут' — 207; кудкуˈдакчут' — 160; кудкуˈдач(·)ат(') — 26, 40, 47, 72, 86, 136, 141, 153, 163, 188, 230, 231, 246, 247, 294, 298, 313, 317, 322, 324, 337, 354, 358; кудкуˈдахчут' — 114, 143, 310; кухкуˈдачут' — 166, 273; куˈдахч(·)ут' — 32, 39, 234, 312; куˈдач(')ут' — 51, 110, 119; куˈдахкайут' — 13, 59, 121, 374, 375; куˈдахтайут' — 121, 247; к'ˈвокч(·)ат(') — 42, 188, 278, 293, 347; к'ˈвохчат — 374; к'ˈвохчут(') — 120, 121, 137, 166, 341, 359; к'ˈвокайут(') — 204, 216; квокˈчуйут' — 233; к'ˈлокайе — 220).

Зрідка в усіх говорах у межах тому фіксуються лексеми со(а)ˈкоч(·)ут(') і сокоˈр'ат (соˈкоч(')ат(') — 14, 86, 230, 244; цоˈкочут' — 39, 92, 121, 151, 296; цокоˈр'ат' — 177, 204, 292, 336), рідше засвідчуються лексеми сокоˈт'ат(') (цокоˈт'ат' — 42, 44, 96, 121, 131, 190, 203, 294, 340) і коˈкочут(') (коˈкочат' — 256; кокоˈт'ат(') — 48, 69, 82, 83, 89, 113 «квочки», 120, 147, 162 «як хочуть нестися», 165 «як хочуть нестися», 192, 215, 233, 307, 324, 334, 345, 362; ˈкокайут' — 238, 314, 316; кокоˈкайут' — 344).

Ще наведено: кирˈч(·)ат(') (квочки) — 5, 7, 46, 101, 125, 127, 153, 233, 260, 287; курˈчат' — 39; ˈкиркайут' — 56, 304 «як знесуться», 364; криˈч(')ат' — 41, 82, 99, 256, 338, 345; сп'іˈвайут' (перед чимсь недобрим) — 41, 91, 143, 178, 256.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому поширені лексеми куд(т)куˈдакайут(') (кудкуˈдач(')ут(')) і к'ˈвокч(')ут(·) (у тих же значеннях, що й у говорах попередніх томів), рідше фіксуються лексеми соˈкоч(')ут('), сокоˈт'ат' і сокоˈр(')ат('); спорадично в усіх говорах у межах тому засвідчується лексема коˈкоч(')ут('). Відзначено варіанти цих лексем: кудкуˈдахкайут' — 37, 38, 75, 79, 86, 89, 90, 96, 105, 135, 137, 139, 142, 151, 161, 175, 197, 236, 239, 252, 261, 279, 284, 296, 300, 318, 337, 343, 346, 350, 361, 368, 373; кудкуˈдахтайут' — 38, 69; кудкуˈдакуйут — 31; кухкуˈдакайут' — 238; кудкуˈдактайут' — 51; кудкуˈдахайут' — 303; кудкуˈдайут — 10; куˈдахкайут(') — 86, 89, 102, 254, 274, 275, 301, 302, 324, 374; куˈдахтайут' — 170, 248; куд(т)куˈдач(')ат(') — 14, 17, 25, 40, 67, 76, 89, 93, 123, 131, 136, 153, 159, 162, 200, 204, 212, 222, 242, 296, 303, 322; кодкоˈдачут — 24; кукуˈдачут' — 17, 122; кудкуˈдахчут' — 221, 255, 325; кудхуˈдачут' — 233; куˈдахч'ут' — 254; куˈдахч(')ат(') — 255; куˈдач(·)ут(') — 254, 288, 292, 342; соˈкочат(') — 40, 256; цоˈкочут' — 65, 89, 165; сикоˈр'ат' — 131; цокоˈр'ат' — 84, 102, 240, 313, 314, 321, 341; цикоˈр'ат' — 83, 181; коˈкоч(')ат(') — 2, 19, 222, 223, 262; коˈкоч(')ат'с'а — 115; ˈкокайут' — 21, 25, 73, 283, 288; кокоˈт'ат(') — 10, 13, 18, 47, 75, 92, 121, 153, 185, 199, 204, 219, 222, 225, 253, 276, 297, 338, 363, 365; цокоˈт'ат' — 60, 74, 79, 93, 127, 169, 179, 192, 204, 303, 332, 347. Ще наведено: ˈкиркайут(') «злякано, як побачать щось небезпечне» — 2, 10, 50, 62, 87, 109, 118, 180, 222—225, 227, 276, 278, 288, 322, 338, 339, 375; кирˈчат' — 134, 350; криˈчат' — 4, 10, 100, 178, 224, 284, 328, 369, 370, 372; к'ˈр'акайут' — 201; к'ˈвакайе (квочка) — 143; кукуˈвакайе «як знесеться» — 178.

118. Качки..?

Т. І. Лексема ˈка(х)кайут(') утворює суцільний ареал у межах тому (кахкоˈт'ат' — 373, 378, 384, 391, 398, 515, 521, 544, 549, 628, 635, 647, 648, 657, 678, 680, 682, 822, 829, 861, 867, 889, 890, 894, 895, 898, 907, 913; какоˈт'ат' — 523, 790; к'ˈвахкайут' — 311; ˈкахайут' — 401; ˈкекайут' — 257). Зрідка в усіх говорах тому фіксується лексема к'ˈр'акайут(') (к'ˈр'ачут(')) і варіанти: к'ˈр(')ахкайут' — 81, 196, 405; к'ˈр'ахайайут(') — 8, 13, 17; к'ˈракайет' — 9, 11, 128; куˈр'акайут' — 422; каˈракайут — 40; к'ˈр'ахуц' — 16; к'ˈре(и)кайут(') — 28, 103, 369, 416; кре^{и}коˈт'ат — 659; ˈкаркайут' — 103, 243, 802; к'ˈр(')акчут(') — 19, 777, 783; к'ˈречут' — 50, 369; к'ˈрекчут(') — 20, 23, 48, 328, 918; к'ˈрехчут' — 47; зрідка в говірках правобережної України засвідчується ще лексема к'ˈвакайут(') (к'ˈвакойут' — 46; к'ˈвачут(') — 33, 65, 90, 713; ˈкайкайут' — 586, 834); у подільських говірках зрідка виступає лексема ˈтакайут(') (ˈтахкайут' — 27, 249, 585, 700, 855). Крім того, записано: криˈч(·)ат(') — 6, 13, 53, 60, 241, 288, 297, 502, 512, 544, 548, 582, 637, 678, 718, 731, 733, 753, 794, 799, 832, 857, 860, 871, 920, 922; кирˈчат — 634, 758; сиˈчат(') «як сідають на яйця» — 51, 57, 307, 425, 493, 507, 511, 609, 780; сикоˈт'ат' — 787; ˈшайкайут' — 274, 681 «селезні», 805; шайкоˈт'ат — 274, 644, 680; ˈс'айкайут — 466, 708; ˈкачут' — 328, 592; ˈкачат' — 390; ˈчагайут' — 112; ˈчахкайут' — 142; бе^{и}л'коˈт'ат — 665; тˈраскайут — 746; хаˈвайкайут' — 196; ˈп'ікайут' — 522 «малі»; сˈтогнут' — 371 «як сідають на яйця».

Т. II. Карта № 343: к'ˈракайут('), ˈкахкайут('), ˈкакайут('), к'ˈвакайут('), ˈрапкайут('), ˈрахкайут('), ˈрапайут('), ˈтакайут('), ґˈр'айчат, ˈґаґайут('), ˈґеґайут('); у коментарі: к'ˈрекайут', к'ˈр(')ачут('), к'ˈречут, к'ˈвачут' (к'ˈвочут'), ˈрапкаут', ˈрапчут(-ат), раˈпочут, ˈтахкайут, ˈтас'кайут, к'ˈр'анчат.

Т. III, ч. 1. Карта № 117: к'ˈр'акайут', к'ˈр'ачут', ˈкахкайут', кахкоˈт'ат', к'ˈвакайут'; у коментарі: к'ˈракайут('), ˈкихкайут', ˈкаркайут', криˈч(')ат('), ˈтакайут('), ˈтахкайут', кр'ахˈт'ат'.

Т. III, ч. 2. Карта № 122: к'ˈр'акайут', к'ˈр'ачут', к'ˈвакайут', ˈкахкайут', ˈкакайут', ˈтахкайут', ˈтакайут'; у коментарі: к'ˈракчут', ˈвакайут', кахкоˈт'ат', ˈкахчут', тахˈт'ат', тˈракайут', ˈтас'кайут', криˈчат', г(ґ)г(и)лг(ґ)оˈт'ат', ˈкаркайут', к'ˈрекайут', ˈвут'кайут'.

119. Гуси..?

Т. І. В усіх говорах у межах тому поширені лексеми г(ґ)е^{и}(е, и^{е})л(')ˈг(ґ)оч(')ут('), г(ґ)е^{и}(е, и^{е})рˈг(ґ)очут('), ˈг(ґ)ерг(ґ, к)айут(') і їх варіанти: голˈґочут' — 235; г(ґ)е^{и}(е, и^{е})л(')ˈкочут(') — 388, 407, 418, 424, 561, 579, 592, 628, 630, 642, 658, 805, 841, 869, 873, 883, 899, 902; ґилˈкочат' — 680, 840; гелˈґечут' — 196; г(ґ)е^{и}(е, и^{е})ˈг(ґ)очут(') — 7, 35, 40, 41, 80, 85, 100, 101, 110, 137, 144, 158, 161, 166, 168, 169, 178, 186, 200, 205, 232, 249, 251, 252, 257, 268, 296, 320, 369, 398, 440, 455, 510, 670, 823; г(ґ)е^{и}(е, и^{е}, и)ˈг(ґ)ечут' — 1—5, 41, 65, 66, 68, 71, 74, 86, 92, 94, 97, 99, 102—105, 114, 124, 128, 159, 187, 437, 545, 550; горˈкочут' — 276, 367; горˈгочут' — 57, 272; герˈґечут' — 4, 22, 29, 46, 48, 53, 57, 59, 85, 88, 95, 98, 120, 124, 131; ˈґирґайут(') — 141, 180, 297, 414, 492, 740, 746, 791, 921; ґˈриґайут' — 791.

У південно-східних та південно-західних говорах тому зрідка фіксується ще лексема г(ґ)е^{и}(е, и^{е}, и)лг(ґ)оˈт'ат(') (ґ(г)илко-

'т'ат' — 536, 557, 558, 562, 566, 570, 583, 592, 600, 602, 608, 609, 613, 614, 618, 627, 633, 636, 637, 643, 644, 646, 648, 658, 684, 793, 818, 829, 836, 858, 859, 863, 867, 876, 882, 883, 885, 889, 899, 902, 908, 909; г(г)и(и^{е})г(г)о'т'ат' — 300, 303, 419, 428, 462, 541, 550, 553, 568, 580, 581, 588, 637, 788, 802, 809, 821, 827, 832, 837, 868, 878; гли'го'т'ат' — 575; гейко'т'ат' — 671, 881; килко'т'ат' — 871, 910; гого'т'ат' — 53, 181, 389, 632, 663, 679, 809, 911).

Зрідка в усіх говорах у межах тому засвідчуються лексеми: г(г)е^{и}(е, и)рг(г)о'т'ат$^{(')}$ (ге^{и}рко'т'ат' — 182, 383, 427, 607, 631, 656, 663), 'г(г)ел$^{(')}$г(г, к)айут$^{(')}$ ('гилкайут' — 19, 160, 624, 890, 898, 907; 'гейг(к)айут$^{(')}$ — 42, 115, 151, г(г)е(о)'г(г)очут$^{(')}$.

Крім того, записано: кри'ч$^{(')}$ат$^{(')}$(ц') — 1, 6, 8, 10, 13, 16, 29, 32, 36, 39, 53, 60, 64, 66, 77, 81, 92, 100, 132, 144, 201, 205, 241, 278, 281, 285, 286, 288, 297, 300, 306, 316, 338, 372, 373, 375, 379, 402, 408, 548, 552, 553, 573, 582, 591, 601, 606, 617, 629, 630, 633, 636, 639, 642, 643, 647, 667, 673—675, 681, 694, 731, 733, 783, 792, 794, 799, 806, 807, 814, 815, 817, 826, 827, 829, 839, 849, 858, 859, 864, 877, 888, 892, 894, 895, 904, 906, 922; 'к(г)еркайут$^{(')}$ — 103, 337, 547, 793; 'киркайут' — 530, 662, 770, 842; 'гиркайут' — 50, 292; га'гакайут' — 372, 374, 400, 815; гич'е'к'ечут' — 108; гле^{и}'го-чут' — 833; гле'кочу т' — 19, 60; гле^{и}(и^{е})ко'т'ат' — 652, 851; кле^{и}ко-'т'ат' — 859; кле^{и}'кочут' — 676; кил$^{(')}$'кочут' — 19, 830, 910; 'калкайут' — 536; 'кегайут' — 17, 157; 'кекайут' — 526; 'ки-кайут' — 544; 'какайут' — 296; 'кахкайут' — 601, 618, 639, 809, 841, 894; к'вакайут' — 899, 917; к'р'акайут' — 291, 374, 560, 650, 720; ку'р'акайут' — 422; к'р'ачут' — 575, 669; кур'ли-ч'ут' — 868; кур'ликайут' — 383; кир'гочат' — 626; скер'гочут — 23; 'с'айкайут' — 466, 697 «гусенята», 731, 753; 'з'ейкайуц' — 101; ша(и)йко'т'ат' — 274, 861, 881; бел'ко'т'ат', бел''кочут' — 389, 418, 629; коко'т'ат' — 555; гего'н'ат' — 829; пиш'чат' — 293, 373; 'байут' — 414; цер'цечут' — 829; си'ч$^{(')}$ат' — 40 «на про-хожого», 46, 51 «як сідають на яйця», 55, 57, 115, 135, 211, 304, 316, 393, 434, 440, 458, 468, 476, 482 «гусаки», 507, 511 «як сідають на яйця», 523, 531, 538, 544, 634, 654, 663, 670, 682, 745, 780, 789—791, 801, 826 «гусаки», 862, 902, 907 «коли сердиті»; сико'т'ат' — 787, 792; си'сикайут' — 860; соко'т'ат' — 755; шип'л'ат' — 12, 258, 434.

Т. II. Карта № 343: 'гегайут$^{(')}$, г'іл'гайут, 'гергайут', г'р'ай-чат; у коментарі: гіл'гочут$^{(')}$, гел'гочут$^{(')}$, гел'гечут, гелего'т'ат', 'гел'гайут$^{(')}$, 'гейгайут$^{(')}$, ги$^{(е)}$р'гочут', гер'гечут$^{(')}$, 'гергайут$^{(')}$, 'гиргайут$^{(')}$, ге'гечут, га'гочут$^{(')}$, гого'т'ат$^{(')}$, гіго'н'ат, га-'гачут$^{(')}$.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому відзначено як паралельно вживані лексеми г(г, к)и(и^{е}, е^{и})лг(г, к)о'т'ат$^{(')}$, г(г)е^{и}(и^{е})л'г(г, к)очут$^{(')}$ і 'г(г)еле(г, к)айут$^{(')}$. Зрідка в усіх говорах фіксується лексема 'гегайут' ('г(г)екайут' — 39, 108, 369; 'гагайут' — 21, 41; 'гигайут' — 250, 320). Також записано лексеми і їх варіанти: го(о^{а}, а)'гоч·ут' — 16, 26, 32, 33, 52, 56, 90, 108, 138, 147, 153, 161, 210, 273, 289, 293, 312, 317, 324, 326, 337, 344, 368, 374; г(г)е(е^{и}, и^{е}, и)'гочут' — 16, 19, 92, 95, 99, 156, 157, 160, 224, 235, 245, 252, 296, 298, 335, 351, 356—358, 373; гоі'гочут' — 336; ге'геч$^{(')}$ут' — 17, 339; гел''геч·ут' — 110; гел'гекайут' — 38; га'гакайут' — 248; ге'гекайут' — 34, 42, 48, 76; 'гейгайут' — 367; гийко'т'ат' — 230; го(е)го'т'ат$^{(')}$ — 71, 205, 211, 239, 254, 324, 362; гел'чат' — 186; гли'гоч·ут$^{(')}$ — 307; 'г(г)илг(г, к)айут' — 53, 114, 182, 223, 230, 238, 294, 307, 308, 318, 323; 'к$^{(')}$е(и)ркайут$^{(')}$ — 58, 76, 271, 375; 'герг(к)айут' — 52, 68, 71, 76, 77, 80, 162; ги^{е}р'го-ч·ут' — 199, 302; ге^{и}рго'т'ат — 80, 83; ке(и)'ге(и)кайут' — 44, 67, 92; ке'гечут' — 39, 159; 'какайут' — 41; 'кикайут' — 57; к'вакайут' — 40; 'кахайут' — 41; ко'кочут' — 2; кор'коч·ут' — 351; шче^{и}'кочут' — 249; зир'кочут' — 174; гал'д'ат' — 308, 311; кри'ч$^{(')}$ат' — 20, 43, 48, 66, 89, 94, 103, 114, 130, 131, 152, 158, 224, 226, 250, 255, 258, 309, 314, 322, 327, 338, 347, 350, 351, 353, 365, 366, 374; шип'л'ат' — 147; ше^{и}йко'т'ат' — 179; 'шайкайут' — 224, 349; си'ч$^{(')}$ат' — 56, 165, 359.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому поширена лексема гел$^{(')}$г(к)о'т'ат$^{(')}$ (і її варіант г(г)е^{и}(е)л'г(г)очут$^{(')}$), ще фіксуються: гего'т'ат' — 122, 124, 127, 131, 138, 148, 191, 291, 360; гого'т'ат' — 30, 31, 72, 85, 94, 106, 131, 197, 238, 248, 273, 274, 276; гаго(а)'т'ат' — 194, 260; гага'ч'ат' — 288; гага'л'ат' — 350; ги(е)'гочут' — 11, 25, 27, 29, 40, 48, 53, 56, 68, 71, 90, 96, 138, 145, 177, 199, 212, 233, 242, 260, 315, 329, 365; го(а)'гоч$^{(')}$ут$^{(')}$ — 18, 39, 48, 51, 81, 106, 119, 131, 134, 137, 139, 155, 163, 165, 168, 170, 175, 177, 185, 192, 194, 201, 204, 217, 218, 243, 250, 256, 276, 278, 284, 287, 292, 298, 299, 310, 315, 322, 324, 325, 334, 342, 343, 363. Зрідка в подільських і кримських говірках засвідчується лексема 'гега-йут$^{(')}$ ('гигайут' — 2, 3, 22, 24, 35, 37, 47, 110, 114, 120, 133, 178, 200, 213, 223, 226, 234, 300, 303; 'гагайут$^{(')}$ — 115, 118, 141, 195, 211, 281; 'гекайут' — 12, 52, 53, 55; 'гакайут' — 139, 231; 'гика-йут' — 49).

Ще наведено: ги(е)р'гочут$^{(')}$ — 19, 87, 117, 219, 221, 222, 256, 340; гирг(к)о'т'ат' — 220, 222—225, 338; гер'коч'ут' — 293; 'гел$^{(')}$г(к)айут' — 2, 16, 66, 79, 84, 93, 97, 164, 202, 203, 252, 288, 294, 295, 307, 313, 314, 321, 323, 327, 332, 338, 340, 356—358, 361, 362, 366, 370, 372, 373; 'гилг(к)айут' — 180, 200, 224, 367; 'гей-гайут' — 276; 'гергайут$^{(')}$ — 37, 48, 53, 204, 225, 279, 283, 292, 319; 'гиргайут — 2, 208; 'гаргайут — 36; ге(і)'гечут' — 124, 125, 300; гел'геч·ут' — 358; гел'гекайут' — 105; гал'гикайут' — 164; г'і'гекайут — 300; га'гакайут' — 210, 346; ге^{и}лин''чат' — 92; ги-'чат' — 350; к'р'акайут' — 63, 67, 224, 280, 284, 289, 298; 'кар-кайут' — 247; 'каххайут' — 134; ко'кочут' — 159; ки'почут' — 95; бул''кочут' — 139; 'бул'кайут' — 231; кри'чат$^{(')}$ — 12, 14, 60, 74, 128, 147, 150, 153, 157, 158, 160, 171, 172, 204, 207, 209, 214, 219, 220, 226, 235, 252, 296, 301, 302, 309, 375; си'чат' — 10, 44, 72, 128, 147, 168, 233; 'сикайут' — 20.

120. Індики..?

У записах з багатьох говірок у межах всіх томів відповідь на це питання відсутня, бо індиків не скрізь розводять, тому відповідні лексеми утворюють дуже розріджені ареали.

Т. І. Зрідка в усіх говорах у межах тому засвідчується лексема кур'л$^{(')}$укайут' (кур'ликайут'), а також варіанти кур'лигайут' — 178, 789; кир'л'укайут — 790; кор'луко'л'ат' — 886; кур'л'очут' — 575; куг'ликайут' — 175; кур'личут' — 166, 192, 194, 197, 206, 357, 619; гур'личут' — 178; ще рідше виступають лексеми: г(г)е^{и}-(е, и)л$^{(')}$г(г)очут', г(г)елг(к)о'т'ат', гол'гочут' — 235, 838; гил-'кочат' — 680; гул'гучут' — 66; гул'гоч'ут — 42, 258, 269; г(г)о-(е, и)'г(г)очут' — 403, 618, 792, 828, 838; гил'кочут' — 861; кил'-ко'т'ат' — 830; гул'ко'т'ат', гул'гу'т'ат' — 356, 432; гиго'т'ат' — 659, 827, 878; бе(и)л''кочут$^{(')}$ (бул''кочут') — 223, 231, 437, 458, 459, 487, 500, 501, 820, 844; бул''кочат' — 788; бул''гочут' — 431; бе(и)л'ко'т'ат' — 346, 350, 381, 392, 418, 424, 427, 566, 646, 652, 660, 662, 675, 799, 837, 839, 881, 894, 900; бул'ко'т'ат' — 315, 319, 391, 414, 420, 435, 445, 500, 531, 598, 631, 694, 725, 817, 819, 828, 829, 838, 839, 842, 852, 859, 864; 'бул'кайут' — 226, 230, 386, 436, 467, 486, 584, 762, 774; зрідка у подільських говірках і спорадично в інших фіксується лексема 'куркайут$^{(')}$ (курко'т'ат' — 544; кур'кочут' — 174, 179, 719, 834); у поліських говірках зрідка засвідчується ще лексема бул''бочут' (бал'бочут' — 47, 65, 67, 68, 72, 82, 83, 94, 97, 106, 131, 133, 920; бол'бочут' — 39, 93, 96, 276, 919).

Записано ще такі лексеми і їх варіанти: 'пул'кайут' ('пут'ка-йут') — 122, 154, 181, 223, 248, 308, 310, 312—314, 320, 321, 324, 344, 345, 347, 351, 352, 388, 389, 393, 450, 470, 643, 685, 691, 693, 757, 862, 875, 891, 901, 908, 911, 922; 'кул'кайут' — 126, 727, 745; 'г(г)ул'кайут' — 386, 387, 789, 862; пу'ликайут' — 152; пу'л'у-'л'укайут' — 117, 297; ку'л'укайут' — 129, 142, 353, 377, 599, 745; 'гул'угайут' — 137, 534; к'л$^{(')}$укайут' — 112, 137, 473, 507, 722, 744, 745; г'лугайут' — 499, 545; к'локайут$^{(')}$ — 90, 91, 130, 340, 367, 542, 712, 802, 847, 887; г'л'ог(к)айут' — 336, 428; кло(у, и)-'кочут' (кло(и, е)ко'т'ат') — 42, 126, 285, 337, 361, 391, 433, 477, 628, 676; кур(л)'д$^{(')}$и(у)к(г)айут' — 7, 16, 17, 19, 66, 99, 100, 101, 130, 132, 134, 159, 161, 162, 169, 172, 177, 186, 187, 454, 455; ко(у)-л$^{(')}$'дукайут' — 170, 408; бул$^{(')}$'дикайут' — 287, 369; к(т)ул(р)'ди-чут' — 2, 8, 13, 16, 157, 158; к'р'кайут' — 12, 151, 328, 427, 587, 644, 670, 671, 673, 678, 718, 725, 729, 735, 747, 781, 864, 889; к'р'а-кайут' — 650; к'рикайут' — 113; 'киркайут' — 645, 859; 'кар-кайут' — 684, 709, 870; к'во(у)кайут' — 114, 383, 776; г'вага-йут' — 544; (г)'кайк$^{(г)}$айут' — 127, 263, 370, 384, 448, 472, 480, 496, 652; 'к(г)ойк$^{(г)}$айут' — 457, 686, 729, 767; бур'кочут' — 171, 315, 416, 533, 766, 795; бурко'т'ат — 497, 764, 768; бу(а)р'мочут' — 30, 95; бул''мо(е)чут' — 284, 607; (бу)л'у'л'укайут' — 256, 265, 312, 571; (т')ул'у'л'укайут' — 332, 535; л'о'л'огайут' — 435; к(б)рум'кочут' — 238, 253; (с')'ц'а(о)йкайут' — 275, 316, 373, 577, 582, 614, 711, 796, 833, 837, 870; ц'(т')ійкайут' — 675, 770; с'айко'т'ат' — 413; гур'гукайут' — 88; гу'гукайут' — 27; 'ге(у)р-гайут' — 393, 669, 688; 'гиркайут' — 183, 447; гирко'т'ат' — 765; 'гелк(г)айут' — 293, 544, 603, 860; 'гил'кайут' — 232, 890; 'гегайут' — 78, 225, 478, 760; гого'т'ат' — 74, 795; 'гогайут' — 428, 828; 'голгайут' — 743; (г)г'ли(г)гайут' — 46, 47, 219, 311, 488, 683; гло'гочут' — 423; гли'кочут' — 510; гер'лигайут' — 867; гул$^{(')}$'дигайут' — 124, 307; 'галкайут' — 365; 'ку(и, о)кайут' — 527, 609, 660, 756, 777; ку'ркайут' — 401; ку'рочут' — 796; куд-ку'дакайут', кудку'дачут', ку'дахтайут' — 15, 204, 543, 570; бу'л'укайут' — 471; 'букайут' — 460; бо$^{(у)}$л'бо'т'ат' — 266, 589; бум'букайут' — 626; со'кочут' — 470, 884; соко'р'ат' — 394; ко-ко'т'ат' — 897; с'іго'т'ат' — 377; с'урко'т'ат', 'с'уркайут' — 654, 852, 888, 898, 901, 909, 913; с'ур'чат' — 678, 682, 898, 903, 905; тур'чат', 'т'уркайут' — 376, 695, 746; пиш'чат', писко-'т'ат' — 55, 57, 328, 391, 556, 581, 651, 657, 827, 830, 832, 855, 890; вор'кочут', вор'чат', 'вуркайут' — 413, 429, 714; 'п'і(с')кайут' — 43, 48, 57, 59, 249, 303, 541, 568; (к)'пухкайут' — 757, 906; 'дун'ка-йут' — 585, 726, 730, 742; скри'гочут' — 515, 906; ки'гичут' — 531; 'т'а(о, е)йкайут' — 490, 532, 823; 'т'апкайут — 790; 'хай-кайут' — 322, 464; 'т'охкайут' — 322; ко'чукайут' — 233; чу-'чукайут' — 510; 'гайкайут' — 3, 550, 763, 775, 785; гвал'туйут' — 342; ч'векайут' — 322; трин'дикайут' — 680; гер'дикайут — 748; пихко'т'ат' — 809; шамко'т'ат' — 567; т'рахкайут' — 761; к'ло-хайут' — 646; 'койт'айут — 762; кум'башут — 703; свис'т'ат' — 636, 815; 'і(х)кайут' — 854, 868; 'бус'ац':а — 494; кри'чат' — 6, 9, 53, 60, 76, 89, 108, 123, 128, 148, 160, 215, 247, 288, 303, 336, 340, 343, 373, 384, 391, 392, 397, 402, 409, 443, 463, 476, 485, 541, 548, 553, 558, 559, 573, 578, 579, 596, 615, 624, 626, 640, 647, 653, 681, 683, 710, 731, 748, 809, 814, 832, 834, 837, 841, 860, 862, 863, 866, 876, 879, 894, 895, 899, 921; шип'л'ат' — 515; си'чат' — 131, 302, 393, 723.

Т. II. Зрідка в усіх говорах у межах тому фіксується лексема 'пул'кайут ('пуйкайут — 456; 'пул'каут$^{(')}$ — 427, 467; 'пул'кавут' — 425, 426; пул''кочут — 267, 309, 486; пул''чат' — 683; пул'-ка'н'ат' — 419; пул'ко'т'ет — 305, 471, 583), ще рідше виступають лексеми: 'куркайут' (кур'чат — 674; курку'н'ат — 555, 557; ку'ркайут' — 47), бул''кочут' (бел$^{(')}$'кочут — 89, 293; бул$^{(')}$'го-чут' — 30, 121; бол$^{(')}$'кочут' — 25, 29; бул$^{(')}$ко'т'е(а)т$^{(')}$ — 28, 29, 31, 110, 271, 300, 360, 371, 373, 488, 676, 680; б'ол'ку'т'ат — 367; бул'бо'т'ат' — 184; бо(у)л''бочут' — 12, 35, 37, 39, 40, 43, 66, 72, 73, 86, 87, 98, 103, 106, 208, 368, 632, 635, 640, 642, 644, 657; бал'бочат' — 619; бум'бочут' — 61; бул'бо'н'ат$^{(')}$ — 411, 430, 448; бул'го'н'ат — 437; бумбо'н'ат — 460; 'бул'кайут' — 81, 83, 100, 101, 130, 175, 176, 201, 265, 277, 281, 300, 308, 315, 317, 319, 320, 333, 346, 348, 463, 466, 493, 495, 633, 647; 'бел'кайут — 170; 'бул'кат — 678; 'бул'чат — 679; бул'мо'т'ат — 436; бол'мочут' — 105; бур'кочут — 130, 496; бур'каут — 362; бул'ко'тайут — 165, 672а, 673); г(г)е(у)л$^{(')}$г(г)очут$^{(')}$ (гер'гочут — 180; гур'ко-чут — 564; г(г)'г(г)очут' — 198, 648). Записано ще такі лексеми і їх варіанти: к'л'укайут$^{(')}$ — 132, 233, 279, 290, 323, 650; к'л'ува-йут' — 280; к'л'укочут$^{(')}$ — 319, 627, 665; кул''кочут' — 119; кли-'кочут' — 143, 218, 221; гл'у'г(к)очут$^{(')}$ — 239, 629; г'л'угайут' — 44; к'локайут' — 549; 'г(г)ул'г(г, к)айут' — 42, 62, 368, 557, 558, 649, 662, 663; 'гел'гайут — 350; гу(о)л'к(г)о'т'ат — 24, 656; гулуку'т'ат' — 620; г(г)у'л'уг(к)айут' — 20, 182; кур'л'укайут' — 392; 'кайкайут$^{(')}$ — 343, 508; 'койкайут' — 6; 'т'айкайут' — 391, 622, 625; 'кой'тайут — 530, 533; к'вокайут' — 161; к'вакайут' — 179; 'гегайут — 341, 505; г'л'огайут' — 75; 'гогайут — 375; г'лонгайут — 661; гу'гул'кайут' — 189; 'г(г)уркайут' — 459, 538; к'ру(о)кайут$^{(')}$ — 135, 571; 'каркайут — 544; ка'лакайут — 553; г'р'абчат — 672; кур'личут' — 395; клеко'т'ат — 487; гала'пур-гайут — 308; 'пуркайут — 306; 'вуркайут — 336; п'іайкайут$^{(')}$ — 171, 252; 'п'ійкайут ('п'ійкавут') — 424, 510, 550, 552; 'пайкайут — 172; 'с'айкайут — 387; свис'т'ат, с'вишчут' — 35, 117, 129, 675; 'ц'евайут' — 23; кв'і'л'ет — 484; 'бул'байут' — 368; 'дул'кайут — 339; 'пумкайут' — 378; 'фівкайут — 535; 'ц'агайут — 636; ба(у)'лукайут$^{(')}$ — 58, 294, 321; билимо'т'ат — 491; бдо̂бо'н'ат — 446, 451, 457; т'рухайут — 556, 577; 'тухкайут — 522; тур-'кочут$^{(')}$ — 52, 547, 573; 'т'у(р)кайут$^{(')}$ — 290, 399, 517, 521, 568; 'укайут' — 344; ул'у'л'укайут' — 49; ха'л'укайут — 511; каб-'лукайут — 512; ко'хочут$^{(')}$ — 91, 224; 'шайкайут' — 340; 'т'ох-кайут — 326; к'л'амкайут — 527; бл'ун'дикавут' — 682; 'ц'а-гайут — 636; кри'чат' — 120, 185, 219, 226, 240, 283, 292, 345,

352, 364, 374, 428, 520, 524, 532, 554, 564, 579, 581, 648; сиˈчат — 363, 528; сиˈчут' — 122; свіргоˈт'ат' — 348.

Т. III, ч. 1. У говірках тому фіксуються лексеми: г(ґ)е^{и}(е, и)лґ(к)оˈт'ат(') — 11, 72, 76, 80, 168, 173, 255, 261, 265, 268, 274, 282, 288, 299, 332, 335, 342, 343, 350, 353, 362; ˈґел(')ґ(к)айут' — 91, 194, 269, 284; ˈґилкайут' — 209; ге^{и}(и, е)лˈґ(к)оч(·)ут(') — 21, 166, 198, 203, 224, 271, 275, 277, 286, 289, 290, 341; гилˈгечут' — 349; ґе(и)ˈґочут' — 7, 207, 318; ґоˈґочут' — 86; ґеˈґечут' — 120; ˈґеґайут' — 296; ґелˈґекайут' — 114; ˈґерґайут' — 175; ґе^{и}рˈґечут' — 97; ˈпул'кайут' — 23—25, 37, 101, 102, 119, 123, 199, 216, 232, 234, 270, 276, 280, 302, 305, 306; ˈпут'кайут(') — 69, 71, 146, 149, 157, 208, 211, 304, 307, 318, 322, 357; пуˈт'ікайут' — 120; ˈпуйкайут' — 120; ˈкут'кайут' — 114, 191; бе^{и}(е, и^{е})л'ˈкоч(·)ут' — 9, 58, 61, 75, 90, 91, 127, 141, 226, 263, 292, 300, 302, 307, 346, 360; бул'ˈкочут' — 28, 52, 78, 95, 165, 180, 213, 231, 294, 374; бле^{ш}ˈкочут' — 312, 356; бе^{и}(и, е)лкоˈт'ат(') — 12, 72, 74—76, 79, 163, 260; бул(')коˈт'ат(') — 116, 161, 169, 209, 212, 281, 355; бул'ˈбочут' — 370; бул'ˈмочут' — 5; курˈл(')икайут' — 1, 10, 14, 20, 34, 47, 54, 59, 60, 61, 67, 83, 85, 143, 202, 245, 264, 308, 316, 363, 367, 371, 373, 374; курˈл'акайут' — 324; курˈл'укайут' — 27, 63, 151, 170, 178, 187, 230, 375; курˈлич(')ут' — 19, 41, 156, 157, 160, 243, 246, 252, 301, 367; курˈл'учат' — 267; курˈд'укайут' — 110; курˈгукайут' — 344; кˈр'укайут' — 3, 103, 149, 239, 287; ˈкуркайут' — 16, 26, 258, 369; куркоˈт'ат' — 352; курˈкочут' — 73; ˈкиркайут' — 58, 259, 340; криˈч(')ат' — 15, 26, 99, 107, 114, 126, 128, 132, 144, 162, 167, 261, 293, 307, 309, 314, 322, 323, 327, 337, 338, 347, 353, 366; пишˈч(·)ат' — 127, 167, 274, 353; ˈкахкайут(') — 71, 99, 174; ˈкохкайут' — 369; кахкоˈт'ат' — 262; ˈкайкайут' — 2; клоˈкоч(·)ут' — 109, 193, 195; кул'ˈкочут' — 220; кул'ˈкут'ат' — 336; ˈкул'кайут' — 329; куˈл'укайут' — 230, 361; (ґ)кˈл'ок(ґ)айут' — 199, 292; кˈл(')укайут' — 103, 295; хˈл'укайут' — 292; турˈч(')ат' — 223, 248, 258; ˈтуркайут' — 124; турˈликайут' — 101; курˈгич'ут' — 110; куˈранч·ат' — 317; кˈвуркайут' — 151; бул'ˈч'ат' — 6, 46; ˈбел'кайут' — 105; ˈбул'кайут' — 35, 319, 321, 334; бурˈкочут' — 35; бурˈч'ат' — 202; баˈлакайут — 69; ˈбуркайут — 96; бубоˈн'ат' — 340; болˈтайут' — 112, 115; оˈрукайут' — 139; ˈс'а(о)йкайут' — 104, 111; сокоˈт'ат' — 192; с'уркоˈт'ат' — 171; с'урˈч(')ат' — 63, 130, 164; с'уˈс'укайут' — 227, 315; т'іˈт'ікайут' — 205; дуˈдукайут' — 199; дурˈлужут' — 300; ˈнейкайут' — 196; шайкоˈт'ат' — 297; ˈпирхайут' — 94; ˈп'ікайут' — 86, 92, 100; ˈп'іхкайут' — 35; галˈд'ат' — 293; гˈрукайут' — 42; гурˈч(·)ат' — 49, 279; ши^{е}пˈл'ат' — 153.

Т. III, ч. 2. Найпоширенішими є лексеми г(ґ)е^{и}(е)лˈґ(г)очут(') (г(ґ)и^{е}лг(ґ)оˈт'ат'), ˈкуркайут', бул'коˈт'ат', бул'ˈбоч'ат' і криˈчат('), які утворюють дуже розріджені ареали у межах тому. Фіксуються варіанти цих лексем: г(ґ)е^{и}л'ˈкочут(') — 47, 151, 183, 258, 261; голˈґоч·ут' — 224; г(ґ)е^{и}ˈгочут' — 29, 40, 190, 260; г(ґ)оˈг(ґ)очут' — 179, 194, 197; глоˈкочут' — 204, 365; глиˈкочут' — 117; г(ґ)е^{и}лкоˈт'ат' — 148, 181; голгоˈт'ат' — 45; гегоˈт'ат' — 127; гогоˈт'ат' — 91; ґаґаˈт'ат' — 194; ˈкиркайут' — 227, 337; ˈкаркайут' — 173; бул'ˈкочут' — 51, 152, 177, 185, 199, 211, 256, 327, 333, 339, 340; бе^{и}(и)л'коˈт'ат' — 33, 75, 92, 181, 200; бол'коˈт'ат' — 159, 162; бе^{и}(е)л'ˈкочут' — 31, 33, 47, 65, 68, 70, 156, 238, 303, 362; бул(')боˈт'ат' — 222, 224, 288, 312, 339, 363; бумбоˈт'ат' — 322; бумˈбоч(')ут' — 321, 360; бул'ˈт'ат' — 308. Крім того, записано: ˈґеґайут' — 103, 110, 259; ˈґоґайут' — 152; ґˈлоґайут' — 369; ˈґол'ґайут' — 48; ˈґ(г)ул'г(к)айут' — 139, 196, 231; ґал'ˈґоч·ут' — 276; гул'ˈгукайут' — 210; кле^{и}коˈт'ат' — 83; колкоˈт'ат' — 46, 165; ку(о)л(')ˈкочут' — 33, 44; кло(е)ˈкочут' — 73, 74, 216; коˈкочут' — 38, 88, 293; кˈл(')окайут' — 84, 97, 176; кˈлокчут' — 176; клоˈкочут' — 176; ˈпул'кайут' — 80, 194, 198, 200, 249, 329; пул'ˈнул'кайут' — 195; курˈликайут' — 170, 188, 300, 331, 352; курˈл'укайут' — 102, 279, 298; кул'ˈд'укайут' — 283; кˈр(')укайут' — 68, 114, 134; кˈракайут' — 202; курˈличут' — 48, 315, 360; кулˈдичат' — 54; курˈкочут' — 218, 221; куркуˈл'айут' — 47; гикˈгикайут' — 119; курˈгикайут — 21; ˈгикайут' — 95; ˈкуйкайут — 10; куˈукайут' — 20; ˈкумкайут — 5; ˈкойкайут' — 95, 281; ˈкайкайут' — 2, 340; ˈкахкайут' — 202; гилˈдич·ут' — 288; уˈл'укайут' — 55; свисˈт'ат' — 22; цокоˈт'ат' — 240; курˈчат' — 276; ˈс'айкайут' — 30; скре^{ы}гоˈт'ат' — 260; кирˈгочут' — 300; ворˈкочут' — 219; ˈт'о(а)йкайут' — 123, 278, 313, 348; сокоˈр'ат' — 150, 315; сиˈчат' — 149; ˈц'апайут' — 115; гиргоˈт'ат' — 204; пискоˈт'ат' — 82, 163; пишˈчат' — 12, 16, 90, 115, 124, 125, 286; ˈп'ікайут' — 224; буˈл'умкайут — 27; бурˈбочут' — 370; ˈбул'кайут' — 325, 347, 373; ˈкул'кайут' — 49, 164, 187; ле^{ш}печут' — 73; тринˈдикайут' — 357; буркоˈт'ат' — 278; гунˈдочат' — 128; ˈф'окайут' — 99; ˈфуркайут' — 234; фˈрукайут — 17.

121. Коти..?

Т. I. Карта № 328: ˈн'айкайут('), мˈн'айкайут', мˈйайкайут', ˈм'айкайут', ˈмайкайут('), ˈкайкайут('); у коментарі: н'ˈйайкайут', н'айˈч(')ат('), мн'айˈчат', мйайˈч(')ат('), кайˈч(')ат(').

Т. II. Лексема ˈн'а(е)йкайут(') (мˈн'а(е, и)йкайут(')) утворює суцільний ареал у межах тому; ˈнайкайут — 75, 368; мˈн'айкаут(') — 427, 444, 446; мˈн'айкавут' — 415, 419, 422, 424, 426, 430, 431, 450; мˈйайкайут(') — 37, 57, 59, 68, 71, 72, 79, 83, 86—89, 92, 96, 132, 153, 157, 160, 162, 169, 174, 177, 180, 190, 198, 211, 225, 229, 231, 239, 244, 246, 247, 249, 255, 256, 259, 260, 263, 266, 267, 271, 272, 290, 302, 307, 310, 319, 343, 347, 348, 355, 380, 387, 391, 403, 432, 433, 468, 473, 496, 624, 626, 627, 634, 638, 641, 646, 648—651; мˈйайкавут' — 410, 418; ˈм'айкайут' — 73, 76, 98, 148, 159, 200, 279, 286, 299, 300, 319, 329, 349, 370, 384, 390, 402, 466, 484, 521, 529, 608, 618, 628, 644, 687; ˈмайкайут(') — 91, 97, 197, 199, 201, 206, 216, 224, 227, 236, 317, 353, 355, 362, 369, 371, 375—377, 379—381, 395, 416, 495, 542, 560, 568, 577, 608; ˈмайкавут(') — 408, 409; ˈм'акайут — 663; мˈн'айм'ат' — 414; мˈйайл'ут' — 213; мн'айкуˈт'ат' — 620; майˈкочат(-ут) — 318, 321; (м)ˈн'авайут' — 5, 18, 23, 659; н'айˈкоч'іт — 143, зрідка в усіх говорах тому фіксується варіант н'айч(')а(е)т(') (мн'айˈч(')а(е)т(')), а також найˈчат' — 368; мн'ейˈч'ет — 283; мˈн(')айчут(') — 352, 685; мйайˈчат(') — 113, 161, 162, 268, 378, 403, 546, 663, 676, 682; мˈйайчат — 669; м'айˈчат(') — 439, 617, 619, 644; ˈмайч'ат — 674, 675, 678, 684; майˈчат' — 681, 683. У поліських говірках (між рр. Стоходом і Горинню) зрідка засвідчується варіант ˈйайкайут'.

Крім того, записано: маˈрайкайут(') — 57, 110, 124, 133, 153; мн'аˈрайкайут' — 95; мйаˈрайкайут' — 95; марайˈчат'(-ут') — 9, 47, 125, 156; мйарайˈчат — 150 «в березні»; мн'арайч(')а(е)т' — 10, 35; н'арайˈч'а(е, и)т' — 14 «в березні», 19, 38, 40, 43, 147; м(н', й)арˈчат(')(-ут) — 64, 74, 100, 123, 648, 655, 657; ˈмарчут-(-ат) — 661, 664; мˈр(')айчат(ц') — 670, 671, 677, 686; мрайˈч ет' — 636; ˈм(')аркайут' — 85, 93, 186; марˈцуйут — 665; маруˈкочут — 135 «в березні»; ˈн'аркайут' — 66, 183; н'арˈчат' — 176; ˈвайкайут — 236, 252, 436, 467, 485, 488, 499 «як багато котів», 505, 513, 537, 541, 546, 552—554, 560, 564, 568, 576, 606, 612; вайˈч'ет' — 17; ˈвойкайут' — 573; ˈворкайут — 588; ˈваркайут — 513, 579 «як сердиті»; ˈварчат — 447; варˈч(')ат — 237, 238; вурˈчат' — 658; бурˈчат' — 105; (м)ˈк(')(й)айкайут(') — 217, 218, 311, 449, 489; ˈк'ийкайут — 488; скамуˈчат — 625; криˈчат — 398; курˈн'айкайут — 623; йарˈчат — 151; наведено ще: мурˈкочут(') — 242, 297, 310, 320, 340, 351; мурко(у)ˈт'а(т') — 124, 463, 555, 557; мурˈличут'(-ат') — 27, 390, 563, 645; мурˈликайут' — 293, 399; ˈмуркайут — 328, 538, 570; мурˈчат' — 69, 300, 663; мруˈчат' — 656; вурˈчат' — 658; ву(о)рˈкочут' — 28, 214, 532.

Т. III, ч. 1. Лексема ˈн'айкайут(') (н'айˈч(')ат(')) утворює суцільний ареал у межах тому (мˈн'айкайут' — 8, 108, 151, 244, 266, 275, 293, 300, 333; ˈм'айкайут(') — 32, 39, 47, 48, 52, 54, 60, 76, 86, 151, 157, 209, 270, 273, 276, 281, 317, 340, 351, 356, 366, 374, 375; мˈйайкайут' — 136, 203, 205, 207, 245, 278, 282, 294, 332, 371; ˈмайкайут' — 207, 210, 239; ˈм'айкаут — 76; м'аˈукайут' — 48, 210, 289, 300, 317, 326, 344; ˈнайкайут' — 12, 13, 88; ˈйайкайут' — 2; найˈчат' — 119; мн'айˈч(')ат' — 160, 244, 300, 316, 352; мйауˈчат' — 278, 301, 324, 348, 350; м'айˈчат' — 108, 234, 362; кауˈчат' — 245; ˈкайкайут' — 258. Наведено ще лексеми: мурˈч(')ат' — 44, 46, 82, 113, 116 «як сплять», 153, 167, 173, 186, 194, 211, 225, 234, 244, 248, 282, 292, 293, 322, 324, 339, 351, 367, 373; муркоˈт'ат' — 14, 145, 337, 352; ˈмуркайут' — 145; мурˈкочут' — 14; мурˈличут'(-ат') — 28, 39, 49, 63, 74, 107, 145, 166, 207, 344; мурˈликайут' — 26, 82, 92, 107, 285, 293; вурˈчат' — 143.

Т. III, ч. 2. Лексема ˈн'айкайут(') (н'айˈч(')ат(')) утворює суцільний ареал у межах тому (ˈм'айкайут' — 42, 44, 48, 66, 75, 77, 112, 124, 131, 132, 134, 138, 148, 168, 174, 175, 191, 192, 194, 196, 200, 207, 212, 217, 221, 243, 248, 254, 282, 284, 287, 288, 299, 303, 324, 366; мˈн'айкайут(') — 6, 9, 11, 17, 21, 24, 37, 94, 99, 110, 124, 125, 216, 276, 295, 300, 312; ˈмайкайут(') — 3, 9, 10, 12—15, 18, 22, 33, 63, 143, 215, 223, 237, 289, 308, 316; мˈйайкайут' — 25, 26, 80, 95, 106, 125, 177, 188, 218, 328, 330, 333, 349; м(')(й)аˈукайут' — 59, 131, 152, 195, 251, 253, 255, 259, 260, 261, 273, 276, 278, 280, 302, 309, 310, 350, 352, 363, 364; м'аˈвукайут' — 185; нˈйайкайут' — 137, 140; ˈн'ойкайут' — 189; ˈнайкайут' — 195; н'ейˈч'ат' — 95; ˈнейчут' — 137; м'айˈчат' — 85, 134, 147, 234, 246, 307, 342, 365; м(й)айˈчат'(-ут') — 58, 128, 209, 220, 303; мн'айˈчат' — 300; м'аˈучут' — 311); записано інші лексеми: ˈкайкайут' — 225; марˈвайкайут — 11. У значенні 'муркочуть': мурˈч(')ат(') — 2, 39, 55, 84, 86, 87, 104, 185, 222, 223, 256, 276, 278, 288, 307, 314, 315, 321, 331, 338, 339, 342, 356—358, 366, 370—372; мурˈкочут' — 9, 33, 52, 115; мурˈличут' — 37, 105, 153, 224, 248, 273, 276, 331, 339, 341; мурˈликайут(') — 20, 37, 86, 152, 164, 165, 179, 187, 241, 251, 254, 291, 366; муркоˈт'ат' — 35, 176, 339; ˈмуркайут' — 110, 278; мурˈл'ат' — 225; вурˈкочут' — 33.

122а). Як у вас кличуть коней?

Т. I. Карта № 332: кос'-кос', ˈкос'у-ˈкос'у, куˈс'ой-куˈс'ой, кс'у-кс'у, кс'о-кс'о, кс'ой-кс'ой, ц'ос'-ц'ос', с'ц'о-с'ц'о, с'о-с'о, с'ок-с'ок, с'ох-с'ох, с'у-с'у, с'ук-с'ук, с'ун'-с'ун', с'і-с'і; у коментарі: к'с'у-к'с'у, к'с'о-к'с'о, ксой-ксой, т'ос'-т'ос', ст'о-ст'о, сок-сок, су-су, сун'-сун', си-си, кос'ˈко-кос'ˈко, кас'ˈко-кас'ˈко, коˈс'о, ˈкос'а, ˈкос'ки, коˈс'ун', коˈс'ун'а-коˈс'у, ˈкос'ен'ка, к'іˈс'ой, кес'-кес', кис'-кис', ксе-ксе, кс'і-кс'і, кˈс'он'ка, кс'ок-кс'ок, кс'ук,кс'ун', куˈс'у-куˈс'у, куˈс'о-куˈс'о, с(')ой-с(')ой, с'ойк-с'ойк, ˈс'ойк'і-ˈс'ойк'і, с'ух-с'ух, с'уˈви-с'уˈви, ˈсін'ко-ˈсін'ко, ˈс'он'ічки, с(')он'-с(')он', ˈц'ос'ка, ц'іс'-ц'іс', ц'он'-ц'он'.

Т. II. Карта № 345: кос'-кос', кус'-кой, кс'о-кс'о, кс'у-кс'у, кс'ой-кс'ой, ц'ос'-ц'ос', ц'он'-ц'он', ц'ой-ц'ой, с'ц'ой-с'ц'ой, с'ц'ой-на, ц'іс'-ц'ой, с'ой-с'ой, наг-наг, на-на, н'аг-н'аг, н'а-н'а, не-не, н'ег-н'ег, н'е-н'е; у коментарі: ˈкос'ка-ˈкос'ка, коˈс'у-коˈс'у, ˈкос'а-ˈкос'а, коˈс'о-коˈс'о, кус'ˈко-кус'ˈко, кіс'-ˈкой, кс'о-кс'о, куˈс'ой-куˈс'ой, кс'он'-кс'он', ˈц'ос'у, ц'ос'-ц'о, ˈц'ос'ка, ц'ес'-ц'ес', ˈц'он(')ка, ц'о-ц'ой-на, ц'ойс'-ц'ойс', ц'ойх-ц'ойх, с'кой-с'кой, ц'і- ц'ой, ц'с'-ц'ой, ц'ус'-ц'ой, с'ц'і-ц'ой, н'о-н'о, нех-нех, кс'ук-кс'ук, кус'ˈц'ой-кус'ˈц'ой, ко^{у}ˈс'ойк; птрс'о, пртˈва-пртˈво, тпрус'ˈко-о-о, т'ш'о, с'ок-с'ок, на-с'о-ˈс'о, на ˈц'он'ка-на, фйу-фйу, не ˈгучка, нег, ˈґучі, пот-ти-пот, ˈґуз'а-ˈґуз'а.

Т. III, ч. 1. Карта № 120: кос'-кос', коˈс'о-коˈс'о, коˈс'у-коˈс'у, коˈс'і-коˈс'і, кс'о-кс'о, кс'у-кс'у, с'ок'с'ок, с'ук-с'ук, вас'-вас'; у коментарі: кос-кос, куˈс'у, ˈкос'і-ˈкос'і, коˈс'а-коˈс'а, кас'-кас', с'у-с'у, с'ун'-с'ун', ˈсун'ка-ˈсун'ка, с'ін'-с'ін', ˈвас'а-ˈвас'а, ˈвас'ка-ˈвас'ка, птс'о-птс'о, тпруˈс'о, маш-маш, іш'і-ш'і, коˈн'аш-коˈн'аш, лош-лош, с'о, тирс'о-тирс'о.

Т. III, ч. 2. Вигук кос'-кос' утворює майже суцільний ареал у межах тому (кус'-кус' — 145; коˈс'о-коˈс'о — 200, 203; коˈс'а-коˈс'а — 183; коˈс'у-коˈс'у — 179, 326; ˈкос'а -ˈкос'а — 95; ˈкос'у-ˈкос'у — 296; ˈкос'а-ˈкос'а — 351; куˈс'у-куˈс'у — 162, 189, 314); зрідка в усіх говорах тому фіксується вигук с'ок-с'ок (кс'о-кс'о — 10, 12, 15, 19, 22, 24, 26, 31, 33, 37—41, 43, 47, 50, 61, 62, 67, 68, 99, 114, 120, 124, 125, 134, 140, 141, 143, 155, 158, 159, 160, 162, 182, 186, 189, 214, 225—227, 245, 306, 313, 314, 321, 340, 344, 358, 361; кс'у-кс'у — 256, 283, 316; ксе-ксе — 147; с(')ук-с(')ук — 57, 69, 139). Також записано: кс'ой-кс'ой — 2, 9, 11, 37, 63, 124, 125; куˈс'ой — 3, 303; с'ой-с'ой — 131; ст'ой-ст'ой — 119; с'о-с'о — 43, 127; с'у-с'у — 131 «лошат»; с'ун'-с'ун' — 74 «лошат», 82 «лошат», 91, 153; с(')он'-с(')он' «лошат» — 128, 220; с'ог-с'ог — 303; ц'ос(')-ц'ос(') — 220, 300; т'ос'-т'ос' — 14; ц'он'-ц'он' — 24 «лошат», 32, 34, 36, 108 «лошат», 131, 147, 214 «лошат»; вас'-вас' — 177; ˈвас'ка-ˈвас'ка — 227, 235; на-на — 5, 6, 13, 18, 24, 211, 221; н'аг-н'аг — 4; д'а-д'а — 213; гуч-гуч — 128, 219; свистом — 14, 25, 33, 37, 197, 234, 365; за кличкою — 287, 292, 343.

122б). Як у вас кличуть корів?

Т. I. У говірках всієї території тому відзначено паралельно вигуки мин'-мин' і ман'-ман' (м'ін'-м'ін' — 7, 47, 90, 91, 148, 151, 292, 297, 313, 316, 351, 358, 379, 404, 405, 419, 422, 425, 535, 539, 758, 891; ˈмин'і-ˈмин'і — 450; ˈмин'ка-ˈмин'ка — 39, 307, 712, 722, 728, 750; мин'ˈка — 715, 736, 784; мін'ка -мін'ка — 102 ; ˈмин'ˈки-ˈмин'ˈки — 751; ˈмиˈн'у-ˈмиˈн'у — 470, 510, 722; ˈман'а-ˈман'а — 15, 161, 395, 403, 580, 590, 631, 640, 644, 651, 661, 667, 674, 683, 859, 861, 889, 901, 922; ˈмаˈн'у-ˈмаˈн'у — 623, 662, 681, 717, 721, 755, 778, 781, 920; ˈман'ка-ˈман'ка — 22, 26, 28, 30—32, 47, 50, 51, 53,

58, 60, 74, 75, 81, 90, 201, 232, 248, 271, 288, 294, 303, 333, 338, 434, 478, 590, 610, 631, 644, 681, 687, 708, 754, 866, 876, 890, 893, 895, 896, 906, 916; ман'ˈка-ман'ˈка — 786, 789; ˈман'ічка-ˈман'ічка — 34). Вигук н$^{(')}$а-н$^{(')}$а утворює розріджений ареал у межах тому (на-ˈмин'ка — 243, 302, 441, 447, 449, 454, 463, 472, 481, 502, 505, 692, 699, 710, 740; на-мин'ˈка — 715, 718, 749; на ˈмин'а — 537; на-ˈмин'у-на — 490, 499, 547; на-ˈман'у — 716; на-ˈман'ка — 38, 42, 54, 62, 204—206, 208, 218, 225, 238, 240, 253, 262, 263, 266, 290, 431, 432, 444, 458, 460, 467, 471, 474, 511, 518, 527, 536, 569, 571, 617, 685, 691, 693, 698, 724; ˈман'а-на—84; на-ман' — 795). Відзначено: мин'-мин' — «до телят» — 115, 121, 148, 208, 223, 286, 297, 311, 312, 322, 329, 332, 333, 335, 343, 356, 369, 371, 391, 486, 505, 588, 589, 623, 685, 745, 758, 777; ман'-ман' — «до телят» — 30, 34, 247, 249, 253, 287, 747, 819, 820, 826, 830, 861, «до корів» — 249.

Крім того, записано: те(и^{е}, и)ˈлош — в окремих говірках на всій території тому (теˈл$^{(')}$аш-теˈл$^{(')}$аш — 301, 704; тоˈлош — тоˈлош — 332, 346, 363, 618; таˈлаш — 857; те(и)ˈлуш-теˈлуш — 657, 839); т$^{(')}$е(а)ˈлос'-т$^{(')}$еˈлос' — 16, 69, 70, 72, 102, 104, 113, 114, 118, 119, 124, 307, 352, 486, 538, 548; таˈлос'-таˈлос' (т'äˈлос') — 17, 106, 830; тоˈл$^{(\cdot)}$ос'-тоˈл$^{(\cdot)}$ос' — 34, 91, 166, 235, 276, 277; т$^{(')}$еˈл$^{(\cdot)}$ус'-т$^{(')}$еˈл$^{(\cdot)}$ус' — 6, 12, 20, 93, 95, 98, 128, 129, 130, 134, 178, 246, 358, 417, 423, 683, 889; т'аˈлус'-т'аˈлус' — 13, 15 «телят»; те(и, е^{и})ˈл$^{(')}$ох-те(и, е^{и})ˈл$^{(')}$ох — зрідка в східнополіських говірках (тоˈлох-тоˈлох — 122, 146, 151, 167, 170, 174, 177, 301, 309, 311, 316, 326, 328; таˈлох-таˈлох — 131, 132, 157; те^{и}ˈлох-те^{и}ˈлох — 132, 145; телех-телех — 11; т'а(е^{и})ˈлух-т'а(е^{а})ˈлух — 1, 64; теˈлуг — 111; те^{и}(е, и^{е}, и)ˈлошка — 51, 55, 56, 57, 135, 173, 315, 318, 334, 335, 361, 390, 394, 522, 622, 623, 627, 629, 643, 656, 667, 794, 828, 840, 858, 888, 896, 901; т$^{(')}$е^{и}(е, и^{е}, и)ˈлушка — 3, 5, 22, 49, 50, 67, 71, 90, 97—102, 104, 131, 399, 428, 635, 673, 917; (т)ˈлушка — 23, 24; ˈл'ушки — 175; ˈт'ола-ˈт'ола — 65, 66; теˈло-теˈло — 2, 164; ˈт'олка — 10, 17, 96; тˈлошка-тˈлошка — 22, 918; тоˈлошка — 661, 898; тоˈлон'у-тоˈлон'у — 510. Також наведено: маˈлен'ка-маˈлен'ка — 751, 752, 755, 757, 782; на-маˈлен'ка — 695, 697, 701, 705, 714, 723, 746, 747, 764, 768—770, 772, 776, 786; ˈмашка-ˈмашка — 78, 84, 287 «корів»; на-ˈмашка — 276; ˈмушка — 88; биц$^{(')}$-биц$^{(')}$ — 128, 169, 172, 373 «телят», 668; бис'-бис' — 370; ˈбиц'у-ˈбиц'у — 170, 320, 321, 921; биˈц'у-биˈц'у — 391; ˈбиц'а-ˈбиц'а — 172; маˈйа-маˈйа — 94, 103; т'еˈл'ічка (малих) — 67, 68; мен'-мен' — 633; маˈнушка-маˈнушка — 575, 622; краˈсул'а-краˈсул'а — 53; гей (гой, го) — 73, 74, 175; за кличкою — 2, 8, 9, 14, 18, 19, 52, 54, 73, 82, 105, 108, 110, 116, 137, 139, 144, 147, 152, 156, 162, 180, 183, 184, 186—188, 241, 243, 247, 271, 272, 274, 278, 280, 283, 286, 291, 305, 340, 355, 359, 382, 383, 391, 406, 421, 429, 452, 506, 532, 540, 550, 555, 557, 590, 591, 625, 626, 634, 636, 639, 672, 677, 680, 681, 729, 752, 774, 790, 792, 839, 862, 863, 868, 894, 900, 907.

Т. II. У говірках всієї території тому поширений вигук н$^{(')}$а-н$^{(')}$а, н$^{(')}$ах(г)-н$^{(')}$ах(г) (не-не-на — 6; на-но — 226; ней-ней — 558; не-не — 124, 429, 467, 471, 510, 521, 534; ни-ни — 606, 608, 609, 613; ˈнен'а-ˈнен'а — 445; ни$^{(i)}$-ни$^{(i)}$-н'а — 605, 612); вигук мин'-мин' утворює розріджений ареал на Поліссі, Волині, Поділлі й частково Буковині; ˈмин'у — 496; ˈмин'а-ˈмин'а — 65; ˈмән'а-ˈмән'а — 45; ˈмин'ка — 496, 529, 536, 568; ˈмин'очка-ˈмин'очка — 185; м'ін'-м'ін' — 70, 76, 144, 152, 187, 188, 204, 216, 217, 227, 500, 509, 574; ˈм'ін'а-ˈм'ін'а — 68; ˈм'ін'ка — 169, 500, 501; мен'-мен' — 47, 52, 366; ˈмен'ка-ˈмен'ка — 341, 343; мон'-мон' — 203; мун'-мун' — 191; му-му — 67; ще відзначено ман'-ман' — 88, 91, 96, 97, 102, 542, 551, 564, 570, 574, 577, 579; ˈман'ка — 213. У сполученні з вигуком н$^{(')}$а записано: на-ˈмин'у — 324, 494, 532; на-ˈми(і)н'а — 69, 355, 557; на-ˈм'ін'ка — 491, 550, 580; на-ˈмин'ц'у(а) — 318, 319, 323, 325, 329, 358, 362, 530; на-ˈмен'ки-на — 200; на-ˈмин'ка — 173, 186, 189, 195, 212, 215, 220, 311, 315, 344, 353, 397, 468, 538, 540, 572, 608; на-ˈм'ін'ка — 297, 505, 508; на-ˈман'ка (кˈраса, ˈлиса, ˈс'іра та ін. клички) — 18, 24, 26, 42, 43, 46, 48, 51, 78, 105, 117, 131, 137, 159, 161, 178, 208, 214, 237, 238, 261, 262, 271, 295, 306, 316, 317, 320, 389, 392, 394—396, 399, 402, 537, 562, 568, 569, 583, 604, 613, 615, 664, 687; на-ˈман'а — 554; на-ˈман'ц'у — 362; на-маˈн'ука-на — 580; миˈн'уго-на — 347; записано, крім того, маˈла-маˈла — 509, 512, 515, 518, 553; маˈл'е-маˈл'е — 523, 525; маˈлен'ка-маˈлен'ка — 571, а також у поєднанні з н$^{(')}$а(г)н$^{(')}$а-маˈла (маˈлен'ка) — 15, 103, 263, 264, 272, 290, 291, 293, 298, 300—302, 304, 305, 308, 322, 327, 332, 336, 362, 363, 399, 415, 431, 436, 437, 446, 450, 452, 456—458, 464—466, 468, 473, 479, 486, 489, 492, 493, 495—498, 502, 504, 507, 513, 519, 520, 527, 528, 535, 539, 545, 548, 549, 573, 574, 576, 580, 583, 614; не(г)не(г)-маˈлен'ка (маˈлейка) — 266—269, 271, 308, 334.

Вигук (на) ˈхойц'і (ˈхойц'і-на) фіксується зрідка в наддністрянських говірках, у частині південноволинських та надсянських говірок (хоц'-хоц' — 362; хоц'-хоц'-маˈлен'ка — 533; пˈлейа ˈхоц'і — 314; ˈмин'ка-а-ˈкоц'і — 314; хоц'-на — 660).

Вигук тˈлос'а-тˈлос'а (тˈлус'а-тˈлус'а) засвідчується зрідка в поліських говірках (тлос'-тлос' — 26, 37, 40, 41, 44, 54, 619; тˈлос'ка — 60; лос'-лос' — 350, 373, 641, 654; ˈлос'а-ˈлос'а — 654, 655, 657, 659; ˈлос'ка-ˈлос'ка — 618; теˈлос'-теˈлос' — 34, 647; те^{и}(е)ˈлис'(а) — 84, 665; ти(и^{е})ˈлус'(:)а-ти(и^{е})ˈлус'(:)а — 9, 10, 16, 62, 67, 72; ц'еˈлус'а-ц'еˈлус'а — 653; теˈлус'ка — 77, 85, 648; наутеˈлус'ічка — 13; т(и)ˈлуш-т(и)ˈлуш — 634; тˈл$^{(')}$ушка-тˈл$^{(')}$ушка — 14, 38; теˈл$^{(')}$ушка-теˈл$^{(')}$ушка — 633, 642; тˈлус'ка-тˈлус'ка — 92; тлуˈс'о-тлуˈс'о — 19; тл'оси-тл'оси — 35; ти^{е}ˈлон'-ти^{е}ˈлон' — 58; тˈлон'у-тˈлон'у — 49). Також записано: ˈбиц'у-ˈбиц'у (ˈб'іц'у, ˈби^{е}(е)ц'у, ˈбис'у) — 47, 555, 603, 616, 621—623, 627—629, 636, 637, 639, 644; биˈц'у — 635; биˈц'і-биˈц'і — 636 «телят»; ˈбица-ˈбица — 624; биц'-биц' — 625, 626, 640 «телят»; ˈбец'ка-ˈбец'ка — 638, 645; на-ˈб'іс'ку-на — 275, 405, 434; б'іс'ін', на-б'іс — 617; кс'о-кс'о раˈба — 36; кс'ой-кс'ой — 53; к'с'і-к'с'і — 53; (п)шˈкан'а — 488, 524; пшка(і)ˈн'а — 581, 582; шиˈкан'а — 584; шкі-на-на — 514; ˈлоўс'а-ˈлоўс'а — 73; ˈц'олка-ˈц'олка — 643; ц'еˈлохна — 652; ˈт'ішка(у)-ˈт'ішка(у) — 412, 440; на ˈт$^{(')}$іс"(ш)ко(а)-на — 424, 425, 427, 737; на-тиˈлич'ка-на — 17; на-ˈлас':іна — 480; не-ˈлас'ко-не-не — 462; на шˈтус':а — 18; пˈс'ойка-пˈс'ойка — 649; пˈшейка-пˈшейка — 651; т'аˈус'а-т'аˈус'а — 2; нациc'-на — 668; не-ц'ез'у-не — 663; ˈмиз'у-ˈмиз'у — 618; хот'-хот'-ˈмиз'у — 656; миˈз'у — 620; мн'о-мн'о — 530; ˈгейц'і-на-ˈгейц'і-на — 661; гей-но — 686; на-на-хоˈди-хоˈди — 486, 490; ˈходо-ˈходо — 487; йди — 265; баˈлай-баˈлай — 506; йаˈлушка-на — 656; с'окˈс'ій-с'окˈс'ій — 71; за кличкою — 198, 303, 305, 363, 428, 476, 646, 650.

Т. III, ч. 1. Вигук ман'-ман' утворює розріджений ареал у межах тому (ˈман'а-ˈман'а — 7, 15, 20, 21, 42, 59, 70, 72, 74, 78, 80, 82, 87, 91, 92, 113, 158, 160, 162, 164, 167, 170, 177, 182, 197—199, 202, 209, 223, 232, 235, 242, 245—247, 258, 267, 271, 277, 284, 285, 288, 292, 295, 300, 301, 304, 307, 310, 313, 314, 316, 320, 323—327, 338, 353, 367, 371, 372; йди - йди - ˈман'а — 159; ˈман'ка-ˈман'ка — 159, 164, 169, 239, 258; ˈман'ічка — 176), також наведено: мин'-мин' — 5, 11, 12, 22—24, 27, 35, 67, 70, 74, 76, 80, 83, 85, 107, 108, 111, 113 «телят», 135, 143, 170, 175, 183, 187, 201 «телят», 206, 210, 226, 247, 248, 262, 264, 266, 310, 335, 336, 346, 348, 375; ˈмин'а-ˈмин'а — 116, 202, 230 «бичків»; м'ін'-м'ін' — 17, 296; мен'-мен' — 305; мун'-мун' — 267; те(и)ˈл$^{(\cdot)}$ус'-те(и)ˈл$^{(\cdot)}$ус' — 63, 66, 121, 136 «телят», 137 «телят», 141, 151, 153, 211; те^{и}(е, и)ˈлуш-те^{и}(е, и)ˈлуш — 46, 83, 88, 115, 122, 138, 224, 230 «телят»; т$^{(')}$и(е^{и})ˈлушка-т$^{(')}$и(е^{и})ˈлушка — 104, 143, 147; тиˈлос'-тиˈлос' — 9; те^{и}ˈлош-те^{и}ˈлош — 80, 87, 345; теˈлох-теˈлох — 3; ти(е^{и}, е)ˈлошка-ти(е^{и}, е)ˈлошка — 77, 82, 114, 162, 165, 170, 171, 187; тоˈложко-тоˈложко — 83; н$^{(')}$ешка — 31, 40, 44, 48, 49, 54, 56; ˈнишка — 57, 248; май-май — 334, 342; ˈмайка-ˈмайка — 242, 342; на-на — 80, 199, 299, 321, 368; ˈбиц'а-ˈбиц'а — 227, 315; ˈбиц'у-ˈбиц' — 247; биˈчушка-биˈчушка — 143; кат'-кат' — 36, 38; ˈкат'а — 59; іˈди — 131; гей — 255; за кличкою — 1—4, 6, 7, 14—16, 18, 19, 22, 26—29, 32, 35, 37, 39, 43, 47, 52—54, 58, 61, 74, 76, 84, 88, 89, 94, 102, 103, 105, 106, 110, 113, 117—119, 121, 122, 124, 127, 132, 136, 137, 145, 151, 157, 158, 160, 168, 172, 173, 178, 179, 184, 185, 188, 194, 196, 197, 200, 204, 206, 207, 212, 215, 216, 218, 220, 223, 227, 230—232, 234, 237—239, 243—246, 249, 251—253, 257, 279, 282, 295, 307, 308, 311, 316, 318, 322, 355, 363, 365, 367, 369—371, 373, 374.

Т. III, ч. 2. Зрідка в усіх говорах у межах тому фіксується вигук ман'-ман' (ˈман'а-ˈман'а — 57, 118, 179, 206, 227, 250, 258, 261, 305, 307, 308, 312, 314 «телят», 317, 318, 325, 329, 333, 346—348, 355, 356, 359—362, 364—366, 370, 371, 373; ˈман'ка-ˈман'ка — 40, 73, 114, 170, 203, 276, 279, 302, 314, 316; ˈман'у-ˈман'у — 17, 338; маˈн'у-маˈн'у — 9, 14, 19). Крім того, відзначено: мин'-мин' — 2 «телят», 11, 31, 53, 55, 66, 75, 81 «телят», 86, 105 «телят», 112, 118, 131, 161, 165—167, 177, 179, 184, 185, 188, 192, 199, 205, 208, 212, 217, 223, 224 «телят», 225 «телят», 226, 231, 235—237, 239, 248, 273, 278 «телят», 283 «телят», 309, 310, 324, 328, 338, 339 «телят», 340 «телят», 347, 352, 360 «телят», 363, 364; ˈмин'а-ˈмин'а — 256, 332; ˈмин'і-ˈмин'і — 247 «телят», 326; ˈмин'у-ˈмин'у — 338; мин'ˈка-мин'ˈка — 34; м'ін'-м'ін' — 132, 176, 185, 187, 368; мен'-мен' — 30; н$^{(')}$а-н$^{(')}$а — 3, 5, 10—14, 16, 18, 21, 22, 25, 26, 28, 32, 33, 36, 38—40, 47, 51, 65, 70, 108, 110—112, 114, 117, 122, 123, 125, 128, 133, 135, 138, 139, 141, 146, 147, 219—221, 224, 225, 231, 252, 255, 256, 284, 288, 290, 300; ˈман'а-на — 38, 282; н$^{(')}$а-н$^{(')}$а ˈман'ка (р'аˈба) — 37, 124, 134, 290, 300, 303; на-ˈман'ічка — 40, 124; ни$^{(е)}$-ни$^{(е)}$-н$^{(')}$а — 2, 4, 109, 115, 211; н'у^{о}-н'у^{о} — 226; ни-ни — 6, 224, 225; н'і-н'і-н'а — 207; те^{и}(и^{е}, е, и)ˈлошки (а)-те^{и}(и^{е}, е, и)ˈлошки(а) — 126, 131, 152, 175, 314; ти^{е}ˈлушка-ти^{е}ˈлушка — 175, 203; те^{и}ˈлош(ж)-те^{и}ˈлош(ж) — 163, 175, 314; таˈлош-таˈлош — 105; ˈн'ешка-ˈн'ешка — 300; (на)маˈлен'ка — 10—12, 17, 24, 27, 31, 146, 223; на-маˈла-на — 260; ˈмайка-ˈмайка — 254; ˈмайка-на-на — 303; м'ак'ашка — 47; с'і-с'і — 224; с'е-с'е — 291; биц'-биц' — 238; за кличкою — 22, 25, 52, 61, 77, 95, 99, 163, 173, 182, 197, 250, 251, 255, 262, 280, 281, 283, 284, 286, 287, 289, 292, 295, 301, 302, 319, 321, 322, 334, 343, 352, 366, 371, 372.

122в). Як у вас кличуть овець?

Т. I. Карта № 335: бир-бир, ˈбир'а-ˈбир'а, ˈбир'і-ˈбир'і, биˈр'у-биˈр'у, ˈбирка-ˈбирка, биˈр'ішка-биˈр'ішка, биˈр'ушка-биˈр'ушка, на-бир, бар-бар, бр-бр, бра-бра, бр'і-бр'і, бˈрашка-бˈрашка, бˈр'ішка-бˈр'ішка, бˈр'ушка-бˈр'ушка, на-бр, баз'-баз', баˈз'у-баˈз'у, баˈз'ун'-баˈз'ун', ца-ца, шту-шту, ˈшуточки-ˈшуточки, куˈт'у-куˈт'у, с'і-с'і; у коментарі: бир'-бир', б·ір-б·ір, биˈр'а-биˈр'а, биˈра-ˈбира, би(и^{і}, -і)ˈр'і, ˈбир'у-ˈбир'у, ˈбирки-ˈбирки, би(е^{и}, е)ˈр'ішки, би(е^{и}, і)ˈр'ушки, бр'-бр', бр'а-бр'а, бˈрашки-бˈрашки, бˈр'ішки-бˈр'ішки, бˈрушка, бˈрушки-бˈрушки, бер-бер, бур-бур, биˈри-биˈри, ˈбери-ˈбери, брус'-брус', бˈр'ус'у-бˈр'ус'у, бˈриц'а-бˈриц'а, бас'-бас', баˈз'он'-баˈз'он', ниц'-ниц', ˈниц'ка-ˈниц'ка, ˈвечка-ˈвечка, кут'-кут'.

Т. II. Карта № 348: бир-бир, ˈбирка-ˈбирка, бур-бур, бар-бар, бер-бер, бе-бе, бр-бр, бра-бра, бˈріц'ка-бˈріц'ка, баз'-баз', ˈбаз'ка-ˈбаз'ка, ˈбаз'у-ˈбаз'у, баˈз'ун'-баˈз'ун', ˈбаз'а-ˈбаз'а, цай-цай, шут-шут, ˈшутка-ˈшутка, ˈшута-ˈшута, шу-шу, шта-шта, ниц'-ниц', ˈниц'ка-ˈниц'ка, ˈниц'у-ˈниц'у, наг-наг, на-на, па-па, ф'іт'-ф'іт', ˈшурка-шур-шур, чу-чу, тпр-тпр; у коментарі: ˈбирки-ˈбирки, ˈбирко-ˈбирко, ˈб'ірка-ˈб'ірка, баˈра-баˈра, бр'а-бр'а, бˈрицка, бриц'(с')-бриц'(с'), бˈриц'о-бˈриц'о, ˈбаз'ки-ˈбаз'ки, ˈбаз'он'ка, бз'у-бз'у, баˈз'о-баˈз'о, бз'о-бз'о, биз'-биз', бус'-бус', ˈцайку-цай, ца-ца, ˈшуткі-ˈшуткі, ˈшутки-ˈшутки, ˈшуточка-ˈшуточка, ˈш'ута-ˈш'ута, шуˈти-шуˈти, што-што, шту-шту, н$^{(')}$ец'-н$^{(')}$ец', ˈн'ічку-ˈн'ічку, ніц'ˈку-ніц'ˈку, ˈн'ец'і-ˈн'ец'і, ˈн'іц'у-ˈн'іц'у, не-не, ˈшурочка-ˈшурочка, ˈшурк'і-ˈшурк'і, шпрун'-на, тпˈруш(с')ка-тпˈруш(с')ка, трус'-трус', тифр-тифр, тру-тру, пр-пр, прс'-прс', брон'-брон', ˈбецу-ˈбецу, ˈбіц'і-ˈбіц'і, гей-гей, ґуˈз'у-ґуˈз'у, (йа)гˈничка-(йа)гˈничка, ˈшус'у-ˈшус'у, ˈс'ути-ˈс'ути, шчу-шчу, ˈшус'а, тлос'-тлос'.

Т. III, ч. 1. Карта № 122: бир-бир, ˈбир'у-ˈбир'у, ˈбир'і-ˈбир'і, ˈбир'а-ˈбир'а, ˈбирка-ˈбирка, биˈр'іш-биˈр'іш, биˈр'ішки-биˈр'ішки, биˈр'уш-биˈр'уш, биˈр'ушки-биˈр'ушки, баˈраш-баˈраш, баˈрашки-баˈрашки, бˈрішки-бˈр'ішки, бˈр'ушки-бˈр'ушки, кат'-кат', те^{и}ˈреш-те^{и}ˈреш, маш-маш; у коментарі: бир'-бир', б'ір'-б'ір', биˈр'а-биˈр'а, ˈбир'ка-ˈбир'ка, ˈбир'ки, би^{е}ˈр'іш'і-би^{е}ˈр'іш'і, ˈбир'ішки-ˈбир'ішки, ˈбир'ішка, ˈби(е, и^{е})р'іж(ш)ка, б'іˈр'ішка, биˈруш-биˈруш, биˈр'уш'і-биˈр'уш'і, биˈр'уша-биˈр'уша, бе^{и} (е, и^{е})ˈрушка, ˈбер'ушка-ˈбер'ушка, баˈрашка-баˈрашка, бˈр'ішка-бˈр'ішка, бˈр'ушка-бˈр'ушка, бар$^{(')}$-бар$^{(')}$, бер$^{(')}$-бер$^{(')}$, ˈбеˈр'і-ˈбеˈр'і, б'р'і-б'р'і, бр-бр, бр$^{(')}$а-бр$^{(')}$а, бˈр'іш'і-бˈр'іш'і, бр'іш'-бр'іш', би^{е}рˈша-би^{е}рˈша, ˈбирочка, брин'-брин', ˈб'аша-ˈб'аша, треш-треш, трош-трош, ˈмен'а-ˈмен'а, с'і-с'і, вич'-вич', аˈрушка-аˈрушка, к'іт'-к'іт', кит'-кит', ˈкат'а-ˈкат'а, кот"-кот".

Т. III, ч. 2. Карта № 128: бир-бир, ˈбир'а-ˈбир'а, ˈбирка-ˈбирка, биˈр'іш-биˈр'іш, биˈр'ішка-биˈр'ішка, биˈр'ушка-биˈр'ушка, баˈраш-баˈраш, баˈрашка-баˈрашка, бˈришка-бˈришка, брис'-брис', баз'-баз', ˈбаз'у-ˈбаз'у, с'і-с'і, с'іс'-с'іс', ˈс'іс'ка-ˈс'іс'ка; у коментарі: бир'-бир', б$^{(')}$ір$^{(')}$-б$^{(')}$ір$^{(')}$, бер-бер, бар$^{(')}$-бар$^{(')}$, ˈбар$^{(')}$а-ˈбар$^{(')}$а, брр-брр, бриˈца-бриˈца, бˈрис'ка-бˈрис'ка, ˈбир'ка-ˈбир'ка, биˈр'іша-биˈр'іша, биˈр'ішки-биˈр'ішки, биˈришка-биˈришка, б'і(і^{и}, и)ˈр$^{(')}$ушки-б'і(і^{и}, и)ˈр$^{(')}$ушки, баˈрашки-баˈрашки, бˈришки-

бˈришки, бриз'-бриз', браз'-браз', бриц(')-бриц('), беирис'-беиˈрис', бас'-бас', бац'-бац', биз'-биз', ˈб'аша-ˈб'аша, кат'-кат', ˈк'іˈт'а-ˈк'іˈт'а, н(')а-н(')а, триш-триш, паˈраш-паˈраш.

122г). Як у вас кличуть свиней?

Т. І. Карта № 337: пац'-пац', паˈц'у-паˈц'у, куц'-куц', куˈц'у-куˈц'у, куˈц'ой (кц'ой), коц'-коц', коˈц'у-коˈц'у, коˈц'о-коˈц'о, ц'е-ц'е, а-ц'е-ц'е, ц-ц-ц, вец'-вец', чке-чке, чуш-чуш; у коментарі: пац-пац, ˈпац'у-ˈпац'у, ˈпац'і, ˈпац'ка, паˈц'ун(')-паˈц'ун('), пат'-пат', ˈкуц'у-ˈкуц'у, куˈц'он'-куˈц'он', куˈц'о-куˈц'о, куц'-куц'-кой, кц'о-кц'о, ц'ок-ц'ок, ˈц'ошка, це-це, ц(')о-ц(')о, ц'у-ц'у, ц(')а-ц(')а, а-ц'а-ц'а, а-це-це, а-ц'о-ц'о, ц'-ц'-ц', кеч-кеч, чко-чко, вец-вец, вац(')-вац('), ваˈц'у-ваˈц'у, каˈбас'-каˈбас'.

Т. ІІ. Карта № 350: пац'-пац', паˈц'у-паˈц'у, куц'-куц', куц-куц, куˈц'у-куˈц'у, куˈцу-куˈцу; куˈц'о-куˈц'о, куˈц'ой-куˈц'ой, куц'-ˈко-куц'ˈко, коц'-коц', коˈц'у-коˈц'у, коˈцу-коˈцу, коˈц'о-коˈц'о, кц'у-кц'у, кц'о-кц'о, кц'ой-кц'ой, кеч-кеч, цин'-цин', ˈцин'ка-ˈцин'ка, ц'он'-ц'он', ˈц'он'ка-ˈц'он'ка, ц'ок-ц'ок, ц'о-ц'о, ц'іˈц'о-ц'іˈц'о, ц'ус'-ц'ус', ц'у-ц'у, ц'е-ц'е, ц'и-ц'и, ц'ку-ц'ку, ц'ко-ц'ко, ц'ки-ц'ки, ц'ка-ц'ка, чи-чи, ˈч'ін'ка-ˈч'ін'ка, ˈчушка-ˈчушка, чку-чку, чко-чко, чки-чки, чке-чке, шку-шку, шко-шко, с'у-с'у, маˈл'ейка-маˈл'ейка, на -на; у коментарі: пац-пац, ˈпац'ка, паˈцун'-паˈцун', коˈцо-коˈцо, ˈкоц'а-ˈкоц'а, куˈцон'а-куˈцон'а, куц'ˈкой-куц'ˈкой, ку-ц'куˈво, кˈцун'ой, кцу-кцу, кцо-кцо, цен'-цен', циˈн'у-циˈн'у, циˈн'о-циˈн'о, ˈцен'ка-ˈцен'ка, ц'он-ц'он, ц'оˈн'і-ц'оˈн'і, ц'оˈн'а-ц'оˈн'а, цок-цок, ц(')ук-ц(')ук, ц'уˈко-ц'уˈко, ц'ун'-ц'ун', ц'уй-ц'уй, ц'і-ˈку-ц'і, ˈц'ика-ци, цо-цо, ˈц'ус'ка(и)-ˈц'ус'ка(и), ци-ци, ц-ц-ц, цко-цко, ц'ке-ц'ке, цки-цки, чуш-чуш, ч'ко-ч'ко, маˈлейка, ма-ˈл'ус'-маˈл'ус', н'а-н'а, т'о-т'о, т'у-т'у, вас'-вас'.

Т. ІІІ, ч. 1. Карта № 124: пац'-пац', ˈпац'у-ˈпац'у, ˈпац'і-ˈпац'і, ˈпац'а-ˈпац'а, ц'е-ц'е, аˈц'е-аˈц'е, тце-тце, вас'-вас', ˈвац'у-ˈвац'у, маш-маш, чух-чух; у коментарі: пас'-пас', паˈц'у-паˈц'у, паˈц'і-паˈц'і, це-це, ц(')о-ц(')о, ц'а-ц'а, ц(')у-ц(')у, ц'ух-ц'ух, т'ух-т'ух, аˈце-аˈце, тц(')о-тц(')о, ˈвас'а-ˈвас'а, ˈвас'ка-ˈвас'ка, вац'-вац', ваˈц'у-ваˈц'у, ˈмаша-ˈмаша, ˈмашка, ч'уш-ч'уш.

Т. ІІІ, ч. 2. Карта № 126: пац'-пац', куц'-куц', куˈц'у-куˈц'у, куˈц'о-куˈц'о, куˈц'ой-куˈц'ой, коˈц'у-коˈц'у, коˈц'о-коˈц'о, кц'у-кц'у, кц'о-кц'о, ц'е-ц'е, а-ц'е-ц'е, ц-ц, вас'-вас', маш-маш; у коментарі: пац-пац, пас'-пас', ˈпац'у-ˈпац'у, паˈц'о-паˈц'о, ґуˈʒ'у-ґуˈʒ'у, ˈкуц'у-ˈкуц'у, ц'ок-ц'ок, це-це, ц(')о-ц(')о, ц'а-ц'а, ци-ци, аˈце-це, ˈвас'а-ˈвас'а, ˈвас'ка-ˈвас'ка, ˈмаша-ˈмаша, ˈмашка-ˈмашка.

122д). Як у вас кличуть гусей?

Т. І. Карта № 339: гус'-гус', ˈгус'і-ˈгус'і, ˈгуси-ˈгуси, гуˈс'у-гуˈс'у, гуˈс'у-с'у, с'у-с'у, гул'-гул', ˈгул'і-ˈгул'і, ˈгул'у-ˈгул'у, гуˈл'у-л'у, л'у-л'у, вул'-вул', вут'-вут', т'ег-т'ег, т'е-т'е; у коментарі: гуˈс'і-гуˈс'і, гуˈси-гуˈси, ˈгус'у-ˈгус'у, ˈвут'у-ˈвут'у, вут-вут, ут'-ут', т'ех-т'ех, ˈт(')ега-ˈт(')ега, те-те.

Т. ІІ. Вигук с'у-с'у утворює розріджений ареал у межах тому (с'о-с'о — 554, 555, 579; с(')ой-с(')ой — 111, 113; с(')ай-с(')ай — 303, 465, 468; сий-сий-с'о — 473, 535; с'ой-с'о — 289; сі-сі — 343; ˈс'ус'е(і)н'ка — 332, 508, 513; з'у-з'у — 408, 410, 456, 459, 461, 481, 585; ˈс'ус'ка—426; ˈз'ус'ка —459); так само зрідка в усіх говорах у межах тому фіксується вигук ˈгус'у-ˈгус'у (гуˈс'у-гуˈс'у — 6, 25, 28, 141, 170, 181, 191, 192, 234, 276, 325, 328, 388, 391, 406, 505а, 635, 658; ˈгус(')а-ˈгус(')а — 20, 403, 412, 422, 424, 434, 442, 444—446, 664, 668, 669, 673, 677; ˈгуси-ˈгуси — 687; гус'уˈс'у — 30, 54, 143, 149, 201, 216, 217, 222, 226, 227, 236, 237, 244, 247, 250, 255, 256, 259, 260, 287, 309, 314, 316, 319, 321, 333, 335, 348, 350, 353—355, 357—359, 362, 367, 370, 377, 379, 380, 387, 389—391, 393, 396—398, 402, 469, 476, 488, 492, 494, 495, 497, 502, 504, 507, 520, 528, 530, 534, 538, 539, 557, 563, 574, 606, 608, 609, 613; гуˈс'ус'у — 6, 241, 251, 279; ˈгус'ус'у — 2, 49, 168, 169, 173, 233, 311, 368, 399, 505, 607; ˈгуса-са — 405, 670; гуˈс'о-гуˈс'о — 463; ˈгус'о — 579; ˈгус'і-ˈгус'і — 13, 64, 439, 486, 624; гуˈс'у-гус' — 189; гус'-гус' — 15, 18, 70, 106, 112, 142, 158, 162, 186, 191, 237, 274, 276, 356, 378, 381, 384, 392, 409, 417, 419, 436, 442, 447, 448, 452, 453, 455, 470, 473, 486, 490, 496, 501, 529, 541, 542, 548, 551, 552, 555, 573, 574, 604, 611, 614, 626, 632, 636, 663; ˈгуска(и, і)-ˈгуска (и, і) — зрідка в поліських говірках; ˈгус'ка — 450, 455, 459; ˈгуско-ˈгуско — 101; ˈгусон'кі-ˈгусон'кі (ˈгус'і(е)н'ка, ˈгусун'ки) — 85, 150, 335, 436, 469, 649; ˈгусочк'і (ˈгус'ічка) — 653, 670; гуз(')-гуз(') — 271, 425, 628; ˈгуз'а — 450, 458, 459; гу-гу — 514; с'уˈгу — 292, 317, 322, 336, 339, 531, 533; ˈс'угу-ˈс'угу — 280, 330, 337, 564; ˈс'уго-ˈс'уго — 259, 296—298, 463, 467; с(')уˈго-с(')уˈго — 263, 265, 301, 302, 308, 327, 334, 500; с(')оˈго-с(')оˈго — 294, 304, 332, 338, 466; ˈсаго-ˈсаго — 266, 475; саˈго-саˈго — 272, 307, 498; сеˈго-сеˈго — 269; с'уˈгой-с'уˈгой — 283, 304; ˈускі-ˈускі — 64; уˈс'у-с'у — 383, 561; ас'у-с'у — 131; уˈс'у-уˈс'у — 623, 666; ˈус'а-ˈус'а — 81; ус'-ус' — 225, 603); в окремих говірках на всій території тому засвідчуються вигуки гул'-гул' (гул'-ˈгул'і — 42; ˈгул'і-ˈгул'і — 91, 102, 638; ˈгул'у-ˈгул'у — 9, 47, 144, 145, 179, 678; ˈгул'у-ˈгул'у-ˈгулейко (ˈулен'ка) — 14, 637; гуˈл'у-гуˈл'у — 11, 110; гул'уˈл'у—12, 37, 55—57, 78, 80, 211, 213; ˈгулулу—208; ˈгул'а-ˈгул'а — 37, 68, 644; гуˈл'а-гуˈл'а — 67, 439; ˈгул'ка (и)-ˈгул'ка(и) — 39, 40; гил'-гил' — 50; ˈгел'а-ˈгел'а — 472; г'іл'-г'іл' — 67, 87, 204, 478; ˈул'у-ˈул'у — 270; ул'у-л'у — 53, 77, 107; ˈули-ˈули — 629; л'у-л'у — 10, 16, 22, 31, 35, 66, 79, 88, 171, 176, 181; л'о-л'у-л'у — 93; йул'-йул' — 69) і пул'-пул' (ˈпул'а-ˈпул'а — 28; пил'-пил' — 625, 654, 657; ˈпил'а-ˈпил'а — 616—619; пуй-пуй — 609; ˈпулен'ки — 331). Зрідка в закарпатських говірках виступає вигук л'іб-л'іб (ˈл'ібо-ˈл'ібо — 429, 486; ˈл'іба-ˈл'іба — 430, 454, 487, 491; ˈлібу-ˈлібу — 414, 487, 489; ˈлібка — 431).

Крім того, записано: тас'-тас' — 8, 61, 105, 152, 166, 193, 224, 241, 267, 291, 295, 432, 433, 435, 464, 479, 483—485, 549, 581, 582, 620, 621, 627; ˈтас'і-ˈтас'і — 103; ˈтас'ін'ка — 464; тац'-тац' — 151; тал'-тал' — 449; т'у-т'у — 11, 172, 280, 299, 347, 360, 395, 625, 628, 686; т'ок-т'ок — 542; т'ін-т'ін — 421; вул'-вул' — 104, 641, 643 «гусенят», 646, 650; ˈвул'і-ˈвул'і — 642; ˈвул'(ка)-ˈвул'(ка) —634; гун'-гун' — 117; ут'-ут' — 559; гут'-гут' — 639; ˈутки-ˈутки — 627; вуй-вуй — 578; п'і-п'і — 41, 448; бі-бі — 423, 523, 525; гуˈш'а-гуˈш'а — 672; ш'о-ш'о — 605; ской-ской — 60; на-на — 457, 670; це-це — 649; с'ц-с'ц — 483; тч'а-тч'а — 651; це-це — 649; цс'о — 556.

Т. ІІІ, ч. 1. Карта № 125: гус'-гус', ˈгуси-ˈгуси, ˈгус'і-ˈгус'і, ˈгус'а-ˈгус'а, ˈгус'у-ˈгус'у, ˈгул'і-ˈгул'і, вут'-вут', тас'-тас', т'ег-т'ег, ˈт'ега-ˈт'ега; у коментарі: гуˈс'і-гуˈс'і, гуˈс'а — гуˈс'а, гуˈс'у-гуˈс'у, ˈгул'у-ˈгул'у, ˈгил'і-ˈгил'і, ˈгил'а-ˈгил'а, ут'-ут', ˈут'у-ˈут'у, т(')ех-т(')ех, ˈт'еги-ˈт'еги, ˈт'ег'і-ˈт'ег'і, ˈт'ага-ˈт'ага.

Т. ІІІ, ч. 2. Карта № 130: гус'-гус', ˈгус'і-ˈгус'і, ˈгуси-ˈгуси, ˈгус'у-ˈгус'у, гуˈс'у-с'у, гул'-гул', ˈгул'і-ˈгул'і, пул'-пул', вул'-вул', вут'-вут'; у коментарі: гуˈси-гуˈси, гуˈс'у-гуˈс'у, уˈс'у-уˈс'у, ут'-ут'.

122е). Як у вас кличуть курей?

Т. І. Вигук т'у-т'у утворює суцільний ареал у межах тому (т'ут'-т'ут' — 385, 648; ˈт'ут'і-ˈт'ут'і — 299, 352, 425, 604; ˈт'ути-ˈт'ути — 171; тут-тут — 684; ˈтут'а-т'у — 411; ту-ˈта-туˈта — 790; ˈт'ут'ічка — 411; т'у-т'у-трр — 477, 493; т'е-т'е — 119; ц'у-ц'у — 47, 108); паралельно записано також вигук ц'іп-ц'іп, яким кличуть курчат (ц'іˈпу-ц'іˈпу — 5, 151, 196, 309, 316, 322, 331, 350, 353, 356, 357, 362, 363, 374, 399, 408, 409, 412, 416, 552, 634; ˈц'іпон'ки(а) — 477, 538, 580, 582, 794; ц(')ап-ц(')ап — 507, 544, 585, 742, 745, 767, 773, 781; т'ін-т'ін — 1, 2, 6, 13, 64—66, 68—70, 72, 85, 93, 96, 97, 100, 118, 121, 170, 176, 186, 188, 197, 311, 604; т'ап-т'ап — 311, 779; т'іˈпу-т'іˈпу — 115, 121, 133, 182, 184, 194, 195, 316, 592; ˈт'іпу-ˈт'іпу — 183, 401; ˈт'іпа-ˈт'іпа — 922). Крім того, відзначено: пут'-пут' — 138, 163, 179, 333, 388, 389, 417, 430, 561, 568, 572, 582, 587, 589, 591—593, 595, 600, 605, 613, 617, 618, 636, 643, 648 «курчат», 650, 652, 654—656, 658, 661, 662, 675, 679 «курчат», 683—685, 868, 869, 899, 902, 914, 916; ˈпут'і-ˈпут'і — 566; пул'-пул' — 2, 3, 6, 9, 10, 16 «курей», 17, 65 «курчат», 70, 71 «курчат» 73, 77, 93 «курей», 94—98, 100—105, 108, 114, 116, 129—131 «курей», 133 «курчат», 134, 157; ˈпул'і-ˈпул'і — 95 «курей», 111 «курчат», пуˈл'і-пуˈл'і — 67 «курчат»; пуˈл'у-пуˈл'у — 4 «курчат»; пиˈл'і-пиˈл'і — 66 «курчат», 68; ц'уˈр(')у-ц'уˈр(')у — 295, 302, 303, 322, 336, 351, 463, 497, 499, 510, 513, 529, 564; ˈц'уру-ˈц'уру — 134, 136, 320; ц'урр — 40, 59, 230, 244, 301, 302, 435, 440 «як близько», 446, 463, 476 «квочку», 505, 514, 515, 534 «курей», 536, 538, 762; с'урр — 287 «курчат»; ц'уруˈру — 262; туˈру-туˈру — 345; т'йˈру-т'йˈру — 115; т'урр — 267, 272, 277; тер-рру — 63; ˈц'іву-ˈц'іви — 148 «курчат»; кур-кур — 67, 101, 106, 571; куˈр'у-куˈр'у — 190; ˈд'іти-ˈд'іти — 669; теˈйу-ру — 63; уˈт'а-уˈт'а — 175; ко-ко — 65; квоч-квоч, квоˈч'а, коˈча, куˈча (кличуть квочку) — 305, 334, 373, 571, 589, 592, 794.

Т. ІІ. Вигук т'у-т'у утворює суцільний ареал у межах тому (т'у-т'у-т'о — 213, 466, 477, 504, 505а, 507; ц'у-ц'у — 273; ˈт(')у-т(')ка — 418, 437, 445, 455; ˈт'ут'ін'ка — 67, 263, 355, 398, 477, 508; ˈт'ут'очка — 464, 539; тут'-тут' — 61, 86; т'і-т'і — 111—113, 139, 233, 235, 240—244, 279, 282, 285, 287, 289—292, 442, 662; те-те — 424; т'у-на-на — 325), ц'іп-ц'іп — вигук, яким кличуть курчат, фіксується зрідка в усіх говорах тому (ц'еп-ц'еп — 475, 493, 496, 514, 527, 535; ц(')ип-ц(')ип — 129, 306, 335, 472, 539; цуˈп-цуп — 139; т'іп-т'іп — 87, 237, 556, 623, 653; ˈц'іпу-ˈц'іпу — 548; ц(')уˈпу-ц(')уˈпу — 14, 635, 643; ц'іˈпо-ц'іˈпо — 509; ˈц'іпон'ки(а) — 519, 550, 583; ˈц'ипон'ка — 335, 513; ˈциеп'ін'ка — 306). Також записано: пут'-пут' — 34, 37, 39, 41, 59, 62—64, 85, 87, 89, 506, 558, 623, 633—645; пуй-пуй — 611; т'урр — 84, 168, 188, 193, 227, 245, 249, 261, 283, 363, 377, 451, 528, 552; ц(')ур-ц(')ур — 134, 135, 150, 227, 235, 257, 262, 282, 314, 342, 345, 368, 376, 609; ц'урр — 216, 242, 259, 284, 335, 373, 379, 521, 527, 548; цир-цир — 240; п'і-п'і — 448, 452, 453, 459—461, 481, 491, 585, 587, 588; п'іт'-п'іт' — 486; п'іц'-п'іц' — 411; п'іˈт'і-п'іˈт'і — 449, 456, 622; пт'і-пт'і — 510; ˈп'іт'ка — 456, 459; на-на — 211; тки-тки — 420; пул'-пул' — 95, 310, 650; вут'-вут — 614; пуц'-пуц' — 60; пур-пур — 466; тас'-тас' — 561; клу-клу — 670.

Т. ІІІ, ч. 1. У всіх говірках на території тому фіксується вигук т'у-т'у (ˈт'ут'і-ˈт'ут'і — 12, 87, 95, 97, 157, 162, 186, 191, 200, 232, 237, 242, 246, 300, 306, 309, 310, 373, 374; т'ут'-т'ут' — 139, 222; ˈт'ут'а-ˈт'ут'а — 102; ˈт'ут(')еи(е)чки — 111, 183, 226; ˈт'ур'і-ˈт'ур'і — 13, 250); паралельно наведено вигук ц'іп-ц'іп, яким кличуть курчат (ˈц'іпа-ˈц'іпа, ˈципа-ˈципа — 4, 74, 80, 220, 278, 304, 308, 311, 321, 322, 335—338; ц'іп-ц'іп-ˈц'іпа — 354; ˈц'іпо-ˈц'іпо — 263; ц'іˈпу-ц'іˈпу — 21, 173, 260, 279, 344; ˈц'іпу-ˈц'іпу — 269, 342, 352; ц'ап-ц'ап — 375; т'ін-т'ін — 3, 16, 17, 43, 148, 159, 225, 229, 234, 248—250, 256, 283, 316, 326, 327, 334, 345, 347, 355, 356, 358, 372, 374; ˈт'іпа-ˈт'іпа — 39, 325, 354, 355, 367, 368, 370, 373; т'і-т'і — 39, 65). Також відзначено: пут'-пут' — 52, 71, 72, 74—77, 79, 80, 82, 83, 93, 94, 97, 105, 118, 145, 147, 153, 162, 165, 167—169, 173, 176, 190, 194, 197, 200, 210, 253, 266; ˈпут'і-ˈпут'і — 196, 367; куˈра-куˈра — 202; ˈкури-ˈкури — 207; квоˈч(')а-квоˈч(')а (кличуть квочок) — 101, 187, 230, 338; квачˈка-квачˈка — 56.

Т. ІІІ, ч. 2. Як і в попередніх томах, вигук т'у-т'у утворює суцільний ареал (ˈт'ут'і-ˈт'ут'і — 86, 89, 102, 178, 314, 340, 357, 359; ˈт'ут'а-ˈт'ут'а — 314; ˈт'ут'ін'ки — 31, 165; ˈт'ут'очки — 231; т'е-т'е — 96, 97), паралельно наведено вигук ц'іп-ц'іп (цип-цип) стосовно курчат (ˈц'іпу-ˈц'іпу — 210, 314, 332, 348; ˈципу-ˈципу — 314; ц'іˈпу-ц'іˈпу — 176; ˈц'іпа-ˈц'іпа — 52, 106, 290, 329, 362, 371; ˈципа-ˈципа — 179, 342; ˈц'іпо-ˈц'іпо — 106; ˈціпи-ˈціпи — 275, 372; ˈц'іпон'ки(а) — 52, 179, 275; т'ін-т'ін — 102, 105, 196, 211, 237, 279, 280, 284, 288, 305—307, 310, 325, 343; ˈт'іпа-ˈт'іпа — 83, 262, 293, 303, 336, 343, 351; ˈт'іпу-ˈт'іпу — 318, 347; к'ін-к'ін — 308). Крім того, записано: пут'-пут' — 77, 95, 251, 253, 255, 274, 367; пул'-пул' — 366; ˈпул'і-ˈпул'і — 95, 370; ˈпур'і-ˈпур'і — 351; ˈкури(і)-ˈкури(і) — 181, 319, 360; кур-кур — 349; ц'ур-ц'ур — 222; т'урр — 300; ц'уˈру-ц'уˈру — 211; ˈт'ур'і-ˈт'ур'і — 371; ˈс'ур'у-ˈс'ур'у — 307; с'ур'-с'ур' — 336; т'іˈл'і-т'іˈл'і — 278; ˈт'ул'і-ˈт'ул'і — 340; тук-тук — 322, 370; т'ап-т'ап — 22; с'ік-с'ік — 367; пуй-пуй — 2, 108; пие-пие — 4; каˈч'а-каˈч'а, квоˈч'а-квоˈч'а (кличуть квочок) — 314, 317.

122є). Як у вас кличуть індиків?

Майже в половині записів відповідь на це питання відсутня (індиків не скрізь розводять), тому відповідні лексеми мають дуже розріджені ареали.

Т. І. Вигук пул'-пул' поширений в усіх говорах у межах тому, за винятком східнополіських і східнополтавських говірок (пил'-пил' — 55; ˈпул'і-ˈпул'і — 57, 605, 644, 874, 916); вигук дун'-дун' властивий подільським говіркам (ˈдун'а-ˈдун'а — 573; гінˈдун'-дун' — 774); вигук ˈд'іти-ˈд'іти засвідчується в східнополтавських говірках; куˈл'у-куˈл'у фіксується зрідка в східнополіських говірках (ґуˈл'у-ґуˈл'у — 137; ˈкул'у-ˈкул'у — 158; кл'у-кл'у — 118; кул'-кул' — 132, 745, 921), дуже рідко в усіх говорах у межах тому виступає вигук кур(')-кур(') (куˈр'у-куˈр'у — 150, 152, 172—174, 186—189, 194, 195, 376; ˈкурйу-ˈкурйу — 377; куˈр(')а-куˈр(')а — 175, 391, 583; ˈкура-ˈкура — 832, 884; ˈкур'і-ˈкур'і — 176), у частині говірок лівобережної України зрідка записано вигук пут'-пут'. Ще наведено: гул'-гул' — 90, 91, 133, 222, 483, 568, 789, 793, 796, 862; ˈгул'і-ˈгул'і — 60, 82, 604; ˈгул'у-ˈгул'у — 311; гул'у-л'у — 225, 449; гуˈл'у-гуˈл'у — 542; л'у-лу — 17, 435, 478, 547; ˈул'у-ˈул'у —

101; ал'у-ал'у — 860; ул'-ул' — 807; вул'-вул' — 790, 794, 815, 865; ут'-ут' — 57; вут'-вут' — 802, 803, 811, 828; бул'-бул' — 230, 240, 269, 379, 386, 864; дул'-дул' — 494; дур-дур — 10; т(')ур-т(')ур — 27, 49, 138, 554, 717; т'уˈру-т'уˈру — 602; пур-пур — 137; т'у-т'у — 61, 74, 266, 492, 525, 613, 809; т'ук-т'ук — 828; д'ук-д'ук — 322, 564; д'уб-д'уб — 428; д'у-д'у — 385; ц'іп-ц'іп — 830, 850, 880; ц'уп-ц'уп — 255; ц'оп-ц'оп — 259; ґуз'-ґуз' — 749; гуˈс'у-гуˈс'у — 721; с'у-с'у — 225, 512, 562, 581; с'ур-с'ур — 812; ц'ій-ц'ій — 577, 582; с'ій-с'ій — 94; ій-ій — 829; кол'-кол' — 710; ґол'-ґол' — 819; гун'-гун' — 519; гу — 503; курˈд'у-курˈд'у — 18, 188; курˈлу-курˈлу — 167; кр'у-кр'у — 144; плун'-плун' — 437; дус'-дус' — 761; ваӡ'-ваӡ' — 502; інˈд'у(к)-інˈд'у(к) — 429, 603; інˈд'ушки — 340; інˈдзу-інˈдзу — 67; інˈдик-інˈдик — 404; тас'-тас' — 377, 858; ˈтасі-ˈтасі — 825; всі-всі — 421; на-на — 7, 813; іˈд'іт-іˈд'іт — 650; хоˈд'у-хоˈд'у — 681.

Т. II. Вигук пул'-пул' відзначено зрідка в усіх говорах у межах тому (ˈпул'і-ˈпул'і — 486, 676; ˈпул'у-ˈпул'у — 667; пул'-ˈпул'ка-ˈпул'ка — 490; пул'-пул'-пуйочˈки — 487; пул'-пул'-пуйˈки — 491; пуй-пуй — 456, 491, 609; ˈпул'ки-тай — 682; пил'-пил' — 621, 659; пу-пу — 483); вигук дун'-дун' фіксується переважно в південноволинських говірках, частково в надсянських і подільських; вигук кур-кур виступає в окремих поліських, волинських і подільських говірках (куˈру-куˈру — 397). Ще записано: гул'-гул' (ґул'-ґул') — 39, 74, 195, 196, 219, 395, 636, 658, 663; ˈгул'у-ˈгул'у — 20, 654; гул'у-л'у — 574; бул'-бул' — 121, 201, 367, 436, 642; л'у-л'у — 105, 132, 198, 623; т'у-т'у — 70, 123, 169, 254, 265, 293, 316, 388, 455 (т'у-т'у-ˈт'ут'ка), 560, 673; т'ул'-т'ул' — 542; пут'-пут' — 657, 686; вут'-вут' — 551; вул'-вул' — 633, 650; н(')а-н(')а — 183, 187, 378, 550; на-у-на — 362; кул'-кул' — 239; кл'у-кл'у — 323, 553; ц'іп-ц'іп — 70, 398; ц'ур-ц'ур — 500, 609 «до малих індиків»; труˈху-труˈху — 554, 556; тр'ух-тр'ух — 526; т'ур-т'ур — 281, 564; трус'-трус' — 516; пур-пур — 55; п'у-п'у — 512; гус'-гус' — 533; анˈдиц'у-анˈдиц'у — 33; п'ій-п'ій — 577; ˈп'іт'і-ˈп'іт'і — 527; ˈпили-ˈпили — 629; дус'(з')-дус'(з') — 358, 359, 549; дуй-дус' — 317; дол'-дол' — 534; бас'-бас' — 463; бусі-бусі — 175; кой-кой — 116; прру — 665; ц'уˈку-ц'уˈку — 677; хоц'-ˈту — 290, 502.

Т. III, ч. 1. Карта № 126: пул'-пул', пут'-пут', кур-кур, ˈд'іти-ˈд'іти; у коментарі: ˈпул'і-ˈпул'і, пуˈл'у-пуˈл'у, ˈпут'і-ˈпут'і, кур'-кур', ˈкуˈра-ˈкуˈра, куˈр'у-куˈр'у, ˈд·іти-ˈд·іти, ˈд'ет'і-ˈд'ет'і, гул'-гул', ˈуˈт'у-ˈуˈт'у, вут'-вут', кут'-кут', кул'-кул', т'у-т'у, тут'-тут', ˈт'ул'у-ˈт'ул'у, бул'-бул', г'інˈд'у-г'інˈд'у, тур-тур, пур-пур, п'ір'-п'ір', ˈп'ір'і-ˈп'ір'і, т'ур'у, с'ур(')(і)-с'ур(')(і), ˈдун'а-ˈдун'а, ціп-ціп, б'і-б'і, дук-дук, куˈриш-куˈриш.

Т. III, ч. 2. Вигук пул'-пул' утворює дуже розріджений ареал у межах тому (ˈпул'у-ˈпул'у — 278 «до малих індиків»; ˈпул'і-ˈпул'і — 83, 360; ˈпули — 89), так само вигук кур(')-кур(') (компактніший ареал він утворює на півночі території тому) (кор-кор — 334; кир-кир — 196, 223; ˈкура-ˈкура — 124, 125; куˈра-куˈра — 141, 175, 182; куˈр'у-куˈр'у — 279, 295; куˈри-куˈри — 342; кр'у-кр'у — 234); вигук ˈд'іти-ˈд'іти засвідчується зрідка в говірках Кубані (ід'і-ˈти-д'іˈти — 333; ˈд'едки-ˈд'едки — 239), також записано: д(')ун'-д(')ун' — 24, 40, 174, 187, 288, 349; т'у-т'у — 44, 90, 208, 286, 375; ˈт'ут'і-ˈт'ут'і — 340; т'ул'-т'ул' — 281; ц'іп-ц'іп — 90, 109, 115, 127, 208, 375; т'іп-т'іп — 321; кут'-кут' — 28, 114, 328; куц'-куц' — 256; куˈт'у-куˈт'у — 239; вул'-вул' — 16, 17, 31, 118, 131, 214, 223, 231; гул'-гул' — 139, 210, 231, 260; гул'у-гул'у — 165; гуˈлі-гуˈлі — 5; кул'-кул' — 123, 204; бул'-бул' — 223; вут(')-вут(') — 17, 24, 33, 37, 180, 224; пут'-пут' — 259, 305, 316, 331, 332, 355; ˈпут'у-ˈпут'у — 241; ˈгус'у-ˈгус'у — 57, 218; тас'-тас' — 168; ˈінд'у-д'у-д'у — 293; інˈд'у-інˈд'у — 183; с'о-с'о — 74; тев-тев — 20; тук-тук — 312; таф-таф — 99; в'і-в'і — 209; б'і-б'і — 211; піт(')-піт(') — 29; куд-куд — 221; гир-гир — 151; курˈл'у-курˈл'у — 67; кунˈд'у-кунˈд'у — 283; крр-крр — 82; ґил' — 95; на-на — 290.

122ж). Як у вас кличуть собак?

Т. I. Карта № 329: на-на (н'а-н'а), нах-нах (н'ах-н'ах), ц'у-ц'у (цу-цу), на-ц'у-ц'у, ц'у-ц'у-на, ц'ко-ц'ко, с'у-с'у, куˈт'у-куˈт'у, т'ой-т'ой, л'а-л'а; у коментарі: н(')аг-н(')аг, на-цу-цу, цу-цу-на, цку-цку, кут'-кут', н(')а-т'у-н(')а, т'у-т'у, ˈц'уц'а, ц'іˈц'ой (цуценят), ц'уц'ˈка(о), цуˈку-цуˈку, п(')с'-п(')с' (цуценят).

Т. II. Вигук н(')а-н(')а поширений майже в усіх говірках на території тому (не-не — 4, 421, 460, 461, 472, 678, 681; неᵍ-неᵍ — 430, 506; н(')ах-н(')ах — 7, 33, 95, 100, 101, 108, 118, 144, 147, 152, 154, 158, 168, 174, 176, 177, 179, 180, 182, 192, 193, 199, 204, 207, 214, 367, 370; н(')аг-н(')аг — 216, 501, 526; ни-ни — 337).

Записано ще: ц(')у-ц(')у — 35, 38, 44 «цуценят», 46, 62, 70, 90, 181, 216, 236, 238, 252, 267, 271, 477, 500, 625, 627, 634, 635, 637—641 «цуценят», 645, 665; на-ц(')у-ц(')у — 14, 15, 39, 40, 42, 47—49, 51, 54, 60, 69, 72, 98, 288, 510; ц(')у-ц(')у-на — 34, 36, 37, 41, 59 «цуценят», 61, 67, 77, 261, 623, 627, 636; на-ц'у-на — 359, 617, 626; на-ц'у-на-ц'у — 17, 31, 67, 153, 326, 621, 631, 633, 642; т'у-т'у — 440; на-т'у-т'у — 538, 647; на-ту — 27; вигук на-т(')у-на утворює розріджений ареал у межах тому, частіше фіксується в берестейських, волинських, бойківських та подільських говірках; на-то-на — 1, 25; т(')е-т(')е — 417, 419, 424, 427, 431, 444, 446, 448, 450, 451, 454, 458, 491, 587; те-те-ˈтетка — 425; куˈт'у-куˈт'у — 435, 489, 547; ˈкут'у-ˈкут'у — 403, 404, 406, 407, 412; ˈкут'у-на — 408; ˈкут'а-ˈкут'а — 524; кут'-кут' — 276; куˈц'у-куˈц'у — 475, 519 — 521; куцˈку-куˈц'у — 527; вигук ˈхос(')ту (ˈхоц(')ту, ˈхот'ту) поширений у наддністрянському, бойківському, буковинському говорах, у деяких гуцульських говірках, паралельно в цих же говорах виступає вигук н(')а-н(')а, хо(оу, уо)сˈту, хотˈту — 110, 114, 135, 138—141, 143, 170, 232, 234, 237, 243, 244, 246, 256, 257, 265, 272, 277, 281, 288, 296, 308, 312, 321, 363, 462, 463, 465—467, 479, 482, 497, 514, 528, 667; ˈхос'ту-на, ˈхоц'ту-на — 130, 133, 142, 230, 255, 282, 283, 473; ˈхос'ту-не — 258, 269, 304; ˈкос'ту-ни-ни — 294; хосˈту (хоцˈту, хотˈту)-на — 231, 242, 245, 248, 253, 254, 259, 260, 279, 287, 292, 293, 306, 308, 309, 495; на-ˈхос'ту — 332; на-хос'ˈту (хоц'ˈту) — 113, 122, 327, 329, 330, 336, 339; ˈкоц'ту — 300.

Крім того, записано: п'іс'-п'іс' (пис'-пис', пес'-пес') — 191 «цуценят», 243 «цуценят», 251, 258, 284, 334, 442, 443, 447, 449, 452, 453, 456, 481, 499, 500, 503, 505, 513, 535, 536, 539, 543, 550, 551, 554, 559; ˈп'іс'ка(у) — 308, 445, 505, 508, 539, 545, 550; пс'-пс' — 263, 513; пс'і-пс'і — 662; пс'і-пс' — 231; н(')а-п'іс'-на — 432, 433, 455, 459; на-ˈп'іс'ка(у)-на — 311, 314, 315, 447, 456, 496, 504, 508, 513, 536, 583; п'іˈс'у-п'іˈс'у — 553; п'іˈс'у-не — 585; на-т'у-ˈп'іс'ка — 389; пс-пс-на — 491; тісˈку-на — 291; пос'-пос'-ту — 663; ˈпо(ô)й-ту-ˈпо(ô)йту — 410, 416, 426, 437; пойт'ту — 668, 683; под'ту — 669; пôйкей — 415; пôй-гей — 420; пой меиˈн'і — 484; пôй-с'уˈды — 426; пой-сем — 670; ˈфод'еи-ˈфод'еи — 484; ф'ій-ф'ій — 486; ˈнайдеш ˈвушты — 409; жуй-на — 426; хоц'-хоц' — 270; ˈхоту-хот — 664; хоˈди-с'уˈди — 486; хоˈди-на — 484; н(')е(а)-н(')е(а)-ту — 418, 507; те-не-те-не — 411, 422, 457; не-цу-не — 264; нац-нац — 28; н'е-ˈц'уц'ка — 507; на-п'іт'у-на — 423; ˈкат'у-на-на — 316; ц'у-ц'ой — 99; кц'о-ц'о — 477; кс'і-кс'і — 113; на-куˈчу — 477; мн'а-мн'а — 608; міц'-міц' — 490; ˈмуц'ка-муц'-муц' — 468; за кличкою — 2, 157, 476, 672.

Т. III, ч. 1. Карта № 118: на-на, нах-нах, ц'у-ц'у, кут'-кут', куˈт'у-куˈт'у; у коментарі: н'а-н'а, нах-нах, н'ах-н'ах, наг-наг, цу-цу, кут''-кут'', ˈкуту-ˈкуту, ц'ук-ц'ук, ц'уˈку-ц'уˈку, ц'уˈц'ук, ˈц'уц'а-ˈц'уц'а, ц'ко-ц'ко, ц'ку-ц'ку, ц'уцˈко, ц'уц', куд'(т')ˈко-куд'(т')ˈко, т'ун'-т'ун', т'ув-т'ув, т'ук-т'ук, сйу-сйу, с'у-с'у, куˈт'о-куˈт'о, ˈт'ут'ік-ˈт'ут'ік.

Т. III, ч. 2. Вигук н(')а-н(')а // н(')ах-н(')ах утворює майже суцільний ареал у межах тому (нах-на — 105, 165, 282); відзначено ще: ц'у-ц'у — 96, 97, 224, 225 «цуценят», 254, 314, 346; ц'о-ц'о — 300; ц'у-ц'у-на — 251, 279; н'а-ˈцуцик — 223; на-на-ц'уц'ˈко — 283; кут'-кут' — 2 «цуценят», 48, 85, 94, 95, 99, 165, 199, 205, 224, 240, 245, 252, 326, 331; куˈт'у-куˈт'у — 2, 69, 74 «цуценят», 86 «цуценят», 91, 99, 105, 163 «цуценят», 173, 178, 179, 186—188 «цуценят», 190, 194, 198, 200 «цуценят», 201, 222 «цуценят», 224 «цуценят», 240, 276 «цуценят», 281, 314, 333, 339 «цуценят», 366; ˈкут'у-ˈкут'у — 196, 310; куˈт'у-куˈт'у-на — 87, 165, 174, 194; куˈт'у-куˈт'у-нах — 174, 185; на-куˈт'у — 110; ˈкут'ка-ˈкут'ка — 356; куˈт'ук-куˈт'ук — 338, 340; куˈц'у-куˈц'у — 288, 298, 338 «цуценят»; куц'-куц' — 288; ˈкуц'і-ˈкуц'і — 298; куч-куч-на — 211; ˈз'іте-ˈз'іте — 349; за кличкою — 52, 77, 177, 212, 250, 255, 292, 297, 316, 319, 334, 352.

122з). Як у вас кличуть котів?

Т. I. Вигук к'іс(')-к'іс(') (кис(')-кис(')) // к'іц(')-к'іц(') (киц(')-киц(')) утворює майже суцільний ареал у межах тому (киˈси(і)-киˈси(і) — 455, 713; ˈкиц'а-ˈкиц'а (кіца-кіца) — 32, 428, 480, 680, 681, 722; ˈкиц'і-ˈкиц'і — 78, 431, 433, 450, 482, 499, 529, 622, 729; киˈц(')і-киˈц(')і — 22, 224, 270, 273, 311, 437, 438, 463, 473, 478, 489, 507, 510, 562, 580, 617, 692, 705, 708, 728, 729, 776, 779, 784, 790, 800; к'іˈци-к'іˈци (киˈци) — 66, 68, 831; ˈк'іц'і-ˈк'іц'і — 27, 198, 215, 432, 439, 440, 444, 462, 706, 802; к'іˈц'і-к'іˈц'і — 30, 223, 436, 478, 479, 486, 498, 526, 743, 760, 762, 789, 794, 823, 917, 918; ˈкиц'у-ˈкиц'у — 327, 383, 390, 403, 421, 423, 434, 480, 630, 794, 796; киˈц'у-киˈц'у — 701, 794, 891; киˈц'ун'а — 39; ˈкоц'у — 232, 678, 858, 876; куˈц(')у-куˈц(')у — 21, 134, 301, 888, 892, 896; коˈц'у — 897; киˈце — 612; киц'к — 610; кит'-кит' — 317; к'іˈт'і-к'іˈт'і — 68; киц'ˈка-киц'ˈка — 178; кац'-кац' — 214; кац'а-кац'а — 175; киц'-ц'-с'-с' — 449, 463, 471, 744, 745; к'іˈц'і-ц'іс' — 269, 448, 468; вигук кц(')-кц(') (кс(')-кс(')) // кц(')с(')-кц(')с(') утворює розріджений ареал у межах тому (кц'і-кц'і — 27, 206, 446, 447, 461, 468, 475, 477, 487, 491—493, 496, 508, 512, 514, 547, 704, 710, 711, 727, 732, 736, 759, 784, 806; кци-кци — 377; кс'і-кс'і — 296, 311, 399, 739, 856; ксе-ксе — 425; кціс(')-кціс(') (кцис'-кцис') — 441, 465, 468, 685, 686, 691, 693; киˈцис'-киˈцис' (к'іˈц'іс') — 470, 524, 542, 709, 710, 725, 740; киц'с (к'іц'с') — 217, 228, 269, 472, 556, 698, 707, 758, 762, 817, 824, 847; кîтс-сс-кîтсî-кîтсî — 63). Крім того, ще відзначено: ц(')с(')-ц(')с(') — 391, 542; кцесе — 476; циц'ес — 212; ко(а)ˈту-ко(а)ˈту — 13, 20, 81; кіˈту-кіˈту — 617; к'ітку — 906; ˈкут'у-ˈкут'у — 21; кат — 16; кус'-кус' — 503; ц'у-ц'у — 687; кче-кче — 1; н(')а — 55, 361.

Т. II. Вигук киц(')-киц(') (к'іц(')-к'іц(')) поширений майже в усіх говірках у межах тому (ки(і)с('))-ки(і)с(') — 15, 37, 57, 95, 353, 546, 603, 627, 650; киˈц'і-киˈц'і — 20, 34, 39, 41, 52, 56, 125, 149, 165, 208, 310, 372, 394, 395, 633, 646, 651, 664; киˈци-киˈци — 622, 636; к'іˈц'і-к'іˈц'і — 1, 42, 51, 53, 63, 67, 119, 120, 124, 126, 127, 131, 142, 143, 148, 153, 159, 161, 164, 167, 171, 172, 185, 277, 366, 368, 370, 623, 635, 639, 662; ˈк'іці-ˈк'іц'і — 33, 47, 140, 168, 190, 193, 197, 199, 220, 631, 644, 650, 654; ˈки(і)ц'у-ˈки(і)ц'у — 133, 144, 189, 235, 258, 288, 376, 584, 667; ки(і)ˈц'у-ки(і)ˈц'у — 28, 32, 182, 235, 241, 258, 376; киˈц'уц' — 319; к'ец'-к'ец' — 55, 234, 242, 254, 268, 283, 318; ˈкец'і-ˈкец'і — 229; ˈки(е)ц'а-ˈки(е)ц'а — 5, 434, 647; к'іц'а-к'іц'а — 655; киˈц'ун'у — 58; киˈс'у-киˈс'у — 3.

Також записано: кц(')-кц(') (кс-кс) — 4, 24, 44, 64, 85, 89, 90, 95, 117, 124, 134, 175, 179, 181, 184, 191, 203, 226, 278, 290, 342, 369, 374, 375, 385, 561, 568, 579, 629, 637, 652, 658; кц'с-кц'с — 29, 344, 373; кц'і-кц'і — 5—8, 11, 27, 28, 43, 52, 54, 87, 108, 116, 118, 122—124, 128, 138, 147, 187, 201, 240, 243, 245, 279—281, 309, 312, 313, 333, 340, 345, 363, 379, 380, 386, 389, 528, 563, 616, 620, 621, 628, 640, 655—658, 660, 666; кц'у-кц'у — 40, 659; миц'-миц' фіксується у багатьох наддністрянських, гуцульських та покутсько-буковинських говірках (ˈмыцы(-ц'і)-ˈмыцы(-ц'і) — 455, 467; миц'к-миц'к — 306; ˈмыц'ка-мыц' (м'іц'ка(у)-миц') — 459, 483, 484, 487, 512; ˈмиц'ку(а) — 273, 472, 473, 477, 485, 513; ˈмиц'у (ˈм'іц'у) — 273, 552; мыч'-мыч' — 452; м'ц'-м'ц' — 330; м'іц'-на (на-ˈмиц'а, на-м'іц') — 484, 488, 491; ˈмиц'урка-ˈмиц'урка — 464); м'ін'-м'ін' (мын'-мын') — у більшості говірок Закарпаття (ˈм'ін'ка-ˈм'ін' — 404, 408, 415, 424, 425, 437, 444, 447, 455, 456, 469; на-ˈмин'і-мин' — 507; м'ін'-ц'іц — 410, 412; ˈм'ін'ц'у — 405). Ще відзначено: киц'с-киц'с — 205, 209, 222, 368, 388, 390, 392, 394, 560, 565; ки(і)ˈц'іс'-ки(і)ˈц'іс' — 17, 18, 218, 367, 619; кіˈцес'-кіˈцес' (кцес') — 168, 342; ктс'-ктс' — 626; куˈц'іс'ка-куˈц'іс'ка — 12; коˈц'іс'-коˈц'іс' — 9, 13, 16; ко(у)ц'ус'-(с'у)-ко(у)ц'ус'-(с'у) — 10, 14, 42, 49; куˈц'ус'у-куˈц'ус'у — 22; коˈц'у-коˈц'у (куˈц'у-куˈц'у, куˈс'у-куˈс'у, ˈку(о)ц'у-ˈку(о)ц'у) — 26, 36, 38, 45, 59, 61, 62, 525, 632, 634, 642; ˈкоц'і-ˈкоц'і — 653; куц'-куц' — 310, 562; ˈкот'у-ˈкот'у (ˈкот'ік-ˈкот'ік) — 86, 87; ˈкиц'ку — 556; а-ˈк'іцу-ˈк'іцу — 109; кац-кац — 491; коц'-коц' — 35; ˈкоц'ту — 300; ц'іц(')-ц'іц(') — 417, 421, 429, 437, 454, 457, 458, 460, 585; ц'іˈц'іц' (циˈциц') — 414, 416, 418, 420, 425, 426, 430; к'іц'іц — 680; ц'іˈц'ін' — 413; ц'іп-ц'іп — 423; п(')с'-п(')с' — 512, 519, 546, 548, 556—558, 576, 577, 603, 607, 609, 611, 612, 669; в'с'-в'с' — 578; п'іс'-п'іс' (пис') — 542, 554, 559, 574, 575, 603, 605, 606, 610; пс'і-пс'і — 548, 608, 613—615; ц'і-ц'і — 110, 114, 135, 136, 144, 162, 169; ц'і-ц'у — 141, 644, 686; п'іц'у-п'іц'у — 582; ˈпудт'а-на(не) — 670, 684.

Т. III, ч. 1. Вигук киц'-киц' (к'іц'-к'іц') // кис'-кис' (к'іс'-к'іс') утворює майже суцільний ареал у межах тому (ˈкиц'а-ˈкиц'а — 116, 267, 277; ˈкиц'і-ˈкиц'і — 89; ˈкиˈц'у-ˈкиˈц'у — 7, 169; киˈц'ун'(а) — 102, 122, 204; киˈц'ун'ка — 41; куˈц'у-куˈц'у — 171; ˈки(і)са-ˈки(і)-

са — 166, 307; *киˈс ун ка* — 41; *кси-кси* — 27, 213; *ˈк'іс'ін'ка* — 114; *кс(')-кс(')* — 7, 13, 14, 21, 26, 27, 39, 48, 53, 54, 58, 61, 63, 70, 72, 74—77, 79, 80, 82, 83, 86, 89, 91, 92, 97, 101, 106, 107, 118, 121, 124—126, 129, 144, 148, 158, 160, 163, 171, 176, 182, 183, 186, 187, 194, 198, 206, 209, 216, 220, 226, 228, 233, 237, 248, 249, 251, 252, 256—258, 260, 262, 263, 265, 267, 269, 271, 272, 274, 279, 281, 282, 293—295, 307, 310, 312, 324, 344, 346, 350, 352, 355, 356, 358, 362, 374, 375; *кц-кц* — 293); записано ще: *к'іт'-к'іт* — 43; *ˈкат а-ˈкат'а* — 251.

Т. III, ч. 2. Вигук *киц'-киц'* (*к'іц'-к'іц'*) // *к'іс(')-к'іс(')* (*кис'-кис'*) фіксується майже в усіх говірках у межах тому (*ˈкиц'а-ˈкиц'а* — 86; *ˈкиˈц'у-ˈкиˈц'у* — 57, 99; *ˈкиц'і-ˈкиц і* — 3, 40, 89, 141, 175; *ˈк'іˈц'і-ˈк іˈц'і* — 70, 141, 175, 299; *киˈци-киˈци* — 89; *ˈки, цін ка* — 223; *киˈц'ун'а* — 370; *кц'і-кц і* — 37, 64; *кц у-кц у* — 163-*кц(')-кц(')* — 31, 86, 90, 147, 159, 162, 163, 179, 181, 182, 184); вигук *кс(')-кс(')* фіксується зрідка теж в усіх говорах тому, часто паралельно з *киц'-киц'* та *кис'-кис* (*кс і-кс і* — 118, 160; *ˈкісін'ка* — 124, 165). Також відзначено: *пс(')-пс(')* — 2, 9—12, 14, 16, 17, 24, 30, 32, 34, 109, 111, 114, 115, 138—140, 211, 213, 214, 221, 223, 225, 226, 231, 233; *п'іс'-п'іс'* — 4, 14, 19, 20, 25, 30, 37, 108, 120, 207, 224, 280, 284; *пис'-пис'* — 288; *ˈп'іс'ка* — 109; *п іˈс іка* — 227; *пс і-пс'і* — 12, 13, 18, 227; *пес-пес* — 131; *киц'с-киц'с'* — 114, 235, 289, 344; *кц(')с(')-кц(')с(')* — 33, 73, 124, 125, 135, 146, 300, 343, 354; *кус'-кус'* — 47; *кут'-кут'* — 104, 179; *кит-кит'* — 283; *куˈт'у* — 89, 180; *куту-куту-на* — 59; *куˈт'ун'а* — 167; *н'а-н'а* — 189; *миц'-миц'* — 95, 260; *міс'-міс'* — 219; *мрис'-мрис'* — 280, 284; *мур-мур* — 248; *ˈмурка-ˈмурка* — 343, 369.

123а). Як відганяють коней?

Т. І. Карта № 333: *но (но-но), н'о (а-ˈно, а-ˈну, кос'-кос', коˈс'о, коˈс'у (ˈкос'у, каˈс'у, ˈкуˈс'у), коˈс'а (каˈс'а), кос ˈко, ˈкос ки (кос'ˈки), а-ˈкос, а-ˈц'ос' (а-ˈц'ос'а), куш, а-ˈкуш, куˈд а-куˈд'а, гаˈт'а (гиˈт'а, геˈт'а), гайˈда (ˈгайда)*; у коментарі: *а-ˈкос'у, а-коˈс'у, кос'ˈки, а-ˈц'он'*.

Т. II. Карта № 346: *но, ну, не, а-ˈну, куш, ˈкуша, а-ˈкуш, а-ˈкуша, кос', а-ˈкос', а-ˈц'ос', ˈгат'а, д'і, вйо, ˈгайда*; у коментарі: *н'о, н'у, н'е, а-ˈно, ˈкос'у, а-ˈц'он', ˈгет'а, гаˈт':а, д'е, ґ'е, д'и, д'ў, вйе, бйо, бйе, гайˈда, ˈгийда.*

Т. III, ч. 1. Вигук *н(')о-н(')о* утворює суцільний ареал у межах тому (*но-п'іˈшоў, п'іˈшла, п'іˈшли* — 27, 31, 40, 48, 60, 65, 164, 167, 204, 232, 246, 247; *но-ˈгет'* — 198, 199; *но-йˈди (п іˈди)* — 79, 147, 248); рідше фіксується *коˈс'у-коˈс'у* (*куˈс'у-куˈс'у* — 82, 203, 295, 309, 334, 337, 345, 357; *ˈкос'у* — 292; *но-коˈс'у* — 7; *коˈс'о-коˈс'о* — 12, 75, 106, 165, 167, 169 — 171, 176, 177, 187, 196, 265, 274, 290, 340, 343, 345; *кос'-кос'* — 5, 9, 20—24, 41, 72, 89, 91, 103, 110, 114, 129, 138, 144, 161, 168, 226, 240, 241, 272, 316, 321, 334, 374; *коˈс'о-но* — 58; *коˈс'а* — 18, 80, 173, 333, 367, 370; *кос'-п'іˈшли* — 29, 35, 92; *а-ˈкос'* — 70, 168, 191, 313; *коˈс'о-куˈди* — 177; *ˈкос'ки -ˈкос ки* — 1, 17; *кос'ˈки-кос'ˈки* — 53; *ˈкос'ки пашˈло* — 1; *кос'ˈко* — 168, 176, 253, 351; *кас'ˈко* — 85; *а-кос'ˈки* — 293; *куˈди(а)-кос'* — 11, 43, 131, 162); також відзначено: *іˈди-іˈди* — 32, 83, 207, 263, 310; *гей-гей* — 57, 203, 208, 237, 238, 263, 330, 353, 363, 365; *гой-гой* — 244; *г'йа* — 226; *гет'* — 234, 316, 374; *куˈда п'іˈшоў* — 371, 372; (*тпру*) *куˈди* — 132, 304; *а-ˈʒус'* — 278; *гуйˈду(а)* — 311, 358; *ˈшин'а* — 39 «лошат», *ший-ший* — 90; *акˈт'і* — 83; *ˈект'ій-куˈда* — 165; *ол'о-ол'о* — 219.

Т. III, ч. 2. Карта № 125: *но, а-ˈно, кос', коˈс'о, коˈс'у, коˈс'а, а-ˈкос', куш, а-ˈкуш, ˈгайда, гуч*; у коментарі: *н'о, ˈкос'ки, куˈс'о, коˈсо, ˈкос'у, куˈс'у, каˈс'у, ˈкос'а, а-ˈґуш, гайˈда.*

123б). Як відганяють корів?

Т. І. Карта № 334: *гей-гей, гей-куˈди, а-ˈгей, гйей, гйе, а-ˈну, а-ˈлучки, а-ˈл'ушк'і, а-ˈмин', тпруч, воˈла, п'іˈшла, гайˈда*; у коментарі: *г'ей, ей, г'йе, г'е, луч, а-ˈ[illegible]уч, ˈл'ушки, ˈлушки, ˈлишˈки(і)-ˈлиш'ки(і), тпˈручки, пˈручки, ˈв[illegible], ваˈла, пошˈла (пашˈла, пушˈла), гайˈди (гейˈди), куˈда-л'а-л'а, а-ˈно(но), ну, с'уˈди(а)-с'уˈди, тпру-куˈди.*

Т. II. Карта № 347: *ну, не, н'е, на, н'а, а-ˈну, гей, ге, гий, гай, а-ˈгей, а-ˈге, а-ˈгий, с'і, а-ˈш'е, куˈди, а-куˈди, де, а-ˈде, йди, а-ˈмин', а-ˈкуш*; у коментарі: *но, а-ˈно, а-ˈну-ну, ге^{и}(и^{е})й, гейк, ей, геˈлу, ги, га, с"и (с'и^{е}), с'е (с':е), си, уˈс'у, ш, ши, а-ˈш'и, ас', а-ˈша, куˈда, а-куˈда, а-ˈкуйда, іˈдеш, пішˈла, п(у)шˈла, а-ˈм'ін'ка, ну-йˈди, ну-пушˈла, ну-ˈгей, но-пошˈла, а-ˈну пішˈла, а-ˈну п(о)шˈла, аˈну-но, аˈну-гей, а-ˈну-йди, а-йˈди-но, гей-ˈну, гей-ˈно, гей-ˈна, а-ˈл'уш-ки* (до теляти), *аˈл'ошки, к'иц(')* (до теляти), *к'іц-ту* (до теляти), *а-ˈк'иц* (до теляти).

Т. III, ч. 1. Карта № 121: *гей-гей, ге-ге, гйа-гйа, гл'а-гл'а*; у коментарі: *гей-п'ішˈла, гей-іˈди, г'ей, гей-куˈди, с'уˈди-гей, гей-куˈди-п'ішˈла, гей-пошˈла, гей-зв'ідс'іˈл'а, га-ˈгей, гей-пашˈла (по^{а}шˈла), а-ˈгей, г'йа, геˈйа, гиˈйа, куˈди-гйа, гйа-куˈда (куˈди), гйа іˈди, гиˈйа п'ішˈла, іˈди, г'а (йди), гйа пашˈла, гіˈйа-гіˈйа, гій-гій, гай-гай, гйо (йди), гйі-гйі, гйе, а-ˈгей, куˈда, куˈди ти, п'ішˈла(и)-п'ішˈла(и), гет' (іˈди), (іˈди) акˈт'і, теˈлуш-теˈлуш, праш-праш, птручˈки (тпручˈки), тпˈручки (до телят), кучˈки, куˈчу-куˈчу, чу-чу.*

Т. III, ч. 2. Вигук *г(')ей-г(')ей* утворює суцільний ареал у межах тому; *гей* і кличка *ˈман'ка, ˈрозка* тощо — 61, 69, 124, 125, 152, 241, 283, 372; *а-ˈгей* — 54, 110, 112, 211, 217, 220; *аˈну-гей* — 148, 292; *г(')ей-г(')ей п'ішˈла (пошˈла)* — 218, 281, 296, 299; *гей-ˈгайда* — 1.7; *гей-куˈди(а)* — 114, 128, 163, 231, 239; також відзначено: *гет'-гет'* — 280, 284, 364; *а-ˈну* — 256, 258, 300; *гой-куˈди* — 14; *куˈда-пішˈла* — 163; *но* — 227; *а-ˈкец'* — 248; *д'е(й)* — 153, 224; *ˈвота-ˈвота* — 284; *тпру* — 40; *тпˈрут* — 288; *пруч* (до телят) — 226, *тп(р)уч'* (до телят) — 214; *тпруч(')ˈки* (до телят) — 94, 101, 156, 187, 314.

123в). Як відганяють овець?

Т. І. Карта № 336: *бир-бир, ˈбир'а-ˈбир'а, а-ˈбир, а-ˈбир'а, гис'-гис', ˈгис'а-ˈгис'а, а-ˈгис', а-ˈгис'а, а-ˈбаз', а-рˈйа, те^{ш}реш, ц'а-ц'а, куч-куч, куˈчу-куˈчу*; у коментарі: *бир куˈди, биˈр(')а, біˈр'а, бирˈйа, б'ірˈйа, биˈр'у, ˈб'ір'а-куˈди, а-ˈбир', а-ˈб'ір, а-ˈбар, а-брр, а-ˈбур, а-бˈрис', а-ˈбирки, а-ˈбир'а, а-біˈра, а-ˈбіра-куˈди, г'іс', гис', гиз'-гиз', гис'-куˈди, гіс'-куˈди, грис', гыˈс'а, гиˈс':а, г'іˈс'а, гиˈс'а, а-ˈги(і^{и}, и^{і}, і)ˈс'(а), а-ˈбас', гаˈбаз, а-ˈбаз-куˈда; аˈр'а, ˈар(')ˈйа, ар'ˈйа-куˈди, ˈар':а, ариˈйа, ар'іˈйа, гарˈйа, гаˈр'а, ˈгар'ійа, р'а-р'а, ор'а, теˈреш, ти^{е}(е, и)ˈриш, тиˈриц', триш-триш, траш-траш, треш-треш, ˈтереш-ˈтереш, теˈр'іж, куˈч'у (куˈч·у), коˈч'у, каˈч'у, киˈчу, кчу, коˈч(')о, бˈришки-бˈришки, бˈр'ішки-бˈр'ішки, аˈц(')а, аˈл'е, аˈт'о, гайˈда.*

Т. II. Карта № 349: *бир, бр, ˈбир'а, бр'а, бр'і, а-ˈбир, а-бр, а-ˈбир'а, а-ˈр'а, гис', ˈгис'а, а-ˈгис', а-ˈгис'а, баз', ˈбаз'а, а-ˈбаз', а-ˈбаз'а, куш, киш, а-ˈкуш, а-ˈкиш, кич, ˈкиˈча, а-ˈкич, а-ˈкича, ˈгул'а, а-ˈл'а, ˈшута, а-ˈшут, ну, не, а-ˈну, киц, тпр(с'), труч, а-прс', гирст', ца, а-ца рж'і*; у коментарі: *бирс', бирдеш, бр('), брис', ˈбирйе, б'ірˈˈйа, брйа, а-ˈбер, а-рˈйа, гаˈр'а, гр'а, г'іс', аˈгиш, а-ˈг'іʒ, а-гиˈс'а, ˈбаза, ˈбаз'і, кушч, кус", кіш', киш, ˈок'іш, ац'куш, акшу, кач, ки^{і}ч, кеч, ˈкі(ы)ча, а-ˈкиш, а-ˈк'іч, а-к'іˈча, гаˈл'а, а-ˈшута, но, ну-шепа, (т)прус', ц'і, ц'ай-ц'а.*

Т. III, ч. 1. Карта № 123: *бир-бир, ˈбир'а-ˈбир'а, биˈр'у-биˈр'у, а-ˈбир, куч-куч, куˈчу-куˈчу, траш-траш, треш-треш, трош-трош, гей-гей, чи-чи, чу-чу, ч'і-ч'і, кир-кир, ˈкир'а-ˈкир'а, аˈр'а-аˈр'а*; у коментарі: *бир'-бир', бир(')-куˈда, бир'-по^{а}(а)шˈла, биˈр'а, бирˈйа, биˈр'у, а-ˈбир', куч'-куч' (куч·-куч·), ко(у^{о}, у)ˈч'у-ко(у^{о}, у)ˈч'у, ˈкочу, ˈкуч'а, куˈчи, тraж^{ш}, траш-куˈди, траш-пошˈла, тр'ош, ч'и-ч'и, ч'у-ч'у, кир'-кир', ˈк'ір'а-куˈда, аˈр'а-куˈда, аˈра-аˈра, гаˈр'а, оˈр(')а, гиˈр'а.*

Т. III, ч. 2. Карта № 129: *бир-бир, ˈбир'а-ˈбир'а, а-ˈбир, арˈйа, гаˈр'а-гаˈр'а, тиˈр'іш-тиˈр'іш, куˈчу-куˈчу, тпрус'-тпрус', кош-кош, гей-гей*; у коментарі: *бир'-бир', ˈбиˈр'а, а-ˈбир', а-ˈр'а, гаˈра-гаˈра, ˈгиˈр'а, гр'а-гр'а, гуˈр'у-гуˈр'у, го^{у}ˈр(')у, теˈреш, триш, т'іˈр'іс', тиˈрис', ти^{е}ˈрес', тˈр'ішка, траш-траш, куˈч'у-куˈч'у, ˈкучу, куч, тпрус-тпрус, тпруч-тпруч, тпручˈки, птрус', прус('), коч-коч, кош-ко, ги^{е}й, гий, г'ій, ге-ге.*

123г). Як відганяють свиней?

Т. І. Карта № 338: *а-ˈчу, ч(')у-ч(')у, чус', чо-чо, а-ˈц'у, а-ˈса, а-ˈл'а, о-ˈл'о*; у коментарі: *а-ˈч'у, га-ˈчу, ˈа-чу, а-ˈчу-куˈди, а-ˈга, ч'у-наˈзад, ч'у-с'уˈди, ч(')у-ч(')ус', ч'о-ч'о, а-ˈцу, га-ˈц'у, ˈа-цу, а-ˈца, а-куˈц'у, а-ц'у-куˈди(а), ац('), гаˈса, аˈс'а, гаˈл'а, аˈла, аˈл'а-куˈди, ал'а-чу, ач-аˈл'а, оˈл'а, оˈло; а-ˈл'о, оˈл'у, ˈуˈл'у, ˈа-ˈр'а, р'а-р'а, ч'і-ч'і, чи-чи, чуш-чуш, т'у, а-ˈну, куˈчу, а-куˈчу.*

Т. II. Карта № 351: *а-ˈчу, а-ч, гач, чу, чи, а-ˈц'у, а-ˈц'а, а-ц', гац', гуц', ц'у, ци, а-ˈпац'у, а-ˈпац', пац', а-ˈкуш, куш, а-ˈс'у, а-ˈса, а-с', а-ˈкуц', куц', ˈкуц'а, а-куч, куч, а-ˈну, а-ˈдец'*; у коментарі: *геч-гуч, а-ˈгуч, гаˈц'у, а-ˈт'у, у-ˈц'а, гаˈц'о, а-ˈц'о, а-ˈц'ой, ц'ок, ац'-куˈди, гиц', гоц', ц'ун', к'іш, кус', кшу, айс'у, акс'у, кса, акса, аси, ацеса, айс, аус', ас, ос, аˈкиц, а-ˈкуц, куц'у, де-ˈкуц'а, куч-ге, а-ˈдиц'і, дец'-дец', дис.*

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому поширений вигук *ч(')у-ч(')у* (*чу-по^{а}шˈла* — 4; *ч(')у-ч(')у-куˈди* — 66, 167, 304; *чу-чу-ˈпац'а* — 169; *чу(ш)-чу(ш)* — 80; *чу-чус'* — 105, 111; *чус'-чус'* — 29, 48, 81, 166, 167, 182; *чус'-куˈди* — 117; *чуˈс'у-куˈда* — 113; *ˈчус'ки* — 78, 167; *а-чус'* — 293; *ч(')ух-ч(')ух* — 17, 26; *а-ˈчу* — 263, 355; *а-ˈгуш* — 84; *ч(')о-ч(')о* — 12, 49, 69, 71—73, 75, 76, 78, 79, 87, 89, 107, 114, 116, 118, 129, 133, 139, 144, 151, 173, 180, 187, 188, 196, 203, 212, 232, 236—238, 247, 250, 255, 263, 268, 269, 271, 275, 279, 292, 293, 308, 324, 334, 342, 343, 345; *чуˈч(')о-чуˈч(')о* — 32, 72, 173, 213; *чаˈчо* — 113; *чиˈчо* — 149, 216; *чеˈч'о* — 197), також відзначено: *ч'і-ч'і (чи-чи)* — 115, 121, 126, 145, 147, 219, 240, 241, 246, 247, 300, 318; *т(')у-т(')у* — 5, 41, 70, 82, 91, 97, 136, 158, 160, 162, 163, 170, 186, 227, 239, 243, 245, 246, 251, 255, 300, 309, 314—316, 318, 322; *ц'у-ц'у* — 226, 373; *т'о-т'о* — 77, 172, 187, 202, 226, 231, 235, 258, 322; *а-т'у-т'у-куˈда* — 165; *т'у пашˈли* — 1, 16; *оˈр'о* — 141, 165, 169, 258, 260, 275, 292; *уˈр'у* — 103, 292; *гоˈр'у* — 128; *оˈр'у* — 338; *гоˈр'о* — 132, 143, 146, 151, 313; *оˈл(')о-оˈл(')о* — 13, 69, 71, 106, 114, 127, 130, 131, 159, 164, 171, 176, 187, 196, 204, 223, 230—232; *гоˈл'о* — 374; *ˈол'о* — 285; *аˈл'о* — 178; *гуˈл'о* — 110, 326, 327; *л'о-л'о* — 192; *оˈл'у* — 71, 147, 167, 248; *уˈл'у* — 122, 211, 294, 329, 340; *аˈл'а* — 80, 88, 153, 168, 174, 189; *гиˈл'а* — 108, 194, 358; *ˈгил'а-ˈгил'а* — 92; *куˈчу (коˈчу)* — 73, 75, 83, 89, 92, 99, 184, 238; *куч* — 191, 209; *паˈц'у* — 59, 69, 73, 175; *ˈпац'і-ˈпац'і* — 138; *пац'* — 104; *аˈц'а* — 161; *аˈц'е* — 363; *оˈц'о-оˈц'о* — 231; *ц'е-ц'е* — 307; *ц'іˈц'у* — 351; *ц'у-ц'у-одійˈди* — 159; *ˈц'ус'ки* — 48; *ˈʒ'уʒ'ки* — 19; *куˈда-ʒ'уˈʒ'у* — 19; *уˈз'у-уˈз'у* — 39; *гил'-гил* — 198; *г'йу-г'йу* — 260; *гич'* — 190; *маш-маш* — 2; *аˈбирд* — 194; *т'ур'о* — 135.

Т. III, ч. 2. Карта № 127: *а-ˈчу, чу-чу, а-ˈц'у, ц'у-ц'у, а-ˈл'а, о-ˈл'у, гуˈд'у, гуˈǯу, т'у-т'у*; у коментарі: *а-ч'у, гаˈчу, гуˈчу-гуˈчу, ч'у-ч'у (ч·у-ч·у), ˈгил'а, уˈл'у, гуˈл'у, оˈл'о, гуˈд'а, гуˈд'о, ґуˈǯу, гуˈǯ(')а, гуˈǯо, гуǯ, т'о-т'о, ту-ту, аˈса, аˈр'а, уˈр'у, куˈчу, ч(')о-ч(')о, че-че.*

123д). Як відганяють гусей?

Т. І. Карта № 340: *гиˈл'а (ˈгил'а), гиˈл':а (ˈгил':а), а-ˈгил'а, гил', а-ˈгил', геˈл'а (ге^{и}л'а), гуˈл'а, а-ˈгул'а, гул', а-ˈгул', гуˈс'а, а-гуˈс'а, гус', а-ˈгус', гуˈс'у, а-гуˈс'у, гиˈс'а (ˈгис'а), гис', а-ˈгис', ˈг'іˈл'а, ˈг'іˈл':а, г'іл', ˈг'іˈс'а*; у коментарі: *ˈгил'і, а-гиˈл'а, а-ˈг'іл'а, а-ˈги^{і}л'е, а-гуˈл'у, а-ˈгул'і ˈгус'а, а-ˈгус'е, а-ˈл'а, а-ˈпул', пуˈл'а, а-ˈкиш, киш, а-ˈтас', вуˈт'у.*

Т. II. Зрідка в усіх говорах тому фіксується вигук *ˈгил'(:)а, ˈг'іл'(:)а // а-ˈгил'(:)а, а-ˈг'іл'(:)а* (*гиˈл'а* — 234, 343, 365, 384, 563, 577, 619, 628; *г'іˈл'а* — 69, 143, 156, 266, 300, 331; *а-гиˈл'а* — 47, 158, 223, 224; *а-г'іˈл'(:)а* — 93, 317, 331; *ˈгила* — 308, 338, 462, 464—469, 473—475, 480, 483, 484, 486, 487, 491, 494, 498, 506, 509, 511, 512, 515, 518, 537, 541, 546, 548, 553, 554, 556, 569, 583, 612; *ˈгіла* — 304, 305; *ˈгел(')а* — 489, 510, 523, 525, 559, 584, 587; *ˈгил'і* — 392; *гаˈл(')а* — 488, 517, 524, 526, 571, 581, 582; *гил'* — 73, 643, 645; *гіл'* — 121, 248; *а-ˈгил'* — 65, 94, 99, 102, 191, 201, 202, 367, 370, 371, 388, 561, 640, 652; *а-ˈг'іл'* — 15, 51, 62—64, 67, 68, 71, 74, 78, 188, 207, 387; *а-ˈгила* — 339, 502, 505, 507, 513, 527, 528, 531, 539—541, 545, 560, 562, 565, 566, 568, 575, 576; *а-ˈгел(')а* — 169, 492, 521, 557; *а-ˈгал'а* — 363; *ˈгил(')а-де(-ди)* — 335, 360, 508, 536; *де-ˈгил'а* — 321, 330; *де-ˈгил'а-ˈгил'а-на* — 296; *ˈгил'а-на* — 309, 337, 355; *а-ˈгиˈл'а-на* — 362; *а-ˈгила-де* — 604; *ˈгил'а-ги* — 439; *ˈг'іл'а-га* — 662; *гил'-га-гил'-га* — 301; *куˈда-гил'* — 346; *ˈгил'а-куˈди* — 159; *ˈгул'а-ˈгул'а* — 3, 6, 21, 22, 28, 29, 42, 53, 108, 109, 111, 115, 117, 123, 130, 135, 147, 154, 182, 230—233, 248, 255, 256, 656, 663, 664; *а-ˈгул'а* — 54, 70, 116, 118, 119, 121, 124, 127, 128, 133, 179, 181, 184, 185, 204, 214; *а-ˈгул'* — 36, 44, 58; *гул'-гул'* — 53; *ˈгул'а-куˈди* — 129, 151; *а-ˈгул'а-куˈда* — 131; *а-гул'-куˈди* — 161; *гул'-га-куˈди* — 171; *ˈгул'а-га* — 666.

Крім того, ще відзначено: *гус(')-гус(')* — 4, 142, 237, 243, 271, 380, 407, 431, 443, 490, 667, 668; *ˈгус'а* — 198, 660; *ˈгус'у-ˈгус'у* — 666; *ˈгуси('і)* — 5, 14, 24, 290, 373; *а-ˈгус(')-а-ˈгус(')* — 7, 27, 213, 222, 260, 270, 310, 313, 340, 348, 366, 372, 435, 465, 497, 499, 534, 676; *а-ˈгус'а* — 126, 226, 333, 544; *гуˈс':е-гуˈс':е* — 654; *ˈгус(')а-на* — 112, 380; *а-ну-ˈгус'а* — 17; *ˈгус'а-куˈди* — 161; *а-ˈгуси* — 318, 333; *ус'-ус'* — 603; *с-ˈс'у* — 30; *гус'аˈл'а* — 351; *гис'* — 146; *ˈг'іс':а* — 23, 625; *а-ˈгіс'* — 291; *а-ˈг'іс'а* — 31; *ˈгиса-куˈди* — 219; *ˈгіса-марш* — 413; *ˈг'іш-та* — 9; *ˈг'іша* — 26; *гиш(')-гиш(')* — 419, 421, 422, 429, 448, 449, 452, 453, 460, 481, 588, 674; *геш(')-геш(')* — 409, 414, 420, 427, 451; *гаш(')-гаш(')* — 680, 682, 684; *а-ˈгйш* — 13; *а-ˈгуш* —

134; а-ˈги — 200; а-ˈгу — 199; ги-ги — 410; гуч(') — 669, 672а, 673, 678, 679, 686; ˈа-гуч — 672, 677; веш (веш-ве) — 403, 406, 411, 416, 418, 424, 426, 430, 441, 442, 446, 447, 450, 454, 456, 458, 459, 461; веш'-геш' — 417, 445; веж-веж — 408; ˈвешка-ве — 585; ваш(')-ваш(')) — 404, 412, 681, 683; вас'-вас' — 437; а-ˈд'е-веш' — 455; виц-виц — 423; а-ˈвул'а — 634; тас-тас' — 8, 321; ˈтас а — 280; а-ˈтас' — 52, 105, 193, 197, 479, 488, 510, 550, 573; а-ˈтас'і — 103; а-ˈчи^і — 472; не — 428, 429; гет — 671; а-ˈпул — 33; киш — 632; ш':и — 457; тша — 26; гула-гула-де — 655; ˈгул'а-ˈгус'а — 665; гай-гай — 425; айл'-айл' — 46; а-ˈг'іка — 139.

Т. III, ч. 1. Вигук ги(и^е, і)ˈл'а-ги(и^е, і)ˈл'а // ˈги(і)л'а-ˈги(і)-л'а — утворює майже суцільний ареал у межах тому (ги(і)ˈл':а — 13, 26, 68, 76, 81, 135, 145, 151, 169, 171—173, 177, 184, 187, 201, 235, 236, 270, 276, 293, 295, 302, 345, 355; ˈгил'а пашˈла — 16; гиˈл'а-гет' — 72; гиˈл'а ˈгуси — 92; иˈл'а-иˈл'а — 79; а-ги(і)ˈл'а — 165, 293; ˈгиˈл'у-ˈгиˈл'у — 35, 63, 146; гуˈл а-гуˈл'а — 2, 84; ги-ˈл'о — 98, 232; гей-л'а — 147; гил'-гил' — 31, 44—46, 49, 54, 57, 58, 61, 67, 85, 86, 89—100, 106, 110, 114, 121, 124, 126, 128, 143, 149, 151, 158, 197—200, 213, 216, 222, 226, 227, 230, 231, 247—251, 282, 284, 300, 305, 315, 316, 326; гил (г'іл')-куˈда — 43; гал' — 131). Також відзначено: гус' — 143, 261; гуˈс у-гуˈс'у — 69, 71, 73, 143, 254; ˈгус'і-ˈгус'і — 138; киш — 76, 79, 91, 116, 137, 202, 361; киш-ша — 70; гиш-гиш — 118; гей — 127, 211, 234; гий-гий — 104; г'іт — 89; го-го — 89; гйа — 152, 157; вут' — 245; вон по^аш-ˈли — 29.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах на території тому поширений вигук ˈги(і)ˈл'а (ˈги(і)ˈл':а — 60, 96, 97, 185, 251, 297, 352; ˈгил а-куˈди — 114; ану-ˈгил'а — 148; а-ˈгил' — 224; а-ˈгил (:)а — 12, 22, 54, 70, 119, 121, 292; ˈгол'а-ˈгол а — 52; ˈгал'і — 207; ˈгел'і — 4; гил' (г іл') — 61, 185, 224, 278, 300; гий-л'а — 111; гул'-гул' — 173. Ще записано: (г)ус' — 102, 337; а-гус' — 74; а-ну-гус' — 256; гуˈс'а — 66, 159, 201; а-ˈкиш — 248, 273; киш — 152; а-ˈвуш — 108; а-ˈтас' — 30; гей-гей (ге-ге) — 95—97, 288; п'іˈшла — 369.

123е). Як відганяють качок?

Т. I. Карта № 341: тас', а-ˈтас', таˈс'а, а-ˈтас'а (а-таˈс'а), вуˈт'а (ˈвут'а), а-ˈвут'а (а-вуˈт а), вут', а-ˈвут', уˈт а, а-уˈт'а, ут', а-ˈут', ˈгил'а (гиˈл'а), пул', а-ˈпул', пуˈл а (ˈпул'а), а-ˈпул'а (а-пуˈл'а), киш, а-ˈкиш, каˈчу (каˈча); у коментарі: а-ˈтас ки, га-ˈтас', таˈс':а, ˈут'а, уˈт'у, вуˈт у, а-ˈвут'^ч е, а-ˈут'е, ˈгиˈл':а, а-ˈгиˈл':а, гил', а-ˈгил', ˈг'іˈл'(:)а, г'іл', а-ˈг'іл', гуˈл'а, гул', а-ˈгул', а-ˈгул'а, ˈпул'а, пуˈл':а, а-пуˈл'а, а-пуˈл'у, к'іш, киˈш'у, ˈкиша, кш, каˈча, а-каˈча, гис', ˈгус'(а), аˈвул'а-куˈди, а-ˈвул', ˈгайда, ут'-аш, куˈл'і, куˈра-куˈра.

Т. II. У більшості говірок на всій території тому відзначено вигук а-ˈтас' (а-ˈтас'а — 11, 32, 57, 84, 117, 128, 130, 134, 135, 161, 173, 175, 178, 183, 185, 203, 208, 214, 279, 313—315, 318, 319, 321, 322, 324, 332, 333, 353, 356, 359, 363, 439, 493, 528, 563, 660; а-ˈтас'-та — 470; а-ˈтас'і — 103; а-ˈтас'-на — 172, 316; а-ˈтас'-де — 532, 535; а-ˈтас'-куˈди — 161, 163, 360; а-ˈтас ка-тас' — 28); ще наведено: тас'-тас' — 8, 22, 140, 141, 146, 147, 189, 252, 263, 266, 268, 271, 276, 294, 299—303, 446, 461, 467, 486, 509, 511, 512, 514, 515, 518, 523, 548, 554, 584; тас'-куˈда — 131; тас'-та — 447; ˈтас'а — 30, 171, 223, 278, 280, 291, 308, 317, 327, 345; тас а-на — 296, 309; таˈс'а — 343. Крім того, зафіксовано: кач(')-кач(') — 3, 232, 234, 235, 237—239, 249, 251, 252, 258, 259, 261, 293, 403, 404, 406, 408, 410, 412, 413, 416, 417, 420, 423, 429, 430, 458, 664, 666, 667, 669, 670, 673, 678, 680, 681; кач-ге — 683; ˈкач-на — 255; кач-ту — 231; ˈкач-ка — 5, 424, 426, 431; ˈкачка-не — 427, 450, 451, 454—456, 459; а-ˈкач — 67, 155, 230, 240, 241, 245, 248, 250, 253, 256—258, 264, 267, 271, 290, 663, 665, 672; ˈкача-га — 662; ˈкача — 233, 244; а-ˈкачи — 242; ˈгил(')а (ˈг'іл'а) — 86, 88, 89, 98, 237, 312, 469, 478, 484, 486, 487, 490, 516, 616, 618, 621, 623, 633, 637, 645; ну-ˈгил'а — 619; ˈгил'а-на — 337; ˈгила-гиш — 491; гіˈл'а — 69, 306; а-ˈгил'а (а-ˈг'іл'а) — 39, 59—61, 75, 85, 90, 92, 642, 648, 653; а-ги(і)л' — 648, 652; а-гиˈл'а — 641, 647; ˈгела-ˈгела — 489; ˈгела-ге — 484; ˈгаˈл(')а — 488, 582, 622; гил — 643; гул — 95; ˈгул'а — 7; а-гул' — 93; а-ˈгул'а — 649; ˈгула-ˈула — 657; а-ˈну-ˈгул а — 17; веш(')-веш(') — 411, 413, 441, 443, 445; а-ˈвуш(') — 336, 488; а-ˈ(в)ут — 37, 639, 640, 646; вут'-вут — 603; а-ˈват' — 40; ˈута — 629; а-ˈвут'іш (ˈгут'іш) — 34, 62; вуш(') (уш, гуш') — 273, 274, 484; ˈойш (овш) — 265, 298; ша — 156; а-ˈша — 121; іˈш:а — 658; ша-ˈна — 350; шш(') — 414, 419, 421, 422, 448, 449, 452, 460, 481, 490, 588; ˈг'іша — 166, г'іш':а-га — 24; геш — 444; гиш-маˈлі — 453; а-гйш — 13; а-ˈгиша — 630; вш-к'еш — 486; а-ˈкіш (киш) — 192, 204; а-ˈкуш — 283; кш-кш — 18; а-ˈгуш — 494; гіш-та — 9, 15; гишаˈла-ˈкура — 656; йс а — 625; с'а-с'а — 21; (г)ас' — 6, 405; а-ˈгас а — 167; ус"-вас"-вас" — 437; ˈгус а-на — 112; а-ˈгус — 67; гуˈс':е — 654; куˈда-тас' — 346; та-та — 4; (а)-д'е-кач — 330, 455; а-куˈди-ˈкача — 42; а-таˈка-на-на — 362; аˈутиш-аˈутиш — 626; а-в'ій — 75; т'у-т'у — 480; а-ˈпул' — 14, 543; гис' — 668; та-гіс" — 679; гат' — 682; цс" — 270; ˈсайка-сай-сай — 468; ц'іп-ц'іп — 490; а-ˈну — 2, 26; тай-тай — 442; ˈпил'а-ˈпил'а — 656; ˈпуйз'іш — 244; кац'-кац' — 236.

Т. III, ч. 1. Вигук гиˈл'а (г іˈл'а, ги(і)ˈл':а) утворює майже суцільний ареал у межах тому (ˈгил'(:)а, ˈг'іл'(:)а — 37, 53, 70, 76, 85, 103, 104, 126, 129, 136, 137, 144, 210, 223, 224, 232, 237, 240, 241, 245, 248, 249, 262, 263, 265, 267, 276, 316, 324, 344, 374), крім того, ще записано: гил-гил' — 46, 49, 58, 61, 67, 85, 86, 106, 121, 122, 124, 135, 143, 152, 230, 231, 250; гил-гил-ˈгиле — 231, 282, 300, 316; гил'(г'іл')-куˈди(а) — 43; а-г'іˈл'а — 165; вут'-вут' (ут'-ут') — 2, 4, 19, 27, 39, 41, 44, 63, 86, 91, 100, 104, 110, 114, 115, 124, 127, 130, 148, 158, 160, 205, 211, 223, 226, 234, 245—249, 252, 297, 300, 305, 313, 315, 325, 327, 334, 340, 365, 372—374; вут'-пашˈли — 1; вут-куˈди(а) — 100, 113; вут-іˈди — 204; вут'-туˈди — 323; ˈвут'а-ˈвут'а (ˈут а-ˈут а) — 5, 240; ˈвут'а-гет' — 241; вут'-п іˈшла — 35; ˈвут'і-ˈвут'і — 28; вуˈт у — 71; вуˈт'а — 329, 370; вутˈки — 92; а-ˈвут' — 201, 221, 242, 244, 251, 322, 367; тас'-тас' — 109, 193 «каченят», 195 «каченят», 239, 247, 263, 321, 333; тас' іˈд'іт' — 246; а-ˈтас' — 156, 161; таш-таш — 54; а-ˈташ-а-ˈташ — 8; так-так — 128; каˈч(')а-каˈч(')а — 73, 76, 93, 95, 96, 116, 118, 123, 194, 199, 265, 269; ˈкача-ˈкача — 117; каˈчу — 73, 271; киш-киш (кш-кш) — 16, 22, 26, 57, 77, 82, 91, 98, 102, 113, 137, 146, 149, 167, 191, 198, 202, 207, 209, 230, 237, 238, 254, 260, 263, 271, 275, 292, 294, 299, 301, 308, 310, 311, 313, 326, 330, 354, 361; киˈша — 36, 38, 59; ˈкиша — 84, 356; а-ˈкиш — 183, 293, 335; ˈтега-ˈтега — 31; г'іт — 89; г іˈс'а — 280; куˈруш — 314; (куˈди) п'іˈшли (пошла) — 27, 293, 371; вон по^аˈшли — 29.

Т. III, ч. 2. Карта № 131: тас'-тас', а-ˈтас', таˈс'а, вуˈт'а, вут', гиˈл'а, пуˈл'а, киш, каˈча; у коментарі: ˈтас'ˈки(і), а-ˈтас, ˈвут'а, уˈт'а, ˈут'і, ут'-ут', а-ˈут', ˈгил'а, ˈг'іˈл'а, гил', ˈпул'а, а-ˈпул'а, пул'-пул', а-ˈпул', а-ˈкиш, киˈша, кш'а, кш-ш, каˈч'а, а-каˈч'а, ˈкача-ˈкача, гит', куˈра, ˈвул'а.

123є). Як відганяють індиків?

У більшості записів відповіді на питання нема, оскільки індиків не скрізь розводять, тому ареали відповідних лексем дуже розріджені.

Т. I. Вигук а-ˈдун' фіксується в південноволинських та подільських говірках (а-ˈдун а — 523; дун'-дун' — 585), а-ˈпул' засвідчується переважно в південноволинських та поліських говірках (а-ˈпуˈл'а — 38, 41, 62, 204; а-ˈпул'а-куˈда — 241; пуˈл'у — 159; га-ˈпул'-куˈди — 780; пуˈл'а — 614, 813; пул' — 125, 190, 911, 922); вигук киш-киш (к іш-к іш) властивий південно-східним говорам і частково східнополіським говіркам (ˈкиша — 640; киˈша — 323, 527, 847, 851; кша — 649; кш-кш — 743, 882; а-ˈкиш (к іш) — 3, 74, 93, 112, 144, 217, 268, 287, 310, 349, 352, 548, 617, 628, 648, 664, 666, 681, 856, 858; а-кш — 745; а-ˈкеш — 252; а-ˈкиша — 199, 206; кшаˈча — 489); вигук ги(і)ˈл'а (ˈгил а) фіксується в східнополіських говірках і в більшості говірок південно-східного наріччя (а-ˈгиˈл а — 6, 60, 256; а-ˈгил' — 235); куˈр(')а — переважно в говірках лівобережної частини України (курˈйа-курˈйа — 5, 128, 130, 131, 157, 158, 169, 170, 187; ˈкур'а — 177; кур-кур — 8, 15, 170, 678; куˈр'у-куˈр'у — 156, 172, 193, 195, 406, 407; кур-куˈра — 17; а-ˈкур — 114, 460, 685, 691, 693, 695, 727, 729, 737, 750, 799; а-ˈкура — 89; а-куˈру — 72); крім того, записано: а-ˈгул' — 432, 449, 476, 478, 778, 862; а-ˈгул'а — 483; гул' — 516; а-ˈвул' — 773; а-ˈул' — 807; а-ˈгиш(а) — 465, 468, 742, 782; а-(г)ˈуш — 457, 469, 471, 717; гиш(а)-гиш(а) — 461, 511, 635; ˈгушу — 908; ш'а-ш'а — 569; ша-ˈн'а — 500; а-ˈтас' — 290, 547, 698; а-с'у — 225; оˈр'у-оˈр'у — 634; ч'іп-ч'іп — 573; а-ˈкуш — 720; а-ˈгис' — 255; а-ˈнут — 769; а-ˈтур-а-ˈтура — 27; курˈд'у-курˈд'у — 18; ц'ій-ц'ій — 577, 582; ц'іˈва — 3; а-ˈдуз' — 749; а-ˈʒус' — 466; гай-гай — 826; гайˈда — 764, 768; вуˈл'а — 815, 865; пуˈт'у — 911; п'іˈшли-п'іˈшли — 160, 597; а-ˈну-пашˈли — 9.

Т. II. У говорах на території тому зафіксовано такі вигуки та їх варіанти: а-ˈпул' — 75, 77, 230, 264, 272, 302, 303, 306, 307, 314, 464—467, 469—473, 475, 477, 483, 496, 500, 502, 508; а-ˈпул'а — 301; ˈпул а — 308, 505; де ˈпул а — 298; пуˈл а — 490; пул'-пул' — 486, 490; а-ˈпул ч — 666, 672; а-ˈгул — 52, 74, 132, 195, 366, 395; а-ˈгул а — 79; а-ˈгил'а — 549; ˈги(и^і, и^е)л а — 88, 198, 482, 580; ˈгул а — 219, 665; гул-гул' — 377; а-ˈдун(') — 173, 184, 186, 188, 190, 191, 202, 203, 228, 310, 315, 340, 345, 346, 348, 371, 379; а-ˈду-н'а — 225, 350; дун' — 217, 368; а-ˈдуз'(с') — 362, 498, 527; а-дун'-га — 171; а-ˈдин' — 344; а-ˈкур — 20, 156, 183, 282, 294, 304, 319, 336, 339, 353, 364, 390, 399, 566, 573, 576, 605, 640; а-ˈкур-куˈди-(де) — 129, 536; а-ˈкура — 397; курр — 300, 328; кур-куˈди^е — 35; а-ˈвуш(уш) — 305, 308, 476, 498, 509, 534, 577; вуш (уш) — 465, 486; веш — 411; а-ˈки(і)ш — 37, 86, 220, 297, 465; киш — 629; а-тпрус(') (тр'ус, трух) — 517, 554, 556, 583; гиш(') — 392, 419, 448, 491, 619, 669; ˈгиша-ˈгиша — 25; а-ˈгиш — 388; а-ˈгуш — 254, 316, 530, 547, 551; а-ˈгуша — 172; ˈгуша-ˈгуша-на — 170; ˈгушал'а — 394; а-ˈтас' — 122, 474, 497; таˈс'а — 343; тас' — 511; а-л'у-л'у — 105; а-т'йур — 281; та-гіс" — 679; ис" — 673; і-ˈш:а — 658; а-аш — 663; ш': — 424; а-ша ˈбул'к'і — 121; йа-ˈпил'а — 621; ша — 123; а-ˈкуч — 270; а-ˈпуц' — 259; а-кйо — 677; а-(в)ус' — 283, 557, 612; ус"-вас"-вас" — 437; пу — 483; гет' — 417; кец'-кец' — 512; п'іˈшой — 564.

Т. III, ч. 1. У говорах на території тому відзначено вигуки: киш-киш — 11, 12, 14, 23, 24, 34, 42, 54, 59, 67, 68, 72, 75, 77, 82, 86, 94, 100, 107, 124, 129, 131, 132, 144, 164, 166, 170, 179, 185, 187, 196, 198, 199, 203, 216, 230, 231, 238, 243, 250, 260, 262, 270, 271, 274—276, 287, 294, 299, 322, 334, 342, 343, 347, 357, 361, 363; ˈки-ˈша — 259, 263—265, 279; киˈшу — 354; киш-ˈту — 70; кш — 220, 312; а-ˈкиш — 79, 164, 183, 242, 277, 306, 322, 335, 366; ˈгиˈл'а (г іˈл'а) — 15, 71, 73, 78, 103, 105, 108, 126, 163, 167, 168, 170, 174, 207—210, 271, 282, 291, 292, 296, 307, 309, 332, 338, 341, 353, 355, 358; гил(')-гил(') — 49, 122, 230; куˈра-куˈра — 9, 82, 114, 130, 165, 171, 176, 178, 209, 229, 233, 255, 260, 271, 292, 308, 344, 364, 369; ˈкур(')а — 5, 85, 202, 267; куˈр'у-куˈр'у — 7, 302; кур(') — 6, 109, 143, 193, 195, 289; кур-куˈда — 91; куˈриш-куˈриш — 234, 245, 246, 313, 323, 367, 371, 373; куˈрих-куˈрих — 313; пул'-пул' — 110, 124, 127, 128, 141, 239, 247, 249, 319; пул'-пул'-пашˈли — 16, 35; пуˈл'а — 333; пул'ˈки — 251; пут'-пут' — 104, 114, 145, 146, 232; пут'-куˈда — 252; пуˈт'у — 69; а-ˈпут' — 156, 315; ут' — 305; пул'ˈки — 251; айˈгуш — 58; а-ˈгиш — 116; гиш — 76, 96; геш — 91; а-ˈгет' — 60; гет' — 205; а-ˈгей — 293; пур-пур — 273; гир-гир — 149.

Т. III, ч. 2. Записано вигуки: куˈр(')а-куˈр(')а — 2, 45—47, 65, 68, 69, 83, 91, 100, 105, 141, 144, 150, 159, 162, 175—178, 181, 182, 184, 186, 196, 238, 276, 278, 282, 305—307, 313, 316—319, 325, 327, 328, 332, 334, 338—340, 347, 351, 353, 355, 358, 359, 361, 362, 370, 372, 373; ˈкура-ˈкура — 24, 124, 125, 128, 258, 314, 321; ˈкуˈри-ˈкуˈри — 261, 322; кур — 86, 131, 162, 180, 256; кур-куˈди — 53; а-ˈкура — 15; а-ˈкур — 26; ˈгиˈл'а (ˈг'іл'а) — 10, 29, 57, 86, 101, 105, 110, 115, 173, 183, 188, 195, 239, 246, 254, 293, 295, 300, 331, 375; гил' — 86; гил'-гул' — 67; а-ˈкиш-киш — 55, 90, 211, 273, 275, 367; а-ˈкуш — 17; а-ˈгиш — 12; а-ˈгуш — 179, 259; киш-киш (к'іш-к'іш) — 20, 39, 44, 73, 74, 94, 95, 102, 103, 194, 221—227, 234, 259, 283, 286, 288, 312, 315, 333, 335, 336, 342, 356, 357, 360, 366, 371; киш-ша — 151; киˈша — 87, 132, 195, 198, 342; кш(')а — 38, 109, 111; кш'о — 115; кш-кш — 281; а-ˈпул' — 31, 123, 217, 225, 290; пул' — 173, 178, 194; ˈпул'а — 48, 72; пуˈл'а — 189, 329; а-ˈдун' — 40, 187; д'ун'-д'ун' — 174; а-ˈкут' — 28; фут'-фут' — 99; т'ур — 70; ˈд'іти-ˈд'іти — 308; пуˈра — 175; уˈл'у — 117; в'і-в'і — 209; тас' — 56, 127; вут'-вут' — 224; а-ˈвуш — 108; аˈно-пошˈл'і (пшол) — 243, 303.

123ж). Як відганяють собак?

Т. I. Карта № 330: цу-цу, ц'у-ц'у, ˈц'іба, а-ˈц'іба, ц'іˈбе (ˈц'іби), ц'уˈки, ч'іп, а-ˈч'іп, ˈч'іпа, а-ˈно (а-ˈну), вон, а-ˈвон, п'іˈшой вон, п'і шой (поˈшой, паˈшой, пуˈшой), а-п'іˈшой (а-поˈшой, а-пуˈшой); у коментарі: а-цуˈцу, ц'іˈба, а-ˈц'оба, а-ˈц'іб, ˈцуки, цуц', ц'іˈпа, ˈчиба, чип, ˈт'іба, т'іˈва, н(')а-н(')а, а-ˈв'іна, а-ˈвоˈна, туй, ˈпуʒ'і звудˈс'уди, ʒ'уди-ʒ'уди, но.

Т. II. Вигук п'і(у)ˈш(')ой, а-п'і(у)ˈшой поширений у говірках всієї території тому (по(у)ˈшой(л) вон — 20, 27, 29, 34, 36, 37, 39, 50, 89, 126, 154, 159, 161, 167, 190, 215, 350, 378, 388, 390, 395, 398,

530, 531, 533, 538, 561, 610, 617—619, 622, 623, 629, 630, 632—637, 640—642, 648, 650, 651, 653, 654, 659; а-п'і(у)ˈшой-вон — 41, 59—64, 83, 86, 208, 638; п'іˈшой вон куˈди — 163; поуˈш ул куˈди — 560; (а)ну-пу(і)ˈшой — 8, 18, 19, 24—26, 30, 42, 44, 45, 51, 54, 56, 58, 74, 78, 84, 103, 115, 117, 123, 125, 129, 131, 147, 153, 158, 175, 189; а-пуˈшой цу-цу — 40; п'іˈшой-йес' — 435, 437—439; ти-п'іˈшой — 463, 479; п'іˈшой до ˈбуди — 290; паˈшу — 169; пуˈш'о — 578; а-ну-но п'іˈшой вон — 149, 150); вигук марш фіксуеть я зрідка в усіх говорах у межах тому, крім поліських говірок (а-ˈмарш — 11, 172, 279, 467, 558; марш ти — 464, 470, 480; марш п'іˈшой-йіс' (йис, ис) — 253, 256, 270, 276; марш піˈшой — 132, 135, 263, 271, 316, 331, 477, 492, 574; на-марш — 685; марш-не-ˈчиба — 416; марш-вон — 170, 486; марш до(у) ˈбуди — 142, 234, 502, 513); ˈпуӡ'іш (ˈпуйӡ'іш, ˈпуйд'іш) виступає у наддністрянських, частково надсянських і південноволинських говірках (а-ˈпуӡ і(е)ж(ш), ˈп'і-деиш, пуӟ — 110, 113, 138, 172, 231, 237, 239, 248, 293, 503, 545; ти-ˈпуӡ'ій — 472; ˈпуӡ'іш-марш — 230, 240, 241, 250, 254, 259, 281, 298, 306, 309, 337, 462); а-ˈц'іба — 143, 267, 285, 319, 325, 333, 339, 363, 495, 528, 536, 541, 549, 557, 570, 577, 610; а-ˈц'іба-на — 292; а-ˈц'іба-де — 493, 535; а-ˈц'іба піˈшой — 566, 572; ˈц'іба — 284, 469, 486, 548, 550, 551, 554, 559, 574, 609; ˈц'іба-на — 288; а-ˈц'іба-марш — 326, 432, 547; 'ц'аба — 453, 484, 486; на-ˈц'аба — 490; ˈц'еба-ˈц'еба — 481; цаˈби-цаˈби — 489; ˈциба — 611; ней-ˈдеш — 423, 426, 461, 681, 686; та нейˈдеш — 683; неи(е)йˈдеш-марш — 408, 420, 421, 440; (не)йдеш ˈл'аˈч'и — 425, 427; йдеш-йдеш — 245, 444; йдеш ˈвыты — 684; іˈдеш-марш — 445; йдеш даˈлеко — 446; иˈдеш (іˈдеш) гет (вон) — 457, 668, 669, 672, 677—679; т(')е-т(')е (марш) — 422, 446—450, 452, 454, 455, 458, 487, 585, 588; теч-те — 459; те-те вŏйцы бы т'а — 456; ад'е-те — 455; а-ˈну — 2, 17, 32, 119, 127, 144, 148, 184, 191, 193, 197, 223; а-ˈно — 395; а-ˈна — 3; н'у — 424; не — 428; н'а-н'а — 603; а-ну вон стил — 7; а-ˈвон (вун) — 616, 620, 621, 626, 655, 656; вон (вун) — 627, 657; аˈда наˈзад — 460; пуш — 255; йд'ид' — 406; а-зуц — 181; іт — 673; ве-ве — 445; ˈмашир-марш — 430, 527; ˈмаш':ір-на — 553; а-бул' — 367; цый — 615; апˈса — 23; псу-псу-куш — 490; а-ˈту — 199, 369; аˈцу-аˈцу — 53, 252; ˈгуӡ"а — 262; уˈл'аш-уˈл'аш — 664.

Т. III, ч. 1. У говірках всієї території тому поширений вигук п'іˈшой (поˈшой, поˈшол) вон або тільки п'іˈшой (поˈшой, поˈшол); відзначено: вон — 6, 13, 31, 37, 79, 82, 86, 91, 100, 101, 128, 175, 176, 187, 189, 191, 209, 210, 273, 278, 281, 297, 298, 309, 317, 341, 346, 349, 353, 362, 366; а-ˈвон — 293; іˈди (п'іˈди) вон — 76, 79, 87, 103, 113, 114, 170, 182, 183, 193, 195; п'іˈшой гет' — 61, 119, 127, 145, 151, 198, 199, 201, 205, 206, 230, 238, 271, 337; а-ˈгет' — 293; а-п'і-ˈшой — 60; а-п'іˈшой вон — 165; ступˈпай (вон, гет') — 76, 124, 166, 291, 312, 349, 356; вигук ц(')у-ц(')у (часто поруч з п'іˈшой вон) виступає в говірках 11, 52, 54, 69, 71, 72, 77, 80, 82, 83, 138, 162, 167, 168, 176, 177, 208, 225, 232, 256, 258—260, 269—271, 273, 282, 287, 288, 300, 308, 311, 335, 339, 343, 369; цуˈцу вон — 170; ще записано: ц'іˈбе, ц'іˈба (ц'іˈпа) — 177, 247, 332, 333, 337, 364; ˈц'іка — 354; цуˈки — 83, 178; ˈцика-п'іˈшой — 267, 327; ц'ук — 163; ц'уˈди — 116; (а)с'уˈди — 165, 202; гуйˈда — 207, 344, 358, 359; ˈпугу-ˈпугу — 152.

Т. III, ч. 2. Карта № 124: ˈц'іба, ц'іˈбе, п'іˈшой (вон); у коментарі: а-ˈц'іб(а), ˈц'іпа, ˈциба, а-ˈциба, ˈцеба, циˈбе (цеˈбе), ˈц'іби, ˈц'іка, цуˈки, цуˈцу, чу-чу, т'у(т'о), ˈгайда, гуйˈда, куˈт'ук, прус, марш, поˈшол, (пуˈшой, поˈшой, пшол) вон.

123з). Як у вас відганяють котів?

Т. І. Карта № 331: кот, а-ˈкот, а-ˈкет, коˈта (каˈта), а-коˈта (а-каˈта), ˈкота, а-ˈкота, коˈту (каˈту, куˈту), а-коˈту (а-куˈту), каˈт'а, коц, а-ˈкоц, кац, а-ˈкац, а-ˈкиц', коˈца (каˈца), коˈцу (ка-ˈцу, куˈцу), а-коˈцу (а-каˈцу), каˈц'а, тпрус (птрус), тпрус' (птрус'), а-тпрус', прус, прус', тпˈруски, тпˈрус'ки (птˈруски, птˈрус'ки), брис', ӡус, а-ӡус, ӡус', а-ˈӡус'; у коментарі: а-ˈкат, а-ˈкета, а-ˈкит, а-коˈток, коˈт'а, а-ˈкац', а-ˈкиц, киц, ˈкаца, каˈц'у, коˈц'а, тпрс, трус('), тпрутус, тпрутˈрус, а-тˈрус', прутус', пруц, апрˈрус', а-пˈрис', прис', бˈрис'ки, ˈӡуски, ӡуз, зус', а-ӡ(')у, зу-зу, а-кс.

Т. II. Вигук а-ˈкот(а) поширений в усіх говорах у межах тому (а-ˈкота-на — 322, 355; а-ˈкота-де — 545; а-коˈта — 6, 9, 11, 13, 14, 23, 24, 26, 30, 35, 38, 51, 63, 70, 86, 182, 188, 190, 191, 196, 214, 374, 512, 515, 518, 638, 644, 649, 653; а-ˈкоту — 72, 96, 97, 100, 103, 104. 106, 195; а-коˈту — 36, 48, 53, 54, 75, 79—81, 93, 103, 175, 176, 178, 204, 205, 207—212, 219, 223, 224, 228; а-ну коˈта — 25; а-ˈк'іт — 44; а-ˈкат — 200; і-ˈкота — 539; о-ˈкота — 543; а-ˈкота йди — 360; ˈкота — 1, 7, 18, 28, 115, 119, 130, 135, 141, 143, 145, 170, 234, 238, 244, 252, 263, 266, 282, 283, 285, 287, 294, 299, 300, 303, 304, 308, 310, 312, 315, 321, 330, 338, 503, 554, 615, 659; коˈта — 17, 19, 21, 49, 464, 515, 518, 633, 640; ко(у)ˈту — 95, 220, 222, 651; ˈкоту — 217; ˈкота-де — 500; де-ˈкота — 301; ˈкота-на — 113, 311, 485. Крім того, наведено, часто поруч з а-ˈкот(а): а-ˈкоц(') (кац(')) — зрідка в усіх говорах у межах тому (а-каˈце — 54; а-к(о)аˈца — 154, 178, 191; а-ˈко(а)ц куˈда(и) — 161, 163, 216; а-ˈкоце — 142; а-ˈкуоцу, а-каˈц'у — 88, 94, 99, 102, 107, 215, 218, 221, 305; а-кац-каˈца — 144, 149; а-ˈк(')и(ие)ц(') (а-ˈк'іц(')), а-к(')ец — 35, 70, 71, 87, 89, 92, 110, 112, 150, 151, 168, 191, 214, 284, 316, 482, 495, 528, 544, 558, 576, 581, 605, 608, 613; а-ˈкаца — 101, 111, 142, 153, 174, 177, 354, 358; а-ˈкиц'а (ˈкеца) — 105, 116; коц(') (кац(')) — 8, 12, 33, 118, 128, 187, 235, 237, 268, 270, 273—274, 276, 300, 307, 404—406, 410, 417, 419—421, 423, 426, 427, 429—431, 435, 437, 440, 445, 452, 453, 455, 457, 461, 464, 467, 481, 483, 484, 485—487, 489—491, 587, 588, 609; киц(')-киц(') (к'ец-к'ец) — 3, 7, 169, 403, 408, 409, 411, 414, 416, 418, 420, 422, 424, 425, 448, 454, 478, 519, 612, 643, 684; ˈкоц'а — 108, 136, 140, 645; а-ˈк іц(а) — 119, 648, 682; каце — 130; кац-ˈкаца — 306; каˈца — 219; кац'ка — 439, 446, 447, 449—451, 454, 455, 458, 459, 479, 484, 490, 585; а-ˈкиц'сс — 166; коц-сс — 301; кацс — 412, 439; ˈкоцесе — 528; кац-наˈзад — 460; а-кац-ти — 480; а-ˈкоца — 333; а-ˈк'иц'а-коˈцесс — 363; коˈта-киц — 413; пˈсика — фіксується головним чином у поліських, наддністрянських та буковинських говірках, пˈсика-но (на) — 113, 239, 288, 291, 293; пс'ік (пш'ік, псик, пшик) — 52, 231, 256, 258, 290, 293, 326, 618, 622, 623, 626, 629, 635, 636, 644, 657, 660, 661, 663, 664, 668, 670, 673, 679; а-пˈсик (пс'ік, пшик) — 257, 261, 336, 616, 617, 619, 621, 626, 630, 636, 639, 642, 648, 650, 654—656, 661, 665, 666, 672, 677; а-пˈсика — 248, 262, 267, 277, 289; а-тпˈрус(') — 402, 424, 471, 474—476, 488; а-рис' — 87; а-ˈтус — 119; а-тпˈруса (а-тˈрус(')) — 477, 508, 527, 530, 542, 544, 562, 564, 568; прус-прус (прс(')) — 236, 439, 509, 514, 523, 524, 603, 607, 614; тпрус(') (птрус) — 268, 275, 437, 468, 483, 488, 494, 500, 503, 510—512, 515—518, 540, 557, 571, 574, 578, 579, 582—584, 611; тру-тус' — 522; птр — 526, 533; тус-тус — 506; пст-пст — 500; а-з(')уц(') — 34, 37, 39, 43, 45, 46, 48, 50, 59, 60, 63—69, 70, 72, 75—77, 92, 145, 146, 634, 637, 641, 642, 646, 647; а-зуч' — 74; а-ˈзуца — 174; а-зиц — 73; а-ӡус' — 120, 201; (а)-ˈк'іс, кс(и)-кс(и) — 33, 52, 356, 550, 615; кус'-кус' — 4, 372; а-куц' — 179; кцу-е — 606; брис'(з') — 201, 608, 619, 644; аˈко тако — 267; ˈкотакс — 327; а-ˈци — 472; а-ˈгуш — 329; ˈжика-ˈжика — 230; (а)жік — 625, 627; (а)ˈсик(а) — 269; миц' (міц, мац) — 480, 667, 669, 685, 686; марш (марш ˈпуӡіш, марш на дв'ір) — 240, 242, 298, 301; дец'-дец' — 281; кч-кч — 609; а-ˈвуса — 650; а-пуˈшой — 22.

Т. III, ч. 1. Карта № 119: тпрус', а-тпˈрус', тпˈрус'ки, тпру-ˈтус', брис', а-бˈрис', ӡус', ӡу, а-ˈӡус', ˈӡус'ки, каˈца; у коментарі: птрус, тпрс('), птрус('), прус('), пус('), пуˈтус('), птус, трус', тпруц', тус', тпус, тпˈруса, тприс', а-тˈрус, а-птˈрус', пˈруски, тпˈруски, тусˈки, птˈрус'ки, тпруˈтус('), туˈтус('), тупˈрус, тпрутпˈрус, бриз', бриц', прис('), б'ˈрис'ки, ӡ(')ус', ӡуз', зу, а-ˈӡус', ˈӡуски, каˈцу, каˈт'а, к'іˈс'у, киц', коˈт'ій, а-коˈта, каˈт'а, пошˈла, п'іˈшой гет', ту-ту, іˈди.

Т. III, ч. 2. У говірках всієї території тому поширений вигук тпрус(') (птрус('), прус('), трус(')) і варіанти: прру-тус(') — 29, 94, 136, 151, 166, 176, 254, 314; тпру-т(п)рус' — 9, 24; прис' — 65, 170, 199, 203, 252, 293; пус-пус — 253; пруˈпус' — 67; тпˈрус(')ˈки — 31, 45, 59, 74, 77, 156, 255, 289, 320; тпруч'ˈки — 187; п'руски — 76; (п)тус(')ˈки — 80, 171; (п)тус(') — 60, 101, 127, 139, 165, 168, 171, 204; (п)туˈтус' — 148, 158, 160, 172, 175, 191, 193, 231; ту-ˈтуж — 27; тпрце — 18; також а-тпрус' — 51, 136, 217, 348, 351, 359. У багатьох говірках на всій території тому (часто поруч з тпрусь) наведено вигук брис('). Крім цих найпоширеніших вигуків, ще записано: а-ˈкоˈт(а) — 3, 6, 12, 14—16, 22, 25, 28, 31, 34, 35, 39, 47, 70, 112, 118, 124, 125, 130, 131, 133, 155, 197, 216, 217, 220, 223, 248, 256, 262, 292; а-ˈкет — 26; а-ˈкит — 177; ˈкоˈта — 2, 10, 14, 16, 17, 19, 24, 32, 34, 51, 124, 126, 131, 191; кот (кет) — 26, 34, 37, 125, 276; кац(')-кац(') — 52, 56, 123, 128, 139, 141, 142, 231, 233, 247; кец — 39, 109; киц(') — 34, 118, 120, 175, 207; киˈц'а — 165; коцу — 196; кац'ус — 279; кц — 2, 115; котс — 4, 53; а-ˈкец' — 119; кис — 282, 337, 373; кс-с — 235; (а)-ˈкиш — 168, 364; ӡ'ус(') — 66, 104, 182, 192, 222, 236, 256, 298, 322; зус' — 96, 97; а-ӡус' — 105, 160, 346; ӡ(')у-ӡ(')у — 50, 62, 182; ˈц'іба — 225, 227; пс(')-пс(') — 280, 284, 288; п'іс'-п'іс' — 283.

Б. Чи вживається у вас слово і яке його значення?

124. Калиˈта, каˈлитка (**гаманець**)?

Т. І. Лексема каˈл(л·)и(иі)тка (каˈл'ітка, коˈлитка) у значенні 'гаманець (на гроші)' фіксується переважно в подільських, часто у надворсклянських і західнослобожанських, зрідка у східноволинських та спорадично в поліських і наддніпрянських говірках; кал(л·)и(і, иі, ие)ˈта (кал'іˈта) у цьому ж значенні — спорадично в поліських і середньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 260, 402, 495, 632, 650, 666, 668, 687, 725, 759, 777, 790, 815, 822, 833, 850, 902, 915; каˈлита — 51, 646, 703; каˈл'іта — 24; кало-ˈта — 813; калиˈта 'кисет (на тютюн)' — 317, 634, 725; каˈл(л·)итка у цьому ж значенні — зрідка в подільських і східноволинських говірках та в нас. пп. 57, 144, 197, 236, 307, 315, 320, 321, 336, 339, 343, 355, 359, 383, 528, 609, 623, 634, 643, 650, 657, 659, 662, 670, 676, 680, 894; кал(л·)иˈта 'торбинка (на хліб)' — 33, 82. Виявлено ще значення лексеми каˈлитка: 'людина, що накопичує (ховає) гроші' — 484, 912; 'кишеня' — 623; 'вим'я в телички (корови)' — 321, 331, 370, 391, 398, 580, 673, 800, 819, 828, 836, 842, 845, 861, 875, 908, 914, 922; 'торба' — 27, 275, 626, 627; 'сумка' — 35; 'господарська сіточка' — 136; 'велика сума грошей' — 758; 'посудина для вина' — 820; 'курінь від негоди на плоту' — 648; 'хвіртка' — зрідка в східнополіських і середньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 183, 426, 534, 643, 668, 837, 855, 862, 872; 'мала прибудова' — 94, 570; 'нанизане листя капусти' — 184; 'мошонка' — 316, 329, 331, 634; калиˈта — 'гулянка з підвішеним пирогом (коржем) напередодні свята Андрія' — зрідка в східноволинських, подільських, наддніпрянських говірках та в нас. пп. 253, 257, 267, 298, 302 (кал(л·)аˈта — 566, 580, 758, 831); 'великі ворота' — 837; 'прохід між ровом навколо села' — 339.

Записи фіксують також ряд інших лексем у таких значеннях: 'гаманець (на гроші)': гамаˈнец' (гамаˈн(н')ец, гамеˈнец', гаомао-ˈнец') — в подільських говірках, рідше у середньополіських, наддніпрянських та західнослобожанських, ще рідше у східноволинських і надворсклянських, спорадично — у східнополіських говірках; гамаˈнок — 171, 174, 182, 184; гаˈман(н')чик — 9, 296, 342, 699, 708, 710, 736, 745, 746, 754, 771, 786; гаˈман — зрідка в середньонаддніпрянських, східнополіських та в говірках 50, 54, 185, 232, 234, 239, 247, 250, 255, 379, 413, 414, 417, 424, 434, 644, 740, 773, 812, 859, 862, 867, 871, 873, 879, 897, 902, 906; гайˈман — 237; ко(а, у, оу, ие)ш(ш')еˈл'ок (кашеа(ае):ˈл'ок, ко(у, а)ш'іˈл'ок, ко(у, а)шиˈл'ок, кошоˈл'ок, каша(еа)ˈл'ок, кішеˈлок, куошеиˈл'ок, кошеи-ˈл'ук) — переважно в нижньонаддніпрянських, рідше у середньополіських, західнослобожанських, надворсклянських і східнополіських, ще рідше у середньонаддніпрянських, спорадично у східноволинських і подільських говірках; кшаˈл'ок — 2; каˈш·ел' — 8; пу(о, а)л'аˈрес (пул'аˈрос, пара(у)ˈл(л')ес, пара(е)ˈл'ос, пале(·а, 'і)ˈрос, по(а, у)лі(а)ˈрес(ц) — часто в середньополіських і східноволинських, зрідка в подільських говірках; у цьому ж ареалі фіксуються лексеми по(а, у)ртма(о)ˈн(н')е (партамаˈне (-ˈн'ец), партма(:)ˈн(н')ет, партмаˈнент, партамо(а)ˈн(н')ет, парпа-ˈн'ет (-ˈнец'), парпонˈйет, патраˈм'ент, патрамаˈн'ет(-ˈнец'), про(и, иі)ту(о)маˈн'(н)ет, портумаˈн'(н)ет, при(иі)тамаˈн'ет, потромоˈн'ет, партманˈйет', портуманˈйет, по(а)ртмо(а)-ˈнец'); по(а)ртˈман — зрідка в східнополіських і середньонаддніпрянських говірках; патраˈман — 124, 307; партмаˈн'етик — 188; партмаˈнетка — 419; капˈшук — зрідка в середньополіських, середньонаддніпрянських і західнослобожанських, ще рідше — у східнополіських говірках та в нас. пп. 224, 225, 480, 517, 545, 683, 689, 758, 763, 896, 901; капшуˈчок — 5, 148, 391, 586, 607, 679; ки(иі, е, а)ˈс(с')ет (к'іˈс'ет) — 38, 42, 59, 115, 120, 123, 247, 273, 358, 391, 411, 513, 538, 565, 574, 623, 635, 651, 670, 714, 789, 894; кіˈсетка — 434; шаˈб'етка — 4; шиˈбета — 79; бо(оу, у, а)-ˈмажник (бо(у)ˈмажн'ік, бŏˈмажниік) — 20—22, 24, 28, 33, 40, 51, 89, 109, 153, 201, 224, 244, 282, 287, 303, 326, 343, 390, 449, 512, 515, 524, 553, 558, 568, 590, 601, 615, 616, 618, 629, 644, 671, 682, 707, 708, 724, 745, 748, 749, 792, 806, 830, 875, 889, 894, 896; чеˈрес — 43; чеˈреси('іи)к — 82; череˈсок (чеиреиˈсок) — 153. 182, 292, 301,

322, 326, 330, 336, 339, 388, 551, 902, 905; *мошˈна* — 582; *моˈшонка* — 728, 747; *ˈридикул'* — 342; *реиӡеиˈзул'а* — 903; *кабˈза* — 298;

'кисет (на тютюн)': *гаˈман* — 241, 740; *гамаˈнец* — 61, 63, 433, 442, 539, 718, 842, 903; *коше(и)ˈл'ок* — 120, 842; *капˈшук* — 108, 115, 294, 295, 435, 531, 565; *киˈс(с')ет (к'іˈсет)* — 71, 316, 391, 499, 623, 636, 650, 657, 712, 729, 758, 800, 836, 843, 846; *кисеˈток* — 842, 845, 846, 879; *кисеиˈтец'* — 634; *хаˈвірка* — 435; *таˈбашниц'а* — 758; *партаˈбашниц'а* — 390.

Т. II. Карта № 297: *гамаˈнец', каˈлитка, калиˈта, пул'аˈрес, кошеˈл'ок, моˈшонка, бр'іфˈташка, буˈдол'ар, портомоˈн'ет, к'іˈсет;* у коментарі: *каˈл'ітка, каˈл'етка, каˈл·итка, каˈлиітка, каˈлытка, каˈлиетка, каˈл·еитка, ˈкал'ітка, каˈл'іта, кал·иі-ˈта, каˈлата, калîˈта, калеиˈта, поˈл'арос, поˈл'арус, пуˈл'арус, поˈл'ариц, пуˈл'арец, пал'аˈрус, параˈл'ес, парал'аˈрес, пал'аˈрас, пол'еˈруш, пуˈл'ареиш, пул·іˈрес, паол'аˈрес, пал'аˈресик, пал'іе-ˈрес, пареˈл'ос, параˈл'ос, пароˈл'ос, пол'аˈрес, пал'уˈрес, пал'аˈрос, париˈл'ос, пал'аˈрец', паруˈл'ос, пораˈл'ос, пуˈл'ариш, пал'іˈрес, пол'аˈрас, поˈл'ареиш, поˈл'арис, пуˈл'ареис, паˈл'аруш, паˈл'арис, паˈл'ерус, пул'аˈрисик, поˈл'аруш, кошиˈл'ок, кушиˈл'ок, кушіˈл'ок, кушеˈл'ок, кушуˈл'ок, кошоˈл'ок, моˈшенка, муˈшонка, маˈшонка, моˈш'енка, муˈшенка, брифˈташка, брихˈташка, бр'іхˈташка, бріфˈтечка, буд'іˈларош, бод'іˈларош, будіˈл'ар', будеиˈл':ар', буґіл'ар, буґˈл'арош, будіˈлар, будиˈл'ар, буд'іˈларыш, буґіˈл'арош, буд'іˈр'ал·ош, буґˈл'арик, бадоˈл'арик, бул'ˈйар', буˈділ'ар, будеˈл'ар, под'іˈралош, пуд'іˈларош, пад'іˈлар', пуˈдел'ар, портмоˈн'ет, портумаˈн'ет, портомоˈн'ет, протомоˈн'ет, к'іˈс'ет, к'іˈсет, каˈсет, к'іˈс'ет'ік, к'ішетч'ік, ке·сетик, шеˈбітка, шеˈбет'а, шаˈбет'а, шеˈбет'е, шабаˈтура, шабаˈтурка, тал'аˈрос, папіˈрос, радиˈкул', ридиˈкул', гаˈман, каˈман, ˈташка, тапˈлôўка, каˈпура, каˈпурка, ˈміндул, пінˈтак, кабˈза, бˈранка, табаˈла, рунˈга, ˈжачкуў, ˈжачкӱў, зачˈку, п'ін'аˈженка.*

Т. III, ч. 1. Лексема *каˈл(·)и(і)тка* 'гаманець (на гроші)' фіксується в усіх говорах ареалу; у цьому ж значенні: *каˈл(·)и(ие)ˈта* — 13, 37, 53, 82, 83, 111, 112, 114, 141, 169, 196, 264, 274, 295, 296, 313, 334, 353; *каˈлиточка* — 32.

Крім того, зафіксовано: *каˈлитка* 'кисет (на тютюн)' — 74, 91, 113, 169, 187, 226, 255, 272, 292, 345; 'кишеня' — 116, 261 («спідня велика»); 'хвіртка' — 3, 4, 16, 17, 19, 78, 98, 151, 157, 159, 198, 244, 251, 263, 299, 300, 321, 355; 'торбина' — 72, 75, 175; 'кошик' — 201; 'вим'я корови' — 63, 75, 81, 82, 88, 158, 194, 365; 'кватирка' — 160; 'двері' — 251; 'двері воріт' — 100, 203; 'малий загін для корів' — 267; 'невелика хатка' — 3; 'ковінька' — 288; *калиˈта* 'хвіртка' — 164, 244; 'жаднюга' — 225; 'великий загін для корів' — 267.

Записи фіксують ще ряд інших лексем з таким значенням: 'гаманець (на гроші)': *гамаˈнец'* — часто в надворсклянських і нижньонаддніпрянських говірках, рідше у середньослобожанських, зрідка у східнополіських, східнослобожанських і луганськo-наддонецьких та в говірках 329, 368, 375; *гамаˈнец* — 167, 271; *гамаˈн'ет* — 126; *гамаˈнок* — 2, 19, 25, 28, 48, 269, 333, 337 (// *гаˈманок*), 340; *гаˈманч·иік* — 4; *гаˈман* — 44, 52, 59, 61, 63, 67, 68, 110, 118, 121, 151, 187, 199, 206, 232, 234, 245, 248, 260, 280, 323, 325, 338, 341, 363, 365; *коше(еи, ие, и, иі)ˈл'ок, (коа(ао, а)шие(еи, и, е)ˈл'ок, ку(уо)ши(ие)ˈл'ок, ко('і)ш'іˈл'ок, ко(а)ш'еи(е)ˈл'ок)* — часто в надворсклянських, слобожанських, нижньонаддніпрянських і луганськo-наддонецьких, рідше у східнополіських і нижньонаддонських говірках; *коˈшел'* — 61, 63; *ˈкошеил'* — 342; *портмаˈне (по(а)ртмо(оа, а)ˈн(н')ет (-ˈн'ец'), парта(о)маˈн(н')ет, протомаˈн'ет, патрамаˈн'ет, парпаˈн(н')ет (-ˈнец'), пармаˈн'ет)* — зрідка в нижньонаддонських, східнополіських, слобожанських і луганськo-наддонецьких та в говірках 253, 295, 339, 340; *ˈпорт'ік- (-тик)* — 237, 240, 241, 316; *капˈшук* — зрідка в слобожанських говірках; *капшуˈч·ок* — 4; *ки(е)ˈсет* — 116, 173, 176, 295, 305, 307; *кисиˈток* — 262; *бо(оу, у, а)ˈмажник* — 22, 41, 72, 79, 164, 178, 226, 337, 338, 355, 374; *чиериеˈсок* — 190, 268; *реигоˈтун* — 69, 73; *баˈсага* — 142, 146; *торˈбинка* — 169, 171, 177, 197; *ридиˈкул'* — 271; *л(л·)аˈдунка* — 58, 152, 213, 216, 228, 251; *лаˈдун* — 314; 'кисет (на тютюн)': *киˈсет* — 162, 164, 201, 326; *к'іˈс'ет* — 327; 'кишеня': *гаˈман* — 135, 231, 372; *гамаˈнец'* — 256.

Т. III, ч. 2. Лексема *каˈл(·)и(е, 'і)тка* 'гаманець (на гроші)' фіксується часто в південноподільських говірках, зрідка у нижньонадбузьких і нижньонаддніпрянських, а також у нас. пп. 111, 120, 139, 210, 212, 222, 231, 234, 255, 280, 283, 286, 300, 303, 357, 363, 365, 370; *каˈли(ие)ˈта* у цьому ж значенні — зрідка в південноподільських і нижньонаддніпрянських говірках, а також у нас. пп. 24, 40, 112, 192, 218, 237, 238, 254. Виявлено ще вживання названих лексем у значенні: 'кисет (на тютюн)': *каˈлитка* — 3, 5, 37, 47, 109, 194, 222, 223, 231, 286, 290, 296; *калиˈта* — 6; 'кишеня': *каˈлитка* — 22, 334; *калиˈта* — 206; 'сума грошей': *каˈлитка* — 34, 37, 39, 51, 86, 128, 224; *калиˈта* — 34, 140; 'вим'я корови (телиці)': *каˈл(·)итка* — 104, 340; *каˈлиточка* — 256. Крім того, записано такі поодинокі значення лексеми *каˈл(·)и('і)тка:* 'торба' — 276; 'товстосум' — 19; 'мошонка' — 104; 'хвіртка' — зрідка в кубанських говірках, а також у нас. пп. 89, 95, 100, 185, 194, 200, 227, 296, 303; 'гулянка з підвішеним калачем (коржем) напередодні свята Андрія' — 20, 22, 47, 51, 52 (*калоˈта*), 115, 220, 222, 225; 'коровай, що його ламають на голові або ріжуть на столі під час весілля' — 22.

Записи фіксують ще ряд інших лексем з таким значенням: 'гаманець (на гроші)': *гамаˈнец' (ц·, ц)* — часто в нижньонаддніпрянських і кубанських, зрідка у південноподільських, нижньонадбузьких, нижньонаддністрянських і кримських говірках та в нас. пп. 215, 217; *гаˈман(н')ч (ч')ик* — 2, 39, 92, 190, 282; *амаˈнец'* — 16; *гамаˈнок* — 102, 105, 194, 195, 201, 326, 371; *гаˈман* — 33, 68, 90, 95, 110, 144, 152, 153, 159, 164, 165, 184, 193, 314, 316, 317, 328, 336, 358; *коше(еи, ие, и, о)ˈл'ок (ко(оу, у)ш'іˈл'ок, кушиˈл'ок, коа(ао, а)шиˈл'ок, кишиˈл'ок, кош'еˈл'ок)* — майже послідовно в нижньонадбузьких і нижньонаддністрянських, переважно у кримських і нижньонаддніпрянських, зрідка в південноподільських і кубанських говірках; *ˈкошел'* — 106; *коˈшел'* — 248; *пул'аˈрес (параˈл'ес)* — 3, 11, 12, 256; *пуˈл'арес* — 10; *по(а)ртмаˈне (па(о)ртмаˈн'(н)ет, пуртумаˈн(н')ет, портома(о)ˈн(н')ет, портумаˈне, по(а)ртумаˈн'ет, пуртумаˈн'ент, парта(о)маˈн(н')ет, портамаˈн'ент, партам·і('е)ˈн'ет, по(а)ртмаˈнец', партˈман, парпа(о)ˈн'ет, партпаˈн'ет)* — часто в південнобессарабських, зрідка у кубанських і нижньонаддніпрянських, поодиноко у нижньонадбузьких і кримських говірках; *капˈшук* — 256; *ки(ие, еи)ˈсет (к'іˈсе('а)т, киˈсет')* — 21, 40, 67, 99, 104, 110, 135, 137, 153, 225, 227, 286, 288, 333, 338, 363, 372; *кисеиˈток* — 306; *кесеˈток* — 100; *кесиˈток* — 175; *каˈсетик* — 170; *бо(у)ˈмажни('і)к* — 12, 22, 68, 151, 157, 158, 227, 278, 303; *ˈпунґа* — 222; *партоˈфел(л')* — 110, 225; *портуˈфел'* — 233; *партоˈфел'чик* — 118; *ґиӡиˈла* — 86; *гайˈтан* — 87; *лаˈсун* — 90; *лаˈпашн'ік* — 365; 'кисет (на тютюн)': *гамаˈнец', гаˈман* — 179; *кошиˈл'ок* — 367; *ки(ие, еи)ˈсет (к'іˈс'е(а)т)* — 21, 100, 227, 278, 286, 288, 296, 306, 308, 315, 321, 338—342, 363; *кисеиˈток* — 306; *ˈпунґа* — 222, 224; 'гаман (для документів)': *гамаˈнец'(ц·)* — 276, 278; *кашиˈл'ок* — 203; *партамаˈн'ет* — 222, 224, 225; *бо(у)ˈмажни('і)к* — 2, 55, 71, 227, 278.

125. *Чеˈмерка, чеˈмарка* (верхній чоловічий одяг з талією й брижами ззаду).

Т. I. Лексему *чеˈмерка* засвідчено в середньополіських говірках, зрідка у східнополіських і правобережних середньонаддніпрянських, спорадично в подільських та в нас. пп. 385, 552, 555, 557; варіант *чеˈмарка* фіксується часто в західнослобожанських, зрідка в надворсклянських та в говірках 7, 156, 160, 175, 177, 181, 184, 206, 255, 592, 789, 803, 808, 822, 887; *чеˈморка* — майже послідовно в західній частині східнополіських, зрідка в середній частині східнополіських говірок та в нас. пп. 339, 342; *чиˈмерка* — переважно в подільських, рідше у східноволинських і правобережних середньонаддніпрянських, спорадично — у поліських говірках; *чиˈмарка* — майже в усіх західнослобожанських та в говірках 133, 169, 170, 178, 181, 183, 191, 229, 333, 440, 454, 473, 562, 605, 667, 809; *чиˈморка* — зрідка в східнополіських говірках і в нас. пп. 343, 549; *чуˈмерка* — подекуди в середньополіських і правобережних середньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 354, 819, 820; *чуˈмарка* — майже в усіх лівобережних середньонаддніпрянських і в нижньонаддніпрянських, рідше — у надворсклянських говірках, у південній групі правобережних середньонаддніпрянських і західній частині західнослобожанських говірок та в нас. пп. 264, 297, 336, 340, 341, 356—358, 360, 363, 364, 459, 474, 517, 523; *чаˈмарка* — часто в надворсклянських говірках; *чеˈм'орка, чиˈм'орка* — зрідка в східнополіських говірках; *чемˈйорка, чимˈйорка* — часто в західній частині східнополіських і зрідка у середній групі східнополіських говірок; *чеˈнарка, чиˈнарка* — в західнослобожанських та в говірках 130, 169, 170, 175, 177, 178, 286.

Записано такі значення лексем *ч(ч·)е(еи, ие, и, у)ˈм(м')ерка, (че(и, еа)ˈм'орка, ч(ч·)е(и)м(м')ˈйорка, чиˈмирка, ч(ч')и(і, е, у)ˈнарка, чеˈміерка, че(у)ˈморка, че(и, а, у)ˈмарка, чемˈн'орка):* 'чоловічий верхній одяг з талією й брижами ззаду' — в західнослобожанських і нижньонаддніпрянських говірках, рідше у подільських, надворсклянських, східноволинських, середньонаддніпрянських і східнополіських, зрідка у середньополіських, причому в частині записів є дані про відмінність у способі крою, матеріалі для пошиття й призначенні (напр.: «довгий», «короткий», «з домотканого сукна», «крамний», «зимовий», «теплий» і «весняний», «осінній», «чоловічий», «парубоцький», «святковий», «буденний»); 'чоловічий і жіночий верхній одяг з талією й брижами ззаду' — 241, 299, 476, 575, 734, 829; 'чоловічий і жіночий верхній одяг, вишитий і з брижами' — 704; 'жіночий верхній одяг з талією і брижами ззаду' — 206, 236, 294, 512, 901, 903; 'верхній чоловічий одяг, подібний до піджака' — 1, 64, 227, 269, 692, 743, 747, 903; 'верхній чоловічий одяг, подібний до кожуха (подекуди з брижами)' — 5, 34, 61, 63, 95, 269, 305, 378, 483, 529, 682, 685, 736, 751, 773, 910; 'верхній чоловічий одяг полотняний' — 821; 'верхній чоловічий одяг короткий' — 291, 696, 403; 'верхній чоловічий літній одяг' — 105, 320, 357, 895, 898; 'верхній чоловічий зимовий одяг, одяганий на кожух' — 731; 'верхній парубоцький одяг' — 300, 302, 316, 319, 357, 383, 541, 560, 746, 758, 786, 824, 900; 'верхній одяг, подібний до свити' — 57, 270, 282; 'верхній одяг, подібний до сіряка' — 413; 'верхній одяг, подібний до пальта' — 775, 859, 867; 'верхній зимовий (теплий, часто на ваті) одяг' — 173, 208, 305, 357, 387, 412, 414, 637, 709, 906, 913, 915; 'верхній чоловічий одяг' — 327, 528, 530, 550, 567, 571, 574, 793; 'верхній чоловічий одяг з башликом' — 740; 'верхній грубий і довгий одяг з брижами' — 726; 'суконний жакет' — 818, 820; 'шуба з брижами' — 88; 'кожух, покритий сукном' — 305; 'суконна свитка без рукавів' — 52; '(суконний) одяг без коміра' — 283, 375, 775; 'чоловіча безрукавка з малими брижами' — 783; 'літній піджак' — 432; 'напівпальто' — 287; 'сорочка з замком угорі' — 857; 'невдало пошитий одяг' (іронічно) — 441.

Замість *чемерка* записано інші лексеми в значенні 'чоловічий верхній одяг з талією й брижами ззаду': *сˈвита (с'ˈв'іта)* — 8, 101, 139, 209, 233, 249, 293, 302, 802; *станˈкова (станоˈва) сˈвита* — 764, 776; *байсˈвитка* — 390; *пи(о, а, і)ˈд'(:)ойка* — 284, 302, 403, 530; *чуˈгай* — 474, 696; *баˈрак* — 895; *жуˈпан* — 146, 148, 152, 292, 335, 336, 379, 528, 578; *чемˈл'іт* — 316; *ˈйупка* — 422; *д'іˈжурка* — 721; *ˈманта* — 720; *капˈтан* — 331, 683, 883, 896, 902; *кан'ˈӡ'ол* — 921; *с'еаˈр'ак* — 13; *козаˈчина* — 30; *коˈзачка* — 245, 259; *каˈтанка* — 272; *ˈгун'ка* — 470; у значенні 'чоловічий і жіночий верхній одяг з талією і брижами ззаду': *каˈтанка* — 441; *сˈвитка* — 419, 486, 496; 'чоловічий і жіночий верхній одяг, вишитий і з брижами': *чуˈгай* — 750; 'верхній чоловічий і жіночий одяг': *ка(о, у)ˈжух* — 95, 483, 485, 682, 739, 751, 757, 858; *станˈковий (станоˈвий) куˈжух* — 773, 776; *кожуˈшок* — 786; *каˈжушка* — 8; 'верхній чоловічий одяг із домотканого сукна': *с'ˈви(і)та* — 40, 41; *пудˈжак* — 62; *ˈлейбик* — 253; *ча(у)га(у)ˈйіна* — 471, 713, 750; *манˈтина* — 747, 750; 'верхній одяг, подібний до сіряка' — *козаˈчина* — 28; *сˈвита* — 445; *сˈвитка* — 452; *ˈгун'ка* — 28, 282, 470; *ˈбурка* — 28, 445, 731; *чуˈгай* — 696; 'верхній одяг, подібний до пальта': *манˈтина* — 707; *чугаˈйіна* — 741; 'верхній чоловічий зимовий (теплий, часто на ваті) одяг': *маріˈнатка* — 208; *ˈбурка // кацаˈвейка* — 712; *ˈбурнос* — 724; *сирˈтук* — 915; *пидˈжак* — 301; *чикˈм'ін* — 889; 'верхній чоловічий одяг': *пі(и, у, о)ˈд'(:)ойка* — 169, 252, 288, 294, 296, 312, 337, 403, 514, 528, 530, 550, 567, 571, 574, 576, 577, 648, 793, 878, 879; *кухˈвайка* — 648; *куˈфайка // бушˈлак* — 879; 'верхній чоловічий одяг з башликом': *ˈбурка* — 26, 53, 243, 569; *чикˈміел'* — 71; *ки(ие, е)ˈрейа* — 274, 293, 317, 531, 765, 806; *кобеˈн'ак* — 115, 335, 552; 'коротка безрукавка': *ˈґорсот* — 74; 'напівпальто': *ˈбобрик* — 276, 539.

Крім того, зафіксовано чимало слів без пояснень або з такими поясненнями, які не розкривають суті реалії: *чухˈмарка* — 22; *чіˈмерка (че(м)ˈн'орка, ч'іˈнарка, чу(о)ˈморка, чи(у)ˈмирка, чоˈмарка)* — 42, 43, 102, 128, 172, 176, 193, 205, 286, 291, 317, 353, 365, 379, 402, 535, 751, 818; *бе(и, 'і)ˈкеша* — 226, 233, 439, 440, 527, 538, 617, 695, 727, 756; *биˈкеш* — 612, 723; *ˈбобрик* — 238, 515;

бурˈмус(з) — 43, 629; *бурˈнос* — 560; *арм'ˈйак* — 111; *венˈґ(г)ерка* — 394, 413; *ˈбурка* — 22, 24, 72, 100, 218, 223, 234, 533, 583, 708, 711, 715, 731, 780; *ˈгун'ка* — 240, 687, 692, 694, 703, 739; *ˈгун'очка* — 467; *ˈґезик* — 58; *д'іˈжурка* — 857; *жуˈпан* — 139, 166, 171, 173, 184, 286, 288, 289, 329, 333, 433, 512; *ˈйуп(б̂, б)ка* — 105, 111, 121, 158, 166, 182, 293, 335, 355, 424, 557, 848, 873, 897; *ка(о)мі('і)ˈзел'ка* — 23, 205; *куˈцак* — 21, 38; *ˈкуртка* — 752, 817; *каˈтанка* — 205, 446 // *каˈтанучка*); *жиˈкет* — 203, 301, 433, 460, 916; *жуˈкет* — 472; *жа(у)ˈкетка* — 788, 807; *жиˈл'(л)етка* — 75, 187; *куˈф(хˈв)айка* — 81, 176, 178, 192, 194, 231, 285, 300, 340, 355, 358, 373, 406, 416, 443, 455, 468, 615, 629; *ф(х)уˈфайка* — 306; *ки(і^{и}, е^{и})ˈрейа* — 83, 281, 287, 564; *ко(а, о^{у}, у^{о}, у)ˈжух* — 26, 29, 62, 81, 84, 159, 162, 274, 343, 358, 390, 399, 406, 416, 418, 472, 498, 515, 516, 538, 628, 741, 744, 870, 895, 920; *кожуˈшок* — 277; *ко^{у}(у)жуˈшинка* — 229, 744; *ко(а)заˈчи(і, 'і)на* — 27, 35, 43, 47, 917; *ко(а)ˈзачка* — 89, 90, 166, 170, 189, 433, 512, 515, 882; *л'ітˈник* — 712; *мари(і)ˈнад(т)ка* — 199, 205, 228; *москˈвичка* — 629; *мосˈкоўка* — 807, 829, 841, 913; *ˈл(л·)ейбик* — 443, 453, 515; *кафˈтан* — 460; *ˈнакидка* — 23; *наˈкидка* — 271; *опанˈча* — 711; *пе^{ш}ˈнерка* («свита на зразок сюртука») — 531; *пі('і, и, о, у)дˈжак (пи('і)нˈт(ǯ, ʒ')ак, пінˈчак, пи('і)ˈжак)* — зрідка в середньополіських говірках, у південній смузі східнополіських і в східноволинських та в нас. пп. 194, 306, 340, 373, 376, 406, 460, 514, 515, 577, 629, 670, 674, 692, 708, 744, 746, 747, 852, 857, 886, 903; *п(п')інжаˈчок* — 22, 312; *піджаˈчок* — 630; *пал'(л·)ˈто* — 25, 162, 340, 355, 373, 390, 406, 515, 527, 618, 695, 698, 744, 816, 875; *полуˈшубок* — 176; *пл·ашч* — 515, 780; *сˈви(и^{і}, і, і)та (с'ˈв'іта)* — зрідка в середньополіських та в говірках 121, 224, 228, 274, 308, 345, 443, 487, 498, 587, 609, 644, 692, 741, 751, 765, 897; *сˈви(і^{и})тка (с'ˈв'ітка)* — зрідка в середньополіських говірках та в нас. пп. 229, 399, 440, 451, 625; *свиˈтина* — 403; *свиˈтинка* — 751; *тоˈлуп* — 739; *че(и)кˈм'ін'(-ˈмен')* — 60, 111, 157, 167; *чикˈмі̯ел'* — 140; *хˈренчик* — 29, 32; *френч* — 216; *чаˈг'іна* — 713; *чуˈгай* — 472, 707, 722, 739, 747, 754; *чугаˈйіна* — 711, 722; *ˈчужка* — 572, 754; *ˈшуба* — 569; *с'іˈр'ак* — 403, 515, 629, 643, 845, 881; *туˈжурка* — 311; *коˈбен'а* — 288.

Т. II. Записи фіксують такі значення лексеми *че(е^{и}, и^{е}, и, у)ˈме(і)рка*: 'верхній довгий чоловічий одяг з талією й брижами' — 75, 80, 351, 368; 'верхній довгий чоловічий одяг, не вживаний на селі' (іронічно) — 191; 'верхній довгий одяг, зібраний у талії, кожух' — 316, 322; 'верхній короткий чоловічий одяг з брижами' — 149, 252, 306; 'верхній короткий суконний одяг для роботи' — 219, 358, 391; 'верхній короткий шкіряний одяг без рукавів' — 436; 'верхній чоловічий одяг з брижами' — 72, 77, 121, 125, 158, 161, 163, 181, 212, 264, 275, 362, 382, 383, 392, 395, 399, 405, 536, 537, 560, 561, 568; 'верхній суконний чоловічий одяг' — 194, 261, 268, 310; 'верхній чоловічий і жіночий одяг' — 186, 311, 663; 'верхній жіночий одяг з брижами' — 179; 'верхній жіночий одяг з домотканого сукна, вишитий' — 173, 176; 'верхній одяг, подібний до куртки' — 276, 290, 308; 'білий кожух' — 318; 'чоловічий жакет' — 321; 'кожух зі зборками' — 532, 538; без розкриття семантики записано *че(е^{и}, и, и̂, і, і, у, о)ˈмерка (че(и, е^{и}, у)ˈмарка, чеˈмерка)* у волинських говірках, зрідка в подільських і спорадично в поліських, а також у нас. пп. 236, 270, 271, 277, 305, 464—467, 510, 549; *чесˈмарка* — 555; *циˈмерка* — 111; *чемеˈрека* — 348; *чиˈмера* — 56, 133.

У переважній більшості говірок III тому замість *чемерка* фіксуються інші лексеми. Так, у значенні 'верхній довгий чоловічий одяг, з талією й брижами' записано: *с'іˈрак* — 299; *се^{и}рˈмага* — 619; у значенні 'верхній довгий чоловічий одяг': *сˈвитно* — 633; *сˈви^{і}(и̂)тка* — 634, 642; *симˈр'ага, камиˈзел'ка* — 149; *се^{а}(а)рˈдак* — 119, 556; *ˈгун'ка, сˈвита, чугаˈйіна* — 394; *манˈта* — 610; *ˈбурка* — 659; 'верхній довгий селянський одяг': *с'іˈрак, с''іраˈкова ˈкуртка (-та)* — 269; 'верхній чоловічий довгий суконний одяг прямого крою': *сарˈдак* — 556—558; *ча:ˈгіна* — 560; *чуˈгай* — 579; 'верхній довгий одяг з домотканого сукна': *чугаˈйіна* («зимовий») — 391; 'верхній довгий одяг, рівний, з каптуром': *ˈбурка* — 551; *пе^{и}(и)ˈтек* — 471, 474, 475, 479; 'верхній довгий чоловічий і жіночий одяг, рівний, з каптуром': *сˈвитка* («з брижами») — 635; *сˈвитно* — 623; *куртаˈшина* — 318; *лаˈтуха* («з клинами по боках») — 631; 'верхній довгий одяг з купованої матерії': *каˈтанка* — 316; 'верхній довгий чоловічий і жіночий одяг': *питиˈчина* — 503; *манˈта* — 509; *ˈгун'а* — 442; *лаˈтуха* («з домотканого полотна») — 632; 'верхній довгий жіночий одяг на ваті': *бурˈмос* — 566; у значенні 'верхній короткий чоловічий одяг з брижами': *сˈвитина* — 619; 'верхній короткий одяг': *ˈкурта* — 642; *ˈкуртка* — 639; *ˈбурка* — 647; *се^{и}рˈдак* — 34; *ˈкурташ* — 92; *ˈкабат* — 119; *куˈсак* — 120; *ч·уˈгай* — 616; *чугаˈйіна* — 991; *ˈгун'а* — 668; 'верхній короткий чоловічий і жіночий одяг з домотканого сукна': *куртаˈшинка* — 318; *сарˈдак* — 514, 515, 518, 548, 583, 613 (// *чугеˈйек*); 'верхній короткий жіночий одяг з домотканого сукна': *курˈташ* — 64; 'верхній короткий одяг на ваті': *катаˈнашка* — 394; *паˈл'отик* — 495; 'верхній чоловічий одяг з брижами': *лаˈтун* — 77; *сˈвитина* («вишитий») — 618; *сирˈміга* — 617; *се^{и}рˈн'ега* — 44; *ˈкурта* — 39; *сˈвита* («подібний до пальта») — 177; 'верхній чоловічий одяг без брижів': *сˈви^{е}та* — 39; 'верхній чоловічий суконний одяг': *куцˈман* («святковий»); *ˈкурта* — 620; *ˈкуртка* — 235; *курˈтак* — 238; *серˈн'ега* — 35, 42; *си^{е}рˈмага* — 150; *жуˈпан* — 242; *ˈбурнус* — 219; *куˈфайка, жыˈк'ет* — 237; *с'(с'')іˈрак* — 183, 238; *с''іраˈкова ˈзагартка* — 437; *ˈбунда* — 312; *са(е^{а})рˈдак* — 485, 509, 524, 584; *ˈбурка* — 656; *бˈл'уска, кам'іˈзел'ка* — 250; *ках(ф)ˈтан* — 251, 379; 'верхній чоловічий одяг з талією й клинками по боках': *сˈвитка* — 636; *чугаˈйіна* — 564; 'верхній чоловічий одяг без рукавів': *каміˈзел'ка* — 28, 439; *ˈлейбык* — 237; *к'іпˈтарик* («шкіряний») — 471, 475 («вишитий»); *куˈжух* — 485; *кужуˈшок, ˈмунк'ан* — 549; 'верхній чоловічий одяг': *курˈтий* — 439; *руˈкавник* («кожух») — 485; 'верхній чоловічий одяг фабричного виробу': *ˈзагартка* — 437; 'верхній чоловічий одяг з домотканого сукна, подібний до пальта': *ˈурка* — 537; 'верхній чоловічий зимовий одяг': *кап·тан* («на ваті») — 60; *пинˈжак, куˈфайка* — 195; *ˈрехл·ик то^{у}ўсˈтий* — 417; 'верхній чоловічий літній одяг': *мариˈнатка* — 105; *мараˈнерка, френч* — 195; *ˈкабат* — 323; 'верхній чоловічий полотняний одяг, селянський': *сˈвитина* — 620; *кахˈтан* — 269; *ˈгун'ка* — 300; *полотˈн'а(е)нка* — 320, 326; 'верхній чоловічий одяг': *сарˈдак* — 510, *ˈкуртка* — 113, 270, 435; *кахˈтан* — 112; *ˈзагортка, курˈтачка* — 434; *плашч* — 112, 139, 256, 259, 278, 284, 682; *ˈфутро(у)* — 113, 142, 143, 278, 280, 304, 324; *фуˈтерко* — 256; *панˈча* — 137; *ˈчуга* — 666; *ˈбурка* — 540; *комб'іˈзон* — 375; 'верхній чоловічий і жіночий суконний одяг': *сˈв'іта* — 87; *с'іˈрак* — 110; *чуˈгай* — 614; *сарˈдак* — 554, 614; *си^{е}рмˈн'ага* — 628; *ˈуйош* («обшитий чорним сукном по білому») — 443; 'верхній чоловічий і жіночий одяг рівного крою, з бічними клинами, оздоблений унизу': *чуˈгай* — 579; 'верхній чоловічий і жіночий одяг': *кам'їˈзел'ка* — 255; *ˈґ'ерок* — 683; 'верхній жіночий одяг з білого домотканого сукна': *сˈви(і)та* — 66, 92, 176; 'верхній жіночий одяг': *ˈуйош* — 442; *каф·тан* — 306; *биˈк'еша* — 126; *саˈчок* — 376; *ˈкурта* — 640; 'верхній жіночий одяг, подібний до пальта': *кацаˈвейка* — 174; 'верхній жіночий суконний одяг': *ˈґун'а* — 70; *сукмаˈн'е* — 266; *байбаˈрак* — 475; 'верхній одяг': *ˈанцук* — 426; *чуˈган'а* — 667; 'верхній одяг з капюшоном': *манˈта* — 557; 'верхній одяг із широкими брижами': *сˈвитка* — 396; 'верхній одяг, коротший за кожух': *ˈтолуб* — 397; 'верхній суконний одяг' : *саˈрак* — 92; *сˈвита* — 249; *куˈцан* («до колін») — 174; *лаˈтуха* — 630; *сарˈдак* — 488, 523, 582; *чугаˈйіна* — 549, 569 (// *чуˈгай*); *чуˈган'а* — 678; *манˈта* — 554; *ˈбурка* («у талію») — 578; *серˈм'ага* — 180; 'верхній старий, малий одяг, для негоди': *ˈґун'ка* — 302; 'верхній довгий одяг': *ку^{о}ˈжух* — 391, 577; 'верхній одяг, подібний до шинелі без хлястика': *беˈкеш* — 174; крім того, записано ще в значенні: 'пальто': *ко(а)ˈбат* — 417, 426; 'куртка': *сукˈманка* — 7, 660; 'піджак': *мари^{и}ˈнатка* — 103; *ˈлі̯етн'ак* — 659; 'безрукавка': *жеˈл'отка* — 659; 'блуза': *пінǯаˈчок* — 4; 'жакет': *спанˈцер* — 118; 'штани й жакет': *ˈанцук* — 413; 'шапка': *рогаˈтийка* — 13; *ˈкуч'ка* — 461; *ˈкучма* — 463; *ˈш(')епка* — 230, 298; 'погано пошитий або зіпсований одяг' (іронічно): *ˈгун'ка* — 530.

Без розкриття семантики записано лексеми: *се^{и}(и)рˈмага* — 147, 151; *се^{и}ме^{и}ˈр'ага* — 193; *світˈно* — 622; *лаˈтуха* — 3; *лаˈтун* — 175; *ˈлуˈтун* — 429; *ˈанцук(х, ґ)* — зрідка в середньозакарпатських говірках; *ˈанцуг* — 447; *биˈк(к')еша* — 58, 123; *бˈл'(л)уза* — 291, 298, 427, 435, 436, 480; *бˈл'уз(з̦, с)ка* — 259, 301, 302, 480, 494; *ˈбунда* — 233, 309, 428; *бунˈдина* — 468; *байбаˈрак* — 474, 477; *ˈбурка* — 46, 156, 371, 549, 605, 608; *ве^{и}ре^{и}ˈн'чук* — 303; *вериˈт'ух* — 305; *ˈґажки* — 526; *ˈґ(г)ерок* — 403, 407, 677; *ˈдуршка* — 504; *жуˈпан* — 7; *йіˈс'онка* — 32; *кацаˈбайка* — 304, 672; *с'іраˈкова кацаˈбайка* — 305; *каˈпота* — 132, 167; *каміˈзел'ка* — 287; *ґуˈфайка* — 306; *ˈкурт'ік* — 128; *курˈтак* — 157; *кап(х, ф)ˈтан* — 47, 98, 203, 233, 241, 259, 347, 366, 506, 520, 545, 604; *кохˈтан* — 373; *куˈцак* — 83; *козаˈчина* — 629; *козаˈчіно* — 88; *каˈбат* — 99, 114, 647; *ˈкабат* — 140, 477; *каˈбатка* — 505; *ˈкугла* — 297; *к'іпˈтар(р')* — 485, 512; *киˈтар* — 526; *п'екˈтар'* — 484; *ˈл(л·)ейбик* — 236, 271, 480, 492; *ˈлайбік* — 403; *ˈлайблик* — 585.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують такі значення лексеми *чемерка* і її фонетичних варіантів: 'верхній чоловічий одяг': *чи(и^{і}, 'і)ˈнарка (чаˈмарка, чеˈморка, че^{ш}ˈмерка)* — 1, 4, 10, 16, 68, 79, 80, 104, 109, 115, 116, 120, 156, 161, 162, 175, 182, 184, 194, 198, 215, 218, 220, 226, 239, 244, 253, 277, 335; 'верхній чоловічий суконний одяг з брижами': *ч'и^{е}ˈнарка (чуˈмарка)* — 13, 71, 102, 168, 187, 196, 199, 255, 258, 294, 351, 355; 'верхній чоловічий одяг, у талію, з брижами': *чи(у)ˈнарка (че^{и}ˈмерка, че^{и}ˈнерка, че(у)ˈмарка)* — часто в надворсклянських говірках, зрідка в середньослобожанських, спорадично у нижньонаддніпрянських і наддонецьких, а також у нас. пп. 2, 131, 132, 141, 213, 238; 'верхній чоловічий одяг, у талію, з брижами, на ваті': *чиˈнарка (ч'уˈмарка)* — 31, 35, 113, 167, 226, 261, 269, 273; 'верхній короткий чоловічий одяг': *ч'иˈнарка (чуˈмарка)* — 27, 256; 'верхній довгий чоловічий одяг': *чиˈнарка* — 91, 105, 114, 118, 171, 256; 'верхній легкий (літній) чоловічий одяг': *чуˈмарка* — 91, 167, 176; 'верхній чоловічий одяг без рукавів': *чеˈмарка* — 267; 'верхній чоловічий одяг, з брижами, святковий': *че^{ш}ˈнарка* — 3, 98, 230; 'верхній чоловічий одяг з кожухом до пояса': *че(у)ˈмарка* — 82, 113, 127, 351; 'верхній чоловічий одяг, подібний до піджака': *чи(у)ˈнарка* — 74, 114; 'верхній чоловічий одяг, подібний до кожуха' — *чуˈн(м)арка* — 164; *че(и)ˈнарка* — 82 («обшитий хутром»); 'верхній одяг, малий, купований, легкий': *ч·иˈнарка* — 69; 'будь-який великий верхній одяг': *че(у)ˈн(м)арка* — 82.

У ряді говірок замість *чемерка* зафіксовано інші лексеми в таких значеннях: 'верхній чоловічий суконний одяг з брижами': *піˈд':ойка* — 258; *куˈцина* — 231; *с'ірˈтук* — 327; 'верхній чоловічий суконний одяг без брижів, довгий': *кухˈвайка* — 40; 'верхній чоловічий одяг у талію, з брижами': *жиˈлетка* — 131; *капˈтан* — 119; *хаˈлат, ко^{у}ˈжух* — 40; *п'іˈд':ойка* — 374; *сˈвитка* — 179; *сˈвита* — 260; *с'ірˈтук* — 323; 'верхній чоловічий одяг у талію, з брижами, на ваті': *по^{а}(у, і)ˈд':ойка* — 31, 226, 261, 269; 'верхній чоловічий одяг у талію, з брижами, короткий': *пи('і)ˈд'ойка* — 27; *полуˈшубок* — 325; 'верхній чоловічий одяг у талію, з брижами, довгий': *поˈд':ойка* — 118; *ч'ерˈкеска* — 151; 'верхній чоловічий одяг з брижами, святковий': *бе^{и}шˈмет* — 63; *капˈтан* — 169; 'верхній чоловічий одяг з кожухом до пояса': *п'іˈд':ойка* — 127; 'верхній чоловічий одяг на ваті': *па^{о}ˈд':ойка* — 29, 106; *ˈватник* — 271; *ваˈт'анка* — 285; 'верхній чоловічий одяг, пошитий халатом': *ˈчуйка* — 106; 'верхній чоловічий одяг з довгими рукавами, у талію': *башˈлик* — 232; 'жіночий одяг': *каˈрас'* — 84; 'верхній суконний одяг': *п'і'ˈд':ойка* — 119; *с'і(у)рˈтук* — 251, 252, 326; *куˈцина* — 142 (// *куˈцинка*), 225, 305; *п'інˈжак* — 252; *бешˈмет, башˈлик* — 231; *сˈвита* — 3 («для негоди»), 119, 231; 'верхній одяг без брижів': *козачка* — 255; *канˈʒ'ол·* — 53; *ˈйупка* — 78; 'верхній одяг з брижами': *ко(о^{а}, о^{у})ˈжух* — 30, 40, 234, 271, 279, 329, 330, 342; *жиˈлетка* — 131; *жуˈпан* — 258; *канˈʒол·* — 53; 'верхній одяг, довгий, з коміром': *сˈвита* — 114; 'верхній одяг, матер'яний, подібний до кожуха': *п'ід'ˈйойка* — 39.

Відзначено: 'плащ' — *в'іл'ˈветка* — 300. Без розкриття семантики записано: *чи(і, о, у)ˈнарка (чи('і)ˈм'орка, чеˈнирка, ч'и^{е}ˈмарка)* — у частині середньослобожанських і нижньонаддніпрянських говірок, зрідка у східнослобожанських, наддонецьких, східнополіських та в говірках 83, 93, 97, 366, 375; *ˈбурка* — 300; *бурˈмус* — 337; *ˈгейша* — 14; *жу('і)ˈкетка* — 151, 294, 336; *жи^{е}ˈк'ет* — 316; *жиˈл'ет* — 317; *жи^{е}ˈл'етка* — 151; *жи('і)ˈл'отка* — 153, 169, 336; *жуˈпан* — 242, 260; *каˈпот* — 146, 148, 228, 230 (// *каˈпотик*); *ˈкуртка* — 294; *капˈтан* — 15, 96, 99, 201, 258, 275, 278, 307, 340, 343; *кафˈтан* — 225; *кау^{ф}ˈтан* — 322; *каптаˈнок* — 28; *камˈз'ол* — 22; *камˈзол'* — 153; *каˈрейа* — 99; *куˈцина* — 43, 48, 53, 66; *к'іˈраз(с)* — 14, 39; *москˈвич'ка* — 295; *пі(а, о, у)ˈд':ойка* — 7, 22, 44, 234, 258, 333; *пойˈд'ойка* — 32; *с'іˈр'ак* — 225; *с'у(і)рˈтук* — 32, 326, 360; *туˈжурка* — 294.

Т. III, ч. 2. Лексема *чиˈмерка* фіксується в південноподільських говірках, зрідка у нижньонаддніпрянських та в нас. пп. 47, 66, 71, 150, 167, 191, 197, 203, 251, 284, 287, 303; варіант *чиˈмарка* — 47, 52, 56, 63, 67, 90, 135, 165, 177, 187, 217, 279, 284, 296, 346, 363; *чеˈмерка* — зрідка в південноподільських та в говірках 47, 51, 126,

131, 215, 219, 282, 290, 303; чеˈмарка — зрідка в кримських говірках та в нас. пп. 30, 31, 47, 59, 125, 192; чуˈмерка — 4, 40, 177; чуˈмарка — майже послідовно в нижньонаддніпрянських, зрідка у нижньонадбузьких і кримських говірках та в нас. пп. 13, 210, 325, 359, 367, 369; ч(ˈ)аˈмарка — 48, 201.

Записано такі значення лексеми чемерка і її фонетичних варіантів: 'верхній чоловічий одяг': чу(и^{е})ˈмарка — 19, 74, 82, 104, 173, 180, 278, 287; 'верхній чоловічий одяг з талією й брижами': чу(е)ˈмарка (чиˈнарка) — 4, 37, 47, 126, 159, 162, 163, 170, 181—184, 194, 195, 200, 203, 243, 279, 286, 296; 'верхній чоловічий одяг з талією й брижами, довгий': че^{и}ˈмерка (ч'уˈмарка) — 25, 89, 99, 276; 'верхній чоловічий одяг з талією й брижами, короткий': чуˈмарка — 179; 'верхній чоловічий одяг, подібний до кожуха': чуˈмарка — 50, 62, 161; 'верхній чоловічий одяг, подібний до свити': че^{и}(·у)ˈме(а)рка — 66, 152; 'верхній чоловічий одяг, подібний до жакета': ч'уˈмарка — 176; 'верхній чоловічий одяг, подібний до піджака': ч'еˈмерка — 303; 'верхній чоловічий одяг, подібний до жупана': верхній чоловічий одяг на ваті': ч'аˈмарка (чуˈмарка) — 48, 95, 281; чуˈмерка («святковий») — 40; 'товста чоловіча стара сорочка' (зневажливо): чуˈмарка — 87.

У ряді говірок замість чемерка зафіксовано інші лексеми в таких значеннях: 'верхній чоловічий одяг': д'іˈжурка — 43; свита — 211; 'верхній чоловічий одяг з талією й брижами, довгий': ˈбурка («з капюшоном») — 225; чекˈм'ін' — 308; 'верхній чоловічий суконний одяг, буденний': чуˈгай, чикˈмен' — 2; 'верхній чоловічий кожушаний одяг': биˈкеш — 32; бе^{и}ˈкеша — 33; паˈд':ойка — 342; 'верхній чоловічий одяг з талією й брижами': сˈвита — 213; куˈцина — 243; ве^{и}(и)нˈг(ґ)ерка — 227, 288 (// ч·е^{и}рˈкеска), 338, 339; бе^{и}ш(ш·)ˈмет — 340 (// балаˈхон), 355; 'верхній чоловічий одяг, подібний до плаща': чи^{е}кˈманч·ик — 224; балаˈхон — 308; 'верхній чоловічий одяг на ваті': ˈватошни^{е}к («з брижами») — 281; бе(и)шˈмет — 308, 370; 'верхній чоловічий одяг, теплий, короткий': винˈґерка — 222; 'верхній чоловічий одяг з башликом': манˈта — 2; 'верхній чоловічий одяг з талією': пал'т'іˈсанка // чуˈбейка — 144; 'верхній чоловічий суконний одяг без талії': ˈбурка — 170; 'верхній чоловічий одяг, піддяганий': бешˈмет — 308; 'верхній чоловічий або жіночий одяг': оˈс'ін'ка — 179; 'верхній жіночий одяг': бурˈнуз — 211; ˈпол'ка («довгий»), хаˈлат («короткий») — 213; пал'іˈто («на ваті») — 317; мосˈкойка — 91; «верхній одяг з домотканого сукна на ваті': ˈбурка — 20; 'верхній одяг з брижами': полуˈшубок — 315; барˈч'ашка — 317; ч(ч·)ерˈкеска — 315, 357, 366, 370, 371; твин — 119; 'верхній одяг з капюшоном': манˈта — 108, 115; 'верхній одяг козаків': жи^{е}ˈл'отка, бешˈмет, ч·екˈм'ін' — 323; бе^{и}шˈмет, коˈжух, поˈд':ойка — 327; балаˈхон — 323, 327; че^{и}(и)рˈкеска — 323, 327, 337, 372; 'верхній одяг від дощу': венце^{и}ˈрад — 323; 'верхній одяг, піддяганий': балаˈхон — 327, 337, 370, 375; чикˈм'ін' — 357; 'чоловіча сорочка з талією': толсˈтойка — 186; 'жакет із кишенями': башˈлай — 350; 'кофта на ваті': оˈс'інка — 333.

Чимало лексем записано без розкриття семантики: че(е^{и})ˈмерка (че^{и}, и^{е}, и^{і}, 'і)ˈмарка, чуˈмирка) — в частині нижньонаддніпрянських говірок, зрідка у південноподільських, нижньонадбузьких, кримських, південнобессарабських і в говірках 127, 134, 135, 325, 346, 359, 363, 367; бе(е^{и})ˈкеш — 27, 125; биˈкеша — 40; бешˈмет — 325; ˈбобрик — 131; ˈбурка — 3, 125, 153, 169, 318; бушˈлат — 171, 315; балаˈхон — 360; в(м)енˈґерка — 87, 178; д'іˈжурка — 29, 36; дубˈл'онка — 144; жа(и, и^{е}, е)ˈкет — 31, 103, 135, 153, 176, 353; жуˈк'ет — 209; жуˈкетка — 95, 99; жиˈл'етка — 161, 207; кацаˈвейка — 24; ке^{и}ˈрейа — 33; кап(ф)ˈтан — 163, 175, 184, 185; киˈтар — 224; кирˈсетка — 235; курˈтейка — 225—227; мосˈкойка — 72, 83, 175; ос'інˈчук — 224; палˈтон — 110; п (п')ін(д)ˈжак (пин'ˈӡ'ак, пинˈжак) — 31, 100, 109, 126, 303, 350; подˈжак — 51; п'іˈд':ойка — 158; сак — 83; саˈчок — 24, 135; сˈвита — 56, 119, 153, 157, 167, 169; сˈвитка — 141, 350, 364; с'іˈр'ак — 105; стˈроч'анка — 73; сˈт'оганка — 315; тˈвин'(н)чик — 39, 133, 137; туˈжурка — 39, 128, 369; ˈжурочка — 99; ˈт'ел'н'ік — 153; толсˈтойка — 103; ˈтулуб^{п} — 312; фрак — 235; хринч — 193; че('е, и, 'і)кˈм'ін' (чикˈмін) і че(е^{и})рˈкеска — зрідка в кубанських говірках; чуˈгай — 123; чугаˈйіна — 282.

126. ˈ*Гуня,* ˈ*гунька* (свита)?

Т.І. Матеріали фіксують такі значення лексем гуня, гунька: 'верхній одяг, довгий, з капюшоном': ˈгун'а — зрідка в східноволинських говірках та в нас. пп. 259, 541, 543, 545, 547, 729, 774; ˈгун'ка — 440, 450, 729, 764; 'верхній одяг довгий, широкий': ˈгун'а — 208, 486, 758; ˈгун'ка — 207, 440, 472, 482, 689; 'верхній одяг довгий, з брижами в талії': ˈгун'а — 478, 775; ˈгун'ка — 204, 469, 775; 'верхній одяг, довгий, суконний': ˈгун'а — 485, 504, 725, 762, 769; ˈгун'ка — 205, 692, 703, 725, 727, 729, 747, 769, 771; 'верхній одяг, довгий, чоловічий і жіночий': ˈгун'ка — 467; 'верхній одяг, короткий, з капюшоном': ˈгун'ка — 714; 'верхній одяг, короткий, суконний': ˈгун'ка — 459, 700 («жіночий»), 745, 762, 774, 776; 'верхній одяг, короткий, без рукавів': ˈгун'ка («свита») — 820; 'верхній одяг, чоловічий': ˈгун'а — 526, 878; ˈгун'ка — 445; 'верхній одяг, чоловічий, подібний до плаща': ˈгун'а, ˈгун'ка (// чуˈгай, чугаˈйіна) — 736; 'верхній одяг, жіночий, без брижів': ˈгун'ка — 470, 509, 706; 'верхній одяг, жіночий, з брижами': ˈгун'ка — 686; 'верхній одяг, жіночий, суконний': ˈгун'ка — 266, 480, 504, 718; 'верхній одяг, жіночий': ˈгун'а — 483; ˈгун'ка — 233, 270, 377, 468, 473, 475, 477, 485, 488, 493—495, 509, 526, 531, 699, 772; 'верхній одяг, чолсвічий і жіночий, без брижів': ˈгун'ка — 463, 474, 697; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, суконний, для роботи': ˈгун'ка — 263, 464; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, теплий (зимовий)': ˈгун'а — 695; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, з грубого сукна': ˈгун'ка — 457, 702, 779; 'верхній одяг, суконний, подібний до пальта': ˈгун'а — 201; ˈгун'ка — 39, 726; 'верхній одяг, без брижів': ˈгун'а — 470; гун'ка — 240, 244, 438, 442, 710, 739; 'верхній одяг без капюшона': ˈгун'ка — 435, 480; 'верхній одяг, подібний до фуфайки': ˈгун'ка — 48, 527; 'верхній одяг, великий, зимовий': ˈгун'ка — 732; 'дівочий одяг, обшитий бархатом': ˈгун'ка — 209; 'свита': ˈгун'а — 199, 452, 492, 497, 541, 627, 752, 776, 835; ˈгун'ка — 35, 199, 227, 229, 251, 452, 497—499, 501, 509, 542, 685, 691, 693, 707, 729, 747, 748, 752; 'одяг, що вживається замість плаща': ˈгун'а — 505, 780; 'спідниця': ˈгун'а — 421, 709; 'поношений піджак' (глузливо): ˈгун'ка — 441; 'волохатий (бахматий) одяг': ˈгун'ка — 209.

Засвідчено кілька випадків уживання лексем гуня, гунька не на позначення одягу: ˈгун'а — 'нехлюя' — 103; антропонім — 320; 'гугнява людина' — 580, 789, 820, 828, 861, 922; 'кози, телята' — 861; ˈгун'ка — антропонім — 587; 'людина в широкім одязі' — 440.

Замість гуня та гунька записано інші лексеми з різним значенням: 'верхній одяг, довгий': сˈвита — 139, 177, 197, 253, 448, 745, 888, 894; ˈбурка («на дощ») — 724; 'верхній одяг, довгий, з капюшоном': сˈви('і)та — 7, 99, 301, 316, 320, 353, 525, 553, 556, 560, 574, 626, 671, 762, 848, 849; куˈлева сˈвита — 293, 302; сˈвитка — 312; ˈбурка — 7, 94, 253, 257, 259, 435, 483, 484, 496, 503, 712, 719, 783, 787, 800, 819; ки(е^{и})ˈрейа — 124, 281, 301, 574, 575, 819, 836; коби(е)ˈн'ак — 283, 321, 326, 557, 626; с'іˈр'ак — 671, 819, 842; чугаˈйіна — 714; 'верхній одяг, довгий, з брижами в талії': с'ˈв'іта — 8; сˈвита — 182, 288, 438, 581, 585, 608; сˈвитка — 921; 'верхній одяг, довгий, суконний': сˈвита — 351, 358, 389, 393, 407, 449, 456, 588, 601, 603, 664, 667, 818, 910; сˈвитка — 378, 388, 390, 630, 636, 727, 903, 910; туˈжурка — 903; с'іˈр'ак — 388, 637, 644, 849, 864; с'ір'аˈчина — 661, 895, 896; ˈбунда — 705; чуˈгай — 723, 724; чо(у)гаˈйіна — 707, 720, 724; ˈйупка — 863; ˈбурнос — 769; п'ідˈжак — 818; манˈтина — 745; чи(·і)кˈм'ен' — 5; 'верхній одяг, довгий, кожушаний': каˈжушка («з брижами») — 8; сˈвита — 827; 'верхній одяг, короткий': каˈтанка — 88; чугаˈйіна — 708, 740 (//манˈтина, ˈгун'а, ˈгун'ка); д'іˈжурка — 780; сˈвитка — 251; 'верхній одяг, короткий, з капюшоном': (каптурова) сˈвита — 515; 'верхній одяг, короткий, з брижами': ве^{и}нˈґерка — 391; 'верхній одяг, короткий, без брижів': п'інˈжак — 13; сˈвита — 608; 'верхній одяг, короткий, чоловічий': чугаˈйіна — 717; 'верхній одяг, короткий, жіночий': саˈчок — 241; 'верхній одяг, короткий, без рукавів': черˈкаска («з брижами») — 845; 'верхній одяг чоловічий': сˈви^{і}(и$_{і}$)та — 105, 171, 243, 355, 445, 536, 839; сˈвитка — 236; че^{и}ˈмерка — 533; коˈзачка — 536; ˈйупка — 635; чикˈм'ін', с'іˈр'ак — 880; 'верхній одяг, чоловічий, для роботи': сˈви(и^{і})та — 249, 294, 347; 'верхній одяг, чоловічий, теплий': сˈви(и^{е})та — 34, 310, 376, 441, 589, 774; сˈвиточка — 470; ˈбурка — 67; кобеˈн'ак — 589; 'верхній одяг чоловічий, суконний': ˈйупка — 336; сˈвита — 336, 373 («без коміра»), 426, 592, 887; сˈвитка — 592, 907; куˈцина — 416; 'верхній одяг чоловічий, подібний до піджака': сˈв'іта — 16; 'верхній одяг чоловічий, подібний до плаща': чогаˈйіна — 704; чуˈгай, чугаˈйіна — 736; 'верхній одяг чоловічий, суконний, із талією й брижами': сˈвита, с'ір'аˈчина — 681; 'верхній одяг жіночий': сˈви('і)та — 70, 487, 533, 566, 797, 864; сˈвитка — 762; ˈйупка — 883; п'ідмасˈтон — 868; 'верхній одяг жіночий, без брижів': сˈвита — 241; сˈвитка — 678; 'верхній одяг жіночий, зимовий': саˈч'ок — 425; 'верхній одяг жіночий, суконний, з брижами': ондоˈрак — 74; ˈйуб(п)ка — 359, 387; коˈзачка — 648; сˈвита — 483, 532, 905, 922; сˈвитка — 387, 907; с'ір'аˈчина — 894; 'верхній одяг жіночий, суконний': ˈбурмус — 241; сˈвита — 196, 243, 276, 357, 812; чуˈгай — 721; ˈйубка — 355; свиˈт'анка — 331, 414, 416, 627; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, у талію, з брижами': сˈви(і)та — 53, 138, 148, 188, 247, 259, 330, 410, 412, 414, 463, 567, 643, 845; сˈви(и^{і})тка — 247, 263, 639; ˈйупка, с'ір'аˈчанка — 902; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, теплий (зимовий)': сˈвита — 354; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, з грубого сукна': сˈвита (с'ˈв'іта) — 26, 47, 56, 419, 489, 536, 575, 609, 794, 830, 842, 893; 'верхній одяг, суконний, подібний до пальта': сˈвита — 201, 494, 718; ˈбурка — 712; чуˈгай — 718; 'верхній одяг суконний, подібний до піджака': сˈвита — 172, 529; с'іˈр'ак — 745; 'верхній одяг суконний, з брижами': сˈви(и^{і})та — 84, 108, 109, 180, 293, 357, 367, 800, 876, 882, 884, 896, 904—906, 913, 915; сˈвитка — 30; ˈйуп(б̂)ка — 644, 882, 905, 906, 913, 915; 'верхній суконний одяг, без брижів': сˈви(и^{і})та — 275, 857, 899; сˈвитка — 432; с'іˈр(ˈ)ак — 896; 'верхній одяг суконний, подібний до плаща': сˈвита — 789; 'верхній одяг суконний': сˈвита — 366, 422, 424, 444; сˈвитка — 174, 366, 385, 386; свиˈт'анка — 292, 379, 385, 413, 418; свиˈтина — 747; ˈйупка — 102, 379, 876; 'верхній одяг без брижів': сˈви(і)та — 28, 464, 486; 'верхній одяг буденний': сˈвита — 409, 909; чугаˈйіна — 749; 'верхній одяг святковий': сˈвита — 908; 'верхній одяг без капюшона': сˈвита — 92, 292, 317; чекˈм'ен' — 94; 'верхній одяг, великий, зимовий': сˈвита — 149, 361, 821; киˈрейа — 149; 'верхній одяг на ваті': сак — 818; ˈватошна ˈйупка — 868; ˈкуртка («суконна») — 6; 'верхній одяг з кишенями': сˈви^{і}(и)та — 20, 440 («нарядний»); ˈйупка — 163; п'інˈчак, коˈжух — 20; 'верхній одяг без кишень': куˈцак — 20; 'верхній одяг з коміром' — сˈвита, сˈвитка — 910; ˈбобрик — 251; 'верхній одяг, без коміра': сˈвита — 373, 728, 869; 'верхній одяг з овечих шкур': сˈвита — 322; 'верхній одяг, подібний до куртки': сˈвитка — 178; 'верхній одяг, пошитий у стан': саˈч·ок — 845; 'верхній одяг з двома зборками': сˈвита — 6, 271, 286; 'верхній одяг від негоди': сˈвита — 388, 389, 458, 609, 871, 873; сˈвитка — 181, 791; наˈкид^{т}ка — 541 (// ˈгун'а); йарˈмак — 662; с'ір'аˈчина — 859, 898; с'іˈр'ак — 901; кіˈрейа — 120; 'дівочий одяг, обшитий бархатом': ˈбурмас, киˈрейа — 768; 'свита': чикˈмін' // чикˈмын («з високим коміром») — 171; манˈтина — 747; чуˈгай, чугаˈйіна — 755; ˈйупка — 124, 521; 'одяг замість плаща': ˈбурка — 440, 539; 'бурка': сˈвита — 706; 'юпка': сˈви^{і}та — 106; сˈвитка — 521; 'старий одяг з домотканого сукна': сˈвитка — 356, 522; свиˈтина — 524. Зафіксовано зневажливе, іронічне вживання окремих лексем на позначення одягу: сˈвита — 333, 884; с'іˈр'ак — 397, 558; куˈцина — 649.

Виявлено чимало лексем без розкриття семантики: ˈгун'а — зрідка в подільських говірках та в нас. пп. 484, 494, 523, 538, 540, 542, 645, 653, 665, 666, 766, 839, 862, 884; ˈгун'ка — часто в середньополіських і східноволинських, зрідка у подільських та в говірках 304, 428, 544, 548, 583, 650, 839, 891; сˈвита (с'ˈв'іта) — часто в поліських, середньонаддніпрянських і західнослобожанських (приблизно в половині фіксацій), рідше у східноволинських, надворсклянських і нижньоналдніпрянських, ще рідше у подільських говірках; сˈвитка (с'ˈв'ітка) — спорадично в усіх говорах ареалу; свиˈтина — 402, 420, 611, 873; сˈвит'анка — 413; баˈранка — 274; ˈбунда — 687; ˈбурка — 22, 25, 216, 226, 232, 450, 454, 494, 505, 510, 535, 614, 615, 688, 706, 708, 771, 836; бе^{и}ˈкеша — 688; ˈбурно(у)с — 232, 711; гуˈсарка — 641; д'іˈжурка — 648, 815, 817; жа(и, і, у)ˈкет — 145, 195, 414, 544, 669, 687, 746, 878; жуˈпан — 252; ˈйуп(б̂, б)ка — 85, 111, 173, 274, 394, 550, 552, 559, 568, 571, 606, 607, 611, 862, 865, 869, 900, 909; каптаˈнок — 551; коˈбен'а — 288; кобе(и)ˈн'ак — 115, 548, 595, 599; камеˈзел'ка — 25; каˈрас' — 675; кундуˈгун'а — 527; кундуˈгун'ка — 534; кандаˈгун'ка — 540; куˈцина — 406, 423, 649, 651, 652; ки(е^{и}, е, 'і)ˈрейа — зрідка в західних деснянсько-надудайських говірках та в нас. пп. 302, 541, 576, 584, 853; ˈкохта — 192, 570, 670, 845; ˈкурточка — 87, 158; ˈкуртка — 522; ˈлейбик — 277; манˈтина — 716; мар'еˈнатка —

224; мосˈкоўка — 648; наˈкі('і, и)дка — 33, 450, 615; пи('і)д'ˈжак (пі(и)нˈж(ǯ)ак) — 89, 145, 177, 232, 279, 403, 406, 414, 515, 529, 611, 660, 677, 719, 739, 829; пудˈжак — 57; піˈж:ак — 390; пˈлахта — 824, 838; ˈпол'ка — 744, 746; сак — 159; саˈчок — 167, 570; семеˈр'ага — 292; с'іˈр'ак — 389, 394, 409, 413, 418, 602, 629, 652, 655, 662, 669, 674, 809, 859, 866, 902, 913; сеˈр'ак — 139; с'ір'аˈч'ок — 682; с'ір'аˈчина — 654 (// сир'аˈчина), 656, 659, 679; суˈбота // чикˈм'і̯ел' — 138; ˈтолуб — 708; ˈтулуб̂ — 902; чикˈм'і̯е (і)н' — 67, 135; чекˈмин' — 166; чу(о^{у})гаˈйіна — 472, 701, 706, 709—711, 713, 750; чуˈгай, чуˈгайка — 752; чуˈмарка — 88, 385, 906; чеˈмерка — 751; шнуˈроўка — 274.

Т. II. Матеріали виявляють такі значення лексем *гуня, гунька*: 'верхній одяг, чоловічий': ˈгун'а — 663; 'верхній одяг, чоловічий, без брижів': ˈгун'ка — 351; 'верхній одяг, чоловічий, з брижами': ˈгун'а // ˈгун'ка — 173; 'верхній одяг, чоловічий, суконний, довгий': ˈгун'а — 173, 677; ˈгун'ка — 173, 219; 'верхній одяг, чоловічий, короткий' ˈгун'а — 677; ˈгун'ка — 331; 'верхній одяг, чоловічий, полотняний': ˈгун'ка — 321; 'верхній одяг, чоловічий, суконний піджак': ˈгун'ка — 537; 'верхній одяг, жіночий': ˈгун'ка — 220, 663; 'верхній одяг, жіночий, суконний': ˈгун'ка — 666; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий': ˈгун'а — 268, 442; ˈгун'ка — 212, 348; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, суконний': ˈгун'а («велика»), ˈгун'ка («мала») — 664; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, довгий, суконний': ˈгун'а — 191; ˈгун'ка — 191, 561; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, короткий': ˈгун'а — 669; 'верхній одяг суконний': ˈгун'і(а) — 110, 665; ˈгун'ка — 121, 163, 342, 392; 'верхній одяг, суконний, з брижами по боках': ˈгун'і — 264; ˈгун'ка — 103, 264; 'верхній одяг, суконний, з брижами ззаду': ˈгун'ка — 125; 'верхній одяг суконний, довгий': ˈгун'ка — 159, 304, 394; 'верхній одяг суконний, з довгою ворсою наверх': ˈгун'а — 417, 443, 445, 454; 'верхній одяг довгий': ˈгун'і(а) — 236, 262, 266, 269, 678; 'верхній одяг, довгий, святковий, вишитий': ˈгун'ка — 323 (// кафˈтан); 'верхній одяг, довгий, зимовий': ˈгун'а — 313; ˈгун'ка — 358; 'верхній одяг, короткий': ˈгун'ка — 262, 269, 318, 391, 560; ˈгун'очка — 394; (// свитинка); 'верхній одяг, короткий, подібний до чемерки': ˈгун'ка — 161; 'верхній одяг суконний, подібний до куртки': ˈгун'а — 666; 'верхній одяг, короткий, подібний до піджака': ˈгун'(й)ка — 667; 'верхній одяг, короткий, подібний до фуфайки': ˈгун'ка — 492; 'верхній одяг, дорожній, від негоди': ˈгун'ка — 158, 302 («стара куртка»); 'верхній одяг для роботи': ˈгун'ка — 230; 'верхній одяг на ваті': ˈгун'ка — 324; 'верхній одяг з вовни': ˈгун'і — 363, 495; ˈгун'ка — 100; 'верхній одяг для пастухів': ˈгун'а — 429; 'свита': ˈгун'а — 95; ˈгун'ка — 210, 364; 'свита з домотканого сукна': ˈгун'ка — 569; 'плащ': ˈгун'ка — 112, 316: 'фуфайка' ˈгун'ка — 201; 'дитячий одяг': ˈгун'ка («з домотканого полотна»); 'погано пошитий одяг' (зневажливо): ˈгун'ка — 530; 'спідничка з домотканої матерії, якою обмотуються і яку запинають': ˈгун'ка — 562 (// ˈгорботка); 'спідниця': ˈгун'ка — 568, 573; 'плахта': ˈгун'ка — 564; 'покривало для коней': ˈгун'ка — 625, 633, 635—637, 642 (// по^{у}ˈпунка), 652 (// просˈт'ілка); 'глиняний посуд носити воду на поле': ˈгун'ка — 623.

У значній частині говірок замість *гуня, гунька* записано інші лексеми в різних значеннях: 'верхній одяг, чоловічий': свитˈн'ак — 220; сˈвита — 246; ˈлейбик — 315; беˈкеша — 348; 'верхній одяг, чоловічий, без брижів': п'інˈǯак — 44; саˈр'іка — 574; 'верхній одяг, чоловічий, з брижами': сіˈрак — 183; 'верхній одяг, чоловічий, у талію': кафˈтан — 574; 'верхній одяг, жіночий': с'ˈв'ітка — 643; каˈпота — 122; ˈсачик — 185; сарˈдак — 554; 'верхній одяг, жіночий, з брижами': кафˈтан — 643; 'верхній одяг, жіночий, суконний': ˈженс'ка сˈвитка — 59; 'верхній одяг, жіночий, короткий': жуˈпан — 86; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий': чуˈгай — 579; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, суконний': си^{е}рмˈн'ага — 628; с'ˈв'іта — 89; сарˈдак — 483, 496, 513, 556; байбаˈрак, ˈпете^{и}к — 483; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, довгий, суконний': с'ˈв'іта — 60; манˈта — 548; чугаˈйіна — 561; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, довгий': сˈвита — 75; с'ˈв'іта — 86; манˈта — 509; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, короткий': с'ˈв'іта — 60; 'верхній одяг, суконний': ˈбурка — 63, 607; пі̂(и)нˈжак — 63, 174; сˈви('і)та — 72, 78, 242; се^{а}рˈдак — 509; 'верхній одяг, суконний, з брижами по боках': сˈвітка — 103; 'верхній одяг, суконний, з короткою ворсою наверх': ˈпете^{и}(е)к — 417, 454; 'верхній одяг, довгий': кахˈтан — 156; сˈвита — 560; манˈта — 606; 'верхній одяг, довгий, святковий, вишитий': с'ˈв'іта на хˈванді̂ — 60; 'верхній одяг, довгий, зимовий': ˈманта — 549, 551; 'верхній одяг, довгий, суконний': сˈвита, чугаˈйіна — 394; 'верхній одяг, довгий, шкіряний': ˈпетек — 484; 'верхній одяг, короткий': ˈбурка — 647; пі̂ндˈжак — 64; пароˈвиц'а — 393; чуˈгай — 606; 'верхній одяг, дорожній': ˈбарва — 616; ˈмантил' — 320; 'верхній одяг, дорожній, з каптуром': ˈбунда — 320; ˈманта — 513; 'верхній одяг від негоди': плашч — 5; чуˈгай, манˈта — 485; 'верхній одяг, теплий': п'інˈǯак — 176; 'верхній одяг без рукавів': камˈзел'ка — 394; к'е(и)пˈтар(') — 486, 506; ˈлейбик — 496; ˈбунда — («з овечої шкури») — 479; 'верхній одяг без брижів': сˈви^{е}та — 39; чугаˈйец — 395; 'верхній одяг з брижами': ˈкурта — 39; с'іˈрак — 266, 436; 'верхній одяг полотняний': кахˈтан, ˈдимка («фарбований») — 230; каˈбат — 249; се^{и}рˈдак — 486; сарˈдак («із чорної вовни»), с'іˈрак («із сірої») — 500; 'верхній одяг, подібний на плащ': сˈв'іта — 660; 'верхній одяг, купований': ˈкуртка — 231; 'верхній одяг міський': сп'іˈжак — 394.

Виявлено ще: 'свита': симˈрага — 148; ˈманта — 523; с'іˈрак — 152; сукˈман — 656; 'коротка свита': ˈкуртка — 539; сіˈрак — 274; 'стародавня бурка': опанˈчи — 142; 'напівпальто': саˈчок — 355; 'пальто': свиˈтина — 657; 'вишитий кожух': лиˈсак; 'сукня': сˈвита — 461; пароˈвиц'а — 393; чуˈгай — 606.

Крім того, записано чимало слів без пояснення семантики: ˈгун'ка — часто в волинських і подільських говірках, значно рідше у наддністрянських, спорадично у поліських і покутсько-буковинських та в нас. пп. 233, 267, 271, 275, 423, 491; ˈгун'а(і, е) — переважно в середньозакарпатських, часто в лемківських і гуцульських, рідше у бойківських, зрідка в волинських та в говірках 139, 252, 257, 259, 263, 305, 472, 475, 498, 528, 576, 662, 685; ˈгун'(н)ч(ч')а — 403, 404, 408, 412, 673, 684; ˈгунша — 407; гун'ˈча — 455; байбаˈрак — 480, 484; бˈл'ус(з̦)ка — 284, 287, 306, 307; ˈбурка — 55, 122, 142, 196, 205, 209, 214, 216, 376, 378, 541, 572, 604, 659; ˈбунда — 113, 114, 172, 281, 282, 319, 534; дуˈбан'а — 676; жиˈд'іўка — 334; жуˈпан — 193; ˈзагортка — 467; каˈбат — 469; 483, 647; ˈкабат — 138, 463; ˈкабатик — 490; кап(ф)ˈтан — 29, 352, 501, 507, 539, 540, 542, 584; каміˈзел'ка — 478; катˈр'інца — 611; кипˈтар — 526; курˈдойка — 471; курˈтаж — 71; куртаˈшина — 318; ˈкуртка — 111, 258, 266, 290, 297, 298, 301, 328, 329, 333, 337, 462, 471, 474, 622; ˈґуртка — 473, 477; куˈсак — 116; ко^{у}(о, у)ˈфайка — 298, 301, 334; ˈлайбик — 672; лаˈті̂ш'ка — 17; ˈлемберчик — 490; ˈманта — 559; манˈта — 520, 552, 610; ˈмантл'а — 555, 557; опанˈча — 318; оˈпинка, ˈоклийка, ˈмайта — 526; ˈпети(е)к — часто в середньозакарпатських та в говірках 447, 452; пеˈтек — 470; ˈпетича — 418; п'ін(н')ˈжак (пин'ˈжак, пинˈǯак) — 28, 34, 83, 189, 193, 286; сп'інˈжак — 107; пˈвахта — 685; плашч — 4, 27, 239, 376, 495; полотˈн'инка — 364; пудбеˈкешок — 174; сˈви(и^{і}, і̂, 'і)та (с'ˈвита) — часто в середньополіських, зрідка у західнополіських і волинських та в говірках 111, 139, 230, 231, 263, 280, 304, 389, 501, 544, 608; сви('і)ˈта — 137, 244, 605; сˈви(и^{і}, 'і)тка — 67, 90, 103, 106, 115, 179, 198, 207, 224, 225, 229, 367, 368, 380, 647; сˈвитина — 620; сак — 193, 196 (// саˈчок); са(и, е)рˈдак — 308, 489, 505, 507, 512, 520, 545, 546, 559; сирˈм'а(е)га (сирˈн'ега, сирˈн'ага, сирˈмига, симˈрага) — 12, 23, 29, 46, 53, 145, 148, 152, 377, 617; сˈвидра — 474; сˈвиди(е)р (сˈвети(е)р, сˈведер, шˈвиде^{и}р) — 474, 478, 504, 509—511, 523, 525, 527, 554; свеˈдер — 582; с'іˈрак — 135, 172, 263, 407, 473, 678; с'иˈрак — 462; с'іраˈчина — 305; сукˈман — 1, 3, 28, 452; френч — 189; ˈфутро — 298, 301; хаˈлат — 4; че(е^{и})ˈрай — 555, 557; ч(ч)уˈгай — 549, 576, 607; ч·угаˈйіна — 547.

Т. III, ч. 1. Лексеми *гуня, гунька* записано лише в кількох говірках: ˈгун'а 'свита'— 10; 'верхній жіночий одяг' — 324; 'зневажлива назва жінки' — 338, без розкриття семантики записано ˈгун'а — 39, 297, 307, 321, 334; без розкриття семантики записано ˈгун'ка — 305, 341, 369.

У решті говорів зафіксовано інші лексеми замість *гуня, гунька* зі спільним інваріантним значенням 'верхній одяг', вказівка на яке нижче опускається, а подаються лише додаткові семантичні ознаки, що ними диференціюються наведені лексеми: 'чоловічий, довгий': сˈвита — 72, 230, 252; 'у талію, з брижами': по^{а}луˈшубо^{а}к — 29; сˈвита — 74, 230; сˈвитка — 179; 'суконний': сˈвита — 74, 129, 144, 202, 252; 'зимовий': френч' («з кишенями й хлястиком»); сˈвитка («без кишень і хлястика») — 354; 'великий': с'іˈр'ак — 77; 'з каптуром': сˈвита — 230; 'жіночий, короткий': куˈцина — 230; 'жіночий, у талію, з брижами': сˈвита — 88; сˈвитка // куˈцинка («довгий») — 162; ˈг'ейш'а («суконний») — 327; 'жіночий, без талії': сˈвита — 180; 'жіночий, суконний': с'ір'аˈчина — 77; сˈвита — 182; хаˈлат — 129, 144; коˈраска («крамний») — 168; 'жіночий, на ваті': ˈкохта — 327; 'жіночий': сˈвита — 105, 236; сˈвитка — 23, 24, 70; куˈцина — 70; пал'ˈто — 168; ˈйупка — 258; 'чоловічий і жіночий, у талію, з брижами': сˈвита — 98, 170; куˈцина — 167; с'ір'аˈчина — 170 (форму брижів у чоловічому й жіночому одязі часом розрізняють); 'суконний': сˈвитка — 91, 261, 269; сˈвита — 31, 98, 141, 299, 351, 363 (колір сукна в чоловічій і жіночій свиті іноді розрізняють); 'буденний': сˈвитка — 80; 'теплий': куˈцина («плетений з вовни») — 167; сˈвита — 171 («на ваті»), 299; 'чоловічий і жіночий': сˈвита — 4, 88, 127, 198, 199; сˈвитка — 239; куˈцина — 199; 'суконний, з брижами': сˈвита — 92, 256; сˈвитка — 258; шуˈбейка — 143; 'суконний, довгий': с'іˈр'ак — 335; маріˈнетка («з талією») — 153; сˈвита — 226, 234; сˈвитка — 323; 'суконний, короткий': сˈвита — 273; 'суконний': куˈцина — 41, 85; куˈцинка — 142; сˈвита — 41, 47, 69, 71, 73, 78, 85, 106, 113, 116, 164, 184, 263, 304, 326; сˈвитка — 78, 102, 108, 260; свиˈтина — 77; ˈйупка — 255; ˈкуртка — 115; 'довгий, на ваті': к'іˈрас' — 111; 'довгий, з брижами': сˈвита — 80, 189; 'довгий': сˈвита — 62, 119, 142, 158, 336; сˈвитка — 43, 67; ˈчуйка — 91; ˈбурка — 91, 187; с'іˈр ак — 345; с'ір'аˈчина — 187; в'ідˈлога — 124; 'короткий, широкий': сˈвита — 231; 'короткий, з брижами': курˈтина — 193, 195; 'короткий, без брижів': ве^{и}нˈгерка — 189; 'короткий, подібний до пальта': сˈвитка — 275; куˈцинка — 43; сˈвита — 153, 158, 187, 345; сˈвите^{и}на — 291; 'з брижами': ко^{у}ˈжух — 119; сˈвита — 14, 19, 79, 99, 132, 325; сˈвитка — 204; к'іˈраса — 338; с'іˈр'ак — 79; 'без брижів': сˈвита — 79, 165, 234, 238; с'іˈр'ак — 79; 'з каптуром': сˈвита — 83, 126, 232, 234, 238, 325; сˈвитка — 251; с'іˈр'ак — 71, 186, 251; каˈрел'а — 99; 'для негоди': с'іˈр'ак — 271; ˈчуйка — 103; 'зимовий (теплий)': сˈвита — 83, 220; сˈвитка («на ваті») — 267; шуˈбейка — 143; ˈват'анка — 101; 'осінній': ˈватошник — 101; 'літній': сˈвитка — 83; 'буденний': ко^{у}ˈжух, сˈвитка — 143; кухˈвайка — 187; 'святковий': сˈвита — 208; шуˈбейка — 143; 'великий': с'іˈр'ак — 161; 'подібний до піджака': сˈвитка — 226, 357; курˈтейка, ˈкуртка — 226; 'з вовни, подібний до плаща)': сˈвита — 232; ч'ікˈм'ін' — 313; 'подібний до сіряка': сˈвита — 169; 'козацький': свиˈтина — 113; лише з інваріантним значенням 'верхній одяг' записано: б'е̂ˈк'еша — 29; відˈлога — 236; сˈвита — 77, 84, 90, 200; коˈжух — 84; че^{и}ˈнарка — 105; куˈцина — 197; ˈватник, ˈват'аник — 37; сˈвита — 53; с'іˈр'ак — 61; ˈйупка — 4.

Т. III, ч. 2. Лексеми *гуня, гунька* записано лише в кількох говірках: ˈгун'а — 'верхній жіночий одяг' — 52; 'верхній одяг, короткий, на ваті' — 151; ˈгун'ка 'верхній жіночий, суконний одяг, з брижами ззаду' — 256; 'верхній одяг, чоловічий і жіночий, суконний, короткий' — 2; 'верхній одяг, виплетений з вовни' — 290; без розкриття семантики записано: ˈгун'а — 20, 30, 38, 83, 153, 192, 261, 286, 303, 346; ˈгун'ка — 125, 127, 149, 152, 168, 262, 282, 300, 346, 370.

У решті говірок зафіксовано інші лексеми замість *гуня, гунька* зі спільним інваріантним значенням 'верхній одяг', вказівка на яке нижче опускається, а подаються лише додаткові семантичні ознаки, якими диференціюються наведені лексеми: 'чоловічий, зимовий': мосˈкоўка — 53; сˈвита («поверх іншого теплого одягу») — 223, 227; сˈви^{і}тка — 342; 'чоловічий, довгий': сˈвита — 227; сˈви^{і}тка — 342; 'чоловічий, козацький, сірий': сˈвита — 353; 'чоловічий, подібний до пальта': сˈвита — 128; 'чоловічий': сˈвита — 72, 84, 97; с'іˈр'ак — 72; ˈбурка — 128; 'жіночий, суконний'; куˈцина — 283; 'жіночий': сˈвита — 324; сˈвитка — 197; ˈк'ірос — 201; байаˈдерка — 241; ˈгейша — 337, 375; же(е^{и})ˈкет — 337, 375; 'чоловічий і жіночий, довгий, осінній': сˈвита — 40; 'чоловічий і жіночий, суконний': сˈвита — 32, 225 («широкий, ношений поверх іншого теплого одягу»); карˈманка («коротший за свиту, з обшивками») — 32; 'чоловічий одяг': сˈвита — 170, 316; 'суконний, великий, довгий': сˈвита — 2, 222, 276; ˈбурка — 2, 32, 159, 222, 224, 315; 'суконний, довгий, з брижами': сˈвита — 21, 184, 195; сˈвитка — 224; 'суконний, з відлогою': с'іˈрак — 86; сˈвита — 220, 276, 315, 317, 338; ˈбурка — 2; 'суконний, довгий, без рукавів': ˈбурка — 307,

308, 340, 341, 366, 370, 372; ‘суконний, подібний до піджака’: сˈвита — 281; ‘суконний, подібний до йупки’: сˈвита — 300; ‘суконний’: ˈшуба — 4; сˈвита — 10, 95, 156, 194 (сˈв іта), 203; сˈвитка — 12, 93; куˈцина — 64; ˈйупка — 78; ‘короткий’: сˈвита — 101, 357; ‘з брижами’: сˈвита — 31, 134; ‘без брижів’: сˈвита — 280; сˈвитка — 278, 284 (// с’іˈр’ак); ‘зимовий’: коˈжух, пал ˈто («ˈзимн’е») — 53; сˈвита — 145; сˈвитка — («на ваті») — 278; ˈтолуб — 176; ‘з відлогою’ (буˈційс’ка) сˈвита («широкий») — 124; сˈвита — 181, 308, 370, 371; ˈбурка — 162, 163, 181, 333; с’іˈр’ак — 200; ‘без відлоги’: сˈвита — 200, 317; ‘для негоди’: сˈвита — 40, 140, 159, 163, 179, 288, 344 (// сˈвитка); ˈбурка — 40, 163; плашч — 159; паруˈсиний плашч — 179; с’іˈр’ак — 163, 185, 186, 278; наˈкидка — 163; винцеˈрада («промащений легкий плащ») — 339; ‘довгий’: сˈвита — 161, 255, 372; ‘виплетений з вовни: сˈвита — 24; ‘на ваті, без рукавів’: кундуˈгун’а(-н’ка) — 139; ‘для вершника’: сˈвитка — 288; ‘широкополий’: сˈвита — 165, 307; ‘святковий’: сˈвитка — 278; ‘неширокий’: сˈвитка — 26; ‘дешевий, буденний’: сˈвитка — 278; ‘подібний до сіряка’: сˈвита — 163; ‘подібний до шинелі’: сˈвита — 235.

Зафіксовано ще: ‘свита’: ˈбунда — 28; кун(р)дуˈгун’а — 37; ˈбурка — 33, 37, 146; ‘велика свитка’: в’ідˈлога, ˈбурка — 53; ‘мала свитка’: сˈвитка — 53; ‘кожушок’: ˈрекл’а — 21; ‘юпка’: сˈвита — 178; ‘тонке пальто’: балаˈхон — 353; ‘спідниця’: ˈйупка — 78; ‘ковдра’: чуˈгай — 18; ‘попона для коня’: поˈпона — 325, 341, 359, 363, 366, 370, 372; ‘гурт людей’: сˈвита — 247; сˈв іта — 365.

Без розкриття семантики записано: сˈвита — часто в південноподільських, нижньонадбузьких, нижньонаддніпрянських і південнобессарабських говірках, значно рідше у кримських і кубанських, а також у нас. пп. 126, 135, 231; сˈвитка — 11, 14, 40, 50, 55, 62, 68, 95, 102, 144, 152, 160, 255, 275, 282, 286, 320, 326, 346, 362, 364, 366; сˈвинтка — 303; свиˈтина — 76, 176, 363; ˈбобрик — 147; бешˈмет — 353; ˈбурка — 31, 39, 131, 137, 164, 167, 169, 172, 179, 209, 220, 226, 233, 234, 322, 347, 358, 363, 374; бушˈлат — 177; бурˈнуз — 5; ˈватник — 37; ˈват’анка — 168; ˈжамка, жиˈл’етка — 118; жи(а)ˈкет — 11, 122, 171; ˈйуп(бп)ка — 94, 105, 300; капеиˈтанка — 52; к’інˈтар — 226; кундуˈгун’а — 135; куцоˈвейка — 135; куцуˈбейка, пал’т’іˈсанка — 167; ˈл’етник — 226; с (с)урˈтук — 194, 226; т’іˈжурка — 37; туˈжурка — 131, 147; тˈвинчик — 141; чуˈгай — 9, 13, 16, 18; шубˈн ак — 243.

127. *Шоˈшон, шуˈшун* (верхній жіночий одяг).

Т. І. У тих небагатьох говірках, де зафіксовано лексему шошон (шушун), вона вживається, як правило, із спільним інваріантним значенням ‘верхній одяг’, вказівку на яке ми нижче опускаємо і наводимо лише додаткові семантичні ознаки: ‘жіночий, з брижами (вусами)’: шоˈшон — 717, 878; шуˈшун — 861; ‘жіночий, з овечих шкур’: шоˈшон — 878; ‘жіночий, до талії’: соˈшон (// кахˈтан) — 471; ‘жіночий, довгий’: шаˈшон — 670; ‘жіночий, довгий, з великим коміром’: шуˈшон — 379; соˈшен — 898; ‘жіночий’: шуˈшун’чик — 160; шуˈшун — 343; шоˈшон («шубка») — 48; ‘чоловічий і жіночий, з коміром’: шуˈшун — 331; ‘чоловічий і жіночий’: шуˈшун — 110; ‘з овечих шкур, покритий тканиною (сукном)’: шуˈшун — 337, 338, 550, ‘з овечих шкур’: шуˈшун — 514, 559; шоˈшун («як кожух») — 303 (// баˈранка); ‘зимовий’: шуˈшун — 414; ‘без рукавів’: шуˈшун — 474.

Зафіксовано ще такі значення цих лексем: ‘різновид піджака’: шуˈшун — 1, 113 (зневажливо); ‘кожух’: шуˈшун — 521; ‘кожушок’: шуˈшон — 839; шуˈшун — 873; ‘старий кожух’ (іронічно): шуˈшун — 800; ‘розкльошене пальто’: шоˈшон — 659; ‘очіпок’: шуˈшун — 557; ‘шепелява людина’: шуˈшун — 828; записано нашоˈшонилас’ ‘гарно вдяглась’ — 645.

У переважній більшості говірок тому замість шошон (шушун) записано інші лексеми, переважно із спільним інваріантним значенням ‘верхній одяг’, вказівку на яке далі опускаємо, а подаємо лише додаткові семантичні ознаки, що ними диференціюються наведені лексеми: ‘жіночий, з брижами (вусами)’: ˈйуп(б)ка — 5, 169, 347, 366, 425, 525, 567, 603; сˈвиіта — 82; бурˈнос — 567; ‘жіночий на ваті’: пінˈжак — 720; ˈбунда — 463, 686, 689, 721, 734; саˈч(·)ок — 789, 842; ˈкохта — 920; ˈпол’ка — 745; ˈпол очка — 755; бурˈнус — 699; ˈбурнус, балаˈхон — 711; ˈбурнос — 704; ‘жіночий, з брижами, на ваті’: ˈйубка — 100, 148; ˈтун’ік — 524; ‘жіночий, з овечих шкур’: каˈжушка — 16; кожуˈшанка — 603, 629, 873, 906; ко(у)ˈжух — 40, 734, 746; кожуˈшина — 356, 659; ваˈт’анка — 306; ‘жіночий, суконний’: бурˈмус — 842; ˈйупка — 556, 629, 921; пал’тiˈсон — 832; сˈвита — 680; киˈрейка — 794; байбаˈрак — 896; ‘жіночий, до талії’: кахˈтан — 471; ˈтал’ка — 749; ‘жіночий, з брижами’: ˈлейбик — 249; куˈцайка — 321; ґерˈсет («без рукавів») — 75; карˈсетка — 148; ‘жіночий, довгий’: бурˈмус — 842; ˈйубпка — 320; ˈпол ка — 751, 755; жаˈкет — 789; сˈвита — 680; ˈбунда — 463, 686, 689, 734; плашч («квітчастий») — 896; шуˈб ейка — 842; ‘жіночий, теплий (зимовий)’: ˈйуб(п)ка — 299, 416; беиˈкеш — 901; байбаˈрак — 896; ‘жіночий, святковий’: каˈраска, кожуˈшина — 659; шуˈб’ейка — 842; ‘жіночий’: баˈбешка — 751; баˈранка — 357; ˈбунда («широка») — 472; ˈбурнос — 266; ˈгун’ка — 464, 465; ˈйуп(б)ка — 110, 174, 355, 357, 361, 367, 373, 635, 660, 679, 921; каˈраска — 660, 669, 888; карˈсетка — 920; ˈкохта — 194, 551, 595, 609, 921; кожуˈшаний туˈлуп — 884; ˈкурточка — 457; куˈцина — 357; л’ітˈник — 734; мариˈнарка — 815; оˈс’інка — 669; пал’ˈто — 49; п ідˈйоўка — 263; сак — 35; саˈчок (саˈч ок) — 225, 479, 539, 551, 617, 755, 770 («верхня свита»); сˈвита — 70, 391, 464, 734, 776, 920; сˈвитка — 842, 884; ˈтулуп — 773; ‘чоловічий і жіночий, з овечих шкур’: п’ідˈшубок, ˈтулуб — 505; ‘чоловічий і жіночий, суконний, у талію з двома фалдами на кожнім боці’: сˈвита, с’ір аˈчина — 681; ‘чоловічий і жіночий, без брижів у чоловіків і з брижами в жінок’: сˈвиіта — 56, 82; ‘чоловічий і жіночий, зі складками в чоловіків і з клинами в жінок’: ˈйупка — 105, 124; ‘чоловічий і жіночий’: ˈлейбик — 298; ‘чоловічий, літній’: чемˈйорка — 105; ‘чоловічий, з відлогою’: киˈрейа — 124; ‘чоловічий’: сˈвиіта — 105; киˈрейа — 794; коˈжух — 906; ‘короткий’: саˈчок — 197, 463, 573; са:ˈчок — 5 («на ваті»); ламˈп ір — 790; карˈсетка — 310; бурˈнос ік — 708; ˈманта — 702, 709; ‘довгий’: коˈжух — 271; ˈйуп(б)ка — 288; ˈбунда — 469, 692; ˈманта — 702, 709; бурˈнус — 531; бурˈносик — 722; ˈпол’ка — 708; ‘на ваті (на клоччі)’: саˈчок — 39, 532; ламˈп’ір — 790; бурˈнос — 257, 532, 712; бурˈнус — 531; ˈйупка — 93, 281, 288, 351; ˈшубка — 209; жуˈпан — 263; каˈпот — 482; жеˈкет — 630; скурˈжейка — 724; балаˈхон — 773; жеˈкет («легкий») — 555; л ітˈн ачка — 629; ‘з овечих шкур, покритий тканиною (сукном)’: пац аˈганка — 5; по(а)т аˈганка — 6, 93; хутр’анка — 83, 281; пидобˈранка — 361; кожуˈшанка — 336, 337; кожуˈшина — 336; ˈйупка — 337; бурˈнус — 531; ‘з овечих шкур’: ка(:)ˈжушка — 5, 6; ка(о)жуˈшанка — 83; ко(оу)жуˈшина — 336; сˈвитка («обшито хутром низ, рукава, комір») — 98; коˈжух («з брижами») — 412, 414, 609; баˈранка — 303; туˈлуп кожуˈшаний — 873; ‘суконний, з брижами’: ˈйупка — 13, 351, 636; каˈтанка — 84; сˈвита — 257, 456, 458; ˈгун’ка — 503; ˈбурмас — 762; с’ірˈтук — 819; ‘суконний’: бурˈнос — 257; чикˈм’ін, киˈрейа — 181; ˈйупка — 610, 872; саˈчок — 276; ‘з брижами’: сˈвиіта — 59; ˈйуп(пб)ка — 152, 154, 163, 284, 288, 628; куˈжух — 507, 758; баˈбешка — 472; бурˈмус — 574, 577; каˈтанка — 124, 447; коˈзачка — 836; каˈпот, ˈлейбик — 482; ˈкуртка — 531; кирˈсет — 636; ‘зимовий’: сак — 47; кожуˈшанка — 372; коˈжух — 553; ˈбунда — 691; ‘літній’: пі(о, у)дˈжак — 47; підˈжачка — 532; жоˈкетка — 553; жаˈкет — 629; ˈлейбик — 482; ˈйубка, п’ідмасˈтон — 637; ˈл’ітник — 741, 742; ‘рівний’: бурˈнос — 59; ˈбурнус — 244; ˈбурнос — 251; ‘із крамної тканини’: ˈйупка — 84, 351 («з брижами»), 636; ˈват’анка («похожа на свиту») — 882; ‘святковий (вихідний)’: бурˈнус — 531; кужуˈшанка, п ідмасˈтон — 886; ‘робочий’: роˈбоча ˈйупка — 866; ‘ширший унизу, з відлогою’: жуˈпан — 737, 738; ‘з великим коміром’: манˈтичка — 773; ‘без рукавів’: кирˈсет — 636; карˈсет — 895; керˈсетка — 771.

Зафіксовано ще: ‘свита’: ˈйупка — 124; ˈманта — 702, 709; сˈпенцир — 476; ‘жакет’: ˈйупка — 421, 882; ‘різновид шубки’: бурˈмус — 627; ‘кругла кофта без коміра’: саˈчок — 555; ‘шерстяна саморобна спідниця’: ондоˈрак — 20.

Без розкриття семантики записано: шоˈшон — 210, 333, 646, 653, 665, 809, 853; шуˈшун — 112, 114, 121, 122, 186, 306, 326, 341, 377, 385, 402, 517, 554, 608, 803; шоˈшун — 429; шаˈшон — 250; баˈбешка — 447; баˈранка — 274, 305; ˈбаска — 895; бˈл’узка — 34; ˈбобрик — 486; беиˈкеша — 445; ˈбунда — 431, 459, 687, 706; ˈбурнос — 35, 223, 246, 700; ˈбурнус — 51; бурˈнос — 255, 571; бурˈмус — 802, 809; ваˈт анка — 88; ˈват анка — 197, 404, 416, 417, 629, 867, 897; ˈватка — 413; ˈватовка — 560; ˈгун а — 695; ˈгун’ка — 710, 786; жаˈкет — 89, 194, 305, 573, 587; жеˈкет (жиˈкет, жеиˈкет) — 35, 194, 418, 453, 476, 539, 577, 633, 692, 783, 785, 802; жуˈкет — 687; жіˈкет — 746; жеˈкета — 576; жуˈкетички — 718; жиˈл’етка — 814; жуˈпан — 43, 571, 586; ˈйубка — 6, 162, 177, 308, 391; ˈйубка — 364, 409; ˈйупка — зрідка в східнополіських, західнослобожанських і середньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 11, 296, 756; капˈтан — 199, 200; кафˈтан — 199, 472; каˈрас’ — 675; карˈсет (корˈсет, керˈсет, киерˈсет) — 162, 296, 399, 421, 425, 609, 611, 629, 883; ґорˈсет — 90; ґерˈсет — 536; карˈсетка — 183; корˈсетка — 672; ґерˈсетка — 47; каˈтанка — 88, 446, 502; козаˈч’іна — 25; козаˈчок — 609; коˈзачка — 832; короˈтайка — 193; ˈкурточка — 87, 757; ˈкуртка — 587, 608, 704, 749; куˈцак — 31, 629, 631; куˈцина — 430; ˈлейбик — 459; маˈнарка — 9, 10; мариˈнатка — 209; москˈв’ічка — 25; оˈсінка — 802; п’ідˈжак (п’інˈжак, пинˈжак, п’інˈǯак, пинˈǯак) — 78, 81, 134, 156, 162, 170, 486, 611, 629, 635, 692, 696, 702, 744; п’іˈжак — 498; пудˈжак — 46, 89; подˈжак — 814; пунˈжак — 78; подмасˈтон — 865; ˈпол’ка — 702, 746, 752, 753; поўˈбурнос — 246; поўˈшубок — 54; полˈсачок — 506; сак — 27, 43, 46, 78, 159, 531, 704; саˈчок (саˈч’ок) — 33, 35, 38, 43, 89, 176, 189, 199, 224, 228, 252, 287, 298, 408, 453, 457, 459, 464, 531, 536, 606, 608, 609, 611, 629, 695, 743, 752, 757, 783, 802, 807, 830, 865; ˈсачик — 34; сˈвита (сˈвиіта, сˈв ита) — 20, 21, 34, 53, 58, 60, 62, 108, 235, 252, 269, 302, 313, 411, 421, 451, 453, 500, 732, 821; с’ˈв ітка — 32; сˈвитка — 224, 500, 873; сˈвиточка — 252; свиˈт’анка — 288; с’ір аˈчина — 423, 890; скурˈжейка — 723; холоˈдайка — 771; сукˈн ачка — 345; хˈренчик — 78; чугаˈйіна — 693, 710; шнуˈроўка — 274.

Т. II. Лише в кількох нас. пп. відзначено лексему шошон (шушун) у значеннях: ‘верхній жіночий одяг’: шоˈшон — 191; ‘верхній одяг з овечих шкур’: шуˈшун — 566; ‘суконне взуття, підшите шкурою’: шаˈшони, шоˈшони — 519; ‘жіночі черевики’: шуˈшони — 521; ‘калоші’: шуˈшони — 523; соˈшон («жіночі») — 609; ‘боти’: шоˈшони («гумові або суконні») — 556; шуˈшони — 559; соˈшони — 608; шуˈшон («жіночі, з гуми, з хутром») — 603, 607; ‘певний вид взуття’: шоˈшон — 547, 549, 556; без розкриття семантики записано шушуˈни — 50.

У решті говірок тому замість шошон (шушун) записано інші лексеми, переважно із спільним інваріантним значенням ‘верхній одяг’, вказівку на яке далі опускаємо, а подаємо лише додаткові семантичні ознаки, що ними диференціюються наведені лексеми: ‘жіночий з брижами (фалдами)’: ˈкуцик («з рукавами»), ˈґорсит («без рукавів») — 266; кацаˈбайка — 320; ‘жіночий, суконний’: беˈкеша — 299; ‘короткий’: каˈтанка — 633; курˈташ — 64; ‘жіночий, довгий’: каˈпот — 173; жуˈпан — 229; ‘жіночий, зимовий’: сˈвитка — 195; ˈфутро — 263, 328 («покритий сукном»); коˈжух — 539; ‘жіночий, літній’: жаˈкет — 195; сˈпенцеир — 263; ‘жіночий, поверх сорочки’: гоˈсерт — 539; кипˈтар, кіпˈтарик («короткий») — 474; ‘жіночий, полотняний’: карˈваш («червоний») — 618; каˈтанка («короткий») — 634; ‘жіночий, довгий, без вилог’: ˈпол’ка — 394; ‘жіночий, до пояса’: сарˈдак — 524; ‘жіночий, жакет’: хренч — 96; ‘жіночий, різновид пальта’: ˈкобат — 417; ‘жіночий’: бурˈнус — 191; ˈбурнус — 350; бурˈнуз — 611; ˈбурка — 574; ˈвіґон — 426; віˈґан — 427; вітˈрівка — 465; ˈжек еит — 275; жуˈпан — 310 («як чемерка»), 382; зуˈбон — 570; кафˈтан — 317, 325, 574; кацаˈбайка — 172; коˈжух (куˈжух) — 150, 501, 554, 574; ˈкурта — 73; ˈкуртка — 113; кеипˈтал — 574; к’епˈтар — 582; ˈкофта — 554; опанˈча — 493; пал’іˈто — 574; п’інˈǯак — 16; сак («купований») — 305; саˈчок — 28 («з рукавами»), 67; сарˈдак — 554, 582; сиерˈмага — 150; саˈр’іка — 574; чугаˈйіна («подібна до чоловічої») — 391; ‘чоловічий і жіночий, суконний’: сиермˈн’ага — 628; п’інˈǯак — 35; с’ˈв’іта — 60; пеиˈтек — 475; ‘чоловічий і жіночий, з брижами’: с’’ˈв’іта — 88; катаˈнашка — 397; ‘чоловічий і жіночий, довгий’: манˈта — 509; ‘чоловічий і жіночий, рівний, вишитий’: саˈр’іка — 578; ‘чоловічий і жіночий’: ˈгун’а — 443; сˈвитка — 636; ˈуйош — 443; байбаˈрак — 474; коуˈжух, к’іпˈтар, куˈшина — 512; чуˈгай — 579; ‘чоловічий, суконний, з каптуром’: ˈбурка — 548; ‘чоловічий, зимовий’: антиˈреў — 611; ‘чоловічий, довгий, суконний’: ˈманта — 615; ‘чоловічий’: ˈбурка — 348; чеихˈман — 570; ‘суконний’: сиˈн’оха — 33; кахˈтан — 231; сак — 304; сарˈдак — 507; сеарˈдак — 509; ˈл’ітник (ˈл ітниік) — 35, 44, 51; ˈбурка — 44; жуˈпан — 161; ˈкурта («по пояс») — 60; сˈвитка — 100; беиˈкеша, каˈпота — 134; ˈгуйаш — 439; байбаˈрак — 507; ˈпол’ка («до колін»), катаˈнашка («короткий») — 391; ‘з овечих шкур’: коуˈжух — 479, 507; ‘з овечих шкур, короткий’: поўˈшубок, коˈжушок — 60; ˈлейбик — 394; ‘з овечих шкур, довгий’: коˈжух —

60; 'на ваті': ˈпол ка, катаˈнашка — 391; пал'ˈто — 118; ˈкуртік — 127; ˈсачик — 148; саˈчок — 176; б'іˈкеша — 149; жуˈпан — 161; кацаˈвейа — 180; 'короткий': ˈбурка — 647; сеирˈдак — 34; ˈсачик — 149; саˈчок — 394; жуˈкет — 166; ˈкурточка — 563; бурˈнус — 606; кафˈтан — 500; сервіˈйанка («вишиваний кабат») — 677; мариˈнатка — 176; 'довгий': биˈкеша — 166; бурˈнус — 606; каˈтанка — 347; 'з брижами': с іˈрак («з білої вовни») — 318; фˈйус:тик — 323; каˈтанка — 347; 'тонкий, на сорочку': кафˈтан — 391; 'вишитий бархатом, без рукавів': ˈгорсêт — 274; 'полотном підшитий': ˈйупка — 230; 'буденний полотняний довгий': сіраˈчина — 316; 'від дощу': каˈтанка — 331; 'з вилогами': катаˈнашка — 394; 'подібний до жакета': паˈл'етко — 283.

Записано ще: 'літній плащ': іˈс онка — 118; ˈсачок — 127, 189; каˈбат — 669; 'фуфайка': бурˈмуз — 610; 'ніби фуфайка': саˈчок — 391; 'піджак': ˈрехл·ик — 417.

Без розкриття семантики записано лексеми: шоˈшон — 297, 378, 399, 470; шуˈшун — 359; басˈкіна — 531; беˈкеша — 151; биˈкешка — 152; бˈл узка — 98, 301, 321, 326, 626, 627, 644, 672; бˈл·узка — 67; бˈлузка — 366; бˈл узочка — 259; бˈл уза — 677; бˈлуза — 228; блуц — 461; ˈбунда — 206, 428; ˈбурка — 12, 33; бурˈнос — 546; в'іˈз'ітка — 408, 671, 682; веˈз ітка — 672а; ˈвіґан — 408; віˈґан — 409, 415, 419; ˈгорботка — 517; ˈгун'ка — 141, 142; ˈґ'ерок — 683; ґ'ерˈсет — 326; ˈдушка — 114; жаˈкет (жаˈк'ет, жиˈкет, жиˈк'ет, жеˈкет, жіˈкет) — 102, 104, 204, 224, 255, 352, 379, 436, 504, 505, 622; жуˈкет — 61; ˈжекет — 435; ˈжак'іт (ˈжак'ет, ˈжак еит, ˈжакеит, ˈжакит, ˈжакîт) — 253, 255, 258, 284, 285, 298, 301, 306—308, 437, 462, 464, 467, 505; ˈжемп'ір — 379; жуˈпан — 92, 236, 436; йіˈс онка — 32; ˈйупка — 231, 677; ˈкабат — 119, 130, 284, 408, 462, 471, 473, 503, 679; ˈкобат — 429, 487, 587; каˈбат — 85, 90, 647; камаˈзил'ка — 452; кам..ˈзел'к — 61; каˈпота — 644; капˈтан (кафˈтан, кахˈтан) — 23, 26, 33, 44, 53, 61, 65, 81, 152, 379, 389, 480, 538, 542, 544, 567, 568, 576, 625; кафˈтаник — 326; каˈтанка — 152, 218, 221, 321, 386, 387; к'інˈтар — 584; к'інˈтарик — 504; п екˈтар — 484; комб іˈн'ійка — 495; кацаˈвейка — 174; кацаˈбайка — 286, 672; козаˈч іна — 652; коˈлій — 622; ˈкохта (ˈкофта) — 6, 19, 65; коˈшул а — 85; ˈкуртка — 5, 7, 253, 280, 285, 301, 304, 509, 617; ˈкурта — 659; курˈтина — 271; куˈцан — 82; ˈкуцик — 259; ˈлайбик — 405; ˈлейбик — 371; лайˈбан — 487, 491; лейˈбан — 490; леипеиˈт'анка — 426; ˈл'ітник — 18, 26, 29, 33, 42; л ітˈник — 568; ˈмантл а — 511; москˈвичка — 386; опˈл'іча — 673; пал'іˈто — 538, 576; пол'іˈто — 563; паˈл'етко — 280; пул'ˈто — 2; панˈд'ол·а — 416; пиˈнанка — 83; п'інˈӡак (п'інˈӡ'ак, п'інˈжак, пин ˈжак) — 7, 34, 44, 71, 92, 2)4, 568; плат — 449; пеˈтек (пиеˈтек, пиˈтек, пêˈтак) — 472—474, 484; ˈпетек — 429; ˈпетик — 588; плашч — 5, 258, 278, 284, 288, 290, 298, 301, 324, 379, 462; ˈпол ка — 323; пуд іˈгачка — 253; п'ідˈсачок — 386; сак — 304, 400; саˈчок — 20, 83, 174, 287, 343, 362, 379, 576; ˈсачек — 65; ˈсач ік — 71; ˈсачок — 85, 144, 179, 370; ˈсачик — 148; сарˈдак (сеᶦрˈдак, сирˈдак, сêрˈдак, серˈдак) — 33, 119, 486, 515, 518, 522, 546, 557, 558, 584, 587; сˈвита (с'ˈв'іта, сˈвіта) — 62, 63, 203, 447, 451, 461, 648; сˈвітка (сˈв иˈтка) — 71, 103, 647; сˈвитина — 620; сˈведер — 449; с іˈрак (с"іˈрак) — 274, 337, 403, 405, 436; сˈпансир — 29; сукˈман — 6, 431; сукˈмана — 230; сурˈмига — 33; сирˈмига — 128; ˈуйош — 438, 585; ˈвойош — 449; уˈс'інка — 148; ˈфутру — 230; ˈфутро — 309; хренч — 102, 104; ˈш'іма — 319; ˈшат'а — 416; шˈлафрик — 415, 427; шˈмат'а — 407; суˈкенка (суˈк'енка, суˈкинка) — 7, 279, 472, 534; суˈконка — 259; радˈно, раˈд'уга — 145.

Т. III, ч. 1. Матеріали фіксують лексему шошон (шушун) в небагатьох нас. пп. в основному для позначення різних видів верхнього одягу: 'жіночий, з брижами': шоˈшон — 71; шуˈшун («квітчастий») — 81; 'жіночий, з овечих шкур': шуˈшун — 124; 'жіночий, короткий': шуˈшун («жакет з ок…иту, плису») — 1, 4, 70, 113; 'жіночий, з великим коміром': шо.шун («літня кофта») — 79; шуˈшун («як пальто») — 119; 'жіночий': шуˈшун — 29, 199, 202; 'короткий': шоˈшон — 276; 'з овечих шкур': шуˈшун — 152; шоˈшон («покритий сукном») — 141; 'суконний': шуˈшун — 42, 326; шоуˈшун («як піджак») — 122; 'з брижами': шуˈшун — 145; лише в інваріантному значенні 'верхній одяг': шуˈшун — 93; крім того, записано шуˈшун у такому значенні: 'стара, драна, остання одежина' — 63; 'старий кожух, у якого лізе вовна' — 69, 143; 'кожух'— 82 («іронічно»), 91; 'сорочка малої дитини' — 308; шоˈшон 'халат' — 217; 'дитяча сорочечка' — 311. Без розкриття семантики записано: шоˈшон — 242; шоˈшун — 314; шуˈшун — 14, 20, 86, 121, 151, 182, 201, 240, 241, 270, 271, 297, 307, 317, 334, 362.

У решті говірок тому замість шошон (шушун) записано інші лексеми, переважно із спільним інваріантним значенням 'верхній одяг', вказівку на яке далі опускаємо, а подаємо лише додаткові семантичні ознаки, що ними диференціюються наведені лексеми: 'жіночий, з брижами': ˈкохта — 25; каˈрас — 189, 211; керˈсет — 231, 269; ˈват анка («теплий, довгий або короткий») — 97; коарˈсет, тр'оˈхусник — 31; 'жіночий, на ваті': бурˈмус («широкий») — 1; свиˈт онка («без коміра») — 211; ˈкохта — 252; халаˈдайка («подібний до свитки») — 261; 'жіночий, з овечих шкур': коˈжух («у талію, розкльошений») — 205; 'жіночий, суконний': ˈшубка («обшитий хутром») — 29; к'іˈрас — 31; каˈрасик — 184, 189; 'жіночий, у талію': ˈкохта — 325; керˈсет — 269; кеˈрас («теплий, розкльошений») — 101; 'жіночий, короткий (невеликий)': к іˈрас — 113; ˈбаска — 106; керˈсет — 269; ˈкохта — 252; каˈрасик — 184, 189; 'жіночий, довгий': п'ідмасˈтон, саˈч ок — 189; свиˈт онка — 211; 'жіночий, прямий (широкий)': ˈгейша — 197, 231; ˈкохта — 325; полусˈвиток, сˈвита — 201; пал ˈто — 231; 'жіночий, без рукавів': корˈсет — 37; керˈсет — 231; ˈбаска («теплий») — 251; 'жіночий, подібний до фуфайки': баˈбешка — 15; ˈгейша — 211; 'жіночий, подібний до піджака': ˈгейша — 128; 'жіночий, подібний до жакета': ˈгейша — 132; 'жіночий, подібний до осіннього пальта': тройіˈкар — 306; 'жіночий': ˈват'анка — 338; ˈгейша — 199; жеиˈкет — 77; жеиˈкеточ ка — 189; ˈйупка («легка») — 168; каˈрас — 353; к іˈрас — 89; кіˈрас — 106; короˈтушка — 199; кужуˈшанка — 168; коужуˈшина — 193; ˈкохта — 64 («вишита»), 89; пал ˈто — 200; п ідˈжак — 77; сˈвита — 106; сˈвитка — 337, 338; с ір'аˈчина — 77; халаˈдайка — 199; 'чоловічий і жіночий, теплий': куˈжух — 46; 'чоловічий, з двома-трьома брижами від талії': сˈвитка — 179; 'короткий': куˈцина — 40, 132, 194; мар'іˈн'етка — 158; сˈвита — 194; ˈкохта — 234; ˈват'анка — 256; 'довгий': кухˈвайка — 87; хаˈлат («з великим коміром») — 46; пал'ˈто — 234, 275; ˈват'анка — 256; 'на ваті': каˈраска — 162; каˈрас', к іˈрас — 337; 'з овечих шкур': коˈжух — 30, 73, 74, 109, 121, 193, 211; 'суконний': куˈцина — 40, 132, 194; хаˈлат — 46; ˈгейша («обшитий кругом») — 53; кужуˈшина — 162; ˈл·ига // в'ідл·ога («від дощу») — 211; 'з брижами': куˈцина — 40; кеиˈрас — 85 («жакет»); кухˈвайка («обшитий смушками, святковий») — 87; ко(у)жуˈшина — 99, 109, 162; корˈсет — 182; кеирˈсет — 187; ˈват анка — 256; 'крамний': жиˈл'етка («плисовий, із широкими рукавами») — 197; ˈкохта («плюшевий») — 232; шараˈфан («широкий») — 230; ˈчуйка («подібний до жіночого плаща») — 211; лише з основним значенням 'верхній одяг': ˈкохточка — 93; к'іˈрас' («як пальто») — 151; чуˈмарка — 78.

Без пояснення семантики записано: ˈбаска — 21, 43; беиˈбешка — 295; бурˈмус — 333; ˈбурнус — 341; ˈват'анка — 120, 299; ваˈт'анка — 268, 292, 334; ˈватошник — 61; ˈгейша — 39, 118, 223, 329; жиˈкет — 86, 100, 347; жаˈкет — 100; жеиˈкетка — 294; жиˈлетка — 120; жуˈпан — 279; ˈйупка — 7, 15, 83, 131, 216; ˈйубка — 212, 295; кирˈсет (керˈсет) — 173, 232, 240, 241; корˈсет — 286; карˈсет — 292; каˈрас — 187, 203; к'іˈрас — 338; кеиˈрас — 130; киˈрас — 340; каˈрасик (каˈрасеик) — 58, 258, 274, 278; короˈтайка — 66; короˈтушка — 51; куˈцина — 66, 126, 137, 158, 307; манˈжерка — 135; мар іˈн'етка — 52, 127; мар'іˈнетка — 151; москˈвич·ка(-чка) — 191, 278; оˈс'ін(')ка — 338; оˈс ін'чик — 369; парм'ісˈтон — 76; підˈжак — 162; піˈд':ойка — 134; пˈл'ушка — 225; ˈпол'ка — 329, 365; пол'іˈтушка — 365; розл іˈтайка — 230, 306; сараˈфан — 295; саˈчок (саˈч·ок, саˈч ок) — 36, 38, 187, 258, 274, 280, 292, 333, 334, 353, 360; сˈвита — 11, 84, 99, 146; сˈвитка — 136, 158; с'ір'аˈчина — 253; теипˈл·ушка — 14; тиепˈлушка — 151; туˈлуп — 204; т'іˈраса — 295; хаˈл·ат — 30; шараˈфан — 216; шуˈб ейка — 340.

Т. III, ч. 2. Записи фіксують лексему шошон (шушун) у небагатьох нас. пп. в основному для позначення різних видів верхнього одягу: 'жіночий з брижами': шоˈшон — 243; 'жіночий, з овечих шкур': шуˈшун («вишитий») — 276; 'жіночий, суконний': шоˈшон — 243, 284; шуˈшун — 342; 'довгий': шуˈшун — 286; 'з овечих шкур, з брижами': шуˈшун — 283 (// коˈжух, кожуˈшина); лише в основному значенні 'верхній одяг': шуˈшун («як жакет») — 286.

Крім того, відзначено: 'гумові чобітки': шоˈшоние — 108; 'сукняні черевики': суˈшони — 109; 'сукняне взуття з гумовою підошвою': шоˈшони — 111; саˈшони — 227; 'верхнє взуття на туфлі': шоˈшони — 139; 'теплі зимові черевики': суˈшон — 209; 'ремінне взуття, подібне до калош': шоˈшон — 220; 'короткі гумові чоботи з хутром': суˈшони // шуˈшони — 224; 'сукняне на гумовій підошві взуття, схоже на зимові черевики': шуˈшони — 225; 'ликом оброблене взуття з ганчірок': шаˈшон — 231.

У решті говірок замість шошон (шушун) записано інші лексеми, переважно із спільним інваріантним значенням 'верхній одяг', вказівку на яке далі опускаємо, а подаємо лише додаткові семантичні ознаки, що ними диференціюються наведені лексеми: 'жіночий, з брижами': п ідмасˈтон — 64; полоˈшубок — 338; 'жіночий, на ваті': пал т'іˈсанка («буденний») — 170; ˈват'анка — 215; бурˈнус — 86; буо(оу)рˈмузе — 224; пал ˈто — 253; паˈл'іта — 316; 'жіночий, з овечих шкур': полоˈшубок — 338; кожуˈшанка — 92; 'жіночий, суконний': бурˈмуз — 222; ˈкофта («літній») — 2; бурˈнуз («зимовий») — 115; ˈшуба («дівочий») — 222; бурˈнуз — 223; 'жіночий, у талію': ˈшупка — 225; полоˈшубок — 338; 'жіночий, короткий': пал'т'іˈсанка — 170; 'жіночий, короткий, крамний': ˈкоф па — 2, 103 (// ˈкохта — «вишитий»); 'жіночий, довгий': палт'іˈсак — 32; каца'вейка — 223; куцоˈвейка («зимовий») — 56; бурˈнуз — 223; буо(оу)рˈмузе — 224; полоˈшубок — 338; 'жіночий, широкий': бурˈнус — 86, 170; паˈл іта — 316; кухˈвайка — 340; куцоˈвейка — 56; 'жіночий': ˈбурмус — 119; бурˈмус — 179; жиˈкет — 168, 186; ˈйупка — 186, 337; копеиˈтанка — 73; ˈкохта — 337; ˈкурт'ік — 171; кухˈвайка — 92, 118; оˈс інка — 156; пал'т'іˈсанка — 97; пал ˈто — 25, 118, 124, 144, 186; пˈлат':а — 369; ˈполупал ˈто — 144; саˈчок — 14, 97, 124, 144; сˈвитка — 280, 284; ˈус інки (мн.) — 53; фуˈфайка — 147; ˈшуба — 253; шуˈбейка — 144; 'короткий': саˈчок — 32; ˈшушвал — 161; 'довгий': палтиˈсак — 12; бурˈмус — 162; ˈпол ка («рівний») — 195; 'на ваті': кацаˈвейка — 17, 33; ˈкохта — 31, 182; саˈчок — 99; бур мус — 239; 'з овечих шкур': кожуˈшанка («обшитий смушком») — 99; кужуˈшанка — 104; 'суконний': саˈчок — 32; 'до талії': ˈкохта — 235; полоˈшубок — 308; 'з брижами': борˈмус, бурˈнус — 175; кожуˈшанка — 99; шуˈшун — 283; 'широкий': кацаˈвейка — 12; пал ˈто — 178; пал'ˈтина — 327; палтиˈсак — 12; бирˈмус — 159; бурˈмус — 162, 178; з каптуром від негоди': ˈбурка — 165; лише в інваріантному значенні 'верхній одяг' без суттєвих уточнень: ˈкофта («тепла») — 179; ˈбаска («з матерії») — 104; кирˈсач ка — 322.

Записано слова без семантичної характеристики: шоˈшон — 13, 217, 260, 274, 292; ˈшошон — 187, 192; ˈшошан, шоаˈшон — 187; шуˈшун — 13, 30, 59, 81, 86, 100, 106, 165, 175, 193, 310; шуˈшон — 207; ˈбаска — 78, 135, 323; бурˈнус — 4; бурˈнуз — 20, 123; боурˈмус — 65; борˈнус — 91; бурˈмус — 153, 158, 160, 170, 181, 233, 241; ваˈт'анка — 336; ˈгун'ка — 127; ˈдейрики — 40; д'іˈжурка — 65; жаˈк ет — 330; жаˈкет — 350; жеˈкет (жиˈкет) — 137, 162, 179, 199; жуˈпан — 329; ˈйупка — 210, 219, 273, 364; ˈйупбка — 294; кацаˈвейка — 125, 233; кацоˈвейка — 20; кациˈвейка — 131; куцаˈвейка — 137; кеирˈсетка — 43; коˈжух — 199; коуˈжух — 182; куˈжух — 100; кожуˈшок — 199; кожуˈшанка — 198, 210, 281; кужоˈшанка — 175; коˈзачка — 78, 202; кафˈтан — 110, 282; к іˈрас — 105; ˈкохта — 81, 141, 178, 186, 219, 224, 323, 359; ˈкофта — 126, 204; курдуˈчонка — 95; ˈкуртка — 91, 153, 175, 185; куўˈшина — 312; куˈфайка — 31, 153, 209; кухˈвайка — 181, 182, 184; мосˈкоўка — 83, 91; оˈс'ін'ка — 105, 179, 186; пал'іˈто — 4; пал'т'іˈсак — 135; пал т'іˈсанка — 79, 87, 167, 172, 181, 186; п'ітсˈтанка — 94; пˈл'ушка — 117; полуˈшубок — 220; ˈпол'ка — 9, 10, 94; ˈпол'очка — 191; полуˈсак — 323, 336; сак — 40, 83, 327; саˈчок (саˈч'ок) — 10, 29, 31, 47, 90, 94, 131, 175, 178, 181; сˈвита — 33, 191, 312, 327; сˈвитка — 201; с'іˈр'ак — 186; с'іˈрак — 191; с ірˈтук — 167; с'урˈтук — 95; халаˈдайка — 281, 312; ˈшуба — 31, 100; ˈшупка — 164; ˈшубка — 375.

128. Пˈлахта.

Т. І. Записи фіксують такі значення лексеми пˈл(·)ахта: жіночий, суконний (зрідка полотняний) одяг замість спідниці, здебільшого картатий, квітчастий (подекуди з поясненнями: «як два фартухи», «тканина якою обпинались», «удвоє згорнений», «не зшитий», «по боках розрізаний», «одягали з запаскою») — 64, 67, 71, («з 2 кусків»), 80, 94, 98 — 101, 122, 128, 136, 137, 144, 164, 171, 180, 181, 184 («з 3 кусків»), 188, 192, 196, 249, 253, 263, 266, 269, 277, 279, 287, 291, 293, 301, 302, 308, 316, 321, 331 («з 3 кусків»), 336, 337 («з 3 пілок»), 339 («з 4 кусків»), 348 («з 2 частин»), 354, 357,

359, 366, 370, 373, 378 («як рядно»), 379, 380, 382—389, 400, 404, 410, 412, 414, 416, 419, 421, 422, 424, 427 («з 2 кусків»), 432, 438, 460, 468, 474, 477, 478, 488, 494, 497, 510, 513 («з 2 кусків»), 515, 522, 525, 527, 528, 538, 541, 550, 557, 561, 562, 564, 567, 574, 576, 580—582, 585, 589, 600, 603, 614, 617, 618, 622, 625, 630, 634, 636, 639, 642, 647, 651, 678, 682, 758, 800, 866, 871, 879, 886, 888, 892 («з 4 кусків»), 906, 908, 921, 922 («спереду обгортались»); 'спідниця' — 243, 294, 459, 590, 599, 626, 627, 639, 863, 910; 'нижня обгортка ззаду наперед' — 124, 148, 251, 252, 259, 303, 391, 607, 615; 'жіночий одяг, подібний до фартуха', 'фартух' — 276, 608, 644, 682, 724 (*пˈлафта*//*фарˈтух*); 'запаска (попередник)': 288, 339, 404, 427, 463 («тонша від запаски»), 506, 588, 611, 645, 657, 659, 732, 774, 895, 915 («з купованого сукна»); 'святковий одяг' — 310, 334, 339, 398, 404, 408, 427, 623, 846, 916; 'одяг поверх спідниці' — 361, 400; 'верхній теплий одяг на ваті' — 476; 'одяг на зразок сарафана' — 178, 470; 'одяг, подібний до накидки' — 52, 727, 855; 'довге плаття' — 441, 911; 'хустка' — 703 («зимова»), 754; 'камізелька' — 433; 'погано пошитий одяг' (зневажливо) — 800; 'суконний великий, як сіряк, одяг' — 905; 'килимок' — 83, 308, 407, 410; 'покривало на ліжко' — 160, 312; 'укривало дітей' — 754; 'червоне весільне полотнище на ворині' — 161. У значенні 'жіночий одяг' без деталізації записано лексему *пˈл(·)ахта* зрідка в східнополтавських і нижньонаддніпрянських говірках, спорадично в подільських, середньонаддніпрянських і східнополіських, а також у нас. пп. 295, 381, 387, 443. Без розкриття семантики записано розглядану лексему в частині середньонаддніпрянських і східнополіських говірок, зрідка в середньополіських, західнослобожанських і східнополтавських говірках, спорадично в нижньонаддніпрянських, східноволинських і подільських говірках.

Т. II. Записи фіксують такі значення лексеми *пˈл(·)ахта*: 'жіночий одяг замість спідниці' — 52, 665 (// *пˈвахта*), 667; 'спідниця' — 162, 345, 530; 'широкий верхній одяг' — 158; 'суконна хустка' — 78, 426; 'полотняний одяг' — 110 (*пˈлахтина*); 'одяг поверх плаття' — 347, 530; 'покривало від дощу (непромокна накидка)' — 273, 317, 432, 433, 469, 472, 484, 488, 507, 509, 510, 517, 616, 621; 'покривало на ліжко' — 37, 113, 233—237, 240—242, 245, 250, 252, 255, 258, 262, 264, 269, 273, 416, 417, 420, 426, 428, 429, 447, 459, 484, 616, 618, 620, 654, 656, 663, 665, 669, 678, 683; 'укривало' — 312; 'простирадло' — 109, 111, 114, 139, 230, 232, 244, 247, 251, 253, 268, 275, 276, 363, 405, 417, 434, 435, 437, 442, 446, 471, 513, 528, 660, 661, 667, 686, 687; 'рядно' — 110, 115, 117, 118, 137, 138, 140, 172, 268, 331, 405, 434, 437, 658; 'велика запона' — 324; 'ряднина (носити буряки, сіно, хмиз та ін.)' — 1, 112, 113, 143, 230—232, 237, 245, 246, 252, 254, 270, 277, 287, 294, 500, 523, 655, 656, 659—661, 663, 665 (*пˈвахта*), 666, у цьому ж значенні: *плахˈтина*, *пˈлахтиско*^{у} — 245; 'скатертина': 484, 668, 676; 'верета' — 283, 322, 333, 476, 497, 528; 'велике покривало, брезент' — 169, 272, 276, 281, 302, 333, 339, 452, 455, 466, 479—481, 487, 492, 495, 498, 499, 501, 504, 509, 520, 539, 556, 583; 'попона' — 283; 'тканина, через яку прасують' — 139; 'груба тканина' — 554; 'крило вітряка' — 623; 'дощечки, якими оббивають крила вітряка' — 186; 'дошка' — 299; 'верхня рухома частина стола' — 475; 'кусок (полотна, сукна, бляхи, поля та ін.)' — 10, 18, 79, 80, 243, 316, 349, 505, 513, 619.

У всіх говорах тому зрідка лексема *плахта* фіксується без розкриття значення.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують такі значення лексеми *пˈл(·)ахта*: 'жіночий одяг' — 4, 8, 13, 99, 124, 143, 162 («полотняний»), 175, 199, 308, 366, 369; 'жіночий суконний одяг, здебільшого картатий, замість спідниці' (часом з ремаркою «спереду розрізаний») — 7, 37, 71, 77—80, 82, 91, 92, 96, 98, 101, 105, 115, 156, 161, 169—171, 173, 176, 177, 180, 197, 209, 237, 260, 273, 305; 'незшитий одяг, яким обпинались і який підперізували' — 9, 10, 31, 69, 71—74, 78, 79, 85, 91, 98, 103, 111, 113, 114, 117, 156, 165, 167—169, 171, 173, 177, 183, 187, 192, 197, 237, 255, 258, 260, 271, 273, 345; 'святковий одяг замість спідниці' — 77, 80, 98, 116, 184, 189, 215, 218; 'одяг з китицями замість спідниці' — 78, 96, 169, 173, 180; 'спідниця' — 75 («вишита»), 86 («картата, на підкладці»), 132, 161, 163, 187 («довга»), 202, 261, 263 («дівчача»), 292, 294; 'рясна спідниця' — 255, 256, 305; 'одяг, який надівають через голову, застібаючи на боках' — 19; 'накидка на плечі' — 262; 'одяг, подібний до кофти (без рукавів)' — 265, 267; 'запаска' — 167, 169, 176, 177, 187; 'витканий килимок коло ліжка' — 71; 'шматок тканини' — 97; 'дерга' — 69; 'суконний плащ' — 198; 'кашеміровий халат на підкладці' — 213; 'сарафан' — 253; 'крамна спідниця' — 164.

У всіх говорах подекуди лексему *плахта* засвідчено без розкриття семантики.

Т. III, ч. 2. Записи фіксують такі значення лексеми *пˈлахта*: 'жіночий одяг' — 47, 51, 54, 72, 74, 93, 105, 106, 206, 238, 281, 282; 'суконний, здебільшого картатий, жіночий одяг замість спідниці' — 79, 84, 97, 103, 176, 279, 296; 'незшитий жіночий одяг, яким обпинались і який підперізували' — 19 (*пˈлафта*), 203, 284, 295, 367; 'одяг з двох (трьох) кусків тканини, наполовину зшитих і підперезаних навколо талії' — 286; 'зшитий нижній одяг (спідниця)' — 76, 77, 180, 182; 'барвистий святковий одяг, подібний до фартуха' — 236; 'одяг, подібний до спідниці' — 237; 'одяг, що його надівали після виходу заміж' — 55; 'верхня спідниця, яку одягали на запаску' — 130; 'кофтина' — 179; 'одяг, подібний до запаски' — 31; 'одяг, який надівають жінки на сцені' — 168, 171, 240, 300; 'рясна спідниця (зокрема святкова)' — 283; 'фартух' — 78 (// *хварˈтух*); 'хустка' — 303; 'рядно, ряднина носити солому, траву' — 83; 'накидка' — 181, 182, 184; 'покривало (на ліжко)' — 158, 231.

Без розкриття семантики записано лексему *пˈлахта* в нижньонаддніпрянських, нижньонадбузьких, кримських, кубанських говірках, а також у нас. пп. 17, 20, 30, 38, 126, 134, 210, 215, 217; *плахˈта* — 90.

129. *Оˈчіпок* і *наˈмітка?*

Т. І. Карта № 161: *оˈч'іпок, оˈч'і̯епок, ˈч'і̯епок, ˈчепок, ˈч'і̯еп'ік, ˈчеп'ік, ч'іˈпец, ˈч інчик, чеˈпец, зˈборник, ˈчушка, поˈвойник, соˈрока, ˈкичка, к'імˈбалка, капˈтур, ˈкапур;* у коментарі: *оˈч інак, оˈчи*^{и}*пок, оˈчипок, оˈчепок, оˈч епак, оˈч і̯епак, уˈч'інок, гоˈч'інок, гуˈчінок, аˈч інок, аˈч інак, аˈчипак, аˈч епок, аˈчепак, аˈчупак, аˈч і̯епок, аˈч'і̯епак, ч'іˈпак, чи*^{і}*ˈпак, ˈчепок, ˈчепак, ˈч епак, ˈч'і̯епак, ˈчеп(')ік, ˈч і̯епик, ˈчіпе*^{и}*ц, ˈч'інч'ік, чеˈпец, чаˈпец, ч'еˈп'ец, чаˈп'ец, ˈчепчик, ˈч'епч'ік, ˈч'епч ик, зˈбу̯орни*^{і}*к, паˈвойн'ік, паˈвуйник, саˈрока, ˈк'ічка, кимˈбалка, к'іˈбалка, ˈкаптур, капˈтурик, капˈтурчик, каптуˈрец', ˈкапор, ˈкап'ір, ˈкепур, каˈпор, каˈпур, ˈкапор.*

Записи фіксують вживання лексеми *очіпок* та її фонетичних і словотворчих варіантів в основному для позначення різних видів жіночого головного убору: 'убір з тканини на картоні (з двома ріжками чи мотузочками)': *чаˈп'ец* (*оˈч'інок*) — 8, 16, 20, 82, 247, 259, 263; 'убір з тканини без ріжків': *чі*^{и}*ˈпок* — 81 (// *зˈборні*^{и}*к*); 'убір старих': *чаˈп ец* (*ˈч епак*) — 74, 95, 101, 391, 839; '(зшитий) убір молодиці': *чаˈп ец* (*оˈч інок*) — 266, 269, 302, 508, 542, 580, 800; *ч·е*^{и}*ˈпец'* («ушнурований, тістом понамазуваний») — 921; *ч·еˈпец(')* // *ˈч·епч·ик* («зі складочками й стрічкою, яку зав'язували вгорі спереду») — 922; 'убір заміжньої жінки у формі круглої шапочки': *оˈч'інок* (// *зˈборник*) — 828; 'убір без дерев'яного обруча': *чеˈпец* — 62; без додаткових уточнень, лише в значенні 'головний жіночий убір' записано: *чеˈпец* — 53, 98; *ˈчеп'ік* — 13; *ˈчепчик* — 34; записано також: 'полотняне покривало молодій на весіллі': *ча*^{е}*ˈп·ец* — 917; *чеˈпец* — 918.

У переважній більшості записів лексеми *оˈч'інок, ˈчепок, ч'іˈпец', чеˈпец', ˈчепик,* поширені в усіх говорах тому, наведено без розкриття семантики.

Лексему *наˈмітка* записано з такими значеннями: 'святковий убір поверх каптура' — 34 (// *намˈйитка*), 237; 'убір з довгими кінцями' — 391; 'убір (пов'язка) поверх чепчика' — 204; 'убір заміжньої жінки' — 478, 623; 'головний убір молодої на весіллі' — 20; 'покривало молодої' — 839; 'полотняне покривало молодій на весіллі' — 917, 918; 'марля покривати очіпок' — 259, 266; 'рід шарфа з серпанку' (поверх очіпка) — 302; 'серпанок закутувати голову, опускаючи його донизу' — 531; 'хустка з марлі' — 573, 596; 'косинка з тонкого матеріалу' — 622, 828 («тюлева»); 'рідка тканина з тонких ниток' — 247, 320, 680, 844; 'покривало мерця' — 322, 330, 542, 547, 564, 575, 703, 769, 828, 890, 910, 921, 922; 'фата' — 607; 'тюль' — 59; 'марля (тоненьке полотно)' — 62, 215, 249, 253, 257, 297, 312, 316, 331, 335, 336, 530, 532, 533, 535, 551, 555, 559, 580, 696, 705, 747, 920; 'пліва на шлунку свині' — 580.

Без розкриття семантики записано лексему *наˈм'ітка* в частині поліських, східноволинських, подільських, наддніпрянських і західнослобожанських говірок.

У частині говірок замість запитуваних лексем *очіпок* і *намітка* зафіксовано інші лексеми з таким значенням: 'головний жіночий убір (старих)': *капˈтур* — 34, 53, 269; '(зшитий) убір молодиці': *капˈтур* — 751; 'убір заміжньої жінки у формі круглої шапочки': *саˈрока* — 8; *зˈборник* — 921 («зі стрічкою, яка зав'язувала збори»), 922 («спереду плескатий, зборки на потилиці»); 'убір (очіпок), пов'язуваний хусткою': *капˈтур* — 42; 'убір з дерев'яного обруча, обтягненого тканиною': *капˈтур* — 62; 'убір без картону, з тканини': *зˈбу*^{о}*рни*^{і}*к* — 82; 'убір (обручик), на який закручують коси': *обруˈчще* — 20; *к'іˈбалка* — 20, 26; 'чорний сукняний убір з червоними краями, одяганий на *чеˈпец'* або *капˈтур*': *ˈс'етка* — 244; 'убір на зразок берета (без хустки)': *каˈпур* — 356; 'святковий убір поверх каптура': *плаˈток* — 240; 'головний жіночий убір': *укˈладка* — 13.

Відзначено також: 'прозора тканина оббивати труну': *серˈпанок* — 84; 'марля': *серˈпанок* — 62; 'чорний одяг з довгими кінцями, як косинка': *хвал ˈшон* — 842.

Т. II. Записи фіксують уживання лексеми *очіпок* та її фонетичних і словотворчих варіантів в основному для позначення різних видів жіночого головного убору: 'убір одруженої жінки (по весіллі)': *чиˈпец'* (*чи*^{е}*ˈпец', чеˈпец, ч'іˈпец, чуˈпец*) — 121, 279, 284, 618, 619, 648; *ˈчіˈпок* — 657, 658; *ˈчипок* — 255; *ˈчуп'ец* — 667; *ˈоч'інки* — 169; *ˈо*^{у}*ч'інок* — 284; 'убір заміжньої жінки у вигляді сітки': *ч'іˈпец'* (*ч'іˈпец, чиˈпец*) — 125, 637, 642; 'убір одруженої жінки, який носили під (вишитою) хусткою: *ˈчепок* // *ˈчепец* — 664; *чеˈпец* — 108, 296; *цеˈпец* — 108; 'убір одруженої жінки з полотна': *чиˈпец* — 266; 'убір старих': *гоˈчіпок* — 50; *оˈчипок* — 217; *чиˈпец(')* (*чеˈпец, ч'іˈпец*) — 163 («з білих ниток»), 176 («з кимбалкою»), 183, 245; *ˈчепец* — 686; 'колишній убір': *че*^{и}*ˈпец(')* — 181, 265; *ˈчепец* — 665; *ˈоч'інок* — 276; *чиˈпок* — 320; *ˈчі̯епок* — 656; *оˈчі̯епок* — 659; 'убір із зав'язаної тканини (хустки, полотна, рушника)': *чи*^{е}*ˈпец"* — 271; 'убір у формі шапочки': *ˈчіпок* («з мереживом») — 618; *чуˈпец* — 288; *ч е*^{и}*ˈпец* — 436; 'дитяча шапочка': *ˈчипок* — 327; *ч'іˈпиц'* — 423; *чаˈпак* — 426, 440; *ˈчепец* — 686; *ˈчінчик* — 484, 486; в інваріантному значенні 'жіночий головний убір': *оˈч(')інок* — 363, 368, 439; *чиˈпец(')* (*ч'іˈпец*) — 37, 336, 368 («вишитий сухозліткою»), 391 («поверх нього *наˈм'ітка*»), 395 («плетений»), 663; *ˈч'інчик* — 37; *оˈчіпок* — 368.

Крім того, виявлено вживання лексеми *очіпок* та її варіантів на позначення інших реалій: 'шнурки від колиски': *очипˈки* — 645; *оч'епˈк і* — 650; *ˈочипок* — 649; 'мотузок': *оˈчіпка* — 93; 'шнурок (ремінець) через плечі': *ˈоч·êпка* — 651; 'печений коржик': *у*^{о}*ˈшіпок* — 667; 'скріплення кроков': *оˈчепа* — 654; 'мереживо': *оˈчіпок* — 458.

Без розкриття семантики зафіксовано *оˈч'інок* (*оˈчі̯епок, оˈчипок, о*^{у}*ˈч інок, уˈчипок, воˈч інок, гоˈч'інок, оˈчîпок*) зрідка в подільських, середньополіських, волинських говірках та в нас. пп. 33, 147, 148, 153, 256, 259, 297, 298, 306, 405, 453, 465, 471, 474, 482, 495, 497, 644; *ч(')е(и, е*^{и}*, и*^{е}*, і, î, и*^{і}*, а)ˈп(')е(а)ц(')*, *ш'іˈпиц'* — переважно в волинських і бойківських, зрідка у поліських, наддністрянських, гуцульських, покутських і середньозакарпатських говірках, а також у нас. пп. 112, 236, 241, 244, 511, 543, 683; *ˈчепец'* (*ˈчепец(·), ˈч(')епец('), ˈчипец*) — часто в лемківських говірках та в нас. пп. 28, 298, 682; *ˈч(')ипок* (*ч(')е(і, î)по(у)к*) — 142, 270, 277, 298, 337, 359, 362, 428, 454, 472, 473, 482, 489, 490, 563, 660; *ˈч(')е(и, і, е*^{а}*)пч(')и(і)к, ˈш*^{с}*"епс"ік* — 219, 316, 331, 430, 541, 544, 574, 603, 607, 609, 625, 627; *ч'іˈпок* — 149; *ш'иˈпок* — 407; *ч'іˈпик* — 353; *чоˈпик* — 422; *чеˈпак* — 425, 446, 448, 458; *чо(о*^{у}*, у)ˈпец(')* — 230, 232, 234, 243, 252, 254, 258, 282, 283, 287, 292, 319, 321, 322, 326, 328, 329, 357, 358, 360, 422, 534, 544, 661; *ˈч'іпка* — 670, 680; *ˈчепка* — 415; *ˈч'іпкы* — 427; *ˈчӱпкы* — 428; *ч'іпˈкы* — 431.

Записи фіксують лексему *ˈнаˈмітка* (*намˈн'ітка, ˈнаˈме(и)тка*) в таких значеннях: 'головний убір одруженої (по весіллі) з полотна' — 87; 'тканинний убір, яким зав'язують (перев'язують) молоду' — 89, 174, 382, 491 («біла хустка»); 'головний жіночий убір старих, — 648; 'головний жіночий убір із зав'язаної тканини (хустки, полотна, рушника)' — 72, 76, 78, 79, 88, 100, 101, 105, 108, 177, 187, 212, 391, 636, 637, 640, 642, 645, 650; 'хустка' — 73 («вишита, на голову»), 432 («накривають плечі»), 578 («з білого полотна»); 'полотно накривати мерця' — 373, 376, 379; 'полотно, яким оббивають труну' — 108, 190; 'рідке (тонке) полотно' — 569, 571; 'марля' — 385, 395; 'довгий рушник (полотно), перев'язувати сватів' —

92, 176, 178, 649 («дарують також молодій»); ‘полотно, яке молода дає свекрам’ — 176; ‘кусок тонкого домотканого полотна (2—2,5 м)’ — 70; ‘переткані червоним рушники — придане’ — 186.

Без розкриття семантики записано лексему *ˈнаˈм'ітка* та її фонетичні варіанти в багатьох середньополіських говірках, а також у нас. пп. 33, 41, 61—63, 68, 69, 74, 86, 90, 98, 157, 159, 191, 194, 200, 277, 301, 341, 366, 367, 369, 392, 394, 398, 436, 465, 480, 560, 575, 576, 627, 638, 643, 644, 646, 653.

Відзначено також словотворчі варіанти лексеми *намітка: наˈм'ітец* у значенні ‘головний жіночий убір одруженої з вишитого або витканого по краях полотна’ — 34, 37, 48; *пеˈремітка* ‘головний жіночий убір старих у формі вишитої на кінцях довгої полотнини’ — 500. Без розкриття семантики записано: *наˈм іте(и, е^{и})ц* — 39, 41, 46, 59, 77, 641; *пе^{и}ре^{иі}метка* — 496; *пе^{иі}рем'ітка* — 501, 504.

У ряді нас. пп. замість запитуваних лексем *очіпок* і *намітка* відзначено інші лексеми з таким значенням: ‘головний жіночий убір одруженої (з полотна, вишитого або натканого по краях)’: *плат* — 35, 36, 38 («поверх *ч'іпˈц'а*»), 42, 44, 51, 619; *убˈруч* // *руˈб'іж* — 611; ’головний жіночий тканинний убір, яким зав’язують (перев’язують) молоду’: *ранˈтух* — 318, 323, 483, 564; ‘(колишній) головний жіночий убір старих’: *капˈтур* — 175, 178; *капˈтурик* — 29; *ˈкирпа* — 611; *раˈбушка* («намітка й шапочка під нею») — 647, 648; ‘головний жіночий убір із зав’язаної тканини (хустки, полотна, рушника)’: *плат* — 29; *капˈтур* — 552; *заˈвій* — 300; *рушˈник* — 527, 579; *ˈзогбанка* — 618; ‘головний жіночий убір у формі шапочки’: *ˈкаптур* — 196, 660; *ˈкирпа* («картонний ковпак, прив’язуваний хусткою») — 513, 556; *ˈк$^{(')}$ерпа* — 509, 548 («під рушник»); ‘головний жіночий убір’: *поˈпо^{у}нка* — 651; *тˈкантка* («поверх чепця») — 617; *ткаˈница* — 644; *сˈнурка* — 439; *завиˈванец'* — 97; ‘дерев’яний обруч, на який накручують волосся на голові (під чепцем)’: *к'імˈбалка (к'и^{і}мˈбалка)* — 24, 108, 148, 149 («зверху хустка»); *к'ебайка* — 252; *кіˈбалка* — 212 («ззаду — *намˈн'ітка*»), 351; *мол·оˈдиц'а* — 437 («під хустиною»); *тˈканка* — 59 («під *наˈм ітку*, старі — під хустку»); *ˈкиц'ка* — 383; *ˈкичка* — 399; *х'іˈмейка* — 405; ‘звинене волосся (пучок кіс) на голові’: *ˈк'ечка* — 5, 271; *ˈкичка* — 201; ‘хустка’: *к'імˈбалка* («поверх *чіпˈц'а*») — 189; *ˈхустка* — 35; *ˈфустка* — 298; *к'е^{и}сте^{і}мен* — 417, 426; *шиˈр ін$^{(')}$ка* — 442, 445, 487; *пл·аˈтина* — 437, 442, 443, 445; ‘стрічка’: *подˈв'ічка* — 92; *ˈпарниц а* — 435; ‘дитяча шапочка’: *хôйпаˈчок* — 444; ‘віночок із стрічками’: *коˈкошник* — 397.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують уживання лексеми *очіпок* та її фонетичних і словотворчих варіантів в основному для позначення різних видів жіночого головного убору (іноді з ремарками «убір старих», «убір молодиць»): *о(а)ˈч$^{(')}$іпок* — часто в надворсклянських говірках, зрідка в середньослобожанських, нижньонаддніпрянських, східнослобожанських та в нас. пп. 5, 19, 27, 28, 63, 83, 85, 87, 98, 103, 113, 119, 143, 158, 168, 169, 171, 176, 182, 189, 226, 231, 235, 255, 258, 263, 273, 274, 296, 323, 324, 344, 366, 369, 375; *оˈчипок* — 324; *ч$^{(')}$і(е)ˈпец$^{(')}$* — 2, 4, 32; *ˈч$^{(')}$епч$^{(')}$(и)к* — 1, 18, 32, 116, 323, 325 («з мереживом»), 337; *ˈч'іпик* — 69, 73; *ч'іˈпушка* — 1; *пач'іˈпушник* — 22; ‘головний жіночий убір у формі шапочки (ковпака)’: *оˈч іпок* — зрідка в надворсклянських говірках, ще рідше у нижньонаддніпрянських і середньослобожанських, а також у нас. пп. 114, 143, 157, 160, 223; *ˈч$^{(')}$епч$^{(')}$и(і)к* — 4, 19, 105, 116, 143, 251; *ч·іˈпец* — 4; ‘головний жіночий убір у формі пов’язки’: *ч·еˈпец'* — 43; ‘убір, що нагадує сітку’: *ч'іˈпок, ˈч·епч·ик* — 39 (// *наˈкидка*); ‘головний жіночий святковий убір’: *о(а)ˈч іпок* — 19 («золотом шитий») // *ˈч·епч·и^{і}к*, 37, 84, 137, 143, 230; *ˈч·епч·ик* — 325; ‘головний жіночий буденний убір’: *оч іˈпец'* — 37, 103; *оˈч'іпок* — 84; *ˈч·епч·и(и^{і})к* — 230; ‘головний жіночий убір, пов’язуваний хусткою’: *оˈч'іпок* — 91, 157.

Без розкриття семантики записано *(г)о(о^{у}, у, о^{а}, а)ˈч$^{(')}$іпок* часто в східнослобожанських, нижньонаддніпрянських, середньослобожанських і луганськo-наддонецьких говірках, зрідка у східнополіських, надворсклянських і нижньонаддонських; *оˈч·іпор* — 199; *оч'іˈпок* — 233; *оˈч'іпка* — 86; *оˈч і пе^{и}ц'* — 103; *ч$^{(')}$е (е^{и}, и, і)ˈп$^{(')}$ец'* — 40, 48, 51, 52, 54, 131; *ˈч'іпок* — 42; *ˈч епак* — 110; *ˈч$^{(')}$епч$^{(')}$и(и^{е}, і)к* — зрідка в нижньонаддонських, східнослобожанських і луганськo-наддонецьких говірках, а також у нас. пп. 17, 31, 56, 75, 292, 340; *ч е^{иі}пушник* — 41.

Лексема *наˈм'ітка* вживається в таких значеннях: ‘головний жіночий убір молодиць’ — 170, 271; ‘головний жіночий убір молодих’ — 176; ‘головний жіночий убір у формі шапочки (ковпака)’ — 157 («одягали нижче, ніж *оˈч іпок*»), 167, 192; ‘головний жіночий убір, який носили в містах’ — 77; ‘кісник’ — 63, 114; ‘хустка’ — 83, 167, 168, 253, 255, 260 («запинати молоду»), 294; ‘покривало мерця’ — 96, 99, 165, 253, 255, 256, 258, 265, 345, 369 (*наˈм етка*); ‘марля, серпанок’ — 169, 173, 177, 271, 375; ‘шарф, пов’язка в дівчат’ — 169, 345; ‘серпанкова фата’ — 258; ‘позначка, зарубка’ — 5, 72, 159, 160.

Без розкриття семантики записано лексему *нам'ітка* зрідка в нижньонаддніпрянських і середньослобожанських говірках, у поодиноких луганськo-наддонецьких і східнослобожанських.

Крім того, відзначено низку інших лексем на позначення різних видів головного жіночого убору: ‘убір для старих’: *ˈкапо(у)р* — зрідка в нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 186, 289; *капоˈрец'* — 69; *ˈкепо^{у}р* — 169; *ˈкопур* — 111; *поˈвойник* — 9; ‘убір молодиць’: *ˈкапу(о)р* — 171, 216, 226, 253; *поˈвойник* — 2; *наˈкол·ка* — 14; *коˈсинка* — 271; ‘убір у формі шапочки (ковпака)’: *по(а)ˈвойник* — 3, 9, 16; *наˈколка* — 19; *ˈкопур* — 111; *ˈкапор* — 116, 169, 255; *ˈкапур* — 176; *калˈпак* — 327; ‘убір у формі пов’язки’: *поˈвойник* — 7; ‘святковий убір’: *фал ˈшонка* («з мереживом») — 326; ‘убір на будень’: *наˈколка* («зі стрічками») — 19; ‘убір, пов’язуваний хусткою’: *ˈкапо(у)р* — 176, 261, 351; ‘чорний убір з мереживом поверх ковпака’: *хвал'ˈжонка* — 327. Лише в інваріантному значенні ‘головний жіночий набір’ записано: *наˈкол$^{(\cdot)}$ка* — 25, 31; *ˈкапу(о)р* — 168, 258, 268, 288, 299, 302, 337; *ˈкап'ір* — 194.

Т. III, ч. 2. Матеріали фіксують вживання лексеми *очіпок* та її фонетичних і словотворчих варіантів на позначення різних видів головного жіночого убору: ‘убір старих жінок’: *о(о^{у})ˈч'іпок* — в нижньонадбузьких, нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 37, 38, 274, 280, 286, 354, 367; *ˈч$^{(\cdot)}$епч$^{(\cdot)}$ик* — 25, 315, 344, 372; ‘убір молодиць’: *о (о^{у}, у, а^{о}, о^{а})ˈч'іпок* — зрідка в південнобессарабських говірках та в нас. пп. 51, 103, 194, 241, 276, 278, 288, 300, 338—340, 342; *ˈч$^{(\cdot)}$епч$^{(\cdot)}$ик* // *чи^{е}ˈпец'* — 342; *ˈчепчик* — 2; ‘убір у формі пов’язки’: *оˈч'іпок* — 133; ‘убір, одяганий під хустку’: *о(а^{о})ˈч'іпок* — 51, 194, 211, 213, 216, 388; в основному значенні ‘головний жіночий убір’: *оˈч'і(е)пок* — у частині кримських, нижньонаддніпрянських і південнобессарабських говірок, а також у нас. пп. 35, 114, 130, 139 («з мереживом»), 155, 343; *ч'еˈпок* — 256; *ˈчепч'ік* («з чорних ниток») — 333; *ˈчепчик* — 337.

Записано ще: *ˈч'епч'ік* ‘дитячий убір’ — 299. Без розкриття семантики записано *о(о^{у})ˈч'іпок* у ряді нижньонаддніпрянських, нижньонадбузьких і нижньонаддністрянських говірок, зрідка в подільських, і південнобессарабських, кримських і кубанських говірках; *оч'іˈпок* — 193; *ˈч$^{(')}$епч$^{(')}$и(і)к* (*ˈч·епч·ик, ˈч'іпчик*) — переважно в кубанських говірках та в нас. пп. 14, 70, 86, 168, 190, 207, 289; *ч'іˈпок* — 3.

Лексема *наˈм'ітка* зафіксована також в основному в значенні ‘головний жіночий убір’ з деякими уточненнями: ‘убір старих жінок’ — 19, 60, 63, 67, 82, 280, 373; ‘убір молодиць’ — 286, 288 («з широкими бантами ззаду»), 300; ‘убір у формі шапочки (ковпачка)’ — 288, 300; без істотних уточнень; лише в значенні ‘головний жіночий убір’ — 12 («плетена»), 259, 324. Крім того, записано: *наˈм'ітка*: ‘косинка’ чи ‘серпанок’ — 53; ‘марля (кусок марлі)’ — 101, 276, 281 («молоко цідити»), 290.

Без розкриття семантики записано цю лексему зрідка в нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 13, 15, 20, 112, 126, 137, 212, 215, 255, 260, 292, 311; *ˈнам'ітка* — 47; *наˈм'іток* — 4, 9. Крім того, записи містять ще ряд інших лексем на позначення різних видів жіночого головного убору: ‘убір старих жінок’: *капˈтур* — 37; *ˈкапур* — 38; *ˈкепор'* — 61; *саˈч'ок* — 82; ‘убір молодиць (часто у формі шапочки або ковпака)’: *ˈкечка* — 2; *ˈкапор* — 99, 276; *хвал ˈшон* — 340, 342; *т'іп'іˈл'айка* («вузол із тканини для кіс») — 115; ‘убір у формі пов’язки’: *капˈтур* — 11; *баˈр'іс* — 109; в основному значенні ‘головний жіночий убір’: *ˈкирпа* («з картону») — 109; *ˈбаска* — 209; *капˈтур* — 14, 28; *каˈпор* — 204, 247 («тільки на волосся»).

Відзначено також: ‘дівчачий убір’: *капˈтур* — 126; *каˈкошн'ік* («вишитий, зав’язаний стрічкою, з кісниками») — 342.

130. *Опанˈча* (верхній чоловічий одяг).

Т. І. Наявні в записах ремарки здебільшого виділяють лише окремі індивідуальні ознаки позначуваних реалій і не охоплюють всіх компонентів лексичного значення зафіксованих номінативних одиниць. З уваги на це подане нижче групування лексем за їхньою семантикою носить значною мірою умовний характер.

Записи фіксують уживання лексеми *опанча* і її фонетичних варіантів в основному для позначення різних видів верхнього одягу: ‘чоловічий, суконний’: *(г)опа(о)н$^{(')}$ˈч$^{(\cdot)}$а* — 98, 213, 464, 479, 508, 686, 693, 697, 700, 705, 720, 721, 738, 789; ‘чоловічий, суконний, із каптуром’: *опанˈча* — 287, 708, 712, 714, 724, 754 (// *чуˈгай*); *йепанˈча* — 786; ‘чоловічий, суконний, уживаний поверх іншого великого одягу’: *опанˈча* — 709; ‘чоловічий, суконний, без каптура’: *опо(а)н$^{(')}$ˈча* — 48, 468 («короткий»), 476 («довгий»), 727 («як фуфайка»); ‘чоловічий, з коміром (великим, високим)’: *опанˈча* — 719; ‘чоловічий, з брижами’: *опанˈча* — 699 («весільний, суконний, обкладений стрічками»), 700, 701, 708, 709, 836; ‘чоловічий, легкий, літній’; *опан$^{(')}$ˈч$^{(\cdot)}$а* — 438, 691 («без підкладки»), 791 («з полотна»); ‘чоловічий, без рукавів’: *панˈча* — 419; ‘чоловічий, з овечих шкур’: *опанˈч$^{(\cdot)}$а* — 471, 820 («із каптуром»); ‘плащ’: *оˈпанча* — 35; ‘чумарка’: *опанˈча* — 474; ‘чоловічий і жіночий, з брижами’: *опан'ˈча* — 702; ‘чоловічий і жіночий, суконний, короткий, із каптуром’: *опанˈча* // *чуˈгай* — 752.

Виявлено ще таке значення лексеми *опанˈча*: ‘подертий одяг’ — 754; ‘шаль загортати шию’ — 483; ‘полотняне прикриття вогню, на яке пожежники ллють воду’ — 195; ‘вертлява дитина’ — 573.

Без розкриття значення зафіксовано: *(г)о(а)па(о)н$^{(')}$ˈч$^{(')}$а* — спорадично в подільських говірках та в нас. пп. 24, 28, 43, 45, 54, 110, 159, 229, 345, 421, 428, 451, 472, 495, 561, 582, 583, 599, 632, 650, 653, 663, 665, 831, 853, 869, 884, 901, 908; *оˈпанча* — 87, 431, 539, 608, 646, 652, 809; *панˈч$^{(')}$а* — 65, 157, 800.

Т. II. Записи фіксують уживання лексеми *опанча* та її фонетичних варіантів в основному для позначення різних видів верхнього одягу: ‘чоловічий’: *о(у)панˈча(е, и)* — 132, 142, 265, 280, 317, 320, 385, 392, 399, 471, 493, 540, 561, 566, 570; *опанˈчина* — 331; *оˈпонча* — 405, 434; ‘чоловічий, суконний’: *(в, г)о(о^{у})ˈпанˈча* — 112, 161, 191, 279, 333 («святковий»), 363, 391 («парубоцький»), 395 («вишитий»), 495, 528, 539, 568; ‘чоловічий, суконний, із каптуром’: *опанˈча* // *пан ˈча* — 316; ‘суконний, одяганий поверх іншого великого одягу’: *(в, г) опан$^{(')}$ˈча* — 318, 358 («святковий»), 362, 569; ‘чоловічий, суконний, довгий’: *оˈпонча* — 275; *опанˈча('е)* — 304, 314 («вишитий»), 323, 394, 536 («вишитий»); *опанˈчина* — 314; *панˈча(е)* — 334, 483 («до шлюбу»); ‘чоловічий, суконний, короткий’: *опанˈча* — 183, 537, 604; ‘чоловічий, з брижами’: *оˈпонча* («довгий») — 268; *(в, г)опон$^{(')}$ˈча* («суконний з коміром») — 351; ‘чоловічий, для негоди’: *(в)о(о^{у})панˈча('и)* — 232, 328; ‘плащ’: *опанˈча(е)* — 139, 263 («довгий»); *панˈча* («вигаптуваний») — 254; ‘чоловічий і жіночий суконний одяг’: *панˈча* // *с'іˈрак* — 296; ‘жіночий суконний давній одяг (уживаний як накидка)’: *оˈпонча('і)* — 263, 273; *опанˈча(е, 'и)* — 136, 308, 574.

Виявлено ще такі значення лексеми *опанˈча*: ‘поганий кожух’ — 527; ‘старий, недбало пошитий, неохайний одяг’ — 20, 56, 59, 70, 176, 187, 336, 502, 632, 633, 636; ‘довга одежина’ — 654; ‘недбало одягнена, неакуратна, неохайна, недобра людина, обшарпанець’ — 11, 34, 36, 39 (// *опанˈчило*), 41, 48, 74, 76—80, 85, 619 («тільки в лайці»), 626, 627, 629, 637, 642, 645, 648, 649.

Без розкриття семантики записано: *(в)о(о^{у}, у)панˈче(и, е)* — в частині подільських говірок, зрідка у наддністрянських, волинських, західнополіських говірках, а також у нас. пп. 233, 271, 465, 472, 480, 482, 498, 543, 547, 555, 557, 650, 663, 687; *упанˈц'е* — 617; *оˈпа(о, е)нча('и)* — 259, 269, 289, 299, 312, 364, 464, 490, 618, 663, 665, 672а; *панˈча(и)* — 137, 164, 257, 293, 304, 436, 542; *ˈпонч'е* — 259; *(в)опанˈч$^{(')}$ина* — 499, 530, 531, 534.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують уживання лексеми *опанча* та її варіантів в основному для позначення різних видів верхнього одягу: ‘чоловічий, здебільшого сукняний, подібний до плаща’: *опан$^{(')}$ˈч$^{(')}$а* — 39 («без рукавів»), 40, 52, 84 («від дощу»), 121 («з великим коміром»), 189 («як накидка»), 192, 244, 267 («без рукавів»), 274, 353; ‘чоловічий, із каптуром’: *опанˈча* («на ваті») — 211.

Відзначено ще значення лексеми *опан$^{(')}$ˈч$^{(')}$а*: ‘вовняне покривало для воза’ — 114; ‘рядно накривати коней або віз’ — 111, 112, 115, 193, 195; ‘валяна суконна ковдра’ («її можуть використовувати як укривало й постіль на полі») — 51, 84, 105, 106, 126, 151, 201; ‘зваляна повсть накриватись (від дощу)’ — 35, 56, 85, 98, 119; ‘повсть (оббивати двері, стіни, робити хомут та ін.)’ — 19 (// *панˈч·а*), 37, 54, 78, 88, 91, 94, 98, 101; ‘незаймисте покриття’ — 91,

179; ‘пiдстилка в хаті’ — 98, 103; ‘плетені з вовни панчохи’ — 81; ‘збита вовна (як валянки)’ — 36—38.

Без розкриття семантики записано: *о(а)пан$^{(')}$ˈч$^{(')}$а* — у деяких слобожанських і нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 57, 79, 286, 306, 324; *оˈпанч$^{(')}$а* — 96, 277, 307, 350; *йепанˈч'а* — 219.

Т. III, ч. 2. Записи фіксують уживання лексеми *опанча* та її варіантів в основному для позначення різновидів верхнього одягу: ‘чоловічий, здебільшого суконний (великий, широкий)’: *о(у)панˈч$^{(')}$а* — 3 («подібний до кожуха»), 9 («з каптуром, одягана поверх кожуха»), 83 («легкий, літній, весняний»), 127, 130, 153, 227 («легкий»), 282 (// *чугаˈйіна* // *сˈвита*), 283 («як халат або плащ»), 284; *йепанˈча* («свита до колін») — 342; *оˈпанча* ‘шиті рукавиці’ — 231.

Без розкриття семантики записано: *о(а)пан$^{(')}$ˈч$^{(')}$а* — спорадично в нижньонаддніпрянських говірках, а також у нас. пп. 13, 20, 30, 59, 65, 146, 217, 243, 259, 290, 292, 350, 359; *оˈпан$^{(')}$ча* — 30, 67, 165, 212.

131. *Семˈряга, семеˈряга, семиˈряга, сімˈряга.*

Т. I. Наявні в записах ремарки здебільшого виділяють окремі індивідуальні ознаки позначуваних реалій і не охоплюють усіх компонентів лексичного значення зафіксованих номінативних одиниць. Через це подане нижче групування лексем за їхньою семантикою носить значною мірою умовний характер.

Записи фіксують уживання наведених у програмі лексем в основному для позначення різних видів верхнього одягу: ‘сукняний (довгий)’: *семˈр'ага* — 80, 148, 355, 531, 835; *с'імиˈр'ага* // *сіˈр'ак* («без підкладки») — 379; *се^{и}(и)ме(і, и)ˈр'ага* — 425, 459, 599, 600; *се^{и}миˈр'аж(ш)ка* — 683, 867: *семˈр'ажина* — 148; ‘чоловічий, здебільшого сукняний, іноді з каптуром’: *серˈм'ага* — 413; *се^{и}мˈр'ага* — 328, 331 («подібний до свитки»); *се(е^{и}, и)ми('і)ˈр'ага* — 371 («подібний до свитки»), 377, 413, 421, 528 («подібний до піджака»), 596, 627, 628, 656 («як плащ або сіряк»), 802, 828 (// ˈ*йупка*); *се^{и}миˈр'аж(ш)ка* — 331 («подібний до свитки»), 335, 421, 596; ‘чоловічий і жіночий’: *се^{и}ме^{и}ˈр'ага* — 885; ‘жіночий, з талією й брижами’: *семе^{и}ˈр'ага* — 404; ‘свита (іноді: драна, погана)’: *ˈсе(е^{и}, и)ми(е^{и})ˈр$^{(')}$ага* — 153, 173, 288, 297, 326, 332, 333, 354, 357, 359, 369, 378, 379, 386, 400, 407, 473, 509, 561, 609, 634; ‘юпка (іноді: стара, погана)’: *си('і)миˈр'ага* — 303, 335; *се(и)мˈр'ага* — 319, 330, 336; *семеˈр'ага* («сукняна») — 900; ‘сіряк’: *се(и)миˈр'ага* — 657, 863, 867, 870, 873 (// ˈ*йупка*), 884, 900, 906; *се^{и}(і)м'іˈр'ажка* — 898, 901, 906; ‘погана (зношена, драна) одежа’: *симˈр'ага (симиˈр'ага)* — 324, 336, 372, 389, 551, 603; *се^{и}('і)ми('і)ˈр'ажка* — 372, 419.

Крім того, виявлено ще такі значення лексеми *семеˈр'ага(сем'іˈр'ага, с'імˈр'ага)*: ‘напівсукняний одяг бідняка’ — 873; ‘накидка-безрукавка для візника або вершника’ — 513; ‘погана плахта’ — 650; ‘скатертина, або грубе полотно, ткане в сім пасом’ — 144, 670, 681, 905; ‘сіра груба сорочка з полотна в сім пасом’ — 424 (// *с'ім'іˈр'ажка*), 629, 863, 893; ‘важка ноша (зокрема дитина в материних руках)’ — 921; ‘клунок за плечима’ — 901; ‘убір на голову (шапка)’ — 873, 891; ‘дуже закутана дитина’ — 758; ‘бідняк’ («іронічно») — 623; ‘друг’ — 857; ‘висока людина’ («лайливо») — 629; ‘вид риби’ — 414, 904.

Засвідчено вживання лексеми у сталому звороті: *своˈйа (моˈйа) семе(и)ˈр'аж(ш)ка (семˈр'ажка) не(е^{и})ˈваж(ш)ка,* коли йдеться про велику дитину на руках у матері — 307, 319, 323, 335, 339, 418, 549, 799, 819, 820, 824, 836, 890, 893, 906, 913, 922; відзначено втрату значення відповідної лексеми у зворотах: *жиў соˈб'і д'ідс'ім'іˈр'ажка* — 683; ˈ*шапочка-се^{и}миˈраже^{и}чка* — 731.

Без вказівки на значення записано: *се(е^{и}, 'і)мˈр'ага (се(и, е^{и}) — ме(и^{е}, и, 'і)ˈр'ага)* — у частині надворсклянських, західнослобожанських і середньонаддніпрянських говірок, зрідка в нижньонаддніпрянських і спорадично в поліських говірках, а також у нас. пп. 227, 266, 431, 451, 462, 730, 759; *семеˈр'ога* — 183; *сем(е)ˈр'ажка* — 151, 266, 342, 350, 428, 655, 768, 915.

Т. II. Записи фіксують уживання програмових лексем в основному для позначення різних видів верхнього одягу: ‘сукняний, іноді з брижами’: *се(е^{и})рˈн'ега (се(е^{и}, и)рˈм$^{(')}$ага, сермˈйага, симˈрага, се(е^{и}, і)мˈр$^{(')}$ага, семирˈйага)* — 35, 43 («довга»), 44, 70 («вишита»), 121 («довга»), 125, 150 («літня»), 163 («з фалдами»), 171, 249 («коротка»), 310, 618 («коротка»), 627 («подібна до безрукавки»), 655 («як плащ»); ‘свита (свитка)’: *семерˈйага* — 648; *семˈрага* — 177; ‘чоловічий, сукняний’: *семˈрага* — 169; *се^{и}рˈм'ага* («довга, з фалдами») — 619; ‘жіночий, сукняний’: *семˈрага* — 159; *се(и)рˈн'ега* — 29; ‘чоловічий і жіночий, здебільшого сукняний, довгий’: *се(и)рˈн'е(і)га* — 14, 15, 20; *сирмˈйега* («жіноча — біла, чоловіча — чорна) — 26; *си^{е}рмˈн'ага* — 628; *се^{и}рˈн'ега* — 42; *се^{и}мˈрага* — 181.

Засвідчено ще значення лексем *семˈр'ага, серˈмага:* ‘сукно’ — 643; ‘недбало пошитий одяг або стара подерта гунька’ — 191, 507; ‘дрантя, якого вже не одягають’ — 546; ‘подібний до плаща одяг, чугай’ — 576, 654; ‘шапка’ — 74; ‘вид грибів’ — 85.

Без розкриття семантики записано: *се(и)рмˈйа(е)га (сирˈміга, се(и, а) рˈн'а(е, и)га, симˈр$^{(')}$а(е)га, се(и)рˈми(е, 'і)га, сирˈм$^{(')}$ага, семе(и, 'і)ˈр$^{(')}$ага, с'ірˈмага, се^{и}рˈмага, сембˈрага, смеˈр'ага)* — у частині західнополіських і волинських говірок, а також у нас. пп. 80, 143, 178, 179, 182, 297, 345, 365, 399, 400, 436, 465, 472, 678.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують уживання наведених у питанні лексем в основному в значенні ‘верхній чоловічий або жіночий одяг, здебільшого суконний (іноді з брижами, більш-менш подібний до плаща або свити)’: *се('і)мˈр'ага* — 7, 98, 369 («подібна до шинелі»); *се(е^{и}, и, 'і)ме(е^{и}, и, 'і)ˈр'аж(ш)ка* — 60 («як свитка»), 79 («коротка, до стану»), 98, 143, 162 («як сірячина»), 197, 199, 221 («як свитка»), 271; *се(е^{и}, и, 'і)ми('і)ˈр'ага* — 70, 75, 79 («коротка свитка»), 141 («як свитка»), 177, 197, 221, 295 («з грубого полотна»), 353; *се^{и}мˈр'ажка* — 189.

Крім того, засвідчено: *се('і)ми(і)ˈр'ага (се^{и}мˈр'ажка)*: ‘стара, зношена одежина’ — 216, 261; ‘сорочка з грубого полотна’ — 169, 267 («довга»); ‘шерстяний плетений пояс’ — 157; ‘шапка’ — 121, 126 («плисова, заквітчана пір’ям’); ‘ненадійна (ледача) людина’ — 35, 169. Відзначено вживання цієї лексеми в примовці: *своˈйа* (ˈ*наша*) се^{и}*ме^{и}ˈр'ажка (с'ім'іˈр'ажка) не(е^{и})ˈважка* — 26, 37, 58, 98, 101, 141, 162, 170, 187.

Без розкриття семантики записано: *се(е^{и}, и^{е}, 'і)мˈр'ага (сер$^{(')}$ˈм'ага, се(е^{и}, і)ме(е^{и}, и^{е}, и, 'і)ˈр'ага, се^{и}(и, і)ми(е, и, 'і)ˈр'ажка, семˈр'ажка)* — у частині луганsько-наддонецьких, слобожанських, надворсклянських і нижньонаддніпрянських говірок, а також у нас. пп. 56, 57, 366, 368; *се^{и}миˈр'аг* — 119.

Т. III, ч. 2. Записи фіксують вживання відповідних лексем в основному значенні ‘верхній, здебільшого чоловічий, сукняний одяг (подібний до плаща)’: *се(е^{и}, и)ме(и, і)ˈр'ага* — 97, 152 («із каптуром»), 195 («подібна до чемерки»), 255, 283 («сірячина в талію»), 328; *семиˈр'ажка* — 93; *с'і(е)мˈр'ага* — 152 («із каптуром»), 281 («сіряк з валяної вовни»), 286.

Крім того, відзначено: *семиˈр'ага (с'імˈр'ага)*: ‘юпка’ — 215; ‘полотняна вишивана сорочка’ — 256 (// *се^{и}ме^{и}ˈр'ачка* — «невишивана») : ‘негарний, старий, подертий одяг’ — 179, 366; ‘кілька верхніх одежин, водночас убраних’ — 288.

Засвідчено також уживання розгляданих лексем у примовці: *своˈйа с'імˈр'ашка (се^{и}миˈр'ашка) ни(и^{е})ˈваш(ж^{ш})ка,* у якій йдеться про велику дитину на руках у матері (225, 276, 339, 340, 342) або про нібито сім водночас убраних одежин — 278. Без розкриття семантики записано: *се('і)мˈр'ага, се(е^{и}, и, 'і)ме(и, і)ˈр'ага, семоˈр'ага, се^{и}(і)ми('і)ˈр'ажка* — у деяких нижньонаддніпрянських говірках, а також у нас. пп. 13, 27, 30, 31, 59, 67, 72, 131, 137, 210, 217, 227, 260, 292, 317, 346, 355, 360, 363; *семˈр'ога* — 188.

132. *Керпˈці, керˈпець* (постоли).

Т. I. Записи фіксують уживання наведених у запитанні лексем у такому значенні: ‘плетене з конопель (валу, клоччя) взуття’: *керпˈц'і* — 393; ‘виготовлене з ременю взуття’: *ке^{и}рпˈц'і* — 643; *ке^{и}рˈпетки* — 648; ‘постіл’: *керˈпець* — 409, 411.

Без розкриття семантики записано: ˈ*керˈпец'* — 48, 160, 187, 213, 260, 313, 417, 578, 653; ˈ*керпˈц'і* — 90, 91, 153, 213, 325, 377, 427, 477, 609, 662, 665, 754, 770.

У переважній більшості говірок замість запитуваних записано інші лексеми з таким значенням: ‘плетене з лика (кори, лози, рогози) взуття’; *по(о^{у})стоˈл$^{(\cdot)}$и* — в частині поліських, східноволинських говірок, а також у нас. пп. 389, 406, 414, 427, 458, 527, 541, 567, 590, 661, 725, 832, 863, 893; *постиˈли* — 289; ˈ*л$^{(\cdot)}$апт'і(е)* — 34, 67, 110, 144, 178, 269, 354, 359, 391, 575, 591, 845, 921; *л$^{(\cdot)}$ич$^{(')}$аˈки* — 316, 372, 391, 441, 445, 452, 463, 471, 478, 628, 712, 793, 800, 836, 873, 890, 892, 894—896, 906; *чанчаˈли* — 553; ‘плетене з конопель (валу, клоччя) взуття’: *постоˈли* — 108, 178, 286, 388, 541, 542, 560, 599, 616, 678, 866, 911; *личаˈки* — 478, 628, 737; ˈ*л$^{(\cdot)}$апт'і* — зрідка в східнополіських говірках, а також у нас. пп. 249 («вищі, ніж постоли»), 287, 391, 406, 425, 435, 575, 644, 845, 848, 900, 914; *оˈбори* — 53; ˈ*чун'і* — 158, 534; ‘виготовлене з ременю (шкури, юхти, сириці) взуття’: *по(у)сто(у)ˈли* — в частині наддніпрянських, подільських, східноволинських, надворсклянських говірок, а також у нас. пп. 315, 320, 325, 378, 386, 858 («зверху на чоботи»), 862 («зверху на чоботи»); *посˈтоли* — 721; *маршча:ˈки* — 6; *з'моршки* (// *постоˈли*) — 651; *оˈбори* — 53; ˈ*лапт'і* — 62; *коˈженц'і* — 249, 289; *личаˈки* — 316, 321, 884; *башмаˈк'і* («з кирпатими носками») — 921; *ч'е^{и}ре^{и}ˈвики* — 922; ˈ*чун'і* — 77; ‘виготовлене з гуми взуття’: *башˈмак* — 25; *оˈбори* — 53; ˈ*чун'і* — 357; *постоˈли* — 689; ‘виготовлене з соломи взуття’: *личаˈки* — 510; *постоˈли* — 541, 770; *чанчаˈли* — 553; ˈ*лапт'і* — 599, 908; *соˈломйаниˈки^{і}* — 62 («взували взимку на постоли»); ‘збите з вовни взуття’: *постоˈли* — 911; ‘видовбане з дерева взуття’: *постоˈли* — 633, 670, 682, 878; ‘пошите з грубої тканини взуття’: *постоˈли* — 678; *личаˈки* — 898, 901; ‘з трави сплетене взуття’: *лич·аˈки* — 819; ‘підплетене коноплями взуття’: *падбиˈванец'* — 6; ‘міцно виплетене взуття’: *маскаўˈци* — 8; ‘теплі хатні пантофлі’: ˈ*капц'і* — 828; ‘черевики’: *постоˈл$^{(\cdot)}$и* — 608, 671; ‘чоботи’: *постоˈли* — 399; ‘головки з чобіт’: *оˈпорки* — 372, 802; *гоˈпорки* — 448; *постоˈли* — 832; ‘абияке, здебільшого старе, порване, убоге, незграбне, завелике взуття’: *личаˈки* — 357, 628; *постоˈл$^{(\cdot)}$и* — 354, 391, 565, 577, 765, 805, 826, 857, 872; *череˈвики* — 415; ˈ*лапт'і* — 565, 649; *шкарбуˈни* — 680, 896.

Без розкриття семантики записано лексеми: *постоˈли* — в усіх говорах, *посˈтоли* — 50, 84, 256, 296, 402, 540, 598, 733, 785, 803, 809, 818, 824, 828; ˈ*постоли* — 166, 809; *ве^{и}(и, е)рˈзун* — 457, 460, 464; ˈ*виступц'і* — 834; *канˈдал'і* — 301; ˈ*капц'і* — 224, 441, 491, 597, 652, 778, 789, 791, 819; *капˈц'і* — 726; *карˈпетки* — 860; *ковˈгати* — 285; ˈ*лапт'і* — у частині східнополіських, західнослобожанських, середньонаддніпрянських говірок та в нас. пп. 423, 457, 481, 486, 487, 655, 660, 669, 707, 765, 770, 805, 837, 882, 898, 902, 906; *личаˈки* — у частині східноволинських говірок та в нас. пп. 279, 326, 414, 468, 472, 503, 565, 578, 581, 603, 646, 683, 684, 730, 738, 754, 915; *масˈкойци* — 128; *моршˈчі* — 566 (// *постоˈли*); *носˈки* — 860; *оˈбудки* — 181; *оˈпорки* — 544; *осˈтупок* — 89; *поˈтапці* — 595; *сундаˈл'ети* — 550; *сорокоˈушки* — 163; *скороˈходи* — 636; *хресˈтосики* — 181; *циˈрул'і* — 783; ˈ*чапц'і* — 534; ˈ*чун'і* — 177, 190; *чуˈрек* — 578; *чуˈреки* — 626; ˈ*чухл'і* — 580; *шчарбаˈк'і* — 13; *шчербаˈкі* — 178.

Т. II. Карта № 294; ‘постоли’ — *постоˈли, ходаˈк$^{(')}$и,* ˈ*керпц'і, личаˈк$^{(')}$и, бочˈкоры;* у коментарі: *лиˈчанки, лиˈч'ін'ки,* ˈ*личани, лиˈчак, лич'іˈки, личаˈк'е, ле^{и}йчаˈк'е,* ˈ*к'ерпец, крпец',* ˈ*верп$^{(')}$ц'і,* ˈ*вербц'і,* ˈ*вирпц'і.*

Крім того, матеріали фіксують уживання ще ряду інших лексем з таким значенням: ‘плетене з лика взуття’: *козлуˈни* — 176; *в'іˈз'іўці* — 263; *ве(е^{и})рзуˈни* — 386, 389, 391, 393, 394; ˈ*лапт' і* — 393, 394; *шл'епачˈки* — 241; *кабуˈрі^{и}* — 397; ‘плетене з конопель (валу, ниток, клоччя) взуття’: ˈ*лапт'і* — 18; *валовиˈк'е* // *воловниˈк'е^{и}* — 19; ˈ*капц'і* — 239, 358; ‘виготовлене з гуми взуття’: *чун'* — 8; ‘дерев’яне взуття’: *де^{и}ре^{и}вˈйаник'и* — 434, 435; *де^{и}ре^{и}вˈл'аникы* — 437; ‘сукняне жіноче взуття’: ˈ*капц'і* — 485; ‘усяке старе взуття’: ˈ*капц'і* — 432, 433, 464; ‘великі й погані чоботи’: *постоˈли* — 340; ‘туфлі (черевики)’: ˈ*капці* — 500, 573; ‘шкарпетки’: *капч·уˈри* — 483, 484; ˈ*капц'і* — 488.

Т. III, ч. 1. Лише в кількох говірках виявлено вживання запитуваних лексем: *корˈпец'* ‘виготовлене з ременю взуття’— 305; *ке^{и}рˈпец'* ‘легкі черевики з волоками’ — 141. Без розкриття семантики записано: *ке(е^{и})рˈпец'* — 181, 270; *керпˈц'і* — 297.

Записано інші лексеми із значенням: ‘плетене з лика (кори, лози, рогози) взуття’: *постоˈли* — 3, 7, 167, 230, 237; *посˈтоли* — 366; ˈ*лапт'і* — 6—8, 27, 39, 79, 91, 226, 251; *ч'аˈрухи* — 355; ‘плетене з конопель (ниток, валу) взуття’: ˈ*чун'і* — 27, 39; *постоˈли* — 69, 71, 253; ˈ*лапт'і* — 226; ‘виготовлене з ременю (шкури, сириці) взуття’: *постоˈли* — записано зрідка в нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 69, 72, 77, 78, 87, 97, 183, 205; *посˈтоли* — 256; *сˈморшки* — 98; *личаˈки* — 187; *шˈл'ори* — 256; ‘виготовлене з повсті (вовни, сукна) взуття’: *ч'улˈки* — 146; ˈ*ч'ун'і* — 149; *постоˈли* — 170; ˈ*лапт'і* — 338; ‘дерев’яне взуття’: *шˈл'ори* — 256; *постоˈли* — 267; *посˈтоли* — 366; ‘зроблене на дерев’яній підошві взуття’: *кл·ацуˈни* — 121; виявлено ще: ‘босоніжки’: *аˈпостоли* — 77; ‘чоловіче взуття’: *коˈти* — 106; ‘чоботи без підошов’: *постоˈли* — 33;

‘валянки’: постоˈли — 77; ‘погане взуття’ («зневажливо»): постоˈли — 288; відзначено чимало слів без семантичної характеристики: постоˈли — зрідка в усіх говорах; башмаˈки — 17, 129, 144; гуˈсари — 231 («до колін»); коˈти — 130, 179 (// чеирееиˈвики), 217; личаˈки — 168; л(л·)апт'і — зрідка в усіх говорах; ˈлапти — 344; ˈморшн'і — 84; ˈморшчанц'і — 35; моршчуˈни — 71; очкуˈрен'ки — 48; поўзуˈни — 126; чаˈрухи — 292; ˈчон'і — 226; ˈчун'і — 143, 212, 217, 226; чуˈвики — 224; чуўˈйаки — 39, 367; чуˈреки — 182, 259; шˈл'ори — 334.

Т. III, ч. 2. Лише в 281 нас. п. відзначено вживання ˈкерпц'і в значенні ‘черевики з тонкої шкіри’. Без розкриття семантики записано: керпˈц'і — 59, 192, 260; керˈпец' — 183; карˈпеткие — 286; керˈпетки — 304.

Записи виявляють ряд інших лексем з таким значенням: ‘плетене з лика (кори, рогози) взуття’: постоˈли — 40, 77, 181, 256, 287, 328; посˈтоли — 243; ˈлапт'і — 2, 95, 203, 243, 283, 288; ‘плетене з конопель (клоччя, вовни) взуття’: ˈкапц'і — 2, 108, 109; постоˈли — 103; ˈлапт'і — 110, 139, 243, 283; ˈлапц'і — 111; ч'іˈп'іш'і — 115; ‘виготовлене з ременю (шкури, сириці) взуття’: постоˈли — зрідка в усіх говорах; посˈтоли — 296; пастал'ˈциі — 342; ˈлапт'і — 139; ˈкапц'і — 300; чуˈв'аки — 350; чуˈвакиі — 354; чувˈйаки — 364; ‘суконне взуття на ступні’: ˈлапц'і — 111; ‘дерев’яне (з дерев’яною підошвою) взуття на ступні’: постоˈли — 36, 283; посˈтоли — 243; деиреивˈйашки — 99; ‘плетені з конопель або соломи калоші на чоботи’: ˈкапц'і — 2; виявлено ще — ‘черевики’: чиˈпиц'і («з ременю й гуми»), руˈминки («з хутром») — 214; ‘погані туфлі’: постоˈли — 138; ‘головки-недоноски від чобіт або валянків, уживані як тапки-черевики’: ˈкапц'і — 2; записано лексеми без розкриття значення: постоˈли — зрідка в усіх говорах; буˈканч'і — 214; ˈбурки — 118; ˈкапц'і — 106, 110, 214, 216, 253, 255; ˈкапчики — 139; ˈлапт'і — 91, 92, 94, 148, 159, 177, 182, 326, 349, 352, 374; ˈлапти — 234; ˈлапц'і — 255, 316; ˈморшн'і — 362; поˀвоаˈлок'і — 299; скороˈходи («постоли») — 76; чуˈв'аки — 369; ˈч·ун'і — 336; чуˈрапи — 214 («як тапки»), 226; чуˈраки — 238; чуˈреки — 235, 247, 282; чуˈречки — 294; шкарбаˈни — 86; шчабˈлети — 353; шчербаˈхи, шˈчераˈхи — 177.

133. *Веˈрета, веˈрето.*

Т. I. Матеріали фіксують такі значення лексем веˈрета, веˈрето і їхніх варіантів: ‘рядно’: ве(еи)ˈрета — 450, 699, 701, 702, 708, 709, 711, 715, 720, 788, 859; веˈрето — 468, 472, 474, 562; веˈретка — 714, 715, 719, 723, 724, 754; веˈрейка («старе, порване») — 531; ‘покривало на лаву’: веˈрета — 464, 720, 721; веˈретка — 712; веˈрейка — 721; ‘покривало на ліжко’: веиˈрета — 433, 717; ве(еи)ˈретка — 712, 718; ‘кожух з овечих шкур’: веˈрета — 527; ‘панський капелюх’: веˈрета — 827; ‘жіноча шапочка’: ваˈретка — 538; ‘стара подерта свитка’: реиˈвета — 432; ‘свита’: веиˈретка — 759; ‘широкий кошик’: веˈрейка — 531; ‘стрижень жорна у вітряку’: веˈрето — 386; вереˈто — 635; ‘барабан з корбою витягати воду з колодязя’: веˈрето — 861.

Без розкриття семантики зафіксовано: ве(еи)ˈрета — 28, 35, 50, 302, 326, 345, 381, 445, 462, 653, 696, 697, 700, 730, 763, 803, 839; ве(и)ˈретка — 722; ве(еи)ˈрето — 35, 43, 45, 48, 50—52, 140, 181, 187, 225, 250, 326, 429, 436, 466, 476, 571, 573, 609, 632, 665, 671, 752, 768, 777, 785, 822, 853; вереˈто — 51, 829; ˈвере(еи)то — 333, 376, 431; веˈрет — 754; ˈверйато — 224; ваˈретка — 199.

Замість слів верета, верето записи містять ряд інших лексем з таким значенням: ‘рядно’: радˈно — 62, 84, 441, 457, 471, 702, 708, 709, 758, 800, 845; р(')адˈнина — 320, 580, 800, 828, 842, 845, 922; раˈд'уга — 84, 800, 845; раˈд'ушка — 441; деˈр'уга — 316; ‘покривало на лаву’: р'аˈд'уга — 836; р'адˈнин(к)а — 391, 542; раˈд'ушка — 542; ‘покривало на ліжко’: р(')адˈно — 42, 433, 470, 820; ˈдерга — 243, 391; ‘ковдра, виткана з ганчірок’: коц — 108; тˈрапоишнiк — 240, 241; трапˈкан — 253; драпˈчун — 257; ˈдерга — 259; шматˈник — 41; ‘ковдра, виткана з вовни’: рабˈчун — 240, 241; рабˈчак — 486; л'іжˈник — 590.

Т. II. Карта № 291: ‘рядно (з льону або конопель)’: р(')адˈно, раˈд'уга, раˈд'ужка, пˈлахта, ‘рядно більшого розміру та відмінної фактури’, веиˈрета, веиˈрето, веиˈрин'а; у коментарі: пˈлахта ‘саморобне простирадло’, ‘старе або виткане з гіршої пряжі рядно носити траву, бур’ян’; раˈд'уга, веˈретка, веˈр'ітка, веˈретчина, веˈрен'ка, р(')адˈнина, радˈничка, радˈниц'а, раˈденце; веˈрета ‘груботкане рядно під простирадло’, ‘пошитий сінник, який напихають соломою’, ‘застілка лави, столу, підлоги’, ‘рідке, погано вироблене полотно’, ‘зношене рядно накривати коня’, ‘рядно носити бур’ян’; веˈрен'а ‘доріжка на підлогу’.

Записи фіксують ще такі значення лексем верета, верето і їх варіантів: ‘простирадло’: веи(и)ˈрета — 263, 265, 266, 276, 337, 432, 433, 442, 446, 455, 457—461, 477, 486, 492, 495, 514; веˈрето(оу) — 283, 293, 316, 318, 495; вереˈто — 283; ‘покривало (на ліжко, лаву)’; веиˈрета — 287, 298, 304, 305, 329, 332, 333, 355, 361, 427, 435, 463, 475, 484, 493, 547, 549; веи(и, а)ˈрето(оу, у) — 254, 279, 284, 286, 288, 295, 296, 319, 323; веˈретка — 240, 611; ве(еи)ˈрен'а — 488, 583; виеˈреан'ка — 609; ‘покривало на коня’: веˈрета — 236, 395, 396; ‘підстилка’; веˈрен'а — 488, 524; веиˈрета — 547, 549; ‘домоткана ковдра’: веˈрета — 454, 514; ‘мішок на сінник’: ве(еи)ˈрета — 270; ‘ріденьке, погане полотно’: веиˈрета — 242.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують уживання лексеми верета, верето і їх варіантів у таких значеннях: ‘рядно’: ве(еи)ˈрет(')а — 10, 31, 37, 118, 143, 194; веиˈрето // ˈвереит — 114; веиреиˈт(')уха — 104; веˈрет — 116; ‘п’ідстилка (на підлогу, долівку, під зерно)’: виˈрет':а — 27, 32, 39—41, 231; ‘покривало (на лаву, піч, коней)’: ˈвереит — 116; веиˈрет'а — 184, 189; веиˈрета // веˈрета — 111; веиреˈт'уха — 104; веиˈрет'а — 189; ‘ковдра’: веˈрет':а (веˈрета) — 61, 67, 234, 258 (//ˈкодр'а); ˈверето — 116; ‘вал (із прядива, клоччя)’: веˈрет'(:)а — 63, 66, 91 (// веиˈрет'уха), 98, 99 (// веˈрето), 103, 119, 151, 179, 201, 302; верееиˈто — 263; ‘стрічки з ганчірок (старого одягу) на ткання’: веˈрет'(:)а — 61, 101; ‘рештки (відходи) після обробки вовни (прядива)’: веˈрет'(:)а — 88, 193, 195, 197; ‘станки сушити зерно’: веˈрет'а — 48; ‘частина верстата’: веиˈрето — 19; ‘верхній вал для основи у верстаті’: веˈрет'а — 226; ‘мотлох’: веиˈрет':а — 152.

Без розкриття семантики записано: ве(и)ˈрета (веˈрет':а) — в частині східнополіських, східнослобожанських і луганськo-наддонецьких говірок, а також у нас. пп. 96, 115, 142, 253, 264, 297, 353; вере(еи)ˈта — 96, 136, 233, 321; ве(еи)ˈрето — зрідка в нижньонаддніпрянських, лугансько-наддонецьких говірках, а також у нас. пп. 49, 100, 122, 201, 235; ве(еи)ре(еи)ˈто — зрідка в лугансько-наддонецьких говірках, а також у нас. пп. 133, 191, 245, 334; вереˈт':е — 136; ве(еи)ˈрети — 240, 241; веˈрет'ка — 149; вереˈт'уг — 91; веиреˈт'уга — 92, 178; веˈреит'аˈне р'адˈно — 112; веˈрет — 7.

Т. III, ч. 2. Записи фіксують уживання лексем верета, верето і їх варіантів у значенні: ‘рядно’: ве(и)ˈрета — 40, 110 (// виˈретка); веˈрето — 243; веиˈр'ітка — 108; ве(и)ˈретка — 9, 111, 340; ‘підстилка’: веиˈретка — 53, 108; веиˈрета // веиˈретн'а («для сушіння зерна») — 49; веи(и)ˈре(и)то — 52, 220; овеиˈретка — 55; ‘покривало’: веиˈретка («з валу, в одну пілку») — 2; веиˈрето —146; виˈрета — 115, 120; виˈрен'а — 109; ‘ковдра’: виˈрета — 115; ‘килимок’: веˈрета // ˈкоўрик — 123; ‘полотняна тканина для мішків’: веиˈретка — 4; ‘свита, бурка’: веˈрета — 33, 126; вереˈта — 51; ‘пристрій сукати (прясти) нитки’: веиˈреито — 188, 192.

Без розкриття семантики записано: ве(ие, и, а)ˈрета — 5, 6, 13, 21, 59, 141, 164, 187, 260; вереˈта — 303; ве(еи)ˈретка — 14, 112, 117, 119; ве(еи)ˈрето — 15, 29, 30, 100, 105, 106, 137, 210, 217, 240; вереˈто — 83, 234, 258, 261; ˈверето — 183.

134. *ˈКовдра, ˈкодря* (одіяло).

Т. I. Записи фіксують уживання лексеми ковдра (кодря) в такому значенні: ‘укривало з вовни, вати, кусків тканини, з клоччя (іноді також ‘підстилка під постіль’)’: ˈко(ў)др(')а — 20, 22, 27, 56, 151, 204, 208, 213, 215, 223, 269, 334, 335, 338, 340, 369, 372, 391, 438, 444, 497, 504, 551, 590, 622, 642, 695, 697, 701, 707—709, 806, 811, 826, 861, 895, 899, 918, 919, 921; ‘рядно’: ˈко(ў)др(')а — 249, 297, 354, 357, 414, 629, 828, 834; ‘покривало (на ліжко, коней)’: ˈкоўдра — 204, 244, 506, 758 («вишита»); ˈкодр'а — 922; ‘домоткане грубе полотно’: ˈко(у)др'а — 629; ‘килим на стіну або підлогу’: ˈкоўдра — 204, 508, 800; ‘сукно’: ˈкоўдра — 298.

Без вказівки на семантику лексему ˈко(ў)др(')а засвідчено в усіх говорах; каўдˈра — 2; ˈкуовдра — 35; ˈкондра — 153; ˈкудра — 169; ˈкудр'а — 639, 661, 662; ˈкоўр'а — 676; ˈкоўдер — 332; коўˈдерка — 266.

У ряді говірок замість ковдра (кодря) записано інші лексеми з таким значенням: ‘укривало з вовни, вати, кусків тканини, з валу, клоччя’ (іноді також ‘підстилка під постіль’): о(а)д'і(е)ˈйало(а) — 16, 20, 24, 40, 56, 84, 95, 99, 236, 269, 351, 580, 806; р(')адˈно (редˈно) — 16, 34, 53, 74, 95, 98, 128, 351, 629; раˈд'ушка — 27, 40; ˈл'іжник (ˈлижник) — 334, 335, 340, 353, 361, 363, 372, 551, 590, 642, 895, 899; шматˈник — 40; ˈкоц(')а — 188, 190, 193; ˈвал'іўка — 629; рабˈчак — 481; ‘рядно’: ˈкоц'а — 275, 922; р'адˈнина — 861; поˈпона — 836; ‘покривало (на ліжко, лежанку)’: ˈпу(о)с'т'ілка — 53 (// од'іˈйало), 74; коц — 95; ˈкоц'а — 275, 922; рапˈчун — 236; поˈпона — 836; р'адˈнина — 861. У всіх говорах без зазначення семантики фіксується лексема од'іˈйало. Без розкриття значення записано також лексеми: гоˈд'ало — 461; веˈрето — 830; ˈдерга — 362; ˈдерганка — 754; деˈрушок — 843; каˈц'ук — 83, 86; гоц — 97; ˈкундел' — 683; ˈландух — 148; ˈлантух — 312, 316, 320, 321; ˈлатошник — 271; парапˈчун — 239, 688; поˈпуонка — 117; ˈпост'ілка (ˈпос'т'алка, ˈпостилка, ˈпуост'ілка) — зрідка в східнополіських говірках та в нас. пп. 20, 26, 46, 47, 56, 919; посˈт'ілка — 25; пасˈтіелка — 67; посˈтілка — 317; пˈростилка — 29; ˈпуидст'ілка — 281; ˈпуолка — 3, 920; рабˈчак — 450; рабˈчун — 242—244, 246, 251; р'аˈд'уга — 62, 237, 239, 277; раˈд'ужка (р·еˈд'ужка) — 22, 26, 28—30, 34, 42, 43, 48, 61—63, 89, 139, 161 (// раˈд'ужичка), 201, 204, 206, 209, 235—237, 246, 247, 252, 271, 272, 278, 284, 918; редˈн'анка — 237; тр(р')аˈпан — 206, 209; трапˈкач — 242; трапˈчун — 251, 252; трапˈчанка — 284.

Т. II. Записи фіксують уживання лексеми ковдра (кодря) і її варіантів у такому значенні: ‘укривало (з вовни, сукна, байки, вати)’: ˈкоўдр(')а (ˈкодра, ˈкол(р)дра, ˈкоўдр'і, ˈкодр'і) — у значній частині поліських, волинських, бойківських говірок, зрідка у подільських і нижньонаддністрянських говірках та в нас. пп. 230, 236, 258, 271, 305, 323, 364, 462, 472, 474, 483, 488, 493, 505, 507, 523, 524, 556, 558, 573, 575, 608, 618, 619, 645, 650, 655, 656, 658, 665, 667, 687; ˈкудр'а — 612; ‘килимок на стіні’: ˈкоўдра — 573.

Без розкриття семантики лексему ˈкоўдр(')а (ˈкодр(')а, ˈкол(н)дра, ˈкоўдр'е(и, і), ˈко(ў)дрйа) записано в усіх говорах, за винятком говірок Закарпаття; коўдˈра (кодˈра, коуўдˈра) — 179, 223, 256, 636.

У ряді говірок замість ковдра (кодря) записано інші лексеми з таким значенням: ‘укривало (з вовни, сукна, байки, вати)’: (г, в)о(оу)д'іˈйа(д)ло (оде(иі)ˈйало) — 6, 23, 28, 34, 36—39, 41, 65, 68, 70, 72, 76, 89, 90, 100, 103, 113, 114, 158, 177, 180, 187, 195, 208, 220, 227, 271, 293, 313, 341, 358, 360, 368, 371, 376, 379, 382, 385, 391, 546, 554, 564, 568, 569, 571, 572, 580, 613, 615, 623; діˈйало — 44; оˈд'ал — 605; вод'іˈйала (жін. роду) — 550; ˈк'іл'мо — 103; ˈк'іл'імок — 161; коц — 114, 166, 176, 230, 247, 266, 291, 316, 320, 33[illegible], 436, 479, 483, 488, 494, 507, 523, 525, 556; ˈл'іжник (ˈл·ижник) — 479, 483, 484, 488; ˈʒ(')ерга — 459 («волохата»), 491, 582; ˈдерка — 524; радˈно — 53, 99, 161, 616; ˈпо(а)пл(·)ан — 445, 668, 669, 683; сˈкорц'а — 546; пôкˈрôвиц' — 458, 459 («гладенький»), 491; веˈрета — 506; ˈв'ійанка («до 3 м завдовжки») — 506; ˈманта — 506, 610; бараˈниц'і — 568; ˈдека — 672а; ‘покривало (на ліжко, піл)’: радˈно — 150 («рябе»), 193 («однотонне»), 659; рабˈчук («кольоровий») — 193; покˈрове(и)ц(') — 427 («на землю»), 461, 484; ˈл'іжник — 484; ˈк'іл'мо — 103.

Ряд лексем записано без вказівки на їхню семантику: д'іˈйало — 98, 643; од'ˈйал·о — 106; оˈд'ало — 559; од'ˈйал — 612; веˈретка — 611; виˈлах — 455; ˈдека — 441, 527, 670, 678, 682; ˈдун'а — 452; ˈʒ(ʒ')ерга (ˈʒерга, ˈʒ(ʒ')ирга) — 447, 449, 452, 481, 488, 522, 584, 585, 588; ʒер — 487; д'(ʒ')еˈруга — 88; ˈкапа — 195; коц — 7, 83 (// одиˈйало), 111, 134, 162, 231, 283, 284, 292, 305, 319, 339, 462, 503, 520, 523, 534, 647; ˈл'іжник — 486, 487, 490, 587; л·іжˈник — 489; ˈпарна — 424; ˈпирнач — 75; п'іўраˈденок — 43; пˈлахта — 672, 673; попˈл·ан — 412; ˈпоплан — 417, 442; ˈпôплан — 452; ˈпопл·он — 443; ˈпаплан — 416, 417, 442, 455; питиˈчина — 304; покˈрôвиц' (покˈрывіц', покˈрувец', покˈровиц', покˈровец) — часто в середньозакарпатських, рідше в гуцульських говірках та в нас. пп. 404, 412, 441, 670, 675; пˈрост'ілка — 88; раˈд'уга — 175; раˈд'ига — 638; раˈд'ужа — 81; раˈд'ушка — 8, 28; шмаˈтун — 84, 100.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують уживання лексеми ковдра (кодря) в такому значенні: ’укривало (з вовни, вати, ганчірок, клоччя)’: ˈкоўдр(')а (ˈкодр'а) — 3, 6, 13, 21, 69, 72—75, 77, 80, 92, 97, 108, 111, 113, 114, 116, 117, 124, 159, 163—165, 167, 168, 170, 171, 173—177,

187—189, 192, 208—210, 215, 226, 230, 237, 253—256, 258, 260, 265, 267, 268, 273, 275, 278, 288, 294, 295, 299, 308, 319, 334, 345, 347, 356, 357, 367, 375; *ˈкудр'а* — 163; *кодˈр'анка* — 258; *ˈкаўра* — 8; 'ряднина': *ˈкодра* — 216; 'покривало (на ліжко, піл, ослін, піч, лежанку)'; *ˈкодр'а* — 69, 83, 159, 164, 165, 177, 203, 204, 254 («з клоччя»), 271; 'підстилка (під подушки, перину, на долівку)': *ˈкоўдра* — 3 («під зерно віяти»), 97, 167, 202; *ˈкодр'а* — 164, 176, 203 («з малих зшитих клаптів»), 204, 263, 271; 'пряжа з клоччя': *ˈкодр'а* — 169, 177 (// *ˈковер*), 258; 'юпка': *ˈкодра* — 216.

Без розкриття семантики записано: *ˈкоўдра* (*ˈкодр'а*) — у багатьох нижньонаддніпрянських, луганоько-наддонецьких і нижньонаддонських, зрідка в надворсклянських і східнослобожанських говірках та в нас. пп. 1, 43, 46, 96, 99, 100, 179; *ˈкодр'ач'ка* — 220.

У ряді говірок замість *ковдра* (*кодря*) записано інші лексеми з таким значенням: 'укривало (з вовни, вати, ганчірок, клоччя)': *л·и^{е}жˈн'ак* — 14; *л·ожˈник* — 14, 32; *ˈл'іжник* (*ˈл·ожник, ˈл·ижник, ˈл'іжник*) — 10, 14, 32, 41, 43, 53, 80, 109, 113, 127, 143, 162, 169, 255, 258, 271, 288, 298, 334; *по(а)ˈпон(')а* — 25, 32, 100—102, 104, 199, 231; *р'адˈно* — 7, 15, 32, 63, 68—70, 72—74, 77—80, 83, 84, 87, 100, 101, 104, 106, 127, 151, 162, 167, 182, 187, 197, 253, 255, 272, 275, 278, 316; *опанˈча* — 85; *оˈд'ожка* — 231; *од'іˈйало* — 7, 15, 66, 67, 69—71, 73, 78, 80, 83—85, 87, 98, 104, 156—158, 162, 166, 176, 180, 187, 199, 202, 208, 224, 234, 253, 254, 256, 258, 263, 267, 271, 272, 298, 299, 316, 319, 355, 366, 369, 374, 375; *ˈл'іетошник* — 43; *р(')аˈд'уга* (*реˈд'уга*) — 109, 156, 169, 187, 197, 226; *ˈшиван'а* — 363; *коˈвер* — 193, 195; 'покривало (на ліжко, піл, ослін, лежанку)': *р'адˈно* — 71, 74, 171, 299; *од'іˈйало* — 73, 90, 103, 204, 244; *ˈложник* — 4; *ˈл'іжник* — 177; *ˈкунде^{и}л'* — 167; *поˈпона* («на коней») — 168; 'підстилка (під подушки, перину') : *паˈпона* — 1; *р'адˈно* («на долівку») — 299.

Записано чимало слів без вказівки на їхню семантику: *од'аˈгало* — 40, 43, 44; *дˈранка* — 338, 349; *ласˈкутина* — 25; *ˈнакидка* — 211; *покриˈвало* — 300, 324; *поˈпона* — 4, 35, 88, 199; *ˈпос'т'ілка* — 359; *р'(р)аˈд'уга* (*р'іˈд'уга*) — зрідка в східнослобожанських говірках та в нас. пп. 86, 91, 93, 96, 98, 99, 307; *д'іˈр'уга* — 151; *деˈр'уга* // *ˈдерга* — 226; *р'адˈнина* — 175, 337; *тр'апˈч'анка* — 290.

Т. III, ч. 2. Записи фіксують уживання лексеми *ковдра* (*кодря*) в таких значеннях: 'укривало, виткане або пошите з вовни, вати, клоччя': *ˈкоўдр(')а* (*ˈкодр(')а*) — 9, 10, 14, 31, 35, 71, 84, 86, 89, 91, 92, 95, 103—105, 124, 125, 130, 162, 170, 173, 175, 179—183, 194, 195, 215, 216, 235, 236, 238, 239, 247, 256, 278, 282—284, 296, 300, 304, 308, 315, 316, 327, 334, 337, 351, 363, 367, 375; *ˈкудр'а* — 4; *ˈкодр'і* (мн.) — 235; 'рядно': *ˈкоўдр(')а* — 178, 185; 'покривало (на ліжко, піл, лежанку)': *ˈкоўдра* — 66, 88, 188, 206, 252, 256, 296; *ˈкудр'а* («на сидіння під час весілля або приймання гостей, з грубих ниток і кольорових ганчірок») — 223; 'підстилка (на ліжку, підлозі печі)': *ˈкоўдра* — 194; *ˈкодр'а* — 276; *ˈкудра* («виготовлена нашиванням кольорових ганчірок») — 227; 'килим': *ˈкудр'а* — 108 («з тороками»), 110 («кучерявий»); 'смушки подертого одягу, з яких тчуть рядно': *ˈко(ў)др'а* — 64, 76, 99; 'полотно на мішки': *ˈкодр'а* — 172; 'дранка': *ˈкодр'а* — 319; 'залишки після прядива': *ˈкоўдр'а* — 350; 'матеріал, з якого виготовляють рядна': *ˈкоўдр'а* — 237.

Без розкриття семантики записано *ˈкоўдр(')а* (*ˈкодр(')а*) — в ряді нижньонаддніпрянських, південноподільських, кубанських, нижньонадбузьких та кримських говірок.

У частині говірок замість *ковдра* (*кодря*) записано інші лексеми з таким значенням: 'укривало, виткане або пошите з вовни, вати, ганчірок': *ˈпето^у(у)ра* — 2, 221, 226, 227 («здебільшого в полотняному чохлі»); *ве^{и}ˈрен'а* — 108; *ˈл'іжник* — 64, 99, 165, 239, 316; *ˈложник* — 74; *(г)о(о^а, о^у)д'і('е)ˈйало* — зрідка в усіх говорах; *р(')адˈно* — 64, 84, 89, 91, 92, 170, 195, 211, 223 («*трапл'аˈне*»), 281, 288, 331, 338—340; *кадˈрел'ка* — 222; *р'аˈд'уга* — 99; *поўсˈтина* — 342; 'рядно': *дˈрач(')ка* — 100, 104 («крамна»); *н'іˈцурка* («ткана, кучерява») — 111; *ˈл'іжник* («сукняний») — 178, 184; 'покривало (на ліжко, лежанку)': *од'іˈйало* — 43, 124, 168, 262, 290, 300; *кадˈрел'ка* («широке, сукняне») — 223; *раˈд'уга* — 256; 'підстилка на печі': *р'адˈно* — 247; *поўсˈтина* — 342 'килим': *кадˈрелка* («наполовину зшиті два куски полотняної або вовняної тканини») — 2; *кадˈрейа* («з вовни виткана») — 224, 225; *сˈкорца* — 108.

Ряд лексем записано без зазначення семантики: *дˈрач'ка* — 89; *ˈкрут'ка* — 89; *ˈл'іжник* — 105, 190, 298, 322; *наˈлаўник* — 167; *покриˈвало* — 75, 233, 352, 359, 362, 369; *радˈнина* — 10, 321, 335; *р'(р)адˈно* — у частині нижньонаддніпрянських, кубанських і нижньонадбузьких говірок та в нас. пп. 210, 237, 242, 256, 259; *р'адовиˈна* — 65; *р'аˈд'уга* — 99; *де^и(е)ˈр'уга* — 321, 326.

135. *Дзбан, джбан, жбан, збан, чван.* Дати опис і малюнок.

Т. І. Наведені в запитанні лексеми фіксуються у значенні: 'посудина набирати (носити) воду' (іноді з уточненням «глиняна, з високим горлом»): *з(ж, ʒ)бан* — 28, 30, 34, 42, 49, 285, 293, 384, 402, 432, 435, 445, 450, 487, 484 (// *ǯбан*), 499, 500, 506, 508—510, 545, 697, 711, 729, 740, 774, 789, 835, 879, 891, 906, 913; *жбаˈнок* (*збаˈнок*) — 30, 33, 474, 500; *зˈбанок* — 708; *жˈбанок* — 792; 'посудина для води в журавлі біля колодязя': *збан* — 287; *жбан* — 724 («дерев'яна, як відро»), 815; 'велика (дерев'яна) посудина для води': *ч(')ан* — 82, 110, 195, 311, 320, 384, 404, 678, 828; *збан* — 415; *жбан* — 195, 354, 610 («з ручкою»); 'велика залізна посудина для води (гасу, бензину та ін.)': *чан* — 53, 56, 106, 188, 275, 398, 478, 580, 623, 629, 637, 714, 752, 754, 800, 842; 'кухоль (пити воду)': *жбан* (великий, з натрубком) — 839; 'посудина, у якій кип'ятять (виварюють)': *чан* — 768, 836, 861; 'посудина, з якої п'ють мед (вино, квас, пиво)' : *жбан* — 599, 904; 'посудина для сирівцю (квасу)': *жбан* — 404, 550, 869, 904; 'висока посудина для зерна': *жбан* — 534 (// *жбаˈнок*), 670, 898 (// *жˈлукто*); 'посудина солити огірки, капусту': *чан* — 627, 902 (// *шапˈлик*); 'посудина варити (готувати) свиням': *чан* — 901; 'велика посудина в чинбарстві (цукроварінні)': *ч·ан* — 321; 'велика посудина, у якій купаються, миють зерно': *жбан* — 181; *чан* — 873; *чван* — 904; 'вирізане з дерева корито': *чˈван* — 649; 'посудина для великої кількості грошей: *ǯˈбанок* — 177; *зˈбанок* — 921; *жбан* — 505; 'посудина варити гриби': *чан* — 96; 'глечик (або посудина, подібна до глечика)': *жбан* — 204, 215, 235, 464, 528, 531, 648, 882, 915; *збаˈнок* — 474 (// *жбаˈнок*), 711; *збаˈн'а* — 699; 'висока циліндрична посудина': *чан* — 12; 'посудина, у яку збирають ягоди': *жбан* — 196; 'мідна, широка знизу посудина': *жбан* — 442; 'бутель': *ʒбан* — 35; 'циліндрична глиняна посудина з вузьким горлом': *жбан* — 745; 'прилад, на якому тчуть полотно': *жбаˈнок* — 639; 'лавка у верстаті': *збаˈнок* — 549.

Без розкриття семантики записано лексему *ж(з)бан* — у деяких середньополіських, західнослобожанських, східноволинських і надворсклянських говірках та поодинокими вкрапленнями в решті говорів ареалу; *жбар* — 60; *з(ж)баˈнок* — 23, 24, 28, 223, 226, 228, 230, 304, 468, 474, 498, 697; *зˈбанок* — 260, 727; *зˈбанка* — 43.

Т. II. Записи фіксують такі значення запитуваних лексем: 'посудина для рідини (води або молока):' *з(ʒ)ˈбаˈнок* — 37, 48, 59, 112, 133, 144, 169, 194, 200, 237, 249, 252, 255, 260, 267, 271, 298, 319, 335, 358, 432, 469, 497, 506, 510, 515, 517, 543, 568, 572, 580, 583, 609, 615, 618, 619, 636, 637; 'посудина, у якій варять або гріють страву': *зˈбаˈнок* — 186, 229, 368, 376; 'глечик (череп'яний або й скляний, з вушком або без вушка)': *з(ʒ, ǯ)бан* — 20, 62, 268, 271, 275, 436, 628, 648, 650, 656, 659, 662, 663, 686; *з(ʒ)ˈбаˈнок* — 18, 26, 33, 37, 230, 242, 252, 260, 271, 294, 329, 582, 603, 606, 607, 614, 616, 618, 619, 622, 631, 640, 654, 656, 658, 659, 661, 665 («металевий»); *жван* — 568; 'горщик': *зˈбаˈнок* — 210, 484; *ʒбан* («з вузьким горлом») — 650; 'посудина зберігати воду': *чан* — 355; 'медальйон': *збаˈнок* — 574.

Без розкриття семантики записано: *з(ʒ, ǯ, ж)бан* — в поліських, волинських, подільських, бойківських, лемківських, буковинських говірках, а також у нас. пп. 241, 247, 265, 272, 290, 417, 440, 442, 480, 482, 490, 500, 522, 681; *з(ʒ)ˈбано(о^у, у, и)к* (*з (ʒ, ǯ, ж) баˈнок*) — у багатьох покутських, наддністрянських, західнополіських, рідше в буковинських, подільських і гуцульських, ще рідше в надсянських, волинських, лемківських і бойківських говірках; *збанˈч'е* — 24; *зˈбан'а* — 624; *збаˈночо(о^у)к* — 75, 219, 546, 548, 579, 618; *зˈбанчик* — 524.

Т. III, ч. 1. Записи виявляють такі значення запитуваних лексем: 'посудина для води': *з(ж)бан* — 24, 27, 35 («подібна до кушина, але з малим горлом»), 39 («на 1—2 відра»), 83, 91, 137, 163 («як кушин»), 273, 278, 306; *жбаˈнок* — 39; *ч(·)(ч')ан* — 1 — 4, 166, 261, 351; 'посудина, з якої п'ють воду (квас, вино)': *ж(з)бан* — 63, 114 («як кружка»), 267 (// *кружка*), 334 («з носиком»); 'посудина на молоко': *жбан* — 91, 94 (// *чан*); 'широка дерев'яна посудина засолювати багато овочів': *ч'ан* — 269; 'посудина для купання': *чан* — 366; *жбан* («дерев'яний, широкий») — 205; 'череп'яна або скляна посудина, подібна до глечика': *жбан* — 234, 256, 355; 'дерев'яна посудина, діжка': *чан* — 197 («велика, шкури чинити»), 305; 'великий казан, залізне або керамічне корито': *ч(·)ан* — 19, 161, 239, 299; 'великий дерев'яний кухоль (на різні потреби)': *жбан* — 299; 'частина ткацького верстата': *зˈбанок* — 121.

Без розкриття семантики записано лексему *ж(з, ʒ, ǯ)бан* — в окремих нижньонаддніпрянських говірках, зрідка в східнослобожанських і луганоько-наддонецьких, а також у нас. пп. 21, 26, 48, 57, 96, 374; *жˈбанч·ик* — 26; *ǯбаˈнок* — 60.

Т. III, ч. 2. Наведені в запитанні лексеми фіксуються у такому значенні: 'посудина в основному для води (зрідка й інших рідин: молока, олії, квасу)': *з(ж, ǯ)бан* — 4, 12, 100, 124, 151, 165 («носити на поле»), 218, 259 («брати в степ»), 286, 292, 300 («велика глиняна»), 303 («скляний»), 357 («велика банька»), 367; *з(ж)ˈбанок* — 37 («носити на поле»), 108, 109, 256; *збаˈноч'ок* («носити на поле») — 110; *ч(·)ан* («металева, біля колодязя») — 306, 315; 'посудина для вина': *жбан* — 287; *чан* — 216; 'посудина в основному для молока': *ж(ǯ)бан* — 255, 285; 'посудина на зерно': *ǯбан* — 243; 'посудина солити капусту, огірки': *жбан* — 255; *чан* — 204; 'посудина вибілювати полотно': *ǯбан* — 248, 249; 'посудина у формі казана': *жбан* — 170; *чан* — 354; 'банька глиняна, кругла, широка': *жбан* — 139, 165, 179, 315; *збан* («відер на двоє») — 51; *зˈбаˈнок* — 111, 115; 'глечик з вушком': *жбан* — 175, 342; *збан* // *куўˈшин* — 290.

Без розкриття семантики лексему *ж(з, ǯ)бан* записано в нижньонаддністрянських, в окремих нижньонаддніпрянських, спорадично в південнобессарабських говірках та в нас. пп. 31, 126, 127, 131, 132, 137, 260; *ч(')ан* — 195, 223, 328; *чван* — 29, 30, 147, 204, 260.

136. *ˈЦебер.* Дати малюнок, зазначити, для чого вживається.

Т. І. Морфемну будову іменників і їх фонетичні варіанти відбито на карті № 162: *ˈцебер, цеˈбер, цебˈро, цеˈберка;* у коментарі: *ˈцеб'ер, ˈцеб'е^{а}р, ц'еˈбер, ц'еˈб'ер, ˈцебе^{и}р, ˈцеби^{е}р, ˈцебир, цебр, ˈцеб'ар, це^{и}ˈбер, ци^{е}ˈбер, циˈбер, це^{и}бˈро, ци^{е}бˈро, цибˈро, це^{и}ˈберка, ци^{е}ˈберка, циˈберка, цеˈбарка, цаˈберка, цеˈберко, це^{и}ˈберко, циˈберко, ˈцебрик.*

Записи фіксують такі значення наведених лексем: 'велике дерев'яне відро на журавлі (ключі, канаті) біля колодязя': *ˈцеˈбер* — у багатьох надворсклянських, західнослобожанських, наддніпрянських і східнополіських говірках; *ˈцебˈро* — у частині західнослобожанських, надворсклянських і наддніпрянських говірок; *цеˈберка* — 422, 603, 609, 627, 867, 874; *цаˈберка* — 611; *ˈцебрик* // *цеˈберко* — 148.

У цьому ж значенні записано ще лексеми: *баˈд'а* (*бадіˈйа, бад'ˈйа*) — зрідка в наддніпрянських говірках та в нас. пп. 450, 752, 758, 776; *ˈчаплик* — 12, 13, 16, 130; *в'ідˈро* (*ведˈро*) — 157, 361, 888; *ˈкадка* — 371, 386; 'низька діжечка з вухами на воду' (часто в хаті; за деякими записами важко відрізнити від попередньої реалії): *ˈцеˈбер* — в частині середньополіських говірок, поодиноко у східноволинських і східнополіських говірках та в нас. пп. 269, 343, 428, 437, 478, 538, 631, 657, 700, 706, 777, 788, 795, 804, 834, 879, 902; *цебˈро* — 428, 571, 596, 860; *ˈцебрик* — 774; у цьому ж значенні зафіксовано вживання лексем: *лаˈханка* — 287, 391, 823; *зˈр'ізок* — 335; *ˈражка* — 4, 53; 'балія (шаплик), де перуть або мочать одяг, миють посуд чи купаються': *ˈцеˈбер* — зрідка в подільських говірках, поодиноко у поліських та в нас. пп. 450, 841; 'помийниця': *ˈцеˈбер* — в частині подільських говірок, зрідка в середньонаддніпрянських, спорадично у східнополіських та в говірках 81, 84, 257, 259, 295, 302, 450, 454, 491, 497, 528, 673, 802, 806, 811, 812; *ˈцебрик* — 421, 770, 819; *цибˈро* — 387, 799; у цьому ж значенні: *по(а)ˈми(й)ниц'(ц)а* — 162, 188, 275, 283, 286, 289, 338, 356, 387, 842, 845, 861; *л(')о(а)ˈханка* — 356, 823, 832, 835, 861; *шапˈлик* — 560, 793, 794, 798, 835; 'велика дерев'яна посудина (шаплик) з двома вухами (іноді без вух) готувати їжу чи пійло тваринам або годувати чи напувати їх': *ˈцеˈбер* — в багатьох східноволинських, подільських і наддніпрянських говірках; *ˈцебрик* — 421, 435, 445, 458, 463, 464, 486, 527, 800, 819; *цеˈбˈрик* — 486, 534; *цебр* — 285; *це$^{(и)}$бˈро* — 141, 387, 436, 576, 591, 774; *ˈцебро* — 246; *цеˈберка* — 239; *це^{и}ˈберок* — 549; *ˈцереб* — 305; у цьому ж значенні записано ще: *ˈр(')аж(ж, ш)ка* (*рˈйашка*) — у деяких середньополіських говірках; *шапˈл·(л)ик* — у частині правобережних середньонаддніпрянських говірок та в нас. пп. 601, 608, 818, 861; *л(л·)а(о)ˈханка* — 206, 251, 287, 354, 356, 555, 572, 589, 608, 818, 823, 829, 842, 845; *разˈріез* — 108, 113; *зˈр'ізок* — 345; *ˈпоставец'* — 274; *постаˈвец'* — 572; *уˈшат* — 108, 139, 206; *уˈшак* — 148, 291, 297, 345, 589; *уˈшатка* — 591; *ˈжоло(у)б* — 25, 708, 711; *коˈрито* — 234, 431, 453, 541,

819; поˈлумерок — 47; каˈдушка — 476; жˈлухта // ˈбодн'а — 539; каˈзан — 609; ˈйасла — 708, 711; '(дерев'яне) відро напувати худобу': ˈцебер — 2, 100, 102, 141, 288, 296, 306, 383, 389, 399, 613, 625, 657, 837; цеˈбер — 141, 306, 601, 657, 685, 718, 747, 792, 815, 817, 839; цебˈро — 379, 381, 383, 387, 576, 622, 792, 828; ˈцебрик — 148, 421; цеˈберка — 160, 303, 409, 413, 577, 616, 831, 836, 879; цеˈбарка — 405, 406; це^{и}ˈберко — 696; у цьому ж значенні ще: зˈр'ізок («велике»), зˈр'ізочок («невелике»), чаˈнок («дерев'яне або залізне») — 662; ˈжолуб — 711; 'залізне відро, яке висить на журавлі або яким носять воду': ˈцебер — 232, 357, 359, 378, 421, 609, 630, 656, 808, 816, 863, 868, 879, 889; цеˈбер — 648, 667, 671, 813, 842, 845, 889; цебˈро — 153, 354, 357, 359, 378, 386, 390, 391, 418, 588, 604, 607, 628, 630, 652, 828, 845, 868; цеˈберка — в деяких нижньонаддніпрянських і надворсклянських говірках, а також у нас. пп. 17, 155, 357, 360, 372, 394, 395, 402, 607, 610, 628, 648, 824, 857, 921; циˈбарка — 861, 922; ˈцебе^{и}рка — 884; цеˈберко — 153, 391, 580, 595, 608, 854, 885; цеˈберце — 360; цебеˈрок — 312; у цьому ж значенні: в'і(е, е^{а})дˈро (ве(е^{и})дˈро) — у частині західнослобожанських, нижньо- і середньонаддніпрянських говірок, поодиноко у східнополіських говірках, а також у нас. пп. 28, 39, 47, 55, 59, 232, 296, 546, 657, 670, 671, 747; 'дерев'яна або металева дійниця': цеˈберка — 303, 573, 601, 616; цеˈберко — 599, 865, 904; цебˈро — 596; у цьому ж значенні: д(д')ійˈниц'а // в'ідˈро — 601, 628; крім того, відзначено 'посудина для продуктів': ˈцебер — 63, 902; цебр — 285; цеˈбер — 601 (// в'ідˈро), 724; 'дерев'яна мірка': цеˈбер — 839; цеˈбарка — 848; 'діжечка квасити овочі': ˈцебер — 32, 74, 229; це^{и}ˈбер — 795; 'посудина зливати молоко': ˈцебе^{и}р — 833; 'посудина, у якій замішують глину': ˈцебер — 805; 'звід над колодязем': ˈцебер // жураˈвел' — 190.

У ряді записів лексему цеˈбер і її фонетичні та словотворчі варіанти наведено без зазначення семантики.

Т. II. Карта № 160: ˈцебер, цеˈбер, ˈцобер, цоˈбер, ˈцебрик; у коментарі: ˈцебрик, ˈцебр'ік, ˈцебри^{і}к, цеˈберик, ˈцибр'ік, ˈцабри^{і}к, цебˈр'а, це^{и}бриˈчок, ˈцеберко, цебриˈча, це^{и}ˈбер, ци^{е}ˈбер, циˈбер, ˈцебир, ˈцебур, ˈцебор, ˈчабер; значення лексеми цебер (цебрик): 'посудина давати їсти й пити корові, свиням', 'посудина на воду', 'посудина прати білизну', 'посудина полоскати або товкти картоплю', 'посудина для помий', 'посудина парити січку, полову худобі', 'посудина для капусти, огірків', 'посудина шаткувати капусту', 'посудина мочити білизну, мити посуд'.

Т. III, ч. 1. Карта № 31: ˈцебер, цеˈбер, цебˈро, цеˈберка, цеˈбарка; у коментарі: ˈцебе^{а}р, ˈцебир, ˈцибар, цаˈбер, ц'абˈро, ца^{е}ˈберка; ˈцебрик; значення: 'дерев'яне відро біля колодязя витягати воду', 'посудина носити воду', 'посудина доїти корову', 'посудина годувати худобу', 'дерев'яне або металеве відро', 'металева посудина для води, подібна до відра', 'діжка возити воду', 'посудина для помиїв'.

Т. III, ч. 2. Карта № 41: цеˈбер, ˈцебер, цебˈро, цеˈберка; у коментарі: ˈцебе^{и}р, ˈцеби^{е}р, ˈцебир, ˈцеб'ір, ˈцебар, ˈцибар, це^{и}ˈбер, ци^{е}ˈбер, циˈбер, ц'іˈбер, ˈцебра, ˈц'ібер, ˈцебрик; це^{и}бˈро, ци^{е}бˈро, ц'ебˈро, це^{и}ˈберка, циˈберка, цеˈбарка, цеˈберко, циˈберко, циˈбарка, цаˈберка; значення: 'велике відро', 'відро воду тягати, носити', 'дерев'яна посудина, як діжка', 'дерев'яна посудина з двома ручками', 'дерев'яна посудина годувати корів', 'посудина свиней годувати', 'посудина прати білизну', 'посудина для хліба', 'велика залізна посудина для витягання води кіньми', 'мала залізна посудина', 'посудина для помий', 'дерев'яне відро біля колодязя з журавлем', 'невелике металеве цинкове відро', 'дерев'яне циліндричне відро біля криниці', 'дерев'яне конусоподібне відро з однією ручкою', 'широка посудина з двома вухами для помий і для годування худоби', 'дерев'яне відро біля криниці', 'посудина доїти корову', 'дерев'яна або металева посудина, куди вміщається приблизно двоє відер рідини'.

137. *Діˈжа* (посуд для тіста).

Т. І. Карта № 176: д'іˈжа 'посудина для тіста', ˈд'іжка 'посудина для тіста', ˈп'ікал'на ˈд'іжка (д'іˈжа); 'посудина місити тісто': маˈк'ітра, ˈночви, ˈнец'ки, коˈрито; у коментарі: д'еˈжа, деˈжа, д'е^{а}ˈжа, ǯ'еˈжа, д'ˈäжа, диˈжа, д'іˈга, ˈд'іжа, ˈд'і^{е}жа, ˈд'іежка, ˈд'ежка, ˈǯ'ежка, дˈйіжка, ˈд'іжка, ˈд'ішка; ˈпекал'на (ˈпекална, ˈпіекална, пˈйекална, ˈпікална, пˈйікална, пˈйікал'на, ˈп'ікна, ˈп'іекна, пˈйікна, ˈпекна, піˈкотна, ˈпітна, ˈп'ітн'а) д'іˈжа, ˈд'іжка; ˈпиканка, п'іˈканка.

Т. II. Записи фіксують уживання лексеми діжа і її варіантів у таких значеннях: 'посудина для тіста': д(')(г) і(î, и^{і}, и, е, ê)ˈж(')а(е, и) — у частині покутських, бойківських, нижньонаддністрянських, подільських говірок та зрідка в західнополіських говірках, а також у нас. пп. 94, 113, 191, 281, 482, 546, 651, 667, 687; ˈд'іжа(и) — 247, 260, 267, 271, 308, 363, 436, 528, 667; ˈд'іж(ш, ж^{ш})ка — у частині бойківських, надсянських і поліських говірок, зрідка в лемківських, наддністрянських і подільських говірках, а також у нас. пп. 444, 475, 508; хˈл'і(іе, е^{и})бна ˈд'іжка — 96, 100, 103; ˈп'ікˈна ˈд'іш(ж)ка (д'іˈжа) — зрідка у волинських і подільських говірках, а також у нас. пп. 119, 176, 213, 220, 277, 280; ˈд'ішчина — 312; 'посудина квасити (солити) овочі, фрукти': д'іˈжа — 2, 530, 572; ˈд'іжа — 360, 607; ˈд'іжка (ˈд'ішка) — 100, 101, 105, 213, 236, 263, 293, 304, 338 (// ˈд'ішчина), 483, 484, 487, 488, 494, 546, 572, 614, 615; 'посудина на м'ясо й сало': ˈд'ішка — 70, 88, 176, 642 (// куˈбелец); ˈг'ішка («і на бринзу») — 479; д'іˈжа — 637; 'посудина для борошна (крупів)': ˈд'іжка — 227, 642; д'іˈжа — 479, 525; 'посудина для сиру': ˈд'ішка — 232, 250, 665, 666, 672; д'іˈжа — 246; ˈд'ішчина — 310; 'посудина держати воду': ˈд'іжка — 101, 102, 237, 310, 391, 534; ˈдийжа — 417; д'іˈжа — 191; 'тазик': ˈде^{и}йжа — 442 («з вухами»), 445; 'посудина мити посуд': ˈдийжа — 417; 'посудина давати худобі (птиці) пити': ˈдийжа — 417, 461; 'посудина на вино, квас': ˈд'іжка — 612, 618; 'посудина, в яку зливають помиї': ˈдийжа — 411, 446, 458; ˈдейжа — 430.

Без розкриття семантики записано: д'і('е, и)ˈж'а(е, и) — у частині наддністрянських, подільських, покутських говірок, зрідка в бойківських, волинських, поліських говірках та в нас. пп. 230, 523, 557, 664; ˈд'іжа (ˈд'іж'е) — 43, 77, 165, 211, 224, 243, 248, 249, 297, 305, 365, 466, 555, 663; ˈд'і('ê)шка (ˈди(и^{і})жка, ˈǯ'ішка) — у багатьох поліських, зрідка в бойківських, волинських, наддністрянських і подільських говірках, а також у нас. пп. 447, 491, 603, 662—664, 678; ˈд'ішчина — 3, 19, 23, 52, 133; д'ішˈчина — 23, 257, 262; ˈд'ішко — 33; ˈдийжа — 412, 428, 431, 453.

Замість діжа записано інші лексеми з таким значенням: 'посудина для тіста': ко(о^{у}, у)ˈри (и^{е}, ы, и^{ы})то — у багатьох буковинсько-покутських, гуцульських і середньозакарпатських говірках, зрідка в подільських, а також у нас. пп. 338, 404, 412, 501, 668, 672; ˈкори(ы)то — 420, 423, 545; коˈрытце — 460; п'ік'іўˈне куˈрито — 485; ˈнец(')к(')и (і) — в окремих наддністрянських і подільських говірках; нецˈки — 362; нуˈчоўки — 150; цеˈбер — 254, 255, 523; ˈшуфлик — 255; ґиˈлетка — 267; дириўˈл'анка — 427; ˈтабла — 455; ваˈникы — 672; шапˈлик — 480; 'посудина квасити (солити) овочі, фрукти': ˈкадуб — 81; солеˈдаўка — 164; боˈч'іўка — 296; ˈбочка — 509; по^{у}ˈлуб'іч // по^{у}ˈлуб'ічок — 479; г'іˈле^{а}тка // г'іл·еˈш^{с}"ина — 609; 'посудина для борошна (крупів)': коˈре^{и}то, коˈре^{и}тци^{е} — 609; куˈбелец — 642; 'посудина для сиру': ˈпутина — 488; ˈд'іжа // д'іˈлетка — 676; 'посудина парити (золити) білизну': пулуˈваниц"і — 232; полиˈван:иц'і — 263; 'посудина прати': коˈрыто — 403; 'посудина перевозити молоко й сир': бе^{и}рбе^{и}ˈниц'а — 488; 'посудина вимірювати вагу': г'іˈлетка — 500.

Т. III, ч. 1. Карта № 84: д'іˈжа, ˈд'іжка, вагаˈни, коˈрито, ˈночви, маˈк'ітра, ˈопарник; у коментарі: д'іˈж'а, ˈд'іжка, ˈд'іж^{ш}ка, ˈд'ішка, ˈноч'ви, ˈноч·ви, супниˈч'ок, таз^{с}, ˈвиварка, ˈмиска, кастˈр'ул'а, кастˈрул'а, чаˈвун, горшˈчок, ˈчашка, п'іˈкарка, ˈкадка, каˈдушка; відмінні семи лексеми діжа: 'посудина солити огірки, капусту', 'посудина для води', 'посудина, з якої годують тварин'.

Т. III, ч. 2. Записи фіксують уживання лексеми діжа і її варіантів у такому значенні: 'дерев'яна посудина місити (вчиняти) тісто': д'іˈжа — у багатьох кубанських, кримських, нижньонаддністрянських і південнобессарабських говірках, зрідка у південноподільських і нижньонаддніпрянських; д'и^{е}ˈжа — 352; ˈд'іж(·)а — 177, 188, 262, 273, 321, 355; ˈд'ежа — 256; ˈд'і(е)ж(ж^{ш}, ш)ка — 99, 124, 250, 276, 287, 288, 299; ˈп'ікна ˈд'іжка — 256; 'довбана з колоди посудина місити тісто': д'іˈжа — 2, 224, 258, 261; 'череп'яна посудина': д'іˈжа — 366, 375; 'залізна (емальована) посудина': д'іˈжа — 305; 'посудина для води, вина': д'іˈжа — 5.

У всіх говорах лексему діжа записано й без розкриття значення.

Замість лексеми діжа в значенні 'дерев'яна посудина місити (вчиняти) тісто' записано лексеми: коˈрито — 17, 39, 110, 115, 118, 124, 213, 247, 281, 297, 305, 315, 343; вагаˈни — 49, 53, 65, 71, 73, 120, 124, 139, 148, 170, 211, 213, 239, 241, 322, 344; ˈночви — 39 (// ˈночови), 75, 274; ˈночиви — 344; лоˈхан' — 4; ˈкадка — 287; каˈдушка — 299.

138. *ˈКадіб (ˈкадуб, ˈкадовб...).*

Т. І. Записи фіксують уживання лексеми кадіб (кадуб, кадовб) у такому значенні: 'велика діжка квасити (солити) овочі (фрукти)': ˈкад'іб(п), ˈкадо(о^{у}, о^{а}, а)ўб, ˈкадо(о^{у}, у)б — у багатьох східноволинських говірках, у частині подільських, зрідка в поліських, а також у нас. пп. 389, 406, 413, 430, 529, 541, 559, 560, 567, 651, 661, 797, 800, 820; каˈдоўб — 2; каˈдуб — 746; каˈд'іб — 913; каˈдібчик — 714; 'велика посудина зберігати зерно (борошно, крупу, насіння)': ˈкад'іб, ˈкаду(о^{у})б, ˈкайдо(у)б — у багатьох середньополіських говірках, у частині подільських, зрідка в східнополіських та в нас. пп. 229, 264, 266, 414, 541, 553 («круглий, виплетений і обмазаний»), 585, 794; каˈдоўб — 2, 47; кадоўˈбец — 34; каˈдібчик — 714, 752; кад'іˈбец' (// ˈкадіб) — 749 (а також 'криниця на полі)'; 'діжка (з кришкою) держати сало (м'ясо)': ˈкаду(о)б — зрідка в подільських говірках, а також у нас. пп. 15, 180, 207, 891, 922; 'діжка (посудина) для води': ˈкадуб (ˈкадîб) — 67, 225, 238, 348 («відер на 20»), 437, 544; 'велика посудина (діжка) для буряків на зиму': ˈкад'іб (каˈдіўб) — в західнослобожанських говірках, зрідка в надворсклянських і надсеймських, а також у нас. пп. 446, 484, 505, 525, 548, 553, 583, 727, 734, 766; 'посудина виварювати (золити) білизну': ˈкадуб — 717; 'велика діжка, де обробляють шкури (смушки)': ˈкадуб(б) — 331, 712; 'посудина на мед, сир, масло': ˈкадуб — 349, 724; ˈкадуба — 819; 'посудина робити коням мішанку': ˈкадуб — 889; 'посудина прати білизну': ˈкадуб — 361; 'посудина купатися': каˈд'іб — 425; 'велика діжка, здебільшого конусоподібної форми': ˈкад'іб — зрідка у східноволинських, подільських і середньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 196, 208, 234, 303, 371 («ширший угору»), 375, 382, 383, 391, 407, 427, 556, 582 («з широким верхом»), 656, 662, 729, 802, 804, 835 («широкий унизу»); каˈд'іб — 393; каˈдуб — 110, 333, 450; кад'іˈбец' — 702; 'скриня для одягу': ˈкадіб // ˈкадуб — 751; 'посудина, видовбана з колоди': ˈкад'іб (ˈкад'іўб, ˈкадиб, ˈкаўдуп) — зрідка в середньополіських і подільських говірках та в нас. пп. 79, 285, 543; ˈкадуба — 819; каˈдоўб — 47; кадоўˈбец' — 241; 'велика бочка без ден, яка править за зруб у криниці': ˈкайдоб (ˈкад'іб) — 22, 77, 711, 748; 'посудина з соломи': соˈломйаний ˈкадіб — 294; 'почеплений вулик': ˈкадуб — 699; 'кришка вулика': ˈкадуб — 736; 'велика яма': ˈкадоўб — 68; 'ополонка на річці, де перуть': ˈкадоўб — 18; 'кругле озерце на полі або на болоті': ˈкадоўб — 53; 'яма на лузі, в якій ніколи не висихає вода': ˈкадоўб — 56 (а також: 'видовбана із суцільного дерева бочка для збереження зерна'); 'чавун': ˈкадуб — 306; 'великий цебер': ˈкадуб — 183.

Без розкриття семантики записано: ˈкад'іб (ˈкадо(ў)б) — у значній частині східноволинських, поліських, подільських говірок, зрідка в західнослобожанських, надворсклянських і середньонаддніпрянських говірках: каˈдоўб (каˈдуоўб, каˈдуб, каˈд'іб) — 37, 75, 248, 392, 531, 571, 605, 653, 660, 665, 677, 760; каˈдубка — 320; каˈдубчик — 699; каˈдоўбиц'а — 745; кадіˈбец' — 774.

У багатьох говірках замість лексеми кадіб (кадуб, кадовб) і її варіантів записано інші з таким значенням: 'велика діжка квасити (солити) овочі (фрукти)': каˈдуш(ж, ж)ка — спорадично в нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 68, 185, 596, 627, 634, 639, 800 («менша за ˈкадіб»), 857; ˈд'і(іе)жка — зрідка в нижньонаддніпрянських та в говірках 67, 68, 244, 253, 295, 314, 335, 355, 548, 549, 616, 626, 651, 717, 732, 734, 746, 769; пи^{е}ˈрер'із («з дерева») — 845; 'велика посудина (діжка) зберігати зерно (борошно, крупи, насіння)': ˈкадка — 53, 108, 188, 443, 733, 742, 755; ˈбодн'а — 108; дупˈл'анка, коˈш'іл' — 845 (// ˈкадуб); куˈш'іл' («плетений») — 861; жˈлукто («на гречане борошно») — 631; ˈсипанка (ˈс:ипанка) — 244, 721, 724, 794; ўˈсипок — 284; соˈломйаник — 252; соˈломн'аник — 739; ˈкухва — 679; 'діжка (з кришкою) держати сало (м'ясо)': ˈкуб'е^{а}л (ˈкуб·ел·) — 8, 13, 15; ˈкадка — 108, 346; ˈбодн'а — 108, 118, 148, 243, 244, 251, 253, 407, 470, 692, 733, 773, 882; 'діжка (посудина) для води': ˈкадка — 9, 184, 371 («більша за цебер»), 801; каˈдушка — 406, 501, 622, 671, 828 («на троє або менше відер»), 867; ˈбочка («возити») — 450; 'велика посудина (діжка) для буряків на зиму' (іноді з уточненням «квасити»): каˈдушка — 372, 609; ˈд'іжка — 424 (// ˈбодн'а), 734; 'велика діжка, де обробляють шкури (смушки)': ˈкадка — 307, 331; 'посудина на мед (сир, масло)': каˈдушка («велика, низька») — 836; ˈликовка («відер на 10») — 905; 'посудина на сирівець': каˈдушка — 680; 'посудина давати коням

їсти': ˈкадка — 708; коˈрито — 893; 'посудина гасити вапно': ˈкатка — 717; 'посудина прати білизну': ˈкадушка — 688; 'посудина купатися': шаплик' — 636; ˈкатка — 755; 'посудина брати з діжки воду': ˈкадушка — 101; 'посудина тягати воду з криниці': каˈдушка — 599; 'посудина для помий': каˈдушка («з двома вухами») — 667; 'діжка': ˈкадка — 320; каˈдушка — 398, 637 («з вушками»); ˈд'іжка — 235, 237; ˈбодн'а — 114 («з двома вухами»), 237; 'велика діжка, здебільшого конусоподібної форми': ˈкадка — 421; каˈд'ійка — 642; каˈдушка — 328, 364 (// зˈр'ізок), 819, 842 (// ˈд'іжка), 909; каˈдинка — 857; пеˈрериз («на 100—300 відер») — 787; 'посудина, видовбана з колоди': ˈкуб'ал — 13; каˈдушка — 235; ˈкадка — 753; ˈдоўбанка — 565; жˈлукто — 631; ˈбодн'а — 732; ˈсипанка — 794; дупˈл'анка («для зерна, бджіл») — 845.

Т. II. Карта № 54: ˈкад'іб, ˈкадуб, ˈкадоб, ˈкадоўб, ˈкайдуб, ˈкалдуб, ˈкадлуб; значення: 'діжка квасити капусту й овочі', 'діжка на збіжжя, борошно й крупи', 'цямриння', 'корито', 'дупло, вулики з дупла'; у коментарі: ˈкадиб, ˈкалдіп, ˈкайдубец', ˈкадубиец', ˈкалубец', ˈкадубиет, ˈкайдупчик, ˈкадлубок, ˈкадоўб, каˈдобец, калˈдобок, ˈкавдуб, кад', кат', ˈкад'а, ˈкада, ˈкадка, ˈкатка, ˈкадова, каˈдушка, ˈкадок, кадиˈбиˈц, кадик, ˈбочка, полуˈбічок, ˈбод'н'а, д'іˈжа, ˈд'іжка, сˈтаноў, сˈтаніўка, стаˈгоўка, сц'аˈговка, геˈлета, гiˈлетка, гuˈлетка, гаˈлетка, геˈл'ітка, гаˈлетчина, баˈрилка, баˈріўка, баˈлейка, куˈзуб, ваˈлій, ˈволій, кваш'ч'іна, ˈтовчка, сиˈпанка, анˈтал; перелік значень картографованих лексем, які наведено в легенді карти, в коментарі доповнено ще такими: 'діжка для води', 'довбане корито', 'скелет човна', 'тулуб тварини', 'діжка виправляти шкіру', 'зільниця', 'діжка для сала', 'посудина збирати ягоди', 'солом'яний предмет, шитий рокитою', 'одностайне дерев'яне поруччя навколо криниці', 'пуста частина пня'.

Т. III, ч. 1. Записи фіксують уживання лексеми кадіб (кадуб, кадовб) у такому значенні: '(велика) діжка квасити (солити) овочі (фрукти)': ˈкад'іб (ˈкадуб(б, п), ˈкадоўб) — у ряді східнополіських, слобожанських говірок, а також у нас. пп. 77, 141, 163, 197, 218, 222, 271, 306, 353, 355; 'велика посудина (діжка) на зерно (борошно, квасолю та ін.)': ˈкад'і(і)б — 3, 13, 68, 78, 79, 93, 109; 'посудина (діжка) на сало': ˈкад'іб — 8; ˈкадуб — 161; 'діжка (на воду)': ˈкад'іб (ˈкадеуб) — у частині слобожанських, східнополіських говірок, а також у нас. пп. 28, 32, 73, 75—77 («низька, широка»), 85, 91, 95, 105, 128, 143, 284; каˈдуб — 48; каˈд'іб — 111, 179; 'діжка для сирівцю (квасу, квашених буряків)': ˈкад'іб — 75, 189 («відер на 40»).

Крім того, слово ˈкад'іб записано ще з таким значенням: 'шаплик' — 21 («купатись»), 91, 118, 167; 'дерев'яний засік для зерна (у погребі для картоплі)' — 81; 'залізна посудина, якою з шахти забирали мокру породу' — 288 (// баˈд':а).

Без розкриття семантики записано ˈкад'іб (ˈкад'уб, ˈкадоб) у ряді східнополіських, східнослобожанських, лугансько-наддонецьких говірок, зрідка в середньослобожанських і нижньонаддніпрянських говірках; каˈдуб (каˈд'іб, каˈдоўб) — 152, 153, 183, 201, 270, 350; ˈкад ібка — 190.

Замість запитуваної лексеми записано інші з таким значенням: '(велика) діжка квасити (солити) овочі (фрукти)': ˈд іж(ж,ш)ка — 7, 70, 91, 164, 170, 237, 253, 257, 260, 263, 271; ˈкадка — 77, 267; каˈдуш(шж)ка — у ряді нижньонаддонських говірок та в нас. пп. 71, 74, 94, 124, 127, 167, 170, 174, 202, 208, 252, 267, 271, 326, 359; коўˈганка — 375; 'велика посудина (діжка) на зерно (борошно, квасолю)': коˈш'іл' — 193, 195; ˈлипівка — 226; коўˈганка — 375; 'діжка (на воду)': ˈд'іжка — 91, 119, 226 (// ˈлип'іўка), 231, 256; каˈдушка — 27, 28, 143, 239, 256; ˈбоч'ка — 251; ч·ан («великий») — 367; ч'аˈнок — 63; сороˈкоўка («на 40 відер»).

Т. III, ч. 2. Записи фіксують уживання лексеми кадіб (кадуб, кадовб) у значенні: 'посудина (діжка) квасити (солити) фрукти (овочі)': ˈкадиб — 256; 'велика посудина (діжка) зберігати зерно (борошно)': ˈкад(')іб (ˈкадуб, ˈкадоўб) — 6, 290, 300 («і для меду»); 'посудина (зрізана діжка) держати сало (м'ясо)': ˈкадуб — 287, 289; 'посудина для води, діжка': кадуˈбец' («широка, невисока») — 278; ˈкад'іб (ˈкадуп) — 62, 188, 276, 286, 344; 'відро': ˈкад іб — 78; 'ледача, млява людина': ˈкадуп — 339; 'посудина виварювати білизну': ˈкад'іб — 243.

Без розкриття семантики записано ˈкад'іб (ˈкадуб) у ряді кримських говірок, зрідка в південноподільських та в нас. пп. 50, 93, 106, 119, 177, 192, 210, 217, 235, 310, 335; каˈд'іб (каˈдуб) — 16, 20, 253, 300, 346; каˈдубка — 138.

У ряді говірок замість запитуваної лексеми записано інші з таким значенням: 'посудина (діжка) квасити (солити) фрукти (овочі)': ˈд іжш(ш)ка — 2, 108, 221, 222, 314; каˈдушка — у частині кубанських говірок та в нас. пп. 40, 111, 139, 170, 224, 278, 288, 308, 342; ˈкад(дт, т)ка — 225 («половина діжки»), 288, 308, 328, 338, 342; геˈлетка — 108; ˈбоч(·)ка — 256, 340, 358; боˈч·онок — 307; чан — 307; 'велика посудина (діжка) зберігати зерно (борошно)': рунˈдук — 224; боˈч·алка — 323; ˈбоч·ка — 340; каˈдушка — 372; ˈзакрам («кругла або чотирикутна, з кришкою») — 278; 'посудина (зрізана діжка) держати сало (м'ясо)': ˈбодн а — 64; каˈдушка — 288; 'посудина для води, діжка': ˈд ішка — 67 («видовбана з дерева»), 227; ˈд іжечка — 124; ˈкатка — 181, 225, 338; пеˈрер'іс («великий, дерев'яний») — 222; каˈдушка — 223 («посередині опукла»), 338, 351, 352; чан («велика, дерев'яна») — 2 («і на вино, горілку, капусту»), 225, 308 («шкури чинити»), 339, 341, 370 («на бринзу»); шапˈлик («широка, невелика») — 328, 332, 334; 'посудина душити (зберігати) вино (молоти виноград)': ˈкатка — 2; ˈкада — 108—111, 115, 118; пеˈрер іс — 222, 223; ˈперер іс — 225; ч·ан — 223, 225, 227; шапˈлик — 223; 'посудина на помиї': каˈдушка — 223.

139. ˈ*Рало.*

Т. I. Розріджений ареал у межах тому становить лексема ˈрало у значенні 'однолемішний дерев'яний плуг' (у нас. пп. 240, 244, 252, 475, 503, 543, 580, 758, 791, 825 ˈрало — це дерев'яний плуг з металевим наконечником); засвідчено ще такі значення цієї лексеми: 'знаряддя розпушувати орану землю перед сівбою ярих культур, що має форму трикутної дерев'яної рами, іноді оббитої залізом, з 3—6 зубцями' — зрідка в усіх говорах тому, крім поліських; 'знаряддя робити рядки на ріллі для посадки городніх культур' — спорадично фіксується на всій території тому; 'знаряддя обгортати картоплю' — 61, 132, 223, 241, 245, 458, 511 (має ще назву оˈкучник) — 267, 292; ос іˈпал'н'ік — 22; ос'іˈпатол'нік — 23); 'частина плуга' — 342, 426, 769, 772, 830; 'жердина з металевим наконечником, яка використовується на плотах або пароплавах, коли пристають до берега' — 65, 66, 69, 70, 72—74, 85, 86.

Відзначено: ˈрало 'соха' — 27, 34, 724, 823; 'відгалуження від стовбура дерева' — 917, 918 (// ˈрал іна), 919.

Т. II. Лексема ˈрало (раˈло — 71, 73, 94, 99, 101, 164, 180, 181, 212; риˈло — 234; ˈрыло — 670, 672, 673, 684; ˈрадло — 246, 256, 263, 290, 658, 666; ˈрадла — 239, 242, 244, 250, 269, 324; ралˈба — 619) зрідка фіксується в усіх говорах тому у значенні 'плужок прополювати і обгортати картоплю', цей плужок ще називають: раˈделко (74, 256, 655—657), розˈпашка (95, 102, 204), оˈкучник (91, 96), оˈгортач (29, 100, 165, 171), горˈтал'ник (192), осиˈпач (122), осиˈпалник (212), обˈгон'ач (145, 177), буˈр'ін'ка (112, 113, 283, 295), поˈл'ач (316), раˈл'ух (33), гˈрапа (577), гˈраска (336), гˈраса (293), гˈраца (270), гˈрац'і (295), грасˈіў'ник (261), рузˈг'ін (12), ˈсушка (621), ˈсишка (618, 657), ˈсушка (63, 64, 625), ˈсошик (65). Засвідчено ще такі значення лексеми ˈрало: 'дерев'яний плуг, іноді з металевим лемешем' — 3, 5, 6, 62, 103, 134, 158, 159, 185, 186, 196, 231, 328, 329, 333, 347, 396, 405, 471, 475, 529, 547, 549, 579, 585, 611, 665; має ще назву норˈчак (161), руˈхадло (333); 'знаряддя розпушувати орану землю перед сівбою' — трапляється окремими випадками в говірках на території всього тому (нові назви — рихˈл ач — 171; драˈпак — 110, 111, 166, 351, 385, 546; кул тиˈватор — 158, 243, 284, 318, 370, 556; саˈпатор — 280); 'знаряддя робити рядки для насадження городніх культур' — 161, 187, 232, 538; називається ще значˈник — 616; 'частина плуга (металевий леміш у дерев'яному плузі)' — 266, 317, 469, 479, 480, 487, 526, 569, 583, 614; 'частина знаряддя, яким розпушують землю (металевий гак)' — 163, 164, 166, 326, 331.

Відзначено ще: ˈрало 'лапа у двояні, трояні, п'ятерику' (163, 164, 166, 189); 'жердина затримувати дерево, що пливе по воді' (640, раˈлок — 641); 'випускання кількох стебел гречки і жита з одного зерна' — 642; 'відгалуження від стовбура дерева' (204, 622, 651, раˈло — 648); 'держално грабель', 'огріх при косінні', 'ямка у кутніх зубах' (70); риˈло «зрощене гілля на хвої» — 634.

Без відзначення семантики записано: р'іл' — 671, 672; рил' — 682.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому лексема ˈрало зрідка фіксується у значенні 'знаряддя розпушувати орану землю перед сівбою, що має форму борони з 3—7 зубцями' (раˈло — 48; оˈрало — 40, 54, 246, 293, 337, 372; оˈрал' — 32; ˈралко — 352; ˈралка — 51, 75; дˈрало — 29, 31); інші назви цього знаряддя: п'ідˈрал'ник (252), кул'тиˈватор (5, 15, 43, 71, 74, 158, 196, 230), с'іˈпатор (10, 73, 99, 189), гостроˈпатил (9), построˈпатра (11, 12), остроˈпатир (74), астраˈпат (108), розˈпашник (103, 164, 167, 220), дрˈаˈпач (192, 372), драˈпак (243, 244, 367); ˈбукар' (252, 365), коˈсак (164), лушˈчоўка (190), поˈл'ілка (191), кˈлумеер (29), райбоˈронка (147).

Засвідчено ще такі значення лексеми ˈрало: 'плуг' — 3, 7, 25, 26, 33, 83, 111, 124, 131, 156, 160, 161, 173, 209, 256, 315, 335; 'знаряддя робити рядки для буряків, капусти' — 5, 13, 14, 69, 163, 164, 175, 260; 'знаряддя обгортати картоплю' — 369; 'знаряддя просапувати культури у міжряддях' — 226.

Т. III, ч. 2. Лексема ˈрало (ˈрал о — 210, 215; раˈл(·)о — 110, 115, 144; ˈрадло — 346; оˈрало — 201, 300, 303) у значенні 'дерев'яний плуг з металевим лемешем' зрідка засвідчується в усіх говорах тому. Записано ще значення лексеми ˈрало: 'частина плуга' (121), 'знаряддя, подібне до борони, з великими кривими зубами' (195, 300, 317), 'маркер розмічати смуги на ріллі' (139, 227, 371), 'інвентар, яким затримують вологу' (300), 'розпушник типу культиватора' (338), ˈралка 'розпушувач на 3—5 лемешів, вживається для розпушування міжрядь' (40, 201, 207, 209, 211, 213, 276, 278, 288).

140. *Соˈха.*

Т. I. У значенні 'дерев'яний однолемішний і дволемішний плуг, з металевим лемешем' лексема соˈха становить суцільний ареал у північних говорах, у південних фіксується зрідка (в цілому ряді говірок це слово невідоме). Засвідчено ще такі значення цієї лексеми: 'знаряддя розпушувати землю' — 311, 320, 322 (нові назви: росˈпашка — 16; роспашˈник — 692; драˈпак — 696, 739; сапаˈтори — 727; кул'тиˈватор — 739); 'знаряддя обгортати картоплю' — 16, 96, 864; 'знаряддя робити рядки, щоб садити картоплю' — 626, 764; 'частина плуга' — 769, 772; 'стовбур у клуні, на який кладеться сволок' — зрідка фіксується у поліських говорах, спорадично — у південних; 'стовпи, які підтримують стелю або стіни у хаті' — засвідчується окремими випадками переважно у південних говорах; 'роздвоєний зверху стовбур — частина журавля' — вживається спорадично в усіх говорах тому; 'прилад прати білизну' — 79; 'частина терниці' — 53.

Т. II. Лексема соˈха (ˈсоха — 319, 420, 425, 426, 436, 437, 439, 441, 448, 455, 459, 469, 472, 475, 479, 489, 490, 511, 523, 556, 578, 662, 663, 665, 667, 672, 674, 677, 683) у значенні 'дерев'яний плуг з металевим лемешем' зрідка фіксується в усіх говорах тому (у ряді нас. пп. цієї назви нема). Засвідчено ще такі значення: 'знаряддя обгортати картоплю' — 2, 9, 34, 37, 75, 86, 87, 89, 277, 345 (у цьому значенні ˈсо(і)шка — 10, 29, 36, 621, 623, 630, 634, 637, 645, 649); 'давня назва рала' — 7; 'дерев'яний стовбур, роздвоєний зверху, що є основною вертикальною опорою будівлі (в клуні, хаті)', — спорадично в усіх говорах тому; 'роздвоєний зверху дерев'яний стовбур — частина журавля' — 24, 29, 59, 69, 74, 76, 109, 167, 175, 420, 426, 455, 472, 475, 640, 642, 649, 650, 656, 658, 686; 'дрючки, якими вкривають стелю' — 548, 554; 'дерев'яна підвалина в хаті' — 606; 'палка з розщепом на кінці' — 514; 'розщеп з дерева' — 524; 'знаряддя для прання' — 259; 'підпора тину, яблуні тощо' — 404, 511, 516; 'жердина' — 491; 'притискачка з дерева, що кладеться на борони' — 663; 'верх зрубаного, переважно хвойного, дерева, яке використовується під час складання сіна в копиці' — 665, 667, 672; 'страхополох на горобці' — 683; ˈрособа 'роздвоєння у верхній частині стовбура' — 430, 460, 486, 585, 588.

Т. III, ч. 1. Суцільним ареалом у межах тому виступає лексема соˈха у значенні 'дерев'яний однолемішний плуг з металевим лемешем'. Засвідчено ще значення: 'знаряддя садити картоплю і прополювати городні культури' — 35, 39, 42, 151, 308, 365; 'знаряддя розпушувати землю' — 251; 'частина плуга' — 267; 'рало' — 307, 310; 'знаряддя прокладати (соˈхати) рядки під час сівби' — 363; 'борона' — 250; 'стовп у клуні чи хаті, на який кладеться сволок' — 2—5, 165, 168, 170, 171, 173, 177, 253, 254, 263, 264; 'частина журавля' — 3, 4, 63, 138, 145, 160, 281, 324.

Т. III, ч. 2. Лексему соˈха (ˈсошка — 209, 316) у значенні 'дерев'яний плуг з металевим лемешем' зрідка записано в усіх говорах тому. Засвідчено ще значення лексеми соˈха: 'дряпак на три лапки' — 338; 'дерев'яне знаряддя прокладати борозну на ріллі, щоб сіяти кукурудзу та інші культури' — 225, 316; 'стовп, опора даху в

будівлі' — 2, 109, 227, 338—340; 'частина журавля' — 111, 211. 222—224, 289; 'підрізане засохле дерево' — 211; 'сапа' — 75, 115,

141. *ˈКоник, козьоˈлок* (прилад, на який накладається пряжа, щоб мотати в клубки).

Т. І. У значенні 'прилад перемотувати пряжу з півмітка у клубки' вживаються лексеми: *виˈтушка* — розріджений ареал у межах тому (в середньополіському, на півночі східнополіського та в подільському говорах ця лексема трапляється відносно рідше); *навиˈтушка* — 904; *верˈтушка* — 9, 232, 353, 422, 553, 631, 803, 854; *мо(а, е, и)ˈтушка* — 35, 38, 42, 45, 89, 201, 206, 209, 210, 212, 217, 237, 342, 354, 357, 388, 390, 425, 476, 520, 549, 563, 565, 569, 571—573, 590, 607, 608, 611, 614, 618, 621, 625, 627, 644—647, 667, 670, 673, 682, 683, 844, 902; *мо(е, и)ˈтушка // виˈтушка* — 661, 675, 678, 829, 834, 879, 892, 894, 897; *маˈт ушка* — 30; *маˈт'уша* — 43; *вороˈтило* — 61—63; *вараˈток* — 157; *в'ітраˈчок* — 24, 27, 28, 30, 41; *ˈтал'ка* — 204, 211, 225, 248, 269; *маˈтал'ка* — 205; *круˈт олка* — 241; *коз'оˈлок* — 28, 29, 48, 66, 68, 160, 168, 202, 209, 213, 229, 366, 388, 417, 433, 437, 462, 479, 501, 578, 622, 649, 663, 685, 689, 691, 693, 697, 701, 708, 718, 719, 839, 844, 856; *ʒ'аˈдок* — 101; *ˈконик* — 882, 902.

Із значенням 'прилад перемотувати пряжу з веретена в клубки' засвідчено лексеми: *д'еˈдок* — 3, 11, 65, 66, 72, 94, 97, 98, 100—102, 110, 111, 117, 128, 131, 133, 134, 139, 142, 144, 168; *ˈд і(е)дик* — 107, 135—138, 143, 146, 149, 158, 170, 171, 174, 177, 178; *хˈлопчик* — 46, 56, 59, 74, 77, 78, 89, 187, 189, 240, 244, 287; *іˈвашка* — 123; *іˈвашик* — 125; *іˈвашко* — 126, 193; *ˈконик* — 102, 103, 149, 346.

В усіх говорах тому зрідка фіксується лексема *мотоˈвило* (*мотоˈвил(')ник* — 306, 516, 814) у значенні 'прилад перемотувати пряжу з веретена чи цівки у півмітки'; з таким же значенням вживаються лексеми *ˈкозл'ік* — 4, 8, 17, 32, 39; *коз'оˈлок* — 908.

Записано назви складових частин приладу перемотувати пряжу з мотків у клубки: *коˈзелец'* (*козеˈлец'* — 447, 471, 500) 'стовпчик, на який навхрест накладаються бильця' — у подільському говорі; також *коˈзел* — 435, 457, 465, 469, 493, 494, 496, 498, 509, 545, 697, 748, 769, 770; *ˈконик* — 473, 710, 871; *стоˈйан* — 121, 234, 236, 319, 324; *стойаˈнец'* — 876; *стоˈйанчик* — 56; *стоˈйак* — 730, 743; *сˈтайачка* — 144; *стаˈлец'* — 188; *сˈт'іл'чик* — 366; *стоўˈпец'* — 740; *стаˈнок* — 188; *трийˈн'іжки* — 711, 714, 717; *тˈрин'іжки* — 721; *тˈринажки* — 720; *тˈриноги* — 740, 747, 753, 755, 757, 786, 826; *триˈноги* — 745, 751; *триˈн'іг* — 711, 749, 750; *триˈн'іжок* — 750; *тˈрийн'і* — 712; *витушˈки* 'бильця, покладені навхрест на козелець, на них накладається пряжа' — у подільському говорі; також *вийашˈки* — 695—700, 703, 705—709, 711—715, 717, 718, 720, 721, 723, 724, 731, 739—742, 744—754, 756, 757, 775, 779, 784, 787, 790; *виˈйашки* — 716, 719, 786; *ˈвийашки* — 702, 738, 755, 781; *ˈтал'ка* — 458; *ˈтайка* — 450; *коˈромисла* — 765, 876; *ˈконик* 'пристрій на кінці бильця, який затримує півміток, щоб не сповзав' — зрідка записано в усіх говорах тому; також *ˈкачка* — трапляється окремими випадками у південних говорах; *ˈрожки* — 10, 363, 922.

Засвідчено ще лексеми: *йуˈрок* (*йурˈко* — 425, 515) 'коротка дерев'яна трубочка, через яку протягують нитку і яку тримають в руках, мотаючи пряжу в клубок' — спорадично в говірках на всій території тому; *каˈтушка* 'прилад, який вживається замість веретена'; з нього перемотують пряжу в клубки — 239; *млиˈнок* 'барабанчик, на який намотується сирова пряжа для просихання' — 34.

Т. ІІ. У значенні 'прилад перемотувати пряжу з мотків у клубки' записано лексеми: *виˈтушка* — 22, 26, 29, 35, 40, 49, 92, 125, 219, 224, 226, 228, 367—370, 655 (*виˈтушки* — 318, 371; *ˈвитушки* — 341, 349; *витушˈки* — 159, 169, 374, 381); *моˈтушка* — 10, 16, 34, 37 — 39, 62, 147, 205, 209, 210, 214, 624, 630 (*моˈташка* — 182; *ˈмоташка* — 249; *моˈталка* — 44, 216, 550; *моˈт'ілка* — 62; *моˈтуха* — 635; *меᶦтушˈки* — 372,;

верˈтушка — 117, 185 (*ˈве(и)рт алка* — 412, 415, 426, 429, 444, 445, 447, 449; *ˈве(и)рт'алки(ы)* — 418, 419, 424, 442, 443, 446, 448, 452, 455; *вырт'алˈкы* — 417, 426, 427, 430; *верˈт'уха* — 628; *верˈт'ух* — 617, 625, 627);

круˈт'іл(')ка — 16, 33, 42, 44, 51, 56, 151, 216, 343, 637 (*кˈрут'айка* — 15); *круˈж'ілка* — 6, 17, 22, 128, 129, 170 (*круˈж'ійка* — 148);

самоˈтока — 476, 477, 485, 488, 500—513, 516, 517, 520, 521, 523—525, 527, 554, 556, 559, 581—583, 588, 603 (*самоˈточка* — 510; *самоˈтойка* — 298, 526; *саˈмотока* — 480; *саˈмот'е('а)чка* — 271, 274, 305—308, 432, 433, 462—468, 472, 473, 479, 484, 486, 487, 489, 490, 491, 498, 519, 553, 587; *саˈмот'іжка* — 303; *саˈмок'ічка* — 470, 471, 474, 475, 480, 483, 494, 500; *заˈмот'ачкы* — 456, 459, 461; *самот ечˈки* — 481;

в'іймашˈки — 284, 323, 328, 355, 356, 361, 362, 380, 399, 530—532, 534, 536, 541, 542, 546, 547, 551, 560—562, 565, 568—574, 576—579, 604, 605, 610—612 (*ˈв'іймашки* — 549; *виˈйашки* — 141, 557, 566, 567; *виˈйашка* — 606; *зв'іймашˈк'е(и)* — 304, 501);

в'іймал(ў)ˈки(ы) — 268, 273, 275, 404, 405, 434, 437, 439, 440, 469, 684 (*в'іˈйалки(ы)* — 403, 406, 408, 410, 414, 416; *ˈв'іймаки* — 352; *ˈв'іймалка* — 682; *в'іˈйала* — 672; *в'іˈйак* — 293);

вˈйешк'ê — 326, 609 (*вˈйашк'â* — 607; *вийашˈк'е* — 492, 496, 611; *вийеᵃшˈки⁽ⁱ⁾* — 535, 539, 545, 603); *вийаўˈк'и* — 435, 438; *з'івйеᶦшˈк'и* — 499; *звийашˈк'е* — 613;

в іˈйадло — 265, 293, 318, 334, 351, 677 (*ˈв'іймадла* — 666; *вˈйадла* — 663; *ˈйадло* — 244); *зв іˈйадла* — 299; *звийаˈжок* — 609; *звиˈвайка* — 510, 543, 548; *коˈзел // коˈз'ол* — 23, 27, 47, 70, 102, 103, 107, 362, 363, 380, 383, 388, 399, 468, 495, 528; *коˈз оў* — 563; *ˈкозлик* — 24, 104, 165; *коˈз олч·ик* — 47; *коˈзелец(')* — 110, 135, 140, 168, 173, 309 — 311, 313, 315, 318, 344, 345, 347, 350, 354, 364, 370, 371, 375—377, 379, 382, 384—386, 392, 394, 395, 537, 678, 686; *козиˈлиц* — 681; *коˈз олок* — 136, 142, 270, 351, 378, 397, 398, 400, 533, 561, 564, 580; *коз оˈлок* — 20, 81, 380, 390, 393, 402, 529, 530, 540, 563; *кун(··)* — 70, 413, 422, 425, 428, 450, 544; *ˈконик* — 42, 137, 142, 163, 191, 203, 217, 218, 221, 225, 263, 267, 297, 333, 339, 340, 350, 378, 399, 411, 431, 436, 453, 457, 458, 465, 467, 473, 482, 491, 522, 544, 662, 664, 680, 686.

Без розкриття значення фіксуються лексеми: *вороˈтило* — 5, 7, 61, 69, 460, 469; *коˈливорот'* — 332; *коˈлуворот* — 136, 279; *коᵘˈроволоток* — 132, 171; *коᵘлоᵘўˈроток* — 119; *коˈловороток* — 162, 164; *коˈлойроток* — 220; *коᵘˈлойрадок* — 134; *ковороˈток* — 148; *ковороˈтушка* — 123; *ковоˈроточка* — 206; *ˈковур ітка* — 53; *коўˈр'іток* — 6; *ˈвершн'ік* — 679; *кобиˈлинка* — 683; *цап* — 21; *ˈкун'а* — 213; *скаˈкун* — 350; *п'іўтоˈрак* — 143; *сˈлушка* — 34; *хˈлопчик* — 310, 366; *кˈраслиц'а* — 343; *сˈмертка* — 671; *кˈрила* — 1, 657; *ˈтал'ка* — 157, 200, 216, 373; *ˈгоспел'* — 670; *баˈран, боˈван* — 2; *кобиˈлиц'а* — 668; *ваˈлок* — 75; *ві(еᶦ)траˈчок* — 84, 115, 121, 176, 178, 179, 353; *пˈресниц'а* — 128; *баˈрило* — 32; *шˈраґы* — 669; *ˈпотас* — 12, 40; *кˈрижикᵘ* — 36; *ˈперетеᶦн'* — 468; *мотуˈхи* — 13; *снуˈвалка* — 297, 299, 358, 394, 475, 537, 587, 609; *сноˈвайка* — 200, 300, 463, 488, 559; *снуўˈниц'а* — 65, 121, 125, 348, 643; *сноˈвадло* — 317, 353; *сноˈвал'н'іци* — 68.

Записано без деталізації значення назви складових частин приладу перемотувати пряжу з мотків у клубки: *стоˈлец* — 478; *сˈтоўпчик* — 222, 346, 420, 421, 426; *стувˈпец'* — 215; *стоˈйак* — 184, 199; *стоˈйан* — 153, 191; *триˈноги* — 566; *триˈн'іжка* — 304, 498; *тˈрин'іжка* — 515, 518, 548, 557; *ˈкачка* — 546, 561; *качˈки* — 380, 478, 560, 566, 611, 612; *йуˈрок* — розріджений ареал у північній частині тому.

В усіх говорах записано лексему *мото(а)ˈвило* 'прилад перемотувати пряжу з веретена на клубок'.

Т. ІІІ, ч. 1. У значенні 'прилад, на який накладається пряжа, щоб перемотувати у клубки' засвідчено лексеми: *виˈтушка* — зрідка в усіх говорах тому; *верˈтушка* — 10, 39, 103, 108, 111, 141, 189, 320, 326; *меᶦˈтушка* — 169, 183; *моˈтойка* — 365; *ˈконик* — 70, 101, 142, 196, 217, 239, 296, 353, 357; *коˈн'ок* — 37; *коз'оˈлок* — 73, 151, 163, 217, 296, 334, 353.

У всіх говорах тому записано лексему *мотоˈвило* 'прилад, яким перемотують пряжу із веретена, цівки на моток'.

Записано назви складових частин витушки без деталізації значення: *ˈконик* — розріджений ареал у межах тому; *коˈн'ок* — 93, 97, 198, 214, 246; *коз'оˈлок* — 9, 12, 166, 191, 266, 292, 313, 314; *ˈкозлик* — 310, 360; *стоˈйан* — 369; *стаˈноч·ок* — 124; *йуˈрок* — 5, 26, 48, 59, 190, 354; *сˈкалка* — 38, 40, 43, 49, 135, 223, 224, 304, 351, 352; *сˈкал'ник* — 13, 15; *ˈйушка* — 1.

Т. ІІІ, ч. 2. У значенні 'прилад перемотувати пряжу з півмітка у клубки' вживаються лексеми: *виˈтушка* (*ви(еᶦ)ˈтушки* — 21, 41, 50, 97, 220, 223—225; *ви(еᶦ)тушˈки* — 55, 114, 222; *веˈтушˈки* — 31) і *ˈконик* — зрідка в усіх говорах тому; *вийашˈки* — 2, 3, 9—14, 16—20, 22, 24—27, 29 (// *ˈвийашки*), 30, 32 —34, 37, 114, 115; *ˈвийашки* — 131, 303; *виˈйажки* — 31); *вˈйашка* — 110; *меˈтушка* — 293; *моˈтушка* — 36; *веᶦрˈтушка* — 68; *верˈтил'ник* — 5; *моˈталка* — 227; *самоˈтока* — 108, 109; *коˈловорот* — 233; *коз'оˈлок* — 15, 61, 67, 95, 147, 152, 179, 182, 184, 191, 192, 245, 274, 282, 284, 324; *коз'оˈнок* — 30; *коˈзелеᶦк* — 63, 67; *коˈзелиц* — 19; *ˈкозлик* — 25, 28, 196; *коˈз ол* — 9, 26; *козеˈлиц'і* — 149; *д'іˈдок* — 177; *триˈноги* — 14.

Записано назви складових частин витушки без деталізації значення: *ˈконик* — 290, 314, 327, 334, 337; *ˈкозлик* — 105; *вˈйушка* — 119.

У всіх говорах тому фіксується лексема *мотоˈвило* (*мотоˈвил'ник* — 86, 211) 'прилад, на який намотується пряжа із веретена, цівки'.

Без визначення семантики засвідчено лексеми: *вереˈтел'ниц'а* — 117; *роˈгачик* — 253; *сˈкалка* — 186, 193, 201, 205, 237, 303, 318, 332, 336, 346, 351; *стаˈнок* — 153, 235; *пайаˈрок* — 203; *чоˈкарик* — 209; *чакˈрак* — 212; *сн іўˈниц а* — 287; *снуˈвал'неᶦц'а* — 48; *сукало* — 167; *ˈвилка, коˈток* — 333.

142. *Свердˈло, сˈвердел, сˈвідер.*

Т. І. У значенні 'інструмент вертіти дірки в дереві і металі' лексема *сˈвердел // сˈвердлик* (у південних говорах, починаючи з нас. п. 411, також *сверˈделец*) утворює суцільний ареал, крім подільського говору, де ця лексема зустрічається рідше; *сˈвердел'* — 557; *сверˈдел* — 528, 770; *сверˈдол* — 28; *сˈверделеᶦц'* — 606; *сверˈдел'це* — 680, 860, 863, 866, 868; форма *свердˈло* (рідше *сˈвердло*) теж фіксується в усіх говорах тому; *сверˈдело* — 648, 680, 831, 868, 869, 873, 886; *сверˈдило* — 899, 910; *сˈв·êрд'іло* — 17; *сверˈделиц'а* — 661; *сверд* — 752, 794; *сверˈло* — 305, 475, 532, 838, 840, 853, 865, 882; *свирˈло* — 828; *сˈверло* — 377, 553, 862; *сˈверлик* — 330; *сˈвербло* — 516; *сˈвербе(и)л'* — 476, 493, 542, 545, 732, 734, 735; *сˈвербе(и)л* — 37, 486, 699; *сˈверблик* — 226, 232, 269, 415, 434, 437, 441, 442, 447—449, 480, 485, 487, 492—494, 500, 502, 507, 511, 512, 533, 545, 700, 728, 729, 732, 734, 743, 758, 759, 762, 767; *сˈведер* — 494; *сверб* — 453; *св'іˈдерко* — 441, 450, 708; *св'іˈдеро(оᵘ)к* — 447, 450, 454, 466, 471, 686, 691, 693, 704, 713; *свіˈрен* — 611; лексема *буˈрай* утворює розріджений ареал у північних говорах і становить вкраплення на півдні (*буˈрайчик* — 243); *буˈравел* — 86; *буˈраво* — 142, 227, 433; *буˈрало* — 700.

Засвідчено ще лексеми: *ˈтибел'* 'велике свердло' — 28, 34, 198 (*ˈтиблик* — 25, 34; *ˈтимбел'* — 27); *ˈлоˈпатен'* 'велике свердло для розчищення і розширення дірок' — 401, 574, 701, 800, 819, 921 (*ˈлопотен'* — 77); *ˈцентра* 'велике свердло' — 64 (*ˈциндра* — 66; *ˈцинтур* — 106); *ˈцентрик* (з корбою) — 332 (*центˈралка* — 513; *центроˈбор* — 800; *верˈт оло* — 53); *ˈворот* 'велике свердло' — 164 (*коˈловоˈрот* — 136, 634, 646, 864).

Відзначено: *сˈвердел* 'обертовий інструмент без гвинтика'; *буˈрай* 'великий обертовий інструмент з гвинтиком на кінці' — 316, 320, 321, 337, 590; *буˈрай* (вертіти в дереві дірки), *свердˈло* (вертіти в металі) — 922.

Т. ІІ. Карта № 159: *сˈвердел, сˈверд'ол, сˈверд'ўл, сˈвердло, с"ˈв'ідер, сˈвердлик, свирˈд'олок, с"в'іˈдерок, сверˈделиц, сверˈло, сˈверлик, сˈвел:ик, сˈвербло, сˈверблик, сˈвербел;* у коментарі: інші лексеми — назви відмінного за формою, розміром і призначенням свердла: *кренˈтак, кронˈтак, ˈтебел', ˈтеб'іл', ˈтибел', ˈт'ібел', ˈтембел', ˈдибеᶦл', ˈдебил', ˈдиб'іл', буˈрай, граˈбелник, граˈб'аник, грабˈл'аник, гатˈник, прісkˈрінок, ґˈресор, центр, ˈцентер, центиˈбор, ˈловар.*

Т. ІІІ, ч. 1. Карта № 30: *сˈвердел, сверˈделец', сˈвердлик, сверˈделик, сверд, сверˈдело;* у коментарі: *сверˈдел'це, сˈвідер, свирˈдило, сверˈделиц'а, буˈрай, буˈрайчи⁽ⁱ⁾к, бураˈвец', бураˈвок, бураˈвел', коˈловорот, колоˈверт, коˈловеᶦртеᶦн', дрел'.*

Т. ІІІ, ч. 2. У значенні 'інструмент провірчувати дірки' записано лексеми: *свердˈло* (// *сˈвердлик*) — розріджений ареал у межах тому; *сˈвердло* — 5, 6, 15, 38 — 40, 46, 55, 56, 58, 68, 85, 95, 105 (// *свердˈло*), 125, 135, 139, 147, 149, 159, 179, 183, 216, 219, 252, 326; *сверˈде(и)ло* — 69, 205, 236, 274; *сˈвердило* — 84; *сверˈделик* — 322; *сверˈдел'чик* — 100; *сверˈделе(и)ц'* — 78, 93; *свердеˈлец'* — 217; *сверˈдел'це* — 102, 306, 330; *свердел'ˈце* — 204; *сверˈделиц'а* — 103; *свеᶦрдˈлиц'а* — 79; *сверˈло* (// *свердˈло*) — 75, 90, 185, 301 — вкраплення в межах тому; *сˈверло* — 10, 28, 61, 86, 139, 158, 177, 200 (// *свердˈло*), 231, 234, 288; *сˈверлик* — 4, 28, 108; *сˈверде(и)л* (*сˈвердил'* — 209) — зрідка засвідчено в усіх говорах тому; *свердˈлан* — 66; *сˈведер* — 311; *сˈвердок* — 47; *св'іˈдерок* — 282; *св'іˈде-*

лок — 289; *с'верде^и н'* — 178; *бу'рай (бу'райчик, бу'ра'вец')* — зрідка фіксується в усіх говорах тому; *'бурой* — 131; *бу'рал* — 25.

Записано також лексеми: *коловоʼрот* — 117, 123, 128, 160; *ко'ло-ворот* — 53, 95, 224; *'коловорот* — 163; *ко'л іворот* — 158; *ко'ли-ворит* — 37, 191; *коло'вурт* — 239; *вер'тушка* — 333.

Відзначено: *с'вердил* (невеликий прилад для провірчування дірок у дереві), *бу'рай* (велике свердло), *ко'ловорот* (прилад для провірчування дірок у залізі) — 211, 213; *с'вердел* (малий), *бу'рай* (великий) — 344; *свер'дел'це* (маленьке), *'лопотен'* (велике) — 367.

143. *'Ляда* (1. спускні дверчата; 2. покришка; 3. ледар; 4. в сполученнях: *'ляда ('леда)* кому, *'ляда ('леда)* який і т. п.).

Т. І. Карта № 180: *'л ада ('л'ад'а), 'л'адо;* значення: 'спускні дверцята', 'одностулкова віконниця', 'частина ткацького верстата', 'ділянка землі'; у коментарі (значення): 'кришка, покришка', 'кришка на колодязі', 'верхня дошка стола', 'кришка на кориті', 'кришка на ямі', 'прогалина в лісі', 'чисте місце в лісі, де росте верес', 'тверде місце серед боліт, де ростуть гриби', 'поле між лісом', 'ледар, ледачий'.

Т. ІІ. Лексему *'л'ада ('л·ада* — 445, 668; *'лада* — 447, 448, 455, 458, 459, 481, 484, 486, 487, 489, 491; *'л'ага* — 494; *'л'еда* — 640; *'л'адо* — 56, 74, 77, 78, 83, 86, 88, 89, 103, 145, 176, 634, 642, 649, 658; *л а'до* — 175; *'л'а'до* — 642; *'л'едо* — 12, 35, 38, 42) засвідчено у значенні: 'складова частина ткацького верстата' — зрідка в усіх говорах тому; 'прилавок у крамниці' — окремими випадками трапляється в говірках на всій території тому, за винятком лемківських говірок; 'дошка, за допомогою якої вкладають *(л'а'ду-йут')* колоди на віз' — 2, 5—7, 9, 10, 14, 15, 18, 25, 26, 30, 33, 51, 115, 120, 121, 124, 145, 149, 150, 161, 262, 264, 269, 296, 316, 334, 621, 625, 637, 639, 640, 655, 656, 658, 666; 'довгий дрючок піднімати звалене дерево' — 11, 12, 17, 23, 29, 39, 56, 77, 78, 122, 123, 125, 172, 237, 238, 241, 257, 276, 281, 304, 312, 496, 618, 619, 622, 623, 630, 632, 634, 636, 642, 649, 654, 657, 667; 'прилад піднімати тягарі' — 21, 116, 126, 156, 277, 626; 'спускні дверцята' — 3, 22, 70, 94, 99, 100, 119, 129, 171, 183, 219, 223, 255, 280, 294, 307, 350, 355, 389, 469, 495; 'дверці в погребі, на горищі' — 28, 29, 57, 96—98, 112, 113, 196, 254, 264, 269, 282, 305, 308, 329, 361, 375, 377, 380, 381, 383, 384, 395, 398, 420, 484, 486, 505, 508, 559, 665; 'заставні дошки закривати вікна ззовні, а двері зсередини' — 373, 380, 382, 388, 395, 396, 399, 545, 547, 561, 563, 565, 573, 577, 580; 'віконниці' — 195, 350, 362, 377, 398, 402, 565; 'кришка закривати будь-які дірки' — 387, 392, 554; 'покришка' — 30, 52, 61, 70, 108, 195, 255, 280, 307, 348, 458, 462, 495, 496; 'верхня дошка стола' — 169, 219, 311, 350, 362, 368, 377, 388, 391, 393, 398, 566; 'стіл у молотарці, з якого подають снопи в барабан' — 492; 'дошка, на якій місять тісто' — 399; 'давня ручна січкарня траву різати' — 655—658; 'пристрій у січкарні' — 616—618, 620, 659; 'скриня на збіжжя' — 422, 427, 439, 440, 444, 460, 461, 486, 489, 490, 557, 558, 587, 668, 669, 672а, 674, 677, 678, 683, 686; 'ящик на муку' — 447, 448, 455, 458, 459, 481, 484, 487, 489, 491; 'ящик, у якому зберігають м'ясо, сало тощо' — 445; 'ящик з дощок на возі, в якому возять пісок' — 52; 'шухляда' — 687; 'труна' — 416; 'сухе підвищене місце у лісі, поросле соснами', 'галявина' — 86—89, 93, 105, 653; 'підвищення в степу' — 75; 'ледве' — 483; 'трошки' — 66; *'лада* 'лавка', 'дерев'яна скринька' — 428; *'лада* 'вид меблі із спинкою' — 456; *'лада* 'труна', 'скриня для білизни' — 676; *'л'адо* 'рослина (горошок)' — 92, 651; у сполученнях *'л ада ('лада, 'л(·)еда) йа'кий (хто, шчо, ко'му)* 'будь-який', 'будь-хто', 'кому-небудь' — 7, 121, 143, 191, 259, 276, 301, 305, 307, 436, 437, 439, 442, 443, 448, 456, 458, 470, 471, 477, 503, 504, 583, 618, 654, 656, 658, 659, 663, 665; *'л'ада ('леда) ден'* 'скоро', 'будь-коли', 'кожної хвилини' — 33, 53, 111, 230, 243, 245, 254, 293, 436, 492; відзначено: *'л'ада 'дурин'* — 1, 7, 332; *леда-'дурно* — 448.

Без визначення семантики записано лексему *'л'ада* — 8, 13, 31, 55, 84, 106, 130, 136—138, 140—142, 158, 170, 171, 188, 202, 211, 216, 218, 221, 222, 224—226, 228, 229, 244, 248, 256, 258, 260, 266, 267, 278, 290, 297, 316, 318, 341, 344, 346, 347, 352, 357, 364—367, 369—372, 374, 378, 386, 400, 414, 415, 431, 462, 465, 473, 478, 491, 500, 517, 529, 531, 533, 534, 560, 570, 572, 576, 607, 627, 638; *'лада* — 407, 409, 418, 420, 421, 425, 429—431, 449, 450, 453, 454, 585, 680; *'лада // 'л'ада* — 661; *'л'еда* — 473; *'леда* — 470; *'л'адо* — 207, 210.

Т. ІІІ, ч. 1. В усіх говорах тому зрідка фіксується лексема *'л'ада ('л'адо* — 4; *'л'ада // 'л'адо* — 231; *'лада* — 258) у значенні 'спускні дверцята на горищі чи в погребі (погріб у вигляді ями)' і ще рідше, окремими випадками,— 'частина ткацького верстата'. Засвідчено ще значення: 'покришка, кришка накривати дірки, наприклад, у колодязі' — 63, 83, 85, 95, 101, 151, 165, 169, 201, 253; 'кришка накривати корито' — 160; *'л'ади ('л ад^т ки* — 4) 'віконниці' — 1, 2, 39.

Без розкриття значення записано лексему *'л'ада* в нас. пп. 5, 9—14, 18, 20, 22, 23, 27, 33, 34, 36, 38, 42, 46, 47, 49, 51—54, 56, 57, 60, 71, 75—77, 79, 86, 89, 94, 96, 98—100, 105, 112, 118, 122, 128, 130, 132, 133, 138, 139, 146, 147, 149, 152, 172, 185, 186, 191, 193, 195, 196, 200, 203, 205, 207, 209, 210, 218, 222, 224, 227, 229, 235, 240—243, 246, 247, 259, 264—266, 270, 274—276, 278, 280, 281, 282, 285—292, 301, 309, 312—317, 320, 322, 323, 325, 329, 330, 332—335, 339, 341, 343, 344, 346—348, 350, 352, 355, 356, 358—361, 368, 370, 371, 373.

Т. ІІІ, ч. 2. Лексема *'л'ада* в усіх говорах фіксується у значенні 'спускні дверцята в погребі, на горищі'; засвідчено також значення: 'двері в сажу' — 278, 339, 340, 356, 371, 372; 'кришка, покришка' — 130, 212, 273, 310, 323, 341, 351, 361, 362; 'частина ткацького верстата' — 105, 239, 287, 289, 300, 343, 344, 354 (*'л'адо* — 111, 213, 223—225; *'л'ада // 'л'адо* — 222); 'скриня' — 110.

Не розкрито значення лексеми *'л'ада:* 6, 10—16, 18, 20 (*'л'адо*), 21, 25—27, 29—36, 40, 47, 48, 51, 55—59, 63, 65, 66, 68—72, 74, 81, 86, 89, 91, 93, 96, 97, 100, 101, 104, 106, 107, 119, 120, 122, 132, 134, 135, 137, 139, 143, 150—154, 156—162, 164, 167, 172—176, 178—180, 185—187, 190—196, 198—200, 202, 203, 208, 215—219, 231, 248, 251—254, 259, 260, 275, 280, 283, 284, 292—296, 298, 301—303, 309, 311, 313, 320, 322, 325—327, 329, 335 (*л ад*), 336, 346, 348, 349, 357—360, 363.

144. *'Ожог, 'ожуг, 'ожіль* (палиця для перевертання вугілля або соломи, що горить у печі).

Т. І. У значенні 'палиця перевертати вугілля чи солому, що горить у печі' записано лексеми: *'(г)ожо(а, е, и, у)г* — зрідка в усіх говорах тому (починаючи з нас. п. 800 засвідчується спорадично); *(г)о'жо(у о, а, у)г* — 24, 35, 45, 139, 162, 171, 175, 177, 183, 194, 198, 324, 392, 512, 526, 634, 638, 659, 665, 668, 785, 822, 879, 898, 916; подвійний наголос — 181, 274, 315, 367, 376, 539, 601, 611, 633, 637, 669, 671; *'вожа(у)х(г)* — 3, 5, 66, 100, 102—104, 232; *'вожак* — 65, 66; *'вожала* — 15; *'(в, г)ож'іл'* — 195, 213, 430, 436, 469, 472, 506, 509, 686—689 (*'уж'іл'*), 692, 694, 709, 714, 734, 740—743, 746, 752, 754, 755, 770, 773, 774, 839, 860, 898; *'ожул* — 708; *'ожул·* — 535; *'ожел'* — 582, 698; *(г)о'ж'і(и)л* — 691, 737, 739, 740, 751, 766, 780; *'(г)ож ій* — 438, 439, 459, 466, 469, 470, 502, 505, 724, 744, 768, 769, 771; *(г)о'ж'ій* — 478, 483; *'(г)ожу(і, о, и)й* — 230, 441, 446, 449, 450, 459, 489, 492—494, 497, 499, 500—502, 508, 511, 522, 538, 542, 543, 752, 758, 762, 795; *го'жой* — 496; *'(г)о-жур* — 456, 458, 468, 472, 510, 547, 726, 729, 730, 758, 759, 776; *'гожер* — 732; *'гожуб* — 453; *'го ур* — 732; *'оже(и, о)го* — 336, 352, 363, 368, 375, 392, 581, 605, 623; *о'же(и, о)го* — 155, 173, 601; *'(г)оже(и)ло* — 464, 544, 557, 727, 728, 747 (// *ожи'ло*); *ожи(о, у)-'гил(·)но* — 182, 356, 360, 394, 397, 599, 629, 648, 661, 662; *'ожогил но* — 606; *ожи'гайло* — 168; *ожо'гийко* — 520; *'ожи(е)во* — 360, 365, 390, 398, 450; *о'жуг'іл'* — 657; *жи'гайло* (// *'ожог*) — 580; *сма'л ух* — 454, 491, 704, 736, 756 (// *шма'л'ак*); *сма'л'ій* — 701; *шма'л'ух* — 699, 700, 739, 748, 784; *шма'л'ак* — 757; *гос'мал'ух* (// *'гоже^и л'*) — 448; *заш'малинец'* — 711; *ко(у)'в'ін'ка* — 461, 721, 731, 733, 745, 748, 749, 756; *к'ій* — 28, 32, 442, 444—447, 450, 454, 459, 486; *ш'турхач* — 748; *по'рушалник* — 754; *пово'рушка* — 773, 778, 779, 781, 782, 789; *кар'лига* — 696; *гар'личка* — 740; *па'тик* — 249, 491, 787, 790; *'палка* — 196, 222; *ко'пистка* — 460, 471; *'м'ішалка*— 345; *кр(')у'чок* 'залізна палиця' — 701, 702, 705 — 708, 711, 713, 716 — 719, 735, 737, 738, 745, 757. У цьому ж значенні зрідка фіксуються лексеми *кочер'га, коче'режка, кове'н'а, ро'гач, ох'ват, 'вилки, коц'у'ба (ко'ц'убка);* починаючи приблизно з нас. п. 800 лексема *кочер'га* трапляється частіше, ніж *'ожуг*.

Лексему *'ожуг* записано ще і в значенні 'держак рогача чи кочерги' — 34, 68, 92, 108, 151, 246, 316, 320, 321, 323, 332 (// *'ожок*), 333, 335, 336, 339, 340, 342, 343, 351, 357, 359, 360, 362, 364, 369, 379 (// *ожо'гилно*), 382, 383, 389, 398, 399, 400, 412, 415, 476, 549, 551, 552, 591, 628, 634, 636, 637, 643, 646, 651, 657, 659, 671, 682, 694, 696, 708, 709, 714, 828, 861, 898; у цьому ж значенні *'оживо* — 368, 372, 421, 623; *'ожо(е^и)го* — 354, 370, 514; *'ожело* — 752; *ожу'гиво* — 656; *ожу(и, о)'гил'но* — 339, 342, 604, 646, 864, 866, 871, 901; *ожу-'жилно* — 332; *ожу'жок* — 373; 'жердина' — 922; 'палиця до мітли' — 263, 582; 'держак вилок' — 79; *ожу'гилно* — 900.

Т. ІІ. У значенні 'палиця для перевертання вугілля або соломи, що горить у печі' фіксуються лексеми: *'(в), (г)ожу(о, і, и)г(х)* — утворює розріджений ареал у межах тому; *'(в), (г)о'жу(о, і)г(х)* — 20, 71, 72, 129, 130, 146, 155, 179, 481, 491, 606; *'вежуг* — 49; *'(в), (г)о (')у(о, і)г(х)* — 52—54, 78, 84, 152, 155, 178, 182, 187, 190, 208, 212, 220, 306, 308, 368, 463, 480 (// *'вожух* — 26, 176, 191); *о' (')ог* — 217, 626; *'го уй* — 123; *го' уй* — 55; *го' 'ій* — 227; *о о-'жок* — 191; *'во і* — 304; *'(в), (г)ожу(о, і, и)й* — 29, 56, 110, 121, 125, 126, 128, 129, 147, 148, 150, 160, 193, 197 — 199, 203, 241, 242, 293, 313, 315, 340, 367, 382, 509, 510; *'ожуй* — 425, 426, 430; *'ожуй* — 427; *о'ж'ій* — 506; *'(в)(г)ож і(у)л(')* — 140, 141, 149, 172, 225, 281, 282, 312, 316 — 319, 328, 351—353, 398, 400, 473, 561, 573, 576; *'ож'ій* — 314, 398; *'(г)ожур* — 383, 384, 386, 387; *'во-жич* — 687; *'(в)оже(е^и, и)ло* — 137, 142, 143, 320, 362, 537; *'вож'і-во* — 326; *о'ж ійно* — 505; *га'чок ('гачок* — 498, 553) — украплення в межах тому; *кр(')у'чок* — 164, 171, 173, 189, 194, 195, 200, 340, 342, 344, 345, 348, 358; *ко'ц'у'ба* — зрідка в усіх говорах тому; *коц'і'бан* — 450; *кочер'га* — 61, 65, 85, 87, 94, 96, 98—100, 103, 105, 222, 232, 234, 236, 237, 298, 407, 451; *ко'черга* — 463, 469, 470, 472, 473, 475, 479, 480, 484—486, 491, 502, 517, 520, 524, 526, 527, 550, 552, 556, 559, 582, 584, 585, 603, 678; *кови'н'а* — 91, 643; *чап-л'і'йа* — 95, 208; *чап'л'ійка* — 90, 93; *'вилка* — 25, 42; *'вилки* — 672; *'вили* — 682; *сма'л'ух* — 333, 347, 356; *по'ривач(')* — 499, 500, 546, 549, 609, 610; *ват'рачка* — 512, 515, 518; *ват'рар* — 559; *ват-'рал'* — 439; *ку'тач(')(ш)* — 403, 404, 406, 408, 411, 414—416, 418, 420, 423, 444, 446, 671, 680; *'кутач* — 673, 674, 679; *поку'тач* — 445; *спу'зар(')* — 400, 523, 587; *спу' ар'* — 409; *'ш'ірга(о)к* — 479, 482—484, 486, 487, 489; *ш ір'гак* — 453; *'ш ірга* — 478; *ґер'бе^и-'вош* — 455; *ша'л і'гура* — 452; *ше^и де^и 'гура* — 483; *ко'пистка* — 385, 387—389, 393, 395, 397, 567; *пош'туркач·* — 365, 610; *пош-'турган* — 532; *по'шуркач* — 531; *пуш'портач, пуш'тертач* — 329; *пошпор'так* — 332; *ку'в ін'ка* — 396; *к'л учка* — 461, 617; *к'л'у-ка* — 424; *к'л'уйка* — 422; *кл а'бака* — 554; *'ом'іх* — 490; *бук* — 554; *коштур* — 273; *кош'тур* — 308, 466; *'копачка* — 14; *за(по)гр і'бач(ш)ка* — 9, 11, 14, 40, 42, 47, 641; *пог'р'і(е)бач* — 88, 467, 536, 583; *погрі'банка* — 67; *погр'і'бака* — 15; *кий* — 370—372, 374, 378, 381, 390; *ки'йок* — 101; *'йестик* — 253; *со^и'вачок* — 132; *рож'ни* — 154; *'п'ідрапка* — 619; *'кутел* — 670; *'кордик* — 489; *кочер'жи^е йно* — 548; *ко'чержоно* — 615; *прент* — 608; *ґюрбу'ваш* — 429; *кар'лик* — 569.

Лексему *'ожуг* записано ще з таким значенням: 'держак кочерги чи рогача' — 6, 19, 33, 72, 150, 219, 281, 316, 318, 331, 351, 362, 385, 395, 397, 399, 402, 417, 442, 443, 452, 509, 537, 561—563, 568, 573, 576, 588, 615, 623, 635—637, 665; 'держак помела, мітли' — 7, 270, 464, 623, 633, 634, 637, 642; 'куток біля печі, де стоїть кочерга, вилки, ожог' — 86—88, 104; 'палиця, на якій несуть прати білизну на річку' — 444, 456, 458; 'палиця, за допомогою якої носять воду в цебрику (протягують у вушка)' — 22, 26; 'грубий дрючок' — 659; 'палочка, на якій печуть сало' — 445.

Т. ІІІ, ч. 1. У значенні 'палиця для перевертання вугілля або соломи, що горить у печі' засвідчено лексеми: *'ожо(у, і)г* — 82, 96, 100 138, 242, 270, 280, 297, 306, 309, 310, 335, 341, 349, 362; *о'жог* — 247, 296, 312, 350, 366, 367; *'ож'іл'* — 35, 277, 281; *о'ж'іл'* — 209; *'ужіл* — 80; *'ожел'* — 281; *'ожук* — 310; *жи'гал(·)о* — 109, 147, 245, 250, 264, 300, 305, 307, 308, 316, 319, 326, 371; відзначено: *жи'гало* (використовується в кузні) — 63, 193, 195.

В усіх говорах тому у значенні 'палиця для перевертання вугілля або соломи, що горить у печі' зрідка фіксуються ще лексеми *кочер'га (коче'режка), ро'гач(');* записано також назви: *м'і'шалка* — 40, 79, 83; *чапл'і'йа* — 91, 220; *чап л'ійка* — 145, 152; *чапл'і'йіл'но* — 21; *ко'в'ін'ка* — 266; *ле^и'щата* — 202; *к'л'ешч'и* — 320; *'вилки* — 336; *переки'дачка* — 172.

Т. ІІІ, ч. 2. У значенні 'палиця перевертати вугілля або солому, що горить у печі' засвідчено лексеми: *'ожуг* — 13, 18, 30, 31, 47, 58, 150, 165, 225, 227, 237; *'ожог* — 59, 85, 9 , 194, 203, 217, 238, 256, 283, 324, 355; *о'жог* — 165, 192, 193, 205, 300; *'ожог // о'жач* —

14, 187, 188; ˈ*ож'іл'* — 16, 123, 192, 260; ˈ*ожил'* — 276; ˈ*ожил* — 56; *оˈжаго* — 104; ˈ*ожело* — 296; *смаˈл'ук* — 31; *шмаˈл'ух* — 12. В усіх говорах тому в цьому ж значенні зрідка фіксуються назви: *кочерˈга, кочеˈрежка, коц'уˈба, роˈгач*, а також ˈ*палка*, ˈ*палиц'а*. Відзначено: ˈ*ожиг*ˣ 'плетений батіг' — 340.

145. ˈ*Віхоть.*

Т. І. Лексему ˈ*в'іхот'* в усіх говорах тому зафіксовано у значенні 'ганчірка мити посуду'. Засвідчено ще такі значення цієї лексеми: 'кусок тонкої кори дерева, яким миють посуду' — 195, 872; 'жмут соломи або ганчірок, яким миють різні речі' — 28, 53, 65, 66, 74, 97, 108, 133, 134, 136, 194, 289, 639, 779, 893, 921, 922 (з цим же значенням записано лексеми: ˈ*мийка* — 391, 500, 542, 547, 753, 759, 762, 765, 767, 785, 787, 788, 790, 822; *жмут* — 5, 861, 866; *хвошˈчанка* — 123, 138; *квач* — 53, 120, 490; *круˈт'ін'* — 5, 143, 148, 441, 448, 466, 469, 743; *кˈрутен'* — 587, 860; *скˈрутеˣл'* — 699, 700; *круˈт'ій* — 538; *круˈтеник* — 176, 177); 'жмут соломи розпалювати в речі' — у подільському говорі, в усіх інших говорах тому — зрідка (з цим же значенням наведено лексему *вˈйаз'мо* — 16, 18, 28); 'жмут клоччя або ганчірок мазати долівку' — зрідка в усіх говорах тому (у поліських та в подільському говорі тільки подекуди; у записах з нас. пп. 17, 192, 300, 553, 555, 567, 574, 627, 639, 647, 800, 828, 849, 866, 869, 876, 877 зазначено, що віхтем розтирають стіни, коли білять хату): 'ганчірка мити підлогу' — 57, 151; 'жмут ганчірок витирати меблі' — 40, 339, 358, 552, 559, 577, 667, 802, 843; 'жмут ганчірок, яким протирають димохід' — 72, 94; 'жмут соломи, який чіпляють до палиці, для позначення перекриття дороги' — 704, 707, 912; 'ганчірка, по якій стікає вода з вікон, що розмерзаються' — 391; 'шматок ганчірки мазати віз' — 426; 'клубок пряжі' — 101; 'щітка білити хату' — 68 (у цьому ж значенні ˈ*б'енд'ел*⁽ˈ⁾ — 5, 66, 68); 'скруток соломи чи сіна, яким затикають дірки' — 686, 779; 'залишок у полі нескошеного жита чи пшениці' — 705.

Т. II. Лексему ˈ*в'іхот'* у всіх говорах тому записано зрідка у значенні 'невеликий жмут соломи, який кладеться у чобіт, щоб тепліше було' (виняток становить лемківський говір, де ця лексема не вживається). Засвідчено ще такі значення лексеми ˈ*в'іхот'*: 'жмут соломи чи сіна підпалювати в печі' — спорадично в говірках на території всього тому (з цим же значенням вживаються лексеми *скˈрутин'* — 338, 492; *скˈрут'і(о)л'* — 266, 323, 363, 399, 494); 'жмут соломи чи сіна мити посуду' — 51, 66, 86, 92, 124, 194, 379, 434, 469, 636, 659; 'жмут соломи чи сіна мити корову, чистити коня' — 252, 477, 642, 667; 'жмут соломи чи сіна замітати в печі, витирати димар, затикати верх у курних хатах' — 11, 29, 35, 42, 44, 88, 89, 104, 180, 212, 270, 329, 620 (у такому ж значенні виступають лексеми *віˈмитзч* — 11; *помеˈло* — 3, 24, 29, 38, 51, 78, 115, 137, 155, 181, 616, 624, 626, 627, 649, 660, 661; *поˈмело* — 74, 124, 134, 201, 683; *поˈмеˈло* — 92; *помиˈл ух* — 19); 'жмут соломи витирати стіл, лави' — 88, 101; 'жмут соломи, який чіпляється до палиці, на знак перекриття дороги' — 9, 3', 87, 88, 144, 356, 384, 474 (в цьому значенні — ˈ*в'іха* — 145: *в'іˈха* — 31, 58; ˈ*в'іˈха* — 26, 162; ˈ*веха* — 46); 'ганчірка мити посуду' — 79, 103, 142, 159, 161, 164, 166, 169, 171, 184, 191, 219, 282, 379, 617, 619, 622, 639, 656, 658 (із цим же значенням — ˈ*мийка* — 116, 159, 376; *миˈйак* — 281); 'ганчірка витирати пил' — 375, 658; 'маленький оберемок льону' — 16; 'жмут смерекових гілок, яким замітають хату' — 488; 'помело з берези, лика, соломи' — 35; 'стертий віник' — 619.

Т. III, ч. 1. Лексему ˈ*в'іхот'* в усіх говорах тому записано у значенні 'ганчірка мити посуду' і 'ганчірка, якою підмазують хату, мажуть долівку, витирають стіл, лаву'. Засвідчено ще значення: 'жмут соломи, сіна' — 13, 15, 68, 69, 73, 78, 79, 82, 104, 108, 111, 112, 114, 115, 159, 182, 184, 189, 192, 197, 237, 279, 299, 342, 357; 'жмут горючої соломи' — 5, 19, 78; 'жмут пирію посуду мити' — 16; 'жмуток зв'язаних пір'їн, якими змазують олією дно посудини' — 74; 'сажа на каструлях' — 244.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому лексема ˈ*в'іхот'* зрідка фіксується у значенні 'ганчірка або жмут ганчірок мити посуду' (з таким значенням записано лексеми: ˈ*мийка* — 23, 110, 111, 134, 137, 168, 171, 211, 226, 227, 233, 255, 276, 303; *моˈчалка* — 321, 325, 326, 342, 374). Засвідчено ще значення: 'ганчірка витирати стіл' — 72, 153, 173, 179, 184, 206, 248, 251, 252, 258, 276, 278, 289, 294, 301, 302, 347, 349, 350, 375; 'жмут ганчірок підлогу витирати' — 163, 278, 328; 'жмут конопель, ганчірок, трави, соломи або лика мазати долівку' — спорадично на території всього тому; 'жмут соломи' — 11, 13, 18, 22, 25, 40, 110, 114, 115, 125, 127, 136, 139, 140, 149, 156, 172, 188, 191, 216, 220, 231, 234, 238, 259, 276, 283, 296.

146. *Обиˈчайка* (ˈобід у ситі).

Т. І. Морфемну структуру іменника *обиˈчайка* передано на карті № 163: *обиˈчайка, оˈбичка, об'іˈчайка, оˈб'ічка, в'іˈчко*, ˈ*в'ічко*, ˈ*в'іко, обеˈчайка, оˈб'ечка, оˈб ієчка*, ˈ*в'ієчка*, ˈ*в'ієко; абиˈчайка, аˈбичка, абеˈчайка, аˈб'ечка, аˈб'ієчка, абˈйечка, вˈйічко, гоˈбичайка, об іˈчок, обиˈчайко, в'іˈчко, оˈб'ечко.*

Крім значення 'обід у ситі', записано ще значення лексеми *обиˈчайка*: 'круглий обідок напинати тканину, по якій вишивають' — 725, 727, 729, 731, 740, 741, 746, 747, 758, 767, 769; 'форма виготовляти цеглу з гною для опалення житла' — 670, 675, 681, 889.

Т. II. Карта № 286: 'обід у ситі' — *обиˈчайка, оˈб'ічка, обруˈчайка, обˈручка, обˈруч, поˈлубка, луб, обˈлук, кабˈлук, дуˈчайка*, ˈ*об'ід;* у коментарі: *об'іˈчайка, оˈб'ічко*, ˈ*облубка, луˈбок*, ˈ*облук.*

Т. III, ч. 1. Лексему *обиˈчайка* у значенні 'обід у ситі' записано в усіх говорах тому. З таким же значенням зафіксовано лексеми *обˈруч*⁽ˈ⁾ — 33, 75, 86, 100, 178, 334, 339, 349; ˈ*об'ід* — 35, 71, 81, 116, 141, 222—224, 247, 248, 273, 300, 301, 310, 312, 316, 324, 341, 352, 362; *оˈб'ід* — 205, 227, 294, 339; *об'іˈдок* — 224, 237, 242, 267, 307, 310, 355, 361, 374; ˈ*обе'ід* — 278; *обˈв'ід* — 114; *оˈбодка* — 246; ˈ*об'іч·* — 223; *оˈб'ічка* — 71, 79; ˈ*бил'це* — 337; *посаˈн'а* — 247; *с'іˈвец'* — 368.

Записано ще: *обиˈчайка* 'дерев'яний обруч на діжці' — 63, 252, 374; 'форма виготовляти цеглу з гною для опалення житла' — 151; 'обід на п'яльцях' — 116; 'обід на бубоні, на кришці діжки' — 226.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому лексему *обиˈчайка* записано у значенні 'обід у ситі'. З таким же значенням фіксуються лексеми: *оˈбич*⁽ˈ⁾*ка* — 177, 225, 227; ˈ*об'ід* — 80, 84, 128, 130, 131, 165, 168, 174, 179, 194, 197, 198, 204, 209, 249, 252, 254, 283, 300, 303, 320, 326, 330, 338, 360, 367; *оˈб'ід* — 85, 200, 258, 261, 284, 294, 326; *об іˈдок* — 83, 90, 103, 144, 201, 204, 253, 255, 331, 338, 343; ˈ*обе'ід* — 134, 153; *обˈв'ід* — 174; *оˈбодка* — 103, 252; *оˈбиток* — 221; *обˈруч* — 125, 139, 165, 193, 365; *вобˈруч* — 193; ˈ*обруч* — 204, 207, 222, 227; *убруˈчок* — 296; *круг* — 179, 374; *круˈжало* — 164; *коˈробка* — 177; ˈ*в'ешка* — 4; *дуˈга* — 117; *бил'ˈце* — 227.

Записано ще: *обиˈчайка* 'прилад, на який натягують полотно для вишивання' — 40, 276; 'обід на бубні' — 236, 274; 'форма виготовляти цеглу з гною для опалення житла' — 162; 'обруч на діжці' — 192; відзначено 'обід у ситі' — ˈ*бубон* — 259.

147. *Руˈбель* (прилад для качання білизни тощо).

Т. І. Лексема *руˈбел'* у значенні 'прилад для качання білизни' виступає суцільним ареалом у межах тому (в поліських і подільському говорах фіксується рідше). У цьому ж значенні записано лексеми: *каˈча(о)лка* (рубчаста і кругла) — 1, 2, 8, 13, 21, 32, 64, 77, 82, 100, 101, 104, 105, 918—920; (рубчаста) — 4, 5, 47, 65, 68, 70, 71—73, 113; *ка(о)ˈча(уо)лки*⁽ˈ⁾ — 16, 20, 44, 74, 75, 78, 91, 99, 101, 102, 113, 917; *маг'іл'ˈниц'а* — 471, 685, 686, 691, 693—695, 697, 699—702, 704—709, 711—714 (// ˈ*магел'*), 715—724, 736, 739, 740, 752, 754, 755, 757; *маˈг'ілниц'а* — 696; *маг'іл'ˈниц'а* // *руˈбел'* — 472, 692, 703, 710, 745, 748; *маˈгел'* // *руˈбел'* — 536; *пˈраник* — 670, 679, 682—684, 858, 888, 892; *пˈраник* // *руˈбел'* — 667, 673, 674, 677, 678, 681, 889, 895; *праˈник* // *руˈбел'* — 756.

У всіх говорах лексема *руˈбел'* фіксується також у значенні 'знаряддя притискати сіно, солому, снопи на возі'.

Т. II. Карта № 289: 'знаряддя качати білизну' — *руˈбел'*, ˈ*рублик, гˈрублик, магл'іўˈник, маг'іл'ˈниц'а, магл'іўˈниц'а, каˈчалок, каˈчалка, каˈчало, каˈчалко, таˈчалка, прал*ˈ*ник*, ˈ*валок, калку(ў)ˈниц'а, карб іўˈник, гран*⁽ˈ⁾*чак, качаˈран*, ˈ*катл'ак, ребˈрак, ребˈрачка;* у коментарі: *тереˈрубеˈц.*

Т. III, ч. 1. Карта № 76: *руˈбел'*: 1. 'знаряддя качати білизну', 2. 'знаряддя притискати снопи, сіно на возі'; 'знаряддя притискати снопи, сіно на возі' — *др'уˈчок.*

Т. III, ч. 2. Карта № 95: *руˈбел'* 1. 'знаряддя качати білизну', 2. 'знаряддя притискати снопи, солому на возі', 3. 'прач'; 'знаряддя притискати снопи, солому на возі' — *др'уˈчок;* 'знаряддя качати білизну' — *магил*ˈ*ниц'а.*

148. ˈ*Бабка* (прилад, на якому клепають коси).

Т. І. Лексема ˈ*бабка* у значенні 'прилад, на якому клепають коси' вживається в усіх говорах у межах тому. З таким же значенням записано лексеми: *гостˈр'ак* — 160; *триˈпачка* — 159; *коˈвадло* — 652; *клеˈпало* — 806; *ка(о)ваˈлен*⁽ˈ⁾*ка* — 186—188, 193, 922.

Засвідчено ще значення лексеми ˈ*бабка:* 'печиво з тіста або макаронів, з тертої картоплі або сиру з яйцями і цукром' — трапляється в говірках на території всього тому; 'метелик' — 320, 326, 370, 398, 426, 542, 575, 580, 789, 800, 819, 820, 861, 907, 921, 922; 'вид грибів' — 77, 242, 266, 326, 328, 534, 551, 575, 686, 725; 'петля для гачка на одязі' — 316, 398, 426; 'купка льону з 10 снопів' — 94, 104, 105; 'прилад забивати сваї' — 922; 'широколистий бур'ян з солодким присмаком' — 791.

Т. II. Лексему ˈ*бабка* у значенні 'прилад, на якому клепають коси' зафіксовано в усіх говорах тому. З таким же значенням записано лексеми: ˈ*бабучка* — 219; *с'тупка* — 88, 89; *куˈвачка* — 277; *коˈвадло* — 333; *стоˈйак* — 407; *стоˈйачка* — 576; *кˈлепало* — 500.

Засвідчено також значення лексеми ˈ*бабка:* 'рід рослини' — 439, 498, 603, 607, 609, 618, 619; 'вид грибів' — 630, 637, 642, 645; 'вид печива' — 398; 'білий хліб, булка' — 254, 380, 603, 607, 645, 659, 667; 'печиво з тертої картоплі' — 637, 639; 'метелик' — 603, 609, 651; 'частина ціпа' — 642; 'стара жінка' — 398, 563, 603, 607, 609, 630, 637, 654, 658, 659; «ласкаве звертання чоловіка до жінки» — 637, 642, 645.

Записано ще: 'дерев'яна коробка, в яку ховають бабку' — *бабˈч'ер* — 270, 469, 583; *бапˈчур'* — 458; *бапˈчак* — 439; 'дерево, в яке забивають бабку' — *бабˈник* — 610.

Т. III, ч. 1. Карта № 93; 'прилад, на якому клепають коси' — ˈ*бабка, коваˈлен'ка, накоˈвал н'а;* у коментарі: *коˈвадло, клеˈпало, коˈвалик, одˈбой, од'т'ажка, осˈкарда*, ˈ*рейка, баˈбил'но;* ˈ*бабка* 'метелик', 'петля для гачка'.

Т. III, ч. 2. У значенні 'прилад, на якому клепають коси' суцільним ареалом у межах тому виступає лексема ˈ*бабка; ку(о)ˈвадло* — 83, 124, 125, 174, 176, 185, 189, 205, 333, 343, 374; *накоˈвал'н'а* — 83, 179, 300; *баˈл'асина* — 83, 161, 168, 173; *клеˈˈпало* — 268, 331; *скаˈместка* — 195; *круˈт'ілка* — 331.

Засвідчено ще значення лексеми ˈ*бабка:* 'страва з локшини або сиру, яєць, цукру' — 2, 222—224, 268, 278, 338—340, 342; 'комаха з чотирма прозорими крильцями' — 2, 222—224, 227, 233, 338—340, 342; 'невеликий метелик' — 227, 278, 315; 'рослина з великим листям і їстівними стеблами' — 278; 'кладка з 6—12 снопів' — 268; 'прилад забивати сваї, кілки' — 339, 340; 'стара жінка' — 2, 222—224, 307, 308, 338—340, 342.

149. *Жураˈвель* (прилад для витягання води з колодязя чи, може, для подавання соломи на скирту).

Т. І. Карта № 295: 'прилад витягати воду' — *жураˈвел', зв'ід (звид);* у коментарі: *жуˈрайл', ǯураˈвел', звиˈд;* частини журавля: ˈ*очеп* (*оˈчип*, ˈ*вочап*, ˈ*вочеп*, ˈ*очап*, ˈ*очеˣп*), *круˈчок.*

Засвідчено ще значення лексеми *жураˈвел'*: 'вид птаха' — в усіх говорах тому, 'прилад подавати солому на хату чи сарай' — спорадично в говірках на всій території тому (у цьому ж значенні записано лексеми: ˈ*волок* — 443, 712; *рожˈни* — 682, 683, 890; ˈ*линка* — 454, 481; *соломокоˈпител'* — 361; *зв'ід* — 667; (*о, е*)*л'іˈватор* — 295, 378, 470, 551, 762; 'частина прядки' — 398, 628, 634, 683; 'жердина у возі, яка з'єднує задній і передній ходи' — 922; 'нутрощі зарізаної тварини' — 921, 922.

Т. II. У значенні 'прилад витягати воду з колодязя' в усіх говорах тому записано лексему *жураˈвел'* (у поліських говорах фіксується спорадично). З таким же значенням наведено лексеми: *жураˈвок* — 427—429; *жураˈвин* — 675, 684; ˈ*журай* — 669, 672—674, 678, 679; *жуˈрай* — 666, 667, 680, 683; *жуˈрайка* — 420; *зв'ід* — 3—7, 9—11, 13, 15—17, 19—26, 29—32, 34, 36, 38, 39, 43, 44, 46, 49, 51, 52, 56, 58, 62, 67, 77, 78, 80, 82, 83, 115, 117, 120—123, 125, 127, 129, 140, 145, 146, 150, 153, 170, 178, 212, 218, 221, 617, 626, 635, 640, 657, 660; *зв'ід* // *жураˈвел'* — 8, 14, 18, 27, 35, 37, 41, 47, 48, 53; *ваˈговиц'а* — 431, 446, 450, 454, 491 (// *жураˈвел'*); *веˈловиц'а* — 438; *ваг* — 443, 445, 447, 449, 451, 456, 458) // *жураˈвеˣл'*), 460; *ваˈга* — 449, 452 (// *вах* // *жураˈвел'*); ˈ*вага* — 481; *куˈтагош* — 429, 430; ˈ*кумпина* — 588, 605; ˈ*кумпане* — 559; *шаˈфел'* — 573; *баˈд'а* — 566; *коˈловорот* — 63, 64, 73, 640, 641, 645; *коˈноворот* — 69; *коˈневорот* — 65; *коˈловер* — 86, 87, 652; ˈ*ковород* — 621, 637, 638; ˈ*ковидир* — 622.

Лексема *жураˈвел'* фіксується ще в значенні 'прилад подавати солому на скирту' — 112, 123, 189, 195, 201, 213, 235, 276, 280, 285, 296, 314, 316, 318, 319, 321, 328, 335, 340, 341, 361, 436, 472, 488, 501, 502, 504, 506, 513, 521, 530, 531, 540, 542, 560, 564, 580, 583.

Т. III, ч. 1. Карта № 79: 'прилад витягати воду' — *жураˈвел'*,

звˈід; у коментарі: *жураˈвел'* 'колодязь з коловоротом, корбою', 'пристрій для подавання соломи та інших вантажів', 'ручка у прядці, віялці, коловороті'; *зв ід* 'пристрій подавати солому'.

Т. III, ч. 2. У значенні 'прилад витягати воду з колодязя' в усіх говорах тому зрідка фіксується лексема *жураˈвел'* (у говірках Криму ця лексема відома, хоч реалії і нема); також лексеми: *жуˈрай* — 235; *звˈід* — 167, 170, 202, 215, 241, 322, 330, 347, 349, 350, 352, 358; *звˈід // жураˈвел'* — 102—104, 139, 164, 165, 168, 171, 172, 200, 213, 224—226, 238, 239, 242, 296, 301, 302, 307, 321, 325, 337, 351, 361—363, 375; *ˈкумпиᵉна* — 4, 115.

Засвідчено ще значення лексеми *жураˈвел':* 'вид птаха' (має ще назву *виˈселик* — 2, 110, 115) — в усіх говорах; 'прилад подавати солому на скирту' — 79, 84, 89, 92, 97, 124, 125, 176, 177, 198, 253, 367; 'пристрій витягати землю і силос з ями' — 188, 340.

150. *ˈРелі, оˈрелі, оˈрель* (гойдалка).

Т. I. Карта № 296: *ˈгойдалка, ˈгойданка, ˈвихалка, ˈгуталка, оˈрел'а, коˈлиска, каˈчел'а, коˈчел'н'а;* у коментарі: *гоˈлубˈл'анка, каˈтал'н'а, теˈлепанка, ˈлоточка, ˈресл'а, караˈс'ел'н'а, круˈт'ілка, каˈрел'і, ˈв'ілк'і, караˈватка* (з дошки), *караˈвал'іц:а, рожˈки, ˈкалец', ужˈва, ˈвагалка.*

Т. II. Карта № 299: *ˈгойдалка, ˈгойданка, ˈгойдашка, ˈгудало, ˈгуцалка, ˈгуцанка, ˈгуцало, ˈх'ітайка, ˈх'ітанка, ˈх'іт(')ашка, ˈрел'а, ˈгомбалка, ˈгомбач(')ка, ˈлоўґанка, коˈлиска, колиˈсанка, коˈлисало;* у коментарі: *кл'уч, ˈгиналу, каˈт'іл, каˈчал, каˈчел'і, каˈчал'н'а, каˈчел'н'і, коўˈжачка, ˈц'ібалка, ˈгал'ба, ˈшугайка, д'ˈрапанка.*

Т. III, ч. 1. Лексему *ˈгойдалка* (*гойˈдалка* — 17, 71, 86, 133, 145, 166, 176, 183, 187, 191, 201, 223, 231, 237, 248, 255, 271, 312, 336, 355; *ˈгойˈдалка* — 78, 129, 144, 240, 253, 292, 294, 295, 310, 350; у значенні 'пристрій гойдатися' записано в усіх говорах тому, але на півночі, приблизно до нас. п. 200, вона фіксується рідше. З таким же значенням засвідчено лексеми: *коˈлиска* — виступає розрідженим ареалом у межах тому (у південних говорах, починаючи з нас. п. 200, трапляється рідше); також *коˈлиханка* — 128, 132, 143, 240, 241, 243; *коˈлихалка* — 148, 157, 232; *коˈлиха* — 77; *каˈчел'а* (// *каˈчел'і*) — засвідчено в усіх говорах тому, часто як паралель до лексем *ˈгойдалка* і *коˈлиска; каˈчел'н'а* — 78, 101, 169, 171, 173, 176, 189, 253, 255, 258, 338; *каˈчел'* — 70; *каˈч(')алка* — 145, 317; *ˈкачка* — 30, 44; *каруˈс(')ел'* — 25, 216, 337, 338; *(о)ˈрел'і* (іноді *(о)ˈрел'а*) — спорадично відзначено в говірках на всій території тому; *ˈвиха(о)лка* — 17, 66, 126, 135, 268, 271, 275, 282; *ˈхит(')алка* — 63, 136, 151, 153, 162; *ˈгуталка* — 80; *круˈт'ілка* — 146, 153.

Відзначено: *ˈгойдалка, каˈч'ел'а* (підвішені), *каˈчел'а* (гойдалка для дітей) — 32, 231, 237, 238; (для дорослих) — 116; *коˈлиска* (для дорослих, робили на великдень хлопці і дівчата) — 118, 165, 194; *оˈрел'і, оˈрел'а* (дитяча гойдалка в дворі) — 137.

Т. III, ч. 2. У значенні 'пристрій гойдатися' в усіх говорах тому зрідка (часто як паралельні) засвідчено лексеми *ˈгойдалка* (*гойˈдалка* — 36, 85, 131, 137; *ˈгойˈдалка* — 193, 198, 252; *ˈгойданка* — 2, 6, 9, 13, 14, 17—19, 35, 108, 110, 115, 363) і *каˈчел'а, каˈчел'і* (*каˈчел'н'а* — 24, 33, 37, 40, 43, 51, 56, 63, 73, 82, 93, 99, 105, 124—126, 128, 131, 139, 141, 191, 198, 211, 213, 220, 223, 247, 290, 295, 349; *каˈчел'* — 71, 219, 262, 346; *каˈчел'ійа* — 147). З таким же значенням записано лексеми: *ˈрел'і* — 193, 194, 279, 286; *ˈрел'а* — 89, 185; *оˈрел'і* — 331; *оˈрел'а* — 66, 300; *гоˈрел'а* — 54, 177; *оˈрел'* — 260, 300 (*ˈрел'і* 'частина дерев'яного верстата' — 16; 'музикальний інструмент у старців' — 305, 317); *коˈлиска* — 9, 93, 109, 210, 296, 363; *коˈвигалка* — 316; *тиˈлепанка* — 10; *круˈт'ілка* — 162; *скˈрен'ша* — 4; *гаˈгани* — 141; *караˈс'ел'а* — 163, 186; *караˈсел'і* — 64; *кара(у)ˈс'ел'н'а* — 219, 220.

Відзначено: *каˈчел'н'а* 'гойдалка великим колом, з коробами, куди сідали люди' — 223—225; *каˈчел'і* (великі, для дорослих колись були), *ˈгойдалка* (мала, для дітей) — 344; *ˈрел'ійа* 'обертова гойдалка, карусель' — 2.

151. *ˈБуда* (1. курінь, намет; 2. місце виробки поташу, дьогтю...).

Т. I. У значенні 'курінь для сторожа, для трактористів у полі' в усіх говорах тому засвідчено лексеми *ˈбуда* і *куˈр'ін'*, подекуди *шаˈлаш, наˈмет,* у південних говорах ще — *бал(а)ˈган* (фонетичні варіанти лексеми *куˈр'ін'* відбито на карті № 37). Лесема *буда* в усіх говорах фіксується також у значенні 'приміщення для собаки'; *ˈбуда* 'закритий віз хліб возити' — 486, 525, 779, 782, 784, 865; 'віз в циган' — 747, 776.

Відзначено: *ˈбуда* (на полі), *куˈр'ін'* (у лісі) — 702, 704, 707, 709, 724; *куˈр'ін* (на баштані), *балˈган* (у лісі) — 734; *ˈбуда* (накрита соломою), *балˈган* (землею) — 712; *ˈбуда* (халабуда з ганчірок), *куˈр'ін'* 'дерев'яна повітка в полі', 'погана хата' — 204; *ˈбудка* (у баштанника, садівника), *куˈр'ін'* (велика буда душ на десять — двадцять) — 371; *куˈр'ін'*, 'поганенька хата' — 96; 'землянка' — 686, 708; *балˈган* (у землі) — 756.

У значенні 'місце, де виробляли дьоготь, смолу' лексему *ˈбуда* записано в нас. пп. 14, 47, 50, 52—54, 921; *куˈр'ін'* — 53; з таким же значенням зафіксовано лексеми: *майˈдан* — 66, 97, 162, 243, 281, 282 (також виробляють поташ); *д'огˈт'арн'а* — 47, 106, 123, 128, 129, 166, 174, 224, 238, 345, 421, 596, 763; *д'огˈт'арка* — 255; *смолоˈкурка* — 571, 576; *смоˈл'арка* — 255; *смолоˈгон* — 281; *смолоˈгури* — 286; *ˈгута* — 8; відзначено; 'місце для випалювання вугілля' — *ми(і)ˈл'ор* — 247, 255; *ˈбуда, поташˈн'а, роˈбитка* — 284.

Т. II. Лексему *ˈбуда* (*буˈда* — 185, 195; *ˈбуд'а* — 679; *ˈбуд'ка* — 411, 412, 491; *буˈдак* — 85, 649 у значенні 'курінь для сторожа чи пастуха в лісі, в полі' записано в усіх говорах тому (у закарпатському — зрідка); починаючи з нас. п. 270 у цьому ж значенні зрідка фіксується лексема *коˈлиба; куˈр'ін'* — 85, 92, 96, 97, 102, 103, 106, 107, 157, 204, 206, 218, 392, 647, 653; *ˈкур'ін'* — 679; *бал(а)ˈган* — 71, 75, 76, 83, 399, 566; *шаˈлаш* — 63, 374, 537; *наˈмет* — 363, 364, 371; *стан, стаˈнок* — 60, 64, 71, 73, 89—93, 95, 98, 100, 101, 105. Лексема *ˈбуда* в усіх говорах виступає також у значенні 'приміщення для собаки' (у цьому ж значенні *ˈкуча, ˈкучка* — 486, 490, 523, 525, 650); *буда* 'накриття на возі, яким їздили старці і цигани' — 37, 70, 77, 87, 164, 190, 213, 230, 234, 434, 483, 488, 643, 651; 'погана хата' — 14, 16, 59, 110, 111, 114, 191, 304, 510, 620, 642, 662, 686, 687; *'вбиральня'* — 442, 444, 448, 455, 456, 459, 484, 486; (у цьому ж значенні *ˈбуˈдар* — 410, 418, 419); 'місце, де виробляли дьоготь, поташ' — 50, 94 (з таким же значенням *поташˈн'а* — 318; *д'огˈт'арн'а* — 65, 176, 217; *смоˈл'арн'а* — 65, 622).

Відзначено: 'курінь для пастухів на полонині': *сˈтайа* — 485; *ˈзастайна* — 488; *корт* 'курінь із сіна' — 585, 588; *ˈбуда* (покрита тканиною, йак у циган), *коˈлеᶦба* (у полі, укрита соломою) — 577; *бурˈдей* 'місце, де випалюють дерев'яне вугілля' — 513.

Т. III, ч. 1. У значенні 'курінь для сторожа, для трактористів' в усіх говорах тому фіксуються лексеми *ˈбудка* (*ˈбуда* — 6, 49, 81, 96, 114, 181, 242, 264, 270, 297, 353); *куˈр'ін'* (*ˈкур'ін'* — 313, 329; *ˈкуˈр'ін'* — 276, 322; *коˈр'ін'* — 71, 80, 87, 116, 241; *куˈр'ін' // коˈр'ін'* — 63, 77, 81, 198; *ˈкор'ін'* — 96, 230; *ˈкоˈр'ін'* — 240; *ˈкур'ен'* — 317) і зрідка *шаˈлаш;* з таким же значенням записано лексеми: *балаˈган* — 248, 314, 317, 318, 322, 325, 326, 355, 362—365, 370—373; *балˈган* — 165; *катˈрага* — 288, 249.

В усіх говорах тому лексема *ˈбудка* фіксується також у значенні 'приміщення для собаки'.

Відзначено: *куˈр'ін'* (для сторожа), *ˈбудка* (для трактористів) — 5; *ˈбудка* (з дощок, перевізна), *коˈр'ін'* (з палок і соломи) — 80, 97; *куᵒˈр'ін'* (вкритий соломою), *ˈбутка* (на колесах), *балаˈган* (критий соломою, не перевозиться) — 326.

Т. III, ч. 2. У значенні 'курінь для сторожа, для трактористів' в усіх говорах тому засвідчуються лексеми *ˈбудка* (*ˈбуда* — 5, 6, 9—11, 14—16, 19, 20, 30, 33, 47, 83, 103, 119, 126, 130, 146, 153, 165, 192, 279, 310, 322, 333, 364, 367), *куˈр'ін'* (*ˈкур'ін'* — 373; *ко(у)ˈр'ін'* — 11, 12, 32, 118, 120, 276, 374; *ˈкор'ін'* — 221; *ˈкоˈр'ін'* — 10; *коˈрен'* — 252; *куˈр'ен'* — 273) і зрідка *бал(а)ˈган;* у цьому ж значенні *коˈлиба* — 2, 3; *колиˈба* — 109—111, 115, 118, 123, 207, 209; *шаˈлаш* — 144, 152, 179, 284, 293, 299, 302, 331, 334, 374; *наˈмет* — 15, 107, 112, 184.

Лексема *ˈбудка* у говорах всього тому фіксується також у значенні 'приміщення для собаки' (у цьому ж значенні *ˈкучка* — 2). Записано *кˈрама* 'глиняна хатинка з одним віконцем для сторожа на винограднику' — 110.

152. *Каˈбиця* (літня піч надворі або..?).

Т. I. Лексема *каˈбиц'а* (*ˈкабиц(')а* — 327, 342, 409, 431, 657, 728, 865; *ˈкаˈбиц'а* — 795, 796) у значенні 'літня піч надворі' зрідка фіксується у південних говорах, у північних — тільки як поодинокі випадки. Засвідчено ще такі значення цієї лексеми: 'викопана в грунті яма, в яку ставлять казан варити страву' — 368, 398, 418, 422, 583, 623, 629, 634, 636, 637, 646, 651, 662, 669, 675, 836, 861, 863, 889, 892, 894, 897, 902; у цьому ж значенні з конкретизацією «у степу» — 389, 413, 419, 422, 424, 575, 661, 858, 860, 867, 888; 'літня піч на полі' — 585, 603; 'триніжок, на який ставлять посудину, щоб варити' — 629, 681, 890, 897; 'палиця на підставках, на яку вішають казанок з варивом' — 652; 'тісний куток біля печі' — 728, 780 (*коˈбичка);* 'заглиблення біля печі, де містяться дрібні речі (сіль, сірники)' — 473; 'частина димаря від долівки' — 872; 'невелика яма круглої або квадратної форми, в яку кладуть глину, коли мажуть хату чи хлів' — 385, 596, 599; 'яма, в якій збирається вода' — 421; 'діжка, в яку кладуть сало' — 866; 'каплиця' — 391.

Записано: *ˈкоўбиц'а* — заглиблення під комином, де діти сплять — 770, 774; 'заглиблення біля печі, куди ставлять глечик' — 732, 734.

У всіх говорах у межах тому (іноді паралельно з *каˈбиц'а*) із значенням 'літня піч надворі' засвідчено лексеми: *п'іч* (*пйец* — 691, 701, 718; *пˈйецок* — 697; *пˈйеца* — 715), *пˈлитка* і рідше *гˈрубка;* у подільському говорі фіксується ще лексема *ка(у)ˈтун'а* (474, 694, 724, 752, 755).

Т. II. У більшості говірок тому лексема *кабиця* не засвідчується. Записано *каˈбиц'а* у значенні 'літня піч надворі' — 50, 122, 216, 297, 463, 473, 506, 510, 546 (*ˈкабиц'а* — 237); у цьому ж значенні *коˈбиц'а* — 378; *ˈкобиц'а* — 168, 487; *ˈкобиц'і* — 287; *коˈбец'и* — 490; *ˈкобиᵉц'* — 371; *ˈкобиц'а* 'невеликий льох під піччю' — 136, 140, 363, 495, 528; 'місце під лавою або біля печі' — 351, 362, 399; у цьому ж значенні *ˈкоўбиц'і* — 295; *ˈкобиц'а(і)* 'ніжка в лаві' — 243, 251, 254, 257, 290, 399; у цьому ж значенні *ˈкоўбиˈц'и* — 289; *коˈбиц'а* 'пеньок дрова рубати' — 665, 666, 685; у цьому ж значенні *ˈкобиц'а* — 234, 252, 667; *ˈкобиц'еᶦ* — 261; *ˈкоўбиц'а* — 275.

В усіх говорах тому у значенні 'літня піч надворі' зрідка фіксуються лексеми *п'іч* (*пйец* — 128, 131, 133, 170, 280, 296, 316, 317, 330, 530, 531, 534, 566, 687; *пец* — 671, 672; *пйеˈцок* — 110, 112, 136, 562, 613; *пˈйецок* — 567; *ˈп'ецок* — 279, 319) або *ˈкухн'а* (*ˈкухн'і*).

Записано лексеми без розкриття значення: *двоˈр'ін'ка* — 27; *шˈпаргат* — 552, 556; *шпарˈгет* — 416, 676, 679, 680; *ватерˈник* — 483; *ваˈтерник* — 485, 488; *штор* — 452; *ˈдинароᶣр* — 231; *ˈпарак* — 670; *пеˈкарник* — 671.

Т. III, ч. 1. Лексема *каˈбиц'а* у значенні 'літня піч надворі' зрідка фіксується в усіх говорах тому (*ˈкабиц'а* — 67, 74, 79, 179, 191; *ˈкаˈбиц'а* — 113, 339), у цьому ж значенні в усіх говорах зрідка виступають лексеми *плиˈта* (*пˈлитка*), *п'іч* (*ˈп'ічка*), *гˈрубка;* записано ще: *горˈнушка* — 46, 47, 57, 63, 119, 122, 133, 135, 159, 228, 243, 245, 246, 249—251, 371, 373; *ˈгорнушка* — 247; *гарˈнушка* — 110, 248, 326, 372; *ˈкухн'а* (іноді з уточненням «якщо обгороджена стінами») — 14, 17, 21, 23, 24, 28, 33, 35, 94, 151, 181, 183, 198, 202; *падˈрен* — 20.

Засвідчено ще значення лексеми *каˈбиц'а:* 'яма, в яку вставляють казан варити їжу влітку (біля хати і в полі)' — 6, 15, 71, 72, 75 77, 82, 97, 98, 106, 114, 135, 162, 165, 167, 169 — 171, 173, 176 177, 184, 187, 189, 253, 255, 258, 260, 371 (з таким же значенням *таˈган* — 216); 'перекладина над вогнищем, до якої чіпляють казан' — 78; 'заглиблення під димарем у сінях' — 254; 'засувка, якою закривають димар' — 244, 260; 'яма, де копають глину' — 184; 'яма для помий' — 37, 106 (*ˈкабиц'а);* 'яма з водою, де качата бовтаються' — 75; *ˈкабиц'а* 'дуга, на якій гнуть ободи' — 56; *ˈкабиц'а* 'капкан ловити собак' — 79.

Т. III, ч. 2. Карта № 87: 'літня піч надворі' — *каˈбиц'а, коˈтун'а, п'іч, плиˈта;* у коментарі: *котˈлон, гˈруба, гˈрупка, д'ˈлита.*

153. *Під* (1. у печі; 2. місце під скиртою; 3. горище).

Т. I. Лексема *п'ід* (*п'іˈдок* — 714, 737, 813, 836, 845, 854, 865, 868, 872, 891, 894) у значенні 'основа, на якій будується піч' утворює розріджений ареал у межах тому. У цьому ж значенні записано лексеми: *штанˈдари* — 268, 463, 465, 494, 541, 714, 732, 735, 745, 746, 794; *п'ідштанˈдари* — 796; *сп'ід* — 239, 249, 281, 316; *сп'ідка* — 633, 901; *плошˈчадка* — 239; *ˈпечишче* — 476; *п'іˈдошва* — 441, 710. Крім того, лексема *п'ід* в усіх говорах тому іноді фіксується як синонім до слова *черінь* 'дно в печі' (у цьому ж значенні записано лексеми *дно* — 700, 705, 708, 711, 890; *ˈватра* — 712, 717, 722, 749; *п'ідˈмурок* — 703), а також у значенні 'місце під скиртою' (у подільському говорі таке значення фіксується тільки спорадично). У значенні 'місце під скиртою' засвідчуються ще лексеми: *сп'ід* —

818, 921, 922; сˈп'ідка — 365, 682; п'іˈдошва — 441, 734, 742; поˈдин(')а — 714, 723, 740, 747; ˈподина — 724; поˈдишче — 371; ˈпотишче — 535; п'ідˈнишче — 488; ˈп'іднишче — 485, 531; ˈп'ідни с'ко — 437, 439, 443, 445, 450, 452, 459, 486, 487, 491; п'ідсˈт'ілка — 696, 732; п'ітдсˈˈц'іл' — 758; п'ідсˈтожнис'ко — 545; п'ідсˈтожн'а — 460; п'ідсˈтож'ін':а — 470, 505, 759; п'ідсˈтиртис'ко — 437; скирˈтишче — 280; сˈкиртишче — 27, 270, 304, 585, 765; скирˈдовишче — 124, 132, 267, 307, 337, 344, 518, 523, 531; скирдоˈвишче — 126, 130, 192, 308, 337, 551; п'ідсˈкиртишче — 763; стирˈтовис'ко — 493; сˈкирдис'ко — 778; сˈтиртис'ко — 453, 487; стоˈжа(и)рис'ко — 444, 446, 502, 697, 701, 712, 781; стожаˈрис'ко — 450, 489, 504, 708, 771, 774; сˈтожа(и)рис'ко — 695, 709, 741; стожаˈрина — 699; стоˈжарн'а — 98, 158, 253, 257, 285, 337, 551; стоˈжарник — 159; стаˈжар'ійа — 141; сˈтоґ'іс'ко — 718; сˈтоглис'ко — 713; стерˈжис'ко — 742; падˈло — 780; толочˈн'а — 376; тоˈлока — 377; оˈденок — 23—25, 28—30, 34, 40, 42, 45, 52, 55, 59, 76, 84, 98, 199, 202, 204, 205, 208, 223, 227, 233, 234, 238, 240, 241, 244, 256, 259, 263, 282, 476; аˈд'онок — 7, 20, 22, 46, 68, 905; аˈдонок — 13, 128; одиˈнок — 78, 87; поˈденко — 41; оˈденки — 57; т'ік — 43, 127, 144, 149, 163, 230, 295, 296, 305, 376, 377, 391, 400, 402, 419, 420, 422, 435, 465, 468, 479, 482, 483, 500, 506, 509, 510, 512, 517, 547, 550, 555, 569, 571, 591, 596, 606, 612, 637, 640, 670, 677, 693, 705, 711, 716, 722, 725, 727, 739, 740, 744, 762, 788, 800, 803, 878; токоˈвишче — 156, 193, 194, 295, 363, 371, 384, 580, 620; тоˈчок — 102, 145, 152, 288, 297, 311, 319, 326, 391, 475; оуˈт'ічок — 225; токоˈвина — 861.

Лексему п'ід записано ще в значеннях: 'верхня частина середини печі' — 107, 627; 'горище' — 2, 67, 181, 659, 717, 860; 'дерев'яна підлога в хліві' — 181, 369, 370, 373, 375, 407, 410, 681, 683, 837, 875, 908; 'земляна долівка в хаті' — 46; 'нижня частина отвору у видовбаному вулику' — 51; 'залишена під капусту грядка' — 914; 'діжка на ніжках для зерна' — 20; 'дно в діжці' — 895; п'ідок 'підвищення у млині, де складалось виважене зерно' — 720, 721, 729.

Т. II. Лексему п'ід (пуˈдок — 49, 51, 642) у значенні 'основа, на якій будується піч' засвідчено в говірках 12, 14, 16, 17, 19, 20, 36, 37, 39, 41—43, 46, 48, 56, 59, 62, 67, 72—74, 76, 78, 80, 92, 98, 117, 146, 176, 308, 352, 382, 404, 427, 472, 513, 515, 516, 518, 521, 523—525, 539, 545, 581, 618, 619, 641, 644, 646, 654. З цим же значенням записано лексеми: худаˈмент — 9; штанˈдари — 313, 370; п'іˈдошва — 172.

У значенні 'місце під скиртою' лексему п'ід записано в нас. пп. 6, 18, 20, 21, 25, 26, 29, 35, 44, 87—89, 94, 100, 103, 105, 176, 340, 469, 471, 490, 496, 498, 512, 617, 620, 621, 626, 629—631, 639, 646, 649—651, 653, 654, 656—659; п'іˈдок — 13, 19, 49, 51, 60, 65, 85, 86, 622, 632, 637, 639, 640, 645, 647, 648. У цьому ж значенні фіксуються лексеми: поˈди(е)н'(:)а(е) — 35, 260, 330, 400, 473, 513, 515, 527, 534, 536, 556, 559, 567, 573; по(у)ˈден'(:)і — 112, 243, 254, 265, 272, 292, 293, 295, 300, 307, 471, 476, 477, 492, 495, 504, 505, 507, 510, 610; воˈден'і — 256; ˈподина — 488, 611; поˈдин'е // м'іст — 515, 518; подоˈлин'е — 520; поˈдино — 485; ˈп'ідно — 164; п'іˈден'е — 324; поуˈденок — 183; ˈпуднишче — 414; ˈ(в)уднишче — 406, 413, 422, 452, 481, 585; вуднишˈче — 452; ˈв'іднишче — 271, 587, 588; удˈниско — 421; п'ідˈлис'ко — 148; ˈп'іднис'ко — 129, 159, 162, 374, 376; сп'ідˈнис'ко — 159; сˈп'іднис'ко — 165, 195; п'ідсˈц'ілка — 173, 310, 311, 314, 379, 382, 385; п'ідˈмет — 474; п'ідсˈтожеин'а — 539; оˈде(еи, о)нок — 45, 60, 64, 101, 106, 107, 146, 191, 204, 220; оˈд'онки — 70; т'ік — 338, 531, 559, 627; т'іˈчок — 385; тоˈчис'ко — 374; пл'ац — 255, 283, 488, 562; п'ац — 516; сˈтиртис'ко — 153, 197, 199, 386; стирˈтис'ко — 208, 217; сˈтиртнис'ко — 319, 320, 530; сˈкирдишче — 193; сто(у)ˈжи(е)риско — 323, 373; сˈтожа(о, и)рис(')ко — 229, 318, 328, 329, 347, 377, 629; стоˈжилиско — 319; сˈторжиско — 333; сˈторнарис'ко — 359; стодоˈриска — 580; стоˈжирно — 1, 3; сˈтежарйе — 51, 66; стеˈжарйе — 54; сˈтежаро — 52, 53; стоˈжарок — 64; сˈте(а)жур — 9, 10, 13, 38, 49; стеˈжур — 16; сˈт'ежар — 643; сˈтежа — 641.

У значенні 'горище у хаті' лексему п'ід засвідчено в нас. пп. 236, 252, 261, 263—266, 269—272, 274, 276, 290, 293, 295, 296, 298—308, 405, 412, 413, 416, 417, 419—421, 423, 426, 432—434, 436, 437, 439—446, 448, 449, 452, 456—459, 464, 465, 468—473, 475, 477, 479—481, 483—492, 494, 495, 498, 499, 502—505, 509—521, 523, 524, 527, 532, 536, 537, 540—542, 546—548, 550, 552, 554, 556—559, 562, 564, 565, 568, 569—571, 573, 575, 579, 581—585, 587, 588, 603, 605, 607, 609 — 616, 663—667, 674, 680, 683, 685, 687; 'горище над клунею' — 289, 523; 'горище над стайнею' — 496, 582 (у цьому ж значенні п'іˈдок — 110).

Засвідчено ще значення лексеми п'ід: 'дно в печі' — 562, 573, 634; 'дерев'яна частина жорен' — 34, 36, 37, 39, 41, 42, 59, 68, 281, 623, 631, 633, 635—637, 645, 647; 'дерев'яна підлога в хліві' — 281, 609.

Без розкриття значення лексему п'ід зафіксовано в говірках 9, 14, 28, 31, 55, 57, 61, 69, 71, 77, 81, 99, 102, 103, 175, 178, 211, 232—234, 237, 238, 258, 259, 267, 268, 271, 273, 285, 297, 315, 399, 411, 425, 428—431, 447, 451, 453, 454, 460, 462, 463, 466, 467, 478, 482, 508, 522, 533, 543, 544, 549, 551, 555, 573, 576, 606, 608, 638, 668—670, 672, 677—679, 682.

Т. III, ч. 1. Лексема п'ід (ˈп'ідок — 173, 177, 256; ˈподик — 53; п(')ед — 48, 57; ˈп'ідка — 28, 92) у значенні 'основа, на якій будується піч' утворює розріджений ареал у межах тому (починаючи з нас. п. 300 трапляється тільки окремими випадками).

Спорадично в усіх говорах тому лексема п'ід засвідчується і як синонім до слова чеˈр'ін' 'місце у печі, де горить вогонь', а також у значенні 'місце під скиртою'. В останньому значенні фіксуються ще лексеми: сп'ід — 100, 164, 205, 243, 304, 375; сˈп'ідка — 171, 187; т'ік — 5, 11, 12, 69, 80, 114, 165, 185, 212, 255; токоˈвишчеи — 116, 118; ˈпа(о)дрина — 25—27, 104, 220; паˈдарн'а — 32; падˈрани — 15; падраˈни — 24; ˈпадорн'а — 44; п'ідˈпадриени — 14; п'ідкˈладка — 17; мост — 129, 144; поˈдок — 231; кˈладеина — 220; м'ісˈтина — 208, 310; ожириˈдишче — 83; стоˈжарн'а — 232; скирдоˈвин'а — 5.

У говірках 153, 168, 225 п'ід — 'горище', у нас. пп. 82, 162, 254, 260, 268, 271 — 'підлога в хліві'.

Не розкрито значення лексеми п'ід у записах говірок 9, 13, 22, 57, 59, 86, 96, 97, 120, 130, 132, 133, 139, 158, 172, 201, 206, 207, 240—242, 259, 265, 277, 280, 286, 289, 290, 297, 335, 341.

Т. III, ч. 2. Лексема п'ід (піˈдок — 64; сп'ід — 95, 144; сˈп'ідка — 306) в усіх говорах тому фіксується в основному як синонім до слова чеˈр'ін' 'місце у печі, де горить вогонь'. У значенні 'місце, де ставлять піч' п'ід записано в говірках 102, 105, 128, 156, 170. Крім того, лексема п'ід виступає ще в значенні 'місце під скиртою' або 'підстилка під скиртою, щоб не гнили нижні снопи' в нас. пп. 32, 91, 92, 218, 222, 243, 286, 288, 320, 325, 370. З цим же значенням фіксуються лексеми: п'іˈдонок — 55; ˈподина — 2; п'ідсˈтелка — 119; гарˈман — 21, 53, 163; скирˈдовишче — 238; скирдоˈвина — 300.

У говірках 4, 91, 95, 108—110, 115, 146, 185, 224, 225, 303 лексему п'ід записано у значенні 'горище'.

154. ˈРептух.

Т. I. Карта № 299: 'торба годувати коней' — ˈторба, ˈрептух, ˈкайстра, оˈпалка, ˈшан'ка.

Т. II. Лексема ˈрептух фіксується у значенні: 'торба (сітка, плетена корзинка, пристрій у задній частині воза) для годівлі коней у дорозі' — зрідка у поліському, волинському, наддністрянському, подільському говорах відзначено варіанти: ˈрепт'ух — 13, 573, 575, 637; ˈрейтух — 463; ˈрепта — 194; ре(и, 'і)пˈтух — 153, 200, 216, 235, 237, 238, 246, 250, 252, 256, 258, 261, 265, 268, 271, 319, 395, 482, 687; рапˈтух — 230, 231, 233, 234, 236, 237, 299, 359, 663, 667; ре(и)пˈт'ух — 16, 251, 263, 264, 329, 357, 365, 472, 528, 531—533, 550, 560, 634, 638, 642, 645); 'сітка носити сіно, солому' — 571, 636; 'подертий незграбний одяг' — 659, 666; 'товста незграбна людина' — 652; 'брехун' — 343.

Т. III, ч. 1. Лексему ˈрептух записано у значенні: 'полотняна або плетена торба, з якої годують коней у дорозі' — у всіх говорах тому; 'брезентове відро, з якого годують коней у дорозі' — 63, 116, 142; 'пристрій, що складається з двох перехресних ніжок і прибитого до них полотна, з якого годують коней у дорозі' — 97, 170; 'дерев'яний ящик у задній частині воза (переважно циганського), з якого годують коней у дорозі' — 10, 63, 67, 183, 274; 'полотняний або плетений мішок, сітка для перенесення соломи, сіна' — зрідка в усіх говорах тому; 'товста й незграбна людина' (також репˈт'ух, ж. р. ˈрепт'а) — 63, 81, 86, 92, 97, 98, 111—113, 271, 285, 290, 317, 337, 354, 374.

Т. III, ч. 2. Карта № 93: 'торба годувати коней' — ˈторба, ˈшан'ка, ˈрептух, оˈпалка. Лексему ˈрептух записано ще у значенні; 'носилки, що складаються з двох палок, переплетених сіткою або з'єднаних полотном, в яких переносять сіно, солому' — 19, 60, 66, 80, 175, 179, 183, 184, 186, 247, 259, 280, 307, 323, 324, 332, 338, 340, 341, 353, 366; 'зв'язаний канат для витягання соломи на скирту кіньми' — 84, 86—90, 103, 153, 154, 156, 159, 160, 176, 177, 181, 182, 184, 186, 286; 'великий мішок' — 76, 77, 81, 82, 91—93, 100, 157, 159, 162, 163, 165, 168, 172, 180, 182, 236, 237, 239, 243, 255, 274, 275, 293, 295, 307, 324, 328, 334, 351, 371; 'дерев'яний ящик у задній частині воза (переважно в циган), з якого годують коней у дорозі' — 74, 78; 'подушка в дорогу їздовому' — 102; 'велика посудина з хворосту, вимазана всередині глиною, для зерна' — 317; 'товста й незграбна людина' (також ˈрепт'а) — 59, 83, 99, 162, 163, 178, 220, 222, 223, 225, 227, 238, 245, 248, 254, 273, 278, 281, 286, 305, 314, 316, 327, 333, 340, 342, 348, 350, 359.

Записано ще: ˈтарга 'заплетена між двома палками сітка, якою носять солому' — 222; аˈрик 'сплетена з лози корзина, в якій носять солому і в якій дають коням їсти' — 277; п'іхˈт'ір 'мішок годувати коней у дорозі' — 279, 300; йаˈрик 'торба для годівлі коней у дорозі' — 293; саˈпетка 'зв'язана з хворосту корзина на солому й сіно' — 315; волок 'сітка носити солому' — 185; ноˈсилки 'заплетена лозою сітка переносити сіно, солому' — 339, 375.

155. ˈШанька (1. торба для годівлі коней; 2. торбинка пастушка).

Т. I. Карта № 299; ˈшан'ка 'торба для годівлі коней', 'торба пастуха', 'торба школяра'; ˈкайстра 'торба для годівлі коней'; у коментарі: ˈшан'ка 'невелика торба', 'торба, в якій носили їсти на роботу', 'солдатська торба', 'торба на півтора пуда пашні', 'тарілочки у вазі', 'плід рослини з виду гарбузових, який використовується як прикраса'; ˈкайстра 'торба пастуха', 'торба для сала, яке підвішується на горищі', 'торба на півпуда пашні'.

Т. II. Лексему ˈшан'ка записано в поодиноких говірках тому у значенні: 'торба годувати коней' — 270, 315, 465; 'торба пастуха' — 510; 'торба з лози' — 649; 'торба' — 640; без розкриття значення — 202, 211, 473, 651, 675. У значенні 'торба для годівлі коней' записано лексеми: ˈрептух — див. попереднє питання; (в, г)оˈпалка — в поліському, волинському, подільському, покутсько-буковинському, зрідка — в наддністрянському говорах (відзначено варіанти: (в)оˈпойка — 292, 298, 301, 482; лоуˈпойка — 301; лоˈпалка — 496; поˈпалка — 310; ˈпалка — 285, 343; ˈопалка — 474, 475, 480, 483, 488, 507, 508, 514; (в)о(у, ў)ˈпалки ('і) — 6, 23, 28—32, 50, 52, 53, 55—57, 70, 74, 83, 84, 87, 98, 100, 101, 105—108, 120, 121, 125—127, 129, 132, 141, 144—149, 152, 153, 155, 158, 161, 167, 174, 177—183, 185, 186, 192, 200, 208, 210, 212, 215—218, 221—223, 313); ˈторба — 19, 25, 34, 36, 37, 43, 45, 52, 59, 65, 66, 72, 75, 85, 110, 149, 155, 157, 189, 229, 237, 238, 255, 268, 273, 281, 283, 304, 310, 334, 336, 373, 385, 391, 393, 465, 467, 469, 484—486, 516, 519, 524, 530, 571, 581, 606, 617, 621, 622, 625, 626, 629, 635, 637, 638, 641, 643, 644, 646, 647, 656, 659, 669; торˈбина — 546, 563; торˈбинка — 511; балаˈмут — 130, 200, 239, 240, 242, 254, 260, 265, 266, 276, 279—282, 286, 288, 289, 291—294, 297, 300, 306, 317, 320—322, 324, 326, 435, 462, 465, 467; балаˈмутка — 274; ˈтайстра — 447, 452, 455, 456, 458, 460, 487, 509, 513; тайстˈрина — 453; о(оу)бро(у, ы)ˈч(')анка — 405, 408, 411—413, 418, 420—423, 425—427, 430, 431, 434, 437, 438, 440, 442—445, 448—450, 454, 618, 676; оброˈш'анка — 414; бруˈч(')анка — 415, 417, 419; оброˈчалка — 275; обˈр'і(о, у)чни('і)ц(')а — 441, 668, 671—674; обˈрушніца — 678; ˈоˈпанча — 477, 559; сакˈва — 309; сакˈви — 318, 349, 359; ˈсакви — 352; саˈки(е)л'н'а — 130, 309, 316, 323; саˈкал'н'а — 347, 353; ˈфутеир — 479; ˈфутро — 483; фуˈражка — 303; футˈрашка — 307, 403, 432, 434, 439, 464, 467, 470; фужˈрашка — 248, 274; ˈфуражторба — 466; ˈфутерторба — 283, 466—468, 471, 475, 479, 483; м'іˈшок — 114, 267, 379; м'ішˈча(-и, -'е) — 26, 32, 235, 261, 266; м'ішˈч'етку — 242; міˈш'(:)а — 404, 407, 409; м'ішˈчук — 490; ˈпачка — 326; ˈпака — 517; хрибˈтак — 353; киш'ін'а — 237; петеˈл'а — 113; пеˈтел'і — 239; паˈтел'н'і — 243; кап'іˈшон — 63; р'іˈтак — 255; бучанˈкы — 446; веˈрето — 486; рішˈниц'а — 676; ропˈшан'а — 683; плахˈтина — 683; треиˈпак — 273; трапаˈки — 267. У значенні 'торбинка пастушка' зафіксовано лексеми: ˈторба — 4, 14, 17, 20, 24, 29, 34, 36, 53, 55, 60, 75, 108, 114, 117, 119, 128, 129, 134, 150, 155, 157, 159, 162, 166, 176, 185, 189, 195, 208, 227, 299, 321, 368, 385, 391, 393, 396, 445, 505, 516, 556, 561, 568, 570, 577, 580, 606, 611, 618, 620, 622, 625, 637, 646, 656, 661;

ˈторбо(у)ч(ʼ)ка — 15, 16, 72, 98, 107, 148, 178, 215, 368, 617, 626, 629; торˈбина — 59, 169, 171, 310, 322, 324, 330, 335, 379, 399, 445, 466, 477, 498, 500, 502, 504, 515, 518, 529, 563, 575, 608; то(у)р-ˈби('і)нка — 25, 30, 31, 193, 196, 212, 224, 242, 281, 293, 338, 345, 373, 438, 465, 467, 474, 505, 511, 526, 530, 539, 541, 546, 564, 576, 579, 605, 609, 619, 662; коˈшил' — 154, 159, 186; ˈтайстра — 414, 417, 420, 422, 423, 426, 437, 439, 446, 450, 454, 455, 460, 484, 486, 487, 491, 523, 525; тˈрайста — 556, 603; ˈтайстерка — 488; тай-стˈрина — 409, 411, 412, 421, 430, 455; трайсˈтина — 519, 587, 588; тайстˈринка — 461; ˈташка — 443, 449, 471, 474; коˈбілка — 408, 682; коˈбіл'ча — 410; коˈбил'а — 406; ˈвачок — 452; гапиˈжак— 451; ȝ(ʼ)уˈбен(ʼ)ка — 463, 470, 471, 493, 507; ȝ'обˈленка — 478; цеⁱ-ˈдило — 672; циˈдил'а — 676; ˈсумка — 192, 611.

Т. III, ч. 1. Лексему ˈшан'ка записано у значенні: 'торба для годівлі коней' — 7, 9, 11—13, 15, 31, 34, 37, 68, 69, 71, 73—75, 77—83, 86, 88, 92, 95—98, 100, 101, 108, 117, 124, 162—165, 167—171, 173—178, 180, 182—184, 187, 189, 192, 194, 196—198, 200, 201, 203, 205, 206, 208, 209, 211, 213, 215, 216, 218, 224, 225, 230—233, 237, 244, 246, 250, 253—256, 258, 260—263, 265, 267—269, 271, 273—275, 282, 284, 292, 294—296, 298, 299, 304, 308, 309, 311, 324, 329, 334, 335, 337, 338, 345, 347, 353, 354, 363, 365, 366, 368 (у цьому ж значенні зафіксована лексема ˈшан'а — 67); 'торбинка пастушка' — 11, 70, 114, 173, 193, 195, 205, 223, 282, 336, 347, 364; 'торба' — 24, 49, 57, 61, 114, 115, 136, 141, 147, 172, 186, 191, 199, 202, 210, 219, 257, 259, 264, 270, 276, 280, 285, 286, 288—291, 293, 297, 300, 301, 305—307, 310, 313, 317, 319, 320, 325, 333, 341—344, 346, 349, 350, 359, 360. У значенні 'торба для годівлі коней' записано ще лексеми: ˈрептух — див. попереднє питання; ˈторба — 25, 41, 44, 52, 70, 90, 109—111, 123, 127, 128, 151, 157, 190, 193, 195, 204, 213, 217, 223, 226, 229, 234—236, 249, 252, 254, 294, 326, 327, 351; ˈк'інс'ка ˈторба — 46, 93, 96, 103, 106, 119, 158, 159; торˈбина — 100; ˈк'ін'с'ка торˈбина — 47, 91; торˈби('і)нка — 40, 43, 48, 72, 104, 149, 151, 226, 227, 229; к'ін'с'ка торˈбинка — 53, 103; ˈсумка — 39, 114, 156, 185, 220, 226, 229, 243, 248, 287, 292, 302, 351, 367, 369, 370; ˈк'ін'с'ка ˈсумка — 34; п'ікˈт'ір — 17, 21, 26; в'ій'с'анка — 87; накˈр'апник — 14; коˈрмушка — 100, 256; морˈд'анка — 14; м'і-ˈшок — 355; м'іˈшочок — 157. У значенні 'торбинка пастушка' зафіксовано також лексеми: ˈторба — 28, 63, 106, 109, 123, 157, 179, 190, 193, 195, 200, 206, 216, 217, 226, 227, 229, 230, 248, 275, 304, 329, 335, 353; торˈбина — 169, 224, 231, 232, 309; торˈбинка — 3, 5, 9, 11, 80, 87, 89, 110, 126, 141, 149, 151, 162, 167, 185, 187, 208, 226, 229, 263, 273, 284, 287, 362, 364, 372; ˈсумка — 17, 25, 32, 35, 40, 41, 43, 44, 48, 124, 127, 128, 151, 178, 187, 204, 206, 226, 229, 234—236, 239, 243, 248, 249, 284, 304, 326, 327, 372; бурˈд'ук — 143; мзда — 52; ˈсид'ір — 9, 111, 124.

Т. III, ч. 2. Карта № 93; 'торба годувати коней' — ˈторба, ˈшан'ка, ˈрептух, оˈпалка; ˈшан'ка 'торбинка пастуха'; у коментарі: ˈшан'ка 'плетена сітчата торба', 'посудина годувати тварин', 'пошита школярська торба', 'торба брати їсти на роботу', 'кишеня'.

156. *Хоˈроми, хоˈромина.*

Т. І. У багатьох говірках на всій території тому лексеми *хороми, хоромина* не засвідчені, у частині говірок вони фіксуються без розкриття значення. Лексему *хоˈроми* записано у значенні: 'великий красивий будинок' — зрідка в усіх говорах тому (відзначено варіанти: ˈхороми — 766, 830; хороˈми — 884; хо(а)ˈрома — 22, 23, 66, 69, 70, 77, 275, 299, 515; ˈхором — 229; хаˈром — 12, 67); 'колись панський будинок' — 39, 138, 180, 293, 302, 362, 371, 375, 419, 424, 440—442, 449, 464, 476, 500, 505, 531, 544, 557, 559, 600, 637, 657, 667, 711, 743, 776, 800, 817, 821, 827, 867, 872, 873, 882, 889—891, 896, 900, 903, 910, 913, 914; 'великі, добре обладнані кімнати' — 4, 29, 32, 149, 160, 170, 178, 181, 188, 189, 207, 254, 339, 377, 388, 407, 410, 486, 500, 510, 597, 626, 682, 686, 689, 743, 828, 854, 874; 'всі будинки на садибі' — 20, 100, 111, 137, 148, 247, 287, 295, 312, 329, 331, 332, 347 (хоˈрома — 917); 'будівлі (приміщення), які не опалюються (сіни, хлів, повітка та ін.)' — 39, 50, 80, 242, 291, 320, 321; 'сіни' — 468, 474, 690, 747; 'повітка' — 527; 'комора' (хаˈрома) — 65, 173; 'велика яма для зерна' — 829; 'схованка' — 320, 342, 378, 551, 625, 819, 820, 838; 'багатство' — 351, 553 (хоˈрома — 584, 651); 'коругви в церкві' — 368, 714; 'велика купа соломи' — 263, 305; у порівняльному звороті *йак хоˈрома («накˈлаў воз ˈс'е:на йак хаˈрому»)* — 1, 4, 5, 26, 34, 113, 115. Відзначено: «знають слово *хоˈроми* лише з фольклору» — 671, 681, 684, 842.

Лексему *хоˈромина* зафіксовано у значенні: 'великий красивий будинок' — 24, 29, 30, 42, 49, 54—56, 60, 63, 69, 73, 83, 89, 90—92, 95, 105, 106, 108, 109, 112, 114, 116, 119, 121, 126, 130, 131, 139, 141, 203, 205, 234, 240, 241, 243, 248, 250, 256, 259, 271—274, 277, 283—285, 289, 290, 323, 324, 328, 578, 894, 896, 918 (відзначено варіанти: *хоˈром'іна* — 20—22, 25, 27, 28, 31, 35, 45, 51, 97, 104, 224, 276; *хороˈмина* — 429, 617, 809); 'колись панський будинок' — 252, 479, 531; 'великі, добре обладнані кімнати' — 421 (*хороˈмина* — 389; *хоˈромини* — 86); 'хлів' — 26, 68, 88, 133, 239, 242; 'клуня' — 72; 'повітка' — 53, 59, 64.

Т. II. У багатьох говірках на всій території тому лексем *хороми, хоромина* не засвідчено, у ряді говірок їх записано без розкриття значення. Лексему *хо(у)ˈроми* записано у значенні: 'великий красивий будинок' — спорадично у поліському і волинському говорах; 'всі будинки на садибі' — 10, 14, 19, 23, 34—52, 54—57, 59, 62, 74—80, 86, 87, 89, 149, 154, 174, 177, 181, 185—187, 622—631, 633—638, 642, 644—646, 649—651; 'великі, добре обладнані кімнати' — 179, 570 (ˈ*хороми* — 567); 'сіни' — 485, 488, 491, 509, 510, 512, 513, 527, 548, 550, 552, 554, 556—559, 581—583, 603—606, 609, 610, 615, 616 (*хоˈрома* — 472); 'сільськогосподарські будівлі, що не опалюються' — хлів, клуня' — 643, 647, 648; 'стріха, криша' — 26; у порівняльному звороті ˈ*гарно йак у хоˈромах* — 313, 535, 575; топонім (назва хутора) — 2, 3.

Лексему *хоˈромина* зафіксовано у значенні: 'великий красивий будинок' — 73, 88, 176; 'колись панський будинок' — 180. Замість лексеми *хоˈроми* записано: *паˈлати* — 448, 452, 481; *паˈлац* — 255, 287, 339; ˈ*палац* — 244, 256, 283; ˈ*вілійа* — 305; *кашˈт'іл'* — 408, 426; *по(у)ˈкойі* — 3, 21, 24, 98, 150, 178, 260, 299, 327, 351, 370, 389, 397, 435, 466, 495, 531, 541, 564; ˈ*покойі* — 500; *поˈк'ій* — 437, 438, 467, 495; *пок'ій* — 500; ˈ*цімры* — 406.

Т. III, ч. 1. У багатьох говірках на всій території тому лексему *хороми* не засвідчено, у ряді говірок записано її без розкриття значення. Лексема *хоˈромина* засвідчується лише в поодиноких говірках. Лексему *хоˈроми* записано у значенні: 'великий, добре обладнаний будинок' — зрідка в усіх говорах тому (у цьому ж значенні *хоˈромина* — 47); 'колишній панський будинок' — 1, 5, 19, 44, 78, 83, 114, 126, 127, 164, 170, 182, 234, 261, 267, 292, 350, 352, 353, 374 (у цьому ж значенні *хоˈромина* — 37, 50, 79, 325, 358); 'усі господарські будівлі' — 202, 211; 'великі, добре обладнані кімнати' — 31, 61, 145, 184, 189, 225, 231, 260, 285, 299, 316, 363; 'будівлі, що не опалюються' — 213; 'схованка' — 106; 'комора'— 191; 'багатство' — 100, 103, 105, 120, 194, 198, 238, 251, 322, 373, 374; 'церковне майно' — 253; тільки іронічно про погану хату — 25, 285, 335.

Т. III, ч. 2. У багатьох говірках на всій території тому лексема *хороми* не засвідчена, у ряді говірок її записано без розкриття значення. Лексему *хоˈромина* зафіксовано лише в окремих говірках. Лексема *хоˈроми* виступає у значенні: 'великий добротний будинок' — зрідка в усіх говорах тому (у цьому ж значенні: *хоˈрома* — 253, 273, 280, 328, 367; *хоˈромина* — 203, 227, 342); 'колись поміщицький будинок' — 68, 72, 75, 82—84, 93, 95, 102, 144, 168, 194, 197, 205, 240, 245, 246, 253, 259, 277, 284, 286, 290, 301, 305; 'просторі, гарно прибрані кімнати' — 31, 151—153, 177, 179, 181, 236, 254, 255, 288, 322, 342, 375 (*хоˈрома* — 330); 'сіни' — 4, 108, 109, 118, 222; 'склад' — 74, 185; 'багатство' — 380; тільки іронічно про погану хату — 48, 369. Записано ще: *хоˈромина* 'хлів' — 161.

157. ˈ*Терем*, ˈ*тереми*.

Т. І. У більшості говірок на всій території тому лексема *терем* не засвідчена. Форму *тереми* у говорах тому не записано взагалі. Лексему ˈ*т(ʼ)ер(ʼ)ем* зафіксовано у значенні: 'великий, добре обладнаний будинок' — 7, 9—11, 15, 17, 23, 77, 79, 133, 134, 229, 236, 261, 269, 314, 316, 321, 333, 347, 375, 391, 393, 414, 416, 427, 577, 581, 643, 645, 648, 650, 727, 758, 765, 802, 828, 848, 857, 888, 892, 897, 898, 901, 904, 911, 921, 922 (у цьому ж значенні *тереˈмок* — 19; *тереˈман* — 385); 'колись панський будинок' — 34, 254, 354, 359, 376, 390, 438, 505, 599, 839, 845, 891; 'маленький будинок' — 370, 560, 649, 841 (у цьому ж значенні: *т(ʼ)ер(ʼ)еˈмок* — 128, 188, 414, 875, 893; *ц'ар'аˈмок* — 101); 'хата, що стоїть окремо від села' — 854, 859; 'приміщення, де колись збиралась челядь' — 898; 'велика, добре обладнана кімната' — 600, 682, 689; 'сволок' — 249; 'вінок на молодій' — 297, 321; 'великий сад' — 424; 'великий старий ліс' — 793; 'пташине гніздо' — 901; 'квітник' — 239; 'квіти' — 377; 'трава' — 124; тільки у порівняльному звороті *йак* ˈ*терем* (*«ˈхата йак ˈтерем»*) — 80, 111, 162, 873, 902; іронічно про погану хату — 14. Записано ще лексему *тереˈмок* у значенні: 'вінок на голові у дівчини' — 96, 297, 319—321, 324, 329, 335, 339, 340, 342, 343, 369, 529, 551, 603; 'вільце на весіллі' — 321; 'коровай' — 370, 682, 689; 'настінні прикраси з паперу' — 329. Записано, що лексеми ˈ*терем, тереˈмок* відомі тільки з казок — 1, 4, 97, 98, 102, 145, 177, 192, 195, 302, 324, 389, 402, 426, 502, 609, 647, 768, 789, 834, 842, 869, 873, 889, 907, 915.

Т. II. У переважній більшості говірок на всій території тому лексема ˈ*терем* не засвідчена; форма *тереˈми* фіксується тільки у виразі «обіцяти тереˈми» — 264, 556. Лексему ˈ*терем* записано у значенні: 'великий, добре обладнаний будинок' — 149, 181, 530, 618; 'колись панський будинок' — 368, 391, 570; 'парадний вхід до замку' — 179; 'гарно прибрана кімната' — 375, 618. Відзначено, що лексеми ˈ*терем, тереˈмок* відомі тільки з казок — 5, 7, 395, 546, 575, 579, 644.

Т. III, ч. 1. У багатьох говірках на всій території тому лексема терем не фіксується. Засвідчено лексему ˈ*терем* у значенні: 'великий красивий будинок' — 1, 2, 18, 35, 41, 61, 69, 73, 91, 102, 105, 170, 198, 199, 261, 299, 323, 327 (у цьому ж значенні *тереˈмок* — 51); 'колись панський палац' — 9, 162, 182, 187, 260, 363, 365, 366; 'невеликий чепурний будинок' — 72, 202, 221 (у цьому ж значенні *тереˈмок* — 26, 31, 32, 35); 'тимчасове житло на городі' — 14; 'хатні прикраси, виплетені з соломи' — 21, 48, 271, 284; 'місце відпочинку і розваг' — 36, 38; 'непрохідне місце в лісі' — 69; тільки у виразі «у хаті, як у ˈтеремі» — 17. Записано ще лексему *тереˈмок* у значенні: 'вільце на весіллі' — 101, 143, 151, 152, 167, 333; 'весільна шишка' — 197, 231; 'прикраса перед іконами' — 268; 'іграшка у вигляді солом'яної хати' — 75, 80—82. Відзначено, що лексеми ˈ*терем, тереˈмок* відомі тільки з казок — 111, 126, 363; тільки в іронічному вжитку про погану хату — 136, 263.

Т. III, ч. 2. У багатьох говірках на всій території тому лексеми *терем, тереми* не засвідчено. Лексему ˈ*терем* записано у значенні: 'великий добротний будинок' — 12, 103, 152, 181, 183, 188, 203, 205, 206, 241, 274, 282, 342, 350 (у цьому ж значенні: *тереˈми* — 273, 282; *тереˈма* — 280; *т(ʼ)ер(ʼ)еˈмок* — 207, 293, 357, 363); 'різьблена хата' — 74, 320, 'колись панський будинок' — 194, 283 (відзначено варіанти ˈ*т'ер'ем* — 175, 274; ˈ*тер'ім* — 167; *теˈрем* — 72); 'мала чепурна хата' — 259, 333, 339 (у цьому ж значенні: *тереˈмок* — 89, 278, 286, 323, 339; *бурˈдейа* — 224, 225); 'будка сторожа' — 240; 'гніздо білки' — 200. Зафіксовано ще: *тереˈми* 'сади' — 59; ˈ*теˈремок*: 'літня хата' — 227; 'крамниця зі спиртними напоями' — 340; 'вінок' — 256, 288. Відзначено, що лексеми ˈ*терем, тереˈмок* відомі із фольклорних творів, зокрема казок — 18, 83, 110, 162, 186, 192, 250, 253, 305.

Зрідка в записах з усіх говорів відзначається, що лексема *терем* — архаїзм.

158. ˈ*Палуба.*

Т. І. Лексему ˈ*палуба* записано із значенням: 'дощате покриття під дахом будівель, вкритих залізом, шифером або толем' — зрідка у всіх говорах тому (у цьому ж значенні зафіксовано: ˈ*палоба* — 830; ˈ*палубка* — 47, 81, 104, 106, 824; *о(а)ˈпалуба* — 98, 107, 315, 782; *аˈпалубка* — 113, 190, 321; *палуˈбойка* — 828; ˈ*палубл'а* — 141; ˈ*палуб* — 12, 27, 51, 57, 77, 81, 238, 243, 291, 301, 320, 328, 366, 371); 'дерев'яна стеля' — 206, 240, 572, 799 (у цьому ж значенні ˈ*палуб* — 337); 'дерев'яний піл, на якому спали' — 101; 'горище' — 898; 'вишки' — 714; 'дах на вулику у вигляді миски (дерев'яний або череп'яний)' — 704, 707, 721, 724, 740, 774, 789, 819, 820; 'балкон' — 13 (у цьому ж значенні ˈ*палуб* — 13, 421); 'кузов машини' — 515, 726, 830, 859; 'дерев'яна обшивка воза або ящик, які робляться для збільшення вмісту воза' — 435, 450, 452, 459, 461, 463, 465, 466, 469, 470, 484—489, 493, 494, 496, 497, 499—502, 504—507, 509—511, 531, 533, 542, 545, 547, 548, 604, 611, 660, 669, 678, 728, 732, 735, 745—747, 751, 753, 758, 762, 764, 768—770, 772, 773, 776, 779, 784, 786, 795, 862, 909 (у цьому ж значенні ˈ*палуб* — 596, 599, 669, 678, 683, 689, 915; *(г)оˈпалубка* — 448, 743); 'дошка на річці для прання білизни' — 236, 319, 343; 'будка для польової або тракторної бригади (переважно пересувна), де влітку обідають і відпочивають' — 180, 181, 196, 334, 363, 370, 377, 388, 393, 394, 398—400, 423, 626, 627, 629—631, 633, 634, 636—639, 642, 643, 648, 650—652, 656, 660, 661, 666, 667, 752, 754, 755, 807, 818, 823—825, 827, 828, 831, 835, 837, 839, 840, 843, 844, 846, 849,

854, 857, 860, 863, 864, 867—870, 875, 878—880, 882—887, 893, 899, 904, 905, 907, 910, 911, 914, 916 (у цьому ж значенні *ˈпалуб* — 184, 363, 365, 368, 371, 372, 374, 383, 387, 396, 400, 424, 427, 430, 590, 626, 629, 630, 634, 636—638, 646, 649, 656—658, 661, 662, 675, 676, 828, 831, 846, 848, 860, 865—867, 871, 873—875, 879, 895, 897, 900, 903, 905—908, 913, 916); 'намет для овець у степу' — 887; 'будка для сторожа' — 473; 'будка, в якій зберігається сільськогосподарське знаряддя' — 633; 'будка, в якій вивозять курей на поле' — 657; 'поміст на комбайні' — 817, 893 (у цьому ж значенні *ˈпалуб* — 869); 'пристрій у млині, який запобігає, щоб не випадало борошно' — 401, 551; 'пристрій біля магазину у вигляді ящика, з якого продавали сіль, гас тощо' — 650; 'ящик, з якого годують коней у степу' — 181, 393, 679, 680, 681, 684, 911; 'звід під піччю' — 343, 549; 'більмо на очах у коней' — 208, 689. У всіх говорах як неологізм фіксується лексема *ˈпалуба* із значенням 'поміст на верхній частині корабля'.

Т. II. У багатьох говірках на всій території тому лексеми *палуба* не засвідчено. Записано *ˈпалуба* у значенні: 'кусок дерева, відлупленого від колоди' — 268, 276, 412; 'частина колоди, розрізаної вздовж, з порожньою вигнилою серединою' — 270 (у цьому ж значенні *ˈпалуб* — 273); 'дощате покриття під дахом будівлі, вкритої залізом' — 665; 'дошка, яка тримає верх солом'яного даху' — 665; 'дерев'яна обшивка воза або ящик, які робляться для збільшення вмісту воза' — 395, 490, 505 (у цьому ж значенні *ˈпалубки* — 627); 'форма, в яку заливають фундамент' — 471; 'велика дерев'яна миска' — 575, 578, 579; 'поміст без накриття' — 566; 'поміст для танців' — 618; 'балкон' — 310; 'веранда' — 619; 'більмо' — 402 (у цьому ж значенні: *паˈлуба* — 170, 172, 312, 321, 329; *паˈлуби* — 281). Як неологізм, лексема *ˈпалуба* 'поміст на верхній частині корабля' записана здебільшого від молоді — 4, 7, 26, 29, 36, 41, 44, 50, 52, 59, 68, 70, 72, 94, 112, 187, 191, 200, 201, 213, 217, 239, 300, 310, 333, 345, 362, 367, 368, 373, 374, 474, 498, 506, 510, 530, 546, 554, 556, 568, 570, 576—578, 580, 628, 648, 656, 659, 676. Без розкриття значення лексему *ˈпалуба* записано в говірках 8, 60, 88, 96, 97, 99,102, 104, 108, 137, 179, 197, 199, 202, 204 205, 207, 209, 211, 216, 218, 221, 222, 224, 228, 286, 297, 341, 342, 346—348, 350, 359, 364—366, 371, 378, 388, 392, 399, 436, 472, 473, 483, 487, 529, 541, 555, 560, 565, 567, 583, 622, 624, 629, 638, 641, 645, 646, 664, 666, 672а. Замість лексеми *палуба* записано: *ˈпалуб* 'скринька з дощок' — 13; 'будка для сторожа' — 85; *паˈлуба* (іронічно про неохайну жінку) — 158, 259, 293, 336, 667 (ця ж лексема без розкриття значення — 284, 297, 463, 465, 673, 677); *паˈлубок* 'дерев'яна посудина на ягоди' — 309; *ˈфалуба* 'дупло в дереві' — 416; *ˈпомуст* — 682.

Т. III, ч. 1. У частині говірок на всій території тому лексему *палуба* не засвідчено. Записано лексему *ˈпалуба* із значенням: 'будка для польової або тракторної бригади (переважно пересувна), де влітку обідають' — 7, 37, 68, 71, 72, 75, 78, 80, 81, 83, 85—89, 91—93, 95, 98, 99, 101, 105, 106, 108, 110—117, 124, 127, 165, 167, 168, 175—177, 180, 183, 184, 187, 190, 196, 198, 200, 203, 216, 220, 223, 225, 239, 254, 257, 299, 337 (у цьому ж значенні зафіксовано *ˈпалуб* — 13, 15, 35, 68, 70—74, 77, 80, 83, 91, 94, 103, 104, 106, 108—111, 113, 116, 118, 122, 131, 163, 164, 167, 168, 173, 174, 182, 186, 189, 192—195, 197, 206, 211); 'пересувна будка для курей' — 74, 78; 'будка для сторожів' — 84; 'місток на комбайні для комбайнера' — 29, 294; 'місток у молотарці' — 46, 53, 56, 67, 143; 'дощате покриття під дахом будівель, критих залізом, черепицею' — 165, 251, 289, 313, 375 (у цьому ж значенні записано: *ˈпалоба* — 252; *оˈпалубка* — 226, 321); 'дерев'яна обшивка воза або ящик, які збільшують вміст воза' — 78, 82, 153, 156, 157, 189, 258, 262, 273, 279 (у цьому ж значенні *ˈпалуб* — 78, 80, 83, 97, 162, 169, 170, 253, 258, 261, 265, 273, 279, 287); '(довгий) віз, з якого годують коней' — 69, 258; 'ненакритий тік' — 217; 'кришка вулика' — 373; 'поміст на річці, на якому перуть білизну' — 13; 'горище' — 167, 191; 'сваї з перекладинами, на яких тримається міст' — 31; 'обшальована дошками хата' — 289. Як неологізм, лексема *ˈпалуба* записана із значенням 'поміст на верхній частині корабля' — зрідка у всіх говорах тому, спорадично на всій території тому лексеми *ˈпалуба, ˈпалуб* записані без розкриття значення.

Т. III, ч. 2. У частині говірок на всій території тому лексема *палуба* не засвідчена. Зафіксовано лексему *ˈпалуба* у значенні: 'будка для польової або тракторної бригади (переважно пересувна), де влітку обідають і відпочивають' — 10, 50, 61—63, 74, 79, 82, 86, 87, 100, 103, 104, 153, 154, 156, 168, 171—173, 175, 176, 179, 181—186, 191, 195, 200, 203, 204, 242, 247, 259, 278, 288, 302, 308, 320, 339; 'літнє приміщення в полі для працівників тваринницької ферми' — 68, 83, 90, 91, 95, 101, 180, 182, 188, 189, 194, 240; 'будка для перевезення птиці' — 182; 'будка, де зберігають сільськогосподарський реманент' — 175; 'жолоб' — 19; 'кришка вулика' — 2, 223, 288, 318, 320; 'дерев'яна обшивка воза або ящик, які збільшують вміст воза' — 93, 243, 299 (у цьому ж значенні 'дощате покриття під дахом будівель, критих залізом, черепицею або толем' — 276, 278, 284, 288 (у цьому ж значенні *оˈпалубка* — 225, 274, 303, 340, 359, 364); 'підлога з дощок у корівнику' — 99, 197; 'поміст для танців' — 192. Як неологізм, лексема *ˈпалуба* (фонетичні варіанти *ˈпалоба* — 123; *ˈпалʼуба* — 210) записана із значенням 'поміст на верхній частині корабля' — зрідка в усіх говорах тому. Спорадично в говірках на всій території тому лексема *ˈпалуба* фіксується без розкриття значення.

159. *Сˈтая* (оселя).

Т. I. У багатьох говірках на всій території тому лексема *стая* не засвідчена. Записано лексему *сˈтайа* у значенні: 'житлова будівля' (архаїзм) — 2, 305, 567, 650, 783; 'велика хата' — 648; 'ряд будівель' — 687, 787, 891; 'велика клуня' — 324; 'конюшня' — 75, 152, 181, 238, 244, 393, 552, 591, 649, 844, 868, 870, 911; 'будівля для худоби' — 181, 312, 541; 'невелика садиба' — 311; 'табір' — 879; 'загорода в степу для худоби' — 903, 905; 'ділянка землі' — 352; 'табун птахів' — 1, 6, 7, 13, 15, 17, 22, 40, 45, 64, 66, 67, 71, 94, 100, 103—105, 115, 118, 128, 131, 144, 161, 184, 190, 192, 194, 215, 234, 269, 287, 297, 316, 319, 321, 335, 350, 352, 369, 370, 383, 391, 395, 398, 407, 414, 428, 476, 477, 524, 528, 535, 542, 543, 585, 633, 637, 646, 659, 662, 675, 682, 687, 695, 702, 724, 728, 745, 747, 766, 780, 791, 800, 812, 819, 820, 828, 834, 836, 846, 865, 873, 874, 879, 908, 911, 913, 915; 'табун коней, череда корів' — 332, 359, 390, 393, 467, 498, 531, 553, 556, 651, 704, 707, 736, 743, 789, 837, 922; 'табун овець' — 315, 390, 519, 682, 847; 'ряд кіп, копиць, снопів' — див. питання 29. Лексему *сˈтайа* записано поруч з лексемою *оˈселʼа* без розкриття значення цих двох лексем — 160, 162, 195, 281, 308, 544, 586, 628, 665, 669, 783, 813, 817, 826, 835, 839; не розкрито значення лексеми *сˈтайа* у говірках 36, 47, 77, 183, 188, 221, 249, 260, 313, 429, 462, 597, 598, 605, 610, 614, 642, 651, 710, 749, 759, 763, 766, 770, 815, 823, 852, 853. Замість лексеми *стая* записано лексему *оˈселʼа* у значенні: 'житлова будівля' — 542, 567, 692, 829, 842, 843, 871, 873, 903, 909, 913; 'верхня частина хати' — 423; 'дах на хліві' — 174; 'садиба з усіма будинками' — 228, 257, 535, 639, 670, 678, 893; 'кладовка' — 905; 'село' — 239.

Т. II. У більшості говірок на всій території тому лексема *стая* не засвідчена. Записано лексему *сˈтайа* у значенні: 'житлова будівля' (архаїзм) — 465, 550; 'заїзний двір' (архаїзм) — 125; 'будівлі для пастухів на полонині' — 479, 480, 483—489, 507, 514, 516, 523; 'будівля для худоби' — 447; 'загорода для овець на полонині' — 490, 491, 511, 515, 524, 557, 558, 581, 583; 'пасовище для овець' — 461, 469; 'присадибна земля' — 271; 'невелика ділянка землі' — 468, 471, 472; 'частина поля' — 139, 300, 303, 305, 306, 405, 434, 654, 656; 'довгі куски поля — гони' — 42, 52, 235, 255, 258, 268, 275; 'виорана земля' — 261, 439; 'міра землі, що дорівнює 3,5 морга' — 19, 130, 231, 241, 259, 263, 273, 659; 'ряд кіп, снопів' — див. питання 29; 'табун птахів' — 27, 39, 62, 70, 121, 134, 162, 187, 283, 286, 300, 338, 345, 362, 383, 396, 466, 475—477, 497, 505, 537, 543, 573, 575, 605, 608, 610, 618, 623, 628, 630, 632, 641, 645, 646, 649, 651; 'череда худоби' — 179, 201, 477, 589, 639, 642; 'табун овець' — 70, 432, 433, 459, 469, 485, 518, 522, 579, 587, 603, 618, 637, 639, 642. Замість лексеми *стая* записано *оˈселʼа* у значенні: 'житлова будівля' — 200, 350, 356, 370, 534; 'садиба з усіма будинками' — 183, 266, 368; 'невеликий хутір' — 280; 'село' — 266, 509.

Т. III, ч. 1. У багатьох говірках на всій території тому лексеми *стая* не засвідчено. Записано лексему *сˈтайа* у значенні: 'хата з солом'яним дахом' (архаїзм) — 156—158, 334; 'велика довга будівля' — 237; 'конюшня' — 69; 'табун птахів' — 1—4, 16, 23, 26, 28, 29, 39, 56, 67, 75, 82, 86, 91, 92, 95, 105, 110, 111, 124, 127, 142, 143, 151, 158—161, 194, 198, 199, 226, 237, 238, 250, 252, 267, 274, 275, 307, 308, 311, 319, 324, 326, 337, 345, 367, 370—374; 'череда худоби' — 143; 'зграя вовків' — 324; 'купи хмар' — 88, 226; 'ряд кіп, снопів' — див. питання 29. Без розкриття значення записано: *сˈтайа* — 6, 21, 24, 49, 172, 181, 199—201, 204, 213, 222, 223, 233, 248, 270, 297, 309, 310, 349, 352; *сˈтайа* // *оˈселʼа* — 147, 191, 264, 334. Замість лексеми *стая* записано *оˈселʼа* у значенні: 'житлова будівля' — 7, 22, 115, 196, 306, 316, 319, 357, 366; 'дах на хаті, хліві' — 102; 'опалубка без покриття' — 231, 271, 289; 'бідний будинок' — 209; 'кошара, загін' — 209; 'подвір'я' — 36, 38, 174; 'садиба з усіма будинками' — 143; 'місце поселення' — 234; 'село' — 301.

Т. III, ч. 2. Лексема *стая* у багатьох говірках на всій території тому не засвідчена. Записано лексему *сˈтайа* у значенні: 'житлова будівля' (архаїзм) — 347; 'велика довга будівля' — 198, 278; 'кошара для овець' — 200; 'загін для худоби' — 74; 'стійло корови' — 278; 'конюшня' (архаїзм) — 175; 'кімната' — 215; 'табун птахів' — 2, 12, 21, 15, 37, 72, 103, 117, 140, 162, 183, 193, 200, 223, 225, 227, 240, 242, 256, 276—278, 283, 288, 295, 300, 307, 310, 311, 315, 319, 321, 322, 331, 333, 339—342, 350, 356, 357, 367, 370—372; 'гурт птахів, що летить у вирій' — 308, 320, 338, 353; 'табун овець' — 59, 225, 276, 284; 'череда худоби' — 111, 315, 340, 370; 'зграя собак' — 141; 'купа комарів' — 192; 'ряд кіп, снопів' — див. питання 29. Без розкриття значення лексему *сˈтайа* зафіксовано у говірках 10, 11, 13, 20, 30, 56, 58, 83, 96, 112, 125, 131, 137, 157, 158, 165, 169, 187, 203, 217, 227, 246, 260, 318. Замість лексеми *стая* записано *оˈселʼа* у значенні: 'житловий будинок' — 35, 63, 128, 196, 239, 243, 274; 'мала хата' — 251; 'хлів' — 238, 278; 'подвір'я' — 334; 'садиба з усіма будинками' — 78, 162, 181; 'хутір' — 178.

160. *Куˈрінь.*

Т. I. Лексема *куˈрʼінʼ* зафіксована майже послідовно в усіх говорах тому, проте в багатьох записах значення цієї лексеми не розкрите. Записано значення: 'намет' — 48, 77, 95, 97, 103, 172, 178, 471, 473, 492, 493, 505, 552, 580, 706, 830, 842, 863, 905, 921; 'намет для сторожа на баштані' — 164, 354, 370, 375, 387, 389, 393, 398, 541, 544—546, 556, 601, 617, 625, 634, 637, 639, 643, 648, 656, 659, 680, 681, 692, 729, 741, 751, 758, 775, 776, 789, 791, 820, 825, 829, 832, 835, 837, 846, 854, 857, 859, 860, 863, 866, 871—873, 875, 876, 880, 887, 889—891, 894, 895, 898, 900, 901, 905, 906, 910, 911, 913, 916; 'намет для пастуха' — 433, 551, 861, 878, 885; 'намет над ямою' — 922; 'намет у полі, в лісі, щоб сховатися від дощу' — 74, 415, 614, 648, 770; 'намет у лісі для перепочинку' — 46, 50, 177, 378; 'будка' — 291, 297, 308, 316, 320, 331, 332, 356, 357, 363, 383, 391, 432, 446, 608, 721, 722; 'велика будка' — 360; 'будка для сторожа' — 15, 26, 27, 98, 101, 108, 128, 195, 247, 249, 257, 259, 263, 269, 275, 302, 321, 369, 376, 391, 426, 442, 443, 500, 525, 539, 541, 544, 547, 567, 600, 603, 623, 643, 685, 726, 731, 762, 766, 771, 778, 779, 788, 800, 845, 849, 861, 874, 878, 879, 899, 901, 903, 908, 909, 914, 915, 922; 'будка для курей' — 195, 389, 567, 681; 'погрібник' — 232, 259, 524, 678, 828, 849, 891, 898, 916, 922; 'половник' — 644, 859; 'собача буда' — 389, 393, 678, 828; 'будка у дворі для картоплі' — 876; 'хата' — 17, 161, 323, 348, 386, 587; 'хата у лісі (переважно лісника)' — 692, 696, 702, 709, 713, 720, 724, 725, 727, 741, 752, 754, 755, 758; 'незаселена хата' — 347; 'будівля без печі' — 347; 'стара мала хата' — 5, 18, 20, 96, 98, 137, 311, 321, 350, 355, 449, 543, 567, 589, 679, 758, 836, 861, 872, 895, 922; 'тимчасова будівля' — 375; 'малий хлів' — 8, 322, 383, 678; 'будівля для сіна й соломи' — 647, 670, 678; 'землянка' — 14, 266, 286, 356, 450, 686; 'садиба' — 132, 152, 188, 328, 331; 'невеликий хутір' — 152, 705, 800; 'село' — 350; 'батьківщина' — 320; 'колгоспний табір у полі' — 329; 'пічна труба в зруйнованій хаті' — 118; 'літня піч надворі' — 118; 'місце, де горів вогонь' — 15, 132, 133; 'вогонь' — 14, 161, 168, 171, 188 (фонетичні й акцентні варіанти *куˈрʼінʼ, ˈкурʼінʼ, куˈринʼ, куˈренʼ, куˈрʼi̯енʼ, ˈкорʼінʼ, коˈрʼінʼ* відбито на карті № 37).

Т. II. Лексеми *курінь* у більшості говірок тому не засвідчено. Записано лексему *ˈку(о)ˈрʼі(и, (ʼ)е, i̯е)нʼ* у значенні: 'намет' — 29, 70, 179, 181, 201, 342, 380, 473, 498, 500, 510, 560, 628, 645, 649, 651; 'намет на баштані' — 356; 'намет для пастухів' — 274, 483; 'будка, зроблена з дощок для відпочинку' — 69, 85, 183; 'будка для сторожа' — 52, 94, 213, 237, 368, 395, 546; 'стан у лісі' — 64, 75, 86—88, 92, 176, 194, 208, 212, 220; 'стан у полі' — 101, 187, 189; 'салаш' — 522; 'тимчасове житло' — 68, 183; 'хата на пасіці' — 284; 'землянка' — 376, 379, 382, 383, 387, 389, 393, 396, 397, 402; 'неопалюване житло (без печі і димохода)' — 62, 71, 183, 284; 'курна хата' — 642; 'стара напівзровалена хата' — 368, 375; 'козача військ-

кова одиниця' (архаїзм) — 471, 472; 'підпалені пні, корчі, що димлять' — 648; 'вогонь' — 176, 208; 'рід' (*«з одˈного куреˈн'а веˈдеца»*) — 608. Без розкриття значення записано: *куˈр'і(и, е)н'* — 49, 73, 81, 90, 91, 93, 95—97, 99, 102—104, 107, 131, 165, 188, 191, 202, 204—207, 209—211, 214—219, 221—224, 228, 270, 304—306, 350, 367, 370—372, 388, 392, 399, 436, 487, 506, 529, 555, 570, 571, 643, 646, 647; *ˈкур'і(е)н'* — 45, 152, 157, 168, 226, 256, 272, 286, 297, 319, 321, 345, 346, 359, 374, 378, 381, 399, 400, 462, 465, 472, 480, 490, 499, 531, 550, 551 (відзначено фонетичні варіанти: *куˈрин'* — 91, 204, 207, 211, 213, 214, 216—218, 237, 608, 642; *ˈкурин'* — 176, 194, 913; *куˈрен'* —88, 96, 97, 101, 103, 104, 490, 647, 649; *куˈр'ен'* — 378, 643, 650, 653; *куˈр'ıен'* — 60, 92, 94, 99, 102, 104, 106, 205; *курˈйін'* — 544; *ˈкоˈр'ін'* — 225, 352, 376, 379, 382, 397, 402; *ˈкôр'ін'* — 441; *ˈкорин'* — 1; *коˈр'ін'* — 383). Замість лексеми *курінь* записано: *ˈбуда* — 2, 4, 5—8, 17, 19, 21, 25, 27, 28, 33, 56, 69, 72, 108, 115, 118, 128, 129, 134, 150, 154, 158, 162, 166, 169, 182, 198, 230, 232, 234, 239, 252, 255, 258, 261, 292, 305, 310, 317, 319, 320, 327, 328, 334, 335, 339, 343, 351, 352, 359, 364, 369, 467, 469, 479, 496, 500, 530, 533, 534, 538, 541, 546, 556, 564, 568, 569, 572, 576, 580, 618, 621, 622; *ˈбудка* — 11, 12, 20, 53, 171, 174, 177, 180, 186, 544, 620, 626; *коˈли(ы, 'і)ба* 'намет' — 445, 464, 483, 513, 521, 556, 559, 577—579; 'будка для сторожа' — 547, 549, 554, 575; *ˈколиба* 'будка для пастухів, вівчарів (покрита дошками)' — 404, 423, 426, 437, 479, 524, 584; *ˈколеиба // ˈсалаш'* — 401, 449, 452; *коˈли(е)ба* (без розкриття значення) — 271, 273, 274, 307, 411—413, 417, 422, 427, 428, 431, 436, 442, 443, 446—452, 454—456, 458, 459, 473, 477, 481, 484, 489, 490, 519, 520, 523, 525, 527, 581, 585, 588, 610—612, 671, 674, 677, 680, 682; *ˈколи('і)ба* (без розкриття значення) — 404, 409, 416, 418, 420, 421, 424, 427; *бурˈдей* 'землянка' — 509, 542, 547, 548, 568, 579; 'будка для сторожа' — 583; *бурˈдел'* 'будка для сторожа' — 610; *бал'ˈган'* 'землянка' — 569; 'намет у лісі' — 568; 'буда для сторожа на баштані'— 564; *засˈтайка // сˈтойна* 'намет для пастухів на полонині' — 483; *стаˈнок* 'намет на сінокосі' — 643, 647; *сˈтайа // ˈтурма* 'салаш' — 584; без розкриття значення зафіксовано: *буˈдак* — 80; *бурˈдел'* — 480, 610; *димˈник* — 483; *димˈн'анка* — 409; *шаˈлаш* — 28, 622; *шаˈтор* — 416; *халаˈбуда* — 162, 552, 628.

Т. III, ч. 1. Лексему *куˈр'ін'* зафіксовано майже послідовно в усіх говорах тому, проте в частині говірок — без розкриття значення. Записано значення цієї лексеми: 'намет (для сторожа на баштані, в полі, в садку, на городі)' — 1—4, 7, 8, 15, 16, 19, 20, 27, 31, 32, 44, 53, 67, 69—75, 77—80, 82, 83, 85, 88, 90—95, 98, 103, 104, 108, 113—117, 119, 124, 125, 127, 137, 142, 143, 151, 156, 159, 160, 162—171, 173, 175—177, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 189, 190, 196, 198, 199, 203, 211, 215, 218, 220, 224, 226, 229, 230, 233, 234, 237, 244, 251—253, 255, 256, 258, 260—263, 269, 271—273, 299, 316, 335—337, 345, 351, 369, 374; 'намет для захисту від дощу' — 13, 91, 103, 113, 143, 161, 165, 209; 'намет для захисту коней від сонця' — 206, 258; 'намет для пастухів' — 91, 226; 'будка для курей у степу' — 82, 250; 'собача буда' — 127; 'погрібник' — 72, 82, 91, 117, 162, 167, 170, 220; 'козацька хата під солом'яною покрівлею' — 250, 326; 'стара напівроззвалена хата' — 28, 80, 141, 327. Відзначено фонетичні й акцентні варіанти лексеми: *ˈкур'ін'* — 250; *куˈрен'* — 121; *ˈкурен'* — 293; *куˈр'ен'* — 32, 317, 326; *куˈр'ıен'* — 21; *коˈр'ін'* — 63, 77, 78, 80, 81, 87, 93, 116, 118, 144, 253, 365, 367; *ˈкоˈр'ін'* — 240, 241. Із значенням 'намет' зафіксовано ще лексеми: *балаˈган* — 157, 248, 250, 313, 318, 323, 325, 362, 366, 370; *бахˈшеўник* — 151; *шаˈлаш* — 23, 24, 158, 248, 316, 317, 344, 362; *каˈтух* — 249; *катˈрага* 'намет, критий брезентом' — 228, 231.

Т. III, ч. 2. Лексему *куˈр'ін'* зафіксовано майже послідовно в усіх говорах тому, проте в багатьох говірках без розкриття значення. Записано значення: 'намет для сторожа' — 28, 38, 40, 60, 67, 95, 99, 106, 111, 124, 130, 139, 144, 148, 170, 177, 188, 189, 192, 204, 206, 207, 211, 213, 224, 225, 227, 236, 243, 247, 256, 262, 274, 276, 281, 288, 290, 291, 297, 300, 307, 308, 315—317, 320—322, 333, 338, 340—342, 350, 368, 370, 371—373, 375; 'намет для захисту від дощу' — 78, 238, 319; 'будка для домашньої птиці' — 4, 6, 328; 'погрібник' — 375; 'хата' (архаїзм) — 319, 331; 'тимчасова хата' — 124, 241; 'погана хата' (іронічно) — 170, 227, 260, 288, 307, 308, 315, 338, 342, 353, 363; 'невеликий хутір' — 334, 366; 'місце, де випалювали вугілля' (архаїзм) — 299. Відзначено варіанти лексеми: *куˈрин'* — 342, 343, 389; *куˈрен'* — 298; *куˈр'ен'* — 203, 255, 280; *ко(о", уº)ˈр'ін'* — 9, 11, 25, 27, 56, 63, 64, 73, 97, 98, 111, 118, 181, 276, 374; *ˈкор'ін* — 220. Як паралелі до лексеми *куˈр'ін'* записано: *коˈлиба* — 109, 111, 123; *бурˈде('і)й* — 3; *бал'ˈган* — 308, 338; *балаˈган* — 352, 354; *шаˈлаш* — 132, 209. Замість лексеми *курінь* зафіксовано: *коˈли(е)ба* 'намет для сторожа' — 2, 108, 110, 115, 207; *бурˈдей* 'землянка' — 2; *бал'ˈган* 'намет для сторожа' — 339, 342, 369; *балаˈган* 'намет' — 305, 340, 366; *шаˈлаш* 'навіс сушити злакові' — 2, 5; *ˈбуда* — 10, 14, 21, 119.

161. *Тин.*

Т. I. Лексема *тин* записана в усіх говорах тому, проте в ряді говірок не розкрито, який вид огорожі вона означає. Зафіксовано її значення: 'огорожа з дерева' — 152, 173, 177, 183, 208, 232, 233, 297, 302, 303, 311, 326, 328, 332, 347, 381, 396, 399, 423, 433, 459, 477, 478, 480, 483, 495, 496, 503, 505, 523, 529, 536, 542, 544, 545, 567, 570, 575, 578, 580, 604, 609, 628, 647, 656, 660, 666, 682, 685, 689, 767, 806, 837, 839, 858, 861, 868, 870, 875, 910, 914 (у цьому ж значенні записано: *пл(')і(и, о, уо)т* — 201, 208, 209, 284, 311, 479, 498, 724; *пл'еˈт'ен'* — 18, 19; *заˈбор* — 361, 689, 839); 'огорожа, плетена з лози, хворосту, ліщини, очерету, соняшників' — 89, 92, 94, 96, 103, 120, 127, 132, 180, 181, 235, 275, 278, 281, 283, 301, 315, 317—320, 329—331, 334, 336, 342, 343, 346, 354, 356, 358—360, 365, 366, 369—372, 374—376, 378, 379, 382, 383, 385, 398, 407, 411, 415, 416, 419, 421, 424, 426, 457, 463, 464, 470, 472—474, 502, 507, 509, 512, 516, 521, 533, 535, 548, 549, 552, 553, 560, 588, 590, 591, 602, 607, 610, 611, 613, 623, 624, 626, 629, 633, 634, 642—644, 649, 657, 659, 662, 636, 673, 675, 686, 687, 704, 728, 729, 741, 743, 744, 762, 767, 771, 773, 775, 779, 786, 789, 791, 794, 819, 820, 828, 829, 835, 836, 845, 854, 863, 888, 889, 896, 897, 899, 904, 911, 916 (у цьому ж значенні: *тиˈнок* — 373; *пл'іт* — 82, 85, 100, 106, 120, 121, 124, 130, 142, 157, 240, 275, 279, 281, 452, 471, 494, 541, 572, 646, 696, 710, 712—714, 717, 720, 747, 750, 755, 757; *пле('а)ˈт'і(('')е, ıе)н'* — 13, 22, 159, 163, 183, 242, 259, 274, 281, 289, 322, 625; *заˈбор* — 751; *обгоˈрожа* — 644; *верˈйе* — 159; *ворˈйе* — 289; *воˈр'аки* «з прибитими зверху палками» — 657; *ˈл'іса, ˈл'іска* — див. питання № 163); 'огорожа, плетена вертикально' — 10, 17, 418, 536 (у цьому ж значенні: *торчоˈвий тин* — 530; *торч* — 536; *тиˈнок* — 413); 'огорожа, плетена горизонтально' — 57, 68, 76, 108, 117, 122, 125, 135, 149, 153, 391, 921, 922 (у цьому ж значенні: *пл'іт* — 67, 68, 83, 104, 105, 121, 140, 320; *пл'еˈт'ен'* — 68, 98); 'огорожа з не дуже густо забитих у землю кілків або дощок' — 59, 98, 849 (у цьому ж значенні: *частоˈк'і(о, уо)л* — 22, 28, 31, 94, 108, 138, 161, 244, 287, 441, 446, 794; *штаˈх'ет* — 282, 500, 724; *загоˈрожа* — 432, 607); 'огорожа з рідко забитих у землю кілків і зверху переплетених лозою' — 59, 98, 128, 134, 169, 849 (у цьому ж значенні; *плуот* — 138); 'огорожа з густо вбитих у землю розрізаних на половину колод, дощок, кілків' — 30, 34, 46, 47, 49, 52, 53, 55, 56, 61—63, 67, 71, 74, 77, 79, 82, 97, 98, 101, 105, 143, 237, 241, 242, 247, 259, 269, 339, 412, 432, 475, 559, 741, 744 (у цьому ж значенні, *пл'і(о)т* — 46, 47, 49, 53, 56, 57, 59; *б(п)арˈкан* — див. питання № 162; *ґˈратк'и* — 242; *заˈбор* — 756); 'огорожа з жердин (двох або трьох), прибитих горизонтально до стовпів, рідко вкопаних у землю' — 20, 24, 39, 48, 50, 51, 53, 154, 225, 244, 263, 266, 369, 448, 526, 543, 587, 744, 779, 800, 802, 803, 836, 864 (у цьому ж значенні: *пл'еˈт'ен'* — 16; *пл'і(и, о, уо)т* — 22, 27, 39, 40, 51, 52, 63, 83, 84, 95, 224, 240, 242, 249, 282; *ˈжердки* — 76; *заˈбор* — 28, 263; *огоˈрожа* — 590; *заˈсоўки* — 252; *ваˈрин* — 136; *варˈйе* — 136; *ˈворини* — 489); 'огорожа з дощок, негусто прибитих до двох жердин' — 160, 195, 225, 249, 259, 263, 494, 497, 500, 501, 515, 518, 520, 534, 646, 747, 829, 845, 849, 885, 908 (у цьому ж значенні записано: *тиˈнок* — 88; *плуот* — 41; *заˈбо(уо, 'і)р* — 39, 40, 85, 263, 372, 374, 387, 404, 419, 520, 532, 589, 607, 710, 727, 755, 757, 773, 786, 794, 818, 849, 907; *шт(ч)а(и)хˈв(ф, х)ета* — 28, 59, 84, 105, 115, 188, 756, 769; *огˈрада* — 391, 591; *обгоˈрож* — 502); 'огорожа з каменю, мурована' — 800, 819, 885, 887 (у цьому ж значенні: *мур* — 700, 701, 705, 710, 716, 721, 754, 848; *заˈбор* — 712, 855; *ок'іп* — 711); 'низька огорожа з дощечок' — 207, 539, 547. Записано без розкриття значення такі лексеми: *тиˈнок* — 314, 367, 388, 389, 393, 440, 514, 847; *пл'і(и, о, уо, уи, е, уе)т* — 1—3, 6, 21, 24, 28, 36—38, 43, 44, 55, 58, 66, 68, 86, 90, 91, 102, 107, 109, 113, 114, 137, 141, 145, 198, 199, 202—205, 210—212, 217, 218, 220, 226, 228, 234, 239, 244, 245, 250, 256, 287, 434, 437, 439, 441, 442, 444, 446, 449, 456, 460, 464, 469, 472, 476, 489, 491, 499, 506, 535, 692, 695, 697, 699, 700—702, 705, 706, 709, 711, 715, 716, 718, 719, 723, 752—754, 779, 787, 789; *пл'іт // тин* — 75, 80, 81, 87, 88, 111, 118, 129, 167, 170, 171, 213, 215, 221—223, 227, 229, 230, 236, 246, 248, 252, 255, 268, 304, 435, 440, 443, 445, 447, 450, 451, 694, 736, 739, 740, 742, 746, 748, 749, 782, 920; *пл(')е(и)ˈт'і('ıе, (')е)н'* — 5, 28, 66, 70, 94, 107—110, 112, 161, 162, 167, 175, 186, 187, 189—192, 273, 280, 285, 286, 637; *плеˈт'ін' // тин* — 170—173, 288; *плетˈн'а* — 557; *заˈбо('і)р* — 1, 9, 54, 89, 90, 141, 144, 161, 168, 198, 212, 239, 243, 260, 277, 285, 337, 434, 476, 487, 507, 573, 624, 633, 647, 652, 692, 697, 706, 754, 817, 829, 848, 886, 916; *заˈбо('і)р // тин* — 78, 81, 296, 298, 305, 308, 327, 565, 568, 664, 667, 677, 807, 808, 810, 814, 815, 822—824, 834, 840, 865, 869, 876, 877, 879, 909; *штаˈх(хв, ф)ет(и)* — 1, 5, 24, 26, 280, 421, 585; *коˈса* — 674; *пˈр(')асло(-а)* — 14, 19, 206; *во(і)рˈйе* — 158, 159, 165, 233, 289; *огˈрада* — 589, 615, 640, 718; *(о, об)го(а)ˈрож(ǯ)а* — 5, 14, 26, 89, 158, 173, 177, 261, 273, 298, 311, 431, 454, 567, 573, 574, 578, 596, 637, 692; *загоˈрож(ǯ)а* — 216, 441, 445, 739, 847; *ˈзагарад* — 9.

Т. II. Лексема *тин* в говорах тому фіксується рідко. Записано її значення: 'огорожа з дерева' — 50, 201, 322, 392, 405 (у цьому значенні записано: *пл'іт* — 158, 181, 191, 268, 320, 420, 421, 436, 503, 607, 609, 623; *плут // тин* — 70; *ˈопклат* — 420; *ˈопклатка* — 421; *ˈзаклат* — 420); 'огорожа, плетена з лози, хворосту, вербового гілля' — 6, 41, 191, 237, 238, 265, 274, 362, 380, 382, 570, 618 (у цьому ж значенні: *тиˈнец* — 6; *пл'і(и, у, ŭ, (')о)т* — 3, 21, 33, 53, 66, 112, 113, 139, 142, 161, 185, 186, 238, 248, 252, 253, 255, 256, 262, 274, 280, 283, 288, 293, 300, 301, 303, 304, 307, 308, 310, 315, 317, 319, 329, 364, 382, 385, 399, 400, 432, 433, 451, 452, 456, 464—466, 469—470, 472, 474, 477, 481, 483, 485, 493, 495, 498, 500, 501, 504—507, 511—513, 515, 520, 521, 527, 530, 532, 535, 543, 545—548, 551—554, 559, 570, 578, 583, 587, 605, 608, 614, 615, 618, 625, 634, 644; *плеиˈт'ін'* — 208; *плеˈт'она* — 70; *плетеˈн'а* — 60, 584; *гороˈдина* — 446, 451; *горорожˈник* — 517; *ˈл'іса, ˈл'іска* — див. питання № 163); 'огорожа, вертикально плетена на латах' — 236 (у цьому ж значенні записано *пл(')іт* — 509, 531, 556, 603; *пл'і(у)т сторцоˈватый* — 447, 548, 650); 'огорожа з кілків, вбитих у землю' — 54, 105, 174, 177, 180, 649, 652 (у цьому ж значенні: *тиˈнец'* — 21, 25, 176; *пл'іт* — 87, 105, 273, 285, 292, 309, 347, 539; *ч(ш)а(и, е)сто(у)'к'і(о, у, уо)л* — 63, 65, 72, 100, 116, 150, 179, 229, 287, 323, 333, 643; *штаˈх'иети* — 320); 'огорожа з колод, вертикально поставлених між двома стовпами' — 645 (у цьому ж значенні: *тин'* — 642; *п(б)арˈкан* — див. запитання № 162); 'огорожа з дощок, прибитих з відступами до двох жердин' — 57, 202, 384, 399 (у цьому ж значенні: *штаˈхети(-а)* — 66, 139, 263, 283, 399, 483, 548, 603, 607, 609, 613, 615; *гороˈдина* — 417, 419); 'огорожа з вертикально поставлених дощок, впритул збитих і закопаних у землю' — 12, 69 (у цьому ж значенні: *п(б)арˈкан* — див. питання № 162); 'огорожа з горизонтально впритул збитих дощок' — 20; 'огорожа з 2—3-х жердин, горизонтально прибитих до стовпів' — 88 (у цьому ж значенні: *пл і(о,у)т* — 72, 148, 208, 483, 487, 488, 554, 556, 588, 625; *воринˈки* — 359, 495; *воˈрин'а* — 583); 'зруб криниці' — 34, 59, 444, 641; 'кладовище' — відбито на карті № 370. Без коментарів щодо значення записано лексеми: *тин* — 8, 13, 17, 27, 36, 40, 58, 72, 74, 77, 78, 82, 91, 125, 130, 133, 145, 149, 175, 188, 192, 199, 211, 214, 215, 217, 223, 228, 313, 355, 359, 367, 370—372, 377, 381, 395, 434, 436, 466, 471, 472, 537, 546, 568, 576, 616, 617, 646, 651; *тин* — 213, 638; *тиˈнец'* — 5; *тиˈн'анка* — 237; *пˈл(')і(и, (')о, у, ŭ)т* — зрідка в усіх говорах тому; *пл'іт // тин* — 32, 94, 95, 153, 173, 226, 267, 270, 289, 321, 378—390, 653, 402, 462, 473, 482, 529, 538; *плеˈт'ін'* — 563, 571; *пл(')ет(')еˈн'а* — 64, 83, 643, 648; *плетˈн'а* — 18, 98; *пˈлетн'а* — 83; *пл'іˈток* — 328; *заˈбо(уо)р* — 52, 63, 84, 146, 149, 222, 352, 541, 547, 549, 614, 615, 643; *шта(и)ˈх(хв)ети(-'і, -а)* — 63, 75, 110, 147, 182, 193, 217, 230, 243, 291, 305, 330, 397, 442, 549, 614, 626, 627, 687; *жерд'* — 27; *ˈжерди* — 10, 11, 14, 16, 22, 26, 28, 29, 35, 42, 44, 51, 627, 631; *ˈжерд'е* — 31, 116, 151, 182, 184, 212, 215; *ˈжердка* — 115; *ˈжердник* — 29; *ˈлати* — 110; *воуˈрини* — 132, 348, 387; *вурˈйе* — 220, 222; *пˈрасло* — 61, 62; *пˈреисло // пл'іт* — 479; *паˈланок* — 417, 422, 443, 484; *ˈпаˈланок* — 460; *паˈланок // пл'іт* — 489; *штурˈц'ійка* — 230, 231; *остроуˈжини* — 110; *р ігл'а* — 445; *баˈласки* — 631; *ˈкиел':е* — 151; *ˈлугош* — 428; *мур* — 445; *гороˈдина* — 424, 426—431, 448, 450; *город ˈба* — 2, 19; *загоˈрожа* — 8, 152; *загоˈрода* — 687; *ˈзагород'* — 619, 633; *огоˈрожа* — 9, 63, 146, 216, 619, 644; *огоˈрожа // плут* —

101; *обгоˈрожа* — 374. Зафіксовано ще: *ˈдошковий пл іт* — 578; *мур* ‘кам’яна огорожа’ — 573, 603.

Т. III, ч. 1. Лексема *тин* зафіксована у більшості говірок тому, проте у багатьох випадках не вказано, який вид огорожі ця лексема означає. Записано її значення: ‘огорожа з дерева, хмизу або каменю’ — 7, 8, 13, 32, 69, 83, 156, 164, 192, 253, 318, 345, 346, 374 (у цьому ж значенні зафіксовано: *заˈбор* — 3, 239, 318, 346, 351, 369, 374; *заˈбор // тин* — 193, 195, 198; *загоˈрожа* — 351; *ˈзагорода* — 179); ‘огорожа, плетена з лози, гілля верби, очерету’ — 2—4, 6, 15, 17, 25, 35, 49, 68, 70—75, 78, 79, 82, 85, 86, 91—93, 102, 104, 108, 114—117, 123, 128, 130, 133, 141, 143, 152, 157, 162, 163, 165, 167—170, 173, 174, 177, 180, 183, 184, 187, 189, 194—197, 199, 200, 202—205, 209, 216, 220, 226, 230, 231, 234, 236, 237, 244, 251, 255, 263, 267, 271, 273, 276, 293, 308, 309, 316, 319, 324, 329, 337, 355, 367 (у цьому ж значенні: *тиˈнок* — 70, 200, 202, 363; *плеˈт ін’* — 32, 119, 124—126, 135, 138, 151, 158, 159, 248, 249, 273, 295; *плеˈт’ін’ // тин* — 1, 16, 19, 39, 119, 124—126, 142—144, 147, 149, 158, 318; *пл’іˈтен’* — 330; *загоˈрода* — 179; *ˈл’іса, ˈл’іска* — див. питання № 163); ‘огорожа, плетена вертикально’ — 260 (у цьому ж значенні: *сторч(ц)овий тин* — 77, 98, 158; *плеⁱˈт’ін’* — 24, 143; ‘огорожа, плетена з лози і обліплена глиною’ — 31, 256; ‘огорожа з дощок’ — 175, 184, 192, 251, 255, 260, 313, 335, 363 (у цьому ж значенні: *заˈбор* — 15, 35, 86, 91, 92, 98, 104, 112, 145, 149, 162, 176, 187, 194, 208, 248, 279, 295, 304, 324, 326; *заˈборчик* — 194; *реˈшотка* — 97; *огоˈрожа* — 364; *загоˈрода* — 179; *штаˈт ет н ік* — 252; *ˈізгород* — 248); ‘огорожа з жердок, горизонтально прибитих до стовпів’ — 111, 261; ‘огорожа з колод’ — 115; ‘огорожа з каменю’ — 151, 157, 203, 224, 238, 284—287, 295, 297, 299, 301, 302, 304, 306, 307, 309, 313, 316, 323 (у цьому ж значенні: *заˈбор* — 305; *сˈт’інка* — 226, 248, 314; *парˈкан* — див. питання № 162). Без розкриття значення записано лексеми: *тин* — зрідка на всій території тому; *тиˈнок* — 8, 80, 97, 130, 185, 215, 218, 223, 258, 291, 307, 310; *плеˈт’ін’* — 26, 27, 33, 40, 51, 52, 56, 106, 111, 121, 133, 149, 160, 179, 206, 234, 243, 246, 250, 312, 316, 371, 373; *плеˈт ін // тин* — 21, 44, 46—48, 54, 58, 61, 63, 96, 101, 105, 110, 129, 136, 137, 144, 147, 229, 232, 245, 247, 318; *пл ітˈн а* — 211; *заˈбор* — 26, 29, 68, 82, 100, 107, 113, 122, 141, 164, 170, 171, 173, 179, 185, 187, 188, 190, 196, 199, 203, 207, 210, 211, 224, 249, 252, 266, 268, 272, 275, 278, 282, 288, 290, 292, 296, 316, 317, 322, 327, 333, 334, 338, 340, 342, 345, 350, 352, 353, 356—358, 362, 363, 372; *заˈбор // тин* — 76, 122, 166, 201, 206, 227, 274; *заˈборчик* — 238; *пл іт* — 94, 106, 120, 121; *пл’іт // тин* — 87, 89, 109; *о(б)гоˈрожа* — 54, 106, 292, 334, 338, 344, 350, 362; *загоˈрожа* — 282; *гоˈродец’* — 138; *ˈізгород* — 249; *ˈнат’ічка* — 199; *загадˈки* — 334.

Т. III, ч. 2. Карта № 84: *тин, пл’іт, плиеˈт’ін’, огоˈрожа, загоˈрожа, мур, заˈбор;* у коментарі: *тиˈнок* (з очерету), *пл іт* (з дощок), *ог(г)ˈрада* (залізна), *мур, огоˈрожа* (з каменю), *заˈбор* (дерев’яний, камінний), *оˈк іп, штаˈх(хв, ф)ети, шчиˈкет, штаˈкет(и), ст’іˈна, сˈт’енка* (з гальки, з ракушки), *просˈт’інок* (кам’яний), *ча(и)ˈмур, частоˈк і(о)л, пл’іˈт’онка* ‘тин з горизонтально сплетених гілок’.

162. *Парˈкан.*

Т. І. Лексема *парˈкан (барˈкан)* ‘огорожа’ фіксується у більшості говірок на всій території тому, проте часто без пояснення, який вид огорожі ця лексема означає. Конкретизовано значення лексеми *парˈкан* так: ‘огорожа з дерева’ — 181, 192, 347, 427, 433, 539, 685, 696, 725, 746, 767, 781, 854, 857, 884 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 66, 103, 178, 208, 291, 292, 337, 520, 824); ‘огорожа з дощок’ — 110, 196, 207, 370, 383, 393, 448—450, 452, 457—459, 463—465, 467, 469, 477, 487, 494, 497, 499, 504, 505, 509, 516, 519, 524, 531—533, 535, 536, 543—545, 547, 549, 553, 560, 567, 687, 689, 692, 707, 714, 728, 729, 742—744, 747, 749, 758, 762, 771—776, 779, 780, 791, 802, 803, 835, 887, 892 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 92, 94, 110, 111, 144, 148, 225, 245, 273, 281, 283, 284, 316, 317, 319, 320, 324, 326, 328, 329, 332, 335, 342, 477, 480, 484, 512, 518, 532, 536, 544, 551—553, 560, 570, 575; ‘суцільна огорожа з горизонтальних дощок’ — 29, 61, 63, 101, 240, 241, 265 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 26, 29, 30, 32, 34, 39, 53, 55—57, 62, 76, 77, 85, 91, 97, 99, 101, 108, 112, 121, 122, 130, 138, 146, 240, 241, 249, 263, 266); ‘суцільна огорожа з вертикальних дощок, жердок’ — 95, 128, 153, 486, 730, 836, 849 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 10, 42, 118, 128, 140, 142, 143, 149, 153, 229); ‘огорожа з штахет’ — 227, 359, 407, 437, 489, 493, 515, 526, 533, 686, 692, 709, 711, 717, 745, 771 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 106, 123, 125, 135, 142, 224, 244, 302, 359, 432, 442); ‘частокіл’ — 236 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 81); ‘огорожа з колод’ — 28, 47, 50, 52, 67, 68, 201 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 40, 47, 50, 52, 54, 67, 68, 131, 152, 237, 263); ‘плетена огорожа з гілок, очерету’ — 520, 896; ‘мурована огорожа з каменю або цегли’ — 181, 393, 426, 445, 450, 470, 502, 647, 696, 705, 721, 727, 740, 753 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 336, 484, 530); ‘висока огорожа’ — 478, 500, 541, 556, 600, 682, 723, 753, 755, 757, 782, 784, 790, 797, 862 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 59, 559, 566); ‘стіна або перегородка у хліві з дощок або товстого дерева’ — *барˈкан* — 62, 74, 82, 89, 224, 235, 243, 247, 259, 286, 300, 301. Записано лексему *барˈкан* без розкриття значення — 11, 12, 20, 22, 24, 36, 37, 43, 51, 60, 65, 69, 70, 72, 73, 78, 80, 84, 86, 87, 96, 100, 102, 107, 109, 113, 114, 116, 119, 120, 124, 129, 134, 136, 139, 141, 157, 167, 204—206, 209, 217, 221, 228, 248, 251, 253, 257, 270—272, 277—280, 285, 287, 288, 290, 294, 299, 303, 305, 307, 315, 322, 323, 338, 339, 343, 482, 550, 554, 555, 557, 564, 568, 576, 579, 583, 600, 609, 614, 619, 918—920.

Т. II. Лексему *парˈкан* ‘огорожа’ записано в більшості говірок на всій території тому, проте часто без вказівки на те, який вид огорожі вона означає. У середньозакарпатських говірках лексема *парˈкан* фіксується спорадично, на місці її у більшості говірок виступає лексема *паˈланок*. Записано значення лексеми *парˈкан:* ‘огорожа з дощок’ — 54, 70, 71, 78, 112, 113, 149, 163, 189, 191, 196, 206, 219, 230—232, 252, 255, 256, 262, 264, 265, 274, 276, 281, 284, 285, 288, 289, 293, 294, 300, 304, 307, 310, 322, 324, 339, 347, 363, 379, 384, 386, 391, 395, 396, 402, 432—435, 437, 466—469, 475, 482, 484, 486, 493, 495, 498, 500, 506, 515, 518, 528, 532, 564, 565, 569, 570, 582—584, 606, 614, 618, 626, 628, 661, 666, 667, 678 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 87, 152, 181); ‘суцільна огорожа з горизонтально збитих дощок’ — 115, 139, 283, 298, 301, 382, 385, 399, 501, 504, 505, 507, 511—513, 521, 527, 531, 539, 545, 546, 552, 553, 556 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 79, 88, 103, 176); ‘суцільна огорожа з вертикально збитих дощок і з набитою зверху дошкою’ — 97, 511, 512, 513, 527, 545, 552 (*барˈкан* — 83); ‘огорожа з штахетів’ — 6, 12, 56, 125, 128, 132, 142, 149, 158, 162, 163, 166, 181, 192, 236, 244, 249, 263, 266, 269, 273, 279, 297, 299, 351, 396, 400, 464, 470, 471, 474, 477, 485, 487, 488, 499, 504, 505, 507, 509, 514, 524, 546, 547, 551, 553, 554, 556, 563; ‘частокіл’ — 52, 97, 545 (*барˈкан* — 83, 85); ‘огорожа з колод’ — *барˈкан* — 83, 88, 94, 100, 103, 129, 658 (у цьому ж значенні зафіксовано *дил’* — 129); ‘огорожа з 2—3 жердин, прибитих горизонтально до стовпів’ — 20, 508, 509, 531, 546, 553, 556, 557, 561, 566, 603, 636 (у цьому ж значенні записано: *ˈлатова героˈдина* — 477; *гороˈдина з лац* — 428; *рошˈтий* — 454, 585; ‘огорожа з переплетених дощок’ — 273; ‘огорожа, плетена вертикально’ — 475, 483; ‘огорожа, плетена з гілок, стебел, соняшників’ — 353, 436; ‘велика й добротна огорожа’ — 3, 124, 150, 201, 303, 659, 665 (*барˈкан* — 213; *парˈхан* — 656); ‘мурована огорожа з цегли або каменю’ — 137, 161, 202, 213, 270, 284, 326, 353, 533, 609 (у цьому ж значенні *баркан* — 154); ‘стіна (перегородка) з дощок або колод у клуні або в хліві’ — *барˈкан* — 88, 103, 652. Зафіксовано ще: *барˈкан* ‘ґанок’ — 104, 222, 660; не розкрито значення лексеми *барˈкан* — 64, 69, 73, 85, 91, 93, 95, 96, 101, 102, 107, 157, 179, 182, 186, 204, 215, 633, 647, 649—651, 653; *ˈпаркан’* — 670; *парˈґан* — 655.

Т. III, ч. 1. Лексема *парˈкан* у говорах тому фіксується рідко. Записано її значення: ‘огорожа з дощок’ — 48, 68—70, 72, 141, 177, 273, 293, 306, 309 (у цьому ж значенні *барˈкан* — 51, 56, 137); ‘огорожа з суцільних дощок’ — 73, 162, 276; ‘огорожа з густо прибитих штахет’ — 205, 267, 375 (у цьому ж значенні: *барˈкан* — 52); ‘огорожа з жердок’ — 294 (у цьому ж значенні *ваˈр’аки* — 83); ‘велика огорожа’ — 175, 269; ‘огорожа, плетена з лози’ — 260; ‘огорожа з каменю’ — 70, 293, 309 (у цьому ж значенні: *барˈкан* — 151; *муˈройка* — 264). Відзначено ще: *парˈкан* ‘виїмка між двома могилами’ — 187. Без розкриття значення записано лексеми: *парˈкан* — 76, 77, 79, 81, 82, 86, 96, 100, 145, 153, 165, 169, 178, 181, 188, 191, 198, 199, 201—203, 209, 213, 222, 237, 242, 253, 255, 256, 258, 259, 262, 265, 270, 271, 274, 275, 277, 279—282, 288, 292, 297, 300, 313, 321, 322, 332, 334, 335, 337, 339, 341—344, 346, 352—355, 357, 360; *барˈкан* — 43, 44, 46, 53, 57, 58, 61, 133, 136, 139, 152; *барˈкан:ик* — 54; *заˈбарка* — 53; *пˈригородок* — 15.

Т. III, ч. 2. Лексема *парˈкан* у говорах тому фіксується рідко. Записано її значення: ‘огорожа з дощок’ — 10, 35, 170, 207, 256, 286, 290, 300; ‘огорожа з дощок, збитих горизонтально’ — 108; ‘огорожа з штахетів’ — 130, 177; ‘огорожа, плетена з лози’ — 139; ‘огорожа з каменю’ — 188. Лексема *парˈкан* записана без розкриття значення: 9, 11—13, 15, 19, 20, 26, 30, 32, 51, 54, 58, 59, 67, 70, 72, 75, 77, 79, 81, 83, 87, 90, 92, 94, 95, 100, 101, 103, 107, 122, 138, 151, 153, 162, 164, 165, 179, 186—188, 190, 192, 194, 195, 198, 200, 201, 210, 215, 217, 243, 248, 251, 253—255, 258—261, 273, 280, 283, 292, 296, 302, 303, 312, 344.

163. *ˈЛіса* (огорожа).

Т. І. Лексема *ˈл’іса* у межах тому утворює розріджений ареал. Записано її значення: ‘огорожа’ — 33, 153, 300, 316, 318—321, 329, 335, 360, 372, 390, 391, 402, 411, 419, 477, 506, 510, 520, 530, 535, 548, 551, 553, 581, 602, 614, 615, 626, 628, 635, 638—640, 644, 649, 657, 665, 666, 682, 706, 815, 822, 835, 868, 921 (у цьому ж значенні зафіксовано *ˈл’і(ие)ска* — 68, 646, 815, 823; *ˈл’иесачка* — 68); ‘огорожа, плетена з лози, стебла соняшників або гілля’ — 127, 144, 148, 160, 173, 177, 180, 181, 183, 184, 194—196, 224, 227, 229, 266, 269, 291, 297, 302, 303, 310, 323—326, 328, 331, 332, 338, 347, 354, 356, 357, 359, 361, 362, 366, 369, 370, 375—378, 382, 407, 415, 421, 425, 432, 438, 445, 448, 450, 457, 459, 475, 476, 478, 482—486, 488, 492, 493, 495, 497, 498, 500, 501, 504, 509, 513, 515, 516, 518—520, 522, 524, 526, 529, 531, 534, 536, 542, 543, 545, 556, 558, 565, 569, 583, 589, 591, 625, 629, 634, 636, 637, 642, 648, 651, 680, 746, 771, 802, 803, 805, 818, 824, 828, 837, 849, 857, 858, 861, 864, 869, 878, 887—889, 896—899, 902, 903, 908, 914, 915 (у цьому ж значенні *ˈл’і(’е, ’ие)ска* — 131, 133, 161, 412, 791, 820, 821, 846, 882, 885, 895, 909, 910); ‘огорожа, плетена горизонтально’ — 10, 16, 99, 101, 115, 128, 146, 152, 154, 156; ‘огорожа, плетена вертикально’ — 110, 140 (у цьому ж значенні *ˈл і(’ие)ска* — 13, 110, 130, 134—137, 157; *ˈл’есачка* — 66, 67, 68, 72); ‘огорожа з штахет’ — 17; ‘огорожа з жердок’ — 265; ‘хворост, з якого плетуть огорожу’ — 477, 523 (*ˈл’іска* — 673); ‘перегородка в хліві або клуні, плетена з лози’ — 233, 443, 494, 512, 551, 859; ‘мата, плетена з хворосту або лози, для стелі в хліві’ — 145, 423, 692; ‘мата для сушіння фруктів’ — 395, 464, 696, 699, 701, 705, 708, 709, 711, 713—715, 725, 728, 729, 736, 751, 786 (у цьому ж значенні *ˈл іска* — 713; *ˈл’ісочка* — 694); ‘настілка на сани, плетена з лози’ — 424, 458, 469—472, 474, 506, 532, 570, 656, 686, 688, 689, 692, 694, 697, 699—702, 704, 705, 707, 708, 710, 711, 714, 721, 725, 728, 729, 732, 734—736, 740, 741, 745, 747—750, 754, 775 (у цьому ж значенні *ˈл іска* — 427, 694, 724); ‘драбина, якою дістаються на горище’ — 21, 27, 29, 32, 39, 68, 530, 917 (у цьому ж значенні *ˈл’еска* — 65, 67, 68, 100, 427, 917); ‘драбина, плетена з хворосту, якою оббивають хату і за яку кладуть солому для утеплення’ — 458, 465, 467, 468, 508, 692 (у цьому ж значенні *ˈл’іска* — 724); ‘довга тичка’ — 625; ‘димар з дощок’ — 245; ‘пристрій для ловлі риби’ — 745, 789. Не розкрито значення зафіксованої лексеми *ˈл’іса* — 23, 31, 33, 45, 122, 147, 149—151, 172, 174, 176, 178, 179, 182, 185, 192, 193, 213, 215, 224, 231, 240, 260, 270, 272, 280, 292, 296, 305—309, 311—315, 334, 336, 337, 339—341, 344—346, 348—352, 355, 358, 363—365, 368, 373, 374, 379, 381, 383—389, 394, 399, 400, 401, 403—406, 409, 410, 413, 414, 416, 418, 422, 428, 430, 434, 437, 441, 451, 456, 461, 480, 481, 490, 502, 517, 525, 527, 528, 537, 538, 550, 556, 561, 563, 586, 588, 592—601, 603—605, 616, 618, 619, 624, 632, 633, 641, 643, 645, 646, 663, 672, 681, 690, 698, 722, 737, 738, 743, 759, 763, 766, 792, 795, 809, 812, 823, 825, 831—834, 839, 844, 860, 862, 863, 866, 867, 870, 873, 879, 891—893, 901, 904—906, 911, 912, 916; *л’іˈса* — 26, 34, 43, 168, 230, 301, 427, 590, 668; *ˈл іˈса* — 269, 392, 393, 621; *ˈл’і(’е)ска* — 129, 132, 139, 141, 166, 190, 197, 200, 380, 386, 387, 401, 408, 412, 417, 636.

Т. II. Лексема *ˈл’іса* на території тому фіксується рідко. Записано її у значенні: ‘огорожа, плетена з хворосту’ — 26, 53, 54, 56, 70, 115, 119, 125, 146, 151, 158, 163, 177, 179—181, 189, 194, 202, 212, 217, 225, 231, 250, 260, 264, 269, 271, 273, 281, 313, 341, 368, 376, 395, 404, 434, 457, 458, 491, 511, 565, 580, 585 (у цьому ж значенні *ˈл’іска* — 69, 276); ‘плетена з лози (хворосту) загорода навколо кошари’ — 237, 238, 268, 404, 461, 666; ‘огорожа з жердин’ — 294; ‘хворост, з якого плетуть огорожу’ — *ˈл іска* — 276, 397, 438; ‘плетена стіна’ — 191; ‘плетена загата’ — 239, 286, 438; ‘плетена стеля для стайні’ — 444, 448, 456, 556 (у цьому ж значенні *ˈл’іска* — 556); ‘настілка на сани, плетена з лози’ — 88, 169, 309, 310, 379, 382, 385, 391, 392, 394—397, 402, 411, 487, 563, 566, 573

(у цьому ж значенні *ˈл'іска* — 568, 573, 605, 610); 'мата, виплетена з лози для сушіння фруктів' — 232, 242, 284, 379, 382, 385, 386, 389, 397, 448, 461, 481, 486, 487, 511, 512, 514—518, 522, 566, 569, 573, 585, 664, 677 (у цьому ж значенні *ˈл іска* — 270, 457, 467, 471, 483, 524, 527, 539, 556, 578, 581; *ˈлозниц а* — 559; *ˈлозн а* — 573); 'мата для сушіння льону' — 436; 'мата, на якій стікає сир' — 574, 578; 'ворота, переважно плетені з лози, як вихід з подвір'я на город' — 246, 247, 249, 251, 252, 255, 259, 262, 274, 304, 446, 448, 450, 451, 454, 456, 460, 465, 477, 485, 505, 510, 511, 513, 519, 663 (у цьому ж значенні *л іˈса* — 251; *ˈл'іска* — 308, 320, 336, 466, 472, 475, 480, 546, 548, 549); 'хвіртка' — 265, 455, 488, 509, 585, 603 (у цьому ж значенні *ˈл'іска* — 230, 232, 234, 252, 255, 259, 262, 263, 292, 298, 300, 301, 304, 305, 500, 504, 547, 548, 552, 557, 607); 'драбина, якою вилазять на горище' — 394 (у цьому ж значенні *ˈл іска* — 88, 93, 95, 103, 649); 'пристрій для ловлі риби' — 448, 524; 'плетений з лози комин' — 569. Без розкриття значення записано: *ˈл'іса* — 31, 47, 51, 118, 120, 122—124, 126—128, 130, 148, 152—154, 156, 159, 167, 182, 188, 190, 198, 215, 216, 220, 229, 235, 258, 261, 266, 275, 346, 356, 366, 367, 369, 370, 378, 381, 405—409, 413, 414, 424, 429, 430, 434, 447, 449, 453, 459, 462, 482, 489, 492, 555, 560, 576, 587, 608, 638, 671, 672, 674, 675, 682, 684; *ˈл аса* — 4; *ˈл'іco* — 374; *л'іˈса* — 343, 385, 388; *ˈл'іска* — 52, 69, 139, 192, 253, 290, 291, 435, 478, 491, 534, 540.

Т. III, ч. 1. Лексема *ˈл'іса* у межах тому фіксується рідко. Записано її значення: 'огорожа' — 7, 8, 15, 21, 68, 82, 136, 199, 209, 256, 259, 332, 340, 353 (у цьому значенні *ˈл'іска* — 163, 213, 231, 282, 352, 354); 'огорожа, плетена з лози, очерету, хмизу' — 3, 18, 23, 24, 35, 69, 73, 74, 77, 83, 113, 118, 127, 165, 167, 169, 175—177, 237, 253, 258, 260, 261, 267, 269, 272, 273, 304, 334, 345 (у цьому ж значенні *ˈл'іса* — 208; *ˈл'іска* — 164, 255, 258, 260, 271, 273, 276, 279, 292, 334, 338, 345, 357, 364); 'огорожа з жердок' — 126; 'настілка на сани, плетена з лози' — 72, 75, 77—80, 170, 189 (у цьому ж значенні *ˈл'іска* — 73); 'мата, виплетена з лози для сушіння фруктів' — 167; 'хвіртка в кошарі, виплетена з лози' — 87. Без розкриття значення записано: *ˈл'іса* — 10, 13, 14, 22, 24, 51, 76, 81, 84, 86, 91, 96, 171, 172, 181, 187, 230, 233, 262, 264, 265, 280, 283, 296, 297, 306, 316, 333, 335, 337, 342, 344, 348; *л іˈса* — 228, 270, 284; *ˈл'іска* — 80, 129, 144, 148, 216, 256, 257, 268, 285, 329, 343, 344, 347, 358, 359, 372.

Т. III, ч. 2. Карта № 84: *ˈл'іса, ˈл іска;* у коментарі: *ˈл'іса* 'ворота', 'сани'; *ˈл'іска* 'мата на сани, виплетена з гілок', 'хвіртка', 'штахети', 'дикий птах', 'ворота з лози'.

164. *Багˈно* (1. болото, грязь; 2. рослина; 3. трясовина).

Т. І. Карта № 350: *багˈно* (значення): 'болото, трясовина'; 'рослина (Ledum palustre L.)', у цьому ж значенні *баˈгон;* у коментарі: *багˈно* 'дрібне топливо', 'сміття, бруд', *багˈн'ука, ˈбагнишче* 'болото, трясовина'.

Т. II. Карта 387: *багˈно* (значення): 'болото, трясовина'; 'рослина (Ledum palustre L.)', у цьому ж значенні *баˈгон;* у коментарі: *багˈно* 'непрохідне болото', 'мочаристе поле або лука', 'густе болото, яке ніколи не висихає', 'низька місцевість, де стоїть вода', 'трясовина', 'стояча вода', 'мокре місце, поросле травою', 'драгуча земля в озері'; *багˈно, ˈбагон* 'рослина, яка росте в лісі на мокрих місцях, цвіте білим цвітом', 'рослина, яка росте на мокрих місцях, цвіте жовтим цвітом', 'зілля, з якого готують чай', 'рослина, яку дають свиням, що хворіють на т. зв. чорну хворобу', 'зілля від кашлю', 'великі кущі'; *ˈбагно, ˈбагна, баˈгон:ик, баˈгузн'ік, багˈниˈна, багˈн ука, багˈниц'а, баˈгун, баˈган, гаˈгон; боˈлото, ˈмоча(у)р, ˈмоч'ура, мочаˈревина, мочаˈриско, моˈчило, моˈчуло, ˈмул'а, мор(о)кˈва, ˈгало, рит, ˈрутка, зˈдуха, здим, руˈда, руˈд'авина, солотˈвина, барачійа, калаˈбан'а, каˈл'ука, стр'ігаˈвиц'і, стриˈговиско, поˈтавало, тваˈн'ука, гр(')аз', гр'аˈзило, груз', багроˈвина, багˈро, ˈбôн а, пôчôуˈл'уу, ˈбейзеро, ˈбайха, тр'аˈсило, драговиˈна.*

Т. III, ч. 1. Лексему *багˈно* записано у значенні: 'грязюка' — 1—4, 10, 13, 16—18, 20, 21, 25, 31, 35—38, 41, 69, 74, 79, 81—83, 87, 101, 109, 162, 163, 165, 169, 184, 187, 189, 192, 193, 195, 196, 204, 208—210, 215, 217, 224, 228, 229, 256, 260—262, 273, 306, 308, 310, 325, 326, 333, 336, 337, 354, 362, 372 (у цьому ж значенні: *багˈн ука* — 6, 17, 18, 20, 21, 32, 57, 101, 119, 225, 256, 263, 270, 298, 306, 323, 354; *багˈнота* — 42, 363; *боˈлото* — 8, 167, 230, 234, 267, 268, 286, 290, 298, 302; *ˈбезно* — 31; *барˈл'іг* — 19; *барˈлох* — 336; *баˈкай* — 178; *муˈл'ака* — 275, 294, 369; *кваˈшениц'а* — 271; *гр'аз* — на всій території тому); 'барліг свиней у хліві' — 2, 16, 63, 74, 75, 78, 83, 97, 102, 114, 164, 169, 170, 173, 238, 265, 272, 332, 354 (у цьому ж значенні *багˈн ука* — 272, 354); 'бруд' — 4, 13, 85, 111, 152, 175, 179, 216, 260; 'болото' — 3, 10, 13, 25, 31, 102, 111, 134, 163, 164, 167, 168, 189, 192, 196, 204, 210, 211, 216, 217, 234, 250, 260, 296, 300, 337, 354, 357, 362 (у цьому ж значенні: *багˈн ука* — 98, 298, 351; *ˈбезно(-а)* — 31, 252; *гниˈлуша* — 141); 'трясовина' — 4, 25, 79, 91, 196, 211, 217, 220, 224, 233, 234, 296, 310, 362 (у цьому ж значенні: *багˈн'ука* — 311, 323; *ˈтопни* — 79); 'висохле болото' — 113; 'вибоїна' — 176; 'смітник' — 179; 'рослина' — 224, 369. Без розкриття значення зафіксовано: *багˈно* — 15, 22, 44, 49, 54, 68, 71, 76, 77, 80, 86, 90, 92, 93, 96, 98, 106, 107, 110, 112, 113, 115, 122, 153, 171, 181, 191, 203, 219, 220—222, 253, 257, 259, 264, 269, 274, 275, 278, 281, 287, 293, 297, 305, 309, 313, 316, 321, 329, 334, 335, 338, 339, 341, 344—349, 352, 353, 360, 371, 373; *багˈн ука* — 9, 75, 95, 153, 166, 201, 218, 242, 254, 276, 282, 284, 288, 289, 294, 295, 304, 309, 318, 322, 339, 340; *багˈнота* — 142; *багˈнишче* — 338; *ˈбез(д)но* — 14, 35, 46, 48, 60, 120, 143, 245, 325; *безˈна* — 59; *ˈбезло* — 286.

Т. III, ч. 2. Лексему *багˈно* зафіксовано в значенні: 'грязюка' — 2, 22, 26, 31, 32, 34, 46, 67, 108, 109, 170, 172, 179, 180, 183, 192, 194, 203, 206, 223—225, 227, 273, 286, 300, 303, 310, 317, 320, 321, 323, 344, 353, 372 (у цьому ж значенні: *багˈн ука* — 62, 76, 82, 99, 106, 139, 148, 164, 170, 179, 191, 204, 205, 211, 225, 237, 247, 296, 307, 315, 328, 334, 338, 339, 341, 342, 355, 367, 368, 372; *ˈбезно* — 162, 167; *чваˈн'ука* — 374; *боˈлото* — 2, 25, 31, 38, 42, 44, 46, 48, 60, 71, 75, 103, 106, 115, 124, 127, 144, 147—149, 179, 189, 193, 196, 203, 204, 225, 238, 276, 278, 297, 299, 307, 332, 338, 352, 355, 369, 375; *тван'* — 26; *прогˈной* — 307; *мул* — 239; *байˈло* — 327); 'барліг свиней у хліві' — 56, 95, 223, 243, 339; 'гній' — 19, 22, 213, 339; 'бруд' — 2, 152, 237; 'болото' — 2, 9, 13, 30—32, 34, 35, 51, 57, 74, 77, 89, 99, 109, 119, 177, 216, 224, 227, 240, 248, 252, 256, 276, 303, 310, 323, 342 (у цьому ж значенні зафіксовано: *багˈн ука* — 89, 316, 340; *ˈбез(д)но(-а)* — 223, 227, 278; *ˈбезло* — 278; *муˈл'ака* — 333; *оˈсовина* — 288; *моˈчар* — 2, 4; *мочаˈвина* — 288); 'трясовина' — 26, 31, 92, 100, 119, 188, 216, 224, 342, 362 (у цьому ж значенні: *багˈн'ука* — 89; *прогˈн ій(-ой)* — 307, 338, 340; *ˈбез(д)но* — 224, 278); 'гнилі стебла рослин на грядці' — 2, 31, 152 (у цьому ж значенні *багˈн ука* — 222); 'вибоїна' — 117 (у цьому ж значенні: *ч'аˈмур* — 108; *ˈтерба* — 108; *тербаˈнеца* — 108); 'рослина' — 119, 137, 163. Без розкриття значення записано: *багˈно* — 4, 6, 10—12, 28, 38, 39, 43, 47, 52, 53, 57, 63, 66, 68, 70, 72, 75, 83, 85, 86, 90, 93, 94, 96, 97, 101—103, 105, 110, 114, 118, 125, 126, 130, 135, 151, 154, 155, 158, 161, 163—167, 169, 174, 182, 186, 188, 195, 200, 210, 215, 217, 239, 245, 254, 258, 259, 261, 295, 314, 336, 346, 348, 359, 374; *багˈн'ука* — 41, 50, 55, 64, 69, 70, 73, 83, 85, 86, 91, 92, 122, 149, 156, 161, 167, 168, 173, 176, 181, 186, 209, 259, 293, 308, 313, 314, 318, 319, 326, 329, 346, 351, 357, 358, 362, 365, 366, 370, 371; *багˈнишче* — 11.

165. *Драговиˈна.*

Т. І. Лексему *др(')аговиˈна* в усіх говорах тому записано у значенні 'грузьке місце на болоті або в лузі' (відзначено варіанти: *др(')агоˈви(і)на* — 3, 7, 31, 35, 45, 50, 52, 74, 122, 125, 132, 153, 162, 167, 173, 182, 186, 199, 218, 222, 255, 274, 278, 306, 317, 334, 373, 388, 404, 409, 416, 418, 526, 535, 557, 560, 601, 615, 637, 689, 714, 736, 744, 752, 754, 803, 836, 876, 884; *драгоˈвиˈна* — 179, 225, 262, 265, 439, 719, 745, 837; *драˈговина* — 458, 460, 466, 467, 686; *драгоˈвин :а* — 426, 490, 799; *др(')агвиˈна* — 74, 480, 484, 538, 539, 616, 617, 622, 795, 798, 800, 829; *др(')аглиˈна* — 582, 795, 810; *драˈгина* — 80; *драˈв:ина* — 824; *дравоˈв'ін'* — 527; *др агоˈтина* — 400; *браговиˈна* — 281, 285; *др(')агˈва* — 107, 827, 918; *дˈр агва* — 88, 319, 376; *дригˈва* — 27; *драгˈл'а* — 576, 688; *др(')агˈло* — 94, 249, 253, 576, 698; *дригˈло* — 17, 93; *драгˈл'і* — 724; *дˈрагл'і* — 151, 855; *дриˈжуче* — 225; *дриˈз'іна* — 65, 97). У цьому ж значенні зафіксовано ще лексеми і їх варіанти: *тр(')асовиˈна* — зрідка в усіх говорах тому, *тр(')асоˈвина* — 32, 58, 72, 80, 110, 120, 123, 135, 138, 195, 240, 292, 397, 411, 418, 421, 557, 558, 587, 601, 647, 691, 693, 700, 709, 712, 714, 715, 718, 723, 739, 740, 746—749, 752, 753, 756, 767, 778, 845, 858, 860, 876; *тр'асоˈвиˈна* — 179, 745, 902; *тр ахоˈвина* — 199; *тр(')аˈсовина* — 332, 692, 694, 695, 703; *тр асоˈвина* — 336; *трастоˈвина* — 709; *тр'асоˈвин а* — 356; *тр(')аси('і)ˈна* — 9, 14, 19, 70, 152, 189, 197, 295, 340, 401, 922; *тр(')аˈси(і)на* — 5, 6, 8, 13, 18, 101, 115, 167, 186, 188, 405, 627, 921; *труˈсина* — 134; *тр асоˈвишче* — 126; *тр(')аˈсовишче* — 90, 238; *тр'асаˈнина* — 330; *здви('і)ж* — 28, 34, 41—43, 47, 48, 50—52, 54, 55, 59, 61, 84, 90, 202—205, 217, 235—237, 241—244, 246, 251, 257, 270, 290, 293, 294, 302, 482, 919; *дви(і)ж* — 30, 46, 47, 55, 56, 77, 299, 477; *здви(і)г* — 25, 40, 204; *двиг* — 60; *плаў* — 1, 46, 47, 53, 57, 66, 75, 77, 81, 82, 121, 127, 140, 165, 292, 325, 370, 607, 612, 618; *сплаў* — 24, 59, 918; *плаˈвок* — 615; *грузи('і)ˈна* — 22, 26, 29, 31; *груˈз'іна* — 25; *грузови(і)ˈна* — 21, 55, 729; *груˈзав іна* — 249; *груˈзота* — 44; *груˈзалка* — 75; *гˈруз(')ко* — 20, 51, 53, 66, 77; *таˈп'іло(-а)* — 82, 920; *топˈлина* — 172; *тан'іˈна* — 17; *ˈтеливо* — 794; *прогˈной* — 859; *пˈролози* — 750; *гниˈлиц'а* — 141, 162; *проˈвал':е* — 289; *ˈбезна* — 34, 921; *ˈв'ікнина* — 755, 762, 770, 802; *в'ікˈнина* — 699, 754, 771, 791; *м ертˈв іца* — 99; *ˈкупйе* — 88; *купˈйе* — 314; *норˈва* — 917; *шипˈко* — 165; *болоˈт іла* — 808; *руˈда* — 510; *ˈрудка* — 506; *боˈлото* — спорадично на всій території тому; *ˈмочар* — 542, 696, 711, 745; *моˈчар* — 790; *мочаˈрина* — 745; *хвойˈтан* — 38; *тван'* — 34, 252, 918, 920; *йіл* — 93; *пˈл есо* — 46; словосполучення *груз'ˈке ˈм існе* — 40, 128; *груз ˈке боˈлото* — 2, 25, 62, 96, 201; *ˈтопке ˈм'і(йі)сце* — 82, 271; *трус ˈке(йе) боˈлото* — 104, 148; *ˈбабин жиˈв'іт* — 372; *ˈбабине ˈпузо* — 842; *ˈбабине ˈчерево* — 566, 614. Лексему *драговиˈно* записано ще в значенні: 'грязюка' — 377, 871; 'солончакувата земля' — 326, 908; 'лісові ягоди' — 208.

Т. II. Карта № 358: 'драговина' — *драговиˈна, драгˈва, драўˈга, тр'асовиˈна, тр асоˈвиц і, тр аˈсечка, сплаў, здвиг;* у коментарі: *дˈрыгаўка, дриˈжучка, деˈруга, тр аˈсило, тˈр'іс ц е, затˈр'ісенейе.*

Т. III, ч. 1. Лексема *др(')аговиˈна* зрідка фіксується в усіх говорах тому у значенні 'грузьке місце на болоті або в лузі' (записано варіанти: *драгоˈвина* — 11, 34, 191, 233, 257, 261, 276, 282, 306, 350; *драгоˈвиˈна* — 202, 207, 242, 267, 309; *др'аглиˈна* — 53; *драгоˈвин :а* — 307; *дрегˈл а* — 110; *дˈрогва* — 17; *др агˈло* — 27; *дˈрагл і* — 152; *дˈр'ахле* — 352). У цьому ж значенні засвідчено лексеми і їх варіанти: *тр асовиˈна* — зрідка в усіх говорах тому; *тр'асоˈвина* — 3, 12, 34, 37, 87, 93, 138, 158, 193, 226, 247, 257, 280, 294, 338, 344, 345, 347, 348, 355; *тр асоˈвиˈна* — 80, 101, 236, 271, 310, 358; *тр'аˈсовиˈна* — 70, 82; *тр'ахoвиˈна* — 179; *тр асиˈна* — 19, 22, 25, 32, 248, 309, 362, 367, 372; *тр аˈсина* — 3, 16, 28, 41, 319, 341; *тр'аˈсиˈна* — 39; *двиˈжило* — 10; *грузиˈна* — 2; *топиˈна* — 43; *топчиˈна* — 2, 4; *в ікˈнина* — 132; *ˈдихалка* — 43; *мочаˈк'і* — 40, 305. У нас. п. 253 лексему *драговиˈна* записано в значенні 'трухляве дерево'.

Т. III, ч. 2. Лексема *драговиˈна* у значенні 'грузьке місце на болоті або в лузі' фіксується зрідка в усіх говорах тому (записано варіанти: *драгоˈвина* — 30, 67, 68, 83, 90, 104, 119, 124, 125, 130, 135, 165, 174, 179, 180, 195, 201, 203, 210, 238, 303, 337; *драгоˈвиˈна* — 161; *др агвиˈна* — 375; *драгиˈна* — 211; *драгˈлина* — 40; *драгоˈвин':а* — 22, 256; *др агˈнеца* — 4; *драгˈл і* — 2). У цьому ж значенні записано лексеми і їх варіанти: *тр(')асовиˈна* — 5, 14, 25, 28, 37, 38, 47, 60, 73, 74, 91, 94—96, 101, 105, 152, 158, 159, 165, 167, 170, 195, 196, 219, 222, 224, 235, 243, 251, 255, 286, 296, 314, 331, 339, 353, 384; *тр(')асоˈвина* — 2, 10, 90, 111, 117, 124, 125, 147, 160, 171, 179, 223, 225, 350; *тр'асоˈвиˈна* — 239; *тр аˈсоˈвина* — 340; *тр аˈсовиˈна* — 317; *тр(')асиˈна* — 34, 293, 308, 315, 370, 372; *тр аˈсина* — 247, 278, 284, 338, 339, 341, 346, 366, 371; *тр'асоˈва* — 4; *стр асоˈвица* — 110; *ˈмочар* — 14, 17; *прогˈной* — 318, 338; *ˈбезна* — 222; *ˈбезно* — 225; *салаˈтора* — 108; *ˈбухорник* — 227. Лексему *драговиˈна* зафіксовано ще у значенні: 'грязюка' — 373; 'старе трухляве дерево' — 162.

166. *Баˈюра.*

Т. І. Лексема *баˈйур(')а* фіксується в усіх говорах тому, часто без розкриття значення (без розкриття значення засвідчено варіанти: *байуˈра* — 227, 323; *боˈйура* — 300; *ˈбайур* — 358; *баˈл ура* — 562, 569, 576, 595, 606, 613, 616—618, 687; *баˈйур(і)йа* — 363, 364, 368, 371; *бакаˈйура* — 522, 566, 658; *байˈруга* — 68). Записано значення лексеми *баˈйур(')а:* 'вибоїна на дорозі' — 34, 40, 54, 62, 74, 94, 95, 103, 118, 120, 131, 144, 237, 240, 241, 244, 249, 259, 299, 302, 321, 331, 335, 356, 360, 362, 369—371, 419, 425, 478, 480, 542, 568, 575, 580, 603, 623, 637, 639, 702, 718, 726, 740, 743, 754, 758, 763—766, 771, 774, 775, 782, 789, 791, 792, 800, 801, 819, 820, 824, 828, 832, 836, 842, 845, 846, 857—859, 861, 862, 869, 870, 872, 873, 875, 876, 880, 905 (у цьому ж значенні зафіксовано ще: *баˈйурйа* — 375, 398; *ˈбайра* — 204; *баˈкай* — 425; *ˈбалка* — 133, 149, 225; *ˈвиполоч* — 403; *коўˈбан'а* — 857; *колоˈбан'а* — 718; *ви('і)ˈбой(і)на* —

22, 84, 210, 255, 327, 575, 582, 865; *ви('і)ˈбойі* — 53, 482, 568, 679, 774, 784, 913; *ви('і)ˈбой* — 47, 53, 77, 115, 134; *ˈвибой* — 313, 392); 'невелика низина (на дорозі, у дворі та ін.), залита водою, грязюкою' — 47, 185, 251, 259, 347, 423, 426, 427, 438, 452, 461, 468, 469, 476, 477, 488, 496, 497, 502, 505—507, 509, 511, 538, 551, 577, 595, 599, 614, 660, 678, 695, 696, 703, 708, 711, 720, 721, 728, 729, 732, 734, 752, 754, 765, 767, 768, 795, 827, 834, 835, 885, 914 (у цьому ж значенні: *баˈл'ура* — 607; *каˈл'ужа* — спорадично на всьому ареалі тому; *каˈл'уга* — 13, 16, 484, 502, 506, 507; *ˈлужа* — 7; *боˈлото* — 420, 801, 885; *боˈлотина* — 798; *коўˈбан'а* — 614, 752; *калаˈбан'а* — 707; *калаˈбатина* — 711, 729, 754, 755, 768; *доˈлина* — 148); 'яма' — 136, 247, 251, 282, 315, 316, 320, 349—351, 353, 391, 414, 555, 601, 602, 629, 704, 707, 724, 736, 739, 746, 747, 756, 762, 779, 780, 802, 805, 812, 817, 830, 845, 851, 855, 863—865, 868, 887, 905, 907, 917 (у цьому ж значенні зафіксовано: *баˈл'ура* — 574; *байˈрак* — 141, 183; *калаˈбатина* — 716, 747, 790); 'яма, вимита водою' — 269, 329, 686, 713, 749, 750, 772, 780, 837, 842, 845, 909 (у цьому ж значенні *калаˈбатина* — 713); 'рівчак, промитий водою' — 288, 403, 820, 845, 849, 886, 903; 'канава' — 27, 155, 232, 666, 860, 891; 'провалля, прірва' — 303, 346, 361, 368, 446, 618, 627, 639, 651, 699, 765, 804, 815, 831, 874, 922; 'яр' — 173, 597, 649, 651, 691, 849, 860; 'ущелина між горами' — 292 (у цьому ж значенні — *ˈбалка* — 868); 'щілина' — 384; 'вибоїни на земляній долівці в хаті' — 802; 'яма в озері, річці, переважно вир' — 166, 379, 500, 637, 772 (у цьому ж значенні — *коўˈбан'а* — 500); 'глинище' — 326, 829; 'ямка в черіні печі' — 204, 800; 'дірка' — 181, 485, 704, 776, 907; 'порита свиньми земля' — 415, 854, 879; 'кучугури снігу' — 138, 287; 'болото' — 638; 'топке місце в трясовині, де засмоктує' — 354, 359; 'велика будівля' — 917. Замість лексеми *баюра* без розкриття значення записано: *баˈкай* — 223, 534, 541, 658, 677; *ˈвиволок* — 531; *ˈбалка* — 47, 68, 93, 145, 204, 224, 242, 243, 328; *коўˈбан'а* — 582, 745, 856; *коўˈбайн а* — 769; *калаˈбан'а* — 697, 699, 701, 704, 706, 709, 710, 719, 725, 727, 741; *калаˈбатина* — 692, 719, 724, 741, 745, 751, 786; *кал'ˈдобина* — 115; *каˈдоўбиˈна* — 56, 97, 189; *кал'ˈдоба* — 106; *кал'ˈдоб* — 106; *кал'ˈдобйе* — 106; *коўˈтоб* — 59; *коўˈчан'а* — 620; *каˈпура* — 571; *барˈложиц'а* — 591.

Т. II. Лексема *баˈйура* записана в більшості поліських, південноволинських, наддністрянських, подільських, надсянських, бойківських говірок, зрідка — в гуцульському і покутсько-буковинському говорах. Значення лексеми *баˈйура* у багатьох випадках не розкрите. Зафіксовано значення лексеми *баˈйура:* 'вибоїна на дорозі' — 42, 44, 92, 159, 174, 181, 189, 261, 268, 274—276, 305, 306, 328, 332, 432, 433, 469, 471, 472, 500, 501, 571, 607, 618, 619, 626, 658, 659 (у цьому ж значенні: *баˈйора* — 656; *баˈн'ура* — 10; *ˈбалта* — 498, 552; *ˈбеўхи* — 500; *калаˈбан'а* — 468, 488, 573; *виˈбо(у)й* — 17, 35, 205; *виˈбойі* — 174, 208; *виˈбойіна* — 218, 221); 'невелика низина (на дорозі, у дворі), залита водою або грязюкою' — 15, 16, 28, 29, 44, 50—53, 57, 67, 74, 76, 80, 83, 101, 108, 112, 121, 129, 137, 144—146, 149, 150, 153, 161, 163, 177, 180, 187, 191, 192, 194, 196, 201, 203, 243, 245, 254, 258, 259, 262, 265—267, 270, 271, 283, 285, 288, 300, 302, 303, 308, 310, 317, 320, 323, 327, 334, 336, 340, 345, 356, 357, 360, 373, 375—377, 380, 383, 384, 395, 396, 405, 434, 435, 439, 467, 474, 479, 482, 483, 493, 495, 497, 504, 508, 510, 512, 523, 573, 617, 655, 657, 660, 661, 687 (у цьому ж значенні: *бан'ˈд'ура* — 654; *каˈл'ужа(-і)* — 2, 3, 7, 9, 10, 14, 15, 18, 22, 26, 28, 47, 49, 51, 53, 59, 74, 77, 78, 80, 83, 87, 90, 100, 102, 104, 108, 129, 137, 146, 149, 162, 166, 177, 178, 180, 216, 219, 220, 227, 231, 248, 266, 273, 331, 353, 386, 387, 391, 394, 534, 577, 661; *каˈл'уга* — 8, 14, 30, 44, 60, 62—64, 66, 67, 76, 85, 86, 89, 150, 153, 196, 200, 316, 354, 366, 370, 377, 380, 633, 634, 647, 652, 653; *ˈлужа(-і)* — 20, 26, 38, 45, 49, 51, 622, 623, 627, 635, 640, 642; *пˈлесо* — 488, 514; *доˈлина* — 155, 363, 528, 553; *бал'ˈтин'ка* — 519; *ˈбалта* — 516, 546, 556, 557; *боˈлото* — 443, 448; *калаˈбатина* — 550, 608; *калаˈбан'а* — 604, 610; *калаˈбач* — 513, 517); 'яма' — 37, 39, 56, 69, 71, 72, 75, 94, 105, 176, 183, 186, 195, 289, 362, 465, 537, 569, 631, 632, 648, 651 (у цьому ж значенні: *баˈл'ура* — 125; *калаˈбан а* — 488); 'рівчак' — 604, 610, 620; 'яр' — 566; 'вир' — 237; 'канава' — 1, 173, 314; 'болото' — 511, 566, 617, 657, 667 (у цьому ж значенні *баˈйоро* — 665, 666); 'простір на печі між стіною і комином' — 34; 'лазня' — 668. Зафіксовано ще: *ˈбайур* — 'шнурок для торби, в якій носять їжу' — 484, 486, 505, 581, 584; 'різнокольоровий тканий пояс' — 574; *байурˈц'і* 'палочки для застібання кожуха' — 504, 506. Замість лексеми *баюра* записано без розкриття значення: *ка(о)л(')а(о)ˈбан'а(-і)* — 234, 266, 292, 294, 298, 299, 318, 321, 327, 333, 334, 337, 353, 354, 358, 361, 363, 364, 393, 396, 417, 435, 439, 464, 465, 467, 473—476, 478—480, 483, 494, 495, 505, 514, 526, 528, 531, 533, 544, 548, 558, 563, 564, 566, 613, 615; *калаˈбон'а* — 284, 290; *каˈл'абуха* — 280; *куˈбан'а* — 113, 185; *калаˈбатина* — 549, 551, 554, 578, 579, 605, 606, 610—612, 614; *калаˈбойенка* — 486; *коўˈбай* — 92; *ˈкадоўб* — 88; *бурˈтуна* — 511; *боᵘл'ˈбона* — 548; *ˈбôн'а* — 459; *солотˈвина* — 672; *моˈч'ило* — 453; *моˈч'и('е)р* — 507, 587; *мукˈл'ак* — 337; *мˈл'ака* — 668, 669, 672а, 677, 678, 680, 683; *ˈкапка* — 559; *ˈбоўтаниц'а* — 442.

Т. III, ч. 1. Карта № 131; *баˈйура, каˈл'ужа, ˈлужа, коўˈбан'а, боˈлото, ˈвиб'ій;* у коментарі: *вадаˈмой, ˈбезно, баˈз'ука, баˈйука, барˈл іх, гайдуˈки, багˈно, багˈн'ука, ˈбалка, баˈкай.*

Т. III, ч. 2. Карта № 135: *баˈйура, калаˈбатина;* у коментарі: *ˈбалта* 'вибоїна', *баˈкай* 'велика калюжа', *виˈб і(о)й* 'яма на дорозі, вибита колесами'.

167. *Яр.* Які має значення?

Т. І. Лексему *йар* записано в усіх говорах тому, у північній частині поліських говорів ця лексема фіксується рідко. У ряді випадків лексему *йар* записано без розкриття значення. Засвідчено значення: 'видолинок з похилими берегами, вимитий водою, порослий травою, кущами' — в усіх говорах тому (у цьому ж значенні записано: *йаˈрок* — 66, 159, 162, 320, 361, 367, 423, 462, 629, 635, 637, 701, 724, 760, 784, 846; *р'і(и, о, уо)ў* — 6, 10, 13, 19—22, 25—27, 29, 30, 32, 71, 77, 89, 102, 106, 190, 199, 292; *р'і(о, а)ўˈчак* — 3, 31, 46, 80, 100, 105, 108, 111, 113, 115, 241; *роˈвец'* — 246; *ло(а)шˈчи('і)на* — 18, 93, 114; *лашˈчав'іна* — 66; *оўˈраг* — 67, 85, 322, 340; *йаˈгур* — 99; *ˈбалка* — 89, 159, 183, 773, 814, 856, 885, 886; *ˈтурло* — 794; *буˈчал* — 903; *бурˈчар* — 359; *ˈвиполоч* — 734, 745; *ˈрипа* — 794); 'провалля, розмите водою' — 27, 51, 124, 152, 165, 188, 500, 563, 599, 779, 802, 830, 894, 901, 906; 'круча' — 132, 148, 848, 849, 851, 852, 873, 879, 890, 891, 906, 910; 'вибоїни' — 121, 827; 'низина, де сіють городні культури' — 434, 889, 906, 913; 'випас' — 347, 595, 825, 864; 'сінокіс' — 170, 314; 'глинище' — 145; топонім (назва урочища в лісі) — 68, 133; 'пахуча болотяна трава' — 96, 97, 136; 'час посіву ярових' — 15; 'ярові посіви' — 68, 133.

Т. II. Лексему *йар* записано у всіх говорах тому, у середньозакарпатських, бойківських, лемківських говірках фіксується переважно дериват *ˈйаˈрок*. У ряді випадків лексема *йар* записана без розкриття значення. Засвідчено значення цієї лексеми: 'вузька долина з похилими берегами, вимита проточними водами' — у всіх говорах тому (у цьому ж значенні зафіксовано: *йаˈрок* — 261, 267, 268; *йаˈрака* — 345; *вир* — 296, 330, 333; *ˈрипа* — 507, 527; *ˈґерла* — 520, 552; *ˈвершид* — 507, 524, 581, 584; *ˈпоˈт'ік* — 266, 267, 272, 477, 480; *р'і(и, о)ў* — 65, 132, 146, 153, 154, 159, 161, 165—167, 173, 183, 192, 193, 208, 317, 531; *ˈви('і)долина* — 521, 535; *ˈверт'іб* — 290, 292; *верˈтеп* — 263, 293, 320, 331; *ˈвимул* — 283; *ˈйазвина* — 263; *ˈбердо* — 482, 485; *ваˈр'іў* — 305; *роздоˈл'ака* — 171; *ˈйема* — 469; *роˈсоха* — 271); 'яма, вимита водою' — 29, 87, 104, 190, 686 (у цьому ж значенні *йаˈрок* — 486); 'рів, канава, викопані коло дороги' — 204, 437 (у цьому ж значенні: *ˈйарок* — 449, 487; *шанц(')(с)* — 411, 418, 421, 426, 446, 447, 450, 451, 460, 487, 552, 585); 'рівчак' — 416, 448, 462 (у цьому ж значенні: *ˈйарок* — 405, 407, 410—412, 415, 417—420, 422—425, 430, 434, 435, 438, 442—447, 450, 452, 455—457, 481, 484, 585—588, 681, 682; *йаˈрок* — 273—276, 293, 367, 391, 393, 403, 489, 667, 674, 676, 677; *(в)оˈк'іп* — 272, 536, 538); 'ущелина' — 2, 86, 149, 163, 166, 172, 181, 189, 227, 488, 508, 511, 512, 515, 539, 540, 573, 612, 615, 624 (у цьому ж значенні: *пˈровал* — 500; *ˈвив'іс* — 142, 281, 283, 663; *ˈйема* — 582; *ˈдерла* — 582); 'болотиста низина в лісі' — 19, 52, 65, 72, 75, 89, 113, 188, 213, 354, 449, 466, 659, 660 (у цьому ж значенні: *ˈйарок* — 458; *барˈйак* — 176); 'круча, поросла кущами, на дні якої протікає вода' — 7, 78, 112, 116, 169, 201, 217, 309, 369, 376, 640, 650 (у цьому ж значенні *йаˈруга* — 670); 'лісок, гай' — 58, 249, 286; 'вид болотяної трави' — 638; 'великий двір' — 125. Відзначено ще: 'яр у лісі' — *диˈбер* — 232, 234; *ˈде(и)бра* — 281, 294, 312, 321; *дебˈри* — 287, 291, 295; *зˈворина* — 441, 445; *з(ʒ)в'і(и, о)р(')* — 274, 307, 436, 439, 441, 464, 470, 473; 'яр у полі' — *ˈжол'іб* — 480, 496, 606. Замість лексеми *йар* записано без розкриття значення: *йаˈруга* — 19, 328, 358, 406, 468, 479, 510, 671, 680; *глибиˈна* — 486; *гˈр'етка* — 16; *діл* — 285; *водоˈмий* — 157, 348, 359, 387; *водоˈлинок* — 219; *безˈр'іў* — 575; *проˈлом* — 258.

Т. III, ч. 1. Лексема *йар* записана у всіх говорах тому; у ряді записів значення цієї лексеми не розкрите. Засвідчено значення: 'вузька долина, з похилими берегами, вимита потоками води' — у всіх говорах тому (у цьому ж значенні зафіксовано: *йа(е)ˈрок* — зрідка на всьому ареалі тому; *ˈбалка* поруч з лексемою *йар* — 113, 120, 166, 167, 176, 179, 204, 205, 207, 209, 246, 249, 253, 257, 261, 264, 269, 273, 278, 294, 295, 297, 302, 307, 310, 313, 316, 334, 336, 345, 348, 350—352, 355, 356, 369, 371—374; *байˈрак* — 126; *поˈдина* — 151; *лог* — 179; *лошˈчина* поруч з лексемою *йар* — 148, 172, 179; *ˈбурта* — 337); 'ущелина' — 52, 74, 97, 165; 'велика яма' — 319, 321, 339; 'канава' — 286; 'рівчак, промитий дощем' — 153, 205, 208, 220; 'прірва' — 1—6, 16, 19, 23, 24, 40, 75, 78, 81, 164, 206, 217, 258, 263, 305, 351, 357, 369; 'глибокий рів' — 52, 252, 264, 285, 288, 289, 294, 308, 310, 313, 322, 333, 336, 342—345, 354, 359; 'глибоке глинище' — 163, 203; 'топонімічна назва (вулиці)' — 5, 20.

Т. III, ч. 2. Карта № 136: *йар, ˈбалка, ˈрипа, лошˈчина, кˈруча;* у коментарі: *йар* 'низина, де садять городину', 'нива, поле', 'невеликий лісок', 'річка', 'крутий берег озера'; *йеˈроч'ок* 'невелика річка'; *ˈйа(е)рик* 'невеликий ліс', 'рівчак', 'балка із струмком'; *р'іўˈчак, ˈвибалок, обˈриў, проˈвал':а, каˈнава, пˈр'ірва, доˈлина, ниˈзина, виˈбойі, баˈйура, ˈйама, роў, толоˈка, поˈдина.*

168. *Леˈвада.*

Т. І. Лексема *леˈвада* у поліських говорах фіксується рідко, в інших говорах тому — майже послідовно. Значення лексеми *леˈвада* у багатьох записах не розкрите. Засвідчено значення: 'ділянка поля' — 34, 54, 92, 148, 245, 247, 287, 388, 512, 812, 862, 863; 'велика ділянка землі' — 159, 234, 244, 476, 766; 'ділянка землі, обкопана ровом або обсаджена деревами, кущами' — 152, 156, 302, 311, 314, 321, 324, 331, 338, 354, 359, 365, 369, 370, 421, 495—497, 762, 921, 922; 'город' — 238, 328, 334, 337, 347, 382—384, 386, 408, 410, 642, 650, 681, 683, 718, 755, 771, 789, 793, 825, 848, 894, 898, 901; 'поле біля села' — 146, 180, 478; 'нижня частина городу, що виходить до річки' — 160, 178, 356, 387, 391, 405, 629, 746, 756, 786, 791, 797, 819, 820, 832, 837, 842, 849, 855, 857, 864, 867, 870, 873, 885, 887, 889, 893, 895, 900, 903—905, 907—909, 911, 914, 915; 'земля під городніми культурами (переважно за селом)' — 121, 154, 169, 190, 754, 764, 854; 'городи біля води' — 108, 676, 721; 'обгороджений город' — 322, 422; 'наділ землі біля городів' — 563; 'город з лугом' — 303, 425, 692, 694, 701, 702, 779, 782, 913 (у цьому ж значенні зафіксовано: *ˈбугош* — 692; *ˈпоплаў* — 46, 50, 76, 199); 'беріг' — 42, 132, 160, 163, 208, 233, 269, 327, 349, 443, 446, 482, 484, 489, 497, 500, 504, 506, 507, 518, 520, 525, 531, 537, 540, 568, 574, 664, 673, 689, 699, 802, 805, 817—819, 836, 861, 878, 895, 906; 'сінокіс' — 131, 153, 155, 254, 276, 282, 290, 298, 301, 304, 320, 339, 360, 371, 398, 419, 444, 457, 470, 484, 496, 498, 510, 557, 576, 609, 623, 630, 678, 712, 722, 740, 741, 747, 748, 750, 769, 792, 795, 801, 808, 816, 825, 829, 846, 875, 879, 883, 891; 'сінокіс, обкопаний ровом' — 316, 329, 335, 542, 580, 758, 864; 'луг біля річки' — 128, 305, 375, 391, 409, 434, 442, 477, 482, 501, 575, 623, 702, 726, 732, 797, 798, 844, 871, 873; 'ділянка землі біля річки, обсаджена вербами (часто місце гулянки молоді)' — 770, 835, 862, 888, 901, 902; 'поле, що не ореться' — 669, 687, 710, 736, 747, 750; 'луг (сінокіс), в якому ростуть фруктові дерева (недалеко від хати)' — 685, 686, 691, 693; 'ділянка землі у лісі' — 703; 'земля на дні яру, де садять городину' — 756, 773, 776, 804, 893, 910, 916; 'долина, де росте трава' — 571, 706, 716, 724, 731, 732, 739, 757; 'низина, яка весною заливається водою' — 173, 257, 325, 326, 362, 392, 404, 412, 570, 651, 666, 772, 774, 775, 805, 814, 826, 828, 830, 837, 846, 848, 868, 869, 874, 882, 899, 901, 910, 912; 'садок у кінці городу, обсаджений кущами' — 707, 714, 727, 728, 729, 751; 'сад у полі за селом' — 752, 754, 755, 780, 859; 'невеликий ліс коло села' — 603, 704, 727, 812; 'болотиста місцевість' — 185; 'випас' — 155, 289, 337, 544, 545, 569, 608, 709, 758, 763, 765, 800, 827, 839, 859, 860, 863, 879, 880, 887, 891, 894, 896, 914; 'садиба' — 134, 307, 857, 889, 890, 892, 898, 899, 905, 907, 909; 'наділ землі під забудову' — 858, 897, 898, 905, 906; 'частина села' — 315; топонім (назва поля) — 82.

Т. II. Лексема *леˈвада* фіксується в поодиноких поліських говірках тому, зрідка — в південноволинському, наддністрянському,

подільському, покутсько-буковинському говорах. Записано цю лексему у значенні: 'ділянка поля' — 548, 569, 587; 'поле за селом (за річкою)' — 70, 187, 328, 336, 382—384, 391, 395, 479, 483, 486, 488, 490, 492, 506, 509, 511, 539; 'город, відокремлений від садиби'— 512, 513, 517, 518, 565; 'город біля садиби' — 519, 520, 523, 537, 547, 556—558, 562, 574, 577, 588; 'город з лугом (біля води)' — 183, 368, 379, 385, 386, 397, 398, 402, 436, 484, 512, 513, 517, 653; 'город на лісовій поляні'— 573; 'виноградник, сад' — 549, 554, 563, 580, 603, 608, 609; 'поле, яке не засівають' — 564; 'сінокіс' — 284, 305, 319, 387, 394, 472, 500, 510, 514, 686 (у цьому ж значенні записано: *кошеˈниц'а* — 445; *ˈцаˈринка* — 524, 581); 'випас' — 113, 277, 283, 306, 475, 480, 494, 502, 503, 510, 516, 523, 566; 'садиба'— 611; 'ділянка землі біля церкви' — 437; 'прибудова до хати' — 94; 'майдан' — 393, 437, 473, 533, 561. Без розкриття значення записано: *леˈвада* — 99, 102, 130, 133, 157, 160, 162, 175, 202, 207, 211, 215, 216, 223, 224, 228, 270, 272, 278, 280, 286, 294, 299, 302, 304, 317, 321, 322, 331, 334, 344, 346—348, 356, 359, 360, 365, 367, 371, 374, 378, 388—390, 392, 396, 399, 400, 459, 465, 471, 482, 495, 496, 498, 499, 504, 505, 507, 508, 515, 521, 522, 526, 529—534, 538, 540, 541, 543—546, 548, 550, 552, 559, 560, 567, 570—572, 575, 576, 579, 673; *лаˈвада* — 514.

Т. III, ч. 1. Лексему *леˈвада* записано в говірках на всьому ареалі тому. У багатьох записах значення лексеми не розкрите. Зафіксовано значення: 'ділянка поля' — 2, 4, 27, 185, 319; 'поле біля села' — 162; 'рівнина за селом, поросла травою (переважно місце для гуляння молоді)' — 69, 83; 'долина' — 5, 26, 72, 75, 76, 85; 'город біля хати' — 28, 34, 39, 44, 98, 113, 116—118, 151, 169, 174, 211, 233, 248, 269, 291, 292, 308, 317, 326, 336, 339, 359, 372; 'низинна частина городу, де садять капусту, сіють огірки' — 31, 69, 71, 180, 194, 225, 226, 271, 356; 'город за селом' — 307, 309, 327, 334; 'низинна частина городу, яка весною заливається водою і використовується як сінокіс' — 6, 7, 9, 11, 13, 19, 27, 32, 35, 37, 70, 82, 87, 90, 93, 99, 101, 103, 105, 106, 115, 119, 126, 129, 136, 137, 141—144, 156, 157, 164, 197, 220, 221, 225, 260, 299, 304, 341, 352, 353, 374, 375; 'нижня частина городу, покрита травою, де ростуть фруктові дерева' — 15, 53, 79, 83, 95, 114, 127, 167, 231, 238, 239, 261; 'берег' — 17, 63, 68, 88, 91, 92, 94, 96, 102, 113, 116, 169, 171, 198—200, 224, 253, 256, 267, 272, 294, 295, 318; 'луг над річкою (часто обсаджений вербами)' — 160, 175, 184, 189, 193, 201—203, 206, 244, 246, 273, 316; 'випас' — 18, 72, 77, 140, 230, 264, 298; 'лужок, де пасуть гусей' — 25; 'ділянка землі, поросла густими кущами' — 81; 'лісова галявина' — 63, 167; 'невеликий ліс' — 163; 'земля на дні яру' — 258, 279; 'садиба (також наділ для будування хати)' — 27, 73, 74, 78, 111, 153, 158, 159, 165, 168, 170, 173, 176, 187, 192, 193, 195, 209, 237, 240, 241; 'садок з пасікою' — 141, 216; 'майдан' — 51, 190, 304, 324.

Т. III, ч. 2. Лексема *леˈвада* у межах тому має розріджений ареал. У ряді записів значення лексеми не розкрите. Записано значення: 'велика ділянка землі' — 75, 180, 295, 357, 366, 371; 'ділянка землі, що прилягає до села' — 9, 95, 170; 'обгороджена ділянка землі' — 215, 238, 299; 'земля під городніми культурами' — 6, 90; 'низинна частина городу, що тягнеться до води, де садять капусту, сіють огірки' — 12, 13, 19, 46, 49, 50, 54, 59, 61—64, 66, 70, 74, 76, 77, 79, 82, 83, 89, 91, 93, 95, 99, 117, 139, 152, 156, 159, 163, 174, 175, 177—179, 182, 183, 185, 188, 189, 198, 200, 204, 224, 243, 282, 300, 314, 319, 374; 'поливні городи' — 114, 181, 184; 'луг, долина (часто заливні), де росте трава' — 10, 12, 25, 26, 31—34, 37, 43, 56, 78, 92, 118, 147, 159, 192, 241, 251, 253, 255, 273, 280, 283, 284, 303, 308, 338, 347, 357; 'низинна частина городу, яка використовується як сінокіс' — 57, 124, 247; 'ділянка землі у плавнях' — 24, 40, 51, 222; 'випас' — 11, 35, 60, 141, 146, 203, 213, 253, 256, 273, 295, 321; 'садок у нижній частині городу, що спускається до води' — 108—111, 115, 131, 162; 'садок (іноколи з виноградником) біля хати, обкопаний ровом або обгороджений' — 2, 4, 5, 14, 53, 64, 288, 290, 303 (у цьому ж значенні *баˈга* — 224, 227, 293, 338—340); 'майдан (іноді за селом), де росте трава, часто місце гулянки молоді' — 11, 22, 114, 161, 181, 184; 'невеликий лісок' — 9, 283; назва острова у плавнях — 53, 211.

169. *Лан.*

Т. І. Лексема *лан* в усіх говорах тому фіксується в значенні 'велика ділянка орної землі'. Записано ще такі значення лексеми *лан:* 'поле, засіяне однією культурою' — 1, 20, 233, 329, 685; 'нива' — 116, 166, 658, 666, 890, 899, 901, 913; 'степове поле' — 801, 831, 851, 855, 861, 864, 865, 870, 874, 891, 899, 902, 908, 913; 'місце, де ростуть одні сосни' — 239; *лан* — урочище (топонім) — 40, 97, 280. Зазначено, що лексема *лан* 'велика ділянка орної землі' відома, але практично в говірці не вживається — 102, 337, 338, 520, 701—703, 713, 733, 734, 736, 747, 878.

Не засвідчено лексеми *лан,* а замість неї записано: *ˈполе* — 2, 18, 19, 21, 23, 25, 44, 76, 98, 112, 142, 143, 172, 180, 215, 217, 220, 228, 236, 255, 273, 284, 285, 290, 291, 420, 481, 492, 529, 530, 553, 560, 595, 622, 670, 672, 700; *ˈнива* — 6, 191, 414; *степ* — 403, 587, 881, 886; не записано жодної лексеми і відзначено, що лексема *лан* не вживається — 1, 5, 8, 64, 65, 69, 79, 109, 113, 174, 219, 243, 250, 251, 286, 289, 333, 341, 342, 366, 439, 456, 482, 495, 526, 549, 554, 594, 609, 612, 683, 784, 792, 816, 821, 917—921.

Т. II. *Лан* 'велика ділянка орної землі' вживається в усіх говорах. Записано також значення цієї лексеми: 'велика ділянка поля, засіяна однією культурою' — 110, 318, 483, 501; 'нива' — 81, 178; 'велика ділянка поля або сіножаті' — 37, 72, 174; 'берег, сіножать' — 161; 'велике пасовище' — 212; 'урочище' — 58.

Стосовно лексеми *лан* засвідчено ремарки: знають тільки молоді — 59, 62; в пасивному фонді говірки — 14, 27, 213, 361, 382.

Замість лексеми *лан* записано: *ˈполе* — 8, 24, 28, 33, 63, 64, 96, 97, 103, 129, 134, 137, 146, 148, 152, 153, 183, 185, 193, 352, 367, 404, 410, 416, 418, 431, 447, 449, 450, 456, 487, 491, 525, 552, 639, 679; *ˈнива* — 2, 21; *гˈр етка* — 486; *ріˈл :а* — 670; *гон* — 682; *ˈцарина* — 522; *с'іноˈжат'* — 180; *ˈтабла* — 416, 426, 680. У ряді говірок на всій території тому не засвідчено жодної лексеми.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому фіксується лексема *лан* у значенні 'велика ділянка орної землі'. Засвідчено значення: 'степ, частина степу чи поля' — 226; 'степ' — 162, 163, 203, 209, 262, 310; 'поле, засіяне однією культурою' — 173; 'десятина землі' — 157; 'полоса, круг (старі виміри площі)' — 153; 'вигін' — 31; 'дорога між нивами' — 252.

Замість лексеми *лан* записано: *ˈполе* — 8, 12, 23, 24, 32, 44, 47, 57, 66, 125, 129, 144, 166, 178, 183, 196, 205, 264, 266, 275, 279, 285, 315, 350, 355, 362, 365, 372; *степ* — 190, 196, 210, 243, 268, 272, 279, 287, 288, 311, 350, 365, 369; *ˈнива* — 87, 176; *полоˈса* — 52; *ˈпайка* — 185; *ˈпідмет, дачˈки* — 136. Відзначено, що лексема *лан* не вживається — 6, 27, 29, 39, 40, 43, 46, 51, 53, 63, 104, 107, 116, 121, 135, 138, 142, 249, 317, 330, 356, 358.

Т. III, ч. 2. Лексема *лан* у значенні 'велика ділянка поля' вживається в усіх говорах. Засвідчено ще значення: *степ* — 11, 100, 179; 'засіяний кусок землі' — 203; 'площа' — 76; '6 гектарів поля' — 115; '10 десятин поля' — 47, 52, 65, 68, 74, 162, 180, 181, 183, 184.

Замість лексеми *лан* записано: *ˈполе* — 12, 17, 93, 120, 121, 123, 127, 140, 148, 157, 163, 190, 204, 215, 219, 245—247, 250, 251, 262, 275, 280, 301, 307, 312, 315, 318, 330, 335, 338, 349, 352, 356, 371, 372; *степ* 'велике поле' — 17, 21, 38, 41, 42, 44, 69, 73, 87, 123, 128, 142, 158, 160, 167, 172, 242, 259, 278, 281, 294, 331, 337, 351, 375; *ˈнива* — 89, 322, 367, 373; *поˈс ій* — 191; *поˈкос* — 177; *ˈцарино* — 163; *бакˈчой* — 278. Зазначено, що лексема *лан* не вживається — 213, 237, 317, 321, 323, 329, 336, 342, 368.

170. *ˈНива.*

Т. І. Лексема *ˈнива* (*ˈнийка* — 252, 662) в значенні 'невелика ділянка орної землі' утворює майже суцільний ареал у межах тому (варіант *ˈн іва* відображено на картах №№ 102, 272). Записано ще такі значення цієї лексеми: 'поле, засіяне однією культурою' — 160, 349; 'степове поле' — 801, 839; 'степ' — 877, 891, 899, 914, 916; 'ділянка поля в лісі' — 22, 26, 91; 'межа між городами' — 356; 'земля, що лежить облогом' — 134; 'засіяне поле' — 84; 'гарний посів' — 77; 'поле, на якому зійшов посів' — 873, 904; 'поле, на якому достигає зерно' — 847.

Замість *ˈнива* записано лексему *ˈполе* — 199, 215, 220, 231, 246, 273, 280, 290, 387, 472, 475, 520, 530, 559, 560, 595, 597, 630, 652, 670, 794; не записано жодної лексеми — 190, 486, 495, 782, 883; зазначено, що лексема *нива* в говірці не вживається — 18, 44, 76, 124, 172, 191, 198, 211, 218, 219, 230, 261, 274, 288, 333, 341, 367, 379, 393, 396, 439, 449, 471, 480—482, 487, 528, 554, 594, 612, 687, 700, 717, 740, 825, 856.

Т. II. Карта № 386: *ˈнива* (*ˈнийка*) — 'поле', 'вузький наділ земельної площі', 'поле в лісі, галявина в лісі', 'зоране, засіяне поле'.

Т. III, ч. 1. Лексема *ˈнива* в усіх говорах фіксується в значенні 'невелика ділянка орної землі'. Записано ще значення: 'степове поле — 203, 262, 268; 'ділянка землі, на якій зійшов посів' — 141; 'десятина землі — 244.

Замість *нива* записано лексеми: *ˈполе* — 18, 47, 129, 144, 178, 183, 205, 249, 266, 317, 355, 374; *степ* — 210, 367; *гоˈрод* — 23, 24; *полоˈса* — 52; *гˈр адка* — 288; *ˈпайка* — 185. Не засвідчено жодної лексеми: 15, 28, 109, 161, 193, 195, 252, 303, 340, 375; зазначено, що лексема *нива* не вживається — 5, 107, 149, 190, 250, 327, 330.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому фіксується лексема *ˈнива* 'невелика ділянка орної землі'. Записано ще такі значення лексеми *ˈнива:* 'поле, засіяне однією культурою' — 151, 276; 'ділянка землі в степу' — 343, 344; 'зоране поле' — 321; 'город' — 3; 'після скошеної пшениці осталась нива' — 156; '1 гектар' — 284; '1 десятина' — 37, 68, 115, 180, 221, 222, 239.

Замість лексеми *нива* записано: *ˈполе* — 70, 121, 130, 136, 146, 158, 207, 233, 238, 250, 251, 262, 279, 289, 302, 331; *степ* — 73, 128, 208, 236, 251, 253, 254, 274, 294, 298. Не засвідчено жодної лексеми — 25, 32, 80, 117, 118, 133, 209, 214, 220, 245, 287, 293, 297, 305, 306, 335, 349; зазначено, що лексема *нива* в говірці не вживається — 38, 41, 42, 44, 49, 88, 121, 143, 213, 246, 252, 253, 337, 375.

171. *Майˈдан.*

Т. І. Лексема *майˈдан* в значенні 'площа' утворює розріджений ареал у межах тому. Значення лексеми *майдан* розкрито лексемою *ˈвиг ін* — 99, 106, 165, 270, 321, 328, 332, 335, 337, 348, 366, 377, 379, 386, 390, 409, 424, 432, 448, 465, 515, 522. Засвідчено ще такі значення лексеми *майˈдан:* 'дитячі ясла' — 284, 303, 305, 333, 358, 418, 437, 493, 495, 498, 499, 502, 504, 511, 525, 528, 530, 535, 536, 539, 544, 563, 570, 584, 709, 715, 735, 740, 746, 754, 755, 759, 765, 767, 769, 771, 773—775, 779, 784, 793, 795, 809, 810, 818, 824, 827, 844, 847, 858; 'дитячі ясла' // 'площа' — 350, 483—485, 501, 505, 534, 543, 545, 551, 556, 581, 674, 800, 812, 828, 834, 844, 908; 'неораний, незасаджений низ' — 922; 'галявина в лісі' — 108, 682, 690; 'місце, де виробляли дьоготь' — 13, 15, 66, 68, 71, 72, 80, 95, 97, 100, 133, 134, 251, 286, 319, 322, 921; 'місце, де виготовляли смолу' — 65, 67, 70, 71, 73, 79, 83, 88, 91, 243, 251, 253, 257, 272, 275—278, 281—283, 286—289, 300; 'місце, де випалювали вугілля' — 3, 4, 134; 'місце, де виробляли порох' — 411, 421; 'місце, де добували поташ' — 69; 'місце, де добували вапно' — 16; 'місце, де добували крейду' — 157; 'місце, де дерли берест' — 42; 'великі давні могили' — 681, 683, 893—896, 898, 899, 901; 'перехрестя доріг' — 151, 152, 291; 'вирублений гай' — 323; топонім — 50, 92, 104, 113, 247, 471, 513, 919, 920; 'ґанок на другому поверсі' — 77. Замість лексеми *майˈдан* засвідчено: *пˈлошча* — 62, 81, 84, 86, 209, 224, 225, 376, 417, 420, 431, 652, 660, 670, 697, 719, 772, 856; *пˈлошчад'* — 6, 8, 14, 18, 19, 76, 111, 118, 187, 210, 312, 326, 588, 658; *плошˈчадка* — 53, 273, 722, 868; *ˈвигін* — 318, 365, 380, 397, 441, 445, 446, 459, 463, 470, 489, 509, 542, 558, 592, 595, 606, 613, 621, 623, 652, 655, 676, 708, 741, 744, 748, 751, 794, 808, 861, 886, 910; *ˈвигон* — 2, 10, 102, 129, 147, 174, 178, 184, 191, 228, 259, 308, 320, 363, 364, 367, 368, 402, 517, 557, 578, 579, 587, 589, 594; *пл'ац* — 486, 503, 547, 700, 701, 710, 711, 716, 728, 736, 742, 749, 750, 752, 756, 757, 786; *пл'аˈцок* — 753, 787, 790; *стеᵘˈпок* — 492, 506, 732, 734, 742; *ˈринок* — 116; *ˈзакуток* — 378; *поᵃˈгуон* — 75; *поˈл'анка* — 487; *таˈчок* — 131; *клиˈнок* — 125; *л ес* — 18, 109; *ˈл'адо* — 32; *ˈйасла* — 231. Не записано жодної лексеми — 5, 190, 193, 761, 777, 785, 863, 865, 871, 883, 907, 909, 912, 917, 918; зазначено, що лексема *майˈдан* у говірці не вживається — 12, 17, 21—23, 25, 26, 29, 36—38, 41, 44, 55, 59, 61, 64, 85, 94, 96, 119, 123, 135, 136, 143, 164, 185, 192, 197, 203, 211, 215, 216, 218—220, 222, 223, 236, 237, 241, 250, 252, 254, 256, 261, 266, 271, 317, 325, 339, 355, 361, 372, 373, 388, 396, 403, 405, 410, 413, 416, 422, 433, 439, 442, 447, 449, 452—454, 456—458, 464, 469, 497—482, 491, 496, 497, 520, 529, 531, 533, 537, 546, 548, 552—554, 559, 575, 583, 590, 603, 608, 612, 624, 651, 656, 657, 662, 675, 679, 685, 687, 689, 695, 696, 700, 704, 705, 707, 713, 714, 717, 720, 726, 731, 733, 739, 781, 782, 788, 816, 825, 874, 880, 885, 914, 916, 919.

Т. II. У більшості говірок у межах тому лексеми *майдан* не засвідчено. Лексему *майˈдан* у значенні 'площа' записано: 62, 70, 74, 87, 94, 102, 113, 121, 124, 149, 159, 169, 183, 186, 187, 189, 200, 201, 213, 217, 220, 225, 259, 260, 270, 271, 277, 284, 298, 302, 304, 306, 313, 319, 331, 336, 347, 348, 368, 375, 377, 391, 399, 402, 428,

437, 470—473, 480, 488, 490, 546, 548, 561, 564, 580, 637, 638; не розкрито значення зафіксованої лексеми *майˈдан* — 3, 6, 8, 19, 33, 38, 40, 52, 79, 84, 88, 91, 99, 103, 106, 109, 122, 123, 127, 130, 133, 138, 140, 150, 156, 160, 162, 165, 167, 179, 182, 188, 192, 197, 199, 202, 205, 207, 209, 211, 216, 218, 221—223, 228, 239, 255, 278, 280, 286, 287, 310, 312, 321, 322, 324, 330, 346, 350, 371, 378, 381, 390, 392, 411, 412, 415, 436, 462, 463, 465, 482, 495, 499, 503, 510, 515, 517, 518, 522, 528—531, 533, 540, 544, 550, 555, 557, 560, 570, 629, 641, 652, 680. Записано ще такі значення лексеми *майˈдан:* 'площа на базарі' — 613, 615; 'подвір'я, оточене будинками' — 28; 'місце біля хліва, клуні' — 633, 640; 'загорода для худоби' — 35, 37, 616, 622, 623, 625—627, 631, 635, 636, 639, 646; 'загорода для свиней' — 617—619, 624; 'кошара для худоби на полонині' — 588; 'площа в лісі' — 274; 'рівна місцевість у горах, у лісі' — 467; 'лісок з поляною' — 54; 'місце в лісі, де виробляють смолу' — 654; 'великий берег' — 511; 'пустир' — 558; 'сіножать' — 72; 'великий кусок поля' — 125, 208, 634, 642, 649—651; 'баштан' — 379, 563; 'частина села' — 142; 'невелике село' — 387, 388; назва сусіднього села — 45, 219, 271, 305, 475, 523, 562, 660; урочище (топонім) — 19, 39, 52, 78, 191, 275, 405, 415, 434, 474, 653, 658, 659, 665, 666; 'дитячі ясла' — 358, 537, 662; 'зілля, висіяне біля хати' — 353; 'пліт, стовпці' — 363; 'дрючки, на які вішають сушити тютюн' — 337.

Замість лексеми *майдан* засвідчено назви: *пˈлошча* — 7, 175, 232, 234, 305, 308, 356, 364, 409, 426, 431, 445, 448, 478, 491; *плошˈчатка* — 26, 29, 541, 603; *пл'ац* — 2, 4, 47, 92, 108, 111, 114, 128, 136, 215, 252, 317, 318, 320, 385, 400, 450, 469, 496, 523, 525, 534, 535, 542, 556, 568, 572, 574, 577, 579, 607, 611, 663, 680; *пйац* — 450, 489; *пл'аˈцок* — 538, 554; *ˈвигін* — 129, 153, 272, 279, 315, 335, 341, 351, 366, 369, 370, 372, 373, 380, 383, 386, 397, 398, 567, 571; *ˈвигон* — 60, 100, 104, 152, 161, 180, 311, 536; *тоˈлока* — 505, 508, 509, 545, 552, 578, 583; *ˈтолока* — 516; *тоулоуˈка* — 328, 333, 539; *тоулоуˈчина* — 292; *тоˈл'ічка* — 506, 515, 519, 551, 553, 559; *заˈр'інок* — 307, 417, 468, 484, 485, 487, 501; *стоˈйало* — 675, 682, 684; *ґˈр'іско* — 673; *ˈданчишче* — 527; *кружˈл ек* — 502; *цˈвинтар* — 229, 283, 441; *церˈковишче* — 86; *поуд'ˈв'ірйа* — 5, 27, 224, 349; *ˈзагород'* — 65; *оґˈрада* — 520; *проˈг'ін* — 67; *поˈл'ана* — 679; *ˈвипас* — 163; *баˈзар* — 157.

Т. III, ч. 1. У багатьох говірках лексеми *майдан* не засвідчено. Зафіксовано *майˈдан* — 'площа': 52, 69, 71, 72, 74, 76, 82, 84, 91, 92, 99, 112, 113, 122, 161, 163, 166, 174, 190, 198, 199, 201, 202, 207, 209, 211, 224, 225, 232, 256, 260, 261, 263, 267, 273, 288, 292, 293, 297, 299, 300, 306, 309, 310, 316, 320, 324, 333, 334, 342, 344, 353—355, 357; записано лексему *майˈдан* без розкриття значення — 49, 58, 86, 96, 102, 109, 120, 129—131, 136, 141, 144, 156, 159, 172, 175, 181—183, 188, 191, 193, 195, 196, 203, 204, 207, 209, 214, 236, 254, 257, 259, 264, 265, 270, 276, 277, 280, 281, 312, 313, 321, 332, 335, 339, 343, 346, 347, 349, 360. Зафіксовано ще такі значення лексеми *майˈдан:* 'пустир' — 121; 'рівна поляна, висипана запорожцями, з ямою посередині' — 176; 'негостра могила' — 169, 170, 173; 'степова могила' — 177, 178, 216, 269; 'висока могила' — 132, 171, 187; 'широка могила в степу, де колись жили татари' — 118; 'підвищене місце' — 142, 143, 221; 'висока гора' — 126, 255; 'силосні ями' — 127; 'місце, куди зганяють скотину, щоб гнати пастись' — 79; 'дитячі ясла' — 262, 278; топонімічна назва — 2, 3, 137, 180.

Замість лексеми *майˈдан* записано: *пˈлошча* — 6, 25, 36, 38, 57, 80, 106, 119, 133, 151, 199, 212, 213, 215, 218, 222, 242, 275, 304, 308, 311, 315, 322, 326, 341, 366; *пˈлошчад'* — 22, 26, 29, 47, 54, 59, 60, 66, 67, 75, 85, 98, 105, 107, 110, 114, 128, 138, 145, 146, 148, 149, 179, 206, 208, 229, 231, 234, 247—249, 268, 271, 274, 282, 284—287, 290, 291, 294, 295, 298, 301, 307, 314, 317, 319, 327, 350, 351, 358, 361, 367, 369, 370, 372—374; *плошˈчадка* — 194, 230, 289, 362; *плац* — 9; *ˈвиг'ін* — 11, 12, 14, 15, 20, 21, 35, 37, 70, 90, 94, 100, 101, 111, 123—125, 153, 189, 226, 233, 235, 237, 266, 345, 375; *ˈвигон* — 23, 24, 251, 296; *сˈходник* — 48.

Т. III, ч. 2. У більшості говірок у межах тому лексеми *майдан* не засвідчено. Записано *майˈдан* без розкриття значення — 13, 29, 30, 34, 49, 58, 67, 85, 86, 90, 94, 99, 101, 104, 106, 107, 122, 127, 135, 160, 161, 164, 168, 187, 193, 194, 196, 197, 199, 202, 210, 212, 231, 246, 258, 260, 300, 312, 314, 325, 329, 335, 338, 339, 350. Серед наявних свідчень зафіксовано такі значення лексеми *майˈдан:* 'площа' — 22, 31—33, 35, 43, 48, 52, 54, 59, 70, 72, 74, 75, 78, 82—84, 87, 89, 95, 98, 100, 103, 105, 119, 125, 126, 130, 134, 139, 146, 149, 151, 152, 159, 162, 165, 170, 174, 175, 177, 179, 181, 183, 185, 189, 192, 195, 198, 200, 205, 206, 215, 217, 220, 222, 227, 238, 243, 248, 254—256, 261, 273, 282, 283, 288, 290, 291, 296, 299, 326, 340, 342, 352, 359, 366, 368, 373; 'порожнє місце' — 316, 317, 364; 'вигін' — 26, 81, 188, 253, 347, 362; 'зборище' — 20, 365; 'йармарок' — 176; 'місце, де гнали горілку або де виплавляли смолу' — 203; 'обрій над лиманом' — 341; 'примітивна забудова' — 153; 'дитячі ясла' — 24, 41, 91, 114, 172, 173, 175, 180, 182.

Замість лексеми *майдан* записано: *пˈлошча* — 6, 21, 72, 102, 115, 123, 124, 138, 147, 155, 166, 178, 186, 204, 218, 221, 274, 292, 301, 349, 375; *пˈлошчад'* — 12, 15, 17, 40, 47, 51, 121, 132, 140, 142, 143, 158, 167, 190, 191, 219, 225, 237, 239—241, 250, 259, 262, 280, 286, 307, 308, 315, 318, 320, 322, 330, 331, 333, 336, 337, 348, 354, 356—358, 361, 367, 370—372, 374; *плошˈчадка* — 5, 16, 148, 251, 284; *пл'ац* — 27, 131, 224; *пл'аˈцок* — 139; *ˈвигін* — 108, 207, 215, 223, 278, 313, 363; *тоˈлока* — 247; *топˈталка* — 76; *центр* — 109—111, 120; *ˈчентро* — 4; *поˈл'ана* — 2.

172. *Гай.*

Т. І. Лексема *гай* в усіх говорах фіксується переважно в значенні 'невеликий ліс, лісок'. Записано ще такі значення цієї лексеми: 'молодий ліс, лісок' — 74, 95, 101, 151, 152, 169, 229, 237, 602, 608, 703, 704, 707, 759, 784, 798, 867, 891; 'молодий березовий ліс' — 108; 'густий лісок' — 903, 905, 906; 'байрак, молодий ліс' — 827; 'ліс' — 4, 22, 27, 41, 58, 62, 66, 75, 80, 81, 96, 97, 106, 113, 114, 117, 124, 131, 133, 137, 146, 160, 162, 165, 181, 186, 188, 208, 234, 235, 263, 271, 272, 274, 275, 279, 282, 287, 305, 309, 312, 315, 316, 319, 324, 326, 329—331, 335, 338, 344, 350, 361, 374, 378, 394, 414, 425, 444, 450, 470, 477, 488, 497, 508, 545, 568, 576, 600, 615, 632, 683, 709, 775, 799, 840, 921; 'невелика частина лісу' — 13, 277, 661; 'ліс з однією породою дерев' — 423; 'листяний ліс' — 78, 251, 882; 'сосновий ліс' — 241, 249; 'густий ліс' — 314; 'великий ліс' — 158; 'посадка' — 723, 741, 748; 'місце, заросле кущами' — 53, 136, 432, 512, 515, 666, 669, 708, 714, 750, 854, 866, 878; 'зарості над річкою' — 132; 'урочище, де багато ліщини' — 26, 68; 'рідколісся' — 257; 'діброва' — 240, 534; 'пуща' — 83; 'луг' — 573, 793; 'сад' — 429, 836; 'садок' — 446, 502, 507, 559, 687, 692, 717, 720, 721, 724; 'садок' // 'лісок' — 758, 776, 809, 861, 890; 'пасовище поблизу лісу або річки' — 16; 'берег' — 830; 'долина' — 574; 'поле, заросле густим бур'яном' — 735, 755, 762, 779; 'болото без дерев' — 52; 'урочище' — 1, 5; лексему *гай* знають з поезії — 845.

Лексему засвідчено в демінутивній формі *гаˈйок* — 178, 180, 293, 517, 623, 636, 642, 664, 667, 675, 871.

Замість лексеми *гай* записано інші слова, які можна сприймати як відповідники, що вживаються замість відсутньої в говірці лексеми *гай: л'іс* — 14, 18, 19, 39, 100, 142, 143, 159, 174, 187, 246, 318, 390, 406, 431, 455, 459, 471, 472, 485—487, 496, 498, 503, 522, 577, 588, 591, 592, 595, 658, 739, 881, 910; *л'іˈсок* — 98, 184, 216, 239, 325, 441, 473, 483, 491, 506, 511, 520, 523, 530, 544, 571, 590, 621, 711, 719, 722, 732, 734; *луг* — 32, 36, 406; *чагарˈник* — 460, 756; *кушˈч'і* — 215, 245; *байˈрак — невеликий ліˈсок* — 782; *переˈлесок* — 55; *дібˈрова* — 420; *дубˈрова* — 44; *вербоˈл'із* — 757; *ˈгушча* — 199; *ˈберег* — 794.

Не засвідчено жодної лексеми і зазначено, що лексема *гай* у говірці не вживається — 61, 69, 102, 105, 109, 116, 164, 201, 203, 218, 219, 226, 230, 236, 261, 284, 290, 355, 367, 411, 437, 439, 442, 443, 447, 452, 454, 456, 464, 469, 479, 481, 482, 489,492, 495, 500, 526, 532, 539, 558, 575, 579, 594, 612, 624, 630, 685, 695, 696, 699—701, 705, 713, 716, 728, 753, 764, 781, 797, 814, 816, 821, 825, 846, 848, 855, 863, 871, 880, 883, 885, 886, 907, 912, 914.

Т. ІІ. Лексема *гай* у говорах тому виступає із значенням: 'невеликий ліс, лісок' — 7, 17, 19, 20, 37, 59, 72, 73, 78, 88, 94, 100, 101, 107, 145, 161, 172, 174, 176, 177, 186, 200, 213, 222, 230, 235, 242, 243, 245, 249, 254, 255, 265, 272, 274, 293, 294, 302, 304, 310, 312, 319, 321, 347, 362, 375, 394, 398, 437, 466, 475, 479, 480, 482, 483, 488, 489, 511, 514, 548, 565, 618, 626, 628, 638, 639, 653, 666, 671, 686; 'молодий ліс, лісок' — 9, 16, 87, 136, 170, 181, 252, 280, 283, 337, 340, 368, 507, 546, 655, 657, 658; 'перелісок' — 509; 'ліс' — 14, 26, 35, 41, 52, 55, 56, 58, 62, 65, 121, 124, 125, 131, 150, 158, 248, 277, 285, 308, 317, 331, 336, 388, 561, 611, 632, 633, 635, 656; 'великий густий ліс' — 12, 163, 196, 201, 662; 'ліс однієї породи дерев' — 642; 'листяний ліс' — 153, 660; 'сосновий ліс' — 77, 89; 'березина' — 36; 'урочище, поросле кущами' — 289, 306, 500, 558, 560, 650, 654; 'долина, де ростуть дерева, в тому числі фруктові' — 387, 676; 'дослідна ділянка лісника' — 271; 'гущавина молодого лісу, заросла травою' — 513; 'низина в лісі або в полі, де росте трава' — 651; 'галявина в лісі' — 193; 'луг' — 298; 'толока' — 259; 'зруб' — 496; 'садок' — 11, 316, 384; топонім — 34; 'ділянка, заросла бур'яном' — 575; 'місце, де не зійшов посів' — 443, 444, 446, 448, 452, 461, 491; 'поле між лісами' — 486; 'хвойіна, що росте на дереві' — 79, 92, 98. Зазначено, що лексема *гай* уживається тільки в порівняльних зворотах: *заросˈло йак гай* — 668; *ˈшумне йак гай* — 677, 678; *кˈрасн'е йак у гайи* — 683; лексема *гай* відома тільки з пісні — 74, 113, 339, 447, 456, 481, 584, 665; лексема *гай* 'лісок' уживається в говірці рідко — 9, 10, 14, 16, 26, 35, 39, 41, 42, 51, 124, 181, 212, 266, 477, 492, 561. Лексему засвідчено тільки в формі *гаˈйок* — 3, 19, 23, 53, 83, 183, 279, 296, 318, 322, 323, 467, 497, 577. Записано лексему *гайˈник* 'лісник' — 484, 486.

Не зафіксовано лексему *гай,* натомість записано: *л'іс* — 22, 24, 27, 29, 31, 33, 50, 70, 81, 96, 108, 110, 115, 118, 134, 144, 146, 147, 149, 151, 157,166, 185, 232, 234, 239, 244, 253, 287, 292, 315, 338, 339, 369, 373, 379, 383, 385, 386, 400, 436, 439, 449, 485, 494, 517, 542, 555, 564, 568, 572; *л'іˈсок* — 262, 291, 356, 389, 563; *луг* — 299, 502, 512, 518, 527; *луˈжок* — 60, 63, 64; *молод'ˈн'ак* — 155; *груˈдок* 'невеликий ліс на горбку' — 643; *др'імˈник* — 435; *др'імн'ачˈник* — 438; *оˈбірок* — 71; *заˈґайник* 'молодий ліс' — 659; *гайˈніца* — 673; *ˈв'ідомина* або *ˈґирло* — 521; *с'ˈтінка* — 567; *мˈлаґа* — 559; *корˈчі* — 97, 210, 484; *ˈхашча* — 519; *хашˈник* — 459; *ˈдебр'і* — 114; *проˈгалина* — 430, 454, 509; *хутіˈрец'* — 229.

Не засвідчено жодної лексеми і зазначено, що *гай* у говірці не вживається — 30, 32, 38, 43, 45, 52, 68, 69, 80, 86, 90, 93, 95, 105, 111, 112, 148, 154, 184, 187, 191, 195, 206, 208, 219, 225, 227, 231, 233, 236—238, 258, 261, 263, 264, 269, 273, 275, 276, 278, 288, 295, 299, 311, 324, 326, 327, 329, 333—335, 341, 344, 349, 350, 357, 359, 361, 363, 366, 367, 376, 380, 385, 395, 396, 399, 401—409, 411—416, 418—429, 431—434, 440—442, 450, 455, 457, 460, 476, 478, 490, 493, 495, 515, 523—526, 528, 530, 532, 535, 547—549, 551, 554, 556, 557, 573, 574, 578, 579, 581—585, 588, 603, 606—608, 611—615, 623, 630, 632, 634, 649, 652, 664, 685.

Т. III, ч. 1. Лексема *гай* у значенні 'невеликий ліс, лісок' фіксується зрідка в усіх говорах у межах тому. Засвідчено ще такі значення цієї лексеми: 'великий ліс' — 221; 'наділ лісу' — 27; 'луг з чагарником' — 2, 3, 80, 92, 198, 260; 'площа' — 318; 'сад' — 206; 'великий наділ землі' — 16, 19; 'непрополене поле' — 137; 'велика кількість' *(гай роˈботи)* — 46, 119; *гай* — топонім — 1, 4.

Не засвідчено лексеми *гай*, натомість записано: *л'іс* — 9, 11, 12, 48, 87, 120, 121, 146, 166, 188, 190, 210, 213, 215, 218, 231, 234, 252, 268, 288, 296, 298, 311, 313, 365; *л'іˈсок* — 57, 66, 133, 227; *дібˈрова* — 266; *кусˈтарник* — 193, 195, 228; *байˈрак* — 185; *ˈбалка* — 274, 315, 317; *саˈдок* — 174, 199.

Відзначено, що лексема *гай* відома тільки з пісень — 26, 39, 136, 161, 226, 239, 366, 370; уживається тільки у фразеологізмі *йак гай гуˈде* — 15; не вживається, але поняття гай — 'невеликий ліс' відоме — 88.

Зафіксовано лексему *гай* без розкриття значення — 6, 13, 17, 21—25, 30, 35—38, 40, 47, 49, 54, 58, 60, 61, 81, 85, 86, 89, 96, 97, 100—102, 106, 110, 111, 117, 118, 122, 124—126, 128, 130—132, 139, 141, 142, 147—149, 152, 172, 181, 188, 191, 197, 200, 203—205, 207, 209, 211, 212, 214, 220, 222, 224, 229, 233, 242, 245, 248, 254, 257, 259, 262, 264, 265, 270, 275—281, 284—286, 289—291, 293, 297, 300, 301, 306, 307, 310, 312, 316, 319, 321—323, 332—335, 337, 339—343. 346, 347, 352, 353, 360, 372, 671.

Зазначено, що лексема *гай* у говірці не вживається, тому що нема відповідної реалії — 5, 8, 32, 33, 42—44, 51, 53, 59, 84, 90, 94, 104, 127, 135, 138, 180, 182, 186, 208, 223, 232, 235, 236, 243, 246, 251, 283, 295, 301, 326, 327, 338, 355, 362.

Т. III, ч. 2. На всій території тому зрідка фіксується лексема *гай* 'невеликий ліс, лісок'. Записано також значення: 'ліс' — 9, 77, 85, 114, 165, 170, 180, 222, 288, 294, 295, 303, 347; 'посадка в степу' — 78; 'степ' — 62; 'сад' — 59, 135; 'садок' — 37; 'зелена місцевість' — 10; 'зелена галявина' — 176, 179, 182, 314; 'полювання' — 307, 310, 315, 327, 338, 339, 358; 'гурт мисливців' — 308, 314, 340, 341, 356, 357, 371, 372. Замість лексеми *гай* записано: *л'іс* — 17, 19, 73,

87, 121, 207, 218, 301; *л'іˈсок* — 27, 47, 120, 138, 139, 144, 225, 227, 330; *сад* — 51, 149, 178; *саˈдок* — 123, 219; *ˈрошча* — 259, 367, 374; *в'ітроўˈпор* — 204; *гаˈл'авина* — 335. Лексему *гай* записано, без розкриття значення — 5, 13, 15, 16, 20, 25, 26, 29—31, 33—35, 38, 40, 50, 54, 57, 58, 65, 76, 81, 91, 94, 98, 101, 103—106, 119, 132, 134, 137, 158, 160, 164, 174, 175, 186, 187, 190, 191, 193—196, 198, 199, 202, 210, 216, 217, 231, 234, 260, 261, 296, 312, 320, 325, 326, 348, 359; відзначено, що слово *гай* відоме тільки з пісень — 211, 311, 317, 334, 364.

Зазначено, що лексема *гай* не вживається, бо нема відповідної реалії — 3, 4, 6, 14, 18, 21, 28, 41, 42, 44, 46, 52, 53, 55, 60, 61, 63, 64, 66—71, 74, 75, 82, 84, 88, 89, 95, 97, 102, 109—111, 115, 125, 140, 142, 143, 146, 151, 154—157, 181, 199, 200, 212—214, 221, 224, 233, 238, 245, 246, 252, 298, 299, 313, 322, 323, 329, 336, 337.

173. *Баˈгаття* (1. вогонь; 2. огнище; 3. жар).

Т. І. Зафіксовано *баˈгат':а* 'вогонь' — 497, 499, 500, 512, 521, 527, 567, 575, 600, 601, 607—609, 644, 649, 655, 664, 669, 680, 758, 769, 798, 807, 813, 832, 835, 841, 845, 849, 854, 861, 868, 870, 878, 879, 882, 885; *баˈгат'а* 'вогонь' — 467, 491, 532, 615, 688, 696, 706, 734, 740, 746, 747, 759, 761, 772, 778, 781; *баˈгат':а* 'вогнище' — 31, 33, 152, 153, 157, 160, 207, 258, 278, 294, 306, 310, 334, 347, 363, 365, 368—370, 382, 401, 409, 415, 421, 425, 428, 432, 433, 435, 444, 448, 487, 517, 530, 538, 568, 571, 589, 597, 619, 640, 657, 660, 666, 668, 674, 762, 763, 767, 775—777, 793, 795, 796, 801, 809—812, 815, 819, 822, 837, 839, 851, 853, 857, 859, 865, 867, 873, 886, 889, 891, 892, 904; *баˈгат'а* 'вогнище' — 470, 473, 476, 507, 542—544, 580, 728—730, 732, 738, 743, 770, 774, 779, 789, 800, 820, 828; *багаˈт':а* 'вогонь' — 43; *багаˈт'а* 'вогнище' — 836; *баˈгат'а* 'вогонь на полі' — 501, 504, 506, 545, 629, 891; *баˈгат':а* 'вогонь у кузні' — 147; *баˈгат':а* 'вогонь, добутий тертям дерева об дерево' — 901; *баˈгат':а* 'жар' — 864, 872, 898, 900, 907; *баˈгат':а* 'хмиз для вогню' — 67, 255, 311, 474, 701; *баˈгат':е* 'добро' — 257. Не розкрито значення записаної лексеми *баˈгат':а* — 35, 45, 46, 50, 52, 68, 149, 181, 182, 194, 212, 214, 234, 248, 260, 291, 309, 358, 379, 388, 389, 440, 533—535, 537, 541, 546, 562, 566, 572, 574, 576, 586, 603, 604, 613, 617, 624—626, 628, 630, 632, 637, 643, 648, 650, 653, 663, 683, 726, 727, 785, 803, 827, 840, 842, 850, 852, 897, 912; *баˈгат'а* — 326, 400, 430, 434, 466, 490, 492, 494, 502, 505, 509—511, 526, 531, 584, 656, 685, 725, 735, 737, 773, 805; *багаˈт':а* — 217, 221, 223, 227, 402, 436, 508, 519; *багаˈт'а* — 313, 478.

У більшості говірок у межах тому замість *багаття* записано лексеми *воˈгон'*, *ˈвогнишче* (варіант без протези див. за питанням № 421), також *ˈвогнис'ко* — 463; *ˈогнис'ко* — 233. Засвідчено ще лексеми: *куˈр'ен'* 'вогнище' — 14, 19, 188; *куˈришче* — 314, 632; *куˈришче* // *куроˈвишче* — 146; *куˈпало* 'вогнище' — 316, 320, 321, 325; *т'епˈло* 'вогонь, вогнище' — 2, 3, 8; *т'апˈло* 'вогнище' — 13, 17; *т'апˈло* 'жар' — 16; *паˈлайка* — 115, 121, 151.

Т. II. У переважній більшості говірок лексеми *багаття* не засвідчено. Записано *баˈгат':а* 'вогонь' — 158, 223, 271, 274, 390, 441, 506, 531, 546; *баˈгат'а* 'вогонь' — 266, 344, 378, 395; *баˈгат':а* 'вогнище' — 368, 375, 399, 465; *баˈгат':а* — стара назва вогню — 466; *баˈгат'йе* 'майно' — 650; *баˈгат'е* 'купа хворосту' — 70; без розкриття значення: *баˈгат':а* — 133, 201, 204, 211, 214, 221, 228, 472; *баˈгат':е* — 218; *баˈгат'е* — 8, 473, 492; *баˈг'іт':а* — 124; *багаˈт':а* — 206.

У багатьох говірках зафіксовано лексеми *воˈгон'* (фонетичні варіанти передано на карті № 62) і *ˈвогнишче* (*ˈогнишче* — 117, 146, 150, 216, 227, 431, 437, 441, 443, 444, 451, 464, 470, 494; *ˈугн'ішче* — 64, 67; *ˈйігнишче* — 66; *ˈгогнишче* — 153; *ˈвогнис'ко* — 394; *ˈвогниско* — 36, 52, 58, 110, 142, 244, 283, 327, 331, 495, 548, 620, 663; *ˈогнис'ко* — 72, 192, 208, 629; *ˈогниско* — 31, 39, 62, 249, 499, 630, 645; *ˈгониско* — 48).

Записано також лексеми: *куˈрешче* — 38; *куˈрис'ко* — 377; *ˈкуре^ишче* // *куˈз'алка* 'вогнище' — 13; *згар'* 'місце, де був вогонь' — 519; *сˈпалиску* 'вогнище після пожежі' — 118; *косˈтер* 'вогнище' — 20, 218, 221, 229; *косˈт'ор* 'вогнище' — 45, 631, 633, 643, 648; *ˈкострик* — 7; *куˈпало* 'вогнище' — 645; *ˈполувн'а* — 576; *ˈполум'ін'* — 605; *ˈполом'ін'* — 416; *ˈполув'ін'* — 409; *ˈполовін'* — 411, 415. Лексему *ˈватра* 'вогонь', 'вогнище' див. питання № 174.

У значенні 'жар' записано: *жир* — 9, 10, 20, 24, 28, 42, 44; *жер* — 16, 127; *ж'ер* — 15, 26, 49, 51, 53, 108, 119; *ж'е^ир* — 19, 30; *з'е^ир* — 23; *гран'* — 273, 299, 306, 307, 412, 413, 417—421, 423, 426, 440, 444, 445, 447, 450, 452, 456, 458, 474, 479, 484, 486, 504, 505, 519, 524, 548, 556, 581, 583; *ˈвуглики* — 339, 500; *чиˈр'ін'* — 162; *чаˈр'ін'* — 21.

Т. III, ч. 1. У переважній більшості говірок лексема *багаття* не вживається, замість неї фіксуються слова *ˈогнишче* (рідше *ˈвогнишче*), *оˈгон'* (рідше *воˈгон'*). Засвідчено лексему *баˈгат':а* в значеннях: 'вогнишче' — 14, 69, 74, 82, 106, 108, 113, 169, 175, 196, 202, 209, 225, 267, 271, 299, 308, 311, 343, 345, 375; 'вогонь' — 185, 273, 321, 333, 334, 336, 357; 'вогонь', 'жар' — 58; 'жар із дров' — 162; 'купа непогашеного жару' — 260; 'клаптики, якими граються дівчатка' — 80; *багаˈт':а* 'вогнище' — 86, 98, 111, 344. Зазначено, що слово *баˈгат':а* 'вогнище' колись уживалося в говірці — 177, 179, 187.

Лексему *баˈгат':а* записано без розкриття значення — 18, 22, 96, 148, 181, 191, 201, 203, 213, 221, 259, 262, 264, 274, 276, 277, 281, 282, 295, 297, 313, 335, 341, 346, 348, 353, 360; *багаˈт':а* — без значення — 339.

Засвідчено лексеми: *ˈогниво* — 325; *ˈкуришче* — 152; *ˈжежлишче* — 51.

Т. III, ч. 2. У більшості говірок слова *багаття* не зафіксовано, натомість записано лексеми *воˈгон'* // *оˈгон'*, *ˈвогнишче* // *ˈогнишче*. Засвідчено лексему *баˈгат':а* в значеннях: 'вогнище' — 30, 33, 57, 74, 77, 84, 85, 93, 97—100, 103, 126, 130, 134, 138, 151, 152, 173, 176, 183, 187, 188, 191—193, 243, 255, 256, 273, 303, 355, 359; 'вогонь' — 32, 34, 78, 83, 153, 170, 180, 194, 197, 217, 282; 'великий вогонь' — 276; 'полум'я', 'жар' — 26; 'жар' — 200; 'сірники' — 348. Не розкрито значення зафіксованої лексеми *баˈгат':а* — 3, 5, 11, 13, 31, 39, 47, 94, 122, 174, 175, 195, 198, 205, 235, 240, 260, 280, 325, 335, 350, 351; *багаˈт':а* — 5; *багаˈт':а* 'купа непотрібних ганчірок' — 173.

Засвідчено наголос *вогˈнишче* — 6; *огˈнишче* — 12, 29. Записано лексему *ˈкуришче* — 152.

174. *ˈВатра* (1. воˈгонь; 2. ˈогнище; 3. чеˈрінь). *Жиˈва ˈватра?*

Т. І. У переважній більшості говірок назву *ˈватра* не засвідчено. Серед наявних свідчень фіксуються такі значення лексеми *ˈватра*: 'попіл із спаленої соломи' — 449, 451—453, 456, 458, 464, 467, 468, 472, 498, 510, 686, 728, 751, 786, 835; 'попіл, перегар, що летить від вогню' — 248, 765; 'клубки жару під час пожежі' — 742; 'дно в печі' — 749, 849, 882; 'черінь' — 45; 'передня частина черені в печі' — 721. Не розкрито значення зафіксованої лексеми *ˈватра* — 35, 149, 345, 347, 450, 457, 506, 573, 582, 597, 653, 691, 693, 722, 727, 763, 770, 803, 823, 860, 904. Засвідчено *ватˈра* — 258, 458, 466.

Лексема *чеˈр'ін'* фіксується як назва частини печі найчастіше без деталізації значення, проте в ряді випадків семантичні відтінки відзначаються: 'дно в печі' — 320, 717, 797, 842, 864, 867; 'піднебіння в печі' — 708; 'верхня частина печі, на якій сплять' — 8, 13, 186, 188; 'дно в печі' // 'верхня частина печі, на якій сплять' — 802, 849, 902; 'гаряча піч' — 434. Зазначену лексему записано у варіантах: *чеˈр'ін'* — 46, 47, 51, 58, 59, 130, 156, 158, 164, 177, 179, 185, 199, 229, 239, 252, 286, 296, 314, 317, 320, 346, 351, 353, 360, 361, 377, 381, 403, 427, 429, 431, 434, 457, 462, 568, 569, 595, 601, 608, 615, 620, 627, 645, 647, 667, 708, 722, 735, 774, 783, 796, 797, 802, 803, 810, 815, 828—831, 842, 849, 859, 861, 896, 900, 902; *чеˈрин'* — 250; *чеˈр'ен'* — 11; *чеˈр'ієн'* — 55, 122, 139—141, 275; *чеˈруон'* — 111; *чеˈр'ін* — 394; *чеˈрин* — 22, 41, 256; *чеˈрон* — 95; *чеˈруон* — 7; *че^иˈр'ін'* — 154, 176, 197, 232, 245, 300, 308, 366, 376, 409, 444, 445, 447, 455, 476, 483, 486, 490, 494, 496, 528, 535, 575, 577, 581, 587, 596, 599, 607, 614, 626, 635, 638, 652, 658, 688, 703, 704, 710, 715, 718, 745, 746, 762, 763, 795, 820, 824, 827, 833, 847, 857, 865, 867, 868, 873, 874, 877, 904—906, 909, 915; *чи^еˈр'ін'* — 736, 765, 800; *чиˈр'ін'* — 168, 268, 384, 390, 513, 536, 542, 611, 698, 702, 706, 709, 737, 740, 754, 785; *чиˈрин'* — 225, 864; *чиˈр'ен'* — 186, 188; *чиˈрин* — 44; *чиˈрун* — 75; *ч'іˈр'ін'* — 641, 646, 717, 806; *чеˈрен'а* — 127; *чаˈрен'а* — 8, 13.

Т. II. Лексема *ˈватра* фіксується в значеннях: 'вогонь' — 109, 133, 139, 271, 314, 336, 340, 375, 376, 416, 423, 427, 435, 441, 444, 452, 454—456, 465, 470, 472, 479, 480, 486—489, 493, 498, 506, 510, 514, 515, 522—524, 559, 580—583, 585, 608, 682, 685; 'вогонь у полі або в лісі' — 420, 445, 449, 464, 469, 473, 511, 518, 521, 523, 525; 'вогнище' — 298, 304—306, 319, 475, 486, 499, 674; 'вогнище і дно в печі' — 417, 484, 513; 'вогнище, що догоряє' — 442; 'вогонь у печі' — 484, 485, 512, 516, 517, 526, 557, 558, 584; 'жар і попіл після вогню' — 448, 474, 668, 669, 672а; 'місце, де був вогонь' — 450, 664, 678, 683; 'іскри з горючої соломи' — 116, 122, 135, 136, 138, 141, 150, 165, 167, 309, 347, 391; 'іскри з пожежі' — 140; 'легенькі частини горючого матеріалу, які вилітають разом з димом' — 110, 113, 564, 660; 'попелище' — 115, 313; 'попіл і сажа після пожежі' — 134; 'попіл із спаленої соломи' — 119, 124, 125, 127, 156, 158—160, 162, 163, 166, 169, 173, 193, 199, 201—203, 310, 311, 318, 348, 379, 380, 382, 383, 385, 388, 419; 'дрібний попіл, що падає на горщики в печі' — 342, 377; 'зола, попіл' — 373; 'сажа' — 343; 'розпечена поверхня чого-небудь' — 436; 'частина печі' — 234, 235, 237, 266, 439, 519, 611, 612; 'черінь' — 268, 270, 274, 275, 405, 412, 434, 437, 546—549, 554, 556, 579; 'дно в печі' — 261, 273, 276, 436, 440, 457, 509, 548, 603, 606, 609, 613—615, 663, 665—667; 'тепле місце на печі' — 432, 433; 'місце для побудови хати (з румунського)' — 610; 'місце, де гриби ростуть' — 274; *жиˈва ˈватра*: 'вогонь, добутий тертям дерева об дерево' — 477, 479; 'вогнище на полонині, запалене тертям дерева об дерево' — 483, 488; 'вогонь, добутий ручним способом, у тому числі кресанням' — 481, 485. Не розкрито значення зафіксованої лексеми *ˈватра* — 108, 117, 118, 120, 123, 126, 128, 137, 154, 155, 168, 192, 196—198, 211, 238, 242, 256, 267, 272, 290, 297, 307, 315, 341, 344—346, 352, 363, 371, 386, 404, 406, 407, 410, 411, 413, 418, 422, 424—426, 430, 447, 451, 453, 459, 461, 471, 478, 482, 490, 491, 503, 505, 507, 520, 543, 555, 557, 587, 588, 670, 672, 673, 676, 679—681; *жиˈва ˈватра* — 467.

Лексему *чеˈр'ін'* 'частина печі' записано у варіантах: *чеˈр'ін'* — 8, 12, 15, 51, 157, 226, 400, 569, 627, 637; *чеˈр'ін* — 35, 181, 648; *че^иˈр'ін'* — 9, 42, 152, 368, 392, 399; *чиˈр'ін'* — 26, 107, 131, 155, 191, 192, 222, 356, 369, 374, 381, 533, 626; *чиˈр'ін* — 19, 27, 29; *чеˈрин* — 70, 212; *чиˈрин* — 216; *чеˈрен'* — 96, 97; *чеˈр'^иен* — 103; *чаˈр'ін'* — 2, 6, 23, 28, 30, 32, 40, 108, 127; *чаˈр'ін* — 118; *чаˈрин'* — 638.

Т. III, ч. 1. У говірках тому лексема *ватра* не фіксується.

У багатьох говірках записано лексему *черінь* як назву частини печі без деталізації значення. Зафіксовано конкретне значення: 'низ у печі' — 141, 180; 'верхня частина печі' — 27; 'місце на печі, на якому сплять' — 200, 234; 'вогнище' — 114, 246. Лексему засвідчено у варіантах: *чеˈр'ін'* — 22, 34, 81, 99, 124, 174, 180, 187, 202, 247, 248, 258, 274, 305, 337, 350, 352, 354, 372; *ˈчер'ін'* — 294, 375; *че^иˈр'ін'* — 12, 21, 27, 52, 63, 70, 72, 77, 79, 86, 98, 113, 130, 147, 164, 168, 177, 182, 200, 220, 255, 256, 259, 262, 265, 268, 270, 275, 279, 282, 284, 285, 288, 291, 292, 295, 296, 310, 322, 335, 342, 343, 353; *чи^еˈр'ін'* — 29, 35, 151, 232, 271, 312; *чиˈр'ін'* — 223, 234, 293, 364; *ч'іˈр'ін'* — 75, 92, 111, 114, 115, 245, 261, 269, 287, 351, 358.

Записано лексеми без розкриття значення: *ˈогниво* — 325; *огнеˈвиц'а* — 368.

Т. III, ч. 2. У переважній більшості записів зазначено, що лексема *ватра* не вживається. Зафіксовано такі значення назви ватра: 'черінь' — 4, 30, 108, 109, 111, 115; *ˈватро* 'черінь' — 110; 'піч хатня', 'парники без вікон' — 2; 'припічок' — 5; 'вогнище' — 310; 'вогонь' — 131, 256; 'вогонь у степу' — 235; 'місце, де кладуть вогонь' — 6; *жиˈва ˈватра* 'попіл, що підіймається вгору' — 31. Записано лексему *ˈватра* без розкриття значення — 20, 83, 117, 187, 192, 194, 243, 260.

У багатьох говірках засвідчено лексему *черінь* як назву частини печі без конкретизації, якої саме. Розкрито значення цієї назви: 'дно в печі' — 2, 74, 128, 139, 140, 159, 176, 186, 196, 222, 225, 227, 259, 300, 322; 'місце під піччю, де кладуть дрова' — 243.

Лексему записано у варіантах: *чеˈр'ін'* — 3, 25, 27, 76, 135, 157, 166, 177, 194, 203, 233, 259, 261, 315, 322, 325, 335, 347, 359, 361, 362, 367; *ˈчер'ін'* — 200; *че^иˈр'ін'* — 29, 33, 57, 71, 74, 87, 91, 94, 101, 104—105, 131, 139, 158, 169, 189, 195, 196, 198, 199, 219, 226, 300; *чи^еˈр'ін'* — 86, 197; *чиˈр'ін'* — 2, 14, 15, 56, 128, 140, 147, 163, 181, 184, 191, 222, 223, 225, 227, 231, 296, 307, 308, 339, 357; *чи^еˈрин'* — 218; *ч'іˈр'ін'* — 55, 155, 159, 160, 167, 176, 186, 205, 240, 286, 374.

175. *Оˈтара, оˈтариця (череˈда).*

Т. І. В усіх говорах тому фіксуються лексеми *оˈтара* (у частині поліських говірок ще *аˈтара, гоˈтара* — 448, 471, 473, 478, 486, 498, 505, 507, 541, 542, 736, 742, 743, 746, 757, 764, 765, 767, 770, 772, 794) і *че^иˈре^иˈда* (у поліських говірках *череˈда, че^әраˈда, чара-*

ˈда), перша переважно в значенні ‘стадо овець’, друга — ‘стадо корів’. У поліських говірках оˈтара — також ‘стадо будь-яких свійських тварин’. Записано оˈтариц'а — ‘мала отара’ — 421, 873; ‘придане — худоба, поле’ — 136. У значенні ‘стадо овець’ засвідчено ще лексеми: ваˈтага — 127, 139, 151, 288, 299, 301, 303, 306, 307, 317, 319, 324, 328, 329, 334, 350, 353, 373, 374, 379, 389, 391, 392, 419, 551, 555, 568, 574, 578, 579, 582, 590, 624, 732, 734, 735, 747, 769, 773, 775, 776, 779, 781, 782, 793; ˈтурма — 694, 695, 697, 699—701, 705, 706, 708—715, 717—721, 739, 740, 745, 751—753, 756, 784, 790; ˈтурма ‘стадо овець і кіз’ — 744; зг'ін — 332, 337, 338, 487; згӯн — 178; изˈгуон — 46; пасˈтушн'а — 113, 116, 123. Записано черˈга ‘стадо’ — 21, 25, 917, 919; таˈбун ‘стадо коней’ — 269, 388, 699, 801, 857, 899 (таˈбун ‘стадо’ фіксується в усіх говорах тому).

Т. II. В усіх говорах фіксується лексема че^{и}ре^{и}ˈда (чириˈда; ˈчереда — 82, 412—425, 428, 429, 431, 440, 441, 444, 450, 454, 455, 457, 460, 470, 472—474, 486, 550, 577, 585, 624, 629; чеˈреда — 663, 668—670; чераˈда — 480; чараˈда — 10; чероˈда — 627, 633, 636, 637; черуˈда — 625; чир'іˈда — 53; ч'іре^{и}ˈда — 515, 518; ч'ір'іˈда — 33, 124, 128; черˈда — 11; ˈчеред' — 642; ˈчерид' — 59; ˈчер'ід' — 38, 42; ˈчеренда — 411; ˈш'ереда — 407, 409) у значенні ‘стадо будь-яких свійських тварин’. Зрідка в усіх говорах засвідчується лексема оˈтара (гоˈтара — 50, 70, 175, 213; воˈтара — 340, 519, 552) переважно в значенні ‘стадо овець’. Із значенням ‘стадо овець’ записано ще лексеми: саˈлаш — 405, 434, 435, 441; ˈсалаш — 442, 444, 446, 448; саˈваш — 438; ˈтурма — 399, 507, 510, 536, 544, 551, 556, 559, 562, 568, 571—573, 575, 580, 583, 606; турˈма — 537; ˈгурма — 363, 528, 672а; боˈтей — 484, 488—490, 524, 581, 585; боˈтий — 487, 491, 585; буˈтей — 513, 522; кирд — 549, 554, 559, 579, 612; керд — 607, 613, 615; ґ'ерд — 557; к'ірд — 610; кірдел' — 671; ˈм'ішан'а — 439, 456, 469, 479; ˈм'іш'ен'е — 488, 582; м'ішеˈн'е — 484, 485; ˈм'ішен'е — 524, 582; ˈм'ішен'і — 469, 479, 483; ˈміш':ін'і — 514; м'іˈс'ін'е — 482; ˈґул'а — 411, 420, 426, 429, 447, 452, 459, 677; голоˈґул'а — 429; фоӯт — 412, 426, 427, 675, 676, 684; сˈтайа — 588, 629; таˈбун — 517, 568, 611; таˈбура — 548; гурт — 583, 612. У значенні ‘стадо’ зафіксовано ще лексеми: мараˈдик — 442, 443, 452, 453, 481; ˈчурда — 587, 588; куˈпа — 672; стадˈнина — 633; згін — 631; згин — 189; черˈга — 645; ‘велике стадо’ — ˈл'ітовишче — 443, 451.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксуються назви оˈтара (аˈтара — 311—314, 324, 327, 347; оˈтара // гоˈтара — 79) ‘стадо овець’, че^{и}ре^{и}ˈда ‘стадо корів’, таˈбун ‘стадо коней’, оˈтара ‘стадо овець і кіз’ — 3, 27, 75, 179; оˈтара коˈрій і оˈвец', сˈтадо ˈконей — 87. Записано також: ваˈтага оˈвец' — 40, 74, 106, 120, 125, 142, 143, 145, 228, 235; засвідчено лексему ваˈтага без розкриття значення, очевидно, як синонім до оˈтара — 8, 15, 53—60, 66, 96, 99, 119, 121, 153, 223. Зафіксовано ще: оˈтага ‘отара’ — 47, 63, 199, 232, 236; отаˈган ‘пастух’ — 63; воˈтага оˈвец' — 158; сˈтадо оˈвец' — 41; гурт оˈвец' — 91, 92, 110, 345; ˈчерга оˈвец' — 67; ˈшайка оˈвец' — 152, 158; ˈшан'ка ‘маленька отара овець’ — 126; гӯртоˈвен' коˈр'ій — 337; коˈс'ак ˈконей — 9.

Т. III, ч. 2. Карта № 116: оˈтара, кирд, ґирд, ˈтурма ‘стадо овець’. У коментарі: че^{и}ре^{и}ˈда ‘стадо корів’; кирт, ˈкирта, ˈкирдик, ке^{и}рдоˈвец, керд, ґирт, ґ'іл'ˈн'ак, ваˈтага ‘стадо овець’.

176. ˈ*Руно* (вовна).

Т. I. Лексема ˈруно ‘вовна з вівці’ фіксується в усіх говорах тому (акцентний варіант руˈно передано на карті № 147). Записано ще такі значення лексеми ˈруно: ‘багато вовни’ в протиставленні до коӯˈтун' ‘небагато вовни’ — 123; ‘перероблена вовна’ — 180, 257; ˈруно — з молодої вівці, ˈвоӯна — зі старої вівці — 59; ˈруно — зі старої вівці, ˈвоӯна — з молодої вівці — 109; ˈруно ‘рядно, витканe з вовни’ — 382; ˈруно ‘озимі сходи’ — 231, 290, 356, 465, 467, 494, 688; руˈно ‘вовна і озимі сходи’ — 55, 200, 204; ˈруно ‘кущ зеленої трави’ — 356; ‘зарості бур'яну’ — 504 (ˈруно, ӯˈруно, ˈруна, ӯˈруна ‘озимі сходи’ зображено на карті № 309). Засвідчено варіанти: ӯˈруно — 30, 204, 506; ˈруна — 13; ӯˈруна — 66; ˈруне^{и}ц' ‘багато вовни, зібраної в одну купу’ — 160; ˈруна ‘вівця, що зимувалась’ — 7.

Т. II. Карта № 292: ˈруно (руˈно, ˈруна), ˈвоӯна; у коментарі: ˈм'іцка, ˈмиц'ка ‘вовна з ягняти’ — 485, 551, 588.

Т. III, ч. 1. Лексема ˈруно // руˈно ‘вовна з вівці’ утворює суцільний ареал у межах тому.

Записано лексеми: поˈйарок ‘вовна з молодої вівці’ — 4, 43, 48, 249; поˈйарок ‘вовна з другої стрижки’ — 1, 40; пеˈрестриг ‘вовна з другої стрижки’ — 102; перестˈрига ‘вовна весняної стрижки’ — 51.

Т. III, ч. 2. У переважній більшості говірок у межах тому фіксується ˈруно // руˈно — ‘вовна з вівці, переважно одної’; ˈруно — ‘вовна з вівці’ і ‘дрючок, до якого прив'язують вовну, щоб прясти’ — 139. Засвідчено варіанти: ˈруна — 2, 4, 109, 111, 115, 118, 214, 295, 338, 340—342, 344; ˈруна // руˈна — 222; ˈруна // ˈруно — 9, 10, 24, 114, 213; руˈна — ˈруно — 158; ˈруна // руˈно — 40. Записано ‘вовна’ — ˈвомна — 123, 178; ˈволна — 185, 194.

177. ˈ*Підˈмет*, ˈ*підˈметець* (1. грядка; 2. цвітник; 3. конопляник).

Т. I. Лексема ˈп'ідˈмет ‘місце, на якому сіють коноплі’ фіксується в усіх південних говорах у межах тому, у північних говорах у цьому значенні вживається здебільшого лексема ґˈр'адка (записано підˈмет — 195, 282, 336, 338, 350, 384, 386, 407, 410, 442, 450, 454, 470, 474, 485, 486, 493, 498, 501, 548, 552, 557, 564, 584, 634, 639, 658, 659, 662, 665, 674, 712, 714, 778, 784, 790, 817, 826, 830, 831, 833, 835, 839, 853, 870, 872, 881, 884, 885, 887, 903; ˈп'ідм'іт — 489; п'ідˈм'іт — 452; п'ідˈметец' — 371, 488); ˈп'ідмет — ‘удобрена ділянка поля, города, на якій сіють чи садять будь-які городні культури’ — 149, 339, 355, 366, 375, 382, 383, 399, 800, 896, 897, 899, 900, 902, 905; п'ідˈмет — у цьому ж значенні — 352, 354, 356, 388, 389, 393, 443, 515, 565, 580, 643, 647, 895, 898, 913—916; п'ідˈмет ‘удобрена частина ниви, де сіють технічні культури’ — 359, 445; ˈп'ідмет ‘коноплище’ і ‘квітник’ — 412, 413, 428, 469; ˈп'ідмет ‘грядка, на якій сіють тютюн’ — 377; п'ідˈмет у цьому ж значенні — 182, 320; п'ідˈмет ‘грядка’ — 346; ˈп'ідмет ‘прирізки до городів’ — 403; ˈп'ідмет ‘край якої-небудь площі’ — 156; п'ідˈмет ‘те, що змітають на току’ — 195. Не розкрито значення зафіксованої лексеми ˈп'ідмет — 35, 333, 353, 365, 394, 397, 406, 420, 430, 466, 502, 505, 508, 528, 533, 569—571, 573, 578, 579, 586, 597, 610, 613, 620, 635; п'ідˈмет — 183, 321, 327, 340, 342, 409, 446, 448, 487, 537, 539, 577, 598, 606, 611, 625, 641, 675, 699, 795, 809, 810, 837, 873, 875, 879, 882, 892, 893; підˈметец' — 162.

Записано ґˈрадка — 21, 22, 24—27, 29, 33, 34, 36, 39, 40, 43, 48, 53, 59, 61—64, 71, 74, 76, 78, 84, 87, 93, 96, 101, 104, 105, 108, 111, 117, 189, 199, 200—202, 205, 209—211, 214, 218, 227, 228, 232, 233, 236, 240, 244—246, 250, 254, 256, 269, 270, 284, 431, 434, 437, 440, 441, 444, 447, 449, 451, 453—455, 457—464, 478, 491, 493, 500, 503, 506, 509, 516, 522, 527, 529, 531, 533, 542, 547, 685—687, 691—694, 703, 705, 712, 739, 745, 765, 771, 816; ґˈрадка, граˈда — 26, 28, 30, 38; граˈда — 58, 75, 234; греˈда — 56, 59, 71, 82; грˈйадка — 3, 9, 247, 285, 891; ‘грядка’ — ˈл'ашка — 3, 66; ˈйашка — 89.

Грядка, на якій сіють квіти, в усіх говорах позначається лексемою цвітˈник (цвітˈник — квітˈник див. питання № 462). У значенні ‘квітник’ записано лексему гоˈродчик — 55, 56, 295, 797; гоˈр'ідчик — 310, 472; гоˈридчик — 242, 254, 295; гоˈрудчик — 34; гоˈрӯодчик — 46, 52, 59, 82, 199, 239, 544, 555.

Для назви місця, де сіють коноплі, в усіх говорах тому використовується лексема коноп'ˈл'аник; записано також коˈнопленик — 813; коноп'ˈлик — 416; коˈноплишче — 20, 22, 40, 44, 51, 54, 121, 199, 267, 281, 326, 348, 351, 364, 509; коноп'ˈлишче — 55, 126, 151, 267, 274, 281, 282, 326, 348, 351, 364, 408, 550, 592, 639, 847, 865; коˈноплис'ко — 230, 483, 538; коноп'ˈлис'ко — 490; коноп'ˈл'аник ‘невеликий прирізок землі’ — 34 (коноп'ˈл'аник ‘горобець’ див. питання № 72).

Засвідчено пˈр'адиво ‘коноплі’ — 510, 640, 646, 649, 656—660, 668, 669, 671, 674, 675, 677, 679—682, 684, 688, 715, 717, 728, 729, 732, 733, 746, 751, 768—770, 780, 786, 871, 874, 880, 887, 888, 892, 898, 906, 910, 915; пˈр'адивишче ‘коноплишче’ — 858.

Т. II. Лексему підмет записано в значеннях: ˈп'ідмет ‘грядка’ — 542, 607; п'ідˈмет ‘грядка’ — 483, 510; п'ідˈм'іт — ‘грядка’ — 524, 582; ˈп'ідмет ‘коноплишче’ — 395, 398, 402, 540, 551, 561, 564—566, 568—571, 575, 579, 605, 606, 608, 610—612, 615; п'ідˈмет ‘коноплище’ — 577, 578, 614; ˈп'ідмет ‘грядка для конопель, проса’ — 380; п'ідˈмет — ‘грядка для капусти’ — 514, 523, 583; п'ідˈм'іт ‘грядка для капусти’ — 488, 516, 584; п'ідˈмет, п'ідˈметец ‘збіжжя, що поросло і висипалось після лущіння стерні’ — 282; п'ідˈмет ‘послід з-під курей’ — 229, 562, 563; ˈп'ідмет ‘маленьке ягня, яке дають іншій вівці кормити’ — 486; ˈпудметец ‘вовна з-під овечки’ — 619; підмеˈтец ‘той, хто підмітає’ — 70. Не розкрито значення зафіксованої лексеми ˈп'ідмет — 375, 475, 560, 572—574, 576, 604; підˈмет — 211, 297, 381, 392, 463, 473, 581; п'ідˈм'іт — 347, 485.

В інших говорах фіксується переважно лексема грядка (ґˈрадка, ґˈр'едка, ґˈредка, ґˈридка див. питання № 455); записано ˈр'адка — 227; ˈрадка — 63, 64.

У значенні ‘квітник’ записано лексеми: гоˈроде^{и}ц — 26, 31, 64, 111, 114, 147, 252, 259, 263, 437, 443, 445, 464; гуˈр'идиц' — 1; гоˈродчик — 140, 174, 191; гоˈр'ідчик — 34, 36, 37, 62; гоˈр'ічик — 627; огˈр'іде^{и}ц' — 118; огˈрудок — 306; роˈсадник — 291, 292, 295; з'ілˈник — 289, 296, 301, 467; квіˈточник — 180; коˈсичник — 449; косічˈник — 430; керт — 440, 442; ˈкертик — 412; ˈкішкерт — 429; кішˈкерт — 417.

У значенні ‘коноплище’ переважно фіксується лексема коˈноплис'ко; записано також коˈнопл'аниско — 522, 531, 533; коноп'ˈл'аник — 97, 207, 310, 364, 520, 627, 638; куˈнопл'аник — 53, 158, 234; конопл'аˈник — 350; колоп'ˈл'аник — 266; колоˈпел'ник — 452; колоˈпен:ик — 458—460; коноп'ˈл'анка — 416, 417, 437, 440, 471; колоˈпен:иц'а — 427, 430; коˈноплишче — 9, 14, 16, 35, 44, 51; коноп'ˈлишче — 10, 185; коˈлопнишче — 440, 450, 480, 487, 500, 502, 505, 507, 509, 511, 512, 515, 518, 556. Записано ‘коноплі’ — пˈр'адиво — 395, 549, 561, 578, 579, 611, 612.

Т. III, ч. 1. Лексему підмет засвідчено в значеннях: ˈп'ідмет ‘коноплище’ — 5, 37, 49, 61, 63, 67, 70, 74, 75, 77—80, 82, 83, 91, 93, 95, 97, 98, 101—105, 108, 109, 113, 114, 116—118, 141, 142, 146, 148, 153, 162—165, 167, 169—171, 177, 187, 216, 219, 229, 234, 255, 258, 334; п'ідˈмет ‘коноплище’ — 6, 34, 67, 70, 79, 87, 92, 94, 102, 111, 112, 143, 179, 184, 189, 193, 195, 198, 199, 211, 217, 240, 241, 246, 260, 268; ˈп'ідм'іт ‘коноплище’ — 81; подˈмет ‘коноплище’ — 40; ˈп'ідмет ‘місце, де сіють льон’ — 7, 86, 162; ˈп'ідмет ‘низьке місце, де садять городину’ — 119, 137, 226, 231, 243, 253, 272, 354; п'ідˈмет у цьому ж значенні — 197; п'ідˈмет ‘низьке місце, де садять капусту’ — 69, 73; ˈп'ідмет ‘низина’ — 172; ˈп'ідмет ‘грядка’ — 52, 136, 151, 230, 233, 261, 270, 271, 277, 302, 307, 310, 345; п'ідˈмет ‘грядка’ — 46, 47, 51, 85, 128, 156, 232, 343; ˈп'ідметец' ‘грядка’ — 306; п'ідˈметец ‘грядка’ — 277; ˈп'ідмет ‘грядка’ і ‘коноплище’ — 132, 269; пидˈмет ‘грядка’ і ‘квітник’ — 56; ˈп'ідмет ‘квітник’ — 126; ˈп'ідмет ‘город’ — 72, 252, 304; ˈпидмет ‘город’ — 250; п'ідˈмет ‘город’ — 84; ˈп'ідмет ‘маленький наділ землі’ — 15, 21, 29, 31, 35, 71, 158, 160, 176, 267; п'ідˈмет у цьому ж значенні — 120, 157, 159, 173, 206, 244; ˈп'ідмет ‘добра родюча земля’ — 256, 375. Не розкрито значення зафіксованої лексеми ˈп'ідмет — 22, 28, 36, 38, 41, 96, 99, 100, 106, 110, 122, 131, 135, 147, 245, 257, 284, 316; п'ідˈмет — 66, 76, 115, 123, 124, 130, 138, 145, 181, 212, 214, 235, 318, 346; ˈп'ідм'іт — 99; подˈмет — 43, 54; ˈп'ідметец — 36, 38; п'ідˈмета — 41.

Записано лексеми: пˈлесо ‘грядка’ — 13, 196; пле^{и}ˈсо ‘грядка’ — 11. Засвідчено варіанти лексеми конопляник: коˈнопл'аник — 12; коноп'ˈл'атник — 8; коноп'ˈл'аниц'а — 35. Зафіксовано пˈр'адиво ‘коноплі’ — 74, 77, 78, 80, 91, 93—95, 98, 103, 114, 117, 141, 142, 163—165, 169—171, 177, 179, 187, 198, 199, 211, 217, 253, 255, 334.

Т. III, ч. 2. У більшості говірок тому лексема підмет не засвідчується. Записано ˈп'ідмет ‘коноплище’ — 2, 9, 11, 13, 14, 19, 24, 26, 32, 43, 66, 68, 78, 296, 303, 317, 319, 321; п'ідˈмет ‘коноплище’ — 18, 31, 33, 49, 53; п'ідмеˈтец ‘коноплище’ — 30; п'ідˈмет ‘місце, де сіють льон’ — 283, 303; п'ідˈмет ‘ділянка землі, де садять овочі’ — 25, 52, 100, 103, 165, 173, 338, 340; ˈп'ідмет ‘ділянка землі, де садять капусту’ — 363; п'ідˈмет ‘ділянка землі на низині’ — 135, 164, 183; ˈп'ідмет ‘грядка на низині’ — 286; п'ідˈмет ‘грядка за селом у степу’ — 355, 367; п'ідˈмет ‘грядка’ — 282, 373; п'ідˈмет ‘грядка’ і ‘квітник’ — 185; п'ідмеˈтец' ‘квітник’ — 212; п'ідˈмет ‘город’ — 57, 93, 245. Не розкрито значення лексеми ˈп'ідмет — 10, 12, 16; ˈп'ідм'іт — 27; п'ідˈмет — 137, 186, 210, 260.

Записано лексеми гоˈроч:ик ‘квітник’ — 2, 4; цвіˈтошник ‘квітник’ — 10, 215; ˈлатка ‘грядка’ — 159; гр'аˈдина ‘грядка, грядки’ — 224; граˈдина ‘город, де ростуть овочі’ — 223; зафіксовано варіант ґˈрадка — 11, 17, 25, 33, 42, 44, 47, 191, 219, 220, 225, 231, 233, 235, 251. Відзначено пˈр'адиво ‘коноплі’ — 9, 14, 19, 21, 49, 319, 321, 348.

178. ˈ*Сябер, сябˈро; сябˈриний, сябруˈвати.*

Т. І. У переважній більшості говірок у межах тому наведені в запитанні лексеми не засвідчуються. Записано: *ˈс'абер* 'друг, товариш' — 73, 83, 181, 319, 388, 389, 393, 667, 671, 684; *с'аˈбер* 'товариш' — 655; *с'абˈро* 'товариш' — 411, 417, 421, 651, 656, 882; *с'абˈро* 'подруга' — 419; *ˈс'абер* 'суперник, ворог' — 53, 56; *с'аˈбер* 'суперник, ворог' — 51—53, 56; *ˈс'аберка* 'суперниця' — 51; *ˈс'абричка* 'суперниця' — 53, 56, 74, 75, 94, 124, 286; *с'абˈр'і* 'чоловіки, що в різний час були одружені з тією самою жінкою' — 57; *ˈс'абричі* у цьому ж значенні — 94; *ˈс'аберники* в цьому ж значенні — 59; *ˈс'аберки* 'жінки, що в різний час були дружинами того самого чоловіка' — 57, 59, 77; *с'ебˈр'і* 'чоловіки двох сестер' — 46; *ˈс'абер* 'супряжник' — 120, 307; *с'абˈро* 'супряжник' — 80, 316; *с'абˈро* 'сусід' — 640; *с'абˈри* 'сусіди' — 82: *с'абˈро* 'довготелесий, цибатий' — 416; *ˈс'абер* 'дерев'яний кружок' — 898; *с'абˈро* 'деталь у криниці' — 215; *с'абˈройка* 'два вози з одним тяглом' — 66: *с'абруˈвати* 'дружити' — 666: *с'абруˈвати* 'хвалитись, багато думати про себе' — 649; *сабруˈвати* 'ходити просити' — 281, 285.

Не розкрито значення зафіксованих лексем: *ˈс'абер* — 70, 84, 142, 279, 345, 429, 431, 604, 632, 770, 803, 815, 853; *с'абˈро* — 79, 361, 392, 409, 420, 430, 604, 626, 663, 665, 672, 680, 681; *ˈс'абер, ˈс'абро* — 45; *с'аˈбер, с'абˈро, с'абˈрити, с'абруˈвати* — 35; *с'абˈри* — 62, 75, 78; *ˈс'абричка* — 84; *с'абˈрички* — 78; *ˈс'аберниці* —62.

Т. ІІ. У переважній більшості говірок у межах тому лексеми, наведені в запитанні, не відомі. Записано: *ˈс'абер* 'товариш' — 87, 89, 93, 103, 627, 635, 636, 642, 647, 651, 653; *с'аˈбер* 'товариш' — 75 (записано прислів'я: *йак ти ˈдобри с'аˈбер / то береˈжи своˈйіх реˈбер*), 646; *с'аˈбер* 'побратим' — 88; *с'абˈри* 'сусіди полем' — 79; *с'абруˈвати* 'товаришувати' — 86, 627, 633, 635, 642, 647, 651, 652; *с'абˈройка* 'товаришка' — 635; *с'абˈри* — 'селяни, один з яких у другого купив корову або щось інше' — 643; *с'аˈбер* 'хитрий чоловік' — 59; *с'абˈруйут'* 'косять сіно удвох' — 98; відзначено: *с'абруˈвати* (ячмінь) — 503; *с'абруˈвати* (поле) — 227, 303. Не розкрито значення засвідчених лексем: *ˈс'абер* — 96, 200, 228; *с'аˈбер* — 68, 567, 641; *с'абр* — 640, 645; *с'абˈро* — 371, 472, 473, 550; *с'аˈбер, с'абˈро* — 92; *с'абˈро, с'абруˈвати* — 211; *ˈс'абри, с'абруˈвати* — 623, 624; *с'абруˈвати* — 645.

Записано *ˈсимбра, сеиˈмбˈраш, сеимбруˈвати* 'супряга, супряжник, спрягатися' — 518, 519.

Т. ІІІ, ч. 1. У більшості говірок названих у програмі слів не засвідчено. Записано *с'абˈро* 'сусід' — 14, 35, 41, 44, 46, 61, 111, 158, 374; *с'абˈро* 'сусід' (з гумором) — 63; *ˈс'абро* 'сусід' — 66; *ˈс'абер* 'сусід' — 46, 58, 59; *с'аˈбер* 'сусід' — 178; *с'абˈриха* 'сусідка' — 41, 58, 63; *с'абˈро* 'друг, товариш' — 15, 56, 74, 165, 168, 169, 176, 179; *с'абˈро* 'товариш' (з насмішкою) — 82; *с'абˈро* 'друг' (жартівливо) — 39; *ˈс'абер* 'друг, товариш' — 56, 69, 75, 259; *с'аˈбер* 'товариш' — 80, 178, 184; *с'абр* 'товариш' — 353; *с'абруˈвати* 'товаришувати' — 56, 69, 71, 74, 179, 184; *шабˈро* 'товариш', *шабруˈвати* 'товаришувати' — 189; *шаˈбер* 'сусід' — 189; *с'абˈро, ˈс'абер* 'супряжник' — 163; *с'абˈро* 'співучасник' — 79; *с'абруˈвати* 'компаніювати' — 325; 'згуртовуватись' — 7; *с'абˈро* 'хвалько' — 109, 193, 195; *с'абˈро* 'велика ростом дужа людина' — 105, 261, 269; *с'абˈро* 'людина, яка щось украла' — 99; *с'абˈри* 'тезки' — 51; *прис'абˈритис'а* 'присусідитися' — 26, 27, 120; 'пристосуватись, приноровитись' — 271; 'залицятися' — 32, 137; 'присісти біля товариша' — 101; *п'ідс'абˈритис'* 'утертися в довір'я' — 126. Не розкрито значення зафіксованих лексем: *с'абˈро* — 20, 40, 43, 49, 52, 54, 60, 100, 122, 135, 153, 181, 205, 286, 306, 313, 346, 352; *ˈс'або* — 57, 96, 307, 332; *ˈс'абер* — 48, 100, 242, 247, 270, 277, 297, 309; *с'аˈбер* — 162, 276; *с'абˈриха* — 20; *с'абруˈвати* — 13, 43, 68, 100, 152, 153, 282, 332, 334; *прис'абˈритис'* — 136, 191, 280, 284; *с'абруˈватий* — 294.

Т. ІІІ, ч. 2. У говорах у межах тому відповідні лексеми фіксуються дуже рідко. Записано *с'абер* 'друг' — 283; *пос'абруˈвали* 'подружили' — 86, 99; *прис'абˈриц':а* 'підлещитись до когось' — 327; *с'абруˈвати* 'боронувати' — 243. Зафіксовано слова без розкриття значення: *с'абˈро* — 106, 119, 175, 185, 192, 212, 260; *ˈс'абер* — 27, 30; *с'аˈбер* — 346; *с'абруˈвати* — 30, 192, 194; *с'абˈриний* — 137.

179. *ˈЧелядь* (1. молодь; 2. жінка; 3. слуги, наймити).

Т. І. В усіх говорах тому фіксується лексема *ˈчел'ад'* у значенні 'гурт молоді'. Записано ще такі значення цієї лексеми: 'гурт людей' — 38, 51, 58, 206, 208, 237, 385, 414, 442, 504, 555, 690, 692, 694, 695, 702, 704, 705, 707, 713, 740, 745, 750, 756, 775, 787, 789, 874, 877, 883, 910; 'гурт людей, які гуляють' — 779, 782, 857; 'люди на весіллі' — 445, 751, 754, 762, 861; 'весела компанія' — 251, 253, 257, 266, 450, 510; 'гурт молоді' — з відтінком зневаги — 34, 62, 307; 'гурт дітей' — 30, 47, 437, 443; 'люди, що живуть в одній хаті, сім'я' — 53, 239, 402, 447, 450, 534, 647, 685, 758; 'велика сім'я' — 453, 460, 471, 477, 484, 510, 538, 602, 689, 695; 'наймити, слуги колись у панів' — 28, 48, 54, 65—68, 74—76, 79—81, 86, 95, 96, 104, 105, 108, 114, 119, 120, 128, 129, 131, 141, 160, 163, 166, 170, 172, 185, 205, 233, 269, 274, 277, 307, 325, 438, 440, 441, 444, 454, 461, 475—477, 496, 503, 529, 531, 534, 573, 578, 600, 663, 689, 707, 731, 733, 759, 763, 765, 796, 797, 815, 834, 835, 865, 881, 889; 'молодь і слуги, наймити в панів' — 117, 118, 126, 181, 182, 279, 320, 321, 339, 347, 396, 483, 505, 536, 593, 601, 641, 665, 686, 688, 708, 11, 724, 734, 774, 791, 792, 817, 839, 842, 844, 851, 854, 892, 893, 895, 897, 907, 908, 914; 'колишні кріпаки' — 922; 'слуга' — 6, 98, 111, 112, 124, 459; 'наймичка' — 110; 'черінь у печі' — 315.

Засвідчено ще лексеми: *чел'аˈдин* — колись так жінка називала свого чоловіка — 82; *ˈчел'адін* 'молодий хлопець' — 77; *чеˈл'адник* — 'учень у шевця' — 404, 789, 791, 820; 'наймит' — 1, 3—5, 41, 64, 65, 67, 82, 83, 85, 86, 93, 94, 96, 97, 100—102, 104—106, 109, 113, 115, 121, 132—134, 136, 174, 275, 283, 316, 319; *чеˈл'адка* 'наймичка' — 1, 3—5, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 57, 64, 66—68, 77, 81, 83, 88, 94, 96, 101, 102, 106, 113, 121, 132—138, 149, 171, 316; *чеˈл'адн'іца* 'наймичка' — 3.

Т. ІІ. Карта № 385: *ˈчел'ад* — 'сім'я', 'жінки', 'гурт людей', 'молодь', 'наймити'; у коментарі — 'худоба'.

Т. ІІІ, ч. 1. В усіх говорах часто фіксується лексема *ˈчел'ад'* 'молодь'. Записано також значення: 'слуги, наймити' — 11, 17, 31, 36, 38, 39, 58, 59, 63, 69, 82, 91, 97, 129, 141, 144, 152, 174, 180, 182, 196, 204, 216, 219, 220, 225, 226, 234, 259, 264, 267, 271, 273, 286, 293, 301, 307, 310, 324, 334, 341, 345, 353, 361, 362; 'люди, народ' — 231; 'гурт людей' — 3, 5, 338, 363; 'юрба' — 9; 'молоді жінки' — 372; 'наймички' — 151; *ˈчел'ід'* 'супровід, свита' — 41; *чеˈл'адник* 'помічник шевця' — 63; *чеиˈл'ад':а* 'робітники' (іронічно) — 26. Зафіксовано варіант *ˈчел'ед'* — 40 — без розкриття значення.

Т. ІІІ, ч. 2. У більшості говірок лексема *ˈчел'ад'* уживається в значенні 'молодь'. Записано ще значення: 'слуги, наймити' — 30, 34, 54, 61, 63, 67, 72, 86, 90, 95, 106, 121, 125, 126, 135, 160, 167, 177, 194, 220, 235, 248, 254, 255, 290, 299, 360; 'гурт людей' — 12, 32, 33, 110, 131, 159, 162, 170, 191, 206, 213, 218, 225, 258, 261, 279, 296, 315, 318, 319, 322, 342, 355; 'компанія' — 37, 140, 276; 'гурт жінок' — 112, 114 'гурт дівчат' — 74, 82, 117, 316; 'сім'я' — 59 'група солдатів нестройовиків' — 183; *чеˈл'адка* 'жінка' (колись уживалось) — 283. Зафіксовано варіанти *ˈчел'ед'* — 20; *ˈчел'ід'* — 371 — без розкриття значення.

У записах часто зазначається, що лексема *ˈчел'ад'* у будь-якому з наведених значень належить до пасивного лексичного фонду говірки.

180. *Раˈтай* (орач).

Т. І. В усіх говорах у межах тому фіксується лексема *оˈрач*. У значенні 'орач' записано: *раˈтай* — 7, 35, 45—47, 54, 60, 65—68, 75, 76, 84, 89, 90, 95, 96, 100, 104, 106, 110, 113, 114, 116, 118, 119, 144, 173, 204, 215, 237, 240, 241, 245, 246—248, 275, 281, 302, 311, 315, 367, 377, 415, 420, 440, 550, 637, 649, 677, 763, 770, 835, 846, 853, 862, 904, 909; *ˈратай* — 120, 121, 123, 125, 171, 317, 391, 854, 879; *ораˈтай* — 21—28, 30, 34, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 47, 49, 50—53, 56, 57, 59, 74, 90, 91, 227, 234, 238, 259, 294, 319—321, 383, 919, 920; *оˈратай* — 81, 272, 922; *араˈтай* — 1, 3—5, 64—66, 71, 75, 77, 82, 87, 88, 97, 99, 106; *аˈратай* — 2; *ороˈтай* — 20, 917, 918; *плугаˈтар* — 126, 350, 403, 406, 409, 414, 419, 420, 422, 424, 446, 469, 515, 542, 597, 602, 627, 636, 639, 643, 651, 674, 687, 697, 702, 732, 741, 743, 748, 750, 760, 762, 780, 848, 852, 855, 857, 859, 871, 875, 900; *плуˈгатар* — 109, 115, 136, 137, 140, 142, 331, 488, 503, 505, 544, 549, 551, 559, 571, 575, 584, 603, 703, 709, 745, 757, 779, 782, 801, 805, 815, 830, 881, 922; *плуˈгатор* — 713, 725, 740, 753; 755, 787, 790, 791, 820, 834; *плугаˈтир* — 452, 671, 858, 865, 905; *плуˈгатир* — 752, 824; *плуˈгач* — 507; *ˈпахар* — 11, 14, 19, 93, 105, 129, 149, 152, 155, 162, 277, 308, 309; *ˈпахар'* — 8, 13, 18, 158, 178, 186, 190, 191, 301; *ˈпаханшчик* — 9.

Зафіксовано ще такі значення лексеми *раˈтай*: 'їздовий' — 239; 'розповсюджувач якихось думок, ідей' — 534; 'чоловік, що скликає на збори, або людина, яка багато розмовляє' — 421; 'людина, яка багато говорить і неправду' — 735.

Т. ІІ. Карта № 312: *оˈрач, плуˈгатар (плуˈгатор), плуˈгар, раˈтай (ˈратай)* у коментарі: *ˈпахар, йаріўˈник, корˈнаш.*

Т. ІІІ, ч. 1. В усіх говорах уживається слово *оˈрач (оˈрач', оˈрач')*. Записано також назви: *раˈтай* — 5, 82, 180, 181, 191, 202, 213, 258, 277, 297, 313; *ˈратай* — 108; *ораˈтай* — 86; *оˈратай* — 1; *оˈратой* — 307; *оˈрал'ник* — 350; *плугаˈтар* — 78, 127, 132, 179, 223, 225; *плугаˈтар'* — 52, 75, 76, 80, 84, 126, 164, 182, 186, 208, 212, 216, 267, 269, 314, 347, 354, 374; *плуˈгатар* — 111, 178, 192, 235; *плуˈгатар'* — 37, 46, 70, 101, 103, 106, 108, 123, 189, 193, 195, 229, 236, 240, 241; *плугаˈтир* — 137, 143, 257; *плугаˈтир'* — 14, 25, 35, 87, 106, 128, 178, 197, 317, 322; *плуˈгатир* — 226; *плуˈгатир'* — 5, 54, 96, 99, 109, 115, 158, 160, 211, 239, 245, 249; *плуˈгатеир* — 125, 220; *плуˈгатір* — 110; *плугаˈтер'* — 47, 121; *плуˈгатил'* — 326; *плуˈгач* — 111, 119, 147; *плуˈгар'* — 251, 307; *пˈлугар* — 322; *ˈпахар* — 21; *ˈпахар'* — 2, 4, 6, 12, 23, 24, 26, 29—31, 39—41, 48, 51, 53, 157, 205, 244, 248, 252, 280, 317—320, 358, 359, 367, 370—373; *ˈпахар'* — 60, 156; *паˈхар* — 327.

Т. ІІІ, ч. 2. Карта № 97: *оˈрач, плуˈгар, плугаˈтар, раˈтай, ˈпахар;* у коментарі: *плуˈгач, плуˈгатар, плуˈгатир, плугаˈтир, плуˈгатер, плуˈгатор, ˈратай, ораˈтай, паˈхар.*

181. *ˈРіща* (сушняк, хмиз).

Т. І. Карта № 349: *хмиз (хˈмиза, хмизˈн'ак), сушˈн'ак, ˈр'ішча, гіˈл':а, хˈворост, хамˈло, лоˈмач':а;* у коментарі: *сухосˈтій, ˈпосуш, ˈр'із':а, трусˈн'ак, тˈрусок.*

Т. ІІ. Карта № 359: *хмиз, ˈр'із'а, ˈр'ішча, ˈружд'а, г'іˈл'(:)е-г'оˈл':аче, хвоˈрост, л'ім, лоˈмач':е;* у коментарі: *ˈкострик, сухосˈтій, сушˈник, сушˈн'ак, пˈрут'а, труˈсок, галаˈгани, хаˈбуз':е.*

Т. ІІІ, ч. 1. У переважній більшості говірок лексеми *ˈрішча* не засвідчено. Записано *ˈр'ішча* 'хмиз', 'сушняк' — 70, 71, 73, 213, 263, 270, 297; *р'ішˈча* — 200; *ˈр'ішча* 'трясовина' — 211. Замість цієї назви в усіх говорах фіксуються лексеми *хмиз (хмиˈзок)* 'дрібне паливо', *сушˈн'ак* 'сухе гілля'. Записано *хмизˈн'ак* — 4, 16, 26; *сушˈник* — 79, 80, 82, 143, 147, 149, 152, 156, 157, 162, 228, 230, 241, 245, 251, 307, 310; *сушˈник* 'хмиз зі старого тину' — 75; *сушˈн'ак* 'сухі дерева' — 197, 199, 209, 256, 273.

У значенні 'гілка дерева' записано *хˈворост* — 8, 19, 33, 35, 60, 71, 120, 160, 161, 170, 205, 240, 269, 279, 289, 292, 294, 314, 317, 327, 334, 338, 342, 352, 355, 359, 367, 370—374; *хвоˈрост* — 1—4, 7, 9, 16, 28, 44, 54, 103, 104, 108, 111, 165, 192, 201, 206, 212, 216, 232, 317; *хвоˈр'іст* — 63. Зафіксовано ще лексеми: *хамˈло* 'дрібненькі гіллячки' — 76, 111; *др'іˈбота* — 151; *др'ам* — 128; *труˈсок* — 87; *труˈха з ˈдерева* — 41; *суш* — 9; *сухосˈтой* — 3, 4, 71; *запˈлаў* — 152.

Т. ІІІ, ч. 2. Карта № 115: *хˈворост, хвоˈрост, сушˈн'ак, хмиз, ˈр'ішча;* у коментарі: *хмеизˈник, хмизˈн'ак, хˈмиз':а, хмиˈзин':а; ˈсушн'а; хˈмерест, хмеˈрище, хмеˈреч; кастˈрах; ˈчурпа, чурˈпа.*

182. *Ваˈга; ˈважити.*

Т. І. В усіх говорах фіксуються лексеми *ваˈга, ˈважити (ˈважит')*. За наявності лексеми *ˈважити* в значенні 'вага, прилад важити' зафіксовано *в'іˈса* — 40, 126, 141, 152, 178, 275, 280, 286, 324, 331, 335, 337, 359, 360, 368, 369, 375, 376, 382, 390, 391, 412, 414, 423, 427, 432, 549, 554, 555, 563, 564, 575, 586, 589—592, 622, 623, 635, 640, 646, 651, 678, 682, 791, 794, 800, 843, 846, 858, 861, 862, 870, 875, 888, 894, 895, 898, 901, 903, 905, 906, 910; *виˈса* — 92, 120, 141, 188, 271, 284; *веˈса* — 20, 26, 27, 42, 46, 52—54, 56, 58—62, 71, 73, 77, 79, 80, 82, 83, 85, 86, 89, 104, 105, 110, 116, 131, 138, 202, 207, 242, 244, 917—920; *в'еˈса* — 28, 158, 235; *в'іˈси* — 273, 585; *веˈси* — 93, 421; *в'еˈси* — 1, 2; *веаˈси* — 13, 64; *в'аˈси* — 8.

У більшості записів значення лексеми *ваˈга* не конкретизується. Відзначено такі її значення: 'прилад важити' — 414, 422, 433, 435, 436, 438, 459, 470, 472, 478, 508, 533, 580, 708, 746, 771, 789; 'сила тяжіння' — 320, 321, 347, 369, 370, 375, 383, 386, 398, 407, 555, 623, 651, 657, 810, 836, 858, 861, 875, 890, 894, 905, 907, 914 —916, 'дерев'яний важіль, підойма' — 3, 5, 16, 97, 113, 133, 134, 575, 625, 921, 922; 'гирі' — 331, 335, 349, 801; 'деталь у возі' — 419, 523, 646, 680, 682; 'деталь у плузі' — 314, 421; 'прилад важити' і 'підойма' — 50; 'сила тяжіння' і 'прилад важити' — 392, 444; 'прилад важити' і 'сила тяжіння', 'гиря' — 542; 'прилад важити', 'сила тяжіння' і 'важіль, підойма' — 758, 866, 922. Записано *ˈваги* — 751, 786; *ваˈги* — 799; *ваˈг'і* — 359.

У значенні ‘сила тяжіння’ записано лексему *віс* — 123, 289, 301, 363, 683; *вйіс* — 167; *в'ес* — 5, 6; *в'і̯ес* — 107, 109, 143.

Засвідчено назви окремих видів ваги — *тереˈзи* — 354, 568, 589, 656, 799, 885; *ˈтерези* — 324, 329, 341, 551, 564; *терезˈки* — 557; *коˈромисло* — 477, 506, 560, 773, 775; *короˈмисло* — 559; *ˈгемер* — 773; *ˈкантур* — 589, 773; *ˈкантар* — 506, 921; *ˈкантор* — 567; *ˈкантер* — 21, 26; *ˈкантир* — 115, 534; *ˈбезмін* — 46, 75, 290, 493, 503; *ˈбезмин* — 534; *ˈбезмен* — 921; *ˈбезм ен* — 76, 96; *ˈбезман* — 269, 450, 496; *ˈбезв'ін* — 897; *ˈбезмір* — 506; *ˈбезн'ур* — 709; *ˈбизмин* — 26; *базˈм'ін* — 21.

Т. II. Лексеми *ваˈга, ˈважити* утворюють суцільний ареал у межах тому. У більшості записів зазначено, що *ваˈга* — прилад для зважування. Записано ще такі значення цієї лексеми: ‘сила тяжіння’ — 76, 398; ‘деталь у возі’ — 667; ‘деталь у плузі’ — 319; ‘важіль’ — 648. Засвідчено наголос *ˈвага* — 248, 420, 489, 665, 667—670, 672, 673, 676—681, 685. Зафіксовано *ваˈги* — 588; *ваˈгы* — 446, 450, 459, 460, 585; *ˈвашка* — 683; *вашˈка* ‘мала вага’ — 455; *вашжˈки* ‘мала вага’ — 454, 481, 597; *важˈкы* — 446, 458, 459, 461; *вагаˈвиц'а* — 437.

У значенні ‘вага, прилад для зважування’ записано *в'іˈса* — 611; *ˈвіса* — 228; *веˈса* — 91, 103.

Засвідчено назви окремих видів ваги: *вйси* ‘висяча вага’ — 72; *шайˈкі* ‘мала вага’ — 548; ‘ручна вага’ — *ˈкантар* — 368; *канˈтар* — 286, 559; *канˈтарка* — 320; *ˈкантер* — 393; *ˈкантур* — 15; ‘мала вага’ — *ˈбезмін* — 67, 158, 626; *ˈбезмин* — 310; *безˈм'ін* — 649; *ˈбизм'ін* — 12; *бизˈм'ін* — 627; *ˈбезман* ‘вага на пружині’ — 229; *коˈромисло* — 559; *о[у]ˈбух* ‘вага, зроблена з обуха сокири і куска дерева’ — 507.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах записано лексеми *ваˈга, ˈважити* (*ˈважит'*); лексема *ваˈга* переважно виступає із значеннями ‘сила тяжіння’ і ‘прилад важити’ (у більшості значення лексеми *ваˈга* не конкретизується). Зафіксовано ще такі значення лексеми *ваˈга*: ‘деталь у возі’ — 82, 96, 98, 101, 162, 165, 169, 171, 173, 179, 197, 255; ‘деталь коло плуга’ — 78, 82; ‘частина упряжі’ — 52, 75, 169, 170; ‘підойма, важіль’ — 63, 114, 143, 182. Записано *ˈвага* — 29, 36, 38, 58, 122, 304.

У значенні ‘прилад зважувати’ виступає ще лексема *в'іˈса* — 3, 5, 17, 34, 43, 47, 48, 51, 53, 66, 70, 72, 82, 107, 112, 126, 129, 130, 144, 151, 159, 161—165, 167, 170, 174, 175, 193—195, 206, 232, 236, 237, 239, 249, 251, 252, 261, 266, 287, 305, 309, 314, 319, 323, 325, 327, 329, 330, 337—339, 345, 363—367, 375; *виˈса* — 1, 2, 4, 16, 19, 326, 355; *в'еˈса* — 123, 298, 324, 374; *в іˈси* — 42, 178, 197, 235; у значенні ‘сила тяжіння’: *в'іс* — 218; *в ес* — 23—25, 31, 145, 208, 223, 242, 288, 301, 310, 313, 317, 354, 359, 374.

У значенні ‘важити’ записано *ˈв'ісити* — 52, 133, 149, 319; *зˈв'ісит'* — 141, 330; *ˈв'ішати* — 359; *ˈв'ешат'* — 374; *зˈв'ішуват'* — 206.

Засвідчено назви окремих видів ваги (приладу важити): *коˈромисло* — 182; *те[и]ре[и]ˈзи* — 14, 46, 293; *теˈрези* — 100; *ˈканти[е]р* — 41, 142; *ˈкентер, ˈкент'ір* — 250; *ˈбезв'ін* — 190, 216; *ˈбеʒв'ін* — 14, 67, 143, 250; *ˈбезм'ін* — 41; *ˈбеʒм'ін* — 46; *ˈбезмен* — 43; *ˈбез'мен* — 142; *б'ізˈмен* — 48.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах записано слова *ваˈга, ˈважити*; значення лексеми *ваˈга* в більшості випадків не конкретизується, хоч з текстів видно, що найчастіше мається на увазі прилад для зважування і сила тяжіння. Записано ще такі значення лексеми *ваˈга*: ‘підойма’, ‘важіль’ — 222, 224, 225, 227, 276, 278, 338, 340, 371; ‘деталь у возі’ — 153; ‘вантаж’ — 2; ‘складність’ (*йаˈка тоˈб'і ваˈга шос' зроˈбит'*) — 339. Зазначено, що *ваˈга* ‘сила тяжіння’, а *в'іˈса* ‘прилад для зважування’ — 37, 222—225, 227, 308. Крім того, зафіксовано *в'іˈса* — 37, 47, 52, 55, 63, 71, 73, 78, 95, 115, 125, 139, 141, 143, 153, 156, 178, 187, 189, 191, 197, 211, 233, 236, 237, 239, 245, 247, 252, 254, 255, 259, 274, 281, 284, 301—303, 305—307, 312, 313, 317, 318, 323, 325—329, 332, 334, 340, 341, 343, 344, 349, 351, 354, 359, 361—363, 366, 368, 370—373; *виˈса* — 109, 120, 303; *ве[и]ˈса* — 4, 218, 321, 322; *в'іˈси* — 47, 124, 170, 227, 289, 319; *в'еˈси* — 311. У значенні ‘сила тяжіння’ записано ще *в ес* — 65, 85, 90, 153, 169, 200, 216, 253, 284, 374; *вес* — 140; у значенні ‘важити’ — *ˈв ісит'* — 317; *зˈв'ішувати* — 349; *ˈвесити* — 231; *ˈв ес іт'* — 253, 291.

Записано назви окремих видів ваги (приладу для зважування): *теˈрези* — 151; *терезˈки* — 170, 210; *шайˈки* — 109; *ˈкантар'* — 308; *ˈкантер* — 170, 245; *ˈканцер* — 243; *ˈкентар* — 316; *ˈбезв'ін* — 319; *ˈбезв'ін* — 308, 364; *ˈбезмен* — 362; *ˈб'ізмен'* — 243; *бенз'іс* — 365.

183. *Тереˈбити, тереˈбівля.*

Т. I. Лексема *тереˈбити* фіксується в усіх говорах, відповідно зрідка засвідчується іменник *тереˈб'ійл а* (*тереˈбойл'а, тереˈбуо̯йл а*). У багатьох записах на значення лексеми не вказується. Засвідчено такі значення лексеми *тереˈбити*: ‘лущити’ — 484, 713, 724, 737, 744, 749, 756—758, 794, 806, 832; ‘лущити насіння’ — 261, 458, 493, 496, 497, 500, 501, 504—507, 510, 522, 531, 542, 545, 686, 688, 689, 696, 702, 704, 709, 714, 726, 732, 734, 741, 751, 752, 754, 755, 762, 769, 775, 776, 789—802, 835, 846; ‘лущити горох, квасолю’ — 450, 456, 476; ‘лущити квасолю’ — 321, 432, 433, 435, 438, 439, 442—445, 449, 454, 455, 472, 473, 478, 479, 483, 488, 499, 553, 567, 712, 715, 717, 728, 729, 748, 812, 816; ‘лущити кукурудзу’ — 30, 180, 320, 321, 376, 377, 383, 399, 421, 427, 444, 463, 468, 470, 473, 483, 538, 544, 547, 618, 625, 639, 662, 685, 692, 694, 695, 701, 705, 707, 721, 727, 733, 739, 740, 746, 747, 750, 763, 767, 771, 772, 774, 779, 780, 784, 786, 788, 791, 795, 797, 805, 814, 819, 820, 829, 834, 836, 837, 842, 844, 845, 847, 848, 851, 855, 861, 862, 864, 870, 873, 879, 882, 884, 885, 887, 895, 898, 899, 902—907, 909, 914, 915; ‘лущити біб’ — 132; ‘лущити мак’ — 467, 485, 508, 687; записано: *тереˈбити коˈнопл і* — 86, 101, 225, 281, 299, 315, 410, 421, 478, 675, 857, 872, 879, 886, 893, 900; *тереˈбити л он* — 14, 34, 42, 101, 109, 225, 265, 495; *тереˈбити траˈву* — 859; *тереˈбити качаˈни* — 475, 539, 815, 884; *тереˈбити гˈрудочку ˈмасла* — 634; *тереˈбити куˈрей* — 171; *тереˈбити дˈрова* ‘обрубувати гілля з дерева’ — 27, 34, 46—49, 54, 55, 57, 59, 61, 65, 66, 68, 69, 71, 72, 74, 80, 89, 91, 94—96, 104, 105, 108, 120, 124, 204, 205, 208, 232, 239, 240, 243, 244, 282; ‘обчищати гілля, здирати кору з дерева’ — 20, 67, 186; ‘обтісувати дерево’ — 39, 42; ‘обрубувати сучки з поваленого дерева’ і ‘вирубувати чагарник’ — 1—4, 6, 53, 64; ‘розчищати поле, сіножать від корчів’ — 50—52, 56, 82, 84, 97, 131, 134, 206, 275, 277, 918, 920; ‘розчищати ліс’ — 75, 103, 136, 241, 284; ‘вирубувати ліс з коренем під посів проса’ — 133; ‘очищати’ — 201, 294; ‘обчищати листя з соняшника’ — 74; ‘обчищати капусту з верхнього листя’ — 74, 538; ‘чистити картоплю’ — 541; ‘тіпати коноплі’ — 426; ‘брати коноплі, льон’ — 284; ‘перебирати’ — 867; ‘розпушувати землю’ — 388, 393; ‘м’яти колосся’ — 694; ‘важко нести (переважно перед собою)’ — 122, 148, 149, 156, 170, 177, 280, 296, 297, 307, 312, 316, 317, 323, 329, 335, 343, 364, 369, 402, 480, 482, 523, 552, 562, 566, 580, 581, 583, 586, 592, 596, 599, 608, 629, 639, 648, 828, 859, 873, 878, 897, 905, 909, 921, 922; ‘тягти’ — 203, 207, 288, 300, 310, 391, 515, 635, 637, 903, 915; ‘турбувати’ — 381, 393, 902; ‘будити’ — 899; ‘стукати по чомусь’ — 391, 409, 649, 651, 655, 894. Записано: *затереˈбити цв'ах* — 375; *ˈв'ітер теˈребит' ˈлист'а тоˈпол'і* — 911; *ˈвітер теˈребит' соˈлому на ˈхат і* — 657; ‘м’яти, крутити хустку в руці’ — 311, 646, 869; ‘роздрібнювати що-небудь на дрібні кусочки’ — 738, 824, 840; ‘просити’ (*ˈвитеребий куˈсок*) — 629; ‘багато їсти’ (глузливо) — 145—147, 154, 173, 182, 197, 233, 245, 249, 254, 263, 279, 316, 317, 319, 323, 330—333, 335, 336, 339, 348, 355, 358, 368—370, 375, 383, 387, 392, 413, 419, 475, 526, 549, 551, 552, 595, 627, 635, 644, 677, 681, 690, 828, 897, 901, 922; ‘лаяти’ — 3.

Т. II. Лексема *те[и]ре[и]ˈбити* засвідчується в усіх говорах тому, відповідно фіксується іменник *те[и]ре[и]ˈб'ійл'а*, але дуже рідко. У багатьох випадках значення цих лексем не розкрито. Засвідчено такі значення лексеми *те[и]ре[и]ˈбити*: ‘лущити’ — 55, 75, 137, 173, 258, 314, 352, 394, 397, 398, 400, 445, 467, 492, 493, 549, 570; ‘лущити насіння’ — 10, 14, 15, 18, 35, 36, 38, 44, 135, 138, 142, 156, 162, 170, 186, 241, 261, 268, 269, 271, 274, 281, 300, 305, 324, 336, 340, 368, 379, 380, 383, 384, 393, 396, 402, 405, 508, 517, 530, 561, 571, 576, 604, 612, 613, 616, 663; записано *те[и]ре[и]ˈбити кукуˈруʒу* — 27, 33, 53, 125, 172, 201, 227, 250, 270, 272, 294, 304, 308, 323, 325, 326, 329, 330, 332, 355, 357, 395, 432, 433, 468, 470, 479, 485, 495, 497, 504—506, 509—513, 515, 518, 521, 523, 525—527, 534, 535, 539, 543, 546, 550—554, 556, 564, 568, 575, 583, 611, 651; *те[и]ре[и]ˈбити кваˈсол'у* — 112, 119, 122, 124, 141, 163, 165, 243, 245, 246, 253—255, 257, 264, 277, 279, 282, 293, 313, 317, 319—322, 324, 328, 333, 335, 345, 348, 349, 351, 353, 354, 356, 358, 361, 376, 389, 436, 480, 578, 605, 606, 608, 687; *те[и]ре[и]ˈбити гоˈрох* — 110, 111, 239, 260, 299, 310, 331, 662; *те[и]ре[и]ˈбити мак* — 23, 24, 51, 86, 149, 150, 166, 193, 273, 475, 476, 479, 498, 501, 563, 569; *те[и]ре[и]ˈбити ˈсон'ашники* — 373, 464, 510; *ˈсон'ашники ˈпалками тереˈбити* — 577; ‘очищати’ — 105, 290, 661; записано *те[и]ре[и]ˈбити коˈнопл'і* — 70, 546; *те[и]ре[и]ˈбити л'он* — 628; *тереˈбити* ‘брати льон’ — 618; *те[и]ре[и]ˈбити карˈтопл'у* — 139, 142, 143, 172, 230, 239, 242, 247, 254, 262—264, 277, 279, 280, 283, 285, 288, 292, 293, 309, 312, 319, 325, 354, 419; *те[и]ре[и]ˈбити ог'іpˈки* — 189, 230, 312, 483; *те[и]ре[и]ˈбити циˈбул'у* — 231, 242, 296; *те[и]ре[и]ˈбити ˈйагоди* — 169; *те[и]ре[и]ˈбити наˈс'ін':а бур'аˈк'ій* — 574; *ти[е]ри[е]ˈбити каˈпусту з ˈлист'а* — 232, 623; *те[и]ре[и]ˈбити йайˈце* — 237, 263; *те[и]ре[и]ˈбити гоˈр'іхи* — 283; *тереˈбити качаˈни* — 391; ‘очищати ліс’ — 34, 57, 59, 67, 280, 617, 618, 621, 627, 637, 642, 645, 649, 657, 658; ‘викорчовувати дерева’ — 4, 146, 653, 659; ‘вирубувати’ — 626; ‘висікати хворост’ — 87, 161, 582; ‘розчищати кущі’ — 41, 53, 62, 72, 616, 619, 620, 630, 648, 651, 654; ‘обрубувати гілля з дерева’ — 16, 26, 56, 60, 63, 64, 89, 583, 633, 638; ‘очищати колоду від суччя, кори’ — 88; записано *те[и]ре[и]ˈбити ˈполе* ‘рівняти’ — 37, 524, 581; *тереˈбити с'іноˈжат'* — 61; *те[и]ре[и]ˈбити дˈрова* — 19; *тереˈбити ˈдерево* — 9; *тереˈбити лоˈзу* — 5; *тереˈбити беˈрезу* — 69; ‘стругати’ — 296; ‘терти’ — 565; ‘топтати, товкти’ — 437; ‘бити когось’ — 434; ‘знищити’ — 484, 486, 490; ‘тягнути’ — 218; ‘нести’ — 77; ‘викидати гній з-під худоби’ — 485, 488; ‘багато їсти’ — 48, 52, 59, 62, 83, 120, 126, 150, 158—160, 178, 180, 187, 191, 215, 368, 475, 654; записано *тереˈбити ˈзуби* — 53; *тереˈбити ˈзуби* ‘обмовляти когось’ — 254; *тереˈбити ˈзуби* ‘говорити неправду’ — 570; *ˈкури потереˈбили гˈр'адку* — 412, 427, 440, 444; *ўтереˈбий ˈногу в боˈлото* — 194; *ˈвитеребіла ˈнийку* ‘прибрала’ — 647; *тереˈбити* ‘кришити’ — 275, 466. Записано *теруˈбити мак* — 302; *туруˈбити кукуˈруʒу* — 303; *тулуˈбити мак* — 501; *тулуˈбити кукуˈруʒу* — 7. Засвідчено синонім до лексеми *тереˈбити* — *хаˈрити* (картоплю) — 264, 295; *тур'іˈґати* — 454.

Т. III, ч. 1. Лексема *тереˈбити* в багатьох говірках не засвідчується, *те[и]ре[и]ˈб'ійл а* без розкриття значення записано тільки в кількох говірках (50, 132, 148, 205, 233, 297, 306, 350, 366). Записано такі значення лексеми *те[и]ре[и]ˈбити* (*те[и]ре[и]ˈбит'*): ‘лущити’ — 253; ‘лущити кукурудзу’ — 160, 187, 209, 238, 263, 273, 298; ‘лущити квасолю’ — 77; ‘лущити горох’ — 267; ‘важко нести’ — 26, 46, 82, 97, 103, 105, 111, 175, 192, 309; ‘багато їсти’ — 36, 41, 74, 82, 91; ‘трусити, витрушувати’ — 136, 299; ‘м’яти’ — 332; ‘тягти’ — 116, 118; ‘перебирати’ — 341; ‘лузати’ — 278; ‘оббивати що-небудь’ — 351; ‘підганяти’ — 308; ‘драти’ — 120; ‘виривати’ — 289; *те[и]ре[и]ˈбитис'а* ‘лізти куди-небудь’ — 75, 218. Записано вислови: *те[и]ре[и]ˈбити коˈнопл'і, л он* — 39, 41, 63, 67, 91, 184, 229, 273, 324, 338; *те[и]реˈбити ˈвойну* — 293; *тереˈбити ˈземл'у* — 69; *тереˈбити гˈлину* — 260; *те[и]ре[и]ˈбити диˈтину* — 190; *теˈребл'ат' йазиˈком баˈби* — 164. Не розкрито значення записаної лексеми *те[и]ре[и]ˈбити* — 22, 59, 71, 76, 81, 86, 109, 122, 131—133, 137, 171, 179, 181, 182, 188, 193, 195, 201, 205, 207, 211, 212, 215, 220, 221, 223, 225, 233, 244, 247, 259, 264, 266, 270, 271, 274, 276, 277, 282, 284, 290, 294, 297, 301, 307, 312, 313, 317, 320, 321, 334—336, 339, 343, 344, 346, 349, 350, 352, 353, 360, 366; *те[и]ре[и]ˈбит'* — 21, 31, 38, 51, 58, 60, 61, 115, 139, 148, 152, 153, 176, 190, 191, 230, 242, 245, 246, 257, 258, 281, 286, 292, 295, 306, 310, 315; *тереˈб іт* — 32, 209, 248.

Т. III, ч. 2. Лексема *те[и]ре[и]ˈбити* найчастіше вживається в значенні ‘лущити кукурудзу руками або теребілкою’; записано також значення: ‘лущити зерно’ — 2, 5, 9—11, 14, 17, 21, 24, 95, 115, 128, 223, 255, 276—278, 303, 342; ‘лущити квасолю, горох’ — 67, 207, 218, 246, 274; ‘лузати’ — 87, 91; ‘витрушувати’ — 194; ‘роздрібнювати’ — 40; ‘щипати’ — 102; ‘патрошити курку, гуску’ — 248, 273; ‘тривожити’ — 374; ‘душити ягоди винограду’ — 225; ‘оббирати пелюстки на качані кукурудзи’ — 2; ‘рвати’ — 211; ‘скубти вовну’ — 288; ‘брати коноплі’ — 344; ‘багато їсти’ — 224; ‘багато говорити’ — 73, 224. Зафіксовано вислови: *те[и]ре[и]ˈбити коˈнопл'і* — 78, 82, 164, 195, 243, 259, 303, 315, 317, 367, 373; *те[и]ре[и]ˈбити л'он* — 64, 195; *те[и]ре[и]ˈбити ˈс'іно* — 188; *тереˈбила плаˈток* — 262; *те[и]ре[и]ˈбити у в'ікˈно* — 57. Записано лексему без розкриття значення: *те[и]ре[и]ˈбити* — 3, 4, 6, 12, 13, 15, 16, 18, 26—30, 33, 34, 36, 38, 45, 58, 60, 65, 70, 75, 77, 81, 86, 90, 98, 101, 105, 108, 109, 111, 117, 120, 122, 123, 125, 126, 130—133, 135—138, 158, 161, 163, 165, 174, 187, 196, 198, 202, 210, 212, 217, 219, 249, 260, 282, 318, 335, 346, 347, 349, 364; *те[и]ре[и]ˈбит'* — 119, 160, 190, 199, 203, 205, 275, 310, 313, 323, 325, 327, 336, 348, 351, 357, 359, 361, 362; *тереˈб'іти* — 193, 215; *те[и]ре[и]ˈб'ійл'а* — 3, 11, 26, 76, 109, 111, 123,

126, 130, 135, 147, 159, 174, 187, 234, 348, 359, 361; *тереˈб'ін :а* — 16, 83, 86; *те^иребле^ин :а* — 119.

184. *Колуˈпати.*

Т. І. Лексема *ко(а, о^у, у)л^(·)уˈпати(-т')* поширена в усіх говорах у межах тому здебільшого у значенні 'руйнувати щось, відламуючи від нього кусочки'. Відзначено, що колупати можна: 1) взагалі що-небудь тверде — 103, 131, 161, 293, 340, 475, 686; 2) землю, глину — 4, 30, 47, 48, 53, 57, 74, 96, 97, 110, 124, 144, 146—149, 161, 192, 194, 197, 211, 227, 233, 249, 269, 281, 294, 298, 300, 311, 318, 320, 329—332, 335, 339, 342, 355, 357, 359, 371—373, 378, 379, 383, 385, 387, 389, 398, 399, 407, 408, 413, 415, 418, 421, 428, 432, 433, 435, 439, 444, 456, 458, 465, 468, 470, 476, 478, 483, 484, 486, 495, 498, 510, 533, 541, 542, 545, 552, 553, 580, 582, 587, 590, 607, 609, 616, 630, 634, 642, 647, 659, 681, 682, 728, 747, 751, 758, 762, 780, 788, 794, 795, 797, 802, 809, 812, 816, 819, 825, 828, 832, 835—837, 844, 845, 851, 866, 888, 889, 893, 906; 3) стіну — 67, 177, 180, 192, 196, 197, 307, 312, 342, 349, 356, 398, 399, 401, 405, 419, 421, 422, 426, 436, 438, 447, 453, 478, 493, 498, 533, 539, 541, 548, 552, 559, 560, 567, 591, 603, 604, 609, 627, 629, 631, 633, 639, 642, 644, 649—651, 660, 662, 667, 671, 678, 696, 703, 709, 712, 725, 791, 815, 819, 820, 828, 832, 837, 844, 847, 848, 858, 864, 866, 897, 921; 4) долівку, призьбу — 164, 385, 398, 515, 558, 562, 573, 574, 582, 596, 607, 610, 642, 656, 661, 848, 864, 872; 5) піч, припічок, комин (дівчата колупали під час сватання їх) — 34, 48, 62, 171, 184, 185, 227, 299, 354, 367, 373, 376, 378, 383, 393, 406, 407, 414, 424, 428, 438, 449, 454, 475, 541, 544, 553, 576, 602, 623, 626, 627, 631, 636, 643, 657, 662, 675, 678, 711, 747, 758, 791, 794, 819, 820, 855, 857, 860, 862, 892, 913; 6) хліб, сир, кашу — 4, 17, 47, 68, 96, 97, 114, 141, 171, 180, 181, 188, 233, 239, 240, 249, 389, 390, 393, 400, 410, 411, 459, 470, 525, 549, 608, 634, 674, 682, 762, 822, 855. Записано ще: *колуˈпати в зуˈбах, у ˈнос'і, п'ід ˈн'іг т'ами* — 48, 53, 57, 74, 178, 316, 320, 378, 486, 626, 661, 667, 686, 703, 883; *ко(у)луˈпатис'а* 'щось дуже повільно робити' — 56, 426, 580.

У першому загальному значенні лексеми *колуˈпати* засвідчуються ще слова: *до(о^у)ўˈбати(-т')* — зрідка в усіх говорах у межах тому; *д(у^о, о^у)луˈбати* — 463, 687, 802; *дˈлубати(-т')* — 239, 251, 253; *гˈлубати* — 473, 719; *голоˈбати (-т)* — 442, 694, 701, 714, 722, 724, 731, 733, 752, 790; *ґоˈлобати* — 723, 749, 754—757, 790; *гулуˈпати* — 690; *ʒоˈлобати* — 471, 700, 706, 709, 717, 737, 749; *ʒолоˈбати* — 745; *жоˈлобати* — 754; *ˈжолобати* — 736, 745; *толоˈпати* — 710; *шоˈлопати* — 708; *ко(а)виˈр'ати (-т')* — 13, 30, 46, 47, 58, 88, 111, 128, 132, 134, 178, 193, 257, 287, 345, 419, 583, 589, 621, 637, 641, 910; *луˈпати (-т')* — 181, 578, 579, 716; *шˈпортати* — 715, 752, 754.

Т. II. Лексема *ко(о^у, у^о, у)л^(·)уˈпати (-т')* фіксується в усіх говорах у межах тому (*колоˈпати* — 117, 179, 314; *кулуˈбати* — 566; *кулуˈпати* — 266, 284, 298, 331; *коˈлопати* — 571; *полуˈпати* — 632) переважно у значенні 'руйнувати щось, відламуючи кусочки від нього' (цю лексему записано в сполученні з іменниками: 1) стіну — 10, 14—16, 44, 100, 105, 177, 181, 184, 190, 201, 267, 271, 279, 302, 336, 362, 377, 380, 383, 398, 432, 473, 524, 525, 568; 2) землю, глину — 19, 24, 52, 53, 56, 57, 150, 160, 161, 166, 169, 181, 187, 203, 270, 340, 356, 380, 395, 497, 530, 552, 561, 568; 3) піч, припічок, комин — 42, 53, 54, 83, 92, 145, 159, 185, 191, 200, 375, 476; 4) хліб, сир, кашу — 87, 218, 310, 340, 516, 561, 642, 649); засвідчено словосполучення: *колуˈпати в ˈнос і, ˈн іѕт'ах* — 24, 50, 56, 72, 124, 150, 162, 189, 194, 467, 580, 633. Як синоніми лексеми *колуˈпати* записано ще: *до(о^у)ўˈбати* — зрідка в усіх говорах у межах тому (*ˈдоўбати* — 233, 237, 238, 247, 255, 259, 262, 264, 268, 274, 275, 294, 296, 305, 307, 321, 335, 405, 406, 408, 414, 421, 423, 428, 429—431, 440, 443, 445—448, 450, 452, 456, 478, 480, 481, 487, 489, 491, 496, 507, 520, 585, 659); *л^(·)уˈпати* — 130, 137, 140, 142, 255, 256, 263, 266, 271, 273, 276, 294, 300, 303, 308, 318—321, 326, 327, 331, 353, 403, 404, 411, 412, 415, 417, 419, 420, 422, 425—427, 436, 437, 440, 442, 444, 452, 455, 458, 461, 475, 479, 484, 486, 490, 491, 508, 509, 511, 514, 515, 518, 523, 527, 544, 554, 556, 559, 578, 583, 587, 588, 609, 611, 614, 615; *ˈлупати* — 109, 170, 309, 316, 472, 474, 477; *луˈпити* — 76, 334, 416, 418, 495, 548, 588, 612, 668, 669, 672а, 673, 677—679, 683, 684. Крім того, ще відзначено: *ˈдобати* — 230, 232, 237, 241, 250, 258, 261, 328, 663, 682; *шˈпортати* — 247 («в носі»), 249 («в носі»), 252, 253, 265, 272, 289, 297, 298, 304, 317, 327, 329, 333 («стіну»), 337, 363, 436, 462, 466—468, 471, 492, 494, 499, 500, 503, 562; *шоˈпортати* — 358; *шкˈрабати (шкˈробати, шкˈр'ібати, шкˈрибати, шкˈр'єбати)* — 26 («піч»), 136, 283, 285, 287, 291, 326, 330 («стіну»), 349 («стіну»), 416, 483; *шкреˈптати* — 491, 588; *шˈпиртати* — 358, 362; *ˈпортати* — 234; *ˈпорпати* — 338, 550; *ˈпартати* — 322; *шˈтуркати* — 294, 321, 439; *штурˈхати* — 350; *ˈшуркати* — 292; *кор пат'(і)* — 86, 92; *поˈроти* — 436, 464 («піч»); *ˈтерти* — 585; *теˈребити* — 587; *дуˈлубати (гˈлубати, гˈл^(·)упати)* — 2—4, 15, 21, 135, 167, 224, 249, 292, 348, 361 («в носі»); *ґоˈлобати* — 375 («стіну»); *ʒоˈлобати* — 139, 295, 542, 548 («в носі»), 565; *жоˈлобати (жоˈлобити)* — 293 («стіну», «в носі»), 323, 339, 350, 530, 537, 556, 562, 573; *шоˈлопати* — 399, 468, 513 'колупати', 519; *ʒоˈловати* — 314; *шкоˈлобати* — 587 («зернята»); *долу(о)ˈбати* — 229, 524 («долотом у стіні»), 581 («долотом»); *дˈрапати (-т')* — 180 («пальцем»), 230, 288; *ˈʒ'огати (ˈʒ'оўбати, ˈʒ'о(а)бати)* — 110 'колупати', 333, 430, 460 («піч»), 505, 543 («горіхи»), 663; *ˈгобати* — 329; *гˈребати (гˈрабати)* — 5, 7 («землю»); *дˈрабати* — 415; *ве^и(е, и^е)рˈт'іти* («в носі») — 136, 235, 244, 245, 526; *ковиˈр(^)ат'(-ти)* — 216, 498; *копирˈсати* — 216; *коˈпати* — 133, 384 («черінь»), 494, 538, 549, 652; *скˈр'ібати* — 251; *ˈгуздрати* — 260, 301; *ˈкоўтаті* — 409, 504.

Т. III, ч. І. Лексема *ко(а, о^у, у)луˈпати (-т')* утворює суцільний ареал у межах тому у значенні 'руйнувати щось, відламуючи по шматочку від нього' (у ремарках: 1) від стіни — 2, 4, 13, 32, 41, 42, 67—69, 78, 82, 83, 90—92, 95, 104, 141, 158, 162, 163, 167, 168, 173, 176, 177, 180, 187, 208, 237, 255, 257, 272, 273, 316, 336; 2) долівки, призьби — 35, 143, 166, 193, 195; 3) землі, глини — 2—5, 16, 18, 19, 44, 70—75, 77, 80, 82, 83, 85, 99, 103, 105, 108, 114, 160, 162, 163, 169, 173, 174, 177, 179, 198, 199, 209, 230, 231, 234, 237, 256, 260, 272, 298, 318, 336, 349, 355, 366, 374, 375; 4) печі, припічка, комина (дівчата колись колупали, як приходили свати) — 4, 7, 8, 13, 15, 72, 87, 113—115, 169, 170, 182, 184, 187, 189, 198, 226, 231, 255, 260, 267, 268, 293, 295, 296; 5) масла, сиру, хліба — 19, 69, 78, 117, 171, 174); фіксуються ще значення: 'робити дірку в чому-небудь твердому' — 83, 113, 164, 170; 'чистити в носі' — 171, 244, 271, 375.

Як синонім до *колуˈпати* зрідка в усіх говорах у межах тому записано лексему *доўˈбати (-т')*. Ще відзначено: *луˈпати(-т')* — 136, 137, 145, 236; *обл·уˈпати* — 211; *ковиˈр'ат* — 9, 25, 26, 39, 66, 151, 197, 202, 210, 250—252, 256, 307, 317, 330, 338.

Т. III, ч. 2. Лексема *ко(о^у,у)луˈпати(-т')* засвідчується в усіх говорах у межах тому (*колоˈпати* — 123; *коˈл'опати* — 215; *колоˈбати* — 115) у тих же значеннях, що й в говірках на території ч. 1; у значенні 'колупати' зрідка в усіх говорах у межах тому фіксується лексема *доўˈбати (-т)*. Ще відзначено: *долоˈбати* — 11, 12, 24, 114; *долˈб'іт'* — 301; *ґоˈлобати* — 9—11, 220; *голо^уˈбати* — 12; *ʒолуˈбати* — 32; *ʒоˈлобати* — 16, 17; *луˈпати* — 110; *шкˈребати* — 26; *шˈпортати* — 4; *ковиˈр(^)ати(-т')* — 2, 12, 33, 40, 83, 105, 110, 133, 162—164, 181, 189, 193, 213, 235, 245, 275, 283, 284, 294.

185. *Креˈсати.*

Т. І. У значенні 'добувати вогонь, ударяючи кременем об кремінь' лексема *кре^и(е, и^е)ˈсати(-т')* поширена в усіх говорах у межах тому. Фіксуються ще значення: 'добувати вогонь за допомогою сірника' — 320, 399, 587; 'йдучи, терти задниками взуття один об другий' — 426, 456, 498, 580; 'йти швидко' — 440, 703, 888; 'сильно бити когось' — 245, 255, 316, 320, 391, 398, 500, 542, 551, 580, 686, 758, 844, 845. У багатьох записах лексему *кре^иˈсати* наведено без розкриття значення.

У значенні 'добувати вогонь' записано також лексеми *че^иˈр'кати(-т')* — 639, 674, 684, 837, 869, 876, 896 і *ˈвите^ирти* — 469.

Т. II. Лексему *кре^иˈсати* (*кˈресати* — 140, 141, 172) записано в усіх говорах у межах тому переважно в значенні 'добувати вогонь, ударяючи кременем об кремінь'; крім того, фіксуються значення: 'добувати вогонь за допомогою сірників' — 230, 231, 233, 235, 261, 270, 276, 322, 328, 349, 397, 432, 464, 479, 505, 549, 554, 665, 666; 'сильно бити когось' — 162, 316, 319, 335, 368, 380, 475, 493; 'обтісувати дерево, камінь' — 486, 664, 686; 'сильно вдаряти підковами об камінь' — 398, 545; 'косити траву косою' — 213. У записах багатьох говірок на всій території тому ця лексема засвідчується без розкриття значення.

У значенні 'добувати вогонь кресалом, сірником, запальничкою' записано також лексеми (і їх варіанти): *ˈч(^)еркати* — 111, 114, 130, 133, 135, 137, 139, 141—143, 172, 265, 266, 269, 270, 272, 294, 295, 298, 301, 306, 307, 317, 462, 465, 468, 500; *ˈчерхати* — 264; *че^и(е, и)р(^)ˈкати* — 237, 262, 318; *чиркати* — 291, 467; *ˈчаркати* — 293; *ˈшаркати* — 133, 249, 250, 277, 280, 533, 544; *ˈс'аркати* — 244, 292; *ˈс ерк(г)ати* — 288, 500; *ˈчахати* — 637; *вис'іˈкати (с'ікˈти)* — 636, 647, 649; *ˈтерти* — 438.

Т. III. ч. 1. Лексема *кре^и(е, и^е)ˈсати(-т)* виступає в усіх говірках у межах тому головним чином у значенні 'добувати вогонь, ударяючи кремінь об кремінь', крім того, у значеннях: 'світити світло', 'запалювати вогонь' — 175, 262, 318; 'бити когось' — 75, 79, 95, 226, 272, 354; 'швидко йти' — 108; 'лаятись' — 137 *«ˈбога кˈреше»*. У багатьох говірках у межах тому лексема *кре^иˈсати* фіксується без будь-яких вказівок на семантику. Записано ще лексеми *че^и(е)рˈкати(-т')* — 205, 256, 341, 366; *ˈче(и)ркати* — 76, 141, 178, 218; *ˈвиклипат' (огˈн у)* — 287 як синоніми до лексеми *кресати*.

Т. III, ч. 2. Лексема *кре^и(е, и)ˈсати(-т')* поширена в говірках всієї території тому переважно у значенні 'добувати вогонь, ударяючи кременем об кремінь', а також у значеннях 'добувати вогонь сірником, запальничкою' — 92, 182, 184, 218; 'бити когось' — 37, 68, 223—225, 227, 276, 295, 338—340, 342; 'човгати ногами' — 176; 'кресати копитом (про коня)' — 242, 245. У багатьох говірках ця лексема, а також лексеми *че^и(е)рˈкати* — 93, 104, 239, 259, 273, 302, *ˈчиркати(-т')* — 123, 147, *ˈч іркати* — 164, *ˈвити^ерти* — 11, *нашуруˈвати^е* — 4 фіксуються без розкриття значення.

186. *Поскˈромити, поскˈромлювати* (приборкати, втихомирити...).

Т. І. Лексема *по(а)скˈромити(-т')* // *по(а)скоˈромити(-т')* утворює розріджений ареал у межах тому (*поскроˈмити* — 60, 158, 159, 184, 187, 213, 348, 388, 410, 626, 683, 758, 835, 861, 887; *скˈромити* — 381; *скроˈмити* — 539; *ускроˈмит* — 370; *аскˈром'іт'* — 65; *абаскˈром'іт'* — 66; *поскороˈмити* — 418, 476, 773; *поскоˈромитис'* — 247, 249, 253, 257, 391, 642, 644, 681; *скоˈромити* — 32, 168, 200, 256, 357, 413, 476, 578, 683, 690, 738, 902, 911; *оскороˈмитис (а)* — 168, 244, 251, 290, 418, 867, 889, 910; *оскоˈромитис'(а)* — 244, 259, 263; *заскоˈромит* — 357; *прискроˈмити* — 387, 544; *прискˈромити* — 770; *прискоˈромити* — 387, 643, 699; *поскˈромнити* — 610; *поскˈромл'увати(-т)* — 35, 81, 213, 515, 581, 635, 645, 698; *поскоˈромл'увати* — 464, 773; *ускоˈромл'увати* — 346; *поскоˈромувати* — 578, 579).

У значенні 'втихомирити, стримати коня, людину' цю лексему записано лише в нас. пп. 149, 362, 370, 388, 389, 748. Зафіксовано також значення: 'їсти жирне в піст' — 108, 144, 148, 229, 240, 244, 247, 253, 257, 259, 263, 348, 391, 634, 642, 643, 758, 867, 902; 'їсти жирне' — 183, 205, 208, 414, 470, 578, 689, 802, 819; 'постити' — 296, 476, 508, 608, 644, 646, 690, 817, 828, 882, 890, 894, 905, 906, 911; 'заправити їжу жиром, салом' — 51, 54, 357, 410, 411, 417, 441, 476, 510, 675; 'заправити їжу чимось добрим' — 786; 'смачно поїсти' — 684; 'вилаяти' — 65, 66, 184, 861; 'жити скромно' — 68; 'землю граблями шкрябати' — 421; 'присоромити' — 38, 296. У багатьох говірках цю лексему наведено без будь-яких вказівок на значення.

У значенні 'заспокоїти, втихомирити' засвідчено ще лексеми: *втихоˈмирити(-т)* і *приˈборкати(-т')* — зрідка в усіх говорах у межах тому (*приˈбуркати, -т'* — 544, 656, 667, 670, 678, 776, 857, 858; *ізˈборкат* — 921; *заˈборкати* — 562; *поˈборкат'* — 828; *ˈборкати(-т')* — 373, 861); *приˈборкати* 'зв'язати або відрізати крила голубові, курці' — 373, 391, 399, 477, 596, 828, 858, 921, 922.

Т. II. Лексема *поскˈромити(-т')* // *поскоˈромити(с')* фіксується зрідка в усіх говорах у межах тому (*поскроˈмити* — 89, 557, 563, 571, 635, 654, 658; *поскроˈм'іт'* —70; *прискроˈмити* — 479, 638, 662; *пошкроˈмити* — 459; *скроˈмити* — 65, 661; *скˈрамити* — 619; *ускроˈмит і* — 674; *поскˈромл увати(-т')* — 189, 304, 465; *скˈромл'уват'* — 65; *путскоˈромити* — 654; *заскоˈромити* — 368; *скоˈромити(-т')* — 52, 524, 546, 583; *скоˈромитис'* — 119, 348; *скороˈмитис а* — 429, 660). У значенні 'приборкати, втихомирити' назвали лексему зафіксовано лише в нас. пп. 479, 563, 608, 618, 657, 663. Записано також значення: 'наїстися в піст жирного' — 17, 77, 83, 89, 149, 150, 564, 569, 573, 648, 659, 660; 'не їсти м'яса в піст' — 661; 'їсти жирне' — 318, 524, 546, 558, 631—633, 635; 'помастити, заправити їжу жиром, салом' — 53, 189, 368; 'сконфузити когось' — 658; 'заощадити' — 635; 'прикрасити' — 33; 'дати

комусь хабара' — 83; 'согрішити' — 52; 'скромним бути' — 619. У багатьох випадках лексему наведено без будь-яких вказівок на семантику.

У значенні 'заспокоїти, втихомирити' записано також лексеми: *втихоˈми(і)рити(-т')* — зрідка в усіх говорах у межах тому; *втухоˈмирити* — 7; *стихоˈм'ірити* — 28; *стихоˈмирити* — 47; *притихоˈмирити* — 35, 310, 528; *утихоˈморити* — 420, 424—427, 444, 684; *приˈборкати* — 164, 218, 221, 296, 473, 476, 488, 490, 507, 512, 547, 571, 643; *прибор ˈкати* — 568; *приˈбуркати* — 269, 645.

Т. III, ч. 1. Лексема *поскˈромити(-т') // поскоˈромити(-т')* утворює розріджений ареал у межах тому (*поскроˈмити(-т'), -с'а* — 181, 216, 233, 246, 260, 270; *прискˈромити* — 127; *поскˈромн'увати* — 260; *поскˈромл'увати(-т')* — 233, 267, 292; *поскороˈмити* — 69, 73; *скоˈромит'(-с'а)* — 80, 168; *заскоˈромити* — 71; *поскоˈромл'увати(-т')* — 209, 281; *проскˈромити* — 276). У значенні 'втихомирити' цю лексему записано лише в нас. пп. 246, 308. Записано також значення: 'у піст з'їсти жирне' — 83, 173; 'їсти жирне' — 69, 73, 91, 260; 'заправляти їжу жиром' — 71, 105. У решті випадків значення лексеми не розкрито.

В усіх говорах у межах тому фіксується лексема *втихоˈмирити(-т')*, в окремих говірках всієї території тому засвідчується лексема *при(е)ˈборкати* (*приˈбуркати(-т')* — 71, 76, 79, 179, 234, 316, 334; *приˈбаркати* — 106).

Лексема *поскˈромити(-т') // поскоˈромити(-т')* фіксується дуже рідко в говірках всієї території тому (*поскроˈмити* — 13, 192, 210; *прискоˈромити* — 199; *поскˈромл'увати* — 67; *скроˈмити* — 139); значення її розкрито тільки в кількох випадках; 'приборкати когось, втихомирити' — 13; 'присоромити, поставити на місце' — 84, 188, 364; 'поїсти чогось жирного в піст' — 211, 213.

Т. III, ч. 2. У говірках всієї території тому записано лексему *втихоˈмирити(-т')* і рідше *приˈборкати(-т')* (*поˈборкат'* — 223, 278, 338, 340, 342; *ˈборкат'* — 318); відзначено: *приˈборкати* 'зв'язати, скрутити, попідрізувати крила у птаха, щоб не летів' — 223, 276, 278, 318, 338—340, 342.

187. *Кут, куˈток.*

Т. І. Лексема *куˈток* в усіх говорах у межах тому виступає у значеннях: 1. 'стик двох стін у приміщенні'; 2. 'частина села'. Записано ще значення цієї лексеми: 'помешкання, пристановище' — 67, 110, 131, 195, 348, 404, 410, 413, 510, 648, 667, 695, 857, 898; 'острівець на луці, не залитій водою' — 146, 340, 542, 560, 634, 896; 'місце, де стоять комори' — 419; 'глухе місце, глуха вулиця' — 577, 589; 'місце в хаті, де стоять ікони' — 287, 644, 703.

Лексема *кут* порівняно з *куˈток* фіксується рідше. Записано її значення: 'куток у хаті' — 3, 46, 53, 57, 65, 74, 96, 97, 110, 144, 190, 274, 312, 369, 384, 484, 627, 686, 922; 'куток у хаті, де стоять ікони' — 5, 15, 17, 67—69, 72, 108, 113; 'вулиця в селі, частина вулиці, місце, де вулиці розходяться' — 378, 468, 582, 788, 791; 'ділянка землі в полі, у лісі' — 177, 181, 329, 426, 560, 639, 701, 744, 747, 777, 789; 'земля, віддалена від села і заклинена в чужу землю' — 184; 'шматок дороги' (*ˈдобрий кут дай доˈроги*) — 697; 'тупик' — 477; 'хата, де збиралась молодь' — 809.

У значенні 'куток, де висять ікони' записано: *ˈпокут(')* — 81, 85, 253, 259, 286, 291, 316, 318, 321, 343, 518, 520, 761; *ˈпокут'(:)а* — 363, 376, 566, 567, 661, 802; *ˈпокут'е* — 29.

Т. II. Лексема *куˈток* в усіх говорах у межах тому фіксується у значеннях: 1. 'стик двох стін у приміщенні'; 2. 'частина села'; крім того, засвідчено значення 'житло, помешкання' — 72, 149, 508. У значенні 'стик двох стін у приміщенні' записано лексему *ˈкутик* — 110, 237, 238, 243, 245, 249, 260, 262, 264, 266, 269, 270, 276, 279, 280, 284, 289, 293—295, 307, 321, 322, 327, 330, 331, 333, 335, 363, 426, 428, 452, 462, 463, 471, 474, 486, 490, 499, 504, 507, 528, 603, 609, 610, 665, 675; *куˈтик* — 259, 319, 462, 482, 514; *ˈкутчик* — 269, 439; *ˈкуток* — 237, 241.

Лексема *кут* утворює розріджений ареал у межах тому переважно в значенні 'стик двох стін у приміщенні'; засвідчено також значення: 'житло, помешкання' — 281, 299, 336; 'частина села' — 336, 466, 480, 501, 504, 505, 508, 512, 513, 523, 527, 530, 552, 554—556, 577, 579, 610, 686; 'частина поля' — 13, 72, 169, 315, 609; 'пасовище в лісі' — 2.

Відзначено ще: 'почесне місце за столом у кутку' *ˈпокут(')* — 63, 64, 87, 89, 229, 318; *ˈпокот'* — 189; *поˈкут':е* — 83, 101, 643; *ˈпокут'а* — 348.

Т. III, ч. 1. Лексема *куˈток* у значеннях 1. 'стик двох стін у приміщенні', 2. 'частина села' поширена в усіх говорах у межах тому; фіксується вона ще в значеннях: 'житло' — 39, 168, 169; 'глухе місце' — 272; 'затишне місце' — 231; 'ділянка в лісі, городі у формі кута' — 98, 234, 258, 316.

Лексема *кут* утворює розріджений ареал у межах тому; зафіксовано її значення: 'куток у приміщенні' — 26, 199, 299, 310, 357; 'частина села' — 124, 310; 'частина городу' — 220, 318; 'поле між річками, горами, дорогами' — 226; 'місцевість над річкою' — 231; 'частина лісу' — 216.

У значенні 'місце, де стоять ікони' записано: *ˈпокут(')* — 101, 143, 201, 293; *ˈпокут':а* — 108, 115.

Т. III, ч. 2. Лексема *куˈток* (*ˈкути^{е}к* — 108) у значеннях 1. 'стик двох стін у приміщенні', 2. 'частина села' поширена в усіх говорах у межах тому; засвідчуються ще значення: 'житло, пристановище' — 60, 222, 308, 342; 'поганенька хатка' — 315; 'кінець, кут хустки' — 99; записано словосполучення *червоний куток* — 12, 74; *робочий куток* — 274; лексема *кут* утворює дуже розріджений ареал у межах тому, записано її значення: 'місце стику стін' — 2, 21, 273; 'місце на печі' — 194; 'залита водою місцевість' — 364; 'пасовище в плавнях' — 314; 'земля між двома річками' — 318; 'затока, де багато риби' — 225; 'частина села' — 57; 'частина села' — *маґаˈла* — 9, 111.

188. *Кˈволий.*

Т. І. Лексема *кˈволий* (кˈ*в'олий* — 907; *хˈволий* — 152, 171, 176, 193, 292, 300, 305, 328, 329, 339, 391, 475, 657, 769) у значенні 'слабий, хворобливий, немічний' утворює розріджений ареал у межах тому; записано дієслівні форми: *кˈволиц'а* 'нездоровиться' — 5, 27, 47, 114, 188, 294; *закˈволиўс'а* (кінь) — 288; *кˈволит'* 'нездужає' — 134; відзначено: *кˈволий* 'ледачий' — 3, 293, 369, 530, 747, 921; 'неповоротливий, повільний' — 185, 227, 336, 609, 649, 758.

Поруч з лексемою *кˈволий* або часто замість неї наведено лексеми *сˈлаˈби(й), хˈвори(й)* і *бол'ˈни(й)*, а також: *слабˈкий* — 330, 460, 708, 745; *сˈлабкий* — 374; *слаˈбен'кий* — 224, 531, 623, 705, 774, 860, 913; *осˈлаблий* — 774; *ˈхорий* — 183; *хворобˈливий* — 442, 801, 867; *ˈнем'ічний* (*ˈнемашний, ˈнемочний*) — 9, 161, 196, 389, 397, 416, 431, 435, 439, 440, 454, 471, 510, 558, 581, 643, 697, 702, 781, 828, 869, 895, 899, 902; *нем'ічˈний* — 403, 652; *неˈм'ічний* — 642, 660; *вˈйали(-й)* — 106, 123, 154, 169, 171, 176, 177, 182, 229, 302, 368, 390, 394, 407, 409, 420, 427, 434, 470, 511, 528, 533, 535, 586, 634, 637, 639, 681, 687, 718, 776, 794, 808, 828, 831, 842, 858, 860, 861, 868, 877, 879, 881, 889, 895, 896, 903, 905, 906; *мˈл'ави(й), -і(-й)* — 2, 31, 41, 43, 154, 220, 225, 232, 236, 266, 310, 373, 387, 391, 404, 414, 433, 440, 448, 467, 478, 482, 492, 581, 583, 629, 633, 637, 674, 682, 710, 715, 720, 721, 723, 754, 773, 805, 828, 860, 866, 867, 879, 897, 904; *н(')е^{и}(е)здоˈрови(-й)* — 26, 212, 232, 298, 304, 388, 458, 506, 624, 631, 684, 687, 724, 725, 727, 733, 752, 754, 766, 809, 859, 908; *без(с, з̑)ˈсили(-й), без(с, з̑)ˈсил'ний* — 16, 134, 149, 153, 155, 223, 239, 293, 344, 381, 387, 403, 423, 435, 445, 452, 459, 468, 473, 476, 513, 528, 697, 745, 810; *слабоˈсилий* (*слабоˈсил'ний*) — 459, 473, 486, 496, 690, 694, 705, 756, 802; *малоˈсил'ний* — 525; *ˈхилий* — 88, 172, 191, 222, 360, 365, 377, 414, 481, 483, 503, 528, 567, 582, 617, 796, 799, 881; *ˈхирий* — 257, 524, 556; *н(')еˈдужи(-й)* — 24, 26, 28, 32, 37, 39, 75, 99, 106, 112, 120, 137, 139, 166, 167, 200, 212, 235, 240, 241, 244, 258, 315, 541, 621, 864; *не^{и}(и)здуˈжалий* — 440, 441, 494, 571; *незˈдужалий* — 61, 443; *незˈдужий* — 180, 902; *низдуˈжашчий* — 566; *не^{и}ˈгодни(й)* — 92, 115, 118, 145, 278, 312, 357, 385, 389, 596, 612; *негоˈд'ашчий* — 111, 115, 171, 357, 602, 680, 681, 684, 894, 915; *н'ікˈчемний* — 587, 679, 865, 873, 906, 909; *м'іˈзерний* — 458, 531, 692, 741; *ниˈд'ішлий* (*неˈдишлий*) — 390, 400, 632, 646, 661; *оˈдушливий* — 633; *б'езˈдушний* — 101; *слабоˈв'ікий* — 437, 440, 468, 801; *недовгоˈв'ікий* — 802; *непотˈр'ібний* — 230, 486; *хуˈдий* — 166, 376, 446, 476, 711, 812; *ˈутлий* — 358, 414, 832; *ˈмиршавий* — 661, 662; *ˈчахлий* — 393, 576; *ˈчали(й)* — 275, 618; *ˈӟали(й)* — 115, 611; *парˈшивий* — 445; *плоˈхий* — 679, 830; *н(')ездоˈл(')ашчи(-й)* — 77, 88; *бˈлагий* — 187; *хˈл'алий* — 483; *мн'акуˈватий* — 634; *тенˈд'ітний* — 671; *зам'ˈл'ілий* — 463; *заˈб'ід'аний* — 547; *зˈб'іджений* — 742; *не^{и}доˈсугий* — 601; *не^{и}ве^{и}ˈселий* — 639; *гниˈлий здоˈроўл'ом* — 746; *не^{и}заˈвидний* — 913; *неповоротˈкий* — 888; *миˈдачий* — 569; *ˈдохлий* — 661; *ліˈгавий* — 569; *не^{и}кˈрепкий* — 486, 713; *суˈхий* — 446; *бˈл'ідий* — 376; *ˈніе̯жни* — 93; *стˈрадний* — 357; *аˈм^{и}алкавати* — 106; *тˈрухлий* — 404; *дˈр'ахлий* — 358, 830; *трудˈний* — 184.

Т. II. У значенні 'слабий, хворобливий, немічний' лексема *кˈволий* фіксується зрідка в усіх говорах у межах тому (*хˈволий* — 75, 182, 183, 194; *кˈвол'ц'а* 'хворий' — 86). Засвідчуються ще значення: 'ледачий' — 72; 'боязливий' — 87; 'швидкий' — 263; 'неповоротливий' — 474; 'сумний' — 474.

В усіх говорах у межах тому записано лексему *слаˈбий* (*сˈлабий* — 82, 204, 249, 343, 348, 367, 368, 416, 436, 487, 668, 672; *(в)усˈлабле^{и}ний* — 287, 293; *восˈлабл'аний* — 353; *во^{у}сˈлаблий* — 255; *слаˈбен'кий* — 34, 184, 486, 576, 620; *сˈлабен'кий* — 176; *слабˈк'ій* — 573; *слаˈбіцкый* — 678; *слабуˈватий* — 231, 350, 484; *слабо(о^{у}, у^{о})ˈвитий* — 111, 235, 236, 261—265, 268, 270, 271, 313, 335, 435, 437, 439, 468, 471, 480, 483, 491, 499, 508, 510, 517, 523, 525, 539, 553, 554, 556, 577, 579, 580, 609; *слабкоˈвитий* — 237, 242, 435; *слапноˈвити* — 405; *слабушкоˈваты(и)й* — 415, 440; *слабушнуˈватый* — 460); відзначено також: *хˈворий* — 11, 65, 67, 106, 107, 153, 169, 180, 194, 224, 225, 253, 259, 283, 286, 418, 419, 42?, 432, 440, 447, 455, 560, 580, 618, 626, 640, 643, 656; *хˈвôр'авый* — 425, 427; *кˈворий* — 513; *хвор'акоˈвитий* — 406, 408—410, 414; *хвор'акуˈватий* (*-оˈватий*) — 417, 422; *хворобˈливий* — 18; *ˈхорий* — 125, 129, 141, 224, 232, 241, 248, 256, 261, 288, 315, 323, 466, 467, 496; *хуˈр'ен'кий* — 105; *хо(о^{у})ро(о^{у})ˈвитий* — 246, 250, 259, 265, 273; *хор'акоˈвитий* — 275; *ˈхыравый* — 448; *хи^{а}рˈл'ивий* — 663; *хорˈл'авий* — 671; *хырˈл'ак* (*хорˈл'ак*) — 237; *харˈл'ак* — 442; *ˈхирний* — 14; *м'іˈзерний* — 13, 162, 163, 185, 222, 230, 263, 283, 305, 327, 331, 334, 420, 444, 445, 476, 484, 485, 527, 545, 631, 635; *мˈл'авий* — 134, 202, 203, 310, 340, 348, 353, 365, 368, 373, 417, 451, 490, 495, 505, 507, 528, 530, 547, 548; *мл'аˈвий* — 350; *мˈн'алий* — 70; *не^{и}(и)здоˈровий* — 1, 21, 28, 151, 153, 174, 283, 394, 412, 447, 452, 518, 618, 621; *ˈнем'ічний* — 260, 296, 298, 301, 318, 328, 358, 473, 496, 503, 565; *ˈнемушний* — 566; *не^{и}ˈдужий* — 14, 26, 83, 100, 115, 117, 144, 191, 532, 622, 641, 644, 647; *не^{и}по(у)тˈр'ібний* — 148, 229, 381, 384, 464, 563, 684; *нетˈрібный* — 430, 432; *нигоˈд'ашчий* — 62, 564, 643; *неˈгодний* — 274, 304; *не^{и}ˈгоден* — 268, 439; *н'ікуˈдашн'ій* — 369; *слабоˈв'ікий* — 9, 16, 66, 150, 159, 173, 176, 179, 208; *слабо(о^{у}, у^{о})ˈсилий* — 110, 187, 383, 384, 469, 475, 484, 524, 535; *слабоˈсил'ний* — 14, 17, 165, 262; *малоˈсил'ний* — 346; *бе^{и}(е, и)зˈсил'ний* (*бе^{и}зˈсилий*) — 26, 51, 134, 162, 165, 171, 336, 348, 366, 505; *вˈйалий* — 19, 42, 152, 343, 370, 374, 397, 399, 442, 499, 515, 547, 608, 637; *по^{у}(за)вˈйалий* — 121, 481; *з(пири)ˈмучиний* — 258, 321, 322, 324, 326, 330, 436; *бе^{и}(и, е)те(і, у)жˈний* (< мад. beteg 'хворий') — 418, 429, 455, 461, 585; *бе^{и}(е, и)ˈтежний* — 453, 491, 587, 588; *бол'ˈний* — 4, 84, 85, 101, 538, 554, 555, 557, 643, 652; *недоˈлугий* — 483, 616, 617; *не^{и}зˈдалий* — 136, 137, 140, 276, 280, 283, 299, 316, 318, 325, 356, 362; *блаˈгий* — 507, 552; *блаˈген'кий* — 611, 612; *ˈхилий* (*ˈхил'ій*) — 103, 206, 216; *(зо)мˈл'ілий* — 208, 255; *н'іˈйакий* — 543, 636; *ˈутлий* — 478; *марˈний* — 74, 176, 469, 553; *ˈмарний* — 37; *хуˈдий* — 13, 38, 163, 662; *худорˈл'авий* — 672а; *сˈтул(')а$^{(е)}$ний* 'слабого здоров'я' — 18, 298, 500; *ˈчахлий* — 44; *нездушˈл'авий* — 17; *низдужˈливий* — 27; *низˈдужливий* — 51; *не^{и}зˈдужашчий* — 148; *ниˈчогі(и)й* — 12, 97; *(з)ˈдохлий* — 28, 384, 638; *здо^{у}хˈл'ек* — 44; *них'іˈми^{е}жи^{і}й* — 10; *нихиˈлижий* — 15; *н'еˈгожи* — 650, 653; *ниўˈдалий* — 53; *ниˈзужливий* — 29; *немоˈгавий* — 679; *плоˈх'ий* — 320; *пˈлохе^{и}н'кий* — 34; *лапˈший* 'худий' — 445; *хуˈлавий* — 18; *нед'ійˈдавий* — 442; *пˈл'існ'авий* — 18; *сˈкислий* — 474; *ˈсохлий* — 338; *суˈхий* — 163, 494, 662; *ро^{у}зˈл'ізлий* — 114, 474; *розˈвезе^{и}ний* — 474; *б'ішˈч'асний* — 605; *зуноˈваный* — 673; *хˈрунавый* — 455; *заниˈхайаний* — 29; *дˈрагл'ин'кий* — 62; *драний* — 380; *зауˈмалий* — 452; *ˈк'ендавий* — 488; *ниˈмобій* — 668; *павˈйедни^{ій}* — 35; *низˈдобний* — 36; *ґе(и)нґˈл'авий* — 404, 417, 454; *валˈный* — 458; *нирозˈвинутий* — 281, 317; *ниˈдуйдавый* — 456; *ниˈйулав'ій* — 283; *не^{и}ˈбаторный* — 440, 442; *гниˈлий* — 308; *охинˈтай* 'кволий' — 276; *ˈп'ідлого здоˈровйа* — 495.

Т. III, ч. 1. Лексема *кˈволий* у значенні 'слабий, немічний, хворобливий' утворює суцільний ареал у межах тому (*кˈвелий* — 57; *хˈволи^{е}й* — 6; *розквоˈл'ілий* — 26); часто поруч з цією лексемою наведено лексеми *хˈворий, бол'ˈний* (*бол'ˈной*), *сˈлаˈбий* (*хворобˈливий* — 114; *слабˈкий* — 148, 209, 293, 295, 338, 361; *слаˈбен'кий* — 162, 225, 253, 356, 370, 372).

Ще записано: *вˈйалий* — 37, 58, 79, 87, 100, 127, 151, 164, 167, 169, 199, 202, 207, 209, 222, 232, 271, 273, 279, 281, 284, 295, 312,

329, 352, 353, 371; *мˈл'авий* — 7, 80, 117, 200, 306, 333, 337, 338; *неˈздоˈровий* — 14, 43, 69, 78, 92, 165, 332; *плоˈхи(-й)* — 27, 43, 75, 110, 125, 129, 131, 144; *плоˈхен'кий* — 370; *блаˈгий* — 103, 129, 144, 201; *ˈнем'ічний (ˈнемошний)* — 36, 38, 79, 114, 116, 231, 240, 241, 261, 269, 271, 290; *неи(е)ˈгожий* — 125, 126, 201, 230, 320; *неиго'д'ашч'ій* — 232; *неиˈгодний* — 111, 255, 257; *н'ікуˈдишний(-ій)* — 98, 284; *ˈхилий* — 28, 247, 313, 341, 344, 354; *хиˈлатий* — 92; *ˈдохлий* — 354; *ˈвохлий* — 300; *кˈл'авий (хˈл'авий)* — 142, 143; *у палий* — 355; *безˈсилий (-ˈсил'ний)* — 269, 374; *слабоˈсилий* — 226; *неˈдужий* — 97; *неиздуˈжащий* — 41, 115; *неˈд'ішлий* — 162, 166; *дˈр'ах(е)лий* — 314, 359; *ˈчахлий* — 338; *ˈветхиен'кий* — 35; *(в)ˈутлий* — 97, 375; *ˈволий* — 325; *воˈлен'кий* — 325; *валкуˈватий* — 325; *усˈталий* — 330; *рахˈмал'ний* — 19; *ˈйулов'ій (ˈйулавий)* — 213, 268; *чихирˈний* — 337.

Т. III, ч. 2. Лексема *кˈволий* у значенні 'слабий, немічний, хворобливий' утворює розріджений ареал у межах тому (*хˈволий* — 129); *кˈволий* 'безрогий' *(квола корова)* — 315. Часто поруч з лексемою *кˈволий* фіксуються лексеми *сˈлаˈбий, хˈворий* і *бол'ˈний* (*слабˈкий* — 15, 39, 105, 110, 138, 139, 158, 179, 248, 256, 374; *слаˈбен кий* — 73, 139, 152, 171, 201, 262, 312, 341, 360; *сˈлабˈі(и)н'кий* — 356, 370, 371; *ˈфорий* — 11, 35; *ˈхорий* — 110; *хворобˈливий* — 158, 194, 372, 374; *хваˈробливий* — 124; *ˈхирий* — 72, 224; *ˈхир'авий* — 224; *хиˈр'авий* — 374; *хороˈвитий* — 23; *бол'ˈной* — 250, 252, 284, 292—294, 301, 303, 326, 375; *бол'ˈнен'кий* — 366), а також: *ˈхилий* — 10, 32, 37, 91, 102, 105, 165, 205, 283, 299, 340, 357; *вˈйалий* — 29, 40, 68, 91, 104, 153, 155, 165, 167, 169, 178, 182, 184, 259, 295, 333; *мˈл'авий* — 26, 33, 34, 40, 59, 87, 104, 131, 161, 165, 194, 223, 256; *неиздоˈровий* — 53, 93, 149, 153, 180, 299; *ˈнем'ічний (ˈнемошний)* — 14, 15, 33, 65, 70, 98, 165, 170; *плоˈхий* — 294, 350, 369; *пˈлохий* — 90, 275, 294, 364; *плоˈхен'кий* — 275; *безˈсилий (безˈсил'ний)* — 90, 115, 336, 354; *ˈмалоˈсил'ний* — 19; *слабоˈсилий* — 273; *дˈр'ахлий* — 338—340; *хуˈдий* — 124, 253; *хуˈдой* — 253; *хуˈден'кий* — 201; *н'ікˈчемний* — 167; *ˈдохлий* — 201; *доходˈний* — 139; *мн'аˈкий* — 100; *махлуйуˈватий* — 100; *ниви'селий* — 164; *ниˈбодрий* — 164; *зˈморений* — 220; *заˈмучеиний* — 91; *чихˈнида* — 10; *ˈчахлий* — 237; *дˈжаний* — 165; *нигоˈд ашчий* — 239; *ниˈгодний* — 236, 320; *н'ікуˈдишн'ій* — 91, 141; *шˈчуплий* — 20.

189. *Бˈридко.*

Т. І. В усіх говорах у межах тому у значенні 'противно, огидно, неприємно' записано лексеми *бˈридко* і *ˈгидко* (*бˈредко* — 678; *бˈрудко* — 819; *бˈреско* — 819; *ˈгадко* — 25, 43, 44, 46, 191, 205, 206, 215, 388, 528, 806, 849, 867, 868, 873, 906; *оˈгидно* — 176, 834; *ˈгид аче* — 229; *гиˈд'уче* — 742). Зрідка в усіх говорах фіксується ще лексема *по(а)ˈгано* (*погаˈн'уче* — 293; *преипоˈгано* — 599); записано також: *проˈтийно (проˈт'ійно)* — 11, 24, 132, 156, 180, 222, 225, 239, 240, 287, 294, 296, 325, 327, 340, 348, 363, 372, 375, 390, 402, 403, 405, 432, 434, 470, 506, 513, 520, 523, 524, 527, 528, 530—532, 536, 577, 585, 587, 626, 633, 646, 687, 706, 762, 787, 791, 808, 814, 816, 832, 834, 844, 865, 883, 896; *скˈверно* — 393, 413, 642, 643, 647, 678, 679, 681—684, 828, 832, 840, 849, 855, 863, 867, 871, 879, 881, 888—890, 893, 895—898, 901, 902, 913, 915, 922; *одвоˈротно (одвоˈритно)* — 106, 241, 257, 363, 376; *ˈнудно* — 24, 27, 32, 36, 40, 78, 138, 184, 198, 357, 489; *пˈлохо* — 18, 185, 922; *парˈшиво* — 371, 413; *неˈдобре* — 40, 506, 615, 714, 827, 869, 887; *неˈгарно* — 181, 513; *ˈтошно* — 177; *ˈжудко* — 40, 75, 78, 138; *неихараˈшо* — 389, 581, 916; *ˈпаскудно* — 410; *пасˈкудно* — 679; *ˈхудо* — 869; *неигоˈд'ашчо* — 389, 895; *зле* 'погано' — 769; *мерˈзотно* — 426; *небˈраво* — 621; *н'еукˈл'ужсо* 'бридко' — 16; *зˈнило* — 679, 869; *неилоˈйко* — 389, 849.

Т. II. Карта № 376: *бˈридко, сˈкар'ідно (сˈкар'ін:о, шкаˈрадно, ˈмерско, ˈгитко, ˈгатко)*; у коментарі: *бˈр'ідко, бˈретко, бˈридно, скаˈрен:о, сˈкор'ідно, ˈг'ід(т)ко, ˈгит'ко, оˈгидлизо, пасˈкудно (пасˈкун:о), проˈтийно, проˈт'ійно, парˈшиво, ˈлихо, ˈпусто, прискˈверно, поˈгано, ниˈхороше, ниˈгарно, ниˈфайно, неˈдобре.*

Т. III, ч. 1. У значенні 'противно, огидно, неприємно' лексема *бˈридко* утворює суцільний ареал у межах тому (*бˈрезло* — 117), паралельно фіксується лексема *ˈгидко* (*ˈгадко* — 13, 39, 48, 52, 54, 97, 106, 110, 226, 248, 322). Зрідка в усіх говорах записано лексему *по(а)ˈгано*. Ще відзначено: *скˈверно* — 36, 43, 78, 81, 87, 89, 93, 97, 104, 119, 121, 122, 128, 153, 173, 176, 179, 199, 214, 217, 260; *проˈтийно (проˈт'ійно)* — 6, 18, 39, 47, 53, 59, 69, 71, 73, 75, 76, 79, 100, 110, 124, 141, 149, 178, 200, 202, 206, 216, 223, 248, 249, 279, 285, 293, 306, 309, 317, 318, 337, 344, 350, 352, 355, 359, 361, 362, 369; *пˈлохо* — 312, 317, 366; *неихараˈшо* — 169, 370, 372; *нехороˈше* — 44; *ˈтошно* — 130; *неприˈйатно* — 25; *одвоˈротно* — 162.

Т. III, ч. 2. Лексема *бˈридко* у значенні 'противно, огидно, неприємно' утворює суцільний ареал у межах тому, паралельно фіксується лексема *ˈгид(т)ко* (*ˈгадко* — 91, 134, 184, 205, 227, 246, 252, 278, 284; *оˈгидно* — 131). Зрідка в усіх говорах засвідчуються лексеми *поˈгано, проˈтийно (проˈт'ійно)*, крім того, ще записано: *пˈлохо* — 100, 123, 292, 297, 328; *нехараˈшо* — 293, 294; *скˈверно* — 97, 184; *неˈдобре* — 204; *парˈшиво* — 65; *ˈтошно* — 182, 201, 353; *неиприˈйатно* — 374; *ˈнудно* — 159; *одвоˈротно* — 283; *дˈр ано* — 135; *нибˈраво* — 227.

190. *Стˈрава, стˈравня.*

Т. І. Лексема *стˈрава* у значенні 'варена їжа' утворює суцільний ареал у межах тому (*стˈрайн а* — 35, 213, 242, 358, 604, 813); у значеннях: 'певне блюдо' — 15, 17, 770; 'багато вареної їжі, наготовленої для частування гостей' — 476, 500, 739, 782, 895, 899.

У значенні 'варена і всяка інша їжа' зрідка в усіх говорах у межах тому фіксується лексема *ˈйіжа (ˈйіѯа* — 708; *ˈйіе̯жа* — 107, 115, 118, 120, 129, 138, 140, 142; *ˈйежа (ˈйижа)* — 38, 41, 82; *ˈі̯е̯жа* — 102, 200). Наведено ще: *йіˈда (йеˈда, йаˈда)* — 18, 26, 60, 64, 66, 244, 281, 285, 393, 530, 544, 550, 573, 642, 643, 669, 828, 884; *ˈйідло* — 702, 719, 745; *ˈвареи(и)во* — 295, 564, 660, 767, 776, 789, 897; *потˈрава* 'страва' і 'шкода' — 316, 696; *ˈп'ішча (ˈпишча)* — 14, 19, 24, 31, 34, 40, 58, 66, 80, 81, 106, 120, 134, 186, 223, 264, 278, 287, 298, 343, 381, 390, 416, 421, 449, 530, 547, 559, 563, 629, 630, 722, 723, 881, 897, 900; *харч (харˈч'і)* — 20, 78, 88, 254, 262, 326, 430, 431, 483, 550, 645, 646, 809, 824, 869; *оˈб і(і̯е)д* — 19, 21, 111, 435, 450, 515, 569, 640; *траˈпеза* — 627; *тˈреп із* — 750; *стр'апˈн'а* — 834.

Т. II. Лексема *стˈрава* в значенні 'варена їжа' поширена в усіх говорах у межах тому (*стˈрав іна* — 105; *стˈрайн а* — 459, 469, 540, 608; *страйˈн'а* — 576 («багато їжі»); *ўстˈрава* — 614; *потˈрава* — 283, 350, 500, 657); фіксуються ще значення: 'всяка їжа, їжа взагалі' — 14, 26, 110, 121, 125, 161, 180, 181, 186, 191, 201, 274, 293, 298, 380, 383, 398, 466, 475, 523, 580, 619, 630, 642, 648, 649, 661, 662; 'перша страва' — 15, 29, 176, 183, 495.

У значенні 'варена і всяка інша їжа' записано ще лексеми: *ˈйіжа (ˈйижа, ˈйі̯е̯жа)* — 6, 35, 50, 79, 88, 94, 96, 103, 149, 157, 158, 162, 174, 193, 207, 222, 253, 255, 290, 348, 367, 386, 393, 400, 476, 477, 508, 560, 561, 563; *йіˈда (йеˈда)* — 15, 16, 60, 164, 204, 237, 284, 290, 298, 301, 447, 458, 465, 471, 475, 478, 483, 484, 489—500, 507, 512, 523, 525, 534, 569, 574, 582, 585, 603, 607, 609, 622; *ˈйідло* — 6, 16, 28, 111, 127, 130, 162, 420, 563, 568, 668, 672, 673, 676, 680; *ˈйідˈін'а (-'е)* — 237, 261, 271, 417, 421, 429; *ˈід'ін а* — 442, 443; *ˈйіѯ і(и)н'а(-'е, -'і)* — 262, 269, 276, 300; *йіѯен'а(-'е, -'і)* — 109, 127, 130, 288, 564; *оˈб'ід (оˈб і̯е̯д, вуˈб ід)* — 31, 49, 76, 174, 183, 208, 353, 492, 495; *харч* — 62, 150, 205, 228, 607; *ˈпи(і)шча* — 65, 71, 100, 107, 149, 176; *ˈварене* — 69; *кормˈл ін е* — 685.

Т. III, ч. 1. Лексема *стˈрава* в значенні 'варена їжа' фіксується в усіх говорах у межах тому (*страйˈн а* — 244); у значеннях 'всяка їжа' — 73, 91, 105, 161, 164, 198, 199, 203, 209, 239, 246, 268, 273, 299, 337; 'приготовлене для гостей частування' — 4, 26, 42, 244.

Записано ще лексеми: *ˈйіжа* — зрідка в усіх говорах тому; *йіˈда* — 2, 22, 29, 52, 75, 101, 107, 119, 141, 202, 205, 206, 224, 227, 247—249, 266, 278, 293, 306, 307, 310, 317, 330, 362, 366, 370—374; *ˈп'і(и)шч(')а* — 34, 44, 47, 74, 83, 115, 164, 206, 237, 249, 282, 292, 296, 314, 317, 320, 344, 351, 369; *харˈч'і (харч)* — 35, 40, 48, 75, 120, 258, 266, 283, 322, 350, 355, 367, 372, 373, 375; *оˈб'ід (оˈб'ет)* — 73, 83, 135, 196; *ˈвариво* — 114, 169, 201; *наˈварине* — 104; *приˈварок* 'перша страва' — 159; у значенні 'шкода, заподіяна посівам': *потˈрава* — 226; *стˈрава* — 226.

Т. III, ч. 2. У значенні 'варена їжа' лексема *стˈрава* засвідчується в говірках всієї території тому, у значенні 'їжа взагалі' — 9, 51, 82, 89, 181, 182, 184, 188, 206, 273, 299, 303, 340; 'їжа, приготовлена для гостей' — 73, 110, 111; 'приправи, призначені для їжі, соління' — 258, 342; 'городина, з якої готують борщ' — 339.

Ще відзначено: *потˈрава* 'блюдо' — 110; 'шкода, завдана твариною' — 276, 288. Зрідка в усіх говорах у межах тому записано лексему *ˈйіжа; йіˈда (йеˈда)* — 13, 90, 95, 112, 124—127, 136, 138, 152, 153, 165, 167, 177, 187, 189, 190, 194, 200, 214, 216, 237, 248, 250, 254, 262, 273, 284, 296, 301, 303, 333, 346, 350, 356, 364, 367; *ˈп'і(и)шча* — 14, 19, 20, 31, 69, 146, 153, 158, 165, 185, 194, 213, 238, 241, 291, 294, 296, 375; *харˈч і* — 164, 174, 178, 186, 307, 321, 331, 349, 358, 366, 371, 372, 374; *харч(')* — 101, 301, 315, 318, 322, 335, 341, 363, 366; *пиˈтан :а (п іˈтан ійе)* — 36, 153; *ˈваˈрене* — 153, 186, 214; *ˈвариво* — 91, 302; *оˈб ід(т)* — 147, 153, 165, 190, 242, 243, 254, 259, 261, 292, 301; *ˈкушан':а(-н'йе)* — 247, 253, 280, 352.

191. *Сˈльота, сˈлота.*

Т. І. Карта № 75: *сл'оˈта, сл'аˈта, сл'уˈта, слоˈта, слаˈта*; у коментарі: *сˈл ота, сˈл'ута, сл'іˈта, сл'еˈта, шл'оˈта, зˈл'ота;* значення: 'мокрий сніг з дощем, негода', частина порівняльного фразеологізму «причепився, як сльота» (про людину), 'комаха', 'сльози, що застилають очі на вітрі', 'рослина, що в'ється на деревах'; замість лексеми *сльота: сˈл акот', сˈл апот', сл'аˈкота, сл'іˈгота, сл'аˈбота, хл аˈкоза, хˈл аба, хˈл'ода, ˈл'апавиц'а, ˈмейа, ˈобливен', ˈнегод', неˈгода, хаˈлепа, ˈчепа, хˈвижа.*

Т. II. Лексема *сльота* поширена в усіх говорах у межах тому головним чином у значенні 'погода, коли йде дощ або дощ із снігом протягом кількох днів' (варіант *с(')л'оˈта* фіксується переважно в поліських та південноволинських говірках, у східній частині подільських говірок та спорадично в буковинських го[в]і[р]ках, у решті — *сл(')оˈта*; записано ще: *шл'оˈта* — 164, 229, 37[.]; *с(')л'у(оу)ˈта* — 42, 44, 52, 53, 58—60, 162, 166, 169, 193, 214, 277, 342, 348, 647; *сˈл ота* — 61, 63, 65, 70, 71, 73, 74, 76, 103, 146, 228, 268, 272, 344, 365, 372, 412, 469, 523, 546, 622, 646, 652; *сˈл'ута* — 79, 83, 348, 648; *шˈл ута* — 649; *сˈлота* — 24, 113, 130, 230, 234, 236, 237, 244, 246, 252, 256, 261, 270, 271, 273—277, 281, 317, 350, 352, 36[.], 364, 400, 403—449, 451, 452, 454—468, 471—473, 475, 477, 480—482, 486, 487, 491—493, 502, 509, 523, 525, 528, 531, 535, 545, 554, 585, 603, 641, 643, 654—656, 662—666, 668, 671—674, 677—679, 682, 687; *сл(')от* — 191, 244; *шл'от* — 159; *сˈл акот' (сˈл екот)* — 36, 216, 345, 387, 622, 623, 626, 627, 639, 650; *сˈл'акос'т'* — 174; *сл'акоˈтен'* — 629; *сˈл(')ака* — 67, 182; *сˈл'акоз'* — 644; *сˈл'окиз* — 644; *сл'аˈга* — 67; *сл'аˈгода* — 67; *сл'оˈгота (сл'іˈгота)* — 208, 212; *сл'огоˈвин':е* — 208). Лексема *сл'оˈта* засвідчується також як частина порівняльного фразеологізму «*причепився (пристав), як сльота*» (про людину) — 9, 10, 36, 88, 89, 94, 103, 176, 212, 631, 635, 636, 645, 654.

Наведено ще лексеми: *пˈл'ута* 'дощ із снігом, холодний дощ' — 19, 277, 331, 503, 629, 635; *пˈл'уга* — 663; *ˈшарга* — 266, 496, 527, 536; *зиˈла (зоˈла)* 'сніг з дощем, мокра холодна погода' — 89, 220, 343; *ˈѯиндра* 'холодний дощ з вітром' — 361; *ˈче(еи)рˈга* 'дощ із снігом' — 16, 67; *смотоˈлоха* 'дощ з вітром' — 316; *проˈлий* 'сльота' — 640; *голошˈч'іт* 'дощ із снігом — крупою' — 34; *голомоˈрожа* — 93; *верхоˈл'од'іца* — 95; *гниˈлец'* — 35; *поу̯зеˈл'іца* — 90; *шˈлампавіца* — 680.

Т. III, ч. 1. Лексема *с(')л'оˈта (с(')ˈл'ота* — 21, 34, 35, 38, 53, 58, 69, 76, 78, 79, 82, 96, 100, 112, 113, 122, 127, 149, 179, 181, 183, 197, 201, 202, 209, 212, 237, 244, 246, 256, 259, 260, 271, 274, 277, 278, 297, 306, 309, 310, 334, 336, 339, 341, 350, 357, 358, 369, 374; *сˈлота* — 201, 258, 309, 337, 346) поширена в говірках усієї території тому переважно в значенні 'довготривалий, надокучливий холодний дощ, іноді зі снігом'; наведено ще значення: 'рідина, що тече з рота хворої тварини' — 357; 'неслухняна, дуже рухлива дитина' — 75; 'лайка' — 38, 143; частина порівняльного фразеологізму «*причепився (пристав), як сльота*» — 2, 4, 8, 18, 22, 63, 68, 156, 161, 175, 200, 225, 226, 235, 239, 310, 318.

У значенні 'погана погода, коли йде холодний дощ або сніг з дощем' зрідка в усіх говорах у межах тому записано лексему *сˈлако(а)т (шˈл'акот'* — 27, 31, 39, 41, 51, 142, 152, 153, 204, 231, 251, 252, 372; *слакоˈта* — 35; *сˈл'ака* — 187, 248; *сл'аˈкотниц'а* — 78; *сл'акозˈн'ава* — 187; *сˈл'актит'* — 5). Записано також лексеми: *хˈл ака* — 2, 126; *хˈл'ага* — 43, 54, 325; *гˈл'ака* — 114; *хˈл'акот'* — 32, 102, 226, 367, 371; *хˈл акос т'* — 21, 101; *хл'аˈкоза* — 35, 199, 295; *хл аковиеˈна* — 208; *хл'аˈкотˈн ава* — 102; *пл'уˈгота* — 52; *кваˈшен а* — 323; *квасˈн а* — 338; *хаˈл·епа* — 47; *мокроˈта* — 86, 179; *імˈжа* — 111.

Т. III, ч. 2. Лексема *с(')л'оˈта (сˈл'ота* — 12, 20, 28, 31, 36, 38, 44, 56, 58, 62, 64, 69, 72, 75, 81, 83, 85, 94, 101, 132, 140, 151, 156, 158, 160, 165, 175, 177, 189, 191, 195—198, 201, 202, 204, 210, 215,

217, 225, 227, 235, 241, 243, 245, 251, 259, 261, 286, 296, 303, 348; *слоˈта* — 4, 110, 115, 146, 193, 282; *сˈлота* — 108, 146, 151, 196, 215, 260; *шл оˈта* — 65; *сл'отˈва* — 211) утворює суцільний ареал у межах тому в значенні 'довготривалий надокучливий холодний (іноді зі снігом) дощ'; ця лексема фіксується ще як складова частина порівняльного фразеологізму «*пристає (причепився), як сьота*» — 24, 25, 33, 37, 41, 50, 54, 55, 60—62, 64, 66, 68, 69, 72, 74, 95, 100, 103, 106, 109, 111, 114, 128, 154, 170, 178, 180, 184, 191, 192, 204, 206, 243, 300, 303, 344, 362.

У значенні 'дощова, сира погода, іноді з мокрим снігом і вітром' зрідка в усіх говорах тому записано *сˈл'акот'* (*шˈл'акот'* — 278, 332, 356; *хˈл'акот'* — 347, 357, 358, 371; *сˈл'акос'т'* — 105; *сл'аˈкота* — 227; *сл'акотˈн'а* — 122, 138; *скˈл'ака* — 83; *фˈл'акос'* — 152; *фл'аˈкота* — 227; *хл'акоˈт'а* — 322). Ще відзначено: *хл'аˈг(г, к)оза* 'мокра, сира погода, з дощем і снігом' — 168, 222, 224, 314, 348, 351; *хˈл'ага* — 314; *квасˈн'а* — 308; *сл'оˈгота* — 256; *слот'аˈна поˈгода* — 38; *слотоˈвате^{и} ў ˈремн'а* — 4; *мокроˈта* — 318, 374; *мокˈва* — 26, 153.

192. *ˈПерса, ˈперси* (груди).

Т. І. Лексема *ˈперса(-и)* 'груди коня' утворює розріджений ареал у межах тому, частіше вона фіксується в подільських говірках (*сˈперса* — 230, 433, 480, 487, 489, 500, 504, 505, 542, 545; *перст(')а* — 59, 108, 266, 477; *пересˈта* — 201, 297, 332; *пе(и)рˈса* — 186, 187, 622; *ˈп(')ерс(')т'і(-ц'і)* — 1, 3—5, 11, 13, 20, 21—23, 26—28, 30, 34, 40, 42, 45—47, 50, 52—57, 59, 64, 66, 73, 74, 77—79, 88, 92, 94—97, 103, 110, 113, 128, 131, 240, 241, 251, 257, 276, 917, 919, 920; *ˈп(')ерс'і* — 8, 15, 90—92, 103, 108, 133, 244, 245, 251, 421; *сˈперц'і* — 242; *п(')ерс'т'(ц')* — 65, 238, 257; *сˈперси* — 226, 227, 232, 435, 460, 475, 497, 507, 511, 543; *ˈперсти* — 144, 148, 153, 173, 174, 237, 302, 320, 321, 326, 329, 331, 549, 789, 829; *ˈперс(')н'і* — 122, 134, 136, 138, 243, 249, 253, 271, 320). Записано 'груди тварин': *ˈперст'і(-с(')ц'і)* — 88, 91, 240, 241, 276; *ˈперс'і* — 90; *ˈперси* — 536, 742; 'груди вола': *п'ерс'т'* — 65; *ˈп'ерст'і* — 66; 'груди корови': *ˈчерси* — 695; 'груди собаки': *ˈперси* — 417; *ˈперса* — 531; 'груди жінки, дівчини': *ˈперст'і* — 30; *ˈперс'і* — 251; *ˈперса* — 531; *ˈперси* — 597, 695; *ˈперси* 'плоди персика' — 426; 'фрукти, нанизані на палочку' — 476; *ˈперса* — 'частина кінської упряжі' — 28, 740; *ˈп'ерса* 'опилки' — 16; 'плавники риби' — 580.

У значенні 'груди людини' в усіх говорах тому записано лексему *гˈруди(-и^{і}, -е), гˈруд'і* — 2, 6, 7, 10, 14, 18, 20, 22, 23, 26, 27, 29, 32—34, 36, 38, 42—45, 47, 49, 51—53, 56, 57, 61, 64, 73—75, 79, 89, 98, 100—102, 105, 108—110, 113, 115, 117, 118, 120, 121, 123—125, 129, 130, 134, 138—141, 143, 146, 162, 165, 166, 168, 171, 172, 178, 186, 200—205, 209, 210, 215, 220, 222, 224, 225, 233, 234, 239, 243—245, 254, 256, 258, 262, 269, 272, 273, 275, 276, 278, 286, 290, 306, 307, 325, 431, 439—441, 443, 445, 446, 487, 489, 491, 492; *груд'* — 26, 54, 78, 89, 99, 128, 144, 150, 186, 214, 229, 237, 252, 259, 274, 288, 404, 487, 571, 732, 921; *гˈруд':а* — 298; *груˈди(и^{і})на* — 28, 78, 316; у значенні 'перса коня' зафіксовано: *гˈруди* — 500, 563, 828, 921; *гˈруд'і* — 22, 74, 204, 230; *груд'* — 25, 259; *груˈдина* — 316.

Т. II. Карта № 335: 'перса коня' — *гˈруди, гˈруді, груд', грудˈниц'а, груˈдина, ˈперси, перс', ˈперса, ˈперсти, перст', ˈперста, ˈперс'і*; у коментарі: *гˈруди^{е}(е^{и}, і, î), грудˈница, ˈперсû(і), ˈп'ірс(')і(и), перс, (с)ˈп'ірс(')а, ˈперс'а, ˈпирс(')а, ˈперша, ˈпарсти, наˈперсти, ˈп(')ерст(')і, ˈперс(')ц'і, ˈперсци, перс'т'(с'ц'), ˈпірста, ˈперсна*.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому записано лексему *гˈруди* (*гˈруд'і* — 21, 48, 99, 246, 248, 296, 364, 374; *груд'* — 18, 57, 73, 110, 141, 227, 231, 251, 261, 307, 314, 317, 358, 365, 366; *грудˈнина* — 224). Лексему *ˈперса* (без розкриття семантики) зафіксовано у нас. пп. 82, 118, 258, 275, 286, 308, 311, 313, 334, 370; *ˈперси* — 9, 111, 141, 188, 201, 270, 293, 297, 308, 313, 336.

Т. III, ч. 2. Лексему *ˈперса* в значенні 'груди коня' зафіксовано в нас. пп. 13, 18, 23; у говірках 21 і 30 в цьому значенні наведено варіант *ˈперси;* без будь-яких вказівок на значення записано: *ˈперса* — 2, 5, 9, 94, 126, 159, 217, 225, 227, 253, 258, 261; *ˈперси* — 33, 106, 107, 130, 174, 243, 247, 273, 290, 346; *перˈси* — 20; *ˈперстец'* — 178.

У значенні 'груди людини' в усіх говірках у межах тому фіксується лексема *гˈруди* (*гˈруд'і* — 56, 110, 119, 161, 185, 203, 215, 253, 255, 278, 288, 294, 306, 317, 328; *груд'(т')* — 2—4, 28, 69, 109, 111, 181, 203, 208, 209, 218, 237, 242, 254, 276, 278, 283, 288, 292, 295, 296, 301—303, 330, 333, 342; *грудˈки* — 131, 135; *грудеˈн'ата* — 201; *грудˈнец* — 108); *гˈруди* 'перса коня' — 2, 9, 108, 222, 223, 225, 227, 276, 278, 338—340, 342.

193. *ˈПосаг*
194. *ˈВіно* } (придане).

Т. І. Лексема *пˈри(и^{і})дане(е^{и})* у значенні 'добро (худоба, земля, одяг), яке батьки дають дочці, коли вона виходить заміж' утворює суцільний ареал у межах тому (*приˈдане* — 22, 24, 32, 53, 75, 77, 81, 88, 110, 120, 121, 131, 144, 167, 168, 177, 192, 232, 239, 244, 245, 306, 387, 390, 397, 399, 413, 471, 513, 560, 633, 641, 650, 670, 671, 678, 743, 754, 784, 818, 820, 830, 919; *приˈдан:е* — 82, 93; *пˈриданойе(-ейе), пˈридан:е(а)йе(е^{а}), пˈр'і(î)дан(:)ойе* — 2, 4, 13, 15, 22, 64, 65, 67—69, 71, 72, 95, 96, 99, 104, 106, 108, 190, 229; *пр'іˈданайе(-ейе), приˈданейе* — 1, 3, 8, 14, 18, 101, 105, 106; *пˈридано* — 468, 522, 535; *пˈридан'* — 87; *пˈридан':а* — 276). Відзначено: *приˈдани* 'учасники весілля, що йдуть з нареченою в дім нареченого' — 335, 371, 551, 590.

Лексема *ˈпосаг* 'придане' утворює розріджений ареал у межах тому (*ˈпос'аг* — 653; *поˈсаг* — 21, 22, 27, 35, 41, 42, 50, 53, 59, 122, 140, 149, 198, 200, 204, 207, 229, 232, 233, 249, 267, 306, 310, 334, 417, 435, 442, 443, 445, 449, 459, 464—466, 481, 499, 531, 542, 614, 632, 637, 663, 687, 689, 691, 697, 701, 704, 706, 707, 709, 715, 716, 728, 730, 739, 747, 802, 805, 834, 844, 877, 892, 902; *поˈсага* — 20, 23, 25, 26, 29, 30, 34, 37—41, 43, 45, 49, 54, 62, 202, 203, 205, 206, 208, 209, 217, 232, 233, 241, 243, 245, 246, 253, 282, 432, 441, 446, 447, 453, 463, 469, 470, 473, 476, 483, 486, 489, 500, 917—920; *поˈс'ага* — 20, 56; *поˈс'аг* — 47, 55, 59; *ˈпосага* — 212); відзначено: 'місце, де сидять молоді під час весілля' *ˈпосаг* — 694; *поˈсаг* — 834, 902.

Зрідка в усіх говорах у межах тому в значенні 'придане' виступає лексема *ˈв'іно* (*ˈв'і̯ено, вˈйі̯ено, вˈйено*), а також варіанти *віˈно* — 35, 214, 722; *в'йеˈно* — 24. У цьому значенні записано ще лексеми: *хуˈдоба* — 71, 127, 145, 148, 150, 167, 332, 337, 345, 387, 423; *сˈтаран'а* — 749, 751, 774, 786; *доˈдача* — 705, 733; *скˈрин'а* — 77, 127, 361, 373; *ˈʒейстра(-и)* — 719, 754; *ˈкухро* 'скриня з добром' — 482; *добˈро* — 43, 66; *баˈгатство* — 290, 361, 514, 521, 692; *сунˈдук* — 621; відзначено *дароˈвиште* 'те, що дарують гості молодим' — 322, 323; *даˈроване* — 75, 253, 257; *дароˈвитне* (молодому) — 585.

Т. II. Карта № 363: *пˈридане, ˈпосаг* 'земля, гроші, худоба'; *поˈсага, ˈв'іно* 'земля'; *ˈв'іно* 'худоба'; *част', ˈчастка, приˈг'ін* 'худоба'; *приˈчина, даˈроване, ˈʒестри* 'речі домашнього вжитку'; у коментарі: *приˈдан'а, поˈсад, поˈса, поˈсаги, ˈпоˈсак, посажˈне, в'іˈно, в'іˈнойне, ш'аст', ˈш'астка, дароˈвиˈшче, дароˈвизна, поˈдарок, даˈрунок, даˈры, ˈʒейстр'і(и), ˈʒастри, ˈзастр(')а, ˈʒестра(о), ˈзестри, випˈрава (в'іпˈрава), приˈданційа, приˈданці, ˈбутор, ˈпуслан', ˈкухор*.

Т. III, ч. 1. Лексема *пˈри(и^{і}, і^{и})дане(е^{и})* у значенні 'добро, яке дають молодій батьки' утворює суцільний ареал у межах тому (*приˈдане* — 15, 36, 38, 39, 41, 44, 47, 48, 56, 57, 79, 82, 91, 102, 104, 111, 120, 123, 125, 127, 132, 133, 137, 159, 180, 188, 207, 215, 218, 223, 235, 239, 243, 249, 255, 257, 271, 284, 286, 288, 304, 307, 310, 312, 313, 317, 327, 329, 354, 362, 366, 375; *приˈдан(:)ойе* — 17, 317, 366; *пˈриданка* — 9); *приˈдане* 'учасники й організатори весілля' — 226.

Лексема *ˈпосаг* 'придане' в усіх говорах у межах тому фіксується дуже рідко (*поˈсаг* — 69, 201, 267, 270, 286, 287, 308, 310, 334, 337; *ˈпасог* — 313; *поˈс'аг* — 86; *ˈпосад* — 209, 281).

У значенні 'придане' ще записано лексеми: *ˈв'іно* — 37, 69, 118, 198, 201, 215, 218, 247, 260, 267, 336; *в'іˈно* — 313; *виˈно* — 349; *хуˈдоба* — 14, 23, 24, 27, 36, 38, 48, 49, 54, 108, 334; *ˈхудо^{у}ба* — 20, 54; *скˈрин'а* — 121; *наˈд'іл* — 3; *кˈлатка* — 252; *ˈвикуп* — 25; *даˈри* — 48; *даˈр'онка* — 110; *уˈдаток* — 253; *поˈдарок* — 9, 52 'усе, крім одягу'; відзначено: *стоˈлове* 'дають хлопцеві' — 122; *столоˈве* 'викуп жениха' — 338.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому поширена лексема *пˈридане(и)* 'добро, яке дають молодій батьки' (*пˈридано* — 288, 318, 338; *пˈр'ідане* — 288, 303; *пˈриданайа* — 185; *пˈриданойе* — 194; *приˈдане* — 5, 18, 21, 52, 84, 99, 119, 125, 141, 144, 170, 187, 196, 201, 208, 210, 219, 225, 233, 254, 255, 286, 291, 320, 328, 330, 335, 342, 352, 354, 355; *пр'іˈдане* — 299; *приˈдан:е* — 311; *пр'іˈданойе* — 255, 301; *пˈридан(:)а* — 56, 114, 115, 124, 141; *пˈр'іданойе* — 284; *приˈдача* — 292).

Лексеми *ˈпосаг* і *ˈв'іно* в значенні 'придане' в усіх говорах у межах тому засвідчуються дуже рідко (*поˈсаг* — 22, 72, 83, 86, 130, 131, 192, 198; *ˈпосага* — 139; *ˈв'ено* — 108; *ˈвіна* — 139; *в'іˈно* — 346). Записано ще лексеми: *ˈʒестри(и^{е})* — 4, 108, 109, 123; *ˈʒейстри* — 115; *ˈзестри* — 10; *ˈзестра* — 14, 16; *ˈʒейстра* — 110; *ˈʒестро* — 111; *ˈподак* — 51; *аˈв'ер'ійа* — 117; *дароˈвизне* — 222; *добˈро* — 256.

195. *Паˈцюк* (1. порося; 2. кабан; 3. щур; 4. жучок..?).

Т. І. В усіх говорах у межах тому лексема *паˈц'ук* фіксується в значеннях 'порося' і 'щур'. Крім того, названа лексема засвідчується в значеннях; 'підсвинок' — 3, 59, 61, 80, 94, 103, 127, 131, 164, 251, 266, 335, 343, 391, 537, 572, 869, 873; 'кабан' — 13, 17, 155, 255, 276, 285, 355, 393, 426, 435, 509, 535, 586, 588, 592, 600, 608, 650, 810, 812, 823, 836, 842, 844, 845, 847, 850, 855, 884, 921; 'кнур' — 878; 'свиня (взагалі)' — 299, 388, 390, 533, 791, 820, 840, 921; 'дикий кабан, дика свиня' — 336, 379; 'водяний щур' — 104, 300, 315, 316, 398, 514, 599, 626, 901; 'шкідник, живе в землі на городі, риє землю' — 112, 161 // *поˈрец'*, 176, 300, 617, 787, 916; 'ховрах' — 187, 287, 295, 444, 622, 714; 'хом'як' — 720; 'велика миша, тварина, подібна до миші або більша від миші' — 4, 22, 30, 61, 67, 74, 85, 111, 125, 128, 134, 144, 208, 285, 287, 288, 295, 303, 307, 311, 330, 368, 381, 406, 419, 428, 450, 475, 491, 498, 520, 526, 532, 559, 563, 590, 627, 628, 634, 640, 643, 662, 667, 681, 689, 742, 765, 767, 793, 800, 812, 816, 888, 891; 'чорна миша' — 20; 'польова миша' — 588, 592; 'звірок, який живе на болоті, в бору' — 295; 'тварина, подібна до щура, але більша від нього' — 297, 307, 567, 575, 726, 904; 'польовий звірок' — 385; 'звірок, що живе в норі в лісі, в полі, на березі' — 300, 570, 842; 'жук, комаха' — 122, 126, 149, 287, 310, 355, 402, 440, 509, 609, 695, 701, 704, 707, 731, 777, 847, 860, 863; 'довгоносик' — 325; 'городній шкідник (інша назва *сˈвинка*)' — 329, 330; 'ягня' — 704, 707; 'цуценя' — 695, 758; 'вид риби' — 332; 'довгенький або кругленький камінчик' — 553; в переносному значенні про людину (іронічно): 'товста або мала людина' — 22, 819; 'погана людина' — 85, 791; 'брудна людина' — 54; 'дитина' — 731, 748. Лексему *паˈц'ук* без вказівки на семантику записано в говірках 19, 23, 26, 28, 31, 46, 57, 58, 70, 75, 89, 91, 107, 123, 139, 146, 159, 162, 175, 183, 190, 191, 197, 198, 204, 209, 210, 214, 217, 221, 223, 239, 250, 270, 273, 290—292, 296, 313, 322, 333, 350, 358, 360, 361, 363, 365, 367, 394, 395, 397, 403, 405, 417, 425, 429, 431, 445, 451, 459, 461, 462, 466, 496, 500, 503, 516, 521, 522, 536, 547, 556, 561, 566, 576, 583, 595, 597, 598, 604—607, 610, 611, 632, 638, 641, 645, 663, 665, 672, 713, 715, 719, 729, 730, 798, 799, 817, 829, 837, 852, 853, 857. Наведено варіанти: *паˈцук* — 3, 7, 8, 13, 65, 67, 72, 82, 84, 88, 89, 99, 107, 122, 162, 205; *пац* — 20; *пац'ко* — 602; *пац(')еˈн'а* — 41, 151, 155, 291; *пац'уˈн'а* — 273, 555; *пац'ун'* — 602; *ˈпац'а* — 19, 394, 555, 637, 681; *паˈц'а* — 708, 836; *баˈц(')ук* (*бо^{у}ˈцук*) — 46, 47, 56, 74, 77, 78, 81, 82; *баˈцур* — 74.

Т. II. Лексема *паˈц'ук* у значенні 'порося' утворює розріджений ареал у межах тому, у значеннях 'підсвинок' — 79, 189, 310, 320, 475; 'кабан' — 52, 85, 91, 103, 106, 110, 112, 141, 143, 154, 164, 170, 237, 240, 242, 247, 249, 254, 256, 257, 263, 266, 267, 271, 273, 275, 276, 281, 283, 287, 289, 292, 294, 296, 300, 304—308, 312, 319, 321, 329, 331—333, 335, 336, 338, 348, 357, 358, 360, 361, 364, 404, 426, 432—434, 437, 445, 449, 463, 469, 471, 472, 474, 475, 481, 488, 492, 499, 500, 503, 506, 508—512, 522—524, 539, 543, 581, 583, 663; 'свиня' — 56, 78, 123, 125, 135, 142, 149, 194, 230, 231, 234, 236, 237, 245, 246, 252—254, 259, 261, 285, 293—295, 299, 301, 302, 322, 324, 327—329, 334, 347, 399, 405, 435, 438, 449, 520, 533, 580, 664, 666, 687.

Крім значення 'щур', зафіксованого в говірках 7, 18, 42, 63, 64, 67, 70, 71, 73, 74, 85, 86, 89, 92, 94, 99, 101, 103, 106, 134, 164, 194, 199, 202, 204—207, 209, 210, 218, 221, 290, 331, 342, 348, 356, 372, 379, 386, 387, 390, 397—399, 402, 442, 449, 506, 540, 547, 571, 575, 577, 619, 627, 640, 643, 650, 653, наведено ще: 'водяний щур' — 179; '(велика) миша' — 68, 70, 104, 568, 651; 'маленька брудна тварина' — 310; 'польовий звірок' — 391; 'пташеня, яке тільки що вилупилося' — 18, 645; 'цуценя' — 383, 645; 'кріт' — 652; 'тхір' — 427; 'вид гриба' — 619; 'вид жука' — 642; 'павук' — 642; переносні значення стосовно людини: 'грубіян' — 114; 'вперта людина' — 254; 'п'яна брудна людина' — 362; 'товста дитина' — 134, 577, 608, 617, 637, 639, 645; 'вередлива дитина' — 646; у сполученні *ˈситий, йак паˈц'ук* — 39, 645. Лексема *паˈц'ук* без розкриття семантики відзначена в говірках 39, 53—55, 57, 61, 69, 82, 90, 100,

107, 109, 131, 140, 153, 157, 160, 162, 165, 168, 169, 175, 182, 187, 188, 193, 196, 201, 211, 214, 222, 232, 233, 238, 239, 243, 244, 250, 251, 258, 262, 264—265, 269, 272, 278, 280, 282, 284—286, 288, 291, 297, 300, 305, 316, 317, 326, 330, 333, 337, 339, 346, 359, 363, 365, 366, 378, 392, 413, 416, 436, 441, 444, 459, 462, 465, 466, 470, 478—480, 482, 484, 494, 496—498, 504, 510, 513, 515—518, 521, 526, 528—532, 535, 536, 544, 552, 553, 556, 561, 567, 603, 604, 607, 609, 626, 629, 630, 649, 662. Зафіксовано варіанти: *паˈцук* — 18, 39, 63, 64, 70, 73, 74, 100, 179, 642, 645, 649, 652; *поˈц'ук* — 603; *паˈс'ук* — 187; *паˈц'ок* — 274; *паˈц'ун* — 77, 412; *паˈц'а(-е, -и)* — 52, 129, 172, 230, 237, 242, 260, 265, 270, 278, 280, 285—288, 296, 299, 316, 338, 339, 355, 359, 363, 364, 375, 399, 403, 407—411, 415, 416, 420, 426, 440, 444, 448, 451, 456, 460, 461, 465, 467, 469, 478, 479, 481, 488, 492, 498, 500, 502, 504, 507, 522, 528, 538, 539, 541, 585, 663, 664, 666, 667, 672, 672а, 678, 680—684; *ˈпац'а* — 404, 406, 420, 447, 452, 455, 665, 666, 668; *пацˈкун (пацˈкан('))* — 417, 422, 426—428, 430, 442, 446, 454, 674, 684; *паˈц'а(е)тко* — 111, 277, 279, 465, 495, 497, 663, 666, 670, 673, 676; *пац (пас)* — 86, 87, 89, 429.

Т. III, ч. 1. Лексема *паˈц'ук* у значенні 'порося' фіксується зрідка в усіх говорах у межах тому (*пацеˈн'а* — 302; *ˈпац'а* — 27, 63, 80, 127, 132, 302, 354 // *паˈц'а,* 371); у значеннях: 'кабан' — 42, 49, 58, 61, 63, 74, 86, 88, 89, 100, 102, 113, 126, 139, 141, 143, 145, 148, 152, 153, 158, 163, 168, 173, 181, 185, 196, 200, 204, 219, 223, 225, 226, 232, 234, 235, 260, 267, 311, 313, 323, 325, 334, 344, 350; 'підсвинок' — 125, 211, 216, 223, 275; 'кнур' — 253; 'свиня' — 26, 37, 113, 160, 176, 226.

У значенні 'щур' лексема *паˈц'ук* засвідчується (часто поруч з *паˈц'ук* 'порося (кабан, свиня)' в говірках 39, 41, 49, 69, 71, 74, 81—83, 85, 90, 91, 97, 100, 105, 108, 111, 113, 129, 141, 144, 161, 165—167, 169, 171, 176, 178, 192, 196, 200, 225, 233, 246, 253, 256, 257, 260, 262, 267, 273, 311, 313, 332, 334, 335, 345, 348, 361; інші значення лексеми *паˈц'ук:* 'водяний щур' — 75, 289; 'миша' — 7; 'кріт' — 151; 'тхір' — 25; 'птах, що ловить бджіл' — 226 // *пічˈкур,* 234; 'їжак' — 167; 'звірок, подібний до ховраха, риється в землі' — 176; 'жучок' — 213; 'довгоносик' — 41; 'цуценя' — 127; стосовно людей у порівняльній конструкції *ˈвимазаний, як пацюк* — 63, 100, 116; без вказівки на значення лексему *паˈц'ук* зафіксовано в нас. пп. 10, 18, 22, 32, 36, 47, 53, 54, 76, 96, 99, 101, 106, 107, 120, 133, 136, 138, 147, 172, 191, 193—195, 199, 203, 207, 212, 222, 224, 227, 236, 237, 240, 241, 243—245, 259, 264, 265, 270, 276, 277, 279, 282, 283, 288, 290, 292, 296, 298—302, 310, 314, 316, 322, 329, 337, 342, 346, 347, 353, 357, 360.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому поширена лексема *паˈц'ук* у значеннях 'порося' і 'щур'. Засвідчуються ще значення: 'кабан' — 31, 38, 101, 163, 175, 178, 200, 222, 224, 273, 281, 313, 338, 349, 350, 359, 361, 362, 364, 367, 368; 'підсвинок' — 153, 195; 'миша' — 24, 35; 'ховрах' — 89; 'комаха, жучок' — 17, 55, 163, 368; 'цуценя' — 12. Без розкриття семантики лексему *паˈц ук* записано в говірках 3, 20, 21, 26, 39, 75, 85, 86, 106, 107, 122, 123, 126, 131, 137, 157, 161, 165, 174, 192, 193, 199, 205, 210, 238, 243, 260, 275, 282, 299, 323, 326, 338, 346, 351, 357, 358, 363, 374.

196. *Пˈрузик* (коник).

Т. І. Лексема *пˈрузик* у значенні 'коник, комаха' засвідчена тільки в говірках 31, 35, 47, 110, 149, 184 (*пˈрусиᵉк*), 213, 383 // *пˈрусик,* 389 (*пˈрузок),* 392 (*пˈрусик),* 394 (*пˈрусик),* 414, 498, 510, 589 (*пˈрусик),* 600, 644, 668, 737, 770, 788, 819, 828, 829, 835, 842, 859, 861 (*пˈрусик),* 862 (*ˈпузик),* 889 (*пˈрусик),* 896 (*пˈрусик),* 897, 901. У більшості випадків поруч з цією лексемою засвідчується в цьому ж значенні лексема *ˈконик,* що поширена в усіх говорах тому. У частині поліських говірок у значенні 'комаха, що живе в траві і високо стрибає' фіксується лексема *скаˈчок* (*скак* — 53, 56, 57, 77, 78, 81, 82, 84, 90, 271—273; *скок* — 74; *сˈкоц'ік* // *скиⁱц'* — 247; *скаˈки* — 89; *скаˈкун* — 123, 162, 238, 435, 451, 491, 560, 609, 723; *скакуˈнец'* — 758, 859; *скаˈкунчик* — 908).

В окремих говірках на всій території тому поруч з лексемою *ˈконик* записано лексему *стрибуˈнец'.*

Лексема *ˈконик* фіксується ще в значеннях: 'деталь ткацького верстата' — 699; демінутив від іменника *кінь* — в окремих говірках у межах тому. Наведено ще лексеми: *травйаˈнік* — 88; *ц'в'ітˈник* — 348; *кузˈнечик* — 359, 802; *кузˈнец'* — 684; *кузˈн'ечик* // *каваˈл'ок* — 95; *коˈбилка* — 426.

Т. II. Лексему *пˈрузик (пˈрусик)* у значенні 'трав'яна комаха, що високо стрибає' записано в говірках 75, 84, 86, 89, 211, 237, 336, 346, 436, 473, 507, 531, 550, 608, 626. У цьому ж значенні майже в усіх говірках тому зафіксовано лексему *ˈконик,* спорадично ця лексема виступає як демінутив іменника *кінь.*

Ще записано: *скаˈкун* 'коник трав'яний' — 27, 36, 43, 52, 53, 66, 67, 72, 73, 82, 108, 109, 124, 127, 153, 154, 158, 161, 163, 166, 173, 176, 180, 181, 185, 194, 220, 341, 373, 618, 634, 647, 648, 652; *скаˈкунчик* — 310; *скакуˈнец'* — 174, 182, 379, 382; *сˈкачик* — 34, 37; *стриˈбун* 'коник' — 375; *стрибуˈнец'* — 134, 265, 266; *коˈз'ол* («у траві скаче») — 630, 631; *ˈкозлик(-ік)* — 61, 62, 77, 623, 624; *ˈцапик* — 416; *коᵘс'і(у)ˈконик* — 445, 447, 449; *кузˈнечик* — 618, 638; *кобиˈлиц'а* («зелена, в траві скаче») — 485, 515, 524, 581—583; *кобиˈличка* — 517.

Т. III, ч. 1. Лексему *пˈрузик (пˈрусик)* у значенні 'трав'яний коник, що високо стрибає' зафіксовано в говірках 49, 53, 69, 70, 72, 113, 143, 148, 162, 169—171, 173, 179, 184, 199, 226, 233, 249, 267, 274, 277, 279, 286, 311, 313, 343, 345, 353; у значенні 'комаха, менша від коника' — 258; 'комаха, що живе в хаті' — 334. У більшості говірок у значенні 'комаха, що живе в траві і високо стрибає' записано лексему *ˈконик*, у говірках 13, 80, 82, 113, 176, 202, 206, 255, 290 поруч з цією лексемою записано ще *стрибуˈнец'*. Відзначено ще лексеми: *кузˈн(')ечик (-'ік)* // *ˈконик* — 22, 38, 102, 105, 207, 214, 217, 237, 249, 252, 358; *коˈбилка* — 152, 213 («більша від *ˈконика*»). У говірці 7 лексема *ˈконик* фіксується в значенні 'деталь прядки', у ряді говірок на всій території тому лексему *ˈконик* записано як демінутив іменника *кінь.*

Т. III, ч. 2. Лексему *пˈрузик (пˈрусик)* у значенні 'трав'яний коник' записано в говірках 19, 21, 28, 30, 47, 59, 62, 67, 95, 99, 100, 104, 114, 131, 135, 140, 160, 175, 178, 192, 193 (*пˈрус ік),* 224, 313, 319, 325, 332, 336, 340, 348, 351, 359. У значенні 'шкідник, що під'їдає капусту, хліб' записано лексему *пˈрусик* — 24; *пруˈси* — 150, 157, 162; у говірці 243 лексема *пˈрузик* засвідчується в значенні 'гаплик'. Поруч з лексемою *пˈрузик* у більшості випадків фіксується лексема *ˈконик,* що є характерною для говірок всієї території тому, іноді (12, 184, 254, 285) поруч виступає лексема *стрибуˈнец'.* У цьому значенні записано ще лексеми: *кузˈн'ечик(-'ік)* — 83, 283, 301, 363; *скаˈчок* — 54, 177, 227. У говірці 84 лексема *ˈконик* фіксується в значенні 'один з чотирьох кілочків витушки, на яку намотується пряжа'. В окремих говірках на всій території тому лексему *ˈконик* наведено як демінутив іменника *кінь.*

197. *Руˈда* (чи не вживається в значенні 'кров'?).

У більшості говірок у межах всіх томів запитуваної лексеми не засвідчено.

Т. І. Лексему *руˈда* записано в значенні: 'кров' — 65, 101, 112, 231, 239, 376, 383, 399, 566, 567, 807 (у говірці 377 в цьому значенні фіксується варіант *рудаˈвиц'а*); 'нечиста кров' — 238; 'прикметник жін. роду на позначення кольору, масті' — 22, 26, 34, 42, 43, 48, 50, 58, 66—68, 71, 81, 104, 105, 118, 120, 131, 134, 136, 147, 148, 170, 204, 224, 271, 281, 285, 290, 295, 297, 316, 318, 320, 321, 335, 366, 367, 371, 373, 375, 391, 398, 404, 426, 443, 444, 464, 468, 510, 512, 534, 541, 551, 562, 570, 573, 578, 580, 608, 614, 646, 656, 657, 675, 697, 706, 714, 728, 742, 744, 746, 751, 758, 779, 782, 784, 789, 791, 796, 800, 802, 820, 828, 836, 844, 845, 849, 855, 861, 862, 866, 870, 880, 882, 884, 899, 902, 922; 'корисна копалина, з якої добувають залізо' — 1, 15, 28, 50, 52, 56, 59, 67, 68, 82, 84, 94, 103, 131, 177, 204, 269, 293, 314, 327, 366, 369—371, 375, 398, 420, 432, 512, 567, 575, 580, 582, 599, 647, 650, 663, 675, 714, 723, 740, 758, 766, 767, 780, 789, 791, 800, 805, 820, 828, 860—863, 867, 870, 873, 875, 886, 893, 900—902, 920; 'низьке, вологе (іноді болотисте) місце, лука' — 26, 433, 435—437, 441, 443, 444, 446, 447, 453, 460, 463, 484, 487, 491, 492, 497, 501, 502, 507, 531, 534, 538, 542, 727 (у цьому ж значенні *ˈрудка* — 391); 'болото, трясовина' — 454, 483, 485, 489, 496, 499, 501; 'іржаве болото' — 237, 242, 243, 269, 379, 432, 450 (у цьому ж значенні *ˈрудка* — 316); 'іржа на траві, сіні' — 24, 30, 84, 97, 110 (*ˈрудка),* 247, 440, 502; 'глина жовтого кольору, з якої виготовляють посуд' — 42, 48, 67, 68, 173, 227, 336, 340, 343, 375, 385, 387, 416, 432, 468, 494, 555, 557, 599, 611, 617, 623, 637, 646, 786, 791, 842, 859, 867, 890, 891, 893, 895, 921; 'сінокіс' — 469, 504, 505; 'рівчак, де колись була вода і де добувають торф' — 254, 455, 545; 'тверда порода рудуватого кольору' — 133, 136; 'місце, звідки беруть землю' — 110.

Без вказівки на значення лексему *руˈда* записано в говірках 25, 29, 33, 35, 46, 51, 132, 162, 187, 217, 221, 245, 345, 358, 380, 417, 511, 581, 597, 619, 625, 659, 685, 686, 731, 770, 781, 793, 803, 810, 823, 839, 847, 877, 904.

У значенні 'кров' записано лексему *ˈйушка* — 40, 57, 287, 301, 337, 507, 527, 577, 580, 633, 843; *черˈвонка* — 805; відзначено: *мазˈка* 'кров тварини' — 896.

Т. II. У багатьох говірках у межах тому у відповідь на поставлене запитання записано лексему *кроў* (*ˈк'ерва* — 500; *кирˈва* — 536; *ˈк'ірва* — 500; *кˈроўц'а* — 510) або *ˈйушка* 'кров' (іронічно, часто ці лексеми наводяться поруч); відзначено: *чирˈвона* 'кров' — 22, 115.

Лексема *руˈда* фіксується в значеннях: 'кров' — 133, 465, 473; 'корисна копалина, з якої добувають залізо' — 12, 39, 51, 88, 94, 149, 150, 183, 213, 230, 232, 234, 242, 247, 249, 252, 261, 276, 280, 287, 306, 412, 416, 448, 481, 484, 487, 614, 628, 639, 642, 645, 648, 651, 655, 657; 'іржа, яка випадає на рослини, дерева тоді, як іде дощ і світить сонце' — 235—237, 247, 249, 252, 258, 261—264, 269, 275, 285, 299, 300, 304, 306, 308, 330, 331, 336, 337, 405, 431, 444, 461, 480, 505, 514—517, 521, 523, 527, 554, 609; 'дощ, що йде тоді, як світить сонце' (*паˈде руˈда)* — 268, 275, 405, 416, 426, 434, 435, 437—439, 448, 454, 457, 485, 510, 665; 'хвороба рослин, фруктів у вигляді лишаїв' — 412, 416, 427, 439, 440, 447, 449, 456, 458—460, 585, 683; 'іржа на воді, болоті' — 142, 239, 262, 264, 269 // *руˈдавина,* 479, 483, 486, 520, 524, 548, 617, 623, 630, 636, 642, 654; 'іржава земля' — 77, 333, 678; 'червона (або жовта) глина, якою мажуть хату, добувають її на болотах' — 14, 56 // *руˈд'авина,* 111, 183, 369, 483, 558, 583, 631, 634; 'болото' — 78, 290, 379; 'червоне болото, де копають торф' — 655; 'низьке місце коло річки' — 387, 486, 654; 'пасовище на низу, на луці, коло ставка' — 323, 328, 329, 350, 368, 503; 'колір, масть' (прикметник жін. роду) — 4, 7, 35, 48, 59—62, 70, 72, 79, 80, 89, 107, 112, 117, 134, 162, 166, 178, 193, 246, 250, 274, 280, 285, 331, 332, 339, 356, 382, 385, 391, 395, 397, 431, 471, 472, 475, 476, 480, 482, 484, 500, 505, 530, 535, 560, 575, 576, 611, 632, 637, 649, 651, 657, 660; 'рудоволоса жінка' — 183, 230, 232, 234, 252, 255, 261, 270, 288, 291, 300, 303, 305—307, 327, 336, 338, 345, 349, 432, 433, 464, 468—470, 479, 488, 492, 494—496, 499, 508, 512, 515, 517—519, 525, 539, 546, 556, 574, 577—579, 583, 603, 607, 609, 642, 658, 665, 666; 'веснянкувата жінка' — 14, 36, 37, 39, 102, 113, 150; 'каламутна вода' — 19, 74; 'невибілене полотно' — 626, 627; 'брудна вода, що стікає з полотна, яке білять' — 16; 'іржа' — 554; 'дерево, на якому достигають руді ягоди' — 201; 'струпи на ногах коня' — 285; 'шлаковий камінь' — 657; 'земля, що липне до плуга' — 633. У нас. пп. 3, 10, 21, 25, 238, 272, 293, 297, 366, 370, 371, 378, 406, 413, 418, 419, 421, 422, 425, 430, 436, 452, 455, 456, 463, 489, 506, 541, 638, 668, 669 лексему *руˈда* записано без вказівки на значення.

Т. III, ч. 1. Лексема *руˈда* засвідчується в значеннях: 'кров' — 17, 20, 22, 35, 91, 98, 101 (лише у фразеологізмі *уˈмийец :а руˈдойу*), 102 (*збий, що аж руˈда пошˈла*), 105, 115, 208, 209, 353; 'корисні копалини, з яких добувають залізо і мідь' — 1, 4, 16, 19, 27, 32, 141, 158, 159, 161, 177, 198, 199, 210, 239, 251, 252, 289, 294, 302, 304, 308, 319, 321, 326, 327, 362, 369, 374; 'колір, масть' (прикметник жін. роду) — 5, 26, 32, 63, 89, 94, 103, 105, 113, 116, 118, 126, 156, 163, 165, 168, 172, 187, 191, 196, 198, 230, 234, 237, 248, 255, 293, 294, 308, 316, 318, 347, 357, 360, 370—373; 'рудоволоса (жінка)' — 86, 174, 187, 188, 196, 294, 318; 'жовта глина' — 137. Лексему *руˈда* в нас. пп. 43, 110, 111, 181, 242, 247, 249, 281, 292, 297, 313, 315, 332, 343 записано без розкриття семантики; у говірці 246 зафіксовано лексему *руд'аˈниц'а.* У значенні 'кров' записано ще лексеми: *кˈрасна* — 37, 199, 213; *ˈйушка* — 226.

Т. III, ч. 2. Лексема *руˈда* фіксується в значеннях: 'кров' — 52, 84, 89, 100, 199, 224, 288; 'корисна копалина, з якої добувають залізо' — 2, 40, 52, 57, 78, 80, 95, 98, 99, 144, 152, 162, 170, 179, 235, 238, 256, 276, 278, 283, 284, 288, 295, 311, 315, 337—340, 342, 355, 375; 'колір, масть' (прикметник жін. роду) — 16, 17, 19, 33, 35, 37, 55, 59, 71, 83, 95, 99, 105, 110, 139, 141, 162, 170, 172, 185, 187, 200, 204, 211, 213, 222, 223, 225, 227, 231, 235, 237, 239, 243, 247, 248, 251, 273, 280, 318, 337, 339, 340, 342, 355, 374, 375; 'рудоволоса (жінка)' — 14, 87, 103, 131, 153, 177, 204, 243, 255, 300, 318, 342, 347, 355; 'червона глина' — 308, 338, 366, 370, 372. У нас. пп. 20, 31, 107, 167, 180, 190, 192, 195, 196, 246, 307 лексему *руˈда* записано без вказівки на значення.

221. Паˈсу *ˈконей, коˈрів, свиˈней* чи паˈсу *ˈконі, коˈроˈви, сˈвині?* Чеˈкаємо *госˈтей* чи *на госˈтей,* чи чеˈкаємо *на ˈгості,* чи чеˈкаємо *ˈгості?* Жеˈне *ˈгуси* чи жеˈне *гуˈсей?*

Т. І. Карта № 277: *паˈсу ˈконе$^{(и)}$й, коˈр'ій, свиˈней; паˈсу ˈкон'і, коˈроˈви, сˈвин'і.*

Конструкцію *чеˈкаємо (ждеˈмо) госˈтей* засвідчено в усіх говорах тому, за винятком говірок, у яких записано: *чеˈкайемо (ждеˈмо) ˈгос'ц'і* — 206, 284, 344, 354, 457, 460, 464, 467, 500, 509, 535, 686, 743, 751, 776, 788, 805, поруч з *чеˈкайемо (ждеˈмо) госˈтей* — 21, 27, 40, 41, 48, 51, 54, 57, 81, 148, 208, 212, 251, 285, 302, 307, 341, 346, 438, 448, 462, 471, 472, 476, 510, 522, 527, 533, 544, 722, 741, 744, 752, 754, 807, 842, 845, 850—852, 919; *чеˈкайемо на ˈгост'і* — 688, 724, поруч з *чеˈкайемо госˈтей* — 384, 474, 787; *чеˈкайемо (ждеˈмо) на госˈтей* — 494, 520, 559, 566, 581; *ждеˈмо на госˈт(')ей // ждеˈмо госˈт(')ей* — 29, 650; *чеˈкайемо на ˈгості // ждеˈмо ˈгосці* — 23. Флексії род. відм. іменника *гості* відбито на карті № 221.

Конструкція *жеˈне ˈгуси* утворює майже суцільний ареал у межах тому, за винятком півночі східнополіського говору, де послідовно зафіксовано *жеˈне гуˈсей;* на півдні східнополіського, а також у південно-східних говорах конструкція *жеˈне гуˈсей* становить розріджений ареал (у переважній більшості випадків як паралель до *жеˈне ˈгуси),* у волинському та подільському ця конструкція фіксується дуже рідко.

Т. II. Карта № 263: *жˈдати (чеˈкати) госˈтей, ˈпасти ˈконей; жˈдати (чеˈкати) ˈгост'і; жˈдати (чеˈкати) на госˈтей; жˈдати (чеˈкати) на ˈгост'і;* у коментарі: *чеˈкайе^{и}мо в ˈгости, чеˈкайемо госˈтину.*

Конструкції *паˈсу коˈроˈви, сˈвин'і (сˈвин':і, -а, -е, сˈвин'йе), жеˈне ˈгуси* утворюють майже суцільний ареал у межах тому; *паˈсу коˈр'ій, свиˈней* — 48, 218, 219, 221, 352, 355, 369, 375, 383, 506, 571, 614, 624, 626, паралельно з *паˈсу коˈроˈви, сˈвин'і* — 6, 105, 225, 290, 348, 368, 378, 507, 530, 546; тільки *паˈсу коˈр'ій* — 70, 114, 354, 358, 393, поруч із *паˈсу коˈроˈви* — 65, 86, 87, 89, 398, 644; *паˈсу свиˈней* — 19, 70, 86, 100, 107, 155, 159, 252, 302, поруч із *паˈсу сˈвин'і* — 4, 31, 71, 101, 108, 119, 130, 223, 246, 362, 367, 398, 435, 584, 635, 640; *жеˈне гуˈсей* — 11, 19, 46, 48, 94, 99, 102, 157, 218, 219, 221, 223, 229, 302, 346, 358, 375, 383, 506, 563, 576, 583, 611, 624, 630, 635, 639, поруч із *жеˈне ˈгуси* — 65, 70, 86, 101, 107, 111, 118, 130, 161, 198, 213, 265, 290, 293, 299, 304, 348, 362, 368, 387, 398, 507, 511, 571, 604, 614, 626, 644. Род. відм. іменників *свині, гуси* зображено на карті № 197.

Т. III, ч. 1. Карта № 63: *паˈсу ˈконей, паˈсу ˈкон'і;* у коментарі: *коˈней, ˈкон'ій, ˈкон'ій.*

Конструкція *ждеˈмо госˈтей* утворює суцільний ареал у межах тому; *чеˈкаємо ˈгост'і* — 1, 5, 18, 33, 63, 82, 88, 120, 127, поруч з *чеˈкайемо госˈтей* — 3, 22, 32, 39, 54, 142, 151, 185, 204, 213, 239, 282; *чеˈкайемо на ˈгост'і* — 18; *ч'еˈкайемо на госˈтей* — 365.

У всіх говорах засвідчуються конструкції *паˈсу коˈр'ій, свиˈней, жеˈне гуˈсей* і рідше (переважно як паралель до конструкції типу *паˈсу коˈр'ій) — паˈсу коˈрови, сˈвин'і, жеˈне ˈгуси.* Род. відм. іменника *ˈгост'і* відбито на карті № 46.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах виступає конструкція *чеˈкайемо (ждеˈмо) госˈтей.* Конструкції *паˈсу ˈконей, коˈр'ій, свиˈней, жеˈне гуˈсей* зафіксовано на всій території тому, хоч поруч з ними в усіх говорах зрідка (у північно-західній частині тому частіше) записано також *паˈсу ˈкон'і, короˈви, сˈвин'і, жеˈне ˈгуси.* Род. відм. іменників *ˈгост'і, ˈкон'і* передано на карті № 59.

222. Беˈри *серˈпа* чи беˈри *серп?* Взяв *ноˈжа* чи взяв *ніж?* Переˈкинув *ˈвоза* чи переˈкинув *віз?*

Т. І. Карта № 278: *беˈру серп, ўз'аў н'іж; беˈру серˈпа, ўз аў ноˈжа.*

Конструкції *переˈкинуў в'із, переˈкинуў ˈвоза* загалом співвідносні з картографованими.

Т. II. Карта № 262: *ўз'аў н(')іж, пе^{и}ре^{ы}ˈкинуў (пе^{и}ре^{и}верˈнуў) в'із; ўз'аў ноˈжа, пе^{и}ре^{ы}ˈкинуў (пе^{и}ре^{и}верˈнуў) ˈвоза; бе^{ы}ˈри се^{и}рˈпа;* у коментарі: форми наказового способу дієслова *вос(')* 'візьми', *бер(')* 'бери', наголос *ˈсерпа.*

Т. III, ч. 1. Конструкції *бе^{ы}ˈри серп, ўз'аў н'іж (ˈножик), пе^{и}ре^{ы}ˈкинуў в'із* утворюють майже суцільний ареал у межах тому; *беˈри серˈпа, ўз аў ноˈжа, переˈкинуў ˈвоза* зрідка засвідчуються на всій території тому (переважно поруч з конструкціями *беˈри серп, ўз'аў н'іж, переˈкинуў в із*).

У більшості говірок тому фіксується лексема *ˈножик,* іноді з ремарками: «ніж не засвідчується» (27, 250), «вживається тільки *ˈножик* незалежно від розмірів» (226).

Т. III, ч. 2. Карта № 79: *бе^{ы}ˈру серп, уз'аў н'іж; бе^{ы}ˈру се^{и}рˈпа, уз'аў ноˈжа.*

Конструкцію *пе^{и}ре^{ы}ˈкинуў в'із* записано в більшості говірок тому; *переˈкинуў ˈвоза* — 2, 4, 9—12, 16, 18, 26, 28, 31, 33—38, 44, 46, 54, 56—58, 68, 70, 76, 78, 79, 86, 114, 124, 125, 127, 128, 131, 140, 159, 162, 165, 168, 188, 191, 192, 213, 215, 219, 231, 239, 255, 262, 280, 282, 283, 292, 298, 300, 312, 356; *переˈкинуў ˈвоза // в із* — 3, 15, 21, 24, 25, 29, 30, 32, 39, 41, 42, 45, 47, 50, 62, 95, 106, 151, 153, 177, 187, 189, 194, 211, 214, 251, 253.

223. Люˈдина *виˈсокого зˈросту* чи люˈдина *виˈсока на зріст,* чи люˈдина *виˈсока зˈростом?*

Дереˈвина *з коˈрінням глиˈбоким, ˈлистям шиˈроким,* чи дереˈвина *коˈріння глиˈбокого, ˈлисту шиˈрокого,* чи дереˈвина *ˈкорінь глиˈбокий, лист шиˈрокий?*

Т. І. Конструкції *л'уˈдина виˈсокого (з)ˈросту // виˈсока (з)ˈростом* утворюють суцільний ареал у межах тому, за винятком північної смуги поліських говірок, де переважає вислів *л'уˈдина виˈсокого (-аго, -ага) ˈросту(а). Л уˈдина виˈсока на зр'іст* зафіксовано переважно в південних говорах тому; у поліських говорах ця конструкція утворює розріджений ареал (з більшим розрідженням у східнополіському говорі). Записано ще: *(виˈсокий) на р'іст (руост...)* — 9, 24, 28, 29, 41, 53, 66, 72, 74, 82, 84, 85, 87, 128, 145, 184, 202, 259, 262, 263, 266, 270, 286, 299, 350, 357, 359, 427, 441, 446, 524, 525, 534, 558, 561, 571, 574, 594, 627, 768, 802, 815, 817, 834, 844, 845, 846, 865, 874, 876, 892, 903, 906, 915; *(виˈсокий) на р'іст (руост) // на зр'іст (зруост)* — 33, 85, 88, 289, 298, 340—342, 388, 404, 528, 538, 677, 818, 836, 838, 842, 849. Відзначено також: *віˈсоко ˈросту* — 102; *виˈсоко зˈросту* — 702; *веˈл'ік'і зˈросту* — 70; *зросˈлива на зруост // веˈлика на рост* — 24; *височˈчейного ˈросту* — 311.

У північній смузі поліських говірок відповідна ознака виражається також за допомогою самого прикметника: *виˈсоки, височˈчен:и, здороˈвен:и* (про людину) — 2, 5, 7, 8, 11, 93, 105, 109, 121—123, 131, 189, 190, 203, 209, 234, 236, 238.

Конструкція *де^{и}ре^{ы}ˈвина з коˈр'ін':ам (-ем, -ом) // ˈкоренём глиˈбоким (гл'іˈбоким, глиˈбок'ім), з ˈли(і)ст'(ц')ам (-ем, -ім, -ом) шиˈроким (ши^{е}ˈрок'ім)* утворює суцільний ареал у межах тому. Відзначено (переважно паралельно до названої) ще: *(де^{и}ре^{ы}ˈвина) коˈр ін :а (ˈкорен'а) глиˈбокого, ˈлист'а шиˈрокого* — 30, 48, 51, 52, 55, 57, 68, 79, 99, 108, 136, 167, 213, 231, 270, 293, 294, 297, 300, 303, 304, 328, 332, 354, 375, 394, 479, 485—489, 491, 520, 544, 629, 634, 661, 669, 671, 691, 693, 711, 806, 842, 877; *де^{и}ре^{ы}ˈвина ˈкор ін' (ˈкорен) гли(і)ˈбоки(й), лист (л'іст) шиˈроки(й)* — 15, 25, 66, 69, 94, 129, 146, 228, 420, 510, 535, 547, 555, 601, 660, 704, 783, 841, 847, 862, 902; *де^{и}ре^{ы}ˈвина коˈр'ін':а (коˈр'іен':а) глиˈбоке (-ейе, -айе), ˈлист'а шиˈроке* — 1, 5, 10, 101, 217, 266, 296, 302, 316, 357, 516; *де^{и}реиˈвина ˈлист ам шиˈрока, коˈр'ін':ам глиˈбока* — 4 «у пісні», 293, 296, 369; *ˈдерева да глиˈбоке каˈр'ін':е* — 12; *дереˈвина коˈр'ін'а глиˈбоко, а лист шиˈроко* — 470.

Т. II. Конструкція *л'уˈдина виˈсокого (з)ˈросту* утворює суцільний ареал у межах тому, за винятком Закарпаття і, меншою мірою, Полісся, де її відзначено спорадично і де спостережено тенденцію виражати відповідну ознаку за допомогою прикметника, узгодженого з іменником (*виˈсокий, високоˈрослий* і под. *чолоˈв'ік, виˈсока л'уˈдина* та ін.). Конструкцію *лˈудина виˈсока на (з)р'іст* зафіксовано переважно на Наддністрянщині, Поділлі і Буковині; у поліських і закарпатських говірках цей тип фіксується зрідка. Конструкція *л'уˈдина виˈсока (з)ˈростом* спорадично відзначена в усіх говорах тому. Ще записано: *виˈсокого ˈроста* — 46, 77, 605, 607, 624, 627, 644, 650, 651. У значенні 'людина' засвідчено лексеми: *ˈл'уд а* — 656; *чеˈл'адник* — 447, 452, 459, 481; *чел аˈдина* — 411, 448, 483; *ч іл іˈдина* — 483; записано *ґаˈлан* 'високий чоловік' — 609; *гˈрубий* 'дуже високий' — 442, 445, 455, 457, 458, 460; *фест веˈликий* 'дуже великий' — 498; *чо^{у}лˈв'ік* — 289; *чˈловек* — 664, 666, 672^{а}; *ш$^{(о)}$олоˈв ік* — 409, 414, 416.

Конструкція *де^{и}ре^{ы}ˈвина з коˈр'ін':ам (-ем, -е^{и}м, -ім, -им, -ом), ˈкор інем (-'ом, -'ум) глиˈбоким (гл іˈбоким, глуˈбоким), ˈлист'ам (ˈлистом) шиˈроким* утворює суцільний ареал у межах тому з деяким розрідженням переважно в наддністрянському, меншою мірою — закарпатському говорах, де спорадично реалізується тенденція виражати відповідну ознаку в межах предикативного словосполучення: *ˈдериво ˈмайе (ˈмайі) шиˈроке ˈлист'а, глиˈбоке коˈр'ін а (-і).* Як факультативні паралелі відзначено: *де^{и}ре^{ы}ˈвина глиˈбокого коˈр ін :а (-е, -н йе), шиˈрокого ˈлист а (-е, -йе)* — 4, 8, 50, 96, 112, 125, 157, 163, 174, 178, 192, 215, 244, 255, 277, 278, 355, 379, 382, 431, 448, 459, 473, 488, 562, 582, 617, 621, 651, 655, 658; *де^{и}ре^{ы}ˈвина ˈкорін (ˈкорен) глиˈбоки(й), лист шиˈроки(й)* — 91, 104, 112, 115, 142, 183, 227, 353, 364, 399, 402, 434, 638, 639; *(ˈдерево) на коˈрен':е глиˈбоке, а ˈлист е ш'іˈроке* — 64; *ˈдере^{и}во фест глуˈбоке коˈр ін'і* — 296; *де^{и}ре^{ы}ˈвина в глиˈбокому коˈр'ін':і, в шиˈрокому ˈлист'і* — 160.

Відзначено також: *ˈдерво* — 12, 59, 83, 170, 184, 231, 233 *(дерˈвина),* 337, 354, 628, 658, 660; *ˈдеръво* — 644; *шиˈр(')еховате ˈдерево* (про дерево з широким листям) — 19, 52; *ˈдерево ˈморквойу йде ў ˈземл'у* (про корінь) — 121; *ˈдериво з глуˈбоким ˈматочником* — 28; *с сторчоˈвим ˈкоренем* — 649; *сторˈчак* 'глибокий корінь' — 623, 642; *стром* 'дерево' — 672, 679, 681.

Т. III, ч. 1. Конструкція *л'уˈдина виˈсокого (з)ˈросту(а)* утворює суцільний ареал у межах тому; як нерегулярну паралель відзначено *виˈсока ˈростом, на (з)р'іст* — 15, 21, 69, 71, 76—78, 80, 82, 84, 89, 108, 117, 127, 145, 163—165, 169, 174, 177, 181, 184, 189, 193, 195, 209, 213, 215 *(зрост),* 222, 230, 232, 233, 247, 248, 253, 264, 266, 271—273, 282, 292, 296, 299, 304, 308, 312, 316, 344, 345, 353, 375; спорадично фіксується конструкція *виˈсока (здоˈрова) л'уˈдина, виˈсокий зˈростом* — 84, 178, 313; конструкція *де^{и}ре^{ы}ˈвина з глиˈбоким коˈр'ін :ам (ˈкоренем), шиˈроким ˈлист ам* — поширена в усіх говорах тому; засвідчено паралельно до названої: *дереˈвини ˈлисту шиˈрокого, коˈр'ін':а глиˈбокого* — 6, 10, 77, 84, 91,

93, 256, 292, 301; *деиреи'вина 'кор'ін' гли'бокий, 'лист'а ши'роке* — 88, 97, 136, 152, 187, 255, 286, 289, 301, 362.

Т. III, ч. 2. Конструкція *л'у'дина ви'сокого (з)'росту(а)* фіксується в усіх говорах тому; як нерегулярну паралель відзначено конструкцію *л'у'дина ви'сока (з)'ростом; ви'сокий (-а) на (з)р'іст* — 15, 22, 36, 49, 50, 52, 55, 60, 62, 65, 67, 70, 73, 74, 76, 77, 81, 90, 95, 100, 104, 106, 118, 130, 139, 142, 144, 151, 158, 160, 165, 173, 176, 187, 192, 194, 212, 214, 220, 222, 224, 227, 240, 249, 256, 260, 261, 282, 283, 290, 300, 307, 373.

Конструкція *деиреи'вина з гли'боким (гл'і'боким) ко'р'ін':ам, (-ом), 'кор'інем, з ши'роким 'лист'ам* утворює суцільний ареал у межах тому; *деиреи'вина гли'бокого ко'р'ін':а ('корін'а), ши'рокого 'лист'а* — 11, 15, 28, 54, 63, 67, 95, 110, 151, 183, 227, 286, 340, 374; *деиреи'вина гли'боке ко'р'ін':а (гли'бокий 'кор'ін'), ши'роке 'лист'а* — 9, 15, 24, 27, 120, 191, 216, 233, 292, 293, 347, 349, 361, 365. У говорах тому помітна тенденція заміняти ці звороти предикативними.

224 а). Занедужала *у 'мене 'ж'інка* чи зане'дужала *ме'ні 'жінка?* С'льози *їй на о'чах* чи сльози *у 'неї на о'чах? Ме'ні бо'лить голо'ва* чи *в 'мене бо'лить голова*, чи *ме'не бо'лить голо'ва?*

Т. І. У всіх говорах тому виявлено конструкцію *у 'мене (меи'не, м()'е'н'е) зан()еи'дужала (забо'л'іла, зах'вор'іла, зас'лабла) 'ж'інка ('жуонка, 'жонка);* у цій моделі замість *занедужала* записано: *неи'з'дужа(йе)* — 145, 269, 309, 369, 441, 512, 844, 856, 857, 874; *х'вора* — 281, 711, 714, 793; *сла'ба* — зрідка в подільських говірках, а також — 215, 232, 525, 559, 560; *зане'пала* — 316; *зама'ніла* — 392; *зл'аг'ла* — 902; *нездо'рова* — 59; *бо'л'ейе* — 918; *бол''на* — 274, 280, 407, 506, 645, 807, 840, 883.

Менш поширеною в говорах тому є конструкція *зане'дужала (захво'р'іла, зас'лабла, забо'л'іла) мо'йа (ма'йа) 'ж'інка ('жуенка);* у цій моделі замість *занедужала* відзначено: *зане'пала* — 316; *неи'з'дужайе* — 597, 902; *занемог'ла* — 714; *х'вора* — 793; *сла'ба* — 228, 450, 454, 458, 712.

Конструкцію *занеи'дужала (зас'лабла, забо'л'іла) меи'н'і (ме'н'і) 'ж'інка* зафіксовано зрідка в подільському говорі, а також у говірках 64, 120, 236, 438, 447, 450, 570, 842.

Конструкція *с'л'ози й 'н()ейі на 'о'ч()ах (во'чах, го'чах)* фіксується послідовно в західнослобожанських говірках, майже послідовно у східнополтавських, нижньонаддніпрянських і східнополіських, трохи рідше у середньополіських, середньонаддніпрянських і подільських, ще рідше — у східноволинських (варіанти займенника відбито на карті № 227).

Конструкція *с'л'ози у 'неї й о'чах (го'ч()ах, 'в'іч'іх)* фіксується в частині середньополіських та східнополіських, нижньонаддніпрянських, східноволинських, подільських говірок, рідше — у середньонаддніпрянських.

Конструкцію *с'л'ози йій (йі'йі, йі'йе, йой) на о'чах (ва'чах)* записано — 39, 168, 186, 205, 239, 384, 385, 560, 581, 668, 697, 698, 703, 725, 732, 734, 762, 865; варіанти *с'л'ози йій у 'о'чах* — 387, 899; *с'л'ози на йі'йі о'чах* — 251, 257, 311, 426, 623; *с'л ози й йі'йі о'чах* — 253, 257. Записано ще: *(вона) с'л'ози 'майе на го'чах* — 544, а також *'пойн'і 'оч'і сл'із* — 381, 398, 699; *'пойниіе 'очі сл'оз у йе'йе* — 24; *с'л ози й 'нейі ('жуинки) із о'чей (із ва'чей)* — 131, 782.

Карта № 280: *у 'мене (у ме'не) бо'лит() голо'ва, ме'не бо'лит() голо'ва, ме'н'і бо'лит() голо'ва;* у коментарі: *мо'йа голо'ва бо'лит'; 'мене бо'лит() голо'ва; а ме'н'і гала'ва ба'лит'* — 'мені байдуже'.

Т. II. Карта № 273: *у 'мене зас'лабла 'ж'інка, зас'лабла й н'а 'ж'інка, меи'н'і зас'лабла 'ж'інка, зас'лабла ми 'ж'інка, зас'лабла 'мо'йа 'ж'інка;* у коментарі: *неби'руйе мє жо'на; зане'дужала меи'не 'ж'інка; 'мойа 'жінка 'хора (х'вора), мо'йа жо'на 'моало неи'здо'рова, жо'на ми бітіж'на* або *х'вора, у 'мене х'вора 'жінка, 'майу х'вору же'ну, жо'на похво'ріла, мо'йа 'ж'інка сла'ба; мн'і, мн'е (зас'лабла...); г'мене (зас'лабла...).*

Карта № 271: *с'л'ози й 'нейі на о'чах, с'л'ози й 'йейі (у йе'йі) о'чах с'л'ози йій на о'чах, с'л'ози йі на о'ч'ах, с'л'ози йі'йі на о'чах; во'на 'майе с'лези на о'чах;* у коментарі: *с'л'ози й ней, й 'н'ойі, й 'мене, й 'него; с'л'ози у йі , й йо'го; 'сылзи ми в о'чах; с'л'ози йей, йуй, йуй, йй, йуу, йу'й; с'л'ози і, йу; с'л'ози 'йейі; 'сузи йе в 'гочах.*

Карта № 272: *у 'мене бо'лит' голо'ва; ме'не бо'лит() голо'ва; ме'н'і бо'лит() голо'ва, мн'і бо'лит() голо'ва, бо'лит н'а голо'ва (го'лоу), бо'лит ми голо'ва (го'лоу);* у коментарі: *г'менеи бо'лит гоуло'ва; мнеа (ме, м'а, мйа, н'а, н'и, м'і) бо'лит() ('болит), ме'не бо'лит(); меи'н'е (меи'н'іе, мі'н'іе, ме'н'йе, ми, мі) бо'лит(); мн'е (мн'еі, мни, мниі) бо'лит(); бо'лит мо'йа голо'ва (го'лоу, го'луу, 'голу, гол'ва, 'голова, го'лова).*

Т. III, ч. 1. Майже послідовно в усіх говорах записано конструкцію *у 'мене (ми'не, меи'не, м'е'н'а) занеи'дужала (зах'во'р'іла, захва'рала, забо'л'іла) 'ж'інка ('жинка, 'женка);* у цій моделі замість *занедужала* записано: *неи'здо'рова* — 14, 97; *х'вора* — 102; *запл'о'шала* — 27; *запло'хала* — 249; *рос'и'кисл'ас'а* — 121; *не'дужа* — 162; *не'дужайе* — 292; *хво'райе* — 189; *бо'л'іе* — 230; *бол''на* — 255.

Конструкцію *захво'р'іла (захво'рала, забо'л'іла) мо'йа (ма'йа) 'ж'інка* засвідчено в частині східнополтавських, нижньонаддонських, нижньонаддніпрянських, слобожанських говірок. Записано ще: *зане'дужала ме'ні 'жінка* — 22.

Конструкцію *с'л ози й 'нейі (н()ей, йі'йі, 'йейі, йей, йій) на о'ч()ах (о'ч'іх)* записано майже в усіх говорах тому; також відзначено: *с'л ози йій на о'чах (о'ч'ах)* — 22, 203, 295; *с'л'ози й 'нейі й о'чах (гла'зах)* — 97, 119, 133, 213; *с'л'ози на йі'йі (йіі) о'чах (о'ч'ах)* — 292, 296.

У 'мене (ме(еи, и)'не, м'е'н'а) бо'лит() (ба'лит', бо'л'іт') голо'ва (гала'ва, гоуло'ува) записано послідовно в східнополтавських говірках, майже послідовно — у східнополіських і східнослобожанських, трохи рідше — у решті говорів тому; відзначено ще: *меи'н'і бо'лит' голо'ва* — 21, 56, 60, 368; *бо'лит' мо'йа голо'ва* — 7; *ми'не бо'лит' голо'ва* — 252.

Т. III, ч. 2. Конструкція *у (уй) 'мене (меи'не, м е'н'а, м'і'н'а) зан()е'дужала (зас'лабла, захво'р'іла, захво'р()ала, забо'л'іла) 'ж'інка ('жинка, жо'на)* майже послідовно фіксується в нижньонаддністрянському говорі і зрідка в решті говорів у межах тому; замість *занеи'дужала* наведено: *зас'лабла* — у частині південноподільських говірок, також — 106, 119, 137, 223, 256, *засла'б іла* — 43.

Конструкцію *занеи'дужала (зас'лабла, захво'р'іла, захво'р()ала, забо'л'іла) мо'йа 'ж інка (же'на)* записано зрідка в усіх говорах тому; замість *занеи'дужала* відзначено ще *занимог'ла* — 222.

Зрідка в південноподільських говірках (а також 225, 227) фіксується *зане'дужала (зас'лабла) ме'н і (ми'н і, м і'н'і) 'ж інка.*

Конструкція *с'л'ози й(у) 'н()ейі (н()ей, 'йейі, йей) на о'ч()ах (о'ч'ах, а'чах, во'ч'ах)* фіксується майже в усіх говорах тому.

Конструкція *с'л'ози (с'л'ози) й 'нейі* в *о'чах* зустрічається зрідка в південноподільських і південнобессарабських та спорадично у нижньонаддніпрянських говірках; крім того, виявлено *с'л'ози йій (йі, йі'йі) на о'чах (о'ч'ах)* — 109, 260; *с'л''ози йі'йі й о'чах* — 2; *с'л'ози на йі'йі о'чах* — 354; *с'л'ози й йі'йі гла'зах* — 65; *с'л'ози 'вийшли й о'чах* — 41; *'оч'і в 'нейі 'повн'і сл'із* — 209.

Карта № 81: *у 'мене бо'лит' голо'ва, меи'не бо'лит' голо'ва, меи'н і бо'лит' голо'ва;* у коментарі: *в ме'не бо'лит', 'мене бо'лит', 'нейі забо'л'іла голо'ва.*

224б). 'Заздрісний *чу'жому* 'щастю чи 'заздрісний *на чу'же* 'щастя, чи 'заздрісний *до чу'жого* 'щастя, чи 'заздрісний *чу'жого* 'щастя?

Т. І. Конструкцію *'зазд'р'існи(й) ('заздрістний, 'заздр'ісливий, 'заздрий, 'заздрий, 'за'висливий, 'за'висний, 'за'видний, зави'дущий, зави'д'ущий, 'жадний, 'жаждий, 'жадібний) на чу'же (чу'жейе, чу'жойе) ш'част'а (ш'часте, ш'час ц'а)* записано в частині подільських, східноволинських, середньополіських, східнополіських, західнослобожанських, середньонаддніпрянських, східнополтавських говірок.

У всіх говорах фіксується також конструкція *за'видуйе ('заздр'ійе, заздро'суйе, заз'і'ха) на чуже ш'част'а.*

У всіх говорах зрідка виступають також конструкції: *'заздр'існи(й) чу'жому ш'час'т'у; 'за'видуйе чу'жому ш'час'т'у.*

Конструкцію *'заздр'і(и)сний до чу'жого ш'част'а* наведено у нас. пп. 47, 58, 248, 269, 288, 298, 376, 403, 426, 435, 436, 582, 624, 660, 694, 705, 786, 802, 838, 844, 874, 921, 922; відзначено ще конструкції: *'заздр'існий (зазд'рен:ий) чу'жим ш'час'т'ам* — 113, 237; *за'ви()дуйе чу'жим (йо'го) ш'час'т'ем (доб'ром)* — 8, 124, 178, 394, 420, 894; *'заздр'існий чу'жого ш'часц'а* — 457.

Т. II. Конструкцію *'заздр'існий (зазд'р'ісливий, зазд'рен:ий, за'видливий, за'видний, за'вид'ущий, 'зависний, 'завис'ливий, 'завистький, 'зайкридний) на 'чу'же (чу'жойе, чу'жейе, чу'жой, чи'йес') ш'част'а (ш'час'ц'е, шч'ес'ц'і, ш'ч'іс'ц'е), доб'ро* засвідчено в усіх говорах тому. Паралельно функціонує конструкція *'за'видуйе (за'видит(), 'зазд'руйе, 'заздрит(), зазд'рощуйе, зазд'р'істуйе, 'заздростит', 'зазд'ійе, заз'і'хайе, 'лакомиси) на чу'же ш'час'т'а (ш'чист'е);* записано: *'заздр'існий на 'мене* — 276, *'заздр'іс'т' на чу'же ш'час'ц'а* — 538.

У говорах всієї території тому паралельно до наведених фіксуються конструкції *'заздр'існий чу'жому (чу'жему, чу'жому) ш'час'т у; за'ви'дуйе чу'жому ш'час'т'у.* Записано ще: *'заздр'існий ('зайкр'ідний) до чу'жого ш'час'т'а* — 100, 107, 201, 204, 227, 313, 330, 334, 358, 388, 486, 537, 556, 659; *'заздр'існий// 'заздростит ('завидит) чу'жого ('мого) ш'час'ц'а* — 231, 271, 291, 331, 389, 449, 460, 662; крім того, засвідчено ще: *за'видуйе на чу'жого* — 182, *зазд'росний чу'жим ш'ч'ес'ц'ам* — 5, *за'видит (// 'заздр'існий) чу'жому ш'честа* — 627, 672, 678; *'заздр'існий на ч'у'жого ш'час'ц'а* — 479; *'зависний на дру'гого 'дол'и* — 416; *'заздр'існий з чу'жого ш'час'ц'а* — 137, 335; *за'в ід іт 'чуже ш'част'а* — 673; *зазд'р'існий да чи'йому ш'чис'ц'у* — 665; *зазд'росний за чу'жим ш'час'т'ам* — 76; *зазд'росно за чу'же ш'част'а* — 367; *'заздрісный (заздростит) чу'жому (д'ругоуму) ш'чесц а* — 663; *зазд'росни чу'же доб'ро* — 90; *'завидуйе д'ругим ш'ч ес ц'е* — 270.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому фіксується конструкція *'заздр'існий ('заздрий, 'за'видний, 'за'вис'ний, за'видливий, за'висливий, зави'д'ущий, 'жадний, 'л'асий) на ч()у'же (чу'жейе, чу'жойе) ш'ч()аст'а (ш :аст'а);* паралельно відзначено *за'видуйе (за'видуйет', заз'і'ха (-йе), поз'і'хайе, 'заздрит') на чу'же ш'част'а.* Скрізь засвідчено також конструкцію *'заздр'існий (за'в існи, за'в'ісливий, зав іс'той, зави'дущий)* чу'жому *ш'ч'аст'у (ш':ас'т'у);* а також *за'видуйе ('заздрит, 'жаждуйе) чу'жому ш'часту;* зрідка в слобожанських і донецьких говірках фіксується конструкція *'заздр'існий ('заздрисний, за'в існий) до чу'жого ш'част'а.*

Ще записано: *'заздр існий (зави'д ущий) чу'жим ш'ч'ас'т'ам* — 193, 195, 258, 260, 300; *за'видуйе чу'жим ш'ч'ас'т'ам (ш'ч'ас'ц'ам)* — 87, 104, 226, 258, 316, 373; *'заздрит' чу'жого ш'част'а* — 222.

Т. III, ч. 2. У межах тому паралельно функціонують конструкції *'заздр'існий ('заздрий, за'видливий, за'видний, 'за'висний, за'висливий, зави'д'ущий, 'жадний) на ч()у'же (чу'жойе) ш'част а (ш'час ц а)* і *за'видуйе (заз'і'хайе, заз'і'вайе, поз'і'хайе) на чу'же ш'част а.* Рідше фіксується конструкція *'заздр'іс'ний ('задрисливий, 'зав'існий, за'в·іс'л'івий, за'в ідуйуч'ій) чу'жому ш'част у і за'видуйе (зазд'рит') чу'жому ш'част'у (ш'час'ц ови, ш'част і).* Ще записано: *'заздр існий до чу'жого ш'част а* — 77, 86, 99, 104, 131, 151, 208, 222, 231, 240, 339, 363; *за'видуйе чу'жим ш'част ам* — 172, 207, 225, 314, 370; *за'в'ідуйе чу'жого ш'част'а* — 118.

225. Син 'вищий *від (од)* 'батька чи 'вищий *за* 'батька, чи 'вищий 'батька, чи 'вищий *ніж* 'батько? '*Вище від* 'батька чи *за* 'батька, чи '*вище* 'батька?

Т. І. Конструкція *син (си'н) 'вишчи(й) ('вижши, 'виш(:)и, 'више, 'бол'ше, 'викший, 'бол ши) за 'бат ка ('тата)* записана в усіх говорах тому. Паралельно фіксується конструкція *син 'вишчий ('вишче) в'ід (од) 'бат ка.*

Зрідка в усіх говорах засвідчуються також конструкції: *син 'вишчий ('висше) н'іж (ниж) 'бат ко, син 'вишчий ('в'іш :і) 'бат'ка ('бат'к'і), син 'вишче ('в'ішей, 'буол'ше, 'бол'ейе) 'бат'ка.*

Записано ще: *син 'вишчий йак 'бат'ко* — 223, 269, 300, 330, 333, 342, 391, 528, 549, 560, 633, 640, 735, 758, 770, 865, 894, 903; *син 'викщий п'роти 'бат'ка* — 921, 922; *син 'вишчий ('в'іш:и) чим 'бат'ко* — спорадично в нижньонаддніпрянському, середньонаддніпрянському і поліському говорах; *си'н 'ви'шче ('виш:е) чим 'бат'ко (брат)* — 62, 320.

Т. II. Карта № 261: *'вишчий в'ід 'бат'ка, 'вишчий од 'бат'ка, 'вишчий за 'бат'ка, 'вишчий н'іж 'бат'ко ('тато), 'вишчий г'і'нен'о, 'вишчий йак 'тато ('нен'о);* у коментарі: *'вишче від (од) 'бат'ка ('н'еин'ка); 'вишче за 'бат'ка, 'вижей за 'бат'ка, 'вишче йак 'бат'ко, 'вишчий чим 'бат'ко, 'вишчий 'бат'ка, 'вишче 'бат'ка; 'викший, май ви'сокий.*

Т. III, ч. 1. Конструкцію *син 'вишчи(й) ('виш:ий) за 'бат'ка, син 'вишче ('вишч'е) за 'бат'ка* записано в частині нижньонаддніпрянських, східнополтавських, нижньонаддонських, донецьких, слобожанських говірок.

Конструкція *син 'вишчий ('виш()ч()е, 'вище) в'ід (од) 'бат'ка* фіксується майже в усіх говорах тому; *син 'вишчий ('вишче) н'іж*

'бат ко — 74, 84, 91, 165, 168, 178, 181, 196, 226, 230, 255, 263, 282, 299, 344; син 'вишчий ('вишв) п'рот ій 'бат'ка — 367, 370, 372, 373; син 'вишчий ('виш:ий, 'вишче) чим 'бат ко — 14, 23, 41, 114, 123, 132, 167, 168, 170, 173, 202, 231, 250, 272, 306, 307, 310, 314, 338, 367, 370, 371, 373; син 'вишчий ('виш:ий) 'бат'ка — в східнополтавських і середньослобожанських, зрідка у нижньонаддніпрянських, східнослобожанських, нижньонаддонських і донецьких говірках; син 'вишче ('виш:е, 'в'іше, 'в іше, 'б'іл'ше, 'б ел ше) 'бат'ка — в частині слобожанських, нижньонаддніпрянських і донецьких говірок.

Т. III, ч. 2. Карта № 78: син 'вишчий за 'бат'ка, син 'вишчий в'ід 'бат'ка, син 'вишчий н'іж 'бат ко, син 'вишчий йак 'бат ко, син 'вишчий чим 'бат ко, син 'вишчий п'роти 'бат ка, син 'вишчий 'бат'ка; у коментарі: май ви'сок ій за 'бат ка, 'вишче ('више) за 'бат'ка, 'вишче від 'бат'ка, 'вишче ніж 'бат ко, син май ви'сок ій над 'бат'ка, син 'вишчого 'росту за 'батька.

226. Жу'ритися *за 'сином* чи жу'ритись *по 'сину*, чи жу'ритися *за 'сина?*

Т. І. Конструкцію *жу'риц':а за 'сином* послідовно відображено майже в усіх говорах, крім крайніх північних і східних говірок східнополіського та деяких північно-західних говірок середньополіського говору; *жу'риц :а за 'сина* — зрідка в подільському, волинському (на сході), середньополіському (на півдні), середньонаддніпрянському говорах; *жу'риц':а по 'сину* записано послідовно в північній смузі середньополіського, у північній і східній частинах східнополіського, у частині слобожанських говорів.

Т. II. Карта № 267: *жу'ритис а (г'ризтис а) за 'сином, жу'ритис'а (г'ризтис а) за 'сина, жу'ритис а по 'синов'і (по 'сину);* у коментарі: *'мартвиц'а о 'сина; жу'рус'а о 'синови; жу'ритис'а (г'ризтис'а) 'сином; жу'ритис'а дл'а 'сина; жу'рус'а пру 'сина; ц'нитис'а, ц'нутіс'а, 'мартвиц:а, б'іду'вати, (за)ста'рат(и)с а, сму'тітіс'а, 'мати к'лопіт за 'сина; во'дити ста'рунок за 'сина;* 'журитися' *гр е'житися, г'рижтиси, г'рижійетиси.*

Т. III, ч. 1. Конструкцію *жу'ритис'(а) (жу'риц'(:)а, поби'ватис', суму'ват) за 'сином* записано в усіх говорах тому; *жу'риц :а (жу'рите с'а) по 'сину ('синов і, 'син і)* — зрідка зафіксовано у східнополіських, нижньонаддонських, слобожанських, донецьких говірках.

Конструкцію *жу'риц':а (жу'ритис'а) за 'сина* відзначено: 4, 23, 24, 137, 225, 240, 241, 252, 256, 263, 278, 320, 344, 359.

Записано ще: *жу'ритис'(а) о (об) 'синов'і ('син'і, 'син'е)* — 57, 58, 61, 366.

Т. III, ч. 2. Конструкцію *жу'ритис'а (жу'риц':а) за 'сином* записано в усіх говорах тому; *жу'ритис'а (пережи'вати) за 'сина* виявлено в частині південнополіських і південнобессарабських говірок, а також у частині кримських і нижньонаддніпрянських; конструкція *жу'риц':а по 'сину ('синов і)* фіксується в частині кримських говірок. Наведено ще: *жу'риц :а (волно'вац':а) о 'син е* — 251, 278, 301, 302; *жу'рус'а си'нами* — 375.

227. Пи'татися *про г'роші, про 'батька,* чи пи'татися *о г'роші, о 'батькові?* З'гадувати *за ді'тей,* з'гадувати *про ді'тей,* з'гадувати *на ді'тей?*

Т. І. Конструкція *пи'тати (пи'тат', пи'татис'а, пи'тац':а) про г'рош і (г'роши)* засвідчується в усіх говорах у межах тому; паралельно, але значно рідше фіксується *пи'тати (пи'татис а, пере'питувати) за г'рош'і.* Ще записано: *пи'тат' (пап'і'тат', пи'татис'а) г'рошей* — 11, 17, 67, 94, 173, 197, 305, 323, 370, 375, 394, 878; *пи'тат' г'роши* — 189.

Конструкцію *пи'тати (сп'і'тат', пи'татис а) про 'бат ка* зафіксовано в усіх говорах у межах тому. Рідше в усіх говорах засвідчується *пи'тати (п'і'тат', пи'татис'а) за 'бат'ка ('тата);* також записано: *пи'тат' (пи'татис'а) 'бат ка ('тата)* — 17, 67, 173, 189, 456, 472, 583, 597, 607, 729, 742, 755; *пи'тайе за 'бат'ком* — 445; *пи'талис'а о 'бат'ка* — 661.

Конструкція *з'гадувати про д'і'тей* поширена в усіх говорах у межах тому; *з'гадувати ('думати) про 'д'іти* — 67, 92, 316, 450, 483, 769.

Паралельно до зазначеної зрідка в усіх говорах фіксується конструкція *з'гадувати (з'думувати, здум'л'ат', споми'нати) за д'і'тей (за 'д'іти* — зрідка в подільському говорі). Записано ще: *здум'л'айе за 'д'іетми* — 920; *спам'і'нат' об 'д'ет'ах* — 67; *з'гадувати на д'і'тей* — 494; *з'гадувати, споми'нат' д'і'тей* — спорадично в поліських, подільських і середньонаддніпрянських говірках.

Т. II. Карта № 264: *пи'татис'а (з'в'ідуватис'а) про г'роші, пи'татис'а (з'в ідуватис а) за г'рош'і, пи'татис а за г'р ішми, пи'татис'а (з'в ідуватис а) о г'рош'і, про'ситис'а (пи'татис а) о г'рошох, пи'татис а г'рошей;* у коментарі: *пи'татис а проз г'роши; пи'татис а за 'бат ка (за 'тата), пи'татис'а за 'сином;* 'питатися' — *ж'в ідуватис а.*

Конструкцію *з'гадувати про д і'тей* найпослідовніше засвідчено в поліських говірках, рідше — у південноволинських і подільських, ще рідше — у західнобойківських, покутських і західних південноволинських говірках; *з'гадувати про 'д іти* — зрідка зафіксовано в західнополіських, ще рідше — у середньополіських і подільських говірках. Конструкція *з'гадувати за д і'тей* виступає часто в подільських, середньополіських і південноволинських говірках, рідше — у гуцульських, бойківських, наддністрянських, подільських, південноволинських і надсянських, спорадично — у середньополіських; *з'гадувати за 'д іт 'ми* — 33, 111, 240, 283, 288, 343, 395, 403, 451, 463, 465, 483, 485, 508, 557. Ще відзначено: *з'гадувати о 'д'іти* — 662, 668, 669; *з'гадувати о 'д'іт ох* — 249, 654, 663—665, 673; *спо'м інац 'ʒеці* — 686; *з'гадувати на 'д іти* — 687.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах записано конструкцію *пи'тати (пи'татис а, пи'та ц :а, роз'питуват) про г'рош і ('д ен ги)* і рідше *пи'тати (пи'татис') за г'рош і.* Ще засвідчено: *пи'тат' о гро'шах* — 48, 51, 308, 374; *пи'тати (пи'татис а) г'рошей* — 21, 47, 67, 110, 256, 300, 316; *пи'тати г'роші* — 51, 84, 307.

У всіх говорах фіксується також конструкція *пи'тати (пи'татис а) про 'бат ка* і рідше *пи'тат (пи'тац :а) за 'бат ка ('тата).* Ще записано: *пи'тат' (пи'тайец':а) о 'бат'ку ('бат'ков'і, 'бат ке)* — 51, 308, 362.

На всій території тому в говорах засвідчено конструкцію *з'гадувати (споми'нат) про д і'тей* і рідше (часто паралельно з названою) конструкція *з'гадувати (споми'нат) за д'і'тей.* Ще зафіксовано: *вспом'і'нат' о 'д'ет'ах* — 374; *з'гадувати за 'д'іт'ми* — 213; *з'гадуват' (споми'нат) д і'тей* — 7, 17, 25, 60, 67, 69, 71, 73, 82, 84, 98, 99, 110, 186, 200, 287, 295, 316, 338, 342, 373.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксується конструкція *пи'тати (пи'татис'а) про г'рош і* і рідше *пи'тати(пи'татис'а) за г'рош'і.* Ще записано *пи'татис а за г'р ішми* — 209; *пи'татис'а (кло'поче ц :а) о г'рош і* — 61, 192; *спи'тат' о г'рошах* — 283, 297, 299, 301, 302; *спи'тати г'рошей ('д'ен е'г)* — 73, 166, 182, 184, 255; 281; *пи'тат' (спи'татис а) г'рош'і* — 158, 227.

У всіх говорах зафіксовано конструкцію *пи'тати (пи'татис'а, роз'питувай) про 'бат ка (от'ца, 'тата)* і зрідка *пи'тати (пи'татис а, спро'сит') за 'бат ка ('бат'ку).* Ще наведено: *сп'рашуват о (об) от'це* — 297, 301; *пи'татис'а о 'бат'к'і ('бат'ков'і)* — 117, 192.

В усіх говорах фіксується конструкція *з'гадувати (споми'нати) про д'і'тей (споми'нат' (з'гадуйе) про 'д'іти* — 24, 223—225). Рідше в усіх говорах виступає конструкція *з'гадувати за д'і'тей (з'гадувати, споми'нат', 'думати за 'д'іти* — 3, 5, 12, 47, 73, 115, 224). Відзначено також *з'гадуйу за 'д'іт'ми* — 124, 125, 209; *зга'дат' (споми'нат') о 'д'і т'ах* — 117, 253, 301; *з'гадувати (споми'нат') д'і'тей* — зрідка в кримських і нижньонаддніпрянських говірках.

228. По'радився *з 'жінкою* чи по'радився *у 'жінки?*

Т. І. Конструкція *по'радиўс'а 'ж':інкоўу (з 'ж'інкоўу)* утворює суцільний ареал у межах тому; *по'радиўс'а ў 'ж'інки* — зрідка в подільських, східноволинських і нижньонаддніпрянських говірках.

Т. II. Конструкцію *по'радиўс'а ж (з, із, зі, іж, ис, зо, за, зи) 'ж'інкоўу ('ж'інкой, 'ж'інкоў, 'ж'інком, 'женом)* записано в усіх говорах тому. Зрідка в західнополіських, південноволинських, наддністрянських і подільських говірках фіксується *по'радиўса (с'е) 'ж'інки.*

Конструкція *по'радиўса (порадиўс') у (ў) 'жінк'і ('жинки, жо'ни)* — 95, 127, 160, 161, 164, 216, 231, 283, 304, 353, 356, 368, 377, 450, 456, 459, 473, 481, 512, 531, 548, 584; *по'радиўс"а уд же'ны* — 444.

Т. III, ч. 1. Конструкцію *по'радиўс'а (посо'в'ітуваўс'а) ж (з, із, іж) 'ж'інкоўу* записано в усіх говорах тому. Ще зафіксовано: *по'радиўс'а ў 'жінки* — 247; *посо'в'ітуваўс'а ў 'ж'інки* — 111, 121.

Т. III, ч. 2. Конструкцію *по'радиўс'а (по'райаўс'а, посо'в'ітуваўс'а) ж (іж, з, із) 'ж'інкоў ('жинкоў, жи'ноўу)* записано послідовно в усіх говорах тому. Ще відзначено: *по'радиўс'а (посо'ветуваўс) у (ў) 'ж'інки (жи'ни)* — 12, 118, 211, 261, 298.

229. 'Дякувати *ста'рому* чи 'дякувати *ста'рого?*

Т. І. Конструкцію *'д'акувати ста'рому* відзначено послідовно в усіх говорах тому; *'д'акувати ста'рого* поруч з *'д'акувати ста'рому* дуже рідко фіксується в південноподільських, нижньонаддніпрянських, східнополтавських, лівобережних середньонаддніпрянських і північних середньополіських говірках; *благода'рит ста'рого* — 14, 18, 19, 23, 33, 74, 137, 164, 185, 834.

Т. II. Конструкція *'д'акувати ('д'екувати, ʒ'ен'ку'вати, 'ʒ'аковат', 'г'е(и, а) кувати) ста'рому ('д ідови, 'бат кови)* фіксується в усіх говорах тому; також записано: *'д'акувати ста'рого* — 175, 375, 395, 523, 525, 546, 627.

Т. III, ч. 1. Конструкцію *'д'акувати (-т) (благода'рит' (-ти)) ста'рому (д'іду'сев'і)* записано в усіх говорах тому; без якоїсь локалізації зрідка в говорах фіксується *'д акувати (благода'рит') ста'рого ('д іда).*

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому фіксується конструкція *'д'акувати (-т') (благода'рити (-т)) ста'рому (стари'ку)* і значно рідше *'д'акувати (благода'рити) ста'рого (стар і'ка, 'д іда).*

230а). І'ти *по 'воду* чи *за во'дою?* І'ти *по 'лікаря* чи *за 'лікарем?*

Т. І. Конструкцію *і'ти (пі'ти) по 'воду* утворює суцільний ареал у межах тому; *і'ти (п і'ти) за во'доўу* — фіксується зрідка в поліських говірках, ще рідше — у західнослобожанських, нижньонаддніпрянських, східноволинських, подільських; прислів'я *п і'шоў за во'доўу та й не' 'вер'нец :а* — зрідка в середньонаддніпрянських, подільських, східноволинських, нижньонаддніпрянських і східних середньополіських говірках; *п і'шоў во'ди* послідовно записано в південно-західній частині подільських говірок.

Карта № 279: *п і'шоў по 'л ікар а, п і'шоў за 'л ікарем;* у коментарі: *по(а) 'л е(ļe)кара, за 'л ікар(')ом, за 'л е(ļe)каро(е)м, по дох(к)тор(')а, за 'дох(к)тором, за 'дохтиром, за 'дохтар'ом.*

Т. II. Карта № 265: *п і'шоў по 'воду, п і'шоў на 'воду, п і'шоў за во'доўу, п і'шоў во'ди; п і'шоў за 'дохтором ('л ікаром);* у коментарі: *і'ти за 'воду; іди во'ди; йти принес'ти во'ди; і'ти (пі'ти) за во'доўу* 'пропасти'; *(й)іс(')'ти* 'іти'; якщо близько — *по 'воду,* далеко — *за во'доўу; і'ти по 'дохтор а.*

Т. III, ч. 1. Конструкцію *і'ти (и'ти, пой'ти, і'тит') по 'воду* (зрідка *'по воду*) записано в усіх говорах тому; ще зафіксовано *по во'ду* — 295, 350.

І'ти за во'доўу (во'дой) — відзначено у частині донецьких, слобожанських, нижньонаддніпрянських говірок; *і'ти за во'доўу (за во'дой)* у значенні 'безвісти пропадати, не повертатись', 'топитись' записано в частині східнослобожанських і нижньонаддніпрянських говірок; *і'ти (п'і'ти) во'ди* виявлено зрідка у східнополіських та східнослобожанських говірках.

Конструкцію *і'ти (и'ти) по 'л'ікар'а (вр(')а'ч(')а, 'дох(к)тор(')а)* і паралельно, але рідше *і'ти (і'тит') за 'л ікарем (-'ом), ўра'ч(')ом (-ем), 'дохтор(')ом (-ем), х'в(ф)ершалом* записано в усіх говорах.

Т. III, ч. 2. Конструкцію *і'ти* по *'воду* і рідше *і'ти за во'доўу (во'доў, во'дой)* записано в усіх говорах; *і'ти (іс'ти) за во'доўу* у значенні 'безвісти пропадати', 'топитись' зафіксовано у частині південнобессарабських, кубанських і кримських говірок; записано ще: *і'ти во'ди* — 2, 5, 6, 110, 115, 278, 288.

Конструкція *і'ти (іс'ти) по 'л'ікар(')а ('л'екара, 'дох(к)тор(')а)* і паралельно *і'ти за 'л'ікарем ('л'ікар(')ом, 'дох(к)тор(')ом, ўра'ч(')ом (-ем)* фіксується в усіх говорах у межах тому.

230б). Поїхати *в ліс* чи *до 'лісу?* Піш'ла *в 'поле* чи *на 'поле?*

Т. І. Конструкцію *по'їхати (-т') ў (у) л'іс* записано в усіх говорах тому (замість *у ліс* записано *у гай (га'йі)* — 123, 125, 151, 158, 188, 307, 309, 310, 316, 331, 335); *по'їхати до 'л ісу ('л'іса)* зрідка зафіксовано у подільських, середньонаддніпрянських, нижньонаддніпрянських, а також у східноволинських говірках; ця ж конструкція в значенні 'поїхати до околиці лісу (під ліс)' записана, в нас. пп. 15, 17, 240, 288, 298, 329, 357, 369, 391, 398, 527, 551, 564, 623, 752, 755, 770, 789, 795, 800, 802, 819, 820, 842, 845, 868, 872, 922.

Конструкції п'ішˈла ў ˈполе і паралельно п'ішˈла (пошˈла) на ˈполе записано в усіх говорах тому (у частині нижньонаддніпрянських говірок замість лексеми поле наведено степ; наголос ˈна поле фіксується зрідка в західнослобожанських, східнополтавських та лівобережних середньонаддніпрянських говірках).

Т. II. Карта № 266: поˈйіхаў ў л'іс, поˈйіхаў до ˈл'ісу, поˈйіхаў до ˈл'іса; 'ліс' — гай, хашча.

Конструкцію п'ішˈла (пишˈла) ў ˈполе поруч із пішˈла на ˈполе записано в усіх говорах тому.

Т. III, ч. 1. Поˈйіхати (-т') ў (у) л'іс записано в усіх говорах тому; конструкцію ˈйіхат' (поˈйіхат') до ˈл'ісу зафіксовано зрідка в донецьких і нижньонаддніпрянських говірках; поˈйіхаў до ˈл'ісу 'пойіхав на початок лісу' — 32, 86, 114, 187, 233. П'ішˈла (пошˈла) ў ˈполе і п'ішла на ˈполе виявлено в усіх говорах тому (замість поле у частині східнополтавських, нижньонаддніпрянських, нижньонаддонських і донецьких говірок записано степ; наголос ˈна поле засвідчено в частині східнослобожанських говірок, рідше — у східнополіських, середньослобожанських і донецьких говірках).

Т. III, ч. 2. Конструкцію поˈйіхати (-т') ў (у) л'іс записано в усіх говорах тому; відзначено ще поˈйіхати до ˈл'ісу (ˈл'іса) — 4, 11, 15, 24, 25, 37, 42, 55, 106, 132, 150, 157, 165, 231, 261, 283, 336; по^{у}ˈйіхати до ˈл'ісу 'поїхати до околиці лісу' — 2, 134, 224, 307.

Конструкції п'ішˈла (пошˈла) ў ˈполе і паралельно п'ішˈла на ˈполе зафіксовано в усіх говорах тому (у частині нижньонаддніпрянських, кубанських і кримських говірок замість поле записано степ).

231. Посадоˈвив йоˈго проти ˈсебе чи перед ˈсебе, чи просто ˈсебе?

Т. I. Конструкції посаˈдиў йоˈго пˈроти (пˈрот'іў) ˈсебе і посаˈдиў йоˈго перед соˈбойу засвідчено в усіх говорах тому. Записано посаˈдиў йоˈго на (ў)пˈроти ˈсебе — 19, 28, 32, 43, 75, 77, 121, 146, 147, 150, 180, 182, 188, 192, 313, 316, 323, 342, 343, 364, 370, 398, 406, 407, 415, 418, 426, 429, 432, 440, 450, 457, 486, 505, 528, 549, 609, 677, 762, 783, 789, 857, 865, 866, 914; посаˈдиў йоˈго на(ў)пˈрот'іў ˈсебе — зрідка в південноподільських і нижньонаддніпрянських говірках, а також — 22, 78, 88, 91, 92, 357, 369, 450, 477, 482, 581, 596, 637, 644, 680, 708, 729, 760, 770, 800, 824, 861. Конструкцію посаˈдиў йоˈго перед (поˈперед) ˈсебе відбито зрідка в подільських, нижньонаддніпрянських, середньонаддніпрянських і середньополіських говірках, а також — 25, 70, 89, 160, 171, 202, 234, 265, 294, 321, 340, 342, 354, 357, 377, 389, 398, 414, 421, 443, 448, 453, 475, 480, 492, 494, 495, 521, 536, 544, 600, 637, 639, 640, 643, 645, 662, 673, 802, 817, 823, 858, 859, 866, 868, 878, 890, 895, 899, 909; конструкція посаˈдиў йоˈго пˈросто ˈсебе фіксується часто в середньополіських, зрідка — у східноволинських, ще рідше — у подільських говірках.

Т. II. Конструкція посаˈдиў йоˈго (йго, йіˈго, го) пˈроти (пˈрот'і(ў), пˈрок'іў, пˈрот'ім) ˈсебе (сеˈбе, ˈсаби) поширена в усіх говорах тому (записано на(ў)пˈроти(ў) — у частині бойківських, наддністрянських, подільських, західнополіських та південноволинських говірок, а також у говірках 6, 33, 37, 52, 57, 65, 68, 72, 79, 80, 125, 142, 155, 157, 162, 176, 185, 189, 206, 210, 212, 219, 220, 232, 234, 248, 259, 262, 263, 290, 294, 316, 321, 348, 385, 410, 414, 479, 488, 497, 502, 520, 603, 614, 618, 628, 634, 642, 655, 668). У всіх говорах фіксується також конструкція посаˈдиў йоˈго ˈпере^{и}д (пеˈред, ˈп'ір'ід, ˈпирид, спиˈрид, ˈнаперед, напеˈр'ід) ˈсебе (відзначено: сˈперед — в середньозакарпатських говірках); прит — 233; пред — 686̂; поˈперед — 85, 524, 619, 639, 640, 687; наўˈперід — 304; ˈнаўперед — 476, 511; насˈперед — 421, 452; напеˈрек — 510; напу^{о}пиˈрет — 660; ˈпарад — 662.

Розріджений ареал у межах тому утворюють також конструкції посаˈдиў йоˈго перед соˈбойу (соˈбой, соˈбом, соˈбоў) і посаˈдиў йоˈго пˈросто ˈсеˈбе (засвідчено ˈнапросто — 403, 413, 416, 420, 565). Ще записано: посаˈдиў йоˈго пˈросто ˈперед соˈбойу (сôˈбôў) — 321, 455; посаˈдиў йоˈго пˈрамо (пˈраво) ˈсебе — 353, 505, 511, 521, 548, 653; посаˈдилі пооп'р'іц ˈсебе — 677; посаˈдиў йоˈго наˈперет соˈбойу — 609; посаˈдиў йоˈго ўд ˈсебі — 409; покˈлаў го ˈс'істи у ˈвоц'і — 417. Замість посадоˈвиў зафіксовано лексеми: посˈтавиў — в частині покутських і бойківських говірок; покˈлаў — у частині середньозакарпатських, гуцульських, буковинських, покутських та бойківських говірок;误положˈжиў — 242, 406, 409, 421, 438.

Т. III, ч. 1. Конструкцію посаˈдиў (посадоˈвиў) йоˈго пˈроти(ў) (пˈрот'і(ў), на(ў)пˈроти, на(ў)пˈрот'і(ў), на(ў)пˈрот', наˈсупроти) ˈсебе (си^{е}ˈбе, саˈбе) записано зрідка в усіх говорах тому; посаˈдиў (посадоˈвиў йоˈго ˈперед (поˈпеˈред, упе^{и}ˈред) ˈсебе (зрідка сеˈбе) зафіксовано в частині східнослобожанських, донецьких, нижньонаддніпрянських говірок, а також — 43, 57, 75, 77, 80, 83, 88, 103, 108, 111, 325, 329.

Конструкцію посаˈдиў (посадоˈвиў) йоˈго ˈперед (пирит, пер'ід) соˈбойу (соˈбой) зрідка записано в східнополтавських, нижньонаддонських, донецьких, східнополіських, слобожанських та нижньонаддніпрянських говірках; відзначено ще: посаˈдиў йоˈго напр'аˈму ˈсебе — 337.

Т. III, ч. 2. Конструкції посаˈдиў (посадоˈвиў) йоˈго пˈроти(ў) ˈсебе і посаˈдиў (посадоˈвиў) йоˈго перед ˈсебе записано зрідка в усіх говорах тому (відзначено: на(ў)пˈроти — в частині нижньонаддніпрянських говірок і — 12, 17, 21, 114, 119, 126, 151, 220, 226, 241, 250, 254, 291, 326, 331, 337; напˈрот' — 62, 68, 102, 178, 371; на(ў)пˈрот'іў — у частині південнобессарабських, нижньонаддніпрянських, нижньонадбузьких, кримських і кубанських говірок; прот — 222; наведено попе^{и}ˈред в частині нижньонадбузьких і нижньонаддніпрянських та спорадично у решті говірок; наўпе^{и}ˈрет — 108; сˈпереду — 172).

Конструкцію посаˈдиў (посадоˈвиў) йоˈго ˈперед (ˈпирит) соˈбойу (соˈбой) виявлено в частині південноподільських, кубанських, нижньонаддніпрянських, нижньонадбузьких, кримських, південнобессарабських і нижньонаддністрянських говірок.

232. Син приїде до нас через ˈтиждень чи за ˈтиждень, по ˈтижню, чи у ˈтиждень?

Т. I. Конструкція син приˈйіде до нас чере^{и}з (ч'ір'із, чараз, чираз) ˈтижден' утворює суцільний ареал у межах тому. Замість ˈтижде^{и}н' в частині поліських говірок записано неˈд'іл'у, н'еˈд'ел'у, н'іˈд'ел'у; відповідно до через відзначено ˈкерез — 118, 136, 166.

Конструкцію син приˈйіде до нас за ˈтижден' зафіксовано в частині подільських, східноволинських, середньополіських говірок і в говірках 10, 67, 179, 188, 196, 285, 383, 544, 636, 665, 813, 829, 842, 861; записано ще: син приˈйіде до нас у ˈтижден' (ˈтижǯен') — 47, 66, 221, 302, 312, 639, 708: син приˈйіде до нас поˈтижню — 436, 610, 771, 865; праз ˈтижд'ен' — 70; на ˈтому (т'ім) ˈтижн'і — 316, 531, 861; на ту неˈд'іл'у — 321, 525; з ни^{е}ˈд'іл'і — 836; відзначено за ˈтижден' 'тиждень тому' — 771.

Т. II. Конструкцію син приˈйіде до нас чириз (чіриз, чир'іс, ч'ір'іс, ш'ерес) ˈтижде^{и}н' (ˈтижд'ін', ˈт'іжден, ниˈд'іл'у) і паралельно син приˈйіде до нас за ˈтижде^{и}н' відзначено в усіх говорах тому; відповідно до через зафіксовано ще: к'ерес (керез, кириз, к'ір'із, карас) — 10, 23, 31, 45, 151; кр'із' — 619; цирис — 59; ц'ерез(с) — 643, 651; відповідно до тиждень — ˈтиден' (ˈтид'ін') — 4, 6, 7, 21, 122, 151; ˈтыжен', ˈтыжǯ'ін' — 412; ˈты(â)ǯ':ен — 643, 650, 651.

Конструкцію син приˈйіде до нас у(о) ˈтижден' (ˈтижден') зафіксовано в частині лемківських, гуцульських, середньозакарпатських говірок, крім того, у нас. пп. 41, 101, 166, 191, 305, 307, 412, 435, 439, 465, 513, 517, 627, 683, 686; записано ще: син приˈйіде до нас по ˈтижн'у (ˈтижни) — 78, 101, 559, 663; б'із (б'іс, бис) ˈтиждин' — 108, 118, 230.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал у межах тому утворює конструкція син приˈйіде (пˈрийде^{и}) до нас через (чириз, ч'іриз) ˈтижде^{и}н'; син приˈйіде до нас за ˈтижден' зафіксовано в нас. пп.— 26, 80, 86, 133, 135, 203, 207, 223, 233. Часто в говірках як паралель до ˈтижде^{и}н' засвідчується ниˈд'іл'у (ниˈд'ел'у).

Т. III, ч. 2. Конструкцію син приˈйіде до нас чере^{и}з (чирис, ч'ір'іс) ˈтижде^{и}н' (ˈтижд'ін', неˈд'іл'у) відзначено послідовно в усіх говорах тому; син приˈйіде до нас за ˈтижден' записано — 25, 50, 62, 73, 107, 110, 192, 204, 212, 225, 226, 258, 291, 300, 350, 370; зафіксовано ще: син приˈйіде до нас у ˈтижден' — 135, 137, по ˈтижн'у — 350; паралельно з ˈтижде^{и}н' (або замість нього) наведено не^{и}ˈд'іл'у (н'іˈд'ел'у, н$^{•}$еˈд'ел'у) в частині кримських, кубанських, нижньонадбузьких, нижньонаддніпрянських, південнобессарабських і південноподільських говірок.

233. Коло ˈлісу (ˈліса), коло гоˈри, коло ˈхати чи біля ˈлісу (ˈліса), біля гоˈри, біля ˈхати, чи бˈлизько ˈлісу (ˈліса), бˈлизько гоˈри бˈлизько ˈхати?

Т. I. Конструкцію коло ˈл'ісу (ˈл'іса) гоˈри, ˈхати записано у середньополіському, східнополіському, волинському, подільському і середньонаддніпрянському говорах, рідше — у західнослобожанських, нижньонаддніпрянських і східнополтавських говірках (зафіксовано варіанти прийменника коло: ˈк'іл'а (ˈкил'а, ˈк'іл'і) — в частині південно-східної групи східнополіських говірок і в нас. пп. 185, 228, 233, 339, 440, 552; ˈкел'а — 198; ˈкал·е (ˈкал'е) — 66, 101, 102, 920; ˈкеле — 39 (// кол'е) — 79; ˈк'іле — 921; ˈкол'а — 221).

Конструкція ˈб'іл'а (бˈйіл'а, ˈбил'а) ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати фіксується зрідка в усіх говорах тому (відзначено ˈпил'а — 302, 303, 350, 440; ґл$^{(')}$е (дл'е) — 34, 35, 68, 234; дл'а — 179, 194; бл'а — 413; пл'а — 440; ˈпобл'а — 419; поˈб'іл'а — 898).

Конструкцію бˈлиз'ко (бˈл'ізко) ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати виявлено у частині східноволинських, подільських, середньополіських, середньонаддніпрянських та східнополіських говірок, а також у нас. пп. 384, 387, 407, 414, 647, 662, 671, 802, 815, 821, 834, 842, 858, 910; л'а (л'а^{е}, л'е^{а}, л$^{(')}$е, ле) ˈл'е:су, гаˈри, ˈхати відзначено зрідка в північно-західній групі східнополіських і північно-східній групі середньополіських говірок; бˈлиз'ко коло ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати — 5, 25, 46, 280, 458, 460, 642, 643, 662, 895; бˈлиц'ко б'іл'а ˈхати, ˈл'ісу — 356, 906; бˈл'ізко л'а (л'е) ˈхати, гаˈри — 2, 46, 68, 101, 102; п'ід (под) ˈл'ісом, ˈгайем, гоˈройу — 5, 28, 30, 62, 66, 67, 316, 420, 657, 706, 708, 714, 740, 747, 794, 816; бˈлиз'ко пуод ˈл'іесом — 28; бˈл'із^{с}ко до ˈл'іесу — 106; бˈликше до ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати — 921; поп'ід л'іс — 711, 750; недаˈлеко ˈл'іесу, ˈхати — 129, 161, 233, 531, 534, 837; недаˈлеко (н'едаˈл'еко) від (од) гоˈри, ˈхати, ˈл'іесу — 74, 398, 449, 877; недаˈлеко д ˈл'ісу — 348; ˈпоблиˈзу ˈл'ісу — 163, 789; ˈпобоч ˈл'ісу — 166; край (крей) ˈл'ісу — 310, 821; ˈвозл'е (зл'е) ˈл'іеса, гаˈри, ˈхати — 94, 98, 190, 229.

Т. II. Конструкцію коло ˈл'ісу (ˈл'іса), гоˈри, ˈхати записано в усіх говорах тому; варіанти кол'а (ˈкаˈл'а) відзначено у частині західнополіських та середньополіських говірок; ˈкул'а — 15, 18, 124, 149, 176; ˈкел'е — 15, 70, 88, 103, 648; кол'е (кол'і) — 649; кал'о — 20; кол'о — 79; ˈк$^{(')}$ел'а — 94; ˈкил'а — 222; ˈке$^{(и)}$л'е — 68, 69, 85, 92, 102, 104.

Конструкцію ˈб'іл'а ˈл'ісу (ˈл'іса), гоˈри, ˈхати відзначено в частині середньополіських, південноволинських, середньозакарпатських говірок, подекуди в західнополіських, надсянських, подільських, бойківських говірках; записано ˈпил'а (ˈп'іл'а) — 353, 368, 412, 420, 444, 446, 448, 450; бл'а — 233; пл'а — 66, 67, 108; дл'а — 179, 205, 209, 220; ґл'а — 53; бˈлиз$^{(')}$ко ˈл'іса, гоˈри, ˈхати зафіксовано зрідка в усіх говорах тому; також записано: бˈлиз'ко ˈколо (бˈл'ізко ˈкил'і) ˈл'іса, гоˈри — 73, 145, 208, 240, 299, 351, 442, 443, 445, 484, 513, 519, 558, 609, 649, 650—653; блис' коло ˈхіж'і — 409; бˈлâзко од ˈл'іесу, гоˈрâ, ˈхати — 74; бˈлісĸо прі ˈлісі, ˈх'іжі — 679; бл·из· ˈпил'а гоˈры — 417; п'ід (пуд, под) ˈл'ісом, гоˈройу (гоˈроў), ˈхатôйу (ˈхатоў) записано у частині західнополіських, наддністрянських говірок, спорадично — у середньополіських, південноволинських, подільських, покутсько-буковинських, бойківських говірках; не^{и}даˈлеко ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати — 128, 290, 483, 500; нидаˈлеко ˈколо ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати — 336, 439; не^{и}даˈлеко від ˈліса, гоˈри, ˈхати — 483, 513; ˈпоблизу ˈл'іса, гоˈри, ˈхати — 290; при ˈл'іс'і, ˈхыжи — 412, 668, 672а; попід ˈгоˈру, ˈхату — 248, 577, 614; ˈпопри л'іс — 520.

Т. III, ч. 1. Конструкції коло ˈл'ісу (ˈл'іса), гоˈри, ˈхати і рідше ˈб'іл'а (ˈбил'ă) ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати записано в усіх говорах тому; відзначено прийменники: дл'а (ґл'а, кл'а) — у частині східнополіських і східнослобожанських говірок; ˈпобл'а — 21, 37, 63, 120, 123, 139, 143, 145, 219; поˈб'іл'а — 97. Ще наведено конструкції: бˈлиз'ко ˈл'іса, гоˈри, ˈхати — 8, 20, 31, 35, 63, 84, 211, 213, 235, 282, 291, 296, 337; близ ˈл'ісу, гоˈри — 341; бˈлиз'ко (бˈл'із'ко) коло ˈл'ісу — 3, 26, 48, 160, 250; бˈлиз'ко ˈбил'а ˈхати — 367; п'ід ˈл'ісом, гоˈройу — 32, 158, 160, 234; бˈлиз'ко п'ід ˈл'ісом — 234; бˈлиз'ко до ˈлісу — 344; ˈвозл'і (ˈвозл'е) ˈл'іса, га^{о}ˈри, ˈхати — 72, 314, 316, 317, 324, 367, 370, 373, 374.

Т. III, ч. 2. Конструкції коло ˈл'ісу (ˈл'іса), гоˈри, ˈхати і рідше ˈб'іл'а (ˈбил'а) ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати поширені в усіх говорах тому; записано ще: бˈлиз'ко ˈл'ісу, гоˈри, ˈхати — в частині південноподільських, південнобессарабських, кубанських говірок і в нас. пп. 41, 48, 65, 153, 192, 233, 275, 276, 288 (близ', бл'із — 48, 288, 307, 313, 314, 334); бˈлиз'ко (бˈл'іско) коло ˈл'іса, гоˈри, ˈхати — 2,

11, 12, 14, 21, 128, 145, 182, 211, 278; бˈлиз′ко ˈб′іл′а гоˈри — 366; під (под) ˈхатойу, ˈл′ісом, гоˈройу (гоˈрой) — 2, 16, 124—126, 140, 227, 286, 288; попид доˈрого^{у}йу, ˈл′ісом, гоˈройу, ˈхато^{у}йу — 224; пид ˈл′ісом — 341; ˈвозл′і (ˈвоз(′)л′е) ˈхати, ˈл′іса, гоˈри засвідчено в частині кримських, кубанських та південнобессарабських говірок; попˈри^{е} ˈхату, сˈтешку, ск′іˈну — 110; не^{и}даˈлеко гоˈри — 149; не^{и}даˈлеко от ˈхати — 162; ˈподл′е га^{о}ˈри, ˈл′еса, ˈхати — 278; бˈлижче ˈл′іса — 12.

234. *Пісˈля оˈбіду, пісˈля війˈни, пісˈля шˈлюбу* чи *по оˈбіді, по війˈні, по шˈлюбі?*

Т. І. Конструкції ˈп′ісл′а (ˈпосл′е, ˈпи(у)сл′а, посˈл′а) оˈб′і (е, ie)ду (об′ід), ˈп′ісл′а в′ійˈни (войˈни, ва(а:)йˈни), ˈп′ісл′а шˈл′убу записано мало не в усіх східноволинських і середньополіських говірках, послідовно — у решті говорів ареалу; по в′ійˈн′і (вайˈн′е), по шˈл′убу (-б′і, -ов′і)—відзначено (найчастіше з формою від першого іменника, рідко—від усіх трьох) у частині східноволинських говірок, подільських, зрідка в середньополіських, поодиноко у нижньонаддніпрянських та в говірках 342, 377, 393, 533, 535, 581, 623, 629, 646, 650, 795, 828.

Т. II. Карта № 260: ˈп′ісл′а (ˈпосл′а, ˈпосл′е, пˈросл′а) оˈб′іду, ˈп′ісл′а в′ійˈни; по оˈб′ід′і, по в′ійˈн′і; поˈзад войˈни; у коментарі: оˈпис′л′а (обˈйіду, війˈни), вˈпос′л′а (гуˈб′іду, вуйˈни), ˈпісля оˈбід; ˈпосл′і, ˈпісл′і; по шˈл′убу, по оˈбіду поряд із по оˈбіди й ˈпосл′а оˈбіда.

Т. III, ч. 1. Конструкцію ˈп′іс(′)л′а (ˈпос(′)л′а, ˈпос(′)л′е, ˈпос(′)л′і) оˈб′іду (оˈб′іда, оˈб′ід), в′ійˈни (войˈни), шˈл′убу (шˈл′уба) записано послідовно в усіх говорах тому; у багатьох говірках замість лексеми шˈл′убу записано сˈвайби (сˈвал′би), бˈраку(а), жеˈн′ід′би, в′інˈц′а, веˈс′іл′:а. Зафіксовано ще: по оˈб′ід′і (войˈн′і, ве^{и}сˈн′і, шˈл′убу) — 21, 120, 129, 144, 202, 207, 292, 308.

Т. III, ч. 2. Конструкція ˈп′ісˈл′а (ˈпос(′)л′а, ˈпос′л′і, ˈпос(′)л′е) оˈб′іду (оˈбід), війˈни (войˈни), шˈл′убу (шˈл′уба) утворює суцільний ареал у межах тому; замість шˈл′убу в частині говірок записано лексеми сˈвайби (сˈвал′би), бˈраку(а), в′інˈц′а (в′інˈчан′:а), веˈс′іл′:а.

Відзначено ще: по оˈб′ід′і — 142; по ˈзаходу ˈсонц′а — 340.

235. Оˈбидва (ˈоба, два, три, чоˈтири) *браˈти* чи *бˈрати,* чи *бˈрата?* Два (три, чоˈтири) *челоˈвіки* чи *челоˈвіка?*

Т. І. У всіх говорах записано конструкції оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈраˈти, два (три, чоˈтири) челоˈвіки (наголос бˈрати — браˈти передано на карті № 149). Записано ще: оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈрата — 6, 8, 10, 53, 172, 190, 258, 272, 663, 665, 669, 698, 879, 882, 885, 897, 909, 912, 914, 916; оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈрата // оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈраˈти — 19, 32, 53, 54, 57, 84, 87, 89, 293, 326, 327, 377, 378, 384, 406, 414, 417, 423, 428, 459, 469, 511, 555, 557, 581, 603, 634, 636, 637, 639, 642, 819, 820, 845, 848, 850, 855, 899, 907; оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈрат′:а // оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈраˈти — 97, 131, 305, 407, 748, ˈоб′і бˈрати — 20; оˈб′ейі бˈрата — 8; два (три, чоˈтири) челоˈв′іка — 10, 14, 16, 18, 19, 40, 48, 81, 93, 98, 99, 109, 116, 119, 137, 140, 152, 159, 162, 165, 166, 172, 258, 260, 272, 278, 313, 321, 325, 330, 332, 349, 355, 396, 426, 428, 430, 436, 437, 488, 555, 585, 647, 650, 651, 661, 663, 665, 669, 674, 678, 698, 719, 729, 732, 733, 754, 768, 773, 804, 813, 815, 821, 824, 835, 855, 860, 863, 864, 867, 870, 879, 880, 882, 884, 888, 891, 896, 901, 903, 909, 912; два (три, чоˈтири) челоˈв′іка // два (три, чоˈтири) челоˈв′іки — 68, 74, 87, 94, 110, 121, 134, 158, 164, 171, 177, 178, 180, 192, 195, 222, 238, 269, 287, 296, 300, 307, 334, 336, 338, 340, 342, 373, 384, 393, 399, 403, 405, 407, 410, 414, 418, 427, 473, 476, 484, 490, 492, 510, 528, 539, 548, 563, 565, 572, 574, 580, 582, 600, 604, 611, 623, 629, 633, 634, 636, 637, 639, 644, 710, 725, 791, 812, 830, 839, 841, 842, 844, 849, 862, 866, 872, 874, 877, 881, 885, 887, 895, 907, 914, 916. Записано: два (три, чоˈтири) челоˈв′іки 'люди чоловічої статі' і два (три, чоˈтири) челоˈв′іка 'люди взагалі' — 349.

Т. II. Суцільний ареал утворює конструкція оˈбидва (два, три, чоˈтири) браˈти. Фіксуються також: оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈрата — 49, 92, 96, 109, 133, 271, 429, 461, 526, 605; оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈрата // бˈраˈти — 48, 511, 561, 610—612, 618, 638, 649, 653; оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈрат′а — у південнонаддністрянських, середньозакарпатських, гуцульських, південнобуковинських говірках; дˈвома бˈрата — 425; оˈбидва (два, три, чоˈтири) бˈрат′а // бˈраˈти — 166, 351, 409, 436, 516, 523, 538, 539, 546, 548, 604; ˈоба // оˈбоме браты — 408; оˈбидва (оˈб′ідва, оˈб′ідˈвойе) браˈтове (браˈтови) — 420, 670, 671, 683; обидˈвоме браˈтове— 681; обидˈвоме бˈраца — 686; оˈбидва бˈраца // обидˈвойе браˈтове— 677; два бˈрат′ійі // оˈба бˈрат′а — 435. На місці оˈбидва записано: обидˈвойе (обидˈвойі) — 615, 675, 685; об′і(и)дˈвоме — 668, 673, 680; (обидˈвома) бˈрат′а — 678; ˈоба, оˈба зображено на карті № 56; зафіксовано варіанти іменників бˈраˈти, бˈрат′а: бˈрат′і — 60, 63, 64, 71, 82, 231, 235, 244, 247—249, 250, 255, 256— 259, 262, 264, 267, 269, 270, 272, 277, 283, 284, 289, 290, 292, 296—299, 301, 304—308, 320, 331, 334, 336, 337, 462, 463, 465—467, 469, 471, 472, 475, 477, 479, 483, 485, 486, 488, 490, 493—495, 504, 505, 513; браˈт′і — 71, 489, 647; бˈрак′і — 474, 480, 483, 488, 495, 504, 505, 507. Конструкція два (три, чоˈтири) челоˈв′іки поширена в усіх говорах тому. Крім того, ще записано: два (три, чоˈтири) челоˈв′іка (челоˈв(′)ека) — 30, 46, 86, 87, 98, 123, 141, 170, 172, 173, 190, 207, 233, 235, 239, 260, 261, 278, 291, 303, 324, 342, 355, 363, 395, 404, 528, 532, 605, 606, 612, 616, 618, 620, 622, 624, 626, 644; два (три, чоˈтири) челоˈв′іка // челоˈв′іки — 175, 248, 269, 290, 301, 333, 354, 359, 364, 387, 541, 611, 634. Відзначено ще: дˈвоме челоˈв′іки — 682; дˈвоме хˈлопе — 678; дˈвоме хˈлоп′і — 672, 686; два хˈлопій // хˈлопи — 662. На місці чоловіки, чоловіка записано: хˈлопи (хˈлопе, хˈлопе^{и}) — 112—114, 139, 142, 143, 244, 246, 266, 267, 278, 280, 285, 296, 320, 327, 406, 408, 410, 421, 423, 495, 503, 528, 666, 668; хˈлоп′і — 669, 673; хлоˈпи (хлуˈпи) — 122, 137, 138, 140, 241, 298, 309, 325, 472; хˈлопа — 141, 170, 172, 233, 235, 278; ˈл′уди (ˈл′уде) — 415, 422, 425—428, 430, 431, 438, 440, 442, 443, 445, 447—449, 451—458, 460, 469, 484, 486—491, 514, 516, 523, 524, 559, 581—583, 585, 586, 603, 607, 609, 661, 672; ˈл′уда — 249, 270, 558.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому вживаються конструкції оˈбидва (ˈоба, два, три, чоˈтири) бˈраˈти, два (три, чоˈтири) челоˈв′іки. Зрідка на всьому ареалі фіксується: оˈбидва (ˈоба, два, три, чоˈтири) бˈрата, два (три, чоˈтири) челоˈв′іка. Записано ще: оˈбидва (ˈоба, два, три, чоˈтири) бˈрата // бˈраˈти — 231, 238, 317, 354; два (три, чоˈтири) челоˈв′іка // челоˈв′іки — 63, 74, 75, 77, 78, 82, 84, 85, 89, 98, 103, 114, 127, 130, 132, 151, 152, 158, 168, 169, 202, 209, 214, 216, 226, 227, 231, 237, 255, 256, 258, 260, 291, 293—295, 308, 309, 322, 325, 335, 337, 344, 353—355; оˈбидва (ˈоба, два, три, чоˈтири) бˈрат′:а (бˈрат′а) — 16, 95, 327, 367; дві л′уˈдини — 10; дв′і л′уˈдин′і — 327.

Т. III, ч. 2. На всьому ареалі фіксуються конструкції оˈбидва (два, три, чоˈтири) браˈти, два (три, чоˈтири) челоˈв′іки; зрідка оˈбидва (два, три, чоˈтири) ˈбрата, два (три, чоˈтири) челоˈв′іка. Зафіксовано ще: оˈбидва (оˈбойе, два, три, чоˈтири) бˈрат′:а (бˈрат′а, бˈрат′йа) — 4, 108, 110, 115, 118, 281, 358; оˈбидва (оˈбойе, ˈоба, два, три, чоˈтири) бˈрат′:а // бˈрата — 194, 275, 288; оˈбидва (ˈоба, два, три, чоˈтири) бˈрат′а // браˈти — 38; оˈбидва (оˈбойе, два, три, чоˈтири) бˈрат′а // бˈрата // браˈти — 124, 125; два ˈл′уди — 4.

236. *Дві (три, чоˈтири) ˈжінки чи ˈжінці, чи дˈвоє (тˈроє, ˈчетверо) жіˈнок? Дві руˈки, дві руˈці, дˈвоє рук? Два відˈра, дві відˈрі, дˈвоє ˈвідер?*

Т. І. Карта № 274: дв′і руˈки, дв′і руˈц′і, дˈвойе рук; дв′ie руˈк′ie.

Конструкція дв′і ˈж′інки утворює суцільний ареал. Паралельно записано ще: дв′і ˈж′інц′і — зрідка на всій території; дˈвойе ж′іˈнок — 78, 79, 81, 101, 165, 168, 177, 189, 199, 207, 212, 278, 287, 302, 303, 325, 364, 368, 369, 375, 383, 384, 389, 390, 396, 411, 417, 421, 436, 444, 450, 462, 470, 488, 507, 516, 595, 604, 607, 639, 643, 644, 647, 651, 658, 660, 668, 670, 672, 674, 682, 695, 717, 754, 764, 767, 774, 775, 797, 879, 882, 895, 896, 901, 902, 912.

Карта № 275: дв′і в′ідˈр′і, дˈвойе ˈв′ідер; у коментарі: дˈвойе ˈв′ідр′ій, дˈвойе ˈв′ідири; двie (три, чоˈтир′і) в′ідˈра; дв(′)е в′адˈра; дв′і в′ідˈра.

Т. II. Карта № 257: дв′і руˈки, дв′і руˈкы, два руˈки; два ˈж′інки, два ˈд′ійки; наголос: дв′і ˈруки, дві ˈрукы; дв′і руˈц′і, дв′і ˈж′інц′і, дв′і ˈд′ійц′і; у коментарі: дв′і ˈд′ійч′ін, дв′і д′ійˈчат, три ж′іˈнок // три ˈж′інк′і; дв′ie баˈбуей // дв′ie ˈбаби; дв′ie дийч′iет, дв′і рук // дв′і руˈк′ie; але ˈубидв′і руˈки, дˈвойе рук, дˈвойе ж′іˈнок, дˈвойе д′ійˈчат; наголос: дв′і д′ійˈки.

Карта № 258: два в′ідˈра, дв′і в′ідˈра, дв′і в′ідˈр′і; дˈвойе ˈв′ідер, ˈв′ідор; дˈвойе ˈведˈр′ій; наголос: (два, дв′і, дˈвойе) ˈв′ідра, ˈведер, ˈв′ід′ор, ˈведр′ій; у коментарі: два видˈрie, два в′ідˈри, дв′і ˈв′іди^{е}р, дˈвойе в′ідˈра; синоніми до відро: ˈпутн′а, ˈконва, коˈнойка, каˈзан, канˈдар, ˈампор, ˈжубел.

Т. III, ч. 1. Скрізь фіксуються конструкції: дв′і ˈж′інки, дв′і руˈки, два в′ідˈра. Засвідчено ще: дˈвойе ж′іˈнок (ˈжонок) — 17, 26, 157, 204; дˈвойе ж′іˈнок // дв′і ˈж′інки — 21, 22, 25, 29, 31, 46, 49, 56, 59, 60, 63, 69, 90, 106, 110, 113, 117, 135, 143, 186, 196, 202, 207, 211, 216, 218, 225, 230, 236, 253, 256, 258, 259, 263, 266, 278, 289, 290, 293, 299, 313, 322, 323, 325, 335, 341, 344, 350, 353, 354, 356, 366, 368—370; дв′і ˈж′інц′і — 109, 114; дˈвойе рук — 205, 278, дˈвойе рук // дв′і руˈки — 21, 23, 25, 31, 49, 202, 207, 225, 226, 256, 299, 308, 313, 322, 323, 325, 334—336, 344, 354, 356, 366, 370; дв′і руˈц′і // дв′і руˈки — 47, 77, 80, 109, 114, 153, 165, 167, 169, 176, 255, 295; дˈвойе ˈв′ідер — 3, 5, 8—11, 18, 21, 35, 38, 47, 61, 66, 67, 73, 79, 87, 94, 96, 104, 108, 112, 115, 116, 130, 138, 139, 146—149, 164, 167, 175, 178, 180, 184—186, 195, 196, 204, 222, 229, 233, 236, 251, 266, 274, 276, 302, 305, 342, 345, 365; дˈвойе ˈв′ідер // два в′ідˈра — зрідка на всій території; дв′і в′ідˈр′і // дˈвойе ˈв′ідер // два в′ідˈра — 37, 88, 101, 114, 125, 126, 129, 206, 215, 216, 220.

Т. III, ч. 2. Карта № 76; дв′і руˈки, дв′і руˈц′і, дˈвойе рук; у коментарі: дв′і руˈц′е дв′і ˈруц′і.

Карта № 77; два в′ідˈра, дв′і в′іˈдр′і, дˈвойе ˈв′ідер.

Майже в усіх говірках записана конструкція дв′і ˈж′інки. Засвідчено ще: дˈвойе ж′іˈнок — 15, 250, 369; дˈвойе ж′іˈнок // дв′і ˈж′інки — 9, 26, 30, 35, 37, 48, 50, 54, 62, 65, 68, 70, 81, 83, 93, 125, 131, 134, 151, 168, 172, 174, 176, 177, 180, 189, 194, 200, 201, 204, 215, 219, 222, 231, 234, 235, 246, 259, 261, 290, 307, 322, 333—335, 342, 347; дв′і ˈж′інц′і — 4, 7; дв′і ˈж′інц′і // дв′і ˈж′інки — 32, 114, 191, 256; дв′і ˈж′інц′і // дˈвойе ж′іˈнок — 5; дв′і ж′іˈнок — 197, 198; дв′і ˈжонки // дˈвойе ˈжонок — 288; дв′і ˈженщини — 251, 254, 257, 277, 281, 284, 294, 295, 301, 302, 305, 306, 314, 315, 325, 330, 339, 341, 352, 370, 375.

237. *Іˈде три бˈраˈти* (бˈрата) чи *іˈдуть* три бˈраˈти (бˈрата), чи *іˈде трьох браˈтів?* ˈВийшло на луˈку *ˈдесять косаˈрів* чи *ˈдесятеро косаˈрів,* чи *десяˈтьох косаˈрів? ˈХодить* два ˈголуби (ˈголуба) чи *ˈходять* два ˈголуби (ˈголуба)? *Куˈпалося* дві ˈдівки (ˈдівці) чи *куˈпалися* дві ˈдівки (ˈдівці)?

Т. І. Карта № 281: іˈде (іˈдут(′)) три бˈрати, іˈде (іˈдут(′)) тр′ох браˈт′ій; у коментарі: іˈде (іˈдут′) три бˈрата, іˈде (іˈдут′) три бˈрати // бˈрата. В усіх говорах фіксується конструкція ˈвийшло на ˈлуˈку (на луг) ˈдес′ат′ косаˈр′ій // ˈвийшли на ˈлуˈку ˈдес′ат′ косаˈр′ій. Засвідчено ще: ˈвийшло (ˈвийшли) на ˈлуˈку (на луг) ˈдес′ат′ косаˈр′ій // дес′аˈт′ох косар′ій — 478, 507, 697, 711, 732, 750; ˈвийшло (ˈвийшли) на ˈлуˈку ˈдес′атеро косаˈр′ій — 367; ˈвийшло (ˈвийшли) на ˈлуˈку ˈдес′ат′ // ˈдес′атеро косаˈр′ій — 158, 192, 215, 255, 262, 269, 281, 287, 288, 293, 311, 339, 388, 389, 396, 473, 475, 535, 547, 555, 561, 573, 588, 604, 616, 623, 631, 632, 636, 637, 639, 641, 656, 678, 709, 714, 718, 801, 821, 827, 839, 846, 860, 866, 869, 879, 881, 885, 887, 895, 899, 902, 904, 905, 908, 910, 911, 916; ˈвийшли на ˈлуˈку ˈдес′ат′ // деˈс′аток косаˈр′ій — 703, 739; ˈвийшло на луг ˈдес′атеро // дес′аˈт′ох косаˈр′ій — 488.

На всьому ареалі поширені конструкції ˈходит′ два ˈголуˈби і ˈход′ат′ два ˈголуˈби, часто як паралельні. Записано ще: ˈходит′ (ˈход′е) два ˈголуба — 2, 19, 32, 116, 172, 178, 193, 210, 213, 260, 405, 436, 591, 736, 768, 831, 897, 909, 912; ˈход′ат′ (ˈход′ут′) два ˈголуˈби — 10, 40, 104, 158, 159, 180, 189, 190, 235, 240, 300, 325, 327, 525, 551, 553, 810; ˈходит′ // ˈход′ат′ два ˈголуба — 36, 91, 141, 183, 186, 372; ˈходит′ (ˈход′ат′) два ˈголуба // два ˈголуˈби — зрідка на всій території; ˈходит′ дˈвойе голуˈб′ій — 160, 162, 542, 853; ˈход′ат′ дˈвойе голуˈбой // ˈход′ат′ (ˈход′іт′) два ˈголуб′і — 67; ˈход′ат′ двох голуˈб′ій — 708.

В усіх говорах тому засвідчується конструкція куˈпалос′ (куˈпалис′) дв′і ˈд′ійки (дв′і ˈд′ійчини). Записано також: куˈпалис′(а) дв′і ˈд′ійц′і // дв′і ˈд′ійки — 343, 683, 774; куˈпалис′(а) дв′і ˈд′ійчин′і — 265, 502; куˈпалис′(а) дв′і ˈд′ійчин′і // дв′і ˈд′ійки — 444, 668, 727, 747, 789; куˈпалос′а // куˈпалис′а дв′і ˈд′ійчин′і — 714; куˈпалис′а дв′і ˈд′ійчин′і // дв′і ˈд′ійчини — 755; куˈпалос′а дв′і д′ійˈчати — 816; куˈпалис′а дˈвойе д′ійˈчат — 40; куˈпалос′а дˈвойе д′ійˈчат — 301; куˈпалос′(а) дв′і д′ійˈчат — 420, 454; куˈпалис′ дв′і д′ійˈчат — 373; куˈпалос′(а) дв′і д′ійˈчат // дв′і ˈд′ійки (ˈд′ійчини) — 263, 274, 361, 477, 582, 670, 681, 901; куˈпалис′ дв′і д′ійˈчат // д′ві ˈд′ійки — 194, 305, 323, 328, 370, 373, 611, 662, 758;

куˈпалос'(а) дˈвойе д'ійˈчат // дв'і ˈд'ійки (ˈд'ійчини) — 302, 530, 624; *куˈпалис'(а) дˈвойе д'ійˈчат // дв'і ˈд'ійки* — 141, 168.

Т. II. В усіх говорах зафіксовано конструкції *іˈде три бˈраˈти, іˈдут' три бˈраˈти*. Відзначено ще: *іˈде три бˈрата* — 73, 86, 396, 519, 644; *іˈдут(') три бˈрата* — 271, 275, 355, 439, 440, 514, 525, 605, 606, 610; *іˈде три бˈрат'а* — 130, 133, 261, 288, 451; *іˈде три бˈрат'а // три бˈрати* — 238, 329, 546; *іˈдут(') три бˈрат'а* — 237, 273, 276, 405, 407, 412, 415, 417, 419, 422, 423—431, 435, 438, 441, 450, 454—461, 481, 487, 491, 516, 520, 521, 527, 549, 551, 557, 558, 583, 588, 603, 607, 612, 614, 615, 667, 672, 685; *іˈдут(') три бˈрат'а // три бˈраˈти* — 437, 509, 510, 511, 517, 523, 548, 550; *іˈдут(') тˈр(')оме (тˈром'і) бˈрат'а* — 668, 673, 676, 678—680; *іˈдут' тˈр'оме браˈти* — 410, 682; *іˈде тˈройе бˈрати* — 453; *іˈдут(') тˈройе бˈрат'а* — 404, 409, 669, 670, 684; *іˈде тр(')ох браˈт'ій* — 244, 302, 434, 533, 540, 657, 658, 664; *іˈде тр(')ох браˈт'ій // три браˈти* — 124, 127, 138, 332, 333, 359, 563, 569, 571; *іˈде // іˈдут тр'ох браˈт'ій* — 665; *іˈде // іˈдут' три бˈрат'а // три бˈраˈти* — 213, 235, 524, 604; *іˈде тˈройе браˈтій* — 672а, 675; *іˈдут' трой браˈтій (браˈтуй)* — 647, 675; *іˈде тˈройе браˈтій // три браˈти* — 364; *йде тˈройе браˈтій // йдут три бˈрата* — 355; *йдут тˈройе браˈтови* — 416; *іˈдут' три браˈтове* — 416; *іˈдут(') тˈр(')оме (тˈром(')і, тˈроймі) браˈтове* — 410, 671, 677, 681, 683; *іˈду тˈроме бˈраца* — 686; *іˈдут' тˈроме бˈрати* — 420.

На всій території поширені конструкції *ˈвийшло на ˈлуˈку (ˈлуˈки, луг) ˈдес'ат' косаˈр'ій // ˈвийшли на ˈлуˈку (ˈлуˈки, луг) ˈдес'ат' косаˈр'ій*. Записано ще: *ˈвийшло на ˈлуˈку ˈдес'атеро косаˈр'ій* — 352, 355, 364, 375, 390, 545; *ˈвийшло на ˈлуˈку ˈдес'атеро косаˈр'ій // ˈдес'ат' косаˈр'ій* — 53, 124, 167, 201, 351, 399, 412, 572, 627; *ˈв'ішли на луг ˈдес'ітеро косаˈр'ій // ˈдес'іт' косаˈр'ій* — 271; *ˈвийшло на ˈлуˈку дес'аˈт'ох косаˈр'ій* — 8, 164, 327, 354, 538, 568, 642, 660, 663—665; *ˈвийшло на ˈлуˈку дес'аˈт'ох куосаˈр'ій // ˈдесет' куосаˈр'ій* — 657, 662; *ˈвийшло на луг дес'аˈт'ох коусаˈрій // ˈдес'атеро коусаˈрій // ˈдес'ат' коусаˈрій* — 213, 366; *ˈвийшло на луˈку ˈдес'ат' косаˈри (коˈсаре)* — 1, 668.

На всій території засвідчуються конструкції *ˈходит' два ˈголуˈби (ˈголубц'і) // ˈход'ат' два ˈголуˈби (ˈголубц'і); ˈходит' дˈвойе голуˈб'ій* — 160, 376. Зафіксовано *ˈголубки* — 409, 421, 634; *гоˈлуби* — 668, 679, 683, 685.

В усіх говорах поширені конструкції *куˈпалос'а дв'і ˈд'ійки (ˈд'ійчини) // куˈпалис'а дв'і ˈд'ійки (ˈд'ійчини)*. Записано ще: *куˈпалос'а дв'і ˈд'ійц'і* — 110, 112, 113, 142, 240, 242, 247, 249, 284, 286, 287, 320, 326, 378, 400, 525, 526, 555; *куˈпалос'а дв'і ˈд'ійц'і // дв'і ˈд'ійки* — 111, 232, 277, 289, 294, 318, 319, 383; *куˈпалис'а дв'і ˈд'ійц'і (ˈґ'ійц'і)* — 109, 130, 246, 250, 257, 278, 292, 363, 382, 476, 485, 505, 506, 509, 511, 512, 515, 516, 518, 527, 528, 548, 558, 581, 582, 584, 603, 609; *куˈпалис'а дв'і ˈд'ійц'і // дв'і ˈд'ійки* — 508, 614; *куˈпалос'а дв'і ˈд'ійц'і // куˈпалис'а дв'і ˈд'ійц'і* — 165, 321, 523, 559; *куˈпалис'и дв'і ˈд'ійц'і // дв'і ˈд'ійчин'і* — 255, 283, 510, 524; *куˈпалос'а дв'і ˈд'ійчин'і* — 172, 182, 279, 314, 323; *куˈпалис'а дв'і ˈд'ійчин'і* — 114, 137, 159, 162, 173, 196, 293, 296, 510, 544, 546, 557, 606; *куˈпалос'і дв'і ˈд'ійчин'і // дв'і ˈд'ійки* — 350, 351, 391; *куˈпалис'і дв'і ˈд'ійчин'і // дв'і ˈд'ійки* — 359, 499, 569; *куˈпалис'і дв'і ˈд'ійчин'і // дв'і д'ійˈч'ета* — 495; *куˈпалос'а дв'і д'ійˈчат* — 148, 659; *куˈпалоса д'ві дийˈчати // дв'і ˈд'ійчин'і* — 72, *куˈпайос'а дві д'ійчата // дˈвойе д'ійˈчат* — 665; *куˈпавыс'а д'ві дійˈчата* — 685.

Т. III, ч. 1. Скрізь фіксуються конструкції: *іˈде три бˈраˈти // іˈде три бˈрата // іˈдут три бˈраˈти // іˈдут' три бˈрата; ˈвийшло на ˈлуˈку ˈдес'ат' косаˈр(')ій // ˈвийшли на ˈлуˈку ˈдес'ат косаˈр(')ій; ˈходит' два ˈголуˈби // ˈходит' два ˈголуба // ˈход'ат' два ˈголуˈби // ˈход'ат' два ˈголуба; куˈпалос'а дв'і ˈд'ійки // ˈкупалис'а дв'і ˈд'ійки*. Відзначено ще: *іˈдут' тˈройе браˈт'ій* — 306; *іˈдут' тˈройе браˈт'ій // іˈде три бˈрати* — 112; *іˈде тˈройе браˈт'ій // іˈдут' три бˈрати* — 196; *іˈдут' тˈройе браˈт'ій // іˈдут' (іˈде) три бˈрата* — 313; *ˈвийшло на ˈлуку (ˈлуки) ˈдес'атеро косаˈр'ій* — 112, 301, 305; *ˈвийшли на луг ˈдес'атеро косаˈр'ій* — 298; *ˈвийшло на ˈлуˈку (ˈлуки, луг) ˈдес'атеро косаˈр'ій // ˈдес'ат' косаˈр'ій* — 31, 43, 49, 63, 71, 73, 74, 85, 86, 88, 93, 100, 109, 110, 132, 173, 211, 213, 231, 250, 255, 256, 293, 307, 308, 322, 323, 377, 366; *ˈвийшли на ˈлуˈку ˈдес'атеро косаˈр'ій // ˈдес'ат' косаˈр'ій* — 21, 27, 29, 60, 84, 354; *ˈход'ат' дˈвойе голуˈб'ій* — 306; *ˈходит' д'войе голуˈб'ей* — 110; *куˈпалис'а дв'і ˈд'ійц'і // дв'і ˈд'ійки* — 91, 114; *куˈпалос'а дв'і ˈд'ійчин'і* — 249; *куˈпалос'(а) дв'і д'ійˈч(')ат* — 8, 47, 157; *куˈпалос'(а) дв'і д'ійˈч(')ат // дв'і ˈд'ійки* — 329; *куˈпалис'(а) дв'і д'ійˈч(')ат* — 67, 88, 151, 372; *куˈпалис(а) дв'і д'ійˈч'ат // дв'і ˈд'ійки* — 3.

Т. III, ч. 2. Карта № 80: *іˈде (іˈдут') три бˈрати; іˈде (іˈдут') три браˈти; іˈде (іˈдут') три бˈрата;* у коментарі: *іˈдут' три бˈрат'а, іˈде (іˈдут') тˈройе браˈт'ій, іˈдут' три бˈратˈі*.

В усіх говорах фіксуються конструкції: *ˈвийшло на ˈлуˈку ˈдес'ат' косаˈр(')ій // ˈвийшли на ˈлуˈку ˈдес'ат' косаˈр(')ій; ˈходит' два ˈголуˈби (два ˈголуба) // ˈход'ат два ˈголуˈби (два ˈголуба); куˈпалос'а дв'і ˈд'ійки // куˈпалис'а дв'і ˈд'ійки*. Відзначено ще: *ˈвийшло на ˈлуˈку ˈдес'атеро косаˈр'ій* — 190, 346; *ˈвийшло на ˈлуˈку ˈдес'атеро косаˈр'ій // ˈдес'ат' косаˈр(')ій* — 24, 30, 32, 41, 52, 81, 165, 194, 205, 240, 261, 276, 282, 340, 351; *ˈвийшли на ˈлуˈку ˈдес'атеро косаˈр'ій // ˈдес'ат' косаˈр'ій* — 2, 114, 222, 244; *ˈходит' (ˈходе) дˈвойе голуˈб'ій* — 24, 57; *ˈходит' дˈвойе голуˈб'ій // ˈход'ат' два ˈголуба* — 2, 12; *куˈпалиесеи дві ˈд'ійци* — 108; *куˈпалис'а (-си) дв(')і ˈд(')ійц(')і // дв(')і ˈд(')ійки* — 7, 32; *куˈпалос'а дв'і ˈд'ійц'і // дв'і ˈд'ійки* — 256; *куˈпалис'а дв'і ˈд'ійчин'і* — 25, 191; *куˈпалос'а дв'і д'ійˈчати* — 239; *куˈпалос'а дв'і д'ійˈчат* — 50; *куˈпалос'а // куˈпалис'а дв'і д'ійˈчат // дв'і ˈд'ійки* — 62; *куˈпалис'а дв'і д'ійˈчат* — 95, 128.

238. *Два ˈгарні ˈпарубки* чи два *ˈгарних ˈпарубки,* чи два *ˈгарних ˈпарубка?* Три *виˈсокі тоˈполі* чи три *виˈсоких тоˈполі?*

Т. I. У всіх говорах фіксуються (здебільшого паралельно) конструкції *два ˈгарн'і ˈпарубˈки* і *два ˈгарних ˈпарубˈки, три виˈсок'і тоˈпол'і і три виˈсоких тоˈпол'і*. Записано ще: *два ˈгарних ˈпарубка* — зрідка на всьому ареалі; *два ˈгарн'і ˈпарубка* — 19, 44, 166, 478, 621, 646, 647, 668, 710, 807, 849, 901, 912, 913, 916; *два ˈгарних парубˈк'ій* — 22, 202, 209, 211, 265, 326, 363, 409, 625, 633, 680, 774, 894. Варіанти *ˈпарубˈки, ˈпаробˈки, ˈпарабˈки* зображено на карті № 74; форми *ˈгарн'і, ˈгарни, ˈгарн'ійі, ˈгарнийі, ˈгарнийе* відбито на карті № 243.

Т. II. Карта № 259; *два ˈгарн'і ˈпарубки, два ˈгарних ˈпарубки, три виˈсоких тоˈпол'і;* у коментарі: *парубˈки, паріпˈки*.

Т. III, ч. 1. На всій території зафіксовано конструкції: *два ˈгарн'і ˈпарубˈки // два ˈгарних ˈпарубˈки, три виˈсок'і тоˈпол'і // три виˈсоких тоˈпол'і*. Конструкція *два ˈгарних ˈпарубка* у межах тому утворює розріджений ареал. Записано ще: *три виˈсоких ˈтопоˈл'а* — 1, 2, 16, 19, 26, 27, 31, 39, 40, 44, 46—48, 52, 63, 66, 67, 137, 142, 151, 157, 159, 160, 243, 245, 248, 250, 251, 314, 317, 326, 329, 362, 366, 371, 373, 374; *три виˈсок'і ˈтопол'а* — 25, 28, 41; *три виˈсоких тоˈпол'* — 1, 46, 48.

Т. III, ч. 2. Конструкції *два ˈгарн'і ˈпарубˈки* і *два ˈгарних (ˈгарн'іх) ˈпарубˈки, три виˈсок'і тоˈпол'і* і *три виˈсоких тоˈпол'і* властиві переважній більшості говірок тому (вони часто фіксуються як паралельні). Зрідка на всій території засвідчуються конструкції: *два ˈгарних ˈпарубка* і *два ˈгарн'і ˈпарубка*. Відзначено ще: *три виˈсоких топоˈл'а* — 117, 325; *три виˈсок'і ˈтопол'а* — 207, 255, 257, 281, 284, 294, 296, 301, 303, 306, 312, 347, 351, 361, 371; *два ˈгарних парубˈк'ій (ˈпарубкой)* — 25, 104, 113, 114, 128, 222, 328, 364; *три виˈсоких тоˈпол'ій (тоˈпол'* — 302) — 4, 119, 308.

239. *Хˈлопець* прийˈшов чи може *хˈлопче* прийˈшов? *ˈТато* приˈїхали чи *ˈтату* приˈїхали? *ˈМатінка* каˈзали чи *ˈматінко* каˈзали?

Т. I. У всіх говорах поширені конструкції *хˈлопец прийˈшоў, ˈтато (ˈбат'ко) приˈйіхаў, ˈмат'інка (ˈмат'унка, ˈмама, ˈмати, ˈматка, ˈмамочка, ˈматерка) каˈзала*. У мовленні старшого покоління спорадично фіксуються конструкції типу *ˈбат'ко приˈйіхали, ˈмати каˈзали*. Записано ще: *ˈтату приˈйіхаў* — 472; *ˈтату приˈйіхали* — 454; *ˈтата приˈйіхали* — 770; *ˈтата приˈйіхаў* — 885; *ˈтата // ˈтато приˈйіхали* — 843; *ˈтата // ˈтатко приˈйіхаў* — 770.

Т. II. Карта № 270: *ˈмати (ˈмама) каˈзала, ˈбат'ко (ˈтато, ˈнен'о, оˈтец') приˈйіхаў; ˈмати (ˈмама) каˈзали, ˈбат'ко (ˈтато, ˈнен'о, оˈтец') приˈйіхали*.

Т. III. ч. 1. Конструкції *хˈлопец' прийˈшоў, ˈтато (ˈбат'ко) приˈйіхаў, ˈмат'інка (ˈмати, ˈмама) каˈзала* відзначено у говірках усієї території. Записано ще: *ˈмат'інка каˈзали* — 163.

Т. III, ч. 2. Крім конструкцій *хˈлопец' прийˈшоў, ˈтато (ˈбат'ко) приˈйіхаў, ˈмат'інка (ˈмама, ˈмати) каˈзала,* характерних для всіх говорів, зафіксовано ще *ˈмат'інка каˈзали* — 26, 300.

240. Приˈїхав *ˈтемної ˈночі* чи у *ˈтемну ніч,* чи *ˈтемною ˈніччю?* Це тˈрапилося *ціˈєї, ˈцеї (ˈсеї) ˈночі* чи *сю ніч,* чи *ˈсею ˈніччю?*

Т. I. Конструкції *приˈйіхаў ˈтемнойі ˈноч(')і* і *приˈйіхаў у ˈтемну ніч; це тˈрапилос (слуˈчилос) ˈцейі ˈноч(')і* і *це тˈрапилос' у ц'у (с'у) н'іч* записані на всій території, переважно як паралельно вживані. Конструкції *приˈйіхаў ˈтемнойу ˈн'іч(')(:)у, це тˈрапилос'(а) (слуˈчилос (-а) ˈцейу ˈн'іч(')(:)у* зрідка теж фіксуються у всіх говорах, здебільшого як паралельні до вищеназваних конструкцій. Відзначено ще: *приˈйіхаў ˈтемно ˈноч(')(:)у* — 88, 177, 188, 192, 269, 274, 419, 630, 658, 659, 675; *приˈйіхаў ˈтемно ўноˈч(')і* — 61, 164, 185, 259, 263, 286, 294, 358, 388, 389, 393, 413, 454, 463, 528, 530, 537, 609, 611, 676, 706, 709, 714, 723, 739, 749, 760, 917; *приˈйіхаў ˈтиомначи* — 74; *це тˈрапилос' с'у н'іч* — 107, 127, 147, 181, 185, 189, 191, 247, 275, 284—286, 289, 304, 316, 323, 331, 335, 337, 343, 351, 353, 362, 364, 369—371, 380, 387, 390, 392, 398, 400, 402, 405, 412—414, 416, 423, 424, 427, 429, 520, 532, 536, 549, 551, 556, 561, 564, 572, 581, 586, 588, 590, 592, 600, 602, 607, 637, 641, 672, 771, 852, 873, 876, 883, 884, 892, 895, 901, 902, 905, 907, 911; *це тˈрапилос' гˈлупойі ˈноч'і* 'темної ночі' — 574, 594, 623, 837, 845.

Т. II. У всіх говорах тому записано конструкції *приˈйіхаў ˈтемнойі ˈноч'і, приˈйіхаў у ˈтемну н'іч* і *приˈйіхаў ˈтемнойу ˈн'іч':у*. Зафіксовано ще: *приˈйіхаў у ˈтемн'і(й) (ˈтемнуй, ˈтемн'ў(ў)) ˈноч(')і* — 417, 438, 446, 449, 481, 524, 680; *приˈйіхаў за ˈтемной ˈночі* — 676; *приˈйіхаў за тмавей ˈночі* — 673; *приˈйіхаў ˈтемно ўноˈч(')і (ўˈночі* — 668, 669) — 2, 13, 30, 61, 68, 77, 81, 111, 113, 145, 147, 161, 170, 185, 195, 210, 240, 285, 287, 288, 296, 317, 424, 429, 441, 461, 547, 610, 615, 617, 623, 672, 675, 684; *приˈйіхаў у таˈку поноˈмецу* 'темну ніч' — 640; *прийˈшоў у ˈпотемку* — 430; *прийˈшоў ц'ма ˈміцно ˈбила* — 683. Загальнопоширені у межах тому також конструкції *це тˈрапилос ц'іˈйейі ˈночі, це тˈрапилос' ц'у н'іч* і *це тˈрапилос ˈцейу (ˈсейу) ˈн'іч(')(:)у*. Записано ще: *сеˈсе сˈталоси ˈночи* — 452, 453, 456, 459; *то с'а сˈтало на с'у н'іч* — 678.

Т. III, ч. 1. Скрізь зафіксовано конструкції *приˈйіхаў ˈтемнойі ˈноч'і, приˈйіхаў у ˈтемну н'іч* і *приˈйіхаў ˈтемнойу ˈн'іч':у,* здебільшого як паралельні. Відзначено ще: *приˈйіхаў ˈтемно ˈноч':у* — 33, 44, 66, 86, 111, 142, 169, 281, 283, 290, 300, 307, 322, 367; *приˈйіхаў ˈтемно ўноˈч'і* — 13, 15, 68, 120, 162, 175, 294; *приˈйіхаў ˈноч':у поˈтемному* — 67, 100; *приˈйіхаў ˈтемр авойу* — 113. В усіх говорах записано також конструкції *це тˈрапилос' ˈцейі ˈноч'і, це тˈрапилос ц'у ˈн'іч (ˈц'ун'іч, ˈс'ун'іч)* і *це тˈрапилос' ˈцейу ˈн'іч':у (ˈноч':у)*. Зафіксовано ще: *це тˈрапилос' у ц'у н'іч* — 9, 32, 59, 89, 115, 120, 124, 135, 288, 318.

Т. III, ч. 2. На всій території фіксуються конструкції *приˈйіхаў ˈтемнойі ˈноч'і, приˈйіхаў у ˈтемну н'іч* і *приˈйіхаў ˈтемнойу ˈн'іч':у; це тˈрапилос ˈцейі ˈноч'і, це тˈрапилос ц'у ˈніч (ˈц'ун'іч, ˈц'уноч)* і *це тˈрапилос ˈцейу ˈн'іч':у*. Наведено ще: *приˈйіхаў ˈтемно ˈноч(')у (ˈночойу* — 53, 118, 344) — 158, 180—182, 184, 185, 215, 318, 341, 360, 375; *приˈйіхаў ˈтемно ўноˈч'і* — 41, 108, 135, 220, 238, 246; *це тˈрапилос у ц'у н'іч* — 5, 29, 39, 147, 152.

241. Поˈбіг *доˈрогою, ˈлісом, хаˈщами* чи *по доˈрозі, по ˈлісі, по хаˈщах?* Поставили *стоˈрожу на всіх шляˈхах* чи *по всіх шляˈхах,* чи *усіˈма шляˈхами?*

Т. I. В усіх говорах тому фіксуються (часто як паралельно вживані) конструкції *поˈб'іг доˈрогойу* і *поˈб'іг по доˈроз'і (доˈроги, доˈрог'і, доˈрог'е), поˈб'іг ˈл'ісом* і *поˈб'іг по ˈл'іс'і, поˈб'іг ˈхашчами (хашˈчами)* і *поˈб'іг по ˈхашчах*.

Конструкція *посˈтавили стоˈрожу (стороˈж'ій, стороˈжий, стороˈжуой) по ўс'іх шл'аˈхах* найпослідовніше фіксується в усіх говорах у межах тому. Менш поширена (часто як паралель до першої) конструкція *посˈтавили стоˈрожу на ўс'іх шл'аˈхах*. Записано ще: *посˈтавили стоˈрожу ўс'іˈма шл'аˈхами* — 82, 662, 681; *посˈтавили стоˈрожу на ўс'і доˈроги* — 3.

Т. II. В усіх говорах тому фіксуються конструкції *поˈб(')іг (полеˈт'ій) доˈрогойу, ˈл'ісом, ˈхашчами* і *поˈб(')іг (полеˈт'ій) по доˈроз'і, по ˈл'іс'і, по ˈхашчах*. Засвідчено ще: *полеˈт'ій (поˈб'іг) за доˈрогом (дˈрагом, доˈрогой)* — 665, 668, 672, 677—679, 683.

У багатьох говірках записано конструкцію *поˈб'іг через л'іс,* а також *поˈб'іг (полеˈт'ій) пре(и)з(с) л'іс (гушˈчив'і, кˈр'акы, халашˈчани)* — 670, 672, 679: *поˈб'іг бес(бис) л'іс* — 240, 279, 662.

В усіх говорах тому поширені конструкції *посˈтавили стоˈрожу (стˈражу, стороˈжа (-и), ˈварту, варт'ійниˈк'ій) на ўс'іх шл'а-*

хах (до'рогах) і по ўс іх шл'а'хах (до'рогах). Відзначено ще: пос'тавили 'варту на ўс'і до'роги — 442, 459, 489, 557, 669; пос'тавили 'варту ўси'ма шл'а'хами — 4, 101. У деяких середньозакарпатських говірках замість лексеми 'варту записано варта'шу (-а), бох'терў(ў), 'бахтар'а, ке'рейтове, кирий'това, керў'тове, к'ір'і'тоза; замість по (на) до'рогах — по пу'т'і, по пу'ти, пу'т'ом, пу'т оў, на пу'т'ах, на пу'т'ох, по 'цест'і; у деяких наддністрянських — по гос'тинц'ах, по гос'тинц ох; у частині середньозакарпатських, гуцульських, покутсько-буковинських, південноволинських замість пос'тавили наведено лексему пок'лали.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах засвідчено конструкції по'б іг до'рогойу ('л'ісом, 'хашчами), по'б'іг по до'роз'і (по 'л'іс'і, по 'хашчах). Послідовно фіксується в усіх говорах конструкція пос'тавили сто'рожу (ст'ражу, ох'рану, г'варту) по ўс'іх шл а'хах, менш послідовно записана ця конструкція з прийменником на. Відзначено ще: пос'тавили сто'рожу ў'с'імеи до'рогамеи — 114.

Т. III, ч. 2. У межах тому послідовно фіксуються як паралельні конструкції по'б'іг до'рогойу (до'рогой, 'л'ісом, 'хашчами) і по'б'іг по до'роз і (по до'рог і, по 'л'іс'і, по 'хашчах); пос'тавили сто'рожу (ст'ражу, ох'рану) по ўс'іх шл а'хах і поста'вили сто'рожу на ўс'іх шл'а'хах. Записано ще: пос'тавили сто'рожу ус'і'ма шл'а'хами — 106.

242. 'Буду йо'го 'дітям 'мати чи 'матір'ю? З'вався Ос'тап чи Ос'тапом? Зос'талась сиро'тою чи зос'талась сиро'та? У'пав 'мертвим чи 'мертвий?

Т. І. У більшості говірок поширені як паралельні конструкції 'буду йо'го 'д'іт ам 'мати і 'буду йо'го 'д'іт'ам 'мат ірйу ('мате(и)ро(е)йу, 'мати(і)рой, 'мат ір(')у); з'вайс'а Ос'тап і з'вайс'а Ос'тапом; зоста'лас' сиро'та і зос'та'лас' сиро'тойу; у'пай 'мертвий і у'пай 'мертвим. Записано ще: 'буду дл а йо'го д'і'тей за 'мат ір — 220, 229, 361, 465, 504, 513, 526, 536, 545, 564, 623, 691; 'буду дл'а йо'го д і'тей за 'мат ір // 'буду дл'а йо'го д і'тей 'мат ірйу — 141, 707; 'буду йо'го 'д'іт'ам за 'мат'ір // 'буду йо'го 'д іт ам 'мати — 586, 609, 762, 871, 907, 916; 'буду йо'го 'д'іт'ам 'мат ір — 488; 'буду 'маткайу над йо'го д ет'м і — 66, 77; у'пай у'мерший — 704, 718, 721, 723, 734, 755, 787; у'пай у'мершим — 57, 740; у'пай 'замертво — 449, 801.

Т. II. У переважній більшості говірок зафіксовано: 'бу'ду йо'го 'д'іт ам ('д іт'ом, 'д іт ум, 'д ітем, 'д'іт'ім, 'ʒ'ец ам) 'мати ('мат'і, 'матер, 'матера, 'мама, 'мамка, 'нен'а — варіанти зображено на карті № 366) // 'бу'ду йо'го 'д'іт'ам 'мат ірйу ('мати(е)ре(и)йу, 'мат'іройу); з'вайс'а (к'ликайс'а) Ос'тап // з'вайс а Ос'тапом; (з)ос'та'лас'(а) сиро'та // (з)ос'талас'(а) (упс'талас а, (за)'ли'шилас'а) сиро'тойу ('сиро'тоў, сиро'том); у'пай 'мертвий // у'пай 'мертвим. Відзначено ще: 'буду йо'го 'д'іт ам за 'мат'ір — 21, 22, 38, 84, 94, 99, 110, 112, 167, 168, 184, 191, 246, 247, 249, 262, 269, 284, 295, 304, 333, 352, 423, 487, 501, 582, 584, 624, 633, 634, 637, 640, 645, 647—649, 652, 668; 'буду дл'а йо'го д і'тей, 'мати — 12, 19, 32; 'буду дл'а йо'го д'і'тей 'мат'ірйу — 33, 128, 509, 536, 550, 662, 665; 'буду у йо'го д і'тей 'мат ірйу — 28; 'буду про йо'го 'д іти ма'тер оў — 678; 'буду йо'го д і'тий 'мати — 232, 246; 'буду му 'д іт'ом 'мат'ірôў — 419, 420, 426, 447, 452, 456; йму мн'а Ос'тап — 524, 529, 550, 557, 558, 581, 588, 605, 612, 665; 'было му им'н'а Ос'тап // к'ликали го Ос'тапом // Ос'тап — 447, 456, 481; в'ін с'а зваў Ос'тап // ім'н а му 'было Ос'тап — 417, 450, 452, 457; на мн'а йо'му Ос'тап — 529, 581; у'пай 'мер'лий — 1, 3, 7, 13, 17, 21, 25, 519, 546, 550, 657, 660, 665, 667; у'пай (у)'мер'лим — 28, 246, 329, 545, 643, 656; у'пай (у)'мерший — 189, 359, 364, 396, 399, 538, 566, 577, 608, 612, 620; у'пай у'мершим — 530, 537, 562, 572, 575, 578, 605; у'пай т'рупом — 245, 247, 631, 667; у'пай не'б іжчиком — 261.

Т. III, ч. 1. На всій території поширені конструкції 'буду йо'го 'д'іт ам 'мати // 'буду йо'го 'д'іт ам 'мат ірйу ('мат'ір'у, 'матеройу), з'вайс'а Ос'тап // з'вайс'а Ос'тапом; (з)оста'лас' сиро'та // (з)ос'талас' сиро'тойу; у'пай 'мертвий // у'пай 'мертвим. Зафіксовано ще: 'буду йо'го 'д'іт'ам за 'мат ір — 74, 93, 97, 111, 114, 159, 160, 167, 177, 192, 250, 290, 292, 316, 355, 365, 370; 'буду дл'а д і'тей 'матир — 48; 'буду дл а йо'го д і'тей 'мат ірйу — 374; у'пай 'замертво ('намертво) — 43, 84, 127, 141, 204, 317.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому поширені конструкції 'буду йо'го 'д іт ам 'мати // 'буду йо'го 'д іт ам 'мат'ірйу ('мат ір'у, 'матеройу); з'вайс'а Ос'тап // з'вайс'а Ос'тапом; (з)ос'талас' сиро'та // (з)ос'талас' сиро'тойу; у'пай 'мертвий // у'пай 'мертвим. Записано ще: 'буду йо'го 'д'іт'ам за 'мат'ір — 4, 65, 104, 135, 159, 162, 170, 179, 186, 196, 215, 222, 224, 227, 258, 279, 298, 306, 316, 320, 325, 326, 339, 341, 350, 352, 354, 362; у'пай 'замертво ('мертво) — 280, 300, 325, 356, 359, 362; у'пай 'мершим — 17.

243. Запи'сав с'лово в с'лово чи с'лово від с'лова, чи від с'лова до с'лова?

Т. І. У всіх говорах тому майже послідовно фіксується конструкція запи'сай с'лово ў с'лово, трохи рідше — запи'сай в іd (од) с'лова до с'лова. Відзначено ще: запи'сай с'лово до с'лова — 57, 62, 67, 77, 79, 82, 150, 151, 162, 163, 173, 277, 306, 307, 368, 369, 375, 539, 595, 599, 626, 638, 693, 697, 708, 721, 747, 752, 877, 889, 890, 908, 918; запи'сай с'лово в'ід (од) с'лова — 69, 184, 198, 220, 234, 249, 293, 296, 315, 332, 458, 462, 521, 529, 546, 551, 555, 647, 662, 670, 680, 740, 743, 795, 822, 832, 834, 875; запи'сай (у'се) до с'лова — 107, 149, 235, 266, 271, 318, 365, 392, 544, 569, 633, 684, 890, 903, 905; запи'сай с'лово за с'лово — 65, 391; запи'сай с'лово за с'ловом — 611, 780; запи'сай дос'лоўно — 369, 519, 643.

Т. II. Крім конструкції запи'сай с'лово ў с'лово, яка фіксується в усіх говорах тому, записано ще: запи'сай в'ід (од) с'лова до с'лова — зрідка на всій території: запи'сай с'лово в'ід (од) с'лова — 2, 4, 7, 8, 20, 61, 63, 95, 104, 151, 164, 207, 208, 246, 271, 284, 343, 412, 439, 454, 477, 485, 523, 525, 544, 578, 579, 584, 612, 627, 661, 670; запи'сай с'лово до с'лова — 11, 13, 14, 19, 44, 53, 61, 77, 112, 129, 165, 183, 189, 217, 239, 242, 247, 261, 274, 288, 436, 440, 445, 447, 452, 484, 488, 494, 510, 514, 526, 538, 539, 548, 559, 573, 577, 607, 627, 629, 633, 648, 685; запи'сай (у'се) до с'лова — 46, 48, 194, 212, 256, 499, 513, 523, 544; запи'сай с'лово за с'лово — 29, 263; запи'сай с'лово за с'ловом — 35, 250, 273, 285, 416, 484, 511, 539, 554, 585, 609, 673, 676, 681; запи'сай с'лово по с'лову — 439; запи'сай 'дозди ('доґди) с'лова (од'ного) — 276, 415, 421, 442; запи'сай 'точ(ка) у 'точ(ку) — 89, 384; запи'сай в'ід 'корки до 'корки — 375; пріч запи'сай — 588.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксується конструкція запи'сай с'лово ў с'лово; трохи рідше, переважно як паралельна до названої — конструкція запи'сай в'ід (од) с'лова до с'лова. Відзначено ще: запи'сай с'лово до с'лова — 47, 54, 223, 253, 255, 263; запи'сай с'лово од с'лова — 176, 180, 334; запи'сай (у'се)до с'лова — 137, 168, 170, 287, 334, 374; запи'сай дос'лоўно — 83, 125, 126, 370, 371, 373; запи'сай 'точка у 'точку — 338; запи'сай в іd 'точки до 'точки — 344; запи'сай у'се до 'букви — 310; запи'сай 'буква у 'букву — 355.

Т. III, ч. 2. Як паралельні майже в усіх говірках тому фіксуються конструкції запи'сай с'лово ў с'лово і запи'сай в іd (од) с'лова до с'лова. Записано ще: запи'сай с'лово за с'ловом — 2, 110, 222, 223, 227, 252, 338; запи'сай с'лово за с'лово — 350; запи'сай с'лово в'ід (од) с'лова — 3, 9, 38, 158—160, 219, 275, 282, 295, 314; запи'сай (у'се) с'лово до с'лова — 43, 50, 57, 62, 107, 115, 235, 239, 332, 351; запи'сай (у'се) до с'лова — 6, 135, 181, 213, 250, 254, 367, 374; запи'сай с'лово к с'лову — 354; запи'сай дос'ловно — 167, 222, 276, 278, 341, 358, 366, 371, 372, 375; запи'сай ст'рочка ў ст'рочку — 239.

244. День від дня чи з 'кожним днем, чи день у день, день за день до пере'моги б'лижче? Щод'ня пи'тається чи що'день... чи день у день пи'тається?

Т. І. На всій території тому фіксуються конструкції з 'кожним ('кажним, 'каждим) днем (дн'ом) до пере'моги б'лижче (б'лижше, д'ликше, б'л іже, бл'і'жей) і ден' у ден' до пере'моги б'лижче; шчо'дн'а пи'тайец':а, ден у ден' пи'тайец :а і 'кожен ('каждий) ден' пи'тайец :а. Записано ще: ден' за днем (дн ом) до пере'моги б'лижче — 11, 22, 38, 46, 61, 65, 99, 103, 105, 138, 161, 169, 193, 197, 209, 210, 238, 244, 307, 316, 332, 335, 359, 370, 371, 387, 414, 434, 441, 447, 449, 453, 457, 458, 462, 469, 494, 513, 520, 523, 557, 569, 623, 637, 639, 677, 689, 701, 710, 717, 731, 737, 738, 745, 762, 764, 776, 779, 780, 782, 783, 791, 820, 845, 890, 908; ден' за ден' до пере'моги б'лижче — 26, 27, 32, 49, 173, 223, 227, 230, 255, 266, 335, 355, 390, 432, 437, 439, 444, 448, 454, 455, 486, 492, 498, 499, 506, 537, 538, 540, 555, 652, 653, 662, 670, 686, 743, 746, 795, 830; ден з (із) днем (дн ом) до пере'моги б'лижче — 1, 3, 150; ден зо дн'а до пере'моги б'лижче — 121; ден' до дн а до пере'моги б'лижче — 174; ден' кріз (круз) ден до пере'моги б'лижче — 148, 192, 391, 403; ден' при дн у до пере'моги б'лижче — 699, 718; ден' ік (ик) дн'у до пере'моги б'лижче — 133, 134, 335, 549; ден' поза ден' до пере'моги б'лижче — 723, 736; з дн'а на ден' до пере'моги б'лижче — 242, 745; зо дн'а ў ден' до пере'моги б'лижче — 413; шчо'ден' (шо'ден') до пере'моги б'лижче — 271, 298, 418, 420, 594, 871, 873, 899; шчо'ден' пи'тайец':а — 21, 37, 41, 49, 54, 65, 79, 84, 99, 102, 146, 192, 205, 219, 221, 234, 236, 241, 245, 257, 297, 713, 716; 'кожного дн'а пи'тайец :а — 22, 26, 71, 132, 165, 257, 760, 775; ден при дн'і пи'тайец':а — 36, 78, 252, 692, 791; ден' при ден' пи'тайец :а — 293, 328, 533.

Т. II. На всьому ареалі тому записано конструкції з 'кожним ('каж(')ʒ(')ым) днем (дн'ом, н'ом) до пере'моги б'лижче (б'лиж(:)е, б'л іже, б'ли(і)'жи(і, е)й, б'ликше(и), б'ликшей, май б'лиз'ко), ден' в'ід (од, от) дн'а до пере'моги б'лижче і ден за дн'ом (днем) до пере'моги б'лижче; шчод'н'а пи'тайец :а (з(')в(')ідуйес(')а) і 'кожен ('кожин, 'кожон, 'каждий, 'каж(')ʒ(')ый) ден пи'тайец :а. Відзначено ще: ден' за ден' до пере'моги б'лижче — 6, 11—13, 38, 45, 47, 50, 52, 53, 55, 61, 71, 74, 82, 92, 94, 115, 118, 124, 129, 149, 153, 159, 162, 166, 179, 181, 182, 187, 188, 194, 199, 202, 203, 206—208, 210, 212, 216, 220, 223, 224, 315, 358, 360, 366, 369, 376, 391, 397, 473, 489, 491, 645—647, 649, 656, 673, 686; ден через ден до пере'моги б'лижче — 176, 667; ден' на ден до пере'моги б'лижче — 216, 289; ден поза ден' до пере'моги б'лижче — 250, 267, 578, 603, 610, 663; ден' попри ден' до пере'моги б'лижче — 477, 495; ден (по) при дн у 'до пере'моги б'лижче — 636, 669; в ід дн'а до дн а б'лижей до пере'моги — 441; чим ден' б лижче до пере'моги — 247, 249, 492; чим д'ен' тим б'лижче до пере'моги — 253, 348, 411; шчо'дин' май б'лис'ко до пере'могы — 456, 457; 'каждого дн'а пи'тайец':а — 28, 42, 48, 112, 443, 444, 659; шчо'ден (шчо'дин', шчо'дан', шо'ден) пи'тайец':а — 2, 4, 5, 7, 9, 13—28, 30, 33, 37—39, 47, 61, 109, 119, 225, 126, 128, 133, 139, 156, 163, 188, 212, 214, 217, 230, 237, 238, 142, 243, 249—251, 253, 254, 260, 265—267, 269, 465, 471, 479, 484, 486, 488, 581; шчод'нини пи'тайец':а (-с а, -с і, -си) — 329, 472—475, 478, 480, 483, 486, 488, 499, 502, 504, 508, 509, 512, 519, 521, 526, 556, 558; 'каждойі д'нини пи'тайес і — 510, 511, 514, 553, 583.

Т. III, ч. 1. У переважній більшості говірок відзначено конструкції ден' в'ід (в'ід'і, в'ідо, од, от, одо, ото) дн а до пере'моги б'лижче, з 'кожним ('кажним) днем (дн ом) до пеире'и'моги б'лижче, ден' у ден' до пере'моги б'лижче; шчод'н'а пи'тайец':а, шчо'ден' пи'тайец':а, 'каждий ('кожин, 'кажен) ден' пи'тайец':а, ден у ден' пи'тайец':а. Записано ще: ден' за днем (дн ом) до пере'моги б'лижче — 9, 13, 60, 138, 202, 223, 290, 299, 308, 310, 336, 362, 375; ден' із дн'а до пере'моги б'лижче — 325; ден до дн'а до пере'моги б'лижче — 3, 158, 226, 311; з дн'а на ден' до пере'моги б'лижче — 41, 95, 272; ден' за ден' до пере'моги б'лижче — 344; ден' із дн'а до пере'моги б'лижче — 325; ден' кр'із' ден' пи'тайец':а — 98; 'кожного ('каждого) дн'а пи'тайец :а — 5, 28, 92, 97, 237.

Т. III, ч. 2. На всій території тому записано конструкції ден' в'ід (од)дн'а до пере'моги б'лижче, з 'кожним ('кажним) днем (дн'ом) до пере'моги б'лижче і ден' у ден' до пере'моги б'лижче; шчод'н'а пи'тайец':а, шчо'ден' пи'тайец':а, ден' у ден' пи'тайец':а і 'кожен ('кажин) ден' пи'тайец':а. Зафіксовано ще: ден' за днем (дн'ем, дн'ом) до пере'моги б'лижче — 4, 9, 15, 17, 24, 27, 29, 30, 34, 37, 43, 44, 51, 52, 117, 127, 131, 151, 164, 186, 200, 204, 209, 218, 222—224, 240, 278, 281, 282, 284, 290, 296, 305, 340, 347, 349, 351, 368, 371; ден' за ден' до пере'моги б'лижче — 43, 128, 300; з дн'а на ден' до пере'моги б'лижче — 191; шчо (неи) ден' то до пере'моги б'лижче — 87, 210, 246, 278, 342, 344, 369; ден' кр'із' ден' пи'тайец':а — 222, 318; ден' при дн'і пи'тайец':а — 12, 22, 68; ден' через ден' пи'тайец':а — 2, 225; 'каждого дн'а пи'тайец':а — 64, 89, 151, 179, 250, 255, 294, 295, 321, 338, 341, 342, 370.

245. Йо'го брига'диром нас'тавили чи на брига'дира, чи за брига'дира нас'тавили?

Т. І. Конструкція йо'го брига'диром пос'тавили поширена на всьому ареалі; конструкція йо'го пос'тавили (нас'тавили, нас'тановили, пок'лали) за брига'дира зрідка теж фіксується в усіх говорах часто як паралель до першої. Відзначено ще: йо'го ('його, йе'го, йі'го) пос'тавили на брига'дира — 5, 66, 70, 73, 196, 234, 272, 310, 347, 390, 448, 472, 479, 494, 521, 547, 563, 573, 581, 587, 598, 636, 650, 651, 662, 670, 695, 696, 716, 748, 754, 757, 758, 776, 789, 802, 836, 845, 865, 902, 907, 921. Суфіксальні [и], [і], [е], [іе] в лексемі брига'дир зображено на карті № 26.

Т. II. У всіх говорах записано конструкції (часто як паралельні) йо'го ('його, йе'го, йі'го, йи'го, його, го) пос'тавили (нас'тавили,

засˈтавили, застаноˈвили, покˈлали, полоˈжили, зроˈбили) бригаˈдиром і *йоˈго посˈтавили за бригаˈдира*. Відзначено ще: *йоˈго поcˈтавили на бригаˈдира (бригаˈдир'е)* — 1, 59, 114, 194, 226, 238, 244, 257—259, 266, 285, 290, 292—295, 297, 299, 304, 321, 324, 327, 330, 333, 336, 351, 364, 374, 375, 418, 423, 438, 441—445, 447, 448, 452, 455—458, 460, 467, 469, 471, 472, 474, 475, 479, 481, 486, 487, 491, 495, 498, 505, 510, 512, 534, 539, 618, 660, 666. Звуки [г], [ґ] в лексемі *бригадир* відбито на карті № 119.

Т. III, ч. 1. На всій території тому поширена конструкція *йоˈго посˈтавили (настаноˈвили, насˈтавили) бригаˈдиром (бригаˈд'іром, бригаˈд'ером)*. Зафіксовано ще: *йоˈго посˈтавили за бригаˈдира* — 1, 16, 80, 82—84, 91, 97, 121, 158, 207, 210, 211, 223, 226, 239, 243, 250, 322, 324, 334, 336—338, 340, 354, 356, 366; *йоˈго посˈтавили на бригаˈдира* — 97, 109, 152, 158, 179, 207, 293, 310, 326, 354.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах фіксується конструкція *йоˈго бригаˈдиром посˈтавили* і рідше *йоˈго посˈтавили за бригаˈдира*. Відзначено ще: *йоˈго посˈтавили (насˈтавили, постаноˈвили, покˈлали) на бригаˈдира* — 53, 96, 137, 260, 346.

246. *ˈВитрачено ˈсилу* гˈрошей чи *ˈвитрачено ˈсила* гˈрошей? Запряˈжу *ˈпару ˈконей* чи запряˈжу *ˈпара ˈконей?*

Т. I. На всій території тому послідовно фіксуються конструкції *ˈвитрачено ˈсилу (ˈмасу, ˈуйму) гˈроˈшей, запр'аˈжу ˈпару ˈкоˈней*. Зрідка в усіх говорах засвідчується конструкція *ˈвитрачено ˈсила (ˈмаса, ˈуйма) гˈроˈшей*, часто поруч з конструкцією *ˈвитрачено ˈсилу гˈроˈшей*. Відзначено також *запр'аˈжу ˈпара ˈкоˈней* — 16, 65, 75, 111, 205, 330, 376, 377, 494, 555, 581, 634, 647, 661, 662, 671, 748, 762, 764, 785, 826, 866, 910, 912. Акцентні варіанти *ˈконей — коˈней, гˈрошей — гроˈшей* відбито на карті № 221.

Т. II. На всьому ареалі тому записано конструкції *ˈвитрачено (розтˈрачено, потˈрачено, утˈрачено, затˈрачено) ˈсилу (ˈкупу) гˈроˈшей (п'іˈн'аз'і, пеˈнеж'і, гˈрейцар'ій), запр(')аˈжу ˈпару ˈкоˈней*. Відзначено ще: *ˈвитрачено, росˈходовано, с(ис-, у-, вы-, про-)кі(е)л'ˈтовано, розˈведено ˈсила (ˈкупа) гˈроˈшей* — 101, 102, 106, 110—114, 139, 140, 142, 157, 168, 182, 185, 190, 192, 212, 213, 217, 224, 227, 229, 232, 239, 241, 243—245, 254, 256, 257, 281, 292, 303, 318, 333, 360, 399, 471, 477, 490, 502, 509, 516, 523, 525, 533, 535, 559, 563, 610, 624, 641, 662; *ˈвитрачено ˈсила // ˈсилу гˈроˈшей* — 105, 130, 380, 463, 511; *запр(')аˈжу ˈпара ˈкоˈней* — 10, 73, 115, 120, 123, 126, 128, 156, 182, 235, 292, 326, 407, 455, 479, 525, 617, 621, 622; *запр(')аˈжу ˈпара // ˈпару ˈкоˈней* — 124, 142, 284, 318, 523, 643; *запˈр'агну пар ˈкон'ох* — 686. Акцентні варіанти *ˈконей — коˈней* передано на карті № 199; *гˈрошей — гроˈшей* — на карті № 200.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах поширені конструкції *ˈвитрачено (зросˈходувано) ˈсилу (ˈкуч(')у) гˈроˈшей, запр'аˈжу ˈпару ˈкоˈней*. Зафіксовано ще: *ˈви(роз-, с-, ис-, за-)тˈрачено ˈсила гˈроˈшей* — 11, 40, 43, 205, 208, 214, 239, 289, 293, 330, 335, 351; *ˈвитрачено ˈсила // ˈсилу гˈроˈшей* — 74, 106, 163, 165, 177, 199, 226, 230, 234, 297, 299, 300, 313, 344; *запр'аˈжу ˈпара ˈконей* — 87, 209, 260, 366; *запр'аˈжу ˈпара // ˈпару ˈконей* — 313, 374. Акцентні варіанти *ˈконей — коˈней, гˈрошей — гроˈшей* відображено на карті № 46.

Т. III, ч. 2. На всій території тому фіксуються конструкції *ˈвитрачено (ізросˈходувано) ˈсилу (ˈкупу, ˈкучу) гˈроˈшей, запр'аˈжу ˈпаˈру ˈкоˈней*. Записано ще: *ˈви(рос-, с-, за-, по-)тˈрачено ˈсила (ˈкупа, ˈкуча) гˈроˈшей* — 2, 20, 25, 35, 44, 47, 58, 165, 185, 193, 197, 212, 222, 223, 258, 260, 278, 280, 343, 349; *ˈвитрачено ˈсила // ˈсилу гˈроˈшей* — 31, 33, 39, 43, 95, 104, 106, 138, 192, 201, 204, 222; *запр'аˈжу ˈпара ˈкоˈней* — 33, 37, 40, 47, 118, 147, 160, 233, 253, 292, 346, 349, 352; *запр'аˈжу ˈпара // ˈпару ˈкоˈней* — 155, 227, 276, 299. Акцентні варіанти *ˈконей — коˈней, гˈрошей — гроˈшей* відбито на карті № 59.

247. За гоˈрою ˈвидно *ˈхату* чи за гоˈрою ˈвидно *ˈхата?* З саˈдочка *ˈпісню ˈчути* чи з саˈдочка *ˈпісня ˈчути? Йоˈго ˈруку* зˈнати чи *йоˈго руˈка зˈнати?*

Т. I. Карта № 276: *за гоˈройу ˈвидно ˈхату, з^{с} саˈдочка ˈп'існ'у ˈчути, йоˈго ˈруку зˈнати; за гоˈройу ˈвидно ˈхата, з^{с} саˈдочка ˈп'існ'а ˈчути, йоˈго руˈка зˈнати;* у коментарі: *ˈвидна ˈхата*.

Т. II. Суцільний ареал у межах тому утворюють конструкції з іменником-об'єктом у формі знах. відм.: *за гоˈройу (гоˈрейу, гоˈрой, гоˈром) ˈвидно (ˈвидко) ˈхату (ˈхижу), з^{с} саˈдочка (саˈдочку, саˈду) ˈп'існ'у (сˈп'іванку) ˈчути, йоˈго (йеˈго, йіˈго) ˈруку зˈнати*.

Записано: *за гоˈройу ˈвидно ˈхата* — 10, 43, 64, 77—79, 96, 97, 102, 105, 222, 546, 607, 625—627, 629, 630; *за гоˈройу в'ідˈно ˈхата* — 71, 74, 88, 101; *за гоˈройу ˈвидко ˈхата* — 554, 557, 605, 608—610, 612, 613, 615; *за гоˈройу ˈвидна ˈхата* — 91, 144, 376, 621, 622, 624; *за гоˈройу видˈна ˈхата* — 623; *з^{с} саˈдочка ˈп'існ'а ˈчути* — 43, 607—610, 612, 615, 622, 624—627, 629; *із садˈка чутˈно ˈпесн'а* — 74; *йоˈго (йіˈго) руˈка зˈнати (-т')* — 20, 74, 77, 78, 94, 96, 99, 108, 204, 209, 223, 305, 378, 538, 606—610, 613, 618, 621, 622, 625—627, 629.

Засвідчено ще: *маˈшина тˈреба у ˈхаті* — 75. Зафіксовано: *за гоˈройу видˈно (відˈно) ˈхату* — 63, 64, 68—70, 76, 87, 103, 176, 178.

Т. III, ч. 1. Скрізь послідовно фіксуються конструкції з об'єктом у формі знах. відм.: *за гоˈройу ˈвидно ˈхату, з саˈдочка ˈп'існ'у ˈчути, йоˈго ˈруку зˈнати*. Паралельно засвідчуються ще звороти: *за гоˈройу ˈвиднайа ˈхата, із садˈка ˈчутнайа ˈпісн'а* — 1; *за гоˈройу ˈвидно ˈхата* — 3, 4, 19, 22, 36, 38, 70, 72, 124, 226, 238, 247, 296, 299, 305, 317, 336, 364; *за гоˈройу ˈвидна ˈхата* — 2, 16, 17, 25—28, 33, 40, 42—44, 48, 84, 88, 117, 205, 237, 247, 292, 313, 314, 324, 333, 354, 365; *з саˈдочка ˈп'існ'а ˈчути (-т')* — 4, 22, 27, 34, 36, 38, 56, 72, 110, 165, 207, 295, 297, 305; *із сад^{т}ˈка ˈчутно ˈп'існ'а* — 16; *йоˈго руˈка зˈнати (-т')* — 69, 106, 208, 238, 302, 305, 329, 363, 367.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому виступають конструкції з іменником-об'єктом у формі знах. відм.: *за гоˈройу ˈвидно ˈхату, з саˈдочка ˈчути ˈпісн'у, йоˈго ˈруку зˈнати*. Записано також: *за гоˈройу ˈвидно ˈхата, із саˈдочка ˈп'існ'а ˈчути, йоˈго руˈка зˈнати* — 2, 4, 5, 109, 118, 119, 276, 278, 293; *за гоˈройу ˈвидно ˈхату // ˈхата, з саˈдочка ˈп'існ'у // ˈп'існ'а ˈчути, йоˈго ˈруку // руˈка зˈнати* — 40, 43, 69, 170; іменник-об'єкт у наз. відм. тільки в конструкції *за гоˈройу ˈвидно ˈхата* — 3, 9, 22, 24, 68, 75, 88, 90, 117, 118, 146, 149, 151, 161, 162, 164, 165, 181—183, 202, 207, 216, 222; 330, 344, 346, 349, 374; *за гоˈройу ˈвидно ˈхату // ˈхата* — 6, 17, 21, 50, 57, 61, 62, 122, 134, 143, 153, 163, 177, 178, 184, 206, 225, 275, 282, 348; *за гоˈройу ˈвидна ˈхата* — 46, 158, 168, 171, 212, 218, 255, 258, 313, 318, 341, 370; *за гоˈройу видˈна ˈхата* — 40, 41, 112, тільки в конструкції *з саˈдочка ˈп'існ'а ˈчути* — 35, 37, 45, 49, 88, 112, 115, 117, 120, 174, 192, 207, 212, 213, 218, 220, 222, 227, 283, 332, 347, 374; *з саˈдочка ˈп'існ'у // ˈп'існ'а ˈчути* — 55, 68, 122, 138, 142, 282; *ˈп'існ'а ˈчутис'а* — 25; тільки в конструкції *йоˈго руˈка зˈнати (-т')* — 6, 16, 30, 33, 38, 103, 111, 112, 115, 120, 133, 160, 165, 174, 182, 203, 212, 218, 223, 227, 292; *йоˈго ˈруку // руˈка зˈнати* — 139, 158, 192, 195.

248. *Йоˈго гˈромом уˈбито* чи *йоˈго гˈромом уˈбило*, чи *йоˈго грім уˈбив? Меˈне осˈколком поˈранено* чи *меˈне осˈколком поˈранило*, чи *меˈне осˈколок поˈранив?*

Т. I. В усіх говорах у межах тому фіксуються конструкції: *йоˈго (йеˈго, йаˈго) гр'ім (грим, гром, грум, груом, груим) уˈбиў (уˈб'іў) // йоˈго (йеˈго, йаˈго) гˈромом (гˈромам) уˈбило (уˈб'іло, уˈб'іла);* у подільському говорі частіше фіксується перша (особова) конструкція. Безособова конструкція в усіх говорах виступає з предикатом *уˈбило // уˈбито*. Записано: *з гˈрома уˈб'іло* — 23; *з гˈрому уˈбито* — 78.

Суцільний ареал у межах тому утворюють також конструкції *ме^{и}ˈне (меˈне, м'еˈн'е, м'аˈн'е) осˈколком (асˈколкам) поˈранило (поˈран'іло, паˈран'іла, ˈран'іло, ˈран'іла) // ме^{и}ˈне (меˈне, м'еˈн'е, м'аˈн'е) осˈколок (асˈколак) поˈраниў (поˈран'іў, паˈран'іў, ˈраниў, ˈран'іў);* правда, перша (безособова) конструкція фіксується частіше. У безособовій конструкції скрізь виступає предикат *поˈранило // поˈранено (поˈран'ано* — 233, 247, 251, 257, 262, 459; *поˈранито* — 369, 370, 419, 424, 563).

Т. II. Суцільний ареал у межах тому утворює конструкція *йоˈго (йеˈго, йіˈго, го) грім (грим, грум, груом, груим) уˈбиў (заˈбиў,* рідше *ˈзабиў)*. Засвідчено також безособову конструкцію *йоˈго гˈромом уˈбило (заˈбило)* — 31, 39, 43, 44, 48, 58, 65, 83, 95, 101, 107, 118, 121, 127, 150, 152, 158, 162, 174, 191, 193, 194, 242, 283, 297, 301, 303, 398, 400, 524, 551, 568, 581, 605, 606, 622, 624, 627, 636, 638, 640, 663, 664, 687; *йоˈго гˈромом уˈбито (заˈбито)* — 46, 50, 194, 355, 368, 654, 655. Записано ще особові конструкції: *уˈбитий від гˈрому* — 276; *од гˈрома йе заˈбитий* — 685; *зісˈтаў уˈбитий гˈромом* — 281. 'Грім' — *ˈперун* — 28, 32, 116, 120, 656, 657, 659, 660, 666, 668, 670—674, 677—681; *пеˈрун* — 669; *ˈперун'* — 686; *ˈперон* — 667; *ˈпером* — 234, 683; *ˈперім* — 662; записано *грім // ˈперун* — 30, 33, 114, 121, 122, 124, 125, 128, 239, 663, 664; *грім // ˈперон* — 29, 117; *грім // ˈперін* — 109, 250, 256; *грім // ˈперум* — 249, 255; *грім // ˈпер'ім* — 247.

В усіх говорах тому фіксуються конструкції *ме^{и}ˈне (м'іˈне, н'а) осˈколком поˈраˈнило // ме^{и}ˈне (м'іˈне, н'а) осˈколок поˈраˈниў*. Засвідчено *ме^{и}ˈне осˈколком поˈранено* — 46, 50, 80, 105, 106, 130, 175, 193, 223, 283, 284, 319, 338, 376, 558, 567; *ме^{и}ˈне осˈколком поˈран'ано* — 107, 389, 398; *ме^{и}ˈне осˈколком ˈран'ано* — 396, 636. Записано 'осколок' — *ˈосколок* — 435, 440, 448, 461, 490; *осˈкулок* — 648; *восˈколок* — 531, 532, 534; *сˈколок* — 26, 29, 421; *ошˈкалок* — 477, 507; *ˈсіланґ* — 404, 407, 408, 412, 414—417, 422, 423, 425, 426, 428—431, 444, 446, 448—451, 454, 456, 457; *ˈсілаґ* — 420; *сіˈланґа* — 403, 404, 409, 427.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому паралельно вживаються конструкції: *йоˈго гˈромом уˈбило (ўˈбито)* і *йоˈго гр'ім уˈбиў; ме(')ˈне осˈколком поˈранено (поˈранило, ˈранило)* і (трохи рідше) *ме^{и}ˈне осˈколок поˈраниў (ˈраниў)*. Записано: *осˈколком поˈране^{и}то* — 14, 26, 53, 57, 71, 90, 94, 103, 121—123, 130, 147, 199, 220, 253; *ˈрани^{е}то* — 3, 47, 230; *поˈран'ато* — 226.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал у межах тому утворюють конструкції: *йоˈго гˈромом уˈбило (ўˈбито) // йоˈго гр'ім уˈбиў; ме^{и}ˈне осˈколком поˈранило (поˈранено, ˈранено) // ме^{и}ˈне осˈколок поˈраниў (ˈраниў)*. Записано: *осˈколком поˈран'ано* — 225; *ˈран'ано* — 109, 111; *поˈрани^{е}то* — 276, 361; *вусˈколка ˈранила* — 115.

249. Йоˈму поˈчулося, *ˈніби* кінь проˈбіг, чи *неˈначе (ˈначе)* кінь проˈбіг, чи *неˈмов (мов)* кінь проˈбіг, чи *ˈбуцім* кінь проˈбіг?

Т. I. Названа в запитанні конструкція в усіх говорах тому фіксується із сполучником *ˈначе // неˈначе* (у поліських говорах переважно і найпослідовніше *ˈначе*). Засвідчено також сполучники, які часто виступають паралельно з *ˈначе // неˈначе: ˈначебто* — 55, 96, 128; *ˈн'іби* — 21, 42, 43, 52, 60, 87, 168, 173, 179, 210, 212, 227, 235, 244, 251, 256, 260, 273, 282, 286, 287, 293, 298, 312, 315, 342, 343, 346, 357, 364, 367—369, 384, 386—388, 390, 393, 395, 396, 400, 408, 413, 414, 416—418, 421, 432, 433, 435, 436, 438, 440—442, 445, 446, 449, 455, 459, 461, 465, 466, 468, 421, 472, 476, 478, 481, 484, 486, 491, 492, 494, 496, 498—501, 503, 506, 515, 536, 539, 543, 552, 555, 557, 559, 563—565, 567, 569, 572, 578, 588, 589, 592, 597, 601, 606, 607, 610, 617, 620, 624, 635—640, 649, 653, 660, 661, 664, 665, 668, 685, 689, 691, 693, 695—699, 701, 705—707, 713, 718, 723, 724, 730, 731, 739, 743, 744, 746, 749, 750, 759, 768, 774, 788, 789, 793, 795, 798, 799, 804, 805, 812, 813, 815, 823, 826—828, 831, 832, 841, 845, 848, 853, 860, 869, 874, 878, 879, 904, 910, 912, 915; *ˈн'ібито* — 42, 224, 400, 644, 711, 843; *мов* — 35, 160, 204, 315, 320, 327, 334—337, 339, 342, 343, 357, 362, 363, 366, 370, 386, 389, 397, 398, 400, 403, 407, 409, 411—413, 415—421, 425, 561, 581, 588, 590, 594, 596, 599, 600, 602, 604, 610, 625—629, 632, 638, 641, 645, 652, 653, 676, 722, 771, 815, 836, 842, 845, 861, 922; *мов би* — 331, 368, 369, 391, 399, 558, 570; *шо мов би* — 329; *неˈмов* — 60, 74, 75, 168, 179, 183, 254, 305, 333, 342, 360, 362, 367, 368—371, 373, 375, 377, 381, 382, 384, 386—392, 400, 407, 409, 411, 427, 432, 462, 506, 531, 534, 551, 552, 555, 557, 588, 592, 593, 595, 598, 603, 605, 606, 611, 623, 625, 628, 636, 658, 660, 743, 774, 793, 826, 843, 845, 848, 852, 855, 869, 878; *неˈмов би* — 354, 369; *ˈбуц'ім* — 158, 200, 203, 221, 227, 242, 249, 255, 282, 313, 432, 438, 439, 441, 443, 446, 447, 450—453, 458, 459, 462—464, 466, 481, 486, 488, 489, 494, 498, 506, 509, 510, 538, 539, 555, 569, 688, 692, 694, 704, 705, 714, 718, 724, 730, 732, 734, 746, 750, 751, 759, 767, 778, 815, 821, 822, 836; *ˈбуц'імто* — 16, 58, 91, 208, 218, 238, 253, 484; *ˈбуд'то* — 169, 220, 228, 377, 423, 433, 469, 483; *ˈбудто* — 10, 39, 92, 99, 166, 192, 194, 196, 199, 205, 238, 266, 365, 380, 385, 404, 405, 411, 414, 540, 673, 754, 836, 844, 874, 917, 922; *йак ˈбуд'то* — 42, 258, 858, 859, 865; *йак ˈбудто* — 32, 36, 94, 342; *ˈбудтоби* — 159; *йак ˈбудтоби* — 162; *шо ˈбутто* — 321; *ˈбуд'бито* — 434; *вˈрод'і* — 399, 401, 406, 413, 497, 502, 587, 837, 921, 922; *шчо вˈрод'і* — 76, 178; *шчо* — 24, 39, 59, 106, 191, 223, 232, 269, 319, 353, 472, 479, 686, 700, 716, 777, 883; *шо* — 8, 13, 18, 21, 27, 54, 67, 71, 100, 137, 164, 171, 177, 205, 265, 271, 410, 416, 419, 437, 443, 489, 511, 524, 525, 633, 687, 708, 712, 757, 814; *шо лиˈбон'* — 463; *йак* — 7, 23, 31, 38, 39, 197, 341, 405; *неˈначе йак* — 29; *так йак* — 449, 454, 458, 483, 724, 739, 755; *так^{г}б'і* — 918; *ˈтаб'і* — 22; *б'і* — 26, 919; *би* — 28, 30, 33; *б'іˈначе* — 77, 88; *бі^{и}ˈначебто* — 59; *ˈчисто* — 320.

Т. II. В усіх говорах тому в названій конструкції фіксуються сполучники *ˈн'іби // шчо* (варіанти сполучника *шчо* відбито на карті № 256). Засвідчено також сполучники: *ˈн'ібито* — 5, 28, 53, 40, 58, 65, 108, 127; *н'іб* — 129, 264; *ˈначе* — 11, 19, 23, 42, 51,

84, 151, 159, 169, 190, 193, 195, 208, 212, 213, 218, 221—224, 375, 376, 380, 383, 392, 393, 571, 576; неᵘˈначе — 38, 101, 107, 177, 226, 282, 283, 343, 374, 391, 546; моў — 105, 217, 236, 471; неᵘˈмоў — 38, 93, 94, 99, 158, 204, 211, 526; ˈмоўби — 102; ˈбуц ім — 127, 134, 136, 162, 163, 166, 170, 197, 199, 201, 206, 218, 221, 226, 292, 294, 313, 317—321, 324, 331, 336, 345, 350—352, 360, 363, 364, 366, 368, 369, 372, 374, 391, 392, 394, 395, 398, 400, 401, 495, 528, 538, 539, 542, 543, 545, 552, 561, 563, 568, 569, 572, 573, 576, 578, 654, 687; ˈбуц'імто — 84, 122, 191, 196, 531, 536; ˈбут'то — 27, 47, 61, 62, 70, 102, 104, 106, 144, 159, 163, 165, 171, 192, 351, 370, 373, 376, 391, 399, 548, 573, 603, 609, 611, 626, 627, 629, 641, 644; ˈбут'тоби — 76, 188, 387; йак — 109, 152, 154, 185, 189, 638, 660; ˈйакто — 162; та ˈйакто — 157; йакˈби — 66, 80, 272, 277, 406, 407, 412, 415, 416, 447, 462, 463, 472, 474, 499, 514, 656, 658, 661, 663, 667, 669, 673, 676—678, 680, 682; йакˈжеби — 665; так йакˈби — 9, 10, 20, 26, 30, 115, 125, 131, 137, 161, 179, 311, 316, 410, 484, 620, 668; так йак — 14, 121, 128, 134, 176, 184, 215, 377, 382, 541, 546, 548, 557, 613; ˈгейби — 245, 249, 439, 452, 481, 488, 510, 585; ˈгеби — 642; ˈгиби — 262, 263, 428, 436, 448, 450, 457; гиˈби — 426, 441, 459, 464; г'іˈби — 413, 419, 424, 471, 475; гий — 539; ги — 265, 270; г'і — 254, 539; гі н'іˈби — 408; аˈби — 89; би — 34, 37, 39, 41, 623, 634, 636, 639; бі — 648, 649; бито — 637, 640; тоби — 636; вˈрод'і — 149, 379, 384, 385, 608, 621, 626, 645; в іˈдаў — 306; от'ік би — 523; ˈчисто — 170; ˈмусит' — 24.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал у межах тому утворює сполучник ˈначе // неˈначе. Крім того, записано сполучники: ˈначе йак — 33, 143, 160; неˈначе йак — 329; йак ˈначе — 87, 354; ˈначе так йак — 240, 241; ˈначебто — 226; шо ˈначе — 164, 169, 170, 275; шо — 4, 27, 47, 48, 66, 67, 71, 79, 103, 104, 116, 118, 141, 161, 162, 175, 177, 221, 246, 249, 274, 310, 322, 326, 337, 351, 364, 369; шчо — 279, 316; йак — 14, 28, 32; так йак — 110; ˈбудто — 6, 11, 156, 157, 213, 314, 317, 334, 367, 370, 374; ˈбуд'то — 317; йакˈбудто — 15, 91, 98, 338, 372; йакˈбудтоби — 95, 267; ўˈрод'і — 22, 27, 28, 35, 39, 74, 86, 100, 112, 115, 250, 260, 265, 287, 316, 324, 333, 367, 370—374; ўрод' — 157; ўˈрод і йак — 106; ˈн іби — 13, 15, 21, 68, 69, 72, 74, 82, 84, 98, 114, 146, 169, 172, 179, 194, 203, 207, 209, 234, 244, 248, 255, 256, 258, 263, 264, 292, 293, 297, 299, 304, 307, 334, 344, 345, 350, 353; моў — 9, 94, 103, 108, 133, 228—230, 233, 270, 282, 299, 336, 342, 343; неˈмоў — 12, 22, 42, 71, 100, 173, 184, 215, 218, 225, 263, 299, 332, 334; неˈмоўби — 84, 295; мат' — 363; ˈчисто — 294; ч'и — 153.

Т. III, ч. 2. Скрізь фіксується сполучник ˈначе // неˈначе. Записано ще: шо ˈначе — 141, 158, 351; ˈначебто — 74; ˈн'іби — 2, 4, 6, 14, 16, 30, 31, 35, 37, 39, 42, 44, 57, 58, 75, 90, 100, 101, 104, 105, 109, 110, 115, 120, 131, 174, 177, 192, 201, 248, 256, 258, 262, 273, 282, 283, 290, 300, 346—348; ˈн'ібито — 77; ˈбуц'ім — 2, 5, 6, 10—12, 14, 19, 20, 37, 66, 256; моў — 39, 101, 112, 225, 254, 261, 286, 288, 347; неˈмоў — 4, 39, 59, 104, 143, 159, 177, 216, 240; неˈмоўби — 255; неˈмоўто — 222; ˈбуд'то — 301, 315, 357, 358, 366, 372; ˈбудто — 128, 185, 186, 222, 225, 252, 254, 276, 284, 288, 293, 302, 307, 333, 338, 339, 361; ˈбуд'тоби — 124, 125, 162, 303, 347; ˈбудтоби — 2, 50, 62, 102, 105, 227; йакˈбуд'то — 370; йакˈбудто — 95, 175, 224, 251, 253, 294, 295, 340, 356; ўˈрод'і — 9, 57, 64, 68, 78, 124, 125, 140, 153, 164, 167, 172, 178, 199, 222—224, 252, 259, 276, 278, 288, 296, 307, 315, 338, 341, 342, 356—358, 366, 371, 372; ўˈрод'іби — 2; ўˈрод'ібто — 52; ўˈрод'і йак — 118, 340; так йак — 3, 9; ˈйакоби — 356; шо — 10, 11, 19, 22, 56, 73, 118, 119, 145, 148, 178, 183, 221, 235, 246, 289, 294, 305, 313, 314, 334, 344, 348; шчо — 24, 86, 106, 281.

250. Воˈда *діˈтей куˈпати* чи *до куˈпання діˈтей?* Гˈлечик *молоˈко ноˈсити* чи гˈлечик *до (для) ˈношення молоˈка*, чи *щоб молоˈко ноˈсити?*

Т. I. В усіх говорах у межах тому записано конструкції: воˈда куˈпати (-т', -т) д'іˈтей // воˈда дл'а куˈпан':а д'іˈтей; гˈлечик (глаˈдушчик, глаˈдишка, куˈшин) молоˈко ноˈсити (-т', -т) // гˈлечик (глаˈдушчик, глаˈдишка, куˈшин) шчоб молоˈко ноˈсити (-т', -т) (варіанти інфінітива відображено на карті № 250; лексеми на позначення посуду носити молоко відбито на карті № 292), однак речення з інфінітивом фіксуються частіше. Записано ще конструкції: воˈда до куˈпан':а д'іˈтей — 30, 51, 58, 60, 74, 87, 91, 177, 185, 193, 211, 263, 293, 599, 633, 810, 812; воˈда дл'а д'іˈтей куˈпат' — 237, 335, 386, 421, 576; воˈда дл'а д'іˈтей куˈпатис' — 242; воˈда шчоб д іˈтей куˈпати — 9, 18, 19, 28, 29, 31, 48, 78, 91, 95, 104, 106, 118, 165, 171, 175, 186, 189, 196, 200, 204, 209, 232, 252, 266, 272, 275, 278, 288, 301, 344, 355, 363, 372, 350, 377, 398, 406, 419, 427, 442, 443, 447, 451, 452, 463, 485, 489, 495, 500, 507, 526, 528, 530, 571, 592, 601, 609, 621, 623, 624, 629, 630, 634, 699, 700, 706, 711, 712, 725, 745, 746, 759, 762, 789, 802, 804, 814, 820, 827, 839, 842, 855, 857, 861, 896, 899, 903, 905, 906, 909; воˈда шчо д'іˈтей куˈпати — 45, 146, 174, 194, 400, 421, 675, 871, 898, 907, 914, 916. Засвідчено конструкцію воˈда ˈд іти куˈпати — 217, 320, 414, 488, 659, 662, 684, 694, 739, 747, 750, 754, 755, 784, 794.

Другий вислів зафіксовано ще у варіантах: гˈлечик шчо молоˈко ноˈсити — 30, 45, 47, 146, 163, 184, 230, 279, 400, 439, 483, 828, 914, 916; гˈлечик дл а ноˈс ін :а (ˈношен :а) молоˈка — 67, 90, 91, 122, 127, 156, 166, 168, 182, 207, 312, 314, 326, 342, 346, 355, 363, 367, 377, 378, 385, 408, 414, 498, 500, 517, 533, 535, 546, 561, 563, 572, 577, 595, 609, 622, 625, 637—639, 644, 646, 647, 673, 677, 791, 819, 822, 865, 873, 904, 910; гˈлечик до ˈношен :а молоˈка — 379; гˈлечик дл а молоˈка — 2, 22, 87, 103, 110, 131, 133, 146, 147, 149, 162, 164, 177, 179, 201, 208, 209, 229, 265, 271, 293, 297, 302, 316, 339, 342, 343, 375, 383, 390, 391, 397, 423, 427, 430, 440, 441, 443, 445, 476—478, 482, 493, 497, 501, 504, 511, 520, 534, 553, 565, 570, 577, 585, 600—603, 614, 623, 632, 633, 670, 671, 674, 680, 683, 714, 729, 730, 733, 738, 739, 742, 745, 778, 815, 829, 836, 842, 845, 861, 863, 868, 870, 877, 889, 893, 895, 902; гˈлечик на моло ко — 42, 164, 188, 189, 538, 545, 643, 657; глаˈдишка пуд молоˈко — 113.

Т. II. В усіх говорах тому фіксуються конструкції з інфінітивом: воˈда куˈпати (-т) д'іˈтей (ˈд'іти); гˈлечик (глаˈдушчик, глаˈдишка, зˈбанок, ˈканта) молоˈко ноˈсити (варіанти інфінітива зображено на карті № 232; лексеми на позначення посуду на молоко передано на карті № 255).

Записано ще конструкції: воˈда дл а куˈпан :а (ˈкупан'е, ˈкупан'і) д іˈтей (д іˈтий) — 32, 58, 64, 84, 96, 97, 124, 139, 141, 165, 170, 172, 183, 186, 189, 190, 194, 204, 213, 249, 253, 256, 258, 260, 274, 281, 283, 290, 297—299, 306, 316, 323, 331, 342, 343, 346, 354, 356, 366, 373, 376, 387, 390, 398, 423, 444, 459, 460, 466, 482, 510, 517, 520, 550, 561, 565, 570, 605, 610, 617, 627, 654; воˈда дл а куˈпан':а ˈд іт ом—430, 578; воˈда дл а д'іˈтий куˈпати—235, 279, 488; воˈда зд'іл'аˈкупан'а—588; воˈда до куˈпан :а (ˈкупан е, ˈкупан і) д іˈтей (д'іˈтий) — 43, 79, 90, 101, 130, 138, 171, 172, 230, 237, 241, 247, 251, 253, 254, 263, 266, 271, 280, 282, 284, 301, 306, 314, 321, 329, 335, 349, 447, 461—464, 468, 470, 473, 480, 484, 486, 487, 490, 499, 518, 523—525, 543, 546, 553, 554, 564, 581, 607, 618, 651, 655, 657, 659, 660—663, 665, 666; воˈда до ˈкупан а ˈд'іт ом — 258, 421; воˈда на куˈпан :а д'іˈтий — 412, 425, 426, 447, 489, 669—671, 673, 676, 679; воˈда на куˈпан а пре ˈд іті — 680; воˈда на ˈкупіл' д іˈтей — 111, 112; воˈда на д іˈтей куˈпати — 129; воˈда на ˈд'іти — 420; воˈда про ˈд'іти — 448; воˈда пре ˈд'іти — 677; воˈда за куˈпан е ˈз'ецок — 686; воˈда за куˈпати ˈд'іти — 685; воˈда шчоб (аби) куˈпати д'іˈтей (д'іˈтий) — 83, 92, 108, 208, 290, 370, 384, 385, 391, 473, 503, 511, 516, 534, 572, 574; воˈда би д іˈтей куˈпати — 294, 321; воˈда шчо д'іˈтей куˈпати — 229, 250, 636.

Другий вислів зафіксовано ще у варіантах: ˈглечик (зˈбанок) дл'а ˈношен :а (ˈношен е, ˈношен'і) молоˈка — 7, 74, 96, 97, 160, 216, 235, 256, 283, 284, 288, 297, 302, 316, 331, 338, 346, 362, 398, 473, 484, 494, 511, 525, 530, 564, 627, 659; гˈлечик до ˈношен':а молоˈка — 138, 141, 143, 172, 189, 230, 241, 242, 251, 280, 301, 321, 335, 463, 477, 480, 511, 523, 546, 657, 660—663, 665, 666; горˈчічок на ноˈсін'а молоˈка — 673; горˈнец на моᵘлоᵘˈка ноˈсити — 254; горˈн'а за ˈношен'а мовоˈка — 685; гˈлечик дл'а молоˈка — 37, 41, 44, 108, 148, 165, 170, 171, 188, 195, 209, 219, 308, 380, 395, 468, 524, 556, 581, 613, 614; гˈлечик на молоˈко — 3, 6, 19, 21, 25, 32, 34, 54, 59, 75, 80, 118, 128, 131, 132, 150, 161, 165, 196, 206, 207, 210, 237, 238, 243, 245, 248, 262, 273, 315, 317, 406, 410, 411, 416, 425, 429, 450, 452, 457, 486, 493, 534, 548, 615, 631, 632, 656, 672, 676, 677, 679—681; глаˈдушчик до молоˈка — 364, 484, 515, 518, 524, 639; гˈлечик (гурˈн е) від молоˈка — 249, 274, 290, 299, 391, 513, 550, 583; канˈтічка за мˈлеко — 686; горˈнец йе за д'іл'а молоˈка — 588; гˈлечик шчоб (аби) молоˈко ноˈсити — 8, 18, 20, 31, 33, 74, 83, 92, 98, 104, 117, 158, 162, 163, 193, 194, 198, 201, 204, 208, 212, 214, 218, 221, 226—229, 255, 271, 290, 314, 318, 319, 329, 333, 342, 345, 349, 354, 358, 370, 384, 390, 391, 398, 399, 436, 453, 464, 466, 470, 488, 497, 506, 516, 529, 530, 531, 551, 552, 560, 561, 569, 570, 573—575, 618, 637, 638, 687; гˈлечик молоˈко щоб ноˈсити — 215; гˈлечик коб молоˈко ноˈсити — 618, 644; горˈн'и би молоˈко ноˈсити — 294, 321; гˈлечик шчо молоˈко ноˈсити — 36, 45, 85, 397, 406, 422, 430, 631, 636; зˈбанок шо (жи) с'і моᵘлоᵘˈко ˈносит — 322, 332, 334.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються конструкції: воˈда куˈпати (-т') д іˈтей, гˈлечик молоˈко ноˈсити (-т'). Записано також: воˈда дл'а куˈпан':а д іˈтей — 2, 4, 10—12, 26, 67, 82, 84, 86, 90, 96, 111, 118, 141, 162, 164, 165, 167, 168, 177, 178, 180, 183, 184, 188, 204, 210, 213, 214, 216, 217, 224, 238, 293—295, 307, 308, 311, 314, 320—322, 324, 352, 354, 356, 364, 366, 368, 373—375; воˈда дл'а д'іˈтей на куˈпан':а — 28; воˈда дл'а куˈпіл':а д'іˈтей — 124; воˈда дл'а ˈкупіл':а д'іˈтей — 127; воˈда дл'а ˈкупел'у д іˈтей — 310; воˈда дл'а д'іˈтей куˈпат' — 28; воˈда до куˈпан':а д'іˈтей — 1, 196, 199, 345, 350; воˈда на куˈпан':а д'іˈтей — 354; воˈда шо д'іˈтей куˈпати — 26, 33, 58, 61, 74, 260, 369; воˈда шчоб д іˈтей куˈпати — 72, 75, 79, 80, 82, 83, 93, 97, 108, 113, 121, 137, 161, 173, 187, 200, 206, 227, 230, 257, 265, 274, 313, 315, 334; гˈлечик дл'а ˈношен :а молоˈка — 10, 168, 170, 181, 213, 263, 293, 295, 337, 344; гˈлечик дл'а ноˈс'ін':а молоˈка — 111, 122, 238, 265, 294, 314, 343; гˈлечик дл'а ˈноски молоˈка — 11; гˈлечик дл'а молоˈка — 17, 27, 28, 44, 51, 73, 79, 84, 88, 96, 98, 100, 106, 110, 116, 118, 123, 124, 127, 129, 131, 133, 136, 139, 141, 144, 147, 164, 167, 171, 180, 184, 189, 200, 202, 203, 206, 211, 214, 216, 217, 226, 233, 238, 249, 256, 274, 279, 281, 285, 295, 298, 307, 310, 311, 316, 317, 322, 326, 327, 329, 338, 340, 348, 352, 356, 369, 372—375; гˈлечик на молоˈко — 17, 21, 226, 248, 302; гˈлечик шо молоˈко ноˈсити (-т') — 33, 58, 61, 74, 89, 116, 151, 156, 157, 162, 269, 334, 350, 351, 363; гˈлечик шчоб молоˈко ноˈсити (-т') — 12, 15, 23, 24, 36, 38, 46, 49, 53, 54, 56, 59, 70, 72, 74, 75, 77, 80, 82, 88, 89, 92, 97, 99, 111, 113, 119, 121, 129, 137, 141, 144, 152, 153, 161, 162, 164—168, 170, 175, 177, 178, 187, 189, 196, 199, 205, 208, 210, 212, 215, 216, 218, 223, 225, 227, 230—232, 237, 239, 253, 255, 257, 266, 271, 275, 278, 282, 284, 287, 292, 298—300, 304, 306, 308, 310, 311, 313, 315, 318, 323, 335, 339, 344, 345, 353, 354, 361, 366, 368, 370, 372, 374.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють конструкції: воˈда д'іˈтей куˈпати; гˈлечик (глаˈдушчик, куˈшин) молоˈко ноˈсити // шчоб молоˈко ноˈсити // дл а молоˈка. Паралельно фіксуються ще вислови: воˈда дл а куˈпан :а д іˈтей — 5, 26, 29, 35, 42, 44, 46, 50, 57, 61, 62, 69, 74, 86, 92, 95, 102, 104, 105, 112, 114, 124, 125, 151, 156, 162, 163, 165, 167, 171, 176, 177, 179, 180, 185, 189, 194, 204, 211, 213, 222, 223, 225, 251, 253, 276, 278, 282, 283, 285, 294, 297, 300, 303, 336, 341, 343, 364, 369, 375; воˈда дл'а д іˈтей куˈпати — 147; воˈда до куˈпан :а д іˈтей — 31, 139, 174, 177, 284; воˈда шо д'іˈтей куˈпати — 97, 141, 178, 313; воˈда шчоб д'іˈтей куˈпати — 2, 14, 17, 22, 24, 37, 47, 65, 82, 99, 109, 134, 140, 145, 158, 161, 170, 207, 209, 219, 250, 253, 255, 275, 282, 289, 291, 296, 307, 308, 325, 338, 340, 351, 355, 359, 361; воˈда шчоб ˈд'іт ам куˈпатис'а — 348; записано воˈда ˈд'іти куˈпати — 2, 12, 223, 224;

гˈлечик дл'а ˈношен :а молоˈка — 5, 11, 35, 185, 223, 225, 227, 261, 265; дл'а ноˈс ін :а молоˈка — 50, 61, 62, 86, 92, 101, 106, 139, 160, 194; дл'а ˈноски молоˈка — 225, 227, 253; гˈлечик на молоˈко — 55, 171, 313; гˈлечик від молоˈка — 126; гˈлечик (глаˈдушчик, куˈшин) шо молоˈко ноˈсити — 11, 26, 32, 66, 73, 77, 83, 97, 119, 163, 344.

251. Боˈлить сˈпина *ˈхату підміˈтати* чи боˈлить сˈпина *ˈхату підміˈтаючи?*Ніˈколи не надоˈкучить *з тобою ˈжити* чи *з тоˈбою жиˈвучи?*

Т. I. Суцільний ареал у межах тому утворюють конструкції боˈлить сˈпина ˈхату п ідм'іˈтати (-т'), н'іˈколи не надоˈкучит' (надоˈйіст', набˈридне) з тоˈбойу ˈжити (-т').

Записано конструкції з дієприслівниками: боˈлит' сˈпина ˈхату п'ідм'іˈтайучи (зам'іˈтайучи) — 1, 9, 11, 21, 26, 50, 51, 53, 54, 65, 68, 73, 74, 80, 85, 89, 98, 101, 106—108, 110, 114, 122, 132, 148, 153, 155, 166, 171—173, 176, 182, 183, 196, 215, 218, 238, 257, 263, 281, 293, 308, 309, 315, 330, 336, 342, 344, 346, 367, 370, 376—378, 383, 384, 389, 390, 394, 400, 401, 419, 464, 531, 550, 553, 588, 598, 609, 632, 634, 638, 639, 650, 655, 669, 758, 801, 860, 868, 879, 910; боˈлит' сˈпина ˈхату меˈтуˈчи — 22, 86, 95, 120, 124, 147; баˈл'іт' сˈп'іна ˈхату по(а, у)дмеˈтайши — 4, 15, 17, 39, 94, 128, 141, 143, 186; баˈл'іт' сˈп іна падмеˈтайши ˈхату — 105, 188; боˈлит' сˈпина п'ідм'іˈтайучи ˈхату — 90, 92, 139, 193; боˈліт сˈпина беруˈчи ˈйагоди — 20; баˈл'іт сˈп'іна ˈвоза п'ідˈн'айш'і — 2; ба:ˈл'іт'

с'п ˈіна карˈтошку саˈпайши — 3; *баˈліт' сп'іˈна ка:рˈтошку па:ˈлоўши* — 97;

н'іˈколи не надоˈкучит' з тоˈбойу жиˈвучи — 26, 68, 70, 77, 196, 294, 296, 319, 342, 377, 400, 419, 588, 630, 639, 829; *н'іˈколи(і) н'е надо(а)ˈйест' с то(а)ˈбойу ˈжийши* — 1, 94, 97, 106, 107, 133, 145, 171, 176; *меˈн'е н'іˈколі*^{и} *с таˈбойу н'е*^{і} *надаˈйест ˈжі*^{и}*йши*^{і} — 17 (*ниˈколи, н'еˈколи, неˈколи* відображено на карті № 272).

Т. II. В усіх говорах у межах тому записано конструкції з інфінітивом: *боˈлит(') сˈпина (поˈпеˈрек, боˈл'ат(') кˈриж'і, пˈлечі) ˈхату (ˈхижу) п'ідм'іˈтати (зам'іˈтати); н'іˈколи (ˈн'іґди) не надоˈкучит(') (надоˈкучи) с тоˈбойу (-оў, -ом) ˈжити* (у поліських і волинсько-поліських говірках фіксується *ниˈколи*). В усіх говорах значиться лексема *сˈпина* (рідше *спиˈна*), а також *кˈрижі* (*кˈрижа* — 237, 268, 271, 273, 275, 276, 405, 434, 435).

Засвідчено конструкції з дієприслівником: *боˈлит' сˈпина (пˈлечі) ˈхату (хижу) п'ідм'іˈтайучи (зам'іˈтайучи)* — 37, 38, 47, 102, 104, 423, 426, 458, 627, 630, 637, 640, 644, 645, 647, 651; *боˈлит' сˈпина зам'іˈтайучи ˈхату* — 2, 4, 45; *боˈлит' сˈпина (поˈперек) ˈхату (ˈхыжу) метуˈчи* — 424, 456, 457, 639, 648, 653; *ˈхату метуˈчи сˈпина забоˈл'іла* — 9; *забоˈл'ела с'п'іна метуˈчи ˈхату* — 649; *н'іˈколи не наˈкучит з тоˈбойу живуˈчи* — 38, 45; *ниˈколи не надоˈкучит' жівуˈч'і з тоˈбойу* — 647, 651; *мн'е с тоˈбойу надоˈйело живуˈчи*^{і} — 623.

Замість лексеми *спина* зафіксовано: *поˈперек* — 407—410, 412, 413, 415—417, 421—423, 428, 431, 437—439, 442—446, 449, 454, 456, 460, 465, 467, 478, 479, 481, 483—491, 510, 515, 516, 518, 521, 524, 526, 527, 581, 583, 584, 669; *попеˈрек* — 3, 655; *піўпеˈрек* — 403, 404, 441; *пˈлечі* — 5, 28, 232, 242, 247, 254, 259, 265, 271, 272, 284, 286, 299, 306—308, 312, 329, 331, 333, 345, 350, 353, 361, 364, 425, 429, 436, 448, 449, 461, 476, 477, 496, 507—509, 512—514, 547—552, 555, 608, 663, 667, 678, 680; *хре(и)ˈбет* — 406, 411, 414, 418—420, 430, 447, 450—453, 455, 675; *хырˈбет* — 676; *ˈхырбет* — 668, 670, 672, 673; *ˈхірбет* — 679; *хурˈбет* — 682; *хриˈбетиц'а* — 52; *ˈкістка, хришч* — 248; *горб* — 291; *др'ік* — 420, 678; 'ніколи' — *ˈн'іґди* — 117, 134, 242, 247, 251, 261, 299, 325, 329, 332, 335, 380, 412, 486, 492; *ˈниґди* — 7, 423, 444, 446, 619, 620, 638; *ˈн'іґда* — 417, 452, 458—460, 585, 664, 669, 670, 673; *н'іґˈда* — 453; *ˈниґда* — 404, 408, 411, 413—415, 419, 420, 422, 424—426, 429, 445, 447, 448, 450, 455, 626.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах послідовно фіксуються конструкції з інфінітивом: *боˈлит' сˈпина ˈхату п'ідм'іˈтати (-т') н'іˈколи не надоˈкучит' (надоˈйіст', набˈридне) з тоˈбойу ˈжити (-т')*. Паралельно до них записано: *боˈлит' сˈпина ˈхату п'ідм'іˈтайучи* — 5, 68, 70, 71, 80, 83, 187, 218, 230, 249, 309, 321, 352, 366; *боˈлит' сˈпина ˈхату пидмиˈтайши* — 2; *забоˈл'іла сˈпина п'ідм'іˈтайши ˈхату* — 17; *ˈхату пидмиˈтат' баˈлит' сˈпина, а ў ˈмене і се*^{и}*йˈчас баˈлит' і не пидмиˈтайши* — 1; *н'іˈколи не надоˈйіст' з тоˈбойу жи*^{е}*вуˈчи* — 185, 354.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють конструкції *боˈлит' сˈпина (рідше спиˈна) ˈхату п'ідм'іˈтати (-т'); н'іˈколи (ниˈколи) не надоˈкучит' (надоˈйіст', набˈридне) з тоˈбойу ˈжити (-т')*. Записано ще: *боˈлит' сˈпина ˈхату п'ідм'іˈтайучи* — 80, 243; *боˈлит' сˈпина п'ідм'іˈтайучи ˈхату* — 39. У значенні 'спина' засвідчено *попеˈрек* — 168, 313, 314, 361; *кˈриж'і* — 3, 9, 12, 108—111, 115, 118; *пˈлеч'і* — 14.

252. Ми *не сподіˈвалися* чи ми *ся не сподіˈвали?* Не ˈбуду *жеˈнитися* чи не буˈду *ся жеˈнити?* Як йоˈму *здаˈється* чи як йоˈму *ся зˈдає?*

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють конструкції з постпозитивною зворотною часткою: *ми не спод'іˈвалис' // спод'іˈвалис'а (наˈд'іialис' // наˈд'іialис'а); не ˈбуду жеˈнитис' // жеˈниц':а (жеˈниц'а) // жеˈнитис'а; йак йоˈму (йіˈму) здаˈйец':а (здаˈйец'а)*. Записано конструкції з препозитивною часткою: *ми с а не спод'іˈвали* — 700, 701, 708, 713; *не ˈбуду с'а жеˈнити* — 708, 709, 736; *йак йоˈму с'а здаˈйе* — 697, 699—701, 736; *йак с'а йоˈму здаˈйе* — 705. Фонетичні варіанти частки *-с'(а)* відбито на карті № 265; (ц) / (ц) (*-ц(')а*) передано на карті № 112.

Т. II. Карта № 248: *ми с'а наˈд'іialи, ми наˈд'іialис'а;* варіанти частки: *с'а, -са, -со, -с', -с, -с"е, -с'и, -си, -сі*. У поліському і волинському говорах відповідно до форми з часткою *-с'а, -са* в дієслові *надіялися* фіксуються форми на *-ц':а, -ц:а* в дієсловах *же*^{и}*ˈниц':а, здаˈйец':а, жеˈниц:а, здаˈйец:а*. У решті говорів усі три дієслова відповідними формами загалом співвідиосяться.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах послідовно вживаються дієслова з постпозитивною часткою: *ми не спод'іˈвалис' // спод'іˈвалис'а (наˈд'іialис' // наˈд'іialис'а); не ˈбуду жеˈнитис' // жеˈниц':а (жеˈниц'а) // жеˈнитис'а; йак йоˈму здаˈйец :а (здаˈйец'а)*. Записано *жеˈниц:а, здаˈйец:а* — 4, 9, 26.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми дієслів з постпозитивною часткою: *ми не спод іˈвалис а // спод іˈвалис (наˈд'іialис'а // наˈд'іialис); не ˈбуду жеˈнитис'а // жеˈниц':а (жеˈниц'а) // жеˈнитис'; йак йоˈму (йіˈму) здаˈйец :а (здаˈйец а)*. Записано: *не ˈбуду са жиˈнити, йоˈму са здаˈйе* — 110, 115. Засвідчено варіанти частки: *жеˈнитиси* — 109; *же*^{и}*ˈнити*^{е}*се*^{и} — 4, 108; *спод'іˈвалиси* — 110; *спод'іˈвали*^{е}*се*^{и} — 108; *здаˈйеси* — 109, 110; *здаˈйесе*^{и} — 4; *здаˈйец'е* — 200. Засвідчено *жеˈниц а, здаˈйец а // жеˈница, здаˈйеца* — 193, 194, 208, 303; *жеˈница, ˈкажеца* — 164, 185, 284, 301.

253. Позиˈрай *уˈгору,* іˈди *доˈдому,* ˈкидай *доˈдолу* чи позиˈрай *гоˈрі,* іди *ˈдому,* ˈкидай *ˈдолу,* чи іˈди *доˈмов (доˈмів),* ˈкидай *доˈлов (доˈлів)?*

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють звороти *позиˈрай (погл'аˈдай, диˈвис') уˈгору; іˈди доˈдому, ˈкидай* (рідше *киˈдай*) *доˈдолу*. Записано ще: *погл аˈдай уˈверх* — 9, 14, 111, 180, 443, 480; *погл аˈдай догоˈри* — 693, 709, 725; *іˈд'і даˈмой* — 15, 18, 190; *іˈди доˈдоми* — 483, 729; *іˈди доˈдом* — 202, 220, 223.

В усіх говорах зрідка замість вислову *ˈкиˈдай доˈдолу* або поруч з ним фіксується *ˈкиˈдай на ˈземл'у*. Замість *доˈдолу* записано: *ˈдолу* — 801, 808; *ˈдол і* — 587, 591; *наˈдол і* — 643; *даˈлоў* — 13, 15, 16; *доˈнизу* — 41, 198, 437, 450, 487, 489, 493, 508, 541, 688; *уˈниз* — 45, 203, 233, 236, 475, 479, 496, 690, 714, 740; *до земˈл'і* — 484, 699, 700, 702, 709, 711, 712, 715, 718, 737, 744, 745, 752, 753, 779, 782; *до земˈн'і* — 720, 754.

Т. II. Карта № 268: *іˈди доˈдому; іˈди доˈдоми; іˈди доˈдом; іˈди доˈм'і(ў), доˈмў(ў), ˈдоˈму, доˈмоў; іˈди ˈдома; іˈди дˈхат'і;*

карта № 269: *диˈвис'а (гл'аˈди, позиˈрай) уˈгору, диˈвис'а (гл'аˈди, позиˈрай) доˈгоˈри, диˈвис'а (гл аˈди, позиˈрай) дˈгор'і, диˈвис'а (гл'аˈди, позиˈрай) ˈгоˈр'і* (наголос: *угоˈру, догоˈри, гоˈр'і*).

В усіх говорах тому зрідка фіксується словосполучення *ˈкидай* (рідше *киˈдай*) *доˈдолу,* замість нього найчастіше вживається *ˈкидай* (рідше *киˈдай*) *на ˈземл'у*. Засвідчено ще словосполучення: *(ˈкидай) доˈл'іў* — 61, 244, 303, 307, 422, 426, 428, 470, 484, 486, 488—490, 512, 675; *(ˈкидай) доˈлоў* — 89, 363, 650, 668, 672, 680, 682, 684; *(ˈкидай) ˈдолоў* — 683; *(ˈкидай) доˈл'і* — 136, 412, 430, 434, 437, 438, 440, 442, 443, 446, 448—450, 454, 458; *(ˈкидай) доˈлу* — 406, 408—411, 413—421, 423—425, 427, 429, 431, 444, 445, 447, 455—457, 459—461, 481, 487, 588, 686; *(ˈкидай) ˈдолу* — 673; *(ˈкидай) наˈділ* — 233, 236, 242, 255, 257, 260, 277, 279, 325, 643; *(ˈкидай) ˈнаділ* — 136, 138, 140—143, 230, 231, 240, 241, 246, 250, 251, 278, 281, 282, 291, 309, 324, 528; *(ˈкидай) ўділ* — 247, 249, 661; *(ˈкидай) удоˈлину* — 63, 111, 114, 132, 164, 234, 235, 237, 238, 252, 253, 258, 259, 261, 264, 265, 269—271, 275, 302, 304, 305, 308, 323, 328, 330, 361, 403—405, 435, 471, 474—476, 482, 486, 493, 495, 496, 499, 504, 505, 507, 509, 514, 523, 524, 534, 535, 539, 546, 548, 573, 580, 606, 612, 663, 664, 666, 685; *(ˈкидай) надоˈлину* — 172, 262, 266, 284, 286, 293—296, 299, 300, 314, 316, 320, 322, 326, 327, 333—336, 338, 349, 446, 492, 494, 500, 508, 510, 515, 518, 545, 551, 557, 574; *(ˈкидай) додоˈлини* — 263, 304, 339, 402; *(ˈкидай) доземˈл і* — 154, 183, 186, 189, 332, 353, 356, 357, 359, 362, 364, 381, 385, 397, 398, 432, 433, 467, 469, 479, 480, 513, 519, 537, 538, 544, 554, 560, 568, 575, 578, 579, 604, 610; *(ˈкидай) ўниз* — 3, 7, 8, 12, 18, 23, 25, 48, 52, 53, 62, 68, 70, 71, 76, 84, 86, 87, 92, 108, 110, 118, 124, 125, 144, 149, 170, 181, 184, 185, 187, 274, 310, 313, 345, 352, 562, 623, 627, 629, 637, 638, 651; *(ˈкидай) наˈниз* — 19, 32, 74, 150, 209, 298, 315; *(ˈкидай) доˈнизу* — 33, 72, 83, 90, 95, 127, 151, 153, 174, 177, 180, 193, 229, 351, 396, 622, 624; 'кидай' *міˈтай* — 662; *меˈчи* — 230, 231, 233, 234, 237, 238, 250, 261—272, 274, 293, 307, 432, 433, 436, 464, 465, 467, 469, 482, 484—486, 490; *меч* — 411, 412, 425, 430, 437, 438, 440, 442, 444—449, 451, 454—461, 481, 487, 524, 588, 663, 664, 666, 672, 685; *мич* — 403, 406, 408, 410, 415, 419—424, 426—428, 680; *миш* — 409; *миш'* — 414; *верˈжи* — 404; *верж* — 514; *веˈреч* — 405; *вирс'* — 413, 416, 418, 429, 450, 683; *верз'* — 417; *верз* — 273; *вирс* — 275; *шмар* — 673, 679; *шмар'* — 668, 669, 675, 684.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксуються вислови: *позиˈрай (погл'аˈдай, диˈвис') уˈгору; іˈди доˈдому; ˈкидай* (рідше *киˈдай*) *доˈдолу*. Записано ще: *диˈвис , позиˈрай уˈверх* — 226, 333; *смотˈр і в:ерх* — 317; *іˈди доˈдому // доˈмой* — 307, 311; *ˈкидай ˈдол і* — 218; *кин ˈдолу* — 332; *л аˈгай ˈдол і* — 214.

Т. III, ч. 2. Скрізь записано словосполучення: *позиˈрай (погл аˈдай, диˈвис') уˈгору, іˈди доˈдому, ˈкидай* (рідше *киˈдай*) *доˈдолу*. Зафіксовано також: *позиˈрай диˈвис' уˈгору // ўверх* — 29, 109, 111, 121, 153, 170, 255, 279, 281, 287, 289, 301—303, 333, 335, 352, 367; *позиˈрай (подиˈвис') догоˈри* — 1, 9, 108, 110, 295; *диˈвис' наˈгору* — 318; *позиˈрай гоˈр'і* — 106; *іˈди доˈдому // доˈмой* — 255, 276—278, 280, 281, 284, 288, 292, 294, 296, 297, 299, 301—303, 312, 367; *іˈди ˈдому* — 106.

В усіх говорах зрідка замість вислову *ˈкидай доˈдолу* або поруч з ним записано *ˈкидай на ˈземл'у (на ˈземн'у)* — 2, 108, 109, 115, 211). Засвідчено ще: *ˈкидай до земˈл'і* — 9, 11, 12, 15, 25, 26, 37, 51, 128, 131, 147, 221, 225; *ˈкидай ўниз* — 4, 40, 125, 136, 141, 255; *ˈкидай доˈнизу* — 3, 151, 177; *ˈкидай ˈдолу* — 106, 114, 201, 347.

254. *Бˈрата йоˈго неˈма вˈдома* чи *брат йоˈго (єˈго, йго, го) не є вˈдома,* чи *брат йоˈму (му) не є вˈдома?*

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворює конструкція *бˈрата йоˈго (йеˈго, йаˈго, йіˈго) не*^{и}*ˈма (неˈма, н'еˈма, н'аˈма, н'іˈма) // не*^{и}*ˈмайе (неˈмайе) ˈдома // ўˈдома*. Поширення варіантів форми займенника *йеˈго, йаˈго* відображено на карті № 226; записано *йіˈго* — 19, 187, 188, 274, 693, 699, 700, 717, 736, 745. Засвідчено конструкцію *брат йоˈго не ўˈдома* — 32.

Т. II. Карта № 275: *бˈрата йоˈго не*^{и}*ˈма ˈдома, бˈрата йоˈго ніт ˈдома, бˈрата йоˈго не йе ˈдома, бˈрата му не йе ˈдома, брат йоˈго не йе ˈдома, брат му не йе ˈдома (ˈдома — ўˈдома)*.

Т. III, ч. 1. Скрізь засвідчується вислів у вигляді *бˈрата йоˈго не*^{и}*ˈма(йе) (ў)ˈдома*. Засвідчено займенникові форми *йеˈго* — 317; *йаˈго* — 327.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах зафіксовано конструкцію *бˈрата йоˈго не*^{и}*ˈма (не*^{и}*ˈмайе) ˈдома // ўˈдома*. Записано ще: *бˈрата йоˈго неˈма вˈдома // брат йоˈго не йе (ў)ˈдома* — 39, 225. Засвідчено форми займенника: *йіˈго* — 2, 118; *йоˈго // йіˈго* — 14, 17, 185, 194; *йеˈго* — 76; *йоˈго // йеˈго* — 39, 298, 303; *йго* — 109, 117.

255. *Хліб ˈдобрий, пес злий* чи *хліб є ˈдобрий, пес є злий?* То ˈлюди *ˈнаші* чи то ˈлюди *суть ˈнаші?*

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють конструкції без зв'язки: *хл'іб (хл'ієб) ˈдобри(й), хоˈроши(й); пес (соˈбака) зли(й); то ˈл'уди (ˈл'уде) ˈнаш'і (-и, -ійе, -ийе);* фонетичні варіанти лексеми *хліб* відбито на карті № 5; форми наз. відм. одн. прикметників — на карті № 237; форми наз. відм. займенника *наші* — на карті № 243; форми наз. відм. іменника *люди* — на карті № 217.

Поруч з конструкціями без зв'язки записано із зв'язкою: *хл'іб йе ˈдобрий* — 79, 89, 202, 377, 383, 427, 510, 511, 555, 557, 560, 616, 650, 662, 667, 796, 875; *пес (соˈбака) йе злий* — 89, 250, 377, 427, 486, 511, 529, 555, 557, 560, 616, 650, 662, 796, 875; *то ˈл'уди йес'ц' ˈнаш'і* — 377; *то йе ˈнаш'і ˈл'уди* — 879; *то ˈл'уди сут' ˈнаш'і* — 510. Записано *соˈбака зли(й) // зˈла(йа)* — 89, 250, 377, 427, 486, 511, 529, 555, 557, 560, 616, 650, 662, 796, 875.

Т. II. В усіх говорах тому фіксуються конструкції без зв'язки: *хл'іб (хлиб, хл'ієб, хл'еб) ˈдобри(й), ˈфайний; пес (соˈбака) зли(й), серˈдити(й), лиˈхи(й); то ˈл'уди ˈнаш'і (-и, -ійе, -ийе);* фонетичні варіанти лексеми *хліб* передано на карті № 3; форми наз. відм. одн. прикметників — на карті № 216; форми наз. відм. займенника *наші* — на карті № 221; форми наз. відм. іменника *люди* — на карті № 197; поширення лексем *ˈдобрий, ˈфайний* — на карті № 373.

Записано також конструкції із зв'язкою: *хл'іб ˈдобрий // хл'іб йе ˈдобрий* — 4, 76, 111, 130, 158, 192, 251, 321, 574, 620, 665; *хл'іб йе ˈдобрий* — 1, 161, 242, 246, 259, 294, 332, 334, 349, 375, 517, 523, 546, 552, 553, 555, 577, 649, 656, 664, 667, 672а, 678; *пес злий // пес йе злий* — 130, 158, 192, 251, 321, 528, 574, 654, 659, 666; *пес йе злий* — 246, 294, 332, 336, 349, 375, 395, 427, 517, 523, 552, 577, 656, 658, 661, 664, 665, 667, 672а, 678; *то ˈл'уди йе ˈнаш'і* — 63, 111, 194, 512, 659; *то йе ˈнаш'і ˈл'уди* — 284, 296, 335, 355, 499, 527, 616, 630; *то ˈл'уди сут ˈнаш'і* — 111, 234, 235, 251, 439, 455, 469, 487, 588, 664, 673, 678, 679; *то ˈл'уди сут' ˈнаш'і* — 414; *то сут ˈнаш'і ˈл'уди* — 271, 434, 436, 438, 442—444, 456, 663, 665, 667, 670, 672; *то сут ˈл'уди ˈнаш'і* — 252, 259; *то сут' ˈл'уди ˈнаш'і* — 408, 417. Засвідчено узгодження *соˈбака зла* — 99, 120, 186, 389, 619, 621; *соˈбака зˈлайа* — 1; *соˈбака серˈдита* — 29, 46, 71, 184.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал утворює конструкція без зв'язки: *хл'іб ˈдобрий, пес (соˈбака) злий, то ˈл'уди ˈнаш і*. Зафіксовано узгодження *соˈбака злий // зла* — 17, 26, 27, 29—31, 33, 36—39, 41, 44, 48, 49, 52, 58, 68, 82, 87, 88, 90, 93, 100, 101, 104, 107, 110, 111, 115, 116, 118, 123, 124, 129, 136, 142, 144, 146, 147, 152, 160, 183, 199—202, 210, 227, 236, 238, 240, 241, 249, 251, 260, 275, 284, 287, 290, 298, 307, 311, 313, 315—318, 325, 337, 350.

Т. III, ч. 2. Скрізь виступають конструкції без зв'язки: *хл'іб ˈдобрий, пес (соˈбака) злий, то ˈл'уди ˈнаш'і*. У значенні 'пес (собака) злий' записано *пес (соˈбака) кˈл'атий* — 2, 10—12, 14, 15, 17, 21, 24, 27, 34, 41, 43, 47, 125, 126, 131, 140, 141, 160, 183. Засвідчено узгодження *соˈбака злий (кˈл'атий) // зла (кˈл'ата)* — 34, 48, 53, 65, 73, 76, 85, 87, 94, 96, 124, 131, 140, 158, 159, 162—164, 168, 169, 171, 173, 175, 176, 178, 180, 181, 185, 186, 196, 213, 218, 222, 224, 225, 227, 234, 239, 255, 276, 281, 286, 302, 303, 305, 313, 325, 328, 333, 338—342, 344, 353, 355, 356, 371, 375.

256. У ˈдіда *неˈма (неˈмає, ніт) сестˈри* чи у ˈдіда *не є сестˈри?* У хˈлопця неˈма *(неˈмає, ніт) гˈрошей* чи у хлопця *не суть гˈроші?*

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють конструкції: *у ˈд'іда (ˈд'іеда, ˈд'еда) не^иˈма (неˈма, н'еˈма, не^иˈмайе, неˈмайе) се^истˈри (с'естˈри, сестˈр'і); у хˈлопц'а (хˈлопца) не^иˈма (неˈма, н'еˈма, не^иˈмайе, неˈмайе) гроˈшей (гˈроший)* (род. відм. одн. іменника *сестра* зображено на карті № 19; род. відм. одн. іменника *хлопець* — на карті № 112; род. відм. іменника *гроші* — на карті № 221).

Записано конструкції: *д'ід не^иˈмайе ˈж'інки, хˈлопец' не^иˈмайе гроˈшей* — 738; *н'іт сˈпасу* 'нема порятунку' — 922.

Т. II. Карта № 274: *у хˈлопц'а не^иˈма(йе) гˈроше^ий, у ˈд'іда не^иˈма(йе) се^истˈри; у хˈлопц'а не^и йе гˈроше^ий, у ˈд'іда не^и йе се^истˈри; у ˈд'іда н'іт сестˈри; хˈлопе^иц(') не^и ˈмайе гˈроше^ий, ˈд'ідо не^иˈмайе се^истˈри; хˈлопе^иц ˈнема гˈроший (п'іˈн'аз'і), ˈд'ідо ˈнема ˈсестри; хˈлопец ˈне мат п'іˈн'аз'і, ˈд'ідо не ˈмат ˈсестру;* 'хлопець' — *ˈлег'ін';* у коментарі: *у хˈлопц'а не сут(') гˈроші;*

карта № 275: *н'іт гˈроши(й); л'уˈди(й); не йе гˈроши(й), л'уˈди(й).*

Т. III, ч. 1. Скрізь зафіксовано конструкції *у ˈд'іда не^иˈма(-йе) се^истˈри, у хˈлопц'а не^иˈма(-йе) гˈрошей* (род. відм. іменника *гроші* відображено на карті № 46). Записано *у ˈд'іда не^иˈмайет' се^истˈри, у хˈлопц'а не^иˈмайет' гˈроше^ий* — 91.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах виступають конструкції: *у ˈд'іда не^иˈма(йе) се^истˈри, у хˈлопц'а не^иˈма(-йе) гˈроˈшей* (род. відм. іменника *гроші* представлено на карті № 59).

257. Він поˈбачив меˈне, *що я йду* чи *ож я йду,* чи поˈбачив меˈне *ідуˈчи,* чи поˈбачив меˈне *йти?*

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворює конструкція *він (вин, вун, вуон, вуин, йон) поˈбачиў ме^иˈне (меˈне, м'еˈн'е, м'аˈн'е) шо (шчо) йа йду.*

В усіх говорах фіксується сполучник *шо* і паралельно, але значно рідше — *шчо*. Варіанти займенника *він* передано на карті, № 62.

Записано ще конструкції: *в'ін поˈбачиў ме^иˈне / йак йа йду (йшоў)* — 2, 3, 7, 96, 97, 133, 199, 484, 517, 589, 591, 597, 740, 848; *він поˈбачиў ме^иˈне / коˈли йа йшоў* — 265; *в'ін поˈбачиў аж йа йду* — 65, 67, 75, 102, 121; *вин паˈчуў ож йа іˈду* — 85.

Засвідчено конструкції з дієприслівником: *в'ін поˈбачиў меˈне йдуˈчи (й'ˈдучи)* — 23, 46, 66, 68, 95, 97, 140, 173, 179, 215, 240, 293, 302, 316, 320, 326; *він поˈбачиў меˈне й'ˈшоўши* — 144; *йон поˈбачиў меˈне й'ˈдучи // й'ˈшоўши* — 5. Значення дієприслівника розкрито тільки в записі 46: *в'ін поˈбачиў м'еˈн'е йдуˈчи* 'він побачив мене, як я йшов'. Можна допускати, що в частині інших випадків дієприслівник стосується суб'єкта.

Т. II. Карта № 256: *поˈбачиў / шчо йа йду; поˈбачиў меˈне іˈдучи; поˈбачиў меˈне йти;* сполучник *шчо, шо, што, жо, же, ож, аж.*

Т. III, ч. 1. Скрізь уживається конструкція *в'ін (вин) поˈбачиў ме^иˈне / шо (шчо) йа йду.* Засвідчено ще: *в'ін поˈбачиў меˈне / йак йа йду* — 16; *в'ін поˈбач'иў ме^иˈне ос' йа йду* — 304; *він поˈбачиў меˈне йдуˈчи* — 181, 321; *в'ін поˈбачиў ме^иˈне / шо йа йду // йдуˈчи* — 183, 299, 354.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах зафіксовано конструкцію *в'ін поˈбачиў ме^иˈне, шо (шчо) йа йду.* Записано також: *в'ін поˈбачиў ме^иˈне ідуˈчи* — 248, 273; *в'ін поˈбачиў ме^иˈне, шо (шчо) йа йду // в'ін поˈбачиў ме^иˈне ідуˈчи* — 14, 35, 39, 72, 151, 260, 283, 342, 346. У записі 342 зазначено, що дієприслівник стосується суб'єкта ('він ішов і побачив мене'). Можна допускати, що в такому значенні вжито дієприслівник і в інших випадках.

259. ˈДівчина, *що* паˈсе ˈгуси чи ˈдівчина, *яˈка паˈсе ˈгуси,* чи ˈдівчина, *котˈра* паˈсе ˈгуси, чи ˈдівчина, *же* паˈсе ˈгуси?

Т. І. В усіх говорах у межах тому виступає конструкція із сполучним словом *шо* (рідше *шчо*) і *йаˈка (ˈд'іўчина / шо (шчо) паˈсе ˈгуси // ˈд'іўчина / йаˈка паˈсе ˈгуси);* фонетичні варіанти останнього сполучного слова відбито на карті № 55.

Засвідчено також сполучне слово *котˈра* — 260, 264, 280, 290, 299, 313, 347, 412, 456, 498, 514, 591, 704, 707, 764; *ˈкотра* — 287, 427, 429, 484, 845, 846, 866, 879, 887, 909, 910; *коˈтора* — 439, 587, 751, 868, 885, 898, 901, 921, 922; *коˈторайа* — 13, 922; *шо (шчо) // котˈра* — 24, 46, 50, 51, 77, 86, 92, 200, 223, 224, 263, 310, 325, 328, 352, 356, 384, 452, 462, 465, 474, 492, 500, 504, 511, 521, 544, 545, 574, 576, 581, 582, 705, 709, 712, 724, 745, 752, 757, 851, 859, 873, 904; *шо // ˈкотра* — 288, 621, 636, 639, 641, 694; *шо // коˈтора* — 20—22, 259, 316, 697, 798; *шо // коˈторайа* — 4; *йаˈка // котˈра* — 85, 148, 171, 174, 199, 251, 255, 333, 385, 547, 550, 557, 564, 573, 672, 687, 691, 693, 730, 732, 741, 813, 821, 850; *йаˈка // ˈкотра* — 624 631; *йаˈка // коˈтора* — 232, 297, 559, 560; *шо (шчо) // йаˈка // котˈра* — 28, 30, 33, 48, 53, 54, 82, 121, 161, 242, 248, 253, 293, 295, 298, 301, 302, 318, 346, 367, 388—390, 396, 427, 429, 446, 448, 464, 467, 477, 505, 515, 527, 528, 531, 554, 555, 588, 603, 604, 609, 636, 639, 641, 644, 650, 651, 662, 714, 719, 736, 743, 746, 747, 767, 771, 774, 789—791, 795, 801, 810, 815, 819, 820, 822, 828—830, 834, 839, 842, 844—846, 864, 866, 868, 874, 879, 885, 898, 901, 902, 906, 909—911, 921, 922.

У розгляданій конструкції записано об'єкт у формі родового відмінка: *(паˈсе) гуˈсей* — 1—6, 8—11, 13—18, 32, 36, 64, 65, 67, 93, 96, 100, 107, 110, 115, 125, 126, 128, 129, 131, 133, 135, 136, 139, 142, 147, 156, 157, 160, 162, 163, 165, 166, 169, 170, 172, 176, 178, 185—187, 191, 195, 197, 204, 231, 327, 350, 380, 420, 486, 605; *ˈгуси // гуˈсей* — 19, 66, 101, 138, 145, 167, 173, 177, 179, 194, 196, 386, 413, 416, 418, 425, 426, 432, 562, 566, 577, 745, 758, 794, 795, 862, 889, 907, 914.

Т. II. Карта № 256: *ˈд'іўчина / же паˈсе ˈгуси;* сполучник: *шчо, шо, што, жо, же, ож, аж.*

В усіх говорах тому найчастіше вживається конструкція із сполучним словом *шчо* та його варіантами. Засвідчено ще сполучні слова: *йаˈка* — 1, 5, 19, 31, 43, 50, 52, 63, 67, 69, 85, 96, 97, 99, 103, 104, 121, 124, 130, 154, 169, 170, 175, 182, 187, 188, 190, 205, 206, 209, 211, 215, 217, 224, 225, 236, 320, 329, 343—345, 356, 363, 367, 371, 374, 375, 386, 388, 390, 400, 451, 477, 529, 549, 550, 555, 557, 576, 577, 604, 605, 607, 640; *йаˈкайа* — 618, 620, 622, 625, 627, 629, 650, 651, 653; *шо (шчо) // йаˈка* — 40, 67, 84, 89, 127, 142, 158, 185, 192, 198, 222, 290, 321, 330, 341, 353, 378, 383, 399, 468, 473, 528, 539, 548, 559, 563, 571, 579, 641; *котˈра* — 34, 71, 73, 91, 106, 112, 143, 144, 178, 184, 197, 199, 219, 291, 302, 318, 346, 350—352, 359, 361, 392, 401, 415, 432, 433, 437, 439, 461, 484, 486, 506, 514, 533, 536, 542, 552, 554, 556, 565, 568, 585, 588, 666, 667; *ˈкотра* — 108, 355, 665, 670, 672, 685, 686; *коˈтора* — 46, 74, 150, 175, 186, 219, 376, 620, 623, 624, 627, 630, 639, 640, 642—644, 651, 652, 654—656, 658, 659; *коˈторайа* — 12, 36; *шо (шчо) // котˈра* — 41, 101, 135, 138, 172, 263, 270, 271, 309, 359, 364, 380, 465, 472, 484, 486, 487, 491, 498, 509, 513, 523, 530, 572, 578, 620, 637; *шчо // ˈкотра* — 171, 218, 573; *йаˈка // котˈра* — 102, 103, 201, 208, 358, 441, 607, 609; *йаˈка // ˈкотра* — 213; *шо (шчо) // йаˈка // котˈра* — 21, 38, 47, 306, 319, 364, 368, 515, 518, 531, 548, 574, 628, 648.

Т. III, ч. 1. Скрізь засвідчується конструкція із сполучним словом *шо* (рідше *шчо*) і *йаˈка.*

Записано також сполучне слово *котˈра* — 348; *ˈкотра* — 94, 167, 343; *коˈтора* — 313, 374; *шо // котˈра* — 332; *шо // ˈкотра* — 11, 233; *йаˈка // ˈкотра* — 108, 193, 195, 357; *йаˈка // коˈтора* — 1—3; *шо // йаˈка // ˈкотра* — 207; *шчо // йаˈка // ˈкотра* — 299; *шчо // йаˈка // коˈтора* — 317.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворює конструкція із сполучним словом *шо* (рідше *шчо*) і *йаˈка.*

Записано також сполучне слово *ˈкотра* — 15, 39, 55, 104, 106, 144, 181, 186, 226, 234, 258, 290; *котˈра* — 5, 6, 59, 109, 111, 126; *ˈкотра // котˈра* — 105; *коˈтора* — 32, 39, 223, 224, 247, 276, 278, 297, 299, 330; *шчо // ˈкотра* — 51; *шо (шчо) // котˈра* — 2, 144, 181, 182, 186, 226, 255, 258, 276, 278, 297, 339; *шо // коˈтора* — 68; *котˈра // йаˈка* — 54, 55, 234, 282; *шо (шчо) // йаˈка // котˈра* — 15, 24, 39, 69, 104, 106, 139, 177, 184.

Засвідчено конструкцію з об'єктом у формі родового відмінка: *паˈсе гуˈсей* — 26, 75, 81, 83, 84, 89, 99, 104, 164, 188, 196, 199—202, 205, 224, 239, 242, 252, 276, 284, 295, 296, 299, 306, 308, 312, 313, 315, 322, 329, 331, 333—336, 338—342, 351, 352, 356, 358, 360, 361, 366, 367, 370, 371, 373—375; *паˈсе ˈгуси // гуˈсей* — 60, 65, 82, 87, 100, 103, 169, 172, 179, 185, 186, 194, 227, 251, 253, 275, 283, 288, 297, 298, 305, 307, 325, 357, 359, 362.

259. Воˈна пˈросить, *щоб* ˈбатько ˈхату їм дав чи *аˈби* ˈбатько ˈхату їм дав, чи *коˈби* ˈбатько ˈхату дав, чи *ˈжеби* ˈбатько ˈхату їм дав?

Землю тˈреба оброˈбляти, *щоб* роˈдила чи *аˈби* роˈдила, чи коˈби роˈдила, чи *ˈжеби* роˈдила?

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють конструкції із сполучником *шоб* (рідше *шчоб*): *воˈна пˈросит' (-т, -е) / шоб (шчоб) ˈбат'ко ˈхату йім даў; ˈземл'у тˈреба оброˈбл'ати (-т', -т) / шоб (шчоб) роˈдила;* відзначено: *штоб* — 13, 15, 16, 23; *шчоˈби* — 691, 693, 696, 697, 699, 700; *шоˈби* — 705, 715.

Записано ще сполучники: *аˈби* — 2, 54, 65, 66, 68, 82, 87, 98, 101, 102, 118, 120, 141, 155, 179, 185, 257, 260, 282, 291—293, 305, 329, 335, 377, 383, 390, 401, 420, 448, 464, 471, 477, 488, 611, 616, 633, 705, 745, 789, 822, 827, 829, 841, 861, 866, 868, 921; *коб* — 32, 48; *коˈби* — 44, 699, 700, 865; *коˈли б* — 199, 257, 281; *йаˈби* — 354, 836; тільки в першій конструкції *аˈби* — 310, 312, 316, 318, 328, 341, 347, 370, 376, 382, 391, 397, 399, 415, 423, 424, 483, 494, 500, 534, 538, 546, 554, 568, 608, 618, 629, 724, 745, 757, 760, 785, 792, 812, 815, 821, 823, 836, 843, 847, 851, 875, 884, 922; *коˈби* — 701; *йакˈби* — 152, 156, 179, 355, 358, 382, 385, 392, 394, 407, 417, 422, 457, 471, 472, 514, 538, 630, 738, 740, 783, 792, 857, 894.

Засвідчено: 'вона' — *йеˈна* — 1, 6, 46, 67, 68, 74, 95, 96, 100; *йаˈна* — 2, 4, 5, 8, 13, 15—17, 64, 65, 69—71, 77, 93, 97, 99, 102, 104, 105; 'треба' — *тˈраба* — 463, 474; *тра* — 447, 458, 463, 483, 515, 713, 762, 764, 768; *тре* — 767.

Т. II. Карта № 255: *шчоб (шˈчоˈби), шоб (ˈшоˈби), коб (коˈби), ˈжоˈби, жеб (ˈжеˈби, жиˈби), ˈаˈби, оˈби, би.*

Т. III, ч. 1. Скрізь уживається конструкція із сполучником *шоб* (рідше *шчоб*): *воˈна пˈросит (пˈросе) / шоб (шчоб) ˈбат'ко ˈхату йім даў; ˈземл'у тˈреба оброˈбл'ати (-т') / шоб (шчоб) роˈдила.* Зафіксовано також сполучники: *аˈби* — 42; *шоб // аˈби* — 26, 43, 97, 128, 233, 247, 263, 313; *коˈби* — 18, 21; *йакˈби* — 149; *шоб // йакˈби* — 22; *шчоб // йаˈби* — 299; тільки в одній з двох структур: *аˈби — воˈна пˈросит' / аˈби ˈбат'ко ˈхату йім даў* — 41, 87, 94, 152, 282; *...йакˈби ˈбат'ко ˈхату йім даў* — 32, 122, 132, 151, 203, 210, 231, 232, 305, 345; *...йаˈби (шоб) даў ˈбат'ко ˈхату* — 14; *...коˈби ˈбат'ко ˈхату даў йім* — 24.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах зафіксовано конструкції із сполучником *шоб* (рідше *шчоб*): *воˈна пˈросит (-т, -е) / шоб (шчоб) ˈбат'ко ˈхату йім даў; ˈземл'у тˈреба оброˈбл'ати / шоб (шчоб) роˈдила (шоˈби* — 139; *шоб // шоˈби* — 188; *шчоˈби* — 280, 311). Записано ще сполучники: *аˈби* — 160, 234, 335; *шоб // аˈби* — 3, 10, 19, 57, 68, 75, 77, 109, 150, 157, 161, 172, 203, 204, 258, 336, 339, 340, 359; *шчоб // аˈби* — 15, 39, 151, 333, 346. Засвідчено конструкцію *дочˈка пˈросит' йакˈби ˈбат'ко ˈхату йім даў* — 50, 52, 62, 76, 96, 103, 158, 222, 225, 253, 295, 318, 339, 340.

260. Чеˈкаємо, *ˈдоки* ˈбатько пˈрийде чи *ˈпоки* ˈбатько пˈрийде, чи *ˈзаким (ˈзакіль) ˈбатько пˈрийде.*

Т. І. Карта № 271: *ˈпоки (ˈпокіл', ˈпоˈкул', поˈка), ˈдоки (ˈдок'іл'), ˈзаки (ˈзак'іл', ˈзаким).*

Т. II. В усіх говорах тому вживається конструкція із сполучником *ˈпоки,* найпослідовніше цей сполучник фіксується в поліському і волинському говорах. Записано варіанти: *поˈки* — 9, 22, 40, 163, 225; *поˈк'і* — 7, 45; *ˈпот'і* — 42; *ˈп'ік'і* — 4, 5, 32, 116, 118—120, 125, 127; *п'іˈк'і* — 122, 156; *ˈпик'і* — 2, 660; *ˈпики* — 659; *ˈпит'і* — 6; *п'іˈки* — 25; *поˈка* — 24, 27, 30, 31, 41, 58, 63, 67, 70, 75, 90, 93, 96—98, 107, 121, 126, 128, 149, 160, 226, 286, 369, 374, 379, 606, 613, 615, 617, 619, 620, 623, 626, 628, 629, 631—635, 640, 643, 648, 649; *пок* — 230, 233, 251, 255; *ˈпок'ій* — 68, 269; *ˈпок'іў* — 475, 479, 480, 484, 487, 505, 507, 509, 523, 543, 559, 583; *ˈпокиў* — 548; *ˈпок'іл* — 206, 219, 256, 271, 639, 646; *поˈк'іл'* — 15, 636, 637, 656, 657; *ˈпокул'* — 88, 176, 616, 625, 633, 642; *поˈкул'* — 87, 89,

91, 101, 179, 621, 630, 638, 648, 650, 651, 653; *ˈпокал'* — 669; *ˈпокл'а* — 510, 666, 679; *ˈпокл'е* — 420.

На всій території тому записано також сполучник *ˈдоки* (*ˈдок'ій* — 474, 478, 487, 510, 514, 520, 521, 523, 548, 556, 559, 584, 603; *ˈдок'іл'* — 79, 256, 460; *доˈкіл'* — 637, 645; *ˈдокул'* — 78, 426, 642; *доˈкал'* — 665; *ˈдокл'а* — 412, 413, 674, 682; *ˈдокл'е* — 420; *ˈдокім* — 373; *д'іˈким* — 109; *ˈдôкӱт'* — 425, 454; *док* — 240, 685, 686).

Зафіксовано ще сполучники *ˈзаки* — 112, 139, 140, 172, 195, 231, 241, 274, 280, 285, 298, 312, 321, 333, 335, 350, 375, 415—417, 448, 502, 511, 681; *ˈзак'і* — 404, 411, 414, 420, 444, 446, 483; *ˈзак'ій* — 475, 482, 484, 499, 507, 509, 510, 512, 513, 519, 550, 552, 554, 556, 558, 609; *ˈзакиў* — 527, 548; *ˈзакіл'* — 412; *ˈзакил'* — 672; *ˈзакал'* — 675; *ˈзакл'е* — 420; *ˈзаки(і)м* — 128, 130, 133, 137, 170, 259, 281, 288, 292, 294, 297, 299, 301, 303, 314, 316, 319, 321, 323, 326—328, 330—332, 346, 350—353, 355, 359, 362—364, 380, 381, 390, 401, 402, 436, 462, 465, 472, 483, 495, 497—499, 508, 514, 515, 518, 528, 530—532, 536, 538—542, 545, 551, 561, 563—565, 567, 568, 572, 575, 582, 605, 663; *зак* — 113, 318, 351, 356, 359; *н'ім* — 301, 329, 463, 476, 480, 670, 671; *ˈзан'ім* — 511; *аж* — 247—249, 254.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах вживається конструкція із сполучником *ˈпоки: чеˈкайемо (ждеˈмо) / ˈпоки* (рідше *поˈки*) *ˈбат'ко п'ˈрийде* (*поˈка* — 2—4, 16, 17, 31, 39, 43, 104, 180, 252, 298, 317, 326, 327, 367, 371; *ˈпоки // поˈка* — 103; *поˈки // поˈка* — 26, 27, 137, 152, 238, 311, 366, 374; *ˈпокил'* — 160; *поˈкам'іс'* — 1). Зафіксовано також сполучники: *ˈдоки* — 184, 218, 219, 259, 277, 365; *ˈпоки // ˈдоки* — 41, 212, 264, 293, 299, 335, 344; *поˈки // ˈдоки* — 132, 207, 297; *ˈпоки // ˈзаки* — 56; *ˈпоки // ˈпоти* — 317; *поˈкуда* — 32; *коˈли* — 161, 215, 223, 225, 306; *ˈпоки // коˈли* — 201, 203, 213; *поˈка // коˈли* — 122. Узгодження *ˈбат'ко п'ˈрийдут'* — 15.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворює конструкція із сполучником *ˈпоки: чеˈкайемо / ˈпоки* (рідше *поˈки*) *ˈбат'ко п'ˈрийде* (*ˈпок'ій* — 4, 109; *поˈка* — 2, 37, 60, 71, 88, 108, 115, 118—120, 131, 133, 140—143, 148, 163, 211, 216, 222, 224, 227, 233, 246, 255, 275, 278, 280, 281, 284, 288, 291, 295, 299, 303, 308, 312, 314, 325, 334, 340, 342, 355, 357, 361, 362, 371; *аж ˈпоки* — 2). Записано ще сполучники: *ˈдоки* — 9, 11, 14, 15, 19, 21, 24, 28, 29, 32, 37—39, 42, 55, 57, 73, 75, 80, 87, 110—112, 114, 123, 124, 127, 136, 139, 146, 150, 151, 177, 194, 214, 223—225, 234, 238, 253, 282, 290, 322, 323, 326, 327; *ˈдок'ій* — 108, 110; *ˈзаким* — 12, 39, 139; *коˈли* — 2, 25, 93, 154, 221, 309, 313, 333, 335, 336, 369. Зафіксовано узгодження *ˈбат'ко п'ˈрийдут'* — 109, 222, 225, 276, 329, 336, 339, 340.

261. *Або* я, *або* він, *чи* я, *чи* він чи *хоть (хоч)* я, *хоть (хоч)* він, чи *ˈлебо* я, *ˈлебо* він?

Т. I. В усіх говорах у межах тому фіксуються розділові сполучники *або-або // чи-чи // хоч-хоч // хот'-хот'*. Засвідчено варіанти: *ал'бо-ал'бо* — 20, 26, 28, 41, 780; *ˈал'бо-ˈал'бо* — 208; *ал'ˈбо-ал'ˈбо* — 199; *ц'і-ц'і* — 917; *тч'і-тч'і* — 47, 57, 97; *т'і-т'і* — 57; *ті-ті* — 101, 102; *тиі-тиі* — 82; *ти-ти* — 920; *хоц'-хоц'* — 452, 463, 724, 729, 734, 745, 747, 749, 752, 754; *л'ібо-л'ібо* — 922.

Т. II. Суцільний ареал у межах тому утворюють сполучники *або-або // чи-чи // хот'-хот'*. Записано ще: *ˈал'бо-ˈал'бо* — 12, 39, 60, 67, 72, 78, 109, 133, 141, 239, 241, 243, 245, 250, 251, 263, 271, 283, 285, 291, 292, 294, 305, 312, 317, 319, 321, 323, 335, 462, 470, 497, 500, 503, 515, 518, 524, 552, 558, 622, 623, 625, 626, 628, 630, 633, 634, 638—641, 646, 647, 653, 660; *ци-ци* — 2, 4, 6, 12, 13, 17, 23, 44, 235, 242, 271, 403, 406, 410, 419, 420, 427—429, 442, 444, 450, 462, 484, 488, 491, 513, 524, 558, 574, 685; *ц'и-ц'и* — 643; *ц'і-ц'і* — 10, 86, 408, 650, 651; *т'і-т'і* — 68, 89, 92, 97; *хоч-хоч* — 23, 30, 32, 38, 40, 43, 45, 70, 72, 101, 106, 132, 148, 158, 184, 186, 200, 211, 214, 234, 511, 517, 566, 573, 579, 609; *хоц'-хоц'* — 355, 359; 384, 394, 402, 518, 564; *хоˈт'а-хоˈт'а* — 375; *хай-хай* — 32; *л'уб-л'уб* — 243, 258, 289, 326; *ˈлебо-ˈлебо* — 420; *вад'-вад* — 420, 424, 426, 452, 484, 585; *ват'-ват'* — 411, 412, 417—419, 421, 442—448, 450, 456, 457, 481; *вод'-вод'* — 429; *вот'-вот'* — 415; *аˈвад'-аˈвад'* — 453; *аˈвут'-аˈвут'* — 451, 454.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах функціонують паралельно сполучники *або-або // хоч-хоч (хот'-хот') // чи-чи (ч'і-ч'і)* — 107, 125, 126, 132, 144, 146, 177, 202, 211, 214, 234, 271, 278, 354, 363, 365). Записано ще сполучники: *іл'і-іл'і* — 48, 217, 317, 326, 367, 373, 374; *ал'і-ал'і* — 27, 54; *ˈл'ібо-ˈл'ібо* — 42, 142, 314, 370. Засвідчено вислів: *ти ай ˈйа* — 52.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах паралельно вживаються сполучники *або-або // чи-чи // хоч-хоч (хот'-хот')*. Варіанти: *аби-аби* — 192, 204; *ч'і-ч'і* — 46, 48, 89, 99, 153, 164, 165, 205, 227, 316, 317, 319, 332; *ч'е-ч'е* — 108. Засвідчено ще протиставні сполучники *ба-ба* — 216; *ˈл'ібо-ˈл'ібо* — 2, 284, 301, 330, 356, 370; *ˈіл'і-ˈіл'і* — 207, 222, 223, 227, 255, 280, 281, 284, 299, 337, 366, 367, 371.

262. *Коˈли б* це все *сˈталося* чи *якˈби* це все *сˈталося*, чи *коˈби* все це сˈталося?

Т. I. В усіх говорах у межах тому в названій конструкції вживаються частки *коˈлиб // йакˈби* (*коˈл'іб* — 20, 21, 23—27, 31, 32, 37, 38, 53, 54, 73, 74, 81, 93; *каˈл'іб* — 1, 4—8, 13, 16—18, 47, 64—70, 72, 94, 95, 97, 100, 108; *йакˈб'і* — 17, 33, 40, 46; *йакˈбе* — 842, 845; *йекˈби* — 26, 80, 120, 128, 138, 275; *йекˈб'і* — 74; *йікˈби* — 279; *йкби* — 115; *екˈби* — 101, 105—107, 133; *екбі* — 102; *йаˈби* — 161, 193, 419, 922; *йби* — 71). Засвідчено ще: *аˈби* — 107, 109, 122, 128, 134, 135, 137, 139, 144, 147, 150, 163, 167, 171, 172, 176, 180, 244, 324, 328, 332, 335, 344, 411, 419, 463, 468, 476, 480, 488, 501, 530, 549, 603, 745, 785, 794, 800, 842, 861, 883, 909, 921; *аˈб'і* — 17, 27; *оˈбе* — 845; *коб* — 20—22, 25—27, 36, 39, 44, 51, 198, 199, 917, 918; *кеб* — 920; *коˈби* — 48, 865; *хочˈби* — 145, 150, 152, 166, 279, 295, 321, 842; *хот би* — 115, 169, 171, 321, 633, 674; *йесліб* — 15, 185; *йеслиб* — 190; *шоб* — 2, 5, 206, 264, 441, 446, 499, 750, 752, 768; *шчоб* — 460, 801.

Варіанти вказівного займенника *це* зображено на карті № 231; варіанти афікса в дієслівній формі відбито на карті № 265. Записано займенникову форму *ўс'о* — 8, 14, 16, 19, 694, 700, 702—705, 707, 710, 713, 716, 719, 722, 724.

Т. II. В усіх говорах тому фіксуються частки *коˈлиб // коˈби // йакˈби* (*коˈл'іб* — 60, 64, 70, 73, 78, 86, 90, 93, 95, 104, 650; *йакˈб'і* — 68, 69, 71, 85, 95, 102). Записано ще: *ˈкоби* — 72, 280, 286, 318, 399, 678; *киˈби* — 409, 411, 417, 420, 440, 675, 677, 684; *ˈкіби* — 404, 406, 408, 410, 412—414, 416, 419, 683; *кеˈби* — 671, 673, 680, 681; *к'еби* — 43; *коб* — 22, 29, 33, 36, 38, 46, 47, 52, 55, 59, 62, 66, 70, 72, 75—77, 83, 85, 87, 88, 91, 92, 94, 96, 97, 103, 116, 117, 122, 128, 145—147, 151, 154, 159, 161—163, 165, 175, 176, 181, 182, 184, 189, 192, 195, 200, 203, 208, 212, 216, 270, 340, 342, 350, 351, 353, 377, 397, 401, 551, 616, 617, 621—625, 628, 630, 633—637, 639, 640; 643—645, 647—649, 651—654; *к(')еб* — 48, 53, 57, 152, 176, 191, 627; *к'ûб* — 24; *ˈкипто* — 17; *кедбі* — 686; *кет'ˈби* — 442; *кит'би* — 429, 450; *ˈкôйби* — 458, 459; *аˈби* — 6, 23, 33, 153, 155, 159, 161, 164, 193, 300, 305, 323, 380, 384, 391, 394, 401, 465, 472, 497, 499, 503; *йаˈби* — 318, 425; *шчоб* — 13, 19, 41, 63, 89, 98, 101, 256, 279, 630, 638—640, 647, 648; *шоб* — 7, 10, 32, 34, 35, 39, 42, 137, 149, 154, 196, 348, 393, 520, 544, 548, 632, 636; *шоˈби* — 9, 305, 612; *жеб* — 121, 170, 656, 658; *ˈжеби* — 108, 243, 667, 676; *жеиˈби* — 246, 293, 332; *жиˈби* — 231, 234, 237, 248, 255, 261; *жіˈби* — 256.

Засвідчено 'все' — *вс'о* — 3, 7, 87, 90, 95, 109, 113, 138, 143, 169, 230—232, 247—249, 252, 257—262, 264, 265, 270, 274, 275, 282, 287, 289, 301—303, 305, 307, 308, 313, 314, 316, 317, 319, 321—324, 326—336, 338, 339, 345, 348—350, 354, 355, 357, 358, 362—364, 433, 437, 444, 453, 455, 456, 462—467, 469, 472, 475, 476, 481, 495—499, 501, 505, 511, 513, 516, 519, 528, 530, 532, 534, 535, 537—539, 541—546, 562, 565, 567, 568, 572—574, 578, 579, 582, 620, 638, 644, 654, 657, 661, 662; *вˈшитко* — 429, 665; *ˈшитко* — 666, 667.

Варіанти вказівного займенника *це* передано на карті № 210; варіанти афікса в дієслівній формі — на карті № 248.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксуються частки *коˈлиб // йакˈби // йакˈбе* — 122, 160; *йаˈби* — 14, 26—28, 57, 77, 133, 137, 139, 304. Крім того, засвідчено також: *аˈби* — 14, 26, 39, 53, 94, 217, 223; *йакˈби // аˈби* — 75, 102, 148, 213, 233, 318; *коˈлиб // аˈби* — 159; *хоˈби* — 8, 11, 18; *йакˈби // хоˈби* — 27; *хочˈби* — 235; *йакˈби // хоˈт'аби* — 362; *коˈлиб // йакˈби // коˈби* — 363.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворює конструкція з частками *коˈлиб // йакˈби* (*йакˈбе* — 37, 43, 49, 50, 57, 62, 68, 108, 128, 141, 221, 225, 227; *йогˈбе* — 223; *йаˈби* — 89, 297). Записано ще частки: *аˈби* — 5, 19, 24, 73, 84, 152, 163, 173, 180, 201, 222, 253, 262, 288, 336, 340, 342; *аˈбе* — 4, 214; *хот'ˈби* — 300; *хоˈт'аб* — 302; *хоˈби* — 85; *каˈби* — 185, 276; *шоб* — 85, 117, 207; *ˈйесл'іб* — 278, 284, 299, 353; *когˈдаб* — 278, 280, 281.

V. СЛОВОТВІР

263. КуˈСОК сала чи ˈкусник, чи куˈсак, чи кус, чи ˈкусень ˈсала? Черезсіˈдельник чи черезсіˈделок, чи черезсіˈделен'..?

Т. І. Форма куˈсок утворює майже суцільний ареал у межах тому; записано ще (часто паралельно з куˈсок): ˈкусник — 29, 100, 298, 302, 354, 360, 517, 531, 533, 569, 584, 610, 627, 693, 702, 708, 736, 769, 801, 802, 907, 914; куˈсак — 458, 470, 473, 667, 698, 701, 749; кус — 49, 507; ˈкус'ін' — 118, 434, 444, 450, 458, 483, 728, 773, 836; ˈкусен' — зрідка в говірках півдня території тому, у поліських говірках — спорадично, паралельно з куˈсок; кусˈман — 106; кусˈмен // кусˈменчик — 902. Є ремарки: «недоїдений кусок» — ˈкусник (584), ˈкусник // ˈкусен' (302), ˈкусен' (128, 545, 585, 751, 800, 819, 820); «малий кусок» — ˈкусник — (802), ˈкусен' (121, 348); «великий кусок» — ˈкусен' (33, 897).

Записано ще такі лексеми: с(ш)кваˈрок — 46, 47 «невеличкий шматок сала», 59, 62, 77, 78, 920; кˈриˈшеник — 115, 146, 150, 165, 176, 194, 316, 320 «малий кусок»; кˈри(о)шка — 114, 134, 136, 157; ˈр'ẹзка — 57, 82 «малий кусок»; ˈр'ізн'ік «малий кусок» — 26; каˈвалок — 241; шкиˈтир — 357.

Форму черезс'іˈдел(')ник відзначено майже послідовно у східнополіському говорі та в говорах південно-східного наріччя; у середньополіському, волинському та подільському говорах ця лексема фіксується рідко через відсутність відповідної реалії (про це свідчать ремарки, що супроводжують деякі відповіді).

Записано ще: черезс'іˈдол'ник — 183; черезс'іˈделен' — 18, 170, 181, 188, 189, 193, 344, 407, 416—418, 420, 426, 649, 859, 921, 922 (паралельно з черезс'іˈдел'ник — 370, 406, 410, 411, 414, 419); чере(з)с'іˈделок — 55, 160, 215, 246, 377, 413, 464, 470, 517, 692, 706, 722, 738 (поруч з черезс'іˈдел'ник — 82, 158, 179, 247, 290, 383, 405, 471, 515, 581, 644, 647, 648, 660, 708, 745, 873, 908); чере^изсіˈдилок — 781; чере(з)с'і(е)ˈдило — 23, 28, 460, 531, 771; че^ире^изсіˈдилка — 720; наведено також: перес'іˈдел'ник — 38, 224, 507, 515, 773, 917, 918 (поруч з черезс'іˈдел'ник — 257, 740); пудсіˈделник — 240; с'іˈдел(')ник — 21, 271, 483; [л'] / [л] зображено на карті № 125.

Т. II. Карта № 322: куˈсок, куˈсак, ˈкусник, ˈкусен'; у коментарі: кус, кус'ˈц'ок, кушˈчок, куˈсочок, ˈкусничок, кус'ˈн'е.

Форму черезс'іˈдел'ник зрідка записано у північних говірках, на сході наддністрянського говору, у подільському та покутсько-буковинському говорах; че^ире^изс'іˈделик — 193; чири(з)с'іˈделок — 52, 166, 226, 331, 336, 362, 371, 375, 390, 473, 477, 497, 507, 546, 566, 582; чи^ересіˈд олок — 621; черезс'іˈделе^ин' — 531; черес'іˈделко — 21; черес'іˈд'олко — 620; черезсиˈʒен'е(а) — 432, 433, 469; черезси(і)д'ˈло — 100, 101, 130, 195, 198, 360, 369, 373, 425, 440, 446, 544; черезˈс'одло — 472; черезс'іˈдило — 491; черес'іˈдок — 418; пе^ире^исиˈдел'ник — 19, 622, 631, 649; перес'іˈд'ол'н'ік — 13; прíс'іˈдел'нік — 63; п'ідс'іˈдилник — 127 («під дугою коня»), по(у)дси(і)ˈд(')ел'нік — 5, 60, 64, 65, 194, 351, 648; п'ірдес'іˈделе^иц — 512; с'іˈд(')ел'н'ік — 169, 310, 400, 563, 573, 654. Замість лексеми черезсідельник зафіксовано: ґурт — 272, 292, 436, 523; кˈрижпас — 274.

Т. III, ч. 1. Карта № 35: **-ел'ник** (черезс'іˈдел'ник), **-ел'н'ік** (черезс'іˈдел'н'ік), **-еле^ин'** (черезс'іˈделе^ин'), **-елок** (черезс'іˈделок); у коментарі: ч'ерес':ідˈло, черезˈс'ідало, че^ире^изс'іˈдело, черезс'іˈдел'н'а, ч'е^ире^ис':іˈдушка, ч'ерезс'іˈдел'і, с'іˈделка, с'іˈд олка.

Форму куˈсок записано в усіх говорах у межах тому; ˈкусен' (// куˈсок) — 49, 60, 74, 75, 80, 91, 97, 100, 113, 114, 118, 149, 191, 196, 202, 209, 214, 228, 271, 278, 281, 295, 334, 337, 341, 345, 346, 354, 360, з ремаркою «великий» — 230, 279, 299. Поруч з формою куˈсок записано також: ˈкусник — 282; кус — 56, 344; ˈкусмаг — 97; кусоˈмелок «великий» — 80; кусˈмей «великий» — 12; куˈс'ака — 14, 24; шманˈделок — 24; гомиˈл'ака — 11.

Т. III, ч. 2. Карта № 92: куˈсок (хˈл'іба), ˈкусе^ин' (хˈл'іба); у коментарі: ˈкус'ін'.

У переважній більшості говірок лексему черезсідельник не записано, подекуди зазначається, що відповідна реалія відсутня. Зафіксовано: черезс'іˈделок — 32, 53, 55, 109, 128, 135, 258, 261, 312, 351 (поруч з че^ире^изс'іˈдел'ник — 86, 282, 289, 359); черезс'іˈделен' — 309, 327; чирис'іˈдолка — 222; п'ідси^еˈдел'ник — 10; с'іˈдел'ник — 132, 319.

264. ˈВулик чи ˈвулій, чи ˈвулень, чи ˈвулік? ЩаˈвІЙ чи щаˈвель, чи щавˈник, чи щаˈвух?

Т. І. Карта № 168: **-ик** (ˈвулик), **-ник** (ˈвул'ник), **-ен'** (ˈвулен'), **-ей** (ˈвулей), **-ій** (ˈвул'ій), **-ійок** (ˈвул'ійок), вул'; ˈулик, ˈул'ник, ˈулен', ˈгулик, ˈгулій; [л:] / [л':]: ˈвул:ик, ˈвул':ій; у коментарі: ˈвул'ік, ˈул'ік, ˈул':ік, ˈгул'ік, ˈвул'ей, ˈул'ей;

карта № 83: [е] (шчаˈвел'), [і] (шчаˈв'іл', шчаˈв'ій), наголос шˈчавел', шˈчав'ій; кваˈсок, кваˈсец'; у коментарі: шчаˈвил', шчаˈвий, шчаˈвẹел', шчаˈва, ˈшчаўˈл'а, шчаˈвух, шчаˈвец', шч'іўˈлик.

Т. II. Карта № 147: **-ик** (ˈвулик, ˈвул'ік), **-ий** (ˈвулий, ˈвул'ій), **-ей** (ˈвулей, ˈвул'ей), **-ол** (ˈвул'ол), **-ник** (ˈвул'ник), вул', ул', ˈвул':е; ˈулик, ˈулий, ˈул'ій, ˈгулик, ˈгулий, ˈгул'ій, ˈвул':е, ˈвул':ік; к'іˈмак 'вулик'; у коментарі: ˈвул'ок, ˈвулин'; інші лексеми: штуˈбей, пен', дирˈжон, діˈжон, пˈчулник;

карта № 145: **-ел'** (шчаˈвел'), **-ей** (шчаˈвей), **-ій** (шчаˈв'ій), **-ник** (шчаўˈник), **-ер** (шчаˈвер), **-ух** (шчаˈвух), **-йух** (шчаўˈйух), **-к-а** (шˈчайка), шчаˈва; інші лексеми: кваˈсок, кваˈсец', квас, квасˈниц'а, квасˈнинки, капусˈниц'а; у коментарі: шчаˈв'іл', шчаˈвий, шчаўˈки, шчайл'оˈвик, шчаˈвец', квасˈник.

Т. III, ч. 1. Карта № 34: **-ик** (ˈвулик), **-ік** (ˈвул'ік), **-ен'** (ˈвулен'), **-ій** (ˈвул'ій); ˈулик, ˈул'ік, ˈулен', ˈулей; у коментарі: ˈул'ак, ул', ˈвул'ійок, ˈул'ник; дупˈл'анка, коˈлодка;

карта № 29: шчаˈвел', шˈчавел'; у коментарі: шч(')оˈвел', шчаˈвей, шч(')оˈвей, шч(')аˈв'іл', шчаˈв'ій; кваˈсец'.

Т. III, ч. 2. Карта № 46: **-ик** (ˈвулик), **-ік** (ˈвул'ік), **-ей** (ˈвулей), **-ій** (ˈвул'ій); ˈулик, ˈул'ік, ˈул'ій; у коментарі: ˈвулин', ˈвул'ін', ˈул'н'ік, ˈвул'ійок; ˈрамошник, штуˈбей, коˈлод^нка;

карта № 4: [е] (шчаˈвел'), [і] (шчаˈв'іл', шчаˈв'ій); у коментарі: шчоўˈник, шчіўˈник, шч'аўˈник, кваˈсок, кваˈсец'.

265. ЖураˈВЕЛЬ чи жураˈвець, чи жураˈвей?

Т. І. У всіх говорах тому зафіксовано форму жураˈвел'; у записах з нас. пп. 581, 708, крім того, ще відзначено жураˈвей. Поруч з жураˈвел' наведено лексему веˈселик — 20, 26, 29.

Т. II. Жураˈвел' (жураˈвил' — 403, 404, 407, 414—416, 420, 421, 423, 426, 430, 447, 452, 453, 456, 458, 459, 461; жураˈв'іл' — 419; ʒураˈвел' — 59, 60, 73, 129, 163, 523) записано в усіх говорах тому. Засвідчено ще: жураˈвей — 20, 50, 150, 151, 154, 176—178, 185, 186, 571, 624, 634, 638 (поруч із жураˈвел' — 61, 84, 105, 112, 174, 627); жураˈв'ій — 334, 411, 413; жуˈрай — 672а, 674, 680; жураˈвок — 428, 429; жураˈвин — 684. Замість лексеми журавель записано: веˈселик — 14, 19, 42, 52, 77, 145, 552, 555, 610 (поруч із жураˈвел' — 9, 10, 16, 26, 29, 30, 34, 37, 39, 48, 54, 59, 62, 65, 72, 75, 79, 82, 83, 128, 129, 159, 219, 368, 639, 650, 653); кокосˈтир — 605, 608, 612; коˈсец' — 675; крекˈвец' // жураˈвел') — 678; боˈц(')ан — 669, 672, 682; боˈцок — 409; ˈбуˈз'ок — 409, 410, 490, 524, 581; ˈбуз'ко — 437.

Засвідчено розрізнення: жураˈвел' 'восени, коли відлітає' — веˈселик 'весною, коли прилітає' — 72, 128; жураˈвил' 'птах' — жураˈв'ій 'частина колодязя' — 420; жураˈвин' 'на колодці' — жураˈвил' 'птах' — 416.

Т. III, ч. 1. Карта № 79: жураˈвел', зв'ід. Форма жураˈвел' утворює суцільний ареал у межах тому; жураˈвец' — 66; жураˈвец' // жураˈвел' — 265.

Т. III, ч. 2. Форму жураˈвел' відзначено в усіх говорах у межах тому. Паралельно з жураˈвел' наведено: жураˈв'іл' — 128; жураˈвей — 86; жураˈвец' — 185. Замість лексеми жураˈвел' записано ве^исе^иˈлик — 4.

266. КоˈСАР чи коˈсець; жниˈвар чи жнець? Пасˈтух чи ˈпастир? Риˈбалка чи риˈбар, чи риˈбак, чи риˈбач? Коˈпач чи коˈпальник, чи коˈпаль? Переˈвозець чи переˈвізник, чи переˈвізчик?

Т. І. У всіх говорах записано форму коˈсар (-ар', -ар·).

Зафіксовано коˈсец' — 393, 435, 726; коˈсун 'поганий косар' — 477.

У всіх говорах тому поширена форма жнец('), зрідка фіксується також жниˈвар(').

Форму пасˈтух відзначено в усіх говорах у межах тому; ˈпастир(') — 288, 316, 470, 842; записано ще ска(о)ˈтар — 2; ваˈкар — 754; чередˈник (чиридˈник, чи^ери^едˈник) — 121, 289, 370, 547, 587, 626, 630, 705, 752, 786, 821, 838, 851, 907, 914, 916; чаˈбан — 257, 505, 895; ˈпастир(') 'піп' — 247, 321, 828, 830, 865, 922.

Форма риˈбалка вживається переважно в середньо-, нижньонаддніпрянських та східнополтавських говірках, рідше — у поліських і західнослобожанських, спорадично — у східноволинських і подільських говірках; риˈбак — переважно в подільському, волинському і середньополіському говорах, рідше — в решті говорів тому; риˈбач — 241, 481, 507, 520, 760, 912; рибоˈлоў зрідка записано в усіх говорах тому (у багатьох випадках поруч з риˈбалка або риˈбак).

Форму коˈпач(') зафіксовано майже послідовно в нижньонаддніпрянських, східнополтавських і західнослобожанських говірках, рідше — у подільських, східноволинських, поліських і середньонаддніпрянських; коˈпал(')ник (коˈпал'н'ік) відзначено в середньополіських, зрідка — у східноволинських, східнополіських і подільських, ще рідше — у середньонаддніпрянських говірках.

Форму переˈвозчик (переˈвож(ш)чик) записано в усіх говорах тому; переˈвозник засвідчено переважно в подільському і середньонаддніпрянському говорах, у решті говорів ця форма виступає рідко; переˈвозец' — зрідка в подільських, східноволинських, середньополіських, середньонаддніпрянських і західнослобожанських говірках.

Т. II. Форму коˈсар(') записано в усіх говорах у межах тому; коˈсец(') — відзначено в частині середньозакарпатських, лемківських, бойківських і західнополіських говірок. Записано ще: коˈсаш — 416, 420, 429; коˈсач (коˈс'ач(')) — 424, 677, 678; ˈкосач — 686; коˈсител' — 645.

Дериват жнец(') відзначено в усіх говорах тому; крім того, записано же^(и)ˈнец(') (же^иниц', ˈженец', ˈжинец') — 258, 438, 459, 479, 483, 485, 488, 499, 500, 503, 509, 551, 585, 588, 627; жин'ц — 420; жниˈвар (жн'іˈвар('), жˈнивар, жˈн'івар, жˈневар') — у частині лемківських, гуцульських, середньозакарпатських і подільських говірок, а також — 88, 100—102, 108, 118, 127, 320, 326, 344, 369, 373, 378, 412, 473, 505, 508, 515, 517, 518, 553, 555, 557, 606, 641, 657, 662; зафіксовано жниˈвец(') (жˈнивиц') — 224, 362, 452, 455, 584, 603; жˈнил'а (жˈн'іл'а, жˈнил'е) — 236, 252, 483, 486 (переважно про жінку); ˈжал'а — зображено на карті № 139; жниˈвак — 656, 658, 660, 661; жинˈчар — 324; жˈнінік — 526; жатˈн'іца — 649; жниˈйарка — 652.

Форму *пасˈтух* записано в усіх говорах тому (ˈ*пастух* — 318, 665, 668, 669, 672, 685); ˈ*пасти* (*и*^{і}, *і*) *р*$^{(\cdot)}$ (*пасˈти(ы)р'*) — зафіксовано в частині середньозакарпатських, лемківських і гуцульських говірок; ˈ*пастир* 'піп' — 165, 183, 283; крім того, у значенні 'пастух' наведено: *скоˈтар*$^{(\cdot)}$ — 276, 434, 435, 437, 438, 442, 443, 445, 449, 452, 491, 585; *вˈіўˈчар*$^{(\cdot)}$ (*вˈіўˈч'ер'*) — 308, 434, 438, 440, 449, 514, 524, 583; *вˈіˈчар'* (*вуˈчар'*, *уˈчар'*) — 443, 451, 585; ˈ*боўгар*$^{(\cdot)}$ — 478, 483, 514; *боўˈгар'* — 489; ˈ*биреш* — 444; *боўˈтар'* — 449; *гаˈлас* — 422, 423, 430, 450, 458; *гоˈлос* — 429; *ґуˈл'аш* (*ґуˈлаш*, *ґуˈл'аш*) — 420, 423, 459, 469; ˈ*ґул'аш* — 487; *ґунˈдар'* — 421; *ваˈнар*$^{(\cdot)}$ — у деяких буковинських говірках і — 583, 584, 608, 611—613, 615; *чаˈбан* (*ч'оˈбан*, *чуˈбан*) — у деяких буковинських говірках і — 162, 189, 573, 608, 612, 615; *че*$^{(и)}$*ре*$^{(и)}$ˈ*дар*$^{(\cdot)}$ — 415, 422, 424, 431, 450; *коˈзар* — 478.

Форму *риˈбак* зафіксовано в усіх говорах тому; дериват *риˈбалка* (*рíˈбалка*) виступає в частині подільських і південноволинських говірок, а також — 75, 87, 103, 115, 123, 210, 211, 216, 259, 266, 332, 336, 474, 498, 547, 578, 622; *риˈбар*$^{(\cdot)}$ (ˈ*рыбар'*, *ріˈбар*) — у частині лемківських, гуцульських, середньозакарпатських, надсянських, бойківських говірок; ще відзначено: *роˈбар* — 416; *раˈбор'* — 676; *риˈбач* — 179, 223, 353, 502, 517, 559; *риˈбал'ник* — 252; *рибоˈлоў* (*р'ібоˈлоў*, *рибуˈлоў*) записано в частині подільських, середньополіських, західнополіських і південноволинських говірок. крім того, у нас. пп. 237, 238, 283, 284, 296, 455, 472, 521, 523, 558, 603; *рибоˈлове*^{и}*(и)ц*$^{(\cdot)}$ (*рибуˈловиц*) — 19, 21, 52, 84, 162, 281, 290, 311, 312, 320, 412, 477, 488, 499, 517, 548, 584, 603.

Карта № 139: *коˈпач*, *коˈпачка*, *коˈпал'*, *коˈпал'а*, *коˈпаш*, *коˈпал'ник*, *коˈпан:ик*, *коˈпал'ниц'а*; у коментарі: *коˈпалник*, *коˈпалница*; ˈ*копал'ник*, ˈ*копан:ик*, ˈ*копач*; *копаˈтілник*, *коˈпадник*; *коˈпалич'ик*, *коˈпар*; *копаˈкіл*; *беˈрін:ик*, *браˈт'ін:ик* 'копач картоплі', *бˈрал'а* 'копаля картоплі', *граˈбар*, *гро*^{и}ˈ*бар* 'гробокоп'; *криˈничник* 'копач криниць'; *коˈпач* 'товстий дрючок, палиця'.

У всіх говорах уживаються форми *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*вожчик* (*переˈвошчик*, *п'ірuˈвошчик*, *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*в'ізчик*, *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*вужчик*) і *переˈв'ізник* (*пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*возник*, *пириˈвозник*, *пириˈвузник*, *пи(е)ри(е)ˈво(уо)з'н'ік*); записано *пиривˈізˈник* (*пиривˈўзˈник*) у частині покутських та подільських говірок і 28, 109, 127, 180, 249, 291, 297, 298, 313, 320, 330, 368, 376, 426, 436, 449, 467, 492, 495, 501, 516, 517, 552, 556, 662—664; *переˈузник* — 461; *пе(и)ре(и)ˈвозец*$^{(\cdot)}$ — 130, 168, 206, 215, 229, 246, 270, 345, 360, 392, 577, 584, 611, 672, 683; зафіксовано ще: *зˈвошчик* (*зˈвожчик*) — 2, 4, 6, 18, 24, 74, 107, 116, 120, 155, 156; *воˈз'ій* — 185, 559; *в'ізˈник* — 172; *вошˈчай* — 90, 93, 95; ˈ*вошчик* — 244, 434, 639; *дуˈвошчик* — 124; *ўізˈдоˈвий* — 33, 53, 96, 97, 107, 110, 124, 128, 135, 180, 225, 255, 405, 427, 434, 546, 562; *в'ійазˈдовий* — 7; ˈ*фурман* (ˈ*хурман*, ˈ*ф'і (и, е)рман*) — у деяких наддністрянських, бойківських, південноволинських і західнополіських говірках; *фурˈман'ош* — 416, 443; *фурˈманец'* — 424; *по(а)ˈромичик* (*поˈрумишчик*) — 60, 391, 648; *паромиˈчик* — 631; *пе*^{и}ˈ*ревос* — 486; *в'ісˈлач* — 143; *ве*^{и}*сˈлик* — 323; ˈ*кот'іш* — 440, 442; ˈ*коч'іш* — 443, 455, 585; *чаўˈкаш* — 452, 456, 459.

Т. III, ч. 1. Форму *ко(а)ˈсар*$^{(\cdot)}$ записано послідовно в усіх говорах тому; зафіксовано ще *коˈсец'* — 344; *ка*^{о}*саˈўш'ч'ик* — 314.

У всіх говорах тому записано форми *жн*$^{(\cdot)}$*ец*$^{(\cdot)}$ і *жни(е*^{и}*, е*^{и}*, е)ˈвар*$^{(\cdot)}$.

Лексему *пасˈтух* зафіксовано в усіх говорах тому: 'пастух' — *підˈпасич* — 226; *пасˈтир'* («пасе отару») — 271; *ч*$^{(\cdot)}$*е(и)ре(и)дˈник* — у деяких нижньонаддніпрянських говірках та — 88, 129, 144, 162, 200, 246, 249, 365; *ч*$^{(\cdot)}$*аˈбан* — 61, 250, 271, 303, 326, 327, 334; *в'іўˈч·ар'*, *воˈлоўник* — 158; *оўˈч'ар'* — 250; *скоˈтар'* — 253, 260; ˈ*пастир* 'піп' — 299.

У всіх говорах фіксуються форми *риˈбалка*, *риˈбак* і *рибоˈлоў* (*рибаˈлоў*); записано ще: *риˈбал'ник* — 53; *риˈбач*$^{(\cdot)}$ — 22; *ре*^{и}ˈ*бар'* — 271; *рибоˈлове*^{и}*ц'* — 220, 322, 345; *рибоˈлоўник* — 156; *рибоˈлоўка* — 250.

Лексему *ко(а)ˈпач* записано в усіх говорах тому; відзначено ще: *коˈпал*$^{(\cdot)}$*(л·)ник* — у деяких слобожанських і донецьких говірках, а також — 32, 79, 83, 162, 253, 258, 334, 340; *коˈпал'ш*$^{(\cdot)}$*ч*$^{(\cdot)}$*и*^{е}*к* (*ка*^{о}ˈ*пал'ш:ик*) — 6, 14, 21, 63, 143, 197, 314; ˈ*коˈпар'* — 49; *копиˈч'ік* — 54; *коˈпец'* («межу намічає») — 63; зафіксовано: *зе*^{и}*млеˈкоп* (*зе*^{и}*мл·оˈкоп*, *зе*^{и}*мл'оˈкоп*) — 121, 146, 226, 315, 353, 355, 359; *з*$^{(\cdot)}$*емл*$^{(\cdot)}$*еˈрой* — 362, 374; *гробокоˈпате*^{и}*л'* — 142; *йамокоˈпате*^{и}*л'* — 244; *граˈбар'* — 84, 244, 337.

Лексему *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*возе*^{і}*ц'* виявлено в окремих нижньонаддніпрянських говірках і — 10, 34, 68, 69, 77, 96, 113, 203, 216, 249, 289, 305, 310; *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*в'ізник* (*пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*возник*, *пе*^{и}*ре*^{и}*в'ізˈник*) — зрідка фіксується в усіх говорах; найчастіше в усіх говорах уживається форма *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*віжчик* (*пириˈвошчик*, *переˈвозчик*, *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*вошч'ик*, *пириˈвошч'ік*); записано: *пе*^{и}*ре*^{и}*пˈрайич·ик* — 46, 58, 61, 97, 121, 334; *паˈромшч*$^{(\cdot)}$*ик* — 67, 374; ˈ*лоˈдч'ік* — 110; *пе*^{и}*ре*^{и}ˈ*катч·ик* — 134; *пере*^{и}ˈ*качник* — 248; *ізˈвошчик* (*зˈвошчик*, *зˈвош':ик*) — 28, 41, 73, 122, 125, 295, 337, 353, 373; ˈ*вошч*$^{(\cdot)}$*ик* — 66, 143, 167, 207, 249, 250, 322, 363, 367; *воˈз'ій* — 142; *в'ізˈник* — 151, 361.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах уживається форма *коˈсар*; відзначено: *коˈсач* — 75; *коˈсец'* — 364.

В усіх говорах тому записано деривати *жниˈвар* і *жн*$^{(\cdot)}$*ец*$^{(\cdot)}$. Наведено ще: *жни(е*^{и}*)ˈвец'* — 5, 120, 135, 168; *жн'ух* — 4; *жˈниц'а* — 328; *жнец* — 110; *жиˈнец'* — 314.

На карті № 26 відбито: *коˈсар*, *жниˈвар*; *коˈсар'*, *жниˈвар'*; у коментарі: *коˈсар·*, *жниˈвар·*.

У всіх говорах тому записано словоформу *пасˈтух*; ˈ*пастир* — 220, 226; у значенні 'піп': ˈ*пастир*$^{(\cdot)}$ — 11, 33, 155, 222, 226, 338, 340, 342 (// ˈ*пастор*); зафіксовано ще лексеми: *ваˈкар*$^{(\cdot)}$ — у деяких південнобессарабських говірках та — 2, 108—110, 233; *ч*$^{(\cdot)}$*аˈбан* (*ч*$^{(\cdot)}$*оˈбан*) — у частині південнобессарабських говірок і — 108, 109, 136, 233, 308, 314, 316, 364; *оўˈч'ар'* — 316, 319; *ч·е*^{и}*ре*^{и}*дˈник* — 100, 181, 182, 328; *скотоˈпас* — 180; *таˈбунщич·ик* — 340, 364.

У всіх говорах тому поширені деривати *риˈбалка* і *риˈбак*. У частині південноподільських, південнобессарабських, нижньонаддбузьких і кримських говірок зрідка записано *рибоˈлоў*. Ще відзначено: *риˈбач*$^{(\cdot)}$ — 5, 43, 133; *риˈбал ник* — 239; *риˈбал'шчик* (*риˈбал'шч'ік*) — 160, 162; *рибоˈловец'* — 11, 47.

Словоформу *ко(а)ˈпач*$^{(\cdot)}$ (ˈ*копач*) записано в усіх говорах тому: *ко(а)ˈпал*$^{(\cdot)}$*ник* — зафіксовано в частині південнобессарабських і нижньонаддніпрянських говірок, а також — 25, 48, 55, 75, 114, 136, 237, 248, 273, 300, 326; відзначено ще: *коˈпал'* — 86, 177, 243, 291; *коˈпал'шчик* (*каˈпал шч ік*) — 159, 162, 196, 246, 259; *коˈпатил'* — 2, 47, 225; *коˈпачик* — 282; *гробокоˈпач* — 11; *гробокоˈпате*^{и}*л'* — 225; *гробоˈкоп* — 227; *зе*^{и}*млиˈ*^{е}*коп* (*зи*^{е}*мл'еˈкоп*, *зимл'оˈкоп* — 2, 24, 227, 235, 296, 364; *салаˈгор* — 2.

Дериват *пе(и)ре(и)ˈвозец'* зафіксовано в нас. пп. 9, 25, 67, 102, 105, 136, 165, 192, 200, 204, 212, 261, 292, 310, 313, 346, 347, 349; *переˈвізˈник* (*переˈвозник*) — в частині південноподільських, нижньонадбузьких, нижньонаддніпрянських і кримських говірок та — 119, 326; *пе(и)ре(и)ˈвоз(ж)чик* (*переˈвізчик*) фіксується в усіх говорах у межах тому; записано ще: *в'ізˈник* — 100, 158, 191, 300; ˈ*воз'ник* — 158, 160; ˈ*возч*$^{(\cdot)}$*ик* (*вошˈчик*) — 233, 278, 302, 370; *воˈз'ій* — 37, 160; *підˈвозник* — 40; *п'ідˈво(д)чик* — 33, 100, 158; *ізˈвошч*$^{(\cdot)}$*ик* (*зˈвошчик*) — 2, 89, 92, 100, 126, 159, 162, 163, 167, 196, 222, 224, 233, 318, 360; *ўіздоˈвий* — 2, 24, 306, 307, 315; *ўізˈдовий* — 24, 114, 163, 222, 341, 356—358, 366, 371, 372; *пи(е)ри(е)пˈрайшчик* — 2, 180, 364; *ф(х)уриˈч·ик* — 276, 366; ˈ*лотушник* — 214; ˈ*лодошник*, *чоўˈн'ар* — 239.

267. *Ліˈвак* чи *лівˈша*, чи *лівˈшун?*

Т. I. Карта № 172: *л'іўˈша*, *л'іўˈшак*, *л'іˈвак*, *л'іˈвушник*, *л'іўˈшун*; [и] (*лиўˈша*, *лиўˈшун*); [е], [е^{а}...а^{е}] (*л'еўˈша*, *л'еўˈшун*, *л'е*^{а}*ўˈша*, *л'е*^{а}*ўˈшун...*); [у] (*л'*^{е}*уˈша*, *л'уˈшак*); [л] (*леўˈша*, *лиўˈша*, *леўˈшун*, *лиўˈшун*); у коментарі: *л'äўˈшак*, ˈ*л'еўша*, ˈ*л'еўшун*, ˈ*л'е(в)ушник*; ˈ*л'еˈвун*, ˈ*л'іўший*, *л'іўˈчак*, *л'іˈвач*, *л'іˈвашник*, *л'іˈваш*, ˈ*л'евуш*, *л'івоˈрукий*, *л'івоˈрушник*, *л'івоˈручник*, *л'івоˈручка*, *л'івоˈрук*, *л'івоˈрука*, *л'іўˈкут*.

Т. II. Карта № 142: *л'іўˈша*, *л'іˈвак*, *л'іўˈшак*, *л'іˈваш*, *л'іˈвашник*, *л'іˈвач*, *л'іˈвун*, *л'іўˈшун*, *л'іўˈшук*; *л'іўˈкут*, *малˈкут*, *л'іўˈкутник*, *малˈкутник*; [к] (*л'іўˈкун*); [ц] (*л'іўˈцун*); у коментарі: *л'і(е)ˈвушник*, *л*$^{(\cdot)}$*уˈшун*, *л'іˈшун*, *л'іˈцун*, *л'іўˈчун*, *л'іўсˈтун*, *л'іпˈшун*, *л'іўˈкун*; *л'івуˈшака*, *л'ˈівар*, *л'іˈвуш*, ˈ*л'евуш*, *л'івоˈрукий*, ˈ*л'іва*, ˈ*л'івий*, *л'іˈви*, *л'іваˈштан*, *л'івуˈша*, *л'іˈваша*, *л'укˈша*, *л'іˈвош*, *л'іўкоˈтун*, *л'іˈвака*, *л'іˈвина*, *леўˈш'ій*, *леўшуˈга*, *ліўˈшати(й)*, *лівоˈручник*, *л'іˈвушка*, *л'іˈвонко*, *л'іˈвакош*, *л'е(и*^{і}*)вуˈга*, *л'іўˈцан*, *л'іˈвах*, ˈ*леўшин*, *л'іˈвачка*; ˈ*маўкут*, ˈ*маўгут*; *л'іˈкутник*, *л'івоˈкутник*, *мал'іˈкутник*, *маўˈкутник*, *манˈкутник*; *шулˈган*, *шулˈгач*, *шулˈгай*, *шулˈгак*, *баˈлог'ар*, ˈ*ман'ка*, *ман'куˈта*, *ман'ˈкут*, ˈ*ман'а*, *маˈн'ака*, *маˈн'ач*, *маˈній*, *маˈн'ар*, *маˈн'ур*, *маˈн'ура*, *маˈн одар*, *ман'ˈт'уга*, *маˈн'ар*, *ман'ˈкутас* (чоловік), *маˈкуца* (жінка), ˈ*ман'куш*, ˈ*ман'ˈком*, *шуˈтак*, ˈ*шутый*, *корчˈн'авий*, *карˈкут*.

Т. III, ч. 1. Карта № 32: *л'іўˈша*, *л'іˈвуша*, *л'іўˈшак*, *л'іўˈшун*; [е] (*л'еўˈша*, *л'еˈвуша*): у коментарі: *л'уˈша*, *л'івуˈша*: *л'іˈвун*, *л'іˈвач*, *л'іˈвак*, *л'іˈвека*, *л'іві'ла*, *л'іˈвуха*, *л'уш'н'а*, ˈ*л'евошник*, *л'івоˈруч*, *л'івоˈручка*, *л'івоˈрукий*.

Т. III, ч. 2. Карта № 43: *л'іўˈша*, *л'іўˈшак*, *л'іˈвак*, *л'іўˈшун*; [е] (*л'еўˈша*, *л'еˈвак*, *л'еўˈшун*); [у] (*л'уˈша*, *л'уˈшак*); у коментарі: *л'іўˈчун*, *л'іўˈшан*, *л'іўˈцун*, *л'еўш*, *л'уўˈшак*, *л'уўˈша*, *л'іўшоˈвик*, *л'іˈвака*, *л'іˈвач*, *л'і(е)воˈруч*$^{(\cdot)}$*ка*, *л'іˈвашник*, *ілˈвач*, *л'іўˈшон*, *л'івоˈрукий*.

268. ˈ*Позіхи* чи ˈ*позіви*? Одяг чи ˈ*оˈдів*, чи ˈ*одінь*? *Повідь* чи *поˈвіддя*, чи ˈ*повінь*?

Т. I. Дериват *поˈз'іх(и)* (*поз'іˈхи*, ˈ*позихи*, ˈ*позехи*, ˈ*поз'ахи*) записано в усіх говорах тому;

ˈ*поз'іви* (ˈ*поз'еви*, *по(а)ˈз'іви*, також *з івоˈта*, *з'еˈвота*) спорадично фіксується в поліських і середньонаддніпрянських говірках, а також — 194, 418, 460, 476, 647, 672, 700, 745, 767, 875; у поліських говірках відзначено синоніми ˈ*хаўкан·: а(е)*, ˈ*хавочк'і*, ˈ*хаўкавица*; ˈ*поз іхи* // *триˈл·оги* — 828.

Форма ˈ*од'аг* (ˈ*год'аг*) поширена в усіх говорах у межах тому; ˈ*од'ага* - зафіксовано спорадично в західнослобожанських і східнополтавських говірках та — 284, 327, 537, 584, 887; ˈ*од'іў* (ˈ*год'іў*) — зрідка в усіх говорах тому; ˈ*од'іва* — зрідка в нижньонаддніпрянських говірках; *оˈдежа* (*гоˈдежа*) — переважно в поліських, західнослобожанських і східнополтавських говірках, рідше — у решті говорів тому; відзначено ще *оˈдержа* — 197, 298, 400, 558, 585, 601.

Форму ˈ*пов'ід'* (ˈ*повид'*, ˈ*повед'*, ˈ*повод'*) засвідчено в усіх говорах тому, у східнополіському говорі вона виступає рідко; *поˈв'ід :а* (*поˈвод :а, -е*) — фіксується часто в середньополіському, спорадично у східнополіському і середньонаддніпрянському говорах, а також — 185, 414, 476, 477, 494, 634, 646, 668, 705, 746, 748; ˈ*пов'ін'* (ˈ*повен'*, ˈ*повин*) — зрідка в усіх говорах тому.

Т. II. Карта № 168: -з іх- (ˈ*поз іхи*, *поз іˈхати*), -з'ів- (ˈ*поз'іви*, *поз'іˈвати*); [з] (ˈ*позихи*, ˈ*позехи*, *позиˈхати*); у коментарі: ˈ*поз'ахи*, *поˈзіхи*, *поз іˈхи*; *поз іˈхан':а(е)*, *поз еˈхан'йе*, *поз'еˈхота*; *поˈз'іван'е(а)*, *поз іˈвачка*, ˈ*поз'іўка*, *з іˈван'а*, *з'іˈвота*; ˈ*з'ати* 'позіхати'; ˈ*хаўкан'а* 'позіхання'.

В усіх говорах у межах тому записано форми ˈ*од'а (е, і)г* (ˈ*вод'а (е, і)г*, ˈ*год'а(і)е*) і *оˈдежа* (ˈ*од*$^{(\cdot)}$*ож*$^{(\cdot)}$*а*, ˈ*одажа*, *оˈдеж'і*, *одиж'а(е)*, *ўˈдежа*, *воˈдежа*, *вуˈдеж'і*, *гоˈдежа*, *оˈз*$^{(\cdot)}$*ожа*, *оˈз*$^{(\cdot)}$*ежа*). У частині покутських, бойківських, нижньодністрянських, середньозакарпатських говірок та — 45, 127, 241, 278, 368, 478, 486, 511, 534, 556, 611, 663, 664 записано ˈ*од'іж(ш)* (ˈ*ог іш*, ˈ*од'аш*, ˈ*оз'еш*, ˈ*вод іж(ш)*, *оˈдеж*). Ще відзначено: ˈ*од'ін'* — у деяких середньозакарпатських говірках; ˈ*год'ін'* — 256; *оˈд'ін':е* (ˈ*од'ін :а*, *оˈд іеn':е*) — 15, 22, 78, 656, 661, 664; *уˈз*$^{(\cdot)}$*ен'е* — 12, 660; ˈ*од і'н' е* — 489; ˈ*од'іў* — 178, 390, 419, 426, 465, 466, 675, 678, 684; *ўд'іў* — 413, 624, 627, 638, 641, 646; ˈ*од іва* — 681; ˈ*од'ага* — 133; ˈ*одн'ага* — 620; *од'аˈган':е* (*уд'аˈган':а*, *оˈд'аган'е*) — 115, 162, 212, 547, 567; ˈ*од'аж*^{и}*ка* — 54; *одеˈжина* (*одиˈжина*, *уˈдежина*) — 162, 208, 269, 306, 452, 481, 483, 510, 517, 519, 559, 579, 642; *оˈд'іжчина* — 448. У багатьох говірках паралельно виступає кілька форм. У значенні 'одяг' засвідчено ще: *убˈраˈн':е* (*убˈран'и*, *убˈран'а*, *вубˈран е*, ˈ*вубˈран'і*, ˈ*убран'а*, ˈ*убран'е*, ˈ*убран'і*) зрідка в усіх говорах тому, а також ˈ*обл'ік* — 420, 674, 678; ˈ*облек* — 670, 673, 676; *облˈеˈчін'а* — 679; ˈ*шат'а* — 409, 410, 414, 416, 420, 421; ˈ*шаты* — 669; *шˈмат'(:)е* — у частині буковинських, подільських і наддністрянських говірок; *шˈмоти*^{і} — 677; *шˈмати* — 679, 683; ˈ*лат':е (а)* — 15, 180, 268; *пˈлат':е, -а* (*пˈлат'і*) — у частині середньозакарпатських говірок — 62, 488; ˈ*лäх'е* (ˈ*лахы*, ˈ*лахи*^{і}) — 110, 159, 271, 276, 668, 672, 677, 685 // ˈ*вахи*; *руˈбат'е(а)* — 276, 438, 441, 442; *цуˈмат а* — 409; ˈ*шатетво* — 672а; ˈ*анцуг* — 308, 467, 479; ˈ*цур а* — 439; *уˈбори* — 484; *уˈбер'а* — 584; ˈ*лудена* — 486; ˈ*лудиˈна* — 514; ˈ*фант і* — 476, 488; ˈ*р'анд'а* — 585; *дˈрант'а* 'старий одяг' — 603, 609; *дˈранка* 'старий одяг' — 607; *наˈри*^{е}*да* — 40; ˈ*ноша* — 443.

Форму ˈ*пов'ід'* (ˈ*повид'*, ˈ*повед'*, ˈ*повод'*, ˈ*пов'уд'*, ˈ*повуд'*) виявлено у частині подільських, надсянських, південноволинських,

середньополіських, буковинських, наддністрянських, західнополіських говірок і — 273, 407, 424, 428, 437, 500, 506, 667; ˈпоˈв'ід':а (пуˈв ід :е, поˈвид е, ˈпоˈвод':е, поˈвуд':е, поˈвуед'йе, поˈвоз'йе) у частині середньозакарпатських, поодиноко — у поліських і південноволинських говірках; поˈводен' (поˈводін') — 669, 670, 672а, 673; поˈвоза — 666; поˈводка — 622; пайˈвод':е — 658; ˈповуд'ійе — 682; ˈпов ін (ˈповин, ˈповен, ˈповун', ˈпôвôн) зрідка записано в усіх говорах тому. Ще зафіксовано: ˈрозˈлий (ро(а)зˈл'ій) — у частині західнополіських, середньополіських говірок, спорадично — і південноволинських і подільських говірках; розˈлива — 77, 79; зˈлева (зˈлива) — 33, 246, 286, 296, 339, 362, 394, 607; ˈвилий — 136, 244, 258, 259, 277, 316, 347; ˈвилива — 244; пуˈлева — 122; ˈзаˈлий (заˈл ій) — зрідка в західнополіських говірках та — 91, 95, 167, 219, 318, 362, 539, 560, 563, 603; ˈзаˈлива (заˈл'іва) — 43, 69, 93, 129, 162, 176, 185, 241, 362, 496, 662, 672; поˈгуд :е — 154; поˈгод :е — 209; полуˈвод'е — 108; наводˈн ен'(:)е (навоуд'н'ен ійе) — 148, 213, 379, 382, 387, 538, 567, 648; ˈмоча — 90, 659; водоˈмоча — 176; поˈтоп — 45, 128, 180, 188, 350, 626, 627; ˈпотіп — 231; ˈпотоп — 272; поˈтопа — 242, 329, 676; заˈтоп — 128; заˈтопа — 250; поˈгой — 555; рапˈтеинка 'раптова повідь' — 479; розˈт'оки — 619; ˈвоводи — 353; ˈповно воˈди — 55; розˈлило — 44; заˈл'ело — 241; ˈзапˈлави — 678; воˈд'ано — 4; ˈпопуст — 268; в окремих говірках зафіксовано вислови: веˈлика воˈда, сиˈлен'на воˈда, приˈхожа воˈда, воˈда прибуˈла, воˈда іˈде, воˈда залиˈвайе, воˈда заˈл'ала, воˈда розіл :ала, воˈда подб'іˈрайе, воˈда розпусˈкайе.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому поширений дериват ˈпоз'іхи (ˈпозихи, паˈз'іхи, ˈпоз'іх, ˈпоз'іха); крім того, виявлено: поз'іˈхач(')ка — 45, 272, 370; по(а)з'іˈхушки — 2—4, 327; по(а)з'іˈхан':а — 112, 118, 121, 158, 160, 199, 219, 226, 300, 371; ˈпоз'іви — 9, 91, 282; з'іˈван':а — 41, 88, 160, 206, 249; з'іˈвота (з'іˈвоти) — 39, 46, 59, 60, 139; з'і(е)воˈта — 161, 374; з іˈвок — 75, 248, 314; з'іˈвака — 248.

Форми ˈод'аг (ˈод'іг, ˈуд аг) і оˈдежа (ˈод'ежа, оˈд'ожа, аˈд'ожа) відзначено в усіх говорах тому; ˈод'іж — 9, 58, 104, 153, 173, 254; ˈод'ій — 73, 133, 149, 244; ˈод'ага — 94, 106, 131, 260, 292, 338, 357; ўˈд'ага — 142; уд'аˈган':а — 103; од'аˈгач(')ка — 43; вд'аˈгачка — 338; уд'іˈвачка — 171; вˈд'агалка — 332; зафіксовано ще: ўбраˈн':а — 227.

Карта № 129: ˈпов'ін', ˈпов'ід', поˈв'ід :а, ˈполов ід, полоˈв ід':а; у коментарі: ˈпов'ід, ˈповод('), ˈпов'ед; поˈвод :а; ˈполовод', поˈлов'ід', поˈлоˈвод', полоˈв'е д, ˈполув'ід, ˈполувод, ˈполовид; поло(оу, у)ˈвод':а, полоˈвод (:)е, полоˈвод'(і)йе, полоˈвод'(і)йа; ˈпаводок, ˈпол·ойн'а, розˈлий, розˈл'ій, заˈлий, наводˈн'ен'ійе, поўноˈвод':а, полноˈвод'(і)йе, водопˈлов'ійе.

Т. III, ч. 2. Дериват ˈпоз іхи (ˈпоз іх'і, ˈпоз іх, ˈпоз'іха) записано в усіх говорах тому; виявлено ще: поз'іˈхач(')ка (-и) — 2, 34, 37, 106, 114, 117, 219, 274, 278, 296, 340; поз'іˈхан':а — 78, 278; поз іˈхухи — 152; ˈпоˈз'іви — 7, 108—110, 112, 165, 170, 212, 300; з'іˈвоˈта (з'еˈвоˈта) — 259, 278, 298, 302, 342, 367; ˈз'іви — 119, 283; з'іваˈк(')и — 2, 4, 283; з ой — 227; з'іˈвачˈка — 281; з'іˈвуха — 288; з'іўˈки — 284, 352.

У всіх говорах тому поширені форми ˈод'аг (ˈод'іг) і оˈдежа (гоˈдежа, воˈдежа, оˈд'ежа, оˈд'ожа); записано також: од'аж — 45; ˈод'ій — 102, 172, 202, 208, 210, 253, 340,; оˈд'ій — 20, 171, 172, 190, 221, 343; ўд'іˈван':а — 73, 169; од'іˈвач(·)ка — 307, 314, 323, 327; ˈод'ага — 96, 224, 339, 342; оˈдежина — 336; уд'аˈган':а — 15, 27; оˈд'ін' — 349; убˈраˈн'а — 2, 225.

Деривати ˈпов'ід(') (ˈповод(')) і ˈпов'ін' (ˈпов'ен') зафіксовано в усіх говорах тому; також відзначено: поˈв'ід':а (поˈвод :а) — 31, 80, 102, 112, 114, 139, 185, 231, 298, 342, 365; розˈл(·)ий — у частині кубанських, південноподільських і південнобессарабських говірок та — 47, 65, 70, 82, 89, 150, 160, 170, 279, 286, 287, 289, 295; ˈрозлий — 6; заˈлий — 61, 256; ˈзалий — 3, 5; наˈлий — 306; поˈл'ій — 135, 224 ('вода поверх льоду'); ˈпол·ій 'вода після зливи' — 225; ˈпаводок — 130, 350; наводˈнен'а (наводˈн'ен'е, наводˈн(')ен'ійе) — у деяких південнобессарабських, кубанських, кримських та нижньонаддніпрянських говірках; полоˈвод':а (полоˈвод'(і)йа, полоˈвод'(і)йе, полноˈвод'ійе, полноˈвод':а, полноˈвод ійа) — зрідка в нижньонадбузьких, кримських, нижньонаддніпрянських і кубанських говірках і в нас. пп. 17, 25, 27, 37, 111, 134, 139, 225; водˈн'ен'ійе — 227; поˈтоп — 207, 225, 255, 306, 366, 371; ˈтуча — 9; водоприˈбутійе — 180; прибутˈна воˈда — 159, 162, 164.

269. Лаˈсій чи лаˈсун, чи ласьˈко? Вереˈдій чи вереˈдун, чи веˈредник? Глуˈшан чи глушˈмень, глушˈмань, глухˈман, чи глушˈко? ˈЛоˈбань чи лоˈбас, чи лоˈбач, чи лобˈко? Бороˈдань чи бороˈдай, чи бороˈдач?

Т. І. Форма лаˈсун утворює суцільний ареал у південних говорах тому, зрідка фіксується у західнополіському говорі, спорадично — у східнополіському; лаˈс'ій виступає розрідженим ареалом у південних говорах, частіше засвідчується у подільському говорі; лас'ˈко — 59, 85, 213, 215, 221, 315, 411, 414, 473, 476, 563, 582, 593, 609, 618, 633, 637, 659, 669, 845; лаˈс'ей — 7; ˈласен' — 857; лаˈсин — 810; ласаˈд'ій — 73; ласаˈдун — 77; ˈласошник — 726; ласуˈнец(') — 108, 450; лаˈсун(')чик — 366, 394, 894; ˈласочка — 13.

Засвідчено ще: ли(і)ˈзун — 1, 110, 128, 133, 191, 241, 243, 791; ˈлаˈзун — 293, 294; л'іˈзунчик — 104; лаˈзунчик — 861; ли(е)сˈтун — 38, 45, 51; station сласˈт'уон'ік — 8; сласнаˈйед — 97; лаˈкомик — 89; лаˈкома — 62; масˈлак — 6; верˈтошник — 922; см(')еˈтан:и(і)к — 3, 13, 64, 67, 68, 71, 96, 104, 105, 133, 134, 152, 257, 259, 321, 747; песˈтун — 257, 776; ˈпес'т а — 259; маˈзун — 126, 127, 136, 171, 180, 249, 324, 331, 335, 354, 421, 422, 428, 477, 493, 526, 551, 573, 751, 896; маˈз'ій — 493; ˈмазаник — 354; маˈзунчик — 366, 816; маˈзиˈлао — 78; маˈз'оха — 751; маˈзуха — 877; ˈмаз'а — 47.

Форма вереˈдун (вереˈдун' — 386) засвідчується в усіх говорах тому (на півночі східнополіського говору виступає рідко, частіше вживається форма дієслова та прикметника: вереˈдуйе, вередˈливи); ўреˈдун — 769; вереˈд'ій — 213, 295, 392, 414, 430, 471, 498, 581, 604, 659, 697, 727, 738, 743, 762, 788; вереˈда — 151, 275, 316, 320, 400, 431, 703, 748, 777, 842, 897; веˈред(')а — 32, 126, 152, 272, 293, 305, 315, 316, 320, 321, 324, 329, 331, 335, 352, 369, 375, 514, 521, 555, 564, 575, 593, 627, 758, 773, 776, 823, 840, 845; веˈредˈник — 24, 49, 78, 160, 172, 193, 208, 215, 224, 238, 249, 250, 434, 449, 537, 621, 657, 669, 745, 746, 755, 764, 774, 783, 784, 815, 862, 884, 895, 898, 899; вивеˈредник — 45; вередˈн'ак — 57; вераˈд'ід — 132; виериет'д'ˈко — 836; ˈвидір — 440; у(ў)ˈрода — 9, 922.

Фіксуються ще такі лексеми: патˈворн'ік — 96; кав'ерˈз(с)ун — 104, 670; верˈтун — 722; капˈриза — 108; ка(о)веˈза — 922; балаˈк'ір — 712.

Форма гˈлушˈман (гˈлушˈман' — 313, 354, 367, 378, 384, 386, 405, 417, 457, 583, 595, 614, 621, 658, 660, 803, 804, 813, 822, 826, 833, 837, 850, 875, 881, 884, 890, 892, 899, 902, 916) виступає суцільним ареалом у межах тому. Наведено також: гˈлушˈмен — 82, 290, 388, 393, 634, 655, 660, 681, 902, 903—905; гˈлухˈман (гˈлухˈман' — 173, 463, 464, 510, 685, 693, 708, 909) — суцільний ареал у подільському говорі (часто поруч з гˈлушˈман) і поодинокі вкраплення в усіх інших говорах тому; глушˈмак — 438, 445, 446, 450—452, 456, 460, 461, 466, 491, 496, 499, 507, 515, 520; глушˈпак — 13, 17, 134, 135, 139, 369, 375, 402, 405, 411, 414, 417—419, 558, 563, 627, 628, 754, 891, 900, 901; глушˈпек — 414, 627, 898; глушˈпет — поодинокі украплення в південно-східних говорах; гˈлушˈпен' — 34, 167, 188, 375, 899, 914; гˈлушпан — 558; глушˈпан' — 411, 563; глушˈпай — 369, 402, 405, 418, 804, 894; глушˈпей — 682, 891, 900, 901; глушˈп'ій — 669; глуˈшак — зрідка записано у поліських говорах; глуˈшан — 19, 106, 315, 326, 376, 377, 484, 485, 494, 498, 556, 696, 764, 810, 815; глуˈхар — 96, 108, 133, 247, 316, 321, 421 (глуˈхар'), 514, 521, 818; глушˈко — зрідка засвідчується на території південно-східних говорів.

Записано ще такі поодинокі структури: глухоˈман — 320; глухˈмач — 459; глухˈмак — 686; глушˈм'іей — 143; гˈлушлок — 462; гˈлушлан' — 563; глушˈтей — 375; глуˈш(')ец — 2, 22, 97, 101; гˈлушел' — 47; гˈлушен' — 118, 240; глуˈшей — 101; глуˈшар — 5; глуˈхач — 132; глуˈхан — 764; глуˈхан' — 326; гˈл·ушка — 56, 71 («про жінку»), 78, 92, 104; гˈлушма — 204; гˈлушна — 614; гˈлушн а — 1, 65, 111; гˈлушпа — 565, 582, 639; гˈлухма — 711; глуˈшака — 390; глуˈшепа — 594, 597, 602, 629; глуˈшер'а — 414; глуˈхер'а — 633, 681, 889; глушˈпер'а — 566, 607, 621, 622, 659, 675, 792, 877; глушˈпека — 680; глухинˈд'а — 132; глушˈпета — 175, 365, 427, 550, 607; глушˈпет(')а — 178; глушˈпенда — 557, 558; глухинˈд'а — 132; глуˈпер'а — 638; глухˈмега — 700.

Карта № 170: **-ач** (лоˈбач), **-ан'** (лоˈбан'), **-ан** (лоˈбан), **-к-о** (лобˈко), **-ас** (лоˈбас), **-ій** (**-іей, -ей**) (лоˈб'ій, лоˈб'іей), **-іел'** (лаб'іел'); чоˈлатий.

Структура бороˈдач засвідчується в усіх говорах тому, бороˈдан' — зрідка в південних говорах і спорадично в поліських. Записано ще: бороˈдай — 30, 47, 57, 69, 238, 248, 293, 307, 342, 375, 399, 403, 451, 552, 649, 650, 671, 677, 679, 713, 787, 791, 803, 832, 842, 847, 862, 863, 878, 901, 904; бороˈд ій — 20, 28, 30, 53, 240, 252, 257, 272, 273, 277, 280, 482, 919 (бороˈдˈей), 920; бороˈд'ей — 53; бараˈд ел' — 67; бараˈд іл — 73.

Замість іменникових структур (або й паралельно з ними) в усіх говорах тому часто засвідчуються прикметникові або, рідше, дієслівні форми (ˈласий, ˈлакомий, глуˈхий, бороˈдатий, вередˈливий, ўˈредни, вереˈдуйе).

Т. II. Карта № 141: **-ман** (гˈлушман, гˈлухман, гˈлушман', гˈлухман'), **-ан** (глуˈхан, глуˈшан), **-мак** (глушˈмак, глухˈмак), **-ак** (глуˈшак), **-май** (глушˈмай, глухˈмай), **-мей** (глушˈмей, глухˈмей), **-ен** (гˈлушмен'), **-мар** (глухˈмар), **-ар** (глуˈхар), **-мач** (глухˈмач), **-ко** (глушˈко); також **-ан** (бороˈдан'), **-ай** (бороˈдай), **-ал** (бороˈдал'), **-ій** (бороˈд'ій); [х] (гˈлухман, глуˈхан, глухˈмак, глухˈмей); у коментарі: глушˈтан (глухˈтан), глушˈпак, гˈлуш ек, гˈлушец', гˈлушмец', глуˈшун, глуˈш ій, глушˈпет, глуˈхий, бороˈд ей, бороˈдий, бороˈдач('), бороˈдак, бурудˈн ак, бороˈдайко, бороˈдатий.

Структуру лаˈсун (ˈласун — 198, 678) зрідка записано в усіх говорах тому (у бойківському говорі ця форма засвідчується спорадично). Зазначено ще: лаˈсун — 499, 524; лаˈсунец — 499; ˈласошник — 31, 152; лаˈсоха — 37, 38; лаˈсуха — 155; лаˈсунка — 547; ˈласочка — 239; ˈласиц и — 292; лаˈс'ій — 110, 159, 164, 171, 177, 293, 294, 297, 304, 316, 318, 355, 360, 392, 465, 472, 473, 480, 483, 511, 523, 525, 560, 567, 570; лас(')ˈко — 86, 87, 491, 500, 529, 557; лашˈч'ій — 270.

Засвідчено ще лексеми: лиˈзун — 52, 72, 122, 278, 283, 297, 301, 513, 626, 661; лиˈзунчик — 283; леиˈзан — 278; ˈлизик — 432, 433, 469; (по)л іˈзун — 78; поˈлизиц' — 427; п'ідˈлизник — 305, 420, 422, 426, 450, 617; приˈлизник — 418; п ідˈлезач — 559; підлиˈзовач — 670; п ідлиˈзайко — 255; приˈлизник — 418; ли(і)ˈсун — 27, 306, 559; лиˈсиц а — 314; ласˈтун — 47, 583, 662; ли(і)сˈтун — 98, 106, 534; ласˈтуха — 47; лаˈкомец — 269; ˈлакомец — 606, 664; лаˈком'іц' — 130; ˈлакомниц'а — 439; ˈл'ак ітник — 520; ˈлак ітка — 571; л'іґ — 272; лиˈгуник — 265, 272; дил'ікаˈтун — 40, 47; дол'ікаˈтун — 11; пеиреиˈб ірнеик — 242; проˈжера — 7; йіˈдеиц' — 417; смеиˈтан:ик — 161; смеˈтаница — 146; маˈзун — 33, 377; манˈз'ун — 74; маз'уˈчок — 145; песˈтух — 489; пеисˈтуха — 148; писˈт'оха — 574; пи(о)сˈт'інка — 440, 442; писˈт'унка — 461. Зрідка в усіх говорах тому засвідчуються прикметникові форми (ˈласий, ˈлаˈкомий, сладкоˈгуб'ій та ін.) та словосполучення (дил'іˈкатний уў ˈйіджин і, звик на ˈлак ітки та ін.).

Форму ве(и)ре(и)ˈдун записано: 6, 50, 65, 70, 71, 83, 88, 91, 93, 94, 96, 98, 99, 102—104, 106, 118, 129, 133, 144, 150, 153, 156, 173—176, 178, 181, 184, 187, 189, 191, 196, 199, 201, 205, 207, 209—211, 214—216, 218, 220—222, 224, 247, 255, 297, 298, 301, 303, 306, 317, 319, 320, 323, 328, 331, 336, 344, 346, 349—351, 356, 359—362, 364. Наведено ще варіанти: веˈредˈни(і)к — 8, 87, 95, 105, 125, 193, 206, 249, 352, 364, 369, 391, 400, 428, 444, 454, 483, 512, 649, 672, 676, 678; вирудˈник — 411; вереˈд'уха — 448; вереˈда — 67, 78, 171; вереˈдило — 270; вˈр(')едник — 2, 152, 213, 515, 518, 573 (уˈредник «бритˈк'ий чулуˈв'ік» — 239); вриˈдун — 310, 508, 519, 641; вреˈдуй — 296; вриˈдота — 636; вереˈд'ій — 294, 308, 316, 340—342, 355, 546, 571, 584; вереˈдий — 225; вереˈдило — 270. Відзначено також: збиˈточ(ш)ник — 192, 230, 232, 252, 261, 289, 384, 447, 472, 482; шк'ідˈник — 278; шкудˈник — 420, 426, 430, 444; шкоˈдон — 304; пириˈб'ірчик — 283; переˈбора — 650; заˈвідійа — 284; сваˈв'ілник — 480; пусˈтун — 111, 223; пусˈтен:ик — 465; пеисˈтух — 313; ˈпейс''а — 234; писˈкун — 326; нуˈд'ій — 266; урˈвитеил' — 535; капˈриза — 169, 220, 310, 319, 348, 385, 396, 530; капˈризниц'а — 212; ˈкавирза — 509; ˈвирод — 435.

Без визначення семантики записано лексеми: викоˈнанец' — 237; шалаˈпач — 242; варахôб — 424; бреиˈгун — 295; попˈлета — 339; гаˈлайко — 367; ˈнапасник — 404; пˈрибага — 268; хапˈко — 323; басˈтун — 577; ˈбит'ух — 451; воˈйемник — 452; круˈт'ак — 457; біˈтанза, пуˈбуйц'а — 458; ˈбот'ер — 479; ўак'ітˈко — 563; ˈманданик — 411; лінґар' — 409. Зрідка в усіх говорах тому фіксуються прикметникові форми (ве(и)ре(и)дˈливий, ўˈредни(й), переˈбірчивий та ін.).

Структура *лоˈбач* зрідка фіксується в усіх говорах тому. Наведено ще варіанти: *лоˈб'ій* — 16, 24, 28; *лоˈб(')ий* — 2, 78, 176; *ло(у)ˈбай* — 24, 47, 117, 122, 134—136, 140, 163, 165, 191, 319; *лаˈбай* — 255; *лоˈбан'* — 260, 316, 344, 362; *ˈлобан'* — 663; *ло(оу)ˈбан* — 9, 163, 225, 350, 364, 568, 641; *ˈлобан* — 640; *лоˈбун* — 156; *ˈлобур* — 347, 394; *ˈлоˈбас* — 52, 63, 121, 309, 473, 616; *ˈлоˈбас'* — 124, 162, 165, 166, 226, 313, 316, 342, 345, 375; *ˈлобус* — 82; *ˈлобис* — 643; *лаˈбал'* — 662; *лоˈбаха* — 75, 96; *лобˈко* — 15, 208, 368, 546; *лоˈбашко* — 179. Записано ще лексеми: *чоˈлач* — 257, 268, 279, 282, 291, 300, 305, 308, 326, 327, 334, 336, 420, 421, 432, 433, 448, 467—469, 478, 479, 484, 492, 499, 501, 552; *чиˈлач* — 249; *чоˈлан* — 275, 304, 584; *чоˈлай* — 263; *чоˈл'ій* — 306; *голоˈвач* — 256, 271, 338, 414, 436, 505, 513; *гулувˈай* — 312; *ˈлепач* — 664. Зазначено ще прикметникові форми: *лоˈбатий* — зрідка в усіх говорах; *чоˈлатий* — 242, 255, 258, 263, 265, 267, 270, 272, 289, 290, 294, 296, 304, 306, 320, 322, 328, 330, 331, 426, 427, 438, 439, 442, 444, 452, 462, 469, 483, 486, 488, 492, 495, 499, 517, 518, 520, 521, 524, 526, 527, 534, 546, 548, 549, 551, 554—559, 566, 578, 579, 603, 607, 609, 611, 612; *чоˈл'атиій* (-ий) — 479, 514; *чолоˈваты(и)й* — 418, 573; *голоˈчолый* — 451; *великоˈчола* — 142; *війкогоˈл·овий* — 412.

Т. III, ч. 1. Карта № 33: **-к-о** (*глушˈко*), **-ман** (*гˈлушман*), **-ман'** (*гˈлушман'*); [х] (*гˈлухман*), [н] (*гˈлушмен*), **-пет** (*глушˈпет*), **-пет-а** (*глушˈпета*), **-пет'-а** (*глушˈпет'а*), **-пер'-а** (*глушˈпер'а*), **-пей** (*глушˈпей*), **-ер'-а** (*глуˈхер'а*), **-ар'** (*глуˈхар'*); наголос: *глушˈман, глушˈмен;* у коментарі: *глухˈмай, глушˈпай, глушˈпан, глушˈпен', глушˈн'а, глушˈн'ак, гˈлуˈхан', глуˈшан, глуˈхин'а, глухоˈта, глухенˈд'а, глуˈшан, глуˈшак, гˈлушка, глушˈпак, глушˈн'ак, глушˈпар', глухоˈман', глушˈтепа; глуˈхий.*

Форма *лаˈсун* (*лаˈсун'*) зрідка засвідчується в усіх говорах тому. Записано ще варіанти: *лаˈс'ій* — 10, 15, 68—71, 75, 117, 148, 165, 168, 172, 180, 201, 203, 228, 253, 294, 297, 299, 307, 310, 311, 315, 336, 349; *лас'ˈко* — 57, 112, 121, 168, 199, 230, 271, 285; *ласˈко* — 273, 292; *лис'ˈко* — 160, 246; *ласˈкун* — 114. Записано також: *лиˈсун* — 66, 244, 363; *лиˈзун* — 3, 20, 27, 31, 41, 42, 56, 86, 100, 110, 153, 197, 245, 248, 329, 367; *лиˈзун·ч·ік* — 231; *лаˈс'он:ик* — 16; *сˈладосн'ік* — 374; *сластоˈл'убеиц'* — 106; *сладкоˈйіжка* — 314, 327; *ласоˈгубка* — 22; *ˈласиц'а* — 1; *лизобˈл'уд* — 42, 158; *лизабˈл'удок* — 110; *ˈлакоминеиц'* — 159; *ˈл·акомка* — 121, 368; *ˈл·акома* — 263; *ˈминтусник* — 124; *манˈтул'ник, на манˈтулах усе* — 39; *маˈзун* — 37, 97, 167, 271, 370; *маˈзунчик* — 171, 256, 325, 367; *миˈзун* — 127; *миˈз ун* — 28; *ˈмиз'а* — 25.

Структура *вереˈдун* засвідчується в усіх говорах тому. Наведено ще варіанти: *вереˈд'ій* — 10, 68, 89, 114, 165, 168, 228, 289, 297; *вередˈник* — 17, 22, 78, 96, 100, 114, 131, 146, 163, 177, 294, 299, 347; *веˈредник* — 89, 346, 354; *вереˈдованик* — 303; *вереˈдулшчик* — 258; *вереˈда* — 108, 298; *веˈреда* — 338; *веˈред'а* — 303; *вереиˈдул'а* — 124. Відзначено також: *каприˈзун* — 326, 331; *капˈризник* — 142, 245, 316; *капˈриз(')а* — 290, 293, 345; *переˈборшчик* — 246; *балоўˈник* — 127, 142, 314, 366.

Структури *лоˈбан'* (*лоˈбан* — 12, 18, 102, 113, 120, 278, 345, 348; *ˈлобан'* — 294, 297) і *лоˈбач* засвідчуються в усіх говорах тому. Записано ще варіанти: *лоˈбас* — 48, 96, 191, 345, 346; *ˈлобас* — 81, 89, 216; *лоˈбас'* — 70, 72, 193, 195; *лобˈко* — 10, 11, 23, 34, 79, 91, 100, 109, 166, 171, 177, 187, 193, 195, 213, 223, 271, 273, 275, 303, 309, 310, 313, 339, 341, 356; *лоˈбан ко* — 13, 68; *лобан ˈко* — 164; *лобат'ˈко* — 82, 256, 261; *лобаˈн уга* — 146; *лоб ˈйага* — 122.

Форми *бороˈдач(')* і *бороˈдан'* відзначено в усіх говорах тому. Наведено ще : *бороˈдай* — 77, 113, 117, 263, 279, 294, 297, 316, 345; *бород'ˈко* — 268; *бороˈдат'ко* — 350.

Замість іменникових структур на всій території тому часто фіксуються субстантивовані прикметники: *лоˈбатий* (*лоˈбастий*), *бороˈдатий* (*бороˈдастий, крутоˈлобий,* рідше — *ˈласий, вередˈливий, ўˈредний.*

Т. III, ч. 2. Карта № 45: **-ун** (*лаˈсун*), **-ій** (*лаˈс'ій*), **-к-о** (*лас'ˈко*); у коментарі: *ласˈтун, лаˈк'ітка, лаˈк ітник, лаˈкомка, лиˈзун, лизуˈнец', маˈзун, ласоˈл'уб, ласошˈч'ій, лакоˈминка, солоˈдун, сладкоˈйешка, ˈласий;*

карта № 44: **-ко** (*глушˈко*), **-ар** (*глуˈхар*), **-ман** (*гˈлушман*), **-пет** (*шлушˈпет*), **-пак** (*глушˈпак*); *глушˈман, глухˈман;* у коментарі: *глуˈхач, глуˈшан, гˈлушпек, глушˈпей, глушˈмак, глушˈпер'а, глуˈхан', глушˈмир'а, гˈлушма, глухоˈта, глушмаˈн'ака, глуˈхий.*

Форму *вереˈдун* (*вереˈдун'* — 320, *вароˈдун* — 40) — зрідка записано в усіх говорах тому. Відзначено варіанти: *веиреиˈдуй* — 338; *вереˈд'ій* — 44, 63, 136, 168; *вередˈник* — 4, 19, 25, 31, 155, 281, 365; *веред ˈко* — 160; *веˈреˈда* — 351; *веˈреда* — 133; *веˈред'а* — 73, 88, 90, 160, 317. Наведено також: *непоˈсида* — 5; *каприˈзун* — 340; *капˈриза* — 215; *каверˈсун* — 288; *вареˈводнишче* — 163; *вариˈводшчик* — 180; *верˈтун* — 3.

Форми *лоˈбан'* (*лоˈбан* — 86, 97, 338) і *лоˈбач* (*ˈлобач* — 203) зрідка фіксуються в усіх говорах тому. Наведено ще суфіксальні варіанти: *лоˈбас* — 318; *лоˈбас'* — 238, 367; *лобˈко* — 29, 39, 75, 79, 123, 139, 169, 189, 203, 213, 231, 248, 259, 273, 282, 340; *лобан'ˈко* — 158, 169; *лобат'ˈко* — 160. Відзначено також: *чоˈлач; голоˈвач* — 2.

Замість іменникових форм в усіх говорах тому часто фіксуються субстантивовані прикметники: *вередˈливий, ўˈредний, капˈризний, лоˈбатий, лоˈбастий.* Зазначено також: *ч(')оˈлатий* — 2—4, 6, 109, 110, 115.

Структура *бороˈдач* зрідка засвідчується в усіх говорах тому. Наведено ще суфіксальні утворення: *бороˈдан'* — 15, 19, 26, 39, 42, 63, 67, 75, 79, 80, 83, 86, 94, 100, 106, 114, 123, 127, 132, 144, 153, 155, 156, 158, 161, 164, 212, 217, 224, 236, 241, 255, 256, 299, 308, 370; *бороˈдай* — 43, 91, 99, 194, 195, 203, 204, 231, 256, 292, 298; *бородан'ˈко* — 158; *бороˈдало* — 215; *бороˈд'ін'* — 281.

270. Березˈ*няк* чи березˈ*ник?* Дубˈ*няк* чи дубˈ*ник?* Липˈ*няк* чи липˈ*ник?* Чагарˈ*няк* чи чагарˈ*ник?*

Т. І. Структури *березˈн ак* (*беˈрезн'ак* — 39, 54, 55, 57, 62, 107, 150, 153, 159, 241, 273, 318, 362, 919; *беˈр ізн'ак* — 51; *беˈриˈзн'ак* — 81, 84, 307; *беˈрезˈн'ак* — 56, 121, 243), *дубˈн'ак, липˈн'ак* (// *ˈлипн'ак* — 244), *чагарˈник* (*чаˈгарник* — 3, 10, 15, 20, 22, 26, 44, 101, 114, 128, 166, 477, 577, 800, 918, 919; *ˈчагарник* — 119) виступають суцільним ареалом у межах тому.

Березˈник (*беˈрезник* — 7, 20—22, 24, 28, 33, 44, 46—49, 57, 66, 75, 77, 79, 80, 82, 89, 97, 119, 160, 191, 241, 356, 520, 559, 565, 824, 917, 920; *беˈр'ізник* — 747; *беˈризник* — 609), *дубˈник, липˈник* (*ˈлипник* — 35, 44, 201, 202, 249, 379, 408, 706, 742, 795), *чагарˈн'ак* зрідка фіксуються в усіх говорах тому. Записано ще варіанти: *беˈрезина* — 159, 164, 176, 202, 207, 225, 227, 230, 238, 240, 251, 256, 260, 331, 352, 363, 385, 443, 449, 454, 456, 464, 482, 487, 489, 493, 506, 510, 572, 687, 714, 728, 729, 735; *березиˈна* — 51, 56, 242, 244, 252, 376, 382, 383, 578, 579; *береˈзина* — 284, 694, 738, 800; *дуˈбина* — 51, 152, 164, 166, 202, 204, 207, 223, 227, 230, 231, 234, 244, 251, 256, 260, 269, 284, 300, 329, 331, 335, 356, 364, 365, 369, 382, 383, 385, 391, 421, 440, 449, 450, 456, 463, 464, 477, 482, 486, 487, 490, 493, 499, 504—506, 510, 518, 520, 528, 530, 565, 572, 582, 584, 609, 629, 642, 687, 694, 709, 714, 724, 728, 729, 732, 734, 738, 747, 750, 761, 800, 828, 830, 896; *дубиˈна* — 51, 68, 70, 79, 84, 110, 121, 238, 241—244, 252, 257, 363, 423, 640, 919, 920; *дуˈбинка* — 423, 607; *дубоˈвик* — 420, 718; *дубн'аˈчок* — 861; *дубˈчак* — 754; *дубˈйа* — 859; *ді(у)бˈрова* — 74 ('ліс, де ростуть дуби') — 77, 800; *ˈлипина* — 136, 153, 164 («молода поросль»), 166, 230, 240, 331, 335, 363, 464, 607; *липиˈна* — 244, 383; *лиˈпина* — 391; *липишˈн'ак* — 238; *лиˈпишче* — 659; *л'іˈпак* — 23; *ˈлипйа* — 456.

У всіх говорах засвідчується структура *чаˈгарˈник*. Наведено ще: *чагаˈрец'* — 62, 241, 800; *чаˈгар* — 21, 29, 51, 200, 210, 237, 240, 259, 284, 480, 482, 516 —518, 520, 523, 528, 577, 582; *чагаˈри* — 57, 84, 252, 440, 487, 557, 754; *чагаˈра* — 917. Засвідчено семантичне розрізнення дериватів: *березˈн'ак* 'молодий ліс', *беˈрезина* 'старий ліс' —155, 335. Відзначено *бериеˈзˈник* 'дрова з берези', *дуˈбина* 'лісок з дубків' і 'велика палиця' — 585.

Т. II. У всіх говорах фіксуються структури *беˈрезина* (іноді *береˈзина, березиˈна, береˈзин'а* — 406), *дуˈбина* (*ˈдубина* — 299, 300, 305, 306, 436, 465, 503; *дубиˈна* — 224, 416, 619, 635, 636, 640), *ˈлипина* (*лиˈпина* — 33, 121, 127, 141, 142, 361, 521, 577; *липиˈна* — 35, 43, 45, 79, 92, 176, 230, 403, 407—409, 416, 418, 438; *липиˈн'а* — 271, 276; *ˈлипино* — 494), значно рідше *березˈн'а(е)к* (*беˈрезн'ак* — 37, 85, 96, 623, 635), *дубˈн'а(е)к* (*ˈдубн'ак* — 205, 209, 499), *липˈн'а(е)к, березˈник* (іноді *беˈрезник*), *дубˈник* (*ˈдубник* — 352, 646, 678), *липˈник* (подекуди *ˈлипник*), *чагарˈник* (*чаˈгарник* — 52, 168, 311, 319, 347, 355, 524, 535, 548, 643, 653; *чагарˈн'ак* — 105, 151, 158, 183, 188, 196, 225, 350, 360, 378, 383, 390, 563, 569; *ч'егирˈн'ек* — 500).

Часто форми із суфіксами **-ин**, **-ак**, **-ик** засвідчуються паралельно.

Записано також: *беˈрезин':а* — 296; *березˈнича* — 440; *беˈрез'іўка* — 389; *береˈзинка* — 40; *беˈрез':а* — 90, 95; *беиреˈз':е* — 84, 91; *березн'аˈчок* — 34; *бириˈзец'* — 7; *беˈрезовиц* — 270; *дуˈбин:ик* — 10, 14; *дубниˈчок* — 34; *дуˈбочок* — 39; *дубˈчак* — 124, 349, 358; *дубчаˈки* — 575; *дубˈйе* — 95, 488; *дуˈбоўйе* — 422; *дуˈбинка* — 351; *ді(у)бˈрова* — 159, 213, 281, 443, 445, 456, 583, 587, 647; *ˈлеповиц'* — 120; *лиˈповойе* — 422; *ˈл'іпоўл'ие* — 647; *лиˈпово* — 449; *л·ипˈл'а* — 445; 'березняк' — *ˈӡодул* — 584.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах засвідчуються структури *березˈн'ак, дубˈн'ак, липˈн'ак, чагарˈник* (іноді *чаˈгарник; чагарˈн'ак* — тільки 1—5, 7, 19, 24, 44, 53, 77, 113, 116, 117, 120, 162, 164, 173, 188, 206, 225, 230, 232, 250, 260, 261, 269, 294, 296, 297, 299, 307, 308, 310, 333, 348) і рідше (часто поруч з формою на **-ак**) фіксується *березˈник* (*беˈрезник* — 1, 39, 159, 163, 223, 247), *дубˈник* (*ˈдубник* — 89, 114), *липˈник* (*ˈлипник* — 17, 89, 180, 333).

Записано також: *дуˈбок* — 47, 142, 143; *дубоˈвик* — 316; *дуˈбина* — 5; *дубиˈна* — 162; *ˈлипина* — 130; *липиˈна* — 93.

Т. III, ч. 2. На всій території тому у говірках уживаються структури *березˈн'ак, дубˈн'ак* (*дубˈчак* — 207), *липˈн'ак, чагарˈник,* рідше *чаˈгарник* (*чагарˈн'ак* — тільки 19, 31, 53, 93, 119, 150, 189, 205, 218, 239, 240, 282, 283, 294, 298, 340, 369, 371) і рідше *березˈник* (*беˈрезник* — 2, 117, 120, 132, 160), *дубˈник* (*ˈдубник* — 132), *липˈник* (*ˈлипник* — 132, 282).

Записано також: *береˈзоўник* — 347; *дуˈбоўник* — 117; *дубˈрова* — 342; *беˈрезина, ˈлипина* — 210; *дуˈбина* — 2, 111.

271. Відˈ*лига* чи відвоˈ*лога,* чи відвоˈ*лож?*

Т. І. Структура *в ідˈлига* (*в'ідˈлега* — 696, 700, 705, 708, 709, 713, 714, 720—722, 739, 754; *в'ідˈлога* — 414, 889, 890; *в'ідˈлага* — 716) виступає суцільним ареалом у межах тому. Засвідчуються ще варіанти: *в'ідвоˈлога* — 24, 215, 293, 333, 472, 557, 595, 636, 637, 671, 680, 681, 684, 842, 873, 881, 889, 894, 896; *ˈв'ідволож* — 388, 858, 908, 912; *воˈлог'іст'* — 414.

Записано також: *адˈлуог* — 1, 3, 65—71, 75, 79, 82, 83, 101, 102, 104, 105, 108, 114, 920; *атˈлог* — 64; *атˈл'іж'шка* — 8, 131; *ˈот(')ːеп'ел'* (*от(')ːеˈп(')ел'* — 1, 106, 582; *оˈт ːепел'* — 486) — спорадично в усіх говорах тому (частіше в північних); *ˈотːепл(')ен'* — 57, 150; *ˈрозтал'* — 379, 661, 905; *розˈтан* — 810; *ˈотːан'* — 249; *ˈросквас'* — 65. Відзначено: *в'ідˈлига* «зимою», *в'ідвоˈлога* «літом» — 536; *одˈлига* 'одчайдушний хлопець' — 544.

Т. II. Форму *(о)в'ідˈли(і, е, о) га* записано майже в усіх говорах тому, крім надсянського, середньозакарпатського та покутсько-буковинського, де вона фіксується в поодиноких випадках (з цілого ряду говірок записи відсутні).

Фіксуються також: *дˈлига* — 26, 35, 38, 52, 77, 128; *ˈдл'ега* — 5; *деˈл'ига* — 12; *в'ідвоˈлога* — 303, 307, 453, 471, 473, 475, 478, 484, 486, 498, 502, 509, 511, 512, 516, 517, 524, 581; *ˈв'ідволога* — 412, 440, 484, 486, 489, 490, 495; *в'ідˈволога* — 488; *в'ідˈвогла* — 267, 553; *ˈв'ідволож* — 473, 543; *ˈв'ідв іл'ж* — 663.

Записано ще лексеми: *воўхкоˈта* — 411, 419, 429, 431; *ˈодв'іл'х* — 666; *ˈвогк'іс'ц'* — 259; *ˈв'іл ґ'іст'* — 545; *ˈв'іл'га* — 241; *ˈодм'ак* — 665, 667—672, 674, 676, 677, 680; *ˈвудмн'ак* — 413; *ˈв'ін'ːак* — 268, 405, 434, 438, 439; *в'іˈн'ːак* — 273, 375; *ˈв'ідн'ак* — 435, 608; *в'ідмˈн'ак* — 439; *в'ідˈм'ак* — 271, 611; *ˈв'ідмйак* — 573, 577; *в'ідм'ік* — 270; *ˈпом'(н')ак* — 331, 469, 520, 678, 684; *ˈпомйеик* — 479; *помˈн'ак* — 459, 541, 548; *відмˈн'ека* — 523; *ˈроспуст* — 663, 665; *ˈпопуст* — 236, 237; *русˈтопи* — 662; *ˈл'апаўка* — 477; *фˈл'аковиеца* — 609; *шˈл'упаўка* — 417; *от'еˈп'ел·* — 605; *меиргиˈвичка* — 306; *(о)жеˈледа* — 248, 265, 552; *поˈв'ід'е* — 288; *сˈлискавиц'і* — 248; *брідˈник* — 483; *сˈн'іжиниц"е* — 494; *ˈсырусц'* — 460; *ˈбутіл'* — 444; *ˈз"іл'га* — 230; *ˈв'ітпарк'і* — 308.

Відзначено: *соуˈлоˈта* «літом», *відˈлига* «зимою» — 133; *в'ідвоˈлога* 'мокра земля' — 439.

Т. III, ч. 1. Карта № 128: *в'ідˈлига, одˈлига, одˈлижка, в'ідвоˈлога, ˈв'ідволож; ˈростал', ˈотːеипеил'.*

Т. III, ч. 2. Структури *в'ідˈлига, одˈлига* (*в'ідˈлега* — 9, 110; *в'ідˈлога* — 193, 212, 238; *ˈодлига* — 89, 201, 294) записано в усіх говорах тому.

Засвідчується також: *(о)в'ідвоˈлога* — 128, 155, 184, 185, 192, 256, 282, 292, 295; *типˈл'ін'* — 110, 338; *ˈот(')ːеп(')ел'* — 39, 86, 92, 105, 154, 160, 163, 170, 177, 184, 216, 224, 236, 239, 254, 259, 274, 278, 289, 291, 298, 301 — 303, 305, 307, 310, 321, 322, 328, 330, 338, 339, 341, 342, 356—358, 361, 370—372; *ˈотепел'* — 251,

283, 364; от:е'пел — 314, 316; 'от:иплин' — 163, 276; с'л'акот' — 312, 369.

272. 'Темрява чи тьма, чи тем'нота, чи 'темря, чи темря'виця?

Т. І. У всіх говорах у межах тому поширені лексеми 'т(')емр(')ава, т'ма і т(')емно'та (рідше т(')ем'нота); у більшості говірок усі три лексеми виступають паралельно. Записано ще: 'т(')емрова — 20, 23, 28, 38; тем'р(')ава — 120, 271, 274, 275, 295, 459, 511, 514, 521, 624, 702, 745, 814; 'тем'р(')ава — 701, 731, 819, 838; теимр'а'ва — 637; 'темра — 84; 'темр'авиц'а — 344; 'т'емрот' — 77; 'темараот — 78; 'ц'ам'ер'еч' — 16; тем'неча — 132; тем'ниц'а — 39; 'т'ем'ен' — 64, 65, 67, 68, 71, 73, 99, 104, 108, 110, 131, 141; 'тем'ін' — 288, 431, 443, 528, 530, 585, 687, 729, 745, 747, 865, 899; по(і)т'ма — 262, 745, 756, 770; 'поноч'і — 20, 32, 36, 194, 504, 531, 553, 574, 626, 661, 762, 832; 'поўночі — 21, 40, 106, 176.

Т. ІІ. В усіх говорах відзначено 'темр(')а(е, і)ва і т(')е(и, і)мно (оу, уо)'та, рідше записано т'ма (у значній частині нас. пп. зазначені лексеми виступають паралельно як лексико-словотворчі дублети). Зафіксовано: т(')е(и)м'нота — 22, 32, 78, 115, 121, 134, 146, 149, 151, 181, 196, 217, 299, 311, 340, 395, 473, 482, 529, 556, 649, 650, 676, 678; 'темнота — 8; темн'у'та — 342; ти(ц)ем'нота — 85, 650; ц'емно'та — 652; ц омно'та — 643; тем'р(')ава — 238, 296, 331, 383, 436, 447, 485, 493, 511, 559, 560, 570, 611; темр'і'ва — 333; 'темрава — 399; 'ти(ц')емрава — 643, 650, 652; 'т емр'ева — 651; тма — 180, 231, 445, 447, 456, 667, 669, 676, 678, 681; цма — 668—672, 672а, 677, 678, 686; ц'ма — 664, 665, 683; т'ьма — 86. Засвідчено також (часто паралельно з наведеними вище назвами): по'тимр'ава — 403, 404, 408, 412; по'темр'а — 682; тем'равиц'і — 256; темр'а(і)'виц е — 274, 308, 618; 'те(и)мр(')а — 491; 517, 638; 'т"емрад" — 88, 96; 'темін' — 531; те'мин' — 79; 'те(и)мин' — 287, 487; 'тимн ава — 452, 456, 457, 459; тим'н ава — 447; 'темн'іва — 483; 'темниц'а — 270, 271; те'мел' — 469; темнотін' — 301; темно'виц е — 274; 'ти(о)мноч' — 653; цмота — 673, 679; 'поночи(і) — 10, 15, 34—36, 37 (// поно'чата), 39—41, 44, 48, 51, 57, 59, 61, 62, 66, 67, 72, 87, 90, 95, 96, 100, 105, 174, 176, 183, 186, 200, 391, 629, 631, 632, 636; 'поўночи(і) — 11, 42, 47, 391; поно'ча (е, о)та — 42, 43, 103, 636; 'потемок — 274, 410, 414, 417; нивид'нота — 13, 31, 122; п іт'ма — 201, 237, 238, 259, 262—265, 269, 274, 276, 284, 297—301, 304—308, 335, 338, 353, 361, 380, 435, 438, 439, 462—464, 471, 474, 477, 479—482, 487, 492—494, 496, 498, 500, 503, 505, 510, 514, 524, 535, 536, 543, 548, 549, 573, 574, 580; 'паморока — 261; 'хоморода — 290.

Зафіксовано лише прислівникову форму 'темно — 2, 3, 7, 9, 21, 25, 26, 28, 162, 164, 171, 178, 190, 198, 236, 242, 243, 245, 246, 252, 280, 286, 327, 328, 405, 435, 451, 547, 555.

Т. ІІІ, ч. 1. Майже суцільний ареал у межах тому утворює лексема темно'та (рідше тем'нота); 'темр'ава — розріджений ареал у межах тому, часто паралельно з темно'та (теим'р'ава — 11, 36; темр'а'ва — 170). Відзначено також: 'тем'ін — 60, 161, 202, 314, 325, 365; п'іт'ма — 9; 'темр'а — 317; т'ма т'мущч (ш':)а — 41, 63.

Т. ІІІ, ч. 2. Майже послідовно в усіх говорах тому записано те(и)мно'та (зрідка тем'нота, а також 'темнота — 18); 'темр'ава (зрідка теим'р'ава) і т'ма утворюють розріджені ареали у межах тому. Відзначено також (часто паралельно з названими вище лексемами): 'т(')ем'ін' — 2, 250, 253, 255; 'темен — 298, 325; тим'нин' — 360; ти'м'ін' — 153; 'темр авиц'а — 123; 'темр'а — 297; 'темност' — 155; тем'ниц'а — 281; 'поночі — 104; зафіксовано лише прислівникову форму 'темно — 38, 52, 118, 215, 236, 274, 275, 287, 289, 318, 334, 347.

273. 'Матінка чи 'матюнка, чи 'матечка, чи 'матушка, чи 'мамухна, 'матухна?

Т. І. Форма 'мат'інка утворює майже суцільний ареал у межах тому, за винятком північної частини східнополіських говірок, де ця лексема фіксується рідше; 'мамо(а, оу)чка — розріджений ареал у межах тому (лексеми 'мат інка й 'мамочка та наведені нижче часто вживаються як паралелізми); 'матка — 3—6, 8—10, 13—15, 17—19, 24, 32, 45—48, 51—53, 56, 57, 59, 62, 64—69, 71, 73—85, 87—91, 93, 96, 98, 101, 103—106, 108, 109, 111, 113, 116, 119, 130, 133, 160, 179, 192, 239, 241, 242, 252, 257, 271—274, 276, 278—280, 282—285, 287—288, 290, 292, 293, 300, 309, 311, 317, 325, 327, 607, 724, 727, 786, 918—920; 'мамка — 3, 4, 11, 15, 18, 22, 30, 51, 68, 69, 70, 73—75, 78, 84, 85, 104—106, 186, 423, 431, 435, 480, 636, 637, 695, 697, 701, 706, 708, 709, 711, 712, 720, 724, 727, 728, 735, 740, 742, 745, 747, 748, 750—753, 763—771, 773, 776, 783, 786, 809; ма'тус'а — 15, 185, 260, 281, 293, 370, 375, 391, 398, 436, 502, 514, 521, 526, 592, 627, 642, 653, 658, 732, 767, 769, 776, 789, 869, 888, 891, 893, 895, 899; ма'тус'ка — 257; ма'мус а — 120, 260, 269, 297, 364, 369, 370, 375, 382, 406, 421, 450, 460, 497, 505, 526, 556, 566, 567, 572, 621—623, 633, 651, 676, 685, 691, 692, 706, 708, 709, 714, 718, 728, 735, 738, 756, 770, 773, 842, 845, 895, 910; 'мат'унка — 41, 43, 52—57, 59—61, 63, 74, 78, 83, 92, 107, 109, 112, 118, 120—125, 128—131, 134, 135, 138, 140, 142, 145, 146, 148—150, 153, 158, 159, 163, 165—167, 170—173, 178, 186—189, 199, 200, 203, 205, 208, 238—240, 243, 245, 247—250, 253, 255, 257, 258, 275, 277, 281, 286, 289, 291, 297, 307, 309, 312, 315, 316, 319—321, 323, 324, 326, 330, 353; 'мат онка — 36, 56, 200, 204, 207, 235, 236, 239, 245; 'матон'ка — 39, 49; 'мац онка — 32; ма'мун а — 14, 364, 443, 504, 524, 545, 622, 733, 740, 776, 897; 'ма'мун ка — 269, 715, 718, 842; 'мам ін'ка — 752, 754, 790, 834, 884; 'мамо(а)н'ка — 40—42, 67, 96, 110, 238, 253, 269, 272, 369, 387, 535, 637, 757, 848; ма'мул'ка — 7, 65; ма'мул а — 68, 104, 122; 'мамен ка — 21; 'мате(и)чка — 19, 33, 39, 74, 183, 448, 482, 508, 792, 894; 'мато(а)чка — 24, 61, 72, 75, 926; ма'тусен ка — 369, 585; ма'тун а — 19, 34; 'матен'ка — 23, 39, 143, 242, 344; 'мат еи(е)н(')ка — 42, 44, 46, 99; 'матіночка — 78; 'мам ічка — 450; 'мамц а — 711; ма'мунечка — 755; ма'терка — 192; 'матірка — 48; ма'маша — 73, 78, 186, 718.

У записах з нас. пп. 240, 922 ремарки засвідчують наявність у семантиці лексеми ма'муха негативної емоційної оцінки, можливо, і в інших нас. пп. 58, 118, 881, де зафіксовано цю лексему без ремарок, вона виступає в такому ж значенні. Правдоподібно, негативне емоційне забарвлення мають також лексеми: ма'миха — 118; ма'меха — 17; 'мат ухна — 114; 'матухна — 26, 33, 39, 49, 60, 73, 80, 95, 113; ма'тухна — 20, 108, 628.

Лексема 'матушка супроводжується ремаркою «попадя» — 1, 17, 33, 50, 68, 77, 84, 137, 139, 141, 268, 316, 320—322, 364, 369, 379, 383, 391, 398, 414, 421, 459, 469, 472, 483, 496, 499—501, 533, 538, 551, 557, 562, 580, 585, 601, 603, 609, 626, 643, 648, 674, 679, 694, 729, 732, 743, 745, 749, 771, 775, 779, 782, 789, 791, 800, 801, 814, 818—820, 828—830, 832, 834, 836, 842, 845, 846, 854, 857, 861, 867, 869, 878, 889, 892, 896, 899, 906—908, 910, 921, 922; без жодної ремарки засвідчено цю лексему в нас. пп. 49, 70, 74, 85, 142, 178, 186, 187, 197, 213, 370, 375, 386, 390, 393, 462, 476, 488, 489, 492, 528, 531, 534, 582, 588, 607, 614, 634, 642, 680, 682, 703, 780, 793, 797, 803, 805, 808, 875, 879, 881, 914.

Наведено також нейтральні щодо емоційної оцінки лексеми на позначення матері: 'мама й 'мати — спорадично в усіх говорах, 'мат і — 20—23, 25—27, 229; 'мац і — 32; мат ч' — 917; мат' — 26, 31, 32, 37, 53, 57, 66, 77, 81, 190; 'мат(')ір — 47, 239, 267, 451, 485, 488, 661, 762, 907; 'матер — 48, 148; 'матор — 355.

Т. ІІ. Карта № 366; 'мати, 'мат і, 'матера, 'матер, 'матінка, 'мама, ма'мун'а, 'мамка, 'нен'а.

У матеріалах відповідей на це питання зафіксовано, крім того, ще такі лексеми з відтінком пестливості, ласкавості: 'мамоч(')ка — 6, 9, 34, 42, 44, 47, 48, 52, 56, 57, 61, 65, 67, 74, 78, 81, 82, 85, 88, 89, 96, 105, 129, 146, 150, 165, 175, 182, 186, 248, 266, 270, 310, 351, 353, 358, 359, 362, 368, 397, 412, 415, 417, 420, 422, 425, 442, 448, 450, 466, 470, 477, 486, 489, 507, 508, 510, 513, 519, 524, 527, 531, 538, 554, 558, 559, 564, 569, 578, 581, 584, 588, 620, 623, 624, 628, 630, 632, 634, 636, 639, 644, 647, 650, 652, 678, 682; ма'мочка — 643; 'мамц'а (-е, -і) — 15, 35, 51, 76, 77, 81, 112, 114, 134, 137, 142, 150, 162, 166, 169, 172, 173, 234, 235, 252, 263, 268, 270, 275—277, 283, 285, 295, 297—300, 304, 306, 308, 311, 312, 314, 316—321, 324, 326, 328, 329, 331—333, 337, 339, 347, 350, 354, 358, 361, 369, 397, 405, 435, 438, 471, 489, 505, 520, 523, 528, 539, 543, 552, 662, 664, 667, 687; ма'мус'а (-е, -і) — 4, 7, 17—20, 35, 42, 44, 112, 135, 140, 148, 150, 162, 165, 166, 169, 219, 223, 253, 283, 284, 294, 306, 309—311, 319, 322, 325, 327, 329, 330, 336, 339, 351, 353, 354, 368, 389, 394, 396, 397, 462, 463, 479, 499, 523, 524, 535, 539, 568, 569, 573, 661, 666; 'мат унка — 1, 6, 11, 13, 45, 65, 86, 97, 103, 106, 124, 177, 183, 206, 212, 306, 421, 616—618, 620, 625, 626, 629, 658; 'ма'тунка — 44, 88, 657; 'мат'онка — 70, 71, 75, 102, 154, 174, 180, 181, 184, 196, 208, 619, 621, 635, 636; 'матинка — 637; 'матус'а — 16, 149, 160, 165, 166, 169, 223, 231, 246, 249, 250 (з ремаркою «стара сусідка»), 253, 265, 273, 310, 317, 321, 579; 'мамон'ка — 43, 60, 65, 73, 92, 226, 480, 506, 524, 638, 650, 655, 681; ма'мун ка — 42, 305, 610—612; 'мамин ка — 58; ма'мунц'а — 129, 240, 242, 246, 261, 263, 266—268, 270, 271, 282, 283, 290, 295, 299, 306, 329, 334, 535; 'мам ічка — 213, 214, 664, 668, 673; ма'мул'ка — 650; ма'тусен'ка — 20; мамо'ничка — 75; 'ма'тоничка — 75; 'мам'ін'ка — 152, 577; 'мамойка — 82; ма'тул'ечка — 87; ма'тул'а — 654, 656, 658; ма'тул ен'ка — 89; ма'тус' — 113; 'ма'течка — 142, 436, 542; 'мате(и)н'ка — 176, 638, 642, 645; 'мат'ен'ка — 178; 'мате'нка — 663; як свідчать ремарки, з відтінком зневажливості, згрубілості вживаються такі словотворчі деривати: ма'муха — 472; ма'моха — 304; ма'мура — 172, 312, 319, 391, 394; важко без ремарок окреслити стилістичне навантаження таких лексем: 'мамухна — 638; ма'моха — 129, 132, 475; маму'риха — 391; ма'тухна — 38, 86, 87, 89, 90—92, 97; ма'туша — 511; мамун'цун'і — 232.

Окремі словотворчі варіанти мають, за свідченням ремарок, інше значення: 'маточка 'хресна мати' — 428, 429, 431, 448; 'маточка (як форма звертання до незнайомої селянки) — 426; без окреслення семантики, можливо, лише з відтінком пестливості записано цю ж лексему в нас. пп. 65, 104, 223, 427, 512, 515, 518, 519, 653; 'матка 'хресна мати' — 485, 524, 548; 'матка 'весільна мати' — 613, 615; 'матушка 'жінка священика' — 24, 38, 40, 45, 83, 88, 103, 104, 161, 173, 189, 193, 225, 353, 354, 358, 376, 398, 455, 530, 542, 561, 568, 572, 573, 578, 579, 626—628, 642, 648, 652, 654, 657; 'матушка 'мамина сестра' — 509; можливо, також у значенні 'жінка священика' вживається 'матушка в нас. пп. 94, 99, 194, 311, 399, 491, 504, 540, 565, 580, 619, але в записах нема про це вказівки.

Т. ІІІ, ч. 1. Лексема 'мат'інка утворює майже суцільний ареал у межах тому (лише в нас. пп. 26—28 відзначено, що лексема матінка вживається під час голосіння); крім того, у записах зафіксовано такі лексико-, словотворчі варіанти ласкаво-пестливих назв матері (багато з них співіснують в одній і тій же говірці як паралелізми); 'мамоч(')ка — 1—5, 7, 14, 16, 19, 25, 28, 29, 35, 39, 67, 73, 78, 86, 88, 93, 95, 97, 110—113, 116, 120, 146, 149—151, 153, 158, 159, 161, 162, 165, 167, 169—172, 194, 198, 199, 201, 206, 211, 214, 217, 226, 232, 234, 235, 238, 239, 243, 249, 252, 256, 257, 261, 287, 296, 298, 301, 316, 320, 324, 325, 329, 334, 337, 338, 345, 351, 354, 358, 365, 367, 369—371, 373, 374; 'мат унка — 48; 'мамон'ка — 21, 211, 286, 337, 338, 362; 'мам інка — 110, 327, 363; ма'ман'ка — 39; ма'тус'а — 81, 84, 91, 97, 111, 137, 214, 217, 242, 267; ма'тул'а — 104; 'мате(еи)чка — 111, 117, 317; 'мамка — 34, 35, 65, 66, 104, 128, 141, 153, 156, 157, 160, 211, 226, 228—230, 232, 235, 245, 246, 249, 268, 271, 279, 293, 314, 322, 326, 334, 342, 350, 364, 372, 373; ма'мун а — 97, 139, 153, 316, 355, 374; ма'тун а — 59; ма'ман'а — 220; 'мат іночка — 29, 51; ма'мус'ін ка — 94; ма'тусеин'ка — 132; 'матеин'ка — 132, 324; 'мамц а — 341; ма'маша — 11, 44, 104, 214, 217, 223, 242, 294, 307, 367, 371; 'матка — 147, 297, 303. Мабуть, з негативною емоційною оцінкою (записи не містять щодо цього жодної вказівки) вживаються лексеми: мами'р'ака — 29; ма'муха — 222, 374.

Зафіксовано 'матушка 'дружина священика' — 5, 17, 134, 244, 251, 259, 302, 326, 327, 367, 371; 'матушка (синонім до монашка) — 129, 144; в інших записах (10, 20, 50, 59, 115, 119, 121, 137, 231, 236, 242, 255, 278, 282, 285, 309, 310, 313, 317, 365, 366) значення лексеми 'матушка не конкретизовано.

Т. ІІІ, ч. 2. Демінутиви 'мат інка і 'мамоч(')ка утворюють розріджені ареали у межах тому; крім того, зафіксовано ще ряд лексем, які можуть часто уживатись як паралелізми: 'мамка — 2, 12, 14, 22, 24, 40, 49, 51, 64, 86, 90, 91, 114, 119, 135, 141, 147, 156, 159, 162, 163, 165, 170, 186, 189, 195, 220, 223, 226, 227, 233, 280, 294, 310, 313, 316, 325, 339, 348, 351, 355, 361, 375; ма'мун'а — 2, 108, 110, 155, 225, 227, 281, 359, 364; ма'мун ка — 2, 155, 163; 'мамон'ка — 10, 148; 'мам'ін'ка — 158, 296, 306, 351; ма'мус а — 2, 10, 11, 14, 40, 128, 213; ма'тус'а — 28, 68, 69, 73, 85, 106, 176, 218, 219, 281, 350; ма'тус' — 250; 'мате(и)чка — 30, 112; 'маточка — 139; 'матен ка — 165, 183, 292; 'мат'енка — 303; ма'мул'а — 227; ма'мул'е(і)ч'ка — 305, 371; ма'мунеичка — 225; ма'мука — 109, 200; ма'ман а — 306, 314, 325, 332, 347, 359; ма'маша — 38, 61, 66, 214, 226, 253, 255, 306, 319, 325, 328, 333, 334, 339, 340, 347, 351, 361, 364, 366; 'мамушка — 3; 'мат ірка — 61.

Лексему 'матушка в значенні 'дружина священика' зафіксова-

но — 2, 14, 27, 40, 94—97, 109—111, 115, 152, 170, 211, 222—225, 227, 233, 240, 276, 278, 296, 307, 308, 314, 315, 334, 338—342, 374; можливо, що й в інших говірках (4, 37, 39, 63, 112, 121, 130, 139, 148, 179, 185, 187, 194, 208, 216, 231, 234, 237, 260, 261, 273, 276, 288, 293, 302, 312, 324, 336, 350, 352, 365—367), де записано цю лексему без вказівки на значення, вона має сему 'дружина священика'.

274. Виˈ*сочінь* чи виˈ*сочина* (висоˈ*чиня*), чи висоˈ*та*, чи ˈви*ща*, чи вис*окість*? Глиˈ*бінь* чи глибоˈ*чінь*, чи глиб*и*ˈ*на* (глибиˈ*ня*), чи гˈлиб*оч*, чи глиб (глуб, гліб), чи глиˈб*окість*?

Т. І. Майже послідовно в усіх говорах у межах тому записано форму *ви(и^і, і^и, і) со (о^а, а)ˈ та* (рефлекси давнього *ы* в корені відбито на карті № 20; зміни ненаголошеного [о] — на картах № 70, 71); рідше відзначено *височи (и^і, і, е^и)ˈна* (обидві ці лексеми, як і наведені нижче, часто вживаються в одній і тій же говірці як паралелізми); також наведено: *височиˈн'а* — 640, 681, 890, 891, 894, 896, 898, 899, 902; *височ*ˈ*чина* — 644, 648, 650, 652, 668, 669, 675, 684, 718, 743, 797, 803, 815, 823, 830, 839, 844, 850, 862, 875, 883—885, 889, 910—912. Форма *висоˈчін'* утворює розріджений ареал у межах тому (*висоˈчи(е^и, е, ê)н'* — 22, 32, 33, 36, 37, 42, 45, 61, 87, 88, 161, 169, 185, 201, 202, 206, 207, 219, 246, 249, 256, 266, 295, 316, 332, 570, 839, 873, 899; *висоˈч'і̯ен'* — 39, 40, 42, 49, 63, 83, 140, 200; *висоˈч'ін'* — 483); зафіксовано ще: *вищи(і, и^е)ˈна* — 3, 46, 47, 50, 71, 82, 84, 89, 96, 104, 106, 108, 113, 115, 121, 171, 172, 197, 241, 247, 266, 286, 302, 316, 324, 329, 331, 388, 390, 549, 601, 618, 622, 678, 767, 842, 864, 866, 868, 877, 895, 917; *вишиˈн'а* — 656, 684, 902; *висоˈт'ін'* — 743; *висотиˈна* — 180; *висоˈкост'* — 321; *виˈсок'іс'ц'* — 629; *вижшиˈна* — 133, 134, 136; *в'ісшина* — 238.

Форма *гли(и^е, і)би(і, и^і, і^и, и^е)ˈна* утворює майже суцільний ареал у межах тому (*глибиˈн'а* — 388, 427, 681, 684, 890, 894, 899; *глуби(і)ˈна* — 6, 13, 18, 60, 93, 94, 119, 141, 169, 186, 189, 266, 339 // *глибиˈн'а* — 776, 780); відповідники кореневого **и** зображено на карті № 23; зрідка в усіх говорах тому записано *гли(і)боˈчі(и)н'* (*гли(і)боˈчі̯ен'* — 115, 122, 200; *гли(і)буˈч'ін'* — 446, 755). Відзначено ще: *гли(і)ˈбі(і̯е)н'* — 29, 39, 85, 87, 88, 96, 152, 201, 213, 220, 232, 248, 260, 263, 269, 292, 297, 302, 306, 312, 315, 319, 327, 330, 332, 337, 338, 348, 349, 351, 354, 359, 361, 363, 367, 369, 370, 375, 383, 396, 414, 417, 426, 432, 435, 440, 447, 448, 452, 455, 466, 470, 474, 476, 478, 489, 492, 493, 523, 530, 531, 533, 535, 538, 542, 543, 548, 555, 561, 578, 586, 588, 621, 637, 659, 664, 668, 682, 688, 689, 696, 700, 706, 710—712, 718, 725, 729—731, 743, 745, 746, 748—750, 760, 762, 781, 789, 797, 810, 820, 841, 843, 848, 858, 861, 866, 868, 876, 895, 897, 902, 905, 909—911, 916, 921; *глиˈбин* — 164, 219, 241, 609, 661; *глуˈб'ін'* — 899; *гли(і)бо(а)чи(і)ˈна* — 9, 24, 45, 49, 59, 70, 74, 85, 91, 108, 110, 113, 131, 134, 148, 240, 304, 307, 318, 357, 423, 434, 471, 472, 514, 521, 529, 548, 578, 579, 637, 738, 767, 795, 810, 861, 875; *гл·иб* — 15, 65, 66, 68, 76, 95, 129, 142, 228, 255, 285, 354, 390, 421, 484, 517, 528, 534, 538, 555, 568, 608, 674, 746, 808, 834, 857, 870, 902; *гл'іб* — 744; *глуб* — 320, 388, 430, 538, 658, 836, 902, 903; *глибизˈна* — 770; *гли(і)боˈта* — 27, 71, 74, 282, 389, 643, 658; *глубоˈта* — 67; *гˈлиба* — 50; *глибоˈт'ін'* — 743. Наведені вище лексеми часто виступають поряд.

Т. ІІ. У всіх говорах тому записано словотворчий дериват *ви(і)соˈч'ін'* (*ви(і)ˈсоˈчин'* — 24, 28, 46, 47, 83, 92, 122, 146, 176, 206, 216, 655; *висоˈчі̯ен'* — 82, 89, 94, 96, 104; *ˈвисочи^ен'* — 274; *ˈви^есочін"* — 115; *виˈсоˈчін'* — 255; *виˈсочи̂н'* — 79; *вîсоˈчê(е)н'* — 99, 178, 249, 361, 399), а також *висоˈта* (рефлекси **ы** зображено на карті № 22).

Зафіксовано ще: *ви(і)со(у)чи(і)ˈна* — 4—7, 33, 45, 58, 63, 75, 81, 84, 87, 92, 103, 116, 118, 120, 127, 139, 145, 169, 186, 189, 193, 202, 204, 206, 207, 211, 213, 217, 223, 247, 252, 253, 266, 274, 283, 285, 306, 314, 321, 324, 329, 331, 333, 336, 347, 349, 352, 354, 357, 364—366, 368, 379, 382, 386, 389, 393, 398, 402, 429, 444, 453, 459; 460, 466, 469, 478, 481, 482, 487, 495, 501, 502, 509, 512, 515, 518, 523, 525, 530, 532, 541, 542, 546, 552, 558, 559, 569, 571, 572, 576, 579, 581, 583, 629, 648, 649, 651—653, 667, 682; *вîсош'иˈна* — 407; *вусуч'іˈна* — 90; *вы(и)сочи(і)ˈн'а (-е)* — 426, 479, 618, 622, 626, 627, 638, 656; *висоˈчина* — 412, 432, 433; *ви(і)ши(і)ˈна* — 28, 29, 68, 69, 81, 126, 156, 259, 399, 403, 442, 456, 618, 623, 640, 647, 657; *вишиˈн'а* — 438, 633; *висиˈна* — 413, 469, 524; *висиˈн'а (-е)* — 436, 467; *виˈсок'і(о)с'т'(ц')* — 308, 364, 437, 476, 513, 530, 576, 657, 665, 666; *висоˈчава* — 666, 673, 679; *виˈсôчава* — 420; *в'і(ы)ˈсôш'ава* — 409, 416; *вы(и^е)ˈшава* — 440, 664; *ˈвышава* — 445, 681; *виˈш'ін'* — 255, 438; *ви(ы)ˈс'ін'* — 412, 419, 450; *висоˈт'ін'* — 18; *високˈтина* — 428; *ˈви(е)соч'* — 19, 70, 72, 151, 162, 320, 636; *вûш* — 642; *ˈви(ы)шка* — 671, 675, 684. Наведені лексеми (і їх фонетичні варіанти) вживаються часто як лексико-словотворчі паралелізми.

Словотворчі деривати *гли(у)биˈна* (рефлекси носового **ǫ** відбито на карті № 61), *гли(у)ˈб'ін'* і *гли(у)бо(у)ˈч'ін'* утворюють розріджені ареали у межах тому. Зафіксовано ще варіанти: *гл'ибиˈна* — 488; *гл'убиˈна* — 483, 485, 488, 490; *глибуˈна* — 405; *гли(ы, у)би(і)ˈн'а (-е)* — 45, 417, 443, 448, 450, 467, 479, 524, 618, 638, 642, 655; *глуˈбина* — 156; *гли(і, у)бо(у)чи(і)ˈна* — 7, 63, 77, 90, 120, 124, 156, 175, 353, 389, 402, 532, 652, 664; *гли(у)бочи(і)ˈн'а* — 5, 656; *гˈл'і(и)боч(')* — 515, 518, 622, 653, 676; *гˈлебоч* — 19, 322; *гˈлибошч* — 330; *гли(у)боˈта* — 33, 38, 44, 51, 65, 481, 611, 637; *глибоˈтін'* — 225; *глуботиˈна* — 658; *гли(і)боˈчава* — 666, 679; *глібеˈн'ава* — 673; *гˈл(')и(у)бка* — 669, 671, 672а, 675, 678, 684; *глиˈбин'* — 360; *глуˈби̂н'* — 45; *гˈлуб'ін'* — 408, 430, 453, 465; *гл'убоˈч'ін'* — 483; *гли(у)боˈчин'* — 82, 83, 176, 178, 183, 207; *глибоˈч'и^ен'* — 82; *глибоˈчі̯ен'* — 96, 102; *глибоˈчен'* — 191; *глибуˈчін'* — 239, 510, 662; *либоˈчин'* — 46; *глиˈбок'іс'т'(ц')* — 283, 364, 444, 476, 657, 663; *гли(і, у)б* — 70, 176, 189, 194, 196, 213, 216, 304, 306, 375, 465, 512, 648, 657.

Т. ІІІ, ч. 1. Майже послідовно в усіх говорах тому записано форму *висоˈта*, крім того, зрідка засвідчується *височ(')и(і)ˈна*, найчастіше паралельно з *висоˈта* та іншими лексемами, що наводяться нижче: *висоˈч(')ина* — 20, 43, 46, 49, 99, 168, 191, 193, 306, 317; *виˈсочина* — 345; *висоˈч'ін'а* — 299; *ви(е)соˈч'ін'* — 8, 12, 13, 25, 49, 60, 72, 74, 76, 83, 84, 95, 97, 106, 108, 113, 114, 129, 141, 144, 148, 149, 163, 167, 169, 170, 196, 202, 207, 209, 212, 213, 228, 230, 246, 253, 255, 256, 258, 264, 271, 277, 280—282, 284, 291, 293, 296, 299, 316, 332, 334, 338, 339, 344, 348—350, 353, 354, 365; *висоˈч'ін'а* — 299; *ви(е)ши(е^и)ˈна* — 21, 28, 29, 34, 52, 61, 80, 116, 118, 146, 165, 168, 226, 230, 239, 243, 258, 261, 269, 270, 329, 334, 367; *ви^есоти^еˈна* — 357.

Форма *гли(и^е, е^и)би(и^е, е^и)ˈна* утворює майже суцільний ареал (*глибиˈна* — 169, 220, *глуби(і)ˈна* — 106, 143, 161, 226, 242, 248, 314, 355, 366, 367, 374); записано ще: *гли(и^е)ˈб'ін'* — 74, 129, 144, 163, 207, 255, 282, 299, 337—339, 344, 354, 365; *глиˈби(е)н* — 25, 84; *глибочи(і)ˈна* — 97, 124, 171, 225, 299, 307; *г(')либоˈч'ін'* — 11, 12, 60, 69, 74, 91, 97, 108, 113, 148, 149, 167, 168, 170, 173, 179, 194, 196, 229, 230, 264, 272, 277, 279, 282, 286, 291, 292, 296, 299, 301, 332, 337, 338, 344, 353, 354, 365; *глибоˈчин'* — 49, 86; *глиˈбок'іст'* — 293; *глиб* — 151, 207, 231, 234, 263, 362; *глуб* — 33, 306.

Т. ІІІ, ч. 2. У всіх говорах у межах тому поширена форма *ви(и^е)соˈта*, рідше фіксується *ви(и^е)соˈч'ін'* (*висоˈчен'* — 362) і *ви(и^е)сочи^ена* (*висоˈчи(і)на* — 55, 63, 107, 131, 136, 145, 151, 159, 326; *височиˈн'а* — 294, 298; *вишиˈна* — 2, 25, 49, 73, 95, 96, 100, 105, 146, 147, 156, 215, 297, 339, 357, 366, 372). Дуже часто в одній і тій же говірці як паралелізми наведено усі названі лексеми чи їх варіанти.

Форма *гли(и^е, е^и)би(и^е, е^и)ˈна* утворює майже суцільний ареал у межах тому (*гл'ібиˈна* — 2, 3, 9, 14, 17, 19, 24, 27, 37, 108—112, 115, 124, 125, 133, 139, 303; *гл'іб'іˈна* — 38, 303; *глиб'іˈна* — 185; *глибиˈн'а* — 298; *глуби(і)ˈна* — 185, 207, 251, 254, 255, 278, 280, 284, 292, 294, 299, 301, 302, 311, 338, 342, 367, 371; *глибл'іˈна* — 191). Записано ще: *глиˈб'ін'* — 16, 32, 38, 39, 70, 73, 86, 91, 136, 165, 170, 186, 187, 198, 206, 220, 225, 240, 290, 314, 325, 370; *гл'іˈб'ін'* — 2, 10, 31, 214; *глиˈбин'* — 5, 221, 231; *гл'іˈбин'* — 51; *глибочи(и^е)ˈна* — 95; *гл'ібочиˈна* — 2; *гли(и^е)боˈч'ін'* — 6, 11, 12, 20, 26, 29, 32, 39, 57, 83, 87, 97, 104, 105, 131, 139, 143, 147, 148, 152, 153, 155, 165, 188, 192, 194, 200, 215, 222—224, 226, 227, 231, 234, 282, 283, 308, 310, 358, 366; *гл'ібоˈч'ін'* — 2, 8, 32; *глибоˈчин'* — 131; *глиˈбачін'* — 95; *глибоˈта* — 206, 314, 340; *гл'ібоˈта* — 2; *глиˈбокіст'* — 198; *гл'іб* — 214; *глуб* — 139, 233, 284, 339.

275. ˈ*Мишачий* чи миˈ*шиний*, чи ˈмиш*ій*? ˈЖаб'*ячий* чи жаˈби*ний*, чи ˈжаб*ій*? ˈКур*ячий* чи куˈр*иний*, чи ˈкур*ій*? ˈКоз*ячий* чи коˈз*иний*, чи ˈкоз*ій*?

Т. І. На всій території тому фіксуються форми *ˈм(')и(і)шачи(й)*, рідше — *миˈшачи(й)*, *ˈжабйачи(й)*, *ˈкур(')ачи(й)* і *ˈкурйачи(й)*, рідше — *куˈр(')ачи(й)*, *ˈкоза(')чи(й)*, рідше — *коˈз'ачи(й)* і зрідка, часто як паралельні до форм на *-ач- ий*, *м(')и(і)ˈшин(н)и(й)*, *жаˈбин(н)и(й)*, *куˈрин(н)и(й)*, *ко(и)ˈзин(н)и(й)*. Відзначено ще: *ˈм(')и(і)ш(')и(і)й* — 44, 93, 720, 721, 748; *ˈмиш(')и(і)й* // *ˈмиˈшач(')и(і)й* — 24, 47, 51, 55, 65, 161, 249, 387, 494, 535, 754, 829, 876; *ˈмиший* // *миˈшиний* — 822; *ˈмиш(')и(і)й* // *миˈшиний* // *ˈмишачий* — 19, 101, 819, 820; *ˈмиший* // *ˈмишачий* // *ˈмишин* — 307; *ˈжаб(')и(і)й* — 8, 24, 93, 721; *ˈжаб(')и(і)й* // *ˈжабйачий* — 20, 21, 47, 51, 101, 247, 499, 822; [бй], [бл'], [б], [б']: *ˈжабйачи(й)*, *ˈжабл'ачи(й)*, *ˈжабечи(й)*, *ˈжабачи(й)*, *ˈжаб'ечи(й)*, *ˈжаб'ачи(й)* відбито на карті № 93; *ˈкур'і(й)* — 24, 93, 721; *ˈкур'ій* // *ˈкурачий* — 101; *ˈкур'і(й)* // *куˈрини(й)* — 65, 822; *ˈкоз'і(й)* — 49, 93, 721; *ˈкоз'і^й* // *коˈз'ачи^й* — 22; *ˈкоз'ій* // *каˈз'іний* — 101; *коˈзин* // *ˈкоз'ачий* — 52; *коˈзин* // *коˈзиний* — 51, 62; *коˈз'ін* // *коˈз'ачи* — 21; *коˈзин'ачий* — 392, 395, 401, 408, 423, 651; *коˈзин'ачий* // *ˈкоˈз'ачий* — 390, 391, 405, 413, 416, 671, 676, 683; *коˈзин'ачий* // *ˈкоˈз'ачий* // *коˈзиний* — 427, 684, 899, 902; *ˈкоз'іў* // *коˈзиний* — 455, а також *коˈзин'ій* — 70, 432—434, 443, 445, 449, 450, 452, 458, 459, 466, 467, 470, 487, 491, 497—500, 510, 511, 542, 584, 713, 725, 728, 762, 764, 795.

Т. ІІ. У всіх говорах записано словоформи *ˈм(')и(і, е)ша(е)ч(')и(і)й* (*ˈмис(')а(и)чий*, *ˈмыш'ач(ш')ий*) і *миˈшачий*, *ˈж(')а(е, и)бйач(')и(і)й*, *ˈкур'а(е, и, і)ч(')и(і)й* і *куˈр'ачий*, *ˈко(у, ў)з'а(е, і)ч(')и(і)й* і *коˈз'ачий*. Відзначено ще: *ˈмиˈшиний* — 229, 485, 502, 526, 549, 581, 582, 622, 627, 641, 642, 645, 649—651; *миˈши(і)ний* // *ˈмиˈшачий* — 61, 65, 206, 368, 517, 524, 618, 624, 644; *миˈш"іний* // *ˈмишач'ий* — 509, 638; *ˈми(і)ший(-ій)* — 13, 26, 44, 66, 91, 98, 101, 172, 189, 251, 346, 407, 634, 639, 640, 661, 668, 669; *ˈми(і)ший(-ій)* // *ˈми(і, е)ˈшач(')и(і)й* — 17, 19, 67, 75, 76, 173, 239, 275, 278, 326, 389, 443, 444, 447, 559; *ˈмиши* // *миˈшини* — 651; *ˈмиш'ій* // *миˈшиний* // *ˈмишачий* — 255; *ˈмишин* — 9, 10, 14—16, 51, 79, 268, 631, 635, 677; *ˈми(і)шин* // *ˈми(і)шачи(й)* — 69, 358; *ˈми(і)ш'ін* — 623, 647, 648, 652; *ˈми(і)ш(')і(о, у)ў* — 59, 552, 609, 686; *ˈмишуў* // *ˈмишачий* — 34, 39,—41, 62; *миˈшаний* — 626; і варіанти: *ˈмушачи* — 86—88, 90, 96; *мишчий* — 130, 352; *ˈмис'ч'і* — 283; *ˈмис'ій* — 662; *миˈшин'ій* — 193; *жаˈбин(н)и(й)* — 23, 120, 130, 147, 148, 153, 227, 526, 617, 621, 624, 629, 639, 642, 644—646, 683; *ˈжабини(й)* — 33, 109, 545, 549, 552, 657; *ж(')а(е)ˈбини(й)* // *ˈжабйачи(й)* — 65, 92, 170, 266, 486, 517, 618, 638; *ˈж(')а(е)б(')ий (-ій)* — 2, 13, 16, 54, 91, 101, 488, 489, 626, 630, 661, 664, 667, 669—671; *ˈж(')а(е)б(')ий (-(й) ій)* // *ˈжа(е)бйа(і)чий* — 127, 255, 308, 309, 324, 662; *ˈжаб'ій* // *жаˈбиний* — 627; *ˈж(')а(е)бин* — 10, 14, 15, 20, 26, 29, 34—36, 39, 51, 59, 79, 204, 268, 588, 625, 631, 632, 636, 637, 640, 649, 656; *ˈж(')а(е)ˈбин* // *ˈжа(е)бйачи(й)* — 2, 37, 40, 66, 353; *ˈжабин* // *ˈжабій* // *ˈжабйачий* — 61; *ˈжаб'ін* — 622, 623, 651, 677, 685; *ˈжаб'ін* // *ˈжабйа(е)чий* — 28, 41, 43, 76, 125; *ˈжаб(')і(о)ў* — 379, 686; *ˈжаб'іў* // *ˈжабин* — 128; *ˈжабоў* // *ˈжабичи* — 660; *ˈжабс'ки(й)* — 48, 633; *ˈжабс'кий* // *ˈжабин* — 620; *ˈж'ебинс'кий* — 582; і варіанти: *ˈз'ибений* — 267; *жаˈбин'ій* — 126, 198, 482; [бй], [бл'], [б'], [б]: *ˈжабйачий*, *ˈжабл'ачий*, *ˈжаб(')ечий* відбито на карті № 75; *куˈр(')и(і)ни(й)* — 58, 103, 622, 623, 645, 650; *ˈкуˈриний* // *ˈкур(')а(е)чи(й)* — 19, 37, 64, 277, 517, 618, 627, 635, 642, 644, 646, 648; *ˈкур'ій* — 2, 91, 346, 664, 668—670; *ˈкуˈрин* — 39, 59, 66, 651; *ˈкур'ін* — 677; *куˈрин* // *куˈрачи* — 79; *ˈкурчин* — 15, 16, 46; *ˈкурчин* // *ˈкур(')а(і)чи(й)* — 14, 20, 41, 306, 353, 354, 435; *ˈкурчин* // *куˈр'іний* — 244; *ˈкуричин* — 10; *ˈкураний* — 63, 544; *ˈкуратиний* — 22; *ˈкурициний* — 632; *ˈкуроў* // *ˈкуркоў* — 686; *ˈкурчий* — 629, 662; *ко(у)ˈзини(й)* — 61, 80, 83, 153, 161, 185, 189, 195, 204, 207, 210, 211, 213, 220, 221, 223, 224, 376, 379, 382, 517, 545, 617, 622, 645, 646; *коˈзин(н)и(й)* // *коˈз'ачи(й)* — 35, 65, 125, 176, 225, 311, 368, 373, 618, 626, 638, 641, 642, 644; *коˈз'іний* — 622, 624, 633, 649, 650; *коˈз'іний* // *коˈз'ачий* — 56, 87; *ˈко(і, у, ў)з(')ий (-ій)* — 3, 85, 91, 403, 409—411, 414, 431, 450—452, 454—457, 459, 481, 623, 652, 661, 667, 668, 670, 684; *ˈко(у, ў, і)з(')ій (-ый)* // *ˈко(у, ў)ˈз'а(е)чи(й)* — 255, 445—448, 487, 509, 516, 524, 627, 662, 665, 666, 669; *ко(у)ˈзин* (*ˈко(і)зин*) — 16, 46, 66, 107, 441, 635; *ˈкоˈз'ін* — 64, 651, 653; *ˈкоˈзин* // *коˈз'ачи(й)* — 14, 23, 76, 435, 648; *ˈкоз'аний* — 63; *коˈз'ачин* — 10; *ˈкозоў* — 686; *ко(у)ˈзин'ій* — 126, 128, 129, 164, 193, 198, 227, 370, 384, 386, 388, 526, 643, 659.

Т. ІІІ, ч. 1. Крім словоформ з суфіксом (-)*ач* (*ˈмиˈшачий*, *ˈжабйачий*, *ˈкуˈр(')ачий*, *коˈз'ачий*), які фіксуються на всьому ареалі тому, запнсано ще: *миˈшиний* — 33, 41, 42, 95, 175, 181, 215, 218, 299, 314, 355, 363, 364, 368, 375; *миˈшин(н)ий* // *ˈмиˈш(')ач(')ий* — 14, 25, 39, 49, 68, 90, 110, 124, 153, 156, 157, 168, 207, 225, 226,

248, 250, 271, 318, 321, 322, 324, 329, 335—337, 344, 354, 365, 367, 369, 374; ˈмиш(')ий (-ій) — 191, 244, 286, 347; ˈмиш(')ий (-ій) // ˈмиˈшач(')ий — 27, 165, 202, 278, 316, 345, 372; ˈмиший // миˈшиний — 302; ˈмиш ій // миˈшиний // ˈмишачий — 366; жаˈбиний — 240, 314, 336, 355; жаˈбиний // ˈжабйачий — 25, 241; ˈжаб'і(й) // ˈжабйачий — 48, 278, 317, 337, 345, 366; куˈриний — 33, 42, 191, 215, 218, 240, 305, 314, 324; куˈриний // ˈкуˈр(')ач(')ий — 25, 36, 38, 39, 68, 74, 91, 103, 168, 204, 225, 230, 241, 247, 253, 254, 263, 278, 282, 298, 299, 317, 318, 329, 335—337, 344, 350, 354, 365, 367, 368, 370, 372, 374; куˈр іний — 242; куˈр ін(н)ий // ˈкур'а(і)чий — 110, 143, 374; коˈзиний — 1, 2, 68, 70, 78, 147, 165, 167, 175, 218, 254, 256, 259, 260, 277, 279, 291, 314, 322—324, 330, 335, 342, 352, 357, 360, 363, 365, 367; коˈзиний // ˈкоˈз'ачий — 69, 72—74, 80, 83, 164, 168, 171, 173, 176, 177, 186, 187, 204, 225, 244, 253, 263, 264, 271, 282, 299, 344, 345, 350, 372; ˈкоз'ій — 67, 149; ˈкоз'ій // ˈкоз'ачий — 91, 242; ˈкоз'ій // коˈзиний — 366; ˈкоз'ій // коˈз'ін:ий — 374; коˈзин'ач(')ий — 29, 35, 37, 47, 56, 58, 61, 63, 66, 93, 95, 110, 115, 117, 119—121, 123, 126, 127, 130, 132, 136, 137, 139, 142, 145, 151, 158, 180, 211, 220, 221, 226, 232, 243, 245, 249, 251, 303, 307, 316, 318; коˈзин ачий // ˈкоˈз'ачий — 36, 38, 60, 97, 101, 103, 104, 111, 116, 118, 133, 141, 152, 162, 199, 213, 231, 239, 325, 373. Відзначено варіанти: ˈжабл'ачий — 39, 49, 230, 244; ˈкур'йачий — 114, 226, 271, 291, 303, 347.

Т. III, ч. 2. На всій території тому в говірках поширені словоформи ˈмиˈшачий, ˈжабйачий, ˈкур(')ачий, ˈкоˈз'ачий, рідше фіксуються куˈриний і коˈзиний. Відзначено ще: миˈшиний — 45, 121, 177, 203, 212, 236, 274, 278, 279, 284, 291, 293, 295, 309, 310, 318, 326, 342, 347, 349, 361, 365, 369, 371; миˈшин(н)ий // ˈмиˈша(и)чий — 2, 15, 26, 33, 34, 39, 40, 51, 65, 75, 89, 95, 139, 153, 155, 172, 183, 185, 200, 204, 209, 222, 224, 227, 233, 238, 248, 251, 253, 255, 258, 273, 276, 282, 290, 301, 305, 307, 308, 311, 312, 314, 315, 329, 330, 333, 334, 338, 350, 356, 358, 363, 374; миˈш іний — 280, 288, 299; миˈш'іний // ˈмиˈшачий — 302, 332; ˈмиш(')ий (-)ій) — 108, 132, 152, 199, 210; ˈмиш(')ий (-ій) // ˈмиˈшачий — 53, 140, 250, 367; ˈмиший // миˈшиний — 283; ˈмиш(')ий (-)ій) // миˈшиний // ˈмиˈшачий — 136, 340; ˈмиший // ˈм'іˈш'іний — 292; ˈмишин — 89; ˈмишин // миˈшачий — 180; ˈмишин // ˈмишачий // миˈшиний — 226; ˈмишкин — 352; ˈмишчиний // ˈмишачий — 61; жаˈбиний — 109, 115, 288, 309, 326, 342, 347, 356; жаˈбиний // ˈжабйачий — 33, 34, 38, 39, 140, 165, 177, 183, 222, 224, 248, 273, 276, 290, 307, 312, 314, 334, 350; жаˈб'іний // ˈжабйачий — 185; ˈжаб'ій — 132, 299; ˈжаб'ій (-ий) // ˈжабйачий — 53, 252, 292, 311, 367; ˈжаб ій // ˈжабл'ій — 108; ˈжабин — 348; ˈжабин // ˈжабйачий — 128, 152, 215, 225, 233; ˈжабин // жаˈбиний — 110; ˈжабин // жаˈбиний // ˈжабйачий — 226; [бй], [бл], [б']: ˈжабйачий, ˈжабл'ачий, ˈжаб ачий відбито на карті № 13; куˈр іний — 280, 284; куˈр'ін(н)ий // ˈкуˈр ачий — 31, 252, 294, 301, 367; ˈкур'ій // куˈриний // ˈкур'ач(')ий — 250, 303; ˈкур'ій // куˈр'іний — 299; коˈз'іний — 185, 278, 288, 299; ˈкоз'ій — 280, 284, 302; ˈкоз'ій // ˈказ'ачий — 311, 367; ˈкоз'ій // коˈзин(н)ий — 155, 353; ˈкоз'ій // коˈзиний // коˈз'ачий — 233, 301; ˈкоз'ій // // коˈз'іний — 303; коˈзин — 128.

276. Бояˈзкий чи бояˈзний, чи бояˈзливий? Гомінˈкий чи гомоˈнючий, чи гомонˈливий?

Т. I. В усіх говорах тому записано словоформи бойаз(')ˈки(й) і бойазˈливи(й), гом'інˈки(й) і гом(')і(о)нˈливи(й), рідше — гомоˈн'учи(й). Відзначено ще: гомоˈничий — 375; гомоˈн'аний — 486. У ряді випадків фіксуються синоніми до «боязкий» і «боязливий»: бойаˈгузливий, бойаˈгуз'кий, трусˈливий, л'акˈливий, пужˈливий, полохˈливий, жахˈливий, ˈробкий; бойаˈгуз, трус; до «гомінкий» і «гомінливий» — гов ірˈкий, балаˈкучий, балакоˈвитий, балакˈлизий, лепетˈливий, горˈлатий, брехˈливий, крикˈливий, а також: балаˈкун, бол(ў)ˈтун, лепеˈтун, мс ˈ ух, торохˈт'ій, торохˈтун.

Т. II. На всьому ареалі тому фіксуються форми бойа(е)зˈки(й) і бойа(е)зˈливий (бо(й)ажˈливий, (-ый) — 409, 412, 413, 415—417, 419, 421, 422, 426—428, 430, 437, 440, 442, 444—448, 450, 452, 455, 456, 458—460, 485, 686; бойаʒˈливий — 403, 404, 406, 408), гом(')і(о)нˈливи(й), рідше — гом'інˈки(й). Відзначено ще: бойаˈгузливий — 193, 252, 284, 292, 300, 304, 337—339, 362, 363, 397, 462, 479, 499, 523, 552; бойаˈгузкий — 266; бойазˈний — 267, 364; боˈйачи(й) — 435, 438, 439, 445, 664—666, 679, 685, а також: бойа(е)ˈгуз, бойаˈзун, бойаˈгун, бойаˈгузник, бойазˈл'ух, бойашˈко; гôˈмўтный — 446; гомоˈн'учий — 65, 87, 107, 184, 193, 271, 277, 283, 296, 319, 378, 467, 505, 531, 560, 640, 644, 648; гомотˈливий — 548; гом'ізˈливий — 645; гомотˈк'ий — 509; а також: гомон'ій, гомоˈна. Зафіксовано синоніми: до «боязкий» і «боязливий» — на(пере)ˈпуж(ʒ)ени(ы)й, страхˈливий, страˈх ітливий, страхоˈпудливий, полохˈливий, пуг(ж)ˈливий, л'акˈливи(й), а також: страшˈко, страхоˈпуд, страхопоˈлох, переˈпуга, переˈпуда, опоˈлуох, трус, тортотˈрус, д'адач; до «гомінливий» і «гомінкий» — говорˈливи(й), гов(')і(о)рˈки(й), говоˈр(')учий, говоˈрушчий, вогоˈр'ушч ий, вог'ірˈкий, розгоˈворний, говоˈр'атливий, балакˈливий, балаˈкуч(')и(й), го(у)ло(у)сˈни(й), голосˈк(')и(й), голосˈливий, крикˈливий, горˈлатий, гучˈний, верескˈливий, вересˈк(')ий, гˈр(')о(і)мк(')ий, беˈс ідливий, зв інˈкий, йазиˈкатий, йаˈзичливий, шумˈливий, шумˈний, тропотˈливий, лопо(ў)тˈливи(ы)й, торохкотˈливий, тре(о)скотˈливий, шваркотˈливий, шарахкотˈливий, п(')и(і, о)сˈк(л')атий, воркотˈливий, гадˈливий, гôйкˈливый, галавий, гонатинуˈватий, а також: говоˈрун, балаˈкун, ле(о)пе(о)ˈтун, криˈкун, лалаˈхтун, лайˈкун, лиˈлун, трескоˈтун, болˈтун, баˈйун, галаˈтика, швергеˈтун, писˈкач, ˈтуркало.

Т. III, ч. 1. Повсюдно записано бойазˈкий і бойазˈливий, гоˈм(')і(о)нˈкий, рідше — гом(')і(о)нˈливий і гомоˈн учий. Зафіксовано ще: бойазˈл'івий — 317, 374; ˈбойазˈний — 21, 86, 159, 163, 230, 252, 264, 344, 354; бойаˈгузливий — 95, 166; гомоˈнистий — 204; гомоˈн:ий — 355. Записано синоніми до «боязкий» і «боязливий» — пуг(ж)ˈливий, трусˈливий; до «гомінкий» — балаˈкучий, балакˈливий, гов(')і(о)рˈливий, гов(')і(о)р(')ˈкий, говоˈр а(у)ч(')ий, розгоˈворчи(а)стий, розгоˈворч(')ивий, гом ірˈливий, болтˈл(')и(і)вий, реˈчистий, ˈшумˈний, шумˈливий, шумотˈкий, а також: балаˈкун, балаˈкар , тарахˈтун, щебеˈтун.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються словоформи бойазˈливий і бойаз(')ˈкий, гом інˈкий і рідше — гом(')і(о)нˈливий. Записано ще: бойазˈний — 5, 18, 110, 119, 139, 155, 195, 197, 210, 226, 310; бойаˈгузливий — 172, 186; гомоˈн учий — 31, 54, 67, 95, 97, 101, 105, 112, 121, 123, 136, 180, 189, 192, 199, 236, 240, 253, 274, 275, 310, 313, 319, 325, 348, 349, 351, 359, 361, 362, 371, а також га°ма°нˈл'ій — 292. Відзначено синоніми до «боязливий» і «боязкий» — роб(п)кий, несˈм іˈливий, трусˈливий, пуг(ж)ˈливий, а також трус, л аˈкун; до «гомінливий» — говорˈливий, гов(')і(о)рˈкий, говоˈр(')у(ш)чий, розгоˈворч(')ивий, балаˈкуч(')ий, балакˈливий, шумˈл(')и(і)вий, шумˈний, болтˈливий, галасˈливий, голосˈний, а також: говоˈрун, балаˈкун, баˈлакарева, болˈтун, болкоˈтун, лепеˈтун, тр іˈпач, тарахˈт олка.

277а). ˈШирший чи широˈкіший, чи широˈкіщий? ˈДовший чи ˈдовжий, чи довˈгіший? Моˈлодший, соˈлодший, здоˈровший чи молоˈдіший, солоˈдіший, здороˈвіший, чи молоˈдійший, солоˈдійший, здороˈвійший?

Т. I. Карта № 247: доўˈж'іши, широˈч'іши, доўˈж'i̯ейши, широˈч i̯ейши, доўˈг'іший, широˈк іший; здороˈв іши(й), здороˈв'ійш '(й), здороˈв i̯ейши(й); у коментарі: здоˈроўший 'сильнііший' і здороˈв'іший 'коли видужує'.

На всій території в говірках записано форми моˈлодш(')и(й), соˈлодш(')и(й), рідше — моˈлод(т)чи(й), соˈлод(т)чи(й). Відзначено ще: моˈлоч(ч)и(й) — 39, 42, 185, 274, 338, 451, 452, 456, 458, 466, 469, 471, 494, 513, 542, 688, 693, 697, 701—704, 707, 712, 716, 724, 733, 757, 759, 770, 776, 790, 820, 821, 828, 845; моˈлоч(ч)ий //моˈлодший — 307, 336, 340, 343, 423, 427, 754, 819, 903; моˈлоч:ий // моˈлодчий — 422, 681, 789; моˈлодшчий — 774; моˈлочший — 448, 459, 461, 462, 465, 467, 498, 499, 509, 685—687, 694, 710, 732, 734, 745, 791; моˈлочший // моˈлодший — 489, 742; моˈлочший // моˈлоч:ий — 487, 691; молоˈд'іший — 272, 921; моло'д'іши(й) // моˈлодши(й) — 51, 170, 182, 293, 315, 476, 505, 515, 533, 535, 555, 580, 581, 598, 647, 649, 743, 756, 828, 865, 876, 795, 904, 905, 910, 922; молоˈд'іший // моˈлодчий — 899; молоˈд'іший // моˈлоч:ий — 842; молоˈд'ішчий // моˈлодший — 714, 755, 795; мо(а)ло(а)д'і(е)йши — 3, 6, 16, 17, 53, 57, 94, 99; мо(а)ло(а)ˈд'і(е)йши // моˈлодши — 1, 65, 74, 96, 97, 101, 113, 114, 215, 247, 320, 917; малаˈд'ей // маˈлоч:е—15; млаˈд'ей — 4; моˈложе — 9; сладˈчейши — 15, 17; соˈлоч(ч)и(й) — 39, 185, 274, 338, 452, 456, 458, 463, 466, 469, 513, 542, 693, 697, 701—704, 707, 712, 716, 724, 733, 759, 770, 776, 787, 790, 800, 816, 820, 821, 828, 845, 861; соˈлоч(ч)ий // соˈлодший — 307, 336, 340, 343, 423, 427, 494, 754, 862; соˈлоч:ий // соˈлодчий — 422, 681, 789; соˈлочший — 448, 461, 462, 465, 467, 509, 685—687, 694, 710, 732, 734, 745, 791; соˈлочший // соˈлодший — 489, 742; соˈлочший // соˈлоч:ий — 487, 691, 819; солоˈд'іший — 272, 293, 598, 743, 921; солоˈд'іши(й) // соˈлодши(й) — 170, 182, 315, 476, 515, 555, 581, 647, 649, 725, 730, 815, 910, 922; солоˈд'ішчий — 471; солоˈд'ішчий // соˈлодший — 534; солоˈд ішчий // соˈлодчий — 714, 755; солоˈдішчий // соˈлочий — 688; солодˈк'іший // соˈлодший — 403, 692, 718, 869, 895, 901, 902; солодˈк'іший // соˈлодчий — 899, 905, 906; со(а)ло(а)ˈд'е(i̯е)йши — 3, 16, 53, 57, 66, 90, 99, 215, 247; со(а)ло(а)ˈд'ейши // со(а)ˈлодши — 1, 81, 94, 101; солоˈд'ійши // соˈлодчи — 59, 135; соˈлоʒ'ій — 296; сˈладшиⁱ — 13; сˈладчиⁱ // саˈлодчиⁱ — 106; слаˈд ей — 4; сˈлаже — 190.

Т. II. Карта № 223: доўˈж'іший, доўˈжійший, доўˈг'іший, доўˈг'ішчий; широˈч'іший, широˈч'ійший; здороˈв іший, здороˈв'ийший, здороˈв'i̯ейший; карта № 224: [дш] (соˈлодший, моˈлодший), [тш] (соˈлотший, моˈлотший), [чш] (соˈлочший, моˈлочший), [тч] (соˈлотчий, моˈлотчий), [ч:] (соˈлоч:ий, моˈлоч:ий), [ʒ] (соˈлоʒий, моˈлоʒий), [ж] (соˈложий, моˈложий); у коментарі: моˈл'ідши(й), соˈл'ітши(й), моˈлўдший, соˈлўдший; моˈлидший, соˈлидший; соˈлутший, мыˈлыʒий; мˈладші, сˈладші; молоˈд іши(й), солоˈдіши(й).

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому зафіксовано форми ˈширший, ˈдоўший, моˈлодший, соˈлодший, здороˈв іший. Записано ще: широˈк'іший — 40, 251; широˈк іший // ˈширший — 149, 213, 285, 298, 325, 353, 354; широˈч'іший // ˈширший — 246, 247, 253; ˈширчій — 316, 333; доўˈг іший — 40, 86, 292; доўˈг'іший // ˈдоўший — 29, 149, 173, 203, 213, 230, 271, 282, 285, 293, 299, 313, 316, 317, 344, 353, 354, 362, 365, а також длиˈн :іший — 314; дˈл(')і(и)нˈший — 326, 327, 355; дˈл(')(и)н ˈший // ˈдоўший — 367, 373; дл іˈн :ейе — 317;

моˈлод(')ч(')ий — 14, 23, 24, 28, 39, 41, 47, 63, 94, 106, 109, 116, 118, 121, 123, 126, 129, 130, 143, 144, 146, 149, 152, 153, 156, 164, 192, 193, 195, 250, 292; моˈлод(')ч(')ий // моˈлодший — 33, 79, 83, 103, 107, 111, 124, 151, 157, 165, 168, 232, 245, 253, 260; моˈлочший — 160, 204; моˈлоʒший — 80, 226; моˈлоʒ ч'ий — 355; моˈлоʒчий // моˈлодший — 113; моˈлоч:ий — 88, 159, 219, 235, 236, 249, 361; моˈлоч(ч)ий // моˈлодший — 86, 167, 169, 199, 231, 255; мˈладший — 314; молоˈд іший — 120, 163, 179, 205, 257, 266, 341; молоˈд'іший // моˈлодший — 21, 32, 43, 51, 145, 173, 213, 215, 223, 230, 233, 246, 247, 256, 294, 298, 299, 313, 317, 353, 354, 365, 366; молоˈд іший // моˈлодч'ий — 41; моˈложе — 326; моˈложе // моˈлотший — 367; соˈлод(')ч(')ий — 14, 23, 24, 79, 94, 109, 116, 118, 121, 123, 125, 126, 129, 130, 144, 146, 149, 164, 192, 251, 292; соˈлод(')ч(')ий // соˈлодший — 86, 100, 103, 107, 111, 124, 141, 151, 165, 168, 232, 253, 260, 315, 316; соˈлош:ий — 257; соˈлочший — 240; соˈлоʒший — 355; соˈлоʒчий // соˈлодший — 113; сˈлад(т)ший — 161, 252, 314, 366, 370, 372, 373; сˈлачший — 160; сˈладч'ій // соˈлодший — 332; соˈлоч:ий — 43, 88, 219, 235, 236, 249, 361; соˈлоч(ч)ий // соˈлодший — 167, 169, 177, 255; сˈлач :ий / соˈлодший — 199; солоˈд іший — 8, 91, 120, 205, 257, 266, 313; солоˈд іший // соˈлодший — 60, 61, 294, 354, 365; солоˈд'іший // сˈладший — 298; соло(д)ˈк іший — 21, 90; солодˈк'іший // соˈлодший — 173, 202, 265, 353; солодˈк іший // сˈладч'ий — 250; солоˈдик'іший — 371; солоˈд'ій — 63; сˈлаже — 326, 327; здороˈв'ійший — 56; здоˈроўший — 16, 31, 33, 83, 89, 122, 161, 168, 187, 234, 253, 258, 262, 295, 296, 324, 361; здоˈроўший // здороˈв іший — 2, 91, 169, 171, 176, 226, 273, 297, 299, 316, 344, 346, 350.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах записано форми ˈширший, ˈдоўший, моˈлодший, соˈлодший, здороˈв іший, рідше — здоˈроўший. Зафіксовано ще: шиˈрок'іший — 12, 155, 281; шиˈрок'іший // ˈширший — 32, 39, 177, 188, 194, 215; широˈк'ішчий — 221, 234; широˈк'ішчий // широˈк'іший // ˈширший — 226; широˈчіший // ˈширшиⁱй — 233; ш'ерˈш'іший — 108; майшиˈрок(')ій — 109, 110, 115; доўˈг'іший — 39, 155; доўˈг'іший // ˈдоўший — 14, 32, 33, 121, 188, 215, 226, 233, 303, 314, 355, 363; доўˈг'ішчий — 2, 140; доўˈг'ішчий // ˈдоўший — 114; ˈдоўшчий // ˈдоўший — 135; ˈдоўжий — 275; майˈдоўгий — 109, 110, 115; дˈл(') и(і)н(')ший — 153, 308, 311, 338, 354, 356, 371; дˈл(')и(і)н(')ший // ˈдоўший — 134, 164, 247, 307, 339, 341, 366; дˈл(')и(і)н :іший // ˈдоўший — 278, 288; длиˈн :ішчий // ˈдоўший — 227; моˈлодчий — 3, 6, 10, 16, 17, 25, 29, 93, 132, 135, 140, 156, 344; моˈлод(т)чий // моˈлод(т)ший — 15, 38, 47, 189, 219; моˈлочший — 24, 73, 322; моˈлочший // моˈлодший — 131, 303; моˈлоч(')(ч)ий — 14, 45, 65, 70, 78, 108, 132, 153, 221, 222, 224, 233, 234, 239, 253, 288, 294, 301, 321, 342, 369; моˈлоч(ч)ий // моˈлот-

ший — 112; молоˈд'іший — 12, 33, 121, 128, 147, 215, 218, 220, 243, 275, 292; молоˈд'іший // моˈлод(т)ший — 39, 75, 84, 142, 163, 258, 282, 297, 298, 309, 314, 326, 364; молоˈд'ішчий — 225, 281; молоˈд'ішчий // моˈлоч:ий — 223; маймолоˈдий — 109, 110, 115; моˈложий — 354; моˈложий // молоˈд'іший // моˈлочший — 276; моˈложий // моˈлоч:ий // мˈлач:ий // молоˈд'іш(ч)ий — 227; мˈладший // моˈлодший — 252; моˈложе // моˈлотший — 252; моˈложе // моˈлоч:ий — 255; молоˈд'ейе — 117; соˈлодчий — 3, 6, 10, 14, 17, 29, 93, 140, 156, 301, 344; соˈлод(т)чий // соˈлод(т)ший — 14, 38, 47, 131; сˈлад(ˈ)чий — 134, 162, 173, 213; соˈлочший — 24, 73; соˈлоч(ˈ)(ч)ий — 2, 45, 78, 108, 132, 152, 221, 222, 224, 225, 239, 294, 321, 369; соˈлочий // соˈлодший — 226; сˈлач(ˈ):и(і)й — 153, 276, 354; сˈлач:ий // соˈлоч:ий — 233, 288; сˈлад(т)ший — 51, 89, 91, 148, 161, 245, 307, 308, 315, 317, 318, 334, 338, 340, 341, 348, 353, 357, 358, 370—372; сˈладший // соˈлодший — 114, 164, 175, 252, 289, 302, 305, 325, 351, 356; найсоˈлоткий — 109, 110, 115; солоˈд'іший — 33, 121, 128, 193, 275; солоˈд'іший // соˈлод(т)ший — 75, 188, 215, 258, 297, 314, 329, 335; солоˈд'іший // соˈлодший // солодчий — 9; солоˈдейший // соˈлодший — 296; солоˈд'ішчий — 37; солоˈд'ішчий // сˈлач:ий — 223; солодˈк'іший — 39; солодˈк'іший // соˈлодший — 186; солодˈк'іший // солоˈд'ішчий // сладˈкіший // соˈлодший — 139; сладˈкіший — 153; сладˈк'іший // соˈлодший — 203; слатˈк'іший // сˈлатч(ш')ий — 246, 339, 366; сˈлаже // сˈлатший — 278; сˈлаже // сˈлач:ий — 342; сˈлаже // сˈлаче — 233; сˈлач':е — 299; солоˈд ей — 117; сˈлад'ш'е — 280; здороˈв'ішчий — 114, 225; здороˈв'ішчий // здоˈроўший — 14, 222, 223; здороˈв'ішчий // здороˈв'іший // здоˈроўший — 227; здороˈв'ійшчий — 281; здороˈв'ейший — 288; здороˈв'ейший // здороˈвіший — 296; здороˈв'ей(е) — 117, 284, 299; здороˈв'ей // здороˈвіший // здоˈроўший — 276; здороˈв'ейе // здороˈв'іший — 255, 302; майздоˈровий — 109, 110, 115.

277б). Найсˈтарший, найˈнижчий, наймоˈлодший чи найстаˈрійший, наймолоˈдійший, чи найˈнизький, наймолоˈдий, найˈдобрий, чи ˈсамий стаˈрий, ˈсамий молоˈдий, ˈсамий ˈдобрий?

Т. I. В усіх говорах тому фіксуються синтетичні форми з префіксом **най-**: найсˈтарши(й), найˈнишчи(й), наймоˈлодши(й); паралельно зрідка аналітичні: ˈсами(й) сˈтарши(й), ˈсами(й) стаˈри(й), ˈсами(й) моˈлодши(й), ˈсами(й) молоˈди(й), ˈсами(й) ˈнижчи(й), ˈсамий низ'ˈкий (у поліських говірках — ˈсами ˈн'ізк'і). Записано ще форми: найˈдобрий — 341; надсˈтарши(й), надˈнижчи(й), надмоˈлодши(й) — 30, 205, 208, 221, 338; ˈсами(й) найсˈтарши(й), ˈсами(й) найˈнижчи(й), ˈсами(й) наймоˈлодши(й) — 20, 57, 77, 120, 171, 446, 489, 782.

Засвідчено форму найстаˈр'іши(й) — 21, 75, 82, 159, 165, 208, 263, 271, 273, 307, 319; найсˈтарши(й) // найстаˈр'іши(й) — 158, 164, 167, 242, 249, 407, 413; найстаˈр'ейши — 13, 14, 26, 53, 66, 74; найстаˈрейши — 46, 78; найстаˈріейши — 24, 27, 55, 68, 70, 101, 141; найстаˈриейши — 26, 37; найстаˈр'іши(й) — 123, 145, 160, 166, 179, 215, 241, 253, 283, 289, 291, 323, 347, 354, 355, 363, 371, 372, 411, 416, 420, 425, 426, 434, 438, 445, 446, 462, 479, 514, 595, 598, 600, 605, 610, 611, 619, 621, 622, 629, 640, 649, 660, 665, 675, 703, 710, 720, 771, 780, 794, 813, 828, 831, 841, 860, 877, 882, 888, 891, 908, 910—912; найсˈтарши(й) // найстар'іши(й) — 40, 50, 60, 72, 171, 173, 196, 293, 297, 302, 316, 317, 328, 331, 332, 343, 357, 368, 373, 375, 378, 384, 389, 392, 394, 413, 421, 423, 424, 430, 432, 440, 466, 478, 486, 505, 507, 508, 510, 515, 521, 523, 528, 531, 533, 535, 559, 568, 572, 581, 584, 603, 607, 629, 632, 682, 692, 693, 725, 759, 767, 802, 827, 840, 851, 852, 876, 898, 899, 901; найстаˈріеши — 80, 131; надстаˈріший — 221; найстаˈр'ішчий — 454, 471, 472, 485, 489, 493, 494, 499, 529, 543, 547, 580, 688, 702, 708, 714, 715, 722, 727, 728, 738, 750, 756, 757, 762, 769, 773, 774, 779; ˈсамий стаˈрійший — 263; ˈсамий сˈтарший // ˈсамий стаˈрійший — 335; ˈсами стаˈр'ійши — 135, 188, 189, 240; ˈсами стаˈрейши — 98, 113, 114; ˈсами стаˈр'ейши — 3, 17, 47, 65, 66, 71, 97, 105; ˈсами стаˈр'іейши — 5, 94, 108, 133, 134, 139; ˈсами(й) стаˈр'іши(й) — 136, 151, 152, 266, 386, 446; ˈсамий ˈстарший // ˈсамий стаˈр'іший — 176, 329.

Суфікси прикметників найнижчий, наймолодший див. за питанням № 277а.

Відзначено семантичні відтінки форм: найстаˈр'іший 'найбільше років має' — найˈстарший 'у сім'ї, за посадою' — 312, 339, 360, 362, 391, 398, 399, 530.

Т. II. Карта № 165: **най-** (найсˈтарший, найˈнижчий, наймоˈлодший), **-наў** (наўсˈтарший, наўˈнижчий, наўмоˈлодший), **над-** (надˈстарший, надˈнижчий), **на-** (насˈтарший, насˈтарши, наˈнижчий, наˈнижчи), **май-** (майсˈтарший, майˈнижчий, майстаˈрий).

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал утворюють синтетичні форми з префіксом **най-**: найсˈтарший, найˈниж(ш)чий, наймоˈлодший, найдобˈр'іший; розріджений ареал — паралельно вживані аналітичні форми: ˈсамий сˈтарший, ˈсамий ˈниж(ш)чий, ˈсамий добˈр'іший (ˈсамий стаˈрий, ˈсамий молоˈдий, ˈсамий низˈкий, ˈсамий ˈдобрий — 56, 59, 91, 101, 113, 137, 139, 180, 183, 204, 208, 215, 218, 229, 299, 302, 314, 316, 317, 321, 324, 344, 356, 362, 365, 370—372, 374). Засвідчено: найнизˈкий, наймолоˈдий, найˈдобрий — 354. Зафіксовано форму найстаˈр'іший — 5, 35, 38, 40, 70, 84, 86, 87, 96, 97, 100, 101, 109, 112—114, 128, 141, 159, 163, 194, 198, 220, 232, 238, 265, 283, 299, 312, 316, 329, 358, 362, 369; найсˈтарший // найстаˈр'іший — 5, 21, 22, 72, 74, 76, 79, 80, 82, 91, 95, 105, 169, 173, 187, 199, 204, 212, 230, 263, 281, 282, 291, 292, 294, 301, 313, 319, 337, 344—346, 354, 365, 366 (указано на відмінність семантики цих форм: найсˈтарший наˈчал'ник — найстаˈр'іший д'ід — 302); наймолоˈд'іший — 38, 276, 362; наймоˈлодший // наймолоˈд'іший — 25, 230, 294, 309, 354, 365; наймолоˈд'ійший — 36; ˈсами^{е} сˈтарший, ˈсами^{е} ˈнижчий, ˈсами^{е} моˈлодший — 41, 156, 234, 249; ˈсаме^{и} сˈтарший, ˈсаме^{и} ˈнижчий, ˈсаме^{и} моˈлодший — 6, 8, 10, 11, 19, 26, 58, 61, 63, 104, 123, 129, 151, 152, 157, 232; ˈсаме ˈстарший, ˈсаме ˈнижчий, ˈсаме моˈлодший — 29, 32, 34, 44, 46—48, 82, 121, 130, 146, 214, 219, 221, 231, 318, 322, 323, 325; ˈсамо сˈтарший, ˈсамо моˈлодший — 1, 16; ˈсама сˈтарший, ˈсама ˈнижчий, ˈсама маˈлодший — 4. Варіанти суфікса у прикметнику наймоˈлодший див. ще за питанням № 277а.

Т. III, ч. 2. Скрізь фіксуються синтетичні форми з префіксом **най-**: найсˈтарший, найˈниж(ш)чий, наймоˈлодший, найдобˈр'іший і рідше аналітичні: ˈсамий сˈтарший, ˈсамий ˈниж(ш)чий, ˈсамий моˈлодший (ˈсамий стаˈрий, ˈсамий ˈниз'ˈкий, ˈсамий молоˈдий, ˈсамий ˈдобрий — 14, 22, 25, 32, 46, 48, 51, 54, 106, 111, 177, 231, 237, 243, 252, 253, 291, 299, 300, 310, 318, 325, 334, 349, 355, 359, 363, 365, 369, 370). Записано ще форми: найˈниз'кий — 333, 335; майсˈтарший, майˈменч'ий, маймоˈлоч'ий — 108—110, 115; ˈсамий майшиˈрокий, ˈсамий майˈдоўгий — 115; ч·е(л)майсˈтари^{е}й, ч'е(л)маймолоˈдей, ˈдобри^{е}й; ˈсами^{е}й майсˈтари^{е}й, ˈсамий маймолоˈдей — 4; найˈсамий сˈтарший, найˈсамий ˈниж^{ш}чий, найˈсамий моˈлод^{т}ший, найˈсамий добˈр'іший — 314; самосˈтарший, самоˈменший, самомоˈло^{т}ший — 319; ˈсаме сˈтарший, ˈсаме моˈлодший, ˈсаме низ'ˈкий — 323, 327;

найстаˈр'іший — 33, 40, 41, 43, 61, 65, 78, 86, 88, 93, 132, 145, 150, 157, 173, 176, 181, 189, 191, 196, 202, 218, 252—254, 275, 292, 333, 335, 351, 362; найсˈтарший // найстаˈр'іший — 5, 11, 19, 30, 66, 84, 96, 97, 128, 147, 177, 178, 188, 192, 219, 222, 246, 282, 283, 297, 298, 303, 305, 313, 314, 334; найстаˈр'ійший — 174, 247; найстаˈрішчий — 10, 12—14, 18, 22, 27, 114, 125, 246; наймолоˈд'іший — 21, 334; наймолоˈд'іший — 215, 247; найдобˈр'ішчий — 40; ˈсамий стаˈр'ішчий — 135, 140; ˈсамий найсˈтарший, ˈсамий наймоˈлодший, ˈсамий найдобˈр'іший — 87, 222, 223. Вказано на семантичні відтінки різних форм: брат найсˈтарший, а д'ід найстаˈр'іший — 9, 99, 124.

Варіанти суфікса в прикметнику наймоˈлодший див. ще за питанням № 277а.

277в). Пішˈли яскоˈріше чи найскоˈріше чи якнайскоˈріше, чи чимскоˈріше, чи пішˈли сˈкорим скоˈріше?

Т. I. В усіх говорах у межах тому фіксуються форми найвищого ступеня прислівників: (пішˈли) найскоˈр'іше // йакнайскоˈр'іше, також найшˈвидше // йакнайшˈвидше. Засвідчено ще форми: найсˈкорше — 39, 257, 258; найскоˈріеше — 36, 63; найскоˈр'ейше — 53, 57, 58; найскоˈріеш — 35, 142; найскоˈрейш — 34, 37; найскоˈрией — 27, 40, 43, 203; найскоˈрей — 68, 96; найскоˈр'ей — 74, 86, 87, 121, 131; надскоˈр'іше — 221; надскоˈрійше — 208; надскоˈрій — 282; йакнайсˈкорше — 39; йакнайскоˈр'ей — 3, 67, 79, 209; йакскоˈр'іше — 130, 144, 152, 158, 160, 180, 181, 187, 226, 266, 295, 300, 303, 307, 315, 325, 355, 357, 378, 388, 400, 401, 424, 455, 466, 478, 518, 629, 666, 669, 680—682, 689, 809—811, 815, 816, 819, 823, 858, 866, 879, 910, 911; йакскоˈрійше — 80; йакскоˈріей — 6, 85, 106, 136, 137, 140; йакнадскоˈрей — 77; чимскоˈр'іше — 125, 233, 239, 255, 287, 326, 354, 432, 446, 452, 459, 462, 464, 466, 476, 481, 482, 486, 489, 492, 500, 505, 508, 520, 521, 531, 533—535, 555, 557, 568, 591, 655, 680, 687, 694, 715, 719, 728, 743, 744, 747, 748, 774, 776, 794—796, 819, 827, 842, 847, 866, 868, 870, 908; чимскоˈріш — 248, 256; чимскоˈрій — 244; чимскоˈрей — 86, 240; шчонайскоˈріше — 30, 488; ˈскорим скоˈріше — 555; йакшˈвидше — 83, 618; ˈсаме скоˈріше — 148, 155, 179, 324; ˈсаме скоˈрей — 117, 132, 141; ˈсаме шˈвидше — 128, 176, 308, 348; чимшˈвидше — 332, 902, 905; найˈхуч:е — 703, 709, 731, 733, 742, 751, 786; найхуˈч:ій — 754; найхуˈч:ей — 27; надхутˈчей — 77; найхутˈн'іше — 230; найхутˈніш — 37; найхутˈн'іей — 3, 40; найхуˈт'ейше — 53; йакˈхуч:е — 733; йакнайˈхуч:е — 442, 446, 450, 463, 701, 712, 719, 721, 723, 724, 739, 755—757; найбистˈр'іше — 42, 126; найбистˈрей — 22, 74, 139, 278; надбистˈрей — 205; йакнайбистˈрей — 95, 115; шонайбистˈрей — 67; ˈсаме бистˈрій — 135, 141; найˈборше — 691, 693; йакнайˈборше — 701.

У багатьох говірках, найчастіше в поліських, фіксуються також форми звичайного і вищого ступенів прислівників: сˈкоро, скоˈріше, шˈвидко, шˈвидше, ˈхутко. Записано: скорій — 30, 90, 92, 98, 116, 123, 163—165, 175, 177, 191, 192, 260, 275, 921; скоˈрей — 11, 20, 34, 41, 46, 49, 51, 52, 54, 62, 84, 119, 188, 206, 283; скаˈрей — 8, 9, 19, 68, 88, 108, 113, 134; скаˈр ей — 3, 4, 13, 14, 18, 64, 65, 69, 71, 73, 94, 104, 105, 108, 111; скоˈріей — 24, 26, 59, 81; скаˈріей — 76, 82, 103, 109, 112, 114, 157; ско(а)ˈрен:о — 66, 107, 132, 251; хуˈч:ій — 92; хуˈч:иеей — 20, 21, 56, 59, 78, 81, 113, 917—919; хутˈній — 436; хутˈн'іей — 47, 62, 920; би$^{(і)}$стрей — 1, 4, 15, 54; бистˈр ей — 2, 13, 14, 17, 62, 94, 190; бістˈріей — 81, 100; ˈгонко — гонˈчей — 2, 3, 5; ганˈчемна — 93; чимˈдужч — 899; чимˈдужче — 902.

У подільському говорі прислівники в формі вищого і найвищого ступенів мають -ч- у суфіксі: скоˈрі че, найскоˈр'іше, йакнайскоˈр'іше; шˈвидче, найшˈвидче, йакнайшˈвидче.

Т. II. Карта № 165: **най-** (найскоˈр'іше), **наў-** (наўскоˈр'іше).

В усіх говорах тому зрідка виступають форми найскоˈр'іше (найсˈкорше) // йакнайскоˈр'іше (йакнайсˈкорше). Записано також форми: найсˈкірше — 670; найскоˈр'ій — 153, 181, 184, 220; 645; йакнайскоˈр'ій — 96; найскоˈрей — 78, 87, 88, 103, 224, 643, 650, 652; йакнайскоˈрей — 106, 651; найскоˈрі — 646; йакскоˈр'іше — 190, 340, 436; йакскоˈр'ій — 70; йакскоˈрей — 103, 649, 653; наскоˈр'іше — 52; наскоˈр'і — 52, 53, 98; надскоˈріей — 86; майсˈкорше — 412, 415, 422—424, 426, 441, 442, 484, 486; майскоˈрішчі — 605, 610; майскоˈріше — 607, 611; майскоˈріш — 612; майскоˈрі — 418; майсˈкоро — 427—431, 442, 443, 445—447, 450, 453—455, 461, 547, 557, 585, 587, 588, 603, 606; йакмайсˈкоро — 608; гаймайсˈкоро — 609; чишмайсˈкоро — 447, 448, 452, 458, 481; найскоˈрішче — 394, 398, 399, 435, 483, 575, 604; йакнайскоˈр'ішче — 396, 398, 466, 542, 550, 562, 564, 568, 574, 578, 579 (суфікс **-ійш-** — найскоˈр'ійше, йакнайскоˈр'ійше передано на карті № 223); щонайскоˈр'ішче — 499; чимскоˈр'іше — 144, 189, 193, 202, 219, 223, 239, 248, 264, 290, 311, 333, 433, 436, 437, 472, 487, 492, 515, 518, 554, 561, 563, 582; чимскоˈр'ішче — 362, 579, 614; чимсˈкоршче — 218, 459; чимсˈкорше — 114, 247, 249, 251, 277, 301, 316, 318, 378, 386, 419, 426, 440, 444, 467, 484, 506, 671, 676, 678, 687; чимскоˈр іш — 375, 405; чимскоˈрій — 189; чимскоˈрей — 652, 668; чимскоˈр'і — 161, 420; чимнайскоˈрійше — 368; чимнайсˈкорше — 109, 242; комскоˈр'і — 420; коммайсˈкоро — 457; найшˈв дше — 220, 263, 386, 474, 479, 480, 686; найшˈвидче — 47, 470, 474, 475; йакнайшˈвидше — 385, 468, 471, 478, 482, 483, 486, 684; майшˈвидше — 425, 558; найˈхутше — 19, 315, 319; найхуˈчше — 161; найˈхуче — 137, 310, 379; найˈфутчи — 485; найхуˈч'ій — 24, 31, 35, 40, 56, 78, 121, 148, 149, 177, 208, 616, 617, 621, 625—627, 629, 630, 636, 639, 641; найхутˈч'і — 143; найхуˈч'і — 25, 28; найхуˈчей — 620, 623, 650; наˈхуч:е — 176; нахуˈч':і — 12, 17, 42; наўˈхуч:е — 13, 45; наўхуˈч'ій — 632, 633; наўхуˈчий — 1; надˈхутче — 82; найхуˈтн'іше — 6; найхутˈн'іш — 57; найхутˈн'ій — 657, 659, 661; йакнайˈхутче — 141, 142, 312, 560; йакнайˈхутше — 111, 136; йакнайˈхуче — 45, 126, 135, 138, 140, 165, 167; йакнайхуˈч·ій — 11, 55, 116, 120, 123, 129, 156, 654, 658; йакнайхуˈчі — 128, 384; йакнайхуˈчей — 622, 655, 656; йакнадхуˈчій — 634; йакнайхутˈн'іше — 198; йакнайхутˈн'ій — 150; чимнайˈхуче — 134; чимнайхутˈч'ій — 618; щонайхуˈч'ій — 636;

найˈборше — 143, 239, 243, 246, 254, 258, 263, 266, 267, 271, 276, 283, 289, 292, 295, 297, 298, 319, 328, 330, 334, 336, 338, 353, 431, 464, 469, 485, 494, 505, 517, 523, 531, 549, 567, 687; *майˈборше* — 514, 525, 559; *майˈборзо* — 521, 527; *йакнайˈборше* — 112, 233, 235, 237, 241, 256, 262, 269, 274, 277, 281, 284, 290, 297, 299—301, 304, 308, 312, 322, 335, 339, 355, 358, 361, 432, 433, 436, 439, 463, 468, 472, 483, 497, 498, 500, 502, 504, 508, 509, 513, 514, 519, 523, 524, 527, 529, 532—534, 536, 541, 543, 545, 549, 566, 573, 583, 584, 622, 667; *йекнайˈборше* — 510; *чимнайˈборше* — 231, 233; *чиммайˈборше* — 490; *шчонайˈборше* — 334; *майпˈрудко* — 520; *майпˈрутче* — 548; *чиммайпˈрутко* — 490; *найпрудˈкіше* — 401; *йакнайˈжийши* — 488.

В усіх говорах зрідка, а в поліських переважно замість форм найвищого ступеня прислівників засвідчуються форми вищого або звичайного ступенів. Зокрема, записано форми вищого ступеня: *скоˈр'ій* — 18, 29, 34, 30—36, 41, 50, 59, 62, 72, 144, 151, 155, 174, 186, 212; *скоˈр'і* — 53, 64, 125; *скоˈрий* — 90, 93; *скоˈрей* — 77, 80, 84, 85, 88, 100, 105, 154, 178; *скоˈр'ей* — 101; *скоˈрієй* — 92, 94, 99; *шˈвидше* — 252, 261, 320; *ˈборше* — 113, 230, 234, 236, 240, 251, 252, 255, 257, 261, 265, 268, 272, 273, 275, 279, 282, 286, 288, 289, 299, 320, 337, 358, 359, 462, 499, 503, 528, 530, 541; *борˈшішчи* — 507; *чимˈборше* — 300, 332, 339, 358, 582; *ˈхутче* — 43, 132, 172; *ˈхутше* — 224; *ˈхуче* — 134, 380, 382, 400; *хуˈч'ій* — 9, 10, 14—16, 18, 23, 26, 29, 32, 34—39, 41, 42, 44, 51, 59, 62, 82, 108, 116, 147, 151, 160, 174, 219, 628, 635, 640, 648; *хуˈчий* — 182; *хуˈч'і* — 8, 21, 25, 27, 33, 118, 119; *хуˈч:і* — 115, 125; *хуˈч:ей* — 68, 103, 624; *хутˈкіше* — 109; *хутˈчійше* — 117; *хутˈн'іше* — 132, 162, 164, 196; *хутˈн'іиче* — 5; *хутˈн'ій* — 26, 48; *хутˈн'і* — 30, 53.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах часто замість форм найвищого ступеня прислівників фіксуються форми звичайного і вищого ступенів: *сˈкоро, скоˈр'іше, шˈвидко, шˈвидше* (записано *скоˈр'іш* — 22, 59, 100, 107, 136, 142, 161, 198, 226, 234, 295, 329, 369; *скоˈр'ій* — 1—4, 17, 19, 22, 23, 26, 34, 35, 37, 39, 42, 48, 52, 66, 75, 110, 114, 118, 120, 130, 142, 145, 151—153, 158, 160, 197—199, 216, 220, 226, 231, 232, 243, 244, 250, 252, 322, 326, 327, 367, 370, 372, 374; *хутˈч'ій* — 220; *бистˈр'іш* — 231). Засвідчено форми найвищого ступеня: *найскоˈр'іше* — 5, 57, 68, 74—76, 82, 83, 91, 92, 98, 108, 109, 111, 117, 122, 128, 132, 170—173, 175, 176, 179, 181, 185, 191, 192, 198—200, 203, 207, 209, 210, 215, 218, 225, 228, 229, 237, 246, 248, 253, 257, 258, 260—262, 268, 269, 271, 275—278, 282, 285, 286, 289, 291—294, 296—299, 303, 305, 306, 310, 311, 313, 315, 334—338, 340, 344—348, 350, 352—357, 361, 365; *найскоˈр'ійше* — 362; *найскоˈр'іш* — 333; *найскоˈр'ей* — 372; *йакскоˈр'іше* — 10, 35, 36, 38, 40, 49, 69, 70, 74, 79, 105, 113, 133, 141, 167, 168, 194, 203, 204, 216, 228, 229, 240, 253, 256, 258, 264, 272, 273, 278, 297, 299, 330, 336, 340, 354; *йакскоˈр'іш* — 43, 79, 127, 158; *йакнайскоˈр'іше* — 76, 80, 95, 113, 141, 148, 159, 162, 174, 177, 192, 196, 207, 212, 233, 255, 258, 266, 272, 277, 284, 296, 299, 300, 309, 354; *чимскоˈр'іше* — 36, 38, 113, 204, 292, 307, 325, 363, 365; *чимскоˈр'іш* — 108, 364; *сˈкорим скоˈр'іше* — 368; *ˈсаме скоˈр'іше* — 6, 232, 238; *ˈсаме скоˈр'ій* — 323; записано *поскоˈр'іше* — 116, 239, 263; *поскоˈр'іш* — 115, 329; *найшˈвидше* — 15, 18, 68, 72, 81, 86, 89, 90, 97, 127, 149, 168, 209, 241, 254, 260, 271, 288, 294, 332, 351, 360; *найшˈвидче* — 7, 9, 15, 107, 130, 145, 167, 186, 205, 281, 365; *йакшˈвидше* — 44, 79, 87, 202, 224, 240; *йакшˈвидче* — 118, 121, 165; *йакнайшˈвидше* — 21, 73, 78, 85, 91, 92, 177, 187, 193, 233, 265, 280, 282, 309, 354; *йакнайшˈвидче* — 114, 169, 263; *ˈсаме шˈвидше* — 132, 214, 217; *ˈсаме шˈвидч'е* — 14; *найбистˈр'іше* — 69.

Т. III, ч. 2. Скрізь виступає форма *найскоˈр'іше* (*найскоˈр'іиче* — 2, 10, 17, 24, 28, 34, 139, 221, 223, 227). Записано ще: *йакскоˈр'іше* — 39, 42, 47, 51, 63, 99, 111, 112, 123, 136, 157, 174, 177, 190, 194, 204, 216, 256, 290, 305, 309, 349, 370; *йакскоˈр'іиче* — 15, 19, 114; *йакскоˈр'іш* — 343; *йаксˈкорше* — 112; *йакнайскоˈр'іше* — 9, 31, 32, 57, 67, 68, 79, 86, 87, 92, 97, 99, 101, 124, 139, 147, 149, 155, 165, 176, 177, 179, 195, 197, 204, 205, 215, 217, 253, 273, 367; *йакнайскоˈр'іиче* — 14, 114, 125, 222, 225; *чимскоˈр'іше* — 36, 42, 44, 51, 58, 93, 210, 215, 218, 224, 226, 231; *чимскоˈр'іиче* — 114, 225; *майсˈкоро* — 108, 115; *майскоˈр'іше* — 109, 118; *йакмайсˈкоро* — 110; *йагмайскоˈріше^и* — 4; *ˈсаме сˈкоро* — 288; *ˈсаме^и скоˈр'іичи^е* — 2; *поскоˈр'іше* — 6, 84, 118, 170, 222; *чимпоскоˈр'іше* — 206; *сˈкоро-сˈкоро* — 281;

найшˈвидше — 66, 105, 134, 163, 209, 215, 333, 373; *найшˈвич:е* — 70, 90, 91, 100, 159, 160, 164, 167, 175, 185, 224, 255, 369; *йакшˈвидше* — 47, 76, 355; *йакнайшˈвидше* — 43, 50, 62, 82, 139, 261, 300, 352, 368; *йакнайшˈвич:е* — 37, 57, 64, 73, 74, 181, 182, 286; *йак ˈможна шˈвидше* — 262; *найˈхуч:е* — 9, 10, 13, 18, 39; *йакнайˈхуче* — 9; *найбистˈр'іше* — 83, 131, 293, 312, 320; *йакбистˈр'іше* — 305; *йакнайбистˈр'іше* — 83, 186, 291, 303.

Зрідка на всій території замість форм найвищого ступеня прислівників засвідчуються форми звичайного і вищого ступенів: *сˈкоро, скоˈр'іше, шˈвидко, шˈвидше* (записано *скоˈр'іш* — 39, 283, 325, 359; *скоˈр'ій* — 361, 366; *скоˈр'ей* — 278; *ˈборше* — 108; *ˈшипко* — 11).

278. Довжеˈ*лезний* чи довˈ*женний*, чи довˈ*жезний*, чи довˈгу*чий*? Скуˈ*пенний* чи скуˈ*пезний*, чи скуˈп*учий*? Товсˈ*тенний* чи товсˈ*тезний*, чи товсˈ*тючий*?

Т. I. В усіх говорах у межах тому фіксуються *дойжеˈлезний* // *дойгеˈлезний* // *дойˈжен:ий*; *скуˈпезний* // *скуˈпен:ий* // *скуˈпучий*; *тойˈстезний* // *тойˈстен:ий* // *тойсˈт'учий*. Записано також: *дойˈжезни(й)* — 27, 31, 34, 42, 91, 163, 217, 258, 300, 413, 431, 471, 501, 695, 813; *дойˈгезни(й)* — 22, 39, 180, 186, 224, 434, 446, 470, 493, 544, 912; *дойˈген:ий* — 9, 40, 82, 128, 132—135, 137, 141, 149, 152, 155, 162, 175, 184, 186, 268, 278, 281, 285, 316, 353, 538, 549, 607, 711, 889, 919; *дойжеˈлен:и(й)* — 63, 66, 75, 83, 85, 92, 105, 106, 111, 120, 121, 124, 131, 243, 279, 292, 299, 340, 342: *дойгеˈлен:и(й)* — 49, 61, 126, 192, 207, 230, 235, 238, 240, 247, 249, 251, 253, 256, 257, 259, 263, 266, 269, 274, 293, 302, 319, 329, 335, 336, 343, 575, 704, 707; *дойгаˈлен:ий* — 245, 315, 332, 560; *дойгоˈлезний* — 656, 714, 885; *дойгаˈлезний* — 185, 195, 405, 831, 836; *дойˈг'ізний* — 447; *дойˈжелни* — 77; *дойˈжачий* — 781; *дайˈжушчі* — 66; *дойˈгучий* — 19, 160, 173, 637, 800, 902, 908, 912, 921, 922; *дойˈгушчий* — 643, 702, 905; *дойгец'кий* — 26, 229, 232, 433, 445, 483, 520, 532, 687, 697, 718, 729; *дойжеˈлец'кий* — 270; *дойгеˈлец'кий* — 484, 494, 498, 544, 574, 580, 616, 708, 709, 729, 732, 747, 750—752, 762, 768, 769, 789; *дойгоˈлец'кий* — 490; *дойгеˈл'ачий* — 453, 773, 776; *дойгиˈл'астий* — 450;

скупеˈлезний — 291; *скупеˈлен:ий* — 243, 531; *скуˈпелний* — 171; *скуˈпушчий* — 127, 151, 164, 176, 182, 188, 287, 298, 308, 384, 389, 524, 525, 547, 556, 558, 562, 563, 565, 568, 572, 582, 584, 619, 622, 628, 629, 632, 642, 643, 658, 663, 667, 675, 705, 756, 792, 795, 800, 827, 849, 860, 876, 888, 893, 912; *скупˈл'ушчий* — 170, 400, 632; *скупˈл'учий* — 17, 378; *скупˈйушчий* — 161, 164, 166, 246, 286, 320, 356, 376, 390; *скуˈп'ушчий* — 174; *скупˈйучи* — 30; *скуˈп'учи* — 28; *скуˈпізний* — 447; *скупˈйузни* — 15; *скуˈп'ачий* — 466; *скупиˈл'ачий* — 446, 460, 773, 776; *скуˈпец'кий* — 520, 687, 709, 762, 770; *скуˈпіц'кий* — 445;

тойшˈчен:и(й) — 7, 47, 75; *тойшˈчезни* — 22, 165; *тойшчеˈлен:ий* — 84; *тойсˈтізний* — 447; *тойсˈтел'ний* — 296; *тойстеˈлений* — 83; *тойстеˈлен:ий* — 54, 78, 88, 90, 92, 149, 237, 263, 274, 281, 570, 818; *тойстеˈлезни(й)* — 30, 43, 52, 142, 148, 152, 314, 398, 845, 877, 881, 905, 922; *тойстеˈл'узний* — 652; *тойстоˈл'узний* — 922; *тойсˈт'ачий* — 446, 460; *тойсˈт'ушчи(й)* — 25, 94, 125, 127, 131, 137, 155, 161, 234, 586, 622, 632, 633, 643, 682, 843; *тойс'ˈц'узни* — 15; *тойшчеˈлен:ий* — 84; *тойстеˈлец'кий* — 266, 477, 544; *тойски^еˈлец'кий* — 266.

Т. II. В усіх говорах у межах тому записано форми *дойˈжезний* // *дойжеˈлезний, скуˈпезний, тойсˈтезний* (*груˈбезний*). В усіх говорах, а в поліських найчастіше замість цих форм фіксуються також словосполучення типу *ˈдуже ˈдойгий, ˈдуже скуˈпий, ˈдуже тойˈстий* (*гˈрубий*).

Засвідчено ще форми: *дойˈжежний* — 637; *дойˈжізний* — 123, 126, 191, 617; *дойˈзізний* — 628, 636; *дойˈгізний* — 6, 377, 633; *дойˈгизний* — 194; *дойˈгезний* — 77, 79, 206, 213, 308, 314, 343, 350, 394, 396, 493, 517, 534, 537, 566; *дойˈжен:ий* — 43, 45, 47, 78, 161, 176, 184, 214, 306, 346, 362, 367, 376, 398, 472, 473, 480, 483, 509, 561, 576, 584; *дойˈжений* — 102, 215, 354, 364, 529, 560; *дойˈген:ий* — 103, 198, 357, 395, 399, 562, 580, 615; *дойˈгений* — 359, 579; *дойˈгеӡґ'ій* — 359; *дойˈжел'ни* — 652; *дойгиˈлен:ий* — 608; *дойжеˈлен:ий* — 86, 485, 488, 572; *дойгеˈлезний* — 486, 514, 541, 546, 552, 573; *дойгиˈл'азний* — 16, 59, 154, 174, 382, 387; *дойгіˈл'азний* — 186; *дойжиˈл'азний* — 25, 28, 66, 124, 144, 149, 154, 654; *дойжеˈл'узний* — 644; *дойгеˈл'астий* — 659; *дойˈж'азний* — 672; *дойˈз'арни* — 647; *дойжеˈрезний* — 626, 627; *дойжіˈзерний* — 639; *дойˈжурни* — 64; *дойжіˈвезний* — 484; *дойˈжинс'кий* — 459; *дойˈгучий* — 117, 158, 271, 353, 546, 627; *дойˈжучий* — 121, 640; *дойˈгечий* — 142, 163, 311, 348; *дойˈжечий* — 19, 153, 156, 164; *дойˈгец(')ки(й)* — 80, 212, 362, 539, 541, 603, 606; *дойгеˈлец'кий* — 229, 548, 555, 604, 605, 608—610, 613; *дойжеˈлец'кий* — 400; *дойгаˈлец'кий* — 607; *дойжеˈл'ацки* — 146;

скуˈпеӡний — 307; *скуˈпізний* — 116, 126, 144, 158, 160, 186, 191, 202, 373, 636; *скуˈпен:ий* — 12, 103, 188, 197, 214, 271, 274, 301, 351, 354, 371, 375, 383, 398, 412, 472, 473, 480, 482, 495, 505, 507, 510, 532, 539, 561, 563, 564, 571, 574, 576, 580, 633, 611, 643; *скуˈпений* — 11, 102, 298, 355, 356, 359; *скуˈпедний* — 512; *скуˈпендий* — 450; *скуˈпендрий* — 509; *скуˈпелни* — 652; *скупеˈлен:ий* — 367; *скупеˈрезний* — 626; *скуˈпарский* — 111; *скуˈпучий* — 45, 166, 213, 219, 271, 353, 362, 400, 531, 545, 569; *скуˈпушчий* — 397; *скуˈпечий* — 132, 162, 163, 169, 310, 311, 575; *скуˈпечний* — 24; *скуˈпец'кий* — 223, 391, 603; *скупеˈлецкий* — 604, 610; *скупеˈл'ачий* — 348; *скуˈпірний* — 155;

тойсˈтен:ий — 75, 103, 193, 214, 239, 383, 391, 395, 402, 440, 450, 462, 472, 480, 512, 523, 531, 563, 565, 571, 638; *тойсˈтений* — 88, 102, 345, 355; *тойсˈтен'ий* — 349; *тойсˈт'ізний* — 617, 628, 636; *тойшˈчезний* — 650; *тойшˈчен:и* — 643, 650, 651; *тойшˈчел'ни* — 652; *тойсˈтеӡний* — 274, 307; *тойсˈт'узний* — 641; *тойсˈт'арний* — 34; *тойстеˈлезний* — 86, 424, 425, 446, 455, 550, 593, 630; *тойстеˈлен:ий* — 367; *тойстеˈл'узний* — 644; *тойстеˈл'азний* — 21, 655; *тойстаˈл'узний* — 646; *тойсˈтучий* — 376, 538, 621; *тойсˈт'учий* — 16, 35, 92, 94, 100, 121, 125, 149, 166, 178, 185, 201, 204, 205, 209, 210, 213, 216, 218, 221, 223, 226, 297, 341, 342, 346, 347, 350, 351, 356, 358, 361, 362, 365, 368, 370, 372, 374, 378, 380, 381, 398—400, 436, 529, 530, 537, 545, 546, 560, 561, 565, 568—570, 576, 619, 627, 630, 640, 647; *тойсˈт'ачий* — 193; *тойсˈт'ушчий* — 187; *тойсˈт'учний* — 618; *тойсˈтечий* — 310; *тойсˈтин'ский* — 459; *тойсˈтин'ц'кий* — 452; *тойстеˈлецкий* — 548;

груˈб'ізний — 116, 122, 123, 126, 129, 158, 191; *грубіˈйазний* — 144; *грубіˈл'азний* — 186; *грубеˈл'азний* — 148; *груˈб'істий* — 150; *груˈбечий* — 131, 156, 160, 162, 163, 165, 169, 203, 314, 348; *груˈбецкий* — 539, 555, 603, 615; *грубе^иˈлецкій* — 608—610, 613.

Т. III, ч. 1. Скрізь записано форми *дойжеˈлезний* // *дойгеˈлезний* // *дойˈжен:ий*; *скуˈпезний* // *скуˈпен:ий* // *скуˈпучий*; *тойсˈтезний* // *тойсˈтен:ий* // *тойсˈт'учий*. Зафіксовано також: *дойгоˈлезний* — 9, 121, 158, 244, 315, 367, 371; *дойгаˈлезний* — 236, 243; *дойгоˈлесний* — 39; *дайгаˈл'узний* — 1; *дойгуˈл'азни* — 43; *дайгеˈл'ізний* — 4; *дойгаˈл'учий* — 156; *дойгоˈл'учий* — 157; *дойˈжезний* — 72, 74, 113, 258, 344, 354; *дойˈгезний* — 269, 292; *дойˈген:ий* — 143; *дойжеˈлен:ий* — 210; *дойгеˈлен:ий* — 162; *дойготеˈлезний* — 27, 76; *дойˈгучий* — 11, 20, 21, 29—31, 35, 37, 54, 57, 76, 79, 86, 90, 101, 103, 104, 123, 136, 149, 159, 163, 180, 183, 202, 225, 230, 249, 317, 344, 348, 362, 365; *дойˈгушчий* — 14, 25, 77, 94, 95, 122, 166; *скуˈпушчий* — 25, 28, 56, 59, 121, 129, 133, 137, 139, 144, 161, 166, 205, 208, 230, 263, 279, 333, 348, 349; *скуˈп'учий* — 1, 6, 42, 78; *скупˈйучий* — 80; *скупˈл'учий* — 2, 15, 28, 52, 62, 100, 204, 337; *скупˈл'ачий* — 17; *скуˈпечий* — 125; *тойстеˈлезний* — 10, 14, 58, 67, 86, 91, 97, 108, 127, 130, 132, 146, 213, 226, 230, 239, 258, 267, 279, 338, 340, 341, 364; *тойсˈтучий* — 32, 98, 348; *тойсˈтушчий* — 147; *тойсˈт'ушчий* — 52, 80, 110, 121, 122, 127, 144, 166, 236, 240, 355.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах паралельно вживаються форми *дойжеˈлезний* // *дойгеˈлезний*; *скуˈпезний* // *скуˈпен:ий* // *скуˈпучий*; *тойсˈтезний* // *тойсˈтен:ий* // *тойсˈт'учий*. Зафіксовано ще: *дойˈжен:ий* — 34, 37, 41, 54, 68, 209, 314, 342; *дойˈжезний* — 34; *дойˈгезний* — 29, 39, 124, 125, 191, 215, 328, 329, 374; *дойˈген:ий* — 5, 39, 135, 145, 159, 173, 213, 274, 280; *дойгеˈлен:ий* — 9, 17, 25, 40, 120, 133, 136, 220, 223, 308; *дойже^иˈлен:ий* — 22, 126, 283; *дойгоˈлезний* — 42, 44, 300, 315, 341, 357, 358, 370—372; *дойгаˈлезний* — 97, 100, 326; *дойге^иˈлец'кий* — 2, 9, 13, 18, 38, 50, 62, 108—111, 115, 118, 222; *дойгоˈлец'кий* — 114; *дойˈгец'кий* — 4; *дойˈгучий* — 30, 139, 302, 334; *дойˈгушчий* — 218; *дойготеˈлесий* — 325, 359, 362; *дойготеˈлесний* — 306, 308, 313, 327, 366, 374; *прискуˈпен:ий* — 37; *скупеˈлен:ий* — 180; *скуˈп'учий* — 319, 325; *скуˈпушчий* — 33, 39, 95, 97, 100, 201, 222, 288, 297, 357, 372; *скупˈл'ушчий* — 2; *тойсте^иˈлен:ий* — 111, 120, 200, 227; *тойсте^иˈлезний* — 87, 89, 92, 122, 163, 164, 176, 178, 180, 182, 183, 187, 192, 197, 224, 231, 314, 319, 327, 331, 332, 336, 340, 347, 355, 357, 358, 360, 361. 364, 372;

тоўстаˈлезний — 100; *тоўстуˈлезний* — 371; *тоўстеˈл'узний* — 308; *тоўстеˈлец'кий* — 143; *груˈбец'кий* — 109; *грубиˈлец'кий* — 110; *тоўсˈтучий* — 320; *тоўсˈтушчий* — 207, 327; *тоўсˈт'ушчий* — 2, 16, 33, 39, 87, 95, 97, 140, 211, 357.

279. ˈНав*стіж* чи ˈнас*тіж*, чи ˈнавсˈ*тяж*, чи насˈ*тежень*, чи нав*стяˈжи*?

Т. І. Карта № 268; *ˈнаўсˈт'іж (ˈнаўсˈт'аж), наусˈтеˈжей, наўсˈтеˈжен', наўсˈтеˈжін', наўстеˈжи;* у коментарі: *ˈна(ў)сˈтеж, ˈна(ў)сˈт'еж, ˈнаўсˈт(')ож, наўˈс'аж, наўстеᶦ(и)ˈжей, на(ў)стоˈжей, наўстаˈжей, наўсˈт(')аˈжен', наўстіˈжи, наўстоˈжи, наўст'ашˈки, наўсˈт'аˈж'ін', наўсˈт'аг, наˈросп'ір, наˈроств'ір, ˈнаскр'із'.*

Т. II. Карта № 249: *ˈнаўст'іж, наўстиˈжа, наўстиˈжен', наўстиˈжей, наўстеˈжар, на ўс'у сˈтежу; наростˈв'ір, нароств'ір-ˈжей, нарост'іˈжай; ˈнаскріс' (ˈнаскруз', ˈнаскрўз'); у коментарі ˈна(ў)ст'аж, ˈна(ў)ст(')еж, ˈнастиж, ˈнастіж, на(в)ˈост'іж, настеˈжін', наосˈтежен', наўстеˈж'ір, наˈотвір, ˈнаўтв ір, наˈросп ір, наˈвоств'ір, ˈнаўскруз', наўсквос'.*

Т. III, ч. 1. Карта № 4; *ˈнаўст'іж, ˈнаўст'аж, ˈнаўстеж;* у коментарі: *наўст(')еˈжей, наўсˈте(и)ˈжеᶦ(е)н', наўсˈт'ажен', наўс'ˈт'ᶣ'ажᶟку, наприс'ˈт'ᶣ'аж, наўсˈт'аг, наўст'аˈги, ˈнаўст'ож, наўˈс а(у), на(ў)скˈр'із',* а також м'якість кореневих [с] і [т] перед [е], твердість [т] перед [і], випадання [в(у)], наголос на кінцевому складі.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому поширені форми *ˈна(ў)с(')ˈт'іж* // *ˈна(ў)с(')т'аж*. Записано також: *ˈна(ў)сˈт(')е(еᶦ)ж* — 45, 51, 105, 117, 131, 182, 203, 207, 253, 254, 278, 284, 296, 298, 299, 302—304, 367, 370; *ˈна(ў)ст'ож(ш)* — 202, 204, 300; *наўстеᶦˈжей* — 74, 279; *на(ў)стеᶦ(е, иᵉ)ˈжен'* — 132, 185, 192, 256; *на(ў)ст'(ᶣ')аˈжен(')* — 141, 154, 186; *наўстоˈжен'* — 319; *наўст'іˈж ір (наўст'іˈжир)* — 11, 12; *ˈна(ў)скр'із'* — 204, 236, 247, 300, 370; *ˈнасквоз'* — 292; *наросˈпашку* — 233; *наростˈв ір* — 2, 9, 109; *наўздоˈг'ін* — 67, 84, 100; *наўздоˈг'інц'і* — 102, 105.

280. Крадько*ˈма* чи крадь*ˈком*, чи крадь*ˈки*, чи кˈрад*ці*?
ˈПотай*ки* чи ˈпот*ай*, чи ˈпота*йком*, чи ˈпота*йці*, чи ˈпота*йно*, чи потаˈ*ємне*?

Т. І. Словоформа *крад'(т')коˈма* утворює майже суцільний ареал у межах тому; *крад'ˈком* — розріджений ареал (часто паралельно з *крад'коˈма*). Відзначено ще: *(у)кˈрад(')ком* — 66, 70, 443, 902; *у(в)кˈрад(')(т')ки* — 23, 28, 89, 230, 233, 434, 444, 479, 483, 486, 490, 531; *укˈрадк'і* — 46, 65, 66, 75, 93, 920; *ˈукрад ки* — 248, 902; *(в)украдˈки(к'і)* — 20, 22, 24, 26, 27, 30, 33, 39, 78, 203, 205, 247, 249, 257, 264, 265, 455, 919; *укˈрадкой(у)* — 17, 113, 863; *ˈукрадц і* — 450; *у(по, с)кˈрадц'і* — 75, 476, 694, 743, 745, 770; *кˈрадц'і(ц':і), кˈрадци* — 211, 492, 609, 696, 699—701, 704, 706, 709, 715, 717, 718, 720, 721, 739, 740, 743, 754, 755; *кˈрад(')(т')ки(к'і)* — 29, 48, 57, 239, 320, 476, 524, 713; *крад'ˈки* — 23, 245, 710, 712; *ˈпокрад'ки* — 728; *падкˈрадк'і* — 64; *кˈрад'ми* — 754; *кˈрадчи* — 752; *крад'ка* — 32; *кˈрадц'а* — 708, 760; *крадыˈйемци(ц'і)* — 458, 789; *покраˈд'омц'і* — 456; *крад коˈйемц'і* — 729; *покрадаˈйемц'і* — 498; *навкрад'ˈки(к'і)* — 42, 43; *кˈрад(')учис'* — 5, 102, 104, 188, 572; *крадуˈчис(')* — 37, 658; *кˈрад(')учи(иᵉ)* — 71, 727, 922.

Лексему *ˈпотайˈки(к'і)* майже послідовно (в більшості випадків паралельно з *крад'коˈма*) зафіксовано в усіх говорах тому (*поˈтайки* — 33, 38, 140, 159, 179, 223, 231, 260, 282, 294, 438, 443, 472, 484, 498, 522, 526, 717, 718, 828, 849, 854, 861); рідше виступають варіанти *ˈпо(а)тайˈком, ˈпоˈтай* і *тайˈком;* у багатьох записах їх наведено поряд (*поˈтайком* — 414, 472, 726, 860; *потайкоˈма* — 66; *ˈтайком* — 862; *тайкоˈма* — 37, 92, 127, 155, 896, 902, 912, 921, 922; *ˈтайки* — 752). Відзначено ще: *ˈпотайно(а)* — 3, 65, 70, 91, 148, 154, 185, 239, 242, 252, 505, 508, 544, 572, 609, 672, 744, 797, 842, 845, 873, 889, 895, 921; *поˈтайно(а)* — 53, 71, 77, 167, 293, 320, 445, 471, 511, 554, 555, 588, 729, 754, 836; *потайˈно* — 124, 305; *ˈтайно* — 6, 11, 17, 28, 42, 45, 67—69, 74, 75, 93, 97, 101 102, 106, 108, 113, 118, 134, 137, 177, 188, 216, 229, 241, 243, 254, 261, 263, 268, 275, 281, 297, 323, 324, 331, 340, 361, 376, 383, 391, 416, 427, 436, 439, 443, 445, 458, 483, 486, 487, 496, 531, 551, 557, 563, 587, 588, 638, 662, 676, 680, 715, 718, 719, 725, 740, 742, 752, 758, 769, 775, 795, 816, 862, 892, 903, 905, 915, 921; *у(ў)ˈпотайки* — 20, 30, 82, 316; *ўпотайˈкі* — 42, 208; *вˈтайкі* — 223; *утайˈкиⁱ* — 912; *уˈпотайц'і* — 758; *ˈпотайц'і* — 75, 233, 258, 389, 414, 434, 437, 448, 454, 457, 459, 492, 506, 538, 542, 545, 572, 696, 708, 729, 738, 740, 751, 795, 805, 842, 878; *потайˈка* — 152; *спотайˈка* — 656, 890; *сˈпотайка* — 316; *таˈйемно (не)* — 168, 255, 286, 297, 329, 332, 335, 391, 395, 398, 505, 555, 587, 644, 673, 732, 735, 834, 865, 876, 881, 883; *потаˈйемно(е)* — 629, 678, 686, 699, 770, 789, 791, 797, 804; *потаˈйомно* — 683; *потаˈйемки* — 499; *ˈпотаˈйемц'і(ци)* — 456, 458, 463, 466, 505, 731, 733, 756, 761, 773, 779, 782, 786, 812; *тайемˈниче* — 865; *ˈтайце(ци)* — 119, 709; *потайˈцем* — 169; *ˈпотайцем* — 577; *ˈнишком* — 117, 122, 123, 126, 133, 138, 146, 147, 149, 161, 162, 164, 166, 173, 174, 176, 178, 192, 194, 205, 237, 259, 274, 281, 289, 294, 295, 300, 308, 315, 317, 318, 321, 326, 329, 333, 335, 342, 344, 353, 358, 369, 375, 385, 413, 420, 477, 504, 549, 553, 560, 575, 577, 601, 617, 645, 674, 690, 711, 824, 840, 877, 893, 896, 899, 906, 908, 913; *ˈнишечком(-ки)* — 118, 134, 148, 161, 176, 899; *тиˈхен'ко (ˈт'іх'ен'ко, ˈтиⁱхен'ко)* — 1, 47, 55, 62, 75, 90, 128, 184, 241, 450, 536, 550, 703, 706, 719, 834; *потиˈхен'ку (пот'іˈхон ку, паˈт'іхен ко)* — 8, 22, 148, 323, 331, 335; *ˈтихо (ˈт'іха, ˈт'іхо)* — 5, 88, 105, 108, 111, 157, 229, 337, 563, 705, 714; *тихаˈча* — 719; *ˈтишком (ˈт'ішком)* — 194, 918; *стишˈка* — 115, 773; *спуд-(паᵒд)ти(т'і)шˈка* — 96, 110; *неˈчутно* — 386; *ˈмоўчки(і)* — 2, 21, 31, 102; *ˈмоўча* — 7; *ˈмоўче(а)чк'і* — 47, 79; *наўшˈпин'ках* — 757; *наўˈдибушк і* — 67, 68; *наўзˈдибачках* — 920.

Т. II. Карта № 167: *крад'ˈкоˈма, крад'ˈком, кˈрадки, краˈдома, кˈрадом, кˈрадци, краˈдемци, крадуˈйемци, укˈрадком, укˈрадки, покˈрадки, покраˈдемци, покрадуˈйемци;* у коментарі: *(с)кˈрадком, (у)кˈратком, кˈрадц і, покраˈдимци(ц'і), покраˈденци, крадуˈйенци, крад'іˈйенци, крадиˈйемк и, пукраˈдомк'і, крад іˈжом, кˈрадмиц', кˈрад ма, укˈраткойу, (по)(у)краˈдомкі, (с)краˈдайучис', кˈрадучис'.*

Лексема *ˈпотайки* (рідше *поˈтайки*) утворює розріджений ареал у межах тому (*потайˈки, -к'і, -к'е* — 20, 99, 121, 123, 124, 126, 127, 130, 131, 147, 157, 347, 352, 353, 366, 619; *у(в)потайˈки* — 51, 116; *у(в)ˈпотайки* — 145, 182, 642, 647; *упоˈтайкі* — 653). Записано також; *по(оʸ)тайˈком* — 28, 52, 70, 102, 124, 125, 142, 153, 158, 189, 190, 220, 229, 283, 305, 310, 311, 318, 337, 342, 344—346, 373, 375, 388, 393, 399, 475, 491, 499, 510, 539, 561, 566, 583, 617—622, 624—627, 630, 638, 644, 662; *поˈтайком* — 196, 266, 531, 663; *ˈпотайком* — 4, 38, 101, 336, 340, 374, 390, 463, 518, 540, 616; *тайˈком* — 2, 35, 88, 92, 103, 149, 163, 165, 169, 174, 180, 202, 215, 255, 272, 301, 350, 353, 397, 407, 410, 418, 419, 421, 424, 425, 431, 436, 444, 455, 467, 488, 497, 507, 532, 537, 550, 556, 573, 575, 578, 608, 610, 633, 636, 643, 645, 654; *ˈтайком* — 539; *ˈтайко* — 444; *тайˈки* — 61; *тайкуˈвато* — 283; *ˈпотай* — 1, 97, 108, 201, 208, 211, 216, 218, 221, 224, 227, 228, 298, 301, 314, 335, 358, 365, 370, 372, 376, 377, 380, 402, 414, 433, 465, 469, 470, 473, 474, 482, 484, 509, 512, 515—518, 521, 523, 530, 541, 542, 572, 573, 583, 584, 627; *вˈпотай* — 126; *по(оʸ)ˈтай* — 70, 168, 184, 293, 294, 321, 331, 350, 432; *ˈпотайку* — 515; *поˈтайку* — 18; *ˈпотайц'і(ци)* — 351, 373, 382, 515, 518, 559; *поˈтайци(ц'і)* — 256, 663; *ˈпотайцем* — 560; *поˈтайно (поˈтайн'і)* — 11, 20, 38, 40, 45, 61, 73, 91, 114, 151, 161, 163, 194, 195, 303—307, 318, 319, 327, 334, 354, 357, 389, 412, 436, 437, 440, 456, 458, 459, 472, 477—479, 483, 487, 489, 492, 498, 513, 521, 528, 529, 538, 549, 551, 555, 556, 559, 580, 582, 603, 605, 609, 618, 627, 637, 638, 652, 679, 686; *ˈпотайно* — 23, 181, 189, 205, 208, 209, 238, 304, 308, 314, 400, 465, 473, 481, 498, 505, 511, 522—524, 539, 543, 581, 584; *потайˈно* — 24, 90, 93, 573; *поˈтайному* — 614; *поˈтайност'і* — 635; *поʸзаˈтайно* — 38; *ˈтайно* — 4, 31, 37, 42, 71, 74, 81, 88, 103, 106, 107, 149, 160, 162, 165, 167, 175, 177, 185, 186, 206, 243, 259, 263, 270, 271, 283, 289, 297, 315, 318, 320, 328, 359, 362, 367, 368, 380, 391, 396, 403, 408, 430, 438, 445, 447, 448, 450, 455, 457, 459 — 461, 472, 475, 481, 484, 488, 491, 494, 505, 514, 519, 521, 527, 537, 546, 548, 549, 564, 567, 583, 613, 620, 623, 629—631, 636, 639, 659, 666, 672, 678; *ˈтайн'і* — 676, 683; *вˈтайн і* — 495; *потаˈйемно (потаˈйемне)* — 3, 32, 33, 111, 122, 128, 134—136, 138, 139, 141, 142, 156, 161, 165, 166, 170, 191, 231, 234, 237, 239, 241, 247, 248, 267, 271, 272, 277, 278, 280—282, 297, 309, 314, 316, 319, 321, 322, 324, 325, 327, 329, 331, 333, 404, 420, 428, 429, 437, 439, 447, 448, 486, 624, 627, 634, 655—658, 660, 662, 663, 665, 666, 682; *потаˈйемному, потаˈйемн'і* — 235; *потаˈйемци(ц'і)* — 296, 384; *потаˈйемку(к'і)* — 75, 172, 232, 242; *по(у)таˈйомки(к'і)* — 162, 232, 233, 577, 669, 670; *потаˈйомц'і* — 166; *потаˈйомни(н'і)* — 671, 678; *потаˈйоно* — 452; *потаˈйен:о* — 649; *потаˈйенко* — 618; *потаˈйемнос'ти* — 668; *потаˈйому* — 129; *таˈйемно(у)* — 143, 188, 285, 316, 319, 326, 383, 399, 422, 423, 427, 472, 473, 511, 569, 666; *таˈйечком* — 645; *потайˈному* — 264; *ˈтайци* — 398. Відзначено також інші лексеми і їх варіанти: *ˈнишком* — 18, 20, 36, 55, 58, 66, 79, 150, 198, 270, 279, 384; *ˈни(і)шчеᶦ(и)чком* — 19, 22, 57, 79, 82, 88, 623, 634; *ˈнишчком* — 15, 16; *ˈтишком* — 220, 359; *тихаˈча* — 612; *втихиˈра* — 8; *тихоˈлазом* — 348; *тиˈх(')ен'ко (тиˈхон ку)* — 27, 160, 232, 284, 564, 606; *ˈтихо* — 13, 17, 53, 117, 234, 465; *сˈтиха* — 674; *поˈтихо* — 304, 509, 554; *поˈтихы* — 451, 672, 673; *тиˈхонеᶦчко* — 286; *тиˈхейко* — 632; *потиˈх'ен'ко, потиˈхон'ко* — 33, 119, 171, 255, 290, 316, 563, 603, 604, 607, 609, 615; *поціˈхуч'ки* — 677; *помаˈл'ен'ку(о)* — 88, 603; *нашˈп ін ки* — 611; *скˈрито* — 610; *крывчі* — 678; *лиᵉгон'ко* — 290; на *ˈпал'цих* — 609; *ˈхоўц'і* — 605; *ˈх'ел'цем (ˈх'еᶦлца)* — 606; *ˈмоўчк і(и)* — 406, 418; *позлоˈд'іўс'ки* — 255, 449, 523.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому записано дериват *крад'(т')коˈма,* рідше зафіксовано *крад'(т')ˈком;* ще відзначено: *кˈрад'ки* — 57; *крад'ˈки* — 354, 362; *вкˈрад'ки* — 149; *укˈрадᶾ'ц'і* — 152; *укˈрадкой(у)* — 121, 135, 243, 245, 327; *укˈрадуче* — 160; *кˈрад учи* — 155; *кˈрадуˈчис'* — 7, 242, 359, 366, 374.

Паралельно (в більшості випадків) з *крад'коˈма (крад'ˈком)* виступають лексеми *тайˈком, ˈпотайки, ˈпотай*. Засвідчено ще: *ˈтайком* — 239; *тайкоˈма* — 101, 132, 145, 226, 373; *стайˈка* — 39; *ˈтайки* — 17; *ˈтайно* — 1, 2, 4, 14, 16, 19, 25, 29, 48, 52, 57, 66, 110, 116, 118, 125, 143, 162, 167, 205, 206, 208, 209, 237, 238, 242, 252, 256, 287, 298, 300, 303, 317, 322, 334; *тайˈнен ко* — 169; *таˈйемно* — 3, 246; *потаˈйомно* — 168; *поˈтайки* — 278, 289, 294, 344, 350; *потайˈки* — 142, 153, 181, 286; *потайˈком* 14, 26, 48, 49, 58, 76, 82, 84, 86, 95, 97, 100, 103, 119, 121, 133, 141, 157—160, 165, 173, 176, 202, 207, 232, 250, 251, 253, 270, 271, 277, 291, 292, 299—301, 324, 333, 334, 362, 366, 374; *поˈтайком* — 292, 316; *ˈпотайком* — 20, 30, 36, 38, 91, 121, 138, 156, 164, 216, 223, 225, 230, 239, 255, 276, 297, 313, 336, 338, 346; *поˈтай* — 173, 191, 198, 222, 284, 347, 348; *поˈтайно(а)* — 48, 69, 292, 345; *ˈпотайно* — 35, 91, 128, 172; *ˈпотайці* — 175; *потаˈйас'і* — 317; крім того, наведено: *ˈнишком* — 6—8, 11, 22, 26, 27, 35, 46, 59, 87, 97, 101, 108, 124, 139, 162, 166, 204, 211, 216, 220, 232, 235, 245, 246, 248, 253, 267, 271, 274, 283, 294, 307, 334, 341; *нишˈч еч ком* — 146; *ˈтишком* — 66, 303, 320; *стиш(ж)ˈка* — 158, 184; *сп ідтишˈка* — 63; спорадично також *тиˈхен'ко, потиˈхен'ку, ˈмоўчки.*

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому записано *крад'кома,* зрідка зафіксовано *крад'ˈком;* відзначено ще: *крад'ˈма* — 298; *кˈрад'ки* — 112; *крат'(д')ˈки* — 2, 215; *у(ў)кˈрад(')(т')ки* — 109, 215, 256; *(в)кˈрад(т)ц'і(ци)* — 2, 13, 18, 136, 139, 226, 297; *крадаˈйемц'і* — 14; *покраˈд'іємц'і* — 10; *крат коˈйемц'і* — 15.

Паралельно (у більшості випадків) з *крад'коˈма (крад'ˈком)* виступають *тайˈком, ˈтайно, потайˈком, ˈпотайк(')и* і *ˈпотай;* наведено ще: *ˈтайком* — 288; *тайкоˈма* — 178, 222, 305, 339; *тайчаˈком* — 89; *сˈпотан :а* — 163, 175; *ˈпо айко* — 19, 21, 30, 31, 39, 42, 104, 183, 285, 324; *поˈтайки* — 26, 29, 33, 105, 131, 151, 168, 193, 224, 342; *потайˈки* — 32, 40, 171, 177, 192, 200, 205, 209, 334; *споˈт:айки* — 224; *поˈтай* — 138, 165, 196, 243, 248, 273, 276, 281, 299, 300, 312; *поˈтайно* — 28, 38, 86, 89, 110, 120, 139, 202, 224, 225, 227, 239, 277, 333—335, 338; *ˈпотайно* — 191, 225, 227, 320, 354; *потайˈно* — 234, 278; *ˈпотайці(-и)* — 227; *потайˈці* — 139; *потаˈйінц і* — 214; *вˈтайці* — 5; *потайˈка* — 89, 222; *потайˈма* — 145; *потаˈйемц'і* — 14; *потаˈйенц і* — 226; *потаˈйемки* — 223; *потаˈйемно* — 38, 222; *таˈйемно* — 131, 143. В окремих записах виявлено ще інші лексеми: *ˈнишком (ˈтишком, ˈтишком-ˈнишком, ˈнишком-ˈтишком)* — 3, 70, 73, 150, 153, 175, 185, 251, 254, 362, 371; *наўт'іхаˈр'а (натихаˈр'а, тихаˈр'а, т'іхаˈр'а)* — 73, 167, 207, 251, 254, 255; *сп'іт:ишˈка (ст:ишˈка)* — 100, 124; крім того, спорадично виступають *ˈтихо, тиˈхен'ко, потиˈхен ку.*

281. Обˈробка чи оброˈ*біток*, чи обˈроб*лення* (оброб'*ляння*), чи обˈроб*лювання* землі? Сів*ˈба* чи ˈсі*яння*, чи ще як? Молоть*ˈба* чи молоˈ*тіння*, чи моˈ*лоча*, чи моˈ*лочення*?

Т. І. В усіх говорах тому паралельно виступають форми *оброˈб'іток (оброˈбуо (уи, іе)ток, абраˈбиток, абраˈботак, о(а)браˈбуток)* і *обˈробка (абˈробка),* а також *обˈробле(еᶦ, иᵉ)н :а (гобˈроб*

ле^и(и)н :а), оброб'л ан :а (аброб'л ан :е, -а, аброб'л'ен':а). Ще записано: *(г)обˈробл'уван':а (-е)* — 35, 121, 124, 128, 132, 168, 173, 184, 187, 195, 201, 212, 214, 232, 249, 250, 254, 255, 276, 307, 314, 340, 348, 354, 433, 436, 441, 442, 448, 459, 488, 538, 548, 557, 568, 581, 582, 615, 617, 629, 631, 636, 639, 645, 646, 689, 690, 710, 737, 753, 793, 795, 797, 815, 838, 842, 845, 848—850, 868—870, 873, 884, 890; *о(а)браˈботка* — 1, 3, 6, 8, 9, 14, 15, 18, 19, 60, 67, 68, 96, 104, 107, 108, 144, 165, 178, 187, 190, 229, 388; *абраˈбативан'ійе* — 16; *обˈробок* — 32.

Лексему *с'і(е)ўˈба* записано в усіх говорах у межах тому (*с'ійˈба* — 9, 134, 146, 148, 150, 167, 171, 176, 178, 191, 284, 287, 333, 336, 340, 343, 344, 348, 357, 375—377, 382, 383, 390, 392, 401, 414, 422, 424, 427, 510, 515, 525, 622, 623, 629, 642, 648, 661, 794, 805, 830, 831, 837, 860, 862, 864, 866, 890, 895, 896, 903, 905, 906; *с'ід'ˈба* — 188, 197, 279, 321, 355, 728, 890). Зрідка в усіх говорах відзначено *ˈс'ійан':а(-е), пос'іўˈна*.

Форма *мо(а)ло(а)д'ˈба* утворює суцільний ареал у межах тому (*молодˈба* — 2, 32, 74, 97, 359), *молоˈт'і(іе, е)н':а (-е)* — розріджений ареал; крім того, ще фіксується (часто поряд з *молот'ˈба* або *молоˈт'ін':а*): *моˈлоче(е^и)н':а (-е)* — 39, 87, 116, 178, 341, 342, 518, 703, 704, 706, 707, 714, 746, 834; *моˈлоча (маˈлоча)* — у говірках на північ від умовної лінії Житомир — Біла Церква — Переяслав-Хмельницький — Лубни. Також записано: *молоˈт'ачка* — 566; *малажˈва* — 71; *обмоˈлот* — 59, 797.

Т. II. В усіх говорах тому записано форми *(в, г)оброˈб'іток // обˈроб(п)ка*, рідше відзначено *(г)обˈробл'уван':а (-е), оброб'л'ан:а(-е), обˈроблен':а (-е)*. Також засвідчено: *обро(а)ˈботок* — 63, 64, 546 // *оброˈб'іток*, 603, 616; *обра(о)ˈботка* — 161, 605; *оброˈбуток* — 653; *о(у)бˈробок* — 272, 274 // *обˈробл'уван'а*, 302, 304, 480, 686; *обˈр'ібок* — 336, 513; *о(у)бˈр'іб(п)ка* — 269, 312, 437; *обˈроба* — 629; *оброˈб'ін'а* — 679; *обˈробйуван':а* — 101, 514, 670; *обробˈйан'а* — 100, 673; *оброˈбимка* — 34, 37, 48, 59; *виро(о^у)ˈб'іток* — 33, 112, 113; *виˈробл'уван':е (-а)* — 6, 243; *ˈвирубук* — 128.

Майже послідовно в усіх говорах тому зафіксовано дериват *с'іўˈба* ((^)*сиўˈба* — 1, 6, 9, 14—16, 20, 21, 26, 29, 34—39, 42, 44, 46, 48, 59, 61, 65, 72, 74, 77, 78, 80, 83, 84, 90, 93, 174, 176—181, 183, 215, 509, 620, 625, 628—630, 636, 639—642, 645, 649, 654, 656—659; (^)*с(')еўˈба* — 68, 69, 79, 82, 89, 103, 182, 622, 623, 643, 647, 648, 650—653, 655; *с'ійˈба* — 2, 33, 41, 109, 119, 127, 129, 132, 163, 165, 171, 252, 281, 283, 288, 310, 327, 329, 551, 661, 663, 664, 667, 668, 679, 687; *сийˈба* — 3, 6, 660; *с(')ейˈба* — 73, 76, 92, 151; *с'іт'(д')ˈба* — 19, 40, 239, 265, 283, 296, 360, 387, 435, 554, 603, 612, 613; *сидˈба* — 72; *с'ілˈба* — 11, 17, 43, 102; (^)*сил(')ˈба* — 13, 44, 548, 632), крім того, записано ще: *ˈс'ійан':а (-е, -и)* — 5, 23, 28, 100, 135, 142, 143, 150, 167, 170; *ˈс(')ейан':а (-е)* — 85, 103; *с'ійаˈн'а* — 450, 451; *с'іўˈбина* — 582; *сиˈва* — 9—11; *с'іў* — 605; *ˈпоˈс'іў (поˈс'еў)* — 75, 110, 249, 305, 389, 428, 435, 437, 530; *пос'іўˈна* (у більшості записів // *с'іўˈба*) — 47, 106, 311, 331, 363, 368, 385, 528, 536; *поˈс'іўка* — 353; *пос'іўˈба* — 373; *ˈс'ат'а* — 676, 678; вказано на семантичне розрізнення: *с'іўˈба* 'пора' — *ˈс'ійан':е* 'процес' — 191; *с'іўˈба* 'сходи' — *ˈс'ійан'а* 'час сівби' — 445, 467; *с'іўˈба* у значенні 'озимі сходи' відбито на карті № 316.

У всіх говорах тому поширені форми *мо(о^у)ло(о^у)д'(т')ˈба*, рідше *мо(о^у)ˈлоч'і(е, и)н':а (-е, -і)*, ще рідше, переважно в поліських і волинських говірках, — *молоˈт'ін':а*. Зафіксовано ще: *молоˈтин':а (-е)* — 100, 101, 145; *молотˈн'а* — 90, 93; *мôˈлôш'ен'а* — 416; *молоˈт'іл(н)ка* — 39, 557 // *молод'ˈба*; *мˈлатба (мˈлад'ба)* — 672, 677; *молойˈба // молод'ˈба* — 256; *моˈлод'ба* — 683; *муˈлотка // молод'ˈба* — 107; *мˈлочка* — 661; *ˈвымолот* — 281, 684; *обмуˈлоток // моˈлочен'а* — 235; *моˈлочка* — 379; *моˈлоча // молод'ˈба* — 559; вказано на семантичні відтінки форм: *мôлôд'ˈба* 'пора' — *мôˈлôчін'а* 'процес' — 452.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому поширені форми *оброˈб'іток // обˈробка*, рідше — *обраˈботка*. Наведено (часто поруч з названими формами) *обˈробле^ин':а* і *обˈробл'уван:а* зрідка в усіх говорах тому; крім того, записано *о(а)броб'л'ан':е (-а)* — 1—4, 58, 159, 237, 244, 245, 253, 257, 275, 316, 321, 347.

На карті № 23 відбито [ў] (*с'іўˈба*), [й] (*с'ійˈба*), [д] (*с'ід'ˈба*); у коментарі: (^)*с'еўˈба, с'іт'ˈба, ˈс'ійан':а, пос'іўˈна, поˈс'еў, с'іў, с'еў, ˈс'ійанка*.

Форма *мо(а)ло(а)д'(т')ˈба* утворює суцільний ареал у межах тому, паралельно відзначено: *молоˈт'ін':а* — 9, 29, 33, 74, 92, 137, 152, 223, 230, 271, 300, 301, 321, 334, 344, 345; *моˈлочен':а* — 354, 361; *моˈлоча* — 268.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому поширені форми *оброˈб'іток, обˈробка, обˈробл'уван':а* і зрідка *оброб'л'ан:а, обраˈботка, обˈробле(е^и)н:а*.

Майже послідовно в усіх говорах тому записано дериват *с'іўˈба* (*с'еўˈба* — 194, 284, 292, 299, 302, 303, 348; *с'ійˈба* — 43, 69, 73, 96, 109, 128, 163, 171, 175, 178, 181, 214, 224, 226, 236, 276, 283, 298, 307, 308, 314, 316, 317, 323, 327—329, 332, 334, 336, 338—340, 342, 351, 355, 361, 362; *с'ейˈба* — 296; *с'ід'(т')ˈба* — 2, 69, 88, 89, 102, 131, 162, 213, 222, 225, 227, 288); зрідка також (часто поруч із *с'іўˈба*) — *ˈс'ійан':а, пос'іўˈна*; відзначено *с'еў* — 4, 108, 207, 233, 251, 276, 278, 291, 301, 305, 319, 320, 333—335, 339, 351; *поˈс'еў* — 297, 311, 337, 367; *поˈс'іў* — 310, 347.

В усіх говорах тому послідовно фіксується форма *молод'(т')ˈба*, зрідка *молоˈт'ін:а*. Ще відзначено: *моˈлоч^ен:а* — 281; *моˈлоча* — 308; *молоˈт'іўка* — 226; *машиˈноўка* — 12, 114; крім того, записано *гармаˈноўка // молод'ˈба* (з рем. «нове») — 118, 121, 214, 221—225, 227, 233.

VI. СЛОВОЗМІНА

282. ˈМало ˈмеду, кˈвасу, баˈгато гоˈроху, ˈльону (льну), ˈвоску, ˈдайте ˈсиру, ˈмаку, ˈльоду чи ˈмало ˈмеда, кˈваса, баˈгато гоˈроха, ˈльона (льна), ˈвоска, ˈдайте ˈсира, ˈмака, ˈльода?

Т. І. Карта № 193: **-у** (*ˈсиру*), **-а** (*ˈсира*).
Від решти програмових слів у всіх говорах уживаються тільки форми на **-у** (*ˈмеду, кˈвасу, гоˈроху, ˈльону, ˈвоску, ˈмаку, ˈльоду*).

Т. II. У всіх говорах від більшості програмових слів уживається тільки форма на **-у** (*ˈмеду, кˈвасу, гоˈроху, ˈл ону,* іноді в північних говорах *л'ну, ˈвоску, ˈмаку, ˈл'оду*). Виняток становить лексема *сир*. Форма *ˈсиру* зрідка засвідчується в усіх говорах тому, крім надсянських, лемківських та бойківських. Форму на **-а** (*ˈсира*) записано в переважній більшості говірок тому; у надсянських, лемківських та бойківських говірках уживається тільки форма *ˈсира*.

Варіанти *ˈл'оду, ˈледу* відображено на карті № 24; варіанти форми *ˈл'ону // ˈлену* територіально загалом співвідносні з *ˈл'оду, ˈледу*.

Т. III, ч. 1. Форми на **-у**: *ˈмеду, кˈвасу, гоˈроху, ˈл'ону, ˈвоску // ˈв'іску* — 47), *ˈсиру, ˈмаку, ˈл'оду* (*ˈл'іду* — 47) утворюють майже суцільний ареал у межах тому. Засвідчено форми на **-а**: *ˈмеда, кˈваса, га(о)ˈроха, ˈл'она (л'на), ˈвоска, ˈсира, ˈмака, ˈл'ода* — 314, 333 (крім *ˈмеду, ˈмаку*), 368; *л'на, ˈвоска* — 225, 245, 249; *ˈсира* — 209. Паралельне вживання форм *ˈмеду (-а), кˈвасу (-а), гоˈроху (-а), ˈл'ону (-а), ˈвоску (-а), ˈмаку (-а), ˈл оду (-а)* зафіксовано — 207, 296, 354, 362, 366, 374; *ˈсиру(-а)* — 80, 83, 85, 111, 116, 129, 144, 168, 169, 176, 230, 237, 253, 256, 258, 260, 309, 345.

Т. III, ч. 2. Карта № 52: **-у** (*ˈсиру*), **-а** (*ˈсира*).
Форми на **-у**: *ˈмеду, кˈвасу, гоˈроху, ˈл'ону* (*ˈлену* — 108), *ˈвоску, ˈмаку, ˈл'оду* (*ˈледу* — 4, 108, 115, 118) становлять майже суцільний ареал у межах тому; спорадично, в основному поруч з формами на **-у**, в усіх говорах фіксуються форми на **-а** (*ˈмеда, кˈваса, гоˈроха, ˈл'она, л'на, ˈвоска, ˈмака, ˈл'ода*).

283. Неˈма тоˈго ˈшуму, бˈлиску, зазˈнав ˈсуму, доˈбився ˈладу, потреˈбує сну чи неˈма ˈшума, бˈлиска, ˈсума, ˈлада, сна?

Т. І. В усіх говорах у межах тому майже послідовно записано флексію **-у** (*ˈшуму, бˈлиску, ˈсуму, ˈлаˈду, сну*). Форми на -а (*ˈшума, бˈлиска, ˈсума, ˈлада*) фіксуються спорадично в поліських, середньонаддніпрянських і подільських говірках (майже в усіх випадках поряд з флексією **-у**); у лексемі *сон* закінчення **-а** (*сна*) засвідчується часто в південноподільських і східнополтавських говірках і зрідка в усіх інших. Записано також: *ˈсону* — 69, 110, 118, 139, 324, 499, 575, 622, 752; *ˈсона* — 118.

Т. II. Флексію **-у**: *ˈшуму, бˈлиску (бˈл оску, бˈл'еску, бˈл'аску, бˈл'іску, бˈле(е^{и}, и^{е})ску, бˈл'иску), ˈсуму, ˈлаˈду* записано в усіх говорах у межах тому. Закінчення **-а** відзначено: *ˈшума* — 431, 455, 473, 539, 546, 605 (*ˈшума* 'піни на молоці'; *ˈшуму* 'галасу' — 52); *бˈлиска (бˈл'еска)* — 139, 180, 412, 473, 546, 624, 685; *ˈсума* — 351, 382, 412, 453, 473, 486, 546; *ˈлада* — 453, 455, 473, 546; у слові *сон* в род. відм. засвідчено майже послідовно флексію **-у** (*сну*, а також *ˈсону* — 28, 67, 290, 353, 356, 358, 359, 397, 557, 577), у подільських і середньозакарпатських говірках часто виступає закінчення **-а** (*сна*), зрідка форми на **-а** засвідчуються в покутсько-буковинських і південноволинських говірках.

Т. III, ч. 1. **Флексія -у**: *ˈшуму, бˈлиску (бˈл'еску, бˈл'оску), ˈсуму, ˈладу* виступає в усіх говорах тому: акцентний варіант *лаˈду* (переважно паралельно з *ˈладу*) зафіксовано в частині східнополтавських, нижньонаддніпрянських, середньослобожанських говірок, а також у записах з нас. пп. 3, 10, 27, 63, 64, 113, 116, 118, 128, 201, 206, 209, 226, 302—30 370, 372, 373; форми на -а засвідчено: *ˈшума* — 24, 43, 48, 69, 164, 171, 198—200, 207, 225, 230, 234, 247—248, 293, 294, 296, 313—315, 317, 333, 337, 338, 345, 366, 368, 374; *бˈлиска (бˈл'е$^{(о)}$ска)* — 48, 164, 198—200, 207, 209, 225, 234, 247—249, 296, 313, 314, 317, 333, 354, 366, 368, 374; *ˈсума* — 146, 234, 248, 296, 314, 354; *ˈлада* — 47, 84, 146, 234, 296, 314, 317, 368; флексія **-у** в лексемі *сон* послідовно виступає в східнополтавських говірках і зрідка в усіх інших: -а (*сна*) часто засвідчується в слобожанських говірках і рідше в донецьких і нижньонаддніпрянських.

Т. III, ч. 2. Закінчення **-у** (*ˈшуму, бˈлиску, ˈсуму, ˈладу, сну*) записано в усіх говорах у межах тому (*ˈсону* — 4, 24, 89, 108, 110, 118, 235; *лаˈду* — у частині південноподільських, кубанських, кримських і нижньонаддніпрянських говірок), флексія **-а** (*ˈшума, бˈлиска* і *бˈлеска, ˈсума, ˈлада, сна*) зрідка також фіксується в усіх говорах у межах тому.

284. До ˈКиєва, Льˈвова, ˈХаркова чи до ˈКиєву, Льˈвову, ˈХаркову?

Т. І. Флексія **-а** (*до ˈКийева, Л'ˈвова, ˈХаркова*) засвідчена послідовно в усіх говорах тому; **-у** (*до ˈКийеву, Л'ˈвову, ˈХаркову*) — 108, 160, 389, 393, 562, 633, 634, 752, 755, 773, 826, 844, 857, 884, 899. Варіант *ˈКийіва* часто фіксується в подільських і східноволинських, рідше — у середньонаддніпрянських і східнополтавських, спорадично — у нижньонаддніпрянських і західнослобожанських, поодиноко — у поліських говірках; *ˈКийова* — часто в подільських, а також — 20, 21, 82, 88, 127, 177, 178, 185, 221, 224, 251, 300, 317, 323, 361, 400, 549, 581, 766, 903. На карті № 131 відбито / р / — / р' / (*ˈХар(')к'ій, ˈХар(')кова*).

Т. II. Закінчення **-а** (*до ˈКийева, Л'ˈвова, ˈХаркова*) записано в усіх говорах у межах тому; **-у**: *до ˈКийеву* — 58, 101; *до Л'ˈвову* — 101. У записах часто замість форм род. відм. фіксуються форми знахідного: *у ˈКийій, у Л'війˈ, у ˈХарк'ій*. Засвідчено варіанти: *ˈКийіва (ˈКи^{е}йіва, ˈК(')ейіва, ˈК'ійіва)* — у частині покутських, наддністрянських, південноволинських, буковинських, подільських, гуцульських і бойківських говірок, а також — 116, 119, 120, 125, 179, 205, 208, 209, 213, 215, 224, 234, 241, 491, 662, 676; *Л'ˈвіва* — 244; *ˈХарк'іва* — 77; *ˈКийова* — у частині середньозакарпатських, поліських, бойківських, наддністрянських, подільських, південновол нських говірок і 112, 233, 252, 447, 453, 462, 48 , 509, 523, 606, 664; *ˈКийива* — 256, 294, 507, 55 ; *ˈКийва* — 255, 501, 505, 556; *Киˈйова (К'іˈйова, Киˈйева)* — у частині лемківських, наддністрянських говірок, а також — 231, 234, 235, 237, 271, 437, 449, 471, 663, 686; *Л'іˈвова, Л'іˈвой* — 2, 4, 6, 17, 33, 45, 90, 93, 137, 148, 159, 191, 208, 219, 220, 266, 301, 304, 321, 462, 482, 490, 549, 551, 554, 557, 567, 569, 603, 609, 612, 668, 672; *В'іл'ˈвова (Вил'ˈвова, Вул'ˈвова)* — 8, 52, 82, 119, 128, 129, 131, 151, 163, 171, 230, 261, 310, 315, 329, 351, 353, 354, 362, 398, 497, 523, 544, 636, 637; *Іл'ˈвова (Ил'ˈвова, Ел'ˈвова)* — у частині середньозакарпатських і гуцульських говірок, також 238, 404, 405, 441.

Т. III, ч. 1. Форму на **-а** (*до ˈКийева, ˈК'ійева, ˈХар(')кова, Л'ˈвова*) записано в усіх говорах у межах тому; форми на **-у** (*до ˈКийеву, до Л'ˈвову, ˈХар(')кову*) — 15, 113, 234, 258, 296, 349; тільки до *Л'ˈвову* — 76, 86, 256, 310; *до ˈКийеву* — 127, 307; *до ˈКийіву* — 258, 354; варіант *ˈКийіва* фіксується зрідка в усіх говорах тому, *ˈХарк'іва* — 21; *ˈКийова (ˈК'ійова)* — 3, 28, 39, 44, 47, 158, 164, 317, 358; засвідчено *до ˈХар'кового*.

Зрідка в усіх говорах тому замість форм род. відм. фіксуються форми знахідного (*у ˈКийій, у ˈХар(')к'ій, у Л'в'ій*).

Т. III, ч. 2. Флексію -а (*до ˈКийева, ˈКиˈйіва, Л'ˈвова, ˈХар(')кова*) записано в усіх говорах у межах тому; **-у** (*до ˈКийеву, Л'ˈвову, ˈХар(')кову*) — 30, 172, 177, 212, 215, 235, 239, 285, 298; *до ˈКийіву* — 22, 212; *до ˈХар'кову* — 192; відзначено: *ˈК'ейива* — 4, 108; *ˈКийіва* — у частині нижньонаддніпрянських, нижньонадбузьких, південноподільських говірок, а також — 121, 139, 211, 223, 226, 236, 245, 248, 256, 289, 314, 329, 336, 362; *ˈКийива (ˈКийе^{и}ва)* — 9, 64, 143, 146, 220; *ˈКийова* — 94, 225; *Л'іˈвова* — 4.

Зрідка в усіх говорах замість форм род. відм. засвідчуються форми знахідного (*у ˈКийій, у Л'в'ій, у ˈХар'к'ій*).

285. Не вистаˈчає одноˈго кілогˈрама, ˈметра, гекˈтара чи одноˈго кілоˈраму, ˈметру, гекˈтару?

Т. І. Флексію **-а** (*к'ілогˈрама, ˈметра, гекˈтара*) записано майже послідовно в усіх говорах у межах тому, **-у** (*к'ілогˈраму, ˈметру, гекˈтару*) фіксується в нижньонаддніпрянських говірках, рідше — в решті говірок (особливо в подільських, східнополтавських і західнослобожанських). Замість дієслова *невистаˈчайе* зрідка в усіх говорах засвідчується *нехваˈта(-йе), недостаˈйе*.

Т. II. Лексема *кілогˈрам* властива не всім говорам у межах тому, вона поширена головним чином у поліських, південноволинських, подільських і частково буковинських говірках; у род. відм. скрізь виступає флексія **-а** (*к'ілогˈрама, к'ілогˈрама* — 112, 507, 515, 518, 608), виняток становлять говірки 63, 101, 199, 226, 300, 374, 390, 403, 511, 540, 582, 611, 619, 627, 629, де наведено форму на **-у** (*к'ілогˈраму*), і говірки 194 та 299, де відзначено **-а** // **-у**; ще зафіксовано: *браˈкуйе до к'ілогˈрама* — 236; *нехваˈтайе (браˈкуйе) йідˈнейі к'ілогˈрами* — 26; *нехваˈтайе к'ілогˈрам* — 37, 129, 220, 603. У говірках, яким лексема *к'ілогˈрам* не властива, замість неї в род. відм. записано *ˈк'іл'а (ˈк'іл е, ˈк'іл'і, ˈкил'а, ˈк'и^{е}л'а)*.

У род. відм. іменників *метр* і *гектар* майже в усіх говорах виступає флексія **-а** (*ˈметра, гекˈтара; ˈмитра* — 446—449, 452, 455—457, 470, 480—483, 489, 490, 507, 509, 511, 513, 515, 553, 588; *ˈмийтра* — 409, 411, 414, 417—420, 422—424, 426, 429, 431; *ˈми(и^{е})те(и)ра* — 587, 603; *г'іхˈтар(')а* — 22, 148, 551, 606, 613, 614; *хе(и)кˈтара* — 151, 661; *лихˈтара* — 6, 35, 40; *йіхˈтар(')а* — 52, 53, 150, 579, 603, 607—609; *ˈйехтара* — 3; *йікˈтара* — 38, 48, 633; *ікˈтара* — 33, 129; *е(е^{и}, и)кˈтара* — 76, 160, 161, 164, 167, 183, 554; *ихˈтара* — 46; *іхˈтара* — 19; акцентний варіант *ˈгектара* — 128, 280, 289, 308, 314, 316, 323, 335, 338, 436, 470, 471, 499, 501, 510, 534, 543).

Закінчення **-у** відзначено: *ˈметру* — 11, 29, 91, 199, 355, 390, 397, 540, 552, 582, 611, 619; *ˈмийтру* — 428; *ге(и)кˈтару* — 199, 420, 475, 488, 512, 536, 540, 548, 552, 582, 611, 619, 627, 670; *гехˈтару* — 390. Зафіксовано форму жін. роду: *йедˈнойі, одˈнейі ˈметри* — 333, 530, 537, 566, 631, 632.

Засвідчено конструкцію *не^{и}хваˈтайе (браˈкуйе, не^{и}стаˈйе, не^{и}доˈходит') ˈметир* — 33, 37, 51, 128, 220, 227, 234, 235, 246, 250, 290, 406, 408, 416, 421, 426, 430—433, 441, 450, 451, 454, 458, 460, 487, 499, 520, 522, 524, 559, 585, 672, 686.

Відзначено дієслівні форми: *нивистарˈчайе (нивистарˈч'еˈйе, нивистарˈч'ійі, невистарˈчийі)* — у частині наддністрянських і південноволинських говірок, поодиноко — у подільських, надсянських і західнополіських говірках та —271, 274, 505, 664; *не висˈтарчуйе* — 663; *не сˈтарчіт* — 678, 679; *не сˈтатчит* — 491; *ни сˈтачит* — 670, 682; *не достаˈчайе* — 279, 389, 427; *не стаˈйе* — у частині покутських, гуцульських, буковинських, бойківських, наддністрянських і подільських говірок, також — 4, 17, 32, 88, 669; *не висˈтайе (не вистаˈйе, не вустаˈйе, не ўстаˈйе)* — 302, 339, 412, 414, 420, 422, 425, 426, 440, 444, 453, 473, 484, 500, 619; *не застаˈйе* — 411, 419, 423, 424; *не достаˈйе (не дустаˈйе, не дістаˈйе)* —

200, 243, 249, 266, 326, 381, 393, 415, 416, 439, 461, 486, 487, 491, 517, 585, 627, 629, 651; *н'едос'тава* — 686; *не дот'е'кайе* — 486; *ни доза'жайі* — 609; *не до'ходит'* — у частині середньозакарпатських і гуцульських говірок, *не за'ходит'* — 413, 418; *хи'бит(')* *(хы'бит, хі'бит)* — 404, 426, 441, 450, 451, 458, 460, 672, 674, 678; *хи'буйе* — 680; *хібі* — 686; *ги'вит'* — 429; *бра'куйе* — переважно в надсянських говірках, у частині наддністрянських, бойківських, покутських і західнополіських говірок.

Т. III, ч. 1. Флексію **-а** *(к'ілаг'рама, 'м(')етра, ге^и к'тара)* записано в усіх говорах у межах тому; виявлено варіанти: *г'іх'тара* — 17; *ги^(е)к'тар'а* — 326, 333; *'гектора* — 93; відзначено: *'к'іл(')а* — 2, 4, 75, 84, 103, 104, 111, 116, 118, 145, 162, 214, 216, 220, 223, 224, 240, 241, 290, 310, 316; *к'і'ла* — у частині східнополтавських, нижньонаддніпрянських говірок, а також — 3, 7, 12, 24, 84, 94, 104, 134, 189, 204, 221, 230, 231, 304, 306; *ки'ла (кі'ла)* — 303. Закінчення **-у** *(к'ілог'раму, 'метру, гек'тару)* зафіксовано в частині нижньонаддніпрянських говірок, а також — 22, 43, 53, 69, 71, 78, 86, 100, 109, 117, 141, 244, 307, 310, 316, 323, 366; тільки *к'ілог'раму* — 34, 40, 75, 77, 83, 116, 118, 137, 142, 171, 173, 201, 207, 224, 237, 246, 270, 276, 299, 319, 320, 325, 353; *гек'тару* — 84, 162, 369; *ге^и к'тар'у* — 355.

Поруч з дієслівною формою *невиста'чайе (виста'ч'айи)* у всіх говорах у межах тому виступає *нехва'та (не^и хва'тайе, нихва'тайіт')*; *недоста'йе (недоста'йет)* — 7, 21, 134, 175, 317, 320, 374; *не^и ста'йе* — 94, 108, 274, 343; *не^и дохва'та* — 322; *недоста'ч'а* — 337.

Т. III, ч. 2. Форми на **-а** *(к'ілог'рама, 'м(')етра, ге^и к'тара)* записано майже послідовно в усіх говорах тому; засвідчено варіанти: *к'ілог'рама* — 110, 226, 255, 257; *йих'тара // их'тара* — 2; *йих'тар'а* — 4; *йи'х'тар'а* — 109; *йіх'тар'а* — 108; *йіх'тара* — 227; *йіхта'р'а* — 227; *гих'тар'а* — 111; *іх'тара* — 211; *и(и')к'тара* — 222; *и^е к'тара* — 224; *ік'тара* — 226.

У частині нижньонаддніпрянських, південноподільських, нижньонадбузьких говірок, а також — 132, 135, 220, 222, 255, 291, 302 — записано форму *к'і'ла (ки'ла* — 224; *к'і'ло* — 10, 12, 15, 52, 201, 275).

Зафіксовано форми на **-у**: *к'ілог'раму, 'метру, гек'тару* — 30, 147, 165, 172, 175, 212, 215, 235, 349; *к'ілог'раму, 'метру* — 24, 180, 189; *'метру, ге(е^и)к'тару* — 75, 201; *к'ілог'раму, гек'тару* — 114, 171; *к'ілог'раму* — 12, 22, 49, 52, 61, 66, 86, 88, 95, 99, 117, 130, 131, 167, 174, 260, 262, 298, 323, 328, 350, 364, 368; *'метру* — 333, 335; *гек'тару* — 39, 96, 143, 182, 192, 193, 239, 275, 281, 302.

Засвідчено словоформи жін. роду: *к'ілог'рами* — 223; *'к'іли* — 211; *'метри* — 2, 222—224, 226; *'метр'і* — 211, 213; *ік'тари* — 222; *гик'тари* — 223; *ге^и к'тари* — 334.

У всіх говорах тому виступають дієслівні форми *не (не^и, ни) ви^(е)ста'ч(')айе^(и) (виста'ч'а, виста'чайет // нехва'тайе, нехва'та)*. Записано ще *ни ста'чайе* — 174; *ни* (не^и) *ста'йе* — 2, 14, 176, 300; *не^и доста'йе (не^и д'іста'йе)* — 49, 53, 110, 135, 255, 299, 359; *недостар'чайе* — 147; *недоста'ча* — 354; *недохва'та(йе)* — 102, 201, 361.

286. Назби'райте кови'лю, щав'лю, бар'вінку, оче'рету чи назби'райте кови'ля, щав'ля, бар'вінка, оче'рета?

Т. I. Флексія **-у** *(кови'л'у, шчау'л'у, бар'в'інку, оче'рету)* виступає послідовно в усіх говорах тому; **-а** *(кови'л'а, шчау'л'а, бар'в'інка, оче'рета)* фіксується зрідка в середньополіських, подільських, нижньонаддніпрянських і східнополтавських говірках, а також — 10, 17, 110, 171, 187, 292, 313, 328, 330, 331, 355, 359, 377, 378, 383, 385, 388, 394, 399, 406, 407, 418, 421, 534, 569, 586, 609, 625, 626, 634, 826.

Т. II. У всіх говорах у межах тому в род. відм. одн. іменників *ко'виль, ща'вель, бар'вінок, оче'рет* відзначено флексію **-у**: *кови'л'у (кув'і'л'у), шч(')ау'л'у (шчау'йу, шчаз'і'йу, шчав'і'л'у, шчайл'і'йу* — варіанти суфікса передано на карті № 145), *бар'в'інку (бир'в'інку, бар'винку, бар'венку), оче'рету (гоче^и рету, воче'рету, оч'і'р'ету)*. Зафіксовано ще варіанти: *кова'л'у* — 8; *кува'л'у* — 662; *кови'йу* — 352; *ко'вил'у* — 96, 216, 227, 297, 432, 433, 464, 510, 553, 580, 678; *ко'вел'у* — 314, 611; *'ковил'у* — 323; *ко'вилку* — 480; *ш'чайл'у (ш'чайу, ш'чаву)* — 159, 194, 282, 299, 300, 319, 430, 453, 503, 507, 510, 550, 676, 678; *ш'чавел'у (ш'ча'в'іл'у)* — у частині подільських говірок, зрідка в південноволинських і північнонаддністрянських говірках; *бар'в'енку* — 94, 99, 205; *б'ір'в'інку* — 446, 467, 559; *бі^и р'вінку* — 455; *бар'йінку* — 184; *бар'йенку* — 212; *бар'в'ін'ку* — 676; *бар'вен'ку* — 686; *би(е)р'в'інц'у* — 633, 636; *бер'в'інку* — 267; *бер'в'ін:ику* — 681; *барв'ін'ку* — 681; *'барв'інку* — 319; *барв'ін'ку* — 157, 680, 683; *очи^е реду* — 290; *че^и роту (ча'роту, че'рету)* — у частині західно- і середньополіських говірок; *очири'ту (очер'і'ту, чере'ту, чиру'ту)* — у деяких західнополіських говірках.

Закінчення **-а** записано дуже рідко: *шчау'л'а (ш'чайл'а), ба(и^е)р'в'інка, кови'л'а (ко'вил'а), оче'рета (оча'рета)* — 471, 473, 491, 546; *шчау'л'а (шчау'йа)* — 68, 436, 638; *ш'ч'аве^и л'а* — 412; *шча'війа* — 672; *шчайни'ка* — 458, 543; *ч'ійни'ка* — 519; *бар'в'енка* — 60; *бар'в'інка (бие^и р'винка)*—213, 248, 324, 352, 554, 616, 635; *ко'ви'л'а* — 351, 467, 480, 487; *'ковел'а* — 627; *(о)че'рета* — 15, 17, 18, 271, 304, 321, 352, 543, 638; *чи'рота* — 631.

Зрідка в усіх говорах тому замість *шчау'л'у* записано *квас'ку (квас'ц'у)*, а також *к'васку* (479, 482, 486, 495); *к'вас'ц'у* (282), *к'васу* (274, 307, 324, 432, 463, 465, 467, 477, 483, 488, 493, 495, 498, 499, 514, 517, 520, 524, 558); замість *очерету* в деяких наддністрянських говірках записано *шу'ва'ру (шава'ру, шва'ру*, у 176 — *віша'ру)*; у частині середньозакарпатських говірок і 443, 452, 680 наведено *'ш(')аш(')у (са'шу)*.

У деяких бойківських говірках, у частині середньозакарпатських і західнополіських говірок записано форми жін. роду: *шча'ви, ш'а'ви; ш'чав'і(и)* — 12, 271; *ш'о^(а)'вы* — 407, 423; *шч'і'ви* — 480; *шча'б':е* — 658; *ш'чайки (ш'ч'ийки)* — 111, 112, 138, 139, 240, 443, 480, 481; *чи'рети (чи'роти)* — у частині західнополіських говірок, *очи'рети* — 507; *бар'вінкі* — 622; *бер'вінкі* — 623; *бар'в'інки* — 638; *кови'ли* — 266.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах у межах тому записано форми на **-у** *(кови'л'у, шчау'л'у* і *ш'чайл'у, бар(')в'інку, оче^и рету)*; відзначено ще: *ко'вил'у* — 13, 60, 68, 76, 77, 129, 202, 247, 366; *бар'венку* — 84; *барв'ін'ку* — 102, 295; *а(о)ч'і'рету* — 4, 112, 115, 199, 337; словоформи від лексичних дублетів: *квас'ц'у* — 79, 169, 173; *к'васу* — 162; *'кислику* — 48; *ко(а, о^а)ми'шу* — в частині нижньонаддонських говірок, а також — 27, 46, 54, 73, 158, 160, 161, 239, 250—252, 295, 303, 324, 338, 362 і зрідка форми на **-а** *(кови'л'а, ш(')ч(')ау'л'а, бар'в'інка, о'че^и рета)*.

У частині донецьких і східнослобожанських говірок, а також — 39, 44, 51, 256, 260, 274, 290, 292, 316, 325, 365, 370, 371 виявлено словоформи жін. роду: *кови'ли (ко'вил'і), бар'в'інки*.

На карті № 29 відбито наголос *шча'вел'* — *ш'чавел'*, а також *ш'чайл'у*; у коментарі ще відзначено варіанти основи цього іменника в наз. і род. відм., а також акцентні варіанти род. відм. *шч'о'в'ійу ш'чав'іл'у, шча'в'іл'у, ш'ч(')аве^и(е, і)л'у(-а), шча'вел'у*.

Т. III, ч. 2. У говірках на всій території тому засвідчено форми на **-у** *(кови'л'у, шчау'л'у, шч(')аве'л'у, шчав'і'йу, бар'в'інку, оче'рету*; наголос на основі — *ш'чайл'у, ш'чав'іл'у, ш'чавел'у* — засвідчено у частині південнобессарабських, південноподільських, нижньонаддніпрянських говірок та у нас. пп. 52, 74, 127, 131, 139, 140, 244, 247, 276, 284, 317, 359; відзначено *шов'іл'у* — 131; *шч'ійни'ку* — 109; *'ковил'у* — 5, 116; *ко'вил'у* — 101, 131, 300; *бир'в'інку* — 109; *бор'в'інку* — 214; *бар'ви'нку* — 256; *бар'в'ін'ку* — 33, 222; *барв'ін'цу* — 110; *оче(и)ре'ту* — 3, 33; *оч'і'рету* — 83, 164, 205; *оча'рету* — 95; *оче'реду* — 239) і зрідка форми на **-а** *(кови'л'а, шчау'л'а, шчаве^и(и, е)'л'а, шчав'і'йа, бар'в'інка, оче^и рета*; відзначено ще варіанти: *'ковил'а* — 221, 234; *ко'вил'а* — 37, 114, 151, 333; *ш'чаве^и (е, и)л'а* — 148, 194, 203, 231; *шча'вел'а* — 231; *шча'в'іл'а* — 37; *ш'чайл'а* — 56, 74, 117, 121, 151; *шчайни'ка* — 118).

Засвідчено словоформи жін. роду: *ко(а)ви'ли* — 21, 99, 128, 131, 144, 276, 304, 316; *ко'вил'і* — 257; *бар'в'інки* — 358.

287. Край с'віту, 'лугу, с'тепу, май'дану, від к'раю, 'лану, від 'яру чи край с'віта, 'луга, с'тепа, май'дана, від к'рая, 'лана, від 'яра?

Т. I. У всіх говорах фіксуються форми на **-у** *(с'в'іту, 'лугу, с'тепу, май'дану, к'райу, 'лану, 'йару)* і тільки зрідка на **-а** *(с'в'іта, 'луга, с'тепа, май'дана, к'райа, 'лана, 'йара)*.

Т. II. У всіх говорах у межах тому вживаються форми на **-у** *(с(')в'іту, 'лугу, с'тепу, май'дану, к'райу, 'лану)* і тільки зрідка фіксуються форми з флексією **-а** *(с'в(')іта, 'луга, с'тепа, май'дана, к'райа, 'лана, 'йара)*. Записано варіанти: *сти(е)'пу* — у частині покутських, наддністрянських говірок, а також — 164, 318, 331, 433, 436, 461, 467, 488, 537, 583, 631, 632, 653; *лу'гу* — 4; *майда'ну* — у частині покутських і наддністрянських говірок і в нас. пп. 109, 124, 214, 310, 318, 319, 433, 534, 539, 616; *кра'йу* — у частині наддністрянських говірок, а також — 8, 112, 118, 238, 314, 318, 329; *к'ра'ву* — 404; *'вану* — 666; *ла'ну* — у частині покутських, бойківських, надсянських і наддністрянських, подільських, південноволинських говірок і в нас. пп. 17, 40, 488, 609, 666; *йа'ну* — 8; *'йеру* — 640; *йа'ру* — у частині покутських, наддністрянських, бойківських, подільських і зрідка в південноволинських говірках, а також у нас. пп. 40, 112, 189, 213, 232, 488, 503, 504, 523, 645; *св'і'та* — 46, 654; *лу'га* — у частині західнополіських і середньополіських говірок; *сте'па* — 68, 72, 232, 336, 399, 483, 507; *майда'на* — зрідка в західнополіських говірках та у нас. пп. 271, 336, 483, 485, 499, 507, 650; *кра'йа* — 180, 306, 449, 457, 480; *ла'на* — 24, 40, 52, 73, 164, 266, 306, 336, 474, 480, 483, 487, 507, 518, 656, 658; *йа'ра* — 40, 52, 61, 164, 180, 202, 283, 336, 339, 399, 449, 474, 487, 500, 507, 515, 518, 532, 580. Відзначено 'майдану' — *п'л'ацу* — 33, 92, 111, 475, 492, 494, 523, 577; *пл'а'цу* — 4; *п'л'аца* — 7, 496; 'яру' — *р'ій'ч'у* — 290; *ȝ(з)'вору* — 464, 465; *з'вора* — 470; *ш'чоубу* — 272; *'жолобу* — 494; записано форму жін. роду *'йари* — 430, 664, 666.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому виступають форми на **-у** *(с'в'іту, 'лугу, с'тепу, май'дану, к'райу, 'л(')ану, 'йару*; найпослідовніше в східнополтавських говірках) і паралельно на **-а** *(с(')в'іта, с'в'ета, 'л(')уга, с'тепа, май'дана, к'райа, 'л(')ана, 'йара)*.

Відзначено наголос на флексії: *лу'гу* — 68; *кра'йу* — 83; *сте'па* — 33; *с'в'і'та* — 76, 111, 246; *йа'ра* — 227.

Виявлено форми жін. роду: *с'тепи* — 48; *с'т(')еп'і* — 30, 327; *ст'е'п'і* — 249, 374.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому паралельно функціонують форми на **-у** *(с'в'іту, 'лугу, с'тепу, май'дану, к'райу, 'лану, 'йару)* і на **-а** *(с'в'іта, 'луга, с'тепа, май'дана, к'райа, 'лана, 'йара)*.

Записано ще: *йа'ру* — 10, 11, 195, 373; *сте'па* — 131; *кра'йа* — 30; *йа'ра* — 110, 131; *лу'га* — 127, 131; *майда'на* — 253.

Засвідчено словоформи жін. роду: *с'т'і'п'і* — 255; *ст(')е'п'і* — 257, 277, 301, 304; *с'т'еп'і* — 297, 301, 303, 367; 'яру' — *'рипи* — 118, 124, 237.

288. 'Тої 'ночі, 'вісті, 'тіні, 'солі, лю'бові чи 'тої 'ночи, 'вісти, 'тіни, 'соли, лю'бови?

Т. I. Карта № 191; *'ноч'і, 'ночи*; у коментарі: *'ночі^и, 'ночі, 'ночи^і, 'ночи^е, 'ноч'е*;

карта № 190; *'сол'і, 'соли*; у коментарі: *'солі, 'солі^и, 'сол'і^е, 'соли^і, 'соле, 'соле^и*.

Від іменників *вість, тінь* форми на **-і** *('в'іст'і, 'т'ін'і)* фіксуються переважно в подільських і нижньонаддніпрянських говірках, рідше — у середньополіських, східноволинських, середньонаддніпрянських і східнополтавських, ще рідше — у західнослобожанських і східнополіських; форми на **-и** *('в'істи, 'т'іни)* — зрідка в східній і південній частині східнополіських, у середньонаддніпрянських, поодиноко — у середньополіських і західнослобожанських говірках, а також — 743, 890, 893, 895; від іменника *любов* форма на **-і** *(л'у'бов'і)* виступає майже послідовно в усіх говорах тому, за винятком східнополіських говірок, де ця форма фіксується рідше; форма на **-и** *(л'у'бови)* зустрічається часто в східнополіських говірках, рідше — у середньонаддніпрянських і східнополтавських, ще рідше — у решті говорів.

Т. II. Карта № 175: *'ноч'і, 'ночи; л'у'бов'і, л'у'бови, л'уб'ви, л'у'би*; у коментарі: *'ноч(')и^і, 'ночі^и, 'ночй, 'ноч(')і, 'ночи^е, 'ноч'е^и, 'ночы, 'ноче, 'нуочи, 'нош'і; л'у'бови^і, л'у'бовй, л'у'бов(')і, л'у'бови^е, л'у'бове^и, л'у'бовы, л'у'бави, л'у'в:и, л'уб'ві^и, л'уб'в'й, л'уб'ви^е, л'уб'ве^и, л'уб'в'і, л'у'би^е, л'у'бе^а, л'у'бы, л'у'б'і, л'у'бове, л'уб'ве, л'у'бовйі, 'л'убости, 'л'убості*;

карта № 174: *'сол'і, 'соли, 'т'ін'і, 'т'іни; 'т'ін'у* (чол. рід), *'т'ін'а* (чол. рід).

Від іменника *вість* форма на **-і** *('в'іст'і)* фіксується переважно в подільських і південноволинських говірках, рідко — у середньополіських, поодиноко — у південних середньозакарпатських і південно-східних гуцульських говірках, а також у нас. пп. 7, 11, 338, 491, 494, 501, 557; форму на **-и** *('в'істи)* записано послідовно в надсянських, наддністрянських, гуцульських і бойківських говірках, у більшості покутсько-буковинських, у частині середньозакарпатських, у західній частині подільських, зрідка у решті говорів тому.

Т. III, ч. 1. Форми з флексією **-і** *('ноч'і, 'т'і(е, іе)н'і, 'тин'і, 'в'і(е)ст'і, 'в'іс'ц'і, 'сол'і, л'у'бов'і)* записано в усіх говорах у ме-

жах тому; у частині нижньонаддонських і східнослобожанських говірок, а також у нас. пп. 39, 210, 263, 307, 316, 322, 350 записано форму *л'уб'в'і; л'у'бовій* — 230.

Форми на **-и** зафіксовано: *'ноч(')и, 'ночи^е* — 23, 51, 84, 179, 183, 239, 296; *'в'істи (-ти^е, -те^и)* — у деяких слобожанських та нижньонаддніпрянських говірках і — 8, 78, 80, 183, 323, 375; *з'в'істи* — 338; *'т'іни* — 14, 91, 152, 171, 176, 183, 193, 195, 252, 253, 296, 354; *'сол(')и (-и^е)* — зрідка в усіх говорах тому; *л'у'б-ви (-и^е, -и^і)* — у частині східнополтавських, східнополіських, нижньонаддніпрянських, середньослобожанських говірок, а також — 63, 127, 183, 193, 195, 205, 211, 220, 226; *л'уб'ви* — 93, 239;

Крім того, зафіксовано: *'сол(')і* — 66, 89, 172, 220; *'сол'і* — 214; *'сол'е^и* — 165; *'сол'і^и* — 127, 204, 244.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому виступає флексія **-і** (*'ноч'і, 'в'іс'ц'і, 'вісті, 'в'ест'і, 'т'і(е)н'і, 'ссл'і, л'у'бов'і;* записано також: *на'ч'і* — 276; *'вис'т'і* — 37; *т'і'н'і* — 227, 338; *'сол'і^и* — 281; *'сол':і* — 136; *л'у'б'в'і* — у частині кубанських, південнобессарабських, кримських і нижньонаддніпрянських говірок; *л'у'бойі* — 192).

Зафіксовано флексію **-и**: *'ноч(')и (-ч·и), 'т'іни, 'в'істи* — 110, 132, 212, 215, 256, 326; *'ночи^і* — 289; *'к'іни^е* — 108; *'т'іни* — 109; *'т·ени* — 363; *'в'істи (-и^е)* — 6, 39, 108, 115, 142, 180, 332, 349; *'в·ести* — 363; *'соли* — у частині кубанських, південноподільських і нижньонаддніпрянських говірок, а також — 118, 132, 212, 215, 223, 251, 256, 275; *'соли^е* — 4, 108; *'солі^и* — 238; *л'у'боби* — у частині південнобессарабських, південноподільських і кубанських говірок та в нас. пп. 96, 97, 132, 186, 256; *л'у'бови^е* — 108; *л'у'бови^і* — 130; *л'у'бові^и* — 238; *л'у'бові* — 35, 181; *л'уб'ви* — 162, 206, 222, 313, 344, 351, 362, 363; *л'у'бе* — 4.

289. То'го 'вим'я, 'сім'я, 'тім'я, і'м'я, чи 'вимені, 'сімені, 'тімені, 'імені, чи 'вимени, п'лемени, 'сімени, 'тімени, 'імени, чи 'вимене, 'сімене, 'тімене, 'імене, чи 'вим'яте, 'сім'яте, 'тім'яте, 'ім'яте?

Т. І. Карта № 207: **-а** (*'вимйа, 'с'імйа, 'т'імйа, 'імйа*); **-е** (*'вимйе, 'с'імйе, 'т'імйе, 'імйе*); **-ен'-і** (*'вимен'і, 'с'імен'і, 'т'імен'і, 'імен'і*), тільки *'імен'і*; **-ен -и** (*'вимени, 'с'імени, 'т'імени, 'імени*), тільки *'імени*; **[н']** (*'вимн'а, 'с'імн'а, 'т'імн'а, 'імн'а; 'вимн'е, 'с'імн'е, 'т'імн'е, 'імн'е*); у коментарі: *'тім'анищ'і, 'тіменищ'і; 'вим'а, 'с'ім'а, 'т'ім'а, 'ім'а; 'вимйе^а, мн'а, 'мен'а, і'мен':а, 'ім'ен'е, і'мен'а, 'имйа, и'мен'а, і'мен'йа, і'мен'а; ім'йа (ім'н'а)*.

Т. II. Форми *'вимйа, 'с'імйа, 'т'імйа, 'ім'йа* записано в наддністрянських, бойківських, покутсько-буковинських, подільських, поліських і південногуцульських говірках: *'вимн'а, 'с'імн'а, 'т'імн'а, 'ім'н'а* відзначено майже послідовно в гуцульських, середньозакарпатських говірках, часто — у західнополіських, наддністрянських, покутсько-буковинських і надсянських, рідше — у подільських і південноволинських, ще рідше — у середньополіських говірках; *'вим'а, 'с'ім'а, 'т'ім'а, 'і'м'а, 'вим'і* — записано зрідка в подільських і середній групі південноволинських говірок, а також — 187, 206, 297, 488, 514, 517; форми *'вимен'і, 'с'імен'і, 'т'імен'і, 'імен'і* засвідчено зрідка в поліських, середній групі південноволинських, західній групі середньозакарпатських і покутсько-буковинських говірок; *'вимн'ати, 'с'імн'ати, 'к'імн'ати* зафіксовано спорадично в південно-західній частині середньозакарпатських говірок.

Т. III, ч. 1. Карта № 43: **-йа** (*'вимйа, 'с'імйа, 'т'імйа, ім'йа*), **-н'а** (*'вимн'а, 'с'імн'а, 'т'імн'а, ім'н'а*), **-'а** (*'вим'а, 'с'ім'а, 'т'ім'а, 'ім'а*), наголос *'імйа, 'імн'а, 'ім'а*; **-е^и н' -і** (*'виме^ин'і, 'с'іме^ин'і, 'т'іме^ин'і, 'іме^ин'і*), **-е^ин -и** (*'виме^ини, 'с'іме^ини, 'т'іме^ини, 'іме^ини*); **[і]** (*'в'імйа, 'в'імн'а, 'в'ім'а, 'в'іме^ин'і, 'в'іме^ини*); у коментарі: *'с'емйа, 'имйа, 'імйа й 'имйа* — 'вим'я'; *'симн'а, 'ви^ім-н'а, 'имн'а, 'і^им'а, 'тим'а, 'в'ім·а, 'с'ім·а, 'т'ім·а, 'ім·а; 'с'ем'а, 'т'ем'а; п'леме^ин'і, 'имен'і, 'вимен'і, 'т'імен'і; і'мен'і, с'і'мен'і; 'вимн'і, 'с'імн'і, 'т'імн'і; 'імени, 'т'імени; 'м'ен'а, ме'н':а, ми'на, ме'на, і'мен':а, й'мен':а, 'мен'йа, і'мен'йа*.

Т. III, ч. 2. Форми на **-а** (*'вимйа, 'с'імйа, 'т'імйа, ім'йа*) фіксуються майже послідовно в усіх говорах тому, крім кримських говірок, де цю форму записано рідше: [н'] < [й] (*'вимн'а, 'с'імн'а, 'т'імн'а, ім'н'а*) відзначено переважно в південноподільських, рідше — у південнобессарабських, нижньонадбузьких, нижньонаддністрянських, нижньонаддніпрянських і кубанських говірках, зрідка — у кримських; форми на **-е^ин'-і** (*'виме^ин'і, 'с'іме^ин'і, 'т'іме^ин'і, 'іме^ин'і*) зафіксовано у частині кримських говірок, зрідка у південноподільських, нижньонаддніпрянських і північнокубанських, а також у говірках — 75, 119, 149, 151, 207, 208, 231, 263; тільки: *'іме^ин'і* — зрідка в кримських і нижньонадбузьких говірках, ще рідше — у нижньонаддніпрянських; засвідчено форму на **-ен-и** (*'вимени, 'с'імени, 'т'імени, 'імени*) — 3, 161, 177, 212; тільки *'т'імени* — 285; *'вимене* — 30; записано ще: *'вімн'і, 'т'імн'і* — 24; *'ім'ін'і* — 37; *іме'на* — 171, 327 (// *ме'на*); *іме^ина* — 278; *'в'івйа* — 61; *'в'івн'а* — 213; *'іме^ин'і* // *'в·іме^ин'і* 'вим'я'; *'т'ем'і* — 224; *'т'імн'е* — 287; *і'мен':а* — 375; 'вим'я' — *'іме^ин'і* — 288; 'імені' — *мн'а* — у частині південноподільських говірок; зрідка в усіх говорах у межах тому записано *'в'імн'а* (*'в'ім(')йа, 'в'імен'і*), наголос *'імн'а* (*'імйа, 'ім'а*).

290. 'Нашого те'ляти, ще'няти, кур'чати, чи 'нашого те'ляте, ще'няте, кур'чате, чи 'нашого те'ляті, ще'няті, кур'чаті?

Т. І. Карта № 208: **-ат-и** (*те^ил'ати, ще^ин'ати, кур'чати*); **-ат'-і** (*те^(и)л'ат'і, ще^(и)н'ат'і, кур'чат'і*); **-а** (*те^(и)л'а, ще^(и)н'а, кур'ча*); **-онк-а** (*те'л'онка, ще'н'онка, кур'чонка*); у коментарі: **-ати^е** (*те^ил'ати^е, ще^ин'ати^е, кур'чати^е*); **-ат'^е** (*те'л'ат'е, кур'чат'е, ще'н'ат'е*); **-ат-е** (*ти'л'ате, щи'н'ате, кур'ч'ате*).

Т. II. Карта № 186: **-ат-и** (*те^ил'ати, ще^ин'ати*); **-ат'-і** (*те^и'л'ат'і, ще^ин ат'і*); **ат-е** (*те^ил'ате, ще^ин'ате*); **-ат-а** (*те^и'л'ата, ще^ин'ата*); **-ат'-а** (*те^ил'ат'а, ще^ин'ат'а*); *те^ил'у'ка, ще^ин'у'ка*; у коментарі: *ти'л'а, пи'с'а, ти'л'е, пси'н'е; ш':і'н'а, ш'і'н а; ти'л'ети, щи'н'ети*.

Т. III, ч. 1. Карта № 44: **-ат-и** (*те^ил'ати, ще^ин'ати, кур'чати*); **-ат'-і** (*те^ил'ат'і, ще^ин'ат'і, кур'чат'і*); **-а** (*те^ил'а, ще^ин'а, кур'ча*); у коментарі: **-ат-а** (*щ'ч'е'н'ата, ти^ел'ата, кур'ч'ата*), **-онка** (*те'л онка, ще'н онка, кур'чонка*).

Т. III, ч. 2. Карта № 53: **-ат-и** ((*те^ил ати, ще^ин'ати, кур'чати*); **-ат'-і** (*те^ил'ат'і, ще^ин'ат'і, кур'чат'і*); **-а** (*те^ил'а, ще^ин'а, кур'ча*); **-онк-а** (*те^ил онка, ще^ин'онка, кур'чонка*); у коментарі: *те'л ата, кур'чата, ще'н'ата*.

291. 'Нашому 'батькові ('батькови), б'ратові (б'ратови), то'варишеві (то'варишови), то'му жени'хові, ко'неві, з'лодієві чи 'батьку, б'рату, то'варишу, жени'ху, ко'ню, з'лодію?

Т. І. Карта № 194: **-ов'і** (*'бат'ко ві, б'ратов'і, же^ини'хов'і*); **-ови** (*'бат'кови, б'ратови, же^ини'хови*); **-у** (*'бат'ку, б'рату, же^ини'ху*);

карта № 196: **-ев'і** (*ко'нев'і, з'лод'ійев'і*); **-ов'і** (*ко'н'ов'і, з'лод'ійов'і*); **-ови** (*ко'н'ови, з'лод'ійови*); **-у** (*ко'н'у, з'лод ійу*);

карта № 197: **-ев'і** (*то'варишев'і*); **-ов'і** (*то'варишов'і*); **-ови** (*то'варишови*); **-у** (*то'варишу*).

Т. II. Карта № 177: **-ов'і** (*б'ратов'і, же^ини'хов'і, 'бат'ков'і*); **-ови** (*б'ратови, же^ини'хови, 'бат'кови*); **-у** (*б'рату, жени'ху, 'бат'ку*); у коментарі: *'н'ан'ови, віт'ц'у*;

карта № 179: **-ев'і** (*то'варишев'і, з'лод'ійев'і*); **-еви** (*то'варишеви, з'лод'ійеви*); **-ов'і** (*то'варишов'і, з'лод'ійов'і*); **-ови** (*то'варишови, з'лодійови*); **-у** (*то'варишу, з'лод'ійу*);

карта № 178; **-ев'і** (*ко'нев'і*); **-еви** (*ко'неви*); **-ов'і** (*ко'н'ов'і*); **-ови** (*ко'н'ови*); **-у** (*ко'н'у*); у коментарі: *'кон'у, ку'на^ев'і, ко'н'аві, ко'нави, ку'невій*.

Т. III, ч. 1. Від іменників *батько, брат, жених* у всіх говорах у межах тому фіксуються форми на **-ов'і** (*'бат'ков^еі, б'ратов'і, же^ини^ел'хов'і; 'бат'кови* — тільки 320); закінчення **-у** (*'бат'ку, б'рату, же^ини'ху, жен'і'ху*) зафіксовано в частині східнополіських, нижньонаддонських, донецьких, середньослобожанських, східнослобожанських і нижньонаддніпрянських говірок.

Записано ще: *'бат'к'і(и^і)* — 250, 362, а також *'бат'к'ів'і* — 327. У дав. відм. іменника *товариш* відзначено флексії **-ев'і** (*то(а)'варишев'і*) та **-ов'і** (*то'варишов'і*) у частині слобожанських, східнополтавських, нижньонаддніпрянських і донецьких говірок; закінчення **-у** (*то(о^а, а)'вари^(е)щ(')у*) фіксується в усіх говорах у межах тому: наведено ще *то'варишчу* (*-р'іш(')ч'у*) — 31, 32, 245, 322, 363, 367. Від іменників *кінь, злодій* форми на **-ев'і** (*ко'нев'і, з'лод'ійев'і, з'лод'ійив'і*) засвідчено зрідка в усіх говорах тому; флексію **-ов'і** (*ко'н'ов'і, з'лод'ійов'і*) записано в частині слобожанських говірок, а також — 57, 63, 71, 79, 86, 156, 157, 163, 164, 238, 251, 260, 261, 263, 269, 271, 290, 299, 303, 323, 325, 350, 355; форми на **-у** (*ко'н'у, з'лод'ійу*) фіксуються зрідка в усіх говорах тому.

Відзначено наголос *зло'д'ійев'і, зло'д'ійові, зло'д'ейу* в частині нижньонаддонських, східнополіських і східнослобожанських говірок, спорадично у середньослобожанських, нижньонаддніпрянських і донецьких говірках.

Т. III, ч. 2. Від іменників *батько, брат, жених* форми на **-ов'і** (*'бат'ков'і, б'ратов'і, жени'хов'і*) записано в усіх говорах у межах тому: зрідка в усіх говорах тому засвідчуються форми на **-у** (*'бат'ку, б'рату, же^ини'ху*); форми на **-ови**: *'бат'кови, же(и)ни'хови* — 3, 110; *'татови* — 109, 115; *б'ратови* — 109, 110, 115; *жени'хови* — 275; *'татови^е, б'ратови^е* — 4, 108; *же^ин'у'хови^е* — 4; *же^ини^е'хови^е* — 108; *'бат'кові^и, б'ратові^и, же^ини^е'хові^и* — 238; *'бат'ков'і^и, б'ратов'і^и* — 281. Записано ще форми *'бат'к'і* — 61, 194; *'бат'ки* — 5; *'бат'к'е* — 288.

У дав. відм. іменників *товариш, кінь, злодій* в усіх говорах у межах тому паралельно функціонують флексії **-ев'і** (*то'варишев'і, ко'нев'і, з'лод'ійев'і*), **-ові** (*то'варишов'і, ко'н'ов'і, з'лод'ійов'і*) і **-у** (*то'варишу, ко'н'у, з'лод'ійу*); відзначено **-ови** (*то'варишови, ко'н ови, з'лод'ійови* — 3, 4, 108, 110, 115). Крім того, наведено ще форми *ко'неви* — 4, 108, 110, 118; *з'лод'ійеви^е* — 4, 108.

Відзначено наголос: *зло'д'ійев'і, зло'д'ійов'і, зло'д'ейов'і, зло'д'ійу*, часто як паралель до нормативного у частині кубанських, нижньонаддніпрянських і кримських говірок, а також — 26, 30, 48, 55, 112, 149, 151, 157, 222, 223, 225; *злод'і'йев'і* (*злод'і'йов'і*) — 176, 192, 239, 339.

292. Ви'сокому 'дубові ('дубови), 'лісові ('лісови), 'гаєві ('гаєви) чи 'дубу, 'дому, ста'рому 'лісу, 'гаю?

Т. І. Карта № 195: **-ов'і** (*'дубов'і, 'л'ісов'і*); **-ови** (*'дубови, 'л'ісови*); **-у** (*'дубу, 'л'ісу*); **-і** (*'дуб'і, 'л'іс'і*);

карта № 198: **-ев'і** (*'гайев'і*); **-ов'і** (*'гайов'і*); **-ови** (*'гайови*); **-у** (*'гайу*); **-і** (*'гаї*).

Т. II. Карта № 177: **-ов'і** (*'дубов'і, 'л'ісов'і*); **-ови** (*'дубови, 'л'ісови*); **-у** (*'дубу, 'л'ісу*); у коментарі: *'дубі, 'дуби, 'л'іс'і, 'л'іси*.

Від іменника *гай* форма на **-еві** (*'гайев'і*) виступає часто в південноволинських говірках, зрідка — у південнополіських та середньоподільських, а також — 244, 259, 290, 436, 437, 546; форма на **-еви** (*'гайеви*) — часто в західноподільських і покутських, зрідка у наддністрянських, гуцульських, бойківських і буковинських, поодиноко — у поліських і південноволинських говірках; форма на **-ов'і** (*'гайов'і*) — часто в південноволинських, спорадично — у подільських, деяких південнополіських говірках; форма на **-ови** (*'гайови*) фіксується часто в наддністрянських, подільських і західнополіських говірках, рідше — у покутсько-буковинських, зрідка у гуцульських, бойківських, надсянських, лемківських і південних середньополіських, форма на **-у** (*'гайу*) часто виступає в середньополіських, рідше — у подільських, ще рідше — у західнополіських, південноволинських, наддністрянських, бойківських, покутсько-буковинських і лемківських говірках.

Наголос *га'йев'і, га'йеви, га'йов'і, га'йови, га'йу* спорадично фіксується в усіх говорах у межах тому.

Т. III, ч. 1. Від іменників *дуб, ліс, дім* форми на **-ов'і** (*'дубов'і, 'л'ісов'і, 'домов'і*) поруч з формами на **-у** (*'дубу, 'л'ісу, 'дому*) фіксуються в усіх говорах у межах тому; записано ще: *'дубове* (*-ові*), *'л'ісове* — 226; відзначено варіант *ду'бу* — 242, 333; також наведено форми на **-і** (*'дуб'і* — 5, 94, 103, 108, 128, 167, 265, 331; *'л'іс'і* — 108, 127, 199, 265, 316; *'дом'і* — 265). Від іменника *гай* форму на **-ев'і** (*'гайев'і*) записано в усіх говорах у межах тому; форма на **-ов'і** (*'гайов'і*) фіксується в частині східнослобожанських говірок, зрідка у нижньонаддніпрянських говірках та в говірках нас. пп. 37, 69, 71, 83, 93, 164, 178, 301, 310, 323, 364, 365; поряд з формами на **-ев'і** та **-ов'і** в усіх говорах виступає форма **-у** (*'гайу, га'йу* — 362); наведено ще *'гаі* — 115, 265.

Т. III, ч. 2. Від іменників *дуб, л'іс, дім* форми на **-ов'і** (*'дубов'і, 'л'ісов'і, 'домов'і*) та **-у** (*'дубу, 'л'ісу, 'дому*) зафіксовано в усіх говорах у межах тому.

Також засвідчено форми на **-ови** (*'дубови, 'л'ісови* — 3, 4, 108, 110, 115, 118, 232; *'дубови* — 109; *'домови* — 115) і на **-і** (*'дуб'і, 'л'іс'і* — 32, 47, 51, 163, 179, 323, 327, 374; *'дуб'і* — 15, 111, 303, 363; *'л'іс'і* — 1, 9, 76, 96, 100, 119, 138, 139; *'дом'і* — 109, 111).

Від іменника *гай* в усіх говорах у межах тому записано форми на **-ев'і** (*'гайев'і*): **-ов'і** (*'гайов'і*) та **-у** (*'гайу*).

Зафіксовано ще: *'гайеви* — 110, 118; *'гайови* — 3, 4; *'гаі* — 32, 100, 119, 163, 179, 374; наведено варіант *га'йу* — 199, 205, 215, 222.

293. 'Нашому те'ляті, гу'сяті, яг'няті, поро'сяті, чи те'ляти, гу'сяти, яг'няти, поро'сяти, чи те'лятові, гу'сятові, яг'нятові, по-

роˈсятові, чи теˈлятови, гуˈсятови, ягˈнятови, пороˈсятови, чи теˈляту, гуˈсяту, ягˈняту, пороˈсяту?

Т. I. Карта № 210: **-ат'і** (теˈл'ат'і, гуˈс'ат'і, йагˈн'ат'і, пороˈс'ат'і); **-ат-и** (теˈл'ати, гуˈс'ати, йагˈн'ати, пороˈс'ати); **-ат-ов'і** (теˈл'атов'і, гуˈс'атов'і, йагˈн'атов'і, пороˈс'атов'і); **-ат-ови** (теˈл'атови, гуˈс'атови, йагˈн'атови, пороˈс'атови); **-ов'і** (теˈл'ов'і, гуˈс'ов'і, йагˈн'ов'і, пороˈс'ов'і); **-ови** (теˈл'ови, гуˈс'ови, йагˈн'ови, пороˈс'ови); **-онк-у** (теˈл'онку, гуˈс'онку, йагˈн'онку, пороˈс'онку); у коментарі: **-ев'і** (теˈл'ев'і, гуˈсев'і, пороˈс'ев'і); **-у** (теˈл'у, гусеˈн'у).

Т. II. Карта № 187: **-ат'-і** (теˈл'ат'і, гуˈс'ат'і, йагˈн'ат'і, пороˈс'ат'і); **-ат-и** (теˈл'ати...); **-ат'-у** (теˈл'ат'у...); **-ат-у** (теˈл'ату...); **-ат-ов'і** (теˈл'атов'і ...); **-ат-ови** (теˈл'атови ...); **-ов'і** (теˈл'ов'і, гуˈс'ов'і, пороˈс'ов'і); **-ови** (теˈл'ови, гуˈс'ови, пороˈс'ови); тел'уˈку, йагн'уˈку, порос'уˈку; тел'уˈкови, йагн'уˈкови, порос'уˈкови; у коментарі: [е] (теˈл'ети, те^иˈл'ет'у).

Т. III, ч. 1. Форми теˈл'ат'і, гуˈс'ат'і і гусеˈн'ат'і, йагˈн'ат'і, пороˈс'ат'і утворюють суцільний ареал у межах тому (те^иˈл'ати^е, гуˈс'ати^е — 23). Майже в кожному випадку як паралель до цих форм записано ще: теˈл'атов'і — 69, 72, 117, 164, 179, 262, 338, 353; теˈл'атові — 226; гуˈс'атов'і — 72, 117, 262, 301, 353; йагˈн'атов'і — 86, 117, 262, 338, 353; пороˈс'атов'і — 86, 117, 262, 353; теˈл'ов'і, пороˈс'ов'і — 77, 78, 80, 82 (тільки пороˈс'ов'і), 93, 165, 168, 169; гуˈс'ов'і, йагˈн'ов'і — 77, 78, 93, 165, 169; ти^еˈл'ату, гуˈс'ату, йагˈн'ату, пороˈс'ату — 14, 317; теˈл'онков'і, гуˈс'онков'і, йагˈн'онков'і — 220; те^иˈл'у, йагˈн'у — 311; ˈгус'у — 366. Спорадично фіксуються форми теˈл'онку, гуˈс'онку, йагˈн'онку, пороˈс'онку.

Т. III, ч. 2. Карта № 54: **-ат'-і** (те^иˈл'ат'і, гуˈс'ат'і, йагˈн'ат'і, пороˈс'ат'і); **-ат-и** (те^иˈл'ати, гуˈс'ати, йагˈн'ати, пороˈс'ати); **ат-ов'і** (те^иˈл'атов'і, гуˈс'атов'і, йагˈн'атов'і, пороˈс'атов'і); **-ат-ови** (те^иˈл'атови, гуˈс'атови, йагˈн'атови, пороˈс'атови); **-ов'і** (те^иˈл'ов'і, гуˈс'ов'і, йагˈн'ов'і, пороˈс'ов'і); **-ови** (те^иˈл'ови, гуˈс'ови, йагˈн'ови, пороˈс'ови); **-ат-у** (те^иˈл'ату, гуˈс'ату, йагˈн'ату, пороˈс'ату); **-у** (те^иˈл'у, гуˈс'у, йагˈн'у, пороˈс'у); **-онк-у** (те^иˈл'онку, гуˈс'онку, йагˈн'онку, пороˈс'онку); у коментарі: гусе^иˈн'ат'і, гусе^иˈн'атов'і(и).

294. Тоˈму пˈлемені (пˈлемени), ˈтімені (ˈтімени), ˈвимені (ˈвимени) чи пˈлем'яту, ˈтім'яту, ˈвим'яту?

Т. I. Карта № 209: **-е^ин'-і** (пˈлеме^ин'і, ˈт'іме^ин'і, ˈвиме^ин'і); **-е^ин-и** (пˈлеме^ини, ˈт'іме^ини, ˈвиме^ини); **-і** (пˈлемйі, ˈт'імйі, ˈвимйі); **-у** (пˈлемйу, ˈт'імйу, ˈвимйу); **-ов'і** (пˈлемйов'і, ˈт'імйов'і, ˈвимйов'і); **-ови** (пˈлемйови, ˈт'імйови, ˈвимйови); **-ев'і** (пˈлемйе^ив'і, ˈт'імне^ив'і, ˈвимне^ив'і); [й] > [н(')]; у коментарі: **-ен'у** (пˈлемен'у, ˈт'імен'у, ˈвимен'у).

Т. II. Форми пˈлемен'і, ˈт'імен'і (т'іˈмен(')і — 158, 369; ˈц'еме^ин'і — 643, 651; ˈк'імен'і — 21, 544, 548), ˈвимен'і фіксуються майже в усіх говорах тому, за винятком надсянського, середньозакарпатського та лемківського; записано пˈлемени — 9, 10, 16, 50, 81, 92, 103, 109, 110, 114, 124, 174, 180, 217, 235, 241, 248, 253, 255, 258, 267, 272, 274, 279, 280, 282, 294, 298, 300—303, 306, 355, 357, 415, 431, 447, 460, 462, 465, 470—475, 477, 480, 483—485, 487, 489, 490, 497—500, 502, 505, 507, 508, 510—513, 515, 518, 523—525, 535, 539, 543, 567, 576, 581, 583, 618, 619, 629, 682; ˈт'імени — 9, 10, 16, 18, 50, 63, 81, 103, 124, 146, 174, 180, 217, 246, 250, 253, 267, 274, 279, 282, 283, 294, 298, 301, 302, 306, 307, 329, 355, 425, 427, 453, 462, 463, 465, 466, 470, 472—475, 477; ˈк'імени — 110, 483, 500, 502, 508, 512; ˈвимени — 9, 10, 16, 18, 50, 103, 110, 124, 217, 241, 246, 253, 294, 298, 301, 307, 329, 355, 410, 427, 462, 466, 581—583, 619, 682; виˈмини — 306; ˈімени — 174, 180, 298, 301, 462, 463, 480, 505.

Форми пˈлемн'і (пˈлемйі — 28, 67, 84, 99, 121, 134, 192, 270, 358, 372, 389, 398, 521, 640; пˈлем'і — 162, 187, 206, 347, 348), ˈт'імн'і (ˈк'імн'і — 259; ˈт'імни^і — 23, 30, 32; ˈт'імни — 415; ˈк'імни — 287, 303; ˈт'імйі — 27, 28, 34, 45, 62, 92, 99, 159, 265, 270, 372, 391, 398, 564; т'імˈйі — 45; ˈт'ім'і — 109, 130, 133, 187, 206, 230, 347, 640), ˈвимн'і (ˈвимни^(і) — 23, 30, 32, 287, 303) теж фіксуються зрідка майже в усіх говорах, крім середньозакарпатського, гуцульського та покутсько-буковинського.

В усіх говорах зрідка виступають ще форми пˈл(')емн'у // пˈл(')емйу (пˈлемл'у — 467; пˈлем'у — 244, 474, 541), ˈт'імн'у // ˈт'імйу (ˈт^к'імн'у — 509, 558; ˈк'імн'у — 234, 252, 290, 296, 299, 426, 475, 480, 486, 488, 505, 510, 515, 518, 520, 523; ˈк'імйу — 260, 262, 294, 300, 334, 466, 479; ˈт'ім'у — 474, 543, 664; ˈц'емйу — 652, 653), ˈвимн'у // ˈвимйу. Записано ще: пˈл(')емен(')у — 24, 102, 133, 138, 240, 249, 257, 266, 284, 286, 290, 294, 312, 329, 331, 332, 335, 463, 495, 496, 505, 671; плеˈмен(')у — 666, 668, 669, 672, 686; ˈт'імен(')у — 24, 102, 329, 331, 463, 496, 659; т'іˈмен'у — 665, 666; цеˈмен'у — 686; ˈвимен(')у — 24, 257, 294, 329, 331, 496, 659; виˈмен'у — 665; веˈмену — 673, 679; вˈмен:у — 633;

пˈлемен(')ов'і — 406, 684; ˈт'імен'ов'і, ˈвимен'ов'і — 655, 660; імеˈнові — 685; пˈл(')емен(')ови — 304, 399, 455, 617, 621, 625, 657; ˈт'імен(')ови — 3, 617, 621, 625, 657; ˈвимен(')ови — 1, 2, 3, 617, 621, 625, 657, 658; вимиˈн'ови — 620; пˈлеменеви — 305; ˈт'імениви — 13; ˈвименеви — 305; пˈлем'іневйі, ˈт'імн'ітувйі — 662;

ˈт'імн'ев'і, ˈвимн'ев'і — 622, 623; пˈлемн(')еви — 11, 488, 623; ˈт'імн(')еви — 11, 54, 532; ˈк'імневи — 4, 488; ˈвимн(')еви — 155, 483, 505, 511, 532; ˈвимн'іви — 488;

пˈлемн'ов'і — 403, 565; пˈлемйов'і — 5, 416; ˈт'імн'ов'і — 7, 126, 399, 403, 406, 407, 410, 416, 565; ˈт'імйов'і — 28, 416; ˈвимн'ов'і — 5, 7, 8, 28, 149, 399, 406, 410, 416, 565, 624; в'імˈн'ов'і — 7, 28; пˈлемн'ови — 150, 322, 420, 422, 426, 452, 455, 456, 566, 575, 577, 585, 611, 620; пˈл(')емйови — 1, 155, 630; пˈлем'ови — 447; плеˈмови — 666; ˈт'імн'ови — 1, 26, 29, 30, 43, 47, 48, 77, 116, 150, 155, 286, 389, 413, 419, 420, 447—449, 451, 452, 455, 456, 538, 546, 557, 566, 573, 577, 606—608, 611, 620, 636; ˈк'імн'ови — 2, 45, 421, 554, 556, 613; ˈт'імйови — 45, 656; ˈк'імйови — 304, 548; ˈт'імови — 616; ˈвимн'ови — 4, 29, 42, 47, 48, 52, 56, 77, 116, 150, 286, 304, 419, 420, 447, 448, 452, 455, 456, 519, 546, 548, 551, 557, 566, 573—575, 577, 585, 606—608, 611, 614, 616, 618, 629, 630, 636, 656, 666; ˈвимн'ави — 20; племˈйат'і — 91; ˈвумн'ат'і — 408, 416; племˈйати — 670; т'імˈйати, вимˈйати — 669; вімˈн'ати — 451; ˈву(ы)мн'ати — 275, 413, 417, 421, 425, 426; племˈйату — 670; ˈвимн'ату — 113. Відзначено також: ˈт'імениц'і^(и) — 183, 208, 269, 482, 587, 614; ˈк'імениц'і^(и) — 305, 471, 483, 489, 514, 524.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах фіксуються форми пˈлемен'і, ˈт'імен'і, ˈвимен'і (іме^(и)н'і — 76) і пˈлемйу (пˈлемн'у — 1—3, 8, 9, 16, 27, 41, 43, 51, 52, 63, 101, 112, 139, 153, 156, 169, 175, 292, 310, 323, 329, 363, 365; пˈлем'у — 86, 256, 262, 288, 307, 314, 319, 322, 337, 340, 349, 361, 362, 374); ˈт'імйу // ˈт'імн'у // ˈт'ім'у, ˈвимйу // ˈвимн'у // ˈвим'у (ˈимйу — 325). Засвідчено також форми: пˈлемени, ˈт'імени, ˈвимени — 64; пˈлемени^е, ˈвимени^е — 23; пˈлемн'і — 6, 10, 12, 14, 37, 74, 77, 82, 164, 167, 173, 244, 260, 274, 285, 338, 343; пˈлемйі — 69, 103, 152, 285; пˈлем'і — 11, 141, 254, 256, 301, 318; ˈт'імн'і — 6, 7, 10, 12, 24, 37, 39, 58, 61, 74, 77, 79, 82, 159, 164, 168, 171, 173, 244, 260, 274, 285, 292, 338, 343; ˈт'імйі — 69, 88, 90, 93, 104, 152, 229, 238, 251, 318, 327, 372; ˈт'ім'і — 11, 141, 177, 254, 256, 301; ˈвимн'і — 6, 7, 9, 10, 12, 14, 24, 26, 37, 39, 58, 60, 61, 74, 79, 82, 159, 164, 167, 168, 171, 173, 244, 258, 260, 274, 285, 292, 338, 343, 371; ˈімн'і — 58, 61; ˈвимйі — 66, 69, 88, 90, 93, 103, 104, 113, 142, 152, 158, 165, 229, 238, 252, 287, 313, 318, 326, 327, 367, 372; ˈімйі — 155, 251, 316; ˈвим'і — 11, 141, 177, 254, 256, 301;

пˈлемен'у — 77, 119, 153, 372; ˈт'імен'у — 77, 119, 153; ˈвимен'у — 77, 119; пˈлемйов'і, ˈт'імйов'і — 165; ˈт'імн'ов'і, ˈв'імн'ов'і — 365.

Т. III, ч. 2. На всій території в говірках виступають форми пˈлемен'і (пˈлеменî — 29), ˈт'імен'і, ˈвимен'і (ˈімен'і — 106, 312, 322, 325, 340, 342, 359, 370, 372; ˈйіми^ен'і — 224) і пˈлемн'у // пˈлемйу // пˈл(')ем'у, ˈт'імн'у // ˈт'імйу // ˈт'ім'у, ˈвимн'у // ˈвимйу // ˈвим'у (ˈімн'у — 222; ˈімйу — 133, 276, 277, 338; ˈім'у — 278, 288, 339; ˈвівн'у — 213). Записано ще: пˈлемени — 151, 285; ˈт'імени, ˈвимени — 40, 151, 285; пˈлемн'і — 5, 6, 14, 17, 28, 47, 61, 64, 114, 158, 160, 175, 186, 211, 234; пˈлемйі — 38, 39, 95, 126, 152, 158, 159, 162, 163, 169, 179, 184, 185, 190, 221, 251, 255, 258, 328, 362, 374; пˈлем'і — 72, 100; ˈт'імн'і — 6, 14, 17, 19, 22, 37, 69, 95, 100, 102, 111, 114, 139, 158, 160, 162, 167, 175, 186, 196, 211, 225, 234, 235, 276, 325, 334, 359, 361; ˈт'імйі — 39, 40, 90, 95, 100, 103, 153, 158—160, 162, 163, 169, 175, 179, 180, 181, 184, 185, 190, 221, 244, 251, 255, 276, 294, 314, 328, 338, 369, 372, 374; ˈк'імн'і — 110; ˈвимн'і — 5, 6, 9, 17, 28, 36—38, 40, 47, 53, 69, 87, 90, 100, 102, 110, 111, 114, 139, 140, 158, 160, 162, 167, 175, 178, 184, 186, 196, 211, 215, 225, 234, 235, 276, 325, 334, 358, 359, 361; ˈвимйі — 39, 90, 91, 95, 100, 103, 152, 158, 159, 162, 169, 175, 180—182, 184, 185, 190, 203, 223, 251, 255, 276, 294. 314, 328, 360, 372, 374; ˈімн'і — 14, 276, 361; ˈйімн'і — 2; ˈімйі — 276; ˈвимнû — 29;

пˈлемин'у — 163, 298, 303, 334, 351; іме^иˈну — 278; ˈт'імнев'і, ˈв'імн'ев'і — 332; пˈлемн'о^(у)в'і — 114, 222, 224, 227; пˈлемйо^ув'і — 227; ˈт'імн'о^(у)в'і — 2, 15, 225; ˈвимн'о^(у)в'і — 9, 114, 222, 224, 225, 227; ˈйімн'ув'і — 2; ˈімн'о^ув'і — 225, 227; мˈн'ов'і — 2; пˈлем'ови, ˈт'імн'ови, ˈвимн'ови (// ˈвимйови) — 118; ˈвимн'ови, мн'о'ˈви — 109; ˈвимн'ови^е — 4; пˈл'емн'ан'і, ˈвимне^ин'і — 355; ˈвиˈм'ату — 221; ˈмен':у 'старе, рідко' — 225.

295. З одˈним теˈлям, ягˈням, пороˈсям чи теˈлем, ягˈнем, пороˈсем, чи теˈлятом, ягˈнятом, пороˈсятом?

Т. I. Карта № 211: **-ам** (теˈл'ам, йагˈн'ам, пороˈс'ам); **-ом** (теˈл'ом, йагˈн'ом, пороˈс'ом); **-онк-ом** (теˈл'онком, йагˈн'онком, пороˈс'онком); у коментарі: теˈл'ем, теˈл'атом, пороˈс'атом.

Т. II. Карта № 188: **-ам** (пороˈс'ам, те^иˈл'ам, йагˈн'ам); **-ом** (пороˈс'ом, те^иˈл'ом, йагˈн'ом); **-ат'-ом** (пороˈс'ат'ом, те^иˈл'ат'ом, йаг^иˈн'ат'ом); **-ат-ом** (пороˈс'атом, те^иˈл'атом, йагˈн'атом); **-ат-ем** (пороˈс'атем, те^иˈл'атем, йагˈн'атем); **-ук-ом** (порос'уˈком, тел'уˈком).

Т. III, ч. 1. Карта № 45: **-ам** (те^иˈл'ам, йагˈн'ам, пороˈс'ам); **-ом** (те^иˈл'ом, йагˈн'ом, пороˈс'ом); **-ат-ом** (те^иˈл'атом, йагˈн'атом, пороˈс'атом): у коментарі: теˈл'онком, йагˈн'онком, пороˈс'онком.

Т. III, ч. 2. Карта № 55; **-ам** (те^иˈл'ам, йагˈн'ам, пороˈс'ам); **-ом** (те^иˈл'ом, йагˈн'ом, пороˈс'ом); **-ат-ом** (те^иˈл'атом, йагˈн'атом, пороˈс'атом); **-ем** (те^иˈлем, йагˈнем, пороˈсем); **-онк-ом** (те^иˈл'онком, йагˈн'онком, пороˈс'онком).

296. Іˈдуть доˈрогою, киˈває голоˈвою, ворухˈнув ноˈгою, руˈкою, баˈгаті ˈрибою та воˈдою чи доˈрогой, голоˈвой, ноˈгой, руˈкой, ˈрибой, воˈдой, чи доˈрогов, голоˈвов, ноˈгов, руˈков, ˈрибов, воˈдов, чи доˈрогом, голоˈвом, ноˈгом, руˈком, ˈрибом, воˈдом, чи доˈрогойов, голоˈвойов, ноˈгойов, руˈкойов, ˈрибойов, воˈдойов?

Т. I. Структури доˈрогойу, голоˈвойу, ноˈгойу, руˈкойу, ˈрибойу, воˈдойу виступають суцільним ареалом у межах тому. Форми на **-ой** (доˈрогой, голоˈвой, ноˈгой, руˈкой, ˈрибой, воˈдой) записано — 7, 8, 10, 13, 16, 29, 47; на **-ой // -ойу** — 15, 17, 52, 54, 78, 82, 94, 240, 255, 302, 604, 807, 922.

У ряді говірок на всій території тому поруч з висловом баˈгаті ˈрибойу, воˈдойу записано конструкцію баˈгат'і на ˈрибу, ˈводу.

Т. II. Карта № 170: **-ойу** (голоˈвойу); **-оў** (голоˈвоў); **-ом** (гоˈлоˈвом); у коментарі: доˈрогийу, доˈроге^ийу, баˈгати на ˈводу. Інші програмові слова формою ор. відм. одн. загалом співвідносні з іменником голова. Записано іˈдут' (за) дˈрагом — 677, 686; баˈгаті з рібу, з ˈводу — 686.

Фонетичні варіанти кореневого голосного в іменнику риба передано на карті № 16.

Т. III, ч. 1. Карта № 38: **-ойу** (доˈрогойу, голоˈвойу, ноˈгойу, руˈкойу, ˈрибойу, воˈдойу); **-ой** (доˈрогой, голоˈвой, ноˈгой, руˈкой, ˈрибой, воˈдой).

Т. III, ч. 2. Форми на **-ойу** (доˈрогойу, голоˈвойу, ноˈгойу, руˈкойу, ˈрибойу, воˈдойу) виступають майже суцільним ареалом у межах тому, за винятком говірок 132, 133, 194, 210, 247, 252, 288, 289, 293, 294, 297, 299, 354, 365, де фіксується тільки флексія **-ой** (доˈрогой, голоˈвой, ноˈгой, руˈкой, ˈрибой, воˈдой), та 4, 108, 117, де записано форми на **-оў** (доˈрогоў, голоˈвоў, ноˈгоў, руˈкоў, воˈдоў, ˈрибоў). На всій території тому (частіше в говірках Криму та Кубані) спорадично засвідчується паралельне вживання форм на **-ойу** і на **-ой**, зазначається, що форми на **-ой** характерні для молодого покоління.

297. Волоˈдіє земˈлею, раˈдіє дуˈшею, закриˈває доˈлонею, за криˈницею (керˈницею) чи земˈлей, дуˈшей, доˈлоней, криˈницей, чи земˈлев, дуˈшев, доˈлонев, криˈницев, чи земˈльою, дуˈшою, доˈлоньою, криˈницьою, чи ˈземльом, ˈдушом, доˈлоньом, криˈницьом?

Т. I. Карта № 183: **-ейу** (земˈлейу); **-ей** (земˈл'ей); **-ойу** (земˈл'ойу); **-ой** (земˈл'ой);

карта № 184: **-ейу** (дуˈшейу); **-ойу** (дуˈшойу); **-ой** (дуˈшой); у коментарі: дуˈш'ійу, дуˈшей;

карта № 185: **-ейу (-ийу)** (доˈлонейу); **-ей** (доˈлон'ей, лаˈдон'ей); **-айу** (даˈлон'айу); **-ай** (даˈлон'ай); **-ойу** (доˈлон'ойу); у коментарі: **-ійу** (доˈлон'ійу); **-ой** (доˈлон'ой); **-ом** (доˈлон'ом); доˈлон':у (лаˈдон':у);

карта № 186: **-ейу -(ийу)** (криˈницейу, кирˈницейу); **-ей** (кри^(і)ˈни^(і)цей); **-айу** (кри(і)ˈни(і)цайу); **-ай** (кри(і)ˈни(і)цай); **-ойу** (криˈниц'ойу); [ир] кирˈнице(и)йу; **-'ойу**; у коментарі: **-ійу** (криˈниц'ійу).

Т. II. Карта № 170: **-ейу** (*земˈлейу*), **-ойу** (*земˈл'ойу*), **-еў** (*земˈлеў*); **-оў** (*земˈл'оў*); **-ем** (*земˈлем*); **-ом** (*земˈл'ом*); *дуˈшойу, дуˈшеў, дуˈшоў, дуˈшем, дуˈшом;* у коментарі: *земˈл'ейу, земˈнейу, земˈнойу*;

карта № 171: **-ейу** (*доˈлоне^{и}йу*); **-ойу** (*доˈлон'ойу*); **-еў** (*доˈлонеў*); **-оў** (*доˈлон'оў*); **-ем** (*доˈлонем*); **-ом** (*доˈлон'ом*); від *доˈлон'* (наз. відм. одн.); **-у** (*доˈлон':у, доˈлон'у*); **-ем** (*доˈлонем*); **-ом** (*доˈлон'ом*); у коментарі: *доˈлон'йу, лаˈдон'у, лаˈдон'ейу, дˈлан'ом.*

Від іменника *криниця* форми на **-ейу** (*криˈницейу*) і **-ойу** (*криˈниц'ойу*) записано у північних говорах, у південноволинському і подільському говорі, а також у східній частині покутсько-буковинського. Закінчення **-ійу** (*криˈниц'ійу*) зафіксовано в говірках — 121, 128, 620, 626, 636, 657.

Форми на **-еў, -оў** (*криˈницеў, криˈниц'оў*) засвідчуються в усіх південно-західних говорах, за винятком волинського (форми на **-оў** переважають у середньозакарпатських говірках).

Записано ще флексії **-ей** (*криˈницей*) — 15, 262, 264; **-ем** (*криˈницем*) — 240, 323, 325; **-ом** (*криˈниц'ом*) — 283, 324, 328, 329, 331, 333, 355—362, 364, 529, 666. Наведено паралельні форми: **-ейу** // **-ей** — 92; **-ейу** // **-еў** — 245, 253, 293, 335, 437, 438, 495, 509, 519; **-еў** // **-оў** — 523, 530.

Сполуку [ир] (*кирˈниц'а*) передано на карті № 71.
Замість лексеми *криˈниц'а* записано: *коˈлод'аз'* — 2, 9, 10, 12, 17, 26, 28, 29, 34—37, 39, 41, 42, 44, 51, 53, 59, 61, 62, 78, 85, 90, 93, 97, 176, 178, 183, 208, 215, 220, 424, 643, 652; *сˈтуден'* — 230—232, 234, 241, 244, 249, 252, 260, 261, 263, 266, 404, 407, 409, 410, 414, 416, 435, 472, 478, 492, 493, 662, 665, 667, 669, 672, 676, 679, 683.

Т. III, ч. 1. Карта № 39: **-ейу** (*зе^{и}мˈлейу, доˈлонейу, криˈнице^{и}йу*); **-ей** (*зе^{и}мˈлей, доˈлоней, криˈнице^{и}й*); **-ойу** (*зе^{и}мˈл'ойу, доˈлон'ойу, криˈниц'ойу*); **-ой** (*зе^{и}мˈл'ой, доˈлон'ой, криˈниц'ой*); **-ійу** (*доˈлон'ійу, криˈниц'ійу*); у коментарі: *лаˈдон'айу, криˈниц'айу, лаˈдон'уйу.*

Від іменника *душа* в усіх говорах фіксуються форми на **-ойу** (*дуˈшойу*) і **-ейу** (*дуˈшейу*). Зрідка в усіх говорах зустрічається форма на **-ой** (*дуˈшой*), яка найчастіше фіксується паралельно з формами на **-ойу, -ейу.**

Т. III, ч. 2. Від усіх програмових слів на всій території тому найбільш поширені форми на **-ойу** (*земˈл'ойу, дуˈшойу, доˈлон'ойу, криˈниц'ойу*), рідше на **-ейу** (часто вони фіксуються поруч). В усіх говорах тому зрідка, в говірках Криму й Кубані — частіше, фіксуються форми на **-ой** (*земˈл'ой, дуˈшой, доˈлон'ой, криˈниц'ой*), інколи поруч з формами на **-ойу, -ейу.** Записано флексії **-ей** (*земˈлей, дуˈшей, доˈлоней, криˈницей*) — 165, 174, 177, 188; (*доˈлон(')ей, кріˈн'иц(')ей*) — 253, 312; (*доˈлоней*) — 299, 337, 363; (*кріˈн'иц(')ей*) — 248, 303. Засвідчено ще форми на **-ійу** (*доˈлон'ійу*) — 215, 317, 340, (*криˈниц'ійу*) — 356; **-ийу** (*криˈницийу*) — 307.

Відзначено структуру *земˈн'а* — 28, 115, 138; *земˈн'а* // *земˈл'а* — 2, 124, 211, 223, 224.

298. Удаˈвився ˈкістю, поˈїв хˈліба з ˈсіллю, закˈрило ˈтінню, ціˈєю ˈніччю чи ˈкостею, ˈсолею, ˈтінею, ˈночею, чи ˈкостію (ˈкостию), ˈсолію (ˈсолию), ˈтінію (ˈтінию), ˈночію, чи ˈкостев (ˈкостьов), ˈсолев (ˈсольов), ˈтінев (ˈтіньов), ˈночев (ˈночов), чи ˈкостьом, ˈсольом, ˈтіньом, ˈночом?

Т. I. Карта № 192: **-у** (*ˈс'іл':у, ˈт'ін':у*), **-ейу** (*ˈсолейу, ˈтінейу*), **-ойу** (*ˈсол'ойу, ˈт'ін'ойу*); у коментарі: *ˈсол'ійу, ˈт'ін'ійу, ˈсол'ей, ˈт'іном, ˈтеноў.*

Засвідчено ще форми на **-ейу** (*ˈкост(')ейу*) — 3, 45, 54, 82, 328, 389, 438, 457, 554, 701, 748, (*косˈтейу*) — 266; **-ойу** (*ˈкост'ойу*) — 276, 432, 450, 503, 714, 921; **-ійу** (*ˈкост'ійу*) — 471.

Від іменника *кість* форма *ˈкост'у* фіксується в усіх говорах тому, проте в переважній більшості говірок записано форми від слова *ˈкістка.*

Від іменника *ніч* у всіх говорах фіксується форма *ˈноч(ч)у* (у південних говорах рідше) і подекуди також форми на **-ойу, -ейу** (*ˈночойу, ˈночейу*) (у північних говорах — дуже рідко). Записано ще форми на **-ийу** (*ˈночийу*) — 472, 490, 789; **-ійу** (*ˈночійу*) — 544, 842.

Т. II. Карта № 176: **-у** (*ˈс'іл':у, ˈт'ін':у, ˈн'іч':у*), **-ейу** (*ˈсолейу, ˈт'інейу, ˈночейу*), **-ойу** (*ˈсол'ойу, ˈт'ін'ойу, ˈночойу*), **-еў** (*ˈсолеў, ˈт'інеў, ˈночеў*), **-оў** (*ˈсол'оў, ˈт'ін'оў, ˈночоў*), **-ем** (*ˈсолем, ˈт'ін'ем, ˈночем*), **-ом** (*ˈсол'ом, ˈт'ін'ом, ˈночом*); *ˈт'ін'ом* (чол. рід); [й] (*ˈс'іл'йу, ˈт'ін'йу, ˈн'іч'йу*); у коментарі: *ˈсейі, ˈс'айі, ˈтейі ˈночи.*

Від іменника *кість* записано форми на **-у** (*ˈк'іст'у*) — 6, 59, 60, 89, 115, 125, 155, 175, 181, 191, 198, 203, 206, 211, 226, 340, 366, 371, 374, 390, 400, 470, 526, 540, 563, 571, 576, 643, 652, 653, 668, 672, 677, 686, (*ˈкуо(ў)с'ц'(т')йу*) — 654, 656, 671; **-ейу** (*ˈкост(')ейу*) — 111, 112, 114, 136, 141, 151, 217, 253, 280, 281, 321, 618, (*косˈт(')ейу*) — 20, 52, 56, 60, 110, 140, 184, 546, 633, 636, 659, (*ˈкос'ˈт'ейу*) — 139, 655; **-ийу** (*ˈкостийу*) — 109, 142, 143, 170, 312; **-ійу** (*ˈкіст'ійу*) — 376, 399; **-ойу** (*ˈкост(')ойу*) — 69, 128, 129, 150, 172, 318, 321, 542, 570, 573, (*косˈт'ойу*) — 9, 53, 121, 138, 209, 660; **-еў** (*ˈкостеў*) — 231, 236, 239, 242, 247, 249, 251—253, 257, 287, 290, 291, 293, 304, 336, 436, 463, 465, 472, 473, 475, 506, 525, 541, 604, 611, 663, (*косˈтеў* — 275); **-оў** (*ˈкост'оў*) — 238, 271, 303, 403, 407, 410, 413, 445, 517, 672а, 676, 678, 682, 683, (*к'ісˈт'оў*) — 667, 680, 681; **-ем** (*ˈкостем*) — 112, 113, 239, 241, 662; **-ом** (*ˈкост(')ом*) — 331, 665, 666, 673, 674, (*к'іс'ˈц'ом*) — 664. Записано також *косˈтинейу* — 635. У більшості говірок записано форми від лексеми *кістка.*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах фіксуються форми на **-у** (*ˈс'іл':у, ˈт'ін':у, ˈн'іч':у, ˈкост'у*) і спорадично (майже скрізь поруч з наведеними) варіанти на **-йу** (*ˈс'іл'йу, ˈт'ін'йу, ˈн'ічйу, ˈкост'йу*). Відзначено також форми на **-ейу** (*ˈкостейу, ˈсолейу, ˈт'інейу*) — 36, (*ˈкост(')ейу*) — 293, 300, (*к'ісˈтейу*) — 317, 336, (*ˈсол(')ейу*) — 110, 169, 222, 295, 317, 334, 336, 347, 354, 375 (*ˈт'ін(')ейу*) — 156, 167, 169, 278, 317, (*ˈноч(')ейу*) — 158, 278, 295, 317; **-ойу** (*ˈкост(')ойу*) — 65, 160, 182, (*ˈсол'ойу*) — 160, 161, 239, 246, 250, 318, 363, 371, (*ˈт'ін(')ойу*) — 65, 160, 161, 239, 250, 251, 333, 363, 365, 371 (*ˈночойу*) — 159, 161, 239; **-ійу** (*ˈкост'ійу*) — 124, 251, 347; (*ˈноч'ійу*) — 326; **-ой** (*ˈсол'ой, ˈт'ін'ой, ˈноч'ой*) — 327, (*ˈсол'ой, ˈт'ін'ой*) — 161, (*ˈсол'ой*) — 250, 326.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому виступають форми на **-у** (*ˈс'іл:'у, ˈт'ін':у, ˈн'іч':у, ˈкост'у*), спорадично також варіант на **-йу** (інколи поруч з варіантом на **-у**). На всій території в говірках зрідка фіксуються також форми на **-ойу** (*ˈкост'ойу, ˈсол'ойу, ˈт'ін'ойу, ˈночойу*). Засвідчуються ще форми на **-ейу** (*ˈкостейу, ˈсолейу, ˈт'інейу, ˈночейу*) — 75, 165, (*ˈсолейу, ˈт'інейу, ˈночейу*) — 21, 31, 35, (*ˈт'інейу, ˈночейу*) — 5, 135, 145, 347, (*ˈсол'ейу, ˈт'ен'ейу*) — 342, (*ˈкостейу, ˈсолейу*) — 256, (*ˈкостейу, ˈночейу*) — 121, (*ˈкостейу*) — 290, (*ˈсол(')ейу*) — 10, 12, 69, 126, 191, 289, 292, 303, (*ˈт'ін(')ейу*) — 37, 148, 150, (*ˈночейу*) — 16, 76, 100; **-ійу** (*ˈкост'ійу, ˈсол'ійу, ˈт'ін'ійу, ˈноч'ійу*) — 13, 18; (*ˈсол'ійу, ˈт'ін'ійу, ˈноч'ійу*) — 76, (*ˈкост'ійу*) — 217, 260, (*ˈсол'ійу*) — 9, 119, 215, (*ˈт'ін'ійу*) — 116; **-ой** (*ˈкос'ц'ой, ˈсол'ой, ˈт'ін'ой*) — 188, 278, (*ˈкост'ой*) — 207, (*ˈсол'ой*) — 354; **-ей** (*ˈсол'ей*) — 276, 303; **-оў** (*ˈк'істоў*) — 4; (*ˈсол'оў*) — 108; **-ом** (*ˈсол'ом*) — 185.

299. Коˈнем, ˈполем, ˈсерцем чи коˈньом, ˈпольом, ˈсерцьом? ˈҐаєм, ˈраєм чи ˈгайом, ˈрайом?

Т. I. Карта № 199: **-ем** (*коˈнем*), **-ом** (*коˈн'ом*); у коментарі: *коˈн'ум;*

карта № 206: **-ем** (*ˈполем, ˈсерцем*), **-ам** (*ˈпол'ам, ˈсерцам*), **-ом** (*ˈпол'ом, ˈсерц'ом*);

карта № 200: **-ем** (*ˈгайем, ˈрайем*), **-ам** (*ˈгайам, ˈрайам*), **-ом** (*ˈгайом, ˈрайом*); у коментарі: *ˈгайім, ˈрайім.*

Т. II. Карта № 180: **-ем** (*коˈнем*), **-ом** (*коˈн'ом*); у коментарі: *коˈнам;*

карта № 185: **-ем** (*ˈполем, ˈсерцем*), **-ом** (*ˈпол'ом, ˈсерц'ом*); [л'] (*ˈпол'ем*).

Від іменників з основою на **й** у всіх говорах фіксуються форми на **-ем** і **-ом** (*ˈгайем, ˈрайем* і *ˈгайом, ˈрайом*); часто в говірках вони засвідчуються паралельно (на основі обох репрезентантів або одного з них). Записано ще: *ˈгайім, ˈрайім* — 110, 137, 473, 474, 476, 504, 512, 517, 518; *ˈгайім* — 242; *ˈрайім* — 27, 582.

Відзначено наголос: *гаˈйом, раˈйом* — 304, 322, 327, 334, 376, 436, 453, 456, 494, 654, 672; *гаˈйем, раˈйем* — 125, 305, 507; *гаˈйем* — 128, 169, 303, 316, 483, 490; *раˈйем* — 133, 301, 306, 308, 464; *гаˈйом* — 317, 397, 437, 523, 577, 657, 660; *раˈйом* — 128, 303, 314, 318, 320, 331, 425, 427, 435, 437, 445, 454, 459, 460, 466, 492, 615.

У говірках 63, 385, 394, 614, 632 форм від лексеми *гай* не засвідчено.

Т. III, ч. 1. Карта № 40: **-ем** (*коˈнем*), **-ом** (*коˈн'ом*).

У всіх говорах фіксуються форми *ˈполем, ˈсерцем, ˈгайем, ˈрайем* і паралельно *ˈгайом, ˈрайом.* Записано ще: *ˈпол'ом, ˈсерц'ом* — 6, 183, 251, 252, 303, 307; *ˈсерцам* — 4; *ˈрайам* — 327.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому засвідчуються форми на **-ем** і на **-ом** (*коˈнем* і *коˈн'ом, ˈполем* і *ˈпол'ом, ˈсерцем* і *ˈсерц'ом, ˈгайем* і *ˈгайом, ˈрайем* і *ˈрайом*).

300. У земˈлі, на гˈруші чи у земˈли, на гˈруши?

Т. I. Карта № 187: **-і** (*на земˈл'і*), **-е** (*на земˈл'е*), **-іe** (*на земˈл'іe*); у коментарі: *на земˈл'ê, на земˈл'е^{и};*

карта № 189: **-і** (*на гˈруш'і*), **-и** (*на гˈруши*), **-е** (*на гˈруше*); у коментарі: *на гˈрушіe, на гˈрушî, на гˈруші^{и}, на гˈруши^{і}, на игˈруши.*

Т. II. Карта № 172: **-і** (*у зе^{и}мˈл'і*), **-и** (*у земˈли*), **-'е** (*у земˈл'е*); у коментарі: *на земл'ˈйе, у зеˈми, у зеˈмн'і (-и); на ˈземни;*

карта № 173: **-і** (*на гˈруш'і*), **-и** (*на гˈруши*), **-е** (*на гˈруше*); *на гˈрушц'і, на гˈрушци;* у коментарі: *на гˈрусци, на ˈрушци, на гˈрушк'і.*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах у межах тому фіксується флексія **-і** (*у земˈл'і, на гˈруш'і*); записано також (майже скрізь як паралель до **-і**) **-и** (*на гˈруши*) — 16, 19, 23, 218, 247; **-е** (*у земˈл'е, на гˈруш'е*) — 43, 48, 324, 366, 374; **-іe** (*у з'емˈл'іe*) — 43. Відзначено ще: *на грушˈн'е* — 48; *у земˈн'і* — 97.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому вживається закінчення **-і** (*у земˈл'і, на гˈруш'і*). Засвідчено також (часто як паралель до **-і**) **-и** (*у земˈли, на гˈруши*) — 3, 5, (*у земˈли*) — 37, (*на гˈруши*) — 110, 185; **-е** (*у земˈл'е, на гˈруш(')е*) — 194, 251, 252, 257, 297, 299, 302, 312, 363, 367, (*у з'емˈл'е*) — 185, 253, 254, 278, 280, 283, 288, 296, (*на гˈруш'е*) — 284, 291, 303, 352. Записано ще: *у зе^{и}мˈн'і* — 4, 28, 108, 155, 212, 223; *у зе^{и}ˈмн'і* // *у зе^{и}мˈл'і* — 2, 15, 17, 19, 125, 139, 197, 211, 226.

301а). На дуˈбу, на льоˈду, у стаˈву, у ліˈсу чи на ˈдубові, на ˈльодові, у сˈтавові, у ˈлісові, чи на ˈдубови, ˈльодови, сˈтавови, ˈлісови, чи на ˈдубі, на ˈльоді, у сˈтаві, у ˈлісі?

Т. I. Карта № 203: **-ов'і** (*на ˈдубов'і, на ˈл'одов'і*), **-ови** (*на ˈдубови, на ˈл'одови*), **-у** (*на ˈдубу*), **-ˈу** (*на дуˈбу*), **-і** (*на ˈдуб'і, на ˈл'од'і*); у коментарі: *на ˈдубî, на ˈдуби^{і}, на ˈдуби, на ˈдубê, на ˈдубе^{а}.*

На всій території у говірках фіксуються, здебільшого як паралельні, форми: *у стаˈву* і *у ставˈку, у ˈл'іс'і* і *у л'іˈсу.* Записано ще *у сˈтав'і* — 25, 183, 206, 241, 256, 313, 346, 594, 624, 649, 664, 719, 775, 850, 872, 885; *у сˈтав'і* // *у стаˈву* — 23, 33, 173, 176, 204, 258, 293, 305, 354, 355, 602, 646, 657, 659, 674, 810, 812, 848, 862; *у сˈтав'і* // *у стаўˈку* — 136, 223, 883; *на стаˈв'і* — 212, 225, 456, 717, 741, 748; *на стаˈв'і* // *на стаˈву* — 698, 904; *у сˈтавов'і* — 32, 181, 209, 269, 376, 377, 386, 393, 401, 468, 478, 485, 550, 555, 564, 592, 595, 598, 629, 634, 636, 666, 678, 680, 695, 712, 721, 746, 761, 768, 778, 780, 781, 783, 786, 797, 822, 844, 846, 855, 860, 874, 900, 911; *у сˈтавов'і* // *у сˈтав'і* — 588, 892; *у сˈтавов'і* // *у стаˈву* — 675; *у стаˈвов'і* — 471, 752, 755, 894; *у сˈтавови* — 713; *у сˈтаву* — 457, 612, 829, 849, 861; *у ˈл'ес'е* — 13, 17, 18, 44, 64, 66; *у ˈл'ісов'і* — 264, 377, 378, 382, 393, 418, 534, 550, 555, 588, 592, 629, 633, 644, 658, 678, 680, 681, 721, 723, 737, 746, 752, 755, 778, 780, 781, 797, 820, 837, 875, 890, 894, 903, 911; *у ˈл'ісови* — 713, 720, 743.

Т. II. Карта № 181: **-ов'і** (*на ˈдубов'і, на ˈл'одов'і*), **-ови** (*на ˈдубови, на ˈл'одови*), **-і** (*на ˈдуб'і, на ˈл'од'і, на ˈлед'і*), **-и** (*на ˈдуби*), **-ˈу** (*на дуˈбу*); у коментарі: *на ˈдубу, на дуˈб'і, на л'оˈдов'і, на л'оˈдови, на л'оˈд'і, на л'еˈду, на л'ду, на л'ˈдови, на ˈлеґ'і.*

На всій території в говірках зрідка фіксуються форми: *у ˈл'іс'і, у стаˈву, у стаˈв'і* і *у стаўˈку.* Записано ще: у *ˈл'іси* — 1—6, 10, 11, 13—15, 17, 19—21, 23—26, 30, 32, 34—41, 43—48, 50, 53, 59, 61, 62, 66, 67, 72, 75, 77—80, 83, 84, 174, 176—178, 180, 181, 183; *у ˈл'іс'іe* — 52, 87, 92, 96, 97, 205, 235, 620, 623, 629, 631—640, 644; *у л'іˈсу* — 42, 65, 66, 95, 98, 150, 157, 417, 437, 445, 447, 448, 452, 456, 460, 487, 515, 518, 523, 553, 641, 649, 651, 653, 656; *у ˈл'ісов'і* — 5, 7, 115, 149, 156, 352, 355, 364, 369, 375, 517, 546; *у ˈл'ісови* — 11, 16, 18, 23, 38, 45, 47, 151, 217, 399, 421, 472, 541, 560, 567, 570, 571, 573, 575—578, 582, 619, 621, 626, 654 ('у лісі' — *у ˈхашч(')и* — 428, 431, 440, 443, 444, 449, 450, 453—456; *у ˈгашчи* — 429; *у ˈхаш'і* — 424); *у сˈтаву* — 101, 310, 553; *у с'тав'і* — 224, 230, 240, 401, 407, 525, 529, 660, 661, 672, 682; *у сˈтаˈв'і* — 109, 127, 458, 473, 583; *у стаˈвови* — 1, 3, 16, 40, 47, 155, 217, 355, 362, 364, 399, 452, 455, 472, 523, 525, 537, 541, 544, 547—549, 552, 557, 560, 567, 570, 571, 574, 577—579, 582, 603—607, 610, 613, 614, 617—619, 621, 625, 627, 630, 638, 657, 659; *у сˈтавови* — 575, 576, 611, 612, 628, 654, 656; *у стаˈвов'і* — 229, 345, 352, 369, 373, 517, 546, 565, 655; *у сˈтавов'і* — 563.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми: *на л'оˈду, у стаˈву (і у стаўˈку), у ˈл'іс'і*, зрідка *на ˈдуб'і*. Записано ще: *на ˈдубов'і* — 6, 8, 9, 14, 20, 34, 66, 72—74, 76—78, 86, 92, 94, 95, 98, 100, 104, 127, 128, 130, 132, 142, 145, 152, 158, 162, 165, 166, 168, 183, 187, 190, 197, 202, 204, 215, 218, 219, 228, 229, 231, 233, 235, 236, 238, 253, 261, 262, 264, 269, 274, 276, 282, 285, 287, 291, 295, 301, 305, 312, 315, 318, 319, 341, 342, 349, 350, 357, 364, 365, 368, 373; *на дуˈбу* — 17—19, 25, 26, 28, 29, 37, 39, 40, 42, 43, 46, 49, 52, 54, 57, 61, 85, 90, 114, 131, 136, 139, 147, 150, 159, 171, 175, 178, 185, 192, 212, 222, 234, 241, 251, 252, 259, 263, 277, 281, 286, 288, 289, 292—294, 298, 304, 306, 317, 320, 321, 326, 332, 334, 336, 337, 340, 344, 346, 347, 353, 355, 360, 363, 367, 370, 372; *на ˈдубу* — 15, 169, 240, 243, 327; паралельно до *на ˈдуб'і* зафіксовано: *на ˈдубов'і* — 21, 67, 68, 70, 83, 88, 96, 103, 106, 111, 119, 122, 151, 160, 164, 193, 195, 201, 208, 211, 213, 226, 248, 254, 256, 272, 273, 283, 290, 300, 303, 307, 308, 310, 316, 323; *на ˈдубу* — 81; *на дуˈбу* — 46, 48, 51, 82, 108, 129, 144, 156, 157, 173, 250, 257, 278, 311, 343, 354, 362, 366; *на дуˈбу* і *на ˈдубов'і* — 27, 75, 146, 149, 153, 207, 224, 299; *на ˈдуб'е*—313, 324; відзначено ще: *на ˈдубов'і // на ˈдубу* — 117, 137, 180; *на ˈл'одов'і* — 12, 14, 21, 33, 70, 73, 77, 91, 96, 98, 130, 166, 183, 187, 215, 221, 285, 287, 301, 305, 349, 350, 368; *на ˈл'од'і* — 36, 38, 68, 105, 133—135, 271, 290, 301, 313, 333, 356; паралельно до *на л'оˈду* записано *на ˈл'одов'і* — 7, 11, 59, 93, 110, 124, 127, 128, 172, 207, 247, 297, 300, 303, 307; *на л'оˈдов'і* — 60, 117, 180, 219; *наˈл'од'і* — 172; відзначено також: *на л'ду* — 91, 149, 313, 317, 324, 366, 374; *на ˈл'оду*—48, 158, 217; *у стаˈв'і*—75; *у сˈтав'і*— 13, 36, 38, 53, 105, 133, 174, 181, 183, 218, 254, 271, 361; *у сˈтавов'і* — 73, 96, 98, 165, 215, 305, 368; паралельно до *у стаˈву* зафіксовано: *у сˈтав'і* — 25, 68, 82—84, 111, 128, 202, 250, 311, 313; *у сˈтавов'і* — 117, 297, 303; *у стаˈвов'і* — 222; відзначено також: *у л'еˈсу* — 17, 317, 366, 374; *у л'іˈсу* — 16, 19, 29—31, 49, 52, 85, 90, 172, 175, 178, 186, 188, 210, 234, 242, 251, 252, 259, 261, 263, 269, 281, 292, 304, 308, 332, 334—336, 347, 350, 352, 360, 364, 366, 370—372; *у ˈл'ісов'і* — 73, 109, 222, 225, 231, 287, 349, 363, 368; паралельно до *у ˈл'іс'і* записано: *у л'іˈсу* — 7, 14, 26, 32, 36, 38, 48, 58, 62, 74, 110, 117, 151, 153, 173, 192, 207, 209, 226, 238, 250, 273, 299, 303, 338, 341—344, 354, 374; *у ˈл'ісов'і* — 12, 128, 193, 195, 299, 338.

Т. III, ч. 2. На всій території в говірках записано форми *у (на) стаˈву* (і *у (на) стаўˈку), на л'оˈду, на ˈдуб'і, у ˈл'іс'і*. Відзначено ще: *на ˈдубов'і* — 2, 5, 10, 12—14, 18—22, 25, 27, 29, 30, 36, 54, 56, 58, 60, 63, 73, 97, 107, 120, 123, 132, 134, 135, 140, 169, 180, 198, 207, 210—212, 216, 218—223, 226, 227, 234, 238—241, 261, 275, 276, 306, 308, 313, 319, 325, 329, 332—336, 341, 346—348, 351, 356, 360, 362, 366, 368—370, 372; *на ˈдубови* — 4, 109, 110, 115, 281, 314; *на ˈдубу* — 16, 118, 126, 312, 322, 326, 363; *на дуˈбу* — 3, 6, 48, 55, 65, 68, 71, 76, 81, 117, 119, 129, 136, 149, 151, 159, 165, 175, 188, 190, 193, 195, 203, 237, 288, 293, 295, 301, 316, 324, 327, 353, 364, 365, 367, 373; *на ˈдуб'е* — 284, 352; паралельно до *на ˈдуб'і — на ˈдубов'і* — 9, 11, 15, 34, 37, 43, 44, 90, 99—101, 104, 121, 122, 131, 139, 152, 160, 162, 163, 167, 168, 171, 177—179, 197, 201, 208, 222, 225, 232, 248, 257, 258, 277, 282, 285, 290, 323, 340, 342, 359; *на ˈдубови* — 108; *на дуˈбу* — 33, 42, 50, 62, 74, 83, 95, 103, 112, 137, 161, 171, 172, 174, 176, 177, 183, 185, 189, 194, 196, 201, 204, 205, 225, 231, 253, 255, 257, 277, 290, 296, 299, 311, 371; *на ˈдуб'е* — 294; паралельно до *на ˈдубов'і — на ˈдубу* — 128, 139, 147, 245, 250; *на дуˈбу* — 17, 39, 40, 45, 47, 57, 75, 96, 102, 105, 114, 146, 181, 182, 184, 214, 215, 222, 283, 292, 298, 300, 303, 315, 320, 339, 355, 361; *на ˈдуб'е* — 294; записано також: *на ˈледови* — 4, 108; *на ˈл'одови* — 109, 115, 232, 281, 311; *на л'д'і* — 258; *на ˈл'од'і* — 31, 138, 148, 166, 215, 217, 273, 309, 349; *на л'оˈду — на ˈл'одов'і* — 17, 18, 37, 75, 104, 128, 131, 145, 147, 171, 197, 222—224, 290, 292, 300, 339, 342, 371; *на л'оˈдов'і* — 9, 14, 15, 39, 139, 214, 225; *на ˈл'одови* — 110; *на ˈл'од'і* — 83, 86, 252, 256; записано ще: *на ˈл'од'і // на ˈл'одов'і* — 17, 101, 204, 208, 338, 342; *на ˈл'оду // на ˈл'одов'і* — 159; *на л'ду // на л'д'е* — 299; *у (на) сˈтавов'і* — 2, 13, 19, 30, 67, 71, 97, 123, 135, 281, 336, 368; *у стаˈвов'і* — 2, 5, 218; *у сˈтавови* — 115; *у стаˈвови* — 108, 109; *у сˈтав'і* — 31, 35, 133, 137, 166, 207, 208, 215, 217, 273, 309, 349; паралельно до *у (на) стаˈву — на сˈтав'і* — 24, 83, 86, 100, 112, 160, 161, 174, 183, 192, 194, 205, 252, 256; *у (на) сˈтавов'і* — 17, 19, 39, 177, 201; *у сˈтавови* — 110; зафіксовано ще: *у сˈтаву* — 28; *у сˈтаву // у сˈтав'і* — 17, 101, 177; *у л'іˈсу* — 3, 4, 6, 18, 35, 39, 47, 55, 70, 75, 84, 87, 89, 97, 100, 105, 107, 136, 137, 139, 147, 153, 171, 182, 193, 195, 199, 212, 223, 227, 239, 241, 255, 278, 288, 293, 305, 306, 313, 314, 316—322, 325, 327, 328, 333, 335, 239, 342, 351; *у леˈсу* — 250, 252, 284, 330; *у л'еˈсу* — 117, 119, 297, 299, 312, 353, 356, 358, 361, 362, 365—367, 371; *у ˈл'ісов'і* — 13, 30, 39, 75, 123, 135, 221, 223, 234, 281, 336; *у ˈл'ісови* — 109, 115; паралельно, до *у ˈл'іс'і — у л'іˈсу* — 14, 33, 86, 91, 95, 99, 103, 104, 112, 128, 131, 159, 160, 163, 165, 174, 175, 177, 181, 183—185, 187, 192, 194, 196, 203, 204, 211, 218, 222, 224, 231, 253, 261, 276, 296, 308, 310, 311, 323, 332, 340, 347, 349, 360, 372; *у ˈл'ісов'і* — 17, 37, 101, 175, 233; *у ˈл'ісови* — 232; *у л'іˈсов'і* — 218, 225, 282; зафіксовано також: *у ˈл'ес'і* — 247, 256; *у ˈл'ісов'і // у л'іˈсу* — 2, 168, 359; *у ˈл'ісу // у ˈл'іс'і* — 245; *у л'еˈсу // у ˈл'іс'і* — 300, 301, 303.

301б). В кінˈці, у ˈмісяці, у ˈполі чи в кінˈци, у ˈмісяци, у ˈполи?

Т. І. Карта № 204: **-і** *(у к'інˈц'і)*, **-и** *(у конˈци)*, **-іе** *(у конˈц(')іе, -ие)*; [ц] < [ц'] перед **-ˈие, -ˈи, -ˈе** *(у конˈцие, у конˈци, у конˈце)*; **-и** *(на ˈм'іс'аци)*, **-е** *(на ˈм'іс'аце)*;

карта № 66: [і], [о] *(у к'інˈц'і, у конˈц'і, -ˈи, -ˈе, -ˈіе)*.

Від іменника *поле* у всіх говорах записано форму *на (у) ˈпол'і*. Засвідчено ще: *у ˈпол'е* — 7—10, 13, 16, 22, 31—32, 37, 44, 51, 60, 64, 67, 80, 93, 94, 108, 186; *у ˈпол'ê* — 1, 4, 23, 61, 63, 207; *у ˈполê* — 18; *у ˈпол':е* — 5, 21, 28, 30, 35, 42, 48, 94, 115, 116; *у ˈпол'іе* — 62, 71; *у ˈпол'іе* — 12, 157; *у (на) ˈполи* — 39, 72, 132, 775.

Т. II. Карта № 182: **-і** *(у к'інˈц'і)*, **-и** *(у к'інˈци)*, **-е** *(у конˈце)*, **-іе** *(у конˈц'іе)*, **-ови** *(у к'інˈц'ови)*, **-у** *(у конˈцу)*; **-и** *(у ˈм'іс'аци)*, **-ов'і** *(у ˈм'іс'ац'ов'і)*, **-ови** *(у ˈм'іс'ац'ови)*, **-ев'і** *(у ˈм'іс'ацев'і)*, **-еви** *(у ˈм'іс'ацеви)*, **-у** *(у ˈм'іс'ац'у)*; у коментарі: *у кун'ˈси, у кон'ˈц'і*; рефлекси кореневого **о** у формах непрямих відмінків іменника *кінець* передано на карті № 53.

Від іменника *поле* в усіх говорах спорадично фіксується форма *на (у) ˈпол'і*. Записано ще: *у (на) ˈполи (-и^{е})* — 8, 9, 11, 13—16, 18, 23, 24, 27, 29, 36—48, 61, 66, 67, 77—80, 103, 109—114, 126, 133, 139, 145, 146, 174—177, 180, 181, 230—237, 239—268, 270, 272—277, 282, 286, 289—291, 293, 294, 296—308, 323—326, 330, 334, 336, 337, 363, 405, 432—435, 437—440, 442—447, 449—452, 456, 458, 460, 462—476, 478, 479, 482—489, 492—509, 511—521, 523—527, 532, 534, 535, 539, 541, 543, 545, 547, 548, 553—556, 558, 571, 581—584, 609, 611, 612, 619, 625, 629, 632, 636, 663, 665—667, 682; *на ˈполи // на ˈпол'ови* — 448; *у ˈполи // у ˈпол'і* — 83, 142, 143, 436, 510, 605; *у ˈполи // у ˈпол'і // у ˈпол'у* — 412; *у ˈполи // у ˈпол'у* — 52, 238, 269, 271, 281, 283, 320, 329, 333, 431, 457, 635; *у (на) ˈпол'у* — 1, 3, 5, 6, 19, 28, 30, 35, 116, 117, 121, 138, 140, 141, 284, 288, 295, 309, 312, 321, 327, 328, 331, 332, 335, 339, 349, 351, 355, 358—360, 362, 403, 404, 406—411, 413, 414, 416, 417, 420—423, 425, 426, 428—430, 453, 459, 530, 531, 533, 542, 544, 549, 551, 560, 562, 564, 567, 585, 607, 610, 613—616, 618, 620, 627, 631, 637, 640, 645, 655, 657, 664, 668—670, 677, 679, 683, 685, 686; *у ˈпол'у // у ˈпол'і* — 172, 399, 557, 638, 644, 654; *у ˈпол'у // у ˈполе* — 559; *у ˈполе (-е^{и})* — 49, 91, 427, 587; *у ˈполе // у ˈполи* — 480, 588; *у (на) ˈполе // у (на) ˈпол'і* — 53, 338; *у ˈпол'е* — 651; *у (на) ˈпол'іе* — 60, 71, 96, 97, 205; *у ˈпол'іе* — 69; *у ˈполе^{и}ви* — 630; *у ˈпол'ови* — 648.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах записано форми *у (на) к'інˈц'і, у (на) ˈм'іс'ц'і, у (на) ˈпол'і*. Зафіксовано ще: *у конˈц'е* — 48, 120, 313, 340, 374; *у конˈце* — 80, 96, 324, 374; *у конˈц(')у* — 27, 251, 311; *у конˈцу* — 372; *у ˈм'ес'аце* — 121, 371; *у ˈпол'е* — 48, 366, 374.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах зафіксовано форми *у (на) к'інˈц'і, у (на) ˈм'іс'ац'і, у (на) ˈпол'і*. Записано ще: *у к'і(о)нˈци* — 4, 105, 108, 115, 204, 224; *у конˈце* — 247, 252, 284, 288, 304, 342, 367; *у к'інˈц'ов'і* — 2, 223; *у конˈце // у к'інˈц'і* — 194, 253, 255, 297, 301; *у конˈц'ов'і // у к'інˈц'і* — 222; *у конˈц'ови // у кінˈци* — 110; *у ˈм'і(е)с'а(е)ци* — 4, 108, 109, 115, 277, 288; *у ˈм'ес'аце* — 284, 304; *у ˈм'ес'аце // у ˈм'іс'ац'і* — 257, 297, 301, 303, 367; *у ˈм'іс'ац'ув'і* — 2; *у ˈм'іс'ац'ов'і // у ˈм'іс'ац'і* — 168; *у ˈм'іс'ацови // у ˈм'іс'аци* — 110; *у ˈполи* — 4, 108, 109; *у ˈпол'ови* — 110.

302а). ˈДовгі ˈвуса, featureповоˈда, руˈкава, воˈрота, доˈлота чи ˈдовгі ˈвуси, повоˈди, руˈкави, воˈроти, доˈлоти?

Т. І. Карта № 212: **-а** *(ˈвуса)*, **-и** *(ˈвуси)*; у коментарі: *вуˈси, ˈвуˈси*; протетичний приголосний в іменнику *вуса* передано на карті № 136;

карта № 213: **-а** *(руˈкава)*, **-ˈа** *(рукаˈва)*; **-и** *(руˈкави)*, **-ˈи** *(рукаˈви)*; у коментарі: *руˈкав'і, рукаˈві^{и}, руˈкавî, рукаˈви^{і}*.

На всьому ареалі в говірках зафіксовано форми *воˈрота (вороˈта* — 10, 14, 18, 94, 139, 160, 236, 387, 404, 438, 908, 911; *ваˈроˈта* — 53, 74; *воˈроти* — 3, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 15, 19, 26, 35, 60, 64, 71, 93, 94, 96, 101, 108, 131, 173, 177, 186, 196, 206, 213, 296, 406, 682, 696; *ваˈрот'і* — 17; *вараˈти* — 17); *доˈлота (ˈдолота* — 9, 11, 20, 27, 34, 38, 40, 41, 50—52, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 67, 70, 71, 80—82, 86, 99, 101, 102, 108, 118, 120, 122, 123, 135, 136, 142, 147, 148, 169, 170, 195, 225, 244, 245, 249, 251, 253, 271, 272, 279, 294, 322, 331, 353, 356, 551; *ˈдоˈлота* — 73, 78, 144, 195, 274, 297; *долоˈта* — 22, 43, 46, 47, 57, 95, 119, 124, 129, 141, 153, 154, 161, 163, 174, 176, 178, 183, 208, 243, 247, 248, 254, 257, 265, 266, 283, 302, 307, 309, 317, 342, 348, 369, 380, 384, 397, 406, 407, 414, 415, 418, 433, 438, 478, 483, 491, 507, 511, 519, 539, 541, 543, 570, 573, 578, 580, 585, 586, 593, 595, 602, 610, 615, 616, 619, 622, 629, 632, 636, 638, 645, 647, 670, 674, 677, 679, 703, 710, 714, 727, 738, 742, 752, 754, 778, 797, 831, 840, 854, 858, 865, 882, 894, 903, 906, 916, 922; *доˈлоˈта* — 54, 74, 91, 181, 194, 224, 238, 286, 300, 321, 343, 375, 402, 494, 579, 614, 820, 848, 880; *доˈлоти* — 8, 23, 26, 35, 51, 65, 90, 110, 158, 159, 177, 186, 213, 223, 293, 301, 377, 396, 611, 696, 775; *ˈдолоти* — 3—6, 13, 15, 17, 42, 68, 69, 96, 97, 105, 106, 134, 157, 296; *долоˈти* — 139, 518, 596); *повоˈди (ˈповоди* — 17, 33, 35—37, 40, 58, 60, 62, 71, 117, 120, 137—139, 158, 166, 203, 210, 212, 216, 220, 234, 245, 254, 257, 261, 270, 271, 286, 335, 344, 351, 361, 391, 392, 419, 424, 428, 431, 433, 478, 493, 498, 531, 547, 554, 556, 557, 565, 608, 623, 624, 669, 673, 679, 718, 719, 724, 731, 736, 795, 799, 862, 877; *ˈповади* — 13, 69, 97, 108, 140, 190; *ˈповоˈди* — 49, 77, 91, 204, 789; *ˈповод'і* — 81; *повоˈдî* — 32, 38, 53) і *повоˈда*. Записано ще: *поˈвод':а* — 29, 146; *поˈвод':е* — 68; *поˈвод'а* — 714, 845; *поˈвод'йа* — 10). У значенні 'поводи' записано також: *абˈрот'і* — 8; *ˈвижки (ˈву^{о}жки^{і})* — 188, 243, 251, 917.

Т. II. Карта № 189: **-а** *(ˈвуса)*, **-и** *(ˈвуси, ˈвусы)*; *ˈгуса, ˈгуси*; *ˈуса, ˈуси*; 'вуса' — *вусˈта, усˈта; баˈвуса, баˈйуса, баˈйуси*; у коментарі *ˈбаўса, ˈбаўс'а, баˈвосы, баˈйусы*; 'вуса' *мусˈтаци*;

карта № 130: *доˈлота, ˈдолота, долоˈта; вороˈта*; у коментарі: *доˈлоˈти, доˈлоты, доˈлот'і; вороˈти, воˈроты*; 'ворота' — *воˈротниц'а, бˈрама, бˈрами, ˈл'іса, каˈпуры, д'ˈвера, д'ˈвери, д'ˈверци*.

Майже на всьому ареалі в говірках зафіксовано форму *рукаˈви (руˈкави* — 50, 94, 132, 203, 209, 273, 420, 603, 619, 651, 665, 666, 668, 677, 680, 682—684; *руˈкавы* — 403, 404, 406, 408, 413, 414, 417, 419, 423, 425, 441—448, 450—457, 459—461, 670, 672—674, 676; *руˈкаˈви* — 3, 66, 472, 546; *руˈковô* — 416, 421; *рыкавы* — 449; *руˈкава* — 88, 91, 93, 95—97, 103, 107, 183, 205, 211; *рукаˈва* — 5, 72, 85, 152, 157, 174, 200, 226, 239, 248, 260, 352, 359, 363, 369, 371, 374, 380, 493, 533, 538, 563, 568, 611, 626; *руˈкава // рукаˈви* — 61, 467; *рукаˈва // рукаˈви* — 118, 173, 354, 368, 384, 393, 396, 399, 509, 557, 580, 583, 605). У всіх говорах фіксуються форми *ˈповоди, повоˈди* і *повоˈда (поˈводи* — 432, 678; *ˈповод'і* — 647; *повоˈд'і* — 68; *повіˈди* — 167; *повуˈде* — 120, 124; *ˈповода* — 78, 89, 114, 132, 139, 148, 186, 226, 331, 374, 378, 514, 536; *поˈвода* — 125, 244, 607, 668; *ˈповіда* — 353, 603). Відзначено ще: *поˈвод'а* — 560; *по^{у}ваˈдела* — 348; 'поводи' — *ˈл'іци* — 6, 26, 27, 29, 34, 37, 39, 51, 59, 62, 67, 128, 230, 232, 233, 247, 250, 252, 253, 255, 260, 261, 263, 266, 270—272, 274—276, 300, 301, 305, 306, 434, 436—438, 482—486, 490, 523, 552, 576, 587, 662; *л'іˈци* — 36; *ˈл'ійци* — 38, 40, 41, 44, 66; *ˈл'ійц'і* — 12; *ˈлейци* — 13, 14, 17, 74, 78, 80, 620, 637; *ˈл'ейци* — 654; *ˈл'ейцî* — 60, 73, 624; *ˈлиц'і* — 416; *ˈл'іца* — 7, 28, 234, 235, 246, 265, 279, 308, 511, 559, 665; *ˈл'ійца* — 19; *д'апˈлови(-ы)* — 422—424, 443, 444, 452, 454, 455, 457, 458, 460, 481, 487; *д'опˈловы* — 425; *ˈд'опловы* — 410; *ˈд'апловы* — 411, 415, 429; *д'епˈловы* — 426; *д'апˈлеви* — 420; *д'апˈл'овы* — 417; *канˈтар'і* — 404; *стиˈгар'і* — 409; *триˈл'ічки* — 640; *ˈцуґл'і* — 664; *пувуˈтн'і* — 617; *капе^{а}стˈри* — 523.

Т. III, ч. 1. На всьому ареалі в говірках зафіксовано форму *воˈрота (вороˈта* — 57, 69, 131, 225, 228, 243, 252, 263, 277, 291—293, 336, 340, 343, 347, 362; *воˈроˈта* — 162, 174, 210, 299, 313, 342, 358, 366, 374; *воˈроти* — 137, 368; *воˈроти // воˈрота* — 73; *воˈроти // воˈроˈта* — 354). У всіх говорах записано форми *ˈвуси* і *ˈвуса*, часто як паралельні (*ˈуси* — 2, 3, 6, 9, 21, 23, 24, 28, 31, 33, 39—41, 43—44, 48, 51, 52, 54, 58, 61, 66, 158, 161, 238, 239, 250, 261, 280, 322, 349, 351, 357, 367, 371—373; *ˈвуси // ˈуси* — 63, 110, 156, 157, 160; *ˈуса* — 269, 281, 301, 334, 358; *ˈвуса // ˈуса* — 22, 356; *ˈвуса // ˈуси* — 26, 27, 308, 337, 338; *ˈ(в)уси // ˈ(в)уса* — 232; *вуˈси* —

162, 366; уˈси — 29, 55, 374; ˈвуˈси — 300; вуˈси // ˈвуса — 328; ˈвуˈси // ˈвуса — 207); повоˈда (ˈповода — 53, 252, 262, 365; поˈвода — 65; повоˈди — 1, 2, 5, 19—21, 23, 31, 46, 47, 57, 69, 71, 73, 77, 96, 116, 120, 122, 125, 126, 136, 149, 177, 178, 183, 190, 193, 195, 197, 204, 228, 229, 233, 247, 249, 253, 271, 272, 285, 320, 328, 351, 368, 375; ˈповоди — 16, 86, 160, 163, 199, 203, 288, 315; поˈводи — 147, 307; ˈповоˈди — 11, 198, 316; повоˈда // повоˈди — 12, 14, 63, 74, 79, 82, 83, 103, 106, 109, 117, 141, 146, 201, 207, 273, 308, 311, 312, 325, 334, 342, 354; а також: поˈв'ід':а — 139; поˈвод':а — 152, 358; поˈвод':а // повоˈда — 367), руˈкава і рукаˈва, часто як паралельні (рокоˈва — 173; рукаˈви — 43, 355, 368; руˈкави — 23, 162; рукаˈви // рукаˈва — 12, 21, 74, 76, 77, 82, 204, 307, 316; рукаˈви // руˈкава — 109; рукаˈви // руˈкаˈва — 303; руˈкави // рукаˈва — 83, 162), доˈлота (долоˈта — 1, 7, 11, 12, 39, 69, 81, 90, 103, 104, 121, 135, 146, 162, 167, 170, 199, 204—206, 208, 227, 254, 273, 279, 287, 291, 293, 299, 305, 314, 326, 342, 343, 347, 358, 361, 363, 371, 372, 374; доˈлоˈта — 26, 57, 82, 97, 152, 198, 344; ˈдолоˈта — 364; ˈдолота — 3, 16, 19, 209; долоˈти — 316, 327, 368; ˈдолоти — 4, 313; доˈлоти // доˈлота — 77, 354).

Т. III, ч. 2. Карта № 56: **-а** (руˈкава) **-ˈа** (рукаˈва), **-и** (руˈкави), **-ˈи** (рукаˈви).

На всьому ареалі в говірках записано форми ˈ(в)уса (ˈ(в)уси — 3, 6, 75, 94, 95, 107, 110—112, 132, 176, 179, 185, 194, 196, 199, 204, 206, 207, 210, 216, 231, 278, 279, 281—283, 289, 292, 295, 297, 299, 303, 305, 308, 311, 315—317, 319, 320, 328, 332, 334, 338, 341—343, 356, 357, 359, 360, 362, 365, 370, 372; ˈ(в)уса // ˈ(в)уси — 2, 19, 25, 39, 44, 50, 62, 100, 102, 104, 105, 121, 134, 139, 155, 158, 168, 171, 175—177, 192, 195, 197, 200, 233, 236, 238, 260, 261, 294, 296, 313, 328, 350, 363; (в)уˈси — 242, 277, 288, 330, 333, 335, 364; (в)уˈса — 307, 314, 325, 344, 347, 366; ˈ(в)уˈси — 254, 339; уˈси // уˈса — 276; (в)уˈси // ˈ(в)уса — 219, 224, 257, 301, 302; вуˈси // ˈвуˈса — 232, 303; протетичний [в] перед [у] (ˈвуса) передано на карті № 32), повоˈда (ˈповода — 333; поˈвода — 133; поˈвоˈда — 159; ˈповоˈда — 181, 183; повоˈди — 3, 61, 75, 93, 109, 121, 130, 132, 196, 204, 206, 238, 250, 311, 316, 320, 325, 364; ˈповоди — 4, 6, 18, 27, 29, 35, 110, 167, 213, 245; повоˈди // повоˈда — 14, 15, 17, 19, 26, 37, 86, 100, 114, 131, 147, 160, 165, 176, 177, 195, 214, 226, 255, 276, 315; ˈповоди // повоˈда — 24; поˈводи // повоˈда — 128, 180; а також: поˈвод'а — 178; поˈв'ід':а — 359; поˈвод':а // повоˈда — 44, 306; поˈвод'йа // повоˈда — 224; 'поводи' — ˈвож:і — 124; ˈвожд'і — 305; ˈв'ішки — 236, 276), воˈрота (вороˈта — 28, 129, 148, 192, 194, 198, 207, 221, 234, 243, 276, 280, 283, 288, 297—299, 303, 310, 355, 358, 363, 366, 367, 373; воˈроˈта — 21, 30, 47, 95, 121, 131, 136, 185, 187, 211, 231, 247, 248, 252, 253, 278, 284, 292, 294, 301, 332, 372; воˈроти — 333; вороˈти — 311; воˈроти // воˈрота — 39, 165, 177, 195, 197), доˈлота (долоˈта — 9, 15, 41, 76, 78, 96, 97, 100, 108, 110, 114, 117, 119, 128, 130, 136, 148, 149, 159, 171, 172, 194, 198, 200, 213, 225, 234, 243, 248, 276, 281, 299, 306, 319, 330, 332, 338, 339, 347, 355, 358; долоˈта // доˈлота — 14, 30, 86, 90, 103, 131, 153, 162, 163, 168, 179, 185, 186, 191, 226, 277, 282—284, 303, 342; ˈдолота — 87, 170, 175, 223, 305, 349, 370; ˈдоˈлота — 37, 184; ˈдолоˈта — 89, 180; доˈлоти — 109, 115, 121, 360; долоˈти — 19; ˈдолоти — 288, 317; доˈлоти // доˈлота — 165, 177, 197; доˈлот'йа // доˈлота — 288, 317).

302б). ˈНаші грунˈти (ґрунˈти), труˈди, ˈгоди, ліˈси чи грунˈта (ґрунˈта), труˈда, гоˈда, ліˈса?

Т. І. У всіх говорах записано форми грунˈти (ґрунˈти — 6, 16, 21, 28, 39, 48, 55, 56, 61, 89, 93, 211, 225, 228, 231, 232, 239, 245, 246, 257, 281, 302, 305, 316, 348, 431, 439, 440, 442, 443, 447, 449, 452, 453, 455—457, 459, 461—465, 468, 470—473, 476, 478, 482, 484, 485, 494, 497, 502, 509, 510, 513, 516, 517, 524, 526, 535, 550, 556, 567, 572, 597, 605, 612, 685, 688—691, 693, 695, 700—702, 704, 707, 724, 728, 733, 735, 737, 740, 744, 745, 748—750, 752, 756, 767, 775, 779, 781, 784, 786, 795, 885, 887, 890, 898; ґрунˈти // грунˈти — 493, 506, 565, 604, 721, 742, 743, 780, 832, 834, 836; ґрунˈти // ґрунˈта — 310, 446, 479, 489, 538, 545, 731, 762; ґрунˈта — 29, 38, 215, 441, 444, 450, 454, 486, 487, 539, 547, 694, 698, 730, 739, 778; грунˈта — 23, 86, 151, 191, 221, 247, 267, 293, 304, 329, 372, 477, 488, 499, 562, 580, 666, 708, 738, 771, 773, 782; грунˈта // грунˈти — 2, 66, 174, 195, 255, 259, 287, 298, 319, 332, 335, 360, 371, 375, 377, 385, 387, 388, 394, 515, 527, 534, 538, 557, 586, 588, 607, 636, 660, 680, 706, 711, 805, 862, 865, 871, 875, 889), часто як паралельні труˈди і труˈда, ˈгоди і гоˈда (ˈгод'і — 53; го(а)ˈди — 3, 7, 13, 15, 16, 65, 79, 106, 108, 116, 117, 128, 131, 157, 167; ˈгоди // гоˈда — 22, 39, 46, 47, 55, 68, 78, 81, 104, 124, 148: го(а)ˈди // го(а)ˈда — 1, 64, 66, 67, 70, 76, 94, 105, 110, 113, 114, 179), л'іˈси і л'іˈса (рефлекси ненаголошеного $е^и$ після [л] — [і] (л'іˈси), [и] (лиˈси), [е] (л'еˈси), [е] > $[е^а]$ ($л'е^аˈси$) передано на карті № 11).

Т. ІІ. На всьому ареалі в говірках зафіксовано форми грунˈти (ґрунˈти — переважно в наддністрянських, подільських, гуцульських, покутсько-буковинських; ґˈрунти — 621, 627, 632, 634, 642, 645, 657, 667, 669, 673, 681; ґрунˈти // ґрунˈта — 171, 329, 466, 471, 480, 483, 505, 507, 515, 518, 539, 556, 583, 655; грунˈта — 5, 11, 16, 17, 20, 40, 55, 56, 72, 75—77, 91, 95, 97, 116, 121, 122, 133, 135, 137, 139, 140, 143, 146, 149, 150, 152, 159, 163, 164, 168, 170, 189, 196, 233, 234, 237, 239—242, 245, 246, 257, 259, 265, 266, 268—270, 272, 273, 276, 279, 281, 283, 287, 290, 293, 296, 299, 309, 320, 322, 359, 389—392, 394, 396, 398, 463, 605, 616, 626, 651; грунˈта // грунˈти — 19, 65, 67, 87, 109, 112, 130, 142, 173, 236, 238, 249, 261, 263, 264, 267, 271, 291, 301, 306, 400; гˈрунта — 662; ґрунˈта — 53, 145, 151, 172, 312, 324, 334, 344, 345, 375, 395, 405, 435, 437, 438; 469, 478, 489, 496, 514, 523, 524, 526, 542, 551, 581, 625, 658, 661; ґˈрунта — 654, 656, 659, 660, 663, 665); записано, що слово грунт уживається тільки в однині — 637, 642, 653; 'схили гори' — ґˈрун'і — 420, 447, 484; ґруˈн'і — 445; труˈди (тˈруди — 260, 290, 316, 663; тˈруˈди — 19; труˈде — 52, 124; труˈда — 4—6, 8, 12, 13, 16, 17, 33, 38, 40, 42, 46, 53—55, 61, 67, 77, 84, 86, 88, 93, 95, 97, 107, 108, 115—117, 121, 125, 126, 128, 133, 135, 149, 150, 152, 162—164, 166, 178, 183—185, 189, 193, 194, 208, 239, 242, 270, 285, 299, 300, 309, 329, 392, 393, 489, 526, 542, 554, 565, 566, 573, 606, 609, 625, 627, 631, 643, 651, 658; труˈда // труˈди — 65, 89, 103, 109, 171, 179, 198, 266, 306, 350, 351, 377, 382, 437, 483, 499, 505, 530, 546, 551, 620, 648; труˈда // труˈд'і — 647); ˈгоди (гоˈди — 12, 92, 163, 174, 215, 267, 285, 317, 340, 344, 354, 355, 359, 373, 374, 400, 441, 458, 481, 486, 487, 490, 559, 561, 585, 587, 620, 641; гоˈды — 443, 445—448, 450, 453, 457, 460, 461; ˈгоˈды — 455; гоˈда — 16, 20, 42, 67, 68, 72, 75, 77, 86, 87, 93, 95, 97, 103, 106, 107, 121, 151, 152, 159, 161, 183, 185, 187, 189, 198, 214, 227, 320, 343, 359, 392, 395, 533, 538, 542, 544, 549—551, 562, 565, 566, 580, 606, 608—610, 612—614, 618, 622, 623, 625, 627, 637, 642, 644, 646, 648; ˈгода — 70, 239, 360, 603, 615, 645; гоˈда // ˈгоди — 61, 65, 73, 90, 393, 546, 554, 578, 579, 619); у більшості говірок замість форм від іменника год фіксуються форми від іменника рік (роˈки і ˈроки), л'іˈси і л'іˈса (л'i̯еˈс'і — 85); варіанти ненаголошеного ѐ після [л] передано на карті № 10.

Т. ІІІ, ч. 1. У всіх говорах у межах тому виступають форми грунˈти (гˈрунти — 36; гˈрунˈти — 312; ґрунˈти — 5, 15, 73, 119, 133, 174, 209, 211, 286, 304, 366; ґрунˈти // грунˈти — 83, 226, 300; грунˈта — 4, 23, 34, 39, 57, 71, 84, 85, 112, 132, 135, 147, 153, 218, 222, 230, 248, 249, 252, 291, 319, 329, 333, 335, 368, 370, 373; грунˈти // грунˈта — 12, 21, 80, 117, 146, 157, 172, 198, 199, 207, 263, 273, 283, 308, 313, 354; ґрунˈти // грунˈта — 79), труˈди (труˈда — 1—4, 17, 19, 22, 25, 27, 28, 34—38, 41, 47, 49, 52, 56, 57, 63, 69, 71, 78, 81, 84, 85, 88, 93, 97, 98, 101, 102, 123, 125, 126, 132, 135, 139, 145, 155, 164, 211, 214, 217, 230, 235, 238, 239, 249, 251—253, 256, 265, 288, 295, 313, 326, 333, 347, 363, 364, 367, 370, 371, 373; труˈди // труˈда — 12, 21, 39, 40, 43, 58, 61, 62, 79, 80, 83, 108, 110, 112, 117, 119, 129, 141, 144, 146, 160, 162, 172, 200, 216, 226, 232, 236, 247, 248, 250, 263, 273, 303, 308, 311, 318, 332, 334, 336—338, 354, 365, 366), ˈгоди і гоˈда (гоˈди — 67, 112, 120, 128, 130, 145, 158, 170, 175, 181, 192, 255, 262, 269, 272, 277—279, 289, 293, 304, 305, 343, 351, 362; ˈгоˈди — 77, 115, 124, 337; гоˈди // гоˈда — 63, 79, 83, 153, 162, 164, 226, 303), л'іˈси і л'іˈса (л'еˈса — 366; л'еˈси // л'еˈса — 48).

Т. ІІІ, ч. 2. У всіх говорах у межах тому фіксуються форми грунˈти (ґрунˈти — 3, 4, 87, 115, 190, 214, 242, 280; гˈрунˈти — 89, 235, 259; ґрунˈти // грунˈти — 187, 253; грунˈта — 30, 54, 55, 162, 166, 170, 212, 215, 217, 223—225, 237, 248, 252, 275, 276, 284, 294, 299, 310, 330, 333, 334, 342, 348, 352, 364, 369, 370, 374; ґрунˈта — 2, 5, 108, 133, 312; грунˈта // грунˈти — 15, 25, 40, 139, 159, 161, 174, 177, 184, 185, 194, 200, 245, 255, 290, 296, 300, 318, 356, 371; ґрунˈта // грунˈта — 258; ґрунˈта // ґрунˈти — 226, 261; ґрунˈта // грунˈти — 38, 165, 297), труˈди (труˈда — 2, 4, 5, 37, 43, 49, 54—56, 71, 96, 97, 109, 111, 116, 117, 140—143, 145, 146, 148, 154, 159, 162, 163, 166, 170, 171, 178, 189, 206, 207, 211, 212, 214—217, 220, 221, 223, 234, 237, 248, 275, 276, 279, 283, 288, 294, 297, 299, 305, 307, 312—314, 317, 319, 328, 339, 340, 344, 348, 351, 358, 360—362, 366, 369, 370, 374; труˈда // труˈди — 15, 17, 25, 45, 47, 69, 89 — 100, 102, 110, 114, 128, 147, 152, 153, 161, 165, 167, 172, 174, 175, 177, 179—182, 185, 191, 192, 201, 204, 222, 225, 231, 250—253, 255, 257, 261, 273, 282, 285, 289, 292, 303, 306, 308, 315, 327, 332, 334, 341, 356, 371), ˈгоди і гоˈда (гоˈди — 9, 77, 101, 286; ˈгоˈди — 21, 256, 257, 284, 295; гоˈди // гоˈда — 14, 24, 33, 37, 39, 69, 89, 147, 165, 167, 172, 180, 200, 224, 255, 308, 318, 338; ˈгоˈди // гоˈда — 19, 85, 100, 139, 185), л'іˈси і л'іˈса (л'іˈса — найпослідовніше на півдні ареалу і в кубанських говірках; л'еˈса — 117, 284, 299, 301, 303, 312, 363; л'еˈса // л'іˈса — 254, 292, 297; л'еˈса // л'іˈси — 257).

302в). Таˈкі тіˈла, ˈчуда, ˈкола чи чудеˈса, тілеˈса, коˈлеса?

Т. І. У говірках на всьому ареалі фіксуються форми т'іˈла (т'еˈли — 3, 4, 15; т'ілеˈса — 57, 494, 616, 739, 773, 778, 783, 837, 912; т'ілеˈса // т'іˈла — 177, 319, 382, 470, 534, 578, 585, 671, 785, 841, 842, 862, 889, 902, 905; рефлекси ненаголошеного ѐ після [т]: [і] (т'іˈла), [и] (тиˈла), [е] (т'еˈла); [т] перед [и], [е] (тиˈла, теˈла) передано на карті № 11), коˈлеса 'частина воза' (коˈл'оса — 1, 6, 8, 18, 20, 44, 47, 57, 65, 67, 71, 73, 74, 95, 100, 104—106, 109, 111, 113, 114, 133, 134, 136, 167, 187; ˈколеса — 38, 46, 55, 58, 82, 90, 91, 108, 140, 144, 165, 169, 192, 239, 253, 281, 285, 315, 328, 341, 385, 388, 414, 416, 421, 442, 448, 516, 529, 530, 541, 544, 557, 566, 595, 598, 606, 622, 636, 650, 678, 680, 696, 704, 707, 725, 727, 747, 783, 785, 790, 829, 839, 844, 847, 851, 873, 874, 894; ˈкоˈлеса — 177, 210, 743, 819; колеˈса — 57, 74, 238, 269, 323, 538, 539, 753, 785, 900, 903; ˈколеˈса — 39, 160, 670; коˈлеˈса — 396, 818; коˈлеси — 188; каˈл'оси — 3, 7, 15; кол'аˈси — 4, 17) і ˈкола 'предмети, що мають форму круга або кільця' (записано ще 'кола' круˈги — 13, 135, 144, 185, 244, 247), ˈчуда і чудеˈса ($чуде^шˈса$, чудиˈса) часто як паралельні (чуˈда — 81, 241, 243, 266, 438, 507, 510, 533, 535, 557, 565, 572, 631, 634, 647, 648, 656, 835, 908; ˈчуˈда — 674, 823; ˈчуди — 16, 17, 106; чуд'іˈса — 224, 251, 266, 267, 270, 287, 296, 298, 302, 304, 373, 458, 471, 477, 486, 490, 496, 511, 513, 514, 516, 521, 564, 575, 577, 582, 645, 705, 709, 712, 714, 715, 718, 729, 732, 734, 737, 747, 752 779, 782, 807, 809, 816, 819, 820, 922; ˈчуда // чуд'еˈса — 6, 7, 22, 47, 50, 65, 67, 70, 71, 77, 104; чуˈда // чудеˈса — 82; ˈчуди // чуд'еˈса — 1, 4).

Т. ІІ. В усіх говорах фіксуються форми т'іˈла ($т^к$'іла — 558; $к^т$'іˈла — 583; к'іˈла — 492, 494, 500, 501, 518, 520, 521, 551, 554, 584; ˈк'іла — 255, 260, 262, 326, 330, 466, 467, 471, 475, 483, 489, 503, 512; ˈк'іла // т'іˈла — 472, 488, 539; ˈк'іла // ˈт'іла — 434; ц'еˈла — 643; ц'i̯еˈла — 71; ˈт'іла — 56, 225, 230, 240, 249, 261, 266, 275, 278, 283, 286, 295, 297, 309, 310, 312, 314, 333, 337, 349, 375, 416, 419, 430, 461, 463, 477, 482, 527, 542, 616, 621, 654, 657, 658, 660, 665—667, 672, 676; ˈт'іˈла — 273, 319, 606; т'іˈли — 2; т'іˈли // т'іˈла — 154; т'ілеˈса — 144, 199, 217, 271, 369; т'іˈлеса — 211, 427; т'іˈла // т'ілеˈса — 20, 318, 399, 537, 546; тиˈла // телеˈса — 176; ˈт'іла // т'іл'еˈса — 434, 642; ˈт'іла // т'іˈлеса — 678; к'іˈла // т'ілеˈса — 465, 499, 504, 524, 582; відзначено, що форма ˈтіло не має множини — 548, 614, 615, 633, 636, 637, 668), коˈлеса 'частина воза' (коˈл'еса — 78, 98, 103, 104, 185, 437, 604, 654—656, 659, 660; коˈл'сса — 39, 59, 61, 85, 616, 621—625, 629, 630, 633, 635, 636, 639, 640, 642, 643, 646, 648—651; коˈлоса — 34, 37, 41, 69, 71, 86—89, 91, 92; $ˈколе^иса$ — 46, 56, 102, 217, 224, 268, 273, 296, 311, 323, 326, 363, 382, 390, 400, 406, 408—410, 414, 415, 417, 420, 426, 434, 435, 438, 442, 449, 456, 481, 486, 487, 528, 566, 627, 634, 637, 644, 676; кол'еˈса — 416; колеˈса — 109, 194, 314, 365, 413, 428, 451, 458, 605; кол'еˈса — 626; кол'оˈса — 641; ˈкоˈлеса — 346, 399; куˈласа — 128; куˈласа // куˈлеса — 47, 122; коˈйеса — 563, 667; $ко^уˈл'іса$ — 73, 142; кол'іˈса — 631; ґоˈлеса — 427, 430, 444, 446, 454; ˈґолеса — 424; коˈлеси — 36; коˈл'оси — 653; коˈлеси // коˈлеса — 568; коˈлес'і — 60, 607; коˈл'аси — 8) і ˈкола 'предмети, що мають форму круга або кільця' (коˈла — 90; ˈкол'і // ˈкола — 125), ˈчуда (ˈцуда — 244; ˈчуда // ˈцуда — 238, 256; чуˈда — 65, 90, 95, 126, 137, 150, 260, 283, 299, 308, 309, 312, 333, 334, 410, 412, 419, 420, 423, 424, 426, 429, 430, 437, 438, 442, 445, 447, 454, 456, 457, 459, 466, 470, 481, 484, 488—490, 492, 501, 506, 518, 523, 524, 558, 580, 584, 587, 606, 624, 642; ˈчуˈда — 33, 109, 130, 133, 242, 294, 363, 435, 483, 499, 667; ˈш'уда — 407, 409; ˈчуди — 2, 53, 67, 110; чуˈди — 585) і чудеˈса (чуд'іˈса — 8, 31, 38, 46, 116, 128, 171, 186,

213, 351, 367, 385, 391, 394, 396, 568, 572, 573, 613, 616, 617, 630, 636, 639, 640, 654; чуд'іˈса // ˈчуда — 34, 47, 124, 161, 165; ч'удиˈса — 512, 514, 607; чуˈдеса — 129, 208, 277, 603, 672, 678; ˈчудеса — 221, 352; ш'удеˈса — 609; чудеˈси — 86).

Т. III, ч. 1. На всьому ареалі в говірках фіксуються форми т'іˈла (ˈт'іла — 25, 38; т'еˈла — 27, 372, 374; т'ілеˈса — 61, 127, 263, 286, 313, 344, 361; т'ілеˈса // т'іˈла — 216, 303, 334, 354; т'іˈлеса // т'іˈла — 234), коˈлеса 'частина воза' (ко(а)ˈл'оса — 17, 25, 160, 298, 314, 366, 372, 374; коˈлеса // коˈл'оса — 303; ˈколеса — 20, 38, 91, 136, 215, 286, 362; ˈкоˈлеса — 137, 141, 216, 334, 337, 354; колеˈса — 43, 217, 264, 272, 279; кол'еˈса — 313; коˈлеˈса — 9, 26, 354) і ˈкола 'предмети, що мають форму круга або кільця' (коˈла — 73), ˈчуда (чуˈда) — 73, 170, 277; ч'уˈда — 47, 49, 53, 69, 319) і чуде(е^{и}, и)ˈса (чуˈдеса — 147; ˈчудеса — 258; чуд'іˈса — 1, 4, 16, 58, 66, 91, 158, 252, 327, 373, 374).

Т. III, ч. 2. У всіх говорах у межах тому записано форми т'іˈла (ˈт'іла — 147, 201, 358; ˈт'іˈла — 95, 162, 195, 285; к'іˈла — 4, 110, 211; т'еˈла — 284, 297, 299, 312, 365, 369; т'еˈла // т'іˈла — 252, 261, 290, 292, 294, 301, 303; т'ілеˈса — 121, 135, 148, 309, 310; т'іл'іˈса — 314; т'ілеˈса // т'іˈла — 2, 30, 101, 127, 153, 232, 251; т'іˈлеса // т'іˈла — 342; тилиˈса // т'іˈла — 226; телеˈса // т'іˈла — 277; т'ел'еˈса // т'іˈла — 118); коˈлеса 'частина воза' (ко(а)ˈл'оса — 148, 257, 276, 278, 305, 339, 341, 344, 353, 354, 359; коˈл'оса // коˈлеса — 124, 125, 167, 185, 213, 224, 292, 332, 342, 348, 371; ˈколеса — 77, 121, 127, 135, 136, 177, 191, 217, 245, 258, 309, 370; ˈколеса // коˈл'оса — 334; ˈкоˈлеса — 91, 174; колеˈса — 200, 349; коˈлеˈса — 194, 282, 350; кол'еˈса — 299; кол'іˈса — 281, 288) і ˈкола (предмети, що мають форму круга або кільця); ˈчуда (чуˈда — 41, 182, 239; ˈчуˈда — 85, 86, 253; чуˈд':а — 61) і чуде(е^{и}, и)ˈса (чуд'іˈса — 9, 25, 128, 131, 141, 143, 211, 305, 340, 343, 353, 354, 358; ч'уд'іˈса — 73, 90, 276, 288, 314, 317, 319, 325, 341, 351, 356, 362, 371; ˈчудеса — 58; чудаˈса — 6).

303. Вовˈки, парубˈки, співаˈки, пастуˈхи, дˈрузі чи вовˈкі, парубˈкі, співаˈкі, пастуˈхі, дˈругі, чи вовˈці, парубˈці, співаˈці, пастуˈсі, чи вовˈци, парубˈци, співаˈци, пастуˈси, дˈрузи?

Т. I. У всіх південних говорах виступають форми на **-ги, -ки, -хи**; у середньополіських і частині східнополіських говірок — на **-ги^{і}, -ки^{і}, -хи^{і}, -гі^{и}, -кі^{и}, -хі^{и}, -г'і, -к'і, -х'і** (флексійні сполучення [ги], [ки], [хи] передано на карті № 21). Зафіксовано: співˈаки — 182, 252, 303, 348, 356, 406, 419, 435, 437, 445, 454, 455, 458, 475, 482, 487, 713, 722, 736, 789, 795, 813, 840, 877, 882, 883, 898, 903; сп'іˈваˈки — 294, 402, 480, 489, 525, 724, 815, 828; споваˈк'і — 21—23; співуˈки — 344, 659; сп'івуˈки // співаˈки — 288; сп'і(е)вуˈки — 93, 225, 447; сп'іваˈки // сп'івуˈки — 96, 102, 178, 205, 395, 416, 478, 807, 920; сп'іваˈки // сп'іваˈни — 466; сп'іваˈки // сп'іўˈц'і — 172, 370, 776, 842; п'аўˈци — 8, 16; спавуˈни // п'еўˈци — 65; спевуˈни // спо(е)ваˈк'і — 20; спеваˈк'і // ˈп'ес'ел'н'ік'і — 68, 108; ˈп(')ес(')ел'ни(і)ки — 66, 100, 150. Від іменника друг в усіх говорах записано форму дˈруз'і (друˈз'а — 34, 49, 52, 57, 72, 83, 89, 92, 115, 118—120, 146, 152, 155, 157, 225, 232, 240, 243, 247, 251, 253, 257, 270, 272, 277, 279, 304, 316, 380, 443, 454, 460, 476, 504, 547, 551, 623, 654, 656, 711, 728, 732, 734, 744, 750, 752, 754, 769, 772, 782, 784, 787, 845; друˈз'а // дˈруз'і — 40, 144, 167, 208, 303, 306, 378, 388, 403, 416, 418, 446, 493, 512, 534, 582, 585, 592, 627, 658, 677, 684, 729, 733, 755, 789, 791, 800, 802, 813, 819, 820, 824, 836, 866, 888, 895, 896, 898, 901, 903, 906; друˈз':а — 1, 3, 4, 6, 8, 11, 15, 16, 19—21, 27, 30, 47, 50, 53, 59, 62, 64—67, 71, 73, 74, 79, 82, 93, 94, 96, 97, 99, 100, 102—105, 108, 109, 113, 114, 124—127, 129, 133, 134, 136, 138, 140—143, 145, 147, 148, 163, 170, 172, 174, 176, 186—189, 195, 224, 237, 264, 266, 280, 286, 290, 292, 294, 298, 302, 314, 317, 320, 322—324, 329, 331, 335, 357, 358, 365, 402, 417, 423, 497, 542, 544, 549, 557, 565, 575, 588, 622, 642, 643, 681, 814, 840, 893, 907, 917—922; друˈз':а // дˈруз'і — 46, 110, 131, 132, 166, 196, 197, 283, 287, 289, 293, 296, 321, 342, 364, 369, 370, 377, 409, 411, 429, 478, 538, 640, 675, 726, 762, 767, 863, 889, 899, 910, 914, 916; друˈз':а // друˈз'а — 169, 486; друз'ˈйа — 9, 10, 13, 38, 156, 178, 398, 487, 779, 785; друз'ˈйа // дˈруз'і — 78, 288, 682, 696, 705, 905; друз'ˈйа // друˈз'а // дˈруз'і — 577; друˈз'і — 212, 689, 770, 826; дˈруз':і — 161, 525, 556; дˈруг'і // друˈз':а — 75, 81; дˈруз':і // друˈз':а — 630; дˈруг'і — 17, 26, 44, 55, 58, 85, 219, 250, 255, 313, 345, 348, 714; друˈг'і — 256, 310, 332; дˈруги — 7, 51, 76, 244, 507; дˈруги // дˈруз'і — 236, 458, 477, 703, 817; друˈги // друˈз'а — 747; дˈруги^{і} // друˈз'а — 77, 241, 249, дˈруˈги // друˈз'і // друˈз'а — 842; дˈруги // дˈруз'і // друˈз':а — 375, 379, 450; дˈруз'і // друˈз':а // дружˈбоўци^{і} — 106; дружˈки^{і} — 101).

Т. II. Карта № 193: воўˈки, парубˈки, сп'іваˈки, пастуˈхи; воўˈкі, парубˈкі, сп'іваˈкі, пастуˈхі; воўˈк'и, парубˈк'и, сп'іваˈк'и, пастуˈх'и; воўˈк'е, парубˈк'е, сп'іваˈк'е, пастуˈх'е; воўˈкы, парубˈкы, сп'іваˈкы, пастуˈхы, воўˈци, ˈвоўци, паˈрубци, сп'іˈваци, паˈстуси: ˈвоўці, паˈропці, сп'іˈваці; ˈвоўце, паˈробце, сп'іˈваце; у коментарі: паˈробци, паˈріпци, ˈпарубц'і (паˈріпц'і), пəˈр'іпце; ˈвоўкы; ˈпарубки (ˈпаріпки, ˈпарубкî, ˈпарупкы), ˈвоўки (ˈвоўк(')і, ˈвоўкы); паˈрібки (паˈробки), спіˈваки (спіˈвакі, спіˈвакы), пасˈтухи (пасˈтухы); паробˈки, парібˈки, спиваˈки; 'пастух' — ˈпастир, ваˈкар. Записано ще: 'співаки' — сп'іваˈчы — 427; сп'іваˈч'і — 621; сп'іўˈц'і — 234; п'еўˈци — 649; сп'іваˈн:и — 425; 'парубки' — леґ(')іˈн'і — 409, 410, 412, 416, 418, 420, 422—425, 427, 428, 430, 431, 435, 439, 440, 442, 443, 445, 446, 449—452, 455, 458, 460, 479, 486, 487, 490, 587, 588; каваˈл'ери (-і) — 232, 243, 252, 255, 293, 322, 326, 330, 338; каваˈлыр'і — 290; 'пастухи' — бе^{и}йˈтар'і — 415; чередаˈр'і — 424, 450, 460; скотаˈр'і — 434, 435, 437, 445, 455; скотаˈр'і // пастыˈр'і — 407; ґуˈл'аш'і — 423.

Від іменника друг у більшості говорів фіксується форма дˈруз'і (друˈз'і — 128, 249, 293, 299, 318, 469, 470, 510, 536; дˈруˈз'і — 84, 306, 483, 495; друˈз'а — 1, 3, 10, 13, 19, 21, 43, 52, 60, 61, 68, 71, 74, 76, 78—80, 91, 93, 103, 106, 115, 198, 213, 263, 310, 311, 343, 351, 396, 398, 435, 530, 532, 533, 537, 542, 551, 554, 557, 560, 569, 573, 583, 604, 607, 611, 613—615, 617, 620, 621, 624, 630, 644, 646, 648, 649; дˈруз'і // друˈз'а — 28, 308, 317, 362, 546, 580; дˈруˈз'і // друˈз'а — 499; друˈз':а — 2, 9, 17, 34, 36—39, 41, 45, 47, 48, 59, 62, 70, 107, 150, 154, 626, 641, 647; друз(')ˈйа — 40, 86, 94, 96, 149, 538, 562, 605, 608—610, 643, 650—652; друз'ˈйа // дˈруз'і — 92; дˈруги — 11, 16, 111, 125, 139, 266, 275, 276, 489, 627, 629, 634, 637, 645; дˈругы — 223, 447, 456; дˈруги // дˈруз'і — 108, 266, 321, 353, 509, 548, 618; дˈруги // дˈруз'і // друˈз'а — 67, 290; друˈги — 46, 263, 274, 296, 323, 502, 514, 619; друˈги // дˈруз'і — 270; дˈруˈги // дˈруз'і — 319; дˈруг'і — 7, 50, 105, 144, 269, 656; дˈруг'і // дˈруги — 214; дˈруг'і // друˈз'а — 6, 56, 348; дˈруґі — 225; друˈг'і — 206, 238; друˈг'і // дˈруги — 350; дˈруга — 65, 73, 358; дˈруга // дˈруз'і — 359; дˈруга // дˈруґа // товариˈш'і — 603; дˈрузи — 682; дˈруги // друˈз'а — 77, 354; 'друзі' — дˈруз'ійі — 217; дˈружби — 476; друˈз'ак'і — 508; коˈл'ег'и (куˈл'ег'и) — 208, 247, 286, 288, 327, 329, 332, 333, 339, 357, 520, 545; коˈл'ег'і (куˈл'ег'і) — 5, 230, 232, 234, 245, 255, 260, 267, 272, 324, 467, 528, 558, 657, 659, 660; коˈл'ег'е — 252, 261; коˈл'еґи // коˈл'ег'і — 129; коˈл'еґи // друˈги — 271, 283; ко(у)ˈл'еґи$^{(і)}$ // то$^{(у)}$вариˈш'і — 244, 253, 322, 326, 330, 335, 338, 492, 494, 559; цімбоˈри — 428, 587; ц(')імбоˈри — 412, 418, 422, 424—427, 430, 431, 441, 442, 446, 450—452, 454, 455, 457, 487, 491, 585; ˈц'імбори — 479; ˈцімборы — 458; ˈцимбори — 440; цімбоˈра — 429; цімбоˈрове — 415, 420, 423; ц'імбоˈры // дˈругы — 445; камаˈрати — 678; камаˈраты — 404, 414; камаˈрат'а — 669, 672, 673, 676, 679, 680; камˈрати // дˈруз'і) — 437.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах зафіксовано форми воўˈки (воўˈки — 26, 75, 171, 260; воўˈк'і — 16, 40, 43, 44, 52, 347; воўˈкі^{и}, воўˈки^{і} — 52; воўˈк'і // воўˈки — 21; ˈволки // воўˈки — 317; ˈволкі // воўˈки — 110, 226; ˈволки — 324; валˈк'і // воўˈк'і — 313; ˈволк'і — 372; воўˈки // б'ір'уˈки — 156, 157, 160, 374), парубˈки (паруб(п)ˈк'і — 16, 40, 43, 44, 48, 52, 313, 347; паробˈк'і — 19; парубˈки // парубˈк'і — 110; парибˈки — 242), пастуˈхи (пастуˈх'і — 16, 40, 43, 52, 313, 347, 366; пастуˈх'і // пастуˈхи — 19, 48, 374; пастуˈхи // чередниˈки — 88, 285, 292, 358; пастуˈхи // отаˈгани — 63), с(')п(')іваˈки (с(')п'іˈваки — 2, 11, 12, 25, 112, 129, 144, 159, 164, 217, 277, 279, 286, 310, 333, 350, 359; с(')п'іˈваˈки — 76, 78, 84, 104, 113, 167—170, 200, 253, 256, 263, 292, 294; с(')п'іваˈк'і — 40, 313, 347; сп'еваˈк'і — 43, 54; паралельно до сп'іваˈки — сп'івуˈни — 9, 48, 111, 152, 160, 208, 232, 316; с'п'іваˈч'і — 110; сп'іўˈц'і — 255; тільки с(')п'івуˈни — 4, 16, 19, 33, 42, 107, 121, 156, 239, 245, 329, 363—365, 370, 373; сп'іўˈц'і — 252, 287, 343; сп'іўˈци — 326; п'іўˈц'і — 327; п'еўˈци — 307, 366; ˈп'ісе^{и}н:ики — 29; ˈп'ісел'ники — 36; ˈп'есен:ики — 41; сп'івуˈни // сп'іˈваки — 260; сп'івуˈни // сп'іˈваˈки — 260; п'евуˈни // сп'івуˈни — 322; ˈпес'ел'ники // сп'іˈваˈки — 303; ˈп'ес'ен:іки // п'еўˈци — 374; сп'іўˈц'і // сп'івуˈни // сп'іваˈки — 118). Від іменника друг скрізь фіксується форма дˈруз'і (друˈз'а — 3, 32, 120, 141, 145, 156, 159, 251, 252, 285, 290, 301, 311, 327, 333, 340, 349, 371; друˈз':а — 2, 4, 9, 14, 16, 19, 21, 26, 31, 34, 35, 37, 38, 41, 42, 48, 52, 56, 57, 59—64, 66, 67, 88, 106, 107, 115, 116, 118, 123, 129, 139, 144, 146, 158, 160, 161, 200, 206, 214, 218, 231, 239, 242, 246, 250, 261, 265, 282, 283, 298, 306, 314, 322, 325, 341, 351, 355, 358, 363, 364, 367, 371, 373; друз'ˈйа — 29, 39, 46, 54, 151, 210, 257, 287, 291, 326, 331, 365, 366; дˈруг'і — 43; паралельно до дˈруз'і — друˈз'а — 5, 7, 80, 84, 167, 169—171, 176, 177, 187, 232; друˈз':а — 71, 104, 110, 111, 113, 127, 137, 164, 165, 173, 201, 227, 307, 309, 310, 337, 338; друз(')ˈйа — 82, 162, 168, 316; дˈруг'і — 255; записано ще: дˈруг'і // друˈз':а — 303; друˈз':а // друз'ˈйа — 230, 374; друˈз':а // друˈз'а // дˈруз'і — 260, 295; друˈз'а // друˈз':а // друзˈйа — 292; друˈз'аки — 84).

Т. III, ч. 2. В усіх говорах виступають форми воўˈки (воўˈк'і — 9, 13, 17, 34, 287, 309; ˈвоўˈк'і — 288; воўˈки // воўˈк'і — 44, 94, 177, 194, 215, 289; воўˈк'и — 115; воўˈк'и^{е} — 109, 110; воўˈк'е — 4, 108; ˈволки — 254, 310; ˈволк'і — 299; волˈк'і — 303; воўˈки // ˈволк'і — 255, 257, 301, 302; воўˈки // ˈволки — 252, 297; воўˈки // ˈволк'і — 253; воўˈк'і // ˈволк'і — 284, 304; воўˈки // валˈк'і — 185), парубˈки (парубˈк'і — 9, 17, 34, 287, 288, 303, 309; парубˈки // парубˈк'і — 44, 94, 177, 194, 215, 252, 253, 257, 289; парубˈкі^{и} — 13, 206; паруб(п)ˈк'и^{е} — 105, 109, 115; парупˈк'е — 4, 108; паробˈки — 354; парубˈки // паруˈбота — 297), с(')п(')іваˈки (с(')п'іваˈк'і — 13, 34, 287, 288, 303, 309; с(')п'іваˈки // с(')п'іваˈк'і — 9, 177, 215; сп'іваˈк'и — 115; сп'іваˈк'и^{е} — 109, 110; с'п'іваˈк'е — 4; сп'іˈваˈки — 33, 37, 89, 91, 100, 105, 137, 179, 185, 194, 196, 356; сп'іˈваки — 29, 38, 71, 82, 90, 149, 151, 158, 167, 169, 184, 218, 231, 300, 306, 328, 361, 362; паралельно до сп'іˈваки — сп'іўˈц'і — 153, 168, 252; сп'івуˈни — 160, 227, 297; сп'іваˈч'і — 186; п'еўˈци — 253, 255, 257, 294, 301, 302; ˈп'ес'ел'ни(н'і)ки — 276, 278; сп'івуˈни — 181, 182, 277, 313, 316, 319, 329, 330, 341, 348, 351, 358, 370—372; сı'іўˈц'і — 363; п'іўˈц'і — 328, 339; п'іўˈци — 314; п'еўˈци — 284), пастуˈхи (пастуˈх'і — 17, 34, 287, 288, 299, 303, 304, 309; пастуˈх'і // пастуˈхи — 9, 44, 94, 177, 194, 215, 252—254, 257, 289, 294, 301, 302; пастуˈх'е — 4, 108; 'пастухи' — вакаˈр'і — 115). Від іменника друг — скрізь форма дˈруз'і (друˈз'а — 2, 4, 5, 22, 27, 29, 35, 76, 89, 97, 108—111, 114, 115, 134, 142, 143, 146—148, 158—160, 162, 163, 169, 173, 182, 184, 187, 200, 201, 206, 213, 215, 222, 225, 226, 284, 292, 302, 338, 344, 353, 354, 369; друˈз':а — 86, 94, 95, 102, 117, 130, 170, 176, 177, 185, 247, 286, 298, 307, 313—316, 319, 327, 340, 351, 356—358, 365, 366, 370—372, 374; друз'ˈйа — 118, 139, 224, 236, 237, 251, 276—278, 288, 297, 299, 303—306, 308, 325, 332, 334, 341, 342, 355, 359, 360—362; друзˈйа — 41, 84, 148, 239, 259, 279, 280, 287, 289; друз'ˈйа // друˈз'а — 301, 339, 348; друз'ˈйа // друˈз'а — 203, 244; дˈруг(')і — 13, 309, 323, 363; паралельно до дˈруз'і — друˈз'а — 9, 17, 24, 33, 34, 37, 46, 91, 100, 128, 161, 164, 165, 175, 186, 191, 196, 205, 223, 294, 300, 343; друˈз':а — 57, 83, 105, 131, 152, 153, 296; друз'ˈйа — 19, 168, 194; друзˈйа — 253; дˈруг'і — 177; друз'ˈйа і друˈз'а — 14, 255; 'друзі' — кор'іˈш'і — 190; кор'іˈша // друˈз'а) — 167.

304. Учитеˈлі, дохтоˈри (дохтоˈрі), вечоˈри (вечоˈрі), голоˈси, холоˈди, вівˈси чи учитеˈля, дохтоˈра, вечоˈра, голоˈса, холоˈда, вівˈса, ліˈса?

Т. I. У всіх говорах фіксуються форми учитеˈл'і і зрідка учитеˈл'а (учит'еˈл'і̯е — 20, 40, 79, 80, 83, 86, 98, 107, 111, 115, 117, 120—122, 137, 138, 151, 274; уˈч'іт(')ел'і̯е — 17, 53, 69, 99, 193), дох(к)тоˈри, дох(к)тоˈр'і і зрідка дох(к)тоˈра (дохтоˈр'і̯е — 83, 86, 107, 111, 115, 117, 121, 122, 131, 137, 140; дохтоˈр'і̯е // дохтоˈр'і — 119, 120; дохтоˈр'а — 191, 633, 777; дохтоˈр'а // дохтоˈра — 191, 879; дохтоˈр'а // дохтоˈр'і — 622, 829, 842, 845, 848, 864), вечоˈри, вечоˈр'і і зрідка вечоˈра (ˈвечори — 687, 689; в(')ечеˈри (-и^{і}) — 2, 7, 9, 11, 12, 17, 74, 78, 79, 81, 82, 85, 90, 91, 96, 98, 101, 105, 108, 109, 112, 116, 140, 141, 142, 143, 309, 443, 494, 504, 618, 623, 635, 640, 645, 648, 672, 712, 761, 814, 862; в'ечаˈри — 15, 64, 66, 75, 99, 100, 106, 127, 130; в(')е(и)ч(')е(и)ˈр'і — 50, 62, 71, 134—136, 275, 281, 307, 445, 473, 487, 600, 719, 739, 744, 789; вечеˈр'і // вечоˈр'і — 716; вечеˈр'і // вечеˈри — 92; вечеˈра — 19, 47, 77, 83, 86, 94, 103, 113, 114, 157, 164, 172, 187, 190, 277, 465, 627, 681, 773, 779, 877, 879, 898; вечеˈра // вечоˈри — 611, 660, 678, 845, 860, 871, 873, 902; в(')ечеˈра // в(')ечеˈри — 80, 97, 130, 327, 388, 642, 866; вечеˈра // вечоˈра — 393, 414, 547, 659, 675; в'ічеˈра — 747), голоˈси і голоˈса (ˈголоси — 72, 79, 344; голоˈс'і — 53; голоˈс'і^{и} — 81); холоˈди і холоˈда (ˈхолоди — 72, 344; ˈхолоди // холоˈда — 392); в'іўˈси і

оўˈси, ˈв'іўса і ˈоўса (ˈв'іўси — 210, 438, 685, 693, 807; оˈвеси — 225, 507; оˈвеси // оўˈси — 333; овеˈси // в'іўˈса — 562; іўˈси — 152; ˈв'іўс'а — 745; ˈі(и)ўса — 155, 242, 247, 329, 331, 335; ˈіўса // ˈв'іўса — 263; ˈіўса // оўˈси — 176; овеˈса — 235; веˈса — 237), л'іˈси і л'іˈса.

Т. II. У всіх говорах записано форми учитеˈл'і і зрідка учитеˈл'а (уˈчител'і — 276, 287, 363, 414, 502, 530; вушит(')и(і)ˈл'і — 407, 409, 410, 416; учиˈтел'і — 669, 673, 677, 678, 685, 687; найучит(')е(і)ˈл'і — 238, 256, 271, 337, 545, 664; найучиˈц'ел'і — 662; учитеˈли — 75, 665, 682; уч'ітеˈле — 670, 672, 679—681, 686; учитеˈле — 106; учиц'еˈл'е — 85; учитеˈл'i̯е — 104, 655, 656, 659; (в)уч'іт(')і(е)ˈл'а — 36, 63, 88, 92, 626, 630, 639—641; уч'іц'еˈл'а — 622, 643, 654), дохтоˈри і дохтоˈр'і (ˈдохтори — 67, 85, 94, 230, 275, 354, 358, 415, 526, 633, 634, 640; дохˈтоˈры — в говірках Закарпаття; ˈдохтор'і — 99, 348; дохˈторе — 666, 668, 670, 672, 673, 679—681, 683, 684, 686; дохтоˈр'i̯е — 655, 656; дох(к)тоˈра — 7, 10, 17, 23, 25, 26, 43, 49, 55, 58, 60, 61, 63, 68, 76—79, 80, 82, 84, 86, 88—92, 97, 98, 101—107, 121, 151, 154, 174, 176—178, 180, 182, 183, 185, 205, 206, 212, 218, 219, 224, 227, 229, 317, 345, 355, 372, 529, 536, 538, 542, 550, 551, 557, 562, 572, 577, 605, 606, 613, 614, 621—623, 632, 649—653; дохтоˈра // дохтоˈри — 53, 56, 65, 189, 378, 546, 654; дохтоˈра // дохтоˈр'і — 20, 31, 159, 181, 195, 221, 359, 391, 394, 401, 530, 564, 639; дохтоˈр'а — 524, 547—549, 555, 578, 603, 607—612, 615, 620, 628; дохтоˈр'а // дохтоˈр'і — 488, 554), вечоˈри і вечоˈр'і, зрідка — вечеˈри (ˈвечори — 53, 120, 123, 213, 241, 251, 268, 274, 297, 298, 476, 504, 513, 635, 654; веˈчори — 331, 336, 477; ˈвеˈчори — 329; вечоˈри // вечеˈри — 135, 297, 465—467, 470, 472, 491, 495, 530; вечоˈри // в'іч'іˈр'і — 351, 359; веч'оˈри // ˈвеч'іˈри — 483, 488; ˈвеч'іˈри — 501, 506, 515, 518, 522; в'ічоˈри — 39, 47, 118; ˈвечари — 683; ˈвичоˈры — 411—413, 421, 422, 426, 676, 680; ˈве(и)ш'оры — 407, 409; ˈвечеˈры — 403, 404, 430, 442, 444—447, 448, 450—461, 585; веˈчеры — 425, 449, 669, 673; вешеˈры — 416; вечеˈр'і — 138, 162, 167, 172, 202, 231, 233, 235, 238, 240, 242, 247, 249, 256, 258, 260, 262, 264, 272, 282, 283, 285, 287—289, 292, 299, 300, 302, 304, 309, 310, 312, 318, 322, 323, 328, 332, 335, 347, 349, 350, 441, 492, 539; ˈвечер'і — 246, 266, 290, 296, 354, 405, 521, 663; веˈчер'і — 485, 677, 679; ˈвеш'ер'і — 609; веч'іˈр'і — 71, 111, 261, 348, 434, 573, 687; веч'іˈр'і // вечоˈри — 255, 398, 463; вечеˈр'і // вечоˈри — 142, 306; ˈвечер'і // веˈчори — 276, 479; вечоˈр'i̯е — 655, 656; вечоˈра — 60, 61, 68, 69, 72, 74, 76—80, 82, 86, 88, 90, 92, 102, 103, 107, 121, 151, 152, 174, 177, 180, 183, 205, 206, 208, 212, 215, 219, 224, 227, 229, 317, 330, 345, 355, 382, 387, 464, 529, 542, 550, 569, 575, 622, 623, 626, 632, 634, 642, 649—652; вечоˈр'а — 549, 611, 620; веч(')еˈра — 239, 440, 547, 551, 556, 557, 562, 578, 579, 604, 606—608, 610, 612—615, 621; вечоˈра // вечоˈри — 378, 391, 531, 580, 644; вечоˈра // вечоˈр'і — 43, 181; вечеˈра // вечоˈри — 28, 56, 65, 104, 308, 499, 546), голоˈси і голоˈса (ˈголоси — 242, 438, 439, 635, 683; гоˈлоси — 482, 666, 669, 670, 672, 677; ˈголосы — 411, 415, 431, 676; гоˈлосы — 673; голоˈс'і — 125; гоˈлос'і — 679; гˈлас'і — 686), холоˈди і холоˈда (ˈхолоди — 242, 290, 302, 432, 433, 438, 474, 477, 498, 656, 663; ˈхолоды — 414, 425, 426, 441, 460, 461, 677; хоˈлоды — 409; хоˈлод'і — 679; 'холоди' — сˈтудени — 429, 431, 508; студеˈни — 464; студеˈны — 440; сˈтудены — 415; сˈтуден'і — 490, 520; сˈтуд'ін'і — 404, 407, 419, 424); ˈв'іўˈси і ˈоўˈси, ˈв'іўˈса і ˈоўˈса (вуˈси — 35, 51; гуˈси — 43, 616; ˈвуси — 420, 449; уфˈси — 621; ўси — 12, 617; ˈвўси — 417; вуˈсы — 406, 408, 409, 418, 419, 421, 451, 455, 456; уˈсы — 453, 457; вўˈсы — 424, 425, 430, 448, 450, 454; ˈ(г)иўса — 76, 191; (г)іўˈси — 27, 144; вуˈса — 52, 214, 461; вўˈса — 429; ˈвўса — 446; ˈуса — 215, 587; веˈс:а // гоўˈси — 176), л'іˈси і л'іˈса.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому фіксуються форми учитеˈл'і і учитеˈл'а (уч'ітеˈл'і — 112, 115, 122, 126, 144, 214, 283; уч'іт(')еˈл'а — 27, 41, 49, 51, 54, 56, 67, 102, 145, 250, 287, 290, 333, 361, 363, 365, 372, 374; уч'ітеˈл'а // уч'ітеˈл'і — 119, 121, 146, 151, 310, 318; уч'іт'іˈл'а — 143), дох(к)тоˈра і дох(к)тоˈр'а (дох(к)тоˈри — 13, 16, 68, 71, 75, 76, 98, 99, 104, 112, 128, 132, 144, 148, 149, 159, 163, 168, 180, 193—196, 222, 228, 229, 233, 244, 250, 254, 257, 270—272, 276, 277, 299, 302, 304, 319—321, 375; ˈдохтори — 350; дох(к)тоˈри // дох(к)тоˈра — 12, 43, 48, 91, 96, 100, 103, 113, 130, 146, 203, 209, 232, 240, 241, 258, 262, 267, 293, 303, 307, 312, 317, 334—336, 345, 366; ˈдоктори // доктоˈра — 207; дохтоˈри // дохтоˈр'а — 26, 73; дохтоˈр'і — 9, 11, 14, 24, 29, 37, 53, 69, 78, 97, 116, 123, 135, 145, 151, 154, 162, 167, 170, 187, 192, 256, 261, 265, 269, 272, 274, 278—280, 285, 286, 342, 343, 351; дохтоˈр'і // дохтоˈри — 15, 70, 74, 176, 177, 201, 231, 255, 296, 310, 344, 354; дохтоˈр'і // дох(к)тоˈра — 21, 22, 39, 72, 77, 79, 80, 83, 84, 86, 111, 169, 172, 213, 260, 263, 292, 322; дохтоˈр'і // дохтоˈр'а — 81, 82, 152, 164, 173, 294, 297, 325, 338, 354), вечоˈри і вечоˈра (вечеˈри // вечоˈри — 91, 113, 116, 168, 170, 177, 255, 285; вечеˈри // вечоˈра — 48, 92, 93, 164, 165, 169, 201, 213, 232, 249, 253; вечеˈри // вечоˈри // вечеˈра — 176, 273; веч·оˈр'і — 53; вечоˈр'і // вечоˈри — 263; в(')еч(')еˈра — 16, 19, 27, 31, 34, 47, 88, 95, 106, 119, 120, 125, 126, 139, 158—160, 180, 217, 239, 245, 246, 250, 252, 272, 309, 314, 326, 327, 351, 358, 359, 363—366, 368, 370, 371, 373; вечеˈра // вечоˈри — 307, 312; веч'іˈра — 41, 49, 238, 284, 301; веч'іˈра // вечоˈра — 39; виеч'іˈра // веичеˈра — 151), голоˈси і голоˈса, холоˈди і холоˈда, в'іўˈси і оўˈси, в'іўˈса і оўˈса, л'іˈси і л'іˈса.

Т. III, ч. 2. На всій території в говірках фіксуються форми уч(')итеˈл'і і уˈчит(')еˈл'а (уч'іт'іˈл'а — 4, 45, 185, 254, 288, 292), веч(')оˈри і веч(')оˈра (веч(')еˈри — 3, 70, 154, 169, 184, 213, 314; веч(')еˈра — 4, 5, 21, 22, 51, 65, 66, 89, 108, 128, 140, 143, 144, 159, 162, 211, 222—225, 227, 255, 259, 276—278, 294, 296, 305, 306, 313, 316, 317, 319, 325, 328, 339, 341, 342, 348, 351, 356, 358, 361—363, 365, 368, 372; вечеˈра // вечеˈри — 17, 33, 43, 86, 91, 167, 172, 181, 182, 195, 297, 298; вечеˈра / вечоˈра — 100, 131, 163, 171, 185, 287, 289; в(')еч(')еˈр'а — 284, 299, 370; веч'іˈра — 48, 153, 205, 288, 371; веч'іˈра // вечоˈри — 158, 179; веч'іˈра / веч(')оˈра — 37, 152, 160, 186), голоˈси і голоˈса, холоˈди і холоˈда, в'іўˈси і оўˈси, в'іўˈса і оўˈса (ˈв'іўси — 372; ˈоўси // оўˈса — 303; ˈв'іўса — 9, 13, 103; ˈв'іўса // ˈв'іўси — 14; ˈв'іўса // в'іўˈси — 19; ˈоўса — 276), л'іˈси і л'іˈса; [р] -и (дохтоˈри), [р] -а (дохтоˈра), [р'] -і (дохтоˈр'і), [р'] -а (дохтоˈр'а); [р'] -і (веичоˈр'і) відбито на карті № 51.

305. Суˈсіди, сваˈти, браˈти, куˈми, сиˈни, вороˈги, діˈди чи суˈсідове, сˈватове, бˈратове, ˈкуˈмове, сиˈнове, вороˈгове, діˈдове?

Т. I. Карта № 218: -и (суˈс'іди), -і (суˈс'ід'і, суˈс'i̯ед'і), -е (суˈс'іде), -а (суˈс'іда); [о] в префіксі: соˈс'іди, соˈс'ед'і [о] > [а] в префіксі: саˈс'i̯еди, саˈс'ед'і, [д'] перед [е], [а]: суˈс'ід'е суˈс'i̯ед'а; у коментарі: суˈс'ідове, соˈс'ідове, суˈс'ідове, суˈс'ідови, суўˈс'іди.

У всіх говорах тому фіксуються форми: сваˈти (сва:ˈти — 4, 6, 93, 97; сваˈт'і — 37, 38, 44, 53; сваˈти // сˈватове — 79; сваˈти // сватовˈйе — 176; сваˈти // сватовˈйа — 370), браˈти (бра:ˈти — 6, 96, 97; браˈт'і — 37, 38, 44, 53; браˈти // бˈрат':а — 1; браˈти // бˈрат'йа — 18, 190), куˈми (ˈкум'і, -іи — 4, 7, 16, 17, 22, 38, 47, 50, 56, 57, 70, 71, 73, 81, 82, 96, 97, 102, 104, 203, 918; куˈм'і — 3, 37, 44, 67; куˈм'і // ˈкуми — 51; кумовˈйе — 6; кумовˈйа // ˈкуˈми — 101, 131, 172, 398; кумовˈйо // ˈкум'і — 1), сиˈни (сиіˈн'і — 53; сиˈни // синовˈйа — 836; синовˈйа — 18), вороˈги (-гиі: вороˈгиі, -г·іи: вороˈг·іи, -г'і: вороˈг'і відбито на карті № 21), д'іˈди (д'е:ˈди — 4; ӡ'аˈди — 16, 71, 101; ˈд'ед'і — 53; [і]: д'іˈди, [и]: диˈди, [е]: д'еˈди передано на карті № 11).

Т. II. Карта № 190: -е (суˈс'іде), -ове (суˈс'ідове); у коментарі: соˈс'іди, суˈс'ед'е, суˈс'іда;

карта № 191: -и (браˈти, браˈты), -ове (браˈтове), -'а (бˈрат'а); бˈрап'і, бˈрат'и у коментарі: браˈт'а, браˈт'і, бˈрак'і, бˈрат'йа.

У всіх говорах тому фіксуються форми: сваˈти (сваˈтеи — 23, 24, 38, 45, 120, 123, 150; сваˈте — 124, 133; сˈвате — 683; сˈвате // сваˈти — 52; сваˈты — у говірках Закарпаття, сваˈты̊ — 236, 418; сваˈты // сваˈто — 416; сˈватове — 190, 673; сваˈтове — 403, 424, 427, 428, 451, 667, 668, 672, 677, 679—682, 684, 686; сватоˈве — 672а; сˈватове // сваˈти — 189; сваˈтове // сваˈти — 294, 305, 544, 546, 620; сваˈтове // сˈвати — 678; сваˈтове // сваˈты — 406—409, 411, 413, 415, 423, 431, 446, 448, 454, 455, 459, 665; сваˈтови // сваˈти — 111, 420, 483; сваˈтови // сваˈты — 426, 444, 452; а також: сваˈтове // сватаˈч'і — 442; сватаˈч'і // сваˈти — 26, 42, 499; сватаˈч'і // сˈвати — 439; сˈвати 'батьки молодих', сватаˈч'і 'свати' — 443, 445; сваˈтови 'батьки молодих', сватаˈч'і 'свати' — 417; сваˈтове 'батьки молодих', сваˈты 'свати' — 456; сваˈхове 'свати' — 670; суˈл'еди 'свати' — 24), ˈкуˈми (куˈме — 514; куˈмеи, -ие — 24, 30, 38, 45, 120, 123, 150; куˈм'и — 33; ˈкуˈмы — у говірках Закарпаття; ґуˈми — 155; ˈкум'і — 76, 82, 87, 88, 92, 101, 647; ˈкуˈм'іи, -иі — 12, 60, 63, 64, 68, 71, 73, 103, 125, 647; куˈмове — 133, 151, 240, 250, 292, 682, 686; куˈмове // ˈкуˈми, -ы — 294, 406, 408, 409, 413, 415, 423, 431, 442, 446, 455, 459, 554, 625, 663, 664; куˈмови — 242; куˈмови // ˈкуˈми, -ы — 13, 113, 416, 417, 420, 426, 445, 456, 546; а також: нанашˈкы 'куми' // куˈмы — 437; куˈмат'а // ˈкумеи — 609, ˈкуми «чоловіки», куˈми «жінки» — 405, 434, 457, 494, 663; куˈмове «чоловіки», куˈмы «жінки» — 403, 444; кˈмотри 'куми' — 683), сиˈни (сиˈнеи — 38, 120, 123, 127, 150, 609; сиˈне — 124; сиˈне // сиˈни — 52; с'іˈн'і — 647; сиˈны — 310, 429; сыˈны — 237, 403, 404, 406, 409—412, 414, 415, 417, 419, 421—424, 430, 431, 440, 441, 443, 445, 449—451, 453—455, 457—461, 485, 585, 669, 684, 685; со̂ˈны — 425; сиˈныо — 236, 418; сиˈнове — 624, 664, 667, 677, 678, 682, 683; сіˈнове — 679, 686; сыˈнове — 665, 669, 670, 672, 673, 676, 680; сиˈнове // сиˈни — 546; сыˈнове // сыˈны — 407, 408, 413, 442, 448; сиˈнови // сыˈны — 416, 444, 452, 456), вороˈги (-г'і: вороˈг'і, -ге: вороˈге, -гы: вороˈгы передано на карті № 21), д'іˈди (д'іˈдеи — 120, 123, 150, 609; д'іˈде — 8, 124; д'іˈде // диˈди — 52; деˈд'і — 647; д'іˈда — 211; деˈда — 76; д'іˈда // д'іˈди — 305; д'іˈды — у говірках Закарпаття; д'іˈды // д'іˈдо — 416; д'іˈдыо — 232, 418; д'іˈдове — 664, 665, 669, 670, 672, 676, 678, 680, 682, 683, 686; ӡ'еˈдове — 403, 424, 677, 679; д'іˈдови — 626; д'іˈдове // д'іˈди — 546; д'іˈдове // д'іˈды — 407, 408, 415, 419, 444, 446; д'іˈдови // д'іˈды — 426).

Т. III, ч. 1. На всій території тому в говірках фіксуються форми суˈс'іди (сус'іˈди — 88, 264, 362; соˈс'іди — 314, 350; соˈс'іди // суˈс'іди — 307; соˈс'іди // суˈс'еди — 14, 48; суˈс'іде — 47, 217; суˈс'іде // суˈс'іди — 44; суˈс'іда — 10; суˈс'іда // суˈс'іди — 86; соˈс'ед'і — 252, 372, 374; соˈс'ед'і // суˈс'іди — 248); сваˈти (сваˈтове // сваˈти — 307; сват'ˈйа — 370), браˈти (браˈти // бˈрат':а — 31, 39, 158, 370, 374), ˈкуˈми (кумовˈйа // ˈкуˈми — 145, 313, 322, 367, 373, 374), сиˈни (сеˈни — 66, 217), вороˈги, ўраˈги (вороˈг'і — 43, 313; ўраˈг'і — 16, 134; ўраˈг'і // ўраˈги — 374), д'іˈди (д'еˈди).

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому записано форми: суˈс'іди (суˈс'іˈди — 139, 152, 191, 260; соˈс'іди — 6, 21, 111, 117, 118, 206, 224, 313; соˈс'іди // суˈс'іди — 2, 95, 173, 205, 222, 289, 338; соˈс'ед'і — 255, 280, 299, 303, 352; соˈс'ед'і // суˈс'іди — 194, 244, 252—254, 276, 297, 301, 302, 342, 367, 371; соˈс'ед'і // соˈс'іди — 284, 292, 294; суˈс'ед'і // суˈс'іди — 185), сваˈти (сваˈте — 4, 108, 141; сваˈтовеи // сваˈти — 234, 288; сватоўˈйа // сваˈти — 253, 354; сˈват'йа // сваˈти — 367; сват'ˈйа // сваˈти — 301; сˈват'йі // сваˈти — 302), браˈти (бˈрат'а — 4, 108, 109, 115, 205; бˈрат'а // браˈти — 110, 252, 315; бˈрат':а // браˈти — 314, 339, 356; бˈрат'йа // браˈти — 255, 276, 294, 297, 301—303, 367; бˈрат'йа // бˈрат':а // братоўˈйа — 277), куˈми, рідше — ˈкуми (куˈме — 4, 108; кумоўˈйа // куˈми — 159, 253, 255, 257, 294, 297, 299, 301, 338—340; кумоўˈйа // ˈкуми — 302, 332, 354, 356, 358, 371; кумоўˈйа // ˈкуˈми — 180; куˈмовеи // куˈми — 234, а також: ˈкуми «жінки», кумоўˈйа «чоловік і жінка разом» — 277, 278; ˈкуми «жінки», кумоўˈйа «чоловіки» — 288; ˈкуми // кумоўˈйа «чоловіки і жінки», куˈми «тільки жінки або тільки чоловіки» — 276); сиˈни (сиеˈне — 4, 108; синоўˈйа // сиˈни — 224, 276, 288, 297, 302, 314, 340, 354), вороˈги (ўраˈг'і — 277, 284, 288; ўраˈг'і // вороˈги — 184, 185, 253, 292, 297, 299, 367), д'іˈди (д'іˈде — 4, 108).

306. Стоˈли, хліˈби, вітˈри, воˈли, плуˈги чи стоˈлове, хліˈбове, вітˈрове, воˈлове, плуˈгове?

Т. I. У говірках на всьому ареалі записано форми: стоˈли (ста:ˈли — 1, 3, 4, 65, 66, 96, 97, 105; стоˈл'і — 23, 206; стоˈл'і // стоˈли — 37, 53), хл'іˈби і хл'іˈба (хл'еˈб'і, хл'i̯еˈб'і — 1, 3, 7, 23, 47, 69, 206, 918; хл'еˈб'і / хл'іˈби — 33, 37, 46, 53, 208; відзначено: хл'іˈба «злакові» — 36, 44, 46, 54, 92, 97, 113, 118, 136, 233, 275, 331, 362, 375, 398, 435, 437, 475, 482, 483, 499, 505, 524, 542, 543, 547, 549, 579, 626, 694, 716, 782, 784, 791, 816, 836, 921; хл'іˈба «злакові» і хл'іˈби «печені» — 8, 34, 47, 67, 68, 70, 71, 105, 114, 115, 121, 127, 133, 144, 148, 153, 174, 197, 225, 274, 305, 322, 329, 332, 335, 354, 359, 369, 370, 391, 402, 446, 464, 471, 472, 478, 504, 545, 564, 582, 585, 612, 623, 644, 690, 705, 714, 724, 728, 729, 732, 734, 745, 755, 757, 770, 778, 789, 819—821, 843, 846, 852, 861, 864, 870, 873, 883, 887, 907; хл'іˈбини «печені» і хл'іˈба «злакові» — 65, 564, 572, 836, 846, 848; [і]: хл'іˈби, -а [и]: хлиˈби, -а; [е]: хлеˈби, -а відбито на карті № 11), в'ітˈри (ˈв'ітри — 139, 160, 444; ˈв'ітˈри — 117, 321, 354, 387, 454, 484, 609, 836, 846; в'ітˈр'і — 27, 33, 125—127, 133, 135, 146, 201, 206, 273, 279, 293, 294, 297, 314, 320, 331, 334, 335, 491, 537, 549, 575; ˈв'i̯етр'і — 3, 47; ˈв'етр'і — 23; в'етˈр'і — 53; ˈв'етр'і // в'етˈри — 46, 110; в'ітˈр'і // в'ітˈри — 921; в'ітˈра — 62, 113, 272, 274, 441, 458, 666, 674, 769, 772, 779; в'ітˈра // в'ітˈри — 161, 176, 459, 536, 539, 543, 643, 705, 907, 914, 916, 922; в'ітˈра // в'ітˈр'і — 153, 308, 343, 367, 370, 375, 379, 499, 504,

582, 600, 773, 784, 800, 807; [и]: витˈри, [е]: ветˈри відбито на карті № 15), воˈли (ва:ˈли — 1, 3, 4, 65, 96, 97; воˈл'і — 23, 53, 206; воˈл'і // воˈли — 37), плуˈги (плуˈг'і — 1, 4, 7, 10, 14—18, 22, 23, 27, 31, 32, 43, 46, 47, 66, 69, 93, 94, 96, 97, 101, 105, 127, 168, 201, 203, 206, 207, 219, 225, 254—256, 262, 268, 308, 313, 314, 318, 329, 331, 332, 335, 344, 345, 348, 351, 361, 364, 367, 479, 917; плуˈг'і // плуˈги — 28, 33, 34, 36, 51, 53, 65, 67, 70, 131, 173, 178, 208, 220, 223, 358, 359, 450, 922; плуˈга — 389; плуˈга // плуˈги^{і} — 241, 459, 534, 643, 848, 907, 916).

Т. II. У всіх говорах тому фіксуються форми: стоˈли (стоˈле — 124; стоˈл'і — 92, 98, 647; сˈтол'і — 679, 686; сˈтоˈлы — у говірках Закарпаття; стоˈлове — 271; наголос сˈтоли — відбито на карті № 135), хл'іˈби (хл'іˈбе — 52; хл'іˈб'і — 679; хл'еˈб'і — 648, 686; хл'іˈбы, хˈл'ібы — у говірках Закарпаття; хл'іˈбы^{о} — 236, 416, 421; хл'іˈбове — 271; хл'іˈбове // хл'іˈби — 546; хл'іˈба — 7, 15, 20, 30, 37, 71, 72, 93, 115—117, 122, 124, 127, 137, 144, 150, 168, 185, 207, 209, 210, 213—216, 300, 314, 320, 323, 365, 382, 492, 504, 511, 530, 532, 536, 553, 570, 573—575, 584, 641, 671; хл'еˈба — 84, 88, 90, 95, 652; хл'иеˈба — 102, 106, 183, 205; хл'^{і}еˈба — 80, 82; хл'іˈба // хл'іˈби — 119, 159, 165, 193, 196, 208, 219, 310, 324, 333, 351, 354, 357, 399, 507, 537, 550, 554, 559; хл'еˈба // хл'еˈби — 176; хл'еˈба // хл'еˈб'і^{и} — 103; відзначено: хл'іˈба «злакові» і хл'іˈби «печені» — 67, 83, 149, 166, 173, 304, 311, 315, 343, 359, 386, 391, 394, 397, 402, 484, 523, 539, 556, 561, 569, 653; хл'іˈби «злакові» і хˈл'іби «печені» — 74, 232, 234, 252, 321, 322, 546; хл'іˈба «злакові» і хліˈбини «печені» — 162; хл'іˈбови «злакові» і хл'іˈби «печені» — 471, 472), в'ітˈри, в'ітˈра (ˈв'ітры, ˈв'ітра) передано на карті № 192, воˈли (вуˈле — 52, 123; воˈл'і — 92, 98, 104; воˈлы — у говірках Закарпаття; воˈлы^{о} — 236, 416, 421; воˈлове — 271; воˈлове // воˈлы — 546; ˈволи відбито на карті № 135), плуˈги ([г'і]: плуˈг'і [ге]: плуˈге, [гы]: плуˈгы) відбито на карті № 21; записано ще плуˈгове — 271).

Т. III, ч. 1. У говірках на всьому ареалі фіксуються форми: стоˈли, хл'іˈби і хл'іˈба (відзначено: хл'іˈба «злакові», хл'іˈби «печені» — 31, 45, 46, 81, 88, 114, 116, 156, 157, 211, 220, 251, 303, 371, 374, 375; хл'іˈба «злакові», хл'іˈбини «печені» — 226, 367, 372, 373), в'ітˈри (ˈв'ітри — 4; ˈв'етри — 48; ˈв'иетри — 43; в'ітˈра — 18, 225, 242, 333; в'ітˈра // в'ітˈри — 246, 310, 313, 367, 369), воˈли, плуˈги (плуˈг'і^{и} — 45; плуˈг'і — 16, 43, 44, 48, 54; плуˈга — 225, 333, 373; плуˈга // плуˈги — 160, 207, 310, 362, 374).

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються форми: стоˈли (стоˈле — 4, 108), хл'іˈби і хл'іˈба (відзначено: хл'іˈба «злакові», хл'іˈби «печені» — 2, 37, 47, 128, 184—186, 222, 224, 225, 227, 233, 307, 315, 323, 327, 338, 356, 366, 370—372; хл'іˈба «злакові», хл'іˈбини «печені» — 169, 357, 358), в'ітˈри (ˈв'ітри — 126; ˈв'ітˈри — 282, 287; ˈв'етри — 297, 299; ˈв'етри // в'ітˈри — 283, 301—303, 367; в'ітˈра — 4, 111, 115, 120, 149, 159, 206, 224, 227, 235, 237, 278, 294, 310, 329, 333, 335, 339, 340, 374; в'ітˈра // в'ітˈри — 2, 114, 118, 152, 153, 172, 211, 250, 342, 348, 356; -р'і: в'ітˈр'і відбито на карті № 51), воˈли (воˈли^{е} — 110; воˈле — 4, 108), плуˈги (пˈлуˈги — 25; плуˈге — 4, 108; плуˈг'і — 287, 303; плуˈг'і // плуˈги — 185, 194, 289; плуˈга — 35, 224, 250, 284, 294, 307, 328, 330, 335, 372, 374; плуˈга // плуˈги — 152, 200, 251, 253, 261, 301, 332, 334, 340, 355).

307. Сеˈляни, ˈлюди, громаˈдяни, циˈгани, міˈщани чи сеˈляне, ˈлюде, громаˈдяне, циˈгане, міˈщане?

Т. І. Карта № 217: **-и** (сеˈл'ани, громаˈд'ани, циˈгани, м'ішˈчани, ˈл'уди), **-е** (сеˈл'ане, громаˈд'ане, циˈгане, м'ішˈчане, ˈл'уде); ˈл'уд'і; збірні форми: с'еˈл'ан':е, циˈган':е, м'ешˈчан':е; [н'] (сеˈл'ан'е, громаˈд'ан'е, циˈган'е, м'ішˈчан'е); [д'] (ˈл'уд'е); у коментарі: циˈган'і, гˈраждан'і, с'аˈл'ан'і, ˈл'уʒ'і, м'ішˈчан'і, сел'аˈнини, громад'аˈнини; циˈган':а, громаˈд'ан':а, м'ешˈчан':і.

Т. II. Карта № 190: **-и** (сеˈл'ани, громаˈд'ани, м'ішˈчани); сеˈл'аны; **-е** (сеˈл'ане, громаˈд'ане, м'ішˈчане); ˈл'уды; ˈл'уде; у коментарі: сел'аˈнини, гроˈмад'анини, мішˈчанини; л'удˈкови; сел'аˈки, сел'уˈки; мушчуˈхи; 'селяни' — валал'ˈчаны; 'міщани' — ˈваришци, варшˈчан'е, варис'ˈк'і ˈл'уди, м'іс'ˈк'і ˈл'уди.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах фіксуються форми: сеˈл'ани (сеˈл'ан(')е — 16, 141, 303; сеˈл'ане // сеˈл'ани — 44, 177, 322), ˈл'уди (ˈл'уде — 16, 43, 47, 48, 50, 62, 66; ˈл'уде // ˈл'уди — 44, 177), громаˈд'ани (громаˈд'ане — 43, 47, 48; громаˈд'ане // громаˈд'ани — 44, 177; а також: гˈраждани — 14, 26, 27, 51, 56, 57, 59, 129, 144, 158—160, 167, 204, 290, 306, 314, 325, 365, 366, 370, 371, 373; гˈраждани^{е} — 121, 151; гˈраждани // громаˈд'ани — 7, 84, 164, 201, 210, 307, 310, 316, 355; гражˈдани — 115, 139, 303; гˈраждан'е — 34, 137, 161; гˈраждан'е // гˈраждани — 374; гражˈдан'е — 39; гˈраждан'і — 60, 190, 250, 367; гˈраждан'і // громаˈд'ани — 293), циˈгани (циˈган(')е — 16, 43, 47, 48; циˈгане // циˈгани — 44, 177, 324), м'ішˈч(')ани (м'ішˈчане — 43, 47, 48; м'ішˈчане // м'ішˈчани — 44, 177; 'міщани' — гороˈд'ани — 14.

Т. III, ч. 2. На всій території у говірках фіксуються форми: сеˈл'ани (сеˈл'ане — 326, 330; сеˈл'ане // сеˈл'ани — 119, 256; сеˈл'ан'е — 288; сеˈл'ан'е // сеˈл'ани — 294, 299, 301, 302, 367; сеˈл'ан'і // сеˈл'ани — 185, 194, 252, 253, 255, 276, 278, 283, 292, 297; в українських говірках Кубані зафіксовано: 'селяни' — стаˈнич(ш)ники, станичаˈни, станиˈчан'е), ˈл'уди (ˈл'уде — 326, 330; ˈл'уде // ˈл'уди — 119, 256; ˈл'уд'і — 284, 288, 299, 304; ˈл'уд'і // ˈл'уди — 185, 194, 252, 253, 255, 276—278, 283, 292, 297), громаˈд'ани (громаˈд'ане — 326, 330; а також: гˈраждани — 2, 181, 184, 186, 190, 206, 213, 224, 247, 251, 278, 289, 302, 306, 307, 315, 316, 319, 323, 325, 339—341, 343, 344, 351, 356—358, 366, 370—372; гражˈдани — 275, 312, 314, 321; гˈраждани // громаˈд'ани — 37, 91, 153, 158—160, 165, 180, 182, 237, 322; гˈраждане — 313, 359; гˈраждане // гˈраждани — 255; гˈраждан'е — 254, 334, 354, 365; гражˈдан'е — 363; гˈражˈдан'е // гˈраждани — 303, 342; гˈраждан'е // громаˈд'ани — 292, 294; гˈраждан'і // гˈраждани — 297; гˈраждан'і // громаˈд'ани — 14, 185, 258, 261), циˈгани (циˈгане — 326, 330; циˈгани // циˈгане — 119, 256; циˈган'е // циˈгани — 294, 299, 301, 302; циˈган'і // циˈгани — 247, 283, 299; циˈган'і // циˈган'е — 303), м'ішˈч(')ани (м'ішˈчане — 326, 330; м'ешˈчан'е — 303; м'і(е)шˈчан'е // м'ішˈчани — 294, 297, 299, 301, 302.

308. Неˈмає люˈдей, гˈрошей, ˈкоˈней, госˈтей чи люˈдий, гˈроший, ˈкоˈний, госˈтий, чи люˈдій, гˈрошій, ˈкоˈній, ˈгос'тій, чи люˈдів, гˈрошів, ˈкоˈнів, госˈтів, чи ˈлюдьох, гˈрошох, ˈконьох, ˈгостьох?

Т. І. Карта № 221: **-ей** (ˈгосˈтей, гˈроˈшей, ˈкоˈней), **-ий** (госˈтий, гроˈший, коˈний), **-ій** (ˈгост'ій, гˈрошій, ˈкон'ій), **-іў** (ˈгост'іў, гˈрош'іў, ˈкон'іў), **-і** (ˈгост'і, гˈрош'і, ˈкон'і); у коментарі: л'уˈдей, л'уˈдий, ˈл'уд'ій, ˈл'уд'іў.

Т. II. Карта № 197: **-ей** (л'уˈдей), **-ий** (ˈл'уˈдий), **-и** (л'уˈди);

карта № 198: **-ей** (ˈгосˈтей), **-ий** (ˈгосˈтий), **-и** (ˈгосˈти), **-іў** (ˈгосˈт'іў, ˈгосˈт'ўў, ˈгост'уў), **-і** (ˈгост'і), **-ох** (ˈгост'ох);

карта № 199: **-ей** (ˈкоˈней), **-е** (ˈконе), **-ий** (ˈкоˈний), **-и** (ˈкони), **-ій** (ˈкон'ій), **-іў** (ˈкон'іў, ˈкон'ўў, ˈкон'уў), **-і** (ˈкон'і);

карта № 200: **-ей** (гˈроˈшей), **-е** (гˈроше), **-ий** (гˈроˈший), **-и** (гˈроши), **-ій** (гˈрошій), **-іў** (гˈрош'іў), **-і** (гˈрош'і).

Т. III, ч. 1. Карта № 46: **-ей** (гˈрошей, ˈконей, госˈтей), **-ій** (гˈрош'ій, ˈкон'ій, ˈгост'ій), **-іў** (гˈрош'іў, ˈкон'іў, ˈгост'іў); у коментарі: л'уˈдей.

Т. III, ч. 2. Карта № 59: **-ей** (госˈтей, ˈконей, гˈрошей), **-ий** (ˈгостий, ˈконий, гˈроший), **-іў** (ˈгост'іў, ˈкон'іў, гˈрош'іў); у коментарі: л'уˈдей, л'уˈдий, ˈл'уд'іў.

309 а). Воˈлам, сиˈнам, браˈтам чи воˈлом, сиˈном, браˈтом, чи воˈлим, сиˈним, браˈтим, чи воˈлум, сиˈнум, браˈтум, чи воˈлім, сиˈнім, браˈтім?

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють форми на **-ам** (воˈлам, сиˈнам, браˈтам).

Записано ще: воˈлом, сиˈном, браˈтом // воˈлам, сиˈнам, браˈтам — 53; сиˈнам, браˈтам, воˈлам // воˈлом — 46, 47; ваˈлам, сиˈнам, браˈтам // ваˈлуом, си^{і}ˈнуом, браˈтуом — 75, 76; воˈлам, си^{і}ˈнам, браˈтам // воˈлуом, си^{і}ˈнуом, браˈтуом — 20; во^{а}ˈлуом, си^{і}ˈнуом, браˈтуом — 78.

Т. II. Карта № 201: **-ам** (ˈволам, воˈлам), **-ом** (ˈволом, воˈлом, воˈл'ім, воˈлўм, воˈлум, воˈлуом; ˈсином, сиˈном, сиˈнўм, ˈсинум, сиˈнум, сиˈнуом);

карта № 202: **-ам** (браˈтам), **-ом** (браˈтом, браˈтім, браˈтўм, браˈтум); **-'ам** (бˈрат'ам, бˈрат'ім), **-'ом** (бˈрат'ом, бˈрат'ім, бˈрат'ўм, бˈрат'ум).

Т. III, ч. 1. В усіх говорах послідовно виступають форми на **-ам** (воˈлам, сиˈнам, браˈтам). Замість форми браˈтам записано форму від збірного іменника бˈрат':ам — 252.

Т. III, ч. 2. Скрізь послідовно вживаються форми на **-ам** (воˈлам, сиˈнам, браˈтам). Записано також: воˈлом, сиˈном, браˈтом — 58, 151, 290, можливо, як наслідок сплутання з ор. відм. однини. Замість форми множини записано форму від збірного іменника бˈрат'ам — 4, 108, 254.

309 б). ˈКоням, ˈлюдям, хˈлопцям чи ˈконьом, ˈлюдьом, хˈлопцьом, чи ˈконем, ˈлюдем, хˈлопцем, чи ˈконюм, ˈлюдюм, хˈлопцюм, чи ˈконім, ˈлюдім, хˈлопцім?

Т. І. Карта № 222: **-ам** (ˈкоˈн'ам, ˈл'уд'ам), **-ем** (ˈкон(')ем, ˈл'уд(')ем), **-ом** (ˈкон'ом, ˈл'уд'ом), **-ім** (ˈкон'ім, ˈл'уд'ім).

Іменник хлопець у поліських говірках виступає з твердим звуком основи [ц] і тут формою дав. відм. мн. співвідносний з відповідними формами іменників з твердими приголосними основи (хˈлопцам). У решті говорів виступає форма хˈлопц'ам. Записано також: хˈлопце^{а}м — 47, 97; хˈлопцем — 79, 80, 87, 111, 113, 116; хˈлопц'а^{е}м, хˈлопц'ем — 278; хˈлопц'ом — 704, 707, 882; хˈлопц'ім — 400, 413, 602, 626, 633, 682.

Т. II. Карта № 203: **-'ам** (ˈкон'ам, ˈкон'ем, ˈкон'ім), **-'ом** (ˈкон'ом, ˈкон'ім, ˈкон'ўм, ˈкон'ум), **-ем** (ˈконем), **-'ам** (ˈл'уд'ам), **-ом** (ˈл'уд/ом), **-ем** (ˈл'удем, ˈл'удим).

Від іменника хлопець фіксуються форми: хˈлопцам — 34, 41, 43, 44, 48, 50, 60, 61, 63, 64, 66, 68, 70—73, 76—80, 82, 85—94, 96—99, 102—104, 146, 174, 176, 177, 180, 181, 183, 184, 212, 217, 313, 512, 513, 515, 519, 521, 523, 539, 543, 548—550, 552—554, 556—558, 574, 577—579, 603, 606—612, 614, 622, 623, 625, 634, 635, 637, 638, 641—653, 657, 669, 670; хˈлопцом — 37, 39, 509, 673, 677, 686; хˈлопц'ом — 13, 19, 21, 28, 33, 36, 47, 235, 253, 259, 261—263, 265, 267, 269, 271, 272, 290, 294, 296 299, 300, 303, 304, 307, 317, 323, 326, 327, 329—331, 333, 334, 336, 338, 339, 359, 363, 436, 437, 462, 465, 467, 503, 528, 535, 569, 575, 583, 584, 639, 654, 676, 682; хˈлопцум — 9, 633; хˈлопц'ум — 4, 11, 12, 14—16, 23, 24, 30, 35, 38, 40, 234, 328, 408, 409, 411—414, 416, 418, 420, 447, 449, 452, 455—457, 459, 460, 481, 487, 491, 585, 681; хˈлопц'ўм — 417, 424, 426, 427—430, 444, 445, 448; хˈлопцем — 466, 559; хˈлопц'ем — 2, 288, 293, 305, 477, 486, 494, 496, 498, 301, 302, 523, 532, 536, 587; хˈлопцим — 582, 615; хˈлопц'им — 295, 301, 470, 490; хˈлопц'ім — 109, 110, 130, 142, 230, 231, 237, 238, 242—247, 249—251, 255, 256, 258, 260, 264, 270, 274, 276, 280, 283, 287, 289, 292, 298, 305, 308, 403—405, 407, 435, 439, 443, 464, 466, 467, 469, 471—475, 479, 480, 482—484, 488, 489, 492, 499, 500, 504, 505, 507, 665, 666, 675, 683. У решті говірок засвідчується форма хˈлопц'ам.

Т. III, ч. 1. Карта № 4: **-ам** (ˈкон'ам, ˈл'уд'ам), **-ім** (ˈкон'ім, ˈл'уд'ім); у коментарі: хˈлопц'ам, хˈлопц'ім; коˈн'ам, л'уˈд'ам.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах фіксуються форми на **-ам** (ˈкон'ам, ˈл'уд'ам, хˈлопц'ам); наголос коˈн'ам — 51, 81, 118, 119, 128, 148, 208, 221, 280, 288, 295, 303, 313, 321, 346, 363, 364, 367, 375; ˈкон'ам // коˈн'ам — 14, 24, 30, 32, 47, 75, 95, 131, 172, 185, 189, 192, 225, 245, 261, 284, 301, 317, 328, 340, 342; л'уˈд'ам — 39, 44, 62, 89, 118, 119, 128, 144, 147, 148, 158—160, 163, 169, 208, 222—224, 227, 278, 280, 288, 295, 308, 313, 314, 316, 319, 331, 334, 338—340, 342, 351, 356, 358, 359, 362, 363, 366, 371; ˈл'уд'ам // л'уˈд'ам — 2, 11, 24, 36, 37, 75, 86, 95, 100, 104, 131, 147, 172, 181, 182, 184, 185, 192, 196, 203, 219, 252, 306, 307, 317, 328. Записано ще форми: ˈкон'ом, ˈл'уд'ом, хˈлопц'ом — 121, 151; ˈкон'ам, ˈл'уд'ам, хˈлопц'ам // ˈкон'ом, ˈл'уд'ом, хˈлопц'ом — 110, 292; ˈкон'ам, ˈл'уд'ам, хˈлопц'ам // ˈкон'ім, ˈл'уд'ім — 258, 298; ˈконим, ˈл'удим, хˈлопцим — 115; ˈл'удим — 109.

310 а). З дуˈбами, куˈщами, сиˈнами, батьˈками, чи з дуˈбома, куˈщома (куˈщема), сиˈнома, батьˈкома, чи з дуˈби, куˈщи (куˈщі), сиˈни, батьˈки?

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють форми на **-ами** (дуˈбами, кушˈчами, сиˈнами, бат'ˈками); у крайніх північних говірках — варіанти флексії **-ам'і**, **-амі^{и}**, **-ами^{і}**.

Т. II. В усіх говорах у межах тому фіксуються форми на **-ами** (дуˈбами, сиˈнами, бат'ˈками); варіанти флексії **-амі**, **-амі^{и}** передано на карті № 22. Записано ˈдубами — 456—458; ˈсинами — 418, 461; ˈдубами, ˈсинами — 415; сиˈнома — 408, 409, 413, 416; вутˈц'ома — 116; дуˈбома — 425.

Від іменника кушч (корч) засвідчено форми: ˈкорчами — 411, 413, 426, 428, 429, 452, 455, 456, 459, 481; корˈчеми — 35, 489; кушˈчеми — 477; корˈч'еми (кушˈч'еми) — 1, 6, 11, 15, 19, 36, 257, 305, 484, 486, 489, 496, 499—501, 504, 625, 658; корˈч'е^{и}ми (кушˈч'е^{и}ми) — 23, 24, 44, 53; корˈч'и^{е}ми — 9; корˈч'ими — 47, 488; кушˈч'ими — 483; корˈчими — 21, 485; кушˈчими — 465, 476; кушˈчіми — 306; ˈкорч'іми — 274, 475, 484, 507; ко^{у}рˈч'ема (кушˈч'ема) — 8, 30, 108, 119, 246, 250, 251, 270, 283, 286, 300, 326, 330, 432, 466, 479, 483, 495, 503; ко^{у}рˈч'е^{и}ма — 32, 43, 52, 230—232, 465, 482; ко^{у}рˈче^{и}ма — 40, 242, 261, 337; корˈч'има — 33, 111, 263, 308, 334, 467, 480,

493; кушˈч'има — 473; коуpˈчима (кушˈчима) — 3, 28, 109, 133, 253, 255, 264, 267, 284, 292, 294, 299, 301, 302, 304, 307, 308, 327, 332, 339, 463, 492, 499; ˈкорчіма — 464; кушˈчіма — 248; корˈчіма — 256, 262, 266, 272, 290, 338, 478, 494; кушˈчома — 425. Записано ще кустаˈрима — 363, 528; кˈр'аками — 676, 677, 683; кр'аˈками — 667, 669—673, 678; кріˈкамі — 662; кˈр'акмі — 679.

Т. III, ч. 1. Карта № 48: **-ами** (дуˈбами, кушˈчами, сиˈнами, бат'ˈками), **-ам** (дуˈбам, кушˈчам, сиˈнам, бат'ˈкам).

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми на **-ами** (дуˈбами, кушˈчами, сиˈнами, бат'ˈками).

310 б). З людьˈми, гістьˈми, ˈкіньˈми, чи люˈдями, госˈтями, коˈнями, чи люˈдима, госˈтима, коˈнима, плеˈчима, гроˈшима?

Т. І. Від іменників люди, коні в усіх говорах у межах тому фіксуються форми на **-ми** (лу'д'ˈми, ˈк'ін'ми, рідше к'ін'ˈми) і меншою мірою на **-'ами** (л'уˈд'ами, коˈн'ами). Записано ˈл'уд'ми — 175, 226, 462, 545, 649; ˈл'уд'ами — 236, 768; ˈкон'ами — 13, 17, 37, 48, 64, 76, 87, 130, 148, 164, 174, 184, 204, 216, 227, 261, 276, 290, 350, 404, 432, 472, 513, 534, 577, 602, 637, 664, 685, 693, 700, 762, 768, 796, 807, 831, 838, 843. Від іменника гості в усіх говорах виступають форми на **-ми** (гіст'ˈми) // **-ами** (госˈт'ами, рідше ˈгост'ами). Зафіксовано: ˈгіст'ми — 52, 56, 355, 367, 526, 649; ˈгист'ми — 145; ˈгост'ми — 183, 203, 212, 589, 728.

Засвідчено форми на **-има** (л'уˈдима, коˈнима, госˈтима) — 196, 361, 743, 902; тільки госˈтима — 336, 471, 815, 911, 914.

Від іменників плечі, гроші в усіх говорах фіксуються форми плеˈчима, гроˈшима і рідше плеˈчами, гроˈшами. Записано гˈрошами — 344, 460; плечˈми, гр'ішˈми — 96, 104; плечˈми — 241, 542, 789, 836, 861; гˈр'ішми — 316, 370, 390, 391, 398, 412, 415, 421, 441, 463, 464, 470, 483, 484, 489, 495, 501, 509, 542, 552, 614, 623, 630, 643, 678, 682, 683, 709, 714, 725, 745, 747, 754, 755, 770, 782, 784, 800, 830, 834, 842, 861, 895, 902, 905, 916; гр'ішˈми — 450, 622, 883, 906; грошˈми — 161, 293, 318, 321; грашˈм'і — 105, 136.

Т. II. Карта № 204: **-ми** (ˈгіст'ˈми), **-ами** (ˈгосˈт'ами, ˈгост'еми, ˈгост'іми), **-ема** (ˈгост'ема), **-іма** (ˈгост'іма), **-има** (ˈгостима).

Від іменників люди, коні в усіх говорах у межах тому фіксуються форми л'уд'ˈми, ˈк'ін'ми. Записано ще: ˈл'уд'ми — 130; ˈл'уд'ами — 20, 538, 622; л'уˈд'ами — 61, 74, 225; ˈл'уд'ма — 495; л'уˈдима — 582; к'ін'ˈми — 133, 138, 239, 335, 340, 352, 369, 376, 383, 403, 436, 466, 467, 471, 509, 523, 563; кон'ˈми — 2, 4, 21, 28, 37, 43, 68, 151, 410, 641, 646. 682; кун'ˈми — 5, 7, 65, 68, 79; ˈкон'ами — 73, 83, 179, 193, 201, 294, 310, 367, 378, 396, 402, 421, 487, 515, 536, 539, 605, 622, 650, 683; коˈн'ами — 51, 91, 107, 198, 208, 234, 271, 388, 538, 638, 673, 679; коˈн'еми — 526, 622; ˈк'ін'ма — 289, 299, 320, 327, 330, 495; коˈнима — 582.

Іменники плечі, гроші в усіх говорах виступають у формах плеˈчима, гˈр'ішми. Записано ще: плеˈчами — 46, 74, 77, 80, 191, 195, 213, 387, 549, 635; плечˈми — 42, 246, 303, 329, 465, 513, 537; пл'ічˈми — 500; гроˈшима — 21, 76, 79, 81, 88, 122, 136, 161, 175, 189, 195, 220, 264, 307, 353, 357, 379, 411, 437, 456, 476, 477, 534, 567, 576, 617, 621, 626, 629, 636, 638, 653; гроˈшами — 74, 77, 102, 548, 644.

Т. III, ч. 1. Від іменників люди, гості, коні скрізь фіксуються форми на **-ми** (л'уд'ˈми, гіст'ˈми, ˈк'ін'ми) і на **-ами** (л'уˈд'ами, госˈт'ами, коˈн'ами). Записано ˈл'уд'ми // л'уд'ˈми — 75, 200; гост'ˈми — 9, 15, 27, 40, 49—51, 69, 74, 79, 94, 108, 164, 201, 208, 242, 362; ˈгост'ами — 12, 102, 177, 192, 202, 227, 245, 260, 313, 338; ˈгост'ами // госˈт'ами — 35, 254, 258, 374; госˈтима — 69; кон'ˈми — 2, 23, 24, 39, 40, 72, 120, 122, 131, 161, 177, 239, 244, 246, 296, 314, 324, 374; к'ін'ˈми — 13, 20, 22, 29, 33, 37, 53, 71, 76, 81, 84, 85, 88, 90, 100, 101, 105, 109, 117, 121, 124, 130, 132, 141, 142, 145, 151, 171, 174, 181, 193, 195, 203, 204, 207, 212, 214, 216, 230, 233—236, 247, 248, 257—259, 270, 275, 289, 294, 299, 302, 308, 333, 335—337, 346, 353, 361, 369; ˈк'ін'ми // к'ін'ˈми — 27, 69, 82, 103, 111, 114, 127, 164, 165, 170, 173, 178, 201, 225, 237, 243, 263, 273, 291, 293, 295, 300, 306, 316, 322, 342, 344, 345, 358, 359; ˈкон'ами — 42, 59, 73, 110, 134, 222, 242, 249, 253, 317.

Іменники плечі, гроші в усіх говорах виступають у формах гроˈшима, плеˈчима // гроˈшами, плеˈчами. Засвідчено також форму гˈр'ішми — 82, 91, 109, 116, 129, 168, 169, 260, 266, 313; гр'ішˈми — 36, 129, 144, 232, 302, 303, 322; грошˈми — 4, 19, 52, 244.

Зафіксовано форму ор. відм. мн. без флексійного **и**: з л'уˈд'ам, з госˈт'ам, коˈн'ам — 26, 250; з л'уˈд'ам, з госˈт'ам — 39; з гоˈст'ам — 1, 47; з плиˈч'ам — 4.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах виступають форми на **-'ми** і **-ами** (л'уд'ˈми, рідше л'уˈд'ами, г'іст'ˈми // госˈт'ами, ˈк'ін'ми, рідше коˈн'ами). Засвідчено наголос: ˈл'уд'ми — 141, 146, 150, 274, 282, 365; л'уд'ˈми // ˈл'уд'ми — 176; ˈг'іст'ми — 73, 168, 282, 311; ˈгост'ами — 2—6, 12, 17, 32, 39, 82, 100, 114, 152, 218, 314, 320; ˈгост'ами // госˈт'ами — 10, 11, 19, 21, 24, 34, 171, 224, 284; к'ін'ˈми — 17, 18, 31, 61, 69, 75—78, 85, 101, 130, 147, 157, 165, 172, 173, 193, 195, 209, 210, 223, 235, 246, 256, 258, 261, 279, 293, 318, 321, 347, 349, 363, 369; ˈк'ін'ми // к'ін'ˈми — 13, 36, 95, 103—105, 114, 131, 137, 161, 200; ˈкон'ами — 12, 39, 82, 86, 104, 132, 142, 152, 171, 173, 178, 186, 220, 231, 291, 292, 301, 320, 358; ˈкон'ами // коˈн'ами — 203, 205. Записано ще форми: гост'ˈми — 17, 36, 79, 83, 139, 187, 199, 213, 223, 252, 279, 289, 294, 322, 327, 354; г'іст'ˈми // гост'ˈми — 174, 180; госˈтима — 223; ˈкон'ми — 241, 276, 278, 307, 328, 352, 360; кон'ˈми — 86, 153, 165, 199, 245, 294, 303, 310, 322, 355, 365; ˈкон'ми // кон'ˈми — 83, 284; ˈк'ін'ми // ˈкон'ми — 176, 179, 180, 356, 371; к'ін'ˈми // кон'ˈми — 196, 239, 354; з л'уˈд'ам, гаˈст'ам, ˈкон'ам — 172.

Від іменників плечі, гроші скрізь фіксуються форми гроˈшима // гˈр'ішми, плеˈчима // плеˈчами. Записано ще: гр'ішˈми — 314, 322, 328, 331, 333, 335, 338, 340, 348, 359; грошˈми — 213, 342; гроˈшами — 49, 96, 97, 133, 153, 222, 288, 307, 313, 339, 342, 351, 356, 370, 371; плеичˈми — 2, 111, 153, 222, 224, 225, 338, 339, 342; пл'ічˈми — 340; пличиˈми — 37.

311. На воˈлах, бараˈнах, ˈконях, зяˈтях, суˈсідах чи на воˈлох, бараˈнох, коˈньох, зяˈтьох, суˈсідох, чи на ˈволіх, баˈраніх, ˈконіх, ˈзятіх, суˈсідіх?

Т. І. Від іменників воли, барани, сусіди в усіх говорах виступають форми на **-ах** (на воˈлах, бараˈнах, суˈс'ідах). Записано ще: на воˈлох, бараˈнох — 56, 57 (від старих людей); на ваˈлуох, бараˈнуох — 68, 77, 917, 920; на воˈліх, бараˈніх // на воˈлах, бараˈнах — 627; на суˈс'ідах // суˈс'ід'ах — 440; суˈс'ід'ах — 70; суˈс'ед'ах — 1—3, 5—7, 10, 13, 15—18, 20, 29, 44, 46, 51, 52, 65, 66, 73, 94, 96; суˈс'іед'ах — 20, 66, 67, 75, 102, 105, 108, 110; суˈс'ед'еах — 97, 104; суˈс'іед'ех — 100; суˈс'іедех — 80, 920; суˈс'іедих — 116; суˈс'ідах // суˈс'ід'іх — 422, 683; суˈс'ід'іх — 424.

Від іменників коні, зяті скрізь фіксуються форми на ˈкон'ах, з'аˈт'ах. Засвідчено також: на коˈн'ах — 11, 16, 19, 26, 34, 35, 50, 52, 85, 98, 99, 106, 128, 129, 139, 142, 152, 174, 186, 188, 191, 258, 278, 280, 295, 429, 457, 507, 526, 546, 616, 624, 654, 683, 704, 732, 735, 740, 769, 771, 778, 804, 813, 818, 862, 880; ˈкон'ах // коˈн'ах — 171, 176, 212, 225, 274, 281, 293, 326, 385, 386, 390, 401, 410, 416, 499, 514, 521, 532, 539, 561, 609, 628, 631, 642, 646, 650, 658, 659, 665, 666, 675, 680, 681, 703, 754, 796, 809, 831, 838, 842, 860, 869, 882, 887, 889, 896, 900, 902—906, 909; каˈн'ах — 2, 8, 10, 78, 112, 157; ˈкон'аех — 105; ˈкон'еах — 97; ˈкон'ех — 68, 98, 100, 109, 114, 134, 920; ˈконех — 80, 111, 113, 131, 920; ˈкон'ох // ˈкон'ах — 56, 57, 714; ˈкон'іх — 391, 392, 397, 409, 411, 415, 417, 423, 424, 428, 626, 627, 630, 640, 645, 656, 679, 888; ˈкон'іх // ˈкон'ах — 398, 412—414, 416, 421, 422, 629, 633, 634, 636, 639, 641, 644, 647, 653, 660, 662, 663, 668—670, 672, 676—678, 682, 840, 843, 855, 890—893, 895, 898, 901, 902; ˈз'ат'ах — 168, 213, 214, 284, 564, 906; ˈз'ат'ах // з'аˈт'ах — 173, 232, 246, 307, 308, 586; з'аˈт'уох — 77; з'еˈт'уох — 917; з'аˈт'ох — 56, 57; з'аˈт'ах // з'аˈт'іх — 428.

Т. II. Від іменників воли, барани, сусіди в усіх говорах тому вживаються форми місц. відм. на **-ах** (на воˈлах, бараˈнах, суˈс'ідах). Записано ще форми: на ˈволах — 426, 427; на воˈлох, бараˈнох, суˈс'ідох — 408, 420, 669, 670, 676, 677; на воˈлох, бараˈнох — 20, 86, 88, 92, 103, 650, 653, 668, 671—675; на бараˈнох — 292, 681; на суˈс'ідох — 9, 14, 46, 59, 426, 683, 687; суˈш'ідох — 672; на ˈволох, баˈранох — 678, 679, 686; на воˈлух, бараˈнух — 642, 648; на воˈлуох, бараˈнуох — 89; на ˈвол'іх, баˈран'іх, суˈс'ід'іх — 448, 452, 479, 489; на ˈвол'іх — 417, 418, 428, 431, 434, 441, 458, 460, 487; на воˈл'іх — 238; на суˈс'ід'іх — 481. Від іменників коні, зяті зафіксовано форми: коˈн'ах — 24, 65, 158, 215, 225, 239, 379, 384, 416, 461, 557, 562, 624; ˈкон'ох — 1, 3, 4, 6, 9, 10, 12—15, 20, 21, 24, 28, 30, 33, 34, 37—41, 43, 56, 59, 236—238, 244, 249, 253, 256—269, 271—274, 283, 284, 288—291, 293, 294, 296—307, 317, 325, 327—330, 332—334, 336, 339, 357, 359, 363, 401, 404, 407, 408, 413, 420, 422, 425, 427, 429, 431, 432, 435, 438, 441, 445, 447, 450, 451, 453, 454, 456, 457, 459, 460, 464, 465, 467, 478, 481, 486, 487, 493, 495, 497, 528, 530—532, 534, 537, 542, 560, 565—567, 569, 573, 577, 578, 587, 588, 603, 606—608, 610—613, 615, 616, 618, 620, 628, 630—632, 653, 658—660, 666, 669, 670, 672, 673, 676, 677, 679, 683, 684, 687; коˈн'ох — 26, 35, 306, 436; ˈкон'ух — 46, 48, 50, 231—233, 240, 242, 243, 245—247, 250, 254, 255, 295, 321, 324, 326, 434, 625, 629, 633, 635—637, 639, 640; ˈкон'ех — 2, 286, 305, 468, 469, 476, 477, 484, 485, 489, 492, 494, 496, 498, 501, 516, 523, 536, 582; ˈконех — 488, 512; ˈкон'их — 57, 308, 470; ˈконих — 112, 113, 663; ˈкон'іх — 109—111, 114, 115, 233, 241, 244, 248, 299, 300, 304, 434, 439, 462, 463, 471—475, 479, 480, 482, 483, 488, 490, 499, 500, 502—505, 507; ˈз'ат'ах — 25, 50, 63, 105, 122, 126, 139—141, 200, 213, 223, 229, 278, 279, 285, 310, 323, 354, 391, 393, 405, 415, 421, 434, 528, 583, 603, 609, 632, 635, 678; з'аˈт'ох — 4, 13, 20, 46, 88, 108, 172, 236, 243—245, 261, 266, 268, 273, 284, 286, 295, 337, 357, 406, 407, 413, 418, 420, 427, 429, 431, 433, 445, 446, 451, 453, 460, 462, 499, 542, 615, 616, 618, 653, 671; ˈз'ат'ох — 237, 263, 302, 303, 320, 328—330, 409, 497, 672, 683; з'еˈт'ох — 230, 233, 259, 262—265, 269, 272, 293, 296, 306, 327, 332—334, 336, 339, 432, 473, 492; ˈз'ет'ох — 3, 32, 246, 247, 249, 253, 257, 260, 267, 294, 304, 305, 322, 464, 495, 503, 677, 679; з'іˈт'ох — 250, 274, 282, 289, 301, 304, 307, 350, 465; з'аˈт'ух — 89, 642, 648; ˈз'ат'ух — 324; ˈз'ет'ух — 232, 326; ˈз'іт'ух — 255; з'аˈт'ех — 6, 9, 10, 14, 15, 24, 26, 36, 659; ˈз'ат'ех — 1, 2, 34, 305, 498; з'еˈт'ех — 231, 308, 471, 482, 484, 486, 496, 661; ˈз'ет'ех — 111, 477, 501, 502; з'іˈт'ех — 662; ˈз'ит'их — 40, 298, 467, 470, 488—490; ˈз'ет'іх — 242, 463, 466, 472, 474, 475, 479, 483, 505; ˈз'ак'іх — 500, 507; у решті говірок фіксуються форми ˈкон'ах, з'аˈт'ах.

Т. III, ч. 1. Від іменників воли, барани, сусіди скрізь фіксуються форми на **-ах** (на воˈлах, бараˈнах, суˈс'ідах). Записано воˈлах // ˈвол'іх — 89; баˈранах — 124; баˈранах // бараˈнах — 75. Від іменників коні, зяті в усіх говорах уживаються форми на ˈкон'ах, на з'аˈт'ах. Засвідчено на ˈкон'іх — 9, 81, 88, 93, 97, 107, 145, 169; на ˈкон'ах // ˈкон'іх — 47, 71, 78—80, 82, 84, 89, 91, 95, 103, 113, 114, 116, 118, 123, 126, 129, 144, 146, 153, 165, 167, 168, 171, 173, 176, 177, 187, 232, 253, 256, 309; на ˈкон'ух — 43, 52; суˈс'ідах // суˈс'ід'іх — 109; коˈн'ах — 5, 18, 25, 29, 43, 46, 48, 54, 57, 90, 96, 102, 122, 128, 132, 135, 138, 146, 154, 170, 177, 181, 183, 212, 215, 219, 246, 348; ˈкон'ах // коˈн'ах — 22, 69, 71, 114, 167, 178, 230, 258, 278, 291, 293, 309, 316, 318, 322, 345, 354, 358; ˈз'ат'ах — 11.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми на воˈлах, бараˈнах, суˈс'ідах, ˈкон'ах, з'аˈт'ах, баˈранах — 3, 5, 21, 151, 321, 329; бараˈнах // баˈранах — 222, 303, 374; коˈн'ах — 16, 24, 28, 29, 58, 61, 75, 79, 81, 117—119, 121, 128, 139, 145, 147, 148, 165, 176, 177, 187, 199, 207, 226, 233, 237, 245, 246, 253, 275, 276, 280—282, 284, 286, 288, 303, 342, 349, 363, 365; ˈкон'ах // коˈн'ах — 26, 32, 112, 114, 134, 192, 197, 205, 235, 260, 300, 302, 364, 374; ˈз'ат'ах — 20). Записано ще: на ˈкон'ах // ˈкон'іх — 43; на коˈн'ах // ˈкон'іх — 298.

312. ˈНаших хат, стріх, ˈсесˈтер, баб чи ˈнаших хаˈтів, стріˈхів, сестˈрів, баˈбів, чи ˈнаших хаˈтій, стріˈхій, сестˈрій, баˈбій, чи ˈнаших хаˈтох, стріˈхох, сестˈрох, баˈбох?

Т. І. Карта № 219: **θ**: (хат); **-іў** (хаˈтіў, хаˈтиў, хаˈтоў, хаˈтуоў; баˈб'іў, баˈбиў, баˈбоў, баˈбуоў; ˈсестр'іў, стˈр'іх'іў); **-ей** (хаˈтей, баˈбей).

Т. II. Карта № 195: **θ**: (баб), **-іў** (баˈб'іў, баˈбўў, баˈбиў, баˈбоў), **-ий** (баˈбий), **-ей** (баˈбей), **-ох** (баˈбох).

Іменники хата, стріха, сестра формою род. відм. мн. загалом збігаються з іменником баба, отже, фіксуються форми: хат, стр'іх, ˈсесˈтер; хаˈтіў, стˈр'іхіў, ˈсестр'іў; хаˈтий, стріˈхий, сестˈрий; хаˈтей, стˈр'іхей, ˈсестрей; хаˈтох (хиˈжох), стˈр'іхох, сестˈрох. Від іменника сестра форма з нульовою флексією в усіх говорах виступає частіше з наголосом на кінцевому складі (сеисˈтер), рідше — на основі (ˈсестер). Записано ще: ˈхат'іў — 540, 564; ˈхак'іў — 508; стр'іˈх'іў — 28, 195, 223, 231, 234, 320, 376, 472, 473, 493, 509, 548, 563; сеистˈр'іў — 49, 109, 195, 196, 198, 209, 234, 236, 246, 268, 273, 275, 403, 404, 426, 430, 431, 434, 437—439, 441—443, 446, 448, 473, 476, 482, 484, 489, 548, 563, 660, 680; сестˈру — 419, 424, 428, 429, 444, 445, 447, 457; ˈсестрий — 491, 524, 585, 588, 626, 639, 640; стр'іˈхей — 56, 63, 67, 74, 78, 174, 176, 177, 180, 181, 633, 636, 637, 647; сестˈрей — 63, 64, 80, 89, 176, 186, 194, 208, 637, 638, 647; ˈсестр'ій — 36; сестˈр'ій — 39; ˈсестрох — 673, 679; ˈхижах, стˈріхах — 415; ˈсестрах, ˈбабах — 669.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксуються форми з нульовою флексією: хат, стр'іх, сеисˈтер, баб (ˈсестер — 2—4, 19, 69, 94, 108,

115, 121, 191, 222, 239, 247, 262, 301; ˈсестер // сеиˈстер — 5, 15, 21, 46, 71, 77, 80, 82, 85, 104, 141, 179, 192, 193, 195, 255, 300, 337, 344, 348). Записано також: хат, стр'іх, сеиˈстер, баб // хаˈт'ій, стˈр'іх'ій, ˈсестр'ій, баˈб'ій — 86, 89, 101, 107, 152, 168, 173, 176, 237, 245, 253, 256, 273, 300, 313, 316, 318, 322, 345, 350, 354; хаˈт'ій, стˈр'іх'ій, ˈсестр'ій, баˈб'ій — 6, 32, 46, 53, 159, 161, 178, 333, 346; хаˈтий, стріˈхий, сестˈрий, баˈбий — 52; хаˈт'ій, ˈсестр'ій, баˈб'ій, стр'іх — 58, 61, 66, 137, 156, 158, 219, 243, 275, 302, 329; хат, баб // хаˈт'ій, баˈб'ій — 142; хаˈт'ій, баˈб'ій — 3, 39, 109, 210, 310, 325; хаˈтуий, баˈбуий — 51; хаˈтей, баˈбей — 43; сеиˈстер, баб // ˈсестр'ій, баˈб'ій — 74, 75, 80—82, 84, 91, 118, 124, 127, 149, 162, 164, 167, 171, 175, 177, 187, 198, 201, 202, 214, 227, 232, 249, 258, 260, 271, 292, 295, 353; ˈсестр'ій, баˈб'ій — 12, 29, 33, 56, 62, 67, 79, 93, 96, 97, 100, 111, 123, 135, 146, 180, 183, 184, 200, 225, 250, 274, 277, 278, 283, 285, 290, 291, 298, 299, 303, 323, 338, 340, 341, 343, 349, 364, 365, 367, 371—373; хат // хаˈт'ій — 25, 37; хаˈт'ій — 41; стˈр'іх'ій — 326; баˈб'ій, стˈр'іх'ій — 301; ˈсестр'ій — 1, 12, 21, 35, 41, 44, 52, 160, 170, 363, 370; ˈсестрай — 16; сестˈр'ій — 29, 33, 96; баб // баˈб'ій — 7, 11, 28, 37, 59, 67, 73, 76, 77, 83, 88, 95, 110, 113, 119, 143, 157, 186, 188, 196, 197, 199, 204, 209, 213, 216, 217, 226, 229—231, 244, 257, 293, 309, 315, 317, 344, 362, 366; баб // баˈбий — 48; баˈб'ій — 2, 8, 9, 14, 18, 21, 27, 35, 47, 55, 70, 87, 92, 98, 102, 106, 125, 126, 129, 130, 133, 139, 141, 144, 145, 147, 148, 151, 166, 189, 192, 193, 195, 206, 215, 218, 220, 221, 228, 235, 236, 239—241, 251, 261, 266, 267, 269, 272, 279, 282, 284, 306, 307, 334, 351, 355, 375; баˈбий — 54.

Т. III, ч. 2. Карта № 57: θ (к'із, н(')ір, сій; коз), **-ій** (ˈкоз'ій, ˈнор'ій, ˈсов'ій), **-ей** (ˈкозей). Від іменників *хата, стріха, сестра, баба* в усіх говорах фіксуються форми хат, стріх, сеиˈстер, баб // хаˈт'ій, ˈсестр'ій, баˈб'ій. Засвідчено форму стˈр'іх'ій — 2, 12, 15, 20, 24, 25, 30, 32, 37—39, 44, 91, 96, 110, 128, 139, 140, 145, 152, 158, 170, 174, 211, 213, 217, 220, 223, 226, 256, 278, 300, 308, 327, 339, 349, 358, 360; стр'іˈх'ій — 14, 19, 33, 109, 120, 136, 137, 151, 214, 227. Наголос: ˈхат'ій — 130, 239; ˈсестер — 12, 81, 89, 94, 100, 101, 148, 157, 175, 177, 182, 239, 248, 260, 275, 276, 298, 326, 354, 367; ˈсестер // сеиˈстер — 16, 36, 39, 85, 96, 97, 136, 163, 195, 219, 251, 282, 285, 293, 302; сеистˈр'ій — 69, 75, 115, 123, 234; ˈсестр'ій // сеистˈр'ій — 76; засвідчено форму сесˈт'ор — 277, 303, 313, 335, 339, 352.

313. У ˈсінях, гˈрудях, на дˈверях, ˈкостях чи у ˈсініх, гˈрудіх, дˈверіх, ˈкостіх, чи у ˈсінех, гˈрудех, дˈверех, ˈкостех?

Т. І. Карта № 223: **-ах** (у ˈс'ін'ах, гˈруˈд'ах), **-ех** (у ˈс'ін(')ех, гˈруд(')ех), **-ох** (у ˈс'ін'ох, гˈруд'ох), **-іх** (у ˈс'ін'іх, гˈруд'іх).

Іменники *двері, кості* в усіх говорах фіксуються у формі на **-ах** з подвійним наголосом (дˈвер'ах, дˈверах, двеˈр'ах, двеˈрах; ˈкост'ах, косˈт'ах). У поліських, волинських і подільських говірках іменник *двері* в формі місц. відм. виступає з твердим **р**. Записано форми: на дˈверох — 714; на дˈверох // дˈверах — 705; на двеˈрех — 85, 274, 289; на дˈвер'іх — 391, 392, 395, 417, 420, 423, 425, 429, 621, 627, 630, 640, 646, 652, 656, 660, 662, 667, 672, 677, 683, 888; на дˈвер'ах // дˈвер'іх — 296, 390, 398, 400, 569, 610, 618, 628, 632, 668—670, 675, 678, 680, 681, 846, 863, 892, 893, 898, 913; на двеˈр'ах // дˈвер'іх — 385, 387, 388, 393, 411, 412, 421, 422, 424, 427, 428, 611, 629, 634, 637, 644, 645, 650, 653, 676, 682, 684, 843, 866, 868, 889, 891, 895, 896, 899, 901—903, 905; на дˈверах // дˈверіх — 544; на кісˈт'ах — 575; на ˈкост'ех — 289; на ˈкост'іх — 672; на ˈкост'ах // ˈкост'іх — 400; на косˈт'ах // ˈкост'іх — 672.

В усіх говорах подекуди замість форми від іменника *кості* записано форму від іменника *кістки* (на кістˈках). Засвідчено форму у косˈт'іе (від збірного іменника косˈт'е) — 51, 59.

Т. II. Карта № 206: **-ах** (дˈвер'ах, дˈверах, двеˈр'ах, двеˈрах), **-ех** (дˈверех, двеˈрех), **-ох** (дˈвер'ох, дˈверох, двеˈр'ох, двеˈрох), **-ах** (гˈруд'ах), **-ех** (гˈрудех, груˈдех), **-ох** (гˈруд'ох, груˈд'ох).

Іменники *сіни, кості* формою місц. відм. мн. співвідносні з іменником *груди*, отже, фіксуються форми ˈс'ін'ах, ˈкост'ах; ˈс'інех, ˈкостех; ˈс'ін'ох, ˈкост'ох (у багатьох говірках замість форми від іменника *кість* записано форму від іменника *кістка* — на кістˈках). Засвідчено також: у с'іˈн'ах — 65, 223, 315, 647; у с'іˈнех — 142, 277, 279, 305, 312, 476, 480, 492, 496, 499—502, 508, 527, 534, 539, 541, 542, 545, 546, 687; у с'іˈн'ох — 449, 625; у ˈс'іних — 112, 475, 482, 483, 499, 503—505, 507, 510, 536, 543, 663; ˈс'ін'іх — 109, 473; на косˈт'ах — 61, 64, 65, 69, 77, 79, 80, 85, 103, 128, 131, 148, 149, 158, 161, 163, 194, 195, 198, 204, 215, 216, 225, 369, 394, 404, 548, 555, 577, 605, 622, 626, 638, 641, 646, 652, 682; кісˈт'ах — 271; косˈтех — 114, 277, 318, 545; косˈт'ох — 42, 78, 268, 409, 443; кісˈт'ох — 412; ˈкостих — 112, 241, 298, 463, 480, 482, 483, 494, 499, 504, 507, 515, 663; ˈкост'их — 292; ˈкост'іх — 109, 283, 439, 473, 474; ˈк'іст'у — 407, 676, 683; кусˈт'у — 408, 416—418, 422, 444, 684; ˈкостах — 111, 138, 140, 142, 232, 240, 247, 249, 251, 255, 257, 260, 281, 287, 288, 290, 293, 299, 302, 305, 306, 309, 321, 322, 325, 326, 470, 475, 479, 488, 499, 500, 509, 520, 521, 527, 543; косˈтах — 72, 477.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксуються форми на **-ах**: у ˈс'ін'ах // с'іˈн'ах, гˈруд'ах // груˈд'ах, на дˈвер'ах // двеˈр'ах, ˈкост'ах // косˈт'ах. Записано також: у ˈс'ін'ах, гˈруд'ах, двеˈр'ах, косˈт'ах // у ˈс'ін'іх, гˈруд'іх, дˈвер'іх, ˈкост'іх — 79, 80, 91, 153; у ˈс'ін'ах, гˈруд'ах, двеˈр'ах // у ˈс'ін'іх, гˈруд'іх, дˈвер'іх — 76, 84, 89, 109, 114, 129, 144, 152, 232; у груˈд'ах, двеˈр'ах // у гˈруд'іх, дˈвер'іх — 78, 81, 82, 97, 162, 165, 171, 173, 255, 309; у ˈс'ін'ах, гˈруд'ах // у ˈс'ін'іх, гˈруд'іх — 117, 146; у ˈс'ін'іх, гˈруд'іх, дˈвер'іх — 93, 95; у ˈс'ін'іх, гˈруд'іх — 87, 105, 122; у дˈвер'іх, гˈруд'іх — 103, 126; у дˈвер'іх // дˈвер'ах — 100, 113, 118, 177, 183, 201, 243; у дˈвер'іх — 88, 157; у гˈруд'іх // гˈруд'ах — 75, 116, 145, 187; у гˈруд'іх — 182, 349; у ˈс'ін'ох — 349.

Т. III, ч. 2. Скрізь виступають форми на **-ах**: у ˈс'ін'ах, рідше с'іˈн'ах, гˈруд'ах, рідше груˈд'ах, на дˈвер(')ах, рідше двеˈр(')ах, ˈкост'ах, рідше косˈт'ах. Паралельно з названими записано ще форми: у ˈс'ін'ох, груˈд'ох, на пˈлечох (плеˈчох), дˈвеˈрох, у ˈкос'ц'ох — 2; у ˈс'ін'ох, на дˈверох — 12; у ˈс'ін'ох — 32; у с'іˈнех, груˈдех — 4, 108; у ˈс'ін'іх, гˈруд'іх, на дˈвер'іх — 298, 327; у гˈруд'іх, на дˈвер'іх — 78; у гˈруд'іх — 281; на дˈвер'іх — 258, 294.

314. Маˈленьким теˈлятам, гусеˈнятам, ягˈнятам, пороˈсятам чи теˈлятом, гусеˈнятом, ягˈнятом, пороˈсятом, чи теˈлятум, гусеˈнятум, ягˈнятум, пороˈсятум, чи теˈлятим, гусеˈнятим, ягˈнятим, пороˈсятим, чи теˈлятім, гусеˈнятім, ягˈнятім, пороˈсятім?

Т. І. Суцільний ареал у межах тому утворюють форми на **-атам** (теиˈл'атам, гусеиˈн'атам, гуˈс'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам; у поліських говірках — теˈл'атам, гусеˈн'атам). Записано також форми: теˈл'атім, гуˈс'атім, йагˈн'атім, пороˈс'атім — 672; теˈл'ат'ім, гуˈс'ат'ім, йагˈн'ат'ім, пороˈс'ат'ім // теˈл'атам, гусеиˈн'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам — 644, 682; теˈл'онкам, гусеˈн'онкам, йагˈн'онкам, пороˈс'онкам — 7, 9, 175.

Записано: йаеґˈн'атам — 244; йеаґˈн'атам — 3, 47, 104, 105, 133, 136, 241; йегˈн'атам — 11, 12, 20, 21, 27, 30, 34, 38, 39, 43, 45, 46, 49, 50, 56, 57, 59, 61, 62, 67, 70—74, 77—81, 85, 99, 107, 109—113, 116, 118—120, 128—130, 134, 135, 137, 138, 140, 142, 157, 203, 240, 275, 324, 917—920; йігˈн'атам — 88, 172, 187—189. Варіанти основи в іменнику *поросята* передано на карті № 146.

Т. II. В усіх говорах тому виступають форми на **-атам** (теиˈл'атам, гусеиˈн'атам, гуˈс'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам) з можливим переходом суфіксального 'а в голосний переднього ряду (теиˈл'етам, гусиˈн'етам, гуˈс'етам, йагˈн'етам, пороˈс'етам). Записано також форми: ˈгус'атам — 235, 240, 252, 312, 316, 331, 416, 421, 422, 425—427, 433, 491, 519, 539, 541; ˈгус'етам — 259, 263, 265, 266, 281, 285, 308, 319, 320, 331, 333—338, 357, 432, 464, 479, 484, 486, 489, 490, 492, 494, 501, 502, 513, 531, 587, 687; ˈгус'ітам — 142, 231, 232, 234, 241, 242, 245, 247, 249, 251, 254, 255, 257, 262, 264, 266, 269, 274, 277, 280, 282—284, 289, 290, 292, 293, 296, 299, 301, 304—307, 322, 323, 325, 326, 329, 333, 436, 474, 478, 480, 482, 483, 495, 504, 505, 507, 509, 510, 517, 520, 521, 523, 526, 535, 559; теиˈл'атом, ˈгус'атом, йагˈн'атом, пороˈс'атом — 361, 410, 454, 458, 549, 551, 625, 627, 669, 670, 673, 677—679; теиˈл'етом, гуˈс'етом, йагˈн'етом, пороˈс'етом — 8, 38, 267, 295, 339, 479, 654; теиˈл'ат'ом, гуˈс'ат'ом, йагˈн'ат'ом, пороˈс'ат'ом — 271, 273, 355, 453, 460, 683; теиˈл'ет'ом, гусиˈн'ет'ом, йагˈн'ет'ом, пороˈс'ет'ом — 36, 41, 256, 272, 286, 327, 329, 465, 467, 534; ˈгус'ат'ом — 460; ˈгус'ет'ом — 534; теиˈл'атем, ˈгус'етем, йагˈн'етем, паˈц'етем — 497, 662; теˈл'ат'ем, гусеˈн'ат'ем, йагˈн'ат'ем, пороˈс'ат'ем — 60; тиˈл'етим, гуˈс'етим, йагˈн'етим, пороˈс'етим — 473, 493; теиˈл'ат'ім, гуˈс'ат'ім, йагˈн'ат'ім, пороˈс'ат'ім — 236, 237, 244, 268, 275, 376, 404, 405, 412, 434, 435, 437—443, 630, 665, 666, 668, 674, 678; теиˈл'ет'ім, гуˈс'ет'ім, йагˈн'ет'ім, пороˈс'ет'ім — 483, 488, 667; теиˈл'атум, гусеˈн'атум, йагˈн'атум, пороˈс'атум — 77, 406, 408, 409, 413, 414, 452, 455, 459, 585, 588, 671, 682, 684; теиˈл'етум, гусиˈн'етум, йагˈн'етум, пороˈс'етум — 15, 33, 40, 46, 143; теиˈл'ат'ум, ˈгус'ат'ум, йагˈн'ат'ум, пороˈс'ат'ум — 411, 418—420, 423, 447, 449, 451, 456, 457, 481, 632, 633, 635, 636, 639; теиˈл'ет'ум, гусиˈн'ет'ум, йагˈн'ет'ум, пуруˈс'ет'ум — 658, 659; теиˈл'атўм, ˈгус'атўм, йагˈн'атўм, пороˈс'атўм — 429, 444—446, 450; теиˈл'ат'ўм, ˈгус'ат'ўм, йагˈн'ат'ўм, пороˈс'ат'ўм — 417, 428, 431, 448; теиˈл'ам, ˈгус'ам, йагˈн'ам, пороˈс'ам — 317; ˈтел'ім, ˈгус'ім, ˈйегн'ім, ˈпорос'ім — 514; ˈгус'ім — 233, 250, 253, 258, 282. Записано йегˈн'атам — 88, 205, 208, 209, 651, 653; йегˈн'етам — 230, 250, 472, 485, 510, 516, 517, 524, 526, 582, 584; йегˈн'еткам — 20; ˈйегн'ім — 514; йігˈн'атам — 611; йігˈн'етам — 246.

Т. III, ч. 1. Скрізь фіксуються форми на **-атам**: теиˈл'атам, гусеиˈн'атам, гуˈс'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам. Засвідчено ще форми: теиˈл'атам, гуˈс'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам // теˈл'ам, гуˈс'ам, йагˈн'ам, пороˈс'ам — 114, 202, 273, 292, 338; тиˈл'ам, гуˈс'ам, йагˈн'ам, пороˈс'ам — 9, 275, 307, 312; теиˈл'ам — 10, 356; теиˈл'атам, гуˈс'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам // теиˈл'ат'ім, гуˈс'ат'ім, йагˈн'ат'ім, пороˈс'ат'ім — 126, 129, 144, 152; теиˈл'атам // теиˈл'ат'ім — 109; теиˈл'атам, гусеиˈн'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам // теиˈл'атом, гуˈс'атом, йагˈн'атом, пороˈс'атом — 263; теˈл'онкам, гуˈс'онкам, йагˈн'онкам, поароаˈс'онкам — 314, 341.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми на **-атам** (теиˈл'атам, гусеиˈн'атам, гуˈс'атам, йагˈн'атам, пороˈс'атам). Записано форми: ˈгус'атам — 4; гуˈс'ам — 275, 334; тиˈл'ам — 95, 192; теиˈл'онкам, гуˈс'онкам, йагˈн'онкам, пороˈс'онкам — 254, 256, 277, 284, 294, 312, 352. Засвідчено прикметникову форму маˈнен'ким — 172, 175, 176, 180, 181; маˈл'ім — 66, 153, 156, 171, 173, 186, 222, 254.

315. Баˈгате сеˈло, маˈле йагˈня, ˈдовге ˈполе, чи баˈгатеє сеˈло, маˈлеє ягˈня, ˈдовгеє ˈполе, чи баˈгатоє сеˈло, маˈлоє ягˈня, ˈдовгоє ˈполе, чи баˈгато сеˈло, маˈло ягˈня, ˈдовго ˈполе?

Т. І. Карта № 238: **-е** (баˈгате, маˈле, ˈдоўге), **-ейе** (баˈгатейе, маˈлойе, ˈдоўгейе), **-ойе** (баˈгатойе, маˈлойе, ˈдоўгойе); баˈгатайе, ˈдоўгайе; у коментарі: маˈло йагˈн'а — 102; баˈгато сеиˈло — 193.

Т. II Карта № 217: **-е** (баˈгате, ˈдоўге, маˈле), **-ейе** (баˈгатейе, ˈдоўгейе, маˈлейе), **-ойе** (баˈгатойе, ˈдоўгойе, маˈлойе), **-ой** (баˈгатой, ˈдоўгой, маˈлой); у коментарі: боˈгато сеˈло, маˈло йагˈн'а — 671; боуˈгатойі, ˈдоўгоуйі — 231.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал утворюють форми на **-е** (баˈгате сеиˈло, маˈле йагˈн'а, ˈдоўге ˈполе). Записано також: баˈгатиейе сеˈло, маˈлейе йагˈн'а, ˈдоўгиейе ˈполе — 1, 2, 16, 305; баˈгатейе сеˈло, маˈлейе йагˈн'а, ˈдоўгойе ˈполе // баˈгате, маˈле, ˈдоўге — 40, 46, 48, 51, 354; баˈгатейе сеˈло // баˈгате сеˈло — 137; ˈдоўгейе ˈполе — 14, 36, 90, 293; баˈгатойе сеиˈло, маˈлойе йагˈн'а — 18, 36, 110, 278, 317; баˈгатойе, маˈлойе // баˈгате, маˈле — 355, 366, 374; баˈгате, маˈле, ˈдоўге, але хвабˈр'ічнойе ˈчорнойе сукˈно — 143.

Т. III, ч. 2. Скрізь виступають форми прикметника на **-е** (баˈгате сеиˈло, маˈле йагˈн'а, ˈдоўге ˈполе). Записано також: баˈгате // баˈгатейе сеиˈло, маˈле // маˈлейе йагˈн'а, ˈдоўге // ˈдоўгейе ˈполе — 75, 203, 289, 309; баˈгатейе сеиˈло — 62; баˈгате // баˈгатейе сеиˈло — 260; баˈгатейе сеиˈло, ˈдоўге ˈполе — 68; маˈлейе йагˈн'а, ˈдоўгейе ˈполе — 346; баˈгатойе // баˈгатейе сеˈло, маˈлойе // маˈлейе йагˈн'а, ˈдоўге // ˈдоўгойе ˈполе — 292, 297; баˈгатейе сеиˈло, маˈлойе йагˈн'а, ˈдоўге ˈполе — 281; баˈгатейе сеˈло, маˈле йагˈн'а, ˈдоўге ˈполе — 370; баˈгатейе // баˈгате сеиˈло, маˈле йагˈн'а, ˈдоўге ˈполе — 106; баˈгатейе сеиˈло, ˈдоўге ˈполе — 50; баˈгате // баˈгатейе // баˈгатойе сеиˈло, маˈле // маˈлейе йагˈн'а, ˈдоўге // ˈдоўгейе // ˈдоўгойе ˈполе — 39; баˈгате // баˈгатойе сеˈло, маˈле // маˈлойе йагˈн'а, ˈдоўге // ˈдоўгойе ˈполе — 300, 314, 349, 367; баˈгате сеˈло, маˈле // маˈлойе йагˈн'а, ˈдоўге // ˈдоўгойе ˈполе — 30; маˈлойе йагˈн'а — 281; баˈгатойе сеˈло // баˈгате сеˈло, маˈле йагˈн'а ˈдоўге ˈполе — 114, 118, 125, 151, 163, 204, 244, 252, 278, 283, 296, 301; баˈгатойе сеˈло, маˈлойе йагˈн'а, ˈдоўгойе ˈполе — 177, 288, 293, 299, 303, 312, 326.

316. До ˈдоброї люˈдини, коло молоˈдої ˈдівчини чи ˈдоброй, молоˈдой, чи ˈдобрей люˈдини, молоˈдей ˈдівчини?

Т. І. Карта № 239: **-ойі** (до ˈдобройі, коло молоˈдойі), **-ойе** (до ˈдобройе, коло молоˈдойе), **-ой** (до ˈдоброй, коло молоˈдой); у коментарі: ˈдобрей, молоˈдей — 46, 77, 187; до ˈдобре, коло молоˈде — 74, 75.

Т. II. Карта № 218: **-ойі** (ˈдобройі, ˈнашойі), **-ой** (ˈдоброй, моло-

'дой, 'нашой), -ейі ('добрейі, моло'дейі, 'нашейі), -ийі ('добрийі) -ей ('добрей, моло'дей, 'нашей), -и ('добри, 'наши); у коментарі: 'добройе.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал утворюють форми на -ойі (до 'добройі л'у'дини, коло, біл'а моло'дойі 'д'ійчини).

Записано також: до 'доброй л'у'дини, коло моло'дой 'д'ійчини — 18, 42, 137, 157, 160, 181, 210, 251, 298, 314, 317, 326, 327, 341, 362, 370, 372—374; до 'добройі // 'доброй л'у'дини, коло моло'дойі // моло'дой 'д'ійчини — 40, 41, 48, 52, 69, 71, 73, 84, 110, 156, 159, 161, 226, 230, 239, 243, 245—250, 295, 303, 307, 311, 313, 316, 320, 322, 324, 325, 329, 338, 354, 366; да 'добрей л'у'дини, да моло'дей 'дійчини — 1, 16; до 'добройі // 'добройе л'у'дини — 24; до 'добрейі л'у'дини, коло моло'дейе 'д'ійчини — 57.

Т. III, ч. 2. У переважній більшості говірок фіксуються форми на -ойі (до 'добройі л'у'дини, коло моло'дойі 'д'ійчини). Зафіксовано ще форми: до 'доброй, моло'дой — 21, 119, 125, 164, 247, 250, 278, 284, 297, 299, 308—310, 329, 330, 333, 335, 354, 364, 367; до 'добройі, моло'дойі // до 'доброй, моло'дой — 39, 102, 126, 152, 177, 192, 197, 203, 216, 224, 233, 244, 252, 253, 276, 279, 283, 287—289, 292, 293, 296, 303, 313, 316, 321, 338—340, 342, 351, 362, 363, 371; да 'добрей л'у'дини, мала'дей 'д'ійчини — 172; моло'дей 'дейк'і — 280; моло'дойі, моло'дой, моло'дей — 121.

317. Чу'жі 'люди, 'добрі бра'ти, 'гарні 'коні чи чу'жіі, 'добріі, 'гарніі, чи чу'жіє, 'добріє, 'гарніє, чи чу'жи(є), 'добри(є), 'гарни(є)?

Т. I. Карта № 243: -і ('гарн'і, 'добр'і, чу'ж'і), -и ('гарни, 'добри, чу'жи), -ійі ('гарн'ійі, 'добр'ійі, чу'ж'ійі), -ийі ('гарнийі, 'добрийі, чу'жийі), -ийе ('гарнийе, 'добрийе, чу'жийе), -ійе ('добр'ійе, чу'ж'ійе).

Т. II. Карта № 221: -і ('добр'і, 'гарн'і, чу'ж'і), -ійі ('добр'ійі, 'гарн'ійі, чу'ж'ійі), -ійе ('добр'ійе, 'гарн'ійе, чу'ж'ійе), -и ('добри, 'гарни, чу'жи), -ийі ('добрийі, 'гарнийі, чу'жийі), -ийе ('добрийе, 'гарнийе, чу'жийе); у коментарі: чу'ӡ'і.

Т. III, ч. 1. Карта № 55: -і (чу'ж'і, 'добр'і, 'гарн'і), -и (чу'жи, 'добри, 'гарни); у коментарі: чу'ж'ійі, 'добр'ійі, 'гарн'ійі; чу'жийі, 'добрийі, 'гарнийі.

Т. III, ч. 2. У переважній більшості говірок фіксуються форми на -і: чу'ж'і 'л'уди, 'добр'і бра'ти, 'гарн'і 'кон'і. Записано також: чу'ж'і // чу'жи 'л'уди, 'добр'і // 'добри бра'ти, 'гарн'і // 'гарни 'кон'і — 300, 344; чу'жи 'л'уди — 210; чу'ж'і // чу'ж'ійі 'л'уди, 'добр'і // 'добр'ійі бра'ти, 'гарн'і // 'гарн'ійі 'кон'і — 30, 86, 139, 151, 185, 253, 256, 281, 309, 346; чу'ж'ійі 'л'уди, 'добр'ійі бра'ти, 'гарн'ійі 'кон'і — 150; чу'ж'ійі 'л'уди, 'добр'і бра'ти, 'гарн'і 'кон'і — 285; форми на -ійі вживаються тільки в піснях — 139; чу'ж'і // чу'ж'ійе 'л'уди, 'добр'і // 'добр'ійе бра'ти — 296; чу'ж'ійе 'л'уд'і, 'добрийе бра'ти — 299; чу'жийі 'л'уди, с'лаўнийі бра'ти — 224; чу'ж'і // чу'жийе 'л'уди, 'добр'і // 'добрийе бра'ти, 'гарн'і // 'гарнийе 'кон'і — 276, 289, 297, 298, 301, 367; чу'жийе 'л'уди, с'лаўнийе 'кон'і // чу'ж'і, с'лаўн'і — 277; чу'жийе 'л'уд'і, 'добрийе бра'ти — 303, 312; чу'жийе 'л'уд'і — 280, 288.

318. 'Материни чи 'материні хуст'ки? 'Батькови чи 'батькові 'діти?

Т. I. Карта № 245: -і ('материн'і), -и ('материни), -ийе ('материнийе); 'мач:ин, 'маткин, 'мамин;

карта № 244: -і ('бат'ков'і), -ійе ('бат'ков'ійе), -и ('бат'кови), -ийе ('бат'ковийе); у коментарі: 'бат'кини.

Т. II. Карта № 222: -і ('материн'і), -и ('материни), -ийе ('материнийе); -и ('бат'кови), -ийе ('бат'ковийе); 'мамин'і.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах фіксуються форми 'материн'і (хуст'ки), 'бат'ков'і ('д'іти) і 'материни (хуст'ки), 'бат'кови ('д'іти), часто як паралельно вживані.

Т. III, ч. 2. Карта № 64: -і ('материн'і хуст'ки), -и ('материни хуст'ки); -и ('бат'кови 'д'іти); 'мамин'і хуст'ки; у коментарі: от'ц'ови.

319. Дай ме'ні (ми'ні) чи мі'ні, чи мні (мнiе, мнє), чи мі (ми)?

Т. I. Карта № 224: ми'н'і, м'і'н'і, м($^{'}$)е'н'і, м'а'н'е; м'н'е, м'нiе, м'і'н'е, м'і'н'iе, м'е'н'е, м'е'н'iе; у коментарі: ме^{и}'н'і, ми^{і}'н'і, мі^{и}'н'і.

Т. II. Карта № 207: ми'н'і, м'і'н'і, мн'і, мн'е, ми, м'і; у коментарі: ме^{и}'н'і.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах паралельно фіксуються варіанти ме^{и}'н'і (ме'н'і) і м'і'н'і. Записано ще: ми'н'і — 1, 2, 4, 18, 34, 49, 53, 102, 158—160, 305, 370; м'і'н'і // ми'н'і — 9, 22, 25, 137, 177, 203, 210, 245, 327, 349; ми'н'е // м'і'н'е — 48; м'е'н'iе — 43; мн'і — 60; мн'е — 317; м'і — 60.

Т. III, ч. 2. Скрізь виступають форми ме^{и}'н'і (ме'н'і) і м'і'н'і. Записано ще: ми'ні — 2, 10, 14, 19, 22, 24, 40, 54, 118, 128, 135, 137, 140, 174, 179, 183, 202, 203, 212, 223, 232, 242, 292, 300, 309, 347, 355; ми'н'і // м'і'н'і — 15, 19, 22, 39, 47, 100, 101, 106, 139, 163, 165, 180, 190, 196, 205, 214, 225, 231, 258, 298; ми'н'е — 346; мн'і — 280, 352; ме^{и}'н'і // мн'і — 17, 75; м'і'н'е — 6, 288; м'і'н'і // м'і'н'е — 194; мн'е — 119, 248, 284, 291, 299, 303, 312, 352; ме^{и}'н'і // мн'е — 215, 244, 252, 273, 276, 277; м'і'н'і // мн'е — 254, 255, 257, 276—278, 296, 297, 301, 302, 310.

320. Дам то'бі (ту'бі) чи те'бі (ти'бі), чи ті (ти)?

Т. I. Карта № 225: то'б'і, то'би, то'б'е, то'б'iе; та'б'і, та'б'е, та'б'iе; ту'б'і, ти'б'і, ти'би; тоб'йе, тоб'йiе.

Т. II. Карта № 207: то'б'і, ту'б'і, ти, т'і; у коментарі: ти^{е}'б'і, то'би, то'б'е; 'тоб'і.

Т. III, ч. 1. Форма то'б'і утворює суцільний ареал (то^{у}'б'і — 8, 20, 27, 35, 46, 47, 59, 60, 63, 67, 71, 79, 81, 82, 88, 91, 96, 99, 103, 104, 108, 113, 114, 119, 120, 124, 128, 129, 132, 139, 144—146, 149, 152, 153, 162, 163, 168, 169, 173, 194, 195, 197—200, 215, 218, 220, 229, 263, 266, 316, 323, 325, 364; ту'б'і — 147, 153, 281, 332, 336, 342, 349, 375; та'б'і — 85, 264, 297, 324, 347). Записано ще: то'б'iе, то'б'е — 48; т'е'б'iе — 43; ти'б'е, те^{и}'б'е — 317; то'б'і // те'б'і — 231, 232; те^{и}'б'і — 158; то'б'і // те^{и}'б'і — 36, 38, 73, 84, 112, 243, 248; то'б'і // ти^{е}'б'і — 14, 52; ти'б'і — 1, 3, 25, 49, 53, 58, 61, 90, 160, 326, 327, 333, 370; то'б'і // ти'б'і — 56, 124, 134, 137, 226, 230, 231, 234, 245—247, 284, 288, 300, 306, 309, 340, 367; т'і'б'і — 2, 4, 16, 19, 26—32, 40, 41, 244, 250, 313, 362, 373; то'б'і // т'і'б'і — 54, 249, 346, 355, 366; ти'б'і // т'і'б'і — 18, 51, 311, 341, 363.

Т. III, ч. 2. Скрізь фіксується форма то'б'і (то^{у}'б'і — 10, 11, 14, 22, 24, 25, 28, 29, 33, 38, 40, 45, 109—111, 114, 118, 120, 121, 123, 130, 139, 140, 163, 173, 186, 189, 197, 209, 210, 217, 223, 224, 235, 237, 240, 244, 245, 261, 286, 306, 307, 316, 331—335, 355, 363, 364; ту'б'і — 2—5, 12, 13, 15, 17—20, 32, 37, 47, 51, 53, 64, 86, 88, 107, 108, 112, 115, 124, 125, 155, 190, 207, 208, 212, 214—216, 220, 222, 223, 225, 226, 231, 239, 253, 283, 305, 310, 349, 356; та'б'і — 161, 187). Зафіксовано також: тоб'йе — 322; та'б'е — 119; ти'б'і — 117, 164, 196; то'б'і // ти'б'і — 39, 99, 106, 172, 280, 327, 328, 340; то'б'і // те^{и}'б'і — 48, 75; то'б'і // те'б'і — 260; то'б'і // т'і'б'і — 342; т'і'б'е — 288; то'б'і // т'і'б'е — 276—278, 296; т'е'б'е — 299, 303, 312; то'б'і // т'е'б'е — 301, 302; т'е'б'і // т'е'б'е — 311; те'б'і // то'б'е — 321.

321. 'Підем зі м'ною, зо м'ною чи зі мнов, чи зі м'нойов, чи зі мном?

Т. I. Суцільний ареал у межах тому утворює займеникова форма м'нойу. Записано ще мной — 7, 13, 15, 16, 18, 19, 32, 96; мной // м'нойу — 5, 17, 29, 78, 84, 171, 276, 922.

В усіх говорах уживається прийменник зо, рідше зі. Зафіксовано також: ізо — 11, 20, 166, 169, 172, 251, 293, 382, 921; іза — 83 85, 103, 107, 129, 131, 134, 135, 142, 187; и'са — 920; са — 1—6, 8 13—18, 61—71, 73, 75, 79, 82, 93, 95, 97, 99—102, 104—106, 108, 113, 114, 136; со — 2, 19, 74, 917. Записано зов'нойу — 561.

В усіх говорах фіксуються дієслівні форми 'п'ідем ('п'ідемо) і п'і'дем (п'і'демо). Записано також: 'пидем — 115, 126, 145, 163, 168, 169, 174, 259, 280, 285, 301, 314, 322, 326, 328, 332, 345, 353, 921, 922; 'пидемо — 127, 311; пи'дем — 151, 249; 'пуидем — 110, 114, 141, 281; 'підом — 182; 'п'ійдем — 128, 247; 'пийдем — 148, 154, 281, 286, 292, 297, 309, 313, 318, 321, 329, 344, 347, 348, 354, 358, 359, 363; 'пийдемо — 247, 351; пий'дем — 208, 278; 'пойдем — 9, 10, 12, 23, 25, 30, 35, 41, 42, 53, 55, 57, 70, 82, 84, 86, 157—159, 188, 238, 260, 919; 'пойд'ем — 1, 20—22, 50, 65, 75; 'пойӡ'ем — 99; 'пойдом — 74, 917, 918; 'пойде^{а}м — 4, 96; 'пойд'е^{а}м — 97; 'пойдам — 95, 101; 'пойдемо — 45, 60; пой'дем — 40, 44, 51, 161, 180, 187, 198, 199, 204, 212, 214, 219, 234, 235, 244—246, 258, 290, 300; пай'дем — 2, 19, 76; пай'ӡ'ем — 16; 'пуйдем — 72, 78, 79, 88—91, 103, 137, 165, 166, 170, 172, 175, 178, 189, 237, 273, 291, 325; 'пуйд'ем — 73, 94; пуй'дем — 116; пуй'демо — 33; 'пуойдем — 11, 24, 27, 28, 31, 34, 36—39, 42, 43, 48, 49, 54, 56, 59, 61—63, 82, 83, 92, 98, 111, 117, 118, 121, 130, 132, 140, 142, 143, 200—203, 205, 207, 236, 239—241, 272, 277, 920; 'пуойд'ем — 6, 93, 188; 'пуойдом — 20, 26, 46; 'пуойде^{а}м — 105; 'пуойдам — 100, 102, 108; 'пуийдем — 123, 125, 129, 131, 138, 139, 176, 275, 316; 'пуейдем — 109, 122, 133. Зафіксовано ще хо'д'ем — 22, 31, 51—53; ха'д'ем — 1, 64, 71; ха'д'iем — — 3, 47, 106, 113, 134; хо'д'ом — 279, 335, 373, 560; ха'д'ом — 17, 124.

Т. II. Карта № 252: зі м'нойу (мноў), зо м'нойу (мноў), зу м'нойу (мноў), ізо м'нойу (мноў); у коментарі: зи, зо^{у}.

Крім форми м'нойу засвідчено: мноў — 230—237, 239, 242—253, 256—264, 266—276, 284—287, 290—308, 322, 326, 327, 330, 332, 334, 336—340, 363, 365, 389, 403—440, 442—528, 530, 531, 534—539, 541, 543, 545, 546, 555, 558, 559, 562, 567, 581—585, 587, 588, 604, 663, 667, 670, 675, 678, 680, 682, 683; зі вноў — 266; м'нойоў — 337; мну — 677, 686; мном — 113, 240, 241, 243, 288, 321, 324, 325, 328, 329, 331, 333, 335, 356—362, 364, 529, 533, 662, 664—666, 668, 669, 671—674, 679, 685, 687; мной — 94.

У всіх говорах записано дієслівну форму 'п'ідем ('п'ідемо) і п'і'дем (п'і'демо), а також: 'пийде^{и}м — 178; пий'дем — 10, 184; 'пойдем — 98, 622, 649; пой'дем — 48, 54, 74, 96, 97, 100, 101, 104, 154, 176, 177, 191, 208, 218, 221; 'пуйдем — 50, 70, 71, 73, 76, 84, 89, 145, 179, 181, 182, 406, 421, 455, 619, 621, 630, 637, 638, 642, 647, 648, 651, 657, 684; пуй'дем — 1, 9, 14, 63, 64, 66, 72, 81, 146, 174, 204, 206, 207, 210, 212, 618; 'пуойдем — 94, 99, 183; 'пойдем — 205; пуй'дим — 107; пой'дом — 85, 650; 'пуйдом — 653; пуй'дом — 91; пі'дум — 488; пуй'дум — 95; пий'демо — 214; пуй'демо — 65, 83, 105; піде'мо — 273; 'пуйдемо — 57, 185, 644, 656, 657; 'пуйд'умо — 620; 'піделе — 112, 441, 680, 681; 'пўдеме — 427; піде'ме — 440; пуйде'ме — 449. 461; 'пот'ме — 447; под' — 451, 452, 460, 481, 585, 588; пот' — 456, 487, 491, 675, 679; 'пойте — 419; пой — 403, 404, 408—411, 413, 415—417, 420, 422, 424, 426, 428—430, 440, 442, 446, 448, 450, 454, 457, 459; пый — 414, 423.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал утворює форма м'нойу. Записано ще: мной — 44, 267, 314, 324, 369, 370, 374; м'нойу // мной — 47, 110, 137, 198, 239, 247—249, 293, 303, 307, 311, 315, 318, 322, 325, 327, 329, 334, 338, 362, 366. Крім дієслівної форми 'п'іде^{и}м засвідчено ще: п'і'дем — 156, 161, 299, 341; 'п'іде^{и}м // п'і'дем — 177, 183, 210, 246, 247, 263, 294, 319, 336, 362; 'п'ідемо — 12, 22, 99, 159, 189, 197, 340, 342; 'п'ідем // 'п'іде^{и}мо — 26, 27, 72, 73, 84, 96, 167, 171, 201, 207, 232, 237, 255, 300; 'п'ідем // п'і'демо — 337; 'п'ідем // п'і'дим — 322; 'пийдем — 43, 52; пи'дем — 46; 'пойдим — 244; пой'дем — 2, 18, 28, 49; пай'дем — 16; 'пуйдем — 51; пой'д'ом — 250, 317. Скрізь фіксується прийменник зо, рідше зі, а також ізо — 2, 48, 367; іза — 327; со — 317; са — 85; зо // со — 322, 366, 374. Записано 'п'ідем зо в^{м}'нойу — 249.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах фіксується форма м'нойу, а також мноў — 4, 108; м'нойу // мноў — 260; мной — 96, 250, 278, 280, 284, 288, 352, 363, 364; м'нойу // мной — 224, 248, 253—255, 276, 283, 287, 289, 299, 303, 307, 339, 344, 371. Крім форми 'п'ідем записано ще: п'і'дем — 2, 5, 6, 13, 15—19, 21, 24—26, 32, 37, 39, 43, 45—47, 49, 52, 56—58, 60—63, 70, 73, 75, 76, 83, 85, 89, 112, 120, 123—125, 128, 129, 131, 132, 135, 138—141, 144, 145, 147—149, 151, 155, 158, 165, 171, 172, 175, 188, 191, 197, 199, 204, 205, 207, 209, 212, 217, 221—223, 227, 232, 234, 239, 246, 308, 321, 322, 324, 333, 335, 354, 363, 365; 'п'ідем // п'і'дем — 36, 48, 161, 185, 194, 200, 225, 256, 300, 313; 'п'ідемо — 29, 72, 90, 92, 100, 105, 114, 167, 186, 301; 'п'ідем // 'п'ідемо — 168; п'і'демо — 68, 86, 139, 224, 231, 312; пой'д'ом — 303, 352; хо'д'ом — 176, 294.

Скрізь записано прийменник зо і рідше зі, а також ізо — 64, 340; со — 203, 281, 291, 299, 302, 311, 312, 352, 361.

322. Пі'де за 'нього чи за 'його, чи за 'него, чи за 'єго, чи за ни пі'де?

Т. I. Карта № 226: за 'нього, за 'н($^{'}$)его, за 'його, за йе'го, за йа'го.

Т. II. Карта № 208: за 'н'ого, за 'него, за 'його, за йо'го; у коментарі: за 'н'ого^{у}, за 'н'огу, за 'него^{у}, за 'негу.

Т. III, ч. 1. Карта № 51: за 'н'ого, за 'його, за 'йего; за н'о'го, за йо'го, за йе'го; у коментарі: йо^{а}'го, [illegible]'го.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах фіксується форма за 'н'ого і за 'його, в кубанських говірках переважає форма за 'його. Записано також: за йо'го — 49, 53, 145, 309, 330, 370; за 'його // йо'го — 165, 220, 223, 231, 342; за 'него — 2, 4, 25, 108, 109, 115; за 'н'ого // 'него — 9, 19, 110, 118; за 'його // 'него — 25, 326; за 'його // 'н'ого // 'него — 24, 256; за 'його // йе'го — 278, 292, 296; за йе'го — 288; за 'йего — 119; за н'е'го — 312; за 'його // н'е'го — 254, 276; за йе'го // н'е'го — 299, 303; за 'н'ого // н'е'го — 280, 284; за йе'во — 365; за 'його //

н'еˈво — **301**; *за ˈйого // ˈн'ого // н'іˈго* — 194; *за йоˈго // йіˈго* — 185; *за ˈйого // н'іˈво* — 255.

Скрізь виступає наголос *ˈн'іде // н'іˈде.*

323. Одруˈжився з *ˈнею* чи з *ˈєю,* чи з *нев,* чи з *ньов,* чи з *ньом?*

Т. І. Карта № 228: *з ˈнейу, з ˈйейу, з йей, з ˈйойу, з йой.*

Т. II. Карта № 209: *ˈнейу, неў, н'оў, ˈнейом, нем, н'ом, ˈйейу;* у коментарі: *ˈн'айу, ниў.*

Т. III, ч. 1. Карта № 52: *з ˈнейу, з ˈйейу;* у коментарі: *ожеˈниўс'а на йіˈйі, на йій, на н'ій, на ˈнейі.*

Т. III, ч. 2. В усіх говорах виступає форма *з ˈнейу.* Зафіксовано ще форми: *з ˈйейу* — 94, 119, 157, 170, 183, 215, 275, 309, 354; *з ˈнейу // з ˈйейу* — 185, 187, 194, 256, 260, 289, 300, 313, 321, 326, 327, 349; *з неў* — 4, 108; *з ˈнейу // з ней* — 203, 253, 302; *з ˈн'ейу // з н'ей* — 280; *с н'ей* — 284, 352; *з н'ей // йей* — 303; *з ˈнейу // ˈйейу// йей* — 283; *з н'ей // з ˈйейу.* Записано також конструкцію *одруˈжиўс'а (ожеˈниўс'а) на н'ій* — 78, 178, 181, 211, 237, 276, 331, 355, 357; *на ˈн'ійі* — 11, 14, 37, 247; *на н'і* — 19, 27, 108; *на ˈнейі* — 168, 233, 248, 351, 356, 360, 366; *на н'ей* — 254, 291, 312, 330; *на н'ій // н'ей* — 255; *на йій* — 61, 82, 156, 167, 169, 182, 307, 325, 341, 358, 359, 361, 362, 371, 372, 375; *на йій // н'ей* —301; *на йій // на йіˈйі* — 315, 344; *на йіˈйі* — 70, 84, 154, 190, 254, 276; *на н'ій // ˈнейі // йій// йіˈйі* — 339; *з ˈнейу // на н'ій* — 15, 37, 124, 189, 197, 250, 261, 329; *з ˈнейу // на н'ей* — 292, 297; *з ˈнейу // на н'і* — 139; *з ˈнейу // на ˈнейі* — 128, 164, 186, 200, 223; *з ˈнейу // на йій* — 103, 152, 153, 162, 180, 186, 298, 306, 308, 329, 340; *з ˈйейу // на йіˈйі // на йей* — 278; 'одружився' — *побˈраўс'а* — 3—6.

324. ˈБачив *іˈї* чи *єˈї,* чи *ї,* чи *ню,* чи *ю,* чи *єˈє,* чи *ˈєї?*

Т. І. Карта № 227: *йіˈйі, йіˈйе, йіˈйие, ˈнейі, йі, йе, йие, йу, н'у: йеˈйі, йеˈйе, йеˈйие; йаˈйе, йаˈйие.*

Т. II. В усіх говорах у межах тому виступає форма *йіˈйі.* Записано також: *ˈйійі* — 160, 248; *іˈйі* — 638, 685; *ˈйійе* — 107; *йіˈйе* — 48, 57, 84, 88, 94, 99, 106, 145, 146, 152, 178, 358; *іˈйе* — 101; *йіˈйие* — 86; *йиˈйі* — 509, 523; *йеˈйие* — 68, 87, 89; *йеˈйе* — 60, 64, 74, 77—79, 85, 88, 100, 102—104, 176, 610, 622, 623, 643, 651—653, 659; *йеˈйу* — 98; *ˈйейу* — 180; *йеˈйі* — 17, 40, 46, 56, 59, 63, 70, 71, 73, 76, 80, 81, 109, 110, 114, 118, 121, 200, 214—216, 237, 238, 261, 270, 271, 287, 305, 307, 320, 323, 336, 354, 410, 429, 449, 470, 479, 488, 489, 493, 514, 515, 532, 534, 606, 616, 621, 624, 628, 631—634, 637, 645, 647—650, 666; *ˈйейі* — 2, 4, 9, 13, 14, 23—25, 30, 66, 67, 72, 90, 93, 95, 133, 139, 144, 146, 149, 151, 154, 176, 179, 183, 184, 207, 209, 210, 212, 213, 217, 225, 268, 484, 618, 619, 654, 656; *йей* — 486, 655, 665, 666, 684, 685; *йуй* — 424, 425, 471; *йўй* — 446; *ˈнейі* — 6, 20, 27, 115, 117, 218, 219, 221; *йі* (переважно поруч з *йіˈйі*) — 53, 112, 113, 120, 122, 137, 138, 141, 230—235, 238, 241, 244, 246, 249—251, 253, 256, 258, 262—264, 266, 267, 269, 271, 272, 274, 281, 283, 290, 291, 293—295, 297, 298, 300, 301, 304, 306—308, 321, 324, 325, 327, 330, 332, 334, 336, 339, 355, 363, 389, 403, 404, 406—409, 411—416, 418—420, 422, 423, 426, 430—433, 435, 436, 439, 440, 442, 444—448, 450—452, 454—459, 463, 465, 469, 472, 473, 475, 480, 481, 487, 490, 495, 500, 501, 503, 506, 507, 510, 512, 515, 517, 518, 520, 523, 528, 531, 546, 551, 552, 554, 559, 583, 603, 609, 662, 667, 685; *йе* — 103, 105; *йу* — 142, 469, 483, 686; *н'у* — 151, 241, 546.

Дієслівні синоніми *ˈбачиў, ˈвид'іў* див. за питанням № 101.

Т. III, ч. 1. Суцільний ареал утворює форма *йіˈйі.* Записано ще: *ˈйійі* — 105, 302; *ˈйейі* — 8, 53; *йіˈйі // ˈйейі* — 31, 38, 46; *йіˈйе* — 317; *йіˈйие* — 43; *йіˈйі // йеˈйе* — 48; *йіˈйі // йей* — 16; *йіˈйі // йі* — 336; *йіˈйі,* рідко *н'у* — 114.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворює форма *йіˈйі.* Записано ще форми: *йі* — 115, 141; *йіˈйі // йі* — 51, 102, 106, 109—111, 321; *йіˈйі // н'у* — 39, 124, 125; *йіˈйі // йеˈйі // н'у* — 215; *йеˈйі* — 310; *йіˈйі // йеˈйі* — 75, 194, 242, 256, 260, 296, 298, 300, 347; *йіˈйі // йій* — 135; *йіˈйі // йей* — 172; *йеˈйе* — 119; *йеˈйо* — 288, 291, 303, 312; *йіˈйі // йеˈйо* — 250, 252, 254, 284, 292, 294, 297, 301, 302, 342, 352, 367; *йіˈйі // йеˈйі // йеˈйо* — 253, 278; *йіˈйі // йіˈйо* — 255, 276, 283.

325. Моˈ*го* чи моєˈ*го,* чи моˈ*його?* Твоˈ*го* чи твоєˈ*го,* чи твоˈ*його?*

Т. І. Карта № 156: *моˈго, твоˈго; ˈмого, тˈвого;* у коментарі: *майеˈго, твайеˈго; моˈйого, твоˈйого (му^{о}ˈйого, тву^{о}ˈйого).*

Т. II. Карта № 132: *моˈго, твоˈго; ˈмого, тˈвого; мойоˈго, твойоˈго; моˈйого, твоˈйого; ˈмойого, тˈвойого;* у коментарі: *му(о^{у}, у^{о})ˈго, тву(о^{у}, у^{о})ˈго; ˈмогу(о^{у}, у^{о}), тˈвогу (о^{у}, у^{о}); мойеˈго, твойеˈго; муˈйого, твуˈйого; маˈйего, тваˈйего; ˈмойіго, тˈвойіго; ˈмойего, тˈвойего.*

Т. III, ч. 1. Форма *моˈго (маˈго, мо^{а}ˈго), твоˈго (тваˈго, тво^{а}ˈго)* утворює суцільний ареал у межах тому (*ˈмого, тˈвого* — 13, 349, 353); *мо(о^{а})ˈйого (о^{а}), тво(о^{а})ˈйого(о^{а})* — 18, 31, 33, 156, 205, 244, 270, 278, 301, 314, 317, 324, 336, 341, 348, 352. Відзначено також: *моˈго, твоˈго // моˈйого, твоˈйого* — 36, 38, 40, 43, 48, 51, 56, 64, 75, 82, 83, 86—88, 100, 113, 121, 124, 137, 157, 168, 170, 172, 177, 180, 181, 202, 207, 217, 219, 221, 228—230, 234, 248, 249, 282, 293, 296, 298, 303, 307, 310, 317, 318, 323, 325, 329, 334, 344—346, 354, 358, 359, 362, 365; *моˈго, твоˈго // мойоˈго, твойоˈго* — 59, 60, 173, 214, 293—295, 358; *моˈго, твоˈго // мойеˈго, твойеˈго* — 5, 17, 48, 246, 364. Записано ще: *мо^{а}ˈво, тваˈво* — 365; *мойеˈво, твойеˈво* — 374.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому засвідчено форму *моˈго (маˈго, мо^{а}ˈго, мо^{у}ˈго), твоˈго (тваˈго, тво^{а}ˈго, тво^{у}ˈго),* у подільських говірках, крім того, зафіксовано ще акцентний варіант *ˈмого, тˈвого.* Записано також: *мо(о^{а})ˈйого, тво(о^{у})ˈйого* — 41, 52, 53, 84, 111, 151, 207, 212, 218, 219, 226, 276, 292, 294, 297, 333, 335, 352; *мо(о^{а}, о^{у}) ˈйого, тво(о^{а}, о^{у})ˈйого // ˈмоˈго, тˈвоˈго* — 15, 22, 25, 30, 33, 39, 40, 42—48, 61, 65, 70, 81, 87, 90, 94, 99, 101, 102, 104, 106, 112, 121, 126, 128, 131, 134, 136, 138, 139, 149, 152, 153, 173, 177, 178, 188, 189, 192—194, 197, 204, 205, 211, 214; 220, 222, 224, 227, 231, 233, 237, 239, 260, 278, 295, 310, 313, 327, 339, 340, 342, 355; *мойоˈго, твойоˈго // моˈго, твоˈго* — 278, 282, 340; *мо(о^{а}, а)йеˈго, тво(о^{а}, а^{о})йеˈго* — 276, 288, 297, 299, 303, 304; *мойеˈго, твойеˈго // ˈмоˈго, тˈвоˈго* — 30, 75, 243, 252—255, 278, 280, 283, 295, 296, 302, 347, 348, 350, 351, 355, 364, 367; *моˈйего, твоˈйего* — 312; *моˈйего, твоˈйего // моˈго, твоˈго* — 30, 128, 147, 313, 326; *ˈмого, тˈвого // ˈмойого* — 118; відзначено ще: *тва^{о}йеˈво* — 276; *мо(а)йеˈво, тво(а)йеˈво // моˈго, твоˈго* — 257, 301.

326. Т*ой* хˈлопець чи т*ей,* чи т*от* хˈлопець?

Т. І. Карта № 233: *той, тей;* у коментарі: *оˈтой-о, уˈтой, уˈтей, тот, ˈтамтой, тамˈтей, отойˈго.*

Т. II. Карта № 212: *той, тей, тот; тамˈтой, тамˈтот;* у коментарі: *туй, оˈтой, онˈтой, тоў; оˈтот, анˈтот, гинˈтот, танˈтой, тамˈтон.*

Т. III, ч. 1. Форма *той* утворює суцільний ареал у межах тому. Відзначено ще: *оˈтой // той* — 37, 47, 48, 101, 103, 143, 152, 161, 164, 165, 167, 169, 170, 213, 239, 250, 285, 338, 355, 367, 370—374; *тот // той* — 24, 27, 110, 137, 143, 207, 295, 317, 324, 354, 374; *тей* — 43, 205; *тей // той* — 76, 296.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому поширена форма *той.* Записано ще (здебільшого паралельно з *той*): *оˈтой* — 2, 105, 180, 211, 222—225, 227, 252, 257, 276, 278, 288, 315, 318, 333, 335, 338—342, 347, 356—358, 361, 366, 370—372; *тот* — 75, 118, 136, 185, 212, 248, 252—255, 260, 261, 273, 276, 283, 284, 288, 291—294, 297, 299, 302, 303, 312, 330, 337, 349, 354, 356, 363, 364, 367; *тей* — 25, 30, 89, 106, 216, 256, 283; *ˈетот* — 247.

327. Т*а* диˈтина чи *ˈтая,* чи *оˈта,* чи *ˈтота* диˈтина?

Т. І. Форма *та* фіксується в усіх говорах у межах тому; нестягнена форма *ˈтайа (ˈтайе^{а})* виступає (часто паралельно з *та*) в поліських говірках, в решті говорів тому вона зустрічається дуже рідко. Відзначено також: *оˈта* і *оˈтайа* (часто поряд з *та* і *ˈтайа*) — 32, 40, 58, 62, 78, 82, 91, 94, 102, 111, 136, 146, 158, 160, 167—170, 257, 275, 301, 311, 316, 320—322, 329, 331, 335, 338, 340, 343, 353, 357, 365, 372—374, 378, 379, 381, 387, 411, 417, 423, 432, 455, 456, 458, 473, 480, 527, 533, 535, 548, 549, 577, 581, 583, 588, 592, 604, 609, 645, 656, 681—684, 689, 730, 755, 779, 789, 794, 820, 834, 836, 842, 845, 853, 866, 868, 872, 888, 891, 894, 895, 898, 901, 902, 905, 906, 909; *онˈта* — 770; *отаˈго* — 572, 770; *ˈтоˈта* — 435, 717, 736.

Т. II. Форма *та* утворює розріджений ареал у межах тому, нестягнена форма *ˈтайа* поширена головним чином на Поліссі, також частково на Поділлі (у говірках між Хмельницьким і Кам'янцем-Подільським); засвідчено паралельне функціонування обох форм — 4, 5, 11—14, 16, 18, 19, 23, 27, 28, 30, 38, 45, 47, 52, 53, 75, 79, 89, 92, 110, 119, 124, 127, 147, 153, 158, 161, 165, 166, 172, 208, 213, 219, 289, 296, 320, 322, 333, 335, 353, 373, 389, 394, 397, 399, 401, 537, 563, 567, 576, 620, 641, 646; відзначено ще *оˈта* — 185, 276, 427, 454; *оˈта // ˈта(йа)* — 67, 368, 398, 525, 638; ареали форм *тоˈта, тамˈта, тамˈтайа* (також *ˈтайа*), *тамтоˈта* передано на карті № 212; записано ще варіанти: *ˈтота* — 411, 436, 472, 560, 665, 666, 672, 673, 682; *ˈтамта* — 668, 672а, 677; *тамˈтота* — 665. У багатьох говірках паралельно виступає кілька наведених форм. У записах з нас. пп. 169, 318, 331 ремарки свідчать, що займенник *тамˈта* вказує на віддалений предмет. Ще наведено: *ˈгета* — 59, 62 з ремаркою «близько» // *та* з ремаркою «далі», 67, 98 // *та,* 652 // *та; отоˈта // та* — 6, 8, 438; *онто^{у}ˈта* — 417; *ˈтойа* — 361, 529 // *тоˈта,* 530 // *тоˈта,* 563 // *та,* 565 // *та // тоˈта // оˈта; ˈтайе* — 625.

Т. III, ч. 1. Стягнена форма *та* утворює суцільний ареал у межах тому; *ˈтайа* — 1, 2, 16, 18, 54; *ˈтайа // та* — 36, 40, 43, 46, 49, 51, 52, 56, 71, 74, 75, 179, 278, 282, 297; *оˈта* — 135, 375; *оˈта // та* — 23, 24, 35, 37, 48 // *оˈтайа* — 72, 78, 84, 101, 104, 113, 118, 142, 143, 152, 161, 162, 164, 165, 167—170, 173, 187, 202, 213, 226, 228, 239, 250, 263, 271, 285, 292, 294, 295, 334, 337, 338, 367, 370—373; ще записано *ˈетайа // та* — 215, 218.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому фіксується форма *та; ˈтайа* — 50, 62, 218, 281; *ˈтайа // та* — 11, 13—15, 18, 19, 30, 75, 118, 126, 163, 186, 192, 203, 252, 256, 260, 289, 297, 349, 363. Ще записано: *оˈта* — 27, 250, 312, 318, 373; *оˈта // та* — 24, 90, 100, 102, 105, 128, 135, 139, 185, 194, 211, 219, 222—225, 227, 239, 261, 276 // *оˈтайа,* 315, 335, 338—342, 347, 356—358, 361, 362, 366, 370, 372; *ˈета // ˈтайа* — 283; *оˈта // ˈтайа* — 330; *ˈтайа // оˈтайа // та // оˈта* — 2, 288; *та // оˈта // ˈтайа* — 9, 86, 252, 278, 350; *ˈтота // та* — 106, 108, 216; *тоˈта // та* — 110.

328. Т*е* сеˈло чи *ˈтеє,* чи т*о* (*ото*), чи *ˈтоє,* чи *ˈтото,* чи *ˈтотоє* сеˈло?

Т. І. Карта № 234; *те, то; ˈтейе, ˈтойе,* у коментарі: *тоˈте, ˈтото, оˈте, оˈтейе, оˈто.*

Т. II. Карта № 210: *те, ˈтейе, оˈто, ˈгето, ˈйето, тоˈто, атоˈто;* у коментарі: *то, ˈтойе (ˈтойи, ˈтойі), оˈте, ˈгете, ˈето, ˈете, ˈгетейе, ˈгетойе, ˈйете.*

Т. III, ч. 1. Форма *те* (село) утворює суцільний ареал у межах тому. Крім того, відзначено: *оˈте* — 23, 35, 37, 48, 56, 72, 74, 78, 84, 88, 92, 96, 101, 116, 118, 131, 135, 142, 143, 152, 161, 164, 165, 167, 169, 170, 202, 212, 226, 228, 239, 250, 263, 271, 294, 295, 334, 337, 338, 345, 354, 367, 370—373, 375; *то* — 5, 73, 76, 91, 124, 149, 163, 171, 187, 246, 278, 293, 294, 299, 303, 317, 354, 358, 366, 374; *оˈто* — 64, 133, 149, 171, 178, 187, 208, 292, 299, 354, 366; *ˈтейе* — 2, 4, 16, 18, 36, 40, 45 з ремаркою «значно частіше», 46 з ремаркою «зрідка», 48, 49, 51, 52 з ремаркою «частіше», 54, 56, 75, 86, 282, 292, 297; *оˈтейе* — 48, 334.

Т. III, ч. 2. Форма *те* утворює суцільний ареал у межах тому, *то* — розріджений. Записано також: *оˈте*—69, 81, 86, 87, 90, 100, 102, 105, 139, 153, 167, 185, 194, 220 («рідше»), 222—225, 227, 250, 261, 276, 318, 325, 330, 338—342, 352, 356—358, 361, 364 («коли видно об'єкт»), 366, 370, 372; *оˈто* — 9, 24, 32, 33, 121, 180, 192, 218, 223, 226, 284, 339, 350, 355; *тоˈто* — 110; *ˈтото* — 216; *ˈтейе* — 13—15, 18—20, 30, 39, 75, 86, 106, 126, 139, 151, 163, 203, 212, 231, 252, 256, 278, 289, 297, 349, 350; *ˈтойе* — 114, 118, 278, 281, 288, 349; *ˈето* — 283.

329. *Цей* год чи *сей* год, чи *сесь,* чи *сой,* чи *оˈцей,* чи *цесь* год?

Т. І. Карта № 229: *цей (ц'ей), сей (с'ей);* у коментарі: *оˈцей, оˈсей; ˈети, ˈйети(й), ˈйетот.*

Т. II. Карта № 210: *цес', оˈцес'; с(')ей, с'ой, сес'; той, ˈгетой, ˈйетой, тот, аˈтот;* у коментарі: *ц'ей, оˈцей, ц'ой, цой; сцес, це:с; с'ой, сий (си^{е}й), оˈсей, с'ей, сиˈсей; сис', с'ис', сес; ˈетой, ˈгетий.*

Т. III, ч. 1. Форма *цей* утворює суцільний ареал у межах тому (*ц'ей* — 130, 255): *оˈцей* (здебільшого паралельно з *цей*) — 22, 28, 49, 63, 96, 131, 135, 137, 143, 147, 148, 161, 164, 169, 173, 181, 194, 196, 198, 199, 202, 207, 212, 213, 222, 226, 228, 229, 232, 239, 250, 255, 271, 275, 278, 282, 285, 295, 299, 303, 316, 323, 325, 334, 338, 339, 346, 349, 354, 366, 370, 371; *сей* (у більшості записів паралельно з *цей*) зрідка фіксується в усіх говорах у межах тому (*с'ей* — 48, 366). Відзначено ще: *ˈетот* — 374 і *оˈтой* — 366.

Т. III, ч. 2. Карта № 60: *цей, оˈцей; сей; ˈетот;* у коментарі: *ц'ой, оˈцей гоˈго, с'ей, ˈйетат, ˈйетот, ˈйетий, ˈетий (ˈет'ій).*

330. *Ця* ˈхата чи *ся,* чи *ˈсяя,* чи *ˈсеся,* чи *ˈсоса,* чи *ˈцяя,* чи *оˈця,* чи *ˈцеся* ˈхата?

Т. І. Карта № 230: *ц'а, ˈц'айа; с'а, ˈс'айа; ца, ˈцайа;* у коментарі: *оˈц'а (-йа), гоˈц'а, ˈета (ˈйета).*

Т. II. Карта № 210: *ц'а, ˈц'айа, оˈц'а, ˈцеˈс'а; с'а, ˈс'айа, оˈс'а, сиˈс'а; ˈйета, ˈгета;* у коментарі: *ц'е (ц'и, ц'і), циˈс'а, ˈце^{и}са, са, с'е (с'и), с'іˈс'а, ˈсес'а, се^{и}ˈс'а, се^{и}ˈс'е(и), иˈс'а, іˈс'а, ˈгетайа, ˈета.*

Т. III, ч. 1. Форма *ц'а* утворює суцільний ареал у межах тому

(ца — 4, 9, 55, 137; цʼа — 138), оˈцʼа — розріджений (переважно паралельно з цʼа). Також відзначено: ˈцʼайа — 1, 2, 16, 49, 51, 54; сʼа — 5, 8, 13, 14, 19, 22, 26, 28, 36, 39—41, 43—46 («зрідка, у старших»), 48, 57, 60, 100, 128, 163, 282, 297, 341; ˈсʼайа — 18, 296; ˈета — 366; ˈйета — 317.

Т. III, ч. 2. Карта № 60: цʼа, оˈцʼа; сʼа, ˈета; ˈцʼайа; у коментарі: (о)цʼаˈго, ˈйета.

331. *Це ˈполе чи оˈце ˈполе, чи ˈцеє, чи ˈцесе, чи се, чи ˈсеє, чи ˈсесе ˈполе?*

Т. І. Карта № 231: (о)це, (о)ˈцейе; се, ˈсейе; цʼе, ˈцʼейе, сʼе, ˈсʼейе; у коментарі: гоˈце, оˈсе, ˈсʼойе, ˈсʼейеᵃ (ˈсʼейа), ˈйето (-а, -оᵃ), ˈйете, ˈето.

Т. II. Карта № 210: це, ˈцейе, оˈце, ˈцеˈсе; се, ˈсейе, оˈсе, сиˈсе; ˈгето, ˈйето; у коментарі: цʼе, ˈцʼейе, оˈцейе (воˈцейе), цеᶦᶦсе (циᵉˈсе, циˈсе, циˈсе), сʼе, ˈсʼейе, сеᶦᶦсʼ()е (сеˈсе, сіˈсе), еˈсе, иˈсе, іˈсе, ˈете, ˈгетейе, ˈгетойе, ˈйето.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому поширена форма це, паралельно засвідчується оˈце (оˈцʼе — 130, отˈсе — 57). Відзначено також: ˈцейе — 2, 16, 46 («зрідка»), 49, 51, 52 («найчастіше»), 54, 75, 282, 313, 334, 354; се — 5, 8, 12—14, 19, 22, 26, 28, 38, 39, 41, 43, 44, 48, 63, 64, 83, 100, 239, 341; сʼе — 48; ˈсейе — 18; ˈето — 366, 374; ˈйето — 317.

Т. III, ч. 2. Карта № 60: це, оˈце; се; ˈето; ˈцейе; у коментарі; цʼе, сʼе, оцеˈво, оцеˈго.

332. *Від тіˈеї чи від ˈтої, чи ˈтеї, чи ˈтії? Від цієˈї чи від ˈцеї, чи від ˈції хвиˈлини?*

Т. І. Карта № 235: тʼіˈйейі, тиˈйейі, тоˈйейі, туˈйейі; ˈтʼіˈйі, ˈтиˈйі, ˈтоˈйі, ˈтуˈйі, ˈтеˈйі, ˈтаˈйі; тʼіˈйе, ˈтоˈйе, ˈтеˈйе, ˈтаˈйе; тиˈйе, тоˈйе, теˈйе, таˈйе; той, туой, тей; у коментарі: тіˈйейі, тиᵃˈйейі, тиˈйейи, таˈйейі, тоᵘˈйейі, туˈйейи; теᵃˈйі, ˈтойіᵘ, тôˈйіᵉ, тôйіᵉ, ˈтойи, тиᶦᶦйе, таˈйеᵉ, ˈтоˈйеᵘ.

Т. II. Карта № 211: цʼіˈйейі, ˈцейі, ˈцʼойе, цей; сіˈйейі, ˈсейі, ˈсʼойі, сей; тіˈйейі, ˈтейі, ˈтойі, тей, той, ˈгетейі, ˈгетойі, ˈйетойі, оˈтойі; у коментарі: ц()уˈйейі, ˈцʼейі, ˈцойі, ˈсʼейі(и), ˈсʼійі, ˈсийі, ˈсʼейі, сеᶦᶦй, сий, си, теˈйе, теᵃˈйі, ˈтайі, ˈтейі, ˈтейе, туˈйе, тоᵘˈйі, ˈгетеᶦᶦйі, ˈетийі, ˈгетей, ˈетойі, ˈгетой, ˈйетойі, ˈйетой, ˈгетойе, ˈетойе.

Т. III, ч. 1. Карта № 53: тʼіˈйейі, тиˈйейі, тоˈйейі, теˈйейі; тʼіˈйі, тиˈйі, ˈтойі, ˈтейі; тʼій, тий, той, тей; у коментарі: тʼіᶦᶦйейі, тіˈйейі, ти(е)ˈйейі, тиᵉˈйі, тіˈйейі, ˈт()ійі, теˈйі.

Т. III, ч. 2. Карта № 61: тʼіˈйейі, тʼіˈйі, ˈтойі, ˈтейі; ʻтіеїʼ — той; у коментарі: тіˈйейі, тʼіˈйеі, тіˈйі, ˈтʼійі, ˈтʼейі, тей, туˈйейі, тоˈйейі.

333. *З тіˈєю ˈдівчиною чи з ˈтою, чи з ˈтею, чи з тов, чи з том ˈдівчином?*

Т. І. Карта № 236: тʼіˈйейу, тиˈйейу, тоˈйейу, туˈйейу, тʼіˈйу, тиˈйу, ˈтойу, ˈтейу; ʻтієюʼ — той; [а] > [о] (таˈйейу); у коментарі: тиᶦᶦйейу, тиᶦᶦйейу, тіˈйейу, тоˈйійу, тоˈйіейу, тоˈйіейу, теˈйейу, тиˈйу, ˈтуˈйу, ˈтейе, ˈетой.

Т. II. Карта № 213: тіˈйейу, ˈтейу, ˈтойу, тей, той, том; у коментарі: тіˈйойу, то(у)ˈйейу, тоˈйей, теˈйейу, ˈтеᵃйу, ˈтайу, ˈгетейу, ˈгетийу, воˈтейу, тей, тамˈтейу, той, ˈгетойу, ˈгетайу, тамˈтойу, тий, тый, тей, оˈтой, тôй, тôў, ˈтойой, тамˈтой, ˈтойом.

Т. III, ч. 1. Форма тʼіˈйейу (тіˈйейу) утворює майже суцільний ареал у межах тому (т()іˈйейу — 76, 87, 89, 93; тʼіˈйей — 161, 210; от()іˈйейу — 62, 106, 119, 167, 226, 237, 283, 337, 338, 347; тиˈйейу — 2, 4, 7, 19, 22, 26, 27, 35, 37, 39, 40, 48, 49, 52, 54, 56, 86, 89, 91, 101, 112, 136, 146, 151, 154, 165, 239, 295; отиˈйейу — 44, 56, 101; тиᵉˈйейу — 6, 14; теˈйейу — 121, 243; тиˈйей — 44; тоˈйей — 350; теᶦᶦйойу — 110).

Також відзначено (часто паралельно з т()іˈйейу); ˈтойу — зрідка в усіх говорах у межах тому; той — 31, 48, 160, 161, 205, 246—249, 311, 326, 327, 364, 366, 367, 370, 374; ˈетой — 374; ˈтейу — 14, 16, 41, 42, 110; тей — 1, 17, 41; ˈтʼійу — 83, 129, 217, 303, 316; тʼіˈйу — 63, 74, 80, 126, 143, 144, 163, 164, 214, 219, 260, 303, 309, 325, 365, 371; ˈтийу — 122; тиˈйу — 35, 363; отʼіˈйу — 80. Займенник цʼіˈйейу записано лише в кількох пунктах (2, 21, 127, 135, 152, 209, 211, 263, 281, 286, 316, 362); цеˈйу — 75; ˈцейу — 156; цей — 157.

Т. III, ч. 2. Карта № 62: тʼіˈйейу; тʼіˈйу, ˈтойу, ˈтейу; ʻтієюʼ — той; у коментарі: тиˈйейу, тʼіˈйей, тіˈйейу; ˈтʼійі, тʼіˈйі, ˈтейі; тей; тʼій, той, туˈйейу.

334. *Оˈдин день чи оˈден, чи оˈдін, чи йоˈден, чи еˈден, чи іˈден день?*

Т. І. Карта № 248: оˈдин, йіˈдин, йеˈдин, оˈдʼін; оˈден, йіˈден, йеˈден; гоˈдин, гоˈден, аˈдин, аˈдін; у коментарі; уˈдин, оᵃˈдиᵉн, оˈдін, о⁽ᵃ⁾ˈдʼін, аˈʒʼін.

Т. II. Карта № 225: оˈдин, оˈдʼін, йіˈдин, йеˈдʼін; оˈден, оˈдʼон, йіˈден, йеˈден, йіˈдʼон; у коментарі: оˈдін, оˈдиᵉн, оˈдеᶦᶦ(иᵉ)н, оˈʒʼін, йеˈдин, йеˈдін, йіˈдеᶦᶦн, іˈден, йиˈден, йаˈден, йеˈдиᵉн; ˈгодин, воˈден, оˈдин', йіˈден', ˈйеден.

Т. III, ч. 1. Форма оˈдин (аˈдин, оᵃˈдин) поширена в усіх говорах у межах тому. Відзначено варіанти: йеˈдин — 8, 157; ˈйіден — 369; о(а)ˈдʼін — 85, 317, 324, 366, 374.

Т. III, ч. 2. Карта № 66: оˈдин, оˈдʼін; оˈден, йеˈден, йіˈден; у коментарі: аˈдин, аˈдін, йеˈдин, йіˈдин, йоˈдин, воˈден.

335. *Двох, шесˈти, сеˈми, восьˈми ˈяблук чи двух, шісˈтьох, сіˈмох, вісьˈмох ˈяблук?*

Т. І. Форма двох (двуох) утворює суцільний ареал у межах тому, за винятком говірок, де записано: двух — 18, 32, 97, 157, 165, 237, 313, 447, 494, 687, 783, 785, 821, 839; двох // двух — 25, 51, 66, 82, 88, 89, 161, 162, 166, 172, 356, 386, 399, 484, 509, 534, 541, 555, 576, 626, 629, 638, 645, 646, 681, 710, 792, 795, 797, 815, 827, 841, 849, 862, 879, 897, 898; двоˈйіх — 549; двох // двоˈйіх — 177, 219, 289, 316.

У род. відм. числівників *шість, сім, вісім* у всіх говорах тому паралельно записано флексії **-и** (у поліських говірках **-і**) та **-ох** (шеᶦᶦсˈти, шесˈти, шисˈти, шʼісˈти, шесˈтʼі і шесˈтʼох, шʼісˈтʼох; сеᶦᶦми, сеˈми, сиˈми, сʼіˈми, сʼіˈмʼі і сʼіˈмох, с()еˈмох; восˈми, вʼісˈми, во(а)сʼˈмʼі і восˈмох, вʼісʼˈмох). Відзначено восʼмиˈрʼох, сʼимиˈрʼох — 800.

Т. II. Числівник *два* в род. відм. в усіх говорах має форму двох; відзначено двух — 93, 605, 644, 650; двух // двох — 487, 619; двоˈйіх — 675.

У межах тому зафіксовані головним чином форми шʼі(и, е)с()т()(цʼ)ох, сʼі(а, е)ˈмох, во(у, оᵘ)с()мох. Вони поширені в наддністрянському, надсянському, бойківському, лемківському, закарпатському та гуцульському говорах (спорадично в бойківському, надсянському та наддністрянському говорах зустрічається також давня флексія **-и**). В усіх інших говірках, що в межах цього тому, функціонують паралельно форми шеᶦᶦ(и, і, иᵉ)сˈти (-і) і шʼі (и, е)с()т()(цʼ)ох, сеᶦᶦ(и, е, і)ˈми(-і) і сʼі(а, е)ˈмох, восˈми(-і) і во(у, оᵘ)сʼˈмох. Розріджений ареал у межах тому становлять форми, омонімічні з наз. відмінком.

Т. III, ч. 1. Форма двох утворює майже суцільний ареал у межах тому; відзначено ще: двух — 6, 17, 18, 20, 244, 317, 326; двух // двох — 36, 38, 61, 142, 217, 230, 234, 246, 293, 299, 310, 313, 316, 368, 374; двоˈйіх // двох // двух — 48.

Числівники *шість, сім, вісім* мають здебільшого форму шеᶦᶦ(е, и, і, о)сˈти(-і), сеᶦᶦ(е, и, і)ˈми(-і), вʼі(о)сʼˈми(-і), осʼˈми (7, 86, 215, 218), хоча в багатьох говірках на всій території тому паралельно наведено шʼі(еᶦᶦ, иᵉ)с()ˈтʼох, сʼіˈмох, вʼі(о)сʼˈмох. Тільки флексію **-ох** відзначено в говірках: 6, 18, 23, 29, 34, 35, 71, 87, 90, 123, 131, 139, 212, 219, 224, 225, 240—242, 247, 275, 280, 286, 305, 317, 330, 333, 340, 341, 359. Записано ще: сʼіміˈрʼох, восʼміˈрʼох, шестʼіˈрʼох — 365, 366; ˈвосʼмих, шесˈтих — 48.

Т. III, ч. 2. Форма двох утворює майже суцільний ареал у межах тому; двух — 133, 207, 227, 254, 255, 262, 280, 288, 296, 305, 324, 328, 333, 335, 342, 353, 360, 365; двух // двох — 2, 30, 37, 89, 101, 114, 121, 160, 165, 194, 222, 224, 237, 251, 252, 258, 276, 277, 283, 297, 301, 313, 340, 356; двох // двуˈйіх — 216; двух // двох // двоˈйіх — 278.

Числівники *шість, сім, вісім* в усіх говорах у межах тому мають в род. відм. переважно форму шеᶦᶦ(е, і, о)сˈти (-ˈі), сеᶦᶦ(е, і, о)ˈми(-ˈі), во(і)сʼˈми (-ˈі), хоча часто в говірках на всій території паралельно наводяться форми шʼіс()ˈтʼох, сʼіˈмох, во(і)сʼˈмох. Записано ще: шʼісте()еˈрих (шестʼеᶦᶦрʼох) — 227, 276, 278, 288, 333; сʼіме(и)ˈрих (-ʼох), восʼмеᶦᶦ (иᵉ)ˈр()их (-()ох) — 227, 278, 288, 340.

336. *Двоˈма дˈнями чи двуˈма, чи двиˈма, чи двоˈми дˈнями?*

Т. І. Форма двоˈма (двоᵃˈма, дваˈма) утворює майже суцільний ареал у межах тому; двуˈма — 224, 227, 237, 268, 446, 462, 662, 687; двуˈма // двоˈма — 23, 51, 77, 82, 89, 171, 232, 312, 399, 433, 471, 484, 492, 523, 555, 580, 598, 656, 775, 792, 795, 841, 858, 894, 908; також зафіксовано: двіˈма — 68, 113, 920; двиᶦᶦма — 82; двʼеˈма — 73; двʼіˈма — 71; ʒвʼіˈма — 67; двиˈма // двоˈма — 65, 66, 111, 114. Паралельно з двоˈма записано: двуˈмʼа (дваˈмʼа) — 2, 108, 160, 426; двоˈми — 159; дваˈмами(иᵉ) — 5, 9, 83, 178, 331; двоˈйіма — 316, 549; дˈвомʼі — 15, 17.

Т. II. Карта № 226: двоˈма, двуˈма двиˈма, двʼіˈма; у коментарі: двоᵘˈма, двойˈма, двоˈми, двуйˈма, двуˈмʼа, двû(иᵉ)ˈма, двыˈма, двʼеˈма, дваˈми, дваˈма, дˈвома.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому майже послідовно записано форму двоˈма (двоᵘˈма, дваˈма); двуˈма — 6, 18, 248, 326; двуˈма // двуˈмʼа — 137; двуˈмʼа — 31, 374; двуˈма // двоˈма — 36, 38, 40, 43, 48, 61, 141, 142, 188, 230, 234, 244, 245, 249, 278, 292, 295, 299, 313, 319, 369; двуˈмʼа // двоˈма — 246, 366; двуˈми — 32; двоˈми // двоˈма — 56; дˈвоми // двоˈма — 110, 354; двом (у значенні ор. відм.) — 1, 4, 16, 160.

Т. III, ч. 2. Форма двоˈма виступає в усіх говорах у межах тому; двуˈма — 3, 61, 121, 133, 151, 174, 221, 252, 258, 282, 305, 306, 310, 312, 321, 322, 357, 365; двуˈмʼа (двоˈмʼа) — 117, 227, 234, 254, 262, 291, 333; двуˈма // двоˈма — 2, 15, 32, 44, 47, 69, 71, 75, 89, 136, 164, 194, 204, 214, 237, 239, 248, 251, 253, 260, 261, 277, 279, 283, 292, 293, 297, 313, 342; двуˈмʼа // двоˈма — 186, 194, 251, 255, 257, 278, 288, 299, 301, 302, 367.

337. *Чоˈтири чи чоˈтирі, чи чеˈтири (чеˈтирі), чи шˈтирі (шˈтири), чи шˈтириє?*

Т. І. Карта № 249: чоˈтири, чеˈтири (чиˈтири), шˈтири; чоˈтирʼі, чеˈтирʼі (чиˈтирʼі), шˈтирʼі; у коментарі: чаˈтири(иᵉ), ча:ˈтри(иᵉ)ри(иᵉ), чоᵘ(у)ˈтири, чеᶦᶦˈтири, чʼіˈтири, шˈтириᵉ, чаˈтирʼі(иᵉ), ча:ˈтир(рʼ, рʼ)і (і), чоˈтирʼі(иᵉ), чоˈтиᵉриᵉ, чеᶦᶦˈтирʼі, чˈтирʼі, чаˈтире, шˈтире.

Т. II. Карта № 227: чоˈтири, шˈтири; чоˈтирʼі, шˈтирʼі; чеˈтирʼі, чеˈтири; у коментарі: чоˈтириᵉ (еᶦᶦ, иᵉ, û, і), чô(оᵘ, уᵒ, у)ˈтири, чˈти(ы)ри(û), шˈтиᵉриᵉ, шˈтириᵉ, шˈтûрû, шˈтиᵉрû, шˈтирі, шˈтірі.

Т. III, ч. 1. Карта № 3: чоˈтирʼі, чеˈтирʼі, чʼіˈтирʼі, чˈтирʼі; у коментарі: структури з кінцевим **-и**, варіанти кореневого голосного, мʼякий [чʼ].

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому паралельно функціонують форми ч()оˈтири і ч()оˈтирʼі, крім того, записано (у багатьох випадках поряд з уже наведеними формами): ч()еˈтири — 13, 18, 24, 40, 76, 125, 136, 151, 193, 216, 260, 288, 312, 336, 365; чиˈтири — 17, 124, 147, 157, 185, 191, 219; ч()еˈтирʼі — 48, 61, 76, 81, 136, 170, 174, 193, 216, 247, 248, 251, 258, 275, 283, 284, 291—293, 298, 299, 318, 320, 324, 333, 335, 337, 352, 354; чи(иᵉ)ˈтирʼі — 15, 17, 22, 40, 47, 56, 72, 76, 78, 84, 89, 91, 94, 100, 115, 120, 130, 161, 165, 167, 173, 175, 177, 178, 181, 183, 184, 188, 194, 196, 200, 201, 212, 220, 227, 237, 251, 297, 305, 313, 325, 341, 348, 351, 358, 366, 368, 371, 373, 375; ч()еᶦᶦ(иᵉ)ˈтирʼі — 32, 35, 41, 45, 47, 49, 86, 96, 103, 112, 117, 134, 142, 143, 146, 154, 159, 162, 194, 211, 224, 233, 246, 253, 276—278, 285—287, 338, 374; чи(иᵉ)ˈтирʼі // ч()еᶦᶦ(иᵉ)ˈтирʼі — 180, 182; чʼіˈтирʼі(и) — 9, 25, 29, 33, 34, 37, 40, 46, 48, 65, 70, 71, 79, 83, 90, 92, 102, 109, 111, 114, 128, 131, 134, 139, 141, 144, 149, 152, 153, 156, 158, 160, 164, 171, 172, 176, 179, 185, 189, 201, 205, 220, 225, 239, 255, 274; чˈтирʼі — 14, 95, 236, 258, 314; ч()еˈтир()е — 253, 254, 280, 296, 301, 302; ч()еˈтир()е // чи(иᵉ)ˈтирʼі — 296, 301, 302; у подільських говірках зрідка виступає форма шˈтири (і).

338. *Одиˈнадцять чи одиˈнадцет, чи едеˈнадцять, чи одиˈнайці? Дваˈнадцять чи дваˈнадцет, чи дваˈнайці?*

Т. І. Карта № 50: [а] (дваˈнацʼ:ат', оˈдиˈнацʼ:ат', деᶦᶦййатˈнацʼ:ат'); [е] (дваˈнацʼ:ет', оˈдиˈнацʼ:ет', деᶦᶦййатˈнацʼ:ет'); [и] (дваˈнацʼ:ит', оˈдиˈнацʼ:ит', деᶦᶦййатˈнацʼ:ит'); [і] (дваˈнацʼ:іт', оˈдиˈнацʼ:іт', деᶦᶦййатˈнацʼ:іт'); [цʼ] (дваˈнацʼат', дваˈнацʼет', оˈдиˈнацʼат', оˈдиˈнацʼет', деᶦᶦййатˈнацʼат', деᶦᶦййатˈнацʼет'); [йцʼ] (дваˈнайцʼет', дваˈнайцʼет'; оˈдиˈнайцʼат', оˈдиˈнайцʼет', деᶦᶦййатˈнайцʼат', деᶦᶦййатˈнайцʼет'); [нʼцʼ] (дваˈнанʼцʼат', дваˈнанʼцʼит'; оˈдиˈнанʼцʼат', оˈдиˈнанʼцʼит'; деᶦᶦййатˈнанʼцʼат', деᶦᶦййатˈнанʼцʼит'); [ц:], [ц] (дваˈнац(:)ат', дваˈнац(:)ет'; оˈдиˈнац(:)ат', оˈдиˈнац(:)ет'; деᶦᶦййатˈнац(:)ат', деᶦᶦййатˈнац(:)ет'); [т] (дваˈнацʼ:ат, оˈдиˈнацʼ:ат, деᶦᶦййатˈнацʼ:ат); у коментарі: два(е)ˈнац:âт, оˈдиˈнадцʼат', два(е)ˈнадцʼат', дваˈнадцʼет', йеˈдиˈнайцʼет', адиˈнацʼаᵉт', оˈдʼінацʼа(аᵉ, е)т'; протетичний [г] перед [о].

Т. II. Карта № 229: одиˈнацʼ:ат', дваˈнацʼ:ат'; одиˈнацʼат', дваˈнацʼат'; одиˈнацʼ:ет', дваˈнацʼ:ет'; одиˈнацʼет', дваˈнацʼет';

одиˈнац':іт'; дваˈнац':іт'; одиˈнац'іт', дваˈнац'іт' одиˈнац:ит', дваˈнац:ит'; одиˈнацит', дваˈнацит'; також йеˈденац, дˈванац; одиˈнан'ц'ат', одиˈнан'ц'ет'; одиˈнан'ц'іт', одиˈнанцит; одиˈнайц'ат', одиˈнайц'ет', одиˈнайц'іт', одиˈнайцит'; йедиˈнац':ат', йедиˈнац':іт', йедеˈнац'ат'; [ц]: одиˈнацат', одиˈнанцат', одиˈнацет', одиˈнацит'; одиˈнайц'і; у коментарі: оˈӡ'інац:ат', оˈӡ'інацат, одиˈнадцет, йедеˈнатсет, одиˈнайц"іт", дваˈнайц"іт"; вияви ненаголошеного початкового [о], протетичні [в], [г] перед [о]; [к'] < [т'] (одиˈнайцік), наголос оˈдинадц'ат'.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому поширені форми оˈдиˈнад(')ц'ат' (оˈдиˈнац'ат', оˈдиˈнац':ат', оˈдиˈнацат', оˈдиˈнац:ат'), два(і)ˈнад(')ц'ат' (дваˈнац'ат', дваˈнац':ат', дваˈнацат', дваˈнац:ат', дв'іˈнац':ат'). Крім того, ще засвідчено (часто поруч з наведеними формами): оˈдиˈнадцит', дваˈнадцит' — 22, 182, 258; оˈдиˈнац(·)ит', дваˈнац(·)ит' — 252, 273, 329, 371; о(а)ˈдинац':ет', два(е^а)ˈнац'ет' — 16, 21, 39, 44, 47, 122; одиˈнадц'ет' — 154; оˈдиˈнац:ет', дваˈнац':ет' — 137, 151; оˈдиˈнац':іт' — 41, 67, 76, 78, 81, 89, 142, 143, 151, 168, 171, 183, 349, 356; оˈдинадц'іт', дваˈнадц'іт' — 147, 162, 176, 187, 266, 312; оˈдиˈнайц'ат', дваˈнайц'ат' — 7; аˈд'інацит' — 326; оˈд'іˈна(д)ц'ат' — 48, 295, 324.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах у межах тому фіксуються переважно форми оˈдиˈнад(')ц(')ат' (оˈдиˈнац'ат', оˈдиˈнац':ат', оˈдиˈнацат', оˈдиˈнац:ат'); дваˈнадц'ат' (дваˈнац'ат', дваˈнац':ат', дваˈнацат', дваˈнац:ат'). Відзначено ще: о(а)ˈд'іˈна(д)ц(')ат' — 2, 21, 46, 140, 148, 250, 252, 255, 276, 280, 283, 284, 288, 291, 292, 299, 312, 342; йедеˈнадц'ат' — 260; йідиˈнац'ат' — 2; дв'іˈна(д)ц(')ат' — 10, 21, 76, 114, 144, 152, 153, 159—161, 165, 168, 171, 172, 201, 203, 205, 218, 220, 233, 235, 239, 262, 278, 297, 313, 314, 317—319, 328, 329, 333, 335, 341, 342, 369, 371, 372; дв'еˈна(д)ц(')ат' — 81, 163, 177, 183, 252, 254, 284, 291, 299, 303, 311, 312, 346, 351, 367; двиˈна(д)ц(')ат' — 89, 100, 148, 149, 151, 153, 159, 164, 179, 181; две^иˈнац':ат' — 276; две^аˈнац:ат' — 283; (г)оˈдиˈнаци(и^е)т' — 9, 15, 19, 25, 34, 37, 40, 108, 110, 111, 115, 139, 212, 222, 223, 227, 307, 308, 357; о(а)ˈд'іˈнаци(и^і, и^е)т' — 15, 25, 109, 117, 122, 140, 227; одиˈнадцит' — 147; дваˈнацит' — 9, 15, 25, 108, 110, 115, 139, 212, 223; дв'іˈнаци(и^е)т' — 34, 109, 111, 117, 227, 307, 308; двиˈнацит' — 37, 40, 212; оˈдиˈнац'іт', дваˈнац'іт' — 3—6, 9, 11, 12, 14, 17, 19, 25, 29, 38, 112, 121, 130, 139, 216, 221, 225, 227, 234, 237, 279, 281, 287, 308, 356; одиˈнадц'іт' — 202, 231, 232; одиˈнайц'іт', дваˈнайц'іт' — 28; оˈд'інац'іт' — 14, 17, 119; дв'іˈнац'іт' — 14, 17, 19, 118, 119, 231; двиˈна(д)ц'іт' — 37, 139, 202, 222, 261; дв'іˈнайц'і — 207; двеˈнац'іт' — 24; оˈдиˈна(д)ц(')ет' — 39, 106, 207, 273, 359.

339. *Вісімˈнадцять, дев'ятˈнадцять* чи *дˈвадцять без двох, дˈвадцять без одноˈго?*

Т. I. Аналітичні форми дˈвадц'ат' без двох, дˈвадц'ат' без одˈноˈго засвідчено тільки паралельно з формами в'іс'імˈна(д)ц'ат' (вос'імˈна(д)ц'ат', вас'імˈна(д)ц(')ат', вос'емˈнацат', деййатˈна(д)ц'ат' (де^иййатˈна(д)ц'ат', диййатˈнадц'ат') у нас. пп. 4, 15, 25, 31, 55, 58, 88, 93, 109, 114, 125, 126, 138, 185, 225, 241, 248, 254, 256, 260, 281, 321, 354, 413, 439, 448, 450, 452, 454, 458, 463, 464, 477, 486, 492, 494, 510, 585, 659, 670, 718, 723, 736, 743, 745, 747, 756, 758, 770, 789, 795, 800, 802, 820, 836. Фонетичні варіанти числівникових форм див. за питанням № 338.

Т. II. Як і в т. I, в усіх говорах у межах II тому послідовно виступають синтетичні форми (варіанти їх див. за питанням № 338), форми без двох (одˈного) дˈвадц'ат', дˈвадц'ат' без двох (одˈного) засвідчено лише паралельно з в'і(и, о, о^у, ӱ)с'і (е, ê, о, у)м'на (д, н)ц(')ат' (-цит', -ц'іт'), де^и (е, и, і)ййатˈна(д, н)ц(')ат' у нас. пп. 2, 4, 11, 20, 31, 53, 67, 75, 116, 120, 122, 123, 126, 135, 142, 150, 156, 159, 164, 165, 167, 169, 171, 183, 187, 210, 230, 233, 237, 238, 241, 249, 251, 256, 257, 259, 262, 267, 269, 271, 277, 296, 306, 310, 313, 318, 325, 327, 332, 333, 349, 400, 405, 412, 419, 436, 444, 447, 448, 456, 459, 461, 467, 470, 476, 482, 491—493, 530, 532, 536, 537, 542, 563, 572, 626, 630, 639, 640, 642, 649, 650, 653, 654, 661, 663, 672а. Записано ще: дˈвацет' през двох — 678; дˈвецат прес йедней — 671, а також структури: оˈс(')емнац — 669, 670, 673, 677, 679, 686; ˈосемнац — 668; осемнацт — 671; вісˈнацет — 672; вісемнаст — 675; деветˈнац — 668; деˈветнац — 670, 673; ӡеˈветнац — 679, 686; ӡеˈвітнац — 677.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому зафіксовано форми в'і(о, о^а, а)с'і(е)м'надц'ат', де^и(е, и, и^е, і)ййатˈнадц'ат' (фонетичні варіанти див. за питанням № 338). Форми без (б'із) двох (двух), одноˈго дˈвадц'ат' наведено тільки паралельно з синтетичними формами у записах з говірок 58, 61, 73, 84, 133, 236, 316, 323, 329, 345, 354.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал у межах тому утворюють форми в'і(о, а)с'і(е)м'надц'ат', де^и(е, и^е, и)ййатˈнадц'ат' (фонетичні варіанти див. за питанням № 338. Форми без (б'із) двох, одноˈго дˈвадц'ат', дˈвадц'ат' без (б'із) двох, одноˈго відзначено тільки паралельно з наведеними у нас. пп. 14, 97, 138, 140, 163, 218, 238, 246, 300, 339, 349.

340. *Дˈвадцять п'ять, тˈридцять п'ять* чи *п'ять на дˈвадцять, п'ять на тˈридцять?*

Т. I. У всіх говорах тому зафіксовано числівникові сполучення дˈвадц'ат' пйат', тˈридц'ат' пйат'. Записано варіанти числівника пйат': п'ат' — 1, 8, 10, 14, 18, 19, 38, 58, 61, 63, 64, 138, 168, 171, 187, 190, 199, 202, 211, 214, 256, 300, 325, 326, 457, 466, 468, 471, 585, 592, 599, 613, 637, 638, 645, 683, 771, 772, 788, 853, 878, 910, 912; п'ат' // пйат' — 2, 4, 20—23, 94, 99, 136, 177, 180—183, 186, 196, 308, 320, 413, 425, 433, 523, 553, 560, 583, 614, 623, 630, 631, 633, 644, 646, 653, 662, 707, 802, 818, 819, 830, 848, 870, 875, 900, 908, 911; пйет' // пйат' — 464, 485; пйац' — 5, 16; п'ац' — 101. Варіанти частини (-)дц'ат' у числівниках дˈвадц'ат', тˈридц'ат' див. за питанням № 338.

Т. II. У всіх говорах у межах тому записано числівникові сполучення дˈвадц'ат' пйат', тˈридц'ат' пйат'. Зафіксовано ще: дˈвадц'ат' і пйат', тˈридц'ат' і пйат' — 417, 502, 582, 584; дˈвадц'ат' і пйат', тˈридц'ат' і пйат' // дˈвадц'ат' пйат', тˈридц'ат' пйат' — 114, 237, 351, 437, 444, 448, 452, 456, 509, 512, 513, 515, 518, 519, 525, 552, 553, 556, 583, 585, 587, 588; пйат' на дˈвадц'ат', пйат' на тˈридц'ат' // дˈвадц'ат' пйат', тˈридц'ат' пйат' — 85, 256, 259, 470, 510. Варіанти пйет', пйит' див. за питанням № 367а; відзначено пйек' (пйик') — 483, 512, 515, 518, 525, 584; пйек' // пйет' — 510, 520, 523; п'ат' — 63, 64, 85, 91, 195, 200, 206, 222, 223, 225, 227, 268, 347, 349, 365, 372, 384, 390, 393, 440, 441, 477, 550, 552, 572, 642, 644, 656, 664, 665; п'ат' // пйат' — 318, 373, 546, 548, 554, 638, 666; п(')ет' (п'ит') — 9, 10, 15, 18, 19, 29, 35, 42, 51, 137, 256, 278, 280, 282, 284—288, 305, 328, 329, 333, 337, 357, 363, 462, 466, 472, 475, 480, 501, 504, 528, 582, 654, 658, 659, 667, 671, 687; п'ет' (п'ит') // пйет' (пйит') — 139, 305, 473, 507, 517, 660; п'ак — 483; п'ек' // пйет' — 474, 556; п'ек' // п'ет' — 508; пейц — 677, 679; петц — 686.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано числівникові сполучення дˈвадц'ат' пйат' (п'ат'), тˈридц'ат' пйат' (п'ат').

Т. III, ч. 2. На всій території тому фіксуються числівникові сполучення дˈвадц'ат' пйат' (п'ат'), тˈридц'ат' пйат' (п'ат').

341. *ˈСорок* чи *четирдеˈсять* чи *чтердеˈсят (штердеˈсят)? Сороˈковий* чи *чтердеˈсятий?*

Т. I. У всіх говорах тому записано форми ˈсорок і сороˈковий (відзначено штиридеˈс'ат // ˈсорок — 775). Паралельно до ˈсорок на всій території тому фіксується словосполучення чоˈтири (шˈтири) деˈс'атки. Зафіксовано варіанти числівника сороˈковий: сороˈковій — 44, 69, 738, 782; сорокоˈвой — 18, 133, 922; сорокоˈви(й) — 25, 175, 182, 215, 266, 463, 487, 517, 586, 589, 591, 648, 705, 715, 716, 739, 744, 776, 779, 784, 888, 901, 905, 911; сороˈкоˈви(й) — 122, 208, 219, 257, 269, 302, 440, 531, 686, 747, 765, 845.

Т. II. У всіх говорах тому зафіксовано форми ˈсорок і сороˈковий. Засвідчено ще: ште(и)ˈридс'ат — 678, 682; штˈридцат' — 680; ште(и)ˈриц':ат' — 683, 684; шти(ы)ˈрацет — 668, 670, 672а; шт'іˈр'іцет — 673; ште(и^і)ˈрацец — 677, 679, 686; штыˈрайц'ат' — 675; сороˈкатий (-ый) — 341, 406—408, 410, 414, 417—421; сороˈкатий (-ый) // сороˈковий — 416, 426, 455; чотирдеˈс'атий — 664—666; шˈтиридс'атий — 678, 682; шˈтередц'атий — 684; шˈтерацатий — 676, 679, 686; штыраˈцетый — 672. Записано варіанти числівника сороˈковий: сорокоˈв'і — 648; сорокоˈвой — 649—651; сорокоˈвий — фіксується на всій території тому, за винятком говірок Закарпаття.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому фіксуються форми ˈсорок, сороˈковий, паралельно до ˈсорок на всій території тому відзначено словосполучення чоˈтири деˈс'атки. Записано варіанти числівника сороˈковий: сорокоˈвой — 303, 317, 330, 374; сорокоˈвий — 1—5, 11, 16, 17, 19, 42, 44, 47, 54, 56, 119, 122, 133, 136, 153, 158, 160, 169, 211, 225, 235, 251, 252, 275, 277, 288, 314, 326, 327, 363—365, 367, 370, 371, 373; сороˈкоˈвий — 7, 39, 41, 71—73, 86, 100, 112, 115, 164, 171, 177, 187, 188, 249, 255, 258, 285, 318, 322, 338, 345, 366.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому записано форму ˈсорок; форми сороˈковий, сорокоˈвий, сорокоˈвой відбито на карті № 39.

342. *Дев'яˈносто* чи *дев'ятдеˈсят? Дев'яˈностий* чи *дев'ятдеˈсятий?*

Т. I. У всіх говорах тому записано форми девйаˈносто, девйаˈностий. Відзначено ще: девйатдиˈс'ат // девйаˈносто — 505; девет'деˈс'ат // д'івеˈносто — 39. Зрідка в усіх говорах як паралель до девйаˈносто фіксується словосполучення ˈдевйат' деˈс'атк'ій. Засвідчено варіанти: д'івйаˈносто (д'івиˈносто, д'івеˈносто, д'ів'іˈносто) — 18, 195, 208, 217, 219—221, 223, 245, 246, 249—251, 255, 259, 261, 264, 437, 439, 441, 449, 452, 454, 460, 463, 467, 468, 694, 718, 721, 726, 737, 807, 852, 922; д'івйаˈносто // девйаˈносто — 433, 508, 582, 702, 722, 727, 733, 742, 770, 825; давйаˈноста — 17; д(')в'еˈносто — 202, 244, 257; д'веˈносто // деве(и)ˈносто — 234, 245; дв'іˈносто — 212; д'ійˈносто // девйаˈносто — 215.

Т. II. Карта № 230: де^ивйаˈносто, де^ив'аˈносто, деˈв'іˈносто, девиˈносто, девеˈносто, дев'еˈносто; девйадеˈс'ат', дев'адеˈс'ат', девйідеˈс'ат', дев'ідеˈс'ат', девидеˈс'ат', деведеˈс'ат'; у коментарі: д'ійˈносто, ˈдеййіт'сто, ˈдиййат'сто, ˈдиййіт'сто, дев'атдеˈс'ат, дев'адеˈшат, деййідиˈс'ик', ӡ'ев'еˈносто, ӡ'ев'еӡ'еˈс'ат. Відповідно до локалізації форм девйаˈносто і девйадеˈс'ат' фіксуються форми девйаˈностий і девйадеˈс'а(е)тий.

Т. III, ч. 1. У говірках на всій території тому записано форми девйаˈносто, девйаˈностий. Зафіксовано ще: девйат'деˈс'атий // девйаˈностий — 295, 354; девйатидеˈс'атий // диваˈностий — 313; а також варіанти: д'ів'а(і)ˈносто — 1, 16, 40, 57, 81, 87, 160, 355; д'івйаˈносто // д(')евйаˈносто — 79, 118, 177, 311, 322, 373, 374.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому фіксуються форми девйаˈносто, девйаˈностий. Відзначено ще: дев'ікд'іˈс'ат — 4; ˈдевйат'д'іс'ат // д'івиˈносто — 2; девйатдеˈс'ат // д'ів'іˈносто — 18; дев'ат'ідиˈс'атий // д'ів'іˈностий — 89; див'атидиˈс'атий // дивиˈностий — 100; девйатдеˈс'атий // девйаˈностий — 193. Записано варіанти: д'івиˈносто — 2, 3, 13, 18, 22, 40, 48, 63, 66, 67, 70, 115, 117, 118, 122, 148, 156, 159, 161, 162, 164, 172, 173, 207, 214, 278, 288, 297, 338, 342, 343; д'івйаˈносто // девйаˈносто — 14, 17, 24, 25, 46, 61, 89, 91, 131, 134, 139, 153, 168, 179, 180, 182, 185, 189, 194, 224, 227, 253, 276, 313, 314, 316, 371.

343. *Два з полоˈвиною, три з полоˈвиною, чоˈтири з полоˈвиною* тощо чи *півтˈретя, півчˈверта, півˈп'ята, півˈшоста* тощо?

Т. I. У всіх говорах тому записано числівникові сполучення два з полоˈвинойу, три з полоˈвинойу, чоˈтири з полоˈвинойу. Зафіксовано ще форми: п'ійтˈрет'а, п'ійчˈверта, п'ійпˈйата // два (три, чоˈтири) з полоˈвиной(й) — 32, 36, 39, 45, 47, 66, 124, 196, 232, 505; п'ійтˈрет'а, п'ійчетˈверта // два (три) з полоˈвино(й) — 102, 111, 538, 702; п'ійтˈрет'а, п'ійчˈвертка // дза (три) з полоˈвинойу — 651. Фонетичні варіанти числівника три відбито на картах № 19, 216; варіанти числівника чоˈтири див. за питанням № 337.

Т. II. Карта № 228: два з полоˈвинойу, три з полоˈвинойу; два й п'ій, два ай пйй, два й полоˈвина; ˈп'ійтрет'а, ˈп'ійчварта; у коментарі: ˈп'ійтирки, ˈп'ійчорта, ˈп'ійтрета, ˈпійтрет'і, ˈп'ійтрек'і, ˈполтрец'і, ˈпуйтрец'а. Фонетичні варіанти числівника три відбито на карті № 16; варіанти числівника чоˈтири див. за питанням № 337.

Т. III, ч. 1. На всій території тому в говірках фіксуються числівникові сполучення два з полоˈвиной(у), три з полоˈвиной(у), чоˈтири з полоˈвиной(у). Записано ще: п'ійтˈрет'а, п'ійчˈверта (п'ійчˈверт'а) // два (три) з полоˈвинойу — 25, 86, 100, 234, 313.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому зафіксовано числівникові сполучення два з полоˈвинойу, три з полоˈвинойу, чоˈтири з полоˈвинойу. Записано ще: два й полоˈвена, три^е й полоˈвена // два с полоˈвеной, три с полоˈвеной — 4; п'ійчˈверта // три з полоˈвинойу — 30.

344. *Дˈвісті* чи *дˈвіста,* чи *дˈваста* чи *дˈвасто?*

Т. I. В усіх говорах тому записано форму дˈв'іст'і (зрідка фіксується варіант дˈв'іс(')ц'і). Засвідчено ще: дˈв'істи // дˈв'іст'і — 171, 173; дˈвести — 19, 186; д(')ˈв'е(іе)ст'е — 1, 29, 47, 51, 61, 64, 74, 81, 96, 106, 272; д(')ˈв'ест'е // д(')ˈв'іст'і — 4, 28, 29, 32, 53, 66, 75, 77, 89, 113, 131; дˈв'іста — 160; дˈв'іста // дˈв'іст'і — 533, 635; дˈваста—196; дˈваста // дˈв'іст'і—484; дˈваста // дˈв'іц'і—164; дˈв'іе-

ст'а — 917; дˈв'ieст^{ч}'а — 918. Поруч з формою двісті на всій території тому в говірках фіксується словосполучення дв'і ˈсотн'і.

Т. II. Карта № 231: дˈв'іст'і, дˈв'істи, дˈв'ест'е, дˈв'іста, дˈв'істо, дˈвасто; [с'ц']: дˈв'іс'ц'і, дˈв'іс'ц'а; [д']: д'ˈв'іст'і, д'ˈв'іста; у коментарі: дв'і ˈсотк'і (ˈсотн'і).

Т. III, ч. 1. На всій території тому в говірках фіксується форма д(')ˈв'іс(')т'і (зрідка д(')ˈв'іс(')ц'і). Записано ще: дˈвести // д'ˈв'іст'і — 366; дˈв'іес'т'е — 43; дˈв'ест'е // дˈв'ест'і — 374; дˈв'іста // дˈв'іст'і — 316; дˈвасто // дˈв'іст'і — 346, 354. Поруч з формою двісті в усіх говорах засвідчується словосполучення дв'і ˈсотн'і.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому виступає форма д(')ˈв'іс(')т'і (зрідка д(')ˈв'іс(')ц'і). Зафіксовано ще: дˈвести // дˈв'іст'і — 250; дˈв'ест'е // дˈв'іст'і — 301, 302; дˈв'іста — 3, 4, 108, 109, 110, 115; дˈв'іста // дˈв'іст'і — 282; дˈваста // дˈв'ест'і — 297. Поруч з формою двісті подекуди засвідчується словосполучення дв'і ˈсотн'і.

345. Двадцяˈти чотиˈрьох ˈроків чи дˈвадцять чотиˈрьох, чи дˈвадцять і чотиˈрьох ˈроків? Дев'ятиˈсот сороˈка сеˈми чи дев'ятˈсот ˈсорок сеˈми, чи дев'ятиˈсот і сороˈка і сеˈми?

Т. І. На всій території тому в говірках фіксуються форми складених числівників: двадц'аˈти чотиˈр(')ох ˈрок'іў і дˈвадц'ат' чотиˈр(')ох ˈрок'іў, девйатˈсот сороˈка сеˈми і девйатˈсот ˈсорок сеˈми, рідше — девйатиˈсот сороˈка сеˈми. Записано ще: девйатˈсот сороˈка с'іˈмох — 27, 72, 81; девйатˈсот ˈсорок с'іˈмох — 192, 705, 719; девйатˈсот сороˈка с'еˈмох // девйатˈсот сороˈка с'еˈми — 316; девйатˈсот ˈсорок с'іˈмох // девйатˈсот ˈсорок сеˈми — 459, 820; девйатˈсот ˈсорок с'іˈмох // девйатˈсот сороˈка сеˈми — 819. Відзначено варіанти: девйацˈсот — 449, 462, 464, 465, 468, 469, 494, 496, 498, 503, 510, 632, 648, 679, 686, 687, 733, 742, 745, 903, 905; дев(')ецˈсот — 56, 81, 102; дев'іцˈсот — 499, 694; девйатˈцот — 226, 230; девйаˈц:от — 32, 206, 329, 331, 335; девйаˈцот — 343, 445, 483, 506, 542, 626, 732, 863; дев'аˈц:от — 193; дев'аˈцот — 532; девеˈц:от — 49, 59, 133, 134, 136; девеˈцот — 51, 52, 74; с'іˈми — 160, 172, 221, 223, 230, 250, 262, 264, 266, 268—270, 274, 279, 441, 445, 449, 458, 464, 467, 468, 472, 473, 489, 494, 496, 508, 688—690, 730, 738, 745, 762, 816, 842, 852, 921; с'іˈми // сеˈми — 198, 403; с'еˈми — 11, 53, 95, 106, 129, 138, 140, 142, 169, 272, 277, 316, 348, 460; с'оˈми — 744; с'іˈм'і — 210; сеˈм'і — 31, 45, 205; с'еˈм'і — 1, 5, 7, 8, 10, 22, 32, 35, 43, 64—66, 68—70, 93, 99, 102, 105, 108, 113, 203; с'еˈм'і // сеˈми — 33; с'аˈм'і — 16, 67, 94.

Т. II. У всіх говорах тому записано форми: дˈвадц'ат' чотиˈр(')ох ˈрок'іў, девйатˈсот сороˈка сеˈми і рідше — двадц'аˈти чотиˈр(')ох ˈрок'іў, девйатˈсот ˈсорок сеˈми. Зафіксовано ще: двадц'аˈти чоˈтири ˈроки — 143, 227, 454; двадц'аˈти чоˈтири ˈрок'іў — 389; дˈвадц'ат' чоˈтири ˈрок'іў (ˈгод'іў) — 20, 73, 87, 108, 111, 115, 169, 232, 234, 240, 272, 319, 387, 466, 627, 686; двадц'аˈт'ох чотиˈр(')ох ˈрок'іў — 263, 312, 455, 511; дˈвадц'ат' і чоˈтири ˈрок'іў — 306, 417, 443; дˈвадц'ат' і чотиˈр(')ох ˈрок'іў — 444, 448, 502, 515, 519, 523, 552, 581, 582, 587; дˈвадц'ат' і чотиˈр'ох ˈрок'іў // дˈвадц'ат' чотиˈр'ох ˈрок'іў — 237, 420, 481, 548, 583; дев'йатиˈсот сороˈка сеˈми — 204, 228, 383, 388, 564, 649 — 651; девйатиˈсот ˈсорок с'ім — 227, 569; девйатˈсот ˈсорок с'іˈмох — 67, 120, 122, 123, 136, 138, 141, 142, 194, 241, 243, 245, 247, 249, 254, 281, 294, 301, 303, 305, 307, 312, 323, 325, 329, 403, 430, 433, 438, 439, 450, 459, 463—465, 468, 474, 478, 500, 512, 513, 519, 521, 534, 539,543, 580, 583, 645, 647, 662; девйатˈсот ˈсорок с'іˈмох // девйатˈсот ˈсорок сеˈми — 309, 437, 495, 618; девйатˈсот штеˈрацет шіˈмох — 670, 672; ˈдивйасту ˈсорок с'іˈмох — 456; ˈдиўйатсто ˈсорок сеˈми — 411; ˈдевйатсто ˈсорок с'іˈмох — 484, 488; девйатˈсот сороˈка і сеˈми — 581; девйатˈсот ˈсорок і с'іˈмох — 515, 518, 553; ˈдиўйатсто ˈсорок і с'іˈмох — 458, 480. Відзначено варіанти: девйацˈсот — 169, 170, 568, 573; де(и)в'іцˈсот — 238, 239, 261, 263, 283, 319, 496, 524; девецˈсот — 88, 103, 234, 648; девйі(е)к'ˈсот — 488, 512, 515, 518, 584; дев'ікˈсот — 305, 480; дивйаˈц:от — 38; де(и)вйаˈцот — 45, 127, 161, 162, 166, 168, 395, 439; девиˈцот — 84, 178; ди(е)в'іˈцот — 119, 149, 286, 355; д'ів'іˈц:от — 13; с'іˈми — 47, 107, 116, 129, 144, 149, 151, 153, 165, 167, 202, 203, 207, 214, 226, 267, 342, 353, 359, 366—368, 372—374, 376, 377, 381, 382, 384, 388, 393, 540, 636, 639, 640; с'оˈми — 91, 657, 660; сеˈм'і — 63, 70, 95, 605, 611, 649; с'еˈм'і — 624, 652, 653; с'ieˈм'і — 97, 102; сеˈмох — 647.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форми: двадц'аˈти чотиˈр'ох ˈрок'іў, девйатˈсот сороˈка сеˈми, рідше — дˈвадц'ат' чотиˈр'ох ˈрок'іў, девйатˈсот ˈсорок сеˈми. Зафіксовано ще: дˈвадц'ат'ох чотиˈр'ох ˈрок'іў — 265; девйатиˈсот сороˈка сеˈми — 32, 75, 86, 90, 102, 113, 117, 121, 128, 138, 141, 147, 149, 151, 221, 222, 226, 236, 259, 267, 293, 296, 300, 305, 336, 344, 357; девйатиˈсот сороˈка сеˈми // девйатˈсот сороˈка сеˈми — 78, 80, 85, 100, 172, 174, 177, 185, 193, 201, 253, 272, 282, 297, 322, 354; девйатиˈсот сороˈка сеˈми // девйатˈсот ˈсорок сеˈми — 69, 71, 73, 82, 84, 162, 170, 181, 207, 255; девйатиˈсот ˈсорок сеˈми — 11, 112. Відзначено варіанти: д'івйацˈсот — 2, 4, 19, 86, 107, 113, 114, 135, 158; д'ів'ацˈсот — 1; дивицˈсот — 3, 91, 100, 104; д'ів'іцˈсот — 16; девйаˈц:от — 22, 199, 214, 220, 292, 310, 323; д'івйаˈц:от — 81; де(и)в'аˈцот — 31, 47, 78, 145, 163, 210, 230, 249, 311, 325, 361.

Т. III, ч. 2. На всій території тому в говірках записано: двадц'аˈти чотиˈр'ох ˈрок'іў, девйатˈсот сороˈка сеˈми, рідше — девйатˈсот ˈсорок сеˈми. Зафіксовано ще: дˈвадц'ат' чотиˈр'ох ˈрок'іў — 2, 6, 16, 20, 21, 32, 38, 39, 57, 60, 63, 64, 81, 94, 108, 112, 114, 115, 118, 120, 135, 139, 143, 151, 166, 206, 216, 218, 221, 226, 231, 234, 236, 274, 276, 307, 337, 344; дˈвадц'ат' чотиˈр'ох ˈрок'іў // двадц'аˈти чотиˈр'ох ˈрок'іў — 14, 15, 24, 33, 54, 69, 76, 87, 99—101, 104, 106, 128, 158, 160, 162, 175—177, 179, 180, 185, 195—197, 200, 203, 204, 214, 225, 244, 245, 278, 300, 339, 342; двацд'аˈти чоˈтири ˈроки — 53; девйатиˈсот сороˈка сеˈми — 21, 23, 77, 92, 96, 193, 208, 217, 273, 279, 321, 343, 355, 362; девйатиˈсот сороˈка сеˈми // девйатˈсот сороˈка сеˈми — 31, 105, 188, 194, 197, 238, 240, 245; девйатиˈсот сороˈка сеˈми // девйатˈсот ˈсорок сеˈми — 104, 308, 338. Відзначено варіанти: девйацˈсот — 245; д'ів'ацˈсот — 56, 194; дев'ікˈсот — 4; девйаˈц:от — 83, 262, 323, 327, 364; девйаˈцот — 2, 100, 112, 132, 165, 185, 200, 233, 253, 255, 276, 284, 288, 338.

346. Сиˈдіти чи сиˈдіть, чи сиˈдіті, чи сиˈдіт? Хоˈдити чи хоˈдить, чи хоˈдиті, чи хоˈдит?

Т. І. Карта № 250: **-ти** (сиˈд'іти, хоˈдити), **-т'** (сиˈд'іт', хоˈдит'), **-т** (сиˈд'іт, хоˈдит).

Т. II. Карта № 232: **-ти** (сиˈд'іти, хоˈдити; сиˈд'іт'і, хоˈд'іт'і), **-т** (сиˈд'ieт, хоˈдит), **-т'** (сиˈд'іт', хоˈдит'); [с'і] (с'іˈд'іти); у коментарі: сіˈд'іти, сиˈдіті, сіˈд'ieт'; ш'іˈд'іти, шіˈд'іти, шиˈдіти.

Т. III, ч. 1. Карта № 56: **-ти** (сиˈд'іти, хоˈдити), **-т'** (сиˈд'іт', хоˈдит'), **-т** (сиˈд'іт, хоˈдит); у коментарі: си^{е}ˈд'іт', си^{е}ˈд'іти, се^{и}ˈд'іт', сеˈд'іт', сеˈд'іти; хаˈдит', хаˈд'іт'.

Т. III, ч. 2. Карта № 67: **-ти** (сиˈд'іти, хоˈдити), **-т'** (сиˈд'іт', хоˈдит'); у коментарі: сиˈд'ет'і, сиˈд'ет', с'іˈд'ет', с'еˈд'ет'; хоˈд'іт'.

347. Береˈгти чи берегˈчи, чи береˈчи, чи береˈщи? Стˈригти чи стˈригчи, чи стˈричи, чи стˈрищи? Пекˈти чи пекˈчи, чи пекˈті, чи пеˈчи?

Т. І. У всіх говорах тому записано форми: береˈгти (беˈрегти — 79, 117, 153, 273; беˈрегˈти — 78, 82, 177, 179; береˈгти^{і} — 56, 59, 82, 240, 241, 244, 919; б(')ер(')еˈгт'і — 3—5, 7, 20, 23—25, 27, 29, 31, 44, 47, 53, 57, 64—68, 70, 74, 75, 77, 94—96, 99—102, 105, 918; береˈгт'і // береˈгти — 2, 37, 46, 51, 81; бараˈгт'і — 22; б'еˈр'егт' // б'ер·еˈгт'і — 1, 17; береˈгц'і // береˈгт'і — 32; б'еˈр·егц' — 8, 16; б'еˈр'еч' — 190; б'еˈр'еч' // б'ер'еˈгт'і — 14, 18; б'аˈр'еч' — 13, 15), стˈригти, рідше — стриˈгти (стˈри(і)гти^{і} — 56, 59, 82, 240, 241, 244, 919; стˈри(і)гт'і — 3, 5, 7, 18, 20, 22—24, 26, 27, 29, 31, 46, 47, 53, 57, 64, 65, 67—70, 73, 74, 77, 93, 95—97, 99, 101, 102, 104, 106, 108, 918; стˈр'іт'і — 2, 4; стриˈгт' — 13; стр'ігт' // стˈр'ігт'і — 1, 17, 66; стˈр'ігт$^{(ч')}$і — 71, 105; стр'ігц' — 16; стр'іч — 15); пекˈти (ˈп(')екти — 6, 78, 79, 80, 85, 111, 216; ˈпекˈти — 86, 113, 114, 205; пекˈти^{і} — 56, 62, 919; ˈп(')екти^{і} — 59, 72, 82, 240, 241, 244; п(')екˈт'і — 20, 23, 24, 26, 27, 31, 33, 46, 47, 53, 57, 75, 77, 93, 95, 99, 101, 917; ˈп(')екˈт'і — 1, 3, 5, 7, 64—70, 73, 74, 94, 97, 102, 104, 106, 108, 918; ˈп'ект'і // ˈпекти — 2, 82; ˈпекˈт'і — 21, 29; п'ект' — 4, 13, 96; п'ект' // п'екˈт'і — 17; ˈпект^{ч}'і — 71, 108; пект$^{ч'}$ — 8; пекˈц'і — 32; п'акˈц'і — 16; п'еч' — 15, 190; п'еч' // п'екˈт'і — 14).

Т. II. Карта № 234: **-ти** (стˈригти, пе^{и}кˈти, стˈрихт'і), **-чи** (стˈричи, пеˈчи; стˈрич'і); [ш] (стˈришчи, стˈришпи); [х] (стˈрихчи); у коментарі: ˈпекти, пекˈти^{е}, пекˈте, ˈпечие, піˈчи, пеˈчіц; стриˈгти, стˈрич'и, стрихˈчи, стришˈчи, штˈрігац;

карта № 381: лексема береˈгти і її синоніми; у коментарі: береˈчи, берехˈчи, берешˈчи.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форми: береˈгти (б'еˈр'еч' — 317, 324; б'еˈр'еч' // бириˈгти — 376), стˈригти (стриˈгти — 5, 125, 145, 213, 216, 217, 233, 234, 346; стˈриˈгти — 80, 300; стр'іч(') — 317, 324; стрич' // стˈрихти — 366, 376); пекˈти (п'еч' — 317, 324; п'еч' // пикˈти — 376).

Т. III, ч. 2. На всій території тому у говірках зафіксовано форми: береˈгти (б'ер'еˈгт'і // береˈгти — 194, 292; б'ер'еˈгт'і // б'еˈр'еч' — 299; берегˈчи — 248; берегˈчи // береˈгти — 273; б(')еˈр(')еч(') — 119, 288, 303; б(')е(і)ˈр(')еч(') // береˈгти — 185, 233, 252—255), стˈригти (стриˈгти — 33, 43, 88, 93, 128, 138, 206, 227, 237, 333; стˈриˈгти — 95, 175, 187, 336, 338; стˈригчи — 248; стˈригчи // стˈригти — 110, 273; стр'іч' — 119, 288, 299, 303; стр'іч(') // стˈригти — 185, 253, 255, 282—284, 294, 297, 301, 302), пекˈти (пе^{и}кˈт'і // пе^{и}ˈчи — 1; п'ікˈт'і // пекˈти // п(')еч — 194, 292; ˈпекчи — 248; пекˈчи // пекˈти — 273; пе^{и}кˈч·и // п'еч· — 283; ˈпечи // ˈпекˈти — 58, 282; пиˈч·и // пе^{и}кˈти — 110; п'еч' — 119, 299, 303; п'еч(') // пекˈти — 185, 253, 255, 284, 294, 297, 301, 302, 304).

348. Ревˈти чи ревсˈти, чи русˈти, чи реˈвати, чи ровˈці?

Т. І. Карта № 251: **-ти** (реўˈти), **-т'і** (реўˈт'і), **-сти** (реўсˈти), **-іти** (реˈв'іти), **-ати** (ˈреˈвати); у коментарі: ˈрикат', ˈр'ieкат'.

Т. II. Карта № 233: **-ти** (реўˈти), **-сти** (реўсˈти), **-іти** (реˈв'іти), **-ати** (реˈвати; риˈкати, риˈчати), **-т'і** (реўˈт'і), **-ст'і** (реўсˈт'і), **-ат'і** (реˈват'і); у коментарі: рˈвати, риˈч'ети, риˈчити, риˈч'іти.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форму реўˈти. Відзначено ще: риўсˈти — 313; реўсˈти // реўˈти — 71, 167, 175, 213; роўˈти // реўˈти — 67; реˈв'іти — 57, 90, 110, 215, 216, 218, 220, 312; реˈв'іти // реўˈти — 84, 173, 198, 346; реˈв'іт' — 17, 39, 59, 139, 161, 239, 250, 298, 314, 327, 356; реˈв'іт' // реўˈти — 5, 15, 56, 115, 127, 137, 142, 171, 231, 247—249, 271, 310, 337, 353, 367; реˈв'іт' // реˈв'іти // реўˈти — 152, 291; р'еˈв'ет' — 317; р'еˈв'ет' // реˈв'іт' — 324.

Т. III, ч. 2. Карта № 68: **-ти** (реўˈти), **-сти** (реўсˈти), **-іти** (ре^{и}ˈв'іти), **-ати** (ре^{и}ˈвати), **-ет'** (р'еˈв'ет'); у коментарі: ˈрумсати.

349. Ходˈжу, будˈжу, водˈжу, сидˈжу чи хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу, чи хоˈдю, буˈдю, воˈдю, сиˈдю?

Т. І. Карта № 254: **-ǯ-у** (хоˈǯу, буˈǯу, воˈǯу, сиˈǯу), **-ǯ'-у** (хоˈǯ'у, буˈǯ'у, воˈǯ'у, сиˈǯ'у), **-ж-у** (хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу), **-ж'-у** (хоˈж'у, буˈж'у, воˈж'у, сиˈж'у), **-д'-у** (хоˈд'у, буˈд'у, воˈд'у, сиˈд'у); наголос: ˈхоǯу, ˈхожу, ˈход'у, ˈбуǯу, ˈбужу, ˈбуд'у, ˈвоǯу, ˈвожу, ˈвод'у у коментарі: ˈсиǯу, ˈсижу, ˈсид'у.

Т. II. Карта № 235: **-ǯ-у** (хоˈǯу, буˈǯу, воˈǯу, сиˈǯу), **-ж-у** (хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу); наголос: ˈхоǯу, ˈхожу; у коментарі: хоˈйу, сеˈйу; ˈход'ім, ˈбуд'ім; сеˈǯу, сеˈд'у; с'іˈǯу, с"іˈǯу.

Т. III, ч. 1. Карта № 57: **-ǯ-у** (хоˈǯу, буˈǯу, воˈǯу, сиˈǯу), **-ж-у** (хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу), **-д'-у** (хоˈд'у, буˈд'у, воˈд'у, сиˈд'у); у коментарі: сеˈд'у, с'іˈд'у.

Т. III, ч. 2. Карта № 71: **-ǯ-у** (хоˈǯу, буˈǯу, воˈǯу, сиˈǯу), **-ж-у** (хоˈжу, буˈжу, воˈжу, сиˈжу), **-д'-у** (хоˈд'у, буˈд'у, воˈд'у, сиˈд'у); наголос: ˈхоǯу, ˈхожу, ˈход'у, ˈбуǯу, ˈбужу, ˈбуд'у, ˈвоǯу, ˈвожу, ˈвод'у, ˈсиǯу, ˈсижу, ˈсид'у; у коментарі: сеˈд'у, ˈсед'у, с'іˈжу, с'іˈд'у.

350. Робˈлю, ломˈлю, любˈлю, пˈравлю, дивˈлюсь чи роˈб'ю, лоˈм'ю, люˈб'ю, пˈрав'ю, диˈв'юсь, чи роˈбю, лоˈмю, люˈбю, пˈравю, диˈвюсь?

Т. І. Карта № 252: л'убˈл'у, л'убˈйу;

Карта № 253: **-мй-у** (ломˈйу), **-мн'-у** (ломˈн'у); у коментарі: лоˈмайу, лаˈмайу.

У всіх говорах фіксуються форми робˈл'у, пˈрайл'у, диўˈл'ус'(а). Записано ще: робˈйу, пˈравйу, диўˈйус'(а) — 35, 40, 200, 202, 209, 212, 216, 219, 236, 919; робˈйу, пˈравйу, диўˈйус'(а) // робˈл'у, пˈрайл'у, диўˈл'ус'(а) — 33, 38, 41, 42, 45, 48, 78, 178, 205, 208, 780. Відзначено варіанти: д'іўˈл'ус'(а) — 3, 5, 8, 15, 17, 18, 21—23, 27, 28, 37, 46, 54, 56, 67, 69—71, 73, 94—97, 99, 100, 102, 104, 106, 108; ǯ'іўˈл'ус' — 16, 105; 'дивлюсь' — гл'а(е^{а})ˈǯу — 4, 64; гл'а(е^{а})ˈжу — 47, 65, 66, 74, 77; гл(')еˈд'у — 20, 53, 81. Наголошення відповідних дієслівних форм передано на карті № 254 (див. питання № 349).

Т. II. Карта № 238: [бй] (ˈл'убйу, ˈробйу);

карта № 239: [мн'] (ˈломн'у), [мй] (ˈломйу); у коментарі: ˈламл'у, ˈламн'у, лаˈмайу.

В усіх говорах фіксуються форми пˈрайл'у, ˈдиўˈл'ус'(а). Записано ще: ˈроб'у, ˈлом'у, ˈл'уб'у, диˈв'ус'і — 279, 365, 497, 498, 505, 517, 553, 582; ˈроб'у, ˈлом'у, ˈл'уб'у // ˈробл'у, ˈломл'у, ˈл'убл'у — 546; пˈрав'у, диˈв'ус' // пˈрайл'у, диўˈл'ус' — 214; ˈробим, ˈл'убим —

671; *ˈроб'ім, ˈл'уб'ім, ˈламем, пˈрав'ім* — 673, 679, 686; 'дивлюсь' — *ˈникайу* — 454, 457; *ˈникаву* — 430, 450, 451; *позиˈраву* — 404, 407, 409—411, 413, 415, 418, 421—426, 428, 429; *позоˈраву* — 417; *позиˈрау* — 446. Наголошення відповідних форм передано на карті № 235 (див. питання № 349).

Т. III, ч. 1. На всій території тому в говірках зафіксовано форми *робˈл'у, ломˈл'у, л'убˈл'у, пˈрайл'у, дийˈл'ус'(а)*. Записано ще: *ло(а)мˈн'у* — 6, 9, 10; *ломˈн'у // ломˈл'у* — 338; *ло(а)ˈмайу* — 1, 2, 4, 12, 16, 19, 22, 26, 27, 39, 52, 58, 59, 61, 63, 67, 88, 100, 101, 112, 115, 118, 119, 121, 135, 139, 141, 145, 158—161, 182, 189, 200, 206, 239, 274, 283, 287, 314, 324, 326, 329, 333, 363, 365, 367, 370—374; *ло(а)ˈмайу // лом'л'у* —3, 14, 21, 48, 56, 74, 76, 78, 103, 111, 116, 162, 164, 167, 169, 170, 187, 201, 208, 227, 232, 245, 246, 249, 250, 253, 260, 292, 294, 307, 310, 322, 337, 359.

Т. III, ч. 2. Карта № 69: **-л'-у** *(робˈл'у, ломˈл'у, л'убˈл'у, пˈрайл'у, дийˈл'ус'(а))*, **-н'-у** *(ломˈн'у)*, **-й-у** *(робˈйу, ломˈйу, л'убˈйу, пˈраййу, дийˈйус'а)*; наголос: *ˈробл'у, ˈломл'у, ˈл'убл'у*; у коментарі: *ˈробу, лоˈмайу, лаˈмайу, диˈвус', д'ˈівус'*.

351. Ноˈ*шу*, коˈ*шу*, проˈ*шу*, чи ноˈ*сю*, коˈ*сю*, проˈ*сю*? Леˈ*чу*, тремˈ*чу* чи леˈ*тю*, тремˈ*пю*?

Т. І. Карта № 255: **-ш-у** *(ноˈшу, коˈшу, проˈшу)*, **-с'-у** *(ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у)*; наголос: *ˈношу, ˈнос'у, ˈкошу, ˈкос'у, пˈрошу, пˈрос'у*.

Поширення форм з м'яким передньоязиковим приголосним основи [т'] *(леˈт'у, тремˈт'у)* збігається з поширенням форм з м'яким передньоязиковим приголосним основи [с'] *(ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у)*. Засвідчено варіанти: *л'е(е^{а})ˈчу* — 1, 3, 4, 7, 14, 46, 47, 67—69, 71—75, 79, 94—97, 99, 101, 917; *л'аˈчу* — 13, 15, 16, 65, 70; *л'аˈчу // л'еˈчу* — 66; *тр'е(е^{а})мˈчу* — 1, 3, 4, 7, 17, 71, 73, 94, 96, 97, 99; *трамˈчу* — 65; *трамˈчу // тр·емˈчу* — 5; *тромˈчу* — 46; *тре^{і}мˈчу* — 13, 17; *тр'імˈчу* — 16; *трамˈт'у* — 22, 64.

Т. II. Карта № 235: **-с'-у** *(ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у)*;

карта № 133: *ноˈшу, коˈшу, проˈшу, леˈчу; ˈношу, ˈкошу, пˈрошу, ˈлечу*. Форми *леˈт'у, тремˈт'у* щодо локалізації співвідносні з формами *ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у*. Записано ще: *леˈч'у* — 17, 514; *леˈч'у // леˈт'у* — 436; *л'іˈчу* — 5, 7; *л'іˈт'у* — 525; *лаˈчу* — 10; *ˈлет'ім* — 671, 673, 679; *ˈлец'ім* — 686; *тˈремчу* — 267, 275, 437, 442, 472, 669; *тˈремˈчу* — 271, 276, 438; *тре^{и}мˈк'у, ле^{и}ˈк'у* — 508, 515, 518; *трамˈт'у* — 40; *дре(е^{и}, и)мˈчу* — 13, 66, 186, 239, 662; *тримиˈчу* — 29, 31, 53, 117; *тремиˈт'у* — 35, 36, 44, 59, 642; *дримиˈт'у* — 45; *стри(е)миˈчу* — 14, 380; *стримеˈт'у* — 12; *дремкоˈт'у* — 68; *дримкоˈт'у // тремˈт'у* — 65; *тримкоˈт'у* — 48; *трим'ін'ˈчу* — 52; 'тремчу' — *дриˈжу* — 16, 28, 30, 41, 46, 61, 69, 79, 119, 183, 270, 441, 467, 469, 477, 485, 491, 514, 582, 614, 615, 620, 622, 624, 633, 637, 647, 649, 653, 656, 658, 659; *дˈрижу* — 300, 443, 487, 490, 524, 587; відзначено *дри(е)ˈжу // тре(и)мˈч(')у* — 465, 483, 488; *дри(е)ˈжу // тремˈт'у* — 71, 436, 509; *дриˈжу // тримиˈчу* — 17; *дроˈжу // дре^{и}ме^{и}ˈт'у* — 67; *друˈжу // тримˈчу* — 266; *л'окоˈчу* — 627, 629; *локоˈт'у* — 39; відзначено *л'екоˈчу // дриˈжу* — 623; *локоˈт'у // дриˈжу* — 34; *тр(')а (е, і)ˈсус'а(-с'і)* — 5, 74, 148, 260, 272, 284, 286—288, 294, 322, 324, 326, 330, 338, 362, 375, 418, 423—425, 428—430, 441, 449, 451, 455, 460, 484, 492, 496, 510, 520, 537, 550, 554—556, 558, 585, 666; *труˈс'ус'а (-с'і)* — 546, 547, 557, 569, 573, 577, 603, 606—608, 610; *тˈруш'уси* — 609; відзначено *тр'іˈсус'і (-с"і) // тримˈч(')у* — 143, 183, 290, 360, 399, 511, 530; *труˈс'ус'а // дригоˈн'у* — 605.

Т. III, ч. 1. Карта № 58: **-ш-у** *(ноˈшу, коˈшу, проˈшу)*, **-с'-у** *(ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у)*. Поширення форм *леˈт'у, тремˈт'у* збігається з *ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у*. Записано ще: *леˈч'у, тремˈч'у* — 19, 314; *леˈч'у, тремˈч'у // леˈт'у, тремˈт'у* — 46, 281; 'тремчу' — *дроˈжу* — 48, 372; *дˈрожу* — 133; відзначено *дроˈжу // тре^{и}мˈт'у* — 252, 354; *труˈс'ус' (-с"а)* — 287, 327, 331, 370; відзначено *труˈс'ус'-(-с'а) // тре^{и}мˈт'у* — 67, 111, 338.

Т. III, ч. 2. Карта № 70: **-ш-у** *(ноˈшу, коˈшу, проˈшу)*, **-с'-у** *(ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у)*; наголос: *ˈношу, ˈнос'у, ˈкошу, ˈкос'у, пˈрошу, пˈрос'у*. Поширення форм *леˈт'у, тремˈт'у* збігається з *ноˈс'у, коˈс'у, проˈс'у*. Записано ще: *леˈч'у* — 322; *л'еˈч'у* — 303; *тремˈч'у* — 106, 322; 'тремчу' — *тр(')а(е)ˈсус'а (-с', -с'е)* — 2, 108, 110, 115, 233, 234, 288, 313, 357; відзначено *траˈсус'а // тримˈт'у* — 37; *труˈс'ус'(-с'а) // тремˈт'у* — 15, 180, 222, 224, 225, 334, 339, 351, 366; *дроˈжу* — 11, 283; відзначено *дроˈжу // тремˈчу* — 297, 312; *дроˈжу // тремˈт'у* — 303; *дриго'н'у // тремˈт'у* — 124, 125.

352. *Ллю, ллєш* чи *лˈляю, лˈляєш*, чи *ˈлию, ˈлиєш*, чи *ˈляю, ˈляєш*? *ˈДути, дму, дмеш* чи *ˈдую, ˈдуєш* чи *дˈмати, дˈмаю, дˈмаєш*?

Т. І. Карта № 256: *л':у, л'йу, ˈл'айу, ˈлийу*; [л'] < [л':]: *л'у, ˈл'айу*; приставний [і]: *іˈл':у, іл'ˈйу*; у коментарі: *иˈл':у, и^{і}ˈл':у, і^{и}ˈл':у*;

карта № 257: *дму, дмеш, ˈдуйу, ˈдуйеш*; у коментарі: *дˈмайу, дˈмухайу*.

Т. II. Карта № 236: *л':у, л':еш, ˈл'айу, ˈл'айеш, ˈл'ейу, ˈл'ейіш, ˈлийу, ˈлийеш*; у коментарі: *ˈл'ійеш, ˈл:ийу, ˈл:ийеш, ˈл':іву*; 'лити' *ˈсипати*.

Форми *ˈдути (ˈдут'і), дму, дмеш* записано в поліських і південноволинських говірках, у решті говорів тому виступають форми *ˈдути, ˈдуйу, ˈдуйеш*. Відзначено також: *дут'* — 73, 87, 89, 92, 95, 98, 207, 210, 212; *дут^{ч}'* — 651; *дˈмути* — 56, 77; *дмут'* — 82, 84; *дмеш // дмаш* — 47, 120, 127; *дмеш // дˈмайеш* — 626; *дˈмушу, дˈмушеш* — 103, 106; *дˈмухати, дˈмухайу, дˈмухайеш* — 75, 78, 109, 157, 183, 324, 654, 656, 658, 661; *дˈмухайу, дˈмухайеш // дму, дмеш* — 6, 8, 25, 30, 42, 45, 61, 72, 74, 80, 119, 121, 128, 155, 176, 193, 208, 212, 220, 537, 660; *дˈмухайу, дˈмухайеш // ˈдуйу, ˈдуйеш* — 52, 232, 318, 327, 348; *ˈдуву* — 403, 407—411, 413—415, 417—419, 421, 423—431, 450, 451, 684; *ˈдуу* — 446; *диˈмайу, диˈмайеш // ˈдуйу, ˈдуйеш* — 499.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форми *л':у, л':еш; ˈдути (-т'), дму, дмеш* і *ˈдути (-т'), ˈдуйу, ˈдуйеш* часто як паралельні. Зафіксовано ще: *л'йу, л'йеш* — 137, 158, 217, 221, 244, 251, 252, 278, 286, 291, 297, 298, 312, 317, 326, 327, 347, 350, 356, 366; *л'йу, л'йеш // л':у, л':еш* — 1, 20, 77, 80, 82—84, 111, 131, 152, 180, 191, 200, 212, 213, 219, 223, 227, 245, 246, 248, 258, 259, 277, 281, 289, 292, 294, 299, 315, 316, 324, 338, 345, 348, 362, 364, 371; *л'у, л'еш* — 341, 363, 365; *л'у, л'еш // л':у, л':еш* — 73; *іˈл'у* — 42; *ˈлийу, ˈлийіш* — 156, 222; *ˈлийу, ˈлийіш // л':у, л':еш* — 173, 226, 318, 354.

Т. III, ч. 2. Карта № 72: *л':у, л':еш, ˈл':айу, ˈл':айеш, ˈлийу, ˈлийеш; л'у, л'еш, ˈл'айу, ˈл'айеш; л'йу, л'йеш*; у коментарі: *іˈл':у, ˈл'айіш, ˈл':айіш, ˈл'айиш, ˈл'айиˈш, ˈлийіш, ˈлийеˈш*.

У всіх говорах фіксуються форми *дму, дмеш* і *ˈдуйу, ˈдуйеш (ˈдуйіш)*, часто як паралелі. Відзначено ще: *дˈмайу // ˈдуйу* — 207.

353. ˈМа*ю*, зˈна*ю*, ˈдума*ю*, спіˈва*ю* чи ма*м*, зна*м*, ˈдума*м*, спіˈва*м*, чи ˈмав*у*, зˈнав*у*, ˈдумав*у*, спіˈвав*у*, чи ˈма*у*, зˈна*у*, ˈдума*у*, спіˈва*у*?

Т. І. У всіх говорах тому фіксуються форми *ˈмайу, зˈнайу, ˈдумайу, сп'іˈвайу*. Записано ще: *і(и)ˈм'ейу* — 1—3, 6—10, 13—19, 65—68, 71, 94, 95, 103, 108, 110, 113, 116, 158, 187; *і(и)ˈмейу* — 12, 80, 97, 166, 186, 189; *і(и)ˈм'ійу* — 73, 133, 134, 136, 191; *іˈм'ійу // іˈм'ейу* — 131; *іˈм'ійу // ˈмайу* — 389, 414; *іˈм'іейу* — 100, 102, 109, 143, 243; *спеˈвайу* — 7, 12, 14, 46, 47, 53, 54, 57—62, 73—81, 84, 85, 89—91, 98, 103—106, 108—114, 116, 128, 131, 133—136, 139, 140, 157, 207, 241, 271, 272, 277, 917, 919, 920; *с(')п'еˈвайу* — 9—11, 15, 44, 69, 70, 72, 96, 97, 99, 101, 130, 138, 918; *спйіˈвайу* — 82; *спиˈвайу* — 83, 117, 163, 170, 172, 189, 247, 280; *спиˈвайу // сп'іˈвайу* — 122; *спиˈвайу // спеˈвайу* — 49; *сп'а^{е}:ˈвайу* — 94; *споˈвайу* — 20, 22, 23, 26, 27; *споˈвайу // спеˈвайу* — 41, 56; *пеˈйу* — 5, 63, 71, 100, 102; *п'еˈйу* — 8, 13, 17, 95; *п'е^{а}ˈйу* — 1, 2, 3, 64; *п'аˈйу* — 65; *пеˈйу // спеˈвайу* — 67.

Т. II. Карта № 237: *зˈнайу, зˈнаву, зˈнау, знам; ˈдумайу, ˈдумаву, ˈдумам*.

У всіх говорах виступають форми *ˈмайу, сп'іˈвайу*. Записано ще: *ˈмаву* — 403, 404, 406—411, 413—415, 417—419, 421—431, 450, 451, 682, 684; *ˈмау* — 444, 446, 467, 472; *ˈмау // ˈмайу* — 529; *ˈмау // ˈмаву* — 667; *мам* — 420, 664, 668—679, 683, 685, 686; *мам // ˈмайу* — 665, 666; *спіˈваву* — 403, 404, 406—411, 413—415, 417—419, 421, 423, 425—431, 482, 484; *спйˈваву* — 422, 424, 450; *спіˈвау* — 444, 446, 467, 472; *спйˈвау* — 448; *спіˈвау // спіˈвайу* — 529; *с(ш)ˈпівам* — 420, 663—665, 667—680, 683, 685, 686; *с(ш)ˈпівам // с(ш)піˈвайу* — 232, 234, 235, 666. Відзначено варіанти: *спеˈвайу* — 60, 68, 75, 86—88, 92, 95, 102—104, 174, 177, 205, 206, 623, 644—653; *сп'еˈвайу* — 643; *спиˈвайу* — 1, 2, 4, 9, 10, 14, 15, 18, 22—24, 26, 29, 30, 32, 34—37, 42, 44, 46, 50, 59, 61, 62, 66, 71, 76, 77, 80, 83, 93, 115, 119, 151, 155, 176, 180—183, 185, 212, 216, 616—622, 624—626, 628—630, 633—640, 644, 645, 654, 656—660; *спиˈвайу // спеˈвайу* — 79; *спо(у)ˈвайу* — 40, 51, 89, 91; *спуˈвайу // сп'іˈвайу* — 67; *спуˈвайу // спиˈвайу* — 52, 69.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому виступають форми *ˈмайу, зˈнайу, ˈдумайу, сп'іˈвайу*. Поруч з формою *ˈмайу* подекуди на всій території у говірках фіксуються варіанти *і(и)ˈм'ійу, і(и)ˈм(')ейу*.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому записано форми *ˈмайу, зˈнайу, ˈдумайу, сп'іˈвайу*.

Поруч з формою *ˈмайу* в кримських і кубанських говірках подекуди фіксуються варіанти *і(и)ˈм'ійу, і(и)ˈм(')ейу*.

354. Зˈна*єш*, ˈдума*єш*, сˈлуха*єш*, гˈра*єш*, пиˈта*єш* чи зˈна*їш*, дума*їш*, сˈлуха*їш*, гˈра*їш*, пиˈта*їш*, чи зна*ш*, ˈдума*ш*, сˈлуха*ш*, гра*ш*, пиˈта*ш*?

Т. І. На всій території тому в говірках записано форми *зˈнайеш, ˈдумайеш, сˈлухайеш, гˈрайеш, пиˈтайеш* і *зˈнайіш, ˈдумайіш, сˈлухайіш, гˈрайіш, пиˈтайіш*, але в північних говорах форми на **-еш** переважають. Наявні в говірках на території тому форми *знаш, ˈдумаш* передано на карті № 262.

Т. II. Карта № 237: *зˈнайеш, зˈнайіш, зˈнаеш, знаш, ˈдумаш*. Поширення форм від *думати, слухати, грати, питати* в основному збігається з поширенням відповідних форм дієслова *знати*. Записано ще: *ˈпиташ* — 420, 434, 435, 459, 686; 'граєш' — *гуˈдеш* — 418, 423; 'питаєш' — *з(')(ж)ˈвідуйеш* — 403, 405, 407, 409, 441, 452, 454, 456, 585, 664, 665; *з(')ˈвідайеш* — 430, 444, 460, 461; *з(')ˈвідаш* — 411, 412, 414, 415, 417, 419, 421—427, 429, 431, 440, 445, 447, 448, 451, 457, 588; відзначено: *з(')ˈвідаш // з'ˈвідайеш* — 442, 449, 456; *з'в'ідуйеш // ˈпиташ* — 666; *з'ˈв'ідайеш // ˈпиташ* — 437; 'граєш' — *ˈиграш* — передано на карті № 23.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форми *зˈнайеш, ˈдумайеш, сˈлухайеш, гˈрайеш, пиˈтайеш* і *зˈнайіш, ˈдумайіш, сˈлухайіш, гˈрайіш, пиˈтайіш*, часто як паралельні.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому зафіксовано форми *зˈнайеш, ˈдумайеш, сˈлухайеш, гˈрайеш, пиˈтайеш* і *зˈнайіш, ˈдумайіш, сˈлухайіш, гˈрайіш, пиˈтайіш*, часто як паралельні.

355. Зˈна*є*, ˈдума*є*, сˈлуха*є*, гˈра*є*, пиˈта*є* чи зн*а*, ˈдум*а*, сˈлух*а*, гр*а*, пиˈт*а*, чи зˈна*єт*, ˈдума*єт*, сˈлуха*єт*, гˈра*єт*, пиˈта*єт*, чи зˈна*єть*, ˈдума*єть*, сˈлуха*єть*, пиˈта*єть*, чи зна*т*, ˈдума*т*, сˈлуха*т*, гра*т*, пиˈта*т*, чи зˈна*єць*, ˈдума*єць*, сˈлуха*єць*, пиˈта*єць*?

Т. І. Карта № 258: *зˈнайе, ˈдумайе, сˈлухайе, гˈрайе, пиˈтайе; зна, ˈдума, сˈлуха, гра, пиˈта*; у коментарі: *зˈнайет, ˈдумайет, сˈлухайет; зˈнайет', пиˈтайет'; зˈнайіт, ˈдумайіт, сˈлухайіт, гˈрайіт, пиˈтайіт; гˈрайит, пиˈтайит; зˈнайец, ˈдумайец, сˈлухайец, гˈрайец; ˈдум'е, сˈлух'е*.

Т. II. Карта № 237: *зˈнайе^{и}, зˈнайе, зˈнайі, зˈнае, знат, зна; ˈдумат, ˈдума*.

У говорах на території тому переважно фіксуються форми *ˈдумайе^{и}, сˈлухайе^{и}, гˈрайе^{и}, пиˈтайе^{и}*. Записано ще: *ˈдумайі, сˈлухайі, гˈрайі, пиˈтайі* — 2, 4, 5, 8, 109, 128, 130, 133, 137, 139, 166, 168, 230—232, 234, 241—243, 246, 250, 251, 255, 287, 289, 292, 294, 304, 310, 319, 324, 337, 345, 350, 371, 475, 488, 507, 511, 512, 518, 543, 553, 575, 584, 603, 605, 607—609, 615; *ˈдумаі, сˈлухаі, гˈраі, пиˈтаі* — 559; *ˈдумайе^{а}, сˈлухайе^{а}, гˈрайе^{а}, пиˈтайе^{а}* — 35, 515; *зˈнайа, ˈдумайа, сˈлухайа, гˈрайа, пиˈтайа* — 506; *ˈдумае, сˈлухае, игˈрае* — 444, 446; *сˈлуха, п'іˈта* — 686; *сˈлуха // сˈлухайе* — 105, 395; *ˈдумайет, сˈлухайет, (и)гˈрайет, пиˈтайет* — 302, 375, 582; *ˈдумайет, сˈлухайет, (и)гˈрайет, пиˈтайет // ˈдумайе, сˈлухайе, гˈрайе, пиˈтайе* — 85, 262, 465, 524, 576, 583; *сˈлухат* — 237, 404—408, 412, 440, 443, 445, 447, 449, 451, 457, 588, 663—670, 672а, 673, 676, 677, 679; *сˈлухат // сˈлухайе* — 234, 275, 434, 439, 442, 448, 456, 458, 459; *сˈлухат'* — 409—411, 413, 414, 418, 419, 422—426, 428—431, 450, 675, 678, 682—684; *ˈиграт'* — 450; *грат* — 664, 668, 672, 672а, 673, 676, 678, 679.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форми *зˈнайе, ˈдумайе, сˈлухайе, гˈрайе, пиˈтайе* і рідше *зна, ˈдума, сˈлуха, гра, пиˈта*. Зафіксовано ще: *зˈнайет', ˈдумайет', сˈлухайет', гˈрайет', пиˈтайет'* — 34; *зˈнайет', ˈдумайет', сˈлухайет', гˈрайет', пиˈтайет' // зна, ˈдума, сˈлуха, гра, пиˈта* — 86; *зˈнайет', ˈдумайет', сˈлухайет', гˈрайет', пиˈтайет' // зˈна(йе), ˈдума(йе), сˈлуха(йе), гˈра(йе), пиˈта(йе)* — 1, 91, 325, 365; *зˈнайіт', ˈдумайіт', сˈлухайіт', гˈрайіт', пиˈтайіт' // зна, ˈдума, сˈлуха, гра, пиˈта* — 16.

Т. III, ч. 2. На всій території тому в говірках фіксуються форми *зˈнайе, ˈдумайе, сˈлухайе, гˈрайе, пиˈтайе* і рідше *зна, ˈдума, сˈлуха, гра, пиˈта*. Записано ще: *зˈнайі, ˈдумайі, сˈлухайі, гˈрайі, пиˈтайі* — 4, 6, 108—111, 115, 118; *зˈнайет, ˈдумайет, сˈлухайет, гˈрайет, пиˈтайет* — 281, 284, 299, 301—303, 333, 335; *зˈнайет,*

ˈдумайет, сˈлухайет, гˈрайет, пиˈтайет // зˈнайе, ˈдумайе, сˈлухайе, гˈрайе, пиˈтайе — 297, 339; зˈнайіт', ˈдумайіт', сˈлухайіт', гˈрайіт', пиˈтайіт' — 288; зˈнайіт', ˈдумайіт', сˈлухайіт', гˈрайіт', пиˈтайіт' // зˈнайе, ˈдумайе, сˈлухайе, гˈрайе, пиˈтайе — 211, 222, 223, 227, 282, 283; зˈнайіт', ˈдумайіт', сˈлухайіт', гˈрайіт', пиˈтайіт' // зˈнайі, ˈдумайі, сˈлухайі, гˈрайі, пиˈтайі — 2.

356. Неˈсе, меˈте, ˈшиє чи неˈсеть, меˈтеть, ˈшиєть, чи неˈсецьь, меˈтецьь, ˈшиєцьь?

Т. І. На всій території тому в говірках фіксуються форми неˈсе, меˈте, ˈшийе. Записано ще: ˈшийе^{и} — 736, 744; ˈшийе^{і} — 754; ˈшийі — 691, 693, 699, 717, 719; ˈшийі // ˈшийе — 722; ˈшийе^{а} — 3, 4, 13, 96, 105; неˈсет', меˈтет', ˈшийет' — 7, 186, 198, 235; неˈсет', меˈтет', ˈшийет' // неˈсе, меˈте, ˈшийе — 17, 184, 305, 374, 477, 563, 573, 586, 807; ˈшійат' // ˈшійа — 17; неˈсет, меˈтет // неˈсе, меˈте — 767, 771; н'аˈс'от, м'еˈт'от // н'аˈсе, м'еˈт'е — 7. Відзначено варіанти кореневого голосного: ˈши^{і}йе — 20, 56, 59, 62, 75, 77, 78, 82, 84, 108, 244, 917; ˈш'ійе — 15, 22, 24, 29, 31, 32, 35, 38, 44, 48, 53, 94, 104, 178; варіанти кореневого голосного: [е^{и}] (не^{и}ˈсе, ме^{и}ˈте), [и^{е}] (ни^{е}ˈсе, ми^{е}ˈте), [е] (неˈсе, меˈте), [е^{а}] (н'е^{а}ˈсе, м'е^{а}ˈт'е), [а] (н(')аˈсе, маˈте) відбито на карті № 40.

Т. II. У всіх говорах тому записано форми неˈсе, меˈте, ˈшийе. Зафіксовано ще: неˈсе^{и} — 259, 263; ˈшийе^{и} — 25, 119, 171, 173, 193, 220, 237, 238, 256, 263, 300, 307, 311, 313, 314, 331, 348, 354, 358, 361, 363, 524, 528, 540, 554, 557, 558, 567, 574, 578, 579, 581, 610—618; ˈшийи — 292, 294, 304, 353, 384, 488, 507, 508, 523, 543, 553, 572, 575, 603; ˈшийі — 109, 128, 130, 133, 137, 139, 230, 231, 242, 243, 246, 248, 255, 280, 283, 287—289, 295, 324, 345, 381, 387, 398, 401, 471, 475, 477, 510, 512, 517, 518, 533, 560, 605, 607—609, 615; ˈнеси — 248, 262; неˈсе^{а}, меˈте — 514, 603, 609; ˈшийе^{а} — 35, 40, 514; ниˈсе^{а}, миˈте^{а} // ниˈсе, миˈте — 119, 509, 548; ниˈса, ме^{и}ˈта — 127, 128; ˈшийа — 194, 506; неˈсет, меˈтет, ˈшийет — 485, 488, 525, 582—584, 588; ˈшийет' — 302, 638, 639; ниˈсет', миˈтет' // ниˈсе, миˈте — 637—639; неˈсец', меˈтец' — 101. Відзначено варіанти: ˈнесе — 260, 261, 264, 299, 300, 464, 663, 665, 667—770, 672, 672а, 673, 676, 679—683; ˈнеше — 686; ˈмете — 261, 271, 279, 676, 679, 680, 682; ˈмеце — 686; меˈт^{ч}'е — 653; м(')еˈт(')е — 649—651; м(')еˈц'е — 643, 652; н'еˈс'е — 643, 649, 651—653; ˈши^{і}йе — 56, 71, 82, 88, 89, 94, 98, 99, 106; ˈш'ійе — 68, 73, 91, 299, 306, 673, 679, 686; ˈш'ейе — 5; ˈшейі // ˈшийі — 241; ˈшойе — 676; варіанти кореневого голосного: [е] (неˈсе, меˈте), [е^{и}] (не^{и}ˈсе, ме^{и}ˈте), [и^{е}] (ни^{е}ˈсе, ми^{е}ˈте), [и] (ниˈсе, миˈте) відбито на карті № 32.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому фіксуються форми неˈсе, меˈте, ˈшийе. Записано ще: ˈшийи — 158; ниˈсет', миˈтет' // ниˈсе, миˈте — 1, 16, 19, 22, 24, 86, 91, 110, 325, 341; ˈшийет' // ˈшийе — 24, 86, 91, 110, 325, 341; н'еˈс'от, м'еˈт'от — 317. Відзначено варіанти: шийе — 244, 250; шийе // ˈшийе — 56, 239.

Т. III, ч. 2. На всій території тому в говірках фіксуються форми неˈсе, меˈте, ˈшийе. Записано ще: ˈнеси^{е}, ˈмети^{е} — 43; ˈшийе^{и} — 43, 65, 123; ˈшейи — 111, 115, 118; ˈшейи^{і} — 109, 110; ˈшийет' — 298; неˈсет', меˈтет', ˈшийіт' // неˈсе, меˈте, ˈшийе — 2, 62, 211—213; н'еˈс'от, м'еˈт'от, шийот — 284, 297; неˈсец', меˈтец', ˈшийец' // ниˈсе, миˈте, ˈшийе — 135. Відзначено варіанти: ˈшійе — 85; шийе — 254; шийе // ˈшийе — 163, 237, 278, 340.

357. ˈХодить, ˈносить, пˈросить, ˈвозить, ˈбачить чи ˈходеть, ˈносеть, пˈросеть, ˈвозеть, ˈбачеть, чи ˈходиць, ˈносиць, пˈросиць, ˈвозиць, ˈбачиць, чи ˈходит, ˈносит, пˈросит, ˈвозит, ˈбачит, чи ˈходе, ˈносе, пˈросе, ˈвозе, ˈбаче?

Т. І. Карта № 259: **-ит'** (ˈходит', ˈносит', пˈросит', ˈвозит', ˈбачит'), **-ит** (ˈходит, ˈносит, пˈросит, ˈвозит, ˈбачит), **-е** (ˈходе, ˈносе, пˈросе, ˈвозе, ˈбаче); у коментарі: ˈходи^{і}т('), ˈноси^{і}т(')‥, ˈход'іт', ˈнос'іт'‥, ˈход'іт'^{ч}, ˈнос'іт'^{ч} ‥, ˈход'іц', ˈнос'іц' ‥, ˈходет', ˈносет'‥, ˈходе^{и}т', ˈносе^{и}т'…

Т. II. Карта № 240: **-ит(')** (ˈходит', ˈносит', пˈросит', ˈходит, ˈносит, пˈросит), **-и** (ˈходи, ˈноси, пˈроси); у коментарі: ˈход'іт^{ч}', ˈнос'іт^{ч}' ‥, ˈход'іт('), ˈнос'іт(')‥, ˈходи^{і}т, ˈноси^{і}т‥, ˈходи^{е}т'‥, ˈходе^{и}т'…

Поширення форм ˈвозит('), ˈбачит('), ˈвидит('), ˈбачи, ˈвиди збігається з поширенням відповідних форм від дієслів ходити, носити, просити. У значенні 'бачити' лексема видіти виступає у південноволинських, наддністрянських, лемківських, закарпатських, гуцульських, буковинських, бойківських говірках. Записано ще: ˈхоʒ'іц', ˈнос'іц', ˈвоз'іц' — 85, 643, 652; ˈхоʒ'і, ˈноші, ˈвожі — 686; ˈвиже^{и} — 552; ˈвиǯи — 554.

Т. III, ч. 1. Карта № 59: **-ит'** (ˈходит', ˈносит', пˈросит', ˈвозит', ˈбачит'), **-ит** (ˈходит, ˈносит, пˈросит, ˈвозит, ˈбачит), **-и** (ˈходи, ˈноси, пˈроси, ˈвози, ˈбачи), **-е** (ˈходе, ˈносе, пˈросе, ˈвозе, ˈбаче); у коментарі: ˈходе^{и}, ˈходи^{е}; ˈбач'ит', ˈбач'іт', ˈбач·ит', ˈбач'е, ˈбач'е^{и}, ˈбач·е, ˈбач·е^{и}, ˈбач'и.

Т. III, ч. 2. Карта № 73: **-ит'** (ˈходит', ˈносит', пˈросит', ˈвозит', ˈбачит'), **-ит** (ˈходит, ˈносит, пˈросит, ˈвозит, ˈбачит), **-е** (ˈходе, ˈносе, пˈросе, ˈвозе, ˈбаче); у коментарі: ˈносе^{и}т', пˈросе^{и}т', ˈбаче^{и}т'; ˈход'іт, ˈнос'іт‥, ˈходе^{и}, ˈносе^{и}‥, ˈходи^{е}, ˈноси^{е}‥, ˈходи, ˈноси…

358. ˈХодять, ˈносять; даˈють, стереˈжуть, пеˈчуть чи ˈходяць, ˈносяць; даˈюць, стереˈжуць, пеˈчуць, чи ˈходят, ˈносят; даˈют, стереˈжут, пеˈчут, чи вони ˈходя, ˈнося; ˈдаю, стереˈжу, пеˈчу, чи вони ˈході, ˈносі; даˈваю?

Т. І. Карта № 261: **-ат'** (ˈход'ат', ˈнос'ат'), **-ат** (ˈход'ат, ˈнос'ат), -ут' (ˈход'ут', ˈнос'ут'), **-ут** (ˈход'ут, ˈнос'ут; даˈйут, сте(и)реˈжут, пе^{и}ˈч'ут); збереження [г], [к] в основі: стереˈгут', пеˈкут'; у коментарі: ˈход'а, ˈнос'а, даˈйу;

карта № 48: [е] (< ę) після зубних у дієслівних формах: (вони) ˈходет('), ˈносет('); у коментарі: ˈход'е^{а}т, ˈнос'е^{а}т; ˈходет; ˈход'а$^{(е)}$т', ˈноˈс'а$^{(е)}$т'; ˈход'ет; ˈход'а^{о}т; ˈнос'а^{о}т.

Т. II. Карта № 242: **-ат'** (ˈход'ат', ˈнос'ат'), **-ат** (ˈход'ат, ˈнос'ат), **-ут** (ˈход'ут, ˈнос'ут; ˈпеˈчут, ˈдаˈйут, стереˈжут), **-а** (ˈход'а, ˈнос'а); [в] (ˈдавут'); у коментарі: ˈход'ет', ˈнос'ет', ˈход'іт, ˈнос'іт; пеˈкут; ˈхоґ'а, ˈхоґ'і.

Т. III, ч. 1. Карта № 61: -ат' (ˈход'ат', ˈнос'ат'), **-ат** (ˈход'ат, ˈнос'ат), -ут' (ˈход'ут', ˈнос'ут').

У всіх говорах тому зафіксовано форми даˈйут', стереˈжут', пеˈчут'. Записано ще: пеˈкут' — 203; пеˈкут — 324; п'еˈкут' — 317; п'еˈкут' // п'еˈчут' — 313, 374; п'еˈчут // пеˈчут' — 366; сте^{и}риˈгут' — 161, 327; стереˈгут // стер'іˈгут — 324; ст'ер'еˈгут // стереˈжут' — 366; 'стережут' — стороˈжат' — 57, 65, 288; відзначено стороˈжат // стереˈжут — 79; стороˈжуйут' — 47, 139, 318; Відзначено стороˈжуйут' // стереˈжут' — 34, 157, 160.

Т. III, ч. 2. Карта № 74: **-ат'** (ˈход'ат', ˈнос'ат'), **-а** (ˈход'а, ˈнос'а), -ут' (ˈход'ут', ˈнос'ут'); [т] (ˈход'ат, ˈнос'ат, ˈход'ут, ˈнос'ут).

У всіх говорах тому зафіксовано форми даˈйут', стереˈжут', пеˈчут'. Поширення флексійного [т] у цих формах збігається з поширенням його в формах від дієслів ходити, носити. Записано ще: ст(')ер(')еˈгут(') — 277, 299; ст(')ер(')еˈгут(') // сте(и)ре(и)жут(') — 255, 276, 278, 302; п(')еˈкут(') — 193, 284, 292, 299, 303; ˈп(')еˈкут(') // п(')еˈч'ут(') — 288, 301, 302, 367; п'іˈкут" // пе^{и}ˈчут' — 194, 276, 278; п'аˈкут' // пиˈч'ут' — 185; 'стережут' — паˈз'ат — 110; ˈпаз'а — 4.

359. Одповіˈси, розповіˈси, віˈси, даˈси, їˈси, єˈси чи одпоˈвіш, розпоˈвіш, даш, їш, є (єсть)?

Т. І. Карта № 262: даˈси, йіˈси; даˈс'і, йіˈс'і; даш, йіш; даˈсиш, йіˈсиш; у коментарі: даˈси^{і}, даˈсі^{и}, йеˈси, йеˈси^{і}, йеˈс'і, йе^{а}ˈс'і, йаˈс'і.

На всій території тому, за винятком говірок крайньої півночі, записано форми в'ід(од-, от-)пов'іˈси, роз (рос-)пов'іˈси, часто поруч з ними наводяться форми синонімічних дієслів отˈв'ітиш, роз(рос-)ˈкажеш (останні форми переважають у північних говорах). Зафіксовано ще: в'ід(од-)поˈв'іш, роз(рос-)поˈв'іш — 159, 211, 491, 515, 660, 694, 696, 735, 747, 860, 862, 865; в'ід(од-)поˈв'іш, розпоˈв'іш // в'ід(од-)пов'іˈси, розпов'іˈси — 710, 748, 789; в'ід(од-)пов'іˈсиш, розпов'іˈсиш — 467, 469, 487, 498, 499, 503, 505, 509, 510, 526, 543, 686, 690, 691, 693, 697, 702, 705, 712—715, 719—721, 723, 734, 738, 739, 742, 743, 784, 848; в'ід(од-)пов'іˈсиш, розпов'іˈсиш // в'ід(од-)пов'іˈси, розпов'іˈси — 662, 670, 671, 718, 754, 758, 762, 770, 819, 820; в'ід(од-)пов'іˈсиш, розпов'іˈсиш // в'ід(од-)поˈв'іш, розпоˈв'іш — 472. У всіх говорах тому записано форму йе, інколи поруч з формою йес(')т' (йес'ц').

Т. II. Карта № 243: даˈси, йіˈси; даˈс'і, йіˈс'і; дас", йіс"; даˈсиш, йіˈсиш; даш, йіш; у коментарі: йеˈси 'їси'.

У говірках на північ від умовної лінії Рава-Руська — Золочів — Тернопіль — Хмельницький переважають форми в(')ід(од-)пов'іˈси, розпов'іˈси, на південь від цієї лінії — форми в'ід(од-, уд-)поˈв'іш, розпоˈв'іш. У говірках на всій території тому паралельно фіксуються також форми синонімічних дієслів од (от-)ˈкажеш, роз (рос-)ˈкажеш. Записано ще: в'ід (од-)поˈв'іс', роз (рос-)поˈв'іс' — 143, 253, 254, 257, 263, 265, 278, 289, 292, 321, 322, 324, 326, 332, 333, 336, 356, 361, 363, 525, 684, 687; в'ідпоˈв'іс', розпоˈв'іс' // в'ідпоˈв'іш, розпоˈв'іш — 259; в'ід (од-)пов'іˈсиш, роз (рос-)пов'іˈсиш — 125, 136, 137, 142, 316, 318, 325, 351, 353, 354, 359, 362, 375, 381, 385, 388, 389, 393, 399, 401, 402, 568, 576; в'ітпов'іˈсиш, розпов'іˈсиш // в'ітпов'іˈси, роспов'іˈси — 169, 319. У всіх говорах тому записано форму йе. Зафіксовано ще: йест(') — 246, 329, 445; йес(')т(') // йе — 111, 112, 159, 227, 359, 376, 438; йес' — 114, 417, 440—442, 448, 452, 486; ˈйестка 'є' — 68. Відзначено варіанти: йитпоˈв'іш, р'успоˈв'іш — 109, 130, 133, 268, 270, 411, 422, 426; йитпов'іˈсиш — 121; р'усп'уˈв'іс' — 247, 249, 280, 331; в'ід(од-)поˈв'ідиш — 20, 72.

Т. III, ч. 1. У говірках на всій території тому записано форми в'ідпов'іˈси, розпов'іˈси, даˈси, йіˈси, йе. Як синоніми до в'ідпов'іˈси, розпов'іˈси записано форми дієслів інших структурних класів — отˈв'ітиш, роз (рос-)ˈкажеш. Як паралель до йе часто фіксується форма йес(')т(') (йес'ц'). Записано ще: отпоˈв'іш, роспоˈв'іш — 361; од (от-)поˈв'іш, роз (рос-)поˈв'іш // од (от-)пов'іˈси, роз-(рос-)пов'іˈси — 86, 108, 149, 293, 308, 354; даш, йіш — 59, 60, 145, 252, 324, 361; даш, йіш // даˈси, йіˈси — 100, 108, 110, 149, 171, 178, 227, 250, 293, 334, 364, 374; даˈсиш, йіˈсиш — 133, 314, 356; даˈсиш, йіˈсиш // даˈси, йіˈси — 14, 26, 89, 161, 247.

Т. III, ч. 2. Карта № 75: даˈси, йіˈси; даш, йіш; даˈсиш, йіˈсиш; у коментарі: даˈс'і, йіˈс'і; даш', йіш'.

На всій території тому в говірках записано форми в'ід (од-)пов'іˈси, роз (рос-)пов'іˈси, йе. Поруч з формами в'ідпов'іˈси, розпов'іˈси часто фіксуються синоніми отˈв'ітиш, в'ідˈкажеш, розˈкажеш. Як паралель до йе спорадично фіксується форма йес(')т' (йес'ц'). Записано ще: од (от-)поˈв'іш, роз (рос-)поˈв'іш — 36, 111, 131, 179, 193, 208, 215, 262, 273, 292, 311, 365; од (от-)поˈв'іш, роз (рос-)поˈв'іш // од (от-)пов'іˈси, роз (рос-)пов'іˈси — 13, 218, 282, 285; в'ід (од-)пов'іˈсиш, розпов'іˈсиш — 3, 17—19, 24, 119, 123, 139, 191; розпов'іˈсиш // розпов'іˈси — 138.

360. ˈРобимо, ˈходимо, несеˈмо чи ˈробим, ˈходим, неˈсем, чи ˈробиме, ˈходиме, неˈсеме?

Т. І. Карта № 260: **-емо** (несеˈмо, неˈсемо), **-ем** (неˈсем), **-ом** (неˈсом); у коментарі: н'еˈс'емо, н'еˈс'ем, н(')еˈсу̯ом, н'еˈсом, н'е^{а}ˈсом, н'аˈс'ом.

Ареали форм ˈробимо, ˈходимо і ˈробим, ˈходим в основному збігаються з ареалами співвідносних форм неˈсеˈмо, неˈсем. Записано варіанти: ˈроб'імо, ˈход'імо — 20, 21, 24, 31, 46, 53; ˈроб'імо, ˈход'імо // ˈробимо, ˈходимо — 37; ˈроби^{і}мо, ˈходи^{і}мо — 75; ˈроби^{і}м, ˈходи^{і}м — 52, 62, 77, 82, 84; ˈроби^{і}м, ˈходи^{і}м // ˈроби^{і}мо, ˈходи^{і}мо — 78; ˈроб'ім, ˈход'ім — 8, 13, 15, 17, 18, 25, 27, 29, 38, 47, 48, 64, 66, 69, 70, 73—75, 81, 94—97, 99—102, 105, 106, 108; ˈроб'ім, ˈход'ім // ˈробим, ˈходим — 32; ˈхоʒ'ім — 16.

Т. II. Карта № 241: **-и(е)мо** (ˈробимо, ˈходимо, несеˈмо), **-и(е)ме** (ˈробиме, ˈходиме, ˈнеˈсеме), **-и(е)м** (ˈробим, ˈходим, неˈсем); у коментарі: ˈроб'імо, ˈход'імо, неˈсемо.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах у межах тому записано форми ˈробимо, ˈходимо, несеˈмо і ˈробим, ˈходим, неˈсем. Зафіксовано варіанти: ˈробемо, ˈходемо // ˈробимо, ˈходимо — 86, 258; ˈробем, ˈходем — 66, 100; неˈсемо — 123, 162, 193, 226, 263, 303, 350, 363; неˈсеˈмо — 71, 84, 169, 195, 295, 334, 339.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому зафіксовано форми ˈробимо, ˈходимо, несеˈмо і ˈробим, ˈходим, неˈсем. Записано варіанти: неˈсемо — 6, 9, 13—18, 22, 24, 29, 32—35, 37, 39, 40, 46, 50, 55, 61, 62, 71, 73, 91, 112, 114, 118, 122, 139, 142, 146, 147, 172, 175, 191, 201, 212, 215, 224, 225, 227, 231, 234, 245, 246, 251; неˈсеˈмо — 2, 86, 197, 204, 336; н(')еˈс'ом — 250, 284, 292, 294, 301, 302; н(')еˈс'ом // неˈсем — 194, 253, 287, 297, 305.

361. Роˈбив, хоˈдив, хоˈтів чи роˈбивем, хоˈдивем, хоˈтівем, чи єм роˈбив, єм хоˈдив, єм хоˈтів?

Т. І. У всіх говорах тому зафіксовано форми роˈбиў, хоˈдиў, хоˈт'іў. Записано варіанти: хо(а)ˈт'еў — 1, 2, 7, 9, 12, 13, 15, 17—19, 34, 53, 60, 64—66, 68, 74, 88, 91, 95, 96, 99, 103, 187, 234, 243; хо(а)ˈт'і̯еў — 3, 5, 6, 11, 20, 21, 28—30, 33, 36, 39, 40, 42—46, 48, 49, 52, 56, 57, 59, 62, 69—71, 75—84, 93, 94, 97, 98, 100, 102, 104, 106—109, 111—114, 117, 118, 121, 122, 128, 129, 131, 133, 134, 136—143, 157, 188, 200, 201, 203—205, 207, 242, 245; хоˈт'і̯еў // хоˈт'еў — 22, 31, 32, 41, 54, 67; хоˈт'і̯^{е}ў — 240, 241, 244, 275, 918; хаˈт^{ч}'еў —

8; *хаˈц'еў* — 16; *хаˈц'еў // хаˈт'įеў* — 101; *хт'іў* — 209, 233, 246, 431, 451, 452, 456, 458, 463, 489, 495, 527, 535, 544, 713, 717, 724, 730, 732—734, 747, 755, 764, 768, 769, 771, 772, 774, 783, 785; *хт'іў // хоˈт'іў* — 210, 374, 441, 443, 445, 446, 461, 462, 465, 467—469, 473, 487, 494, 496, 498, 500, 502, 503, 509, 565, 577, 597, 692, 694, 695, 697, 699—701, 705, 706, 709, 712, 728, 729, 731, 739, 742, 745, 748, 752, 759, 795, 807.

Т. II. Карта № 245: *роˈбиў, хоˈдиў, хоˈт'іў (хт'іў); ˈроб'іл, ˈход'іл, хт'іл (хцел); роˈбиўйем, хоˈдиўйем, хоˈт'іўйем (хˈт'іўйем); роˈбив'ім, роˈбивем, хоˈдивем.*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому поширені форми *роˈбиў, хоˈдиў, хоˈт'іў*. Записано варіанти: *хоˈт'еў* — 48; *хоˈт'įеў* — 43; *хт'іў* — 333; *хт'іў // хоˈт'іў* — 156, 161, 239, 340.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому фіксуються форми *роˈбиў, хоˈдиў, хоˈт'іў*. Записано варіанти: *хо(а)ˈт'ел* — 254, 255, 276, 298, 299, 312; *хо(а)ˈт'ел // хоˈт'іў* — 185, 194, 288, 292, 294, 297, 301—303; *хт'іў* — 1, 52, 71, 111, 115, 140, 141, 191; *хт'іў // хоˈт'іў* — 2, 9, 14, 15, 17, 19, 26, 37, 39, 42, 110, 128, 130, 227, 232, 287, 354.

362. Ми хоˈди*ли*, роˈби*ли*, хоˈті*ли* чи хоˈди*лисме*, роˈби*лисме*, хоˈті*лисме?* Ви хоˈди*ли*, роˈби*ли*, хоˈті*ли* чи хоˈди*листе*, роˈби*листе*, хоˈті*листе?* А може: *всˈме* хоˈдили чи ми-*сˈме* хоˈдили, роˈбили, хоˈтіли, чи ви-*сˈте* хоˈдили, роˈбили, хоˈтіли?

Т. І. У всіх говорах тому поширені форми *ми хоˈдили, роˈбили, хоˈт'іли* і *ви хоˈдили, роˈбили, хоˈт'іли.*

Т. II. Карта № 245: *хоˈдили, роˈбили, хоˈт'іли // хˈт'іли; хоˈдил'і, роˈбил'і, хоˈт'іл'і; хоˈдилисмо, роˈбилисмо, хоˈт'ілисмо; хоˈдилихмо, роˈбилихмо; хоˈдилим, роˈбилим, хоˈт'ілим; хоˈдилисме, роˈбилисме, хоˈт'ілисме;* у коментарі: *хоˈдилизмо, хоˈдилизме; хоˈди^{е}йсми, роˈби^{е}йсми.*

Ареали форм *хоˈдилис(')те(и), роˈбилис(')те(и), х(о)ˈт'ілис(')те(и)* ідентичні з ареалами форм *хоˈдилисмо (-хмо, -сме), робилисмо (-хмо, -сме), х(о)ˈт'ілисмо (-хмо, -сме)*, тобто ці форми поширені в наддністрянських, надсянських, лемківських, бойківських, покутсько-буковинських, гуцульських, середньозакарпатських говірках, спорадично — в західній частині південноволинських та подільських говірок. Записано ще: *ми -с(')мо (-с(')ме, -с(')ми) хоˈдили, роˈбили, х(о)ˈт'іли // роˈбилис(')мо (-с(')ме, -с(')ми), хоˈдилис(')мо (-с(')ме, -с(')ми), х(о)ˈт'ілис(')мо (-с(')ме, -с(')ми)* і *ви (-)с(')те (-с(')ти) хоˈдили, роˈбили, х(о)ˈт'іли // роˈбилис(')те (-с(')ти), хоˈдилис(')те (-с(')ти), х(о)ˈт'ілис(')те (-с(')ти)* — 238, 266, 275, 332, 435, 436, 462, 518, 566, 585; *ˈвите (ˈв'іте) хо(у)ˈдили, ро(у)ˈбили, х(о)ˈт'іли* — 7, 11, 12, 16, 18, 21, 25, 26, 33, 35, 42, 44, 59, 62, 654, 658; *ˈвите (ˈв'іте) хо(у)ˈдили, ро(у)ˈбили, х(о)ˈт'іли // ви(в'і)хо(у)ˈдили, ро(у)ˈбили, х(о)ˈт'іли* — 1, 3, 34, 36, 37, 39—41, 656. Записано: *де сте(сти) хоˈдили // де ви хоˈдили* — 240, 264, 296, 667; *де ˈвįете // ˈвįетесте хоˈдили* — 659.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форми: *ми хоˈдили, роˈбили, х(о)ˈт'іли; ви хоˈдили, роˈбили, х(о)ˈт'іли.*

Т. III, ч. 2. Форми *ми хоˈдили, роˈбили, х(о)ˈт'іли; ви хоˈдили, роˈбили, х(о)ˈт'іли* характерні для говірок на всій території тому.

363. а) Бˈрати*му*, ˈбити*му*, коˈсити*му* чи ˈ*буду* бˈрат*и* (брать), ˈ*буду* ˈбит*и* (бить), ˈ*буду* коˈсит*и* (коˈсить), чи *му* бˈрат*и*, *му* ˈбит*и*, *му* коˈсит*и*?

б) ˈ*буду* бра*в*, ˈ*буду* би*в*, ˈ*буду* коˈси*в*?

Т. І. Карта № 263: *ˈбуду бˈрати (брат'), ˈбуду ˈбити (бит'), ˈбуду коˈсити (коˈсит'); бˈратиму, ˈбитиму, коˈситиму, ˈбуду браў, ˈбуду биў, ˈбуду коˈсиў;* у коментарі: *бˈрат'іму, ˈб'іт'іму, коˈс'іт'іму.*

Т. II. Карта № 244: *ˈбуду бˈрати (ˈбити, коˈсити); ˈбуду браў (биў, коˈсиў); му бˈрати (ˈбити, коˈсити); бˈратиму (ˈбитиму, коˈситиму); бˈратим (ˈбитим, коˈситим);* у коментарі: *ˈбуду брат' (бит', коˈсит'); ˈбуду брат^{у}', ˈбуду бˈрат'і (ˈб'іт'і, коˈс'іт'і); ˈбуду брал (би^{і}л, коˈси^{і}л).*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому паралельно фіксуються форми *бˈрати (и^{е}, е)му, ˈбити (и^{е}, е)му, коˈсити (и^{е}, е)му* і *ˈбуду бˈрати (брат'), ˈбуду ˈбити (бит'), ˈбуду коˈсити (коˈсит').*

Т. III, ч. 2. На всій території тому фіксуються форми *бˈратиму, ˈбитиму, коˈситиму* і *ˈбуду бˈрати (брат'), ˈбуду ˈбити (бит'), ˈбуду коˈсити (коˈсит').*

364. Хоˈд*імо*, беˈр*імо*, неˈс*імо* чи хоˈд*ім*, беˈр*ім*, неˈс*ім*, чи хоˈд*іме*, беˈр*іме*, неˈс*іме*, чи ˈ*нумо* йт*и*, ˈ*нумо* бˈрат*и*, ˈ*нумо* несˈт*и*?

Т. І. Карта № 264: **-імо** *(хоˈд'імо)*, **-ім** *(хоˈд'ім)*, **-ом** *(хоˈд'ом, беˈром, неˈсом);* у коментарі: *хо(а)ˈд'įем, хо(а)ˈд'ем, хо(а)ˈз'ем, б'е^{а}ˈром, н'е^{а}ˈсом, б(')еˈр(')ом, н(')еˈс(')ом, б'аˈром, н'аˈсом, берˈйом, беˈруом, н'еˈсуом; ˈпойд(')ем, ˈпуйдем, ˈпейдем; по(а)йˈд'ом, ˈпиˈдем(о); пашˈли(-л'і), п'ішˈли; и(і)ˈдем, и(і)ˈд'ім, и(і)ˈд'ом.* Ареали форм *беˈр'імо, неˈс'імо* і *беˈр'ім, неˈс'ім* ідентичні з ареалами форм *хоˈд'імо* і *хоˈд'ім.*

Т. II. Карта № 246: **-ім** *(хоˈд'ім, бе^{и}ˈр'ім, не^{и}ˈс'ім)*, **-імо** *(хоˈд'імо, бе^{и}ˈр'імо, не^{и}ˈс'імо)*, **-ме** *(ˈход'ме, ˈберме, ˈнес'ме);* у коментарі: *і(и)ˈд'ім, йˈдем, піˈдем, пішˈли, гай хоˈд'ім, гай іˈд'ім, айˈда іˈдеме.*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому поширені форми *хоˈд'ім, беˈр'ім, неˈс'ім* і рідше — *хоˈд'імо, беˈр'імо, неˈс'імо*, спорадично фіксуються також форми *п'ішˈли (пашˈл'і, пошˈли), пойˈдем (пойˈд'ом), іˈдем (іˈд'ом), понесˈли (понесˈл'і); даˈвай(те) в'із'ˈмем (возˈмем), понеˈсем(о); даˈвайте бˈрати, несˈти.* Відзначено фонетичні варіанти: *хоˈд'ом* — 23; *хоˈд'ом // хоˈд'ім* — 7, 22, 164; *беˈр'ом, неˈс'ом* — 8.

Т. III, ч. 2. На всій території тому фіксуються форми *хоˈд'ім, беˈр(')ім, неˈс'ім* і рідше — *хоˈд'імо, беˈр(')імо, неˈс'імо;* спорадично в усіх говорах поруч з названими засвідчуються ще форми: *п'ішˈли (пашˈл'і), п'іˈдем (пайˈд'ом), іˈдем (іˈд'ом); даˈвай(те) п'іˈдем(о), в'із'ˈмем(о), понеˈсем(о); даˈвай(те) іˈти, брат', несˈти; даˈвай(те) ˈбудем іˈти, брат', несˈти;* відзначено *гайˈда (гайд, гайт) п'іˈдем(о), в'із'ˈмем(о), понеˈсем(о)* — 27, 45, 66, 222; *гайˈда іˈти, брат', несˈти* — 277; *ˈнумо іˈти* — 321.

365. *Неˈхай* спить чи *хай* спить, чи *най* спить, чи *няй* спить?

Т. І. Карта № 273: *хай, неˈхай, най* у коментарі: *не^{и}ˈхай, ни^{е}ˈхай, ниˈхай, н'еˈхай, н'іˈхай, н'аˈхай, нех.*

Т. II. Карта № 254: *хай, неˈхай, нех, най, ней;* [н']: *н'ай, н'ей;* у коментарі: *них, нег, ней, ний; не^{и}ˈхай, ниˈхай, н'еˈхай, н'іˈхай.*

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому фіксуються (здебільшого як паралельні) сполучення *не^{и}ˈхай (неˈхай, ниˈхай) спит'* і *хай спит'*. Записано ще: *хай // не^{и}ˈхай // най спит'* — 107; *ни^{е}ˈхай // хай // пусˈкай спит'* — 324, 367, 370; *неˈхай // пусˈкай // пуст' спит'* — 374; відзначено варіант *н'іˈхай* — 313, 317.

Т. III, ч. 2. На всій території тому в говірках фіксуються (здебільшого як паралельні) сполучення *не^{и}ˈхай (неˈхай, ни^{е}ˈхай, ниˈхай) спит'* і *хай спит'*. Записано ще: *най спит'* — 4, 110; *най // не^{и}ˈхай (неˈхай, ни^{е}ˈхай) спит'* — 2, 9, 16, 19, 57, 108, 256, 289, 313; *пусˈкай спит'* — 312, 365; *пусˈкай // пуст' сп'іт* — 299; *не^{и}ˈхай // пусˈкай спит'* — 303, 338—370; *хай // пусˈкай спит'* — 301, 307, 330, 331; *н'іˈхай // пус'т' спит'* — 288; *хай // пус'т' спит'* — 297. Відзначено варіанти: *н'еˈхай* — 193, 280, 330; *н'аˈхай // ниˈхай* — 12; *н'іˈхай* — 194, 288.

366. Я дав *би* гˈроші чи я дав *бим* гˈроші, чи я дав *бих* гˈроші? Ти дав *би* гˈроші чи ти дав *бись* гˈроші?

Т. І. У всіх говорах тому записано словосполучення *йа даў би гˈрош'і (гˈроˈшей), ти даў би гˈрош'і (гˈроˈшей).* Відзначено ще: *йа даў бим гˈрош'і, ти даў бис' гˈрош'і // йа (ти) даў би гˈрош'і* — 717, 736, 752. Зафіксовано фонетичні варіанти частки *би: би^{і}* — 51, 52, 57, 62, 71, 77, 78, 84, 104, 240—242, 244, 918, 920; *бі^{и}* — 59, 81, 919; *бі^{и} // би* — 70; *б'і* — 15, 17, 22, 24, 25, 30, 31, 46, 53, 64, 69, 94, 97, 102, 105, 201—203, 238, 276; *б'і // би^{і}* — 27; *б'і // би* — 21, 23, 26, 33, 40, 41, 48, 49, 54, 56, 82; *би^{е}* — 228, 445, 821; *би^{е} // би* — 414, 759, 795, 824, 884, 906; *бе^{и} // би* — 742; *бе* — 220; *бе // би* — 441.

Т. II. Карта № 247: *йа даў би, йа даў бим, ти даў бис;* [с"]: *ти даў бис"; йа даў бих;* у коментарі: *йа б даў;* фонетичні варіанти частки: *бе, бе^{и}, би^{е}м, б'ім, б'іс'.*

Т. III, ч. 1. На всій території тому послідовно фіксується сполучення *йа даў би гˈрош'і (гˈроˈшей), ти даў би гˈрош'і (гˈроˈшей).* Записано ще: *йа б даў гˈрош'і (гˈрошей)* — 161, 364, 371; *йа (ти) даў би б гˈрош'і // йа (ти) даў би гˈрош'і* — 329. Відзначено варіанти частки *би: би^{е}* — 6, 360; *би^{е} // би* — 75, 77, 84, 113, 114, 116, 165, 166, 198, 199, 200, 232, 295, 296; *бе* — 16.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому записано сполучення *йа даў би гˈрош'і (гˈроˈшей, гˈроший), ти даў би гˈрош'і (гˈроˈшей, гˈроший).* Зафіксовано ще: *йа би^{е}м даў гˈрош'і* — 4; *йа (ти) б даў гˈрош'і (гˈрошей)* — 12, 41, 61, 233, 302, 318, 331, 335, 347, 372; *йа (ти) би даў гˈрош'і* — 108, 220; *йа (ти) б даў гˈрош'і // йа (ти) даў би гˈрош'і* — 356, 357, 370, 371; *йа (ти) б даў би гˈрош'і (гˈрошей)* — 338, 339; *йа (ти) б даў би гˈрошей // йа (ти) даў би гˈрошей* — 276—278, 341. Відзначено варіанти частки *би: би^{е}* — 4, 43, 49, 52, 53, 60, 62, 71, 96, 108, 122, 142, 143, 146, 238, 321, 322; *би^{е} // би* — 224; *бе^{и}* — 221, 223; *бе^{и} // би* — 234; *бе* — 23, 27, 220; *бе // би* — 214.

ний спить?
не^{и}ˈхай, ни^{е}-
]: н'ай, н'ей;
ˈхай, н'іˈхай.
більшого як
і хай спит'.
ˈхай // хай //
т' спит' —
зуються (зде-
ни^{е}ˈхай, ни-
, 110; най //
08, 256, 289,
— 299; не^{и}-
пит' — 301,
т' спит' —
н'аˈхай // ни-
бих гˈроші?
іня йа дайˈ би
значено ще:
би гˈроші —
би: би^{і} — 51,
0; бі^{и} — 59,
, 46, 53, 64,
; б'і // би —
5, 821; би^{е} //
— 220; бе //
и дайˈ бис;
й; фонетичні
ється сполу-
(гˈрошей).
371; йа (ти)
значено ва-
13, 114, 116,
ія йа дайˈ би
ї, гˈроший).
дайˈ гˈроші
72; йа (ти)
(ти) дайˈ би
(гˈрошей) —
иеї — 276—
49, 52, 53,
// би — 224;
// би — 214.

VII. ФОНЕТИКА

ГОЛОСНІ

367а). Колодязь чи колодезь, чи колодізь? Челядь чи челедь? Говорять чи говореть, чи говорйеть? Місяць чи місець? Гаятись, каятись, пояс чи гаєтись, каєтись, поєс, чи гаїтись, каїтись, поїс? Дев'ять, пам'ять чи деветь, паметь?

Т. І. Карта № 48: [а] (*коˈлод'аз'*), [е] (*колоˈд'ез'*), [і] (*коˈлод'із'*); [д] (*коˈлодез'*); [ц'] (*коˈлод'ац', -д'ец', -д'іц'*); у коментарі: *коˈлод(')а(і)ж, коˈлод(')а(е, і)ӡ*;

карта № 49: [а] (*ˈм'іс'ац'*), [е] (*ˈм'іс'ец'*), [и] (*ˈм'ісиц'*), [і] (*ˈм'іс'іц'*); [с] перед [а], [е], [и] (*ˈм'ісац', ˈм'ісец', ˈм'ісиц'*); [мй] (*мˈйіс'ац', мˈйес'ец'*); [мн] (*мˈн'іс'ац', м'н'ес'ец'*); у коментарі: *ˈм'іе̯с'ӑ (а^{е}, е^{а})ц'*;

карта № 112: [ц'] (*ˈм'іс'ац'*), [ц] (*ˈм'іс'ац*);

карта № 56: [а] (*ˈгайатис', ˈкайатис'*), [е] (*ˈгайетис', ˈкайетис'*), [і] (*ˈгайітис', ˈкайітис'*); у коментарі: *ˈгайитис', ˈгайщ':а, ˈкайщ':а, ˈгайтис', ˈкайтис'*;

карта № 53: [а] (*ˈпамйат', ˈпам'ат'*), [е] (*ˈпамйет', ˈпам(')ет'*), [м] (*ˈпамет', ˈпамит'*), [мн'] (*ˈпамн'ат'*).

У всіх говорах тому записано форму *ˈчел'ад'* (значення лексеми *челядь* див. за питанням № 179). Зафіксовано ще варіанти: *ˈчел'ед'* — 32, 35, 47, 59, 77, 93, 95, 99, 100, 106, 108, 124, 143, 274; *ˈчел'ед' // ˈчел'ад'* — 56, 67, 101, 171, 173, 885; *ˈчелед'* — 6, 22, 23, 27, 31, 48, 60, 62, 78, 82, 90, 91, 111, 113, 131, 139, 140, 203, 207, 245; *ˈчелед' // ˈчел'ад'* — 33, 39, 55, 57, 74, 75, 86, 98, 130, 204, 289; *ˈчеле^{и}д'* — 573; *ˈчел'ід'* — 276, 789; *ˈчел'ід' // ˈчел'ад'* — 654, 671, 909, 913; *ˈчел'ат^{д}'* — 386, 560, 752, 758, 779; *ˈч'ел'ад'* — 185, 848, 859, 916; *ˈч'ел'ід'* — 193.

На всій території тому фіксується форма *го(а)ˈвор(')ат(')*. Записано ще варіанти: *гоˈвор'а^{е}т'* — 17; *гоˈворе^{а}т'* — 64, 97; *гоˈворе^{а}т' // гоˈвор'ат'* — 1, 7, 173, 821; *го(а)ˈворет(')* — 3, 6, 9, 24, 27, 28, 30, 42, 43, 46, 47, 49—55, 57, 59, 61, 63, 69, 72, 77—79, 81—85, 88, 91, 92, 95, 96, 107, 108, 111, 120, 124, 128, 130, 131, 138, 140, 143, 162, 174, 200, 203, 207, 235, 239, 240, 242, 271—273, 275, 277, 280, 281, 311, 325, 573, 920; *гоˈвор'ет'* — 23, 90; *го(а)ˈворат(')* — 4, 21, 22, 26, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 41, 48, 117, 199, 201, 205, 206, 208, 210, 212, 214, 216—219, 221, 222, 224—226, 228—230, 234, 244, 245, 247—249, 251—253, 255—258, 261, 266, 268—270, 284, 298, 304, 324, 434, 436, 438—443, 445—455, 457, 458, 461—474, 476, 481, 483, 487, 489, 491, 493, 495—499, 501—504, 506—511, 516, 526, 533—535, 538, 539, 542, 545—547, 555, 685—693, 695, 697—708, 710—721, 723, 725, 727, 729—733, 735—739, 741—753, 755—759, 761, 762, 765—769, 771, 772, 776, 779, 781, 782, 784, 786, 787, 789—791, 795, 796, 799, 801, 917—919; *гоˈворат // воˈгорат* — 724, 754; *гоˈворут'* — 189; 'говорять' *го(а)ˈмон'ат(')* — 2, 5, 10, 13, 65—67, 71, 72, 76, 102, 104, 105, 118; *го(а)ˈмонет(')* — 12, 62, 80, 86, 98, 109, 112—114, 116, 119, 129, 133, 135, 136, 139, 142, 157, 167, 920; *го(а)ˈмон'ет(')* — 11, 73, 93, 100; *гаˈмон'ац'* — 16, 99.

Крім форми *ˈпойас*, яка засвідчується в говірках майже на всій території тому, зафіксовано ще: *ˈпойе^{а}с* — 1, 3, 4, 47, 64, 71, 97, 104, 110; *ˈпойес* — 6, 9, 11, 12, 17, 20, 26, 29, 30, 33, 41, 43, 46, 49, 52, 56, 57, 60—63, 76—83, 85, 93, 95, 96, 100, 103, 106, 107, 109, 111, 113, 114, 118—121, 124, 129—143, 145, 157, 170, 175, 203, 235, 239, 240, 247, 273—281, 311, 325, 919, 920; *ˈпойес // ˈпойас* — 39, 42, 51, 59, 67, 84, 89, 92, 101, 105, 108, 204, 241, 242, 244, 249, 272, 307, 324, 327, 821, 862; *ˈпойе^{и}с* — 34; *ˈпойіс* — 172, 186, 187, 189, 377; *ˈпойіс // ˈпойас* — 188, 243, 248, 250, 252, 287, 816; *ˈпойіс // ˈпойес* — 88.

У південних говорах тому фіксується форма числівника *ˈдеўйат'*, у північних (поліських) — *ˈдеве (е^{и}, и)т'*. Записано ще варіанти: *ˈдев'ат'* — 168, 211, 222, 300, 341, 354, 385, 392, 402, 410, 425, 426, 429, 437, 488, 532, 566, 613, 638, 645, 656, 661, 662, 688, 698, 771, 772, 788, 821, 854, 878, 879, 887, 912; *ˈдев'ат' // ˈдеўйат'* — 171, 181, 182, 223, 320, 386, 400, 405, 407, 413, 421, 553, 583, 637, 653, 669, 857, 875, 900, 910, 911; *ˈдев'ат' // ˈдевет'* — 72, 173; *ˈдев'е^{а}т'* — 3, 4, 64, 96, 97; *ˈдев'ет'* — 33, 145, 191, 783, 918; *ˈдев'ет' // ˈдеўйат'* — 75, 560; *ˈдеўйет'* — 214, 373; *ˈдеўйет' // ˈдеўйат'* — 176; *ˈдев'іт'* — 231, 458, 460, 461, 466, 472, 499, 685, 687, 689, 691, 693, 694, 699—702, 704, 707—709, 716, 717, 720—722, 727, 731, 733, 737, 740, 754—756, 807; *ˈдев'іт' // ˈдеўйат'* — 257, 504, 643, 654, 665, 714, 723, 757, 842, 861; *ˈдеўйіт'* — 377, 449, 453, 463, 508, 511, 718, 729, 736, 784, 890; *ˈдеўйіт' // ˈдев'іт'* — 747; *ˈдеўйіт' // ˈдеўйат'* — 677, 684, 719, 725, 770, 776, 890, 892; *ˈд'еўйат'* — 2; *ˈд'ев'ат'* — 13, 14, 29, 65, 94, 99; *ˈд'евет'* — 10, 26, 47, 77, 95, 104, 106, 108; *ˈд'ев'ет'* — 5, 7, 17, 23, 44, 46, 66, 73, 74, 100, 190; *ˈӡ'еўйац'* — 16; *ˈӡ'ев'ат^{и}'* — 8;

Т. ІІ. Карта № 49: [а] (*ˈпойас*), [е] (*ˈпойес*), [и] (*ˈпойис*), [і] (*ˈпойіс*); синонімічні лексеми *ˈпасок, пас, попˈруга, ˈшитик* та ін. відображено на карті № 295;

карта № 46: [а] (*ˈдеўйат'*), [е] (*ˈдеўйет'*), [и] (*ˈдеўйит'*), [і] (*ˈдеўйіт'*); [в'] (*ˈдев'ат', ˈдев'ет', ˈдев'іт'*); [в] (*ˈдевет', ˈдевит'*); варіант *ˈдев'ік'* передано на карті № 88;

карта № 45: [а] (*ˈпамйат', ˈпамн'ат'*), [е] (*ˈпамйет', ˈпамн'ет', ˈпамет'*), [и] (*ˈпамйит', ˈпамн'ит', ˈпамит'*), [і] (*ˈпамн'іт'*);

карта № 76: [мй] (*ˈпамйат'*), [мн'] (*ˈпамн'ат', ˈпамн'іт'*), [м] (*ˈпамет', ˈпамит'*), [м'] (*ˈпам'іт', ˈпам'ет'*). Варіанти *ˈм'іс'ец', ˈм'іс'іц', ˈм'ісец', ˈм'ісиц'* передано на карті № 42; *ˈм'іс'ац', ˈмисац('), ˈмес'ац('), ˈм'іе̯с'ац(') мˈйіс'ац', мˈн'іс'ац'* — на карті № 8.

Лексема *колодязь* фіксується переважно у варіанті *ко(о^{у}, у^{о}, у)ˈлод'аз(')(с('))*, за винятком говірок, де записано: *ко(о^{у})ˈлодез' (с')* — 60, 63, 64, 68—70, 74, 86, 94, 96, 97, 102, 105, 106, 151, 152, 154, 174, 183, 184, 186, 203, 206, 212, 217, 623, 634, 648, 656; *коˈлодез' // коˈлод'аз'* — 20, 103; *ко (о^{у}, у^{о})ˈлод'ез'* — 78, 88, 104, 150, 152, 161, 263, 333, 390, 473, 522, 524, 531, 581, 622, 651; *коˈлодиз' (-с')* — 84, 91, 107, 178, 180, 181, 187, 204, 215, 488; *коˈлодиз' // коˈлод'аз'* — 89, 93, 95; *коˈлоди^{і}з' // коˈлод'ез'* — 65; *коˈлод'із'(-с')* — 124, 139, 216, 232, 244, 266, 302, 304, 306, 308, 321, 387, 440, 462—468, 479, 489, 490, 499, 503, 563, 587; *коˈлод'із' // коˈлод'аз'* — 90, 348, 351, 354; *коˈлод'із' // коˈлод'ес'* — 486; *коˈлог'із'* — 510, 512; *ко(о^{у})ˈлод'ац'* — 5, 14, 21, 449, 459, 649; *коˈлод'ац' // коˈлод'аз'* — 90, 348, 351, 354; *коˈлодец'* — 185, 617; *ко(о^{у}, у)ˈлод'аз (с)* — 9, 10, 13, 16, 19, 26, 31, 38, 41, 43, 50—52, 58, 59, 62, 66, 67, 72, 73, 79, 83, 98, 144, 146, 162, 175, 195, 219, 303, 618, 619, 627, 629, 632, 633, 635—642, 644—646, 654, 658, 659; *коˈлод'аз // коˈлод'аз'* — 29, 40, 77; *коˈлодез* — 81, 85, 99, 269, 525; *коˈлод'ез* — 631; *коˈлот'ес* — 588; *коˈлод'ез // коˈлод'аз* — 22, 80; *коˈлод'аж* — 299; *коˈлоӡ'аш(')* — 650, 652; *коˈлод'ац* — 17, 491; *коˈлод'ец* — 611, 612; відзначено 'колодязь' — *сˈтудн'а* — 7, 108, 118—120, 123—125, 137—139, 141, 142, 155—157, 159, 160, 170, 172, 234, 246, 248, 252, 261, 271, 277, 278, 284, 287, 309, 312, 316, 317, 322, 325, 418, 420, 436, 439, 543, 655, 660, 661, 664—669, 672, 672а—676, 679, 680; *сˈтун':а* — 237, 268, 404, 406—409, 414, 415, 421, 434, 681; *сˈтудн'і(и)* — 247, 249, 255, 256, 260, 267, 270, 276, 288, 292, 296, 298, 304, 320, 331, 337, 338, 475, 478, 479, 483, 493, 494, 496; *сˈтудн'е* — 326, 501, 662; *стуˈденка* — 670, 678; *стуˈденка // сˈтудн'а* — 677; *студˈник* — 670, 678; *коˈлок* 'мурована криниця' — 514; *ˈкад'іб* 'дерев'яна криниця' — 514.

Варіант *ˈчел'ад' (т')* фіксується у більшості говорів (поширення і значення лексеми *челядь* див. за питанням № 179). Записано ще: *ˈчелед'* — 97, 205, 335; *ˈчел'ед'(т')* — 54, 70, 121, 269, 276, 291, 322, 326, 473, 486, 501, 513, 516, 521, 523, 524, 534—536, 581, 584, 587, 620; *ˈчел'ід'(т')* — 109—111, 130, 137, 138, 239, 242, 243, 245, 247, 249, 253, 255, 259, 260, 265, 267, 270, 272, 274, 284, 289, 290, 292, 297, 298, 301—306, 308, 327—329, 332, 334, 336, 339, 432, 462—472, 474—479, 489, 492, 493, 497, 500, 503—505, 507, 520, 526, 527, 531, 532, 543, 558, 582, 583, 604, 614, 615; *ˈчел'ід'(т') // ˈчел'ад'(т')* — 254, 256, 266, 271, 282, 299, 300, 331, 333, 494—496; *ˈчел'ад(т)* — 162, 172, 236, 405, 636, 664—666, 672, 685; *ˈчел'ад'* — 551, 607, 627; *че^{и}ˈл'ад'* — 603; *ˈчил'ад'(т)'* — 235, 238, 273, 403, 404, 406, 410, 411, 413—415, 422, 425—427, 440, 444, 446, 447, 449—452, 454—460, 481, 487, 491, 553, 588, 667, 676, 680, 684; *ˈчил'ад(т)* — 420, 461; *ˈч'ил'ад'(т')* — 408, 419, 431; *ˈчел'аӡ // ˈчел'еӡ* — 686; *ˈшел'ад'* — 441; *ˈш'ил'ад'* — 407, 409; *ˈчел'ід (т)* — 109, 111, 142, 143, 166, 230, 232—234, 250, 257, 262—264, 277, 280, 283, 294, 296, 330, 482, 483, 485, 661; *ˈчел'іг'* — 480, 498, 508; *ˈчел'іг' // ˈч'ел'аг'* — 510; *ˈч'ел'іг'* — 514; *ˈчил'ик' // ˈч'ел'е^{и}т'* — 488; *ˈчал'ід'* — 241, 244, 248; *ˈчал'іт' // ˈчел'іт'* — 128.

У всіх говорах засвідчується форма *го(о^{у}, у)ˈвор(')ат(')*, за винятком говірок, де записано: *гоˈворйат* — 112, 234—236, 240, 252, 273, 324, 569, 605, 673; *го(у)ˈворет(')* — 97, 103, 205, 641, 662; *гоˈвор'ет(')* — 265, 267, 276, 412, 468, 493, 516, 525, 581, 636, 687; *гоˈворйет* — 158, 334, 473; *гоˈворе^{и}т(')* — 259, 303; *гоˈворе^{и}т // гоˈвор'ат* — 479; *гоˈворит* — 365, 467, 485, 538; *го(о^{у}, у)ˈвор'іт(')* — 130, 137, 142, 231, 233, 242, 243, 245, 246, 257, 274, 282, 289, 302, 307, 408, 463—466, 469—471, 475, 477, 478, 482, 496, 498, 503; *го^{у}ˈворіт // гоˈворйат* — 250, 254; *гоˈвор'іт // гоˈвор'ет* — 305; *гоˈвор'іт // гоˈворйет* — 472; зафіксовано ще варіанти: *ӡва(о)р'ат(')* — 238, 669, 670, 672а, 676, 677, 679, 682—684; *гварˈйа* — 671; *го(о^{у}, у)ˈвор'а* — 512, 515, 518, 549, 550, 553, 603, 609, 610, 613, 615; *гоˈвор'а // гоˈвор'ат(')* — 519, 546, 547, 611, 612; *гоˈвор'а // гоˈворйа* — 509; *гоˈвор'а // гоˈвор'ет* — 523, 524; *гоˈвор'е(е^{и})* — 486, 489, 501, 502, 513, 527, 557, 582, 587; *гоˈвор'е^{и} // гоˈвор'ет* — 484; *гоˈвор'і* — 474, 476, 480, 483, 488, 490, 500, 504—507, 514; *гоˈвор'і // гоˈвор'ат* — 589; *гоˈвор'і // гоˈвор'іт* — 499; *гоˈвор'і // гоˈвор'е* — 510; *воˈгор(')ат(')* — 140, 312, 317, 347, 354, 358, 362, 399, 576, 577, 607; *во(у)ˈгорат // го(у)ˈворат* — 170, 277, 279, 319, 321; *ˈворат(')* — 50, 113; *воˈгор'а* — 574; *воˈгор'а // воˈгор'ат* — 550, 612; *воˈгор'а // гоˈвор'а* — 614; *во^{у}ˈгор'ет // гуˈвор'ет* — 288; *вуˈгор'іт* — 109, 214; *вуˈгор'іт // гуˈвор'іт* — 282; *го(о^{у},у)ˈвор(')ут* — 217, 258, 260, 261, 264, 283, 284, 290, 291, 294—298, 300, 301, 304, 308, 322, 336, 338, 339, 350, 363, 492, 497, 511, 517, 521, 526, 528, 534, 535, 539, 559, 661; *гоˈворут // гоˈвор(')ат* — 263, 266, 325, 333, 462; *гоˈвор'ут // гоˈвор'а* — 508; *гоˈворут // гоˈворйат* — 249, 262; *гоˈворут // гоˈворйат // гоˈвор'ет* — 299; *гоˈворут // говорˈйет* — 269; *го(у)ˈворут // го(у)ˈвор'іт* — 142, 272, 280, 285, 300; *гоˈворут // вуˈгорут // го^{у}ˈвор'іт* — 138; *гоˈворут // гоˈворйі* — 558. У значенні 'говорять' записано лексеми: *ˈбайут(')* — 14, 43, 61, 67—69, 634, 647; *гоˈмон'ат'* — 87, 90, 91, 95; *гоˈмон'ац'* — 643; *беˈс'ідуйут(')* — 663, 666, 667; *беˈс'ідейут'* — 678; *бесˈід'іˈйут* — 683; *бесˈід'іˈвут'* — 681; *беˈш'ідуйут'* — 272.

У говорах на території тому переважає форма *ˈгайатис' (-с'а, -с'е, -с'і)*. Записано ще варіанти: *ˈгайетис' (-с'е, -с'і)* — 357, 365, 531, 532, 618; *ˈгайітис' (-с'а, -с'і)*—97, 132, 142, 143, 166, 174, 202, 207, 209, 245, 279—283, 285, 308, 348, 355, 358, 379, 385, 387, 389, 391, 393, 394, 397, 465, 472, 473, 511, 512, 530, 537, 538, 540, 560.

562, 564, 566, 575, 631; ˈгайітис' // ˈгайатис' — 138, 165, 169, 254, 350, 351, 382. У значенні 'таятися' зафіксовано: баˈритис(')(-с'а) — 9, 13, 31, 35, 41, 52, 64, 67, 98, 115, 180, 195, 227, 476, 482, 483, 485, 488, 619; баˈри(і)ц('):а — 68, 99, 182; (за)ˈбавитис(')а (-с'і, -си) — 20, 247, 249, 297, 298, 306, 320, 414, 466, 474—477, 494, 495, 502, 504, 509, 533, 544, 577, 578; забаўˈл'етис'і — 230; заˈбавити ˈчасу — 445; забаўˈйети ˈчасу — 261; заˈгуритис'а — 422.

У більшості говорів записано форму ˈкайатис' (-с'а, -с'і). Зафіксовано ще: ˈкайетис' (-с'а, -с'е, -с'і) — 302, 357, 365, 424, 473, 516, 517, 531, 532, 536, 582; ˈкайетис' // ˈкайатис' — 364; ˈкайеm'ic' — 63; ˈкайеᵃтис' — 350; ˈкайітис' (-с'а, -с'е, -с'і) — 97, 130, 133, 142, 159, 202, 207, 209, 243, 245, 253, 255, 279, 280, 282, 283, 294, 328, 348, 465, 466, 471, 472, 475, 476, 480, 483, 485, 488, 497, 505, 511, 512, 514, 515, 523, 530, 554, 560, 583, 642; ˈкайітис' (-с'а, -с'е, -с'і) // ˈкайатис' (-с'а, -с'е, -с'і) — 306, 351; ˈкайітіс'і — 408; відзначено ˈкайицис — 67; ˈкатіс(')а — 672а, 676, 681; ˈкатіса // ˈкайатиса — 682; ˈкатіт'а — 670.

Т. III, ч. 1. Карта № 6: [а] (коˈлод'аз'), [е] (коˈлод'ез'), [і] (коˈлод'із'); у коментарі: коˈлодец', коˈлодеᶦц', коˈлод'ец, коˈлод'ац, коˈлод'іц.

На всій території тому у говірках записано форму ˈчел'ад'(т'). Зафіксовано ще: ˈчел'ед' — 40; ˈчел'ід' — 41; ˈчелид' — 305. Поширення і значення лексеми челядь див. за питанням № 179.

У всіх говорах тому фіксується форма гоˈвор'ат'; записано ще: гоˈворет' — 86; гоˈворет' // гоˈвор'ат' — 100, 222; відзначено форми го(оᵃ, а)во(а)ˈр'ат' — 18, 29, 40, 76, 324, 371; гоˈвор'ут' — 24, 85, 115, 133, 160, 239, 244, 250, 305, 325, 367; гоˈвор'ут' // гоˈвор'ат' — 14, 26, 75, 92, 154, 302, 311.

Форма ˈм'іс'ац' у межах тому утворює майже суцільний ареал; записано ще: ˈм'ісец' — 218; ˈм'іс'ец' — 133; ˈм'іс'ец' // ˈм'іс'ац' — 21, 81, 85; м'нˈіс'ец' // ˈм'есец — 48; ˈм'іс'іц' — 311; ˈм'іс'ац — 16, 373; ˈмес'ац — 324; ˈмес'ац // ˈм'іс'ац — 374; ˈм'ес'ац // ˈм'іс'ац — 317.

У всіх говорах тому фіксуються форми ˈгайатис', ˈкайатис', ˈпойас; записано ще варіанти: ˈгайетис' — 133; ˈгайітис' — 53, 206, 207, 312, 340, 347, 355; ˈгайітис' // ˈгайатис' — 74, 91, 198, 213, 234, 282, 354; ˈкайетис' // ˈкайатис' — 234; ˈкайітис' — 52, 59, 147, 207, 210, 312, 340, 347; ˈкайітис' // ˈкайатис' — 71, 74, 91, 213, 253, 282, 344, 354.

На всій території тому в говірках поширені форми ˈдеўйат', ˈпамйат' (рідше ˈпамн'ат'); записано ще: ˈдеўйет' — 126, 133, 144; ˈдеўйет' // ˈдеўйат' — 258; ˈдев'ат' — 5, 22, 26, 31, 32, 35, 42, 44, 51, 128, 132, 154, 205, 209, 247, 254, 264, 281, 289, 307, 311, 312, 314, 333, 335, 349, 356, 360—362, 369, 371, 373; ˈдев'ат' // ˈдеўйат' — 27, 39, 48, 77, 80, 83, 127, 142, 157, 171, 177, 187, 201, 202, 216, 227, 230, 238, 248, 249, 255, 256, 278, 294, 295, 297, 300, 310, 316, 318, 322, 334, 345, 358, 366; ˈдевет' — 36, 38, 40; ˈд'ев'ет' — 371; ˈдевит' — 329; ˈдев'іт' // ˈдеўйат' — 59, 317, 355; ˈпам'ат' — 6, 20, 22, 31, 39, 42, 51, 62, 128, 131, 132, 142, 183, 205, 238, 249, 251, 254, 264, 266, 281, 298, 307, 311, 312, 314, 318, 326, 335, 339, 349, 360—362; ˈпам'ат' // ˈпамйат' — 83, 102, 162, 178, 201, 216, 227, 230, 255, 297, 300, 316, 317, 345, 369; ˈпамет' — 38, 40, 136; ˈпамет' // ˈпамйат' — 344; ˈпамет' // ˈпамн'ат' — 36; ˈпам'ет' // ˈпам'ат' — 374.

Т. III, ч. 2. Карта № 6: [а] (коˈлод'аз'), [е] (коˈлод'ез'), [і] (коˈлод'із'); у коментарі: коˈлод'азᶜ', коˈлод'ас', коˈлод'аз, коˈлодиз', коˈлод'із, коˈлод'іж, коˈлод'іс', коˈлод'іц('), коˈлод(')ец('), коˈлодиц'а;
карта № 5: [а] (ˈм'іс'ац', ˈпамйат', ˈчел'ад'), [е] (ˈм'іс'ец', ˈпамйет', ˈчел'ед'), [і] (ˈм'іс'іц', ˈпамйіт', ˈчел'ід'; ˈдев'іт'); у коментарі: ˈдеўл'ат', ˈдеўйет', ˈдевет', ˈдевит'.

У всіх говорах записано форму гоˈвор'ат' (в українських говірках Кубані 'говорять' — переважно баˈлакайут(')). Записано також варіанти: гоˈворет — 12, 24; гоˈворет' // гоˈвор'ат' — 44; гоˈворет' // гоˈвор'ут' — 227; гоˈвор'ет' — 273; вуˈгор'ет' — 4; гоˈвор'ат — 6, 18, 22, 29, 38, 39, 68, 89, 250, 254, 292; гоˈворат' — 21, 32, 114, 139, 213, 231, 256, 276; гоˈворат — 3, 9, 11, 17, 19, 25, 27, 28, 37, 63, 67; гоˈворат // гоˈвор'ат' — 14, 118, 289; гоˈворат // гоˈворат' — 15; гоˈворат // воˈгорат — 2, 109; го(оʸ)ˈвор'а — 108, 110; вуˈгор'а — 115; говоˈр'ат' — 303, 338, 341, 349, 356, 360, 364; гоˈвоˈр'ат' — 291, 339; говоˈр'ат — 370; гоˈворйат' — 16, 136; гоˈворйат' // гоˈворат' — 124, 125; гоˈвор(')ут' — 133, 140, 219, 233, 275.

У всіх говорах тому фіксуються форми ˈгайатис' // ˈгайац'(:)а ('таятись' зрідка баˈритис', -с'а), ˈкайатис' // ˈкайац'(:)а, ˈпойас; записано також: ˈгайетис' — 36, 128; ˈгайетис' // ˈгайатис' — 174 ˈгайітис' — 3, 5, 17, 35, 55, 130, 133, 139, 191, 231, 232, 243; ˈгайітис' // ˈгайатис' — 15, 185, 215, 273; ˈгайітис' // ˈгайац':а — 194; ˈкайетис' — 174, 207; ˈкайітис' — 3, 17, 55, 75, 130, 139, 231, 243, 261; ˈкайітис' // ˈкайатис' — 15, 273; ˈкайітис' // ˈкайац':а — 194; ˈкайіц'(:)а — 83, 143, 159, 162, 275; ˈкайіц'а // ˈкайатис' — 134, 185; ˈкайіц'а // ˈкайітис' — 173; ˈпойес — 108, 207; ˈпойіс // ˈпойас — 151; ˈпойіс // ˈпойес — 174.

367б). Глядіти чи глeдіти? Лягати чи лeгати, тягати чи тeгати? Кляну чи клeну, чи кліну? Взяли чи взeли, чи взіли?

Т. І. На всій території тому в говірках уживається форма гл'аˈд'іти (-т'). Записано також: глеˈд'іти (-т') — 9, 12, 44, 45, 50, 54, 78, 79, 85, 88—92, 123, 124, 130, 132—135, 144, 147, 149, 151, 153, 158—160, 167, 176, 178, 235, 237, 239—241, 250, 273, 276—281, 283, 286, 289, 291, 292, 307, 309—311, 313, 315—318, 320, 321, 323—325, 327—330, 337, 341, 345, 347, 353, 578, 595, 716, 785; глеˈд'іти (-т') // гл'аˈд'іти (-т') — 148, 166, 170—174, 177, 186, 234, 236, 297, 312, 326, 335, 336, 346, 359, 360, 363, 365, 370, 375, 603, 626, 662, 681, 684, 821, 908, 911; гл'еˈд'іти (-т') — 23, 73, 202; глеᶦˈд'іти (-т') — 36, 37, 145, 331, 332; глеᶦˈд'іти // гл'аˈд'ітиᵉ — 866, 868; глиˈд'іт' — 154, 189; глиˈд'іт' // гл'аˈд'іт' — 343. Відзначено ще: гл'аˈд'ет' (-т'і) — 1, 2, 5, 7, 14, 15, 21, 28, 29, 64, 65, 74, 94, 244; гл'аˈд'е:т' — 4; гл'аᵉˈд'етᶦ — 104, 105; гл'аˈʒ'ет' — 8; гл'аˈʒ'етᶦ — 13, 71; гл'аˈʒ'ец' — 16; гл'аˈд'іет' — 31, 68; гл'еˈд'ет' — 19, 95—97, 188; гл'еˈд'ет' // гл'аˈд'ет' — 67; гл'іˈд'ет' — 18; гл'еˈд'іет(') (-т'і) — 20, 26, 46, 62, 75, 100, 917—920; глеˈд(')ет(') (-т'і) — 53, 61, 271, 272; глеˈд'іети (-т(')) — 11, 27, 30, 33, 34, 39, 40, 42, 43, 47—49, 51, 52, 55; глиˈд'ет' — 19, 187.

У всіх говорах тому фіксуються форми л'аˈгати (-т'), т'аˈгати (-т'). Записано ще: л'еˈгат' (-т'і, -ти) — 12, 21, 25—27, 29, 44, 46, 57, 73, 77, 83, 85, 87, 90, 95, 96, 124—127, 130, 132, 139, 143, 145, 158, 186, 188, 279, 307; л'еˈгат' // л'аˈгат' — 170, 173; леˈгат' (-ти) — 79, 82, 88, 89, 103, 111, 112, 138; леᶦˈгатеᶦ // л'аˈгатеᶦ — 821; л'іˈгат' — 118, 172, 175, 187, 189, 274, 275, 921; л'іˈгат' // л'аˈгат' — 320; т'аᵉˈгат' — 71, 104; т'еᵃˈгат' — 47; т'еˈгат' (-т'і, -ти) — 11, 20, 26, 46, 77, 79, 80, 83, 85, 86, 95, 100, 101, 108, 109, 112, 124, 128—133, 135, 136, 139, 140, 142, 143, 145, 279, 307; т'еˈгат' // т'аˈгат' — 170, 235; теˈгати(-т') — 78, 82, 111, 114, 134, 138, 157, 920; теᶦˈгатеᶦ // т'аˈгатеᶦ — 821; т'іˈгат' (-ти) — 175, 187, 188. Відзначено також: ло(а)ˈжи(і)ц('):а — 1, 7, 13—19, 69—71, 94, 100—102, 104, 108, 135, 137, 140; ла:ˈжіц:а — 4, 64, 93; лаˈжиц'а — 92; лаˈжиц:е — 3, 80, 98, 113, 114, 128; ла:ˈжиц:е — 6, 133; к'еˈгати // т'еˈгати — 9.

У північних говорах здебільшого фіксується форма клеˈну, у решті говорів кл'аˈну, зрідка — клеˈну. Записано ще: кл'аᵉˈну — 94, 108; кл'еᵃˈну — 1, 3, 47, 97; кл'еˈну — 2, 6, 9, 11, 20, 22, 23, 25, 26, 31, 44, 46, 66, 67, 74, 77, 90, 95, 96, 101, 145, 158, 186, 188, 241, 307, 355, 359, 917—919; кл'еˈну // кл'аˈну — 170, 177, 239, 378, 385, 678, 827, 831; кл'еˈну // клеˈну — 33, 325; клеᶦˈну — 38, 48, 164, 184, 197, 208, 308, 409, 420, 436, 439, 445, 447, 451—453, 466, 467, 483, 489, 495, 502, 534, 539, 558, 562, 563, 567, 570, 573, 597, 601, 613, 622, 660, 683, 687, 691, 693, 701, 707, 713, 716, 717, 720, 721, 730—733, 742, 745, 764, 786, 791, 799, 816, 840; клеᶦˈну // кл'аˈну — 332, 336, 343, 357, 370, 375, 388, 393, 400, 402, 423, 425, 440, 473, 487, 530, 538, 561, 582, 608, 610, 629, 632, 646, 647, 650, 794, 800, 864, 866, 883, 892; клиᵉˈну — 477, 500, 790, 795, 836; клиᵉˈну // кл'аˈну — 505; клиˈну — 19, 39, 84, 155, 217, 237, 268, 274, 276, 304, 362, 449, 497, 504, 507, 543, 545, 578, 580, 593, 619, 700, 703, 705, 737, 753, 754, 781, 782, 784, 798, 888; клиˈну // кл'аˈну — 369, 389, 398, 411, 424, 441, 446, 464, 540, 621, 680, 681, 702, 722, 752, 755, 758, 824, 826, 828, 842, 845, 863, 889, 893; клиˈну // клеᶦˈну — 373, 542, 581, 829; клиˈну // клеˈну — 243, 363; кл'іˈну — 32, 162, 172, 175, 187, 189; кл'іˈну // кл'еˈну — 166.

У всіх говорах тому фіксується форма ўз'аˈли. Записано ще: ўз'аᵉˈл'і — 108; ўз'еᵃˈли (-л'і) — 3, 97; ўз'еˈли (-л'і) — 11, 12, 20, 31, 46, 72—74, 80, 82, 83, 103, 109, 112, 128, 129, 131, 133—136, 138, 140, 142, 145, 191, 278, 279, 325, 917; ўз'еˈли // ўз'аˈли — 33, 124, 130, 132, 170, 171; ўзеˈли — 78, 79, 84, 111, 113, 114; ўз'іˈли — 172, 175, 186—189, 274; ўз'іˈли // ўз'аˈли — 19; ўˈз'іли // ўз'еˈли — 162; ўз'оˈли — 85. Відзначено наголос: ўˈз'али (-л'і) — 5, 16, 27, 29, 37, 38, 57, 70, 88, 93, 95, 101, 106, 143, 199, 685—688, 690—697, 699, 701, 703, 704, 706—709, 711—718, 720—722, 724, 725, 727, 728, 731—734, 737, 739—742, 744—747, 750—752, 754, 757, 759, 761, 765, 768—770, 773, 776, 779, 781—786, 788—791, 811, 838, 839, 880, 918—920; ўˈз'али — 68, 698, 710, 719, 738, 758, 762, 801, 812, 820, 857, 884, 900.

Т. II. Форма гл'аˈд'іти на території тому утворює розріджений ареал (явище рефлексації ненаголошеного ę після передньоязикових відбито на карті № 41). У середньозакарпатських, лемківських, гуцульських, буковинських, крайніх південноподільських і південнонаддністрянських говірках, де ця лексема здебільшого не фіксується, записано лексеми пил'нуˈвати, ˈпазити, доге(и)ˈрати, диˈвитис'а, смотˈрити, здˈрити. Записано варіанти: гл'еˈд'і(е)ти (-т'і, -т') — 60, 70, 71, 74, 105, 106, 130, 257, 479, 500, 524, 531, 581, 584, 623—625, 648, 651; гл'еˈд'іти (-т') // гл'аˈд'іти (-т') — 51, 52, 93, 95; гл'еˈʒ'ец'і (-ц') — 622, 650, 652, 653; глеᶦˈд'іти (-ті, -т') — 35, 63, 65, 88, 90, 91, 136, 174, 176, 179, 182—184, 204, 208, 302, 465—468, 472, 474, 521, 634, 660; глеˈд'іти // гл'аˈд'іти — 127; глеˈд'іети (-т') — 97, 99, 104, 205, 655, 656, 659; глеˈг'іти — 473, 512; глеˈдет' — 103, 206; глеᶦˈд'іти — 546; глиˈд'іти (-т') — 128, 215; глиˈд'іти // гл'аˈд'іти — 319; глиˈдати — 661; гл'іˈд'іти — 137, 241, 294, 604; гл'іˈд'іти // глеˈд'іти — 304; гл'іˈд'іти // гл'еˈд'іти — 138; (г)л'аˈд'ет'і (-т') — 68, 69, 84, 98, 649; гл'аˈд'іет'і (-т') — 87, 96, 102; гл'аˈд'етᶦ — 86; гл'аˈд'іц' — 94; догл'еˈдати — 322, 338; догл'іˈдати — 110, 583; гˈл'адати — 236, 427, 442, 443; гˈл'едати — 667; гл'аˈдати 'шукати' — 417, 447, 457, 481, 666; гˈлид'іти 'дивитись' — 427.

Форма л'аˈгати виступає переважно в поліських, південноволинських, подільських говірках і в карпатських говорах, в інших південно-західних говорах переважає варіант л'іˈгати. Зафіксовано ще: л'еˈгати (-т') — 88, 111, 259, 270, 272, 276, 284, 286, 291, 301, 321, 322, 324, 326, 328—330, 332, 333, 336, 340, 360, 363, 412, 432, 462, 473, 485, 493, 495, 497, 501, 502, 508, 511, 513, 517, 518, 521, 525—528, 531, 534—536, 556, 581—583, 588, 604, 605; л'еˈгати // л'аˈгати — 277, 509; л'еˈгати // л'іˈгати — 274, 294, 304, 331, 439, 465—467, 472, 479, 483, 484, 492, 494, 523, 524; л'еᶦˈгати — 258, 262, 264, 269, 292, 296—298, 323, 437, 486, 489, 587; леᶦˈгати — 522; лиˈгати — 661; ло(а)ˈжитис'а (-с', -с'е, -с'і) — 36, 623, 633—635, 641, 642, 645, 646, 649, 651; лоˈжиц:а(е) — 60, 64, 68; л'еˈжітіс' — 63.

Форма т'аˈгати на території тому утворює розріджений ареал (рефлексацію ненаголошеного ę відбито на карті № 41). Записано ще: т'еˈгати (-т'і, -т') — 5, 7, 61, 63, 97, 105, 111, 118, 130, 230, 232, 246, 277, 292, 523, 525, 582; т'еˈгати // т'аˈгати — 127; т'еᵃˈгат'і — 651; т'іˈгати (-т'і) — 138, 143, 239, 241, 253, 255, 268, 455, 475, 529; т'іˈгати // т'еˈгати — 277; к'іˈгати // т'іˈгати — 267; теᶦˈгати — 522; ˈт'агати (-т'і) — 276, 316, 317, 335, 361, 371, 404, 408, 413, 435, 437, 438, 446, 450, 452, 530, 537, 539, 542, 547, 549, 576, 621; ˈт'егати — 245, 284, 286, 299, 301, 305, 328—331, 333, 336, 338, 412, 432, 462, 468, 471—473, 476, 477, 479, 484—486, 492—497, 500, 501, 505, 511, 513, 521, 531, 534, 535, 587, 604; ˈт'егати // ˈт'агати — 236, 263; ˈк'егати — 360, 478, 502, 507, 508, 510, 514, 515, 518, 526; ˈк'егати // ˈт'егати — 306, 499, 504; ˈт'еᶦгати — 1, 25, 298, 323; ˈт'ігати — 231, 234, 235, 258, 259, 271, 272, 274, 290, 294, 297, 303, 308, 414, 419, 440, 451, 459, 460, 463, 464, 469, 474, 480, 491, 517, 585, 617; ˈт'ігати // ˈт'агати — 256, 420, 426, 427, 439; ˈк'игати — 304, 332, 467, 470, 488, 498; ˈк'игати // ˈт'егати — 465; ˈк'игати // ˈк'егати — 483; ˈц'игати — 9; ˈт'огати — 441.

На всій території тому в говірках фіксується форма клиˈну, рідше — кл'аˈну. Записано ще: клиᵉˈну — 79, 290, 493, 618, 619, 658; клиᵉˈну // кл'аˈну — 149; клеᶦˈну — 11, 28, 30, 58, 59, 61, 78, 80, 109, 114, 120, 125, 147, 182, 192, 196, 199, 200, 219, 221, 229, 242, 249, 253, 255, 263, 270, 272, 281, 287, 298, 307, 323, 331, 335, 344, 355, 360, 365, 380, 388, 436, 440, 470, 476, 479, 484, 504, 510—512, 515, 517, 518, 520, 530, 535, 539, 544, 546, 549, 556, 558—561, 566, 567, 570, 578, 582, 628, 646; клеᶦˈну // кл'аˈну — 43, 218, 318, 579; клеˈну — 23, 75, 81, 86, 102, 106, 127, 181, 183, 187, 202, 204—206, 209, 222, 237, 269, 276, 291, 315, 384, 389, 393, 396, 399, 424, 445, 468, 474, 477, 478, 486, 506, 527, 536, 541, 565, 569, 577, 605, 609, 620, 626, 627, 635, 642; клеˈну // клиˈну — 124, 174, 274, 333, 524; кл'еˈну — 60, 63, 66, 69, 70, 89, 97, 101, 104, 111, 308, 329, 336, 432,

469, 471, 472, 489, 502, 508, 587, 621, 622, 625, 632, 641, 650; *кл'еˈну // кл'аˈну* — 265; *кл'еˈну // клеˈну* — 154; *кл'еˈну // клиˈну* — 465, 583; *кл'іˈну* — 5, 12, 47, 68, 74, 76, 88, 91, 92, 94, 133, 137, 230—232, 241, 248, 257, 301, 327, 466, 473, 475, 495, 507, 521, 533, 603, 623, 648, 649, 651—655, 659, 660; *кл'іˈну // кл'аˈну* — 509; *кл'іˈну // клеˈну* — 103, 467, 656; *кл'іˈну // кл'еˈну* — 304, 494; *кл'іˈну // клиˈну* — 7, 138; *ˈкылну* — 665; *кл'ну* — 670; *кну* — 663, 666; *кˈлину* — 34, 296; *кˈлену* — 684; *кˈл'ену* — 525; *кл'аˈву* — 681.

У говорах тому зафіксовано варіанти *ў(у)ˈз'али, ў(у)ˈз'ели*, рідше — *ў(у)з'аˈли* (явище цього типу відбито на карті № 41). Записано ще: *ў(у)з'еˈли* — 8, 65, 97, 108, 130, 230, 238, 365, 478; *ўз'еˈли (-л'і // ўз'аˈли (-л'і)* — 51, 52, 88, 103, 107, 114; *ўз'е^{и}ˈли* — 212; *ўз'иˈли* — 128, 153, 256, 327; *ўз'иˈли // ўз'аˈли* — 1. Відзначено варіанти: *ўˈз'аˈли* — 359, 479, 575, 642; *ўˈжали* — 672, 686; *ў(у)ˈз'или* — 231, 258, 260, 262, 264, 267, 269, 272, 296, 303, 307, 308, 320, 335, 463, 464, 470, 474, 480, 490, 507, 553; *уˈз'или // уˈз'али* — 290; *уˈз'или // уˈз'ели* — 255, 294, 304, 467, 469, 483, 488; *ўˈз'оли* — 571, 588.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах тому записано форми: *гл'аˈд'іти (-т'), л'аˈгати (-т'), т'аˈгати (-т'), кл'аˈну, ўз'аˈли*. Зафіксовано ще: *глеˈд'іти* — 40; *глеˈд'іти // гл'аˈд'іти* — 153; *глеˈд'іти // гˈл'ад'іти* — 334; *гле^{и}ˈд'іти // гл'аˈд'іти* — 82; *гл'еˈд'іти // гл'аˈд'іти* — 84, 299; *глиˈд'іт' // гл'аˈд'іт'* — 338; *гˈл'ад'іти* — 259, 264; *гˈлед'іти (-т')* — 43, 52, 207, 247; *гˈлед'іти // гл'аˈд'іти* — 86, 92, 100, 167, 224; *гл'еˈдет' // гл'аˈд'іти* — 313; *клеˈну* — 93, 152, 206, 209, 302, 371; *клеˈну // кл'аˈну* — 80, 82, 86, 100, 118, 151, 168, 177, 255, 304, 344, 346, 354; *кле^{и}ˈну* — 21, 47, 52, 88, 183, 236, 295, 355, 360, 368; *кле^{и}ˈну // кл'аˈну* — 58, 61, 84, 110, 116, 131, 153, 164, 170, 176, 178, 212, 230, 232, 285, 309; *кле^{и}ˈну // клеˈну* — 76; *клиˈну* — 9, 240, 322, 372; *клиˈну // кл'аˈну* — 231, 237, 253; *клиˈну // клеˈну* — 48; *клиˈну // кле^{и}ˈну* — 169; *кл'іˈну* — 18, 311; *кл'іˈну // кл'аˈну* — 313; *кˈл'ану* — 126, 138, 196; *кˈлаˈну* — 297, 300, 353;

ўз'іˈли — 311; *ўз'іˈли // ўз'аˈли* — 334; *ўˈз'али^{е}* — 134; *ўˈз'ал'і* — 317; *ўз'аˈли // ўˈз'ал'і* — 374; *ўˈз'аˈли* — 76, 337, 353.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому зафіксовано форми: *гл'аˈд'іти (-т'), л'аˈгати (-т'), т'аˈгати (-т'), кл'аˈну, ўз'аˈли*. Записано ще: *глеˈд'іти* — 109; *глеˈд'іти // гл'аˈд'іти* — 147, 174, 176, 201, 287, 289, 300; *гл'еˈд'іти^{е}* — 4; *гˈлед'іти* — 59, 130, 151; *гл'аˈд'ет'* — 255, 296; *л'еˈгати (-т')* — 151, 193; *т'еˈгати (-т')* — 151, 193; *ˈт'агати^{е}* — 108; *клеˈну* — 11, 20, 35, 124, 185, 212, 213, 234, 283; *клеˈну // кл'аˈну* — 26, 104, 138, 139, 146, 172, 175, 245, 287, 289; *кле^{и}ˈну* — 4, 63, 67, 71, 108, 151, 157, 225, 281; *кле^{и}ˈну // кл'аˈну* — 14, 32, 122, 300; *кли^{е}ˈну* — 12; *клиˈну* — 27, 33, 110, 111, 115, 134, 211, 215, 223, 227, 372; *клиˈну // кл'аˈну* — 90, 131, 153, 203, 240, 256; *кл'еˈну* — 58, 193; *кл'еˈну // кл'аˈну* — 253, 294, 299, 303; *кл'еˈну // клиˈну* — 10, 15, 86; *кл'іˈну* — 5; *кˈл'ану* — 9, 43, 117, 169; *кˈлину* — 16; *ўз'еˈли // ўз'аˈли* — 44; *уˈз'али* — 2, 4, 9—18, 21, 24, 26—31, 34, 35, 37, 40, 43, 45, 47, 48, 53, 71, 108—110, 114, 115, 118—120, 123, 125, 127, 128, 130—135, 138, 139, 141, 145—147, 151, 191, 207, 209, 213—215, 218—220, 223, 225—227, 231, 233, 238, 246, 283, 284, 365; *ўˈз'аˈли* — 32, 36, 73, 158, 194, 222, 224, 276, 288, 291, 299, 301, 302, 367.

368а). *Я*лина, *я*линка, *я*лозити, *Я*рема, *Я*вдоха чи *є*лина, *є*линка, *є*лозити, *Є*рема, *Є*вдоха? *Я*сла, *я*ма, *я*года чи *є*сла, *є*года, *є*ма, чи *ї*сла, *ї*ма, *ї*года?

Т. І. Карта № 46: [йа] *(йаўˈдоха)*, [а] *(аўˈд'уха)*, [йе] *(йеўˈдоха)*, [йо] *(йоўˈдоха)*, [о] *(оўˈд'уха, оˈд'ушка)*, [йі] *(йіўˈдоха)*; *ˈвиўд'а;* у коментарі: *йа^{о}ўˈдоха, йе^{а}ўˈдоха, йа^{е}ўˈдоха, йу(ў)ˈдоха; оўˈдуха, оўˈд'ушка, оˈд'ушка, оўˈдот'а; ˈв'іўд'а, ˈвуўд'а, ˈвуиўд'а, ˈвуоўд'а; уˈд'уха, еўˈдоха, йеўдоˈк'ійа, йеўдоˈки^{і}йа, йеўдоˈк'ейа, йаўдоˈк'ійа, йоўдоˈкейа.*

Форми *йаˈлина, йаˈлозити (-т'), йаˈрема* відображені послідовно в подільських, середньо-, нижньонаддніпрянських та східнополтавських говірках, часто фіксуються у середньополіських і південних східнополіських, рідше — у східноволинських та в східній і південно-західній частині східнополіських говірок; *йеˈлина, йеˈлозити (-т'), йеˈрема* поширені переважно в південно-західній частині східнополіських говірок, часто зустрічаються і в середньополіських, рідше — у південних східнополіських говірках, спорадично — у частині східнополіських, лівобережних середньонаддніпрянських, східноволинських, південноподільських і нижньонаддніпрянських говірок; *йоˈлина, йоˈлозити (-т'), йоˈрема* фіксуються часто в південно-східній і південній групі східнополіських говірок та в лівобережних північних середньонаддніпрянських говірках; *йіˈлозити (-т'), йіˈрема* засвідчуються часто в південній смузі середньополіських, зрідка — у східній групі східнополіських і східноволинських говірок; форму *йаˈли(л·и, л'і, л·и^{і})нка* записано в усіх говорах у межах тому; *йеˈл'інка (йеˈлинка)* — у частині східнополіських говірок та у говірках 21, 51, 74, 75, 77, 78, 627, 816, 878; *йе^{а}(а^{е})ˈлинка* — 47, 82, 97; *йоˈли^{і}(и)нка* — 20, 89; *йіˈлинка* — 187; крім того, виявлено форму *ˈйоло(а)чка* — 18, 19, 64, 73, 101, 105, 106.

Форми *ˈйасл$^{(·)}$а (-л'і), ˈйама, ˈйаго(а, о^{а}, у^{о}, о^{у})да* зафіксовано в усіх говорах тому (найпослідовніше у західнослобожанських і нижньонаддніпрянських говірках); *ˈйас$^{(')}$л'а (-с·л'а)* — зрідка в північній смузі середньополіських, у середній смузі східнополіських говірок і в говірках 514, 521, 557, 771; *ˈйас$^{(')}$л'і (-сл'и, -сл·и^{і}, -с'л·и)* — у частині східнополіських та середньополіських говірок, а також у говірках 298, 484, 522, 662, 773, 897; *ˈйасл'е* — 53.

Т. II. Карта № 35: [йа] *(йаўˈдоха)*, [а] *(аўˈдоха)*, [йе] *(йеўˈдоха, йе^{и}ўˈдоха)*, [йи] *(йиўˈдоха)*, [йі] *(йіўˈдоха)*, [е] *(еўˈдоха)*, [йо] *(йоўˈдоха)*, [о] *(оўˈдоха)*, *ўˈдоха;* у коментарі: *аўˈд'ушка; ˈйеўда; ˈйовда; ˈовʒа, уўˈдоч'ка, о^{у}ўˈдос'а; вˈдоха, вˈдос'ка, вуˈдоч'ка; іўˈдоха, ˈв'іўд'а, ˈвуовда, йдоˈкійа, вуˈдошка; йавˈдос'а, йадоˈкійа, йе^{и}ˈдос'ка, о$^{(у)}$ˈдос'а, оˈд'ушка, оˈдот'ійа, оˈдôт'а, одоˈк'ійа, вуˈдошка; до^{у}ˈк'ійа, доˈдоха; йіўдоˈк'ійа, оўдоˈк'ійа; аўˈдота; йаўˈдол'а, овˈдола; йіўˈдошка; йіўˈдос'ка; оˈдушка, овˈд'ушка; овˈд'уха;*

карта № 49: [йа] *(ˈйама, ˈйагода)*; [йе] *(ˈйема, ˈйегода)*; у коментарі: *йаˈгода; йаˈйеда, йаˈйідка; йагоˈдина.*

Форми *йаˈлина, йаˈлинка, йаˈрема, йаˈлозити, ˈйасла* записано в усіх говорах у межах тому; відзначено ще: *йалиˈна (йали^{е}ˈна)* — зрідка в західних середньозакарпатських і буковинських говірках, а також у говірках 4, 9, 15, 21, 36, 474, 487, 656, 663; *йаˈлинко* — 617; *йаˈлиц'а (-ˈлиц'е, -ˈличка)* — у частині наддністрянських, бойківських, лемківських, надсянських, гуцульських, покутських, буковинських, середньозакарпатських говірок; *йадˈліна* — 686; *йадˈл'ічка* — 678; *йаˈлиш'ка* — 409; *йаˈл'ін'* — 657; *йаˈла* — 13; *йал* — 618, 630, 655; *ˈйайка* — 244, 405; *йаˈлозити* — 310, 327; *ˈйас$^{(')}$л'а* — 85, 289, 331, 616, 620, 627, 654, 657, 678; *ˈйас$^{(')}$л'і* — у частині середньозакарпатських, бойківських і гуцульських говірок, а також у говірках 64, 68, 71, 86, 88, 96, 278, 282, 284, 292, 299, 306, 308, 358, 379, 463, 477, 479, 630, 631, 633, 635, 643, 648—652, 675; *ˈйасли* — 45; *ˈйасле* — 94; *йасˈло* — 19, 42, 77; *йасˈла* — 548, 682; *йаˈселка* — 666.

Зафіксовано також варіанти: *йеˈлина (-ˈл'іна)* — у говірках 35 65, 85, 95, 97, 101, 473, 517, 522, 523, 525, 526, 576, 582; *ˈйел'н'ік* — 6, 653; *йеˈлиц'а (-ли^{е}ц'а, -ˈличка)* — 485, 488, 521, 524, 559, 581, 583, 584, 664; *йедˈл$^{(')}$іна* — 677, 679; *йедˈлица (-ˈличка)* — 669, 673, 677; *йеˈлинка (-ˈленка)* — 65, 85, 97, 473, 479, 524, 526, 582, 583, 642, 651; *ˈйелка* — 643; *йел'* — 605; *йеˈлозити* — 473, 500, 627; *йеˈлоз^{ж}ити* — 582; *йеˈрема (-реˈм'ій)* записано у частині гуцульських, буковинських, покутських, середньополіських говірок, а також у говірках 155, 174, 177, 225, 239, 266, 326, 327, 333, 343, 347, 438, 464, 497, 535, 563; *ˈйесла (-л·а)* — у частині гуцульських і західнополіських говірок, а також у говірках 510, 514, 516, 517, 523; *ˈйесло* — 524; *ˈйесл'і* — 639; *йоˈлина (-ˈл'іна)* — 616, 649; *йоˈлиц'і* — 266; *йол'* — 632; *ˈйолка* — в частині поліських говірок, зрідка — у буковинських, подільських і південноволинських; *ˈйодла* — 661;

йіˈлина — 396; *йіˈлинка (-ˈл·а^{е}нка)* — 193, 396, 514; *йіˈлиц'а (-ˈле^{и}ц'а)* — 514, 520, 523; *йіˈличка* — 520; *йідˈличка* — 670; *йіˈлоз^{ж}ити* — 582; *йіˈрема* — 239, 466;

йиˈлина, йиˈл'инка — 488; *йиˈрема* — 523; *ˈйисла* — 2, 324, 488; *ˈйисли* — 159.

Т. III, ч. 1. Форми *йаˈл·ина, йаˈлинка, йаˈлозити (-т'), йаˈрема, йаўˈдоха, ˈйасла, ˈйама, ˈйагода* записано в усіх говорах у межах тому; крім того, ще відзначено: *йалоˈзити (-ти^{е})* — 244, 286; *йаˈр'ома* — 1, 16, 66, 226, 234, 243; *аўˈдоха* — 31; *авˈдот'а* — 313; *йаўˈдошка* — 158, 226, 374; *йаўдоˈк'ійа* — 61, 371; *ˈйас$^{(')}$л'і* — 1, 7, 31, 129, 142, 144, 218, 313, 340, 374; *ˈйас$^{(')}$л'а* — 48, 98, 333; *ˈйасло* — 136; *йаˈгода* — 297; *йеˈлина* — 334; *йел'* — 7, 48, 158, 187, 365; *ˈйелка* — 324; *йеˈлозит' (-ити)* — 151, 202, 310, 334, 344; *йеˈрема* — 47, 186, 275, 310, 334, 344, 345; *йеˈр'ома (-мка)* — 48, 246, 329, 374; *йеўˈдоха* — 21, 26, 32, 71, 81, 171, 246, 295, 302, 310, 334, 344, 354; *йеўдоˈк'ійа* — 63, 303, 337, 373, 374; *ˈйесла, ˈйема* — 311; *ˈйол$^{(·)}$ка* — зрідка в усіх говорах тому; *йоˈл·озит'* — 50; *йоўˈдоха* — 18; *йіўˈдоха* — 311, 327, 350, 366; *йіˈрема* — 388; *іˈрема* — 374; ‘Явдоха’ — *ˈдун'а* — 5, 226, 248; *ˈдун'ка* — 48, 63, 226, 303, 371; *ˈдус'ка* — 63, 367.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах лексеми *ялина, ялинка, ялозити, Ярема, Явдоха, ясла, йама, ягода* записані у варіанті з початковим [йа]; засвідчено також: *йеˈлина, йеˈлинка* — 24, 30, 54, 165, 174, 193, 310; *ˈйелка* — 176; *йіˈлина, йіˈлинка* — 38, 42, 49, 52; *ˈйолка* — переважно в кубанських, кримських говірках, рідше — в усіх інших; *йаˈлеца* — 4; *йаˈлин* — 258, 261; *йеˈлозити (-т')* — 30, 133, 165, 174, 193, 233, 245, 310; *йіˈлозити (-т')* — 134, 194; *йоˈлозит'* — 341; *йеˈрема* — зрідка в нижньонаддніпрянських, кримських і західнокубанських говірках; *йіˈрема* — 2, 12, 40, 115, 194, 227 (// *іˈр'ома*); *йаˈр'ома, йеˈр'ома, йіˈр'ома* — у деяких кримських говірках; *йаˈрома, йоˈрома* — 12, 223, 339; *йаўˈдуха* — 318; *йеўˈдоха* — зрідка в кримських і нижньонаддністрянських говірках, а також у говірках 89, 118, 150, 165, 174, 193, 211, 233, 305, 311; *йефˈдоха* — 253; *йиўˈдоха* — 4; *йиўдуˈк'ійа* — 108; *йи^{і}ўˈдоха* — 109; *йоўˈдоха* — 203, 210, 216, 279, 287, 289; *йуўˈдоха* — 161; *йіўˈдоха* — 117, 139, 194, 211; *йіўˈдок'ійа* — 2; *йе(а, і)ўдоˈк'ійа* — зрідка в кримських та в говірках 2, 37, 100, 139, 307; *аўˈдот'йа* — 296;

ˈйасл'а — 146, 152, 162, 227, 299, 308, 333, 335; *ˈйасл·а* — 19; *йасˈла* — 173; *ˈйасли* — 128, 278; *ˈйасл'і* — зрідка в кримських говірках та у говірках 65, 118, 162, 182, 185, 203; відзначено *ˈйасла* для тварин, *ˈйасл'а* для дітей — 146; *ˈйаґода* — 301; *ˈйегода* — 245.

368б). *Я*кий, *я*дро, *я*йце, *я*чмінь чи *є*кий, *є*дро, *є*йце, *є*чмінь, чи *ї*кий, *ї*дро, *ї*йце, *ї*чмінь?

Т. І. Карта № 55: [йа] *(йайˈце)*, [йе] *(йейˈце)*, [йі] *(йійˈце)*, [йа] *(йаˈкий, йадˈро)*, [йе] *(йеˈкий, йедˈро)*; у коментарі: *йе^{а}йˈце, йайˈце, йа^{е}йˈце, йе^{и}йˈце; йаˈце, йіˈце; йіˈки(й), йідˈро;*

карта № 39: [і] *(йачˈм'ін')*, [и] *(йачˈмин')*, [е] *(йачˈмен')*, [і̯е], [и̯е] *(йачˈм'і̯ен', йачˈми̯ен')*; [е] *(йечˈм'ін', йечˈмин', йечˈмен', йечˈм'і̯ен')*; [м] перед [и], [е], [и̯е] *(йачˈмин', йачˈмен', йачˈми̯ен')*; вставний [и] *(йачиˈм'ін')*; у коментарі: *йа$^{(е)}$чˈми^{і}н', йечˈмі̯ен', йачˈми̯ен', йачˈме^{и}н', йачˈм$^{(')}$ên', йе^{а}чˈм'е(і̯е)н', йа^{е}чˈм'е(і̯е)н'; йачеˈм'ін', йачіˈм'ін'; йічˈм'і(е, і̯е)н', йочˈм'і̯ен'.*

Т. II. Карта № 49: [йа] *(йаˈкий)*, [йе] *(йеˈкий)*, [йи] *(йиˈкий)*, [йі] *(йіˈкий)*; у коментарі: *ˈйакий, йкий.*

Форми *йадˈро, йайˈце, йачˈм'ін'* записано в усіх говорах у межах тому, засвідчено також: *ˈйадро* — у лемківських говірках, *айˈце* — 306; *йайˈцо* — 95, 620, 644; *ˈйайцо* — 673; *ˈвайцо* — 677, 686; *ˈйайце* — 448, 665, 668—670, 672, 675, 678, 679, 681, 682, 684, 687; *ˈйайко* — 118, 660—662, 664; *ˈйачˈко* — 9; *йачиˈм'ін'* — 534, 536, 573; *йач'іˈм'ін'* — 554; *йаче(е^{и})ˈм'ін'* — 574, 577, 579; *ˈйачм'ін' (-мên')* — 452, 462, 571, 649; у частині лемківських та середньозакарпатських говірок ‘ячмінь’ — *ˈйарец' (-иц', -іц', -ец), йаˈрец'* — 412. Записано ще варіанти: *йедˈро* — 35, 88, 171, 174, 256, 333, 336, 473, 485, 516, 517, 548, 552, 582, 584, 641, 650, 653; *йейˈце (йеˈце)* — зрідка в гуцульських, середньозакарпатських, буковинських, бойківських, наддністрянських, середньополіських і західнополіських говірках; *йêйˈце* — 254, 480, 484; *йе^{і}йˈце^{а}* — 121; *йейˈцо* — 621; *йеˈйічко* — 29; *ˈйейце* — 667; *йечˈм'ін' (-чˈм'ен', -ч·ˈм·ен', -чˈмі̯ен')* — 35, 39, 88, 94, 102, 103, 106, 114, 237, 246, 256, 482—485, 490, 510, 516, 517, 523—525, 576, 582—584, 611; *йеш^{ч}ˈмін'* — 609;

йідˈро — 53, 93, 95, 280, 609, 615, 662; *ідˈро* — 559; *йійˈце (йіˈце)* — у частині покутських, буковинських, бойківських, наддністрянських, надсянських, західнополіських говірок, а також у говірках 91, 93, 97, 107, 353, 483, 582—584, 614, 615; *йі^{е}йˈце* — 479, 583; *іˈце (йце)* — 246, 250, 559, 663; *йічˈм'ін'* — 53, 91, 231, 232, 235, 258, 376, 467, 473, 488, 505, 510, 511, 514, 518, 524, 526, 556, 581; *іч$^{(')}$ˈм'ін'* — 233, 509, 520, 559; *йіч'ˈм'ін'* — 512; *йі^{е}чˈм'ін'* — 583; *йе^{і}чˈм'ін'* — 121;

йидˈро — 28, 523; *йийˈце* — 488, 490, 491, 523, 587, 588; *ˈйийце* — 676; *йиˈце* — 587; *йич$^{(')}$ˈм'ін' (-ˈмен')* — 488, 523, 558, 588; відзначено *йі(е, и, е^{и})ˈце* — у частині гуцульських, буковинських, наддністрянських, надсянських, західнополіських говірок, а також у говірках 91, 107, 267, 404, 507, 510, 514, 587.

Т. III, ч. 1. Форми *йаˈкий, йадˈро (ˈйадро* — 83), *йайˈце, йачˈм'ін'* записано в усіх говорах у межах тому. Зафіксовано ще: *йедˈро* — 84; *йейˈце (-ˈцо)* — 18, 59, 84, 364; *йечˈм'ін' (-і^{е}н')* — 48, 303,

310, 324, 337, 344; йідˈро — 16; ідˈро — 374; йійˈце — 1—4, 16, 17, 19, 21, 48, 54; ійˈцо — 374; йіˈйічко — 159; йіˈйеч·ко — 239; йіˈйеч'ко — 250; йийˈце — 170; йа(е)йˈцо — 159, 207, 244, 249, 307, 313, 317, 338, 364, 366, 367, 371, 372, 374; відзначено лексичний дублет кˈрашанка (-е^{и}нка) — 84, 159, 187, 190, 256, 260, 265, 278, 332, 364.

Т. ІІ, ч. 2. Форми йаˈкий, йадˈро, йайˈце, йачˈм'ін' поширені в усіх говорах у межах тому. Ще відзначено варіанти: йеˈкий — 165, 215; йіˈкий — 193; ˈйадро — 30, 117, 133, 238; йи^{і}дˈро — 109, 110; йідˈро — 119; йедˈро — 165, 252; йа^{е}дˈро — 332; йаˈце — 141; йайˈцо — часто в кримських говірках, зрідка — у кубанських; йайіˈцо — 185; йейˈце — 30, 151, 163, 165; йійˈце — 139, 174, 231, 318; йийˈце — 108; йи^{і}йˈце — 109, 110; йа^{е}йˈце — 316; ˈйайц'е — 197; йайˈц'е — 217; йайˈц·е — 160; лексичний дублет кˈрашанка — зрідка в кубанських говірках, а також у говірках 65, 70, 87, 97, 175, 236, 252, 261; кˈрашинка — 91; йашˈм'ін' — 208; йечˈм'ін' — 30, 119, 151, 165, 215, 281; йич·ˈм'ін' — 108; ичˈм'ін' — 193; йічˈм'ін' — 119; йи^{і}ч·ˈм'ін' — 109; йи^{і}ч·иˈм'ін' — 110; йічˈм'ен' — 194; йіч·ˈм'ен' — 224; ічˈм'ен' — 185; йачˈмен' — 134, 139, 140, 145, 146, 186, 200, 203, 213, 224, 233, 245, 283, 309, 338—340, 353, 367; йач·ˈм·ен' — 278, 288.

369. Взяв чи взєв, чи взьов? Кричав чи кричєв, чи кричов? Тямити дякувати, всякий чи тємити, дєкувати, всєкий? Хотять, стоять, заробляти чи хотєть, стоєть, зароблєти? Змія, хлоп'я, роззява, болячка чи зміє, хлоп'є, роззєва, болєчка?

Т. І. В усіх говорах у межах тому поширені форми *уˈз'аў (ўз'аў), криˈч$^{(')}$аў, ˈт'амити (-т'), ˈд'акувати (ˈд'аковат$^{(')}$), уˈс'акий, стоˈйат', хоˈт'ат$^{(')}$ (хˈт'ат$^{(')}$), заробˈл'ати (-т'), з'м'іˈйа (зм·еˈйа, з'м'еˈйа, змиˈйа), хлопˈйа (хлоˈп'а), боˈл'ачка.*

Варіанти роˈз':ава, роˈз'ава, розˈд'ава передано на карті № 108. Крім того, зафіксовано варіанти: вз'еў — 32; вз'еў // вз'i̯еў — 171; ўз'äў — 5; ўз'а^{е}ў — 108; уˈз'а^{о}(о^{а})ў — 59; вз'оў — 43, 205, 699, 700, 705; криˈчеў — 43; криˈча^{о}ў — 59, 477; криˈчоў — 205, 699, 705; ˈт'а^{е}мит' — 108; ˈт'а^{о}мити, ˈд'а^{о}кува^{о}ти (-т') — 477; ˈхоч$^{(')}$ут$^{(')}$ (ˈхочуц') — у частині східно-, середньополіських, східноволинських говірок, зрідка — у західнослобожанських, поодиноко — у подільських, середньонаддніпрянських говірках; ˈхочат$^{ч'}$ — 8; ˈхоч·äт' — 15; ˈхочет' — 9, 17, 128, 131, 801; хоˈт'ет // хоˈт'i̯ет — 42, 51, 200; стäˈйат' — 15; стоˈйет' — 75; заробˈйит' — 178; з$^{(')}$міˈйе — 28, 285; хлопˈйе — 285; хла^{о}п'ˈйашко^{а} — 3; хлопˈйак — 773; хлопˈйук — 312, 319; хлаˈпак — 8; хлопˈчак — 917—919; хло(а)пче(и)ˈн'а — 9, 21, 54, 59, 456, 460, 487; хˈлопчик — 260, 275, 453, 751, 786; хлопеˈн'а — 359; боˈл'ака — 700, 739; боˈл'ичка — 529; боˈл'учка — 56.

Т. ІІ. Карта № 41: [а] (ўз'аў, ˈд'акувати), [е] (ўз'еў, ˈд'екувати), [и] (ўз'иў, ˈд'икувати); у коментарі: ўз'е^{и}ў, ўз'i̯еў; [ґ'] < [д'] у лексемі дякувати; акцентний варіант д'акуˈвати передано на карті № 134;

карта № 113: [ч] (криˈчаў), [ч'] (криˈч'аў); [ч'] перед е, и < а (криˈч'еў), [ш'] (криˈш'аў); у коментарі: криˈч·аў, криˈш^{с}'аў.

Зафіксовано форми: ˈк'амити — 508, 512; т'аˈмити — у частині середньозакарпатських говірок; ў(в, ф)с'іˈл'ак'і(й) — у частині наддністрянських і покутських говірок, а також у говірках 241, 252, 278, 328, 329, 333, 339, 416, 420, 436, 467, 493, 509, 535, 537, 554, 618; вз'аˈкий — 318; вс'аˈкий — 682;

хоˈт'а, хоˈк'а — у частині буковинських говірок, зрідка — у південноподільських; хт'ат$^{(')}$ — у частині південноволинських і подільських говірок, а також у говірках 56, 112, 114, 220, 321, 578, 579, 664, 669; хт'а — 610; ˈхо(ô)т'ат$^{(')}$ — у частині середньозакарпатських та лемківських говірок;

стоˈйа — у частині покутсько-буковинських говірок, зрідка — у південноподільських, а також у говірках 483, 486, 490, 492, 494, 496, 524, 587; сˈто(ô)йат$^{(')}$ — в частині лемківських говірок і в говірках 318, 418, 420, 453; сˈтойа — 686;

зˈмі(и)йа — 112, 489, 573, 629, 665, 667, 676, 684, 685; жˈм'ійа — 241; хло(о^{у})пˈч$^{(')}$а — 30, 56, 147, 209, 310, 315, 350, 359, 421, 440; хло(о^{у}, у)пче(и)ˈн'а — у частині середньополіських говірок, спорадично — у подільських та в говірках 144, 192, 420, 423, 426, 550, 552, 621, 637, 642, 645; хлопˈйатко — 353, 663, 668; хˈлопйа (-п'а, -пл'а) — 83, 157, 408, 644, 667, 676, 678, 682, 684; бо(о^{у})ˈл'ака — 117, 125, 132, 164, 169, 173, 192, 195, 316, 393, 394, 397, 524; бо(у)ˈл'ак — 248, 275, 324, 360, 405, 435, 438, 537, 557, 562;

ˈт'емити — відзначено у частині покутських, гуцульських, наддністрянських, буковинських і західнополіських говірок, також у говірках 126, 130, 230, 232, 233, 261, 328, 333, 432, 467, 469, 587;

у(в, ф)ˈс'ек'ій (-кий, -к'і) — у багатьох гуцульських і покутських говірках, у частині бойківських, буковинських та західнополіських говірок;

хоˈт'ет$^{(')}$ — у частині покутських, гуцульських, наддністрянських говірок, а також у говірках 34, 40, 244, 333, 432, 464, 469, 493, 513, 523, 525, 559, 587, 641, 654; хоˈт'е(-ˈк'е) — 474, 484, 492, 496, 502, 510, 513, 514, 526, 559, 581—583, 587; хт'ет (хк'ет) — 298, 305, 308, 339, 479; хт'е — 494; ˈхот'ет (ˈхот'е) — 468, 473, 486, 489, 505, 506, 524, 587, 662;

стоˈйет$^{(')}$ — у частині покутських і західнополіських говірок та в говірках 97, 127, 130, 133, 137, 244, 263, 266, 439, 523, 525, 584, 662; стоˈйе — 467, 502, 505, 506; крім того, з наголосом: сˈтойет$^{(')}$ — 36, 302, 473;

заро(о^{у}, у)бˈл'ети (-ˈйети) — у багатьох покутських, наддністрянських, гуцульських говірках, у частині надсянських, буковинських, бойківських, подільських, південноволинських, західнополіських говірок; змі(и)ˈйе — 2, 10, 13, 37, 39, 43, 214, 432, 462, 465, 469, 500, 505, 639, 641, 662; хло(у)пˈйе — в багатьох покутських і гуцульських говірках, у частині наддністрянських і в говірках 231, 432, 523, 525, 527, 532, 534; крім того, наведено: хлопˈйетко — 270, 582, 583; хло(у)пˈч'е — 7, 23, 24, 26, 45, 298; хлопчиˈн'е, хлопиˈн'е — 14; хлопчеˈн'етко — 60; хˈлопйе — 70, 515, 629;

бо(о^{у}, у, у^{о})ˈл'еч$^{(')}$ка — у багатьох покутських, гуцульських, наддністрянських і західнополіських говірках, у частині надсянських, бойківських, буковинських і подільських говірок, спорадично — у південноволинських, крім того, засвідчено бо(у)ˈл'ек(ґ)а — 16—18, 26, 247, 274, 285, 304, 305, 496; бу(о^{у})ˈл'ек — 133, 244, 248, 250, 266, 308, 338, 492;

ˈт'(к', т$^{к'}$, к)имити — у частині покутських і наддністрянських говірок, а також у говірках 1, 20, 25, 231, 267, 464, 467, 483, 488, 510; киˈмити — 299; ў(в)ˈс'ик$^{(')}$ий (-кій) — 306, 464, 474, 480, 483, 488, 490, 498; хоˈт'и(т) — 262, 264, 272, 303, 304, 306, 307, 462—464, 470, 474; хоˈки(т) — 488, 498; ˈхот'и — 490; ˈхок'и — 500; стоˈйи — 488, 507, 510, 513, 514, 532, 582, 583; заро(а, у)бˈл'ити — у частині наддністрянських говірок та в говірках 1, 3, 20, 25, 231, 233, 267, 308, 455, 462—464, 470, 488, 490, 498, 507; змиˈйи — 269, 463, 583; хлопˈйи (-ˈл'и) — 50, 303, 304, 307, 395, 462—464, 470, 480, 488, 507; бо(о^{у}, у)ˈл'ич$^{(')}$ка — в частині наддністрянських і покутських говірок і в говірках 31, 335, 464, 483, 488, 490, 509; бо^{у}ˈл'ик — 292;

стоˈйіт — 327; сˈтойі — 505; змиˈйі — 41; ˈхот'іт — 478; ˈхок'і — 483; ˈхот'і — 504, 505; виявлено також форми: ˈхоч$^{(')}$ут' — зрідка в усіх говорах у межах тому; ˈхоч'іт$^{(')}$ — 109, 133, 138, 142, 242, 244, 246, 250, 255, 277, 280, 472; ˈхочат — 139, 143, 330; ˈхоч'ит — 255; ˈхоч'ет — 280; хцут — 241, 248, 668, 670, 677, 679; кцут — 672а; сцу — 686; сто(у)ˈйут — 110, 142, 256, 258, 265, 283, 286, 306, 309, 328, 471, 492, 498, 517, 521, 526, 558, 581; стоˈвут' — 408; сˈтойут — 232, 252, 262, 266, 290, 294, 303, 306—308, 472, 511, 516; сˈтôвут' — 414; заробл'уˈвати — 685.

Форма роˈз'ава зрідка виступає в середньополіських говірках, у східній частині західнополіських і наддністрянських говірок; розˈʒ'ава — зрідка засвідчується у всіх говорах у межах тому; розˈд'ава — зрідка в середній групі південноволинських говірок, ще рідше — у південнополіських і подільських говірках, а також у говірках 155, 168, 223, 242, 250, 345, 381, 386, 388, 410, 451, 452, 491; роˈз'(:)ева (розˈд'ева) — в частині покутських, гуцульських, західнополіських говірок, зрідка — у наддністрянських говірках та у говірках 110, 138, 241, 323, 432, 469, 531, 662; роˈз':ива — 294, 462—464, 480, 488, 507; роˈз':іва — 306; ˈроз':ава — 318; роз$^{(')}$ʒ'аўˈл'ака — 161, 394; роз':авˈйака — 653; розевˈйака — 68; роз':еˈвака — 336; руз'(:)іˈвека — 42, 77. У решті говорів фіксуються форми ˈт'амити, ўˈс'акий, хоˈт'ат$^{(')}$, стоˈйат$^{(')}$, заробˈл'ати, з$^{(')}$м'іˈйа, хлопˈйа, боˈл'ачка, роˈз':ава.

Т. ІІІ, ч. 1. У всіх говорах засвідчено форми уˈз'аў (ўз'аў), криˈч$^{(')}$аў, ˈт'ами(и^{е})ти (-т'), ˈд'акувати (-т'), у(ў, в)ˈс'акий, хоˈт'ат', стоˈйат', заробˈл'ат'(-ти), з$^{(')}$м'і(е)ˈйа, хло(а)пˈйа (-ˈп'а), роˈз'(:)ава, боˈл'ач$^{(')}$ка.

Відзначено ще варіанти: хлопˈйе — 136; боˈлечка — 48, а також форми: хт'ат' — 161; ˈхоч$^{(')}$ут$^{(')}$ (ˈхоч·ут$^{(')}$) — зрідка в усіх говорах у межах тому.

Т. ІІІ, ч. 2. У всіх говорах наведені програмою лексеми виступають у варіанті з [а], за винятком говірок, де записано: криˈчоў — 130, 215; уˈз'ет' — 339. Засвідчено форми: вˈз'акий — 28, 237; стоˈйа — 108—110; хт'а — 118; хт'ат$^{(')}$ — 2, 15, 17, 51, 71, 118, 131, 222, 223; ˈхочут' — зрідка в усіх говорах у межах тому.

370. Пір'я, подвір'я, прислів'я, щастя, листя, повітря, весілля, каміння чи пір'є, подвір'є, прислів'є, щастє, повітрє, весіллє, камінне?

Т. І. Карта № 205: **-а** (ˈп'ір$^{(')}$йа, шˈчас'т'а, ве$^{(и)}$ˈс'іл':а, каˈм'ін':а), **-е** (ˈп'ірйе, шˈчас'т'е, ве$^{(и)}$ˈс'іл':е, каˈм'ін':е, [й] після передньоязикових (жит'ˈйе, веˈс'i̯ел'йе, каˈм'ен'йе), [л'], [н']: ве$^{(и)}$ˈс'іл'е (-а), каˈм'ін'е (-а);

карта № 110: [с$^{(')}$т$^{(')}$] (шˈчас$^{(')}$т$^{(')}$а), [с$^{(')}$ц$^{(')}$] (шˈчас$^{(')}$ц'а); [шч'] (шˈч'ас$^{(')}$т'а, шˈч'ас$^{(')}$ц'а).

Форми на **-а** (подˈв'ірйа (-р$^{(')}$а), прис$^{(')}$ˈл'іўйа (-ˈлів'а), ˈлис$^{(')}$т$^{(')}$а (-с'ц'а), поˈв'ітр'а) поширені головним чином у південних говорах у межах тому, хоча зрідка зустрічаються і в поліських говірках. Для північних говорів характерними є варіанти: по(а, у^{о}, ô, у, а:)дˈв'ірйе (-ˈву̯ор'йе, -ˈву̯ирйе, -ˈворйе, -ˈвирйе), при('і, ·і^{и})-с$^{(')}$ˈл'івйе (-сˈл'i̯евйе, -сˈл'у̯иўйе, -сˈливйе, -сˈлов'йе), ˈлис$^{(')}$т'е (ˈли^{і}с'ц'е, ˈлис·ц·е, ˈлісц'е, ˈл'іст'е^{а}), по(а, а:)ˈв'ітр'е (-ˈв'i̯етр$^{(')}$е, -ўˈйітре, -ˈв'етр·е). Відзначено ще: на:дˈвор'йа — 4; подˈв'ірйа^{е}, присˈл'івйа^{е} — 478; надˈву̯орйе — 917; пов^{ˈи}i̯етро — 62; поˈв^{и}е̯тро — 919; пасˈлоўйе — 157.

Т. ІІ. Карта № 184: **-а** (ˈп'ірйа, подˈв'ірйа), **-е** (ˈп'ірйе, подˈв'ірйе), **-и** (ˈп'ір$^{(')}$и, подˈв'ір$^{(')}$и), **-і** (ˈп'ір'і, подˈв'ір'і), -е (< -ьйе): ˈп'ірйе, подˈв'ірйе; [р'] (ˈп'ір'а, ˈп'ір'е, ˈп'ір'и, ˈп'ір'і, подˈв'ір'а), [р] (ˈп'іра, ˈп'іре, ˈп'іри, подˈв'іра); у коментарі: ˈп'ірл'а, подˈвірл'а; пˈйери, пˈйир'е; подˈвўрйа, подˈвирйа; пудˈвірйе; двір, надˈвірок, подˈворок;

карта № 43: [а] (шˈчаст'а), [е] (шˈч'ест'а), [и] (шˈчист'а), [і] (шˈч'іст'а); [е] (шˈчаст'е), [и] (шˈчист'и), [і] (шˈч'іст'і); у коментарі: шˈч'ис'т'а, шˈчаст'йе (-йа), ˈш:ас'т'а, ˈш'аст'а, ˈшист'а; 'щастя' стˈрача, сеˈренч$^{(')}$а;

карта № 94 [л':] (веˈс'іл':а, веˈс'іл':е); [л'й] (веˈс'ел'йе); [л'] (веˈс'іл'а, веˈс'іл'е); у коментарі: виˈс'іл':йе;

карта № 183: **-а** (каˈм'ін':а); **-е** (каˈм'ін'(:)е), **-и** (каˈм'ін'и), **-і** (каˈм'ін'і).

Лексеми *прислів'я, листя, повітря* локалізацією відповідних форм загалом співвідносні з картографованими.

Т. ІІІ, ч. 1. Форми на **-а**: ˈп'і(е)рйа (ˈпир'а, пˈйірйа, ˈп'ір'а), по(а, у, о^{у})дˈв'ірйа, при(и^{е}, е)с'ˈл'іўйа, шˈч$^{(')}$ас'т'а (-с'ц'а), ˈлис$^{(')}$т'а (-сц'а), по(а, о^{у})ˈв'ітр$^{(')}$а, ве^{и}(и, е, и^{і})ˈс'іл':а (-ˈсел':а, в'іˈс'іл'а), каˈм'і(е)н'(:)а (-н'йа) записано в усіх говорах у межах тому, у східнополіських говірках відносно рідше, форми на **-е** (ˈп'ірйе, по(а)д$^{(')}$ˈв'ір'йе (-дˈвир'йе), присˈл'іўйе, шˈч'аст'е (-с'ц'е), ˈл·ист'е (-с'ц'е), ви(в'і)ˈс'іл':е, каˈм'ін':е) зафіксовано у частині східнополіських говірок, крім того, відзначено: подˈвор$^{(')}$йе — 17, 249; подˈвор'е — 303; присˈливйе — 52; присˈлоўйе — 251; поˈв'ітр'ійе — 158; поˈв'ітр'е, веˈсіл':е — 311; в$^{(')}$еˈсі(се)л':е — 20; шˈч'асц'е^{а} — 1; шˈч'аст'е^{а}, ˈлист'е^{а}, каˈм'ін':е^{а} — 4; ˈп'ір'ä, ш'ˈч'аст'ä, ˈл·ист'ä — 31; наголос п'ірˈйа (-ˈр'а) — 12, 15, 286.

Т. ІІІ, ч. 2. У всіх говорах у межах тому поширені форми на **-а**: ˈп'і(е)р$^{(')}$йа (ˈп'ір$^{(')}$а), подˈв'ір$^{(')}$йа (-р$^{(')}$а, -р':а, -рйа), при(и^{е})сˈл'іўйа (-ˈл'ів'а), ш$^{(')}$ˈч$^{(')}$ас'т'а (шˈч·ас'ц'а), ˈлис'т'а (-ц'а), поˈв'ітр$^{(')}$а; відзначено варіанти: п'іˈр$^{(')}$а — 12, 72; п·ірˈйа — 225; перˈйа — 367; подˈвирйа, подˈворйа відбито в коментарі до карти № 82; ˈли^{е}ск'а — 4; лисˈт'а — 349; каміˈн':а — 140; варіанти ви^{е}ˈс'іл':а, віˈс'ій:а, виˈсел':е, весіˈл':а, в'іс'іˈл':а передано в коментарі до карти № 140. Форми на **-е** засвідчено: ˈп$^{(')}$ір$^{(')}$йе (ˈпи^{і}р^{и}е) — 30, 137, 215, 243, 279, 289, 303, 318, 364; присˈл'івйе — 151 (// -а), 279; по(у)дˈв'ір$^{(')}$йе (-ˈворйе) — 30, 151, 279, 289, 303, 306, 316, 318; одˈвірйе — 364; шˈчаст'е (-с'ц'е, -стйе) — 30, 108, 151, 158, 250, 254, 279, 330; ˈш'ас'т'е — 4; шˈчас'т'ійе, ˈлист'ійе — 207; ˈлист'е (-с'ц'е) — 30, 279, 303; каˈм$^{(')}$ін':е (-ˈм'ен':е) — 30, 106, 137, 279, 303; крім того, зафіксовано: ˈлест'е^{и}, пу^{о}ˈв'ітр'е^{и} — 108; ˈлеск'и — 4; ˈпірйа^{е}, подˈвірйа^{е}, шˈчасц'а^{е}, ˈлисц'а^{е}, каˈмін':а^{е} — 287; шˈчас'ц'е^{а}, ˈлис'ц'е^{а}, каˈми^{і}н':е^{а} — 289.

371. Блиск чи бліск, чи блеск, чи блєск, чи бляск?

Т. І. Карта № 6: [и] (блиск), [і] (бл'іск), [е] (бл$^{(')}$еск), [а]

(бл'аск), [о] (бл'оск), [i̯e] (бл'i̯еск); у коментарі: бл·иск, блиіск, блиеск, бл'îск, блеиск, бл'еск, бл·еск, бл·êск, бл'êск; бˈлиіскот, бˈл'аскаот.

Т. II. Карта № 5: [и] (блиск), [і] (бл'іск), [е] (бл(')еск), [а] (бл'аск), [о] (бл'оск), [i̯e] (бл'i̯еск); у коментарі: блеиск, блиеск, блыск, бл'аск', бл'ас'к; бˈл'аскот.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах у межах тому записано варіанти бл(·)иск; рідше бл(')еск (бл·еск); зафіксовано ще: блис'к — 41, 339; бл'іск — 20, 25, 110, 111, 177, 301, 304; бл'îск — 31; бл'оск — у частині нижньонаддонських, слобожанських, донецьких говірок, а також у говірках 27, 292, 295, 296, 332, 358, 359; бл(·)иеск — 152, 280.

Т. III, ч. 2. Карта № 11: [и] (блиск), [і] (бл'іск), [е] (блеск), [а] (бл'аск), [о] (бл'оск); у коментарі: бл'еск, бл·иск.

372. Дірка, діра чи дəра, дера, дира, чи дюра, дьора, чи дяра?

Т. I. Карта № 4: [і] (ˈд'ірка), [и] (ˈдирка), [у] (ˈд'урка); у коментарі: д'іˈра, ˈд'іирка, ˈд'i̯ерка, ˈд'ерка, ˈдîрка, ˈдырка, ˈдыірка, ˈдерка, диˈра, деˈра, д'уˈра.

Т. II. Карта № 4: [і] (ˈд'ірка, ˈд'іра, д'іˈра, д'ірˈка), [и] (ˈдирка, ˈдира, диˈра), [е] (ˈд'ерка, ˈд'ера, д'еˈра, д'ерˈка), [у] (ˈд'урка, ˈд'ура, д'уˈра); [ʒ"] (ˈʒ"урка, ʒ"уˈра); [ʒ'] (ˈʒ'ірка), ˈдз'ірка, у коментарі ˈдиера; дириˈйа, дирзˈно, дûˈреча; д'урˈка, ˈдерка, ˈд'i̯ерка; ˈʒ̆'урка; ʒуˈра, ˈʒурка; ґ'іˈра, ˈґ'ірка, ґ'иеˈра, ˈґ'ирка, ˈґ'ерка; ˈдучка, ˈдуча.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах фіксуються варіанти ˈд'ірка, д'іˈра і рідше ˈд·ірка, д·'іˈра; записано ще: ˈдирка — 17, 22, 86, 97, 133, 156, 157, 207, 230, 246, 247, 311, 327, 344, 356, 374, 375; ˈд(')îрка — 75, 87, 89, 91; ˈдіирка — 21; ˈд'іерка — 26; ˈд'i̯ерка — 43, 48; ˈд(')ерка — 48, 50; диˈра — 17, 22, 28, 33, 41, 49, 54, 73, 76, 78, 84, 120, 139, 167, 171, 180, 234, 249, 251, 303, 306, 311, 316, 319, 324, 334, 335, 352, 355, 359, 362, 368, 370, 374; диˈра — 248; диеˈра — 75, 282, 356, 363, 365; д(')іˈра — 91, 162; деˈра — 53, 243; д'уˈра — 73; наголос: ˈд'іра — 81, 84, 107, 111, 117, 121, 129, 258, 296, 334, 368; ˈдира — 49, 334; ˈд'ура — 296.

Т. III, ч. 2. Карта № 2: [і] (ˈд'ірка), [и] (ˈдирка), [у] (ˈд'урка); у коментарі: ˈдіирка, ˈдîрка, ˈдиірка, ˈдер(')ка, ˈдиерка, д'ˈгурка; д'іˈра, диˈра, диеˈра, деˈра, деиˈра, д'еіˈра, ʒ'уˈра.

373. Береза, щербатий, з Петром, печу, печать чи бəреза, щəрбатий, з Пəтром, пəчу, пəчать, чи бирeза, щирбатий, з Питром, пичу, пичать?

Т. I. У південних говорах (у межах тому) в усіх програмових словах фіксується здебільшого [еи], [ие], [и]: беи(ие, и)ˈреза, шчеи(ие, и)рˈбатий, з(сз)пеи(ие, и)тˈром, пеи(ие, и)ˈч(·)у (-ч(')у), пеи(ие, и)ˈч(·)ат' (-ч(')ат') і зрідка [е]: б(')еˈр(')еза, шч(')ерˈбати(й), с(зс)п(п·, п')етˈром, п(п·, п')еˈч(ч·, ч')у, п(')еˈч(')ат' (-тч'), що є характерним для північних говорів. Ще записано: б(')еаˈре(о)за, шчеа(:)рˈбати, с п'еа(ае, а)тˈром, п'еаˈчат', п'еа(:)ˈку — 1, 3, 4, 8, 13, 16, 22, 64, 66, 94, 97, 99; беіˈреза, шчеірˈбатий, пеіˈчат' — 527; ис п'еітˈром — 96; шч'ірˈбатий — 23, 193; с п'ітˈром — 188; п(')іˈч(')ат' — 208, 717, 756, 817, 853, 922; піˈчу — 773; шчарˈбатий — 392; шт'ерˈбаті — 62; щерˈбатий — 190; шірˈбатий — 722; б(')е(а, еа, е, и)ˈр(')оза — у частині східнополіських говірок та в говірках 57, 75, 81, 661, 779, 917, 920; берˈйоза — 5; баˈреза — 570, 794; п'а(е, еа, а:, и)ˈку — у частині східнополіських говірок.

Т. II. Карта № 32: [и] (шчирˈбатий), [еи...ие] (шчеирˈбатий), [е] (шчерˈбатий); [еи...ие] після губних: беиˈреза; [і] після губних: б'іˈреза; [і] після шиплячих: шч'ірˈбатий; [е] після губних: беˈреза; у коментарі: беаˈреза, шчеарˈбатий, шчарˈбатий, шчереˈбати, беˈроза; м'якість приголосних перед [е];

карта № 37: [еи...и] — нейтралізація опозиції /и/—/е/ перед складом з наголошеним [о]: з питˈром; у коментарі: пиітˈром, пîтˈром, п'ітˈром, патˈром, ˈпетром; 'Петро'— петˈрук;

карта № 33: [і] після губних: п'іˈчу, [е] після губних: пеˈчу; у коментарі: пеиˈчу, пиеˈчу, пиˈчу, ˈпечу;

карта № 113: [ч'] перед [у]: пеˈч'у; [ш'], [ш':] : ш'ерˈбатий, ш':ерˈбатий; у коментарі: пеиˈчу, пиˈч·у, п'іˈш'у, пеˈш'у, шчеирˈбатий, шерˈбавий.

У лексемі печать в частині середньополіських, західнополіських, середньозакарпатських говірок, а також у говірках 191, 319, 352, 354, 374, 452, 453, 465, 490, 604, 686 фіксується [е]: п(')еˈч(')(ч·)а(е, i̯e, и)т(')(тч', ц'), у решті говорів у межах тому виступають [еи] або [ие], [и]: пеи(ие, и)ˈч(')а(е)т(')(ц'). Ще засвідчено: пиˈш'ат' — 407; ˈпичат' — 420; п(')іˈч(')а(е, еи, и)т' — у частині західнополіських говірок та в нас. пп. 377, 419, 509, 549, 554, 605, 608, 610, 613, 614, 662; ˈпічат' — 679; пûˈшс"ат' — 609; пеіˈчат' — 611; пеаˈчат' — 40; п'аˈчат' — 90; паˈчат' — 303.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому в програмових словах фіксується [еи] та [ие], зрідка [е] та [и]. Виявлено ще варіанти: шч'ірˈбатий — 1, 2, 4, 16, 112, 242, 246, 287, 333; ш(·)ч'іи(иі)рˈбатий — 3, 19, 230, 231, 301; шч'іерˈбатий — 202; шчеірˈбатий — 315; ш'ч'îрˈбатий — 31, 110, 232; шчêрˈбатий — 88; ш(')ч(')орˈбатий — 22, 125, 126, 178; п(')іˈч(')ат' — 5, 27, 294, 324, 326, 363, 374; у частині східнополіських, східнослобожанських і донецьких говірок записано бе('е, еи, ие, 'еі, 'і, и)ˈр'оза.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах у межах тому паралельно фіксуються [еи], [ие], [е] та [и] в усіх програмових словах; [ч'] (пеˈч'ат', пеˈч'у) відбито на карті № 22; ще виявлено: бе(и, еи, иі, 'і, 'е)ˈр(')оза — у частині кримських, кубанських, південнобессарабських говірок; баˈреза — 168; ш(')ч'ірˈбатий — у деяких нижньонаддніпрянських говірках; шчиірˈбатий — 187, 288; шч(')îрˈбатий — 159, 162; шч'іерˈбатий, с п'іетˈром, п'еіˈку, пеіˈчат' — 194; б·еіˈр'оза, п·еіˈку, п·еіˈч·ат' — 276; с пиітˈром, п·еіˈч·у — 288; с п'еітˈром — 299; с ˈп'отром — 252.

374. Човен, перстень, хлопець чи човəн, перстəнь, хлопəць, чи човин, перстинь, хлопиць?

Т. I. Карта № 47: [еи] (ˈперстеин', хˈлопеиц'), [е] (ˈперстен', хˈлопец'), [еа] (ˈперст'еан', хˈлоп'еац), [і] (ˈперст'ін', хˈлоп'іц'); у коментарі: ˈперстиен', хˈлопиец', ˈперстин', хˈлопиц', ˈп'ерс'т'ан', ˈперстêн', ˈперстан', ˈперсе(еи)н', ˈпирстен'; /ц'/ — /ц/ у кінці слова (хˈлопец', хˈлопец) відбито на карті № 112.

У більшості поліських говірок в лексемі човен фіксується [е] (ˈчовен, ˈч'ов'ен), у решті говорів тому відзначено варіанти з [еи], [ие], [и]. Засвідчено також: ˈчов(')е(и)н' — у частині східнополіських говірок, зрідка у лівобережних середньонаддніпрянських та в говірках 27, 53, 57, 62, 81, 379, 382, 408, 409, 417, 546, 579, 583, 876, 898, 900, 904, 906, 908, 911; наголос чоˈв(')ен(') (чаˈвен) — у частині подільських, східнополтавських, нижньонаддніпрянських, східноволинських говірок та в говірках 32, 148, 188, 282, 374, 399, 414, 543, 544, 565, 580, 622, 860; ˈчов'еан(') — 4, 8, 64, 97; ˈчован — 22; ˈч·в'еін — 1; ˈчовін — 390.

Т. II. Карта № 39: [и] (ˈперстин'), [е...ие] (ˈперстеин'), [е] (ˈперстен'), [і] (ˈперст(')ін'); [е] (хˈлопец'), [і] (хˈлоп'іц'); у коментарі: хˈлопеи(ие, еа, а)ц', хлопц'; ˈперстиен', ˈперсеин', ˈпарстен', ˈперск'ін', ˈперсц'ін', пˈрист'ін' (-тен'), прис'ˈт'унок, пирисˈтен', пˈрес'ц'ін', преисˈтин', ˈперстін, ˈперш'т'ін, ˈперш-чін, ˈперш'цс'ін, ˈперсцен', персˈтен', ˈперсник (-нîк), наˈперстен', наˈперсник, перс'ˈт'онок (перс'ˈц'онок), перс'ˈц'унок, пирс'ˈт'оник; 'перстень': жуˈковина, жиˈковіна, жоўˈковина, о(у)бˈручка, вобˈручка, гобˈручка, виˈр'ічка, бˈручка, убруˈчок, кабˈлучка, проˈковіц, проуˈковеиц, проˈкувец, праˈковец', кроˈповиц, жен'ˈйа, кол'ˈцо.

У частині поліських, середньозакарпатських говірок, зрідка в південноволинських, а також у говірках 234, 250, 253, 255, 294, 333, 353, 390, 391, 405, 434, 447, 466, 484, 486, 489, 530, 665, 668 в лексемі човен відзначено [е] (ˈчовен), у решті говорів фіксуються [еи], [ие] та [и] (ˈчовеин, ˈчовиен, ˈчовин); крім того, засвідчено: [н'] (ˈчов(')ен', ˈчовин') — спорадично в поліських говірках; наголос ч(')оˈвен (чуˈвен, чоˈв'ен) — зрідка в усіх говорах у межах тому. Зафіксовано ще варіанти: ˈчов'ін(') — 7, 8, 12, 37—39, 44, 53, 119; ˈчовон (ˈчовйон) — 95, 616, 619, 649, 658; ˈчовун — 657; ˈчовеан — 61; ˈчувен — 168; ˈш'овен — 409; ˈчоўно — 256, 257, 656; чоўˈно (чуўˈно) — в частині надсянських і наддністрянських говірок, зрідка у південноволинських говірках, а також у говірках 123, 261, 276, 323, 328, 329, 333, 436, 464, 618, 659, 661; цувˈно — 655; ч(')уˈно — 230, 248, 251; чоˈно — 250; інші словотвірні дублети: ˈчо(ô)ўник — 442, 448, 451, 456, 674; чоўˈнок — 644; чолˈнок — 669, 681, 682; чôўн — 428, 429; чоˈлоно — 664; ˈчолна — 666; лексичні дублети: кˈри(е)па (кˈр'епа) — зрідка в західнополіських говірках; ˈкороп — 17; ˈлот(д)ка (ˈлутка) — у частині буковинських, подільських, західнополіських говірок, а також у говірках 128, 156, 207, 210, 227, 232, 271, 278, 283, 298, 324, 351, 374, 417, 439, 441, 443, 494, 585, 667; ˈвотка — 665; ˈлот'ка — 676, 679; ˈлод'ка — 678, 683; ˈлод'а — 158; луˈд'а — 422; ˈлôдік — 431; ˈчайка — 11, 12, 65, 69—71, 73, 174, 290, 297, 300—302, 443, 445, 455, 459, 490, 585, 633; чо(у)ˈбака — 556, 558, 559; шугаˈл'ійа — 15; дуˈбок — 60; ˈдуба — 652.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому фіксуються варіанти ˈч(')ов(')е(еи, ие, и)н('), ˈп(')ерст(')е(еи, ие, и)н', хˈлоп(')е (еи, ие, и)ц('). Ще записано: ˈч(')ов'ін(') — 1, 4, 19, 20; ˈп(')ерс(')т'ін' (с(')ц'ін(')) — у частині нижньонаддніпрянських, східнослобожанських говірок, зрідка в донецьких та в говірках 75, 78, 79, 81, 111, 165, 327, 363, 372—374; ˈперстеін' — 25; ˈперстîн' — 303; ˈперст'ч'он' — 152; наголос ч(')оˈвен(') — 63, 161, 173, 176, 217, 235, 253, 257; пе(еи)рсˈтен' (-ˈт'ін') — 7, 76, 259, 291, 295, 339, 350; лексичні синоніми: ˈл(')од(дт, т)ка — у частині донецьких, східнослобожанських говірок, а також у говірках 22, 26, 27, 41, 48, 73, 75, 92, 287, 292, 293, 295, 296, 345, 358, 366, 367, 370, 371, 373; каˈйук — 190, 363, 372; ко(а)л'ˈце — 1, 16, 54; ко(а)л'ˈцо — 25, 67, 84, 92, 111, 161, 190, 239, 248, 294, 295, 298, 300, 313, 320, 321, 367, 370, 373, 374; кабˈл(')учка— 3, 84; об'іˈдец' (абиˈдец', обоˈдец') — 14, 19, 29, 31, 34, 47, 63, 67, 111, 116, 118, 134, 151, 154, 158, 370; обоˈдок — 118.

Т. III, ч. 2. Карта № 109: ˈчовеин, каˈйук, ˈбайда; у коментарі: чоˈвен, чоˈвин, ˈч(')ов(')ен, ˈчов'ін, ˈч·овен, ˈч·овеин, ˈч'овеин, ˈч·овин', ˈч·ов'ін', ч·оалˈнок.

Варіанти ˈперстеин', ˈперстин', ˈперстен', хˈлопеиц('), хˈлопиц('), хˈлопец(') засвідчуються паралельно в усіх говорах у межах тому; крім того, наведено варіанти: ˈп(')ерс(')т'ін' — у багатьох кубанських, деяких нижньонаддніпрянських і кримських говірках; ˈп(·)ерс'ц'ін' — 2, 139, 170, 276, 288; ˈп'ерс'т'еін' — 299; ˈпер'істин' — 109; ˈпер'с'тен' — 203; ˈперстин(-ен) — 27, 195, 344, 363; ˈперсц'ін — 318; ˈп(')ерст'ен' — 248, 252, 253, 257, 284, 302—303; ˈперсен' — 29, 106; наголос персˈтен' (-ˈтин', -ˈт'ін') — 10, 40, 114, 137, 151, 206, 307, 349; синоніми: о(у)бˈруч(')ка — 12, 16, 54, 108, 289; кабˈлучка — 279, 287, 303; ко(а)л'ˈцо — часто в північнокримських і південнокубанських, зрідка у південних нижньонаддніпрянських говірках, обіˈдец' — 121.

375. Очерет, ремінь, зелений, мене, себе, тепер чи очəрет, рəмінь, зəлəний, мəне, сəбе, тəпер, чи очирет, римінь, зилений, мине, сибе, типер, чи очарет, рамінь, залений, мане, сабе, тапер?

Т. I. Карта № 40: [еи...ие] (зеиˈлени(й), меиˈне, сеиˈбе, теиˈпер), [е] (зеˈлени(й), меˈне, сеˈбе, теˈпер), [еа] (з'еаˈл'ени, м'еаˈн'е, с'еаˈб'е, т'еаˈп'ер), [а] (заˈлени(й), маˈне, саˈбе, таˈпер); тільки заˈлений; у коментарі: зиˈлений, миˈне, сиˈбе, з'еа:ˈл'ени, с'аеˈбе, т'äˈпер, зеаˈлений, сеаˈбе, с·еˈб·е, т·еˈп·ер, м'іˈн'е, м'îˈн'е, зеіˈлений, ˈмене, ˈсебе, ˈтебе.

Лексеми очерет, ремінь у варіанті з [е]: е (а, ао) ч(')еˈр(')ет, гочеˈрет, р(')еˈм(')ен' (ремˈйен', -ˈм'i̯ен', -ˈмцен', -ˈм'ін'). Фіксуються переважно в поліських говорах і зрідка в південних, для яких характерними є варіанти з [еи], [ие], [и].

У західнослобожанських говірках, у більшості східнополтавських, нижньонаддніпрянських, середньонаддніпрянських, поліських, у частині подільських і східноволинських говірок відзначено наголос 'ремен' (ˈр'ем'ен', ˈрем'ін', ˈремин').

Засвідчено ще варіанти: (г)о(а)чаˈр(')ет, ача:ˈр'ет, оч'аˈрет — 1, 4, 5, 7, 19, 22, 64, 94, 100, 102, 161, 312, 411, 423, 485, 525, 565, 582, 646, 780, 794, 822, 847; о(а)чеаˈр'ет (ачаеˈр'ет, -рот) — 3, 47, 62, 97, 836; о(а)ч'іˈрет — 191, 193, 722, 841; очеˈрот — 46, 47, 65—68, 74, 75, 77, 96, 101, 104, 105, 111; чиˈрет — 602; чоеˈрот — 917; ˈч(')ер'ае(еа)т (ˈчерет) — 8, 13, 15, 17; реіˈм'ін' — 544.

Т. II. Карта № 295: ˈрем'ін', реˈм'ін'; у коментарі: раˈм'ін', риˈм'ін', реаˈм'ін', ˈрим'ін', ˈрêм'ін', ˈреам'ін', реˈмен', раˈмиын', раˈмi̯ен', раˈмêн', ˈремûн';

карта № 32: [и] (зиˈлений, сиˈбе, тиˈпер), [еи...ие] (зеиˈлений, сеиˈбе, теиˈпер), [еи...ие] після губних: меиˈне, [і] (зіˈлений, сіˈбе, тіˈпер), [і] після губних: м'іˈне, [е] (зеˈлений, сеˈбе, теˈпер), [е] після губних: меˈне; наголос ˈсебе відбито на карті № 37.

У лексемі очерет в більшості говірок тому другий голосний виявляється як [еи], [ие] та [и]: (в, г)о(оу, у)чеи(ие, и)ˈрет; у частині поліських і гуцульських говірок, зрідка в південноволинських та подільських говірках фіксується [е]: (в, г)о(оу, уо, у)чеˈр(')ет. Записано ще варіанти: о(у)ч'іˈрет — 21, 108, 118, 124, 467, 510, 512, 515, 518; ч'іˈрета — 12; ч'іˈр'іт — 45; ч'іˈрот — 637; гучиіˈрат — 119; (о)чеиˈрот (чеˈрот, чаˈрот') — переважно в північній частині західнополіських говірок; чеˈрет (чеиˈрет, чиеˈрет, чиˈрот, ч'іˈрета) — у багатьох поліських, переважно західних говірках.

Замість цієї лексеми (іноді паралельно з нею) зафіксовано: *тро(у)стиˈна (-ˈтина)* — у частині наддністрянських говірок та в говірках 230, 232, 234, 252, 261, 271; *тˈрош'а (-шч'і, -шча, -ш':а)* — 289, 298, 304, 389, 495, 509, 520, 521, 549, 554, 556, 557, 559, 574, 583, 611—615; *тр'іс'ˈце* — 320; *шаш$^{(\cdot)}$* — 416, 420, 425, 428, 429, 451, 460, 487; *саш* — 411, 422, 424, 680; *шаˈш$^{(\cdot)}$ына* — 668, 672; *шашˈник* — 486; *шо(у)ˈвар* — 240, 305; *швар* — 300, 306, 337; *с'іˈвар* — 143; *ˈс'івар* — 142; *виˈшар* — 176.

Т. III, ч. I. В усіх говорах у межах тому наведені в запитанні лексеми фіксуються у варіантах з [е], [е^{и}], [и^{е}] та [и]; крім того, наведено ще варіанти: *о(а)ч$^{(\cdot)}$аˈрет* — 17, 75, 214, 217; *о(а)ч'іˈрет* — 4, 54, 112, 115, 231, 278, 287, 316, 333, 337, 369; *о(а)ч·и^{і}ˈрет* — 16, 231; *оч·е^{і}ˈрет* — 71; *оч'îˈрет* — 232; *р'іˈмін' (-ˈм$^{(\cdot)}$ен')* — 152, 202, 303, 313, 317; наголос *ˈрем'ін' (-ме^{и}н')* — у східнополтавських говірках, у більшості середньослобожанських і зрідка у решті говірок тому; *заˈл$^{(\cdot)}$ений* — 39, 75, 203, 243, 245, 246, 265, 284, 366; *зе^{а}ˈлений* — 249; *зе(е^{и}, и^{е}, и, 'і, 'е)ˈл'оний* — 142, 160, 248, 313, 316, 317, 329, 365, 367, 370, 374; *маˈне* — 75, 246, 250, 284; *ме^{а}ˈне* — 249; *м'іˈн$^{(\cdot)}$е* — 311, 317; *м'іˈн'а* — 374; *саˈбе, таˈпер* — 39, 75, 203, 246, 284, 366; *са^{е}ˈбе* — 250; *с'іˈб'а* — 374; *т'іˈп$^{(\cdot)}$ер'* — 324, 366, 374.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому у переднаголошеному складі програмових лексем фіксуються голосні [е], [е^{и}], [и^{е}] та [и]. Відзначено варіанти: *о(а)ч'іˈрет* — зрідка в нижньонаддніпрянських говірках; *оч'е^{і}ˈрет* — 317; *оче^{и}ˈр'іт* — 50; *ачи^{і}ˈрет* — 187; *ре^{и}ˈмен'* — у багатьох кримських говірках; *р'іˈмен'* — 111; *ри$^{(е)}$ˈм'ен'* — 118; *р'іˈм'ін'* — 110, 186; *раˈмен'* — 279; наголос *ˈрем'ін'* — зрідка в усіх говорах тому (*ˈремин'* — 10, 115, 142, 145, 287; *ˈр$^{(\cdot)}$ем$^{(\cdot)}$ен'* — 132, 253, 276, 293, 299, 307, 343; *ˈреми^{і}(і^{и})н'* — 225, 281; *ˈр'емін'* — 194, 253, 275; *ˈремен'* 'чоловічий пояс', *реˈм'ін'* 'шкура на чоботи' — 287); *заˈлений* — 95, 224; *з'іˈлений* — 110; *зи(и^{е}, е, 'і, 'е)ˈл'оний* — у частині кримських та кубанських говірок; *саˈбе* — 22, 216; *таˈпер* — 22, 338; *т'іˈп$^{(\cdot)}$ер$^{(\cdot)}$* — 194, 276, 278, 288, 297; *ті^{и}ˈпер* — 342; *м'іˈн$^{(\cdot)}$е, с'іˈб'е* — 194, 288, 297; *м'іˈн'а, с'іˈб'а* — 253, 255, 276, 284, 296, 342; *м'е^{і}ˈн'е, с'е^{і}ˈб'е* — 311.

376. В*и*шневий, с*и*ленний, ш*и*рокий чи в*ə*шневий, с*ə*ленний, ш*ə*рокий?

Т. I. Карта № 17: Варіанти кореневого голосного [и], [и^{і}], [і]; у коментарі: [и^{е}] (*ви^{е}шˈневий, си^{е}ˈлен:ий, ши^{е}ˈрокий*), [е^{и}] (*ве^{и}шˈневий, се^{и}ˈлен:ий, ше^{и}ˈрокий*), [е] (*вешˈневий, сеˈлен:ий, шеˈрокий*);

карта № 237: **-ий** (*вишˈневий, сиˈлен:ий, шиˈрокий*); **-и** (*вишˈневи, сиˈлен:и, шиˈроки*); у коментарі: *вишˈнев'ій, сиˈлен':ій, вишˈневій, вишˈнев'і^{и}й, сиˈлен:і^{и}й, сиˈлен:и^{і}й*.

Т. II. Карта № 22: [и^{і}, і^{и}] < і: *ви^{і}шˈневи(й), ві^{и}шˈневи(й); ши^{і}ˈроки(й), ші^{и}ˈроки(й)*; [и^{е}, е^{и}] < і: *ви^{е}шˈневий, ве^{и}шˈневий, ши^{е}ˈрокий, ше^{и}ˈрокий*; [ы] < і: *вышˈневий, шыˈрокий*; у коментарі: *шаˈрокий, вішˈн'овий, вишˈне^{а}вий, вішˈнаві*; [к'і], [кы] в прикметнику *широкий* передано на карті № 20;

карта № 216: **-ий** (*вишˈневий, си^{е}ˈлен:ий, ши^{е}ˈрокий*), **-и** (*вишˈневи, сиˈлен:и, шиˈроки*); у коментарі: *сиˈленій, сиˈлен:ӣй, сиˈлен:ый*.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому поширені варіанти: *сиˈл$^{(\cdot)}$ен:ий, ви(и^{і})шˈневий (-в'ій), ши(и^{і})ˈрокий (-к'ій), ви^{е}шˈневий (ве^{и}шˈневий), си^{е}ˈлен:и^{е}й (се^{и}ˈлен:ий), ши^{е}ˈроки^{е}й (ше^{и}ˈрокий, -к'ій)*; відзначено також варіанти з [е]: *вешˈневий* — 59, 217, 261, 269, 350, 351; *сеˈлен:ий* — 217, 219, 261, 269; *шеˈрокий* — 26, 59, 66, 100, 138, 217, 357; виявлено ще: *ви(и^{е}, 'і, и^{і})шˈн'овий (-ви, -ви^{е}й)* — у частині східнополіських, східнослобожанських і донецьких говірок, зрідка — у середньослобожанських говірках; *сиˈлен':ий (се^{и}ˈлен':ій)* — 54, 76, 77, 79—83, 89, 127, 205, 278, 289, 291.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому поширені варіанти *вишˈневий, сиˈл$^{(\cdot)}$ен:ий, шиˈрокий (-кей, -к'ій)* і рідше *ви^{е}шˈневий, си^{е}(е^{и})ˈлен:ий, ши^{е}(е^{и})ˈрок$^{(\cdot)}$ий (-ки^{е}й)*. Записано ще: *вешˈневий* — 101, 261, 318; *в'ішˈневий* — у багатьох кримських говірках та у говірках 319, 363, 367; *ви^{е}(и^{і}, і^{и}, 'і)шˈн'овий* — зрідка в усіх говорах у межах тому; *вишˈн'евий* — 193; *ви^{і}шˈневий* — 363; *в'ішˈн'евий* — 303; *вишн'оˈвий* — 302; *сеˈлен:ий (-и^{е}й)* — 44, 101, 108, 163, 366; *с'іˈлен(:)ий* — 193, 194, 253; *с'іˈл'оний* — 214; *шеˈрокий* — 261; *ш'іˈрокий (-к'ій)* — 27, 37, 51, 252, 292, 299, 302, 303; *ши^{і}ˈрокий* — 2, 288, 303, 363.

377. Ч*о*рніти, веч*о*ріти, на ч*о*лі, наш*о*ї, ш*о*сти чи ч*е*рніти, веч*е*ріти, на ч*е*лі, наш*е*ї, ш*е*сти?

Т. I. У говірках всієї території тому форми *чорніти, вечоріти, на чолі, нашої* частіше фіксуються у варіанті з [о], рідше у варіанті з [е], *на чеˈл'і (і̯е)* — тільки в говірках 53, 65, 76—79, 95, 111, 131, 190, 196, 382, 496, 542, 758, 780, 802, 830. Форма *шести* в усіх говорах частіше виступає у варіанті з [е], рідше — у варіанті з [о]. Крім того, відзначено варіанти: *поча^{о}рˈн'і̯еу̯* — 917; *че^{а}рˈн'ет' (ч·ə^{е}рˈн'і^{е}т, чäрˈн'і̯ет')* — 8, 62, 66, 67, 124, 272, 919; *чірˈн'іти* — 441; *чо^{е}рˈнійе* — 609; *в$^{(\cdot)}$ече^{а}ˈр'ет' (веча^{е}ˈр'і̯ет', в'ечâˈрет')* — 66, 94, 97, 103, 106, 124; *ве(и, е^{и})ч'(ч·)іˈр'іти(-т')* — 441, 626, 642, 727, 739, 747, 784, 800, 836; *вич'е^{і}ˈр'іти* — 784; *на чоˈлу* — 87; *на чоˈли* — 377; *на ˈчол'і* — у частині середньополіських, східнополіських, західнослобожанських, східнополтавських, середньонаддніпрянських, нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 223, 265, 269, 459, 463, 476, 516, 741, 748, 771; *на ˈчел'е(і)* — 78, 208; *на чіˈлі* — 581; *ˈнашäйе // ˈнашейе* — 67; *ˈнаш'ей* — 74; *ˈнаше^{а}й (ˈнаша^{е}й)* — 1, 3, 8, 64, 68, 97; *ˈнаше^{о}й* — 15; *ша^{о}с'ˈт'і* — 78; *ше^{а}сˈт'і (ша^{е}с'ˈт'і, шäсˈт'і)* — 1, 3, 4, 66, 78, 94, 97, 105; *ше^{і}сˈти (ш'і^{е}сˈти, шêсˈти)* — 228, 527, 609, 779; *ш$^{(\cdot)}$і^{и}сˈти* — 789, 819; *шîсˈти* — 216; *ше^{о}сˈти* — 288, 572; наголос *ˈшести* — 476, 646, 780, 803, 816, 846, 857, 902; *ˈшости* — зрідка в поліських говірках, а також у говірках 195, 423, 460, 468, 503, 601, 714, 717, 719, 823, 832, 881, 900.

Т. II. Карта № 38: [е] (*черˈн'іти, вечеˈр'іти*), [о] (*чорˈн'іти, вечоˈр'іти*); у коментарі: *чарˈніти, вечаˈріти, чурˈніти, вічуˈріти, чôрˈн'іти, веˈчер'іти*;

карта № 218: [о] (*ˈнашойі, ˈнашой*), [е] (*ˈнашейі, ˈнашей*); у коментарі: *ˈнашойе, ˈнашай, ˈнашо^{у}йі, ˈнашуйі, ˈнаше^{и}йі*.

Форма *на чолі* в усіх говорах виступає у варіанті з [о] (відзначено форми *на ч$^{(\cdot)}$оˈлов'і (-ви)* — 407, 557, 611, 612, 614, 626, 656; *на чоˈлу* — 615). Варіант з [е] (*на ч$^{(\cdot)}$е(е^{и}, и)ˈл'і*) засвідчено в говірках 109—111, 190, 302, 310, 523, 662; у лемківських говірках — *на ˈчел'і*. Зафіксовано наголос: *на чоˈл'і (-ˈл'е)* — 39, 96, 104, 119, 168, 178, 184, 191, 207, 325, 335, 461, 474, 482, 502, 563, 571, 657, 672а, 678—680, 685, 686. У багатьох поліських і волинських говірках замість форми *на чолі* записано *на лоˈбу, на ˈлоˈбови (-і)*.

Форма *шести* в південноволинських, подільських, покутських говірках і в частині поліських говірок виступає у варіантах з [о] і [е], у решті говорів фіксується варіант з [е]. Крім того, наведено: *ш'ісˈти (-с'ˈц'і)* — 124, 129, 195, 202, 294, 306, 321, 375, 381, 389, 477, 482, 538; *шîсˈти* — 192; *ши^{і}сˈти^{і}* — 115. Виявлено наголос: *ˈшости(-и^{і}, -ӣ)* — 7, 30, 75, 83, 88, 92, 118, 168, 184, 207, 318, 331, 376, 390, 553, 643, 647, 652, 655, 660; *ˈшести* — 242, 280, 322, 337, 466, 471, 485, 624, 629, 647, 662, 686.

Т. III, ч. I. Форма *чорніти* в усіх говорах найчастіше фіксується у варіанті з [о], варіант *ч$^{(\cdot)}$е(е^{и})рˈн'іти (-ˈн'іт', -ˈн'ет')* виявляється зрідка в східнослобожанських і донецьких говірках, його відзначено також у говірках 16, 17, 31, 42, 48, 335, 368, 369, 374; форма *вечоріти* в усіх говорах частіше виступає у варіанті з [о] і рідше — з [е]; у говірках всієї території записано форми *ˈнашойі (-й)* і на *ч$^{(\cdot)}$оˈл'і*, лише в говірках 158, 161, 235 і 310 відзначено варіант *на ч$^{(\cdot)}$еˈл'і*, а в говірках 1, 16, 157, 336 — *ˈнашейі (-ей)*. Лексема *шести* в усіх говорах у межах тому фіксується переважно у варіанті з [е], у частині донецьких, нижньонаддніпрянських, середньослобожанських і східнополіських говірок, зрідка в східнослобожанських говірках засвідчується варіант *шости*.

Відзначено також варіанти: *ви(е, е^{и}, 'і)ч'іˈр'іт'* — в частині східнополіських говірок, зрідка — у донецьких та у говірках 81, 243, 250, 273, 363; *на ч'іˈл'е* — 374; *ч$^{(\cdot)}$арˈн'іти(-т')* — 1, 4, 19, 178, 297, 313, 327; *вечаˈр'іти* — 297, 313; *ˈнашайі(-й)* — 4, 19, 178, 297, 313; *на чаˈл'і* — 178, 295, 297, 313; *шасˈти* — 178, 297, 313; *ч$^{(\cdot)}$о^{а}рˈн'іт'(-ти)* — 29, 124; *ˈнашо^{а}йі* — 29, 31, 124; *ве(е^{и})ч·о^{а}ˈр'іти, на ч·о^{а}ˈл'і* — 124; *чо^{е}рˈн'іт'(-ти)* — 22, 246; *ч'е^{о}рˈн'іти* — 121; *вечо^{е}ˈр'іт'(-ти)* — 22, 282, 288; *веч'е^{о}ˈр'іти* — 119, 121; *на че^{о}ˈл'і* — 119; *на чо^{е}ˈл'і* — 282; *шо^{е}сˈти* — 291; *ве^{и}ч'о^{и}ˈріт'* — 281; *вичо^{и}ˈріт'* — 301; *вич·и^{і}ˈр'ійе* — 16; *ш'і^{и}сˈти* — 153; *ве^{и}(е)че^{і}ˈр'іт'(-ти)* — 27, 92; *веч$^{(\cdot)}$êˈр'іт'* — 97, 214; наголос: *ве^{и}(е)ˈчоріти* — 80, 82, 355; *на ˈч$^{(\cdot)}$ол'і* — у частині східнополтавських, нижньонаддніпрянських говірок і в говірках 5, 11, 43, 73, 76, 85, 111, 116, 118, 181, 202, 207, 228, 229, 232, 300, 301, 366; *на ˈчелі* — 368; *ˈна чолі* — 84; *ˈшести* — 76, 255, 285.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому форми *чорніти, вечоріти, на чолі* виступають у варіанті з [о] (записано *на ˈч$^{(\cdot)}$ол'і (е)* — у частині кримських, нижньонаддніпрянських і південноподільських говірок; *на ч'оˈлови^{е}* — 108); форми *ˈнашойі, шосˈти* відзначено у частині південнобессарабських, нижньонаддніпрянських говірок, подекуди у південноподільських, кримських і кубанських говірках.

Варіанти з [е] засвідчуються: *ч$^{(\cdot)}$е(е^{и}, и^{е}, и)р$^{(\cdot)}$ˈн'іти (-ˈн'іт', -ˈн'ет')* — зрідка в кримських говірках, а також у говірках 19, 119, 128, 151, 174, 193, 194, 196, 262, 288, 313, 346, 361, 364, 367; *ве(е^{и}, и^{е}, и, е, 'і, 'е)ч$^{(\cdot)}$е(е^{и}, и^{е}, и)ˈр'іти (-ˈр'іт', -ˈр'ет')* — в частині кримських, кубанських, нижньонаддніпрянських, південноподільських, нижньонадбузьких говірок; *на ч$^{(\cdot)}$е(и^{е}, и)ˈл'і (-е)* — зрідка в кримських говірках, а також у говірках 27, 119, 174, 180, 194, 340, 342; *ˈнаше(е^{и})йі* — зрідка в кримських і в говірках 151, 172, 194, 262, 288, 367; *ш$^{(\cdot)}$е(е^{и}, и^{е}, и)сˈти (-сˈт'і, -с$^{(\cdot)}$ц'і)* — у більшості говірок у межах тому. Виявлено ще варіанти: *ч'ір'ˈн'іт'* — 253; *ч'ір'ˈн'ет'* — 276; *ве^{и}(и, і, 'і, е, і^{и})ч'іˈр'іти (-ˈр'ет')* — в частині нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 3, 9, 27, 41, 48, 141, 207, 224, 241, 288, 317, 319, 328, 334, 342; *на ч'іˈл'і* — 136; *ш'ісˈти (-ˈт'і)* — у частині південноподільських говірок і в нас. пп. 73, 89, 140, 147, 173, 189, 191, 213, 214, 224, 253, 287; *чарˈн'іти* — 95, 161, 172; *вечаˈр'іти* — 95; *на чаˈл'і* — 126; *ˈнашайі* — 95, 161, 187; *веч'е^{і}ˈр'ійе* — 153; *ве^{і}че^{і}ˈр'ет'* — 194; *ше^{і}сˈти* — 226; *ч'ар'ˈн'ет'* — 276; *ве^{и}ч'îˈр'іт'* — 159; *чо^{а}рˈн'іти* — 321; *вече^{о}ˈр'іти* — 11, 38, 363, 374; *вечо^{е}ˈр'ійе* — 333; *чо^{е}рˈніти, на чо^{е}ˈлі* — 363; *шо^{е}сˈти* — 39, 105, 355, 363; *ˈнашо^{е}йі* — 322, 363.

378. Деш*е*вий, хрещ*е*ний, дощ*е*м чи деш*о*вий, хрещ*о*ний, дощ*о*м?

Т. I. Карта № 40: [е^{и},..и] (*де^{и}ˈшевий, ди^{е}ˈшевий*), [е] (*деˈшевий*), [а] (*даˈшевий*); у коментарі: *диˈшевий*; варіант *де(и)ˈшови(й)* записано в частині східнополіських говірок, а також у говірках 20, 25, 32, 75, 298, 300, 822, 917;

карта № 202: **-ем** (*дошˈчем*), **-ом** (*дошˈчом*), варіанти основи відбито на карті № 132. Лексему *хрещений* у всіх говорах записано у варіанті з [е], *хре(е^{и})шˈчони(й)* — тільки в говірках — 6—8, 12, 13, 20, 28, 68, 74, 93, 110, 111, 164, 178, 257, 391, 778, 917; крім того, виявлено варіанти: *хˈришчени(й)* — у частині східнополіських, західнослобожанських і подільських говірок, поодиноко — у решті говорів; *хˈр'іс'ц'аний* — 41; *хˈристиний* — 722; *хˈрис'т'аний* — 773, 776, 783; *хˈрашˈчений* — 794; *кр$^{(\cdot)}$ешˈчени(й)* — 75, 94, 319; *кри(е^{и})шˈчени(й)* — 199, 243, 922.

Т. II. Карта № 111: [шч] (*дошч*), [ршч] (*доршч*), [ч'] (*доч'*), [ш':] (*дош':*), [ш'] (*дош'*), [жӡ̌] (*дожӡ̌*), [ӡ̌] (*доӡ̌*), [ж'] (*дож'*), [жд'] (*дожд'*); [ш':] (*доˈш':ем, доˈш':ом*), [жӡ̌] (*дожˈӡ̌ем, дожˈӡ̌ом*), [жд'] (*дожˈд'ом*), [ж'] (*доˈж':ом*), [ӡ̌] (*доˈӡ̌ом*); [й] (*дойч', дойˈӡ̌ом*); у коментарі: *дошт', дойшч', дішч; до^{у}шˈчем, душˈчом, доˈж':ом, дожˈд'ом*.

Лексему *дешевий* у варіанті з [е] записано в усіх говорах у межах тому; варіант *ди(е, 'е)ˈшови(й)* фіксується у північній частині поліських говірок, а також у говірках 7, 509, 551; *ˈдешовий* — 465; *ˈд'ошовий* — 623, 654; *де^{и}шоˈвий* — 634, 640, 642, 652; *диˈшивий* — 517; *ˈдишивый* — 461; *дишиˈвый* — у частині гуцульських, середньозакарпатських, буковинських і покутських говірок; відзначено лексичний дублет: *ˈтан'ій(-ний)* — у багатьох надсянських, наддністрянських, покутських, бойківських, подільських і волинських говірках, у частині буковинських і західнополіських говірок; *таˈний* — 234, 498, 545; *ˈтуˈний* — у частині лемківських, середньозакарпатських і бойківських говірок.

Форма *хрешˈчений* виступає в усіх говорах тому, у берестейських, західнополіських і частково в середньополіських говірках фіксуються варіанти *хришˈчоний* (переважно) і *хрешˈчений* (зрідка). Ще відзначено: *хришˈчатий* — 5, 12, 56, 72, 93, 120, 121, 125, 155, 162, 244, 365, 544, 555; *крешˈчений* — у багатьох середньозакарпатських і деяких надсянських та наддністрянських говірках; *кшˈчений* — зрідка в надсянському, наддністрянському і бойківському говорах; *и^{е}(ӣ)ришˈчений* — 442, 443, 445, 456, 459, 484, 489.

Т. III, ч. I. Карта № 41: **-ем** (*дошˈчем*), **-ом** (*дошˈчом*); у коментарі: *доˈш':ем, до^{а}ˈш'ом, доˈш:ем, досˈчом, дос'ˈч'ем, досˈчем, дож'ˈӡ̌'ом, дожˈӡ̌ем, доˈж':ом, доршˈчем, дожˈд'ем, дожˈд'ом*.

Лексеми *дешевий, хрещений* у всіх говорах виступають у варіанті з [е], варіант *ди(е^{и}, е^{і}, 'е, 'і)ˈшовий* фіксується у частині нижньо-

наддонських, зрідка в луганське-наддонецьких говірках та в говірках 22, 32, 48, 85, 230, 247, 248, 252, 354; хре(е^{и}, и)шˈчоний — 32, 100, 159, 160, 251, 252, 298, 314, 324, 326, 362, 368, 374; відзначено наголос хˈриш$^{(ˈ)}$ч'ений — 16, 19, 61, 118, 133, 137, 138, 215, 218, 226, 310, 363, 364, 370, 371; хˈрешче^{и}ний — зрідка в нижньонаддніпрянських говірках, а також у говірках 84, 86, 100, 107, 113, 120, 164, 307, 310; ˈдешевий — 259; записано ще: крешˈч'оний — 157, 159, 223, 240, 248, 293, 316, 324, 367; кˈрешчений — 265.

Т. III, ч. 2. Варіанти ди(е^{и}, и^{е}, е)ˈшевий, хри(е^{и}, е)шˈч$^{(ˈ)}$ений записано в усіх говорах у межах тому, де^{и}(і^{и}, 'і, 'е)ˈшовий — у частині кримських говірок, у деяких південнобессарабських і кубанських говірках і в говірках 17, 37, 135, 148, 193, 194; хри(е^{и}, е, е^{і})шˈч$^{(ˈ)}$оний — у частині нижньонаддністрянських говірок, зрідка — у кримських і кубанських та в нас. пп. 10, 119, 194, 204, 218; відзначено наголос хˈришч$^{(ˈ)}$ений (-чиний) — у частині кубанських говірок і в говірках 11, 12, 24, 40, 65, 128, 134, 145, 146, 180, 190, 205, 208, 222, 224, 276;

хˈрешче^{и}ний — у частині кримських говірок, а також у говірках 18, 32, 59, 63, 103, 106, 151, 177, 186, 216; хˈрист'аний — 47, 51, 134; хˈришч$^{(·)}$аний — 137, 278; кр'ешˈчений — 284; кˈрешче^{и}най — 288; кˈрешчений — 301; кˈришчений — 339; кре(е^{и})шˈче(о)ний — 346, 353, 367.

Форма дошˈчем поширена переважно в нижньонаддніпрянських і кубанських говірках, рідше — у решті говірок; дожˈʒем — 159; дожˈдем — 318; доˈш'ем — 108; форма дошˈчом (дошˈч·ом, дошˈч'ом) фіксується переважно в південноподільських, часто — у нижньонаддністрянських, нижньонаддніпрянських і кримських, рідше — у південнобессарабських, нижньонадбузьких і кубанських говірках; дожˈʒ'ом — 222, 223, 227, 239, 276—278, 288, 338—340, 342; дож'ˈд'ом — часто в кримських говірках, також у говірках 131, 134, 139, 183, 194, 225, 227, 339, 341.

379. Окремий, денце, сукенце, легенький чи окромий, донце, суконце, легонький? Бубон, сосон, вузол чи бубен, сосен, вузел? Лоскотати, полин, зозуля, собі, тобі чи лескотати, пелин, зезуля, себі, тебі?

Т. I. Карта № 81: [о] (ˈбубон), [е] (ˈбубен), [а] (ˈбубан); [н'] (ˈбубен', ˈбубан'); [б'] (ˈбуб'ен, ˈбуб'ан); у коментарі: ˈбуб'е^{а}н, ˈбуб'âн, ˈбобун, буˈбун, баˈбон, ˈбуб'ін, буˈбон, буˈбен, буˈбан; 'бубон' — ˈбухало;

карта № 82: [о] (ˈвузол), [е] (ˈвузел); [з']: ˈ(в)уз'ол, ˈ(в)уз'ел; наголос: (в)уˈзол, (в)уˈзел; утрата початкового [в] (ˈуˈзол, ˈуˈзел); у коментарі; ˈвузо^{е}л, ˈвуз'е^{а}л, ˈвуз'âл, ˈуз'ăл, ˈвуз'а^{е}л, ˈвуз'ал, ˈвозел; [л']; ˈгузол', ˈуз'іл', ˈвуˈз'іл', воˈзул';

карта № 77; лоскоˈтати (-т'); [а] < [о] (ласкаˈтати, -т'); ˈли(е, е^{и})скоˈтати (-т'), слокоˈтат$^{(ˈ)}$; у коментарі: шлокоˈтат', злакоˈтат', злакоˈт'іт'; ле^{и}скоˈтати; елоˈтат', ил'оˈтат', ілотати;

карта № 103 [н'] (поˈлин'), [н] (поˈлин); у коментарі: паˈлин', па:ˈлин', по^{у}ˈл$^{(·)}$и$^{(иі)}$н', поˈлін', ˈполин'; па:ˈлин, паˈлин, па:ˈл'ін, поˈл'ін, ˈполин; поˈлий;

карта № 14: [о^{у}] (зо^{у}ˈзул'а), [а] (заˈзул'а), [е] (зеˈзул'а), [и] (зиˈзул'а); [з'] (з'аˈз'ул'а, з'еˈз'ул'а), [ў] (з'еўˈз'ул'а); -е (з'аˈз'ул'е, з$^{(ˈ)}$еˈз$^{(ˈ)}$ул'е); у коментарі: з"еˈз'ул'а, з·еˈз'ул·а, з"е'ўˈз"ул'а; з"аˈз'улă, з"ăˈз'ул'е; з'іˈз'ул'а, з·еˈзул'а, з'уˈз·ул'а, заˈз'ул'а; ˈзозул';

карта № 225: соˈб'і, тоˈб'і, соˈби, тоˈби; соˈб'е, тоˈб'е; соˈб'ie, тоˈб'ie; [а] < [о] (саˈб'ie, таˈб'ie); [у] < [о] (суˈб'і, туˈб'і); сиˈб'і, тиˈб'і, сиˈби, тиˈби; [бй] < [б'] (собˈйі, тобˈйі, собˈйе, тобˈйе, собˈйie, тобˈйie); у коментарі: соˈб'ê, тоˈб'ê, соˈбе, тоˈбе, соˈб'ie, тоˈб'ie, соˈбие, тоˈбие.

Варіанти окˈр$^{(ˈ)}$еми(й), леˈг$^{(ˈ)}$ен'ки(й) відображені послідовно в середньо- і нижньонаддніпрянських, східнополтавських і західнослобожанських говірках, у решті говорів вони виступають рідше; окˈроми(й), леˈгон'ки(й) фіксуються часто в подільських говірках, рідше — у поліських, спорадично — у решті говорів; наголос ˈлеген'ки(й), леˈген'ки(й) відбито на карті № 155; флексії прикметників **-ий, -и** зображено на карті № 237.

Лексема денце в говірках всієї території тому фіксується тільки у варіанті з [е]: денˈце (в усіх говорах тому) і ˈденце (у багатьох подільських і нижньонаддніпрянських говірках, зрідка — в усіх інших).

Варіант суˈконце відзначено в усіх говорах у межах тому, суˈкенце фіксується часто в середньополіських говірках і зрідка — в решті говорів тому.

Т. II. Карта № 163: ле^{и}ˈген'кий, ˈл'оген'кий, леˈгон'кий; леˈгейк'ий, леˈгойк'ий; у коментарі: ˈл'ог'ін'к'ій; леˈга^{е}(е^{а})н'кий, л'іˈген'кий, лиˈген'кий, ˈлек'ін'к'і, легˈкен'ки, леˈхен'кый, ˈлехк'ін'к'і; леˈгуц'кий, леˈкучк'і, леˈг'ічкый, леˈг'іц'кий; [ê] внаслідок вокальної гармонії (лêˈген'кий) відбито на карті № 58; наголос ˈлеген'кий — леˈген'кий відображено на карті № 131;

карта № 63: [о] (ˈбубон), [е, е^{и}, и] (ˈбубен), [і] (ˈбуб'ін); ˈбубно; [т] (ˈбубент, ˈбубинт); [н'] (ˈбубон', ˈбубен', ˈбубин', ˈбуб'ін');

карта № 296: [о] ˈвузол, [е] (ˈвузел); ˈвузлик (вузˈлик) — без демінутивності; ˈвуз'ол, ˈвузол', ˈвузел', ˈгуз'ол; ˈгуз'ел, ˈгузлик; ˈузол, ˈузел, ˈузлик; ˈґуз'ол, ˈґузил, ˈґузлик, ґуˈʒолок; ґуʒ, ґус, ґуʒ"; гуˈʒок — без демінутивності; моˈз$^{(ˈ)}$іл'; у коментарі: ˈвузло, ґуз, ґуц; ˈвузіл', ˈвозел, ˈвузўу, ˈвузл'іў, ˈузлў, вуˈʒолок; ˈґуз'іў, ˈґуʒ'іў, ґуˈзолок, ґуʒеˈлок, ґуˈʒало^{у}к, ˈґузлик, ˈґузик (-ік), ˈґуз'ік, ˈґуж'ік, ˈкузлик; ˈмози^{і}л', моˈзил', моˈзўл', моˈзул', маˈзил'; 'вузол': ˈкукла, ˈзашнурок, курˈмей, ґаˈʒур; наголос: вуˈзол, вуˈзел, вузˈлик;

карта № 12: зоˈзул'а, зо^{у}ˈзул'а, зу^{о}ˈзул'а, зуˈзул'а, заˈзул'а, зеˈзул'а, зиˈзул'а; зоўˈзул'а, заўˈзул'а; з'оˈзул'а, з'аˈзул'а, з'оˈзул'а, з'аˈзул'а, з'еˈзул'а; заˈзул'е, заˈзул'і; 'зозуля': куˈкоўка, ˈкукалка, куˈкучка; у коментарі: зоўˈз'ул'а, зоˈз'ул'а, з'оˈз'ул'а; заˈзул'йа; зоˈзул'ка; коˈкучка, ˈкукалка, ˈкукаўка, куˈкоўка, куˈкôўка;

карта № 207: тиˈб'і, тоˈб'і, туˈб'і; у коментарі: теˈб'і, те^{и}ˈб'і, ти^{е}ˈб'і, т'іˈб'і, тоˈбî, тоˈбû, тоˈби, тоˈб$^{(ˈ)}$ê, тоˈб'е, тоˈб$^{(ˈ)}$е^{і}, тоˈбie, ˈтоб'і.

Форма окˈреми(й) фіксується в усіх говорах у межах тому, крім того, в західнополіських, буковинських, рідше в середньополіських, південноволинських, подільських, північнонаддністрянських і східнопокутських говірках поширений варіант окˈроми(й).

Варіант де^{и}(е, и^{е}, и)н$^{(ˈ)}$ˈц$^{(ˈ)}$е (-це^{а}, -ца^{е}, -ци) поширений в усіх говорах у межах тому, зафіксовано ще: д$^{(ˈ)}$ін$^{(ˈ)}$ˈце — 5, 12, 128, 230, 284, 321, 333, 492, 662, 667; до(о^{у})н$^{(ˈ)}$ˈце — 60, 81, 98, 178, 179, 216, 217, 225, 345, 352, 509, 517, 629, 682. Акцентний варіант ˈд$^{(ˈ)}$е(и)н'ц$^{(ˈ)}$е (-це^{и}, -ци), ˈдонце засвідчується в лемківських, середньополіських і південноволинських, рідше у західнополіських говірках та в говірках 139, 259, 268, 277, 282, 303, 306, 395, 412, 461, 473, 485, 524, 542, 563, 663. Відзначено ще варіанти: ˈʒ'енца — 651; ʒ'енце — 653; ˈденч'і — 230; ˈдин'ц'а — 414; оˈденце — 91; варіанти словотвірні: дˈнечко — 26; ˈденка — 142; ˈденко — 233, 235, 661, 668, 671, 673, 677, 679; ˈденко — 664; ˈден'ко — 686. Форма суˈкенце відображена переважно в поліських говірках, рідше в подільських, ще рідше в решті говорів; суˈконце фіксується часто в покутсько-буковинських говірках, рідше в подільських, наддністрянських і південноволинських, ще рідше в південнополіських, середньозакарпатських і гуцульських говірках; [и] в кінцевому відкритому складі (суˈкенци, суˈконци) відображено в коментарі до карти № 37.

Форму ˈсос$^{(ˈ)}$он (ˈсосо^{у}н) записано у частині поліських, південноволинських і подільських говірок; варіант ˈсос$^{(ˈ)}$е(е^{и}, и^{е}, и)н фіксується зрідка в поліських, південноволинських, наддністрянських, лемківських, середньозакарпатських, гуцульських і буковинських говірках (ˈшосен) — 669.

Форму ˈсосн$^{(ˈ)}$іў (-нуў, -ноў) відзначено у частині надсянських, бойківських, наддністрянських, покутсько-буковинських, гуцульських, лемківських, подільських, південноволинських і західнополіських говірок, со(о^{у}, у^{о})сˈн$^{(ˈ)}$іў — 358, 442, 479, 520, 550; сусˈни^{е}в — 660; ˈсосеней — 48; ˈсосней (-ий) — 26, 34, 36, 37, 46, 61, 62, 67, 70, 72, 76, 77, 79, 92, 154, 215, 488, 644; сосˈней — 64, 220; сосˈний — 459; сосн — 429, 431, 435, 527; ˈсошні — 677; наголос со(о^{у}, у, у^{о})ˈс$^{(ˈ)}$он засвідчено у частині західнополіських, південноволинських, наддністрянських говірок, зрідка в середньополіських говірках, а також у говірках 112, 113, 241, 365, 388, 436, 467, 485, 491, 505, 508, 533, 535, 687; соˈсе^{а}н — 548; соˈсен (суˈсен) — у частині покутських, середньозакарпатських говірок та у нас. пп. 127, 217, 230, 249, 282, 284, 306, 319, 328, 330, 343, 389, 432, 433, 453, 469, 482, 487, 539, 558, 661, 663, 667; замість сосон записано хв(ф)оˈйін (хвуˈйін) — 3, 37, 67, 103, 640; хˈвойун — 658; хвуй — 648; хˈвойі — 650, 651; хв(ф)оˈйіни — 21, 24, 98.

Форму лоско(у, а)ˈтати записано зрідка в усіх говорах тому (ласку(о, о^{у})ˈтати — 113, 142, 223, 233, 246, 250, 251, 271, 286, 316, 317, 331, 351, 353, 355, 356, 359, 362, 614, 654, 660, 662, 670, 673, 683, 687; ласˈкотац — 686); відзначено варіант ллескоˈтати — 438; л(в)искоˈтати — 152, 665; крім того, відзначено лексичні синоніми: скобоˈтати (скубуˈтати^{е}, скомбыˈтати, скобиˈтати, шкобоˈтати, скымыˈтати, скомоˈтати, скоґоˈтати, скомыˈтати) — у частині гуцульських, покутських, наддністрянських, буковинських, бойківських, середньозакарпатських говірок і зрідка у подільських говірках; ш(с)комˈтати (сконˈтати) — у частині середньозакарпатських говірок; ши(е, о)л$^{(ˈ)}$коˈтати (шул'ґуˈтати) — у частині західнополіських говірок; сол'коˈтати — 14; шол'коˈтати — 638; шел'екˈтац" — 643; шолокˈтати — 151; ши(е)л'оˈґати — 10, 35; шуˈл'оґати — 67; ˈшел'ґати — 41; шчи(и^{е})коˈтати — 229, 617, 624, 640; ст'іґоˈтати — 550; к'іˈц'і(у)кати — 635, 640; к'іˈцаті^{и} — 634; ґи^{і}ˈʒ'ікати — 656; кыцˈкати — 669, 675; ˈгыцкаті — 680; ґіʒиˈл'ати — 621; ґаʒ'іˈл'ети — 617; ґидиˈкати — 588; гуʒ'уˈґати — 469; ґ'іʒиˈґати — 623; шев·еˈл'ет$^{ц'}$ — 653.

Лексему полин у варіанті з [о] — по(о^{у}, у^{о}, у)ˈлин виявлено в усіх говорах у межах тому. Ще зафіксовано: пôˈлôн' — 456; пиˈл$^{(·)}$ин$^{(ˈ)}$ — 61, 75; паˈлин$^{(ˈ)}$ (-ˈли^{е}н') — 1, 2, 6, 240, 616, 621, 654, 655; опаˈлин' — 3; паˈлун — 35; відзначено наголос: ˈполин — 687; ˈполин' — 23, 28; ˈпол$^{(·)}$он — 405, 411, 412, 416, 434, 435, 437, 440, 666; ˈполун — 656; ˈполи^{у}н — 663; ˈповун — 665; засвідчено [н'] — по(а, и, у, о^{у})ˈлин' (-ˈл'ін', -ˈл'ен') у частині західнополіських, середньополіських, південноподільських говірок та в нас. пп. 445, 456, 485, 524, 581, 584, 667.

Займенникову форму собі у варіанті з [о]: со(у, у^{о}, о^{у})ˈб'і (-би, -ˈб'ie, -ˈбе, -бˈйе, -ˈб·а) записано в усіх говорах у межах тому (нейтралізацію опозиції /у/ — /о/ відбито на карті № 55);

варіант з [е]: -се(е^{и}, и)ˈб'і відзначено в говірках 1, 130, 135—137, 142, 191, 201, 209, 220, 229, 316, 620; засвідчено наголос: ˈсоби — 176; ˈсоб'і — 227, 540, 665, 666, 669, 672, 672а, 678, 685; зафіксовано форму си — 266, 300, 435, 464, 500; сі — 588.

Т. III, ч. 1. Карта № 7: [о, о^{у}, у^{о}, у] (тоˈб·і, то^{у}ˈб'і, ту^{о}ˈб'і, туˈб'і), [е^{и}, и^{е}, и] (те^{и}ˈб'і, ти^{е}ˈб'і, тиˈб'і), [і] (т'іˈб'і); у коментарі: то^{а}ˈб'і, таˈб'і; ти^{і}ˈб'і; т'і^{и}ˈб'і; тоˈбie, тоб'іˈйе, тоˈб'е, тобˈўе, тиˈб'е.

Лексему окремий у варіанті з [е]: о(о^{а}, у) кˈремий (-ми, -м'ій, -ми^{і}й) записано в більшості говірок тому; о(а)кˈромий (-ми, -м$^{(ˈ)}$е, -ма) виступає у деяких східнополіських, східнослобожанських, нижньонаддніпрянських і донецьких говірках, крім того, відзначено: акрамˈл'а — 1; кˈроме — 249, 303.

Лексему денце у варіантах де^{и}нˈце, ди^{е}нˈце, динˈце виявлено в усіх говорах у межах тому; варіант донˈце фіксується зрідка в нижньонаддніпрянських говірках, а також у говірках 7, 49, 73, 85, 108, 140, 156, 243, 249, 284, 301, 314, 362, 366; д'інˈце — 127, 207, 213, 216, 278, 285, 315, 340; дîнˈце — 178; де^{і}нˈце — 234; зафіксовано [н'] — 56, 79, 104, 173, 215, 267, 316; наголос: ˈденце (-е^{и}, -и^{е}) — в частині донецьких, східнополтавських, нижньонаддніпрянських, середньослобожанських і східнослобожанських говірок та в говірках 46, 51, 325, 329, 366; ˈдон$^{(ˈ)}$це — у частині донецьких говірок та у говірках 32, 39, 76, 85, 105, 124, 140, 163, 179, 215, 218, 292, 344, 347, 354, 366, 368, 369; відзначено деривати: ˈдонушко — 249, 252, 327, 370, 371; ˈдонишко — 373; деˈнеч'ко — 363.

Лексему суконце у варіанті з [о] записано в більшості говірок у межах тому (суˈкон'це — 79, 173, 215, 218, 221, 246, 267, 324, 333; суконˈце — 84, 165, 261, 263, 269, 351); варіант з [е] (суˈкенце) фіксується в багатьох середньослобожанських, східнополтавських і нижньонаддніпрянських говірках, зрідка у донецьких, східнополіських і східнослобожанських говірках, крім того, відзначено: сук'інˈце — 300; сук·інˈце — 207; суке(е^{и})нˈце — 80, 83, 258, 273, 342, 345.

Форму л$^{(·)}$е^{и}(и^{е}, и, е, 'е)ˈген'кий (-ки, -ки^{і}, -к'ій, -ки^{е}й) зафіксовано в усіх говорах у межах тому, варіант ле^{и}(е, 'е, 'і)ˈгон'кий засвідчено в говірках 10, 33, 305, 317, 362, 366, 368; ще виявлено варіанти: ˈл$^{(·)}$еге(е^{и})н'ки^{і}й — 45, 297; ˈл'оге^{и}(и^{е}, и, 'і, 'е)н'кий (-к'ій) — 1, 4, 16, 313, 314, 329, 374; ˈл'огон'кий (-кій) — 48, 324.

Форма ˈбубон фіксується в східнополтавських говірках, зрідка в усіх інших говорах (ˈбубо^{а}н — 29; ˈбубан — 1, 8, 16, 311); варіант ˈбубе^{и}(е, и)н зафіксовано в частині середньослобожанських, східнослобожанських, нижньонаддніпрянських і донецьких говірок, ще засвідчено: ˈбуб'ін' — 86, 100; ˈбобон — 35, 77, 157; ˈбобун —

41, 47, 118, 143, 230; ˈбубна (жін. р.) — 3, 171, 187, 256, 274; наголос буˈбон у частині донецьких і східнополтавських говірок та в деяких середньослобожанських говірках, а також у говірках 14, 63, 168, 172, 198, 199, 214, 243, 245, 248, 292; буˈб(')ен — 43, 48, 76, 79, 84, 209, 297, 336; бо(о^у)ˈбун — 35, 37, 47, 63.

В усіх говорах тому виявлено варіанти сосон і ˈсос(')е(е^и, и^е, и)н (соˈсон — у частині східнополтавських, східнослобожанських і нижньонаддніпрянських говірок, а також у говірках 49, 76, 84, 91, 111, 117, 186, 203, 223, 226; саˈс'он — 1; соˈс'он — 48, 160; соˈсен — 48, 199, 249, 255, 278, 333); записано відмінні форми: ˈсосн'їў — у частині нижньонаддонських говірок і в нас. пп. 20, 41, 156, 158, 159, 180, 277, 355; сос'ˈн'їў — 83; сосн — 170.

Лексему вузол у варіантах ˈвузол(·), ˈузол', ˈвузо^ул записано в більшості говірок у межах тому (ˈуз'ол — 244); варіант ˈвузел(·) — (-зе^ил('), -зил, ˈузел) засвідчується зрідка в слобожанських і донецьких говірках, а також у нас. пп. 7, 8, 39, 80, 329, 345, 355, 374; ще наведено варіанти: ˈ(в)уз'іл — 207, 374; ˈвузал — 327, 347; відзначено наголос: вуˈзол(·) (уˈзол') — зрідка в усіх говорах тому; (в)уˈз'ол — 26, 35, 246; вуˈзел — 249, 297; уˈз'ел — 48.

Варіант л(·)о(о^у, у, а)ско(о^а, а, о^у)ˈтати (-т', -ˈт'іт') поширений в усіх говорах у межах тому (лоскоˈтити — 162); варіант л·е^и(и^е, е, и)скоˈтати (-т') виступає в частині східнополтавських і нижньонаддніпрянських говірок; виявлено синоніми: шелокˈтат' — 249; салакˈтат' — 327; шчикоˈтати — 326.

Форму по(о^у, у^о, у, о^а, а^о, а)ˈл(·)ин(') записано в усіх говорах у межах тому, варіант пеˈлин відзначено лише в говірці 162; наведено ще варіанти пол·е^иˈнец' — 80 і полиˈно — 223.

Варіант зо(о^у, у^о, у)ˈзул'а виявлено в усіх говорах у межах тому; заˈзул'а — 4, 25, 178, 207, 297, 313, 347; засвідчено лексичний синонім ку(о)ˈкушка — у деяких східнополіських, східнослобожанських і донецьких говірках і в говірках 85, 292, 358, 359.

Займенникову форму собі з голосним [о] — со(о^у, у^о, у, о^а, а^о, а) ˈб'і зафіксовано в усіх говорах у межах тому (собˈйе — 48). Ще записано: се(и^е, и)ˈб'і — 1, 3, 25, 27, 90, 115, 160, 225, 231, 245, 249, 303, 311, 322, 326, 363, 366; сеˈб'іе — 43; с'еˈб'і — 366; си^іˈб'і — 16; с'і^иˈб·і — 45; с'іˈб'і — у частині східнополіських говірок та в говірках 31, 61, 250, 311, 313, 322, 327; сіˈб'е — 374; со^иˈб'і — 151 (// си^оˈб'і), 234, 288, 306, 309, 358, 359; со^еˈб'і — 249.

Т. III, ч. 2. Карта № 1: зо^уˈзул'а, заˈзул'а; у коментарі: зоˈз(')ул'а, зуˈзул'а, зу^оˈзу^ол'а, зо^уˈзо^ул'а, зу^оˈзул'а, зо^аˈзул'а; ˈзал'ка, куˈкушˈка, коˈкушка, ˈкукатка, кукуˈвайка, куˈличка, куˈлик, ˈкука, ˈкуколка, куˈкуличка, кукуˈл'ічка, куˈкувиц'а, ˈкуку.

В усіх говорах у межах тому поширені варіанти о(а, о^у)кˈремий (гокˈремий) і о(о^у)кˈромий (-ми^ей, -ми).

Варіанти де^инˈце, д(')енˈце, динˈце відзначено зрідка в усіх говорах тому (денˈцо — 178; ден'ˈце — 25, 185); д(')онˈце — фіксується зрідка в кримських і нижньонаддніпрянських говірках, а також у говірках 15, 47, 131, 148, 208, 216, 309, 317, (донˈцо — 367); ще записано: д'інˈце — 15, 90, 91, 149, 176, 179, 253, 255, 340; виявлено наголос: ˈденце (-е^и, -и) — у частині південноподільських, нижньонаддністрянських, кримських говірок, зрідка в південнобессарабських і нижньонаддністрянських говірках та в нас. пп. 55, 61, 332, 350, 363, 374; ˈден'це — 95; ˈдонце (-е^и) — зрідка в нижньонаддніпрянських говірках та в нас. пп. 30, 47, 51, 110, 151, 238, 262, 284, 303, 307, 333, 335, 352, 371; засвідчено деривати: ˈденич(·)ко — 140, 223; деˈнечко — 163; ˈдонушко (-о^а, -а^о) — в частині кубанських говірок і в говірках 37, 225, 227, 252, 276, 278, 288; ˈдоничко — 184.

В усіх говорах у межах тому поширені варіанти су(у^о)ˈконце (-це^и) і суˈкенце (-е^и, -и); ще зафіксовано: суˈкон'це — 185, 215; суˈк'ен'це — 25; наголос: суконˈце — 120, 192, 216; суке(и)нˈце — 32, 123, 152, 198, 200; дериват суˈконка — 283, 288.

Форму ле^и(е, и^е, и, 'і)ˈген'кий виявлено в більшості говірок тому; варіант ле^и(е, 'е, 'і)ˈгон'кий (-к'ій) засвідчено у частині кримських говірок, а також у говірках 4, 30, 108, 117, 119, 147, 151, 226, 309; крім того, записано: леˈг'ін'ке — 239; наголос: ˈл'оге(е^и, и)н'кий — у частині кубанських говірок та у говірках 2, 70, 203, 225, 276, 278; ˈл'огон'кий — 51, 298, 299, 352, 367; ˈл'ог'ін'к'ій (-кай) — 194, 255, 288.

Форма ˈбубон зрідка фіксується в усіх говорах у межах тому, ˈбуба(о^а)н — у частині південноподільських, південнобессарабських, нижньонаддніпрянських говірок, зрідка — у нижньонадбузьких та кубанських говірках; варіант ˈбубе^ин (-ен, -ин) — 3, 4, 52, 85, 108, 109, 114, 118, 119, 121, 136, 151, 160, 161, 185, 193, 206, 223, 281, 292, 295, 310, 311, 336, 367; ще зафіксовано: ˈбубы^он — 364; ˈбуб'ін(') — 4, 288, 359; виявлено наголос: буˈбон — 9, 36, 77, 78, 148, 169, 187, 194, 212, 224, 253, 273, 284, 300, 302, 349; буˈбан — 12, 149; буˈб(')ен — 104, 216, 296, 298, 299; форма ˈбубно — 256; лексичні синоніми: бараˈбан — 2, 5, 12, 41, 110, 115, 208, 239, 283, 297, 352; таланˈбас — 319.

В усіх говорах у межах тому паралельно функціонують варіанти ˈсосон і ˈсосе^ин (-(')ен, -ин); засвідчено наголос соˈс(')он — 26, 30, 43, 77, 149, 195, 198, 199, 288, 349; соˈсен — 24, 183, 191, 253, 296; відмінні форми: ˈсос(')н(')їў (-ниў, -ноў) у частині південноподільських говірок, зрідка у південнобессарабських, кубанських і нижньонаддніпрянських говірках; сосˈн'їў — 357. Лексему вузол у варіанті з [о] (ˈвузол, ˈуз(')ол) записано в більшості говірок тому; ˈвузе^ил (-ел, -ил('), ˈуз'ел) відзначено у частині кримських, південнобессарабських, південноподільських говірок, зрідка в кубанських і в говірках 83, 85, 130, 132, 147, 151, 193; ще виявлено: ˈ(в)уз'іл — 32, 342, 364; наголос: (в)уˈзол (уˈз'ол) — в частині нижньонаддніпрянських, кубанських, нижньонадбузьких, кримських і південноподільських говірок; вуˈзел — 295, 300; уˈз(')ел — 288; лексичний синонім ґуз — 4, 110, 118, 134.

Варіант ло(о^а, а^о, а, о^у)ско(о^а, а^о, а, о^у)ˈтати (-т') відображено переважно в південноподільських, південнобессарабських, нижньонаддністрянських, південних нижньонаддніпрянських і кубанських говірках, зрідка у кримських, нижньонадбузьких і північних нижньонаддніпрянських; ле(и, е^и, и^е)скоˈтати (-т') фіксується часто в північній групі нижньонаддніпрянських говірок, зрідка у кримських, а також у говірках 61, 77, 100, 104, 193, 216, 237—240, 248, 253, 259, 261, 292, 301, 310, 318, 320; ще наведено: лос'коˈтати — 203; л'ескоˈтати (-т') — 193, 292; скоґуˈтати^е — 4, 108; шч(·)екоˈтат' (-каˈтат') — 294, 301, 311.

Лексема полин фіксується тільки у варіанті з [о], прикінцевий [н'] засвідчено в частині кубанських, кримських, нижньонаддніпрянських і нижньонадбузьких говірок.

У всіх говорах у межах тому засвідчено займенникові форми со(о^у, у^о, у, о^о, а)ˈб'і, то(о^у, у^о, у, а)ˈб'і. Ще фіксуються варіанти: сеˈб'і (с'еˈб(·)е) — 119, 203, 216 252, 253, 276, 288, 292, 294, 301—303; сиˈб'і — 164, 338; се(и)ˈб'і (-е) — 119, 164, 203, 216, 252, 253, 257, 276, 288, 292, 294, 301—303, 338; с'іˈб'і (-ˈб(')е) — 172, 194, 253, 283, 284, 296, 342; те(е^и, и)ˈб'і — часто в кримських говірках та в нас. пп. 48, 75, 99, 106, 117, 119, 172, 216, 280, 311, 312, 321, 327, 328, 340, 367; т'іˈб'і — зрідка в кримських говірках, а також у нас. пп. 194, 305, 342; тиˈб'і — 48, 75, 99, 106, 117, 164, 172, 280, 327, 328, 340; теˈб'і — в кримських говірках, а також 119, 216, 285, 311, 312, 321, 367; закінчення -е: тоˈб'е, таˈб'е, т'іˈб'е, т'еˈб'е відзначається часто в кримських говірках. Ще виявлено: туˈби — 9; то^уˈби^і — 289; т'е — часто в кримських говірках; т'е^іˈб'е — 299; теˈбе — 367; тобˈйе — 322; наголос: ˈтобі — 156, 291; ˈтоб'і // тоˈб'і — 35, 142, 147, 151.

380. Половня, полоскати, лобода чи пелевня, пелескати, *лебеда*? *Горобець* чи *веребей?*

Т. I. Карта № 76: [о] (furoлобоˈда), [и] (либоˈда), [е] (лебоˈда); [е] в переднаголошеному складі (л(')еб(')еˈда, либеˈда); у коментарі: ˈлобода, лоˈбода, лабаˈда, л'еб(')еˈда, л'аб'еˈда, либо^уˈда, либуˈда, ле^ибо^уˈда, либе^иˈда, ле^ибе^иˈда;

карта № 145: [оро] (гороˈбец', гороˈбей, вороˈбей), [ере] (вереˈбей); [о^у, у] (го^уро^уˈбец', гуруˈбец'); у коментарі: гоˈробец', гараˈбец', гороˈб(')ей, вороˈб'ей, вараˈб(')ей, в(')ер(')еˈб(')ей, в'ер'е^аˈб'ей, в(')ер(')аˈб'ей, вера^еˈбей, вереˈбейко; ореˈбей, ороˈбец', гороˈбел'; 'горобець' — коноп'ˈл'аник, канапˈл'аник (-н'ік), конопˈл'ан'ак, канапˈл'анка, коноˈпел(')ник (-н'ік), конопˈл'еник, конопˈл'ак, конопˈл'ух, коˈноплик, жиўˈкун, жи(і)ˈвун, ˈжиўчик, жид, жи(і)ˈдок, жуˈд'ук, кузˈдус', ӟиўˈкун, кудˈрай, праˈс'аник, ˈмазур, ӟим.

Форма поˈлоўн'а виступає в усіх говорах, у поліських і східноволинських говірках ця лексема фіксується рідко (відзначено полоўˈн'а — зрідка в усіх говорах тому; ˈполоўн'а — 154, 191, 199, 503, 649; поˈлоўник (-н'ік) — поодиноко в середньополіських, східноволинських і подільських говірках; ˈполоўник — 259).

У всіх говорах фіксується форма по(а)ло(а)сˈкати (-т'), пулусˈкати — часто в східноволинських, зрідка — у середньополіських говірках; записано ще пелесˈкат' — 145, 162, 204.

Т. II. Карта № 73: [еле] (пеˈлеўн'а); у коментарі: поˈлоўн'а, по(о^у, у^о, у)ˈлоўник, поˈлиўник, по(у)ˈл'іўник, поˈлаўник, полоўˈн'ак, полоўн'аˈчок, полоўˈн'аник, полоўˈйаник, пуˈломн'аник, по^уˈлоўн'а, пиˈлиўн'а, пели(е^и)ўˈн'а, пе^иле^иўˈник, пеˈлин'а, пеˈлевен; плеˈварен'; поˈвовн'а;

карта № 60: car лобоˈда, лебоˈда, лебеˈда; у коментарі: ло^у (у^о, у)боˈда, лобу(о^у)ˈда, ло^убо^уˈда, ли^е(и)боˈда, либо^у(у^о, у)ˈда, ло^убиˈда, лабоˈда, ли^е(и)би^е(и)ˈда, ла^ебеˈда, л'ібіˈда, л'ібеˈда, ле(е^и, и)б'іˈда, йобоˈда; ˈлобода, лоˈбода;

карта № 144: **-ец'** (гороˈбец'), **-ел'** (вороˈбел'), **-ей** (гороˈбей), **-ɔк** (вороˈбок), **-ій** (вороˈб'ій), **-ух** (гороˈбух), **-ц'ух** (горобˈц'ух); [в] (вороˈбец', вороˈбей, вороˈбух); ороˈбей, ороˈбец', ороˈбух; у коментарі: враˈбец, вороˈбе^оц, вороˈбиц', вороˈбил', гуруˈбац, гороˈб'ей, шураˈбей, швораˈбей, воробˈл'ух, воробˈйух, орабуˈшок, орабйуˈшок, во^ураˈбишок, рубˈц'ух, вурупˈц'ух, рабуˈшок, гараˈбей, гареˈбей, вараˈбух, гараˈбух, го^ураˈбец, ораˈбух, вереˈбух, граˈбей, ворˈбух, вороˈбиц', вороˈбил', (в)гороˈбейко; 'горобець' — шˈвораб, проˈс'аˈник, просеˈн'ук, с'ім'інчаˈник, коноˈпел'ник, конопˈл'аник, пус'ˈм'іт'уха, см'іˈт'ух, см'іт'уˈшок;

наголос: воˈрɔбел' відбито на карті № 134.

Лексема полоскати в усіх говорах у межах тому фіксується у варіанті з [оло]: поло(с)ˈкати, варіант з [еле] (пелесˈкати) засвідчено в говірках 525, 546; ще наведено: плуˈкати^і — 677; спˈлукац' — 657; пл'ˈйускац — 686.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому програмові слова фіксуються з [оло] і [оро]: по(а)ˈлоўн'а, рідше по(а)л(·)о(а)ўˈн'а; по(а)л(·)о(а)сˈкати (-т'), л(·)о(а)бо(а)ˈда і го(а)ро(а)ˈбец('). Відзначено ще варіанти: ˈполоўн'а — 8, 39, 41, 92, 124, 273; пологˈн'а — 209; поˈл(·)оўник (-и^ек) — у частині нижньонаддніпрянських і східнослобожанських говірок, а також у говірках 14, 84, 93, 226, 227, 302, 323; пол(·)оўˈник — 5, 21, 239, 243; поˈл(·)ове(е^и)н' — 216, 237, 250; пол(·)оˈвен' — 26, 27, 31, 40, 44, 61, 63, 97, 98; полоўˈн'ак — 359; половˈйа — 207; полиўˈн'а — 353; пол'івˈн'а — 366; гореˈбец' — 33; во(о^а, а, а^о)ро(о^а, а, а^о)ˈб(')ей — 20, 25, 28, 207, 307, 311, 313, 369, 374; вороˈбец' — 334; вороˈбец' // вороˈбей — 345. Варіанти з [еле], [ере] засвідчуються: пе^иле^исˈкати (-т') — 307, 310; л(')еб(')еˈда — 33, 135, 167, 336, 374; либиˈда — 326, 327; ле^ибе^иˈда // ле^ибоˈда — 310; вереˈбей — 217.

Т. III, ч. 2. Карта № 47: поˈлоўн'а, поˈлоўник; наголос: полоўˈн'а, полоўˈник; у коментарі: ˈполовн'а, поˈл'овн'а, поˈловин'а, пол'іўˈник, пуˈловн'ік, поˈл'івник, пол'оўˈник, по(а)ˈлоўн'ік, пол'іўˈнек, поˈломник, пˈлеўник, полоˈвей, полоˈвен'.

Решта програмових слів фіксується в структурах по(о^у, а, о^а)л·о(о^у, а, о^а) (с)ˈкати(-т'), ло(а)бо(а)ˈда (л'еб'еˈда) — 255, 276; ле^ибеˈда — 260; л'ібе(е^и)ˈда — 193, 288; ле^ибе^иˈда — 216), го(о^у, а)ро(о^у, а)ˈб(')ец(') (часто паралельно записано во(е)ро(е)ˈб'ей).

381. Прислухайтесь, як вимовляють у вас *и*: близько до *е* або до російського *ы* (польського *y*), чи до *і*, або як дифтонгічні звуки: рябий бик, тин, користь, лихий, гинути, широкий, чистий, живота чи рябей бек, тен, коресть, лехей, генуть, шерокей, честей, жевота, чи рябый бык, тын, корысть, лыхый, гынути тощо, чи широкій, чістій, жівота, тін, ліхій, гінути тощо, чи рябуей буек, туен тощо?

Т. I. Карта № 20: [и] < *і*; [і], [і^и], [и^і] < і; [і], [і^и], [и^і] < *ы*; у коментарі: різні позначення рефлекса *і* та *ы* після губних, [у] < *ы* після губних;

карта № 102: [и^і], [і^и] з давнього *ы* після [т], [д], [с], [з], [н]; у коментарі: різні позначення рефлексів давніх *ы* та *і* після зубних, м'якість зубних перед [е] та [і] з давнього *и* (і), наближення [т'], [д'] до [ц'], [ӟ'];

карта № 51: [а]: р'аˈби(й), ˈр'аби(й), [е]: р'еˈби(й), [и]: р'иˈби(й); [р]: раˈби(й), реˈби(й), риˈби(й); у коментарі: ре^аˈби, р'ˈйаб'і, рˈйаби, ˈр·аби(й);

карта № 21: кореневі [ги], [ки], [хи] (ˈгинути...), кореневі [ги^і], [ки^і], [хи^і], [г·і^и], [к·і^и], [х·і^и] [г'і], [к'і], [х'і] (ˈги^інути, -т(')...); [ги^і], [ки^і], [х·і^и], [г·і^и], [к·і^и], [х·і^и], [г'і], [к'і], [х'і] в закінченнях прикметників чол. роду наз. відм. одн.: ши^иˈроки^і(й), лиˈхи^і(й);

карта № 18: [и]: ˈчисти(й), [и^і]: ˈчи^істий, [і^и]: ˈчі^истий; у коментарі: і̂, и̂, іи; часткове пом'якшення [ч], часткове пом'якшення [ш] у слові шиˈрокий;

флексії **-ий** та **-и** в наз. відм. одн. прикметників чол. роду передано на карті № 237.

У формах *користь, лихий, живота* ареали кореневих [и], [и^і], [і^и] та [і] збігаються з ареалами цих звуків у решті відповідних

програмових слів; фіксуються ще варіанти з [и^{е}] та [е^{и}]: ˈкори^{е}(е^{и})ст' (сц') — зрідка в східнополтавських говірках, а також у говірках 32, 36, 42, 54, 145, 173, 176, 267, 297, 385, 387, 400, 404, 436, 479, 573, 601, 604, 608, 628, 742, 808, 816, 821, 822, 830, 866, 868, 878, 903; ли^{е}ˈхий (-хи^{е}й, -х'ій) — зрідка в середньонаддніпрянських, східноволинських і східнополтавських говірках, крім того, у говірках 145, 173, 184, 310, 312, 387, 414, 418, 685, 705, 742, 788, 808, 816, 821, 822, 866, 903, 905; жи^{е}во(а, о^{у})ˈта — зрідка в середньонаддніпрянських і нижньонаддніпрянських, західнослобожанських та східноволинських говірках і в говірках 105, 173, 310, 471, 472, 650, 653, 676, 788, 816, 859. Виявлено ще варіанти: ˈкорес$^{(\cdot)}$т' — 22, 73, 78, 90, 110, 111, 307, 310, 725, 849; ˈкорêст' — 214; леˈхий — 276, 896; жевоˈта — 108, 471; наголос ко(а, а:, у)ˈрис'т'(ц'), ко(а)ˈрі(и^{і})ст' — у багатьох поліських говірках та в говірках 224, 386, 398, 426, 446, 505, 594, 618, 629, 647, 650, 661, 736, 751, 784—786, 789, 804, 817, 856, 893, 904.

Т. II. Карта № 17: [и] (бик), [и^{і}] (би^{і}к), [и^{е}] (би^{е}к), [ы] (бык), [ы^{о}] (бы^{о}к), [у] (бук); у коментарі: бйк, біќ, бік, бек, бôк, буок;
карта № 20: [х'і] (лиˈх'ій), [х'е] (лиˈх'ей), [хы] (лиˈхый); [к'і] (шиˈрок'ій), [кы] (шиˈрокый); у коментарі: [ки^{і}], [хи^{і}], [кі^{и}], [кî], [хî], [кй], [ки^{е}], [хи^{е}], [ке^{и}], [хе^{и}], [кê], [хê];
карта № 21: [ги] (ˈгинути), [г'і] (ˈг'інути), [ге] (ˈгенути), [гы] (ˈгынути); у коментарі: ˈгîнути, ˈги^{і}нути, ˈгйнути, ˈгі^{и}нути, ˈге^{и}нути, ˈги^{е}нути, ˈгунути;
карта № 15: [и^{і}] (ˈчи^{і}стий), [и^{е}] (ˈчи^{е}стий); у коментарі: ˈчйстий, ˈчîстий, ˈче^{и}стий, ˈч'естий, ˈч'астый, ˈш$^{(\cdot)}$ы^{о}стий.

Лексема рябий в усіх говорах фіксується у варіанті з [и]: р$^{(\cdot)}$а- (р·а, -р'і, р$^{(\cdot)}$и, -рйа, р'е, р'е^{и})ˈбий, крім того, наведено: р$^{(\cdot)}$аˈби^{е}й (-бе^{и}й) — зрідка в західнополіських говірках і в говірках 124, 291, 509, 522, 523, 583, 603, 607, 610, 666; ра('і)ˈб$^{(\cdot)}$ей — 5, 52, 108, 124, 244, 524; раˈби^{і}й (-ˈб·і^{и}й, -бйй, -бîй) — у частині середньополіських говірок та в говірках 69, 304, 648, 652; р$^{(\cdot)}$аˈбый (р'і, рйа) — у частині середньозакарпатських, бойківських, у східній частині південноволинських говірок і в говірках 176, 217, 443, 447, 465, 543, 576, 625, 642, 643, 650, 653, 672, 672а, 674, 675; раˈби^{ы}й — 213; наголос ˈр$^{(\cdot)}$абий — 414, 418, 421, 670, 682, 683, 685; ˈр'абый — у частині середньозакарпатських та лемківських говірок; засвідчено лексичні синоніми: кˈрасий (-си, -сій) — зрідка в наддністрянських і південноволинських говірках; кˈрасний — 230, 232, 240, 312; краˈсистий — 237, 516; сороˈкатий — 238, 305, 496; страˈкатый — 673; краˈсий — 255; ˈл$^{(\cdot)}$асий — 304, 306, 308; ке^{и}шеˈл·истий — 417; кеˈшастый — 668, 669; крисаˈнистий — 588; та(о, и)рˈкатий (-ˈхатий, -ˈкастий) — 476, 488, 499, 552, 554, 557—559, 581, 612, 679; прйаˈнистий — 520; перˈнатий — 609; пе(а, и)ˈристий (-ˈр'істий) — 623, 633, 639, 640, 643 (усі синоніми вказують на масть тварини); р'апкаˈмистий — 237; р$^{(\cdot)}$і(ри)ˈбатий — 247, 258, 328, 333; р'іˈбастий — 276 (майже в усіх випадках стосуються особливостей обличчя).

У формах тин, користь, живота в більшості говірок відзначено [и]: тин, ˈкорист' (-с'ц', -с'к$^{(\cdot)}$), живо(о^{у}, у^{о}, у, ô)ˈта. Фіксуються також варіанти: тин' — 98; ти^{е}(е^{и})н — 6, 8, 150, 479, 522, 558, 582; тен — 52; ти^{і}(і)н — 69, 71, 88, 103, 146, 175, 206, 648; тын — 176, 213, 217, 229, 336, 341, 351, 366, 375, 411, 444, 446, 465, 529, 576, 649, 650, 653; тын' — 642; ˈтин'а — 234; ˈтын'анка — 238; тиˈнец' — 6, 24; ти^{е}ˈн'ок — 60; зрідка в усіх говорах у межах тому замість тин фіксується пл$^{(\cdot)}$іт (пло^{у}т, плут, плуот, плит, плі^{и}т, плот, плыт); засвідчено ще: пл'іˈток — 328; гороˈдина — 425; горо$ʒ$'ˈба — 2; ˈзагород'т' — 644); ˈкори^{е}с'ц' (-с'ч', -ст, -ск') — 81, 175, 189, 196, 244, 285, 479, 515, 518, 582, 666; ˈкорес'ц$^{(\cdot)}$ (-с'т'$^{к'}$) — 154, 174, 460, 524; ˈкорыст' (-с'ц') — 274, 427, 442, 448, 454, 480, 529; ˈкори^{і} (і^{и}, й, î)ст' (-с'ц', -с'т'$^{к'}$, -ск') — у частині надсянських, буковинських, середньополіських говірок та в говірках 38, 63, 109, 236, 243, 273, 289, 292, 295, 301, 355, 362, 376, 439, 464, 471, 488, 495, 537; ˈкор'іс'ц' (-с'к) — зрідка в усіх, крім поліських, говорах у межах тому; ˈкорас'ц' — 8; наголос ко(у, о^{у})ˈрист' (-ˈрис'ц', -ˈри^{е}с'т') у частині поліських говірок; засвідчено лексичні синоніми: х (к)оˈсен$^{(\cdot)}$ — у частині середньозакарпатських і гуцульських говірок, а також у говірках 266, 274, 297, 306, 308, 404, 412, 441, 462, 463, 500, 680, 683; гоˈсен — 429; ˈхо(а)сен — у деяких лемківських говірках; ˈпол'за — зрідка в поліських та в говірках 128, 134, 162, 164, 227, 310, 548, 550, 605, 606, 608, 610—614; пол'ˈза — 380; жи^{е}во(у)ˈта — зрідка в наддністрянських говірках та в говірках 113, 120, 137, 156, 345, 436, 467, 471, 475, 512, 515, 518, 664, 666; ж'евуˈта — 510; жи^{і}(й, і)во(о^{у}, у)ˈта — у частині поліських говірок; жи^{и}воти — 677; ж'іво(у, о^{у})ˈта — зрідка в поліських говірках, а також у нас. пп. 124, 414, 424, 477, 563; жіˈвота — 686; жово(у)ˈта — 248, 285; жо^{у}во^{у}ˈта — 244; жувуˈта — 246, 248; жыˈвота — 668, 672а, 676; жвоˈта — 35, 652.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому в програмових словах фіксується [и]: р'аˈбий бик, тин, ˈкорис$^{(\cdot)}$т' (-сц', -ст), ли$^{(\cdot)}$ˈхий (-ˈх'ій), ˈгинути (-т'), шиˈрокий (-к'ій), ˈч$^{(\cdot)}$истий, живоˈта. Крім того, засвідчено варіанти: р'аˈби^{і}(і)й — 48, 87, 89, 153; р'аˈб'і — 48; би^{і} (і, і)к — 48, 89; би^{е}к — 80; р$^{(\cdot)}$йаˈбий — 176, 226, 350; р'іˈбий (-ˈбой) — 313; наголос ˈр'абий — 374; ˈр'абой — 48; ти^{е}н — 76, 80; тин' — 27; тîн — 72, 87 (лексичні синоніми пли^{е} (е^{и}, е, 'е^{і})ˈт'ін' — 26, 39, 48, 152, 245; пл'іт — 121); ˈкори^{е}с'т' — зрідка в усіх говорах у межах тому; ˈкорес$^{(\cdot)}$т' — 100, 217, 226; ˈкор'іс$^{(\cdot)}$т' — 81, 84, 180, 207, 256, 278, 309, 337; наголос коˈрис$^{(\cdot)}$т' — 20, 21, 48, 71, 79, 82, 83, 120, 141, 146, 147, 264, 282, 293, 321, 337 (лексичні синоніми ˈпол'за — зрідка в усіх говорах тому; ˈвигода — 164, 169, 204, 287, 291, 296, 298, 301, 337, 338); л$^{(\cdot)}$и^{е}(е^{и})ˈхий — зрідка в усіх говорах у межах тому; л·и^{и}хі^{и}(й), -и^{і}й — 45, 153; леˈхий — 66, 86, 185; л'іˈхой (-ій, -ий) — 48, 110, 242, 324 (лексичні синоніми: злий — 158, 296, 298, 301, 326, 337, 353, 374; ˈл'утий — 287); ˈги^{е}нути^{е} — 80; ˈг'інути (-т') — 16, 110, 313; ˈги(і^{и})бнут' (-ти) — зрідка в східнослобожанських, донецьких і нижньонаддніпрянських говірках (погиˈбат' — 7, 21, 27, 67, 190, 204, 246, 300, 303, 363, 367); ши^{е}ˈроки^{е}й (ше^{и}ˈрокий) — зрідка в усіх говорах у межах тому; шеˈрокий — 59, 66, 100, 135, 150, 217, 226, 334; ши^{и}ˈрокий — 324; ш'іˈрок'ій — 48, 324; ˈч$^{(\cdot)}$и^{і}(і^{и}, і)сти(й) — у частині східнополіських та східнослобожанських говірок; ˈч'істий (-и^{е}й) — у частині донецьких і нижньонаддніпрянських говірок, поодиноко в слобожанських говірках; жи^{е}во(а)ˈта — зрідка в усіх говорах тому; жевоˈта — 66, 82, 86, 334; жи^{і}воˈта — 32, 48, 56, 249; ж'івоˈта — 324.

Т. III, ч. 2. Карта № 84: тин; у коментарі: ти^{е}н, тин', тиˈнок.

Усі інші програмові слова в усіх говорах фіксуються переважно у варіанті з [и]; ще наведено: р'аˈби^{е}(е^{и})й — 110, 115, 123, 143; би^{е}(е^{и})к — 43, 110, 115, 122, 123; р$^{(\cdot)}$аˈбей бек — 4, 108, 216; р'аˈби^{і}й — 192, 253; би^{і}к — 192, 253, 256, 295; б$^{(\cdot)}$ік — 252, 260; ˈкори^{е}с'т' — зрідка в нижньонадбузьких, південнобессарабських і нижньонаддніпрянських говірках; ˈкор'іс'т' — у багатьох нижньонаддніпрянських, деяких південноподільських, нижньонадбузьких і кубанських говірках; наголос коˈрис'т' (коˈр'іс'т') — спорадично в південноподільських, нижньонаддністрянських і нижньонаддніпрянських говірках; л$^{(\cdot)}$и^{е}ˈхий (-ˈх'ей) — у багатьох нижньонадбузьких говірках, зрідка в південноподільських, поодиноко — у решті говорів; л$^{(\cdot)}$и^{и}хи^{і}й (-хой) — 192, 253, 273, 288, 295; л'іˈхий (-ˈхой) — зрідка в кримських говірках (лексичні синоніми: злий (-злой) — 38, 54, 147, 251, 308, 316, 343, 344, 354; кˈл'атий — 17, 47; кˈл'атий // прокˈл'атий — 11); ˈги^{е}нути — 110, 192; ˈги^{і}нути- (-т') — 118, 192, 253, 288, 295, 363; ˈг'інут' — у частині кримських говірок; ˈгенути^{е} — 4, 108; зрідка в усіх говорах тому записано варіант ˈгибнути (-т'), ˈг'ібнут' (синонім пропаˈдат' — 147, 181, 257, 325, 358); ши^{е}ˈрок$^{(\cdot)}$ий (-ки^{е}й) — у частині південнобессарабських, нижньонадбузьких і кубанських говірок, а також у говірках 4, 17, 19, 104, 109, 130, 136, 176, 179, 204, 251, 286, 300, 303; шеˈрокий — 216; ши^{і}(і)ˈроки(и^{і})й — зрідка в кримських говірках; ш'іˈрокий (-кій) — 15, 27, 34, 37, 51, 214, 216, 252, 292, 302; ˈч·и^{е}стий — 110; ˈч'ести^{е}й — 4; ˈчи^{і}(і)стий зрідка в кримських говірках та в говірках 131, 159, 162, 185, 187, 192, 222, 322; ˈч$^{(\cdot)}$істий(-и^{е}й) — у частині нижньонаддніпрянських говірок, зрідка в кримських і кубанських говірках; жи^{е}воˈта (же^{и}воˈта) — у частині південнобессарабських, нижньонадбузьких говірок, зрідка в кубанських говірках та в нас. пп. 4, 17, 136, 176, 179, 189, 192, 203, 204, 238, 251, 286; жевоˈта — 203, 258; жêвоˈта — 185; жи^{і}воˈта (жівоˈта) — 162, 192, 253, 288, 295, 322, 355; ж'івоˈта — 207, 208, 252, 255.

382. Чи не відрізняють: колы, сын, пышный, але колі, колішній, сіній, пісьмо, побіті?

Т. I. Ареали [и], [и^{і}], [і^{и}], [і] < ы, и відбито на картах №№ 18, 20, 102 і в коментарях до них, а також у попередньому питанні.

Фіксується акцентний варіант пишˈни(й), пи^{і}(і)шˈни — 42, 57, 60, 62, 134, 142, 154, 179, 423, 635, 663, 669, 678.

Т. II. Ареали рефлексів давніх ы та и в програмових словах в основному збігаються з ареалами рефлексів, відображених на картах №№ 15—17, а також у програмових лексемах попереднього питання.

У лексемі письмо на відміну від інших [і] (п'іс'ˈмо, п'іс^{и}ˈмо), засвідчується не лише в поліських говірках, а й в частині південноволинських, наддністрянських, подільських, буковинських, покутських та середньозакарпатських говірок.

Відзначено ще акцентні варіанти: ˈколи — 436, 438, 663, 665, 679; ˈколы — 406, 407, 422, 423, 425, 431, 437, 440, 442, 452, 665, 667, 672, 672а; ˈкол'і — 493, 655, 674—676, 678, 679, 680, 684; пышˈны(й), пышˈний — зрідка в середньозакарпатських говірках та в говірках 437, 438, 443, 465, 487, 650; ˈкол'ішн'і(й), -л'існ', -лишн'і — 45, 60, 63, 64, 68, 69, 84, 635, 642, 645, 647, 649, 651; ˈпис$^{(\cdot)}$мо — 74, 349, 672, 676, 678; ˈп'іс$^{(\cdot)}$мо — 664, 668, 673, 679, 683.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому в програмових лексемах відзначено [и]: ко(о^{а}, а)ˈли, син, ˈпишни(й), -ни^{е}й, -н'ій; ко(о^{а}, а)ˈлиш$^{(\cdot)}$н'і(й), ˈсин'і(й), -н$^{(\cdot)}$ий; пис'ˈмо, по(о^{а}, а)ˈбит' (-ти^{е}, -т'і). Інші рефлекси давніх ы, и — [и^{е}], [е^{и}], [и^{і}], [і^{и}], [і] теж засвідчуються спорадично в говорах без виразної їх локалізації. Щодо лексеми письмо, то в ній [и] фіксується лише зрідка в східнополтавських та слобожанських говірках, у більшості говірок записано [і] (п'іс'ˈмо).

Т. III, ч. 2. Як і в говорах ч. 1, в усіх програмових словах виступає [и]; [и^{е}], [е], [и^{і}], [і^{и}] та [і] фіксуються в поодиноких говірках на території всього тому без виразної їх локалізації. Виняток становить лексема письмо, у якій відзначено переважно [і] (п'іс'ˈмо), варіант з [и] (пис'ˈмо) засвідчується зрідка в кримських та кубанських говірках.

383. Хрін чи хрон, чи хрєн, чи хрен, чи хрин?

Т. I. Карта № 8: [і] (хр'ін), [и] (хрин), [е] (хрен), [о] (хрон), [і͜е], [и͜е] (хр'і͜ен, хри͜ен); у коментарі: хрйін, охрˈйін, ахрˈйін, хр'і^{и}н, хр'îн, хр'ин, хрын, хр'ен, хрен, хрйен, хр'і͜ен, хр'ı͜ен, ахˈр'і͜ен, хри͜ен, хр'он, хру͜он, хр'у͜ин.

Т. II. Карта № 7: [і] (хр'ін), [и] (хрин), [е] (хрен), [о] (хрон), [і͜е] (хр'і͜ен); [н'] (хр'ін', хрин', хрен'); у коментарі: хр'îн, охˈр'ін, хр'ен, хрун.

Т. III, ч. 1. Карта № 1: [і] (хр'ін), [о] (хрон), [е] (хр$^{(\cdot)}$ен); у коментарі: х'р'ін, х'р'ен, хрйе^{і}н, хр'і͜ен.

Т. III, ч. 2. У говірках всієї території відзначено (часто як паралельні) форми хр'ін і хрон, рідше хрен. Записано ще: хрин — 12, 54, 110, 150, 151, 287, 289, 364; охˈр'ін — 178; хр'ен — 153, 172, 178, 215, 227, 246, 256, 280—283, 291, 296, 299, 301, 311, 317, 352, 364; хр·ен — 276, 288; хре^{и}н — 260; хрйен — 285 (// хрен), 330; хр'он — 41, 50.

383. Сокира чи сукира, чи секира, чи сєкира, чи сікира?

Т. I. Карта № 22: [ки] (соˈкира), [к'і] (соˈк'іра), [ке] (соˈкера), [к'і͜е] (соˈк'і͜ера), [ки͜е] (соˈки͜ера); [о^{а}...а] (саˈкира, саˈк'іра); [о^{у}...у] (суˈкира, суˈк'іра); [е] (с'еˈк'іра, с'еˈк'ера); [с'] (с'еˈк'ера, с'аˈк'ера); у коментарі: соˈкîра, соˈкйра, соˈкі^{и}ра, соˈки^{і}ра, сокˈйіра, соˈк'ира, саˈк·ира, соˈке^{і}ра, соˈке^{и}ра, соˈки^{е}ра, соˈкêра.

Т. II. Варіант соˈк'іра, соˈк'ира виступає в південно-східній частині середньозакарпатських говірок, зрідка в бойківських та гуцульських говірках, суˈк'іра — послідовно в надсянських, наддністрянських, часто в подільських, південноволинських говірках і в південній групі західнополіських говірок, зрідка — у північній групі останніх, у середньополіських, покутсько-буковинських і північно-західних бойківських говірках; с'е(і)ˈк'іра — 297, 365, 412, 416, 473, 546; у решті говірок фіксується варіант соˈкира.

У північно-західній групі середньозакарпатських говірок 'сокира' — ˈбалта, ˈфийса.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому зафіксовано форму соˈкира; ще відзначено саˈк'іра (-ˈкира) — 1, 4, 16, 19, 25, 26, 40, 85, 110, 178, 205, 297, 303, 311—313, 347; со^{а}ˈкира — 29, 31, 42, 124, 160; сеˈкира — 71, 73, 282; со^{у}(у^{о})ˈкира — 96, 128, 132, 146, 147, 149, 162, 169, 215, 218, 220, 226, 282, 304, 325, 368; суˈкира — 117, 135, 311, 334; соˈк'і͜ера — 43; со(а)ˈк'іра — 1—4, 16, 40, 44, 48, 296; соˈки^{е}ра — 226, 303; соˈкі^{и}(к$^{(\cdot)}$и^{і})ра — 21, 39, 56; соˈкир'а — 48; соˈкир·а — 48, 308.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому поширена форма соˈкира; зафіксовано: соˈкîра — 34; соˈки^{і}ра // соˈкира — 256, 354;

соˈк'іра — часто в кримських говірках; соˈк'ера — 4, 108; соˈк'и^{е}ра — 110; с(')еˈкира — 216, 248, 260, 261; с'еˈк'іра — 299; суˈкира — у деяких південноподільських і нижньонаддніпрянських говірках; со^{у}(у^{о})ˈкира — 10, 17, 19, 22, 24, 25, 55, 118, 121, 134, 159, 197, 239, 241, 289, 290, 300, 305, 306; со^{у}ˈк'ıра — 239; саˈкира — зрідка в нижньонаддніпрянських і кримських говірках; со^{а}(а^{о})ˈкира — 216, 221, 273, 321, 342; со^{а}ˈки^{ы}ра — 322; со^{а}ˈк'іра — 257; с'іˈкира — 260.

385. Ціл**у**вати чи цил**у**вати, чи целовати, чи цьолувати, чи цоловати, чи цюлювати?

Т. І. Карта № 13: [і] (ц'ілуˈвати), [и] (цилуˈвати, -т'), [е] (ц(')елуˈвати, -т'), [о] (ц(')олуˈвати, -т'), [а] (цалуˈвати, -т'), [у] (ц'улуˈвати, -т'); [л'] (ц'ул'уˈвати, -т'); у коментарі: цел'уˈвати (-т'), ц'іл'уˈвати (-т'), ц'і^{е}луˈвати, ціілоˈвати, ціілуˈвати, ци^{і}лоˈвати, ци^{е}луˈват, ціловати (-т'), цілуˈвати (-т'), ц'і̯елаˈват', ц'е^{о}лоˈват'; цäлаˈват'; цу^{о}луˈвати (-т') (ареали суфіксів -ува-, -ова- відбито на карті № 179).

Т. II. Карта № 11: [і] (ц'ілуˈвати), [и] (цилуˈвати), [е] (целуˈвати), [о] (ц'олуˈвати), [у] (ц'улуˈвати); [ц] (цилуˈвати, цолуˈвати); [л'] (ц'іл'уˈвати, ц'ул'уˈвати); у коментарі: ц'іˈловац, ц'іˈловати, ціβуˈвати, ц'улˈвати; 'цілувати' — бочˈкати(с'а), быкаˈт'іша.

Т. III, ч. 1. Карта № 2: [і] (ц'ілуˈвати), [и] (цилуˈвати), [е] (целуˈвати), [у] (ц'улуˈвати); [л'] (ц'іл'уˈвати, цил'уˈвати, цел'уˈвати); у коментарі: ц(')ілуˈвати, ц(')і^{и}луˈвати, ци^{і}луˈвати, ци^{е}луˈвати; це^{и}л(')уˈвати; ц(')ул(')уˈват'.

Т. III, ч. 2. Карта № 1: [і] (ц'ілуˈвати, -т'), [и] (цилуˈвати, -т'), [е] (ц(')елуˈвати, -т'), [о] (ц(')олуˈвати, -т'), [у] (ц'улуˈвати, -т'); [л'] (ц'ул'уˈвати, -т', ц'іл'уˈвати, -т', ц'ол'уˈвати, -т'); у коментарі: цолоˈват', цулуˈвати^{е}, ц'елоˈват', ц'ілоˈвати, целоˈвати, ц'іло^{у}ˈват'.

386. Слід, дід, тіло, лізти, діти, сніг, сіно, сітка, білий, обід, вітер, віра, пішки, річка, рідко, чи слі̯ед, ді̯ед, ті̯ело, лі̯езти, ді̯ети, сні̯ег, сі̯ено, сі̯етка, бі̯елий, обі̯ед, ві̯етер, ві̯ера, пі̯ешки, рі̯ечка, рі̯едко?

Т. І. Карта № 3: [і] (д'ід, ˈд'іти, ˈл'ізти, ˈт'іло, ˈс'іно, ˈс'ітка, с'л'ід, с'н'іг), [е] (д'ед, ˈд'ети (-т'і), ˈл'езти (-т'), ˈт'ело, ˈс'ено, ˈс'етка, с'л'ед, с'н'ег), [і̯е] (д'і̯ед, ˈд'і̯ет'і, ˈл'і̯езт'і, ˈт'і̯ело, ˈс'і̯ено, ˈс'і̯етка, с'л'і̯ед, с'н'і̯ег); у коментарі: сл'і:д, д'і:д, сл'е:д, д'е:д; сл'е^{і}д, д'е^{і}д, сл'і^{е}д, ді^{е}д, дид;

карта № 9: [і] (ˈб'ілий, оˈб'ід, ˈв'ітер, ˈв'іра, ˈп'ішки), [и] (ˈбилий, оˈбид, ˈвитер, ˈвира, ˈпишки), [е] (ˈб'елий, оˈб'ед, ˈв'етер, ˈв'ера, ˈп'ешки), [і̯е] (ˈб'і̯елий, оˈб'і̯ед, ˈв'і̯етер, ˈв'і̯ера, ˈп'і̯ешки); [й] (бˈйіли(й), бˈйили(й), бˈйели(й), бˈйі̯ели(й), вˈйітер); твердий приголосний перед [и], [е], [и̯е] (ˈбили(й), ˈбели(й), ˈби̯ели(й), ˈвера, ˈпишки); у коментарі: ˈбі^{и}ли, ˈби^{і}лий, оˈб'е^{і}д, аˈб'і^{е}д, ˈв'і̯т'ер, ˈб'і̯ели, аˈб^{й}і̯ед, ˈб·ели, аˈб·ед, ˈв·етер;

карта № 7: [і] (ˈр'ічка, ˈр'ідко), [и] (ˈричка, ˈридко), [е] (ˈр'ечка, ˈр'едко), [і̯е] (ˈр'і̯ечка); [рй] (рˈйічка, рˈйечка, рˈйі̯ечка, рˈйідко); [р] (ˈричка, ˈречка, ˈри̯ечка, ˈридко); у коментарі: ˈр'і^{е}дко, ˈр'і^{и}чка, ˈри^{е}чка, ˈри^{і}чка, ˈр'і^{е}чка, ˈрі̯ічка, ˈри̯едко, ˈри̯ечка.

Т. II. Карта № 3: [і] (ˈт'іло, д'ід, ˈд'іти, ˈс'іно, сн'іг, сл'ід, ˈл'ізти), [и] (ˈтило, дид, ˈдити, ˈсино, сниг, сл'ид, ˈлизти), [е] (ˈт'ело, д'ед, ˈд'ет'і, ˈс'ено, сн'ег, сл'ед, ˈл'езти), [і̯е] (ˈт'і̯ело, д'і̯ед, ˈд'і̯ети, ˈс'і̯ено, сн'і̯ег, сл'і̯ед, ˈл'і̯езти);

карта № 87: [т], [с] перед [і] (< ě): ˈтіло, ˈсіно;

варіанти: г"ід, ˈг"іти, а також ˈд'ідо, ˈг"ідо передано на карті № 89; форму жін. роду сл'іˈда, середн. роду сл'іˈдо — на карті № 169.

карта № 8: [і] (ˈб'ілий, оˈб'ід, ˈв'ітер, ˈп'ішки), [и] (ˈбилий, оˈбид, ˈвитер, ˈпишк'і), [е] (ˈб'елий, оˈб'ед, ˈв'етер, ˈп'ешк'і), [і̯е] (ˈб'і̯елий, оˈб'і̯ед, ˈв'і̯етер, ˈп'і̯ешк'і), [й] (бˈйілий, вˈйітер);

карта № 9: [і] (ˈв'іра), [и] (ˈвира), [е] (ˈв'ера), [і̯е] (ˈв'і̯ера);

карта № 40: [и] (ˈв'ітир), [е] (ˈв'ітер), [о] (ˈв'іт(')ор); у коментарі: ˈв'ітор, ˈв'іт·ер, ˈвіт^{ч}ер, ˈвіц'ер;

карта № 6; [і] (ˈр'ічка, ˈр'ідко), [и] (ˈричка, ˈридко), [е] (ˈр'ечка, ˈр'едко), [і̯е] (ˈр'і̯ечка, ˈр'і̯едко).

Т. III, ч. 1. У всіх говорах наведені в програмі лексеми фіксуються у варіанті з [і]; записано ще: сл'ед, д'ед, ˈт'ело, сн'ег, ˈс'ено — 17, 25, 48, 57, 85, 136, 142, 207, 252, 313, 317, 324, 370, 374; ˈт'ело — 27, 33, 140, 224, 248; сл'ед — 27, 224, 310, 349; д'ед(д̥) — 24, 35, 42, 140, 157, 230, 250, 322, 367, 373; сн'ех — 369; ˈс'етка — зрідка в усіх говорах у межах тому; с'л'і̯ед, д'і̯ед, ˈт'і̯ело, ˈл'і̯езти, с'н'і̯ег, ˈс'і̯ено — 6, 21, 23, 43, 48, 311, 336; ˈс'і̯етка — 246; сл'і^{е}д^{т}, ˈт'і^{е}ло, ˈл'ı^{е}зти, ˈд'і^{е}ти, ˈс'і^{е}но — 244, 247, 248; д'і^{е}д — 27, 321; сл'і^{е}д — 321; ˈт'і^{е}ло — 26; с'êт' — 303; с'л'îд, ˈт'îло, ˈл·îзти, ˈд'îти, с'н'îг, ˈс'îно, ˈс'îтка — 89; ˈб(')елий, о(а)ˈб'(б·)ед, ˈв'(в·)ера, ˈв'ет'ер — 207, 313, 317, 324, 374; о(а)ˈб'ед — 17, 57, 85, 252; ˈп'еша — 139, 324; ˈп'еши — 252; ˈп'еш'і — 327; ˈб'(б·)елий — 157, 298; ˈв(')ера — зрідка в усіх говорах тому; ˈб'і̯елий (-ли, -ли^{е}й), оˈб'і̯ед, ˈв'і̯етер, ˈп'і̯ешки, ˈв'і̯ера — 6, 21, 43, 311; ˈб'і^{е}лий, ˈв'і^{е}тер, ˈв'і^{е}ра — 244; ˈб'îл·ий, оˈб'îд, ˈв'îтер, ˈв'îра, ˈп'îшки — 89, 226; ˈп'îшки — 195; бˈйелий, об'ˈйед, вˈйетер, пˈйешки — 48; вˈйера — 210; крім того, зафіксовано: п'ішˈком — 7, 28, 33, 48, 53, 158, 160, 248, 307, 314, 322, 351, 355; п'ешˈком — 313; п'ішаˈка — 28, 325; ˈр'ечка, ˈр'едко — 207, 252, 313, 317, 324, 349; ˈр'ед(д)ко — 48, 71, 157; зˈр'едка — 142, 183, 370; ˈр'ечка — 85; ˈр'і̯еч'(ч̑')ка — 43, 48, 311; ˈр'і̯едко — 6; ˈричка — 333; ˈр'îчка, ˈр'îдко — 89, 226.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах програмові лексеми виступають у варіанті з [і]; записано також: сл'ед(т), д'ет(д), ˈт'ело, л'ест' (-зти), ˈд'ет'і, сн'ех, ˈс'ено(а), ˈс'етка — у частині кримських та кубанських говірок; д'ед(д^{т}) — 2, 24, 148, 212, 233, 235, 258, 341, 370, 375; ˈт'ело — 233, 360; сн'ех(г) — 37; ˈс'ено — 37, 207, 233, 256, 262, 366; сл'ед — 148, 258, 369; ˈс'етка — зрідка в усіх говорах тому; слі^{е}д, ді^{е}д, ˈті^{е}ло, ˈлі^{е}зти, ˈсі^{е}но, ˈсі^{е}тка — 238; с'л'е^{і}д, д'е^{і}д, ˈт'е^{і}ло, л'е^{і}з'т', с'н'е^{і}г, ˈс'е^{і}но, ˈс'е^{і}тка — 299; ˈс'і^{е}тка — 256; ˈті^{е}ло — 363; ˈб'елий, аˈб'ет, ˈв'ет'ір (-тер), ˈп'ешк'і (-ки) — у частині кримських говірок; оˈб'ед(д^{т}) (аˈб'ед) — 2, 4, 37, 146, 184, 187, 207, 213, 274, 337; ˈв'ет'ер — 207; ˈб'елий — 262, 280; ˈв(')ера — зрідка в південнобессарабських, кубанських і нижньонаддніпрянських говірках; бˈйели^{е}й — 63; ˈбилий, оˈбид, ˈпишки — 193; ˈбі^{е}лий, ˈві^{е}ра — 238; ˈп'ійшки — 147; ˈві^{и}те^{и}р, ˈпі^{и}шки — 238; п'(п)і (е, е^{і})шˈком — 109, 110, 213, 225—227, 233, 275, 297, 301, 303, 308, 325, 367, 372; ˈр(')ечка, ˈр(')ед(т)ко — у частині кримських говірок; ˈр(')еч(·)ка — 133, 212, 366; ˈр'ед$^{(т)}$ко — 2, 146, 187, 211, 287, 289, 311, 337, 339, 342; ˈр·ич·ка, ˈр·ид^{т}ко — 213; ˈридко — 193; ˈрі^{е}чка, ˈрі^{е}дко — 238; ˈр'и^{і}дко — 289.

387. Діла, мішок, стіна, дідок, річки, лісами, пісок, відро чи дела, мешок, стена, дедок, речки, лесами, песок, ведро, чи дєла, мєшок, стєна, дєдок, рєчки, лєсами, пєсок, вєдро?

Т. І. Карта № 11: [і] (д'іˈдок, д'іˈла, л'іˈсами), [и] (диˈдок, диˈла, лиˈсами), [е] (д'еˈдок, д'еˈла, л'еˈсами), [е^{а}] (д'е^{а}ˈдок, д'е^{а}ˈла, л'е^{а}ˈсами); [д], [л] перед [и], [е] (диˈдок, деˈдок, лиˈси);

карта № 15: [і] (в'ідˈро, м'іˈшок, п'іˈсок), [и] (видˈро, миˈшок, пиˈсок), [е] (в'едˈро, м'еˈшок, п'еˈсок), [е^{а}] (в'е^{а}дˈро, м'е^{а}ˈшок, п'е^{а}ˈсок), також вйідˈро, вйедˈро, вйадˈро, пйіˈсок; ведˈро, видˈро, вадˈро, меˈшок, миˈшок, маˈшок.

Рефлекс [і] в лексемах ст'іˈна, р'ічˈки послідовно виступає у південних говорах, у північних його зафіксовано зрідка у мові людей молодшого покоління як паралель до інших рефлексів. У північних говорах засвідчено варіанти: ст'îˈна — 218; рі^{и}чˈки — 259; р·и^{і}чˈк·и — 224, 247, 257; стиˈна — 42, 51 (// [е]), 161, 199, 205 (// [е]), 208, 211, 212, 237; ричˈки — 208, 211, 212, 215, 220, 225, 242, 250, 252, 269, 270, 326; стêˈна — 214; ст(')е^{и}ˈна — 32 (// [е]), 36, 198; р(')е^{и}чˈки — 36, 43, 200, 205 (// [и]), 240, 312; стеˈна — 6, 9—12, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 38, 43, 49, 50, 52, 53, 56, 57, 59—63, 76, 78—86, 88—92, 98, 103, 107, 110—125, 128—143, 145, 146, 157, 163—167, 169, 190, 200—204, 206, 207, 219, 234—236, 239—250, 252, 253, 257, 271—273, 275—281, 283—287, 292, 307, 311, 312, 315—317, 319—324, 327, 328, 919, 920; ст'еˈна — 7, 14, 15, 20, 22, 24—26, 35, 37, 44, 46, 47, 55, 65 (// [â]), 67—70, 73—75, 77, 93, 95, 99, 100, 102, 106, 159, 178, 186, 226, 274, 917, 918 (// стеˈна); речˈки — 11, 39, 43, 50, 54, 235, 237, 239, 243, 307; р'ечˈки — 28, 58, 159; ст'е^{а}ˈна — 1, 3, 4, 8, 64, 71, 94, 96, 97, 104, 105; ст^{ч}'а^{е}ˈна — 108; стäˈна — 5, 13, 16, 17, 66, 72, 101. У всіх інших говірках Полісся лексему річки записано з наголосом на першому складі.

Т. II. Карта № 10: [і] (ст'іˈна, д'іˈдок), [и] (стиˈна, диˈдок), [е] (стеˈна, деˈдок); також [и] (лиˈсами), [е] (леˈсами); у коментарі: сц'іˈна, с'тиˈна, ґ'іˈдок, ʒ"еˈдок, ст'еˈна, д'еˈдок, л'еˈсами; сˈт'іна, ˈд'ідок;

карта № 13: [і] (м'іˈшок), [и] (миˈшок), [е] (меˈшок); також: [и] (пиˈсок), [е] (пеˈсок); у коментарі: рефлекси ě в наголошеній позиції (ˈм'ішок, ˈп'ісок); м'якість [м], [п] перед [е] ([і̯е]), м'якість [к]; структури м'ішˈча, м'ішˈчук; інші лексеми: ˈворо^{у}к, ˈван'т'ух, шчиˈрец;

карта № 14: [і] (в'ідˈро), [и] (видˈро), [е] (ведˈро), [о] (водˈро), [а] (вадˈро); також наголошена позиція: [і] (ˈв'ідро), [е] (ˈведро).

Рефлекси ненаголошеного ě в інших програмових словах: д'іˈла (діˈла) — 10, 58, 101, 107, 113, 185, 187, 198, 211, 214, 216, 225, 228, 247, 248, 260, 266, 305, 312, 315, 323, 331, 335, 336, 343, 347, 351, 352, 355, 356, 366, 367, 369, 372, 408, 436, 438, 453, 467, 468, 473, 478, 496, 498, 505, 507, 508 (// д'іˈла), 513, 523, 539, 541, 552, 556, 580, 605, 619, 621, 638, 644, 663, 682, 686; д·іˈла — 364; д'іˈўа — 8, 670); р'ічˈки утворюють суцільний ареал у межах тому; записано також: діˈла — 50, 83, 181, 223; рîчˈк'і — 93, 133, 154, 186, 208, 211, 223; ді^{и}ˈла — 212; диˈла — 81, 176; ричˈк'і (и,'е) — 2, 6, 19, 35—37, 39, 56, 60, 176, 181—183, 185, 207, 210, 214, 215, 218, 219, 619, 633, 636, 637, 641; риˈки — 645; ри^{і}чˈки — 26; деˈла — 76, 86, 91, 103; д'еˈла — 68—70, 74, 76—79, 84, 88—90, 92, 93, 95—97, 103, 208, 209, 359, 369, 531, 622, 624, 627, 634, 649, 655; д'еˈла // деˈла — 180; ʒ'еˈла — 85; речˈкі (и, 'е) — 68, 69, 74, 76, 79, 89, 92, 99, 180, 206; р'ечˈк'і — 82, 209; д'êˈла — 178; д'е^{и}ˈла — 304; ре^{и}чˈки — 81.

Т. III, ч. 1. Суцільним ареалом виступає рефлекс [і] (д'іˈла, м'іˈшок, ст'іˈна, д'іˈдок, р'ічˈки, л'іˈсами, п'іˈсок, в'ідˈро). Майже скрізь як паралель до форм з [і] записано: мі^{е}ˈшок — 26; д'і^{е}ˈла — 248, 322; ви^{і}дˈро — 333; миˈшок — 247, 333; ми^{е}ˈшок, сти^{е}ˈна, ри^{е}чˈки — 50; ме^{и}ˈшок — 248; д'е^{и}ˈла — 355; д'еˈла — 7, 43, 85, 110, 121, 167, 198, 199, 247, 317, 327, 333, 366, 367; м'еˈшок — 48, 110, 317, 374; ст'еˈна — 17, 43, 48, 110, 317, 366, 374; д'еˈдок — 17, 24, 43, 48, 110, 124, 248, 252, 317, 366, 374; р'ечˈки — 57, 85, 110; л'еˈсами — 48, 57, 85, 110, 249, 252, 317, 364, 366, 374; п'еˈсок — 43, 48, 53, 110, 249, 317, 324, 366; в'едˈро — 43, 110, 237, 317, 349.

Т. III, ч. 2. На всій території тому в говірках записано рефлекс [і] (д'іˈла, м'іˈшок, ст'іˈна, д'іˈдок, р'ічˈки, л'іˈсами, п'іˈсок, в'ідˈро). У говірках Криму засвідчено [і] // ['е].

Майже скрізь як паралель до форм з [і] фіксуються варіанти: ді^{е}ˈла, мі^{е}ˈшок, сті^{е}ˈна, ді^{е}ˈдок, лі^{е}ˈсами — 238, 275; ді^{е}ˈла — 335, 352; деˈла, ведˈро, стеˈна, деˈдок, меˈшок — 367; речˈки, пеˈсок, ведˈро — 309; меˈшок, ведˈро — 193; стеˈна, меˈшок — 250; деˈла — 148; стеˈна — 30; ведˈро — 252; меˈшок — 346; вадˈро — 4, 108. У говірках 4, 108, 109, 115 записано ск'іˈна; 110 — ск'іˈна // ст'іˈна.

388а). У гнізді, на столі, у хліві чи у гнєзді̯е, на столі̯е, у хлєві̯е, чи інакше?

Т. І. Карта № 11: [і] (у гн'ізˈд'і, у хл'іˈв'і), [и] (у гнизˈд'і, у хлиˈв'і), [е] (у гн'езˈд'і̯е, у хл'еˈв'і̯е);

карта № 187: -і (на стоˈл'і, у гн'іˈзд'і), -е (на стоˈл'е, у гн(')езˈд'е), -і̯е (на стоˈл'і̯е, у гн'езˈд'і̯е).

У формі місц. відм. одн. іменника хлів закінчення -і (у хл'іˈв'і) фіксується в усіх південних говорах; у поліських говорах флексія -і зрідка зустрічається у мові молодшого покоління; записано також: у хл'іˈви — 165, 173, 175, 189; поруч з -і — 683, 684; у хлеˈвî — 214, 272, 383; у хл'еˈв'е — 1, 2, 4, 9, 10, 14, 17, 20, 21, 23, 25, 29, 44, 50, 51 (// -йе), 52, 74, 90, 95—97, 161, 186, 188; у хлеˈв'і^{е} — 53, 134, 136; у хлиˈве^{и} — 36, 37; у хлеˈв'і̯е — 157; у хл'еˈв^{и}е — 20; у хл'іˈви̯е — 27, 57, 205, 274; у хл'еˈв'і̯е — 3, 5, 6, 11, 12, 20, 21, 22 (// -е), 23, 26 (//-е), 28 (//-е), 30, 33 (// -е^{и}), 35, 39, 40, 45, 46 (// -'е), 47, 55, 56 (//-и̯ê), 58, 59—61, 65 (// -ê), 66 (// -'е), 67 (// -е), 68—71, 75, 76, 78 (// -ê), 80, 82—84, 86, 93, 98, 100, 101 (// -е), 102—105, 106 (// -^{й}і̯е), 107, 108 (// -йе), 109—118, 121, 122, 128, 129, 131, 137—143, 145, 200, 203, 204, 206, 209, 236, 241 (// -е^{і}), 275, 277, 920; у хл'івˈ^{й}і — 150, 253; у хлевˈ^{й}і^{е} — 81; у хлевˈйі̯е — 62; у хлеўˈйе^{і} — 244; у хлеўˈйе — 38, 52, 54, 77, 85, 90 (// -е), 91, 108 (// -і̯е), 207, 240 (// -ê), 242, 243, 247, 257; у хлеўˈйі̯е — 41, 42 (// -і̯е), 43, 63, 237, 271, 920; у хл'еˈву — 178, 187, 370, 402, 563, 593.

Відзначено наголос: у хˈл'ів'і — 848, 849, 851, 854, 864, 868, 870, 887, 901, 903, 913; у хˈл'ів'і // у хл'іˈв'і — 850, 852, 853, 866, 882, 898, 905, 906.

Т. II. Карта № 3: [і] (у гн'ізˈд'і, на стоˈл'і), [и] (у гн'езˈди, на стоˈли), [е] (у гнезˈд'е, на стоˈл'е), [і̯е] (у гн'езˈд'і̯е, на стоˈл'і̯е).

У формі місц. відм. одн. від іменника хлів у наголошеній і ненаголошеній позиції на місці ě в усіх говорах тому засвідчується рефлекс [і] (у хл'іˈв'і). У поліських говорах під наголосом фіксуються ще рефлекси: [и] — 5, 25, 45, 48, 50, 72, 73, 79, 81—83, 88, 95, 96, 103, 145, 146, 176, 211, 216, 223, 626, 650, 651, 653; [е] — 5, 74, 78, 80, 81, 84, 88, 95, 103, 105, 106, 175, 178, 622, 623, 649—653; [і̯е] — 56, 68, 69, 71, 74, 76, 85—87, 89, 91, 92, 94, 96—99, 102, 104, 106, 174, 176, 177, 182, 183, 205, 206, 208, 209, 212; не під наголосом за-

писано: [і^и] — 618; [î] — 11, 39, 223; [ӣ] — 23, 45; [и^і] — 9, 15, 16, 61, 661; [и] — 2, 3, 8, 14, 17—20, 22, 24—26, 28, 30, 34, 36—38, 40, 44, 47—49, 51, 52, 54, 59, 62, 67, 72, 77, 151, 175, 179, 629, 630, 636, 639—641, 644—646, 654, 656—659; [и] // [і] — 1, 21, 632; [и] // [î] — 83; [и^е] — 84; ['е] (у хл'е'в'і) — 60, 69—71, 73, 78, 80, 82, 85, 89, 92—95, 97—99, 101, 102, 104, 105, 178, 183; [е] (у хле'в'і) — 46, 75, 79, 86, 91, 96, 103, 174, 176, 355, 372, 634; ['о] (в хл'о'в'ê) — 87, 88, 649, 650, 653; [о] (в хло'ве) — 651.

Відзначено наголос: у х'л'ів'і — 408—410, 416, 471, 477.

Т. III, ч. 1. У наголошеній і ненаголошеній позиції на місці ѣ в програмових словах виступає рефлекс [і] (у гн'із'д'і, на сто'л'і, у хл'і'в'і) в усіх говорах тому. Записано також: у гн'із'д'î, на сто'л'î — 89, 91; у хл'і'в'î — 91; у гн'із'д'і^е — 25; у гн'із'д'е — 27, 252, 374; у гн'ез'д'е, на сто'л'е — 48, 110, 252, 374; у хл'і'в'е — 252; у гн'ез'д'i̯e, на сто'л'i̯e, у хл'е'в'i̯e — 43; у хл'і'ву — 160, 178, 202, 206, 227, 298, 315, 316, 337, 365, 372; у хл'е'ву — 17, 252.

Відзначено наголос: у х'л'ів'і — 59, 60, 68, 76, 83, 84, 86, 100, 122, 133, 136, 164, 165, 188, 198, 203, 204, 208, 209, 214, 219, 231, 234, 244, 265, 266, 274, 278, 281, 283, 290, 293, 297, 299, 301, 307, 308, 311, 312, 318, 333, 335, 342, 346, 352, 354, 362, 369, 374; у х'л'е-вйе — 48; у х'л'і'в'і — 72, 77, 85, 91, 124, 127, 167, 169, 170, 173, 176, 199, 200, 242, 248, 253, 255, 256, 258, 260, 272, 273, 292, 294, 295, 309, 310, 316, 317, 322, 334, 338, 345, 350.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому в наголошеній і ненаголошеній позиції записано рефлекс [і] (у гн'із'д'і, на сто'л'і, у хл'і'в'і). У говорах Криму і, рідше, Кубані спорадично фіксується [е] (у гн'ез'д'е, на сто'л'е, у хл'е'ву). Засвідчено також: у хле'в'і — 35, 253; у хл'і('е)'ву — 4, 63, 67, 78, 99, 133, 152, 159, 162, 171, 173, 224, 225, 227, 243, 255, 262, 284, 292, 305, 321, 327, 338, 340, 342, 356, 370, 373; у гн'із'д'і^е, на сто'л'і^е — 352, 355; у гн'ез'д'i̯e, на сто'л'i̯e — 346.

Відзначено наголос: у х'л'ів'і — 121, 139, 177, 192, 194, 207, 210, 221, 238, 248, 258, 261, 273, 295, 303, 311, 320, 331, 367, 368, 374.

388б). До землі, на ріллі, із стерні, до судді чи до землi̯e, на рілли̯e, із стерні̯e, до судді̯e, чи інакше?

Т. І. Карта № 182: -і (зе^им'л'і, су'д':і), -е (зем'л'е, су'д':е), -i̯e (зем'л'i̯e, су'д':i̯e); су'д'і, су'д'е, су'д'i̯e; форми від суд'і'йа;

карта № 188: -і (на р'і'л':і), -е (на ро'л':е), -i̯e (на ро'л':i̯e); [а] (ра'л':і, ра'л':е, ра'л':i̯e); [о] (ро'л':і, ро'л':е, ро'л':i̯e); [у] (ру'л':і); [и] (ри'л':і, ри'л':е); [е] (ре'л':і, ре'л':i̯e).

Флексійний звук [і] у формі род. відм. одн. іменника стерня (із стер'н'і) послідовно фіксується у південних говорах, у поліських говорах [і] засвідчується зрідка. Натомість у поліських говорах фіксуються варіанти: із стер'нî — 272; із стер'ни — 11, 20—22, 26, 27 42, 74, 118, 122, 123, 125, 126, 129, 142, 160, 166, 200, 219, 246, 248, 250, 254, 264; із стер'н'і^е — 188; із стир'н'е^и — 36; із ст(')ер'н(')е — 23, 32, 56; із стер'н'i̯e — 28, 31, 34, 35, 39, 45, 49, 51, 58, 59, 100, 116, 117, 121, 137—140, 143, 203.

У нас. пп. 2, 7, 9, 10, 13, 16, 40, 43, 46, 47, 50, 53, 54, 56, 59, 64—68, 71, 73, 76, 77, 79, 86, 88, 93, 94, 101, 104, 105, 108, 119, 124, 128, 135, 172, 188, 240, 241, 244, 252, 259, 273, 320, 918—920 записано форми із с'терну, із с'тер'н(')а.

Т. II. Карта № 172: -і (до, у зе^им'л'і, до, на р'і'л':і), -и (до, у зем'ли, до, на р'і'ли), -'е (до, у зем'л'е, до, на ро'л'е, рол''йе), -i̯e (до, у зем'л'i̯e, до, на ро'л'i̯e); у коментарі: на 'земни, на 'р'іли, 'до 'зимл'і.

Голосний [е] перед складом з наголошеним [і] (до зем'л'і, із стер'н'і) передано на карті № 33.

Форма із стер'н'і становить майже суцільний ареал у межах тому; у всіх говорах фіксується форма до суд'і'йі (до суд''йі — 1, 609, 642, 651, 654; до суд'йі — 176, 287, 484, 621); до су'д':і — 229, 255, 266, 267, 290, 291, 293, 297, 308, 311, 313, 317, 328, 331, 336, 340—342, 344—346, 350, 351, 353—355, 358, 366, 367, 369, 370, 372—378, 380, 381, 383, 384, 386, 388, 390, 395, 396, 398, 400, 402, 412, 417, 418, 420, 423, 424, 426, 427, 429, 431, 436, 439, 441, 443—445, 447—451, 455, 457, 460, 462, 464—467, 471—474, 477, 479, 481, 482, 486—488, 491, 495, 497—499, 503, 507—509, 512, 516, 517, 527, 529, 531, 537—542, 546—548, 550—552, 554, 559, 561, 562, 564, 565, 570, 571, 575, 576, 580, 608, 616—620, 624—629, 632—641, 644, 646—648, 661.

Записано ще форми: із стер'н(')и — 175, 176, 234, 236, 238, 250, 251, 258, 260, 272, 274, 275, 282, 325, 327, 438, 439, 451, 497, 524, 554, 682; із стер'н'е — 78, 80, 84, 97, 178, 629, 655; до су'д'е — 652; до су'ʒ'е — 60; до суд''йе — 95, 643, 651, 652; до су'д':е^і — 623; до су'д':ê — 93; к су'д^з'ê — 653; к суд''йê — 649; до суд'е'йê — 84, 178; до суд''(д')i̯e — 69, 81, 86, 89, 94, 99, 102—104, 106, 177, 183, 205, 209, 655, 656; до суд''йi̯e — 68, 76; до суд'і'йi̯e — 87; до су'д'а — 333; до суди'йа — 501; до суди'йови — 670; до суд'ц'а — 428, 430, 452; до суд'цови — 668; до суд'цове — 677; ку су'ц'ов'і — 679.

Засвідчено наголос: із с'тирн'і — 407, 409, 437, 483, 484, 486; із с'терны — 455; із с'тарні — 458; із с'тирн'а — 415; до 'суд':і — 318, 357, 368, 485, 535, 622; до 'суд'ійі — 244, 246, 248, 253, 261, 272, 274, 275, 288, 296, 304, 305, 307, 332, 432, 434, 436, 440, 458; до 'суд'ійі // до суді'йі — 433, 435; до су'д'ійі (// суди'йі) — 9; до 'судийа — 250, 252, 293 (// до су'д':і), 305, 459, 480; до 'судц'і — 413, 422, 672, 672а, 676, 678, 682—684; до 'судц'а — 406—409, 416.

Записано словоформи: до 'се(н)ʒ'і — 251 (// до сен'ʒ'і), 274, 278, 280, 284, 286, 289, 301, 325, 467, 494—496, 504, 659, 662, 667; до сен'ʒ'ійі — 515, 518; до су'ʒ'і — 510; до сен'з'і — 660; до 'сенʒ'а — 259; до 'сенʒ'ійа — 306; до 'сенʒ'іл'а — 465; до 'сенʒ'ого — 259, 262, 269, 298, 466; до 'зензего — 664; до сен'ц'ого — 665; до сензого — 666; до ǯу'рата — 486, 487, 588.

Т. III, ч. 1. Форми з флексійним [і] до зе^(и)м'л'і, на р'і'л'(л')і, із сте^(и)р'н'і, до су'д'(д')і утворюють суцільний ареал у межах тому. Записано ще: до суд''йі — 3, 31, 158, 367, 371, 372; до зем'л'î, на рі'л :î, із стер'н'î, до су'д':î — 89; до зим'ли — 135; із сте^ир'ни — 90, 182; на зем'л'е, на ре(и)'л':е, із сте(и)р'н'е — 48, 252; до су'д':е — 48; до зем'л'i̯e, на р'і'л':i̯e, із стер'н'i̯e, до су'д':i̯e — 43, 344.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах тому засвідчуються форми з флексійним [і] (до зе^(и)м'л'і, на рі'л'(л')і, із сте^(и)р'н'і, до су'д'(д')і). Записано ще: до суд''йі — 15, 222, 288, 291, 306, 317, 325, 356, 359, 361, 362, 388; до суд'і'йі — 2, 4, 24, 111, 114, 128, 131, 135, 146, 150, 159, 220, 225, 227, 233; до суд'і'йі // до су'д':і — 37, 110, 145, 224; до зем'л'i̯e // до зем'л'і, на р'і'л':i̯e // на р'і'л':і, на стер'н'i̯e // на стер'н'і, до су'д':i̯e // до су'д':і — 298, 300; к з'ем'л'е // до з'ем'л'і, із ст'ер'н'е // із ст'ер'н'і, к суд''йе // до су'д':і — 303, 367; до суд'і'йа — 108; до зе^им'н'і — 14, 19, 208; до зим'н'і // до зим'л'і — 2, 223, 226.

Відзначено наголос: до 'суд':і — 240, 253.

389. Кропива, зоря, сочевиця чи крапива, заря, сачевиця (сачавиця)?

Т. І. Карта № 316: кропи'ва, кроп'і'ва, крапи'ва, кропо'ва, кро'пива; у коментарі: кре'п'іва, кро^у'пива, кра'пи'ва;

карта № 78: соче'виц'а, сача(о, е, и)'виц'а, сече (а, о)'виц'а, сичи (а, о)'виц'а, с'іча(о, е)'виц'а; [ч]: че(и, а, о, і) че(и, а) 'виц'а; [ш]: ша(е, и, і)че (и, а)'виц'а.

Від іменника зоря варіант з [а] (за'р'а) засвідчено в говірках — 1, 4—8, 10—16, 18, 19, 21, 25, 44, 46, 47, 60, 64, 65, 67, 70, 72, 73, 75, 76, 78—80, 82, 83, 93—101, 103, 104, 107—114, 124, 129, 131—134, 136—139, 142—144, 157, 159, 160, 162, 163, 165, 186—191, 200, 256, 278, 920. У решті говорів виступає варіант зо'р'а. Записано зо^у'р'а — 215, 228, 229, 232, 436, 437, 439, 454, 893. У записах з нас. пп. 17, 106, 115 зафіксовано тільки зор'а'ниц'а.

Приголосний [р] перед [а] передано на карті № 128.

Т. II Карта № 129: кропи'ва, кру'пива, кра'пива, коп'рива; про'кива, пру'кива, бро'кива; пок'рива; 'кропива' жа'лива; у коментарі: кро^у'пива, кру^о'пива, кро'п'(î, û, и^е, е)ва; ж'і'лива, 'жалива;

карта № 328: соче'виц'а, сече'виц'а, сеча'виц'а, сача'виц'а, сачо'виц'а, са'ч'ійка; [ш] (шушу'виц'а, шо^уче'виц'а); [ч] (чече'виц'а, ча'виц'а); [з] (зача'виц'а); 'сочевиця': 'ленча, 'лемша, 'ленǯа, 'линта; у коментарі: сушо'виц'і, со^ушu'виц'і, с'ічо'виц'а, шоче'виц'а, шуче'виц'е, сочо'виц'а, сечо'виц'а, шошо'виц'а, сачу'виц'а, шаша'виц'а, 'линча, 'линда.

Крім варіанта зо'р(')а, який фіксується в усіх говорах тому, записано: зо'р'е — 477, 501, 505, 507, 616, 617; зо'р(')и — 433, 467, 470, 474; зор'йа — 142, 170, 198, 240, 255, 265, 270, 289, 294, 299, 300, 304, 306, 324, 331, 335, 357, 475, 479, 503, 511, 534, 535, 569, 609; зо^у'ра — 55, 58, 67, 125, 147, 153, 203, 257, 316, 391, 394; зу^о'ра — 56, 149, 658, 660; зô'р'а — 415, 418, 419, 458, 481; зω'р(')а — 9, 23, 32, 42, 44, 77, 109, 110, 117, 122, 126, 130, 132, 133, 137, 143, 144, 165, 167, 223, 240, 243, 254, 281, 284, 285, 287, 308, 309, 312, 328, 331, 337, 345, 348, 350, 367; зу'р(')а — 1, 5, 51, 52, 66, 72, 107, 115, 116, 120, 121, 123, 124, 128, 131, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 142, 150, 158, 170, 172, 202, 210, 239, 277—280, 282, 283, 286, 342, 625; за'р(')а — 375, 400, 444, 546 (// [о]), 609, 629, 686; 'зор(')а — 229, 268, 273, 355, 403, 413, 433—438, 442, 453, 478, 512, 514, 515, 518, 519, 547, 552, 555; 'зôр'а — 406, 407, 411, 416, 420, 423, 425, 428, 429, 431, 440, 444, 447, 450, 451 454, 457, 461, 481; 'зор'е — 432, 486, 489, 587, 662; 'зор'і — 473, 480, 482, 485; 'зори — 497; 'зорйа — 235, 249, 253, 269, 288, 302, 412, 492; 'зура — 156; 'зар'а — 448, 456, 487, 583, 665, 672. Відзначено 'зор'ат(') 'світає' — 417, 445, 446, 449, 451; 'зоря' з'ір'ниц'а — 271, 405, 481, 484, 486, 488, 492, 520, 533, 537, 539, 562, 585, 588, 606, 613, 614; з'ір'ниц'і — 263, 267, 465, 467, 472, 490, 500, 526; зîр'ниц'і — 464; зир'ни^еца — 610; 610; зур'ниц'а — 17, 408, 430; зω'р'ниц'а — 426, 427; з'в'із'да — 261—264, 267, 269, 272—274, 292, 305, 308, 322, 333, 334, 338, 416, 451, 467, 471, 472, 474, 476, 484, 488, 494, 502, 504, 543, 545, 667—669, 680; з'в'ізда — 676, 679, 683, 684; ʒ'в'із'да — 260, 266, 270, 326, 327; г'в'озда — 673, 677.

Приголосний [р] перед [а] передано на карті № 116.

Т. III, ч. 1. Карта № 25: соче'виц'а, сече'виц'а, с'іче'виц'а, саче'виц'а; choче'виц'а, чече'виц'а, ч'іче'виц'а, чаче'виц'а, чуче'виц'а; шече'виц'а; соча'виц'а, чоча'виц'а, шеча'виц'а; сочо'виц'а, чочо'виц'а, шечо'виц'а; сочі'виц'а, чочі'виц'а.

У всіх говорах тому записано структури зо'р'а і кропи'ва. Зрідка, часто поруч з кропи'ва, в говірках на території всього тому засвідчується кропо'ва. Фіксуються також варіанти: кроп'і'ва — 48, 150, 244, 246, 353, 362, 373; кроп(')е'ва — 48, 150; кропа'ва — 154; кро^упи'ва — 96 (// кропи'ва); крупо'ва, крипа'ва — 154; кро^апи'ва — 29—31, 124, 136, 223, 330; зо^а'р'а — 45, 227, 314; кра^опи'ва — 314; крапи'ва — 1—6, 13, 15, 16, 18—20, 23—25, 28, 32, 33, 36, 42, 43, 85, 90, 110, 112, 115, 117, 135, 166, 175, 199, 227, 235, 239, 249, 326, 327; крапи'ва // кропи'ва — 26, 68, 83, 84, 168, 178, 234, 300, 366; крап'і'ва — 246, 247 (// кропи'ва), 311 (// крапи'ва), 324, 374; крапо'ва — 22 (// кропи'ва), 78 (// крапи'ва); крапа'ва — 40, 303, 347, за'р'а — 1, 4, 6, 19, 23, 25, 26, 36, 38, 40, 42, 85, 124, 138, 139, 160, 207, 210, 235, 248, 297, 303, 311—313, 324, 327, 347, 369, 374; за'р'а // зо'р'а — 27, 48, 82, 83, 86, 89, 110, 178, 234, 243, 245, 247, 322, 357.

Відзначено наголос: кро(а)'пива — 33, 43, 127, 199, 215, 218, 274; кро(а)'пи'ва — 21, 27, 57, 83, 308; кро'пова — 127.

Записано ще лексеми (переважно поруч з кропи'ва): жа'л·а — 44; жо^а'ла — 45; ǯа'ла — 54; жали'ва — 78, 187, 256, 260; жила'ва — 164, 169, 174; сверб'л'ачка — 154; сверб'л'учка — 245, 249.

Т. III, ч. 2. Карта № 111: соче^ш'виц'а, шоче^ш'виц'а, че^иче^ш'виц'а; 'линта; у коментарі: соча'виц'а, шача'виц'а, чеча'виц'а, чичи'виц'а, чиче'виц'а, чича'виц'а; 'лента, 'линда;

карта № 114: кропи'ва, кроп'і'ва, крапи'ва; жали'ва; кропо'ва, жало'ва, крапа'ва, жала'ва; кро'пива, кра'пива, кра'п'іва; жа'лива; у коментарі: кропе'ва, кро^апи'ва, крап'і'ва.

Варіант зо'р(')а фіксується в усіх говорах, за'р(')а — 40, 67, 75, 81, 117, 119—121, 137, 143, 148, 161, 187, 193, 196, 208, 233, 235, 276, 278, 282, 284, 288, 292—294, 297, 299, 311, 321, 323, 324, 330, 336; за'р'а // зо'р'а — 83, 95, 110, 151, 188, 194, 237, 244, 252, 257, 261, 285, 291, 296, 298, 300, 367; зо^а'р'а — 121, 262, 273, 275, 290, 322, 352, 355, 363.

Записано також: зор'йа — 238, 326; зор'йа // зо'р(')а — 124, 125, 136, 195; з'ір'неца — 4; за'р'а 'світанок', зір'ница 'зірка' — 108, 227.

390. Багатий, халява, качан, гаразд, гарячий, чабан чи богатий, холява, кочан, горазд, горячий, чобан? Гончар, монастир чи ганчар, манастир (намастир)? Кажан чи кожан?

Т. І. Карта № 73: [а] (ха'л'ава), [о] (хо'л'ава);

карта № 72: [о] (гон'чар), [а] (ган'чар).

У всіх говорах тому фіксуються форми ба'гатий, ка'чан, га'разд, га'р'ачий, ча'бан, ка'жан, монас'тир і манас'тир. Записано також: бо'гатий — 697, 700, 713, 755; бо'гатий // ба'гатий — 46, 74, 91, 719; ко'ч(')ан — 57, 73, 74, 77, 82, 123, 722, 851, 918; ко'чан // ка'чан — 46, 81, 91, 388; го'раз(д) — 74, 94, 147, 280, 921, 922; ч(')о'бан — 715, 722 (// ча'бан), 860; ко'жан — 20, 22, 73—75, 265, 652, 780 (// ка'жан).

Засвідчено структури: монос'тир — 46, 74; монис'тир — 861; намас'тир — 5, 62, 77, 84, 110, 134, 135, 274, 372; намас'тир // ма(о)нас'тир — 1, 3, 15, 47, 57, 65, 67, 132, 136, 137, 140, 374, 921; га'раз — 1, 28, 30, 53, 65, 66, 74, 82, 103, 134, 164, 174, 286.

297, 302, 329, 380, 892; гаˈраза — 445; карˈжан — 81, 82, 84, 91, 170, 226, 247, 284, 319, 357, 365, 385, 405, 568, 607, 615, 830, 920; корˈжан — 78, 917; карˈжан // каˈжан — 56, 173, 277, 287, 374, 409, 411, 414, 837; каржаˈнок — 805; карˈзан — 77; каˈзан — 581 ('летюча миша'), 813; хаˈжан — 400 (//каˈжан), 437, 450; 'кажан' леˈлик — 471, 472, 474, 740, 747, 752, 782, 784; ˈлелик — 714; вуˈхан' (// каˈжан) — 194; леˈт'уча ˈмиша — 9, 17, 46, 54, 71, 125, 134, 201, 205, 208, 224, 225, 232, 236, 244, 257, 260, 266, 464, 480, 504, 505, 511, 519, 543, 630, 694, 725, 729, 732, 734, 751, 769, 773, 779, 786, 850, 913, 918; полотˈн'ана миш — 46, 47, 59, 919 (// леˈт'уча м'іш); полотˈн'ан'ік — 53.

Приголосний [р'] у лексемі гаˈр'ачий передано на карті № 127, у словах гонˈчар', монасˈтир' — на карті № 130.

Т. II. Карта № 59: [а] (баˈгатий, гаˈр'ачий, каˈчан, гаˈразд, чаˈбан, хаˈл'ава), [о], [о^{у}, у^{о}, у] (боˈгатий, гоˈр'ачий, коˈчан, гоˈразд, чоˈбан, хоˈл'ава); у коментарі: гаˈраз, гаˈраст, хоˈл'ева, хуˈл'ева, хоˈл'ива, хуˈл'ива, коˈч'ен, ˈкоч'ен, коˈчин; 'халява' ˈсара, ˈсары; рефлекси [ẹ] після [р'] (гаˈр'ачий) передано на карті № 44;

карта № 336: каˈжан, коˈжан, карˈжан, корˈжан, ˈкажан, ˈкаржан, ˈкожан, ˈкоржан; ˈлилик, лиˈлик; ˈн'ічка, ночˈниц'а, н'ічˈвид; раˈменик; шкуˈрат; перˈгач, мишˈпергач; леˈтуча миш; у коментарі: ко^{у}рˈжан, курˈжан, л'іл'іˈйак, ночˈлûца, ˈмичвид, попе^{и}рˈгач, мышˈпергач, шкураˈт'ана миш, ˈлелик, ˈлиле^{и}к.

У всіх говорах фіксуються структури гонˈчар і ганˈчар, монасˈтир і манасˈтир. Записано також: го^{а}нˈчар — 289; мо^{а}насˈтир — 47; гôнˈчар' — 411, 426; мо^{у}насˈтир — 125, 292, 296; гу^{о}нˈчар — 149, 202, 657; му^{о}насˈтир — 150, 658, 667; гωнˈчар — 111, 139, 143, 213, 223, 240, 245, 247, 249, 331, 367, 406; мωнасˈтир — 29 (// [а]), 32, 109, 111, 114, 130, 133, 171, 240, 242, 243, 245, 247, 249, 253, 254, 256, 285, 288, 305, 321, 322, 324, 328, 331, 337, 462; гунˈчар — 51, 66, 107, 112, 147, 150, 210, 219, 342, 420, 662, 684; мунасˈтир — 5, 51, 107, 112, 124, 137, 138, 144, 210, 230, 232, 234, 239, 241, 244, 277, 278, 280, 282, 284, 286, 496, 510; гинˈча('е)р — 137, 509; минасˈтир — 87, 162, 176; минисˈтир — 181; намасˈтир — 4, 12, 15, 28, 43, 46, 71, 73, 79, 121; намасˈтир // монасˈтир — 1, 16, 18.

Відзначено наголос: ˈгончар — 175, 217, 252, 369; ˈган'чар' — 683;

[ч'] (гонˈч'ар') передано на карті № 113; кінцевий [р'] (гонˈчар') — на карті № 117; морфонемна структура [гонˈчар] — на карті № 137.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах виступають структури баˈгатий, хаˈл'ава, каˈч(')ан, гаˈр'ачий (гаˈрачий — 201, 208, 258), гаˈразд (гаˈраз — 20, 54, 61, 85, 116, 158, 255, 262, 303, 318, 370, 371), монасˈтир(') і манасˈтир('), каˈжан (карˈжан — 364, 367, канˈжан — 96), гонˈч(')ар(') і ганˈч(')ар(') ган'ˈчар' — 35, 153, онˈчар' — 79 (// ганˈчар'); записано ще: ба^{о}ˈгатий, ха^{о}ˈл'ава, га^{о}ˈр'ачий — 307; ка^{о}ˈчан — 316, 319; га^{о}нˈчар — 374; мо^{а}насˈтир(') — 29—31, 124, 209, 223, 307; го^{а}нˈчар — 31, 124, 157, 248; гоˈр'ачий — 374; коˈчан — 38, 92, 242, поруч з каˈчан — 295, 366; хоˈл'ава — 263, 316 (// [а]), 367; коˈжан — 38, 115, 207, 282, 295 (// [а]), 368; го^{у}нˈчар, мо^{у}насˈтир — 128; намасˈтир' (// манасˈтир') — 119; ч'аˈбан 'великий ніж колоти свиней' — 3; 'гончар' — горшˈч(')ешник — 1, 3—5, 16, 19, 20, 25, 39, 45, 48, 66, 121, 143, 158—161, 232, 250—252, 307, 326, 327, 330, 372; 'кажан' — леˈт'уча ˈмиша — 1, 4, 16, 19, 27, 39, 44, 46, 48, 143, 157, 239, 250, 252, 260, 313, 326, 355, 363, 366, 370—373.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються форми баˈгатий, хаˈл'ава, каˈчан, гаˈразд (гаˈраз — 4, 108, 110, 314, 332, 339, 347, 372), чаˈбан, монасˈтир і манасˈтир, гонˈчар і ганˈчар, каˈжан (карˈжан — 323, 325, 340, 342, 359, 362, карˈжан // каˈжан — 163, карˈжан // карˈзан — 366); записано також: ба$^{(о)}$ˈгатий — 131, 140; ха$^{(о)}$ˈл'ава — 131; ка$^{(о)}$ˈчан — 260, 262; га$^{(о)}$ˈразд — 262; га$^{(о)}$нˈчар — 43, 44, 335; ма$^{(о)}$насˈтир — 43, 44, 100, 262; го^{а}нˈчар — 221, 321; мо^{а}насˈтир — 286, 321, 322; боˈгатий — 4, 5, 7, 13, 58, 84, 108, 115, 118, 151, 216, 222, 250, 357; боˈгатий // баˈгатий — 3, 9, 18, 291; хоˈл'ава — 2—6, 9, 10, 12, 13, 14 (// хаˈл'ава), 15—17, 20, 24, 58, 108, 110, 115, 118, 151, 290 (// хаˈл'ава), 291 (// хаˈл'ава); коˈч(')ан — 4, 108, 110, 115, 118, 209, 256 (// каˈчан), 259; гоˈр'ачий — 4, 7, 108, 110; ч(')оˈбан — 2, 5, 9, 30, 108, 110, 115, 207, 216 (// чеˈбан), 278 (// чаˈбан); коˈжан — 13, 18, 220 (// корˈжан), 371; мо$^{(у)}$насˈтир — 25; го^{у}нˈчар — 55; менасˈтир (// манасˈтир) — 258; у говірках 25, 96, 97, 99, 128, 153, 169, 176, 205, 255, 286, 374 засвідчено [н'] (гон'ˈчар); 'гончар' ганˈч·арник — 278; горˈнешни^{е}к, горшкоˈладни^{е}к — 108; горшˈчешник — 223, 227, 332, 334, 339, 343, 356, паралельно з гонˈчар — 211, 279; 'кажан' кабˈжак — 318; ле(и)ˈлик — 2, 3, 6, 108, 115; л'іл'іˈйак — 4, 5, 109, 110, 115; ле(и)ˈт'уча ˈмиш(а) — 2, 12, 17, 38, 55, 94, 111, 206, 211, 213, 222, 224, 225, 227, 276—278, 288, 307, 308, 315, 316, 338, 341, 344, 352, 354, 356, 358; миш ˈдика — 115;

[р'] перед [а] (гаˈр'ачий) передано на карті № 24; кінцевий [р'] (гонˈчар', монасˈтир') — на карті № 26.

391а). Могила, підожди, тобі, обід чи мугила, підужди, тубі, убід?

Т. І. Карта № 70: [о^{у}], [у^{о}], [у] в лексемі моˈгила; [о^{у}], [у^{о}], [у] в лексемі оˈб'ід; у коментарі: ôˈб'ід;

карта № 68: [і] (п'ідожˈди), [и] (пидожˈди), [о] (подожˈди), [а] (падажˈди), [у] (пудожˈди); у коментарі: пûдожˈди, пîдожˈди, по^{у}дожˈди;

карта № 225: [о] (тоˈб'і), [у] (туˈб'і), [а] (таˈб'і), [и] (тиˈб'і); у коментарі: то^{у}ˈб'і, ти^{е}ˈб'і.

Т. II. Карта № 380: лексема п'ідожˈди, її словотворчі варіанти і лексичні відповідники; у коментарі — звукові зміни у префіксі пịдо-;

карта № 55: нейтралізація [о] — [у] (туˈб'і);

карта № 56: [о] (оˈб'іḍ), [о^{у}] (о^{у}ˈб'іḍ), [у^{о}] (у^{о}ˈб'іḍ), [ô] (ôˈб'іḍ), [у] (уˈб'іḍ), [ў] (уб'іḍ). Варіанти кореневого голосного в лексемі оˈб'ід передано на карті № 8.

У всіх говорах засвідчено структуру моˈгила; муˈгила — 1, 5, 7, 10, 12, 22, 26, 29—31, 52, 53, 66, 67, 107, 108, 112, 113, 115, 116, 118—124, 126, 128, 131, 132, 134, 135, 138, 141—144, 156, 159, 160, 165, 170, 173, 188, 189, 203, 210, 214, 215, 219, 230, 232, 234, 239, 241, 244, 248, 257, 258, 278—283, 286, 296, 306, 310, 312, 314, 316, 319, 330, 339, 342, 343, 348, 351, 352, 365, 375, 385, 387, 391, 394, 396, 400, 401, 531—533, 536, 544, 604, 662; мо^{у}ˈгила — 19, 39, 55—59, 62, 69, 125, 146, 147, 150, 152, 153, 193, 196, 212, 271, 289, 292, 367, 397, 520, 523, 564, 569, 619, 663; му^{о}ˈг'іла — 658, 667; записано мωˈгила — 18, 32, 42, 44, 77, 109—111, 114, 130, 133, 139, 167, 172, 182, 205, 206, 209, 213, 223, 224, 231, 235, 236, 240, 242, 243, 245, 249, 253—256, 265, 268, 270, 273, 284, 285, 288, 294, 295, 305, 308, 309, 321, 322, 324, 328, 331, 337, 345, 350, 354, 373, 376, 393, 469, 479, 488, 516, 523, 537, 538, 563, 567, 577, 582, 584, 607. Відзначено також: моˈйіла — 655, 661, 664; муˈйіла — 657; му^{о}ˈйи^{е}ла — 660; гр'іб(п) — 665, 666, 668, 669, 672—674, 678—683.

Т. III, ч. 1. Карта № 7: [о, о^{у}, у^{о}, у] (тоˈб'і, то^{у}ˈб'і, ту^{о}ˈб'і, туˈб'і), [и, и^{е}, е^{и}, е] (тиˈб'і, ти^{е}ˈб'і, те^{и}ˈб'і, теˈб'і), [і] (т'іˈб'і); у коментарі: то^{а}ˈб'і, таˈб'і.

Варіант тоˈб'і фіксується в усіх говорах тому; то^{у}ˈб'і — 20, 46, 60, 63, 67, 96, 119, 139, 153, 174, 198, 208, 230, 242, 304, 323, 325, 368; то^{у}ˈб'і //тоˈб'і — 8, 14, 35, 59, 80, 199, 249, 263; ту^{о}ˈб·і — 47; тωˈб'і — 98, 103, 128, 132, 145—147, 149, 169, 195, 197, 211, 215, 218, 220, 229, 260; тωˈб'і // тоˈб'і — 76, 79, 84, 88, 91, 104, 111, 113, 114, 162, 168, 173; туˈб'і — 117, 364; туˈб'і // тоˈб'і — 82, 281, 332, 349; туˈб'і // то^{у}ˈб'і // тоˈб'і — 71.

Від решти програмових слів структури моˈгила, п'ідожˈди, часто поруч з подожˈди, оˈб'ід (// гоˈб'ід — 74, 79) утворюють суцільний ареал у межах тому. Записано ще: ма^{о}ˈгила, п'іда^{о}жˈди, а^{о}ˈб'ід — 314; мо^{а}ˈгила — 29, 31, 124 (// [о]), 329; о^{а}ˈб'ід — 29, 31, 124; маˈгила — 1, 4 (// [о]), 10; п'і(о, и)дажˈди — 1, 4, 16, 19, 25, 174; (пудажˈди), 205, 207, 210, 297, 311, 313, 324, 374 (// [о]); аб·ед — 207; аˈбед(т) — 324; аˈб'ет — 252, 344 (// [і]); мо^{у}ˈгила — 8, 46, 96, 139, 174, 230, 247, 266, 323, 325, 364, поруч з [о] — 80, 249; п'ідо^{у}жˈди — 96, 230, 266; о^{у}ˈб'ід — 8, 46, 63, 67, 71, 96, 143, 174, 230, 266, 323, 325, 353, 364; му^{о}ˈгила — 67, 151, 231, 238; мωˈгила — 93, 98, 115, 126, 132, 146—149, 215, 218, 220, 229, 260, поруч з [о] — 76, 79, 84, 103, 104, 112—114, 116, 118, 128, 129, 144, 169, 171, 173, 193, 195; п'ідωжˈди — 98, 146, 147, 229, поруч з [о] — 84; ωˈб'ід — 132, 146, 149, 162, 168, 169, 195, 220, 317, паралельно з [о] — 76, 91, 103, 111, 114, 128, 173; муˈгила — 62, 117, 133, 301, 375, 332, 345, паралельно з [о] — 75, 77; п'ідужˈди — 332; уˈб'ід — 117, 135, 375; уˈб'ід // оˈб'ід — 332; відзначено варіанти префікса: пîдожˈди—29, 31, 89; пидо(а)жˈди—1—4, 16, 19, 39, 41, 52, 158—160, 168, 250, 322, 326, 355, 358, 363, 365, 370, 372, паралельно з подожˈди — 26, 28, 46, 51, 238, 256, 338; пе^{и}(і, о)дожˈди — 316.

Т. III, ч. 2. Карта № 138: лексема п'ідожˈди, її словотворчі варіанти і лексичні відповідники; у коментарі фонетичні варіанти префікса пiдо-.

Від решти програмових слів структури моˈгила, тоˈб'і, оˈб'ід (гоˈб'ід — 5, 11, поруч з оˈб'ід — 14, 15, 22) записано в усіх говорах тому. Засвідчуються ще варіанти: мо^{у}ˈгила — 12, 13, 25, 27, 47, 121, 139, 210, 213, 224, 225, 239, 241, 305, 306, 363; мо^{у}ˈгила // моˈгила — 217, 231; то^{у}ˈб'і— 4, 22, 25, 40, 73, 109, 112, 121, 139, 142, 143, 173, 189, 211, 237, 239, 241, 245, 281, 286, 305, 306, 312, 316, 331, 332, 334, 335, 363; то^{у}ˈб'і // тоˈб'і — 30, 110, 128, 197, 217, 223, 240, 289; о^{у}ˈб'ід — 12, 40, 109, 111, 116, 121, 124, 125, 139, 237, 239, 241, 281, 286, 305, 306, 316, 317, 332, 334; о^{у}ˈб'ід // оˈб'ід — 10, 22, 25 (го$^{(у)}$ˈб'ід), 110, 217; му^{о}ˈгила // моˈгила — 289; ту^{о}ˈб'і, у^{о}ˈб'ід — 108, 224, 253; у^{о}ˈб'ід — 364; мωˈгила — 52, 145, 162, 181, 182, 226; мωˈгила // моˈгила — 62, 68, 69, 159, 184; тωˈб'і — 65, 97, 226; тωˈб'і // тоˈб'і — 159, 162; ωˈб'ід — 181; муˈгила — 19, 33, 49, 115, 131, 147, 166, 207, 222, 223, 276, 339; муˈгила // моˈгила — 10, 14, 15, 17, 24, 30, 32, 37, 40, 42, 64, 84, 86, 91, 100, 118, 128, 141, 151, 215, 216; туˈб'і — 2, 3, 5, 13, 17—19, 32, 106, 115, 125, 190, 207, 208, 214, 225; туˈб'і // тоˈб'і — 9, 10, 12, 37, 86, 118, 147, 215, 216, 222; уˈб'ід — 13, 17—19, 115, 222, 223, 225, 318; (в)уˈб'іт — 118; уˈб'ід // оˈб'ід — 30, 32, 33, 37, 131, 215, 314; мо^{а}ˈгила — 302, 322, 355; то^{а}ˈб'і — 276, 321, 355; о^{а}ˈб'іт — 276, 288, 299, 321, 355; о^{а}ˈб'іт // оˈб'ід — 278, 292; маˈг'іла, таˈб'і, аˈб'ед — 119, 187; маˈгила — 188, 193; маˈгила // моˈгила — 172, 194, 303; таˈб'і, аˈб'ід — 161; таˈб'і — 206; аˈб'ед — 296, 303, 364; аˈб'ед // оˈб'ід — 172, 194, 301; тиˈб'і — 164, 196, 328, 338; тиˈб'і // тоˈб'і — 172. Переважно від молоді записано: т'іˈб̣'е — 276, 278, 284, 288; т'еˈб'е — 252, 254, 255, 299, 303.

391б). Упир чи опир? Будяк чи бодяк?

Т. І. У поліських говірках лексеми упир і будяк засвідчуються дуже рідко. Структури з [у] (уˈпир, буˈд'ак) фіксуються в усіх південних говорах і спорадично у північних. Записано ще: вуˈп'ір — 563; гуˈпир — 445, 466, 769; гуˈпир // уˈпир — 485; гуˈпир // гоˈпир — 758; го^{у}ˈпир — 784; бо^{у}ˈд'ак // буˈд'ак — 266; ωˈпир — 745, 796; бωˈд'ак — 479, 663, 738, 899; оˈпир — 92, 187, 221, 266, 298, 351, 373, 408, 438, 474, 487, 498, 500, 504, 510, 519, 531, 543, 625, 638, 686, 691, 693, 695, 697, 698, 700, 701, 704, 714, 716, 717, 719, 720, 724, 770, 776, 778, 789, 791, 800, 802, 804, 809, 812, 819, 820, 836, 838, 842, 850, 858, 891, 901; оˈпир // уˈпир — 57, 608, 696, 853, 882; гоˈпир — 441, 451, 452, 460, 463, 470, 472, 473, 497, 499, 502, 508, 509, 511, 534, 538, 545, 688, 728—730, 732—740, 742, 744, 745, 747, 751, 761, 763, 765, 771, 773, 779, 782, 783, 785, 786; гоˈпир // оˈпир — 471, 542; боˈд'ак — 53, 57, 77, 91, 111, 118, 121—123, 125, 127, 145, 146, 148, 153, 167, 190, 191, 202, 211, 214, 243, 247, 249, 253, 254, 257, 259, 267, 270—272, 276, 281, 287, 288, 292, 296, 307, 308, 315, 448, 509, 543, 641, 922; боˈд'ак // буˈд'ак — 77, 240, 244, 277, 291, 316, 430, 485, 504, 542, 598; бо(а)ˈд'ак — 84; бо^{а}ˈд'ак — 106, 110; ба^{о}ˈд'ак — 56; аˈпир — 98; баˈд'ак — 11, 56, 67, 68, 75, 81, 83, 85, 93, 98, 103, 116, 124, 129, 131, 134, 136, 140, 141, 275, 279, 920; баˈд'ак // буˈд'ак — 2, 78, 79; баˈд'ак // боˈд'ак — 51. Записано також: уˈпирок — 121, 144; упиˈр'ака — 398, 623; опиˈр'ака — 683, 842, 890—892; гопиˈрака — 547; баˈд'ака — 135; бад'уˈл'і — 96; баˈд'ук — 94; коˈл'ун (// буˈд'ак) — 49; коˈл'ак (// буˈд'ак) — 718; ка$^{(о)}$ˈл'учка (-і) — 71, 105; калкаˈд'ед — 10; деˈдок — 103; д'ịед коˈл'учи — 46, 919; уˈпир 'вперта людина або скотина' — 13, 247, 266; уˈпирок 'неслухняна дитина' — 133; оˈпир 'вид риби' — 92; оп'іˈрака 'відьмач' — 836; деˈди 'будяки' — 28, 30, 64.

Засвідчено наголос: ˈупир — 148, 320, 321, 343, 347, 358, 359, 362, 370, 389, 406, 684, 807; ˈопир — 33, 42, 63, 149, 176, 197, 409, 432, 598, 629 (// ˈупир'), 692, 696, 727, 830, 832 (// уˈпир), 888, 909, 913, 915.

Т. II. Карта № 56: [у] (уˈпир), [о], [о^{у}], [у^{о}] (оˈпир, о^{у}ˈпир, у^{о}ˈпир), [ў] (ўпир).

Структура буˈд'ак засвідчується в усіх говорах тому; буˈд^{з}'ак — 651; буд'ˈйек — 506; буˈдак — 109, 110, 112—114, 137, 138, 141, 142, 172 (// буˈд'ак), 230, 232—234, 239, 241—248, 250, 253, 254, 256, 258, 277—281, 283, 284 (// буˈд'ек), 285—289, 292, 294, 296, 299, 300 (// боˈдак), 301, 317, 321, 323, 325, 328, 330—333, 336, 534, 535, 604, 613; бу^{о}ˈд'ек — 660; бу^{о}ˈд'ак — 257; бо^{у}ˈд'ак — 318, 611, 618; бо^{у}ˈдак — 244, 271, 663; бωˈд'ак — 26, 195, 350, 354, 474, 574; бωˈдак — 111, 130, 133, 249, 293, 312, 321, 322, 324, 337, 438, 472 (// бодˈлак); боˈд'а(е)к — 2, 4, 6, 9, 11, 13—17, 19—21, 23, 24,

33—36, 40, 43, 51, 59, 60, 65, 70, 75, 126 (//*буˈд'ак*), 129, 151, 162, 166, 167, 171, 173, 177, 192 (// *буˈд'ак*), 194, 303, 310, 311, 313—316, 343, 347, 349, 357, 439, 442, 465, 478, 479, 484, 486, 487, 488, 517, 526, 547, 551, 558, 585, 587, 608, 622, 629, 631, 632, 635, 638, 641, 644, 645, 646, 656, 659; *боˈдак* — 139, 143, 235, 236, 238, 251, 260—264, 265 (// *буˈд'ак*), 266—270.

Записано також: *буˈйак* — 345; *буˈл'(л')ак* — 499, 500, 502, 504, 527, 555; *будˈл(')ак* — 302, 304; *боˈйак* — 93 (// *буˈд'ак*); *бодˈл(')ак* — 465, 672а; *бо(ô)дˈн'ак* — 452, 456, 460; *борˈл'ак* — 466, 475, 494, 543; *боˈл'ак* — 546, 554, 556, 612, 614, 615; *гоˈл'ак* — 557; *ґоˈл'аґ* — 548; *бидˈлак* — 451, 455; *рiпˈл'ак* — 548, 603, 609; *буˈд'ага* — 103, 627, 648; *боˈд'ага* — 630, 637, 642; *боˈдага* — 237; *бул'буˈки* — 490; *оˈрачка* 'будяк' — 417; *бôʒ'ошˈник* — 427; *ʒ'абник* — 445; *коˈл'ук* — 69, 71, 72, 78, 92, 95, 176, 471, 549, 605, 610, 633, 634, 649, 650, 652, 653; *к(у)ˈл'ух* — 74, 208, 219, 647; *кол'уˈхи* — 100; *хωˈл'ук* — 305; *ˈкол'ак* — 677; *коˈл'ачка* — 676; *коˈл'ук // боˈд'уг* — 75. Замість лексеми *будяк* записано *оˈсот* — 68, 69, 79, 86, 87, 89, 619, 623; *оˈс'от* — 621, 655; *воˈсет* — 681; *осеиˈтˈник* — 429, 431; *ос'атˈник* — 443.

Т. III, ч. 1. Лексема *упир* в усіх говорах засвідчується рідко і виступає переважно у варіанті *уˈпир(')* (*ˈупир(')* — 7, 20, 80, 96, 203, 220, 270, 276, 299; *упиˈр'ака* — 133; *упиеˈр'а* — 102); структура *буˈд'ак* утворює суцільний ареал у межах тому. Записано також структури: *оˈпир(')* — 21, 34, 82, 223, 234, 240, 241, 274, 284, 292, 345, 362; *ˈопир(')* — 39, 169, 171, 187, 207, 230, 285, 334; *опи(е)ˈр'ака* — 14, 47, 80; *оаˈпир'* — 124 (// *уˈпир*); *аˈпир* — 297 (// *уˈпир*); *боˈд'ак* — 345; *бод'еˈки* — 48; *баˈд'ак* — 327.

Т. III, ч. 2. Лексеми *упир* і *будяк* у багатьох говірках не засвідчуються. У всіх говорах фіксуються структури *уˈпир(')* (*ˈупир'* — 190, 198, 303) і *буˈд'ак*. Записано варіанти: *оˈпир* — 2, 9, 14—16, 24, 26 (// *уˈпир*), 27, 31—33, 34 (// *уˈпир*), 37, 40, 42, 58, 113, 114, 118, 120, 127, 128, 131, 134—136, 140, 146, 147, 158, 160, 192, 212, 215, 218, 222—225, 233, 238; *гоˈпир* — 11, 17, 35, 300; *гоˈпир // уˈпир* — 17, 54; *гоˈпир // оˈпир* — 19, 39; *оˈпер* — 108; *воˈпер'* — 4; *опиˈр'i* — 12; *опиˈр'ака* — 167, 281; *боˈд'ак* — 4, 110, 118, 135, 206, 212, 330, 338.

392. Голубка, нагодуй, зозуля чи гулубка, нагудуй, зузуля?

Т. І. Карта № 70: [о] (*гоˈлубка, нагоˈдуй*), [оу, уо, у] (*гоуˈлубка, нагоуˈдуй, гуоˈлубка, нагуоˈдуй, гуˈлубка, нагуˈдуй*);

карта № 14: [оу] (*зоуˈзул'а*), [а] (*заˈзул'а*), [е] (*зеˈзул'а*), [и] (*зиˈзул'а*); [з'] (*з'аˈз'ул'а, з'еˈз'ул'а*); [ў] (*з'еўˈз'ул'а*); -е (*з'аˈз'ул'е, з(')еˈз(')ул'е*); у коментарі: *з'iˈзул'а, з'уˈз'ул'а, зеиˈзул'а, з'еаˈз'ул'а, з"еўˈз"ул'а*.

Т. II. Карта № 55: [о] (*гоˈлубка, нагоˈдуй*), [оу, уо, у] (*гоуˈлубка, нагоуˈдуй; гуоˈлубка, нагуоˈдуй; гуˈлубка, нагуˈдуй*);

карта № 58: [ô] перед складом з [у] (*гôˈлубка*);

карта № 12: [о] (*зоˈзул'а*), [оу, уо] (*зоуˈзул'а, зуоˈзул'а*), [у] (*зуˈзул'а*), [а] (*заˈзул'а*), [е] (*зеˈзул'а*), [и] (*зиˈзул'а*); [ў] (*зоўˈзул'а, заўˈзул'а*); [з'] (*з'оˈзул'а, з'аˈзул'а; з'еˈзул'а*); -е (*заˈзул'е*); -i (*заˈзул'i*); 'зозуля' *ˈкукойка, ˈкукалка, ˈкукучка*; у коментарі: *зоўˈз'ул'а, коˈкучка, куˈкойка*.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому засвідчуються структури з [о] і [оу] (*гоˈлубка* і *гоуˈлубка, нагоˈдуй* і *нагоуˈдуй, зоˈзул'а* і *зоуˈзул'а*). Записано ще варіанти: *гуˈлубка* — 18, 82, 117, 133, 138, 190, 206, 209, 229, 232, 246, 247, 265, 270, 275—277, 281, 288, 304, 309, 339, 343, 346, 349, 357—359, 375, поруч з [о] — 69, 71, 73, 141, 153, 273, 295, 300, 308, 332, 334, 344, 345; *нагуˈдуй* — 24, 117, 123, 181, 196, 206, 209, 229, 232, 246, 247, 265, 273—277, 288, 304, 308, 309, 340, 346, 351, 357—359, 362, 363, 365, 372, 373, паралельно з [о] — 69, 71, 82, 84, 92, 153, 154, 171, 173, 249, 278, 281, 293—295, 300, 332, 334, 344, 345, 366, 374; *зуˈзул'а* — 6, 12, 17, 18, 21, 23, 24, 29, 31, 33, 35, 39, 40, 46, 52, 54, 57, 58, 61, 63, 70—72, 82, 90, 102, 117, 121, 123, 131—133, 135, 141, 143, 151—153, 156, 165, 166, 179, 181, 190, 196, 203, 206, 210, 229, 231, 232, 256, 261, 269, 270, 273—279, 283, 288, 290, 295, 299, 300, 303, 304, 308, 309, 311, 312, 322, 333, 340, 346, 349—352, 357, 358, 367, 372, 375; *зуˈзул'а // зоˈзул'а* — 26, 27, 37, 69, 73, 74, 76, 83, 84, 89, 91, 101, 114, 167, 173, 176, 201, 207, 209, 213, 226, 253, 255, 258, 278, 281, 294, 332, 334, 337, 339, 343—345, 371; *гаˈлубка, нагаˈдуй* — 1, 4, 16, 19, 25, 26, 205, 210, 297, 311 (// [у]), 313, 314, 326, 347; *гаˈлубка* — 324, 327; *заˈзул'а* — 22, 205, 285, 297, 313, 347; *гоаˈлубка* — 29, 31, 207, 303, 312; *нагоаˈдуй* — 29, 124, 303, 312; *зоаˈзул'а* — 330; *зеиˈзул'а* — 235.

Т. III, ч. 2. Карта № 3: [оу] (*зоуˈзул'а*), [а] (*заˈзул'а*); у коментарі: *зоˈзул'а, зуоˈзул'а, куˈкушка, коˈкушка, куˈличка, кукуˈвайка, ˈкука*.

Від слів *голубка, нагодуй* в усіх говорах тому засвідчуються структури з [о], [оу] (*гоˈлубка* і *гоуˈлубка, нагоˈдуй* і *нагоуˈдуй*). Записано також варіанти: *гуˈлубка* — 2—5, 11, 14, 16, 17, 19, 20, 27, 32, 39, 53, 64, 72, 75, 86, 101, 107, 108, 111, 112, 114, 115, 130, 141, 149, 158, 166, 190, 192, 194, 207, 208, 214, 248, 258, 286, 297, 318, 319, 350, 364; *гуˈлубка // гоˈлубка* — 9, 14, 22, 30, 40, 84, 131, 134, 135, 165, 202, 204, 205, 216, 220, 225, 226, 232, 239, 241, 252; *нагуˈдуй* — 2—5, 9, 10, 12, 16, 17, 19, 20, 27, 29, 32, 37, 39, 42, 49, 64, 75, 76, 86, 91, 101, 107, 108, 110—112, 114, 115, 130, 131, 139, 143, 149—151, 157, 163—167, 169, 186, 188, 190, 192, 194, 196, 202, 207, 214, 224, 248, 253, 258, 286, 302, 308, 315, 316, 318, 319, 329, 332, 334, 356, 360, 374; *нагуˈдуй // нагоˈдуй* — 14, 22, 30, 84, 106, 153, 179, 195, 201, 204, 205, 220, 232, 239, 339; *гаˈлубка // нагаˈдуй* — 161, 172, 187, 296; *гаˈлубка* — 196, 301 (// *гоˈлубка*); *нагаˈдуй* — 241 (// *нагоуˈдуй*); *гаоˈлубка, нагаоˈдуй* — 288; *гоаˈлубка* — 299, 321; *гоаˈлубка // гоˈлубка* — 85, 89, 276; *нагоаˈдуй* — 221, 234, 276, 347; *нагоаˈдуй // нагоˈдуй* — 89.

393. Шкутильгати чи шкатольгати чи шкатильгати, чи шкатільгати, чи шкатульгати?

Т. І. Карта № 166: *шкутил'ˈгати, -т(')*, *шкатил'ˈгати, -т(')*, *шкатул'ˈгати, -т(')*, *шкутил'ˈгати, -т(')*, *штикил'ˈгати, -т(')*; *кул'ˈгати, -т(')*; у коментарі: *шкотил'ˈгати, шкотул'ˈгат', шкат'iлˈгати, шкатуˈл'ати, штикул'ˈгати, кривуˈл'ат', шкандиˈбати*.

Т. II. У межах тому засвідчено структури: *шкути (ие, е)л'ˈгати* — 19, 50, 51, 58, 65, 81, 85, 102, 103, 107, 112, 120, 134, 136, 143, 153, 158, 165, 170, 179, 189, 191, 197—199, 201, 203, 205, 207, 209 — 211, 222, 224—226, 228, 229, 243, 255, 263, 278, 294, 297—300, 316, 317, 319, 321, 323, 324, 328, 333, 335, 336, 341, 342, 344, 350, 351, 352, 354, 355, 356, 359, 361, 363, 364, 365 (*шкутилˈгати*), 366—372, 374, 378, 380, 384, 388, 390, 399—401, 436, 446, 478, 479, 487, 499, 502, 505, 509, 510, 520, 521, 528, 530, 531, 532, 534, 536, 541, 544, 548, 552, 557, 558, 559, 561, 563, 564, 567, 570, 571, 577, 584, 609, 614; *шкуˈтил'гати* — 291, 303, 304, 331, 411, 465, 580; *шкутул'ˈгати* — 161, 168, 512, 513, 515, 518, 519, 553, 554, 556, 558; *шкуˈтул'гати* — 508, 510, 524; *шкут'iл'ˈгат'* — 204; *шк'iт'iл'ˈгати* — 132; *шк'iтил'ˈгати* — 149, 213; *шкатул'ˈгати* — 94, 383, 384, 386, 387, 389, 392, 402, 466, 476, 483, 495, 497, 504—506, 522, 527, 529, 539, 540, 542, 543, 545, 548, 550, 555, 560, 565, 566, 568, 572—576, 578—580, 606—608, 610, 611, 613; *шкаˈтул'гати* — 304, 308, 462, 463, 471, 474, 475, 500, 501, 503; *шкаˈтул'ˈгати* — 472, 473, 498; *шкатил'ˈгати* — 142, 144, 184, 254, 375, 381, 382, 385, 395, 396, 398, 612, 662; *шкат'iл'ˈгати* — 97; *шкатол'ˈгати* — 546; *шкотил'ˈгати* — 245; *шкотул'ˈгати* — 70, 508, 603; *шкоˈтул'гати* — 307; *шкотилˈгати* — 638; *шкитил'ˈгати* — 84, 140; *штик'iл'ˈгати* — 126, 135, 150, 156, 157, 181, 195, 214, 217, 218, 221; *шт'iк'iл'ˈгати* — 123; *штикил'ˈгати* — 151, 193, 208, 216, 636; *штитил'ˈгати* — 393 (// *кул'ˈгати*); *штикул'ˈгати* — 24, 27 (// *кул'ˈгати*), 99, 106, 108, 124, 163, 172, 180, 191, 194, 202, 312, 313, 345, 351, 368, 394, 541, 546, 562, 605; *штил'ˈгукати* — 230, 234, 244, 256, 264, 302, 332; *штил'гуˈкати* — 580, 687; *штул'ˈгукати* — 306; *штул'ˈг'iкати* — 439; *шт'iл'гуˈкатеи* — 242; *штил'ˈгикати* — 266; *шˈтил'гикати* — 663; *штил'ˈг'iкати* — 232; *штиˈгул'кати* — 247, 284, 290, 297, 333, 468, 495; *штикуˈл'ати* — 309, 314, 319; *штигуˈл'ити* — 292, 296, 329; *штил'уˈгати* — 618; *шкутиˈл'ати* — 479; *шкатуˈл'ити* — 488; *шкатуˈл'ати* — 525, 557, 569; *шкуˈтул'кати* — 492; *шкутун'ˈгати* — 505, 517, 526; *шкатун'ˈгати* — 507; *шкаˈкул'гати* — 477, 480; *штукуˈл'ати* — 281; *шк'iл'г'iˈкати* — 443; *покуˈл'ати* — 326; *шкулыˈгати* — 674; *шкиндиˈл'ати* — 481; *шкул'тиˈкати* — 349; *шкуˈтул'гати* — 485; *штурˈликати* — 301; *шпиндиˈкати* 'лайливе' — 452; *штил'ˈгати* — 114, 247, 644; *шˈтил'гати* — 286; *шкун'ˈгати* — 511, 513, 516, 523, 524, 583; *шˈкун'гати* — 487, 581, 587; *шкул'ˈгати* — 417, 486, 668, 675; *шˈкул'гати* — 406, 414—416, 458, 484; *шˈк'iл'гати* — 442; *шˈкул'ати* — 268; *шˈкинт(')ати* — 419, 421, 422, 455; *шˈкиндати* — 410, 416, 681; *шкендати* — 234; *шкунˈд'ати* — 551; *шˈкил'гат* — 665; *шкиˈтати* — 407; *шкоˈл'iбат* — 418; *шкул'аˈбат* — 678; *шгул'ґати* — 666; *шкiнтац* — 685; *кутил'ˈгати* — 47, 141, 279, 280, 393; *катил'ˈгати* — 277; *катул'ˈгати* — 391; *нал'е(и)ˈгати* (*на ˈногу*) — 235, 262, 264, 269, 270, 465, 466; *кривуˈл'а(е)ти* — 111, 138, 253, 257, 284, 286—288, 316, 318, 347, 350, 351, 359, 397; *криўˈл'ати* — 312; *кˈривати* — 109, 142, 230, 232, 233, 235, 237, 240, 241, 249, 252, 258, 261, 262, 264—267, 269—274, 276, 280, 282—284, 286, 292, 295, 305, 319, 320, 322, 323, 325, 327, 330, 331, 334, 336—339, 360, 362, 404, 405, 432—435, 437, 438, 464—467, 469—471, 492, 499, 528, 533, 537—539, 546, 604, 680; *криˈвати* — 236, 285; *клиˈбати* — 634; *хˈрамати* — 139, 144, 256, 271, 273, 290, 294, 296, 297, 300, 301, 304—306, 308, 338, 429, 441, 444, 445, 448, 454, 456, 459, 461, 467, 470, 471, 475, 480, 482—484, 507, 522, 558, 585, 672; *храˈмати* — 65, 263, 412, 424, 425, 427, 428, 430, 431, 451, 455, 495, 509—511, 548, 573, 582, 612, 615, 672а, 673, 678, 679; *хˈромати* — 416, 453, 488, 491, 514, 588, 676, 682; *хроˈмати* — 437, 559, 677, 683; *хроˈмiтиі* — 668, 669; *куˈл'ати* — 278, 544, 669; *ˈкул'ати* — 663, 665; *куˈл'ети* — 492, 495; *кур'ˈгати* (// *кул'ˈгат.*) — 159; *кул'iˈгати* — 239; *кул'аˈгати* — 115. У решті говірок засвідчено *кул'ˈгати* (*ˈкул'гати* — 230, 269, 300, 408, 436, 624, 670, 676).

Т. III, ч. 1. Структура *шкутил'ˈгати* зрідка засвідчується в усіх говорах тому. Записано ще: *шкутул'ˈгати* — 113, 141, 169, 340, 362; *шкоутил'ˈгат'* — 112, 129, 144; *шкул'теиˈгати* — 217; *штул'ˈтил'ˈгати* — 300; *скутил'ˈгати* — 41; *шкитил'ˈгат'* — 226; *шкатул'ˈгат'* — 36, 38, 316, 345; *шкатил'ˈгат'* — 6, 8, 12, 19—21, 27, 29, 33, 35, 37, 47, 74, 77, 84, 86, 101, 156, 157, 159, 187, 199, 226, 243, 280, 293, 297, 309, 327, 329, 334, 344, 347, 357; *шкотил'ˈгат'* — 14, 76, 77, 82, 93, 95—97, 111, 113, 145, 154, 160, 162, 165, 171, 172, 187, 230, 231, 247, 249, 250, 256, 258, 285, 295; *шк'iтил'ˈгати* — 56; *шкатол'ˈгат'* — 249; *шкоатул'ˈгат'* — 31, 231; *шкатыˈл'ат'* — 303; *шкутиˈл'ат'* — 364; *шкул'ˈгат'* — 224, 247; *шкопирˈтати* — 120, 240, 241, 300; *шкотирˈл'ати* — 246; *шкондиˈл'ати* — 248; *кутил'ˈгат'* — 70; *кутиˈл'ат'* — 331; *кул'ˈгати* — 94, 147; *гандуˈл'ат'* — 61; *гандиˈл'ат'* — 143; *шкандиˈл'ат'* — 26; *хра(о)ˈмат'* — 1, 4, 16, 17, 19, 37, 39, 44, 63, 67, 76, 116, 123, 133, 141, 143, 151, 152, 160, 226, 232, 240, 241, 244, 250, 302, 304, 313, 314, 317, 320, 321, 324, 326, 363, 365, 366, 370—373; відзначено: *храˈмат'* (дуже), *шкутил' гат'* (трохи) — 367.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому зрідка фіксується структура *шкутил'ˈгати*. Записано ще: *шкутул'ˈгати* — 4, 24, 136, 172, 249; *шкул'тиˈгати* — 33, 199, 201; *шкутиˈл'ати* — 105, 110, 240, 359; *шкутуˈл'ат'* — 236, 274; *шкунд(т)ил'ˈгати* — 52, 141; *шкундиˈл'ати* — 68, 69, 149, 162, 163, 220, 224, 339; *шкундуˈл'ати* — 235; *шкул'ˈгати* — 11, 85; *шкатил'ˈгати* — 12, 18—20, 27, 35, 42, 45, 51, 63, 67, 135, 145, 192, 204, 211, 218, 222, 225, 251, 252, 279, 287, 292, 300, 303, 360; *шкат'iл'ˈгати* — 227, 289; *шкатул'ˈгат'* (*-и*) — 2, 9—12, 14, 16, 24—26, 29, 33, 34, 40, 108, 110, 113, 131, 138, 147, 195, 214, 251, 256, 260, 261, 330; *шкатиˈл'ати* — 74; *шкатуˈл'ати* — 10, 226; *шкатол'ˈгати* — 300; *шкотил'ˈгати* — 5, 40, 42, 114, 134, 146, 147, 210, 221, 234, 309, 327; *шкотул'ˈгати* — 32, 174, 258, 261; *шкандиˈл'ат'* — 89, 137, 305—307, 325; *шкандуˈл'ат'* — 223, 317; *кул'ˈгат'* — 83, 193, 256, 259, 276, 278, 319; *кˈривати* — 111; *храˈмати* — 49, 137, 237, 254, 305, 308, 315, 332, 341, 353, 356—358, 366, 370, 371; *хроˈмати* — 118, 247, 255, 325, 351, 352, 359.

394. *Шк*іра (*ск*іра), *шк*ірка (*ск*ірка), чи *ск*ора (*шк*ора), чи *ск*ура (*шк*ура)? *С*корка (*шк*орка) чи *ск*урка (*шк*урка)?

Т. І. Структура *шˈкура* (іноді паралельно *шˈкурка*) виступає суцільним ареалом у межах тому; *шˈк'iра* (і *шˈкiрка*) — зрідка, переважно поруч із *шˈкура* і *шˈкурка*, фіксується у південних говорах, у північних говорах структура з рефлексом [і] трапляється спорадично. Відзначено семантичні відтінки: *шˈкура* (на тварині), *шˈкурка* (на салі), *шˈк'iрка* (з молока) — 195; *шˈк'iра* (у людини), *шˈкура* (у тварини) — 617, 629, 640; *шˈкiрка* (із зайця), *шˈк'iра* (на тілі людини), *шˈкурка* (з хліба, з молока) — 880; *шˈкура* (в людини, у великої рогатої худоби), *шˈкурка* (на салі, з кроля) — 895. Записано також варіанти: *шˈк'ура, шˈк'урка* — 605; *шˈкiера* (// *шˈкура*) — 138; *шˈкiера, шˈкiерка* — 139; *сˈкора* (// *шˈкура*) — 517, 890; *сˈкура* (// *шˈкура*) — 793; *сˈкура* (// *шˈк'iра*) (на молоці) — 841; *сˈкурка* (// *шˈкурка*) — 389, 898; *сˈк'iрка* (// *шˈк'iрка*) — 682; *сˈкорка* (// *шˈкурка*) — 15; *сˈкорка* (хліба) — 19, 35, 85, 159, 168, 288, 353, 404, 457, 573, 854; *ско(а)ˈринка* (іноді з тлумаченням — *хліба*) — 12, 13, 16, 17, 20, 51, 53, 56, 59, 62, 72, 74, 77, 81, 82, 86, 92, 94, 103, 108, 128, 132, 135, 146, 148, 150, 164, 189, 191, 234, 259,

274, 279, 288, 316, 320, 321, 370, 375, 391, 398, 410, 413, 416, 417, 421, 524, 565, 578, 584, 601, 618, 846, 849, 921, 922.

Т. II. Карта № 106: [шк] (*шˈк'іра, шˈкура, шкоˈринка*), [ск] (*сˈк'іра, сˈкора*), *сˈк'ірка* 'шкуринка хліба'; *ˈк'ірка* 'шкуринка хліба'; [е] (*шˈк'ера, с$^{(')}$ˈк'ера*); [о] (*сˈкора*); [у] (*шˈкура, шˈкурка, сˈкура, сˈкурка*); 'шкіра' *ˈкожа*; у коментарі: *шˈк'ира, сˈкира; коˈра* (тільки на хлібі).

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому записано структури *шˈкура* (і *шˈкурка*) і трохи рідше, майже завжди поруч із *шˈкура, шˈк'іра* (і *шˈк'ірка*); *шˈкира* — 57. Відзначено: *шˈк'іра* (у тварини), *шˈкурка* (на молоці) — 70; *шˈкура* (з бика), *шˈкурка* (на молоці) — 72; *шˈк'іра* (у людини), *шˈкурка* (на молоці), *шˈкура* (у тварини) — 84; *шˈк'ірка* (у ховраха), *шˈкура* (з теляти), *шˈкорка* (з кавуна), *сˈкорка* (хліба) — 267; *шˈкура* (вичинена), *ˈкожа* (на тілі) — 251.

Зафіксовано ще лексеми: *кайˈмак* — 371—373; *кайˈмак, кал'ˈмак* з поясненням 'шкірка на молоці' — 250.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому засвідчуються структури *шˈкура* (і *шˈкурка*) і рідше, в основному як паралель до *шˈкура* — *шˈк'іра* (і *шˈк'ірка*).

Відзначено семантичні відтінки: *шˈкура, ˈкожа* (вичинена), *шˈкурка* (із зайця, на пряженім молоці), *шˈкурочка, сˈтарка, ˈкорка* (на хлібі), *луˈпина* (на часникові, цибулі, картоплі) — 2; *шˈк'іра* (у людини і тварини), *шˈк'ірка* (на хлібові) — 4; *шˈкура; ˈкожа* (шкіра обличчя) — 48; *шˈк'іра, шˈк'ірка*, у тварини — *шˈкура* — 65; *шˈкура* (з вола), *шˈкурка* (на салі) — 69; *шˈкура* (з кабана), *шˈкурка* (з молока) — 184; *ˈкожа, шˈкура; шˈкурка* (свіже покриття на місці рани, плівка на пряженім молоці), *шкуˈринка* (на хлібі) — 222; *шˈкіра* (велика), *шˈк'ірка* (мала), *шˈкурка* (на паренім молоці) — 224; *шˈкура* (у тварини), *ˈкожа* (у людини), *ˈкорка, ˈкорочка* (хліба) — 288; *шˈкура* (кроля), *шˈкурка* (молока), *шкуˈринка* (хліба) — 358; *шˈкура* (велика), *шˈкорка* (мала, на ранці) — 364.

Записано також структури: *шˈкорка* (іноді з поясненням — *хліба*) — 83, 110, 187, 217, 300, 305, 307, 323, 326, 337, 340, 349, 371; *ˈкорка* — 227 (// *шкуˈринка*), 276, 277, 338, 339; *шˈкора* (// *шˈкіра*) — 217; *шˈт'ерка* (у людини), *шˈт'ера* (у тварини, у хлібі), *шˈт'іра* (вичинена) — 108; *шкуˈринка* — фіксується спорадично на всій території тому; *шкоˈринка* — 40, 185, 338, 351, 370; *скоˈринка* — 102, 104, 149, 251, 283, 286; *сˈкорка* — 104, 105, 161, 193; *сˈкурка* (картоплі) — 161; *ˈкожа* (// *шˈкура*) — 173, 178, 211, 222, 225, 232, 239, 244, 254, 294, 301, 306, 308, 315, 316, 325, 328, 332, 341, 351, 359, 361, 362, 370.

395. Огірок (гірок), заміж, діброва чи огурок, замуж, дуброва, чи огирок, замиж, диброва?

Т. I. Карта № 87: [і] (*ог'іˈрок*), *гойіˈрок, г'іˈрок*, [и] (*огиˈрок*), [у] (*огуˈрок, агуˈрок*), *гуˈрок*; протетичний [г] (*гог'іˈрок, гойіˈрок*); *протетичний* [в] (*вог'іˈрок, вуг'іˈрок*), *ўг'іˈрок*; у коментарі: *уг'іˈрок, о^{у}г'іˈрок, гуйіˈрок, го^{у}йіˈрок*;

карта № 86: [і] (*ˈзам'іж*), [о] (*ˈзамож*), [у]) (*ˈзамуж*); у коментарі: *ˈзамиж, ˈзам'іж^{ш}*;

карта № 85: [і] (*д'ібˈрова*), [и] (*дибˈрова*), [у] (*дубˈрова*); у коментарі: *дîбˈрова, д'імбˈрова, дубˈрава*.

Т. II. Карта № 126: *ог'іˈрок, огиˈрок, оˈгӳрок, оˈгурок, г'іˈрок, гиˈрок, гуˈрок, ўг'іˈрок, ўгиˈрок*; протетичний [в] (*вог'іˈрок, вогиˈрок, вогуˈрок, ўˈгерок* (*ˈвугерка*); протетичний [г] (*гойіˈрок*); наголос: *ˈог'ірок, ˈвог'ірок; оˈгурок, оˈгурка*; у коментарі: *ойіˈрок, гог'іˈрок, оˈгурок*;

карта № 61: [і] (*д'ібˈрова*), [и] (*дибˈрова*), [о] (*добˈрова*), [у] (*дубˈрова*); [о] (*ˈзамож*); у коментарі: *д'імбˈрова, димбˈрова, дубˈровиц'а; ˈзам'іж, ˈзамуж*.

Т. III, ч. 1. Карта № 9: [і] (*ог'іˈрок*), [и] (*огиˈрок*), [у] (*огуˈрок*); *г'іˈрок, гуˈрок; ог'іˈрец', огиˈрец', огуˈрец'*; у коментарі: *аг'іˈрок, оги^{е}ˈрец', оˈгерок, огуˈрец*.

Структури *ˈзам'іж, д'ібˈрова* фіксуються в усіх говорах (у ряді говірок на території південної частини тому лексему *діброва* не засвідчено). Записано ще: *ˈзамîж, дîбˈрова* — 89, 93, 95; *ˈзамîж* — 145; *д'ібˈрова* — 163; *ˈзамиж* — 52, 96, 255 (// [і]); *дибˈрова* — 51, 71 (// [і]), 96; *ˈзамуж* — 16, 18, 21, 36, 38, 40, 43, 44, 48, 51, 56, 57, 59—61, 84, 92, 120, 157, 179, 197, 205, 208, 239, 252, 298, 317, 320, 322, 324, 326, 327, 355, 356, 370, поруч із *ˈзам'іж* — 1, 25, 54, 110, 114, 207, 226, 230, 246—250, 295, 303, 307, 319, 329, 338, 354, 368; *дубˈрова* — 1, 2, 4, 16—18, 31, 39, 40, 43, 48, 56, 57, 59, 60, 75, 84, 115, 120, 137, 158, 160, 205, 244, 329, 333, 345, 370, 372, 374, поруч з *д'ібˈрова* — 36, 38, 243, 249, 292, 295, 307, 311, 334, 354; *дубˈрава* — 25, 61, 245, 248, 310.

Т. III, ч. 2. Карта № 9: [і] (*ог'іˈрок*), *гойіˈрок, г'іˈрок*; [и] (*огиˈрок*), [у] (*огуˈрок*), *гуˈрок*; протетичний [г] (*гог'іˈрок*); *ўг'іˈрок, огуˈрец'*; у коментарі: *аг'іˈрок, агуˈр'ец*;

карта № 10: [і] (*ˈзам'іж*), [о] (*ˈзамож*), [у] (*ˈзамуж*); у коментарі: *ˈзамиж*, оглушення [ж].

У всіх говорах тому фіксується структура *д'ібˈрова* (у ряді говірок, частіше в кубанських, цю лексему не засвідчено); записано ще: *д'ібˈрова* // *дубˈрова* — 9, 33, 95, 128, 153, 163, 167, 176, 179, 183, 195, 255, 257, 282, 289, 292, 296, 300, 303, 342, 367; *ді^{и}бˈрова* — 238; *дибˈрова* — 16, 131 (// *дібˈрова*); *дубˈрова* — 5—7, 13, 18, 22, 25, 29, 110, 145, 148, 174, 192, 203, 208, 222, 224, 227, 241, 248, 252, 258, 262, 278, 279, 281, 284, 288, 298, 307, 312, 326, 331, 333, 335, 339, 363, 364, 374; *дубˈрава* — 6, 21, 86, 275, 299, *думбˈрава* — 2; *добˈрова* — 366; *добˈрова* // *д'ібˈрова* — 287; відзначено, що структура *д'ібˈрова* відома у пасивному вжитку — 211, 223, 305, 319.

396. Жмут, намул, глубокий, чи жміт, намiл, глiбокий, чи жмит, намил, глибокий?

Т. I. Карта № 23: [и]: *глиˈбоки(й)*, [і]: *гл'іˈбоки(й)*; у коментарі: *гли^{і}ˈбоки(й), гли^{е}ˈбоки(й), гле^{и}ˈбоки(й), глуˈбоки(й)*. Структури *жмут* (*жмук* — 201, 206, 441, 450, 543, 563, 570, 572, 573, 683, 846, 896; *жмук* // *жмут* — 208, 394, 534, 582, 876, 898, 901, 903, 906, 913; *ǯмут* // *жмут* — 389, 393, 642, 643, 899, 902, 905), *наˈмул* (*мул*) фіксуються в усіх говорах тому. Засвідчено також: *жм'іт* — 20, 753, 779, 784; *жміт* // *жмут* — 725, 786; *жмит* — 698, 703, 708, 737, 738, 782; *жмит* // *жмут* — 710, 711, 719; *жмик* — 699, 700, 709, 712, 714, 716, 752, 754, 757, поруч з *жмит* — 747; *жˈмуто(а)к* — 1, 5, 6, 8, 16, 64—66, 80, 91, 94, 97, 100—103, 109, 116, 132, 134, 135, 185, 267, 414, 575; *жˈмуотак* — 68; *жˈмотак* — 3, 96; *жˈмутен'* — 137; *жмак* — 20, 30, 38, 42, 53, 55, 59, 65, 67, 74, 75, 81, 82, 84, 85, 108, 113, 114, 198, 205, 241, 266, 529, 539, 541, 918—920; *жмак* // *жмут* — 227, 229, 232, 272, 434, 436, 486; *наˈм'іл* — 21, 27, 57, 527, 885; *наˈм'іл* // *наˈмул* — 440, 822, 901; *м'іл* — 24, 28, 31, 57, 77; *наˈмил* — 29, 33, 229, 317, 323, 342, 349, 552, 616, 621; *наˈмил* // *наˈмул* — 320, 417, 423, 861, 907, 914, 916; *мил* — 33, 39; *наˈмол* — 29, 55; *наˈмол* // *наˈмул* — 670; відзначено наголос: *жмуˈток* — 460, 612; *ˈнамул* — 11, 60, 61, 63, 80, 89, 101, 110, 118, 128—130, 140, 142, 183, 244, 294, 325, 347, 381, 385, 395, 414, 419, 559, 560, 775, 870, 871, 895; *ˈнамул* // *наˈмул* — 181, 334, 336, 340, 389, 393, 413, 424, 440, 553, 578, 603, 643, 678, 682, 873, 882, 898, 899.

Т. II. Карта № 61: [и] (*глиˈбокий*), [і] (*гл'іˈбокий*), [о] (*глоˈбокий*), [у] (*глуˈбокий*). У всіх говорах фіксуються структури *жмут* (*жмук* — 123, 164, 173, 178, 180, 185, 189, 193, 200, 213, 215, 225; *жмук* // *жмут* — 174, 176, 368; у північних говірках замість *жмут* часто засвідчується лексема *жˈмен'а*), *наˈмул* (*мул*), *наˈмула*.

Засвідчено варіанти: *жмит* — 230, 273, 277—279, 285, 287, 289, 336, 338, 340, 342, 359, 360, 401, 420, 436, 465, 475, 495, 496, 501, 509, 513, 519, 521, 530, 535, 538, 539, 541, 546, 547, 549, 551, 573, 574, 610, 662, 663, 668—670, 672а, 675, 678, 682—684; *жмит* // *жмут* — 255, 507, 528, 567, 612; *жмик* — 566, 608; *наˈмил* — 465; *жми^{е}т* — 257, 477, 558; *жмет* — 510 (// *жмут*), 515, 518, 606; *жм'іт* — 242, 282, 316, 318, 331, 391, 396, 397, 523, 565; *жмет* // *жмут* — 319, 474; *жмот* — 416; *жмак* — 56, 61, 69, 71, 79, 96, 194, 207, 210, 212, 219, 227, 393, 647, 648, 652; *жмаш* — 114; *наˈму^{о}л* — 81; *наˈм'іл* — 388, 639, 675; *наˈм'іл* // *ˈнаˈмул* — 333; *м'іл* — 103, 652.

Записано також: *жˈмуток* — 46, 48, 66—68, 89, 110, 115, 395, 416, 479, 578, 583; *жˈмиток* — 299, 404, 409, 413, 417, 419, 421—423, 425, 426, 430, 439, 445, 447, 448, 452, 455, 456, 459, 481, 483, 488, 516, 526, 588; *жˈметок* — 270, 274, 276, 486; *жˈмоток* — 418; *жˈматок* — 429, 442; *наˈмулина* — 320; *намуˈлина* — 334; *ˈмул'а* — 622, 630 ('брудна вода'), 635, 636; *ˈмул'ава* — 632.

Відзначено наголос: *жмуˈток* — 23, 76, 77, 88, 159, 169, 179; *жмиˈток* — 554; *ˈнамул* — 137, 237, 238, 240, 247, 254, 262, 264, 335, 352, 366, 406, 408, 410, 414, 416, 420, 428, 429, 460, 498, 663, 672, 676, 679, 683 (*ˈнамул'*), 684; *ˈнаˈмул* — 65, 258, 269, 336; *ˈнам'іл* // *ˈнамул* — 249; *ˈнамил* — 245; *ˈнамол* — 235, 680, 682; *ˈнамал* — 673; *ˈнамул'а* — 681.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах виступають структури *жмут* (*жмук* — 7, 257; *жмук* // *жмут* — 164, 256) і *наˈмул* (іноді поруч з *мул*). Записано ще: *жм'іт* — 36; *наˈм'іл* — 123, 185, 187, 335; *наˈм'іл* // *наˈмул* — 213, 222; *наˈмîл* — 79; *жмит* — 36; *наˈмил* — 36, 163, 205, 224.

Відзначено наголос: *ˈнамул* — 75, 141, 175; *ˈнаˈмул* — 71, 77, 84, 91, 108, 118, 137, 168, 201; *ˈнам'іл* //(*наˈмул*) — 308, 311.

У говірках на всій території тому фіксується структура *глиˈбокий, гли^{е}ˈбокий*; відзначено *глуˈбокий* — 18, 46, 96, 114, 120, 156, 222, 289, 297, 312, 314, 317, 331, 355—357, 367, 369, 374, паралельно з *глиˈбокий* — 15, 25, 106, 207, 246, 248, 293—296, 336, 345, 374; *гл'іˈбокий* // *глиˈбокий* — 263; *глеˈбокий* — 66, 100, 118 (// [и]), 217.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал у межах тому утворюють структури *жмут, наˈмул* (*наˈмул'* — 210; *мул* — 89, 103—105, 159, 162, 163, 167—170, 181, 184, 196, 235, 239, 254, 306, 328, 332, 364, 371), *глиˈбокий* і *глуˈбокий* (часто як паралельні). Записано ще: *жмит* — 16, 119; *жмик* — 2; *жмит* // *жмут* — 10, 11, 215; *жмит* // *жмут* // *жм'іт* — 260; *наˈмил* — 119; *гли^{е}ˈбокий* — 60, 120 121 (// *глуˈбокий*), 218, 286, 314, 316, 317, 321, 332, 334; *г. еˈбокий* — 52—55, 61, 62, 64—71, 73, 104, 142, 143, 146, 150; *жміт* — 9, 282 (// *жмут*); *наˈм'іл* — 107, 136; *наˈм'іл* // *наˈмул* — 135, 295; *гл'іˈбокий* — 2, 4—6, 9—11, 13, 16—19, 21, 27—29, 34, 37, 106, 108, 109, 111, 115, 118, 123, 125, 127, 131, 138, 147, 191, 207, 212, 226, 233; *гл'іˈбокий* // *глиˈбокий* — 14, 15, 30, 32, 33, 40, 47, 110, 128, 139, 196, 220.

Відзначено наголос: *ˈнамул* — 82, 231, 273, 321, 359; *ˈнаˈмул* — 176, 186; *ˈнамул* (// *ˈнамил*) — 179. Записано також: *жмуˈток* — 82, 131, 192 (// *жмут*), 369; *жˈмуток* — 207, 355; *наˈмул'а* — 209; *муˈл'ака* — 286, 313, 317, 362.

397. Парубок, мабуть чи паробок, маботь, чи парiбок, мабiть?

Т. I. Карта № 74: [у] (*ˈпарубок*), [о] (*ˈпаробок*), [а] (*ˈпарабок*); *ˈпарбок*;

карта № 27: [у] (*ˈмабут'*), [и] (*ˈмабит'*), [і] (*ˈмаб'іт'*), [о] (*ˈмабот'*); *ˈмайбут', ˈмайб'іт'*; [н] < [м] (*ˈнабут', ˈнаб'іт'*); [д'] < [т'] (*ˈмабуд', ˈмаб'ід'*); *мат'*; наголос: *маˈбут', маˈбит', маˈб'іт'*; у коментарі: *майˈбут, майˈбути, ман'ˈбуд'*.

Т. II. Карта № 57: [у] (*ˈпарубок*), [о](*ˈпаробок*), [о^{у}, у^{о}] (*ˈпаро^{у}бок, ˈпару^{о}бок*), [і] (*ˈпар'ібок*); *ˈпарбок*; наголос: *паˈробок, паˈр'ібок*; у коментарі: *ˈпарибок, ˈпарîбок, паруˈбок*;

карта № 377: *ˈмабут', майˈбут'; майˈбути, ˈмайе ˈбути*; наголос: *маˈбут'*; у коментарі: *ˈмабит', ˈмаб'іт', ˈмайти, ˈможе ˈбыти*.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах записано структури *ˈпарубок, ˈмабут'*. Засвідчено також: *ˈпару^{о}бок* — 119, 151; *ˈпарωбок* — 226, 303; *ˈпаробок* — 21, 100; *ˈнабут'* — 1, 2, 19, 21, 22, 38, 39, 41, 43, 44, 49, 53, 54, 58, 106, 243, паралельно з *ˈмабут'* — 11, 25, 48, 52, 61, 85, 101, 239, 249, 284, 302; *ˈмаб'іт'* — 279, 297, 334, 340 (// *ˈнаб'іт'*), поруч з *ˈмабут'* — 345, 346; *ˈнаб'іт'* — 3.

Відзначено наголос: *маˈбут'* — 156, 195, 259; *наˈбут'* — 217; *ˈмаˈбут'* — 193, 199, 240, 241, 279; *ˈнаˈбут'* — 243.

Т. III, ч. 2. На всій території в говірках фіксуються структури: *ˈпарубок, ˈмабут'* (*ˈмабуд'* — 93, 146, 215, 284; *ˈмабуд'* // *ˈмабут'* — 30, 75, 83, 179); записано ще: *ˈпар'ібок* (// *ˈпарубок*) — 260; *ˈмаб'іт'* — 136, 327 (// *ˈмабут'*); *ˈпаробок* — 16, 18, 119, 282, 354; *ˈпаробок* // *ˈпарубок* — 215, 216, 260; *ˈмабот'* — 119; *ˈпарωбок* — 162; *ˈпарабок* — 185 (// *паруˈбок*), 193. Засвідчено наголос: *паруˈбок* — 53, 159, 363; *пароˈбок* — 12; *паруˈбок* // *ˈпарубок* — 44, 140; *паˈрубок* — 110, 117, 349; *маˈбут'* — 13, 23, 45, 46, 48, 61, 73, 110, 112, 114, 121, 131, 132, 156, 187 (*маˈбуд'*), 191, 209, 214, 217, 226, 248, 279, 288, 314, 318, 322 (*майˈбут'*), 363, 364; *маˈбут'* // *ˈмабут'* — 33, 36, 85, 88, 128, 147, 165, 178, 220. Записано також: *ˈпарбок* — 2, 5, 10, 11, 14—17, 19, 32, 90, 94, 108, 109 (*ˈпарбук*), 115, 167, 169, 173, 190, 225, 227 292; *ˈпарбок* // *ˈпарубок* — 9, 24, 34, 62, 104, 110, 118, 131, 135 186, 191, 298; *ˈнабут'* — 3, 328; *ˈнабут'* // *ˈмабут'* — 186, 343 *мат'* — 223, 297; *мат'* // *ˈмаˈбут'* — 85, 135, 181, 186, 224, 282, 305, 306, 314, 317, 348.

398а). Радiсть, хлопцiв чи радость, хлопцов?

Т. I. Карта № 220: **-іў** (*хˈлопц'іў*), **-иў** (*хˈлопциў*), **-еў** (*хˈлопцеў*), **-оў** (*хˈлопц$^{(')}$оў*), **-аў** (*хˈлопц$^{(')}$аў*), **-уў** (*хлопˈц$^{(')}$уў*); [ц] < [ц'] (*хˈлопциў, хˈлопцеў, хˈлопцоў, хˈлопцаў, хˈлопцуў*).

У всіх південних говорах виступає структура *ˈрад'іст'* і спорадично як паралельна *ˈрадост'*. У північних говорах скрізь записано *ˈрадост'*, за винятком говірок, де фіксується *ˈрадаст'* (1—3, 6—9, 12—14, 18, 19, 64, 65, 67—72, 75, 79, 80, 82, 83, 92, 93, 95, 97—102, 104—106, 108, 111—114, 116, 128, 130, 131, 133—136, 138—140, 142,

143, 162, 172, 187, 189, 278, 279). Засвідчено ще варіанти: ˈрадîст' — 216; ˈрадист' — 455; ˈрад'іст' // ˈрадист' — 390, 827; ˈрадост' // ˈрадист' — 173, 341, 827.

Т. II. Карта № 53: [і] (ˈрад'іст'), [ӱ] (ˈрадӱст'), [и] (ˈрадист'), [о] (ˈрадост'), [у] (ˈрадуст'); у коментарі: ˈрадîст', ˈрадо^{у}ст'; карта № 194: **-іў** (хˈлопц'іў), **-ӱў** (хˈлопц'ӱў), **-иў** (хˈлопц'иў), **-оў** (хˈлопц'оў), **-уў** (хˈлопц'уў), **-ий** (хˈлопций), **-ох** (хˈлопцох); відсутність кінцевого ў (хˈлопц'у, хˈлопц'и, хˈлопц'ӱ); [ц] (хˈлопцӱў, хˈлопциў, хˈлопцоў, хˈлопцуў).

Т. III, ч. 1. У всіх говорах фіксуються варіанти ˈрад'іст' і ˈрадост'; суцільним ареалом виступає форма хˈлопц'іў. Засвідчено ще: ˈрадîст', хˈлопцîў — 89; ˈрадист' — 177 (// [і]); хˈлопциў — 226 (// [і]); ˈрадаст' — 1, 16, 19, 326, 327, 347; хˈлопц(')еў — 17, 48 (// [о]), 317; хˈлопц'оў — 16, 317.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах виступають структури ˈрад'іст' і ˈрадост' (ˈрадисц' — 289), на всій території в говірках засвідчено форму хˈлопц'іў (хˈлопц(')еў — 284; хˈлопц(')оў // хˈлопц'іў — 241, 276, 296, 367; хˈлопце^{и}ў — 288, 338; хˈлопц'оў — 360; хˈлопцоў — 119, 292; хˈлопцоў // хˈлопц'іў — 151, 283.

398б). Кісток, кістки, острівцем, рівчак чи косток, костки, островцем, ровчак, чи куcток, кустки, острувцем, рувчак, чи ще інакше?

Т. I. Карта № 65: [і] (р'іўˈчак), [и] (риўˈчак), [е] (реўˈчак), [о] (роўˈчак); [а] < [о] (раўˈчак); [о^{у}] < [о] (ро^{у}ўˈчак).

Рефлекс [і] у словоформах к'ісˈток, к'істˈки, (г)остр'іўˈцем становить суцільний ареал у південних говорах (північну межу цього рефлекса і наголос к'ісˈток, косˈток — ˈк'історк, ˈкосток передано на карті № 153); у північних говорах виступають структури косˈток, костˈки, остроўˈцем (остроўˈком). Записано ще: кîстˈки — 218; острîўˈцем — 216; ки^{і}стˈки — 287; остри^{і}ўˈцем — 476; кистˈки — 174, 185, 276, 289, 301, 815; астр'еўˈцом — 99; кастˈки — 175; (о)астраўˈком — 1, 4, 5, 12, 13, 16, 64—70, 72, 73, 76, 78—80, 83, 85, 88, 94—98, 100, 105, 106, 110—114, 124, 128—136, 138—140, 142, 143; астраўˈцем — 11, 60, 107; астраўˈцом — 101, 103; остраўˈцом — 6; кустˈки — 60, 90; оструўˈцем — 243. Записано також: косˈт'е — 251, 320; ˈкости — 697.

Т. II. В усіх південних говорах і в частині північних говірок засвідчуються структури з рефлексом [і]: к'ісˈток, к'істˈки (к'істˈк'е — 5, 53, 128, 130, 133, 232, 304, 319, 331, 359, 399, 468, 475, 477; к'ісˈки — 555), остр'іўˈцем, р'іўˈчак (р'іўˈч(')ек — 478, 482, 500, 502, 510, 518, 662; р'іўˈчик — 256, 266, 304, 481, 504; р'інˈчак — 570); у поліських говірках фіксуються структури з [о] (косˈток, костˈки, роўˈчак). Записано ще: кîсˈток, кîстˈки — 209, 211, 223, 224; рîўˈчак — 123, 223; кисˈток, кистˈки — 18, 131, 154, 216, 302, 669; остриўˈцем — 218, 466 (// [о]); риўˈчак — 6, 52, 175, 207, 216, 505 (// [і]; кви^{е}стˈки (// костˈкî) — 60; остре^{и}ўˈцем — 479; реўˈчак — 479; остроўˈцем (у поліських говірках іноді остроўˈком) — 14, 20, 30, 34, 37, 38, 40, 41, 46, 48, 60—62, 65, 67, 68, 70, 74—76, 78, 79, 81, 84—89, 91, 92, 94, 96—99, 102—104, 106, 127, 158, 175, 176—180, 182—184, 186, 188, 191, 192, 198, 205—207, 212, 213, 217, 221, 229, 303, 333, 340, 350, 354, 359, 396, 399, 402, 472, 523, 527, 536, 540, 560, 566, 567, 570, 617, 618, 620—622, 624, 627, 629, 636, 642, 649, 651, 653, 668; ко^{у}сˈток, ко^{у}стˈки — 40, 193, 650; остро^{у}ўˈцем — 77 (// [о]), 147, 619; ро^{у}ўˈчак — 121, 125, 152, 193, 619; ку^{о}сˈток, ку^{о}стˈк'і — 88 (// [о]), 149 (// [і]); остру^{о}ўˈцем (-'ом) — 64, 149; кусˈток, кустˈки — 5, 7, 10, 12, 17, 52, 62, 66, 67 (// [і]), 72, 107, 115, 116, 119, 120, 122, 123, 126, 152, 156, 207, 214, 215, 239 (// [і]), 406, 408—411, 413, 415, 418 — 421, 447, 451—453, 455—460, 481, 487, 491, 585, 617, 620, 625, 659, 681; (у)оструўˈцем — 5, 7, 11, 12, 17, 23, 39, 52, 66, 90, 93, 107, 116, 120, 126, 153, 162, 174, 181, 195, 204, 214 (// [о]); (у)оструўˈком — 2, 4, 6, 9, 10, 18, 19, 26, 33, 35, 44, 52, 69, 95, 115, 125; ўструўˈком — 42; ˈоструўцем — 1; руўˈч(')ак — 5, 14, 15 (// [і]), 17, 26, 35 (// [і]), 47, 66, 72, 83, 86, 90, 93, 95, 107, 115, 116, 120, 149, 158 (// [і]), 181, 212, 214; руўˈч(')ек — 7, 12, 39, 658; кӱсˈток, кӱстˈки — 417, 422—431, 444—446, 448, 450, 454; острӱўˈц'ом — 448. Записано також: р'іˈчак — 608; руˈчак — 185; руˈчик — 631. Відзначено 'острівець' — заˈр'інок — 494, 496; ˈви(і)спа — 71, 73, 79, 141, 239, 280, 293, 652, 656; остˈруг — 373; ˈк'емп'іна — 92; ˈк(')емпа — 160, 196; меˈживоди — 445; опужˈрок — 343; 'рівчак' — ˈшане(и)ц — 520, 523, 524, 548, 552, 558, 581, 583; шанц' — 416, 422, 443—445, 455; ˈфоса — 259, 261, 274, 292, 297, 298, 301, 436, 437, 439, 464, 583; зˈворина — 436; ˈйарок — 484, 486, 487, 605, 682, 683; йаˈрок — 533, 609, 611; йаˈрушка — 668.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах виступають структури к'ісˈток, к'істˈки, р'іўˈчак, остр'іўˈцем і зрідка остроўˈцем (остроўˈком). Записано варіанти: кîсˈток, кîстˈки, рîўˈчак — 89; рîўˈчак — 72; кисˈток, кистˈки — 168, поруч з [і] — 176, 253; остриўˈцем — 168, 176, 253; косˈток, костˈки — 2, 3, 17, 40, 43, 44, 48, 51, 52, 54, 57, 110; роўˈчак — 2, 3, 28, 40, 43, 51, 52, 54, 56, 239, 313, 327, поруч з [і] — 7, 21, 207; касˈток — 1; астраўˈком — 1, 4, 16, 19, 347; раўˈчак — 1, 4, 16, 19, 244.

Відзначено наголос: ˈкосток — 16, 21, 205, 207, 244, 313, 314, 327, 370; ˈк'істок — 19; ˈкостки — 205, 244, 313, 314; ˈк'істки — 343, 364. Замість лексеми р'іўˈчак записано: роˈвок — 364; бурˈчак — 168.

Т. III, ч. 2. На всій території в говірках фіксуються структури: к'ісˈток, к'істˈки (к'істˈк'е — 4, к'ісˈк'е — 108), р'іўˈчак (// р'імˈчак — 186), остр'іўˈцем (-'ом) і остроўˈцем (-ом). Записано також: остр'і^{и}ўˈц'ами, р'і^{и}ўˈчак — 256; остриўˈц'ом — 14; риўˈчак — 193, 227, 275; риўˈчак // р'іўˈчак — 24, 145, 185, 278; косˈток — 205, 258, 276, 310, 318, 322, 326, 329; косˈток // к'ісˈток — 216, 224, 256, 297, 342; роўˈчак — 1, 51, 119, 192, 279, 287, 289, 292, 300, 322, 329, 343; о^{а}стра^{о}ўˈком — 288, 355; астраўˈком — 172, 194.

399. Віз, під, тік, стіл, дім, домівка, ріг, лій, чи вуз (вӱз), пуд (пӱд), тук (тӱк), стул (стӱл), дум (дӱм), домувка (домӱвка), руг (рӱг), луй (лӱй), чи (вуоз, пуод, туок, стуол, дуом, домуовка, руог, луой)?

Т. I. Карта № 57: [і] (в'із, р'іг, л'ій), [и] (виз, риг, лий), [е] (вез, рег, лей), [о] (воз, рог, лой), [у] вуз, руг, луй), [уи] (вуиз, руиг, луий), [уе] (вуез, руег, луей), [уо] (вуоз, руог, луой); карта № 58: [і] (т'ік), [и] (тик), [о] (ток), [у] (тук), [уи] (туик), [уе] (туек), [уо] (туок).

Лексеми під, стіл, дім, домівка рефлексом давнього **о** загалом співвідносяться з лексемами віз, ріг, лій.

Т. II. Карта № 51: [і] (в(')із, т(')ік, ст(')іл, р(')іг, л(')ій), [ӱ] (вӱз, тӱк, стӱл, рӱг, лӱй), [и^{і}] (ви^{і}з, ти^{і}к, сти^{і}л, ри^{і}г, ли^{і}й), [о] (воз, ток, стол, рог, лой), [у] (вуз, тук, стул, руг, луй), [уи] (вуиз, туик, стуил, руиг, луий), [уо] (вуоз, туок, стуол, руог, луой); у коментарі: [ви^{е}] (тви^{е}к, стви^{е}л).

Лексеми під, дім, домівка рефлексом давнього **о** загалом співвідносні з картографованими лексемами.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому засвідчується рефлекс [і] (в'із, п'ід, т'ік, ст'іл, д'ім, доˈм'іўка, р'іг, л'ій) і, рідше, [о] (воз, под, ток, стол, дом, рог, лой). Записано ще: вîз — 75, 93, 162; пîд — 72, 89, 162; тîк — 72, 74, 76, 83, 87, 89, 93, 145, 162, 163, 178, 302; стîл — 66, 72, 75, 83, 89, 93, 162, 178; дîм — 89, 162; доˈмîўка — 89; ві^{и}з, пі^{и}д, ті^{и}к, сті^{и}л, рі^{и}г, лі^{и}й — 21; виз — 52, 54, 57; пид — 27, 33, 52, 54, 156, 157, 244, 247, 250, 338, 365; тик — 16, 52, 54, 75 (// [î]), 169; стил — 44, 52, 57; дим — 54; доˈмиўка — 45, 51, 52, 54; риг — 52, 54; лий — 52, 54, 135, 199, 219, 239, 277, 283; в^{у}из, т^{у}ик, п^{у}ид, ст^{у}ил — 51; ви^{е}з, ти^{е}к, сти^{е}л, ри^{е}г — 40; сти^{е}л — 54; в^{у}ез, п^{у}ед, т^{у}ек, ст^{у}ел, р^{у}ег — 43; вуз — 353 (// [і]); пуд — 12, 48; в^{у}из — 44; твик // тв'ек, ствил // ств'ел, лвий — 48.

Т. III, ч. 2. Карта № 104: [і] (т'ік), [о] (ток), [и] (тик); у коментарі: ті^{и}к, тîк.

У решті програмових слів у всіх говорах фіксуються рефлекси [і] та рідше, [о], часто як паралелі. Записано ще: в'і^{и}з — 25, 118; п'і^{и}д — 118, 238; ді^{и}м — 124, 125; рі^{и}г — 25, 118; стîл, лîй — 42; стîл — 159, 162; виз — 279, 287, 289; пид — 164, 307, 308, 315, 316, 334; стил — 34, 141, 215, 279; дим — 215, 322; риг — 279, 287, 289; лий — 12, 15, 37, 91, 124, 125, 176, 191, 207, 279; доˈмоўка — 320; вуз — 273; пуд — 147, 248, 273; доˈмуўка — 256; во^{у}з — 299; пуот, стуол, дуом, доˈмуоўка, руог, луой — 300; стуол, дуом — 309; відзначено: пид — прийменник, п'ід (у печі) — іменник — 317, 328, 332.

400а). Поріг, ворiт, берізка, голівка чи порог, ворот, березка, головка, чи поруг, ворут, берузка, голувка?

Т. I. Карта № 60: [і] (поˈр'іг, воˈр'іт), [и] (поˈриг, воˈрит), [е] (поˈрег, воˈрет), [о] (поˈрог, воˈрот), [у] (поˈруг, воˈрут), [уи] (поˈруиг, воˈруит), [уе] (поˈруег, воˈрует), [уо] (поˈруог, воˈруот); у коментарі: [г] > [й] (поˈрій).

Лексеми берізка, голівка рефлексом давнього **о** загалом співвідносні із словоформами поріг, ворiт.

Відзначено фонетичні варіанти слів залежно від семантики: беˈрезка — дерево, беˈр'ізка — бур'ян — 257, 263, 283, 293, 305, 306, 310, 319, 321, 322, 326, 339, 395, 426, 429, 432, 433, 437, 439, 441, 444, 448, 454, 455, 458, 465, 470, 473, 482, 486, 490, 503, 504, 506, 512, 515, 526, 528 — 530, 540, 547, 564, 567, 570, 583, 588, 648, 676, 686, 694, 726, 737, 738, 741, 743, 758, 765, 772—775, 788, 794, 797, 800, 802, 817, 826, 836, 839, 843, 921; беˈрезка — дерево, беˈрузка — бур'ян — 289, 294; беˈрезка — дерево, беˈруозка — бур'ян — 9, 54, 121, 237; беˈрезка — дерево, беˈруизка — бур'ян — 316; беˈрезка — дерево, беˈризка — бур'ян — 323; беˈрезка — дерево, беˈр'озка — бур'ян — 95; беˈр'ізка — дерево, беˈрезка — бур'ян — 130, 144, 328, 335, 350, 354, 356, 362, 368, 382, 383, 394, 405, 421, 425, 561, 562, 565, 584, 599, 601, 605, 621, 623, 629, 633, 652, 660, 790, 795, 812, 822, 829, 842, 845, 849, 851, 852, 882, 892, 897, 922; беˈризка — дерево, беˈрезка — бур'ян — 225; беˈрозка — дерево, беˈрезка — бур'ян — 387; беˈр'iезка — дерево, беˈрезка — бур'ян — 138;

гоˈлуиўка — у дитини, гаˈлоўка — часнику — 135, 320; гоˈлиэўка — у дитини, гаˈлоўка — часнику — 136; гаˈл'іеўка — у дитини, гаˈлоўка — часнику — 138; гоˈлиўка — у людини, гоˈлоўка — часнику — 254, 301, 307, 321, 323, 329, 331; гоˈлиўка — у дитини, гоˈлоўка — у машини — 361; гоˈл'іўка — у дитини, гоˈлоўка — часнику, капусти — в багатьох говірках південних говорів.

Т. II. Карта № 51: [і] (поˈр(')іг), [ӱ] (поˈрӱг), [и^{і}] (поˈри^{і}г), [о] (поˈрог), [у] (поˈруг), [уи] (поˈруиг), [уо] (поˈруог).

Словоформи ворiт, берізка, голівка рефлексом давнього **о** співвідносні з лексемою поріг.

Відзначено фонетичні варіанти залежно від семантики слів: беˈрезка — дерево, беˈр'ізка — бур'ян — 203, 221, 386, 396; бе(и)ˈрезка — дерево, беˈрузка — бур'ян — 185; биˈрезка — дерево, биˈризка — бур'ян — 191; беˈр'ізка — дерево, бе^{и}ˈрезка — бур'ян — 224; гоˈл'іўка — у дитини, гоˈлоўка — капусти — 133, 137, 142, 190, 295, 311, 355, 370, 375, 638; гоˈлі^{и}ўка — у дитини, гоˈлоўка — капусти — 37, 40; гоˈліўка — у дитини, гоˈлоўка — часнику — 46; гоˈліўка — у дитини, гоˈлуўка — часнику — 75; гоˈл^{у}йўка — у дитини, гоˈлоўка — часнику — 76; гоˈлиўка — у дитини, гоˈлоўка — часнику — 221, 636; голˈви^{е}вка — у дитини, гоˈловка — капусти — 60.

Засвідчено: беˈреска 'трава-павутиця' — 311

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому частіше засвідчуються словоформи поˈр'іг, воˈр'іт, беˈр'ізка, гоˈлоўка, рідше поˈрог, воˈрот, беˈрезка, гоˈл'іўка. Записано ще такі варіанти: поˈр'îг, воˈр'îт, беˈр'îзка, гоˈл'îўка — 89; поˈр'îг, воˈр'îт — 93; поˈр'îг — 95; поˈриг — 40, 52, 54; порˈвиг (// порˈв'ег, поˈрог) — 48; воˈрит — 52, 54; беˈр'озка — 7, 25, 26, 41, 58, 61, 73, 127, 159, 160, 245.

Засвідчено фонетичні варіанти, пов'язані з семантикою слів: бе^{и}ˈр'ізка — дерево, бе^{и}ˈр'озка — трава — 25; гоˈл'іўка — в людини, гоˈлоўка — часнику — 25, 82, 84, 108, 127, 151, 169, 182, 184, 189, 196, 205, 207, 208, 211, 220, 225, 228, 234, 260, 285, 297, 299, 339, 371; бе^{и}ˈрезка — бур'ян, бе^{и}ˈр'озка — дерево — 35; бе^{и}ˈр'ізка — дерево, бе^{и}ˈрезка — 'бур'ян-в'юнок'—75, 116, 172, 184, 196, 204, 205, 207, 231, 232, 247, 256, 285, 304, 307, 354; беˈр'ізка — трава, що стелиться по землі, беˈрезка — дерево — 84, 308; беˈр'озка — дерево, беˈрезка — бур'ян — 120, 371; гоˈлоўка — дитини, гоˈл'іўка — часнику — 294.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються варіанти по$^{(у)}$ˈр'іг, во$^{(у)}$ˈр'іт, бе$^{(и)}$ˈр'із(с)ка, го$^{(у)}$ˈл'іўка та поˈрог$^{(х)}$, воˈрот, гоˈлоўка. Записано: би(і)ˈр'оз(с)ка — 2, 21, 108, 110, 120, 193, 212, 226, 233, 253, 258, 262, 275, 276, 282—284, 288, 297, 299, 329, 342, 352, 371; би(і)ˈр'оз(с)ка і би(і)ˈрез(с)ка — 194, 252, 255, 259, 278, 294, 296, 301, 367; поˈр·иг, воˈр·ит — 213.

Засвідчено фонетичні різновиди, пов'язані з семантикою слів: беˈр'ізка — дерево, беˈрезка — бур'ян — 31, 44, 78, 81, 91, 99, 102, 105, 117, 152, 157, 161, 165, 173, 177, 182, 188; беˈр'ізка — бур'ян, беˈрезка — дерево — 54, 139, 223, 231; бе(і)ˈр'озка — дерево, би(е)ˈрез(с)ка — бур'ян — 298, 338—340; бе^{и}ˈр'оска — дерево, би^{е}ˈр'іска — бур'ян — 227; гоˈл'іўка — у людини, гоˈлоўка — часнику — 31, 39, 44, 65, 68, 81, 91, 97, 99, 105, 121, 149, 152, 157, 161, 164, 185, 188, 300, 320.

400б). Коз, нор, сов, печер, хвороб, тополь, яблонь, ворон чи кіз, нір, сів, печір, хворіб, топіль, яблінь, ворін?

Т. I. Карта № 60: [и] (воˈрин), [у] (воˈрун), [о] (воˈрон), [уи] (воˈруин), [уе] (воˈруен), [уо] (воˈруон); у коментарі: воˈр'ін.

В інших програмових словах в усіх говорах фіксуються форми коз, нор, соў, пеˈчер, хвоˈроб, тоˈпол', ˈйаблон' і ˈйаблун'; у пів-

денних говорах паралельно виступають форми *к'із, н'ір, с'іў*, за винятком подільського говору, для якого характерні форми на -іў (*ˈкоз'іў, ˈнор'іў, ˈсов'іў, пеˈчер'іў, х(в)оˈроб'іў, тоˈпол'іў, ˈйаблон'іў*).

Записано також: *пеˈч'ір* — 276, 535, 655, 804; *пеˈч'ір // пеˈчер* — 385, 423; *хвоˈр'іб* — 249, 391, 426, 559, 575; *хвоˈр'іб // хвоˈроб* — 253, 385, 390; *тоˈп'іл' // тоˈпол'* — 300, 320, 385; *ˈйабл'ін(')* — 96, 385; *кîз* — 549; *нîр* — 771; *ні^{и}р, сі^{и}ў* — 288; *ки^{і}з* — 224, 247, 297; *си^{і}ў* — 249; *ни^{і}р, хвоˈри^{і}б, тоˈпи^{і}л'* — 257; *кûз, нûр, сûў* — 324; *киз* — 126, 148, 149, 151, 152, 163, 173, 218, 243, 251, 253, 280, 285, 286, 292, 301, 309, 323, 353; *киз // коз* — 185, 319; *киз // кіз* — 358; *киз // кез* — 250; *нир* — 126, 148, 149, 152, 163, 173, 217, 218, 243, 246, 247, 251, 253, 280, 285, 286, 292, 297, 301, 309; *нир // нор* — 174, 215; *сиў* — 126, 145, 147—149, 243, 280, 292, 353, 921; *сиў // соў* — 319, 321; *тоˈпил'* — 51, 242; *ˈйаблин'* — 68; *ки^{е}з, ни^{е}р* — 145; *кез, нер, сеў* — 235; *ˈйабл(')ен'* — 105, 249; *ˈйабл'е^{а}н* — 4; *куз* — 60, 88, 90, 91, 119, 166, 277; *куз // коз* — 53, 87, 89, 291; *куз // куиз* — 162; *нур* — 60, 88, 90, 91, 166, 277; *нур // нуор* — 51; *суў* — 60, 88, 90; *суў // соў* — 89, 166, 312; *суў // суиў* — 162; *пеˈчур* — 166; *хвоˈруб* — 60, 88, 90, 91; *хвоˈруб // хвоˈроб* — 51, 53; *куоз, нуор, суоў, то(а)ˈпуол', хво(а)ˈруоб* співвідносні з *воˈруон; к^{у}оз* — 12, 20, 56, 59, 157, 244, 917, 919; *н^{у}ор* — 20, 56, 59, 157, 917, 919; *с^{у}оў* — 12, 20, 56, 188, 244, 917, 919; *хвоˈр^{у}об* — 20, 56, 59, 75, 241, 244; *тоˈп^{у}ол'* — 20, 59, 240; *ку^{о}з, ну^{о}р, су^{о}ў* — 74, 78, 81, 82, 244; *тоˈпу^{о}л' // тоˈпол'* — 74, 81; *куо^{е}з, нуо^{е}р, суо^{е}ў* — 920; *куиз* — 103, 110, 112, 122, 123, 125, 129, 131, 132, 137—139, 141, 176, 315, 316, 320; *нуир* — 103, 112, 122, 123, 125, 129, 131, 132, 137—139, 141, 176, 315, 316, 320; *суиў* — 103, 112, 131, 132, 135, 137, 141, 176, 315, 316, 320; *хваˈр(')уиб* — 103, 110, 112, 141, поруч з [о] — 315, 316, 321; *пешˈчуир* — 131, поруч з [е] — 315, 316; *туˈпуил'* — 316 (// [о]); *к^{у}из, н^{у}ир* — 146, 150, 275; *с^{у}иў* — 275; *пеˈч^{у}ир* — 146; *тоˈп^{у}ил'* — 146 (// [о]), 150; *хвоˈр^{у}иб* — 150, 275; *суи^{о}ў* — 110; *куез* — 109; *нуер* — 98, 109.

Т. II. Карта № 161: *ˈйаблун', ˈйаблон', ˈйаблин', ˈйабл'ін', ˈйаблун*.

У всіх говорах фіксуються форми *к'із* і *коз, нор, соў, хвоˈроб (хвоˈрот), тоˈпол', воˈрон, пе(и, і)ˈчер*.

Поширення флексійних форм з голосними у відкритому складі передано на карті № 196.

Записано також: *н'ір* — 3—6, 11, 12, 33, 38, 58, 121, 126, 128, 147, 161, 188—190, 197, 198, 211, 220, 228, 234, 255, 266, 297, 298, 300, 316, 342, 350, 352, 353, 360, 370, 371, 376, 378, 381, 383, 386, 388, 399, 403, 432, 433, 436, 438, 443, 466, 469, 470, 473, 478—480, 484, 497, 516, 517, 540, 545, 563, 566, 571, 572, 576, 587, 627, 658 (// [у^{о}]), 675; *с'іў* — 33, 124, 126, 161 (// [о]), 186, 189 (// [о]), 194, 228, 255, 298, 299, 302, 342, 350, 352, 355, 365, 390, 399, 432, 437—439, 443, 466, 480, 483, 497, 498, 526, 536, 537, 618, 632, 654, 661; *пе(и)ˈч'ір* — 4, 298, 378, 466, 476, 480, 483, 497, 509, 517, 620; *х(в)оˈр'іб* — 138, 169, 170, 266, 280, 285, 302, 405, 437, 438, 443, 466, 471, 472, 478, 479, 483, 494, 497, 504, 510; *то(у)ˈп'іл'* — 98, 189, 302, 355, 405, 443, 466, 620, 627, поруч з [о] — 31, 230; *воˈр'ін* — 114, 117, 120, 121, 123—126, 131, 148, 161, 163, 169, 173, 186, 193, 196, 220, 310, 315, 466, 618, 666, 667, паралельно з [о] — 115, 167, 168, 189, 311; *к'îз* — 211, 524, 581, 584, 616; *нîр* — 39, 46, 355, 616; *сîў, пеˈчîр* — 616; *тоˈпîл'* — 617, 625; *воˈрîн* — 192; *ни^{і}р* — 18, 20, 26, 44; *си^{і}ў* — 29 (// [о]); *кûз* — 13; *нûр* — 24, 25; *пеˈчüр, хвоˈрüб, тоˈпüл', воˈрüн* — 626; *киз* — 151, 181 (// [о]), 191; *нир* — 8, 14, 15 (// [і]), 25, 52, 181 (// [о]), 186, 191, 618; *сиў* — 108, 118; *пе^{и}ˈч'ир* — 467, 510; *воˈрин* — 127, 661; *кыз* — 669; *тоˈпыл'* — 414; *воˈри^{е}н* — 178; *куз(с)* — 65, 70, 101, 179, 406, 408—411, 413, 414, 416, 418, 419, 421, 447, 451—453, 455—461, 487, 491, 588, 642, 681, 684; *к'уз* — 424; *нур* — 65, 70, 101, 179, 192 (// [î]), 410, 411, 413, 419, 421, 447, 452, 455, 456, 461, 487, 491; *н'ур (// н'ір)* — 140; *суў* — 70, 71 (// [о]), 73, 93, 179, 411, 416, 419, 447, 451, 452, 456, 459; *пе(и)ˈчур* — 169, 513, 564; *тоˈпул'* — 91, 447; *во(ô)ˈрун* — 70, 73, 411, 452, 455, 456, 459; *кÿз$^{(с)}$* — 73, 417, 422, 423, 425—431, 444—446, 448—450, 454, 630; *нÿр* — 422—425, 427, 428, 430, 444—446, 448, 454, 619 (// [і]), 630; *сÿў* — 425, 444, 446, 450 (// [ô]), 630; *пеˈчÿр* — 445; *хвоˈрÿб* — 630; *хво(ô)ˈрÿт* (наз. відм. *хвоˈроˈта*) — 417, 423, 424, 426, 427, 430, 431, 448; *тоˈпÿл'* — 73, 417, 427, 431, 445, 619 (// [і]), 630; *во(ô)рÿн* — 417, 423, 425—427, 430, 444, 446, 448, 450, 628, 630; *нÿр* — 652; *ку^{о}з, ну^{о}р, хвоˈру^{о}б, воˈру^{о}н* — 84; *ко^{у}з, но^{у}р* — 85; *ко^{у}з, со^{у}ў* — 649—653, тільки *ко^{у}з* — 643; *но^{у}р, воˈро^{у}н* — 649—651; тільки *воˈро^{у}н* — 653; *пеˈчо^{у}р, тоˈпо^{у}л'* — 649; *хвоˈро^{у}б* — 651, 653; *нôр* — 213, 271, 620; *сôў* — 229, 415, 423, 431, 440, 455, 457, 458; *тоˈпôл'* — 415, 418, 419, 421—423, 425, 426, 430, 440, 444, 446, 448, 450—452, 455—459, 461; *вôˈрôн* — 421; *пе(и)ˈчор* — 50, 85, 87, 176, 179, 207, 375, 622, 624, 652; *пи(і)ˈчар* — 8, 121, 128, 433, 662, 684; *ку^{о}з, ну^{о}р, хвоˈру^{о}б, воˈру^{о}н* — 84; *н^{у}ор, пеˈч^{у}ор* — 74; *ко^{у}з, но^{у}р* — 80; *хвоˈро^{у}б* — 175; *куоз, нуор* — 81, 86, 89, 91, 94, 99, 102, 104, 183, тільки *куоз* — 95; *суоў* — 81, 86, 89, 99, 102, 104, 183, 656; *хвоˈруоб* — 86, 89, 92 (// [о]), 104, 177; *тоˈпуол'* — 102, 183; *тоˈпуол* — 656; *воˈруон* 89, 104, 174, 177, 623; *к'уи*- — 77; *к^{у}из, н^{у}ир, хвоˈр^{у}иб* — 76; *куез* — 71, 650; *хвоˈруеб, тоˈпуел'* — 659; *сіеў* — 94.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах фіксуються форми *коз, нор, соў, хвоˈроб, тоˈпол', воˈрон, пеˈчер, ˈйаблун'* та зрідка *к'із, н'ір, ˈйаблон'*. Записано також: *с'іў* — 11, 83, 181, 212, 282, 305, 321; *с'іў // соў* — 80, 164, 199, 258, 293, 337; *пеˈч'ір* — 282, 305; *хвоˈр'іб* — 83, 95, 96, 222; *ˈйабл'ін'* — 56; *воˈр'ін* — 3, 296; *кÿиз, нÿир // куиз, нуир* — 51.

Записано тільки форми з голосними [о], [е] у відкритому складі: *ˈкоз'іў* — 39, 87, 372; *коˈзеи* — 54; *ˈкозеи, соˈв'іў* — 302; *ˈнор'іў* — 1, 87; *ˈсов'іў* — 39; *п'ішˈч'ероў* — 16; *п'ешˈч'ер'іў* — 363; *топоˈл'іў* — 4, 19, 52, 54, 61, 66, 67, 123, 158, 159, 251, 365, 372; *тоˈпол'іў* — 26, 143, 161, 221, 226, 239, 246, 363, 367, 373; *ˈтопол'ïў* — 1, 5, 6, 63, 302, 325; *та(о)па(о)ˈл'еи* — 16, 160, 252, 326, 327, 370.

Т. III, ч. 2. Поширення форм *'із, н(')ір, с'іў* і *коз, нор, соў* передано на карті № 57; *тоˈпол'* — на карті № 58 (у коментарі *тоˈп'іл'*).

В усіх говорах тому фіксуються форми *воˈрон, х(в)оˈроб, пе(ш)ˈчер, ˈйаблун'*; записано також: *пеˈч'ір* — 295; *пеˈч'ір // пеˈчер* — 30, 292; *х(в)оˈр'іб* — 133, 135, 191, 295, 314, 328; *хвоˈр'іб // хвоˈроб* — 9, 30, 292; *воˈр'ін* — 139, 223, 231, 362; *воˈр'ін // воˈрон* — 30, 292, 334; *пе^{ш}ˈчор* — 1; *п·е^{і}шˈч·ор* — 288; *ˈйабло^{а}н'* — 187.

401. Сім, кисіль, піч, шість чи сєм, кисєль, пєч, шєсть, чи сем, кисель, печ, шесть, чи сіем, кисіель, пієч, шієсть?

Т. І. Карта № 35: [і] (*с'ім*), [е] (*с'ем*), [іе] (*с'іем*); у коментарі: *сîм, сі^{е}м, сіе^{и}м*;

карта № 34: [і] (*киˈс(')іл'*), [е] (*киˈс'ел'*), [іе] (*киˈс'іел'*); у коментарі: *киˈс'іе^{и}л', киˈс'і^{е}л'*;

карта № 38: [і] (*п'іч*), [и] (*пич*), [е] (*п'еч*), [іе] (*п'іеч*); [пй] < < п' (*пйіч, пйеч, пйіеч*); [ч'] (*п'іч', п'еч'*); *пйец*; у коментарі: *пîч, пи^{і}ч, п'^{і}еч, пй^{і}еч, пиеч*;

карта № 36: [і] (*ш'іст'*), [и] (*шист'*), [е] (*шест'*), [іе] ([ие] (*ш'іест', шиест'*); у коментарі: *шîст', ши^{і}ст', ше:ст', ш'сст', ш'êст'*.

Т. II. Карта № 28: [і] (*ш'іст'*), [и] (*шист'*), [е] (*шест'*), [іе], [ие] (*ш'іес'т', шиес'т'*); [і] (*с'ім*), [и] (*сим*), [е] (*сем*), [іе] (*с'іем*); у коментарі: *шîст', ши^{е}ст', шêст', шіст, ш'ішт', ш'іс'к"; сіем, с"ім*;

карта № 29: [і] (*п'іч, пйіч*), [и] (*пич*), [е] (*п'еч*), [іе] (*п'іеч*); *пйец, пец*. Лексема *кисіль* в усіх говорах виступає з рефлексом [і] (у надсянських і середньозакарпатських говірках цієї лексеми не записано). Відзначено ще такі варіанти: *кîˈсîл'* — 63, 101, 223, 362; *к'иˈс'і^{е}л'* — 42; *ки(і)ˈсûл'* — 72, 548; *ки(і)ˈсил'* — 35, 46, 48, 50, 56, 77, 79, 81, 93, 175 (// [і]), 176; *к'іˈси^{ы}л'* — 76; *киˈс'е^{і}л* — 623; *ки(î)ˈс(')ел'* — 83, 84, 85 (// [е]), 178, 179, 650, 651; *кі^{и}ˈс^{и}ел'* — 103, 673, 679; *кîˈсе^{и}л'* — 98; *к'і(и)ˈс(")(')ел'* — 74, 78, 80, 82, 88, 103, 105, 209, 380, 392, 604—606, 608, 610, 615, 622, 643, 649, 665, 682; *киˈс'і^{е}л'* — 90, 92, 182, 212, поруч з [е] — 95, з [іе], [і] — 180; *кіˈс"іел'* — 68, 69, 655; *кî(і)ˈс'іел'* — 60, 71, 86, 87, 89, 91, 94, 96, 97, 99, 102, 104, 106, 107, 174, 177, 183, 197, 204—206, 208, 375, 656, 659; *кйеˈсіл* — 512. Замість лексеми *кисіль* записано *кисеˈлиц'а (-і, -и)* — 231, 232, 234, 235, 429, 430; *кисеˈлиц'а* 'компот' — 612; *кисеˈлиц'а* — 'квас' — 664.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах фіксуються форми *с'ім, ки(і)ˈс'іл', п'іч, ш'іст'* і рідше *с'ем, ки(і)ˈс'ел', п'еч, шест'*. Записано також: *с'îм* — 3; *киˈсîл', п'îч, ш'îст'* — 2, 3; *шист'* — 19, 48, 52; *ши^{е}ст'* — 54; *ше^{и}ст'* — 1; *с'іем, ки^{е}ˈс'іел', п'іеч, ш'іест'* — 43, поруч з [і] — 21, 311; *с'іем, п'іеч* — 23; *шіест' // ш'іст'* — 35; *пієч' // пйеч // п'еч'* — 48.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах тому фіксуються форми *с'ім, ки(і)ˈс'іл', п'іч, ш'іст'* і *с'ем, ки(і)ˈс'ел'* (*киˈсел'* — 75, 120; *киˈсел' // киˈс'іл'* — 162), *п'еч, шест'*, часто як паралельні. У говірках Криму більш поширені форми з рефлексом [е].

402. Осінь, камінь, попіл, погріб чи осєнь, камєнь, попєл, погрєб? Замет, клєн, льод, мед чи заміт, клін, лід, мід?

Т. І. Карта № 42: [і] (*ˈос'ін'*), [и] (*ˈосин'*), [е] (*ˈосен'*), [е^{а}] (*ˈос'е^{а}н'*); [с'] перед [е], [е^{а}] (*ˈос'ен', ˈос'е^{а}н'*); у коментарі: *ˈосе^{и}н', ˈосêн'*;

карта № 44: [і] (*ˈпоп'іл*), [и] (*ˈпопил*), [е] (*ˈпопел*); [п'] перед [е] (*ˈпоп'ел*); [л'] (*ˈпоп'іл', ˈпопил'*) у коментарі: *ˈпопîл, ˈпопе^{и}л, ˈпопе^{а}л*;

карта № 43: [і] (*ˈпогр'іб*), [и] (*ˈпогриб*), [е] (*ˈпогреб*); [е^{а}], [а^{е}], [а] < [е] (*ˈпогре^{а}б, ˈпогра^{е}б, ˈпограб*); у коментарі: *ˈпогре^{и}б, ˈпогри^{е}б*;

карта № 29: [і] (*л'ід*), [е] (*лед*), [о] (*л'од*), [у] (*л'уд*), [уи] (*л'уид*), [уе] (*л'уед*), [уо] (*л'уод*), [іе] (*л'іед*); у коментарі: *л'уід, л'уе^{и}д, л'ÿод*.

Інші програмові слова записано в таких варіантах: *мед, заˈмет, клен* — в усіх говорах, *ˈкам'ін'* — у південних говорах, у північних, де фіксується *ˈкамен'*, варіант *ˈкам'ін'* засвідчується дуже рідко в мові молодшого покоління. Записано ще: *заˈм'іт* — 385, 407, 435, 440, 452, 469, 493—495, 498, 502, 529, 531, 542, 543, 547, 569, 580, 616, 697, 702, 712, 720, 721, 731, 747, 751, 758, 798, 834, 856, 875; *заˈм'іт // заˈмет* — 18, 306, 413, 423, 427, 612, 647, 650, 668, 674, 682, 830, 858, 859, 866, 900, 903; *кл'ін* — 616; *кл'ін // клен* — 810, 815, 912; *м'ід* — 781; *м'ід // мед* — 181; *ˈкамîн'* — 216; *ˈкамин'* — 186, 301, 313, 318, 329, 335, 344, 350, 363, 557, 921; *ˈкамин' // ˈкамен'* — 166, 274; *ˈкамин' // ˈкам'ін'* — 332; *клин* — 38, 370, 587, 798, 856; *клин // клен* — 369, 375, 486, 682, 830; *ˈкам·êн'* — 4, 560; *заˈмêт* — 106; *кл·êн* — 78, 84; *мêд* — 75, 919; *ˈками^{е}н'* — 152, 922; *каме^{и}н'* — 21, 30—32, 36, 37, 43, 48, 216, 218, 236, 243, 245, 246, 297, 310, 331, 324; *ˈкаме^{и}н' // ˈкам'ін'* — 173, 287, 383; *ˈкоме^{и}н'* — 33, 198; *кле^{и}н* — 265; *ˈкам'е^{а}н'* — 3, 64; *ˈкам'а^{е}н'* — 13; *ˈкаман'* — 22 (// *ˈкам'ен'*); *кл'он* — фіксується у північних говорах, спорадично — у південних (переважно поруч із *клен*); *замˈйот* — 113; *м'од* — 8, 13—19, 101, 191, 922; *мйод // мед* — 12; *кл'он // кл·ен* — 918; *міед* — 35, 94; *кл'і^{е}н* — 94; *кл'уо^{н}* — 33, 46, 108; *кл'уôн* — 27, 40. Відзначено наголос: *ˈзам'ет* — 47; *ˈзамет* — 30, 118; *ˈзаме^{и}т* — 549; *ˈзам'е^{а}т'* — 64, 96; *ˈзам(·)'ет* — 1, 2, 15, 46, 49, 65—68, 82, 94, 920. Зафіксовано варіанти, пов'язані з семантикою: *заˈмет* — снігу, *заˈм'іт* 'дерево, з якого робляться стіни' — 540, 542, 567, 714, 795, 800; *заˈм'ет'* 'огорожа', *ˈзам'ет'* — снігу — 5. Відзначено: *заˈм'іт* 'огорожа з дерева' — 5, 786; *заˈм'ет* 'стіни недобудованої хати' — 3; *ˈзамет'* 'метелиця' — 82. У говірках 110, 143 засвідчено тільки форму *заˈмета*, 286 — *заˈмети*.

Т. II. Карта № 30: [і] (*ˈос'ін'*), [и] (*ˈосин'*), [и^{і}] (*ˈоси^{і}н'*), [е] (*ˈосен'*); [йе] (*ˈйес'ін'*); [с"] ((*ˈос"ен'*); [ш'] < [с'] (*ˈош'ін'*); у коментарі: *ˈосе^{и}н', ˈосîн', ˈосûн'*;

карта № 31: [і] (*ˈпоп'іл, ˈкам'ін'*), [и] (*ˈпопил, ˈкамин'*), [е] (*ˈпопел, ˈкамен'*); у коментарі: *ˈпопе^{и}л, ˈкаме^{и}н', ˈпопи^{е}л, ˈками^{е}н', ˈпопîл, ˈкамîн', ˈпоп'ел, ˈкам'ен', ˈпопул; ˈкам'і(е)н, ˈпоп'і(е)л'*;

карта № 24: [і] (*л'ід*), [ÿ] (*л'ÿд*), [и] (*лид*), [е] (*лед*), [а] (*л'ад*), [о] (*л'од*), [у] (*л'уд*), [уі] (*л'уід, л'уид*), [уо] (*л'уод*), [іе] (*л'іед*); також [е] (*ˈледу*), [а] (*ˈл'аду*); у коментарі: *лîд, ле^{а}д, л'у^{о}д, л'^{у}од, л'о^{у}д, лÿд, лід*;

карта № 27: [е] (*мед*), [у] (*м'уд*), [ÿ] (*м'ÿд*), [і] (*м'ід*); [мн'] (*мн'уд, мн'ÿд*); у коментарі: *м'йод, м'йед, м'йад, м'ед, міт*.

У всіх говорах записано структури *ˈпогр'іб(п)* (*ˈпогр'ійп(б)* — 424—428, 430, 446, 448, 450; *ˈпогр'ійби* — 429), *заˈмет, клен*. Зафіксовано також: *заˈм'іт* — 1, 7, 36, 40, 41, 46, 48, 52, 56, 73, 121, 150, 154, 160, 195, 261, 271, 304, 334, 336, 444, 462, 463, 465, 473, 483, 488, 497—500, 510—512, 517, 519, 527, 616, 620, 627, 639—641, 646; *заˈм'іт // заˈмет* — 474; *заˈм'іт // заˈмит* — 521; *переˈм'іт* — 379, 381; *наˈм'іт* — 459; *заˈм'іт'* — 4, 26, 28, 29, 51, 53, 59, 120, 123, 126, 132, 156, 159, 161, 192, 232, 259, 465, 617, 619, 626, 636; *кл'ін* — 3, 10, 11, 13—16, 18, 19, 34—37, 39, 40, 43, 44, 46, 48, 59, 62, 67, 75, 98, 180, 417, 451, 465, 616, 620, 626, 637, 639—641, 658; *кл'ін // кл'он // клен* — 26; *кл'ін // кл'он* — 41; *кл'ін'* — 276, 405, 411, 415, 435, 436, 438, 441, 442, 446, 448; *ˈпогрîб* — 223; *клîн* — 617; *кли^{і}н* — 661; *клі^{е}н* — 82; *ˈпогриб(п)* — 6, 18, 23, 26, 34, 36, 40, 52, 59, 72, 120, 129, 149, 150, 155, 157, 160, 166, 168, 181, 186, 187, 191, 203, 207, 210, 217, 218, 220, 221, 310, 313, 333, 348, 356, 359, 536,

562, 575, 604, 629, 637, 640, 657, 660, 661; ˈ*погриб* // ˈ*погр'іб* — 29, 368; *клин* — 12, 27, 51, 142, 143, 280, 288, 302, 304, 305, 308, 310, 334, 336, 337, 345, 350, 379, 385, 409, 410, 421, 426, 430, 440, 450, 485; *клин* // *кл'он* — 156, 351; *клин* // *клен* — 230, 234, 248, 261, 271, 299, 348, 471; *клин'* — 332, 406, 423, 447; ˈ*погри*^{е}*б* — 61, 212, 628; ˈ*погре*^{и}*б* — 16, 81, 98, 99, 110, 159, 175, 178, 183, 355, 365, 524, 636; *кле*^{и}*н* — 110, 130, 184, 306, 333, 371, 475; *кл'е*^{и}*н* — 101; *заˈмêт* — 207, 651; *кл'êн* — 84, 178; ˈ*погреб* — 11, 13, 15, 17, 20, 43, 46, 48, 60, 62, 64, 68, 71, 73, 75, 77, 79, 85—97, 101, 103, 105, 106, 151, 154, 164, 173, 174, 177, 180, 184, 190, 205, 206, 208—210, 215, 219, 509, 511, 557, 619, 620, 622—626, 632, 633, 641—643, 645, 648, 649, 656, 686; ˈ*погреб* // ˈ*погр'іб* — 378, 571; *клен'* — 331, 338, 395, 399, 494, 496, 527, 534, 535, 537, 538, 567, 573, 604, 606, 610, 611, 684; *заˈме*^{а}*т* — 509; *кл·е*^{а}*н* — 607; ˈ*пограб* — 647; ˈ*погроб* — 227; *заˈм'от* — 87, 622; *замˈйот* // *замˈн'от* — 402; *кл'он* — 1, 5, 38, 45, 47, 61, 63, 66, 74, 80, 81, 86, 87, 91, 92, 94, 95, 105, 149, 154, 175, 177, 181—183, 185, 208, 215, 380, 382, 603, 605, 608, 612, 614, 615, 618, 621, 622, 624, 627, 629, 632, 634, 636, 643, 645—647, 651, 652, 654, 660, 664; *кл'он* // *клен* — 21, 65, 165, 176; *кл'о*^{у}*н* — 88, 649, 653; *кл'у*^{о}*н* — 64; ˈ*погруб(п)* — 5, 10, 411, 447, 453, 460, 639, 658, 659; *кл'ун* — 70, 72, 79, 93, 174, 633, 635, 642, 648; ˈ*погрўп* — 417; *кл'ўн* — 619, 628, 630; *кл'уон* — 68, 69, 89, 90, 623, 656; *кл'уон* // *кл'он* — 83, 85; *кл'уін* // *кл'ін* — 77; *кл'і*^{у}*н'* — 76; засвідчено *заˈмета* — 133, 308, 329, 515, 518.

Відзначено 'погріб': *л'ох* — поодинокі випадки на всій території тому; *сˈтейна* (для картоплі) — 78; *пиўˈниц'а (-і, -и)* — 230, 232, 239, 244, 248, 261, 270, 271, 274, 276, 283, 284, 289, 290, 293, 296, 302, 510, 520, 524, 552, 559, 581, 582; 'замет' — ˈ*гурба* — 12, 20, 67, 68, 76, 78, 117, 125, 127, 129, 166, 182, 194, 632, 635, 647, 652; *гурˈба* — 115, 643; ˈ*гурби* — 11, 128, 164, 208; *гурˈби* — 642; ˈ*гурма* — 108; ˈ*гура* — 633, 634; ˈ*гурй* — 650; *муˈгила сˈн'ігу* — 139, 170, 257, 279, 282, 609; ˈ*виспа* — 310, 311; ˈ*гоўда* — 289; ˈ*фоса* — 318, 319, 322, 361; *курˈган* — 405; *миˈтел'а (-і)* — 172, 312; 'клен' — *кли(е*^{и}*)ˈниц(')а* — 459, 524, 554, 556, 609; *клеˈнина* — 427; ˈ*погр'іб* 'похорон' — 10, 12, 109, 135, 138, 142, 143, 169, 170, 230, 232, 234, 236—239, 241, 254, 257—259, 261, 264, 266, 269, 270, 273, 275, 283, 287, 293, 299, 316, 318, 320, 322, 326, 329, 333, 336, 338, 404, 413, 417, 424, 426, 427, 439, 442, 446—448, 456, 457, 459, 461, 467, 472, 478, 486, 487, 492, 494, 496, 515, 588, 657, 663, 664, 667; 'похорон' і 'погріб' — 294.

Зафіксовано варіанти, пов'язані з семантикою: *клин* 'вид дерева', *клын* 'клин' — 299; *клен* 'вид дерева', *клин* 'клин' — 319, 548; *клеˈниц'а* 'вид дерева', *клин* 'клин' — 588; *клиˈни*^{е}*ца* 'вид дерева', *кли*^{е}*н* 'клин' — 523; ˈ*погр'іб* (з дерева), *л'ох* (з цегли) — 193; *л'ох* (з дерева), ˈ*погр'іб* (мурований) — 17, 27; ˈ*погр'іп, л'ох* (з цегли), ˈ*везик* (з дощок) — 33.

Відзначено наголос: ˈ*замет* — 61, 96, 202, 319, 480, 489; ˈ*зам'іт* — 35, 167, 298, 301, 306—308, 448, 478, 481, 486, 513; ˈ*замет'* — 34, 71, 489, 516, 645; ˈ*зам'іт'* — 253, 258, 266, 268, 271, 274, 276, 305, 432, 433, 436, 464, 467, 469, 483, 484, 487, 488, 523, 524, 581, 587, 588, 618, 663, 667, 684; ˈ*замн'іт'* — 662; ˈ*нам'іт'* — 417; ˈ*замети* — 526.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах виступають структури: ˈ*ос'ін'*, ˈ*кам'ін'*, ˈ*поп'іл* (ˈ*поп'іл'* — 171, 187, 335; ˈ*поп'іл'* // ˈ*поп'іл* — 111, 169, 253), ˈ*погр'іб, л'ід,* зрідка *л'од, заˈмет, клен,* зрідка *кл'он, мед*. Записано ще: *заˈм'іт* — 19, 175, 183, 231, 266, 277, 309; *заˈм'іт* // *заˈмет* — 76, 78, 81, 127, 162, 230, 255, 307, 354; ˈ*ос'îн'*, ˈ*камîн'*, ˈ*попîл*, ˈ*погр'îб* — 89; ˈ*ос'îн'*, ˈ*поп'îл* — 303; ˈ*поп'îл*, ˈ*погр'îб* — 93, 226; ˈ*камин'* — 1, 2, 16; ˈ*попил* — 1, 2, 4, 16, 18, 19, 51, 54; ˈ*погриб* — 1, 19, 54, 79, 303; *клин* — 52; *клин* // *клен* — 98; ˈ*ками*^{і}*н'* — 19; ˈ*ками*^{е}*н'* — 54; ˈ*попи*^{е}*л* — 3, 40, 52; ˈ*погри*^{е}*б* — 2, 3, 31, 52; ˈ*ос'е*^{и}*н'* — 317; ˈ*каме*^{и}*н'* — 44, 230 (// [і]); ˈ*попе*^{и}*л* — 44, 317; ˈ*попе*^{и}*л* // ˈ*поп'іл* — 248; ˈ*погре*^{и}*б* — 18, 21, 24, 51, 317; ˈ*осен'* — 18, 43; ˈ*осен'* // ˈ*ос'ін'* — 100, 230; ˈ*ос'ен'* — 317, 324, 366; ˈ*ос'ен'* // ˈ*ос'ін'* — 110, 249, 318, 322; ˈ*камен'* — 18, 25, 43, 48, 51, 57, 100, 166; ˈ*камен'* // ˈ*кам'ін'* — 7, 21, 255, 307; ˈ*кам'ен'* — 17, 314, 324, 374; ˈ*кам'ен'* // ˈ*кам'ін'* — 110, 246, 318; ˈ*попел* // ˈ*поп'іл* — 7, 21, 307, 344; ˈ*поп'ел* — 48; ˈ*погреб* — 10, 17, 43, 57, 100, 135, 219, 244, 313, 324; ˈ*погреб* // ˈ*погр'іб* — 166, 337; ˈ*погр'еб* — 48, 317, 366, 374; ˈ*кам'е*^{і}*н'* — 26; *м'од* — 374; *мйод* (// *мед*) — 303.

Замість лексеми *заˈмет* записано *сугˈроб* — 65, 160, 161, 252, 326, 327, 368, 371; *сугˈр'іб* — 134; *заˈнос* — 63.

Т. III, ч. 2. На всій території тому у говірках записано структури ˈ*ос'ін'*, ˈ*кам'ін'*, ˈ*поп'іл*, ˈ*погр'іб, л'ід* (зрідка *л'од*), *заˈмет, клен* (зрідка *кл'он*), *мед*. Відзначено ще: ˈ*поп'іл'* — 5, 9, 11, 14—17, 20, 22, 24—28, 32, 35, 37, 40, 47, 51, 73, 93, 109, 111, 112, 114, 115, 118, 148, 222—225, 227, 233; ˈ*поп'іл* // ˈ*поп'іл'* — 33, 147, 220; ˈ*поп'іў* // ˈ*поп'іл* — 110; ˈ*пеп'іл* // ˈ*поп'іл* — 151; *заˈм'іт* — 2, 97, 121; *заˈм'іт* // *заˈмет* — 131, 145, 259; *заˈм'іт'* — 186; ˈ*поп'і*^{е}*л*, ˈ*погр'і*^{е}*б* — 238; ˈ*погри*^{і}*б* — 236; ˈ*восин'* — 115; ˈ*камин'* — 115, 289; ˈ*камин'* // ˈ*камен'* — 19; ˈ*попил'* — 10, 19; ˈ*попил'* // ˈ*поп'іл'* — 214; ˈ*погриб* — 154, 215, 283; ˈ*погриб* // ˈ*погр'іб* — 303; *клин* — 2; *кле*^{и}*н, ме*^{и}*д* — 43; ˈ*осêн'*, ˈ*камêн'*, ˈ*погрêб* — 298; ˈ*попи*^{е}*л* — 277, 340; ˈ*каме*^{и}*н'* — 108, 300; ˈ*попе*^{и}*л* — 55, 133, 256, 339; ˈ*попе*^{и}*л* // ˈ*поп'іл* — 216; ˈ*погре*^{и}*б*^{п} — 108; ˈ*погре*^{и}*б* // ˈ*погр'іб* — 216; ˈ*осен'* — 81, 119, 137, 147, 250, 309, 326; ˈ*осен'* // ˈ*ос'ін'* — 183, 256, 279, 367; ˈ*ос'ен'* — 117, 120, 207, 208, 233, 254, 262, 275, 282—284, 288, 292, 294, 297, 299, 311, 324, 330, 352; ˈ*ос'ен'* // ˈ*ос'ін'* — 187, 203, 216, 225, 252, 261, 276, 296; ˈ*камен'* — 81, 119, 137, 250, 279, 288, 293, 309, 326, 330, поряд з [і] — 225, 226; ˈ*камен'* // ˈ*камин'* — 276; ˈ*кам'ен'* — 117, 210, 254, 257, 262, 282, 284, 292, 294, 299, 311, 324; ˈ*кам'ен'* // ˈ*кам'ін'* — 187, 203, 216, 232, 251—253, 256, 296, 352; ˈ*попел* — 51, 81, 119, 137, 279, 300, 309, 326, 343, 344; ˈ*попел* // ˈ*поп'іл* — 30; ˈ*поп'ел* — 117, 187, 282, 284, 292, 299; ˈ*поп'ел* // ˈ*поп'іл* — 252, 253, 303, 304; ˈ*п'еп'ел* — 352; ˈ*погреб* — 51, 81, 119, 137, 161, 187, 203, 250, 279, 283, 309, 343, 344; ˈ*погр'еб* — 117, 208, 233, 262, 275, 280, 282, 284, 292, 299, 352; ˈ*погр'еб* // ˈ*погр'іб* — 252, 253, 303; *заˈмет'* — 95; *клен'* — 2; *кл'ен* — 5, 47; *заˈм'от* // *заˈм'іт* — 282; *м'од* — 24, 250, 262, 275, 282—284, 288, 302, 367; *м'од* // *мед* — 47; *мйод* — 253, 276. Записано форми: *заˈмета* — 276; *заˈмети* — 49, 78, 357, 371.

403. Сліз, допік, щітка чи сльоз, допьок, щотка, чи слюз, допюк, щутка, чи слюоз, допюок, щюотка, чи сліез, допіек тощо?

Т. І. Карта № 33: [і] (*сл'із*), [и] (*слиз*), [е] (*сл'ез*), [о] (*сл'оз*), [у] (*сл'уз*), [ўі] (*сл'ўіз*), [уи] (*сл'уиз*), [уе] (*сл'уез*), [уо] (*сл'уоз*), [іе] (*сл'іез*); у коментарі: *сл'ôз, сл'о*^{у}*з, сл'іе*^{и}*з*;

карта № 32: [і] (*доˈп'ік*), [и] (*доˈпик*), [е] (*доˈп'ек*), [о] (*доˈп'ок*), [у] (*доˈп'ук*), [уи] (*доˈп'уик*), [уо] (*доˈп'уок*), [іе] (*доˈп'іек*); *допˈйок, даˈп'ік*; у коментарі: *доˈп'ўік, доˈп·іе*^{и}*к*;

карта № 31: [і] (*шˈч'ітка*), [и] (*шˈчитка*), [о] (*шˈчотка*), [у] (*шˈчутка*), [уи] (*шˈчуитка*), [уе] (*шˈчуетка*), [уо] (*шˈчуотка*); у коментарі: *шˈчîтка, шˈчôтка, шˈчуітка.*

Т. II. Карта № 26: [і] (*доˈп'ік*), [ў] (*доˈп'ўк*), [и] (*доˈпик*), [о] (*доˈп'ок*), [у] (*доˈп'ук*), [уі] (*доˈп'уік*), [уо] (*доˈп'уок*), [іе] (*доˈп'іек*); [пй] (*допˈйік, допˈйок, допˈйук*); у коментарі: *доп'ˈйік, доˈп'îк, доˈп'о*^{у}*к, доˈп·у*^{о}*к, доˈп'*^{у}*ок*;

карта № 25: [і] (*шˈч'ітка*), [и] (*шˈчитка*), [е] (*шˈчетка*), [о] (*шˈчотка*), [у] (*шˈчутка*), [уі], [уи] (*шˈчуітка, шˈчуитка*), [уо] (*шˈчуотка*); у коментарі: *шˈчîтка, шˈчи*^{і}*тка, шˈчўтка, шˈчо*^{у}*тка, шˈчу*^{о}*тка, шˈчу*^{о}*тка, шˈч*^{у}*отка.*

Рефлекс [і] у словоформі *с(')л'із* (*сл'ійз* — 422, 423) записано в усіх говірках, за винятком тих, де зафіксовано: *слîз* — 581, 621, 625; *сли*^{і}*з* — 514, 582, 660; *слиз* — 242, 244, 424, 428, 429, 443, 661, 683; *слез(с)* — 408, 491, 662—664, 672, 678; *слез* // *сл'із* — 111, 230, 317; *слез* // *сл'оз* — 172, 263; *сл'ез* — 98; *слыз* — 406, 409, 430, 440, 458—461, 585, 667—670, 673, 675, 680, 681, 684; *сл'о*^{е}*з* — 73; *сл'оз(с)* — 8, 50, 61, 71, 80, 88, 91, 96, 97, 100, 101, 105, 106, 108, 129, 130, 145, 177, 179, 183, 198, 205—209, 213, 216, 218, 221, 299, 301, 318, 332—334, 356, 359, 364, 365, 399, 400, 434, 441, 448, 452, 485, 493, 501, 523, 525, 538, 540, 548, 554, 555, 557, 605, 612, 622, 624, 626, 629, 643, 655, 682, паралельно з [і] — 38, 161, 196, 253, 265, 266, 298, 530, 531, 539, 544, 576; *слоз* — 456, 457, 472, 477, 482, 503, 526, 583; *слоз* // *сл'із* — 474; *слоз* // *сл'оз* — 487; *сл'о*^{у}*з* — 650, 651, 652; *сло*^{у}*з* — 649; *слу*^{о}*з* — 84; *сл'уз* — 65, 70, 72, 74, 93, 95, 180, 185, 410, 411, 413, 453, 638, 642, 647, 648, 653; *сл'уз* // *сл'уиз* — 79; *сл·уз* // *сл'оз* — 445; *слуз* — 414—416, 418, 421, 447; *сл'ўз(с)* — 425, 444, 446, 449, 450, 454, 630, 645, 654; *сл'і*^{ў}*з* — 628; *слі*^{у}*з* — 76; *сл'у*^{о}*з* — 92; *с(')л'*^{у}*оз* — 68, 69; *сл'*^{у}*оз* // *сл'ез* — 103; *сл'уоз* — 86, 87, 89, 94, 99, 102, 104, 107, 174, 175, 178, 204; *сл'уоз* // *сл'о*^{у}*з* — 85; *сл'уез* — 659; *сл'уез* // *сл'оз* — 90; *сл'у*^{и}*з* — 154; *сл'іез* — 517.

Засвідчено флексійні форми: *сˈл'оˈз'іў* — 128, 131, 138, 148, 160, 166, 223, 235—239, 243, 245, 252, 256, 258, 260, 262, 264, 267, 269, 272, 274, 284, 296, 302, 307, 322, 326—328, 330, 337, 339, 358, 362, 377, 382, 394, 464, 465, 467, 472, 488, 494, 519, 520, 524, 533, 545, 550, 552, 556, 558, 562, 603, 607—609, 611, 613, 614, 656; *сˈле'з'іу* — 109, 133, 231, 233, 240, 248, 251, 277, 281, 312, 320, 405, 417, 435, 439, 484; *сˈл'оˈзей* — 151, 182, 184, 210, 215, 623; *сˈлиˈз'іў* — 232, 250, 275, 276, 403, 442, 489; *слиˈзей* — 246; *слеˈзий* — 481; *слоˈзий* — 584; *слиˈз'ій* — 587; *слыˈзўў* — 426, 431; *слыˈз'ў* — 427; *сˈлуз'іў* — 436; *сл'іˈзох* — 686; *сле*^{и}*ˈзох* — 420; *сˈлизох* — 679.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому фіксуються словоформи *с(')л'із* і *сл'оз, шˈч'ітка* і *шˈчотка, доˈп'ік*. Записано ще: *с'лîз* (// *сл'оз*), *доˈпîк* (// *доˈп'ік*), *шˈчîтка* (*шˈчотка, шˈч'ітка*) — 89; *шˈч'îтка* — 162; *шˈчитка* — 46; *шˈчитка* // *шˈчотка* — 247; *шˈчитка* // *шˈч'ітка* — 294; *доˈп'ок* — 316; *доˈп'ок* // *доˈп'ік* — 318, 336; *сл'іез* — 311; *доˈп'іек* — 43; *доˈп'іек* // *доˈп'ік* — 311; *шˈчўитка* — 51; *шчˈв'етка* — 48; *сˈл'оз'іў* — 87, 372.

У багатьох говірках на території всього тому засвідчено розрізнення: *шˈч'ітка* (білити хату), *шˈч'отка* (чистити взуття, одяг).

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються структури: *сл'із* (рідше, *сл'оз*), *доˈп'ік, шˈч'ітка* (рідше *шˈчотка*); у говірках Криму й Кубані структури з рефлексом [о] виступають частіше. Засвідчено ще: *шˈчîтка* // *шˈч'ітка* — 85; *шˈчитка* — 118; *шˈчитка* // *шˈчотка* — 178, 188; *сл'і*^{е}*з, шˈч'і*^{е}*тка* — 238; *доˈп'ек, шˈчетка* — 119; *шˈч'етка* // *шˈчотка* — 242; *доˈп'ок* — 83, 186, 203, 262, 283, 292, 298, 367; *доˈп'ок* // *доˈп'ік* — 172, 194, 195, 252, 403; *допˈйок* — 288; *сл'іоз, шˈч'іотка* — 355. Записано форму *сˈл'оз'іў* — 2.

Засвідчено: *шˈч'ітка* (білити), *шˈчотка* (одяг чистити) — 9, 24, 40, 51, 63, 65, 67—69, 89, 91, 97, 100, 128, 131, 134, 138, 145, 152, 155, 163, 169, 173, 176, 186, 187, 211, 223—225, 227, 240, 286, 305—308, 314—317, 319, 323, 327, 332, 333, 335, 338—341, 347, 357, 358, 366.

404. Жовч чи жувч, чи жуовч? Шостий чи шустий, чи шуостий?

Т. І. Карта № 124: *жоўч, жоўч', жоўт'*; у коментарі: *жуўч, жуоўч, жуоўт', жоўст'.*

Рефлекс [о] у числівнику ˈ*шости(й)* утворює майже суцільний ареал у межах тому, за винятком говірок, де записано ˈ*шестий* — 145, 697—701, 704, 705, 707, 709, 716, 720, 721, 724; *шесˈти(й)* — 7, 14, 17, 18, 34, 116, 165, 189, 190, 191, 199, 274, 320, 321, 739, 740, 782, 921; ˈ*шестий* // ˈ*шостий* — 10, 88, 167, 171, 712—715, 719, 750, 754; ˈ*шуости* — 2, 5, 33, 48, 105; ˈ*шуости* // ˈ*шости* — 28, 32, 57, 67, 108.

Т. II. Карта № 38: [о] (ˈ*шостий*), [е] (ˈ*шестий*) у коментарі: ˈ*шо*^{у}*стий*, ˈ*шуости(й).*

В усіх говорах тому лексема *жовч* засвідчується з голосним [о] (*жоўч(')*); *ж'оўч* — 14, 417, 483; *жоўич'* — 651; *жоўтц'* — 650, 653, 654; *жоўц'* — 652, 656, 660, 664—667; *жоўт'* — 87, 88, 90, 93, 95—97, 324, 622; *жоўт* — 346. Записано також: *жôўч(')* — 404, 406, 410, 411, 413—415, 418—420, 422, 423, 425—427, 430, 431, 440, 444, 446—452, 454—459, 481, 588, 676; *жôўт'* — 407, 409, 416; *жуўч* — 160; *жо*^{у}*ўч* — 405, 538; *жо*^{у}*ўч* // *жоўч* — 517, 541. Відзначено: *жоўˈча* — 193, 196; ˈ*жоўчка* — 403; ˈ*жôўчка* — 408.

Т. III, ч. 1. Структури *жоўч(')*, ˈ*шостий* утворюють суцільний ареал у межах тому. Записано також: *жолч(')* — 206, 210, 317; *шесˈтий* — 363—365; *ше*^{и}*сˈтий* — 361; *ши*^{е}*сˈтой* — 374; *шисˈтий* — 56.

Т. III, ч. 2. Структури *жоўч(')*, ˈ*шостий* виступають у всіх говірках, за винятком тих, де записано: *жуўч* — 350; ˈ*шистий* — 236; ˈ*шестий* // ˈ*шостий* — 216; *шесˈтий* — 49, 109, 133, 148, 275, 317, 329, 332—334, 339, 361; *ше*^{и}*сˈтей* — 108; *шисˈтий* — 2, 115, 152, 193, 316, 356—358; *шисˈтой* — 117; *ш'ісˈтий* — 5, 51, 69, 141, 145, 168, 214, 222, 223; *шесˈтой* — 114, 120, 284, 288, 298, 299, 311, 340.

405. Сором, ворог, ворожий, володіти, володіння, охорона, нагорода, золото чи страм, враг, вражий, владати, владіння, охрана, награди, злото, злотий?

Т. І. Повноголосна структура ˈ*золото* виступає в усіх говорах, структури ˈ*сором*, ˈ*ворог, воˈрожий, волоˈд'іти, волоˈд'ін':а, охоˈрона* вживаються у південних говорах, у середньополіському засвідчуються зрідка, у східнополіському — тільки в окремих випадках, переважно в мові молодшого покоління.

Неповноголосні структури *ўраг, ўˈражий, охˈрана, нагˈрада, страм, ўлаˈд'і(е)т', ўлаˈд'ен'ійе* найпослідовніше вживаються у східнополіському говорі, нерідко засвідчуються у середньополіському і рідше, переважно поруч з повноголосними, у південних говорах. Записано: *ўлаˈдат'* — 113, 145, 155, 197, 247, 922; *зˈлато* //

ˈ*золото* — 10, 413, 684; *зˈлото* — 288, 509, 569, 598, 662, 794, 817; *зˈлото* // ˈ*золото* — 168, 198, 238, 247, 251, 277, 342, 534, 555, 617, 660, 673, 674, 836; *зˈлотий* (монета) — спорадично засвідчується в усіх говорах тому; *злот* (монета) — 572, 582, 734, 802, 819, 820, 836, 861, 922. Відзначено: ˈ*ворог* 'нападник', *ўраг* 'недоброзичливий сусід' — 828, 861.

Записано сполучення *ўˈражий син, ўˈража* ˈ*баба* — 57, 95, 178, 225, 247, 249, 307, 323, 327, 354, 383, 400, 416, 421, 423, 455, 582, 602, 694, 712, 726, 763, 774, 784, 788, 805, 822, 830, 872, 895, 897, 898, 915. Відзначено *ўˈражий* 'нехороший, негарний' — 70, 480, 484, 885; *ўˈрежий* (лайливе), *ўˈражий* (пестливе) — 800.

Т. II. Карта № 72: [оро] (*нагоˈрода, охоˈрона,* ˈ*ворог*), [ро] (*нагˈрода, охˈрона*), [ра] (*нагˈрада, охˈрана, враг*); [д] (*надгоˈрода*); [ор'і] (ˈ*вор'іг*); у коментарі: *вˈражий;*

карта № 73: [оло] (ˈ*золото,* ˈ*золуто*), [ло] (*зˈлото*), [ла] (*зˈлато*); у коментарі: ˈ*золо*^{у}*то,* ˈ*золу*^{о}*то*.

Повноголосні структури ˈ*сором,волоˈд'іти, волоˈд'ін':а* (найчастіше в мові молодшого покоління) засвідчуються в усіх говорах тому (перехід [о] > [у] в ненаголошених складах передано на карті № 55). Записано також: *страм* — 53, 60, 95, 161, 192, 193, 197, 314, 341, 359, 382, 399, 542, 578, 645; *страм* // ˈ*сором* — 13, 20, 38, 81, 90, 365, 379, 386, 391, 546, 550, 566; *срам* — 364, 373, 375, 531, 605, 644; *срам* // ˈ*сором* — 622; *ўлаˈд'іти* — зрідка фіксується в усіх говорах, за винятком покутсько-буковинського; *ўлаˈдати*—4, 21, 32, 237, 238, 258, 264, 269, 287, 542, 627, 639, 654, 662, 676; *ўлаˈдан'е* — 686; *ўлаˈд'ін':а* — 4, 36, 52, 65, 73, 74, 84, 98, 127, 160, 162, 163, 173, 177, 181, 182, 189, 191, 192, 195, 213, 266, 319, 351, 430, 616, 617, 619, 620, 627, 629, 637, 641, 646, 650, 676; *ўлаˈд'ен'ійе* — 17, 19, 34, 37, 46, 56, 61, 121, 174; *зˈлоти*—82, 113, 183, 231, 233 — 235, 252, 258, 261, 264, 299, 436, 437, 462, 471, 473, 483, 497, 499, 500, 509, 512, 636, 659; *зˈлоти* // *золоˈтий* — 285, 286, 290, 438, 492; *зˈлотний* — 488; *зˈлотний* // *зоˈлотний* — 435; *зˈл'оти*^{и} // *зоˈлотнйй* — 523. Відзначено: *зˈлотний* ˈ*персте*^{и}*н'* — 516; *зˈлотн'і* ˈ*зуби* — 558; *зˈлоті* ˈ*зуби* — 109.

Замість лексеми *сором* записано: *стид* — 2, 7, 9—11, 13—15, 22, 31, 143, 159, 166, 170, 182, 187, 195, 206, 207, 227, 232, 295, 320, 327, 388, 562, 624, 633, 634, 665; *стиˈд'іна* — 78; *ўстид* — 6, 24, 25, 108, 109, 118, 120—123, 125—127, 131, 134, 135, 137, 138, 140—142, 144, 147, 162, 167, 169, 230, 234, 238—241, 254, 255, 257, 259, 260—262, 265, 271, 272, 276, 279, 281—286, 288, 290—292, 301, 302, 304, 306, 308, 309, 322, 325, 328, 334, 336, 337, 339, 345, 346, 432—434, 464, 467, 470, 471, 476, 477, 482, 488, 492, 495, 497, 498, 514, 516, 528, 532, 533, 535, 536, 538, 543—545, 560, 574, 662, 663; ˈ*ган'ба* — 408, 411, 412, 414—422, 425, 426, 428—431, 441, 443—446, 448, 450, 451, 455, 668—674, 676, 677, 679—685.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах засвідчуються структури ˈ*золото,* ˈ*сором* і *страм* (*срам* — 17, 20, 25, 49, 161), ˈ*ворог* і *ўраг, воˈрожий* і *ўˈражий* (іноді з поясненням 'поганий', часто в словосполученні *ўˈражий син*), *волоˈд'іти* і *ўлаˈд'іти, волоˈд'ін':а* і *ўлаˈд'ін':а* (частіше *ўлаˈд'ен'ійе*), *охоˈрона* і *охˈрана, нагоˈрода* і *нагˈрада*.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються структури ˈ*золото,* ˈ*сором* і *страм,* ˈ*ворог* і *ўраг, воˈрожий* і *ўˈражий, волоˈд'іти* і *ўлаˈд'іт', волоˈд'ін':а* і *ўлаˈд'ен'ійа* (у говірках Криму і Кубані неповноголосні структури виступають відносно частіше). Записано ще: *зˈлато* — 119; *зˈлато* // ˈ*золото* — 33, 333; *зˈлото* — 51, 218; *зˈлото* // ˈ*золото* — 335; *злоˈтий* — 51, 174.

406. Шк*а*р*а*лупа (ск*а*р*а*лупа) чи шк*о*р*о*лупа (ск*о*р*о*лупа), чи шк*а*рупа, шк*о*рупа, чи шк*а*рлупа?

Т. I. Структури *шкараˈл(')упа* (*скараˈлупа* — 28, 30, 31, 53, 91, 122, 138, 159, 180—182, 195, 229, 306, 308, 393, 427, 434, 472, 542, 546, 629, 672, 675, 682, 793, 815, 820, 830, 836, 854, 856, 858, 859, 884, 898, 908, 913; *шкаˈралупа* — 217, 251, 253, 413, 912) і *шкарˈл(')упа* (*шкарлуˈпа* — 164, 176, 359, 658; *шˈкарлупа* — 442; *скарˈлупа* — 10, 14, 37, 79, 342, 410, 648, 857, 859) непослідовно фіксуються в усіх говорах. Записано ще: *шкараˈл(')ушча* — 117, 144, 146, 156, 164, 171, 176, 195, 197, 274, 286, 289, 322, 360, 363, 372, 381, 385, 387, 389, 396, 402, 404, 408, 411—414, 418, 551, 578, 579, 582, 583, 594, 623, 630, 633, 637, 641, 642, 658, 680, 683, 684, 840, 871, 889, 892, 894, 895, 898, 899, 902, 906; *шкал(')аˈрушча* — 148, 151, 161, 283, 307, 329, 348, 352, 357, 369, 378, 379, 387, 389 — 391, 398, 405, 409, 410, 564, 581, 582, 599, 603, 607, 623, 861, 863, 873, 893, 894, 906; *шкарˈлушча* — 374, 902, 905; *шкал'ˈрушча* — 86; *скал'аˈрушча* — 360; *скараˈл(')ушча* — 92, 274, 358; *шкароˈл'ушча* — 150; *шкорˈлушча* — 902; *шкароˈлупа* — 29, 32, 222, 432 556, 594, 595, 598; *шкороˈлупа* — 22, 75, 177, 384, 489, 645, 822, 829, 854; *шкорˈлупа* — 22, 24, 29, 45, 46, 48, 74, 84, 165, 187, 194, 215, 430, 533, 535, 565, 643, 849, 890, 917, 922; *шкорлуˈпа* — 533, 834; *скороˈлупа* — 77, 160, 414, 854; *скораˈлупа* — 126; *скорˈлупа* — 52, 74, 119, 141, 156, 235, 533, 535, 617, 682; *скорлуˈпа* — 319; *шкал'аˈрупа* — 17, 422, 435, 532, 536, 540, 582, 844, 874; *школ'аˈрупа* — 532; *шкал'еˈрушка* — 83; *шкаˈлупка* — 130, 143; *шкоˈлупка* — 191; *шкоˈлу*^{о}*пка* — 115; *шкуˈрупа* — 20; *шкаˈрупа* — 19, 75, 249, 297, 317, 321, 324, 330, 333, 339, 365, 368, 380, 459, 607, 618, 628, 849, 876; *шкоˈрупа* — 247, 595; *шкаˈлупа* — 414; *шкарлуˈпайка* — 164; *шкаруˈпайка* — 279, 436; *шкалуˈпайка* — 110, 162, 166, 175, 178; *шкалуˈбайка* — 124, 307, 386; *школуˈпайка* — 146, 176, 178, 187, 921; *сколуˈпайка* — 177; *шкаруˈпина* — 152, 320, 321, 323, 325, 326, 331, 332, 335, 336, 368, 375; *скарлуˈпина* — 78; *шкаруˈпин':е* (-а) — 148, 153, 423; *скаруˈпин':а* — 421; *скараˈл'ушчина* — 288; *шко*^{у}*(у)руˈпайка* — 215, 233, 475; *шкаруˈп'ілка* — 247, 251, 257, 563, 569, 572, 574, 575; *шкарупˈйілка* — 252.

Зафіксовано також: *шалуˈпайка* — 2, 3, 7, 8, 11, 13, 17, 64, 65, 67, 68, 70—73, 86, 94, 96, 104—106, 109, 111, 113, 129, 132, 134, 135, 142, 158, 162, 186, 189, 190; *шолуˈпайка* — 111, 118, 120; *шелуˈпайка* — 6, 157; *шуруˈпайка* — 490; *шарˈлупка* — 96; *шалуˈпашка* — 8; *шаˈлупка* — 7, 15, 17, 130, 133, 136; *шаˈлушк'і* — 15; *шаˈройка* — 17; *лушˈпайки* — 7, 20, 30, 33, 46—48, 53, 56, 57, 62, 77, 81—83, 88, 103, 124, 192, 194, 224, 241, 271, 447, 453, 504, 622, 719, 740, 920; *лушуˈпайка* — 54, 78, 84, 242, 918—920; *лошуˈпайка* — 22, 81; *лушˈпина* — 89, 198, 304, 549, 640, 674, 709, 888, 906; *лушˈпин':е* — 155, 201, 663, 805; *лушˈпака* — 59; *лушˈпайі* — 210; *лушˈпин'а* — 757; *луˈпайки* — 53, 75, 917; *луˈпина* — 712, 721.

Відзначено: *шалуˈпайка* (з картоплі), *шкарˈлупка* (з яйця) — 1; *шкараˈлупа* (з картоплі), *скараˈлушча* (з яйця) — 39; *шкараˈлупа* (з яйця), *лушˈпайка* (з картоплі) — 42; *шалуˈпайка* (з яйця), *обˈчистка* (з картоплі) — 66; *шкарˈлупа* (з яйця), *шаруˈпайки* (з картоплі) — 161; *шкорлуˈпайка* (з яйця), *шкорлуˈпина* (з горіха), *лушˈпина* (з картоплі) — 204; *шкараˈлупа* (з яйця), *лушуˈпайка* (з картоплі) — 237; *лушˈпайка* (з картоплі), *шкарˈлупка* (з яйця) — 297; *шкал'аˈрушча* (з яйця), *шкараˈлупа* (на кавуні) — 580; *шкараˈлупа* (з яйця), *лушˈпина* (з картоплі) — 712; *шкараˈлупа* (з яйця), *шкарˈлупа* 'засохла земля' — 800; *шкараˈлупа* (з яйця), *лушˈпайка* (з картоплі) — 861; *шкараˈлупа* (з яблука), *скарˈлупа* (з яйця) — 864.

Т. II. Структура *шкараˈл(')упа* фіксується в усіх говорах тому, за винятком говірок, де засвідчено: *шкарˈл(')упа* — 4, 5, 7—9, 13, 1?, 20, 47, 50, 56, 70, 72, 75, 76, 78, 80, 83, 84, 88, 95, 98—100, 103, 105, 110, 141, 180, 181, 187, 207, 209, 210, 212, 214, 218, 221, 240—242, 244, 247, 258, 280, 281, 284, 286, 288, 300—304, 316, 321, 324, 325, 335, 336, 370, 388, 401, 414, 465, 475, 482, 483, 491, 495, 499, 501, 502, 508, 509, 511, 523, 524, 527, 548, 550, 554, 556, 557, 559, 582, 603, 615, 616, 620, 629, 642, 644, 658, 663; *скараˈлупа* — 65, 97, 194, 318, 319, 410, 675; *скарˈлупа* — 52, 58, 223, 300, 637, 674; *шкораˈлупа* — 206; *шкароˈлупа* — 608; *скораˈлупа* — 137; *скороˈлупа* — 517, 654, 655; *скаролуˈпа* — 546; *скуроˈлупа* — 227; *шкал(')аˈрупа* — 150, 439; *шкариˈлупа* — 278, 293, 498; *шкороˈл(')упа* — 122, 271, 525, 623, 659; *шкоˈролупа* — 657; *шкорˈл(')упа* — 4, 32, 45, 94, 138, 152, 184, 208, 214, 224, 618, 622, 624, 625, 650; *шкурˈлупа* — 149, 157, 185, 617, 621; *скорˈлупа* — 95; *скорлуˈпа* — 638; *шкаˈрупа* — 35—42, 44, 80, 153, 231, 247, 249, 250, 255—257, 259, 270, 413, 416, 418, 419, 423, 500, 645, 662—664, 666—6 1, 676, 677; *шкаруˈпа* — 627; *шкоˈрупа* — 65, 122, 618; *шкоруˈпа* — 208; *шˈкорупа* — 657; *скоˈрупка* — 169; *с"каˈрупа* — 255; *скаˈрупа* — 662; *шкˈрупа* — 672; *шкоруˈпаха* — 156; *шкараˈл(')ушча* — 9, 21, 23, 24, 34, 44, 61, 62, 64, 71, 75, 81, 92, 101, 147, 175, 176, 236, 252, 265, 273, 276, 428, 452, 460, 464, 466, 471, 472, 494, 641, 646; *шкараˈлушч'і* — 304, 305, 338, 496, 504, 507; *скараˈл(')ушча* — 68, 85, 86, 89, 92, 175, 238, 263, 271, 275, 405, 412, 434, 437—442, 469, 683, 684; *скараˈлушч'і* — 269, 308, 338, 499; *караˈл(')ушча* — 18, 65, 465, 587; *караˈлушч'і* — 306; *скариˈлушча* — 588; *шкараˈрушча* — 268; *скараˈрушч'а* — 237; *шкараˈл(')уша* — 116, 261; *скараˈл(')уш(')а* — 97, 403, 408; *скараˈлушка* — 526; *скараˈлуш':а* — 406, 524; *скороˈлушчина* — 656; *шкал'аˈрушча* — 12, 49; *скал'аˈрушча* — 103, 435, 467, 681; *скалаˈруш':а* — 404; *шкарˈл'ушча* — 59, 79, 300, 468; *шкарˈлушч'і* — 308; *скарˈл·ушча* — 79.

Записано також: *шкалуˈбина* — 230, 234, 235, 246, 422, 424, 427, 448—450, 455, 456, 459, 461; ˈ*шкаˈлубина* — 262; *скаˈлубина* — 264; *шкалуˈпина* — 411, 447; *шкаруˈпина* — 672, 686; *скаруˈпина* — 672; *шкарупˈлина* — 665, 678; *скарупˈлина* — 685; *шкуруˈпайка* — 161, 194, 220; *шкаруˈпайка* — 377; *шкуруˈпай* — 189; *шкоруˈпайка* — 19, 192; *шулуˈбайка* — 157; *шкурˈбейка* — 193; *шкороˈбина* — 444; *шкарˈбина* — 233; *шкарˈбин'ка* — 232; *лушˈпин':а* — 46, 71; *лушˈпайка* — 19, 29, 31, 52—55, 60, 66, 67, 77, 78, 128, 151, 155, 159, 174, 182, 200, 379, 648, 650, 652; *лушˈпийка* — 43; *лушˈпал'ка* — 186; *лушпˈйека* — 3; *лушˈпайі* — 380; *лушˈпина* — 29, 48, 51, 74, 76, 212, 225, 301, 319, 417, 514; *лушˈпаха* — 29, 33, 82, 116, 120, 128; *л·ушпе*^{и}*ˈрина* — 443, 445; *лушˈчайка* — 75; *лушˈпа* — 171, 239, 270, 288, 289, 292, 300; *лусˈка* — 87, 88, 90, 270, 272, 436, 653; ˈ*лупа* — 230, 672, 680; *луˈпина* — 3, 14, 16, 26, 28, 130, 169, 230, 232, 234, 246, 252, 253, 261, 271, 276, 290, 403, 408, 415, 425, 429, 430, 443, 451, 454, 492, 496, 511, 521, 585, 606, 616, 629, 637, 640, 647, 657, 658; *луˈпайка* — 634; *луˈпайка* — 14, 46, 73, 77, 643, 649, 651, 652; *лупайˈк'е* — 12; *лупаˈк'е* — 239; ˈ*лупах'і* — 2; *лупˈйека* — 1; ˈ*лупаха* — 25; *луˈпаха* — 6, 33, 69; *луˈп'еха* — 17, 18; *луˈпа* — 82, 174, 177, 178, 180, 639; ˈ*л'ека* — 1.

Відзначено: *шкараˈл'упа* (з яйця), *лушˈпаха* (з картоплі) — 128; *шкараˈлупа* (з яйця), *лушˈпа* (з картоплі) — 171; ˈ*лупа, луˈпина* (з картоплі), *шкалуˈбин'і* (з яйця) — 230; *луˈпина* (з картоплі), *шкарˈбин'ка* (з яйця) — 232; *лушˈпа* (з яйця), *лупаˈк'е* (з картоплі) — 239; *шкаруˈбина* (з яйця), *луˈпина* (з картоплі) — 246; *луˈпина* (з картоплі), *шкараˈлушч'а* (з яйця) — 252; *луˈпина* (з картоплі), *шкараˈлушка* (з яйця) — 261, 266, 475; *лушˈпайка* (з картоплі), *шкараˈлупа* (з яйця) — 379, 382, 385; *луˈпина* (з картоплі), *скараˈлуш'а* (з яйця) — 403, 408; *шкараˈлупа* (з яйця), *луˈпина* (з горіха) — 415; *л·ушпе*^{и}*ˈрина* (з яйця), *л·уˈпина* (з картоплі) — 443.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах тому зрідка фіксуються структури *шкараˈл(')упа* (*скараˈл(')упа* — 24, 40, 69, 71, 248, 260, 287, 293, 306, 312, 314, 317, 344, 345, 349) і *шкарˈлупа* (*шкарлуˈпа* — 27, 28, 124, 163, 178, 308; *шкарˈлуˈпа* — 13). Записано також: *караˈлупка* — 337; *шкароˈл(')упа* — 34, 215, 284; *скароˈлупа* — 84; *шкороˈлупа* — 82, 160, 247, 262, 303; *шкораˈлупа* — 170; *скороˈлупа* — 300; *шкуруˈлупа* — 307; *шкараˈл(')ушча* — 9, 11, 69, 71, 84, 151, 167, 169, 170, 253; *скараˈлушча* — 231; *скараˈлушка* — 240, 241; *шкораˈлушча* — 170; *шкалоˈрупка* — 367; *шкаралуˈпин':а* — 279; *шкараˈлупл'а* — 19, 54; *скараˈлупл'а* — 43; *шкарлуˈпин'а* — 354; *скарˈлупина* — 192; *шкарл'уˈпинка* — 41; *шкал'аˈрупа* — 174, 176; *шкорˈлупа* — 26, 61, 66, 82, 153, 243, 249, 311, 329, 372; *шкорлуˈпа* — 48, 141, 158, 372, 374; *скарˈлупа* — 18, 22, 73, 84, 110, 138, 240, 244, 245, 292, 298, 320, 321, 337, 338, 344, 353, 361, 366; *скарлуˈпа* — 249; *скорˈлупа* — 28, 173, 285, 345, 354, 362; *шко*^{а}*рˈл·упка* — 29; *шко*^{у}*рˈл(·)упа* — 67, 325; *шкурˈлупа* — 249, 323; *шкаˈрупа* — 46, 47, 280, 302, 304, 365. Записано також: *шкалуˈпайка* — 16; *шалуˈпайка* — 1; *лушˈпайка* — 2, 4, 14, 168, 337, 367, 370; *лушˈпина* — 3, 64, 73, 151, 154, 240, 241, 274.

Відзначено: *шкараˈлупа* (з яйця), *шалуˈпайка* (з картоплі) — 1; *шкарˈлупа* (з яйця), *лушˈпайка* (з картоплі) — 2; *шкараˈлупа, шˈкурка* (з яйця), *лушˈпайка* (з картоплі) — 4; *шˈкурка* (з картоплі), *кожушˈки* (на горосі), *лушˈпайки* (з горіха) — 5; *шкарˈлупа, шкалуˈпайка* (з яйця), *шкалуˈпайка* (з картоплі) — 16; *шкараˈлупл'а* (з яйця), *шˈкурка* (з картоплі) — 19; *шкаˈрупа* (з картоплі), *лушˈпин':а* (з насіння) — 46; *шкарˈл·упа* (з яйця), *шˈкорки* (з картоплі) — 47; *шкараˈлупа* (з жолудя, горіха), *шкаˈрупа* (з картоплі, огірків) — 108; *шкараˈлупа* (на яйці), *лушˈпин':а* (на картоплі) — 116.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксується структура *шкараˈлупа*, рідше — *шкарˈлупа*. Записано також: *шкараˈлуˈпи* — 249; *скараˈлупа* — 30, 84, 87, 102, 120, 174, 175, 197, 204, 240, 243, 254, 255, 258, 281, 287, 291, 301, 303, 350; *шкороˈлупа* — 30, 56, 291, 365; *скороˈлупа* — 107; *скоролуˈпа* — 235; *шкораˈлупа* — 180, 207; *шкароˈлупа* — 191; *шкалаˈрупа* — 61, 351, 372; *шкараˈл'ушча* — 279, 314, 319, 323; *шкарлуˈпа* — 248, 353; *шкарˈлуˈпа* — 149, 194; *скарˈлупа* — 75, 95, 175, 188, 241, 242, 247, 251, 253, 254, 273, 283, 284, 292, 297, 321, 322, 355, 367; *скарлуˈпа* — 194, 364; *шкорˈлупа* — 151, 183, 204, 253, 273, 282, 307, 315, 333; *шкорлуˈпа* — 332; *скорˈлупа* — 201, 252, 259, 273, 282, 294, 301, 302, 333, 340, 363, 366; *скорлуˈпа* — 255, 320, 330, 335; *шкурˈлупа* — 241; *шкаˈрупа* — 227, 287; *шкоˈрупа* — 260.

Записано також: *лушˈпайки* — 40, 62, 71, 73, 89, 143, 162, 180,

184, 280, 288, 307, 334, 358, 370; *луш'пин'а* — 180, 308, 315, 341, 366; *лушпи'н'аки* — 50; *лушпай'н'а* — 85; *лушпа'йі* — 19.

Відзначено: *шкара'лупа* (з яйця, з горіхів), *луш'пайки* (з картоплі) — 37, 55, 74; *шкор'лу'па* (з яйця), *луш'пайки* (з картоплі) — 307, 308, 332, 370; *шкара'л'уича* (з яйця), *ш'курка* (з картоплі) — 319; *шкара'лупка* (з яйця), *ш'корка* (з картоплі) — 371.

407а). Дрова, брови, ложка, блоха, яблуко, сльоза чи дрива, бриви, лижка, блиха, яблико, слиза, чи дріва, бріви, ліжка, бліха, ябліко, сліза?

Т. І. Карта № 150: *д'рова, дро'ва*; у коментарі: *д'ров'і, д'рові; дра'ва, дро^и'ва;*

карта № 84: [лу] (*'йаблуко*), [ло] (*'йаблоко*); [ло] (*бло'ха*), [ли] (*бли'ха*); [л'о] (*сл'о'за*), [л'е] (*сл'е'за*); у коментарі: *'йабл·уко; сл'е^а'за, сл'а'за, сл'і'за.*

Структури *б'рови, 'ложка* становлять суцільний ареал у межах тому; записано ще: *'лўожка* — 7; *'л^уожка // 'ложка* — 188.

Голосні [и], [і] після губного (*б'рови, б'ров'і*) передано на карті № 20.

Т. II. Карта № 70: [ро] (*б'рови*), [ри] (*б'риви*), [ры] (*б'рыви*), [ир'] (*д'бир'ва*), [ыр] (*о'бырва*); [ри] (*дри'ва*), [ры] (*д'рыва*), [ре] (*д'рево*), [ир] (*'дирва*), [ыр] (*'дырва*); наголос *дро'ва*; у коментарі: ненаголошені рефлекси trъt: *бро'ва, бро'ви, бри'ва, бры'ва, 'обирва, 'обір'ва; др'і'ва, дре^и'ва, дры^и'ва;*

карта № 65: [ло] (*'ложка*), [ли] (*'лишка*), [лы] (*'лыжка*); у коментарі: *'лд́жка;*

карта № 66: [ло] (*бло'ха, блу'ха, б'лоха, блох*), [ли] (*бли'ха, бли^е'ха, бле^и'ха, б'лиха*), [лы] (*блы'ха, б'лыха*), [ыл] (*'былха*);

карта № 67: [лу] (*'йаблуко*), [ло] (*'йаблоко*), [ли] (*'йаблико*), [лы] (*'йаблыко*); *'йапко*; 'яблуко' *п'ланка*;

[йе] (*'йеблуко*) передано на карті № 49;

карта № 68: [л'о] (*сл'о'за, сл'у'за, с'л'оза, сло'за*), [ле] (*сле'за, с'леза, с'лези*), [ли] (*сли'за, с'лиза, с'лизи*), [лы] (*слы'за, с'лыза, с'лызи*), [ыл] (*'сылза, 'сылзы*), [л] (*слза, слзи*); наголос наз. відм. мн.: *сл'о'зи, сли'зи, слы'зи.*

Т. III, ч. 1. Структури *д'рова* і *дро'ва, б'рови, 'ложка, бло'ха, сл'о'за, 'йаблуко* вживаються в усіх говорах. Записано також: *'йаблоко* — 18, 156, 188, 249, 324, 330, 368, 374; *'йаблоко // 'йаблуко* — 318; *дра'ва* — 297, 311, 313, 326, 327, 347, 354; *дра^о'ва, бла^о'ха, 'йабла^око* — 314, 374; *'йабло^ако^а* — 29; *бло^а'ха* — 31, 160, 329; *сл'о^а'за* — 31; *бла'ха* — 1, 4, 16, 19, 25, 205, 210, 252, 311, 324, 326, 327; *'йаблако* — 327; *сл'а'за* — 1, 4, 16, 19, 25, 297, 327; *сл'е'за* — 252, 324, 374; *сл'і'за* — 374; *сл'і'за // сл'о'за* — 230, 372; *'йаблу^око* — 52, 119; *'йаблико* — 113; *бли'ха // бло'ха* — 213; *слы'за* — 181; *'йаблыко // 'йаблуко* — 91; *'йабло^уко* — 211.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах записано структури *д'рова* і *дро'ва, б'рови, 'ложка, бло'ха, сл'о'за, 'йаблуко*. Засвідчено також: *'йаблоко* — 119, 120, 206, 218, 226, 262, 282, 284, 289, 343, 344, 347, 349, 352, 354; *'йаблуко // 'йаблоко* — 110, 279, 287; *дро^а'ва* — 276, 299, 321, 355; *дра'ва* — 95, 161, 172, 187, 282, 288; *бло^а'ха* — 278, 299, 321, 355; *'йабло^ако* — 321; *бла^о'ха* — 288; *бла'ха* — 137, 172, 187, 196, 276; *бло'ха // бла'ха* — 89, 95, 105, 185; *'йаблако* — 193; *сл'о^а'за* — 276; *сл'а'за* — 187; *сл'е'за* — 193, 262, 299, 309; *'йаблу^око* — 275, 322, 328, 355; *'йаблуко // 'йаблико* — 216; *сл'і'за* — 288; *сл'о'за // сл'і'за* — 37, 215.

407б). Кривця, кривавий чи кровця, кровавий, чи крівця, крівавий, чи кирвавий? Глитати чи глотати?

Т. І. В усіх говорах у межах тому фіксуються форми *кри'вавий* і рідше *кро'вавий, гли'тати* і рідше *гло'тати* без виразної локалізації будь-якої з них (лексичні синоніми до лексеми *гли'тати* — *гло'тати* див. за питанням 98). Записано: *кр'і'вави(й)* — 2, 16, 24, 41, 46, 53, 72, 94, 96, 131, 276; *кри'вавий // крі'вавий* — 77, 84, 89; *кро'вавий // крі'вавий* — 53, 69, 276, 339, 561; *кре'вави(й)* — 85, 134, 136, 235, 278; *кри'вавий // кре'вавий* — 678; *кри'вавий // кир'вавий* — 546; *кри'вавий // кро'вавий // кир'вавий* — 755; *кровл'а'ний, кро'виваий, кри'вивий* — 776; *к'ревний сл'ід* — 816.

Зафіксовано *к'рийц'а* — 31, 35, 56, 75, 77, 91, 167—169, 171, 176, 181—183, 186, 195, 203, 214, 237, 243, 245, 256, 276, 287, 288, 295, 297, 298, 300, 302, 303, 310, 312, 334, 336, 340, 341, 343, 345, 346, 350, 355, 372, 373, 375, 376, 382, 386, 388, 389, 393, 396, 404, 406—408, 410, 413, 419, 424, 426, 427, 433—435, 440, 441, 444, 448, 451, 461, 464, 484, 488, 494, 496, 500, 509, 514, 518, 521, 523, 532, 536, 537, 540, 546, 555, 558, 562, 578, 581, 583, 584, 605, 611, 614, 620, 621, 624, 626, 636, 637, 639, 642, 643, 646, 648—650, 665, 669, 679, 696, 701, 710, 718, 719, 721, 725, 726, 733, 736, 741, 743, 744, 746, 748, 762, 770, 783, 785, 788, 802, 803, 805, 806, 810, 811, 813, 823, 826, 827, 829, 830, 832, 834, 835, 837, 838, 841, 847, 850, 852—854, 856—860, 862, 871, 873, 879, 895, 900, 908, 911; відзначено *к'рийц'а* (рослина) — 359; *к'рийца* — 76, 84, 215; *криў'ц'а* — 138, 173, 221, 232, 308, 337, 388, 403, 424, 459, 517, 598, 632, 636, 656, 697, 702, 747, 763, 807, 817, 823, 837, 839, 847, 855, 861, 864, 884, 903, 905, 912; *к'р'ійц'а* — 265, 296, 300, 337, 357, 380, 400, 430, 432, 442, 484, 492, 495, 561, 578, 590, 613, 625, 632, 634, 635, 647, 653, 655, 668, 670, 674, 684—686, 689, 694, 745, 764, 793, 794, 809, 828, 834, 839, 871—873, 878, 882, 890, 903, 905, 907, 908, 911, 914, 916; *к'р'ійца* — 16, 21, 25, 195, 371; *кр'іў'ц'а* — 269, 303, 415, 423, 524, 658, 663, 669, 677, 812, 877, 880, 891, 916; *к'ройц'а* — 41, 60, 110, 111, 126, 155, 160, 206, 285, 347, 357, 373, 379, 397, 400, 401, 404, 413, 414, 479, 510, 542, 552, 554, 567, 581, 602, 625, 627, 634, 672, 674, 683, 696, 720, 742, 743, 758, 769, 771, 774, 778, 793, 800, 832, 834, 838, 845, 890—892, 895, 899, 904, 905, 914; *кроў'ц'а* — 51, 127, 144, 179, 182, 196, 344, 348, 352, 356, 358, 360, 367, 383, 387, 402, 405, 406, 410, 412, 417, 422, 606, 607, 675, 717, 851, 881, 906; *кроў'ца* — 43, 59, 99, 117; відзначено: *к'ройц'а* (лайливе), *к'рийц'а* 'той, хто кривиться' — 842; *к'рўойц'а* — 207, 277; *краў'ц'а* — 123, 187, 515, 577, 815, 853; *краў'ца* — 11, 101, 112, 122, 142; *к'ройка* — 85; *криў'л'а* — 784; *кро'виц'а* — 458, 796; *кра'в'іца* — 8; *крив* — 205; *крув* — 164.

Засвідчено *гло'тати // гли'тати* (зневажливо) — 310; *гл'і'тат'* — 44.

Т. II. Карта № 69: [ри] (*кри'вавий*), [ры] (*кры'вавий*), [ро] (*кро'вавий*), [ир] (*кир'вавий*), [ыр] (*кыр'вавий*); у коментарі: *кр'і'вавий, кре'вавий, кір'вавий.*

Записано: *к'рийц'а* — 16, 47, 140, 153, 160, 199, 203, 205, 211, 217, 218, 221, 266, 297, 352, 354, 365, 378, 383, 392, 398—400, 402, 475, 485, 488, 512, 517, 524, 540, 541, 554, 571, 573, 582, 619; *к'рийца* — 181, 184, 340, 519, 529; *криў'ц'а* — 61, 84, 425, 553; *криў'ца* — 92; *к'рийц'и* — 294; *к'рийц'і* — 242, 363, 500, 528; *к'р'ійц'а* — 230, 263, 316, 317, 321, 330, 331, 386, 395, 542, 546, 676; *кр'іў'ц'а* — 345, 404, 514; *к'р'ійц'е* — 336, 339; *кр'іў'ц'е* — 503; *к'р'ійц'і* — 534; *к'рійца* — 102, 172, 313, 388; *крівіц'а* — 675; *к'рейц'а* — 559; *к'ройц'а* — 2, 33, 53, 109, 133, 134, 137, 143, 149, 162, 168, 169, 173, 175, 191, 201, 214, 234, 247, 252, 260, 265, 266, 271, 276, 283, 284, 301, 303, 305, 310, 314, 318, 319, 323, 328, 329, 332, 333, 335, 347, 351, 355, 359, 369, 376, 378, 379, 385, 409, 410, 412, 414, 415, 419, 426, 433, 437, 438, 442, 443, 447, 448, 455, 457, 459, 465, 466, 471—473, 479, 481, 484, 486, 487, 495, 496, 499, 506, 508—510, 515, 518, 521, 524, 539, 543, 557, 558, 560, 580, 583, 584, 615, 621, 663, 664; *кроў'ц'а* — 158, 213, 271, 411, 423, 427, 430, 436, 444, 446, 449, 453, 456, 458, 511, 576, 620; *к'ройца* — 104, 166, 552, 614; *к'ройц'и* — 464, 467, 480; *кроў'ц'и* — 470, 489; *к'ройц'е* — 270, 298, 333, 432, 469, 484, 497, 501, 502, 505, 526, 662; *к'ройц'і* — 239, 261, 263, 267, 270, 272, 286, 297, 301, 302, 304—306, 308, 338, 462, 463, 465, 466, 468, 471, 472, 474, 478, 482, 483, 488, 492, 500, 504, 505, 507; *к'роц'а* — 428; *'коўц'а* — 452; *кров'віца* — 622; *кро'виц'а* — 530, 616; *краў'ц'а* — 195; *краў'ца* — 101; *к'райц'і* — 307; *к'р'ійка* — 382; *к'ройка* — 642; *кро'вичка* — 668; *к'ровучка* — 166; *крі'ва* — 93; *'кирва* — 465, 494; *'ке^ирва* — 258; *ке^и'рва* — 300; *'керва* — 338; *кер'ва* — 498; *кри̂в* — 45, 47; *крев* — 677.

Поширення форми *гли'тати* і її лексичних відповідників виражено на карті № 383. Записано *гло'тати (-т')* — 102, 148, 149, 153, 159, 163, 168, 169, 174, 192, 198, 199, 224, 293, 299, 303, 304, 315, 318, 348, 351, 355, 360, 368, 379, 380, 387, 389, 390, 396, 398—401, 414, 416, 472, 502, 509, 533, 534, 537, 569, 570, 620, 626—629, 641; *гли'тати // гло'тати* — 65, 177, 180, 384, 473, 561, 638; *гл'і'тат'* — 64, 98, 100, 104, 105; *глу'тати* — 52.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми *кри'вавий* і *кро'вавий, гли'тати* і *гло'тати*, у багатьох говірках як паралельні. Засвідчено: *кре'вавий, гле'тат'* — 57; *кре'вавий* — 138. Замість лексеми *глитати* записано *коў'тати (коў'тат')* — 44, 53, 72, 88, 94, 104, 107, 111, 118, 120, 125, 136, 139, 142, 143, 145, 190, 227, 242, 298, 304, 327.

Зафіксовано: *к'рийц'а* — 71, 74, 80, 83, 92, 105, 117, 119, 131, 133, 147, 151, 164, 166, 167, 178, 197, 199, 201, 207, 210, 212, 225, 231, 247, 259, 263, 277, 295—297, 301, 307—309, 335, 345, 346, 354, 360; *криў'ц'а* — 11, 22, 163, 170, 184, 203, 216, 234, 235, 311, 356; *к'р'ійц'а* — 149, 169, 177, 255, 272; *кр'іў'ц'а* — 12, 21, 91, 100, 192, 230, 276, 353; *крейц'а* — 57; *к'ройц'а* — 33, 34, 42, 114, 119, 168, 173, 199, 202, 205, 210, 229, 232, 248, 249, 253, 261, 269, 271, 284, 306, 310, 334, 350, 354, 355; *кроў'ц'а* — 5, 7, 10, 28, 82, 148, 181, 203, 254, 305, 332, 333, 354; *кро'виц'а* — 134; *кра'виц'а* — 25.

Т. III, ч. 2. У більшості говорів форми *кри'вавий* і *кро'вавий* уживаються паралельно, в Криму і на Кубані — переважно *кро'вавий*. Засвідчено: *кер'вавий* — 13, 17; *кир'вавий* — 215.

Записано: *к'рийц'а* — 6, 13, 15, 18—21, 30, 31, 81, 86, 123, 128, 131—133, 151, 157, 177, 188, 192, 195, 198, 217, 218, 226, 285, 303, 326; *криў'ц'а* — 56, 121, 165, 243, 245, 253; *к'р'ійц'а* — 15, 29, 90, 92, 112, 179, 190, 223, 255; *кр'іў'ц'а* — 107, 165, 172; *к'ройц'а* — 18, 23, 30, 40, 51, 83, 131, 183, 192, 195, 203, 238, 259, 294—296, 300, 321, 322, 347; *кроў'ц'а* — 28, 240, 248, 262, 273, 281, 291; *кри'виц'а* — 3, 67, 136.

Поширення слова *глитати* і його лексичних відповідників виражено на карті № 139; у коментарі варіант *гло'тати*.

408. Гриміти, тривога, криниця чи греміти, тревога, крениця чи гирміти, тирвога, кирниця? Хребет, хрестити чи хрибет, христити, чи хирбет, хирстити?

Т. І. Карта № 186: *кри'ницейу, кир'ницейу*; у коментарі: *к'ір'ниц'а, кер'ниц'а.*

У всіх говорах виступають форми *гри'м'іти, три'вога*. Записано також: *гри^и'м·іти, три^и'вога* — 20, 57, 62, 74, 75, 78, 81, 82, 92, 105, 110, 240, 241, 917—919; *грі'м'іт', трі'вога* — 1, 32, 35, 45, 64; *грі'м'ет'* — 4; *грі^и'м'іти, трі^и'вога* — 56, 59; *гр'і'м'іти, тр'і'вога* — 201; *гр'і'м'і^(е)т'(-и)* — 14, 22, 23, 31, 37, 44, 53, 75, 97, 99, 502, 770; *тр'і'вога* — 3, 10, 14, 16, 21, 22, 37, 41, 44, 53, 74, 93, 94, 96, 131, 204, 224; *гри^е'м'іти, три^е'вога* — 154, 184, 221, 229, 244, 302, 324, 363, 373, 387, 389, 395, 409, 426, 428, 430, 432, 436, 441, 448, 453, 479, 549, 553, 559, 561, 569, 577, 587, 592, 601, 604, 617, 628, 629, 640, 642, 643, 646, 648, 650, 652, 676, 683, 684, 745, 788, 795, 799, 816, 818, 821, 822, 827, 832—834, 848, 849, 859, 866, 868, 876, 888, 889, 905, 906, 914; *гре'м'іти, тре'вога* — 60, 78, 90, 160, 186, 277, 630, 894, 896; *гре'м'іт'(-и)* — 15, 55, 83, 95, 101, 122, 136, 161, 177, 188, 239, 242, 253, 255, 274, 381, 386, 419, 667; *тре'вога* — 4, 91, 104, 108, 129, 130, 143—145, 661, 862; *гр'е'м'ет'* — 18, 21, 29, 93; *тр'е'вога* — 10, 29, 73;

засвідчено *ги^ер'м'іти, ти^ер'вога // гри'м'іти, три'вога* — 766; *грим'н'іти* — 212, 246, 250.

В усіх говорах фіксуються форми *хре'бет* і рідше *хри'бет* (також *хре^и'бет, хри^е'бет*), *хрис'тити* і рідше *хрес'тити* (також *хре^ис'тити, хри^ес'тити*) без виразної локалізації зазначених варіантів. Засвідчено також: *хри^і'бет* — 1, 8, 919; *хрі^е'бет* — 917; *хр'і'бет* — 77, 201; *хра'бет* — 72, 94, 101, 116; *х'ребет* — 51; *хри^ес'тит'* — 8, 68, 104, 106, 110, 240, 920; *хрі^ис'тит* — 56, 77, 917, 918; *хр'іс'тит'* — 29, 41, 59, 67, 74, 93; *хр'і^ес'ті^іт'* — 241; *хрес'тити // хирс'тити* — 780.

Т. II. Карта № 71: [ри] (*кри'ниц'а*), [ир] (*кир'ниц'а*), [ыр] (*кыр'ниц'а*); у коментарі: *кр·і'ниц'а, кре'ниц'а, кір'ниц'а, кер'ниц'а.*

В усіх говорах записано форми *гри'м'іти, три'вога*. Засвідчено також: *гри̂'м'іти, три̂'вога* — 24, 25, 30, 38, 45, 63, 64, 85, 119; *гри̂'м'іти* — 13, 65; *гри^і'м'іти* — 426; *три̂'вога* — 23, 72, 74, 76, 78, 124; *грі'м'іти, трі'вога* — 85, 88, 103, 206; *грі'міти* — 106, 405, 408, 409, 427; *трі'вога* — 60, 68, 130; *гр'і'м'іти, тр'і'вога* — 12, 108, 117, 118; *гр'і'м'іти* — 71, 73, 82, 124, 250, 326, 348, 404, 410, 414, 425, 495, 609, 647, 648, 684; *тр'і'вога* — 3, 5, 8, 21, 27, 116, 244, 319, 462, 500, 507, 512, 515, 518, 648, 652, 653; *гре'м'іти, тре'вога* — 219, 264, 316, 352, 466, 510, 514, 565, 606, 622; *гре'м'іти* — 179, 225; *тре'вога* — 95, 106, 174, 175, 436, 484, 485; *ри'м'іти* — 77; *гра'м'іти* — 244, 402, 512; *гыр'м'іти* — 665, 667—669, 673, 676—678, 681, 683, 686; *'гырмит* — 672а; *гір'міти* — 671, 679; *гер'міти* — 680; *гр'міти* — 672, 682; *йир'м'іти* — 664, 666; *тер'вога* — 252.

В усіх говорах виступають форми *хре'бет* (*хре^и'бет, хри^е'бет, хри'бет*), *хрес'тити* (*хре^ис'тити, хри^ес'тити, хрис'тити*). Зазначені варіанти часто фіксуються в тій самій говірці, жоден з них не виявляє виразної локалізації. Записано ще: *хри̂'бет, хри̂с'тити* — 24, 38, 45, 119, 649; *хры'бет* — 427, 429, 431, 440, 441, 444, 446, 454, 458; *хр'і'бет, хр'іс'тити* — 53, 71, 108, 118, 124; *хри'с'ти-*

ти — 20; хрісˈті(и)т' — 60, 68, 85, 98, 103, 106; хр'ісˈтити — 8, 12, 27, 117, 634, 648; хирˈбет — 664, 665; ˈхирбет — 665; хырˈбет — 667, 669, 670, 676, 683; ˈхырбет — 668, 672а, 673, 678; ˈхірˈбет — 671, 679; херˈбет — 680; ˈхе^{и}рбет — 677; хрбет — 672, 682; храˈбет — 259; храˈбут — 630; хриˈбат — 333; хр'іˈбат — 8; гˈрибе^{а}т — 523; у значенні 'хребет' записано: хриˈбетн'ік — 650; храˈбетн'ік — 653; хрепˈто — 269; хрипˈто — 494, 496; хреˈбесниц'а — 9, 13; хреˈбисниц'а — 631; храˈбесница — 10, 37, 39; хриˈбесниц'а — 11, 14, 16, 19, 30, 35, 36, 38, 42—44, 47, 51, 632; хриˈб'існиц'а — 18; хр'іˈбесниц'а — 12, 27, 117; дрік—677; гˈреб'ін' — 639; спиˈнар — 161;

херсˈтиті — 680; хырсˈтити — 683; хрсˈтити — 682; крсˈтити — 586, 587; кресˈтиті — 673, 676, 678; крисˈтити — 250, 413, 419, 423, 455, 461; керсˈтити — 668, 670, 679; гресˈтити — 664; хресˈтити // герсˈтити — 269; е^{и}рсˈтити — 442, 443, 456, 481, 484; е^{и}рсˈтити // хре^{и}сˈтити — 445; ксˈтити — 112, 113, 231—236, 238, 244, 246, 248, 252, 258, 259, 261, 403, 405, 434, 663, 666, 667, 669, 672; сˈтити // хресˈтити — 448.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми гриˈм'іти (гри^{е}ˈм'іти), триˈвога (три^{е}ˈвога), криˈниц'а (кри^{е}ˈниц'а), хреˈбет і хриˈбет (також хре^{и}ˈбет, хри^{е}ˈбет), хрисˈтити і хресˈтити (також хре^{и}ˈстити, хри^{е}сˈтити). Записано ще: греˈм'іти, треˈвога, креˈниц'а — 57, 82, 100, 217; греˈм'іти, треˈвога — 25, 66, 181, 364; греˈм'іти — 122, 141, 214, 226, 243, 324; треˈвога — 60; кр'іˈниц'а — 363; криˈниц'а // кр'аˈниц'а — 370; крийˈниц'а — 46, 58, 67, 112, 126, 129, 141, 144; крейˈниц'а — 66; храˈбет — 43.

Т. III, ч. 2. Карта № 12: [ри] (криˈниц'а), [ир] (кирˈниц'а); у коментарі: кр'іˈниц'а, керˈниц'а.

В усіх говорах виступають форми гриˈм'іти (гри^{е}ˈм'іти, триˈвога (три^{е}ˈвога), хреˈбет і хриˈбет (також хре^{и}ˈбет, хри^{е}ˈбет), хрисˈтити і хресˈтити (також хре^{и}сˈтити, хри^{е}сˈтити) без виразної локалізації зазначених варіантів.

Записано також: греˈм'іти, треˈвога — 101, 119, 283, 292, 309; греˈм'іти — 89, 324, 360; треˈвога — 44; гирˈм'іти — 215; гроˈмит' — 333, 335;

хирˈбет — 10, 215; херˈбет — 346; хе^{и}рˈбет 'гірський хребет' — 314; хри^{е}сˈтити // хирсˈтити — 11.

409. Кирпатий, стирчати, тирчати, гирло, гилкотати чи корпатий, сторчати, торчати, горло, голкотати?

Т. I. В усіх говорах виступають форми кирˈпатий, стирˈчати, тирˈчати (і паралельно, але значно рідше — сторˈчати, торˈчати), ˈгорло (в людини, у пляшці), ˈгирло (річки), гилкоˈтати. Засвідчено варіанти: ки^{і}рˈпати(й) — 20, 27, 49, 56, 57, 62, 74, 75, 77, 81, 82, 105, 224, 240, 918, 919; кірˈпати(й) — 4, 38, 54, 61, 218, 247, 260, 272; кі^{и}рˈпатий — 42, 56, 59, 241; к'ірˈпати(й) — 1—3, 5, 10, 14—16, 18, 20—22, 25, 31, 36, 37, 43, 46, 47, 53, 64—67, 70, 71, 88, 94, 96, 97, 101, 102, 104, 127, 131, 154, 155, 168, 174, 201, 204—207, 217, 219—221, 225, 229, 255, 258, 261, 268, 304, 308, 313, 314, 318, 329, 344, 345, 348, 351, 358, 359, 361, 364, 917; керˈпатий — 786; замість лексеми кирпатий записано курˈносий — 34, 44, 480; копирˈносий — 754;

стірˈчат'(-и) — 2, 35, 37, 38, 46, 94, 232; стерˈчати — 207, 786; терˈчати — 896; записано: ˈгирло 'болото' — 153; ˈґирло (річки) — 758; ˈґирло 'дірка в погребі' — 283; ˈгирло 'дірка в погребі' — 320; ˈґирло 'полиця' — 562; ˈгірло 'болото, провалля' — 335; без розкриття значення: ˈг'ірло — 2, 10, 22, 25, 41, 59, 63, 66, 67, 70, 88, 92, 154, 177, 217, 219, 238, 255, 269, 272, 313, 314, 345, 348 351, 358; г'ірˈло — 207, 254, 308; гирˈло — 58, 102, 248;

гил'коˈтати — 301, 357, 733; г'ілкоˈтати — 25, 44, 63, 203, 255, 345, 358, 523, 656; гелкоˈтат'(-и) — 9, 33, 59, 166, 351, 586, 592, 663, 692, 706; голкоˈтат'(-и) — 35, 51, 53, 57, 77, 92, 137, 145, 166, 175, 182, 206, 223, 281, 374, 385, 477, 558, 581, 721, 755, 827, 856; гол'коˈтат' — 23, 304; галкаˈтат' — 4, 99, 101, 186; гул'коˈтат' — 100. У говірках фіксуються також інші звуконаслідувальні слова стосовно гусей, індиків тощо (див. питання 119, 120).

Т. II. У всіх говорах фіксуються форми кирˈпатий, стирˈчати, тирˈчати (і паралельно, але значно рідше — сторˈчати, торˈчати), ˈгорло.

Записано також: к'ірˈпатий — 6, 27, 30, 39, 44, 48, 52, 69, 76, 82, 86—89, 92, 95, 104, 105, 107, 115, 118, 121, 129, 131, 144, 149, 158, 159, 185—187, 204, 214, 219, 221, 486, 488, 512, 557, 559, 616, 621, 643, 647—650, 653, 662, 663; к'ерˈпатий — 33, 169, 194, 389, 468, 518, 615; корˈпатий — 66, 73, 108, 376, 416, 517, 553; карˈпатий — 23, 28, 396, 638. Замість лексеми кирпатий записано: кримˈпатий ('з великим носом') — 26; пи^{е}рˈкатий — 237—239, 252, 260, 262, 264, 268—270, 276, 299, 300, 306, 322, 327, 333—335, 337, 338, 405, 467, 471; пи^{е}ркаˈносий — 138, 261, 320, 321, 324—326, 336, 397, 465, 466, 477, 494, 499, 510, 520, 521, 539, 558, 562, 612; кирпоˈносий — 524; курˈносий — 1—5, 7, 9, 12, 13, 19—22, 25—27, 42, 45, 171, 173, 271, 279, 319, 351, 362, 467, 538, 564, 577, 578, 610, 611, 613, 620, 623; кл'укоˈносий — 514; капл'уˈносий — 10, 40; капл'оˈносий — 3; пичкаˈносий — 445; п'ічˈкатий — 475; пісоˈносий — 412; ˈп'ісий — 424; закоˈпирчений — 414; заˈпиндриний — 435; шараˈпатий — 414; задиˈристий — 14.

Засвідчено форми: ст'ірˈчат'і — 87; стірˈчити — 304; стерˈчати — 184; стирˈчати // стриˈчати — 117; стрˈчати — 672; тиˈчати — 41, 636, 684; тиˈч'ети — 35, 37, 39. М'якість ч' в лексемі стирˈчати передано на карті № 113.

Записано варіанти лексеми ˈгорло: ˈорло — 189; ˈгарло — 679, 683, 686; ˈґарло — 669; ˈґарво — 670; гарˈло — 413; ˈгорло//ˈгирло—191, 201, 297, 305, 336, 395, 473, 505; ˈгорло (у людини) // ˈгирло (ріки) — 194, 224, 368, 371, 376, 380, 386, 465, 508, 571; без ремарок про значення ˈгирло — 188, 190, 193, 202, 203, 205, 206, 209, 211, 214, 223, 226, 228, 229, 293, 304, 318, 329, 333, 341, 343, 350, 352—354, 358, 363, 366, 367, 370, 371, 374, 383, 390, 392, 399, 402, 436, 466, 474, 475, 482, 487, 496, 502, 507, 516, 529, 542, 550, 552, 561, 570, 575, 576; гирˈло — 137, 472; ˈгірло — 63, 97, 102; гірˈло — 60; г'ірˈло — 52; ˈґирло — 452, 515, 518, 519, 543, 584; ˈґирло (ріки) — 513; у значенні 'горло' записано: горˈтанка — 422, 425, 455; грˈтанка — 442, 443; гирˈтанка — 271, 273, 275, 408, 411, 412, 419, 420, 423, 426, 430, 434, 441, 444, 445, 448, 449; ирˈтанка — 405, 407, 409; герˈтанка — 410, 416, 428; ґирˈл'анка — 548; гарˈд'олка — 6; ґарˈӡола — 9; ґарˈӡ'ола — 16, 167; ґанˈӡ'ора — 14; гənˈӡ'ірка — 21; ґ'ирˈӡ'ілка — 3; ˈґеґав'іца, ˈґаґав'іца — 12.

Зафіксовано гилкоˈтати — 65, 99, 179, 191, 199, 201—203, 205, 206, 209, 210, 225, 272, 297, 303, 317, 333, 343, 344, 352, 366, 369, 370, 373, 375, 378, 381, 390, 399, 400, 402, 406, 453, 465, 466, 469, 472, 483, 487, 502, 530, 540, 552, 568, 627, 639; голкоˈтати — 29, 90, 93, 95, 98, 158, 163, 174, 181, 198, 204, 219, 294, 298, 331, 345, 355, 376, 437, 473, 484, 545, 553, 607, 683; гілкоˈтати — 52, 63. У решті говірок фіксуються найрізноманітніші звуконаслідувальні слова стосовно гусей, індиків (див. питання 119, 120), лелек тощо.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми кирˈпатий (ки^{е}рˈпатий), стирˈчати (сти^{е}рˈчати), рідше сторˈчати, тирˈчати (ти^{е}рˈчати), рідше торˈчати, ˈгорло ('в людини'), ˈгирло (річки), гилкоˈтати (ги^{е}лкоˈтати). Записано також: к'ірˈпатий — 40, 239, 313; керˈпатий — 57, 100, 214 364; замість лексеми кирпатий записано курˈносий — 39, 87, 157, 161, 251, 252, 327; стерˈчати — 66, 100; тарˈчат' — 16;

ˈг'ірло (річки) — 374; ˈгирл'о — 39; гирˈло — 58; ˈгирло 'високе місце' — 299; ˈгирла 'хутори' — 121;

гелкоˈтати — 5, 57, 90, 100, 145, 248, 298; ґилкоˈтати — 164, 165, 167, 168, 170, 171, 186, 230, 237, 292, 351; ґелкоˈтати — 125, 126; килкоˈтат' — 256; гил'коˈтати — 9; голкоˈтати — 11, 127, 135, 228, 294, 301; галкаˈтати — 347 (фіксуються також інші звуконаслідувальні слова стосовно домашніх птиць — див. питання 119, 120).

Т. III, ч. 2. У всіх говорах виступають форми ки ˈпатий (ки^{е}рˈпатий), стирˈчати (сти^{е}рˈчати), рідше сторˈчати, тирˈчати (ти^{е}рˈчати), ще рідше торˈчати, ˈгорло (в людини, в пляшці), ˈгирло (річки), гилкоˈтати. Записано також: к'ірˈпатий — 94, 185, 287, 288, 295; керˈпатий — 366; корˈпатий — 212; шти^{е}рˈчати — 68; гил'коˈтати — 73; ґилкоˈтати — 97, 100, 170, 180, 181; гелкоˈтати — 33, 133; голкоˈтати 20, 65, 79, 105, 125, 131, 137, 193, 212, 223, 292, 367 (у говорах фіксуються також інші зв[illegible]онаслідувальні слова стосовно гусей, індиків тощо — див. питання 119, 120); ˈґирло (річки) — 19, 226; ˈґирло 'крутий спад води' — 211; ˈг'ірло — 284; ˈгирло // ˈг'ірло — 260.

Замість лексеми кирпатий записано ку ˈносий — 2, 10, 108, 109, 111, 115, 236.

410. Покорм чи покором? Порснути чи пороснути? Тельбухи чи тербухи, чи теребухи? Черга чи черег? Ковбаня чи колобаня?

Т. I. У всіх говорах фіксуються форми: ˈпокорм і поˈкор[illegible], ˈпорснути і рідше порсˈнути, ˈтел'бухи, ˈчерга і черˈга (варіант ˈчерга виступає в усіх говорах, але найхарактернішим є для південних, черˈга — найпослідовніше вживається в поліських говорах), коўˈбан'а.

Записано також: поˈкором (можливо, в деяких випадках у значенні 'покірно') — 14, 127, 149, 156, 159, 160, 163, 166, 167, 179, 181, 187, 216, 220, 227, 232, 269, 276, 282, 313—315, 333, 403, 408, 415, 426, 430, 437, 471, 476, 479, 481, 491, 500, 510, 562, 563, 580, 603, 609, 611, 614, 618, 628, 639, 641, 645, 649, 655, 656, 667, 669, 670, 672, 682, 685, 691, 698, 703, 706, 710, 783, 792, 794, 829, 871, 873, 888, 915; покоˈром — 266, 326, 803, 858; поˈкорум — 178; ˈпокормо — 13, 59, 62, 202, 244, 249, 264, 302; ˈпокорн — 782, 784; покоˈрон 'грудне молоко' — 490.

Замість ˈпорснути в багатьох говірках записано ˈпирснути. Зафіксовано також: поˈроснути — 145, 160, 173, 276, 305, 328, 336, 345, 350, 351, 371, 380, 381, 391—395, 397, 400, 407, 412—415, 417, 419, 423, 466, 515, 524, 537, 544, 548, 561, 565, 569, 577, 580, 581, 583, 584, 586, 588, 592, 596, 599, 601, 606, 607, 610, 611, 613, 628, 631, 633, 635—637, 643, 647, 653—655, 660, 670, 672, 678—681, 684, 712, 725, 741, 760, 762, 783, 793, 801, 802, 808, 812, 822, 826, 827, 829, 830, 836, 845—847, 850, 858—861, 863, 869, 875, 878, 889, 892, 894, 900, 906, 909, 911; поросˈнути — 53, 57, 182, 194, 314, 338, 399, 406, 408, 410, 411, 427, 428, 541, 594, 595, 604, 609, 616, 623, 625, 627, 638, 649—652, 662, 665, 668, 669, 710, 719, 720, 765, 791, 795, 807, 809, 815, 832, 833, 838, 841, 842, 851, 862, 896—899, 904, 912, 913. Наведені повноголосні форми в багатьох випадках фіксуються поруч з неповноголосними, що свідчить про семантичну відмінність між ними. З ремарок — 362, 387, 390, 398, 430, 512, 629, 630 — видно, що неповноголосні форми вживаються в значенні 'хлюпнути водою', повноголосні — 'сипнути чимось, розсипати щось'; записано поросˈнуў дошч — 389, 398, 421, 758; поросˈнути 'вдарити' — 383, 388.

Записано варіанти лексеми тельбухи і її відповідники: тел''бухи — 439, 804, 805, 856; тел'буˈхи — 55, 73, 110, 128, 135, 164, 222, 346, 361, 405, 700, 803; ˈтел'бух — 1, 2, 4, 20, 44, 47, 51, 59, 104, 116, 124, 133, 136, 204, 273, 275, 447, 917; тел''бух — 96, 563; ˈтел'бо — 493; ˈкел'бухи — 150, 166, 180, 189, 316, 320, 401, 409, 566, 587, 922; кел'буˈхи — 188; ˈкел'бух — 161; ˈгел'бухи — 156; ˈбел'бухи — 148, 151, 152, 155, 171, 184, 193, 321, 331, 332, 342, 351, 352, 354, 357, 365, 371, 375, 396, 401, 402, 588, 590, 592, 593, 595, 600, 607, 630, 780; ˈбебехи — 495, 732, 792; кˈлен'бухи — 85; ˈтербухи — 10, 344; терˈбухи — 160; ˈтербул'і — 88, 90, 91; требуˈхи — 190, 438, 794; треˈбух — 77; требуˈха — 37, 192, 194, 921; тˈрснбух — 12, 16, 17; ˈпотроби — 497; тереˈбухи — 187, 440.

Замість ковбаня записано: коўбаˈн'а — 242; ˈкоўбан'а — 246; коўˈбан':а — 33, 243, 303, 325, 378, 379, 388, 389, 392, 393, 421, 422, 459, 484, 528, 573, 581, 647, 669, 710, 770, 783, 802, 822, 829, 834, 839, 865, 872, 878, 880, 881, 883, 908, 911; ˈкоўбан':а — 434; куˈбан':а — 437; куˈбон'а — 549; ˈкоўбанка — 436; коўˈбайн'а — 672; конˈбайн'а — 630; колоˈбан'а — 35, 77, 82, 123, 429, 448, 530, 543, 703, 706, 709, 725, 746, 753, 922; кол'оˈбан'а — 608; колоˈбан':а — 446, 702; калаˈбан'а — 458, 465, 472, 687, 691—693, 695—697, 699—701, 713, 714, 717, 718, 720, 727, 736, 738, 748; калаˈбан':а — 447, 453, 466, 471; колдоˈбан'а — 642, 921; калдоˈбан'а — 15; калˈдобина — 131; коўтоˈбан'а — 272, 277; коўˈт'оба — 284; кадоўˈбан'а — 17, 64—66, 133, 139, 143, 188; кадаўˈбан'а — 1, 4, 5; каўˈдобан'а — 529; кадоўˈб'іна — 2; кадоўˈбага — 21; л'аˈбан'а — 99; калаˈбатина — 740, 747, 751, 773, 776, 787, 789; колоˈбатина — 733; відзначено: коўˈбан'а 'глибока річка', калаˈбан'а 'калюжа після дощу' — 705.

Т. II. Карта № 64: [оў] (коўˈбан'а), [о] (коˈбан'а), [оло] (колоˈбан'а), [оли] (колиˈбан'а), [али] (калиˈбан'а), [ала] (калаˈбан'а, калаˈбатина);

[оро] (поˈкором), [ар] (ˈпокарм, поˈкарм, карм), [ір] (ˈпокір), [ир] (ˈтирбухи), [ере] (теˈребухи), [еле] (теˈлебухи), [ала] (таˈлабухи), [ри] (тˈрибухи); кил'уˈхи 'тельбухи'.

В усіх говорах фіксуються форми ˈпорснути, ˈпорскнути, ˈпорскати, ˈчерга. Записано: поˈроснуц' — 686; поˈроскати — 18; ˈперснути — 583; пˈреснути — 682; ˈпирснути — 13, 14, 37, 38, 52, 55, 96—98, 100, 111, 179, 191, 194, 253, 305, 307, 332, 374, 406, 408, 412, 420, 425, 428, 431, 439, 446, 452, 455, 456, 460, 474, 477, 482, 489, 491, 494, 524, 581, 618, 622, 624, 627, 636, 641, 673, 680;

ˈпирскати — 34, 117, 252, 467, 633, 634, 668; пˈриснути — 109, 121, 166, 192, 367, 380, 472, 564, 629; пˈрискнути — 125, 565; ˈп'ірснути— 1, 57, 70; ˈп'ірскати — 193; ˈпурснути — 27, 36, 86, 118, 201, 368, 370, 548, 550, 557, 569; ˈпурскати — 26, 29, 87, 610, 615, 653.

Засвідчено: ˈчерега — 431; ˈчерига і ˈчерга — 618; ч'ереˈга і ˈч'орга — 431; че^{и}рˈга — 47, 61, 95, 98, 113, 114, 130, 133, 142, 149, 166, 190, 240, 259, 260, 268, 293, 294, 301—303, 308, 310, 316, 318, 321, 324, 326, 330, 332, 333, 335, 338, 339, 345, 348, 350, 355, 356, 384, 391, 453, 494, 498, 500, 517, 531, 534, 548, 557, 616, 622, 643, 650, 651; чарˈга — 42, 110, 199, 243, 306; ˈчарга — 274, 301; ˈчерга 'негода' — 10, 15, 16, 18, 23, 30, 67, 73, 79, 103; ˈчарга 'негода' — 9; 'черга' — коˈл'ейка — 8, 12, 13, 17, 24, 35, 38, 39, 45, 53, 65, 78, 80, 81, 134, 159, 171, 178, 183, 187, 630—634, 636, 638, 640, 647, 652, 662; ˈкол'ійа — 323; оˈгонок — 436; чи^{е}ри^{е}ˈда — 426, 620, 644, 653; р'ад — 678, 679; шор — 429, 430, 442, 443, 445, 454, 588, 670, 672.

У говорах фіксується зрідка також лексема ˈоче^{и}ре^{и}д' (ˈгоче^{и}ре^{и}д', ˈвоче^{и}ре^{и}д').

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми ˈпоˈкорм, ˈпорсˈнути (також ˈпирснути), ˈтел'бухи, ˈчерга, коўˈбан'а. Записано також: поˈкором (у ряді записів зазначається, що йдеться про корм) — 5, 9, 11—13, 32, 38, 70, 73, 77, 78, 80, 115, 120, 122, 124, 125, 127, 128, 159, 164, 173, 187, 198, 199, 207, 210, 214, 217, 226, 227, 263, 264, 275, 282, 286, 305, 309—311, 334, 342, 347, 350, 352, 355, 356, 366; покоˈром — 132, 274; ˈкором 'корм' — 53, 63, 101, 106, 123, 144, 160, 213, 302, 355;

ˈпирскнути — 16; ˈпирхнути — 1, 4, 13, 19, 374; порхˈнут' — 25; пˈриснути — 3, 17, 47, 118, 158, 167, 199, 245; поросˈнути 'сіяти' — 24, 71, 88, 102, 122, 125, 127, 128, 132, 141, 169, 171, 173, 189, 192, 196, 197, 204, 209, 254, 257, 266, 301; поˈроснути 'сіяти' — 15, 18, 21, 78, 97, 108, 162, 165, 198, 228, 229, 233, 246, 253, 255, 260, 299;

тел'буˈхи — 7, 22, 43, 170, 175; ˈтел'би — 44;

ˈтен'бухи — 62, 153; ˈкен'бухи — 249, 250, 327; ˈдел'бухи — 265; ˈкел'бухи — 1, 8, 47, 66, 67, 224, 261, 287, 351, 365, 371; ˈбел'бухи — 2, 3, 5, 7, 9, 35, 41, 61, 101, 292, 329, 338, 347, 367, 371, 373; ˈбенбехи — 46; ˈбебухи — 27, 123, 323; ˈтербухи — 301; теˈребухи — 267; тереˈбухи — 305, 313, 368; триˈбухи — 314; три^{е}буˈхи — 31; трибуˈха — 39, 51, 54, 63, 121, 124, 142, 143, 158, 161, 315, 370; тре^{и}буˈха — 12, 14, 29, 58, 61, 104, 130, 146, 182, 208, 288, 325; требуˈха — 137, 156, 231; каˈлен'бухи — 239; засвідчено бох 'шлунок у свині' — 251;

черˈга — 72, 222; ˈч'ірга — 265; замість лексеми черга в ряді говірок фіксується оˈчер'ід';

коўˈбан':а — 74, 81, 104, 162, 170, 213, 258, 276, 277, 291, 311, 313, 334, 335, 344, 345, 350, 354, 357; комˈбан'а — 302, 307; колˈбан'а — 76, 124; коўˈбан' — 250; колоˈбан'а — 53, 301; колоˈбан':а — 305; колиˈбан'а — 2; калаˈбан'а — 347; колдоˈбан'а — 27, 39, 41, 129, 144, 151, 318, 323, 325, 374; коўдоˈбан'а — 186; калдаˈбан':а — 313; колдиˈбан' — 371; колˈдован' — 239; калбасˈн'а — 19.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються форми: ˈпоˈкорм, ˈпорсˈнути (також ˈпирснути), ˈтел'бухи, ˈчерга, коўˈбан'а. Записано ще:

поˈкором (але з ремарок і текстів можна допускати, що слово вжите в значенні 'покірно') — 5, 6, 15, 16, 20, 21, 30, 32, 35, 40, 65, 79, 81, 87, 96, 119, 121, 122, 127, 132, 135, 136, 138, 140, 167, 172, 174, 189, 194, 198, 212, 240, 256, 273, 275, 309, 349;

поросˈнути 'сіяти' — 29, 58, 78, 86, 106, 121, 196, 212, 222, 224, 227, 245, 248, 259, 262, 273, 281, 296; поˈроснути 'сіяти' — 38, 39, 43, 84, 203, 298; ˈпорснути 'ударити' — 181, 314; порсˈнути (ноˈжем) — 45, 46, 48, 337; порсоˈнути (без розкриття значення) — 342, 361;

тел'ˈбухи — 10, 180, 200; тел'буˈхи — 32, 38, 40, 201, 221; ˈтел'бух — 56, 213, 233, 318; ˈкел'бухи — 84, 89, 154, 316, 334, 356, 357, 361, 362, 370; ˈкел'бух — 319; ˈкейбухи — 89; ˈкен'д'ухи — 104, 168, 298; ˈбел'бухи — 203, 275, 311, 313, 315, 317, 325, 328, 332, 338, 346, 347, 352, 358, 359, 370, 371; ˈбембухи — 4, 178; ˈбебехи — 9; ˈтербухи — 13, 18, 20, 212, 350; терˈбухи — 209; тербуˈхи — 42, 114, 144; тербуˈха — 146, 193; тˈребухи — 250, 284; тˈрибухи — 218; требуˈхи — 291, 355; требуˈха — 143, 145, 169, 170, 227, 237, 288, 322, 326, 327, 373; трибуˈха — 149, 153, 158, 167, 179, 186, 187, 239, 254, 276—278, 314, 320, 333, 342; те^{и}ˈребухи — 285; ˈпотрохи — 258; потроˈхи — 119;

черˈга — 223, 231, 233, 283, 342;

коўˈбан':а — 14, 21, 58, 79, 83, 176, 187, 198, 238; коўˈбан'ійа — 25; ˈкоўбан' — 94; колˈбан'а — 218, 348; комˈбан'а — 42; колоˈбан'а — 30, 136, 151, 212, 231, 273, 355, 374; коўˈбан'а // колоˈбан'а — 19, 35; колоˈбан':а — 192; калаˈбан'а — 23, 282; коўˈбан'а // калаˈбан'а — 13, 18; калаˈбан':а — 112; колуˈбан'а — 17; кулуˈбан'а — 115; колуˈпан':а — 38; колˈдоб'іна — 278, 288; колдуˈбанка — 96; колдоˈбан—311, 313; калаˈбатина — 37, 109, 222—225, 227; коўˈт'оба — 327, 328, 332, 338—342, 356—358, 361, 366, 370—372.

ПРИГОЛОСНІ

411. Їхати, їсти, їжа, їздити, їжак, їздець, її, їх чи іхати, істи, іжа, іздити, іжак, іздець, ії, іх?

Т. І. Карта № 45: [йі] (ˈйіˈжак), [йе] (ˈйеˈжак), [йо] (ˈйожик), [йа] (йаˈжак); суфікс **-ук** (йіˈжук, йеˈжук, йоˈжук, йаˈжук).

У переважній більшості говорів від решти програмових слів уживаються форми на **йі** — (ˈйіхати, ˈйісти, ˈйіжа, ˈйіздити, йізˈде', іˈйі, йіх). Записано сі форми, за винятком йіх, з початковим **йе** — 1, 2, 4, 5, 7—10, 12—18, 22—25, 28—32, 34, 36—42, 45, 47, 48, 51, 53, 54, 58, 64, 66, 69, 71—74, 77, 80, 86, 88, 91, 93—96, 101, 105, 106, 121, 124, 145, 157, 158, 186, 187, 190, 204—207, 238, 239, 242, 243, 272, 275—278; з наголошеним **йіе** — і ненаголошеним **йе** — 3, 6, 11, 20, 21, 26, 27, 33, 39—41, 43, 45—47, 49, 51, 52, 56, 57, 61, 63, 68, 70, 75, 76, 78, 81—84, 97, 100, 102, 103, 107—111, 113—118, 120, 122, 128, 129, 131, 134, 137—143, 200, 201, 203, 241, 244, 271, 917—920.

Засвідчено форми займенника: йіˈйі // йеˈйі — 210, 301, 549, 922; йеˈйі — 215, 229, 249, 284, 345; йіˈйі // йуˈйі — 291; йеˈйе — 2, 3, 5, 10, 16, 18, 20—22, 26, 33, 45, 46, 51, 52, 54, 57, 59, 64, 67, 72, 80, 81, 83, 84, 95, 96, 105, 108, 110, 114, 116, 241, 244, 275; йіˈйе — 9, 11, 12, 14, 19, 27, 28, 30—32, 34, 36, 37, 39—43, 48—50, 53, 56, 58, 61, 84, 88, 90, 91, 113, 121, 157, 188, 208, 240, 272, 276, 277; йеˈйе // йіˈйе—14; йаˈйе —4, 8, 13, 15, 17, 94, 101, 104; йеˈйі̯е — 59, 62, 63, 68, 70, 75, 82, 97, 102, 103, 106, 107, 111, 115, 117, 122, 200, 242, 243, 918—920; йіˈйі̯е — 77, 103, 129, 131, 138—142, 203, 237, 271; йі̯е — 56, 59, 198; йеˈйо — 23; йей — 24; йой — 44.

Замість ˈйіжа засвідчено йіˈда — 691, 693, 709; ˈйідло — 458; замість йізˈдец' записано йізˈдок — 19, 191, 224, 585, 786, 921, 922; йезˈдок — 1—3, 6, 17, 39, 50, 74, 88, 104, 118, 137; йазˈдок — 13; йізˈдак — 494; йізˈдовик— 254; йіздоˈвий — 266, 331, 370, 505, 569, 577, 751, 816, 824, 840; йездоˈви(й) — 15, 20, 51—54, 56, 57, 59, 62, 75, 96, 134; йізˈдовий — 146, 150, 215, 225, 234, 253, 259, 263, 302, 311, 320, 321, 329, 487, 511, 543, 547, 575, 622, 728, 772, 782, 784; йезˈдови — 81—84, 97, 110, 136, 917—919.

Т. II. В усіх говорах вживаються форми на **йі-** (ˈйіхати, ˈйісти, ˈйіжа або йіˈда, ˈйіздити, йіˈжак або йіж, йізˈдец('), йіˈйі, йіх). Записано всі форми з початковим **йе-**—68, 69, 74, 77, 78, 81, 84—86, 88, 89, 92, 94, 96, 98—100, 102—104, 106, 177, 178, 204, 208, 622, 623, 643, 649, 653.

Засвідчено форми з початковим і-: ˈісти, іх — 430; ˈісти, ˈіхати, ˈід'ін':а, іˈжак — 438; ˈйіхати // ˈіхати, ˈйісти // ˈісти, йіˈжак // іˈжак — 439; ˈісти, ˈід'ін'а, іˈжак — 441; ˈідін'а, ізˈдец' — 442; іˈжа, ˈісти, ˈідин'а — 443; ˈісти, іх, иˈжак — 444; ˈісти, ˈід'ін'а — 445, 446; ˈісти, іˈда (ідˈло) — 448; ˈісти, іˈжак — 440, 588; ˈісти, іˈда — 450, 452, 454, 457, 459, 585; ˈісти, іˈда, іˈжак — 427, 451, 490; ˈісти, іˈжа — 455; іˈжак, ізˈдец' — 487; ˈіхати, ˈісти, іˈда, іˈж'ек — 587; ˈісти, іˈжак, іх //ˈйісти, йіˈжак, йіх — 491; ˈіхати, ˈісти — 665; іхати, істи, іш, іздити, іх — 666; ˈісти, іш — 667; іӡ'ін'а, іж, іх — 672; ˈісті, ˈідло, іˈжак, іх — 676; іˈжак — 428, 440, 453; іˈжак // йіˈжак — 271, 275; решта програмових слів у зазначених пунктах виступає з початковим **йі-**.

Записано: ˈйіӡа — 238; йіˈӡа — 406, 408, 542; йіˈжа — 284, 291, 294, 297, 299, 301, 302, 304, 317, 329, 333, 336, 403, 407, 412, 425, 433, 465, 482, 497, 498, 516, 526, 533; йіˈж'е—503; ˈйіӡе^{и}н'а (-е, -і) — 235, 244, 246, 249, 251, 252, 259, 261, 264—266, 269, 338, 662, 663; йіˈӡін'а — 678, 682; йіˈӡин'е — 337; йіˈзен'а (-е, -і) — 286, 289, 322, 326, 327, 330—332, 334, 543; ˈйід'ін'а (-е, -і) — 239, 256, 271, 273, 404, 409, 414, 423, 426; ˈйідло — 1—3, 6, 7, 21, 24, 25, 27, 30, 32, 48, 119, 121, 125, 132, 164, 166, 173, 310, 319, 328, 345, 397, 658, 659, 669, 670, 673, 679, 680, 685;

йеˈжак — 73, 88, 93; йеˈжук — 176; ˈйежик — 62, 648, 650; ˈйіжик — 9, 10, 14, 16, 21, 25, 36, 37, 39, 123; йіˈжик — 193, 256, 264, 298, 302, 304, 308, 326, 330, 332, 415, 420, 637; 'їжак' — йаˈрич —436, 460; ˈйарич — 461, 467, 469, 481;

йіздоˈвий — 19, 26, 27, 39, 52, 63, 73, 76, 130, 156, 159, 167, 180, 252, 263, 277, 331, 396; йізˈдовий — 36, 42, 59, 127, 174, 223, 360, 387, 391, 393, 395, 544; йездоˈвий — 10; йаздоˈвий — 9, 14, 21, 43, 283; йізˈдок — 23, 71, 119, 124, 182, 192, 219, 310, 382; йізˈдук — 265; йазˈдок — 115; йізˈдар — 35; йізˈӡ'ар — 48, 79; йезˈдун — 176; ве^{и}рхоˈвец(') — 24, 29, 51, 53, 128, 220, 362, 397; в'ірхоˈвец' — 118; ве^{и}рхоˈвий — 2, 6, 8, 17, 33, 122, 134; в'ірхоˈвий — 12;

йеˈйі — 1, 3, 4, 16, 17, 20, 25, 30, 45, 72, 73, 76, 82, 130, 132, 144, 179, 180, 186, 188, 189, 207, 210, 212, 215—217, 231, 237, 258, 261, 314, 319, 323, 405, 410, 417, 432, 433, 435, 470, 477, 485—487, 489, 493, 538, 634, 640, 642; йіˈйі // йеˈйі — 18, 35, 64, 67, 95, 117, 185, 253, 262, 269, 630, 633; йеˈйе — 44, 79, 87, 88, 643, 650, 651—653; йіˈйе — 57; йей — 668—670, 683; йоˈйі — 610, 663; йіˈйі // йаˈйі — 40; йі — 47, 195, 291, 436, 481, 506, 523, 552, 559, 609, 612, 664, 665; йіˈйі // йі — 230, 500, 515, 574; йу — 677.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках виступають форми з початковим **йі-** (ˈйіхати, ˈйісти, ˈйіжа, ˈйіздити, йіˈжак, йізˈдец', йіˈйі, йіх). Замість їжа записано йіˈда — 52, 139, 267, 283, 313, 314, 358, 367, 371, 373; засвідчено йіˈжак — 340, 342, 353; иˈжак — 44; йеˈжик — 324; йеˈжук — 1; ˈйожик — 2, 16, 25, 31, 57, 59, 60, 139, 246, 252, 317, 326, 327, 356, 364, 373, 374; замість їздець записано йізˈдок — 139, 140, 242, 243, 298, 333, 359; йізˈдак — 58, 239; йізˈдовий — 2—4, 16, 19, 21, 143, 161, 351, 358, 364, 372, 373; йіздоˈвий — 25, 58, 127, 158—160, 251, 287, 323, 325, 358, 367, 370; йездоˈвий — 324; наˈйезник — 327, 363; ˈвожчик — 250; ˈкучир' — 172; ˈвершник — 303; зафіксовано займенникову форму йеˈйі — 8, 56.

Записано форми йіˈжак // іˈжак, йізˈдец', йізˈдок // ізˈдок — 226.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми з початковим **йі-** (ˈйіхати, ˈйісти, ˈйіжа, ˈйіздити, йіˈжак, йізˈдец', йіˈйі, йіх). Записано ˈйехат', йест', ˈйезд'іт' — 255, 297, 308; займенникову форму йіˈйі // йі — 115; йеˈйо — 288, 292, 299, 303; йей — 119, 172; форму іменника йож — 275, 316, 321; ˈйожик — 193, 254, 255, 288, 289, 297, 301, 363. Замість йіжа записано йіˈда — 4, 145, 274, 296, 326, 335, 371; ˈйідло — 2; замість їздець — йізˈдок — 222, 281, 284, 291, 342, 352, 359; йізˈдовий — 16, 37, 73, 96, 109—111, 115, 125, 140, 169, 225, 252, 275, 276, 278, 306, 333, 335, 351, 356, 358, 370, 372; йіздоˈвий — 223, 288, 307, 313, 323, 338, 347, 359, 374; наˈйезн'ік — 328, 332.

412. Мої, надії, вії, звичаї, змії, гультяї чи мої, надіі, віі, звичаі, зміі, гультяі?

Т. І. Карта № 177: ˈв'ійі, ˈв'і̯ейі, ˈв'ійки, ˈв'і̯ейки, ˈв'ейки.

Суцільний ареал утворюють форми з кінцевим **-йі** (наˈд'ійі, зˈвичайі (зрідка оˈбичайі), зˈм'ійі, гул'ˈт'айі і гул'т'аˈйі).

Крім займенникової форми моˈйі записано ще: моˈйе — 2, 23, 25, 28, 30, 31, 34, 40, 46, 47, 50—55, 58, 59, 65, 74, 77, 81, 87, 90, 91, 206—208, 239, 240, 242, 243, 272, 280, 282, 917, 918; маˈйе — 1, 3—5, 7, 9, 10, 13—15, 17, 19, 64, 80, 88, 95, 96, 98, 101, 113, 114, 157; моˈйі̯е — 20, 21, 24, 26, 27, 32, 33, 36—38, 41—43, 45, 48, 49, 56, 57, 59, 61—63, 66—70, 72, 76, 83, 84, 97, 102, 103, 115, 117, 118, 122, 137, 139, 141, 200, 201, 203, 205, 271, 919; маˈйі̯е — 3, 85, 106—111, 128, 138, 140, 143, 920.

Засвідчено також форми: наˈд'ейе — 2, 51, 88, 917; ˈв'ейе — 72; звиˈчайе — 40, 43, 49; звичаˈйі̯е — 41, 49, 59; зˈм'і̯ейе — 110; зміˈйі̯е — 118, 201; гул'ˈт'айе — 43, 98; гул'т'аˈйе — 56; гул'т'аˈйі̯е — 11, 20, 26, 39, 48, 49, 59, 63, 106, 107, 129, 138, 142, 203, 917.

Зафіксовано варіанти: зˈм'ійі // ӡˈм'ійі — 441, 445; ӡˈм'ійі — 468, 725, 784; гил'ˈт'айі — 779, 781; гул'ˈтайі — 813, 831; гул'таˈйі — 652, 829, 864; звиˈчайі — 2, 45, 68, 70—73, 79, 91, 111, 124, 147, 251, 269, 283, 287, 289, 301, 329, 330, 337, 460, 497, 510, 517, 520, 545, 569, 587, 622, 707, 752, 764, 775, 787, 791, 835, 836, 881; звичаˈйі — 460.

Замість гультяї записано: гуˈл'аки — 234, 245, 277, 286, 322, 361; гуˈл'ак'і — 1, 10, 16, 109, 225; гул'в'і̯еси — 111; гул'ˈб'еси — 4, 17; ˈледар'і — 630; л'ін'т'аˈйі — 3, 6, 9, 69, 100, 115, 123, 133, 135, 335, 543, 587, 747, 786; 'вії' — ˈв'іка — 921, 922; паўˈйоки — 458; кл'іпˈки — 458, 779; кл'іпаˈки — 464; кл'іпаўˈки — 699.

Т. II. У всіх говорах послідовно виступають форми з кінцевим **-йі**: моˈйі і мо[у]ˈйі, муˈйі, ˈмойі, наˈд'ійі, ˈв'ійі, зˈвичайі і звиˈчайі, зˈмійі, гул'т'аˈйі і гул'ˈт'айі. Усі форми з кінцевим **-йи** — 50, 175.

Записано ще: моˈйе — 60, 77, 84, 88, 93, 94, 99, 103, 104, 106, 622, 623, 649—653; моˈйie — 76, 87 , 92; гул'т'аˈйе — 88, 94, 99, 104, 106, 623, 651; гул'таˈйі — 141, 170, 230, 235, 238, 239, 243, 245, 249, 254, 262, 269, 270, 292, 308, 314, 320, 321, 333, 348, 376, 377, 396, 515, 518, 631, 653; гул'ˈтайі — 136, 138, 142, 143, 161, 167, 172, 187, 214, 241, 257, 260, 271, 277, 278, 282, 285, 286, 299, 309, 312, 323, 325, 329, 347, 351, 384, 472, 495, 626, 627, 650; гул'т'іˈйі — 302, 474; гул'кіˈйі — 483, 488; гил'т'аˈйі — 442, 443, 445; гил'ˈтайі — 308, 394, 492; гіл'ˈтайі — 326, 349, 357, 482; 'гультяї' — лигуˈни — 13, 44; лугуˈни — 38; ваˈл'ежники — 24, 29; линдаˈр'і — 441, 454; бітанˈди — 460, 461; лігваˈйі — 130; ˈл'умпы — 672; гуˈл'айі — 480;

ˈвийі — 46, 48, 83, 179, 184; засвідчено тільки суфіксальні форми з утраченою демінутивністю: ˈв'ійки — 63, 64, 71, 86, 91, 172, 212, 648; в'ійˈки — 274, 475, 479, 480; ˈвийки — 81, 82; вийˈки — 176; ˈвейки — 79, 84, 94; ˈвейк'і — 78, 88, 96, 622, 643; ˈв'ейк'і — 68, 73, 87, 89, 92; вейˈкі — 90; 'вії' — кˈл'іпи — 279, 299, 300, 319, 330, 438; кˈл'ікп'і — 298; кл'іпˈки — 276, 304, 324, 337—339, 404, 412, 417, 419, 421, 422, 425, 428, 429, 431, 434, 436, 437, 439, 442—445, 448, 450—452, 481, 484, 486, 490, 494, 532, 533, 537—539, 549, 557, 564, 574, 577, 603, 607—613, 669; кˈл'іпки — 461; кл'іпаˈки — 387, 389, 397, 418, 424, 569; кл'іпаŷˈки — 166, 169, 297, 320, 326, 327, 334, 359, 492, 496, 501, 545, 604, 606, 614; кˈл'іпайки — 396; кл'іпайˈки — 420; кл'іˈпайки—683, 684; ˈв·ічка — 509, 512, 515,518, 521, 556, 558; оˈбервы — 670;

звичаˈйі — 34, 59, 62; звиˈчайе — 104; 'звичай' — звик — 677, 680; звич — 520;

зˈмийі — 45, 46, 48, 59, 61, 63, 81, 83, 100, 182, 235, 238, 268, 276, 308, 339, 397, 438, 444, 448, 461, 465, 515, 518, 547, 566, 575, 665—667, 676; зˈмейі — 41, 97; з'ˈм'ейі — 13; 'змії' — ˈшаркан'і — 425.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках виступають форми з кінцевим **-йі** (моˈйі, наˈд'ійі, ˈв'ійі, зˈвичайі, зрідка оˈбичайі, зˈм'ійі, гул'т'аˈйі і рідше гул'ˈт'айі).

Записано: ˈвийі — 156; ˈвейі — 324; 'вії' — ˈв'іки — 1, 16, 19, 45, 54; ˈв'іка — 4, 51; р'асˈниц'і — 21; р'есˈниц'і — 252; рисˈниц'і — 374;

звиˈчайі — 77; зˈмейі — 313, 324; зˈм'ейі — 17, 23—25, 31, 54, 67, 156, 160, 358, 370, 372, 373; замість гультяї записано гуˈл'аки — 9, 16, 31, 39, 57, 67, 118, 121, 139, 151, 161, 172, 226, 244, 251, 252, 322, 326, 327, 331, 358, 363, 365, 374; гул'аˈки — 26; л'ін'ˈт'айі — 239, 367, 370—373; лин'ˈт'айі — 2, 4; линт'аˈйі — 19; разгил'ˈд'айі — 1; жигуˈни — 14.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми з кінцевим **-йі** (моˈйі, наˈд'ійі, ˈв'ійі, зˈвичайі, зрідка оˈбичайі, зˈм'ійі, гул'ˈт'айі і гул'т'аˈйі). Записано також: звиˈчайі — 35, 114, 115, 148, 177, 180, 191, 200, 204; гул'ˈтайі — 250; гул'таˈйі — 75.

Замість гультяї записано: л'ін'ˈт'айі — 2, 55, 315, 341, 363, 366, 370—372; л'ін'т'аˈйі — 184, 223—225, 227, 277, 278, 288, 307, 356, 357; гуˈл'аки — 82, 108, 111, 115, 140, 163, 211, 237, 274, 281, 306, 308, 313, 316, 317, 319, 325, 328, 334, 348, 351, 353, 354, 359, 361, 362; ледаˈц'уги — 168, 171; ˈл'одар'і — 5;

'вії' — кˈл'іпки — 2, 109; кл'іпˈки — 5, 37, 110; кл'іпаŷˈк'е — 4.

413. Військо, війт чи вісько, віт? Піду, добріший, біліший чи пійду, добрійший, білійший?

Т. І. Карта № 116: θ: (ˈп'іде, п'іˈде, ˈп'іде[и]мо, п'іˈдем), [й] (ˈп'ійде, ˈп'ійдем, пойˈде, пойˈдем);

карта № 247: **-іш-**, **-ieш-** (б'іˈл'іши, -й, добˈр'іши, -й), **-ішч-** (б'іˈл'ішчий, добˈр'ішчий), **-ійш-**, **-ieйш-**, **-ейш** (б'іˈл'ійши, -й, добˈр'ійши,-й, б'іˈл'ieйши, -й), [ie, e] < ě (беˈл'ieйши, добˈр'ейши).

Крім форм ˈв'ійс'ко, в'ійт (остання фіксується не в усіх говірках, у ряді записів виступає з ремаркою «застаріле») записано:

ˈв'ійс'ко // ˈвойс'ко — 234, 238, 240, 244, 246, 256, 263, 287, 288, 297, 312, 316, 319, 321, 324, 331, 332, 336, 340, 343, 354, 356—358, 363—365, 368, 370, 377—379, 383, 398, 403—406, 413, 422, 427, 428, 480, 499, 512, 549, 559, 577, 581, 588, 607, 612, 614, 622, 631, 633, 642, 648, 656, 661, 662, 682—684, 698, 752, 756, 757, 760, 791, 807, 809, 820, 822, 824, 830, 832, 836, 840, 845, 860, 890, 892, 898, 901—903, 905—907, 909, 913—915;

ˈвойс'ко — 7, 12, 25—27, 32, 36, 51, 52, 54, 74, 77, 84, 93, 95, 121, 127, 144, 148—150, 153, 155, 159, 161, 163, 164, 166, 169—172, 177—180, 186, 188, 197, 206, 214, 215, 217, 219, 220, 225, 234, 237 —241, 246, 252, 256, 257, 263, 264, 271, 272, 278, 284—286, 288, 297, 302, 322, 329, 348, 351, 372, 411, 420, 464, 487, 630, 643, 647, 659, 702, 704, 769, 787, 816, 916, 918, 921, 922;

ˈвойс'ка — 2, 3, 6, 8, 65, 68, 96, 103, 134, 157; ˈвуойс'ко — 28, 31, 33, 34, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 48, 49, 55, 57, 59, 61, 63, 72, 74, 75, 78, 80—83, 86, 92, 100, 107, 108, 114, 115, 117, 122, 130, 138, 140, 143, 176, 199, 200, 202, 203, 207, 236, 245, 277, 919, 920; ˈвуойс'ка — 69, 98, 111, 113, 128; ˈвуийс'ко — 116, 123, 124, 131, 135, 146, 281; ˈвийс'ко — 85, 174, 175, 189, 235, 250, 301, 307, 311, 323, 326, 328, 373; ˈвуйс'ко — 60, 88, 91, 137, 141, 291;

ˈв'ійско — 73, 231; ˈвойско — 9, 14, 17, 18, 22, 29, 44, 58, 90, 94, 120, 136, 158, 191, 192, 194, 195, 244, 276, 708; ˈвойска — 1, 4, 5, 10, 11, 64, 66, 101, 187, 208; вайсˈка (жін. рід) — 15; ˈвайско — 16; вайсˈко — 13; ˈвуойско — 20, 21, 23, 24, 38, 41, 49, 76, 917; ˈвуойска — 67, 99, 102; ˈвуйско — 119;

ˈв'іс'ко — 35, 84, 221, 233, 243, 380, 439, 460, 471, 475, 479, 493, 502, 510, 526, 543, 547, 554, 555, 616, 642, 659, 687, 696, 697, 700, 713, 720, 721, 730, 734, 735, 748, 754, 761, 771, 774, 779, 789; ˈв'іс'ко // ˈв'ійс'ко— 374, 375, 462, 468, 472, 476, 728, 732, 742, 755, 759, 780, 781, 795, 827, 908; ˈвос'ко — 30, 47, 152, 279, 290, 332, 713, 715, 752; вос'ˈка — 77; ˈвуос'ко — 46, 56, 62, 201, 205; ˈву[о]с'ко — 53, 59, 84; ˈвуес'ка — 109;

вийт — 85, 126, 211, 235, 242, 249, 301, 311, 321, 353; войт — 1, 13, 30, 39, 56, 75, 95, 159, 206, 244, 247, 256, 279, 918; вуйт — 103; вуойт — 20, 21, 27, 28, 31, 33, 34, 40, 41, 45—47, 55, 59, 74, 76, 77, 80, 81, 97, 101, 102, 115, 117, 128, 142, 201, 203, 207, 245, 277, 917, 919, 920; вуийт — 122, 129, 131, 139, 281; виейт — 134; в'ieйт — 49, 122, 138;

в'іт — 479, 534, 555, 569; в'іт // в'ійт — 908.

Засвідчено наголос ˈп'іду — 23, 38, 218, 226, 233, 350, 359, 442, 443, 447, 453—457, 465, 467, 468, 474, 481, 485, 505, 506, 508, 531, 539, 541, 615, 674, 686, 695, 696, 699, 700, 711, 728, 748, 749, 759, 764, 767, 768, 771, 774, 785, 788, 795, 796, 805, 812, 814, 817; ˈп'іду // п'іˈду — 194, 452, 464, 473, 476, 477, 489, 494, 534, 538, 542—544, 546, 698, 703, 710, 718, 722, 769, 770, 791, 809, 815, 820, 875, 906.

Т. II. Карта № 102: [й] (ˈвійс(')ко), [л'] (ˈвол'с(')ко), θ (ˈв'іс(')ко); [о] (ˈвойс(')ко, ˈвол'с(')ко, ˈвос(')ко); [с] (ˈв'ійско, ˈвойско, ˈвоско); у коментарі: в'ійс'ˈко, в'іс(')ˈко;

карта № 101: [ій] (в'ійт, вийт, войт, вуйт, вуойт), [і] (в'іт); у коментарі: 'війт' — беˈр'іŷ, дв'ірˈник, приˈмар, сˈтароста;

карта № 100: п'іˈду, ˈп'іду, п'ійˈду;

карта № 223: [-іш-] (б'іˈл'іший, добˈр'іший), [-іш:-] (б'іˈліш:ий, добˈр'іш:ий), [-ішч-] (б'іˈл'ішчий, добˈр'ішчий), [іш':-] (б'іˈл'іш':ий, добˈр'іш':ий), [-ійш-] (б'іˈл'ійший, добˈр'ійший); [-ieш-, -ейш-] (б'еˈл'ieйший, добˈр'ieйший, б'еˈл'ейший, добˈр'ейший), [-ш-] (ˈб'ел'ший); майˈб'ілий, майˈдобрий.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми ˈв'ійс'ко і ˈвойс'ко (в ряді говірок як паралельні), в'ійт (у більшості говірок ця лексема не засвідчується), п'іˈду, добˈр'іший, б'іˈл'іший. Записано ще ˈвойско — 18, 20, 25, 48, 52, 54, 129, 244, 267, 307, 366, 370—374; ˈв'іс'ко — 352; ˈв'іс'ко // ˈв'ійс'ко — 173, 180; ˈв'іс'ко // ˈвойс'ко — 256; ˈвос'ко // ˈвійс'ко — 241; ˈвос'ко // ˈвойс'ко, ˈв'ійс'ко — 260; войт — 57, 215; віт — 316; війт // віт — 246;

ˈп'іду — 251, 252; пиˈду — 46, 54, 239; ˈпиду — 44; пойˈду — 2, 3, 16, 19, 31, 40, 43, 51, 52, 244; пайˈду — 1, 4, 313, 324;

добˈр'ійший, б'іˈл'ійший — 57, 222; дабˈрейший, беˈлейший — 324; добˈр'іший, б'іˈл'іший // добˈр'ійший, б'іˈл'ійший — 355; добˈр'ійший — 56; добˈр'іший // добˈр'ійший — 215.

Т. III, ч. 2. Карта № 65: **-іш-** (б'іˈл'іший, добˈр'іший), **-ішч-** (б'іˈл'ішчий, добˈр'ішчий); у коментарі: добˈр'ійший, б'іˈл'ійший.

Крім форм ˈв'ійс'ко, в'ійт (фіксується не в усіх говірках), п'іˈду, записано:

ˈв'ійс'ко // ˈвойс'ко — 5, 11, 44, 50, 61, 62, 69, 87, 91, 94, 95, 128, 131, 150, 154, 182, 187, 201, 202, 224—226, 258, 292, 340, 352, 367; ˈвойс'ко — 5, 10, 17, 19, 21, 24, 25, 53, 72, 86, 100, 111, 127, 140, 142—144, 147, 148, 152, 158—160, 162, 163, 167, 170, 173, 176, 181, 184, 185, 210, 213, 220, 222, 223, 233, 235—237, 241, 247, 250, 252, 254, 255, 259, 261, 274, 278, 279, 282, 284, 286, 287, 289, 298, 301—303, 305—307, 309—313, 315—319, 324—326, 328—331, 333—335, 337—339, 341, 343, 344, 348—351, 353—355, 359—362, 369—371; 373—375; ˈвойско — 109, 110, 115, 117—119, 275, 288, 297, 299, 308, 342, 356, 366, 372;

ˈв'іс'ко — 3, 6, 19, 43, 100, 108, 120, 314; ˈв'іс'ко // ˈв'ійс'ко — 15, 51, 71, 99, 135, 186, 194, 246, 300; ˈвос'ко — 347; ˈвос'ко // ˈвойс'ко — 145;

вийт — 283; войт — 119, 237, 282, 298, 310; в'іт — 260; 'війт' — пˈримар — 224;

ˈп'іду — 2, 3, 17—19, 22, 43, 47, 60, 61, 73, 82, 90, 115, 118, 126, 130, 132, 133, 136, 222, 225, 227, 283, 294, 322.

414. Заєць, моя, мою, рукою, душею, собою, чую, мають, співає, умирають чи заець, моа, моу, рукоу, душеу, собоу, чуу, маують, співае, умираують?

Т. І. Суцільний ареал утворюють форми з **й**. Відповідники форм див. за питаннями: руˈкойу, соˈбойу — 296; ˈмайут', умиˈрайут' — 358.

Карта № 16: [і] (сп'іˈвайе), [е] (спеˈвайе), [и] (спиˈвайе), [о] (споˈвайе); 'співає' — ˈпеˈйе; карта № 184: **-ейу** (дуˈшейу), **-ойу** (дуˈшойу), **-ой** (дуˈшой).

В усіх говорах фіксуються форми ˈзайец' і ˈзайіц' (зрідка ˈзайиц'). Записано також ˈзайац' — 204, 254, 291, 716, 717, 729; ˈзайац — 1, 6, 13, 17, 23, 64—68, 72, 101, 102, 105, 190, 700, 713, 714, 722; зайаˈнец' — 708. Твердість кінцевого [ц] передано на карті № 112.

Крім форми умиˈрайут', засвідчено варіанти: уми[і]ˈрайет' — 9, 10, 17, 134; ум'іˈрайат' — 8, 16; ум'іˈрайут' — 3, 7, 13, 14, 16, 24—28, 30, 34, 47, 50, 53, 64—71, 73—75, 93, 94, 96, 97, 99, 100, 102, 114, 127, 146, 176, 178, 184, 185, 192—194, 215, 220, 221, 225, 229, 234, 237, 255, 262, 266, 283, 286, 293, 297, 304, 314, 329, 331, 332, 335, 340, 343, 345, 348, 350, 351, 354, 359, 360, 362, 364, 371, 380, 384, 398, 411, 415, 416, 477, 521, 528, 549, 557, 562, 564, 570, 574, 575, 577, 580, 582, 587, 590, 593, 594, 600, 603, 607, 609, 614, 623, 842, 919, 921, 922; ум'іˈрайут' // умиˈрайут' — 223, 276, 285, 288, 294, 302, 308, 336, 357, 358, 369, 370, 373—375, 379, 387, 404, 413, 414, 418, 512, 552, 558, 580, 581, 612, 806, 836, 853.

Т. II. Записано: зăц", ˈмоа, ˈмôу, руˈкоŷ, дуˈшоŷ, соˈбоŷ, ˈмаут', спŷˈвае, умиˈраут — 444; заац', моа, ˈчуу, ˈмаут, умиˈраут — 448; ˈчуу, ˈмаут — 446. У решті говірок виступають форми з **й**.

Відповідники форм див. за питаннями: руˈкойу, соˈбойу — 296; дуˈшейу — 297; ˈчуйу — 353; спіˈвайе — 355; ˈмайут', умиˈрайут' — 358.

Крім варіанта ˈзайец' записано ще: ˈзайец — 9, 34, 37, 41, 43, 44, 46, 48, 50, 57, 60, 63—65, 67, 68, 70—81, 83, 86—92, 96—104, 132, 146, 151, 163, 174, 175, 177, 178, 180, 181, 184, 189, 212, 215—217, 220, 253, 255, 256, 259—261, 266, 269, 295, 305, 313, 317, 322, 327—330, 333—339, 351, 354—356, 360, 361, 364, 399, 402, 482, 483, 488—490, 494, 495, 497, 506, 508—510, 516, 519—521, 523—526, 529—532, 534, 535, 537, 541, 542, 544, 547, 549, 551—553, 555, 557, 560, 562, 564, 565, 569, 570, 575, 581, 583, 584, 588, 621, 623—625, 633—635, 638, 641, 643—651, 653, 663; ˈзайіц' — 12, 14, 16, 18, 19, 22, 24, 27, 30, 52—55, 82, 86, 88, 89, 108, 115—118, 120, 122, 124, 126, 128, 131, 134, 135, 147, 148, 150, 152, 155—158, 160, 162, 165—167, 191, 194, 195, 197, 198, 201—203, 225, 235, 249, 263, 266, 271, 294, 299, 300, 306, 319, 341, 342, 345, 346, 367, 368, 371, 372, 376, 380, 381, 383, 406, 408, 462, 474, 483, 484, 517, 524, 568, 587, 616, 617, 619, 639, 654; ˈзайіц — 39, 59, 61, 159, 164, 200, 234, 244, 257, 304, 310, 325, 350, 359, 480, 485, 505, 507, 510—512, 514, 515, 518, 523, 538, 548, 550, 558, 559, 582, 603, 609, 614; ˈзайац' — 1—8, 20, 25, 28, 113, 119, 130, 133, 136, 138—143, 170, 172, 190, 193, 211, 230—232, 238, 240—243, 245—248, 254, 258, 262, 265, 273, 275, 277—282, 284—288, 290, 292, 293, 296—301, 307, 309, 312, 316, 318, 319, 321, 323, 324, 326, 331, 332, 357, 404, 405, 407, 409, 411—417, 419, 420, 422, 423, 425, 426, 428, 434, 435, 441, 445, 447, 451—453, 455—457, 459, 461, 463, 468, 471, 472, 475, 477—480, 486, 487, 491, 499, 503, 528, 563, 571, 573, 580, 585, 605, 658—660, 668; ˈзайац — 21, 66, 85, 105, 107, 112, 114, 137, 250, 267, 270, 272, 289, 295, 303, 304, 320, 329, 353, 358, 363, 421, 466, 476, 492, 493, 496, 500—502, 527, 533, 536, 539, 540, 543, 545, 548, 556, 566, 573, 577—579, 606—608, 611—613, 637, 652, 661, 662, 664—666, 670—673, 677, 679, 685, 686; зăц' — 448, 667, 676; зац' — 678, 681—683; ˈзагац' — 446; зайц — 674, 675, 680, 684; ˈзайайц — 436, 442, 443, 460, 669; ˈзайайец' — 274, 276, 427, 429, 435, 437—439, 464; ˈзайайиц' — 430,

431, 449, 450, 454, 458; 'зайаниц — 283; 'зайацеи — 604; 'заєць' — спл'ух — 362, 562, 687.

Зафіксовано варіанти: *спи'вайе* — 1, 4—6, 13, 14, 17, 18, 20, 23, 24, 26, 32, 34—37, 41, 50, 52, 54, 56, 59—61, 63, 64, 70, 72, 76, 77, 81, 83, 84, 148, 151, 175, 176, 179, 181—184, 216, 224—227, 229, 630, 636—638, 640, 642, 644, 645, 649, 657, 659, 660, 662; *спе'вайе* — 68, 74, 75, 78, 79, 85, 86, 88, 89, 92, 94, 95, 99, 102—104, 177, 180, 623, 639, 648, 650—653; *спо'вайе* — 91, 634; *спу'вайе* — 12, 15, 40, 49, 51, 52, 61, 66, 67; *сп'а'вайе* — 90, 93;

ум'і'райут^(') — 8, 27, 43, 68, 76, 78, 80, 85, 87, 91, 92, 96—98, 100, 103, 104, 106—108, 117, 118, 124, 127, 159, 164, 191, 195, 200, 201, 204, 207, 218, 220, 221, 643, 647, 648, 650, 652, 653, 655, 661, 662; *уме'райут* — 299, 414, 672, 673, 679, 683, 686.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках виступають форми з [й] (*'зайец'* і *'зайіц'*, *мо'йа, мо'йу, ру'койу, ду'шейу* і *ду'шойу, со'бойу, 'чуйу, 'майут', сп'і'вайут', уми'райут'*).

Записано також: *'зайец* — 324, 372; *'зайіц* — 4, 327, 367, 370, 371; *'зайиц'* — 27, 164, 187; *'зайац'* — 18, 136, 213; *'зайац* — 48, 326, 362; *'зайец' // 'зайац'* — 337; *'зайіц' // 'зайац'* — 28, 98, 122, 278; *'зайец // 'зайац* — 183; *зайц'* — 80; *'заіц* — 244; *ум'і'райут'* — 6, 8, 9, 16, 17, 24, 31, 39, 48, 81, 160, 239, 250, 338, 351, 355, 374; *уме'райут'* — 217.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми з[й] (*'зайец'* і *'зайіц', мо'йа, мо'йу, ру'койу, ду'шейу* і *ду'шойу, со'бойу, 'чуйу, 'майут^('), сп'і'вайут^('), уми'райут^(')*). Записано також: *'зайац'* — 50, 124, 139, 248, 252, 316; *'зайец' // 'зайац'* — 11, 62; *'зайац* — 4, 117, 118, 250, 255, 282, 363; *'заіц'* — 310, 314;

ум'і'райут' — 66, 94, 172, 176, 205, 224, 233, 236, 276, 279, 287, 288, 299, 306, 307, 315, 317, 319, 332, 334, 338, 360, 372; *ум'і'райут' // уми'райут'* — 91, 162, 164, 165, 173, 182, 257, 298, 301, 303; *уме'райут'* — 100, 373.

415. Добр*ий*, молод*ий* хлопець чи добр*и*, молод*и* хлопець? Молод*ій* дівчині чи молод*і* дівчині? У глибок*ій* криниці чи у глибок*і* криниці? На т*ій* ялинці чи на т*і* ялинці? Скор*ій*, хутч*ій* чи скор*і*, хутч*і*?

Т. І. Карта № 237: **-ий** (*'добрий, моло'дий*), **-и** (*'добри, моло'ди*); варіанти післянаголошеного голосного в слові *х'лопець* передано на карті № 47; твердість кінцевого [ц] — на карті № 112;

карта № 242: **-ій (-уой, -ой, -уй)** (*тій моло'дій 'д'ійчин'і*), **-і** (*т'і моло'д'і 'д'ійчин'і*);

карта № 241: **-ій** (*у гли'бок'ій кри'ниц'і*), **-ий** (*у гли'бокий кри'ниц'і*), **-ой** (*у гли'бокой кри'ниц'і*), **-ай** (*у гли'бокай кри'ниц'і*), **-уй** (*у гли'бокуй кри'ниц'і*); звукосполучення [ир] (*у кир'ниц'і*) передано на карті № 186.

У всіх говорах виступають форми *ско'р'ій, хут'ч'ій*, у поліських говірках *ско'рий, хут'чий, ско'рей, ху'чей, ско'р'ей, ху'ч'ей, ско'р'іей, ху'ч'іей;* часто фіксуються також форми *ско'р'іше, ско'р'іш, хут'ч'іше, хут'ч'іш, 'хуче, ш'видше*. Записано *ско'р'і, ху'ч'і* — 277, 448, 477, 509, 717, 718, 732, 741; *ско'р'і* — 847; *ху'ч'і* — 489, 508, 510, 547, 534, 776; *хуч'ч'і* — 499; *хут'ч'і* — 459; *'хутч'і* — 461, 496.

У поліських говірках лексема *йа'линка* фіксується з початковим **йе-**.

Т. ІІ. Карта № 216: **-ий** (*'добрий, моло'дий*), **-и** (*'добри, моло'ди*); у коментарі: *'добр'ій, 'добрый, 'добр'і, моло'ді*;

карта № 220: **-ій (-ой, -уй, -уой)** (*моло'д'ій 'д'ійчин'і, у гли'бок'ій кри'ниц'і...*), **-уӯ (-ӯӯ)** (*моло'дуӯ 'д'ійчин'і, у гли'бокуӯ кри'ниц' і...*), **-і (-ӯ)** (*моло'д'і 'д'ійчин'і, у гли'бок'і кри'ниц'і...*), **-і (ӯ)** (*на т'і йа'линц'і, на тӯ йа'линц'і*);

карта № 219: наголошені закінчення: **-і (й)** (*моло'д'і, -й 'д'ійчин'і, на т'і, -й йа'лин'і*), **-ий** (*моло'дий 'д'ійчин'і, на тий йа'лин'і*), **-ой** (*моло'дой 'д'ійчин'і, на той йа'лин'і*), **-уой** (*моло'дуой 'д'ійчин'і, на туой йа'лині*), **-уй** (*моло'дуй 'д'ійчин'і, на туй йа'лин'і*), **-ӯй, -ӯӯ** (*моло'дӯй, моло'дӯӯ 'д'ійчин'і, на тӯӯ йа'лин'і*); ненаголошені закінчення: **-ий** (*у гли'бокий кри'ниц'і*), **-ой** (*у гли'бокой кри'ниц'і*), **-уй** (*у гли'бокуй кри'ниц'і*), **-ӯӯ** (*у гли'бокӯӯ кри'ниц'і*); звукосполучення [ри], [ър], [ыр] у лексемі *кри'ниц'а* передано на карті № 71, флексію місц. відм. одн. **-и** (*у кри'ници*) — на карті № 216.

У поліських, волинських і подільських говірках фіксуються переважно форми *ско'р'ій, хут'ч'ій* (у поліських — *ско'рий, ху'чий, ско'рей, ху'чей, ско'р'ей, ху'ч'ей, ско'р'іей, ху'ч'іей*). Записано: *ско'р'і, ху'ч'і* — 20, 33, 45, 64, 121, 125, 131, 199, 297, 465, 529; *ско'р·і* — 36, 53, 63, 73, 81, 515, 518; *ху'ч·і* — 1, 5—7, 15, 16, 21, 24, 27, 43, 44, 108, 119, 124, 128, 159, 164, 372, 382; *хуч'ч'і* — 4, 180; *хут'чи* — 81, 217; *хут'н'і* — 15, 21, 124. В інших говорах фіксуються лексичні відповідники *с'корше, 'хуче, 'борше*, передані на карті № 375.

Т. III, ч. 1. У переважній більшості говірок на всій території виступають форми *'добрий моло'дий х'лопец', моло'д'ій 'д'ійчин'і, у гли'бок'ій кри'ниц'і, на т'ій йа'линц'і, ско'р'ій* (також *ско'р'іш, ско'р'іше, ш'видше*), *хут'ч'ій* (*хут'чіш*).

Виняток становлять: *'добри моло'ди х'лопец'* — 43, 44, 48; *'добрий моло'ди х'лопец'* — 4; *'добри моло'ди // 'добрий моло'дий* — 239; *моло'д'і 'д'ійчин'і, у гли'бок'і кри'ниц'і, на т'і йа'линц'і* — 1—3, 6, 9, 11, 12, 19, 20, 23, 37, 43, 47, 58, 61, 101, 115, 232, 261, 269, 290, 351, 363, 365, 371; *моло'д'і 'д'ійчин'і* — 141, 160, 285, 317; *моло'д'і 'д'ійчин'і, у гли'бок'і кри'ниц'і* — 5, 10, 24, 33, 136, 322; *на т'і йа'линц'і* — 180, 226, 276, 285; *на т'ій // т'і йа'линц'і* — 226; *ско'р'і* — 4, 58, 61, 249, 317; *ско'р'ій // ско'р'і* — 239; *ско'р'ійе* — 27; *ско'рей* — 5; *ско'р'ей* — 7, 16, 18, 85, 210, 252, 326; *хут'ч'і* — 43; *'хутч·і* — 311; *'хуч:е* — 231; *'хутче* — 12, 81; *хут'чіше* — 174, 306.

Т. III, ч. 2. Карта № 63: **-ій** (*моло'д'ій 'д'ійчин'і, у гли'бок'ій кри'ниц'і, на т'ій йа'лин'і*), **-і** (*моло'д'і 'д'ійчин'і, у гли'бок'і кри'ниц·і, на т'і йа'лин'і*); у коментарі: **-ой** (*той, моло'дой, гли'бокой*); варіанти *на йа'линц'і, на йа'линк'і* передано на карті № 50; *кри'ниц'а, кир'ниц'а* — на карті № 12.

Суцільний ареал утворюють форми з кінцевим **-ий**: *'добрий, моло'дий* (*х'лопец'*), проте записано *'добри, моло'ди х'лопе'ц'* — 216, 292.

В усіх говорах фіксується форма *ско'р'ій*, рідше також *хут'ч'ій*; замість цих форм або паралельно з ними в багатьох записах виступають також форми *ско'р'іше*, зрідка *хут'ч'іше, ш'видше*. Записано також: *ско'р'і, ху'ч':і* — 3, 298; *ско'р'і* — 374; *хут'ч·і* — 13; *ху'ч':і* — 2, 5, 6;

ско'рей— 81, 117, 119, 288, 325; *ско'р'ей* — 161, 204, 275, 276, 297, 299, 319, 333, 339, 340; *ско'р'ей, бист'р'ей* — 278, 284, 303; *ско'р'іш, хут'ч'іш* — 93, 300; *ско'р'іш* — 49, 79, 86, 92, 118, 127, 149, 179, 181, 184, 193, 245, 286, 312, 331, 362, 373; *хут'ч'іш* — 112; *с'корше* — 110; *ско'р'іиче* — 2, 17, 19, 25, 32, 34, 37, 38, 47, 70, 73, 128, 143, 146, 223, 233; *ско'р'ійше* — 94, 200, 238, 328, 356; *май с'коро* — 5, 108—110, 115; *май с'коро, май п'рутко* — 4; *'хутше* — 25, 215; *'хутче* — 110; *'хуче* — 38; *хут'к'іше* — 32; *ш'видче* — 29, 259, 313, 325, 348; *ш'виче* — 91, 164, 173, 187; *с'вич·:е* — 224; *с'ви-ч:и* — 2.

416. Улик чи юлик? Улиця чи юлиця?

Т. І. Карта № 168: *'вулик* (*'вул'ник, 'вулен', 'вулей, 'вул'ій, вул'*), *'гулик* (*'гул'ій*), *'улик* (*'ул'ник, 'улен'*);

карта № 139: [в] (*'вулиц'а*), [г] (*'гулиц'а*), [й] (*'йулиц'а*), *θ* (*'улиц'а*); твердий [ц] (*'вулица*) передано на карті № 112.

Т. ІІ. Карта № 147: *'вулик* (*'вул'ік, 'вулий, 'вул'ій, 'вулей, 'вул'ол, 'вул'ник, вул', 'вул':е*), *'гулик* (*'гулий, 'гул'ій*), *'улик* (*'улий, 'ул'ій*); 'вулик' — *к'і'мак;*

карта № 122: [в] (*'вулиц'а*), [г] (*'гулиц'а*), *θ* (*'улиц'а*); [ц] перед флексійним -а (*'вулица*) передано на карті № 98.

Т. III, ч. 1. Карта № 34: *'вулик* (*'вул'ік, 'вулен', 'вул'ій*), *'улик* (*'ул'ік, 'улен', 'улей*);

карта № 22: [в] (*'вулиц'а*), *θ* (*'улиц'а*).

Т. III, ч. 2. Карта № 46: *'вулик* (*'вул'ік, 'вулей, 'вул'ій*), *'улик* (*'ул'ік, 'ул'ій*).

В усіх говорах виступають форми *'вулиц'а* і *'улиц'а*, найчастіше як паралельні. Записано ще: *'гулиц'а* — 39; *'гулиц'а // 'вулиц'а* — 36, 119; *'улиц'а // 'йулиц'а* — 186, 283.

417. Соняшник, дів*онька*, сон*енько*, слав*онька*, біл*енький*, ні*ченька* чи соя*шник*, дів*ойка*, сон*ейко*, слав*ойка*, біл*ейкий*, ніч*ейка*? Ручечка тон*енька* чи руч*ейка* тон*ейка*?

Т. І. Карта № 115: [н'] (*'сон'ашник*), [н] (*'сонешник*), [й] (*'сойашник*) 'соняшник' — *соло'нешник, сло'нешник, 'сон'ах, 'сойах, сон*; у коментарі: *'сон'ачник, 'сойачник*.

У всіх говорах виступають форми з [н']: *'д'івон'ка, 'сонен'ко* (частіше *'сонечко*), *с'лавон'ка, б'і'лен'кий, 'н'ічен'ка, 'ручен'ка то'нен'ка* (наголос прикметників *'б'ілен'кий, 'тонен'ка* передано на карті № 155). Засвідчено: *'сонейко* — 2, 3, 5, 28, 33, 46, 47, 53, 64, 66, 68, 70—72, 74, 77, 81, 84, 95, 102, 104, 105, 110, 113, 298, 917; *'сойнейко* — 20, 26; *с'лавин'ка* — 38;

'д'евочка, 'сонечко, с'лавочка, 'ночечка, 'ручечка — 1—5, 8, 13, 15, 286; *'ночечка, 'ручечка* — 64, 66; *'д'іевочка, 'ночечка* — 102; *'д'е(іе)вочка, 'ручечка* — 16, 48, 91, 96, 97, 99, 101, 107, 108, 113, 117, 133, 134, 136, 157, 188; *'д'і(е, іе)вочка* — 17, 21, 22, 26, 27, 30, 31, 47, 54, 56, 57, 59, 65, 67, 68, 70, 72, 73, 77, 79, 81, 86, 88, 90, 95, 104, 105, 109, 111, 127, 143, 147, 156, 169, 177, 185, 187, 242, 251, 272, 329, 332, 335, 336, 373, 392, 449, 504, 514, 549, 596, 607, 658, 697, 917, 918, 920; *'ручечка* — 62, 120, 247, 275, 329, 331, 697, 919, 920; *'ручен'ка // 'ручечка* — 39, 40, 71, 72, 78, 82, 172; *с'лавочка* — 90, 99, 139, 185, 344, 658.

Т. ІІ. Карта № 99: [н'] (*'сон'ашник*), [н] (*со'нешник, соло'нешник*), [й] (*'сойашник*); *'сон'ачник, соло'нечник, сло'нечник, по'сон'ачник*; 'соняшник' — *соло'нешник, сло'нешник, по'сон'ашник, осо'нешник*; у коментарі: *сол'нечник*, 'соняшник' — *'м'іс'ачник*;

карта № 127: *'сойн'ашник, 'сойнейко;*

карта № 163: *'сонейко*; карта № 131: *'б'ілен'кий*.

Зафіксовано форми з [й] (*'д'івойка, с'лавойка, б'і'лейкий, 'н'ічейка, 'ручейка то'нейка*) — 11, 12, 14, 19, 20, 38—40, 42, 44, 74, 77, 82, 84, 109, 113, 174, 235—238, 622, 667; паралельне вживання форм з [й] і [н'] — 110—112, 115, 177, 233, 234, 240—242, 261, 268, 273, 276, 412, 463, 676; [й] тільки в окремих словах: *'д'івойка* — 6, 13, 23, 27, 47, 53; *с'лавойка* — 48, 53; *б'і'лейкий* — 10, 15, 22, 33, 46, 48, 50, 52, 53, 432, 433, 631; *б'і'лейкий // б'і'лен'кий* — 26, 35, 45, 78, 80, 437, 438, 469; *'н'ічейка* — 8, 17, 33, 48, 50, 56, 646; *'ручейка то'нейка* — 4, 24; *'ручейка* — 6, 241; *'руч'йіка* — 113; *то'нейка* — 2, 9, 10, 13, 15—17, 19, 45, 49, 393, 432, 433, 440, 631; *то'нейка // то'нен'ка* — 18, 35, 78, 435, 437, 438, 666. У решті говірок виступають форми з [н']: *'д'івон'ка, с'лавон'ка* (зрідка *с'лавочка*), *б'і'лен'кий, 'н'ічен'ка* (часто *'н'ічка*), *'ручен'ка* (часто *'ручка*) *то'нен'ка*.

Записано: *'д'івочка* — 2, 5, 8, 17, 19, 38, 67, 276, 417—420, 423—428, 430, 441—448, 451, 452, 454, 456, 457, 460, 512, 515, 518, 524, 550, 551, 558, 581, 684; *'сон'ішко* — 407, 409, 416; *'сон'ачко* — 13, 196, 441; *'сон'ічко* — 2, 18, 109, 124, 128, 202, 250, 261, 264, 266, 277, 278, 280, 281, 306, 307, 337, 404, 405, 408, 411—413, 417, 420—423, 425—431, 434—440, 442, 445, 448, 450, 451, 457—459, 461, 466, 468, 486, 492, 499, 500, 530, 533, 538, 551, 585, 587; *с'лавин'ка* — 13; *то'нон'ка* — 230, 232, 240, 244, 251, 253, 258, 264, 269, 271; *то'нойка* — 252, 261, 268, 434; *'тонен'ка* — 43, 46, 48, 51, 52, 54, 59, 60, 63, 64, 66—71, 73, 80, 81, 87, 90, 92, 95, 108, 143, 149, 175, 183, 184, 186, 205, 211, 215, 648, 649, 652, 653; *'тонен'ка // то'нен'ка* — 166; *'тонейка* — 42, 56, 74, 77, 80, 87, 178.

Т. III, ч. 1. Карта № 14: [н'] (*'сон'ашник*), [й] (*'сойашник*); ['сон'ах], ['сойах]; у коментарі: *'сойашник, 'совйашник, на'сон'ух, на'сон'ах, под'солнух.*

Від решти програмових слів на всій території в говірках фіксуються форми з [н']: *'д'івон'ка, 'сонен'ко* (але частіше *'сонечко*), *с'лавон'ка, б'і'лен'кий, 'н'ічен'ка* (зрідка *'ночен'ка*), *'ручен'ка то'нен'ка*. Записано ще: *'д'івойка* — 53; *'сонейко* — 213; засвідчено також варіанти: *'д'евон'ка* — 139, 359; *'д'івочка* — 1, 2, 4, 16, 19, 48, 61, 126, 143, 158, 183, 229, 261, 272, 285, 363, 365; *'д'евочка* — 194, 223, 244, 252, 314, 317, 327, 367, 370—373; *'сон'ічко* — 52; *'сонишко* — 349; *с'лавочка* — 78, 126, 244, 261, 301, 333, 372, 373; *'н'іч'он'ка*— 333; *'ночичка* — 16, 19; *'руч'ін'ка* — 106, 278; *'руч'он'ка* — 333; *'ручечка* — 26, 54, 112, 144, 183, 198, 349, 358, 363, 364, 367, 370, 372, 373; *'б'ілен'кий* — 1, 2, 4, 9, 16, 23, 24, 52, 147, 252, 317, 324, 358, 370; *'тонен'ка* — 4, 16, 36, 59, 252, 324, 371.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах виступають форми з [н']: *'д'івон'ка, 'сонен'ко* (але частіше *'сонечко*), *с'лавон'ка, б'і'лен'кий, 'н'ічен'ка* (в кубанських і кримських говірках зрідка *'ночен'ка*), *'ручен'ка то'кен'ка*. Скрізь фіксується *'сон'ашник*, але частіше виступає форма *'сойашник*. Записано *'д'івойка, 'сонейко, с'лавойка, 'б'ілейко, 'н'ічейка, 'ручейка 'тонейка* — 119; *'д'івойка, б'і'лейкий* — 216.

Засвідчено також: *сон'ішник* — 100; *'сойашник // 'сойушник* — 340; *'сон'ашник // пит'сонух* — 340; *'сон'ах* — 114, 176, 251; *'сойах* — 203; 'соняшник' — *под'сонух* — 370, 371; *под'солнух* — 291, 303, 311, 326, 347, 353, 375; *мас'л'анка* — 330, 352;

'д'івочка — 115, 201, 224, 225, 306, 317, 319, 322, 326; *'д'евочка* — 111, 125, 227, 276, 291, 305, 307, 312, 315, 333, 338, 339, 341, 351, 356, 358, 361, 369, 371; *'сон'ічко* — 2; *с'лавочка* — 315, 332, 338, 341, 352, 356, 357, 371, 374; *с'лави^е н'ка* — 276; *'н'іч'ін'ка* — 134, 159, 163, 205; *'ноч'ін'ка* — 194; *'н'іч'он'ка* — 316; *'руч'ін'ка* —

288; *ˈручеᶤчка* — 4, 191, 305, 307, 308, 316, 317, 319, 334, 341, 371;

наголос: *ˈб'ілен'кий* — 117, 150, 208, 211, 227, 279, 306, 318, 322, 343, 344, 347, 351, 354, 355, 359—363; *ˈтонен'ка* — 63, 151, 276, 278, 299.

418. *Він* чи *йон*, чи *ун*, чи *юн*, чи *он*?

Т. І. Карта № 62: *в'ін, вин, вен, вон, вун, вуин, вуен, вуон, йун, йон, йуон.*

Т. ІІ. Карта № 52: *в'ін, вӱн, вин, вун, вон, вуин, вуон; оˈвӱн, уˈв'ін, оˈвӱн.*

Т. ІІІ, ч. 1. На всій території в говірках виступає форма *в'ін*. Засвідчено також: *вин* — 16, 40, 52, 54; *вин // в'ін* — 355; *в'і̂н* — 93; *вуин* — 51; *вуин, вӥн, вин* — 44; *вуен // вин* — 43; *вен, віен* — 48; *он* — 24, 314, 317; *в'ін // он* — 38, 59, 60, 85, 94, 110, 133, 222, 227, 243, 247, 282, 286, 303, 313, 315, 317, 322, 324, 354, 361, 362, 366, 369, 374.

Т. ІІІ, ч. 2. Суцільний ареал утворює форма *в'ін*. Записано ще: *в'ін // вин* — 279, 287, 289; *в'ін // он* — 40, 75, 151, 187, 226, 238, 243, 247, 248, 252, 254, 255, 275, 276, 278, 291—294, 296, 299—302, 333, 350, 352, 353, 355, 364, 365, 367, 369; *он* — 117, 280, 284, 297, 309, 324, 330, 347; *він // вон* — 283; *он // вон* — 288; *он // йон* — 303; *йон* — 119; *вин // йун* — 193.

419. *Ву*ж, *ву*хо, *ву*лиця, *ву*гіль, *ву*зький чи *у*ж, *у*хо, *у*лиця, *у*гіль, *у*зький?

Т. І. Карта № 138: [в] *(вуж)*, [г] *(гуж)*, θ *(уж)*;

карта № 136: [в] *(ˈвухо)*, θ *(ˈухо)*;

карта № 139: [в] *(ˈвулиц'а)*, [г] *(ˈгулиц'а)*, [й] *(ˈйулиц'а)*, θ *(ˈулиц'а)*; твердий [ц] перед [а] *(ˈвулица)* передано на карті № 112;

карта № 164: *вуˈг'іл':а, вуˈгол':а, вуˈгал':а, вуˈг'іл':е, вуˈгол':е, вуˈгал':е, ˈвуг'іл', ˈвугол', ˈвугал', ˈвугл'а; уˈг'іл':а, ˈуг'іл', ˈугл'а;*

карта № 137: [в] *(вуз'ˈкий, ˈвуз'кий)*, [г] *(гуз'ˈкий, ˈгуз'кий)*, θ *(уз'ˈкий, ˈуз'кий)*; [з] *(ˈвузкий)*; [к'і]: *ˈ(в)уз'ˈк'і(й)*.

Т. ІІ. Карта № 122: [в] *(ˈвулиц'а)*, [г] *(ˈгулиц'а)*, θ *(ˈулиц'а)*; [г] *(гуж, ˈгухо)*, θ *(уж, ухо)*; у коментарі *(в)уˈхо;* [ц] перед [а] *(ˈвулица)* передано на карті № 98; карта № 123: [в] *(вуз'ˈкий)*, [г] *(гуз'ˈкий)*, θ *(уз'ˈкий)*; [с], [з] *(вусˈкий, гусˈкий, вузˈкий, гузˈкий)*;

карта № 131: *вуз'ˈкий, ˈвуз'кий.*

Зафіксовано форми: *ˈвуг'іл'* — 30, 32, 45, 51, 65, 100, 111, 119, 139, 149, 150, 155, 170, 195, 199, 201—203, 211, 224, 228, 231, 235, 239, 244, 248, 250, 253, 255, 256, 259, 262, 265, 266, 288, 295, 297, 302, 303, 306, 317, 319, 325, 329, 331, 337, 338, 340—344, 346, 350, 352, 356, 364, 368, 369, 371, 372, 375, 378, 381, 383, 386, 388, 390, 398, 400, 402, 406, 409, 418, 423, 462, 465, 466, 473, 475, 480, 482, 483, 498, 506, 511, 524, 529, 530, 533, 540, 541, 544, 545, 561, 567, 568, 570, 571, 573, 576, 581, 583, 584, 627; *ˈвугил'* — 21, 121, 156, 403, 413, 575; *ˈвугол'* — 2, 8, 26, 36, 37, 43, 47, 52, 61, 68, 70, 73, 75, 78, 86, 89, 90, 94, 96—98, 102—104, 106, 114, 115, 117, 122, 125—127, 148, 160, 175, 182, 184, 188—192, 198, 205, 208—210, 213, 215, 220, 225, 227, 229, 256, 266, 270, 272, 276, 284, 298, 301, 304—306, 308, 315, 324, 351, 359, 368, 377, 379, 384, 391, 399, 414, 451, 452, 455, 456, 458, 459, 461, 463, 466—469, 472, 474, 475, 477—479, 481, 485, 487, 488, 500, 502, 504, 505, 507—509, 512, 513, 515, 518, 519, 527, 546, 553, 558, 560, 565, 566, 569, 574, 578, 580, 603, 608, 610, 619, 629, 634, 638, 641, 643, 644, 648—653, 661, 687; *ˈвугел'* — 152, 174, 216, 237, 246, 258, 261, 264, 416, 662, 663, 680, 683; *ˈвогул'* — 33; *ˈвугл'а* — 112, 113, 124, 129, 131, 132, 135, 140, 141, 162, 164—169, 171—173, 234, 236, 248, 252, 271, 273, 278, 279, 309—314, 316, 318, 335, 345, 347, 348, 351, 353, 354, 358—360, 362, 365, 367, 370, 374, 376, 379, 380, 382, 385, 387, 389, 393, 394, 396, 397, 404, 407, 408, 419—421, 436, 516, 524, 530, 537—539, 542, 546, 552, 554—557, 562, 564, 566, 577, 579, 583, 606, 607, 609, 610, 612—615, 667; *ˈвугл'е* — 14, 15, 19, 23, 29, 108, 116, 120, 121, 134, 257, 260, 265, 270, 281, 283, 285, 289, 290, 294, 296, 319—323, 326—330, 332—334, 339, 349, 464, 465, 470, 484, 488, 489, 494, 495, 497, 501, 510, 520, 521, 534—536; *вугˈл'е* — 7, 486; *ˈвугл'і* — 76, 109, 110, 130, 137, 138, 142, 144, 230, 232, 233, 241, 245, 247, 249, 251, 254, 263, 267, 280, 282, 286, 287, 292, 299, 300, 305, 308, 338, 476, 492, 496, 499, 503, 517, 526; *ˈв'ігл'е* — 77; *ˈвол':е* — 64; *ˈвол'е* — 63; *вуˈг'іл':а* — 25, 77, 206, 268, 318; *вуˈг'іл'а* — 350, 355, 392; *ˈвуг'іл'а* — 112, 159; *вуˈгіл':е* — 12, 27, 32, 44, 291; *ˈвуг'іл':е* — 16; *вуˈгіл'е* — 5, 336; *вуˈгіл':і* — 194; *вуˈгіл'і* — 293; *ˈвугил':е* — 18; *ˈвугел':е* — 17, 39, 40; *вуˈгел'а* — 238; *вуˈгол':а* — 13; *вуˈгол':е* — 40, 59, 87, 88; *ˈвугол':е* — 85; *воˈгол':е* — 24; *воˈгол'і* — 4; *воˈгул':е* — 6; *вуˈгул':е* — 91; *в'іˈгол':е* — 89;

ˈгугол' — 36, 66, 82; *ˈгул':е* — 48; *ˈгул'е* — 46; *ˈгол':е* — 56, 75; *гіл'* — 284;

ˈуг'іл' — 52, 153, 223, 248, 277, 366, 402, 405, 426, 443, 445, 559, 616, 627, 658; *ˈугил'* — 121, 275, 276, 427, 435, 439, 440, 442, 448—450, 618, 676; *ˈугел'* — 417, 656, 665, 666, 668—670, 672а, 673, 677, 679, 686; *ˈугол'* — 41, 46, 54, 69, 72, 74, 79, 83, 88, 93, 99, 101, 103, 118, 127, 133, 161, 163, 176, 180, 181, 185—187, 207, 212, 225, 410, 437, 443, 453, 466, 491, 585, 587, 611, 617, 619—622, 624, 633, 636, 637, 639, 640, 647, 655, 657; *уˈгол'* — 654; *ˈугл'а* — 273, 316, 415, 424, 425, 428—430, 432—434, 438, 441, 444, 446, 454, 457, 460, 605, 672; *ˈугл'е* — 332, 467; *ˈугл'и* — 490; *угˈл'е* — 157; *ˈугл'і* — 130, 263; *ˈугл'о* — 11; *уˈг'іл':а* — 35; *уˈг'іл':е* — 38; *уˈгол':а* — 9, 625, 626; *уˈгол':е* — 10, 60, 67, 74, 95, 628, 630, 642; *ˈугол':е* — 143, 623; *уˈгел'е* — 1, 3, 52, 659; *ˈогул'* — 218, 221; *оˈгол':е* — 34, 41, 50, 80, 84, 92, 177, 178, 183, 635, 646; відзначено: *оˈгол':е* 'вугілля з дерева' — 79, 81, 175, 641; *оˈгул':е* — 77; *оˈгел':е* — 631.

Т. ІІІ, ч. 1. Карта № 22: [в] *(вуж, ˈвухо, ˈвулиц'а)*, θ *(уж, ˈухо, ˈулиц'а)*; у коментарі: *гуж, ˈгулиц'а*. На всій території в говірках фіксуються форми *ˈвуг'іл'* і *ˈуг'іл'*, *ˈвугол'* і *ˈугол'*, *вуз̑'ˈкий* і *уз̑'ˈкий*. Паралельно з названими записано ще форми: *ˈвуг'іл':а* — 14, 70, 76, 77, 82, 85, 93, 103, 104, 114, 151, 153, 162, 173, 182, 191, 201, 260, 271, 344; *вуˈг'іл':а* — 12, 68, 78, 92, 135, 136, 149, 171, 193, 195, 199, 253, 263, 284, 353; *ˈвуˈг'іл':а* — 73—76; *ˈуг'іл':а* — 21, 159, 313; *уˈг'іл':а* — 343; *вуˈгол':а* — 61, 160; *уˈгол':а* — 58, 61; зафіксовано також форми *ˈогул'* — 44, 52; *оˈгул':а* — 52;

ˈвуз̑'кий — 16, 43, 244, 303; *ˈуз̑'кий* — 44, 51, 52, 304, 313, 317, 327, 368, 374; *ˈуз̑'ˈкий* — 299.

Т. ІІІ, ч. 2. Карта № 32: [в] *(ˈвуха, ˈвуса, вуж, ˈвугіл', вуз'ˈкий)*; θ *(ˈуха, ˈуса, уж, ˈугіл', уз'ˈкий)*; тільки *уж*.

В говірках усіх говорів фіксуються форми *ˈвулиц'а* і *ˈулиц'а*, дуже часто як паралельні. Засвідчено *ˈулиц'а // ˈйулиц'а* — 186.

420. *О*рел, *о*вес, *о*сика, *о*зеро, *о*сінь чи *во*рел, *во*вес, *во*сика, *во*зеро, *во*сінь?

Т. І. Карта № 140: θ *(ˈозеро, ˈос'ін')*, [в] *(ˈвозеро, ˈвос'ін')*, [г] *(ˈгозеро, ˈгос'ін', гоˈвес, гоˈрел)*; у коментарі: *гоˈсика*. Варіант *оˈрел* передано на карті № 71; варіанти [е] в лексемі *озеро* — на карті № 41; варіанти післянаголошеного голосного в лексемі *осінь (ˈос'ін', ˈосин', ˈосен')* і збереження [с'] перед [е], [еª] *(ˈос'ен', ˈос'еªн')* — на карті № 42.

Т. ІІ. Карта № 124: θ *(ˈос'ін', ˈозеᶤро, оˈвес)*, [в] *(ˈвос'ін', ˈвозеᶤро, воˈвес)*, [г] *(ˈгос'ін', ˈгозеᶤро, гоˈвес)*. Варіанти післянаголошеного голосного в лексемі *осінь (ˈос'ін', ˈосин', ˈосиⁱн', ˈосен')*, початкове **йе**: *(ˈйес'ін')*, [с'] *(ˈос'ен')*, [ш'] < [с'] *(ˈош'ін')* зображено на карті № 30; варіанти післянаголошеного [е] в лексемі *озеро (ˈозеро, ˈозеᶤро, ˈозиᵉро, ˈозиро)* — на карті № 36; варіанти початкового голосного в лексемі *овес (оʸˈвес, ôˈвес, уˈвес, ўˈвес)* — на карті № 56; початковий [ô] в лексемі *ˈôс'ін'* — на карті № 58.

Лексеми *орел, осика* щодо протези загалом співвідносяться з лексемами *овес, озеро, осінь*. Записано *оˈреў* — 237, 238, 261, 262, 268—271, 273, 275, 434—436, 438, 439, 467, 485, 488, 512, 513, 515, 518—520, 523, 526, 548, 554—556, 558, 559, 581, 609, 667; *воˈреў* — 234—236, 240, 252, 264, 550; *вуˈреў* — 230, 250; *оˈріў* — 441; *оˈрол* — 1, 3, 6, 9, 10, 14—16, 21, 23, 24, 27, 29, 31, 32, 34, 36, 39, 41, 44, 51, 60, 61, 63, 64, 67, 68, 71, 74, 76—80, 82, 86—93, 95, 616, 619, 621—625, 629, 631, 633, 634—646, 648—654, 656, 658, 659, 670; *гоˈрол* — 43, 46, 48, 73, 74, 77; *воˈрол* — 18, 35, 37, 40, 42, 77; *йоˈрол* — 87; *оˈр'ол* — 577, 605, 607, 608, 610—615, 617, 620, 625, 630, 632, 657; *воˈр'ол* — 606; *ˈорел* — 665, 668, 672, 673, 677—679, 683, 686; *ˈворел* — 664; *ˈореў* — 685;

ˈосика — 658, 659, 667; *ˈвосика* — 682; *оˈс'іка* — 63, 70, 156, 157, 644, 647, 652, 654, 656, 664, 673, 679; *вуˈс'іка* — 244, 250; *вˈсика* — 436; *оˈсиц'а* — 1, 4, 6, 24, 620, 661; *вуˈсиц'а* — 5, 660; *оˈсина* — 3, 16, 26, 35, 65, 67, 69, 74, 77—80, 83, 85, 92, 101, 103, 616—621, 623—625, 632, 634, 635, 637—639, 641, 645, 646; *осиˈна* — 632, 633; *оˈс'іна* — 64, 68, 71, 86—91, 93, 95, 97, 612, 648—650; *ос'іˈна* — 643; *гоˈсина* — 43, 48, 66; *гоˈсîна* — 73; *воˈсина* — 18, 42; 'осика' — *треᵚˈпета* — 417, 439, 464, 467, 469, 471, 472, 475, 479, 482, 488, 500, 510, 524, 557, 558, 583.

Т. ІІІ, ч. 1. На всій території в говірках виступають форми без протези *(оˈрел, оˈвес, оˈсика, ˈозеро, ˈос'ін')*. Записано *оˈрел // воˈрел* — 26; засвідчено також варіанти *оˈр'ол* — 6, 14, 17, 20, 24, 39, 48, 51, 119, 137, 143, 157, 159—161, 210, 242, 244, 250—252, 317, 322, 329, 358, 359, 363, 367, 370—374; *аˈр'ол* — 1, 4, 16, 19, 25, 313, 326, 327; *орˈйол* — 368; *в'іˈвес* — 33; *оˈв'ос* — 48, 313, 317, 374; *овˈйос* — 368; *оˈсина* — 159, 362; *аˈс'іна* — 374.

Т. ІІІ, ч. 2. Карта № 33: [г] перед [о] *(ˈгос'ін', ˈгозеᶤро, гоˈрел, гоˈвес, гоˈсика)*, [в] перед [о] *(ˈвос'ін', ˈвозеᶤро, воˈрел, воˈвес, воˈсика)*.

421. *Го*стрий, *го*ріх чи *во*стрий, *во*ріх, чи *о*стрий, *о*ріх, чи *йо*ріх? *Во*гонь чи *о*гонь, чи *йо*гонь? *О*рати чи *го*рати, чи *во*рати? *Го*рох чи *о*рох?

Т. І. Карта № 141: [г] *(ˈгострий)*, [в] *(ˈвострий)*, θ *(ˈострий)*; вставний [й] *(ˈгойстрий, ˈвойстрий, ˈойстрий)*;

карта № 142: θ *(оˈр'іх)*, [г] *(гоˈр'іх)*; [о] > [а] *(аˈр'іх)*; [о] > > [у] *(гуˈр'іх)*; [р'] > [р] *(гоˈрих, гоˈриех, гоˈрех)*; [р'] > [рй] *(горˈйіх, горˈйіех)*; рефлекси ѣ передано на карті № 7 *(гоˈр'іх, гоˈрих, гоˈр'ех, гоˈріех)*;

карта № 143: θ *(оˈрати)*, [г] *(гоˈрати)*; 'орати' — *паˈхат'*;

карта № 144: [г] *(гоˈрох)*, θ *(оˈрох)*; ненаголошений [о] > [а] *(гаˈрох)*; ненаголошений [о] > [оʸ, у] *(гоʸˈрох, гуˈрох)*.

У східнополіських говірках виступає форма *оˈгон' (аˈгон')*, у подільських — *воˈгон'*; у решті говорів уживаються обидва варіанти, але протезований — частіше.

Т. ІІ. Карта № 125: [г] *(гоˈр'іх)*, [в] *(воˈр'іх)*, θ *(оˈр'іх)*; [в] *(ˈвострий)*, θ *(ˈострий)*; рефлекси в лексемі *горіх (гоˈр'іх, гоˈрих, гоˈр'ех, гоˈріех)* передано на карті № 6; у коментарі: *ўріх (вріх)*;

карта № 62: [в] *(воˈгон', воˈген', воˈгêн', воˈгин')*, θ *(оˈгон', оˈген', оˈгин')*, [й] *(йоˈгон', йуˈгон')*, [г] *(гоˈгон', гуˈгон')*; *гон'*;

карта № 124: [г] *(гоˈрати)*, [в] *(воˈрати)*;

карта № 128: [*оˈрох*] 'горох'; у коментарі: *ˈ(г)орох, гоˈрох'*.

Т. ІІІ, ч. 1. На всій території в говірках виступають форми *ˈгострий, гоˈр'іх* і *оˈр'іх, воˈгон'* і *оˈгон', оˈрати, гоˈрох*. Записано також *ˈострий* — 22, 217, 252, 313, 317, 355, 362; *ˈгострий // ˈострий* — 245; *оˈрати // гоˈрати* — 334; *оˈрох* — 6, 20, 57, 71, 72, 93, 111, 113, 117, 165, 170, 182, 192, 236, 264, 265, 277, 290, 291, 340, 342, 351, 363; *гоˈрох // оˈрох* — 7, 9, 11, 70, 73, 74, 76, 78, 79, 81, 84, 85, 116, 129, 144, 156, 167—169, 172, 176, 177, 179, 187, 213, 253, 260, 292, 309, 310, 325, 332, 344, 345, 353, 366; *гоˈрох // воˈрох* — 334.

Т. ІІІ, ч. 2. Карта № 35: [г] *(гоˈр'іх)*, θ *(оˈр'іх)*; θ *(ˈострий)*; у коментарі: *воˈр'іх, ˈвострий;*

карта № 33: θ *(оˈрати)*, [г] *(гоˈрати)*, [в] *(воˈрати)*; 'горох' — *оˈрох*.

На всій території в говірках фіксуються форми *воˈгон'* і *оˈгон'*; перша переважає в північно-західній частині ареалу, друга — в говірках Криму і Кубані.

422. *В*дова, *в*довець, *в*нук, *в*зяти, *в*зути чи *у*дова, *у*довець, *у*нук, *у*зяти, *у*зути чи *о*дова, *о*довець, *о*нук, *о*зяти, *о*зути?

Т. І. У говірках на всій території виступають варіанти *ўдоˈва (вдоˈва), ўдоˈвец' (вдоˈвец')*, рідше *удоˈва, удоˈвец'* (у говорах південних наріч поруч з варіантом *ўдоˈвец', удоˈвец'* вживається *ўд'іˈвец', уд'іˈвец'*), *ўˈз'ати (вˈз'ати)*, рідше *уˈз'ати, ўˈзути, (вˈзути)*, рідше *уˈзути*. Паралельно з лексемою *взути* в усіх говорах зрідка фіксується *оˈбути (оˈбут')*; у багатьох східнополіських говірках *оˈбут' (аˈбут')* виступає замість лексеми *взути*.

У говірках усіх говорів уживаються варіанти *ўнук (внук)*, *уˈнук* (в подільських говірках *гуˈнук*) і *оˈнук* (в подільських говірках *гоˈнук*) без виразної локалізації будь-якого з них.

Записано також: *ўдоˈва // одоˈва, ўд'іˈвец' // одоˈвец'* — 388, 894, 899; *ўд'іˈвец' // од'іˈвец'* — 622, 680, 681, 830, 874, 889, 893, 906; *од'іˈвец'* — 667, 883; *одоˈвец'* — 712; *воˈнук* — 41, 42; *оˈзут' (-и)* — 20, 26, 55, 101, 184, 197, 204, 298, 307, 316, 320, 323, 328, 455; *ўˈзути // оˈзути* — 21, 304, 588, 592, 866; *ўˈбути* — 314, 317, 393, 600, 609, 612, 636, 637, 639, 640, 655, 671.

Т. ІІ. Карта № 80: [ў] *(ўдоˈва, ўдоˈвец', вдоˈва, вдоˈвец')*, [у] *(удоˈва, удоˈвец')*, [о] *(одоˈва, одоˈвец')*, [г] *(ґдоˈва, ґдоˈвец')*; м'якість і твердість [ц] в лексемі *вдовець* передано на карті № 98.

В усіх говорах фіксуються форми *ўнук (внук)*, рідше *уˈнук (гуˈнук, вуˈнук)*, *ўˈз'ати (вˈз'ати)*, рідше *уˈз'ати, ўˈзути (вˈзути)*, рідше *уˈзути*. Записано: *оˈнук(-а)* — 8—11, 13—17, 19, 20, 27, 30, 35, 36, 45, 82—84, 103—106, 156, 174, 177—181, 183, 184, 191—194, 198, 208, 218, 220, 221, 237, 238, 246, 269, 271, 290, 299, 305,

, 17, 20, 24,
250—252, 317,
6, 19, 25, 313,
317, 374; ов-

зеᵘро, го'рел,
л, во'вес, во-

віх, чи йоріх?
ити? Горох чи

ө ('острий);

р'іх); [о] >
; [р'] > [рй]
№ 7 (го'р'іх,

' — па'хат';
ний [о] > [а]

' (а'гон'), у
два варіанти,

(о'р'іх); [в]
(го'р'іх, го-
ментарі: ўріх

), ө (о'гон',
у'гон'); гон';

о'рох'.
пають форми
юх. Записано
трий // 'ост-
7, 71, 72, 93,
290, 291, 340,
78, 79, 81, 84,
213, 253, 260,
во'рох — 334.
ө ('острий);

и); 'горох' —

гон' і о'гон';
руга — в го-

довець, унук,

ріанти ўдо'ва
говорах пів-
вається ўд'і-
ти, (в'зути),
ворах зрідка
ких говірках

ўнук (внук),
ких говірках

— 388, 894,
89, 893, 906;
зут' (-и) —
8, 455; ў'зу-
317, 393, 600,

вдо'вец'), [у]
до'вец'); м'я-
рі № 98.
ще у'нук (гу-
ти (в'зути),
, 20, 27, 30,
, 184, 191—
90, 299, 305,

382, 386, 396, 410, 414, 421, 439, 440, 451, 452, 459, 484, 485, 524, 548, 582, 583, 629, 631, 639; го'нук(-а) — 33, 43, 50, 110, 135, 140, 145, 151, 155, 160, 164, 172, 176, 186, 187, 195, 196, 227, 310, 312, 314, 340, 369, 376, 377, 379, 384, 385, 387, 395; во'нук(-а) — 8, 22—24, 49, 109, 113, 114, 130, 133, 138, 141, 142, 144, 235, 236, 260, 261, 277, 279, 281, 311, 317, 319—322, 326, 327, 329, 330, 332—334, 349, 351, 358, 359, 365, 370, 399, 497, 519, 539, 545, 606, 609; *мнук* — 6, 66, 120, 662; *мнук // внук* — 120;

о'зути — 27, 73, 93, 118, 151, 181, 452, 524; *і'з:ути* — 442, 445, 455, 585; *и'з:ути* — 444, 454, 587; 'взути' — *о'бути* — 1—4, 10, 13, 15—17, 20, 21, 23, 32, 34, 36, 37, 41, 46, 48, 49, 52, 59—64, 67, 69, 74, 76—80, 82, 86, 88, 89, 92, 94—97, 99, 100, 102, 177, 180, 268, 270, 271, 276, 426—428, 430, 434, 438, 444, 484, 582, 585, 616, 618—630, 632—637, 639—647, 649—654, 656, 659, 664, 665, 668—670, 672, 672а, 673, 677—679, 683; *у'бути* — 54, 300, 405, 407, 425, 427, 431, 441, 448, 449, 451, 454, 456, 459, 486, 488, 514, 588, 617, 625, 658; *ў'бути* — 38—40, 43, 44, 56, 98, 101, 132, 167, 304, 406, 408, 412, 422, 423, 429, 433, 447, 450, 464, 483—485, 487, 504, 505, 507, 513, 516, 519, 521, 524, 667; *во'бути* — 18, 24, 26; *ву'бути* — 234; *го'бути* — 33, 75; *гу'бути* — 66.

Варіанти кореневого голосного в лексемі *взяти (ў'з'ати, ў'з'ети, ў'з'ити)* передано на карті № 41.

Т. III, ч. 1. На всій території тому засвідчуються форми *ўдо'ва (вдо'ва)* і *удо'ва*, *ўд'і(о)'вец' (вді(о)'вец')* і *уд'і(о)'вец'*, *ў'з'ати (в'з'ати)* і *у'з'ати*, *ў'зути (в'зути)* і *у'зути* (зрідка також *о'бути* і *у'бути, ў'бути, в'бути*), *ўнук (внук), у'нук* і *о'нук*. Зафіксовано ще: *ўдо'ва // удо'ва // одо'ва* — 136; *од'і'вец'* — 141, 143, 152, 299; *уд'і'вец' // од'і'вец'* — 230; *ўдо'вец' // од'і'вец'* — 258, 292; *ўдо'вец' // одо'вец'* — 337; *ўдо'вец' // уд'і'вец' // одо'вец'* — 151, 173; *о'зути* — 32.

Т. III, ч. 2. На всій території в говірках фіксуються форми *ўдо'ва (вдо'ва)* і *удо'ва*, *ўдо(і)'вец'* або *вдо(і)'вец'* і *удо(і)'вец'*, *ў'з'ати (в'з'ати)* і *у'з'ати*, *ў'зути (в'зути)* і *у'зути* (зрідка також *о'бути* і *у'бути, ў'бути*). Скрізь виступають варіанти *ўнук (внук), у'нук* і *о'нук*.

Записано також: *одо'ва, одо'вец'* — 4, 108, 109, 115, 223; *ўдо'ва, ўд'і'вец' // одо'ва, од'і'вец'* — 224, 239; *уд'і'вец' // од'і'вец'* — 167, 313, 314; *го'нук* — 14, 15, 17; *во'нук* — 292; *ву'нук* — 4; *у'зути // о'зути* — 103, 124.

423. *Охота, хорий, паха чи охвота, хворий, пахва?*

Т. І. Карта № 101: [хв] *(пах'ва, 'пахва)*, [х] *(па'ха, 'паха)*, [ф] *(па'фа, 'пафа)*.

Суцільний ареал утворюють форми *о'хота, х'ворий*. Записано: *а'хота // ах'вота* — 17; *го'хота* — 447, 452, 453, 459, 466—468, 478, 730, 733, 759, 761, 763, 764; *во'хота* — 767;

'хорий — 33, 35, 46, 47, 51, 52, 57, 78, 87, 89, 206, 207, 227, 279, 283, 291, 337, 338, 341, 347, 367, 434, 444, 452, 462, 488, 489, 537, 555, 567, 591, 617, 709, 717, 718, 734, 738, 767, 769, 785, 786, 865; *'хорий // х'ворий* — 197, 276, 287, 334, 471, 521, 653, 719, 727, 741, 747, 812, 816, 819, 836, 860, 889; *'форий* — 46, 78, 311, 431, 448, 724, 736, 771, 774, 806; *'форий // х'ворий* — 266, 296, 407, 515, 705, 831.

Замість лексеми *хворий* записано: *не'дужий* — 6, 70, 72, 94, 105, 123; *сла'бий* — 21, 22, 24, 27, 29, 32, 34, 36—38, 40, 42—44, 48, 50, 55, 56, 61—63, 88, 199, 200, 210, 216, 224, 230, 235, 237, 250, 273, 435, 437, 439, 443, 445, 447, 454—456, 460, 463, 466, 469, 472, 480, 481, 487, 490, 491, 495, 543, 579, 700, 704, 713, 720, 725, 730, 737, 740, 751, 764, 765, 787, 788; *бол''ний* — 1, 2, 5, 9—12, 14, 16, 71, 73, 76, 79, 80, 83, 99, 101, 103, 104, 108, 112, 113, 116, 117, 122, 125, 126, 129, 131, 135, 140, 142—144, 147, 148, 157, 159, 162, 165, 169, 170, 175, 183, 184, 186—189, 193, 274, 275, 290, 309, 313, 344, 348, 353, 373, 402, 556, 575, 577, 622, 807, 840, 851.

Т. II. Карта № 85: [хв] *(х'ворий, ох'вота)*, [х] *('хорий, 'па'ха)*, [ф] *('форий, па'фа)*. Варіанти початкового [о] в лексемі *охота (оу'хота, ô'хота, у'хота, ў'хота)* передано на карті № 56.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках виступають форми *о'хота, х'ворий, пах'ва*. Засвідчено також: *'хорий* — 18, 53; *х'ворий // 'хорий* — 77, 176, 295, 316, 345; *х'ворий // 'форий* — 356; замість лексеми *хворий* записано *бол''ний* — 5, 6, 28, 35, 57, 119, 317, 373;

'пахва — 1, 11, 12, 18, 33, 68, 75, 76, 96, 98, 108, 129, 144, 146, 149, 151, 153, 162, 178, 181, 183, 200, 207, 220, 223, 227, 234, 242, 245, 249, 257, 263, 275, 278, 282, 284, 299, 307, 308, 315, 335, 342, 366, 371; *'пахва // пах'ва* — 13, 71, 73, 84, 86, 91, 93, 100, 104, 124, 173, 177, 187, 225, 253, 255, 300, 334; *па'ха* — 43, 226, 236, 247, 262, 277, 298, 346; *'паха* — 72, 297, 345, 356; *пах'ва // па'ха* — 80, 83, 113, 164, 167, 198, 258, 260, 292, 316; *пах'ва // 'паха* — 69, 77; *'пафа* — 211.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворює форма *о'хота*, у переважній більшості говірок виступають форми *х'ворий, пах'ва*. Записано: *ох'вота* — 121, 215; *'хорий* — 2, 5, 13, 15, 17, 18, 28, 30, 109, 115, 223, 227, 292, 326; *'хорий // х'ворий* — 14, 24, 26, 114, 180, 300; *'форий* — 19, 42, 48, 63, 67, 123, 126, 130, 149, 223; *'форий // х'ворий* — 44, 174, 369; замість лексеми *хворий* записано: *сла'бий* — 4, 11, 16, 37, 48, 108, 111, 118, 207, 209, 219; *бол''ний* — 41, 61, 148, 160, 164, 167, 175—178, 181—184, 190, 196, 203, 211, 233, 236, 237, 239, 254, 255, 275, 278, 279, 287, 289, 297, 299, 305, 308, 316, 319, 325, 343, 344, 347, 352—354, 356—358, 370, 371; записано: *'пахва* — 10, 25, 36, 40, 56, 75, 79, 87, 92, 95, 118, 120, 121, 135, 137, 149, 151, 161, 172, 177, 179, 187, 189, 195, 200, 208, 226, 237, 259, 262, 295, 301, 314, 320, 365, 366; *п'іх'ва* — 186; *'піхва* — 238; *па'ха* — 2, 4, 5, 9, 13, 14, 17, 18, 23, 108, 109, 117, 133, 146, 150, 152, 183, 185, 221, 234, 243, 245, 292, 321, 326, 333; *па'ха // пах'ва* — 203, 300; *'паха* — 12, 30, 39, 89, 207, 214, 218, 223, 231, 322, 358; *па'фа* — 19, 37, 38, 41, 51, 111, 114, 134, 139, 145, 147, 220, 222, 223, 225, 233.

424. *Лата, верста, струна, труна чи латва, верства, струнва, трунва?*

Т. І. Карта № 347: *тру'на, т'руна, тру'но, т'руно*; 'труна' — *домо'вина, дубо'вина, гроб*; у коментарі: *т'румна, т'румно*.

Суцільний ареал утворюють форми *'лата, стру'на*, у всіх говорах виступають форми *верст'ва* і *верс'та*, в багатьох говірках ці форми фіксуються як паралельні. Записано також: *'лата // 'латва* — 231, 268, 538, 832; *лат'ва* — 431; *лат'ва* 'нажива' — 602; *'верства* — 573, 666, 727; *'верста* — 726; *ст'руна* — 555, 785, 803; *ст'рун'а* — 126, 140, 271.

Т. II. Карта № 369: *т'руна, т'рунва, т'румна, т'румла, т'румбла, т'рума; т'руно, т'румно, т'румло, т'румбло*; наголос: *тру'на, трун'ва*; 'трумна' — *дубо'вина, дере'вище ('дерево), 'лада, копеи'р'ш'ій, копеи'р'шу(ў)*; у коментарі: *тру'н'а*, 'труна' — *дере'виско*.

В усіх говорах виступає форма *'лата*, у більшості говорів фіксується *веи'рст'ва, стру'на*. Записано: *'вата* — 665, 666, 670; *ла'та* — 70, 92; *'латва* — 199, 208, 211, 223, 305, 371, 511, 513, 545, 552, 553; *'латва // 'лата* — 176, 363, 395, 528; *'лац'а* — 431, 454, 457; 'лата' — *зап'лата* — 448, 450, 451, 455, 456, 458—460;

верс'та — 4, 11, 12, 15—18, 31, 34, 35, 38—41, 45, 46, 48, 50, 51, 59—62, 64, 65, 67—69, 71—74, 78—80, 82, 83, 85—89, 94, 95, 103, 107, 130, 196, 201, 204—206, 209, 220, 221, 228, 245, 333, 352, 355, 358, 364, 374, 378, 379, 436, 467, 500, 530, 532, 551, 575, 576, 578, 605, 608, 616, 619—629, 632, 634—659, 661, 666, 684; *'верста* — 36, 371, 376, 466; *'верства* — 285, 288, 411, 459, 463, 485, 486, 491, 618, 670, 676, 683; *в'ірст'ва* — 27, 108, 118, 662; *верст'* — 13, 417; *вирст'* — 449, 585; *верст* — 63, 587; *верс'та* (довжина), *верст'ва* (снопів) — 53;

ст'руна — 1—5, 18, 19, 34, 36, 62, 66, 72, 73, 82, 109—112, 114, 118, 125, 130, 133, 138, 139, 141—143, 171, 217, 227, 230, 231, 233—242, 244—254, 256—280, 283—288, 295, 299, 300, 302, 303, 307, 315, 319—321, 323, 331, 333, 339, 351, 357, 371, 398, 403—417, 419—428, 430, 432—435, 438—451, 454—459, 461, 464, 465, 467, 469, 471, 473—478, 480—483, 485—487, 489, 490, 505, 507, 509, 514, 521, 524, 534, 539, 541, 545, 547, 554, 555, 557, 568, 577—580, 582, 584, 585, 588, 606, 609, 610, 612—615, 618, 625, 633, 636, 640, 655, 657—660, 662, 663, 665, 667, 670, 672—674, 677—680, 683, 685—687; *ст'рунва* — 232, 294, 297, 298, 304—306, 308, 325, 337, 338, 462, 465, 466, 468, 470, 472, 479, 488, 492—497, 499—504, 506, 508, 510—513, 515, 517—520, 522—524, 526, 527, 535, 553, 556, 558—559, 581, 583, 604.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми *'лата, веи'рст'ва* і *веи'рс'та, стру'на, тру'на* (лексичні відповідники до *труна* передано на карті № 135: *тру'на, домо'вина, дубо'вина, гроб*; у коментарі: *доло'мина, дугу'мина*).

Записано також: *'латва* — 170; *лат'ва* — 89, 307; *'верства* — 185, 213, 347; *'верства // веи'рст'ва* — 91, 198, 242; *'верста* — 200, 273, 366; *ст'руна* — 33, 138, 217, 368; *т'руна // тру'на* — 91.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал утворюють форми *'лата, стру'на, тру'на*; на всій території фіксуються форми *верст'ва* і *верс'та* (зазначено *верст'ва*, а в значенні 'кілометр' — *верс'та* — 17, 138). Записано також: *'латва* — 95; *'лата // 'латва* — 19, 30; *лат'ва* — 240; *'верста* — 95, 119; *ст'руна* — 108, 110; *т'руна* — 4, 9, 14, 15, 30, 39, 101, 108, 109, 150; 'труна' — *т'руно* — 2, 12, 16; *т'руново* — 16; *домо'вина* — 4, 89, 110; *дубо'вина* — 2, 115, 225; *дуго'мина* — 224.

425а). *Дуб чи дуп; ріг чи ріх; сад чи сат; мідь чи міть; віз чи віс; мороз чи морос; ніж чи ніш; дощ чи дорщ, чи дождж?*

Т. І. Карта № 132: *дошч, доршч*; у коментарі: *дожǯ, дож, дошч'*.

Зафіксовано повне оглушення кінцевих приголосних *(дуп, р'іх, сат, м'іт', в'іс, мо'рос, н'іш)* — 160, 431, 469, 478, 560, 627, 688, 696, 767, 806, 810, 814, 817, 844, 851, 857, 885; часткове оглушення *(дуб, р'іг, сад, м'ід', в'із, мо'роз, н'іж)* — 42, 53, 188, 190, 194, 201, 203, 218, 220, 221, 225, 228, 241, 254, 259, 282, 302, 320, 388, 389, 393, 401, 404, 405, 413, 417, 419, 421, 423, 432, 435, 445, 452, 458, 459, 466, 470, 481, 509, 532, 536, 537, 540, 542, 549, 561, 573, 577, 580, 589, 591, 610, 638, 642, 647, 648, 652, 673, 676, 698, 704—707, 713, 718, 719, 744, 745, 753, 756—758, 765, 779, 782, 784, 787, 789, 792, 794, 796, 799, 800, 815, 820, 827, 828, 836, 842, 845, 858, 859, 861, 866, 868, 871—874, 877, 882, 883, 895, 896, 899, 901, 906, 908—911, 917, 918, 922. Засвідчено оглушення в частині слів або тільки в окремих словах: *дуб, р'іг, сад* — 41, 43, 192, 222, 436, 502, 690, 729, 778, 830; *дуб, сад, нуож* — 23; *дуб, вуоз, мо'роз* — 24; *дуб, ріг, ніж* — 176; *дуб, сад* — 25, 193, 211, 289, 370, 384, 730, 839; *дуп, р'іх* — 327, 691, 693, 741, 801, 802, 832, 860, 867, 897; *дуб, р'іг* — 158, 171, 186, 240, 260, 272, 299, 447, 453, 629, 656, 664; *дуб, ніж* — 167; *сад, ріг* — 186; *дуп* — 175, 183, 207, 268, 391, 471, 557, 580, 723, 816, 831, 838; *дуб* — 29, 36, 37, 52, 55, 132, 177, 199, 229, 233, 236, 244, 264, 265, 321, 363, 407—409, 418, 449, 483, 499, 539, 576, 632, 649, 655, 661, 720, 722, 724, 738, 781, 834, 880, 919; *р'іх* — 317, 373, 451, 499, 672, 819, 847, 856, 891.

Рефлекси **о** в словах *ріг, віз, ніж* передано на карті № 57; нерозрізнення ненаголошених /о/, /у/ в лексемі *мороз* — на карті № 70.

Т. II. Карта № 111: [шч] *(дошч)*, [р] *(доршч)*, [ч'] *(доч')*, [ш':] *(дош':)*, [ш'] *(дош')*, [жǯ] *(дожǯ)*, [ǯ] *(доǯ)*, [ж'] *(дож')*, [жд'] *(дожд')*, [й] *(дойч')*; у коментарі: [шч'] *(дошч')*.

Засвідчено повне оглушення кінцевих приголосних *(дуп, р'іх, сат, м'іт', в'іс, мо'рос, н'іш)* — 5, 7, 14, 19, 35, 52, 53, 109—111, 137, 138, 141, 142, 152, 168, 183, 187, 199, 202, 225, 230—235, 237—241, 244, 246, 248, 250—252, 256—258, 261, 262, 264, 268, 275, 277, 279—281, 283—288, 293, 302, 306, 321, 322, 324—326, 329, 330, 332, 333, 336, 337, 339, 351, 357, 363, 375, 403, 407, 409, 411—413, 416, 418, 420, 421, 423, 425, 426, 434, 442, 444—447, 450—452, 454, 456, 457, 459, 461, 471, 481, 482, 484—488, 491, 493, 507, 512, 523, 524, 528, 531, 538, 544, 563, 576, 583, 585, 655, 660—662, 664, 667—670, 672—674, 676—679, 681, 683, 685, 687; часткове оглушення *(дуб, р'іг, сад, м'ід', в'із, мо'роз, н'іж)* — 9—12, 16—18, 20—24, 26, 29, 30, 32, 34, 36—48, 51, 54—59, 61, 62, 71, 72, 76, 77, 79, 84, 85, 98, 103, 112—114, 117, 119, 121, 129—133, 145, 146, 151, 158, 161, 162, 164, 171, 173, 176, 185, 194, 195, 197, 198, 208, 213, 214, 227, 229, 236, 242, 243, 245, 247, 249, 253—255, 259, 260, 265—267, 269—271, 273, 276, 292, 296, 298, 299, 301, 304, 305, 307, 308, 314, 318, 323, 327, 328, 331, 334, 335, 341, 344, 353, 354, 356, 358—362, 365, 373, 376, 397, 399, 404—406, 408, 410, 414, 415, 417, 419, 422, 424, 427—430, 435—438, 443, 455, 458, 462, 464, 466—468, 470, 472, 474, 476, 477, 479, 480, 483, 489, 495, 497—505, 510, 515—518, 520, 521, 526, 527, 532, 533, 535—537, 539, 546, 547, 551, 552, 560, 562, 574, 580, 582—584, 587, 588, 603—612, 616—622, 625, 627, 628, 630, 631, 637, 639, 643, 644, 648, 652, 663, 672а, 675, 680, 682, 684; зафіксовано оглушення тільки в двох лексемах — *дуп, р'іх* — 108, 115, 118, 147, 148, 159, 169, 272, 319, 350, 377, 460, 511, 534, 556, 575, 581, 624, 626; тільки в лексемі *р'іх* — 135, 136, 140, 278; усі програмові слова записано у двох варіантах — з оглушенням і без оглушення — 141, 143, 219, 312, 316, 492, 559, 657.

Рефлекси **о** в лексемах *ріг, віз, ніж* передано на карті № 51; нейтралізація опозиції /у/ — /о/ в лексемі *мо'роз (моу'роз, му'роз)* — на карті № 55; м'якість і твердість [н] перед [і] в лексемі *ніж* — на карті № 87.

Т. III, ч. 1. Зафіксовано повне оглушення кінцевих приголосних *(дуп, р'іх, сат, м'іт', в'іс, мо'рос, н'іш)* — 1, 90, 135, 138, 157, 160, 172, 174, 190, 205, 207, 210, 225, 238, 251, 252, 262, 272, 278, 284, 297, 298, 304, 306, 311—313, 326, 327, 333, 340, 346, 347, 359,

361, 363, 370—372; часткове оглушення *(дуб̭, р'іг̭,* зрідка *рог̭, сад̭, м'ід̭', в'із̭, моˈроз̭, н'іж̭)* — 2, 4, 13—17, 22—27, 32, 35, 39, 41, 48, 63, 68—71, 73, 75, 76, 79, 82, 83, 86, 91, 93, 95, 100, 102—104, 106, 107, 109, 111, 113, 114, 119, 120, 124, 127, 128, 130—133, 143, 149, 161, 162, 164, 167—170, 173, 180, 186, 188, 191, 193, 195, 198—200, 202, 206, 208—212, 216, 220, 223, 224, 227, 230—232, 234—237, 242, 243, 245—250, 253, 255—258, 260, 267, 270, 271, 273, 275, 276, 285, 287, 288, 292—294, 299—301, 303, 307—310, 314—318, 322, 329, 330, 334, 336—338, 342, 350, 352—358, 360, 364, 373, 374; відзначено оглушення тільки в окремих словах: *дуб̭, р'іг̭* — 263, 266; *дуб̭, сад̭* — 324; *дуб̭* — 20, 74, 99, 141, 147, 159, 204, 221, 241, 332, 344; *р'іг̭* — 19, 126, 367; *м'іт'* — 88; *моˈрос* — 6, 175; *моˈроз̭* — 122, 197, 244. Лексема *дощ* скрізь виступає з глухим кінцевим приголосним (*дошч*). Записано ще: *досч* — 38, 290, 291; *дош'* — 29, 31; *дош':* — 39, 304; *дожд'* — 327, 369, 371; *дошт'* — 112.

Т. III, ч. 2. Засвідчено повне оглушення кінцевих приголосних *(дуп, р'іх, м'іт', в'іс, моˈрос, н'іш)* — 2, 4—6, 12, 18, 19, 21, 23, 28, 33, 38—40, 42, 79, 81, 82, 86, 90, 92, 101, 108, 109, 111, 117, 119, 121—123, 135, 136, 141, 152, 153, 163—167, 169, 172, 174, 179, 180, 185, 186, 190, 191, 193, 194, 198, 200, 205, 207—209, 215, 217, 222, 223, 225, 227, 243, 255, 260, 276, 278, 288, 290, 307, 311, 322, 338, 356, 371; часткове оглушення *(дуб̭, р'іг̭,* зрідка *рог̭, сад̭, м'ід̭', в'із̭, моˈроз̭, н'іж̭)* — 11, 14, 17, 22, 25, 27, 36, 37, 45, 46, 48, 57, 60, 71, 72, 74, 83, 85, 88, 93, 99, 102, 103, 106, 110, 112, 114, 115, 118, 124, 131, 134, 137, 140, 145, 148, 149, 155, 156, 158—162, 168, 171, 173, 176, 178, 181—184, 187—189, 192, 195—197, 204, 212, 216, 220, 224, 232, 233, 235, 236, 239, 240, 242, 253, 256, 274, 281, 291, 292, 294—296, 299—302, 306, 308, 312—315, 317—319, 321, 329, 331—334, 336, 339, 340, 342, 348, 350, 351, 358, 363, 368, 370, 374. Записано оглушення в частині програмових слів або тільки в окремих словах: *дуп, р'іх, сат* — 32, 199, 259, 273; *дуп, р'іх, моˈрос* — 29, 73; *дуп, в'іс, моˈрос* — 56; *дуп, р'іх* — 150, 202, 248, 349, 364, 373; *дуп, моˈрос* — 54, 75, 151, 175, 297; *дуп* — 35, 133, 214, 245, 246, 252, 281, 282, 330, 337, 365; *р'іх* — 262; *моˈрос* — 53, 120; *н'іш* — 20, 100; *дуб̭, моˈроз̭, н'іж̭* — 34; *дуб̭, р'іг̭* — 94, 118, 201, 210; *моˈроз̭, н'іж̭* — 70; *дуб̭* — 50, 55, 62, 68, 91, 96, 359, 364; *р'іг̭* — 9, 305, 372.

Лексема *дощ* виступає з глухим кінцевим приголосним *(дошч)*: записано *дожд'* — 275, 284, 326, 366; *дош:, дожд'* — 364.

425б). *Б*д*ж*ола, б*ж*ола чи *п*чола (*пщ*ола)?

Т. І. Карта № 121: [бǯ] *(бǯоˈла)*, [бжǯ] *(бжǯоˈла)*, [бж] *(бжоˈла)*, [бжд'] *(бжд'оˈла)*, [пч] *(пчоˈла)*, [пшч] *(пшчоˈла)*; [ǯ'], [ж'], [ч'] *(бǯ'оˈла, бж'оˈла, пч'оˈла)*; [е] *(бǯеˈла, пчеˈла)*.

Т. II. Карта № 110: [бǯ] *(бǯоˈла)*, [бж] *(бжоˈла)*, [пч] *(пчоˈла)*, [пш'] *(пш'оˈла)*, [пшч] *(пшчоˈла)*; у коментарі: *пˈчова*. Нейтралізація опозиції /у/ — /о/ в лексемі *бджола* представлена на карті № 55.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються форми *бǯ(')оˈла* і *пч(')оˈла*. Записано також: *бжоˈла* — 12, 23, 33, 36, 38, 53, 82, 87, 91, 94, 96, 102, 108, 109, 127, 148, 156, 162, 166, 175, 179, 182, 183, 190—193, 195, 196, 200, 210, 213, 228, 229, 231, 233, 238, 267, 273, 285, 297, 301, 305, 306, 309, 312, 313, 340, 341, 344, 352, 356; *бж'оˈла* — 87, 123, 236, 244, 302; *бǯоˈла // бжоˈла* — 43, 68, 69, 74, 80, 81, 83—85, 97, 100, 113, 171, 232, 295, 300, 303, 308, 317, 353; *пчоˈла // бжоˈла* — 13, 73, 89, 92, 98, 119, 131, 149, 199, 201, 203, 212, 222, 230, 235, 245, 258, 329, 332, 334, 337, 338, 349, 358; *бжд'оˈла* — 49, 118, 169, 170, 185, 208, 260, 261, 263, 269, 272, 291, 351; *бчоˈла* — 9, 99, 103, 104; *бч'оˈла* — 286; *бжч'оˈла* — 276; *бшч'оˈла* — 270; *бдчоˈла* — 174; *пчеˈла* — 324, 369; *пч'іˈла, бǯ'іˈла* — 133; *пчоˈла // пчиˈла // пч'іˈла* — 374.

Т. III, ч. 2. Записано варіанти: *бǯ'оˈла* — 2, 45, 63, 78, 86, 111, 149, 152, 159, 167, 168, 173, 178, 183, 190, 215, 226, 255, 306, 316, 321, 322, 325, 361; *бжоˈла* — 4, 12, 16, 20, 25, 26, 29, 32, 35, 41, 42, 44, 55, 57, 81, 83, 85, 93, 102, 106, 108, 110, 112, 121, 123, 125, 127, 144, 147, 150, 156, 161, 177, 193, 198, 199, 202, 203, 207, 215, 217, 221, 249, 323; *бж'оˈла* — 235, 333, 335; *бǯоˈла // бжоˈла* — 31, 37, 95, 105, 124, 128, 131, 164, 165, 184, 186, 189, 232; *бǯ'оˈла // бж'оˈла* — 103; *пчоˈла* — 18, 27, 33, 51, 58, 79, 92, 94, 96, 107, 115, 117 120, 126, 130, 133, 154, 182, 195, 200, 214, 216, 227, 237, 247, 250, 251, 257, 261, 273, 276, 279, 287, 288, 290—292, 295—297, 299, 300, 303, 305, 309, 310, 315, 318, 320, 324, 326, 337, 339, 343, 346, 347 351, 353, 354, 363, 365, 366, 368, 374, 375; *бǯоˈла // пчоˈла* — 50 54, 62, 66, 67, 69, 77, 118, 139, 175, 180, 188, 197, 204, 218, 252, 256, 282, 286, 341, 344, 349, 367, 373; *бǯ'оˈла // пч'оˈла* — 63, 153, 163, 222—224, 281, 317, 340, 342, 359, 372; *бжоˈла // пчоˈла* — 24, 30, 36, 40, 56, 61, 75, 76, 97, 101, 139, 151, 174, 192, 231, 233, 238, 239, 243, 258, 330, 338; *бж'оˈла // пчоˈла* — 178, 179, 328; *пч'оˈла* — 46, 48, 65, 82, 87, 99, 205, 236, 241, 245, 254, 274, 283, 319, 332, 370, 371; *бǯ'іˈла // пч'іˈла* — 185, 194; *бǯеˈла* — 311; *бǯеˈла // пчеˈла* — 278; *пч'еˈла* — 352; *бǯ'еˈла // пч'еˈла* — 284; *бчоˈла* — 142, 219, 298; *бч'оˈла* — 88, 201; *бжд'оˈла* — 90, 171, 176, 275, 334, 338; *бжд'оˈла // бǯд'оˈла* — 100, 104; *пшчоˈла* — 253; *пшоˈла* — 208. У решті говірок виступає варіант *бǯоˈла*.

426. Соло*д*кий, пі*д*перти, голу*б*ка, о*б*ходити, во*г*кий, бі*г*ти, берізка, морозко, ло*ж*ка, бли*ж*че чи соло*т*кий, пі*т*перти, голу*п*ка, о*п*ходити, во*х*кий, бі*х*ти, беріска, мороско, ло*ш*ка, бли*щ*е?

Т. І. Карта № 246: збереження дзвінкості приголосних перед глухими: *соˈлодкий; бˈлижче, бˈлижше, бˈлижчей;* у коментарі: *бˈлижшей, бˈлижей, бˈлиже.*

У всіх говорах, за винятком східнополіських і східної частини середньополіських говірок, виступають некартографовані програмові слова з частковим оглушенням дзвінких приголосних перед глухими *(п'ід̭ˈперти, гоˈлуб̭ка, об̭ˈходити, ˈб'іг̭ти, беˈр'із̭ка* і *беˈрез̭ка, моˈроз̭ко, ˈлож̭ка)*. Повне оглушення *(п'ітˈперти, гоˈлупка, опˈходити, ˈб'іхти, беˈр'іска* і *беˈреска, моˈроско, ˈлошка)* засвідчено в нас. пп.: 160, 171, 258, 260, 268, 289, 290, 303, 311, 338, 376, 385, 396, 431, 439—442, 446, 451, 462—465, 471, 473, 481, 492, 494, 503, 509, 526, 560, 615, 626, 685, 688, 691, 693, 705, 715, 717, 718, 723, 739, 741, 755, 761, 767, 797, 835, 837, 845, 867, 885, 886, 897, 922. Лексема *вогкий* в усіх говорах фіксується переважно з повним оглушенням [г] *(ˈвохкий)*. Зафіксовано повне оглушення приголосного тільки в окремих програмових словах: *ˈб'іхти, ˈлошка* — 602; *ˈб'іхти* — 103, 183, 198, 348, 352, 399, 402, 468, 524, 569, 585, 679; *ˈлошка* — 83, 87, 93, 109, 166, 402, 415, 486, 566, 631; *питˈперти* — 12; *патˈп'ерт'* — 1, 102; *гоˈлупка* — 616; *апˈход'іт'* — 8; *беˈр'іска* — 159; *моˈроско* — 125.

У всіх говорах окремі записи не засвідчують оглушення дзвінких приголосних перед глухими, що слід, очевидно, кваліфікувати як неточність фіксації.

Рефлекси **о** в лексемі *підперти (п'ідˈперти, пидˈперти, подˈперти, падˈперти, пудˈперти)* передано на карті № 68; нерозрізнення ненаголошених /о/, /у/ в лексемі *голубка* — на карті № 70.

Т. II. У всіх говорах виступають форми з оглушенням дзвінких приголосних перед глухими *(соˈлоткий, п'ітˈперти, гоˈлупка, опˈходити, ˈвохˈкий, ˈб'іхти, беиˈр'іска, моˈроско, ˈлошка, бˈлишче)*. Засвідчено часткове оглушення *(соˈлод̭кий, п'ід̭ˈперти, гоˈлуб̭ка, об̭ˈходити, ˈвог̭ˈкий, ˈб'іг̭ти, беиˈр'із̭ка, моˈроз̭ко, ˈлож̭ка, бˈлиж̭че)* — 11, 15, 26, 36, 39, 41, 43, 48, 50, 52, 54, 55, 57, 58, 61, 62, 66—70, 72, 76—79, 83, 88, 93, 101, 103, 111, 114, 130, 153, 158, 161, 163, 179, 181, 184, 185, 191, 194, 195, 200, 201, 208, 209, 213, 215, 228, 229, 236, 237, 242, 243, 245, 247, 249, 253—255, 259, 266, 270 273, 292, 298—300, 303, 304, 308, 318, 323, 328, 331, 334, 335, 344 350, 353, 354, 358, 360—362, 364, 365, 368, 370, 373, 376, 377, 395, 397, 399, 401, 408, 410, 422, 428, 429, 443, 452, 464, 466, 468, 470, 472, 474, 495, 497, 498, 502—506, 509, 510, 516, 517, 519, 521, 525—527, 532, 535, 537, 539, 546—549, 551, 555, 557, 559, 561, 562, 564, 567, 569, 574, 577—582, 584, 611—615, 622, 624, 627, 636, 644, 683; відзначено оглушення тільки в словах *ˈвохкий, ˈб'іхти* — 150, 400, 402; тільки *ˈвохкий* — 107, 157, 160, 216, 217, 366, 367, 383, 384, 513, 568, 571, 640, 642, 646, 684; записано всі програмові слова без оглушення приголосних *(соˈлодкий, п'ідˈперти, гоˈлубка, обˈходити, ˈвогˈкий, ˈб'ігти, беиˈр'ізка, моˈрозко, ˈложка, бˈлижче)* — 19, 65, 74, 80, 82, 86—90, 95, 104, 106, 107, 155, 175, 176, 188—190, 204—207, 210—212, 214, 218, 221—224, 297, 343, 352, 378, 386, 392, 430, 557, 623, 634, 638, 647, 675, 680—682.

Записано форми: *сˈлад̭к'і* — 677, 686; *питˈперти (пид̭ˈперти)* — 123, 125, 128, 189, 191, 218, 220; *пӱд̭ˈперти* — 429, 431, 444, 445; *путˈперти (пуд̭ˈперти)* — 5—8, 11—13, 16, 17, 20, 21, 23, 24, 28—30, 34, 36, 37, 44, 52—54, 59, 62, 65—67, 69, 70, 74, 78—80, 82, 83, 85, 86, 88, 90, 93, 95, 100, 101, 103—105, 107, 108, 115, 118, 119, 124, 149, 151, 179, 181—183, 185, 204, 205, 207, 215, 406, 408, 409, 411, 413—417, 419—428, 430, 446—461, 487, 616, 617, 619, 620, 632, 633, 644, 646, 651—656, 658—660, 684; *путперˈти* — 2, 4, 9, 14, 18, 19, 26, 33, 35, 39, 41, 43, 46, 51, 52, 56, 72, 77, 121, 147, 621, 631, 635, 636; *путпірˈти* — 27; *путпарˈти* — 10; *потˈперти (под̭ˈперти)* — 25, 48, 50, 61, 76, 87, 122, 175, 184, 208, 618, 623, 626, 627, 630, 643, 649, 650, 661, 686; *потперˈти* — 639, 640; *п'ітпеˈрети* — 231, 233, 235, 237, 238, 250, 252, 255, 258, 259, 261, 262, 264, 266, 269, 271, 272;

'голубка' *голубˈчиха* — 455, 494, 496; нейтралізація опозиції /у/ — /о/ *(гуˈлубка, муˈроз)* передано на карті № 55;

опхоˈдити (об̭хоˈдити) — 1, 3, 11, 113, 114, 127, 137, 195, 201, 213, 229, 231, 236, 239, 243, 247, 249, 252, 254, 256, 258—260, 262, 265, 266, 268—272, 275, 276, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 293—298, 300—311, 314, 317, 318, 323, 327—329, 334, 335, 346, 350, 361, 366, 374, 389, 403, 405, 406, 408—417, 419—423, 425, 426, 428, 430—438, 440, 441, 443, 447, 449, 450, 454, 455, 457—459, 461, 462, 464—474, 476—480, 482—485, 488—495, 497—505, 507—511, 513—515, 518—520, 523, 524, 526, 527, 533, 535, 538, 539, 543, 545, 547, 548, 551, 552, 554, 556, 558, 571, 580—582, 584, 585, 587, 588, 603, 607, 616, 620, 624, 633, 638, 641, 645, 663, 665, 668, 670, 672, 673, 676, 679; *вопˈходити* — 18, 25, 30, 33, 46, 48, 104, 109, 183, 531; *вопхоˈдити* — 112, 320, 322, 324, 326, 330, 333, 337, 339, 534; *гупхоˈдити* — 119; *пˈходити* — 5, 7, 52;

воўхˈкий — 425, 426, 430, 431, 446, 449, 450; *ˈвоўкий* — 428, 429; *ˈохкий* — 631; *ухˈкий* — 461; 'вогкий' — *в'іл'ˈґ'ітний* — 62, 109, 128, 130, 379, 471, 525; *в'іл'ˈґотний* — 679; *в'іс'ˈґоткий* — 160; наголос *ˈвохкий* передано на карті № 55;

ˈб'іх(г̭)чи — 1, 3, 13, 15—18, 24, 25, 30, 109, 119, 122, 124, 139, 312, 329, 365, 533, 536, 538, 548, 616, 620, 627—629, 633, 654, 657, 659; *ˈб'іхч'і* — 33; *ˈб'ехчі* — 622; *ˈб'іш(ж̭)чи* — 10, 11, 21, 134—136, 172, 319, 359, 399, 416, 511—513, 515, 518, 523, 529, 539, 549, 557, 567, 603, 632, 635; *ˈб'ішч'і* — 2; *ˈб'ічи* — 113, 130, 230—233, 235, 236, 238—242, 247, 251, 255, 257—259, 262—266, 268—270, 272, 273, 275, 276, 289, 390, 296—299, 303, 306, 307, 318, 331, 332, 338, 339, 403, 405, 412, 432—436, 439—441, 443, 447, 459—462, 464, 467, 474—476, 480, 483, 484, 486, 487, 489, 490, 492, 494—496, 499—501, 503, 505, 514, 520, 521, 524, 526, 527, 535, 559, 581—585, 587, 588, 604; *ˈб'ішти* — 14, 138, 406, 407, 409—411, 414, 415, 417—420, 428, 519, 625, 631, 636, 639; *ˈб'ішˈти* — 421, 423, 429, 683; *ˈб'еишти* — 623; *б'ісˈти* — 424—426, 445, 451, 455, 456, 458;

б'іˈр'іска — 27, 53; *б'іˈрозка* — 204; *б'іˈреска* — 7, 108; *беˈреска (беˈрез̭ка)* — 1, 5, 24, 32, 50, 52, 56, 57, 76, 85, 93, 100, 103, 114, 116, 121, 122, 126, 127, 149, 150, 154, 179, 185—187, 191, 194, 200, 209, 216, 225, 230, 232, 233, 251, 297, 298, 301, 319, 322, 323, 342, 344, 351, 358, 396, 403, 406, 408, 409, 413—415, 417, 420, 422—424, 429—431, 440, 447, 450, 455—461, 482, 485, 509, 518—520, 532, 534, 535, 546, 548, 550, 557, 560, 567, 569, 574, 585, 588, 603, 608, 609, 645, 664, 666, 668, 669, 672, 676, 679, 681; *биˈраска* — 120, 662;

мороз̭ˈко — 205, 209, 390, 575; *ˈморозко* — 523;

форми *ˈлошка, ˈложиц'а, ˈлишка, ˈлышка;* 'ложка' — *ˈожиц'а, ˈжиц'а, ˈжичка* зображено на карті № 65;

бˈлиш:е — 2, 3, 25, 28, 34, 43, 53, 78, 124, 125, 130, 132, 158, 166, 202, 210, 237, 249, 251, 258, 263, 264, 268, 269, 273, 285, 286, 296, 298, 303, 357, 514, 515, 524, 547, 549, 551, 583, 620, 631, 632, 668, 682; *бˈлиш:и* — 1, 44, 109, 119, 161, 164, 169, 231, 232, 235, 236, 239, 242, 247, 252, 262, 266, 283, 337, 338, 518, 609; *бˈлише* — 8, 50, 127, 162, 168, 171, 189, 246, 248, 250, 310, 328, 329, 332, 345, 389, 396, 526, 669, 672, 676; *бˈлиши* — 128, 171, 173, 244, 253, 287, 321, 330; *бˈлиже* — 155, 403, 405, 406, 408, 410, 411, 413—420, 422, 423, 426, 428, 429, 437, 438, 440, 446, 448, 450, 457, 467, 624, 626, 647, 658, 666, 677—679, 683; *бˈлиж:е* — 434, 444; *бˈл'ежи* — 7, 660; *бˈлишчі* — 32, 511; *бˈл'іжче* — 104; *бˈликше* — 4, 16, 20, 24, 27, 30, 33, 56, 118, 121, 144, 175, 176, 183, 184, 186, 192, 207, 208, 216, 218, 220, 221, 465; *бˈликш'і* — 115, 117; *бˈлиж̭чей* — 15, 101; *бˈлиш:ей* — 11, 36, 48, 54, 154, 181, 182, 629; *бˈлиш:ій* — 9, 10, 12, 14; *бˈлишій* — 35, 511; *бˈлижей* — 41, 46, 62, 66—68, 79, 627, 628, 630, 633—637, 639, 645; *бˈл'іжей* — 76, 88, 89, 103, 622, 623, 642, 643, 648—653, 659; *бˈлижий* — 37, 39, 59, 69, 619, 625, 640, 641, 657; *бˈлиж'ій* — 616—618, 621; *бˈликший* — 17—19, 212; *май бˈлис'ко* — 448, 449, 451, 456, 585, 588, 606; *мой бˈлис'ко* — 431, 558.

Т. III, ч. 1. Повне оглушення приголосних *(соˈлоткий, п'ітˈперти, гоˈлупка, опˈходити, ˈвохкий, ˈб'іхти, беˈр'іска, моˈроско, ˈлошка, бˈлишче)* засвідчено в нас. пп.: 1, 16, 90, 135, 138, 160, 172, 205, 207, 208, 210, 251, 252, 262, 266, 267, 272, 275, 276, 292, 293,

297, 298, 304, 307, 311, 324, 326, 340, 346—350, 352, 355—357, 359, 360, 363, 367, 370—373. У решті говірок на всій території фіксується часткове оглушення або оглушення не відзначається взагалі. Відзначено повне оглушення тільки в лексемі ˈвохкий — 5, 9, 82, 117, 141, 144, 159, 264, 273; моˈроско — 120. На всій території фіксуються форми беˈрʼіӡка і беˈреӡка; записано також беˈрʼозка — 34, 42, 48, 52, 58, 61, 150.

Зафіксовано наголос: обхоˈдитʼ(-и) — 1—4, 47, 80, 82, 119, 199; воӡˈкий — 29, 81, 98, 105, 116, 151; ˈмороӡко — 51, 57, 79, 111, 115, 354, 355; мороӡˈко — 71, 73, 277, 278.

Т. III, ч. 2. У говірках на всій території фіксується повне і часткове оглушення дзвінких приголосних перед глухими в усіх програмових словах. Часто в записах узагалі не позначено оглушення, що слід, очевидно, сприймати як неточність.

Зафіксовано наголос: вохˈкий — 6, 16, 19, 135 (у решті говірок ˈвохкий, ˈвоӡкий); опхоˈдити — 3, 9.

427. Памʼять, мʼясо, сімʼя, мʼяти чи памнять, мнясо, сімня, мняти, чи память, мясо, сімя, мяти (памєть, мєсо, сімє, мєти)?

Т. І. Карта № 53: [мй] (ˈпамйатʼ, ˈпамйетʼ), [м] (ˈпаметʼ, ˈпамитʼ), [мнʼ] (ˈпамнʼатʼ); у коментарі: ˈпамʼйатʼ, ˈпамʼатʼ;

карта № 91: [мй] (мˈйасо, мˈйати), [мнʼ] (мˈнʼасо, мˈнʼати).

Слово сімʼя записувачами кваліфікувалося то як ʻнасінняʼ, то як ʻгрупа споріднених осібʼ, відповідний рефлекс засвідчувався в ненаголошеній і наголошеній позиціях; у першому випадку ця лексема відповідним рефлексом співвідноситься загалом із словом памʼять, у другому — з мʼясо.

Т. II. Карта № 76: [мй] (ˈпамйатʼ), [мнʼ] (ˈпамнʼатʼ, ˈпамнʼітʼ), [м] (ˈпаметʼ, ˈпамитʼ), [мʼ] (ˈпамʼітʼ, ˈпамʼетʼ); [мнʼ] (мˈнʼасо, мˈнʼесо), [м] (ˈмесо), [мʼ] (ˈмʼасо, ˈмʼесо); рефлекси ę у лексемі памʼять передано на карті № 45; кінцевий [кʼ] в лексемі ˈпамʼікʼ ʻпамʼятьʼ — на карті № 88.

Лексема мʼяти відповідником **мʼ** перед рефлексами ę співвідносна з лексемою мʼясо. Програмова лексема сімʼя записувачами сприймалася то як ˈсімʼя (ʻнасінняʼ), тоді вона відповідним рефлексом співвідноситься із словом памʼять, то як сіˈмʼя ʻспоріднені особиʼ — у цьому разі вона загалом співвідносна із словом мʼясо.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках фіксуються звукосполучення [мнʼ] (ˈпамнʼатʼ, мˈнʼасо, ˈсʼімнʼа, мˈнʼати) і [мй] (ˈпамйатʼ, мˈйасо, ˈсʼімйа і сʼімˈйа, мˈйати), Зафіксовано [мʼ] (ˈпамʼатʼ, ˈмʼасо, ˈсʼімʼа, ˈмʼати) — 25, 95, 208, 209, 281, 289, 314, 324, 335, 347, 360, 362, 368, 374; [мй] // [мʼ] — 39, 163, 178, 179, 182, 199, 200, 205, 222, 223, 234, 235, 248, 249, 252, 263, 273, 276, 312, 369; [мнʼ] // [мʼ] — 5, 22, 31, 42, 44, 80, 83, 99, 124, 131, 142, 216, 238, 247, 254, 264, 307, 322, 333, 334, 337, 338, 345, 361. Записано ще: ˈсʼімнʼе[а] — 16; ˈсʼімйе — 4, 19; ˈпамнʼитʼ — 49; ˈпамʼетʼ — 40.

Т. III, ч. 2. Карта № 6: [а] (ˈпамйатʼ), [е], [і] (ˈпамйетʼ, ˈпамйітʼ).

У говірках на всій території виступають звукосполучення [мнʼ] (ˈпамнʼатʼ, мˈнʼасо, ˈсʼімнʼа, мˈнʼати) // [мй] (ˈпамйатʼ, мˈйасо, ˈсʼімйа, мˈйати). Записано також: [мʼ] (ˈпамʼатʼ, ˈмʼасо, ˈсʼімʼа, ˈмʼати) — 36, 51, 58, 72, 112, 132, 142, 144, 216, 246, 248, 254, 261, 310, 311, 360, 363, 367, 368; [мнʼ] // [мʼ] — 43, 55, 68, 75, 134, 138, 143, 150, 158, 160, 163, 165, 166, 172, 174, 187, 194, 196, 207, 214, 225, 227, 235, 252, 297, 322; [мй] // [мʼ] — 46, 54, 103, 183, 185, 191, 193, 197, 241, 243, 373. Засвідчено варіанти: ˈпамʼетʼ — 216; ˈпамнʼетʼ— 108; ˈпамʼітʼ — 194, 288; ˈпамнʼітʼ — 25.

428. Голубʼята, жабʼячий, здоровʼя чи голублята, жаблячий, здоровля, чи голубята, жабячий, здоровя?

Т. І. Карта № 92: [бй] (голубˈйата), [блʼ] (голубˈлʼата), [бʼ] (голуˈбʼата); у коментарі: [бʼй] (голубʼˈйата);

карта № 93: [бй] (ˈжабйачий), [блʼ] (ˈжаблʼачий), [б] (ˈжабечий, ˈжабачий), [бʼ] (ˈжабʼачий, ˈжабʼечий); [е] > ę: ˈжабечи(й); [ўлʼ] (здоˈроўлʼа); у коментарі: [бʼй] (ˈжабʼйачий).

Т. II. Карта № 75: [ўй] (здоˈроўйа), [ўлʼ] (здоˈроўлʼа), [вʼ] (здоˈровʼі); [блʼ] (ˈжаблʼачий), [бʼ] (ˈжабʼічий), [б] (ˈжабечий); у коментарі: ˈжабичий, ˈжʼебйачий, ˈжибйечий; жаˈбиний, ˈжабʼій, ˈжабсʼкий; здˈраўйе, здˈраўлʼа.

У всіх говорах записано форми голубˈйата (голубˈйета), голубе[и]ˈнʼата (голубе[и]ˈнʼета). Засвідчено також: голуˈбʼата — 153, 270, 340, 357, 553, 632, 638, 644, 657, 664, 666, 675; голуˈбʼета — 4, 6, 17, 52, 288, 337, 363, 472, 474, 476, 477, 482, 497, 501, 517, 521, 528, 616, 687; голубˈнʼата — 13, 14, 160, 520; голубˈнʼета — 43, 142, 239, 484, 556; голубˈлʼата — 65, 70, 112, 134, 173, 201, 206, 240, 278, 279, 314—319, 325, 341, 342, 345, 347—349, 352, 353, 356, 359, 361, 362, 365, 369, 384, 388, 390, 392, 395, 396, 398, 400, 406, 407, 409—412, 417, 422, 423, 425, 426, 428, 429, 431, 436, 439, 443—448, 452, 455, 456, 458—460, 481, 487, 491, 509, 529—531, 533, 537, 538, 540—542, 546, 550, 560—563, 565—568, 570—576, 578, 582, 585, 614, 672; голубˈлʼета — 282, 283, 287, 321, 328, 329, 464, 465, 467, 469, 486, 583, 587.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках програмові слова фіксуються із звукосполученнями губний + [й] (голубˈйата, ˈжабйачий, здоˈроўйа). Записано також форми без [й] (голуˈбʼата, ˈжабʼачий, здоˈровʼа) — 9, 17, 20, 25, 90, 99, 182, 205, 222, 225, 254, 277, 305, 309, 317, 318, 335, 339, 352, 360, 368, 373; форми з [й] і паралельно форми без [й] — 16, 22, 27, 39, 41, 42, 44, 60, 66, 71, 76, 80, 83, 84, 86, 95, 100, 124, 159, 163, 177, 179, 201, 202, 208, 213, 216, 227, 234, 248, 250, 255, 256, 258, 263, 264, 266, 267, 278, 297, 298, 300, 310, 312, 316, 317, 319, 322, 326, 334, 345, 356, 359, 362, 369, 374.

Засвідчено: голубˈлʼата, ˈжаблʼачий, здоˈроўлʼа // голубˈйата, ˈжабйачий, здоˈроўйа — 49; голубˈлʼата, здоˈроўлʼа — 36, 40, 43, 180; голубˈлʼата — 132, 238, 247, 253; ˈжаблʼачий — 39, 53, 84, 314, 333, 340, 349; здоˈроўлʼа — 38, 133, 139, 162, 186, 333, 347, 361, 366; здоˈроўлʼа // здоˈроўйа — 168, 219, 307.

Записано форму здоˈроўйе — 1, 2, 4, 16, 19, 33, 52, 53, 57; здоˈровʼе — 17.

Т. III, ч. 2. Карта № 13: [бй] (ˈжабйачий), [блʼ] (ˈжаблʼачий), [бʼ] (ˈжабʼачий); [ўлʼ] (здоˈроўлʼа); у коментарі: жаˈбиний, ˈжабʼій, ˈжабин.

Записано форму голубˈлʼата — 5, 6, 9, 13—15, 18, 19, 21, 25, 27, 30, 32—34, 42, 60, 63, 68, 97, 110, 122, 130, 139, 157, 208, 209, 211—213, 221, 224, 231, 234, 239; голубˈлʼата // голубˈйата — 44, 47, 73, 85, 86, 139, 164, 172, 173, 191, 226, 240; голубˈлʼата // голуˈбʼата — 43, 138, 162, 214; голуˈбʼата — 12, 16, 28, 54, 55, 58, 66, 76, 78, 96, 112, 117, 127, 131, 132, 143, 144, 148, 150, 151, 158, 165, 170, 180, 187, 192—194, 196, 198, 200, 218, 220, 243, 246—248, 252, 258, 261, 273, 275, 278, 282, 284, 291, 299, 303, 311, 333, 337, 342, 343, 348, 351—353, 359, 360, 363, 368, 370. У решті говірок зафіксовано форму голубˈйата (у частині також голубеˈнʼата).

429. Ловлять, люблять, ломлять, дивляться чи ловʼять, любʼять ломʼять, дивʼяться, чи ловеть, любеть, лометь, диветься?

Т. І. Карта № 253: [млʼ] (ˈломлʼатʼ), [мй] (ˈломйатʼ), [мнʼ] (ˈломнʼатʼ), [мʼ] (ˈломʼатʼ), ˈламнʼут, ˈламлʼут; ˈломнʼутʼ;

карта № 252: ˈлʼублʼат(ʼ), ˈлʼубйат (ˈлʼубйет(ʼ)), ˈлʼубʼат (ˈлʼубʼет(ʼ)), ˈлʼубет(ʼ);

карта № 53: [е] < ę: ˈлʼуб(ʼ)етʼ, ˈлов(ʼ)етʼ.

Лексеми ловлять, дивляться відповідником **бʼ** загалом співвідносяться з люблять.

Т. II. Карта № 238: [блʼ], [ўлʼ] (ˈлʼублʼат(ʼ), ˈлоўлʼат(ʼ)), [бй], [ўй] (ˈлʼубйат(ʼ), ˈлоўйат(ʼ)), [б], [в] (ˈлʼубат, ˈловат), [бʼ], [вʼ] (ˈлʼубʼіт(ʼ), ˈловʼіт(ʼ), ˈлʼубʼет, ˈловʼет); у коментарі: ˈлʼублʼетʼ, ˈлʼублʼет, ˈлʼубйет; ʻловитиʼ ˈлапати, лаˈпати, йіˈмати зображено на карті № 382;

карта № 239: [млʼ] (ˈломлʼатʼ), [мнʼ] (ˈломнʼатʼ), [мй] (ˈломйат(ʼ)), [м] (ˈлометʼ, ˈломатʼ), [мʼ] (ˈломʼіт, ˈломʼет); у коментарі: ˈламлʼут(ʼ), ˈломлʼут(ʼ), ˈламнʼут.

Лексема дивляться щодо відповідників давнього **вʼ** загалом співвідносна з лексемою ловлять; варіанти частки **сʼа** передано на карті № 248.

Т. III, ч. 1. На всій території тому в говірках фіксуються форми ˈлоўлʼатʼ, ˈлʼублʼатʼ, ˈломлʼатʼ (часто лаˈмайутʼ), ˈдиўлʼацʼ:а. Записано ще: ˈловʼатʼ, ˈлʼубʼатʼ, ˈломʼатʼ, ˈдивиц:а — 278; ˈловʼат, лʼубʼат — 317; ˈловʼат — 133; ˈдиўлʼацʼ:а // ˈдивʼацʼ:а — 27; ˈламнʼатʼ — 10.

Засвідчено форми на **-утʼ** (ˈлоўлʼутʼ, ˈлʼублʼутʼ, ˈломлʼутʼ, ˈдиўлʼуцʼ:а) — 2, 17, 24, 66, 102, 157, 242, 244, 252, 327; форми на **-атʼ** // **-утʼ** — 4, 39, 75, 86, 100, 250.

Т. III, ч. 2. У говірках на всій території виступають форми ˈлоўлʼатʼ, ˈлʼублʼатʼ, ˈломʼлʼатʼ, ˈдиўлʼатʼсʼа. Форми на -утʼ (ˈлоўлʼутʼ) і твердий кінцевий [т] у всіх формах передано на карті № 74.

Записано також: ˈловйатʼ, ˈлʼубйатʼ, ˈломйатʼ — 253: ˈлоўлʼатʼ, ˈлʼублʼатʼ, ˈломлʼатʼ, ˈдиўлʼатʼсʼа // ˈловʼатʼ, ˈлʼубʼатʼ, ˈломʼатʼ — 194, 227, 254, 283, 284, 301, 302, 337, 342, 360, 367; ˈлоўлʼа, ˈлʼублʼа, ˈломлʼа, ˈдиўлʼасʼе[и] — 4, 110, 115, 199; ˈлоўйа, ˈлʼубйа, ˈломйа, ˈдеўйасе[и] — 108; ˈломнʼат — 3, 5, 6; ˈломнʼа — 4.

430. Свято, святий, цвях чи сьвято, сьвятий, цьвях, чи свʼято, свʼятий, цвʼях, чи сьято, сьятий, цьях?

Т. І. Карта № 94: [вʼ] (с(ʼ)ˈвʼато), [в] (с(ʼ)ˈвато), [вй] (с(ʼ)вˈйато), θ (ˈсʼато, сˈйато); [в] (с(ʼ)ваˈтий, с(ʼ)веˈтий), [вй] (с(ʼ)вйаˈтий), θ (сʼаˈтий); ненаголошений [е] < ę (с(ʼ)веˈтий).

Записано цʼвах — 28—30, 32, 33, 35, 37—39, 41, 43, 49, 58, 59, 76, 78, 199, 200, 202—204, 206, 211, 217, 218, 223, 225—228, 230, 232—234, 236, 240, 241, 244, 246, 250, 255, 257, 258, 268, 269, 295, 306, 310, 311, 362, 380, 428, 433—438, 440—449, 451—453, 456—458, 461, 463—471, 473, 474, 480, 483, 487, 489, 492—495, 497, 498, 500—504, 507—509, 526, 531, 534, 538, 542, 544, 545, 547, 579, 616, 622, 672, 683, 686—690, 694, 699—702, 704, 706, 707, 709, 711—716, 720, 722, 724, 725, 727, 729—734, 736, 737, 742, 744—746, 748—752, 754, 755, 758, 759, 765, 769, 779, 781, 786, 787, 789, 795; цʼвах // цʼвʼах — 477, 486, 499, 510, 640, 684, 762, 770; цвах — 36, 40, 42, 48, 51, 54, 62, 84, 201, 205, 208, 210, 212, 213, 242, 243, 245, 589, 591, 695, 696; цʼіˈвах — 496, 511, 685, 691, 693, 705, 719, 723; цʼйах— 528, 530; цʼах — 33, 339, 342, 482, 549, 551, 552; цʼвйах — 39, 56, 77, 132, 207, 215, 216, 219, 229, 231, 249, 267, 316, 356, 369, 376, 417, 505, 540, 543, 567, 571, 575, 580, 581, 602, 606, 621, 761, 775, 794, 827, 872; цвйах — 179, 191, 248, 281, 333, 351, 393, 409, 506, 524, 525, 595, 605, 664, 627, 708, 777, 791, 806, 839, 881, 885, 887; у решті записів — цвʼах // цʼвʼах.

У багатьох говірках засвідчено лексему гвʼізˈдок (гвозˈдок) як паралель до цвях. Замість лексеми цвях записано гвозд (гвуозд) — 3—5, 13, 20—22, 26, 27, 44, 46, 47, 56, 62, 64—66, 69—72, 82, 87, 89, 101, 104, 105, 108, 133, 134, 917—920. У поліських говірках зрідка фіксується також варіант гноздʼ.

Т. II. Карта № 77: [вʼ] (с(ʼ)ˈвʼато), [в] (с(ʼ)ˈвато), [вй] (с(ʼ)вˈйато); [в] (с(ʼ)ваˈтий), [вй] (с(ʼ)вйаˈтий); θ (ˈсʼато, сʼˈйато, сʼаˈтий, сʼйаˈтий); у коментарі: [с] (сˈвʼато, сˈвато, свˈйато); [ш] < < с (шˈвато, шʼˈвато, шʼˈвʼато);

карта № 78: [вʼ] (ц(ʼ)вʼах), [в] (ц(ʼ)вах), [вй] (ц(ʼ)вйах); [ӡʼ] (ӡʼвʼах, ӡʼвах, ӡʼвйах); [е] (ц(ʼ)вех, ц(ʼ)век), [и] (ц(ʼ)вих), [о] (ц(ʼ)вох); ʻцвяхʼ — гвʼіздʼ, кˈлине[и]ц; у коментарі: [цʼ] (цʼвʼах, цʼвах, цʼвйах); [к] (цʼвак, цʼвок, цʼвик); вставний [і] (ціˈвах).

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках виступають варіанти сʼˈвʼато, свʼаˈтий, цвʼах // сʼˈвʼато, сʼвʼаˈтий, цʼвʼах; подекуди в говірках замість лексеми свято фіксується пˈразник, замість цвях — гвʼізˈдок (гвозˈдок).

Записано також: сʼˈвʼато, сʼвʼаˈтий, цʼвʼах // свˈйато, свйаˈтий, цвйах — 164, 176, 216, 223, 292, 294, 354; сˈвʼато, свʼаˈтий // свˈйато, свйаˈтий — 73, 121, 162, 175, 334; свˈйато, свйаˈтий, цвйах — 207, 271, 276, 280, 290, 336, 350; сʼвʼˈйато, сʼвʼйаˈтий, цʼвʼйах — 130; свˈйато, свйаˈтий — 5, 235, 286, 291, 326; сʼвˈйато, сʼвйаˈтий — 327; свйаˈтий — 9, 313; сʼˈвато, сʼваˈтий, цʼвах — 203; сˈвʼато, свʼаˈтий // сʼˈвато, сʼваˈтий — 129, 144, 158, 165, 249; сʼˈвато, сʼваˈтий — 103; сʼˈвато — 9; сваˈтий — 143, 199.

Т. III, ч. 2. Записано варіанти: сʼˈвато, сʼваˈтий, цʼвах — 2—6, 10, 19, 21, 25, 108—111, 115, 116, 224, 289; сʼˈвато, сʼваˈтий, цвах — 13, 14; сʼˈвʼато, сʼвʼаˈтий, цʼвʼах // сʼˈвато, сʼваˈтий, цʼвах — 9, 11, 12; свˈйато, свйаˈтий, цвйах — 29, 34, 42, 44, 70, 95, 96, 104, 124, 125, 149, 166, 188, 210, 222, 223, 227, 238, 253, 276, 288, 290, 326, 339, 340; сʼвˈйато, сʼвйаˈтий, цʼвйах — 86, 90, 169, 186; сʼˈйато, сʼйаˈтий, цʼйах — 27, 88; цвйак — 227.

У решті говірок виступають варіанти сˈвʼато, свʼаˈтий, цвʼах // сʼˈвʼато, сʼвʼаˈтий, цʼвʼах.

Зрідка в говірках на всій території замість лексеми цвях фіксується гвоздʼ.

431. Звір, сміх, зміна, стіна чи зьвір, сьміх, зьміна, сьтіна? Користь, обійстя, старість чи корисьть, обійсьтя, старісьть.

Т. І. У всіх говорах фіксуються варіанти з помʼякшенням і без помʼякшення приголосних [з], [с] (зʼвʼір і звʼір, сʼмʼіх і смʼіх, зʼˈмʼіна і зˈмʼіна, сʼтʼіˈна і стʼіˈна, ˈкорисʼтʼ і ˈкористʼ, сˈтарʼісʼтʼ і сˈтарʼістʼ або з напівпомʼякшенням (з·вʼір, с·мʼіх, з·ˈмʼіна, с·тʼіˈна, ˈкорис·тʼ, сˈтарʼіс·тʼ). Тверді приголосні послідовно виступають перед складом з голосними [и], [ие]. Рефлекси ѣ в словах звір, сміх (звʼір, смʼіх, звир, смих, зв(ʼ)ер, см(ʼ)ех, звʼіер, смʼіех, звиер, смиех), також [вʼ], [мʼ] > [в], [м] (звир, смих, звер,

см.х, звиер, смиех) передано на карті № 10; варіанти *зв'ір, ʒв'ір* — на карті № 106; [ст'] > [сц'] у кінці слова — на карті № 109; [ст'] > [сц'] в середині слова — на карті № 110.

Поширення лексеми *обійстя* зображено на карті № 282; у коментарі: *оˈб'ійст'а, об'ійсˈт'а; оˈб'ісˈт'а; гоˈб'ійст'а; оˈбийст'а; оˈб'ісˈц'а, оˈб'іс'це, об'ісˈц'е.* Приголосний [с] у цій лексемі фіксується з пом'якшенням і без пом'якшення в говірках на всій відповідній території.

Т. II. У більшості випадків у всіх говорах виступають варіанти *з'в'ір, с'м'іх, зˈм'іна, с'т'іˈна, ˈкорис'т', сˈтар'іс'т', обійс'ˈт'а* (беруться до уваги випадки, коли приголосні виступають перед [і] та [ie]; перед [и] *(звир, смих),* [е] *(стеˈна)* обидва приголосні переважно тверді).

Виняток становлять випадки: *зв'ір, см'іх* — 2—4, 8, 14—16, 19—21, 27, 29, 46, 50, 61, 77, 82, 89, 90, 95, 96, 101, 105, 190, 205, 209, 213, 214, 224, 225, 229, 274, 317, 343, 346, 352, 366, 369, 383, 388, 389, 403, 404, 406, 408—416, 418—431, 436, 440, 441, 453, 457, 461, 468, 484, 486, 487, 489—491, 504, 506—511, 513, 515, 516, 518, 519, 522, 523, 525, 529, 533, 541, 543, 548—552, 556—558, 580, 581, 583, 584, 587, 588, 603, 605—610, 612—621, 624, 633, 635, 641, 647, 654, 657—661, 664—667, 674—676, 678—684; *звір* — 22, 51, 100, 158, 200, 210, 214, 226, 306, 313, 319, 341, 357, 412, 417, 465, 467, 473, 474, 478, 497—499, 501, 503, 526, 527, 540, 545, 568, 622, 638, 642, 648; *см'іх* — 23, 33, 64, 69, 71, 80, 93, 97, 98, 108, 198, 222, 223, 340, 480, 482, 488, 504, 514, 553, 611, 623, 632, 634, 637, 644, 645, 655; записано: *жвір, шміх* — 669, 670, 686; *ж'вір* — 148, 668; *ш'м'іх* — 668, 672; *ǯв'ір* — 670—673, 679; *з'вир, с'мих* — 175; *з'ˈм'іна* — 13, 41, 54, 56, 66, 67, 84, 88, 94, 99, 116, 122, 123, 126, 131, 135, 136, 138—144, 147, 149, 150, 154—156, 163, 165, 167, 170, 172, 174, 177, 178, 180, 187, 188, 192, 195, 199—201, 207, 208, 210, 217—221, 223, 241, 251, 257, 271, 279, 281, 282, 296, 297, 309, 312, 320, 355, 365, 367, 368, 370, 375, 378, 381, 390, 395, 399, 401, 436, 438, 446, 460, 463, 472, 481, 502, 512, 544, 564, 566, 567, 569, 572, 577, 622, 630, 640, 650, 652; *з'ˈмина* — 182;

ст'іˈна — 3, 28, 47, 50, 58, 61, 100, 115, 194, 195, 198, 205, 221, 224, 225, 228, 229, 234, 249, 252, 307, 308, 323, 338, 342, 346, 350, 352, 356, 358, 360, 366, 376, 383, 389, 396, 397, 403, 406, 408, 410, 411, 418—422, 425, 427—429, 431, 436, 441, 449, 453, 455, 460, 461, 465, 467, 468, 470, 473—477, 479, 483—492, 494, 496, 499—501, 503—507, 510, 511, 513—516, 518—521, 523, 525, 527, 529, 533, 538, 539, 541, 543—554, 556—559, 570, 571, 573, 575, 578, 580—585, 587, 588, 603, 605—608, 610—615, 650, 652, 653, 658, 661, 665—667, 670—672, 674, 676, 681—684; записано *цˈк'іна* — 672а, 673, 678, 679;

[с] в лексемі *обійстя* — 21, 113, 129, 206, 225, 228, 229, 249, 260, 305, 306, 311, 333, 338, 343, 355, 363, 366, 368, 377, 393, 396, 404, 408, 409, 411, 416, 418—422, 436, 440—442, 445, 452, 453, 460, 468, 470, 478, 484, 504, 505, 510, 511, 515—517, 521, 527—529, 533, 543, 546, 549, 552, 559, 573, 578—581, 607, 618, 678, 679, 682, 683;

ˈкорист', сˈтар'іст' — 28, 47, 71, 75, 88, 90, 92—96, 98—100, 103, 107, 113, 159, 175, 176, 179, 187, 189, 194, 205, 206, 213, 217, 225, 228, 229, 243, 250, 275, 305, 307, 311, 333, 334, 338, 340, 343, 350, 355, 356, 360, 363, 366, 376, 377, 408, 409, 411, 415, 416, 419, 422, 425, 427—429, 436, 440, 441, 445, 453, 460, 468, 470, 474, 484—486, 489, 490, 497, 500, 503, 504, 506, 509—511, 513, 515—517, 521, 524, 528, 529, 533, 539, 543, 546—550, 552, 554—558, 573, 578—585, 588, 605, 606, 608—610, 613—615, 620, 622, 628—630, 632, 637, 639, 642, 644—646, 648, 653—659, 661, 664—668, 672, 676—678, 682, 683, 686; записано 'старість' — *стаˈроба* — 679.

Рефлекси ѣ (і, и, е, іе) в лексемі *сміх,* [мй] *(смйех)* передано на карті № 8; рефлекси ѣ (и, е, іе) в лексемі *звір* — на карті № 9; рефлекси ѣ (і, и, е) в лексемі *стіна* — на карті № 10; [с(')т'], [с(')ц'] у лексемі *старість,* кінцевий [к'] *(сˈтар'іс'к')* — на карті № 95; [с(')т'] *(с(')т'іˈна),* [с(')ц'] *(с(')ц'іˈна);* [к'] *(с(')к'іˈна)* — на карті № 96; [р] *(зв'ір),* [р'] *(звір')* — на карті № 117; поширення лексеми *обійстя* і її синонімів — на карті № 276.

Т. III, ч. 1. На всій території в говірках виступають форми з пом'якшенням і без пом'якшення приголосних [з], [с]. Лексема *обійстя* в багатьох говірках не засвідчується. Лексема *звір* на всій території тому фіксується з пом'якшенням і без пом'якшення кінцевого [р]. Записано варіанти *ʒв'ір* — 93; *ʒ'в'ір* — 217; *ʒв'ір'* — 81; *ʒ'в'ір'* — 219, 250; *ʒ'в'ір // з'в'ір* — 21, 77, 80; *звер'* — 84; *зв'ер* — 1, 7; *з'в'ер* — 18, 230; *зв'ер'* — 2, 4, 6, 16, 17, 19, 26, 27, 41, 48, 57, 150, 204, 210, 244, 307, 310, 311, 317, 322, 330, 359, 363, 370—374; *з'в'ер'* — 20, 24, 29, 47, 63, 88, 115, 153, 157—160, 242, 246, 248, 249, 324, 366; *зв'ieр* — 43; *з'в'ieр'* — 23.

Зафіксовано [с'т'] > [с'ц']: *(сц'іˈна, ˈкорис'ц', сˈтар'іс'ц')* — 92, 156, 161, 187, 239, 251, 272, 313, 326, 327; тільки *ˈкорисц', сˈтар'ісц'* — 1, 2, 85, 94; тільки *с'ц'іˈна* — 121, 135, 138, 146; *оˈб'ійс'ц'а* — 138; *оˈб'ійст'а // оˈб'ійсц'а* — 263.

Записано *ˈкор'іст'* — 81, 278, 309, 316; *ˈкорест'* — 226.

Т. III, ч. 2. У говірках на всій території фіксуються форми з пом'якшенням і без пом'якшення приголосних [з], [с]. Поширення лексеми *об'ійсˈт'а* передано на карті № 82; у коментарі; *об'ісˈт'а, об'ісˈц'а, оˈб'іст'а.*

Засвідчено [ст'] > [сц'] *(сц'іˈна, ˈкорис'ц', сˈтар'іс'ц')* — 2, 3, 5, 9, 13, 14, 17, 19, 23, 25, 28, 34, 38, 40, 86, 91, 111, 120, 122, 131, 134, 138, 139, 163, 170, 181, 182, 206, 211, 224, 225, 227, 233, 276, 279, 286, 287, 289, 291; [т'] > [к'] *(ск'іˈна)* — 4, 108—110, 115; [з] > > [ǯ] *(ǯв'ір)* — 11, 17; зафіксовано *ˈкор'іст'* — 67, 91, 151, 159, 176, 179, 362; *ˈкорист' // ˈкор'іст'* — 37, 200, 284; відзначено *ˈкор'іст'* 'прилад збивати молоко' — 328; 'лопатка' — 366; *ˈкорист'* 'лопатка' — 341, 370.

Записано варіант: *з(')в'ер* — 51, 73, 78, 119—121, 146, 148, 205, 247, 250, 253, 254, 275, 276, 288, 297, 299, 303, 307, 323, 327, 329, 333, 338, 346, 347, 352, 356, 360, 373, 375; *з(')в'ір // з(')в'ер* — 12, 13, 24, 25, 44, 47, 95, 145, 152, 160, 163, 168, 182, 189, 194, 251, 252, 255, 256, 282, 295, 301, 302, 339; *звйер* — 63, 67, 326, 330; *звер* — 150, 153, 202, 309, 310; [р'] у лексемі *звір* передано на карті № 26.

432. Со**н**це, ві**н**це, віко**н**це чи со**нь**це, ві**нь**це, віко**нь**це? Радя**н**ський, селя**н**ський (з твердим н) чи радя**нь**ський, селя**нь**ський?

Т. I. Карта № 67: [в'і] *(в'іˈконце),* [о] *(оˈконце);* суфікс **-енц-**: *(в)оˈкенце, (в)аˈкенце;* закінчення **-а**: *(в)аˈко(е)нца;* у коментарі: *виˈконце;* палатальність суфіксального [н']; протетичний [в] перед [о] *(воˈконце),* перед [а] *(ваˈконце, ваˈкенца).*

У говірках усіх говорів слова *сонце, вінце* виступають з твердим [н] *(ˈсонце, ˈв'інце, в'інˈце),* лексеми *радянський, селянський* у говірках на всій території фіксуються з м'яким і твердим [н]; *раˈд'ан'с'ки(й)* і *раˈд'анс'ки(й), сеˈл'ан'с'ки(й)* і *сеˈл'анс'ки(й).* Записано також: *ˈсон'це, ˈв'ін'це* — 125, 203—205, 212, 223, 462; *ˈсон'це* — 7, 54, 124, 202, 236, 239; *ˈсонце // ˈсон'це* — 40, 45; *ˈв'ін'це* — 197; *ˈв'ieн'це* — 200; *ˈв'ін'ц'а* — 279, 549, 582, 633;

раˈд'ански(й), сеˈл'ански(й) — 1, 4, 5, 9, 10, 16, 12, 31, 37, 38, 51, 52, 60, 78, 82, 101, 917—919.

Замість лексеми *вінце* в ряді говірок фіксується демінутив від *вино* — *винˈце.*

Т. II. У всіх говорах фіксуються форми з твердим [н] у лексемах *ˈсонце, ˈв'інˈце, в'іˈконце* і з м'яким [н] у лексемах *раˈд'ан'с'кий, сеиˈл'ан'с'кий.* Записано також: *ˈсон'це, ˈв'ін'ˈце, в'іˈкон'це* — 209, 210, 310, 313, 315, 345, 351, 663, 667; *ˈсон'це, в'іˈкон'це* — 163, 192, 248, 508; *ˈсон'це, оˈкон'це* — 88, 154, 159, 182, 185, 207, 656; *ˈсон'це* — 80, 106, 129, 143, 183, 205, 208, 617, 664—666; *в'іˈкон'це* — 109, 473; *оˈкон'це* — 164, 212; *оˈкен'це* — 629; *ˈв'ін'це* — 129, 154; *в'ін'ˈце* — 7, 163, 199, 293;

раˈд'ан'ский, сеˈл'ан'ский — 3, 14, 23, 25, 32, 53, 63, 78, 80, 109, 113, 130, 132, 135—137, 162, 166, 171, 173, 220, 231—235, 237—240, 247, 248, 252, 255—258, 261, 266, 269, 270, 280, 283, 284, 287, 292, 300, 301, 308, 318, 321, 322, 324, 327—331, 333, 334, 338, 339, 347, 359, 373, 387, 401, 412, 465, 471, 492, 494, 505, 509, 510, 520, 534, 535, 539, 614, 633, 634, 662, 663, 668;

раˈд'анс'кий, сеˈл'анс'кий — 11, 13, 16, 19, 22, 35, 36, 43, 44, 46—48, 50—52, 60, 67, 68, 73, 82—84, 91, 93, 100, 104—107, 112, 118, 122, 126, 127, 145—147, 149, 153, 158, 160, 161, 167, 168, 174, 175, 178, 179, 183, 188, 190, 195, 198, 203, 205, 206, 208, 209, 211, 223, 225, 226, 228, 243, 260, 276, 285, 286, 296, 310, 317, 335, 343, 346, 350, 352, 353, 356, 362, 369, 371, 374—377, 381, 384, 389, 390, 392, 393, 396, 397, 416, 418, 419, 421, 422, 424, 425, 428, 430, 431, 444, 451, 453, 457, 458, 460, 461, 470, 478—490, 506, 509, 517, 526, 531, 541, 546, 547, 552, 560, 568, 570, 580, 584, 587, 624, 628, 629, 646, 683;

раˈд'анский, сеˈл'анский — 2, 8, 10, 15, 17, 21, 24, 28, 38, 42, 45, 52, 58, 61, 65, 69—72, 76, 77, 79, 85, 90, 94—96, 98, 103, 108, 116, 128, 134, 138—140, 144, 148, 176, 245, 249, 251, 252, 254, 271, 279, 291, 304, 305, 319, 325, 345, 348, 351, 354, 361, 382, 429, 476, 483, 485, 489, 501, 504, 507, 512, 514, 515, 518, 519, 521, 523, 524, 527, 532, 536, 543, 548—550, 554—558, 569, 574, 577—579, 581—583, 588, 603, 604, 606, 607, 609, 610, 616, 637, 638, 641, 644, 645, 649—651, 653, 665, 677, 686;

раˈд'ан'ц'кий, сеˈл'ан'ц'кий — 4, 7, 39, 412, 423, 438, 456; *раˈд'анц'кий, сеˈл'анц'кий* — 5, 40, 62, 487, 491; *раˈд'анцкий, сеˈл'анцкий* — 37, 500, 508; *раˈйанс'кий* — 306.

Лексема *вінце* в такій формі фіксується відносно рідко; у багатьох випадках її записано в множинній формі *ˈв'ін'ц'а,* нерідко замість неї засвідчується лексичний відповідник *кˈриса* або відносний паронім *винˈце.*

Засвідчено варіанти лексеми *віконце: виˈконце* — 50, 211; *воˈконце* — 2, 4, 6, 21, 97, 660; *вуˈконце* — 1, 5, 7, 29, 51, 128, 147; *воˈк'інце* — 12; *вуˈк'інце* — 44; *воˈкенце* — 18, 35, 78, 643; *вуˈкенце* — 42, 52, 70, 72, 148, 236; *в'іˈкенце* — 219, 412, 434, 442; *гоˈконце* — 132, 157, 161, 189; *гуˈконце* — 26, 29, 56, 108, 119, 120, 125; *гоˈкенце* — 43, 73, 75, 76, 187; *гуˈкенце* — 66, 67; *оˈконце* — 3, 8, 9, 20, 23—25, 28, 30, 32, 38, 45, 49, 81, 83, 91, 94, 98—100, 103, 104, 159, 175, 177, 179, 180, 184, 191, 622, 651, 653, 659; *оконˈце* — 13, 181; *уˈконце* — 118, 149, 150, 620; *оˈкенце* — 10, 11, 14, 15, 17, 36, 37, 39—41, 46, 48, 52, 54, 59, 60, 62, 64, 65, 68, 69, 71, 74—77, 79, 82, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 93, 95, 96, 174, 178, 618, 619, 630, 632—640, 642, 644, 645, 647—650, 654, 658; *окенˈце* — 18, 48; *уˈкенце* — 617; 'віконце' — *ˈоболок* — 451, 455; *ˈоблак* — 683; *ˈвоблак* — 684; *обˈлочок* — 461; *обˈлачок* — 673, 679; *обˈлачік* — 676, 677; *ˈоболочок* — 431; *ˈвоболочок* — 421, 426; *ˈоболоча* — 417, 457; *ˈвоболоча* — 418, 419; *ˈвозўр* — 429; *ˈвôзўрчик* — 449, 454; *ˈвызўр* — 444; *ˈвызўрчик* — 450; *ˈвизурчих* — 428; *вызўрˈчатко* — 452; *ˈвызвір* — 430.

Т. III, ч. 1. На всій території тому в говірках фіксуються форми *ˈсонце, ˈв'інˈце, в'іˈконце, раˈд'анс'кий* і *раˈд'ан'с'кий, сеиˈл'анс'ˈкий* і *сеиˈл'ан'с'кий.* Записано також: *ˈсон'це, ˈв'ін'це* — 11; *ˈсон'це, в'іˈкон'це* — 20, 24, 49; *ˈсон'це* — 130; *ˈсонце // ˈсон'це* — 44; *ˈв'ін'це* — 271, 322, 334, 364; *в'ін'ˈце* — 166, 271, 333, 342, 350; *в'іˈкон'це* — 23, 221; засвідчено варіанти: *оˈконце* — 2, 10, 19, 48, 54, 139, 219, 244; *ваˈконце* — 1, 4, 6; *оˈкенце* — 3.

Т. III, ч. 2. У говірках на всій території лексеми *сонце, вінце, віконце* виступають з твердим [н], слова *радянський, селянський* скрізь фіксуються з твердим і трохи рідше з м'яким [н].

Записано: *ˈсон'це, в'ін'ˈце, в'іˈкон'це* — 166, 174, 208; *ˈсон'це, віˈкон'це* — 215; *ˈсонце, ˈв'інце // ˈсон'це, ˈв'ін'це* — 25, 103; *ˈсонце, в'іˈконце // ˈсон'це, в'іˈкон'це* — 187; *ˈв'ін'це* —97; *в'ін'ˈце* — 35, 95; *ˈв'ін'ц'а* — 74, 78, 317, 319, 334; *в'іˈкон'це* — 95, 127, 130; *в'іˈконце // в'іˈкон'це* — 106, 283; *в'іˈкенце* — 114; *в'іˈконце // в'іˈкенце* — 89; *оˈконце* — 213, 344.

433а). *Т*істо, *т*іло, *т*існий, *т*ітка чи *к*істо, *к*іло, *к*існий, *к*ітка?

Т. I. Карта № 104: [т'] *(ˈт'істо, т'існий),* [к'] *(ˈк'істо, к'ісˈний);* у коментарі: *ˈт'есто, ˈтieсто, ˈт'есни(й), ˈт'ieсни, т'ісˈни.*

Записано *ˈк'іло* — 381, 422, 424, 546, 551, 602, 611, 672; у лексемі *тітка* [т'] > [к'] не засвідчено.

Рефлекси ѣ в лексемі *тіло:* [і] *(ˈт'іло),* [е] *(ˈт'ело),* [ie] *(ˈт'ieло)* передано на карті № 3;

рефлекси **е** в лексемі *тітка:* [і] *(ˈт'ітка),* [о] *(ˈт'отка),* [у] *(ˈт'утка),* [уи] *(ˈт'уитка),* [уо] *(ˈт'уотка),* [ie] *(ˈт'ieтка)* — на карті № 28.

Т. II. Карта № 88: [к'] *(к'ісˈний, ˈк'іло, ˈк'істо);* наголос: *т'ісˈний* — *ˈт'існий* передано на карті № 131; рефлекси ѣ в лексемі *тіло* (і, и, е, ie) — на карті № 3; варіанти лексеми *тітка (ˈт'ітка, ˈт'ўтка, ˈт'отка, ˈт'утка, ˈт'уотка, ˈт'уитка, ˈт'ieтка; ˈц'отка, ˈтч'отка; ˈтета, ˈтетка)* — на карті № 157; записано: *ˈк'ітка* — 4, 128, 157, 188, 229, 247, 263, 264, 266, 267, 292, 293, 296—299, 304, 306, 308, 317, 365, 426, 453, 465, 466, 469, 472, 473, 483, 485, 488, 491, 492, 498, 512, 516, 518, 520, 521, 524, 525, 538, 543, 559, 563, 583, 605, 606; *ˈк'ітка // ˈт'ітка* — 21, 22, 214, 217, 667; *ˈк'ўтка* — 426; *ˈк'ўтка // ˈт'ўтка* — 444.

Т. III, ч. 1. Карта № 11: [т'] *(ˈт'істо, т'існий),* [к'] *(ˈк'істо, к'ісˈний).*

На всій території в говірках виступають форми *ˈт'іло, ˈт'ітка* і *ˈт'отка.* Записано також: *ˈт'ело* — 26, 313, 317, 324; *ˈт'ieло* — 43; *ˈт'етка* — 136.

Т. III, ч. 2. Карта № 19: [т'] *(ˈт'істо, т'ісˈний, ˈт'іло),* [к'] *(ˈк'істо, к'ісˈний, ˈк'іло).*

Записано ˈтітка і ˈкітка — 18; ˈт(к)ˈітка — 36; ˈт'отка — 68, 70, 84, 87, 94, 117, 119, 152, 153, 163, 164, 167, 169, 175, 176, 178, 186, 189, 196, 200, 202, 205, 211, 213, 214, 233, 235, 247, 250—252, 254, 261, 275—277, 279, 284, 288, 289, 292, 299, 303, 305—308, 312, 315, 316, 323, 327, 329—331, 333, 335, 337—341, 352, 353, 356—358, 360, 366, 369—371, 374.

433б). *Тяжко, тягнути, тя* (тебе) чи *кешко, кегнути, ке*, чи *кіжко, кігнути, кі*?

Т. І. Явища [т'] > [к'] в програмових словах на території тому не засвідчено.

Записано структури: *т'аˈнут'* — 4, 14; *ц'агˈнуц'* — 16; *т'егˈнут' (-и)* — 3, 9—11, 20, 46, 47, 74, 77—79, 85, 100, 105, 107, 109, 111, 112, 124, 129, 130, 132—136, 138—140, 142, 170, 188, 277; *тегˈнут' (-и)* — 80, 82, 88, 143, 157, 159, 325; *т'ігˈнут'* — 4, 187—189, 279; *т'агˈт'і* — 21, 23, 27; *т'егˈти* — 103, 128, 131; *тегˈти* — 114, 116; *т'егт'* — 1, 64, 69, 70; *ˈт'егт'і* — 70, 97, 101, 104, 106; *ˈц'егт'і* — 73; *ˈтегти* — 113;

ˈтебе — 153, 235, 317, 324, 353, 513, 514; *т'еˈб'е* — 22, 26, 44, 46, 93—95, 105; *т'еаˈб'е* — 1, 3, 8, 64, 104; *т'аеˈб'е* — 71, 96, 97; *таˈб'е* — 10, 13, 15, 99, 101; *таˈбе* — 22, 75; *тоˈб'е* — 21; *т'іˈбе* — 18; *т'еˈб'іе* — 2; *таˈб'іе* — 47, 76; засвідчено енклітику *т'а* — 25, 91, 203, 209, 231, 256, 285, 300, 303, 341, 388, 400, 408, 412, 463, 476, 510, 521, 583, 718, 738, 813, 882, 884, 885, 898, 901, 904, 906.

У решті говірок виступають форми *ˈт'ажко, т'агˈнути (-т), теˈбе (теиˈбе)*.

Т. ІІ. Карта № 88: [т'] *(ˈт'ажко, т'агˈнути)*, [тч'] *(ˈтч'ажко, тч'агˈнути)*, [к'] перед відповідниками **'а** (< ę) *(ˈк'ешко, к'егˈнути, к'ігˈнути)*; у коментарі: *ˈч(')ашко;* [е], [и] на місці [а] *(ˈт'ешко, ˈт'ишко)* передано на карті № 41.

У більшості говорів виступає займенникова форма *тебе*. Записано: *тиˈба* — 8; *ˈтебе* — 6, 25, 186, 216, 221. Засвідчено енклітики: *т'а* — 112, 113, 203, 266, 268, 271, 273, 275, 276, 323, 325, 329, 333, 335, 352, 355, 364, 399, 403, 404, 406—415, 417, 419—422, 424—431, 433—437, 439—454, 456—459, 461, 472, 487, 491, 493, 509, 515, 530, 532, 539, 542, 546, 547, 549, 550, 552, 565, 567, 580, 585, 588, 611, 619, 663—665, 667, 668, 672, 673, 676—678, 682—684; *т'е* — 111, 251, 291, 298, 319, 332, 336, 339, 363, 432, 473, 479, 482, 486, 492, 495, 531; *т'ê* — 484, 587; *те* — 662; *т'и* — 289, 327, 331, 464, 467, 489, 490; *т'і* — 28, 231, 232, 239, 244, 246, 253, 257, 258, 284—286, 292, 299, 304, 306, 307, 310, 324, 332, 363, 465, 466, 476, 499, 503, 516, 524, 559, 581; *к'а* — 510, 512, 518, 547; *к'е* — 297, 465, 468, 502, 518; *к'и* — 470; *к'і* — 302, 478, 483, 500.

Т. ІІІ, ч. 1. На всій території в говірках записано форми *ˈт'ажко, т'агˈнути, теиˈбе*.

Засвідчено: *т'а* — 101, 105, 113, 175, 176, 203, 253, 335, 336, 360; *т'аˈнут' (-ти)* — 79, 146, 160, 236, 238, 317, 320, 324; *ˈт'анут'* — 6, 23, 142, 244, 374.

Т. ІІІ, ч. 2. На території тому явища [т'] > [к'] у вказаних словах не засвідчено; скрізь фіксуються форми *ˈт'ажко, т'агˈнути (-т'), теиˈбе*. Записано: *т'аˈнут'* — 275, 276, 278, 284; *ˈтебе* — 253, 317; засвідчено енклітику: *т'а* — 4, 123, 212, 216, 243; *т'а // теˈбе* — 20, 30.

434. *Дмитро, Дніпро, дбати, для, дятел, дід, діло, дівка* чи *Гмитро, Гніпро, гбати, гля, гятел, гід, гіло, гівка*, чи *Gмитро, Gніпро, gбати, gля*?

Т. І. Карта № 133; [г] < [д] у лексемі *гл'а* 'для'; [г] < [д] у лексемі *гмитˈро* 'Дмитро'; у коментарі: *гн'інˈро;*

карта № 113: [д'] *(ˈд'ател('))*, [ʒ'] *(ˈʒ'ател)*, [й] *(ˈйател('), ˈйатер)*.

Слова *дбати, дід, діло, дівка* у всіх говорах записано з [д]. У говірках усіх говорів фіксуються форми *Дмитˈро* і *Митˈро*. Засвідчено: *Змитˈро* — 5, 8—10, 12, 99, 106, 109, 128, 129, 202, 205, 208, 220; *Зм'ітˈро* — 1, 24, 44, 64, 65, 93, 97, 102, 917—919; *З'м'ітˈро* — 2, 3, 7, 13, 15, 46, 47, 96; *З'ˈм'ітр'ій* — 17; *Зм'ітˈро* — 16;

Н'інˈро — 375; *Н'енˈро* — 271; *Ненˈро* — 30, 84;

Зм'ітˈро, ʒ'ед, ˈʒ'ело, ˈʒ'ейка — 16; *ʒ'ед, ˈʒ'ело, ˈʒ'ейка* — 101; *ʒ'іед, ˈʒ'іело, ˈʒ'іейка* — 94; *д'ед, ʒ'ед, ˈʒ'ело* — 8;

'для' — *д'л'е* — 49, 56, 140; *дле* — 52, 109, 136; *гл'а* — 249, 280, 304; *гл'е* — 62; *гле* — 27, 51, 52; *дл'і* — 279; *кл'а* — 333, 334, 573; *л'а* — 72; *л'ä* — 68; *л'е* — 47, 64, 71, 82.

Т. ІІ. Карта № 90: [д] *(Дмитˈро, Дˈмит'ор)*, [г] *(Гмитˈро, Гˈмитер)*, [з'] *(З'митˈро)*, ϑ *(Митˈро, ˈМит'ор)*; [г] *(гл'а)* 'для'; *[Гн'інˈро], [Н'інˈро]* 'Дніпро'; у коментарі: *Дˈмитро, ˈМитро, Дˈмитир; д'л'а, ˈд'іл'а;*

карта № 337: [д'] *(ˈд'ател('), ˈд'атлик)*, [ʒ'] *(ˈʒ'енʒ'ул)*, [й] *(ˈйател', ˈйатлик)*; у коментарі: [г'] *(ˈг'ател)*, [дй] *(дˈйател)*, *ˈйат'ір* 'дятел'; *ˈд'ател'*; лексичні відповідники див. питання 70; [о] *(Дˈмит'ор, ˈд'ат'ол)* передано на карті № 40.

У всіх говорах лексеми *дбати, дід, діло, дівка* записано з [д]. Відзначено: *гˈбати* — 110, 292, 325, 351; *ʒˈбаті* — 404, 406, 681, 683, 686; *зˈбати* — 408, 413, 417, 420, 428, 444;

г'ід, ˈг'іло, ˈг'ійка — 229, 293, 294, 298, 304, 330, 465, 469, 470, 473, 479, 480, 483, 495, 498, 500, 505, 510, 512, 514, 518, 551, 556, 558, 559, 583; *г'ід* — 110, 128, 280, 364, 467, 471, 478, 499, 528, 539; *ˈг'іло* — 127, 201, 297, 467, 508; *г'іˈло* — 1; *ˈг'ійка* — 477, 490, 554.

Т. ІІІ, ч. 1. Карта № 62: [д] *(дл'а)*, [б] *(бл'а)*, [г] *(гл'а)*; у коментарі: *д'л'а;*

карта № 12: [д'] *(ˈд'ател)*, [й] *(ˈйател)*; [і] *(ˈд'ат'іл('), ˈйат'іл('))*; у коментарі: [еи] *(ˈд'атеил, ˈйатеил)*.

На всій території тому слова *Дн'інˈро, дˈбати, д'ід, ˈд'іло, ˈд'ійка* фіксуються з початковим [д]. Лексема *Дмитро* в говірках на всій території виступає у варіантах *Дмитˈро* і *Митˈро*. Записано *Метˈро* — 66, 243; *М'ітˈро* — 252, 327, 368.

Т. ІІІ, ч. 2. У говірках на всій території тому програмові слова *Дніпро, дбати, дятел, дід, діло, дівка* фіксуються з початковим [д]. Лексема *Дмитро* скрізь виступає у варіантах *Дмитˈро* і *Митˈро*. Записано: *Гмитˈро* — 2, 9, 10, 12, 15; *Змитˈро* — 89; 'Дніпро' —*Н'інˈро* — 2, 3, 5, 207, 340; 'для' — *гл'а* — 2, 15, 17, 18, 32, 108—110, 115, 117, 162, 216, 222—224, 297.

435. *Життя, сміття, весілля, гілля, насіння, каміння* чи *житє, смітє, весілє, гілє, насінє, камінє*?

Т. І. Карта № 205: **-а** *(веиˈс'іл':а, наˈс'ін':а, каˈм'ін':а)*, **-е** *(веиˈс'іл':е, наˈс'ін':е, каˈм'ін':е)*; [й] *(веˈс'іел'йе, наˈс'ен'йе, каˈм'ен'йе)*; [л'], [н']; *веиˈс'іл'е (-л'а), наˈс'ін'е (-н'а), каˈм'ін'е (-н'а)*; у коментарі: -ае, -ä, -еа, -ê, -â; *в'еаˈс'ел':а, в'аˈс'ел':е, каˈс'ен':а, наˈс'іен':а, каˈмен':е, каˈм'іен':а, камˈйен':а, камˈйен'е, камˈн'ен'е, каˈмен'е*.

Флексії **-а, -е** *(с(')ˈм'іˈт':а, сˈм(')іˈт':е)*, а також [т':] і [т'] відбито на карті № 205; наголос у цій лексемі зображено на карті № 148; лексичний відповідник до *весілля* — *сˈвад'ба (сˈвайба, сˈвал'ба)* передано на карті № 114.

Ареали флексій **-а, -е** і ареали подовженого та неподовженого прикінцевого приголосного в лексемі *життя* ті ж, що й у картографованих лексемах. Ще відзначено: *жи(і)ˈт':о* — 7, 8, 68, 96; *жи(і)ˈт':о // жиіˈтч':о* — 13; *жит':ˈйо* — 2, 178; *ˈжи(иі, і)тка* — 22, 25—27, 33, 34, 38, 43, 45, 48, 54, 59, 62, 208, 219, 235, 242—244, 246; поруч з формою *жиˈт':а* наведено: *жис(')т'* — 56, 64, 67, 68, 75, 77, 81, 82, 93, 94, 102, 252, 289, 402, 417, 497; *жи(і)з(')н'* — 1, 16, 18, 19, 40, 46, 67, 71, 73, 78, 88, 91, 106, 107, 115, 117, 130, 164, 166, 190, 191, 194, 276, 315, 427, 864, 901; *ˈжи(і)з(')н'а* — 29, 188, 840; *жиз'д'* — 104, 105, 113, 114, 404; *жиз'* — 136, 138, 140, 144, 174, 225, 322, 324.

Форми *ˈг'іˈл'(:)а* і *ˈг'іˈл'(:)е (ˈгоˈл'(:)е)* територіально співвідносні з відповідними формами картографованих слів. Записано: *гиˈл':а* — 266, 302, 355, 453, 510, 542, 787, 857, 863, 890, 916; *ˈгил'(:)а* — 540, 545, 547, 569, 709, 736, 776, 780, 791, 849; *ˈгул':е(-а)* — 88, 101, 106, 162; *ˈгуол':а* — 68, 69, 97, 102, 107, 111, 113, 114, 138, 140; *ˈгуил':е* — 103, 112, 131, 135, 137, 139, 141; *гаˈл':о* — 10, 15, 18, 66, 96, 101; замість *гілля* записано *гиˈл'аки* — 543, 688, 700, 704, 705, 722, 732, 734, 779, 782, 784, 789, 807.

Т. ІІ. Карта № 183: **-а** *(наˈс'ін':а, каˈм'ін':а)*, **-е** *(наˈс'ін'(:)е, каˈм'ін'(:)е*, **-и** *(наˈс'ін'и, каˈм'ін'и)*, **-і** *(наˈс'ін'і, каˈм'ін'і)*; **-а** *(жиˈт'(:)а, с'м'іˈт'(:)а)*, **-е** *(жиˈт'(:)е, см'іˈт'(:)е)*, **-и** *(жиˈт'и, с'м'іˈт'и)*; у коментарі: -ê, -ие, -î, -еи;

карта № 94: [т':], [н':], [л':] *(жиˈт':а, жиˈт':е; наˈс'ін':а, наˈс'ін':е, веˈс'іл':а, веˈс'іл':е)*, [т'й], [н'й], [л'й] *(жит'ˈйе, наˈс'ен'йе, веˈс'ел'йе)*, [т'], [н'], [л'] *(жиˈт'а, жиˈт'е; наˈс'ін'а, наˈс'ін'е; веˈс'іл'а, веˈс'іл'е)*; у коментарі: *жиˈц'а, сміˈц'а; жиˈтч'а, сміˈтч'а; жиˈк'а, см'іˈк'а;* 'життя' — *ˈжитка, жиˈвуха, жиˈвіт, жіˈвіт, жиˈвут, жіˈвот;*

карта № 362: *сˈвад'ба; сˈвал'ба; веиˈс'іˈл'(:)а, виеˈс'іˈл'(:)а, вис'іˈл'а..., веˈс'іл':а, веˈс'іˈл'(:)е, в'іс'іˈл'а, в'іс'і:ˈл'е;* наголос на кінцевому складі; у коментарі: *веˈсел':е, веˈс'ел'е, веиˈсил':е, веˈсіл'а, веˈс'іе л':е, в'іˈс'ал'е*.

Зафіксовано наголос *ˈжит'(:)а (-е)* — 131, 158, 299, 412, 618, 620, 621, 630, 633, 636, 637, 640, 654—657, 659—661, 663, 665; у лексемі *сміття* у всіх говорах засвідчується подвійний наголос. Лексема *гілля* у всіх говорах з подвійним наголосом флексією наз. відм. однини співвідносна з картографованими; варіант *ˈгол'(:)а(-е, -і) // гоˈл':а (-е,-іе)* властивий поліським говіркам *(гол'ˈйе* — 68, 71, 76, 81, 85, 87, 89, 90, 95, 187, 216, 623, 649—653; *гаˈл':е* — 184). Записано ще: *ˈгил':а* — 134, 252, 273, 399, 611; *гиˈл':а* — 117, 235—237, 554, 558, 603; *гуˈл':а* — 16, 621, 625; *ˈгўл'а* — 425; *гуˈл':е* — 17, 21, 36, 40, 51, 56, 59, 66, 67, 72, 101, 204, 210, 213, 219, 629; *гул'ˈйе* — 18; *ˈгул:е* — 657; *ˈгил':і* — 463, 499; *гйл'е* — 495; *гиˈл'е* — 504, 507, 529; замість форми *гілля* наведено словотворчі деривати: *г'іˈл'аки (-к'і)* — 134, 135, 137, 140—143, 156, 159, 160, 170—172, 277, 278, 281, 285, 309, 311, 321, 324, 325, 348, 350, 351, 362, 376, 545, 579, 605, 607; *г'іˈл'еки* — 138; *гиˈл'аки (-к'і)* — 173, 200, 310, 314, 318, 364, 372, 379, 382, 385, 389, 391, 393, 394, 396, 397, 564, 566, 574, 577, 578, 604, 606, 608, 610, 612—615; *гие(еи)ˈл'ак'е* — 316; *гоˈл'(:)аки (-к'е, -кие)* — 2, 6, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 23, 24, 26, 38, 45, 50; *гоˈл'еки (-к'і)* — 6, 15, 35, 49; *гуˈл'аки (-к'і)* — 115, 120, 121, 125, 127, 128, 131, 150, 238; *гуˈл'(:)еки* — 29, 30, 42, 52, 53, 108, 116, 130, *гуˈл':ик'и* — 1; *г'іˈл'аги* — 327; *го(оу)ˈл'ач':е(а)* — 12, 14, 619, 632, 659; *гіˈл'аче* — 225; *гоˈл'ече* — 9; *гуˈл'ач:е* — 620; *гуˈл'еч':а(і)* — 10, 28; *гуˈл'ачн·е* — 53.

Т. ІІІ, ч. 1. Лише в говірках 2, 4, 16, 19, 21, 28, 33, 40, 43, 44, 48, 52, 68 відзначено флексію **-е** *(жиˈт':е, сˈм'іˈт':е, ˈг'іл':е, гоˈл':е; наˈс'ін':е, каˈм'ін':е)*, в усіх інших — **-а** *(жиˈт'(:)а, с(')ˈм'іˈт'(:)а; ˈг'іˈл':а (ˈгиˈл':а); наˈс'ін':а, каˈм'ін':а)*. Зафіксовано: *жит'ˈйа* — 48, 252; *жиˈт':о (-т'йо)* — 4, 41; подекуди поруч з формою *жиˈт':а* фіксуються форми *жизн', жиз', ˈжизн'а, жис'т'*.

Т. ІІІ, ч. 2. В усіх говорах у межах тому записано флексію **-а** *(жи(ие)ˈт'(:)а, с(')м'іˈт'(:)а, ˈг'іˈл'(:)а, ˈгиˈл':а, веиˈс'іл'(:)а, наˈс'ін'(:)а, каˈм'ін'(:)а)*. Флексію **-е** зафіксовано лише в говірках: 106 *(каˈм'ін':е)*, 119 *(см'іˈт'е)*, 279 *(см'іˈт'е)*, 300 *(наˈс'ін'е, каˈм'ін'е)*, 342 *(см·іт'ˈйе)*. Засвідчено ще: *жит'(і)ˈйо* — 278, 326, 342; *ˈжит'а* — 88; *ˈжит'а // жиˈт'а* — 131, 139, 171; у багатьох говірках (часто поряд з *жиˈт'а*) фіксуються форми *жиз(')н' (ж'із(')н'), ˈжиз(')н'а, жис(')(ʒ') т', жиз';* відзначено: *сміт'ˈйа* — 27; *см'еˈт':а // см'іˈт':а* — 253; *см'іˈт':о* — 278; *см'іˈт':о // сˈм·ет'а* — 288; *см'іт'ˈйо // с(')ˈм'іт':а* — 342; наголос *с(')ˈм'іт'(:)а* (часто поруч із *см'іˈт':а*) — 12, 47, 55, 63, 94, 105, 131, 149, 151, 155, 161, 192, 206, 236, 262, 278, 279, 318, 329, 336, 343, 344, 351, 354, 357; *сˈм'ет':а* — 276, 304.

Варіанти *веиˈс'іл':а, в'іˈс'іл':а; сˈвад'ба, сˈвайба, сˈвал'ба* відбито на карті № 140.

Відзначено *гил'ˈйа* — 358; *гиˈл':о* — 342; замість *гілля* записано: *г'і(î)ˈл'аки (-і)* — 19, 37, 73, 108, 181, 233, 244, 276; *ги(ие)ˈл'аки (-і)* — 11, 37, 109, 111, 115, 148, 211, 213, 227; *ˈг'ілки* — 124, 343, 344; *г'ілˈки* — 38, 150, 168, 170, 347; *г'іл'ˈки* — 319; *ˈгилки* — 172, 275, 342, 360; *гилˈки* — 160, 167, 358; *ˈгол'ки* — 203.

436. Клоччя, обличчя, курчя, волочять, толочять чи клочча, обличча, курча, волочать, толочать? Теща, щастя чи тещя, щястя?

Т. І. Карта № 320: [ч] *(курˈча)*, [ч'] *(курˈч'а)*, а також *курчеˈн'а, куреˈн'а, куˈр'а; ципˈл'а, циплеˈн'а, пул'еˈн'а;* у коментарі: *кур'ˈч(')а*·

карта № 123: [ч] *(воˈлочат', тоˈлочат')*, [ч'] *(воˈлоч'ат('), тоˈлоч'ат('))*; [е] *(воˈлочет('), тоˈлочет('))*; **-ут(')** *(воˈлочут('), тоˈлочут('))*; у коментарі: *ваˈлсчäт', таˈлочäт'; воˈлоч·ат', тоˈлоч·ат';*

карта № 110: [ч] *(шˈчас(')т'а, шˈчас(')ц'а)*, [ч'] *(шˈч'ас(')т'а, шˈч'ас(')ц'а)*.

М'який [ч] в лексемах *клоччя* і *обличчя* поширений в усіх південно-східних говорах, зрідка (здебільшого паралельно з твердим) у північній частині середньополіських говірок і спорадично в східнополіських говірках. У решті говірок у межах тому зафіксовано твердий [ч]. Ще засвідчено: *кˈлоч·(:)а* — 3, 15, 17, 52, 62, 119, 263, 272, 505, 507, 753, 819; *кˈлсчйе* — 20, 22, 917; *кˈлоч(')йа* — 44, 161; *кˈлстче // кˈлоч:е* — 108; *кˈлокче* — 61, 63; *кˈлокче // кˈлоч(')':а (е)* — 274; форми *кˈлоч':а* і *кˈлсч':е* передано на карті № 205; співвідносно локалізуються форми *сбˈлич':а* і *сбˈлич':е* (зафіксовано *о(а)бˈл'іч(')еа (а)* — 1, 4, 20, 22, 31, 47, 53, 57, 67, 68, 74, 78, 95, 917, 918). У багатьох говірках (часто поряд з *обличчя*) фіксуються лексеми *лиˈце, вид, твар(')*.

Твердий [ч] в лексемі ˈтешча фіксується в усіх говорах у межах тому (ˈт'ешча — 1—3, 13, 16, 20, 26, 44, 46, 47, 69—75, 96, 97, 101, 102, 105, 106, 108, 229; ˈт'ешча // ˈтешча — 22; ˈт·ешча — 15, 77, 93; ˈт·ешча // ˈт'ешча — 66; ˈт'ошча — 4, 7, 14, 17—19, 67, 191, 244, 403, 626, 643; ˈт'ошча // ˈт'ешча — 64, 94, 917; ˈт'ошча // ˈтешча — 178, 195; ˈтесча — 689, 755); [ч'] відзначено в нас. пп. 155, 185, 194, 196, 197, 204, 389, 404, 412, 413, 424, 430, 580, 609, 623, 629, 630, 644—646, 648, 649, 654, 671, 676, 677, 681, 682, 722, 814, 820, 848, 850, 858, 859, 868, 872, 882, 898, 903, 904, 907, 913, 914, 916, 921; [ч·] — 320, 321, 363, 364, 368, 369, 572, 780, 787, 791, 819, 922.

Т. II. Поширення твердого і м'якого [ч] перед [а], а також перед голосними переднього ряду, в які переходить [а] після шиплячих, зображено на карті № 113. Відзначено варіанти: кˈлач(')(:)а (і, и, е) — 9, 142, 243, 245, 246, 253, 254, 256, 257, 277, 279, 280, 284, 285, 293, 309, 319, 321, 328, 331, 336, 349, 350, 364, 508, 663—665, 668, 670, 672; кˈвача — 670; кˈлôч(')â — 410, 419, 422, 426; кˈлыч'а — 423; кˈлуч:е — 107; кˈлоч(')йе (кˈлоч'ійе) — 17, 66, 67, 71, 72, 79, 80, 85, 86, 89, 92, 95, 101, 103, 643, 646, 649, 650; кˈлош'а (кˈлош^{c}"а) — 407, 409, 414, 416, 609; 'клоччя' — кˈлочка — 376; клоˈчанка — 81, 83, 84, 87, 88, 91, 94, 96, 99, 100, 117, 143, 148, 149, 159, 161, 174, 175, 177, 178, 180—182, 184, 188, 189, 191—194, 196, 197, 204, 207, 208, 210, 214, 215, 21[illegible], 221, 291, 368, 620—623, 628, 632, 633, 636, 644, 647, 648, 652, 657, 658; обˈлич(')йе — 66, 71, 72, 75, 86—88, 93, 95, 101, 103, 646, 651; (в)обˈл'іч(')(:)е(а) — 69, 73, 78, 85, 97, 98, 104, 624, 651, 662 (у значенні 'обличчя' в усіх говорах у межах тому засвідчено й інші лексеми: твар, ви(и^{і}, і)д, лиˈц'е, ˈписок, ˈморда); ˈтиш(')ч(')а — 413, 414, 676, 684; ˈташча // ˈт'ашча — 9; ˈташча // ˈтешча — 120, 123, 350; ˈт'ешча(ê) — 87, 88, 90, 270, 651, 658, 660; ˈт'ошча — 532, 622, 624; ˈтеш'(:)а — 404, 411, 417, 510, 514, 518, 524, 547, 549, 551, 553, 581, 619; ˈтеша — 517; ˈтиш':а — 406, 408; ˈч(')ешча — 643, 650, 653; ˈтес'т'а — 663; ˈтес(с")ц(ц")е — 259, 261; поруч з теща записано те(е^{и}, і)с(')ˈц'ова — 239, 241, 247, 249, 250, 277, 279, 280, 283, 293, 301, 322, 324, 326, 331, 654—656, 662, 665, 666; тист'оˈва — 482; те^{и}шˈчова — 248; тешˈчан'а — 678, 683.

Варіанти лексеми щастя (шˈч'ест'а, шˈчист'а, шˈч'іст'а, шˈчаст'е, шˈчист'и, шˈч'іст'і) передано на карті № 43.

Т. III, ч. 1. Карта № 16: [ч] (курˈча), [ч'] (курˈч'а). Форми з твердим і м'яким [ч] від інших програмових слів територіально загалом співвідносяться з картографованими.

Т. III, ч. 2. Карта № 23: [ч] (курˈча), [ч'] (курˈч'а); у коментарі: курˈч·а, кур'ˈч(')а; куˈр'а(тко), ˈкур'атко, курˈч'онок;

карта № 22: [ч] (воˈлочат', тоˈлочат'; воˈлочут', тоˈлочут'), [ч'] (воˈлоч'ат', тоˈлоч'ат', воˈлоч'ут', тоˈлоч'ут'); у коментарі: воˈлоч·ат', тоˈлоч·ат'; [ч] і [ч'] в лексемі щастя територіально співвідносні з картографованими.

В усіх говорах у межах тому записано варіанти: кˈлоч'(:)а (кˈлоч(:)а — 2, 3, 5, 6, 9—11, 14, 19—22, 24, 25, 27, 30, 32, 33, 37, 40, 42, 43, 51, 63, 81, 102, 114, 118, 119, 124, 125, 130, 139, 149, 151, 166, 183, 192, 193, 214, 218, 226, 232, 233, 243, 256, 258, 303, 352, 354; кˈлоч'(:)а // кˈлоч(:)а — 15, 38, 47, 131, 181, 220; кˈлоч·(:)а — 83, 211, 306, 307, 312, 313, 325, 327, 335, 338, 348, 361, 362; кˈлоч(')йа — 194, 261, 284, 326, 330); обˈлич':а (обˈлич(:)а — 3, 5, 6, 9, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 25, 27, 28, 30, 32, 33, 38, 40, 42, 63, 74, 76, 81, 119, 121, 124, 125, 139, 149, 151, 166, 183, 193, 232, 243, 256, 303, 312; обˈлич':а // обˈлич:а — 289, 300; обˈлич·(:)а — 83, 163, 211, 277, 307, 313, 335, 362; обˈлич'ійе(а) — 317, 328, 332, 334, 358, 370; о(а)бˈл'іч'ійе (-ч·йе) — 278, 288; обˈлич(·)йа — 136, 238, 278; обˈл'іч'(:)а — 276, 283; лексему цю записано непослідовно, замість неї часто засвідчуються лиˈце, л'иˈце, л'іˈцо).

В усіх говорах тому фіксується варіант ˈтешча (тешˈча — 199; ˈт'ешча — 284). Записано ще: ˈтешч'а — 48, 57, 76, 82, 90, 92, 103, 109, 110, 115, 121, 153, 159, 164, 169, 170, 176, 178, 187, 205, 206, 215, 221, 222, 224, 225, 227, 236, 237, 240, 241, 243, 245, 262, 279, 290, 296, 306, 308, 311, 312, 315—317, 319, 320, 322, 328, 331, 332, 334, 337, 341, 349, 358—360, 364, 368, 370, 371, 373; ˈтешч'а // ˈтешча — 100, 175, 185, 223, 289, 300; ˈтеш'ч'а — 70, 99, 108, 200, 314; ˈтеш·ч'а — 4; ˈтешч·а — 83, 198, 211, 314, 323, 325, 327, 329, 336, 339, 348, 351, 356, 357, 361, 362; ˈтеш'ч·а — 213, 366; ˈтешч·а — 173; ˈтеш'ча // ˈтешча — 186; ˈтесч'а // ˈтешча — 179; ˈт'ошча — 73, 84, 117, 130, 133, 137, 145, 168, 189, 251, 275, 276, 292, 297, 299, 309, 352, 353, 369; ˈт'ошча // ˈтешча — 37, 138, 194, 203, 235, 252, 298, 301, 367; ˈт'ош'ч'а — 65, 152, 255; ˈт'ошч'а — 95, 111, 207, 247, 259, 303; ˈт'ош·ч·а — 288; ˈт'ошч·а — 338, 342, 355; ˈтесца — 27.

437. Шапка, шанувати, душа, лоша, миша чи шяпка, шянувати, душя, лошя, мишя?

Т. I. Карта № 122: [ш] (лоˈша), [ш'] (лоˈш'а); [а] (лаˈша); [о^{у}, у] (ло^{у}ˈша, луˈша); у коментарі: л'оˈш'а.

Твердий [ш] в лексемі ˈшапка виступає в говірках всієї території тому; ˈш'апка зафіксовано тільки в говірках 290, 333, 374, 589, 591; ˈш'апка // ˈшапка — 194, 531, 532, 573; ˈш·апка — 505.

Відзначено ш'ануˈвати // шануˈвати — 558, 573; ш·ануˈвати — 505; у решті говірок записано шануˈвати (шеноˈват'і — 74; шуноˈват' — 162); ареали суфіксів **-ува, -ова** відбито на карті № 179, інфінітив на **-ти, -т', -т** зображено на карті № 250.

Твердий [ш] в лексемі душа утворює суцільний ареал у межах тому, за винятком говірок, де наведено: дуˈш'а — 290, 513, 556; дуˈш'а // дуˈша — 374, 558, 573, 722; дуˈш·а — 505; дуˈш·а // дуˈша — 62; відзначено наголос ˈдуша — 632, 674, 724, 831.

Варіанти лексеми миша і миш передано на карті № 181; у коментарі: ˈмиш'а, ми^{і} (і^{и}, î, і)ш, миш', м'іш', ми^{і}ш', миш·, м'еш, муш.

Т. II. Карта № 112: [ш] (ˈшапка), [ш'] (ˈш'апка, ˈш'епка); у коментарі: ˈчапка. У матеріалах ще наведено: ˈшепка — 9, 18 (розрізняють ˈшепка 'літня' — ˈшапка 'зимова'), 43, 247, 248, 479, 521, 660—662, 687; ˈшипка — 3, 20, 231, 233, 246, 255, 258, 260, 262—264, 266, 267, 272, 283, 286, 287, 289, 291, 293—295, 297, 298, 302, 306—308, 322, 326, 327, 330, 332, 334, 337, 476, 483, 485, 490, 491, 497, 505, 526, 641; ˈшыпка — 465; ˈши^{і}пка — 301; ˈше^{и}пка — 242, 249, 256.

Твердий [ш] перед [а] в лексемі шанувати виступає в більшості говірок у межах тому, ще записано: шинуˈвати — 130, 219, 230, 231, 248, 258, 261, 269, 283, 289, 296, 297, 302, 308, 327, 330, 334; ше^{и}нуˈвати — 242, 256, 266, 295, 298, 301, 526; [ш'] зафіксовано: ш'ануˈвати — 14, 234, 236, 433, 436, 508, 554, 588, 628, 630, 632; ш'енуˈвати — 61, 111, 243, 245, 257, 304, 320, 337, 432, 472, 473, 484, 486, 494, 516, 527, 584; ш'êнуˈвати — 270; ш'е^{и}(и^{е})нуˈвати — 290, 467, 469, 479, 484, 496, 499, 522; ш'инуˈвати — 292, 338, 464, 470, 523, 524, 581; ш'інуˈвати — 109, 138, 142, 144, 230, 233, 241, 244, 246, 250, 251, 253, 255, 259, 260, 262, 264—266, 269, 272, 274, 277, 280, 282, 286, 291, 293, 297—301, 303—308, 462, 463, 466—469, 471—475, 477, 478, 480, 482, 483, 485, 488, 495, 498—505, 507, 510, 514, 520, 523, 524, 535, 559, 582. Відзначено варіанти: шч'енуˈвати (шч'інуˈвати) — 483, 521, 559, 587; ш'$^{с'}$інуˈвати — 465; сану(о)ˈвати — 403, 404, 406—409, 413, 414, 416—418, 420, 428, 430, 444, 448, 671, 676—680, 682—684; ареал суфікса **-ова-** зображено на карті № 166.

У лексемах душа, лоша, миша перед [а] переважно виступає [ш]; записано [ш] перед голосними переднього ряду: дуˈши — 1, 3, 20, 231, 233, 248, 260, 262, 264, 269, 287, 289, 291, 293, 295, 299, 306, 308, 326, 330, 462, 476, 483, 490, 505, 535; дуˈше (дуˈше^{и}) — 9, 43, 51, 119, 126, 242, 247, 248, 256, 662; лоˈши — 20, 231, 233, 248, 260, 262—265, 269, 287, 289, 291, 293, 297, 301, 306, 308, 321, 322, 327, 328, 330, 332—334, 336, 339, 462, 476, 483, 497, 505, 526, 532, 534, 535; лоˈше (лоˈше^{и}) — 32, 49, 51, 112, 119, 120, 122, 126, 242, 244, 247, 248, 256, 298, 301, 349, 662; ˈмише — 242; ˈмиши — 464, 492, 588; ˈмыши — 465; [ш'] засвідчено: дуˈш'а — 15, 98, 234, 236, 237, 284, 433, 485, 510, 514, 516, 525, 581, 582, 584, 588, 618, 619, 628, 636, 656, 657; варіанти дуˈш'е і дуˈш'и відбито на карті № 48; лоˈш'а — 98, 234, 236, 237, 433, 436, 512, 618, 619; варіанти ˈлош'е, ˈлош'и, лоˈш'е, лоˈш'и зображено на карті № 47; ˈмиш'а — 433; ˈмиш'е — 527; ˈмиш'і — 255, 468; миˈш'е — 111, 472, 473, 475; миˈш'и — 291, 298, 469, 498.

Лексема ˈмиша в багатьох говірках фіксується у варіанті миш. Відзначено наголос миˈша — 99, 160, 201, 384, 453, 509.

Т. III, ч. 1. Карта № 15: [ш] (лоˈша), [ш'] (лоˈш'а); у коментарі: ло^{а}(а)ˈш(')а, л'оˈша, л·оˈша, лоˈшонок.

У лексемах ˈшапка, шануˈвати (-т'), дуˈша, ˈмиша в усіх говорах фіксується [ш]. Відзначено: дуˈш'а // дуˈша — 37; миш' // ˈмиша — 239; миш — 156, 161.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах у межах тому виступають варіанти з [ш]: ˈшапка, шануˈвати (-т'), дуˈша, лоˈша, ˈмиша. Відзначено: дуˈш'а — 283; дуˈш·а — 4; лоˈш'а — 10, 65, 94, 126, 176, 206, 252, 279, 316, 317, 319, 328, 332, 334; лоˈш'а // лоˈша — 87, 105, 128, 192; лоˈш·а — 4. Зафіксовано наголос ˈдуша — 35, 149; ˈдуˈша — 251; ˈлоша — 365; миˈша — 29, 30, 75, 77, 81, 161, 162, 200, 202, 215, 231, 257, 281, 311, 363; записано варіант миш — 2, 4, 16, 108—110; миш // ˈмиша — 11, 292.

438. Вівця, птиця, праця, цяцька чи овца, птица, праца, цацка?

Т. I. Ареали [ц'] і [ц] перед [а] (ˈвулиц'а — ˈвулица, ˈц'ац'ка — ˈцацка) відображено на карті № 112.

На карті № 178 відбито втрату демінутивності суфікса **-ечк**: 'вівця' — оˈвечка і передано варіанти в'іўˈц'а, оўˈц'а, наголос ˈв'іўц'а, ˈоўц'а.

Зафіксовано варіанти: пˈт'іца — 1—5, 7, 8, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 23, 25, 27, 29—31, 46, 47, 50, 53, 57, 64—75, 94—97, 99—102, 105, 108, 752, 917; пˈтіца — 21—23, 32, 41, 46, 53, 74, 75, 77, 81, 93, 106, 108, 204, 229; пˈти^{і}ц(')а (пˈті^{и}ца) — 17, 53, 55, 56, 59, 62, 76, 78, 82, 84, 106, 241; пˈтîц(')а — 38, 57, 243; пˈт·іца — 15; пˈт·ица — 6; пˈтиц·а — 110, 157, 240, 256 ('птиця' — пˈташка — 10, 20, 22, 31, 32, 36, 40, 44, 51, 54, 77, 131, 198, 200, 205, 207, 210, 215, 224, 227, 232, 234—236, 240, 244, 252, 253, 265, 486, 527, 538, 572, 918, 919; пˈти(і)ч(')ка — 2, 5, 9, 13, 104, 125, 159, 161, 168, 188, 411, 862, 922; птах — 220, 556); пˈрац·а — 12, 84, 256; ˈц·ац·ка // ˈц'ац'ка — 256; ˈц'ацка — 12, 42, 47, 71, 75, 172; ˈц'ацка // ˈц'ац'ка — 55; ˈц·ацка // ˈц'ац'ка — 188; ˈцац'ка — 28, 77, 90, 91, 132, 145, 212, 787; ˈцац'ка // ˈц'ац'ка — 59, 89, 388, 864; ˈцац·ка // ˈц·ац·ка — 106; ˈц'ац'а — 136, 262, 525, 637, 682, 750, 782; ˈц'ац'а // ˈц'ац'ка — 480, 754, 784, 863, 884, 900; ˈц'ац'а // ˈцац·ка — 110; ˈцаца — 39; ˈцаца // ˈцацка — 1, 97; ˈцаца // ˈц'ац'а — 118.

Т. II. Ареали [ц'] і [ц] передано на карті № 74. На карті № 162 зображено втрату демінутивності суфікса **-ечк-**: 'вівця' — оˈвечка, передано варіанти в'іўˈц'а, оўˈц'а; гоўˈц'а; гоˈвечка, ˈвечка; в'іˈц'а; вуˈц'а; уˈц'а; у коментарі: ˈв'іўца, ˈвуўца, ˈуц'а; воˈвечка, вуфˈц'а; зміну флексійного [а] після [ц'] виражено на карті № 48.

Зафіксовано варіанти: пˈти^{і}ца — 103; пˈтіца — 64, 100, 615, 624, 625, 671, 672а, 673, 679, 686; пˈтîца — 97; птûца — 71, 72, 76, 79, 80; пˈт'іца — 9, 48, 68, 73, 87, 90, 91, 98, 622, 647, 648, 652; пˈте^{и}ц'а — 150 ('птиця' — пˈташка — 1—13, 15—38, 43, 52, 54, 63, 67, 70, 74, 80, 82, 84, 85, 93, 95, 96, 103, 107—109, 116, 118, 120, 122—124, 126, 127, 130, 135, 138, 140—145, 154, 156, 167, 169, 170, 178, 179, 183, 186, 187, 191, 194, 195, 207, 208, 241, 262, 264, 277—281, 310, 312, 325, 367, 376, 389, 476, 514, 543, 545, 547, 554, 556, 616, 617, 620, 631, 632, 634, 637, 638, 640—646, 649, 651, 654—659; пˈташок — 338, 665, 666; пˈтачок — 677; пташиˈна — 405; пˈтушка — 60, 621, 623, 625—628, 630, 633, 635, 636, 639, 650, 651, 653; птах — 234, 252, 262, 264, 282, 293, 328, 441, 469, 495, 498, 516, 663—668, 672, 675, 678, 680; птак — 408; пˈтаха — 304, 328, 508, 509, 515, 518—520, 533, 535, 549, 551, 557, 559, 577, 603, 607, 609; пˈтуха — 622; ˈпот'а (е, и, і) — 232, 407, 412, 415, 421, 424, 429, 430, 486, 490, 684; ˈпîт'а — 484; пˈрац·а — 40; пˈрац"а — 231, 233, 243, 258, 259, 261, 262, 264, 265, 269, 272, 284, 286—290, 328, 435, 437, 494, 496; ˈцац'ка — 53, 620, 629, 631; ˈц'ацка — 107, 176, 512, 515, 518, 626; ˈц"ац"ка — 328, 496; ˈцацко — 139; ˈц(')ац(')а (е, и) — 228, 243, 245, 260, 266, 318, 336, 347, 453, 502, 520, 525, 532, 547, 549, 551, 552, 578, 579, 614; ˈцачка — 3; ˈчач(·)ка — 1, 2, 4—9, 11—13, 15—17, 19, 20, 22, 23, 29, 32, 33, 35, 38, 40, 42, 45, 47, 51—53, 116, 117, 120—127, 129, 131 ('цяцька' — ˈзабайка — 27, 138, 140—143, 172, 230, 232, 252, 257, 277, 278, 280—283, 292, 296, 305, 308, 312, 321, 322, 324, 329, 330, 333, 337, 338, 492, 494, 499; заˈбайка — 136, 170, 266, 267, 271, 274, 309, 317, 472, 475, 483, 539; забаˈвиско — 670; ˈі(и)грашка, ігˈрушка, ˈвиграшка — 511, 606, 610; гˈрачка — 670, 683).

Т. III, ч. 1. У всіх говорах наведені в програмі лексеми фіксуються з [ц']. Записано ще: в'іўˈца — 370; оўˈца — 26, 28, 39, 48, 85, 110, 137, 207, 247, 313, 317, 324, 369, 374; (о(а)ˈвеч(')ка — 1—3, 5, 6, 16, 19—21, 27, 44, 156, 239, 252, 327, 329, 363); пˈтица — 4, 39, 326, 327, 370; пˈтица // пˈтиц'а — 26; пˈтиц·а — 65; пˈт'іца — 313, 317, 324, 374; ˈцацка — 4, 26, 326; ˈц'ац'ка // ˈцацка — 27; ˈц'ацка — 39; ˈцац'ка — 11, 170; ˈцац'ка // ˈц'ац'ка — 48.

Т. III, ч. 2. У говірках на всій території тому програмові лексеми виступають з [ц']. Записано ще: в'іўˈца — 4, 109, 115, 118; в'іўˈца // в'іўˈц'а — 37; оўˈц'а // в'іўˈц'а — 118, 296; оўˈц'а — 145, 148, 215, 248, 276, 297—299, 309, 311, 322, 330, 337, 343; оўˈц·а — 278,

339, 342; оўˈца (о^а ўˈца) — 81, 117, 119, 151, 208, 244, 247, 284, 291—294, 303, 304, 324, 353, 365, 367; оўˈца // в'іўˈц'а — 30, 75, 194, 255, 259, 281, 282; оўˈца // оўˈц'а — 253, 256; відзначено: ˈв'іўц'а — 35, 231, 289; 'вівця' — оˈвеч^(')ка — 203, 233, 279, 287, 295, 312, 319, 331, 344, 354; оˈвеч^(')ка // в'іўˈц'а — 150, 164, 180, 328, 351, 371; о^аˈв·еч·ка // оўˈц·а — 288; о^уˈвеч·ка // віўˈц'а — 305; 'вівця' — баˈрашка (баˈрашек) — 250—252, 254, 274, 301, 352, 356, 370; пˈтица — 109, 118, 324; пˈтица // пˈтиц'а — 194, 285; пˈтиц·а — 342; пˈт'ица — 208; пˈти^і ц·а — 276; пˈт'іца (часто поряд з пˈтиц'а) — 194, 226, 250, 255, 278, 281, 283, 284, 288, 291, 292, 294, 299, 301—304, 312, 367; пˈтаха — 4, 108; пˈраца — 4, 44, 115, 256; ˈцацка — 137, 151, 256, 275, 294, 302; ˈц'ацка — 110, 118, 119, 284; ˈц·ац·ка — 342; записано ˈц'ац'а — 108, 110, 111, 253, 278, 296; ˈц'ац'а // ˈц'ац'ка — 121, 140; спорадично фіксується 'цяцька' — іґˈрушка.

439. Міць, міцний, цуратись, цурки чи міч, мічний, чуратись, чурки? На вулицю, хлопці, танцювати чи інакше як?

Т. І. У всіх говорах уживається форма м'іц' (м'îц', ми^і ц', миц', муиц', му^оц'), моц^(') — 21, 22, 27—30, 33, 41, 46, 49, 56, 58, 60, 72, 145, 220, 234, 238, 240, 243, 245, 272, 466, 724; у поліських говірках ця лексема фіксується з [ц]; записано м'іч' — 404; моч^(·) — 1, 4, 89; муоч^(·) — 2, 97; мотч^(') // м'іц' — 14, 18, 19, 389, 393, 901—903, 905; ˈмоцност' — 22.

В усіх говорах у межах тому записано форму м'іцˈний, зрідка ˈм'іцний (ˈмуоцний); ˈмоцни(й) — 8, 10, 15, 17, 22, 25, 26, 28—30, 33, 41, 42, 45 — 47, 49, 51—53, 56, 58, 60, 65, 68, 77, 81, 84, 89, 90, 108, 145, 161, 178, 202, 206, 220, 234, 236—238, 241, 243, 272, 463, 466, 473, 502, 701, 755, 784, 918, 919; ˈмецний — 28, 115, 138, 235, 252; ˈмицни(й) — 219, 289, 321, 329; ˈмуцни(й) — 88, 273; мицˈни(й) — 124, 147, 163, 176, 177, 242, 325; мецˈний — 98; муцˈний — 78; м'іц'ˈний — 195, 405, 451, 802; ˈм'іц'ний —227; ˈмоц'ний — 272; миц'ˈни — 163; зафіксовано: ˈмочни — 1; ˈмоч·ний — 922; ˈмошч'ний — 14, 18, 19; відзначено також варіант із [с]: м'ісˈний — 357, 364, 378—380, 389, 390, 393, 399, 404, 423, 529, 557, 594, 607, 610, 629, 640, 642—644, 648, 653, 658, 661, 662, 680, 682—684, 731, 733, 863, 866, 890, 892, 893, 896, 899, 902, 903, 905, 906, 909; ˈм'існий — 208, 656; ˈмосни(й) — 24, 49, 51, 84, 276; ˈмуосни (ˈму^уосни) — 27, 34, 43, 48, 56, 76.

Засвідчено варіант: чуˈрац^(·):а — 8, 13, 15; атчуˈрайс'а — 16; в решті говірок — цуˈратис' (ц'уˈратис' — 345, 348, 350); частку -с'а (-са, -с^(')е, -с^(')) і її зміни -ц^(·):а, -ц^(')а (-ц:е) зображено на картах № 265, 266.

Лексему ˈцурки (ˈцурка) з [ц] записано в усіх говорах у межах тому; відзначено варіанти: ˈц'урки — 149, 155, 167, 202, 309, 345, 347, 348, 350, 353, 354, 773; ˈц'урка // ˈцурка — 173; цурˈки — 111, 181, 195, 287, 313, 336, 340, 347, 362, 371, 372, 379, 387, 393, 400, 404, 409, 412, 415, 417, 422, 425, 432, 442, 473, 489, 493, 495, 540, 583, 590, 596—598, 601, 610, 616, 621, 626, 630, 632, 633, 635, 638, 639, 642, 643, 652, 668, 670, 677, 678, 680, 683, 690, 711, 719, 768, 774, 787, 792, 793, 803, 809, 822, 833, 837, 843, 858, 859, 881, 883, 915, 916; цурˈки // ˈцурки — 378, 802, 806, 834; ˈцурка // цурˈки — 759; цурˈка — 669; ˈцурок — 10; цуˈра — 914; ˈцури — 725. Зафіксовано: ˈчурка — 145; ˈчурки — 226, 230, 722; ˈчурки // ˈцурки — 28, 51, 819, 837.

У всіх говорах виступають форми на ˈвулиц'у (на вуˈлиц'у — 61, 154, 192, 281, 296, 328, 343, 451, 520, 601, 671, 838, 894), хˈлопц'і (у поліських говірках — хˈлопци), танц'уˈвати (танцеˈват^(') — 30, 70, 72, 86, 95, 108, 110, 138, 278); ареали суфіксів -уват^(') (-ти), -о(а)ват^(') (-ти) зображено на карті № 179; у частині поліських говірок 'танцювати' — скаˈкат^(')(-ти).

Т. ІІ. На всій території в говірках фіксується форма м'іц' (мўц', миц', моц', муоц', муц'), також засвідчено: м'іц — 9, 10, 163, 184, 198, 217, 310, 313, 351, 353, 469, 552, 638, 664, 665, 670, 673, 679, 682, 683; ˈмоц'а — 512, 654; моцоˈта — 650. Записано ще: м'іч — 439, 471, 657; м'іч // меч — 626.

У всіх говорах записано форми ˈм'іцˈний // ˈмоцний (ˈм'іцки — 46; ˈмоцк'і — 120; ˈм'іц'ій — 115; ˈмо^усни^і — 103); відзначено: ˈм'ічні — 8; м'ічˈний — 471; ˈмочний — 508.

У говірці 98 зафіксовано чуˈратîса, в усіх інших говірках — цуˈратис'(а) (цуˈраца, цуˈратис"і, -с"е, -с'і); ще відзначено: цаˈратис'а — 149; ц'уˈрахатис'а — 14; поц'уˈрайс'а — 147; суˈратис'а — 21.

Форма ˈцурки (-і, -û, -î) засвідчується в усіх говорах у межах тому (ˈц'урк'а — 6, 121, 379, 385, 399, 523, 607; ˈц'урка — 36); записано: ˈчуркі — 306, 365, 619, 622. У частині говірок лексема цурки не фіксується. У говірці 56 відзначено: цура 'гра'.

В усіх говорах у межах тому виступають форми на ˈвулиц'у (ареал ˈвулицу відбито на карті № 98), хˈлопц'і, тан^(')ц^(')уˈвати (-тî, -тû, -ти^і, -те, -т'і, -т^('), -т^ч', -ц'); записано: тан'цу^оˈвати — 538, 639; данцуˈвати — 506, 509—516, 518, 519, 521, 524, 526, 551, 556, 557, 559, 583, 584, 609; дансу^оˈвати — 552.

Т. ІІІ, ч. 1. У всіх говорах фіксуються, хоч не послідовно, форми м'іц', м'іцˈний (зрідка ˈм'іцний); засвідчено: м'ісˈний — 77, 79, 103, 165, 168, 169, 171, 176, 260, 269, 309, 338, 351; моч^(') — 4, 16, 19, 25; мош^(')ч^(') — 139, 310, 358; м'ічˈний // м'іцˈний — 316; ˈмоч^(')ний — 2, 16, 19, 358; ˈмоч'ний // ˈмошний — 4; м'ішˈний — 20; ˈмошчний — 190.

Суцільний ареал у межах тому утворюють форми цуˈратис' (цуˈрац':а), ˈцурˈки (-а); відзначено також: ч·уˈратис' — 209; ˈч^(')урка(-и) — 2, 4, 44, 100, 143, 247, 278, 301, 303, 322; ˈч^(')урка (-и) // ˈцурки — 35, 249; у говірці 299 ˈчурки 'дрова' — ˈцурки 'гра'.

У формах хлопці, на вулицю, танцювати фіксується [ц'], у північних говірках зрідка [ц]. У деяких північних говірках 'танцювати' — скаˈкат'.

Т. ІІІ, ч. 2. Форма м'іц' (м·іц', миц') утворює розріджений ареал у межах тому (у багатьох говірках вона не фіксується); ще відзначено: моц' — 200; мошч — 203, 253; мошч' // м'іц' — 294.

Форма м'іцˈний поширена в усіх говорах у межах тому (м'іц'ˈний — 46, 253; ˈм'іцний — 26, 119, 138, 295, 304; ˈм'іцний // м'іцˈний — 32; ˈмоцний — 5, 200, 256, 340); відзначено: ˈмоч^(·)ний — 2, 222, 223, 225, 278, 288, 339; ˈмошчний — 203, 253; ˈмошчний // м'іцˈний — 294.

У говірках всієї території тому записано форми цуˈратис'(а), цуˈрац'(:)а, цуˈрат'с'а (ц'уˈратис' — 86, 142); засвідчено: чуˈратис' (чуˈрац':а) — 110, 186, 298, 303.

Форми ˈцурк^(')и (-і) // ˈцурка фіксуються в усіх говорах; відзначено ще: цурˈки — 42, 44, 86, 95, 97, 236; цурˈки // ˈцурки — 89, 100, 104, 173, 195, 253; ˈц'урки — 143, 240; ˈц'урки // ˈцурки — 19; записано: ˈч^(·)урка (-и) — 63, 67, 113, 227, 259, 276, 278, 303, 313, 333, 351; ˈч^(')урка (-и) // ˈцурка (-и) — 25, 30, 110.

В усіх говірках у межах тому виступають форми на ˈвули (и^е, е^и)ц'у (на ˈвули^е(е^и)цу — 4, 19, 43, 108, 115, 118), хˈлопц'і (виняток становлять говірки 110, 115, 118, 194, 203, 284, 288, 367, де записано хˈлопци), тан^(')ц'уˈвати (танц'оˈват' — 279, 287, 343, 354; танцоˈвати — 5; танцаˈват' — 194; танцеˈвати — 3, 252, 294, 299, 367; танцуˈвати (-т') — 7, 24, 109, 115, 131, 137, 183, 203, 227, 278, 284, 288; танц'уˈват — 78; данцуˈвати^е — 4, 108).

440. Зелений, маззю, різний, різниця чи желений, мажжю, ріжний, ріжниця?

Т. І. Карта № 106: [з] (зеˈлений), [ʒ] (ʒеˈлений). Варіанти зе^иˈлений, зи^еˈлений, зеˈлений, з'е^аˈл'ени, заˈлений, з'еˈл'ени, з'е^аˈл'ени передано на карті № 40.

У говірках всієї території тому фіксується форма ˈмаз':у. Ще наведено (часто паралельно з ˈмаз':у): ˈмаз^(')йу — 20, 57, 78, 101, 106, 161, 171, 177, 214, 235, 333, 377, 507, 595, 689, 837, 891; маˈз^(')ейу — 27, 28, 30, 37—40, 42, 43, 45, 47—49, 51, 54, 82, 203—205, 207, 219, 220, 226, 227, 230, 234, 239, 241, 242, 245, 250, 253, 259, 263, 264, 475, 477, 486, 530, 800, 917—919; ˈмаз'ейу — 20, 75, 78, 117; ˈмазейу (ˈмазе^ийу) — 32, 62, 235, 237, 249, 267, 316, 404, 435, 436, 443, 464, 497, 544, 563, 656, 793, 800; маˈз'ойу — 28, 49, 59, 82, 84, 210, 215, 244, 565, 806, 820; ˈмаз'о (о^у, у^о, у)йу — у багатьох говірках Правобережжя; засвідчено форми від масть: мас^(')ˈтейу (мас^(')ˈц'ейу), мас^(')ˈт'ойу (мас^(')ˈц'ойу) — 30, 154, 437, 445, 449, 705, 708, 713, 718, 719, 721, 739, 753, 756, 757, 784; ˈмас'ц'(т')ойу — 722, 745; ˈмаст'(ц')уйу — 88, 92, 500, 751, 754.

Лексеми різний, різниця в усіх говорах фіксуються у варіанті із [з], у південних — зрідка із [ж]; засвідчено: ˈразний — у говірках всієї території тому, часто поряд з ˈр'ізний; ˈраз^(')н'ій — 466, 640, 722, 724, 782, 861; ˈраз'ний — 687, 787; ˈро(уо)зний — 53, 62, 245, 280; ˈризни(й) — 29, 52, 167, 211, 212, 215, 217, 222, 242, 250, 255, 269, 284, 325, 326; ˈрузний — 51; ˈр'із'н'ій — 441, 744; ˈразниц'а — зрідка в говірках усієї території тому, часто поруч з р'ізˈниц'а; ˈраз'н'іца — 13, 26, 41, 67, 70, 104; ˈр'азн'іца — 16; разніца — 101; ризˈниц'а — 52, 87, 176, 202, 211, 212, 215, 220, 222, 242, 255, 269, 325, 326; р'ізˈница — 34, 40, 55, 91, 201; ˈрозніца — 53; ˈрізніца — 77; ˈрозниц'а — 661; ˈр'ізниц'а — 196; рижˈниц'а — 284.

Т. ІІ. Карта № 91: [з] (зе^иˈлений), [ʒ] (ʒе^иˈлений); у коментарі: з'іˈл'еній, зеˈл'ений, ʒеˈл'ений, ʒеˈл·ений; варіанти зиˈлений, зеˈлений, зіˈлений, з'еˈл'оний передано на карті № 32;

карта № 93: [з] (р'ізˈниц'а, рузˈниц'а, ˈразниц'а), [ж] (р'іжˈниц'а, ружˈниц'а); [з] (ˈр'ізний, ˈразний), [ж] (ˈр'іжний, ˈружний); у коментарі: ˈр'ізний.

У говірці 483 засвідчено ˈмаʒ'у. У решті говірок словоформа фіксується із [з]; правда, крім форми ˈмаз':у у говірках виступають ще ˈмаˈз^(')ейу, ˈмаˈзей, ˈмаˈз'ойу, ˈмаз'ом, ˈмазем, ˈмаз'оў, ˈмазе(и, е^и)ў, а також відповідні форми від іменника масть (ареали їх див. за питанням № 298).

Т. ІІІ, ч. 1. У говірках 79, 82, 86, 100, 344 записано ˈр'іжний, у говірках 79, 100, 183, 214, 217, 274, 344, 355 — р'іжˈниц'а; у решті говірок всі словоформи виступають із [з]. Зафіксовано варіанти: зе^и(е)ˈл'ений — 21, 36; з^(')е (е^і, і)ˈл'оний — 142, 160, 307, 314, 317, 323, 324, 374; за(е^а, а^и)ˈлений — 48, 245, 246, 249, 271; спорадично в говірках фіксуються форми ˈмаз'йу і ˈмаз'ойу, ˈмаз'ійу, ˈмаз'ей.

Т. ІІІ, ч. 2. Засвідчено: ˈр'іжний — 108, 115, 151, 186; р'іжˈниц'а — 108, 135, 151, 186, 281; у решті говірок фіксуються словоформи із [з]. Відзначено варіанти: ˈр'із'ний — 253; ˈр'азниц'а — 372; ˈразн'іца (майже в усіх випадках паралельно з р'ізˈниц'а або ˈразниц'а) — 19, 146, 232, 250, 252, 284, 292, 299—301, 303; ризˈниц'а // р'ізˈниц'а — 131, 147; ˈр'ізниц'а — 13, 18, 197; записано форми ˈмаз'ойу (-уйу) — 1, 2, 9, 15, 22, 24, 32, 37, 44, 71, 73, 113, 116, 118, 142, 145, 146, 156, 159, 162, 167, 179, 187, 194, 213, 222, 235, 334; ˈмаз'ой — 89, 203; ˈмазе^ийу — 55; маˈз'ойу — 90, 173, 338; ˈмаз'ом — 16; мас^(')ˈт'(ц')ойу — 10—12, 14, 19, 25, 109, 224; ˈмас^(')ц'(т')ойу — 17, 111, 224, 227; ˈмаст'у (-т'йу) — 3, 5, 21, 110, 115, 119, 252; ˈмасте^иў — 108; ˈмаск'уў — 4; засвідчено: р'ізˈниц'а 'бойня' — ˈразниц'а 'відмінність' — 2, 222—225, 227, 328, 372.

441. Ожеред, між, іржати, жага, жеврiти, дружина, служба чи озеред, міз, ірзати, зага, зеврiти, друзина, слузба?

Т. І. Карта № 118: [ж] (ожеˈред), [з] (озеˈред); [д'] (ожеˈред'), [т] (ожеˈрет); наголос ˈожеред; у коментарі: гоǯеˈред, ожаˈред, оˈжеред, уже(е^и)ˈред, протетичний [г];

карта № 159; ˈжеўр'іти, жеўˈр'іти (-т'); [и] (ˈжеўˈрити); [е] (ˈжеўˈрет'), [а] (ˈжеўˈрат'), [і̯е] (жеўˈр'і̯ет'), [а] (ˈжаўрат', ˈжаўˈрет'); [з] (ˈзеўˈрат', ˈзаўˈр'іт'); у коментарі: ˈжерв'іти (-т'), ˈжоўр'іти, жаˈр'іти (-т'), жаˈрити (-т').

В усіх говорах у межах тому прийменник між (у поліських говірках м'і̯еж, м^(')еж, мйеж, м'îж, мі^иж, миіж, миеж) фіксується з кінцевим [ж]. Відзначено варіанти: миж (ми^іж), часто паралельно з м'іж — 52, 57, 61, 79, 80, 86, 103, 105, 106, 113, 120, 124, 126, 131, 140, 143, 144, 149, 153, 163, 167, 173, 174, 177, 185, 188, 212, 250, 252, 259, 271, 274, 279, 280, 283, 285, 286, 289, 297, 307, 308, 311, 317, 318, 320, 322, 326, 333, 337, 344, 348, 350, 351, 359, 363—365, 445, 547, 564, 700, 814, 907, 916; ˈмижи (ˈмежи, ˈмижі, меˈжи, ме^иˈжи) — на Поділлі; ˈпом^(')е^(а)ж — 66, 96, 100, 122, 370; ˈпомиж — 176, 370; паˈм'іж (паˈм'êж) — 1, 4, 97. Записано прийменник з прикінцевим [з]: м'із — 171, 188, 205, 208, 243, 244, 251, 253, 257, 328, 357, 369, 370, 389, 393, 398, 404, 423, 485, 517, 863, 902, 903, 905, 922; м'із' — 20, 920; миз (м·и^із) — 62, 79, 107, 111, 115, 118, 133, 141, 145, 147, 249, 266, 275, 286, 302, 329, 331, 335, 529, 549, 570, 922; поˈмиз^(с) — 134, 266, 572. Відзначено ще прийменник ˈм^(')ежду (ˈмижду, ˈм'іжду) — 6, 17—19, 26, 49, 64, 65, 67, 68, 74, 75, 77, 93, 94, 99, 100, 102, 104, 108, 112, 125, 134, 137—139, 178, 187, 321; ˈмежду // межˈду — 56; ˈм'ежду // м'ежˈду — 59.

Форми і(и)рˈжати, і(и)рˈзати, а також ерˈжати, йерˈжати, гирˈжати передано на карті № 24.

У всіх говорах у межах тому функціонують форми ˈжага і жаˈга, ˈж(:)ога і жоˈга, а також ˈзага і заˈга (останні найхарактерніші для говірок Правобережжя); наведено ще: іˈж:ога — 65, 66, 68, 96, 106, 134; оˈжога — 53, 108, 161, 245, 260, 272, 280; ˈзога — 340; ˈз':ага — 526; зиˈга — 727; зˈгага — 538, 902; зга — 632, 636, 637, 643, 647, 659, 679—681, 683, 895, 896, 899, 900, 902. Відзначено семантичне протиставлення: жаˈга 'спрага' — ˈзага 'печія' — 480; жаˈга 'спрага' — ˈзага, ˈжога 'печія' — 820; жаˈга 'печія' — за-

ˈга 'спрага' — 819. Записано ще (у багатьох випадках паралельно з *жаˈга, ˈжоˈга*): *пе^{ч}ч'іˈйа* — 1, 2, 9, 10, 16, 17, 46, 47, 56, 59, 64, 65, 83, 97, 99, 103, 116, 119, 123, 131, 133, 138, 164, 166, 169, 174, 191, 192, 271, 277, 301, 302, 321, 336, 343, 353, 549; *пи(е)ˈчайка* — 215, 223, 266, 477; *пе^{и}ˈчучка* — 677, 898, 909; *пеˈкучка* — 357; *п(')екаˈри(і)ц(')а* — 21, 22, 27, 30, 34, 38, 43, 44, 54, 204, 205, 234, 244, 259.

Лексема *дружина* виступає тільки із [ж] (*друˈжи(и^{і}, і, і)на*), вона утворює суцільний ареал у межах тому, за винятком говірок 9, 10, 21, 37, 46, 47, 50, 54, 66, 71, 77, 79, 89, 97, 99—101, 105, 108, 117, 129, 135, 137, 138, 162, 166, 185, 200, 244, 277, 315, 317, 323, 359, 365, 472, 577, 639, 643, 722, 740, де записано *ˈж'інка* (*ˈжинка, ˈжуонка, ˈжуенка, ˈжонка, ˈжунка*).

Лексема *служба* в усіх говірках фіксується у варіанті із [ж].

Т. II. Карта № 93: [ж] (*ірˈжати*), [з] (*ірˈзати*); варіанти *ирˈжати, ерˈжати, йірˈжати, рˈжати* передано на карті № 23; у коментарі: *ріˈжати, гриˈжати.*

Лексема *ожеред* у варіанті із [ж] засвідчується в усіх говорах (*вoже(е^{и})ˈред* — 319, 321, 333, 347, 349, 351, 353—356, 358, 359, 397, 402, 530, 532, 552; *гоже^{и}ˈред* — 201, 381, 387; *ˈожи(е)ри(е)д* — 7, 81, 206, 214, 297; *оˈжеред* — 318, 466, 479; *ˈоже^{и}ре^{и}(е)д'* — 70, 185, 428, 487, 491, 676; *ожеˈред'* — 75, 222; *оˈжеред'* — 453; *гожеˈрід* — 50; *ожеˈреда* — 89); записано також: *ози^{е}(е, и)ˈред(т)* — 116, 120—127, 129, 131, 132, 134, 156—162, 165, 182, 183, 189, 193, 196, 198, 199, 203, 217, 310, 313, 315, 340—342, 344, 346, 348, 366—368, 371—373, 376, 377, 379, 485, 626; *озиˈреда* — 191. Замість лексеми *ожеред* записано *сˈкирда, сˈкирта, сˈтирта* — 12, 19, 53, 100, 118, 134, 144, 165, 166, 178, 195, 208, 220, 239, 252, 265, 266, 272, 286, 289, 304, 316, 494, 496, 521, 533, 539, 549, 557, 577, 606, 610—612, 633; *стіˈжок* (*стоˈжок*) — 2, 8, 12, 17, 26, 35, 44, 51, 54, 137, 176, 229, 230, 232, 239, 266, 274, 284, 316, 325, 336, 399, 630, 633, 634, 639, 640, 647.

Прийменник *м'іж* (*ми^{і}ж, між, мieж*), *ˈмежи* (*ˈмижи, ме^{и}ˈжи, миˈжи*) в усіх говорах фіксується із [ж]; відзначено варіанти: *миж* — 2, 12, 23, 72, 121, 123, 156, 161, 175, 176, 179, 181—183, 187, 191, 207, 216, 604, 633, 642, 645, 650, 652, 653; *меж* — 13, 32, 80, 105, 454; *ˈпом'іж* (*ˈпоˈмиж, помиˈжи, поˈмежи*) — 1, 25, 77, 79, 89, 208, 256, 289, 292, 366, 397, 492, 499, 621, 623, 651; *ме^{и}ˈʒи* — 406, 663, 665, 668—670, 672, 673, 677—679, 681, 683, 684, 686; *ˈм(')ежˈду* (*ˈм'іжду, ˈмижду*) — 35, 78, 192, 533, 605, 616, 617, 632, 635, 638, 648, 649, 654, 660. Записано варіанти із [з]: *м'із* (*міз*) — 14, 19, 38, 39, 44, 52, 53, 194; *миз* (*ми^{і}з*) — 26, 34, 36, 43, 51, 56, 59, 66, 67, 149, 150, 186, 189, 192, 212, 219, 368, 636, 639, 640; *миз'* — 41; *мез* — 35, 46; *ˈпоˈмиз* (*ˈпоми^{і}з*) — 36, 37, 48, 636. У багатьох говірках записано паралельно по кілька варіантів цього прийменника.

У всіх говорах у межах тому фіксуються варіанти *ˈзага* (рідше *ʒаˈга*) і *ˈжаˈга*. Також записано: *зˈгага* — 62, 133, 281, 284, 313, 480, 488, 495, 514, 515, 518, 526, 582; *ˈжога* — 34, 39, 41, 50, 51, 71, 74, 78, 80, 169, 318, 351, 353, 359, 360, 362, 379, 380, 387, 396, 529, 533, 619, 633, 649, 650; *зˈжога* — 395; *жоˈга* — 107, 392; *ˈж'ига* — 483; *жоˈва* — 389; *жга* — 59. Замість цієї лексеми засвідчено: *пе^{и}(е, и)ˈчайка* — 37, 67, 69, 72, 84, 177, 207, 208, 212, 215, 621—623, 629, 630, 639; *пеˈчал'ка* — 43, 640, 646 (спорадично *пе^{и}ˈчайка* виступає поряд з *ˈзаˈга* або *ˈжаˈга*); зафіксовано ще: *сˈмага* — 2, 162, 170, 348, 642, 647; *зˈмага* — 184.

Лексему *жеврiти* записано не послідовно, у більшості наявних відповідей відзначено *же^{и}(е)ўˈр'іти,* зафіксовано ще: *ˈжеўр'іти* — 153, 175, 198, 201, 209, 224, 226, 303, 335, 343, 344, 369, 374, 560, 565, 653; *жаўˈр'іти* — 179, 195, 254, 620; *жоўˈрити* — 216; *жеўˈрити* — 50, 56, 81, 86, 107, 204, 207, 210, 216; *жеўˈр'ieт'i* — 87, 99, 104, 178; *жеўˈрети* — 205; *жиўˈрети* — 52; *ˈжаўрити* — 95; *ˈжеўрати* — 48, 79, 93, 649; *же^{и}йˈр'іти* — 144; *же^{и}рˈв'іти* — 529; *жаˈр'іти* — 2, 5, 15, 23, 26, 29, 30, 32, 33, 35, 40, 42—44, 47, 51—53, 66, 96, 119, 121, 124, 125, 129, 133, 134, 159, 161, 162, 164, 169, 183, 186, 271, 274, 284, 289, 310, 329, 331, 338, 354, 362, 382, 391, 394, 397, 492, 494, 504, 562, 566, 606, 607, 609, 615—617, 631, 632, 639; *жаˈрити* — 7, 115, 182, 333, 348, 350; *жеˈрити* — 218; *жуˈр'іти* — 453; *жмуˈр'іти* — 6, 304, 339; *же^{и}ˈрітис''і* — 109, 318, 323; *жара(о)ˈн'іти* — 34, 39, 640; *жариˈнити* — 36. Відзначено варіанти із [з]: *зеўˈр'іти (-т')* — 84, 553; *ˈзеўрайе* — 103; *зеўрайе* — 71, 88. Зафіксовано синонімічні лексеми: *йатˈритисі* — 304; *жахˈт'іти* — 624; *ˈжегорат'* — 650; *скиˈрити* (про вогонь) — 626, 630.

В усіх говорах у межах тому записано лексему *друˈжи(и^{е}, и^{і}, і, і, и)на* у варіанті із [ж], іноді замість цієї лексеми (або поруч з нею) фіксується *ˈж'інка* (*ˈжонка, ˈжуонка, ˈжунка, ˈжинка*), *жоˈна; коˈб'іта* (*куˈб'іта*). Відзначено семантичні відтінки лексеми *друˈжина:* 'чоловік і жінка' — 13, 387, 637; 'група людей' — 653; «на весіллі» — 623, 635.

Лексема *служба* в усіх говорах виступає у варіанті із [ж].

Т. III, ч. 1. Лексема *ожеред* в усіх говорах фіксується у варіанті із [ж] (відзначено: *ожиˈред'* — 264, 270, 350; *ˈоже(е^{и})ред* — 179, 223, 282, 288, 307, 308, 316, 324). Записано також: *озиˈред, азиˈрет^{д}* — 2, 3, 16, 156. Замість цієї лексеми наведено інші: *скирˈда* — 5, 27, 47, 239 // *скирˈта* — 240, 241, 250, 372; *сˈкирта* — 26, 160; *ст'іг* (*ст'іˈжок*) — 26, 27, 51, 371; *коˈпица* — 371.

Прийменник *м'іж* (*миж, м(')еж, м'ieж*) в усіх говорах виступає із [ж]; відзначено варіанти *ˈм'іжду* (*ˈм(')ежду, ˈмижду*) — 1, 2, 6, 19, 44, 48, 54, 57, 139, 143, 151, 152, 159, 161, 226, 249, 251, 303, 307, 329, 363—365, 367, 370—374. Записано: *м'із* (поруч з *м'іж*) — 70, 88—97, 116, 126, 144, 145, 323; *миз'* — 3, 4, 16.

Лексема *іржати* в усіх говорах фіксується у варіанті із [ж].

У всіх говорах тому паралельно функціонують варіанти *ˈжага* (*жаˈга*), *ˈжога* (*жоˈга*), *ˈзага* (*заˈга*), крім того, ще записано: *ˈж^{э}'ага* — 303; *ізˈжога* — 363; *(і)ˈж:ога* — 48, 158, 159; *зоˈга // жаˈга* — 7; *зˈгага* — 239; *зга* — 151, 168, 187, 232, а також *ˈжажда* — 6, 26, 31, 39, 48, 103, 121, 165, 173, 176, 214, 217, 219, 223, 295, 307, 368; *спˈрага* — 118, 315.

У більшості говірок на всій території наведено варіант *ˈжеўр'іти, -т'* (*жеўˈр'іти, -т'* — 19, 25, 76, 124, 188, 207, 221, 265, 285, 305, 336; *ˈжеўˈр'іти, -т'* — 14, 71, 83, 118, 153, 168, 171, 187, 222, 230, 234, 237, 263, 293, 295, 316, 322; *ˈжебр''іти* — 207; *ˈжаўр'іт'* — 151); *ˈзеўр'іт' // ˈжеўр'іт'* відзначено тільки в говірці 226.

Лексеми *дружина, служба* в усіх говорах виступають тільки у варіанті із [ж].

Т. III, ч. 2. У всіх говорах лексема *ожеред* фіксується у варіанті із [ж] (записано: *ожеˈред'* — 104, 194; *ож'еˈр'ед* — 253; *ˈоже$^{(и)}$ред'* — 161, 252 // *ожеˈред'*, 350; *ˈожеред* — 190, 215, 221, 234, 284, 368, 373); варіант із [з] відзначено лише в говірках 292, 295, 300 (*озе^{и}ˈред*) і 279 (*оˈзеред*). У багатьох говірках цю лексему не записано, замість неї наведено лексеми: *сˈтирта* — 2, 3, 5, 108; *сˈкирта* — 6, 21, 38, 170, 353; *ски(і)рˈда* — 109, 163, 170, 288, 301; *сˈкирда* — 306; *ˈкупа* (*коˈпиц(')а*) — 2, 109, 347.

У всіх говорах прийменник *між* виступає у варіанті із [ж] (*м(')еж* — 119, 194, 203, 252, 288, 299, 329; *миж* — 2, 111, 222—225, 227, 260, 276, 348; *меˈжи* — 2, 176; *ˈме(и)жи* — 3, 4, 7, 108, 110, 115; *ˈм(')ежду* — 117, 255, 276, 278, 297, 300, 301, 303, 305, 307, 308, 314, 315, 325, 347, 356; *ˈм'іжду* — 47, 357, 358, 361, 362, 366, 371, 372; *ˈмижду* — 2, 316, 317, 319, 328, 334, 341; *ˈм'іждо* — 128, 163); записано *м'із* — 73, 100, 323, 338, 340.

Лексема *іржати* скрізь фіксується у варіанті із [ж] (*ирˈжати, г'ірˈжати, гирˈжати, йірˈжати, рˈжати* наведено на карті № 36).

Зафіксовано *заˈга* — 14, 16, 17, 19, 20, 24, 27, 47, 67, 69, 73, 89, 97, 108, 111, 134, 158, 164, 170, 211, 223—226, 233, 239, 314, 361; *ˈзага* — 4, 9, 15, 29, 45, 50, 62, 63, 84, 100, 110, 118, 119, 128, 135—137, 141, 146, 147, 185, 214, в усіх інших говірках відзначено варіанти *жаˈга, ˈжага, ˈжога, жоˈга* (часто як паралельні).

У говірках всієї території тому паралельно функціонують варіанти *ˈжеўр'іти* і *же(е^{и})ўˈр'іти,* крім того, записано: *кˈл'іти* — 4, 108, 109, 115; *т(')л'іт'* — 65, 70, 351—353; *ˈжур'іти* — 116.

Лексеми *дружина, служба* в усіх говорах виступають у варіанті із [ж].

442. До*ш*ка, *ш*кварка, *ш*ворінь (*ш*ворень, *ш*кворень), *ш*тельвага, *ш*крябати, нав*ш*пиньки, *ш*люб, зав*ш*е чи до*с*ка, *с*кварка, *с*ворінь, *с*тельвага, *с*крябати, нав*с*пиньки, *с*люб, зав*с*е? *С*кло, *с*клянка чи *ш*кло, *ш*клянка?

Т. I. Карта № 63: [о] (*шˈвор'ін', шˈворен', шˈворе^{и}н', шˈвори^{е}н', шˈворин'*), [і] (*шˈв'ір'ін', шˈв'ірен', шˈв'іре^{и}н', шˈв'іри^{е}н', шˈв'ірин'*), [и] (*шˈвир'ін', шˈвирен', шˈвире^{и}н', шˈвири^{е}н'*), [у] (*шˈвурен', шˈвуре^{и}н', шˈвури^{е}н', шˈвурин'*), [уи] (*шˈвуирен', шˈвуире^{и}н', шˈвуири^{е}н', шˈвуирин'*), [уо] (*шˈвуор'ін', шˈвуорен'*); [с] (*сˈвор'ін', сˈворен', сˈворе^{и}н'*), вставний [к] (*шкˈвор'ін', шкˈворен'*).

У всіх говорах лексема *дошка* фіксується у варіантах *ˈдошка* і *ˈдоска* (*досˈка, дасˈка* — 1, 3, 9, 10, 14, 68, 71, 79, 94, 96, 99, 102, 104, 108, 137, 138, 145, 160, 168, 189, 247, 258, 289, 385, 418, 586, 612, 674, 675, 755, 775, 783, 815, 831, 839, 842, 860, 862, 880, 900, 905, 906, 910, 921, 922; *дошˈка* — 112, 122, 173, 213, 227, 239, 242, 303, 386, 390, 407, 413, 517, 680, 722, 775, 803, 818, 829, 854, 856, 889, 894, 896; *ˈдостка* — 2, 5, 69, 164, 166, 177, 186, 188, 191, 922; *дастˈка* — 18; *ˈдоршка* — 22, 70, 119, 120).

Варіанти *шкˈварка* і *скˈварка, шкˈваˈрок* і *скˈваˈрок, ˈвишкварка* і *ˈвискварка* фіксуються в усіх говорах без виразної локалізації. Записано ще: *шкˈварик* — 19; *шкˈвара* — 186; *шкваˈреник* — 275; *шˈкарка* — 125, 660, 742; *вишкˈварка* — 270, 553; *ˈвишкарка* — 122, 173, 259, 289, 319, 320, 324, 532; *ˈвишкварок* — 390, 572, 577, 582, 622; *ˈвушкварок* — 679; *ушкˈварок* — 79; *ˈушкварки* — 848, 863; *ˈвушкварки* — 658, 893; *скуˈварка* — 73; *ˈускарка* — 20; *ˈвискурки* — 177.

У говорах всієї території тому паралельно функціонують варіанти *ште^{и}(е, и^{е}, и)л'ˈвага* і *сте^{и}(е, и^{е}, и)л'ˈвага* (у південних говорах переважає варіант *ште^{и}л'ˈвага*); також наведено: *штал'ˈвага* — 54; *штинˈвага* — 466; *ст'ел'ˈвога* — 46; *стал'ˈвага* — 13, 16, 557; *стол'ˈвага* — 30; *стин(')ˈвага* — 437, 446, 450, 497, 504, 510; *стиноˈвага* — 441, 448, 450; *сте^{и}ло^{у}ˈвага* — 454, 455; *сте^{и}ўˈл'ага* — 549; *с'іл'ˈвага* — 72, 170.

Варіант *шкˈр(')абати (-т')* утворює майже суцільний ареал у межах тому (відсутність розрізнення /р/ — /р'/ зображено на карті № 126); відзначено також: *скˈр(')абати (-т')* — 7, 74, 87, 95, 100, 159, 231, 238, 535, 610, 768, 861; *скр'аˈбати* — 204, 389; *обскˈрieбат* — 56.

У всіх говорах фіксуються варіанти *на(ў)шˈпин'ки, на(ў)шˈп'ін'ки, на(ў)шˈпин'ках;* записано ще: *на(ў)шпин'ˈки* — 41, 227, 252, 298, 310, 596, 607; *заўшˈпин'ки* — 637; *нагошˈпин'ки* — 508, 728; *найшˈпин'ки* — 304; *наўшˈпин'ачки* — 171, 642, 658, 902; *наўшˈпин'ашки* — 684; *нашˈпи$^{(і)}$н'ґи* — 458, 724. Варіанти із [с] відзначено: *на(ў)сˈпин'ки* — 28, 31, 74, 87, 124, 319, 379, 380, 382, 389, 391, 392, 423, 424, 442, 473, 477, 493, 507, 545, 582, 587, 622, 628, 633, 656, 660, 670, 671, 673, 674, 676, 678, 681, 683, 793, 796, 798, 820, 863, 890, 892, 893, 895, 899; *на(ў)сˈпиˈн'ачки* — 277, 382, 526, 529, 543, 547, 758; *наўсˈпин'ашки* — 683, 890. Записано ще: *наўˈпин'ки* — 563, 567, 575, 582, 585, 586, 636, 643, 684, 818, 820, 826, 829, 830, 836, 840, 843, 862, 870, 871, 873, 876, 881, 895, 896, 899. У багатьох говірках фіксуються синонімічні лексеми і їх словотворчі та фонетичні варіанти: *на(ў)зˈдибе(и, у, а)шки (-і, -ах)* — 47, 52, 53, 62, 69—72, 75, 82, 84, 92, 104, 113, 115, 117, 235, 236, 272, 281, 283, 324, 329; *наўзˈдибл'аш(ч)ки* — 150, 263, 264, 298; *наўзˈдибц(')и (-і, -ах)* — 85, 88, 91, 274; *наўзˈдиба(е)чки (-ах)* — 73, 94, 97, 101, 102, 105, 111, 114, 131, 223, 275; *наўзˈдиб(п)ки (-і)* — 79, 90, 273, 279, 287, 311, 314, 320, 373; *назˈдибочках* — 549; *на(ў)ˈдибу(а, е)шки (-ах)* — 5, 21, 28, 30, 34, 38, 43, 46, 49, 51, 54, 56, 59, 77, 81, 208, 234, 247, 249, 251, 253, 257, 259, 266, 276, 343; *на(ў)ˈдибо(а)чки (-ах)* — 3, 65, 66, 96, 99, 103, 136, 917, 918, 920; *на(ў)ˈдибки (-ах)* — 20, 26, 42, 46, 81, 179, 194, 198, 205, 305, 339, 370, 375, 410, 414, 512, 623, 626, 634, 910; *наўˈдибон'ки* — 24; *поˈдибки* — 40; *наˈдибак* — 572; *наўˈцибки* — 122, 123, 134; *наˈцибачках* — 8, 12, 16, 17; *на(ў)ˈципочки (-ах)* — 9, 10, 13, 125, 133, 135, 137, 138, 140, 141, 147, 162, 164, 166, 170, 174, 178, 182, 188, 204, 340, 370, 842, 921, 922; *наўˈц'іпки* — 164; *наўшˈчипки (-ах)* — 347, 369; *наўˈшчипочки (-ах)* — 152, 155, 368—370; *наўшˈпон'ечках* — 244; *наўступˈйін'ки* — 92; *наў(с)корˈпушках* — 80, 114; *наўкорˈкушках* — 2; *на носˈки, на ˈпал'ци* — 22.

Лексема *шлюб* скрізь фіксується тільки у варіанті із [ш] — (*ш(')л'уб*).

У всіх говорах у межах тому відзначено варіант *ˈзаўше(е^{и}, и)* (записано цю лексему не послідовно), крім того, зафіксовано: *заўˈше* — 447, 578, 611, 639, 802, 813, 827, 850; *ˈзаўсе* — 171, 311, 349, 399, 649, 836; *заўˈсе* — 58, 79, 102, 110, 132, 139, 159, 174, 179, 181, 182, 188, 195, 238, 317, 351, 381, 384—386, 389, 393, 394, 397, 407, 408, 410, 413, 414, 427, 562, 566, 583, 586, 608, 616, 621, 628, 629, 634, 646, 665, 670, 672, 678, 682, 696, 801, 803, 811, 823, 828, 829, 831, 834, 838, 853, 858, 859, 862, 870, 871, 873, 881, 884, 895, 896, 900—902, 905, 908, 910—912; *заўˈс'а* — 16; зрідка наведено (іноді поруч із *ˈзаўше*) прислівник *ˈзаўжди*. Ще засвідчено прислівники:

у(ў)с$^{(')}$е(і)гˈда — 3, 21, 33, 46, 47, 66, 71, 75, 82, 85, 89, 91, 104, 115, 126, 133—136, 156, 162, 177, 225, 244, 273, 285, 286, 297, 312, 324, 359, 468, 544, 567, 572, 601, 622, 633, 717, 920; *ус'огˈда* — 59, 166; *усигˈда* — 350, 354, 679; *заўс'е(і)гˈда* — 49, 92, 919; *поўс'а(і)гˈда* — 97, 575; *заўˈс'і(г)ди* — 734, 801; *скроз' (скруоз', іскрûз')* 'завжди' — 1, 2, 64, 66.

Лексеми *скло, склянка* у варіанті із [с] поширені в усіх говорах у межах тому, варіанти *шкло, шкˈл'анка* фіксуються переважно в говорах правобережної України; відзначено ще: *с$^{(')}$т'екˈло (с$^{(')}$ц'екˈло, ст'акˈло)* — 1—5, 8, 10, 13—17, 21, 22, 26, 27, 39, 44, 46, 47, 49, 64—66, 68—75, 82, 95—97, 101, 104—106, 108, 133, 190; *сте(и, е^{и})кˈло* — 6, 9, 19, 36, 80, 111, 113, 115, 116, 123, 125, 145, 147, 150, 166, 169, 187, 188, 283, 311, 315, 316, 320, 321, 356, 410, 428, 557, 588, 592, 623, 677, 846, 860; *с$^{(')}$т'(ц')ікˈло* — 18, 32, 40, 160, 172, 177, 178, 185, 193, 194, 196, 197, 209, 229, 266, 304, 388, 402, 437, 443, 505, 567, 575, 585, 702, 754, 761, 840.

Т. II. Карта № 103: [ш] *(ˈдошка)*, [шч] *(ˈдошчка)*, [ч] *(ˈдочка)*, [с] *(ˈдоска)*; [ш'], [шч'] *(ˈдош'ка, ˈдошч'ка)*; у коментарі: *ˈдôшка, ˈдошк'а*, наголос *дошˈка, досˈка*; 'дошка' *дˈранка*;

карта № 107: [ш] *(шкˈварка)*; [с] *(скˈварка)*; *шушˈварка, ˈшушварок; чˈварка*; чол. р. *шкˈварок, скˈварок, ˈшушˈварок; ˈвишкварка, ˈвîшкарка, ˈвушкварка, ˈвускварка*; у коментарі: *шкˈвирка, шкаˈварка, шкˈварек, ˈшушварка, шушˈварок, шкваˈрûна; сˈварка, ˈвускорок, ˈвуско(а)рка, кочˈварка, ˈв'ішкварка, ˈушк(в)арка; шˈкарка, ˈвишкарка*, [р'] *(шкˈвар'ка, шкˈвар'ок)*;

карта № 104: [ш] *(шˈвор'ін')*, [с] *(сˈвор'ін')*, [ц] *(цˈвор'ін')*; у коментарі: [шк] *(шкˈвор'ін'); шˈвори(е)н$^{(')}$, шˈворец, скˈвор'ін', с'ˈв'ірин', сˈв'ірник, стˈвор'іл'*;

карта № 103: [с] *(скло)*, [ш] *(шкло)*; у коментарі: *зкло, зґло, ʒкло, (г)оскˈло, ст'ікˈло*.

Варіант *шти^{е}(е^{и}, е)л'ˈваг(ґ)а* зафіксовано у переважній більшості говірок (*шт'іл'ˈвага* — 32, 113, 127, 243, 248, 251—253, 283, 290, 291, 293, 295, 300, 301, 304, 317, 327, 331, 334, 337, 404, 405, 422, 439, 445, 479, 506, 515, 518, 524, 543, 553, 557, 558, 582, 584, 608, 615; *штал'ˈвага* — 9, 12, 13, 112, 642, 652); *штинˈвага (штенˈвага)* — 136, 137, 279, 280—282, 285, 319, 320, 329, 358, 359; *штин'ˈвага* — 375; *штанˈвага* — 144; *штил'ˈвах* — 246, 255; *шк'іл'ˈваґа* — 512; *штиноˈвага* — 351; засвідчено варіанти із [с]: *сте(е^{и}, и^{е})л'ˈвага* — 11, 17, 23, 35—43, 46, 48, 54, 56, 68, 71—75, 78—84, 87—98, 100—102, 104, 105, 116, 120, 125, 126, 129, 130, 132, 149, 151, 156—159, 161—167, 169, 174—179, 181—183, 185, 187, 189—190, 192, 194, 198, 199, 205, 207—210, 212, 214—217, 220, 224, 225, 340, 342, 344, 366—368, 372, 386, 511, 541, 619, 622, 623, 625—629, 635, 640, 650; *стинˈвага* — 108, 109, 122, 128, 131, 134, 135, 138, 140, 168, 170, 172, 173, 309, 312—316, 318, 346, 348, 349, 353, 354, 376, 382; *станˈвага* — 111, 119, 139, 240, 661; *стано(о^{у})ˈвага* — 133, 242, 310, 344, 345, 347, 350, 379, 385; *стел'оˈвага* — 194; *стіл'ˈвага* — 33; *стінˈвага* — 124. Відзначено: 'штельвага' — *штиˈл'уга* — 95; *стеˈл'уга* — 653; *сте^{и}л'ˈмара* — 201; *цукшˈтанґл'а* — 443.

Варіант *шкˈр$^{(')}$а(е, и, і)бати (-т')* утворює майже суцільний ареал у межах тому (*шкˈр$^{(')}$обати* — 8, 36, 63, 101, 109, 112, 117, 133, 231, 232, 235, 243, 245, 254, 259, 261, 265, 268, 270, 272, 273, 284, 287, 293, 299, 301, 303—308, 314, 320, 322, 324—327, 329, 331, 333—335, 337, 339, 357, 428, 435, 448, 457, 464, 466, 467, 472, 492, 493, 495, 498, 501, 583, 587, 588, 604, 656, 659; *шкоˈробати* — 304; *шкрепˈтати* — 27, 276, 407, 408, 412, 417, 422, 424, 429, 475, 485, 486, 489, 490, 509, 552, 665, 684; *шкрупˈтати* — 419). Записано ще: *скˈр$^{(')}$а (е, и)бати(-т')* — 68, 82, 149, 228, 241, 251, 458, 498, 616, 617, 619, *скˈробати* — 230, 233, 242, 246, 250, 256, 258, 662, 663; *скрепˈтати* — 237, 431, 437, 438, 444, 451, 455, 631, 633, 667, 670.

Прислівник *на(ў)шˈпи(е^{и}, е, і)н'к'и (-і, -ах)* в усіх говорах фіксується у варіантах з [ш] (*на(ў)шпи(е^{и}, е, і)н'ˈки (-ах)* — 17, 153, 302, 313, 315, 345, 347, 483, 489, 505, 539; *на(ў)шˈпи(і)л'ки (-ах)* — 206, 304, 328, 331, 333, 348, 349, 351, 546; *наўшˈпин'іш* — 179; відзначено варіанти з [с]: *наўсˈпин'ки* — 228, 381, 473; *наспиˈн'ачки* — 122; *наˈвос'п'ін'ках (ˈвус'п'інк'і, на ˈву(и)спінках)* — 68, 87—89, 93, 96, 653; записано ще *наўˈпин'ки (-ах)* — 472, 500. У багатьох говірках наведено синонімічні лексеми (і їх варіанти): *на ˈпал$^{(')}$ци (-ах, -ох, -ух), на ˈпал'чиках*, що утворює розріджений ареал у межах тому; *на ˈпенд'ах (ˈпинʒ'ух, пˈйен'ʒ'ох, ˈп'ен'ц'ох)* — 53, 255, 293, 333, 334, 336, 337, 388; *на ˈдибки (-ах), на ˈдибах, на ˈдибочки, на ˈдибушках, на ˈдубешках* — 33, 39, 40, 72, 74, 78, 92, 103, 155, 184, 208, 212, 220, 621, 623, 634, 648, 650; *на ˈцапки (ˈцупках, ˈцабачки, ˈц'ібушк'і, ˈпац'к'і)* — 44, 271, 306, 308, 490, 647; *на ˈперстак (перстˈках), ˈнаперсˈты (ˈнаперстки)* — 425, 429, 430, 443, 444; *по шˈпицах* — 672; *наўшˈчупц'і* — 475; *на ˈвипинки* — 204; *на носˈках* — 604.

В усіх говорах у межах тому, крім закарпатських, фіксується прислівник *ˈзаўше, ˈзаўши; ˈзоўши* — 304, 308, 337; *ˈзаўшей* — 175—177, 179—181, 183; *заўˈше* — 318, 484; відзначено також варіанти із [с]: *ˈзаўсе (-с'і)* — 121, 192, 227; *ˈзовсе* — 461; *заўˈс$^{(')}$е* — 375, 414, 425, 444, 473, 484, 486—488, 498, 653. На Закарпатті, а також на Наддністрянщині, Буковині й Поділлі уживається прислівник *уˈсе (ўсе)*, а також *ўше* — 416, 420, 668, 677. В усіх говорах у межах тому (переважно поруч із *ˈзаўше*) зрідка виступає ще прислівник *ˈзаўжди*. Записано також: *все(і)гˈда* — 195, 367, 376, 405, 611; *вˈс'ігди (вˈс'іди)* — 2, 5, 620; *заўс'егˈда* — 643, 652; *поўс'ігˈда* — 615; *ˈзаўс'ід'і (-и)* — 128, 137, 510; *заўˈс'і(у)ди (-і)* — 161, 647; *завс'ˈведî* — 60; *заўˈс'ойе* — 451; *ˈдаколы* — 672; *фурт* — 523, 670, 676; *зашоˈраз* — 615.

У закарпатському, гуцульському, буковинському говорах, а також у більшості подільських говірок майже суцільно записано варіант *скˈл'а(е, и)нка*, у решті говорів фіксуються варіанти [с] та [ш]. Відзначено ще: *шкˈл'ан'ка* — 195; *шкˈланка, шкˈлинка* — 293, 483; *шкл'анˈка* — 318; *скˈлен'ка* — 670; *скˈле(и)нка* — 247, 299, 483, 514; *скл'еˈн'іч'ко* — 677; 'склянка' *склеˈница* — 509. Зафіксовано розрізнення: *шкˈл'анка* 'пляшка' — *склеˈница* 'склянка' — 509; *скˈл'енка* 'пляшка' — *пуˈгар$^{(')}$* 'склянка' — 306, 499, 514; у значенні 'склянка' записано *ˈпогар$^{(')}$* ще в говірках 672, 678; *скˈл'а(е)нка* у значенні 'пляшка' засвідчено в говірках 338, 443, 445, 475, 521, 558. Спорадично в значенні 'склянка' фіксується лексема *стаˈкан*.

Т. III, ч. 1. Карта № 8: [о] *(шˈвор'ін')*, [і] *(шˈв'ір'ін')*; *шкˈвор'ін'; сˈвор'ін'*; у коментарі: *шˈворе(е^{и}, и^{е}, и)н', шˈвор'îн', шˈв'іре(е^{и}, и^{е})н', шˈвир'ін', шˈвире(и)н', шкˈворе(е^{и})н', сˈвор'ін', сˈворен', сˈворн'а*.

В усіх говорах у межах тому засвідчено варіанти *ˈдошка // ˈдоска* (*дошˈка* — 48, 75, 81, 121, 167, 171, 177, 230, 307; *досˈка* — 6, 44; *ˈдостка* — 171, 208, 301, 371); розрізняють *досˈка* (шкільна)— *ˈдошка* (дерево, матеріал) — 48, 49, 141, 158, 159, 177, 216, 243, 248, 291, 293, 295, 311, 313, 316, 317, 324, 350, 352, 355, 358, 362, 365, 366.

Варіант *шкˈварка* утворює суцільний ареал у межах тому *ˈвишкварка* — 14, 26, 27, 29, 35, 37, 41, 52, 61, 70, 71, 75, 101, 102, 124, 127, 141, 145, 152, 158—160, 172, 180, 226, 227, 235, 236, 239—241, 250, 263, 279, 287, 292, 295, 300, 315, 323, 326, 334, 337, 338, 364, 370—372; *ˈушкварка* — 107; *ˈвишкварок* — 7, 38, 63, 93, 121, 151, 154, 232; *ˈвушкварок* — 79, 118; *ˈвишкарка* — 5. Зафіксовано ще: *скˈварка // шкˈварка* — 207, 316, 317; *сˈварка* — 105, 216, 324; *сˈварка // шкˈварка* — 255; *ˈвискарка* — 1, 2, 4; відзначено: *ˈвижарки (-ка)* — 95, 127, 161, 251, 252, 298, 325, 327, 337, 363, 373, 374.

В усіх говорах у межах тому поширений варіант *ште(е^{и}, и^{е})л'ˈвага* (*шт'іл'ˈвага* — 92; *шˈтел'вага* — 49, 131, 132, 146, 149, 178, 192, 193, 212, 234, 283, 306, 309, 346; *ште^{и}л'ваˈга* — 11); відзначено варіант *сте^{и}(и^{е}, е)л'ˈвага* (у більшості випадків поряд із *ште^{и}(и^{е}, е)л'ˈвага* — 18, 74, 153, 156, 163, 164, 168, 169, 171, 176, 187, 224, 239, 253, 256, 258, 260, 262, 294, 301, 316, 335; *ст'іл'ˈвага* — 170, 337.

Варіант *шкˈр'абати (-т')* утворює майже суцільний ареал у межах тому (*шкаˈр'абати* — 141, 276; *шкˈр'обат'* — 63); відзначено *скˈр'абати* (поряд із *шкˈр'абати*) — 57, 236, 248, 253, 275, 294, 307, 312, 313, 354, 361.

У більшості говірок записано прислівник *на(ў)шˈпин'ки (-ах)*, крім того, відзначено (часто поруч з *на(ў)шˈпин'ки*) структури: *наўшˈпил'ачки* — 292; *наўˈпин'ушки* — 158; *наўˈпин'ачки* — 152, 201; *наўˈпин'ки* — 167, 170, 235; *наўсˈпин'ки* — 71, 172, 176, 187, 253, 310, 344; *наўсˈпин'ашки* — 168; *наўˈдибки* — 6, 14, 35, 101, 121, 127, 129, 151, 164, 165, 169, 208, 232, 249, 261, 269, 279, 302, 303, 337, 351, 364; *наўдиб^{п}ˈки* — 4; *наўˈдибушки* — 48, 54, 161, 303; *наўдиˈбушки(-ах)* — 61, 251, 363; *наўˈдибач'ках (-ки)* — 19, 27, 160; *на(ў)ˈципочках (-ки)* — 1, 2, 5, 6, 26, 27, 265, 367, 370—372; *наˈципках* — 373; *наўˈц'іпушках* — 16; *наўшˈч·ипач'ки* — 3; *на ˈпал'чиках (ˈпал'ц'ах)* — 41, 190, 372.

Лексему *шлюб*, яка фіксується непослідовно, наведено в говорах тому тільки у варіанті із [ш]; замість цієї лексеми іноді засвідчуються лексеми *брак, в'іˈнец', сˈвайба*.

У всіх говорах зрідка фіксується прислівник *ˈзаўше* (*заўˈше* — 12, 73, 199, 254, 258, 264, 277, 308); записано *ˈзаўсе* — 290, 292, 344, 347; *заўˈсе* — 9, 11, 69, 71, 73, 164, 167, 169, 170, 185, 198, 207, 232, 234, 265, 289, 292, 311, 332, 344, 352, 353, 357. Спорадично у говірках засвідчуються прислівники *вс'егˈда, поўс'ігˈда, ˈзаўжˈди*.

У говірках всієї території тому наведено варіанти *скло* і *стекˈло (сте^{и}(и^{е}, и)кˈло, ст'ікˈло)*; відзначено *шкло // скло* — 79, 349, 354; варіант *скˈл'анка* поширений в усіх говорах у межах тому (*с'кˈл'анка* — 23, 47, 125, 126, 144; *скˈл·анка* — 109, 130), *шкˈл'анка* — тільки в говірках 91, 219, 354; записано ще: *ст'і(и^{е})кˈл'анка* — 53, 67, 107, 202, 333; 'склянка' — *стаˈкан* — 35, 149, 158, 242, 287, 315, 367, 370, 371, 373; *скˈл'анка* 'кусок битого скла' — 367, 370, 371, 373.

Т. III, ч. 2. Карта № 42: *шкˈварка, ˈвишкварка*; у коментарі: *скˈварка, ˈвишкарки, ˈвижарки, ˈвушкварки, ˈвискарки*, 'шкварка' — *ˈварма*;

карта № 29: [ш] *(шˈвор'ін')*, [с] *(сˈвор'ін')*, [с'] *(с'ˈвор'ін')*; *шкˈвор'ін'*; у коментарі: *шˈворе^{и}(е, и^{е}, и)н', шˈвор'ен', шкˈвор'ен', шˈвирен'*; 'шворінь' — *цаˈруш*.

Майже в усіх говірках записано варіант *шкˈр$^{(')}$абати (-т')*, лише в говірках 25, 97, 194, 208, 243, 288, 292, 299, 324 відзначено *скˈр$^{(')}$абати*.

У більшості говірок наведено варіант *ште^{и}(е, и, и^{е})л'ˈвага* (*шˈтел'вах* — 138; *штел'ˈгава* — 56; *штеˈл'ага* — 282; *шт'іл'ˈвага* — 45, 46, 48; *ште^{и}л'ˈга // ште^{и}л'ˈвага* — 4; *шел'ˈвага* — 100), у говірках 39, 43, 81, 105, 119, 206, 215, 218, 245, 253, 279, 287, 292, 314, 319, 343 записано *сте^{и}(е)л'ˈвага*, у говірці 1 — *стинˈвага*.

У більшості говірок записано прислівник у варіанті *на(ў)шˈпин'ки* (*наўшпи^{е}н'ˈки* — 121; *наўшˈпин'ач·ки* — 222; *наўшˈпил'ки* — 193; *наўˈпин'ки* — 55, 128, 236, 274, 348); засвідчено також структури із [с]: *наўсˈпин$^{(')}$ˈки* — 97, 176, 215 // [ш], 225, 238, 278, 292; *наўсˈпин'очки* — 105. Зафіксовано ще синоніми: *на(ў)ˈдибки* — 160, 162, 181, 194, 196, 201, 223 // *наўˈпинки*, 224 // *наўпин'ачки*, 227 // *наў(ш)ˈпинки*, 239, 306, 313, 314, 316, 319, 325, 328, 332, 334, 338, 339 // *наˈдибочках*, 342, 351, 359, 361, 362, 366 // *на ˈципочках*, 370 // *на ˈципочках*, 372 // *на ˈпал'чиках; наўˈдибушки // нашˈпен'ках* — 180; *на(ў)ˈдибочки, наўзˈдибоч'ках* — 89, 182, 317; *наўˈдибйашки* — 186; *на ˈципочках (-и)* — 100, 170, 206, 276, 278, 279, 288, 307, 308, 315, 333 // *наˈдибочки*, 335 // *наˈдибечки*, 341 // *наўˈдибочка* — 343, 344, 347, 356, 358, 371; *на ˈпал'ц'ах (-ц'і)* — 4, 11, 163.

Лексеми *шлюб* і *завше* в говірках тому фіксуються непослідовно і тільки у варіантах із [ш] (замість цих слів часто наводяться *сˈвад'ба, заˈручини, брак; вс'ігˈда, заўс'ігˈди, поўс'ігˈда, завжˈди, вс'о вˈрем'а* та ін.); виняток становлять говірки 4 і 110, де записано *сл'уб*.

Записано прислівник *ˈзаўˈсе* — 3, 30, 87, 91, 93, 119, 131, 137, 165, 172, 175, 176, 178, 182, 183, 185, 186, 191, 193, 194, 203, 238, 243, 253, 281, 367; у решті говірок фіксується *ˈзаўше*.

У всіх говорах засвідчуються варіанти *скло, сти(і, е)кˈло, скˈл'анка (ст'(ц')ікˈл'анка* — 186, 275, 288, 357); *шкло, шкˈл'анка* (часто поруч із *скло, скˈл'анка*) записано в говірках: 13, 25, 33, 54, 86, 87, 102, 118, 136, 174, 178, 179, 194, 212, 215, 218, 221, 256, 287, 312, 350, 355.

443. *С*келя, *с*товбур, *с*муга чи *ш*келя, *ш*товбур, *ш*муга?

Т. I. Лексема *скеля* у варіанті із [с] утворює суцільний ареал у межах тому, зрідка фіксується варіант *скаˈла* (у говірках 46, 56, 920 *скаˈла* 'блискавка', у 243 — 'гроза'); відзначено *шˈкел'а* (майже в усіх випадках паралельно із *сˈкел'а*) — 53, 74, 77, 84, 328, 471, 662.

В усіх говорах у межах тому записано *сˈтоўбур$^{(')}$*; наведено варіанти (часто поруч із *сˈтоўбур*): *стоўˈбур$^{(')}$* — 86, 101, 114, 232, 252, 369, 504, 662, 803, 828, 912; *сˈтолбур* — 75; *сˈтомбур* — 786, 787, 820; *сˈтоўбир$^{(')}$* — 110, 404, 594; *сˈтобур* — 65, 162, 829; записано також: *шˈтоўбур$^{(')}$* — 20, 84, 453, 460, 694, 724, 739, 874; *шˈтомби(і)р* — 473, 508; *шˈтомбур* — 447, 688.

Лексема *смуга* в усіх говорах фіксується тільки у варіанті із [с]; записано *смуˈга* — 87, 113, 123, 256, 499, 589, 671, 674, 725; *посˈмуга* — 779, 782; у говірці 96 відзначено: *смуˈга* 'каламутна вода'.

Т. II. У всіх говорах лексема *скеля* фіксується частіше у варіанті *скаˈла* (*сˈкала* — 37, 123, 156, 165, 240, 251, 404, 407, 409, 413, 414, 416, 420, 423, 426, 439, 477, 618, 662, 667, 668, 672, 673, 676—679, 681, 683; *сˈкава* — 665, 670; *сˈкал'а* — 611; *сˈкал':а* — 574), рідше — *сˈкел'а* (*сˈкела* — 81; *сˈкил'а* — 455, 553); записано також: *шкаˈла* — 269, 270, 276, 459, 498, 585; *шˈкала* — 461; *шˈкел'е* // *скаˈла* — 336, 343, 'скеля' — *сˈк'інка* — 500.

Лексема *стовбур* в усіх говорах виступає у варіанті із [с] (відзначено *стоў̆ˈбур* — 4, 28, 44, 50, 52, 86, 93, 109, 112, 138, 142, 181, 297, 302, 304, 308, 474, 489, 548, 558, 659; *сˈтоўпур* — 377; *сˈтоўбир* (*стоў̆ˈб'ір*$^{(')}$) — 140, 510, 554, 556, 578, 579, 605, 608, 611, 612; *сˈтоўбор* — 171; *сˈтомбур* — 270; *сто*^{ӯ}*бур* — 133), проте записано: *шˈтоўбур* — 165, 225, 269, 279, 282, 328, 330, 349, 363, 393, 394, 469, 470, 472, 483, 528, 530, 539, 545, 574, 618; *шˈтоўбир* — 167; *шˈтомбур* — 141, 172, 278, 285, 292, 321; *шˈтомбур* 'пеньок, всохле дерево), *сˈтоўбур* («у живого дерева») — 125; *шˈтиўбур* — 270; *шˈтибур* — 287; *шˈтобур* — 322, 329; 'стовбур': *ˈватр'а* — 588; *шурˈпак* — 280; 'частина зламаного вітром стовбура' *сторч(ц)*, *шторч(ц)* — 107, 117, 124, 158, 204, 214, 226, 240, 242, 298, 301, 331, 339, 341, 344, 351, 367, 369, 398, 400, 402, 539, 542, 546, 568, 570, 638; *пˈристорч* (*пˈристоршч*) — 23, 30, 38—40, 124; *сторˈчак(н)* — 33, 78, 85; ще зафіксовано: *ˈкоўбок* 'стовбур зрубаного дерева' — 514; *ˈкоўбок* 'оброблений стовбур дерева' — 520.

Варіант *шˈмуга* відзначено тільки в говірках 50, 148, 255, у решті говірок фіксується *сˈмуга* (*смуˈга* — 27, 51, 110, 120, 247, 304, 318, 329, 356, 384, 453, 468, 471, 492, 496, 498, 501, 650, 654; *с'ˈмуга* — 348); *сˈмуга* 'ділянка лісу' — 648; 'пляма на воді' — 176; 'пляма на одязі' — 306; 'рід трави' — 632; *сˈмуга* у значенні 'веселка' відбито на карті № 355; *смуг* 'шматок необробленого поля' — 656; без розкриття значення записано ще лексеми: *пасˈмуга* — 322, 326, 328, 330, 535; *басаˈмуга* — 220.

Т. III, ч. 1. У говірках всієї території тому фіксується варіант *сˈкел'а*, зрідка — *скаˈла* (*сˈкала* — 19; *скеˈла* — 264), *шˈкел'а* — тільки в говірці 87.

Лексема *стовбур* в усіх говорах фіксується у варіанті із [с]; відзначено варіанти: *стоў̆ˈбур* — 297, 314, 336; *стоў̆ˈби*^{е}*р*$^{(')}$ — 41, 63, 79, 95, 111, 139, 366, 370; *сˈтоўб'ір* — 77, 84; *сˈтоўбар* — 187; *сˈтолбур'* — 2.

В усіх говірках у межах тому лексему *смуга* зафіксовано у варіанті із [с] (*смуˈга* — 9, 248, 274, 277), виняток становлять говірки 73 і 80, де записано *сˈмуга* // *шˈмуга*.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах фіксуються варіанти *сˈк*$^{(')}$*ел'а* і значно рідше *скаˈла* (*скаˈл'а* — 5); відзначено *шˈкел'а* — 212, 273; *шˈкел'а* — 'риштування' — 115; 'кладка через воду' — 213.

Варіант *стоўбур*$^{(')}$ утворює майже суцільний ареал у межах тому (*стоў̆ˈбур*$^{(')}$ — 103; *сˈтоўбир* — 110, 375; *сˈтолбур* — 347; *сˈтомбур* — 24, 37, 224; *стоў̆ˈбиришче* — 239; *сˈтобур* — 178, 223); *відзначено* ще: *шˈтоўбур* // *сˈтоўбур* — 9, 12, 251, 273; *шˈтомбур* // *сˈтомбур* — 25; 'стовбур' *коˈпак* — 4.

Лексема *смуга* в усіх говорах виступає у варіанті із [с].

444. Мислю, сусіди, сідати, посіяв чи мишлю, сушіди, шідати, пошіяв? Душити, шолудивий, тутешній чи дусити, солудивий, тутесній?

Т. I. Варіант *ˈмишл'у* (часто поруч з *ˈмисл'у*) відзначено в говірках 84, 88, 157, 174, 199, 205, 208, 215, 238, 240, 243, 259, 274, 280, 281, 308, 377, 383, 411, 423, 431, 441, 445, 464, 471, 493, 529, 633, 659, 700, 745, 778, в усіх інших — *ˈми(и*^{і}*, і)с*$^{(')}$*л'у*.

Лексему *сусіди* в усіх говорах записано із [с]. На карті № 218 відбито варіанти: -и (*суˈс'іди*), -і (*суˈс'ід'і*, *суˈс'i̯ед'і*), -е (*суˈс'іде*), -а (*суˈс'іда*); [о] (*соˈс'іди*, *соˈс'ед'і*), [а] (*саˈс'i̯еди*, *саˈс'ед'і*); [д'] перед [е], [а] (*суˈс'ід'е*, *суˈс'i̯ед'а*); у коментарі: *с*$^{(')}$*уˈс'i̯ед'йе*, *суˈс'і*^{е}*д':е*, *суˈс'ед'а*^{е}*(е*^{а}*)*; *суˈс'ідове* *соˈс'ідове*, *сус'іˈдове*, *суˈс'ідови*, *суў̆ˈс'іди*.

В усіх говорах у межах тому дієслово *сідати* записано з початковим [с]; у поліських говірках виступають варіанти *с*$^{(')}$*еˈдат*$^{(')}$*(ц')*, *саˈд'іц:а*, *саˈдиц:а(е)*; *с*$^{(')}$*аˈдат*$^{(')}$ (*-ти*) — 22—25, 30, 33, 37, 38, 41—44, 48, 49, 51, 52, 54—56, 59, 61, 84, 199—203, 205, 207—210, 212, 215, 217, 220, 224, 230, 235, 237, 240, 242—244, 249—251, 253, 271, 272, 276, 277, 280, 284, 304, 439, 466, 483, 487, 489, 779.

Варіанти словоформ *поˈс'ійаў̆* і *дуˈшити* утворюють суцільний ареал у межах тому.

В усіх говорах зафіксовано варіанти *шо(у)луˈдивий*, *шалуˈд'івий*; записано також: *шелуˈдивий* — 9, 60, 79, 89, 241, 258, 416, 626, 658, 824, 906; *шолоˈдивий* — 81, 164, 527; *шулиˈдивий* — 870; *шилуˈдивий* — 304; *шолудˈливий* — 678, 696, 726; відзначено *жо(у)луˈдивий* (часто поруч з *шо(у)луˈдивий*) — 367, 411, 417, 419, 424, 432, 434, 440, 458, 459, 464—466, 468, 490, 504, 506, 562, 583, 586, 627, 701, 719, 722—724, 731, 733, 734, 742, 745, 751, 759, 765, 768, 770, 784, 795, 797, 798, 820, 828, 838, 899, 902, 905; *со(у)луˈдивий* — тільки в говірках 446, 896.

Лексема *тутешній* у всіх говорах виступає у варіанті із [ш]; засвідчено: *ˈтуте(и)шн'і(и)й* (часто поряд з *туˈтешн'ій*) — 15, 42, 69, 134, 136, 152, 162, 165—167, 169—171, 176, 178, 182, 185, 187, 189, 242, 289, 321, 413, 416, 417, 423, 533, 535—540, 578, 579, 586, 627, 636, 637, 670, 722, 733, 737, 793, 804, 814, 840, 860, 869, 870, 882, 883, 885, 917, 921, 922; *туˈтишн'ій* — 648; *ˈтуташн'і(и)й* — 2, 3, 17, 64, 65, 67, 95, 96, 100, 101, 188; *ˈтутошн'і* — 5, 6, 94; *ˈтут'ішн'і(и)й* — 414, 424, 575, 836, 845; *туˈт'ейши* — 21; *тут*$^{(')}$*ечн'і(и)й*, *ˈтутачни* — 20, 27, 53, 59, 66, 74, 77, 79, 81, 82, 111, 920.

Т. II. У говірках всієї території тому (крім Закарпаття) фіксуються форми *ˈмис*$^{(')}$*(с")л'у* і (значно рідше) *ˈмишл'у*, а також лексема *ˈдумайу*; у закарпатському говорі — *ˈдумаву*.

Лексема *сусіди* (*суˈс'іди*^{і}, *соˈс'іди*, *соˈс'i̯еди*^{і}) в переважній більшості говірок виступає у варіанті з [с]; *суˈш'іди* відзначено лише в говірках 519, 668, 669, 672, 674, 686, 687; флексії -е та **-ове** відбито на карті № 190.

Приголосний [ш'] або [с"$^{ш'}$] в лексемі *сідати* засвідчено в говірках 668—670, 677, 686; у решті говірок ця дієслівна форма виступає у варіанті із [с] (*с'аˈдати*, *сеˈдати* відображено на карті № 10).

Форму *поˈш'ійаў̆* записано в говірках 668, 685, 687, 670, 672, у решті говірок — *по(о*^{у}*, у*^{о}*)ˈс'(с")ійаў̆*; варіанти *дуˈшити* — *дуˈсити* передано на карті № 104.

Лексема *тутешній* фіксується тільки у варіанті з [ш]; варіанти *туˈтешн'ій*, *туˈтечн'ій*, *туˈтен'ший*, *туˈтейший* передано на карті № 108; у коментарі: *туˈтейшний*, *туˈташн'ій*, *туˈтийший*, *туˈтишний*, *туˈтошний*, *туˈточний*.

Лексема *шолудивий* фіксується переважно у варіанті *шо(о*^{у}*, у)луˈдивий* (*ше(е*^{и}*)луˈдивий* — 466, 479; *шалуˈдивий* — 484; *шолудˈливий* — 371, 432, 488; *шолудˈний* — 453; *шоˈлуде*^{и}*й* — 515, 518); записано також: *со(о*^{у}*, у)луˈдивий* — 129, 138, 141, 142, 144, 172, 230, 239, 241, 243, 247, 254, 277—279, 282, 284, 285, 312, 317, 320, 321, 329, 331, 333, 336, 345, 358, 397, 399, 404, 435, 448, 477, 485, 509, 511, 517, 553, 556; *солоˈдивий* — 114, 169, 234, 604, 626; *салуˈдевний* — 51; відзначено ще *жо(а)луˈдивий* — 228, 306, 386, 396, 566.

Т. III, ч. 1. Лексеми *мислю, сусіди, сідати, посіяв* у всіх говорах виступають тільки у варіанті із [с]; записано *соˈс'іди* — 76, 77, 341, 350, 364; *суˈс'еди (и*^{е}*, і)* — 8, 48, 214, 217, 313, 317, 374; *суˈс'i̯еди* — 43; *соˈс'ед'і* — 252; *саˈс'ед*$^{(')}$*и(-і)* — 311, 324; *с'еˈдат'* — 48. Лексема *душити* засвідчується тільки у варіанті із [ш]. У говірках 9, 20, 152, 169 зафіксовано *жолуˈдивий*, у решті *шо(у, у*^{о}*, о*^{у}*)луˈдивий* (*шалуˈдивий* — 1, 3, 216, 273, 295, 297, 313, 322, 347; *шолоˈдивий* — 183; *шелуˈдивий* — 26, 248, 299, 359; *шолудˈливий* — 99; *шолуˈдевий* — 265, 332; *шолуˈд'івий* (*шелуˈд'івий*) — 317, 374. Лексема *тутешній* фіксується скрізь у варіанті із [ш] — *туˈтешн'ій* і *ˈтуте*^{и}*шн'ій*; записано ще *ˈтутошн'ій* — 39, 161, 172, 251, 252, 326, 327; *ˈтут'ішн'ій* — 7, 8, 34, 47, 63, 71, 91, 107, 116, 125, 139, 151, 230; *туˈт'ішн'ій* — 6.

Т. III, ч. 2. Суцільний ареал у межах тому утворюють варіанти *ˈмис*$^{(')}$*л'у*, *су(у*^{о}*, о*^{у}*)ˈс'іди*, *с'іˈдати (-т')*, *поˈс'ійаў̆* (*поˈс'ейаў̆*); записано *соˈс'іди* — 2—4, 6, 21, 71, 73, 108, 111, 118, 173, 205, 222, 224, 235, 251, 282, 314, 338, 340, 375; *соˈс'еди(-і)* — 254, 255, 276, 284, 288, 292, 297, 298, 301—303, 312, 342, 352; *суˈс'еди(-і)* — 172, 185, 202, 203, 278; *соˈседі* — 250, 252, 367; *суˈсиди* — 260. Лексеми *душити, шолудивий, тутешній* в усіх говорах виступають у варіанті із [ш]; записано *шалуˈдивий* — 131, 161, 185, 298; *шолуˈдівий* — 177, 284; *шилуˈдивий* — 153; *шолудˈливий* — 9; *шо*^{у}*лудуˈватий* — 125; *со*^{у}*луˈдивий* — 20, 162; *ˈтутошний* — 2, 109, 323, 340.

445. *Дж*міль, *дж*ура, *дж*ума чи *ч*міль, *ч*ура, *ч*ума?

Т. I. Карта № 120: [ǯ] (*ǯм'іл'*), [ж] (*жм'іл'*), [ч] (*чм'іл'*), [ш] (*шм'іл'*); [ǯ'], [ж'], [ч'] (*ǯ'м'іл'*, *ж'м'іл'*, *ч'м'іл'*); у коментарі: *ǯм*$^{(')}$*ел'*, *ǯме*^{и}*л'*, *ǯмил'*, *ǯм'i̯е(и̯е, і*^{е}*)л'*; *жм*$^{(')}$*ел'*, *жмил'*, *жм'i̯ел'*; *чм*$^{(')}$*ел'*, *чмî(и)л'*, *чм'i̯ел'*, *чми*^{і}*л'*, *чме*^{и}*л'*; *шм'i̯ел'*, *ʒм'іл'*.

Лексема *джура* багатьом говіркам не властива, тому фіксується відносно рідко. У говірках всієї території тому записано її у варіантах *ˈǯура* і *ǯуˈра*, крім того, ще наведено: *ˈǯ'ура* — 413, 649, 895; *ǯ'уˈра* — 25, 380. Засвідчено також: *чуˈра* — 35, 42, 53, 60, 91, 95, 101, 132, 156, 181, 186, 197, 203, 206, 207, 221, 245, 288, 313, 345, 353, 385, 388—390, 393, 408, 424, 459, 465, 573, 578, 596, 614, 646, 648, 665, 671—673, 702, 742, 809, 812, 815, 823, 837, 838, 856—858, 862, 873, 896, 898, 899, 901, 903; *ˈчура* — 58, 59, 78, 110, 204, 224, 265, 285, 314, 349, 412, 426, 462, 471, 509, 558, 606, 625, 674, 746, 803, 811, 861, 875, 904; *жуˈра* — 75, 159, 168, 432, 434, 481, 502, 566, 607, 628, 844; *ˈжура* — 21, 23, 211, 464, 634, 720, 721, 738, 762.

Варіант *ч*$^{(')}$*уˈма* утворює майже суцільний ареал у межах тому (*ˈчума* — 256, 531, 696, 803; *ˈчума* // *чуˈма* — 91, 669). Зрідка (переважно в говорах Правобережжя) фіксується варіант *ǯуˈма* (*ˈǯума* —231, 248, 255, 285, 300, 303,376, 377, 388, 397, 403, 506, 557, 578, 611, 632, 636, 638, 650, 663, 671, 745, 764, 773, 807, 817, 822, 823, 829, 830, 839, 884, 912). Варіанти *чуˈма* і *ǯуˈма* нерідко виступають поруч, іноді семантично розрізняються: *чуˈма* 'хвороба' — *ǯуˈма* 'похмура, неговірка людина' або вживається в лайливих висловах типу *ǯуˈма на ˈтебе*. Записано ще *жуˈма* — 720, 721, 738, 827.

Т. II. Карта № 110: [ж] (*жм'іл'*), [ч] (*чм'іл'*), [тш] (*тшм'іл'*), [ǯ] (*ǯм'іл'*); у коментарі: *ǯ'м'іл'*, *ц'м'іл'*; голосні кореня [î], [і^{и}], [и^{е}], [е^{и}], [i̯е], інші лексеми і їх варіанти: *бинˈд*$^{(')}$*а(е)к*, *бринˈд*$^{(')}$*ак*, *ˈбиндар*, *бринˈдар*$^{(')}$, *бинˈд'уг*, *ˈбенчик*, *бумˈбар'*.

Лексему *джура* записано дуже непослідовно (в багатьох говірках вона не відома), наведено переважно варіант *ˈǯура* (у говірках всієї території тому), *ǯуˈра* — 107, 179, 195, 200, 209, 257, 343, 368, 378, 381, 479, 546, 661; ще записано: *ˈчура* — 137, 203, 266, 284, 294, 298, 301, 302, 305, 331, 345, 355, 356, 375, 390, 453, 465, 472—474, 491, 505, 539, 561, 580, 638, 662; *ˈчура* 'вид дитячої гри' — 636; *чуˈра* — 199, 202, 206, 214, 216, 217, 474, 553; *ˈжура* — 100, 418, 419, 425, 446, 455, 461; *жуˈра* — 50, 226, 344, 369, 374, 481, 484, 509, 540; зафіксовано також синонімічні лексеми: *ˈденшч'і(и)к*, *диншˈчик* — 2, 6, 12, 17, 134, 239; *ордиˈнанц* (*вурдиˈнанц*) — 232, 239, 338, 492, 494; *ордиˈнаж* — 266; *ˈпуци(е*^{и}*, е)р* — 230, 232, 234, 239, 266, 338, 494, 496; *слуˈга* — 470, 480, 498, 550.

Майже в усіх говірках у межах тому паралельно виступають *чуˈма* (*ˈч*$^{(')}$*ума* — 158, 217, 234, 247, 248, 250, 259, 283, 298, 300, 306, 308, 435, 455, 462, 469, 474, 475, 477, 479—481, 483, 484, 486, 487, 491, 505, 510, 515, 517, 518, 523, 524, 526, 540, 551, 554—558, 577, 582, 584, 588, 603, 605, 606, 610, 626, 665, 676) і *ǯуˈма* (*ˈǯума* — у волинському, наддністрянському, покутсько-буковинському говорах). Ремарки в деяких матеріалах свідчать, що *чуˈма* виступає в значенні 'хвороба', а *ǯуˈма* вживається в лайці, прокльонах: *ǯуˈма на тебе*, *ǯуˈма б тебе вхопила* і под. Ще засвідчено: *жуˈма* — 50, 244, 434; *ˈǯумка* — 359. У говірці 456 відзначено: *чуˈма* 'вид дитячої гри'.

Т. III, ч. 1. Карта № 17: [ч] (*чуˈма*), [ǯ] (*ǯуˈма*); у коментарі: *ˈчума*, *ˈч'ума*, *ˈǯума*, *жуˈма*, *ˈчумка*.

У говірках всієї території тому паралельно функціонують варіанти *ǯм'іл'*, *ч*$^{(')}$*м'іл'* і *ж*$^{(')}$*м'іл'* (*ǯ'м'ел'* — 16, 324; *чмел'* — 244; *чиміл'* — 84; *жм'ел'* — 33), також наведено: *ш'м'іл'* — 17, 98, 128, 136, 151, 175, 204, 236, 243, 245, 252, 271, 323, 325, 337, 362, 366; *шм*$^{(')}$*ел'* — 48, 156, 157, 246, 250, 362, 374.

Лексему *джура* майже в половині говірок не зафіксовано. У всіх говорах у межах тому паралельно відзначено варіанти *ˈǯ*$^{(')}$*ура* і *ǯ*$^{(')}$*уˈра*, а також наведено: *ч*$^{(')}$*уˈра* — 22, 49, 57, 68, 71, 73, 82, 84, 89, 91, 109, 114, 122, 127, 130, 149, 167, 168, 193, 195, 196, 200, 207, 216, 224, 230, 232, 235, 249, 277, 289, 297, 305, 307, 311, 336, 352, 353; *ˈч*$^{(')}$*ура* — 100, 163, 207, 262, 271, 290, 350; *жуˈра* — 69, 124, 127, 148, 198, 199, 234, 347; *ˈжура* — 321.

Т. III, ч. 2. Карта № 20: [ǯ] (*ǯм'іл'*), [ж] (*жм'іл'*), [ч] (*чм'іл'*), [ш] (*шм'іл'*); [ǯ'], [ж'], [ч'] (*ǯ'м'іл'*, *ж'м'іл'*, *ч'м'іл'*); у коментарі: *ǯ (ж, ч, ш)м*$^{(')}$*ел'*;

карта № 21: [ч] (*чуˈма*), [ч'] (*ч'уˈма*), [ǯ] (*ǯуˈма*); у коментарі: *ч·уˈма*, *ǯ'уˈма*, *жуˈма*, *ˈч(ǯ)ума*.

Лексему *джура* наведено в невеликій частині говірок. Зафіксовано варіанти: *ˈǯура* — 13, 20, 21, 28, 29, 31, 54, 81, 83, 95, 96, 101,

120, 132, 133, 136, 158, 161, 164, 167, 175, 185, 189, 200, 203, 224, 231, 253, 262, 310, 333, 350, 355; ǯуˈра — 26, 30, 40, 59, 77, 103, 123, 130, 131, 135, 151, 153, 165, 177, 179, 183, 193, 215, 238, 253, 281, 297, 300, 307, 308, 315, 335, 347, 366, 373; ˈч(ʼ)ура — 31, 112, 165, 192, 195, 198, 217, 273, 312, 331, 365; ч(ʼ)уˈра — 18, 27, 58, 79, 84, 86, 97, 118, 129, 174, 185, 200, 218, 243, 253, 256, 292, 300, 305, 367, 368, 374; жуˈра — 221, 234, 246, 282, 284, 303, 363; наведено синонімічні лексеми: динишˈчик — 2, 110, 222, 223, 225, 227, 366; слуˈга — 4.

446а). Сажа, пряжа, межа чи саджа, пряджа, меджа?

Т. І. Карта № 119: [ж] (ˈсажа), [ǯ] (ˈсаǯа).

Лексему пряжа у варіанті із [ж] (пˈр'ажа, пˈража, прˈйажа) записано в усіх говорах у межах тому (пˈр'а:жа — 6, пˈр'а^oжа — 477); відзначено пˈр(ʼ)ажа // пˈр(ʼ)аǯа — 204, 489; замість цієї лексеми наведено пˈрадиво (пˈрадіво) — 36, 37, 490, 705, 784.

Варіант ме^и (и^е, е)ˈжа відзначено в усіх говорах тому (на Поліссі відповідно м'еˈжа, м'е^аˈжа, м(ʼ)аˈжа, мäˈжа); наголос ˈмежа — 344, 367, 399, 519, 803, 809, 825, 853 (у більшості з названих говірок паралельно виступає ме^иˈжа).

Т. ІІ. Карта № 109: [ж] (ˈсажа), [ǯ] (ˈсаǯа); [ж] (пˈр'ажа), [ǯ] (пˈр'аǯа); [ж] (меˈжа), [ǯ] (меˈǯа); 'сажа' чад; у коментарі: сажеˈнина, пˈреǯин'а, пˈреǯа; 'межа' м'іж, м'еж; 'пряжа' пˈр'адло, пˈридло;

карта № 48: [а] (ˈсажа), [е] (ˈсаж'е), [и] (ˈсаж'и), [і] (ˈсаж'і); у коментарі: [ê];

карта № 44: [е] (пˈр'еж'е, -а, -и), [и] (пˈр'иж'е, -а, -е);

карта № 112: [ж] (ˈсажа, пˈр(ʼ)ажа, меˈжа), [ж'] (ˈсаж'а, пˈр'аж'а, меˈж'а), [ж'], [ǯ] перед [е], [и], [і] < а (ме^иˈж'е, ме^иˈж'и; ˈсаж'і, пˈр'аǯ'і); у коментарі: пˈриж'і.

Т. ІІІ, ч. 1. У всіх говорах записано лексеми у варіанті із [ж] (ˈсажа, пˈр'ажа, ме^и(и^е, е)ˈжа); засвідчено ще: ˈсажа // саˈжа — 318, 320; п'ˈр'ажа — 125, 126, 144; пˈр·ажа — 138; пˈража // пˈр'ажа — 89, 170; пр'аˈжа — 320; 'пряжа' пˈр'адиво — 315.

Т. ІІІ, ч. 2. Варіанти ˈсажа, пˈр'ажа, ме^и(и^е, е)ˈжа зафіксовано в усіх говорах у межах тому (ˈсаж'а — 322; пˈр'аж'а — 4, 322; пˈрежа — 20; ме^иˈж'а — 4, 13, 322; м'іˈжа // меˈжа — 185; м'еˈжа — 302, 303; ˈмежа — 101, 148, 193); відзначено: ˈсаж'а // ˈсаǯ'а — 4; ˈсаǯа — 9, 13; ˈсаǯ'а — 115; ˈсаǯ'а // ˈсажа — 108.

446б). Жук, жарити, жайворонок чи джук, джарити, джайворонок?

Т. І. В усіх говірках у межах тому лексеми жук, жарити записано у варіанті із [ж], за винятком говірок 204, 242, 302, 735, у яких засвідчено жук // ǯук, та 204, 242, де записано ˈǯарити.

Варіант ˈжа(й)воронок поширений в усіх говорах у межах тому (жайвоˈронок, часто поруч з ˈжайворонок — 196, 336, 347, 357, 360, 363, 364, 373, 378, 379, 393, 408, 416, 418, 430, 531, 595, 596, 601, 643, 650, 656, 658, 661, 662, 674, 675, 682, 703, 811, 812, 818, 823, 871, 873, 899, 900; жайвоˈри(і)нок — 289, 398, 582, 622, 840; ˈжайвор'інок — 649, 669; жа(й)вороˈнок — 47, 75, 124, 205, 236, 307, 376, 733, 813, 817; жайвараˈнак — 140; ˈжа(й)во(а)ро(а)нка — 1—4, 15, 56, 105, 114—116, 133, 134, 136, 157, 820, 919, 921, 922; ˈжайво(а)ро(а)н — 78, 82, 257, 388, 389, 407, 468, 607, 709, 730, 751, 786, 809, 814, 815, 918, 920; жайˈворонок — 818, 823, 834, 839; жайвоˈр'інка — 423, 791; ˈжайвранка — 97, а також ˈжайоронок — 482; жаˈв'іронок — 231; ˈжарвонка — 44; ˈжаўранка — 17, 96; ˈжаўворник — 187; жайвоˈрошок — 368). Засвідчено ще (у більшості випадків поряд з ˈжайворонок): ˈзайворонок — 30, 51, 53, 59, 171, 173, 266, 280, 297, 316, 320, 712, 787; зайвоˈронок— 375; зайвоˈранок — 308; зайˈворонок — 53, 529; ˈзайворонка — 331; зайвоˈрож^шка — 329, 549; зайвоˈро(і)шок — 335, 368—370; ˈʒайворонок — 21; ˈгайворонок — 41, 249, 476. Записано інші лексеми: кочуˈбей — 272; кац'уˈбирка — 276; пос'ˈметуха — 208; трепеˈтушка — 71; чоˈбарік, чуˈбари(і)к — 47, 53; чуˈбар — 36; чуˈбарка — 81; чуˈбашка — 66.

Т. ІІ. В усіх говорах у межах тому записано варіант жук (ж'ук — 483; ж·ук — 469; жук' — 9, 11, 53; жук· — 37, 39, 41; жук' // ж'ук' — 14). Ще відзначено: ǯук — 7, 448, 670; ǯук // жук — 682; наведено інші лексеми: бумˈба(о)к — 424, 431; бринˈдас — 445; ˈґужела — 486; карˈган — 520, 559.

Варіант ˈжарити (-т') властивий говіркам всієї території тому (ˈж'ар(ʼ)ити — 483, 488, 628, 636); ˈǯарити // ˈжарити засвідчено в говірці 1; у багатьох говірках паралельно з ˈжарити (або замість цієї лексеми) наведено: сˈмажити (іноді з ремаркою «давніше» або з вказівкою на те, що сˈмажити стосується приготування їжі, а ˈжарити — жаркої погоди); пˈр(ʼ)аˈжити — 9—11, 13—15, 18, 19, 36, 43, 228, 255, 258, 283, 406, 408, 413, 414, 418—421, 440, 519, 523, 559, 609, 668, 672, 677, 683; шкˈварити (скˈварити) — 67, 108, 135, 180, 225, 257, 306, 329, 499.

У більшості говірок території тому лексема жайворонок фіксується у варіанті із [ж] (ˈж(ʼ)а(й)воронок, ˈжа(й)во^у(у)ро^унок, ˈж(ʼ)е(и)йворонок, ˈж(ʼ)а(е)йворонка, ˈж(ʼ)а(е)воронка — 17, 19, 34—36, 38, 41, 43; ˈживоронка — 9, 10; ˈживоронок — 32, 178, 494, 495; ˈжаўронок — 641, 647; ˈжаворок — 59; ˈжа(й)ворон — 3, 25, 58, 105, 165, 255, 271, 382, 395, 424, 483, 514, 523; ˈжевурник — 52; жа(й)воˈронок — 1, 18, 111, 138, 141—143, 158, 177, 211, 217, 227, 230, 232, 234, 236, 242, 246, 248, 253, 254, 258, 267, 273, 276, 278, 280, 304, 473, 474, 484, 487, 497, 500, 619, 653, 655, 667, 668, 672, 677, 683, 686; жайвороˈнок — 115, 165, 249, 279, 285; жайˈворонок — 421; жавоˈронка — 95; жаўˈронок — 617; жаўроˈнок — 652); ще записано: ˈза(й)воронок, ˈз'ево(у)ро(у)нок — 18, 68, 88, 95, 148, 150, 151, 155, 156, 159, 173, 182, 183, 189, 225, 286, 314, 377, 642, 648, 649; завоˈр'інка (зовуˈр'інка) — 46, 48; ˈǯ(ʼ)а(й)воронок — 306, 409, 423, 437, 482, 557, 606, 612; ǯа(й)воˈронок — 485, 673, 679; ˈǯ(ʼ)а(е)воронка — 558, 682, 684; ǯˈварунок — 554; ˈǯ(ʼ)а(й)воронок — 54, 351, 666; ˈǯ'айворонка — 604; ʒ'авуˈроно^ук — 112; ˈʒ'еворонак — 534; ʒ'іво^уˈронок — 110; скоўˈронок (сковоˈронок) — 14, 241; ˈгайворонок (ˈгайворон) — 213, 269, 475, 500; зафіксовано інші лексеми: (по)смiˈт'ух(ʼ)(а) — 13—16, 74, 219; посˈм·іт'ушок — 84; посˈмерт'ух — 45; чубоˈрейко — 101; моˈлиб'іх — 434; в'іўˈчар' — 434; чукорˈд'іл — 465; чо^укорˈлан — 520.

Т. ІІІ, ч. 1. Карта № 27: ˈжайворонок, жайвоˈронок;

ˈжаворонок; у коментарі: ˈжайво^аро^ано^ак, ˈжайваранак, ˈжайворинік, ˈжайворінок, ˈжав'йаренок, ˈжавйоронок, ˈжайворок, ˈжайворон, ˈжайво^(а)ро^(а)нка, ˈжайіворонок, жайвороˈнок, жавоˈронок, живаˈронок, жаваˈронок, ˈжаворон, ˈжаворонка; жайˈворонок, жайвороˈнок, ˈзайворонок, ˈзав'ір'іж^шка. Лексеми жук, жарить виступають тільки у варіанті із [ж].

Т. ІІІ, ч. 2. Варіанти жук, жари(и^е)ти(-т') утворюють суцільний ареал у межах тому; ˈжайворонок — поширений у більшості говірок території тому, крім того, записано варіанти: ˈжаворонок (ˈжаваранак) — зрідка у всіх говорах у межах тому; жайвоˈронок — 84, 95, 259, 279; жайвороˈнок — 192, 224, 248; жайвараˈнок — 161, 194; жайвоˈр'інок — 111; ˈжайворонка — 319, 334; жавороˈнок — 314; ˈжаворонка — 308, 338—340; ˈжарвонок — 193; ˈжаве^ире^инка — 329; жайвоˈр'іне^иц' — 190; ˈжаўр'інка — 351; відзначено ще ˈǯ'айворонок — 108, 115; ˈǯ'ейворонок — 4; інші лексеми: ч'оˈбаник — 109; посˈм'ет'уха — 154.

447. Зелений, зерно, змій, звір, зойк, чи дзелений, дзерно, дзмій, дзвір, дзойк?

Т. І. Карта № 106: [з] (зеˈлений, зерˈно, зм'ій, зв'ір, зойк), [ʒ] (ʒеˈлений, ʒерˈно, ʒм'ій, ʒв'ір, ʒойк); варіанти голосного: [і] (з'м'ій, з'в'ір), [и] (з(ʼ)мий, з(ʼ)вир), [е] (з(ʼ)м'ей, з(ʼ)в'ер), [i̯e], [иe̯] (з(ʼ)м'i̯eй, з(ʼ)миe̯й; з(ʼ)в'i̯eр, з(ʼ)виe̯р) передано на карті № 10.

Т. ІІ. Карта № 91: [з] (зе^иˈлений), [ʒ] (ʒе^иˈлений); також [з] (зе^иpˈно), [ʒ] (ʒе^иˈрно); у коментарі: наголос ˈз(ʒ)ерно.

Зафіксовано ʒмий — 50; ʒм'іˈйа — 387; у решті говірок ця лексема виступає у варіанті із [з]: з(ʼ)м'і(i̯e, е, и, і, ê)й (у частині говірок наведено форму жін. роду з(ʼ)м'і(е, и)ˈйа). Ще відзначено: з"м'ій — 111, 114, 267, 271; жмі(и)й — 663, 664; ж'м'іˈйа — 241. Замість лексеми змій записано гад(т) — 449, 451, 454, 460, 484, 670—672, 678, 679, 683; ˈгадиˈна — 285, 429, 464, 552, 559; гаˈд'ука — 69, 108.

Варіанти лексеми звір див. за питанням № 431. Лексема зойк у варіанті із [з] утворює майже суцільний ареал у межах тому (з'ойк— 672; зйойк — 676, 682, 683; ˈзойк'іт — 305, 388). Ще відзначено: ʒ(ʼ)ойк — 253, 297, 355, 582; ойк — 123, 126, 156, 616, 637; го(^)йк — 407, 412, 420, 426, 484; гойк // йойк — 271; ґойк — 409; йо(^)йк — 112, 232, 234, 236, 252, 260, 268, 273, 296, 411, 413, 414, 417, 422, 423, 425, 430, 434, 436, 439, 441, 448, 450, 459, 470, 668, 670, 678, 686; йойк // зойк — 230, 266, 290; ˈйойк'іт— 267, 276, 306, 308; йенк — 621, 659.

Т. ІІІ, ч. 1. Варіанти лексеми зелений див. за питанням № 440, змій—за питанням № 431. В усіх говорах записано варіанти із [з]: зе^и(и^е,е)рˈно // ˈзерно (з'ерˈно — 48, 252, 317, 374), з(ʼ)м'ій (з(ʼ)м'ей — 20, 24, 26, 48, 52, 244, 246, 307, 311, 317, 370, 374; з'иˈмi̯eй — 43; з(ʼ)м'іˈйа — 46, 48, 140, 153, 239, 327), зойк (зойк // ойк — 6, 33, 84, 118, 129, 144, 152, 161, 165, 173, 176, 253, 256, 298, 322).

Т. ІІІ, ч. 2. Варіанти лексеми зелений див. за питанням № 440, звір—за питанням 431.

У всіх говорах у межах тому наведено варіанти із [з]: зе^и(и^е-е)рˈно, (ˈзерно — 4, 9, 19, 32, 47, 51, 85, 89, 90, 100, 102, 169, 239, 249, 252, 253, 274, 298, 302, 314, 316, 317, 319, 327, 334, 340, 341); з(ʼ)м'ій (з(ʼ)м'ей — 2, 37, 117, 140, 145, 146, 152, 167, 172, 181, 184, 185, 194, 203, 247, 253, 255, 275, 276, 278, 284, 288, 294, 296—299, 301—303, 333, 357, 365, 367, 375; з'м'іˈйа (змеˈйа) — 4, 82, 114), зойк (ойк — 91, 171, 181, 184, 189, 281, 343, 347; ойк // зойк — 182).

448. Дзвін, дзвінкий, дзеркало, дзюрчати, дзьобати чи звін, звінкий, зеркало, зюрчати, зьобати? Роззявити чи роздзявити?

Т. І. Карта № 107: [ʒ] (ʒв'ін), [з] (зв'ін); [ʒ] (ˈʒеркало), [з] (ˈзеркало); у коментарі: ʒ'в'ін, з'в'ін, з·в'ін; ˈз'еркало, ˈз·еркало; 'дзеркало' ˈл'устро, ˈйустро, л'усˈтерко, сверˈцадло;

карта № 108: [з':] (роˈз':авити, -т'), [з'] (роˈз'авити, -т'), [ʒ'] (роз'ˈʒ'авити, -т'), [д'І] (розˈд'авити, -т').

Лексема дзвінкий в усіх говорах фіксується у варіантах із початковим [ʒ] і паралельно із [з]; варіант із [з] частіше виступає в поліських говорах і рідше в південних. Ще зафіксовано: ʒ'інˈкий — 456, 696; ʒенˈки — 125; у говірках 11, 26, 129, 133, 134, 142, 250, 266, 275, 354 замість дзвінкий засвідчено лексему го(а)ло(а)сˈни(й).

У всіх говорах у межах тому зафіксовано варіанти ʒ'урˈчати (-т') // з'урˈчати (-т'); крім того, наведено ще (часто поруч із названими): ʒ'уркоˈтати (-ˈт'іти) — 40, 714, 754, 779; ʒ'уˈрунчит' — 259; ʒ'урˈкати — 882; ʒ'раˈниˈт' — 62, 918, 919; ǯ'уˈриˈт' — 84; ǯурˈчати — 699, 752; ǯураˈли^ит' (ǯуреˈлиˈт', ǯуроˈл'іт') — 77, 78, 81; журˈчат' — 13, 66, 88, 320, 629, 752, 754, 789, 917, 920; жуˈраніт' (-л'іт')— 74; цуроˈл'іт(ʼ) — 20; д'урˈчат' — 1, 3, 6, 15, 46, 94, 102, 104, 162, 575; ц'уркоˈтати — 784; ц'урˈчат' — 73, 116, 171, 353; ʒ'уˈчати — 11, 573, 577, 867, 914; с'урˈчат' — 154, 179, 256, 564, 567, 575, 577, 582, 630, 839, 851, 861, 873, 895; ʒв'ірˈчит' — 10.

Лексема дзьобати в усіх говорах виступає у варіантах ʒ(ʼ)оˈбати(-т') // ˈʒ(ʼ)обати(-т'), зрідка трапляється також з(ʼ)оˈбати(-т') // ˈз(ʼ)обати(-т'). Ще наведено: ˈʒ'оўˈбати(-т') — 12, 24, 26, 27, 33, 41, 49, 51, 54, 56, 57, 59, 62, 81, 83, 84, 86, 91, 92, 120, 131, 133, 136, 138—141, 174, 175, 178, 203—205, 207, 225, 233, 238, 240, 242—244, 249—252, 256, 259, 263, 264, 271, 272, 275, 276, 280, 286, 307; ˈʒ'уˈбати (-т') — 13, 33, 89, 92, 98, 99, 128, 173, 187, 208, 266, 277, 300, 313, 314, 318, 527; ˈд'уˈбат(ʼ) — 4, 46, 65, 67, 68; ˈд'о(ў)ˈбат(ʼ) — 26, 28, 31, 64, 69, 81; ǯо(ў)ˈбат' — 26, 30; ˈц'обат' — 167.

Т. ІІ. Карта № 91: [ʒ] (ʒв'ін, ʒв'інˈкий), [з] (зв'ін, зв'інˈкий); у коментарі: з"в'ін, з'в'ін, з"в'інˈкий, з'в'інˈкий.

В усіх говорах у межах тому поширені варіанти ˈʒеркало // ˈзеркало. Ще наведено (часто паралельно з названими варіантами): ˈʒ'еркало — 102, 481; ˈʒ'ер'кало — 583; ˈʒер'кало (ˈʒир'кало) — 298, 431, 447, 448, 451, 459, 460, 483, 484, 486, 507, 512—515, 518, 519, 551, 587; ˈз"еркало — 88, 424; ˈз'еркало — 2, 87, 95, 620, 626, 627, 629, 651—653; ˈзе(и)р'кало — 410, 426—429, 440, 444, 456, 457, 509; ˈзе(и)ркайло — 13, 35; ʒ(з)е(и)рˈкало — 122, 227, 318, 430, 665, 672, 679; зерˈгадло — 664; ʒ(з)ерˈкадло — 669, 670, 673; церˈкадло — 668; ʒве(і)ˈра(е)дл(н)о — 403, 404, 406, 407, 677; ǯвеˈрідло — 683. Паралельно з лексемою дзеркало в усіх, крім закарпатського, говорах фіксується ˈл'устро, л'усˈтерко (ˈл'істро — 3, 90; ˈйустро — 1, 17, 20, 36, 37, 39, 40, 47, 52, 78, 82, 92, 100, 616, 619, 622, 630, 633—636, 639, 640, 647, 648, 660); наведено ще: гл'аˈдило — 408, 414, 418, 420, 421; огл'аˈдиво — 678; ґˈл'адо — 75; гр'аˈдило — 409, 676; ˈвигл'адка (ˈвугл'етка, ˈвигл'адок) — 11, 14, 16, 19, 43, 45, 47, 194, 650; виˈдило — 46, 50; с"в'іс"ˈц"адло — 138; зверˈцедло — 296; з"в'іˈцарло — 272; звиˈцарло — 306.

В усіх говорах у межах тому відзначено варіанти ˈʒ'обати (ˈʒобати — 81, 113, 252, 266, 310, 351, 407, 436, 448, 453, 548, 626, 637; ʒ'оˈбати — 4, 93, 102, 158, 161, 187, 217, 227, 251, 267, 318, 350, 353, 358, 368, 370, 371, 400, 479, 551, 568, 571, 576, 654, 655; ˈʒ'оўбати — 425, 427, 431, 456—459, 487, 491, 550, 578, 622, 635, 636, 639—642, 651, 653; ʒ'оўˈбати — 72, 99, 638; ˈʒо(^)ўбати — 455,

460, 585, 607; ˈӡ'убати — 35, 46, 79, 296, 437, 519, 556, 617, 631, 659, 672, 686; ӡ'уˈбати — 225, 367, 668; ӡ'уўˈбати — 621; ˈӡ'оґати — 117, 156, 397; ˈӡ'оўґати — 34). Записано ще: ˈз'обати — 50, 80, 122, 206, 214, 226, 266, 392, 517, 524, 581, 632, 646, 666; з'оўˈбати — 461; ˈз'убати — 666; ˈзобати — 545, 676; ˈǯ'обат' — 683; зˈд'обати — 683.

Лексема *дзюрчати* в усіх говорах у межах тому фіксується з початковим [ӡ']; відзначено ще варіанти: ӡ'уркоˈта(і)ти — 8, 67, 70, 118, 212, 281, 286, 295, 298, 304, 306, 307, 309, 310, 328, 359, 388, 482, 494, 495, 510, 535, 574, 606; ӡ'уринˈчати — 192; ӡ'уˈри(і)ти — 3, 308, 337, 361, 492. Записано: з'урˈч(')а(е)ти — 47, 51, 86, 97—99, 103, 104, 106, 124, 149, 195, 199, 206, 214, 226, 266, 336, 344, 350, 356, 362, 365, 369, 371, 374, 376, 382, 387, 392, 393, 399, 412, 436, 473, 477, 497, 529, 546, 552, 561, 575, 608, 626. Засвідчено також варіанти: д'урˈчати — 66, 68, 96, 189; ǯурˈчати — 189, 672а; ӡурˈкати — 211; ӡуроˈл'іт' — 69, 648; ц'урˈчати — 437, 470, 636, 677, 683; чурˈчати — 667, 668, 670, 672, 678; ц'уркоˈтати — 122, 123, 127, 135, 138, 144, 172, 234, 241, 250, 254, 270, 276, 280, 282, 285, 312, 325, 348, 394, 435, 474, 496, 520, 573, 607, 659; ˈцоркотеит — 609; ц'уруˈдит' — 36; ц'іроˈнит' — 448; ц'уˈріт — 484, 527, 551, 615; ӡв'ірˈч'ети — 128, 154.

У всіх говорах фіксуються варіанти: роˈз':а(е)вити і розˈӡ'а(е)вити (роз':а(е)ˈвити — 527, 587; розӡ'аˈвити — 478, 585; роз':іˈвити — 302—308, 334, 500, 503, 507, 526, 527, 584). Відзначено ще: роˈз'авити — 31, 48, 51, 71, 73, 80, 85, 104, 105, 114, 121, 127, 128, 137, 266, 286, 337, 363, 378, 382, 398—400, 461, 505, 509, 518, 545, 546, 558, 569, 570, 576, 649—651, 653; роз'іˈвити — 260, 301, 524, 581; розˈд'авити — 22, 82, 91, 101, 160, 161, 175, 189, 197, 199, 203, 207, 210, 344, 350, 368, 371, 410, 431, 451, 566, 567; роз'ˈд'авити — 370, 534; розˈӡавити — 666, 676; роˈӡ'авити — 56, 131, 310, 327, 367; розˈйаˈвити — 299, 425, 439, 548, 553, 608; роз'ˈйавити — 550; розӡˈйавити — 673; розˈǯ'авити — 491.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах виступають варіанти ӡ(')в'інˈкий // з(')в'інˈкий (ӡˈвінкій — 89, 345; зˈв'інкий // ӡв'інˈкий — 179; зва(о)нˈки(і)й — 1, 3, 16, 36, 202; ӡво(а)нˈкий — 2, 4; зˈвонкий(-к'ій) — 6, 14, 29, 31, 33, 35, 42, 47, 51, 58, 61, 65, 121, 136, 142, 156, 157, 161, 198, 204, 209, 227, 239, 248, 249, 298, 301, 306; зˈвонкий(-к'ій) // ӡв'інˈкий — 119, 226, 267, 309; зˈвонкий(-к'ій) // з(')в'інˈкий — 296, 307, 310; ӡˈвонкий — 10, 19, 27, 32, 39, 41, 54, 101, 159, 160, 250—252, 287, 314, 338, 358, 363, 365, 370, 372, 373).

У говірках всієї території тому вживається варіант ӡ(')в'ін, зрідка також виступає з(')в'ін (ӡвин, ӡвиин — 51, 52, 54; ӡв'ен — 48; ӡвон — 8, 10, 16, 17, 78, 160, 252, 287, 327, 367, 370, 372, 373; ӡвон // ӡв'ін — 226, 303; ӡвон // звон — 366). Лексема *дзеркало* скрізь фіксується у варіантах ˈӡеркало і ˈзеркало (ˈӡ'еркало — 48, 112, 130; ˈз'еркало — 374). В усіх говорах записано також варіанти ӡ'урˈчати // з'урˈчати (с'урˈч(')ати, -т' — 66, 155, 159, 236, 243, 331, 367; с'урˈч(·)ати // ӡ(з)'урˈчати — 82, 258; ˈзуркат' — 356; журˈч(·)ати, -т' — 1, 19, 39, 48, 58, 119, 141, 209, 326, 362, 365; журˈч(')ати // ӡ'урˈчати — 232, 255; ӡ'уˈр'іти — 3); ӡоˈбат' — 58, 62; зоˈбати — 14; ӡ'оўˈбат' — 26; зоўˈбат' — 52; ˈц'обати — 276.

Варіант роˈз':авити виступає майже в усіх говірках у межах тому, рідше засвідчується розˈд'авити; ще наведено: роˈз'авити — 33, 133, 368, 369; роˈз'авити // розˈд'авити — 256; розˈӡ'авити — 46, 71, 72, 80, 81, 114, 159, 160, 165, 169, 173, 178, 187, 263, 264, 282, 329, 372; розˈӡ'авити // роˈз':авити — 69; розˈӡ'авити // розˈд'авити — 78, 353; роз'ˈд'авити — 6, 24, 44, 92, 125, 126, 164, 269, 287; роз'ˈд'авити // роˈз':авити — 110, 121, 179, 366; роз'ˈд'авити // розˈӡ'авити — 152; роз'ˈӡ'авити — 107, 142, 143, 153, 251, 326, 355, 358; розˈӡавити — 137; роз('):ˈйавити — 290, 345, 350.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах у межах тому засвідчено варіанти ӡ(')в'ін (ӡвон) і з(')в'ін (звон), ӡв'інˈкий (ӡˈвонкий) і зв'інˈкий (зˈвонкий), також ӡ(з)ˈв'інкий — 15, 110, 138; ӡвонˈкий — 339, 340, 351;

ӡ'урˈч(')ати, -т' і з'урˈч(')ати, -т' (ӡурˈчати — 9; ӡуˈр'іти — 108; д'урˈчати — 40, 308, 371; с'урˈчати — 93, 325; с'урˈчати // ӡ'урˈчати (з'урˈчати) — 102, 163, 171, 340; журˈч(')ати — 110, 247, 305, 315, 319, 334; відзначено [р'] — 35, 91, 104, 153, 176, 192, 238, 255, 374).

Лексема *дзеркало* найчастіше фіксується із [ӡ] (ˈӡеркало), хоча скрізь виступає зрідка й ˈзеркало (ˈӡ'еркало — 223; ˈз'еркало — 244, 253, 254, 255, 276, 280, 284, 288, 294, 299, 301—303, 308).

Лексема *дзьобати* у всіх говорах у межах тому виступає у варіанті із [ӡ'] (ˈӡ'оˈбати); ще відзначено: ˈӡобати (-т') — 83, 344, 348; ˈӡобати // ˈӡ'обати — 260, 359; ӡоˈбати — 167, 307, 351; ӡ'уˈбати — 113, 150; записано: ˈз'оˈбати — 27, 30, 95, 112, 117, 121, 123, 132, 136, 151, 191, 192, 195, 198, 199, 212, 216, 233, 237, 243, 248, 258, 261, 274, 299, 300, 302, 362, 363, 365, 367; ˈзобат' — 253.

Лексема *роззявити* в усіх говорах виступає у варіантах роˈз':авити // розˈд'авити і рідше розˈӡ'авити; ще зафіксовано: роˈз'авити — 11, 15, 25 27, 35, 37, 55, 117, 118, 121, 137, 138, 150, 152, 204, 205, 207, 211, 212, 292; роз'ˈд'авити — 46, 64, 83, 90, 173, 186, 215, 257, 314, 335, 348; роз'ˈӡ'авити — 14, 17, 19, 109, 111, 224, 226, 279; роˈз:авити — 17, 125; роз'ˈӡавити — 9; розˈйавити — 41, 124, 330; роз'ˈйавити — 4; роз':дˈйавити — 238; розˈґавити — 110.

449. Дядько, *д*верi, гру*д*и, хо*д*ить чи *дз*ядзько, *дз*вері, гру*дз*і, хо*дз*іць?

Т. І. Карта № 216: **-і** (дˈвер'і), **-и** (дˈвери); [д'] (д'ˈв(')ер(')і, -и); у коментарі: дˈвері(і), дˈв'ери, дˈвери(і), ӡ'ˈв'ер'і(и);

карта № 214: **-и** (гˈруди), **-і** (гˈруд'і); у коментарі: гˈрудие, гˈруд·и, гˈруд"і, гˈрудж'і, гˈрудз'і, гˈруӡ'і, груд';

карта № 259: **-ит'** (ˈходит'), **-ит** (ˈходит), **-е** (ˈходе); у коментарі: ˈход'іт'(-іт'ч, -іц').

Лексема *дядько* в усіх говорах виступає у варіанті із [д'], за винятком частини поліських говірок, де записано: ˈӡ'аӡ'ко — 5, 8, 12, 16, 32, 70, 72, 79, 81, 94, 101, 917; ˈдз'ад'з'ка — 67, 71, а також ˈдж'адз'ка // ˈд'ад'ка — 68; ˈд'ац'ко — 31.

Т. II. Карта № 240: **-ит'** (ˈходит'), **-ит** (ˈходит), **-и** (ˈходи); у коментарі: ˈход'ітч', ˈходӡ'іц'.

Лексеми *дядько, двері, груди* в усіх говорах фіксуються у варіанті із [д], за винятком говірок, де зафіксовано: ˈӡ'ад'ко — 60, 71; ˈӡ'адз'ко — 651; ˈӡ'ац'ко — 643, 652; ˈӡ'аӡ'о — 357; ˈдз'адз'ко — 86; ˈдз'ат"ко — 650; ˈдз'атч'ко — 653; ˈд'аӡ"ко — 88; дˈз"атко — 662; ˈд'атко — 359, 436; ӡ'ˈвері — 650, 652; ӡ'ˈв'ер'і — 651; д"ˈвер'і — 88; дз'ˈвера — 643 (записано ще: дˈвари(-і) — 9, 120, 127, 128, 481, 676; дˈвеˈра — 37, 39, 40, 48, 59, 62—64, 66—68, 72, 73, 75, 77, 83, 92, 634, 642, 645, 647, 648; д'ˈвері — 649; дˈв'ері (-и) — 90, 95, 98, 103, 244, 653); гˈрудз'і — 86, 95, 653; гˈруӡ'і — 62?, 650—652; 'груди' — груд', грудˈниц'а, груˈдина відбито на карті № 335.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах лексеми *дядько, двері, груди, ходить* виступають у варіанті із [д].

Т. III, ч. 2. Лексеми *дядько, двері, груди, ходить* у всіх говорах фіксуються у варіанті з [д] (ˈд'ад"ко — 256; д'ˈв'ер'і — 288; д'ˈв'ер'і // дˈвер'і — 194; дв'ер' // дˈв(')ер'і — 255, 302).

450. Тре*т*ій, *т*ихо, гіс*ть*, тес*ть*, с*т*іна, гос*т*і, щас*т*я, капус*т*яний чи тре*ц*ій, *ц*іхо, гіс*ць*, тес*ць*, с*ц*іна, гос*ц*і, щас*ц*я, капус*ц*яний?

Т. І. Карта № 117: тˈрет'ій, тˈрейт'ій; у коментарі: тˈр'ет'і(й), тˈр'ейт'і(й), тˈр·ет"і, тˈр'ец'і(й), тˈрейц'і, тˈрец'і;

карта № 102: [т] (ˈтихо), [т'] (ˈт'іхо), [тч'] (ˈтч'іхо); [иі], [іи] з давнього [і] після [т] (ˈтиіхо); у коментарі: ˈт"іхо;

карта № 109: [т'] (г'іс(')т', тес(')т'), [ц'] (г'іс(')ц', тес(')ц'); у коментарі: гос'т'ч, тест'ч, ц'есц';

карта № 110: [т'] (шˈчас(')т'а), [ц'] (шˈчас(')ц'а), [шч'] (шˈч'ас(')т'а, шˈч'ас(')ц'а); варіанти шˈчас'т'а, шˈчас'т'е передано на карті № 205;

карта № 111: [т'] (капус(')ˈт'ани, -й), [ц'] (капус'ˈц'ани, -й), [шч] (капушˈчани); [е] (каˈпуст'ени, каˈпусц'ени, каˈпушчени); наголос: каˈпус(')т'(ц')ани(й), каˈпушчани(й); у коментарі: каˈпусˈтч'аний, капусˈчани, каˈпусни(й), каˈпустни, каˈпуст'іни.

У всіх говорах фіксуються варіанти с'т'іˈна // с(')ц'іˈна (стч'і-(е, а)ˈна — 67, 68, 71, 247, 251, 259, 269, 335, 354, 359, 513, 541, 572, 582, 623, 726, 757, 779, 782, 787; сц'уˈна — 164), ˈгос(')т'і // ˈгос(')ц'і (ˈгос(')тч'і — 20, 27, 49, 71, 82, 105, 110, 225, 257, 269, 302, 29, 513, 572, 582, 623, 782, 920; ˈгос·ц'і — 62, 84, 144, 148, 224, 461, 462, 492, 503, 539, 577, 609, 687, 694, 695, 706, 725, 734, 790, 791, 795; ˈгос·т'і — 51, 116, 279, 381, 558, 601, 607, 718, 766; ˈгос(')т"і — 5, 70, 919; ˈгости — 39, 281, 774).

Т. II. Карта № 95: [т'] (г'іс(')т', тес(')т'), [ц'] (г'іс(')ц', тес(')ц'); [к'] (г'іск', теск'); у коментарі: г'істч, тестч;

карта № 96: [т'] (с(')т'іˈна), [ц'] (с(')ц'іˈна); [ц'] (ˈгос(')ц'і); [ц'] (шˈчас(')ц'а, капус(')ˈц'аний); [к'] (ск'іˈна, ˈгоск'і, шˈчаеск'ае, капусˈк'ений); у коментарі: с'т'іˈна, стч'іˈна, ш'ч'іна; капушˈчаний, шˈчеш'ча, шˈтест'а, шˈч(')есц(')е; чˈкіна, ш'чіˈна, ˈгошч'і; ск'іˈна, ˈгоск'і, шˈчіс'к'і, каˈпуск'іний, каˈпус'к'іний, шˈч'іск'и; 'капустяний' каˈпусн'ій; рефлекси *ě* в лексемі *стіна* відбито на карті № 10; рефлекси *ę* в лексемі *щастя* зображено на карті № 43.

Лексема *третій* у всіх говорах виступає у варіантах з [т'] (тˈрет'ій) або [т] (тˈретий); наведено ще: тˈрец'і(й) — 71, 390, 673, 679, 686; тˈрейц'і — 643, 651; тˈретч'і — 86, 88; тˈрейтч'і — 650; тˈрет'(ц')ій — 60 (відзначено тˈрат'і(й) — 10, 47, 120, 127, 128, 241, 244; тˈрат'і(й) // тˈретий — 230; тˈрейт'і (тˈрейт'і) — 85, 88, 90, 91, 95, 106, 622, 633, 634, 642, 649).

В усіх говорах у межах тому фіксується варіант ˈти(ие, е)хо(-у) і паралельно (за винятком говірок Закарпаття) ˈц'іхо (ˈц"іхо); ще записано: ˈт'іхо — 63, 64, 68, 70, 85, 87, 88, 95, 96, 648, 649, 655, 664; ˈтч'іхо — 86, 651.

Т. III, ч. 1. Лексема тˈретій у всіх говорах виступає у варіанті з [т'], лексема ˈтихо — із [т] (ˈт'іхо — 317, 324; ˈт'іхо // ˈтихо — 313); в усіх говорах у межах тому відзначено варіанти г'іс(')т' (гос(')т'), ˈгос(')т'і і значно рідше г'іс(')ц' (гос(')ц'), ˈгос(')ц'і, подекуди г'іс(')тч' (гос(')тч'), ˈгос(')тч'і. У таких же варіантах засвідчується лексема *тесть*. Лексему *стіна* записано здебільшого у варіанті с(')т'іˈна; ще зафіксовано: ст'еˈна — 48; ст'еˈна // ст'іˈна — 317; сте(ие)ˈна — 324; с(')ц'іˈна (у багатьох випадках поряд з с(')т'іˈна) — 22, 71, 75, 78, 79, 85, 93, 121, 135, 138, 143, 153, 161, 162, 164, 167, 171, 180,187, 239, 251, 255, 265, 266, 272, 313, 326, 327, 338, 342, 354, 358, 359, 361; с(')тч'іˈна — 56, 63, 156, 209, 244, 287, 303; ск'іˈна — 29.

Лексема *щастя* у більшості говірок виступає у варіанті шˈч(')ас(')т'а; ще засвідчено: шˈч(')ас(')ц'а — 5, 27, 78, 79, 85, 92—94, 104, 108, 143, 156, 161, 164, 167, 169, 187, 199, 266, 272, 303, 309, 313, 324, 326, 327, 338, 354; шˈч(')ас(')тч'а — 1, 3, 142, 209, 287. В усіх говорах у межах тому поширений варіант каˈпус(')ˈт'аний, записано каˈпус(')ˈц'аний — 8, 35, 78, 85, 143, 161, 162, 164, 167, 187, 198, 251, 255, 272, 309, 326, 331, 354; капус(')ˈт'ч'аний — 121, 156, 287.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах лексема *третій* виступає у варіанті із [т'], *тихо* — у варіанті із [т]; решта програмових словоформ виступає у варіантах із [т'] і [ц'] (г'іс(')т', гос(')т' // г'іс(')ц', гос(')ц', тес(')т' // тес(')ц', с(')т'іˈна // с(')ц'іˈна, ˈгос(')т'і // ˈгос(')ц'і, шˈч(')ас(')т'а // шˈч(')ас(')ц'а, каˈпус(')ˈт'аний // каˈпус(')ˈц'аний).

451а). *Л*исий, *л*ист, *л*ежати, *л*ебідь чи *л·*исий, *л·*ист, *л·*ежати, *л·*ебідь (з напівм'яким *л*)?

Т. І. Варіанти із [л·] (ˈл·исий, л·ист, л·еˈжати, ˈл·еб'ід') відзначено в говірках 2, 5, 6, 35, 39, 56, 59—62, 75, 78, 81, 82, 84, 87, 90, 100, 106, 110, 112, 114, 118, 146, 148, 171, 191, 206, 241, 243, 253, 257, 263, 266, 270, 274, 275, 281, 286, 292, 295, 307, 310, 317, 319, 321, 325, 329, 333—335, 339, 340, 354—356, 358—360, 365, 366, 368, 372, 374, 375, 382, 386, 387, 389, 396, 477, 515, 516, 522, 528, 536, 549—551, 555, 558—561, 563, 575, 577, 580, 582, 585, 588, 589, 591, 592, 601—610, 614, 617, 622, 640, 670, 678, 699, 705, 766, 777, 792, 795, 799, 800, 802, 807, 809, 810, 813, 826, 828, 842, 843, 845, 861, 882, 919, 920; у багатьох з цих говірок поряд зафіксовано варіанти з [л], які виступають у говорах всієї території тому. Ще записано ˈл'іси(й) — 18, 20, 21, 23, 25, 27, 29, 32, 190; л'іст — 1, 3—5, 8, 13, 14, 16, 18, 20, 23, 25, 29, 46, 47, 64—74, 94—97, 99, 104, 105, 108, 917, 918; л'іст // лиіст — 26; л'іст // л'іист // лиіст — 27; л'іст // лист — 31, 101; ліст // л'іст — 77; ліст // лиіст // л'іст — 53; л'е(еа, ае, а)ˈжат', ˈл'еб(')е(еа, а)д'(ӡ') — у поліських говірках.

Т. II. Варіанти лексем із [л·] (ˈл·исий, л·ист, л·еˈжати, ˈл·еб'ід') записано в говірках 11, 35, 36, 40, 43, 44, 46, 59, 62, 66, 73, 75, 81, 97, 103, 104, 144, 154, 155, 182, 186, 248, 270, 276, 291, 296, 371, 375, 412, 417, 434—438, 442, 443, 445, 465, 469, 472, 479, 483, 484, 488, 492, 494, 495, 499, 510, 514, 520, 528, 539, 544, 548, 558, 580, 603, 604, 606, 607, 609—611, 613—615, 637, 642, 645, 664, 673, 677, 687; в усіх інших говірках, а також у багатьох із зазначених як паралельні виступають варіанти із [л].

У поліських говірках записано ще варіанти з [л']: ˈл'іси(-й), л'іст, л'ûст, л'і(е)ˈжат'(ц'), ˈл'еб'ет' (ˈл'еб'еӡ'); [ж'] у формах леˈж'ати, леˈж'ети відбито на карті № 112. Записано варіанти лексеми *лебідь*: ˈлебуд' — 669; лаˈб'ід'(т') — 120, 127, 128, 662; ˈл(·)абут' — 676, 677, 679, 683; ˈл(')ебед(т) — 477, 484, 624; лиˈбут' — 419; лиˈб'ік — 488, 508; ˈлебіґ — 512, 518; леиˈбіґ' — 510; ˈлеб'ін' — 143, 252, 499, 510, 521; ле(еи)ˈбеда — 303, 305, 492, 496, 672; л'еˈбед'а (лиˈбид'а) — 338, 446.

Т. III, ч. 1. В усіх говорах у межах тому наведені в програмі словоформи фіксуються у варіанті з [л], рідше у варіанті з [л·]; обидва варіанти часто засвідчуються як паралельні.

Т. III, ч. 2. Варіанти словоформ із [л·] зафіксовано в говірках 2, 19, 26, 30, 85, 93, 123, 152, 170, 181, 192, 215, 240, 276, 288, 316, 317, 319, 323, 327—329, 332, 334, 336, 338—340, в усіх інших відзначено варіанти із [л].

451б). *Л*ій, во*л*ів, ми*л*і, бі*л*і (з м'яким *л*) чи *л·*ій, во*л·*ів, ми*л·*і, бі*л·*і (з напівм'яким *л*)?

Т. I. В усіх говорах у межах тому словоформи *лій, волів, милі, білі* паралельно фіксуються у варіантах з [л] і [л']; зрідка в говірках всієї території засвідчуються варіанти з [л·].

Т. II. В усіх говорах у межах тому наведені в програмі словоформи засвідчуються у варіантах із [л] і [л'], подекуди із [л·].

Т. III, ч. 1. У говорах усієї території тому найчастіше фіксуються варіанти з [л'] *(л'ій, воˈл'іў, ˈмил'і, ˈб'іл'і)*; варіанти з [л] записано в говірках 9, 43, 45, 52, 54, 146, 185, 194, 198, 203, 205, 221, 223, 226, 232, 247, 257, 258, 266, 275, 301, 303, 324, 333, 349, 351, 357.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах найчастіше виступають варіанти *воˈл'іў, ˈмил'і, ˈб'іл'і;* зрідка в говірках всієї території тому фіксуються варіанти з [л]; спорадично засвідчуються варіанти з [л·], у багатьох випадках всі три варіанти фіксуються як паралельні.

Лексема *лій* в усіх говорах найпослідовніше засвідчується у варіанті з [л].

451в). *Л*ад, *л*опата, п*л*уг, го*л*ка, ва*л* (з твердим *л*) чи *л·*ад, *л·*опата, п*л·*уг, го*л·*ка, ва*л·* (з напівм'яким *л·*)?

Т. I. В усіх говорах у межах тому лексеми *лад, лопата, плуг, голка, вал* фіксуються у варіанті з [л]; варіанти з [л·], часто як паралельні до варіантів із [л], записано в говірках 2, 15, 35, 45, 56, 60, 62, 82, 86, 89—92, 98, 106, 112, 114, 115, 118, 120, 144, 146, 171, 201, 204, 206, 235, 241, 243, 253, 263, 266, 270, 274, 279, 281, 287, 292, 300, 307, 320, 321, 326, 328, 329, 333, 339, 354—361, 363, 365—368, 372—375, 382, 385—387, 389, 396, 405, 414, 477, 514, 515, 519, 521, 528, 549—551, 553, 555, 557—561, 563, 572, 575, 577, 578, 580, 582, 584, 585, 588, 589, 591, 592, 601—605, 607—610, 617, 622, 632, 635, 640, 670, 678, 699, 705, 766, 777, 792, 795, 799, 800, 826, 828, 842, 845, 861, 882, 913, 921; у говірках 56, 115, 253 варіанти з [л·] спостережено тільки в мові жінок. Форми *ˈголка — іˈголка* передано на карті № 25.

Т. II. В усіх говорах у наведених програмою лексемах фіксується [л]; [л·] записано в говірках 270, 424, 435—438, 442, 443, 445, 472, 475, 520, 558, 603, 609, 664, 678; [л·] // [л] — 469, 479, 510, 523, 606—608, 611, 612, 614. Варіанти *іˈголка, иˈголка, гла, ігˈла, игˈла, йагˈла; йіˈголка, йігˈла, йиˈголка, йигˈла;* наголос *ˈігла, ˈигла* відбито на карті № 158; *ˈгоўка* — на карті № 127. 'Вал' — *ваў* зафіксовано в говірках 262, 264, 267—269, 274, 275, 405, 435, 467, 533, 666.

Т. III, ч. 1. У говірках всієї території в названих лексемах фіксується [л], хоч подекуди (іноді паралельно з [л]) засвідчується й [л·]. Записано форму *іˈголка* — 244, 374.

Т. III, ч. 2. Варіанти *л·ад, л·оˈпата, пл·уг, вал·, ˈгол·ка* записано в говірках 19, 85, 93, 123, 152, 153, 156, 170, 215, 240, 288, 319, 323, 332, 338, 349, в решті говірок виступають варіанти з [л]. Записано форму *іˈгол(·)ка* — 194, 207, 303, 338, 370; *іˈгол(·)ка // ˈголка* — 251, 301.

452. Ме*ль*ник, си*ль*ний, скі*ль*ки, ті*ль*ки, бі*ль*ше, да*ль*ше, стебе*ль*це, па*льцем* (з м'яким *л*) чи ме*л·*ник, си*л·*ний, скі*л·*ки, ті*л·*ки, бі*л·*ше, да*л·*ше, стебе*л·*це, па*л·*цем (з напівм'яким *л·*), чи ме*л*ник, си*л*ний, скі*л*ки, ті*л*ки, бі*л*ше, да*л*ше, стебе*л*це, па*л*цем (з твердим *л*)?

Т. I. Карта № 125: [л'] *(ˈмел'ник)*, [л] *(ˈмелник)*; у коментарі: *ˈмел·ник, ˈм'ел'н'і(и)к, ˈм·ел'н'і(и)к;* 'мельник' *міˈрошник;*

карта № 201: **-ем** *(ˈпал'цем)*, **-ам** *(ˈпал'цам)*, **-ом** *(ˈпал'ц'ом)*; у коментарі: [л], [л·].

Лексеми *сильний, скільки, тільки, більше, стебельце* в усіх говорах фіксуються у варіанті з [л'], зрідка також у варіантах із [л·] та [л]. Лексеми *скільки, тільки* записано ще у варіантах *сˈк'іки (і, о), ˈт(')іки (і, о)* — 41, 127, 150, 156, 180, 225, 302, 311, 329, 331, 335, 370, 373, 375, 386, 411, 428, 453, 477, 488, 490, 525, 549, 575, 607, 622, 630, 634, 678, 728, 791, 820, 821, 861, 863, 890, 898, 901—903, 905, 907, 909, 916. У поліських говірках зафіксовано *ˈбол'ей (ˈбуол(')ей, ˈбуол'ай); ˈдал(')ей (ˈдал'ай, даˈл'ей)*. У всіх говорах записано акцентні варіанти *с(')т(')еˈб(')ел'це* і *ст'ебел'ˈце* (останній виступає значно рідше).

Т. II. Карта № 114: [л'] *(ˈмел'ник)*, [д] *(ˈмелник)*, [л·] *(ˈмел·ник)*; 'мельник' *мˈлинар;* у коментарі: *ˈмен:ик, ˈмен:ік;* наголос *мел'ˈник;* варіанти *ˈмел:ик, ˈмен:ик* передано на карті № 118.

В усіх говорах у межах тому лексему *сильний* записано у варіанті з [л'], а зрідка також у варіантах з [л] і [л·].

Варіанти *(с)ˈк'ілко(и), сˈкўлко, сˈкулко(и); ˈт(')ілки(о), ˈтўлко, ˈтулко* зрідка відзначено (іноді поряд із *сˈк'іл'ки, ˈт'іл'ки*) в закарпатському, лемківському, гуцульському і покутсько-буковинському говорах, [л·] в цих лексемах засвідчено в говірках 209, 465, 475, 479, 482—484, 489, 509, 515, 522, 611, 614, 615, у решті говірок виступає [л']. Наведено ще форми: *ˈкел'о, ˈтел'о (ˈкил'о, ˈтил'о)* — 416, 420, 668, 670, 671, 673, 677, 679, 686; *ˈт'івко* — 665—667, 675, 676, 680.

Варіанти *б'ілш, ˈбўлш(е), ˈбулш(е)* виступають у закарпатському, буковинсько-покутському, гуцульському говорах, *ˈбўл·ше, б'іл·ш* — у говірках 443, 445, 465, 466, 472, 475, 479, 482, 486, 487, 489, 509, 512, 515, 518, 558, 612, 614, 615, в усіх інших говірках лексема *більше* фіксується у варіанті з [л']. Записано ще: *ˈб'ірше (ˈбурше)* — 450, 456, 459, 461, 483, 485, 488, 491, 499, 510, 514, 516, 523, 524, 585, 609. Ареали варіантів з [л'], [л·] і [л] лексеми *дальше* ті ж, що й лексеми *більше*.

У словоформах *стебельце, пальцем* здебільшого фіксується [л'], у поліських і волинських говірках записано [л'] // [л] і зрідка [л·]; у закарпатському, буковинсько-покутському і гуцульському говорах переважає [л]. Лексема *стебельце* в усіх говорах виступає з подвійним наголосом— *сте^{и}ˈбел'це* і *сте^{и}бе^{и}л'ˈце*.

Т. III, ч. 1. Наведені в програмі лексеми в усіх говорах найчастіше фіксуються у варіанті з [л·], зрідка у варіантах з [л] і [л·] без виразної локалізації цих варіантів. Записано форми: *сˈк'іки(о), ˈт'іки (о)* — (часто поруч із *сˈкіл'ки, ˈт'іл'ки*) — 7, 14, 27, 57, 60, 66, 116, 118, 125, 126, 129, 139, 143, 144, 151, 156, 161, 167, 169, 183, 184, 186, 187, 189, 190, 198, 201, 226, 249, 252, 256, 260, 272, 285, 302, 306, 308, 323, 325, 363, 373. У всіх говорах зустрічаються акцентні варіанти *сте^{и}ˈбел'це* і *сте^{и}бе^{и}л'ˈце*.

Т. III, ч. 2. Карта № 27: [л'] *(ˈмел'ник)*, [л] *(ˈмелник);* у коментарі: *ˈмел·ник,* 'мельник' *миˈрошник*. Решта слів програми в усіх говорах у межах тому фіксується переважно у варіанті з [л'], зрідка у варіантах з [л·] та [л] без виразної їх локалізації.

453. Се*л*о, бу*л*а, ма*л*а, зап*л*акав, х*л*опці, мо*л*отять, ма*л*енького ко*л*ихати чи се*в*о, бу*в*а, ма*в*а, зап*в*акав, х*в*опці, мо*в*отять, ма*в*енького ко*в*ихати?

Т. I. У всіх говорах у межах тому наведені лексеми виступають тільки у варіанті з [л]. Форма *буˈла* в подільському говорі фіксується в акцентному варіанті *ˈбула,* форму *маленького* в говірках 103, 430, 454, 539, 643, 650, 656, 658, 659, 677, 682, 697, 726, 856, 861, 863, 864, 888, 890, 892, 895, 898, 903, 905, 907, 913, 914, 916 записано у варіанті *маˈнен'кого*. Варіанти *килиˈхати* і *килиˈсати* передано на карті № 135.

Т. II. Варіант лексеми *се^{и}ˈво* записано лише в говірках 563, 665, 685, в усіх інших говірках — *се^{и}ˈло* (нейтралізацію ненаголошених /е/ — /и/ передано на карті № 37); форму *бу(ы)ˈва* записано в говірках 8, 563, 665, 666, 670, 685, в усіх інших говірках — *ˈбуˈла* (*ˈбы(и)ˈла* — 234—236, 241, 242, 246, 248, 403, 419, 422, 424, 425, 427—431, 435, 438, 441—447, 449, 451—461, 622, 643, 655, 662, 663, 667—669, 672, 674—676, 681—684; *бôла* — 421, 440). У говірках всієї території тому записано прикметникову форму *маˈла* або дієслівну *ˈмала,* також *запˈлакаў,* за винятком говірок 8, 563, 665, 666, 670, 685, де відзначено варіанти з [в]; у гуцульських і закарпатських говірках відзначено 'заплакав' — *заре(і, е^{и})ˈваў*.

Форми *хлопці, молотять, маленького* фіксуються в усіх говорах тільки у варіанті з [л]; записано *маˈл'ен'кого* — 7, 85, 86, 186, 637—639, 642, 647, 648, 650, 651, 653, 654, 659; *ˈмал(')е(и)н'кого* — 460, 624, 649; *маˈлан'куго* — 128, 523, 607; *маˈлин'кого* — 289, 304, 308, 403, 406, 408—410, 412—416, 418—421, 423, 425—428, 431, 441, 444, 446—450, 454—459, 461, 462, 481, 488, 491, 503, 505; *маˈлейкого* — 9—20, 23, 30, 33, 38, 40, 42—44, 48—52, 56, 74, 77, 78, 80, 82, 174, 178, 234—236, 240, 252, 273, 276, 434, 437, 438, 492, 631, 667, 670; *маˈлийкого* — 404, 440.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах наведені в запитанні лексеми записані у варіанті з [л] (подекуди з [л·]); відзначено: *ˈмаˈл'ен'кого* — 252, 324; *ˈмал'ін'кого* — 371; *маˈнен'кого* (іноді поруч з *маˈлен'кого*) — 63, 78—80, 116, 118, 129, 144, 156, 161, 162, 164, 167—170, 172, 180, 184, 187, 190, 201, 206, 210, 244, 251, 263, 271, 287, 333, 338, 363, 364, 372; *колиˈхат' // колиˈсат'* — 114, 141; *колиˈсат'* — 57.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах наведені в програмі лексеми виступають у варіанті з [л]; відзначено: *се^{и}ˈл·о* — 5, 17, 19, 85, 93, 152, 288, 316, 317, 319, 334, 375; *ˈбуˈл·а* — 19, 85, 93, 152, 156, 2 8, 316, 317, 319, 334, 375; *ˈмаˈл·а* — 17, 19, 85, 93, 152, 288, 316, 317, 319, 334, 375; лексеми *заплакав, хлопці, молотять, маленького, колихати* теж фіксуються у варіантах з [л] і подекуди з [л·]. Варіанти *маˈлен'кий, маˈнен'кий* зображено на карті № 28; *колиˈхати — колиˈсати* — на карті № 30.

454. Зо*в*иця, мо*в*а, ко*м*ір чи зо*вв*иця (зо*ув*иця), мо*вв*а, ко*в*нір?

Т. I. Карта № 95: [м'] *(ˈком'ір)*, [мй] *(ˈкомйір)*, [мн'] *(ˈкомн'ір)*, [м] *(ˈкомир)*, [ўн'] *(ˈкоўн'ір);* [ie] *(коўˈн'ieр)*, [е] *(ˈкоўˈн'ер, ˈкомер)*, [а] *(ˈкоўн'ар, ˈкомн'ар);* наголос: *коˈм'ір, коўˈн'ір;* у коментарі: *ˈкойм'ір, коўˈм'ір, комˈл'ieр, каўˈн'ieр, кумˈн'ieр*.

Варіант *заўˈви(і)ц(')а* записано в говірках 3, 11, 80, 83, 85, 86, 92, 102, 106, 108, 110—112, 128, 131, 133—136, 138, 139, 142, 143, 199, 278, 321, 920, в решті говірок — *зоˈвиц'а,* у поліських — *зо(а)ˈви(и^{і}, і^{и}, і)ца, зо(а)ˈв'іца*. Нерозрізнення /о/ — /у/ *(зуˈвиц'а)* відбито на карті № 70. Замість *зовиця* записано *заˈлоўка* — 8, 10, 13, 15, 17, 19, 190; відзначено *заˈлоўка // зо(а)ˈвиц(')а* — 12, 101, 157.

Варіант *ˈмоўва* засвідчено в говірках 72, 11, 199, в усіх інших — *ˈмова*.

Т. II. Карта № 79: [м'] *(ˈком'ір)*, [мн'] *(ˈкомн'ір)*, [мй] *(ˈкомйір)*, [ўн'] *(ˈкоўн'ір);* наголос *коˈм'ір, комˈн'ір, коўˈн'ір;* у коментарі: *ˈкомир, ˈкоўнир, ˈкомн'ир, коˈм'ieр, комˈн'ieр, коўˈн'ieр, ˈкоўн'ар, ˈкомн'ар, ˈколнір, ˈкон'ір, ˈґоўн'ір, коўˈм'ір, коўˈмер;* зміни ненаголошеного [о], кінцевий [р']; 'комір' — *оˈшийник, оˈшиник, оˈшийок, (в)опˈшиўка; воротˈник (-ік), ґаˈл'(:)ір', ˈґал'ір, ˈґол'(:)ір, ˈґолер, ˈґіл'ер*.

Варіант *зоўˈвиц(')а* зафіксовано в говірках 62, 155, 176, 238, 270, 276, 412, 434, 435, 442—450, 455—458, 460, 645, в решті говірок — *зоˈвиц'а* (*ўзоˈвиц'а* — 12, 189, 219; *ˈзôвиц'а* — 403, 404, 406, 408, 461), нерозрізнення /о/ — /у/ *(зуˈвиц'а)* зображено на карті № 55 [ô] перед [ў] *(зôўˈвиц'а)* відбито на карті № 58; [ц'], [ц] — на карті № 98. Замість *зовиця* записано: *жиˈвиц'а* 'чоловікова се тра' — 128; *браˈтиха* — 7, 8, 108; *браˈтиха // братуˈва* — 134, 162, 169; *браˈтиха // шваґруˈва* — 239; *шваˈґерка* — 'зовиця' — 61; *брато(у)ˈва* — 283, 328, 402; *кумˈната* 'жінка брата' — 521, 523, 554, 612; 'чоловікова сестра' — 615.

У говірці 176 записано *ˈмовва // ˈмова,* в усіх інших говірках у межах тому — *ˈмова*.

Т. III, ч. 1. *Зоˈвиц'а (заˈвиц(')а)* записано в усіх говорах у межах тому. Іноді замість цієї лексеми зустрічається *зо(а)ˈлоўка*. Суцільний ареал утворює також структура *ˈмова*.

В усіх говорах у межах тому відзначено: *ˈком'ір(')* (*ˈкомир(')* — 19, 31, 43, 52, 54, 56, 164, 250, 260, 325; *ˈком(')е(е^{и}, и^{е})р* — 10, 26, 48, 303; *ˈкомн'ар* — 21).

Т. III, ч. 2. Варіант *зоўˈвиц'а* записано тільки в говірці 101, в усіх інших — *зо(о^{у})ˈвиц'а* (*взо^{а}ˈвиц·а* — 342; *зоˈв'іца // зоˈвиц'а* — 252, 284, 292). Замість *зовиця* записано: *зоˈлоўка* — 237, 246, 254, 288; відзначено *зо(а)ˈлоўка // зоˈвиц'а* — 194, 227, 253, 276, 278, 294; *братоˈва* — 289; відзначено *бˈратова // зоˈвиц'а* — 15, 287; 'зовиця' — *кумˈната* — 2, 4, 108.

Лексема *ˈмова* фіксується тільки в такому варіанті.

В усіх говорах тому записано: *ˈком'ір(')* (*ˈкомир* — 29, 100, 224, 225, 260, 298, 355; *ˈком'ер* — 216; *ˈкомн'ір* — 9, 16, 19, 115; *ˈкомн'ір // ˈком'ір* — 130, 131; *ˈкомн'ар* — 2, 110; *ˈкомн'ер* — 118; *ˈкоўм'ір // ˈком'ір* — 186; *ˈкоўн'ір* — 349).

455а). *Ра*зом, *ра*ма, г*ра*д, г*ра*ниця чи *ря*зом, *ря*ма, г*ряд*, г*ря*ниця?

Т. I. Карта № 129: [р] *(град)*, [р'] *(гр'ад)*, [рй] *(грйад);* [р'] *(ˈр'ама)*, [рй] *(рˈйама)*, також [р'] *(гр'аˈниц'а);* у коментарі: *гр·ад, гр'йад, р'ˈйамо*. Виявлено семантичні розрізнення: *ˈр'ама* (у вікні) — *ˈрама* (у парниках) — 339, 342; *ˈр'ама* (у вікні) — *ˈрама* (у велосипеді) — 354; *ˈр'ама* (у вікні) — *ˈрамка* (для портрета) — 321, 329. Крім варіанта *граˈниц'а,* що записаний у більшості гові-

рок у межах тому, відзначено ще: *граˈн'іца* — 1—4, 7, 8, 13—18, 20—27, 29, 31, 32, 37, 38, 41, 44, 53, 57, 64—73, 77, 81, 93—97, 99—102, 104—106, 917, 918; *граˈн'іц'а* — 232, 263; *граˈни^{і}ца* — 40, 56, 59, 75, 78, 82, 84, 108, 919; *граˈни^{і}ц'а* — 240, 241; *гр·аˈни^{і}ц'а* — 62; *граˈнûца* — 15; *гра^{е}ˈн'іца* — 47; *греˈн'іца* — 46, 74.

Лексема *разом* в усіх говорах у межах тому виступає у варіанті *ˈразом* (*раˈзом* — 38, 266, 281, 341, 389, 396, 457, 465, 472, 479, 488, 555, 557, 578, 589, 591, 708, 729, 734, 748, 771, 774, 830, 832, 854; *раˈзом* // *ˈразом* — 506, 732, 834).

Т. II. В усіх говорах у межах тому виступає варіант *ˈразом* (*раˈзом* — 8, 23, 114, 117, 130, 133, 155, 157, 208, 271, 282, 288, 291, 292, 304, 318, 320, 331, 338, 339, 376, 383, 423, 434, 458, 461, 474, 477, 498, 499, 510, 527, 544; *раˈзом* // *ˈразом* — 233, 289, 469); 'разом' — *ўˈйедно* (*ўˈйен:о*) — 414, 415, 417, 420—422, 425, 426, 431, 451, 668, 669, 672, 672а, 677; *доўˈйедна* — 681; *ˈнараз* — 426, 430, 674, 678, 680, 684; *сˈполу* — 670, 674, 676, 679, 683; *вˈкуп'і* — 545, 550; *доˈкопы* — 673.

Лексему *ˈрама* з твердим [р] записано в усіх говорах у межах тому (*ˈрема* // *ˈрама* — 9; 'рама' — *рам* — 406, 408, 410, 413, 414, 420, 428, 481, 668, 670, 672, 672а, 673, 676, 677, 679, 682—684; *ˈрамина* — 442; *ˈрамено* — 300, 422, 427, 430, 585; *ˈремено* — 234, 451); відзначено *ˈр'ама* — 433, 618, 619, 626—628, 630, 632, 656; *ˈр'ама* // *ˈрама* — 41; *ˈр'ема* — 14, 15, 17, 39, 51, 639, 640.

Лексема *град* в усіх говорах у межах тому виступає у варіанті з твердим [р] (*гред* — 653, *грит* — 339); [р'] (*гр'ад, гр'ед*) відзначено тільки в говірках 618, 626, 630, 636, 654, 657; відсутність початкового [г] (*рад*) відбито на карті № 128; 'град' — *каˈменец'* — 678; *йаˈдовец* — 670.

У лексемі *границя* [р] в усіх говорах твердий; крім *граˈниц(')а* (/ц'/ — /ц/ зображено на карті № 98), відзначено ще: *граˈн'іц(')а* — 60, 63, 64, 63—71, 73, 85—91, 95, 97, 640, 643, 647—653, 655, 664, 671, 672а, 673, 674, 678, 679; *граˈни^{і}(û, î)ц(')а* — 3, 60, 67, 72, 76, 78, 92, 103, 623, 625, 634, 677; *граˈниц'і* — в надсянських, наддністрянських, буковинських та спорадично в подільських говірках; *граˈниц(')и* — 244, 260, 289—291, 304, 320, 322, 327, 334, 415, 447, 467, 470, 490, 548, 670; *граˈниц'е(ê)* — 326, 328, 332, 333, 336, 337, 339, 359, 432, 484, 486, 489, 493, 494, 497, 498, 501, 522, 526, 535, 536; відсутність [г] передано на карті № 128.

Т. III, ч. 1. Карта № 18: [р] (*ˈрама, град*), [р'] (*ˈр'ама, гр'ад*); [р] (*граˈниц'а*), [р'] (*гр'аˈниц'а*).

В усіх говорах у межах тому виступає варіант *ˈразом* (*раˈзом* — 99, 218; *раˈзом* // *ˈразом* — 219, 225, 354; *зараˈзом* — 34; *ˈр·азом* — 91).

Т. III, ч. 2. Карта № 25: [р] (*ˈрама, град*), [р'] (*ˈр'ама, гр'ад*); [р] (*граˈниц'а*), [р'] (*гр'аˈниц'а*); у коментарі: *грйад, рˈйама, гр·аˈниц'а*; семантичне розрізнення *ˈр'ама* (у вікні) — *ˈрама* (у велосипеді).

Лексема *разом* в усіх говорах виступає у варіанті *ˈразом* (*раˈзом* — 13, 18, 19, 22, 40, 41, 44, 63, 127, 139, 145, 147, 153, 223, 232, 246, 279, 349, 363; *ˈразом* // *раˈзом* — 24, 32, 37, 85, 112, 132).

455б). *Р*ясний, бу*ря*, по*ря*док, зо*ря* чи *ра*сний, бу*ра*, по*ра*док, зо*ра*, чи *р'я*сний, бу*р'я*, по*р'я*док, зо*р'я*? *Ря*тувати, бу*ря*к чи *ра*тувати, бу*рак*?

Т. I. Карта № 128: [р'] (*зоˈр'а*), [р] (*зоˈра*), [рй] (*зорˈйа*); [р] (*ˈбура*), [рй] (*ˈбурйа*); у коментарі: *заˈр·а, ˈбур·а, зар'ˈйа, ˈбур·йа, ˈбурйа*;

карта № 127: [р'] (*поˈр'адок*), [р] (*поˈрадок*), [рй] (*порˈйадок*); у коментарі: *поˈр·адок, парˈйадак*.

Ареали [р] і [р'] в лексемі *рясний* ті ж, що й у картографованих; [рй] (*рйасˈний, рˈйасний*) — 2, 3, 6, 7, 9, 88, 91, 93, 94, 161, 167, 235; [р·] (*ˈр·асни^{і}*) — 62.

Т. II. Карта № 115: [р'] (*ˈбур'а, р'асˈний, р'ісˈний*); [р] (*ˈбура, расˈний*), [рй] (*ˈбурйа, рйасˈний*); у коментарі: 'буря' *ˈбурка*; відповідники ę після [р] відбито на карті № 45;

карта № 116: [р'] (*зоˈр'а, зоˈр'е*), [р] (*зоˈра, зоˈри*), [рй] (*зорˈйа*); наголос: *ˈзор'а, ˈзорйа*; у коментарі: *ˈзоˈр'и, зоˈре*.

У надсянських говірках, у частині наддністрянських, бойківських, лемківських, закарпатських, гуцульських, буковинських говірок лексему *порядок* записано у варіанті з [р'] (*по(у)ˈр'а(е, и)док*), у решті говірок виступає головним чином варіант з [р] (*по(у)ˈра(е, и)док*) і зрідка з [р']; засвідчено ще: *по(у^{о}, у)рˈйадо(о^{у})к, по(у)рˈйедок* — 29, 112, 133, 137, 139, 143, 171, 172, 234, 235, 239, 240, 250, 252, 255, 266, 271, 273, 288, 290, 302, 412, 475, 482, 492, 496, 506, 517, 520, 559, 569, 605, 663, 673, 677, 686; *пор'ˈйа(е, и)док* — 272, 617, 669.

Лексема *рятувати* фіксується переважно у варіанті з [р] (*рату(о)ˈвати*); [р'] (*р'атуˈвати, р'етуˈвати, р'и(і)туˈвати*) відзначено в говірках 51, 113, 224, 228, 255, 256, 271, 292, 363, 403, 428, 432—434, 436, 438, 453, 455, 473, 482, 491, 498, 525, 550, 552, 553, 557, 580, 584, 684; [рй] (*рйатуˈвати*) — 29, 290, 293, 503, 569, 673.

В усіх говорах у межах тому засвідчено варіант *буˈрак* (*боˈрак* — 62, 159, 201, 241, 248, 257, 299, 310, 320, 351, 353, 382, 397, 471, 493, 494, 558; *баˈрак* — 319, 387; *ˈбурак* — 665; *буˈрак'* — 9, 14, 53, 210, 631); *буˈр'ак* (*буˈр'ек*) зафіксовано в говірках 35, 37, 39, 41, 44, 51, 172, 214, 224, 228, 265, 271, 363, 407, 429, 434, 436, 438, 453, 455, 491, 525, 548, 557, 577, 580, 583; *бурˈйак* (*бурˈйек*) — 29, 249, 255, 290, 293, 302; *ˈбурйак* — 673. Замість лексеми *буряк* записано: *сˈвекла* — 582; *ˈріпа* — 676, 683; *ˈрепа* — 682; *ˈрункл'а* — 668; *ˈрумкл'а* — 672.

Т. III, ч. 1. Варіант *р'асˈний* поширений в усіх говорах у межах тому; *ˈр'асний* — 16, 18, 44, 71, 91, 239, 251, 327, 329, 348, 367, 368; *р'асˈний* // *ˈр'асний* — 226, 354; *р·асˈний* — 298; *р'ˈйасни^{е}й* — 286; *рйасˈний* — 253, 291, 350; послідовно фіксується також *ˈбур'а*, за винятком говірок 197, 226, де відзначено *ˈбура*: 298 — *ˈбур·а*; 291, 350 — *ˈбурйа*.

В усіх говорах у межах тому записано варіант *поˈр'адок*; відзначено ще: *поˈрадок* — 327; *поˈр·адок* — 298; *порˈйадок* — 253, 291, 350.

В усіх говорах у межах тому засвідчено форму *зоˈр'а* (*заˈр'а* — 1, 4, 16, 18, 19, 25, 40, 43, 85, 124, 160, 303, 311, 313, 324, 327, 369; *ˈзор'а* — 102, 295); відзначено також: *зоˈр·а* — 298; *зорˈйа* — 253, 278, 291, 350.

Лексему *рятувати* у варіанті з [р] записано в говірках 2, 35, 47, 61, 63, 71, 78—80, 82, 88, 97, 109, 111, 121, 126, 129, 143, 144, 145, 151, 152, 164, 165, 235, 260, 316, 322, 363, 365, 367, 370—372 (у багатьох випадках поруч відзначено варіант з [р']; *рйатуˈват'* — 350, у всіх інших говірках виступає варіант *р'атуˈвати (-т')*, іноді замість цієї лексеми наводиться *спаˈсати (-т')*.

Крім варіанта *буˈр'ак*, записаного в усіх говорах, наведено ще: *буˈрак* — 91, 317; *буˈрак* // *буˈр'ак* — 82, 137; *буˈрйак* — 350.

Т. III, ч. 2. Карта № 24: [р'] (*поˈр'адок, зоˈр'а, буˈр'ак, р'атуˈвати, -т', р'асˈний, ˈбур'а*), [р] (*поˈрадок, зоˈра, буˈрак, ратуˈвати, -т', расˈний, ˈбура*); [р] тільки в лексемі *ратуˈвати, -т'*; [рй] (*рйасˈний, порˈйадок, зорˈйа, рйатуˈвати, -т'*); у коментарі: *р·асˈний, поˈр·адок*.

456. *В*нук, рі*в*ний, да*в*но, жо*в*нір чи *м*нук, рі*м*ний, да*м*но, жо*м*нір? *М*андрувати чи *в*андрувати?

Т. I. Карта № 80: [о] (*оˈнук*), [у] (*уˈнук*), [ў] (*ўнук*); протетичний [г] (*гоˈнук, гуˈнук*); *оˈнука* (чол. і жін. роду); у коментарі: *воˈнук, у^{о}ˈнук, (г)о^{у}ˈнук* (варіанта з [м] не засвідчено);

карта № 96: [ўн] (*ˈр'іўний*), [мн] (*ˈр'імний*);

карта № 179: **-ува-** (*мандруˈвати*), **-ова-** (*мандроˈвати, -т'*), **-ава-** (*мандраˈват'*); варіанта *вандруˈвати* не засвідчено.

В усіх говорах у межах тому прислівник *давно* записано у варіанті *даўˈно* (*доўˈно* — 44; *даўˈно* // *доўˈно* — 46; *диўˈно* — 428), *дамˈно* засвідчено в говірках 466, 509, 549, 607, 688, 701, 724, 729, 731, 736, 898, 903; *дамˈно* // *даўˈно* — 51, 235, 244, 505, 719, 733, 740, 745, 774, 850, 874, 882.

Лексему *жовнір*, яка загалом фіксується непослідовно, у всіх говорах відзначено у варіанті *жоўˈн'ір*; записано також: *жоўˈн'ịер, жо(о^{а})ўˈн'е$^{(і)}$р* — 16, 20, 60, 98, 322; *жо(а)ўˈнер* — 95, 834; *жоўˈнир* — 211, 361; *жоўˈн'ар* — 657; *ˈжоўн'ір* — 44, 74, 110, 124, 170, 187, 241, 255, 272, 276, 280, 302, 334, 371, 382, 383, 392, 395, 466, 483, 527, 533, 535, 573, 595, 596, 603, 616, 638, 646, 669—671, 674, 677—679, 696, 697, 706, 731, 744, 746, 748, 764, 768, 774, 807, 848, 850, 851, 853, 858, 859, 861, 871, 877, 880, 891, 904, 908, 911; *ˈжоўн'ір* // *жоўˈн'ір* — 29, 665, 800; *ˈжоўн'ер* — 26, 43, 207; *ˈжоўнир* — 123, 148; варіанти з [м] засвідчено: *жомˈн'ір* — 49, 313, 890; *ˈжомн'ір* — 705.

Т. II. Карта № 82: [ўн] (*ˈр'іўний, ˈруўний, ˈрṳоўний; даўˈно*); 'рівний' *ˈруный*; [мн] (*ˈр'імний, ˈримний, ˈрумний; дамˈно*); у коментарі: *ˈровний*, 'рівний' *пˈравий*;

карта № 81: [м] (*мандруˈвати*), [в] (*вандруˈвати*); **-ова-** (*мандроˈвати, вандроˈвати*); у коментарі: *вандру^{о}ˈвати, ландруˈвати, бандруˈвати; вендруˈвати, виндруˈвати; ванґруˈвати*.

Варіант *мнук* відзначено лише в говірках 6, 66, 120, 662, у решті говірок у межах тому вживаються форми *внук, вˈнука* (*гоˈнук, гоˈнука, воˈнук, воˈнука*).

У говорах усієї території тому поширені варіанти *ˈжоўн'ір* і *жоўˈн'ір*, записано також: *ˈжоўн(')и(и^{е}, и^{і})р* — 70, 75, 81, 175, 265, 267, 296, 523; *ˈжоўн'ер* — 46, 56, 127, 179, 184, 229, 263, 291, 300, 319, 335, 432, 508, 509, 558, 609; *жоўˈн'е(ịе)р* — 6, 86, 87, 89, 99, 102, 205, 468, 623, 659; *ˈжоўн'ар* — 433, 539, 686; *жоўˈнир* — 50, 176; *ˈжоўм'ер* — 656; *ˈжоўˈн'ір* — 405, 409, 434, 435, 437—439, 446, 457, 459, 487, 488, 505, 508, 517; *ˈжоўн'аш* — 9; *жоўˈн'еж* — 84; *ˈжоўн'еж* — 39, 64, 68, 92, 101, 174, 177, 186, 643, 647, 649; *ˈжоўн'іж(ш)* — 14, 18, 74, 78, 150, 192, 399, 626. Зафіксовано варіанти з [м]: *ˈжомн'і(и)р* — 73, 110—114, 136, 143, 172, 234, 235, 237, 239, 240, 242—244, 250, 253, 254, 257, 258, 260—262, 264, 269, 277—282, 287, 289, 292, 310, 315—317, 319—321, 325, 327—332, 334, 354, 357, 363, 495, 499, 528, 543, 545; *ˈжомн'е(ê)р* — 284, 322, 324, 326, 336—339, 534, 535, 662; *ˈжомн'ер* // *ˈжомн'ир* — 294, 301; *жо(о^{у})мˈн'ір* — 163, 214, 220, 285, 355, 533, 538; *жо(у)мˈн'ер* — 232, 333; *ˈжомн'ар* — 170, 539, 606; *ˈжомн'іш* — 108; *жомˈн'еш(ж)* — 38, 208. Відзначено ще: *жолˈн'ір* — 661; *ˈжолн'е(і)ж* — 11, 28, 40, 47, 635; *ˈжом'і(и)р* — 29, 53, 109, 119, 121, 128, 130, 135, 137, 138, 140, 141, 173, 230, 231, 246, 250, 309, 311, 314, 318, 347, 351; *жоˈм'ір* — 4, 241, 349, 619, 663; *ˈжом'ер* — 266; *жо(у)ˈм'ер* — 6; 266; *ˈжом'іш* — 33. Замість лексеми *жовнір* записано *воˈйак* — 412, 417, 421, 442, 443, 484, 664—667, 672, 677, 678; *ре(е^{и})к(ґ)ˈрут* — 420, 425, 430, 441, 550.

Т. III, ч. 1. Лексема *внук* у варіанті з [м] в говорах у межах тому не засвідчується. У всіх говорах фіксується варіант *ˈр'іўний* (*ˈроўний* — 23, 59, 60, 119, 160, 210, 222, 250, 252, 327, 362, 366, 371; *ˈроўний* // *ˈр'іўний* — 239, 303, 355; *ˈраўний* — 324; *ˈриўни(й)* — 44, 52); записано також *ˈр'імний* (у багатьох випадках поруч з *р'іўний*) — 7, 8, 19, 21, 22, 28, 63, 67, 77, 79, 124, 127, 133, 139, 152, 167, 169, 172, 175, 185, 187, 196, 198, 199, 206, 232, 249, 253, 261, 263, 264, 267, 269, 273, 295, 314, 332, 333, 336, 337, 340, 350, 354, 359, 367, 370, 373, 374; *р'імˈний* — 2—4; *ˈримний* — 54; *ˈримний* // *ˈроўний* — 48; лексему *давно* у варіанті з [м] (*дамˈно*) засвідчено в говірках 16, 167, 215, 336, 340; *дамˈно* // *даўˈно* — 63, 199, 249, 337; у всіх інших говірках поширений варіант *даўˈно* (*ˈдаўно* — 157, 250).

У всіх говорах лексема *жовнір* виступає у варіанті *жоўˈн'ір* (*ˈжоўн'ір* — 2, 78, 91, 92, 112, 128, 130, 132, 141, 149, 153, 169, 185, 198, 199, 204, 205, 209, 212, 224, 225, 235, 248, 254, 265, 270, 273, 276, 310, 314, 332, 362); відзначено *жомˈн'ір* — 336.

У говірках всієї території тому засвідчено форму *мандруˈвати (-т')*.

Т. III, ч. 2. Лексема *внук* у варіанті з [м] у говірках тому не фіксується. У всіх говорах записано *ˈр'іўний* // *ˈр'імний* (*ˈроўний* — 117, 143, 147, 177, 213, 233, 247, 250, 252—254, 256, 262, 280, 288, 289, 299, 303, 312, 346, 352; *ˈроўний* // *ˈр'іўний* — 194, 203, 287, 302, 333, 335, 342, 344; *ˈроўний* // *ˈр'іўний* // *ˈр'імний* — 152, 179, 185; *ˈроўний* // *ˈр'імний* — 294, 298; *ˈромний* // *ˈр'імний* — 12, 339; *ˈромний* — 145, 275, 276; *ˈромний* // *ˈр'іўний* — 153; *ˈромний* // *ˈроўний* — 278).

Варіант *дамˈно* записано в говірках 2, 3, 5, 34, 132, 145, 165, 186, 245, 282, 294, 324; *дамˈно* // *даўˈно* — 9, 37, 93, 96, 131, 135, 162, 214, 323; у решті говірок фіксується *даўˈно* (*ˈдаўно* — 4, 122; *ˈдаўно* // *даўˈно* — 158, 201).

У більшості говірок на території тому лексема *жовнір* виступає у варіанті *жоўˈн'ір* (*ˈжоўн'ір* — 3, 5, 6, 18, 21, 72, 83, 84, 89, 90, 95, 100, 101, 110, 126, 130, 131, 133, 136, 149, 157, 174, 176, 195, 197, 204, 218, 223, 231, 241, 245, 310, 325, 359, 367, 368, 373; *ˈжоўн'ір* // *жоўˈн'ір* — 30, 104, 186, 259; *ˈжоўˈн'ір* // *жоўˈн(')ар* — 153, 176); записано ще: *ˈжомˈн'ір* — 165, 212, 294; *жомˈн'ір* // *жоўˈн'ір* — 29.

В усіх говорах у межах тому засвідчено форму *мандруˈвати (-т')*; ще зафіксовано: *вандруˈвати* // *мандруˈвати* — 310; *ландруˈвати^{е}* — 4.

457а). Кі*м*ната, за*м*кнула, д*м*ухнути чи кі*в*ната, за*в*кнула, д*в*ухнути?

б) Кі*мн*ата чи кі*мл*ата?

Т. I. Лексему *кімната* в усіх говорах записано у варіантах *к'імˈната* // *ˈкомната*, крім поліських говірок, де фіксується тіль-

ки ·*комната;* записано ще: *ки(и^{і})мˈната* — 148, 274, 328; *ко(а)м-ˈната* (у багатьох випадках поруч з *ˈкомната*) — 15, 23, 51, 53, 98, 116, 117, 128—130, 132, 136, 141, 145—147, 164, 166, 169, 171—173, 175, 176, 188, 189, 214, 235, 239, 278, 279, 281, 283—286, 297, 332, 453, 546, 595, 726, 921, 922. Відзначено: *к'іўˈната* — 599; *коўˈната* — 193. Записано також: *кімˈлата* — 254; *ˈкомлата* — 2, 20; *комˈлата* — 79; *ˈкомлота* — 74, 918.

Варіант *заўкˈнула* зафіксовано в говірках 125, 141, 723, 784; *заўкˈнула // замкˈнула* — 719, в решті говірок — *замкˈнула* (*зомкˈнула* — 74, 232; *зо(а)мукˈнула* — 20; *зо(а)мукˈнула // замкˈнула* — 26, 917; *зам'і(и)кˈнула* — 22, 261; *замикˈнула // замукˈнула* — 44).

В усіх говорах у межах тому поширена форма *дˈмухˈнути;* відзначено ще: *змухˈнути // дмухˈнути* — 464; *ʒм'іхˈнуц* — 16; *дмихˈнут'* — 9; *чˈмухнут' // поˈдунут'* — 27; *духˈнути (-т')* — 46, 53, 75, 134, 136, 152, 161, 335, 538, 575, 595, 921, 922; *ˈдуˈнути (-т')* — 8, 13, 17, 22, 26, 44, 46, 47, 56, 75, 77, 81, 188, 189, 224, 406, 920; *дмехˈт'і* — 157; *поˈдути (-т')* — 20—22, 47, 59, 267, 511, 709, 719, 751—754, 779, 782, 784, 786, 901, 903. Варіанта *двухнути* не зафіксовано.

Т. II. Варіанти *к'імˈната // ˈкомната* поширені в говірках всієї території тому (у поліських говірках частіше виступає *ˈкомната*); ще відзначено: *комˈната* (часто поруч з *к'імˈната* або *ˈкомната*) — 72, 73, 79, 176, 193, 206, 221, 310, 323, 412, 440, 445, 447, 452, 457, 505, 511, 573, 606, 639, 663, 665; *ˈкомнат'(т^{ч}')* — 50; *ˈкомнат' // ˈкомната* — 88; *ˈкоўната* записано тільки в говірках 17, 626. Відзначено *ˈкомлата* — 75, 103. Замість лексеми *кімната* записано *ˈхи(ы)жа* — 414, 415, 417—419, 421, 422, 424—431, 437, 444, 446, 448—450, 454, 455, 585, 669, 670, 672, 676—683.

В усіх говорах у межах тому засвідчується форма *замкˈнула;* зафіксовано також: *ˈзамкнула* — 78, 461; *замикˈнула (замікˈнула)* — 45, 47, 50, 56, 77, 81, 89, 102, 207, 210, 216, 367; *замикˈнула // замкˈнула* — 67, 218, 219; *замукˈнула* — 91, 97, 650, 653; відзначено (часто поруч із *замкˈнула*) *замкˈла* — 276, 299, 305, 306, 435, 437, 443, 445, 451, 457—459, 468, 477, 478, 480, 486, 488, 510, 664, 666, 669, 679, 680; *ˈзамкла* — 672а. Варіант *заўкˈнула* (у більшості випадків паралельно із *замкˈнула*) записано в говірках 230, 247, 267, 294, 436, 462, 471, 485, 495, 497, 499—502, 504, 505, 523, 535, 538—544, 547, 549, 550, 552, 554, 557, 558, 570, 573—575, 577, 579, 603, 606—608, 610, 614, 615, 663, 667, 676.

В усіх говорах у межах тому засвідчено форму *дˈмухˈнути, -т'* (*дˈмихнути // дˈмухнути* — 308; *ǯˈмухнути (-і)* — 64, 649; *дˈмухти* — 194; *дˈмути* — 48); також наведено: *ˈдихˈнути (ди^{і}хˈнут')* — 88, 422, 486, 587, 668, 672, 672а; *ˈдухˈнути* — 306, 415, 455, 511, 548; *ўˈдухнуў* — 427. Варіанта *двухнути* не засвідчено.

Т. III, ч. 1. Варіанти *к'імˈната* і *ˈкомната* відзначено в говірках всієї території тому (*комˈната* — 2, 26); ще зафіксовано: *к'іўˈната* — 8, 29, 46, 66; *ˈкоўната // к'іўˈната // ˈкомната* — 41; *к'іўˈната // ˈкомната* — 100, 116, 239—241; *к'іўˈната // к'імˈната* — 136; *к'іўˈнатка* 'спальня' (давнє) // *ˈкомната* — 251; *к'ім^{в}ˈната // ˈкомната* — 246; *ˈкоўната* — 3, 39, 327, 331; *ˈкоўната // к'імˈната* — 22; *ˈкоўната // ˈкомната* — 118, 250; *коўˈната // ˈкомната* — 26; *коўˈната // комˈната* — 27.

Форма *замкˈнула* утворює суцільний ареал у межах тому (*ˈзамкнула* — 84; *замкˈнула // заўкˈнула* — 116).

Форму *дмухˈнути (-т')* записано в усіх говорах у межах тому (*дˈмухнути,* часто паралельно з *дмухˈнути* — 33, 71, 73, 74, 82, 86, 90, 91, 100, 122, 124, 141, 178, 200, 201, 203, 234, 240, 241, 248, 267, 273, 279, 297, 332, 334—336, 345, 353); також зафіксовано: *духˈнут'* — 3, 6, 18, 27, 58, 81, 151, 231, 235, 322, 363; *ди$^{(е)}$хˈнути* — 20, 152, 236, 364; *дихˈнути // поˈдути* — 372; *дохˈнути // поˈдути* — 174; *ˈдуˈнути* — 1, 2, 4, 16, 19, 21, 48, 51, 67, 159, 208, 243, 303, 327, 337; *дуйˈнути // поˈдути* — 63; *дуйˈнути // ˈдути* — 104; *поˈдути* — 14, 39, 70, 125, 130, 139, 143, 158, 160, 190, 245, 250, 298, 320, 325, 355, 366, 370, 371, 373. Варіанта *двухнути* не засвідчено.

Т. III, ч. 2. Варіанти *к'імˈната // ˈкомната* відзначено в усіх говорах у межах тому; *ˈкоўната // к'імˈната* — 260. Записано форму *заўкˈнула* — 3—5, 16; *заўкˈнула // замкˈнула* — 2, 9, 364, у решті говірок — *замкˈнула* (*ˈзамкнула* — 225).

Форма *дмухˈнути* виступає в говірках на всій території тому (*дˈмухнути* — 25, 30—33, 55, 59, 63, 75, 83, 85, 91, 92, 97, 101, 103, 105, 121, 125, 127, 131, 132, 135, 148, 164, 166, 170, 174—177, 180, 182, 184—187, 193, 195, 199, 205, 206, 262, 291, 300, 311, 326, 336, 360).

458. *Хв*іст, *хв*орост, *хв*алити, *хв*атати чи *ф*іст, *ф*орост, *ф*алити, *ф*атати?

Т. I. Карта № 97: [хв] (*хв'іст, хˈвоˈрост, хваˈлити, хваˈтати*), [ф] (*ф'іст, ˈфоˈрост, фаˈлити, фаˈтати*); у коментарі: [^{х}ф] (*^{х}ˈфорост, ^{х}фаˈтати, ^{х}фаˈлити*).

Т. II. Карта № 86: [хв'] (*хв'іст*), [ф'] (*ф'іст*); [хв] (*хваˈлити*), [ф] (*фаˈлити*).

Рефлекси **о** в наголошеному закритому складі (*хв'іст, хвўст, хви^{і}ст, хвост, хвуст, хвуист, хвуост*) передано на карті № 51. Лексема *хватати* у говірках всієї території тому виступає у варіантах із [хв] і [ф] (відзначено наголос *хˈватати* — 217, 227, 371, 436, 461). Замість лексеми *хваˈтати* наведено: *хаˈпати* — 4, 6, 8, 15, 16, 27, 34, 60, 67, 85, 91, 99, 101, 112, 140, 172, 220, 232, 251, 265, 267, 268, 270, 271, 276, 290, 292, 298, 303, 323, 325, 364, 398, 405, 414, 429, 431—435, 439, 443, 445, 447, 448, 469, 475, 480, 486, 497, 499, 502, 507, 508, 510, 519, 523, 524, 549, 551, 556, 559, 581, 587, 637, 678; *у(с)ˈхопити* — 407, 443, 481; *(і)иˈмати (йіˈмати)* — 252, 271, 430, 449, 451, 665, 676; *(з)ˈлапати* — 1, 3, 5, 7, 108, 170, 248, 249, 466, 467, 656, 659; *лаˈпати* — 260, 266, 274, 398, 420, 470, 471, 531.

Лексема *хворост* у всіх говорах у межах тому фіксується у варіантах *хˈвоˈрост* і *ˈфоˈрост;* наведено ще: *хˈворост'* — 212; *хˈворіст* — 44, 321, 503; *хво(у)ˈр'іст* — 66, 148, 377; *хˈвор'іс'т'* — 313, 683; *хвоˈруст* — 70, 71, 73, 101, 182, 648; *хвиˈрост* — 67; *хо(о^{у})ˈрост* — 31, 119, 230, 235, 253, 261, 305, 308, 311, 663; *ˈхорост* — 316, 324; *фоˈрист* — 485; *хруст* — 663, 665.

Т. III, ч. 1. Карта № 28: наголос *хˈворост* і *хвоˈрост;* у коментарі: *ˈфоˈрост, ˈхоˈрост, хвоˈрист, хвоˈр'іст, хваˈрост, хваˈр'іст, хˈвораст, хˈварост.*

Лексема *хвіст* у всіх говорах виступає у варіанті із [хв]; варіант *ф'іст* відзначено (в більшості випадків паралельно з *хв'іст*) у говірках 10, 20, 22, 71, 73, 82, 110, 164, 203, 207, 210, 232, 249, 296, 297, 307, 311, 313, 346, 356, 357.

Форма *хваˈлити (-т')* виступає в усіх говорах, за винятком говірок 10, 22, 203, 207, 210, 311, 313, 346, де відзначено *фаˈлити (-т')*, і 71, 164, 232, 296, 297, 307, 356, де зафіксовано *хваˈлити (-т')* і *фаˈлити (-т')*.

У лексемі *хватати* в усіх говорах у межах тому засвідчено [хв]; виняток становлять говірки 10, 164, 203, 207, 210, 294, 307, 313, 346, 349, 354, 357, де записано *фаˈтати (-т')*, і 27, 71, де відзначено *хваˈтати // фаˈтати*.

Т. III, ч. 2. Карта № 14: [хв] (*хв'іст, хˈворост, хваˈлити, -т', хваˈтати, -т'*), [ф] (*ф'іст, ˈфорост, фаˈлити, -т', фаˈтати, -т'*);

карта № 115: *хˈворост — хвоˈрост.*

459. *Ф*унт, *ф*ура, *ф*утро чи *хв*унт, *хв*ура, *хв*утро, чи *х*унт, *х*ура, *х*утро?

*Ф*іртка, ша*ф*а, *ф*амілія, *ф*артух, *ф*ігура чи *хв*іртка, ша*хв*а *хв*амілія, *хв*артух, *хв*ігура?

*К*васоля чи *хв*асоля, чи *ф*асоля?

Т. I. Карта № 98: [ф] (*фунт*), [хв] (*хвунт*), [х] (*хунт*); [ф] (*ˈфура*), [хв] (*хˈвура*);

карта № 99: [ф] (*фарˈтух*), [хв] (*хварˈтух*), [кв] (*кварˈтух*); наголос *ˈфартух, хˈвартух, кˈвартух;* у коментарі: *хварˈтук;*

карта № 100: [кв] (*кваˈсол'а*), [хв] (*хваˈсол'а*), [ф] (*фаˈсол'а*); [у] (*кваˈсул'а*); у коментарі: *кваˈсал'а, кваˈсел'а, кваˈсейа, кваˈшол'а, кваˈсил', кваˈсо(у)л'ä, кваˈсо(у)л'е, кваˈсол'і, кˈвасол'а, квасуˈл'а, кваˈсолина, хваˈсол', хвасеˈйа, фаˈсол'і, паˈсол'а, хв'іˈс'айа, хв'іс'іˈйа.*

В усіх говорах у межах тому лексему *хутро* записано у варіанті *ˈхутˈро;* засвідчено також *ˈфутˈро* — 46, 160, 213, 337, 341, 449, 462, 471, 472, 555, 686, 689, 692, 695, 704, 707, 709, 713, 716, 717, 719, 721, 722, 724, 741, 744, 748, 752, 754, 771, 775, 781, 785, 787, 808, 817, 825, 835, 853, 912; *ˈфутˈро // ˈхутˈро* — 162, 180, 195, 199, 204, 223, 302, 388, 390, 446, 459, 476, 510, 696, 802, 807, 829, 856; *хˈвутро* — 41, 90, 429; *хˈвутˈро // ˈхутˈро* — 376, 377, 383, 393, 859; *ˈ^{х}футро* — 144. Відзначено: *ˈфутра* 'непотрібне, непридатне дерево' — 779, 782.

У всіх говорах виступають форми *хˈв'іртка* (*хˈвортка, хˈвуртка, хˈвиртка, хˈвуортка, хˈвуиртка*) і значно рідше, найчастіше як паралельна, *ˈф'іртка* (*ˈфортка, ˈфуртка, ˈфиртка, ˈфуортка*); крім того, засвідчено: *ˈхортка* (*ˈхуортка, ˈхуиртка, ˈхиртка*) — 17, 82, 85, 112—114, 560; *ˈ^{х}фиртка* — 144; *кˈв'іртка* — 500.

Лексема *шафа* в усіх говорах фіксується у варіантах *ˈшафа* і *шˈкафа,* які виступають як паралелізми; ще наведено: *шаˈфа* — 168, 194, 195, 417, 418, 637, 643; *шахˈва* — 160, 193, 196, 197, 213, 295, 380, 418, 419, 647, 813, 922; *шкахˈва* — 185, 195, 921, 922; *шкаˈфа* — 166, 191, 194, 465; *ˈша^{х}фа* — 776; *сˈкафа* — 235, 392; *ˈшаха* — 57; *шкаф* — 14, 17, 46, 144, 165, 204, 224, 317, 511, 526, 714, 747, 779, 845, 917; *шках* — 845; *шкахв* — 2; *шкаў* — 2; відзначено: *шкахˈва* (для одягу) — *ˈшахва* 'шухляда в столі' — 56.

Варіанти *хваˈм'іл'ійа* (*хваˈмил'ійа*) // *фаˈм'іл'ійа* (*фаˈмил'ійа*) записано в усіх говорах у межах тому; ще засвідчено: *хваˈм'ел'ійа* — 66; *хваˈм'іл'ійе* — 69; *хвоˈм'іл'ійа* — 74; *хоˈмил'ійа* — 921; *^{х}фаˈм'і(и)л'ійа* — 144, 773, 776.

В усіх говорах у межах тому записано варіанти *хв'іˈгура* (*хвиˈгура*) // *ф'іˈгура* (*фиˈгура*); ще зафіксовано: *хвеˈгура* — 73; *х'іˈгура* — 549; *^{х}ф'і(и)ˈгура, ^{ф}хв'іˈгура* — 144, 193, 773; *хв(ф)'іˈгура* — 22, 23, 32, 51, 56, 68, 72, 96, 97, 223, 234, 272, 443, 445, 447, 450, 463, 482, 486, 716, 729, 744, 745, 789, 917—920.

Т. II. Карта № 83: [х] (*ˈхура*), [хв'] (*хˈв'іра*), [ф'] (*ˈф'іра*); [х] (*хунт*), [хв] (*хвунт*); у коментарі: *хˈвира, ˈф(')ира, хˈвîра, ˈфîра, ˈфîра, ˈф'ера, ˈфуера, хˈвуора, хˈв'ура, ˈфура, фˈйера, фˈйира; фунт, фонт;*

карта № 84: [кв] (*кваˈсол'а*), [хв] (*хваˈсол'а*), [ф] (*фаˈсол'а*), [п] (*паˈсол'а*); [-е, -и, -і] (*фаˈсол'е*); у коментарі: *ф'іˈзол'а, баˈсол'а, паˈс'ол'а, фаˈсул'а, паˈсул'а, квеˈсол'а, хвеˈсол'а.*

Варіант *ˈфутро* (у говірках 52, 129, 421, 428, 486, 491, 523, 529, 531, 545, 546, 550, 566, 573, 585, 609, 611, 681 — *футˈро*) властивий головним чином південним говорам, хоча зустрічається й у говірках Полісся; відзначено: *ˈфутро (-а)* — 'шалівка на вікнах і на дверях' — 417, 427, 457, 644; 'підкладка в одязі' — 438, 442, 443; 'спід шапки' — 606; варіант *ˈхутˈро* утворює розріджений ареал у межах тому; *хˈвутˈро* записано тільки в говірках 96, 343, 385.

Форма *ˈф'іртка* (*ˈфуортка, ˈфуиртка, ˈфортка, ˈфуртка, ˈфиртка*) поширена в усіх говорах у межах тому (*ˈф'ертка* — 304, 432; *ˈфйертка* — 338; у поліському, волинському й подільському говорах паралельно з *ˈф'îртка* засвідчено варіант *хˈв'іртка* (*хˈвуортка, хˈвуиртка, хˈвортка, хˈвуртка*); відзначено також: *хˈвертка* — 161, 342; *ˈх'іртка* — 263; *ˈхуртка* — 185; *ˈхирточка* — 154; *ˈхорточка* — 180, 646; замість лексеми *ˈфіртка* наведено: *дˈверц'і* — 27, 35—37, 51, 64, 68, 428, 431, 448, 451, 621, 625, 643; *бˈрамка* — 25, 32, 78, 676; *ˈл'іска* — 610; *вурутˈц'ата* — 588; *воˈротич(')ка* — 616, 617, 623; *воˈрі(у)тц'і (-а)* — 464, 633, 635, 638, 640; *ˈковорот // ˈковоротец'* — 632; *каˈл'ітка* — 620, 637.

Лексема *шафа* у варіанті із [ф] (*ˈшафа, ˈш'ефа, ˈшифа*) властива всім говорам у межах тому (*ˈс"афа* — 237; *шаˈфа* — 201; *ˈшофа* — 453, 458, 461); у поліському, волинському та частково подільському говорах часто паралельно виступає варіант *ˈшахва* (*шахˈва* — 96, 100; *ˈш'ахва* — 14); також наведено: *шˈкафа* — 26, 77, 227; *шˈкахва* — 99, 368; *шкахˈва* — 368; *шкаф* — 51, 59, 63, 65, 174, 177, 191, 379, 387, 398, 549, 557, 562, 574, 578, 579, 605, 606, 608, 610, 611, 622, 639, 646, 647; *шкап* — 34, 60, 64, 67, 74, 76, 180, 632, 633, 640, 642, 643, 649, 650; *ˈшахва* — 28, 44, 382; *шˈкахфа* — 385; *ˈшапа* — 10, 36, 37, 39, 41, 43, 48, 63, 64, 67, 69—74, 82, 146, 154, 174, 177, 181, 617—619, 621, 627, 630, 631; інші синонімічні лексеми: *ˈш'іфон* — у закарпатських говірках; *ши(і)фоˈнер* — 409, 671, 672, 677, 683; *царˈник* — 537; відзначено: *шкахв* (на одяг) — *ˈшахва* (на посуд) — 88; *шкахв* (на одяг) — *ˈшахвочка* (на посуд) — 103; *шкап* (на одяг) — *ˈшахва* (на посуд) — 62.

Лексему *фамілія* у варіанті з [ф] (*фаˈм'іл'ійа, фаˈмил'ійа*) записано в усіх говорах у межах тому, відзначено: *фаˈм'іл(')ейа* — 643, 653; *фаˈмел'ійа* — 258, 260, 267, 271, 276, 335, 453, 455, 486, 495, 534, 587, 654, 656, 659; *фаˈмелийа* — 664; *фаме(і)ˈл'ійа* — 672, 678; *фаме(и)ˈлийа* — 668, 670, 676; *фамеˈлейа* — 683; *фаˈм'іл'йа* — 41, 59, 62, 109, 263, 300, 318, 331, 445, 524, 558, 604, 613, 614, 655; *фаˈмел'йа* — 442, 443; варіант *хваˈм'іл'ійа* (*хваˈмил'ійа*) фіксується (часто поруч з *фаˈм'іл'ійа*) здебільшого в говірках на Поліссі й Волині (*хваˈм'іл'ейа* — 650; *хваˈмêл'ійа* — 71); також засвідчено: *хаˈм'іл'ійа* — 9—14, 17, 18, 35—39, 41—45, 62, 66—69, 72, 74, 78, 82, 85, 86, 89, 101, 178, 223, 633, 634, 637, 642, 647—649, 651; *хаˈмил'ійа* — 46, 48, 73, 76, 154, 175, 216; *хоˈм·і^{и}лі^{и}йа // хваˈм·і^{и}л·і^{и}йа* — 103; *хаˈм·ел'ійа* — 92.

В усіх говорах тому паралельно функціонують варіанти *хˈварˈтух* і *ˈфарˈтух, хв'іˈг(ґ)ура* і *ф'іˈг(ґ)ура,* спорадично засвідчується *хв(ф)иˈг(ґ)ура.*

Т. III, ч. 1. Карта № 20: [х] *(хˈвартух,* [к] *(хˈвартук);* у коментарі: *ˈфартух, ˈфартук, фарˈтук; хварˈтух.*

У всіх говорах найчастіше засвідчується написання *хунт,* рідше *фунт* і *хвунт* (зазначені варіанти часто виступають як паралелі).

У більшості говірок записано варіант *ˈхура (хуˈра* — 2, 49, 71, 73, 89, 96, 112, 114, 115, 124, 127, 175, 177, 197, 237, 253, 280, 282, 287, 307, 308, 318, 361, 362; відзначено: *хуˈра* 'завірюха' — 3; також записано: *ˈфура* — 77, 86, 90, 109, 122, 145, 174, 181, 207, 209, 210, 213, 234, 246, 263, 276, 278, 288, 294, 295, 297, 301, 311, 335—337, 344, 346, 352—354, 368; *фуˈра* — 73, 200, 227, 282, 321, 337; *хˈвура* — 7, 8, 29, 57, 80, 83, 91, 141, 184, 206, 216; *хвуˈра* — 91; *ˈгура* — 19.

Лексема *хутро* у всіх говорах виступає у варіантах *хутˈро* і рідше *ˈхутро;* ще записано: *ˈфутро* — 22, 90, 109, 122, 141, 346, 353, 354; *футˈро* — 171, 199, 209, 210, 234, 282, 297, 301, 311, 321, 335, 336, 354; *ˈфутра // хутˈро* — 207; *хˈвутро* — 21, 80, 82, 83.

У всіх говорах фіксуються варіанти *хˈв'іртка (хˈвиртка* — 44, 51, 52, 54; *хˈвортка* — 133, 164, 169, 244, 249, 252, 283, 326, 327, 366, 367, 369, 370; *хˈв'іертка, хˈв'іерточка, хˈверточка* — 48), рідше *ˈф'іртка,* у багатьох випадках як паралельні (*ˈфортка* — 284, 350, 373; *ˈф^{и}артка* — 303); відзначено: *ˈфорточка* (у вікні) — *каˈл'ітка* (у дворі) — 161; *хˈв'іртка* (на город) — *каˈл'ітка* (на дорогу) — 371.

У більшості говірок території тому засвідчено форму *ˈшахва* (*шахˈва* — 3, 11, 16, 24, 26, 35, 41, 47, 67, 79, 82, 91, 123, 177, 197, 225, 310, 313, 360); *шˈкахва* — 14, 27, 33, 54, 73, 74, 77—79, 85, 86, 88, 100, 101, 104, 111, 114, 121, 127, 143, 145, 156, 162, 164, 165, 167—173, 180, 187, 202, 236, 237, 252, 260, 275, 277, 285, 286, 292, 298, 303, 329, 330, 338, 363—365, 372; *шкахˈва* — 1, 2, 4, 5, 8, 10, 12, 14, 16, 19, 58, 61, 75, 201, 232, 283, 293; *шкахв* — 7; зрідка в усіх говорах фіксується *ˈшафа (шˈкафа* — 6, 70, 74, 78, 92, 110, 113, 116, 118, 196, 199, 213, 226, 232, 238, 253, 256, 258, 261, 265, 267, 269, 274, 278, 284, 288, 290, 292, 295, 301, 303, 332, 334, 335, 337, 351; *шаˈфа* — 310; *шкаˈфа* — 9, 208, 293; *шкаф* — 20, 39, 48, 51, 90, 158, 160, 161, 251, 278, 295, 314, 315, 323, 324, 362, 368, 370, 371, 374; *шˈкафик* — 289); записано ще: *шках* — 250, 322, 325; *шкап* — 366.

Лексема *фамілія* в говірках всієї території тому поширена у варіантах *хваˈм'іл'ійа,* рідше *хваˈмил'ійа (хваˈмел'ійа* — 22; *хвоˈмил'ійа* — 52, 54, 61, 67, 134, 251; *хвам'іл'ˈйо* — 26); зрідка в усіх говорах (у більшості випадків поруч з *хваˈм'іл'ійа)* засвідчується *фаˈм'іл'ійа (фаˈмил'ійа).* Відзначено ще *хоˈмил'ійа (-е)* — 44, 58, 63, 151, 158, 231, 236, 323.

В усіх говорах у межах тому виступають варіанти *хв'іˈгура* (*хвиˈгура* — 4, 16, 19, 25, 26, 33, 54, 76, 133, 187, 302, 303, 306, 329, 355; *х^{ф}'іˈгура* — 3), рідше *ф'іˈгура (фиˈгура* — 73, 174, 294).

В усіх говорах засвідчено варіанти *кваˈсол'а (кваˈсул'а* — 4, 39, 46, 61, 122; *кваˈсол'* — 330), *хваˈсол'а* — тільки в говірках 43, 49, 71, 124, 208, 349, 355, 368; *фаˈсол'а* — 22, 95, 354, 366; *фаˈсол'* — 324.

Т. III, ч. 2. Карта № 15: [ф] *(фунт, ˈфура),* [хв] *(хвунт, хˈвура),* [х] *(хунт, ˈхура);* [хв] *(хˈв'іртка, хв'іˈгура, хваˈм'іл'ійа);* у коментарі: *фуˈра, хуˈра, ˈф'іра, фу^{о}нт, ˈфу^{о}ра; ˈф'іртка, ф'іˈгура, фаˈм'іл'ійа;*

карта № 7: [і] *(фаˈм'іл'ійа),* [и] *(фаˈмил'ійа);* [и] *(фиˈгура);*

карта № 16: [ф] *(фарˈтух),* [хв] *(хварˈтух);* наголос: *ˈфартух, хвартух;* у коментарі: *х·варˈтух, хварˈтук, кˈвартух, фартуˈшок;*

карта № 17: [кв] *(кваˈсол'а),* [хв] *(хваˈсол'а),* [ф] *(фаˈсол'а);* у коментарі: *фаˈсул'а, фаˈсол', паˈсол'а.*

Лексему *хутро* у більшості говірок записано у варіанті *хутˈро* (*ˈхутро* — 9, 14, 26, 31, 32, 39, 46, 85, 112, 114, 131, 138, 165, 170, 183, 198, 201, 206, 210, 216, 238, 243, 246, 248, 273, 287, 289, 295, 310, 311, 320, 365; *хвутˈро* — 7, 189, 260, 298; *футˈро* — 3, 28, 30, 33, 40, 42, 58, 83, 119, 121, 123, 129, 135—137, 147, 151, 202, 217, 218, 231—233, 300, 303, 326; *ˈфутро* — 4, 13, 15, 17—19, 24, 30, 108, 110, 115, 222, 245).

У всіх говорах виступають варіанти *ˈшафа (шˈкафа)* і *ˈшахва (шˈкахва) (шаˈфа* — 304; *шкахˈва* — 197, 374; *шˈкахфа* — 179; *шкаф* — 2, 5, 14, 15, 17, 21, 34, 37, 51, 95, 109, 110, 115, 117, 124, 128, 139, 140, 146, 147, 156, 197, 207, 222—225, 227, 233, 254, 262, 275, 276, 278, 287—289, 301, 305, 333, 335, 342, 347, 353, 356; *шкахв* — 150; *шках* — 61, 213, 340; *шаква* — 300).

460. Жахатися, чимхати (здирати кору) чи жасатися, чемсати (чимсати)? Колихати чи колисати?

Т. I. Лексема *жахатися* у варіанті з [х] *(жаˈхатис', -а жаˈхат'ц'а, -ц':а)* утворює суцільний ареал у межах тому, виняток становлять говірки 20, 28, 32, 52, 227, 502, де відзначено також *жаˈсатис$^{(')}$а, жасˈнутис'а.* Ще зафіксовано: *жеˈхац:а* — 46, 74; *жаˈгатис'а (-ц':а)* — 58, 424, 804.

Варіанти *ˈчимхати (-т'), ˈч'і(і)мхат' (-ти).* фіксуються, хоч непослідовно, в усіх говорах *(чимˈхати* — 35, 89, 159, 285, 326, 328, 386, 412, 432, 476, 550, 573, 673, 691, 702, 710, 713, 716, 743, 780, 813, 827, 828, 839, 885, 912); *чемˈсати* в говірках 76, 84, 110, 186, 206, 217, 448, 496, 663, 681, 717, 720, 721, 759, 829, 884, 904; *ˈчемсати* — 78, 245, 298, 701; *ˈчимсати* — 682, 696, 842; *чимиˈсати* — 195.

Варіанти лексеми *колихати* див. за питанням № 453.

Т. II. Варіант *жаˈхатис'а (ж'еˈхатис'а, ж'иˈхатис'а, ж'іˈхатис'а)* поширений в усіх говорах у межах тому *(заˈхатиса* — 174; *ˈжахатис'е* — 336; *ˈж'ухат'іс'а* — 416; *ǯаˈхатис'а* — 448), варіант *жаˈсатис'а* — тільки в говірках 294, 542; *ўжаˈсатис'а* — 342; *ужаˈсатис'а* — 654.

Лексема *чимхати* у варіантах *ˈчимˈхати* і *ˈч'імˈхати* виступає в говірках всієї території тому (*ˈчомˈхати* — 444, 452, 453, 455, 456, 458, 459, 585; *чумˈхати* — 447; *ч'моўˈхати* — 410, 411, 423, 430, 450, 458; *чиˈхмати* — 284; *чмуˈхати* — 419; *цимˈхати* — 329, 333), *ˈче(е^{и})мˈсати (ч'імˈсати)* відзначено в говірках 153, 236, 252, 270, 273, 290, 294, 301, 303, 304, 310, 345, 352, 362, 390, 405, 407, 409, 415, 417, 426, 434, 439, 440, 442, 443, 445, 459, 485, 487, 526, 530, 675.

Т. III, ч. 1. Лексема *жахатися* у варіанті з [х] *(жаˈхатис'а, жаˈхац':а)* утворює майже суцільний ареал у межах тому, *жаˈсатис'а* відзначено тільки в говірках 118, 246, 247, 313, 352, 354.

Лексему *чимхати* записано не в усіх говірках, у більшості наявних відповідей вона фіксується у варіанті *чимˈхати (ˈч'імхат'* — 112); *ˈчи(і)мˈсати (-т')* — 85, 125, 126, 132, 168, 180, 201, 204, 232, 263, 313, 354.

Т. III, ч. 2. Варіанти *жаˈхатис'(а), жаˈхац'а* записано в усіх говірках у межах тому, за винятком 278 і 297, де відзначено *ужаˈсац':а* і *ужасˈнуц'а.*

Лексема *чимхати* в усіх говорах фіксується (непослідовно) у варіантах *ˈчимˈхат' (-ти), ˈч'імˈхат' (-ти); ˈчемˈсати (чимˈсати)* відзначено в говірках 29, 30, 90, 119, 121, 165, 175, 238, 258.

461. Через, розщеп, вищиряти, двійчи (двічі, тричі) чи керез, розкеп, вишкиряти, двійки, трійки?

Т. I. Карта № 117: [й] *(дˈв'ійч'і, тˈрийч'і);* у коментарі: *дˈв'ійчи, дˈвийчи, дˈвойчи, дˈвойчі, дˈвойч'е, дˈвейчи, дˈвуйч'і, дˈвуйчи, дˈвуойч'і, дˈвуойчи, дˈвуийч'і, дˈвуийчи, дˈвуейчи, дˈв'іейчи; тˈрийчи, тˈр'ійч'і, тˈр'ійчи, тˈрейч'і, тˈрейчи, тˈройч'і, тˈройчи, тˈруойчи, тˈруийчи.*

Прийменник *через* в усіх говорах виступає у варіанті з [ч]; *ˈкерез* записано в говірках 51, 133, 145, 166, 174, 316; 'через' — *круз'* — 259; *проз* — 263, 270.

Форму *ˈроз(с)шˈч$^{(')}$еп (ˈрозˈчеп, ˈросˈчеп, ˈрошˈчеп)* записано в усіх говорах у межах тому (*ˈрозшч'іп, ˈрозч'іп* — 126, 182, 343, 399, 413; *розшˈчин* — 30, 178; *рожˈчеп* — 205, 208, 340, 368, 369, 378, 423, 426, 672, 713, 724; *розˈцеп* — 607); відзначено: *ˈроз(с)ˈкеп* — 31, 39, 404, 417, 423, 483, 542, 608, 611, 612, 628, 645, 649, 720, 721, 738, 835; *розˈк'іп* — 728, 737, 747.

У говірках всієї території тому поширені форми *вишчи(і)ˈр'ати // вишки(і)ˈр'ати,* також наведено (часто паралельно до названих): *вискаˈл'ати* — 1—3, 12, 64—68, 70, 71, 73, 80, 83, 86, 92, 94, 96, 97, 99, 101, 103—106, 108, 113, 115, 118, 120, 133—136, 146, 150, 153, 162, 164, 169, 286, 292, 321, 329—331, 335, 336, 357, 363, 365, 373, 392, 421, 423, 549, 575, 623, 629, 630, 789, 845, 920—922; *виски(і)ˈр'ати* — 164, 429, 508, 633, 638, 655, 665, 669, 670, 676, 677, 679, 719, 888, 902; *витри(і)шˈчати* (зуби) — 161, 188, 275, 323, 404, 409, 411, 568, 572, 577, 601, 615, 618; *вистирˈчат'* — 119.

Т. II. Карта № 253: *ˈчере^{и}з, ˈпоˈчерез, ˈкерес, ˈцерес;* наголос *че^{и}ˈрес;* 'через' — *през, бес;* у коментарі: *ˈчирис, ˈкириз, ˈч'ірис, ˈк'іріс, брес, бе^{и}з, би^{е}з, биз, біз;*

карта № 105: [шк] *(ˈвишк'ірити),* [ск] *(ˈвиск'ірити),* [шч] *(ˈвишч'ірити),* [ц"] *(ˈвиц"ірити);* у коментарі: *віш^{с}к'іˈрати, вишт'іˈрати.*

Лексема *розщеп* у всіх говорах виступає у варіанті *ˈрошˈчеп (рошˈч$^{(')}$епа* — 13, 14, 353, 377, 480; *розˈшеп* — 319; *ˈро(ô)ш$^{(')}$(:)е(е^{и}, и, і)п, ˈрôш:ап* — 407, 409, 417, 421, 512, 514, 518, 548, 551, 553, 570; варіант *росˈк'еп* відзначено в говірках 71, 88, 98, 103, 176; *ˈрозк'іп (розˈкип)* — 91, 300, 427, 458, 475, 484, 487, 507, 517; *ˈроскуп* — 411.

У всіх говорах фіксуються форми *дˈв'іч'і(и), тˈрич'і(и),* однак частіше вживаються *два ˈрази, три ˈрази (дˈвараз, тˈрираз* — 403, 408, 410, 609, 639, 649, 650, 652, 668, 669, 672, 673, 676, 677, 679, 683, 685); відзначено: *дˈв'ійч'і (дˈвуйч'і, дˈвойч'і), тˈр'ійч'і (тˈрейч'і, тˈройчи)* — 33, 69, 85—87, 89, 95, 96, 180, 345, 346, 417, 583, 618, 622, 633, 653; *двич, трич* — 404, 413, 447, 448; *дˈвыш'і, тˈриш'і* — 409; *подˈв'ійко* — 247, 249, 271; *дˈво^{у}н'к'і* — 650; *тˈрейк'і* — 650; *дˈважди, тˈрижди* — 82, 165, 205, 568. Записані в багатьох говірках форми *дˈвійˈки (д'войˈки), тˈр'ійˈки (тˈройˈки),* очевидно, слід сприймати як наз. відм. мн. від іменників *двійка, трійка.*

Т. III, ч. 1. Лексема *через, розщеп* в усіх говорах фіксуються у варіанті з [ч] (*ˈч'ириз* — 58, 106; *ˈро(з)шч'іп* — 204, 274, 316; *розшˈчип* — 83, 277; *роˈш':еп* — 112); відзначено ще: *ˈрозˈкеп* — 114, 163; *ˈрозкеп // ˈрозшчеп* — 77.

У говірках всієї території тому паралельно виступають форми *вишчи(і)ˈр'ати (-т'), вишк'іˈр'ати (виск'і(и)ˈр'ати* — 51, 54, 57, 76, 80, 82, 89, 91, 93, 95, 107, 116, 118, 162, 165, 169, 171, 187, 192, 193, 195, 323, 374) і *вискаˈл'ати.*

В усіх говорах виступають форми *дˈв'іч'і, тˈрич'і,* зрідка зустрічаються *два ˈрази, три ˈрази.* Ще записано: *дˈв'ійч'і(и), тˈр'ійч'і(и)* — 131, 146, 203, 230; *дˈважди, тˈрижди* — 370, 372.

Т. III, ч. 2. У всіх говорах прийменник *через* виступає у варіанті з [ч]; скрізь фіксується також варіант *ˈрозшˈч$^{(')}$еп, ро^{а}сˈкеп* відзначено лише в говірці 342.

Форми *вишч$^{(')}$и(і)ˈр'ати // вишки(і)ˈр$^{(')}$ати (виск'іˈр'ати* — 281, 286) поширені в усіх говорах, крім кубанських і південнокримських говірок, де записано *вискаˈл'ат' (-ти).*

У всіх говорах виступають форми *дˈв'іч'і(и); тˈрич'і(и), тˈр'іч'і (дˈв'ійчи, тˈр'ійчи* — 177, 365, 373) і *два ˈрази(а), три ˈрази(а);* подекуди, зокрема в кубанських говірках, засвідчуються форми *ˈдважди, тˈрижди.*

462. Цвісти, цвітка, цвітчастий, цвітний чи квісти, квітка, квітчастий, квітний?

Т. I. Лексема *цвісти* у варіанті з [цв] *(цв'іˈсти)* утворює майже суцільний ареал у межах тому (наголос *цˈв'істи* —1—4, 32, 72, 74, 84, 94, 96, 97, 101, 105, 108, 113, 167, 179, 207, 214, 216, 227, 240, 248, 281, 333, 447, 453, 456, 466, 467, 474, 476, 484, 485, 489, 499, 515, 521, 583, 609, 686, 691, 692, 694, 695, 699, 703, 706, 781, 782, 813, 827, 828, 863); відзначено: *ц$^{(')}$в'іс$^{(')}$ц'(т')* — 8, 16, 75, 190; *цв'ісˈци* — 99; *ц$^{(')}$висˈти* — 19, 34, 39, 79, 112, 117, 121, 122, 128, 132, 134, 138, 170, 172, 173, 180, 186, 212, 250, 471, 697, 745, 784; *цˈвисти* — 136, 700—702, 704, 707, 711, 713, 715—717, 720, 721, 723, 736, 745, 750, 752, 755, 779. Записано також варіант із [кв]: *кв'ісˈти // цв'ісˈти* — 51, 386, 778, 805, 825; *кˈв'істи // кв'ісˈти* — 785. Варіант *т^{ц}'в'іˈте* відбито на карті № 112.

У північних говорах паралельно виступають варіанти *кˈв'ітка (кˈвіетка, кˈвиетка, кˈв'е(ê,и)тка)* і *ц$^{(')}$в$^{(')}$е(е^{а}, â, і)ˈток (цˈв'етка, цˈв'ітка),* у південних говорах частіше вживається *кˈв'ітка,* рідше *ц$^{(')}$ˈв'ітка, ц$^{(')}$в'іˈток.* Записано ще: *кˈйітка* — 165, 169, 170, 235, 246, 250—253; *кˈйітка // квˈйетка* — 208; *кˈйітка // кˈвитка* — 212; *кˈйітка // кˈв'ітка* — 248; *квˈйітка* — 245, 321; *т$^{ц'}$(т")в'еˈток* — 4, 46, 64, 68, 78.

У всіх говорах паралельно вживаються форми *кв'і(т)ˈчасти(й), цв'і(т)ˈчастий, цв'і(и, е)ˈтастий* і *цв'і(и, е)тˈний;* форма *кˈв'ітˈний* у всіх говорах фіксується рідко.

Т. II. Карта № 120: [кв] *(кˈвисти, кˈв'ітне, кˈв'іне, кв'іˈте, кв'іˈтит),* [цв] *(цвисˈти, цв'іˈне, цвиˈте);* 'квітка' *цˈв'ітка.*

Форми *кв'і(т)ˈчастий, кв'іˈтастий // цв'і(т)ˈчастий, цві(и)ˈтастий* поширені в усіх говорах у межах тому. Ще зафіксовано варіанти: *кв'і(и)ˈтистий* — 14, 75, 117, 127, 130, 142, 244, 250,

255, 257, 277, 281, 283, 289, 292, 298, 331, 612, 687; *кв'іт'кастий* — 403, 408, 410, 416, 420, 421, 668, 671, 672, 672а; *кв'і'татий* — 112, 113, 240, 523, 606; *кв'іт'катий* — 308, 413, 516; *кв'іт'ко'вани(ы)й* — 407, 670, 673, 677, 679; *кв'іт'нистий* — 308, 465; *кв'і(е)т'чати* — 90, 205, 414; *кв'іт'чаний* — 350; *квитко'ватий* — 72, 76; *ква'ти-стий* — 6, 7; *кв'ітко'вий* — 662; *квеціко'вані* — 686; *ц(')в'і'тис-тий* — 11, 266, 282, 333, 556, 645, 650, 682; *цв'іт'нистий* — 290, 305, 464, 465; *цвіт'чатий* — 429; *цвіт'чистий* — 517; *цв'і(е)то'ва-ти* — 64, 89; *цви'тати* — 1; *цвито'вати* — 647, 652; У тих говірках, де в значенні 'квітка' виступають лексеми *'ружа* і *ко'сиц'а*, ареали їх відбито на карті № 120; відповідно записано форми *ру-'жатый, 'ружаний; косич'катий, коси'частий, косичко'ватий, (за)ко'сичений*. У всіх говорах фіксуються форми *ц(')в'іт'ний* і *к'віт'ний* (остання здебільшого в сполученні *к'в'ітна не*ᵘ*д'іл'а)*.

Т. III, ч. 1. В усіх говірках у межах тому вживається форма *ц(')в'іс'ти (цв'ес'т'і* — 317, 324; *ц(')в'істи* — 264, 364; *ц(')в'іс-'ти // ц(')в'істи* — 199, 294, 345); *цв'іс'ти // к'в'іс'ти* — тільки в говірках 53, 83, 180, 278.

У говірках на всій території тому виступають форми *к'в'ітка* і *ц(')в'і'ток (к'в'ітка* — 43; *к'їетка* — 48; *ц'в'е'ток* — 252, 317, 324); зафіксовано ще *ц(')в'ітка* (у більшості випадків поруч з *к'в'ітка)* — 8, 54, 81, 113, 131, 151, 180, 181, 196, 207, 247, 283, 300, 334.

У всіх говорах фіксуються форми *кв'і(т)'ч(')астий (кв'і'тас-тий* — 46, 63, 64, 177, 326; *кв'і(т)'чатий* — 115, 163, 199, 292, 350; *кв'і*ᵉ*т'чани* — 43) і *ц(')в'і'тастий (цв(')е'тастий* — 324; *ц(')в'і-(т)'частий* — 8, 113, 127, 128, 132, 136, 180—182, 185, 200, 205, 207, 209, 235, 263, 297, 305, 313, 314, 322, 334, 344, 346, 347, 370; *цв'і'тистий* — 41; *цв'і'татий* — 54, 56, 160, 210).

В усіх говорах у межах тому поширена форма *ц(')в'іт'ний (цв'ет'ной* — 48, 324; *ц(')в'ітний* — 203, 207; *ц(')в'ітний // ц(')в'іт'ний* — 163, 294, 334; *ц'в'іт'кий* — 205, 209); *кв'іт'ний* — у говірках 36, 38, 187, 207, 216, 264, 348, 353; *к'в'ітний* — 53, 295.

Т. III, ч. 2. В усіх говорах виступає форма *ц(')в'істи // (цв'е-с'ти* — 203, 278, 284, 288, 296, 303, 304; *ц'вис'ти* — 2, 9, 17, 25, 109, 110, 115, 118, 130, 309); ще записано: *к'в'іс'ти* — 29, 43, 136; *к'в'іс'ти // ц(')в'іс'ти* — 47, 131, 138, 260, 301.

У говірках всієї території тому паралельно засвідчуються форми *к'в'ітка* і *ц(')в'і'ток; ц(')в'ітка* — в говірках 10, 11, 14, 15, 20, 28, 36, 38, 75, 79, 95, 101, 128, 138, 150, 194, 216, 248, 314, 339, 348, 361.

У всіх говорах уживається форма *кв'і(т)'частий*, значно рідше — *ц(')в'і'тастий (ц(')в'і'частий)*; наведено ще варіанти: *кв'і(т)'чатий* — 61, 127, 158, 192, 194, 281, 284; *кв'і'тастий* — 2, 15, 115, 147; *цв'іт'чатий* — 196. У всіх говорах виступає також форма *ц(')в'іт'ний (ц(')в'ет'ний, ц(')в'ет'ной); к'в'іт'ний* — відзначено в говірках 13, 14, 18, 29, 63, 67, 112, 115, 120, 127, 136, 138, 174, 198, 199, 218, 367.

463. *Грунт, ганок, гвалт, гвинт, гирлига, дзига, гудзь, гудзик, гедзь, бригада, граната, конгрес* чи *ґрунт, ґанок, ґвалт, ґвинт, ґирлиґа, дзиґа, ґудзь, ґудзик, ґедзь, бриґада, ґраната, конґрес*?

Т. І. Карта № 133: [г] *('ганок)*, [ґ] *('ґанок)*; [г] *('ґзига)*; у коментарі: *г(ґ)а'нок, ґа'нак*; 'ганок' — *крил'ц(о(-е), рун'дук*; багатьом поліським говіркам лексема *дзига* невластива, замість неї зафіксовано лексеми *йу'ла, кру'т'олка*;

карта № 134: [г] *('ґузик)*, [ґ] *('ґудзик)*, [к] *('кузик)*; [з] *('гузик, 'гузик, 'кузик)*; [ʒ'], [з'] *('ґуʒ'ік, 'ґуʒ'ік, 'г з'ік, 'ґуз'ік, 'куз'ік)*; у коментарі: *'г(ґ)уʒи*ᵉ*к, 'ґуцік, 'ґуз'іґ*; 'гудзик' — *'пуґвиц(')а, 'пуґовиц'а, 'пуґиц'а, 'пувиц'а*.

Лексема *грунт* в усіх говорах у межах тому фіксується переважно у варіанті з [ґ] і значно рідше (часто як паралель) з [г]. Подекуди замість лексеми *грунт* записано *зе*ᵘ*м'л'а*.

У говірках всієї території тому поширені варіанти *ґвалт* і *гвалт (ґвал'т, гвал'т* — 67, 68, 244, 521, 597, 624, 645; *ґвайт* — 220, 458, 471, 472, 704, 705, 712, 713, 717, 718, 723, 742, 745, 746, 753; *ґвалд // ґвалт* — 510).

В усіх говорах відзначено варіанти *гир'лига, ге(е*ᵘ*)р'лига* і *ґир'лиґа, ґе(е*ᵘ*)р'лиґа*. Крім того, засвідчено: *г(ґ)'ір лиг(ґ)а* — 25, 35, 42, 43, 48, 127, 203, 238, 262, 314, 345, 348, 790; *г(ґ)ар'лиг(ґ)а* — 36, 45, 46, 54, 57, 76, 82, 134, 178, 258, 461, 472, 477, 499, 518, 520, 652, 676, 691, 704, 707, 837; *г(ґ)ар'іг(ґ)а* — 37, 81; *ґир'лика* — 752; *кар'лиґа* — 696, 705, 713.

Лексеми *гедзь* і *гудз* фіксуються зрідка в усіх говорах у варіантах з [г] і [ґ]. Відзначено: *гец'(ц·)* — 263, 432; *'геʒи(и*ᵉ*)н'* — 22, 442, 471, 473, 500, 700, 704, 705, 707, 723, 734, 753, 755, 769, 770, 773, 779, 782, 784, 787, 789, 790.

Лексеми *бригада, граната, конгрес* у всіх говорах записано у варіанті з [г]; варіанти з [ґ] відзначено: *бри'ґада* — 256, 462, 479, 859; *бри'гада // бри'ґада* — 287; *ґра'ната* — 256, 462, 479, 771, 834, 859, 904; *гра'ната // ґра'ната* — 75, 253, 287; *конґ'рес* — 53, 256, 462, 573, 647, 804, 813, 859, 898; *конг'рес // конґ'рес* — 330. Засвідчено також варіанти: *бе(и)р'ґада* — 46, 47, 59, 62, 234, 585, 622, 836, 837; *бри(і)'ґата // бри(і)'ґада* — 5, 15, 68, 176; *бр(')е-'ґада* — 21, 60; *конґ'рест* — 22; *каґ'р'ес* — 2.

Т. II. Карта № 119: [г] *(гра'ната)*, [ґ] *(ґра'ната)*; [г] *(бри'гада)*, [ґ] *(бри'ґада)*; у коментарі: *г'ра'нат, брі(і, й)'г(ґ)ада*.

Лексеми *грунт, ганок* у всіх говорах фіксуються у варіанті з [г], варіанти з [ґ], часто як паралельні до варіантів з [г], зрідка теж засвідчені в усіх говорах. У всіх говорах частіше виступає варіант *ґвал(ŭ)т*, зрідка зустрічається *гвал(ŭ)т* (ще зафіксовано: *ґвоŭт* — 284, 286, 289, 298, 304, 306, 308, 323, 463, 505; *ґалт* — 2; *ґвал* — 463; *валт* — 50). У говірках всієї території тому записано варіанти *ґви(і)нт // гви(і)нт // в'інт (ви'нт, винт)*. Лексема *ґудзик* у всіх говорах найчастіше фіксується у варіанті з [ґ] і значно рідше у варіанті з [г]; записано ще *'кузик, -ік* — 29, 35, 67, 71, 75, 79, 85, 95, 96, 102, 104, 107; *куз(')* — 76, 86, 88, 90, 92, 98; *ґуз'* — 10, 77, 82, 87, 103, 105, 108, 313, 463; у лемківських і закарпатських говірках 'гудзик' — *'ґо(а)мб'ічка ('ґомбик, 'ґомба, 'ґомби-ц'а)*.

Лексему *дзига* в говорах записано дуже непослідовно, засвідчено її у варіантах з [г] і [ґ]; записано ще: *'зига* — 96; *'ʒеґ(г)а* — 52, 513; *'ʒиґ'а* — 50, 216, 346, 352, 358; *'зиґа* — 350. Лексема *гирлига*, яка загалом у говорах фіксується рідко, виступає у варіантах з [г] і [ґ]; відзначено: *г(ґ)'ір'лиг(ґ)а* — 352, 515; *г'ір'л'іха* — 73; *ґар'лиґа* — 319, 399, 568; *ґи(е)р'лик* — 549, 607; *г'ір-'ли(і)к(г)* — 452, 550; *кир'л'і(и)ґа* — 574, 584. Лексеми *гудз, гедзь, конгрес* скрізь фіксуються у варіантах з [г] і [ґ].

Т. III, ч. 1. Лексеми *грунт, ганок, гвинт, бригада, граната, конгрес* у всіх говорах виступають у варіанті з [г]; відзначено ще: *ґрунт* — 38, 59, 60, 105, 119, 128, 152, 174, 178, 207, 209, 270, 299, 313; *грунт // ґрунт* — 113, 114, 118, 295;

'ґанок — 13, 15, 74, 105, 114, 152, 169, 174, 180, 207, 226, 259, 313; *ґвинт* — 121, 264, 304; *ґвинт // гвинт* — 114, 226; *винт* — 1, 2—4, 6, 14, 16, 17, 19, 21, 24—27, 35, 36, 38, 39, 41, 44, 47, 52, 54, 56, 58, 61; *в'інт* — 48. Лексема *гвалт* у більшості говірок засвідчена у варіанті з [г], хоч в усіх говорах фіксується також варіант з [ґ]; записано ще: *г(ґ)вал* — 26, 31, 158; *ґвал(')д* — 14, 293; *вал(')т* — 2, 63, 204, 363, 365; *валт // ґвалт* — 338. В говірках всієї території тому паралельно функціонують варіанти *гир'лига* і *ґир'лиґа*; ще записано: *гир'лиґа* — 178; *ґи(и*ᵉ*, е)р'лиґа* — 1, 7, 14, 47, 56, 60, 141, 147, 160, 237, 238, 245, 256, 264, 342, 344; *ґир-'лика* — 334; *г'ір'лига* — 277; *г(ґ)ар'лиг(ґ)а* — 12, 36, 94, 116, 118, 124, 145, 364; *йар'лиґа* — 19; *кар'лиг(ґ)а* — 3, 84; *ки*ᵉ*р'лиг-(к)а* — 6, 154, 250, 345. Так само як паралельні в усіх говорах фіксуються варіанти *'ʒиґа* і *'ʒиґа ('зиґа* — 311, 316, 318, 350; *'ʒи-ка* — 251; *'ʒика // 'ʒиґа* — 345; *ʒи'ґа* — 58, 61), *ґуз* і *ґуʒ (ґуз* — 3; *ґуз'* — 239), *геʒ* і *ґеʒ' (гез'* — 7, 20, 213; *ґез'* — 68; *гез' // ґез'* — 15; *ґец* — 160); *'ґуʒик* і *'ґуʒик ('ґузик* — 4, 29, 137, 254, 269, 332, 337, 342; *'ґузик* — 18, 20, 175, 177, 278, 311, 321, 343; засвідчено ще *'куʒик* — 12, 33; *'куз'ік (-ик)* — 1—4, 6, 16, 27, 35, 39, 41, 44, 48, 49, 52, 287, 296).

Т. III, ч. 2. Варіант *ґрунт* засвідчено в говірках 2—6, 11, 13, 18, 44, 90, 93, 108, 110, 115, 139, 187, 190, 226, 260, 283, 312, 346, 366; *ґрунт // грунт* — 174, 217, у решті говірок — *грунт; 'ґа-нок* — 1—3, 5—13, 16—19, 21, 25, 29, 32, 34, 39, 42, 44, 89, 93, 108, 135—137, 166, 205, 232, 260, 283, 292, 312; *'ґанок // 'ганок* — 14, 24, 33, 40, 95, 138, 174, 187, 190, 217, 299, 300, у решті говірок *'ганок*. У говірках всієї території тому лексема *гвалт* виступає у варіантах з [г] і [ґ]; відзначено ще: *г(ґ)вайт* — 2, 3, 5, 11, 12, 14, 17, 19, 24, 37, 108—110, 112, 115, 124, 125, 131; *ґвайт // гвалт* — 15.

Відзначено *ґвинт* — 2—5, 10, 12, 13, 23, 27, 28, 34, 44, 93, 110, 111, 227, 280, 300; *ґвинт // гвинт* — 9, 14, 19, 24, 37, 131, 172, 174, у решті говірок *гвинт;* [і] *(г'в'інт, гв'інт, в'інт)* відбито на карті № 8.

В усіх говорах у межах тому засвідчено варіанти *ґи(е)р'лиґа // ги(е)р'лига (ґир'лиґа* — 21, 26, 43, 55, 67, 177, 183; *ги*ᵉ*р'лиґа* — 150; *ґар'лиґа* — 18, 44; *гир'л'іґа* — 284; *г'ір'лиґа* — 123, 282; *ґир-'лиг (ґи*ᵉ*р'лек)* — 9, 108, 223; *кир'лик, кир'лиг* — 4, 109, 110, 115, 329; *вир'лиґа* — 77); так само в двох варіантах зафіксовано лексеми *'ʒиг(ґ)а, г(ґ)уʒ('), г(ґ)еʒ('), 'г(ґ)уʒик(-ік)*, крім того, наведено: *'зиґа* — 15, 127, 191, 250; *'циґа* — 35; *ґуц(')* — 222—225, 227, 233, 303, 307; *ґуз'* — 207; *ґуз'* — 279; *'ґузик* — 27, 186, 252; *'ґу-зик* — 88, 147; *'куʒ(з)ик (-'ік)* — 279, 374; *ґец(')* — 124, 125, 178, 222—225, 227; *гез'* — 61; *кец'* — 35; *'геʒ(з)и(а, і, и*ᵉ*)н'* — 2—14, 24, 38, 108, 110, 131; *'ґезил'* — 115.

Лексеми *бригада, граната, конгрес* засвідчуються у варіанті з [г], за винятком говірок 2, 4, 5, 28, 108, 110, 115, 138, 280, 284, 292, 299, 303, де зафіксовано варіанти з [ґ].

464. *Що* чи *шо*, чи *што*, чи *шьо*, чи *чьо*? *Ніщо* чи *ніщо*? *Хто* чи *кто*, чи *ко*?

Т. І. В усіх говорах у межах тому як паралельні функціонують форми *шч(')о* і *шо; што* — 7, 13; *што // шчо* — 8; *што // що* — 14, 15, 26.

Так само як паралельні фіксуються форми *н'і(и*ⁱ*, і, е, и)ш'ч(')о* і *н'і (и, е)'шо*. У всіх говорах подекуди замість форми *ніщо* фіксується форма род. відм. *н'і(и, е)'чого*.

Форму *хто* записано в усіх говорах, за винятком говірок 8, 14, 25, 51, 190, 228, 229, де відзначено *хто // кто*.

Т. II. Карта № 215: *шчо, шо, што;* у коментарі: *цо, шо, чо, ш'ч'о, ш'о*;

карта № 214: *хто, тко, ко;* у коментарі: *кто, хко*.

У говірках всієї території тому поширені форми *н'і(и)ш'чо* і *н'і(и)'шо (неш'чо* — 104; *'н'ешто* — 89; *н'іш'то* — 308; *'н'ішо* — 318; *не'шо* — 103). Зрідка в усіх говорах тому замість форми *ніщо* (або поруч з нею) засвідчуються форми *н'і(и)'чого, н'і(и)'чо*. Відзначено: *нич (ніч)* — 28, 230—232, 234—236, 252, 256, 259, 264, 268, 270, 273, 275, 276, 403, 405—408, 410, 411, 413, 415, 417—420, 422, 425, 426—431, 434, 435, 438, 439, 444—448, 450, 452, 454—456, 459, 461, 481, 665, 667, 668, 670, 672, 677—686; *ниш'* — 409, 414; *н'іц (ниц('))* — 28, 34, 37, 59, 108, 109, 112—114, 118, 130, 133, 134, 137, 141, 170, 239, 241, 247, 249, 250, 266, 283, 284, 299, 300, 305, 306, 308, 310, 316, 318, 319, 322, 325, 326, 328, 331, 332, 335, 337, 359, 399, 469, 498, 523, 654, 656, 658, 659, 662.

Т. III, ч. 1. У всіх говорах як паралельні виступають форми *ш(')ч(')о* і *ш(')о* (відзначено ще *шо // што* — 48, 246, 303, 317, 324, 339; *шо // что* — 313); *н'і'шо (ни'ш(')о, ни*ᵉ*шо, ни*ᵉ*'шо)* і *н'іш(')-'ч(')о (ні'чш'чо, не*ᵘ*'ш'чо)*. В усіх говорах фіксується форма *хто*, за винятком говірок 366, 374, де записано *хто // кто*.

Т. III, ч. 2. У говірках всієї території тому поширені форми *ш(')ч(')о* і *шо* (відзначено *шо // што* — 75, 119, 122, 123, 177, 179, 246, 250, 276—278, 284, 288, 291, 295, 303, 309, 350), *н'і'ш'чо* і *н'і-'шо (ни'шо, не'шо)*.

У всіх говорах виступає форма *хто; хто // кто* — 75, 118, 119, 146, 291, 310, 338, 363, 367, 369; *кто* — 117, 243, 254, 280, 297, 299, 324, 326; *ко* — 212.

VIII. ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ

СПИСОК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ З ТЕРИТОРІЙ I і II т. АТЛАСУ*

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
		Том I	
1	Старі Яриловичі	Ріпкинський	Чернігівська
2	Карпівка	Городнянський	»
3	Лемешівка	»	»
4	Комарівка	Ріпкинський	»
5	Хоробичі	Городнянський	»
6	Гірськ	Щорський	»
7	Тимоновичі	Семенівський	»
8	Архипівка	»	»
9	Іванівка	»	»
10	Баранівка	»	»
11	Погорільці	»	»
12	Попівка	Новгород-Сіверський	»
13	Михальчина Слобода	»	»
14	Стара Гута	Середино-Будський	Сумська
15	Мефодівка	»	»
16	Смяч	Новгород-Сіверський	Чернігівська
17	Вовна	Шосткинський	Сумська
18	Кам'янка	Середино-Будський	»
19	Чуйківка	Ямпільський	»
20	Селезівка	Овруцький	Житомирська
21	Червоносілка	»	»
22	Лучанки	»	»
23	Заболоть	»	»
24	Рудня	»	»
25	Кованка	»	»
26	Словечне	»	»
27	Піщаниця	»	»
28	Кам'янівка	»	»
29	Усове	»	»
30	Гладковичі	»	»
31	Прибитки	»	»
32	Озеряни	Олевський	»
33	Норинськ	Овруцький	»
34	Ласки	Народицький	»
35	Потаповичі	Овруцький	»
36	Жеревці	Лугинський	»
37	Липники	»	»
38	Липлянщина	Народицький	»
39	Білокоровичі	Олевський	»
40	Кремне	Лугинський	»
41	Лугини	»	»
42	Васьковичі	Коростенський	»
43	Сарновичі	»	»
44	Виступовичі	Овруцький	»
45	Снтівка	»	»
46	Денисовичі	Поліський	Київська
47	Річиця	Чорнобильський	»
48	Довгий Ліс	Народицький	Житомирська
49	Журба	Овруцький	»
50	Вільча	Поліський	Київська
51	Кливини	»	»
52	Буда-Варовичі	»	»
53	Луб'янка	»	»
54	Народичі	Народицький	Житомирська
55	Поліське	Поліський	Київська
56	Мартиновичі	»	»
57	Стечанка	Чорнобильський	»
58	Звіздаль	Народицький	Житомирська
59	Бобер	Поліський	Київська
60	Нові Соколи	Іванківський	»
61	Голубієвичі	Народицький	Житомирська
62	Володарка	Поліський	Київська
63	Базар	Народицький	Житомирська
64	Клубівка	Ріпкинський	Чернігівська
65	Задеріївка	»	»
66	Лопатні	»	»
67	Грабів	»	»
68	Убіжичі	»	»
69	Малинівка	»	»
70	Миси	»	»
71	Кувечичі	Чернігівський	»
72	Губичі	Ріпкинський	»
73	Пльохів	Чернігівський	»
74	Машеве	Чорнобильський	Київська
75	Чапаєвка	Чорнобильський	Київська
76	Пакуль	Чернігівський	Чернігівська
77	Копачі	Чорнобильський	Київська
78	Кошівка	»	»
79	Диіпровське	Чернігівський	Чернігівська
80	Жеведь	»	»
81	Залісся	Чорнобильський	Київська
82	Ладижичі	»	»
83	Гончарівське	Чернігівський	Чернігівська
84	Рудня — Вересня	Чорнобильський	Київська
85	Сорокошичі	Козелецький	Чернігівська
86	Максим	»	»
87	Кирпилівка	Іванківський	Київська
88	Опачичі	Чорнобильський	»
89	Хочева	Іванківський	»
90	Горностайпіль	Чорнобильський	»
91	Куповате	»	»
92	Морівськ	Козелецький	Чернігівська
93	Полісся	Городнянський	»
94	Нові Боровичі	Щорський	»
95	Ловинь	Ріпкинський	»
96	Моложава	Городнянський	»
97	Гніздище	»	»
98	Гвоздиківка	Щорський	»
99	Стара Рудня	»	»
100	Вишневе	Ріпкинський	»
101	Вихвостів	Городнянський	»
102	Макишин	»	»
103	Кучинівка	Щорський	»
104	Юр'ївка	Чернігівський	»
105	Терехівка	»	»
106	Бігач	Менський	»
107	Волосківці	»	»
108	Рудка	Чернігівський	»
109	Локнисте	Менський	»
110	Стольне	»	»
111	Михайло-Коцюбинське	Чернігівський	»
			»
112	Горбове	Куликівський	»
113	Шестовиця	Чернігівський	»
114	Лукашівка	»	»
115	Салтикова Дівиця	Куликівський	»
116	Красне	Чернігівський	»
117	Вересоч	Куликівський	»
118	Смолянка	»	»
119	Надинівка	Козелецький	»
120	Красилівка	»	»
121	Стодоли	Ніжинський	»
122	Вертіївка	»	»
123	Лихачів	Носівський	»
124	Кіпті	Козелецький	»
125	Мрин	Носівський	»
126	Колісники	Ніжинський	»
127	Липів Ріг	»	»
128	Тихоновичі	Щорський	»
129	Радомка	Семенівський	»
130	Орлівка	Новгород — Сіверський	»
131	Чепелів	Щорський	»
132	Криски	Коропський	»
133	Петрова Слобода	Корюківський	»
134	Савинки	»	»
135	Осьмаки	Коропський	»
136	Домашлин	Корюківський	»
137	Волинка	Сосницький	»
138	Величківка	Менський	»
139	Змітнів	Сосницький	»
140	Дягова	Менський	»
141	Загребелля	Сосницький	»
142	Макошине	Менський	»
143	Ушня	»	»
144	Нові Млини	Борзнянський	»
145	Галайбине	»	»
146	Ховми	»	»
147	Обмачів	Бахмацький	»
148	Пальчики	»	»
149	Смоляж	Борзнянський	»
150	Шаповалівка	»	»
151	Мала Загорівка	»	»
152	Красилівка	Бахмацький	Чернігівська
153	Хороше Озеро	Борзнянський	»
154	Перебудова	Ніжинський	»
155	Івангород	Ічнянський	»
156	Зеленівка	Бахмацький	»
157	Гірки	Новгород-Сіверський	»
158	Паліївка	Ямпільський	Сумська
159	Орлівка	»	»
160	Собич	Шосткинський	»
161	Макове	»	»
162	Тиманівка	»	»
163	Клишки	»	»
164	Дорошенкове	Ямпільський	»
165	Слоут	Глухівський	»
166	Шевченкове	»	»
167	Обтове	Кролевецький	»
168	Кролевець	»	»
169	Ярославець	»	»
170	Уздиця	Глухівський	»
171	Алтинівка	Кролевецький	»
172	Будища	Глухівський	»
173	Мельня	Конотопський	»
174	Жолдаки	»	»
175	Литвиновичі	Кролевецький	»
176	Бочечки	Конотопський	»
177	Гвинтове	Буринський	»
178	Скуносове	Путивльський	»
179	Сім'янівка	Конотопський	»
180	Грузьке	»	»
181	Клепали	Буринський	»
182	Великий Самбір	Конотопський	»
183	Карабутове	»	»
184	Чернеча Слобода	Буринський	»
185	Черепівка	»	»
186	Червоне	Глухівський	»
187	Вільна Слобода	»	»
188	Студенок	»	»
189	Сваркове	»	»
190	Ходине	»	»
191	Манухівка	Путивльський	»
192	Новоіванівка	Білопільський	»
193	Водолаги	Сумський	»
194	Воронівка	Білопільський	»
195	Річки	»	»
196	Хотінь	Сумський	»
197	Вири	Білопільський	»
198	Кривотин	Ємільчинський	Житомирська
199	Давидки	Коростенський	«
200	Ходаки	»	»
201	Бондарівка	»	»
202	Стремигород	»	»
203	Сімаківка	Ємільчинський	»
204	Ушомир	Коростенський	»
205	Злобичі	»	»
206	Сушки	»	»
207	Чоповичі	Малинський	»
208	Лісівщина	Коростенський	»
209	Краївщина	Володарсько-Волинський	»
210	Бобриця	Ємільчинський	»
211	Буки	Малинський	»
212	Володарськ-Волинський	Володарсько-Волинський	»
213	Кам'яний Брід	»	»
214	Потіївка	Радомишльський	»
215	Теньківка	Червоноармійський	»
216	Коритище	Володарсько-Волинський	»
217	Видибор	Черняхівський	»
218	Івановичі	»	»
219	Кам'яний Брід	Коростишівський	»
220	Стрибіж	Червоноармійський	»
221	Вільськ	Черняхівський	»
222	Троковичі	»	»
223	Жовтий Брід	Дзержинський	»
224	Іванівка	Житомирський	»
225	Стрижівка	Коростишівський	»
226	Станіславівка	Дзержинський	»

* Адміністративну належність населених пунктів подано за станом на 1984—1988 рр.— роки публікації I та II томів Атласу.

№ населеного пункт	Назва населеного пункту	Район	Область
227	Дениші	Житомирський	Житомирська
228	Піски	»	»
229	Залізня	»	»
230	Дриглів	Чуднівський	»
231	Соснівка	Житомирський	»
232	Кодня	»	»
233	Стара Котельня	Андрушівський	»
234	Недашки	Малинський	»
235	Обуховичі	Іванківський	Київська
236	Скурати	Малинський	Житомирська
237	Варівськ	Іванківський	Київська
238	Іванків	»	»
239	Жеревпілля	»	»
240	Баранівка	Малинський	Житомирська
241	Старі Вороб'ї	»	»
242	Тетерівське	Іванківський	Київська
243	Заруддя	»	»
244	Малин	Малинський	Житомирська
245	Іванівка	»	»
246	Вирва	Радомишльський	»
247	Качали	Бородянський	Київська
248	Мірча	Радомишльський	Житомирська
249	Майданівка	Бородянський	Київська
250	Котівка	Радомишльський	Житомирська
251	Кодра	Макарівський	Київська
252	Нова Гребля	Бородянський	»
253	Королівка	Макарівський	»
254	Борщів	Радомишльський	Житомирська
255	Березці	»	»
256	Раївка	»	»
257	Ніжиловичі	Макарівський	Київська
258	Забілоччя	Радомишльський	Житомирська
259	Копилів	Макарівський	Київська
260	Коростишів	Коростишівський	Житомирська
261	Вільня	»	»
262	Дібрівка	»	»
263	Лишня	Макарівський	Київська
264	Долинівка	Коростишівський	Житомирська
265	Турбівка	Попільнянський	»
266	Дідівщина	Фастівський	Київська
267	Велика Офірна	»	»
268	Волиця	Андрушівський	Житомирська
269	Ходорків	Попільнянський	»
270	Півні	Фастівський	Київська
271	Вахівка	Вишгородський	»
272	Любимівка	»	»
273	Сухолуччя	»	»
274	Остер	Козелецький	Чернігівська
275	Сувид	Вишгородський	Київська
276	Феневичі	Іванківський	»
277	Ясногородка	Вишгородський	»
278	Боденьки	»	»
279	Савин	Козелецький	Чернігівська
280	Димер	Вишгородський	Київська
281	Воропаїв	»	»
282	Савенки	»	»
283	Літки	Броварський	»
284	Бабинці	Бородянський	»
285	Лебедівка	Вишгородський	»
286	Пухівка	Броварський	»
287	Гостомель	Ірпінська міськрада	»
288	Вишгород	Вишгородський	»
289	Велика Димерка	Броварський	»
290	Хмільна	Києво-Святошинський	»
291	Требухів	Броварський	»
292	Княжичі	»	»
293	Софіївська Борщагівка	Києво-Святошинський	»
294	Білогородка	»	»
295	Забір'я	»	»
296	Хотів	»	»
297	Мартусівка	Бориспільський	»
298	Плесецьке	Васильківський	»
299	Крушинка	»	»
300	Козин	Обухівський	»
301	Вороньків	Бориспільський	»
302	Митниця	Васильківський	»
303	Трипілля	Обухівський	»
304	Фастівець	Фастівський	»
305	Григорівка	Обухівський	»
306	Черняхів	Кагарлицький	»
307	Лемеші	Козелецький	Чернігівська
308	Талалаївка	Ніжинський	»
309	Козари	Носівський	»
310	Червоні Партизани	»	»
311	Бригинці	Козелецький	Чернігівська
312	Кобижча	Бобровицький	»
313	Шатура	Ніжинський	»
314	Коломійцівка	Носівський	»
315	Рудьківка	Бобровицький	»
316	Свидовець	»	»
317	Заворичі	Броварський	Київська
318	Терешківка	Ніжинський	Чернігівська
319	Стара Басань	Бобровицький	»
320	Щаснівка	»	»
321	Гаврилівка	»	»
322	Жердова	Броварський	Київська
323	Світильня	»	»
324	Нова Басань	Бобровицький	Чернігівська
325	Середівка	Яготинський	Київська
326	Великий Крупіль	Баришівський	»
327	Згурівка	Яготинський	»
328	Велика Стариця	Бориспільський	»
329	Ярешки	Баришівський	»
330	Лизогубова Слобода	Яготинський	»
331	Дернівка	Баришівський	»
332	Іванків	Бориспільський	»
333	Райківщина	Яготинський	»
334	Сулимівка	»	»
335	Семенівка	Баришівський	»
336	Жовтневе	Переяслав-Хмельницький	»
337	Старе	Бориспільський	»
338	Єрківці	Переяслав-Хмельницький	»
339	Помоклі	»	»
340	Стовп'яги	»	»
341	Сошників	Бориспільський	»
342	Лецьки	Переяслав-Хмельницький	»
343	Ташань	»	»
344	Бакаївка	Ічнянський	Чернігівська
345	Бурімка	»	»
346	Дмитрівка	Бахмацький	»
347	Хаенки	Ічнянський	»
348	Іржавець	»	»
349	Галиця	Ніжинський	»
350	Сезьки	Ічнянський	»
351	Петрівка	Прилуцький	»
352	Сокиринці	Срібнянський	»
353	Високе	Прилуцький	»
354	Дідівці	»	»
355	Рудівка	»	»
356	Варва	Варвинський	»
357	Озеряни	»	»
358	Яблунівка	Прилуцький	»
359	Линовиця	»	»
360	Світличне	Варвинський	»
361	Крутоярівка	Прилуцький	»
362	Богодарівка	Чорнухинський	Полтавська
363	Усівка	Пирятинський	»
364	Березова Рудка	»	»
365	Прихідьки	»	»
366	Чорнухи	Чорнухинський	»
367	Кононівка	Драбівський	Черкаська
368	Майорщина	Гребінківський	Полтавська
369	Мар'янівка	»	»
370	Жовтневе	»	»
371	Духове	Лубенський	»
372	Біївці	»	»
373	Свічківка	Драбівський	Черкаська
374	Новаки	Лубенський	Полтавська
375	Рудка	Гребінківський	»
376	Косарівщина	Роменський	Сумська
377	Шокодькове (у смузі Талалаївки)	Талалаївський	Чернігівська
378	Хмелів	Роменський	Сумська
379	Томашівка	Недригайлівський	»
380	Іваниця	»	»
381	Коровинці	»	»
382	Харкове	Талалаївський	Чернігівська
383	Бацмани	Роменський	Сумська
384	Перекопівка	»	»
385	Глинськ	»	»
386	Попівщина	»	»
387	Берестівка	Липоводолинський	Сумська
388	Яхники	Лохвицький	Полтавська
389	Піски	»	»
390	Петрівка Роменська	Гадяцький	»
391	Харківці	Лохвицький	Полтавська
392	Сари	Гадяцький	»
393	Сенча	Лохвицький	»
394	Березова Лука	Гадяцький	»
395	Остапівка	Миргородський	»
396	Снітин	Лубенський	»
397	Зуївці	Миргородський	»
398	Березоточа	Лубенський	»
399	Зубівка	Миргородський	»
400	Великі Сорочинці	»	»
401	Улянівка	Білопільський	Сумська
402	Северинівка	Сумський	»
403	Піщане	»	»
404	Вільшана	Недригайлівський	»
405	Грицаківка	Сумський	»
406	Бездрик	»	»
407	Штепівка	Лебединський	»
408	Козельне	Недригайлівський	»
409	Грунь	Лебединський	»
410	Ворожба	»	»
411	Великий Висторон	»	»
412	Капустинці	Липоводолинський	»
413	Курган	Лебединський	»
414	Боромля	Тростянецький	»
415	Бірки	Гадяцький	Полтавська
416	Гудимівка	Лебединський	Сумська
417	Білка	Тростянецький	»
418	Боброве	Лебединський	»
419	Мартинівка	Тростянецький	»
420	Климентове	Охтирський	»
421	Веприк	Гадяцький	Полтавська
422	Комиші	Охтирський	Сумська
423	Бобрівник	Зіньківський	Полтавська
424	Журавне	Охтирський	Сумська
425	Лютенька	Гадяцький	Полтавська
426	Куземин	Охтирський	Сумська
427	Дейкалівка	Зіньківський	Полтавська
428	Пишненки	»	»
429	Котельва	Котелевський	»
430	Ставкове	Зіньківський	»
431	Карпівці	Чуднівський	Житомирська
432	Великі Коровинці	»	»
433	Скраглівка	Бердичівський	»
434	Червоне	Андрушівський	»
435	Лісова Слобідка	Бердичівський	»
436	Великі Низгірці	»	»
437	Велика П'ятигірка	»	»
438	Краснопіль	Чуднівський	»
439	Хажин	Бердичівський	»
440	Білопілля	Козятинський	Вінницька
441	Гнатівка	Хмільницький	»
442	Петриківці	»	»
443	Глухівці	Козятинський	»
444	Вишневе	Ружинський	Житомирська
445	Великий Острожок	Хмільницький	Вінницька
446	Чернятинці	»	»
447	Люлинці	Калинівський	»
448	Кордишівка	Козятинський	»
449	Великий Митник	Хмільницький	»
450	Лопатин	Козятинський	»
451	Журавне	Літинський	»
452	Грушківці	Калинівський	»
453	Корделівка	»	»
454	Чернятин	»	»
455	Вівсяники	Козятинський	»
456	Бруслинів	Літинський	»
457	Мізяків	Калинівський	»
458	Сосни	Літинський	»
459	Стара Прилука	Липовецький	»
460	Дашківці	Літинський	»
461	Стрижавка	Вінницький	»
462	Вахнівка	Липовецький	»
463	Стадниця	Вінницький	»
464	Почапинці	Жмеринський	»
465	Вінницькі Хутори	Вінницький	»
466	Оленівка	»	»
467	Широка Гребля	»	»
468	Комарів	»	»
469	Ярншівка	Тиврівський	»
470	Війтівці	Липовецький	»
471	Рів	Жмеринський	»
472	Потоки	»	»
473	Головеньки	Немирівський	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
474	Лука	Немирівський	Вінницька
475	Міньківці	Андрушівський	Житомирська
476	Попільня	Попільнянський	»
477	Малополовецьке	Фастівський	Київська
478	Паволоч	Попільнянський	Житомирська
479	Чорнорудка	Ружинський	»
480	Чубинці	Сквирський	Київська
481	Трубіївка	Ружинський	Житомирська
482	Шамраївка	Сквирський	Київська
483	Ружин	Ружинський	Житомирська
484	Сквира	Сквирський	Київська
485	Тхорівка	»	»
486	Немиринці	Ружинський	Житомирська
487	Морозівка	Погребищенський	Вінницька
488	Горобіївка	Сквирський	Київська
489	Старостинці	Погребищенський	Вінницька
490	Логвин	Володарський	Київська
491	Станилівка	Погребищенський	Вінницька
492	Борщагівка	»	»
493	Косівка	Володарський	Київська
494	Адамівка	Погребищенський	Вінницька
495	Лобачів	Володарський	Київська
496	Спичинці	Погребищенський	Вінницька
497	Михайлівка	Тетіївський	Київська
498	Зозів	Липовецький	Вінницька
499	Богданівка	»	»
500	Скала	Погребищенський	»
501	Дібрівка	Тетіївський	Київська
502	Якимівка	Іллінецький	Вінницька
503	Липовець	Липовецький	»
504	Кривчунка	Жашківський	Черкаська
505	Лукашівка	Монастирищенський	»
506	Бабин	Іллінецький	Вінницька
507	Івахни	Монастирищенський	Черкаська
508	Жорнище	Іллінецький	Вінницька
509	Підвисоке	»	»
510	Кальник	»	»
511	Теолин	Монастирищенський	Черкаська
512	Перегонівка	Обухівський	Київська
513	Саливонки	Васильківський	»
514	Слобода	Кагарлицький	»
515	Іванівка	Білоцерківський	»
516	Піщана	»	»
517	Фурси	»	»
518	Запруддя	Рокитнянський	»
519	Коженики	Білоцерківський	»
520	Житні Гори	Рокитнянський	»
521	Землянка	Кагарлицький	»
522	Озерна	Білоцерківський	»
523	Синява	Рокитнянський	»
524	Карапиші	Миронівський	»
525	Миронівка	»	»
526	Тадіївка	Володарський	»
527	Таращa	Таращанський	»
528	Бородані	Богуславський	»
529	Ріжки	Таращанський	»
530	Дешки	Богуславський	»
531	Іванівка	Ставищенський	»
532	Бране Поле	Богуславський	»
533	Велика Березянка	Таращанський	»
534	Розкішна	Ставищенський	»
535	Чапаєвка	Таращанський	»
536	Щербашинці	Богуславський	»
537	Боярка	Лисянський	Черкаська
538	Розумниця	Ставищенський	Київська
539	Тинівка	Жашківський	Черкаська
540	Будище	Лисянський	»
541	Яблунівка	»	»
542	Охматів	Жашківський	»
543	Русалівка	Маньківський	»
544	Неморож	Звенигородський	»
545	Конела	Жашківський	»
546	Кривець	Маньківський	»
547	Лісове	Тальнівський	»
548	Григорівка	Канівський	»
549	Пологи-Вергуни	Переяслав-Хмельницький	Київська
550	Балико-Щучинка	Кагарлицький	»
551	Богдани	Золотоніський	Черкаська
552	Хоцьки	Переяслав-Хмельницький	Київська
553	Бучак	Канівський	Черкаська
554	Македони	Миронівський	Київська
555	Софіївка	Золотоніський	Черкаська
556	Маслівка	Миронівський	Київська
557	Келеберда	Канівський	Черкаська
558	Піщане	Золотоніський	»
559	Копіювата	Канівський	»
560	Конончa	»	»
561	Домантове	Золотоніський	»
562	Софіївка	Черкаський	»
563	Лозівок	»	»
564	Сотники	Корсунь-Шевченківський	»
565	Дахнівка	Черкаський	»
566	Набутів	Корсунь-Шевченківський	»
567	Корсунь-Шевченківський	»	»
568	Старосілля	Городищенський	»
569	Руська Поляна	Черкаський	»
570	Шендерівка	Корсунь-Шевченківський	»
571	Завадівка	»	»
572	Дубіївка	Черкаський	»
573	Сухини	Корсунь-Шевченківський	»
574	Набоків	Городищенський	»
575	Буда-Орловецька	»	»
576	Дирдин	Городищенська міськрада	»
577	Балаклія	Смілянський	»
578	Вербівка	Городищенський	»
579	Шевченкове	Звенигородський	»
580	В'язівок	Городищенський	»
581	Мельниківка	Смілянський	»
582	Велика Яблунівка	»	»
583	Санжариха	»	»
584	Княжа	Звенигородський	»
585	Сигнаївка	Шполянський	»
586	Самгородок	Смілянський	»
587	Золотоношка	Драбівський	»
588	Яблуневе	Оржицький	Полтавська
589	Білоусівка	Драбівський	Черкаська
590	Ісківці	Лубенський	Полтавська
591	Мехедівка	Драбівський	Черкаська
592	Чевельча	Оржицький	Полтавська
593	Скориківка	Золотоніський	Черкаська
594	Лукім'я	Оржицький	Полтавська
595	Богуславець	Золотоніський	Черкаська
596	Хрестителеве	Чорнобаївський	»
597	Старий Калкаїв	Семенівський	Полтавська
598	Лукашівка	»	»
599	Мала Бурімка	Чорнобаївський	Черкаська
600	Кропивна	Золотоніський	»
601	Малі Канівці	Чорнобаївський	»
602	Оболонь	Семенівський	Полтавська
603	Чапаєвка	Золотоніський	Черкаська
604	Мельники	Чорнобаївський	»
605	Старий Коврай	»	»
606	Дем'янівка	Семенівський	Полтавська
607	Іркліїв	Чорнобаївський	Черкаська
608	Васютинці	»	»
609	Червона Слобода	Черкаський	»
610	Вереміївка	Чорнобаївський	»
611	Жовнине	»	»
612	Сагунівка	Черкаський	»
613	Нечаївка	»	»
614	Топилівка	Чигиринський	»
615	Тиньки	»	»
616	Зам'ятниця	»	»
617	Жаботин	Кам'янський	»
618	Красносілля	Чигиринський	»
619	Суботів	»	»
620	Матвіївка	»	»
621	Стецівка	»	»
622	Кам'янка	Кам'янський	»
623	Оріхівка	Лубенський	Полтавська
624	Гаркушинці	Миргородський	»
625	Гоголеве	Великобагачанський	»
626	Березняки	Хорольський	»
627	Шишаки	»	»
628	Велика Багачка	Великобагачанський	»
629	Хильківка	Хорольський	»
630	Вишняки	»	»
631	Сагайдак	Шишацький	»
632	Білоцерківка	Великобагачанський	»
633	Семенівка	Семенівський	»
634	Заїчинці	»	»
635	Запсілля	Великобагачанський	»
636	Федорівка	Глобинський	Полтавська
637	Великі Кринки	»	»
638	Горби	»	»
639	Глобине	»	»
640	Шамраївка	Решетилівський	»
641	Погреби	Глобинський	»
642	Градизьк	»	»
643	Запсілля	Кременчуцький	»
644	Козельщина	Козельщинський	»
645	Вільна Терешківка	Кременчуцький	»
646	Дмитрівка	»	»
647	Кобелячок	»	»
648	Подорожнє	Світловодський	Кіровоградська
649	Колонтаїв	Краснокутський	Харківська
650	Опішня	Зіньківський	Полтавська
651	Жоржівка	Шишацький	»
652	Велика Рублівка	Котелевський	»
653	Гоголеве	Шишацький	»
654	Диканька	Диканський	»
655	Діброва	Котелевський	»
656	Нова Кочубеївка	Чутівський	»
657	Піщане	Решетилівский	»
658	Байрак	Диканський	»
659	Петрівка	Полтавський	»
660	Братешки	Решетилівський	»
661	Сторожове	Чутівський	»
662	Куликове	Полтавський	»
663	Супрунівка	»	»
664	Решетилівка	Решетилівський	»
665	Мачухи	Полтавський	»
666	Заворскло	»	»
667	Курилехівка	»	»
668	Кошманівка	Машівський	»
669	Машівка	»	»
670	Лелюхівка	Новосанжарський	»
671	Мала Перещепина	»	»
672	Кустолово-Суходілка	Машівський	»
673	Бережнівка	Кобеляцький	»
674	Білики	»	»
675	Драбинівка	Новосанжарський	»
676	Павлівка	Машівський	»
677	Чапаєвка	Козельщинський	»
678	Сухинівка	Кобеляцький	»
679	Нехвороща	Новосанжарський	»
680	Котовка	Магдалинівський	Дніпропетровська
681	Дмухайлівка	»	»
682	Лівобережна Сокілка	Кобеляцький	Полтавська
683	Бабайківка	Царичанський	Дніпропетровська
684	Виноградівка	Магдалинівський	»
685	Станіславчик	Жмеринський	Вінницька
686	Василівка	Тиврівський	»
687	Дзвониха	»	»
688	Велика Бушинка	Немирівський	»
689	Красне	Тиврівський	»
690	Рогізна	»	»
691	Копистирин	Шаргородський	»
692	Печера	Тульчинський	»
693	Мурафа	Шаргородський	»
694	Гриненки	Немирівський	»
695	Деребчин	Шаргородський	»
696	Левківці	Тульчинський	»
697	Хоменки	Шаргородський	»
698	Копіївка	Тульчинський	»
699	Лозова	Шаргородський	»
700	Біляни	Могилів-Подільський	»
701	Калитинка	Шаргородський	»
702	Горишківка	Томашпільський	»
703	Білоусівка	Тульчинський	»
704	Тиманівка	»	»
705	Антонівка	Томашпільський	»
706	Борівка	Могилів-Подільський	»
707	Шарапанівка	Крижопільський	»
708	Сокіл	Могилів-Подільський	»
709	Гнатків	Томашпільський	»
710	Марківка	»	»
711	Бабчинці	Могилів-Подільський	»
712	Клембівка	Ямпільський	»
713	Нетребівка	Томашпільський	»
714	Радянське	Крижопільський	»
715	Писарівка	Ямпільський	»
716	Гарячківка	Крижопільський	»
717	Михайлівка	Ямпільський	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
718	Гальжбіївка	Ямпільський	Вінницька
719	Довжок	»	»
720	Миролюбівка	Піщанський	»
721	Дмитрашківка	»	»
722	Велика Кісниця	Ямпільський	»
723	Студена	Піщанський	»
724	Загнітків	Кодимський	Одеська
725	Юрківці	Немирівський	Вінницька
726	Тарнава	Монастирищенський	Черкаська
727	Райгород	Немирівський	Вінницька
728	Карбівка	Гайсинський	»
729	Гранів	»	»
730	Христинівка	Христивівський	Черкаська
731	Шурівці	Гайсинський	Вінницька
732	Краснопілка	»	»
733	Степашки	»	»
734	Кіблич	»	»
735	Шельпахівка	Христинівський	Черкаська
736	Оляниця	Тростянецький	Вінницька
737	Соболінка	Теплицький	»
738	Бджільна	»	»
739	Савинці	Тростянецький	»
740	Буди	»	»
741	Кошаринці	Бершадський	»
742	Маньківка	»	»
743	Шляхова	»	»
744	Цибулівка	Тростянецький	»
745	Бершадь	Бершадський	»
746	Ставки	»	»
747	Бондурівка	Чечельницький	»
748	Лісиниче	Бершадський	»
749	Луги	Чечельницький	»
750	Тартак	»	»
751	Бандурове	Гайворонський	Кіровоградська
752	Серби	Кодимський	Одеська
753	Концеба	Савранський	»
754	Грабове	Кодимський	»
755	Будеї	»	»
756	Перейма	Балтський	»
757	Крижовлин	»	»
758	Іваньки	Маньківський	Черкаська
759	Дзендзелівка	»	»
760	Новоселиця	Катеринопільський	»
761	Яроватка	Уманський	»
762	Краснопілка	»	»
763	Мошурів	Тальнівський	»
764	Косенівка	Уманський	»
765	Корсунка	Тальнівський	»
766	Ямпіль	Катеринопільський	»
767	Гереженівка	Уманський	»
768	Вишнопіль	Тальнівський	»
769	Бабанка	Уманський	»
770	Свердликове	Новоархангельський	Кіровоградська
771	Томашівка	Уманський	Черкаська
772	Дубова	»	»
773	Левківка	Новоархангельський	Кіровоградська
774	Текуча	Уманський	Черкаська
775	Антонівка	»	»
776	Копенкувате	Новоархангельський	Кіровоградська
777	Тернівка	»	»
778	Вербове	Голованівський	»
779	Великі Трояни	Ульяновський	»
780	Плоско-Забузьке	Вільшанський	»
781	Шепилове	Голованівський	»
782	Новоселиця	Ульяновський	»
783	Осички	Вільшанський	»
784	Кам'яний Брід	Ульяновський	»
785	Котовське	Вільшанський	»
786	Чемерпіль	Гайворонський	»
787	Голоскове	Кривоозерський	Миколаївська
788	Синюшин Брід	Первомайський	»
789	Брід	»	»
790	Михалкове	Кривоозерський	»
791	Грушівка	Первомайський	»
792	Радиванівка	Кам'янський	Черкаська
793	Лебедин	Шполянський	»
794	Капустине	»	»
795	Вербовець	Катеринопільський	»
796	Соболівка	Шполянський	»
797	Лип'янка	»	»
798	Дібрівка	Новомиргородський	Кіровоградська
799	Суха Калигірка	Катеринопільський	Черкаська
800	Ставидла	Олександрівський	Кіровоградська
801	Надлак	Новоархангельський	»
802	Коробчине	Новомиргородський	»
803	Панчеве	»	»
804	Андріївка	Маловисківський	Кіровоградська
805	Маркове	Добровеличківський	»
806	Леніно-Ульяновка	Маловисківський	»
807	Велика Виска	»	»
808	Сотницька Балка	Новоукраїнський	»
809	Глодоси	»	»
810	Мар'янопіль	»	»
811	Добровеличківка	Добровеличківський	»
812	Фурманівка	Новоукраїнський	»
813	Димине	»	»
814	Новоукраїнка	»	»
815	Рівне	»	»
816	Новопавлівка	Первомайський	Миколаївська
817	Новомиколаївка	Новоукраїнський	Кіровоградська
818	Лозоватка	»	»
819	Софіївка	Первомайський	Миколаївська
820	Любоіванівка	Арбузинський	»
821	Мостове	Братський	»
822	Костувате	»	»
823	Червонозорівка	Бобринецький	Кіровоградська
824	Цвітне	Олександрівський	»
825	Григорівка	Світловодський	»
826	Іванговод	Олександрівський	»
827	Красносілля	»	»
828	Іванківці	Знам'янський	»
829	Веселий Кут	»	»
830	Цибулеве	»	»
831	Дмитрівка	»	»
832	Родниківка	Олександрівський	»
833	Кучерівка	Знам'янський	»
834	Оситняжка	Кіровоградський	»
835	Суботці	Знам'янський	»
836	Олексіївка	Кіровоградський	»
837	Світлопіль	Олександрівський	»
838	Підгайці	Кіровоградський	»
839	Аджамка	»	»
840	Петрокорбівка	Новгородківський	»
841	Крупське	Кіровоградський	»
842	Первозванівка	»	»
843	Вершино-Кам'янка	Новгородківський	»
844	Верблюжка	»	»
845	Козирівка	»	»
846	Новгородка	»	»
847	Нечаївка	Компаніївський	»
848	Інгуло-Кам'янка	Новгородківський	»
849	Василівка	Долинський	»
850	Живанівка	Компаніївський	»
851	Софіївка	»	»
852	Лозуватка	»	»
853	Великодрюкове	Бобринецький	»
854	Олексіївка	»	»
855	Березуватка	Устинівський	»
856	Марфівка	Долинський	»
857	Павлівка	Світловодський	»
858	Келеберда	Кременчуцький	Полтавська
859	Григоро-Бригадирівка	Кобеляцький	»
860	Миронівка	Світловодський	Кіровоградська
861	Павлиш	Онуфріївський	»
862	Попівка	»	»
863	Мишурин Ріг	Верхньодніпровський	Дніпропетровська
864	Березівка	Олександрійський	Кіровоградська
865	Діброве Поле	»	»
866	Мар'ївка	Онуфріївський	»
867	Ганнівка	Верхньодніпровський	Дніпропетровська
868	Червона Кам'янка	Олександрійський	Кіровоградська
869	Володимирівка	П'ятихатський	Дніпропетровська
870	Піщаний Брід	Олександрійський	Кіровоградська
871	Дмитрівка	П'ятихатський	Дніпропетровська
872	Новий Стародуб	Петрівський	Кіровоградська
873	Жовте	П'ятихатський	Дніпропетровська
874	Зелене	Петрівський	Кіровоградська
875	Лозоватка	П'ятихатський	Дніпропетровська
876	Чечеліївка	Петрівський	Кіровоградська
877	Жовті Води	Жовтоводська міськрада	Дніпропетровська
878	Грушуватка	П'ятихатський	»
879	Петрове	Петрівський	Кіровоградська
880	Чумаки	П'ятихатський	Дніпропетровська
881	Варварівка	Долинський	Кіровоградська
882	Ганнівка	Петрівський	»
883	Федоро-Шулічине	Долинський	»
884	Новомихайлівка	Софіївський	Дніпропетровська
885	Катеринівка	Долинський	Кіровоградська
886	Глеюватка	Криворізький	Дніпропетровська
887	Мар'янівка	»	»
888	Дашківка	Кобеляцький	Полтавська
889	Прядівка	Царичанський	Дніпропетровська
890	Магдалинівка	Магдалинівський	Дніпропетровська
891	Кишеньки	Кобеляцький	Полтавська
892	Могилів	Царичанський	Дніпропетровська
893	Бородаївка	Верхньодніпровський	»
894	Шульгівка	Царичанський	»
895	Чаплинка	»	»
896	Петриківка	»	»
897	Якимівка	Верхньодніпровський	»
898	Миколаївка	Царичанський	»
899	Попова Балівка	Дніпропетровський	»
900	Вільні Хутори	Верхньодніпровський	»
901	Курилівка	Царичанський	»
902	Кіровське	Дніпропетровський	»
903	Верхівцеве	Верхньодніпровський	»
904	Василівка	Криничанський	»
905	Миколаївка	Дніпропетровський	»
906	Кринички	Криничанський	»
907	Сурсько-Клевцеве	Дніпропетровський	»
908	Кудашівка	Криничанський	»
909	Червоний Маяк	Солонянський	»
910	Солоне	»	»
911	Смоленка	Криничанський	»
912	Любимівка	Софіївський	»
913	Письмечеве	Солонянський	»
914	Широке	»	»
915	Олександропіль	»	»
916	Григорівка	»	»
917	Чемерне	Лельчицький	Гомельська БРСР
918	Валавська Рудня	Єльський	»
919	Ничипорівка	Наровлянський	»
920	Кіров	Брагинський	»
921	Зване	Глушківський	Курська РРФСР
922	Снагость	»	»

Том II

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
1	Ростань	Любомльський	Волинська
2	Мельники	»	»
3	Пульмо	»	»
4	Положеве	»	»
5	Гороховище	»	»
6	Запілля	»	»
7	Рівне	»	»
8	Бережці	»	»
9	Самари	Ратнівський	»
10	Кортеліси	»	»
11	Щедрогір	»	»
12	Мала Глуша	Любешівський	»
13	Броди	Ратнівський	»
14	Хотешів	Камінь-Каширський	»
15	Тур	Ратнівський	»
16	Видраниця	»	»
17	Яревище	Старовижівський	»
18	Дубечне	»	»
19	Сошичне	Камінь-Каширський	»
20	Седлище	Старовижівський	»
21	Нудиже	Любомльський	»
22	Доротище	Ковельський	»
23	Смідин	Старовижівський	»
24	Вигнанка	Любомльський	»
25	Городнє	»	»
26	Білин	Ковельський	»
27	Миляновичі	Турійський	»
28	Штунь	Любомльський	»
29	Любитів	Ковельський	»
30	Туричани	Турійський	»
31	Партизанське	Ковельський	»
32	Радовичі	Турійський	»
33	Мосир	Любомльський	»
34	Дубчиці	Зарічненський	Рівненська
35	Ветли	Любешівський	Волинська
36	Шлапань	»	»
37	Кутин	Зарічненський	Рівненська
38	Цир	Любешівський	Волинська
39	Острівськ	Зарічненський	Рівненська
40	Залаззя	Любешівський	Волинська
41	Борове	Зарічненський	Рівненська
42	Полиці	Камінь-Каширський	Волинська
43	Озерці	Володимирецький	Рівненська
44	Боровне	Камінь-Каширський	Волинська
45	Карасин	Маневицький	»
46	Сопачів	Володимирецький	Рівненська
47	Стобихва	Камінь-Каширський	Волинська
48	Суховоля	Володимирецький	Рівненська
49	Трояніка	Маневицький	Волинська
50	Велика Ведмежка	»	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
51	Оконськ	Маневицький	Волинська
52	Грив'ятки	Ковельський	»
53	Підріжжя	»	»
54	Граддя	Маневицький	»
55	Велицьк	Ковельський	»
56	Новоукраїнка	Маневицький	»
57	Гораймівка	»	»
58	Мильськ	Рожищенський	»
59	Неньковичі	Зарічненський	Рівненська
60	Смородськ	Дубровицький	»
61	Бродниця	Зарічненський	»
62	Привітівка	»	»
63	Рудня	Дубровицький	»
64	Миляч	»	»
65	Лісове	»	»
66	Степангород	Володимирецький	»
67	Воронки	»	»
68	Великі Озера	Дубровицький	»
69	Літвиця	»	»
70	Берестя	»	»
71	Карасин	Сарненський	»
72	Дубівка	Володимирецький	»
73	Глушиця	Сарненський	»
74	Сварині	Володимирецький	»
75	Федорівка	Сарненський	»
76	Немовичі	»	»
77	Полиці	Володимирецький	»
78	Бутейки	Сарненський	»
79	Тинне	»	»
80	Кузьмівка	»	»
81	Лінчин	Березнівський	»
82	Великий Мидськ	Костопільський	»
83	Поляни	Березнівський	»
84	Мар'янівка	Костопільський	»
85	Переброди	Дубровицький	»
86	Дроздинь	Рокитнівський	»
87	Березове	»	»
88	Копище	Олевський	Житомирська
89	Вежиця	Рокитнівський	Рівненська
90	Кам'яне	»	»
91	Хочине	Олевський	Житомирська
92	Єльне	Рокитнівський	Рівненська
93	Купель	»	»
94	Журжевичі	Олевський	Житомирська
95	Блажове	Рокитнівський	Рівненська
96	Юрове	Олевський	Житомирська
97	Комсомольське	»	»
98	Томашгород	Рокитнівський	Рівненська
99	Артинськ	Олевський	Житомирська
100	Сновидовичі	Рокитнівський	Рівненська
101	Кисоричі	»	»
102	Радовель	Олевський	Житомирська
103	Кам'янка	»	»
104	Стовпинка	»	»
105	Борове	Рокитнівський	Рівненська
106	Майдан	Олевський	Житомирська
107	Кочичине	Ємільчинський	»
108	Коритниця	Володимир-Волинський	Волинська
109	Корчівка	Сокальський	Львівська
110	Забір'я	Нестеровський	»
111	Старе Село	»	»
112	Смолин	Яворівський	»
113	Завадів	»	»
114	Мокротин	Нестеровський	»
115	Свинарин	Турійський	Волинська
116	Верба	Володимир-Волинський	»
117	Студині	Рожищенський	»
118	Залужжя	Володимир-Волинський	»
119	Чорників	»	»
120	Хобултова	»	»
121	Холопичі	Локачинський	»
122	Суходоли	Володимир-Волинський	»
123	Крухиничі	Локачинський	»
124	Соснина	Іваничівський	»
125	Садів	Луцький	»
126	Привітне	Локачинський	»
127	Риковичі	Іваничівський	»
128	Грушів	»	»
129	Ощів	Горохівський	»
130	Правда	Сокальський	Львівська
131	Охлопів	Горохівський	Волинська
132	Лобачівка	»	»
133	Красносілля	Сокальський	Львівська
134	Брани	Горохівський	Волинська
135	Сморжів	Радехівський	Львівська
136	Пиратин	»	»
137	Новий Витків	Радехівський	Львівська
138	Селець	Сокальський	»
139	Туринка	Нестеровський	»
140	Нивиці	Радехівський	»
141	Чаниж	Буський	»
142	Дернів	»	»
143	Колоденце	Кам'янсько-Бузький	»
144	Тростянець	Ківерцівський	Волинська
145	Берестяне	»	»
146	Сильне	»	»
147	Башова	Рожищенський	»
148	Сокиричі	Ківерцівський	»
149	Ківерці	»	»
150	Боратин	Луцький	»
151	Пальче	Ківерцівський	»
152	Горянівка	»	»
153	Городище	Луцький	»
154	Сухівці	Рівненський	Рівненська
155	Свищів	Млинівський	»
156	Чаруків	Луцький	Волинська
157	Пугачівка	Млинівський	Рівненська
158	Бокійма	»	»
159	Привільне	Дубнівський	»
160	Новосілки	Млинівський	»
161	Білобережжя	Дубнівський	»
162	Будераж	»	»
163	Острів	Червоноармійський	»
164	Переросля	Дубнівський	»
165	Гранівка	Червоноармійський	»
166	Мартинівка	Дубнівський	»
167	Ситне	Червоноармійський	»
168	Сапанів	Кременецький	Тернопільська
169	Башківці	Шумський	»
170	Конюшків	Бродівський	Львівська
171	Перениятин	Червоноармійський	Рівненська
172	Пониковиця	Бродівський	Львівська
173	Попівці	Кременецький	Тернопільська
174	Яполоть	Костопільський	Рівненська
175	Кам'янка	Березнівський	»
176	Яцьковичі	»	»
177	Постійне	Костопільський	»
178	Рокитне	»	»
179	Поліське	Березнівський	»
180	Дюксин	Костопільський	»
181	Оржів	Рівненський	»
182	Річиця	Гощанський	»
183	Милятин	Острозький	»
184	Терентіїв	Гощанський	»
185	Ясининичі	Рівненський	»
186	Зарічне	Гощанський	»
187	Тайкури	Рівненський	»
188	Садки	Острозький	»
189	Ганнопіль	Славутський	Хмельницька
190	Могиляни	Острозький	Рівненська
191	Устенське Перше	Здолбунівський	»
192	Стара Мощаниця	»	»
193	Білашів	Острозький	»
194	Стригани	Славутський	Хмельницька
195	Цвітоха	»	»
196	Кутянка	Острозький	Рівненська
197	Хотень Перший	Ізяславський	Хмельницька
198	Пліщин	Шепетівський	»
199	Шекеринці	Ізяславський	»
200	Білеве	»	»
201	Клубівка	»	»
202	Биківці	Шумський	Тернопільська
203	Вільшаниця	Білогірський	Хмельницька
204	Осівка	Ємільчинський	Житомирська
205	Брониця	Новоград-Волинський	»
206	Підлуби	Ємільчинський	»
207	Болярка	»	»
208	Устя	Корецький	Рівненська
209	Анастасівка	Новоград-Волинський	Житомирська
210	Катеринівка	Ємільчинський	»
211	Крем'янка	»	»
212	Козак	Корецький	Рівненська
213	Чижівка	Новоград-Волинський	Житомирська
214	Тупальці	»	»
215	Користь	Корецький	Рівненська
216	Дідовичі	Новоград-Волинський	Житомирська
217	Мухарів	Славутський	Хмельницька
218	Гульськ	Новоград-Волинський	Житомирська
219	Дібрівка	Баранівський	»
220	Гориця	Славутський	Хмельницька
221	Климентіївка	Баранівський	Житомирська
222	Морозівка	Новоград-Волинський	»
223	Полянка	Баранівський	Житомирська
224	Залужне	Дзержинський	»
225	Конотоп	Шепетівський	Хмельницька
226	Понінка	Полонський	»
227	Судилків	Шепетівський	»
228	Миропіль	Дзержинський	Житомирська
229	Варварівка	Полонський	Хмельницька
230	Тишковичі	Мостиський	Львівська
231	Зоротовичі	Старосамбірський	»
232	Губичі	»	»
233	Болозів	»	»
234	Лопушниця	»	»
235	Велика Сушиця	»	»
236	Велика Лінина	»	»
237	Лімна	Турківський	»
238	Верхня Яблунька	»	»
239	Лелехівка	Яворівський	»
240	Залужжя	»	»
241	Глиниці	»	»
242	Чолгині	»	»
243	Ясниська	»	»
244	Старява	Мостиський	»
245	Галичани	Городоцький	»
246	Тулиголове	»	»
247	Ставчани	Пустомитівський	»
248	Чишки	Мостиський	»
249	Мавковичі	Городоцький	»
250	Загір'я	Самбірський	»
251	Ніговичі	Мостиський	»
252	Білич	Старосамбірський	»
253	Кліцько	Городоцький	»
254	Горбачі	Пустомитівський	»
255	Чайковичі	Самбірський	»
256	П'яновичі	»	»
257	Рубанівка	Городоцький	»
258	Чаплі	Старосамбірський	»
259	Залужани	Самбірський	»
260	Рудники	Миколаївський	»
261	Воля	Старосамбірський	»
262	Вороблевичі	Дрогобицький	»
263	Кавське	Стрийський	»
264	Ясениця-Сільна	Дрогобицький	»
265	Ходовичі	Стрийський	»
266	Завадів	»	»
267	Залокоть	Дрогобицький	»
268	Тур'є	Старосамбірський	»
269	Уличне	Дрогобицький	»
270	Орів	Сколівський	»
271	Рибник	Дрогобицький	»
272	Лисовичі	Стрийський	»
273	Лосинець	Турківський	»
274	Тисів	Долинський	Івано-Франківська
275	Багнувате	Турківський	Львівська
276	Коростів	Сколівський	»
277	Кізлів	Буський	»
278	Ожидів	»	»
279	Петричі	»	»
280	Задвір'я	»	»
281	Ушня	Золочівський	»
282	Велика Вільшаниця	»	»
283	Підберезці	Пустомитівський	»
284	Підгайчики	Золочівський	»
285	Ремезівці	»	»
286	Коцурів	Пустомитівський	»
287	Борщів	Перемишлянський	»
288	Дунаїв	»	»
289	Біще	Бережанський	Тернопільська
290	Стільське	Миколаївський	Львівська
291	Старі Стрілища	Жидачівський	»
292	Рогачин	Бережанський	Тернопільська
293	Гранки-Кути	Миколаївський	Львівська
294	Підгороддя	Рогатинський	Івано-Франківська
295	Іванівці	Жидачівський	Львівська
296	Підліски	»	»
297	Бабухів	Рогатинський	Івано-Франківська
298	Світанок	»	»
299	Мельнич	Жидачівський	Львівська
300	Сулятичі	»	»
301	Різдвяни	Галицький	Івано-Франківська
302	Середня	Калуський	»
303	Збора	»	»
304	Межигірці	Галицький	»
305	Бринь	»	»
306	Сивка-Калуська	Калуський	»
307	Надіїв	Долинський	»
308	Побережжя	Галицький	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
309	Накваша	Бродівський	Львівська
310	Кудлаївка	Шумський	Тернопільська
311	Лосятин	Кременецький	»
312	Ясенів	Бродівський	Львівська
313	Передмірка	Лановецький	Тернопільська
314	Старий Олексинець	Кременецький	»
315	Гнидава	Збаразький	»
316	Гаї-за-Рудою	Зборівський	»
317	Гукалівці	»	»
318	Красносільці	Збаразький	»
319	Ігровиця	Тернопільський	»
320	Заруддя	Зборівський	»
321	Осташівці	»	»
322	Велика Плавуча	Козівський	»
323	Малий Ходачків	Тернопільський	»
324	Великий Ходачків	Козівський	»
325	Новосілка	Підволочиський	»
326	Шибалин	Бережанський	»
327	Бенева	Теребовлянський	»
328	Ілавче	»	»
329	Глібів	Гусятинський	»
330	Мужилів	Бережанський	»
331	Світанок	Теребовлянський	»
332	Гайворонка	»	»
333	Хоросткі в	Гусятинський	»
334	Завалів	Бережанський	»
335	Жовтневе	Теребовлянський	»
336	Ласківці	»	»
337	Ковалівка	Монастириський	»
338	Задарів	»	»
339	Комсомольське	Гусятинський	»
340	Семенів	Білогірський	Хмельницька
341	Великі Пузирки	Ізяславський	»
342	Поляхове	Теофіпольський	»
343	Кунча	»	»
344	Терешки	Красилівський	»
345	Білозірка	Лановецький	Тернопільська
346	Велика Клітна	Красилівський	Хмельницька
347	Пальчинці	Підволочиський	Тернопільська
348	Чернелівка	Красилівський	Хмельницька
349	Лозівка	Підволочиський	Тернопільська
350	Купіль	Волочиський	Хмельницька
351	Ставчинці	Хмельницький	»
352	Іванківці	»	»
353	Федірки	Волочиський	»
354	Педоси	Хмельницький	»
355	Доброгорща	»	»
356	Лехнівка	Ярмолинецький	»
357	Кокошинці	Гусятинський	Тернопільська
358	Куманів	Городоцький	Хмельницька
359	Коритна	Ярмолинецький	»
360	Іванківці	Городоцький	»
361	Лісоводи	»	»
362	Нове Село	Ярмолинецький	»
363	Васильківці	Гусятинський	Тернопільська
364	Велика Левада	Городоцький	Хмельницька
365	Свіршківці	Чемеровецький	»
366	Коськів	Шепетівський	»
367	Стара Чортория	Любарський	Житомирська
368	Меленці	»	»
369	Кустівці	Полонський	Хмельницька
370	Стетківці	Чуднівський	Житомирська
371	Вишнопіль	Старокостянтинівський	Хмельницька
372	Мотовилівка	Любарський	Житомирська
373	Великий Чернятин	Старокостянтинівський	Хмельницька
374	Харківці	Старосинявський	»
375	Скаржинці	Хмільницький	Вінницька
376	Веснянка	Старокостянтинівський	Хмельницька
377	Кузьмин	Красилівський	»
378	Адампіль	Старосинявський	»
379	Новоселиця	Старокостянтинівський	»
380	Качанівка	Хмільницький	Вінницька
381	Пилява	Старосинявський	Хмельницька
382	Моломолинці	Хмельницький	»
383	Голодьки	Хмільницький	Вінницька
384	Шрубків	Летичівський	Хмельницька
385	Давидківці	Хмельницький	»
386	Кожухів	Літинський	Вінницька
387	Суслівці	Летичівський	Хмельницька
388	Літинка	Літинський	Вінницька
389	Грушківці	Летичівський	Хмельницька
390	Іванівка	Ярмолинецький	»
391	Кальна	Деражнянський	»
392	Лисогірка	Жмеринський	Вінницька
393	Стара Гута	Деражнянський	Хмельницька
394	Шарки	»	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
395	Кармалюкове	Жмеринський	Вінницька
396	Лука-Барська	Барський	»
397	Загінці	Деражнянський	Хмельницька
398	Гармаки	Барський	Вінницька
399	Зіньків	Віньковецький	Хмельницька
400	Северинівка	Жмеринський	Вінницька
401	Дашківці	Віньковецький	Хмельницька
402	Журавлівка	Барський	Вінницька
403	Ставне	Великоберезнянський	Закарпатська
404	Ужок	»	»
405	Бітля	Турківський	Львівська
406	Кострина	Великоберезнянський	Закарпатська
407	Люта	»	»
408	Малий Березний	»	»
409	Буківцеве	»	»
410	Дубринич	Перечинський	»
411	Липовець	»	»
412	Жденеве	Воловецький	»
413	Туриця	Перечинський	»
414	Ворочеве	»	»
415	Порошкове	»	»
416	Невицьке	Ужгородський	»
417	Поляна	Свалявський	»
418	Худлове	Ужгородський	»
419	Верхня Визниця	Мукачівський	»
420	Баранинці	Ужгородський	»
421	Руські Комарівці	»	»
422	Пасіка	Свалявський	»
423	Зняцеве	Мукачівський	»
424	Лалове	»	»
425	Загаття	Іршавський	»
426	Горонда	Мукачівський	»
427	Дунковиця	Іршавський	»
428	Нижні Ремети	Берегівський	»
429	Квасове	»	»
430	Олешник	Виноградівський	»
431	Затисівка	»	»
432	Розточки	Долинський	Івано-Франківська
433	Кропивник	»	»
434	Матків	Турківський	Львівська
435	Плаве	Сколівський	»
436	Підліски	Долинський	Івано-Франківська
437	Жупани	Сколівський	Львівська
438	Волосянка	»	»
439	Вишків	Долинський	Івано-Франківська
440	Скотарське	Воловецький	Закарпатська
441	Торунь	Міжгірський	»
442	Ізки	»	»
443	Синевирська Поляна	»	»
444	Березники	Свалявський	»
445	Міжгір'я	Міжгірський	»
446	Кушниця	Іршавський	»
447	Колочава	Міжгірський	»
448	Довге	Іршавський	»
449	Нижній Бистрий	Хустський	»
450	Білки	Іршавський	»
451	Горінчове	Хустський	»
452	Широкий Луг	Тячівський	»
453	Дубове	»	»
454	Велика Копаня	Виноградівський	»
455	Драгове	Хустський	»
456	Угля	Тячівський	»
457	Чорна	Виноградівський	»
458	Сокирниця	Хустський	»
459	Добрянське	Тячівський	»
460	Буштина	»	»
461	Грушеве	»	»
462	Павлівка	Івано-Франківський	Івано-Франківська
463	Підпечери	»	»
464	Іванівка	Рожнятівський	»
465	Грабівка	Калуський	»
466	Марківці	Івано-Франківський	»
467	Суходіл	Рожнятівський	»
468	Саджава	Богородчанський	»
469	Ясень	Рожнятівський	»
470	Манява	Богородчанський	»
471	Голосків	Коломийський	»
472	Перерісль	Надвірнянський	»
473	Стримба	»	»
474	Раківчик	Коломийський	»
475	Саджавка	Надвірнянський	»
476	Сопів	Коломийський	»
477	Марківка	»	»
478	Заріччя	Надвірнянський	»
479	Бистриця	»	»
480	Люча	Косівський	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
481	Лопухів	Тячівський	Закарпатська
482	Кремінці	Яремчанська міськрада	Івано-Франківська
483	Бабинопілля	Косівський	»
484	Ясіня	Рахівський	Закарпатська
485	Замагорів	Верховинський	Івано-Франківська
486	Кваси	Рахівський	Закарпатська
487	Кобилецька Поляна	»	»
488	Зелене	Верховинський	Івано-Франківська
489	Богдан	Рахівський	Закарпатська
490	Костилівка	»	»
491	Великий Бичків	»	»
492	Зубрець	Бучацький	Тернопільська
493	Угринь	Чортківський	»
494	Вістря	Монастириський	»
495	Мухавка	Чортківський	»
496	Миколаївка	Бучацький	»
497	Рожанівка	Заліщицький	»
498	Озеряни	Тлумацький	Івано-Франківська
499	Семаківці	Городенківський	»
500	Назаренкове	»	»
501	Дзвиняч	Заліщицький	Тернопільська
502	Серафинці	Городенківський	Івано-Франківська
503	Велика Кам'янка	Коломийський	»
504	Острівець	Городенківський	»
505	Балинці	Снятинський	»
506	Южинець	Кіцманський	Чернівецька
507	Пилипи	Коломийський	Івано-Франківська
508	Запруття	Снятинський	»
509	Витилівка	Кіцманський	Чернівецька
510	Тростянець	Снятинський	Івано-Франківська
511	Карапчів	Вижницький	Чернівецька
512	Нижні Станівці	Кіцманський	»
513	Стрілецький Кут	»	»
514	Бабин	Косівський	Івано-Франківська
515	Стара Жадова	Сторожинецький	Чернівецька
516	Виженка	Вижницький	»
517	Берегомет	»	»
518	Клинівка	Сторожинецький	»
519	Великий Кучурів	»	»
520	Давидівка	»	»
521	Михайлівка	Глибоцький	»
522	Вижниця	Вижницький	»
523	Банилів	»	»
524	Дихтинець	Путильський	»
525	Банилів Підгірний	Сторожинецький	»
526	Долішній Шепіт	Вижницький	»
527	Черепківці	Глибоцький	»
528	Васильків	Чортківський	Тернопільська
529	Підлісний Мукарів	Дунаєвецький	Хмельницька
530	Зеленче	»	»
531	Чорна	Чемеровецький	»
532	Летава	»	»
533	Балин	Дунаєвецький	»
534	Ланівці	Борщівський	Тернопільська
535	Іванків	»	»
536	Кочубеїв	Чемеровецький	Хмельницька
537	Рахнівка	Дунаєвецький	»
538	Голосків	Кам'янець-Подільський	»
539	Шишківці	Борщівський	Тернопільська
540	Привороття	Кам'янець-Подільський	Хмельницька
541	Шустівці	»	»
542	Врублівці	»	»
543	Самушин	Заставнівський	Чернівецька
544	Острівчани	Кам'янець-Подільський	Хмельницька
545	Комунарівка	Борщівський	Тернопільська
546	Атаки	Хотинський	Чернівецька
547	Ленківці	Кельменецький	»
548	Поляна	Хотинський	»
549	Вартиківці	Кельменецький	»
550	Малинці	Хотинський	»
551	Росошани	Кельменецький	»
552	Рідківці	Новоселицький	»
553	Берестя	»	»
554	Рингач	»	»
555	Подвірне	»	»
556	Зелений Гай	»	»
557	Ванчинець	»	»
558	Луковиця	Глибоцький	»
559	Турятка	»	»
560	Носківці	Жмеринський	Вінницька
561	Ялтушків	Барський	»
562	Капустяни	Новоушицький	Хмельницька
563	Попівці	Барський	Вінницька
564	Браїлівка	Новоушицький	Хмельницька
565	Бахтин	Мурованокуриловецький	Вінницька
566	Івашківці	Шаргородський	»

№ населеного пункту	Назва населеного пункту	Район	Область
567	Лисець	Дунаєвецький	Хмельницька
568	Морозівка	Мурованокуриловецький	Вінницька
569	Слобідка	Новоушицький	Хмельницька
570	Сліди	Могилів-Подільський	Вінницька
571	Жван	Мурованокуриловецький	»
572	Зелені Курилівці	Новоушицький	Хмельницька
573	Нижчий Ольчедаїв	Могилів-Подільський	Вінницька
574	Ломачинці	Сокирянський	Чернівецька
575	Воєводчинці	Могилів-Подільський	Вінницька
576	Лядова	»	»
577	Іванівці	Кельменецький	Чернівецька
578	Коболчин	Сокирянський	»
579	Романківці	»	»
580	Бронниця	Могилів-Подільський	Вінницька
581	Сергії	Путильський	Чернівецька
582	Плоска	»	»
583	Селятин	»	»
584	Шепіт	»	»
585	Ремети	»	СРР
587	Вишавська Долина		»
588	Поляни		»
603	Білявинці	Бричанський	Молдавська РСР
604	Єлизаветівка	Дондюшанський	»
605	Телешівка	»	»
606	Барладяни	Єдинецький	»
607	Верхні Холохори	Бричанський	»
608	Марамонівка	Дрокіївський	»
609	Тецкани	Бричанський	»
610	Стольничени	Єдинецький	»
611	Василівці	Ришканський	»
612	Данул	Глодянський	»
613	Логофтени	Фалештський	»
614	Наталівка	»	»
615	Нова Челаківка	Глодянський	»
616	Каленковичі	Кам'янецький	Брестська БРСР
617	Відомля	»	»
618	Сичі	Брестський	»
619	Тельми	Брестський	Брестська БРСР
620	Зняменка	»	»
621	Ясень	Пружанський	»
622	Ліново	»	»
623	Жичин	Березівський	»
624	Городечно	Пружанський	»
625	Щерчево	»	»
626	Запруди	Кобринський	»
627	Остромичі	»	»
628	Піски	»	»
629	Городець	»	»
630	Верхолісся	»	»
631	Повіття	»	»
632	Замшани	Малоритський	»
633	Спорово	Березівський	»
634	Соколівка	Пінський	»
635	Мале Міжлісся	Березівський	»
636	Симоновичі	Дрогичинський	»
637	Борова	Іванівський	»
638	Охово	Пінський	»
639	Попина	Дрогичинський	»
640	Глинна	Іванівський	»
641	Невель	Пінський	»
642	Доброславка	»	»
643	Рокитно	Лунинецький	»
644	Галево	Пінський	»
645	Лемешевичі	»	»
646	Хойно	»	»
647	Глинка	Столинський	»
648	Річиця	»	»
649	Семигостичі	»	»
650	Озеряни	Житковицький	Гомельська »
651	Любовичі	»	»
652	Хоромськ	Столинський	Брестська »
653	Букча	Лельчицький	Гомельська »
654	Добровода		Бялистоцьке воєводство ПНР
655	Жерчиці		Бялистоцьке воєводство ПНР
656	Носів (Носув)		Бяло-Подляське воєводство ПНР
657	Кобиляни		»
658	Ставки		Хелмське воєводство ПНР
659	Кживоверба (Кривовежба)		Бяло-Подляське воєводство ПНР
660	Березно (Бжезно)		Хелмське воєводство ПНР
661	Горишів (Горишув)		Замойське воєводство ПНР
662	Цетуля		Пшемисльське воєводство ПНР
663	Гломча		Кросненське воєводство ПНР
664	Верхомля		Новосондецьке воєводство ПНР
665	Бартне		»
666	Кремпна		Кросненське воєводство ПНР
667	Команьча		»
668	Малий Липник	Старолюбовнянський округ	Східно-Словацька обл. ЧССР
669	Якуб'яни	»	»
670	Нижні Репаші	Спiськонововеський округ	»
671	Порач	»	»
672	Хмельова	Бардіївський округ	»
672а	Нижній Комарник	Свидницький »	»
673	Кружлів	Бардіївський »	»
674	Липова	»	»
675	Гавай	Свидницький »	»
676	Полата	Гуменський »	»
677	Жатківці	Пряшівський »	»
678	Руська Поруба	Вороніївський »	»
679	Матяшок	»	»
680	Нижня Яблінка	Гуменський	»
681	Стащин	»	»
682	Новоселиця	»	»
683	Зубне	»	»
684	Стриговець	»	»
685	Липовляни		Хорватія СФРЮ
686	Бачинці		Воєводина СФРЮ
687	Лацярак		»

БЛАНКІВКИ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

МАСШТАБ 1:2 000 000

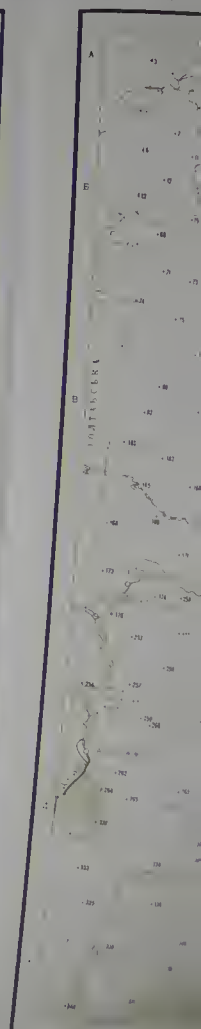

Б І Л О Р У С Ь

Р Я Н С Ь К А О Б Л

ЧЕРНІГІВ

КИЇВ

ЖИТОМИР

КІРОВОГРАД

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

МАСШТАБ 1:2 000 000

Атлас української мови, том III, частина II (Нижня Наддніпрянщина, Причорномор'я і суміжні землі)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

МАСШТАБ 1:2 000 000

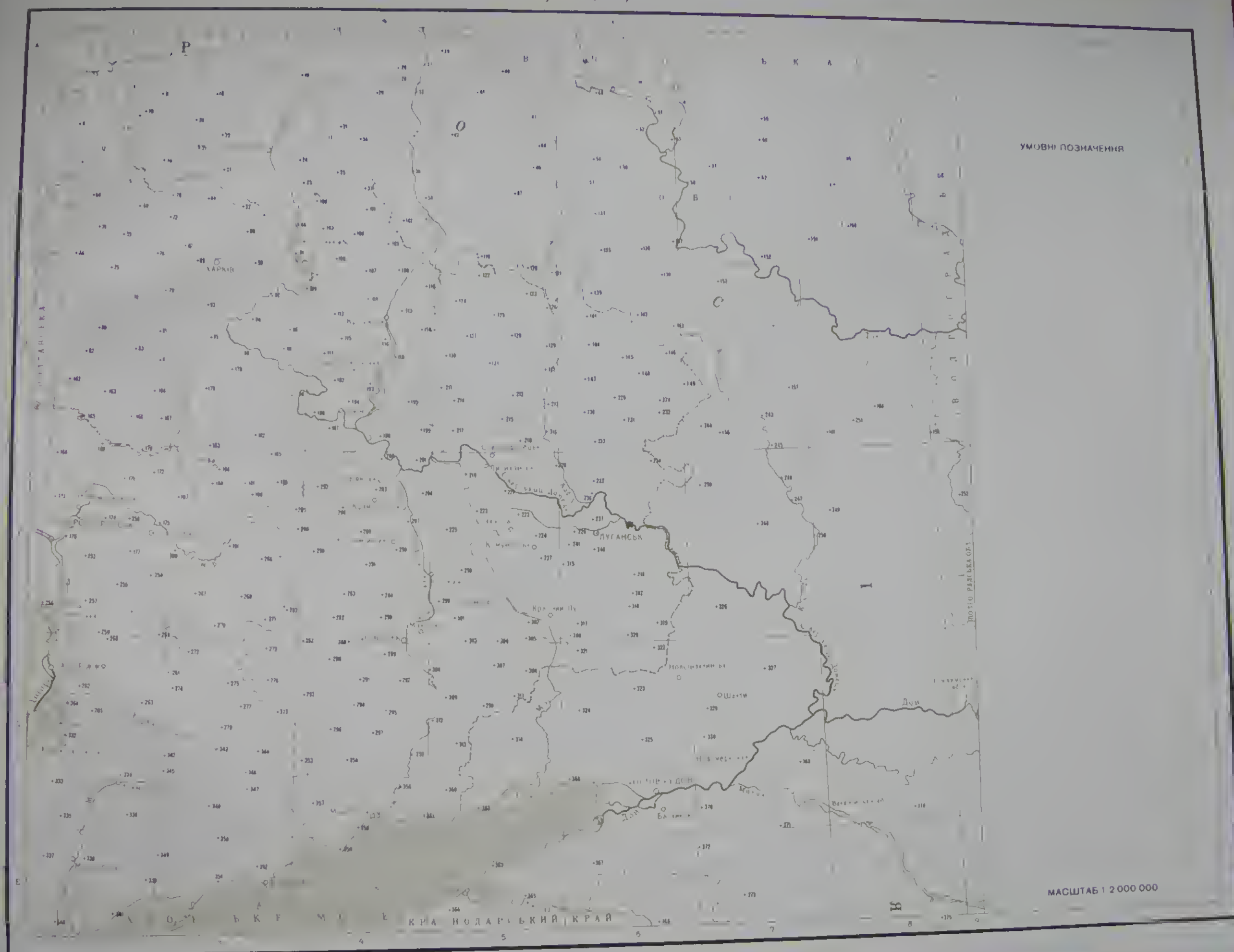
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ
ЛУГАНСЬК
МАСШТАБ 1 2 000 000

ЗМІСТ

Ч А С Т И Н А 3

КОМПЛЕКСНІ КАРТИ

Ч А С Т И Н А 4

НЕКАРТОГРАФОВАНІ МАТЕРІАЛИ

Наукове видання

Спільний видавничий проект
Національної академії наук України
та Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці

АТЛАС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В трьох томах

Том третій

ІВАН ОЛЕКСІЙОВИЧ ВАРЧЕНКО
СОФІЯ ФЕДОРІВНА ДОВГОПОЛ
ЯРОСЛАВА ВАСИЛІВНА ЗАКРЕВСЬКА
АНТІН МИКОЛАЙОВИЧ ЗАЛЕСЬКИЙ
ОЛЬГА АНТОНІВНА МАЛАХІВСЬКА
НІНА ЙОСИПІВНА МАРЧУК
ІВАН ГРИГОРОВИЧ МАТВІЯС
ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА НАЗАРОВА
НАДІЯ ПАВЛІВНА ПРИЛИПКО

СЛОБОЖАНЩИНА, ДОНЕЧЧИНА, НИЖНЯ НАДДНІПРЯНЩИНА, ПРИЧОРНОМОР'Я І СУМІЖНІ ЗЕМЛІ

КОМПЛЕКСНІ КАРТИ
НЕКАРТОГРАФОВАНІ МАТЕРІАЛИ

Київ, видавництво «Наукова думка»

Художній редактор *Г. О. Сергєєв*
Технічний редактор *Т. С. Березяк*
Коректори *І. В. Кривошеїна, Н. С. Редичук*

Карти підготовлено до друку
Науково-редакційним картоскладальним підприємством
ВКО «Картографія» ГУГК

Редактори *З. П. Рачинська, В. В. Чемержинська*
Технічний редактор *А. В. Климова*

Здано до набору 02.07.93. Підп. до друку 19.07.2001. Формат 80×64/4.
Папір офс. Гарн. Антіква. Текст — вис. друк. Карти — офс. друк.
Ум. друк. арк. 152,95. Ум. фарбо-відб. 710,95. Обл.-вид. арк. 216,14.
Тираж 1600 прим. Зам. 427

Видавництво «Наукова думка».
Р.с. № 05417561 від 16.03.95
01601 Київ 1, вул. Терещенківська, 3.

Друк карт на Державному підприємстві
«Державна картографічна фабрика»,
Вінниця, вул. 600-річчя, 19.
Друк текстової частини на Державному підприємстві МО України.
Воєнне видавництво України «Варта».
01015, м. Київ 15, вул. Січневого Повстання, 40.